37
25 C
12

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

CONCILIORVM OMNIVM,

TAM GENERALIVM, quàm Prouincialium,

QVÆ IAM INDE AB APOSTOLORVM TEMPORIBVS,

Hactenus legitime celebrata haberi potuerunt.

Volumen Tertium.

SIXTI V. PONTIFICIS MAXIMI.

Fœliciſſimis Auſpicijs.

VENETIIS, M D LXXXV.

Apud Dominicum Nicolinum.

Digitized by Google

Digitized by Google

INDEX
OMNIVM CONCILIORVM
QVÆ IN HOC TERTIO TOMO CONTINENTVR.

CONCILIVM Anglicanũ tempore Adeodati Papę primi, anno Dñi 673. 214.a. Rege Egfredo.

Concilium aliud Anglicanum tẽpore Agathonis Papę anno Domini 680, 230

Concilium Aquẽnſe tempore Gregorij Papę quarti, & Pipini Regis filij Ludouici, anno Domini 837. 840.a

Concilium Aquiſgranenſe tẽpore Gregorij Papæ, & Ludouici Pij Imperatoris, anno Dñi 833. 820.a

Concilium Aquiſgrani celebratũ tempore Stephani V. Papę, & Ludouici Imperatoris, anno Domini 816. 703.a

Concilium Arelatẽſe quartum tẽpore Leonis tertij Papę, & Caroli Magni, anno Dñi 813. 679.a

Concilium Antioſiodorenſe Prouinciale tempore Deusdedit Papæ, anno Domini 614. 51.a

Concilium Britãnicum de controuerſia Paſchatis tempore Vitaliani Papæ, Rege Oſuuio, anno Domini 664. 211.a

Concilium Bracarẽſe tertij Prouinciale tempore Adeodati Papæ, & Regis Vuambini, anno Domini 674. 224.a

Concilium tertium Conſtãtinopolitanum Generale tempore Agathonis Papę, & Conſtãtini Aug. anno Domini 678. 234.a

Concilium ſecundum Cabilonẽſe tempore Leonis tertij Papæ, & Caroli Magni Imperatoris, anno Domini 813. 686.a

Concilium Cabilonẽſe Prouinciale, anno Domini 658. Rege Clodoueio. 208.a

Concilium Foroiulienſe tempore Adriani vel Leonis tertij Papæ, & Carolo & Pipino Regibus, anno Domini. 665.a

Concilium Franciçanum ſub Zacharia Papa Apoſtolica à S. Bonifacio, & Francorum Epiſcopis ſub Carolo Manno. 437.a.b

Concilium Francofordienſe tẽpore Adriani Papę primi, & Caroli Magni, anno Domini 794. 635.a

Concilij ſexti Æcumenici Conſtãtinopolitani deſcriptio. 448.b

Concilium Generale Conſtãtinop. tertio, tempore Agathonis Papę, & Conſtantini Imperatoris, anno Domini 678. 234.a

Concilium Hiſpalenſe ſecundum Prouinciale tempore Bonifacij quinti, anno Domini 619. 54.a

Concilium Lateranenſe tempore Martini Papæ primi, anno Domini 660, Conſtãtino Imp. 88.a

Concilium Lateranenſe tempore Gregorij Papę. 4.a

Concilium Moguntiacum tẽpore Leonis tertij Papę, & Caroli Magni Imp. anno Domini 813. 693.a

Concilium Moguntinũ tempore Gregorij Papę quarti, & Ludouici Regis, anno Dñi 834. 832.a

Concilium apud D. Medardum in ſuburbio Sueſſionenſi Leone quarto

Digitized by Google

quarto Papa, anno Dñi 853.881.a
Concilium Meldense tempore Sergij Papæ, & Caroli Iunioris Regis Francorum, anno Domini 845. 865.a
Concilium Nicenum secundũ Generale tempore Adriani Papę & Constãtini Imperatoris, & Irene matre, anno Domini 787. 453.a
Concilium Parisiẽse tempore Gregorij Papæ, & Ludouici, & Lotharij Imp. anno Dñi 829. 769.b
Concilium Pistense ad Sequanam fluuiũ celebratũ, anno Dñi 863. tempore Caroli Regis. 900.a
Concilium Rhemense tẽpore Leonis tertij Papæ, & Caroli Magni, anno Domini 813. 700.a
Concilium Romanum habitũ sub Gregorio secundo, & Constantino Imp. anno Domini. 416.a
Concilium Romanũ, anno quinto Gregorij primi, anno Dñi 595.a. Imperatoribus Mauritio, Tiberio, & Theodosio. 2.a
Concilium Romanum tẽpore Gregorij I. 4.a
Concilium Suession. sub Childerico Rege, & Duce Pipino Zacharia Papa, anno Dñi 744. 438.a.b
Concilium apud Theodonis Villã tẽpore Leonis tertij Papę, & Caroli Magni, anno Dñi 812. 677.a
Concilium Ticinense tẽpore Benedicti Papæ tertij, & Ludouici secundi Imp. anno Dñi 855. 894.a
Concilium Toletanum quartum Prouinciale tempore Theodori Papę primi, anno Dñi 643. 65.a
Concilium Toletanum quintum Prouinciale tempore Theodori Papę, anno Domini 646. 79.a
Concilium Toletanum sextum Prouinciale tẽpore Martini Papæ, anno Domini 648. 83.a
Concilium Toletanum septimum Prouinciale tẽpore Martini Papæ primi, anno Dñi 652. 181.a
Concilium Toletanum octauum Prouinciale tẽpore Eugenij Papæ, anno Domini 655. 184.a
Concilium Toletanum nonũ Prouinciale tempore Vitaliani Papæ, & Regis Recessuinthi, anno Domini 657. 200.a
Concilium Toletanum decimum Prouinciale tempore Vitaliani Papæ, & Regis Recessuinthi, anno Domini 658. 204.a
Concilium Toletanum vndecimũ Prouinciale tempore Adeodati Papæ Rege Vuambano, anno Domini 674. 215.a
Concilium Toletanũ duodecimũ Prouinciale tẽpore Agathonis, vel Leonis Papæ Rege Eringio, anno Dñi 681. vel 685. 374.a
Concilium Toletanum tertiumdecimum Prouinciale tẽpore Eringi Regis, Leone Papa, anno Dñi 683. vel 688. 383.a
Concilium Toletanũ fidẽ suã secũdum quatuor Cõcilia explicatã profitetur, & confirmat. 682.a
Concilium Turonicum tertium tempore Leonis tertij, & Caroli Magni, anno Domini 813. 682.a
Concilium Valẽtinum tẽpore Benedicti tertij Papæ, & Lotharij Imperatoris, anno Domini 855. Prouinciale. 889.a
Concilium Vormatiense tempore Adriani secũdi Papæ, Ludouico secũdo Imp. anno Dñi 868. 977.b
Concilium apud Palatium Vernis sub Pipino Rege Frãcorum habitum anno 755. Stephano tertio Papa. 439.a.b

Digitized by Google

INDEX OMNIVM EPISTOLARVM
Quæ in hoc Tertio Conciliorum Tomo continentur.

EPISTOLA Adriani Papæ ad Episcopos Galliciæ, & Hispaniarum de hæresi Elipãdi Toletani Episcopi. 635.a

Epistola Adriani Papæ ad Constantinũ Impera. & matrem eius pro imaginibus, & eorum cultu, & vt illæ in Oriẽte restituantur. 471.a

Epistola Adriani Papæ ad Patriarcham Constantinopo. de primatu Ecclesiæ Romanæ, de solicitudine erga oues Dei, de authoritate Romani pontificis, & qua narrat se consensum synodo non præbiturum, si imagines non restituantur. 478.a

Epistola Agathonis Papæ, ad Constantinum Imperatorem, qua probat duas naturas, voluntates, atque operationes, in vna subsistentia in Christo, & de fide Ecclesiæ Romanæ sequenda, quæ nunquam in fide erravit, nec errare potest. 243.b

Epistola Agathonis, & Romanæ synodi 125. Episcoporũ ad Constantium Imperatorem, qua eorum fidẽ exponunt de duabus Christi naturis, voluntatibus, atque operationibus, & cum hortantur, vt opem ferat pro vnitate fidei seruanda, quæ firma semper in Romana Ecclesia extitit. 258.a

Epistola Bonifacij ad Zachariam Papam, in qua maximẽ lætatur de eius promotione ad Pontificem, & de multis eum cõsulit, & petit, vt tres Episcopos à se ordinatos confirmet. 428.a.& 429.a.b

Epistola Cabilonensis Concilij ad Theodosium Episcopum, à quo quærunt, cur in Concilio adesse noluit, dũ multa aduersus eum narrata fuerũt, & de publica sua pœnitentia. 210.b

Epistola Caroli Magni Regis Francorum ad Elipandũ Toletanum Episcopum, & cæteris Episcopis, qua hortatur eos, vt abnegantes eorum hęresim, fidem catholicam omnium Ecclesiarum cõformem Romanæ Ecclesiæ amplectantur, & qua illis fidem suam sequendam exponit. 655.b

Epistola Cæsarea qua quatuor Concilia fieri decernit. 769.a

Epistola Concilij secundi Nicæni, ad Episcopos, & clericos vniuersos, qua illis narrat insaniam prophani Concilij Constantinopol. contra Imaginum vsum insurgentis, & illud vnà cum hæresiarchis damnatum esse, & quod sanctarum imaginum vsum suscipit, & adorat, & sic sancta synodus eas venerari præcipit. 596.b

Epistola Concilij secundi Nicęni ad Imperatores Constantinum, & Irenem, qua illi explicat errores illius prophani Concilij, quod insurrexerit cõtra vsum sanctarum imaginum. Et vnà cum alijs hęresiarchis condemnat: & approbat, & precipit vsum, & adorationem imaginum anathematizans omnes contrarium sentientes. 594.a

Epistola Imperatoris Constantini, & Irenæ ad synodum Nicenam secundam exhortatoria. 456.b

Epistola Constantini Imperatoris ad Romanum Pontificem, qua hortatur, vt aliquos ad synodũ mittat pro tollendis dissentionibus Ecclesiarum. 234.a

Epistola Imperatoris Constantini, ad Archiepiscopum Constãtinopolitanum, vt Metropolitas, & Episcopos ad synodum mittat. 236.a

Epistola Constantini Imperatoris, ad synodum Apostolicæ sedis Romæ contra aliquos Pontifices hæreticos, & de sua solicitudine erga fidem, & Ecclesiasticũ statum quãta sit, & quomodo relationem Agathonis tamquam vocem Beati Petri susceperit, &c. 369.a

Epistola Cyri ad Sergium, qua dicit vnam tantũ in Christo operationem debere prædicari. 331.b

Epistola Cyri Episcopi Alexandrini, ad Sergiũ Patriarcham Constanti. qua confirmat Ecthesin sub nomine Heraclij Imperatoris scriptam, in qua vnam tantum operationem in Christo tribuit. 129.b

Epistola Episcoporum ad Imperatorem, qua illi quæ in synodo ab eis peracta sunt probanda præsentãt. 812.a

Epistolæ exemplar, scriptæ a Sergio præsule Constantinopolitanę Ecclesiæ ad Cirum præsulẽ ecclesię Alexandrinæ, in qua laudat eum pro vna operatione, & confirmat eam quasi pro vnitate Acephalorum hæreticorum. 121.a

Epistola Felicis Siciliæ Episcopi ad Gregorium Papã, qua eum consulit de consanguinitatis coniunctione, de vexatione Episcoporum à subditis, & de dubitatione consecrationum Ecclesiarum. 45.b

Epistola Gelasij Papæ ad Imperatorẽ, pro sanctis imaginibus, & de augmento sciẽtiæ post Christum. 631.b

Epistola Germani Episcopi Constantino. ad Episcopum Claudiopoleos pro imaginibus. 523.b

Epistola Gregorij ad Theodoricum, & Theodabertum Reges Francorum, qua illis Augustinum seruum Dei commendat. 24.a

Epistola Greg. Papæ Quirino ceteriq; Hiberniæ Episcopis, de ijs qui ab hæreticis in nomine Trinitatis baptizati fuerint non rebaptizandis, & quid confiteri & promittere debeant resipiscentes ab hæresi. 40.a

Epistola Gregorij Papæ ad Leandrum Episcopum Hispalensem de Reccaredo Rege ad fidem conuerso, & de trina mersione baptismi. 20.b

Epistola Gregorij Aetherio Episcopo Lugdunensi de simoniaca hæresi, quod Neophyti non ordinentur; cũ quibus mulieribus clerici habitare non debent; & de synodo semel in anno celebrando. 37.a

Epistola Gregorij primi, ad Brunichildam Reginã Francorum, de pallio Siagrio Episcopo concedendo, & sacris ordinibus pretio non concedendis, & de Concilio Chalcedonensi, & de schismaticis. 11.a

Epistola Gregorij secũdi, qua Bonifacio religioso presbytero facultatem concedit concionandi verbum Dei infidelibus. 412.a

Epistola Gregorij tertij ad optimates, populosque omnium prouinciarum Germaniæ, qua illos hortatur ad obediendum in omnibus Bonifacio. 421.a

Epistola Gregorij Papæ primi, secundario seruo Dei incluso de insidijs Diaboli, pro Chalcedonensi Concilio, de pœnitentium sacerdotum restitutione, de ordinatione Apostolicæ sedis, de muneribus ab eo trãsmittis, de origine animarum, de cultu imaginum. 7.b

Epistola Gregorij ad Felicem Episcopum Siciliæ, qua respondit ad quæsita contenta in epistola eiusdem Felicis, & de synodo congreganda. 46.b

Epistola Gregorij secundi, qua Bonifacium Episcopum hortatur ad perseuerandũ in prædicatione, & ei gratulatur de infidelium conuersione. 414.b

Epistola Gregorij secundi ad Clerum, & plebem Thuringiæ, qua illis congratulatur de perseuerantia in fide, & hortatur eos ad obediendum Bonifacio. 413.b

Epistola Gregorij secundi, ad vniuersum Clerum, & plebẽ Thuringiæ, qua illis scribit ordinationes, quas Bonifacio seruandas dedit. 413.b

Epistola Gregorij secundi, ad Episcopos, presbyteros, seu diaconos, & ad omnes Christianos, qua Bonifacium Episcopum missum ad conuertendos Germanos, commendat. 412.b

Epistola Gregorij secundi ad Thuringos, qua illos hortatur ad suscipiendum baptismum, & ad obediendum omnibus, quæ illos Bonifacius Episcopus docuerit, & ad construenda Episcopia, Ecclesiasque condendas. 413.b

Epistola Gregorij Papę primi, ad Anatolium diaconum Constantiensem, de his qui ex Histriæ partibus, ad vnitatem fidei venerunt. 11.a

Digitized by Google

Epiſtola Gregorij Papæ ad Germanum Patriarchã Cõſtantinopol. pro imaginibus conſtruendis, & adorandis, 519.b
Epiſtola Gregorij Papæ primi ad Conſtantium Epiſcopum Mediolanenſem, qua gratulatur de eius electione, eumque admonet, quomodo ſe gerere debeat. 6.b
Epiſtola Gregorij tertij ad Baioarios, qua illos hortatur ad obediendum, & opem ferẽdum Bonifacio, cui impoſuit, vt ſynodum quotannis congreget. 422.a
Epiſtola Gregorij ad Theodoricum, & Theobertũ Frãcorum Reges de his quæ ſupra ad Reginam Brunichildam. 36.b
Epiſtola Gregorij Papæ ad Ciriacum Epiſcopum Conſtantinopolitanum de ſubmonendo profano vocabulo vniuerſalis. 18.a
Epiſtola Gregorij ad Brunichildam Reginam Francorum, de laicis ad Epiſcopatum non ordinandis, de ſimoniaca hæreſi, de Iudæis Chriſtiana mancipia poſſidentibus. 35.a
Epiſtola Gregorij ad Auguſtinum Epiſcopum Anglorũ, de conuerſione gentis ipſius, & vt non glorietur in operatione virtutum, quas plerunq; faciunt & mali. 25.a
Epiſtola Gregorij ad Serenum Epiſcopum Maſſiliẽſem de imaginibus in Eccleſijs non confringendis. 33.a
Epiſtola Gregorij ad Leandrum Epiſcopum Hiſpalenſem de laude charitatis, de honore ſuæ prælationis, & de pallio ad ſacrum tantum Miſſarum ſolemnia trãſmiſſo. 21.a
Epiſtola Gregorij Papæ primi ad Sauinum ſubdiaconũ, qua ſynodum Chalcedonenſem, & alios tres veluti quatuor libros Euangelij recipit. 6.a
Epiſtola Gregorij Papæ ad Mauricium Auguſtũ de Ioanne Epiſcopo Conſtantinopolitano, qui ſibi vniuerſalis nomen arripuit. 15.b
Epiſtola Gregorij tertij ad Epiſcopos, Presbyteros, religioſos Abbates, qua illis Bonifacium Archiepiſcopum commendat. 421.a
Epiſtola Gregorij ad Brunichildam Reginam Francorum de his quæ ſupra ad eandem. 39.b
Epiſtola Gregorij ſecundi, in qua Bonifacio pallium Archiepiſcopi mittit, facultatemq́ue concedit, vt Epiſcopos ordinet. 415.a
Epiſtola Germani Patriarchæ Conſtanti. ad Epiſcopum Nacoliæ pro ſanctis imaginibus, & vt ſe ſuo Metropolitano ſubijciat, ac illi ſuſpenſionem à diuinis minatur. 513.a
Epiſtola Gregorij tertij, ad Bonifacium Archiepiſcopũ, qua illi congratulatur de ſua incolumitate, & fideliũ magno augmento, & ad multa eius quæſita, & dubia reſpondet. 422.a
Epiſtola Gregorij Theoctiſtæ patriciæ de tractationibus multorum non curandis, & quibus ſatisfaciendũ ſit, de ijs qui dicunt coniugia religionis gratia ſolui poſſe, & de ijs qui dicunt peccata in baptiſmo non dimitti, & de pœnitentia, & de anathemate. 41.b
Epiſtola Gregorij Papæ ad Mellitum Abbatem cui dat mandata Auguſtino Epiſcopo porrigenda circa cultum veri Dei. 26.b
Epiſtola Gregorij ad Eulogium Epiſcopum Alexandrinum, vbi commemorat in ſancta Chalcedonenſi ſynodo Papam Romanum vniuerſalem appellarum. 24.b
Epiſtola Grego. Papæ primi, ad vniuerſos Epos Hiberniæ, eos exhortãs, vt ad matrem Eccleſiã redeant. 5.b
Epiſtola Gregorij Papæ primi, ad Baſilium de ſchiſmaticis, & de peruerſo conſilio Iuſtini, 10.b
Epiſtola Gregorij Papæ primi, a Theodelindam Reginam Longobardorum de ſynodo Chalcedonenſi, & Conſtantio Epiſcopo. 7.a
Epiſtola Gregorij primi ad Ioannem Epiſcopum Conſtantinopolitanum de pace Eccleſiæ, ab eo per vniuerſale ſibi arrogatum nomẽ turbata, de ſynodo per Pelagium Papam raſſata, & in ea multa de humilitate, & contra ſuperbiam. 13.a
Epiſt. Gregorij Papæ ad Eulogium Epiſcopum Alexandrinũ, de tribus Apoſtolicis ſedibus, & de lignis trãſmittendis. 20.a
Epiſtola Gregorij ad Cõſtantium Auguſtum, de miraculis corporum Apoſtolorum Petri, & Pauli, & de monachis græcis mortuorum oſſa effodientibus, deteutisque vendere in Oriente pro reliquijs, & de Sudario S. Pauli. 34.a
Epiſtola Gregorij Papæ primi, ad Conſtantium Epiſcopum Mediolanenſem de rebus capitulis, & Theodelinda Regina, de Epiſcopis à communione eius ſeparatis, & Agone Regi Longobardorum. 6.b
Epiſtola Gregorij ad Serenum Epiſcopum Maſſiliẽſem, qua eum reprehendit, quod imagines in Eccleſijs cõfregerit, & de imaginibus in Eccleſijs faciendis, & cõſeruandis, & de malis hominibus in ſocietatem non admittendis. 33.a
Epiſtola Gregorij ad Reccaredum Regẽ de laude eius, quod per eum Gens Gotorum ad fidem conuerſa eſt, de muneribus beato Petro Apoſtolo ab eo miſſis, de conſtitutione aduerſus iudæos quod auri dono nõ ſit corrupta, quod Principes humilitatẽ cordis, caſtitatem corporis, moderationem erga ſubiectos amplecti debent, & de reliquijs S. Petri, & ſanctæ Crucis ad eum miſis. 22.a
Epiſtola Gregorij tertij ad Bonifacium, qua ei congratulatur de conuerſione infidelium Germanorum, ex quibus centũ mille conuertit, & probat nonnulla eius facta in Baioariorum, facultatemq; concedit, vt Epiſcopos ordinet. 423.b
Epiſtola Gregorij vndecimi, ad Saxones, qua eis idolorum culturam diſſuadet, & ad veram fidem ſuſcipiendam eos hortatur, propter quam eis Bonifacium mittit, 414.a
Epiſtola Gregorij Papę ad Mauricium Auguſtum, quod qui vniuerſalẽ ſe nominat preco ſit Antichriſti. 19.a
Epiſtola Germani Patriarchæ Conſtantin. ad Ioannem Epiſcopum Synnadon, pro imaginibus. 521.b
Epiſtola Gregorij primi, ad Eulogium, & Anaſtaſium Epiſcopos de reſponſalibus Ciriaci, de quodam Eudoxio damnato, de anima Adæ, & de diabolo qui ingreditur cor hominis. 17.a
Epiſtola Gregorij Papæ, ad Auguſtinum Epiſcopũ Cantuarienſem, qua reſpondet ad ſuas interrogationes. 27.a
Epiſtola Gregorij Papę primi, ad Euſebium Theſalonicenſem, & alios Epiſcopos de ſuperbia Ioannis Epiſcopi Conſtantinopolitani, & Ciriaci. 18.b
Epiſtola Honorij Papæ, ad Epiſcopos, & Clerũ Angliæ, de fugienda hæreſi quartadecimanorum, Paſcha more iudæorum Paſcha celebrantium, & de Pelagiana hæreſi fugienda. 63.b
Epiſtola Honorij Papæ, ad Honorium Epiſcopum Dorouernenſem, & Epiſcopũ Eboracenſem, quibus poteſtatem tribuit, vt cum vnus eorum de hac vita tranſierit, is qui ſupereſt in loco defuncti alium Epiſcopum ordinet. 62.b
Epiſtola Honorij ad Regem Anglorum, qua eum hortatur ad fidei perſeuerantiam, & de duobus pallijs ad Paulinum, & Honorium Epiſcopis miſſis. 62.a
Epiſtola, ſiue diuina inſſio Iuſtiniani Augu. ad Ioannem Papam in confirmationem ſextæ ſynodi Conſtantinopolitani. 386.a
Epiſtola Leonis Papæ ſecundi, ad Conſtantinum Imperatorem, qua gratulatur de tranquillitate catholicæ fidei eius ſolicitudine facta, & confirmat Concilium ſextum Conſtan. cum quinque alijs Concilijs, & anathematizat Hæreſiarchas, & duas voluntates Chriſti prædicat. 371.a
Epiſtola Nicolai primi, ad Rothaldum Epiſcopũ Sueſſionenſ. qua illum tamquam innocentem Epiſcopatui ſuo reſtituit, & anathematizat omnes, qui ſibi contradixerint, aut rem aliquam Eccleſiæ Sueſſionenſ. vſurpauerit. 968.a
Epiſtola Nicolai Papę primi, ad Carolum Regem, illũque commẽdat pro eius Romanæ S. in Rothaldi cauſa ſubmiſſione. 954.b
Epiſtola Nicolai primi, ad Carolum Regem Franciæ, qua Hicmarij pertinaciam in cauſa Rothaldi, & erga S. Apoſt. inobedientiam oſtendit. 960.a.& b
Epiſtola Nicolai Papæ primi, ad Carolum Regem, qua illum adhortatur pro reſtitutione Rothaldi. 949.b
Epiſtola Nicolai Papæ primi, Metropolitanis Epiſcopis, &

Digitized by Google

pis, & exteri prouinciarum præſulibus, qua reprobat ſententiam Rothaldi. 950.b
Epiſtola Nicolai Papæ primi ad Hincmarum Archiepiſcopum Rhemenſem, qua Rothaldi Epiſcopi immeritum ab Epiſcopatu exilium oſtendit. 949.a
Epiſtola Nicolai primi ad Hincmarum Rhemenſem, qua illum reprehendit, quòd Rothaldum Sueſſion. Epiſcopum depoſuerit abſq; licentia ſua, & eum innocentem condemnauerit, necnon ad Pont.Rom.venire volentem impedierit. 961.b
Epiſtola Nicolai Papæ primi, in qua oſtendit occaſionem expulſionis Rothaldi ab Epiſcopatu eiusq; erga ſedem Apoſtolicam in ſua cauſa diſcutienda integritatem. 956.b
Epiſtola Nicolai primi, ad Archiepiſcopos, & Epiſcopos Galliæ, in qua illos reprehendit, quòd Rothaldū Epiſcopum ſine conſenſu ſedis Apoſtolicæ Epiſcopatu priuauerint, & Romam venire volentem reuocauerint, & in vinculis eum detineri præceperint. 963.a
Epiſtola Nicolai Papæ primi, ad Rothaldum Sueſſonicæ Epiſcopum, qua admonet illum Romam pergere ſi æquam cauſam habere ſe credat. 954.a
Epiſtola Nicolai primi, ad Clerum, & Plebem Sueſſon. in qua illos hortatur ad recipiēdum Rothaldum hilariter, eis oſtendendo eius innocentiam, & patientiam. 957.a.& b
Epiſtola Nicolai Papæ primi, ad Hincmarum Archiepiſcopum, qua illum increpat, quòd non Romanæ curiæ obedierit, & quod Rothaldum ab itinere reuocauerit. 955.b
Epiſtola Nicolai Papæ primi, ad Irmintrudam Reginā, cui reſpondet minimum ei obſequendum eſſe de non audiendo Rothaldo. 955.a
Epiſtola Nicolai Papæ primi, omnibus Epiſcopis, Preſbyteris, & Diaconibus, in qua oſtendit ſe reſtituere Rothaldum ad Epiſcopatum, cum non ſua culpa, ſed per inuidiam illo priuatus fuerit. 959.b
Epiſtolæ decretales Nicolai primi, de Rothaldi Sueſſon. Epiſcopi reſtitutione incipiunt. 948.a
Epiſtola Nicolai Papæ primi, ad Rothaldum Epiſcopū, qua illi perſuadet, vt ſine mora pro ſua cauſa Romam proficiſcatur. 953.b
Epiſtola Manſueti Epiſcopi Mediolanenſis, ad Conſtātinum Imperatorem, qua vna cum ſua ſynodo traditiones ſanctorum Apoſtolorum, & venerabilium Patrum inſtituta, qui in quinq; Conciliis adfuerunt ſuſcipere, & defendere oſtendit, necnon & ſcripta Orthodoxorum Patrum prædicare, & fidem Mediolanenſis Eccleſiæ mittit. 231.b
Epiſtola Martini Papæ primi, & Synodi Lateranæ ad omnes Chriſti fideles, qua hortatur eos in Chriſto duas voluntates, & operationes firmiter tenere, & in prædicatione eorundem perſiſtere, & damnat hæreticos contrarium ſapientes. 175.b
Epiſtola Martini Papæ ad Amandum Epiſcopum, qua hortatur eum, ne propter hominum improbitatē Epiſcopatum dimittat, de clericis lapſis poſt ordinationē ad gradum priſtinum non reſtituendis, de cōdemnatione hæreticorum modernorum, &c. 179.b
Epiſtola Pauli Epiſcopi Conſtan. ad Theodorum Papā, qua ſpretis admonitionibus ſedis Apoſtolicæ Ectheſim in hæretica confirmat, & ſcripſit. 135.a
Epiſtola Photij Patriarchæ Conſtantino. ad Principem Bulgariæ de ſeptem concilijs œcumenicis. 445.a
Epiſtola Regum Angliæ in quatuor regna diuiſæ, & ſynodi Anglici ad Concilium vniuerſale Conſtan. eorum fidem exponentes, & quinq; concilia amplectentes, anathematizant contraria ſapientes, & regna ab omni hæreſi libera eſſe oſtendunt, &c. 230.a
Epiſtola Sacerdotum Orientalium ad Patriarchā Tharasium Conſtantinopo. qua illi fidem ſuam exponunt conſonam ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, & imagines demonſtrant accipere. 490.b
Epiſtola Sergij Patriarchę Conſtan. ad Cyrum Epiſcopum Phaſidis de Chriſti voluntate, atq; operatione, & de dogmatibus ſanctorum Patrum, & ſecundū ſenſum, & ſecundum voces ſequendis. 322.a
Epiſtola Sergij Patriarchæ Conſtantinopol. ad Honorium Papam, qua illi adducit aliquos dicentes vnam voluntatem, & operationem Chriſti, & de ſilētio imponendo huic quęſtioni, ne tumultus excitetur in populis. 323.a
Epiſtola Sophonij Patriarchæ Hieroſolymorū ad Epiſcopum Conſtant. qua diffuſiſſimè tractat myſterium Trinitatis, & incarnationis & oſtendit duas naturas & voluntates, atque operationes in Chriſto fuiſſe, & anathematizat omnes hęreſiarchas, qui à Chriſti incarnatione fuerunt. 304.vſq; ad 317.a
Epiſtola ſynodi Francofordiæ ad Præſules Hiſpaniæ, & cæteros catholicos, qua plurimis authoritatibus ſanctorum Patrum demonſtratur, & confutatur hæreſis Elipandi Toletani Epiſcopi, & eos hortatur, vt Chriſtum Deum verum, & verè filium Dei prædicent. 646.vſque 655.b
Epiſtola Synodi Moguntinæ ad Ludouicum Imperatorem, qua illi ſynodum eſſe cōgregatam, & quæ ad vtilitatem Eccleſiæ, & imperij neceſſaria eſſe cognouerint decernere velle oſtendit, & illum hortatur vt anteceſſores ſuos in tuenda Eccleſia ſectetur. 832.a
Epiſtola ſynodi Ticinenſis, qua Epiſcopi reſpondēt exhortationi Ludouici Imperatoris, eumque de ſtatu ſui regni certiorem reddunt, eiq; quę corrigenda ſint exponunt. 894.b
Epiſtola Tharaſij Patriarchæ Conſtantinop. ad Epiſcopos Alexandriæ, & Antiochiæ, qua illis fidem ſuam mittit, vt ipſi fidem ſuam exponant, & ad eum dirigant. 486.b
Epiſtola Tharaſij Archiepiſcopi Conſtan. ad Adrianum Papam, qua illi narrat ordinem omnium rerum geſtarum in Concilio Niceno, & de tranquillitate Eccleſiæ recuperata. 602.b
Epiſtola Tharaſij Epiſcopi Conſtantinop. ad Ioannem Presbyterum, & anachoritam qua monet de Concilio in Nicæna iam congregato pro ſanctis imaginibus, & de his qui ſacerdotium pecunijs adepti ſunt, & laudat pœnitentiam, & de Apoſtolicis canonibus ſequendis. 351.a
Epiſtola Vitaliani Papæ ad Vaanum cubicularium Imperialem, qua illi commendat Ioannem Epiſcopum Lappæ, vt ſuæ Eccleſiæ reſtituatur, quem cognouit ab Archiepiſcopo Cretæ contra canones condemnatum. 198.b
Epiſtola Vitaliani Papę ad Oſuuium Regem Saxonū, qua gratulatur de conuerſione gentis ſui Regni, & hortatur eum vt Paſcha, & traditiones Apoſtolorum obſeruari, & totam inſulam Deo dicari curet, ac ei reliquias ſanctorum mittit. 199.b
Epiſtola Vitaliani Papæ ad Georgium Epiſcopum Siracuſanum pro Ioanne Epiſcopo Lappenſe. 199.a
Epiſtola Vitaliani Papæ ad Paulum Archiepiſcopum Cretenſem, vt Eccleſias occupatas Epiſcopo Lappæ reſtituat, vt Diaconum, qui vxorem duxit, & in duabus Eccleſijs militat, corrigat, & vt ſuum conſiliarium non bonæ famæ à ſe proijciat. 198.b
Epiſtola Vitaliani Papæ ad Archiepiſcopū Cretenſem, qua eum reprehendit, quod Epiſcopū Lappæ Romanam ſedem appellantem dimittere noluit, & caſſat quęcunq; contra illum acta ſunt, ac eum in priſtinum honorem reſtitui decernit. 197.b
Epiſtola Zachariæ Papæ, qua Vuittam ordinatum Epiſcopum à Bonifacio confirmat, & excommunicat omnes, qui ſibi in eo contradixerint. 430.a
Epiſtola Zachariæ Papæ ad Bonifacium, qua eum monet non eſſe iterandum baptiſmum incongruè prolata forma Baptiſmi. 430.b
Epiſtola Zachariæ Papæ ad Bonifacium, in qua reſpondet ad multa, quæ ad eū Bonifacius ſcripſerat, & Monaſterium ſancti Benedicti ab eodem conſtructum Apoſtolico priuilegio munit. 433.a
Epiſtola Zachariæ Papę ad Bonifacium, in qua confirmat tres Epiſcopos ab eo ordinatos, & hortatur eum ad ſynodum celebrandum in Francia, in qua malos Epiſcopos, Presbyteros, & alios corrigat, & ad multa alia reſpondet, quæ vide in Epiſtola. 435.a

Epiſtola Zachariæ ad diuerſos Epiſcopos, qua illis congratulatur de eorum mutua pace, & charitate, & Bonifacium eis commendat. 430.b

Epiſtola Zachariæ ad Bonifacium Archiepiſcopum, in qua dolet de calamitatibus quibuſdam, quæ acciderunt in Francia, deinde lætatur quod ſynodũ in Francia celebrauerint, eorumque geſta in ea ſynodo confirmat, poſtremo ad multa reſpondet, quæ Bonifacius illi per literas ſignificauerat. 431.b

Reſcripta Nicolai primi ex Gratiani volumine in vnũ collecta per Ioannem Cochlęum. 969.a

Sacroſillabus libellus Paulini Epiſcopi Aquileien. contra diuerſos errores, & precipuè contra hereſim Elipandi Epiſcopi Toletani aſſerentis Chriſtum eſſe filium Dei adoptiuum. 640.a

Epiſtolæ reſiduum Adriani ad Imperatorem, de primatu Eccleſiæ Romanæ, de non attribuendo nomen vniuerſalis Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ, & de Dominio Italię à Carolo Magno Eccleſię reſtituto, &c. 476.a

Scriptum Adriani Papę ad Carolum Regem de imaginibus, quo confutantur illi qui ſynodum Nicęnam ſecundum oppugnarunt, qui liber falsò adſcriptus eſt Carolo Magno. 605.a.vſq; 633.b

Digitized by Google

INDEX COPIOSISSIMVS EORVM

QVAE IN HOC TERTIO CONCILIORVM TOMO scitu digna reperiuntur.

Epitomes ferè vicem explens.

Litera A, primam Columnam, B secundam demonstrat.

A

Abbates habitum, & vitam secundum regulam Monasterij habeant. 684.a
Abbas mulieres monasterium ingredi permittens tribus mensibus in pane, & aqua in monasterio poeniteat. 52.a
Abbates, vel monachi, aut agentes monasteriorum patrocinio seculari non vtatur, nec ad Principem sine permissu sui Episcopi sub pœna excommunicationis ambulent. 209.b
Abbates canonicorum forma, & exemplum sanctæ religionis debeant esse suis subditis. 791.a
Abbates suis canonicis prouideant, vt habeant claustra, dormitoria, refectoria, vt simul dormiant, & comedant, & victum, & vestitu iuxta possibilitatem. 684.a
Abbates qualiter se, & suos regere, & custodire debent. 701.a
Abbates quid obseruare, & qualiter gregibus suis inuigilare debeant. 824.a
Abbates & eorum subiecti Episcopis pro se suisq; omnibus rationem reddere nouerint. 824.a
Abbates, qbus ab Episcopis manus imponitur, aliquos tonsurare possunt. 600.b
Duo Abbates in vno monasterio non præficiantur, & qd si Abbas elegerit sibi successorem. 209.a
Abbati non licet filios de baptismo habere, nec monachis commatres habere. 52.a
Abbati vel Monacho ad nuptias ambulare nõ licet. 52.a
Abbatum electio, quomodo facienda. 5.a
Abbatissæ neque virgines, neque viduas velare præsumant. 792.b
Abbatissæ quas canonicas constitutiones obseruare debeant, Concilium Cabilonense statuit, tam in eius, quam subditorum regimine. 692.b
Abbatissæ extra monasterium egredi nõ possunt. 684.b
Abbatissa nulla duo monasteria habere potest, neq; monasterium exire, nisi hostilitate cogente. 440.a
Quæ Abbatissæ & fœminæ præferri debent in monasteriis puellarum. 692.a
Abel iustus primũ sine altari munera Deo obtulit. 845.a
Abortum facientes pœnis homicidæ subijciantur. 404.b
Abortum facientes vel natos suos extinguentes, qualiter puniantur. 836.b
Abraham Propheta Melchisedech Sacerdoti Dei altissimi decimas dedit ex omnibus. 845.b
Abraham quid promissionis, & benedictionis consequi meruit, eo quod credidit & diuersa altaria erexerit. 845.a
Abrahæ fides & deuotio tãta exeruit circa diuinũ cultũ, vt filiũ suum dño ad immolandũ paratus fuerit. 846.a
Abrahæ facta nõ imitantur hi qui auferũt ea vnde Deo in altaribus suis famulandum est. 845.b
Absoluere inferior potiorem non potest. 914.b
Absoluendi atque ligandi omnes Monachi presbyterij ordine decorati potestatem habent. 50.b
Abstinentia à porcinis carnibus in veteri testamento, quid cauere nos admonet. 936.a.& b
Abstinere à carnibus Sabbato sancto, vel Sabbato Pentecostes conuenit ijs, q eo die baptizati fuerint. 941.b

Accolyti qui sint, & eorum munus. 707.a
Accusantes de crimine Episcopum, vel Presbyterũ, siue Diaconum, & id probare non valentes, neq; in fine ad communionem admittendi. 886.b
Accusatio Episcopi in aliquibus criminibus à quibus audiri potest. 662.b
Accusator legitimus esse debet. 987.a
Accusator & accusatus adesse debent in iudicio, ne eorum alteri præiudicium irrogetur. 969.b
Accusatores quorumcunq; clericorum quæ inferunt, probare debent, sub pœna qua accusatus puniendus erat. 662.a
Accusatores aduersus doctorem nemo suscipiat. 664.a
Accusator non audiatur absente aduersario. 661.a
Accusator fallax, quomodo iudicandus. 943.b
Accusator clericorum, quomodo admittatur ad accusationẽ. 661.a.& in prouincia in qua consistit accuset. b
Accusator in criminalibus causis per alium accusare nõ potest, nec accusatus per aliam personam se defendere permittitur. 663.a
Accusatores non sunt necessarij, vbi manifesta est culpa eorum, qui accusantur. 95.a
Accusatus a persona indigna, nisi in causa pro capite regiæ maiestatis, non detur supplicio. 86.b
Ad accusandum Episcopos, nec quorum fides & libertas nescitur, nec viles admittantur. 661.b.663.a. nec criminibus irretiti, nec suspicioſi aduersus maiores natu, sed ij qui suspicione carent admittantur.
Accusationes Episcoporum, & iudicium Constantinus Imperator non ad homines, sed ad Deum pertinere fatetur. 663.b
Accusationem faciliter accusantium, & frequenter litigantium nemo absq; grandi examine recipiat. 663.b
Ad Accusandum, & testificandum qui non admitti debeant. 664.a
Accusationes & accusatores, atq; ea negocia, quæ seculares nõ adscisc unt leges à clericis repellantur. 661.b
Accusandi licentia vltra prouinciam non progrediatur, & accusatio à prouincialibus intra prouinciam audiatur, & terminetur. 661.b
In Accusatione clericorum prius vita & fides accusantium perscrutetur. 660.b.661.b
Ab accusatione sacerdotum qui abijciendi sunt. 661.a
In Accusatione Episcoporum quid prius obseruari debeat, & quomodo erga eos procedatur. 660.a.b
Accusare aut accusari nõ potest absens per alium. 661.a
Accusare non possunt ij qui minorum ordinum fuerint, superiorum ordinum aliquos. 664.a.917. hinc maiores sedes sine vltima confusione à minoribus iudicari.
Achan iusto Dei iudicio cum populo Israelitico interemptus fuit propter furtum rerum, quæ Deo oblata erant. 852.b
Actio prima Concilij Constantinopo. in qua allatę sunt aliquæ actiones synodi Ephesiuæ tertię abbis, qui vnam voluntatem, & vnam operationem in Christo dicebant. 237. per totam.
Actio secunda Concilij Constãt. in qua lecta sunt alia gesta Concilij Chalcedonensis de duabus Christi naturis, & operationibus. 239.a

Digitized by Google

INDEX.

Actio tertia Concilij Conſtant. in qua correcti ſunt aliqui libri ab hæreticis falſificati de vna voluntate, & operatione in Chriſto. 240.b

Actio quarta Concilij Conſtantinopo. in qua lectæ ſunt duæ Epiſt. Agathonis Papæ, & ſynodi Romanæ 125. Epiſcoporũ in quibus probantur in Chriſto duæ naturæ,& voluntates,& operationes,& de ſtabilitate fidei Romanæ Eccleſiæ, quæ nunquam à fide errauit. 242.b

Actio quinta Concilij Conſtant. in qua lecti ſunt aliqui codices de vna tantum voluntate, & operatione in Chriſto adducti ab hæreticis. 264.a

Actio ſexta Concil.Conſtan.in qua lecto alio codice de vna operat.& voluntate ſigillati ſunt tres codices Vicarij ſedis Apoſto.accuſauerunt Græcos,quod Codices detruncauerunt,& falſificauerant. 265.b

Actio ſeptima Concilij Conſtan. in qua lectus eſt codex continens teſtimonia ſanctorum Patrum demonſtrantia duas voluntates, & operationes in Chriſto, cuius exemplar traditum fuit ſub ſigillis. 267.a

Actio octaua Conci.Conſtan.in qua declaratum fuit in Chriſto fuiſſe duas naturales voluntates,& operationes, ſicut per Agathonis Papæ Epiſtolam patebat corroboratam authoritatibus ſanctorum Patrum,& Cõciliorum, & Macharius depoſitus fuit ab Epiſcopatu propter pertinacem hæreſim. 269.a.vſq; ad 281.a

Actio nona Concilij Conſtan.in qua authoritates ab hæretico Stephano per ſe adductæ de vna voluntate,cõtra eum repertæ fuerunt, & cõdemnatus fuit propter pertinaciam. 281.a

Actio decima Concilij Conſtan.In qua lectæ ſunt auctoritates ſanctorum patrũ conformes codicibus Patriarchæ nouæ Romæ de duabus naturis, voluntatibus, & operationibus in Chriſto, & lectæ ſunt authoritates hæreticorum de vna tantum natura,& voluntate,atq; operatione,& de confeſſione veræ fidei Epiſcopi Nicomediæ, & aliorum Epiſcoporum. 283.b.vſque ad 302.b

Actio vndecima Concilij Conſtã. in qua lecta eſt Epiſt. Patriarchæ Hieroſolimorum, qua explicat myſteriũ Trinitatis,& Incarnationis, & duas naturas, & voluntates, atq; operationes in Chriſto, & anathematizat hæreſiarchas omnes nominatim, & lecti ſunt libelli alij à Macario hæretico porrecti de vna tantum natura,& operatione. 302.b.vſq; ad 320.a

Actio duodecima Concilij Conſt.in qua lectæ ſunt duæ Epiſt.Sergij Patriarchæ Conſtan. de vna tantum voluntate,& operatione Chriſti, & Macharius cõuictus fuit falſificaſſe ſcripturas patrum, & damnatus eſt. 320.a.vſque ad 328.b

Actio decimatertia eiuſdem Concilij in qua lectæ ſunt quædam Epiſtolæ à diuerſis ſcriptæ de vna tantũ operatione Chriſti, quæ oẽs damnatæ ſunt, & igni traditæ,& habetur quædam ſatisfactio inter Cyrum Alexandrinum,& Theodoſianos. 328.b

Actio decimaquarta eiuſdem Concilij,in qua lecti ſunt aliqui codices, & teſtes,quibus hæretici conuicti ſunt eos falſificaſſe libellos ab ipſis Concilio oblatos, & damnati ſunt,& lectus eſt ſermo Athanaſij,de duabus operationibus,& naturis Chriſti. 337.b

Actio decimaquinta eiuſdem Cõcilij, in qua Polychronius Monachus chartulam ſuæ fidei de vna tantũ operatione, & Deiuirilem ſibi per viſionem præcipi dicebat ſuperimponere mortuo,& reſuſcitare eũ, quo facto præſente Concilio & vniuerſo populo blaſphemus repertus eſt, & perſeuerans in ſua confeſſione damnatus eſt. 342.a

Actio decimaſexta eiuſdem Concilij, in qua damnatus fuit Conſtantinus Presbyter affirmans in Chriſto vnã voluntatem. 345.b

Actio decimaſeptima Concilij Conſtant. in qua quinq; Concilia nẽpe, Nicenum, Conſt.Ephe.Chal.Conſt. ſecundi,cõfirmata ſunt, & anathematizati aliqui Põtifices hæretici, & duas naturas,& voluntates, atque operationes in Chriſto confiteri præcipitur. 348.b

Actio prima Concilij Nicẽni ſecundi in qua tres Epiſcopi ex conciliabulo Conſtan.in quo damnatę fuerunt imagines reſipiſcentes libellos ſuæ fidei adierunt, & examinatum fuit exactiſſimè an ab hæreſi redeuntes, & ab hæreticis ordinati recipiẽdi, & in Epiſcopatum reſtituendi ſint. 453.vſq; 470.a

Actio ſecunda Concilij Nicẽni ſecũdi,in qua lectæ fuerunt Epiſtolæ Adriani Papæ ad Imperatores, & Patriarcham Conſtantinopolitanum de primatu Eccleſiæ Romanæ,& poteſtate de imaginibus in priſtinum honorem reſtituendis,quas Epiſtolas Oecumenicum Concilium cognouit,& amplexum eſt. 470.a

Actio tertia Concilij Nicẽni ſecundi,in qua aliqui Epiſcopi ab hæreſi reuerſi à ſynodo ſedes ſuas receperũt, & approbatæ fuerunt literę Tharaſij Conſtan.ad Alexand.& Antioch.Epiſcopos ſcriptæ, & fidem Patriarchę,& Epiſcoporum Hieroſolymorum,& aliorũ conſonam fidei Adriani Papæ ſuſceperunt. 484.b

Actio quarta Concilij Nicẽni ſecundi, in qua lectę fuerunt aliquæ Epiſtolę, & hiſtoriæ ſanctorũ pro ſanctis imaginibus & modo adorandi,de effectu, & miraculis,& in qua approbatæ,& confirmatæ ſunt,ac anathematizati omnes cõtra imagines ſapientes,&c. 496.b. vſque ad 529.a

Actio quinta Concilij Nicẽni ſecundi, in qua confutatæ ſunt aliquæ hæreſes contra imagines, & approbatur earum vſus, & anathematizantur eas contemnentes. 533.a

Actio ſexta Concilij Nicẽni, in qua examinata ſunt decreta prophanæ ſynodi Conſtan. falſo dictæ ſeptimæ cõtra vſum ſanctorum Ima. & authoritatibus ſanctorum Patrum cõfutati,& reprobati, & imaginum vſus approbatur, & vtilis demonſtratur in Eccleſia Dei. 544.b.vſque 585.a

Actio ſeptima Concilij Nicẽni, in qua vſus ſanctarum Imaginum approbatus fuit,& fides catholica ſecundũ alia Concilia ſtabilita eſt, & hæreſiarchę cum ſuis dogmatibus damnati fuerunt,& canones cõditi ſunt. 585.a

Adeodatus primus Papa, & eius geſta in Pontificatu, anno Domini 672. 214.a

Adoptio,quid ſit. 654.a

Adoratio latriæ ſolum vni Deo vero debetur. 480.a. & Chriſto Ieſu. 585.a.590.a.596.a

Adoratio diuerſimodè ſumitur. 596.a

Adoratio, & latria quid diſtent. 512.b. & eorum definitiones.

Quomodo Adoranda ſunt, ac veneranda loca ſancta. 509.b

De Adoratione imaginum, quid Concilium Nicẽnum ſecundum decreuerit. 450.a

Adrianus primus Papa,anno Domini 771, & eius geſta in Pontificatu. 443.a. b

Adriani Papæ Epiſtolæ de primatu Eccleſiæ, & Pontif. Rom. & de imaginibus ſanctis reſtituendis Concilio vniuerſale Nicænum ſecundum approbauit, & ſuſcepit. 480.a

Adulterium qui cum coniuge commiſiſſe accuſatur, & in proximo defuncto marito eãdem ſumpſiſſe cognoſcitur, qualiter ſe purgabit vt cũ illa cohabitare poſſit. 877.a

Adulteræ mulieris & viri adulteri pœna. 983.a

Adulteris qualis à ſanctis patrib.pœna ſtatuta ſit. 404.b

Aduiteram qui detinuerit,inſipiens,& impius eſt. 404.a

Adulteria & luxuria, & iniuſta, vt in domibus ſuis non vigeant potentes prouideant. 879.b

Adultera eſt mulier, quæ maritum reliquit & alteri viro ſe coniunxit,& econtra. 404.a

Aduocatus præter ius,& beneficium antiquitus,aliquid vſurpare non præſumat,contrauenies ſepultura careat. 769.a

Aduocati & adoptati differentia,& eorum definitiones. 642.b

Aetas neceſſaria ad ordinationem presbyterorum, & diaconorum,& diaconiſſarum quæ? 396.a

Aetas,quæ requiritur ad ordinationem presbyteratus. 683.a

Affinitas ſpiritualis corporum coniunctione maior eſt, & matrimonium cum affinibus omnino prohibetur. 401.a

Agareni Franciam occupare conantur. 409.b

Digitized by Google

Agathio obtinuit ab Imperatore, vt quantitas quæ solita erat dari pro ordinatione Pontificis faciendi auferretur. 229.b
Agathon Papa & eius gesta in Pontificatu, anno Domini 677. 228.a
Agonia, ex quo prouenit. 191.b
Agrippina quondam, nunc Colonia, metropolis confirmatur à Zacharia Papa. 433.a
Alexander Episcopus Abyles ob hæresim Episcopatu spoliatus Byzantij terræmotu absorptus est & defossus. 467.a
Ad Altare lac, & mel offerre non oportet. 401.b
In Altario vbi Episcopus missas dixerit, in illa die presbyter non dicat. 51.b
Ananias cum vxore, cur horribili morte mulctati sunt. 863.b
Anathema, qui sit. 596.a
Anathema cui, & quomodo inferendum, & quid sit. 875.a
Anathematismi Concilij Nicæni secundi, contra destructium vsum sanctarum imaginum. 593.b
Anathematizatur qui super præcepta Apostolica se efferens prædicare tentauerit. 345.b
Angelus Domini in vna nocte occidit 185000. Assyriorum. 618.a
Angeli & si fonti scientiæ perenniter assistentes omnia sciunt, magnitudinem tamen eius metiri minime valent. 668.b
Angeli cur in forma hominis pingantur. 535.a
Angelorum præsidia adsunt cantantibus, & psallentibus Domino. 762.b
Angli plusquam decem millia in solemnitate Dominicæ Natiuitatis tempore Gregorij Papæ baptizati sunt. 24.b
Anima, quæ inuisibilis est, circumscribi non potest. 579.b
Animæ & diuinæ naturæ differentia. 554.b
Anima incorporea est & corporeas actiones operatur.
Animæ, & Angeli immortales sunt per gratiã Dei, quæ immortalitatem eis largitur. 312.b
De Animæ origine tempore Gregorij Papæ primi nõdum erat definitum. 9.b
Animal quodlibet, cuius cibus non nocet, & societas humana admittit in cibum, comedi potest. 936.a
Animalia in quo possint comedi, & in quo non, similiter aues. 985.a
Animal vulneratum à bestijs licitum est manducare, si homo illud prius vinum occiderit. 984.b
Animus significatur per equum indomitum, & ferocem. 935.a
Anna benedictionem promeruit, eo quod filium suum Domino obtulit. 854.a
Antiochus Rex Græcorum quam horribiliter punitus fuit, eo quod templum Dei & vasa sancta abstulit, & polluit. 858.b
Apes, si occiderint hominem, occidi debẽt festinanter, mel tamen manducetur. 984.b
Apocalypsim Ioannis Apostoli renuere, aut prædicare contemnens excommunicetur. 71.a
Circa Apostatam ad fidẽ reducendum, quid faciendum, & quomodo procedendum. 931.b
Apostoli cum Petro par consortium honoris, & potestatis acceperunt. 709.b
Apostoli qualiter post resurrectionem Christi tam in Oriente quam in Occidente Ecclesias fundauerint. 844.b
Illud Apostoli, qui in sacrario operãtur quæ de sacrario sunt edant, qualiter intelligatur. 748.a
Apostolos imitari debemus. 696.b
Apostolorum vni (licet omnium par esset deuotio) datum est, vt cæteris potestate præmineret. 963.a
Apostolorum quatuor genera, & quid significat nomen Apostolorum. 709.b
Apostolicis præceptionibus, qui superbo spiritu obuiauerit, sui status periculo subiacebit. 660.b
Apostolica sedes mandat malignos, & eorum fautores insequi spirituali, & materiari gladio, quousque Ecclesia de suis bonis redintegretur. 977.b
In Apostolica sede Orthodoxorum dogmatum fundamenta existunt. 98.a
Appellare quando licet. 663.a
Appellatio nulli negetur qui iudicem aduersum sibi sentit. 63.a.661.a.662.b
Appellatione cuilibet licet vitiatam causam subleuare, nec appellanti iniuria inferatur. 663.a
Arca typus fuit Christi & Ecclesiæ. 855.a
Arcæ Dei captoribus, populiq; Dei eçsoribus quid prouenerit. 855.a
Archidiaconus Episcopi qualis esse debeat. 871.b
Archidiaconi super presbyteros iurisdictionẽ non exerceant. 688.a
Archiepiscopi nisi præter qui primas sedes tenent, appellari summi sacerdotes, aut primas minimè debeant. 662.b
Archiepiscopum super omnes Episcopos constituendũ, ad quem Christiani consulendi gratia concurrant. 942.a
Archiepiscopus Treuirensis, eiusque Prepositus, & omnes, qui iuramentis quibusdam se abstrinxerant absoluuntur, eisque omnino prohibentur illi seruari. 970.b
Arius in Nicena synodo condemnatus. 490.b
Ariana hæresis, quæ fuit. 446.a
Ars pia pictoris laudatur. 500.b.629.a
Auaritia plurimum detestatur. 571.a
Auaritia impietigini assimilatur. 727.a
Augustinus de vita, & moribus clericorum. 451.a.748.b
Diuinis Auribus audire, quomodo intelligatur. 609.b
Authoritas Pontificis Romani, & quod Romana Ecclesia sit omnium Ecclesiarum caput. 479.b
Authoritas Episcopalis etiam in Imperatorem se extendit. 832.a

B

BAlthassar eo quod vasis sacris Domini abusus fuit in eadem nocte vita priuatus fuit. 817.b
Balduini pro raptu Iudithę Caroli Calui Francorum filiæ expurgatio. 952.b
Baptismus radicitus omnia peccata delet. 44.a
Baptismus non intra domum in æde oratoria, sed in Ecclesia catholica peragatur sub pœna depositi. & excõmunicat. 401.b
Baptismus parulorum in fide proximorũ accipit. 377.b
Baptismus in nomine Trinitatis à quocunq; etiam fure, vel adultero susceptus, non est iterandus. 930.a
Baptismus secundum ritum sanctæ Rom. Ecclesiæ in singulis parochijs celebretur, & conseruetur. 695.a
Baptisma generale non nisi Sabbatho sancto Paschæ, & Pentecostes celebretur. 695.a periclitantibus quolibet tempore administretur.
Baptismi pactum quando violetur ex toto, itemque ex parte. 777.a
Baptismus periclitantibus, quolibet tempore tribuendus est. 834.a
A Baptismi gratia filios suos, vel famulos subtrahere Iudæi non præsumant. 380.a
Baptismi Constantini Imperatoris Historia. 472.a
Baptismi sacramentum non nisi in Paschali, & Pẽtecoste præbendum est, excepto mortis periculo. 979.a
In Baptismo, & confirmatione pueros suscipere non debent publicè pœnitentes. 799.a
In Baptismo trina mersio quid significet, & vt infans ter mergatur, aut semel nihil obstat, cum semel vnitatem singularem diuinitatis significat. 21.a.69.a
De Baptismi regeneratione doctrina. 889.b
In Baptismo abrenũciare diabolo, operibus eius, & põpis eius, quid sit. 777.b
Baptismus in nomine Christi tantum valet. 975.a
In Baptismo trina mersio, quid significet. 979.b
De Baptismatis fonte nullus proprium filium, vel filiam suscipiat. 700.a
In Baptismate pactum quod cum Deo fideles fecerunt, diligenter custodiant, & seruent. 777.a

Digitized by Google

Sine Baptiſmate omnis anima originalis peccati macula eſt obſtricta. 10.a
Baptizati a Iudæis,& Paganis, dūmodo in nomine Trinitatis, vel Chriſti baptizati fuerint, non ſunt rebaptizandi. 975.a
Baptiſterium publicum in nulla parochia eſſe debet,niſi vbi Epiſcopus conſtituerit. 440.b
In Baptiſmate nexibus duarum pactionū fideles ſe obligant. 777.a
Baptizati ab hæreticis in nomine Trinitatis nō ſunt rebaptizandi, qui verò aliter baptizati fuerint,rebaptizantur. 40.a
Baptizare nullus presbyter poteſt, vel miſſas celebrare ſine licentia Epiſcopi. 440.b
Baptizare quando & quibus in locis presbyteris liceat. 874.b
Baptizare quilibet presbyter poteſt paruulam ægrotantem cuiuſcunque parochiæ. 387.a
Baptizandi tempus ſolemnitas Paſchæ deputatur. 52.a
Baptizandi ſunt, qui inuincibili ignorantia ignorant ſe eſſe baptizatos. 404.a.423.a
Baptizandi tempora,Paſcha,& Pentecoſtes. 854.a
Baptizandi ordo vbique ſeruetur, ſicut Romana Eccleſia habet. 834.a
Baptizari, & chriſmari non debet, nec alium de fonte leuare,aut ad confirmandum tenere, qui ſymbolum, & orationem Dominicam ignorauerit. 388.a
Baſilius Dux,Iordanus Carthilarius, & Ioānes Lurion ſubdiaconus fœdus percutiunt, vt Grego. ſecundum interficiant. 410.a
Bella, & prælia, & iurgia, fraude diabolicæ artis ſunt reperta. 436.b
In Bellum perfecturi,quid facere debeant, & quomodo ſe præparare. 934.a
A Bellis non ſolum in Quadrageſima, ſed etiam omni tempore abſtinēdum eſt, niſi ineuitabilis incidat neceſſitas. 936.b.977.b
In Bello quod contra infideles geritur, quiſquis moritur regnum cœleſte meretur. 977.b
Benedictus ſecundus Papa, & eius geſta in pontificatu, anno Domini 683. 385.a
Benedictus tertius Papa,& eius geſta in Pontificatu, anno Domini 855. 887.b
Benedictio cerei in peruigilijs cur fiat,& vt ab omnibus Eccleſijs benedicantur præcipitur. 69.b
Benedicere nemo ſacerdos nitatur aliquid, maiore ſuo non innuente. 914.a
Beneficium Eccleſiaſticum habens ad reſtaurationem earum tenetur. 699.a
Beneficium qui de rebus Eccleſiæ habent, ad reſtaurationem earum tenentur. 681.b
Bigami eſſe non poſſunt Epiſcopi,& miniſterium ſacerdotale ſubire. 743.a
Bigami ab omni ſacerdotali munere deponantur. 394.a
Bigami ad Diaconatus ordinem non promoueantur, & promoti deponantur. 55.a
Bigami qui duobus matrimonijs implicati fuerint, vel concubinam habuerint,ad nullum gradum ſacerdotij ordinari debent. 394.b
Blaſphemantes Deū miracula operari nō poſſunt. 345.b
Blaſphemia Polychronij Monachi, qui ſua confeſſione fidei,de vna tantum operatione Chriſti mortuum reſuſcitare. 345.a
Bona Eccleſiæ diripiētes ſpirituali, & materiali gladio puniendi ſunt, donec omnia cum integritate reuocentur. 977.b
Bona Eccleſiæ ſunt vota fidelium, pretia peccatorum,& patrimonia pauperum. 731.b
Bona Eccleſiæ vſurpans ſub creatione conceſſionis principum excommunicetur, vſque ad emendationem. 974.b
Bona Eccleſiaſtica inuadentes excommunicētur, donec præſumptionem re corrigat. 890.b
Bona præſentia, quid impedimenti afferant amatoribus futurorum, & quæ ſunt vera gaudia,veræque diuitiæ. 747.b
Bona Eccleſiæ Deo oblata à Deo cuſtodiuntur, & illa auferre non liceat exemplo Heliodori, qui miraculoſè percuſſus fuit, oſtenditur. 859.a
Bona Eccleſiæ per liberalitatē Presbyteris, & Diaconibus, & famulis Eccleſiæ donatæ, poſt eorum obitum Eccleſiæ a qua manumiſſi ſunt reuertantur. 76.b
Bona Eccleſiæ, nec Epo, nec Presbytero,nec Præpoſito alienare licet,nec ab aliquo emi,vel vendicari. 600.b
Bonifacius Papa tertius,& eius geſta in Pontificatu, anno Domini 607. 49.a
Bonifacius Papa quartus, & eius geſta in Pōtificatu,anno Domini 608. 50.a
Bonifacius quintus Papa & eius geſta in Pontificatu,anno Domini 622. 53.a
Bonifacius petijt a Phoca Auguſto vt donaret Eccleſiæ Romanæ templū, quod dicebatur Pantheon, illudq; Beatæ Mariæ,& omnibus ſanctis dicauit. 50.a
Bonum quod valet fieri,ſi fieri negligatur,peccatum eſt. 47.a
Bulgaris nulla ſunt ſtatuta tempora baptiſmata celebrandi. 776.b.941.a
Bulgari prelium ineuntes in ſigno militari cauda equi portare ſoliti. 933.b
Bulgari infirmi ligaturam quendam ſub gutture pendētem ob ſanitatem recipiendam ferre conſueuerunt, quod prohibetur. 941.b
Bulgari profecturi in bellum obſeruabāt dies, & horas, exercebantque auguria, & incantationes. 934.a
Bulgari ſolebant cuſtodes limitum, ſi ſeruus, aut liber aliquis effugiſſet, interimere. 932.b
Bulgari reprehenduntur,quod Græcum hominem,ſimulantem ſe eſſe presbyterum, & baptizantem, deciſis naribus,& auribus vrbe expulerunt. 930.a
Bulgarorum Rex ſolus manducare ſine vxore, & amicis ſolitus. 935.b
In Bulgarorum patriam multos Chriſtianos Armenos, Græcos,& alios adueniſſe multa, & varia loquentes. 946.b
Bulgarorum Rex, & proceres reprehenduntur, quod quoſdam rebelles cum omni ſua prole necē dederint. 930.a
Bulgari damnabant capitis, apud quos res bellicæ minus diligenter præparatæ erant. 934.b
Bulgaros Epiſcopum per præſulatus Pontificij miniſterium habuiſſe. 947.b

C

Campanarum vſum Papa Sabinianus inuenit. 49.a
In Calice, quare vino aqua miſceatur. 979.a
Canes ad venandum,& accipitres non licet habere Epiſcopis, Presbyteris, & Diaconibus. 93.b
Canon primus Papa, & eius geſta in Pontificatu, anno Domini 686. 406.a
Canon Papa electus eſt, cum inter duos alios electos ſchiſma exortum fuiſſet. 405.a
Contra Canones,& bonos mores Romani Pontifices, ſi quid conſtituatur,nullius ſit momenti. 8[illegible].a
Canones fidei Concilij Lateranenſis, ſub Leone Papa primo,ſub anathemate recipiendi. 171.a
Canones in fauorem imaginum Sanctorum. 458.b, 460.a. 528.b
Canones fidei Epheſinæ ſecundæ ſynodi. 140.b
Canones fidei Concilij Conſtantinopolitani quinti. 142.a
Canones prophani Concilij falſo dicti ſeptimi contra vſum imaginum. 578.b. Qui ſigillatim à Concilio Niceno ſecundo diuerſis authoritatibus rationiboſque ſunt confutati.
Canones Concilij Conſtantinopolitani numero cētum & duo. 392.b
Canonum contemptores clerici honore priuentur, laici verò excommunicentur. 643.b
Canones diuinorum Conciliorum ſub pœna anathematis omnino oportet ſeruari. 593.a
Canonum ſtatuta intemerata ſeruentur. 208.b
Canonici horas canonicas religioſè obſeruent. 762.a

Digitized by Google

Canonica inſtitutio, Euangelica, & Apoſtolica authoritate fulta cæteris ſupereminet inſtitutionibus. 756.b
Canonici quaſiter viuere debeant Epiſcopi prouideãt, & ſic de Monachis. 680.b
Canonici qui ſunt cum abbatibus, qualiter viuant, Epiſcopi inquirant. 697.b
Canonici, ſicut in cæteris ita etiam in cultu veſtiũ, modum teneant diſcretionis. 760.a
Canonici omnes ad cõpletorium veniant, & poſtea dormitorium petant, & quid in eo obſeruare debent. 764. b
Canonicorum, & clericorum vita qualis eſſe debeat. 695.b.825.b
Canonici & clerici ciuitatum qui in Epiſcopijs conuerſantur ab Epiſcopis de ſuo victu & veſtitu prouidẽtur, & ſimul omnes conuiuant. 684.a
Canonici cucullas monachorum non induant. 760.b
In Canonicis congregandis modus diſcretionis ſit tenendus. 757.a
Canonicorum vitæ Epilogus. 766.b
Canonici ſimul habitent, & in communi viuant. 875.a
Cantores quales eſſe debeant, & eorum munus. 764.b
Cantus abuſus in diaconis reprehenditur. a.a
Capillos qui ad videntium detrimentum adornant, & componunt, qualiter puniantur. 405.a
Cardinales titulos in vrbibus, vel ſuburbibus conſtitutos, Epiſcopi canonicè ſine retractatione ordinent & diſponant. 875.a
Caro naturaliter mortem cuitat. 292.a.342.b
Carnium eſum qui in clero conſtituti ſunt, non diffugiant. 736.a
Carnes equinas comedi vetat Gregorius ſecundus Papa. 415.b
Carnes edentem præter ſanguinem & idolis immolatum, & ſuffocatum condemnans, anathema ſit. 736.b
A Carnibus abſtinere volens alijs diebus, quàm cauti eſt, non prohibetur. 927.a
Carolus Magnus Romæ à Pontifice Imperator coronatus fuit. 676.a
Carlomannus Caroli Francorum Regis filius ſit Clericus, deinde Monachus S. Benedicti. 427.a
Carolus Magnus quanti faciat ſcripturas ſacras, catholicos doctores, & euangelicam prædicationem, & fidem oſtendit. 657.b
Caroli Magni Imperatoris capitula Eccleſiaſtica obſeruanda. 880.a
Caroli Magni munificentia in Romanam Eccleſiam, & quomodo Italiam illi recuperauit, & reſtituit. 477.a
Cathecumeni fidem addiſcant, & feria quinta vltimę ſeptimanæ Epiſcopo, & Presbyteris recitent. 403.b
Cathechiſmi baptizandorum fieri debent, vt in Romana Eccleſia. 975.a
Cauſam dicat pulſatus ante ſuum iudicem, & ante non ſuum, ſi voluerit taceat. 664.a
Cellerarij qui ſint, & qualiter eligantur, & eorum munus. 765.b
Vbi Charitas non eſt, nulla bona eſſe poſſunt. 804.b
Chorepiſcopi quæ ad Epiſcopum pertinent tentare non præſumant. 874.a
Chorepiſcopi & presbyteri idem ſunt, & proprium eorum munus, quæ illis prohibita ſunt. 55.b
Chorepiſcopi menſurã poteſtatis quæ in ſacris canonibus præfixa eſt, non excedant. 786.b
Chriſma per quos peti debeat, & ſicut reliquias ſanctorum, ita deportet. 984.a
Chriſma nullus niſi Epiſcopus conficere præſumat. 979.a
Chriſma à media quadrageſima presbyteri petant, & quali honore deferendum. 51.b
Chriſma & vnctio ſacra, quando ab Epiſcopis cõficiantur. 823.b. & in feria quinta maioris hebdomadæ cõficiendum. 874.a
Chriſma polluth manibus arripientes, qua pœna corripiendi. 975.a
Pro Chriſmate precium non exigatur. 874.a
Chriſma ſub ſigillo presbyteri cuſtodiant, & ſub graui pœna illis prohibetur, ne alicui ſub prætextu medicinæ vel cuiuſlibet rei dare præſumant. 681.b.683.b
Chriſtiani, pijque hominis typus, & verè viuendi regula. 387.b
Chriſtiani nullo modo conuiuijs Iudæorum participare præſumant. 878.a.b
Chriſtianam profeſſionem multi verbis tantum tenent, ſed operibus negligunt. 805.a
Chriſtus ſingularum Eccleſiarum in vniuerſo orbe poſitarum, cum illarum ſit Paſtor, Epiſcopus, & Pontifex eſt. 965.a
Chriſtus verè filius Dei, & filius hominis eſt, & Deus verus, & homo verus. 643.650.b.671.a
Chriſtus quomodo eſt noſter aduocatus apud Patrem. 643.a
Chriſtus in quinquies milleſimo anno in mundum venit, & triginta tribus annis, & menſibus quinque, nobiſcum vixit. 548.b
Chriſtus loculos habere voluit, eo quod Eccleſia ipſius loculos habitura eſſet. 861.b
Chriſtus non ſeruus, ſed nos à ſeruitute liberauit. 655.b
Chriſtus Eccleſiam Apoſtolis commendauit, & ſucceſſoribus eorum tanquam hæreditario iure. 963.a
Chriſtus figuratus per ſerpentem exaltatum à Moyſe. 613.a
Chriſtus quatenus perfectus homo in loco aliquo erat, quatenus Deus in omni loco dominationis ſuæ adeſt. 557.b.579.a
Chriſtus quomodo æqualis eſt Patri, & minor Patre, ita etiam æqualis Spiritui ſancto, & minor Spiritu ſancto. 219.a
Nomen Chriſtus, ſignificatiuum eſt deitatis, & humanitatis; & quomodo Chriſtiani illum depingunt. 556.b 579.a
Chriſtus non ſolum à Patre, ſed etiam à Spiritu ſancto miſſus eſt. 219.a.ac etiam à ſeipſo.
Chriſtus quomodo vnigenitus, & primogenitus dicitur. 219.a
Chriſtus iudex venturus eſt, viuorum, & mortuorum, reddens vnicuique prout geſſit in corpore, ſiue boni, ſiue malum. 219.a
Chriſtus qua de cauſa oranit, & ſudores defluerunt. 289. a
Chriſtus nullo modo adoptiuus dici poteſt, ſed verè filius Dei. 643.a. & hoc contra hæreticos authoritatibus ſanctorum Patrum diffuſiſſimè demonſtratur, & defenditur. 646.b.vſq; 655.b
Chriſtus quomodo pater Mariæ matris, & filius ſit. 218.b
Chriſtus quod de Deo Deus, homo autem natus eſt de Spiritu ſancto, ex Maria virgine. 651.a
Chriſtus in inſtanti ſuæ conceptionis verè filius Dei, & hominis fuit. 654.a
Chriſtus nouo ordine, nouaque natiuitate genitus. 218.a
Chriſtus dicens, non mea voluntas, ſed tua fiat, & ſimilia alia dicta, quomodo intelligantur. 247.a.285.a, vſque 298.a.289.a
Chriſtus perfectus in diuinitate, & perfectus in humanitate. 353.b
Chriſtus eas operationes, & paſſiones humanas habuit, quæ naturales erant, irreprehenſibiles, procul à macula, & in quibus peccati veſtigia nulla reperiebantur. 312.a
Chriſtus neque verbum carneum extimandus, neque abſq; corpore, eo quod ea faciebat, quæ corporea ſuperexcellunt. 311.b
Chriſtus aſcendit in Cœlum, à quo per diuinitatẽ nunquam diſceſſit. 219.a
Chriſtus Eccleſiam catholicam in perpetuum regnaturam ſanguine ſuo comparauit. 219.a
Chriſtus in imagine agni comprehenditur. 404.a
Chriſti baptiſmus nullo vel dantis, vel accipientis peruerſitate violatur. 946.b
De Chriſti ſanguinis redemptione doctrina. 889.a
Chriſti nomen ab homine quem aſſumpſit, accepit quia vnctus in homine fuit. 642.b
Chriſti ſanguis non in ſalutẽ impiorum, qui ab origine mundi fuerunt, ſed eorum tantum, qui in eum crediderunt. 889.a

Digitized by Google

INDEX.

Christi vnitionem aliena esse à confusione Ecclesia confitetur,& naturas sola consideratione indiuisim distinguit. 555.b
Christi corpus ex inuiolabili, & virginali sanguine immaculatæ virginis Mariæ factum est. 308.a
In Christi passione Deus erat, qui hæc pati carnaliter acquiescebat. 311.a
Christo non moriente nequaquam mors destrueretur. 289.b
In Christo homine tota Trinitas complacuit. 639.a
In Christo duas naturas, & tres substantias necesse est dicere. 650.b
In Christo duas esse naturas Concilium Toletanũ vndecimum fatetur. 218.b. & geminam substantiam, & duas mirabiles generationes. 234.a
Ad Christi speciosam formam accõmodari monstratur illud Cantic.Cantico. Ostéde mihi faciem tuam,&c. 611.a
In Christo duas operationes,volumates,& naturas,esse in vna subsistentia confitetur & monstratur. 151.a.vsque 156.171.a.172.a.218.b.234.a.245.b.246.b. 249.b 285.vsque 298.b.310.a.350.b.363.b.366.b
In Christo humanam,& diuinam naturã fuisse pulcherrimè demonstratur, ac eius diuinitatis impassibilitatem. 57.a
Christum filium Dei vnicum fuisse & non adoptiuum, contra Elipandum Episcopum Toletanũ diffusè probatur. 635.636.637.& vltra.646.a
Christum oblata fideliũ suscepisse non ambigitur. 861.a
Christum templum adijsse ibiq; docuisse & signa fecisse quid significet. 863.a
Christum eius imaginem ad Abagarum Regem misisse monstratur. 610.a
Christum in suis operationibus Dei virilem ideſt θεανδρικὴν,Dionysis Areopagita nominauit. 122.b.123.b
Cibis nihil immundum. 936.a
Ciriacus Episcopus Constan. post Ioannem Episcopum sibi vniuersalis nomen arripuit. 18.a
Cirillum Patrem Catholicum synodus veneratur. 8.b
Ciuitas modica, aut vicus aliquis, cui satis est presbyter,Episcopum non habeat. 378.b
Ciuitas ab Imperiali potestate immunata, ciuiles ac publicos typos Ecclesiasticarum quoq; rerum ordo consequatur. 399.a
Claustra Canonicorum, qualiter custodiantur. 766.b
Claustra canonicorum diligenter munienda sunt.757.a
Clericus aduersum clericum negotium habens secularia iudicia non exerceat. 738.a
Clericus siue laicus, si crimine, vel lite pulsatus fuerit, extra forum suum non audiatur. 663.a
Clericus,laicus,vel fœmina incestum committentes, & ab Episcopo correpti non se emendãtes,excommunicantur,& scienter illis communicantes. 440.b
Clericus qui vsq; ad subdiaconatum castè vixerit, vxorem ducere non potest. 974.a
Clericus qui alterius mortis causa fuerit, quomodo est innoxius,& quomodo non. 974.a
Clericus Episcopo non permittente iudicem secularem non adeat. 984.a
Clericatus non tollatur eis qui volunt habere aliquid proprium. 750.b
Clericus si contra Archiepiscopum suum querelam habet,Romam suam litem deferre debet. 960.a
Clericus de sua in alienam Ecclesiam transiens, cõpellatur ad suam redire. 54.b
Clericus qui paganum occiderit, ad maiorem gradum prouehi non debet. 974.a
Clericus pecuniam commodans pecuniam accipiat, & eandem specie quantum dederit accipiat. 985.a
Clericus vel laicus Episcopum,vel presbyterum vagantes defendens,sine commeatu Episcopi ordinarij,excommunicatur,vsq; ad emendationem. 411.b
In Clericum vel monachum manus violentas iniicientes sint excommunicati, donec Apostolico præsententur conspectui. 769.b
Clericum alienum nullus suscipere, neque sollicitare presumat sine consensu proprij Episcopi.735.b.738.b
Clericum alienum nullus retinere præsumat,nec ad sacrum ordinem sine voluntate sui Episcopi promouere. 209.a
Clericum negociatorem ex inope diuitem, ex ignobili glorioſum quasi quandam pestem fuge. 739.b
Clericum alienum sine cõsensu proprij Episcopi, qui in sua Ecclesia ordinare præsumpserit, irrita erit, talis ordinatio. 734.b
Clericum alienum suscipiens, donec restituat communione priuetur. 55.b
Clericum nemo in publico examinare presumat. 664.b
Clerici arma portare non debent. 697.a. sed habitu religioso,& religiosis moribus incedant. 873.a
Clerici cuiusuis dignitatis si familiaritatem cũ extranea muliere, quæ suspitionem adulterij adferat, ab ordine regradetur. 208.b
Clerici cũ quibus mulieribus cohabitare possunt. 73.b
Clerici qui aut donatione in Ecclesia constituti sunt, si clericis exprobauerint,quod sine largitionibus in Ecclesia constituti sunt,mulctæ subijciantur. 599.a
Clerici ordinari possunt libertate donati, si nullũ in eis obsequium sibi patronus retinuerit. 76.b
Clerici extra sacros ordines continere nõ valentes,matrimonium contrahere possunt. 17.b
Clerici qualiter coronam tonsuræ deferre debent.73.b
Clerici,qui relicta sua Ecclesia,redire noluerint, excõmunicẽtur, sic etiam eorum susceptores à synodo coerceantur. 734.a.b.737.a
Clerici cauponariam tabernam non exerceant, aut deponantur ab ordine. 395.a
Clerici præter iussionem sui Episcopi proficisci non debent. 737.b
Clerici extra prouinciam accusari non debent. 661.b
Clerici peregrini sine commendatitijs ministrare non possunt. 735.a
Clerici ab Episcopis vsque ad extremum ordinem clericorum,qui aduersus Principem coniurauerunt,qua pœna puniantur. 204.b
Clerici,vel Monachi coniuratores, & sodalitates incuntes,vel aduersum Episcopos, vel clericos aliqd istruẽtes, à proprio gradu excidant. 398.b
Clerici in seditione voluntarie arma sumentes,qua pœna puniendi. 74.a
Clerici etiam habito consensu sui Episcopi quas curas suscipere non possunt. 600.a
Clerici incõsulto suo Episcopo viduam,vel meretricem in vxorem sumentes,ab Episcopo separentur. 74.a
Clerici conuicti & confessi,in aliquo crimine possint infra annum adesse causæ suæ, & innocentiam suam asserere. 981.b
Clerici omnes à synodo damnati si ministrare tentauerint,spe restitutionis in alia synodo careant. 734.b
Clerici superioris gradus si conuiuio cuiuscunq; hæretici interfuerint, anni spacio pace Ecclesiæ priuẽtur, si iuniores clerici vapulabunt. 878.a.b
Clerici sub pœna depositionis, laici sub excommunicationis pœna aleis ludere non præsumant. 400.b
Clerici scandalum populis afferentes quia post ordinationem cum vxoribus suis habitare præsumunt, deponantur. 395.b
Clerici à suis Ecclesijs vltra tres septimanas abesse non præsumant. 403.b
Clerici negocia secularia non exerceãt, & ab omni impedimento seculi alieni sint. 672.b.924.b
Clerici omnes apud Episcopos accusentur, quia alibi non oportet. 662.a
Clerici,si propter officium clericatus viduam visitent, aut Virginem,non sine testimonijs hoc faciant. 738.b
Clerici ne tantum esum carnium abominentur, vt ne olera quidem,quę cum eis coquuntur,existiment comedenda. 736.a
Clerici Presbyteri Diaconi,Epi vestigia sectent. 683.a
Clerici lapsi, & depositi non sunt restituendi in pristinum gradum suum. 280.a
Clerici sub anathematis pœna comã nõ nutriant.417.b. 836.a
Clerici omnes non sine testimonio cum quibuslibet fœminis habitent,Matre excepta,cum qua habitare permittitur. 226.a

Clerici monachorum propoſitum appetentes ab Epiſcopis non ſunt detinendi. 74.a
Clerici corripiantur,qui vnguentis & ſumptuoſis veſtibus laſciuiunt. 601.a
Clerici ſecum non habeant mulieres præter quas ſacri canones complectuntur. 38.b.394.b.699.b
Clerici qui vſuras, vel quæ dicuntur centeſimas accipiunt,vel ceſſent,vel deponantur. 395.a
Clerici non debent habere actiones ſeculares, niſi pro cauſa Eccleſiarum, orphanorum,vel viduarum ordinante ſuo Epiſcopo. 441.b
Clerici omnes ſint Metropolitani, vel Prouincialium Epiſcoporum Conſilio ad Imperatorem non pergant. 737.a
Semel Clero deputati, aut qui vitam monachorum expetiuere,ſi propoſitum mutauerint, qualiter puniantur. 738.a
Clerici familiaritatem mulierum fugiant, nec cum eis priuatè cohabitantes conuerſari. 672.b
Clerici ſtipendia ab Epiſcopis de rebus Eccleſiæ accipientes per receptionem diuturnam præiudicium nõ afferant Eccleſiæ. 85.a
Clerici ab Epiſcopo ſuo recedere & ad alium ſe trãſferre non debent. 664.a
Clerici vnius Eccleſiæ non ſunt ſuſcipiendi in alia ſine litteris commendatitijs, & tam ſuſcipientes, quàm ſuſcepti ſuſpenduntur. 441.a
Clerici in congregatione Canonica conſtituti eccleſiaſtica accipere debeant ſtipendia. 757.b
Clerici ſuam parœciam relinquere non debent, atque ad alteram ſe conferre citra Epiſcopi conſenſum. 600.a
Clerici vagi qualiter ab Epiſcopis coerceantur, & quibus aſſimilantur. 697.b
Clerici duas res profitentur, Clericatum & ſanctitatem. 750.b
Clerici vſuram exigentes eicijantur. 733.b. & nec ſuo, nec alieno nomine vſuram exerceant. 736.a.737.b. 738.b
Clerici extranearum mulierum interdicta conſortia appetẽtes, ab epiſcopis pro tempore relegantur.73.b
Clerici à Subdiacono & ſupra,qui vxorem duxerint,aut concubinas habuerint, officio, & beneficio priuentur. 768.b
Clerici canonicè depoſiti,ſi ſponte peccatũ ſuum deſleãt clericali habitu tondeantur, ſi non ſponte id fecerint, comam ſicut laici nutriant. 397.a
Clerici cum mulieribus non habitent, niſi cum ijs quæ naturali federe omnem ſuſpicionem excludunt.733.b
Clerici nullas negociationes inhoneſtas, aut turpia lucra ſectentur. 738.b
Clerici in tabernis comedere non debent. 736.a.738.b
Clerici,qui ab Epiſcopis ſuis promoti contempſerint, nec illi maneant vnde recedere noluerunt. 735.b
Clerici in demoliendis ſepulchris deprehenſi,qua pœna puniendi. 74.a
Clerici alieni non recipiantur, nec miniſtrare ſinantur, criminati autem ab omnibus parochijs reijciantur. 874.b
Clerici poſt mortem Epiſcopi eius bona non diripiant. 738.a
Clerici impuberes & adoleſcentes in vno conclaui maneant,& probatiſſimo ſeniori deputentur. 72.a
Clerici ne Imperatorem adeant. 698.a
Clerici augures ſortilegia & artẽ magicam exercentes qua pœna puniendi. 72.b
Clerici ab oſtiario vſque ad Epiſcopum deponantur, laici excommunicentur, ſi cum monialibus mœchati fuerint. 394.b
Clerici in duabus Eccleſijs duarum ciuitatum adſcribi nõ poſſunt.601.a. ſed ſi quis trãslatus ſit de vna Eccleſia in aliam, nihil commune habeat cum Eccleſia priori. 735.a
Clerici familiaritatem mulierum fugiant, & cum quibus habitare permittitur. 701.b
Clerici inferioris ordinis accuſare non præſumant Clericos ſuperiores ſe. 664.a
Clerici clericalem habitum ſecundum conſuetudinem vbique geſtent. 397.b
Clerici Peregrini ſine comendatitijs Epiſtolis non ſuſcipiantur. 745.a
Clerici cuiuſuis gradus, qui mortali crimine dixerint ſe eſſe pullutos, ab ordinationibus ſubmouendi ſunt. 207.a
Clerici de ciuitate in ciuitatem tranſire non debent. 734.b.738.a
Clerici, Presbiteri, Diaconi, & Subdiaconi,ſi vxorem ſuam prætextu pietatis eiecerint, excommunicentur. 396.a
Clerici,ebrietatem & commeſſationes vitare debẽt ſub honoris periculo. 672.b
Clerici de qualibet re fœnus accipere non præſumant. 821.b
Clerici pauperes promoti, poſtea ſi aliquid habuerint, eccleſiæ poteſtati ſubijciant. 738.b
Clerici quid facere debeant,quorum infirmitas non poteſt ſua contemnere. 747.b
Clerici ſine commẽdatitijs literis diſcurrere nõ debẽt, nec eos contra voluntatem ſui Epiſcopi reuocantis illos ſub pœna excommunicationis, retinere aliquis præſumat. 215.a.745.a
Clerici,vel Monachi ſpectaculis intereſſe non debent, & cum ad nuptias inuitati fuerint, cũ iudicra ingreſſa fuerint,ſurgant, & diſcedant. 397.b
Clerici in Oratorijs, quæ ſunt intra Domos,miniſtrantes, ſine baptizantes ſine licentia Epiſcopi, deponantur. 398.a
Clerici ſiue laici mimi, ſpectatores, ſaltatores qualiter puniantur. 401.a
Clerici,qui relictis proprijs Eccleſijs ſine dimiſſoria ſui Epiſcopi ad aliam ſe transferunt, vna cum eo,qui eos ſuſceperit,deponantur. 396.b
Clerici, qui aliqua neceſſaria circunſtantia ab Eccleſia ſua receſſerunt,rurſus ad eam reuertãtur ſublata circunſtantia,ſub pœna excommunicationis eius,& retinentis. 396.b
Clerici à prophanis cantilenis & ſaltationibus & his ſimilibus abſtineant,& Domino hymnis,& pſalmis decantent. 672.b
Clerici in Oriente caſtitatẽ cum ſua vxore non profitentur,& cum eis cohabitare permittitur,excepto tẽpore oblationis. 395.b
Clericorum cauſæ a quibus iudicandæ ſunt. 662.b. nec eos conſtringat ſententia a nõ ſuo Iudice dicta.663.a
Clericorum duo ſunt genera. 744.a
Clericorum vita, & quæ illis interdicuntur. 835.b
Clericorum, Subdiaconorum, Diaconorum, Presbyt. & Epiſcoporum percuſſores etiam vſque ad mortem qualiter puniantur. 677.b.678.a
Clericorum cauſæ à quibus iudicandæ. 638.a
Clericorum vita, & quomodo viuere debeant & a quibus abſtinere. 695.b
Clericorum incontinẽtiam niſi Epiſcopo Archipresbyter aut Archidiacono intimauerit,integro anno non communicet. 52.a
Clericos quales oporteant eſſe. 744.a
Clericos à ſuo Epiſcopo communione priuatos, ſcienter ab alio Epiſcopo non ſuſcipiantur. 735.a
Clericos aliquos ſuſcipere omnibus,tam clericis, quàm laicis prohibetur. 792.b
Clericos alienos Epiſcopi ſibi vendicare non debent. 983.b
Clericos ſacros in Oriente ſi quis coniunctione,& conſuetudine cum legitima vxore priuauerit, deponatur. 396.a
Clericos ſiue Monachos deprẽdantes anathematis vinculo feriendi ſunt. 977.b
Clericis ſub pœna depoſit.laicis ſub excommunicat.pœna cum mulieribus lauari non licet. 403.b
In Clericis multo magis prædãnari debet quod in Laicis. 663.b
Clerici publicis ſpectaculis intereſſe non debẽt. 737.b
Clericis cuiuſcunq; ordinis ſine antiſtitis ſui Epiſtolis ambulãtibus,nemo communionem in officio ſuo impendat. 980.b
Clericis non licet ad iudicem ſecularem de quacunque cauſa

Digitized by Google

causa conclericos suos trahere. 52.b
De Clericis iniustè conjuratis quid agendum. 698.a
Clericis non licet iudicia laicorum publica conuenire, sine iussione sui Episcopi, vel Abbatis, & conuenientes locum suum amittunt, & quod vocrunt. 441.b
De Clericis alienis non solicitandis. 735.b
Comedere animalia, & volatilia licet, etiam si ferro nõ mactentur, sed solo ictu percussa moriantur. 944.a
Comedendum nõ est à Christiano animal, quod Christianus persequitur, & a Pagano occiditur, & quod Paganus persequitur, Christianus occidit. 944.b
Comedere nõ licet ante horam diei tertiam, etiam extra ieiuniorum tempora. 939.a
Cometæ apparitio tempore Doni Papæ & eius effectus. 227.b
Comites, vel Iudices primo viduarum, orphanorum, vel Ecclesiarum causas audiant pro eleemosyna regis, & deinde alias causas iudicent. 442
Comites Iudices, & reliqui populus Episcopo obedientes sint, & inuicem consentiant ad iustitias faciendas. 681.a
Cum Commatre fornicatus, vsque ad dignam pœnitentiam anathematis percutiatur ictibus. 982.b
Duas Commatres non licet in vxores ducere. 977.a
Communionem nemo suscipiat nisi ieiunus. 940.b
A Communione nullus sacerdos pro leuibus causis aliquem suspendat. 950.b
Communionem percipere nihil prohibet, cui sanguis ex ore, vel naribus effluxerit. 940.b
Communionem sumere sine cingulis licet, quamuis græci id prohibeant. 938.a
Communionem sumere potest aliquis à Presbytero adultero donec ab Episcopo reprobatus fuerit. 941.b
Communicandi ordo tempus & locus in Ecclesia. 71.a
Commutationes rerum Ecclesiasticarum qualiter faciendæ. 871.a
Compaterum speciale munus in eos quos de fonte baptismatis susceperunt. 776.b
Compatres quos de fonte susceperunt instruere studeant. 681.b.699.b
Cognatio quæ impedit matrimonium. 982.a
Conceptionis puritas Beatæ Mariæ Virginis. 307.b
Concilio Prouinc. cõgregari phibẽs segregetur. 599.b
Concilium secundum Nicenum quã benignissime Episcopos veniam petentes pro hæresi commissa contra imagines, suscepit. 459.a
Concilium Constantinop. in eo q matrem Ecclesiam Romanam reprehẽdit, qui in Sabbatis etiam ieiunat, non recipitur. 401.a
Concilium Aquisgranense monet Imperatorẽ de quibusdam rebus pro vtilitate Ecclesiæ & Imperij obseruandis. 819.a.b
Concilium sextum generale vna cum alijs quinque Cõcilijs Leo Papa confirmat. 372.b
Concilium tumultu agitari non debet pœna &c. 219.b
Concilium Constantinopolitanum, qui falsò dicitur septimum à Concilio Niceno secundo cõdemnatum, eo quòd ad imaginum destructionem congregatum fuit, & catholicam Ecclesiam reprehendebat, & particulatim cõfutatur numerus pphanæ Synodi. 338.546.a
Concilium in vnaquaque prouincia singulis annis celebretur, & Episcopi, qui interesse dilulerint, excommunicentur. 381.b
Concilium congregandi ius authoritate Domini & meritis Petri Apostoli & patrum decretis Romano Põtifici traditum est. 660.b
Concilium Parisiense Imperatorem hortatur vt opem ferat ad decreta seruanda, & coerceat, ac deterreat quos Synodus terreri illi sugerit, & in multis capitulis diuersarum conditionum res obseruandas exponit. 815.b
Concilium Calcedonense cum alijs tribus à Gregorio Papa primo, sicut quatuor libri Euangelij recepti. 6.a
Concilium Nicenum secundum æquiparari Concilio Niceno primo, monstratur contra hæreticos maledicos. 621.b
Concilium generale Constantinop. declarauit duas in Christo voluntates, & operationes, & anathematizauit contraria sapientes in octaua actione. 269.b
Concilium Toletanum vndecimum, iussu regis congregatum fuit. 216.a
Concilium sextum Constantinop. approbat, & cõfirmat quinque alia Concilia, & multos sacros patres. 393.b
Concilij tertij Constantinop. sententia definitoria, in qua confirmantur quinque Concilia Nicenum, &c. & anathematizat aliquos Pontifices hæreticos, & duas naturas, & voluntates, & operationes in Christo profitetur. 349.a
Concilium Francofordiense Christum verum Deum & vere filium Dei prædicat: & confutat eos qui dicebant filium esse adoptiuum. 646. vsque. 655.b
Concilium imagines Sanctorum amplectitur, & confirmat eorum vsum, & anathematizat contrarium sapientes. 544.a
Concilium si non bis saltem semel in anno congregari Imperator auxilium præstare rogatur. 816.b
Concilium Calcedonense Gregorius veneratur & sequitur, & illius aduersarios anathematizat. 12.a
Concilium Lateranense cõdemnauit Sergium, Pyrrhũ, & Paulum Episcopos Constantinop. & Cirum Episcopum Alexand. & Theodorum Episcopum Pharanitanum hæreticos dicentes in Christo vnam tantum voluntatem & operationem fuisse. 173.b
Verum Concilium non est quod authoritate Papæ caret. 546.a
Concilij Lateranensis Secretarius siue consultatio prima, in qua agitur de hæresi Sergij, & successorum eius. 83.a
Concilij Laterani Secretarius seu consultatio secunda, & tertia, in quibus agitur de hæresi Cyri, Sergij, Pyrri, & Pauli Episcoporum Constantinop. & de Ecclesiæ contra rectam fidem ab hæreticis sub nomine Heraclij Imperat. scripta, incipit à pagina 95. vsque ad 115.
Concilij Lateranensis Secretarius, siue cõsultatio quarta, in qua agitur de hæresi Pauli Episcopi Constant. & de inconstantia, & arte hæreticorum, & in qua proferuntur Symbola quinque Conciliorum, à fol. 130. per totum. 130.b
Concilij Laterani Secretarius siue consultatio quinta, in qua examinata veritate de duabus voluntatibus, & operationibus Christi, ac plurimis sententijs Sanctorum Patrum roborata, hæreticos Christo vnam voluntatem, & operationem tribuentes condemnat. 147.b. per totum.
Concilij Niceni descriptio. 445.a
Concilij quarti Oecumenici Chalcedonẽsis descriptio. 447.b
Concilium Meldense petijt à Rege V. Carolo vt opem ferat & potestatem exerceat quando Ecclesia requisierit pro salute humana. 870.a
Concilij Niceni secundi decretum, quo fidem Catholicam explicat, & confirmat, & statuit Sanctorum Imagines præter latriam omni honore & luminibus adorari & salutari debere, & earum vsum approbat, & sub pœna excommunicationis, & depositionis. 500.b
Concilij quinti Oecumenici Constantinopolitani descriptio. 478.a
Concilij habendi siue Synodi forma, & ordo. 68.a
Concilij septimi Oecumenici Niceni secũdi descriptio. 449.b.
Concilij Toletani octaui, decretorum confirmatio. 193.a
Concilij Constantinop. acclamatorius sermo ad Constantinum Imperatorem pro gestis, & fide exposita. 261.a
Concilij secundi Oecumenici descriptio. 446.a
Concilij tertij Oecumenici Ephesini descriptio. 447.a
Ad Concilium Episcopus venire contemnens per annũ erit excommunicatione plectendus. 223.a
In Concilio quare rex adesse voluit. 881.a
Concilia bis in anno celebrantur. 734.a
Concilia, Nicenum, Ephesinum, primum Cõstantinop. & Calcedonense à Concilio Constãt. quinto approbata fuerunt. 149.a. anathematizante eos, qui non susceperint ea; & à Concilio Lateranensi. 173.a

Concilia

Digitized by Google

Concilia ab Episcopis nō bis iuxta canones semel saltem in anno celebrentur. 39.a.48.b
Concilia Episcoporum bis in anno non celebrare quid dehonorationis & detrimēti Ecclesiæ adferat. 786.a
Concilia generalia Nicenam, Cōstantinop. Ephesinum primum Chalcedonense, & Constantinop. secundum quas hæreses, vna cum hæresiarchis damnauerint. 231.b
Concilia Prouincialia amplectenda. 492.a
Conciliorum decreta quantæ auctoritatis esse debeant Constantinus Imp. sanxit. 893.b
Concubinam cum vxore habens laicus, non communicet Ecclesiæ. 977.a
Concubitus vngi & incestuosi qua pœna puniendi sunt. 984.b
Confessio duarum voluntatum atque operationum in Christo Agathonis Papæ authoritatis Patrum, & Cōciliis fulsulta. 243.b
Confessio sacramentalis integra fieri debet, & solerti indagatione debent inquiri peccata. 689.b
Confessionis effectus quæ Deo sit, & quę Sacerdoti. 690.a
Confirmationis Sacramentum quando conferendum & à ieiunis conferatur. 759.b
Confirmatio, sicut & Baptismus minimè reiterari debet. 789.b
Confugientes ad Ecclesiam etiam in circuitu triginta passuum sunt securi, & nullus abstrahere præsumat. 380.b
Confusiones duę sunt, vna in præsenti quæ per pœnitentiam remedium capit, altera quę æternam pœnam flebiliter incurrit. 861.a
In Congregatione canonica æqualiter cibum & potum accipiant. 758.a. Et quæ mensura cibi, & potus tribuatur. ibid.b
Coniugium legale esse non potest inter fratres, & filios spirituales. 976.b
Coniugum copulatio non prohibetur, si vxor filium viri ex altera vxore geniti de sacro fonte susceperit. 976.b
Coniugiorum varię species & alia peccata anathematizantur. 4.b
Coniugium non separatur, si pater filiastrum in confirmatione tenet insciens, sed pœniteat. 976.b
Coniugati de communi consensu possunt continentem vitam ducere, & ad ordines transire. 442.a
Coniuges si mutuus consensus eorum fuerit amoris Dei intuitu separari possunt. 976.a
Coniugij vsus ex voluptate non est sine culpa. 31.b
Post Coniugij vsum mos Romanorum qui nam sit. 31.b
Coniugij siue adulterij iudicium caute agitandum est, atque vt hoc fiat quid præuidendum sit. 970.a
Coniugibus in dotem aurum, argentum, oues, boues, & cętera exhibere licet.
A' Coniugibus abstinere debent, Episcopi, Presbyteri, Diaconi, Subdiaconi, & quæ transgredientium sit pœna. 980.a
Coniux, qui non cupiditatis, sed creandorum liberorum causa coniuge vtitur, nec ab ingressu Ecclesiæ, nec à sumptione corporis Domini arceri debet. 31.b
Coniurantes vel conspirantes in Ecclesijs, aut insidias ponentes Episcopis, aut Clericis, gradu proprio priuentur. 981.b
Coniuratores, rebelles, & conspiratores, contra Regem vel Ecclesiasticas dignitates qualiter puniendi. 834.b
Consanguinitas eadem est obseruāda in parentela propria & coniugis. 689.b
Consanguinitas nulla est inter baptizatum & patrinā, & filios vtrorumque, sed quædam spiritualis proximitas, propter quam inter eos quodlibet coniugale connubium esse nequit. 926.a
Constantinus primus Papa, & eius gesta in Pontificatu anno Domini. 708. 408.a
Conspirationes prohibentur. 904.a
Constantinopolis ab Agarenis obsidetur. 409.b
Constātini Imperatoris edictum, quo pulcherrime idē Catholicam explicat Trinitatis, & Incarnationis, & anathematizat omnes hæreticos; Sāctos verò patres, & quinque e Concilium amplectitur, & duas operationes, & voluntates in Christo confitetur. 364.b
Constantinus Imperator quantam erga fidem & statum Ecclesiasticum solicitudinem gessit. 369.b
Constantinus Presbyter Apameæ secundæ Syriæ a Cōcilio damnatus, quòd vnā voluntatem in Christo dicebat. 348.a
Constantinus Imperator adeptus est victoriā per Crucem. 933.b
Constantinus Imperator iudicium Episcoporum confirmauit, & vlterius retractādum non esse, quòd sententia Episcoporum decisum fuerit, declarauit. 893.b
Constitutiones vel consuetudines pro loco, & tempore diuersæ non obsunt saluti credentium, nisi illis canonica auctoritas obsistat. 969.a
Constitutiones à Pontificali, & regis potestate promulgatas obseruandas esse, & pœna eas non obseruantium. 880.a
Consuetudo Græcorum in nuptijs celebrandis. 926.b
Consuetudo mala abijcienda, & vitanda est. 969.a
Contentiones inter Clericos, tam superioris, quàm inferioris ordinis ortę, congregatis Episcopis iuxta Nicenam Synodum terminandæ sunt. 965.a
Contentiōs in cognitione causarum locum nō habeant. 219.b
In Controuersijs scripturarum recurrendum est ad expositiones Sacrorum Doctorum Ecclesię. 397.a
Conuersio ad Deum in vltimis positorum potius mente quam tempore vera æstimanda est. 986.b
Conuicium non est pro accusatione habendum. 663.b
Conuiuia facere in Quadragesima non conuenit. 976.b
Conuiuia facere ex collectis, siue commessationibus clerici non debent. 737.b
Nec Corporis occisores timendi sunt amore Dei. 976.b
Corpora Sanctorum, ne de loco ad locum trāsferantur sine licentia. 699.b
Correctio disciplinæ aliquando non sanat, quos conuiuiorum fedulitas, & blanda admonitio contingit, vt sanet. 423.a
Correptionis modus qui erit. 763.a
Erga Corrigendos plus agere debet benenolentia, quā sæueritas, & plus charitas, quam potestas. 221.b
Crimen obijciens scribat se probaturum; quòd si non probauerit, pœnā quam intulerit, ipse patiatur. 663.b
Crimine publico conuicti publicè iudicentur, & publicam pœnitentiam agant. 682.a
De Criminalibus peccatis, licet iudicibus sęcularibus ferre iudicium. 943.b
Crux est signum fidei, & ingens horror diaboli. 933.b
Crucis laudes, & præconia. 933.b
Crucis signum qua ratione adorandum & venerandum est. 450.a
Crucis signo Moses diuisit mare, & superauit Amalech. 933.b
Crucis reuerentia, & honor præcipitur, & nequaquā in pauimentis, & locis inconuenientibus conculcatur Crux. 403.a
Crucem Domini, & Sanctorum reliquias habenti licet portare, & osculari, nisi sit peccato obligatus. 928.a
Crucem manibus pingere debemus in omnem nostram actionem & ad omnem incessum. 812.a
Cultus quantum apud diuinā maiestatem valeat. 856.a
Cultus diuinus negligentia ministrorum collapsus quomodo Samuelis studio, Domino eum adiuuante fuerit erectus, & populus ab idolorum cultura ad diuinum cultum reuocatus. 855.a
Cupiditas quæ nam dicitur. 153.a

D

DAuid Rex qualiter Salomonem filium suum de ędificanda domo Domini instruxerit. 843.b
Dauid quas impensas ad domum Domini construendam præparauit. 844.a
Dauid volens domum templum Domini ædificare, cur eam ædificare non posset per Nathan prophetam instructus est, iubente Domino. 856.a
Dauid cum diuersis suis comitibus, multa dona in templo Domini

Domini conſecrauit. 844.a
Dauid quàm in veneratione arcæ Dei habuerit, & quod eam cum quãto honore in medio tabernaculi poſuerit, ibique Domino holocauſta, & pacifica obtulerit. 855.b
Dauid furioſum ſe finxit eſſe. 930.b
In Decanum, vel Archidiaconum qui ordinari debeant. 769.a
Decimæ debentur Presbyteris capellas tenentibus, non autem Laicis, ſi eas habuerint. 879.b
Decimæ ijs Eccleſijs dandæ ſunt, vbi baptiſmus, prædicatio, manus impoſitio, & alia Chriſti ſacramẽta percipiuntur. 895.b
Decimæ quibus Eccleſijs dandæ ſunt, & à quibus. 688.b
Decimæ quomodo diſpenſentur, in poteſtate Epiſcopi ſit. 984.a
Decimæ fideliter Deo omnino ſoluantur. 699.a.702.b
Decimæ, quæ ſingulis annis Eccleſiæ debentur, ad vſum Eccleſiæ, & pauperum diſpenſentur. 683.b
Decimas ex omnibus Abrahã Propheta Melchiſedech Sacerdoti Dei dedit. 845.b
Decimas ſuas omnes fideles promptiſſime Deo offerãt. 891.a. Et ad Eccleſias vbi ſacramenta percipiunt donent. 895.b
Decimas & nonas ex rebus eccleſiaſticis perſoluere negligentes qualiter puniantur. 876.a
Decimas poſt crebras admonitiones dare negligentes excommunicentur. 688.b
De Decimis & primitijs ſoluendis. 675.a. 891.a. & de proprijs laboribus. 680.b. & quomodo diſpenſandis. 835.a
Decreta Romanę ſedis cur magis aſſumẽda ſint, quàm alia. 971.a
Decreta Romanorum Pont. non habentes ſunt redarguendi; habentes autem ſed non obſeruantes ſunt temerarij. 971.a
Decreta Gregorij Tertij anno Domini 731. 418.a
Decreta Apoſtolica, aut canonica violari non permittatur. 664.b
Decretum à Pont. Romano nullius conſuetudinis occaſione remouendum eſt. 971.a
Decretalium Epiſtolarum auctoritas. 964.a
Defunctum in prælio ad propria reportandum, ſi parentes eius, aut ſocij voluerint. 945.b
Defuncti Presbyteri, vel Abbatis res ab Epiſcopo, Archidiacono, aut à quocunque, minui non debent. 209.a
Per Defunctis in omnibus miſſis fiat oratio, tam particulariter, quam vniuerſaliter. 690.b
Delatori aut lingua copuletur, aut conuicto caput amputetur, & qui ſint delatores. 663.b
Dæmones horrent adorationem ſanctarum imaginum. 514.a
Dæmonibus, qui ſe correptos eſſe ſimulant, quibus afflictionibus ſubijci oporteat? 401.b
Dæmonibus deterior, & Iudæis infidelior quomodo intelligitur. 610.a
Depoſitio inter maiores cauſas numeratur, q̃ ad Rom. Pont. ſpectant. 961.b.963.a
Detrahere paſtorem ſuum nullus præſumat, nec cum accuſare. 47.b
Detractiones cõtra paſtores, ne fiant propter aliquas oppreſſiones ipſi paſtores prouideant. 891.b
Deus dedit Papæ, & eius geſta in Pontificatu anno Domini. 613.b
Quod Deus vrbes, & ſuburbana earum leuitis dari præceperat. 851.b
Deus cur quædam peccata in hoc ſeculo iudicat, quædã in futuro iudicanda reſeruat. 843.b
Deus cur dicitur habere oculos, dextram, & ſimilia. 671.a
Deus nullum peccatum inultum dimittit. 843.a
Deus Dominus ad conſtruendum ſanctuarium, & tabernaculum ſuum diuerſa dona dari præcepit. 848.a
Deus ſpecialiter glorificatur in cultu ſuo, & in his quæ ei conſecrantur, & ſanctificantur. 854.b. & contemnitur ab his, qui conſecrata illi auferre non formidant.
Dei cultus veneratores amatores & exaltatores ab ipſo in præſenti tueri & exaltari, & in futuro ſeculo mercede æterna mereantur donari. 846.a
Deo rerum offerendarum origo, & religio qualiter inchoauerit. 844.b
Deo nemo de iniuſte acquiſitis, quicquam gratum offerre valet. 844.b
Deo ex ſuis, ſua offeruntur eos quod eius ſunt terrarũ regna & omnia bona terræ. 843.b
Deo nemo offerre quicquam valet, niſi quod de manu eiuſdem Dei accepit. 844.b
Quæ Deo ſanctificantur ad ius pertinent Sacerdotum, & de domibus agris & hominibus Domino ſanctificandis. 849.a
Deprædantes Peregrinos, Clericos, Monachos, fœminas, aut inermes pauperes anathemate feriendi ſunt. 977.b
Diabolus ingreditur cor hominis. 17.b
Diabolus feruentiores acrius impetit. 7.b
Diaboli opera, & pompæ quæ ſint. 834.a
Diaconus non præferatur Sacerdotibus niſi locum Metropolitani ſui obtineat. 395.a
Diaconus ante Presbyterum ſedere non debet, & ſic de alijs ſacris ordinibus. 395.a
Diacones vnum tantum orarium in ſiniſtro humero geſtent. 73.b
Diacones qui ſint, & eorum figura, initium, & munus, & eorum vita qualis eſſe debeat. 708.a
Diacones Presbyteris non anteponantur. 73.b
Diaconei ſeptem debent eſſe, licet & valdè magna ſit ciuitas. 736.b
Diaconi qua ætate conſacrentur, & Præsbyteri ordinentur, & quas conditiones habere debent. 71.b
Diaconi ante 25. annum, non ordinentur, Subdiaconi ante 20. 396.a.985.a
Diaconi inferiores Presbyteris ſe eſſe cognoſcant, & nec in medio Presbyterorum eis ſedere liceat. 731.a
Diaconi & alij ſacri altaris Miniſtri, non cantent in valentia. 2.a
Diaconibus non licet coram Presbyteris ſedere, ſimiliter & Diaconibus exhibeatur à ſubſequentibus. 737.b
Diaconiſſa ante quadrageſimum annũ, non eſt ordinanda, & ſi poſtea ſe nuptijs tradiderit excommunicetur, cum eo qui eidem copulatur. 985.b
Diaconiſſæ ante 40. annum non conſacrentur. 396.a. 399.b
In Diebus ſpes noſtra nõ eſt ponenda, neque ab illis ſalus expectanda. 934.a
Diœceſes, quæ nunquam habuerunt Epiſcopos, non habeant, & quæ aliquando habuit proprium Epiſcopum habeat. 378.b
Dioſcorus Alexandrinus damnatur, quòd Leonem Papam excommunicare iniuſte auſus ſit. 969.b
Diſtinctio inter Papatum & Imperium. 924.b
Veræ Diuitiæ, & vera gaudia quæ ſint. 747.b
Doctores Sancti, qui duas voluntates, & operationes Chriſti affirmarunt, & prædicarunt. 150.a. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. vſque ad 160.
Doctores Sancti, qui dixerunt in Chriſto duas naturas, duas naturales volũtates, & operationes vide Epiſtolã Agathonis Papæ. 243.b. 278.b. 285.a. vſque ad 298.a. 366.b
Doctores Sancti à Concilio Conſtantinop. quinto approbati. 149.b
Doctores Sancti, qui pro imaginibus ſcripſerunt. 561.a
Doctorum Sanctorum opinionibus Concilium Valentinum intellectum ſubmittit. 888.b
Dogmata peregrina ſtudio proferre ſatagantes acerrime comprimantur. 872.b
In Dominica die omnino feriandum, & à quibus operibus abſtinendum, & quibus incumbendum. 795.b 815.a
Dominica die prohibeatur, ne mercata & placita fiant, nec vnquam in atrijs Eccleſiæ. 685.a
Dominica die ruralia opera exerceri prohibetur ſub pœna diſtrictionis. 209.b
Dominicus dies, vt ſit colendum, & quando dicitur feſtum

Digitized by Google

festum inchoari. 674.b. & quid exerceri prohibetur. 681.b
Dominicæ diei insignia, & qualiter diuino iudicio aliqui, qui diem Dominicum non colebant, percussi fuerunt. 795.b
Dominicæ diei priuilegia, & si occurrerit iter habere in illa die, Missa, & orationes non prætermittantur. 388.b
Dominicam orationem nulli Christiano ignorare licet. 700.b
Die Dominica non licet, boues iungere vel alia opera exercere. 52.a. sed orationibus incumbendum. 929.b
Die Dominico licet equis, & vehiculis agi, & præparare quę ad victum pertinent, non tamen seruilibus operibus incumbere. 441.b
Dominico die, & reliquis diebus festis non est tantum orationi vacandum, sed præterea alia pietatis Christianæ munia adhibenda. 929.b
In Dominicis diebus, & alijs solemnitatibus ab operibus seruilibus & ab omni pœnali sententia abstinendum. 699.a. & à publicis donationibus 702.a. & publicis iudicijs. 883.a
Dominicis diebus in memoriam passionis genua flectere non debemus. 404.b
Dominicis diebus, & Pentecostes in orationibus genua non flectantur. 734.b
Domini erga subditos quomodo se gerere debeat. 686.a
Donus Papa primus, & eius gesta in Pontificatu anno Domini 676. 227.b
Duellum prohibetur, & dicitur tentatio Dei. 977.a
In Duello tam cędentis, quam cęsi pœna. 895.a
In Duello tam cędens quam cęsus quam grauissimę puniendi sunt. 891.a

E

EBrietatem, & crapulam fideles fugere debent. 686.a
Ebrietatem qui fugere contempserint, excommunicentur vsque ad emendationem. 699.b
Ecclesia Alexandrina, Antiochena, & Hierosolymitana semper cum Ecclesia Romana priscam fidem tenuerunt, sola Constantinop. resistebat. 614.a
Ecclesia Constantinop. quæ resistebat Olitanæ orthodoxę fidei pacem habuit cum Ecclesia Romana. 614.a
Ecclesia Romana semper iustitiam tenuit. 614.a
Ecclesia suscipere nō debet quę ex filio exhæredato sibi offeruntur. 750.a
Ecclesia Sanctæ Mariæ maioris Romæ, à quo fuit constructa. 630.b
Ecclesia Constantinop. in secundo ordine sine authoritate Romanæ Ecclesiæ nunquam nomen valuit habere. 476.b
Ecclesia Romana cum Episcopis Orientalibus Concilium Calcedonense probant. 8.a
Ecclesia Rōmana domina erat Italiæ, & Carolus Magnus iterum dominam Italiæ, & aliorum prouinciarum constituit. 477.a
Sancta Dei Ecclesia humanis legibus adstringi non potest. 976.b
Ecclesia Romana nunquam errauit in fide, nec hæreticis prauitatibus succubuit. 246.a.256.a
Ecclesia Apostolica Romana Saluatoris pollicitatione, nunquam deficiet.
Ecclesia quando, & quæ bona Sacerdotum, & ministrorum sibi vendicet post eorum mortem. 202.a
Ecclesia Constantinop. æqualia priuilegia cum Romana Ecclesia obtineat, & in Ecclesiasticis Tronus Cōstantinop. secundus sit post illum Romanum. 399.a
Ecclesia Imagines ad nostrā instructionē suscipit. 451.b
Ecclesia vniuersalis vnū corpus est, & eius caput Christus. 773.b
Ecclesia Christi diuersimode cū sæpe sit expugnata, nūquam tamen à Christo fuit deserta. 862.b
Ecclesia Orientalis in vnam sentētiam fidei cum Occidentali conuenit. 496.b.497.a
Ecclesia post Christi ad cęlos ascensionem ab Apostolis roborata & propagata atque fidelium oblationibus ditata & exornata. 863.
Ecclesia Romana agone sanguineq; SS. Apostolorum est consecrata. 952.a
Ecclesia vniquęque suum Presbyterum habeat vbi facultas id permiserit. 984.a
Ecclesia non est consecranda nisi prius de ipsius dote & obsequio constet. 979.a
Ecclesia Romana caput omnium Ecclesiarum, vt ita diceretur & haberetur Imperator Phoca voluit. 49.a & eius vestigia sequenda. 479.b
Ecclesia Romana mater omnium Ecclesiarum. 957.a
Ecclesiæ Romanæ primatum coram Synodo Patriarcha Constantinop. cognouit & confessus est. 480.a
Ecclesiæ omnes à Sede Romana sumpserunt originem. 660.b
Ecclesiæ Romanæ primatus, & illa sola nomen vniuersalis Ecclesiæ habet hæreditauit. 476.b
Ecclesiæ oculi sunt Episcopi. 369.b
De Ecclesiæ rebus nullus Episcopus aliquid auferat, & qualiter proximi fundatoris Ecclesiæ solicitudinē gerant. 201.a
Ecclesiæ, uel Sacerdoti refarciantur detrimenta, quę alterius occasione alter sensit. 227.a
Qui Ecclesiæ opibus cum profectu animæ suæ sustentantur. 747.a
Ecclesiæ res tractari, & dispensari debent. 961.b
Ecclesiæ sine reliquijs sanctorum cōsecrari non debent. 599.b
Ecclesię possessiones habentes, etiam si eas à principibus obtinuerint, à sententia Episcopi non sunt liberi. 890.b
De Ecclesiæ famulis quomodo Presbyteros, & Diaconos per parochias constituere licet. 76.b
Ecclesiæ res quid sint. 756.b
Ecclesiæ actores prius propria iura, quam Ecclesiastica laborantes damnum Ecclesiæ intulerint restituere tenentur. 227.a
Ecclesiæ prauis actibus Sacerdotum damnum sustinere non debent. 221.a
De Ecclesiæ rebus si per præstationē aliquid dari dicatur, causa præstiti cognoscatur. 201.b
Ecclesiæ multæ per diuersas nationes orbis terræ sine timore construebantur ob grande miraculum Imaginis Iesu Christi. 505.b
Ecclesiæ plures vni Presbytero nō committantur. 385.b
Ecclesiæ Romanæ priuilegium Constantinus Imperat. dedit, ne deinceps ante consecrationem Pontificis requiratur imperialis confirmatio, vt mos erat. 385.a
Ecclesiæ rebus Episcopi non proprijs, sed vt comendatijs vti debent: nam patrimonia pauperū sunt, & precia peccatorum. 687.b
Ecclesię res extra constituta canonum passim in alterius iura transferre Episcopis non licet. 783.a
Intra Ecclesiæ ambitus Sanctos cauponatoria & aromatum, vel alium venditionum officina construere non debent. 403.b
Ecclesiæ ministri, qui nulla Ecclesiæ occasione, sed sua vtilitate aliqua acquisierint quando de ijs disponere possunt. 202.a
Ecclesię facultates, & oblationes qualiter distribuendę. 782.a. & in quatuor partes diuidantur 27.a.980.a
Ecclesiæ antiquitus constitutæ decimis, & possessionibus non priuentur. 699.a.681.b.835.b
Ecclesiæ donata euelli quocunque casu nullatenus possunt. 86.b
Ecclesiæ liberti à patrocinio eius nunquam discedant. 76.a
Ecclesiæ dos ad Episcopum pertinet. 984.a
Ecclesiæ consecratio, si in dubio versetur, iterum canonice consecretur. 47.b
Ecclesiæ immunitatem violantes qualiter puniantur. 381.a
Ecclesiā contemnentes, & rebelles excommunicati in nulla alia communicādi facultatem inueniunt. 891.b
Ecclesiæ libertum qui à patrocinio eius discedēte quibuslibet adhęserunt, si admoniti redire contempserint, manumissio eorum irrita fit. 78.a

Digitized by Google

Ecclesiæ bona & facultates qui auferunt, & diripiunt quantum Deo displicent, & q̃ bona & quæ Ecclesiæ offeruntur in potestate debeant esse Sacerdotum plurimis figuris veteris testamẽti ostenditur in libro primo Aquisgranensis Concilij. 843. vsque 852.b
Ecclesiæ corpus in duas principaliter eximias personas diuiditur. 774.a
Ecclesiæ immunitas quo vsque se extendat. 974.b
Ecclesiæ Romanæ priuilegia ecclesiis patris suam plantatio. 955.a
Ecclesiæ liberti manumissi à sacerdotibus defendantur. 76.a
Ecclesiam violare quocunque scandalo, vel armis nullus præsumat sub pœna priuationis communionis. 209.b
Ad Ecclesiam confugientes tanquam in Asylo securi sint. 53.a
Ad Ecclesiam confugientes pro quocunque crimine nõ sunt, ab ea educendi nisi sponte consenserint. 945.a
Ad Ecclesiam quando fideles conueniunt, à quibus, tempore orationis & Missarum celebrationis abstinere debeant. 685.a
Ad Ecclesiam orandi causa frequenter conueniendum est. 809.b
Ecclesiam qui in hoc mundo non audient deprecantem, in iudicio sentient accusantem. 925.a
Ecclesiam nemo sine cõsensu Episcopi cuilibet Presbytero det. 691.a
Ecclesiam aut Clericum calumnians sæcularis, si conuictus fuerit, communione priuetur donec pœniteat. 981.a
Ecclesiam suam nullus relinquat. 663.b
Ecclesiam nemo tam amplius nocet quam qui peruersè agens nomen, vel ordinem sanctitatis habet. 726.a
Inter Ecclesiã, & hæredes Sacerdotis de acquisitis æqualis diuisio fiat. 201.b
Ecclesiam Constantinop. si quis vniuersalem nominauerit ab ortodoxa fide alienus est. 476.b
Ecclesiam dare alicui nullus præsumat sine consensu Episcopi. 835.b
Ecclesiam Christus in hoc sæculo, quod per septem dies euoluitur construit, & in futuro, idest octauo die eam dedicaturus est. 860.b
Ecclesiam Dei persequentium Imperatorum execrabilis fama & nomen detestabile fuit. 913.b
Ad Ecclesiam reus confugiens, quid agendum. 699.a
Ecclesiam fraudare sacrilegium est. 741.a
In Ecclesiæ atrio, nulla ædificatio ponatur, nisi clericorum. 974.b
De Ecclesia, & eius atrio, qđ triginta passibus clauditur fugientes non abstrahantur, nisi prius data securitate. 380.b
In Ecclesia Christi non ociosis & turpibus fabulis nacandum est, & qui hæc faciunt, non solum sibi peccata non minuunt, sed maiora accumulant. 810.b
Pro Ecclesia consecranda munus quasi ex debito nõ requiratur. 979.a
In Ecclesia nemo amplius nocet, quàm qui peruerse agẽs nomen vel ordinem sanctitatis habet. 775.a
Ab Ecclesia subsidium sumant pauperes, orphani, viduæ & cæteri necessitatem patientes. 687.b
In Ecclesia choros sæcularium, aut puellarum cantica aut conuiuia exercere non licet. 51.b
In Ecclesia qui semel legerit, ab alia Ecclesia non teneatur. 735.b
De Ecclesia qui aliquid furatur Iudę perdito comparatur. 861.a
Ab Ecclesia, quæ pauperes pascit, qui de suo sibi sufficiunt cum quo damno animæ suę illi accipiunt. 746.b
In Ecclesia nihil prępropere nihil cõfusum nihil inordinatum. 914.b
Ecclesiarum siue Basilicarum conditores in rebus Ecclesiarum nullam potestatem se habere cognoscant. 73.a
Ecclesiarum fundatores quãdiu vixerint earum curam habeant, ipsique illic ministros seruituros eligant. 201.b
Ecclesiarum dotes auferre, & seruitium ab eis exigere non metuentes excommunicentur, & Ecclesiæ destruantur, locusque earum melius quæratur. 891.b
Ecclesiarum dedicatio sine debitis præceptionibus nõ fiat. 987.b
Ecclesiarum dos non ad eos, qui eas ædificauerint, sed ad Episcopi ordinationem pertinet. 980.a. & ab Episcopis vendicentur & defendantur. 890.b.891.a
Ecclesiarum bona rapientes grauius inde iudicentur. 907.a
Ecclesiarum priuilegia à Ludouico Imperatore in toto suo regno conseruantur. 896.b
Ecclesiarum facultates custodiri debent. 891.a
Ecclesiarum bona detrahentes damnatione digni sunt. 895.b
Ecclesijs in villis nouiter constitutis decimæ de illis villis, illis conferatur. 984.a
Ecclesias rebus & possessionibus expoliantes excõmunicentur. 890.b
Duas Ecclesias vni Presbytero habere non licet. 795.a
Circa Ecclesias canticum luxuriosum agere prohibetur. 699.b
In Ecclesijs iumenta sub pœna grani non introducantur. 404.b
In Ecclesijs prandia fieri non debeant, nec accũbere. 737.b
In Ecclesijs conuinia minimè celebrentur. 736.a
Pro Ecclesijs dedicandis, vel pro Sacramentis Ecclesiæ conferendis, nec pro balsamo, nec pro luminaribus aliquid exigatur. 688.b
In Ecclesijs nec in earũ atrijs negocia sæcularia publicè fiant. 681.b
In Ecclesijs, vel earum domibus, & atrijs placita sæcularia minime fiant. 699.a
Ab Ecclesijs nulla redhibitio cẽsus à sæcularibus exigatur. 890.b
In Ecclesijs non licet comedere, & accubitus sternere. 403.a
In Ecclesijs modus, & grauitas psallendi qualis. 403.b
Ecclesiastica disciplina quos coercet siue ingenuos, siue seruos nullus eos tueri præsumat sub pœna excommunicationis. 883.a
Ecclesiastica officia non committat Episcopus propinquis, vel fauore coniunctis pœna, &c. 205.a
Ecclesiastica iudicia & leges qui contempserit, si non se emendauerit anathematizetur. 870.a
Ecclesiastica iura imperiali iudicio absolui non possunt. 969.a
Ecclesiasticæ personæ coram iudicibus publicis comparere non debent. 209.a
Ecclesiasticarum rerum commutationes, aut non fiant, aut omnis fraudulẽtia & nequitia quorundam in hoc coerceatur. 892.a
Ecclesiasticarum rerum curam & dispensationem Episcopus habeat. 983.b
In Ecclesiasticarum rerum commutationibus diligẽtissima adhibeatur cura. 892.a
Ecclesiasticorum reddituum quot partes faciẽdæ sunt. 987.b
Ecclesiastici mansi immunitas. 983.b
Ecclesiasticas res Episcopi regere, & tractare debeant, & quomodo Episcopi cum Laicis conueniant. 695.b
Economi Episcoporum de proprio clero esse debent. 74.a
Œconomos in ędibus Episcopalibus, & monasterijs esse oportet. 600.a
Egelruda excommunicata cum ijs, qui sibi communicant, & fauent. 972.a
Electio Episcopi qua ratione facienda sit. 890.a
Electio Episcopi post mortem alterius ad quos pertinet. 209.a
Electio Episcoporum ad quos pertinet, & quę vi Principum procedit infirmari debet. 598.b
In Electione & promotione eorum qui ad formam, & exemplum alijs præficiuntur quid obseruandum sit. 778.a
In Electione Episcoporum principis assensus desideratur. 379.b
Eleemosyna cui sit eroganda. 945.b

Digitized by Google

Eleemosyna de male acquisitis non est Deo grata, & de quibus debeat fieri eleemosyna. 37.b
Eleemosyna quando peccatum non redimit. 590.b
Eleemosynam peccatori, quomodo erogare possimus. 946.a
Ἐλεημοσύνη Græcè, Latinè misericordia. 945.b
Emendare negligens, quod emendare potest non est liber à consensu. 903.b
Episcopus est nomen operis, & non honoris. 710.a
Episcopus quemquam clericorum iudicare, aut damnare non præsumat nisi præsentibus legitimis accusatoribus, & locum defensionis ei concesso. 661.a. & sententia absque præsentia clericorum irrita erit. 661.b
Episcopus tertiam partem rerum Ecclesiasticarum sibi debitam cui voluerit relinquere poterit. 202.a
Episcopus spoliatus, aut electus nisi in pristinum statum restituatur, conuocari, & iudicari non potest. 660.b. 661.b
Si Episcopus monasterium, vel Ecclesiam Parochialem construxerit, quinquagesimam partem de rebus Ecclesiæ, cui præsidet, conferat. 202.a
Episcopus alterius parochianum retinere aut ordinare absque eius voluntate nec iudicare præsumat. 662.a
& ad commune Concilium sine increpatione non admittatur. 662.b
Episcopus accusatus si Romanum Pontificem appellauerit, id statuendum quod ipse censuerit. 662.a
Episcopus die dominico, nec alius causas iudicare non præsumant. 664.a
Episcopus ex laico non consecretur. 12.a.35.a
Episcopus Lappæ à Vitaliano Papa in suum honorem restitutus fuit, inualidâs quę ab Archiepiscopo Cretensi ea Synodo contra eum, non secundum canones acta sunt. 197.b
Episcopus sit peritus psalmorum &c. 598.a
Episcopus Bracarensis Episcopatu priuatus fuit, quod tactu fœmineo sordesceret. 206.a
Episcopus Presbyter & aut Diaconus conuicti quòd pecunijs ordinationem obtinuerint, à dignitate excidant. 452.a
Episcopus, Abbas, vel Laicus pro iustitia facienda dona accipere non debent. 442.b
Episcopus potestatem habet in sua Parochia, tam super Clerum Regularem, quam Secularem. 440.a
Episcopus qualiter seruos Ecclesiæ manumittere potest. 76.a
Episcopus de quibus rebus disponere potest. 782.b
Episcopus Toletanus, quos Rex elegerit, & iudicium Toletani Episcopi probauerit dignos esse in sedibus decedentium Episcoporum eligat successores. 379.b
Episcopus habere debet illos Presbyteratus, qui ad illâ Episcopatum legibus obtingunt. 442.a
Episcopus alienam Parochiam non inuadat. 214.b
Episcopus quantum commodum, sibi tollere potest de Ecclesia, cuius tumulauerit Sacerdotem. 202.b
Episcopus & Presbyter, si eis homicidium, furtũ, adulterium, & maleficium imputatum fuerit, quid agere debeant. 980.a
Episcopus neque ab Augusto, neque ab omni Clero, neque à regibus, neque à populo iudicatur. 912.b
Episcopus vltra duos solidos à parochianis Ecclesijs accipere non præsumat. 183.a
Episcopus à subditis suis iudicari non debet. 911.b
Episcopus extra suam Prouinciam ad iudicium non deuocetur, & quando & à quibus iudicari debeat. 661.a. ibid.b
Episcopus Diœcesim visitans nulli præ multitudine onerosus existat, & vna die per vnamquamque basilicam remorandi licentiam habeat. 183.b
Episcopus qui Synodo neglexerit adesse, aut discesserit priusquam Concilium dissoluatur, alienus sit à communione fratrum, vsque ad sequentem Synodum. 980.b
Episcopus ordinandus, quibus carere, & quas conditiones habere, in qua ætate, & quando, vbi, & à quibus ordinari debet. 71.a
Episcopus, vel quilibet Clericus, relicta sua Ecclesia, non debet ad aliam pertransire. 734.a
Episcopus, Presbyter, vel Diaconus, qui per pecunias dignitatem assecuti sunt deponantur cum eo, qui eos ordinauit. 599.a
Episcopus omnium negociorũ Ecclesiasticorum, curam habeat. 980.b
Episcopus Constantinopolitanus cum morti esset propinquus cur Episcopatui renunciauit. 451.a
Episcopus ne simoniacè ordinetur. 868.a
Episcopus post mortem alterius à quibus eligi debet. 209.a
Episcopus Ecclesiasticarum rerum curam, & dispensationem habeat. 983.b
Episcopi Presbyteri & cęteri iniustè à suo gradu deiecti, & innocentes a Synodo reperti, quibus ceremonijs in pristinum gradum restituantur. 72.b
Episcopi humiliter comites, Iudices, & populum suscipiant, & honorifice erga eos in omnibus agant. 684.a
Episcopi sunt administratores religionis. 813.a
Episcopi Episcopum ordinantes in locis, vbi nunquam fuerit Episcopus, tam ordinantes, quam ordinati sint excommunicati, & gradum sui ordinis perdunt. 379.a
Episcopi qui Metropolitanum, aut Iudices suspectos habuerunt apud primatum, aut apud Papam iudicentur. 662.a
Episcopi cum comitibus pacem habeant. 688.b
Episcopi quæcunque statuunt in terra, statuta erunt in cęlo. 772.a
Episcopi Presbyteri & leuitę cõscientiam puram apud Deum & optimam famam apud homines habere debent. 72.a
Episcopi secundum tempus consecrationis eorum præcedere debent. 215.a
Episcopi monasteria, nec inquietare, nec quicquam de eorum rebus violenter abstrahere præsumant. 214.b
Episcopi quales præpositos aduocatos vice dominos habeant. 699.b
Episcopi per singulos annos diœceses parochiasque per se, vel per alios visitare debent. 73.a. & populum ac pauperes protegant. 681.b
Episcopi conuicini vrbis Toletanę per annum singulis mensibus, in eadem vrbe commorari debent, exceptis messibus & vindemijs. 183.b
Episcopi ordinari non debent in locis, vbi nondum fuerit Episcopus, neque in villulis, & vitis. 378.a.b
Episcopi diligenter operam dent diuinę lectioni, &c. & secundum proprietatem linguę prædicare studeãt; & ante se loca turpia facere non permittant, pauperes secum ad mensam habeant, & ibi lectio diuina personet, cibum cum benedictione sumant. 701.a.b
Episcopi & Presbyteri, quę post eorum ordinationem acquisierint sub nomine Ecclesiæ ille retineant. 835.a
Episcopi qui nihil Ecclesiæ contulerunt, famulos eius libertate donare non possunt. 75.b
Episcopi aliqui ex hæresi reuersi pristinam sedem receperunt. 460.a. 486.a
Episcopi non ordinentur, qui aliquo peccato mortale sint corrupti, & ordinatus retrahatur ab Episcopatu, & sic de Presbyteris. 710.b
Episcopi sobrij sint, vt iudicia discernant. 701.b
Episcopi Sacerdotes vel ministri in Scripturis, quas iniuste alienando fecerint, post eorum mortem habeãt annorum numerum computatum. 202.a
Episcopi pontificalem honorem ante altare Dei percepturi, Sacramento adstringantur an Symoniace Episcopatum adepti sint. 221.a
Episcopi post ordinationis suæ tempus infra trium mẽsium spatium proprio Metropolitano sub pœna excõmunicationis se præsentent. 379.b
Episcopi pro infirmitate non sunt abijciendi; & quid in eo casu fieri debeat. 973.a
Episcopi in sua Parochia Clericos diligenter inquirant, & fugitiuos ad sua loca redire cogant. 681.b

Digitized by Google

Episcopi singulis annis in vnaquaque prouincia ad Synodum conueniant, quòd si venire dissulerint, excõmunicentur. 321.b

Episcopo viuente nullus ecclesiam inuadere, aut dominari præsumat, & quid si Episcopus propter infirmitatem ministerium Ecclesiasticum exhibere nõ potuerit. 874.a

Episcopi venationem,& histriones & turpes iocos non solum ipsi respuant, verum etiam fidelibus respuenda procenseant. 687.b

Episcopi omni solicitudine tradere curent Presbyteris suis Sacramentum baptismi,& quid in eodem renunciandum quid ve credendum sit. 653.b

Episcopi morientis hæredes extra constitutum ordinem rem eius adire non præsumant. 202.a

Episcopi animarum salutem quærere debent, & eorum lucra terrena. 687.b

Episcopi quales Presbyteros vice sua p parochias suas constituere debeant. 786.a

Episcopi vsuras, & turpia lucra fugere debent, nec secularibus negocijs se implicent,& populum sibi subditum à turpibus lucris abstinere instituant. 687.a

Episcopi post Apostolos Ecclesiarum sunt fundatores, 828.a

Episcopi vagantes in aliena Parochia ministrare, nec ordinare non possunt sine licentia ordinarij, & hoc præsumentes suspenduntur. 741.b

Episcopi Sancti cõtemplatiuæ vitæ participes fieri possunt. 722.a

Episcopi qui silentio pertranseunt, vt Monasteria sint sub Abbate laico, vel monachi de manu laica regimen monasteria suscipiant qualiter puniantur. 869.a

Episcopi ministros non sectantes auaritiam per parochias suas constituant. 824.a

Episcopi ad seruitia cubiculi pueros laicos non habeãt, sed quosdam de clero, aut ex monachis. 7.b

Episcopi, qui officium prædicationis susceperunt, nullis curis à diuina lectione priuari debent. 219.b

Episcopi ne profusis conuiuijs nimium incumbãt, & lectio in conuiuijs eorum adhibeatur. 682.b

Episcopi iuxta regulam à B. Paulo Apostolo traditam ministerium peragant episcopale. 821.b

Episcopi sunt præcipua Ecclesiæ membra, caput verò sedes Apostolica. 963.b

Episcopi pro modo possibilitatis ministros instruant, vt ipsis prædicare non valentibus populo prędicare possint. 823.b

Episcopi professio fidei, & iuramentum Romano Pontifici. 411.b

Episcopi taciturnitatis culpa fauorem hęreticis videntur impendere. 113.b

Episcopi Diuiensis vrbis Agapius, & Babon eo quod contra statuta canonum errauerunt, ab omni episcopatus ordine regradati fuerunt. 210.a

Episcopi per totum mundum dispersi sedibus Apostolorum successerunt, qui non ex genere carnis, & sanguinis,sed pro merito, & vita succedunt. 709.b

Episcopi residentiam facere tenentur. 822.b

Episcopi, qui cuiusquam magnati vxorem, filiam, nepotem, seu quolibet gradu illi pertinentem adulterina pollutione fœdauerint, honoris proprij gradum amittant &c. 221.a

Episcopi locum Apostolorum tenent, Chorepiscopi locum 70. Discipulorum. 786.b.787.a

Episcopi à Synodo damnati Imperatorem adeuntes spe restitutionis careant. 737.a

Episcopi opere, & sermone vitam rectam ducant. 822.a

Episcopi ebrietatem fugiant, quod si abstinere noluerint deponantur. 822.a

Episcopis se immiscere non licet litigiosis contentionibus. 821.b

Episcopi in eadem Ciuitate eodem tempore duo esse non possunt. 208.b.378.b

Episcopi operam dent diuinæ lectioni, & Euangelium, & Epistolas Pauli memoriæ mandare studeant. 682.b

Episcopi canones, & Pastoralem B. Gregorij ignorare nõ debent. ibidem. & quæ scire tenẽtur. 686.b.690.b. & populo exemplum sint verbo, & opere & doctrina. 687.a

Episcopi hospitalitatem sectari debent, & coram se ad refectionem semper aggregent pauperes. 821.b

Episcopi ad forum, & vbi publicè iudiciaria negocia exercentur quando pergere debent. 683.a

Episcopi Pontthei, à quo consecrari probantur,præiudicium inferre nullum possunt. 664.b

Episcopi absque Metropolitani, vel comprouincialium Consilio ad Imperatorem non pergant. 737.a

Episcopi scientes à subditis præmium pro diuinis Sacramentis accipi,si illos nõ correxerint,duobus mensibus excommunicationi subiaceant. 221.b

Episcopi qualiter domui suæ spiritualiter præsint,& domum temporalem habeant. 871.b

Episcopi ebrietatem,& commessationes fugiant. 688.a

Episcopi nisi in 72. testibus non damnabuntur, Presbyteri Cardinales in 44.Diaconi Card. in 25.&c.664.b

Episcopi scholas instituant, in quibus & literaria solertia disciplinæ, & sacræ Scripturæ documenta discantur. 637.b

Episcopi,vel Abbates,qui turpis lucri gratia aliquos totunderunt, qualiter puniantur. 687.b

Episcopi, & Rectores Ecclesiarum ante cõsecrationem sub cautione promittant, quod iustissime viuere debeant. 222.a

Episcopi indigentibus subuenire debent, & præcipue illis qui bona sua Ecclesijs largiti fuerint. 73.b

Episcopi ex Laicis non assumendi. 487.a

Episcopi,& qui Sacramenta Domini tractant, iudicium sanguinis iudicare non debent. 221.a

Episcopi in sua Parochia diligenter inquirant, ne Presbyter alterius Parochiæ sine comendatitijs ministret. 683.a

Episcopi potentes, & Iudices pauperũ oppressores admonẽat quod si non se emendauerint ad Regem deferant. 681.b

Episcopi contemptu minoris Ecclesiæ ambitiosè ad potiorem adspirantes,canonice puniantur. 872.b

Episcopi siue per se, siue per alios doctos ministros Ecclesiæ prædicare populo debent. 892.a

Episcopi qui barbarico impedimẽto in suis thronis cõstituti non possunt, pontificalem authoritatem in proprio termino vtantur. 399.a

Episcopi per seipsos sępe parochias visitare debẽt. 872.a

Episcopi pro ordinatione,aut pro dedicatione Ecclesię, aut cõmutatione titulorum,&c. nihil accipiant 821.b

In Episcopi potestate, sit quo modo decimæ dispensentur. 934.a

Episcopi non committant monasteria, vel Ecclesias suis consanguineis,vel fauentibus sibi. 725.a

Episcopi seipsos,ministros Ecclesiasticos, & oẽs Christianos ab vsuris compescant. 875.a

Episcopi quas homilias habere debent, quibus subiecti eruditantur. 683.b

Episcopi infra 30. annos de Parochia alienata actionem moueant apud Synodum prouinciæ. 687.b

Episcopi curam pauperum solicitam gerant. 653.a

Episcopi electio quo modo facienda sit. 790.a

Episcopi muniti sint authoritate brachij secularis. 877.a

Episcopi non debent nisi Christo seruire,nõ autem militum officium exercere. 973.a

Episcopi ne Ciuitates proprias deserentes ad secretiora loca se conferant. 872.a

Episcopi ab administratione gregis sibi commissi discedere non debent. 973.a

Episcopi quæ de rebus Ecclesię in remunerationẽ obsequij pręstiterint, consuetudo Concilij rata permaneant. 73.a

Tres Episcopi ex conciliabulo Constantinop. in quo damnatæ sunt imagines resipiscentes venią in œcumenico Concilio Constantinop. petierunt. 458.a.459.a

Episcopi nullo turpi lucro debẽt victum quærere. 925.a

Episcopi, quando pro alimonia necessitate Parochias suas peragrant,tyrannidem non exerceant. 638.a

Episcopi quæ scire necessitate tenẽtur in octo capita distincta. 822.b.823.a

Episcopi qui visitationem, & prædicationē per eosdem Sacerdotes & populos non exercent nequaquam pro solito seruitio ab eis pecunias exigant. 892.b
Episcopi super sacra iurare non præsumant. 873.a
Episcopi qui Sacramētum fidelitatis Ludouico Orthodoxo Imperatori datum violauerint, qualiter puniantur. 823.b
Episcopi, quando parochias suas circumeunt, sumino-pere studeant, ne his quibus prodesse debent, oneri sint. 788.b
Episcopi pœna talionis puniendi sunt qui iniuste clericos arcent vel templa claudunt. 598.b
Episcopi nihil turpis lucri gratia à Clericis, vel monachis exigere debent. 598.b
Episcopi nihil de iure suæ diœcesis præsumant auferre, & quantum de bonis Ecclesiarum accipere debent. 73.a
Episcopi sine Concilij examine Presbyterum vel Diaconum deijcere non audeant. 55.a
Episcopi, cæteriq́ue Prælati, quantum possunt cum Clericis suis horas canonicas custodiant, & Scripturas diuinas quotidie in collatione tractent. 784.b
Episcopi ad Synodum vocati, si venire contempserint ab officio cessent donec fratribus satisfaciant. 872.b
Episcopi qualiter res, & facultates suas Ecclesiæ habere & dispensare debent. 683.a
Episcopi non verberibus, sed verbis Presbyteros, Abbates, & leuitas corripere debent. 226.b
Episcopi qui sint, & eorum figura, institutio, modus ordinandi, potestates, & munus. 709.a. & eorum tipus. 711.b
Episcopi confinitimi hostium, quodlibet mandatum ad gentem extraneam occultè accipere, vel dirigere nō præsumant. 72.b
Episcopi tempore persecutionis, quid agere debeant. 973.a
Episcopi populum, quæ vitanda, quæve facienda docere curent, & exemplum sint illi. 682.b
Episcopi tertiam partem non accipiant, nisi dirutas Ecclesias reparare voluerint. 385.a
Episcopi prouideant, vt vnaquęq; sua Ecclesia Presbyterum habeat. 826.a
Episcopi qualiter peccātes subditos reprehendere corrigere, & castigare debeant. 731.b
Episcopi in omnibus obedire debent Archiepiscopis. 440.a
Episcopi venationes minimè sectentur, nec sęcularibus & turpibus locis intersint. 683.a
Episcopi quales esse debeant Diuus Hieronymus in Epist. Pauli ad Timotheum, & Titum ostendit. 711.b. vsque 719.b. & qui ad Episcopatum admitti prohibentur. 721.a
Episcopi quales erga bene agentes, & malignantes demonstrare se debeant. 687.a
Episcopi, & pastores Ecclesiæ potestatem soluendi, atque ligandi qualiter exercere debeant. 732.b
Episcopi debent ieiuni per manus impositionem Spiritum Sanctum tradere. 789.b
Episcopi, & cęteri Rectores Ecclesiarum, quam discretionem habere debent in iudicandis causis subditorum. 221.b
Episcopi res ecclesiasticas non ut proprias, sed à domino sibi pro aliorum necessitatibus commissas esse sciant. 823.a
Episcopi mortui res sub custodia Cleri eiusdem Ecclesię tribuantur Episcopo successori reddendę. 398.b
Episcopi aliqui, qui in Concilio Niceno secundo veniā petierunt de hæresi cōmissa contra Sanctorum Imagines. 460.b. 471.a
Episcopi Aquileiensis Prouinciæ Presbyterum Diaconum, vel Archimandritam in dispendio honoris cōdemnare non præsumant absque &c. 673.a
Episcopi, & Clerici peregrini vllum officium Sacerdotale in aliena parochia absque permissu proprij Episcopi exercere non debent. 215.a
Episcopi ab his, à quibus animus emoliri potest & ab Histrionibus, & obscęnorum iocis abstineant. 682.b
Episcopo non licet sub pœna &c. in alia, quæ ad se non pertinet, ciuitate docere. 397.a
Episcopo mortuo non licet Clericis res eius diripere sine gradus sui periculo. 986.a
Episcopo excommunicato, & condemnato non est communicandum. 435.a
Episcopum percutiens aut interficiens qualiter punitur. 678.a
Episcopum suum polichoricum Eusemius accusans ob id à Sixto Papa damnatus fuit.
Episcopum vnaquæque ciuitas habere debet. 439.b
Episcopum Presbyterum, vel Diaconum, qui falsis criminibus appetierit & non probauerit, nec ei in fine communionem dandam esse. 664.a
Episcopo ordinando quid exigendum in examinatione. 598.a
Episcoporum doctrina qualis esse debeat. 822.a. & ne hominibus placere studeant. ibid.b
Episcoporum causæ non ab alio, quàm à Summo Pontifice audiendæ, & discutiendæ. 965.a
Episcoporum sacrosancta aggregatio quicquid per Spiritus Sancti donum censuerit obseruandum omnino est ad æternitatem præfixum. 384.a
Ad Episcoporum curam specialiter pertinet, vt hi qui fidem Christi expetunt, instruantur in fidei, & baptismatis Sacramento. 776.a
Episcoporum electio ad populum, & clerum committatur. 890.a
De Episcoporum, & Ecclesiæ præpositorum doctrina, & exemplis de humilitate, de doctrinæ discretione. 721.b. 723.b.a
Episcoporum confirmatio quomodo olim à Papa petebatur. 885.b
Sine Episcoporum licentia Presbyteri in Ecclesijs, nec constituantur nec eijciantur. 983.b
In Episcoporum accusatione qualiter procedi debetur. 660.b. 828.b
Episcoporum iudicium Deo est reseruatum. 827.b
Episcoporum incontinentium pœna. 191.a
Episcoporum mores vita forma disciplinæ ac modestiæ omnibus esse debent. 892.a
Episcoporum cōuiuę sint peregrini, & pauperes. 682.b
Episcoporum ordinatio nō fiat nisi tribus, aut quatuor Episcopis fieri debet. 29.a
Episcoporum electiones quæ vi Principum procedit infirmari debent. 598.b. & eorum electio ad quos pertinet.
De Episcoporum mutua concordia & auxilio. 891.b. & de concordia inter pastores & subditos.
Episcoporum vita qualis esse debeat. 894.b
Episcoporum est tractare religionis negocia. 771.b
Episcoporum damnationem iniustam irritam esse, & à Synodo retractanda. 663.b
Episcoporum damnationes inter maiora negocia connumerantur, quæ ad Romanum Pontificem spectant. 963.a
Episcoporum officium. 769.b
In Episcoporum electione Principis desideratur assensus. 379.b
Episcopis quale periculum immineat, & quales debeāt esse. 779.a
Episcopis non licet, nec sibi nec cognatis bona Ecclesiæ vendicare. 600.b
Episcopis licet præsentibus Presbyteris, & Diaconibus de thesauro Ecclesiæ pauperibus eiusdem Ecclesiæ erogare. 683.a
Episcopis constituere Episcopum aliquando denegatur absque consensu sedis Apostolicæ. 951.b
Episcopis non liceat canes, & accipitres ad venandum tenere, & tenentium pœna. 980.b
Episcopis pro ordinatione Sacerdotij munera accipere prohibetur. 733.a
Episcopis Cęlestis seminis dispensatio commissa. 972.b
Episcopis immoderata mulierū sibi subditarum familiaritas prohibetur. 972.b

Episcopos accusari, qui non possint. 661.a. 662.a. 911.a
Ad Episcopos & Pastores exhortatio Diui Augustini. 714.a
Ad Episcopos pertinet facultates Ecclesiæ dispensare. 829.a
Episcopos non ab alijs doceri; sed oportet aliorum esse doctores. 451.a
Episcopos, vel Ecclesiæ præpositos suburbana & res Ecclesiæ alienare non decet. 600.b
Ex Episcopis, & ministris Ecclesiæ geniti in seruitutem eiusdem Ecclesiæ iure perenni manebunt. 202.b
Ab Episcopis omnibus propter honorem, & vtilitatem Ecclesiasticam solicitior circa habendas scholas cura adhibeatur. 788.b
In Episcopis eligendis quid obseruandum. 830.a
Episcopatus est vnus ex septem Ecclesiæ ordinibus secundum D. Leonem. 965.a
Episcopatum non licet esse sine pastore supra tres menses post mortem Episcopi. 441.b
Episcopalis honor non despiciatur. 828.b
Episcopalis Dignitas quæ sit. 827.b
Episcopale ministerium nullus per ambitum, & munera attentare præsumat. 821.b
Erarium Dominus in tabernaculo suo habere voluit, q̃ tipus erat futurę Ecclesiæ. 850.b
Euangelium in Ecclesijs sub pœna excommunicationis ante laudes cantari præcipitur. 70.b
Euangelium secundum Thomam reprobatum fuit. 567.b
Euangelium & lectio apostolica in Ecclesijs Græcis primum latino sermone deinde Græco recitabantur. 909.b
Eucharistia mortuorum corporibus non est danda. 404.a
Eucharistiæ nec pueris, nec alijs personis irretitis maioribus peccatis danda est. 683.b
Ab Eucharistiæ sumptione pro quadam intemperantia se auertentes qualiter puniantur. 736.b
Eucharistiam si quis à Sacerdote acceptam non sumpserit, aut proiecerit, velut sacrilegus propellatur. 222.b
Eucharistiam nullus Apostolorum vocauit imagines corporis Christi. 560.a. & non est imago sed corpus & sanguis. 616.b
Eucharistiam saltem ter in anno Laici sumant. 686.b
Ad Eucharistiam sumendam, quomodo accedendum sit. 691.b
Pro Eucharistia administranda pretium non exigatur sub pœna depositionis. 397.a
Eugenius Papa primus, & eius gesta in Pontificatu anno Domini 654. 184.a
Eugenius secundus Papa, & eius gesta in Pontificatu anno Domini 824. 768.b. 819.b
Eunuchis licet animalia mactare cõtra græcorum opinionem. 938.b
Eutyches vt Dioscorus in Calcedonensi Synodo condemnati & eorum hæresis. 491.a
Eutychiana hæresis quæ fuit. 447.b
Excommunicatus ab Episcopo prętẽdens se iniuste esse excommunicatum ad Archiepiscopum venire potest. 441.a
Excommunicatus si ante audientiam communicare præsumpserit, ipse in se damnationem protulit. 735.b
Excommunicati ab Episcopo, ab alijs non recipiantur. 734.a. 737.a
Excommunicati ad accusationem admitti non debent. 886.a
Excommunicatum scienter recipientes sine voluntate eius qui excommunicauit, simili sententiæ subiacebunt. 52.b
Excommunicatis communicare non licet, nec cum eis cibum sumere. 52.b
Excommunicationis pœna quę sit. 440.b
Excommunicationem parui facientes si ab Episcopo corrigi non potuerint, regis iudicio exilio condemnantur. 441.a
Excommunicantur, qui mulierem de propria cognatione, vel quam cognatus habuit ducunt vxorem. 417.a
Excommunicantur, qui consobrinam ducunt vxorem. 417.a
Excommunicantur, qui nouercam aut nurum suam ducunt vxorem. 417.a
Excommunicantur, qui commatrem spiritualem ducunt vxorem. 417.a
Excommunicantur, qui fratris vxorem in coniugium ducunt. 417.a
Excommunicantur, qui neptem ducunt vxorem. 417.a
Excommunicantur, qui in quamlibet partem præcepta ante emissa Apostolicæ Ecclesiæ de oliuetis, & locis diuersis temerauerint, & in omnibus non seruauerint. 417.b
Excommunicatur Epiphania Diacona, quæ post præstitum Sacramentum cum Adriano Exhilarati filio fuga lapsa est. 417.b
Excommunicantur, qui Adriano Exhilarati filio, & Epiphaniæ in tam crudeli actu consentiunt. 417.b
Excommunicatur Adrianus filius Exhilarati, qui post præstitum Sacramentum in Apostolica confessione Epiphaniam Diaconam illicito ausu in vxorẽ habet. 417.b
Excommunicatur, qui cum excommunicato scienter communicare præsumpserit, donec absoluatur ab eo, qui eum excommunicauit, aut ab alio authoritate sedis Apostolicæ. 887.a. 768.b.
Excommunicantur omnes, qui contradixerint, siue quoquo modo impedierint, quominus Rothaldus Episcopus in pristinum gradum restituatur. 961.b. 967.a
Excommunicatur, qui scienter communicat cum Presbytero degradato, qui per contemptum aliquid de officio suo exercuerit sine commeatu, & correptus, & excommunicatus fuerit à suo Episcopo. 440.b
Excommunicare Episcopus innocentem non præsumat, & quę pœna id facienti sit inferenda. 980.b
Excommunicantur, qui dicentes se nelle tonsurare, res, uel pecunias Ecclesiæ habent, deinde nec sub Episcopo, nec in monasterio regulariter viuunt, nisi correpti ab Episcopo, vel monasterium ingrediantur, vel sub Episcopo in ordine Canonico viuant. 441.a
Excommunicantur, qui ariolos, aruspices, & incantatores obseruant, aut qui phylacterijs vtuntur. 417.a
Excommunicatur, qui dogmata, mandata, interdicta, sanctiones, vel decreta pro Catholica fide, vel Ecclesiastica disciplina, pro correctione imminentium, vel futurorum malorum à sede Apostolica promulgata contempserit. 970.b
In Exercitu si quis sine iussione dominica aliquid prędari voluerit quali pœna puniatur. 901.a
Exhilaratus dux cum Adriano filio Campaniam occupat populumque seducit, vt obediant Iconi Imperatori, & Gregorium secundum occidant. 410.a
Exorcistę qui sint, & eorum figura, & munus. 707.a
Exorcistę, qui ab Episcopis non sunt ordinati, exorcizare non possunt. 737.b
Extrema vnctio non solum ab Episcopis danda est, sed etiam à Presbyteris. 981.b
Extrema vnctio ab Episcopo benedicta à Presbyteris administretur, nemo eam negligat, cum sit medela animę, & corporis. 692.a
In Extremis positorum conuersio potius mente, quam tempore vera æstimanda est. 986.b

F

Falsi testes quomodo puniantur. 837.a
Qui Falsa alijs inuexerit puniatur, & pro falsitate ferat infamiam. 603.a
Fames, aut necessitatis vnusquisque ad se pertinentes gubernare studeant. 681.a

Digitized by Google

Quarta Feria licet comedere carnes, nisi votum, aut præscriptum Sacerdotis obstet. 927.b
Feria sexta passionis Domini mysterium Crucis omnibus populis in Ecclesijs prædicetur. 69.b
Feria sexta omnis hebdomadæ, & vigilijs insignium festiuitatum est abstinendum à carne, & omni pinguedine, & incumbendum ieiunijs, & quibus festiuitatibus exceptis. 927.a
Festum annunciationis Matris Dominicę decreuit Cœlestinum Toletanum decimum celebrari xv. Kalen. Ianuarij. 204.a
Festiuitates anni quæ obseruari præcipiuntur. 698.b
Festiuitates quas proprius Episcopus populis venerari præceperit obseruandæ sunt, & transgredientes Sacerdotum præceptum, pœnam quam Presbyteri imposuerint subire coguntur. 895.a
In Festis diebus commedatis cur Ecclesia aliquod opus fieri prohibeat. 934.a
In Festiuitatibus chorus femineus turpia, & obscœna in Ecclesijs, vel circa eas decantare non debent, quòd si non emendauerint excommunicentur. 209.b
Fœmina quæ furore zeli accensa ancillam suam voluntate, aut causa occiderit qua pœna puniendа. 983.a
Fœminæ Deo sacratæ nubere prohibentur. 416.b
Fœmineo tactu sordidatus Episcopus Bracarensis dignitate priuatus fuit. 205.a
Fœmoralia siue mulieres, siue viros induere, aut deponere e saluti non officij. 939.a
Fides quibus ornanda, vt fructuosa sit. 773.a
Fides in omni pacto custodienda illęsa. 943.a
Fides catholica Symboli, & orationis Dominicæ fundamentis incumbit. 388.a
Fides vera mutari nō potest, nec aliter nunc, aliter postmodum prædicari. 160.a
Fides prima die, in qua facta est lux, significatur. 926.a
Fides semper est via salutis præmia. 216.b
Fides Regibus promissa si à gentibus violetur Sacrilegium est. 77.a
Fides est fundamentum Christianæ religionis. 773.a
Fidei confessio Concilij tertij Constantinopolitani. 350.a
Fidei confessio Romanæ Synodi 125. Episcoporum de duabus Christi voluntatibus, & operationibus. 1358.a
Fidei satisfactio Cyri Episcopi Alexandrini. 332.b
Fidei explicatio Concilij Toletani sexti. 83.b
Fidei confessio Petri Nicomediæ metropolcos Bithyniæ in Concilio Constantinop. 301.a
Fidei confessio Concilij Toletani vndecimi. 216.b
Fidei confessio Synodi quarti Arelatensis. 679.b
Fidei Symbolum Concilij Foroiulienſis. 670.a
Fidei confessio Concilij Toletani decimitertij. 384.b
Fidei confessio Concilij Bracarensis tertij. 224.a
Fidei confessio Episcopi, Synodi, & totius Ecclesiæ Mediolanensis. 233.a
Fidei confessio Basilij, Theodori, Theodosij Episcoporum, prius hæreticorum pro Sanctis imaginibus. 458.a.459.b
Fidei cōfessio Sophronij Patriarchæ Hierosolymorum qua pulcherrime, & diffuse, tractat misterium Trinitatis, & Incarnationis, & de duabus naturis, & voluntatibus atque operationibus in Christo, & de Hęresiarchis. 305.b. vsque 317.b
Fidei confessio Concilij Toletani duodecimi. 376.b
Fidei norma Nicęnæ Synodi, confirmata à Concilio Chalcedonensi in Cabilonense Concilio firmata. 208.b
Fidei catholicę confessio Toletani Concilij. 67.b
Fidei confessio Constantini Imperatoris, qua diffuse narrat mysterium Trinitatis, & Incarnationis, & duas operationes in Christo confitetur. 265.b
Fidei confessio Patriarchæ, & Episcoporum Hierosolymorum consona fidei Romani Pontificis, & sex Concilijs. 490.a
Fidei confessio Tharasij Patriarchæ Constantinopolitani ad Episcopos Antiochiæ & Alexandriæ missa. 486.b
Fidei confessio Papæ Agathonis, & Ecclesiæ Romanæ de duabus Christi naturis, voluntatibus, atque operationibus. 243.b
Fidei professio Concilij Varmaciensis. 978.a
Fidem quicunque ex cunctis populis Hispanię pro patrię gentisque Gothorum statu promissam violauerint, aut quid contra Regem attentauerint cum consortibus anathema sit. 77.a.87.b
Per Fidem ambulamus, non per speciem, & sic explicatur illud, peregrinamur à domino. 567.a
Qui Fidem Christum perceperunt, & in malis vitam finierunt grauius puniuntur, quam qui sine fide mortui sunt, & tamen bona opera egerunt. 808.b
Cum Filia spirituali fornicatus vsque ad dignam pœnitentiam anathematis percutiatur ictibus. 984.b
Filij ex libertis Ecclesiæ, & personis ingenuis geniti ab obsequijs Ecclesiæ non recedant. 202.b
Filij ex Episcopis & ministris Ecclesiæ geniti non solum hęreditate priuentur, sed in seruitutem eiusdem deuocentur. 202.b
Filij ex clandestino, & incestuoso matrimonio orti illegitimi habeantur, qui vero ex solemni quamuis incestuoso legitimi sint. 673.a
Filij, vel filię à primis annis in monasterio sub regulari disciplina educati, egredi non possunt, & matrimonio coniungi. 422.b
Filios erga spiritualem patrem, & discipulos erga magistrum deuotos ac sobrios esse decet, nec temere eorum vitam reprehendere debent. 969.a
Fœdus nulla occasione violandum, nisi in eo confirmando positum esset, si pars altera illud non violarit. 943.a
Fœdus Christiano cum Paganis qua occasione pangere liceat. 943.a
Fornicator cum duabus sororibus, aut de quibus sacra Scriptura prohibet se abstinere, non potest legitimam vxorem accipere valeat. 982.a
Fornicatus cum duabus sororibus, aut cum his personis de quibus sacra Scriptura prohibet, si dignam egerit pœnitentiam, & non valuerit continere, legitimā vxorem accipiat. 975.b
Fornicator cum suscipiente, vel susceptа de fonte baptismatis aut cum ea quam in confirmatione tenuerit anathemate puniatur. 977.a
Ob Fornicationem si aliquis vxorem dimittet, alteri copulari non potest, sed sic permaneat, aut vxori reconcilietur. 215.a
Franci trecentos septuaginta quinque mille Agarenos vno die cedunt. 409.b
Fratres quatuor modis in Scripturis sanctis appellari legitur. 649.a
Furtum de Republica peculatus dicitur, & de Ecclesia sacrilegium. 861.a
Furtum facientes, aliter qui ex inopia, & aliter qui nō, puniantur. 28.a
Furti reperendi causa in monasterijs quid seruandum. 980.b
Furem, vel latronem deprehensum, si negauerit, nec lex Diuina, nec humana exorquendum admittit. 943.b
Fures quondam, & diuersorum criminum rei ad Asylum templum Romuli fugientes indemnitatem consequebantur. 945.a

G

Gazophilacium quid sit, & de vidua in gazophilacium duas stipes mittente. 861.b. & respectio domini in gazophilacium quid significet. 862.a
Gelasius Papa cassauit Synodum in qua Ioannes Episcopus Constantinopolitanus vniuersalis sibi nomen accepit. 18.b
Germani prædicatione Episcopi Bonifacij tempore Gregorij secundi Papæ fidem catholicam susceperunt. 408.b

Gloria in excelsis Deo ab Episcopis in Cœna Domini, intra missam dicenda est. 973.a
Gloria & honor Patri, & Filio, & Spiritui Sancto in fine psalmorum dici debet. 71.a
Gloria in fine responsoriorum, vt dicatur Concilium Toletanum quartum decreuit. 71.a
Goncarius pro prohibiti ministerij attrectatione anathematizatus fuit. 656.a
Gothorum gens Reccaredi Principis opera ex Ariana hæresi ad fidem catholicam conuersa est. 32.a
De Gratia per quam saluantur credentes. 890.a
De Gratia & libero arbitrio quid tenendum. 890.a
Sine Gratia Dei hominem ex propria voluntate sine peccato existere posse dicere hæreticum est. 64.a
Gradus affinitatis, & consanguinitatis qui sunt in contrahendo prohibiti. 28.b
Græcorum mendacium de Chrismate, quod dicunt oriri in illorum patria, & ab illis per totum mundum tribui. 945.a
Græcorum insania de Codice clauso, intra quẽ si minima ligni particula condatur, de qualibet re scientiam se habere.
Gregorius primus Pont. anno Domini 590. & eius gesta in Pontificatu. 1.a
Gregorius primus misit plures seruos Dei ad conuertendos Anglos. 1.b
Gregorius secundus Papa, & eius gesta in Pontificatu anno Domini 716. 408.a
Gregorius secundus Oratorium in Patriarchio ædificat in honore D. Petri Apostoli diuersis ornatũ metallis, altaris parietes deargentat, duodecim Apostolos, qui libras centum octoginta pensant pingit. 409.b
Gregorius secundus instituit, vt in quadragesima feria quinta ieiunaretur, & Missæ dicerentur, quod prius non agebatur. 409.b
Gregorius secundus Leoni Imperatori resistit, aliosq; resistere hortatur decreto, quod sanciuerat de non colendis Dei, & omnium Sanctorum imaginibus. 410.a
Gregorius secundus Neapolitanus contra Longobardos se comendat. 409.a
Gregorius secundus Eutychium Exarchũ, qui eum occidere quærebat captum, noluit occidere sed excommunicauit. 410.b
Gregorius secundus Hierusalem Ecclesiam Sanctã vetustate quassatam cooperit, ac reparat, & diuersis linteis, & ministerijs ditat. 409.b
Gregorius secundus Longobardos excommunicat nisi castrum captum reddant. 409.a
Gregorius secundus litanias fieri mandat ob Tyberis inundationem. 409.a
Gregorius secundus Baptizatos à paganis baptizari iubet in nomine Trinitatis. 415.b
Gregorius secundus, mortua matre propriam domum ædificat in monasterium ad honorem Sanctæ Agathæ, & illi prædia suburbana, & rustica elargitur. 409.b
Gregorius sextus Papa, & eius gesta in Pontificatu anno Domini 828. 820.a
Gregorius à Theologię professione Theologi cognomen accepit. 562.b

H

Habitus Clericalis secundum concessionem ab omnibus Clericis vbique deferatur. 397.b
Habitus religiosorum sit discretus. 760.a, & in Ecclesia diuersi sunt habitus singulorum ordinum. ibid.b
Habitus viduarum professarum, qualis esse debet. 205.b
Habitum religiosum, vel tonsuram in minori ætate susceptum parentes irritum facere possunt. 205.b
Habitum religionis vel tonsuram, qui coram' parentibus in parua ætate tenuerint, sub pęna excommunicationis religioni semper inhęreant. 206.a
Heli Sacerdos percussus fuit præcipue, quia nouerat filios suos indigne agere, & non coripuit eos. 854.b
Heliodorus cum comitibus suis, qui templum Domini expoliare volebãt, qualiter miraculose percussi sunt. 859.a
Hęredes Sacerdotis morientis extra constitutum ordinem rem eius adire non præsumant. 202.a
Hæreditatis pars Deo offeratur pro numero filiorum. 750.a
Hęremitæ, qui per vrbes ambulant, & cum viris, ac mulieribus versantur, aut in monasterio detrudãtur, aut ab vrbibus expellantur. 400.a
Hæremita ab heremo nisi in vrgenti necessitate exire non potest. 400.a
Hæremiticam vitam ducere volentes, quæ primum obseruare debent. 399.b
Hęretica scripta Theodori Pharanitæ Episcopi. 117.a
Hæretici sepulchris de foris dealbatis assimilantur. 549.b
Hæretici studeut vt videantur pro fide certare. 8.b
Hæretici errores suos verbo Dei tuentur. 136.b. & pro se patres facere mentiuntur. 139.b
Hæretici qui dicantur. 969.b
Hæretici dolose semper proferunt scripturas, & sepulchris deablatis assimilantur. 122.b
Hæretici nihil habent commune cum Patribus. 177.b
Hæretici inter se non parum repugnant, quamuis impietatis ratione satis conueniant. 555.a
Hæretici sua ipsorum dogmata euertunt. 178.b
Hæretici mendacijs, & scripturis ab eis prophanatis nituntur. 228.b
Hæretici coram Synodo conuicti fuerunt, quod multos codices, & precipue quinti Concilij falsificarunt vide Actionem decimamquartam Concilij Constantinopolitani. 338.b
Hæretici, vt liberius sua venena spargant, nolunt prætextu pacis dogmata subtilius à catholicis examinari. 324.a
Hæretici patrum scriptis abutuntur, & ea corrumpunt. 132.b
Hæretici vt corrumpunt scripturas, & codices, & eorum fraus. 340.a
Hæretici, qui imagines non receperunt quales fuerunt. 539.a
Hęretici scripturas diuinas, & patrum corrumpunt. 90.a
Hæretici, qui dixerunt in Christo vnam operationem, vnam naturam & vnã voluntatem. 154.b. 160.a. 298.a. vsque ad 301.a
Hæretici inconstantes permanent. 139.b
Hæretici sunt mendaces, & calumniatores. 144.b. 165.a
Hæretici falso iactitant se patres, & Synodos sequi. 555.b
Hęretici Christianorum accusatores sunt, & dicuntur. 564.b
Hęretici aliquarum sectarum quomodo, cum in rectam fidem venerint, recipiendi sunt. 405.a
Hęretici, qui vnam voluntatem, & operationẽ in Christo esse affirmarunt Lucius, Apollinaris, Polemus, Seuerus, Themeltius, Colluthus, Mopsuestenus, Nestorius, Paulus, Iulianus, Theodosius, Theodolus. 160.b. 161. 162. 163. 164. & à Concilio Lateranensi condemnati. 173.b
Hæretici semper sacra Scripturæ abutuntur. 564.a. & mutilas patrum sententias proferunt. 570.a. & errores suos sanctis Patribus adscribunt. 572.a. & mendacium eis est familiare. 575.b
Hæreticorum fraus. 558.a, & ab alijs in alios labuntur errores. 560.a
Hæreticorum Iconoclastarum sæuitia in catholicos. 576.b
Hæreticorum scripta ludibria & puerilia dicuntur, quia facillimè dissoluuntur. 600.a
Hæreticorum libros sub graui pœna superiori præsentari præcipitur. 600.a
Hæreticorum peruersitas. 669.a
Hæreticorum Ecthesis sub nomine Heraclij Imperatoris scripta. 126.a

Hæreticorum artes,& impudentia, 146.b
Hæreticorum fraudes, vt commencetur obſeruatio temporis valet. 241.b
Hæreticorũ impugnatio,& impietas in catholicos qualis ſunt. 365.a
Hæreticis non licet contra catholicos Epiſcopos accuſationes pro Eccleſiaſticis negotijs facere. 959.b
Hæreticis non licet catholicos Epos accuſare. 910.b
Hereticos varios,& inconſtantes eſſe monſtratur. 255.b
Hæreſiarchas & hæreſes, quos ſeptem Cõcilia generalia damnauerunt. 490.b.491.a.b
Hæreſiarchæ reſipiſcentes indulgendum quidem eſt illis; ſed non reſtituendi ſunt in cleri numerum. 454.a 485.b. qui verò hæreſis non fuerunt magiſtri in clerũ recipiendi ſunt. 466.b
Hæreſiarchæ de vna voluntate, & operatione Chriſti. 373. a
Hæreſiarchæ omnes, qui Eccleſiam Dei auſi ſunt expugnare. 315.a.373.a
Hæreſis Euſebij aſſerentis filium non coexiſtere patri, & Deum filium non eſſe verum Deum, & alia multa, 538, a. b. 573.b
Hæreſis Ciri, Sergij, & eius ſucceſſorum Pyri, & Pauli dicentium vnam operationem tantum eſſe in Chriſto, 90.a
Hæreſis Concilij prophani qui falſo nominatur ſeptimum, dicentis Eccleſiam cum alijs hæreticis erraſſe. 517.a
Hæreſis Patripaſſianorum quæ. 670.a
Hæreſis Eutychiana, quæ nam fuit. 468.b
Hæreſis quò diuturnior, hoc extirpatu difficilior. 461.a
Hæreſis ſymoniaca à Beato Petro Apoſt. damnata fuit. 778.b
Hæreſis Ciri & Sergij & ſociorum eius à Mauro Rauennati Epiſcopo repulſa, & anathematizata. 771.a
Hæreſis quartadecimanorum Paſcha cum Iudæis quartadecima luna celebrantium, 63.b
Hæreſis Elipãdi Epiſcopi Toletani quæ ſit, & ab Adriano Papa pulcherrimè confutata, & ſuo anathemate damnata, 635.a.vſque 639.b
Hæreſis Nyctazontium vigiliarum vſum damnantium, 762.a
Hæreſis inconoclaſtes condemnata in Concilio Niceno ſecundo. 528.b.529.b
Hæreſis ſymoniaca eſt ad honorem, vel gradum Eccleſiaſticum accedere. 442.b
Hæreſis Pauli depoſiti à Theodoro Papa, dicentis ſine intellectu, & voluntate immobilem eſſe Dominũ Ieſum Chriſtum. 101.b
Ab Hæreſi ad fidem catholicam redeuntes quid confiteri & promittere debeant. 40.b.41.a,
Hæreſis Sergij, Pyrri, & Pauli Epiſcoporum Conſtant. obſignantium in Chriſto vnam tãtum operationem, vide Secretarium tertium Concilij Lateranẽſis à folio 115. a. Qui omnes à Concilio Lateran. condemnati fuerunt. 173.b
Ab Hæreſi redeuntes an recipi debeãt, & qui in clerum reſtituẽdi pluribus authoritatibus examinatur. 461.a vſque 470.a
Ab Hæreſi ad catholicam fidem redeuntes, quo ordine recipiendi ſunt. 461.b
Ab Hæreſi redeuntes accepta manus impoſitione in clero in eodem ordine ſic maneant. 461.b.463.a
Ab Hæreſi redeuntes, quando recipi debent. 456.a
Hæreſes Arij, Macedonij, Neſtorij, Eutychij, & reliquorum hæreticorum, quæ a ſex Concilijs ſunt condemnatæ, 392.b.393.a
Hæreſes Themeſtij de vna operatione in Chriſto. 123.b
Hæreſes aſſerentium in Chriſto vnam eſſe voluntatem, & operationem reprobatæ authoritate ſanctorũ Patrum, & Maximi Epiſcopi Aquileienſis, & Deuſdedit Epiſcopi Sardiniæ, & Martini Papæ primi, vide Secretarium quintum Lateranæ Synodi.
Hæreſes amor gloriæ parit [illegible] 105.b
Hæreſes Theodori Pharanitę confutantur ſententijs catholicorum ſanctorum Patrum. 119. a. & a Concilio Lateranenſi condemnatæ ſunt. 173.b
Herodem Parricidam Regem cur præcipuè credatur ab Angelo fuiſſe percuſſum, & à vermibus depaſtum. 864.a
De Hiericontinæ ciuitatis ſubuerſione, & peremptione Acham, & populi Dei propter furtum. 852.b
Hincmarus Rhemenſis ſuſpenditur à dignitate ſacerdotali, niſi vel Rothaldum Romã venire promittat, vel eiſdem priſtino gradui, & dignitati reſtituat. 962. per totum, & 963.a
Hiſtoriæ martyrum ab hæreticis falſo conſictæ igni tradantur ſub pœna excom. 402.a
Homicidæ voluntariæ qualiter puniantur, & in ſequenti cap. qualiter inuoluntarij puniantur. 837.a
Homo liber, qui ex patria profugerit, non exiſtente alia cauſa, non eſt culpabilis. 932.b
De Honore pro Eccleſijs dando. 984.a
Honorius Papa primus, & eius geſta in Pontificatu, anno Domini 622. 61.b
Honorius Papa non ſpit connumeratus inter hæreticos à Photio Græco Patriarcha Conſtantino. quod non eſt ſine conſideratione. 449.a
Honorius Papa damnatus eſt ob hæreſim de vna tãtum voluntate, & operatione Chriſti. 373.a
Horæ canonicæ qua authoritate celebrantur, & quid figurant, & ea ſcire canonicos oportet. 760.b.761.a
Hoſpitalitas ſectanda, & quibus eorum cura committenda, 765.b
Hoſpitalitas plurimum commendatur, & pretium pro hoſpitalitate non exigatur. 388.b
Hoſpitalitatem maximè hi qui alijs præſunt ſectari debeant. 781.a
Ad Hoſtes confugientes, & patriæ damnum inferentes, pœna puniendi, 86.b
Humanitatis perfectio in quo conſiſtat. 366.b
Hymnus trium puerorum ſub pœna excommunicationis cantari in Eccleſijs Hiſpaniæ, & Galliæ præcipitur, 71.a
Hymni ab Eccleſia approbati cantari debent in Eccleſijs, & qui eos reiecerit excommunicetur. 70.b

I

IN Iacob cultus ſanctæ religionis amplius augmentatus fuit, 646.b
Quod Iacob nõ ſolum altaria erexerit oleũ deſuper fuderit victimasque obtulerit, ſed de omnibus quæ illi Deus dediſſet decimas, & hoſtias ſe daturum permiſerit. 847.a.b
Iconoclaſtæ anathematizantur. 528.b.529 b.544 b. peiores ſunt Ethnicis. 534.b. à quo originem duxerunt. 543.a
Idololatriæ, & cæcitas germanorum. 415.b
Idolis immolantes, & genuflectẽtes, dæmonibus, ea omnia exhibent. 915.a
Ab Idolis Chriſtus nos liberauit. 550.b.566.a
De Idolorum cultoribus quid erga eos obſeruandum eſt, 381.a
Ieiunare non oportet diebus Dominicis. 831.a. nec placita, neque nuptiæ celebrari,
Ieiunare præſument in Dominica die propter contemptum anathema ſit, 736.b
Ieiunium quadrageſimale in quinta feria poſtremę ſeptimanę non ſoluendum; eſſet enim totam quadrageſimam iniuria afficere, 398.a
Ieiunium obſeruare qui contempſerint, niſi emendauerint ſe, excommunicentur, 698.b
Ieiunium in ſexta feria paſſionis Domini ſoluentes, ſacramento corporis, & ſanguinis Domini in illo Paſchate priuentur. 69.b
Ieiunium quatuor temporum, 698.b
Ieiunium Quatrageſimale ſoluentes, aut carnem comedentes, qua pœna puniendi ſunt. 192.a
Ieiunium, & orationem ſibi ſubditis præcipere licet tẽpore ſiccitatis ad pluuiam petendam. 918.b
In Ieiunij diebus ſanctę Quadrageſimę excepto Sabbato, Dominica, & die Annunciationis fiat ſacrum præſanctificatorum miniſterium, 401.a
In Ieiunio ſalutiferæ paſſionis vſq; ad mediam noctem magni ſabbati ieiunare oportet, 404.b

Digitized by Google

Ieiunia ab Eccleſia tradita abſque corporea neceſſitate ſuperbiendo diſſoluentes anathema ſint. 736.b

Ieiunia generaliter pro aliqua neceſſitate ab Eccleſia indicta, ab omnibus cuſtodienda & obſeruanda ſunt. 686.a

Ieiuniorum diebus magis oportet abſtinentiæ inſeruire, quàm aliàs. 927.a

Ieiuniorum diebus cunctis omnino eſt abſtinendum a carnibus. 927.a

Poſt Ieiunij quartam feriam nemo comitum alius placitum aut malleum tenere præſumat. 880.a

Ignatij injuſta damnatio multis rationibus probatur, 910.a

De Ignatij tyrannica depoſitione, & de imaginibus authentica ſibi mitti ab Imperatore Papa quærit. 922.b

Ignatij Antiſtitis iniqua damnatio. 915.a

Ignis in altari qualiter nutriri iubetur. 848.b

Ignorantia mater cunctorum errorum. 72.a

Ignorantia Epiſcopis maximè vitanda eſt. 72.a

Ignorantia maximè in Sacerdotibus vitanda eſt. 680.b

Imago ſeu pictura tacens oſtendit quæ hiſtorica narratio per auditum docet. 525.a.563.b.621.b

Imago quid eſt, & cur conſtruantur, & adorentur imagines. 475.a.b.507.a

Imago præcurſoris demonſtrantis digito Agnum à ſynodo ſexta approbata. 478.b.508.b.548.b

Imago Saluatoris, non vt Deus, ſed ob recordationem Dei colitur, 10.b

Imaginis, & ſimilitudinis ſiue æqualitatis differentia. 618.b

Imaginem iniuria afficere eſt repræſentato iniuriam facere. 474.b.513.a.562.b.624.a

Imaginem Deus primus finxit, & poſtea qui imagines fecerunt, narrantur. 473.a.b

Ante Imagines lampadarum ardentium vſus. 513.b

Imagines ignominia afficiétes extremo digni ſunt ſupplicio. 534.a

Ad Imagines adorandas etiam pertinere defenditur illud, creauit Deus hominem ad imaginem &c. 611.a

Ante Imagines ſanctorum luminaria accendi Concilij Nicænum ſecundum decernit, & præter latriam omnem honorem, & adorationem exhiberi. 590.a

Imagines ſanctorum Concilium Nicænum ſuſcipit, & approbat. 589.b.593.b

Imagines adorantur, non vt Dei, ſed vt veri ſerui Dei, & qui poteſtatem habét pro nobis apud Deum intercedendi. 534.a.550.a

Imagines in Eccleſijs poſitæ, quid proſint. 33.a.b

Imagines traditione, & authoritate ſanctorum Patrum venerandas eſſe demonſtratur. 493.a.561.a.568.a 623.a. 630.a

Imagines annumeratę ſunt vaſis ſacris. 503.a.616.b

Imagines non colere eſt contra Chriſtianam religionem. 621.a

Imagines traditione Apoſtolorũ in Eccleſijs conſtituuntur. 474 b. & earum vſus authoritatibus ſanctorũ Patrum probatur.

Imagines ſanctorum ad quid Conſtantinus Imper. Romæ apponi præcepit, & cur. 472.b

Imagines quomodo adorandę, & venerãdæ ſunt. 405.a

Imagines quid operatæ fuerunt, & operantur. 510.b

Per Imagines Sanctorũ Deus miracula operatur. 513.b

Imagines ſiue picturas, quæ animum ad turpium voluptatum incendia inducunt, imprimere nullus præſumat. 405.b

Imagines ſanctorum à Concilio approbantur, & confirmantur; atque anathematizantur omnes contrarium ſapientes, & qui ſcripturarum ſententias contra Idola dictas in ſanctas imagines torquẽt, qui ſacras imagines idola vocant, qui dicunt Chriſtianos tamquam Deos imagines amplecti, qui communionem habent cum iis qui ſanctas imagines contemnunt, qui dicunt præter Chriſtum aliquem nos ab idolorum cultu liberaſſe, &c. 528.b.544.b

Ab Imaginũ adoratione latriæ cultus excludatur. 584.b

Imaginum ſanctarum adorationẽ Dæmon horret. 514.a

Imaginum vſus antiquiſſimus. 542.b.630.b

Imaginum vſum Manichæi primum damnauerunt, deinde alij plurimi. 465.a

In Imaginum adoratione intentio requiritur. 510.a

Imaginum depoſitores, deſtructores, prophanatores, & blaſphemi excommunicantur à Gregorio III. 419.a

Imaginum honor, & adoratio, qualis ſit. 475.b

Contra Imaginum ſanctarum vſum canones quos prophana ſynodus decreuerit, omnes particulatim à Cõcilio Niceno ſecundo cõfutati, & damnati ſunt. 578.b

Imaginum vtilitas in Eccleſia breuiter demonſtratur. 583.b

Ad Imaginum adorationẽ multa ex ſacra ſcriptura accepta pertinere defenditur, quod hæretici reprehendunt. 612. & vltra.

Imaginum Chriſtianorum, & Gentilium differentia. 525.a.& differunt adoratione. 541.a

Imaginum vſum in Oriente quis Imperator primum abſtulit. 472.b

De Imaginũ adoratione docta diſceptatio Leontij contra Iudæos. 509.a

Imaginum honorem in primam formam tranſire monſtratur. 624.a.b

Imaginum effectus in ſanctis Patribus, & alijs. 499.a 510.b

Imaginum vſus non ſolum ad memoriam, ſed ad ſalutationem habendus. 585.a

In Imaginibus quid adoratur. 510.a.512.a.516.a.522.a. 525.b.534.b.535.b

Imaginibus Chriſtiani nunquam latriam exhibuerunt, neque diuinam venerationem adſcripſerunt. 550.a

Immunitates in omnib. Eccleſijs cõſeruandæ ſunt. 442.a

Immunitatem Eccleſię violantes qualiter puniantur. 381.a

Immunitas Clericorum à publicis indictionibus, atque laboribus. 74.a

Immunitas rerum Eccleſiaſticarum ſeruanda. 834.b

Imperator Ludouicus a Concilio admonetur ne pauperem populum nimis à comitibus grauari permittat. 896.a

Imperator ad quid conſtitutus ſit. 816.b

Imperator Ludouicus ſecundus mandat Epiſcopis ſuis, vt illum certiorem reddant de ſtatu ſui regni. 894.a

Imperator Conſtãtinus quomodo ſexto milliario ab vrbe Roma à Vitaliano Papa obuiam illi facto ſuſceptus fuit. 197.a

Imperator non debet vſurpare ea, quæ ſacerdotibus cõueniunt. 971.a

Imperator rogatur ab Epiſcopis Concilij Bizaceni, vt Paulum Conſtantinopolitanum Epiſcopum ad Orthodoxam fidem venire cogat. 106.b

Imperatores ſuis publicę rei adminiſtrationibus contenti eſſe debent, nec vſurpare quę ſacerdotibus Dei ſolum conueniunt. 915.b.

Imperatores Conſtantinopolitani hęretici multi. 908.a

Imperatores qui Eccleſiam Romanam exaltauerunt. 917.b

Imperatores ſynodalibus conuentibus nõ interſunt niſi in quibus de fide vniuerſali tractatur. 915.b.

Imperatores Eccleſiam Dei perſequentes quid pertulerint. 917.b

Imperatorum leges Euangelicis; & Apoſtolicis, atque Canonicis Decretis quibus poſſponendę ſunt, non poſſunt inferre præiudicium. 969.a

Imperatorum non eſt vllum à monachis quærendũ miniſterium niſi ad miſerendum, & orationes eorum ſubmiſſe poſſendum. 920.a

Imperatorum antiquorum erga Romanos Pontifices obſeruantia. 908.b

Incãtationes, & magicę artes, quę inſidię, & laquei ſunt dęmonum, ab Epiſcopis prohibeantur. 685.b.

Incendiarij qualiter puniantur. 769.b

Inceſtum annuum a Presbyteris Epiſcopis ſolitum abolendum Concilium Cabilonenſe 11. decreuit. 688.b

Inceſti examen Epiſcoporum refugientes, per iudices publicos ad eorum preſentiam deducantur. 883.b

Inceſtus iudicium potius ad ſacerdotem, quàm ad alium quemlibet ſpectat. 933.a

Inceſtuoſæ coniunctiones omnino prohibentur, & ſeparentur. 681.a

Incestuosi coniugia prohibentur. 48.a.52.b
Incestuosi, aut resipiscant, aut ab Episcopis excommunicentur. 700.a
Incestuosi qualiter puniendi. 688.b
Incestuosos Episcopi punire debent, incorrigibiles uero secularis potentię disciplina coercet. 985.b
Incestuosos macilligare Episcopi debent, ut corrigãtur. 838.a
De Indulgentia Principum erga delinquentes. 80.b
Infantes nisi arctissimi testes habeãtur illos baptizatos esse, baptizentur sine scrupulo. 985.a
Inferior qui non potest potiorem absoluere, potiorem iudicio ligare non potest. 914.b
Inferiores ita à suis prępositis iudicandis coercẽdi sunt, vt nec benedicendi ius sine illis habeant. 914.a. nec eis inconsultis aliquid agere præsumant. ibid.b
Infideles hortationibus, non vi sunt adducendi ad rectã fidem. 935.a
Ab Infidelium familiaritate, & contubernio, & qualibet communione Christianus debet esse remotus. 935.a
De Infidelibus quid iudicandum. 935.b
Cum Infidelibus, & idololatris communionem habentes, cum ipsis dęmonibus habent communionom. 935.b
Infirmis in pœnitentia iniungẽda, qualiter procedatur, qui & extrema vnctione, ac viatico reficiantur. 837.b
Infirmorum, ac senum cura habenda. 766.a
Inimicitias deponere nolentes de cœtu Ecclesiæ excommunicatione pellantur. 983.a
Inimicorum licet insidias declinare. 910.b
Innocentij Papæ decreta docent, quę sint obseruanda in consecrationibus, & ordinibus. 972.b
Innocentij Papæ decretum circa iudicandos clericos. 960.a
Propter Inobedientiam Saul reprobatus fuit. 855.b
Insani alterum occidentis qualis esse debeat pœnitentia. 981.b
Intercessio sanctorum apud Deum confitetur. 517.a
Inuidia, & discordia detestantur. 634.b
Inuidia plurimum nocet. 745.b
Iocis non solum in quadragesima, verum etiam nullo tempore licet Christianis uacare. 937.a
Ioannes quartus Papa, & eius gesta in Pontificatu, anno Domini 638. 64.a
Ioannes quintus Papa, & eius gesta in Pontificatu, anno Domini 685.a
Ioannes sextus Papa, & eius gesta in Pontificatu, anno Domini 701. 407.a
Ioannes septimus Papa, & eius gesta in Pontificatu, anno Domini 706. 407.a
Ioannes Dux Neapol. & Theodimus subdiaconus cum exercitu Longobardos trecentos occidunt, quingentos captos Neapolim ducũt, & castrum Gregorio secundo captum à longobardis reddunt. 409.a
Ioannes Baptista quomodo per Christum sanguinem fudit. 28.b
Iosue altare Domino ædificauit propter triumphum, eo quod populus Israeliticus punito Achan iudicio Dei meruit continuo de inimicis triumphare. 853.a
Iosue Gabaonitas tabernaculo Domini inseruituros delegauit. 853.b
Iracundus quis dicatur. 712.b
Irenę Mater Constãtini Imperatoris, quomodo in Concilio Niceno aderat. 620.a
Isaac qualiter altare Deo ædificauerit, tabernaculum extenderit. 846.a
Itineraria Apostolorum falsò intitulata. 535.b, à Cõcilio damnata. 537.b
Iudaicæ prauitati iugali societate coniunctus, vel coniuncta à Christiano cœtu, & communione segregentur. 879.a
Iudas fur sacrilegus appellatus. 861.a
Iudæus conuictus Christianum mancipium ad ritũ iudaicum persuasisse, qua pœna plectatur. 978.b
Iudæus qui seruum seu ingenuum inuitũ ex cultu Christianæ religionis ad nefandam sectam ritum jue traduxerit, amissis facultatibus capite plectatur. 878.a.& seruus in libertate donetur. ibid.b
Iudæi sacerdotibus Domini, & clericis honorem impẽdant, nec ante eos sedere præsumant. 876.b
Iudæi ne Christianis populis iudices deputentur. 878.b
Iudæi Christiana mancipia possidere nõ possunt, sed si habeant vendant eos spacio 40. dierum. 878.a
Iudæi mancipia pagana à pijs principibus cogantur intra christianorum fines vendere. 879.b
Iudæi à Cœna Domini vsq; in secundam sabbati in Pascha procedere inter Christianos, aut catholicis se vllo loco, vel quacunque occasione miscere non licet. 879.a
Iudæi vxorem Christianam effectam habentes, aut ipsũ conuertantur, aut separentur. 75.b
Iudæi Christiana mancipia, & seruos habere non præsumant sub pœna seruorum amissionis. 75.b
Iudæi conuersi fuerunt ob terribile miraculum sanguinis hausti ab imagine Iesu Christi. 504.b
Iudæi baptizati si ob prœuaricationem fuerint damnati eorum filijs baptizatis obesse non debet. 75.a
Iudæi qui fidem catholicam, vi aut necessitate susceperunt, seruare an tenentur. 75.a
Iudæi Christiana mancipia habere nõ dẽnt. 36.a.b 40.a
Iudæi baptizati cum Episcopis celebrent dies festos. 203.b
Iudęi susceptą Christiana fide si filios circumciderint, ab eorum consortio separentur, si seruos, libertati donentur. 75.a
Iudæi cogi non possunt vt ad fidem catholicam conuertantur. 74.b
Iudæi recipiendi non sunt nisi corde sincero cõuersi fuerint. 599.b
Iudæi baptizati consortia non baptizatorum vitare debent. 75.b
Iudæorum filij & filiæ à parentum consortio separari decernantur. 879.a
Si quis Iudæorum Christianum seruum vel alterius sectę emerit, & circumciderit, à Iudæi potestate sublatus in libertate permaneat. 877.b
Iudæorum filij, & filiæ baptizati à parentum consortio separentur, & Christianis personis tradantur ad instruendum. 75.a
Iudæorum filij conditionem patris baptizati, aut matris baptizatę sequantur. 75.b
Iudæorum conuiuia non solum clerici, verum & laici vitare debeant. 878.a.b
Iudæorum leges, quæ in nequitia eorum promulgatæ sunt, à Concilio Toletano confirmatæ sunt. 380.a
A Iudæis munera festiua susciperc non licet, nec cũ eis festa celebrare, azima accipere, & communicari impietatibus eorum. 879.a
Iudæis suffragium munere, vel fauore præstantes sunt excommunicati. 75.a
Iudæis suffragium contra fidem Christianam præstans, vel munere, vel fauore, vt profanus, & sacrilegus anathema effectus a catholica Ecclesia, & regno Dei efficiatur extraneus. 879.a
Iudæis, & Paganis causas agendi, vel militandi licentiã denegatur. 877.b
Iudæis à Cœna Domini, vsque in primum Pascha per plateas deambulandi licentia denegetur. 878.a.b
Iudæis christianos seruientes, quo pretio quilibet redimere possit. 978.b
Cum Iudæis, nec manducandum, nec bibendum, nec ab eis medicamentum accipiendum est sub pœna depositionis, & excommunicationis. 395.b
Iudæis officia publica committentes sacrilegiũ faciunt, & excommunicandi sunt. 75.b
Iudæis nullus christianus seruire debeat. 978.b
Erga Iudæos quomodo se gerere debeant Christiani. 877.b
Iudæos distringendi omnis cura solis sacerdotibus debeatur. 380.b
Iurare, & nomen Dei in vanũ assumere per singula verba quasi ad confirmationem suę assertionis nullus debet. 685.b
Iurare per spatham Bulgaros consueuisse. 940.b
Iudex aut secularis clerico iniuriam inferre præsumẽs per annum sit excommunicatus. 52.b

Digitized by Google

Iudex quomodo procedere debet in iudicando. 662.b
Iudicari,aut accusari maiores à minoribus minimè debent. 662.a
Iudices publici Ecclesiasticas personas disentere nō debent,quod si præsumpserint communione priuentur. 209.a
Iudices fieri ibi Episcopi consentiant vbi iureiurando indulgentia promittitur. 72.b
Iudices suspecti fiunt, qui contra ritum Ecclesiasticum, & leges aliquem de domo Imperiali, cui imperare possunt, testes adhibeat. 963.b
De Iudicis canon Concilij Toletani quarti a Conc. Toletano octauo confirmatur. 193.a
Iudices non debent esse suspecti,vel inimici. 959.b
Iudices, & comites iuste iudicent, & ne in iudicio munera,seu personas accipiant. 689.a
Iudices suspecti,& inimici esse non debent. 910.a
Iudices,& comites ne viles personas,ac indignas coram se ad testimonium accedere permittant. 684.b
Iudices videant ne aliquem iniuste iudicent, aut puniant. 664.a
Iudiciarius ordo non requiritur, vbi culpa sub omnium oculis posita est. 971.b
A Iudicibus Ecclesiasticis si ad aliquos maioris authoritatis etiam Ecclesiasticos prouocatū fuerit audientia non negetur. 663.a
Iudicium sedis Apostolicæ à nullo est retractandū, neq; cuique de eo licet iudicare. 970.b
Iudicium iniustum vel definitio iniusta metu regio, aut iussu a Iudicibus ordinatum non valeat. 664.b
Pro Iudicio, vel placito munera non exigantur, nec accipiantur. 685.a
Iudicia peregrina generaliter prohibentur. 661.a
Iudicium inimicorum licet recusare etiam ex legibus imperatorijs. 910.b
In Iudicijs Ecclesiasticis,& actionibus nemo suo sensu, sed authoritate probatorum canonū ducatur. 872.b
Iura Ecclesiastica dissolui non posse imperiali iudicio. 951.a
Iurare Dei,& pœnitere quid sit. 189.b
Iurandi modus publicè,ac iudicialiter. 336.a.339.b
Iurandum non est nisi per Deum, & per eas creaturas diuinis cultibus deputatas. 941.a
Iuramēto alteri parti contendentium dato, aliud alteri non est dandum sub pœna excommunicationis. 891.a
Iuramentum malè,& incautè non est seruādum. 190.a.b
Iuramentum, quod ordinandis Episcopi porrigebant, inhibetur. 688.a
Iuramentum pro fœdere pacis est faciendum. 188.b
Iuramenta more gentilium prohibentur. 405.a
Iuramentum in iudicijs vtrique parti non præstandum. 891.a
Iuramentum legitimè datum secūdum legem diuinam omnis controuersiæ finis esse debet. 891.a
Iustitia Regis quæ sit. 800.a
Iustitiam faciant omnes tam laici, quàm Ecclesiastici.
Pro Iustitia faciēda nemo dona accipere audeat. 442.b. nec pro placito. 702.b

L

Laicus clericos iudicare non debet. 943.b
Laicus Ecclesiam aut clericū fatigans si conuictus fuerit cōmunione priuetur, donec pœniteat. 984.b
Laici ne sacerdotes contēptui habeant. 831.a
Laici ab Ecclesiasticis personis census non exigant, sed quod canonicè tantum ordinatum est suppleat. 890.b
Laici ne à presbyteris munera exigant. 968.a
Laici Ecclesiam in prædijs suis construere volētes quibus eam dotare debeant. 891.a. & iuri Episcoporum, & sanctæ matri Ecclesiæ submittant.
Laici absq; iudicio Episcopi proprij presbyteros de Ecclesijs ne eijciant. 680.b
Laici de presbyteris iudicare non debent, sed qualis sit eorum vita Episcopis reseruandum. 974.b
Laici non debēt præsumere de ijs iudicare per quos diuina ministrantur. 924.b
Laici non debent in Episcopum ordinari. 35.a.b.36.b. 38.a. 39.b
Laici saltem ter in anno communionem sumere debēt. 686.b
Laici presbyteros Ecclesiarum seculari negotiationi nō implicent,nec seorsum ducere presumant. 874.b
Laici à presbyteris omnino munera exigere non audeant. 680.b
Laici in causis Ecclesiasticis,& pijs Epis obediāt. 835.a
Laici publicè disputare,& docere, ac diuina aperire nō præsumant. 402.a
Laici ne presbyteros de Ecclesijs eijciant. 698.a
In Laicis quod reprehenditur multò magis oportet in clericis prædamnari. 736.a
Laici intra sacrum altare ingrediantur. 403.a
Laici Ecclesiastica negotia terminare non præsumant. 769. a
Laici præsente Episcopo,presbytero, & diacono diuina mysteria sibi impertiant. 401.b
Laici quantumuis religiosi, & potentes de rebus Ecclesiæ decernere non debeant. 829.a
Laici congruum presbyteris impendāt honorem. 825.a
De Laicorum clericis, eorumq; examinatione, & promotione. 785.a
Laicis, & clericis interdicitur, ne sine consensu Episcopi Ecclesiam presbytero dent. 683.a
Lapis inuentus apud Bulgaros,antequàm Christiani essent, cuius virtute ægri sanabantur, aliquando verò magis tabescebant omnino prohibeatur. 940.a
Latinę linguæ laus. 909.a
Latria soli Deo debetur. 596.a
Lauari in balneo licet etiam die Dominico, nedū feria 4.a.& 6.a.modo non fiat luxu,atque voluptate. 928.a
Lectores qui sint & eorum forma,initiū,& munus. 707.a
Lectores, & cantores in Ecclesia quales constituendi sunt. 763.a
Lectores citra manus impositionem in pulpito legere non possunt. 600.b
Lectores cum non annos pubertatis venerint cogi debent,aut vxores ducere, aut continentiam profiteri. 985.a
Legati Papæ primi determinationi Concilij Nicæni subscribunt. 529.b
Lætitia quænam sit dicitur. 153.a
Lex Regis Vuambani de his, qui testificādi dignitatem perdiderunt à Rege Eringio temperata est. 379.b
Lex Christiana constitit in fide,& in operibus. 926.a
Legis veteris præcepta, postquam gratia Dei apparuit, secundum literam seruari nequeunt. 929.a
Leges ciuiles discentibus quidam mos Græcorum prohibetur. 403.a
Leges Imperatorum non oratio remenda. 951.a
Leges & constitutiones humanæ non semper in Ecclesiasticis controuersijs locum habent. 950.b
Leo Pont. omnia Decretalia constituta tam ab Innocentio,quam ab omnibus Rom.Pont. de Ecclesiasticis ordinibus,& canonum disciplinis ita seruari iubet, vt si quis contra ea aliquod crimen commiserit, veniam sibi deinceps nouerit denegari. 964.b
Leo Pontifex quartus,& eius gesta in Pontificatu, anno Domini 847. 881.a
Leo Papa confirmauit sextum Concilium Constantinopol.63. 371.b
Leo Papa secūdus,& eius gesta in Pontificatu,anno Domini. 682.b
Leo Imperator Paulum Patricium, & Exarchū,& alios quamplurimos & multoties in Italiā mittit, vt Greg. secundum interficiant. 410.a
Leo Papa tertius coniuratores suos ne interficiantur à Carolo Imperatore obtinuit. 676.b
Leo Imperator Eutychium Patricium, Eunuchū Neapolim,& Romam mittit,vt Grego. 11. Optimatesque Romanos interimat. 410.b
Leo Imperator contra ritum Christianorum decernit, vt in nulla Ecclesia imago Saluatoris, aut cuiuslibet sancti,aut martyris,aut Angeli habeatur. 410.a
Leo tertius Papa,& eius gesta in Pontificatu, anno Domini 796. 675.b

Leontius

Digitized by Google

Leontius quis fuit, & quæ scripsit, & præcipuè pro imaginibus contra Iudæos. 509.2.512.2
Leprosis Dominici corporis, & sanguinis participatio tribuatur, cum sanis autem conuiuia celebrare non permittatur. 982.2
Libellos famosos inuenientes rumpant, si nolunt authoris facti causam incurrere. 663.b
Libellos publicè contra alterius famam confingentes, si reperti scripta non probauerint flagellentur. 663.b
De Libero arbitrio & gratia quid tenendum. 890.2
Liberti Ecclesiæ si superbiunt in seruitutem iterum reuocentur. 56.2
Liberti Ecclesiæ succedenti Episcopo debent cartulas suas præsentare, & professionem suam palam renouare. 86.2
Liberti Ecclesiæ eorumq; propagines nihil de iure Ecclesiæ in alienum dominium trãsferre possunt. 203.2
Liberti Ecclesiæ & presbyteri, vel diaconi ex famulis Ecclesiæ nullatenus Ecclesiam accusare præsumant sub pœna amissionis libertatis, & honoris. 76.b
Libertorum Ecclesiæ filij intra Ecclesiam causa eruditionis enutriantur. 86.2
Libido ferreas mentes domat. 742.b
Libri turpia gesta, aut historias referentes abijciendi sunt; similiter, & de picturis. 554.2
Libros adulterinos Christianus cum audit, aut legit respuere debet. 563.b
Libros prophanos Saracenorum non esse reseruandos. 946.2
Libros veteris, & noui testamenti, & sacrarum scripturarum corrũpere, conscindere, vel cauponarijs tradere nullus sub pœna excommunicat. præsumat. 402.b
Litaniæ quid sit, & vt à confessione differunt. 698.b
Litaniæ maiores qua deuotione obseruandæ sint. 698.b
Litaniæ siue Rogationes ante Ascensionem a Leone tertio institutæ. 677.b
Litaniæ maiores Rogationes faciendæ. 823.b
Litaniarum nouarum institutio. 79.b
Litaniarum obseruantia. 84.b
Longobardi Castrum Ecclesiæ dolo capiunt. 409.2
Longobardis multa castra, & oppida se dedunt. 410.b
Lotharius Rex reprehenditur. 972.2
Lothario Regi à Nicolao primo præcipitur ne Episcopũ in Treuirensi vrbe, & Agrippina Colonia eligat sine consensu sedis Apostolicæ. 971.b
Lothario Regi Gualdradæ a se repudiatę, & excommunicatæ cõmunio prohibetur à Nicolao primo. 971.b
Lotharium Lothoringiæ Regem pro repudiata vxore anathematizatum. 953.b
Ludouicus Imperator quali honore Pontificem Nicolaum obuiam illi factum susceperit. 898.b
Ludouicus Imperator mãdauit Episcopis in synodo congregatis, vt etiam de vita, & actibus Comitum inquirerent. 894.2.896.2
Ludouici Imperatoris quædam decreta. 896.2
Luithprandus Longobardorum Rex Rauennam progreditur, obsidet, & Castrum inuadens plures ciuesses, & opes innumerus aufert. 409.b
Luithprandus Longobardorum Rex Gregorio secundo reconciliatur. 411.2
Lumina, & aromatum incensio quid significant. 527.b
Luxuria scabiei assimilatur. 727.2

M

Macarius hæreticus, quomodo humaniter Romæ à Pontifice tractatus fuit. 466.b
Macarius Archiepiscopus Antiochiæ depositus fuit ab Episcopatu ob pertinaciã hæreticam. 278.2.283.b.363.b.365.2.368.b. 373.2
Macarij, Stephani, Polyeronij, & multorum hæreticorũ hæresis quæ fuit. 449.2
Macedo in Constantinopolitana synodo condemnatus, & eius hæresis. 491.2
Macedonij hæresis quæ fuit. 446.2
Magi, hariolj, venefici, incantatores seuerè corrigi debeant. 814.2
Maguntia Metropolis à Zacharia Papa confirmat. 432.2
Maior ordine, & dignitate non potest ab inferiori iudicialibus submitti definitionibus. 969.2
Malus bona ministrando non alijs, sed sibi detrimentum ingerit. 930.b
Mali non ideo pereunt quia boni esse non potuerũt, sed quia esse noluerunt. 889.2
Malos ita prædestinatos esse, vt aliud esse non possint, qui dicunt, anathema sint. 889.2
Mancipia Christiana quo pretio à seruitute Iudæorum redimi possint, 878.b
Mancipia Christiana alienis non vendantur. 209.2
Contra Mandata diuina aliquid præsumere, nec Imperatori, nec cuipiam pietatem custodiẽti liceat. 664.b
De Manumissionibus, quid obseruandum. 835.2
Marcellinum Papam, eo quod in templo Gentilitũ grana thuris super prunas imposuerat, Concilium ad hoc coactum condemnare non est ausum. 913.b
Marinus Spatarius à Leone Imperatore Romam missus, vt Grego. secundum à sua sede amoueret, à Romanis & Longobardis præpeditur. 410.2
Mariam θεοτοκον idest Dei genitricem verè esse ostenditur. 308.2
Martinus Papa primus, & eius gesta in Pontificatu, anno Domini 643. 81.2
Martinus in exilium missus mortuus est Christi confessor. 82.b
Martinum Spatarius de mandato interimere volens Deus ipsum Spatarium excæcauit. 82.2
Martinus Papa Patriarchas Constantinopolitanos excommunicauit, & propter hæresim damnauit. 81.b
Martyrum ex populi opinione reliquiæ nisi adsint miracula, & passionis testis seorsim condantur. 29.2
Mater siue Pater proprios filios de sacro fonte baptismatis suscipientes ad proprium torum redire nõ debent. 51.2
Matricidæ quam pœnitentiam facere debeant. 975.b
In Matrimonium coniungere nullus præsumat puerum, vel puellam, nec in dissimili ætate. 673.2
Matrimonium contrahere non potest Orthodoxus cum hæretica, & econtra, & contractum dissoluatur. 403.2
Matrimoniũ in gradu prohibito contrahentes scienter, excommunicandi sunt. 29.2
Matrimonium cum quibus non potest contrahi, & contractum dirimatur. 700.2
Matrimonium non facit coitus. 926.b
Matrimonium contrahi vsq; ad quartam generationem prohibetur. 422.b. 700.2. & contractum dirimatur. 986.2
Matrimonium inter compatrem & cõmatrem sub anathemate prohibetur, 51.b
Matrimonium infidelium nõ dissoluatur, si vnus eorum conuertatur, & placet cum infideli cohabitare. 403.2
Matrimonium clandestinum contrahentes si incestuosum repertum fuerit, & separari necesse erit, amplius non nubant, & continpò pœniteant, & filij orti illegitimi habeantur, & non econtra. 673.2
Matrimoniũ inter pueros, & puellas non tenet, nisi vterque eorum, postquam ad annos discretionis venerint consentiant. 976.2
Matrimoniũ inter cognatos spirituales dirimatur. 700.2
Ad Matrimonium consensus coniungendorum tantum sufficit, sine quo omnia sunt irrita. 926.b.976.2
Matrimonium contrahere possunt duo fratres cum duabus sororibus. 28.b
Matrimonium illegitimum nulli contrahere licet, nec incestum facere, 215.2
Matrimonij contractio prohibetur vsque ad septimum gradum à Greg. secundo.
Matrimonia in gradu prohibito dirimenda 838.2. & vsque ad quartam generationem prohibentur.
Matrimonia seruorum non dirimantur, etiam si diuersos habeant dominos. 689.b
Matrimonia solui non possunt propter dementiam alterius coniugum, aut furorem, aut aliquam infirmitatem. 976.b
Matrimonia incęsta omnino separentur. 691.2.696.2
Matrimonia incestia sub graui pœna prohibentur. 401.2

Mediator iuſtus ille non eſt, qui vno litigante, & altero abſente litem decidere audet. 969.b
Mendacium non modò veritati; ſed & ſibijpſi contrarium eſt. 562.b
Mendaciorũ duo ſunt genera, in quibus non magna culpa eſt, ſed tamen non ſine culpa. 190.a
Menſam vbi ſacerdos non eſt, benedicere laicus poteſt, & comedere. 938.a
Menſura, & Pondera vbique iuſta ſint. 685.b
Menſura æqua iuſtumq; ſextarium, & modium, vbique haberi neceſſe eſt ad damnationem cuiũdam. 796.a
Menſura & pondus vbique eadem habeatur. 814.b
Mercata, & placita interdicantur ne in die Dominica fiant. 685.a
Meretrices ad animarũ lapſus alentes, & cogentes qualiter puniantur. 404.a
Metropolitanus ſi in congregando Concilio negligens fuerit, canonicis pœnis ſubijciatur, & nihil ab Epiſcopis petat. 599.b
Metropolitanus, ſi quid extra ſuam parochiam ſine voluntate omnium prouincialium Epiſcoporum agere tentauerit, quod egerit irritum erit, & periculo ſui gradus ſubiacebit. 663.a
Metropolitani ſine præſentia comprouincialiũ cauſam Epiſcopi non audiat. 661.b
Metropolitani in aliena prouincia quo modo ſe habere debeant. 29.b
Metropolitani bona Epiſcopi defuncti, vel ipſius Eccleſiæ non auferant, vel ſibi vendicent. 398.b
Metropolitani ab inſtructione confinitimorum ſubditorum ceſſare non debent. 219.b
Metropolitanorum cauſæ apud Primatem, aut apud ſedem Apoſtolicam iudicentur. 662.b
Metropolitanorum, & ſuffraganeorum vita talis ſit, vt meritò apud laicos viles & infames non ſint. 892.a
Metropolitanis iura antiquitus ſtatuta ſeruentur, & à comprouincialibus Epiſcopis eis reuerentia exhibeatur. 872.b
Metropolitanis cum ſuffraganeis cura ſit de vita, & opinione non ſolum totius cleri ſed etiam ipſorum Epiſcoporum. 892.a
Metus qui nam ſit. 153.a
Miniſtri Domini non ſunt detrahendi, ſed honorandi. & venerandi, & cur hoc. 850.a.& b
Miniſtri altaris, & monachi negotia ſecularia fugiant, & quæ ſint negotia ſecularia. 696.b
Miraculum ſanguinis ex imagine Ieſu Chriſti hauſti, propter quod Iudæi conuerſi ſunt. 504.b
Miraculum in muliere, quæ ſanctorum reliquias deſpexerit. 502.b
Miraculum grande de imagine Saluatoris veri Dei noſtri Ieſu Chriſti in Beryto. 503.a
Miraculum de ſubuerſore imaginum. 543.a
Miracula multa adducuntur ad confirmationem ſanctarum imaginum in actione quarta Conc. Nic. 500.a
Miracula cur imagines hodie non faciant. 506.a
Miſſa presbyteri concubinam, aut ſubintroductam mulierem habentis, non eſt audienda. 973.b
Miſſa, ſi contigerit presbyterum aliquo caſu deficere, ab alio presbytero ſuppleatur. 182.b
In Miſſæ ſacrificio panis tantum, & vinum aqua mixtum offeratur. 225.b
Miſſæ ſacrificij varij errores, & ſuperſtitiones Concilij Bracarenſe tertium damnauit. 225.a
In Miſſæ ſacrificio, quando aqua vino miſcetur, quid ſignificat. 225.b
In Miſſæ ſacrificio ſiquis Epiſcopus, vel presbyter vino aquam non miſcuerit, vt Apoſtolorum traditionis innouator deponatur. 398.a
Miſſæ qb. in locis, & quo apparatu celebrãdæ ſunt. 692.a
Miſſæ in locis incõgruentibus celebrari non deãt, qđ ſi aliqui celebrauerint, qualiter puniãtur. 794.a. 815.a
In Miſſæ ſacrificio vuas ſub pœna depoſitionis ſacerdotes non coniungant. 397.b
Dum Miſſæ celebrantur, fideles nõ ſolum à verbis otioſis, verumetiam à perniciosis cogitationibus abſtineant. 685.a
Miſſam celebrans ſacerdotem ſibi vicinum habeat, qui ecpta ſacramenta expleat, ſi ei aliqua neceſſitas ingruerit. 223.a
Miſſam presbyter ſolus ne celebret. 699.a
Miſſam non audire melius eſt, quàm eam audire in locis, in quibus celebrari non decet. 794.b
Miſſam nullus presbyter ſolus celebrare debeat. 794.b
Miſſam quotieſcunque Sacerdos celebrat, toties ſacram communionem percipiat. 379.a
Miſſam celebrare nullus præſumat poſt cibum potumq; quantumlibet minimum ſumptum. 183.a
Duas Miſſas ſuper vno altario in vna die dicere non licet. 51.b
In Miſſis omnibus fiat oratio pro defunctis, & pro particularibus, & pro generalibus. 690.b
Monachæ non poſſunt monaſterium egredi. 440.a
Monachæ delinquentes in monaſterio per conſiliũ Epiſcopi pœnitentiam agant. 440.b
Excommunicantur, qui monacham vxorẽ ducunt. 417.a
In Monacharum profeſſione quidam ritus veſtimentorum tollitur. 400.a
Monachus vel monacha ſua monaſteria relinquere, & ad alia migrare non poteſt. 602.a
Monachis regulariter viuentibus non pmittitur ad Romanam curiam, vel alicubi vagari, niſi Abbatis ſui obediendi cauſa. 441.a
Monachus ſine conſenſu Epiſcopi, vel eius Vicarij de monaſterio non ejiciatur. 875.b
Monachus fur, aut adulter ſi Abbas non emendauerit, aut Epiſcopo, vel Archidiacono non intimauerit, in alio monaſterio ad agendam pœnitentiam retrudatur. 52.a
Monachus fornicationis conuictus, aut qui vxorem duxit, qualiter puniatur. 400.a
Monachus fieri non debet per violentiam. 974.a
Monachus, aut Abbati ad nuptias ambulare nõ licet. 52.a
Monachum, aut paterna deuotio, aut propria profeſſio facit. 981.a
Monachi monaſteria relinquentes, ne ſacellum extruere aggrediantur, & ab Epiſcopo prohibeantur. 601.b
Monachi abſoluendi, atque ligandi poteſtatem habent, qui presbyterij ordine decorati ſunt. 50.b
Monachi proprietatem non habeant, & parochiam non accipiant ſine conſenſu Epiſcopi, qui rationem Epiſcopo reddant, & ad ſynodum vocati veniant. 836.a
Monachi non ſub Abbate laico, ſed Eccleſiaſtico conſiſtant, neque vllus monachorum curam monaſterij de manu laica ſuſcipere præſumat. 868.b
Monachi nullo modo villici fiant, nec negotijs ſecularibus ſe implicent, nec per diuerſa vagantes. 787.a.b
Monachi ad placita ſecularia nullatenus vadant. 701.b
Monachi, & Presbyteri in publicis locis ſine ratione diſcurrere prohibeantur. 831.b
Monachi, & Canonici ad monaſteria ſanctimonialium prorſus non accedant, niſi cauſa maximæ neceſſitatis, & vtilitatis. 793.b
Monachi quorum confeſſionem audire poſſunt, & pœnitentiam adminiſtrare. 793.b
Monachi ad ſeculum redire non poſſunt. 74.a
Monachi de monaſterio ad monaſterium non migrent ſine permiſſione proprij Abbatis. 214.b
Monachi inuitis abbatibus non ordinentur. 5.a
Monachi qui iugum monaſticũ tollere ſtatuerint, in ſolitudine, & ſilentio ſedebunt. 602.b
Monachi in ſecularibus negotijs non ſe implicent. 701.b
Monachi ne vagi ſint, nec negotijs ſecularibus ſe implicent. 824.a
Monachi egredientes de monaſterio, & vxorem accipientes, qua pœna puniendi. 74.b
Monachi, & Canonici ne ad comedendum, & bibẽdum tabernas ingrediantur. 701.b
Monachorum cœtus decem millia per noctem Hieroſolymam venit pro defenſione Ioannis Archiepiſcopi Hieroſoly. qui mane contra voluntatem Imperatoris Seuerum, & alios hæreticos condemnauit, qui Chalcedon. Concilium non recipiebant. 469.a
Monachorum, & clericorum differentia. 742.a
Monachorum, & Abbatum vita. 696.a. & à negotijs ſecularibus abſtineant. 696.b

Monacho-

Digitized by Google

Monachorum vita,& quæ illis prohibeantur. 835.b
Monachórum vita quę. 825.b
De Monachorum rebus Episcopi nihil minuant, neque descriptiones rerum faciát, aut vlla se occasione permisceant. 5.a
Monachis, & canonicis prouideatur, ne propter aliquã necessitatem occasionem habeant vagandi. 701.b
Monachis cum sanctimonialibus habitare non licet, & familiaritas prohibetur. 602.a
Monachis quæ tractare,& agere non liceat. 875.b
Inter Monachos & Episcopos exortæ cõtrouersiæ,quomodo finiendæ. 5.a
Monachos oportet,cum gratiarum actione, & omni reuerentia,si visus venerit,cum mulieribus cibum capere. 602.a
Monachos contra canones Episcopi sub pęna excommunicationis non grauent. 74.a
Monasterium si propter negligentiam Abbatis in manus laicorum venerit, & Episcopus id emendare non potuerit,monachi, qui volunt inde proficisci licentiá Episcopi habeant. 441.a
Monasteria tam virorum, quàm puellarum regulariter secundum ordinem viuere debent, & quæ ita non viuunt,à quibus sint corrigenda. 440.a
Monasteria ab Episcopis vna cum rectoribus eorũ corrigi debent. 895.b
Monasteria ab annua solutione pensionis Episcopis dãda sunt exempta. 183.a
Monasteria virginum nulli pateat aditus, & quibus ab Episcopo fuerit concessum non sine testimonijs adeant. 674.a
Intra Monasteria puellarum habitare clericis omnibus prohibetur,nec intrent sine necessitate. 684.b
Monasteria Episcopali voluntate semel consecrata,secularia habitacula amplius esse non possunt. 400.b
Monasteria Virginum in Bætica prouincia monachorũ administratione gubernentur. 55.b
Monasteria ne nimio personarum numero grauentur. 697.a.701.b
Monasteria nullus Episcoporum inquietare præsumat; nec de eorum rebus aliquid abstrahere. 214.b
Monasteria,& ædificia tam virorum, quam puellarum, quomodo construenda, & constituenda. 697.b
Monasteria puellarum reformari mandatur. 825.b
Monasteria qui prophanauerint magno supplicio digni sunt. 600.b
Monasteria ad eos recurrãt in suis negotijs, quibus subdita sunt. 442.a
Ad Monasteria proficisci quibus permittatur, & illa ingredi in necessitate. 680.b
Monasteria, Episcopi in cuius parochia constituta sunt visitent,& corrigant. 895.b
Monasteria puellarum formari debent,& Abbatissarum vita emendetur. 684.a
Monasteria integra custodiantur,& seruentur. 873.a
Monasteria puellarum de victu prouideantur, & eorum vita,& castitas diligenter prouisa tueantur. 712.a
In Monasteria puellarum presbyteri tantum ad missarum solemnia introitum habeant. 698.a
Monasteria Deo dicata sęcularibus dari nõ licet. 831.a
Monasteria, vel Ecclesias infringentes, & sacerdotes affligentes, qualiter puniendi. 875.b
Monasteria dissoluta,vel remissa restaurentur,& ad pristinum statum viuendi reducantur. 684.a
In Monasterio virorum, nec mulier, nec vir in mulierũ dormiat sub pœna excommunicationis. 400.b
In Monasterio monachorum,& puellarum amplius non suscipiantur, nisi quantum absque rerum necessitate degere possint. 680.b
Monasteriorum Bęticæ prouinciæ confirmatio, & pęna ea subnertentium. 56.a
Monasteriorum reformatio. 769.a
Monasterijs oblati à parẽtibus in infantiæ annis nõ possunt eripi,& matrimonio copulari. 981.a
Monasterijs virginũ gubernãdis quales monachi præponendi sint, & quo ergà illas sẽgerere debeant. 56.b
Monasterijs,quæ ob paupertatem suum ordinem seruare nequeunt, Episcopus prouidere debet. 440.b
In Monasterijs si quod furtum perpetratum fuerit, & q̃ id fecerit ignoretur,qualiter procedendum sit. 980.b
In Monasterijs quæ ab Abbatissis,& quę a sanctimonialibus obseruari debeát, Concilium Cabilonense ordinauit 692.a.& in sequentibus capitulis.
In Monasterijs tam virorum quam mulierum numerus personarũ admittant fm facultates m malterij. 684.b
In Monasterijs non recipiantur qui sunt ex Ecclesiastica familia,nisi prius in habitu laico probentur. 3.a
In Monasterijs auditorium construatur,& ibi monachæ coram testibus cum viris colloquium habeant. 693.a
Monasticus ordo ab Apostolis fundatum, & monachorum regimen ad Ecclesiam pertinere declarat. 868.a
Moniales omnino nõ progrediantur, & si necessitas extrema compulerit,quid obseruandum. 400.b
Monialium violatores clerici ab altario vsque ad Episcopum deponantur,laici verò excõicentur. 394.b
Monialem habitum fœmina quæ susceperit post mariti mortem,& iterum nupserit,debet pœnitentiam agere,& redire, ad quod promisit. 974.a
Moniales,& Abbatissæ rectè,& iustè secundum regulam viuere debent. 696.a
Monialib⁹ oino extra monasteriũ cubare nõ licet. 400.b
Monomachia ab Ecclesia reprobatur. 977.a
Mons Vesenus non procul à Neapoli Campaniæ flammas eructauit. 385.b
Mortem sibi voluntariè inferentium oblationes nõ recipiantur. 52.a
Morticinia cur ad esca̅m non admittantur. 936.a
Qui Mortui in Ecclesia sepelliantur. 699.b
Mortuis non licet Eucharistiam, nec osculum tradi,nec velo,nec pallis corpora eorum inuolui. 52.a
Postquam à Mose altaria Domino ædificata, & cætera quæ ei à Domino iniuncta fuerunt peracta,religio diuini cultus exercuit. 848.a
Moses post interceciõẽ Amaleth, altare Domino edificauit. 847.a
Mulier post partum,quando ipsi lubebit, potest Ecclesiã ingredi. 941.a
Mulier nudato capite in Ecclesia stare non debet. 939.a
Mulieri non licet nuda manu Eucharistiã accipere. 52.b
Mulierem vidnam nolentem suscipere habitum monasticum nemo cogat. 944.a
Mulierẽ,vel ancillã,vel liberã,si qui in Epatu vel monasterio possidere deprehẽsus fuerit,quasi punia̅t. 601.b
Mulieres in habitationibus clericorum omnium nõ intromittantur. 871.b
Mulieres sacro velamine consecratę si fuerint fornicatæ velamen non deponant,sed pœniteant. 981
Mulieres qñ cõicant Dominicalem suum habeant. 52.b
Mulieres quæ dormientes suffocant filios leuiter iudicandæ sunt. 982.b
Mulieres ad altare accedere, & sacra vasa contrectare, omnino prohibetur. 793.a
Mulieres publicè saltare,& vestibus virorũ induere non debent, & multæ aliæ obseruationes gentiles prohibentur. 402.a
Mulieres cur post partum ab ingressu Ecclesiæ per aliquot dies prohibeantur. 30.a.b
Mulieres nobiles velari, & in domibus suis residere nõ decet. 792.b
Mulieres prægnantes in quacunque hora baptizari possunt similiter,& infantes. 30.b
Mulieres amissis viris velum sibi imponere non præsumant sine consensu Episcopi. 792.a.815.a
Mulieres tpe menstrui viris suis miscere nõ debẽt. 30.b
Mulieres quæ conceptos fœtus ante tẽpus excutiunt, vt homicidæ iudicandæ sunt. 982.b
Mulieres quæ ex consuetudine menstrua patiuntur prohiberi ab ingressu Ecclesiæ non debent. 30.b
Mulieres consortes in crimine incontinentiæ cum Presbyteris,& Diaconibus,qua pœna puniendæ. 191.a
Mulieres subintroductas nullus in domo secum hĩe audeat,vel priuatè cũ eis cohabitantes cõuersari. 672.b
Mulieres menstruatæ,nec arcendæ à communione, nec ad eam compellendæ. 34.a
Mulieres,quæ discipulæ non fuerunt, sanctimonialibus minimè matres spirituales præficiantur. 791.b

Mulieres ad sacrarium non introeant. 737.b
Mulieres tangere non debent pallas Dominicas. 52.b
Mulieres extraneæ cum clericis interdicta cõsortia habentes ab Episcopis auferantur,& venundentur. 73.b
Mulierum familiaritas est instrumentum diaboli. 742.b
Mulieribus in mysterij diuini,seu celebrationis tempore loqui non licet. 403.a
Mulieribus vitam degere in ædibus Episcopalibus, vel in monasterijs virorum non permittatur. 601.b
Mundus regitur à Põtificali authoritate,& a Regali potestate. 810.b
Mundum relinquere quid sit. 697.a
Munera non accipiantur ad subuertẽdam iustitiã. 836.b

N

NAbuchodonosor Rex humiliatus, & cum feris deiectus fuit propter sacrilegiũ quod circa templum Dei commisit, & propter superbiam contra Deum. 857.a
Nabuchodonosor Rex recognouit se,& Deũ sempiternũ viuentem laudauit, & glorificauit. 857.a
Natales cur dicuntur à sancta Ecclesia dies, in quibus beati Christi martyres, & confessores de hac vita discesserunt. 927.b
Natura humana ex quatuor diuersis elementis subsistere fertur. 644.b
Negotia secularia quæ sint,& ministris altaris prohibita. 696.b
Negotia in locis vbi orta fuerit finienda. 661.b
In Negotijs incipiendis,vel exercẽdis nulla dies est obseruanda,exceptis diebus festis,in quibus, nisi necessitas vrgeat,non licet. 934.a
A Negotijs quibus Apostolorum, martyrũ, &c. diebus est cessandum,& quas ob causas. 929.b
Neophyti in gradu prohibito coniuncti,nec prohibendi nec communione priuandi. 29.a
Neophyti ordinari non debent. 38.a
Nestoriana hæresis quæ fuit. 447.a
Nestorius in Ephesina synodo condemnatus,& eius hæresis. 491.a
Nicolaus primus hortatur Salomonem Regem Britonum, vt omnes Episcopos regni sui ad Tharonensem Archiepiscopum mittat. 972.a
Nicolaus primus Rothaldum Epm Suession.iniuste depositum ab Epatu in pristinum restituit gradũ. 965.b
Nicolaus Papa primus,& eius gesta in Pontificatu,anno Domini 862.vel secundum alios 858. 897.a
Nicolaus primus Papa,& eius gesta in Pontificatu,anno Domini 852.vel 858. 897.a
Nicolaus primus Lotharium Regẽ reprehendit. 971.b
Nicolaus primus hortatur Ioannem Archiepiscopum Rauen.ne Episcopos per Aemiliam cõsecret,nisi post electionem,vel consensum Cleri,& populi. 972.a
Nicolaus primus Decretales Epistolas priscorum Rom. Pontif.admittendas esse contra nonnullos firmissimis rationibus comprobat. 964.a
Nicolaus primus reprehendit Rodulphum Bituricensem Episcopum, quod Clericos Sigedon. Archiepiscopi Narbon.eo inuito ad iudicium suum venire cõpelleret,& de rebus ad Ecclesiam suam,&c. 972.a
Nicolaus primus multis rationibus demõstrat eum, qui à quacunq; synodo damnatus fuerit, non esse damnatum,nisi adfuerit consensus sedis Apostolicæ, & sola ea consentiente qui damnatus fuerit, damnatum habere. 966.a
Nicolai primi responsa ad consulta Bulgarorum. 925.a
Noe quid benedictionis cõsequutus sit,eo q; altare Domino ædificauit,& desuper holocausta obtulit. 845.a
Noe altare Domino ædificauit, & holocausta super illud obtulit. 845.a
Nuptiæ inter quos contrahi nequeant. 916.a.& 934.b
Nuptiæ,quomodo faciendæ. 976.a
Nuptiæ clandestinæ omnino prohibentur. 673.a
Nuptiæ publicè faciendæ sunt,tam à nobilibus,quàm ab ignobilibus. 441.b
Ad Nuptias clerici vocati, quando ludicra ingressa fuerint,surgant,& discedant. 397.b

O

OBlata si quis præter Episcopum,vel constitutum ad misericordiam dispensandam pauperibus dederit, vel acceperit, anathema sit. 736.b
Quantum Obedientia secundum verba Samuelis præferatur victimis & holocaustis. 855.b
Oblata Deo quæ vtiq; sanctificata vocantur secundum verba Iudith, ab his quorũ officij non est,nullo modo auferri,aut contigi fas est. 860.a
Oblata Deo eius participatione, & contrectatione sancta fiunt. 572.a
Oblata Deo auferre nullus præsumat, ne nõ solum maledictionem, sed extinctionem filiorum suorum incurrant. 854.a
De Oblatione,& pace in Ecclesia facienda. 699.a
Oblationes sacerdotum, & aliorum iram nutrientium non recipiantur. 22.b
Oblationes in domibus offerri non debere. 738.a
Oblationes pœnitentium è vita decedentium ante reconciliationem à presbyteris recipiantur. 223.a
Obsequia spontanea vult Deus,& exhiberi vltrò. 935.a
Obseruationes dierum,& horarum, incantationes, auguria,&c.sunt diaboli operationes. 934.a
Occidens aliquem, dum arborem incidens, arbor ipse decidens illum casu oppresserit, nisi in culpa sit homicidæ non est comparandus. 981.b
Occidens paganum odij meditatione, vel propter auaritiam,vt homicida pœnitere debet. 981.b
Occidentem seipsum sepeliendum esse, non autem pro eo sacrificium offerendum. 945.b
Occidentes aliquem dum insani sunt, quomodo pœnitere debeant. 6
Occisor socij,proximi, consanguinei, etiam matres, & patres, & adulter, si ad Ecclesiam confugerit,mortis legibus est ereptus, & pœnitentiæ solum, quam Episcopus statuerit,submittitur. 932.b.& 933.a
Officia diuina nullus minister, vel sacerdos cũ cœperit imper secta relinquat. 183.a
Opus bonum præter fidem à Christiano exigitur. 926.a
Per Opera diaboli quæ intelligantur. 683.b
Opera bona ope rata ante fidem inania sunt. 609.a
Operationes Christi duę,humana & diuina,authoritatibus sanctorum Patrum diffusè monstrantur. 156.a. 157.158. 159.171.a.172.a
Orandum flexis genibus est exceptis diebus Dominicis & solemnitatibus ob memoriam resurrectionis Domini. 685.a
Orandum, & offerendum pro pijs,non pro impijs mortuis sancta Ecclesia tenet. 415.b
Orandũ non est pro parentibus, qui in infidelitate mortui sunt. 944.a
Orare, & confessio peccatorum fieri potest in competentibus locis,si locus Ecclesiæ procul fuerit. 811.b
Orare semper debet, & numquam deficere etiam laica persona. 939.b
Orare cum quis ceperit, nuncio de hostibus veniente, orationem perficiat. 942.a
Orarium quid significet in vtroque humero sacerdotis. 226.a
Oratio Dominicalis peccata venialia delet deuotè dicentibus. 70.a
Oratio Dominicalis non tantum diebus Dominicis.sed sub pœna graui,quotidie,vel publicè,vel priuatè,dici præcipitur. 70.a
Orationi cò enixiùs incumbendum est, quò magis hostes sęuiunt,vel aliqua imminet tribulatio. 934.b
Orationem Dominicam, & symbolum omnes scire tenentur,qui regnum cęlorũ percipere cupiunt. 671.b
Orationem Dominicam, & symbolum saltem duabus vicibus in die dicat. 388.a
Oratione magis quàm prælijs patres veteris testamenti euadebant victores. 934.b
Oratoria per villas potentum constructa, & eius facultas,& clericorum deseruientium ordinatio in potestate sit Episcopi. 209.b
Ordinare alienũ clericũ ad sacros ordines sine permissu sui Episcopi, nec retinere nullus præsumat. 209.a

Digitized by Google

Ordinari presbyteri non debent priusque examinentur propter excommunicationes vitandas. 984.a
Ordinari non debet ad Ecclesiasticos gradus, qui extra statuta tempora canonum baptizantur. 777.a
Ordinari non debent clerici nisi certo & religioso anno in clero, aut in ciuitate morentur. 875.a
Ordinare nullus Presbyter præsumat alium presbyterum, vel diaconum. 55.a
Ordinari quis nō debet propter propinquitatem, familiaritatem, aut pecuniam. 895.a
Ordinatus si non ex pacto, sed gratiæ causa aliquid obtulerit, accipi non prohibetur. 3.a
Ordinatus per prœmia qua sententia feriatur. 312.a. 451.b. 452.a
Ordinatus ante tempus necessarium deponatur. 396.a
Ordinati, & ordinantes symoniacè deponantur. 397.a. 451.b
Ordinati ab hæreticis recipiendi sunt. 469.b
Ordinati ad officia Ecclesiasticæ dignitatis sub grauissima pœna ad coniugia redire prohibentur. 191.b
Ordinati à Presbyteris consecrationis titulum nullum adepti sunt. 55.a
Ordinati in ordine presbyterij sine examine, aut per ordinantium dissimulationem, cum cogniti fuerint deponantur. 886.b
Ordinati per saltum sine ordine diaconatus ad presbyteratū in degradationem debitā resilire dēant. 887.a
Ordinandi non sunt, qui Psalmorum, canticorum, seu hymnorum ignari sunt, & ordinati ad lectionis exercitia cogantur. 192.a. 219.b
Ordinandi Episcopi quibus carere, quas cōditiones habere, quam ætatem, vbi, quando, & à quibus ordinari debent. 71.b
Ordinandi ante honoris cōsecrationem tam Episcopi, quam Rectores Ecclesiarum sub cautione promittāt, quod iustissimè viuere debent. 222.a
Ordinandi quæ scire tenentur. 700.b. 701.a
In Ordinandis dignitas, nō genus respiciendū est. 398.b
Ordinatio Presbyterorum, & Diaconorum quam ætatem, & quas conditiones requirit. 71.b
Pro Ordinatione pretium nullus dare, aut accipere præsumat. 35.b. 36.a. 37.b. 39.b
Pro Ordinatione nihil, neque Episcopus, neque scribę, aut ministri accipiant. 3.a. 35.b
Post Ordinationem suam, qui in lapsum ceciderit, sacra mysteria non debet tractare. 180.b
Pro Ordinatione sacerdotij pretium dantes, & recipiētes gradus sui periculum sustinebit. 227.a
Ordinationes presbyterorum, & cæterorum clericorū statutis temporibus fiant. 689.a
Ordinationes Episcoporum à Metropolitanis infra quē terminum faciendę. 986.a
Ordo psallendi in vnaquaq; prouincia sicut in Metropolitana Ecclesia habetur, ita seruetur. 220.a
Ordo inter Episcopos seruandus. 963.a
Ordo diaconorum, qui ab Apostolis fuit institutus, qualis fuerit. 396.a
Ordo sacerdotalis post Christum in nouo testamento à Beato Petro cepit: ipsi enim primum datus fuit Pontificatus, & ligandi, atq; soluendi potestas. 709.b
Ordo psallendi, & Missas celebrandi vniformis in vnaquaque prouincia seruetur. 68.a
Ordines ex datione pecuniæ, vel quarumlibet patrociniō personarum, seu proximitatis iure non dent. 11.b
Ad Ordines ordinate accedendum est. 38.b
Ad Ordines sacros pecunia, vel prœmio nullus promoueatur sub pœna ordinis priuationis. 209.b
Orphanis, & exhæreditatis subueniatur. 695.a
Ostiarij qui sunt, & eorum figura, & munus. 706.b
Ozias Rex pro eo quod sacerdotale ministeriū sibi indebitè vsurpauerit, lepra mulctari meruit. 860.a

P

Paganum nihil impedit baptizare posse, si verba Euangelica proferat baptizando. 946.a
Pagano non esse violentiam inferendam vt Christianus fiat. 946.a
Paganorū sentētijs Ecclesia aliqū vtit. 910.a
Palla vel velo scapulas Diaconi inuolui non licet. 52.a
Pallium non datur nisi exigentibus causarum meritis, & fortiter postulanti. 11.b
Pallio in cœna domini possunt vti, quibus à sede Apostolica permissum est. 973.b
Papa pater patrum, & ter beatissimus a Græcis abbatibus appellatur. 101.a
Papa ius habet non solum monachos, verum ēt quoslibet clericos de quacūq; diœcesi ad se cōuocare. 910.a
Papa est successor Petri principis Apostolorum. 364.a
Papa quæritur apud Imperatorem de titulo vniuersalis tributo Patriarchæ Constan. 476.b
Papa Imperatori spondet se licentiam daturum cū Ecclesia cōcandi si monitis suis obtemperauerit. 911.b
Papa quali honore ab Imperatore susceptꝰ fuerit. 898.a
Papa ex ore B. Petri respondet. 422.b
Papa debet synodum conuocare. 914.b
Papa, si ea destrueret, quę antecessores statuerunt, euersor iustè dici potest. 47.a
Papa non est habendus, qui sine cōcordi, & canonica electione Cardinalium, pecunia, vel gratia humana, aut populari, siue militari tumultu Papatū inuaserit, sed tamquam Apostata est excommunicandus, & à sede Apostolica pellendus. 970.a
Papa qui primatum sacerdotij tenet, facultatem habet de fide, & sacerdotibus iudicare. 631.a
Papa à Sergio Episcopo Cypri pater patrum, & vniuersalis Papa vocatur. 103.b
Papa Gregorius primus incepit se nominare seruus seruorum Dei. 20.b. 22.a
Papa ab Imperatore vniuersalis vocatus fuit.
Papæ magna potestas à Concilio contra Symmachum conuocato comprobata. 914.b
Papæ virilis contemptus minarum Imperatoris. 920.b
Papæ Agathonis relationem tanquam ipsius diui Petri vocem Constantinus Imperator amplexus est. 369.b
Papæ corporis feretrum nullo tegmine veletur. 3.a
Padam Principem pastorū Imperator appellauit. 369.b
Per Papam Agathonem loquutum fuisse Petrum Concilium Constan. confessum est. 364.a
Parentes filios suos, & patrini eos qui eos de fonte leuarunt, erudire studeant. 681.b
Parricidiū crimen detestabile, qui cōmiserint militare cingulū sumere, & coniugijs copulari non licet. 836.b
Parricidarum, & fratricidarum pœnitentia. 982.a
Parochia, post militarem hostilitatem, Ecclesiæ sub cuius iurisdictione prius erat restituatur. 54.a
Pascha, Rex Scotię, quo tempore sedes Apostolica illud celebrabat, obseruare statuit. 213.a
Pascha quo die celebrandum quilibet Metropolitanus in die Epiphaniæ literis cōprouinciales moneāt. 68.b
Pascha Dnica die post decimamquartam lunam primi mensis celebrari Concilū Anglicanū decreuit. 214.b
Pascha, & Pentecostes sunt solemnia tempora, quibus baptismata celebrantur. 941.a
Paschalis primus Papa, & eius gesta in Pontificatu, anno Domini 818. 768.a
De Paschatis tempore magna controuersia inter Scotos fuit. 211.a
Paschæ tota hebdomada feriandum. 880.a
Paschæ tota hebdomada feriandum, & hymnis Paschalibus, & canticis spiritualibus indulgendum. 401.b
Pastoralis zelus erga subditos qualis esse debeat, & eius figura. 730.a
Ad Pastorale magisterium nō præsumant accedere imperiti, & indigni. 719.b. 721.a. & qui in regimine prodesse possunt illud respuere non debent. 721.b. 722.a
Pastores à Deo iudicandi, non autem à subditis, nisi à fide exorbitauerint. 729.a
Pastores gregem sibi commissum, non vt proprium, sed vt Dominicum tractare meminerint. 785.a
Pastores qui siue doctrinis, siue exemplis vitā moresq; bonorum corrumpunt, deteriores sunt his qui substātias aliorum deprædati fuerint. 728.b
Pastores nō homines, sed luce hoium esse debent. 672.a
Pastores aliarum quales in Ecclesijs eligi debeant. 718.a
Pastores non rectè gradientes qbus assimilantur. 726.a. 728.a
Patientia non est vbi deest quod toleretur. 42.a

Digitized by Google

In Patibuli; qui ſuſpenduntur facta confeſſione omniũ peccatorum communicari poſſunt, & eorum cadauera ad Eccleſias deferenda, & pro eis oblationes offerre. 837.b

Patriarcha creatus in throno non ſedeat, priuſquam à ſede Romana pallium percipiat. 942.a

Patriarcha Alexandrinus ſecundum locum tenet poſt Romanum Pontificem. 945.a

Patriarcha à ſummo Pontifice ordinandus in loco, vbi nullus Patriarcha, aut Eps fuerit conſtitutus. 942.a

Patriarchæ verãcter tres ſunt. 945.a

Patriarchæ, & Primates nihil priuilegij habent præ cæteris Epiſcopis, niſi quantum ſacri Canones concedunt, &c. 972.b

Patricidæ, matricidæ, fratricidæ, & ſororicidæ à cõmunione corporis Domini abſtinere debent præterquã in morte, 415.b

Patricidis, matricidis, fratricidis, & ſororicidis à carnibus perpetuò abſtinendum, & ſecundam, quartam, & ſextam feriam ieiunandum eſt. 415.b

Patrinum ſuum quiſq; debet diligere ita, ac patrẽ. 925.a

Patripaſſioni ijdem ſunt qui Sabelliani. 670.a

Paulus Epiſcopus Conſtan. ſcripſit, & cõfirmauit Eccheſin contra rectam fidem ab hæreticis ſub nomine Heraclij Imp. ſcriptam. 129.b

Paulus Patricius in diſſenſione facta Rauẽnæ inter eos, qui aſſentiebãtur Leoni Imperatori, & qui Greg. II. occiditur. 410.b

Paulus primus Papa, & eius geſta in Pontificatu, anno Domini 757. 443.a.b

Pauperes propinquos alere vnuſquiſq; ſtudeat. 685.a

Pauperes ne opprimantur. 836.a

Pauperes, & peregrini cõmunæ ſint Epiſcoporum. 682.b

Pauperum res per malam occaſionem non emantur, & ſi contigerit, qualiter emi poſſunt. 836.b

Pauperum poſſeſſiones, nec emere, nec tollere nullus comes, vicarius, index præſumat. 681.b

Pauperum oppreſſores tam iudices, quam potentes Epiſcopus redarguat, quod ſi contempſerint emendare, nunciet Regi, 73.a

Pax, & vnanimitas in populo Chriſtiano ſeruãda. 834.a

Pax Epiſcopis cum comitibus, clericis cum monachis, & cæteris cuſtodire præcipitur. 681.a

Pax facta cum aliqua gente, quomodo firmanda. 943.a

Pax non renuenda à quocunque offeratur. 942.b

Pax, & concordia in populo Chriſtiano ſit, & cuſtodiatur. 695.a

Pacem quamnam ſectari debeamus. 943.a

Peccatum, quodlibet tribus modis impletur, & eorum differentia. 32.b

Peccatum nullus committere præſumat cõfidens in largitione eleemoſynarum, quia tunc eleemoſyna non redimit peccatum. 690.b

Peccatum non eſt ſi cuncta ſolennia in nuptijs non interueniant. 926.b

Peccatum quo in Deum peccatur, quomodo accipiendum ſit, 854.a

Peccatũ, quod nec victimis, nec muneribus expiari poſſit, ex duplici cauſa prouenit. 854.b

Peccatum nefandum omnino fugiendum, & acriter puniendum. 789.b

Sine Peccato ſolus Chriſtus conceptus fuit. 64.a

Pro Peccato nihil eſt, quod Deo offerri poteſt. 650.a

Cum Peccato originali omnes homines naſcentes teſtimonium præuaricationis Adæ portare noſcunt. 64.b

Quod pro peccato quod Dauid in numeratione populi cõmiſit, monente Gad Propheta altare Domino conſtruxerit, & oblatis holocauſtis, & pacificis non ſolum obliterationem reatus ſui, verumetiam diuinã repropitiationẽ, ac populi nãciſci meruit liberationẽ. 855.b

Pro Peccato quam expiationem in lege veteri princeps offerre præcipiebatur. 848.a

Peccati morbus non eſt ſimplex, ſed varius, & multiformis. 406.a

Peccata confitentibus quale tempus abſtinendi adſcribendum ſit. 683.b

Peccata manifeſta non ſunt occulta purgatione purganda. 732.a

Peccatores qualiter, & quomodo à paſtoribus ſuis corrigi, & caſtigari debeant. 731.b

De Peccatorũ diuerſorũ patratoribus coercendis. 813.a

Peſtus percutere apud Chriſtianos quid ſignificet, quid apud Græcos manus conſtringere. 938.a

A Peregrinis, qui propter Deum vadunt, telonium non eſt exigendum. 442.a

Peregrinos deprædantes anathematis vinculo feriantur. 977.b

Peregrini ſumus in hac peregrinatione iuxta verba Dauid. 844.a

Qui Peregrinis, oratoribus & armis non ferentibus in malum obuiauerint, excommunicentur. 977.b

Periurium opere completum quomodo magis nocet, quam ſolo verbo factum. 189.a

Periurium omnino deteſtandum. 873.a

Periuri, & qui eis conſentiunt ſimili damnatione plectendi. 685.a

De Periurio, & votis ſtultis, & incautè promiſſis in Concilio Toletano octauo. 188.b.vſq; ad 190.b

Peruaſores rerum Eccleſiaſticarum qualiter puniendi ſunt. 875.b

Petrus petra fidei, & princeps Apoſtolorum. 368.b

Pictores, confirmatores vũ ſcripturarum. 501.b.629.b

Pœna eorum, qui ſubdiaconos diaco. presbyt. & Epiſcopos percuſſerint, vel interfecerint, ab Imperatore Carolo Magno confirmata. 678.a

Pœnitentia publica pro peccatis publicis imponit. 903.a

Pœnitentia patricidarum, & fratricidarum. 982.a

Pœnitentia illorũ, qui cum filia ex altero marito vxoris concubuerint, & mulierũ quæ patri & filio ſe ſubſternunt, & eorum qui ſe duabus ſororibus pollutos cognoſcunt. 982.b

Pœnitentia ab Epis ſine acceptione perſonarũ ſm qualitatem, & quantitatẽ peccatorum iniungatur. 902.b

Pœnitentia non quantitate corporis pẽſanda eſt, ſed ardore mentis, & mortificatione corporis. 690.a

Pœnitentia eius qui ſacerdotem voluntate morte tradiderit. 982.b

In Pœnitentia danda confitentibus, qui modus, & tempora ſeruari debeat. 838.b

Pœnitentia eorum qui vaſa ſacra arripuerint. 971.a

Pœnitentia eorum, qui coniuges occiderunt. 975.b

Pœnitentia matricidarum. 975.b

Pœnitentiæ prerogatiuæ, & inſignes operationes. 452.b

In Pœnitentiæ ſacramento quæ conſideranda ſunt ab his qui ligandi, atque ſoluendi poteſtatem habent. 406.a

Pœnitentiæ iudicium ſeculares habere minimè conuenit. 942.b

Pro Pœnitentiæ ſacramento adminiſtrando presbyteri ab Epiſcopis examinentur, & inſtruantur. 789.b

In Pœnitentiæ ſacro nulla fiat acceptio perſonarum, ſed ſm canones ſacerdotes pœnitentiam imponant. 690.a

Pœnitentiam imponendi modus confitentibus peccata ſua qualis ſeruetur. 690.b

Pœnitentiam veram agere eſt commiſſa fiere, ſed iterũ plangenda declinare. 45.a

Pœnitentiam ſacerdotes pœnitentibus (facta confeſſione) concedant. 209.a

Pœnitentiã agere ſpõte volẽtes nõ ſunt phibendi. 942.b

Pœnitentiam ſecundum canones dari Concilium vndecimum Cabilonenſe renouauit. 689.a

De Pœnitentia quædam falſa opinio. 44.b

In Pœnitentijs peccatorum decernendis, quid debeant ſacerdotes conſiderare. 982.a

Pœnitentiales codicilli penitus aboleantur. 789.a

Pœnitentem, qui à peccato cõuertitur, Presbyter ſi non receperit, ſed reiecerit, deponatur. 461.b.485.a

Inter Pœnitentem publicè, & pœnitentem abſconſe diſcretio ſeruanda ſit. 701.b

Pœnitentes publicè de fonte baptiſmatis leuare, & in confirmatione pueros tenere non debent. 799.a

Pœnitentes ex ſecularibus ſi rurſus prævaricantes laici effecti ſunt, ab Epiſcopo ſub pœna anathematis reuocentur. 74.b

Pœnitentes legitimo matrimonio non ſeparẽtur. 982.b

Pœnitentes quolibet modo pœnitentiã ſuſcipientes, ad militare Cingulum redire non debent. 377.b

Pœnitentes quomodo recipiendi ſint, & ipſis pœnitentiam ſecundum canones indicendam. 701.a
Pœnitentes qui ac ſi aliquod peccatum mortale ſe perpetraſſe publicè fateantur ad clerum non admittantur. 74.b
Pœnitentes publicè Epiſcopalem cathedram, nec tenere, nec repetere poſſunt. 210.b
Pœnitentibus quando priſtina concedantur coniugia. 85.b
Pollutio nocturna, & inuoluntaria triplici ex cauſa, & quæ communionem impediat. 34.a
Polychronius Monachus chartulam ſuæ fidei de vnâ tãtum operatione, & Deitatem ſuper mortuum ponere voluit, vt ſuſcitaret illum, & blaſphemus repertus eſt. 345.a.ac damnatus. 364.a.365.a.368.b.373.a
Pondus, & menſura vbique æqualia ſint & iuſta. 634.a
Pontifex Romanus depoſitioni ſubdit Rhemenſem Epiſcopũ, ſi aliquibus præceptis obedire renuerit. 963.a
Pontifex nec ſolui, nec ligari poteſt à ſeculari poteſtate. 971.a
Pontifex Romanus ſummus Antiſtes, & ſumnus Papa à Concilio Conſtan. nominatus fuit. 362.b.363.a
Pontifex Romanus primus habetur, & ſummus. 916.a
Pont. vtitur Imperatoribus in rebus temporalibus: Imperatores & indigent Pontificibus. 971.a
Pont. non ſolum in monachos, verumetiam in quoſlibet clericos poteſtatem, & ius habet, cum neceſſe fuerit ad ſe conuocare, atque Eccleſiaſticis exigentibus opportunitatibus inuitare. 970.a
Pontifex à Conſtantino Imp. Deus appellatus. 914.b
Pontificis Romani integritas, & cõſtantia aduerſus Imperatorem. 927.b
Pontificis Romani magna conſtantia aduerſus Michaelem Imperatorem. 908.a
Pontificis Romani primatus inuiolabilis. 924.a
Pontifici Imperator tribuit in arbitrio ſuo iudicari iudicium ſuum. 913.b
Pontifice, aut Epiſcopo viuente nullus de ſucceſſore eligendo niſi tertio die mortis eius loqui, vel quærere præſumat. 49.a
Pontifices aliqui hæretici anathematizati. 350.a.363.b. 365.a.368.a
Pontificis authoritate, & Regis poteſtate mundus regitur. 631.b
Pontifices patres ſunt Imperatorum. 927.b
Pontificum Romanorum nominis mutatio à Sergio Papa ortum habuit. 865.a
Populus Iſraeliticus ſeptuageſimo anno captiuitatis ad propria reuerſus, & templum reſtauratum fuit. 858.a
Populus Dei perſæpe de hoſtium dominio fuit liberatus, eo quod à quibuſdam iudicibus Deo placentibus cultus diuinus iam neglectus erectus, & reſtitutus fuit. 853.b
Populus quidam propter Chriſtianam religionem ad occidendos Bulgaros inſurrexit. 942.b
Qui per porcos ſignificentur. 936.a
Porta Canonicorum qualiter cuſtodiatur. 766.b
Poſſeſſio tricenalis intra vnam prouinciam ſeruari debet. 73.a
Si quis Potentum aliquem expoliauerit, & admonente Epiſcopo non reddiderit excommunicetur. 664.a
Poteſtates ſæculi ſæpe Deus concitat contra deſertores fidei. 932.a
Precariæ de rebus Eccleſiæ à nemine fieri præſumatur, niſi, &c. 871.a
Precariæ & commutationes tempore viduatarum Eccleſiarum factę ab his qui loca Epiſcoporum occupauerant reſcindantur. 871.a
Quæ Præcepta ſpecialiter monachis, quæ generaliter cæteris conueniant Chriſtianis. 755.a
De Præceptorum Dei tranſgreſſoribus. 807.b
De Prædeſtinatione doctrina. 889.a
De Prædeſtinatione, & præſcientia Dei Eccleſiæ ſentẽtiam firmiſſimè tenendam eſſe. 838.b
Prædia ruſtica, aut vrbana Eccleſiaſtici ſua ſponte non aucupent. 2.b
Prædicatores gallis cantare volẽtibus ſe aſſimilare debent. 774.a
Quis, vel qualis prædicet non quæritur, ſed quem prædicet. 930.a.947.a
Prædicari non ſolum in Ciuitatibus debetur, ſed in ſingulis parochijs. 681.a
Prædicare nullus ſine ſacerdotali tõſura, & benedictione à ſuo paſtore canonicè ſuſcepta, ſub depoſitionis pœna præſumat. 395.b
Prædicatio ſancta aſſiduè in Eccleſia fiat. 698.a
Prædicationis officium, aut per ſe aut per alium Epiſcopum in vrbe, & foris exercere debent. 892.a
Prædicationis doctrina pro malo merito plebis auferetur. 725.a
Prædicatores, ſeu ſacræ ſcripturæ expoſitores, catholicorum, & probatiſſimorum Patrum ſenſum ſequantur. 872.b
Prædicatoribus quale periculum immineat ſi populum non arguant, & inſtruant. 775.b
Prælatus antequam eligatur iudicandus eſt, ſed cũ fuerit prælatus amplius iudicari non debet. 913.a
Prælati geminum cibum ſubditis impendant. 759.b
Prælati qualiter erga diuerſum ſtatum ſubiectarũ perſonarum ſe gerere debeant. 692.a
Prælati qualiter ſubiectos doceant, & ſemetipſos diſcreta circumſpectione prouideant. 724.a
Prælati carnalem, ſpiritualemq; cibum ſubditis ſuis impendere ſtudeant. 785.b
Prelati aliter admonendi ſunt, aliter ſubditi. 701.a
Prælati ne crudeliter atque ſeuerè cum ſuis familijs agant. 831.a
Prælati, quos ſub ſui regiminis cura tuentur, fame verbi Dei perire non ſinant. 219.b
De Prælati vita ſubiecti iudicare non poſſunt, nec præter hæreſim cuiuſcunque ſit meriti temerè reprehendi. 913.a
Prælati, aut ſponte neceſſariam intentionem perdiſcendi ſumant, aut à maioribus ad lectionis exercitia cogantur inuiti. 192.b.220.a
Prælatorum vita non tantum dijudicanda, ſed nec ſaltẽ tenuiter reprehendenda. 912.a
Prelatorum reuerentia per abſciſionem oræ clamydis Regis Saul a Dauid factam inſinuatur. 912.a
Prelatorum vicem gerentes, qui & qualiter conſtituendi ſunt. 765.a
Prelatis Eccleſiarum conuenit populum, & clerum precipuè in Dominicis diebus, quæ religionis, & pietatis ſunt docere. 397.a
Prelia ſi ineuitabilis vrget neceſſitas, nec quadrageſimali tempore ſunt prohibenda. 977.b
Premia peruerſa abominanda. 835.a
Præpoſiti, & vicedomini ſecundum canones inſtituantur. 701.b
Prepoſiti quinam dicantur, & eorum munus. 765.b
Presbyter illicitis nuptijs implicatus, ſolum adminiſtratione priuetur, nec benedicere poterit, & nefandum coniugium diſſoluatur. 397.b
Presbyter qui pretio Eccleſiam obtinuerit deponatur. 835.b
Presbyter, qui alicui munera dedit, aut promiſit, vt Eccleſiam alterius presbyteri ſurripiat, qualiter puniatur. 337.a
Presbyter, & diaconus in deputata ſibi Eccleſia non deſeruientes aſſiduè, quouſque ſe emendarint communione, & honore priuentur. 9..1.a
Presbyter ſi fideles peccantes, & pœnitentes, aut infideles iniuriantes verberauerit deponatur. 485.a
Presbyter, vel diaconus ab Epiſcopo depoſitus Imperatorem adeuntes, ſpe reconciliationis careant. 737.a
Presbyter qui non ſeruata debita forma ab Epiſcopi ſui communione ſe ſeparauerit, anathema. 985.a
Presbyter ob falſi criminis imputationem electus, qui neque conuictus neque confeſſus fuerit, reſtituendus eſt in priſtinum. 973.b
Presbyter qui pretio Eccleſiã fuerit adeptus, omnimodo deponatur. 683.a
Presbytero, diacono, & ſubdiacono non licet cum conijugibus in vno lecto dormire, aut carnaliter commiſceri. 52.a
Presbytero inter epulas cãtare, vel ſaltare nõ licet. 52.b

Digitized by Google

Presbytero sedere non licet in iudicio illo vnde homo ad mortem tradatur. 51.b
Presbytero,& Diacono ad trepalium,vbi rei torquẽtur, stare non licet. 52.b
Presbyterum qui occiderit,qualiter & quantum puniatur.837.a.& qui presbyterum degradatũ occiderit. b
Presbyterum diaconum, & subdiaconum percutientes, vel interficientes,qualiter puniantur. 678.a
Presbyteri non sunt à prælatis passim per diuersa mittendi. 815.a
Presbyteri apud suas Ecclesias commorentur,& assiduè esse studeãt, & eorum habitationes à mulieribus sint alienę. 873.a
Presbyteri ad Concilium Episcopi conuenire debent. 442.b
Presbyteri,diaconi,subdiaconi si vxorem duxerint,post punitionem in priscis gradibus restituantur, & ad alium gradum dissoluto nefando coniugio non promoueantur. 394.b
Presbyteri, & Diaconi ordinandi castè se victuros Episcopo promittant. 72.b
Presbyteri proprio loco dimisso ad alium se transferentes non recipiantur,nisi,&c. 691.a
Presbyteri canonicè degradati si pœnitentiam agere neglexerint,excommunicentur. 691.a
Presbyteri qui sint,& eorũ figura, & munus, & cur presbyteri dicantur. 708.b
Presbyteri in Ecclesijs constituti, non sunt pro negotijs per diuersa mittendi. 788.a
Presbyteri ante trigesimum annum ętatis suę non ordinentur.
Presbyteri rem Ecclesiæ sine consensu Episcopi vendere non præsumant. 835.a
Presbyteri christina diligenter custodiant. 698.a
Presbyteri ne tabernas comedendi bibendiq; causa ingrediantur. 683.b
Presbyteri omnes sub potestate sui Episcopi esse debẽt. 440.b
Presbyteri,nec villici fiat,nec vsuras exerceant, nec negotijs secularibus se implicent, & multa alia fugiant quæ illis canones prohibent. 825.a
Presbyteri gradũ amittentes canonicè pœnitentiæ subdantur. 790.a
Presbyteri ne immorentur monasterio puellari, nisi dũ missam celebrent. 692.b
Presbyteri, qui per pretium, gradum, & Ecclesiam acquisierint,deponantur. 701.b
Presbyteri,diaconi,& monachi ne villici fiant. 683.a
Presbyteri cum in parochijs ordinantur, libellum officialem ab Episcopo recipiant.72.b vt quando ad Cõcilium venerint, rationem administrationis Episcopo reddant.
Presbyteri mulieres in domibus non habeant. 825.a. & qualiter puniantur si contrafecerint. ibid.b
Presbyteri in omnibus Ecclesijs prædicent populo sibi commisso. 681.a
Presbyteri,& diaconi nullo turpi lucro victum quærere debent. 985.a
Presbyteri assiduè vtantur orarijs. 698.a
Presbyteri cum ordinantur libellum officialem ab Episcopo accipiant. 680.b
Presbyteri Episcopis adiutores sunt. 890.b
Presbyteri in Ecclesijs,nec constituantur,nec ejiciantur sine Episcoporum licentia. 983.b.984.a
Presbyteri nullo modo villici fiãt,nec cõductores agrorum,vel negotiorum secularium sectatores, atq; per diuersa vagantes,quod de monachis similiter conuenit obseruari. 787.a
Presbyteri,& Episcopi vagi in aliena prouincia nõ sunt admittendi. 984.b
Presbyterorum, & clericorum vita qualis esse debeat. 894.b
Presbyterorum,diaconorum, & subdiaconorum coniuges post eorum mortẽ,maritũ accipere non licet.52.a
Cum Presbyterorum percussoribus,quomodo Episcopi debeant procedere. 973.b
Presbyterorum officium. 824.b
Presbyterorum,& diaconorũ incontinentiũ pœna. 191.a
Presbyteris in tabernis bibere, cãcellarios publicos esse,nundinas insolẽter peragrare prohibetur,nec Romam adire sine licentia sui Episcopi præsumãt 691.a
Presbyteris quæ non liceat facere ex ijs quæ Episcopis conueniant. 980.a
Presbyteris de minori titulo ad maiorem transmigrare non licet. 701.b
Presbyteris & diaconis non licet canes, & accipitres ad venandum habere,& tenentium pœna. 980.b
Presbyteris conductitijs Ecclesiæ non committantur. 769.b
Presbyteris de minori ad maiorem titulũ migrare non licet,sicut neq; Episcopus,& qualiter punãtur. 683.a
De Præscientia Dei insignis doctrina. 886.b
Præscriptio tricenalis inter Ecclesiasticas personas, de iurisdictionibus Ecclesiæ seruetur. 54.b.73.a
Præscriptio tricenalis inter Episcopos locum habeat in possessione alicuius parochiæ. 397.b
Præsidentes rebus humanis non presumant de rebus diuinis iudicare. 971.a
Primitiæ rerum,& frugum nouarum offerendæ. 944.a
Primitiæ,& quæ ad sanctuarium offeruntur ad ius pertinent sacerdotum,necnon de erectione tabernaculi, & altaris,& de his quæ in eadem dedicatione à principibus domino oblata sunt. 849.b
Principes nullus maledicere præsumat. 80.a
Principis assensus desideratur in electione Episcoporum. 379.b
Principes moderati, & mites erga subiectos existere debent. 23.b
Principes humilitatem cordis habere, & castitati corporis studere debent. 23.a.b
In Principum electione quid obseruandum est. 192.b
Priuilegium Constantinus Imperator Ecclesiæ Romanæ dedit, vt electus in Romanum Pontificem statim ordinetur,non expectata amplius imperiali cõfirmatione,vt mos erat. 325.a
Priuilegium concessum Episcopo Cypri. 399.a
Priuilegia sua à Christo Ecclesia Romana cõsecuta est. 966.b
Procurator aut cognitor esse non potest infamis. 661.a
Professionis faciendæ solemnitas,& modus. 205.b
Promissa non omnia soluenda sunt. 190.a.b
Publicè peccantes,publicè puniendi sunt. 838.b
In Pulpito præter cantores nullus legere debet. 737.b
Puniuntur grauius qui fidem Christi perceperunt, & in malis vitam finierunt, quam illi, qui sine fide mortui sunt,& tamen bona opera egerunt. 803.b
Psalmi vt cantari debeant in Ecclesia. 765.a
Pyrrus Episcopus Constan.confirmauit Ecclesiam cõtra rectam fidem ab hæreticis sub nomine Heraclij Imp. scriptam,& anathematizauit contra sapientes. 129.a

Q

Vadragesima tantum est communicandum quotidie. 928.b
In Quadragesima, nec vxorem ducere, nec conuiuia facere vllo modo cõuenit. 976.b
In Quadragesimæ diebus. esus carnium sub graui pœna prohibetur. 192.a
Quadragesima,& festiuitatibus sanctorum, etsi iudicia peragi,& fontes damnati queant, tamen melius esset ab oĩbus negotijs secularibus abstinere. 929.b.936.b
In Quadragesima carnes, & caseum, & oua edere sub pœna depositionis,& excõicationis prohibetur.401.b
Quadragesima castitati mentis,& corporis est incũbendum. 929.a
Quadragesimæ initium presbyteri in Epiphania populo nuncient. 51.a
Quadragesimæ tempore Ecclesiasticis personis quieti vacandum est. 831.a
Quadragesimæ tempore vsque ad diem Resurrectionis sub graui pœna decantari Alleluia prohibetur. 70.a
In Quadragesima, nec alio tempore bellum sine necessitate committi non debet. 917.b
In Quadragesima qui aliqua necessitate cõpulsus erit edere carnes,nõ prius ab Epo licentiã accipiat. 192.a

Digitized by Google

Quatuor temporum anni obſeruatio. 698.b
Querelæ aduerſus Epiſcopos, aut metropolitanos ad quos referri debeant. 916.a
Querela in ſcripto perſonaliter propoſita nõ eſt imperſonaliter ferenda ſententia. 101.b

R

RAchis Rex Longobardorum ſit monachis. 427.a
Raptores Virginum & Viduarũ, qui etiam poſtea voluntate parentum in coniugium duxerunt, qualiter plectendi. 876.b
Raptores de cętero verò huiuſmodi anathematizentur & ſpe coniugij careant. 876.b
Raptores alterius ſponſæ publice pęniteãt, & ſponſo legaliter multa componant: ſi vero de gradu Eccleſiaſtico fuerint, vna cum fautoribus qualiter puniendi. 877.a
Raptores poſt ſpatium emendandi habitum, ſi obedire noluerint excommunicentur. 903.a
Raptores & prædatores ſecundum legem emendandi, vt aut ſoluant ſecundum legale placitum, aut per indulgentiam ſibi impetrent perdonari. 902.b
Raptores tam viduarum, quam virginum inueſtigẽtur, & puniantur. 831.b
Raptores ſanctimonialium virginum, vel viduarũ, qualiter puniantur. 876.b
Raptores mulierum ſub prætextu matrimonij, qualiter puniantur. 404.b
Raptores puellarum, quam pœnam ſubire debent. 936.a
Reccaredus conſtitutione facta cõtra Iudęos auri dono ab eis corrumpi non potuit. 22.b
Reccaredus Princeps munera beato Apoſtolo Petro miſit. 22.b
Reconciliatio his, qui in tempore neceſſitatis eam implorant, non eſt neganda. 222.b
Reconciliatio interdicti à carnibus porcinis in veteri teſtamento, cum nouo, in quo admittitur. 936.a
Rectores per moribus reprobis magis tolerandi ſunt, quam conſtringendi à plebe. 729.a.744.b
Refugis, & perfidis laicis, nunquam præterquam in vltimo mortis ſuæ communio tribuatur. 983.a
Regalis ſublimitas orthodoxa quæ nam ſit. 195.a
Regali poteſtate, quę non niſi à Deo ordinata eſt, humiliter fideliterq; cuncti parere debeant. 807.a
Regnum ſi quis adeptus fuerit per tumultuoſas plebes, aut per machinamenta publicę dignitatis, anathema ſit. 196.b. vna cum conſortibus.
Regnum non ab hominibus, ſed à Deo, in cuius manu omnia regna conſiſtunt, dari non tratur. 804.a
Regni ſtabilimentum eſt æquitas, eius autem ſubuerſio iniuſtitia. 803.b
Regula bene viuẽdi & typus hominis Chriſtiani. 387.b
Regulis ſacris contrarium eſt, ſi qui pœnitentiam pro criminibus egerunt, ad cingulum militiæ conuertuntur. 975.b
Religio Chriſtiana ad inſtar Iacob domos in honorem Dei ędificat, ac altaria erigit, eisq; oleum deſuper infundit, ac ſacro Sancto chriſmate ea perungit. 847.a
Religio in Francia tepeſcit. 428.b
Religio Chriſtiana in ſucceſſoribus Apoſtolorum vigere, & ſaluatio ſuoiectorum debeat conſiſtere. 774.a
Religionis habitum qui ſponte ſuſceperit, ſi prævaricatus fuerit, ad propoſitum inuitus reuerti cogatur. 85.a.b
Religioni filios parentibus tradere licet, vſq; ad decimũ annum. 206.a
Religionem ingrediẽtes cuius ætatis eſſe debent. 399.b
Ad Religionem Chriſtianam, quid propriè conueniat. 772.b
Ad Religionem tam virorum, quam mulierum nullus pecunia admittatur. 601.b
Religioſæ vitæ epilogus. 766.b
Religioſi tam viri, quam mulieres cum benedictione eorum Prælati vrgente neceſſitate procedant. 400.b
Religioſi vagi, ſiue recluſi inhoneſti ab Epis reperti cœnobiorũ patribus corrigẽdos aſſignari debẽt. 183.b
Religioſi vagi ab Epiſcopis coerceantur. 74.b
Reliquiæ Sanctorum, vt a ſolum Presbyteris & Diaconibus tangantur Bonifacius decreuit. 53.a
Reliquiæ Sanctorum quomodo ab Epiſcopis, & leuitis ad Eccleſiam deferri debent. 226.b
Rei accuſare non debent, nec eorum confeſſio admittatur. 663.a.664.a
Res Eccleſiaſticę in ſuburbio Sueſſionenſi abſque regis conniuentia non permutentur. 883.a
Res Eccleſiæ conſeruandę, & iudicio Epiſcoporum diſtribuendæ. 829.a
Res Eccleſiæ quid ſint, & qualiter tractandæ. 781.b
Res Eccleſiæ, aut Monaſterijs, vel xenodochijs p eleemoſyna delegatas, qui auferre præſumperit, tanquam necator pauperum excommunicetur. 870.b.873.a
Res Eccleſiæ in poteſtate Epiſcoporum ſint. 835.a
Res Eccleſiaſticę quomodo tractandę. 828.b
Res Eccleſiæ non vt proprię, ſed vt dominicę, & à domino commendatæ tractandæ. 782.b
Res Eccleſiæ ſunt vota fidelium, precia peccatorum, & patrimonia pauperum. 823.a
Res Eccleſiæ quomodo Epiſcopi diſpenſare poſſunt abſque peccato. 783.a
Res Eccleſiæ Epiſcopi in ſua poteſtate habeant. 782.a
Res pauperum, vel minus potẽtum mala occaſione non emantur. 695.a
Rem alienam nullus ante audientiam inuadere, aut auferre præſumat. 209.a
Rebus in vſum Eccleſiæ oblatis qui abutuntur, comparantur ſcribis & Sacerdotibus redimentibus mendacium & ſanguine Saluatoris. 861.b
Reprobatio Saul Regis, & electio & vnctio Dauid Regis. 855.b
Reſtitutio facienda eſt ei, qui eſt ſpoliatus ſecundum leges, tã Eccleſiaſticas, quã vulgares, & publicas. 969.b
Reſtitutionem Eccleſia cum augumento recipere non debet. 28.a
Reſurrectionem carnis non aereę, ſed propriæ Concilium vndecimum Toletanum confeſſum eſt. 219.a
Rex qualem charitatem habere debeant. 858.a
Rex etiam ſeptuagies ſepties debet parcere ei, qui illi intentauit necem. 932.a
Rex vnde dictus ſit. 826.b. & quod ſit eius munus. 827.a
Rex contra deprędatores & oppreſſores Eccleſiarũ defenſor exiſtat. 871.b
Rex ab Eccleſijs ſuę ditioni ſubiectis exactiones nõ exigat. 670.b
Rex Hiſpanię inter reliquas conditiones Sacramento polliceatur, ſe nunquam catholicã fidem violari permiſſurum. 8..b
Rex Flauius Receſſuinthus coram Synodo fidem ſuam, profeſſus eſt ſecundum quatuor Concilia. 185.b
Rex quid ſit, à quo dicatur, qualis eſſe, & quid cauere debeat. 799.b
Rex Eringius ab Epiſcopali Synodo ſacratus fuit, & cõfirmatus in Regno per legem iam ſancitam Regis Siſebuti. 377.a
Rex Receſſuinthus Synodum coniurans precatus eſt, vt quæ ad ſinceram iuſtitiam conueniunt decernant, & ordinent. 186.a. & quæ ad veram fidem, verumq; honorem Chriſti iubeant. ibid.b
Rex Hiſpaniæ Siſenandus in Concilio Toletano humi proſtratus coram Sacerdotibus Dei lachrymis poſtulauit pro ſe intercedi. 67.a
Rex Siſebutus ſub perpetua maledictione omnes ſucceſſores ſuos obſtrinxit, permittentes mancipium Chriſtianum Iudęo famulari. 375.b
Rex Eringius vt vota ſua, & ordinationes in ęternũ permaneant à Concilio firmari deprecatur. 384.a
Rex Ermigildus ab Ariana hereſi ad fidem conuerſus, à Rege ſuo patre pro fide catholica martyr Chriſti factus fuit. 619.b
De Regis periculo, & quòd benè agentes remunerare malè verò agentes ſua authoritate comprimere, cauſamq; pauperum ad ſe ingredi debeat facere. 802.b
Regis miniſterium quid proprie ſit. 801.b
Regis iuſtitia quæ ſit. 800.a. & qui recte reges vocari poſſunt. 804.a

Regis

Regis eligendi conditiones. 80.a.87.a
Contra Regiam potestatem perniciosè satagentes nisi satisfecerint anathematizentur. 870.a
Regis Hispaniarum filijs defensio exiberi iubetur. 87.a
Regem terrenum iura faciunt, non persona. 195.a
Rege superbire qui pro futura regni spe sibi blandiuntur excommunicetur. 80.a.87.a
Reges de quibus reons disponere possunt. 195.a.b. 196.a
Reges curent, ne per eorum transitum ciuitates deprædentur. 873.a
Ad Reges, & Principes spectat, vt pacatam, & sine diminutione seruent Ecclesiam. 932.a
Reges vel potentes, qui canonum censuram in quocunque crediderint, vel permiserint violandam excommunicentur. 664.b
Regum deuotio nõ aliter Deo famulari potest, nisi prouidentia eorum ecclesiasticorum ordinum seruetur integritas. 913.a
Regum successores eos, qui præcessoribus eorum fideles fuerint, nec à dignitate, nec à rebus causa iniusta repellant. 86.b
De Regum Salutis defensione, ac custodia. 76.b.79.b
Regum fideles à successoribus regum rerum iure non fraudentur pro seruitutis mercede. 80.b
A Regibus humilitas exigitur. 935.b
Regibus infideles rebus, quas ab illis habuerint careãt, quæ confiscantur, & fidelibus donentur. 86.b
Pro Regibus constitutum decretũ ab vniuersali Synodo Toletana in, omnibus Concilijs Hispaniæ publicetur. 80.b
Ritus diuersi diuersarum Ecclesiarum non sunt improbandi. 28.a
Roma nobilior, & honorabilior præ alijs ciuitatibus decorata morte Principum Petri & Pauli. 623.a
Romam sub prætextu orationis aliquorum adeuntium astutia, & malitia coercenda est, quamuis aliorum deuotio laudabilis sit. 691.b
Romana Ecclesia collecta Concilia sua auctoritate firmat, sua moderatione custodit. 917.a
Romana Ecclesia omnium Ecclesiarũ magistra, mater, & caput. 966.a
Romanæ Ecclesiæ priuilegia sunt, & impingui possunt transferri non possunt, trahi possunt, euelli non possunt. 918.a
Romana Ecclesiasticas dignitates instituit; illam autem solus Christus fundauit. 970.a
Romana sedes Apostolica, & summa à Græcis nominatur. 101.a.b
Romanæ Ecclesiæ eximia laus à tribus Concilijs Africanis tributa. 105.a
Romanæ sedi, non Nicena, non denique vlla Synodus quodquã priuilegium cõtulit, quæ in Petro nouerat eam totius iura potestatis pleniter meruisse. &c. 918.b.919.a
In Romanum Pontificẽ electus non ordinetur, nisi prius eius decretum Imperatori præsentetur. 229.b
Romani Pontificis in Constantinopolitanos præsules auctoritas. 911.a
Romani Iordanum, & Ioannem Lurionem interficiunt, eó quod Gregorium secundum occidere conarentur. 410.a
Rothaldus cur ab Episcopatu pulsus. 947.a
Rothaldi causa sine sedis Apost. consensu decerni non debuisset. 959.a
Rothaldi ad Nicolaum Pont. Max. appellatio, in qua suam causam exponit. 956.a
Rothaldi innocentia ostenditur, quod nulla aduersum illum extiterit accusatio. 960.b.961.a
Rothaldi restitutio in Episcopatum demandata Episcopis eius aduersarijs. 949.b
Rothaldum Episcopum mittendum Romam Nicolaus Papa primus præcipit ijs, qui illum de suo Episcopatu deposuerunt, quod facere contemnentes sacris missę solemnijs omnino abstinere demandat. 952.a
Ruminare spiritualiter quid sit. 936.a

S

Sabbatho qui aliquid operari prohibent, Antichristi sunt prædicatores. 929.a
Sabbathum verum Ecclesiæ, est Dominus Iesus Christus. 929.a
Sabinianus Papa primus, & eius gesta in Pontificatu anno Domini. 49.a.606.
Sabinianus Papa in visione à Sancto Gregorio in capite percussus mortuus est, quod ab infestatione actuum D. Gregorij desistere minime volebat. 49.a
Qualiscunque Sacerdos sit quę Sancta sunt, & ab eo ministrantur coinquinari non possunt. 977.b
Sacerdos nullus maiore consacerdote suo non annuente nulli rei benedicere præsumat. 969.a
Sacerdos fornicationis accusatus, si crimen non fuerit comprobatum, iuramento purgare valeat. 980.b
Sacerdos sine oratio missã celebrare, vel corpus domini sumere non audeat. 226.a
Sacerdos publice fornicarius repertus honorem Sacerdotij habere non potest. 973.b
Sacerdos qui in fornicationis crimen inciderit, si manifestum fuerit, Sacerdotij honore priuetur. 980.a
Sacerdos qui alterum percusserit, qua pęna puniendus sit. 973.b
Sacerdos habẽs vxorẽ debet sustẽtari, & honorari. 971.b
Sacerdos non à Laicis, sed ab Episcopo iudicãdus. 931.b
Sacerdotem occidentis voluntarie penitentia. 981.b
Sacerdotem nec in causa pietatis delinquentem iuxta Dionysium licet inferioribus iudicare. 913.a
Sacerdotes & Leuitę à viginti quinque annis, & supra ordinandi. 432.b
Sacerdotes non sentienti, neque penitenti, aut neque aliquo indicio postulanti, penitentiam dantes, per annum excommunicati sunt. 378.a
Sacerdotes quotiescunque sacrificium offerunt, toties sacram communionem percipiant. 379.a
Ad Sacerdotes pertinere de iure diuino, quæ domino oblata sunt monstratur. 850.b
Sacerdotes quęcunque tempore administrationis suæ Ecclesiæ emerint, ad Ecclesię nomen instrumẽta conficere procurent. 201.b
Sacerdotes pro fide laborare debent. 833.b
Sacerdotes in pristinum restituantur, si post lapsum pęnitentia fuerit secuta. 9.a
Sacerdotes quæ frequenter legere, & populo prædicare debeant. 833.b
Sacerdotes iram nutrientes ad altare domini accedere non audeant, nec gratiam communionis Sanctæ percipiant, & quandiu pœnitentiam agere debent. 220.a
Sacerdotes attendendi sunt de ijs, quæ de domino loquuntur. 971.a
Sacerdotes, qui vexati cadere in terram videntur, sacra misteria tractare non debent. 223.a
Sacerdotes quæ decet scire & docere. 650.a
Sacerdotes, qui sunt in barbaricis Ecclesijs vxores sub prætextu religionis eijcientes, amplius cum illis cohabitare non debent. 398.a
Sacerdotes non quales sint, sed quid de Domino loquãtur est prouidendum. 907.b
Episcopi Sacerdotes Dei irreprehensibiles & ab omni inquinamento carnis liberi esse debent. 72.a
Sacerdotes tempore oblationis à complexu suarũ vxorum abstineant. 395.b
Sacerdotes columnę firmissimę sunt, quibus nititur omnis multitudo credentium. 815.b.826.a
Sacerdotes excessus aliquos committentes quomodo puniendi. 220.b.221.a
Sacerdotes, qui ob varias corporum incõmoditates in terram approbantur elisi, per annum sunt suspensi, vt ab inuasione dæmonum pròbentur alieni. 223.a
Sacerdotes nihil proprij habere debeant, & Ecclesiæ facultates tanquam communes, vt pote de quibus Deo rationem reddituri, suscipiant. 731.a
Sacerdotes auaritiam cauere studeant. 780.a
Sacerdotum verecundia tegenda est. 974.b
De Sacerdotum turpitudine cooperienda religiosum Constantini Augusti dictum. 911.b

Digitized by Google

Sacerdotum culpa sępe populi,& populi culpa,ruina extitit Sacerdotum. 855.a
Sacerdotum vitam & conuersationem subditi ne liuore reprehendant. 783.b
Sacerdotum increpationes contemnentes secundũ sermonem prophetiæ culpa sua pereunt. 746.a
Sacerdotibus nihil profit, etiam si bene viuant, si male viuentes tacendo non arguant. 725.b. & damnantur si populum ignorantem non erudiant, aut peccantes non arguant. 731.b
Sacerdotibus etiam pagani maximum honoré tribuebant. 907.b
Sacerdotibus non solum cultum Dei negligentibus, sed etiam Patribus & filijs debitam sibi reuerentiam nõ exhibentibus,sit pertimescendum ruina Heli Sacerdotis,& filiorum eius. 854.b
Sacerdotiour reuerentia propter Deum cui deseruiunt debetur. 907.a
Sacerdotibus maximus honor à Constãtino Imperatore habitus. 907.a
Sacerdotibus quale periculum immineat,& quod vnusquisque in Parochijs suis populo specialiter denuncient. 775.a.779.a
Sacerdotibus cura animarum propriè cõmissa est.774.b
Sacerdotibus aut Clericis ex collatis siue commessationibus conuiuia facere non licet. 737.b
Sacerdotibus proprie cura animarum cõmissa est.815.b
Sacerdotalem dignitatem, & potestatem, vt omnes cognoscant ab Imperatore Concilium Parisiense petijt. 815.b
Sacerdotalis dignitas Imperij sanctificatio est, & confirmatio:Imperium vero Sacerdotalis dignitatis robur & potentia. 489.a
Sacerdotalis conuersatio testes vitæ probabilis habeat, 784.a
Quod Sacerdotibus & leuitis, & tabernaculo domini partẽ prędæ quã filij Israel cęperãt obtulerunt. 850.b
Sacramentorum frequentia commendatur. 831.a
Pro Sacramentis administrandis pręmium non accipiatur. 221.b
Sacrificia offerri & eleemosynas dari de rapinis & iniquitate non licet. 862.b
In Sacrificio altaris nullum poculum extra vinum aqua mixtum in consecratione sanguinis Christi offerri debet. 51.b
Sacrilegium est si violetur à gentibus Regum suorum promissa fides. 77.a
Sacrilegus cur Menelaus dictus, & quomodo punitus fuit. 858.b
Salomon Rex ędificator Iudaici templi Christum Redemptorẽ nostrum & Ecclesiã typice figurabat, 850.b
Salomon filius Dauid,quomodo domum Domini ædificauit, & cum ingenti gloria dedicauit, & suis atque paternis donis sublimauit. 856.a
Salus & perditio hominis, qua ratione ex eius voluntate proueniat. 889.b
Sanctimoniales, quæ propositum, aut vestem religionis abiecerunt,quomodo puniendæ. 205.b
Sanctimoniales officium diuinum celebrent,& studium in psallendo, & cantando,& orãdo habeant,& in dormitorio dormiant. 692.b
Sanctimoniales aliquas constitutiones, quæ Concilium Cabilonense statuit obseruent. 693.a
Sanctimonialium vita. 836.a
Sanctimonialium vita quæ. 825.b
Quid de Sanctimonialibus quę sub velamine religionis degere cognoscũtur, libidinibus & cęteris carnis voluptatibus viuere accurantur. 877.a
Ad Sanctus Deus, Sanctus fortis, Sanctus immortalis quicunque adiunxerit, qui crucifixus es, si clericus deponatur, si laicus excommunicetur. 403.b
Ad Sanctuarium domini pauentibus quid promittatur. 848.b. & quid ad illud nõ pauẽtibus cõminetur.848.b
Sancti quomodo adorandi sunt. 452.a
Sancti quomodo fratres Christi dicantur. 649.a
Sanguis Iesu Christi, qui ab aliquibus repertus dicitur qualis sit.506.a. nõ est nisi,qui ab imagine Iesu Christi miraculosè perfluxit,cũ alius sanguis & carò Christi in mundo inueniri non possit, pręter illum, qui in altari per manus Sacerdotis efficitur. 506.a
Sanguinem animalium quouis modo comedere sub pęna depositionis, & excommunicationis nullus præsumat. 402.b
Sardicensis Concilij decretum circa appellationem in aliqua causa alicuius Episcopi. 951.a
Scandalis vitandi causa D.Petrus rationẽ sui facti reddere non neglexit. 43.a
Ex Scandali aliqua negligenda sunt, aliqua vero minime. 43.a
A Sclauis Christianorum licet censum accipere. 435.a
Scientię ętern e aditus, quantò mundus ad extremitatẽ ducitur,tantò nobis largiùs aperitur. 631.a
Scholę tam diuinarum, quam humanarum literarum, nec non cantus ab Episcopis instituantur. 891.a.
Scholas publicas, vt Imperator instituat, siue restauret Concilium Parisiense supplicat. 816.b
Scholas Presbyteri per villas, & vicos habeant ad literas docẽdos pueros,& ab eis pretiũ non exigãt.387.a
Scripta veterum præsulum cur paruipendenda non sint. 964.a
Scurrilitatem, & stultiloquium omnes abominare debent, & pręcipuè Sacerdotes. 791.a
Sęculares nequaquam ad ministerium Ecclesiæ adsumantur. 710.a
Sęculares institutionem, aut commonitionem Archipresbyteri sui audire differẽtes quomodo puniendi. 52.b
Sęculares non dum ad clericatum conuersi,parochiam regere non debent. 208.b
Sedes Apostolica de omnibus iudicat; ab illa verò nulli appellare est permissum. 962.a.970.b
Sedes Romana apex Episcopatus. 950.a
Sedes,quę est mater Sacerdotalis dignitatis,debet etiã esse magistra rationis Ecclesiasticæ. 220.a
Sedes Apostolica, licet nunquam legationem susciperit absque signatis apicibus,hoc tamen fecit,vt Ludouicum Imperatorem honoraret. 970.a
Sedes Constãtinopolitana æqualia priuilegia cum Romana habeat, & in Ecclesiasticis Secũda sit post Romanam Sedem,postea numeretur Alexandrina,Antiochena,& Hierosolymitana. 399.a
Sedes Romana prima est, & caput omniũ Ecclesiarum, & primatum, non à Synodalibus institutis,sed à Domino habet. 660.b
Sedes Apostolica quæ nam sit. 20.a
Sedes inferior potiorem absoluere, aut iudicio ligare nequit,nec proprijs distinctionibus subiugare. 969.a
Sedis Apostolicæ semel prolatam sententiam nulla regula nullaq; consuetudo demonstrat vltra posse mutari. 923.a
Sedis Apostolicę Romanæ authoritas. 884.b
Sedis Apostolicę sentẽtia potest in melius commutari, cum aut sibi aliquid fuerit subreptũ,aut pro consideratione ætatum, vel temporum, vel necessitatum dispensatorie quiddam ordinare decreuerit. 921.b
Sedis Apostolicæ decreta, pro temporum necessitate temperantur. 921.a
Sedis Apostolicę,cuius auctoritate maior nõ est, iudicium à nemine retractandum. 921.b
Sedem Apostolicam caput omnium ecclesiarum a nemine iudicari debere à toto Cõcilio clamatum fuit. 676.a
Ad Sedem Apostolicam de qualibet mundi parte appellari canones voluerunt,ab illa autem nemo sit appellare permissus. 921.b
Seminarij forma,& institutio,ac gubernatio. 764.a
In Seminario licentia conceditur Presbyteris aliquem nepotem,vel consanguineum ad scholã mittere.387.a
Sententia contra Episcopum nisi facta fuerit ab omnibus comprouincialibus,nullas vires habeat. 662.b
Sententia Episcopi si in suos Clericos irrita erit absq; præsentia suorum clericorum. 661.b
Sententia à iudice dicta absente alia parte nullius firmitatis. 661.a.663.b
Sententia sedis Romanæ in multis,potest in melius cõmutari,& quando. 972.b

Sententia

Sententia qualiter ab Episcopis, & Rectoribus Ecclesiarum fieri debeat contra subditos. 221.b
Sententia alieni Iudicis nullum teneri sed sui statuitur. 662.a
Sententia quæ sine Scriptura profertur, nec nomen sententiæ habere meretur. 884.a
Sententiam capitalem Iudex ante non proferat, quam aut reum seipse confiteatur, aut per innocentes testes convincatur. 663.b
Sepelire corpora in baptisterio non licet, nec mortuum super mortuum mittere. 52.a
Pro Sepeliendo Episcopo defuncto vicinus Episcopus si cõmonitus venire dilulerit, aut si honoratiores Clerici ad commonendum Episcopum tardi fuerint, qua pœna puniendi sunt. 183.a
Sepeliendum esse Christianum intra Ecclesiam, modo ne grauia peccata ipsum deprimant. 915.b
Pro Sepeliendis mortuis in basilicis. 681.b
Sepulchrorum demolientium pœna. 74.a
Sepulchrorum violatores reos mortis leges diiudicant. 877.b
Pro Sepultura pretium non exigatur, nec pro Chrismate, & oleo sacro. 769.b
Pro Sepulturis pretium non exigatur. 877.b
Sergius Papa primus, & eius gesta in Pontificatu anno Domini 687. 406.a
Sergius Papa, & eius gesta in Pontificatu anno Domini 843. 865.a
Sergius Episcopus Cõstãtinop. cõfirmauit, & in scripto corroborauit Ecthesin ab hæreticis contra rectam fidem sub nomine Herachij Imperat. scriptam, & anathematizat contra sapientes. 128.a
Sergius Papa, cum schisma inter clerum, & populum exortum esset, electus fuit. 406.a
Sergius Papa eò quod libello hæretico subscribere noluit, in exilium missus fuit ab Imperatore. 407.a
Serui Iudæorum, qui ab infidelitate ad fidẽ accedunt, libertate donentur. 380.b
Serui Ecclesiæ quibuscunque potestatibus subditi saltem viginti diebus in anno eidem Ecclesiæ, ad reficiendas ipsius ruinas seruire finantur. 876.a
Serui Ecclesiæ post donum libertatis reuocẽtur in Clerum. 202.b
Serui manumissi sub tribus testibus libertate frui possunt. 404.a
Serui, vel liberti ad palatina officia non transeant. 383.b
Seruo fugitiuo, si comprehensus fuerit, dominus debet parcere. 932.b
Seruo, qui dominum suum apud principes accusat, à domino mine remittendæ sunt. 915.a
Seruum proprium occidens pœnitentia biennij reatum sanguinis emundabit. 837.a
Seruum occidens sine conscientia iudicum, quamuis illi morte aliquid dignum fecerit, quo modo pœnitere debeat. 982.b
Seruum alterius Episcopi ordinans quid persoluere debeat. 983.a
Seruis Ecclesiæ post mortem Episcopi, in scripturis libertatis collatæ, annorũ tẽpus deberat cõputari. 202.b
Seuerinus Papa primus, & eius gesta in Põtificatu anno Domini 636. 64.a
Seuerus hæreticus princeps Acephalorum. 468.a
Siluestri & Constantini historia Adriani Papæ authoritate, & literis confirmata. 472.a
Symonia omnino cauenda. 873.b
Symoniaca hæresis est, donũ Dei pretio cõparare. 37.a
Symonia, tam in ordine, quã in alijs spiritualibus rebus prohibetur. 672.a
Symoniacam hæresim primus pastor Ecclesiæ anathematis ferro resecare curauit. 672.a
Symoniam in ordine committens, tam ordinans, quam ordinatus & mediator qualiter puniantur. 778.b
Symoniam in ordine committens, siue Episcopus, siue quilibet clericus vnà cum ordinante deponatur. 397.a
Symoniam pro danda Eucharistia committens deponatur. 397.a
Symoniam pro Episcopatu committentes deponantur, & in monasterio perpetuo detrudantur. 190.b
Symoniaci symoniacè ordinati, vel ordinatores iuxta Ecclesiasticos Canones, item symoniaci symoniacè à non symoniacis ordinati suspenduntur: symoniaci autem non symoniacè à symoniacis ordinati possunt absolui. 972.b
Symoniaci in ordine, & opere spirituali deponantur, interecillores vero symoniaci deponãtur si sunt in Clero, si laici excommunicentur. 599.a
Symoniaci qua pœna puniendi. 190.b
Symoniaci dignitates adepti, qua pœna puniantur. 85.a
Sodomitæ pœna capitali plectendi. 790.a
Sortilegia & auguria prohibentur. 51.a
Spectacula publica per totam hebdomadã Paschę prohibita. 402.b
Spiritum Sanctum à Patre filioq; procedere probatur. 667.a.670.b
Spiritum Sanctum in specie columbę pingi Sancti Patres probarunt. 539.b
Spiritum Sanctum Dominum, & viuificatorem à patre per filium procedere monstratur Sanctorum Patrum authoritatibus. 606.a
Stephanus Monachus à Concilio Constantinop. tertio damnatus fuit affirmãs in Christo vnam voluntatem. 283.b.363.b.365.a.368.a.373.a
Stephanus secundus anno Domini 752. 442.a.b
Stephanus tertius Papa, & eius gesta anno Domini 753. 442.b
Stephanus tertius Pipinum Regem Francorum in Italiam vocat contra Aistulphum Regem Longobardorum. 442.a
Stephanus quartus Papa, & eius gesta in Põtificatu anno Domini 468. 443.a.b
Stephanus quintus Papa, & eius gesta in Pontificatu anno Domini 885. 702.a
Studium Parisiẽse institutũ fuit à Carolo Magno. 677.b
Subdiaconi qui sint, & eorum figura, & munus. 707.b
Subdiaconi continentiam seruare debent, & à familiaritate mulierum abstinere. 191.a
Subdiaconi vel si necessitas exigit, minores ordines, psalmos & reliquas lectiones exhibeant. 2.a
Subdiaconi nec corpus, dñi dare, nec calicẽ benedicere possunt. 737.b
Subdiacono vxorem ducere non licet. 974.a
Subiecti quales esse debeant, & ne inuidi, & proterui sint. 745.a
Subditis sic prępositorũ mala displiceri debẽt, vt tamen hæc alijs occultentur. 912.a
Summus Põtifex à nemine iudicari potest. 663.b.664.a
Summi Sacerdotes qui appellari possunt. 662.b
Superstitio quædam in nouilunijs solita sub grani pœna prohibetur. 402.b
Superstitiones, ac gentiliũ obseruationes, vates, & animalia ad ludum, & ad noxã simplicium circunferentes prohibeantur, & puniantur. 401.b.402.a
Superstitiones Kalend. Ianuarij fieri non debeant. 51.a
Iis qui Suspenduntur in patibulis si vere pœnitẽtes fuerint communio danda est. 986.b
Symbolum seu definitio Chalcedonensis Synodi. 141.a
Symbolum & orationem dominicam, vt viliores discãt Presbyteri, & ministri Episcoporum prouideri debent. 879.b
Symbolum, & orationem dominicam omnes scire tenentur. 671.b
Symbolum Concilij Constantinop. tertij. 350.a
Symbolum & orationem Dominicã compellendi sunt, vt teneant, qui sunt de familia potentum. 879.b
Symbolum Cõcilij Niceni approbatum à Concilio Cõstantinop. tertio. 349.b
Symbolum Constantinopolitanum centũ quinquaginta patrum. 140.b
Symbolum apud Ephesum ducentorum patrum. 140.b
Symbolum seu definitio Synodi Constant. quinti. 142.a
Symbolum Nicenum trecentorum decem, & octo patrum. 140.a
Symbolum, & orationem dominicã omnes scire tenentur. 699.b
Symbolum, & orationẽ dominicam omnes scire tenentur, & in oratione sępissimè frequentare. 388.a

Symbo-

Digitized by Google

Symbolum fidei quod hodie in Miſſis dicitur. 670.a
Synodus ſaltem ſemel in anno in vnaquaque prouincia fiat, vbi Metropolitano placuit. 395.a.415.a
Synodus bis in anno facienda prima Cal. Martij: altera Cal. Octobris. 440.a
Synodus abſque Romani Pontificis auctoritate non valet. 917.a
Synodus Prouincialis retractari poteſt à vicario Romani Pontificis. 663.a
Synodus dici non poteſt, vbi nullus fuerit Pont. Rom. conſenſus. 952.a
Synodus vniuerſalis ad omnes Chriſtianos pertinet. 971.a
Synodo negligens adeſſe Epiſcopus, aut citius diſcedēs quam pœnam incurrat. 980.b
Synodum Papa debet conuocare. 914.b
Synodum à Metropolitanis & comprouincialibus Epiſcopis bis aut ſaltem ſemel in anno congregari Principes ne impediant. 872.b
Ad Synodum medio Maio in Ciuitate omnes Presbyteri veniant, Kal. Nouembris omnes Abbates. 52.b
Synodorum, & Sanctorum Patrum dogmata lex Eccleſiæ catholicæ exiſtunt. 179.a

T

Tabernaculum tipum gerebat futuræ Eccleſiæ. 850.b
Templum Salomonis propter peccata Sacerdotum & Regum totius populi à Chaldæis primum fuit incenſum & dirutū. 856.b
Templum Salomonis tipus Eccleſiæ. 856.a
Templum à Salomone conſtructū ab externis gentibus & regibus fuit veneratum, & multiplicis donis honoratum. 856.b
Templum ſuum dehonorari Chriſtus non vult, ideo flagello ementes & vendentes de templo eiecit. 862.a
Templi honoratores, vt fuerint remunerati & dehonoratores, & oblationum ſurreptores qualiter puniti. 856.a. & iterum poſtea ab Antiocho Rege Græcorum captum & prophanatum fuit. 858.a
Templa ſine reliquijs Sanctorum ſub pœna depoſitionis non conſecrentur. 599.b
Templa non ornanda nugacibus, & vanis picturis. 507.a
Teſtamentum Dumienſis Epiſcopi, quo pauperum intuitu damnum Eccleſiæ illatum eſſe videbatur, Toletanum Concilium decimum, Fructuoſo Epiſcopo temperandum commiſit. 207.a
Teſtes quales aſſumendi ſunt. 689.a
Teſtes quot requirantur in cōdemnatione Clericorum diuerſorum ordinum. 654.b
Teſtes affines non admittantur. 661.a
Teſtimonium Laici aduerſus Clericū nemo ſuſcipiat. 664.b
Teſtimonium dicere nō poſſunt Iudæi baptizati, qui poſtea à fide præuaricati ſunt. 75.b
Teſtimonium perhibere non poſſunt homicidæ, Sacrilegi, fures &c. 664.a
Teugualdus Archiepiſcopus Treuiren. & Guncharius Archiepiſcopus Calomnen. tuentes Scelus Lotharij Regis, & Tebergæ, & ac Galdradæ mulierum deponuntur ab officio Sacerdotali, & excommunicantur. 971.b. & 972.a
Theodorus Mopſueſtenus à Synodo Conſtant. quinto condemnatus, & Origenes & Euangrius &c. 491.b
Theodorus Papa primus, & eius geſta in Pontificatu anno Domini 640. 64.b
Theodorus confutatur ſententijs Catholicorum Patrum. 119.a
Theodori & Diodori & aliorum hæreſis, quæ fuit. 448.a
Theodori Epiſcopi Pharanitæ hæretica ſcripta.
Theſaurus vel ornamentum Eccleſiarum fideliter cuſtodiatur. 892.a
Theſaurum & res pretioſas Eccleſiam habere licitum eſſe, & contradicentibus authoritate diuina opponitur. 851.a
Tonſura vnde, & quando habuit exordium, & quid in Clericis figurat. 706.a
Traditiones antiquitus à patribus acceptas dedecet infringi permittere. 969.a
Tributa fiſcalia præteritis tēporibꝰ nimiū aucta Rex Eringius populo eius impotētia motus condonauit. 383.b
Trinitatis opera ſemper inſeparabilia ſūt. 218.b. 667.b. 670.b
Trinitatis miſteriū, & Incarnationis filij Dei pulcherrime à Cōcilio Toletano vndecimo explicatur. 216.b. 505.b
Trinitatis, & incarnationis filij Dei explicatio, ſiue fides. 83.b. 670.b
Trinitati aliquid ſimile homo in ſe habet. 110.a
Ex Trinitate Sāctiſſima ſola ſecunda perſona, ideſt verbum Dei deſcendit de Cœlis, & incarnatus eſt. 671.a
Ex Trinitate diuina ſolus filius p redemptione humana, humanitatem ſumpſit de Maria Virgine. 84.a
Triſtitia quænam ſit. 153.a
Turpe lucrum Epiſcopis Presbyteris, & Diaconibus prohibitum eſt. 985.a
Turpis lucri appetitio eſt plus de præſentibus, quàm futuris cogitare. 712.b
Tyrannus quis ſit. 826.b
Tyberis inundatio incredibilis per ſeptem dies. 409.a

V

Valentinus primus Papa, & eius geſta in Pontificatu anno Domini 827. 820.a
Vaſa ſacra nullus Sacerdos, aut Clericus, vel Laicus ad alios vſus retorquere præſumat. 387.a
Vaſa domino ſacrata, & ornaméta Eccleſiaſtica in prophanis vſibus aſſumentes, ſi Laici excommunicentur, ſi religioſi ab officio deponantur. 226.a
Vaſa ſacra in prophanis vſibus applicanda non eſſe, exemplo Balthaſſar regis nōſtratur. 857.b. & exemplo Antiochi Regis Græcorum. 858.b. & per totum ſecundum libri Concilij Aquiſgrani de hoc diffuſiſſimè habetur.
Vaſa ſacra diripientes qua pœna affici debent. 915.a
Velato capite viri in Eccleſiā ingredi inhibetur. 940.b
Velamen non ſuſcipit bigamus, cū ad ſecundas nuptias migrat. 926.b
Venationibus in Quadrageſima indulgere nefas. 936.b
Venationes nemo, niſi reproborum exercuit. 936.b
Venatio beſtiarum, vel volucrum Epiſcopis omnino interdicitur. 972.b
Veneti, & Pentapolenſes Gregorium ſecundum contra Leonem Imperatorem tuentur. 410.a
Venenum, ſiue quid mortiferum dantes quomodo iudicandi. 943.b
Verbum conſubſtantiale, & conſempiternum eſt Deo genitori. 363.b
Veritatem ſi aliquando ſine graui periculo reticemus, interrogati tamen ſine graui diſcrimine mentiri non poſſumus. 816.a. 828.a
Vicarij ſiue Oeconomi Epiſcopi nō debēt eſſe laici. 56.a
Veritas ſuper omnia poteſt, & valet. 603.b
Vidua quę ſacro velamine capiti impoſito ſpopondit illud non deponere, à religionis obſeruantia diſcedere non præſumat. 974.b
Vidua quę ſacro velamine ſuſcepto, nunquā illud ſe depoſiturum ſpoponderit, à religionis obſeruantia non diſcedat, & quæ pœna diſcendenti infligenda ſit. 981.a
Viduæ ſub poteſtate Epiſcopi viuant. 702.b
Viduę, quę caſtitatem ſeruare proponunt, profeſſionem viduitatis faciant, & religionis ſumant. 205.a
Viduæ inconſultis Epiſcopis non velentur. 791.a
Viduarum duo ſunt genera, & quæ caſtitatem ſeruare tenentur. 74.b
Excommunicantur, qui viduā rapuerint, vel furati fuerint in vxorem, & qui illis conſenſerint. 417.a
Vigiliæ Paſchę & Natalis Domini, qua hora noctis expediendæ ſunt. 52.a
Vigiliarum antiquitas. 761.b
Vir amiſſa propria vxore poteſt alteram ducere. 927.a
Virium oſtētatores omninò ſub anathematis pœna damnantur. 769.a

Virgines

Virgines & viduæ ſacrę ſanctimonialem veſtem mutantes, aut ad nuptias tranſeuntes excõmunicentur. 74.b
Virgines, & viduæ nequaquam cito velentur. 684.b
Virgines ante vigeſimumquintum annum non conſecrentur. 684.b
Virgines à Presbyteris conſecrari non debeant. 792.a
Virgines & viduæ virginitatis & continentiæ propoſitum ſuſcipientes, & ob id veſtes mutantes, in propoſito ſemper perſeuerare tenentur, & ſi propoſitum violauerint, qualiter puniantur. 674.a
Virgines non conſecrétur ante vigeſimumquintum annum. 985.a
Excommunicantur, qui Virginem, quam ſibi nõ deſponſauerint, rapuerint vel furati fuerint in vxorẽ, & qui illis conſentiunt. 417.a
Virginitatem propter Deum ſeruãtes, ſi extolluntur aduerſum coniugatos, anathema ſit. 736.b
Viſitare per ſingulos annos diœceſis Parochias Epiſcopi, per ſe, vel per alios debent. 73.a
Viſitare Parochias & plebes Epiſcopi, ſiue per eos, ſiue per alios debent. 892.a
Pro Viſitandis Parochijs, Epiſcopis quantum tribuendum eſt. 896.a
Viſitationis gratia quid Epiſcopi ab Archipresbyteris accipere debeant pro victu. 896.a
Viſitationem & prædicationem Epiſcopus per populos, & Sacerdotes non exercens, nequaquã ab eis pro ſolito ſeruitio pecunias exigat. 892.b
Viſitationes Plebium, & Parochialium Sacerdotum, qualiter faciendę. 891.a
Vita & mores Epiſcoporum. 891.b
De Vita Clericorum, & de eorum inſtitutione, & eorum viuendi forma, & vt differant à monachis. 739.a. vſque ad 744. 748.b
Vita contemplatiua quid ſit. 722.a
Vitalianus Papa, & eius geſta in Pontificatu anno Domini 657. 197.a
Vitia maximè pernicioſa quę ſint. 773.b
Vniuerſa moles firmum, validumq; firmamentum habere debet. 964.a
Chriſti Voluntas humana ſubiecta erat diuinæ voluntati. 351.a
Voluntas humana, quid ſit ſecundũ Auguſtinum. 249.a
Voluntas quæ nam ſit. 153.a
Voluntas in Chriſto duplex, humana, & diuina authoritatibus Sãctorum Patrum diffuſiſſime demonſtratur. 151.a. 153. 154. 155. 156. 171.a. 172.a. & per totam Epiſtolam Agathonis Papæ ad Conſtantinum Imperatorem. 243.b. 259.b. 310.a
Voluntas hominis eſt ad tempus, voluntas autem Dei eſt æterna. 152.b
Voluntatem, ſubſtãtiam, eſſentiam, diuinitatem, & operationem, Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, vnam eſſe authoritatibus Sanctorum pulcherrimè & diffuſe demonſtratur. 150.a
Votum qui Deo voluntariè vouit reddere tenetur quãto citius. 852.a
Votum in Eccleſia omnes reddant ablatis ſuperſtitionibus. 51.a
Vota ſtulta promiſſa melius eſt non implere, quam crimen committere. 188.b
Vota fidelium, qui monaſteria in ſuis proprietatibus conſtruxerunt inconuulſa permaneant. 873.b
Quæ Vouenda non ſunt. 190.a
Vſura quę multiformis eſt, pluribus vtriuſque teſtamẽti authoritatibus deteſtatur. 797.a
Vſura & turpia lucra prohibentur. 891.a
Vſura omnibus prohibetur, tam Clericis, quàm Laicis. 736.a
Vſuræ, & turpia lucra prohibentur. 701.b
Vſuram exigentes, ſi Clerici, ſiue ſubiecti regulæ, ejiciantur. 733.b
Vſurarum turpia lucra, canonica ſeueritate inhibentur. 891.a
Vſurpatores peculij Eccleſiæ Sueſſion. anathematizantur. 961.b
Vxor adultera ſecundum legem Eccleſiaſticam, occidi non poteſt, quoniam Eccleſia non habet gladium, niſi ſpiritualem quò non occidit, ſed viuificat. 976.b
Vxor Epiſcopi poſt eius conſecrationem monaſterium procul ab Epiſcopi habitatione ingrediatur, & Epiſcopi prouidentia fruatur. 400.b
Vxor militis cuius inexpectato aduentu, alteri ſe coniunxit, is cum redierit ſi velit propriam recipiat vxorem. 405.a
Vxor niſi propter fornicationem, etiã ſi accuſauerit virum, non eſt reijcienda, vel odio habenda. 976.b
Vxor viri, qui receſſit, & non apparet, antequam de eius morte certior facta ſit, alteri cohabitans adulteratur. 904.b
Vxor de conſanguinitate duci non poteſt, vſque poſt ſeptimam generationem. 977.a
Vxor non debet dimitti a viro, niſi fornicationis cauſã. 945.a
Vxor non ſeparetur à viro, ſed pœnitentiam agat, quæ filium ſuum coram Epiſcopo fraudulenter tenuit. 689.b
Vxorem, qui fornicationis cauſa dimiſerit, aliam ducere non poteſt, niſi poſt mortem dimiſſę. 673.b. ſed non mulier adultera poſt mortem viri.
Vxorum occiſores, non addendo adulterarum, qua pœna puniendi. 975.b
Excommunicantur, qui Diaconam vxorẽ ducunt. 417.a
Vxorem, qui ducere volunt ante Subdiaconatus ordinẽ, ducant, qui ſecus fecerit deponatur. 394.b
Excommunicantur, qui Presbyteram vxorem ducunt. 417.a
Vxorem nullus dimittat niſi ob fornicationẽ, & dimiſſa aliam ducere non poteſt, nec alteri copulari. 215.a
Vxorem ducere, aut conuiuia facere quadrageſimali tempore non licet. 937.a
Vxorem, qui excepta cauſa fornicationis dimiſerit, cõmunione priuetur. 380.a
Vxorem ducere nõ decet tempore quadrageſimę. 976.b
Cum Vxore in quadrageſima vir nõ coeat, & qui cum ea coierit à quibus iudicandus. 937.b
Vxorem deſponſam adhuc ſuo viro viuente, qui in nuptiarum ſocietatem adduxerit, adulterij crimini ſubijciatur. 405.b
Cum Vxore dormire Dominica die, vel nocte viro non licet. 940.a
Vxorem & concubinam, ſi Laicus habuerit, Eccleſiæ nõ communicet. 977.a
Ab Vxore vir abſtinere debet, poſt filij generationem quouſque filius genitus ablactetur. 940.b
Vxores duas, qui habuerit vno tempore, priore retenta poſteriorem dimittat, & pœniteat. 937.b
Vxores duas vno tempore habere, nec ipſa origo humanæ conditionis, nec lex Chriſtianorum admittit. 937.b
Zacharias Papa anno Domini 740. & eius geſta, ac Decreta. 421.a

Finis Indicis Tomi tertij

Digitized by Google

TERTIVS TOMVS CONCILIORVM

CVIVS INITIVM FECIMVS A D. Gregorio Magno, ne iustum maior esset voluminis magnitudo.

DECRETA Gregorij Papæ Primi.

Ex libro Pontificali.

A.D. 590. 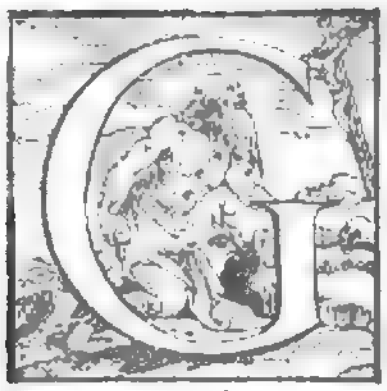

Regorius natione Romanus, de patre Gordiano, sedit annos 13. menses sex, dies decem. Hic exposuit homilias euangeliorum numero 40. in Iob 35. in Ezechielem 22. Pastoralem quoque, & dialogorum libros quatuor edidit, & multa alia, quę enumerare non possumus. Eodem tempore venit Romanus Patricius & Exarchus Roman. & dum reuerteretur Rauennam, reuinuit ciuitates, quæ à Longobardis tenebantur, id est, Sutrium, Polimartium, *Ortas Tuder, Ameriam, Perusiam, * Luciolis, & alias multas. Eodem tempore beatissimus Gregorius misit seruos Dei, Mellitum, Augustinum & Ioannem, & alios plures cũ eis monachos timentes Deum, in prædicationem ad gentem Anglorum, vt eos conuerterent ad Dominum Iesum Christum. Hic augmentauit precationem canonis, Diesq; nostros in tua pace disponas &c. Hic fecit ad beatum Petrum Apostolum, super altare ciborium cum columnis quatuor ex argento puro. Hic præcepit, vt supra beati Petri & Pauli corpora, Missa celebraretur. Eodem tempore dedicauit ecclesiam Gothorum, quæ fuit in Suburra, in nomine sanctæ Agathæ martyris. Hic domum suam constituit monasterium, qui mortuus, sepultus est in basilica beati Petri apostoli ante secretarium, 12. mensis Martij. Hic fecit ordinationes duas, vnam in quadragesima, & aliam in mense septimo, presbyteros * 38. diacones 5. episcopos per diuersa loca numero * 42. Et cessauit episcopatus menses quinque, dies * 16.

*Horta

*19

*62

*18

Digitized by Google

CONCILIVM ROMANVM

Sub Gregorio I. Tempore Mauritij, Tiberij & Theodosij Imperatorum, Indictione xiij. anno quinto Pontificatus eiusdem Gregorij.

TITVLI CANONVM.

1 De officio diaconorum Apostolicæ sedis.
2 Qui vel quales ad cubile Pontificis deseruiant.
3 Si quis ecclesiasticorum titulos ponere siue in rustico, siue in vrbano prædio præsumpserit.
4 De non velando feretro Romani pontificis.
5 Vt nihil pro ordinatione, vel pallio, vel chartis, vel pastello detur aut accipiatur.
7 Si quis de seruis ecclesiæ vel militibus ad Dei seruitium conuerti desiderat.

A.D. 595 REgnante in perpetuum Domino nostro Iesu Christo, temporibus pijssimi ac serenissimi domini Mauritij, Tiberij & Theodosij Augustorum, anno octauo decimo domini Mauritij imperij anno 15. indictione 13. die mensis Iulij, Gregorius Papa coram sacratissimo beati Petri Apostoli corpore cum episcopis omnibus Romanæ Ecclesiæ & presbyteris residens, assistentibus diaconibus & cuncto clero, dixit:

1 In sancta hac Romana Ecclesia, cui diuina dispensatio præesse me voluit, dudùm consuetudo est valdè reprehensibilis exorta, vt quidam ad sacri altaris ministerium cantores eligantur, & in diaconatus ordine constituti, modulationi vocis inseruiant, quos ad prædicationis officium & eleemosynarum studium vacare congruebat. Vndè fit plerunq; vt ad sacrum ministerium dum blanda vox quæritur, quæri congrua vita negligatur: & cantor minister Deum moribus stimulet, cùm populum vocibus delectat. Qua de re præsenti decreto constituo, vt in sede hac sacri altaris ministri cantare non debeant, solumque euangelicæ lectionis officium inter Missarum solennia exoluant. Psalmos verò ac reliquas lectiones censeo per subdiaconos, vel, si necessitas exigit, per minores ordines exhiberi. Si quis autem contra hoc decretum meum venire tentauerit, anathema sit. Et responderunt omnes, Anathema sit.

Abusus cantus reprehenditur.

Cantus à sede Apostolica arcetur.

2 Verecundus mos corpore indiscretionis inoleuit, vt huius sedis pontificibus ad secreta cubiculi seruitia, laici pueri ac seculares obsequantur, & cùm pastoris vita esse discipulis semper debeat in exemplum, plerunque clerici, qualis in secreto sit vita sui pontificis nesciunt, quam tamen, vt dictum est, seculares pueri sciunt. De qua re præsenti decreto constituo, vt quidam ex clericis, vel etiàm ex monachis electi, ministerio cubiculi pontificalis obsequantur: vt is, qui in loco est regiminis, habeat testes tales, qui vitæ eius in secreto conuersationem videant, quique ex visione sedula exemplum *perfectum sumant.

Pueri seculares à cubiculo Pontificis submouẽtur.

* ꝑfectus

3 Consuetudo noua in hac Ecclesia & valdè reprehensibilis erupit, vt cùm rectores eius patrimonij vrbana vel rustica prædia iuri illius competere posse suspicantur, fiscali more titulos imprimant, atque hoc quod competere pauperibus existimant, nõ iudicio, sed manibus defendant. Et cùm per prædicatores suos veritas nihil per contentionem agi præcipiat, etiàm ipsum litigiosæ contentionis malum transcenditur: & res quælibet, cùm æstimatur Ecclesiæ posse competere, per vim tenetur. Proindè præsenti decreto constituo, vt si quis ecclesiasticorum vnquàm titulos ponere siue in rustico, siue in vrbano prædio sua sponte præsumpserit, anathema sit. Et responderunt omnes Anathema sit. Is aũt, q̃ prẽest ecclesiæ, si hoc vel ipse fieri p̃cipit, vel tinè sua p̃ceptione factũ, digna punire animaduersione neglexerit, anathema sit. Et responderunt oẽs anathema sit.

4 Sicut indignos nos pro beati Apostoli Petri reuerentia mens fidelium veneratur, ità nostram infirmitatem decet semetipsam semper agnoscere, & impensæ sibi venerationis honorem declinare. Ex amore quippe fidelium huius sedis rectoribus mos vltra meritum erupit, vt cùm eorum corpora humana deferuntur, hæc dalmaticis contegãt, easdemq̃ue dalmaticas pro sanctitatis reuerentia sibimet partiendas populus scindat: & cùm adsint multa à sacris corporibus Apostolorum martyrumq̃ue velamina, à

Abusum tollit circa defuncti Pontificis corpus.

Digitized by Google

na, à peccatorum corpore sumitur, quod pro magna reuerentia reseruetur. De qua re præsenti decreto constituo, vt Feretrum, quo Romani pontificis corpus ad sepeliendum ducitur, nullo tegmine veletur. Quam decreti mei curam gerere sedis huius presbyteros ac diaconos censeo. Si quis verò ex eorum ordine hoc curare neglexerit, anathema sit. . Et respondérunt omnes, anathema sit.

Ab ordinationib. precium tollitur.

5 Antiquam Patrum regulam sequens, nihil vnquàm de ordinationibus accipiédum esse constituo, neque ex datione palij, neq; ex traditione chartarum, neque ex ea, quam noua, per ambitionem simulatio inuenit, appellatione pastelli. Quia enim ordinando episcopo pontifex manum imponit, euangelicam verò lectionem minister legit, confirmationis verò huius epistolam notarius scribit: sicut pontificem manum non decet, quam imponit, vendere: ità minister vel notarius non debet in ordinatione eius vocem suam vel calamum venundare. Pro ordinatione ergò vel pallio, seu chartis atque pastello eidem qui ordinandus est vel ordinatus, omninò aliquid dare prohibeo. Ex quibus prædictis rebus si quis aliquid commodi appellatione exigere vel petere fortè præsumpserit, in districto omnipotentis D s I examine reatui subiacebit. Is autem, qui ordinatus fuerit, si non ex placito, neque exactus aut petitus, post acceptas chartas & pallium, offerre aliquid cuilibet ex clero gratiæ tantummodò causa voluerit, hoc accipi nullo modo prohibemus: quia eius oblatio nullam culpæ maculam ingerit, quę ex accipientis ambitu non processit.

6 Multos ex ecclesiastica familia nouim⁹ ad omnipotentis Dei seruitium festinare, vt ab humana seruitute liberi, in diuino seruitio valeant in monasterijs conuersari. Quos si passim dimittimus, omnibus fugiendi ecclesiastici iuris dominium, occationem præbemus. Si verò festinantes ad omnipotentis Dei seruitium incautè retinemus, illi inuenimur negare quædã, qui dedit omnia, Vndè necesse est, vt si quis ex iuris ecclesiastici seruitute ad Dei seruitium conuerti desiderat, probetur priùs in laico habitu cõstitutus: & si mores illius atque conuersatio bono desiderio illius testimoniũ ferunt, absq; vlla retractione seruire in monasterio omnipotenti Deo permittatur, & ab humano seruitio liber recedat, qui pro diuino obsequio districtiorem subire appetit seruitutẽ. Et subscripserunt Gregorius Papa ac cæteri episcopi, num. 23. & presbyteri, numer. 35.

Absum tollit circa defuncti Pontifícis corpus.

SVBSCRIPTIO Episcoporum

GRegorius gratia Dei episcopus, his decretis subscripsi.

Marinianus episcopus ciuitatis Rauennæ.
Paulus episcopus ciuitatis Nepesinæ.
Ioannes episcopus ciuit. Durantinæ.
Gratiosus episcopus ciuit. Numetinæ. Forte, Numentanæ.
Ioannes episcopus ciuit. Falaritanæ.
Atellus episcopus ciuit. Tarracinensis.
Romanus episcopus ciuit. Blentanæ.
Dominicus episcopus ciuit. Centumcellen.
Pelagius episcopus ciuit. Anagninæ.
Felix episcopus ciuitatis Portuensis.
Ioannes episcopus ciuita. Belitrnæ.
Candidus episcopus ciuitatis Bulsinen.
Luminosus episcopus ciuitatis Ferentinæ.
Virbonus episcopus ciuitatis Tuscanensis.
Balbinus episcopus ciuitatis Rosellas.
Secundinus episcopus ciuitat. Taurominij.
Martianus episcopus ciuitatis Ferentis.
Homobonus episcopus ciuitat. Albanen.
Dominicus episcopus ciuitatis Vtriculanæ.
Constantinus episcopus ciuitatis Narnien.
Fortunatus episcopus ciuitat. Neapolis.
Anastasius episcopus ciuitat. Tiburtinæ.
* Proclus episcopus ciuitatis Prænestinæ. * Proconus.

SVBSCRIPTIO Presbyterorum.

LAurentius presbyter tituli S. Syluestri.
Ioannes presbyter tituli S. Vitalis.
Speciosus presbyter tituli S. Clementis.
Deus dedit presbyter tituli S. Praxedis.
Deus dedit presb. tituli S. Ioannis & Pauli.
Andromachus presb. tituli S. Apostolorum.
Crescens presbyter tituli S. Laurentij.
Rusticus presbyter tit. S. Susannæ.
Vibulus presbyter tituli S. Marcelli.
Petrus presbyter tituli S. Iulij & Calisti.
Spectatus presbyter tituli S. Vitalis.
Stephanus presbyter tituli S. Marci.
Felix presbyter tituli S. Sixti.
Petrus presbyter tituli S. Balbinæ.
Iustus presbyter tituli S. Nerei & Achillei.
Speciosus presbyter tituli S. Damasi.
Maurus presbyter tituli S. Priscæ.
Placidus presbyter tituli S. Sabinæ.
Victor presbyter tituli S. Cæciliæ.
Ioannes presbyter tituli S. Chrysogoni.
Auentius presbyter tituli S. Praxedis.
Andreas presbyter tituli S. Marci.
Ioannes presbyter titu. S. Ioannis & Pauli.
Agapitus presbyter tituli S. Apostolorum.
Felix presbyter tituli S. Sabinæ.
Donus presbyter tituli S. Eusebij.
Bassus presbyter tituli S. Pudentis.
Ioannes presbyter tituli S. Syluestri.
Albinus presbyter tit. S. Marcelli & Petri.
Antonius presbyter tituli S. Balbinæ.
Candidus presbyter tituli S. Clementis.
Romanus presbyter tituli S. Marcelli.
Leo presbyter tituli S. Damasi.
Auentius presbyter tituli S. Cyriaci.
Fortunatus presbyter tituli S. quatuor Coronatorum.

Ita planè habetur lib. 4. Regiſtri, ad finem tamen eius voluminis, vbi reperitur hæc Synodus ante ſubſcriptiones hoc amplius reperitur. * Si autem & in monaſtico habitu ſecundum patrũ regulas irreprehenſibiliter fuerit conuerſatus, poſt præfixa ſacris canonibus tempora licẽter iã ad quoſlibet Eccleſiaſticum officium prouehatur, ſi tamen illis non fuerit criminibus maculatus, quæ in teſtamento veteri morte mulctantur.

Habetur ad finem eiuſdem voluminis.

Aliud Concilium Rom. ſub B. Gregorio.

Gregorius, gratia Dei epiſcopus his decretis ſubſcripſit, & confirmauerunt Epiſcopi & presbyteri numero 58.

GRegorius ſanctiſſimus Apoſtolicus Papa, ante corpus beatiſſimi Petri in ſynodo reſidens dixit: Hinc maxime nimium dolens & ingemiſcens dico, quia aliquot ex Chriſtianis in Occidentis partibus conſtitutos audio temerè contra catholicam fidem & patrum ſtatuta agere, ita vt conſecratas fęminas ducere præſumant mulieres, & propinquas coniugio ſortiantur. Quod opportunum eſt ſpiritali amputare mucrone, atq; ſi veſtræ placet ſanctitati, radicitus euellere, ne ſeges boni agricolæ iniquorũ mixta horrentibus frutetis ſordeſcat Sanctiſſimi epiſcopi, ſeu venerabiles presbyteri, reſponderunt: Verè cognoſcimus gratia ſancti Spiritus cor Apoſtolatus veſtri ſuccẽſum, vt tantæ miſeriæ ſquàlorem a fidelium mentibus detergatis. Poſt hanc omnium conſonam reſponſionem Gregorius Apoſtolicus Papa ante corpus memoratum venerabile Chriſti Apoſtolorum principis inferendo ſententiam dixit. 1.

1 Si quis presbyteram in coniugium duxerit, anathema ſit.
2 Si quis presbyter vel diaconus duxerit vxorem, anathema ſit.
3 Si quis monacham quam Dei Ancillam appellant, in coniugium duxerit, anathema ſit.
4 Si quis commatrem ſpiritalem duxerit in coniugium, anathema ſit.
5 Si quis fratris vxorem duxerit in coniugium anathema ſit.
6 Si quis neptem duxerit in coniugium, anathema ſit.
7 Si quis nouercam aut nurum ſuam duxerit in coniugium, anathema ſit.
8 Si quis conſobrinam duxerit in coniugium, anathema ſit.
9 Si quis de propria cognatione, in qua cognatas habuit, duxerit in vxorẽ, anathema ſit.
10 Si quis virginem rapuerit, vel furatus fuerit eam, cum ſibi cõſentientibus anathema ſit.
11 Si quis virginem quam ſibi non deſponſauerit, rapuerit, vel furatus fuerit in vxorem, vna cum ſibi fauentibus, anathema ſit.
12 Si quis hariolos, aruſpices, vel incantatores obſeruauerit, aut filacterijs vſus fuerit, anathema ſit.
13 Si quis in quamlibet partem præcepta ante emiſſa Apoſtolicæ Eccleſiæ de cameris & locis diuerſis temerauerit, & nõ in omnibus obſeruauerit, anathema ſit.
14 Si quis homicidium fecerit, agat pœnitentiam decem annis.
15 Si quis in ſcelere permanſerit, anathema ſit.
16 Si quis ex clericis laxauerit coronam, anathema ſit.
17 Et reſponderunt omnes per ſingula capitula tertiò, anathema ſit.

CONCILIVM LATERANENSE

Tempore Gregorij Papæ Primi.

DECRETVM LATERANENSIS Concilij, de quiete & libertate, atq; exemptione nigrorum monachorum, in quo B. Gregorius Papa præſedit.

Gregorius Papa exorſus eſt:

QVAM ſit neceſſarium, monachorum quieti proſpicere, & de eorum perpetua ſecuritate tractare, anteactum nos officium, quod in regimine officij exhibuimus, informat. Et quia in pleriſque monaſterijs multa à præſulibus præindicia & grauamina monachos pertuliſſe cognoſcimus, oportet, vt noſtræ fraternitatis prouiſio de futura eorum quiete ſalubri diſponat ordinatione, quatenùs conuerſantes in illis, in Dei ſeruitio, gratia ipſius ſuffragante, mente libera perſeuerent. Sed ne ex ea, quæ magis emendanda

Digitized by Google

danda eſt, conſuetudine, quiſquam monachis quicquam moleſtiæ præſumat inferre neceſsè eſt, vt hæc, quæ inferiùs enumeranda curanda curauimus, ità ſtudio fraternitatis epiſcoporum debeant cuſtodiri, vt ex eis non poſſit viteriùs inferendæ inquietudinis occatio reperiri. Iuterdicimus igitur in nomine Domini Ieſu Chriſti, & ex authoritate Beati Petri principis Apoſtolorum prohibemus, cuius vice huic ſanctæ Romanæ Eccleſię preſidemus authore Deo, vt nullus epiſcoporum, ultrà præſumat de redditibus, vel rebus, vel curtis monaſteriorum, vel de cellis, vel de villis, quæ ad ea pertinent, quocunq; modo, qualibet exquiſitione minuere, vel dolos, vel immiſſiones, aut violentias aliquas facere: ſed ſi qua cauſa fortè inter terram venientem ad partem ſuarum eccleſiarum & monaſteriorum euenerit, & pacificè non potuerit ordinari, apud electos abbates & alios patres timentes DEVM, ſinè voluntaria dilatione, medijs ſacroſanctis Euangelijs finiatur. Defuncto verò abbate cuiſquam congregationis, non extraneus, niſi de eadem congregatione, quem ſibi propria voluntate concors fratrum ſocietas elegerit, & qui electus fuerit ſinè dolo vel venalitate aliqua, ordinetur. Quòd ſi aptam inter ſe perſonam inuenire nequeunt, ſolerter ſibi de alijs monaſterijs ſimiliter eligant ordinandum: neq; conſtituto abbate quęcunq; perſona qualibet occaſione præponatur, niſi fortè extantibus (quod abſit) criminibus, quæ ſacris canonibus puniri monſtrantur. Pariter autē cuſtodiendum eſt, vt inuito abbate, ab ordinanda alia monaſteria, aut ad ordines ſacros vel clericatus officium tolli exindè monachi non debeāt: ſed ſi abundantes fuerint, qui ad celebrandas Dei laudes, vel vtilitates loci ſufficiāt complendas, de his, qui ſuperfuerint, offerat abbas coram Deo, quos dignos potuerit inuenire. Quiſquis autem ex monaſterio ad eccleſiaſticam ordinem peruenerit, vlteriùs illic nec poteſtatem aliquā, nec licentiam habeat habitādi. Deſcriptiones quoq; rerum, aut curtarum monaſterij ab epiſcopo fieri omninò negamus: ſed ſi quandò res exigit, abbas loci cum alijs abbatibus rerum inuentarum deſcriptiones faciat, & eorum conſilio ſiue iudicio finiantur: Obeunte quoquè abbate, epiſcopus in deſcribendis peruidendisq; rebus monaſterij acquiſitis vel datis, acquirēdisve nulla occaſione ſe permiſceat. Miſſas etiàm publicas ab eo in cœnobio fieri omninò prohibemus, nè in ſeruorum Dei receſſibus, & eorum receptaculis, nulla popularis cōuentus præbeatur occaſio, vel mulierum fiat nouus introitus, quod omninò non expedit animabus eorum. Nec audeat ibi cathedram collocare, vel quamlibet poteſtatem habere imperandi, vel aliquā ordinationē, quamuis leuiſſimam faciendi, niſi ab abbate loci fuerit rogatus, quatenùs monachi ſemper maneant in abbatum ſuorum poteſtate. Nullusq; monachum, ſinè teſtimonio vel conceſſione abbatis ſui, in eccleſia aliqua teneat, vel ad aliquē promoueat honorē. Hāc ergò ſcriptorum noſtrorum paginam, omni in futuro tempore, ab omnibus epiſcopis firmam ſtatuimus, illibatamq; ſeruari, vt & ſuæ eccleſiæ, iuuante Domino, ſuo tantummodò ſint iure contenti, & monaſteria eccleſiaſticis conditionibus ſeu angarijs, vel quibuſlibet obſequijs ſecularib⁹ nullo modo ſubiaceant, nullis canonicis curis deſeruiant, ſed remotis vexationibus, ac cunctis grauaminibus, diuinum opus cum ſumma animi deuotione perficiant. Vniuerſi epiſcopi reſponderunt: Libertati monachorum congaudemus, & quæ nunc de his ſtatuit beatitudo veſtra, firmamus, & ſubſcribimus.

Cur de tam multis, ijſq; grauiſſimis B. Gregorij Epiſtolis, decem tantum hic adſcripte fuerint, & quo hæ potiſſimum, conſilio, non videmus; cum alia plures & æque graues adſcribi potuerint. Illis decem, nos aliquot alias addidimus, de rebus maximè inſignibus.

GREGORIVS VNIVERSIS *Epiſcopis per Hyberniam.*

De cauſa Trium Capitulorum. Cap. 36.

SCripta veſtra ſumma cum gratulatione ſuſcepi: ſed erit in me vberior valde lætitia, ſi mihi de veſtra contigerit reuerſione gaudere. Prima itaq; epiſtolæ veſtræ frons, grauem vos pati perſecutionem innotuit. Quæ quidem perſecutio dum non rationabiliter ſuſtinetur, nequaquam proficit ad ſalutem. Nam nulli fas eſt retributionem prēmiorum expectare pro culpa. Debetis enim ſcire ſicut beatus Cyprianus dixit: quia martyrem non facit pęna, ſed cauſa. Dum igitur ita ſit, incongruum nimis eſt de ea vos quàm dicitis perſecutione gloriari, per quā vos cōſtat ad ęterna p̄mia minime prouehi. Reducat ergo charitatē veſtram tandem integritas fidei ad matrem quæ vos genera uit Eccleſiam, nulla vos animorum intentio à concordiæ vnitate diſlociet, nulla perſuaſio repetendo vos à recto itinere defatiget. Nā in ſynodo, in qua de tribus capitulis actum eſt, apertò liquet nihil de fide conuulſum eſſe, vel aliquatenus immutatum, ſed ſicut ſcitis, de quibuſdam illic ſolummodo perſonis eſt actitatum: quarum vna, cuius ſcripta euidenter à rectitudine catholicæ fidei deuiabāt, nō iniuſtè dānata eſt. Qđ aūt ſcribitis,

Digitized by Google

bitis,quia ex illo tempore inter alias prouincias maximè flagelletur Italia , non hoc ad eius debetis intorquere opprobrium ,
Hebr. 12. quoniam ſcriptum eſt: Quem diligit Dominus,caſtigat, flagellat omnem filium quem recipit. Si igitur ita eſt vt dicitis, ex eo tẽpore magis dilecta eſt apud Deum , & modis omnibus approbata, ex quo domini ſui meruit ſuſtinere flagella. Quia verò non ita ſit quemadmodum vos in eius inſultatione affirmare conamini rationẽ attendite. Poſt quam recordandæ memoriæ Virgilius Papa in vrbe regia conſtitutus , contra Theodoram tũc auguſtam uel acephalos damnationis promulgauit ſententiam , tũc Romana vrbs ab hoſtib.adita & captiuata eſt. Ergo bonã cautam habuerunt acephali,& iniuſtè dãnati ſunt,poſt quorum dãnationẽ talia contigerunt? Abſit.Hoc.n.nec noſtrũ quẽpiã,nec alios q catholicæ fidei myſterijs inſtituti ſunt dicere vel aliquo modo confiteri cõuenit.His deniq; cognitis, ab hac qñq; iã deliberatione recedite . Vt igitur de tribus capitulis animis vris ablata dubietate poſſit ſatisfactio abundanter infundi , librum quẽ ex hac re ſanctę memoriæ deceſſor meus Pelagius Papa ſcripſerat , vobis vtile iudicaui tranſmittere. Quem ſi poſito voluntarię defenſionis ſtudio , puro vigilantiq; corde ſæpius volueritis relegere,eũ vos per oĩa ſecuturos,& ad vnitatẽ veſtrã reuerſuros nihilominus eſſe cõfido. Porrò aũt ſi poſt huius libri lectionẽ in ea qua eſtis,uolueritis deliberatione pꝛiſtere,ſine dubio non rationi operam,ſed obſtinationi vos dare mõſtratis.Vñ iterũ habita locutione charitatẽ veſtrã admoneo,vt quoniam Deo ſuffragãte fidei noſtrę integritas in cauſa triũ capitulorum inuiolata permanſit, mentis tumore depoſito, tãto citius ad matrẽ uſam, q̃ filios ſuos expectat & inuita,Eccleſiam redeatis, quanto vos ab ea quotidie expectari cognoſcitis.

Gregorius, Sauino ſubdiacono.

De Chalcedonenſi ſynodo: & de alijs tribus ſynodis recipiendis. Cap. xlix.

EXEVNTES maligni homines turbauerũt aĩos vros, non intelligentes,neque quæ loquuntur , neq; de quibus affirmant, aſtruẽtes,ꝙ aliquid de ſancta Chalcedonenſi ſynodo piæ memoriæ Iuſtiniani tẽporib. ſit imminutũ, quã omni fide omniq; deuotione veneramur . Et ſic quatuor ſynodos ſanctæ vniuerſalis Eccleſiæ,ſicut quatuor libros ſancti Euangelij recipimus . De perſonis verò de quibus poſt terminum ſynodi aliquid actum fuerat,eiuſdem piæ memorię Iuſtiniani temporibus eſt ventilatum: ita tamen vt nec fides in aliquo violaretur,nec de eiſdem perſonis aliquid aliud ageretur,quã apud eandem ſanctam Chalcedonenſem ſynodum fuerat conſtitutum . Anathematizamus autem ſi quis ex diffinitione fidei , quę in eadem ſynodo prolata eſt,aliquid imminuere præſumit, vel quaſi corrigendo eius ſenſum mutare: ſed ſicut illic prolata eſt,per omnia cuſtodimus . Te ergo fili chariſſime,decet ad vnitatẽ ſanctæ Eccleſiæ remeare: vt finem tuum ualeas in pace concludere,ne malignus ſpiritus qui contra te per alia opera præualere non poteſt,ex hac cauſa inueniat vnde tibi in die exitꝰ tui in aditu regni cœleſtis obſtet.

Georgius, Conſtantio epiſcopo Mediolanenſi.

Cõgratulatur quod bene receptus ſit à ſuis. Ca.1.

SCRIPTA fraternitatis veſtræ ſuſcipiens, magnas omnipotenti Deo gratias retuli,quia ordinationis ueſtræ merui celebratione releuari. Quod verò ex ſupno munere in electionem veſtram concorditer omnium conuenit aſſenſus, hoc fraternitas tua cum ſumma debet conſideratione penſare : quia poſt Deum valde eſt debitrix eis,qui tibi vos præferri tam ſubdita mente voluerũt. Decet igitur vos ſacerdotali benignitate eorũ moribus in omnib.rñdere,eorũq; neceſſitatibꝰ ĩ cõpaſſione ſuccurrere.Si quorũ forte ſunt vitia, hæc maturis obiurgationibꝰ increpate,vt ipſa quoque ſacerdotalis indignatio virtute ſit admixta dulcedinis : quatenus & tunc à ſubiectis amari debeat , etiã cum grauiter timet . Quæ res perſonam veſtram apud eorũ iudiciũ in magnam quoq; reuerẽtiã adducit: quia ſicut præceps furor vſitatusq; deſpicitur, ita cõtra culpas diſcreta indignatio plerunq; quo tarda fuerit , eo amplius ſit timenda. Ioãnes verò ſubdiaconus noſter multa nobis bona tuæ fraternitatis rediens nunciauit.De quibus omnipotẽtem Dominum petimus , vt hæc quæ cæpit, ipſe perficiat, quatenus te interius exteriusque profeciſſe, & nũc inter homines,& poſt inter angelos oſtendat , Præterea pallium ad ſacra miſſarum ſolemnia utendum ex morte tranſmiſimus . Sed pèto vt dum hoc ſuſcipitis, eius honorem ac genitum ex humilitate vendicemus . Epiſt. 1.

Gregorius, Conſtantio epiſcopo Mediolanenſi. De tribus capitulis, & Theodelinda Regina. De epiſcopis à communione eius ſeparatis, & Agone rege Longobardorum. Cap. 2.

DILECTISSIMVS filius meus Bonifacius diaconus quiddam mihi ex ſcripto fraternitatis tuæ ſecretò nũciauit, quod exquiſita occaſione potius quam inuenta , tres ſe epiſcopi a fraternitatis veſtræ communione ſeparauerint,dicentes vos in damnationem trium capitulorum conſenſiſſe , atque cautionem feciſſe . Et quidem ſi quid Epiſt. 2.

Digitized by Google

ſi quid de tribus capitulis,in quocunq; vel uerbo vel ſcripto nominatum eſt, bene fraternitas tua reminiſcitur: quamuis deceſſor fraternitatis tuæ Laurentius diſtrictiſſimam cautione ſedi Apoſtolicæ remiſerit, in qua viri nobiliſſimi,ex legitima numero ſubſcripſerunt.Inter quos ego quoque tunc Vrbanam præturam gerens, pariter ſubſcripſi; qua poſtquam talis ſciſſura pro nulla re facta eſt, iuſtum fuit ut ſedes Apoſtolica curã geretet, quatenus unitatẽ vniuerſalis Eccleſiæ in ſacerdotum mentibus per omnia cuſtodiret.Quòd autem dicitur, filiam noſtrã Theodelindam Reginam ſeſe à communione tua hoc audito nuncio ſuſpendiſſe, cõſtat per omnia:quia etſi prauorum hominũ verbis ad paululum ſeducta eſt, venientibus tñ Hippolyto notario,& Ioãne abbate,erit modis omnibus veſtræ fraternitatis cõmunionem quęſitura. Cui etiam meas epiſtolas direxi,quas fraternitas veſtra ſine dilatiõe trãſmittat.De epiſcopis verò qui ſe ſuſpendere nifi ſunt,aliam epiſtolã feci, quàm cùm eis oſtẽdi feceris,eos nõ ambigo de ſuperſtitione ſuæ ſuperbiæ apud fraternitatem tuã pœnitentiam acturos. Subtiliter autem mihi & breuiter indicaſtis,vel de Agone rege,vel de Frãcorũ Regib⁹ q̃ geſta ſunt.Petoq; vt veſtra fraternitas q̃ adhuc recognouerit, mihi modis omnibus innoteſcat. Si autẽ videritis, qa cum Patritio nihil facit Ago Longobardorũ rex,de nobis ei ꝓmittite: qa paratus ſum in cauſa eius impendere,ſi ipſe vtiliter aliquid cum republica voluerit ordinare.

Gregorius,Theodelindæ Reginæ Longobardorũ.

De Synodo Chalcedonenſi, & Conſtantio epiſcopo. Cap. iiij.

Epiſt. 4. QVorundam ad nos relatione peruenit, ab aliquib.epiſcopis gloriam veſtram vſq; ad hoc ſcandalum contra ſanctã Eccleſiam fuiſſe perductã, vt ſeſe à catholicæ vnanimitatis cõione ſuſpẽderet. Quod quantũ uos purè diligimus, tãtum de vobis fortius dolemus:quia vos imperitis,ſtultisq; hominibus creditis,qui non ſolũ ea quæ loquuntur neſciunt,ſed vix ea percipere quæ audierint poſſunt.Dicunt enim piæ memoriæ Iuſtiniani temporibus aliqua cõtra Chalcedonenſem ſynodum fuiſſe conſtituta:qui dum neque legunt,neq; legentibus credunt,in ipſo errore manẽt,quem ſibi de nobis ipſi finxerunt.Nos enim teſte conſcientia, fatemur de fide eiuſdem ſancti Chalcedonenſis concilij,nihil motum, nihil eſſe violatum: ſed quicquid ſolicti Iuſtiniani temporibus actũ eſt,ita actũ eſt,vt fides Chalcedonenſis concilij in nullo vexaretur. Si quis autem cõtra eiuſdem ſynodi fidem aliquid loqui præſumit vel ſapere, nos eius ſenſum ſub anathematis interpoſitione deteſtamur. Cum ergo integritatem noſtram ex conſcientiæ veſtræ atteſtatione cognoſcitis,ſupereſt vt vos nunquam à catholicæ Eccleſiæ communione ſeparetis,ne tot veſtræ lachrymę,tantaq; bona opera pereant,ſi à fide vera inueniũtur aliena. Decet ergo gloriam veſtram ad reuerendiſſimum fratrem, & coepiſcopum meum Conſtãtium,cuius & fides, & vita bene olim mihi approbata eſt,ſub omni celeritate trãſmittere,eiq; directis veſtris epiſtolis indicare,ordinationẽ eius quàm benigne ſuſcepiſtis.Et quia ab eius Eccleſiæ cõione in nullo ſeparamini,quamuis in hac re me vobis ſuperflue dicere arbitror: qui etſi quid in veſtro animo dubietatis fuit,veniẽte filio meo Ioanne abbate, atq; Hyppolito notario ex corde veſtro arbitror fuiſſe ſublatum.

Gregorius Secundino.

De inſidijs antiqui hoſtis. 1
De Chalcedonenſi Synodo omnimodè recipienda. 2
De Iba & Cyrillo. 3
De ſacerdotali officio poſt lapſum, ſi pœnitentia ſecuta fuerit,in priſtinum gradũ reſtituendo. 4
De ordinatione Apoſtolicæ ſedis. 5
De muneribus ab eo tranſmiſſis. 6
De paruulorum animabus,quæ ſinè baptiſmo moriuntur. 7
De codicibus,& imaginibus tranſmiſſis. 8

Dilectiſſimo filio Secundino, ſeruo Dei incluſo, Gregorius ſeruus ſeruorum Dei.

DIlectionis tuę ſcripta ſuſcepi,q̃ in meo ſenſu amoris melle condita ſapuerũt, O quanta adſpiratione vitæ plena ſunt, quæ per gratiam ſpiritus proferuntur.Non in eis cultus eloquentiæ, nõ verborum typhus apparebat,ſed ſolam veritatis atque charitatis radicẽ tenentia,per omne quod locuta ſunt, cæleſtis patriæ amorem flagrabant.In eis verò tua à me dilectio petere ſtuduit, vt ad hanc libellum exhortatorium ſcribere deberem.Sed ſcire te neceſsè eſt, fili chariſſime, quia tantis podagræ doloribus, tantisque cruciatorum tumultibus premor, vt quanuis nunquàm me aliquid fuiſſe reminiſcar, valdè tamen me videam non eſſe qui fuerim. Quòd autem tua ſe charitas & vltra ætatem quinquagenariam adhuc inuenilibus, deſiderijs aſſerit ſubiacere,in hoc quoq; diuini oraculi implet præceptum,quo ſcriptũ eſt: Iuſtus in principio accuſator eſt ſui. Nec tamen dubito maiores te inſidias hoſtis callidi perpeti,qui maiora contra eum bella præparaſti.Tantò quippe ille deceptionis molimina ardentiùs exquirit,quãtò te cęleſti patrię feruẽtiùs inhiare cognoſcit.Et nos quidem, qui vitam cũ pluribus ducimus, etſi formidoloſi ac timidi,tamen quia contra antiquũ hoſtem

Pro.18.

Feruẽtiores Diabolus acrius impetit.

Digitized by Google

hoſtem bella propoſuimus, quaſi in acie ſtamus. Vos autem, qui ſolitariam vitam ducitis, quid aliud quàm monachos dixerim, qui feruore virtutis etiàm ante aciẽ exire feſtinatis? Cur ergò eũ nõ ſingulariter hoſtis impetat, à quo ſe impeti ſingulariter ſpectat? Et nos quidẽ qui inter homines viuimus, ſæpè per homines à callido hoſte tentamur. Vos aũt, qui viam vitæ præſentis extra hominum frequentiã ducitis, tantò maiora certamina pati neceſsè eſt, quantò ad vos ipſe tentationum magiſter accedat. Neque enim vacare orationibus ac laudib⁹ Dei ſinè aliqua interruptione téporis poteſtis: quia etſi intentio cõtinuè prompta eſt, ipſa tamen humanitatis infirmitas ad ſemetipſam relabitur, vt aliquandò feſſa iaceat, atque ab ſtudij ſui exercitatione torpeſcat. Antiqu⁹ verò hoſtis mox vt ocioſam mentem inuenerit, ad eã ſub quibuſdã ocaſionib⁹ locuturus accedit: & quædam ei de geſtis præteritis ad memoriam reducit: audita quondàm verba indecenter cogitationi reſonat: & ſi qua dudùm turpiter acta ſunt, eorũ ſpecies oculis cordis apponit: vt quem de præſentibus nõ valet inquinare, de malis tranſactis violet. Et decepta omnes ſæpè indè delectationẽ reparat, vndè diù iam ſe per pœnitentiam afflixit, ità vt verè cum pſalmiſta dicat: Computruerunt & deteriorate ſunt cicatrices meę à facie inſipiẽtię meę. Cicatrix q̃ppe figura eſt vulneris, ſed ſanati. Cicatrix ergò ad putredinem redit, quandò peccati vulnus, quod iam per pœnitentiam ſacratum eſt, in delectatione ſuî animũ concurit. Sæpè quod nunquam facimus, per hoſtis callidi inſidias cordis oculis. Cumq; inſenſibiliter ĩ hoc delectatuo ſubrepit, quãuis iã plangat, quę fecerat, tædet tamen infelicẽ animum quędam non feciſſe, quæ plangant. Hæ ſunt cordis noſtri tenebræ, quas in hac vita volentes nolentesque ſuſtinemus. Quis contra hęc quæ rẽdus eſt, niſi adiutor in opportunitatibus in tribulatione?

Pſal. 37.

2 Valdè autem libẽter accepi, quòd tua me charitas de ſua dubitatione requiſiuit, an Orientis eccleſiæ fidẽ atq; doctrinẽ ſanctę memoriæ Leonis ſequãtur, nè fortè earũ sẽſus inter ſemetipſas ꝑ trium capitulorũ defenſione diuiſus ſit. Vndè certã dilectionem tuam eſſe deſidero, quia prædictæ ſanctiſſimæ Orientales eccleſiæ vno ſenſu, vna doctrina, fidẽ eiusdẽ ſanctæ memoriæ Leonis tenent, ſanctamque Chalcedonenſem ſynodum ità nobiſcum cuſtodiunt atque venerãtur, vt nullus eſſe epiſcopus reputetur, q eiuſdem ſynodi defenſor ſectatorque non fuerit. Hinc eſt enim, quòd quotiès in quatuor præcipuis ſedibus antiſtites ordinãtur, ſynodales ſibi epiſtolas viciſsim mittant, in quibus ſe ſanctam Chalcedonenſem ſynodum cum alijs generalibus ſynodis cuſtodire fateantur: ſicut & nos auerſamur atq; anathemate plectendos ducimus, qui de fide eiuſ-

Oriẽtales cũ Eccleſia Rom. Chalced. Synodũ, cum reliquis probant.

dem ſynodi aliquid minuere, vel aliquid in ea addere præſumunt. Nam ſynodus, quæ poſt eam generaliter facta eſt, idcircò à nobis recipitur, quia eiuſdem ſynodi in omnibus ſequax, honorem illius authoritatemq; cuſtodit. Vndè neceſsè, vt dulciſſima mihi tua dilectio in hoc, quòd præcipuè in bonis moribus viuit, quòd ſe per abſtinentiam affligit, quòd doctrinæ Dei vehementiùs inſiſtit, hoc ſtudioſiùs cogiter, nè errorẽ ſchiſmaticorum ſequens, à ſanctiſſima vniuerſali Eccleſia diuiſa poſſit inueniri. Et quid tot labores proderunt, ſi in vnitate fidei inuenti non fuerint, quæ ante DEI omnipotentis oculos in bonis actibus animã præcipuè cuſtodit? Hinc enim dicitur: Vna eſt columba mea, perfecta mea. Hinc ad Moiſen Dominus dicit: Eſt locus penès me, & ſtabis ſuper petram. Quis eſt locus, qui non ſit in Deo, dum cuncta ab ipſo, per quem creata ſunt, continentur? Sed tamen eſt locus apud eum, videlicet ſanctæ Eccleſiæ vnitas: in qua ſuper petram ſtatur, dum confeſſionis eius ſoliditas humiliter tenetur, de quo loco ſubiungitur: Tunc videbis poſteriora mea. In petra enim, id eſt, in ſancta Eccleſia ſtantes, DEI poſteriora videmus, quandò iã ea, quæ in fine promiſſa ſunt, cœleſtis patriæ gaudia contemplamur. Peruerſi autem homines, q trium capitulorum occaſione reperta, eccleſiaſticam diſciplinam fugiunt, & de ſuis carnalibus actibus reprehendi pertimeſcunt, ſubtile Sedis Apoſtolicæ præceptis nolunt, & nos quaſi de fide reprehendunt, quam ipſi neſciunt. Et dum neque in fide recti ſunt, neque in bonis operibus intenti, ſtudent vt certare pro fide videantur. Sicque fit, vt quotidiè deteriores fiant, dum in culpa groſſeſcit, quæ quaſi de zelo feruoris videri etiàm laudabilis appetit. Sed iuxta hoc, quod ſcriptum eſt. Ex operibus eorum cognoſcetis eos: vitam eorum tua charitas attendat, & meritum intentionis adſpiciat. Vt enim dilectioni tuæ de eadem re breuiter loquar, ſancta Chalcedonẽſis ſynodus vſque ad definitionem fidei & prolationem Canonum de generalibus cauſis locuta eſt. Nam poſt prolationem canonum, ſpecialia epiſcoporũ certamina ſopire curauit.

5. Synod⁹.

Nota mores hæreticorum.

Mat. 7.

Epiſtola verò, q̃ in ea reuerentiſſimus⁹ Ibas denegat ſuam, quod in extrema parte ſynodi iaceat, agnoſcis: Quæ videlicet epiſtola Neſtorium inauditum, & inquiſitione non facta damnatum aſſerit, Cyrillum verò in Apollinaris dogma cecidiſſe ſuſpicatur. Et ſi totus ſuperius textus prædictæ ſynodi legitur, quantùm hęc epiſtola eidem ſynodo aduerſetur, inuenitur: quia ſcilicet ſancta ſynodus & Neſtorium (ſicut eſt) hæreticum denunciat, & beatum Cyrillum patrem catholicum veneratur. Epiſtola ergò, quæ illum defendit, qui à ſynodo damnatus eſt, & illum accuſat, qui à ſynodo veneratur,

De epiſtola Ibæ.

pro-

Digitized by Google

proculdubiò definitioni ſanctæ ſynodi probatur aduerſa. Sed quia eius defenſores ſolent dicere,quòd hanc Ibas eo tempore ſcripſit,quo adhuc Cyrillus propter duodecim capitula,quæ necdùm expoſuerat, dubius habebatur, in ipſa hac epiſtola perpende: quia legitur quòd inter Orientales epiſcopos & beatum Cyrillum pax fuerit celebrata. Si ergò poſt concordiam pacis, poſt ſatisfactionem amotæ dubitationis, hæc eadem epiſtola ſcripta eſt, conſtat quia non eſt catholica,quæ patrem Catholicum, atque in toto ſynodi volumine laudatum,hæreticum appellat. Hæc paucis dixi, quia ex quibus præcipuè cautis hac in re dubitationem tua charitas habet, in epiſtolis non inueni.

Et quia tua ſanctitas hoc à nobis requiſiuit,vt ſibi de ſacerdotali officio poſt lapſum reſurgendi authoritatem ſcriberemus, dum ſe dicit de hoc canonum diuerſorum,diuerſas legiſſe ſententias, alias reſurgendi, alias nequaquàm poſſe:ideò nos generales ſynodos à Nicæna incipientes,cum reliquis quatuor veneramur: quia ipſam ſequentes in cunctis ſententijs vnanimes concordant. Nam & nos præcedentes patres ſequimur, quia authore Deo,à ſacra doctrina illorum non diſcordamus. A capite itaque incipientes,vſq; ad quartum altaris miniſtrum hanc formam ſeruandam cognoſcimus,vt ſicut minorem maior præcedit in honore,ità & in crimine. Et quem maior ſequitur culpa, maiori plectatur vindicta, quæ poſt pœnitentiam credatur eſſe fructuoſa. Quid enim prodeſt triticum ſeminare, & fructum illius non colligere? Aut domum conſtruere, & non illic habitare? Poſt dignam igitur ſatisfactionem credimus poſſe rediri ad honorem,dicente propheta: Nunquid qui cadit, non adijciet vt reſurgat? & qui auerſus eſt, nó reuertetur?Et peccatori ait: In quacunq; die cõuerſus ingemueris,tũc ſaluus eris.Vndè & pſalmiſta ait: Cor mundum crea in me Deus,& ſpiritum rectum innoua in viſceribus meis: Nè proijcias me à facie tua,& ſpiritum ſanctum tuum nè auferas à me. Dum enim petij, nè à Domino proijceretur pro lapſu culpę,quòd alienam rex & propheta ſimul rapuiſſet vxorem,tremefactus expauit propheta indicante flagitium ſuum. Vndè pœnitentiam agens, addebat: Redde mihi lætitiam ſalutaris tui, & ſpiritu principali confirma me.Si enim condignam Deo pœnitentiam nõ feciſſèt,nequaquàm alijs prædicaret.Ait enim: Docebo iniquos vias tuas, & impij ad te conuertentur.Dum enim peccata ſua proſpexit propheta per pœnitentiã mundata,non dubitauit prædicando curare aliena:& ſacrificiũ de ſemetipſo Deo offerre ſtuduit,cùm dicebat:Sacrificium Deo ſpiritus contribulatus.Ad hæc iſta ſufficerẽt: ſed omnis ſententia quanto plùs ſacræ ſcripturæ teſtimonijs confirmatur, tanto faciliùs creditur. De hoc enim propheta dicit: Nolo mortem peccatoris,ſed vt conuertatur & viuat. De hoc peccantibus dicitur: Peccator in quocunque die conuerſus ingemuerit,ſaluus erit. Omnes iniquitates eius obliuioni tradentur. Si enim redemptor noſter,qui peccatores non perdere,ſed iuſtificare venit,in obliuione peccata delinquentium derelinquit, quis hominis condemnãda reſeruat,cùm Apoſtolus dicat: Si Deus iuſtificat,quis eſt,qui condemnet? Ad fontem miſericordiæ recurrentes, Euangelij proferamus ſententiam:Gaudeo,inquit, ſuper vno peccatore pœnitentiam agente,magis quàm ſuper nonagintanouem iuſtis,qui non indigent pœnitentia. Et ouem perditam,nonagintanouem non errantibus relictis,humero ad ouile reportãdam quęſiuit. Si ouis perdita errans poſt inuentionem ad ouile humero reportatur,cur poſt pœnitentiam ad Eccleſiæ miniſterium lapſus non reuocetur?ſicut in apocalypſi dicitur de miniſtro Eccleſiæ.Memento vndè excideris,& age pœnitentiam, & prima opera fac.Quid enim eſt grauius, aut carnale delictum admittere, ſinè quo pauci inueniuntur: aut Dei filium iureiurando negare? In quo tamen hunc ipſum B. Petrum Apoſtolorum principem,ad cuius ſacrum corpus indigni ſedemus,lapſum eſſe cognoſcimus. Sed poſt negationem pœnitentia ſecuta eſt, & poſt pœnitentiam miſericordia data eſt, quia poſteà ab illo ab apoſtolatu deiectus non eſt, qui antè quidem ipſum ſe negare prædixit. Tibi hæc,fili chariſſime,dicta ſufficiant, vt illum, quem conſpicis delicta fletu delere, in conſpectu diuinitatis non dubites miſericordiam cõſequi:quia ille peccatorem reuerſum non deſpicit,qui peccatores ſanguine ſuo redimere venit.

Eſt locus apud Hieremiam iuxta LXX. Hiere. 8. Ezech.18. Pſalm.50. 2.Reg.12. Pſal. 50. Ibidem. Ibidem. Ezech. 18. Apocal.2. Matt. 26.

De ordinationibus verò Apoſtolicæ ſedis Pontificum,vtrùm poſt beatiſſimum virum Hormiſdam aliqua ſint addita, veſtra charitas requirit.Sed vſque a Vigilij Papæ tempora,expoſitas ordinationes præſulum eſſe cognoſcas.

Aloen verò, thymiama, ſtoracem & balſamum ſanctorum martyrum corporibus offerenda,latore preſentium deferente trãſmiſſimus.

In extremo verò epiſtolę quęſiſti,quid eis reſpondendum ſit,qui dilectionem tuam de paruulorum animabus requirũt,qui ſinè baptiſmatis gratia moriuntur,dicentes: Si corpus originali tenetur culpa, vndè anima,quę à Deo datur,rea erit, quæ adhuc in actuali delicto corpori non conſenſit? Sed hac de re dulciſſima mihi tua charitas ſciat, quia de origine animæ inter ſanctos patres requiſitio non parua verſata eſt:ſed vtrùm ipſa ab Adam deſcenderit, an certè ſingulis detur, incertum remanſit,eamque in hac vita inſolubilem

Tempore D.Gregorij non erat definitus de origine aiæ.

Digitized by Google

lubilem fassi sunt esse quæstionem. Grauis enim est quæstio, nec valet ab homine comprehendi: quia si de Adam substantia, anima cum carne nascitur, cur non etiàm cum carne moritur? Si verò cum carne non nascitur, cur in ea carne, quæ de Adam prolata est, obligata peccatis tenetur? Sed cùm hoc sit incertum, illud incertum nõ est, quia
Ioan. 3. nisi sacri baptismatis gratia fuerit renatus homo, omnis anima originalis peccati vinculis
Iob 25. est obstricta. Hinc enim scriptum est: Non est mundus in conspectu eius nec vnius
Psal. 50. diei infans super terram. Hinc Dauid ait: In iniquitatibus conceptus sum, & in delictis peperit me mater mea. Hinc ipsa veritas
Ioan. 3. dicit: Nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu sancto, non introibit in regnum cœlo-
1. Cor. 15. rum. Hinc Paulus ait: Sicut in Adam omnes moriuntur, ità & in Christo omnes viuificabuntur. Cur ergò infans qui nihil egit, in conspectu omnipotentis Dei non valet esse mundus? Cur Psalmista ex legitimo coniugio prolatus, in iniquitate conceptus est? Cur nisi qui mundatus aqua baptismatis fuerit, mundus non est? Cur in Adam omnis homo moritur, si originalis peccati vinculis non tenetur? Sed quia genus humanum in parente primo velut in radice putruit, & ariditatem traxit in ramis. Et indè omnis homo cum peccato nascitur, vndè primus homo permanere noluit sinè peccato. De his autem subtiliùs & latiùs loqui debuerã: sed dum me & * curarum tumultus premũt, & harũ portitor vt laxari debuisset, importunus extitit, vndè multa debui, pauca locutus sum. Rogo autem omnipotentem Deũ, vt tua te gratia protegat, & B. Petri Apostolorum principis intercessione à malis omnibus illæsum conseruet, quatenùs feruor cęlestis desiderij in tua mente quotidiè ardentiùs excrescat, vt semper nouus, & semper seipso robustior, ad cœlestia præmia multipliciùs percipienda pertingat.

* curarũ

Transmisi autem duos homiliarum codices, quas dixi in Ecclesia, dum adhuc loqui prævalerem: vt quia ipse te videre, tibique sedulè colloquĩ nõ possum, charitati tuæ vel per ea quæ scribere validi, absens non sim. Exiguum quoquè vestimẽtum transmittere studui, per quod tua charitas, quia Australi in animo calore feruet, foris à corpore arcturi frigus repellat. Peto autem vt pro me orare enixiùs debeas, vt tuæ intercessionis ope & à malis præsentibus eripi, & æternis
De imaginibus. merear gaudijs præsentari. Quòd imaginem illius, quem colis, tibi dirigendam per Dulcidium diaconum rogasti, valde nobis tua postulatio placuit, quia illum in corde tota intentione quæris, cuius imaginem præ oculis habere desideras? vt visio corporalis quotidiana reddat exoptatum, & dum picturam vides, ad illum animo inardescas, cuius imaginem videre desideras. Ab re nõ facimus, si per visibilia inuisibilia demonstramus. Sic homo qui alium videre ardenter desiderat, aut sponsam amans videre conatur, si contigerit eam ad balneum aut ad ecclesiam ire, statim per viam incedenti se præparat, vt de visione eius hilaris recedat. Scio quidem quòd imaginem Saluatoris nostri non ideò petis, vt pro Deo aut quasi Deum colas, sed ob recordationem filij Dei in eius amore recalescas, cuius te imaginem videre contideras. Et nos quidem non quasi ante Diuinitatem ante illã prosternimur, sed illum adoramus, quem per ipsam imaginem aut natum aut passum, seu & in throno sedentem recordamur. Et dum nobis ipsa pictura quasi scriptura ad memoriam filium Dei reducit, animum nostrum aut de resurrectione lætificat, aut de passione demulcet. Ideoque direximus tibi surtarias duas, imaginem Dei Saluatoris, & sanctæ Dei genitricis Mariæ, beatorumque Apostolorum Petri & Pauli continentes, per supradictum filium nostrum diaconem, & vnam crucẽ, clauim etiam pro benedictione à sanctissimo corpore Petri Apostolorũ principis, vt per ipsum à malignoris defensus, per cuius signum munitum te esse credis: & ab eo te protegat, qui iuuenilia semper suggerit recordari: vt in bonis actibus perseuerans, alios in eius amorem accẽdas, propter quem solitarium te fecisti haberi, vt vitæ huius mala, quæque in corde inimicus suggerit retroacta, mentis prouectibus quasi facibus inardescas, pro cuius amore vitam etiam velis finire. Ipse quoque te protegat vsque in finem, qui cunctum mũdum dignatus est redimere, Iesus Christus Dominus noster, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Vsus imaginum.

Gregorius, Basilio.
De schismaticis, & de peruerso consilio Iustini. Cap. 9.

Epist 9.

INTER hæc quòd mihi de Sclauis victorias nunciastis, magna me lætitia releuatum esse cognoscite, quòd latores præsentiũ de Capritana insula vnitati sanctæ Ecclesiæ coniungi festinantes, ad beatum Petrũ Apostolorum principem ab ea excellentia vestra transmissi sunt. In hoc enim contra hostes vestros amplius prævaletis, si eos quos Dei hostes agnoscitis, sub iugo veri Domini reuocatis, tantoque vestras causas apud homines fortiter agitis, quanto Dei causas in hominibus sincera deuotamente faceritis. Quod autem exemplar iussionis quæ ad vos pro schismaticorum defensione transmissa est, mihi ostendi voluistis, pensare sollicitè dulcissima mihi vestra excellentia debuit, quia quamuis iussio ipsa subrepta est, nõ tamen in ea vobis præceptum est, vt venientes ad vnitatem Ecclesiæ repellatis, sed vt venire no-

Digitized by Google

re nolentes hoc incerto tempore non cõpellatis. Vnde neceſſe eſt vt hæc ipſa pijs imperatoribus noſtris ſuggerere feſtinè debeatis, quatenus cognoſcant quòd eorum temporibus ſchiſmatici cum omnipotẽtis Dei ſolatio & labore noſtro ſua ſponte reuerti feſtinant. Quæ autem de inſulæ Capritanæ ordinatione decreuerim, per reuerendiſſimum fratrẽ & coepiſcopum meum Marinianum veſtra excellẽtia agnoſcat. Illud verò cognoſcite, quia me non modice contriſtauit, quòd maior domus veſtræ, qui petitionem epiſcopi volentis reuerti ſuſcepi, eam ſe perdidiſſe profeſſus eſt, & poſtmodum ab aduerſarijs Eccleſiæ tenebatur. Quod non negligentia, ſed venalitate eius factum arbitror. Vnde miror quia in eo culpa hanc minimè veſtra excellentia vindicauit. Sed tamen quia hoc miratus ſum, memetipſum citius reprehẽdi. Nam vbi dominus Iuſtinus conſilium præbet, qui pacem cum catholica Eccleſia non habet, ibi non poſſunt hæretici adduci. Præterea ſancti Petri Apoſtolorum principis natalitium diem in Romana ciuitate uos facere velle perhibetis. Et oramus omnipotentem Dominum vt ſua vos miſericordia protegat, & uota veſtra vos implere concedat. Sed prædictus vir eloquentiſſimus peto, vt ſimul veniat, qui ſi nó venerit, à veſtris obſequijs recedat. Vel certè ſi veſtra excellẽtia fortaſſe emergentib. cauſis venire nequiuerit, ipſe aut ſanctæ Eccleſiæ vnitati communicet, aut peto vt veſtrorum conſiliorum participes non ſint. Bonum enim virum audio, ſi peſſimi non eſſet erroris. De cauſa verò Maximi, quia importunitatem dulcedinis veſtræ iam ferre non poſſumus, quid decreuimus Caſtorio notario ſuggerente cognoſcetis.

Gregorius, Anatholio diacono Conſtan.

De his, qui ex Hyſtriæ partibus ad vnitatem fidei venerunt. Cap. 67.

Epiſt. 67. LAtores præſentium, qui de Hyſtricorum ſchiſmate ad vnitatem Eccleſiæ Deo miſerante reuerſi ſunt, multa de prauitate Epiſcoporum, qui in illis partibus ſunt, conqueruntur. Et quia ea pro re Conſtantinopolim feſtinantes tua ſibi petunt adeſſe debere ſolatia, dilectionem tuam his hortamur affatibus, vt eis ſalua ratione ſolatiari debeat atque concurrere, quatenus te opitulante & minus illic fatigari, & quod iuſtum eſt facilius valeant adipiſci.

Gregorius Brunichildæ reginæ Francorum.

De pallio Siagrio epiſcopo concedendo, & ſacris ordinibus præmio non concedendi, & de ſchiſmaticis. Cap. 5.

Epiſt. 5. QVanta in omnipotentis Dei timore excellentiæ veſtræ mens ſoliditate firmata ſit, inter alia bona, quæ agitis, etiam in ſacerdotum eius laudabiliter dilectione monſtratis, & magna nobis ſit de Chriſtianitate veſtra lætitia, quoniam quos venerantes vt famulos reuera Chriſti diligitis, augere honoribus ſtudetis. Decet enim vos excellentiſſima filia, decet tales exiſtere, vt ſubiectæ poſſitis eſſe dominatori. In eo enim timore regnum poteſtatis veſtræ & ſubiectis gentibus confirmatis, in quo timori omnipotentis Domini mentis colla ſubijciris, & vnde voſmetipſas ſeruitio creatoris ſubditis, inde vobis veſtros ſubditos ad ſeruitium deuotius obligatis. Suſceptis itaq; epiſtolis veſtris, valde nobis excellentiæ veſtræ ſtudium placuiſſe ſignamus, atque fratri, & coepiſcopo noſtro Siagrio pallium dirigere ſecundum poſtulationem veſtrã voluimus: propter quod, & ſereniſſimi domini Imperatoris, quantũ vobis diaconus noſter, qui apud eum reſpõſa Eccleſiæ faciebat, innotuit, prona volũtas, eſt, & concedi hæc omnino deſiderat, atque multa de prædicto fratre noſtro tam uobis quam etiam alijs teſtificantibus ad nos bona perlata ſunt maxime uitam eius Ioanne regionario ad nos remanente cognouimus. Et quid in fratre noſtro Auguſtino fecerit, audientes, redemptorem noſtrum benedicimus, quia eum ſacerdotis nomen etiam operibus implere ſentimus. Sed res plurimæ reſtiterunt, quæ nos hoc interim facere minimè permiſerunt. Primum ſiquidem quia is, qui palliũ ipſum venerat accepturus, ſchiſmaticorum tenetur errore implicatus. Deinde, q̃ non id ex veſtra petitione, ſed ex nobis tranſmiſſum voluiſtis intelligi. Extra hoc autem quia nec is, qui eo vti deſiderat, directa ad nos hoc ſibi largiri ſpeciali petitione poſcerat, & tantam cauſam nullo modo præbere ſine eius poſtulatione debuimus, maximè quia, & priſca conſuetudo obtinuit, vt honor pallij niſi exigentibus cauſarum meritis, & fortiter poſtulanti dari non debeat. Nos tamen ne veſtræ excellentię deſiderium ſub prætextu cuiuſdam excuſationis fortitã uideremur velle differre, dilectiſſimo filio noſtro Candido presbytero pallium prędidimus dirigendum, iniungentes ei vice noſtra congrua id debeat obſeruatione tribuere. Vnde neceſſe eſt vt ex eo opere ſupraſcriptus frater, & coepiſcopus noſter Siagrius facta cum aliquantis ſuis epiſcopis petitione hoc ſperare, atque eam prædicto debeat dare presbytero: quatenus digne eiuſdem pallij uſum cum Dei gratia valeat adipiſci. Vt ergo hæc vobis cura ante oculos creatoris noſtri in fructu ſit, Chriſtianitatis veſtræ ſolicitudo diligenter inuigilet, & nullum qui ſub regno veſtro eſt, ad ſacrum ordinem ex datione pecuniæ, vel quarumlibet patrocinio perſonarum ſeu proximitatis iure patiatur accedere: ſed ille ad epiſcopatum vel alterius ſacri ordinis officium eligatur, quem dignum,

Diſt. 100. Preſca.

dignum, vita, & mores ostenderint: ne si, quod non optamus, honor venalis fuerit sacerdotalis, Simoniaca in illis partibus hæresis, quę prima in Ecclesia prodijt, & patrum sententia damnata est, conturgat, & regni vestri, quod absit, vires imminuat. Nam graue omnino, & vltrà quàm dici põt facinus est, Spiritum sanctum, qui omnia redemit, venundare. Sed, & hoc curæ vobis sit, vt quia sicut nostis, Neophitum egregius prædicator ad sacerdotij regimen omninò vetat accedere, nullum ex laico patiamini episcopũ consecrari. Nam qualis magister erit, qui discipulus non fuerit? Aut quemadmodum ducatum gregi dominico præbeat, qui disciplinæ pastoris subditus antè non fuerit? Si cuius ergo vita talis constiterit, vt ad hunc dignus sit ordinem promoueri, prius ministerio debet Ecclesiæ deseruire, quatenus longæ exercitationis vsu videat quod imitetur, & discat quod doceat: ne fortè onus regiminis conuersionis nouitas non ferat, & ruinæ occasio de prouectis in maturitate consurgat. Qualiter autẽ se excellentia vestra erga fratrem, & coepiscopum nostrum Augustinum exhibuerit, quantamque illi sibi Deo aspirante charitatem impenderit, diuersorum fidelium relatione cognouimus, pro quo gratias referentes, diuinæ potentiæ misericordiã deprecamur, vt & hic vos sua protectione custodiat, & sicut inter homines, ita quoque & post multorum annorum tempora, in æterna faciat uita regnare. Præterea hos quos ab vnitate Ecclesiæ schismaticorum error diuocat, ad vnitatem studete concordiæ pro vestra mercede reuocare. Nam non ob aliud ignorantiæ suæ hactenus cæcitate voluuntur, nisi vt Ecclesiasticam fugiant disciplinam, & peruersè habeant, vt voluerint viuendi licentiam: quia nec quid defendant, nec quid sequantur intelligunt. Nos autem Chalcedonẽsem synodũ de qua illi sibi pestiferæ nebulas excusationis aliumunt, per omnia ueneramur & sequimur, & si quis de fide eius minuere aut addere aliquid præsumpserit, anathematizamus. Sed ita illos erroris labes imbibit, vt ignorantiæ suæ credentes vniuersalem Ecclesiam atque omnes quatuor parochias non ratione, sed malitiosa mente tantummodo refugiant; ita vt is qui ad nos à vestra excellentia missus est cum quæreret à nobis cur ab vniuersali Ecclesia separatus existeret, se ignorare profitetur. Sed neque quid diceret, neque quid aliud audiret, valuit scire. Hoc quoque pariter hortamur, vt & cęteros subiectos vestros sub disciplinæ debeatis moderatione restringere, vt idolis non immolent, cultores arborum non existant, de animalium capitibus sacrificia sacrilega non exhibeant: quia peruenit ad nos quòd multi Christianorum & ad Ecclesias occurrant, & quod dici nephas est, à culturis dæmonum non discedãt. Quoniam verò omnino Deo nostro hæc displicent, & diuisas mentes non possidet: prouidete vt ab his debeant illicitis salubriter coerceri: ne quod absit, non eis ad eremptionem, sed ad pęnã sacri fiat baptismatis sacramentum. Si quos igitur violentos, si quos adulteros, si quos fures vel alijs prauis actibus studere cognoscitis, Deum de eorum correctione placare festinate, vt super vos flagellum perfidarum gentium, quod (quantum videmus) ad multarum nationum vindictam excitatum est, nõ inducat: ne si, quod non credimus, diuinæ vltionis iracundia sceleratorum fuerit actione commota, belli pestis interimat, quos delinquentes ad rectitudinis viam Dei præcepta non reuocant. Necesse est ergo vt omni studio & oratione assidua ad Redemptoris nostri conuerti misericordiam festinemus, vbi tutus omnibus locus est, vbi magna securitas. Nam illic quẽquam solidè persistentem nec periculum conterit, nec metus exagitat. Codicem verò, sicut scripsistis, prædicto dilectissimo filio Candido presbytero uobis offerendum trãsmittimus, quia boni vestri studij esse participes festinamus. Omnipotens Deus sua vos protectione custodiat, atque à perfidis gentibus regnum vestrum sui brachij extensione defendat, vosque post longa annorum curricula ad gaudia æterna perducat.

Can. 13. q. 4. Si quos.

DE

DE IO. CONSTANTINOPOLIT.
ARROGATIONE VNIVERSALIS,

Quam appellationem, conniuente Imperatore Mauritio, aut etiam probante, grauiſſima interminatione Pelagij Secundi, non deterritus, adhuc retinebat.

Gregorius, Ioanni epiſcopo Conſtãtinopolitano.

De pace ſanctæ Eccleſiæ ab eo per vniuerſale nomen turbata. De Synodo per Pelagium Papam caſſata. Exemplum proponit diaboli contra Deum ſuperbientis. Et de ſuperbia eius nimia. Cap. lxxxij.

Epiſt. 38. LO tempore quo fraternitas veſtra in ſacerdotalẽ honorem prouecta eſt, quantam Eccleſiarum pacem atque cõcordiam inuenerit, recolit. Sed quo auſu, quove tumore neſcio, nouum ſibi conata eſt nomen arripere, vnde omnium fratrũ corda potuiſſent ad ſcandalum peruenire. Quia in re vehementer admiror, quia nõ ad eẽdẽ uenire potuiſſes, fugiſſe uelle te memini. Quem tñ adeptũ ita exercere deſideras, ac ſi ad eũ ambitioſo deſiderio concurriſſes. Qui enim indignum te eſſe fatebaris, vt epiſcopis dici debuiſſes, ad hoc quandoque perductus es, vt deſpectis fratribus, epiſcopus appetas ſolus vocari. Et quidem hac de re ſanctæ memoriæ deceſſoris mei Pelagij grauia ad ſanctitatem veſtram ſcripta tranſmiſſa ſunt. In quibus ſynodi quæ apud uos de fratris quõdam & conſacerdotis noſtri Gregorij cauſa congregata eſt, propter nephandum elationis uocabulum, acta diſſoluit: & archidiaconum quem iuxta morem ad veſtigia dominorum tranſmiſerat, miſſarum uobiſcum ſolennia celebrare prohibuit. Poſt eius uerò obitum, cùm indignus ego ad Eccleſiæ regimen adductus ſum, & ante per alios reſponſales meos, & nunc per communem filium meum Sabinianum diaconẽ alloqui fraternitatem veſtram, vt à tali ſe præſumptione compeſceret, nõ equidem ſcripto, ſed nudo ſermone curaui. Et ſi emendari nollet, eum miſſarum ſolennia cum fraternitate veſtra celebrare prohibui, ut ſanctitatem ueſtram prius ſub quadã verecũdię reuerẽtia pulſarẽ: quatenus ſi emẽdari nephãdus, ac ꝓphanus tumor uerecundè non poſſet, tunc ad ea debuiſſet, quæ ſunt diſtricta, atque canonica peruenirí. Et quia reſecãda uulnera prius leui manu palpanda ſunt: rogo, depræcor, & quanta poſſum dulcedine expoſco, vt fraternitas veſtra cunctis ſibi adulantibus, atq; erroris nomen deferentibus contradicat, nec ſtulto ac ſuperbo uocabulo appellari cõſentiat. Verè enim flẽs dico, atque ex intimo viſcerum dolore peccatis meis reputo, quòd illæ meus frater nunquiſque ad humilitatem reduci nõ ualuit: qui ad hoc in epiſcopatus gradu conſtitutus eſt ut aliorum aĩas ad humilitatem ꝓducat, quòd illæ, qui ueritatem docet alios, ſemetipſum docere, nec me quoque depræcante conſenſit. Perpende rogo, quia in hac præſumptione temeraria pax totius turbetur Eccleſiæ, & gratiæ contradicit communiter oĩbus effuſæ. In qua nimirum ipſe tantum creſcere poteris, quãtum penes temetipſum decreueris. Tantoq; maior efficeris, quanto te à ſuperbi, & ſtulti uocabuli vſurpatione reſtringis. Atq; in tantum proficis, in quantum tibi non ſtudueris derogãdo fratribus arrogare. Humilitatem ergo frater chariſſimæ totis uiſceribus dilige, ꝑ quã cunctorum fratrum concordia, & ſanctæ uniuerſalis Eccleſiæ unitas ualeat cuſtodiri. Certè Paulus Apoſtolus cùm audiret quoſdam dicere: Ego ſum Pauli, ego Apollo, ego vero Cephæ: hanc dilacerationem corporis dominici, per quam membra eius aliis quodammodo ſe capitibus ſociabant, uehementiſſimè perhorreſcens exclamauit, dicens: Nunquid Paulus pro uobis crucifixus eſt, aut in nomine Pauli baptizati eſtis? Sic ergo illæ membra dominici corporis certis extra Chriſtum quaſi capitibus, & ipſis quidem Apoſtolis ſubijci particulariter euitauit: tu quid Chriſto, uniuerſalis, ſcilicet Eccleſiæ capiti in extremi iudicii es dicturus examine, qui cuncta eius membra tibimet conaris uniuerſalis appellatione ſupponere? Quis rogo in hoc tam peruerſo uocabulo, niſi illæ ad imitandum proponitur, qui deſpectis Angelorum legionibus ſecum ſocialiter conſtitutis, ad culmen conatus eſt ſingularitatis erumpere, ut & nulli ſubeſſe, & ſolus omnibus præeſſe uideretur? Qui etiam dixit: In cœlum conſcendam, ſuper aſtra cœli exaltabo ſolium meum. Sedebo in monte teſtamẽti in lateribus Aquilonis. Aſcendam ſuper altitudinem nubium, ſimilis ero altiſſimo. Quid enim fratres tui omnes uniuerſalis ecclẽtiæ epiſcopi, niſi aſtra cœli ſunt? Quorum uita ſimul, & lingua inter peccata, erroresq; hominum quaſi inter noctis tenebras lucẽt.

1. Cor. 1.

Eſa. 14.

Digitized by Google

Quibus dum cupis temetipsum vocabulo elationis præponere, eorumque nomen tui comparatione calcare: quid aliud dicis, nisi in cœlum conscendam: super astra cęli exaltabo solium meum? An non vniuersi episcopi nubes sunt, qui & verbis prædicationis pluunt, & bonorum operum luce coruscant? Quos dum vestra fraternitas despiciens, sub se premere conatur: quod aliud dicit nisi hoc, quod ab antiquo hoste dicitur, Ascendam super altitudinem nubium? Quę cuncta ego cùm flens conspicio, & occulta Dei iudicia pertimesco augentur lachrymæ, gemitus se in meo corde non capiunt, quòd ille vir sanctissimus dñs Ioannes, tantæ abstinentiæ, atque humilitatis, suorum familiarium seductione linguarum ad tantam superbiam erupit, ut in appetitu peruersi nominis illi esse conetur similis, qui dum superbè esse similis Deo voluit, etiam donatæ similitudinis gratiam amisit, & ideo veram beatitudinę perdidit, quia falsam gloriā quę: fuit. Certè Petrus apostolus primū membrū sanctæ, & vniuersalis Ecclesię, est Paulus, Andreas, Ioannes, qnid aliud quàm singularitū sunt plebium capita: Et tñ sub vno capite omnes membra sunt Ecclesiæ. Atque vt cuncta breui cingulo locutionis astringā: sancti ante legē, sancti sub lege, sancti sub gratia, oēs hi perficiētes corpus Dñi in mēbris sunt Ecclesiæ constituti, & nemo se vnquā vniuersalē uocare voluit. Vestra autē sanctitas agnoscat quātū apud se tumeat, quæ illo nomine vocari appetit, quo vocari nullus præsumpsit, qui veraciter sanctus fuit. Nunquid nā, sicut vestra sanctitas nouit, per venerādum Chalcedonense Concilium huius Apostolicæ sedis antistites, cui Deo disponēte deseruio, vniuersales oblato honore vocati sunt? Sed tamen nullus vnquam tali vocabulo appellari voluit, nullus sibi hoc temerarium nomen arripuit: ne si sibi in pōtificatus gradu gloram singularitatis arriperet, hanc omnibus fratribus denegasse videretur. Sed hęc scio, quia uestræ sanctitati ab illis oriuntur, qui nobis deceptiosa familiaritate deseruiūt cōtra quos peto, ut uestra fraternitas solerter inuigilet, nec se eorum uerbis fallendum præbeat. Tanto enim maiores hostes credēdi sunt, quanto magis laudibus adulātur. Relinque tales, & si omnino decepturi sunt, saltem terrenorum hominum, & non sacerdotum corda decipiant. Sine mortuos sepelire mortuos suos. Vos autem cum propheta dicite: Auertantur statim erubescentes, qui dicunt mihi, Euge euge. Et rursus: Oleum autem peccatoris non impinguet caput meū. Vñ & bene quidā sapiēs admonet: Multi sint pacifici tui, cōsiliarius aūt sit unꝰ tibi de mille. Corrūpūt enim bonos mores colloquia mala. Antiquus.n. hostis corrobustum irrūpere non ualet, subiectas ei infirmas personas quærit, & quasi contra alta mœnia scalis appositis ascēdit. Sic Adam per subiecta mulierem decepit. Sic beato Iob cùm filios occidit, infirmā mulierē reliquit: ut quis eius cor per se minimè poterat, saltē si posset per mulieris uerba penetraret. Quicunq; ergo iuxta uos infirmi, ac seculares sunt. in sua semper persuasione, atq; adulatione frāgātur: quia īde æternas Dei inimicitias pariunt, unde ipsi peruersi amatores uident. Certè olim clamabatur per apostolum Ioānē: Filioli, nouissima hora est, secundum quod Christus prędixit. Pestilētia & gladius per mundum sæuit, gēres insurgunt gētibus, terra concutit, orbis cum habitatorib⁹ suis terra dehiscēte sorbet. Oīa enim q̄ prædicta sunt, fiunt. Rex superbiæ prope est, & quod dici nephas est, sacerdotum est pręparatus exitus: quia ceruici militant elationis, qui ad hoc positi fuerant, ut ducatum præberent humilitatis. Sed hac in re, ēt si nostra lingua minime contradicat, illius uirtus cōtra elationē in ultione erigitur, qui superbiæ uitio per semetipsum specialiter aduersatur. Hinc enim scriptum est: Deus superbis resistit, humilibus autē dat gratiam. Hinc rursus dī: Immundus est apud Deum, qui exaltat cor. Hinc cōtra superbientem hominē scriptum est: Quid superbis terra, & cinis? Hinc per semetipsam ueritas dicit: Oīs qui se exaltat humiliabitur. Quæ ut nos ad niā uitæ per humilitatē reduceret, in semetipsa dignata est, quod nos admonet, demonstrare, dicens: Discite à me quia mitis sum, & humilis corde. Ad hoc nāq; unigenitꝰ Dei filius formā infirmitatis nr̄æ suscepit: ad hoc inuisibilis, nō solum uisibilis, sed etiam despectus apparuit ad hoc cōtumeliarum ludibria, illusionum probra passionum tormenta toleauit, ut superbum non esse hominem doceret humilis Deus. Quanta igitur humilitatis uirtus est, propter quam solam ueraciter edocendam, is qui sine æstimatione magnus est, usq; ad passionem mortis factus paruus? Quia enim originem perditionis nostræ se præbuit superbia diaboli, instrumentum redemptionis nostræ inuenta est humilitas Dei. Hostis quippe noster inter omnia conditus, uideri supra omnia uoluit elatus. Redemptor autem noster magnus manens supra omnia, fieri inter omnia dignatus est paruus. Quid ergo nos episcopi dicimus, qui honoris locum ex redemptoris nostri humilitate suscepimus & tamen superbiam hostis ipsius imitamur? Ecce: nouimus creatorem nostrum de sue celsitudinis culmine, ut humano generi daret gloriam, descendisse: & nos de infimis creati, de fratrum minoratione gloriamur. Humiliauit se usque ad nostrum puluerem Deus, & in cœlos os suum ponit, & super terram linguā pertransit puluis humanus, & non erubescit: nō metuit extolli homo putredo, & filius hominis uermis. Reducamus ad animum frater charissime

Gen. 3.
Iob. 1.
1. Ioan. 2.
Iac. 4.
Eccl. 10.
Luc. 14. 18.
Mat. 11.
Luc. 9.
Psal. 69.
Psal. 140.
Eccle. 6.
1. Cor. 15.
Iob. 25.

hoc

hoc quod per ſapientiſſimũ Salomonem dr:
Eccl.32. Ante tonitruũ præibit coruſcatio, & ante ruinã exaltabitur cor. Vbi è diuerſo ſubiungitur, Ante gloriam humiliabitur. Humiliemur ergo mente, ſi ad ſolidã conamur uenire celſitudinẽ. Nequaquã per elationis fumũ oculi cordis obſcurentur: qui tãto magis excreuerit, tanto celerius euaneſcit. Penſemus
Matt. 5. quid nos pręcepta admoneant redemptoris
Eſa. 66. noſtri dicentis: Beati pauperes ſpiritu, quĩ ipſorũ eſt regnum cœlorum. Hinc ẽt per ꝓphetam dicit: Super quem requieſcet ſpiritus meus, niſi ſuper humilẽ & quietũ, & tremẽtẽ ſermones meos? Certè cùm Dñs ad humilitatis uiam adhuc infirmantia diſcipulorum corda reduceret, dixit: Si quis uult inter
Mat.20. Mat.10. uos primus eſſe, erit omniũ minimus. Qua in re aperte cognoſcitur, quoniam ille veraciter ſublimis eſt, qui in ſuis cogitationibus humiliatur. Formidemus ergo in illorũ numerum adſcribi, qui primas in ſynagogis cathedras quærunt, & ſalutationis in foro, &
Mat.23. vocari ab hominibus Rabbi. Quo contra diſcipulis Dominus dicit: Vos autem nolite uocari Rabbi. Vnus aũt magiſter veſter eſt,
14 uos autem oẽs fratres eſtis. Et patrem nolite vocare uobis ſup terrã: unus eſt enim pater veſter. Quid ergo frater chariſſime in illo terribili examine veniẽtis iudicis dicturꝰ es, qui non ſolum pater, ſed ẽt generalis pater in mundo vocari appetis? Caueatur ergo malorum praua ſuggeſtio, fugiatur omnis i-
8.11. Matt. 18. ſtigatio diaboli. Oportet quidẽ vt veniãt ſcandala: verũtñ uæ homini illi per quẽ ſcandalum venit. Ecce ex hoc nephãndo elationis vocabulo Eccleſia ſcinditur. Fratrũ omnium corda ad ſcandalum prouocantur. Nunquid
Ibidem. nam mente excidit, quod veritas dicit: Qui ſcandalizauerit vnũ de puſillis iſtis qui in me credunt, expedit ei vt ſuſpendatur mola aſinaria in collo eius, & demergiatur in ꝓfundum maris? Scriptum verò eſt: Chari-
1.Cor.13 tas non quærit quæ ſua ſunt. Ecce veſtra fraternitas ſibi arrogat etiã aliena. Rurſus ſcri-
Rom. 12. ptum eſt: Honore inuicem prænenientes. Et tu conaris eũ oĩbus tollere, quẽ tibi illicitè deſideras ſingulariter vſurpare. Vbi eſt frater chariſſimè quod ſcriptum eſt: Pacem habere cũ omnib. & ſanctimoniã, ſine qua ne-
Ibidem. mo videbit Deũ? Vbi eſt quod ſcriptũ eſt: Bea-
Matt.5. ti pacifici, quoniam filij Dei uocabunt? Cõſiderare nos conuenit, ne qua radix amaritudinis ſurſum germinans impediat, & per illã coinquinentur multi. Quod tamen ſi cõſiderare negligimus, contra tantæ elationis tumorem iudicia ſuperna vigilabunt. Et nos quidem in quos talis tantaq; per auſum nepharium culpa, cõmittitur, ſeruamus qđ veri-
Matt. 18. tas præcẽpit: Si peccauerit in te frater tuus, vade, & corripe eum inter te & ipſum ſolũ. Si te audierit, lucrauus eis fratrem tuum. Si autem te non audierit, adhibe tecum adhuc vnum vel duos, ut in ore duorum uel trium teſtium ſtet omne uerbum: quòd ſi nõ audierit eos, dic Eccleſiæ. Si autẽ Eccleſiã non audierit, ſit tibi ſicut ethnicus & publicanus. Ego itaq; per reſponſales meos ſemel & bis verbis humilibus hoc quod in tota Eccleſia peccatur corripere ſtudui: nunc per me ſcribo. Quicquid facere humiliter debui, non omiſi. Sed quia in mea correptione deſpicior, reſtat vt Eccleſiã debeã adhibere. Hæc itaque dicẽs, oĩpotens Deus fraternitati vr̃æ indicet, quanto circa uos amore conſtrigor: quãtũq; in hac cã nõ cõtra vos, ſed ꝓ vobis lugeo. In qua tñ præceptis Euangelicis, inſtitutionib. canonum, utilitatibus fratrũ perſonam pręponere nõ poſſum, nec eius quem multum amo. Scripta aũt ſanctitatis veſtræ dulciſſima atq; ſuauiſſima de cauſa presbyterorum Ioannis & Athanaſij ſuſcepi, de qua vobis in ſubſequentibus Dño adiuuante reſpondebo: quia ſub tantis tribulationibus circunfuſus Barbarorum gladijs premor, vt non dico multa tractare, ſed mihi reſpirare vix liceat.

Gregorius, Mauricio Auguſto.
De Ioanne epiſcopo Conſtantinopolitano, qui ſibi vniuerſale nomen arripuit. Et de peruerſitate epiſcoporum. Cap. lxxvi.

Epiſt. 32. PIISSIMVS atq; à Deo conſtitutus dñs nr̃, inter cęteras anguſtorũ ponderũ curas, conſeruandæ quoque ſacerdotali charitati rectitudine ſtudij ſpiritalis inuigilat: videlicèt piè veraciterq; conſiderans neminẽ poſſe rectè terrena regere, niſi nouerit diuina tractare, pacẽq; reipublicæ ex vniuerſalis Eccleſia pace pendere. Quæ enim ſerenitſſime domine virtꝰ humana, quòdq; carnei robur brachij cõtra veſtri Chriſtianiſſimi culmen imperij irreligioſas præſumeret manꝰ erigere, ſi ſtuderet concors ſacerdotum mẽs redẽptorem ſuum pro vobis atque vt oportebat meritis exorare? Aut quis ferociſſimæ gentis gladius in necem fideliũ tanta crudelitate graſſaretur, niſi noſtra vita qui ſacerdotes nominamur, & non ſumus, à prauiſſimis grauaretur operibus? Sed dũ nos competẽtia nobis relinquimus, & nobis ĩcõpetẽtia cogitamus, peccata noſtra barbaricis viribꝫ ſociamus, & culpa noſtra hoſtiũ gladios exacuit, quæ reipublicæ uires grauat. Quid aũt dicturi ſumus, qui populum Dei cui indignè præſumens peccatorũ noſtrorũ onerib. præmimus? qui ꝓ per linguã prædicamus, per exẽpla deſtruimus, qui iniqua docemus operibus, & ſola voce ea quæ ſunt iuſta ꝓtẽdimus? Oſſa ieiunijs atterũtur, & mente turgemus. Corpus deſpectis ueſtibus tegit, & elatione cordis purpurã ſuperamus. Iacemus in cinere, & excelſa reſpicimus. Doctores humiliũ, duces ſuperbiæ, ouina facie, lupinos dẽtes abſcõdimus. Sed quis horũ finis eſt, niſi ꝓ hominibus ſuademus, Deo anſe manifeſti ſumus? Quãobrẽ prouidentiliuẽ

pijſſimus dominus noſter ad compeſcẽdos bellicos motus pacem quærit Eccleſiæ, atque ad huius compagem ſacerdotũ dignatur corda reducere. Quod quidem ego opto, atque quantum ad me attinet, ſereniſſimis iuſſionib. obedientiam præbeo. Quia verò non cauſa mea, ſed Dei eſt, & quia non ſolus ego, ſed tota turbatur Eccleſia, quia pię leges, quia venerandæ ſynodi, quia ipſa Domini noſtri Ieſu Chriſti mandata ſuperbi atque pompatici cuiuſdam ſermonis inuẽtione turbantur: pijſſimus dominus locũ ſecet vulneris, atq; reſiſtentem ęgrum auguſtę authoritatis vinculis conſtringat. Adſtringẽdo eum, ſtatum reipublicæ ſubleuatis: & dum alia reciditis, de regni veſtri prolixitate tractatis. Cunctis enim Euangeliũ ſcientib. liquet, quòd voce dominica ſancto, & omniũ Apoſtolorũ Petro principi apoſtolo, totus Eccleſię cura cõmiſſa eſt. Ipſi quippe dicitur: Petre amas me? paſce oues meas. Ipſi dicit: Ioan. 21. Ecce Satanas expetijt cribrare vos ſicut triticũ, & ego pro te rogaui Petre, vt non deficiat Luc. 22. fides tua, & tu aliqñ conuerſus cõfirma fratres tuos. Ipſi dicitur: Tu es Petrus, & ſuper Mat. 16. hanc petrã ædificabo Eccleſiam meã, & portæ inferi non pręualebunt aduerſus eam. Et tibi dabo claues regni cœlorum, & quodcunque ligaueris ſuper terrã erit ligatũ & in cœlis, & quodcunque ſoluẽris ſuper terrã, erit ſolutũ & in cęlis. Ecce claues regni cœleſtis accipit, poteſtas ei ligandi & ſoluendi tribuitur. Cura ei totius Eccleſiæ, & principatus committitur, & tamen vniuerſalis Apoſtolus non vocatur, & uir ſanctiſſimus conſacerdos meus Ioãnes vocari vniuerſalis epiſcopus conatur. Exclamare compellor ac dicere: O tempora, ò mores. Ecce cuncta in Europę patribus Barbarorum iuri ſunt tradita. Deſtructæ vrbes, euerſa caſtra, depopulatæ prouinciæ, nullus terrã cultor inhabitat. Sæuiũt, & dominant quotidie in necem fideliũ cultores idolorum, & tamen ſacerdotes qui in pauimento & cinere flẽtes iacere debuerunt, vanitatis ſibi nomina expetunt, & nouis ac prophanis vocabulis gloriantur. Nunquid ego hac in re pijſſime domine propriã cauſam defendo? Nunquid ſpecialem iniuriam vindico? & non magis cauſam omnipotentis Dei, & cauſam vniuerſalis Eccleſię? Quis eſt iſte qui contra ſtatuta Euangelica, contra canonum decreta, nouum ſibi vſurpare nomen præſumit? Vtinã vel ſine aliorũ imminutione vn⁹ ſit, qui vocari appetit vniuerſalis. Et certè multos Cõſtãtinopolitanæ Eccleſiæ in hæreſeos uoraginem incidiſſe nouimus ſacerdotes, & nõ ſolum hæreticos, ſed ẽt hęreſiarchas factos. Inde quippe Neſtori⁹, qui mediatorem Dei & hominum Ieſum Chriſtum duas eſſe perſonas exiſtimãs: quia Deũ fieri hominẽ potuiſſe nõ credidit, vſque ad Iudaicã perfidiã erupit. Inde Macedoni⁹, qui cõſubſtantialem Patri & Filio Spiritum ſanctũ Deum eſſe denegauit. Si igitur illud nomẽ in ea Eccleſia ſibi quiſquam arripuit, quod apud bonorũ omniũ iudiciũ fuit: vniuerſa ergo Eccleſia, qd abſit, à ſtatu ſuo corruit, quãdo is qui appellat vniuerſalis, cadit. Sed abſit a cordibus Chriſtianorum nomen iſtud blaſphemię, in quo oĩum ſacerdotum honor adimitur, dum ab vno ſibi dementer arrogatur. Certè ꝑ beati Petri Apoſtolorum Principis honore ꝑ venerandã Chalcedonẽſem ſynodum Romano Pontifici oblatũ eſt. Sed nullus eorũ unquã hoc ſingularitatis uocabulum aſſumpſit, nec uti conſenſit, ne dũ priuatũ aliquid daret vni, honore debito ſacerdotes priuarentur vniuerſi. Quid eſt ergo ꝙ nos huius vocabuli gloriam & oblatã non quærimus, & alter ſibi hanc arripere ẽt non oblatã ꝓſumit? Ille ergo magis eſt pijſſimorũ dñorum præceptione flectendus, qui ꝑceptis canonicis obedientiã ꝓbere contemnit. Ille coercendus eſt, qui ſanctæ vniuerſali eccleſiæ iniuriam facit, qui corde tumet, qui gaudere de nomine ſingularitatis appetit, qui honori quoq; imperij veſtri ſę ꝑ priuatum uocabulum ſuperponit. Ecce oẽs hac de re ſcandalum patimur. Ad uitã ergo rectam reuertatur author ſcãdali, & omnia ſacerdotũ iurgia ceſſabunt. Ego enim cunctorum ſacerdotum ſeruus ſum, inquantum ipſi ſacerdotaliter uiuunt. Nam qui cõtra oĩpotentem Dñm per inanis gloriæ, tumorem, atq; cõtra ſtatuta patrum ſuã ceruicem erigit, in oĩpotẽti Dño cõfido, quia meam ſibi nec cũ gladijs flectit. Quid aũt nuper in hac urbe ex huius auditu uocabulũ geſtũ ſit, Sabiniano diacono ac rñſali meo ſubtilius indicaui. Cogitet ergo dñorum pietas de me proprio ſuo, quẽ ſpecialiter ꝑ cæteris ſemper fouit atq; contiuit, qui & uobis obedientiã præbere deſidero, & tñ de mea negligentia reperiri reus in ſuperno tremẽdoq; iudicio ptimeſco. Ac ſecundũ petitionem prædicti Sabiniani diaconi, aut pijſſimus dñs ipſum dignet iudicare negocium, aut ſępe nominatũ virũ, ut ab hac tandem intentione ceſſet, deflectere. Si ergo iudicio pietatis ueſtræ iuſtiſſimo, vel clemẽtibus admonitionibus ceſſerit, omnipotenti Deo gratias referimus, atque de cõceſſa per uos omni Eccleſiæ pace gaudemus. Sinautẽ in eadem diutius cõtentione perſtiterit, hac de re iam ueritatis ſententiã certã tenemus, quæ ait: Oĩs qui ſe exaltat, humiliabitur. Et rurſus ſcriptum eſt: Ante ruinam exaltabit̃ cor. Ego autem dominorum iuſſionibus obedientiã præbens, prædicto cõſacerdoti meo & dulciter ſcripſi, & humiliter, ut ab hac inanis gloriæ appetitione ſeſe emendet admonui. Si igitur me audire uoluerit, habet deuorum fratrem. Si verò in ſuperbia perſiſtit, iã quid aſſequatur aſpicio, quia illũ ſibi aduerſarium inuenit, de quo ſcriptum eſt: Deus ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat gratiã.

Luc. 14. & 18. Prou. 16.

Iacob. 4.

Grego-

Gregorius, Eudoxio episcopo Alexandrino, & Anastasio episcopo Antiocheno.

De respõsalibus Cyriaci episcopi, in causa fideicommissorũ. De suo diacono cũ eo nõ processuro. De damnatione Eudoxij sibi incognita. De historia Sozomeni, ab Apostolica sede reprobata. De anima Adæ, quòd i peccato mortua est. Dicit quoque eum per pœnitentiam saluatum. Et quòd diabolus cor hominis ingreditur. Cap. cxcv.

Epist. 31. CHARITAS qua vobis valde constrictus sum, tacere, me minimè permittit, vt sanctitas vestra quæcunque apud nos aguntur agnoscat, & falsis rumoribus non decepta, suæ iustitiæ atque rectitudinis uiã, sicut perfectè cœpit, perfectius teneat. Responsales siquidem fratris, & coepiscopi nostri Cyriaci venientes, eius ad me synodicã detulerunt epistolam. Et quidem inter nos, & ipsum sicut vestra beatitudo nouit, ꝓpter appellationem prophani nominis est grauis discordia, sed in causa fidei transmissos responsales eius existimaui esse suscipiẽdos, ne culpa elationis quo in Constantinopolitana Ecclesia penè contra omnes sacerdotes exorta est, dissensionem fidei, & rixam Ecclesiasticæ faceret vnitati. Eosdem verò responsales, quia hoc omnino humiliter præcabantur, missarum solennia me cũ celebrare feci, quia sicut, & sereniſſimo domino Imperatori nostro, intimare studui, responsales fratris, & consacerdotis nostri Cyriaci mihi communicare debuerũt, quia authore Deo in elationis errorem non occidi. Meus verò diaconus cum prædicto fratre nostro Cyriaco missarum solennia celebrare non debet, quia per prophanum uocabulum culpam superbiæ aut commisit, aut sequitur: ne si, quod absit, procedit, ei in tali elatione posito, vanitatem stulti nominis confirmare videamur. Eundem verò fratrem admonere studui, vt se a tali elatione corrigat, quia si hanc nõ correxerit, pacem nobiscũ nullo modo habebit. Præterea idẽ frater noster omnia in suis synodicis catholicè, Deo autore, locutus est. Quendam uerò Eudoxium damnauit, quem neq; in synodis damnatũ inuenimus, neque à decessorib. eius in suis synodis reprobatũ. Et canones quidem Cõstantinopolitani Cõcilij Eudoxianos dãnãt, sed quis fuerit eorum autor Eudoxius, minimè dicunt. Romana autem Ecclesia eosdem canones uel gesta synodi illius hactenus nõ habet, nec accipit, in hoc autem eãdem synodum accepit, qđ est per eam contra Macedonium definitũ. Reliquas vero hæreses quæ illic memoratę sunt, ab alijs iam patribus damnatas reprobat. De Eudoxianis verò nihil hactenus agnouit. In historia autem Sozomeni, de quodam Eudoxio qui Cõstantinopolitanæ Ecclesię epũ arripuisse dicit, aliqua narrantur. Sed ipsam quoque historiã sedes Apolica recipere recusat, quoniã multa mentitur, & Theodorum Monsuestiæ nimiũ laudat, atq; vsq; ad diẽ obitus sui magnũ doctorẽ ecclesiæ fuisse, perhibet. Restat ergo vt si quis illam historiam recipit, synodo quę pię memoriæ Iustiniani temporibus, de tribus capitulis facta est, cõtradicat. Qui verò huic contradicere non valet, illam historiam necesse est vt repellat. In Latina verò lingua de hoc Eudoxio nũcusque, neque in Philastro, neque in beato Augustino, qui multa de hereticis conscripserũt, neque in alijs patribus aliquid inuenimus. Charitas igitur vestra si quis apud Græcos probatorum patrum de eo sermonem fecit, suis mihi epistolis innotescat. Præterea ante trienniũ, cogente causa monachorum Isauriæ, qui hæretici accusabantur, satisfaciens mihi quondam frater, & consacerdos meus dominus Ioannes literas misit, quibus nitebatur ostendere eos Ephesinę synodi diffinitionib⁹ contra dixisse, & velut ex eadem synodo certa nobis quibus ipsi obsisterent capitula destinauit. Inter alia autem scriptum illic continebatur, de Adæ anima, quia in peccato mortua nõ fuerit, eo ꝙ diabolus in cor hominis nõ ingrediebat, & si qs hoc dixisset, anathema esset. Quæ cùm mihi relata fuissent, valde cõtristatus sum. Si enim Adæ, qui primus peccauit, aĩa in peccato mortua nõ est, qũo de ligno vetito ei dictũ est: In quacũq; & die comederitis ex eo, morte moriemini? & ecce comedit Adã & Eua de ligno vetito, & tñ in carne sua vltra nõgentos annos postmodũ uixerunt. Constat itaque quia in carne non est mortuus. Si ergo in anima mortuus non est, quod dici nephas est falsam sniam de illo protulit Deus qui dixit, quia qua die comederet, moreret. Sed abiit hic error, absit a vera fide. Nos enim primum hominẽ qua die peccauit, anima mortuũ dicim⁹, atque per hunc omne genus humanũ in hac mortis & corruptionis pœna damnatũ. Per ſm verò hominẽ & modò à morte animæ, & postmodũ ab omni corruptione carnis in æterna sesurrectione liberari nos posse cõfidimus. Sicut aũt & ꝓdictis rãtalib. diximus: Adæ animam in peccato mortuã dicimus, non à substantia viuendi, sed à qualitate uiuendi. Quia enim aliud est substantia, atque aliud qualitas, non est eius anima ita mortua, vt non esset, sed ita mortua, vt beata non esset. Qui tamen Adã postmodum per pœnitẽtiã ad vitam redijt. Quòd verò diabolus cor hominis ingrediatur, in Euangelio creditur, non negatur. ibi enim scriptum est: Et post buccellam introiuit in eum Satanas. Et rursus ibi dicitur. Cùm diabolus iã se misisset in cor Iudæ, vt traderet eũ Iudas. Hoc autẽ qui negat, in Pelagianam hęresim cadit. Quia ergò pericrutãtes Ephesinam synodum, nihil in ea tale inuenimus

Gen. 2.

Ioan. 14.

contineri, de Rauennati quoque Eccleſiæ uetuſtum valde codicem eiuſdem ſynodi ad nos deferri fecimus,& ad ſynodum quam habebamus, eũ ita cõcordare inuenimus,vt in nullo diſcre pareт,& nihil aliud continet in definitione anathematis & reprobationis,niſi quòd duodecim capitula beatæ memoriæ Cyrilli reprobant.Hãc autem totam rationem multo latius ſubtiliusque prædictis reſponſalibus eius in præſenti poſitis reddidimus, atque ei pleniſſimè ſatisfecimus. Igitur ne vel hæc,vel aliqua ſimilia illic ſurrepant quæ ſanctam Eccleſiam ſcandalizent,neceſſe nobis fuit hæc ipſa ſanctitati veſtræ indicare. Et quamuis te fratrem & coepiſcopum noſtrum Cyriacum nouerimus orthodoxum, tamen propter alios cauti eſſe debemus, vt antequam ad publicum prodeant errorum ſemina conculcentur. Scripta autem veſtræ ſanctitatis communi filio Sabiniano diacono veniente ſuſcepi.Sed quia harum lator,iam ad egrediẽdum paratus,retineri nũ potuit, ad hæc reſponſali meo diacono veniente reſp õdebo.

Gregorius, Cyriaco epiſcopo Conſtantinopolitano.

De ſubmouendo prophano vocabulo. Cap.cxcij.

Epiſt. 28. SCripta beatitudinis veſtræ ſuſcepimus, quæ nobis non linguæ,ſed animę verba loquebantur. Aperiebant etenim mentem, quæ tamen mihi clauſa non erat, quia per memetipſum ſuauitatis ipſius experimentum tenebã. Vnde omnipotenti Deo inceſſanter gratias refero,quia ſi erga nos in corde noſtro uirtutum mater charitas permanet,bonorum operum ramos nũquã amittitis,quia ipſam bonitatis radice tenetis. Oportet ergo ut mihi atq; omnibus fratribus veſtris eius charitatis pulchritudinẽ in hoc primùm opere mõſtretis, ut verbum ſuperbiæ, per quod graue ſcandalum in Eccleſijs generatur,auferre feſtinetis,hoc modis omnibus implentes,quod ſcriptum eſt: Sollici-
Eph. 4. 1. Tim. 5. ti ſeruare vnitatem ſpiritus ĩ uinculo pacis. Et rurſus: Nullam occaſionem dare aduerſario maledicti gratia. Tunc enim oſtenſa charitas vera eſt, ſi per typum ſuperbiæ inter nos ſchiſma non fuerit.Ego enim Ieſum teſtem inuoco in anima mea,quia à ſummo vſque ad vltimum nulli hominum dare ſcãdali occaſionem uolo. Omnes magnos eſſe, & honorabiles cupio, quorum tamen honor honori oĩpotentis Dei non detrahat. Nam quiſquis ſe contra Deum honorari appetit,mihi honorabilis nõ eſt.Sed ut cognoſcatis quam erga veſtram beatitudinem habeam voluntatem, dilectiſſimum filium meum Anatholium diaconem ad pijſſimorum dominorum veſtigia tranſmiſi, qui eorum pietati ac ueſtrę fraternitati ſatisfaciat quia nulli in hac cauſa nocere appeto, ſed humilitatem Deo placitam,& ſanctæ Eccleſiæ concordiam cuſtodire.Et quia hoſtis oĩpotentis Dei Antichriſtus iuxta eſt, ſtudioſè cupio ne proprium quid inueniat non ſolum in moribus,ſed ẽt nec in uocabulo ſacerdotum.Ea ergo quæ nouo modo introducta ſunt,ipſo ordine quo illata ſunt, auferãtur,& pax in Domino liberata permanebit. Nã quæ erit inter nos dulcedo,quę charitas ſi noſmetipſos voce refouemus,& reb.pũgimus?Hoc ergo veſtra ſanctitas agat,vt bona q̃ dicitis, mos in cordis medula ſentiamus, quatenus dũ in vnanimitate corda fuerint ſacerdotum,pro pijſſimorum dñorum uita deprecantes tãto citius exaudire mereamur quãto & oſtones ueſtras ante Dei oculos pax illuminat, & diſcordię macula nõ obſcurat.

Gregorius, Euſebio Theſſalonicenſi, aliiſq; compluribus Epiſcopis.

De ſuperbia Ioannis Epiſcopi Conſtantinopolitani, & Cyriaci.
Cap. lxix.

SVſcepti regiminis cura conſtringimur of- Epiſt. 69.
ficij noſtri ſollicitudinẽ uigilanter extendere,& fratrum noſtrorum animos ſermone admonitionis inſtruere,vt nec ignorãtes præſumptio praua decipere,nec ſcientes diſſimulatio quædam valeat excuſare.Cognoſcat ſiquidem fraternitas veſtra,Ioannem quõdam Conſtantinopolitanę ciuitatis antiſtitẽ,contra Deum,cõtra pacem Eccleſiæ, in omnium deſpectum & iniuriam ſacerdotũ, modeſtiæ ac menſuræ ſuæ terminos exceſſiſſe, & illicita in ſynodo ſuperbum ac peſtiferum Oecumenicum,hoc eſt vniuerſalis ſibi vocabulum vſurpaſſe.Quod beatæ recordationis Pelagius deceſſor noſter agnoſcens omnia geſta eiuſdem ſynodi,præter illa quæ illic de cauſa venerandę memorię Gregorij Epiſcopi Antiocheni ſunt habita, valida omnino diſtrictione caſſauit, diſtrictiſſima illum increpatione corripiens, vt ſe à nouo & temerario ſuperſtitionis nomine cohiberet,adeò ut ſuum illi diaconem,niſi tantũ nephas emendaret,procedere prohiberet.Cuius nos rectitudinis zelo per omnia inhærentes, ſtatura ipſius ſine refragatione Deo protegente ſeruamus,quia dignum eſt vt rectã deceſſoris ſui viam greſſibus inoffenſis incedat,quem de eodem loco ad reddẽdam rationem æterni iudicis tribunal expectat. In qua re ne qd omittere quod ad pacẽ Eccleſiæ pertinet uideremur, noſtris eundem ſanctiſſimum Ioannẽ ſcriptis ſemel iterumq; cõuenimus,vt amoto ſuperbię vocabulo,cordis ſui elationem ad humilitatem quam magiſter & dominus noſter docuit,inclinaret. Quem quoniam neglexiſſe comperimus,hęc eadem & beatiſſimum fratrem & conſacerdotem nſm Cyriacum ſucceſſorem ipſius cõcordiæ ſtudio non deſtitimus admonere.Sed quia iam vt videmus,mundi huius termino ꝓpinquãte, in præcurſione ſua apparuit

parait humani generis inimicus, vt ipſos qui ei contradicere bene, atque humiliter viuendo debuerunt, per hoc ſuperbiæ vocabulum præcurſores habeat ſacerdotes, hortor atq; ſuadeo vt nullus veſtrum hoc nomen aliq̃n recipiat, nullus id conſentiat, nullus ſcribat, nullus vbi fuerit ſcriptum admittat, vel ſubſcriptionẽ ſuã adijciat, ſed ſicut omnipotentis Dei miniſtros decet, integrũ ſe ad huiuſcemodi venenata infectione cuſtodiat. & callido inſidiatori in ſe locum non præbeat, qm̃ hoc in totius Eccleſiæ iniuriã ac diſciſſionẽ, & ſicut diximus, in omnium veſtrum, deſpectũ fit. Nã ſi vnus, vt putat, vniuerſalis eſt, reſtat vt vos ep̃i non ſitis. Præterea peruenit ad nos, quòd fraternitas veſtra ad vrbem Conſtantinopolim ſit conuocata. Et quãuis pijſſimus noſter, imperator agi illic illicita non permittat, tñ ne peruerſi homines conuentus veſtri occaſione percepta, aut per huius nominis ſuperſtitionẽ locũ ſurreptionis requirãt, aut ob aliã rem facere ſynodũ cogitẽt, quatenus hoc ĩ ea callidis machinationibus inducant, quãuis ſine Apoſtolicæ ſedis authoritate atque conſenſu nullas quæque acta fuerint vires habeant: veruntamen coram omnipotenti Deo conteſtor & admoneo, vt nullius veſtrum illic quibuſlibet blandimentis, quibuſlibet præmijs, quibuſlibet terrorib. teneatur aſſenſus, ſed pro æterni iudicij cõſideratione, aduerſos vos prauis deſiderijs ſalubriter ac vnanimiter exhibete, & paſtorali conſtãtia atq; Apoſtolica authoritate ſuffulti prædonẽ irruẽtemq; lupũ excludite, & in diſciſſionem Eccleſiæ ſæuiẽti non cedite, ne de hac re quacunq; ſurreptione ſynodum patiamini, quę neque legitima quidem, nec ſynodus dicenda eſt, celebrari. Hoc quoq; pariter admonemus, vt ſi fortè nil actum de huius puerſi nominis mẽtione fuerit, ſed de alia re ſynodus fortè colligitur omnino ſitis cauti, circumſpecti, vigilantes, atque ſolliciti, ne quid illic circa locum aliquem, vel perſonam præiudicialiter ſiue illicitè, vel aduerſus canones cenſeatur. Sed ſi quid incidentis vtilitatis cauſa tractandũ eſt, ſic cauſa de qua agitur formas accipiat, vt ſtatuta vetera nulla conuellat. Vnde iterum corã Deo, & ſanctis ipſius admonemus, vt hæc omnia ſummo ſtudio, & tota mẽtis intentione ſeruetis. Nã ſi quis, (quod non credimus) ſcripta præſentia aliqua in parte neglexerit, a beati Petri apoſtolorum principis pace ſe nouerit ſegregatum. Ita ergo fraternitas veſtra agat, vt cum paſtor paſtorum in iudicio venerit, de loco regiminis quem accepit reatum habere non poſſit.

Gregorius, Mauricio Auguſto.

Quòd qui vniuerſalem ſe nominat, præcurſor ſit Antichriſti. Cap. cxciij.

Epiſt. 30. DOMINORVM, pietas prouida ne qd fortaſſe ſcandali in vnitate ſanctæ Eccleſiæ ex ſacerdotum diſſenſione generari potuiſſet, ſemel ac bis me admonere dignata eſt, vt reſponſales fratris & conſacerdotis mei Cyriaci benignè ſuſciperẽ, eosq; ad remeandũ citius relaxare. Et licet pijſſime dñe aptè & prouidè cũcta præcipiatis, ego tamẽ inueni u quia eorum iudicio indiſcretus eſſe ex hac tali admonitione reprehendor. Nũquid nã ſi ex ſuperbo ac ꝓphano vocabulo me⁹ nõ in modico eſt animus vulneratus, tãtæ indiſcretionis eſſe potuit, vt neſcirẽ quid vnitati fidei, qd cõcordiæ Eccleſiaſticæ deberẽ, & fratris mei rñſales & ſynodicã epiſtolã ſuſcipere cuiuſlibet cauſæ amaritudine ĩterueniente recuſarem? Abſit hoc. Nimis mihi fuerat delipuiſſe, ſic ſapere. Aliud nanque eſt quod conſeruãdæ vnitati fidei, atq; aliud quod debemus comprimendæ elationi. Diſtinguenda ergo erant tempora, ne prædicti fratris mei ex quolibet articulo nouitas turbaretur. Vnde & reſponſales eius cum magno affectu ſuſcepi. Quicquid debui charitatis exhibui, meliusq; eos quàm cõſuetudo priſco fuerat honoraui, & mecum feci eos ſacra miſſarum ſolẽnia celebrare, quia ſicut meus diaconus ad exhibenda ſancta myſteria illi non debet miniſtrare, qui elationis culpam aut commiſit, aut commiſſam ab alijs ipſe non corrigit, ita miniſtri illius in celebratione miſſarum mihi adeſſe debuerũt, qui cuſtodiente Deo, in ſuperbię erroreẽ non cecidi. Eundem verò fratrem & conſacerdotem meum ſtudioſè admonere curaui, vt ſi habere pacem omnium concordiamq; deſiderat, ab ſtulti vocabuli ſe appellatione compeſcat. De qua re mihi in ſuis iuſſionibus dominorum pietas præcepti dicens, vt pro appellatione friuoli nominis inter nos ſcandalum generari non debeat. Sed rogo, vt imperialis pietas pẽſet, quia alia ſunt friuola valde innoxia, atque alia vehementer nociua. Nunquid non cùm ſe Antichriſtus veniens Deum dixerit, friuolum valde erit, ſed tamẽ nimis pernitioſum? Si quantitatem ſermonis attendimus, duæ ſunt ſyllabæ, ſi verò pondus iniquitatis, vniuerſa pernicies. Ego autem fidenter dico, quia quiſquis ſe vniuerſalem ſacerdotem vocat, vel vocari deſiderat, in elatione ſua Antichriſtum præcurrit, quia ſuperbiendo ſe cæteris præponit. Nec diſpari ſuperbia ad errorem ducitur, quia ſicut peruerſus ille, Deus videri vult ſuper omnes homines, ita quiſquis iſte eſt qui ſolus ſacerdos appellari appetit, ſuper cęteros ſacerdotes ſe extollit. Sed quoniã veritas dicit: Omnis qui ſe exaltat, humiliabitur, ſcio quia q̃libet elatio tanto citius rumpitur, quanta amplius inflatur. Illis ergo pietas veſtra præcipiat, ne quod per appellationem friuoli nominis ſcandalum gignant, qui in ſuperbię typhum ceciderũt. Nam peccator ego, qui authore Deo humilitatem teneo, admonendus ad humilitatem non ſum. Omnipotens autem Luc. 14. & 18.

tem

tem Deus ſereniſſimi domini noſtri vitã, & ad pacem ſanctæ Eccleſiæ,& ad vtilitatẽ reipublicæ Romanæ per tempora longa cuſtodiat.Certi etenim ſumus,quia ſi uos uiuitis qui cœli dominum timetis, nulla contra ueritatem ſuperba præualere permittitis.

Gregorius,Eulogio epi,copo Alexandrino. De tribus Apoſtolicis ſedibus, & de lignis tranſmiſſis. Cap. cci.

Epiſt.37. SVauiſſima mihi ſanctitas veſtra multa in epiſtolis ſuis de ſancti Petri Apoſtolorum Principis cathedra locuta eſt, dicens quòd ipſe in ea nunc vſque in ſuis ſucceſſoribus ſedeat. Et quidem ego indignum me eſſe non ſolum in honore præſidentium,ſed etiam in numero ſanctiũ agnoſco. Sed cuncta, quę dicta ſunt, in eo libenter accepi, quòd ille mihi de Petri cathedra locutus ſit, qui Petri cathedrã ſedet. Et cum me ſpecialis honor nullo modo delectet, ualde tamen lętatus ſum: quia uos ſanctiſſimi quod mihi impendiſtis, vobiſmetipſis dediſtis. Quis enim neſciat ſanctam Eccleſiam in Apoſtolorum Principis ſoliditate firmatam, quia firmitatem mentis traxit in nomine, vt Petrus à petra uocaretur? Cui veritatis voce dicitur:Tibi dabo claues regni cœlorũ. Cui rurſus dicitur: Et tu aliquando conuerſus, cõfirma fratres tuos.Iterumque: Simon Ioannis amas me?paſce oues meas.Itaque cum multi ſint Apoſtoli, pro ipſo tamen principatu ſola Apoſtolorum principis ſedes in authoritate conualuit,quę in tribus locis vnius eſt.Ipſe enim ſublimauit ſedem, in qua etiã quieſcere, & præſentem uitam finire dignatus eſt.Ipſe decorauit ſedem,in qua Euangę liſtã diſcipulum miſit. Ipſe firmauit ſedem, in qua ſeptem annis, quãuis diſceſſurus, ſedit. Cùm ergo vnius atque una ſit ſedes cui ex authoritate diuina tres nunc epiſcopi pręſident,quicquid ego de vobis boni audio,hoc mihi impuro. Si quid de me boni creditis, hoc veſtris meritis imputate:quia ĩ illo unũ ſumus qui ait. Vt omnes unum ſint,ſicut, & tu pater in me,& ego in te,ut & ipſi in nobis unum ſint.Debitum autem ſalutationis alloquium pertoluens, indico quia magno gaudio exulto,quod vos contra hæreticorum latratus aſſiduè laborate cognoui: atque omnipotentem Dominum depręcor,vt beatitudinem veſtram ſua protectione adiuuet, quatenus per linguam veſtram de ſinu ſanctæ Eccleſiæ omnem radicem amaritudinis euellat, ne rurſum germinans impediat multos, & per illam coinquinentur multi. Accepto etenim talento cogitatis quod præceptum eſt:Negociamini.dum venio. Ego autem etſi negociari non valeo,lucris tamen negocij veſtri congaudeo,hoc uidelicet ſciens: quia & ſi me participem operatio non facit, laboris veſtri me participem charitas facit, quia, ſicut exiſtimo, bonum proximi etiam otioſo commune fit, qui de alterius actibus gaudere communiter ſcit. Præterea ligna tranſmittere uolui, ſed beatitudo veſtra ſi eſſent neceſſaria non indicauit,& maiora multo mittere poſſum*,ſed nequaquã tales nauis. huc mittitur,quę hæc capere valeat.Minora aũt mittere,uerecundũ puto.Quid tamẽ facere debeam,beatitudo veſtra tuis mihi Epiſtolis innoteſcat. Paruulam uerò benedictionem de amatoris veſtri ſancti Petri Eccleſia ſex minora Aquitanica pallia, & duo oraria tranſmiſi, quia enim multum diligo, etiam de paruis præſumo.Habet enim ipſa dilectio authoritatem ſuam, & omnino certa eſt, quia iniuria non erit in omne quod amando pſumpſerit. Suſcepi autem benedictionem ſancti Euãgeliſtæ Marci,iuxta breue ueſtris epiſtolis inſertũ. Sed quia collatũ ac iuritheum *non libenter bibo,præſumens cognidiũ requiro,quod in hac urbe poſt multa tempora veſtra innoteſcere tranſacto anno ſanctitas fecit. Nam nos hic à negociatoribus nomen cognidij, & non ſubſtantiam comparamus. Peto aũtem vt contra omnes amaritudine quas in hac vita patior, veſtræ me ſanctitatis oratio fulcit,atq; ab his apud omnipotentẽ Dominũ ſuis interceſſionibus defendat.

*iutreum

Matt. 16. Luc.22.

Ioan. 21.

Ioan. 14.

Luc. 19.

De converſione Gothorum ab Arianiſmo ad fidem catholicam.

GREGORIVS LEANDRO Epiſcopo Hiſpalenſi, de Reccaredo rege, & de trina merſione baptiſmi.

Reuerendiſſimo, & ſanctiſſimo fratri Leandro coepiſcopo, Gregorius ſeruus ſeruorum Dei.

In Regiſt. li.1.epiſtola 41. REſpondere epiſtolis veſtris tota intẽtione voluiſſem, niſi paſtoralis curæ ita labor me atterreret,vt mihi magis flere libeat quàm aliquid dicere. Quod veſtra quoq; reuerentia in ipſo literarum mearum texu vigilanter intelligit, quandò ei negligenter loquor,quem vehementer diligo.Tantis quippe in hoc loco huius mundi fluctibus quatuor, vt vetuſtam ac putreſcentem nauem, quam regendam occulta Dei diſpenſatione ſuſcepi, ad portum dirigere nullatenùs poſſim. Nunc ex aduerſo fluctus irruunt,nunc ex latere cumuli ſpumoſi maris intumeſcũt, nunc à tergo tempeſtas inſequitur.Interque hæc omnia turbatus cogor modò in ipſam clauum aduerſitatem dirigere, modò curuato nauis latere, manis fluctuum ex obliquo declinare. Ingemiſco quia ſentio quò negligente me,creſcit ſentina vitiorum,& tempeſtate fortiter obuiante, iamiamque putridæ naufragiũ tabulæ ſonant. Flens temini ſcor, quòd perdidi meæ placitum littus quietis;& ſuſpirando terram conſpicio, quam tamen rerum ventis aduerſantibus tenere non poſſum.Si ergò me,frater chariſſime,diligis,tuę

mihi

Digitized by Google

mihi orationis in his fluctibus manũ tende, vt quo laborantem me adiuuas, ex ipsa vice mercedis, in tuis quoquè laboribus valẽtior existas. Explere autem loquendo nullatenùs valeo gaudium meum, quod communem filium Reccaredum glorioſiſſimum regem, ad catholicã fidem integerrima agnoui deuotione conuersum. Huius dũ mihi per scripta vestra mores exprimitis, amare me etiã quem nescio, feciſtis. Sed quia antiqui hostis insidias scitis, quoniam bellum durius contra victores proponit: nũc erga eundem filium suum solertiùs sanctitas vestra cuigilet, vt benè cœpta perficiat, nec se de perfectis bonis operibus extollat: vt fidem cognitam, vitæ quoquè meritis teneat: & quia æterni regni ciuis sit, operibus ostendat, quatenùs post multa annorum curricula de regno ad regnũ transeat. De trina verò mersione baptiſmatis nil responderi veriùs potest, quàm quod ipſi sensiſtis: quia in vna fide nihil officit sanctæ Ecclesiæ consuetudo diuersa. Nos autem quòd tertiò mergimus, triduanæ sepulturæ sacramenta signamus: vt dũ tertiò infans ab aquis educitur, resurrectio triduani temporis exprimatur. Quod si quis fortè etiàm pro summę Trinitatis veneratione existimet fieri, neque ad hoc aliquid obsiſtit, baptizando semèl in aquis mergere: quia dũ in tribus subsiſtentijs vna substantia est, repræhẽsibile esse nullatenùs potest, infantẽ in baptiſmate vel tèr vel semèl immergere, quandò & in tribus mersionibus personarũ trinitas, & in vna potest Diuinitatis singularitas designari. Sed quia nunc vsque ab hæreticis infans in baptiſmate tertiò mergebatur, fiendũ apud vos esse non censeo, nè, dum mersiones numerant, diuinitatem diuidant: dumque quod faciebant, faciunt, se morem nostrum vicisse glorientur.

Qui anno præcedenti, vt patet ex Cõ. 3. Toletano catholicã fidẽ professus fuerat, siquidẽ hęc scripta est 3. anno Pontificatus q fuit 590. Indictio. 9.

De conſ. diſt. 4. De trina. canone 5. quarti Cõcilij Toletani.

Baptizandũ censet vnicam mersionẽ, ne quid simile hęreticorũ cõsuetudini faciamus.

Gregorius Leandro episcopo Hispalensi.

De laude charitatis.
De honore suæ prælationis.
De pallio ad sacra tantùm Missarum solennia transmisso.

Lib. 7. epiſtol. 125.

SAnctitatis tuæ susceρi epistolam, solius charitatis calamo scriptam. Ex corde ẽm lingua tinxerat, quod in chartę pagina refundebat. Boni autem sapientesque viri, cùm legeretur, adfuerunt: quorum statìm viscera in compunctione cómota sunt. Cœpit quisque amoris manu in suo corde te rapere: quia in illa epistola tuæ mentis dulcedinem non erat audire, sed cernere. Accendebantur & mirabantur singuli: atque ipse ignis audientium demóstrabat, qui fuerit ardor dicentis. Nisì enim priùs in se faces ardeant, alium non succendunt. Ibì ergò vidimus, quanta charitate tua mens arseri, quæ sic & alios accendit. Vitam verò vestram, cuius ego semper cum magna veneratione reminiscor, minimè nouerant: sed eis altitudo vestri cordis patuit ex humilitate sermonis. Vitam autem meam cunctis esse imitabilem, illa vestra epistola loquitur. Sed quod non est ità, vt dicitur: sit ità, quia dicitur: nè, qui non solet, mentiatur. Ad hæc autem breuiter cuiusdam bonæ mulieris verba loquor: Nolite me vocare Noemi, id est, pulchram, sed vocate me Mara, quia amaritudine plena sum. Neque enim, bone vir, hodiè ego sum ille quem nôsti. Multùm (fateor) exteriùs proficiendo, intùs cecidit, meque de eorum numero esse pertimesco, de quibus scriptum est: Deiecisti eos dum alleuarentur. Cùm alleuatur enim, deijcitur, qui honoribus proficit, & moribus cadit. Ego enim vias mei capitis sequẽs, summopere esse decreueram opprobrium hominum, & abiectio plebis: atque in eius sortem currere, de quo rursùs per Psalmistam dicitur: Ascensus in cordẽ suo disposuit in valle lachrymarum: vt videlicet tanto veriùs intùs ascẽderẽ, quanto per conuallem lachrymarum foris humiliùs iacerem. At me multùm nunc deprimit honor onerosus, curæ innumeræ perstrepunt: & cùm sese ad DEVM animus colligit, hunc suis impulsibus quasi quibusdam gladijs scindunt. Nulla cordis quies est. Prostratum in infimis iacet, sub cogitationis pondere depressum. Aut rarò valdè, aut nulla hoc in sublimia penna contemplationis leuat. Torpet ignaua mens: & circunlatrantibus curis temporalibus iam penè ad stuporem deducta, cogitur modò terrena agere, modò etiàm quæ sunt carnalia, dispensare. Aliquandò verò, fastidio exigente, compellitur quædam etiàm cum culpa disponere. Quid multa loquar? Victa suo pondere sanguinem sudat. Nisi enim sanguinis, nomine culpa censerentur, Psalmista non diceret: Libera me de sanguinibus. Cùm verò culpam culpis iungimus, hoc quoquè quod per alium prophetam dictum est, implemus: Sanguis sanguinem tetigit. Sanguis enim sanguinem tangere dicitur, cùm culpa culpæ adiungitur, vt iniquitatis cumulus multiplicetur. Sed inter hæc per omnipotentem DEVM deprecor, in perturbationis fluctibus lapsum tuæ orationis manu me teneri. Quasi enim prospero flatu nauigabam, cùm tranquillam vitam in monasterio ducerem. Sed procellosis subitò motibus tempestas exorta, in sua perturbatione me rapuit, & prosperitatem itineris amisi: quia quiete perdita, mentis naufragium pertulit. Eccè nunc in vndis versor, & tuæ intercessionis tabulam quæro, vt qui naui integra diues peruenire non merui, saltem post damna ad littus per tabulam reducar. De podagræ verò molestia sanctitas vestra (vt scribit) affligitur: cuius dolore assiduo & ipse vehemẽter attritus sum.

Ruth. 1.

Pſal. 72.

Pſal. 83.

Pſal. 50.

Oſe. 4.

Sed

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Sed facilis erit consolatio, si inter flagella quæ patimur, quæ fecimus ad memoriam delicta reuocemus: atque hæc non iam flagella, sed dona esse conspicimus, si quæ carnis delectatione peccauimus, carnis dolore purgantur. Præterea ex benedictione beati Petri Apostolorum principis, pallium vobis transmisimus, ad sola Missarũ solennia vtendum. Quo transmisso, valdè debui, qualiter vobis esset viuendum, admonere. Sed locutionem supprimo, quia verba moribus anteitis. Omnipotens DEVS sua vos protectione custodiat, atque ad cœlestis remunerationem patriæ cum multiplici animarum fructu perducat. Ego autem quanta occupatione deprimar & debilitate, breuis attestatur epistola, in qua & ei quem multùm diligo, parùm loquor.

TITVLI CAPITVLORVM sequentis epistolæ.

1 De laude Reccaredi Principis, quòd per eum ad catholicam fidem gens Gothorũ conuersa est.
2 De muneribus beato Petro Apostolo ab eo missis.
3 De constitutione eius aduersùs Iudæos, quòd auri dono non sit corrupta.
4 Vt Principes humilitatem cordis habeant.
5 Vt Principes corporis castitati studeant.
6 Vt Principes moderati & mites erga subiectos existant.
7 De claue ostuoli beati Petri, & de Cruce Domini missa.
8 De pallio B. Leandro episcopo directo.

GLoriosissimo atque excellẽtissimo filio Reccaredo regi Gothorum atq; Sueuorum, Gregorius seruus seruorum DEI. Explere verbis, excellẽtissime fili, non valeo, quantùm tuo opere, tua vita delector. Audite quippe noui diebus nostris virtute miraculi, quòd per excellentiam tuam cuncta Gothorum gens ab errore Arianæ hæresis in fidei rectæ soliditatem translata est, exclamare cum propheta libet: Hæc est immutatio dexteræ excelsi. Cuius enim vel saxeum pectus, tanto hoc opere cognito, non statim in omnipotentis Dei laudibus, atque in tuę excellentię, amore mollescat? Hæc me; fateor, quæ per vos acta sunt, sæpè conuenientibus filijs meis dicere, sæpè cum eis pariter admirari delectat. Hæc me plerunque etiàm contra me excitant; quòd piget ego & inutilis tunc inerit ocio torpeo, quandò in animarum congregationibus pro lucro cęlestis patriæ reges elaborant. Quid itaque ego in illo tremendo examine iudici venienti dicturus sum, si tunc illuc vacuus venero, vbi tua excellentia greges post se fidelium ducet, quos modò ad veræ fidei gratiam perstudiosam & continuam prædicationem traxit? Sed est mihi, bone vir, hoc ex DEI munere in magna consolatione, quia opus sanctum quod in me non habeo, diligo in te. Cumque de tuis actibus magna exultatione gaudeo, ea quæ per laborem tua sunt, mea fiunt per charitatem. De conuersione igitur Gothorum in vestro opere & nostra exultatione, libet cum angelis exclamare: Gloria Luc. 2. in excelsis DEO, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Nos enim (vt existimo) gratiarum amplius omnipotenti Domino debitores sumus: qui etsi vobiscum nihil egimus, vestro tamen operi congaudendo participes sumus.

2 Beatus verò Petrus Apostolorũ princeps, quàm libenter munera excellentiæ vestræ susceperit, ipsa cunctis liquidò vita vestra testatur. Scriptum quippe est: Vota iustorum placabilia. Neque enim in omnipotentis Dei iudicio, quid datur, sed à quo datur, adspicitur. Hinc est enim quod scriptum est: Respexit Dominus ad Abel & ad munera eius, ad Cain autem & ad munera eius nõ respexit. Dicturus quippe quia Dominus respexit ad munera: præmisit solicitè, quia respexit ad Abel. Ex qua re patenter ostenditur, quia non offerens à muneribus, sed munera ab offerẽte placuerunt. Vestra itaq; oblatio quàm sit grata ostenditis, qui daturi aurum, priùs ex conuersione gentis subditæ animarum munera dedistis. Quòd verò transmissos Abbates, qui oblationem vestram beato Petro Apostolo deferebant, vi maris dicitis fatigatos ex ipso itinere ad Hispanias remeâsse, non munera vestra repulsa sunt, quæ postmodùm peruenerunt: sed eorum, qui transmissi fuerant, constantia est probata, an scirent sancto desiderio obiecta pericula vincere, & in fatigatione corporis, mente minimè lassari. Aduersitas enim quę bonis votis obijcitur, probatio virtutis est, non indicium reprobationis. Quis enim nesciat, quàm prosperũ fuit, quòd beatus Paulus apostolus prędicaturus ad Italiam veniebat? & tamen veniens, naufragium pertulit. Sed nauis cordis in marinis fluctibus integra stetit. Prou. 15. Gene. 4. Actor. 27.

3 Præterea indico, quia creuit de vestro opere in laudibus Dei hoc, quod dilectissimo filio meo Probino presbytero narrante cognoui, quia cùm vestra excellentia constitutionem quandam contra Iudęorum perfidiam dedisset, hi de quibus prolata fuerat, rectitudinem vestræ mentis inflectere, pecuniarum summam offerendo, moliti sunt, quam excellentia vestra cõtempsit: & omnipotentis Dei placere iudicio requirens, auro innocentiam prætulit. Qua in re mihi Dauid regis factum ad memoriã venit, cui dum concupita aqua de cisterna Bethlehemitica Psal. 76.

Digitized by Google

mitica (quæ inter hoſtiles cuneos habebatur) ab obſequentibus militibus fuiſſet allata, protinùs dixit: Abſit à me, vt ſanguinem hominũ iſtorum bibam. Quam quia fudit, & bibere noluit, ſcriptum eſt: Libauit eam Domino: Si igitur ab armato rege in ſacrificium Dei verſa eſt aqua contempta, penſemus quale ſacrificium omnipotenti DEO rex obtulit. qui pro amore illius non aquã, ſed aurum accipere contempſit. Itaque fili excellentiſſime fidenter dicam, quia libâſti aurum Domino, quod contra eum habere noluiſti.

2.Par. 12.

4 Magna ſunt hęc, & omnipotentis Dei laudi tribuenda, Sed inter hęc vigilanti ſunt ſtudio antiqui hoſtis inſidiæ cauendæ: qui quanto maiora in hominibus dona conſpicit, tanto hæc auferre ſubtilioribus inſidijs exquirit. Neque enim latrunculi in via capere viatores vacuos expetunt, ſed eos qui auri vaſcula vel argenti ferunt. Via quippe eſt vita præſens. Et tanto quiſque neceſsè eſt vt inſidiãtes ſpiritus caueat, quãto maiora ſunt dona quæ portat. Oportet ergò excellentiam veſtram in tanto hoc de conuerſione gentis ſubditę munere quod accepit, ſummoperè cuſtodire priùs humilitatem cordis, ac deindè munditiam corporis. Cũ enim ſcriptum ſit, Omnis qui ſe exaltat, humiliabitur: & qui ſe humiliat, exaltabitur: profectò liquet quia ille veraciter alta amat, qui mentem ſuam ab humilitatis radice non deſecat. Sæpè nanque malignus ſpiritus, vt bona deſtruat quibus priùs aduerſari non valuit, ad operantis mentẽ poſt peractam operationem venit, eaque tacitis cogitationibus in quibuſdam ſuis laudibus excutit, ità vt decepta mens admiretur ipſa quàm ſint magna quæ fecit. Quæ dum per occultum tumorem apud ſemetipſam extollitur, eius qui donum tribuit, gratia priuatur. Hinc eſt enim, quòd per prophetę vocem contra ſuperbientem animam dicitur: Habens fiduciam in pulchritudine tua, fornicata es in nomine tuo. Fiduciam quippe animam in pulchritudine ſua habere, eſt in ſemetipſa de iuſta actione præſumere. Quæ in ſuo nomine fornicatur, quandò in hoc quod rectè agit, non conditoris laudem dilatari appetit, ſed ſuæ opinionis gloriam requirit. Hinc rursùm per prophetam ſcriptum eſt: Quo pulchrior es, deſcende. Anima etenim vndè eſt pulchrior, indè deſcendit, quandò ex virtutis decore, quo exaltari apud Deum debuit, ab eius gratia per ſuam elationem cadit. Quid ergò in his agendum eſt, niſi vt malignus ſpiritus cùm nobis ad eleuandam mentem reducit bona quæ egimus, nos ſemper ad memoriam mala noſtra reuocemus? quatenùs & noſtra cognoſcamus eſſe quæ peccando fecimus: & ſolius omnipotentis Dei munera, cùm peccata declinamus.

Luc. 14. & 18.

Exec. 28.

Exec. 31.

5 Cuſtodienda eſt quoquè munditia corporis in ſtudijs bonæ actionis: quia iuxta vocem prædicantis Apoſtoli, Templum Dei ſanctum eſt, quod eſtis vos. Qui rursùs ait: Hæc eſt enim voluntas DEI ſanctificatio veſtra. Quam ſanctificationem quid dixerit oſtendens, protinùs adiunxit: Vt abſtineatis vos à fornicatione: vt ſciat vnuſquiſque veſtrûm ſuum vas poſſidere in ſanctificatione & honore, & non in paſſionibus deſiderij.

1.Cor.3. 1.Theſſ.4

6 Ipſa quoquè regni gubernacula erga ſubiectos, magno ſunt moderamine temperanda, nè poteſtas mentem ſurripiat. Tunc enim regnum benè regitur, cùm regnandi gloria animo non dominatur. Curandum quoquè eſt, nè ira ſurrepat, nè fiat citiùs omne quod libet. Ira quippe etiàm cùm delinquentium culpas exquirit, non debet menti quaſi domina præire, ſed poſt rationis tergum velut ancilla famulari, vt ad faciem iuſſa veniat. Nam ſi ſemèl mentem poſſidens ceperit, iuſtum eſſe deputat etiam quod crudeliter facit. Hinc enim ſcriptum eſt: Ira viri iuſtitiam Dei non operatur. Hinc rursùs dicitur: Sit omnis homo velox ad audiendum, tardus autem ad loquendum, & tardus ad iram. Hęc autem vos, authore Deo, omnia ſeruare non ambigo: ſed occaſione admonitionis exorta, bonis veſtris actibus me furtiuè ſubiungo, vt quod non admoniti facitis, quandò vobis & admonens additur, iam nõ ſoli faciatis. Omnipotens autẽ Deus in cunctis actibus veſtris, cœleſtis brachij extẽſione vos protegat, vobisq; & præſentis vitæ proſpera, & poſt multa annorum curricula gaudia concedat æterna.

Iac. 1. Ibidem.

7 Clauim verò paruulam vobis à ſacratiſſimo beati Petri Apoſtoli corpore pro eius benedictione tranſmiſimus, in qua ineſt ferrum de catenis eius incluſum: vt quod collum illius ad martyrium ligauerat, veſtrum ab omnibus peccatis ſoluat. Crucem quoquè dedi latori præſentium vobis offerendam, in qua lignum Dominicæ crucis ineſt, & capilli beati Ioannis Baptiſtæ: ex qua ſemper ſolatium noſtri Saluatoris per interceſſionẽ præcurſoris eius habeatis.

Reuerentiſſimo autem viro fratri & coepiſcopo noſtro Leandro pallium à beati Petri Apoſtoli ſede tranſmiſimus, quod & antiquæ conſuetudinis, & noſtris moribus, & eius bonitati atque grauitati debebamus. Item in anagnoſtico ante longum tempus dulciſſima mihi veſtra excellentia, Neapolitano quodam iuuene veniente, mandare curauerat, vt pijſſimo Imperatori ſcriberem, quatenùs pacta in cartophylacio requireret, quæ dudum inter pię memorię Iuſtinianum Principem & iura regni veſtri fuerant emiſſa, vt ex his colligeret quid vobis ſeruire debuiſſet.

Digitized by Google

buiſſet. Sed ad hoc faciendum duæ res mihi veheméter oſtiterunt: Vna, quia chartophylacium prædicti piæ memoriæ Iuſtiniani principis, tempore ità ſurripiente, ſubitò flãma incenſum eſt, vt omninò ex eius tẽporibus penè nulla charta remaneret. Alia autẽ, quia (quod nulli dicendum eſt) ea, quæ contra te ſunt, apud temetipſum debes documẽta requirere, atque hæc pro me in medium proferre. Ex qua re hortor, vt veſtra excellẽtia ſuis moribus cõgrua diſponat: & quæ ad pacem pertinent ſtudioſè peragat: vt regni veſtri tempora per longa ſint annorum curcula in magna laude memoranda. Præterea tranſmiſimus clauim aliam à ſacratiſſimo beati Petri apoſtoli corpore: quę cum digno honore repoſita, quæque apud vos inuenerit, benedicendo multiplicet.

Gregorius Theodorico, & Theodeberto, regibus Francorum.

De Auguſtino ſeruo Dei. Cap. clviij.

Epiſt. 58. POſtquam Deus omnipotens regnum veſtrum fidei rectitudine decorauit, & integritate Chriſtianæ religionis inter gentes alias fecit eſſe conſpicuum: magnam de vobis materiã præſumẽdi concepimus, ꝙ ſubiectos veſtros ad eam conuertit fidem per omnia cupiatis, in qua eorũ nempe reges eſtis & domini. Atque ideo peruenit ad nos, Anglorũ gentẽ ad fidẽ Chriſtianam Deo miſerante deſideranter velle conuerti, ſed ſacerdotes tuos è vicino negligere, & deſideria eorũ ceſſare ſua adhortatione succẽdere. Ob hoc igitur Auguſtinum ſeruũ Dei præſentiũ portiorem, cuius zelus, & ſtudium bene nobis eſt cognitum, cum alijs ſeruis Dei præuidimus illuc dirigendũ. Quibus etiam iniunximus vt aliquos ſecũ è vicino debeant presbyteros ducere, cum quibus eorũ poſſint mẽtes agnoſcere, & voluntatem admonitione ſua, quantum Deus donauerit, adiuuare. In qua re vt efficaces valeant atq; idonei apparere, excellẽtiam veſtram paterna ſalutantes charitate quæſumus, vt hi quos direximus fauoris veſtri inuenire gratiam mereãtur. Et quia animarum cauſas eſt, veſtra eos poteſtas tueatur, & adiuuet, vt Deus omnipotens qui uos in cauſa ſua deuota mente, & toto ſtudio ſolatiari cognoſcit, cauſas veſtras ſua ꝓtectione diſponat, & poſt terrenam poteſtatẽ ad cœleſtia vos regna perducat. Præterea dilectiſſimũ filium noſtrũ Candidum presbyterũ, & patrimoniolum Eccleſiæ noſtræ, quod in illis partibus eſt conſtitutum, vt cõmendatum excellentia veſtra habere debeat poſtulamus: quatenus beatus Petrus Apoſtolorum princeps ſua uobis interceſſione reſpondeat, qui mercedis intuitu, tuitionem in rebus pauperum eius impenditis.

Gregorius, Eulogio epiſcopo Alexandrino.

Vbi cõmemorat, in ſancta Calcedonenſi ſynodo Papam Romanum vniuerſalem appellatum. Caput xxx.

COMMVNIS filius præſentiũ lator ſan Epiſt. 30.
ctitatis veſtræ ſcripta deferẽs, ægrũ me reperit, ægrũ reliquit, qua ex re cõtigit ut ad largũ ueſtrę beatitudinis fontem breuis epiſtolę me uix parua potuiſſet aqua reſeruare. Superni aũt muneris fuit, ut in dolore corporis poſitus, ſuauiſſimę ueſtrę ſanctitatis ſcripta ſuſciperẽ, q̃ me de doctrina Alexãdrinæ Eccleſię, de cõuerſione hæreticorum, de cõcordia fideliũ ſublimiter lætificaret, quatenus ipſa mẽtis lætitia immanitatẽ mihi moleſtię temperaret. Et q̃dẽ de bonis ueſtris noua ſp exultatione gaudemus, ſed tamẽ ita nos perfectè agere, noua eſſe nullo modo deputamus. Quòd.n. creſcit ſanctæ Eccleſiæ populus, ꝙ ad cęleſte horreum ſpiritales ſegetes multiplicãtur, hoc de oĩpotẽtis Dei gr̃a quæ in beatiſſimis uobis largè influit, nunc̃ habuimus incertũ. Gratias itaq; oĩpotenti Deo ſoluimus, quia impletum uidemus in nobis eſſe, quod ſcriptũ eſt: Vbi plurimæ ſegetes, Prou. 14.
ibi manifeſta fortitudo boum. Si enim bos fortis aratrum linguæ in terram cordis audientiam non trãſfixiſſet, tanta fidelium ſeges minime ſurrexiſſet. Sed quoniam uere in bonis quæ agitis, ſcio qđ & alijs cõgaudetis, ueſtræ uobis gratiæ uicem reddo, & non diſſimilia nuncio, quia dum gens Anglorũ in mundi angulo poſita, in cultu lignorum ac lapidum perfida nuncuſque remaneret, ex ueſtræ mihi orationis adiutorio placuit, ut ad eam monaſterij mei monachum in p̃dicationem tranſmittere Deo authore debuiſſem. Qui data a me licentia, a Germaniarum epiſcopis epiſcopus factus, cum eorum quoque ſolatijs ad prædictam gentem in fine mundi perductus eſt, & iam nunc de eius ſalute & opere ad nos ſcripta peruenerunt, quia tantis miraculis, uel ipſe, uel hi qui cum eo tranſmiſſi ſunt, in gente eadem coruſcãt, ut Apoſtolorum uirtutes in ſignis quæ exhibent, imitari uideantur. In ſolennitate autem dominicæ natiuitatis quę hac prima indictione tranſacta eſt, plus quam decem milia Angli ab eodem nunciati ſunt fratre & coepiſcopo noſtro baptizati. Quod idcirco narraui, ut cognoſcatis qui in Alexandrino populo loquendo, & quid in mũdi finibus agitis orando. Veſtræ enim orationes ſunt in eo loco vbi non eſtis, quorum operationes ſanctæ monſtrantur in eo loco in quo eſtis. Præterea de Eudoxij hæretici perſona, de cuius errore in Latina lingua nihil reperi, mihi a veſtra beatitudine largiſſi-

Digitized by Google

gissimè gaudeo satisfactum. Virorum quippe fortissimorũ Basilij, Gregorij, atque Epiphanij testimonia protulistis, & manifestè peremptum cognoscimus eum in quem heroes nostri tot iacula dederunt. De his verò erroribus, qui nunc in Constantinopolitana Ecclesia probãtur exorti, doctissimè omnia, & vt iudicium tantę sedis proferre decuit respondistis. Vnde omnipotenti Deo gratias agimus, quia adhuc arcæ Dei insunt tabulæ testamenti. Quid est enim sacerdotale cor, nisi arca testamenti? in qua quia spiritalis doctrina viget, proculdubio tabulæ legis iacent. Indicare quoque nostra beatitudo studuit, iam se quibusdam non scribere superba vocabula, quæ ex vanitatis radice prodierunt, & mihi loquitur dicens. Sicut iussistis. quod verbum iussionis peto a meo auditu remouete, quia scio, quis sum, qui estis. Loco enim mihi fratres estis, moribus patres. Non ergo iussi, sed quæ vtilia visa sunt, indicare curaui. Non tamen inuenio vestram beatitudinem, hoc ipsum, quod memoriæ vestræ intuli, perfectè retinere voluisse. Nam dixi nec mihi vos, nec cuiquam alteri tale aliquid scribere debere, & ecce in præfatione epistolæ, quam ad meipsum, qui prohibui, direxistis, superbe appellationis verbum, vniuersalem me Papam dicentes, imprimere curastis. Quod peto dulcissima mihi sanctitas vestra vltra non faciat, quia vobis subtrahitur, quod alteri plus quam ratio exigit, præbetur. Ego enim non verbis quæro prosperari, sed moribus. Nec honorem esse deputo in quo fratres meos honorem suum perdere cognosco. Meus nanque honor est vniuersalis Ecclesiæ. Meus honor est, fratrũ meorum solidus vigor. Tunc ego verè honoratus sum, cum singulis, quibusque honor debitus non negatur. Si enim vniuersalem me Papá vestra sanctitas dicit, negat se hoc esse, quod me fatetur vniuersum. Sed absit hoc Recedant verba, quę vanitatem inflant, & charitatem vulnerant. Et quidem in sancta Chalcedonensi synodo, atque post a subsequentibus patribus hoc decessoribus meis oblatum vestra sanctitas nouit. Sed tamen nullus eorum vti hoc vnquam vocabulo voluit, vt dũ in hoc mundo honorem sacerdotum diligerent omnium, apud omnipotentem Deum custodirent suum. Proinde debitum salutationis alloquium soluens peto vt in sanctis orationibus vestris mei memores esse dignemini, quatenus a peccatorum meorum nexibus, quia meis meritis non valeo, vestris intercessionibus me Dominus absoluat.

Parte 1. distinct. 99. Ecce.

Gregorius, Augustino episcopo Anglorum.

De conuersione gentis ipsius: & vt non glorietur in operationum virtute, quas plerunque faciunt, & mali. Cap. 58.

GLoria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ volũtatis, quia granum frumenti mortuum cadens in terram, multũ fructum attulit, ne solum regnaret in cœlo, cuius morte viuimus, cuius infirmitate roboramur, cuius passione à passione eripimur, cuius amore in Britannia fratres quærimus, quos ignorabamus, cuius munere, quos nescientes quærebamus, inuenimus. Quis autẽ narrare hic sufficiat quanta lætitia in omniũ corde fideliũ fuerit exorta, & gens Anglorum operante omnipotentis Dei gratia, & tua fraternitate laborante, expulsis errorum tenebris sanctæ fidei luce perfusa est, & deuotione integerrima iã calcat idola, quibus prius væsano timore subiacebat, & omnipotenti Deo puro corde substernitur, quòd à praui operis lapsibus sanctæ prædicationis regulis ligat, & pceptis diuinis subiacet, & intellectu subleuatur, & vsq; ad terrã se in oratione humiliat, ne mente iaceat in terra? Cuius hoc opus est, nisi eius, qui ait: Pater meus vsque nunc operatur, & ego operor? Qui vt mundum ostenderet non sapientia hominum, sed sua se virtute conuertere, prædicatores suos, quos in mundo misit, sine literis eligit, hoc õt modo faciens, quia in Anglorum gente fortia dignatus est per infirmos operari. Sed est in isto dono cœlesti frater charissime, quod cum magno gaudio vehementissimè debeat formidari. Scio.n. quia omnipotẽs Deus per dilectionem tuam in gẽte, quam eligi voluit, magna miracula ostendit. Vnde necesse est, vt de eodem dono cœlesti, & timendo gaudeas, & gaudendo pertimescas. Gaudeas videlicet, quia Anglorum animæ per exteriora miracula ad interiorem gratiam pertrahuntur, pertimescas verò ne inter signa quæ fiunt, infirmus animus in sui præsumptione se eleuet, & vnde foras in honore attollitur, inde per inanem gloriam intus cadat. Meminisse etenim debemus, & discipuli cum gaudio à prædicatione redeuntes, dum cęlesti magistro dicerent: Domine in nomine tuo dæmonia nobis subiecta fuerunt, protinus audierunt: Nolite gaudere super hoc, sed potius gaudete, qa nomina vestra scripta sunt in cęlis. In priuata enim & temporali lętitia mentẽ posuerãt, qui de miraculis gaudebãt. Sed de priuata ad communem, de temporali ad æternã lætitiã reuocantur, quib. dicitur: In hoc gaudete, qa nomina vestra scripta sunt in cœlo. Non.n. omnes electi miracula faciunt, sed tamen nomina omnium in cœlo tenentur adscripta. Veritatis enim discipulis esse gaudium non debet, nisi de eo bono, quod cõmune cum omnibus habent, & in quo finem lętitię non habent.

Epist. 58. Luc. 1. Ioan. 12.

Ioan. 5.

Luc. 10.

bent. Reſtat itaq; frater chariſſime, vt inter ea quæ operante Deo exterius facis, ſemper te interius ſubtiliter iudices, ac ſubtiliter intelligas & temetipſum qui ſis, & quáta ſit in eadem gente gratia, pro cuius conuerſione & faciendorum ſignorum dona percepiſti. Et ſi quando creatori noſtro ſeu per linguá, ſiue per opera reminiſceris deliquiſſe, ſemp hæc ad memoriam reuoces, vt ſurgẽtem cordis gloria memoria reatos premat. Et quicquid de faciendis ſignis acceperis vel accepiſti, hæc non tibi, ſed illis reputes donata, pro quorum tibi ſalute collata ſunt. Occurrit aũt menti iſta cogitanti, qui de vno Dei famulo actum ſit, ẽt egregiè electo. Certe Moyſes cũ Dei populum ex Ægypto educeret, mira (ſicut tua fraternitas nouit,) ſigna in Ægypto operatus eſt. In Sina monte quadraginta diebus & noctib. ieiunans legis tabulas accepit, inter coruſcos tonitruos pertimeſcẽte omni populo omnipotentis Dei ſeruitio ſolus familiari etiam collocutione coniunctus eſt, rubrum mare aperuit, in itinere ducẽ habuit nubis columnam, eſurienti populo mãna de cœlo pluit, carnem deſiderantibus vſque ad ſatietatem nimiam in eremo per miraculum miniſtrauit. Sed cùm iã ſitis tempore ad petram ventum fuiſſet, diffiſus eſt, ieq; de eadẽ aquam educere poſſe dubitauit, quam, iubente Dño, percuſſit, atque aquas effluentes aperuit. Quanta autem poſt hæc per triginta, & octo annos in deſerto miracula fecerit, quis enumerare, quis inueſtigare valeat? Quoties res dubia animum pulſaſſet, recurrens ad tabernaculum, ſecretò Dominum requirebat, atque de ea protinus, Deo loquente, docebatur. Iratum populo Dominum placabat ſuæ precis interuentione, ſurgentes in ſuperbia atque in diſcordia diſſidentes dehiſcẽtis terræ hiatibus abſorbebat, victorijs præmebat hoſtes, ſigna monſtrabat ciuibus. Sed cùm iam ad repromiſſionis terram ventum fuiſſet, vocatus in montem eſt, & quam culpam ante annos triginta, vt dixi, & octo fecerat, audiuit, quia de educenda aqua dubitauit. Et propter hoc quia terram repromiſſionis intrare non poſſet, agnouit. Qua in re conſiderandum nobis eſt, quàm timendum ſit omnipotẽtis Dei iudicium, qui per illum famulum ſuum tot ſigna faciebat, cuius culpã longo tempore adhuc ſeruabat in cogitatione. Igitur frater chariſſime, ſi & illum agnoſcimus poſt ſigna pro culpa mortuum, quem omnipotenti Deo nouimus pręcipuè electũ, quanto nos debemus motu contremiſcere, qui necdum adhuc nouimus ſi electi ſumꝰ? De reproborum verò miraculis quid dicere debeo cum tua fraternitas nouerit quid in Euangelio veritas dicit: Multi venient in illa die dicentes mihi, Domine in nomine tuo prophetauimus, & in nomine tuo dæmonia eiecimus, & in tuo nomine virtutes multas fecimus. Sed dicam illis, quia neſcio qui eſtis. Recedite à me operarij iniquitatis. Valde ergo premẽdus eſt animus inter ſigna & miracula, ne fortaſſis in his propriã gloria quærat, & priuato ſuæ exultationis gaudio exultet. Per ſigna enim, animarum lucra quærẽda ſunt, & illius gloria, cuius virtute illa eadem ſigna geruntur. Vnum verò Dominus nobis ſignum dedit, de quo & vehementer gaudere, & electionis gloriã in nobis poſſimus agnoſcere, dicens: In hoc ſcietur quia mei diſcipuli eſtis, ſi dilectionem habueritis adinuicem. Quod ſignum propheta requirebat, cùm diceret. Fac mecum Domine ſignũ in bonum, vt videant qui oderũt me, & confundantur. Hæc autem dico, quia auditoris mei animũ in humilitate ſternere cupio. Sed ipſa tua humilitas habeat fiduciam ſuã. Nã peccator ego ſpem certiſſimã teneo, qa p oĩpotentis Creatoris ac Redemptoris noſtri Dei & Dñi Ieſu Chriſti gratiam peccata mea dimiſſa ſunt, & idcireco electus es vt p te dimittãtur aliena. Nec habebis luctũ de quoſibet reatu in poſterũ, qui de multorũ cõuerſione gaudiũ conaris facere in cęlo. Idẽ verò cõditor & Redẽptor noſter cũ de pœnitẽtia hoĩs loqueret, ait: Ita dico vobis, maius gaudiũ erit in cęlo ſuper vno peccatore pœnitẽtiã agente, q̃ ſuper nonagintanouem iuſtis, quib. nõ opus eſt pœnitentia. Et ſi de vno pœnitente grãde fit gaudiũ in Cęlo, quale gaudiũ factũ credimus de tãto populo à ſuo errore cõuerſo, qui ad fidẽ veniẽs, mala q̃ egit pœnitẽdo dãnauit? In hoc itaque cęli & angelorũ gaudio repetamus ipſas quas prædiximus voces angelorũ. Dicamus igit, dicamus omnes: Gloria in excelſis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.

Mat. 7.

Luc. 15.

Ioan. 13.

Pſal. 85.

Luc. 15.

Luc. 2.

Gregorius, Mellito abbati,

Dat mandata Auguſtino epiſcopo porrigenda,
Cap. lxxi.

POſt diſceſſum congregationis noſtræ quæ tecum eſt, valde ſumus ſuſpenſi reddiri, quia nil de proſperitate veſtri itineris audiſſe nos contigit. Cùm verò nos Deus omnipotens ad reuerendiſſimum virum fratrem noſtrum Auguſtinum epiſcopum perduxerit: dicite ei quòd diu mecum de cauſa Anglorum cogitans tractaui, videlicet quia fana idolorum deſtrui in eadem gente minimè debeant, ſed ipſa quæ in eis ſunt, idola deſtruantur. Aqua benedicta fiat, in eiſdem fanis aſpergatur, altaria conſtruantur, reliquię ponantur: quaſi ſi fana eadem bene conſtructa ſunt, neceſſe eſt vt à cultu dęmonum in obſequium veri Dei debeant commodari, vt dum gens ipſa eadem fana ſua non videt deſtrui, de corde errorem deponat, & Deum verum cognoſcens ac adorans, ad loca quæ conſueuit,

Epiſt. 71.

Digitized by Google

consueuit, familiarius concurrat. Et qui boues solent in sacrificio dæmonum multos occidere, dẽt his etiam hac de re aliqua solennitas immutari: vt die dedicationis vel natalitio sanctorum martyrum, quorum illic reliquiæ ponuntur, tabernacula sibi circa easdẽ Ecclesias, quæ ex fanis commutatæ sunt, de ramis arborum faciant, & religiosis conuiuijs solennitatem celebrent. Nec diabolo iã animalia immolent, sed laudem Dei in esu suo animalia occidant, & donatori omnium de satietate sua gratias referant: vt dum eis aliqua exterius gaudia reseruantur, ad interiora gaudia consentire facilius valeant. Nã duris mentibus simul omnia abscindere, impossibile esse non dubium est, quia is, qui locum summum ascendere nititur, gradibus vel passibus, nõ autem saltibus eleuatur. Sic Israelitico populo in Aegypto Dominus se quidem innotuit, sed tamẽ eis sacrificiorum vsus, quos diabolo solebat exhibere, in cultu proprio reseruauit, vt eis in sacrificio suo animalia immolare præciperet: quatenus cõmutantes aliud de sacrificio amitterẽt, aliud retinerẽt, vt etsi ipsa essent animalia, quę offerre consueuerant, verum tamen Deo hæc & non idolis immolarent, iam sacrificia ipsa non essent. Hęc igitur dilectionem tuam prędicto fratri necesse est dicere, ut ipse in præsenti illic positus perpendat qualiter omnia debeat dispensare.

B. GREGORII RESPONSIONES ad interrogationes Augustini episcopi Cantuariensis ecclesiæ.

REuerendissimo fratri Augustino episcopo, Gregorius seruus seruorũ Dei. Per dilectissimum filium meum Laurentiũ presbyterum & Petrum monachum, fraternitatis tuæ scripta suscepi, in quibus me de multis capitulis requirere, curasti. Sed quia prædicti filij mei podagræ me doloribus inuenerunt afflictum, & cùm vrgerent se citiùs dimitti, ità relaxati sunt, vt in eadem me dolorum afflictione relinquerent, singulis quibusque capitulis, vt debui, latiùs respondere non valui.

Prima interrogatio Augustini.

Quæro, pater beatissime, de Episcopis, qualiter cum suis clericis conuersentur. Vel de his, quæ ex fidelium oblationibus accedũt altari, quantæ debeant fieri portiones.

De Ecclesiasticis obuentionibus diuidendis. Cap. I.

RESPONSIO B. GREGORII.

QValiter Episcopus agere debet in Ecclesia, sacra scriptura testatur, quam te be-

nè nosse dubium non est, & specialiter beati Pauli ad Timotheum epistola, in quibus eũ erudire studet, qualiter in domo Dei conuersari debuisset. Mos est autem sedis Apostolicæ, ordinatis episcopis præceptum tradere, vt ex omni stipendio quod accedit, quatuor fieri debeant portiones: Vna videlicet Episcopo & familiæ, propter hospitalitatem atque susceptionem: Alia clero: Tertia Pauperibus: Quarta ecclesijs reparandis. Sed quia tua Fraternitas monasterij regulis erudita, seorsùm viuere nõ debet à clericis suis: in ecclesia Anglorum (quæ authore Deo nuper ad fidem perducta est) hanc debet instituere conuersationem, quæ in initio nascentis Ecclesiæ fuit patribus nostris: in quibus nullus eorum ex his, quæ possidebant, aliquid suum esse dicebat, sed erant illis omnia communia.

12. q. 2. c. Mos.

De rebus Ecclesiæ quatuor partes faciendæ. 12. q. 1. c. Quia tua.

Act. 4.

Secunda interrogatio Augustini.

Opto enim doceri, an Clerici continere non valentes, possint contrahere: & si contraxerint, an debeant ad seculum redire.

Forte &c.

De Clericis contrahentibus post Clericatum. Cap. II.

RESPONSIO B. GREGORII.

SI qui verò sunt clerici extra sacros ordines constituti, qui se continere non possunt, sortiri vxores debent, & stipendia sua exteriùs accipere: quia & de eisdem partibus, de quibus præfati sumus, nouimus scriptum, quòd diuidebatur singulis prout cuiq; opùs erat. De eorum ergò stipendio cogitandum atque prouidendum est, & sub Ecclesiastica regula sunt tenendi, vt bonis moribus viuant, & canendis psalmis inuigilent, & ab omnibus illicitis & cor & linguam & corpus, Deo authore, conseruent. Communi autem vita viuentibus, iam de faciundis portionibus, vel exhibenda hospitalitate, & adimplenda misericordia nobis quid erit loquendum, cùm omne quod superest, in canis pijs ac religiosis erogandum est? Domino & magistro omnium dicente: Quod superest, date eleemosynam: & ecce omnia munda sunt vobis.

Dist 32. c. Si quis verò. Itẽ 12. q. 1. ca. qa tua §. Si q verò.

Luc. 11.

Tertia interrogatio Augustini.

Cur cùm vna sit fides sint ecclesiarum consuetudines diuersæ? & altera consuetudo Missarum in Romana Ecclesia, atque altera in Galliarum ecclesijs teneatur?

Digitized by Google

De diuersis consuetudinibus diuersarum Ecclesiarum non improbandis. Cap. 3.

RESPONSIO B. GREGORII.

Dist. 12. c Nouit.

NOVIT fraternitas tua Romanæ Ecclesiæ consuetudinem, in qua se meminit eruditam. Sed mihi placet, vt siue in Romana, siue in Gallicana, seu in qualibet ecclesia aliquid inueneris, quòd plus omnipotenti Deo possit placere, solicitè eligas: & in Anglorum ecclesia, quæ adhuc ad fidem noua est, institutione præcipua quæ de multis ecclesijs colligere potuisti, infundas. Non enim pro locis res, sed pro bonis rebus loca amanda sunt. Ex singulis ergò quibusque ecclesijs, quæ pia, quæ religiosa, quæ recta sunt, elige: & hæc quasi in fasciculum collecta, apud Anglorum mentes in consuetudinem depone.

Optima quæque de singulis ecclesijs, seligẽda.

Quarta interrogatio Augustini.

Obsecro, quid pati debeat, si quis aliquid de ecclesia furtim exulerit.

De penitentia furum, & restitutione ecclesiasticarum rerum. Cap. 4.

RESPONSIO B. GREGORII.

HOC tua fraternitas ex persona furis pensare potest, qualiter valeat corrigi. Sunt enim quidã, qui habentes subsidia, furtum perpetrant: & sunt alij, qui in hac re ex inopia delinquunt. Vndè necesse est, vt quidam damnis, quidã verò verberibus: & quidam districtiùs, quidam verò leniùs corrigantur. Et cùm paulò districtiùs agitur, ex charitate agendum est, & non ex furore: quia ipsi hoc præstatur qui corrigitur, nè gehennæ ignibus tradatur. Sic enim nos fidelibus tenere disciplinam debemus, sicut boni patres carnalibus filijs solẽt: quos & proculpis verberibus feriunt, & tamen ipsos quos doloribus affligunt, habere hæredes quærunt: & quæ possident, ipsis seruant, quos irati insequi videntur. Hæc ergò charitas in mente seruanda est, & ipsa modum correctionis dicter, ità vt mẽs extra rationis regulam omninò nihil faciat. Addis etiàm, quomodò ea quæ furto de ecclesijs abstulerunt, reddere debeant. Sed absit vt ecclesia cum augmento recipiat, quod de rebus terrenis videtur amittere, & lucra de damnis quærat.

Aliter puniẽdi, qui ex inopia aliter qui absq; ea, furantur.

Quinta interrogatio Augustini.

Peto, an debeant duo germani fratres singulas sorores accipere, quæ sint ab illis longa progenie generatæ.

Quòd duo fratres possint contrahere cum duabus sororibus. Cap. 5.

RESPONSIO B. GREGORII.

HOC fieri omnibus modis licet. Nequaquàm enim in sacris eloquis inuenitur, quod huic capitulo contradicere videatur.

Sexta interrogatio Augustini.

Vsque ad quotam generationem fideles debeant cum propinquis sibi cõiugio copulari? & nouercis & cognatis si liceat coniugio copulari?

Qui sunt in contrahendo prohibiti gradus consanguinitatis & affinitatis. Cap. 6.

RESPONSIO B. GREGORII.

QVÆDAM terrena lex in Romana Repub. permittit, vt siue frater & soror seu duorum fratrum germanorum, vel duarum sororum filius & filia misceantur. Sed experimento didicimus, ex tali coniugio sobolẽ non posse succrescere. Et facta lex prohibet cognationis turpitudinem reuelare. Vndè necesse est, vt iam tertia vel quarta generatio fidelium licenter sibi iungi debeant. Nam secunda quam diximus, à se omnimodò debet abstinere. Cùm nouerca autẽ misceri, grande est facinus, quia in lege scriptum est: Turpitudinem patris tui non reuelabis. Neque enim turpitudinem patris filius reuelare potest. Sed quia in lege scriptum est, Erunt duo in carne vna: qui turpitudinem nouercæ, quæ vnà caro cum patre fuit, reuelare præsumpserit, profectò patris turpitudinem reuelauit. Cum cognata quoquè misceri prohibitum est, quæ per cõiunctionem priorem caro fratris fuerit facta. Pro qua re etiam Iohannes Baptista capite truncatus est, & sancto martyrio consummatus. Cui non est dictum vt Christum negaret: nec pro Christi confessione occisus est: sed quia idem Dominus noster Iesus Christus dixerat, Ego sum veritas: quia pro veritate occisus est Ioannes, pro Christo sanguinem fudit.

Hęc solis Anglis recens ad fidem cõuersis pmissa sũt ad breue tempus. Leu. 18. Gen. 2.

Matt. 14.

Ioan. 14.

SEPTIMA INTERROGATIO Augustini.

Declarari posco, an sic turpiter cõiunctis sit indicenda separatio, & sacræ communionis deneganda oblatio.

Quòd

Digitized by Google

Quòd neophyti in gradu prohibito iuncti, nec prohibendi sint, nec sacra communione priuandi. CAP. VII.

RESPONSIO B. GREGORII.

QVIA verò multi sunt in Anglorum gente, qui dum adhuc in infidelitate essent, hanc nefando coniugio dicuntur admixti: ad fidem venientes, admonendi sunt, vt se abstineant, & graue hoc peccatum esse cognoscant: Tremendum Dei iudicium timeant, nè pro carnali delectatione tormenta æterni cruciatus incurrant. Non tamen pro hac re sacri corporis ac sanguinis Dominici communione priuandi sunt, nè in eis illa vicisci videamur, in quibus se per ignorantiam ante lauacrum baptismatis adstrinxerunt. In hoc enim tempore sancta ecclesia quædam per feruorem corrigit, quædã per mansuetudinem tolerat, quædam per consideratione dissimulat atque portat: vt sæpè malum quod auersatur, portando & dissimulãdo compescat. Omnes autem, qui ad fidem veniunt, admonendi sunt, nè aliquid tale audiant perpetrare. Si qui autem perpetrauerint, corporis & sanguinis Domini cõmunione priuandi sunt: quia sicut in his qui per ignorantiam fecerunt, culpa aliquatenùs toleranda est, ità est in his fortiter insequenda qui non metuunt sciendo peccare.

OCTAVA INTERROGATIO Augustini.

Peto, si longinquitas itineris magna interiacet, vt episcopi facilè non possint conuenire, an debeat sinè aliorum episcoporum præsentia episcopus ordinari?

Quot sunt necessarij episcopi in episcopi consecratione. CAP. VIII.

RESPONSIO B. GREGORII.

ET quidem in Anglorũ ecclesia, in qua adhuc solus tu episcopus inueniris, ordinare episcopũ non aliter nisi sinè episcopis potes. Nã quãdò de Gallijs episcopi veniẽt, qui in ordinatione episcopi testes assistant? Sed fraternitatẽ tuã ità volumus episcopos ordinare, vt ipsi sibi episcopi si longo intervallo minimè disiungãtur: quatenùs nulla sit necessitas, vt in ordinatione episcopi pastores quoquè alij, quorum præsentia valdè est vtilis, facilè debeat conuenire. Cùm igitur Deo authore ità fuerint episcopi in propinquis sibi locis ordinati, p omnia episcoporũ ordinatio sinè aggregatis tribus vel quatuor episcopis fieri non debet. Nam in ipsis rebus spiritalibus, vt sapienter & maturè disponantur, exemplum trahere à rebus etiam carnalibus possumus. Certè enim dum coniugia in mundo celebrantur, coniugati quique vocantur: vt qui iam in via cõiugij præcesserunt, in subsequẽtis quoq; copulæ gaudio misceantur. Cur non ergò & in hac spiritali ordinatione, qua per sacrum ministerium homo Deo coniungitur, tales conueniant, qui vel in profectu ordinati episcopi gaudeant, vel pro eius custodia, omnipotenti Deo preces pariter fundant.

Dist. 80. c. fraternitatem.

NONA INTERROGATIO Augustini.

Postulo etiàm, qualiter debemus cũ Galliarum atque Britannorum episcopis agere.

Qualiter metropolitani in aliena prouincia se habere debent. CAP. IX.

RESPONSIO B. GREGORII.

IN Galliarum episcopis nullã tibi authoritatem tribuimus: quia ab antiquis prædecessorũ meorũ temporibus Palliũ Arelatensis episcopus accepit, quem nos priuare authoritate percepta minimè debemus. Si igitur contingat, vt fraternitas tua ad Galliarum prouinciam transeat, cum eodem Arelatensi episcopo debet agere, qualiter si qua sunt in episcopis vitia corrigãtur. Qui si fortè in disciplinæ vigore tepidus exiitat, tuæ fraternitatis zelo accendẽdus est. Cui etiàm epistolas fecimus, vt cùm tuę sanctitatis præsentia in Gallijs fuerit, ei ipse tota mẽte subueniat: & quæ sunt creatoris nostri iussioni contraria, ab episcoporum moribus compescat. Ipse autem ex authoritate propria Episcopos Galliarum iudicare non poteris, sed suadendo, blandiendo, bona quoquè tua opera eorum imitationi monstrando, prauorũ mẽtes ad sanctitatis studia reforma: quia in lege scriptum est: Per alienam messem transiens falcem mittere nõ debet, sed manu spicas conterere, & manducare. Falcem ergò iudicij mittere non potes in eam segetem, quæ alteri videtur esse commissa: sed per affectum boni operis, frumenta Dominica vitiorum suorum paleis expolia, & in Ecclesię corpus mouẽdo & persuadendo quasi mandendo conuerte. Quicquid verò ex authoritate agendum est, cum prædicto Arelatẽsi episcopo agatur: nè prætermitti possit hoc, quod antiqua Patrum institutio inuenit. Britannorum verò episcopos omnes tuę fraternitati committimus, vt in docti doceantur, infirmi persuasione roborentur, peruersi authoritate corrigantur.

Deut. 23.

OBSECRATIO Augustini.

Obsecro vt reliquiæ sancti Sixti martyris nobis transmittantur.

CONCESSIO GREGORII.

Fecimus quod petisti: quatenùs populus, qui in loco quodam sancti martyris corpus dixerunt venerari, quod tuæ fraternitati nec verum, nec veraciter sanctum videtur, certa sanctissimi & probatissimi martyris beneficia suscipiens, colere in certè non debeat. Mihi tamen videtur, quia si corpus quod à populo cuiusdam martyris esse creditur, nullis

Venerati passuè.

Digitized by Google

nullis illic miraculis conuſcat, & neque aliqui de antiquioribus exiſtunt, qui ſe à parentibus paſſionem eius audiſſe fateantur: ità reliquiæ quas petiſti, ſeorsim condendæ ſunt, vt locus in quo præfatum corpus iacet, modis omnibus obſtruatur: nec permittatur populus certũ deſerere, & incertũ venerari.

DECIMA INTERROGATIO *Auguſtini.*

Si prægnans mulier debeat baptizari? aut poſtquàm genuerit, poſt quantum tempus poſſit eccleſiam intrare? Aut etiàm, nè morte præoccupetur quod genuerit, poſt quot dies hoc liceat ſacri baptiſmatis ſacramenta percipere? Aut poſt quantum tempus huic vir ſuus poſſit in carnis copulatione cõiũgi? Aut ſi menſtrua conſuetudine tenetur, an eccleſiam introire ei liceat, aut ſacræ communionis ſacramentum percipere? Aut vir ſuæ coniugi permixtus, antequàm lauetur aqua, ſi eccleſiam intrare poſſit, vel euàm ad myſterium ſacræ communionis accedere? Quæ omnia rudi Angelorum genti oportet habere comperta.

Quòd mulier prægnans & puer natus poſſit baptizari: & de concubitu, & menſtruatis vitandis.

CAP. X.

RESPONSIO B. GREGORII.

HOc non ambigo fraternitatem tuam eſſe requiſitam, cui iam & reſponſum reddidiſſe me arbitror. Sed hoc quod ipſe dicere & ſentire potuiſti, credo quòd mea apud te volueris reſponſione firmari. Mulier etenim prægnans cur non debeat baptizari, cùm non ſit ante omnipotentis DEI oculos culpa aliqua, fœcunditas carnis? Nam cùm primi parentes noſtri in paradiſo deliquiſſent: immortalitatem quam acceperant, recto DEI iudicio perdiderunt. Quia itaque idem omnipotens Deus humanum genus pro culpa ſua funditùs extinguere noluit, & immortalitatem homini pro peccato ſuo abſtulit, & tamen pro benignitate ſuæ pietatis, fœcunditatem ei ſobolis reſeruauit. Quod ergò naturæ humanæ ex omnipotentis Dei dono ſeruatum eſt, qua ratione poterit à ſacri baptiſmatis gratia prohiberi? In illo quippe myſterio, in quo omnis culpa funditùs extinguitur, valdè ſtultum eſt ſi donum gratiæ contradicere poſſe videatur. Cùm verò enixa fuerit mulier, poſt quot dies debeat eccleſiam intrare, Teſtamenti veteris præceptione didiciſti, vt pro maſculo diebus triginta, pro fœmina verò lxvj. debeat abſtinere. Quod tamen ſciendum eſt, quia in myſterio accipitur. Nam ſi eadem hora qua genuerit, actura Deo gratias intrat eccleſiam, nullo peccati pondere prægrauatur. Voluptas enim carnis, non dolor, in culpa eſt. In carnis autem commixtione voluptas eſt: nam in prolis prolatione gemitus. Vndè & ipſi primæ matri omnium dicitur: In doloribus paries. Si itaq; enixam mulierem prohibemus eccleſiam intrare, ipſam ei pœnam ſuam in culpam deputamus. baptizari autem vel enixam mulierem, vel hoc quod genuerit, ſi mortis periculo vrgetur, vel ipſa hora eadẽ qua gignit, vel hoc quod gignitur, eadem qua natum eſt, nullo modo prohibetur: quia ſicut ſancti myſterij gratia viuentibus atque diſcernentibus cum magna diſcretione prouidenda eſt, ità quibus mors imminet, ſinè vlla dilatione afferenda eſt: nè, dum adhuc tempus ad præbendum redemptionis myſterium quæritur, interueniente paululùm mora, inueniri non valeat qui redimatur. Ad eius verò concubitum vir eius accedere non debet, quou que qui gignitur ablactetur. Praua autem in coniugatorum moribus conſuetudo ſurrexit, vt mulieres filios quos gignunt, nutrire contemnant, eosq; alijs mulieribus ad nutriendum tradant. Quod videlicet ex ſola cauſa incontinentiæ videtur inuentum: quia dũ ſe continere nolunt deſpiciunt lactare quos gignũt. Hæ itaq; quæ filios ſuos ex praua conſuetudine alijs ad nutriẽdum tradunt, niſi purgationis tẽpus tranſierit, viris ſuis non debent admiſceri: quippe quia & ſinè partus cauſa cùm in conſuetis menſtruis detinentur, viris ſuis miſceri prohibẽtur, ita vt morte lex ſancta feriat, ſi quis vir ad menſtruatam mulierem accẽdat. Quæ tamẽ mulier dum ex conſuetudine mẽſtrua patitur, prohiberi ab eccleſia non debet, quia ei naturæ ſuperfluitas in culpã nó valet imputari: & per hoc quod inuita patitur, iuſtum non eſt vt ingreſſu eccleſiæ priuetur. Nouimus nanque quòd mulier quæ ſanguinis fluxum patiebatur, poſt tergum Domini humiliter veniens, veſtimẽti eius fimbriam tetigit, atque ſtatìm ab ea ſua infirmitas receſſit. Si ergò in fluxu ſanguinis poſita, laudabiliter potuit Domini veſtimentum tangere, cur quæ menſtruum fluxum ſanguinis patitur, ei non liceat Domini eccleſiam intrare? Sed dices: Illam infirmitas compulit: has verò de quibus loquimur, conſuetudo conſtringit. Perpende frater chariſſime, quia omne quod in hac mortali carne patimur, ex infirmitate naturæ eſt, digno Dei iudicio poſt culpam ordinatum. Eſurire nanque & ſitere, æſtuare, algere, laſſeſcere, ex infirmitate naturæ eſt. Et quid eſt aliud, contra famem alimenta, contra ſitim potum, contra æſtum auras, contra frigus veſtem, contra laſſitudinem requiem quærere, niſi medicamenta quædam contra ægritudines explorare? Fluxus nanque & menſtruus ſui ſanguinis fluxus ægritudo eſt. Signum benè præſumpſit, quæ veſtimentum

Dist. 5. cũ enixa.

Ex incontinentia natum eſt vt mulieres filios ſuos alijs lactandos tradant.

Gen. 3.

Matth. 8.

tum

tum Domini in ſãguóre póſſa tetigit, quod vni perſonæ infirmanti concedimus, cur non concedatur cunctis mulieribus, quæ naturæ ſuæ vitio infirmantur? Sanctæ autem communionis myſterium in eiſdem diebus percipere non debet prohiberi. Si autem ex veneratione magna percipere non præſumit, laudanda eſt: ſed ſi percipiat, non iudicanda. Bonarum quippe mentium eſt, etiàm ibi aliquo modo culpas ſuas agnoſcere, vbi culpa non eſt; quia ſæpè ſinè culpa agitur, quod venit ex culpa. Vndè etiàm cùm eſurimus, ſiuè culpa comedimus, quibus ex culpa primi hominis factum eſt vt eſuriamus. Menſtrua enim conſuetudo mulieribus non aliqua culpa eſt, videlicet quia naturaliter accidit: ſed tamen quòd natura ipſa ità vitiata eſt, vt etiàm ſinè voluntatis ſtudio videatur eſſe polluta, ex culpæ venit vitio, in quo ſe ipſam, qualis per iudicium facta ſit, humana natura cognoſcat: & homo qui ſponte culpam perpetrauit, reatum culpæ portet inuitus. Atque ideò fœminæ, quæ cùm ſemetipſas conſiderant, in menſtrua cõſuetudine ad ſacramentũ Dominici corporis & ſanguinis accedere non præſumunt, de ſua recta conſideratione laudandæ ſunt. Dum verò percipiendi ex religioſæ vitę conſuetudine, eiuſdem myſterij amore rapiuntur, reprimendæ (ſicut diximus) non ſunt. Sicut enim in veteri teſtamento exteriora opera ſeruabantur, ità in teſtamento nouo non tam quod exterius agitur, quàm id quod interiùs cogitatur, ſolicita intentione attenditur, vt ſubtili ſententia puniatur. Nam cùm multa lex velut immunda manducare prohibeat, in Euangelio tamen Dominus ait: Non quod intrat in os, coinquinat hominem: ſed quæ exeunt de corde, illa ſunt quæ coinquinant hominem. Atque paulò pòſt ſubiecit exponens: Ex corde exeunt cogitationes malę. Vbi vbertim indicatum eſt, quia illud ab omnipotenti Deo pollutum eſſe in opere oſtenditur, quod ex polluta cogitationis radice generatur. Vndè Paulus quoquè apoſtolus dicit: Omnia mũda mundis, coinquinatis autem & infidelibus nihil eſt mundum. Atque mox eiuſdem coinquinationis cauſam annuncians, ſubiungit: Coinquinata ſunt enim eorũ & mens & cõſcientia. Si ergò ei cibus immũdus nó eſt, cuius mens immũda nõ fuerit: cur quod mũda mente mulier ex natura patitur, ei in immunditiam reputetur? Vir autem cum propria coniuge dormiens, niſi lotus aqua, intrare eccleſiam non debet: ſed neque lotus, intrare ſtatim debet. Lex enim veteri populo præcepit, vt vir mixtus mulieri, & lauari aqua debeat, & ante Solis occaſum eccleſiam non intrare. Quod tamen intelligi ſpiritaliter poteſt, quia mulieri vir miſcetur, quando illicitæ concupiſcentiæ animus in cogitatione per delectationem coniungitur. Qui niſi priùs ignis concupiſcentiæ à mente deferueat, dignum ſe congregatione fratrum exiſtimare nõ debet, quia ſe grauari per nequitiam prauæ voluntatis videt. Et quannis de hac re diuerſæ hominum nationes diuerſa ſentiant, atque cuſtodire videantur, Romanorum tamen ſemper ab antiquioribus vſus fuit, poſt admixtionem propriæ coniugis & lauacri purificationem quærere, & ab ingreſſu eccleſiæ paululùm reuerenter abſtinere. Nec hæc dicentes, culpam deputamus eſſe coniugium, ſed quia ipſa licita admixtio coniugum, ſinè voluptate carnis fieri nõ poteſt, à ſacri loci ingreſſu abſtinendum eſt, quia voluptas ipſa eſſe ſinè culpa nullatenùs poteſt. Non enim de adulterio vel fornicatione, ſed de legitimo coniugio natus fuerat qui dicebat: Eccè enim in iniquitatibus conceptus ſum, & in delictis peperit me mater mea. Qui enim in iniquitatibus conceptum ſe nouerat, in delicto ſe natũ gemebat: quia portat arbor in ramo humorem vitij, quem traxit ex radice. In quibus tamen verbis non admixtionem coniugum, iniquitatem nominat, ſed ipſam videlicet voluptatem admixtionis. Sunt enim multa, quæ licita ac legitima ſunt, & tamẽ in eorum actu aliquatenùs fœdamur: ſicut ſæpè iraſcendo culpas inſequimur, & tranquillitatem in nobis animi perturbamus: & cùm rectũ ſit quod agitur, non eſt tamen probabile, quòd in eo animus perturbatur. Contra vitia quippe delinquentium iratus fuerat qui dicebat: Turbatus eſt præ ira oculus meus. Quia enim non valet niſi tranquilla mens in contemplationis lucem ſe ſuſpendere, in ira ſuum oculum turbatum dolebat; quia dum malè acta deorſùm inſequitur, confundi atque turbari à ſummorum contemplatione cogebatur. Et laudabilis ergò eſt ira contra vitium, & tamẽ moleſta, quia turbatum ſe aliquem reatum incurriſſe æſtimabat. Sic itaque bonum eſt coniugium, & tamen de voluptate carnis habet apud ſe aliquem reatum: quia legitima carnis copula oportet vt cauſa prolis ſit, non voluptatis: & carnis commixtio, creandorum liberorum ſit gratia, non ſatisfactio vitiorum. Si quis ergò ſua coniuge non cupidine voluptatis raptus, ſed ſolummodò liberorum creãdorum gratia vtitur, iſte profectò ſiue de ingreſſu Eccleſiæ, ſeu de ſumendo corporis Dominici ſanguiniſque myſterio, ſuo eſt relinquendus iudicio: quia à nobis prohiberi non debet accipere, qui in igne poſitus neſcit ardere. Cùm verò non amor procreandæ ſobolis, ſed voluptas dominatur in opere commixtionis, habent cõiuges etiàm de ſua commixtione quod defleant. Hoc enim eis concedit ſancta prædicatio, & tamen de ipſa conceſſione metu animum concutit. Nam cùm Paulus Apoſtolus diceret, Qui ſe continere non poteſt, habeat vxorem ſuam: ſtatim ſubiungere curauit,

Mos Romanorũ poſt vſum coniugij.

Pſal. 50.

Pſalm. 6.

Vſus coniugij ex voluptate non eſt ſine culpa. 1. Cor. 7.

Menſtruate mulieres, nec arcendæ à communiõe, nec ad eã compellendæ.

Matt. 15.

Ibidem.

Tit. 1.

Ibidem.

Digitized by Google

rauit, Hoc autem dico secundùm indulgentiam, non secundùm imperium. Non enim indulgetur quod licitũ & iustum est. Quod igitur indulgeri dixit, culpam esse demonstrauit. Vigilanti verò mente pensandum est, Exod. 19. quod in Sina monte Dominus populum alloquuturus, priùs eundẽ populum abstinere à mulieribus præcepit. Et si illic vbi Dominus per creaturam subditam hominibus loquebatur, tanta prouisione est munditia corporis requisita, vt qui verba Dei perciperent, mulieribus mixti non essent: quantò magis qui corpus Domini omnipotentis accipiũt, custodire in se munditiam carnis debent, nè ipsa inæstimabilis mysterij magnitudine prę- 1. Reg. 21. grauentur? Hinc etiàm ad Dauid de pueris suis per sacerdotem dicitur, vt si à mulieribus mundi essent, panes propositionis acciperent: quos omninò non acciperent, nisi priùs mundos eos Dauid à mulieribus fateretur. Tunc autem vir qui post commixtionem coniugis lotus fuerit aqua, & iam sacræ communionis mysterium valet accipere cùm ei iuxta præfinitam sententiam etiàm ecclesiam licuerit intrare.

VNDECIMA INTERROGATIO *Augustini.*

Quæro etiàm, si post illusionem, quæ per somnium solet accidere, vel corpus Domini quilibet accipere valeat; vel si sacerdos sit, sacra mysteria celebrare?

QVANDO NOCTVRNA *Pollutio celebrationem & communionem impedit.* CAP. XI.

RESPONSIO B. GREGORII.

Deut. 23. HAEC quidem Testamentũ veteris legis, sicut in superiori capitulo iam diximus pollutũ Domino dicit, & nisi lotum aqua, etiàm vsq; ad vesperam intrare ecclesiam non concedit. Quod tamen aliter populus spiritualis sub eodem intellectu accipiet quem præfati sumus: quia quasi per somniũ illuditur, qui tentatus immunditia, vanis imaginibus in cogitatione inquinatur. Sed lauandus est aqua, vt culpas cogitationis lachrymis abluat. Et nisi priùs ignis tentationis recesserit, reum se quasi vsque ad vesperum cognoscat. Sed est in eadem illusione valdè necessaria discretio, quę subtiliter pensare debet, ex qua re accidat menti dormientis. Aliquando enim ex crapula, aliquando ex naturæ superfluitate, vel infirmitate, aliquando ex cogitatione contingit. Et quidem cùm ex naturæ superfluitate vel infirmitate euenerit, omnimodò hæc illusio non est timenda; quia hanc animus nesciens pertulisse magis dolendus est, quàm fecisse. Cùm verò vltra modum appetitus gulæ in sumendis alimentis rapitur, atque idcircò humorum receptacula grauãtur, habet exindè animus aliquem reatum, non tamen vsque ad prohibitionem percipiendi sacri mysterij, vel Missarum solennia celebrandi, cùm fortasse aut festus dies exigit, aut exhiberi ministerium pro eo, quòd sacerdos alius in loco deest, ipsa necessitas compellit. Nam si adsunt alij, qui implere ministerium valeant, illusio per crapulam facta, à perceptione sacri mysterij prohibere non debet: sed ab immolatione sacri mysterij abstinere, vt arbitror, humiliter debet, si tamen dormientis mentem turpis imaginatio non concusserit. Nam sunt quibus ità plerunque illusio nascitur, vt eorum animus etiàm in somno corporis positus, turpibus imaginationibus non fœdetur. Qua in re vnum ibi ostenditur, mens ipsa non rea, nec tamen vel suo iudicio libera, cùm se etsi dormienti corpore nihil meminit vidisse, tamen in vigilijs corporis meminit in ingluiem cecidisse. Si verò ex turpi cogitatione vigilantis, oritur illusio dormientis, patet animo suus reatus. Videt enim, à qua radice inquinatio illa processerit, quia quod cogitauit sciens, hoc pertulit nesciens. Sed pensandum est ipsa cogitatio vtrùm suggestione, an delectatione, vel (quod maius est) peccati consensu acciderit. Tribus enim modis impletur omne peccatum, videlicet suggestione, delectatione, consensu. Suggestio quippe fit per diabolum, delectatio per carnem, consensus per spiritum, quia cùm primam culpam serpẽs suggessit, Eua velut caro delectata est, Adam velut spiritus consensit. Et necessaria est magna discretio, vt inter suggestionem atque delectationem, inter delectationem & consensum iudex sui animus præsideat. Cùm enim malignus spiritus peccatum suggerit in mente, si nulla peccati delectatio sequatur, peccatum omnimodò perpetratum non est. Cùm verò care delectari cœperit, tunc peccatum incipit nasci; Si autem etiàm ex deliberatione consentit, tunc peccatum cognoscitur perfici. In suggestione igitur peccati semen est, in delectatione sit nutrimentum: in consensu perfectio. Et sæpè contingit, vt hoc quod malignus spiritus seminat in cogitatione, caro in delectationem trahat, nec tamen animus eidem delectationi consentiat. Et cùm caro sinè animo delectari nequeat, ipse tamen animus carnis voluptatibus reluctans, in delectatione carnali aliquo modo ligatur inuitus: vt ei ex ratione contradicat, nec consentiat, & tamen delectatione ligatus sit, sed ligatum se vehementer ingemiscat. Vndè & ille cœlestis exercitus præcipuus miles gemebat, dicens; Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captiuum me ducentem

Tria triplici.

Tribus modis impleturom ne peccatum.

Gen. 3.

Pollutio in voluntaria triplici ex cã; & quæ communionem impediat.

Rom. 7.

Digitized by Google

ducentem in lege peccati, quæ eſt in mẽbris meis. Si autem captiuus erat, minimè pugnabat, ſed & pugnabat. Quapropter & captiuus erat, & captiuus non erat. Et pugnabat igitur lege mentis, cui lex, quæ in membris eſt, repugnabat. Si autem pugnabat, captiuus non erat. Ecce itaque homo eſt, vt ità dixerim, & captiuus, & liber. Liber, ex iuſtitia quam diligit: captiuus, ex delectatione quam portat inuitus.

Gregorius, Sereno epiſcopo Maſſilienſi.

De imaginibus in Eccleſijs non confringendis. Cap. 109.

Epiſt. 109. QVòD fraternitati veſtræ tã ſerò trãſmittimus, non hoc torpori, ſed occupationi deputare. Latorem verò preſentium dilectiſſimum filium noſtrum Cyriacũ monaſterij noſtri patrem vobis in omnib. commendamus, vt nulla hunc in Maſſilienſi ciuitate mora detineat, ſed ad fratrem, & Coepiſcopum noſtrum Syagrium cum ſanctitatis veſtræ ſolatio Deo protegente proficiſcatur. Præterea indicò dudum ad nos peruenijſſe, quòd fraternitas veſtra quoſdam imaginum adoratores aſpiciens, eaſdem Eccleſiæ imagines cõfregit atque proiecit. Et quidem zelum vos, ne quid manu factum adorari poſſit, habuiſſe laudauimus, ſed frangere eaidem imagines nõ debuiſſe iudicamus. Idcirco enim pictura in Eccleſijs adhibetur, vt hi qui literas neſciunt, ſaltẽ in parietibus videndo legant quæ legere in codicib. non valent. Tua ergo fraternitas, & illas ſeruare, & ab earum adoratu populum prohibere debuit, quatenus & literarum neſcij haberent vnde ſcientiam hiſtoriæ colligerent, & populus in picturę adoratione minimè peccaret.

Imagines quid prosint.

Gregorius, Sereno epiſcopo Maſſilienſi.

De ſanctorum imaginibus non confringendis, & malis hominibus non admittendis in ſocietatem. Cap. 9.

Epiſt. 9. LITERARVM tuarum primordia ita ſacerdotalem in te eſſe beneuolẽtiam demonſtrabant, vt maior nobis fieret de fraternitate tua lætitia. Sed tantum earum finis à ſuis diſſenſit initijs, vt non vnius, ſed diuerſarum eſſe mentium talis crederetur epiſtola. Ex illo autẽm quòd deſcriptis noſtris quę ad te miſimus dubitaſti, quàm ſis incautus apparuit. Nam ſi diligenter ea quæ fraterno amore monuimus attendiſſes, non ſolũ minimè dubitaſſes, quinimò quid ſacerdotalẽ grauitatem oporteret agere, cognouiſſes. Neque enim Cyriacus quõdam abbas, qui ſcriptorum noſtrorum portitor extitit, iſtius diſciplinæ vel eruditionis fuit, vt vel ipſe aliud facere, ſicut putas, auderet, vel iſtam de eius tibi perſona ſuſpicionem falſitatis allũmeres. Sed quia monita ſalubria pẽſare poſtponis contingit, vt iam non ſolum actu, verumetiã eſſe interrogatione culpabilis. Perlatum ſi quidem ad nos fuerat, quòd inconſiderato zelo ſuccẽſus, ſanctorum imagines ſub hac quaſi excuſatione, ne adorari debuiſſent, confregeris. Et quidem quia eas adorari vetuiſſes, omnino laudauimus, fregiſſe verò reprehendimus. Dic frater à quo factũ ſacerdote aliquando auditum eſt quod feciſti? Si non aliud, vel illud te non debuit reuocare, ne deſpectis alijs fratribus, ſolum te ſanctum, & eſſe crederes ſapientẽ? Aliud eſt enim picturam adorare, aliud per picturæ hiſtoriam quid ſit adorandum addiſcere. Nam quod legentibus ſcriptura, hoc idiotis præſtat pictura cernentibus, quia in ipſa etiã ignorantes vident quod ſequi debeant, in ipſa legunt qui literas neſciunt. Vnde & præcipuè gentibus pro lectione pictura eſt. Quod magnopere a te qui inter gentes habitas, attendi debuerat, ne dũ recto zelo incautè ſuccenderis, ferocibus animis ſcandalum generares. Frangi verò non debuit, quod nõ ad adorandum in Eccleſijs, ſed ad inſtruendas ſolummodo mentes fuit neſcientium collocatum. Et quia in locis venerabilibus ſanctorum depingi hiſtorias non ſine ratione vetuſtas admiſit, ſi zælum diſcretione cõdijſſes, ſine dubio & ea quæ intendebas ſalubriter obtinere, & collectum gregẽ non diſpergere, ſed potius diſperſum poteras cõgregare, vt paſtoris in te meritum nomẽ excelleret, non culpa diſperſoris incumberet. Hinc autem dum in hoc animi tui incantè nimis motus exequeris, ita tuos ſcandalizaſſe filios perhiberis, vt maxima eorum pars à tua ſe communione, ſuſpenderit. Quãdo verò ad ouile dominicum errantes oues adducas, qui quas habet retinere non prævales? Proinde hortamur vt vel nũc ſtudeas eſſe ſolicitus, atque ab hac te præſumptione compeſcas, & eorũ animos quos à tua diſiũctos vnitate cognoſcis, paterna ad te dulcedine, omni admitu, omniq; ſtudio reuocare feſtines. Cõuocandi enim ſunt diſperſi Eccleſiæ filij, eisque ſcripturæ ſacræ eſt teſtimonijs oſtendendum, quia omne manufactũ adorare non liceat: quoniã ſcriptum eſt, Dominũ Deum tuum adorabis, & illi ſoli ſeruies. Ac deinde ſubiungendũ eſt: quia picturas imaginum quæ ad ædificationem imperiti populi fuerant factæ, vt neſciẽtes literas, ipſam hiſtoriam attendentes diſcerẽt quid actum ſit, quia tranſiſſe in adorationẽ videras, idcirco commotus es vt eas imagines frangi præciperes. Atque eis dicendum: Si hanc inſtructionem ad quam imagines antiquitus factę ſunt, habere vultis in Eccleſia, eas modis omnibus & fieri & haberi permitto. Atq; indica quod non tibi ipſa vitio hiſtoriæ, quæ pictura

De cõſec. diſt. 3. Perlatum.

Imaginũ utilitas.

Luc. 4.

ra

ra teſte pendebatur diſplicuerit,ſed illa adoratio, quæ picturis fuerat incõpetẽter exhibita. Atq; ĩ his verbis eorũ mẽtes demulcẽs, eos ad concordiã tuã reuoca.Et ſi quis imagines facere voluerit, minimè prohibe,adorare verò imagines,omnibus modis deuita. Sed hoc ſollicitè fraternitaſ admoneat,vt ex viſione rei geſtæ ardorem compunctionis percipiant,& in adoratione ſolius omnipotentis ſanctæ trinitatis humiliter proſternãtur.Cuncta verò hæc amore ſanctę Eccleſiæ, & tuæ fraternitatis loquimur. Non ergo ex mea correptione frangatur à zelo rectitudinis,ſed magis adiuuetur in ſtudio piæ diſpenſationis.Prẽterea peruenit ad nos,ꝙ dilectio tua libenter malos homines in ſocietate ſua recipiat,adeò vt presbyterum quendã, qui poſtquã lapſus eſt,& in ſuę adhuc dicitur iniquitatis pollutione verſari, familiarẽ habeat. Quod quidem nos ex toto non credimus:quia qui talem recipit,ſcelera non corrigit,ſed magis alijs talia perpetrandi videtur dare licentiam. Sed ne fortè aliqua tibi ſurreptione vel diſſimulatione vtà te reciperetur,atque adhuc haberetur gratus ſuaſerit,non ſolum hunc longius à te expellere, verumetiam excellus ipſius ſacerdotali te zelo modis omnibus conuenit reſecare.

Alios verò qui praui eſſe memorantur, paterna adhortatione à ſua prauitate cõpelce, & ad viã ſtudę rectitudinis reuocare. Quòd ſi,(quod abſit,) ſalubri monitione eos videris in nullo proficere,& hos quoque curabis à te procul abijcere,ne prauitates eorũ ex eo ꝙ recipiuntur,diſplicere minimè videantur. Et non ſolum ipſi inemendati remancãt,ſed etiam eorum receptione, alij corrumpãtur. Et conſiderate quàm & hominibus execrabile & periculoſum ante Dei ſit oculos, ſi peccum,à quo plectenda ſunt crimina, nutriri vitia videantur. Hæc igitur dilectiſſime frater diligenter attende, & ita agere ſtude,vt prauos ſalubriter corrigas, & ſcandalum de malorum ſocietate filiorum tuorum animis non inducas.

Gregorius,Conſtantiæ Auguſtæ.

De miraculis Apoſtolorum Petri, & Pauli Et de monachis Græcis mortuorum oſſa effodiẽtibus,detentisq́, vendere ea in Oriente pro reliquijs.Et de ſudario ſancti Pauli.Cap. xxx.

Epiſt. 30. SErenitas veſtræ pietatis, religionis ſtudio,& ſanctitatis amore conſpicua, propter eam,quæ in honorem ſancti Pauli apoſtoli in palatio ædificatur Eccleſiam, caput eiuſdem ſancti Pauli, aut aliud quid de corpore ipſius ſuis ad ſe iuſſionib.à me præcipit debere trãſmitti.Et dũ illa mihi deſidera rem imperari,de quib.facillimã obedientiã exhibẽs,veſtrà erga me amplius potuiſſẽ gratiã prouocare:maior me męſtitia tenuit, ꝙ illa præcipitis,quę facere nec poſſum,nec audeo.Nã corpora ſanctorũ Petri & Pauli apoſtolorũ,tãtus in Eccleſijs ſuis coruſcant miraculis atq; terrorib.vt neq; ad orandũ ſine magno illuc timore poſſit accedi. Demq; dũ beatę recordationis deceſſor meus, quia argentũ quod ſupra ſacratiſſimũ corpus beatĩ Petri apoſtoli erat,lõge tñ ab eodẽ corpore ferè quindecim pedũ ſpatio mutare voluit, ſignũ ei non parui terroris apparuit. Sed & ego aliquid ſimiliter ad ſacratiſſimũ corpus S.Pauli apoſtoli meliorare volui:& quia neceſſe erat,iuxta ſepulcrũ huiuſmodi effodi altius debuiſſet,præpoſitus loci ipſius oſſa aliqua nõ quidẽ eidẽ ſepulchro cõiuncta reperit.Quæ qm̃ leuare pſumpſit,atq; in aliũ locũ trãſponere,apparẽtibus quibuſdã triſtib. ſignis,ſubita morte defunctus eſt. Præter hæc autem ſanctæ memoriæ deceſſor meus, idẽ ad corpus S.Laurentij martyris quędam meliorare deſiderãs,dũ neſcitur vbi venerabile corpus ipſius eſſet collocatum, & effoditur exquirẽdo,ſubitò ſepulchrũ ipſi⁹ ignoranter apertũ eſt:& ij, qui pſentes erãt atq; laborabãt,monachi,& mantionarij, q corpus eiuſdẽ martyris viderũt, qđ qdẽ minimè tãgere pſumpſerũt, oẽs intra decẽ dies defuncti ſunt,ita vt nullus vitę ſupeſſet potuiſſet,q ſãctũ & iuſtũ corp⁹ illius viderat.Cognoſcat autẽ tranq lliſſima dña,qa Romanis conſuetudo nõ eſt,qñ ſanctorũ reliquias dant, vt quicquã tãgere prẽſumãt de corpore:ſed tãtummodo in pyxide brandeũ mittitur, atq; ad ſacratiſſima corpora ſanctorũ ponitur. Quod leuatũ,in Eccleſia,quę eſt dedicanda, debita cũ veneratione recõdit: & tantæ per hoc ibidẽ virtutes fiũt, ac ſi illuc ſpecialiter eorũ corpora deferãtur.Vñ cõtigit vt beatæ recordationis Leonis Papæ tẽporibus, ſicut à maioribus traditur,dũ quidã Græci de talib. reliquijs dubitarẽt: prædictus pontifex hoc ij ſum brãdeũ allatis ſotticib.incideritꝰ, & ex ipſa inciſione ſanguis effluxerit.In Romanis nanq; vel toti⁹ Occidẽtis partib. oĩno intolerabile eſt atq; ſacrilegũ, ſi ſanctorum corpora tãgere quiſquam fortaſſe voluerit. Quod ſi pſumpſerit,certũ eſt,qa hæc temeritas impunita nullo modo remanebit. Pro qua re de Græcorũ cõſuetudine, qui oſſa leuare sãctorũ ſe aſſerũt,vehemẽter miramur, & vix credimus. Nã quidã monachi Græci huc ante biẽniũ venientes, nocturno ſilẽtio iuxta Eccleſiã S.Pauli corpora mortuorũ in cãpo iacentia effodiebant, atq; eorũ oſſa recondebãt,ſeruãtes ſibi,dũ recederẽt.Qui cũ tenti, & cur hoc facerẽt diligẽter fuiſſent diſcuſſi,cõfeſſi ſunt.ꝙ illa oſſa ad Græciã elsẽt tanq̃ ſanctorũ reliquias portaturi.Ex quorũ exẽplo,ſicut prædictũ eſt, maior nobis dubietas nata eſt: vtrũ verũ ſit,ꝙ leuare veraciter oſſa ſanctorũ dicunt.De corporibus verò beatorũ Apoſtolorũ quid ego dicturus ſum, dum cõſter,qa eo tẽpore quo paſſi ſunt, ex Oriẽte fideles venerũt,q eorũ corpora ſicut ciuiũ ſuorũ repeterent? Quæ ducta vſque ad ſecundùm vrbis miliarium,in loco qui dr ad

Cata-

Digitized by Google

Catatumbas,collocata ſunt. Sed dum ea exinde leuare omnis eorum multitudo conueniens niteretur,ita eos vis tonitrui atque fulguris nimio metu terruit atque diſperſit, vt talia denuo nullatenus attentare præſumerent.Tunc autẽ exeuntes Romani eorũ corpora,qui hoc ex Domini pietate meruerũt, leuauerunt,& in locis quibus nunc ſunt cõdita,poſuerunt. Quis ergo nunc ſereniſſima domina tam temerarius poſſit exiſtere, vt hæc ſciens,eorum corpora non dico tangere,ſed vel aliquatenus præſumat inſpicere? Dum igitur talia mihi à vobis pręcepta ſunt, de quib.parere nullatenus poſſem,quantum inuenio,non vẽm eſt: ſed quidã homines cõtra me pietatẽ veſtrã excitare voluerũt: vt mihi,ꝙ abſit,voluntatis veſtræ gratiã ſubtraherent,& propterea quęſiuerũt,capitulum,de quo vobis quaſi inobediẽs inueniret. Sed in omnipotente Domino confido, quia nullo modo benigniſſimæ voluntati ſurrepitur, & ſanctorum Apoſtolorum virtutem,quos toto corde & mente diligitis,non ex corpolari præſentia, ſed ex protectione ſemper habebitis.Sudarium verò quod ſimiliter tranſmitti iuſſiſtis cum corpore eius eſt,quod ita tangi non poteſt, ſicut nec ad corpus illius accedi.Sed quia ſereniſſimę dominę tam religioſum deſiderium eſſe vacuum non debet,de catenis quas ipſe ſanctus Paulus Apoſtolus in collo & in manibus geſtauit,ex quibus multa miracula in populo demonſtrantur,partem aliquam uobis tranſmittere curabo,ſi tamen hanc tollere limando præualuero: quia dum frequenter ex catenis eiſdẽ multi venientes benedictionem petunt, vt parum quid ex limatura accipiant,aſſiſtit ſacerdos cum lima: & aliquibus petentibus ita concitè aliquid de catenis ipſis excutitur,vt mora nulla ſit.Quibuſdam verò petentibus, diu per catenas ipſas ducitur lima,& tamen vt aliquid exinde exeat,non obtinetur.

Gregorius Brunichildæ reginæ Francorum. De laicis ad epiſcopatum non adhibendis. De Simoniaca hæreſi. De ſynodo. De Iudæis Chriſtiana mancipia poſſidentibus. Cap. cxiij.

Epiſt.113. POſtquã excellentiæ veſtræ ſollicitudo, regia eſt vbique gubernatione laudabilis,ad augmentum gloriæ ſuæ vigilantiorẽ ſe debet,& prouidam exhibere,vt quos conſilio regit exterius,perire interius non permittat: quatenus per fructum piæ ſollicitudinis poſt huius, qđ geritis, tẽporalis regni faſtigiũ,ad æterna,Deo autore,poſſitis regna pertingere.Quòd quidem hac vobis confidimus poſſe ratione cõtingere,ſi inter alia bona de ordinandis curam ſacerdotibus geſſeritis.Quorũ officium in tantam illic, ſicut didicimus,ambitionẽ perductũ eſt, vt ſacerdotes ſubito,quod graue nimis eſt, ex laicis ordinentur.Sed quid iſti acturi, quid populo præſtaturi ſunt,qui non ad vtilitatem,ſed fieri ad honorem epiſcopi concupiſcunt? Hi ergo qui necdum quod docere debeant didicerunt,quid aliud agunt niſi vt paucorũ prouectus illicitus,fiat multis interitus, & in confuſionem Eccleſiaſticæ moderationis obſeruantia deducatur? quippe vbi nullus regularis ordo obſeruatur.Nam qui ad eius regimen improuidus,& ob hoc pręcipitatus magis accedit, qua admonitione ſubiectos ędificet,cuius exemplum nõ rationẽ docuit, ſed errorem? Pudet profectò,pudet alijs tales imperare,qđ ipſi neſciũt cuſtodire. Nec illud quidẽ quod ſimili emendationi tradẽdum eſt,præterimus,ſed omnino execrabile, & eſſe grauiſſimum deteſtamur, quòd ſacri illi ordines per Simoniacam hæreſim, quæ prima contra Eccleſiam orta,& diſtricta maledictione damnata eſt,cõferantur.Hinc igitur agit, vt ſacerdotij dignitas in deſpectu, & ſanctus ſit honori in crimine. Perit vtiq; reuerentia,adimitur diſciplina,quia qui culpas debuit emendare,committit, & nefaria ambitione honorabilis ſacerdotij ducitur in deprauatione cenſura. Nam quis denuo uenereturquod venditur, aut quis nõ uile putet eſſe quod emitur? Vnde valde contriſtor, & terræ illi condoleo, quia dum ſanctum Spiritum, quem per manus impoſitionem omnipotens Deus hominibus largiri dignatur,diuino munere habere deſpiciũr,ſed pręmijs allequuntur,ſacerdotium illic ſubſiſtere diu nõ arbitror. Nam vbi dona ſupernæ gratiæ venalia iudicantur, ad Dei ſeruitium non vita quæritur,ſed magis cõtra Deũ pecuniæ venerantur. Quia igitur tantum facinus non ſolũ illis periculũ,verùm etiam veſtro regno ſatis eſt noxium, ſalutantes excellentiã veſtrã paterno affectu petimus, vt de huius prauitatis emendatione Deum vobis placabilem faciatis. Et vt nulla deinceps valeat occaſione committi,ſynodum fieri iuſſio veſtra conſtituat, vbi præſente dilectiſſimo filio noſtro Cyriaco,abbate ſub diſtricta anathematis interpoſitione debeat interdici,ne vllus ex laico habitu ſubitò ad epiſcopatus audeat gradum accedere, neque pro Eccleſiaſticis ordinib.cuilibet quicquam dare,vel auſus ſit accipere,vt Dominus & Redemptor noſter ſic quæ veſtra ſunt faciat, ſicut excellentiam veſtrã in ijs quæ ſua ſunt, pia eſſe viderit deuotione ſollicitã. Curã verò & ſollicitudinẽ eiuſdẽ ſynodi quam fiendam decreuim⁹,fratri coepiſcopoq; noſtro Syagrio, quem veſtrũ nouimus ſpecialiter delegare curauimus,quem petimus vt & ſuppticantẽ libenter audire,& opere iuuare dignemini: quatenus quod ad mercedem veſtram reſpiciat,remoto huius mali contagio in cũctis finibus iuri veſtro ſubiectis, pia & Deo placita procedat ordinatio ſacerdotũ. Cui fratri noſtro pro eo ꝙ ſe in ea prædicatione quæ Anglorũ genti,authore Dño, facta eſt,deuotũ veheměter exhibuit, pallium ad miſſarum ſolennia vtendũ tranſmiſimus, vt

vt qa iuuare ſpiritalia ſtuduit, Apoſtolorum principis ſolatio in ipſo quoq; inueniat ſpiritali ordine profeciſſe. Oino prȩterea admirari ſumus, quod in regno veſtro Iudæos Chriſtiana mancipia poſſidere permittitis. Quid em̃ ſunt Chriſtiani oẽs nili membra Chriſti? Quorũ videlicet mẽbrorum caput cũcti nouim⁹, qa fideliter honoratis. Sed q̃ diuersũ ſit, excellẽtia veſtra perpẽdat, caput honorare, & mẽbra ipſius hoſtibus calcanda ſubmittere. Atq; ideo petimus, vt excellẽtiæ veſtræ cõſtitutio de regno ſuo huius prauitatis mala remoueat, vt in hoc vos amplius dignas cultrices oĩpotẽtis Dñi demonſtretis, qđ fideles illius ab inimicis eius abſoluitis.

Gregorius, Theodorico, & Theoberto regibus Francorum à paribus.

De Simoniaca hæreſi. Et vt ex laicali habitu nullus fiat epiſcopus. De ſynodo facienda.

Cap. 114.

Epiſt. 114. CVm regni veſtri nomen inter cæteras gentes gr̃a olim Chriſtianæ religionis effulſerit, valde ſtudẽdũ eſt, vt vñ glorioſiores cæteris gẽtibus eminetis, inde oĩpotenti Dño, quid dat ſalutẽ regibus, perfectius placeatis, & fidẽ, quã colitis, adiutricẽ in omnib. habeatis. Optaueram⁹ quidẽ præcellẽtiſſimi filij noſtrũ ad vos ſolita dirigere viſitationẽ ſermonẽ, vt charitatis officijs paternũ monſtraremus affectũ. Sed qa animũ res cõtriſtat illicita, ſic vnũ nos cõuenit exhibere, vt aliud ſub ſilẽtio, quod emẽdatione indiget, minimè relinquamus. Quod ſi diligenter attẽditis, pro ſalutis veſtræ nos loqui prorſus incolumitate cognoſcetis. Fertur autẽ Simoniaca hæreſis, quæ prima contra Dei Eccleſiam diabolica plantatione ſurrepſit, & in ipſo ortu ſuo, zelo Apoſtolicæ vltionis perculſa atque damnata eſt, in regni veſtri finibus dominari, cùm in ſacerdotibus fides ſit eligenda cũ vita. Si.n. vita deeſt, fides meritum non habet, beato Iacobo atteſtante, qui ait. Fides ſine operibus mortua eſt. Quę.n. opera eſſe valeant ſacerdotis, qui honorẽ tanti ſacramenti conuincitur obtinere per præmium? Ex qua re agitur vt ipſi quoq; qui ſacros ordines appetunt, non vitam corrigere, non mores cõponere ſtudeant, ſed diuitias, quibus honor ſacer emitur, ſatagant congregare. Hinc fit ẽt vt inſontes & pauperes à ſacris ordinibus ꝓhibiti, delpectiq; relinant. Et dum innocentia diſplicet, dubium non eſt, ꝙ præmium illic delicta commendent: quia vbi aurum placet, ibi & vitium. Hinc igitur nõ ſolũ in ordinatoris & ordinati animam letale vulnus infligitur, verumetiam excellentiæ veſtræ regnum Epiſcoporum culpa, quorum magis interceſſionibus iuuari debuerat, prægrauatur. Si enim dignus is ſacerdotio creditur, cui non actionis merita, ſed præmiorum copia ſuffragat, reſtat, vt nihil ſibi in honores Eccleſiaſticos gratuitas, nil defendat induſtria, ſed totum auri prophanus amor obtineat. Et dum vitia remunerantur honore, in locũ vltoris is, qui fortaſſe fuerat vlciſcendus adducitur, atq; hinc ſacerdotes nõ proficere, ſed perire potius iudicantur. Vulnerato nanq; paſtore, quis curandis ouibus adhibeat medicinam? Aut quando populum orationis clypeo tueatur, qui iaculis ſe hoſtilibus feriendum exponit? Aut qualem de ſe fructum producturus eſt, cuius graui peſte radix infecta eſt? Maior ergo metuenda eſt locis illis calamitas, vbi tales interceſſores ad locum regiminis adducuntur, qui Dei in ſe magis iracundiam prouocant, quã p ſemetipſos populis placare debuerãt. Audiuimus aũt qa Eccleſiarũ prædia tributa nunc præbeant, & magna ſuper hoc admiratione ſuſpẽdimur, ſi ab eis illicita quærantur accipi, quibus etiã licita relaxentur. Nec hoc quoq; malũ ſollici tudo noſtra patitur negligenter omittere, ꝙ quidam inſtinctu gloriæ inanis electi, ex laico repentè habitu ſacerdotij honorem arripiunt, & (quod dicere pudet, & graue tacere eſt,) regendi rectores, & qui docendi ſunt doctores nec erubeſcunt fieri, nec metuunt. Ducatum animarum impudenter aſſumunt, quibus via omnis ignota doctoris eſt, & quò vel ipſi gradiantur, ignari ſunt. Quod quàm prauum, quamve ſit temerarium, ſeculari ẽt ordine & diſciplina monſtratur. Nam dum dux exercitus non niſi labore & ſollicitudine expertus eligitur, quales animarum duces eſſe debeant, qui ad epiſcopatus culmen immatura cupiunt feſtinatione cõſcendere, huius ſaltem rei comparatione conſiderent, & aggredi repẽtè in expertos labores abſtineãt, ne cæca honoris ambitio & ipſis in pœnã ſit, & alijs peſtifera erroris ſemina iaciat: quippe q̃ non didicerũt, quod ipſi doceãt. Proinde paterno ſalutantes affectu petimus excellentiſſimi filij, vt hoc tam deteſtabile malũ de regni veſtri ſtudeatis finibus prohibere, & nulla apud vos excuſatio, nulla cõtra animam veſtram ſuggeſtio locum inueniat: qa facientis ꝓculdubio culpam habet, qui quod poteſt corrigere, negligit emendare. Qua de re vt magnũ oĩpotenti Dño munus valeatis offerre, ſynodũ cõgregari præcipiut. In qua ſicut fratribus, coepiſcopisq; noſtris mandauimus, præſente dilectiſſimo filio noſtro Cyriaco abbate, ſub anathematis debeat obligatione conſtitui, nullum pro Eccleſiaſtico ordine aliquid vnquam dare, nullum accipere, nec quenquam ex laicis ad ſacerdotium repente tranſire, quatenus hanc vobis mercedem, & hic, & in futura vita Redemptor noſter, cuius ſacerdotes interius ab hoſte perire non ſinitis, recompenſet. Omnino prætera admirati ſumus, ꝙ in regno veſtro Iudæos Chriſtiana mancipia poſſidere permittitis. Quid.n. ſunt Chriſtiani omnes, nili membra Chriſti? Quorum videlicet membrorũ caput cuncti

Can. 1. q. 1. c. Fertur.

Iacob. 2.

cũcti nouimus, quia fideliter honoratis: sed quam diuersum sit excellentia vestra perpẽdat, caput honorare, & membra ipsius hostibus calcanda permittere. Atq; ideo petimus vt excellentiæ vestræ cõstituto de regno suo huius prauitatis mala remoueat, vt in hoc vos amplius dignos cultores omnipotentis Domini demonstretis, quòd fideles illius ab inimicis eius absoluitis.

Gregorijs Aetherio Lugdunen. Episcopo.

In impressis inscribitur Siagrio, Betherio, Virgilio & Desiderio Episcopis aparibus sed nos secuti sumus vetustum exemplar manuscriptũ, quod fuit D. Heriberti Archiepiscopi Coloniensis, qui obijt anno Christi 1021.

1 De Simoniaca hæresi.
2 Quòd neophytus non ordinetur.
3 Nè initiati sacris, cum mulieribus maneant.
4 De Synodo celebranda.

DIlectissimo fratri Aetherio Lugdunen. Episcopo, Gregorius seruus seruorum Dei. Caput nostrũ quod Christus est, ad hoc sua membra esse nos voluit, vt per compagẽ charitatis & fidei vnum nos in se corpus ef-
Ioan. 15. ficeret. Cui ità adhærere nos conuenit, vt qa sinè ipso nihil esse possumus, per ipsum possimus esse quod dicimur. Ab arce capitis nostri res nulla nos diuidat, nè ab ea, si eius esse membrum refugimus, relinquamur, & velut eiecti de vite palmites arescamus. Vt ergò redemptoris nostri esse habitaculum mereamur, in dilectione ipsius toto mentis studio
Ioan. 14. maneamus. Ipse nanque ait: Qui diligit me, sermonem meum seruabit: & pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & mansionẽ apud eum faciemus. Sed quoniam bonorum authori hærere aliter non valemus, nisi cupiditatem à nobis, quæ omnium malorum ra-
2. Tim. 4. dix est, abscindamus, per scripta præsentia, quæ alterno adinuicèm desideratæ visitationis sermone nos sociant, fraternitatem tuã institutis apostolicis conuenimus, vt patrum regulis & præceptis Dominicis innitentes, de templo fidei auaritiam, quæ idolorũ est
Ephe. 5. Coloss. 3. seruitus, excludamus, vt in domo Domini nihil noxium, nihilq; adsit confusum.

1 Nuncio siquidem apud nos olim discurrente vulgatum est, q̃ in Galliarũ partibus sacri ordines p Simoniacã hæresim cõferant: & vehementi tædio mœroris afficimur, si in ecclesiasticis officijs quenquã hẽat locũ pecu-
1 Quæst. 1. Quicunq; nia, & fiat seculare, qd sacrũ est. Quicunq; ergò hoc precij studet datione mercari, dũ nõ officiũ, sed nomen attendit, sacerdos nõ esse, sed dici tãtummodò cõcupiscit. Quid. s. quid p hoc aliud agit, nisi vt nulla de actu probatio, nulla solicitudo de moribus, nulla de vita sit discussio: sed ille solummodò dignus qui dare preciũ sufficerit, æstimet? Ex quare, si recti libraminis examinatione pẽsetur, dũ improbè ob inanẽ gloriã locũ festinat vtilitatis arripere, eo ipso magis, quòd honorẽ quærit, idignus est. Sicut aũt is, qui inuitatus renuit, q̃litus, refugit, sacris est altaribus admouẽdus: sic q vltrò ambit, vel importunè se ingerit, est ꝓculdubiò repellẽdus. Nam q̃ sic nititur ad altiora cõscẽdere, qui agit, nisi vt crescendo decrescat, & ascendendo exteriùs, interiùs in profunda descendat? Itaque frater charissime, in sacerdotibus ordinãdis synceritas vigeat, sit simplex sinè venalitate cõsensus, pura prẽferatur electio, vt ad summum sacerdotium non suffragio venditorum proueẽti, sed Dei credantur esse iudicio. Nã quia grane est omninò facinus, Dei donum velle precio comparare vel vendere, euangelica est testis authoritas. Templum
Matt. 21. enim Dominus & redemptor noster ingressus, cathedras vendentium columbas euertit. Quid aliud est colũbas vendere, nisi precium de manũs impositione accipere, & spiritum sanctum, cùm omnipotens Deus hominibus tribuat, venũdare? Quorum sacerdotium ante oculos Dei cadere, cathedrarũ vtiquè patenter euersione signatum est. Et tamen exerit adhuc nequitiæ prauitas vires suas. Nam cogit vendere, quos decepit, vt emerent: & dum non attenditur, quod diuina voce præcipitur, Gratis accepistis, gra-
Matt. 10. tis date, agitur ut crescat & geminata fiat in uno eodemq; delicto contagio, amentis scilicet & uendentis. Et cùm liqueat, hanc hæ-
1. q. 1. Cũ liqueat. resim ante omnes radice pestifera surrepsisse, atq; in ipsa sua origine apostolica esse detestatione damnatam, cur non cauetur? cur non perpenditur, quia benedictio illi in maledictum conuertitur, qui ad hoc ut fiat hæreticus, promouetur? Plerunque igitur aduersarius animarum, dum non potest in his, quæ ad faciem sunt praua, surrepere, callidè specie quasi pietatis iniecta mittit supplantare. Suadet itaque forsitan, debere ab habentibus accipi, ut sit quod possit non habentibus erogari, dummodò uel sic uenena mortifera eleemosynæ celata obumbratione transfundat. Nam nec uenator feram, aut auem auceps deciperet, uel piscem piscator caperet, si aut ille laqueum in aperto poneret, aut ille hamum in esca absconditum non haberet. Omninò ergò metuenda & cauenda est hostis astutia, nè quos aperta nequit tentatione subuertere, latẽte telo sæuiùs ualeat trucidare. Neque enim eleemosyna reputanda est, si pauperibus dispẽsetur, quod
1. q. 1. Nõ est putanda. ex illicitis rebus accipitur: quia qui hac intentione malè accipit, vt quasi benè dispenset, grauatur potiùs quam iuuatur. Eleemosyna redemptoris nostri oculis illa placet, quæ non de illicitis & iniquitate cõgeritur, sed quæ de rebus concessis & benè acquisitis impenditur. Vndè etiam illud cer-
Eleemosyna de male acquisitis, non est Deo grata.

tum eſt, quia etſi monaſteria aut xenodochia, vel quid aliud de pecunia, quæ pro ſacris ordinibus datur, conſtruatur, mercedi non proficit: quoniam dum peruerſus emptor honoris in locum ſanctum tranſmittitur, & alios ad ſui ſimilitudinem ſub commodi datione conſtituit, plura malè ordinando deſtruit, quàm ille poteſt ædificare, qui ab eo pecuniam ordinationis accepit.

Nè ergò ſub obtentu eleemoſynæ cum peccato aliquid ſtudeamus accipere, aperte ſacra ſcriptura nos prohibet, dicens: Hoſtiæ impiorum abominabiles, quæ offeruntur ex ſcelere. Quicquid enim in Dei ſacrificio ex ſcelere offertur, omnipotentis Dei non placat iracundiam, ſed irritat. Hinc rursùs ſcriptum eſt. Honora Dominum de tuis iuſtis laboribus. Qui ergò malè tollit, vt quaſi benè præbeat, conſtat ſinè dubio, quia Dominum non honorat. Hinc quoque per Salomonem dicitur: Qui offert ſacrificium de ſubſtantia pauperis, ac ſi victimet filium in conſpectu patris. Quantus autem dolor patris ſit, perpendamus, ſi in conſpectu eius filius victimetur: & hinc facilè cognoſcimus, quantus apud Deũ dolor exaſperatur, quando et ſacrificium ex rapina tribuitur. Nimis ergò declinãdum eſt, dilectiſſime frater, ſub obtentu eleemoſynæ, peccata Simoniacæ hæreſios perpetrare. Nam aliud eſt, propter peccata eleemoſynas facere: aliud, propter eleemoſynas peccata committere.

Prou. 21. Prou. 3. Eccl. 34.

2 Hoc quoque ad nos peruenisſe non diſſimili dignum deteſtatione complectimur, quòd quidam deſiderio honoris impleti, defunctis epiſcopis tonſurantur, & fiunt repente ex laicis ſacerdotes, atque inuerecundè religioſi propoſiti ducatum arripiunt, qui nec eſſe adhuc milites didicerunt. Quid putamus, quid iſti ſubiectis præſtituri ſunt, qui antequàm diſcipulatùs limen attingãt, tenere locum magiſterij non formidant? Qua de re neceſsè eſt, vt quamuis inculpati quiſque ſint meriti, antè tamen per diſtinctos ordines eccleſiaſticis exerceatur officijs. Videat, quod imitetur, diſcat, quod doceat, informetur, quod teneat: vt poſteà non debeat errare, qui eligitur viam erranti demonſtrare. Diù ergò religioſa meditatione poliatur, vt placeat, & ſic lucerna ſuper candelabrum poſita luceat, vt aduerſa ventorum vis irruens, conceptam eruditionis flammam non extinguat, ſed augeat. Nam cùm ſcriptum ſit, vt priùs quis probetur, & ſic miniſtret: multò antè probandus eſt, qui populi interceſſor aſſumitur, nè fiant cauſa ruinæ populi ſacerdotes mali. Nulla igitur contra hoc excuſatio, nulla poteſt eſſe defenſio, quia cunctis liquidò notum eſt, quæ ſit in huius rei diligentia egregij ſolicitudo doctoris, qui neophytum ad ſacros vetat ordines accedere. Sicut autem tunc neophytus dicebatur, qui initiò in ſanctæ fidei erat conuerſatione plantatus, ſic modò neophytus habendus eſt, qui repentè in religionis habitu plantatus, ad ambiendos honores ſacros irrepſerit. Ordinatè ergò ad ordines accedendum eſt. Nam catum appetit, qui ad ſumma loci faſtigia, poſtpoſitis gradibus, per abrupta quærit aſcenſum: & cùm idem Apoſtolus doceat inter alia ſacri ordinis inſtituta diſcipulum, manum non eſſe cuiquã citiùs imponendam, quid hoc celerius, quidve præcipitantius, quàm vt exoriatur à ſummitate principium, & antè incipiat eſſe epiſcopus quàm miniſter? Quiſquis igitur ſacerdotium non ad elationis pompam, ſed ad vtilitatem adipiſci deſiderat, priùs vires ſuas cum eo, quod eſt ſubiturus, onere metiatur, vt & impar abſtineat, & ad id cum metu, etiã qui ſe ſufficere exiſtimat, accedat. Ab re autem non facimus, ſi ad argumentum rationabile vſum rerum irrationabilium colligamus. Apta nanq; ædificationibus deſyluis ligna ſuccidũtur, nec tamen viridibus ædificij pondus imponitur, niſi eorum viriditatem multorum dierum mora ſiccauerit, & apta ad neceſſarium vſum effecerit. Quæ ſi obſeruantia fortè negligitur, citiùs ſuperimpoſita mole franguntur, & gignit ruinam ad auxilium res prouiſa. Hinc etenim & medici, qui curam gerunt de corpore, quædam adiutoria recenti adhuc confectione formata, indigenti nõ offerunt, ſed macerãda temporibus derelinquũt. Nam ſi immaturè quis dederit, dubium non eſt, quia fit cauſa periculi res ſalutis. Diſcant itaque, diſcant in officio ſuo ſacerdotes, quibus animarum credita eſt cura, ſeruare, quod diuerſarum artiũ homines docente ratione cuſtodiunt, & à p̃cipiti ſe ambitione, etſi non metu, ſaltem pudore contineant. Sed ne forſan adhuc prauæ ſe conſuetudinis quiſquam velit obiectu defendere, fraternitatis tuæ diſcretio rationis eos freno coerceat, & labi in illicitis non permittat, quia quicquid vltione dignum eſt, nõ ad imitationis, ſed potiùs ad exemplum debet correptionis adduci.

De laicis nõ decet repẽte fieri ſacerdotes.

1. Tim. 4. 2. Tim. 3. Tim. 13.

3 Neque autem hoc, quod ſimiliter corrigendum eſt, patimur negligenter omittere. Nã quid prodeſt cuncta muniſſe, ſi per vnũ locum pernicioſus hoſti præbeatur acceſſus? Cum his itaq; qui in ſacro ſunt ordine conſtituti, habitare mulieres perhibẽtur: de quibus nè antiquus humani generis inimicus exultet, omnium definiendum conſenſu eſt, vt præter eas, quas ſacri canones cõplectuntur, alias mulieres habere ſecum non debeãt. Quæ interdictio etſi fortè ad tempus aliquibus amara eſt, certum eſt, quia poſtmodùm ex ipſa animæ vtilitate dulceſcit, ſi vndè inimicus ſuperare potuit, ſuperetur.

Clerici eũ fœminis ne cohabitent.

4 Nec hoc quoq; in hac ſolicitudinis parte relinquimus, quod de habendis per parochias concilijs, patrum prouidentia vtilitatis cauſa ſancitum eſt. Vndè nè qua inter

fratres

fratres diſſenſio,nè qua inter præpoſitos & ſubiectos ſint fomenta diſcordiæ, in vnum conuenire ſacerdotes neceſsè eſt, vt & de incidentibus cauſis diſceptatio, & ſit ſalubris de eccleſiaſtica obſeruatione collatio: quatenùs dum per hoc & præterita corrigũtur, & regulam futura ſuſcipiunt, omnipotens vbiquè Deus fratrum concordia collaudetur,cuius vobis adeſſe præſentiam,ſi hęc obſeruabitis,ſcitote: quia ſcriptum eſt,Vbi fuerint cõgregati duo aut tres in nomine meo, ibi ſum in medio eorum. Si ergò adeſſe dignabitur, vbi duo vel tres fuerint, quantò magìs non deerit vbi plures conuenerint ſacerdotes? Et quidem quia de habendo bis in anno Concilio patrum ſit regulis ſtatutum, non latet: ſed ne aliqua impleri hoc neceſſitas non permittat, ſemel tamen ſinè excuſatione aliqua decernimus congregari, vt expectatione Concilij,nihil pranum,nihil præſumatur illicitum. Nam plerumquè etſi non auaritiæ,metu examinis abſtinetur ab hoc quod omnium notum eſt diſpliecere indicio. Hanc frater chariſſime obſeruantiam noſtris relinquendam poſteris teneamus, & ad ea omnia,quæ ad eruditionem noſtram ſacris apicibus ſcripta ſunt,meditemur, atque ad ea quoſcunq; poſſumus incitemus. Certum quippe eſt,quia ſi toto corde præceptis nos ſalutaribus occupamus,omnem vitiorũ labem effugimus: quia dum in his, quibus ædificamur, innitimur, locum ſinè dubio deceptionis excludimus. De his itaque, quæ ſupernus dicta ſunt,fraternitatem veſtrã authore Deo volumus ſynodum congregare, atq; in ea reuerendiſſimo fratre noſtro Siagrio epiſcopo, & dilectiſſimo filio noſtro Cyriaco abbate mediantibus, omnia, quæ ſanctis canonibus,ſicut prædiximus, ſunt aduerſa,diſtrictè ſub anathematis interpoſitione damnentur: id eſt vt nullus pro adipiſcẽdis eccleſiaſticis ordinibus dare aliquod commodum præſumat, vel pro datis accipere: neq; ex laico habitu quiſquam repentè ad locum ſacri regiminis peruenire: neq; vt aliæ mulieres cum ſacerdotibus habitent, niſi hę,quæ ſacris,vt prædictum eſt,canonibus ſunt permiſſæ. De quibus cunctis reuerendiſſimus frater noſter Siagrius epiſcopus cum omni ſynodo,dilectiſſimo filio noſtro Cyriaco abbate remeante,nobis quæ acta ſunt,ſtudeat renunciare,vt ſubtiliter cognoſcentes,quid & cum qua cautela vel qualiter ſit decretum,omnipotenti Deo de vita veſtra ac moribus gratias inceſſabiliter perſoluamus.

Semel ſaltem in anno Concilia celebranda.

Matt. 18.

Gregorius Brunichildæ Francorum reginæ.

1 De laicis ad epiſcopatum non adhibendis.
2 De Simoniaca hæreſi profliganda.
3 De habenda Synodo.
4 Nè Iudæi ſinantur Chriſtiana poſſidere mancipia.

DOminæ glorioſiſſimæ atque præcellentiſſimæ filiæ Brunichildi reginæ, Gregorius ſeruus ſeruorum Dei. Poſtquàm excellentiæ veſtræ ſolicitudo, regia eſt vbiquè gubernatione laudabilis, ad augmentum gloriæ ſuæ vigilantiorem ſe debet & prouidam exhibere, vt quos conſilio regit exteriùs, perire interiùs non permittat: quatenùs per fructum piæ ſolicitudinis, poſt huius temporalis,quod geritis,regni faſtigium, ad æterna Deo authore poſſitis regna pertingere.

1 Quod quidem hac vobis confidimus poſſe ratione contingere, ſi inter alia bona de ordinandis cutam ſacerdotibus geſſeritis. Quorum officium in tanta illic, ſicut didicimus,ambitione perductum eſt, vt ſacerdotes ſubitò,quod graue eſt nimis, ex laicis ordinentur. Sed quid iſti acturi ſunt, quid populo præſtituri,qui non ad vtilitatem, ſed fieri ad honorem epiſcopi concupiſcũt? Hi ergò,qui necdùm quod docere debeant, didicerunt: quid aliud agũt,nisi vt paucorum proiectus illicitus,fiat multis interitus, & in cõfuſionẽ eccleſiaſticæ moderationis obſeruantia dedicatur,quippe vbi nullus regulariter ordo ſeruatur? Nam qui ad eius regimen improuidus,& ob hoc magis præcipitatus accedit,qui admonitione ſubiectos ædificet,cuius exemplum nõ rationem docuit, ſed errorem? Pudet profectò, pudet alijs imperare,quod ipſe nescit cuſtodire.

2 Nec illud quidem, quod ſimiliter emẽdationi tradendum eſt, præterimus, ſed omninò execrabile & eſſe grauiſſimum deteſtamur,quòd illic ſacri ordines per Simoniacã hæreſim, quæ prima contra Eccleſiam orta, & diſtricta damnata maledictione eſt, conferantur. Hinc ergò agitur, vt ſacerdotij dignitas in deſpectu, & ſanctus ſit honor in crimine. Perit vtiquè reuerentia, adimitur diſciplina: quia qui culpas debuit emendare, committit, & nefaria ambitione honorabilis ſacerdotij ducitur in depranatione cenſura. Nam quis denuò veneretur, quod venditur? aut quis non vile eſſe putet,quod emitur? Vndè valdè contriſtor, & terræ illi condoleo: quia dum ſpiritum ſanctum, quẽ per manûs impoſitionem omnipotens Deus hominibus largiri dignatur, diuino munere habere deſpiciunt, ſed præmijs aſſequuntur, ſacerdotium illic ſubſiſtere diù non arbitror. Nam vbi dona ſupernæ gratiæ venalia iudicantur, ad Dei ſeruitium non vita quæritur, ſed magis contra Deum pecuniæ venerantur.

3 Quia igitur tantum facinus nõ ſolùm illis periculum, verùm etiàm veſtro regno ſatis eſt noxium, ſalutantes excellentiam veſtram paterno affectu petimus, vt de huius prauitatis emendatione Deum vobis placabi-

cabilem faciatis: & vt nulla deinceps valeat occasione committi, synodum fieri vestra iussio constituat, vbi præsente dilectissimo filio nostro Cyriaco abbate, sub districti anathematis interpositione debeat interdici, nè vllus ex laico habitu subitò ad episcopatus audeat gradum accedere, neque pro ecclesiasticis ordinibus quilibet quicquam dare vel sit ausus accipere: vt Dominus & redemptor noster sic quæ vestra sunt faciat, sicut excellentiam vestram in his, quæ suæ sunt, pia esse viderit deuotione solicitam. Curam verò & solicitudinem eiusdem synodi, quam fiendam decreuimus, fratri coepiscopoque nostro Siagrio, quem vestrum proprium nouimus, specialiter delegare curauimus. Quē petimus, vt & supplicantem libenter audire, & ope iuuare dignemini, quatenùs, quod ad mercedem vestram respiciat, remoto huius mali contagio, in cunctis finibus iuri vestro subiectis, pia & Deo placita procedat ordinatio sacerdotum. Cui fratri nostro, pro eo quòd in ea prædicatione, quæ in Anglorum gente authore Domino facta est, deuotum se vehementer exhibuit, pallium ad Missarum solennia vtendum transmisimus, vt quia iuuare spiritalia studuit, apostolorum principis solatio in ipso quoque inueniatur spiritali ordine profecisse.

4 Omninò præterea admirati sumus, quòd in regno vestro Iudęos Christiana mancipia possidere permittitis. Quid enim sunt Christiani omnes, nisi membra Christi? Quorum videlicet membrorum caput cunctis nouimus, quia fideliter honoratis. Sed quàm diuersum sit, excellentia vestra perpendat, caput honorare, & membra ipsius hostibus calcanda permittere. Atque ideò petimus, vt excellentiæ vestræ constitutio de regno suo huius prauitatis mala remoueat: vt in hoc vos amplius dignam cultricē omnipotentis Domini demonstretis, quòd fideles illius ab inimicis eius absoluitis.

Gregorius Quirino Episcopo, cæterisq; Hyberniæ catholicis Episcopis. De his, qui ab hæreticis in Trinitatis nomine baptizantur, non rebaptizãdis: de ijs verò, qui sic non baptizantur, baptizandis. Et quid, ab hæresi resipiscentes, confiteri & promittere debeant.

QVia charitati nil longè est, quos diuidunt loca, iungat epistola. Lator itaque præsentium ad beati Petri Apostolorum principis ecclesiam veniens, fraternitatis vestræ se asseruit ad nos accepisse epistolas, easq; in Hierosolymorum vrbe cum rebus quoquè alijs perdidisse. In quibus, sicut ipse ait, studuistis inquirere, sacerdotes ac plebes, quæ Nestorianæ hæreseos errore confusæ sunt, cùm ad matrem electorum omnium catholicam Ecclesiam reuertuntur, vtrùm baptizari debeant, an certè solius veræ fidei confessione eiusdem matris Ecclesiæ visceribus adiungi. Et quidem ab antiqua patrum institutione didicimus, vt quilibet, qui apud hæreticos in Trinitatis nomine baptizantur, cùm ad sanctam Ecclesiam redeunt, aut vnctione chrismatis, aut impositione manûs, aut sola professione fidei ad sinum matris ecclesiæ reuocentur. Vndè Arianos per impositionem manus Occidens, per vnctionem verò sancti chrismatis ad ingressum sanctæ Ecclesiæ catholicæ Oriens reformat. Monophysitas verò & alios ex sola vera confessione recipit, quia sanctum baptisma, quod sunt apud hæreticos consecuti, tunc in eis vires emundationis accipit, vel cùm illi per impositionem manus spiritumsanctum acceperint, vel isti per professionem veræ fidei, sanctæ & vniuersalis Ecclesiæ viscеribus fuerint vniti. Hic verò hæretici, qui in Trinitatis nomine minimè baptizantur, sicut sunt Bonosiaci & Cataphrygæ, quia & illi CHRISTVM Dominum non credunt, & isti spiritumsanctum peruerso sensu esse quendam prauum hominem Montanum credunt, quorum similes multi sunt alij, cùm ad sanctam Ecclesiam veniunt, baptizantur: quia baptismum non fuit, quod in errore positi, in sanctæ Trinitatis nomine minimè perceperunt. Nec potest hoc ipsum baptisma dici iteratum, quod, sicut dictum est, in Trinitatis nomine non erat datum. Nestoriani quoquè, quia in sanctæ Trinitatis nomine baptizantur, sed eos Iudaicæ perfidiæ similis de incarnatione vnigeniti suæ hæreseos error obscurat, ad sanctam Catholicam Ecclesiam venientes, de veræ fidei firmitate docendi sunt, vt vnū eundemque DEI & hominis filium, Deum Dominum nostrum Iesum Christum credant, ipsum existentem in diuinitate ante secula, & ipsum factum hominem in fine seculorum: quia verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Verbum verò carnem dicimus factum, non immutando quod erat, sed suscipiendo quod non erat. In incarnationis enim suæ mysterio vnigenitus patris nostra auxit, sua non minuit. Vna itaque persona est verbum & caro, sicut ipse ait: Nemo ascendit in cœlum, nisi qui de cœlo descendit filius hominis. Qui filius Dei in cœlo, erat filius hominis, qui loquebatur in terra. Hinc Ioannes ait: Scimus quia filius Dei venit, & dedit nobis sensum. Qui nobis quem sensum dederit, ilicò subiunxit: Vt cognoscamus verum Deum. Quem hoc loco verum Deum insinuat, nisi patrem omnipotētem? Sed quid etiàm de omnipotente filio sentiat, adiungit: Et simus in vero filio eius Iesu Christo. Eccè ait verum Deum patrem, verum filium eius Iesum Christum. Quem

De cō. dis. 4 ab antiqua.

De cō. dis. 4. Hi uerò

Ioan. 1.

Ioan. 3.

1. Ioan. 5.

verum

verum filium quid eſſe ſentiat, apertiùs oſtẽdit: Hic eſt, inquit, verus Deus, & vita æterna. Si igitur iuxta errorem Neſtorij alius verbum, atque alius eſſet homo Ieſus Chriſtus, qui verus eſt homo, vtiquè verus Deus non eſſet & vita æterna. Sed vnigenitus filius verbum ante ſecula, factus eſt homo. Hic ergò eſt verus Deus, & vita æterna. Certè cùm hũc
Luc. 1. ſancta virgo conceptura eſſet, & loquentem ad ſe angelum audiret, ait: Eccè ancilla Domini: fiat ſicut dicis. Quæ cùm eum concepiſſet, & ad Elizabeth cognatam ſuam pergeret, ab eadem Elizabeth protinùs audiuit: Vndè ego digna, vt mater Domini mei veniat ad me? Eccè eadem virgo & ancilla Domini dicitur, & mater. Ancilla enim Domini, quia verbũ ante ſecula vnigenitus, æqualis eſt patri: Mater verò, quia in eius viſceribus ex ſancto ſpiritu eiusque carne factus eſt homo. Nec alterius ancilla, alterius mater: quia dum vnigenitus Dei exiſtens ante ſecula, ex eius vtero natus eſt homo, inueſtigabili miraculo facta eſt & ancilla hominis per diuinitatem, & mater verbi per carnem. Non autem priùs in vtero virginis caro concepta eſt, & poſtmodùm diuinitas venit in carnem: ſed mox vt verbum venit in vtero, mox verbum, ſeruata propriæ virtute naturę, factum eſt caro & perfectus homo, id eſt, in veritate carnis & animæ rationalis natus eſt per vterum virginis vnigenit⁹ filius Dei. Vndè & vnctus præ participibus dicitur, ſi-
Pſal. 44. cut Pſalmiſta ait: Vnxit te Deus tuus oleo lætitiæ præ conſortibus tuis. Vnctus quippe eſt oleo, dono videlicet ſpiritùs ſancti: ſed præ conſortibus vnctus eſt, quia omnes nos priùs peccatores exiſtimus, & poſtmodùm per vnctionem ſancti ſpiritus ſanctificamur. Ipſe autem, qui exiſtens Deus ante ſecula, per ſpiritum ſanctum in vtero virginis homo conceptus eſt in fine ſeculorum, ibi ab eodem ſpiritu vnctus eſt, vbi conceptus: nec antè conceptus, & poſtmodùm vnctus eſt, ſed hoc ipſum de ſpiritu ſancto ex carne virginis cõcipi, à Spũſancto vngi fuit. Hanc igitur veritatem natiuitatis eius quicunque à peruerſo errore Neſtorij reuertuntur, coram ſancta fraternitatis veſtræ congregatione fateantur, eundem Neſtorium cum omnibus ſuis ſequacibus ac reliquas hæreſes anathematizantes; venerandas quoquè Synodos, quas vniuerſalis Eccleſia recipit, ſe recipere & venerari promittant, & abſque vlla dubitatione ſanctitas eos veſtra, ſeruatis eis proprijs ordinibus, in ſuo cœtu recipiat: vt dum per ſolicitudinem occulta mentis eorum diſcutitis, atque eos per verã ſcientiam recta, quæ tenere debeant docetis, & per manſuetudinem nullam eis contrarietatem vel difficultatem de proprijs ſuis ordinibus facitis, eos ab antiqui hoſtis, ore rapiatis, & tantò vobis apud omnipotentem Deũ

æternæ gloriæ creſcat retributio, quantò multos colligitis, qui vobiſcum in Domino ſinè fine glorientur. Sancta itaque Trinitas orantes pro nobis ſua vos protectione cuſtodiat, vobisque in amore ſuo dona multipliciora concedat.

Gregorius Theoctiſtæ Patriciæ.

1 De detractionibus multorum non curandis, quibus etiàm ſatisfaciendum: vndè plurima exempla proponit.

2 De his qui dicunt Coniugia Religionis gratia ſolui poſſe.

3 Item qui dicunt omnino peccata in baptiſmo non dimitti.

4 Item qui dicunt poſt pœnitentiam triennio factam, licentiam eſſe peccandi.

5 Item qui dicunt compulſos anathema tizare aliquod, anathemate non teneri; quos omnes anathematizat.

MAgnas omnipotenti Deo gratias agere debemus, quòd pijſſimi & benigniſſimi Imperatores noſtri tales de genere ſuo iuxta ſe propinquos habẽt, de quorum conuerſatione nobis omnibus grande ſit gaudium. Vndè & pro eiſdem dominis continuè nobis orandum eſt, vt eorum vita cum ſuis omnibus, protegente cæleſti gratia, per longa tempora & tranquilla ſeruetur. Indico autem, quòd leuitate populi tumultum contra vos detractionis exortum, nunciantibus quibuſdam, agnoui. Qua ex re excellentiam veſtram audio fuiſſe non modicùm contriſtatam. Quod ſi ità eſt, valdè miror cur vos quæ cor fixiſtis in cœlo, verba hominum agitant in terra. Beatus enim Iob, cùm amici eius qui ad conſolandum eum venerant, in increpationem proſilijſſent, ait: Ec- Iob. 16
cè enim in cœlo teſtis meus, & conſcius meus in excelſis. Qui enim vitæ ſuæ in cœlo teſtem habet, iudicia hominum in terra pertimeſcere non debet. Dux quoquè bonorum Paulus dicit: Gloria noſtra hæc eſt, teſtimo- 2. Cor. 1.
nium conſcientiæ noſtræ. Qui iterùm dicit: Opus ſuum probet vnuſquiſque, & ſic in ſemetipſo gloriam habebit, & non in altero. Galat. 6.
Si enim laudibus lætamur, & detractionibus frangimur, gloriam noſtram non in nobis, ſed in aliorum ore ponimus. Et fatuæ virgines in vaſis ſuis oleum nõ ſumpſerũt, Matth. 5.
ſapientes autem ſumpſerunt oleum in vaſis ſuis cum lampadibus. Lampades quippe noſtræ, bona ſunt opera, de quibus ſcriptum eſt: Luceat lux veſtra coram hominibus, vt videant opera veſtra bona, & glorificent patrem veſtrum qui eſt in cœlis. Tunc autem oleum in vaſis cum lampadibus ſumimus, quandò de bonis actibus nitorem gloriæ non ab adulantibus proximis quærimus, ſed hunc in teſtimonio conſcientiæ ſeruamus. In omni autem quod agimus,

vel quod extra de nobis dicitur, recurrere ad arcana mentis debemus. Etſi omnes vituperent, liber eſt tamen, quem conſcientia non accuſat: quia & ſi omnes laudent, liber eſſe non poteſt, ſi hunc conſcientia accuſat.

Matth.11. Vndè de Iohanne veritas dicit: Quid exiſtis in deſertum videre? Arundinem vento agitatam? Quod videlicet per negationem dicitur, non per confirmationem, cùm ſubditur. Sed quid exiſtis videre? Hominem mollibus veſtitum? Eccè qui mollibus veſtiuntur, in domibus regum ſunt. Quanuis enim iuxta veritatem Euangelij, Ioannes veſtimento aſpero fuerit indutus, per ſignificationem tamen mollibus veſtitu ſunt, qui adulationibus ac laudibus delectantur. Negatur autem quia Ioannes arundo vento agitata fuerit, quoniam mentis eius fortitudinem nulla humani oris aura flectebat. Nos enim ſi laudibus erigimur, vituperationibus humiliamur, arundo vento agitata ſumus. Sed abſit hoc, abſit à corde excellentiæ veſtræ. Scio quia magiſtrum gentium ſtudioſè legitis qui ait: Ego ſi adhuc hominibus

Galat.1. placerem CHRISTI ſeruus non eſſem. Si qua tamen vel parua triſtitia hac ex re menti veſtræ exorta eſt, credo quòd hoc fieri omnipotens DEVS benignè permiſit. Neque enim electis ſuis in hac uita promiſit gaudia delectationis, ſed amaritudinem tribulationis: vt medicinæ more, per amarum poculum ad dulcedinem redeant æternæ ſa-

Ioan.16. lutis. Quid nanque dicit. Mundus gaudebit, & vos lugebitis. Qua ſpe? qua promiſſione? Paulopòſt ſubditur. Iterùm vi-

Ibidem. debo vos, & gaudebit cor veſtrum, & gaudium veſtrum nemò tollet à vobis. Hinc iterùm diſcipulis dicit: In patientia veſtra poſſidebitis animas veſtras. Penſate quæſo, vbi

Luc.21. erit patientia, ſi deeſt quod toleretur? Ego Abel eſſe non ſuſpicor, qui Cain non ha-

Geneſ.4. buerit. Boni enim ſi ſinè malis fuerint, perfectè eſſe boni non poſſunt, quia minimè purgantur. Ipſa autem malorum ſocietas, purgatio bonorum eſt. Tres in arca filij Noè

Geneſ.9. fuerunt. Vnus irriſor patris extitit: qui etſi in ſe benedictus fuit, meledictionis tamen ſententiam in filio ſuſcepit. Duos Abraham, priuſquàm vxorem Cethuram acciperet, filios habuit: ſed tamen carnalis eius filius, eſt repromiſſionis filium perſequutus.

Gal.4. Quod magnus doctor exponit, dicens: Sicut is qui ſecundùm carnem eſt, perſequebatur eum qui ſecundùm ſpiritum, ità & nunc Duos Iſaac filios habuit: ſed vnus qui ſpiritalis extitit, ante minas carnalis fratris fugit. Duodecim Iacob filios habuit; ſed vnum qui rectiùs viuebat, decem in Ægyptum ven-

3.Reg.16. diderunt. In Dauid propheta, quia fuit quòd purgari debuiſſet, actum eſt vt perſecutorem filium pateretur. Beatus Iob de ſo-

Iob 30. Ezech.1. cietate reproborum dicit: Frater ſui draconum, & ſocius ſtruthionum. Ad Ezechielem Dominus ait: Fili hominis, increduli & ſubuerſores ſunt tecum, & cum ſcorpionibus habitas. In duodecim Apoſtolis vnus reprobus mixtus eſt, vt eſſet cuius perſecutione vndecim tentarentur. Apoſtolorum princeps diſcipulis loquitur, dicens: Iuſtum Loth oppreſſum, à nefandorum iniuria & 2.Petr.2. conuerſatione eripuit. Adſpectu enim & auditu iuſtus erat, habitans inter eos qui de die in diem animam iuſti iniquis operibus cruciabant. Paulus quoquè Apoſtolus diſci-

Phili.2. pulis ſcribit, dicens: In medio nationis prauæ & peruerſæ, inter quos lucetis ſicut luminaria in mundo, verbum vitæ continentes. Quia ergò ſcriptura teſte cognoſcimus, in hac vita bonos ſinè malis eſſe non poſſe, de ſtultorum vocibus excellentia veſtra turbari nullatenùs debet: maximè quia in omnipotens DEI miſericordia tunc certa fiducia eſt, quandò pro bono opere aduerſitatis aliquid in hoc mundo recipitur, vt plena merces in æterna retributione ſeruetur. Vndè in ſancto Euangelio Veritas dicit:

Matth.5. Beati eritis cùm aduersùm vos omne malum dixerint homines, mentientes, propter nomen meum. Qui in conſolatione noſtra, ſua in exemplum adducere opprobria dignatus eſt, dicens: Si patrem familiàs Beelzebub vocauerunt, quantò magis domeſticos eius? Sunt autem plurimi, qui vitam

Matth.10. bonorum fortaſsè ampliùs quàm debent, laudant: & nè qua elatio de laude ſurrepat, permittit Omnipotens Deus malos in obtrectationem & obiurgationem prorumpere: vt ſi qua culpa ab ore laudantium in corde naſcitur, ab ore vituperantium ſuffocetur. Hinc eſt quòd Doctor gentium ſe in

2.Cor.6. prædicatione currere teſtatur per infamiam & bonam famam: Qui etiàm dixit: Vt ſeductores, & veraces. Si ergò fuerunt qui

Ibidem. malam famam Paulo imponerent, qui hunc ſeductorem vocarent: quis nunc Chriſtianus debet indignum ducere, pro CHRISTO iniurias audire? Quantæ autem virtutis præcuſor noſtri redemptoris fuit, no-

Matth.11. uimus, qui per ſacrum eloquium non ſolùm plus quàm propheta, ſed etiàm angelus vocatur: & tamen, ſicut mortis huius

Malach.3. hiſtoria teſtatur, poſt mortem à perſecutoribus eius corpus incenſum eſt. Sed quid illa de ſanctis hominibus dicimus? De ipſo ſancto ſanctorum, id eſt, de Deo, qui pro nobis homo factus eſt, loquamur: qui ante

Ioan.8. mortem, iniuriam quia dæmonium haberet, audiuit: poſt mortem verò à perſecutoribus ſuis ſeductor appellatus eſt, cùm dicerent: Scimus quia ſeductor ille dixit,

Matth.27 Poſt tres dies reſurgam. Quanta ergò nos peccatores à lingua vel manibus iniquorum hominum portare neceſsè eſt, qui in aduentu æterni iudicis iudicandi ſumus,

iudex

iudex veniet? Hæc, dulciſſima & excellentiſſima filia, breuiter dixi, nè, quotiès ſtultos homines tibi derogare cognoſcis, qualibet vel paruula mentis triſtitia tãgaris. Sed quia ſedari hoc ipſum ſtultorum hominum murmur tranquilla ratione poteſt, peccatum credo, ſi bonum, quod valet fieri, negligitur, vt fiat. Nam cùm placare inſanas mentes, atque ad ſalutem reducere poſſumus, ſcandalizare eos minimè debemus. Sunt enim quædam ſcandala, quæ omninò deſpicienda ſunt: quædam verò, cùm vitari ſinè culpa poſſunt, deſpicienda non ſunt, nè cum culpa ſeruentur. Quod ſacro Euangelio teſtante cognouimus, quia cùm veritas diceret, Non quod intrat in os, coinquinat hominem: ſed quod procedit ex ore, hoc coinquinat hominem: & diſcipuli reſponderent, dicentes: Scis quia Phariſæi, audito hoc verbo ſcandalizati ſunt? protinùs reſpondit, Omnis plantatio, quam non plantauit pater meus cœleſtis eradicabitur. Sinite illos. Cæci ſunt, & duces cæcorum. Et tamẽ cùm tributum peteretur, priùs rationem reddidit, per quam tributum ſoluere nõ deberet: atque illicò ſubiunxit, Vt autem non ſcandalizemus eos, vade ad marc, & mitte hamum, & eum piſcem, qui primus aſcenderit, tolle: & aperto ore eius inuenies ſtaterem: illum ſumens, da eis pro me & te. Quid eſt, qđ de ſcãdalizatis dicitur, Sinite illos, Cæci sũt, & duces cæcorum: & alijs, nè ſcandalizẽtur, à Dño tributum ſoluitur, quod etiã nõ debetur? Quid eſt, quòd aliud ſcandalum eſſe permiſit, aliud verò venire prohibuit? niſi vt nos doceret, & illa ſcandala, quæ nos ad peccata implicant, contemnere: & ea, quæ placare ſinè peccato poſſumus, modis omnibus mitigare? Veſtra itaque excellentia poteſt, protegente Domino, prauorum hominum ſcandala cum magna tranquillitate declinare. Priùs enim vobis ſecretò vocandi ſunt, atque ipſis ratio reddenda: & peruerſa quædã capitula, quæ teneri exiſtimant, coram ipſis ſunt anathematizanda. Quòd ſi etiàm (ſicut dicitur) dari anathema fictè ſuſpicantur, etiàm iureiurando firmandum eſt, vos nunquàm eadem capitula tenere, nunquam tenuiſſe. Nec vobis indignum videatur, tali eis modo ſatisfacere, nec de Imperiali genere ſit contra eos aliquod in veſtra mẽte faſtidium. Omnes etenim fratres ſumus, vnius Imperatoris poteſtate conditi & ſanguine redempti. Et ideò fratres noſtros, quãtumlibet pauperes & abiectos, in nullo deſpicere debemus. Certè etenim Petrus poteſtatem regni cœleſtis acceperat, vt quæque in terra ligaret vel ſolueret, eſſent in cœlo ligata vel ſoluta: ſupra mare ambulauit: ægrotantes vmbra curabat; peccantes verbo occidebat: mortuos oratione excitabat. Et quia ex admonitione ſpiritùs ad Cornelium gentilem fuerat ingreſſus, contra eum quæſtio à fidelibus facta eſt, cur ad gentiles intraſſet, & comediſſet cum eis, cur eos in baptiſmate ſuſcepiſſet. Et tamen idem apoſtolorum primus, tanta donorum gratia repletus, tanta miraculorum poteſtate ſuffultus, querelæ fidelium non ex poteſtate, ſed ex ratione reſpondit, cauſam per ordinem expoſuit, quomodò vas quoddam velut linteum, in quo quadrupedia terræ & beſtiæ, reptilia atque volatilia inerant, de cœlo ſubmitti viderit, vocemque audierit, Surge Petre, occide & manduca: Qualiter tres viri venerint, eum ad Cornelium vocantes: qualiter Spiritus ſanctus hunc cum eis ire præceperit: Qualiter idem Spiritus ſanctus, qui venire in baptizatos in Iudæa poſt baptiſmum conſueuerat, in gentibus ante baptiſmum venit. Si enim cùm à fidelibus culparetur, authoritatem, quam in ſancta Eccleſia acceperat, attendiſſet: reſpondere poterat, vt paſtorem ſuum oues, quæ ei commiſſæ fuerant, reprehendere non auderent. Sed ſi in querela fideliũ aliquid de ſua poteſtate diceret, profectò Doctor manſuetudinis non fuiſſet. Humili ergò eos ratione placauit: atque in cauſa reprehenſionis ſuæ, etiàm teſtes exhibuit, dicens: Venerunt autem mecum ſex fratres iſti. Si ergò paſtor Eccleſiæ, Apoſtolorum princeps, ſigna & miracula ſingulariter faciens, non dedignatus eſt in cauſa reprehenſionis ſuæ rationem humiliter reddere: quanto magis nos peccatores, cùm de re aliqua reprehendimur, reprehenſores noſtros ratione humili placare debemus? Ad me etenim (ſicut noſtis) cùm apud veſtigia dominorum in regia vrbe demorarer, multi ex eis venire conſueuerant, qui de prædictis capitulis accuſabantur: ſed teſte conſcientia fateor, nunquàm in eis, aliquid erroris, aliquid prauitatis, aliquid de his, quæ contra eos dicebantur, inueni: vndè & eos, opinione contempta, familiariter ſuſcipere, & magis ab inſequentibus defendere curabam. Dicebatur nanque contra eos, quia ſub obtentu religionis coniugia ſoluerent: & quia dicerent, quòd baptiſma peccata penitùs non auferret: & ſi de iniquitatibus ſuis quis in triennium pœnitentiam ageret, poſtmodùm ei peruersè viuere liceret: & quia ſi compulſi aliquid, de quibus reprehendebantur, anathematizare ſe dicerent, anathematis vinculo nullo modo teneri. Et ſi ſunt, qui certiſſimè talia ſentiunt vel tenent, quia Chriſtiani non ſunt, dubium non eſt. Eosque & ego, & omnes catholici epiſcopi atque vniuerſa Eccleſia anathematizamus: quia veritati contraria ſentiunt, contraria loquuntur.

Si enim dicunt, religionis cauſa coniugia debere diſſolui: ſciendum eſt, quia etſi hoc lex humana conceſſit, lex diuina tamen prohibuit. Per ſe enim veritas dicit: Quæ Deus coniunxit, homo non ſeparet. Quæ etiàm

Scãdalum aliquod negligendũ, aliud minime.

Marc. 7. Matth. 15.

Matth. 17.

D. Petrus non neglexit ratio-

nem reddere facti ſui ips, qui de eo poterant ſcandalizari, quanuis ſummus Pontifex eſſet.

Actor. 10.

Matth. 23.

Matth. 16.

27. q. 2. Hæc qui.

Mat. 19. Mar. 10.

Luc. 16. 1. Cor. 6.

etiàm ait: Non licet dimittere vxorem, excepta cauſa fornicationis. Quis ergò huic cœleſti legislatori contradicat? Scimus quia ſcriptum eſt, Erũt duo in carne vna. Si ergò vir & vxor vna caro ſunt, & religionis cauſa vir vxorem dimittit, vel mulier virum, in hoc mundo remanentem, vel fortaſsè ad illicita migrantem, quæ eſt iſta conuerſio in qua vna eademque caro & ex parte tranſit ad continentiam, & ex parte remanet in pollutione? Si verò vtriſque conueniat continentem vitam ducere, hoc quis audeat accuſare? quandò certum eſt, quòd omnipotens DEVS qui minora conceſſit, maiora non prohibuit? Et quidem multos ſanctorum nouimus cum ſuis coniugibus & prius continentem vitam duxiſſe, & poſtmodùm ad ſanctæ Eccleſiæ regimina migraſſe. Duobus enim modis ſancti viri etiàm à licitis ſolent abſtinere: Aliquandò, vt merita ſibi apud omnipotentem DEVM augeant: aliquandò verò, vt anteactæ vitæ culpas detergant. Tres enim pueri in regis Babylonici obſequium deducti, legumina ad veſcendum petentes, cibis regijs vti noluerunt: non quia culpa eſſet, ſi ea quæ DEVS creauerat, ederent. Noluerunt ergò ea ſumere quæ licebat, vt per continentiam virtus excreſceret. Dauid verò qui alienam coniugem tulerat & pro ſua culpa valdè fuerat flagellatus, aquam bibere longè poſt de Bethlehemitica ciſterna voluit: quam cùm ei fortiſſimi milites detulissent, bibere noluit, eamque fundendo Domino libauit, licebat enim ei bibere, ſi voluiſſet: ſed quia illicita ſe feciſſe meminerat, laudabiliter à licitis abſtinebat. Et qui priùs pro culpa ſua morientium militum ſanguinem fundi non timuit, poſtmodùm ſi aquam biberet, etiàm viuentium militum ſanguinem ſe fudiſſe iudicauit, dicẽs: Num ſanguinem iſtorum hominum qui profecti ſunt, & animarum periculum bibam? Proindè cùm boni coniuges aut meritum augere deſiderant, aut anteactæ vitæ culpas delere, vt ſe ad continentiam adſtringant, & meliorem vitam appetant, licet. Si verò continentiam quam vir apperit, vxor non ſequitur: aut quam vxor appetit, vir recuſat: diuidi coniugium non licet, quia ſcriptum eſt: Mulier ſui corporis poteſtatem non habet, ſed vir: & vir ſui corporis poteſtatem non habet, ſed mulier.

Genes. 2. Ephes. 5.

Cõiugatis de cõi cõſenſu, licet continentem vitã ducere, & ad ordines tranſire.

Abſtinentia à licitis, vel ad pœnitentiam, vel ad incrementum meriti ſuſcipitur.

Dan. 1.

1. Par. 11.

27. q. 2. c. Sunt qui §. ſi verò

1. Cor. 7.

3 Si qui verò ſunt, qui dicunt, peccata in baptiſmate ſuperficietenùs dimittit: quid eſt hac prædicatione infidelius, in qua ipſum fidei ſacramentum feſtinant ſoluere? in quo principaliter ad cœleſtis muneris myſterium anima ligatur, vt abſoluta radicitùs à peccatis omnibus, ſoli illi inhæreat, de quo Pſalmiſta ait: Mihi autem adhærere DEO bonùm eſt. Certè enim maris rubri tranſitus, figura ſancti baptiſmatis fuit, in quo hoſtes à tergo ſunt mortui, ſed alij contra faciem in eremo ſunt inuenti. Sic quippe omnes qui in ſancto baptiſmate tinguntur, eorum peccata præterita omnia laxantur: quia eis velut Ægyptij hoſtes à tergo moriuntur. Sed in eremo alios hoſtes inuenimus: quia dũ in hac vita viuimus, priuſquàm ad promiſſionis patriam pertingamus, multæ tentationes nos fatigant, & ad terram viuentium tendentibus iter intercludere feſtinant. Qui ergò dicit, peccata in baptiſmate funditùs non dimitti, dicat in mari rubro Ægyptios non veraciter mortuos. Si autem fatetur Ægyptios veraciter mortuos, fateatur neceſsè eſt peccata in baptiſmate funditùs mori: quia nimirùm plùs valet in abſolutione noſtra veritas, quàm vmbra veritatis. In Euangelio Dominus dicit: Qui lotus eſt, non indiget niſi vt pedes lauet, ſed eſt mundus totus. Si igitur peccata in baptiſmate funditùs minimè dimittuntur, quomodo is qui lotus eſt, mundus eſt totus? Totus enim mundus dici non poteſt, cui de peccato aliquid remanſit. Sed nemo reſiſtit voci veritatis, quæ ait: Qui lotus eſt, mundus eſt totus. Nihil ergò ei de peccati ſui contagione remanet, quem totum fatetur mundum ipſe qui redemit. Si qui autem ſunt qui dicunt, quia de peccato quolibet triennio pœnitentia agenda eſt, & poſt triennium in voluptatibus viuendum: iſti adhuc nec prædicamenta veræ fidei, nec ſacræ ſcripturæ teſtimoni nouerunt. Contra hos prædicator egregius Paulus dicit: Qui ſeminat in carne ſua, de carne & metet corruptionem. Contra hoſtem dicit: Qui in carne ſunt, Deo placere non poſſunt. Vbi diſcipulis ſubiungit: Vos autem non eſtis in carne, ſed in ſpiritu. Hi quippe in carne ſunt, qui in carnalibus voluptatibus viuunt. Contra hos dicitur: Neque corruptio incorruptionem poſſidebit.

Ioan. 13.

Gal. 6.

Rom. 8.

1. Cor. 15.

4 Si autem dicunt pauci temporis pœnitentiam contra peccatum debere ſufficere, vt iterùm liceat ad peccatum redire: rectè eos paſtoris primi percutit ſententia, qui ait: Contingit illis illud veri prouerbij: Canis reuerſus ad ſuum vomitum, & ſus lota in volutabro luti. Magna eſt enim contra peccatum virtus pœnitentiæ, ſed ſi quis in eadem pœnitentia perſeueret. Nam ſcriptum eſt: Qui perſeuerauerit vſque in finem, hic ſaluus erit. Hinc rursùm ſcriptum eſt: Qui baptizatur à mortuo, & iterùm tangit mortuum, quid proficit lauatio eius? Mortuum quippe eſt omne opus peruerſum, quod pertrahit ad mortem, quod vita iuſtitiæ non viuit. Baptizatur ergò à mortuo, & iterùm tangit eum, qui praua opera quæ ſe meminit egiſſe, deplorat, ſed in eiſdem ſe iterùm poſt lachymas implicat. Anima

2. Pet. 2.

Matt. 10. & 24.

Eccl. 34.

Pſal. 72.

Peccata ſi baptiſmo non radiùtur, ſed radicitus euellũtur.

ma itaque quælibet eiuſdem mortui lauatione non proficit, quę hoc iterùm faciendo, quod planxit, nec per lamenta pœnitentiæ ad rectitudinem iuſtitiæ exurgit. Pœnitentiam enim verè agere, eſt commiſſa flere, ſed iterùm plangenda declinare.

Si verò ſunt, qui dicunt, quia compulſus quiſpiam neceſſitate, ſi anathematizauerint, anathematis vinculo non tenetur, ipſi ſibi teſtes ſunt, quia Chriſtiani non ſunt: quia ligamenta ſanctæ Eccleſiæ vanis ſe exiſtimant conatibus ſoluere, ac per hoc nec abſolutionem ſanctæ Eccleſiæ, quam præſtat fidelibus, veram putant, ſi ligaturas eius veras eſſe atque valere non æſtimat. Contra quos diutiùs diſputandum non eſt, quia deſpiciendi per omnia & anathematizandi ſunt, vt vndè veritatem fallere ſe credunt, indè in peccatis ſuis veraciter ligentur. Si qui ſunt igitur, qui ſub nomine Chriſtiano hæc quæ diximus, errorum capitula aut prædicare audent, aut taciti apud ſemetipſos tenere: hos proculdubiò & anathematizauimus, & anathematizamus. Ex omnibus tamen capitulis, in eis (ſicut dixi) qui ad me in vrbe regia venire conſueuerunt, nullum omninò errorem cuiuſlibet prædicti capituli agnoui, ſed neque fuiſſe exiſtimo. Nam ſi fuiſſet agnouiſſem. Quia verò ſunt multi fidelium, qui imperito zelo ſuccenduntur, & ſæpè dum quoſdam quaſi hæreticos inſequuntur, hæreſes faciunt: eorum infirmitati conſulendum eſt: & ſicut prædixi, ratione & manſuetudine placandi ſunt. Illis quippe ſunt ſimiles, de quibus ſcriptum eſt: Teſtimonium illis perhibeo, quòd æmulationem Dei habent, ſed non ſecundùm ſcientiam. Veſtra itaque excellentia, quę in lectione, in lachrymis atque in eleemoſynis inceſſabiliter viuit, eorum (ſicut petij) imperitiam placare manſuetis exhortationibus ac reſponſionibus debet: vt non ſolùm de ſemetipſa, ſed etiàm de illis gloriam æternæ retributionis inueniat. Hæc me vobis dicere nimius amor ſuaſit: quia & in veſtra lætitia me creſcere, & in veſtra triſtitia me exiſtimo minorari. Omnipotens Deus gratia uos cœleſti cuſtodiat, & ſalua domini noſtri pietate, & pijſſimæ domi nę tranquil litate, pro dominorum paruulorum nutrimento vitam ueſtram longiùs extendat.

Quidã ſimpliciũ quoſdam quaſi hæreticos inſequũtur, hæreſes faciunt. Rom. 10.

EPISTOLA FELICIS SICILIÆ Epiſcopi, ſancto Gregorio Papæ Romanorum directa.

DOMINO beatiſſimo & honorabili, ſancto patri Gregorio Papæ, Felix veſtrę ſalutis amator.

Beatiſſime, veſtrę ſalutis ac ſanctitatis iura penès Deum ſunt manifeſta, dum prędicationibus ſcilicet Apoſtolicis, & doctrinę verę fidei cultura, vniuerſa repleta ſit terra: per diuinorũ tamen eruditionem eloquiorum, veſtra inſtruente admonitione exhortatoria, ſuperædificatur orthodoxa Chriſti Eccleſia, Apoſtolica inſtitutione fundata, & à fidelibus patribus firmiſſimè roborata. Ad quam omnes beatiſſimi Apoſtoli, pari honoris & poteſtatis conſortio prædicti, populorum agmina conuertentes, piè ſanctèque de tenebris ad lumen, de lapſu infidelitatis ad veram fidem, de morte ad vitam, homines diuinæ prędeſtinationis gratia pręſcriptos, ſalutaribus pręceptis ac monitis perduxerunt: quorum ſanctorum Apoſtolorum veſtra fraternitas honoranda ſequẽs merita, & perfectiùs implens exempla, Eccleſiam Dei morum probitate, & actuum ſanctitate condecorat, & fide ſacra Chriſtianisque moribus vigens, quæ fieri Deo placita pręcipit, ſtudijs pontificalibus indeſinenter operatur & perficit, ſeruans diuinę legis pręcepta, quia non auditores legis iuſti ſunt apud Deũ, ſicut narrat Apoſtolus, ſed factores legis iuſtificabuntur. Hęc quidem meditantes, perlatum eſt, ſicut à quibuſdam Roma venientibus, vos Auguſtino conſodali noſtro per venerabilem ſanctitatem veſtram poſtmodùm Epiſcopo Anglorum genti ordinato, & illuc directo, atque Anglis ſcripſiſſe, quos olim ad fidem conuerſos per vos cognouimus, vt quarta progenie coniuncti, non ſeparentur. Quę conſuetudo dudùm in illis, aut in iſtis partibus, quandò vnà vobiſcum ab infantia nutritus atque edoctus fui, non erat: nec in vllis prędeceſſorum veſtrorum decretis, aut reliquorum generaliter vel ſpecialiter patrum inſtitutis legi, aut hactenùs ab vllis ſapientibus eſſe conceſſum didici: ſed ſemper vſque ſeptimum originis ſuę gradum, hoc à ſanctis anteceſſoribus veſtris & cęteris ſanctis patribus, tam in Nicæna ſynodo, quàm & in alijs ſanctis Concilijs congregatis, ſeruari debere reperi, & à rectè viuentibus, ac Deum timentibus hominibus, ſtudiosè præuideri cognoui. Dum hæc nobiſcum uerſabantur, ſuperuenêre, & alia, de quibus neceſſarium nobis videtur, veſtram conſulere authoritatem. Deuenerũt quippe ad nos tam Benedictus Syracuſanæ eccleſiæ Epiſcopus, quàm & alij fratres noſtri, equidem lachrymantes, ac dicentes, per ſeculares & laicos nimis Rom. 2.

nimis ſe eſſe turbatos, atque animo afflictos ſuper immoderatis actibus eorum, pro quibus & aliqua merita eis impingebantur. Sunt etiàm quædam eccleſiæ in noſtra prouincia, ſuper quarum conſecrationibus dubitatur, & tam propter rerum antiquitatem, quàm & propter earum cuſtodum incuriam neſcitur, vtrùm dedicatæ ab epiſcopis fuerint, necne: ſuper quibus omnibus nos à veſtra ſanctitate, ac veſtræ ſedis authoritate, inſtrui precamur. Et vtrùm ea, quæ (ſicut prædiximus) præfato conſodali noſtro Auguſtino Epiſcopo & Anglorum genti ſcripſiſſe audiuimus, ſpecialiter ei, an generaliter omnibus ſcripta ſunt, ſcriptis veſtris imbui quærimus, & de hac, ſiue de alijs præſcriptis rebus pleniter informari cupimus. Nos enim ea, quæ legimus, & obſeruari à fidelibus cognouimus, non increpando (quod abſit) vobis ſignificamus: ſed quid rationabiliter & fideliter ſuper his obſeruare debeamus, requirimus. Et quoniam non modicum murmur ſuper hac re nobiſcum verſatur, quid reſpondere fratribus & coepiſcopis noſtris debeamus, à vobis quaſi à capite reſponſum quærimus: ne ſuper his ancipites remaneamus, aut murmur vllum tam noſtris temporibus, quàm poſt inter vos & alios remaneat: rumorque veſter, qui ſemper bonus & optimus fuit, detractionibus lacereturve ſubrodatur, aut nomen veſtrum (quod abſit) ſuperuenientibus temporibus blaſphemetur. Nos autem, quæ recta ſunt, authore Deo, humili corde ſeruantes, vno vinculo charitatis vobis conſtricti, veſtram religionem in omnibus vt fideles alumni deſendentes, à vobis, quæ recta ſunt, quærimus. Scimus enim, vt ſemper ſanctæ ſedis præſules, primò Apoſtoli, deindè ſucceſſores eorum fecerunt, vos vniuerſalis Eccleſiæ, & maximè epiſcoporum, qui oculi propter contemplationem & ſpeculationem vocantur, Domini curam gerere, ac de religione & lege veſtra aſſiduè cogitare, ſicut ſcriptum eſt: Beatus vir, qui meditabitur in lege Domini die ac nocte. Quæ meditatio non lectione per figuram literarum tantùm conſpecta, ſed exuberante in vobis Chriſti gratia, in veſtra cognoſcitur ſcientia immobiliter inſita: nullatenùs de veſtro corde recedente lege Chriſti, & iuſtitia Domini ſacroſancta, ſicut in Pſalmis dicit Propheta: Os iuſti meditabitur ſapientiam, & lingua eius loquitur iudicium: Lex Dei eius in corde ipſius, non atramento, ſed ſpiritu Dei viui veſtris in arcanis conſcripta. Non igitur in tabulis lapideis, ſed in tabulis cordis. Extinguatur, oramus, veſtris ſapientiſſimis reſponſis & auxilijs omnis tenebrarum caligo, vt Lucifer nobis reſplendeat per vos, ſanctiſſime pater, & dogmatica definitio omnes vbique lætificans, qua glorioſi ſanctæ eccleſiæ patres proptia & pijſſima dogmata, in æternæ vitæ firmam hæreditatem præ dicare noſcuntur. Et ſubſcriptio: Incoluniem vos & Deo placitum, ſancte pater patrum, orantem pro nobis Dominus cuſtodiat in æuum, Amen.

Pſalm. 1.

Pſal. 36.

RESCRIPTVM SANCTI Gregorij Papæ, Felici Siciliæ Epiſcopo.

1 De conſanguineorum coniunctione.
2 Non detrahendum Epiſcopis.
3 Quid agendum, dum quiſpiam neſcitur baptizatus, vel Cõfirmatus, vel Eccleſia conſecrata.
4 De ſynodo congreganda.

REVERENDISSIMO fratri Felici Epiſcopo Gregorius ſeruus ſeruorum Dei. Caput noſtrum, quod eſt Chriſtus, ad hoc ſua membra eſſe, nos voluit, vt per eius largam charitatem, & fidem vnum nos in ſe corpus efficeret. Cui ita nos adhærere conuenit, vt quia ſinè ipſo nihil eſſe poſſumus, per ipſum poſſimus eſſe, quod dicimur. Ab arce capitis res nulla nos diuidat, nè ab eo ſi eius membrum eſſe refugimus, relinquamur, & velut electi de vite palmites areſcamus. Vt ergò Redẽptoris noſtri habitaculum eſſe mereamur, in dilectione ipſius toto mentis ſtudio maneamus. Ipſe namque ait: Qui diligit me, ſermonem meum ſeruabit: & pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & manſionem apud eum faciemus. Exegit ergò dilectio tua, frater chariſſime, vt ex authoritate ſedis Apoſtolicæ tuis deberemus conſultis reſpondere: quod licèt non prolixè, ſed ſuccinctè agere feſtinaremus, propter quaſdam importunitates, quæ noſtris præpedientibus peccatis in nos ſuperuenerè, tuis tamen hæc per reliqua ſanctorum patrum inſtituta ſtudijs perquirere latiùs & inueſtigare cõmittimus. Non enim poteſt mens attrita oneribus atque importunitatibus grauata, tantum boni peragere, quantum delectata & oppreſſionibus ſoluta. Non ergò iſta ob id protulimus, vt hæc & alia, quæ neceſſaria fore cognouimus, tuæ ſanctitati velimus denegare, ſed vt quod hic minùs inuenitur, latiùs perquiratur. Ex tribus enim Apoſtolicam ſedem, in qua alitus es & doctus, capitulis conſulendam, prædeceſſorum tuorum ſequens exempla, credidiſti: id eſt, de conſanguinitatis coniunctione, & de vexatione epiſcoporum à ſubditis, & de eccleſiarum dubitatione conſecrationum.

Lib. 12. Epiſt. 37.

Ioan. 15.

Ioan. 14.

1 Quòd autem ſcripſi Auguſtino Anglorum gentis Epiſcopo, alumno videlicet (vt recordatus es) tuo, de conſanguinitatis coniunctione, ipſi & Anglorum genti, quæ nupèr

Digitized by Google

pèr ad fidem venerat, nè à bono, quod cœperat, metuendo auſteriora recederet, ſpecialiter & non generaliter cæteris me ſcripſiſſe cognoſcas: ~vndè & mihi omnis Romana ciuitas exiſtit teſtis. Nec ea intentione hæc illis ſcripta mandaui, vt poſtquàm firma radice in fide fuerint ſolidati, ſi infra propriam fuerint conſanguinitatem inuenti, non ſeparentur, aut infra affinitatis lineã, id eſt, ~vſque ad ſeptimam generationem coniungantur: ſed adhuc illos neophytos exiſtentes, ſæpiſſimè eos priùs illicita docere vitare, & verbis ac exemplis inſtruere, & quæ pòſt de talibus egerint, rationabiliter
1. Cor. 3. & fideliter excludere oportet. Nam iuxta Apoſtolum, qui ait, Lac vobis potum dedi, non eſcam, iſta illis modò, non poſteris, ~vt præfixum eſt, temporibus tenenda indulſimus, nè bonum, quod infirma adhuc radice plantatum eſt, erueretur, ſed cœptum firmaretur, & vſque ad perfectionem cuſtodiretur. Sanè ſi in his ſecùs, quàm debuimus, egimus aliquid, non propter ipſa in futurum conſeruanda, ſed commiſerando actum eſſe cognoſcas. Vndè teſtem inuoco Deum, qui cogitationes omnium hominum nouit, cuius etiàm oculis cuncta nuda ſunt
25. q. 2. Si ea. & aperta. Nam ſi ea deſtruerem, quæ anteceſſores noſtri ſtatuerunt, non conſtructor, ſed euerſor eſſe iuſtè comprobarer, teſtante veritatis voce, quæ ait: Omne regnum
Luc. 11. in ſeipſum diuiſum, nõ ſtabit: & omnis ſciẽtia & lex aduersùm ſe diuiſa, deſtruetur. Ideoque neceſsè eſt, vt omnes concorditer ſtatuta ſanctorum patrum noſtrorum teneamus, nihil videlicet per cõtentionem agentes: ſed ad omne ſtudium bonæ deuotionis vnanimes, diuinis, & Apoſtolicis conſtitutionibus, auxiliante Domino, pareamus. O quàm bona eſt charitas, quæ abſentia per imaginem, præſentia ſibimetipſis exhibet per amorem: diuiſa vnit, confuſa ordinat, inæqualia ſociat, imperfecta conſummat.
Coloſſ. 3. Quàm rectè prædicator egregius vinculum perfectionis vocat, quia virtutes quidem cæteræ perfectionem generant, ſed tamẽ eas ità charitas ligat, vt ab amantis mẽte diſſolui iam nequeant. His ritè perpenſis, charitati nuæ iam dictis indulſi, nec præceptum dedi, ſed conſilium, neque regulam in his poſteris vllis tenendam tradidi, ſed de duobus periculis, quid faciliùs ſit ~vitandum, oſtendi. Si igitur in rebus ſecularibus ſuum quique ius & proprius ordo ſeruandus eſt, quantò magis in eccleſiaſticis diſpoſitionibus nulla debet induci confuſio, nè ibi locum diſcordia inueniat, vndè pacis debent bona procedere? Quòd hac ratione ſeruabitur, ſi nihil poteſtati, ſed totum æquitati tribuitur. Quapropter multum cor noſtrum magnitudini veſtræ cõgaudet, quòd ſic uos in veſtris actibus ſtudioſos inuenimus, vt vos & noſtri curam habeatis, & talia ſciſcitando inquirere ſtudeatis, quatenùs talia ~vobis non ſolùm apud homines gloriam, ſed & apud omnipotentem Deum præmia mercedis acquirant.

2 Cæterùm ſuper vexatione epiſcoporũ, quia nos conſulere voluiſtis, ſcimus quia à nullis vita præſulis perturbari debet: quoniam ſi Dauid regum iuſtiſſimus in Saul, 1. Reg. 26. quem conſtabat iam à Deo reprobatum & abiectum eſſe, manum mittere non præſumpſit: quantò magis cauẽdum eſt, nè manum detractiõis, aut vituperationis, ſiue indiſcretionis aut dehonorationis quidam mittant in vnctum Domini, vel in prædicatores ſanctæ Eccleſiæ: quia eorum vexatio ſiue detractio ad Chriſtum pertinet, cuius vice in Eccleſia legatione fungũtur. Vndè ſummopere cauendum eſt omnibus fidelibus, nè clanculò aut publicè Epiſcopum ſuum, id eſt, vnctum Domini detractionibus aut vituperationibus dilanient, perpendentes illud exẽplum Mariæ, quia pro eo quòd Moſi famu- Num. 12. lũ Domini propter Aethiopiſſam detraxit, immunditia lepræ mulctata ſit. Et illud Pſalmiſtæ: Nolite tangere Chriſtos meos, & Pſal. 104. in Prophetis meis nolite malignari. Et in lege diuina legitur: Dijs nõ detrahes, & principi populi tui non maledices. Vndè valdè præuidendũ eſt ſubditis, tam clericis, quàm laicis, nè Epiſcoporum vel præpoſitorũ vitam temerè reprehendant ſuorum, ſi quid fortè eos agere reprehẽſibile vident, nè vndè mala redarguunt, indè per elationis impulſum in profundiora mergantur. Admonendi ſunt etiàm ijdem, nè cùm culpas præpoſitorum ſuorum conſiderant, contra eos audaciores fiant: ſed ſic eorum praua apud ſemetipſos conſiderent, ~vt diuino timore conſtricti, ferre ſub eis iugum reuerentiæ non recuſent: quoniam facta ſuorũ epiſcoporum vel præpoſitorum oris gladio non ſunt ferienda, etiàm cùm rectè reprehẽdenda videantur: quia à prædeceſſoribus noſtris & à multis reliquis ſanctis epiſcopis ſtatutũ fore cognouimus, vt oues paſtores ſuos non facilè reprehendant, nec eos criminari ~vel accuſare præſumant: quià cùm in præpoſitos delinquimus, eius ordinationi, qui nobis eos præfecit, obuiamus. Vndè Moſes cum cõtra ſe & Aaron populum conqueri cognouiſſet, ait: Nos enim quid ſumus? Nec contra nos Exo. 16. eſt murmur veſtrum, ſed contra Dominum. Quapropter admonendi ſunt ſubditi vtriuſque ordinis viri, vt cùm magiſtrorum facta conſpiciunt, ad ſuum cor redeant, & de eorum increpationibus non præſumant: q a non eſt diſcipulus ſuper magiſtrum, nec ſer Matt. 10. uus ſuper dominum ſuum.

3 De dedicationum verò Eccleſiarum dubitatione, ſuper qua nos inter cætera conſuluiſtis, hoc vos ritè tenere debetis, quod & nos ab anteceſſoribus noſtris traditũ accepimus, id eſt, vt quotiès tam de baptiſmo aliquorum

aliquorum vel confirmatione, quàm de eccleſiarum conſecratione dubitatio habetur, & nec ſcriptis nec teſtibus certa ratio habetur, vtrùm baptizati vel confirmati, ſiue eccleſiæ conſecratæ ſint, vt baptizentur tales ac confirmẽtur, atq; eccleſiæ canonicè conſecrentur, nè talis dubitatio ruina fidelib⁹ fiat. quoniam non monſtratur iteratum, quod non certis indicijs oſtẽditur ritè peractum. Hæc nos adminiculante diuina gratia ità tenere cupimus, vobisq; vt poſtulaſtis tenere ac docere mandamus: vt ea, quæ à ſanctis patribus ante nos ſunt ſtatuta, non proteruè irrumpere, ſed fideliter ſeruare optemus. Vndè redemptoris noſtri miſericordiã exoramus, vt ſua vobis in omnibus gratia ſuffragetur, & effectu implere vos tribuat, quod velle conceſſit.

4 Progeniem verò ſuam vnumquenque de his, qui fideliter edocti etiàm firma radice plantati ſtant, inconuulsè vſque ad ſeptimam generationem obſeruare decernimus, & quandiù ſe affinitate agnoſcunt propinquos, ad huius copulæ non accedere præſumant ſocietatem: nec eam, quam aliquis ex propria conſanguinitate coniugem habuit, vel aliqua illicita pollutione maculauit, in coniugium ducere vlli profectò licet Chriſtianorum vel licebit: quia inceſtuoſus eſt talis coitus, & abominabilis Deo & cunctis bonis hominibus. Inceſtuoſos verò nullo coniugij nomine deputandos, à ſanctis patribus dudùm ſtatutum eſſe legimus. Ideò nolumus nos in hac re à vobis ſiue à cæteris fidelibus reprehẽdi: qa quod in his Anglorum genti indulſimus, nõ formã dando, ſed cõſiderationẽ, nè Chriſtianitatis bonũ, quod cœperant, imperfectũ dimitterent, egimus. Quia ergò hac in re tãtò cõmoda retributionis accreſcũt, quãto & ſtudiũ laboris auget, paterna vos dilectione ſalutãtes hortamur, vt præpoſita oportunitatis occaſione, in veſtra efficacia enixiùs elaborare debeatis, atq; id modis quibus poſſibile fuerit, omni ſtudio agere cõtẽdatis, quatenùs prædicabile deſideriũ veſtrũ in auxilium omnium, adiuuãte Dño, cõpleatis. Nec hoc quoq; in hac ſolicitudinis parte relinquimus, q̃ oẽs inceſtuoſi à liminibus Eccleſiæ ſanctæ ſunt ſeparandi, quouſq; per ſatisfactionẽ precibus ſacerdotũ eidẽ Eccleſiæ catholicæ recõciliẽtur. Sũt etenim mali ſegregandi à bonis, & iniqui à iuſtis, vt ſaltẽ rubore ſuo conſcientias ſuas recognoſcant, & cõuertantur à prauitatibus ſuis. Et ſi incorrigibiles apparuerint, ſegregentur à fidelibus vſque ad ſatisfactionem, iuxta Domini Saluatoris ſententiam, qua inter cætera de peccante in ſe fratre præcipiendo ait: Si peccauerit in te frater tuus, corripe eũ inter te & ipſum ſolum: Si te audierit, lucratus eris fratrem tuum. Si autem te non audierit, adhibe tecum adhuc vnum vel duos, vt in ore duorũ aut triũ teſtium ſtet omne verbũ. Quòd ſi nõ audierit eos, die Eccleſiæ: Si autẽ Eccleſiã non audierit, ſit tibi ſicut Ethnicus & publicanus. His ergò & alijs multis ſanctorũ patrũ authoritatibus ſegregandi ſunt mali à bonis, ne pereant iuſti pro iniuſtis, ſicut ſcriptũ eſt: Perit iuſtus pro impio. Debet em̃ diſcretio ſemper fieri inter bonos & malos, ſicut eſt inter hœdos & oues. Manifeſta quoquè peccata, nõ ſunt occulta correctione purgãda, ſed palàm ſunt arguẽdi, qui palàm nocent: vt dũ aperta obiurgatione ſanãtur. hi qui eos imitãdo deliquerãt, corrigãtur. Dũ em̃ vnus corripitur, plurimi emẽdãtur: & melius eſt, vt pro multorũ ſalute vnus cõdẽnetur, quàm per vnius licẽtiam multi periclitentur. Nec mirũ ſi inter homines hæc ratio cuſtoditur, cùm & inter iumẽta hæc fieri perſæpè cognouimus, vt ea quæ ſcabiẽ aut impetiginẽ habere vidẽtur, ſeparẽtur à ſanis, nè illorũ morbo cætera contaminentur & pereant. Vndè volumus vos in vnũ cõuenire eos, vt de incidentibus cauſis fiat diſceptatio, & ſalubris de Eccleſiaſtica obſeruatione collatio: quatenùs dum per hoc & præterita corrigũtur, & regulam futura percipiunt, omnipotens vbique Deus fratrum ore collaudetur. Cuius vobis adeſſe præſentiam ſi hæc obſeruabitis, ſcitote, quia ſcriptum eſt: Vbi fuerint duo vel tres congregati in nomine meo, ibi ſum in medio eorum. Si ergò dignatur adeſſe duobus vel tribus congregatis in nomine eius, quanto magis non deerit, vbi plures conueniunt ſacerdotes? Et quidem quia ad habendum bis in anno Concilium patrum ſit regulis inſtitutum, non latet: ſed nè fortè aliqua excuſatio ſit, ſemèl decernimus congregari, vt expectatione Concilij nihil præſumatur illicitum. Nam plerique, etſi non amore iuſtitiæ, metu examinationis abſtinent ab hoc, quod omnium notum eſt diſplicere iudicio. Hanc frater chariſſime, obſeruantiam noſtris relinquendam poſteris teneamus, & omnia quæ ad eruditionem noſtram ſacris apicibus ſcripta ſunt, cuſtodiamus, atque ad ea quoſcunq; poſſimus, incitemus. Certũ quippe eſt, quia ſi toto corde præceptis nos ſalutaribus occupamus, omnẽ vitiorum labem effugimus: quia dum his quibus ædificamur, innitimur, ſinè dubio deceptionis locum excludimus. Quapropter oportet, vt enixiùs in cunctis ſtudioſum vos circa fratres atque ſubiectos oſtendatis, vt omnes, quia nobiſcum alitus es, atque didiciſti ſanctæ Romanæ Eccleſiæ præceptionibus parére, Apoſtolicæq; ſedis præcepta multiplicare, apertiſſimeq; nota facere, agnoſcant, quia quod ſpecialiter tibi, tuis & fratrum tuorum, vt tuæ literæ innotuerunt, conſultis ſcribimus, generaliter omnibus tenere mandamus. Circa ſubiectorum autem actus fraternitas veſtra ſit vigilans. Veſtrum illis exemplum, inſtructio: & vita,

Eccl. 7.

Mat. 18.

Luc. 17. Mat. 18.

vita,magiſtra ſit. Linguæ veſtræ exhortatione diſcant quod metuant,& doceãtur quod diligant: vt dum talenti crediti lucra multiplicantur,in die retributionis, annuente diuina gratia, audire mereamini: Eugè ſerue bone & fidelis, ĩtra in gaudium Domini tui. Curam præterea de omnibus, quæ uobis alijsq; fratribus noſtris & generaliter cũctis per illicitarum rerum prohibitionem ſcripſimus,habere vos per omnia cognoſcam⁹: quia omni ſtudio omniq́ue annitu neceſsè eſt,vt fraternitatis veſtræ uigilantia complea tur, atque illic per omnia, quæ pro animarum ſcripſimus ſalute,fideliter recenſeãtur: quatenùs per hoc & vos veſtrum zelum,quaMat.25.

liter uobis illicita diſpliceant, oſtendatis, & nos vtiliter prouidiſſe, qui ueſtram ad hoc præ cæteris perſonam elegimus, videamur. Omnipotens Deus ſua vos protectione cuſtodiat, honoremq́ue perceptum moribus ſeruare concedat.

Hactenus vitæ Pontificum, nullo prætermiſſo,hic deſcriptæ ſuerunt. Iam,poſt Gregorium, tres prætermiſſi,& ſubinde alij,neſcio quo conſilio,niſi forte,quod eorum acta, epiſtolæ,Decreta non extent;ſed nec omnino interciderunt.præſtat igitur, credo, hic etiam ſeriem non interruptam Pontificum habere, quam ex Onuphrij Epitome Pontificum adſcribendam duximus,eo libentius, quo breuius eam deſcribit.

Idẽ tã in Chronico cõfert eius creationem ĩ Anno Domini 604

SABINIANVS I. NVMERO LXXI.

ANNO CHRISTI DCVI.

SABINIANVS natione Thuſcus, patria Bledeñ. ex patre Batuo,IMP.PHOCA AVG.Sedit poſt S.Gregorium in Petri cathedra annum unum, menſes quinque,dies IX. Creatus die Calendarũ Septembris. IMP.CÆS.PHOCA SINE COLLEGA COS. Sub hoc Pontifice ingẽs fuit in Vrbe omnium rerum caritas. Hic Gregorij prædeceſſoris ſui actis maximè aduerſatus eſt, ipſum maximis proſequens calumnijs, adeò ut aliquando non ueritus ſit referre de eius operibus cremandis,tanquàm haud ſanam doctrinam ſentientibus, quæ tamen à Petro viro doctiſſ.& S.R.E. Diacono defenſa ſunt. Hic Papa Campanarum uſum inuenit,iuſſitq́ue vt ad horas Canonicas, & Miſſarum ſacrificia pulſarentur in Eccleſia. Luminaria quoque addidit in Eccleſia S.Petri. Quumq́ue ab calumnijs S.Gregorio inferẽdis non ceſſaret,ab eo bis, terue admonitus eſt per uiſionem,quod nihili faciẽs, ab eo in capite percuſſus mortuus eſt V. Id. Februarij.Anno Dominicæ Natiuitatis DCVI.poſt CONS. IMP. CÆS. PHOCAE AVG. Anno II. ordinatione una Epiſcoporum per diuerſa loca XXVI. priùs facta. Cadauer eius in Baſilica S.Petri ſepultum eſt. Et uacauit ſedes menſes X I.dies XXVI.

BONIFACIVS III. NVMERO LXXII.

ANNO CHRISTI DCLVII.

BONIFACIVS III.natione Italus, patria Romanus ex patre Ioãne,IMP. CÆS. PHOCA AVG. Sedit in Petri cathedra annum vnum mẽſes duos, & dies XXVIII. Creatus Nonis Februariis,poſt CONS.IMP. PHOCAE AVG.anno tertio.Hic Pontifex ab IMP.CAES.PHOCA AVG.obtinuit,ut eccleſia Romana B.Petri Apoſtolorum Principis ſedes,q̃ iurè caput eſt oĩum Eccleſiarum, ita & diceretur, & haberetur ab omnibus, quũ eum locum ſibi Eccleſia Conſtantinopolitana per uim uendicare conata eſſet, imperio ꝓpali ſuffulta, ſub IMP. MAVRITIO AVG. Hic Pontifex in Concilio Romæ in Baſilica S.Petri congregato Epiſcoporum 72.Presbyterorum Cardinalium, & Archipresbyterorum 33. ac reliquorũ Clericorum inſtituit, ut nullus Pontifice uiuente,aut epiſcopo Ciuitatis ſuæ auderet de futuro Pont.eligendo loqui, vel ambitioſè quærere, niſi tertio die mortis eius,poſt quẽ conuocato Clero,& populo, electio inuocatione S.Spiritus fieret. Hic Pont.ordinatione una facta epiſcopos diuerſa loca nume.unũ & viginti ordinauit. Mortuus eſt aũt die VI. Nonas Maii. Anno Dñi DCVIII.poſt Conſ.Imp.Cæſ.Fl.Phocę Aug.Anno IIII. Cadauer in Baſilica B.Petri Apoſtoli ſepultum eſt.Et ceſſauit Epiſcopatus Romanus menſem unum, & dies ſex.

Hic obſeruãda non tã imperitia,q̃ impudẽtia & malitia hæreticorũ,qui eccleſiã Romanã Primatũ accepiſſe ab hoc Phocæ Decreto mentiũtur qui ſcire poſſint & debeãt,à Dño fuiſſe in B.Petro inſtitutũ,à Nicæna Synodo,& reliquis deinceps Conciliis,in eius ſucceſſoribus, & ab omnibus deniq; catholicis, ſemper agnitũ & veneratũ:quod ipſum perpetua conſuetudo oĩum totius orbis Eccleſiarũ & totius antiquitatis hiſtoria plane conuincant.nec aliud fecit per ſuã ſanctionẽ Phocas,quàm ut,pro poteſtate, coerceret, qui Eccleſiam Romanam de poſſeſſione ſibi diuinitus tradita inique deijcere moliebantur.

Digitized by Google

BONIFACIVS IIII. NVM. LXXIIII. ANNO CHRISTI DCVIII.

BONIFACIVS natione Marsus, patria Valerien. Ioannis Medici filius, IMP. CÆS. PHOCA, ET HERACLIO AVG. Sedit in Petri cathedra annos sex, menses octo, & dies tredecim. Creatus V. Id. Iunij. post CONS. IMP. CÆS. PHOCÆ AVG. anno IIII. Huius temporibus fames, pestilentia, & inūdationes aquarum grauissimæ fuere. Hic Pont. à Phoca Aug. petijt donum Ecclesiæ CHRISTI Romanæ Templum (quod ab antiquis Pātheō vocabatur) in quo fecit Ecclesiā Dei, beatæ MARIÆ, omniumque Sanctorum, multasque reliquias in eo collocauit. Et in ea Ecclesia Phocas Imp. multa dona obtulit, beatusque Papa domum suam in monasterium conuertit, illudque multis redditibus dotauit. Ordinationes verò duas in Vrbe Roma mense Decembri fecit, in quibus Episcopos per diuersa loca numero XXXVI. in Ecclesia verò Romana Presbyteros . . . . , & Diaconos nouem creauit. Mortuus est Romæ nono Cal. Martij. DCXV. post CONS. IMP. CÆS. FLAVII HERACLII AVG. Anno quarto. Cadauer in Basilica Principis Apostolorum sepultum est. Et vacauit sancta Romana sedes menses septem, & dies viginti quinque.

De hoc Bonifacio, & Synodo ab eo habita, de disciplina Monachorum, sic Beda lib. 2. Hist. Anglorum, cap. 4.

His temporibus venit Mellitus Lundonię episcopus Romam, de necessarijs ecclesiæ Anglorum causis cum Apostolico Papa Bonifacio tractaturus. Et cum idem Papa reuerendissimus cogeret synodum episcoporum Italiæ, de vita Monachorum & quiete ordinaturus, & ipse Mellitus inter eos assedit anno octauo Imperij Focatis Principis, indictione decima tertia, tertia die Kalendarum Martiarum: vt quæque erant regulariter decreta, sua quoque auctoritate subscribens confirmaret, ac in Britanniam rediens, secū Anglorum ecclesiæ mandata atque obseruāda deferret, vnà cū epistolis, quas idē Pōtifex Deo dilecto archiepiscopo Laurentio, & clero vniuerso, similiter & Edilbertho regi atq; genti Anglorum direxit. Hic est Bonifacius quartus à beato Gregorio Romanæ vrbis episcopo, qui impetrauit à Focatis Principe donari Ecclesiæ Christi templum Romæ, quod Pantheon uocabatur ab antiquis, quasi simulacrum esset omnium deorū: in quo ipse eliminata omni spurcitia, fecit ecclesiā sanctæ Dei genetricis, atque omnium martyrum Christi, ut exclusa multitudine dæmonum, multitudo ibi sanctorum memoriā haberet.

Eius Concilij extat hoc Decretum apud Gratianum.

Monachi presbyterij honore decorati potestatem habent ligandi & soluendi. C. X X V.

SVNT nonnulli nullo dogmate fulti, audacissime quidem, zelo magis amaritudinis, quàm dilectionis inflammati, asserentes monachos, quia mundo mortui sunt, & Deo viuunt, sacerdotalis officij potentia indignos: neque pœnitentiam, neque Christianitatem largiri, neque absoluere posse per sacerdotalis officij diuinitus sibi iniunctam potestatem; sed omnino labuntur. *& infra.* Neque enim beatus Benedictus monachorum præceptor almificus huius rei aliquo modo fuit interdictor: sed eos secularium negotiorum edixit expertes fore tantummodo. Quod quidem Apostolicis documentis, & omnium sanctorum Patrum institutis non solum monachis, sed etiam canonicis maximopere imperatur. [Nemo enim militans Deo implicat se negotijs secularibus.] Nos vero tantorum patrum instituti exemplis (quibus periculosissimum est refragari) credimus à sacerdotibus monachis ligandi soluendique officium Deo operante digne administrari; si eos digne contigerit hoc ministerio sublimati. *& infra.* Decertantes igitur monasticæ professionis presbyteros sacerdotalis potentiæ arcere officio, omni modo præcipimus, vt ab huiusce modi nefandis ausibus reprimantur in posterum: quia quāto quisque est celsior: tanto est & in his potentior.

Anſibidē Poly. l. 4. ti. 34. Ino p. 7. c. 22.

2. Tim. 2.

DECRETA DEVSDEDIT PAPÆ.

Ex libro Pontificali.

DEusdedit natione Roman⁹, ex patre Stephano subiacono, sedit annos 3. dies 23. Hic clerum multùm dilexit sacerdotes & clerum ad loca pristina reuocauit. Eodē tempore ueniens Eleutherius Patricius & cubicularius Rauennam, occidit omnes, qui in nece Exarchi Ioannis ex iudicibus Reipublicæ fuerant mixti. Hic ueniens Romam, receptus est à sanctissimo Deusdedit Papa optimè. Qui egressus de Roma, uenit Neapolim, q̄ tenebatur à Ioanne Compsino⁹ intarta. Qui Eleutherius Patricius pugnando ingressus est Neapolim, & interfecit tyrānū, & reuersus est Rauennam, & data roga militibus, facta est pax in tota Italia. Hic constituit secundam Missam in clero. Eodem tempore factus est maior terræmotus mense Augusto, indictione 6. Post hæc secuta est

Anno Domini 615

clades

clades in populo, percussio scabierũ, vt nullus posset mortuum suum cognoscere. Qui defunctus, sepultus est ad B. Petrũ Apostolum, 6. Idus Nouembris. Hic dimisit pro exequijs sui ad omnem cleruum rogam vnam integram. Hic fecit ordinationes 3. presbyteros 14. diacones 5. episcopos per diuersa loca numero 29. Et cessauit episcopatus mẽsium vnum, dies 16.

EIVSDEM FRAGMENTVM Epistolæ, ad quendam Gordianum episcopum.

4. sen. dist. 42. 30. 9. Peruenit ad nos. Apud Gratianũ est Hispalensis. Apud Ansel. & Burchard. Hispanẽsis.

DEusdedit, sanctæ Romanæ & apostolicæ ecclesiæ episcopus, Gordiano Hispaniarum ecclesiæ coepiscopo & fratri dilectissimo.

Peruenit ad nos diaconos vester, vestræ sanctitatis epistolam ferens, quòd quidam viri etiàm & mulieres, præterito sabbato paschali die, pro magno populorum incursu, nescientes proprios suos filios susceptisse ex lauacro sancto. Cupis ergò scire, si pro tali accidente ratione debeant viri & mulieres ad suum proprium redire vsum, an non. Nos enim ex hoc tristitia mœsti, inquisiuimus priorum patrum nostrorum dicta. Inuenimus autem in archiuis huius Apostolicæ sedis, iam talia contigisse ecclesia Isauriæ & *Ethesiorum, simulque Hierosolymæ, & etiam aliarum ecclesiarũ. Episcopis etiàm earum ciuitatum, ab hac Apostolica sede volentibus scire, si viri & mulieres redirent ad proprium torum, beatæ memoriæ sanctiss. patres, Iulius, Innocentius & Cœlestinus, cum episcoporũ plurimorum & sacerdotum *conuentu in ecclesia beati apostolorum principis, prohibentes talia perscripserunt & confirmauerunt, vt nullo modo iam in coniugio se reciperent mulieres aut viri, qui quacunque ratione suos susceperũt natos, sed separent se, nè suadente diabolo, tale vitium peccati inolescat per mundum, & vniuersorum error accrescat. Scitis, quia quomodò sunt septem dona Spiritussancti, ità sunt septem dona baptismi, à primo pabulo sacrati salis & ingressûs sanctæ ecclesiæ, vsque ad Confirmationem spiritussancti per chrisma. Ab hoc primo spiritussancti dono vsque ad septimum, nullus Christianus suam commatrem in coniugio recipere debet: & qui præsumpserit anathematis vinculo religetur in perpetuum, nisi pœnitentiam egerit dignè.

*Ephesiorum

*cõsessa

Mulieres verò, cùm separatæ fuerint pro hac illicita re, à proprijs viris totam præcipimus recipere dotem, quam in die nuptiali recepit: & post expletum annum recipiant alium virum, similiter & vir vxorem.

Hoc habetur apud Gratianum.

ANTISIODORENSE CONCILIVM

Circa Tempora Deusdedit Papæ. Est Prouinciale.

Antisiodorus ciuitas est Galliæ Lugdunensis, inxta Sequanã sita, quæ à Ptolemæo Autricũ etiã dicitur. Eius meminit Antoninus in Itinerario: cæteri, Plinius, Strabo, & Mela de ea tacẽt.

Antisiodorensis Concilij Canones.

Anno Domini 614

1 Non licet Kalend. Ianuarij* vecola aut *ceruolo facere, vel strenas diabolicas obseruare: sed in ipsa die sic omnia beneficia tribuantur, sicut & reliquis diebus.

2 Vt omnes presbyteri ante Epiphaniã missos suos dirigãt, qui eis de principio quadragesimæ nunciẽt, & in ipsa Epiphania ad populum inducant.

for* conuentus

3 Non licet *compensas in domibus propijs, nec vigilias in festiuitatibus sanctorũ facere, nec inter sentes aut arbores *sacriuos, vel ad fontes vota exoluere: sed quicunque votum habuerit, in ecclesia vigilet, & matricole ipsum votum, aut pauperibus reddat, nec vtpote in pede, aut hominem lineo fieri penitùs præsumat.

locum obscurum

4 Non licet ad sortilegos vel auguria respicere, nec ad characteres, nec ad sortes: quas sanctorũ vocãt, vel quas de ligno aut de pane faciunt, adspicere: sed quęcunq; homo facere vult, omnia in nomine Domini faciat.

5 Omninò & inter supradictas conditiones, vigilias, quas in honore domini Martini obseruant, omnimodis prohibete.

6 Vt à media quadragesima presbyteri chrisma petant, & si quis infirmitate detentus, venire non potuerit, ad archidiaconum suum, vel archisubdiaconũ transmittat, sed cum chrismario & linteo, sicut reliquiæ sanctorum deportari solent.

7 Vt medio Maio omnes presbyteri ad synodum in ciuitate veniant, & Kalẽ. Nouemb. omnes abbates ad Concilĩ cõueniãt.

8 Non licet altario in sacrificio diuino mellitum, quod mulsum appellant, nec vllũ aliud poculum, extra vinũ cum aqua mixtũ offerre: quia ad grande *reatum & peccatũ pertinet presbytero illi, quicunq; aliud poculum, extra vinum, in consecrationem sanguinis Christi offerre præsumpserit.

9 Non licet, in ecclesia choros secularium vel puellarũ cantica exercere, nec cõuiuia in ecclesia præparare: quia scriptũ est: Domus mea domus orationis vocabitur. Mat. 21. b Esa. 56.

10 Nõ licet, super vno altario in vna die duas Missas dicere: neq; in altario vbi episcopus Missas dixerit, presbyter in illa die Missas dicat.

11 Non licet, in vigilia Paſchæ ante horã ſecundam noctis, vigilias expedire: quia in illa nocte non licet poſt mediam noctem bibere, nec in natali Domini, nec in reliquis ſolennitatibus.

12 Non licet, mortuis nec euchariſtiam, nec oſculum tradi, nec velo vel pallis corpora eorum inuolui.

13 Non licet diacono, velo vel palla ſcapulas ſuas inuolui.

14 Non licet, in baptiſterio corpora ſepelire.

15 Non licet, mortuũ ſup mortuũ mitti.

16 Non licet, die Dominico boues iungere, vel alia opera exercere.

17 Quicunque ſe propria voluntate in aquam iactauerit, aut collo ligato ſe ſuſpenderit, aut de arbore præcipitauerit, aut ferro percuſſerit, aut qualibet occaſione volũtariæ ſe morti tradiderit, iſtorum oblata non recipiantur.

18 Non licet, abſque Paſchæ ſolẽnitate, vllo tempore baptizare, niſi illos, quibus mors vicina eſt, quos * grauatarios dicunt. Quòd ſi quis in alio pago, cõtumacia faciẽte, poſt interdictum hoc infantes ſuos ad baptiſmum derulerit in eccleſias noſtras, nõ recipiãtur. Et quicunque presbyter ipſos extra noſtrum permiſſum recipere præſumpſerit, tribus mentibus à communione Eccleſiæ ſequeſtratus ſit.

* for. Grabatarios

19 Non licet presbytero, aut diacono, aut ſubdiacono, poſt acceptum cibum vel poculũ Miſſas tractare, aut in eccleſia dum Miſſæ dicuntur, ſtare.

20 Quòd ſi presbyter (quod nefas eſt dicere) aut diaconus, aut ſubdiaconus, poſt acceptam benedictionem infantes procreauerit, aut adulteriũ commiſerit, & archipresbyter hoc epiſcopo aut archidiacono non intimauerit, integro anno non cõmunicet.

21 Nõ licet presbytero, in vno lecto poſt acceptam benedictionem cum presbytera ſua dormire, nec in peccato carnali miſceri, nec diacono, nec ſubdiacono.

22 Nõ licet relictæ presbyteri, nec relictæ diaconi, nec ſubdiaconi, poſt eius mortem marium accipere.

23 Si monachus in monaſterio adulteriũ commiſerit, aut peculiare habere præſumpſerit, aut furtum fecerit, & hoc abbas per ſe non emendauerit, aut epiſcopo, aut archidiacono non intimauerit, ad pœnitentiam agendam in alio monaſterio retrudatur.

24 Non licet abbati, nec monacho, ad nuptias ambulare.

25 Nõ licet abbati, filios de baptiſmo habere, nec monachis commatres habere.

26 Quòd ſi quis abbas mulierem in monaſterio ſuo ingredi permiſerit, aut feſtiuitates aliquas ibi ſpectare præceperit, tribus menſibus in alio monaſterio retrudatur, pane & aqua contentus.

27 Non licet, vt aliquis ſuam nouercam accipiat vxorem.

28 Non licet, vt filiam vxoris ſuæ quis accipiat.

29 Non licet, vt relictam fratris ſui quis in matrimonio ducat.

30 Non licet, duas ſorores, ſi vna mortua fuerit, alteram in coniugium accipere.

31 Non licet conſobrinam, hoc eſt, q̃ de duobus fratribus, aut de duabus ſororibus procreantur, in cõiugium accipere: nec qui de ipſis nati fuerint in coniugio ſocientur.

32 Non licet vt nepos auunculi vxorem accipiat.

33 Non licet presbytero, nec diacono, ad * trepalium, vbi rei torquentur, ſtare.

34 Non licet presbytero, in iudicio illo ſedere, vnde homo ad mortem tradatur.

35 Non licet presbytero, aut diacono, vel cuiquam clericorum, de qualibet cauſa conclericum ſuum ad iudicem ſecularem trahere.

36 Non licet, mulieri nuda manu euchariſtiam accipere.

37 Non licet mulieri manum ſuam ad pallas Dominicas mittere.

38 Non licet cum excommunicato communicare, nec cum eo cibum ſumere.

39 Si quis presbyter, aut quilibet de clero, aut de populo excommunicatum abſque voluntate ipſius, qui eum excommunicauit, ſciens receperit, aut cum illo panem manducauerit, vel colloquium habere decreuerit, ſimili ſententiæ ſubiacebit.

40 Non licet presbytero, inter epulas cantare vel ſaltare.

41 Non licet presbytero, nec diacono, quenquam inſcribere, ſed in vice ſua, cãuſam habuerit: aut fratrem, aut quencunque ſeculam roget.

42 Vt vnaquæque mulier, quandò communicat, Dominicalem ſuum habeat. Quòd ſi qua nõ habuerit, vſque in alium diem Dominicum non communicet.

43 Quicunque iudex, aut ſecularis preſbytero aut diacono, aut cuilibet de clero, aut de iunioribus, abſque audientia epiſcopi, aut archidiaconi, vel archipresbyteri, iniuriam inferre præſumpſerit, anno ab omniũ Chriſtianorum conſortio habeatur extraneus.

44 Si quis ex ſecularibus inſtitutionem aut commonitionem archipresbyter ſui, cõtumacia faciente, audire diſtulerit, tam diù à liminibus ſanctæ eccleſiæ habeatur extraneus, quandiù tam ſalubrem inſtitutionem adimplere non ſtuduerit: inſupèr & mulctã, quam glorioſiſſimus Dominus rex præcepto ſuo inſtituit, ſuſtineat.

45 Si quis hanc diffinitionem, quam ex authoritate canonica cõmuni cõſenſu & cõniuentia conſcripſimus, ac inſtituimus tam ad clerum quàm ad populũ commonendũ, vel ad id, quod conſtitutum eſt conſeruandum

Digitized by Google

dum negligens inuentus fuerit, & hoc obſer uare diſtulerit, aut eos, qui ipſum audire neglexerint, celauerit, aut ſuppreſſerit, & in no ritiam epiſcopi non depoſuerit, anno à conſortio fratrum, vel ab omnium Chriſtianorum communione habeatur extraneus.

SVBSCRIPTIONES EPISCOPORVM, qui huic Concilio interfuerunt.

* Vnacharius in Dei nomine epiſcopus, conſtitutionem hanc ſubſcripſi.
Vinobandis abbas ſubſcripſi.
Baudonius abbas ſubſcripſi.
Francolus abbas ſubſcripſi.
Cæſarius abbas ſubſcripſi.
Deſideratus abbas ſubſcripſi.
Amandus abbas ſubſcripſi.
Tegredus abbas ſubſcripſi.
Vigilius presbyter ſubſcripſi.
Gregorius presbyter ſubſcripſi.
Claudius preſbyter ſubſcripſi.
Amamus presbyter ſubſcripſi.
Saupandus presbyter ſubſcripſi.
Theodulphus presbyter ſubſcripſi.
* Roricius presbyter ſubſcripſi.
Niobaudis presbyter ſubſcripſi.
Antonius presbyter ſubſcripſi.
Seuardus presbyter ſubſcripſi.
Addo presbyter ſubſcripſi.
Sindulphus presbyter ſubſcripſi.
Audonius presbyter ſubſcripſi.
Medardus presbyter ſubſcripſi.
Badericus presbyter ſubſcripſi.
Siagrius presbyter ſubſcripſi.
Friobandis presbyter ſubſcripſi.
Eominus presbyter ſubſcripſi.
Elladius presbyter ſubſcripſi.
Theodemodus presbyter ſubſcripſi.
Launonius presbyter ſubſcripſi.
Leonaſtis presbyter ſubſcripſi.
Medardus presbyter ſubſcripſi, per diaconũ Leudigiſylum.
Eunius presbyter ſubſcripſi.
Filmatius presbyter ſubſcripſi.
Nonnonius presbyter ſubſcripſi.
Ballomeris presbyter ſubſcripſi.
Romacharius presbyter ſubſcripſi.
Medardus presbyter ſubſcripſi.
Audila presbyter ſubſcripſi.
Genulphus presbyter ſubſcripſi.
Siagrius presbyter ſubſcripſi.
Sindulphus presbyter ſubſcripſi.
Vinobandis presbyter ſubſcripſi.
Apronius diaconus ſubſcripſi.
Barbario diaconus ſubſcripſi.
Leudegiſylus diaconus pro Medardo ſubſc.

In hac Synodo fuerunt congregati, Epiſcopus vnus, Abbates nouem, Presbyteri triginta & duo, Diaconi, qui in vice presbyterorum ſubſcripſerunt, tres tantùm.

* Anacharius

* Ruriti'

BONIFACIVS V. NVM. LXXV.

ANNO CHRISTI DCXXII.

Anno Domini 622. Ex Onuphrio.

BONIFACIVS V. natione Campanus, patria Neapolitanus, ex patre Ioanne, IMP. CÆS. FL. HERACLIO AVG. Sedit in Petri cathedra annos treis, menſes nouem, & dies decem, & nouem. Creatus VIII. Calendas Ianuarij, poſt Conſulatum IMP. HERACLII. anno ſeptimo. Hic Papa fuit mitiſſimus, humilis, & miſericors. Conſtituit, vt ad Eccl. fugientes tanquàm in Aſylo ſecuri eſſent, vtq; preſbyteris tantum, & Diaconis li ceat reliquias Sanctorum tangere, & ne Acolyti auderent Laterani baptizare. Cœmiterium quoque S. Nicomedis perfecit, & dedicauit. Pecunias uiritim Clero diſtribuit. Ordinationes verò duas menſe Decembri fecit, quibus Epiſcopos per diuerſa loca numero XXIX. in vrbe verò Roma presbyteros XXVI. & Diaconos IIII. creauit. Mortuus eſt autem Romæ IIII. Id. Octobris. Anno Dominicæ Natiuitatis DCXXXII. poſt CONS. IMP. CÆS. FL. HERACLII. Anno vndecimo. Cadauer in Baſilica Principis Apoſtolorum ſepultum eſt. Et uacauit ſedes Romana tantum dies tredecim.

Digitized by Google

CONCILIVM HISPALENSE SECVNDVM,

* siſeſandi Anno Domini 619.

Sub die Iduum Nouembrium, æra 657. tempore *Siſebunti Regis, Bonifacio Papa V. Eſt Prouinciale.

CAPITVLA CONCILII Hiſpalenſis ſecundi.

De Theodulphi Malacitanæ Eccleſiæ epiſcopi querimonijs, aduersùs reliquos epiſcopos pro quibuſdam parochijs. 1

De querimonijs Fulgẽtij & Honorij epiſcoporum, pro quibuſdam parochijs. 2

De deſertoribus clericis, vt epiſcopis ſuis reſtituantur. 3

De bigamis, ad presbyterium vel diaconatũ non promouendis. 4

Nè presbyteri diaconum vel presbyterum ordinare præſumant. 5

De presbyteris uel diaconib⁹, ab uno epiſcopo non deponendis. 6

De his, quæ prohibentur chorepiſcopis vel presbyteris in Eccleſiaſticis ſacramentis agere. 7

De ſuperbis eccleſiæ libertis, vt ad ſeruitiũ reuocentur. 8

De œconomis, nè ex laicis conſtituantur. 9

De monaſterijs non conuellendis. 10

De monaſterijs virginum, vt à monachis tueantur. 11

De quodam Acephalorum epiſcopo. 12

De duabus in Chriſto naturis, & una perſona. 13

IN nomine Domini & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti, Iſidorus, Biſinnus, Rufinus, Fulgentius, Cambra, Fidentius Theodulphus & Honorius epiſcopi, qui pariter in vrbe Spaleñ. pro aliquibus eccleſiaſticis negocijs adunati ſumus. Conſidentibus ergò nobis in ſecretario ſacroſanctæ Hieruſalem Spaleñ. eccleſiæ, cum illuſtribus viris, Siſibuto rectore rerum publicarũ, atque Sualane actore rerum fiſcalium, ſtante religioſiſſimo clericorum cœtu.

Capitulum primum.

Prima actione Theodulphi Malacitanę antiſtitis eccleſiæ ad nos oblata precatio eſt aſſerentis, antiquam eiuſdem vrbis parochiã, militaris quodã hoſtilitatis diſcrimine fuiſſe deciſam, & ex parte aliqua ab Eccleſijs Aſtigitanæ, Eliberitanæ, atque Agabrenſis vrbium, eſſe retentam. Pro qua re placuit, vt omnis parochia, quæ ab antiqua ditione ante militarem hoſtilitatem retinuiſſe eccleſiam ſuam comprobaret, eius priuilegio reſtitueretur. Sicut enim per legem mundialẽ his, quos barbari ca feritas captiua neceſſitate tranſuexit, poſtliminio reuertentibus redditur antiqua poſſeſſio: non aliter eſt eccleſia receptura parochiam, quam antè tenuit cum rebus ſuis, ſiue ab alijs eccleſijs poſſideãtur, ſiue in cuiuſlibet poſſeſſionem tranſuſa ſint. Non enim erit obijcienda præſcriptio tẽporis, vbi neceſſitas intereſt hoſtilitatis. C. de capti. & poſtlimi. l. Si quos. Et ibid. l. finali C. di uerſarum ho. &c. vbi dicitur, Quos barbarica fer. &c.

2 Secundo examine inter memoratos fratres noſtros Fulgentium Aſtigitanum, & Honorium Cordubenſem epiſcopos, diſcuſſio agitata eſt propter parochiam baſilicæ cuiuſdam, quam horum alter Celciteñ. alter Reginenſem aſſeruit. Et quia inter vtraſque partes hactenùs limitis actio vindicata eſt, cuius quanuis vetuſta retentio nullum iuris præiudicium afferret: ideoque nè in dubium vltrà inter eos noſtra deuocaretur, ſententia prolatis canonibus, ſynodalia decreta perlecta ſunt: quorum authoritas præmonet, ità oportere inhiberi cupiditatẽ, vt nè quis terminos alienos vſurpet: Ob hoc placuit inter alternas, inſpectionis viros mittendos, ità, vt ſi in diœceſi poſſidentis ſitam baſilicam, veteribus ſignis limes peruiſus mouſtranerit, eccleſiæ, cuius eſt * ius retentionis, ſit æternum dominum. Quod & ſi limes legimus eundem baſilicam non concludit, & tamen longi temporis probatur obiecta præſcriptio, appellatio repetentis epiſcopi non valebit, quia illi tricenalis obiectio ſilentium imponit. Hoc enim & ſecularium principum edicta præcipiũt, & præſulum Romanorum decreuit authoritas. Sin verò infra metas tricenalis temporis extra alienos terminos baſilicæ iniuſta retẽtio reperitur, repetentis epiſcopi iuri ſinè mora reſtituetur. * iuſta retentio

3 Tertia definitione ad nos oblata precatio eſt à reuerendiſſimo fratre noſtro Cãbra Italicenſi epiſcopo, pro quodam clerico Paſſando, qui * de eccleſiæ ſuæ cultu, in qua dicatus ab exordijs infantiæ fuerat, ad eccleſiam Cordubenſem ſe contulit, Quem elegimus, vt ſi nihil proponeretur de eo, ſinè dilationis obiectu, proprio reformetur epiſcopo, Scribitur enim in lege mundiali de colonis agrorum, vt vbi eſſe quiſque iam cœpit, ibi perduret. Non aliter & de clericis, qui in agro eccleſiæ operantur, canonum decreto præci- * derelinquęeccleſiæ ſuæ cultum. C. de agri. & cenſ. & colo li. 14. in plurib. legibus,

Digitized by Google

Peculiariter autem Ij cum ſatis &c.

præcipitur,niſi vt ibi permaneant,vbi eſſe cęperunt. Idcoque placuit, vt ſi quis clericus, miniſterijs eccleſiæ propriæ deſtitutis, ad aliam tranſitum fecerit,compellente ad quem fugerit,ſacerdote, ad eccleſiam, quam priùs incoluerat, remittatur. Qui verò eum ſuſceperit,nec ſtatim ſinè vllo niſu exceptionis ad propriam eccleſiam remittendum elegerit, quandiù eum reſtituat, communione ſe priuatum agnoſcat. Deſertorem autem clericum, cingulo honoris atque ordinis ſui exutum, aliquo tempore monaſterio religari cõuenit,ſicque poſtèà in miniſterio Eccleſiaſtici ordinis reuocari. Nam non poterit in talibus peruagationis aboleri licentia, niſi fuerit in eis propter correptionem diſciplinæ ſubſecuta cenſura.

Quarta actione nunciatũ eſt nobis, apud Aſtigitanam eccleſiam quaſdam nupèr ordinationes illicitas extitiſſe, ità vt quidam viduarum mariti, Leuitarum miniſterio ſacrarentur. Quos quidem conuenit à gradu ſuſcepto in irritum deuocari,nec vltrà prouehi ad diaconij miniſterium, qui contra diuina atque eccleſiaſtica iura inſtituti reperiuntur.

*noſtram Aniani Diſt. 24. Quorundã cleric.

5 Quinto iudicio ad agnitionem *noſtri examinis, Agabrenſis diaconi relatu deductum eſt, de quibuſdam ipſius eccleſiæ clericis quorum dum vnus ad presbyterium, duo ad Leuitarum miniſterium ſacrarentur, epiſcopus eorum, oculorum dolore detentus,fertur manum ſuam ſuper eos tãtùm poſuiſſe,& presbyter quidam illis,contra eccleſiaſticum ordinem, benedictionem dediſſe: qui licèt, propter tantam præſumptionis audaciam, poterat accuſatus iudicio præſenti damnari,ſi,adhuc in corpore poſitus,non fuiſſet mortis vocatione præuentus:ſed quia ille examini diuino relictus, humano iudicio accuſari non poteſt,hi, qui ſuperſunt, & ab eo non conſecrationis titulum, ſed ignominiæ potiùs elogium perceperunt, ne ſibi licentiam talis vſurpatio faciat, decreuimus, vt à gradu ſacerdotalis vel leuitici ordinis, quem peruersè adepti ſunt, depoſiti, æquo iudicio abijciantur. Tales enim meritò iudicati ſunt remouendi,quia prauè inuenu ſunt conſtituti.

6 Sexta actione comperimus, Fragitanũ Cordubenſis eccleſiæ presbyterum, à pontifice ſuo iniuſtè olim deiectum, & innocentem exilio condemnatum: quem rurſùs ordini ſuo reſtituentes,id denuò aduersùs præſumptionem nouam decreuimus, vt iuxta priſcorum patrum ſynodalem ſententiam, nullus noſtrûm ſinè Concilij examine,*deijciendum quemlibet presbyterum vel diaconum audeat. Nã multi ſunt, qui indiſcuſſos, poteſtate tyrannica,non authoritate canonica, damnant. Et ſicut nonnullos gratia fauoris ſublimant,ità quoſdam,odio inuidiaque permoti, humiliant, & ad leuem opinionis auram condemnant, quorũ crimen non approbant. Epiſcopus enim ſacerdotibus ac miniſtris ſolus honorẽ dare poteſt, auferre ſolus nõ poteſt. Si enim hi,qui in ſeculo à dominis ſuis honorem libertatis adepti ſunt, in ſeruitutis nexum non reuoluuntur, niſi publicè apud prætores tribunali foro fuerint,accuſati: quantò magìs hi, qui diuinis altaribus conſecrati, honore Eccleſiaſticos decorantur? qui profectò nec ab vno damnari, nec,vno iudicante, poterunt honoris ſui priuilegijs exui: ſed præſentati ſynodali iudicio,quod canon de illis præceperit, definiri.

for.*deijcere

7 Septimo examine relatum eſt nobis, venerandiſſimum quondàm Agapium Cordubenſis vrbis epiſcopum, frequenter chorepiſcopos vel presbyteros deſtinâſſe, (qui tamen iuxta canones vnum ſunt) qui abſente pontifice altaria erigerent, baſilicas conſecrarent. Quod quidem non eſt mirum, id præcepiſſe virum, Eccleſiaſticæ diſciplinæ ignarum,& ſtatim à ſeculari militia in ſacerdotale miniſterium delegatum. Ergò nè vltrà talis à nobis licentia vſurpetur,communi ſententia ſtatuendum oportuit, ſcientes, quia ſicut presbytero vel chorepiſcopo illicita conſecratio eſt altaris, ità & conſtitutio. In diuinis enim literis, præcipiente Domino,ſolus Moſes in tabernaculo Dei erexit altare,ſolus ipſe vnxit,quia ſummus vtiquè ſacerdos Dei erat,ſicut ſcriptum eſt de eo: Moſes & Aaron in ſacerdotibus eius. Ideoque id, quod tãtùm facere principibus ſacerdotum iuſſum eſt, quorum typũ Moſes & Aaron tenuerunt, presbyteri,qui filiorum Aaron geſtant figuram, arripere nõ præſumãt. Nam quanuis cum epiſcopis plurima illis myſteriorum communis ſit diſpẽſatio,quædam tamen authoritate veteris legis, quædã nouellis & eccleſiaſticis regulis ſibi prohibita nouerint,ſicut presbyterorum & diaconorum ac virginum conſecratio,ſicut conſtitutio altaris,benedictio,vel vnctio. Siquidem nec licere eis eccleſiam,vel altaria conſecrare,nec p impoſitionẽ manus fidelibus baptizandis,vel conuerſis ex hæreſi, paracletum ſpiritum tradere,nec chriſma conficere, nec chriſmate baptizatorum frontem ſignare: ſed nec publicè quidem in Miſſa quenquam pœnitentem reconciliare, nec formatas cuilibet epiſtolas mittere. Hęc omnia illicita eſſe presbyteris uel chorepiſcopis,quia pontificatus apicem non habent,quod ſolis deberi epiſcopis,authoritate canonum præcipitur,vt per hoc & diſcretio graduum, & dignitatis faſtigium ſummi Pontificis demonſtretur. Sed neque coram epiſcopo licere pſbyteris, in baptiſterium introire,nec præſente antiſtite, infantem tingere aut ſignare, nec pœnitentes ſinè præcepto epiſcopi ſui reconciliare: nec eo præſente, ſacramentum corporis & ſanguinis CHRISTI conficere: nec,eo coràm poſito, populũ docere vel benedicere,aut ſalutare,nec plebem vtiquè exhortari,

Exod. 40.

Pſal. 98.

hortari, quæ omnia eis à ſede Apoſtolica prohibita eſſe noſcuntur.

8 Octaua diſcuſſio agitata eſt de quodã Heliſæo, ex familia Agabrenſis eccleſiæ, qui ab epiſcopo ſuo traditus libertati, de libertate confeſtim ad contumaciæ morbum tranſiluit: ſicque per ſuperbiam non ſolum eiuſdem epiſcopi veneficis artibus ſalutem lędere voluit, ſed etiàm patronam eccleſiam, libertatis immemor, prædemnauit. Aduersùs quem ingrati actio canonum ac legum authoritate iuſti dirigitur, ſcilicet vt, immeritæ libertatis damno mulctatus, ad ſeruitutis nexum reuocetur. Taliũ enim ſtatus, qui contra epiſcopum ſuum vel patronam eccleſiam nituntur, decidi potiùs, quàm conſeruari conuenit: vt quorum libertas perniciosa eſt, ſit ſalutifera ſeruitus: & qui ſuperbire nouerint adepta libertate prædiți, diſcant obedire ſubiecti.

9 Nona actione didicimus, quoſdam ex noſtro collegio, contra mores eccleſiaſticos, laicos habere in rebus diuinis conſtitutos œconomos. Proindè pariter tractantes eligimus, vt vnuſquiſque noſtrum ſecundùm Chalcedonenſium patrum decreta, ex proprio clero œconomum ſibi conſtituat. Indecorum eſt enim, laicum vicarium eſſe epiſcopi, & ſeculares in eccleſia iudicare. In vno enim eodemque officio, non debet diſpar eſſe profeſſio. Quod etiàm in lege diuina prohibetur, dicente Moſe: Non arabis in boue ſimul & aſino, id eſt, homines diuerſæ profeſſionis in officio vno non ſociabis. Vnde & oportet nos & diuinis libris & ſanctorum patrum obedire præceptis, conſtituentes, vt hi, qui in adminiſtrationibus eccleſiæ pontificibus ſociantur, diſcrepare nõ debeant nec profeſſione, nec habitu. Nam cohærere & cõiungi non poſſunt, quibus & ſtudia & nota diuerſa ſunt. Si quis autẽ epiſcopus poſthac eccleſiaſticam rem, aut per laicalem procurationem adminiſtrandam elegerit, aut ſinè teſtimonio œconomi gubernãdam crediderit, verè, vt contemptor canonum, & fraudator eccleſiaſticarum rerum non ſolùm Chriſto de rebus pauperum iudicabitur reus, ſed etiàm Concilio manebit obnoxius.

Can. 16. Chaleed. Conci.

Deu. 22. b

10 Decima actione, poſcentibus monaſteriorum patribus, pari ſententia ſtatuimus, vt cœnobia nuper condita in prouincia Bæticæ, ſicut & illa, quæ ſunt antiqua, immobili & inconcuſſa ſtabilitate permaneant ſolidata. Si quis autem (quod abſit) noſtrûm, vel nobis ſuccedentium ſacerdotum, quodlibet monaſterium aut vi cupiditatis expoliãdum, aut ſimulatione aliqua fraudis conuellendum, aut diſſoluendum tentauerit, anathema effectus, maneat à regno Dei extraneus: nec proficiat illi bonum fidei vel operis ad ſalutem, qui tantæ & tam ſalutaris vitę deſtruxerit tramitem. Super hoc etiàm vniuerſi Bæticæ prouinciæ epiſcopi congregati, eundem ſacrilegum, cœtuſque ſui euerſorem, à communione ſuſpendant, conuulſum monaſterium cum rebus ſuis reſtaurẽt, & quod impiè vnus ſubuerterit, omnes piè reformẽt.

11 Vndecima actione communi conſenſu decreuimus, vt monaſteria virginum, in prouincia Bætica condita, monachorum adminiſtratione ac præſidio gubernẽtur. Tunc enim ſalubria Chriſto dicatis virginib⁹ prouidemus, quandò eis patres ſpirituales eligimus, quorum nõ ſolùm gubernaculis tueri, ſed etiam doctrinis ædificari poſſint, ea tamen circa monachos cautela ſeruata, vt remoti ab earum * familiaritate, nec vſque ad veſtibulum habeant accedendi familiare permiſſum. Sed neque abbati, vel ei qui præficitur, extra eam, quæ præeſt, loqui virginibus Chriſti aliquid, quod ad inſtitutionem morum non pertineat, licebit: neque cum ea ſola, quæ præeſt, frequenter eis loqui oportet, ſed ſub teſtimonio duarum, vel triũ ſororũ, ità vt rara ſit acceſſio, & breuis omninò locutio. Abſit enim, vt monachos (quod etiàm dictu nefas eſt) Chriſti virginibus familiares eſſe velimus: ſed, iuxta quod iuſſa regularum vel canonum admonent, longè diſcretos atque ſeiunctos, eorum tantùm eaſdem gubernaculis deputamus, conſtituentes, vt vnus monachorum probatiſſimus eligatur, cuius curæ ſit, prædijs earum ruſticis vel vrbanis intendere, fabricas extruere, & ſi quid aliud eſt, ad neceſſitatem monaſterij prouidere, vt Chriſti famulæ pro animæ ſuæ tantùm vtilitate ſolicitæ, ſolis diuinis cultibus viuant, operibusque ſuis inſeruiant. Sanè is, qui ab abbate præponitur, iudicio ſui Epiſcopi comprobetur. Veſtes autem illæ ijſdem faciant, à quibus tuitionem expectãt, ab ijſdem denuò (vt prædictum eſt) laborum fructus, & procurationis ſuffragium recepturæ. Si qui autem monachorum hanc ordinationem aut contemſerint, aut qualibet inertiæ diſſolutione neglexerint, ſciant, ꝙ eorum *temeritas atque ſuperbia, excommunicationis ſit plectenda cenſura.

*peculiaritate

*tepor

12 Duodecima actione ingreſſus eſt ad nos quidã ex hæreſi Accephalorum natione Syrus (vt aſſerit ipſe) epiſcopus, duarum in Chriſto naturarum proprietatem abnegans, & deitatem paſſibilem aſſerens. Cuius dum noſtris ſenſibus tanti erroris confuſio patuiſſet, prolatis illi de incarnatione Domini IESV CHRISTI teſtimonijs, ſanctorumque patrum ſententijs recitatis, omni eum deindè exortatione ad veræ fidei rectitudinem ſacerdotali modeſtia inuitauimus. Qui ſalutaribus monitis pertinaciter per multos diuturnosque conflictus renitens, tandèm gratia diuina edoctus, cunctis coràm aduantibus, hæreſim propriam abdicauit, duasque naturas & vnam perſonam, in vno eodemque Domino noſtro IESV Chriſto cõfeſſus eſt, credens impaſſibilem naturam

Deitatis

Deitatis,atque in ſola humanitate ſuſcepiſſe infirmitates paſſionis & crucis. Conuerſus itaq;,atque receptus, ſuſceptę fidei confeſſionem cum adſtipulatione protulit,atq; ab omnibus ſuis erroribus purgatus apparuit. Taliq́ue pro merito gaudentes, Chriſto gratias egimus, quòd eundem poſt prauitatem hæreſis, ad rectitudinem fidei diuina gratia promouiſſet: quẽ optamus, vt permanens in Chriſti fide, purè ac deuotiſſimè conſeruetur.

13 Tertiadecima proſequutione breuiter narrandum putauimus,ad refutationem eorundem hæreticorum, qui duas naturas Chriſti poſt vnionem delirantes cõfundunt, & paſſibilem in eo diuinitatis ſubſtantiam aſſerunt. Contra quorũ blaſphemias oportet nos in una perſona Chriſti, geminæ naturæ proprietatem oſtendere, paſſionemq; eius in ſola humanitatis ſuſceptione manifeſtare, ut ſi fortè aliqui ſtultorũ, huius ſentẽtiæ errore decepti ſunt, dum iſta legerint, reſipiſcant,rectæq́ue fidei veritatem firmiter
2.Tim. 4. a teneant. Nam proculdubiò multi ſunt, qui ſecundùm Apoſtoli vocem, prurientes auribus à ueritate auditum auertunt ad fabulas autem conuertuntur. Ergò, ſicut immaculata fides ſancta D s i Eccleſia docet, cõfitemur Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum in temporaliter ex patre Deum natum, temporaliter ex utero glorioſæ uirginis Mariæ hominem editum:& ob hoc, in una ſubſiſtente perſona, duas naturas habentem: Deitatis, qua ante ſecula genitus eſt: & humanitatis, in qua diebus ultimis editus eſt: in illa ſecundùm formam Dei,in iſta ſecundùm formam ſerui conſiſtens: in illa patri manens æqualis, in iſta ſinè peccato ſimilis noſtrę conditioni: in illa inuiolabilis, in iſta paſſibilis: in illa, ex qua mori non potuit: in iſta,in qua mortem ſuſcepit. Cuius geminę naturę diſtinctio, primùm ex literis legis, deindè ex propheticis & euangelicis atque apoſtolicis depromenda eſt paginis, ut ea, quę aſſerimus, non argumentis, ſed exemplis ſcripturarum firmemus. Lex, in una eademq́; Saluatoris noſtri perſona ſic demon-
Exod. 23. c ſtrat utranque naturam. Diuinam, Domino loquente ad Moſen: Eccè mitto angelum meum,qui præcedat te.Obſerua eum, & audi vocem eius,quia eſt nomen meum in illo.
Gen. 22. Humanam, loquente eodem Dño ad Abraham: In ſemine tuo benedicẽtur omnes gentes,id eſt,in carne Chriſti, quæ de Abrahæ ſtirpe deſcendit. Prophetia in Pſalmis, ſub vna eademq́; Chriſti perſona ſic oſtendit vtranq; naturam. Diuinam,ſecundùm illud:
Pſal. 109. Pſal. 86. Ex vtero ante Luciferum genui te.Humanã, ſecundùm hoc:Et homo natus eſt in ea, & ipſe fundauit eam Altiſſimus.Diuinã,ſecun
Pſal. 44. dùm illud:Eructauit cor meum verbum bo-
Ibidem. num.Humanam ſecundùm hoc: Speciosis forma præ filijs hominũ. Prophetia in Prouerbijs,in vna eademq́; Chriſti perſona, ſic declarat vtranq; naturam. Diuinam,ſecũdũ illud: Ante colles genuit me. Humanam,ſe- Prou.8.c
cundùm hoc: Dominus creauit me in initio Ibidem.
viarum ſuarum. Diuinam ſecundùm illud: Ibidem.
Necdum erant abyſſi, & ego iam concepta eram.Humanam,ſecundùm hoc: Sapientia Prou. 9. a
ædificauit ſibi domum, corporis vtique ſui templum,in quo filius Dei inhabitaret,dum verbum eſt caro factum.Prophetia in Eſaia, Ioan.1.b
ſub vna eademq́ue Chriſti perſona, ſic demonſtrat vtranque naturam. Deitatis,ſecundùm illud:Nunquid ego qui alios parere facio,ipſe non pariam,dicit Dominus?Humanitatis, ſecundùm hoc: Eccè virgo in utero Eſa.7.c
concipiet,& pariet filium. Diuinitatis,ſecundùm illud: Rorate cœli deſupèr,& nubes Eſa.45.b
pluant iuſtum.Humanitatis,ſecundùm hoc, Ibidem.
Aperiatur terra,& germinet Saluatorem,& iuſtitia oriatur ſimul.Item alibi: Humanitatis,ſecundùm hoc,Paruulus natus eſt nobis. Eſa.9.b
Diuinitatis,ſecundùm illud: Filius datus eſt nobis. Paruulus enim * Chriſtus,ad ſuſcep- * natus,
tæ humanitatis naturam pertinet, quia homo eſt factus: filius autem datus,ad diuinitatem,quia Dei filius. Et ut oſtenderet in utraque natura unam eſſe perſonam paruuli natí,& filij dati,adiecit: Vocabitur nomen Eſa.9.b
eius,magni conſilij Angelus,Deus fortis,pater futuri ſeculi. In Euangelio quoq; in uno eodemq́; Chriſto, diuinæ naturæ ſignificatio,Ego & Pater vnum ſumus. Humanæ na- Ioan.10.f
turæ inſinuatio,Pater maior me eſt. Diuinæ Ioã. 14. d
naturæ ſignificatio, Ego ſum via,veritas & Ioã.14.a
vita.Humanæ naturæ inſinuatio: Triſtis eſt Mat.26.d
anima mea vſq; ad mortem. Diuinæ naturæ ſignificatio,Omnia per ipſum facta ſunt.Hu Ioan.1.a
manæ naturæ inſinuatio, Non vẽni facere Ioan.5.e & 6.d
voluntatẽ meã,ſed uoluntatem eius, qui miſit me,Patris. Paulus quoq; Apoſtolus ĩ uno eodemq́; Chriſto naturam diuinitatis expri mit,cùm dicit: Primogenitus omnis creaturæ,Ipſe eſt ante omnes,& omnia in illo conCol.1.c
ſtant. Humanitatis declarat naturam,cùm dicit:Ipſe eſt caput corporis eccleſiæ. Et ali- Ibidem.
bi: Qui cùm in forma Dei eſſet,non rapinã arbitratus eſt, eſſe ſe æqualem Deo, ſed ſe- Phil.2.a
metipſum exinaniuit, formam ſerui accipiens.Per hoc enim qđ dicit,qui cùm in forma Dei eſſet, naturam in eo diuinæ maieſtatis oſtendit: per hoc autem quod adiecit,formam ſerui accipiens, naturam humanitatis ſignificat. Et iterùm: Cùm eſſet (inquit) di- 2.Cor.8.b
ues, pauper factus eſt, vt illius inopia * nos * vos diuites eſſemus. Vbi enim dixit, cùm eſſet tes eſſetis.
diues, diuinæ naturæ gloria panditur: & vbi adiecit pauper factus eſt, humanæ infirmitatis ſubiectio demonſtrantur. Item, in ipſo initio apoſtolici ſymboli, geminæ ſic oſtenditur in vno eodemq́ue Chriſto naturæ diſtinctio. Deitatis ex patre, dum dicit: Credo in vnum Deum patrem omnipotentem, & in Chriſtum Ieſum filium eius vnicum, dominum

minum noſtrum. Humanitatis ex matre, dū adiecit: Natū de ſpiritu Sancto ex vtero Mariæ virginis. Ecce, ex vtroq; teſtamento duæ naturæ in Chriſto: diuinitatis vna, humanitatis altera. Quæ quidē gemina vnā fecit perſonam, quia vnus idemque, mediator Dei & hoium, homo Chriſtus Ieſus. Iam verò de paſſione eiuſdē Saluatoris noſtri & Dñi Ieſu Chriſti, quā in ſola humanitate, non in Deitate, ſuſtinuit, ſicut ſuperiùs, legis & prophetarum authoritas, euangeliorum quoque & apoſtolorum prædicatio adhibēda eſt. Lex,
Gen.49.b de paſſione corporis Chriſti ſic dicit: Lauabit in vino ſtolam ſuam, & in ſanguine vuæ pallium ſuum. Quid hîc pallium, quid ſtola, niſi caro Chriſti, paſſionis ſanguine decorata? Hæc enim ſola contumelias crucis ſuſtinuit, diuinæ verò naturæ maieſtas nihil iniuriæ ſenſit. Prophetia quoque in pſalmis paſſionem Chriſti in carne ſola ſic aſſerit:
Pſalm.21. Foderunt manus meas & pedes meos, dinumerauerunt omnia oſſa mea. Vbi non Deitatis, ſed tantùm crucifixi corporis iniuria intelligitur. Ibi enim membrorum ſignificatione, ſola caro, clauis ſuſpenſa in ligno atque ſuffixa, pronunciatur. Sicut & in Hieremia
Hie.11.d legitur: Venite, mittamus lignum in panem eius, id eſt, crucem in corpore eius. Neque enim diuinitas ligno ſuſpendit potuit, ſed ſola humanitas in cruce ſuffixa pependit. Cuius etiàm caro, tolerantiam mortis perpeſſa, ſic oſtenditur alibi, dum dicitur: Caro
Pſal.15. mea requieſcet, in ipſe: vtique, quia ſola in Chriſto materia carnis, mortis fragilitate defuncta, ſpem reſurrectionis ſuæ expectabat, etiàm ſinè corruptione receptura, dum adiecit: Nec dabis ſanctum tuū videre corruptionem. Salomon autem in canticis canticorum paſſionem carnis Chriſti ſic prædicans, dicit: Manus (inquit) meæ diſtillauerunt myrrham, & digiti mei guttā. Vbi ſpecialiter oſtenditur, in manibus ac digitis ſolam carnem Chriſti infixam ſtipite, ſicut in
Cant.5.b pſalmo 118. legitur: Confige clauis timoris tui carnes meas. Eſaias autem Chriſtū ſola humanitate, quę apparuit, paſſionis iniuriā
Eſa.53.b ſuſcepiſſe, ità prædixit: Homo (inquit) in plaga exiſtens, & ſciens ferre infirmitates, verà languores noſtros ipſe portauit. Qui ipſe, niſi vtique homo? Nam pati & deficere, in illo natura Dei non potuit: ſed homo portauit in eo paſſionem & mortem, in quo & ipſa mors habet conditionem. Nam & cùm eundem diceret venire de Edon, tinctis veſtibus
Eſa.63.a de Boſra, adiecit: Quare rubrum eſt veſtimentum tuum, & indumentum tuum tanquam calcantium in torculari? Quid hic indumentum & veſtimentum rubrum voluit oſtēdere, niſi ſolam Chriſti carnis paſſionē,
Mat.27.c crucis infectam cruore? Vnde & in ipſa paſſione chlamyde coccinea Chriſtus induitur, vt imago ſanguinis tunc in carne demonſtretur. Eſaias quoque, corpus ſuum obeliſ-

ſe Chriſtum in paſſione, ſic loquitur: Non ſum (inquit) contumax, neque contradico. Eſa.50.b c
Corpus meum dedi percutientibus. Nō dixit, Diuinitatem, quæ paſſionem nescit perferre. Et iterùm: Poſui ſcapulas meas ad flagella, maxillas ad palmas. Quod & ipſum ad carnis patientiam, non ad Deitatis refertur iniuriam. Et Zacharias: Videbūt, inquit, Zach 12. c
in quem confixerunt. Quem alium, niſi indubitantem hominem quem Iudæi crucifixerunt, & in carne iudicantem videbunt? Ecce pronunciata eſt paſſio corporis Chriſti, ex lege & prophetis. Cuius quidem fidei veritas eſt tam efficax, vt eam nec tyranni ſua potuerint crudelitate confundere, nec hæreticorum ſubdola circunuentio peſſundare, nec hypocritarum diminuere fallax ſimulatio. Tranſeamus indè ad euangelia. Ibi quæramus Chriſtum filium Dei in ſola carne portātile valetudines paſſionis, & iniuriam crucis, loquente ipſo diſcipulis: Ecce aſcendimus Hieroſolymam, & conſummabuntur omnia, quæ ſcripta ſunt per prophetas de Mat.20.c
filio hominis. Tradetur enim gentibus, & illuderur, & flagellabitur, & conſpuetur, & Luc.18.f
poſtquàm flagellauerint, occident eum, & die tertia reſurget. Quod totum in Chriſto ſecundùm hominem dictum, non ad ſubſtantiam Deitatis, ſed ad naturam pertinet carnis. Quòd etiam in ſequentibus docetur, Iudæis dicentibus CHRISTO, Quod Ioan.2.e
ſignum oſtendis nobis, quia hæc facis? Et dixit Ieſus: Soluite templum hoc, & poſt triduum ſuſcitabo illud. Hoc autem dixit de templo corporis ſui. Nam & in paſſione ſua, dum corripiens proditorem, diceret: Iuda, Luc.22.c
oſcula filium hominis tradis: quem tradere proditorem ſignificat, niſi hominem, quem & comprehenderunt? non Deitatem, quam cæcati perfidia, agnoſcere non potuerunt. Beatus autem Apoſtolus Paulus Chriſtum in homine ſolùm pertulitſe crucem, ſic aſſerit: Vt homo, inquit, humiliauit, ſemetipſum, factus obediens vſq; ad mortem, mortem aut crucis. Qui proindè dixit, vt homo, Phil.2.a
vt nuncupatione hominis, diſtinctio naturæ inſinuaretur paſſibilis. Quod cōfirmās aliàs, ait: An experimentū quæritis eius, qui 2.Cor.13.a
in me loquitur Chriſtus? Qui in vobis non infirmatur, ſed potens eſt in vobis. Nam etſi crucifixus eſt ex infirmitate noſtra, ſed viuit ex virtute DEI. Paſſus eſt ergo Chriſtus, & mortuus, ſed ex noſtra infirmitate. Vipſe autem impaſſibilis & immortalis, ſed ex ſua virtute; quæ tanta eſt, vt in ſe nec paſſionem recipiat, nec mortem admittat. Petrus quoq; Apoſtolus princeps Apoſtolorum, Chriſti ſupplicium ſic prædicat in ſolo corpore conſummatum: Qui peccata (inquit) noſtra per- 1.Pet.2.d
tulit in corpore ſuo ſuper lignum, vt peccatis mortui, iuſtitiæ viuamus, cuius liuore ſanati ſumus. Et paulò pòſt: Chriſto igitur paſſo in carne. Ergò ſi Chriſtus in carne paſſus 1.Pet.4.a

eſt,

est, non secundùm Deum, sed secundùm hominem crucifixus est. Ecce perpatuit de filio Dei, ꝙ passus est, ꝙ mortuus est, corporis hoc tantùm fuisse, non Deitatis. Aliena sunt enim ista à Deo, testante propheta de illo: Deus sempiternus, Dominus creās fines terræ, non laborabit, neq; deficiet. & in Psal. Tu autē idem ipse es, & anni tui nō deficiēt. Omnes enim in Christo infirmitates humanitas sola portauit. Caro enim habuit vagitus infantiæ, non diuinitas. Caro est pannis inuoluta, non Deitas. Caro habuit alimenta, caro portauit ætatum cōmercia. Nam & ꝙ fatigatus est, quòd esurijt, quòd dormiuit, quòd fleuit, quòd passioni proximus, tristis fuit, quòd postremò ipsam passionem & mortis conditionem sustinuit, totum hoc ad infirmitatem pertinet humanitatis, non ad incompræhēsibilem substantiam Deitatis. Vnus est enim Christus, Deus, & homo, caro & verbum. Sed vndè Deus, indè habet immortalitatem: vndè homo, indè pertulit passionem: & vndè caro, indè mortuus: & vndè verbum, indè æternus. Neque enim potest esse Deitate passibilis, qui est virtute paternæ gloriæ naturæ æqualis. Vndè & patri derogatur, dum natura Deitatis in filio passibilis creditur. Nam si vna patris & filij substātia est, vtique sicut pater, ità & filius immortalis est. Et si Ego & pater vnū sumus, sicut in patre non est mors, ità nec in Dei filio mors. Et si verum est, omnia quæ habet pater, mea sunt, ergò immortalitas patris cum filio communis est. Nam quod ait Apostolus de infidelium ignorātia, Si enim cognouissent, nunquàm Dominum gloriæ crucifixissent: non quasi Dominus gloriæ sit crucifixus, vt natura Deitatis uideatur esse passibilis, sed quia vnus in vtraq; natura est Christus, secundùm assumpti hominis formam, Dominus gloriæ dicitur passus, sicut ecōtrariò est illud: Nemo ascēdit in cœlum, nisi qui descendit de cœlo filius hominis. Dum de cœlo non descendisset, nisi tantùm Dei filius, nondùm idem factus filius hominis. Propter psonæ ergò vnitatē, & ad hominē referuntur in Christo, ꝙ Dei ꝓpria sunt: & diuinitati asscribūtur, quæ hominis sunt. Et ideò dum pati ac mori dicitur, non est Deitatis, sed carnis propriū: sic tamen ꝓpter vnitatem personæ, ipse Deus & natus ex virgine, & passus, & mortuus prædicatur, sed infirmitate carnis nostræ, non virtute diuinitatis suæ. Quòd verò idem Apostolus ait, Si enim cùm inimici essemus, reconciliati sumus Deo per mortem filij eius: sic dicitur Dei filius mortuus, sicut dicit de martyribus passis ac mortuis, quorum tamen non sunt animæ occisę in corporis passione, ore veritatis testante: Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere. Vbi agnoscī oportet, si animæ martyrum, corpore perempto, inpliciis extingui nō possunt: Deꝰ, qui conditor est animarū, quomodò per crucē carnis pati potuit exitiū mortis? Quod etiā alibi aptiùs declaratur, eodē filio Dei loquente: Potestatē habeo ponendi animā meā, & potestatem habeo iterùm sumēdi eam. Quòd si ipsa Deitas mortua extitit, q̄to, quis animā ipsius resumpsit? Stultū est ergò, crucis passionem diuinę applicare naturę, sed tantùm creabili & humanæ. Sola enim caro crucis exitium sensit, sola caro lanceā pertulit, sola caro sanguine & aqua manauit. Ipsa sola mortua, ipsa sola in sepulcro posita, ipsa sola tertia die resuscitata: quæ etiàm glorificata cœlos adijt, in qua & venturus est iudex in gloria patris, iudicaturus de viuis ac mortuis. Prolatis ergò noui ac veteris testamenti testimonijs, in quibus duæ naturæ Christi patefactæ sunt, in vna subsistentes persona, in quibus & passio eius apparuit, in homine solo expleta: deindè oportuit sententias subnecti sanctorum patrum, qui in sacris literis ingenti gloria refulserunt, vt etiā eorum traditione perpateat, quia Dominus noster Iesus Christus, ex duabus naturis & vna persona subsistit, & quia mortem & passionē in sola carne suscepit. Sanctus ergò Hilarius in explanatione epistolæ ad Timotheum, sic loquitur: Nam & cùm dicit scriptura, Homo Christus: & cùm dicit, Christꝰ mortuus est: & cùm dicit, verbū caro factū est, non est spoliandus per fraudulētiam legentis expositionibus suis sermo. Nam vbi homo Christus est, præcedit mediator Dei atq; hominū, vt ex vtroque, Deo & homine, vnus subsistat: sitq; inter hominem & Deū medius confessione in se vtriusque naturæ. Vbi verò Christus mortuus est, subijcitur, ꝙ resurrexit, qui est in dextera Dei. in morte eius, carnis nostræ infirmitas est: in resurrectione, virtus eius: in consessu Dei, dignitas. Sanctus quoque Ambrosius in expositione euangelij secundùm Lucam, sic asserit: Non enim, suam, sed nostrā crucem Christus ascendit: nec mors illa diuinitatis, sed quasi hominis fuit. Et paulopòst: Etenim Christꝰ omnia, & in Christo omnia, licèt in singulis Christus operetur caro tamen moritur, vt resurgat. Item in eodem libro exponens inter alia dicit: Tristis est anima mea. Et alibi: Nunc anima mea turbata est valdè. Non ergò suscipiens, sed, suscepta, turbatur. Anima enim obnoxia passionibus, diuinitas libera. *Etem spiritus ꝓmptus, caro autē infirma. Tristis autem non ipse est, sed anima. Nō est tristis sapientia, non diuina substantia, sed anima. Suscepit corpus meū, nō me fefellit, vt aliud esset, & aliud videret. Sāctus Athanasius in tractatu quē scripsit de Christi natiuitate, sic dicit: In hoc sit ergò, fratres charissimi, fides nostra, in hoc tota salus & vita cōsistat, vt credamus, Deum Dei filium primùm ante omnia secula, à Deo patre inuisibili-

Esa. 40. g
3 Psal. 101.
Luc. 2. b
Ioan. 4. a
Mat. 4. d
Mar. 8. c
Luc. 19. f
Mat. 26. d
Mar. 14. d
Ioan. 10. f
Ioā. 17. b
16. c
2. Cor. 2. b
Ioan. 3. b
Rom. 5. b
Mat. 10. c
Ioā. 10. d
Amb. lib. 10. ca 99. sup. Luc. 22.
Idem in eodē lib. cap. 104. super Luc. 23. Idē in eodē lib. c. 94. sup. Luc. 23. Mat. 26. & Mar. 14. d
Ioā. 12. d
*Deniq;

biliter genitum, deindè à Maria virgine ſecundùm hominẽ natũ, ſecundùm hunc hominem paſſum, mortuũ, ſepultum, reſurrexiſſe ab inferis, aſcẽdiſſe in cœlum. Item idẽ in expoſitione fidei: Verbum (inquit) naſcit de Maria virgine, accipiens corpus animale: ſed neq; ſermo cõpręhenſus eſt carne, ſed in carne, & ſupra carnem, & ſicut * Deus præſcius, ità Dei virtus, Dei veritas. Paſſus, autẽ humana carne, ſed ſermo Dei impaſſibilis eſt. In paſſione quidem moritur homo, vt viuificaret protoplaſtum, qui ceciderat per inobedientiam. Sanctus Gregorius ſcribens ad * Celidonium, dicit: Naturæ enim duæ in Chriſto, Deus & homo. Non autem duo filij, nec dij duo. Item idem in ſermone de filio: Vno autem (inquit) capitulo moneo, vt altiora quidem aſſcribas diuinitati & illi naturæ, quæ paſſionibus & corpore probatur eſſe ſuperior: humiliora autem naturæ humanæ attribuas, quæ ex parte infirmitatis noſtræ aſſumpta eſt. Item ipſe in quarto lib. contra Eunomium: Et nẽ aliquis incorruptibili naturæ Deitatis, crucem paſſionis applicet, per alia manifeſtiùs talem emendat errorem, mediatorem ipſum Dei & hominum, & Deum ipſum nominãs, vt cùm duo denuò dicantur, congruum intelligatur circa vtrunq;. Circa Deitatem quidem impaſſibilitas, circa humanitatem autem diſpenſatio paſſionis. Sanctus quoque Baſilius in quarto libro contra Eunomium, ità ſcribit: Quid eſt, Dominus creauit me, & ante omnes colles genuit me? Vbi intelligendum eſt hoc, quod dicit, genuit, de Dei filio: hoc autem, quod dicit, creauit, de ea parte, qua in forma ſerui eſt, vt vtranq; naturam in vna perſona oſtenderet. Sanctus Cyrillus in prima ad Succeſſum epiſtola dicit: Ergò quantùm quidem ad intellectum pertinet & ad fidem tantundem oculis animæ, quemadmodùm incarnatus eſt vnigenitus, duas naturas eſſe dicimus, vnum autem filium, & Chriſtum & Dominum Deum verbum incarnatum, & hominem factum confitemur. Item in ſecunda ad eundẽ Succeſſum epiſtola, ſic ait: Cùm vnus (inquit) ſit, & ſolus filius Chriſtus, idẽ ipſe Deus & homo, ſicut in Deitate perfect⁹, ità & in humanitate perfectus. Non autem ipſum vnigenitum filium D ℞ I, ſecundùm quod intelligitur & eſt filius Dei, paſſum eſſe in ſua natura dicemus. Oportet etenim neceſſariò vtraque * ſeruare vni & vero filio, & non pati ſecundùm Deitatem, & dici, paſſum eſſe eundem ſecundùm humanitatem. Ipſius enim paſſa eſt caro. Item in expoſitione Leuitici inter alia: Totum in his iterùm circunſpice Saluatoris noſtri myſterium, & emundationem, quæ per ſanctum baptiſma fit. Duas enim aniculas ſumi iubetur, viuas & mundas, vt intelligas per volatilia, cæleſtẽ hominem ſimul & Deum in duabus naturis, quantùm pertinet ad rationem, diuidendum, vnicuiq; conuenientem. Item ſanctus Auguſtinus: Neq; enim illa ſuſceptione alterum eorum in alterum conuerſum atque mutatum eſt. Nec diuinitas quippe in creaturam mutata eſt, vt deſiſtere eſſe Diuinitas: nec creatura in Diuinitatem, vt deſiſteret eſſe creatura. Nam ſi ſubſtãtia hominis (quod abſit credere) in diuinitatẽ conuerſa eſt, augmentauit aliquid Deitatis. Sed abſit, vt augmentum recipiat ineffabilis & incomprehenſibilis plenitudo. Manet ergò vtraq; filij Dei natura & vna perſona. Rurſùs ipſe aduersùs Maximinum: Si ergò attẽdas diſtinctiones naturarum, filius Dei de cœlo deſcẽdit, filius hominis crucifixus eſt. Si vnitatem perſonæ, & filius hominis de cœlo deſcendit, & filius hominis crucifixus eſt in terra. Idem in ſequentibus: Oportebat Chriſtum pati, & reſurgere à mortuis die tertia. Vbi reſurgit, niſi in eo, quod potuit cadere? Vbi reſurrexit, niſi in eo, vbi mortuus? Quære morte, in verbo nunquã eſſe potuit: Quære mortem in anima, nunquàm ibi fuit. Quære mortem in carne, planè ibi fuit. Et ideò ibi fuit, quia mors vera fuit. Et paulopòſt: Quid miraris? Certè vita eſt Chriſtus, Quare mortua eſt vita? Nec anima mortua eſt, nec verbum mortuũ eſt, Caro tantùm mortua eſt. Quarè? Vt in ea mors moreretur. Idẽ in expoſitione Ioannis Euangeliſtæ: * Quis ergò eſt per quem factus eſt mundus? Chriſtus Ieſus, ſed in forma Dei. Quis eſt ſub Põtio Pilato crucifixus? Idem ipſe Ieſus Chriſtus, ſed in forma ſerui. Beatus quoquè Leo Apoſtolicæ ſedis antiſtes, in ſua epiſtola, quam ſcripſit ad Flauianum Conſtantinopolitanum epiſcopum, ſic ait: Salua ergò proprietate vtriuſque naturæ, & in vnam coeunte perſonam, ſuſcepta eſt à maieſtate humilitas, à virtute infirmitas, ab æternitate mortalitas. Et ad reſoluendum conditionis noſtræ debitum, inuiolabilis natura eſt vnita naturæ paſſibili, vt quod noſtris remedijs congruebat, vnus atq; idem, mediator Dei & hominum, homo Chriſtus Ieſus, & mori poſſet ex vno, & mori non poſſet ex altero. In integra ergò veri hominis perfectaq; natura, verus natus eſt Deus, totus in ſuis, totus in noſtris. Et paulopòſt: Qui manens in forma Dei, fecit hominem: idem in forma ſerui, factus eſt homo. Tenet enim ſinè defectu proprietatem ſuam vtraque natura. Et ſicut forma ſerui, Dei formam non ademit: ità forma Dei, formam ſerui nó minuit. Item paulopòſt: Agit enim vtraque forma, cum alterius communione, quod proprium eſt, verbo ſcilicet operãte quod verbi eſt, & carne exequente quod carnis eſt. Vnum horũ coruſcat miraculis, aliud ſuccumbit iniurijs. Et ſicut verbum ab æqualitate paternæ gloriæ non receſſit, ità caro naturam noſtri generis non reliquit. Sanctus quoque Fulgentius in libro, quem de incarnatione Domi-

* Deus dẽ

Greg. Nazianze. epiſt. 1. * Cledonium

Idem.

Idem.

Idem.

Baſilius.

Cyrillus.

Idem.

* ſeruari

Cyrillus.

Leuit. 14. a

Auguſtinus.

Idem.

Idem.

Idem.

Idem.

Aug. ſup Ioannem.

Leo epiſ. 10.

Idem

Idem.

Fulgẽtius

ni

Digitized by Google

ni noſtri Ieſu Chriſti ſcripſit, inter alia ſic intulit: Dico itaque vobis, iuxta ſanctorum patrum traditionem, Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum in duabus naturis inconfuſis, id eſt, diuinitatis & humanitatis, vnã pſonã ſiue ſubſiſtẽtiam confiteri. Idem poſt alia: Si qs ergò in Dño noſtro Ieſu Chriſto aut duas naturas, aut vnam noluerit ſiue dubitauerit credere aut prædicare perſonam, vel ſi qs noluerit confiteri eundem Deum atque hominem, id eſt verbum incarnatum de Maria Virgine, pro noſtra ſalute veraciter natum: tantùm à catholica fide deprehẽditur ac demonſtratur extraneus, vt ſacramento redemptionis humanæ reſiſtat ingratus. Et
Idem. paulopòſt: Verbum caro factum, vnus & plenus eſt Chriſtus, vnus ex vtraque & in vtraque, id eſt, in humana diuinaque natura, in quo ſic vtriuſque naturæ prorsùs vnitio glorioſa perliſtit, vt ſiue diuinitati Chriſti humanitatẽ quis demat, ſiue humanitati diuinitatem detrahat, Chriſtum ſacrilega infidelitate & blaſphema prædicatione diſ-
Idem. ſoluat. Item paulopòſt: Chriſtus pro nobis carne eſt paſſus, qui de Deo pater natus ſolus eſt impaſſibilis Deus. Ipſum itaq; Chriſtum Filium Dei, pro nobis mortem carne guſtâſſe, ſalua immortalitate diuinitatis eius,
em. veraciter credimus. Item poſt hoc: Quia nõ eſt alter Deus, alter homo, ſed idem vnus eſt Chriſtus, Deus & homo: ꝓfectò idem Deus Chriſtus, qui & mortem ſuam carne ſuſcepi: & idem homo Chriſtus eſt, qui mortem ſuam diuinitate deſtruxit. Idem quippe Chriſtus Dei filius, qui diuinitate mori non potuit, carne mortuus eſt, quam mortalẽ Deus immortalis accepit: & ideò Chriſtus Dei filius, carne mortuus reſurrexit, quia immortalitatem ſuæ diuinitatis, carne mortuus, nõ amiſit. Hinc eſt, quòd etiàm poſt reſurrectionem ſuam, ſicut in cicatricibus veris, & in vera comeſtione piſcis & mellis, ſoliditatem in ſe veræ carnis edocuit: ità clauſis foribus ingrediens, veram in ſe virtutem ſempiternæ diuinitatis oſtendit, vt agnoſceretur & naturalis fuiſſe Chriſti morientis infirmitas, & eidem reſurgenti naturalis ineſſe maieſtas. Hæc quidem, quæ tam diuinę ſcripturæ, q̃ etiàm ſanctorum patrum eloquia docuerunt, decretis noſtris breuiter inſerta protulimus, demonſtrantes geminam carnis & Deitatis naturam in vna Domini & Saluatoris noſtri perſona: paſſum quoq; eundem in ea natura, quæ corporis eſt, non paſſum in ea natura, quæ Deitatis eſt. His ergò concordit ſententia in tribus ſecretarijs definitis, pro confirmatione fui, propriam ſubſcriptionem ſubiecimus.

Iſidorus in Chriſti nomine eccleſiæ Spalenſis epiſcopus, ſubſcripſi.

* Iliberi-tanæ. Biſinnus in Chriſti nomine eccleſiæ *Eliberitanæ epiſcopus ſubſcripſi.

Rufinus in Chriſti noĩe eccleſię Aſindonen. epiſcopus ſubſcripſi.

Cambra in Chriſti nomine Eccleſiæ Italicen. epiſcopus ſubſcripſi.

Fidẽnus in Chriſti nomine Eccleſiæ Tuccitanæ epiſcopus, ſubſcripſi.

Theodulphus in Chriſti nomine Eccleſiæ Malacitanæ epiſcopus ſubſcripſi.

Honorius in Chriſti nomine eccleſię Cordubẽn. epiſcopus ſubſcripſi.

DECRETA

HONORII PAPÆ I.

Ex libro Pontificali.

HOnorius natione Cãpanus ex patre Petronio coſſ. ſedit annos 12. menſes 11. dies 17. Hic tẽporibus ſuis multa bona fecit. Hic erudiuit clerum. Temporibus ſuis renouauit omnem * cemeliam B. Petri Apoſtoli, & inueſtiuit confeſſionem B. Petri ex argẽto puro, quod penſat, lib. 187. Inueſtiuit regias in ingreſſu eccleſiæ maiores (quæ appellantur Mediane) ex argento penſante lib. 975. Fecit & ceroſtratos maiores ex argento pares duos, qui ſunt ante corpus B. Petri Apoſtoli, penſantes ſinguli lib. 62. Fecit & ad B. Andream Apoſtolum, vbi ſupra ante confeſſionem, tabulam ex argento, quæ penſat lib. 73. Huius temporibus leuatæ ſunt trabes in eccleſia B. Petri, numero 15. Hic cooperuit eccleſiam omnem ex regulis æreis, quas leuauit de templo, quod appellatur Roma, ex conſenſu pijſſimi Heraclij Imperatoris. Eodem tempore fecit à ſolo eccleſiam beatę Agnetis martyris via Numentana, miliario ab vrbe Roma 3. vbi requieſcit, quam vndique exornauit, vbi poſuit dona multa. Ornauit autem ſepulcrum eius ex argento, penſante lib. 252. Poſuit deſuper ciborium æreum deauratum miræ magnitudinis. Fecit & gabatas aureas 3. penſantes ſingulæ libras ſingulas. Fecit abſidem eiuſdem baſilicæ ex muſiuo, vbi etiàm & multa dona obtulit. Item à ſolo fecit baſilicam B. Apollinaris martyris in vrbe Roma ĩ porticu Beati Petri Apoſtoli, qui appellatur ad Palmara, vbi dona multa largitus eſt. Hic fecit conſtitutum in Eccleſia, & decreuit, vt omni hebdomada ſabbati die exeat litania à beato Apollinare, & ad beatum Petrum Apoſtolum cum hymnis & canticis populus omnis occurrere debeat. Fecit autem Eccleſiam beato Cyriaco martyri à ſolo via Oſtien. milliario 7. vbi & donum obtulit. Eodem tempore fecit Eccleſiam beatorum martyrum 4. Coronatorum, quam & dedicauit & donum obtulit. Fecit eccleſiam B.

Anno Domini 622.

i. clenodium aut ſupellectilẽ preciosam.

De tẽplo Iouis capitolini, dicunt alij.

Seuerino à ſolo iuxta ciuitatem Tiburtinã, milliario ab vrbe Romana 20. quã ipſe dedicauit, & dona multa obtulit. Renouauit & cœmeterium beatorum martyrum Marcellini & Petri via Lauicana. Eodem tempore à ſolo fecit baſilicam beato Pancratio via Aurelia, milliario 2. & ornauit ſepulcrũ eius ex argento, penſante lib. 120. Fecit & ciborium ſup altare ex argẽto, penſante lib. 187. Fecit arcus argenteos 5. penſantes ſinguli lib. 15. Fecit & candelabra aurea tria, penſantia ſingula libras ſingulas, vbi multa dona ſimul obtulit. Fecit eccleſiam beatæ Luciæ in vrbe Roma iuxta ſanctum Sylueſtrum, quam & dedicauit, & dona multa obtulit. Fecit eccleſiã beati Aeriani in tribus * ſatis, quam & dedicauit, vbi & multa dona obtulit. Fecit autem in domo ſua iuxta Lateranas monaſterium in honore beatorum Apoſtolorum Andreæ & Bartholomæi, quod appellatur Honorij, vbi prædia & dona ſimul obtulit. Sed & multa alia fecit, quæ enumerare longum eſt. Fecit autem ordinationes 3. presbyteros 13. diaconos 11. epiſcopos p diuerſa loca 81. Qui ſepultus eſt in baſilica beati Petri, ſub die 4. Idus Octobris. Et ceſſauit epiſcoparus anno vno, menſes ſeptem, dies 17.

* forte.

Venerab. Beda libro de ſex ætatibus, ſub Anno mundi 4565.

Tempore, inquit, Heduini Anglorũ Regis, exortum apud Scotos in obſeruatione Paſchæ errorem Quartadecimanorum, Honorius Papa per epiſtolam redarguit; ſed & Ioannes qui Succeſſori eius Seuerino ſucceſſit, cum adhuc eſſet electus in Pontificatũ, pro eodem Paſcha eis ſimul, & pro Pelagiana hęreſi, quæ apud eos reuiuiſcebat, ſcripſit.

EX LIBRO II. HISTORIAE Eccleſiaſticæ Anglorum Venerab. Bedæ Presbyteri.

Vt Eduinus ab Honorio Papa exhortatorias literas accepit, qui etiam Paulino pallium miſerit. Cap. XVII.

QVo tempore præſulatum ſedis Apoſtolicæ Honorius Bonifacij ſucceſſor habebat, qui vbi gentem Nord Humbrorũ cũ ſuo rege ad fidem confeſſionemque Chriſti Paulino euangelizante conuerſam eſſe didicit, miſit eidẽ Paulino palliũ: miſit & Regi Eduino literas exhortatorias, paterna illum charitate accẽdens, ut in fide veritatis, quam acceperant, perſiſtere ſemper ac perficere curarent. Quarum videlicet literarũ iſte eſt ordo: Domino excellentiſſimo atq; præcellentiſſimo filio Eduino regi Anglorum Honorius epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei ſalutẽ. Ita Chriſtianitatis veſtræ integritas circa cõditoris ſui cultum fidei eſt ardore ſuccenſa, vel longè lateq; reſplendeat, & in omni mundo annunciata, veſtri operis multipliciter referat fructum. Sic enim uos reges eſſe cognoſcitis, dum regem & creatorem ueſtrum orthodoxa prædicatione edocti Deum uenerando colitis, eiq; quod humana ualet conditio mentis ueſtrę ſinceram deuotionẽ exoluitis. Quid Deo noſtro aliud offerre valebimus, niſi ut in bonis actibus perſiſtentes, ipſumq; auctorẽ humani generis confitentes, eum colere, eiq; uota noſtra reddere feſtinemus? Et ideo excellentiſſime fili, paterna uos charitate qua conuenit, exhortamur, ut hoc quod uos diuina miſericordia ad ſuam gratiã uocare dignata eſt, ſolicita intentione, & aſſiduis orationibus ſeruare omnimodo feſtinetis, ut qui uos i præſenti ſeculo ex omni errore abſolutos, ad agnitionem ſui nominis eſt dignatus perducere, cœleſtis patriq uobis præparet manſionẽ. Prædicationis igitur ueſtri, domini mei Apoſtolicæ memoriæ Gregorij lectione frequenter occupati, p̃ oculis affectum doctrinæ ipſius, quẽ pro ueſtris animabus libenter exercuit, habetote, quatenus eius oratio & regnum veſtrum populumq; augeat, & uos omnipotenti Deo irreprehenſibiles repræſentet. Ea verò quæ a nobis pro veſtris ſacerdotibus ordinãda ſperaſtis, hęc pro fidei ueſtræ ſinceritate, quæ nobis multimoda relatione per præſentiũ portitores laudabiliter inſinuata eſt, gratuito animo attribuere illis ſine ulla dilatione præuidem⁹. Et duo pallia utrorunq; metropolitanorũ, id eſt, Honorio & Paulino direximus, ut dũ quis eorũ de hoc ſeculo ad auctorem ſuum fuerit accerſitus, in loco ipſius alterum ep̃m ex hac noſtra auctoritate debeat ſubrogare: quod quidem tam pro ueſtræ charitatis affectu, quàm pro tãtarũ prouinciarũ ſpacio, quæ inter nos & uos eſſe noſcuntur, ſumus inuitati concedere, ut in omnibus deuotioni veſtræ noſtrum concurſum, & iuxta veſtra deſideria præberemus. Incolumem excellentiam ueſtram gratia ſuperna cuſtodiat.

Vt Honorius, qui Iuſto in epiſcopatu Dorouernenſis eccleſiæ ſucceſſit, ab Honorio Papa pallium & literas acceperit. Cap. XVIII.

INter hæc Iuſtus archiepiſcopus ad cœleſtia regna ſublatus eſt, quarto iduũ Nouẽbrium die, & Honorius pro illo eſt in præſulatum electus: qui ordinandus uenit ad Paulinũ, & occurrente ſibi illo in Lindocolino, quintus ab Auguſtino Dorouernenſis eccleſię cõſecratus eſt antiſtes: cui ẽt prędfatus Papa Honorius miſit pallium & literas, in quibus decreuit hoc ipſum, quod in epiſtola ad Eduinũ regem miſſa decreuerat: ſcilicet ut cùm Dorouernenſis vel Eboracenſis antiſtes de hac uita tranſierit, is qui ſupereſt conſors eiuſdem gradus, habeat poteſtatem alterum ordinandi in loco eius qui tranſierat

Digitized by Google

rat ſacerdotem,ne ſit neceſſe ad Romanã vſque ciuitatem per tam prolixa terrarũ & maris ſpacia pro ordinãdo archiepiſcopo ſemper fatigari. Quarum etiam textum literarũ in noſtra hac hiſtoria ponere commodũ duximus: Dilectiſſimo fratri Honorio. Honorius, inter plurima quæ Redemptoris noſtri miſericordia ſuis famulis dignatur bonorũ munera prærogare,illud etiam clemẽter collata ſuæ pietatis munificẽtia tribuit,quotiẽs per fraternos affatus uuanimam dilectionẽ quadam cõtemplatione alternis aſpectibus repræſentat, pro quibus maieſtati eius gratias indeſinẽter exoluimus;eumq; uotis ſupplicibus exoramus, vt veſtram dilectionem in prædicatione Euangelij elaborantem & fructificantem, ſectantẽq; magiſtri veſtri & capitis ſui S.Gregorij regulam, perpeti ſtabilitate confirmet: & ad augmentum eccleſiæ ſuæ potiora per vos ſuſcitet incrementa, vt fide & opere in timore Dei, & charitate veſtra acquiſitio deceſſorumq; veſtrorum,quę per dñi Gregorij exordium pullulat,conualeſcendo amplius extendatur,vt ipſa vos Dominici eloquij promiſſa in futuro reſpiciãt. Vosq; vox iſta ad æternam feſtiuitatem euocet: Venite ad me omnes,q laboratis, & onerati eſtis,& ego reficiam uos.& iterum,Euge ſerue bone & fidelis, quia ſuper pauca fuiſti fidelis,ſuper multa te conſtituam, intra in gaudium Dñi tui.Et nos equidẽ fratres chariſſimi,hæc uobis ꝑ æterna charitate exhortationis verba præmittentes,quæ rurſus pro eccleſiarum ueſtrarum priuilegijs congruere poſſe cõſpicimus.non deſiſtimus impartire.Et iam iuxta veſtram petitionẽ, quam filiorum noſtrorum regum vobis pręſenti noſtra præcepuione, vice beati Petri Apoſtolorum Principis, auctoritatem tribuimus, ut quando vnum ex vobis diuina ad ſe inſſerit gratia vocari,is qui ſuperſtes fuerit,alterum in loco defuncti debeat epiſcopũ ordinare. Pro qua etiã re ſingula veſtræ dilectioni pallia pro eadem ordinatione celebranda direximus,ut per noſtræ pręceptionis auctoritatem poſſitis Deo placitam ordinationẽ efficere: quia vt hæc uobis concederemus, lõga terrarum marisq; interualla, quæ inter nos ac uos obſiſtunt, ad hæc nos condeſcendere coegerũt: vt nulla poſſit eccleſiarum veſtrarum iactura per cuiuslibet occaſionis obtentum quoquo modo peruenire:ſed potius cõmiſſi uobis populi deuotionem plenius ꝑpagare. Deus te incolumem cuſtodiat dilectiſſime frater. Data die tertia idus Iunias, imperantibus Dominis noſtris pijſſimis Auguſtis: Heraclio,anno viceſimo quarto, pro conſulatus eiuſdem anno viceſimo tertio,& conſulatus eius anno tertio: ſed & Heraclio feliciſſimo Cæſare, id eſt, filio eius, anno tertio, indictione ſeptima, id eſt,anno Dominicæ incarnationis ſexcenteſimo triceſimo tertio.

Vt primò idem Honorius, & poſt Ioannes,literas genti Scottorum pro Paſchæ obſeruatione,ſimul & pro Pelagiana hæreſi miſerit. Cap. X I X.

MIſit idem Papa Honorius literas etiã genti Scottorum, quos ĩ obſeruatione ſancti Paſchæ errare compererat, iuxta quod ſupra docuimus,ſolerter exhortans,ne pauciratem ſuam in extremis terræ finibus conſtitutam, ſapientiorem antiquis ſiue modernis, quæ per orbem terræ erant, Chriſti eccleſiis æſtimarent: neue contra paſchales computos, & decreta ſynodalium totius orbis põtificum aliud Paſcha celebrarent. Sed & Ioannes, qui & ſucceſſori eiuſdem Honorii Seuerino ſucceſſit, cum adhuc eſſet electus in pontificatum,pro eodem errore corrigendo,literas eis magna auctoritate atque eraditione plenas direxit,euidenter aſtruẽs, quia Domini cum Paſchæ diem à quintadecima luna vſque ad viceſimam primam lunã (quod in Nicæna ſynodo probatũ eſt)oporteret inquiri. Nec non & pro Pelagiana hæreſi(quã apud eos reuiuiſcere didicerat) cauenda ac repellenda, in eadem illos epiſtola admonere curauit. cuius epiſtolæ principiũ hoc eſt: Dilectiſſimis & ſanctiſſimis Thomiano,Columbano,Chromano,Dimano & Bathano epiſcopis: Chromano, Hermannoque,Lauſtrano, Stellano & Segiano presbyteris: Sarano cæterisque doctoribus ſeu Abbatibus Scottis,Hilarius archipresbyter,& ſeruans locum ſanctæ ſedis Apoſtolicæ, Ioannes diaconus & in Dei nomine electus: item Ioannes primicerius, & ſeruans locum ſanctæ ſedis Apoſtolicæ,& Ioannes ſeruus Dei conſiliarius eiuſdem Apoſtolicæ ſedis. Scripta quæ per latores ad ſanctæ memoriæ Seuerinum Papam adduxerunt.eo de hac luce migrante,reciproca reſpõſa ad ea, quę poſtulata fuerant,ſiluerunt. Quibus reſeratis, ne diu tantæ quæſtionis caligo indiſcuſſa remaneret,reperimus quoſdam prouinciæ ueſtræ contra orthodoxam fidem, nouam ex ueteri hæreſim renouare conantes,paſcha noſtrũ in quo immolatus eſt Chriſtus,nebuloſa caligine refutãtes,& quartadecima luna cum Hebræis celebrare nitentes. Quo epiſtolæ principio manifeſtè declaratur, & nuperrimè tpibus illis hãc apud eos hęreſim exortam,& non totã eorum gentẽ, ſed quoſdam ex eis hac fuiſſe implicitos. Expoſita autẽ ratione paſchalis obſeruantiæ, ita de Pelagianis in eadem epiſtola ſubdunt: Et hoc quoq; cognouimus,quòd virus Pelagianæ hęreſeos apud uos denuo reuiuiſcit: quod oĩno hortamur, vt à ueſtris mentibus huiuſmodi venenatũ ſuperſtitionis facinus auferatur. Nam qualiter ipſa quoq; execranda hæreſis damnata eſt,latere uos non debet: quia non ſolùm per iſtos ducentos annos abolita eſt,ſed

& quotidie a nobis perpetuo anathemate, sepulta damnatur:& hortamur, ne quorũ ar ma combusta sunt,apud uos. eorum cineres susciteṅtur. Nam quis non execretur superbum eorũ conamen & impium, dicentium, posse sine peccato hominem existere ex propria voluntate,& nõ ex gratia Dei? Et primũ quidẽ blasphemia & stultiloquium est dicere,esse hominẽ sine peccato: quod omnino non potest,nisi unus mediator Dei & hominum homo Christus Iesus, qui sine peccato est cõceptus & partus. Nam cæteri homines cũ peccato originali nascẽtes,testimonium, præuaricationis Adæ (etiam sine peccato actuali existentes) portare noscuntur, secundum Prophetam dicentem: Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum,& in peccatis cõcepit me mater mea.

SEVERINVS I. NVM. LXXVII. ANNO CHR. DCXXXVI.

SEVERINVS natione Italus patria Romanus, ex patre Labieno, IMP. CÆS. FL. HERACLIC AVG. Sedit ĩ Petri cathedra annos II. & dies IIII. Creatus III. Calen. Augusti. Anno XXV. post CONS. IMP. CAES. FL. HERACLII AVG. Hic Põt. multa incommoda perpessus est, ab Isacio Patricio,& Hexarcho Italiæ. A quo Patriarchium,& Sacrarium Lateraneñ. omnibus ornamentis aureis,& argẽteis, quæ à Christianiss. Principibus Ecclesiæ Romanæ donata fuerant, spoliata sunt, & uniuersa conflata. Post hæc Seuerinus Papa Ecclesiam Beati Petri musæo ornauit, viritimque Clericis pecunias diuisit, quos super omneis Pontifices amauit. Ordinationes verò nonnullas fecit, quibus per diuersa loca Episcopos nouem constituit. Mortuus est Romæ IIII. nonas Augusti. Anno Dominicæ Natiuitatis. 638. post CONS. IMP. HERACLII AVG. Anno. XXVII. Cadauer in Basilica S. Petri sepultum est. Et uacauit sedes Romana menses quatuor,& dies XXI.

IOANNES IIII. NVM. LXXVIII. ANNO CHR. DCXXXVIII.

IOANNES IIII. natione Dalmata, patria Iadereñ. ex patre Venantio Scholastico, IMP. CAES. FL. HERACLIO AVG. Sedit in Petri cathedra annũ I. mẽles IX. & dies XIX. Creatus Romæ in vigilia Natalis Domini, IX. Calen. Ianuarij. post CONS. HERACLII AVG. Anno XXVII. Hic misit multam pecuniam per omnem Dalmatiam,& alias regiones per S. Martinum fidelissimum Abbatem pro redemptione captiuorũ. Ecclesiã quoq; propè fontem Lateraneñ. beatis martyribus Venantio, Anastasio, Mauro,& alijs eorũ socijs à fundamentis extruxit, quorũ Corpora ex Dalmatia,& Istria adducit fecit, atq; in ea recõdidit, quã,& ornauit,& multis muneribus locupletauit addita dote pro Sacerdotibus i ea seruientibus. Ordinationes aũt duas mense Decẽbri fecit, quibus Epos per diuersa loca decem,& octo i Vrbe verò Roma presbyteros 19. & Diaconos 5. creauit. Mortuus est IIII. Id. Oct. Anno Dñicæ Natiuitatis. 640. 29. post Cons. Imp. Heraclij Aug. Anno. Cadauer in Ecclesia B. Petri Apostolorũ Principis honorificè cõditũ est. Et uacauit eo mortuo S. Romana sedes mensem 1. & dies 14.

Ioannes hic IIII. Concilium Romæ celebrauit in quo (primus, vt quidã putant) damnauit Monothelitas. Paul. Diac. Hist. lib. 18.

Per idem tempus Hierosolymitana Synodus à Sophronio aduersus eosdem est celebrata, & Synodica ab eo ad Ioannem Papã, & Sergium Constantinopolit. est transmissa, Idem ibidẽ. Synodica ad Sergiũ extat Actio. xj. sextæ synodi. Tres itẽ synodi in Africa contra eosdẽ. Idẽ Diac.

GESTA THEODORI PAPÆ.

Ex libro Pontificali.

THEODORUS natione Græcus, ex patre Theodoro episcopo de ciuitate Hierosolyma, sedit annos 6. mẽses 5. dies 18. Hic fuit amator pauperum, largus, benignus super oẽs, & multũ misericors. Huius temporibus Mauricius charrularius, per quem multa mala operat⁹ est Isacius patricius, cùm iã increuissent peccata eius, B. Petro Apostolo, vt eum hæreditaret ignis inextinguibilis, cõsilio ductus suprascriptus Mauricius, cum ipsis, cũ quibus anteà deuastauerat ecclesiam Dei, *intartizauit aduersùs Isacium patricium,& misit per omnia castra, quæ erant sub ciuitate Romana per circuitũ,& congregauit eos,& cõstrinxit se cum ipsis in sacramento, vt deinceps nullus ex ipsis, debuisset obedire Isacio, neq; hominibus eius. affirmabãt enim, quòd sibi regnum vsurpare uoluisset. Audiens hæc Isacius patricius, eo quòd Mauricius cùm omni exercitu Italiæ se sacramento cõstrinxissent, misit Donum magistrum militum & sacellarium suum ad ciuitatem Romanã cum exercitu. Qui veniens in ciuitatem Romanã, omnes iudices seu exercitus Roman⁹, qui priùs se cum Mauricio sacramento constrinxerãt timore ducti, dimittentes Mauricium chartularium, omnes se cum Dono dederunt. Et ingresso eo Romam, fugit Mauricius ad beatam Mariam ad Præsepe. Quem tollentes de ecclesia, miserunt boiam in collo eius, similiter

Anno Domini 640.

militer & omnibus,qui in Cõcilio cum ipso fuerant. Et inboiatos, misit eos Rauennam per manus Maurini Scribonis & Thomati Chartularij. Qui ducentes eos,peruenerunt iuxta ciuitatem Rauennatẽ, in loco, qui dicitur Ficuclas,duodecimo milliario à ciuitate,& ibi decollauerunt Mauricium, quid fic in mandatis acceperant à supradicto Isacio, vt viuus ciuitatem Rauennatem non ingrederetur. Et posteaquàm decollatus est, leuantes caput eius, portarunt eum Rauennã. Videns autem Isacius Patricius caput Mauricij,gauisus est. Et fecit eum ad exemplum multorum in circo Rauennati in stipite poni.Illos autem,qui cum ipso directi fuerãt, omnes inboiatos,iussit sub arcta custodia in carcerem mitti, cogitans quomodò eos puniret. Sed cùm hæc agerentur,mox Dei iudicio ipsius diebus percutsus diuino ictu interijt Isacius,& mortuus est. Hi autẽ,qui recluſi erant, exeuntes de carcere, reuersi sunt singuli ad loca sua.Audiens hoc imperator, quia defunctus est Isacius, misit Theodorũ patricium Exarchum,cui cognomentũ Calliopa, ad regendam omnem Italiam. Ipsis temporibus venit Pyrrhus ex Africa, qui fuerat Patriarcha Constantinopolitanus, in vrbem Romam ad limina Apostolorũ. Qui ingressus, libellum obtulit cum sua subscriptione Apostolicæ nostræ sedi in præsentia cuncti cleri & populi, condemnans in eodẽ libello omnia,quæ à se,vel à decessorib⁹ suis scripta vel acta sunt aduersùs immaculatam nostram fidem.His itaque ab eo peractis,fecit eum munera erogare in populo,& cathedram ei poni iuxta altare, honorans eum vt sacerdotẽ regiæ ciuitatis. Postea cursùs more canis ad proprium impietatis vomitum repedauit. Tunc sanctissimus Theodorus Papa conuocans vniuersos sacerdotes & clerum in ecclesiam beati Petri Apostolorum Principis condẽnauit eum sub uinculo anathematis, iuxta mercedem ac retributionem propriæ transgressionis,canonicam pœnam siue depositionem decernens. Qui prædictus Pyrrhus,reuersus est in partes Orientis. eodem tempore leuata sunt corpora sanctorum martyrum Primi & Feliciani, quæ erãt in arenario sepulta via Numentana, & addu cta sunt in vrbem Romanam, quæ & recondita sunt in Basilica beati Stephani Protomartyris. Vbi & dona obtulit, Gabatas aureas tres, Tabulam ex argento ante confessionem,Arcus argenteos duos. Fecit & ecclesiam à solo, beato Valentino via Flaminea iuxta põtem Miluium, quam & ipse dedicauit,& dona multa obtulit. Fecit & oratorium beato Sebastiano intra episcopium Lateranẽs.vbi & dona largitus est. Fecit & oratoriũ beato Euplo martyri foràs portam beati Pauli Apostoli, quod etiàm ornauit. Tũc sanctissimus Papa Theodorus scripsit Paulo Patriarchæ regiæ ciuitatis,tam rogãs, quamque regulariter increpans,necnon per apocrisarios(vt dictum est) pro hac maximè destinatos, præsentialiter admonens & conteſtans, quatenus proprium emẽdaret commentum, atque ad orthodoxam fidem catholicæ Ecclesiæ remearet. Et neque rogantes,neque increpantes potuerunt eum à suo conamine quoquo modo reuocare. Propter quod iustè ab Apostolica sede ipse depositionis vltione percussus est. Hic fecit ordinationem vnam per mensem Decembrem, presbyteros 21. diaconos 4. episcopos per diuersa loca numero 46.Qui etiàm sepultus est ad beatum Petrum Apostolum, pridiè Idus Maias.Et cessauit episcopatus mensem vnum,dies 16.

TOLETANVM
CONCILIVM QVARTVM,

Tempore Theodori Papæ I. Est Prouinciale.

§ CAPITVLA QVARTI Concilij Toletani.

De rectæ fidei cõfessione,quæ in sancta Dei ecclesia prædicatur. 1
Nulla penè res magis disciplinæ mores ab ecclesia Christi depulit,quàm inordinata diuersitas officij. 2
De formula, secundùm quam debeat sancta synodus in Dei nomine fieri. 3
De solẽnitate paschali, qualiter solet in Hispanijs uarietas existere prædicationis. 4
De baptismi sacramento. 5
Comperimus, quòd per nonnullas ecclesias in die sextæ feriæ passionis Domini clausis basilicarum foribus,non celebretur officium. 6
Quidam in die eiusdẽ Dominicæ passionis, ad horam nonam ieiunium soluunt. 7
Lucerna & cereus in peruigilijs apud quasdam ecclesias non benedicuntur,&, cur à nobis benedicantur,inquirunt. 8
Nonnulli sacerdotum per Hispanias reperiuntur,qui Dominicam orationem, quã

Mat.6.b Saluator noſter docuit & præcepit, nõ quotidiè, ſed tãtùm die Dominico dicunt. 9
Quòd ſacerdotes Hiſpaniç diebus quadrageſimæ alleluia decantent. 10
Quòd in quibuſdam Hiſpaniarum eccleſijs, laudes poſt Apoſtolum decantentur. 11
De hymnis etiàm canendis. 12
De hymno quoq; trium puerorum, in quo vniuerſa cœli terræq; creatura Deum collaudat. 13
Quòd in fine pſalmorum, non (ſicut à quibuſdam) Gloria patri, ſed, Gloria & honor patri, dicatur. 14
Sunt quidam, qui in fine Reſponſoriorum gloriam non dicunt. 15
De Apocalypſi libro, vt teneatur, & quandò legatur. 16
Quòd quidam ſacerdotes non ritè, poſt dictam orationem Dominicam, ſtatim communicant, & poſteà benedictionẽ in populo dant. 17
Quòd perniciosa conſuetudo nequaquàm eſt retinenda. 18
Quòd in veteri lege ab anno vigeſimoquinto Leuitæ ordinari mandantur. 19
Quòd ſacerdotes D n i irrepræhenſibiles eſſe debent. 20
Quòd apud Deum conſcientiam puram, & apud homines famam optimam nos habere oporteat. 21
Quemadmodùm antiſtes, ità presbyteri & Leuitæ, ſicut nomine, ità & meritis vitam teneant & teſtimonium vitæ. 22
Gen.8.c Quòd prona ſit hominis ætas ab adoleſcentia in malum. 23
Quò maximè in ſacerdotibus Dei vitanda eſt errorum ignorantia. 24
De presbyteris parochianis, dum ordinantur, quòd libellum officialem à ſacerdote ſuo accipere debent. 25
Quandò presbyteri aut diaconi per parochias conſtituuntur, oportet eos profeſſione epiſcopo ſuo facere. 26
Si epiſcopus, presbyter, diaconus, aut ſubdiaconus à gradu ſuo deiecti fuerint, & in ſecunda ſynodo innocentes inueniantur, qualiter recipi debeant. 27
Si epiſcopus, presbyter, ſeu diaconus, vel ex ordine clericorum, magos, aruſpices, ariolos, augures, vel ſortilegos conſulere fuerint deprehenſi, quid de eis agendũ ſit. 28
Confinitimi hoſtium ſacerdotes, præter eos qui à regia poteſtate licentiã acceperint, in ſynodo mundandi ſunt. 29
Quòd ſæpè principes contra quoſlibet maieſtatis obnoxios, ſacerdotibus ſua negocia committunt. 30
Vt epiſcopi in protegendis populis ad defendendis, impotuam à Deo ſibi curam non ambigant. 31
Quòd auaritia radix cunctorum malorum, 1.Tim.6. aliquorũ ſacerdotũ mentes obtineat. 32
b Quicunque epiſcopus alterius epiſcopi diœceſim per triginta annos ſinè aliqua interpellatione poſſederit, vt teneat eam. 33
Vt ſicut diœceſim alienã tricenalis poſſeſſio tollit, ità territorij cõuentũ nõ amittit. 34
Quòd epiſcopus per cunctas diœceſes parochiasque ſuas ire oporteat per ſingulos annos. 35
Quicunque epiſcopi ſuffragio cuiuſlibet aliquid de eccleſiaſticis vtilitatibus prouiderint, quid agendum ſit. 36
Præbendum à ſacerdotibus vitæ ſolatiũ indigentibus, & maximè his quibus reſtituenda viciſſitudo eſt. 37
Nonnulli diacones in tantã erũpunt ſuperbiam, vt presbyteris ſe præferant. 38
Si non licet epiſcopis, nec presbyteris, oraria duo indui: quãto magis nec diaconis, qui miniſtri eorum ſunt? 39
Vt omnes clerici vel lectores, ſicut Leuitæ & ſacerdotes, detonſo ſuperiùs capite, inferiùs ſolam circuli coronam relinquant. 40
Vt extraneæ fœminæ cum clericis non habitent. 41
De clericis, qui non habentes legitimum coniugium, extranearum mulierum vel ancillarum ſuarum interdicta ſibi conſortia appetunt. 42
De clericis, qui ſinè conſultu epiſcopi ſui, vxores duxerint. 43
De clericis, qui in quacunque ſeditione arma volentes ſumpſerint. 44
Si quis clericus in demoliẽdis ſepulcris fuerit deprehenſus. 45
De præcepto Dñi noſtri Siſenandi regis. 46
De eligendis œconomis. 47
De profeſſione monachi, vt quicquid fuerit alligatum, teneat. 48
De clericis, qui monachorum propoſitum appetunt. 49
Quale ius epiſcopi in monaſterijs habere debeant. 50
De monachis, qui egredientes de monaſterio, non ſolùm ad ſeculum reuertuntur, ſed etiàm vxores accipiunt. 51
De religioſis propriæ * regionis, qui nec inter clericos, nec inter monachos habentur. 52
De eis, qui in diſcrimine conſtituti, pœnitentiam accipiunt. 53
De ſecularibus qui accipientes pœnitentiam, ſe totonderant: & rursùs præuaricantes, laici effecti ſunt. 54
Quòd duo ſunt genera viduarum, ſeculares & ſanctimoniales. 55
De Iudæis, nè vi ad credendum cogantur. 56
De cupiditate epiſcopi, presbyteri, vel diaconi ſiue clericorum, qui contra fidem Chriſtianam, Iudæis ſuffragium præſtant. 57
De præuaricatione eorum, qui dudum ex Iudæis ad Chriſtianã fidẽ promoti ſunt. 58
De Iudæorum filijs vel filiabus, nè parẽtum vltrà

vltrà inuoluantur erroribus. 59
De Iudæis baptizatis, ſi poſteà præuaricati fuerint in Chriſto. 60
De malorum conſortijs, quòd etiàm bonos corrumpunt. 61
De Iudæis, qui Chriſtianas mulieres in coniugio habent. 62
Nõ poteſt erga homines eſſe fidelis, qui extiterit impius in Deum. 63
Præcipiente Domino atque excellentiſſimo Siſenando rege, vt Iudæi, aut qui ex Iudæis ſunt, officia publica nullatenùs appetant. 64
Vt Chriſtianos ſeruos non liceat Iudæis habere. 65
De his, qui de rebus ſuis, pauperibus Chriſti nullatenùs diſtribuunt. 66
De epiſcopis, qui mancipium iuris eccleſiæ, non retento Eccleſiaſtico patrocinio, manumitti deſiderant. 67
Vt ſacerdotes, qui aut res ſuas Eccleſiæ relinquunt, aut nihil habentes, aliqua prædia eccleſijs ſuis conquirunt, ſi voluerint, poſſint de eccleſiæ famulis aliquos libertos facere. 68
De libertis eccleſiæ, quia nunquàm moritur eorum patrona, vt à patrocinio eiuſdem nunquàm diſcedant. 69
De libertis eccleſiæ, qui à patrocinio eiuſdẽ diſcedunt. 70
De libertis, qui à quibuſcunque manumiſſi ſunt, atque Eccleſiæ patrocinio commendati exiſtunt. 71
Vt qui libertatem à Dominis ſuis ità percipiunt, vt nullum in eis obſequium patronus detentet, ſuſcipiantur ad clerum. 72
De famulis Eccleſiæ conſtituere presbyteros vel diaconos per parochias, licet. 73
De Eccleſiaſtici ordinis inſtitutis vel decretis, quæ ad quorundam pertinent diſciplinam. 74

ANno tertio, regnãte domino noſtro glorioſiſſimo prĩcipe * Siſenando, die Nonarum Decembris, æra 681. dum ſtudio amoris Chriſti, ac diligentia religioſiſſimi Siſenandi regis, Hiſpaniæ atque Galliciæ ſacerdotes apud Toletanam vrbem in nomine Domini conueniſſemus, vt eius imperijs atq; iuſſis communis à nobis agitaretur de quibuſdam Eccleſię diſciplinis tractatus, primùm gratias Saluatori noſtro Deo omnipotenti egimus, poſt hæc antefato miniſtro eius excellentiſſimo & glorioſo regi, cuius tanta erga Deum deuotio extat, vt non ſolùm in rebus humanis, ſed etiàm in cauſis diuinis ſolicitus maneat. Hic quippe, dum in baſilica beatiſſimę & ſanctæ martyris Leocadiæ omnium noſtrûm pariter iam cętus adeſſet, pro merito fidei ſuæ cum magnificentiſſimis & nobiliſſimis viris ingreſſus, primùm coram ſacerdotibus Dei humi proſtratus, cum lachrymis & gemitibus pro ſe interueniẽdum Domino poſtulauit. Deindè religioſa proſecutione ſynodum exhortatus eſt, vt paternorum decretorum memores, ad * confirmanda in nobis iura Eccleſiaſtica ſtudium præberemus, & illa corrigere, quæ, dum per negligentiam in vſum venerunt, contra Eccleſiaſticos mores licentiam ſibi de vſurpatione fecerũt. Talibus ergò eius monitis cõgaudentes neceſſarium extitit, iuxta eius noſtrũque votum tractare, quæ competunt, ſiue in ſacramentis diuinis, quæ diuerſo atque illicito modo in Hiſpaniarum Eccleſijs celebrantur, ſeu quæ in moribus prauè vſurpata noſcuntur. Et quoniam generale Concilium agimus, oportet primum noſtræ vocis ſermonem de Deo eſſe, vt poſt profeſſionem fidei, ſequentia operis noſtri vota quaſi ſuper fundamentum firmiſſimum diſponantur.

* conſeruanda

Anno Domini 643

¶ Capitulum primum.

SECVNDVM diuinas ſcripturas & doctrinam, quam à ſanctis patribus accepimus, Patrem, & Filium, & Spiritum ſanctũ, vnius deitatis atq; ſubſtãtię confitemur, in perſonarum diuerſitate Trinitatem credentes, in diuinitate vnitatem prædicantes: nec perſonas confundimus, nec ſubſtantiam ſeparamus. Patrem à nullo factum vel genitum dicimus, filium à patre non factum, ſed genitum, aſſerimus. Spiritum verò ſanctum, nec creatum, nec genitum, ſed procedentem et patre & filio, profitemur. Ipſum autem Dominum IESVM CHRISTVM, DEI filium & creatorem omnium, ex ſubſtantia patris ante ſecula genitum, deſcendiſſe vltimo tempore pro redemptione mundi à patre, qui nunquàm deſijt eſſe cum patre. Incarnatus eſt enim ex ſpiritu ſancto, & glorioſa ſancta DEI genitrice Virgine Maria, & natus ex ipſa, ſolus idem Dominus IESVS CHRISTVS, vnus de ſancta Trinitate, anima & carne perfectus, ſinè peccato ſuſcipiens hominem, manens quod erat, aſſumens quod non erat, æqualis patri ſecundùm diuinitatem, minor patre ſecundùm humanitatem, habens in vna perſona duarum naturarum proprietatem. Naturæ enim in illo duæ, DEVS & homo. Non autem duo filij, & dij duo, ſed idem vna perſona in vtraque natura, perferens paſſionem & mortem pro noſtra ſalute, non in virtute diuinitatis, ſed in infirmitate humanitatis. Deſcendit ad inferos, vt ſanctos, qui ibi tenebantur, erueret & deuicto mortis imperio, reſurrexit. Aſſumptus in cœlos, venturus eſt in futurum ad iudiciũ viuorum & mortuorum. Cuius morte & ſanguine mundati, remiſſionem peccatorum conſequuti ſumus, reſuſcitandi ab eo in die nouiſſima, in ea, qua nunc viuimus, car-

carne, & in ea; qua reſurrexit idem Dominus, forma, percepturi ab ipſo, alij pro iuſtitiæ meritis vitam æternam, alij pro peccati ſupplicij æterni ſententiam. Hæc eſt Eccleſiæ catholicæ fides. Hanc confeſſionem conſeruamus atque tenemus. Quam quiſquis firmiſſimè cuſtodiêrit, perpetuam ſalutem habebit.

2 Poſt rectæ fidei confeſſionem, quæ in ſancta Dei Eccleſia prædicatur, placuit vt omnes ſacerdotes, qui Catholicæ fidei vnitate complectimur, nihil vltrà diuerſum aut diſſonum in Eccleſiaſticis ſacramentis agamus, nè quælibet noſtra diuerſitas apud ignotos ſeu carnales ſchiſmatis errorem videatur oſtendere, & multis extet in ſcandalum varietas eccleſiarum. Vnus ergò ordo orandi, atque pſallendi, à nobis per omnem Hiſpaniam atque Galliciam conſeruetur: vnus modis in Miſſarum ſolennitatibus, vnus in veſpertinis officijs: nec diuerſa ſit vltrà in nobis Eccleſiaſtica conſuetudo, quia vna fide continemur & regno. Hoc enim & antiqui canones decreuerunt, vt vnaquæque prouincia & pſallendi, & miniſtrandi parem conſuetudinem teneat.

3 Nulla penè res, diſciplinę mores ab ecclesia Chriſti magis depulit, quàm ſacerdotum negligentia, qui cõtemptis canonibus, ad corrigendos Eccleſiaſticos mores ſynodum facere negligunt. Ob hoc à nobis vniuerſaliter definitum eſt, vt quia iuxta patrũ antiqua decreta bis in anno difficultas temporis fieri Concilium non ſinit, ſaltem vel ſemèl à nobis celebretur, ità tamen, vt ſi fidei cauſa eſt, aut quælibet alia Eccleſiæ, communis, generalis totius Hiſpaniæ & Gallicię ſynodus conuocetur. Si verò nec de fide, nec decommuni Eccleſiæ vtilitate tractabitur, ſpeciale erit Concilium vniuſcuiuſque prouinciæ, ubi metropolitanus elegerit peragendum. Omnes autem, qui cauſas aduersùs epiſcopos ac iudices ac potentes, aut contra quoſlibet alios habere noſcuntur, ad idem Concilium concurrant: & quęcunque examine ſynodali à quibuſlibet prauè vſurpata inueniuntur, regij executoris inſtantia iuſtiſſimè his, quibus iura ſunt, reformentur, ità vt pro compellendis iudicibus vel ſecularibus viris ad ſynodum, metropolitani ſtudio quidam executor à principe poſtuletur. Quintadecima autem Kalendarum Iuniarum congregãda eſt in vnaquaque prouincia ſynodus, propter vernale tempus, quandò herbis terra veſtitur, & pabula germinum inueniuntur. Hora itaque diei prima manè ante ſolis ortum, ejiciantur omnes ab Eccleſia: obſeratisque foribus cunctis ad vnam ianuam, per quam ſacerdotes ingredi oportet, oſtiarij ſtent. Et conuenientes omnes epiſcopi, pariter introeant, & ſecundùm ordinationis ſuæ tempora reſideant. Poſt ingreſſum omnium Epiſcoporum atque conſeſſum, uocentur deindè presbyteri, quos cauſa pbauerit introire. Nullus ſe inter eos ingerat diaconorum. Poſt hos ingrediãtur diacones probabiles, quos ordo popoſcerit intereſſe. Et corona facta de ſedibus Epiſcoporum, presbyteri à tergo eorum reſideant, diaconi in conſpectu epiſcoporum ſtent. Deindè ingrediantur laici, qui electioni Concilij intereſſe meruerint. Ingrediantur quoque & notarij, quos ad recitandum vel excipiendum ordo requirit. Et obſerentur ianuæ. Sedentibusque in diuturno ſilentio ſacerdotibus, & cor tantùm habentibus ad Deum, dicat archidiaconus: Orate. Statimque omnes in terrã proſternentur, & orantibus diutiùs tacitè cum fletibus atque gemitibus, unus ex epiſcopis ſenioribus ſurgens, orationẽ palàm ad Dominum fundat, cunctis adhuc in terra iacentibus. Finita autem oratione, & reſponſo ab omnibus, Amen, rursùs archidiaconus dicat: Erigite uos. Et confeſtim omnes ſurgant, & cum omni timore Dei & diſciplina, tam Epiſcopi, quàm presbyteri ſedeant. Sicque omnibus in ſuis locis in ſilentio conſidentibus, diaconus alba indutus, codicem canonum in medio proferens, capitula de Concilijs agendis pronuncier. Finitisq; titulis, metropolitanus Epiſcopus concilium alloquatur, dicens: Ecce, ſanctiſſimi ſacerdotes, recitatę ſunt ex canonibus priſcorum patrum ſententiæ de Concilio celebrando. Si qua ergò quempiam ueſtrũm actio commouet, coram ſuis fratribus proponat. Tunc ſi aliquis quamcunque querelã, quę contra canonem agit, in audientiam ſacerdotalem protulerit, non priùs ad aliud trãſeatur capitulum, nisì primùm, quę propoſita eſt actio, terminetur. Nam & ſi presbyter aliquis, aut diaconus, vel clericus, ſiue laicus, de his qui foris ſteterint, Conciliũ pro qualibet re crediderit appellandum, Eccleſię metropolitano archidiacono cauſam ſuam intimet, & ille Concilio denuncier. Et tunc illi & introcundi, & proponendi licentia concedatur. Nullus autem epiſcoporum à cœtu communi ſecedat, antequàm hora generalis ſucceſſionis adueniat. Concilium quoquè nullus ſoluere audeat, nisì fuerint cuncta determinata, ità, vt quæcunque deliberatione communi finiuntur, Epiſcoporum ſingulorum manibus ſubſcribantur. Tunc enim Deus ſuorum ſacerdotum Concilio intereſſe credendus eſt, ſi tumultu omni abiecto, ſolicitè atque tranquillè Eccleſiaſtica negocia terminentur.

Formula habendæ Synodi.

4 Solet in Hiſpanijs de ſolennitate Paſchali uarietas exiſtere prędicationis. Diuerſa enim obſeruantia laterculorum Paſchalis feſtiuitatis, interdùm errorem parturit. Proindè placuit, ut ante tres menſes Epiphaniorum metropolitani ſacerdotes literis ſe inuicèm inquirant, ut communi ſcien-

tia

uia edocti, diem reſurrectionis Chriſti comprouincialibus ſuis inſinuent, & vno tempore celebrandum annuncient.

5 De baptiſmi autem ſacramento, propter quod in Hiſpanijs quidam ſacerdotes trinam, quidam ſimplam merſionem faciunt, à nonnullis ſchiſma eſſe conſpicitur, & vnitas fidei ſcindi videtur. Nam dum partes diuerſæ in baptizandis * aliqua contrario modo agunt, alij alios non baptizatos eſſe contendunt. Proindè, quid à nobis in ſacramenti diuerſitate faciendum ſit, Apoſtolicæ ſedis informemur præceptis, non noſtram, ſed paternam inſtitutionem ſequentes. Beatæ ergò memoriæ Gregorius, Romanæ Eccleſiæ pontifex, qui non ſolùm partes Italiæ illuſtrauit, ſed & longè exiſtentes Eccleſias ſua doctrina perdocuit, efflagitante ſanctiſſimo Leandro Epiſcopo de hac Hiſpaniç diuerſitate, quid potiùs eſſet ſequendum, inter cætera reſcribens ei, ſic ait: De trina verò merſione baptiſmatis, nihil reſponderi veriùs poteſt, quàm ipſi ſenſiſtis, quia in vna fide nihil officit ſanctę Eccleſiæ conſuetudo diuerſa. Nos autem quòd tertiò mergimus, triduanæ ſepulturæ ſacramenta ſignamus, vt dum tertiò infans ab aquis educitur, reſurrectio triduani temporis exprimatur. Quod ſi quis fortè, etiàm pro ſummæ Trinitatis veneratione, exiſtimet fieri, neque ad hoc aliquid obſiſtit, baptizandum ſemèl in *aquas mergere: quia dum in tribus ſubſiſtentijs vna ſubſtantia eſt, repræhenſibile eſſe nullatenùs poteſt, infantem in baptiſmate in aquâ vel tèr, vel ſemèl mergere, quandò & in tribus merſionibus perſonarum Trinitas, & in vna poteſt diuinitatis ſingularitas deſignari. Sed ſi nunc vſque ab hęreticis infans in baptiſmate tertiò mergebatur, faciendum apud vos eſſe, non cenſeo, nè, dum merſiones numerant, diuinitatem diuidant: dumque, quod faciebant, faciunt, morem veſtrum ſe viciſſe glorientur. Quapropter, quia de vtroque ſacramento, quod fit in ſancto baptiſmo, à tanto viro reddita eſt ratio, quòd vtrumque rectum, vtrunque irrepræhenſibile in ſancta Dei Eccleſia habeatur: propter vitandum autem ſchiſmatis ſcandalum, vel hæretici dogmatis vſum, ſimplam teneamus baptiſmi merſionem, nè videantur apud nos, qui tertiò mergunt, hæreticorum approbare aſſertionem, dum ſequuntur & morem. Et nè fortè cuiquam ſit dubiũ huius ſimpli myſterium ſacramenti, videat in eo mortem & reſurrectionem Chriſti ſignificari. Nam in aquis merſio, quaſi ad infernum deſcenſio eſt: & rursùs ab aquis emerſio, reſurrectio eſt. Item videat in eo vnitatem diuinitatis, & Trinitatem perſonarum oſtendi. Vnitatem, dum ſemèl mergimus: Trinitatem, dum in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti baptizamus. Panditur huius ſingularis baptiſmi myſterium etiàm ſcripturarum ſanctarum exemplis, Paulo Apoſtolo atteſtante: Nolo vos ignorare, fratres, quoniam patres noſtri omnes ſub nube fuerunt, & oẽs mare tranſiẽrunt, & omnes in Moſe baptizati ſunt, in nube & in mari. Mare quippe rubrum, ſignificat baptiſmum, Chriſti ſanguine conſecratũ, per quod populus Dei ſemèl tranſijt, vbi tamen tota erat Trinitas, præcedens populum in columna ignis & nubis. In igne quippe ſignificatur pater, in columna filius, in nube Spiritus ſanctus. Iordanis quoquè fluenta cum arca populus Dei ſemèl trãſijt, per quod ſignificatur ſimpla merſio baptiſmatis, cuius ſacramento Eccleſia abluitur, & de ſeculi huius laboribus per baptiſmum quaſi per Iordanem ad terrã cęleſtis, repromiſſionis ingreditur.

1.Cor.10.a

Exod.3.d & 14.f

Ioſuæ 3.d

Ibidẽm 4.a

6 Comperimus, quòd per nonnullas eccleſias in die ſextæ feriæ paſſionis Domini, clauſis baſilicarum foribus, nec celebretur officium, nec paſſio Domini populis prędicetur, dum idem Saluator noſter Apoſtolis ſuis præcepit, dicens: Paſſionẽ, & mortem, & reſurrectionem meam omnibus prædicate. Ideoq́, oportet, eodem die myſteriũ crucis, quod ipſe Dominus cunctis annunciandum voluit, prædicari, arq; indulgentiã criminum clara voce omnem populum poſtulare, vt pœnitentiæ compunctione mundati, venerabilem diem Dominicę reſurrectionis, remiſſis iniquitatibus, ſuſcipere mereamur, corporisq; eius & ſanguinis ſacramentum, mundi à peccato, ſumamus.

Marc.16.d ſententialiter, non literaliter.

7 Quidam in die eiuſdem paſſionis Dominicæ, ab hora nona ieiuniũ ſoluunt, conuiuijs *adhibentur: & dum ſol ipſe eadem die tenebris palliatus, lumen ſubduxerit, ipſaq́ue elementa turbata, mœſtitiam totius mundi oſtenderint, illi ieiunium tanti diei polluunt, epuliſq́ue inſeruiunt. Et quia totum eundem diem vniuerſalis Eccleſia propter paſſionem Domini in mœrore & abſtinentia peragit, quicunque in eo ieiunium, præter paruulos, ſenes & languidos, ante peractas indulgentiæ preces ſoluerit, à Paſchali gaudio depellatur: nec in eo ſacramentum corporis & ſanguinis Domini percipiat, qui diem paſſionis eius per abſtinentiam non honorat.

*abetuntur:

8 Lucerna & cereus in peruigilijs apud quaſdam eccleſias non benedicuntur, & cur à nobis benedicantur, inquirunt. Propter glorioſum enim noctis ipſius ſacramentum, hæc ſolenniter benedicimus, vt ſacræ reſurrectionis Chriſti myſterium, quod tempore huius noctis votiuè aduenit, benedictione ſanctificati luminis ſuſcipiamus. Et quia hęc obſeruatio per multarum loca terrarum, regionesq́ue Hiſpaniæ, in eccleſijs cõmendatur, dignum eſt propter vnitatem pacis, vt in * Gallecianis eccleſijs conſeruetur. Nulli autem impune erit, qui hæc contempſerit, ſed

*Gallicianis

patrum

* quaſi

* aquis

Lib.1.Regiſtri, epiſto.41.

De cõſec. diſt.4. De trina merſione.

De cõſec. di.4. Propter vitandũ. Et in decr.1uo. lib.1.

patrum regulis ſubiacebit.

9 Nonnulli ſacerdotum in Hiſpanijs reperiuntur, qui Dominicam orationem, quam Saluator noſter docuit & præcepit, non quotidiè, ſed tantùm die Dominica dicant. Et quia ſinè intermiſſione vt oremus, Apoſtolus docuit, qualiter autem oremus, CHRISTVS præcepit, dicens: Cùm autem oratis, dicite: Pater noſter qui es in cœlis: Quomodò ergò quotidiè non dicitur, quod ſinè intermiſſione dici iubetur? Nam intantùm quotidiè hæc oratio dicenda eſt, quantùm & ipſo titulo vtitur, dum vocatur oratio quotidiana. Sic eam ſancti patres nuncupauerunt, quod etiam apud doctores, quorum illuſtris doctrina eſt, inuenitur. Sanctus quippe Cyprianus dicit: Itaque in oratione Dominica panem noſtrum, id eſt, Chriſtum, dari nobis quotidiè petimus, vt qui in Chriſto manemus & viuimus, à ſanctificatione & corpore eius non recedamus. Sanctus Hilarius dicit, Panem noſtrum quotidianum da nobis hodiè: Quid enim tam vult Deus, quàm vt quotidiè Chriſtus habitet in nobis, qui eſt panis vitæ, & panis è cœlo? Et quia quotidiana oratio eſt, quotidiè quoquè vt detur, oratur. Sanctus Auguſtinus dicit: De quotidianis autẽ, breuibus, leuibusq; peccatis, ſinè quibus vita hæc non ducitur, quotidiana oratio fidelium ſatisfacit. Eorum eſt enim dicere, Pater noſter qui es in cœlis, qui iam patri tali regenerati ſunt ex aqua & ſpiritu ſancto. Delet ergò hæc quotidiana oratio, minima & quotidiana peccata: delet & illa, à quibus vita fidelium, etiàm ſceleratè geſta, pœnitendo in melius mutata diſcedit. Ergò ſicut Chriſtus præcepit, ſicut Apoſtolus monuit, & quemadmodùm doctores eccleſiaſtici inſtituerunt, quia quotidiè vel cogitatione, vel verbo delinquimus, quotidiè hanc orationẽ effundere in conſpectu Dei debemus. Quiſquis ergò ſacerdotum vel ſubiacentium clericorum, hanc orationem Dominicam quotidiè aut in publico, aut in priuato officio præterierit, propter ſuperbiam iudicatus, ordinis ſui honore * priuetur.

1.Theſ.5.d

Matt.6.b

In ſermone de oratione Dominica.

In Enchiridio ad Laurentium.

* mulctetur

10 Item cognouimus quoſdam Hiſpaniæ ſacerdotes, qui in Quadrageſimæ diebus Alleluiah decantant, præterquàm in vltima hebdomada Paſchæ, quòd deincèps fieri interdicimus, ſtatuentes, vt in omnibus prædictis Quadrageſimæ diebus (quia tempus nõ eſt gaudij, ſed mœroris) Alleluia non decantetur. Tunc enim opùs eſt fletibus ac ieiunijs inſiſtere, corpus cilicio & cinere induere, animum mœroribus deijcere, gaudium in triſtitiam vertere, quouſq; veniat tempus reſurrectionis Chriſti, quandò oporteat iam Alleluia in lætitia canere, & mœrorem in gaudium commutare. Hoc enim Eccleſiæ vniuerſalis conſenſio in cunctis terrarum partibus roborauit, quod & à nobis in omnibus vt cõſeruetur per Hiſpanias Galliciasq; prouincias oportebit. In temporibus verò reliquis, id eſt, Kalen. Ianuarij, quæ propter errorem gentilitatis aguntur, omninò Alleluia non decantabitur. In quibus etiàm præter piſcem & olus, ſicut & in illis quadraginta diebus, cæteris carnibus abſtinetur, & à quibuſdam etiàm nec vinũ bibitur. Si quis ergò epiſcopus, aut presbyter, aut diaconus, aut quilibet ex ordine clericorum fuerit repertus, qui arbitrium ſuum huic conſtitutioni æſtimet præferendum, ordinis ſui officio carere cogatur, & communione eiuſdem Paſchæ priuetur.

11 In quibuſdam quoquè Hiſpaniarum eccleſijs laudes poſt Apoſtolum decantantur, priuſquàm euãgelium prædicetur, dum canones præcipiant, poſt Apoſtolum non laudes, ſed Euangelium annunciari. Præſumptio eſt enim, vt anteponantur ea, quæ ſequi debeant. Nam laudes Euangelium ſequuntur propter gloriam Chriſti, quæ per idem Euangelium prędicatur. Circa omnes igitur ſacerdotes hic ordo deincèps retineatur, excommunicationis pœnam ſuſcepturis, qui hunc ordinem perturbauerint.

12 De hymnis etiàm canendis, & Saluatoris & Apoſtolorum habemus exemplum. Nam & ipſe Dominus hymnum dixiſſe perhibetur, Matthęo Euangeliſta atteſtante: Et hymno dicto, exiêrunt in montem Oliueti. Et Paulus Apoſtolus ad Epheſios ſcripſit, dicens: Implemini ſpiritu ſancto, loquentes vobiſmetipſis in pſalmis & hymnis & canticis ſpiritualibus. Et quia nonnulli hymni humano ſtudio in laudem Dei, atq; Apoſtolorum & martyrum triumphos compoſiti eſſe noſcuntur, ſicut hi, quos beatiſſimi doctores Hilarius atq; Ambroſius ediderunt, quos tamen quidam ſpecialiter reprobant, pro eò quòd de ſcripturis ſanctorum canonum, vel Apoſtolica traditione non exiſtunt. Reſpuant ergò & illum hymnum, ab hominibus compoſitum, quem quotidiè publico priuatoq; officio, in fine omnium Pſalmorum dicimus, Gloria & honor Patri, & Filio, & Spiritui ſancto in ſecula ſeculorum. Amẽ. Nam & ille hymnus, quem nato in carne Chriſto, Angeli, cecinerunt, Gloria in excelſis DEO, & in terra pax hominibus bonę voluntatis, reliqua quę ibi ſequuntur, eccleſiaſtici doctores compoſuerunt. Ergò nec ipſi in eccleſijs canendi ſunt, quia in ſanctarum ſcripturarum libris non inueniuntur? Componuntur Miſſę, ſiue preces, vel orationes, ſiue commendationes, ſeu manûs impoſitiones, ex quibus ſi nulla decãtentur in Eccleſia, vacant officia omnia eccleſiaſtica. Admonet hęc fieri, atq; hortatur Timotheũ Apoſtolus, dicens: Obſecrò ergò primò omnium fieri obſecrationes, orationes, poſtulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, pro regibus, & pro omnibus

De cõſec. diſt. 1. De hymnis.

Mat. 26. c

Ephe. 5. d

Luc. 2. b

1. Tim. 2. a

bus qui in ſublimitate ſunt. Sicut ergò orationes, ità & hymnos in laudes Dei compoſitos, nullus noſtrûm vlteriùs improbet, ſed pari modo in Gallicia: Hiſpaniaq́; celebrẽt: excommunicatione plectendi, qui hymnos reijcere fuerint auſi.

13 Hymnum quoquè trium puerorum, in quo vniuerſa cœli terræq́; creatura Deum collaudat, & quem Eccleſia catholica, per totum orbem diffuſa, celebrat, quidam ſacerdotes in Miſſa Dominicorum dierum & in ſolennitatibus martyrum cauere negligunt. Proindè ſanctum Concilium inſtituit, vt per omnes Hiſpaniæ eccleſias vel Gallicię, in omnium Miſſarum ſolennitate idem in publico decantetur, communionem amiſſuri, qui & antiquam huius hymni conſuetudinem, noſtramq́ue definitionem exceſſerint.

14 In fine Pſalmorum, non ſicut à quibuſdam hucuſquè, Gloria patri, ſed, Gloria & honor patri, dicatur, Dauid propheta dicente: Afferte Domino gloriam & honorem. & Ioannes Euangeliſta in Apocalypſi audiuit vocem cœleſtis exercitûs, dicentem: Honor & gloria Deo noſtro ſedenti in throno. At per hoc hæc duo ſic oportet in terris dici, ſicut in cœlis reſonant. Vniuerſis ergò eccleſiaſticis hanc obſeruantiam damus: quã quiſquis præterierit, communionis iacturã habebit.

Pſal. 28.

Apoc. 5. d

15 Sunt quidam, qui in fine reſponſoriorum, Gloria, non dicunt: propter quod interdùm inconuenienter reſonat. Sed hæc eſt diſcretio, vt in lætis ſequatur Gloria, in triſtioribus repetatur principium.

16 Apocalypſim librum, multorum Conciliorum authoritas & ſynodica ſanctorum præſulum Romanorum decreta, Ioannis euangeliſtæ eſſe præſcribunt, & inter diuinos libros recipiendum conſtituerunt. Et quia plurimi ſunt, qui eius authoritatem non recipiunt, eumque in Eccleſia Dei prædicare contemnunt, ſi quis eum deincèps aut non receperit, aut à Paſcha vſque ad Pentecoſten Miſſarum tempore in eccleſia non prædicauerit, excommunicationis ſententiam habebit.

17 Nõnulli ſacerdotes poſt dictam orationem Dominicam ſtatim communicant, & poſteà benedictionem in populo dant: quod deincèps interdicimus: ſed poſt orationem Dominicam & coniunctionem panis & calicis, benedictio in populum ſequatur, & tunc demùm corporis & ſanguinis Domini ſacramentum ſumatur, eo videlicet ordine, vt ſacerdos & Leuita ante altare cõmunicent, in choro clerus, extra chorum populus.

18 Pernicioſa cõſuetudo nequaquàm eſt * recipienda, quæ, Maiorum ſtatuta præteriens omnem Eccleſię ordinem perturbauit, dum alij per ambitum ſacerdotia appetunt, alij oblatis muneribus pontificatum aſſumunt. Nonnulli etiàm ſceleribus implicati, vel ſeculari militiæ dediti, indigni ad honorem ſummi ac ſacri ordinis peruenerunt. De quorum ſcilicet cauſa atque remotione oportuerat quædam ſtatuere. Sed nè perturbatio quàm plurima Eccleſiæ oriretur, præteritis omiſſis, deincèps, qui non promouentur ad ſacerdotium, ex regulis canonum neceſſariò credimus inferendum. Id eſt, qui in aliquo crimine detecti ſunt, qui infamiæ nota adſperſi ſunt, qui ſcelera aliqua per publicam pœnitentiam ſe admiſiſſe confeſſi ſunt, qui in hæreſim lapſi ſunt, vel qui in hæreſi baptizati, aut rebaptizati eſſe noſcuntur, qui ſemetipſos abſciderunt, aut naturaliter defectu membrorum vel deſectione, aliquid minùs habere noſcuntur, qui ſecundæ vxoris coniunctionem ſortiti ſunt, aut numeroſa coniugia frequentauerunt, qui viduam vel à marito relictam duxerunt, aut corruptarum mariti fuerunt, qui concubinas aut fornicarias habuerunt, qui ſeruili conditioni obnoxij ſunt, qui ignoti ſunt, qui neophyti vel laici ſunt, qui ſeculari militiæ dediti ſunt, qui curiæ nexibus obligati ſunt, qui inſcij literarum ſunt, qui nondùm ad triginta annos peruenerũt. Qui per gradus eccleſiaſticos non * acceſſerunt, qui ambitu honorem quærunt, qui muneribus honorem obtinere moliuntur, qui à deceſſoribus in ſacerdotium eliguntur. Sed nec ille deincèps ſacerdos erit, quem nec clerus, nec populus propriæ ciuitatis elegit, vel authoritas metropolitani, vel comprouincialium ſacerdotum aſſenſus non exquiſiuit. Quicunque ergò deincèps ad ordinem ſacerdotij poſtulatur, & in his, quę prædicta ſunt, exquiſitus, in nullo horum deprehenſus fuerit, & examinatus, probabilis vita atque doctrina extiterit, tunc ſecundùm ſynodalia vel decretalia conſtituta, cum omnium clericorum vel ciuium voluntate, ab vniuerſis cõprouincialibus epiſcopis, aut certè à tribus, in ſacerdotem die Dominica conſecrabitur, conniuentibus cæteris, qui abſentes ſunt, literis ſuis, & magis authoritate vel præſentia eius, qui eſt in metropoli cõſtitutus. Epiſcopus autem comprouincialis ibi conſecrãdus eſt, vbi metropolitanus elegerit. Metropolitanus autem non niſi in ciuitate metropoli, comprouincialibus ibidèm conuenientibus. Si quis autem deincèps cõtra prædicta vetita canonum, ad gradum ſacerdotij indignus adſpirare contenderit, cum ordinatoribus ſuis adepti honoris periculo ſubiacebit.

* reticenda

* aſcẽderunt

Diſt. 51. Qui i aliquo crimine.

19 In veteri lege ab anno 25. Leuitę in tabernaculo ſeruire mandantur, cuius authoritatem in canonibus & ſancti patres ſequuti ſunt. Nos & diuinę legis, & Conciliorum pręcepti immemores, infantes & pueros Leuitas facimus ante legitimã ætatem, & ante experientiam vitæ. Ideoq́ue nè vlteriùs hæc à nobis,

Diſt. 77. In veteri leg. Num. 8. d

nobis, & diuinæ legis & canonum admonemur ſententijs. Sed vigintiquinq; annorum ætatis, Leuitæ conſecrentur: & triginta, preſbyteri ordinentur, ità vt ſecundum præceptum Apoſtolicum probentur primùm, & ſic miniſtrent, nullum crimen habentes.

1.Tim. 3. c

20 Quicunque in ſacerdotio Dei poſiti ſunt, irrepræhenſibiles eſſe debent, Paulo atteſtante: Oportet epiſcopũ irrepræhenſibilem eſſe. Inoffenſos ergò & immaculatos decet Dei exiſtere ſacerdotes, nec vllo eos fornicationis cõtagio pollui, ſed caſtè viuentes, mundos ſemetipſos celebrandis exhibeant ſacramentis. Abſtineamus ergò nos ab omni opere malo, & ab omni inquinamento carnis liberi maneamus, vt mundi corpore, purgati mente, poſſimus ad ſacrificium Chriſti digni accedere, & Deum pro delictis omnium deprecari.

1. Tim. 3. a

21 Quanuis conſcientiam puram apud Deũ nos habere oporteat, tamen & apud homines famam optimã cuſtodire cõuenit, vt iuxta præceptum Apoſtolicũ, nõ tantùm coram Deo, ſed etiàm coram hominibus, vitæ ſanctæ teſtimonium habeamus. Quidã enim huculq; ſacerdotum, non modicum ſcandalum creauerunt, dum in conuerſatione vitæ, non bonæ famæ exiſtunt. Vt ergò excludatur deincèps omnis nefandæ ſuſpicionis occaſio, & nè detur vltrà ſecularibus locus obtrectandi: oportet epiſcopos teſtimonũ probabilium perſonarum conuerſationis & vitæ in conclaui ſuo habere, vt & Deo placeant per conuerſationem bonam, & Eccleſiæ per optimam famam.

Rom. 12. d, & 2. Cor. 8. d

22 Similiter placuit, vt quemadmodùm antiſtites, ità preſbyteri atque Leuitæ, quos fortè infirmitas, aut ætatis grauitas in conclaui * ſuo manere non finit, vt & ijdem in cellulis ſuis teſtes vitæ habeant, vitamque ſuam ſicut nomine, ità & meritis teneant.

* epiſcopi

23 Prona eſt omnis ætas ab adoleſcentia in malum. Nihil enim incertius, quàm vita adoleſcentium. Ob hoc conſtituendum oportuit, vt ſi qui in clero puberes aut adoleſcentes exiſtunt, omnes in vno cõclaui atrij commorentur, vt lubricæ ætaris annos non in luxuria, ſed in diſciplinis Eccleſiaſticis agant, deputati probatiſſimo ſeniori, quem & magiſtrum diſciplinæ, & teſtem vitæ habeant. Quòd ſi aliqui ex his pupilli exiſtunt, ſacerdotali tutela foueãtur, vt & vita eorum à criminibus intacta ſit, & res ab iniuria improborum. Qui autem his præceptis reſiltuerint, monaſterijs deputentur, vt vagantes animi, & ſuperbi, ſeueriori regula diſtringantur.

12.q.1. Ois ætas Gen. 6. a Prou. 30. c

24 Ignorantia mater cunctorum errorum, maximè in ſacerdotibus Dei vitanda eſt, qui docendi officium in populis ſuſceperunt. Sacerdotes enim legere ſanctas ſcripturas frequenter admonet Paulus Apoſtolus, dicens ad Timotheum: Intende lectioni & exhortationi, doctrinæ quoquè, & ſemper permane in his. Sciant igitur ſacerdotes ſcripturas ſanctas, & canones meditentur, vt omne opus eorum in prædicatione diuina & doctrina conſiſtat, atque ædificent cunctos tam fidei ſcientia, quàm operum diſciplina.

Dist. 38. Ignorantia mater. 1. Tim. 4. d

25 Quandò presbyteri in parochijs ordinantur, libellum officialem à ſuo ſacerdote accipiant, vt ad eccleſias ſibi deputatas inſtructi ſuccedant, nè per ignorantiã, etiàm in ipſis diuinis Sacramentis offendant, ità vt, quandò vel ad litanias, vel ad Concilium venerint, rationem epiſcopo vt reddãt, qualiter ſuſceptum officium celebrent, vel baptizent.

Dist. 38. Qñ presbyteri.

26 Quandò presbyteri aut diaconi per parochias conſtituuntur, oportet eos primùm profeſſionem epiſcopo ſuo facere, vt caſtè & purè viuant ſub Dei timore, vt dum eos tali profeſſione obligauerit, ſub ſancta diſciplina retineantur.

Dist. 28. Qñ presbytera

27 Epiſcopus, presbyter, aut diaconus, ſi à gradu ſuo iniuſtè deiectus, in ſecunda ſynodo innocens reperiatur, non poteſt eſſe quod fuerat, niſi gradus amiſſos recipiat coram altario de manu epiſcoporum. Si epiſcopus eſt, orarium, annulum * & baculum: Si presbyter, orarium & planetam: Si diaconus, orarium & albam: Si ſubdiaconus, patenam & calicem. Sic & reliqui gradus ea in reparationem ſui recipiant, quæ, cùm ordinarentur, perceperant.

11.q.3. Episcopus presbyter. Planeta & quam alias caſulam nocamus.

28 Si quis Epiſcopus, aut presbyter, ſiue diaconus, vel quilibet ex ordine clericorum, magos, aut aruſpices, aut ariolos, aut certè augures, vel ſortilegos, vel eos qui profitentur artem magicam, aut, aliquem eorum ſimilia exercentem conſuluiſſe fuerit deprehenſus: ab honore dignitatis ſuæ depoſitus, monaſterij cenſuram excipiat: ibique perpetuæ pœnitentiæ deditus, ſcelus admiſſum ſacrilegij ſoluat.

26.q.5. Si quis epiſcopus.

29 Confinitimi hoſtium ſacerdotes, præter eos, qui à regia poteſtate licentiam acceperunt, quodlibet mandatum ad gentem extraneam occultè accipere vel dirigere nõ præſumat. Qui autem depræhenditur aut conuincitur, denunciatus principi, apud Concilium condigna animaduerſione mulctabitur.

30 Sæpè principes contra quoſlibet maieſtatis obnoxios, ſacerdotibus negocia ſua committunt. Et quia ſacerdotes à Chriſto ad miniſterium ſalutis electi ſunt, ibi conſentiant regibus fieri iudices, vbi iureiurando ſupplicij indulgentia promittitur, non vbi diſcriminis ſentẽtia præparatur. Si quis ergò ſacerdotum, contra hoc commune conſultum, diſcuſſor in alienis periculis extiterit, ſit reus effuſi ſanguinis apud Chriſtum, & apud Eccleſiam perdat proprium gradum.

23.q.8. Sæpe principes

31 Epi-

itized by Google

31 Episcopi,in protegendis populis ac defendendis, impositam à Deo sibi curam non ambigant. Ideoque, dum conspiciunt iudices ac potentes, paupetum oppressores existere, priùs eos sacerdotali admonitione redarguant, & si contempserint emendari, eorum insolentiam regis auribus intiment, vt quos sacerdotalis admonitio non flectit ad iustitiam, regalis potestas ab improbitate coerceat.si qui autem episcoporum id neglexerit,Concilio erit reus.

1 Tim.6.b

32 Auaritia radix est cunctorum malorum, cuius sitis etiàm sacerdotum mentes obtinet. Multi enim fidelium, in honorem Christi & martyrum,in parochijs episcoporum basilicas construunt, oblationes sanctas * tribuunt: sacerdotes hæc auferunt,atque in vsus suos conuertunt.Indè est, quòd cultores sacrorum deficiunt,dum stipendia sua perdunt. Indè labentium basilicarum ruinæ non reparantur, quia auaritia sacerdotali omnia auferuntur. Pro qua re constitutum est à præsenti Concilio,episcopos ità diœceses suas regere, vt nihil ex earum iure præsumant auferre: sed iuxta priorum authoritatem Conciliorum, tam de oblationibus,quàm de decimis, tributis ac frugibus, tertiã consequantur.Quòd si amplius quippiam ab eis præsumptum extiterit, per concilium restauretur,appellãtibus aut ipsis cõditoribus,aut certè propinquis eorum, si iã illi à seculo discesserunt. Nouerint autem conditores basilicarum,in rebus,quas eisdẽ ecclesijs conferunt, nullam se potestatẽ habere: sed iuxta canonum instituta, sicut ecclesiam, ità & dotem eius ad ordinationem episcopi pertinere.

* conscribunt.

16.q.1. Cõstitutũ ẽ à

16.q.1.No pcrint

33 Quicunque episcopus alterius episcopi diœcesim per triginta annos sinè aliqua interpellatione possederit, quia secundùm ius legis, eius videtur esse diœcesis, admittenda non est contra eum actio reposcẽdi.Sed hoc intra vnam parochiam,extra verò nullo modo,nè,dum diœcesis defenditur, prouinciarum termini confundantur.

16.q.5. Quicunque eps

16.q.3. Sicut diœc.

34 Sicut diœcesim alienam tricenalis possessio tollit, ità territorij conuentum nõ adimit.Ideoque basilicæ, quæ nouè conditæ fuerint,ad eum proculdubiò episcopum pertinebunt, cuius, conuentus esse constiterit.

9.2.profes 10.10.q.1. Episcopũ per cunctas

35 Episcopum,per cunctas diœceses parochiasq; suas, per singulos annos ire oportet,vt exquirat, quo vnaquæque basilica indigeat.Quòd si ipse aut languore detentus, aut alijs occupationibus implicatus,id explere nequiuerit,presbyteros probabiles, aut diacones mittat, qui & redditus basilicarum,& reparationes,& ministrantium vitam inquirant.

31.q.2. Quicunque sufra gio

36 Quicunque episcopi suffragio cuiuslibet, aliquid ecclesiasticæ vtilitatis prouiderint, & pro eo quodcunque commodum in remunerationem promiserint, promissi solutionem eos exoluere oportebit, ità vt id ad Cõcilium prouinciale deductum, eorum conniuentia confirmetur: quia, sicut Paulus ait, Dignus est operarius mercede sua:

1.Tim.5.a Matth.10.

37 Præbendum est à sacerdotibus vitæ solatium indigentibus,& maximè his, quibus restituenda vicissitudo est. Quicunque ergò fidelium de facultatibus suis Ecclesiæ aliquid deuotione propria contulerint, si fortè ipsi, aut filij eorum redacti fuerint ad inopiam, ab eadem Ecclesia suffragium vitę pro temporis vsu percipiant.Si enim clericis,seu monachis, vel peregrinis, aut quãlibet necessitatem sustinentibus, pro solo religionis intuitu, in vsum res ecclesiasticæ largiuntur:quanto magis consulendum est, quibus retributio iusta debetur?

16.q.7. Quicunque fidelium

38 Nonnulli diacones in tantam erumpunt superbiam, vt sese presbyteris anteponant, atque in primo choro ipsi priores stare pręsumant,presbyteris in secundo choro constitutis. Ergò vt sublimiores * sibi presbyteros agnoscant, tam hi, quàm illi in vtroque choro consistant.

Dist.93. Nonnulli di aconi.

* se

39 Si oraria duo nec episcopo induere quidem licet,nec presbytero, vtiquè multò minùs diacono, qui minister eorum est. Vnum ergò orarium oportet Leuitam gestare in sinistro humero,propter quod orat, id est, prædicat. Dextetam autem partem oportet habere liberam, vt expeditus ad ministerium sacerdotale discurrat. Caueant ergò amodò Leuitæ gemino vti orario, sed vno tantùm,& puro,nec vllis coloribus aut auro ornato.

Dist.25. Vnum orarium

40 Omnes clerici vel lectores, sicut Leuitæ & sacerdotes, detonso superiùs capite toto, inferiùs solam circuli coronam relinquant. Non sicut hucusque in Galliciæ partibus facere lectores videntur, qui prolixis vt laici comis, in solo capitis apice modicũ circulum tondent.Ritus enim iste in Hispanijs,hucusque hęreticorum fuit.Vndè oportet, vt pro amputando ab ecclesijs scãdalo, hoc signum dedecoris auferatur, & sit vna tonsura vel habitus, sicut totius Hispaniæ est vsus. Qui autem hoc non custodierit,fidei catholicæ reus erit.

41 Cum clericis extraneæ fœminæ nullatenùs habitent, nisi tantùm mater, soror, filia,amita, in quibus personis nihil sceleris æstimari naturæ fœdus permittit. Id enim & constitutio antiquorum patrum decreuit.

42 Quidam clerici, legitimum non habentes coniugium, extranearum mulierum vel ancillarum suarum interdicta sibi consortia appetunt. Ideò, quæ cum clericis taliter coniunctæ sunt, ab episcopo auferantur,& venũdẽtur, illis pro tẽpore relegatis ad pœnitẽtiam,quos sua libidine infecerũt.

Dist.81. Quidam clerici

81.q.8. Clerici.

43 Clerici, qui sinè consultu episcopi sui vxores duxerint, aut viduam, aut repudiatam, vel meretricem in coniugium acceperint, separati eos à proprio Episcopo oportebit.

44 Clerici, qui in quacunque seditione arma volentes sumpserint, aut sumpserunt, reperti, amisso ordinis sui gradu, in monasterium contradantur * pœnitentiæ.

*perenniter.

45 Si quis clericus in demoliendis sepulcris fuerit deprehensus, quia facinus hoc pro sacrilegio legibus publicis sanguine vindicatur: oportet, canonibus in tali scelere proditum, à clericatùs ordine submoueri, & pœnitentiæ triennio deputari.

46 Præcipiente domino nostro atque excellentissimo Sisenando rege, id constituit sanctum Concilium, vt omnes ingenui clerici, pro officio religionis, ab omni publica indictione atque labore habeantur immunes, vt liberi Deo seruiant, nullaque prædicta necessitate, ab ecclesiasticis officijs retrahantur.

47 Eos, quos œconomos Græci vocant, hoc est, qui vice episcoporum res ecclesiasticas tractant, sicut sancta synodus Chalcedonensis instituit, omnes episcopos de propio clero ad regendas ecclesias habere oportet: qui autem deincèps contempserit, obnoxius eiusdem magni Concilij erit.

Chal. C6. cap.26.

20.q.1.monachum.

48 Monachum aut paterna deuotio, aut propria professio facit. Quicquid horum fuerit alligatum, tenebit. Proindè his ad mundum reuertendi intercludimus aditum, & omnes ad seculum interdicimus regressus.

49 Clerici, qui monachorum propositum appetunt, quia meliorem vitam sequi cupiunt, liberos eis ab Episcopo in monasterijs largiri oportet ingressus, nec interdici propositum eorum, qui ad contemplationis desiderium transire nituntur.

50 Nunciatum est præsenti Concilio, quòd monachi episcopali imperio seruili operi mancipentur, & iura monasteriorum contra instituta canonum, illicita præsumptione vsurpentur, ità vt penè & cœnobio possessio fiat, atque illustris portio Christi, ad ignominiam seruituteméque perueniat. Quapropter monemus eos, qui ecclesijs præsunt, vt vltrà talia non præsumant. Sed hoc tantùm sibi in monasterio vendicent sacerdotes, quod præcipiunt canones, id est, monachos ad conuersationem sanctam prœmonere, abbates, aliaque officia instituere, atque extra regulam facta corrigere. Quòd si aliquid in monachos canonibus interdictum præsumpserint, aut vsurpare quippiam de monasterij rebus tentauerint, nisi decreti abbatis sententia excommunicationis, qui se deincèps nequaquàm sustulerint ab illicitis.

28.q.1. Hoc tantùm sibi

51 Nonnulli monachorum egredientes à monasterio, non solùm ad seculum reuertuntur, sed etiam vxores accipiunt. Igitur reuocati in eodem monasterio, à quo exierant pœnitentiæ deputentur: ibique defleant crimina sua, vndè decesserunt.

52 Religioti propriæ * regionis, qui nec inter clericos, nec inter monachos habentur, siue hi, qui per diuersa loca vagi feruntur, ab episcopis, in quorum conuentu commorari noscuntur, licentia eorum coerceatur, vt aut in clero, aut in monasterio deputentur, præter eos, qui ab episcopo suo, aut propter ætatem, aut propter languorem, fuerint absoluti.

53 Hi, qui in discrimine constanti pœnitentiam accipiunt, nulla manifesta scelera confitentes, sed tantùm se peccatores esse prædicantes, huiusmodi si reualuerint, possunt etiam pro morum probitate ad gradus ecclesiasticos peruenire. Qui uerò in pœnitentiam accipiunt, vt aliquod mortale peccatum se perpetrasse publicè fateantur, ad clerum, vel honores ecclesiasticos peruenire nullatenus poterunt, quia confessione se propria notauerunt.

54 Quicunque ex secularibus, accipientes pœnitentiam, totonderunt se, & rursùs præuaricantes, laici effecti sunt: comprehensi ab episcopo suo, ad pœnitentiam, ex qua recesserunt, reuocentur. Quòd si aliqui per potentiam irreuocabiles sunt, nec admoniti reuertuntur, vt veri Apostatæ, coram ecclesia anathematis sententia condemnentur. Non aliter & hi qui à parentibus detonsi fuerint, aut sponte sua, amissis parentibus, seipsos religioni deuouerunt, & postea habitum secularem sumpserunt: & ijdem à sacerdote comprehensi, ad cultum religionis, acta priùs pœnitentia, reuocentur. Quòd si conuerti non possunt, velut apostatæ, anathematis sententiæ subijciantur. Quę forma seruabitur etiàm in viduis, virginibusque sacris, ac pœnitentibus fœminis, quæ sanctimonialem habitum induerunt, & postea aut vestem mutauerunt, aut ad nuptias transierunt.

39.q.1. Clerici qui mo.

55 Duo sunt genera viduarum, seculares & sanctimoniales. Seculares viduę sunt, quæ adhuc disponêtes nubere, laicalem habitum non deposuerunt. Sanctimoniales sunt, quæ, iam mutato habitu seculari, sub religioso cultu in conspectu sacerdotis, vel ecclesiæ apparuerunt. Hæ si ad nuptias transierint, iuxta Apostolum, non sinè damnatione erunt: quia, se primùm Deo vouentes, postea castitatis propositum abiecerunt. 1.Tim.5.b

56 De Iudæis autem præcepit sancta synodus, nemini deincèps ad credendum vim inferre. Cui enim vult, Deus miseretur: & quem vult, indurat. Nõ enim tales inuiti saluandi

Dist.45. De Iudęis. Rom.9.d

Digitized by Google

Gen.3.d

saluandi sunt,sed volentes, vt integra sit forma iustitiæ. Sicut enim homo propria arbitrij voluntate serpenti obediens periit, sic vocante gratia Dei, propriæ mentis conuersione homo quisque credendo saluatur. Ergò non vi, sed libera arbitrij voluntate vt conuertantur, suadendi sunt, non penitùs impellendi. Qui autem iampridèm ad Christianitatem venire coacti sunt, sicut factum est temporibus religiosissimi principis Sisebuti, quia iam constat, eos sacramentis diuinis sociatos, & baptismi gratiam suscepisse, & chrismate vnctos esse, & corporis Domini & sanguinis extitisse participes, oportet, vt fidem etiàm, quam vi vel necessitate susceperunt, tenere cogantur, nè nomen Domini blasphemetur, & fides quam susceperunt, vilis ac contemptibilis habeatur.

1.Tim.6.b

57 Tanta est quorundam cupiditas, vt quidam eam appetẽtes, iuxta quod ait Apostolus, etiàm à fide errauerint. Multi quippe hucusquè ex sacerdotibus atque laicis accipientes à Iudæis munera, perfidiam eorum suo patrocinio fouent: qui immeritò, ex corpore Antichristi esse noscuntur, quia contra Christum faciunt. Quicunq; ergò deincèps episcopus, siue clericus, siue secularis, illis contra fidem Christianam suffragium vel munere, vel fauore præstiterit, verè (vt prophanus & sacrilegus) anathema effectus ab Ecclesia catholica & regno D z i habeatur extraneus: quia dignus est, vt à corpore Christi separetur, qui inimicis Christi patronus efficitur.

De eõ.dist. 4.plerique

58 Plerique, qui ex Iudæis dudùm ad Christianam fidem promoti sunt, nunc blasphemantes in Christum, non solùm Iudaicos ritus perpetrasse noscuntur, sed etiàm abominandas circuncisiones exercere præsumpserunt. De quibus consultu pijssimi ac religiosissimi Domini nostri Sisenãdi Regis hoc sanctum decreuit concilium, vt huiusmodi transgressores, pontificali authoritate correcti, ad cultum Christiani dogmatis reuocentur: vt quos voluntas propria non emendat, animaduersio sacerdotalis coerceat. * Eos autem, quos circunciderunt, si filij eorum sunt, à parentum consortio separentur: si serui, pro iniuria corporis sui, libertati trandantur.

28.q.1.Iudæorum filios.

59 Iudæorum filios vel filias baptizatos, nè parentum vltrà inuoluantur erroribus, ab eorum consortio separari decernimus, vt deputatos aut monasterijs, aut Christianis viris, ac mulieribus Deum timentibus, vt sub eorum conuersatione cultum fidei discant, atque in melius instituti, tam in moribus quàm in fide proficiant.

1.q.4. Iudæi baptizati

60 Iudæi baptizati, si posteà præuaricantes in Christum, qualibet pœna damnati extiterint, à rebus eorum fideles filios excludi

Exec.18.c

non oportebit: quia scriptum est, Filius non portabit patris iniquitatem.

61 Sæpè malorum consortia etiàm bonos corrumpunt: quanto magis eos, qui ad vitia proni sunt? Nulla ergò communio vltrà sit Hebræis, ad fidem Christianam trãslatis, cum his, qui adhuc in veteri ritu consistunt, nè fortè eorum * participio subuertantur. Quicunque ergò amodò ex his, qui baptizati sunt, infidelium consortia non vitauerint, & hi Christianis donentur, & illi publicis cædibus deputentur.

19.q.1.Sæpè malorum

*participatione

28.q.1 Iudæi qui Christi

62 Iudæi, qui Christianas mulieres in coniugio habent, admoneantur ab Episcopo ciuitatis ipsius, vt si cum eis permanere cupiunt, Christiani efficiantur. Quòd si admoniti noluerint, separentur: quia non potest infidelibus in eius permanere coniunctione, quæ iam in Christianam transiata est fidem. Filij autem, qui ex talibus nati existunt, fidem atque conditionem matris sequantur. Similiter & hi, qui procreati sunt de infidelibus mulieribus & fidelibus viris, Christianam religionem sequantur, non Iudaicam superstitionem.

2.q.7. Nõ potest

63 Non potest erga homines esse fidelis, qui Deo extiterit infidus. Iudæi ergò, qui dudùm Christiani effecti sunt, & nunc Christi fidem præuaricati sunt, ad testimonium dicendum admitti non debent, quanuis esse se Christianos annuncient: quia sicut in fide Christi suspecti sunt, ità in testimonio humano dubii habẽtur. Infirmari ergò oportet eorum testimonium, qui in fide falli docentur. Nec eis est credendum, qui veritatis à se fidem abiecerunt.

17.q.4.Cõstituit sanctum

64 Præcipiente Domino atque excellentissimo Sisenando rege, constituit id sanctum Concilium, vt Iudæi, aut hi qui ex Iudæis sunt, officia publica nullatenùs appetant: quia sub hac occasione Christianis iniuriam faciunt. Ideoque iudices prouinciarum cum sacerdotibus, eorum subreptiones fraudulenter relictas suspendant, & officia publica eos agere non permittant. Si quis autem hoc permiserit, velut in sacrilegum excommunicatio proferatur: & is, qui subrepserit, publicis cædibus deputetur.

65 Ex decreto glorioſissimi principis hoc sanctum elegit Concilium, vt Iudæis non liceat Christianos seruos, nec Christiana mancipia emere, nec cuiusquam consequi largitates. Nefas enim est, vt membra Christi, seruiant Antichristi ministris. Quòd si deincèps seruos Christianos, vel ancillas Iudæi habere præsumpserint, sublati ab eorum dominatu, libertatem à principe consequantur.

12.q.2. Et si illi qui nul.

66 Et si illi, qui nulla ex rebus suis pauperibus Christi distribuunt, ęterni iudicis voce in futuro condemnabuntur: quanto magis hi, qui auferunt pauperibus, qui non dederunt? Quapropter episcopi, qui nihil ex proprio suæ Ecclesiæ Christi compensa-

Digitized by Google

uerunt, hanc diuinam ſententiam metuant, & libertos ex familijs Eccleſiæ ad condemnationem ſuam facere non præſumant. Impium eſt enim, vt, qui res ſuas Eccleſiæ Chriſti non contulerit, damnum inferat, & ius eccleſiæ alienare contendat. Tales ergò libertos ſucceſſor epiſcopus abſque aliqua oppoſitione ad ius eccleſiæ reuocabit, quia eos non æquitas, ſed improbitas abſoluit.

12.q.2. Epiſcopus qui

67 Epiſcopus qui mancipium iuris eccleſiæ, non retento eccleſiaſtico patrocinio, manumitti deſiderat: duo meriti eiuſdem & peculi, coram Concilio eccleſiæ, cui præminet, per commutationem, ſubſcribentibus ſacerdotibus, offerat, vt * rata & iuſta inueniatur diffinitio commutantis. Tunc enim liberam manumiſſionem ſinè patrocinio eccleſiæ concedere poterit, quia eum, quem libertati tradere diſponit, iam iuri proprio acquiſiuit. Huiuſmodi autem liberto aduerſus eccleſiam, cuius iuris extitit, accuſandi vel teſtificandi denegetur licentia. Quod ſi præſumpſerit, placet, vt ſtante commutatione, in ſeruitutem propriæ eccleſiæ reuocetur, cui nocere conatur.

* vera

68 Conſenſus totius concilij defiuiuit, vt ſacerdotes, qui aut res ſuas eccleſiæ relinquunt, aut nihil habentes, aliqua tamẽ prædia aut familias eccleſijs ſuis conquirunt, licebit illis aliquos de familijs eiuſdem eccleſiæ manumittere, iuxta rei collatæ modum, quem antiqui canones decreuerunt, ità vt cum peculio & poſteritate ſua, ingenui ſub patrocinio eccleſiæ maneant, vtilitates iunctas ſibi, iuxta quod potuerint, proſequentes.

12.q.2. Liberti eccleſiæ qa

69 Liberti eccleſiæ, quia nunquàm moritur eorum patrona, à patrocinio eiuſdem nunquàm diſcedant, nec poſteritas quidem eorum, ſicut priores canones decreuerunt. Ac nè libertas eorum in futura prole non pateat, ipſaque poſteritas naturali ingenuitate obnitens, ſeſe ab eccleſiæ patrocinio ſubtrahat, neceſsè eſt, vt tã bi liberti, quàm ab eis progeniti, profeſſionem Epiſcopo ſuo faciant, per quam ex familia eccleſiæ libertos effectos ſe eſſe fateantur, eiusque patrocinium non relinquant, ſed iuxta virtutem ſuam, obſequium ei vel obedientiam præbeant.

12.q.2. Lib.eccl. qui.

70 Liberti eccleſiæ, qui à patrocinio eius diſcedentes, quibuſlibet perſonis adhæſerunt, ſi admoniti redire cõtempſerint, manumiſſio eorum irrita ſit: quia per inobedientiæ contemptum, ingrati actione teneantur.

Diſt.78. berti q à

71 Liberti, qui à quibuſcunque manumiſſi ſunt, & eccleſiæ patrocinio commendati exiſtunt, ſicut regulæ antiquorum patrum conſtituerunt, ſacerdotali defenſione, à cuiuſlibet inſolentia protegantur, ſiue in ſtatu libertatis eorum, ſiue in peculio, quod habere noſcuntur.

Diſt.54. Quicunque lib.

72 Quicunque libertatem à dominis ſuis ità percipiunt, vt nullum ſibi in eis obſequium patronus retentet: iſti, ſi ſinè crimine ſunt, ad clericatus ordinem liberi ſuſcipiantur, quia directa manumiſſiona abſoluti noſcuntur. Qui verò, retento obſequio, manumiſſi ſunt, pro eo, quòd adhuc * patroni ſeruitute tenentur obnoxij, nullatenùs ſunt ad eccleſiaſticum ordinem promouendi, nè, quandò voluerint eorum domini, fiant ex clericis ſerui.

* à patrono ſeruituti

73 De familijs eccleſiæ, conſtituere presbyteros & diacones per parochias liceat, quos tamen vitæ rectitudo, & probitas morum commendat, ea tamen ratione, vt anteà manumiſſi, libertatem ſtatus ſui percipiant, & denuò ad Eccleſiaſticos honores ſuccedant. Eſt enim irreligioſum, obligatos exiſtere ſeruituti, qui ſacri ordinis ſuſcipiũt dignitatem. Quicquid autem talibus aut per libertatem conceſſum, aut ſucceſſione extiterit * datum, aut à quolibet quoquo modo collatum, non licebit eis quippiam indè in extraneas perſonas tranſmittere, ſed omnia ad ius eius eccleſiæ, a qua manumiſſi ſunt, poſt eorum obitum pertinẽt. His quoquè, ſicut & cæteris Eccleſiæ libertis, acculandi vel teſtificandi aduersùs Eccleſiam aditus intercluditur: * ad quod ſi adipiſcuerint, non ſolùm libertatis beneficio careant, ſed etiàm honoris gradu, quem non dignitate naturæ, ſed tempore neceſſitatis, promeruerunt.

* debitũ

* quod ſi id ſpreuerint non

74 Poſt inſtituta quædam eccleſiaſtici ordinis vel decreta, quę ad quorundam pertinent diſciplinam, poſtrema nobis cunctis ſacerdotibus ſententia eſt, pro robore noſtrorum regum & ſtabilitate gentis Gothorum, pontificale vltimum ſub Deo iudice ferre decretum. Multarum quippe gentium (vt fama eſt) tanta extat perfidia animorum, vt fidelem ſacramento promiſſam regibus ſuis obſeruare contemnant, & ore ſimulent iuramenti profeſſionem, dum retineant mente perfidiæ impietatem. Iurant enim regibus ſuis, & fidem, quam pollicentur, præuaricantur: nec metuunt volumen illud iudicij Dei, per quod inducitur maledictio, multaque pœnarum comminatio ſuper eos, qui iurant in nomine Dei mendaciter. Quę ergò ſpes talibus populis, contra hoſtes laborantibus, erit? Quę fides vltrà cum alijs gentibus in pace credenda? quod fœdus non violandum? quę in hoſtibus iurata ſponſio ſtabilis permanebit, quandò ipſis proprijs regibus iuratam fidem non ſeruant? Quis enim adeò furioſus eſt, qui caput ſuum manu ſua propria deiecet? Illi (vt notum eſt) immemores ſalutis ſuę, propria manu ſeipſos interimũt, in ſemetipſos ſuosque reges proprias conuertendo vires. Et cùm Dominus dicat, Nolite tangere Chriſtos meos; & Dauid: Quis, inquit, extendet

Hie.7. & 27.

Pſal. 104. 1.Reg.26.

Digitized by Google

tendet manum ſuam in Chriſtum Domini, & innocẽs erit illis nec vitare metus eſt periurium, nec regibus inferre exitium. Hoſtibus quippe fides pacti datur, nec violatur. Quòd ſi in bello fides valeat, quanto magis in ſuis ſeruanda eſt? Sacrilegium quippe eſt, ſi violetur à gentibus regum ſuorum promiſſa fides: quia non ſolùm in eos fit pacti tranſgreſſio, ſed & in Deum, in cuius nomine pollicetur ipſa promiſſio. Indè eſt, quòd multa regna terrarum, cœleſtis iracundia ità permutauit, vt pro impietate fidei & morum, alterum ab altero ſolueretur. Vndè & nos cauere oportet, caſum huiuſmodi gentium, nè ſimiliter plaga feriamur præcipiti, & pœna puniamur crudeli. Si enim
1. Pet. 2. a Deus Angelis in ſe præuaricantibus non pepercit, qui per inobedientiam cœleſte habitaculum perdiderunt, vndè & per Eſaiam
Eſa. 34. a dicit: Inebriatus eſt gladius meus in cœlo: quanto magis nos noſtræ ſalutis interitum timere debemus, nè per infidelitatem eodẽ ſæuiente D E I gladio pereamus? Quòd ſi diuinam iracundiam vitare volumus, & ſeueritatem eius ad clementiam prouocare cupimus, ſeruemus erga Deum religionis cultum atque timorem, cuſtodiamus erga principes noſtros pollicitam fidem atque ſpõtionem. Non ſit in nobis, vt in quibuſdam gentibus, infidelitatis ſubtilitas impia, non ſubdolæ mentis perfidia, non periurij nefas, & coniurationem nefanda molimina. Nullus apud nos præſumptione regnum arripiat, nullus excitet mutuas ſeditiones ciuium, nemo meditetur interitus regum: ſed, defuncto in pace principe, primates gentis cum ſacerdotibus ſucceſſorem regni conſilio communi conſtituant, vt dum vnitatis concordia à nobis retinetur, nullum patriæ gentisque diſſidium, per vim atque ambitum moliatur. Quòd ſi hæc admonitio mẽtes noſtras non corrigit, & ad ſalutem communem cor noſtrum nequaquàm perducit, audi ſententiam noſtram: Quicunque ergò ex nobis, vel totius Hiſpaniæ populis, qualibet coniuratione vel ſtudio, ſacramentum fidei ſuæ, quod pro patriæ gentisque Gothorum ſtatu, vel conſeruatione regiæ ſalutis pollicitus eſt, temerauerit, aut regem nece attrectauerit, aut poteſtate regni exuerit, aut præſumptione tyrannica regni faſtigium vſurpauerit: anathema ſit in conſpectu Dei patris & Angelorum, atque ab Eccleſia catholica, quam periurio prophanauerit, efficiatur extraneus, & ab omni cœtu Chriſtianorum alienus, cum omnibus impietatis ſuæ ſocijs: quia oportet, vt vna pœna teneat obnoxios, quos ſimilis error inuenerit implicatos. Quòd iterùm ſecundò replicamus, dicentes: Quicunque amodò ex nobis, vel cunctis Hiſpaniæ populis, quolibet tractatu vel ſtudio ſacramentum fidei ſuæ, quod pro patriæ gentisque Gothorum ſtatu, vel conſeruatione regiæ ſalutis pollicitus eſt, violauerit, aut regem nece attrectauerit, aut poteſtate regni exuerit, aut præſumptione tyrannica regni faſtigium vſurpauerit: anathema in conſpectu Chriſti, & Apoſtolorum eius ſit, atque ab Eccleſia catholica, quã periurio ꝓphanauerit, efficiatur extraneus, & ab omni cõſortio Chriſtianorum alienus, & damnatus in futuro iudicio Dei, habeatur cũ participibus ſuis: quia dignum eſt, vt qui talibus ſociãtur, ipſi etiàm damnationis eorum participatione obnoxij teneantur. Hoc etiàm ternò acclamamus, dicentes: Quicunque amodò ex nobis vel cunctis Hiſpaniæ populis, qualibet meditatione vel ſtudio, ſacramẽtum fidei ſuę, quod pro patrię ſalute, gentisque Gothorum ſtatu, vel incolumitate regiæ poteſtatis pollicitus eſt, violauerit, aut regem nece attrectauerit, aut poteſtate exuerit, aut præſumptione tyrannica regni faſtigium vſurpauerit, anathema ſit in conſpectu Spiritus Sancti & martyrum Chriſti, atque ab Eccleſia catholica, quam periurio ꝓphanauerit, extraneus efficiatur, & ab omni communione Chriſtianorũ alienus: nec partem habeat iuſtorum, ſed cum diabolo & angelis eius æternis ſupplicijs condemnetur, vnà cum eis, qui eadem coniuratione nituntur: vt par pœna perditionis conſtringat, quos in pernicie praua ſocietas copulat. Et ideò ſi placet omnibus, qui adeſtis, hanc tertiò reiteratam ſententiam veſtrę vocis conſenſu firmate. Ab vniuerſo clero vel
populo dictum eſt: Qui contra hanc veſtram 1. Cor. 16.
definitionem preſumpſerint, anathema maranatha, hoc eſt, perditio in aduentu Domini ſint, & cum Iuda Scarioth partem habeant ipſi & ſocij eorum, Amen. Quapropter noſipſi & ſacerdotes omnes, eccleſiam Chriſti ac populum admonemus, vt hæc tremenda & totiès reiterata ſententia, nullum ex nobis præſenti atque æterno condemnet iudicio, ſed fidem promiſſam erga glorioſiſſimum Dominum noſtrum Siſenandum regem cuſtodientes, ac ſyncera illi deuotione famulantes, non ſolùm diuinæ pietatis in nobis clementiam prouocemus, ſed etiàm gratiam antefati principis percipere mereamur. Te quoquè præſentem regem, ac futuros ætatum ſequentium principes humilitate qua debemus depoſcimus, vt moderati, & mites erga ſubiectos exiſtentes, cum iuſtitia & pietate populos à Deo vobis creditos regatis, bonamque viciſſitudinem, qui vos nobis conſtituit, largitori Chriſto rependatis, regnantes in humilitate cordis cũ ſtudio bonæ actionis. Nec quiſquam veſtrùm ſolus in cauſis capitalium rerum ſententiam ferat, ſed conſenſu publico cum rectoribus ex iudicio manifeſto delinquentium culpa pateſcat, ſeruata à vobis in offenſis manſuetudine, vt non ſeueritate magis in illis, quàm indulgentia polleatis, vt dum

omnia hæc (authore Deo) pio à vobis moderamine conseruantur, & reges in populis, & populi in regibus, & Deus in vtrisque lætetur. Sanè de futuris regibus hanc sententiam promulgamus, vt si quis ex eis, contra reuerentiam legum, superba dominatione & fastu regio, in flagitijs & facinore siue cupiditate, crudelissimam potestatem in populis exercuerit, anathematis sententia à Christo Domino condemnetur, & habeat à Deo separationem atque iudicium, propter quod præsumpserit praua agere, & in perniciem regnum conuertere. De Semithilana verò, qui propria scelera metuens, seipsum regno priuauit, & potestatis fascibus exuit, id cum gentis consultu decreuimus, vt neq; eum vel vxorem eius propter mala, quæ cõmiserunt, neque filios eorum vnitati nostræ vnquàm consociemus, nec eos ad honores, à quibus ob iniquitatem deiecti sunt, aliquandò promoueamus. Quique etiàm, sicut fastigio regni habentur extranei, ità à possessione rerum, quas de miserorum sumptibus auxerant, maneant alieni, præter id, quod pietate pijssimi principis nostri fuerint consecuti. Non aliter & Geilanem, memorati Simithilanæ & sanguine & scelere fratrem, qui nec in germanitatis fide stabilis extitit, nec fidem glorioſissimo domino nostro pollicitam conseruauit: hunc ergò cum coniuge sua, sicut & antefatos, à societate gentis atque consortio nostro placuit separari, nec in amissis facultatibus, in quibus per iniquitatem creuerant, reduces fieri, præter id, quod consecuti fuerint pietate clementissimi principis, cuius gratia bonos donorum præmijs ditat, & malos à beneficentia sua non separat. Gloria autem & honor omnipotenti Deo nostro, in cuius nomine congregati sumus. Post hæc pax & salus & diuturnitas pijssimo & amatori Christi domino nostro Sisenando regi, cuius deuotio nos ad hoc decretum salutiferum conuocauit. Corroboret ergò Christi gratia regnum illius, gentisque Gothorum in fide catholica annis & meritis, Protegat illum vsque ad vltimam senectutem summi D s i gratia, & post præsentis regni gloriam ad æternum regnum transeat, vt sinè fine regnet, qui in seculo feliciter imperat, ipso præstante, qui est rex regum & Dominus dominorum, cum patre & spiritusancto in secula seculorum, Amen. Definitis itaque his, quæ superiùs comprehenta sunt, annuente religioſissimo Principe, placuit deindè, nulla re impediente, à quolibet nostrum, ea, quæ constituta sunt, temerari, sed cuncta salubri consilio conseruari. Et quia profectibus Ecclesiæ & animæ nostræ conuenit, etiàm propria subscriptione (vt permaneãt) roboramus.

Ego Isidorus in Christi nomine Spalensis Ecclesiæ metropolitanus Episcopus, hæc constituens subscripsi. Similiter & alij Epi subscripserunt, numero* septuaginta, quorũ noia quibusdam prætermissis, subnotantur.

* quadragiata.

* Salua

* Sclaa Narboneñ. metropolitanus episcopus subscripsi.

Stephanus Emeriteñ. metropolitanus episcopus subscripsi.

Justus Toletanus metropolitanus episcopus subscripsi.

Julianus Bracareñ. metropolitanus episcopus subscripsi.

Audax Tarraconeñ. metropolitanus episcopus, subscripsi.

Stephanus Ausoneñ. episcopus subscripsi.

Acutulus Elueñ. episcopus subscripsi.

Tonantius Palentineñ. episcopus subscripsi.

Vigitanus * Bigastreñ. episcopus subscripsi.

* Bistargũ. vel Bigerreñ.

Bonifacius Caurieñ. episcopus subscripsi.

Eusebius Bastitanus episcopus subscripsi.

Joannes Ilipeñ. episcopus subscripsi.

* Vrcitanus episcopus subscripsi.

* Derroseñ. episcopus subscripsi.

*Derrasen.

Cordubensis episcopus subscripsi.

Dumiensis episcopus subscripsi.

Lamecensis episcopus subscripsi.

Egitanus episcopus subscripsi.

Asturicensis episcopus subscripsi.

Egabrensis episcopus subscripsi.

Abiritanus episcopus subscripsi.

Asindonensis episcopus subscripsi.

* Lutisa episcopus subscripsi.

for. Sulsulen.

Cattulonensis episcopus subscripsi.

Olyssipponensis episcopus subscripsi.

Portugalensis episcopus subscripsi.

Oretanus episcopus subscripsi.

Tudensis episcopus subscripsi.

Oscensis episcopus subscripsi.

Segobiensis episcopus subscripsi.

Italicensis episcopus subscripsi.

Pacensis episcopus subscripsi.

Lucensis episcopus subscripsi.

* Veterrensis episcopus subscripsi.

*Bizarreñ.

Gerundensis episcopus subscripsi.

Accitanus episcopus subscripsi.

Impuritanus episcopus subscripsi.

Complutensis episcopus subscripsi.

Calagurritanus episcopus subscripsi.

Sisiclus Elborensis episcopus subscripsi.

Deodatus Egabareñ. episcopus subscripsi.

Esebius Valerieñ. episcopus subscripsi.

Iacobus Mentesanus episcopus subscripsi.

Samuel Irensis episcopus subscripsi.

Seruus D s i Lacobrigensis episcopus, subscripsi.

Florentius Setabiensis episcopus subscripsi.

Abentinus Astigitanus episcop. subscripsi.

Deterius Eliberitanus episcopus subscripsi.

* Seruus sus

* Eructuosus Ilerdensis episcop. subscripsi.

Antonius Segobricensis episcop. subscripsi.

* Mustracius Valentinus episcop. subscripsi.

* Mustasius

Serpentinus Ilicitanus episcopus subscripsi.

Metonius Britoleensis episcopus subscripsi.

Elpidius Tyrallonen. episcopus subscripsi.

Braulio

Braulio Cæsaraugustanus episcopus subscripsi.
Idisclus Segontien. episcopus subscripsi.
*Tamisa, vel valida * Launsus Vitensis episcopus subscripsi.
Iochila Salamanticen. episcopus subscripsi.
*Oxomie. Egila * Oxouiensis episcopus, subscripsi.

Item Vicarij Episcoporum.

¶ Fidentij Tuccitani episcopi vicarius Centaurus presbyter, subscripsi.
Ernulphi Conimbrienſis episcopi vicarius Renatus archipresbyter, subscripsi.
Escbij Barchinonen. episcopi vicarius Ioannes presbyter, subscripsi.
Carterij Arcobricen. episcopi vicarius Domarius archidiaconus, subscripsi.
Solennius Carcassonensis episcopi vicarius Stephanus archiaconus, subscripsi.
Domnellus episcopus subscripsi.
Solennis episcopi Carcassonen. archidiaconus, subscripsi.
Dauid Aurien sis episcopus vicarius Marcus presbyter, subscripsi.

Concilium quartum Toletanum finit.

CONCILIVM

A.D.646. ## TOLETANVM V. XXIIII. EPISCOPORVM,

Habitum Æra 684. Anno Domini Chintillani Regis,

Tempore Theodori Papæ primi. Est prouinciale.

CAPITVLA CONCILII TOLETANI V.

De institutione nouarum litaniarum. 1
De custodia salutis regum, & defensione prolis præsentium principum. 2
De reprobatione personarum, quæ prohibentur adipisci regnum. 3
De his, qui sibi blandiuntur spe regni, rege superstite. 4
De his, qui principes maledicere præsumunt. 5
Vt regum fideles, à successoribus regum, rerum iure non fraudentur pro seruitutis mercede. 6
Quòd in celebritate cunctorum Conciliorum, synodus Toletana temporibus Sisenandi habita per probationem vocis claræ ob custodiam sui cunctis debeat innotescere. 7
De indulgentia principũ, noxijs reseruata. 8
De fauore principum, concilij acclamatione concellio. 9

APVD vrbem Toletanam diuersis ex prouincijs Hispaniæ sacerdotes Domini, in vnum positi, & collecti in Basilica Sanctæ martyris Leocadiæ cùm cõsedimus, gratiarum actiones omnipotenti Deo pertoluimus, propter suam magnam misericordiam, cuius nutu in hanc conuenimus concordiam, & glorioſi principis nostri * Chintillani regis initia, ob cuius salutis & felicitatis constantiam, supernam imploramus clementiam, qui in medio nostri cœtus ingressus cum optimatibus & senioribus palatij sui, supplex se omnium orationibus commendauit, suosq; fideles ità facere sancta exhortatione coegit, atque hanc institutionem, quam ex præcepto eius & decreto nostro sancimus, diuina inspiratione * præmisit.

*Suinilla

* premisit

Capitulum primum.

Scilicet, vt in cuncto regno à Deo sibi cõcesso, specialis & propria hæc religiosa omni tẽpore teneatur obseruantia, vt à die Iduũ Decembrium litania triduo vbique annua successione peragatur, & indulgentia delictorum lachrymis impetretur. Quòd si dies Dominica intercesserit, in sequẽti hebdomada celebretur, vt quoniam abundante iniquitate efficitur, vt vsquequaque prolata malitia, noua exerceantur facinora, nouaquoque hæc ipsa surgat consuetudo, quæ possit ante oĩpotentis Dei oculos nostra esse purgatio.

2 Summa autem nobis vigilantia & grandi religionis cura prouidendum est, vt mala, quæ assiduè prohibita perpetrantur, circonspecti disciplina ecclesiastica extirpẽtur. Nõ enim incassùm scriptum est: Pestilente flagellato, stultus sapientior erit. Quamobrem quoniam pręponderante onere delictorum experientia penè semper ac sæpè fieri discimus, qđ magnoperè vitare debemus, quodque etiàm custodituros nos cum diuinis sacramentis spondemus, sed temeritate violamus: ideoque frequenter est cõpescendum, quod crebrò inuenitur transgressum. Sed nè succedentes prędecessoribus, ac deindè sequẽtes inuideant anterioribus, & cuncta quieta & pacata permaneant, hæc nostri Concilij communiter considerata defertur sententia, vt seruatis, quæcunque in vniuersali & magna synodo prouisa cõscriptaque circa principum salutem & vtilitatem sunt, hęc quoq; adiecta

Pro. 19.d

adiecta cuſtodiatur, videlicet, vt omni benignitate, omniq́ue firmitate circa omnem poſſeſſionem principis noſtri Chintillani regis teneatur dilectio, & præbeatur rationabile defenſionis adminiculum, nè res iuſtè prouiſæ, aut etiàm parentum digna prouiſione procuratæ, ad iuris propietatem pertinentes, iniuſtè fraudentur, nec à quoquam cauſæ illicitè exquiſitæ lędendi eos prebeantur, nec quocunq; modo, quibuſlibet rebus, ſpreta dilectione, moleſtentur. Hæc enim licentia efficit & principes in ſubiectis ſuſpectos, & ſubiectos in bonis principum cupidos. Quocirca, nè & præmiſſa * contemnantur, & vt cupiditas radix omnium malorum auferatur, conteſtamur omnes præſentes & abſentes, vel etiàm futuris temporibus conſequentes, coram Deo & angelis eius, quòd ſi quiſquam noſtræ conteſtationis temerator extiterit atque contemptor, & quacunq; argumentatione odioſè eos moleſtare, aut in aliquo fuerit conatus lædere, ſit anathema in Chriſtianorum omnium cœtu, atque ſuperno condemnetur iudicio: ſit exprobabilis omnib⁹ catholicis, & abominabilis ſanctis angelis, in miniſterio Dei conſtitutis: ſit in hoc ſeculo perditus & in futuro condemnatus, quia tam rectæ prouiſioni noluit prębere conſenſum.

* temerentur.

1 Ti. 6. b

3 Inexpertis & nouis morbis nouam decet inuenire medelam. Quapropter, quoniã inconſideratæ quorundam mentes, & ſe minimè capientes, quos nec origo ornat, nec virtus decorat, paſsim putant, licenterq; ad regiæ maieſtatis puenire faſtigia: huius rei cauſa, noſtra omnium cum inuocatione diuina profertur ſententia, vt ſi quis talia meditatus fuerit, quem nec electio omniũ præficit, nec Gothicæ gentis nobilitas ad hunc honoris apicem trahit, ſit conſortio catholicorum priuatus, & diuino anathemate cõdemnatus.

4 Ergò quia & religioni inimicũ, & hominibus conſtat eſſe pernicioſum, futura illicitè cogitare, & caſus principum exquirere, ac ſibi in poſterum prouidere, cùm ſcriptum ſit: Non eſt veſtrum noſſe momenta vel tempora, quæ pater poſuit in ſua poteſtate: hoc decreto cenſemus, vt quiſquis inuentus fuerit talia perquiſiſſe, & viuente Principe, in alium attendiſſe pro futura regni ſpe, aut alios in ſe propter id attraxiſſe, à conuentu catholicorum excommunicationis ſententia expellatur.

Actio. 1. a

5 Sed & hoc, pro peſtilentioſis hominũ moribus, ſalubri deliberatione cenſemus, nè quis in Principem maledicta congerat. Scriptum eſt enim à legislatore: Principem populi tui nè maledixeris. Quod ſi quis fecerit, excommunicatione eccleſiaſtica plectatur. Nam ſi maledici regnũ Dei non poſſidebunt, quanto magis talis ab Eccleſia neceſſariò pellitur, qui diuinæ violator ſententiæ inuenitur?

Exo. 22. d

1. Cor. 6. b

6 Simili prouidentia pro fidelibus regũ noſtra datur ſententia, vt quiſquis ſuperſtes Principum extiterit, iuſtè in rebus profligatis, aut largitate Principis acquiſitis, nullam debeat habere iacturam. Nam ſi licenter & iniuſtè perturbentur fidelium mentes, nemo optabit promptũ ac fidele præbere obſequium, dum cuncta nutant in incertum, & in futuro diſcriminis formidant cauſam, ſed ſaluti & rebus eorum principalis pietas debet præbere ſuffragia. Exemplis enim cæteri prouocean tur ad fidem, cùm fideles non fraudantur mercede.

7 Propter malarum mentium facilitatẽ & memoriæ obliuionẽ, hoc ſacratiſſima ſtatuit ſynodus, vt in omni Cõcilio Epiſcoporum Hiſpaniç, vniuerſalis Concilij decretũ, quod propter principum noſtrorum eſt ſalutem conſtitutum, peractis omnibus, in ſynodo publica voce debeat pronunciari, quatenùs ſæpè replicatum auribus, vel aſſiduitate iniquorum mens territa corrigatur, quæ ad præuaricandum & obliuione & facilitate perducitur.

8 In his omnibus, quæ præmiſimus, poteſtatem indulgẽtiæ in culpis delinquentiũ principi reſeruamus, vt iuxta bonitatis ſuæ & pietatis moderamen, vbi emendationem proſpexerit mentium, veniã tribuat culparũ.

9 His verò omnibus finem & robur ſubſcriptione noſtra facientes, gloriam & laudẽ omnipotenti Deo, inquantùm mortalium valetudo ſinit, reddimus. Poſt hæc gratias * excellentiſſimo & glorioſiſſimo principi noſtro Chintillano regi peragimus, cuius ardor fidei & ſtudium bonæ intentionis, & vnanimitatis concordiam nobis tribuit, & fiduciã charitatis. Donet ei Dominus & de inimicis triumphum, & de beatitudine gaudium: cuſtodiat cum protectione aſſidua, muniat bonæ voluntatis ſuæ circunſpectione tutiſſima, cuius regnum maneat in ſecula ſeculorum. Ego Eugenius Toletanæ eccleſiæ prouinciæ Carthaginenſis metropolitanus epiſcopus, his communibus decretis annuens, ſubſcripſi. Similiter & alij Epiſcopi ſubſcripſerunt, numero viginti, quorum nomina ſubnectuntur.

¶ Ego Tonantius ſanctæ Eccleſiæ Palentinæ epiſcopus, his omnibus decretis annuens ſubſcripſi.

Ego Clarentius in Chriſto eccleſiæ Accitanæ epiſcopus his omnibus decretis annuens ſubſcripſi.

Ego Vigitinus ſanctæ eccleſiæ * Bigaſtrenſis epiſcopus, his omnibus decretis annuens ſubſcripſi.

* Biſtargẽ.

Ego Euſebius * Baſtianæ S. Eccleſiæ epiſcopus his omnibus decretis annuens ſubſcripſi.

* Bigerrẽ. * Baſtitanę

Ego Hilarius gratia Chriſti ſanctæ eccleſiæ Compulten. epiſcopus his omnibus decretis

cretis annuens ſubſcripſi.

Ego Marcellus Chriſti miſericordia epiſcopus eccleſiæ Vrcitanę, his omnibus decretis annuens ſubſcripſi.

Ego Florentius Eccleſiæ Setabienſis epiſcopus, his omnibus decretis annuens ſubſcripſi.

Ego Braulio epiſcopus Eccleſiæ Cæſarauguſtanæ, his omnibus decretis annuens ſubſcripſi.

Ego * Hoia permittente Deo Eccleſiæ Barcinonen. epiſcopus, his omnibus decretis annuens ſubſcripſi. * Via

Ego * Multratius Eccleſiæ Valentinæ epiſcopus, his omnibus decretis annuens ſubſcripſi. * Muſtaſius

Ego Iacobus Dei miſeratione ſanctæ Menteſanæ Eccleſię epiſcopus, his omnibus decretis annuens ſubſcripſi.

Ego Euſebius Dei miſeratione Eccleſiæ Valerienſis epiſcopus, his omnibus decretis annuens ſubſcripſi.

Serpentinus in Chriſti nomine eccleſiæ Illicitanæ epiſcopus, his omnibus decretis annuens ſubſcripſi.

Suauilla ſanctæ eccleſiæ Oretanę epiſcopus, his omnibus decretis annuens ſubſcripſi.

Egila Eccleſiæ * Oxomien. epiſcopus, his omnibus decretis annuens ſubſcripſi.

Anſericus gratia Chriſti Eccleſiæ Segobien. epiſcopus, his omnibus decretis annuens ſubſcripſi.

Idiſclus in Chriſti nomine Eccleſiæ Segontienſis epiſcopus, his omnibus decretis annuens ſubſcripſi.

Antonius Dei miſeratione Eccleſię Dianen. epiſcopus, his omnibus decretis annuens ſubſcripſi.

Aſfalbus in Chriſti nomine presbyter, agẽs vicem Domini mei Perſeuerantij epiſcopi, his decretis annuens ſubſcripſi.

Petrus in Chriſti nomine diaconus, agens vicem Domini Merantuni epiſcopi, his omnibus decretis annuens ſubſcripſi.

Concilium quintum Toletanum finit.

MATVTINI PAPÆ PRIMI GESTA.

Ex libro pontificali.

Anno Domini 647 alij, 643.

ARtinus de ciuitate Tudertina prouinciæ Tuſciæ, ſedit annos tex, menſem vnum, dies viginti ſex. Huius temporibus Paulus Conſtantinopolitanæ vrbis epiſcopus, inflatus ſuperbiæ ſpiritu aduersus rectum ſanctæ Dei Eccleſiæ dogma, audacter præſumpſit paternis definitionibus contraire. Inſuper ſtuduit ad cooperimentũ proprij erroris, quibuſdam ſubreptionibus, vt & clementiſſimo Principi ſuaderet Typũ exponere, quo catholicum dogma deſtrueret. In quo Typo omnes omninò voces ſanctorum patrum, cum nefandiſſimorum hæreticorum * dictionibus eneruauit, nec vnã, nec duas voluntates aut operationes in Chriſto Domino noſtro definiens confiteri. Qua de re huiuſmodi prauitatem ſuã defendens, quod nunquàm nec à prioribus hæreticis præſumptum eſt, ipſe illicitè præſumere ſtuduita, in tantùms, vt altare ſanctæ noſtræ ſedis Apoſtolicę, quod erat ī domo Placidę ſacratum, in venerabili oraculo, ſubuertens, diriperet, prohibens nè adorandam & immaculatam hoſtiam apocriſarij noſtri ibidèm Deo offerre valeant, nec communionis ſacramenta percipere. Qui videlicet apocriſarij, quia ex præceptione Apoſtolicæ Authoritatis commouerunt eum, vt de tali hæretico intentu recederet, necnon & conteſtari vili ſunt, perſecutionibus diuerſis, cum alijs orthodoxis viris & venerabilibus ſacerdotibus, inſecutus eſt eos, quoſdam eorum cuſtodiæ retrudens, alios in exilio deportãs, alios autem verberibus ſubmittens. Quibus penè omnem mundum conturbantibus, ex diuerſis locis querelas contra eos ad Apoſtolicam noſtram ſedem plurimi orthodoxi detulitſe monſtrantur, coniurantes, vt totius mali, tantæque euerſionis per apoſtolicam authoritatem abſcindatur commẽtum, quatenùs minimè totius corpus catholicæ Eccleſiæ, nocibilis eorum hæreſeos languor diſrumpere valeat. Tũc Martinus ſanctiſſimus ac beatiſſimus epiſcopus miſit, & congregauit epiſcopos in vrbem Romam, numero cẽtum quinque, & fecit ſynodum ſecundùm ſtatuta patrum orthodoxorum in eccleſia ſalnatoris, iuxta epiſcopium Lateranen. reſidẽtibus epiſcopis, & presbyteris, adſtantibus diaconibus & clero vniuerſo, & condemnauerunt Cyrum, Alexandrinum, Sergium, Pyrrhum & Paulum Patriarchas Cõſtantinopolitanos, quia nouitates contra immaculatam fidem præſumpſerunt innectere: quippe quoniam ipſam excludere properantes, hæreticorum dogmatum contra catholicam Dei Eccleſiam confuſionem concinnauerunt, anathematis vltione perculſi ſunt. Quæ ſynodus hodiè archiuo eccleſiæ continetur. Et faciẽs exemplaria, per omnes tractus Oriẽtis & Occidentis direxit, & per manus orthodoxorum fidelium diſſeminauit. Ipſis diebus imperator direxit in Italiã Olympium cubicularium ad regendã omnẽ Italiã, præcipiens ei, & dicẽs: Oportet gloriã tuam, ſicut nobis ſuggeſſit Paulus patriacha huius à Deo conſeruandæ vrbis, peragere: & ſi quidem inueneris prouinciam ipſam conſentientem in Typo à nobis expoſito, tenere omnes, qui ibì ſunt, epiſcopos & hæreticos poſſeſſorum atque habitatorum, & peregrinos, & in eodem ſubſcribant: Si autem quomodò nobis ſuggeſſit Platon glorioſus, Patricius & Eupraxius glorioſus tueritis ſuadere exercitui ibidèm conſiſtenti, iubemus

* editionibus

Ceatum decẽ ait. Pau. Diac.

Lateranẽ. ſynodus

tene-

Digitized by Google

tenere Martinum, qui hic erat apocrisarius in regia vrbe: & postmodùm per omnes ecclesias relegere eum, qui factus est à nobis orthodoxus Typus, & omnes episcopi Italiæ in ipso subscribant. Si autem inueneritis contrarium in tali causa exercitum, tacitum habetote, donèc obtinueritis prouinciam, & potueritis vobis exercitum aggregare tam Romanæ ciuitatis, quamque Rauennatis, vt ea, quæ vobis præcepta sunt, quantocyùs explere valeatis. Qui prædictus Olympius veniens in ciuitatem Romanam, inuenit sanctam Romanam ecclesiam coadunatam cum omnibus episcopis Italiæ, seu sacerdotibus vel clero. Et volens adimplere ea, quæ ei iussa sunt, armans se cum * exercitu virtutis, voluit schisma sanctæ Ecclesiæ intromittere, (hoc per plurimum tempus actum est) & non illum permisit omnipotens Deus, quæ nitebatur, perficere. Videns ergò se à sancta DEI catholica & apostolica Ecclesia superatum, necessè habuit, de sua quasi mala intentione declinare: & quod non potuit per manum armatam facere, subreptitio modo per Missarum solennia nisus est implere. In Ecclesia enim DEI genitricis, semperque virginis Mariæ ad præsepe, dum ei communionem porrigeret sanctissimus Papa, voluit interimere eum, vt demandauerat suo spatario. Sed DEVS omnipotens, qui solitus est seruos suos orthodoxos circumtegere, & ab omni malo eripere, ipse excæcauit spatarium Olympij exarchi, & non est permissus videre pontificem, quàdò exarcho communionem porrexit, vel * pacem dedit, nè sanguis eius effunderetur, & catholica Dei Ecclesia hæresi subiugaretur. Quod postmodùm prædictus armiger diuersis cum iureiurando professus est. Videns ergo Olympius exarchus, quia manus Dei circùmtegebat Martinum sanctissimum Papam, necessè habuit se cum pontifice concordare, & omnia quæ ei iussa fuerant, eidem viro indicare. Qui facta pace cum sancta Dei Ecclesia, colligés exercitum, profectus est Siciliam aduersùs gentem Sarracenorum, qui ibidèm inhabitabant. Et peccato faciente, maior interitus in exercitu Romano peruenit. Et post hoc idem exarchus morbo interijt. Deindè directus est ab Imperatore Theodorus exarch*, cui cognomentum Caliopa, cum Theodoro imperiali cubiculario, qui & * Pellurius dicebatur, cum iussione: & tollentes sanctissimum Martinum Papam de ecclesia Saluatoris, quæ & Constantiniana appellatur, perduxerunt Constantinopolim, & nec sic eis acquieuit. Deindè directus est sæpiùs dictus sanctissimus vir in exilio, in loco, qui dicitur Cersona, & ibidèm (vt Deo placuit) vitam finiuit in pace Christi confessor. Qui & multa mirabilia operatur vsque in hodiernum diem. Fecit autem ordinationes duas per mensem Decembrium, presbyteros 11. diacones 5. episcopos per diuersa loca, numero 33. Depositionis eius celebratio, 15. * Kalen. Octobris.

* exercitu virtutis

* pacem

* Puluillacius.

CONCI-

Digitized by Google

CONCILIVM
TOLETANVM SEXTVM,
Circa tempore Martini Papæ primi,
Est prouinciale.

SEXTI CONCILII Toletani Capitula.

De plenitudine fidei catholicæ. 1
De obseruatione litaniarum. 2
De custodia fidei Iudæorum. 3
De damnatione clericorum, per pecuniam ecclesiasticos gradus assequentium. 4
De stipendijs clericorum, nè à iure alienentur ecclesiarum. 5
De viris & fœminis sacris, propositum transgredientibus sacrum. 6
De pœnitentibus transgressoribus. 7
Quod quibusdam pœnitentibus pristina reddantur coniugia. 8
De professionibus & obedientia libertorum ecclesiæ. 9
De progenie libertorum ecclesiæ, nè eis vel pro nutricio eruditionis, ab Ecclesia liceat euocari. 10
Nè sinè accusatore legitimo quispiã condemnetur. 11
De confugientibus ad hostes. 12
De honore primatum palatij. 13
De remuneratione collata fidelibus regum. 14
Vt res Ecclesiæ à quibuslibet iustè collatæ, in earum iure firma stabilitate permaneant. 15
De incolumitate, & adhibenda dilectione regiæ proli. 16
De his, qui rege superstite, aut sibi aut alijs affuturum prouident regnum, & de personis, quæ prohibentur ad regnum accedere. 17
De custodia vitæ principum, & defensione præcedentium regum, à sequentibus adhibenda. 18
De gratiarum actionibus in confirmatione Concilij, DEO & principi datis. 19

Onuenientibus nobis Hispaniarum, Galliciæque pontificibus summis, orthodoxi & glorioſi* Chintillani regis salutaribus hortamentis absque impedimento, in prætorio Toletano, in Ecclesia sanctæ Leocadiæ martyris sedibus collatis, sub die sexta Idus Ianuarij, anno prædicti principis & triumphatoribus in CHRISTO, æra 686. secundò statuimus subtèr inserta capitula. A.D.54

*Suintilę

Capitulum primum.

Cùm primùm omnipotenti DEO pro corona fratrum ità numerosa gratiæ nobis fuissent peractæ, nihil melius, nihilque salubrius omnium insedit animis, quam more synodi vniuersalis post solennia perfunctæ orationis, quod mente ruminabamus, lingua manaremus: & quod corde credebamus, ore eructaremus, superna fauente sententia, quæ ait. Eructauit cor meum verbum bonum: quod, iuxta Prophetam, fecit Dominus abbreuiatum super terram. Quamobrem, ex abundantia nostri cordis sit confessio vocis, vt fidem, quam omnium mens intrinsecùs gestat, in confessione interpres lingua foris effundat. Itaque credimus & profitemur, sacratissimam & omnipotentissimam Trinitatem, Patrem & Filium & Spiritumsanctum, unum DEVM solum, non solitarium, vnius essentiæ, virtutis, Potestatis, Maiestatis, vniusque naturæ, discretam inseparabiliter personis, indiscretam essentialiter substan- Psal. 44. Esa. 10. & Rom. 9. &

ſubſtantia Deitatis, creatricem omnium creaturarum, patrem ingenitum, increatum, fontem & originem totius diuinitatis, filium à patre intemporaliter ante omnem creaturam, ſinè initio genitum, non creatum: nam nec pater vnquàm ſinè filio, nec filius extitit ſinè patre: ſed tamen filius DEVS de patre DEO, non pater DEVS de filio DEO: pater filij, non DEVS de DEO: ille autem filius patris, & DEVS de patre, per omnia coæqualis patri, DEVS verus de DEO vero: Spiritum verò ſanctum, neque genitum, neque creatum, ſed de patre filiioque procedentem. vtriuſque eſſe ſpiritum: ac per hoc ſubſtantialiter vnum ſunt, qui & vnus ab vtroque procedit. In hac autem Trinitate tanta eſt vnitas ſubſtantiæ, vt pluralitate careat, & æqualitatem teneat. Nec minor in ſingulis, quàm in omnibus: nec maior in omnibus, quàm in ſingulis perſonis manet. Ex his igitur tribus diuinitatis perſonis, ſolum filium fatemur ad redemptionem humani generis, propter culparum debita, quæ per inobedientiam Adæ originaliter & noſtro libero arbitrio contraxeramus, reſoluenda, à ſecreto patris arcanoque prodiſſe, & humanitatem ſinè peccato de ſancta ſemper virgine Maria aſſumpſiſſe: vt idem filius DEI patris, eſſet filius hominis, DEVS perfectus, & homo perfectus: vt homo perfectus & DEVS eſſet vnus CHRISTVS, naturis in duabus vna perſona, nè quaternitas Trinitati accederet, ſi in CHRISTO geminata perſona eſſet. Ergò à patre & ſpiritu ſancto inſeparabiliter diſcretus perſona, ab homine autem aſſumpto, natura: idem cum eodem homine, vnus extat perſona, cũ patre & ſpiritu ſancto, natura: ac (ſicut diximus) ex duabus naturis, & vna perſona, vnus eſt Dominus noſter IESVS CHRISTVS, in forma diuinitatis æqualis patri, in forma ſerui minor patre. Hæc eſt enim vox eius in pſalm. De ventre matris meæ DEVS meus es tu. Natus itaque à DEO ſinè matre, natus à virgine ſinè patre, ſolum verbum caro factum eſt, & habitauit in nobis. Et cum tota cooperata ſit Trinitas formationẽ ſuſcepti hominis, quoniã in ſeparabilia ſunt opera Trinitatis, ſolus tamen filius ſuſcepit humanitatem in ſingularitate perſonæ, non in vnitate diuinæ naturæ, id eſt, in eo quod proprium eſt filij, non quod commune Trinitati. Nam ſi vnam nati hominis, DEI alteram confeciſſet perſonam, tota Trinitas corpus aſſumpſiſſet: quoniam cõſtat naturam Trinitatis eſſe vnam, non tamen perſonam. Hic ergò Dominus noſter Ieſus Chriſtus miſſus à patre, ſuſcipiens quod non erat, nec amittens quod erat, inuiolabilis de ſuo, mortalis de noſtro, venit in hunc mundum peccatores ſalnos facere & credentes iuſtificare: faciensq; mirabilia, traditus eſt propter delicta noſtra, mortuus eſt propter expiationem noſtram, reſurrexit propter iuſtificationem noſtrã: cuius liuore ſanati, cuius morte Deo patri reconciliati, cuius reſurrectione ſumus reſuſcitati. Quem etiàm venturum in fine expectamus ſeculorum, & cum reſurrectione omnium, æquiſſimo ſuo iudicio redditurũ iuſtis præmia, & impijs pœnas. Eccleſiam quoque catholicam credimus, ſinè macula & ruga, opere & fide, corpus eius eſſe, regnumque habituram cum capite ſuo omnipotente Chriſto Ieſu, poſtquàm hoc corruptibile induerit in corruptionem, & mortale immortalitatem, vt ſit Deus omnia in omnibus. Hac fide corda purificantur, hac hæreſes extirpantur: in hac omnis Eccleſia collocata iam in regno cœleſti, & deincèps in ſeculo præſenti gloriatur: & non eſt in alia fide ſalus: nec enim nomen aliud eſt ſub cœlo datum hominibus, in quo oporteat nos ſaluos fieri.

Pſalm. 21.
Ioann. 1. b
1. Tim. 1. b
Rom. 4. d.
1. Cor. 15. f
Actu. 4. e

2 Religioſiſſi. principis noſtri deuotionem, & noſtrorum conſacerdotum primo anno regni ſui conſtitutionem, cum magna reuerentia & veneratione ſuſcipientes, quã conſtat iam in omni regno ſuo annua vice celebrari, placuit etiam noſtra aſſenſione firmari. Proindè vniuerſalis authoritate cõſemus concilij, vt hi dies litaniarum, qui in ſynodo præmiſſa ſunt inſtituti, eodem tempore, quo iuſſi ſunt excoli, annuo recurſu omni obſeruatione habeantur celeberrimi, vt pro illis quibus nunc vſque ſimul implicati ſumus delictis, ſit noſtra explicatio ante oculos Dei omnipotentis.

3 Inflexibilis Iudæorum perfidia, deflexa tandèm videtur pietate & potẽtia ſuperna. Hinc enim liquet, quòd inſpiramine ſummi Dei excellentiſſimus & Chriſtianiſſ. princeps ardore fidei inflammatus, cùm regni ſui ſacerdotibus præuaricationes, & ſuperſtitiones eorum eradicare elegit funditùs: nec ſinit degere in regno ſuo eum, qui non ſit catholicus: ob cuius feruorem fidei, gratias omnipotenti Domino cęlorum agimus, eò quòd ei tam illuſtrem creauerit animam, & ſua repleuerit ſapientia: ipſe quoq; donet ei & præſentis ęui diuturnam vitam, & in futuro gloriam æternam. Illud autem prouida nobis cura, & valdè eſt decernendum vigilanti ſolertia, nè eius fidei calor, & noſter labor, quandoque in poſteris tepefactus liqueſcat. Quocircà conſonam cum eo corde & ore promulgamus Deo placituram ſententiam, ſimul etiàm cum ſuorum optimatum illuſtriumq; virorum conſenſu & deliberatione ſancimus, vt quiſquis ſuccedentium temporum regni ſortitus fuerit apicem, nõ antè conſcendat regiam ſedem,

quàm.

*reliquas conditiones sacramento

quàm inter * reliqua conditionem sacramenta pollicitus fuerit, hanc se catholicam non permissurum eos violare fidem: sed & nullatenùs eorum perfidiæ fauens, vel quolibet neglectu aut cupiditate illectus, tendentibus ad præcipitia infidelitatis aditum præbeat prævaricationis: sed quod magnoperè nostro est tempore conquisitum, debeat illibatum perseuerare in futurum. Nam incassùm bonum agitur, si non eius prouidetur perseuerantia. Ergò postquàm ordine p̃mitlo ad gubernacula accesserit regni, si

1. Cor. 16. ipse temerator huius extiterit promissi, sit anathema maranatha in conspectu sempiterni Dei, & pabulum efficiatur ignis æterni; similiq; cum eo damnatione perculsis, quicunque sacerdotum, vel quilibet Christianorum, eius implicati fuerint errore. Nos etenim ità præsentia decernimus, vt præterita, quæ in vniuersali synodo de Iudæis cõscripta sunt, confirmemus: quoniam ea, quæ necessaria pro eorum saluatione scribi potuerũt, in eadem esse *cautum scimus. Quapropter, quæ tunc decreta sunt, valitura esse censemus.

4 Sæpè pullulantia prauitatis germina, licèt sæpissimè patrum iusta nouerimus seueritate damnata, quia tamen crebris conspiciuntur denuò vigere radicibus, iustitiæ acriore vigore radicitùs amputare sancim⁹. Proindè quicunq; Simonis imitator, Simomacæ quoquè hæresis extiterit sectator, vt Ecclesiasticorum ordinum gradus non dignitate morum obtineat, sed munerum impensione conquirat, & per oblata munera capiat, quibus hunc nec rationis ordo, nec dignitas morum vlla commendat, talis inuentus, sacrorum ordinum apices penitùs adipisci nullo modo permittatur: sed & si adeptus fuerit, communione priuatus, cum ordinatoribus suis propriorum bonorum amissione damnetur.

11. q. 2. Sæpè fit vt prop. 5 Sæpè fit, vt proprietati originis, obsistat longinquitas temporis. Quapropter prouidentes decernimus, vt si quis clericorum stipendiũ de rebus Ecclesiæ cuiusquam Episcopi percipit largitate, sub precariæ nomine debeat professionem scribere: nec per retentionem diuturnam, præiudicium afferat ecclesiæ, & quæcunque in vsu perceperit, debeat vtiliter laborare: vt nec res diuini iuris, videantur aliqua occasione negligi, & subsidium ab ecclesia, cui deseruunt, percipere possint clerici. Quod si quis eorum contempserit facere, ipse se stipendio suo videbitur priuare.

20. q. 3. Procliuis autem. 6 Procliuis cursus est ad voluptatem, & imitatrix natura vitiorum. Quamobrẽ quicquis virorum vel mulierum habitum semèl induerit sponteneè religiosum, aut si vir deditus ecclesiæ choro, vel fœmina fuerit, aut fuit delegata puellarum monasterio: in vtroq; sexu prævaricator ad propositum in-

uitus reuerti cogatur, vt vir detondeatur, & puella ad monasterium regrediatur. Si autẽ quolibet patrocinio desertores permanere voluerint, sacerdotali sententia ità à Christianorum cœtu habeantur extores, vt nec locus eis vllus sit cõmunionis. Videq; quoque, sicut vniuersalis synodus iamdudùm statuit, professionis vel habitûs sui desertrices, superiori sententia condemnentur. Tolc. 4. cap 51.

7 Quãuis priora nunq̃ siluerint de tanto facinore concilia, ratio tamen deposcit, vt ea, quæ frequenti p̃uaricatione iterantur, frequenti sententia cõdemnentur. Et ideò, quoniam tãta existit peruersitas hominum, vt, quos sub religioso habitu pœnitẽtiæ professio pro venia peccatorum, ad manum sacerdotis deducit vel adduxit, iterùm rediuiua malitia ad vitæ pristinæ sordes reuocet. Huius rei causa sancta synodus decernit, vt si qui ingenuorum vtriusque sexûs, sub nomine pœnitentis in habitu religioso sunt conuersati, post hæc autem comam nutrientes, vel vestimenta secularia sumentes, ad id, quod reliquerant, rediẽrunt, aut rediẽrint, ab episcopo ciuitatis, in cuius territorio sunt conuersi, comprehensi, rursùs legibus pœnitentiæ in monasterijs subdantur inuiti. Quod si fieri propter alicuius potestatis vigorem difficile fuerit, tunc sicut priscorum canonum statuerunt decreta, quousq; ad dimissum ordinem reuertantur, excommunicati, & anathemate condemnati habeantur. Similiter & hi, qui post communionem interdictam, cum ipsis communicauerint. Sacerdos autem, ad quem pertinere noscuntur, si eos quolibet munere vel fauore, aut negligentia, admonere noluerit, vt aut reuertẽtes suscipiat, aut contemnẽtes de ecclesia reijciat: simili sententia plectatur, quousquè emẽdationis eorum vel dãnationis sententia, ab eo promulgetur.

33. q. 2. Antiqui & sanctissimi est patris sentẽtia Papæ Leonis, vt is, qui in ætate adolescẽtiæ positus, dum mortis formidat casum, peruenerit ad pœnitentiæ remedium, si coniugatus & fortè fuerit incontinens, nè postea adulterij incurrat lapsum, redeat ad pristinum coniugium, quousque possit adipisci temporis maturitate continentiæ statum. Quod nos, sicut de viris, ità de fœminis æquo modo censemus, non quidem hoc generaliter & * canonicè præceptum, sed constat à nobis pro humana fragilitate indultũ, ea duntaxat ratione, vt si is, qui pœnitentiæ non est legibus deditus, antè ab hac vita decesserit, quàm ex consensu alter ad continentiam erat, vndè fuerit regressus, superstiti nõ liceat denuò ad vxoris trãsire amplexus. Si autem illius vita extiterit superstes, qui non accepit * benedictionem pœnitens, nubat, si se continere non potest, & alterius consortio fruatur vxoris. Quod de vtroque sexu pari modo a nobis manifestum est, decretũ

In epist. 90. ad Rustic. Narbonen. episcopũ.

*legitimè

* absolutionem

esse,ità videlicet,vt in his omnibus sacerdotis ordinatio expectetur, vt iuxta quod ætatem aptam prospexerit * pœnitentiæ, absolutionis vel districtionis tribuat legem.

* continẽtiæ

9 Longinquitate sępè fit temporis, vt nõ pateat conditio originis. Vnde iam decretum est in anteriori vniuersalis Concilij canone,vt professionem suam liberti ecclesiæ debeant facere,qua profiteantur se & de familijs esse Ecclesiæ, & Ecclesiæ obsequium nunq̃ relicturos.Vndè his quoq; nos adijcimus,vt quotiès curium vitæ sacerdos impleuerit,& de hac vita migrauerit, mox, cũ successor eius aduenerit,oẽs liberti Ecclesiæ,vel ab eius progeniti,chartulas suas in cõspectu omniũ debeant ipsi, qui substituitur,põtifici publicare,& professiones suas in conspectu Ecclesiæ renouare,quatenùs statûs sui vigorem & illi obtineant, & obedientia eorum Ecclesia non careat.Si autẽ aut scripturas libertatis suæ, intra annum ordinationis noui pontificis manifestare contempserint, aut professiones renouare noluerint, vacuæ & inanes chartulæ ipsæ remaneant, & illi,origini suæ redditi,sint perpetuò serui.

12.q.2.Lõginquitate Toletani 4.c.69.

10 Etenim decet,vt hi,quorum parentes titulum libertatis de familijs ecclesiæ peperunt,intra ecclesiam, cui obsequium debet, causa eruditionis enutriantur. Contemptus quippe est patronorũ,si ipsis neglectis, alijs ad educandum detur progeni s manumissorum.Itaq; censemus,vt sine status sui prę iudicio,ab episcopo habeantur in doctrinæ obsequio,quatenùs & illi debitum reddant famulatum,& nullum patiatur suæ ingenuitatis detrimentum.Eos verò,qui aliter,quam sententia nostra decreuit,agere tentauerint, inuitos iubemus ab episcopis ad hoc ipsum reduci. Quòd si forte parentes eorum eos pontificibus suis dare cõtempserint,& alios si. i patronos adoptauerint, ingratorum seruantur lege libertorum.

3.q.9. Dignum est vt vita

11 Dignum est vt vita innocentis, nulla maculetur pnicie accusatorum. Ideò quisquis à quolibet criminatur,non antè accusatus supplicio detur,quàm accusator præsentetur,atque legum & canonum sententia exquiratur. Quòd si indigna ad accusandum persona inuenitur,ad eius accusationem nõ iudicetur,nisi vbi pro capite regię maiestatis causa versatur.

12 Prauarum audacia mẽtium, sæpè aut malitia cogitationum, aut causa culparum refugium appetit hostiũ. Vndè quisquis patrator culparum extiterit talium, virtutẽ petens defendere aduersariorum, & patrię vel genti suæ detrimenta intulerit rerũ,in potestatẽ regis ac gẽtis suæ reductus, excõmunicatus & retrusus, longinquioris pœnitentiæ legibus subdatur.Quòd si ipse mali sui prius reminiscens, ad Ecclesiam fecerit confugiũ, intercessu sacerdotum & reuerẽtia loci,regia in eos pietas referetur comitante iustitia.

13 Qui primatu dignitatis,atq; reuerentiæ vel gratiæ,ob meritum in palatio honorabiles habẽtur, his à iunioribus modestus honor per omnia deferatur.Quin etiàm minores à senioribus & dilectionis amplectant affectu,& humilitatis imbuantur exemplo.

14 Præmio fraudare fideles, non solùm inhumanũ,sed etiàm exitiit iniustũ. Ideoq; cum fidei meritum,tam in rebus diuinis, q̃ in humanis,non habeatur ingratum: dignũ videtur,vt sacerdotali sententia consulamus fidelibus regis. Proindè vt anno primo serenissimi principis nostri decreuit Concilium sanctum,omnes qui fideles obsequio & syncero seruitio voluntatibus vel iussis paruerint principis,totaq; intentione salutis eius custodiam vel vigiliam habuerint, à regni successoribus nec à dignitate, nec à rebus pristinis causa repellantur iniusta: sed & nũc ità pro vnius cuiusque vtilitate principis moderentur discretione, sicut eos perspexerit necessarios esse patriæ. Et sic illis impertiatur benignitas, vt in cæteris magnæ monstretur gratiæ potestas, quatenùs nà omnia in rebus iustè conquisitis lucrentur, vt posteris relinquendi, vel quibus voluntas eorum decreuerit, conferendi spontaneo fruantur arbitrio.Cæterùm, si infidelis quisquã in capite regio, aut inutilis in rebus commissis pśenti pijssimo domino nostro Chintilano regi extiterit, in clementia eius maneat potestatis suo nutu constituenda huiusmodi moderatio. Nefas est enim, in dubiũ deducere eius potestatem, cui omnium gubernatio superno constat delegata iudicio. Quod si post eius discessum quispiam reperius fuerit,eius vitæ fuisse infidelis, quicquid largitate ipsius in rebus habuit conquisitis, careat, confiscandum & fidelibus largiendum.

Ca.6.cõc. Tole. v.

15 Quia his,qui principibus dignè deseruiunt,atq; deserentibus fidele illis obsequium,constat nos optima ministrasse suffragia,dum iustè à principibus acquisita, in eorum iure pertisere sancimus indiuulsa: æquum est maximè,vt rebus Ecclesiarũ Dei adhibeatur à nobis prouidentia opportuna: adeò, vt quæcunq; res Ecclesijs Dei à principibus iustè cõcessæ sunt,vel fuerint, vel cuiuscunque alterius personæ quolibet titulo,illis non iniustè collatæ sunt, vel extiterint,ità in earum iure pertisere firma stabilitate iubemus,vt euelli quocunque casu vel tempore nullatenùs possint. Opportunum est enim, vt sicut fidelia hominũ seruitia nõ existere cẽsuimus ingrata,ità ecclesijs collata,quæ propriè sunt pauperum alimẽta,earũ in iure pro mercede offerentium maneant inconuulsa.

16 Sicut insolẽtia malorũ regum, odiosa & execrabilis semper exitit subiectis: ità bonorum prouida vtilitas,amabilis efficitur populis.Quocircà quis ferat, aut quis Chri-

stianus

Digitized by Google

ſtianus toleranter videat, regiam ſobolem aut poſteritatem expoliari rebus, aut priuari dignitatibus? Quod nè fiat, generalis hæc promatur de principis filijs ſententia noſtra, & de præſentis excellentiſſimi Chintillani regis poſteritate dentur aperta à nobis decreta, vt ea, quæ ſynodus præterito anno in hac Eccleſia habita, conſtituit, circa omnem poſteritatem eius, vniuerſitas regni ſui conſeruet, hoc eſt, vt præbeatur filijs eius dilectio benigna & firma, & tribuantur, vbi loci opportunitas exhibuerit, defenſionis adminicula iuſta, nè de rebus iuſtè *profligatis, aut parentum dignitate procuratis, vel largitate principum, vel alicuius impenſis, aut etiàm proprietate debitis fraudentur quibuſlibet inſidijs calliditatis, neque à quoquam læden di eos præbeantur argumenta machinationis: quia dignum eſt, vt cuius regimine habemus ſecuritatem, eius poſteritati (decreto Concilij) impertiamus quietem. Denique tanta erga nos noſtri principis extant beneficia, vt longum ſit, ſingulatim ea promere lingua. Ipſe enim, authore Deo, nobis pacẽ, ipſe quaſi captiuam reduxit charitatem: ipſius ope quieti, ipſius lumus multa largitione ditati: ipſe medicamine bonitatis ſuæ & reis pepercit, & rectos ſublimauit. Cui ſi dignis voluerimus reſpondere beneficijs, non tantis extamus copijs virtutis, quibus tantæ voto ſufficiamus voluntatis.

Tole. 5. cap. 2.

*profligatis

Ca. 4. cõc. Tole. 5.

17 Quamuis in Concilio anteriori, quod anno primo glorioſi principis noſtri habitum eſt, de huiuſmodi re fuerit promulgata ſententia, tamen placet iterare, quod conuenit cuſtodiri. Itaque regis vita conſtante, nullus ſibi aliquo opere vel deliberatione, cuiuſcunque dignitatis laicus, ſeu gradu epiſcopi, aut presbyteri, aut diaconi cõſecratus, cæteriſque clericatûs officijs deditus, futurum regem prouideat, contra viuentis regis vtilitatem & proculdubiò voluntatem: nullo blandimento vel ſuaſione pro eadem ſpe aut alios in ſe trahat, aut ipſe in aliũ acquieſcat. Iniquum enim & valdè execrabile Chriſtianis debet haberi, futuris temporibus illicita proſpicere, & vitæ ſuæ ignaros, ventura diſponere. Quòd ſi quiſque iam talia iniqua deliberatione cum quocunque eſt meditatus, hoc ſibi nouerit eſſe ſacerdotali moderatione conceſſum, ſi venerabiliter poſcit, vt hoc ſine mora præſentis principis auribus ſtudeat publicare. Si autem *retineat, & deliberationis ſuę machinamenta noluerit dicere, peſſimo plectatur anathemate. Rege verò defuncto, nullus tyrãnica prętumptione regnum aſſumat: nullus ſub religionis habitu detonſus, aut turpiter decaluatus, aut ſeruilem originem trahens, vel extraneæ gẽtis homo, niſi genere & moribus dignus, promoueatur ad apicem regni. Temerator autem huius præceptionis ſanctiſſimæ, feriatur perpetuo anathemate.

*obſtinata deliberatione ſua.

18 Iam quidem in antecedenti vniuerſali ſynodo, ſaluti noſtrorum principum conſtat eſſe conſultum: ſed libet iterare benè ſancita, & digna authoritate munire ſalubriter ordinata. Ideoq; teſtamur coram Deo & omni ordine angelorum, coram prophetarum atque Apoſtolorum, vel omnium martyrum choro, corã omni Eccleſia catholica & Chriſtianorum cœtu, vt nemo intendat in interitum regis, nemo vitam principis attrectet, nemo regni eum gubernaculis priuet, nemo tyrannica præſumptione apicem regni ſibi vſurpet, nemo quolibet machinamẽto in eius aduerſitate ſibi coniuratorum manum aſſociet. Quòd ſi in quippiam horum quiſquam noſtrorum temerario caſu pręſumptor extiterit, anathemate diuino perculſus, abſq; vllo remedij loco habeatur condemnatus ęterno iudicio. Is autem, qui eius ſedem fuerit aſſequutus, ſi vult tanto expiari piaculo, quaſi proprij patris eius vleiſcatur interitum, in cuius defenſionis auxilium, vniuerſi regni Gotthorum conſentiat fortitudo. Si autem deſidię cauſa & minori zelo tam funeſtum noluerint vindicare ſcelus, ſint omnes ex noſtra ſententia opprobrium cęteris gentibus.

Tolet. 4 cap. 74.

19 His omnibus ritè diſpoſitis, & diuturna collatione deliberatis, benedictionem, gloriam, & honorem inuiſibili omnium authori rependimus luminum patri, & in his, conſeruandis eius imploramus opem ſuffragij, vt conſtitutionibus noſtris robur tribuat ſeu virtutem, fragilitatemque humanam huic diſpoſitioni reddat efficacem, vt non iudicet pręuaricatricem. Nos ergò omnia ſupraſcripta ſalua authoritate priſcorum canonum, ſubſcriptione noſtra firmamus, & gratias agimus Chriſtianiſſimo & glorioſiſſimo Chintillano principi noſtro, cuius ſtudio aduocati, & inſtanua collecti ſumus, cuius voluntas probata, ordinatio exuit religioſa. Donet ei Dominus optimo principi diuturnum in ſeculo preſenti triumphum, & in parte iuſtorum perpetuum regnum, felicibusque annis felix ipſe in longa felicitate fruatur, & diuinę dexterę protectione vbiq; muniatur. Ego Salua, & ſi indignus, eccleſię Narbonenſis epiſcopus, his cõſtitutionibus à nobis editis, ſubſcripſi. Similiter & alij epiſcopi ſubſcripſerunt numero *quinquaginta duo, videlicet:

*37.

Ego Iulianus eccleſię Bracareñ. epiſcopus, ſubſcripſi.

Ego Eugenius eccleſiæ Toletanę epiſcopus, ſubſcripſi.

Ego Honoratus eccleſię Hiſpaleñ. epiſcopus ſubſcripſi.

Ego Protaſius eccleſię Placentinę epiſ. ſub.

Ego Tonantius eccle. Palentinę epiſc. ſub.

Leufredus Cordubenſis eccle. epiſc. ſubſc.

Ego Vigilinus eccleſię. *Bigaſtreñ. epiſcopus ſubſcripſi.

*Biſargen. vel Bigerreñ.

Ego Acutulus eccle. Elneñ. epiſ. ſubſcripſi.

Ego Ioannes eccl. Ilipenſis epiſcopus, ſub.
* Baſtitanæ — Ego Euſebius * Baſtianæ eccleſiæ epiſc. ſub.
Ego Hilarius Complutenſ. epiſcopus, ſubſc.
Ego Bonifacius eccl. Carthaginenſ. epi. ſub.
Iacobus Mentesanæ eccleſiæ epiſc. ſubſcri.
Ioannes Dertuſanæ eccleſiæ epiſco. ſubſcri.
Dauid Aurienſis eccleſiæ epiſcopus, ſubſc.
Elpidius Tyraſſonenſis epiſcopus, ſubſcri.
Ego Siliſclus eccleſiæ Elborenſis epiſc. ſub.
Oſdulphus Oſcenſis Eccleſiæ epiſ. ſub.
* Eluctuoſus — * Scrutuoſus eccleſiæ Ilerdenſis epiſ. ſub.
Deodatus eccleſiæ Egabrenſis epiſc. ſubſcri.
* Fructuoſus — Profuturus Lamecenſ. eccle. epiſc. ſubſcripſi.
Seruus Dei Arcobricenſ. eccle. epiſ. ſubſcrip.
Ego Pimenius eccl. Dumienſ. epiſcopus ſub.
Anatolius eccl. Loreneñ. epiſc. ſubſcripſi.
Stauilla eccleſiæ Oretanæ epiſcopus, ſubſc.
Montelis eccleſiæ Egitanæ epiſc. ſubſcripſi.
Iochila Salamanticenſis epiſcopus, ſubſcri.
* Argiouitus — * Agiolphus Portegalenſis epiſcopus, ſubſ.
Serpentinus eccleſiæ Ilicitanæ epiſc. ſubſcr.
Braulio eccleſiæ Cæſaraugustanæ epiſ. ſub.
*Vla — Ego * Hona Barcinonenſ. epiſcopus, ſubſcri.
Antericus eccleſiæ Segobrienſis epiſc. ſubſc.
Ego Viuaricus eccl. Oxyliponenſis epiſ. ſub.

Guda eccleſiæ Tuccitanæ epiſco. ſubſcripſi.
Anaſtaſius eccleſiæ Tudenſ. epiſc. ſubſcripſi.
Egila eccleſiæ * Oxomenſis epiſc. ſubſcripſi.
Idiſclus eccleſiæ Segontienſ. epiſc. ſubſcripſi.
Vaſconius eccl. Lucenſ. epiſcopus, ſubſcrip.
Amamingus eccle. Caurienſ. epiſc. ſubſcrip.
Epartius Italicenſ. eccleſiæ epiſc. ſubſcripſi.
Renatus eccle. Conimbricenſ. epiſc. ſubſcri.
* Tulina eccleſiæ Malacitanæ epiſc. ſubſcri. — * Dumiſa
* Oſcandus Alturicenſ. eccleſiæ epiſc. ſubſc. — * Candidianus
Iuſtus Accitanæ eccleſiæ epiſc. ſubſcripſi.
Domninus Auxitanæ eccleſiæ epiſc. ſubſcri.
Octumarus Irienſis Eccleſiæ epiſc. ſubſcri.
* Earnius Vlienſis eccleſiæ epiſcopus, ſubſc.
Vanna diaconus, qui & Petrus, * Eccleſiæ agens vicem Antonij epiſco. ſubſcripſi.
Cunctiſculus agens vicem Orontij epiſcopi eccleſiæ Emeritenſis, ſubſcripſi.
Cetronius presbyter, agens vicem Gabinij epiſcopi Cahuritanæ eccleſiæ, ſubſcri.
Domarius presbyter Arcobricenſ. eccleſiæ, agens vicem Carterij epiſc. ſubſcripſi.
Piberinus eccle. Valentinæ diaconus, agens vicem * Muſtracij epiſcopi, ſubſcripſi. — *Muſtaſi

CONCILIVM
LATERANENSE ROMANVM
ſub Martino Papa I.

INCIPIT SECRETARIVS I.

IN NOMINE DOMINI DEI Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti, Imperij domini Conſtantini piiſſimi Auguſti anno nono, ſub die tertio Nonas Octobris, Indictione Octaua.

A.D. 560. Reſidente ſancto ac beatiſſimo Martino Papa ſanctæ ſedis Apoſtolicę vrbis Romæ, propoſitis ſacroſanctis & venerabilibus Euangelijs in Eccleſia Domini Dei & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti, quæ vocatur Conſtantiniana, reſidentibus etiàm viris venerabilibus, pariterque cum eo audientibus.

Maximo ſanctiſſimo Aquileienſi epiſcopo.
Deuſdedit ſanctiſſimo Caralitano epiſcopo.
Mauro Cæſenate epiſcopo, & Deuſdedit presbytero, agentibus locum Mauri ſanctiſſimi epiſcopi Rauennatis eccleſiæ.
Sergio Tempſanenſi epiſcopo.
Reparato Manturianenſi epiſcopo.
Epiphanio Albanenſi epiſcopo.
Benedicto Aiaceno epiſcopo.
Iuliano Hoſtano epiſcopo.

Papinio Vibonenſi epiſcopo.
Maximo Piſanenſi epiſcopo.
Luciano Leontinenſi epiſcopo.
Viatore Hortonenſi epiſcopo.
Bonito Formiano epiſcopo.
Maioriano Præneſtino epiſcopo.
Germano Numanenſi epiſcopo.
Laurentio Perutio epiſcopo.
Caroſo Faralitano epiſcopo.
Martiano Mebienſi epiſcopo.
Barbato Sutrino epiſcopo.
Calumniolo Aletino epiſcopo.
Romano Cebellitano epiſcopo.
Peregrino Mediolanenſi epiſcopo.
Creſcente Lucrenſi epiſcopo.
Felice Agrigentino epiſcopo.
Marcellino Clufino epiſcopo.
Geminiano Volaterrano epiſcopo.
Mariniano Populonienſi epiſcopo.
Luminoſo Tiferniſtiberinorum epiſcopo.
Potentino Belliternenſi epiſcopo.
Mauro Tuſcanenſi epiſcopo.
Martino Gauinate epiſcopo.
Adeodato Spoletano epiſcopo.
Ioanne Peſtano epiſcopo.
Gaudioſo Reatino epiſcopo.
Laurentio Taurianenſi epiſcopo.
Ioanne * Trapetano epiſcopo.
Luminoſo Salernitano epiſcopo.

Sabbatio

Digitized by Google

Sabbatio Buxento episcopo.
Ioanne Tarentino episcopo.
Rufino Siponti̇no episcopo.
Adeodato Amerino episcopo.
Gaudioso Capuano episcopo.
Bonito Ferentinate episcopo.
Mauro Senogallienſi episcopo.
Mauroſo Anconitano episcopo.
Bono Ficulenſi episcopo.
Fortunato Auximate episcopo.
*Thomate Lunenſi episcopo.
Bonito Ferentoſpolimartio episcopo.
Maximo Trocalitano episcopo.
Paſchale Blandanæ episcopo.
Luminoſo Marſorum episcopo.
Glorioſo Camerino episcopo.
Detorato Tiburtino episcopo.
Amabile Oſtienſi episcopo.
Albino Fortuenſi episcopo.
Palumbo Fundano episcopo.
Theodoſio Contronenſi episcopo.
Scholaſticio Fanenſi episcopo.
Elia Lilybętano episcopo.
Aquilino Aſſiſinati episcopo.
Euſebio Atellano episcopo.
Martino Centumcellenſi episcopo.
Lubentino Stabienſi episcopo.
Mauro Senate Episcopo.
Læto Lucano episcopo.
Theodoro Roſelliano episcopo.
Andrea Hydruntenſi episcopo.
Iuſto *Tauromenitano episcopo.
Felice Panormitano episcopo.
Laurentio Tudertino episcopo.
Ioanne Carinenſi episcopo.
Albino Signenſi episcopo.
Auguſtino Squillacino episcopo.
Ioanne Rhegitano episcopo.
Barbato Cumano episcopo.
Felice Tarracinenſi episcopo.
Oportuno Anagnino episcopo.
Firmino Blerano episcopo.
* Firmano — Iobiano *Firmabo episcopo.
Anaſtaſio Narnienſi episcopo.
Theodoro Tyndaritano episcopo.
Sapientio Numentano episcopo.
Maximo Meſinati episcopo.
Gratioſo Nepeſino episcopo.
Leontio Neopolitano episcopo.
Paſchale Thermitano episcopo.
Oportuno Piſano episcopo.
Donato Marianenſi episcopo.
Bonoſo Alerino episcopo.
Peregrino Lyparitano episcopo.
Boethio Cornenſi episcopo.
Valentino Turritano episcopo.
Luminoſo Bonenſi episcopo.
Creſcentio Lybienſi episcopo.
Stephano Poplienſi episcopo.
Gallioniſto Hadrianenſi episcopo.
Ioanne vico Sabinate episcopo.
Potentio Polenſi episcopo.
Leontio Fauentinate episcopo.

Donato Saſſinate episcopo.
Ioanne Vnnogoritano episcopo.
Stephano Dorenſi episcopo.
Ioanne Gabolitano episcopo.
Victoriano* Vralenſi episcopo.

Theophylactus primus notariorum Apoſtolicæ ſedis, dixit.

Penetrantem cęlos Ieſum in omni verbo & opere, vt condecet, imitando veſtra veneranda beatitudo, congregauit ad ſe ſanctos eius ſacerdotes, ordinantes teſtamẽtum eius ſuper ſacrificium immaculatum in odorem ſpiritalis ſuauitatis, propter commentatam nouitatis adinuentionem, quæ vtique incognita eis non eſt, ſicuti nec alij cuiquam, in quo zelus pietatis conſiſtit. Verumtamen vt ab ea ſubtiliter enarretur in auerſionẽ quidem huiuſmodi hæreſeos, cõſeruationẽ autem orthodoxæ fidei, pro quo videlicet regulari Apoſtolicaq; authoritate cõgregauit eos beatitudo veſtra: Ideoq;, vtpotè in ſapiẽtia omnia perficiens, dignetur competenter modum enarrare huius Deo placitæ in idipſum cõuocationis, quatenus geſta Synodalia ordinabiliter initium cõſequantur, adaperiens, vt condecet, rationem conuentionis his qui congregati ſunt, & præſident ſanctiſſimis ſacerdotibus, quibus & præfulget per magnam atque Apoſtolicam ſummitatem, præpoſitam omnibus ſacerdotib⁹, in vniuerſo mundo conſiſtentibus. Habens igitur in ſe Dominum qui dixit, Aperi os tuum, & ego replebo illud, aperiẽtem labia prudenter, vt adnunciet os veſtrum laudem eius, prædictæ rei intentum præcipiat enarrare, quoniam, vt ſcriptum eſt, Audiens ſapiens ſapientior erit, & intelligẽs gubernaculum poſſidebit, & docti inuenient ſatisfactionem: præcipuè ſciens cum omni ſubtilitate, quia hoc eſt præceptum Apoſtolicũ, & iudicium Deo Iacob. Paratos nanq; ſemper eſſe ad ſatisfactionem omni poſcẽti vos rationem de ſpe, quæ in vobis eſt, princeps apoſtolorum beatus Petrus prȩcepit. Sed & propheta Ioel admonet, dicens: Canite tuba in Sion, iubilate in monte ſancto meo; quia venit dies Domini. Clamate hoc ſuſcitate bellatores arma portantes cum* ea ſancti ſpiritũs, in defenſionem Catholicæ Eccleſiæ, & deſtructionem totius iniquitatis: Sic nanq; per ſacram ſuam interlocutionẽ confortauit eos ampliùs, vt & infirmus dicat, Quia fortis ego ſum: & mãſuetus, Quia bellator ſum ad expurgationem eleuatę ſuperbiæ contra ſcientiam Dei, & confirmationem diuinorum dogmatum, quibus catholicæ eccleſiæ partes, ſanctęq; & vniuerſales quinq; Synodi Domini noſtri & Dei Ieſu Chriſti fidem firmauerunt: per quem & in quem incipiens & perficiens propoſitum pro eo ſpirirale certamen, glorię & laudis corona circũdabitur, vtpotè pietatis aduocatus & auxiliator veriſſimus.

Pſal. 49.
Pſal. 80.
Prou. 1.
1. Petr. 3.
Ioel. 2.
Ioel. 3. for. * galea
Ibid.

MARTINVS SANCTISSIMVS ac beatiſſimus epiſcopus ſanctæ Dei Eccleſiæ Catholicæ atque apoſtolicæ vrbis Romæ, præſidens ſancto Concilio, dixit:

EVangelicus & omnibus hominibus ſalutaris ſermo, qui ſecundùm virtutem ſuæ diuinę prædicationis orbis terrarum fines complexus eſt, volens manifeſtare miniſtros & prædicatores ſolicitos eſſe, nos duntaxàt, qui Chriſtiani populis paſtoris ſuſcipere meruimus officium, & ſacerdotij diuinæ incarnationis ſummæq; diſpenſationis, per quã noſtrã adſumẽs, mirificè renouauit naturã, demonſtrauit, ſicut nõſtis, reuerendiſſimi fratres, paſtores vigilantes & conſeruantes cuſtodias noctis: tunc videlicet, quandò ſinè ſemine conceptus, incorruptè de virgine proceſſit ipſe, qui propter nos incarnatus eſt Deus, quibus & teſtatur Euangeliſta, dicens: Et feſtinantes venerũt, & videntes cognouerũt de verbo, quod dictum eſt eis. Et omnes qui audierunt mirati ſunt de his, quæ dicta ſunt à paſtorib⁹, quos & gloria Dñi è cœlo refulſit, & multitudo melitiæ cęleſtis laudãtium Dominum & dicentium, Gloria in altiſſimis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Cum q⁹ bus oportet & nos præcipuè, propter quos hæc eadem ſcripta ſunt, conſeruantes cum ſumma vigilantia & ſolicitudine cuſtodias de ouili nobis commiſſo, id eſt, creditis nobis à Domino populis, in huius ſeculi nocte conuenientes in vnum intellectum, eũdemq; ſenſum, ſicut dicit beatus Paulus Apoſtolus, ac ſi in aliquam ſpiritualem Bethleẽ, quæ eſt catholica D ı & Apoſtolica Eccleſia, in qua ipſe panis vitæ firmiùs collocatur, quatenùs cognoſcere & intendere in eo ſermonem immaculatæ fidei debeamus, quem firmiùs roborantibus nobis per traditas apoſtolicas paternasque promulgationes, ipſa Domini gloria cum militia cœleſti & laudibus enitęſcat, atque mirentur & in nobis Deum miraculorum, omnes, qui audiunt de pio noſtro ſtudio ſynceram in Domino plenitudinem: quippe quoniam vera confeſſione in omnibus ſanctis Dei eccleſijs erga omnes Chriſtianos, qui purè adorant eum cum muneribus, id eſt, pietatis rectis dogmatibus, audientes eum diuinitùs regnantem, falſi nominis quidam ſacerdotes conturbati ſunt, atque difficultate ducti circa fulgorem luminis, diuinam eius confeſſionem nouis verborum adinuentionibus, temporibus etiàm noſtris vel deceſſorum noſtrorum, ſtuduerunt perimere: Vndè & doloſè eum decipiendo adorare fingentes, ſcripturas de eo & paterna teſtimonia corrumpentes, falsè expoſuiſſe noſcuntur, in hæreticam prauitatem conuertentes ea. Qui autem ſunt iſti? Oportet nanque eos in aperto fieri manifeſtos. Quos vos vtiquè ſcitis dilectiſſimi, & apertiſſimè omnes cognoſcent, qui orbem terrarum penè inhabitant. Nec enim in occulto hæc peragere præſumpſerunt, nec in loco terræ obſcuro, ſicut ait beatus Eſaias. Vtinàm quidem latenter in ſemetipſos tãtummodò hoc malum circunſcripſiſſent, & non publicè atque in eccleſijs ad læſionem multorum & euerſionẽ immaculatæ fidei prædicaſſent in ſcripto: id eſt, Cyrus Alexãdrinæ eccleſiæ epiſcopus, & Sergius Conſtantinopolitanus antiſtes, necnon & eius ſucceſſores Pyrrhus & Paulus,* concurrentem ſibi vicißim habentes in hoc certamen. Et Cyrus quidem ante hos decem & octo annos, vnam operationem in Chriſto in eadẽ Alexandriæ vrbe definiens diuinitatis eius & humanitatis, ad ſimilitudinem Acephalorum hæreticorum, ordinando capitula numero nouem in ambone prædicans, cum anathemate qui hæc non ſaperet, impiè promulgauit. Sergius autem per epiſtolam propriam, ad denominatum Cyrum ſcriptam, eandem ſimiliter vnam operationem ſuſcipiens, cum eo irrationabili præſumptione auſus eſt confirmare, & non ſolùm hoc, ſed etiàm poſt aliquot annos eiuſdem Cyri nouæ adinuentionis, hoc eſt, per nuper duodecimam indictionem elapſam, hæreticam & ipſe conſcribens * ecthelin fidei, ſub nomine tunc imperantis Heraclij, vnam in eadem Saluatoris noſtri, ſecundùm impium Apollinarem, voluntatem & operationem inſtituit, ex hoc quod dicit⁻ imprudenter, ſequi operationem voluntatem. Certum eſt nanque, quòd ſi ſequitur operationem voluntas, per hoc quod ſequitur, id eſt, cum vna voluntate ſinè dubio & præcedentem confitetur. Dico autem confirmatam ab eo in ſcripto vnam operationem, in hoc apertiſſimè ſanctorum patrum abnegante conſonam doctrinam, intranſgreſſibiliter definientium, quia quorum vna eſt operatio, horum vna eſt & natura, & quia concurrit ſubſtantiæ voluntas. Ità etenim beatus quidem Baſilius contra Eunomium ſcribens, ait: Quorum operatio vna eſt, horum eſſentia vna eſt. Sed & beatæ memoriæ Amphilochio ſcribens is ipſe, ait: Qui me vidit, & patrem meum vidit. Non figuram neque formam, quia diuina natura ab omni compoſitione munda eſt: ſed bonum voluntatis, quod concurrens naturæ, ſimile parque, magis autem hoc ipſum in patre & filio videri certum eſt. Sed & ſapientiſſimus Cyrillus in libro Theſaurorum ſic ait: Solent enim quæque habent eandem operationem, eaſdem eſſe eſſentiæ: & differentiã naturæ in his eſſe, impoſſibile eſt. In ſermone autem ad Hermiam facto, ità hic ipſe ſuperfluum eſſe ait, & inceptum contra voluntatem genitorem, aut voluntariè ſuſpicari

Luc. 2.

Ibid.

2. Cor. 1.

Hæretici ſcripta diuina & patrum corrumpũt.

Eſa. 45.

Cyrus Alexãdrinus ante 18. annos. Vnã operationem in Chriſto definiuit.

*id eſt ex poſitionẽ

Baſilius.

Idem.

Ioan. 14.

Cyrillus.

Digitized by Google

cari patrem exiſtere, ſed potiùs naturaliter & ſubſtantialiter. Eſt enim non contra voluntatem, quæque eſt naturaliter concurrentem habens naturæ voluntatem, eſſeque eſt. Quapropter diuinæ quidem ſubſtantiæ & naturæ diuinam eſſe voluntatem, & operationem naturaliter confuerunt. humanæ autem naturæ vtiquè humanam, vt nè per vnam voluntatem & operationem, vnam & naturam Deitatis & humanitatis Chriſti ſimiliter cum errantibus & confundentibus hæreticis tradere videantur, ſed piè per vtrãque eiuſdem voluntatem & operationem, vtranque nobis eiuſdem prædicarent naturam. Si enim vbi vnam naturalem operationem, & naturam vnam eſſe docent, vtique vbi diuerſæ naturæ ſunt, diuerſas eſſe eſſentiales operationes docere noſcuntur: quoniam per differentiam naturæ, differentia naturalium operationum introducitur: ſicuti & per indiſſimilitudinem naturæ, indiſſimile operationis cognoſcitur: & propter hoc vnam quidem, id eſt, diuinam & inconditam naturam atque operationem, ſicuti & voluntatem in patre & filio & ſpiritu ſancto ſanctæ & conſubſtantialis adorandæ Trinitatis prædicarunt. Duas autem competenter naturas & operationes, ſicut & voluntates, diuinam dico & humanam, in vno eodemque ſanctæ Trinitatis DEI verbo, propter nos incarnato, in vnitione inconfuſam & indiuiſam traditiſſe monſtrantur, id eſt, increatam, atque creatam quoniam vtrumque eandem naturaliter eſſe, impoſſibile eſt. Et hoc luculenter beatæ memoriæ Leo Apoſtolicæ Sedis præſul in ſecunda epiſtola ad Leonem Imperatorem directa, de voluntatibus eiuſdem edocuit, dicens: Secundùm quidem formam DEI, ipſe & pater vnum ſunt: ſecundùm autem ſerui formam, non venit facere voluntatem ſuam, ſed voluntatem eius, qui miſit eum, apertiſſimè nobis oſtendens, ſecundùm naturas, duas vnius eiuſdemq; CHRISTI DEI voluntates, per hoc quod dicit voluntatem formæ ſerui, quæ eſt humana eius voluntas, & per hoc quod dicit voluntatem eius, qui miſit eum, quæ eſt ſecundùm naturam diuina. Sed & beatæ memoriæ Flauiano de operationibus eiuſdem Saluatoris noſtri in tomo ſuo prædictus pater ſcribens, ait: Operatur enim vtraque forma cum alterius communione, quod proprium eſt: verbo quidem operante, quod verbi eſt: carne autem exequente, quod carnis eſt, & vnum horum coruſcat miraculis, aliud autem ſuccumbit iniurijs. Quem columnam orthodoxæ fidei ſancta Chalcedonenſis Synodus definiuit, hoc eſt dicere, omnium ſanctorum chorus: quoniam quod vna ſanctorum patrum Synodus iudicare videtur, tam omnes Synodi, quàm vniuerſi omninò confirmare patres noſcuntur, vtpotè in vno eodemque verbo fidei viciſsim ſibi per indiſſolubilem conſonantiam concordantes. Si igitur, quomodò dicit prædictus pater, vtriuſque naturæ, ex quibus & in quibus indiuiſè exiſtens cognoſcitur, quod proprium eſt idem naturaliter & voluntariè operatur, ſinè dubio vtriuſque naturalem habuit idem voluntatem & operationem. Si enim non habuiſſet, nec vtriuſque naturæ operabatur quod proprium eſt: quia quicquid ſinè operatione fuerit & voluntate, neque naturaliter operabitur aliquid omninò, nec vult, dum conſtet, quia per voluntatem velle habet qui vult, & per operationem naturaliter efficaciam operantis qui operatur: ſicuti per viſum videre, qui videt, & per auditum eſſentialiter audire, qui audit. Propterea enim & ipſe, qui propter nos incarnatus eſt, DEVS verbum per diuinam eius & inconditam voluntatem & operationem, ſuæ diuinitatis & paternæ naturæ quæ ſunt propria, volens operabatur naturaliter, id eſt, miracula. Vndè & hoc teſtatur, dicens: Quomodò pater ſuſcitat mortuos & viuificat, ità & filius quos vult viuificat. Et iterùm per humanam, id eſt, conditam eiuſdem voluntatem & operationem, his ipſe quæ ſunt propria humanæ naturæ, ſponte propter nos ſuſtinebat, id eſt, ſaluatares paſſiones: quoniam volens humanè propter nos ipſe, qui ſuper naturam eſt DEVS, eſuriem, ſitim, faſtidium, triſtitiam atque timorem ſuſcepit, & poſt hæc omnia mortis experimentum pro noſtra ſalute. Et hoc iterùm teſtatur de eo Euangeliſta, dicens: Et ingreſſus in domum, neminem voluit ſcire, & non potuit latere. Et iterùm: Exeuntes indè, deambulabant per Galilæam, & non volebat, vt aliquis ſciret. Atque iterùm ait: Alio die volebat exire in Galilæam. Item: Dederunt ei vinum cum felle permixtum, & guſtans nolebat bibere. Et compendiosè, quicquid aſſumptæ ab eo noſtræ naturæ proprium extitit, abſq; peccato tãtummodò: licèt vtriuſque formæ quæ ſunt propria, id eſt, naturę, ſecundùm patris doctrinam, cum alterius communione in vnitione indiuiſum procedebat. Sic etenim diuina quidem corporaliter operabatur, eo quòd per animatam intellectualiter ſanctam eius carnem hæc omnia proferebat: humana autem operabatur diuinè, quippe quoniam poteſtatiuè humanas paſſiones pro noſtra ſalute ſinè culpa ſuſcipere dignabatur. Nec enim peccatum fecit, quomodò ſacrum teſtatur eloquium, nec inuentus eſt dolus in ore eius. Vndè per hanc beatæ memoriæ Leonis Romanæ vrbis præſulis orthodoxam vocem conuicti, & propterea cum omni virtute eandem vocem properantes foris eijcere, magis autem omnes ſanctos ac venerabiles patres, ſanctumq; Chalcedonenſe

Leo Papa.

Ioan. 10.

Ioan. 6.

Idem epiſtola 10.

Ioan. 5.

Marc. 7.

Marc. 9.

Ioan. 1.

Matt. 27.

1. Pet. 2.

Con-

Concilium, quoniam ipſius eſſe nulli venit in dubium, ſicut iam referatum eſt, quicquid ab ea definitiuè confirmati dinoſcitur. Cyrus quidem, ſicut dictum eſt, nouem capitulorum expoſuit ſeriem: Sergius autem illicitè præſumens prauam ecthetin, quam præ foribus eccleſiæ ſuæ ſuſpendens, diuulgare ſtuduit: & non ſolùm hoc, ſed & per ſuam ſententiam cum quibuſdam ab eo ſubreptitijs modis deceptis epiſcopis in ſcripto firmauit, minimè dubitantes, poſitam iuſtam condemnationem in veneranda definitione eiuſdem ſancti Chalcedonenſis Concilij, aduersùs eos, qui nouitatis contra immaculatam fidem præſumunt, innectere, contra quam omne illis certamen & pugna conſiſtit: quippe quoniam ipſam excludere properantes, hæreticorum dogmatum contra catholicam DEI Eccleſiam per ſua conſcripta confuſionem concinnauerunt. Et hæc quidem Cyrus & Sergius, ſucceſſores autem Sergij Pyrrhus & Paulus, ac ſi quandam malitiæ propaginem in eos effuſam, per ſuam ſtultitiam dilatãtes eam: vnus quidem eorum, id eſt. Pyrrhus, denuò plurimis epiſcopis terrore & blandimentis ab eo dolosè deceptis, huiuſmodi impietatem actis & ſubſcriptionibus proprijs eorum, qui ab eo decepti ſiue vim paſſi ſunt, confirmare ſtuduit, extollens aduersùs ſcientiam Dei malignam profeſſionem ſuam. Propter quod anteà confuſus, quia vituperabile eſt omne malum, vtì damnabile, feſtinauit pro hoc ipſo hìc adueniens emendare proprium commiſſum, & libellũ obtulit cum ſua ſubſcriptione Apoſtolicæ noſtræ Sedi, condemnans in eodem libello omnia, quæ à ſe vel à deceſſoribus ſuis ſcripta vel acta ſunt aduersùs immaculatam noſtram fidem. His itaque ab eo peractis, poſteà rursùs more canis ad proprium impietatis vomitum repedauit, iuſtam mercedem ac retributionem propriæ tranſgreſſionis Canonicam pœnam ſiue depoſitionem decerpens. Paulus autem præceſſores ſuos in his ſuperare contendens, non ſolùm in ſcripto per propriam Epiſtolam, ad hanc directam noſtram Sedem, confirmauit & ipſe contra ſe ſuperiùs memoratæ ecthеſeos irrationabilem hæreſim, ſed etiàm contradicens in ſcripto aduersùs recta ſanctæ DEI Eccleſiæ dogmata, audacter præſumpſit paternis definitionibus contraire. Propter quod iuſta ab Apoſtolica Sede & ipſe depoſitionis vltione perculſus eſt. Inſuperè ſtuduit ad cooperimentum proprij erroris, & in hoc Sergium imitatus, quibuſdã ſubreptionibus vtì, & clementiſſimo principi ſuadere, typum exponere, qui catholicum dogma deſtrueret. In quo typo omnes omninò voces ſanctorum patrum cum nefandiſſimorum hæreticorum dictionibus eneruauit, nec vnam, nec duas voluntates aut operationes in CHRISTO DEO noſtro definiens confiteri. Ac per hoc ſinè voluntate penitùs & operatione CHRISTVM denunciando, id eſt, abſque ſubſtantia & natura eum prędicare noſcuntur. Quod enim nullam virtutem habet, ſicut beatæ memorię Dionyſius ait, nec eſt, nec quidquam eſt, nec aliqua eſt eius omninò ſtabilitas. Nec enim aliter natura cognoſcitur eſſe ſecũdùm veram ſubſtantiam conſiſtens, niſi per inhęrentem ſibi naturalem & ſubſtantialem virtutem, quæ videlicet & confirmare eam naturaliter adſolet. Qua de re huiuſmodi prauitatem ſuam defendens, quod nunquàm nec à prioribus hæreticis præſumptum eſt, ipſe illicitè præſumere ſtuduit. Altare enim ſanctę noſtrę ſedis, in domo Placidiæ ſacratum, in venerabili oraculo ſubuertens diripuit, prohibens nè adorandam & immaculatam hoſtiam, id eſt, ſacram celebrationem apocriſarij noſtri ibidem DEO offerre valeant, & viuificę diuinę communionis ſacramenta percipiant. Quos videlicet apocriſarios, quia ex pręceptione Apoſtolicę authoritatis commonuerunt eum, vt de tali hęretico intentu recederet, necnon conteſtari viſi ſunt, perſecutionibus diuerſis cum aliis orthodoxis viris & venerabilibus ſacerdotibus inſecutus eſt eos: quoſdam eorum cuſtodię retrudens, alios in exilio deportans, alios autem verberibus ſubmittens. Et quid me oportet multa differendo ſermonem extendere, dum conſtet omnibus, quę ab ipſo publicè, necnon deceſſoribus ipſius per tot tempora contra orthodoxos viros atque Catholicam fidem perpetrata ſunt: Quibus penè omnibus omnem mundum conturbantibus atque ſolicitantibus, neceſſitate cõpulſi ex diuerſis locis querelas contra eos ſeu accuſationes ad Apoſtolicam noſtram ſedem plurimi Orthodoxi detuliſſe monſtrantur, & tã in ſcripto deprecantes & cõiurantes, quamque in cominùs poſiti poſtulantes, vt totius mali tantęque euerſionis per Apoſtolicam authoritatem abſcindatur cõmentum, quatenùs minimè totum corpus Catholicę eccleſię nocibilis eorum ecthеſeos languor diſrumpere valeat. Ideoque in ſcripto vel ſinè ſcripto orthodoxorum Preces minimè deſpicientes Apoſtolicæ memorię noſtri deceſſores non deſiterunt prędictis viris diuerſis temporibus conſultiſſimè ſcribentes, & tam rogantes, quamque regulariter increpantes, necnon per apocriſarios ſuos, vt dictum eſt, pro hoc maximè deſtinatos præſentialiter admonentes & conteſtantes, quatenùs proprium emendarent nouitatis commentum, atque ad orthodoxam fidem Catholicæ Eccleſiæ remearent: & neque rogantes, neque increpantes potuerunt eos à ſuo conamine quoquo modo reuocare, ſed ſicut dicit Dominus incorrectis: Cantauimus vobis tibijs, & non ſaltauerunt: lamentauimus & non planxerunt: Obduratum eſt cor eorum, ſicut

Luc. 7.

ſcriptum

Sergius Conſtantinopolit. Monothelęta.

Pyrrhus Conſtantinopolit. & ipſe Monotheleta.

Sacrilegũ Pauli facinus.

Eſaiæ.6. ſcriptum eſt, & auribus grauiter audierunt,
Matth. 9. & oculos ſuos clauſerunt, nè quandò videant oculis ſuis, & auribus audiant, & corde intelligant, & reuertantur, & ſanentur per ſuſceptionem ſalutiferæ prædicationis. Vndè & ego tam propter irreuocabile eorum cor, & propter animas, quæ per eorum fallacem deceptionem depereunt, necnon propter precationes, ſicut dictum eſt, ad Apoſtolicam ſedem ſuper tali Capitulo in ſcripto delatas, pertimeſcens quippe imminentem irã ſuper eos, qui negligenter opus Dei faciunt, neceſſarium fore præuidi, omnes vos, qui ſecundùm gratiam eius ſacerdotale officiũ geritis, inuitare, & propter hanc quæſtionem in nomine Domini congregare in vnũ, quatenùs communiter omnes, ipſo vtique Deo reſpiciente & iudicante noſipſos, ſed & noſtra omnia, de prædictis viris, ſiue nouitate in dogmatibus eorum expoſita, tractare debeamus. Et maximè præceptum habentes
Actor. 20. Apoſtolicum, attendere noſipſos & gregi, in quo nos Spiritusſanctus poſuit epiſcopos, regere DEI Eccleſiam, quam acquiſiuit per ſanguinem proprium: ſed & iterùm attendere lupos attendere malos operarios, qui peruerſa faciunt & loquuntur, vt trahere poſt ſe diſcipulos valeant, nè quandò quidem radix amaritudinis ſursùm germinans, nocere valeat fidem per negligentiam eorum, id eſt, noſtram omnium ſacerdotum, qui euellere mala, & meliora plantare ſunt ab eo propoſiti. Ideò * propter vnuſquiſque ſcilicet ſe rationem reddere in æquitate iudicaturo vniuerſum mundum, abſque vlla reuerentia, quia ſicut ſcriptum eſt, ſi reueritus fuerit, nõ
Hebr. 10. beneplacet anima mea in ipſo, cognita maximè cum omni ſubtilitate multitudine prauitatis eorum contra immaculatam noſtram fidem ab eis præſumpta, omnibus nobis, qui ad hoc huc venille & præſidere dinoſcimur, tam per accuſantium eas perſonas in ſcripto, quamque per conſcripta eorum, contra immaculatam fidem ab eis præſumptæ multitudine prauitatis illorum, quid de his vnuſquiſque cum ope diuina ad gloriam Dei ab ipſo inſpiratus viſum fuerit, proſequatur, præ omnibus in ſua conſcientia timorẽ eius decerpens in hoc, quod loquitur & intelligit de huiuſmodi quæſtione, in confirmatione & ſtabilitate catholicæ Eccleſiæ, & orthodoxæ fidei, hoc eſt, ſalutis animarum noſtrarum, fructu puræ confeſſionis, quæ eſt in eundem Dominum Deum noſtrum Ieſum Chriſtum, omnibus nobis apertiſſimè exiſtente.

MAVRVS CAESENAE CIVItatis epiſcopus, & Deuſdedit Rauennatis presbyter, per vnum ex eis Maurum Epiſcopum Cæſenatem dixerunt.

SVggerimus ſancto Apoſtolatui veſtro, quia ſecundùm veſtram prudentiſſimam interlocutionẽ oibus luce clariùs manifeſta ſunt, nec cuilibet incognitum eſt orthodoxorum, quæq; per tot tẽpora illicitè perpetrata ſunt aduersùs noſtrã immaculatã fidẽ, tam à Cyro, Sergio, Pyrrho & Paulo: contra quos iuſtè pro hoc quærimoniæ veſtræ Apoſtolicæ ſanctæque ſedi à fidelibus & zelum habentibus Dei oblatæ ſunt: Qua de re venerator ſancti apoſtolatûs veſtri Maurus ſanctiſſimus Epiſcopus, certiùs hæc eadem per apocriſarios ſuos cognoſcẽs, omninò deſiderium habuit in ſancto Concilio aduenire. Ideoque ſatagens direxit nos ad ſacra veſtra veſtigia, videlicet vt vicem eiuſdem per noſipſos in omnibus, quæ in hoc ſancto Concilio regulariter peraguntur, adimplere debeamus, eò quòd neceſſarijs vtilitatibus occupatus, ad præſens minimè valuit ſecundùm veſtram præceptionem proſpectui veſtro repræſentari. Ideoque propriam Epiſtolam pro tali re vnà cum ſcriptione eius præ manibus habemus, per quam noſtras perſonas in his, quæ aguntur, pro ſe confirmare dinoſcitur, ſignificans & ipſas occupationes pro quibus minimè valuit aduenire. Sed ſi placet veſtræ beatitudini, petimus, vt ante omnia coram hoc ſancto Concilio recenſeatur, & actibus inſeratur.

MARTINVS SANCTISSImus & beatiſſimus Epiſcopus ſanctæ Dei Eccleſiæ Catholicæ atque Apoſtolicæ vrbis Romæ, præſidens ſancto Concilio, dixit:

Secundùm poſtulationem Mauri Cæſenatis Epiſcopi, & Deuſdedit Rauẽnatis presbyteri, ſubſcripta epiſtola per eos oblata Mauri reuerendiſſimi epiſcopi Rauennatis eccleſiæ, ſuſcipiatur, & huic venerabili Concilio lectione pãdatur. Cumq;, ſuſcepta fuiſſet à Paſchale notario regionario Apoſtolicę ſedis, in his relecta eſt.

Epiſtola Rauennatẽ epiſcopi ad Papam Martinum, in qua eum vocat toto orbe Apoſtolicum, & vniuerſalem Pontificem.

DOMINO ſancto & meritis beatiſſimo, totoque orbe Apoſtolico & vniuerſali pontifici Martino Papæ, Maurus ſeruus ſeruorum Dei Epiſcopus. Vnicum omnibus & ſingulare eſt redemptoris Dei & Domini noſtri Ieſu Chriſti conceſſum remedium ad animarum noſtrarum ſalutẽ, vt ea, quæ per Apoſtolorum prædicationem percepimus & patrum doctrinam, procul dubiò

dubiò teneamus. Ergò quia apoſtolatus veſtri præceptionibus admonitus, vt pro his, quæ aduersùm eorum doctrinam commentata ſunt, debeam ad ſanctam & Apoſtolicã Eccleſiam, veſtramque præſentiam repetiri, & vnà cum cæteris Epiſcopis, quæ de his patres præcipiunt, debeant terminari, neque etiam præparatum, dum ab exercitu & plebe huius ciuitatis, vel etiàm Pentapolitanorum detinerer, pro incertis gentilium excurſionibus & non ſe habentibus præſentia excellentiſſimi Exarchi, ad hanc ſuggeſtionis meæ ſatisfactionem venire compulſus ſum. Quod cum ſummo mœrore ſatisfaciens ſupplicio, vt me non ſicut abſentem, ſed vt præſentem & feſtinantem ſuſcipere Apoſtolatus veſter dignetur. Nam in his quæ mouentur, & contra patrum Orthodoxorum decreta proponuntur, me non aliter ſentire, niſi quomodò ſancta veſtra Apoſtolica doctrina & orthodoxa tenet Eccleſia, & omnem nouitatem repellens atque reſpuens, nõ ſolùm ecthetin, quæ à Pyrrho Conſtantinopolitano Epiſcopo defendebatur, abijcio: quippe, quia vt hæretica de ædibus Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ eſt depoſita, ſed & quæ ad eiuſdem defenſionem nouiter conſcripta ſunt, omni modo nec conſentio, nec ſuſcipio, ſed cum anathemate repello. Sed & duas operationes duasque voluntates profiteor, & Deum & hominem Dominum Ieſum Chriſtum per Spiritum ſanctum in vtero virginis conceptum & natum, in duabus naturis verum Deum & hominem, in vna perſona vtraque operantem, que deitatis & humanitatis ſunt tenere me profiteor, nec aliud, quam quod ſanctas quatuor vniuerſales Synodos inuenimus prædicaſſe, & quintam ſub piæ memoriæ Iuſtiniano, ſuſcipere: ſed ſolam fidem à patribus conſtitutam, per quam verum Deum verumque hominem totum in ſuis, totum in noſtris prædicauerunt, omni conſtantia profiteri. Ad quod hanc ſatisfactionis meæ ſuggeſtionem per cõfamulos meos Maurum Cęnatem epiſcopum, & Deuſdedit presbyterum, dirigere non omiſi, eosque vice mea, vt quicquid aduersùm ecthetios vel alia conſcripta ad eius defenſionem nouiter commentata deſcripſerint, me ſinè dubio eſſe conſeruaturum. Et ſubſcripſi: Ora pro me Domine ſancte & meritis beatiſſime, totoque orbe apoſtolice Papa.

MARTINVS SANCTISSIMVS & beatiſſimus ſanctę Dei Eccleſiæ Catholicæ atque apoſtolicæ vrbis Romæ, præſidens ſancto Concilio, dixit:

RElecta epiſtola Mauri reuerendiſſimi Epiſcopi Apoſtolicis dogmatibus cõueniens, atque ideò cum recta confirmationis ſanctorum patrum confeſſione, & omnem hæreſim condemnationi ſubmittẽs, ſi complacet huic ſancto Concilio, actis noſtris indatur.

Maximus venerabilis epiſcopus Aquileienſis Eccleſiæ, dixit:

Epiſtola Mauri ſanctiſſimi Epiſcopi Rauennatis, ſecundùm veſtram iuſſionem actis noſtris inſerta, atque per eius tenorem conſonante huic ſancto Concilio in his, quæ pro orthodoxa & immaculata fide ab ea peraguntur, ſuam mentem demonſtrante, illud cum fiducia referabo, quia omnis qui differentiam vnius Chriſti naturalium voluntatum & operationum abnegat, & naturarum eiuſdem, ex quibus & in quibus conſiſtit, negat pariter proculdubiò differentiam. Nec enim poſſibile eſt, ipſum eundemque Dominum Deum noſtrum Ieſum Chriſtum conditum & inconditum naturaliter exiſtentem, vtriuſque naturæ, ex quibus conſiſtit, in voluntate & operatione minimè naturalem proprietatem in vnitione ſaluare. Quoniam qui ſic ſapere non vult, ſanctam Chalcedonenſem reſpuit Synodum, omnesque ſanctos ac venerabiles patres: quippe quoniam in definitione ſua luce clarius promulgaſſe dinoſcitur, aſſerens in hoc tantummodò minimè amputari, differentiam naturarum Chriſti poſt vnitatem, quia vtriuſque naturæ indiminutè, abſque tantummodò peccato, ſaluatur naturalis proprietas. Ergò ſi ſpecialiter propter hoc definitam eſt minimè amputari differentiam naturarum, quia proprietas naturalis ſaluatur, ex quibus conſtitit naturis: proprietas autem eſt diuinæ naturæ Chriſti, diuinitùs eum velle & operari diuina: item proprietas eſt eiuſdem humanæ naturæ, eundem humana velle & operari humana, vt approbetur Deus & homo naturaliter eſſe, certum quia proprietatem vtriuſque naturæ reſpuit atque ideò differentiam naturarum poſt vnitionem recuſat, qui differẽtiam eiuſdem naturalium voluntatum & operationum abnegat: & ex hoc denominatum ſanctum Chalcedonenſe Concilium & omnes venẽrabiles Catholicæ Eccleſiæ patres reſpuunt. Pro qua re oportet, iuxta veſtram prudentem commonitionem, magis autem ſecundùm diuinam præceptionem nos, qui ſuper domum eius, hoc eſt, catholicam Eccleſiam Epiſcopale miniſterium * ſolicitè vigilare, vt nè quid de ſacris eius muneribus, i. Apoſtolicis de eo promulgationibus paternisque dogmatibus fures occultè irruentes valeant deprædari, dormientes nos ex quadam negligentia atque poſtpoſitione obſeruationis diuinorum præceptorum reperientes. Vndè, ſi placet veſtræ beatitudini, ſupplico, quatenùs per vnam vel duas, ſi multùm, vt nè faſtidium per hæc, quæ omnibus manifeſta

* deeſt, accepimus, aut aliquid tale.

Digitized by Google

manifesta sunt, gestis ingetere videamur, querulantium personas, Cyrum, Sergium, Pyrrhum & Paulum, conuenienter, quæ de his proponuntur, cognoscamus, necnon per conscripta eorum aduersùs fidem exposita, quæ videlicet & sinè accusantis persona redarguere eos apertissimè demonstrantur. Propterea enim accusatio extranea superflua esse dinoscitur, quoniam à suis temerarijs conscriptis apertiùs accusantur, quibus omnem mundum conturbasse noscuntur. Ità
Luc. 19. nanque Dominus ait: Ex ore tuo iudicabo te, &, Ex verbis tuis iustificaberis, & ex ver-
Matt. 12. bis tuis condemnaberis. Quia verò multæ personæ accusantium, licèt existant, minimè sunt necessariæ nobis, vbi manifesta est culpa eorum qui accusantur, à sanctis Synodis luculentiùs docemur. Igitur cóntra vtrosque, id est, Nestorium & Eutychen, & cum eis Dioscorũ nefandissimos hæreticos, vnus tantummodo accusator, hoc est, beatæ memoriæ Eusebius Dorylensis ecclesiæ Episcopus legitur extitisse. Contra Theodorum autem & Origenem in sancta quinta Synodo accusator quidem nullus, sed tantummodò eorum conscripta ad accusationem ipsorum & repræhensionem sufficisse noscuntur. Igitur & in præsenti, oportuna gestorum serie conseruata, per vnam aut duas accusantium personas, si placet, cum omni subtilitate ad accusationes eorum nostram præparemus solicitudinem.

Deus dedit venerabilis episcopus insula Sardiniæ, dixit:

APostolicis visceribus vestra beatitudo commota, & nos omnes hortata est ad tuitionem catholicæ & Apostolicę fidei, quę temeraria præsumptione ab aduersantibus verbo fidei expugnatur, in vnum conuenire, dum constet vos sanctissimi cum Beato Paulo Apostolo eadem compassibiliter dice
2. Cor. 11. re: Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non vror? satagentes nè aliquis de his, quæ vobis creditæ sunt, rationabilibus ouibus à bestijs capiatur. Vndè & ego supplico, pro defensione paternorum & synodalium dogmatum, ante omnia per suggestiones oblatas sanctæ vestrę Apostolicæ Sedi, necnon accusantium personas, Cyrum, Sergium, Pyrrhum & Paulũ, prauitatem eorum nobis manifestari, sed & per conscripta eorum ordinabiliter, contra immaculatam nostram fidem exposita, quatenùs per examinationem eorum cõgrua super his sententia subsequatur.

Vniuersi sanctissimi episcopi dixerunt vnanimiter dogmata continere, & quia venerabilium patrum & synodorum piam confessionem destruere, qui vnam in Christo Deo voluntatem & operationem prædicare præsumunt, petimus licèt minimè ignorida, attamen propter ordinem gestorum referare omnibus nobis per accusationes aliquas obnoxiorum huiusmodi excessum, quatenùs opportunè rationabiliterq; examinatio subsequatur, maximè plenius pertractantes eorum commissum per ea, quæ ab eis contra immaculatam fidem conscripta sunt.

INCIPIT SECRETARIVS II.

IN NOMINE DOMINI DEI Saluatoris nostri Iesu Christi, Imperij domini Constantini pijssimi Augusti anno nono, sub die octauo Idus Octobris, Ind. Octaua Octana.

REsidente sancto ac beatissimo Martino Papa sanctæ sedis Apostolicę vrbis Romæ, propositis sacrosanctis & venerabilibus Euangelijs in Ecclesia Domini Dei & Saluatoris nostri Iesu Christi, quæ vocatur Constantiniana, residentibus etiàm viris venerabilibus, pariterque cum eo audientibus.

Maximo sanctissimo Aquileiensi episcopo.
Deusdedit sanctissimo Caralitano episcopo.
Mauro Cæsenate episcopo, & Deusdedit presbytero, agentibus locum Mauri sanctissimi episcopi Rauennatis ecclesiæ.
Sergio Tempsanensi episcopo.
Reparato Manturianensi episcopo.
Epiphanio Albanensi episcopo.
Benedicto Ataceno episcopo.
Iuliano Hortano episcopo.
Papinio Vibonensi episcopo.
Maximo Pisaurensi episcopo.
Luciano Leontinensi episcopo.
Viatore Hortonensi episcopo.
Bonito Formiano episcopo.
Maioriano Præneltino episcopo.
Germano Numanensi episcopo.
Laurentio Perusino episcopo.
Carosso Faralitano episcopo.
Martino Mebiensi episcopo.
Calumnioso Aletino episcopo.
Barbato Sutrino episcopo.
Peregrino Mesanensi episcopo.
Romano Cerellitano episcopo.
Crescete Lucrensi episcopo.
Felice Agrigentino episcopo.
Marcellino Clusino episcopo.
Geminiano Volaterrano episcopo.
Mariano Populonensi episcopo.
Luminoso Tiferniltibernorum episcopo.
Potentino Belliternensi episcopo.
Mauro Tuscanensi episcopo.
Adeodato Spoletano episcopo.
Ioanne Pęstano episcopo.
Gaudioso Reatino episcopo.
Laurentio Taurianensi episcopo.

Ioanne

Ioanne* Trapeiano epiſcopo.
Luminoſo Salernitano epiſcopo.
Sabbato Buxento epiſcopo.
Ioanne Tarentino epiſcopo.
Ruſino Sipontino epiſcopo.
Adeodato Amerino epiſcopo.
Gaudioſo Capuano epiſcopo.
Bonito Ferentinate epiſcopo.
Mauro * Sinogallienſi epiſcopo.
Mauro ſo Aconitano epiſcopo.
Bono Ficuclenſi epiſcopo.
Fortunato Auximate epiſcopo.
Thomate Lunenſi epiſcopo.
Bonito Ferentiſpolimartio epiſcopo.
Maximo Trocalitano epiſcopo.
Paſchale Blandano epiſcopo.
Luminoſo Marſorum epiſcopo.
Glorioſo Camerino epiſcopo.
Decorato Tiburtino epiſcopo.
Amabile Hoſtienſi epiſcopo.
Albino Portuenſi epiſcopo.
Palumbo Fundano epiſcopo.
Theodotio Cotronenſi epiſcopo.
Scholaſticio Faenſi epiſcopo.
Elia Lilybętano epiſcopo.
Aquilino Aſſiſinati epiſcopo.
Euſebio Atellano epiſcopo.
Martino Centumcellenſi epiſcopo.
Iubentino Stabienſi epiſcopo.
Mauro Senate Epiſcopo.
Læto Lucano epiſcopo.
Theodoro Rotellano epiſcopo.
Andrea Hydruntino epiſcopo.
Iuſto Tauromentano epiſcopo.
Felice Panormitano epiſcopo.
Laurentio Tudertino epiſcopo.
Ioanne Carinenſi epiſcopo.
Albino Signenſi epiſcopo.
Auguſtino Squillacino epiſcopo.
Ioanne Rhegitano epiſcopo.
Barbato Cumano epiſcopo.
Felice Terracinenſi epiſcopo.
Oportuno Anagnino epiſcopo.
Firmino Blerano epiſcopo.
Lobiano Firmano epiſcopo.
Anaſtaſio Narnienſi epiſcopo.
Theodoro Tyndaritano epiſcopo.
Sapientio Numentano epiſcopo.
Maximo Meſinate epiſcopo.
Gratioſo Nepeſino epiſcopo.
Leontio Neopolitano epiſcopo.
Paſchale Thermitano epiſcopo.
Oportuno Piſano epiſcopo.
Donato Marianenſi epiſcopo.
Bonoſo Alerino epiſcopo.
Peregrino Lyparitano epiſcopo.
Boethio Cornenſi epiſcopo.
Valentino Turritano epiſcopo.
Luminoſo Bonenſi epiſcopo.
Creſcentio Lybienſi epiſcopo.
Stephano Popilienſi epiſcopo.
Callioniſto Hadrianenſi epiſcopo.
Ioanne vico Sabinate epiſcopo.
Potentino Polenſi epiſcopo.
Leontio Fauentinate epiſcopo.
Donato Saſſinate epiſcopo.
Ioanne Vnnogoritano epiſcopo.
Stephano Dorenſi epiſcopo.
Ioanne Gabopolitano epiſcopo.
Victoriano Vzalenſi epiſcopo.

MARTINVS SANCTISSIMVS ac beatiſſimus Epiſcopus ſanctæ Dei Eccleſiæ Catholicæ atque Apoſtolicæ vrbis Romæ, dixit:

BEatus Dauid ad Dominum dicit: Iuſtitia & iudicium præparatio ſedis tuæ: Miſericordia & veritas præibunt ante faciē tuam. Hanc igitur pręparationem per veritatem geſtorum ad gloriam eius, & imitationem ſacræ Sedis ſuæ properans opportunè perficere, & ſancta ſynodus nobiſcum conſiſtens venerabilium ſacerdotum, vt ex hoc præcipuè in eum glorietur in hoc, quòd intelligit & cognoſcit Dominū, & facit iudicium & iuſtitiam in medio terrę: ſtuduit cōpetenter non anteà per ſcripta eorum, qui accuſati ſunt, cauſam illorum diſcutere, donèc per querulantium inſtitutiones reſpexerit hanc & addiſcere valuerit, illud videlicet, qđ per ſapientiam benè placuit Salomoni, adimplens, quod dicit: Antequàm ſcruteris, non reprehendas: intellige priùs, & tunc increpa: Antequàm audieris, non reſpondeas. Nempe licèt apertiſſima eſt contrariorum reprehenſio, veruntamen oportet & his, quæ clara ſunt, ad eorum examinationem ordinem conſeruari ab his, qui ſecundùm DEVM ſcrutari deputati ſunt: quatenùs ità cum oratione cooperantem inueniamus & confeſſorem DEVM, qui dicit: Vbi ſunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi ſum in medio eorum. Offerantur ergò ſecundùm piè complacitam omnibus nobis conſequētiam per eos, quorum intereſt, ſiue de noſtro venerabili ſcrinio, dilectiſſimum primicerium & notarios querulantium denominatos temeratores cum omni reuerentia ſecundùm ordinem ſubmonitio.

Pſal. 88.

Hier. 9.

Eccl. 11.

Matt. 18.

Theophylactus Primicerius notariorum Apoſtolicæ ſedis, dixit:

Suggero veſtræ ſacratiſſimæ beatitudini, quoniam præ foribus adſtat venerabilis ſecreti veſtri, Stephanus reuerendiſſimus epiſcopus Dorenſis, primus Hierotolymitani eccleſiaſtici Concilij, aditum ſibi expetens, in veſtra ſacratiſſima ſynodo: & quidem deliderat innoteſcere quid præcipitis.

MAR-

Digitized by Google

MARTINVS SANCTISSIMVS ac beatiſſimus epiſcopus ſanctæ Dei Eccleſiæ Catholicæ atque Apoſtolicæ vrbis Romæ, dixit:

STephanus reuerendiſſimus epiſcopus Dorenſis, ſecundùm petitionem ſuam introeat, & competenter quæ ei videntur, edifferat.

Stephanus reuerendiſſimus epiſcopus Dorenſis coram ſancto Concilio adſtans, dixit:

Poſtulo beatitudinem veſtram, ſi placet, præcipere humanitatis meæ libellum ſuſcipi, & coram ſanctitate veſtra recenſeri.

MARTINVS SANCTISSIMVS ac beatiſſimus Epiſcopus ſanctæ Dei Eccleſiæ Catholicæ atque Apoſtolicæ vrbis Romæ, dixit:

SEcundùm ſupplicationem memorati reuerendiſſimi Stephani epiſcopi Dorenſis, libellus eius ſuſcipiatur, & lectioni pandatur.

ET ACCIPIENS ANASTASIVS notarius regionarius Apoſtolicæ ſedis, de Græco in Latinam linguam interpretatum, relegit in his:

SAnctæ Apoſtolicæ Synodo, ſecundùm gratiam Dei & regularem authoritatem præſidentis in ea Martini ter beatiſſimi Papæ, congregatæ in hanc antiquam almamque vrbem Romam, pro confirmatione ſacra & defenſione paternarum & Synodalium Catholicæ Eccleſiæ definitionum vel promulgationum, Stephanus per miſericordiam Dei epiſcopus, & primus Hieroſolymitanæ ſacerdotali ſede exiſtens diœceſeos, ſuggero quæ ſubtèr adnexa ſunt:

a. Cor. 1. Benedictus Deus & pater Domini noſtri Ieſu Chriſti, pater miſerationem & Deus totius conſolationis, qui conſolatus eſt nos per ſacratiſſimum in idipſum & ſacerdotalem conuentum ſanctitatis veſtræ in omni tribulatione noſtra, quæ facta eſt nobis propter ſanctam catholicam eius Eccleſiam, ab aduerſantibus verbo fidei. Hanc etenim beatiſſime in pace & tranquillitate conſiſtentem veluti fluctus immanes irruentes per ſuam hæreſin turbauerunt, priùs quidem Theodorus Pharanitanæ eccleſiæ quondàm epiſcopus: poſtmodùm autem Cyrus Alexandrinus antiſtites, item Sergius Conſtantinopolitanus, necnon ſucceſſores eius Pyrrhus & Paulus. Hi nanq; Apollinaris & Seueri dogmata hæreticorum renouare auſi ſunt, per hoc, quòd prædicauerunt vnam voluntatem & vnam operationem dininitatis & humanitatis Chriſti dogmatizare, quorum ſcripta teſtantur contra omnem præſeminatam orbem terrarum, ad deceptionem ſimplicium: qui ſtuduerunt non ſolùm exponere audacter & conſcribere, ſed & diuulgare contra paternas & ſynodales Eccleſiæ inſtitutiones in aperto niſi ſunt, & tam per capitulorum ſeriem ſuper ambone cum anathematis vinculo, qui ſic non ſaperet, & ſecùndùm ſenſum eorum recitatam, quamque per ſententias & ſubſcriptiones ac geſtorum monimenta. Ac per hoc vniuerſam Catholicam Eccleſiam in his conturbantis memoratis viris, iuxta quod beatus Hieremias inquit: Confuſi ſumus, quia audiuimus improperium: dereliquimus in confuſione vultum noſtrum, quia introierunt alienigenæ in ſanctuarium noſtrum: & propterea aliquàdo quidem aquam capiti & oculis fontes lachrymarum exquirebamus, vbique omnes fideles huiuſmodi miſeram calamitatem plorantes: aliquandò autem pennas columbæ ſecundùm beatum Dauid, & volemus & annũciemus hęc omnia omnium propoſitæ, * ſed dico autem ſummæ veſtræ & principale, ad medicinale conſultum emerſi vulneris: quippe quoniam hoc poteſtariuè olim & ab antiquitùs facere per Apoſtolicam ſiue canonicam conſueuit authoritatem, dum aperta lucubratione non ſolùm claues regni cœlorum creditæ ſunt ei, atque ipſe tantummodò ad aperiendum eas fidelibus quidem dignè, minimè autem euangelio gratiæ credentibus iuſtà claudere magnus ſecundùm veritatem, & princeps Apoſtolorum meruit Petrus: ſed etiàm & paſcere primus iuſſus eſt oues totius Catholicæ Eccleſiæ, cùm Dominus dicit: Petre, amas me? Paſce oues meas. Et iterùm ipſe præcipuè ac ſpecialiter firmã præ omnibus habens in Dominum Deum noſtrum & immutabilem fidem, conuertere aliquandò & confirmare exagitatos conſortes ſuos & ſpiritales meruit fratres, vtpotè diſpenſatiuè ſuper omnes ab ipſo, qui propter nos incarnatus eſt DEVS, poteſtatem accipiens & ſacerdotalem authoritatem. Quod vtiquè ſciens beatæ memoriæ Sophronius, quondam patriarcha ſanctę Chriſti DEI noſtri ciuitatis, ſub cuius diœceſe fungebar ſacerdotale officium, non acquieſcens omninò carni, & ſanguini, ſed ſola quæ CHRISTI ſunt, iuxta ſanctitatem veſtram excogitans, ſtuduit meam humilitatem ſinè mora pro huiuſmodi tantummodò capitulo cum ſua ſuggeſtione ad hanc Apoſtolicam magnamque dirigere ſedem, in ſcripto atque inè ſcripto, per me ſuppli-

In 6. tamẽ Synodo Act. 15. dicitur Sergius Conſtantinopolit. primus ſcripſiſſe de impio hoc dogmatè.

Hier. 31.

Hiere. 9.

Pſalm. 54.

* legendum apparet, *ſedi dico autem

Authoritas Romanæ ſedis.

Matt. 16.

Ioan. 21.

Lucæ 22.

* ſacerdotalium ſedium

Theodor. hic primus auctor hæreſis Monotheletarum.

cem veſtrum, omnem prædictorum virorũ adaperiens nouitatem, quam videlicet contra orthodoxam fidem memorati viri exponere auſi ſunt. Quippe nam & ipſe, dum aduiueret, ſuperiùs dictis temeratoribus in Oriente validiſſimè contradixit, conteſtans eos & admonens, vt à propria hæreſi quieſcerent, & ad rectam patrum fidem remearent, dans in duobus libris ſexcenta teſtimonia patrum, ad euictionem impietatis eorum & veritatis oſtenſionem. Quos quidem reuocare minimè valuit: commouit autem eos contra ſe ad inſidias & malignam detractionem, ſed nullo modo propter hoc reueritus eſt omninò ille, nec timuit timorem, vbi non eſt timor, quoniam iuſtus ſicut Leo confidit. zelo autem DEI & fiducia repletus, duxit me indignum, & ſtatuit in ſancto Caluariæ loco, vbi propter nos ipſe qui ſuper nos ſecundùm naturam DEVS eſt, Dominus noſter IESVS CHRISTVS ſponte crucifigi ſecundùm carnem dignatus eſt: & ibi alligauit me vinculis indiſſolubilibus, dicens: Tu dabis rationem ipſi, qui propter nos ſecundùm carnem in hoc ſancto loco ſponte crucifixus eſt DEVS, quandò cum gloria in terribili eius aduentu iudicaturus eſt viuos & mortuos, ſi diſtuleris & poſtpoſueris fidem eius periclitantem, licèt ego hoc facere corporaliter, vt nõſti, propter emerſam ex noſtris peccatis incurſionem Sarracenorum præpedior. Quantocyùs ergò de finibus terræ ad terminos eius deambula, donèc ad Apoſtolicam ſedem, vbi orthodoxorum dogmatum fundamenta exiſtunt, peruenias, non ſemèl, non bis, ſed multò ſæpiùs aperiens ſacris viris ibidèm conſiſtentibus omnia ſecundùm veritatem, quæ in iſtis partibus mota ſunt, & non quietcas inſtantiùs expetens atque exorans eos, donèc ex Apoſtolica prudentia quæ in DEO eſt, ad victoriam iudicium perducere debeant, & nouiter introductorum dogmatum perfectam faciant ſecundùm canones deſtructionem, vt nè ſecundùm quod beatus Apoſtolus ait, ſicut cancer paſcuam in amplius inueniant, depaſcentes ſimpliciorum animas. Igitur in his pertimeſcens ego atque perterritus, propter impoſitam mihi terribilem in tremendo & venerabili loco coniurationem, necnon & creditum mihi ex Dei permiſſu epiſcopale miniſterium cõſiderans, ſed & ſupplicationes omnium penè habitãtium Oriẽtalium tractum reuerendiſſimorum epiſcoporum & Chriſtianorum populorum, conſonanter prædicto beatæ memoriæ Sophronio ad hoc me inuitantium, vtpotè primum Hieroſolymitanæ diœceſeos peruenire, non dedi, ſecundùm ſcripturam, ſomnum oculis meis, & palpebris meis dormitationem, & requiem temporibus meis, quatenùs adimplere debuiſſem huiuſmodi deſiderabilem iuſſionem: ſed abſque vlla mora propter hoc ipſum tantummodò huc properaui: à quo tempore tertiò viſus ſum veſtris Apoſtolicis adeſſe veſtigijs, expetens ac deprecatus, vt quod ille & omnes libenter poſtulare noſcuntur, hoc eſt, fidei Chriſtianorum periclitanti manum porrigere. Quod addiſcentes contrarij, non leuibus me implicuerunt afflictionibus, præceptiones propter me per loca & prouincias dirigentes, quatenùs compræhendi, & ferris conſtrictus ad eos deberem deſtinari, ſicut omnes cognoſcunt. Sed Dominus auxiliatus eſt mihi, & liberauit me ab omnibus perſequentibus me, ideoque ad propoſitum currentem, & ad brauium properantem veſtræ Apoſtolicæ Sedis. Neque deſpexit Deus preces cum lachrymis oblatas ſupplicum ſuorum, ſed excitauit non equidem mediocriter præceſſores apoſtolicoſque præſules in commonitione, necnon conteſtatione prædictorum virorum, licèt nullo modo eos flectere potuerunt. Excitauit autem & nunc, ex Dei voluntate qui præſidet, dominum noſtrum Martinum ter beatiſſimum Papam, quem ſuis eccleſijs condonet ſanum & incolumem, longæuum, rectè prædicantem verbum veritatis, incomparabiliter ac mirabiliter zelantem zelum DEI, qui & omnes vos ſanctiſſimos ſacerdotes eius ad ſe congregare pro deſtructione quidem nouitatis, conſeruatione autem paternorum Eccleſiæ dogmatum ſtuduit: quos poſtulans coniuro opus perficere gratiæ, in quo per ſe Deus vocauit vos, vt, ſecundùm quod beatus Paulus ait, abijciatis malignum à vobiſmetipſis. Vos nanque poſtulans, vobis ſcribens Romanis, præcepit attendere eos, qui ſeditiones & ſcandala præter doctrinam, quam vos didiciſtis, faciunt, & declinare ab illis. Quoniam hi CHRISTO DEO noſtro non deſeruiunt, ſed ſuo ventri, & per dulces ſermones & benedictiones ſeducunt corda innocentium. Pia nanque patrum fides, ſicut nõſtis beatiſſimi, per nouitatem nullatenùs patitur maculari: roborari autem in orthodoxis conſueuit Apoſtolicisque dogmatibus. Qua de re omnem malituam abijciens, vnum eundemque Dominum noſtrum & DEVM IESVM CHRISTVM in duabus naturis confitetur, ſubſtantialiter vnitis inconfuſè & indiuiſè, nuſquàm propter vnitionem amputata differentia naturarum, magis autem conſeruata proprietate vtriuſque naturæ, & in vnam perſonam & in vnam ſubſiſtentiam concurrente. Atque ideò naturaliter DEVM perfectum, & hominem naturaliter perfectum, abſque tantummodò peccato, eundem piè prædicare dinoſcitur. Si verò DEVM naturaliter perfectum & hominem

Sophronij ſcripta contra Monothelitas.

Prou. 18.

Romæ fundamẽta orthodoxæ doctrinæ.

1. Tim. 5.

Pſal. 131.

1. Cor. 5.

Rom. 16.

minem naturaliter perfectum eundem eſſe veraciter prædicat, certum quia imperfectus nullo modo conſiſtit ſecundùm diuinam & humanam eius eidem ſubſtantialem voluntatem & operationem: ſed indiminutè iuxta numerum naturarum, naturales habuit voluntates & operationes, quibùs diuina & humana volens & operatus, DEVS pariter & homo ſecundùm veritatem idem exiſtens, naturaliter cognoſcebatur. Nam ſi imperfectus eſſet, iuxta ſenſum contrariorum, in diuina & humana eius naturali voluntate & operatione, perfectus, non eſſet DEVS, neque perfectus idem homo: magis autem nec penitùs DEVS, nec homo exiſteret, dum conſtet, quia DEVS naturaliter non eſt, qui diuinam ſecundùm naturam voluntatem & operationem non habet: nec iterùm homo naturaliter poterit eſſe, qui minimè habet humanam ſecundùm naturam voluntatem & operationem. DEVS enim imperfectus non eſt, nec homo idem imperfectus: quoniam in naturali perfectione vtraque cognoſcitur CHRISTI natura, ex quibus & in quibus conſiſtit inconfusè & indiuisè. Et propterea per vtranque eiuſdem naturam perfectus erat idem naturaliter. Vndè oportet huiuſmodi quidem nouitates abijcere, in perfectione autem naturarum, quæ in CHRISTO DEO in vnitate ſaluantur, & naturalium eius voluntatum & operationum roborare intranſgreſſibiliter patrum Orthodoxam fidem. Ideoque vnius, eiuſdemque ſicuti vnitas duas naturas, ità conſequens eſt & naturales confiteri voluntates & operationes, diuinam & humanam, ad plenam oſtenſionem vtriuſque eius naturæ veræ perfectionis, vtpotè in vtraque natura nullam diminutionem habente eſſentialis & naturalis proprietatis, id eſt, voluntatis & operationis. Quoniam proprietas naturalis, eſt ſinè dubio naturæ naturalis eius voluntas & operatio, ex quibus firmiùs ſancti Chalcedonenſis Concilij ſtabilita eſt definitio, CHRISTI DEI indiminutè conſeruans myſterium, quam illi, de quibus antè diximus, deſtruere attentantes, & aliud malum nupèr excogitauerunt. Nam Paulus Conſtantinopolitanus antiſtes iuſſit clementiſſimo Principi noſtro typum exponere fidei, in quo typo ſanctorum patrum doctrinas cum nefandiſſimorum hæreticorum prauitatibus funditùs amputauerunt, nec vnam nec duas debere voluntates aut operationes CHRISTI DEI promulgantes quempiam confiteri: facilè eis licere credentibus, aliquandò quidem vnam, aliquandò autem nec vnam in eodem prædicare: ac per hoc aut DEVM tantummodò, vtpotè diuinam tantummodò, aut duntaxàt hominem purum, vtpotè humanam habentem tantummodò: aut neque DEVM, neque hominem eundemque aſſerentes, vtpotè neque diuinam, neque humanam habentem voluntatem & operationem, ſed ſinè voluntate & operatione ſecundùm eos omninò exiſtentem. Quod vtiquè ſanctorum patrum & prædicti ſancti Chalcedonenſis Concilij definitio omnimò recipere abnegat, quoniam ſaluari aſſerit vtriuſque naturæ, ex quibus & in quibus CHRISTVS conſiſtit, indiminutè naturalem & poſt vnitionem proprietatem. Igitur prædictam ſanctam Synodum, & omnes ſanctos patres proijcere volentes, hæc eadem dogmatizare & ſcribere contra fidem auſi ſunt. Sed & hoc doceo ſanctitatem veſtram, quia temporis attendentes perturbationem, multos in Oriente per ambitionem decepiſſe noſcuntur. Sergius namque quondàm Ioppenſis Epiſcopus, poſt receſſum gentis Perſarum, loci ſeruatoram ſedis Hieroſolymitanæ arripiens, non quidem per Eccleſiaſticam authoritatem, ſed ſecularem poteſtatem contra Canones ibidèm ſub ſedem Hieroſolymitanam pertinentem, aliquos Epiſcopos ordinauit, & cùm ipſe minimè fuerat confirmatus, alios ordinare præſumpſit. Hi autem propterea ſcientes veraciter inanem eſſe ordinationem eorum, per propria ſcripta conſentientes, applicauerunt affectatæ ſe nouitati, quæ à Paulo Epiſcopo Conſtantinopolitano defenditur, quaſi ex hoc ſperantes enormiter, quod impoſſibile eſt, confirmari. De quibus & antèà Apoſtolicæ Sedi innotui, id eſt, beatæ memoriæ deceſſori veſtro Theodoro, iuſſitque mihi indigno per ſacram ſuam præceptionem, ordinans me loci ſeruatorem per Apoſtolica eius ſcripta, quatenùs tam ea, quæque fuiſſent Eccleſiaſtica capitula, peragere debuiſſem, & Canonicè, ſi nullatenùs emendarentur, qui ſub denominato prætextu ordinati ſunt Epiſcopi, deponerem eos. Quod & feciſſe me certum eſt, & præcipuè quoniam in errorem à veritate recedentes ſpontè delapſi ſunt, tantumque illos recepi ſecundùm inſſionem eius, qui libellum pœnitentiæ obtulerunt, & profeſſi ſunt in ſcripto, conſeruare indeſinenter & amplecti atque prædicare ſanctorum patrum & Synodorum doctrinas: quorum libellos nupèr deferens obtuli ſacratiſſimæ præſidenti ſanctitati veſtræ, Martino ter beatiſſimo Papæ, ab eo quòd aliqui eorum meritò recepti & confirmati ſunt, aliqui verò pro mutatione Catholicæ Eccleſiæ condemnati ſunt. Ideoque eroro vt minimè deſpiciatis humilitatis meæ & omnium Orientalium orthodoxorum facerdotum & populorum, nec non prædicti domini mei ſanctæ memoriæ Sophronij, ſuper tali capitulo inſtan-

tias assiduasque precationes, vestræ beatitudini per meam humilitatem cum lachrymis
Phil. 2. oblatas, sed sicut luminaria in vniuerso mundo verbum vitæ retinentes, introductas extinguite tenebras Apollinaris & Seueri nefandissimarum hæreteum per superiùs memoratos viros, temporibus etiàm nostris
* quater. procaciter germinatas, * qualiter funditùs extincta huiusmodi caligine, lucifer nobis resplendeat per vos sanctissimos, & dogmatica definitio vbiquè omnes lętificans, quam glorioſi Ecclesiæ patres, sanctæque & vniuersales quinque Synodi, per propria pijssima dogmata in æternæ vitæ firmam hæreditatem prædicasse noscuntur. Et subscriptio.

Stephanus per DEI misericordiam Episcopus Dorensis, & primus sanctæ synodi sub Hierosolimytana Patriarcha sede consistentis, præsenti libello, à me dictato, manu propria subscribens obtuli die sexta Octobris mensis, feria tertia, Indictione octaua.

MARTINVS SANCTISSIMVS ac beatissimus Episcopus sanctæ Dei Ecclesię Catholicæ atque Apostolicæ vrbis Romæ, dixit:

NON equidem mediocriter omnibus nobis Stephanus reuerendissimus Dorensis Episcopus manifestauit per ea, quæ nunc in proprio libello demonstrauit, quanta mala aduersùs venerabiles viros & orthodoxa dogmata Theodorus Pharanitanus quondàm episcopus, Cyrus Alexandrinus, & Sergius Constantinopolitanus, eiusque successores Pyrrhus & Paulus concinnare noscuntur, & gloriati sunt audacter, in medio sanctæ Dei catholicæ Ecclesiæ proprium ponentes errorem, iuxta propheticum vaticinium
Psal. 73. dicentes in corde suo, Venite, comprimamus omnes dies festos Domini à terra, id est, sacras voces venerabilium patrum, de saluatore & Domino nostro relatas, hoc argumentantes, vt sinè dubio vnam aut nec vnam in ipso voluntatem & operationem quisquam debeat prædicare. Quia iam non est propheta, id est, Doctor, & nos non cognoscet amplius, adulterantes verbum veritatis. Sed ignorauerunt, quia ab omnibus in hoc cognita sunt, iustèque interdicti ab orthodoxis comprobantur; licèt mercedem eis fiduciæ verbi tribulationes compensare noscuntur, iuxta
Psalm. 119. quod dictum est, Cùm loquebar illis, impugnabant me gratis. Nec enim pro tali excessu pœnitentia ducti sunt, quia odio
Amos 5. habuerunt in portis corripientem, & sermonem sanctum exprobrauerunt, firmantes fi-
Psal. 35. bi verbum malum, vt inuenirent iniquitatem suam ad odium. Propterea his ità nobis per lectionem libelli de prædictis viris cum omni subtilitate recognitis, oportet quatenùs actis Ecclesiasticis inseratur, in approbatione accusationis contra eos ab omnibus orthodoxis oblatæ.

Theophylactus Primiterius notariorum Apostolicæ Sedis, dixit:

Suggero vestræ beatitudini, quoniam præsentibus venerabilis secreti sanctitatis vestræ adstant plurimi reuerendissimi Abbates, presbyteri & monachi Græci, tam per annos habitantes in hac Romana ciuitate, necnon in præsenti aduentantes, id est, Ioannes, Theodorus, Thalassius, Georgius, & cum ipsis alij venerabiles viri, petentes vt conspectui vestro præsententur, & aliqua, quæ eis necessantur, vestræ suggerant sanctitati. Quapropter quæ placent beatitudini vestræ, præcipere dignetur.

MARTINVS SANCTISSIMVS ac beatissimus episcopus sanctæ Dei Ecclesiæ Catholicæ atque Apostolicæ vrbis Romæ, dixit:

SECVNDVM eorum petitionem, qui nostri Secretarij aditum reuerendissimi Abbates, presbyteri, necnon monachi petierunt, introeant, & secundùm ordinem de quibus & quæ voluerint, hdiuaaliter doceant. Ioannes Abba presbyter venerabilis Labræ, sancti Sabbæ, constitutæ in eremo, quæ est iuxta Christi Dei nostri sanctam Dei ciuitatem, & Theodorus Abba presbyter venerabilis Labræ in Africana prouincia constituta, Thalassius Abba presbyter venerabilis monasterij Armenissarum in hac Romana ciuitate constituti, qui appellatur Renati, & Georgius Abba presbyter venerabilis monasterij de Cilicia, qui ponitur in Aquas Saluias, quod in hac Romana ciuitate habitare dinoscitur, & qui cum eis sunt reuerendissimi Abbates & monachi adstantes coram sancto concilio, dixerunt: Supplicamus beatissimam sanctitatem, minimè despicere nostram in scripto admittere postulationem, id est, humilimum libellum: sed si placet, condescendibiliter iubeat à nobis suscipi eum, & lectione vulgari, quippe quoniam de orthodoxa fide in eo quę necessantur, suggerimus.

Maxi-

Maximus ſanctiſſimus Epiſcopus Aquileienſis Eccleſiæ, dixit:

Secundùm ſupplicationem præſentium venerabilium abbatum, presbyterorum & monachorum, memoratus libellus eorum ſuſcipiatur, & lectioni pandatur. Cumque ſuſceptus fuiſſet à Theodoro notario regionario apoſtolicæ ſedis, de Græco in Latino interpretatum relegit in his:

SAnctæ Dei & Apoſtolicæ ſynodo, ex Dei voluntate, & gratia atq; indiuiſa cõmunione ſancti ſpiritûs in hac conſonanter & vnanimiter congregatæ antiqua alma vrbe Roma, ad confirmationem ſacram & erectionem, immaculatæ, necnon piè Chriſtianorum noſtræ fidei, per iuſſionem ſanctam ſiue præceptionem diuinitùs præſidentis vobis atque omnibus his præeminentis ſacerdotis ſacerdotum, & patris patrum, Domini noſtri Martini ter beatiſſimi Papæ, generalitas habitantium in hac prædicta ciuitate Græcorum Abbatum vel monachorum ſeruorum veſtræ ſanctitatis docemus, vt ſubter vera, ſecundùm naturam ſummi Dei & patris ſapientiam Domini Dei & ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti omni deſideranti vitam diuinam, quæ in eo nunc occultatur, poſtmodùm verò declaratur, atteſtante ſiue promulgante, Quoniam qui confitebitur me coram hominibus, & ego confitebor eum coram patre meo, qui in cœlis eſt: Qui autem negauerit me & verba mea, negabo eum & ego coram patre meo, qui in cœlis eſt, & iterùm: Qui amat animam ſuam in hoc mundo, perdet eam: qui autem odit animam ſuam propter me, in vitam æternam ſeruauit eam: neceſsè eſt, ô beatiſſime, dum mundus diſſoluitur, & vita corrumpitur, necnon animæ noſtræ, ipſius Dei & ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti omnibus modis ſanctam præponentes fidem, & priùs quidem communiter, dum Afrorum habitaremus prouinciam, hanc Apoſtolicam & ſummam expetiuimus ſedem. Hoc autem conſonanter non ſolum nos, ſed & omnis prouincia & ciuitas, quæ in fide habitatur, id eſt, ſacerdotum populorumque collegia non deſpicere orthodoxam fidem innouatam, & ſanctam Chalcedonenſem Synodum apertius proiectam, vel omnes ſanctos & glorioſos patres à Sergio, Pyrrho & Paulo, qui in regia vrbe præſediſſe noſcuntur, necnon & Cyro Alexandrino quondàm Epiſcopo: quique callidè quaſi aliquam occationem & cooperimentum propriæ nouitatis conuocationem impiorum & hæreticorum facientes, perfidiam eorundem hæreticorum contra orthodoxos Eccleſiæ alumnos introduxerunt, ab antiquo celatam aperientes hæreſin ipſorum, vtpotè vnam in Chriſto voluntatem & operationem confiteri promulgantes ſanctam Dei Eccleſiam, conſonanter Seuero & Apollinari, Neſtorio atque Theodoro, qui in confuſione & diuiſione Chriſti Dei myſterium corrumpunt, peruerſis hæreticis. Et nunc autem præſentes petimus, & interpellamus ac coniuramus omnes ſanctiſſimos vos patres, id eſt, Apoſtolicam & principalem ſedem, per ſanctam & conſubſtantialem venerandam Trinitatem, authricem omnium, quæque ſunt naturaliter, & vnam ſempiternalem deitatem, & omnem cœleſtem ſanctam angelicam militiam & officium, quæ inceſſanter in gloria eius per ſanctam laudem eidem beatæ deitati offert, necnon ſanctos apoſtolos, prophetas & martyres vel doctores, ſiue ſanctas & vniuerſales quatuor Synodos, quæ in Nicæa, in Conſtantinopoli, in Epheſo prima, & in Chalcedona, atque ſecunda in Conſtantinopoli congregata eſt, ſancta quinta Synodus & omnes compendiosè, qui à ſeculo ſunt ſanctos, quorum dogmatibus non minùs quàm ſanguinibus ſancta fides ſeruata eſt & ſtabilita, & in vos ſanctiſſimos deputata eſt, non deſpicere Chriſtianorum preces, quas per tanta tempora vndique Deo, ſimiliterque ſanctiſſimis vobis obtulerunt, neque humilium noſtrorum præſentium & abſentium de hoc capitulo cum lachrymis poſtulationes: ſed canonicè & ſynodaliter expugnatam à prædictis viris ſanctam fidem defendite, & omnibus poſt Deum eam ſaluate integram, ſynceram & ſinè innouatione, piiſſimo ſicut & anteà, coruſcante verbo in omni mundo orthodoxis ſacerdotibus ac populis vel monachis: quoniam omnium corda poſt DEVM in vos pendent, ſummum ecclеſiarum ſcientes vos caput à Chriſto Deo noſtro præpoſitum, & hos ipſos, id eſt, Sergium, Pyrrhum & Paulum, & eorum pro impia* inuocatione verba vel dogmata, & omnes, qui cum eis quolibet modo, vel verbo, aut tempore, vel loco ſecuti ſunt vel conſenſerunt, aut facturos in tranſgreſſione paternarum definitionum vel dogmatum anathemati perſonaliter ſubmittere, neque imperſonaliter contra eos ſententiam proferre, quia hæc lex Synodalis non eſt eccleſiæ, vt querela in ſcripto perſonaliter propoſita, imperſonaliter contra nullum proferatur ſententia. Cum quibus iuſtè & Typum, qui nunc contra orthodoxam fidem factus eſt ex ſubreptione, non ex ſtudio aut mente piiſſimi noſtri Imperatoris, ſed ſuaſione importuna, & falſiloquio Pauli depoſiti à prædeceſſore veſtræ ſanctitatis Theodoro, ſanctiſſimæ recordationis Papa veſtræ Apoſtolicæ ſedis, eidem anathemati ſubmittere: in quo Typo ſinè operatione & voluntate omninò, id eſt, ſinè intellectu & anima immobilem ipſum gloriæ DEVM Dominum noſtrum IESVM CHRISTVM dogmatizauerunt, ſimiliter gen-

Papa, Pater Patrũ & ter beatiſſimus à Græcis Abbanbus appellatur.

Matt. 10.

Ioan. 12.

Rom. Sedes Apoſtolica, & ſumma à Græcis hominibus vocatur.

* for. *innouatione

tilium idolis inanimates, (de quibus dicit
Pſal.113. magnus Dauid: Idola gentium argentum & aurum, opera manuum hominum: os habent, & non loquentur: oculos habent, & non videbunt: aures habent, & non audient: pedes habent, & non ambulabunt. Similes illis fiant qui faciunt ea, & omnes qui confidunt in eis: quoniam tale eſt, omne, quod ſinè operatione & voluntate eſt) per hoc quod dicitur, nulli licere omninò in Chriſto vnam aut duas operationes vel voluntates confiteri: quod omnium ſanctorum patrum & Synodorum, ſed etiàm ipſius Chriſti Dei myſterij perfecta denegatio extitit, ſi vtiquè nemo, neque vna de ſanctis patribus & Synodis, ipſum Dominum noſtrum & Deum Ieſum Chriſtum, diuina & humana carentem ſecundùm naturam prædicauit ac definiuit operatione vel voluntate: ſed ſicut diuinam & humanam naturam, id eſt, duas naturas eundem per vnitionem inconfuſam & indiuiſam, ità & diuinam voluntatem & operationem, atque humanam voluntatem & operationem tam per glorioſa atque diuina eius miracula, quamq; per voluntarias & humanas paſſiones in ipſo vno confirmatas Deo verbo incarnato firmiter ſanxerunt, ad indiminutam & immaculatam veracium rerum approbationem, ex quibus, & in quibus, & quæ eſt ipſe vnus Dominus & Deus noſter, ſiue eiuſdem naturaliter deitatis & humanitatis, vtpotè neque vna carente operatione naturali & voluntate: atque confirmare Synodaliter pietatem, ſicut duas naturas, ità & duas naturales operationes & voluntates vnius eiuſdemque Dei verbi incarnati nos venerari piè promulgantes, ſecundùm prædictorum ſanctorum patrum diuinam traditionem, certiſſimè hoc ſcientibus vobis ſanctiſſimis, quod ſi aliter, quàm à nobis pro pietate piè poſtulata ſunt, quicquam omninò integritatem fide corrumpens, à veſtra terminetur beatitudine, (quod abſit, abſururumque ſit: hoc enim omninò incredulum nobis eſt) liberi ſinè dubio atque innocentes ab hoc quod fiet exiſtimus. Pro qua re ad perfectam noſtræ humilitatis ædificationem & munitionem, rogamus veſtram ſanctitatem vſque ad vnum apicem
*id eſt, diligentia cum omni * acribia ſecundùm Græcam interpretari vocem, quæ nunc à vobis ſanctè aguntur ac definiuntur pro cauſa orthodoxæ fidei, quatenùs eorum ſcientiam accipiētes, cũ cognitione noſtra ſub his offeramus, beatiſſimis vobis confeſſionem, permanentes intranſgreſſibiliter in his, quæ orthodoxè definit ſecundùm ſanctorum (vt dictum eſt) Patrum & Synodorum doctrinam ſacram & traditionem gratiæ, quæ in eo eſt, Domino & Deo noſtro ſynceræ confeſſionis & fidei.

Iohannes Abba presbyter monaſterij Patris noſtri ſancti Sabbæ, poſtulans manu propria ſubſcripſi.

Thalaſſius miſericordia Dei Abba presbyter ſanctæ Dei genitricis & beati Andreę, poſtulans propria manu ſubſcripſi.

Theodorus gratia Dei Abba presbyter monaſterij venerandæ Labræ ſancti Sabbæ, poſtulans propria manu ſubſcripſi.

Georgius Abba presbyter, ſimiliter.

Theodorus Abba presbyter, ſimiliter.

Theochariſtus miſericordia Dei presbyter, ſimiliter.

Theodorus miſericordia Dei diaconus, ſimiliter.

Paulus miſericordia Dei presbyter, ſimilit.

Theodorus presbyter, ſimiliter.

Zoſimus presbyter, ſimiliter.

Ioannes presbyter, ſimiliter.

Theodorus monachus, ſimiliter.

Polychronius diaconus, ſimiliter.

Conſtantinus diaconus, ſimiliter.

Petrus diaconus, ſimiliter.

Theodorus diaconus, ſimiliter.

Sergius monachus, ſimiliter.

Thomas diaconus, ſimiliter.

Georgius diaconus, ſimiliter.

Stephanus diaconus, ſimiliter.

Sergius monachus, ſimiliter.

Andreas diaconus, ſimiliter.

Eutychius monachus, ſimiliter.

Coſmas monachus, ſimiliter.

Muconius monachus, ſimiliter.

Abrahamius monachus, ſimiliter.

Ioannes monachus, ſimiliter.

Anaſtaſius monachus, ſimiliter.

Theodorus monachus, ſimiliter.

Theoctiſtus monachus, ſimiliter.

Leontius diaconus, ſimiliter.

Paulus monachus, ſimiliter.

Petrus monachus, ſimiliter.

Ioannes monachus, ſimiliter.

Maximus monachus, ſimiliter.

Anaſtaſius monachus, ſimiliter.

Leontius monachus, ſimiliter.

Deinde dedit ſanctiſſimus Epiſcopus Caralitanus, dixit:

Relectus libellus venerabilium Abbatũ, presbyterorum & monachorum, quomodò præuidiſtis ſanctiſſimi, apertiſſimam habet & indubitatam accuſationem cõtra Cyrum, Sergium, Pyrrhum & Paulum, & qui cũ eis ſentiunt. Hi nanque Saluatoris noſtri in pace conſiſtentem per prauas eorum doctrinas conturbauerunt omnem Eccleſiam, vnam & nec vnam aſſerentes Chriſtum habere volũtatem & operationẽ, quaſi ſub præterta pietatis fidem adulterantes, atque propheticam interminationem à proprijs ſenſibus excludentes, qua dicit: Væ qui potum dat amico ſuo, mittens fel ſuum. Et iterùm ſapientiſſimus Salomon ait: Quoniam qui loquitur iniqua, Habac. 2. Sap. 1.

Digitized by Google

iniqua, non poteſt latére, nec præteriet illum corripiens iudicium. In cogitationibus enim impij interrogatio erit: ſermonum autem illius auditio ad Dominum perueniet, ad correptionem iniquitatum illius: Quoniã auris zeli audit omnia, & tumultus murmurationum non abſcondetur. Hæc enim ſi cõplecti voluiſſent in proprio ſenſu, ad reprobum ſenſum minimè laberentur, ſed per Dei timorem ſermonum ſuorum pręcauentes cuſtodiam, piam ſanctorum patrum definitionem ſinè quadam nouitatis præſumptione vtique conſeruarent: quoniam dicit, Conſilium bonum conſeruabit te, mens autem bona cuſtodiet te. Propter quod veraciter reuerendiſſimi abbates, presbyteri & monachi commoti, aduersùs nouitatis commentum querelas nobis obtuliſſe noſcuntur, coniurãtes nos, vt canonica vltione damnetur. Conſonantes autem ſanctis patribus, per proprium libellum clarè confeſſi ſunt ſaluari ſicut vnius eiuſdemq; Chriſti ſecundùm ſubſtantiam vnitas naturas, ità ſecundùm numerum naturarum, naturales eius voluntates & operationes, ex quibus diuina & humana naturaliter idem volens atq; operatus, Deus ſimul & homo veraciter cognoſcebatur naturaliter, vtpotè vtriuſque naturæ ſaluans indiminutè naturalem proprietatem & poſt vnitatem, ex quibus conſiſtit. Ità nanque ſanctorum patrum in Chalcedonenſi Concilio conuenientium docere nos definitio demonſtratur, ſed & omnium ſanctorum patrum Chorus. Pro qua re zelum pietatis Catholicisq; dogmatibus congeſtum libellũ eorum noſtris actibus præcepimus ſociari, ad conuincendam nouitatem, quæ ab eis in accuſatione depoſita eſt.

Theophylactus Primicerius notariorum Apoſtolicæ ſedis, dixit:

Suggero beatitudini veſtrę, quod & ipſam ſcire ſinè dubio confidimus, vtpotè omnium retinentem & ſupportantem cum multa ſollicitudine, quæ in Deo eſt, eorum quæ neceſſantur, vigilantem memoriam, quoniam in ſcrinio ſanctæ veſtræ Eccleſiæ plurimæ ſuggeſtiones ſupplicum cum omni cautela reconditæ ſunt, poſtulantium per diuerſa tempora veſtram principalem Apoſtolicamque ſedem, propter nouitatem nupèr emerſam à Cyro & Sergio, vel qui cum eis ſentiunt, quatenùs eam deponere, & canonico anathemati ſubmittere debeat. Porrò, ſi placet veſtræ beatitudini aliquas de præfatis ſuggeſtionibus intimare geſtis ſynodaliter, quæ ab ea nunc celebrantur, ad amplioré oſtenſionem fraudulentæ immutationis paternarum inſtitutionum, ab aduerſarijs præſumẽter expoſitæ, propter quam etiàm diuerſi querelas contra eos depoſuiſſe noſcuntur, quæ præcipit edi ſerat.

MARTINVS SANCTISSIMVS ac beatiſſimus Epiſcopus ſanctę Dei Eccleſiæ Catholicæ atque Apoſtolicæ vrbis Romæ, dixit:

OPortet pro cautela eorum, quæ apud nos Synodaliter peragũtur, iuxta ſubmonitionem dilectiſſimi Primicerij noſtri, & aliquas de oblatis pro huiuſmodi quęſtione relationibus, & in noſtro ſcrinio reiacentibus, ad intimandum deduci, & per eos quorum intereſt, lectione vulgari.

Theophylactus Primicerius notariorum Apoſtolicæ ſedis, dixit:

Afferens de venerabili ſcrinio, præ manibus habeo ſuggeſtionem Sergij Cyprienſis archiepiſcopi, directã ab eo per nupèr tranſactam primam Indictionem, id eſt, ante ſeptem annos, Theodoro beatæ memoriæ deceſſori veſtro:

MARTINVS SANCTISSIMVS ac beatiſſimus Epiſcopus ſanctæ Dei Eccleſiæ Catholicæ atque Apoſtolicæ vrbis Romæ, dixit:

MEmorata ſuggeſtio Sergij Cyprienſis inſulæ Epiſcopi, ſuſcepta lectioni pãdatur. Et accipiens Exuperius notarius regionarius Apoſtolicæ ſedis, de Græco in Latinum interpretatam, recenſuit in his:

Literę Sergij Cyprien. epi ad Theodorũ Papam quẽ vocat patrem patrum, & Vniuerſalẽ Papã.

SAnctiſſime & beatiſſimo à Deo honorabili domino meo, patri patrum, Archiepiſcopo & vniuerſali Papæ Domino Theodoro, Sergius humilis in Domino ſalutem.

Firmamentum à Deo fixum & immobile, atque tituli formam lucidiſſimam fidei veſtram Apoſtolicam ſedem conſtituit, ô ſacer vertex, CHRISTVS DEVS noſter. Tu es enim, ſicut diuinum veraciter pronunciat verbum, Petrus, & ſuper fundamentum tuum Eccleſiæ columæ confirmatæ ſunt: tibi & claues cœlorum commiſit, atque ligare & ſoluere proteſtatiuè, quæ in terra & in cœlis ſunt, promulgauit. Tu profanarum hæreſeum depoſitor exiſtis vt princeps & doctor orthodoxæ & immaculatæ fidei. Igitur non deſpicias patrum tuorum, pater, fidem æſtuantem, & ab aliquibus hæreticis ventis violentatam, necnon periclitantem: reſolue nebulam inſipientium lumine tuæ diuinæ ſcientiæ, ô ſanctiſſime. Abſcinde blaſphemias & iactantiam vaniloquiorum, & nouiter emergentium hæreticorum doctorum. Mihi etenim minus eſt orthodoxæ & Apoſtolicæ veſtræ definitioni atque traditioni, quatenùs

Inſignia præconiũ Romanæ Eccleſiæ. Matt. 16.

augmen-

augmentum aliquod suscipiat à nobis fides. Nos autem à DEO inspirati, & sanctorum Apostolorum confabulatores & consacerdotes sapuimus, confitemur atque confessi sumus à pristinis temporibus & ex ipsis cunabulis secundùm sanctum atque beatissimum Papam Leonem, prædicantes omnibus & confitentes: Operatur vtraque natura cum alterius communione. Cum quo beatissimo viro & omnes à DEO inspirati & sancti patres fatentur. Et hæc quidem à nobis humilimis seruis vestris atque discipulis prosecuta sunt: Multiloquium autem & contradictionem aduersariorum non admittimus, quia parati sumus pro orthodoxa fide, auxiliantibus vobis sanctissimis & orantibus, martyrium suscipere. Et si quidem voluerint ea, quæ inane ad consummationem animarum dogmata, hoc est, ad interitum doctrinæ & confessionis sanctorum patrum, & glorioſi atque præcipui Papæ Leonis propolita sunt, in regia vrbe deponere, quorum contraria sapientes non detistimus, sufficit hoc, atque amica DEO pax sanctis ecclesijs intercedit, & omnis dimitio Ecclesiarum de medio absistit, necnon schismata dissoluuntur ad vnitatem denuò restaurata. Si autem noluerint hoc facere, Apostolicos vos patres sequentes, in scripto & sinè scripto eos anathematizamus. Non est enim, non est Deo placitum neque iustum, propolita pestilentia hæresium & anathematis blasphemijs, verbis contendere. Honorent igitur rationem, & erubescant Deum, & huiusmodi blasphemias subtrahere festinent, & in quocunque voluerint loco vel tempore, de quibus existimant sapere, mouemus dogmata. Compendiosè autem, ô sanctissime, dicimus: Ea, quæ ad euersionem & depositionem à Deo inspiratorum patrum & sanctissimi Papæ Leonis, necnon vestræ à DEO sapientiæ cõscripta sunt, deponantur. Nam & nos, sicut dictum est, iubentibus vobis dominis nostris, & à Deo inspiratis patribus, percutimus eos anathematibus, & tunc motiones de quæstionibus eorum & certamina faciemus, sperantes in vestram Deo placitam & beatam protectionem, quoniam non reuereremur neque formidaturi sumus timore, vbi non est timor, præposito Deo & orthodoxa requisitione. Vsque ad hanc igitur diem dispensationem aliquam quærentes, tacuimus eis, arbitrantes ad meliora immutare eos propria doctrinas. Sic etenim & sanctissimæ memoriæ Thius noster Archadius sapuit, vestram orthodoxam sequens doctrinam, cuius vestigia & nos omni virtute sequi oramus, consonantes orthodoxæ & à Deo inspiratæ doctrinæ vestræ sanctitatis dominationis atque paternitatis. Vlterius autem iam non patimur, seminantibus eis zizania & scandala, vt ità dicamus, in omnem mundum. Hi sunt nostri sancti Concilij intellectus, sed & tomũ beatæ memoriæ, & à Deo inspirati admittit & amplectitur Leonis, & sicut ancoram saluiferam orthodoxiæ detinet, & vestris diuinæ scientiæ lætatur dogmatibus, nihil omninò minuens, & cum ea orthodoxa confessione proficisci & ad Dominum, & terribili eius exorat adsistere iudicio. Deus igitur creator omnium, conseruet longæuum sanctissimũ dominum nostrum, ad stabilitatem sanctarum eius ecclesiarum & orthodoxæ fidei, vos pastorem bonum, qui pro spiritalibus ouibus tuam animam pones, atque pastorali baculo lupos rapaces expelles. Omnes, qui digni sunt adsistere sanctissimo & à Deo honorato domino meo, ego & qui mecum sunt, plurimùm in Domino salutamus, & subscriptio: Incolumem me & Domino beneplacitum ora sanctissime pater patrum.

Epist. 10.

Maurus reuerẽdissimus Cæsenę Episcopus, necnon Deusdedit presbyter Rauennatis, locum præsentantes sanctissimi Mauri Episcopi Rauennatis, per vnum eorum, hoc est, Maurum Episcopum Cæsenatem, dixerunt:

CONgruum est, secundùm quæ nunc recta sunt nobis per suggestionem Sergij Cyprientis insulæ Archadij Episcopi de personis, quæ ab ipso sunt accusatæ, propter eorum introductam nouitatem, vt hoc quod ex persona Domini à beato Hieremia dictum est, & nos competenter dicamus, Obstupuit cœlum super hoc, & tabuit in amplius terra: quoniam duo mala fecerunt contrarij: Dereliquerunt me fontem aquæ viuæ, & foderunt sibi cisternas contritas, quæ non valent continere aquas. Cisterna nanque contrita, est omne verbum ex quadam hominum adinuentione compositum in alligationem erroris, quæ ab orthodoxis facilè velut aranea dissipatur: non enim de fontibus salutiferis spiritaliter ad acquisitionem * æternæ procedit. Atque ideò competenter nos beatus Paulus Apostolus præmuniens, ait nõ debere plùs sapere, quàm oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem, in definitione pietatis perdurantes. Qui enim hãc præterierunt, non tantùm læsi sunt, decidentes à corroboratione sua, sed & insipientiæ suæ dereliquerunt hominibus memoriam, vt in his in quibus peccauerunt, nec latere potuissent. Gloria enim & contumelia in loquela & in lingua hominis, calus est illius. Ideoque conueniens est, hanc quidem suggestionem ad ostensionem reprehensæ hæresios nostris actibus inseri. Nec enim fas est, supplicum Apostolicæ sedis in scripto & sinè scripto precationes oblatas dispicere, sed vt condecet, cum omni probitate contrarij & veluti paleati verbi per vẽtilabrum canonicæ examinationis plenam purgationem

Hiere. 2.

Cisterna cõtrita q.

*deest, vitæ, aut aliquid eiusmodi.

Rom. 12.

Sap. 10.

nem in communi consistentes efficere de maturis & nutrientibus Catholicæ Ecclesiæ dogmatibus, quæ confirmant cor hominis per participationem paternarum institutionum.

Theophylactus Primicerius notariorum Apostolicæ sedis, dixit:

Notum facio vestræ beatitudini, quoniã & aliam suggestionem supplicum præ manibus habeo de quæstione, quæ nunc proposita est, atque apud vos flagitari dinoscitur, directam à reuerendissimis Episcopis Africani Concilij per nupèr transactam quartam Indictionem beatę memorię Theodoro, decessori sanctitatis vestræ. Ideoque dignetur de ea quoquè, quæ placent, præcipere.

MARTINVS SANCTISSIMVS ac beatissimus Episcopus sanctæ Dei Ecclesiæ Catholicæ atque Apostolicæ vrbis Romæ, dixit:

MEmoratam in præsenti suggestionem reuerendissimorum Episcoporum Africanæ prouinciæ, coram sancto nostro Concilio recenseri præcipimus. Et incipiens Theodorus notarius regionarius Apostolicę sedis, relegit in his:

Epistola Africanorum antistitum ad Theodorũ Papã.

DOmino beatissimo Apostolico culmine sublimato, sancto patri patrum, Theodoro Papæ, & summo omnium præsulum pontifici, Columbus primæ sedis Episcopus Concilij Numidiæ, & Stephanus primæ sedis Episcopus Concilij Byzaceni, & Reparatatus Episcopus primæ sedis Concilij Mauritaniæ, & vniuersi Episcopi de tribus Concilijs antedictis Africanæ prouinciæ: Magnũ & indeficiẽtem, omnibus Christianis fluenta redundantem, apud Apostolicã sedem consistere fontem nullus ambigere possit, de quo riuuli prodeunt affluenter, vniuersum largissimè irrigantes orbẽ Christianorum, cui etiàm in honore beatissimi Petri patrum decreta peculiarem omnem decreuere reuerentiam in requirendis Dei rebus, quæ omninò & solicitè debent, maximè verò iusteque ab ipso præsulum examinari vertice Apostolico, cuius vetusta solicitudo est tam mala damnare, quàm probare laudanda. Antiquis enim regulis sancitum est, vt quicquid quãuis in remotis vel in longinquo positis ageretur prouincijs, non priùs tractandum vel accipiendum sit, nisi ad notitiam almę sedis vestræ fuisset deductum, vt huius authoritate, iuxta quę fuisset pronunciatio firmaretur, indeque sumerent cæteræ ecclesiæ velut de natali suo fonte prædicationis exordium, & per diuersas totius mundi regiones puritatis incorruptæ maneant fidei Sacramenta saluis. Quocirca humilimum vestro Apostolico culmini persoluentes obsequium, cum lachrymis suggerimus, quod sinè cordis gemitu reticere nõ vtlemus, ante hoc temporis spatium exosum apud Constantinopolitanam ciuitatem nouitatis commentum ad nos vsq; opinanter fuisse delatum. Et vt hactenùs siluissemus, putauimus sereniſſimo examine vestræ Apostolicæ sedis fuisse defectum. Quod vbi pertinaciter cognouimus inualescere, relegentes videlicet libellum Pyrrhi nostri fratris & coepiscopi dudùm eiusdem Constantinopolitanæ ciuitatis, apud vestram venerabilem sedem prolati, relationem qualem necessitas exigit fratri Paulo, nunc Constantinopolitanæ ciuitatis ecclesiam occupanti, emisimus, exhortantes cum nimio fletu iam dictum nouitatis commentum, non quidem suis temporibus adinuentum, à suo videlicet authore confutatum, à se quoquè vel ab omni ecclesia, cui præsidet, repellere, & chartas omnes prę foribus ipsius sanctę ecclesię ad scandalum populorum suspensas proijcere, qualiter fides quę nunc vsque permanſit integra, & apostolica eruditio illibata seruetur. Certũ est enim, quòd tales sermonum nouitates de malo glorię amore nascuntur: dum sibi nonnulli volunt acuti, perspicaces & sapientes videri, q̃rũ quid noui proferãt, nescientes, qa Deus noster infirma mũdi elegit, vt cõfundat fortia, & sapientes per mundi stulta confudit. Ad Timotheum quippe doctoris gentium solicitè legisset sermones, quibus ait, vt nouitates vitet vocum profanas. ad impietatem nempe ista proficiunt, quæ super spinas & tribulos cõtulerunt: & Epheſi remanens denunciet quibusdam, nè quis aliter prædicaret. Et vt aliqua de veteribus proferamus, Hieremiæ Prophetæ verba sunt: Horribilia, inquit, facta sunt super terram: Prophetę iniquitatem prophetant. Multa sunt diuinæ legis documenta, quæ de largo vestri culminis fonte nostris riualis infundant. Quia verò in quandam suspectionem nostra Africana à malignis hominibus apud memoratam regiam ciuitatem recitata est prouincia, antè dictam relationem memorato fratri Paulo Constantinopolitano antistiti trãsmissam, vestræ Deo amabili beatitudini direximus, quam rogamus humiliter p vestræ sacratissimæ sedis rẽsales transmittere, qualiter prosperè cognoscamus, si memoratus superiùs frater à nefanda se nouitatis adinuẽtione ad integrã reformauerit orthodoxę fidei p̃dicationẽ. Quod si dissimulauerit, authoritas almæ sedis vestræ iuxta patrũ sanctiones salubri cõsilio ptractabit à sano corpore separare vulnus insanum, remotoque morbi sæuiẽtis flatu, cautiùs, q̃ sunt syncera, perdurẽt, & grex purior ab hac mali contagione, spiritali vestri culminis ferramento purgetur. Nouissimè hoc, necessitatis euentu quod

Laus eximia Romanæ Ecclesiæ, à tribus Cõcilijs Africanis tributa.

Nota.

Hæreses parit amor gloriæ, & philautia.

1. Cor. 1.

1. Tim. 6.

2. Tim. 2.

1. Tim. 1.

Hier. 5.

acci-

accidit, in veritate ſuggerimus, quia nobis ſpecialiter per vnamquanq; prouinciá tyno dos contrahentibus venerandas, dum ex noſtro collegio fratribus electis plenam tranſmittere nitimur legationem cum noſtris relationibus, quædam obortа ſunt, quæ noſtram intentionem rationabiliter prohiberent. Sed huius rei, quam memorauimus, vrgente neceſſitate, generali Africanæ prouinciæ conſtituto per legatos diuerſorũ Conciliorum inito, generalem hanc proſperè veſtro culmini demandauimus relationem, poſtulantes non nobis, ſed ipſi quæ euenit, neceſſitati adſcribere. Ora pro nobis domine ſancte ac beatiſſime patrum pater. Ora pro nobis domine ſancte ac beatiſſime patrum pater. Ora pro nobis domine ſancte ac beatiſſime patrum pater.

MARTINVS SANCTISSIMVS ac beatiſſimus Epiſcopus ſanctæ Dei Eccleſiæ Catholicæ atque Apoſtolicæ vrbis Romæ, dixit:

RElecta in præſenti ſuggeſtio reuerendiſſimorum Epiſcoporum prouinciæ Africæ, generalis & catholica eſſe reperitur, id eſt, ab vniuerſo, quod ibidèm conſtitit, omnipotẽtis Dei Eccleſiaſtico ſacerdotio, & hoc luculentiùs approbari dinoſcitur per validiſſimam ſubſcriptionem ſupèr annexam. Habet nanq; ſicut noſtis dilectiſſimi fratres, in primo loco Columbum reuerẽdiſſimum Epiſcopum Numidiæ, primatem epiſcoporum ſancti Concilij eius. Deindè ſancti Concilij Byzaceni Stephanum reuerendiſſimum primatem, necnon ſancti Concilij Mauritaniæ Reparatum reuerendiſſimum primatem, omnes conſonanter accuſantes, & ad condemnationem exurgere deprecantes noſtram Apoſtolicam ſummamque ſedem contra nouitatis commentum. Qui propter eximium amorem, quem habere videntur, & pijſſimo principi per ſuam ſuggeſtionem acclamantes, contra nouitatis defenſores, id eſt, Paulum Conſtantinopolitanum Antiſtitem ſupplicabiliter ſuggeſſerunt: ſed etiàm & prædicto Paulo pro hoc ipſo aliam ſynodicam deſtinauerunt Epiſtolam, quatenùs à defenſione huiuſmodi prauitatis, q̃ ad euerſionem paternarum & ſynodalium definitionum ab anteceſſore ipſius Sergio irrationabiliter expoſita eſt, compeſcere * re debuiſſet, memorantes etiàm nobiſcum congratulati pro expoſito anteà in ſcripto libello conuerſionis Pyrrhi oblato ab eo, corrigẽte tunc proprium errorem, licèt ad eum iterùm ex amentia reuerſus eſt. Ergò quoniam per hanc ſuggeſtionem eorum, aliarum duarum ſuggeſtionum memorari noſcuntur, quorum & exemplaria ad Apoſtolicam noſtram ſedem certi ſunt direxiſſe, oportet hãc quidem fidei geſtorum inſeri, exẽplaria verò prędictarum duarum relationum procul dubiò in hoc ſancto Concilio præſentari ac relegi, per quas zelum pariter puriſſimum ac ſynceriſſimum fidei ſuæ, prædicti reuerẽdiſſimi epiſcopi Africanæ prouinciæ congruè nobis declaraſſe noſcuntur. Sic etenim per lectionem ipſarum geſtis noſtris virtus validiſſima inhærebit, ad probatio exiſtens contrariorum, qui & diuerſarum prouinciarum, id eſt, eccleſiarum ſubmoniti conteſtationibus, nullo modo paſſi ſunt exceſſum proprium emendare.

Theophylactus Primicerius notariorum Apoſtolicæ ſedis, dixit:

Secundùm præceptionem veſtræ beatitudinis, aliarum quoq; duarum ſuggeſtionum de venerabili veſtro ſcrinio adferens exemplaria, præ manibus habeo. quid præcipitis?

MARTINVS SANCTISSIMVS ac beatiſſimus Epiſcopus ſanctę Dei Eccleſiæ Catholicæ atque Apoſtolicæ vrbis Romæ, dixit:

EXemplar ſynodicæ ſuggeſtionis directę ad ſerenitiſſimum principem à reuerendiſſimis epiſcopis Africanis, imprimis ſuſcipiatur, & coram hoc ſancto Concilio competenter lectioni pandatur.

Et accipiens Paſchalis notarius regionarius Apoſtolicę ſedis, relegit in hs:

DOmino clementiſſimo terrę marisque domino Conſtantino Auguſto, Stephanus primæ ſedis Epiſcopus, vel vniuerſi Epiſcopi Concilij Byzaceni veſtræ pietatis vltimi famuli. Omnipotens Deus Eccleſiæ ſuæ prouidens, pręſcitos ac prędeſtinatos in pręſidio eius conſtituit Romani nominis reges, vt quotiès turbo diabolicæ factionis quiddam contra eam excitare tentauerit, à veſtræ clementiæ rigore valeat comprimi: quatenùs quies eius procurata, veſtræ potentiæ ſuffragio debeat defenſari: quia ei poteſtatem veſtram ſeruiendo ſubiicitis, cuius munere & protectione imperatis. Vndè diuinitùs præordinati, eius curam ſingularem habetis aut primam. Scriptum eſt igitur de vobis, & de eadem ſancta Eccleſia, toto terrarũ orbe diffuſa: Erunt reges nutritij tui. pariterq; ſcriptum eſt: Honor regis iudicium diligit: quia dum diuina rebus humanis præponitis, & orthodoxam fidem curis ſecularibus pręfertis, quid aliud quàm indicium rectum Dei cultui immolaſtis? Pro qua re pietati veſtræ cuncti veſtræ Africæ Domini ſacerdotes coram Domino ſupplicamus, vt nouellæ præſumptionis ſcandalum, quod aduersùs hdẽ noſtram attentatum eſt, auferatur, fratremq; noſtrum Paulum, Conſtantinopolitanæ eccleſiæ Eſa. 49. Pſal. 95.

Digitized by Google

cleſiæ Epiſcopum, regali authoritate, vt nobiſcum, id eſt, cum omni generalitate orthodoxè ſapere debeat, coarctare dignemini. Fidem nanque rectam, à ſanctis patribus nobis traditam, ſinè adiectione aut imminutione cuſtodire debemus: quia quicquid auctum fuerit aut ſubtractum, nunquam probatur futile perfectum. Scripſimus enim prædicto fratri & coëpiſcopo noſtro Paulo, per latores præſentium, vt noſtra eum vice cum veſtræ clementiæ præceptione admoneant, deſtinãtes iniunximus: quos veſtrę manſuetudini cõmendantes, petitionis noſtræ vota vt effectui mancipentur, omnes vnanimiter genu mentis flexo deprecamur. Pro qua re expedit, cenſuræ eius & famę, vt quod author tantę præſumptionis correxit, à ſe vel ab alijs non finat incorrectum iam iamque ſcandalum defenſari. Iniunximus autem legationi noſtræ ſupplici pietatis veſtræ, vt ea quæ prædicto fratri noſtro ſcripſimus, ad pias veſtræ ſerenitatis aures deducere non morentur: quatenùs pietas veſtra, diuinitatis amore inſtructa, pro pace Eccleſiarum Dei regale præcipiat largiri præſidium, vt pace Dei fruentes, quæ omnem ſuperat intellectum, regnum veſtrum in pace ſecurũ annis innumeris propagetur. Omnipotens Deus noſter, cuius poteſtate cuncta reguntur, benignus ad veſtrum reſpiciat principatum, paganasque gentes, quæ de ſua feritate confidunt, potentiæ ſuæ dextera pietatis veſtrę Chriſtianiſſimę ditioni ſubiugare dignetur. Et ſubſcriptio.

Stephanus, primæ ſedis Epiſcopus, his pijs precibus noſtris ſubſcripſi.

Secundus, gratia Dei Epiſcopus ſanctæ Eccleſiæ Tagaſenſis, his pijs precibus noſtris ſubſcripſi.

Datianus, gratia Dei Epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Turreblandis, his pijs precibus ſubſcripſi.

Saturninus, Epiſcopus ſanctæ eccleſiæ * Miricianenſis, his pijs precibus ſubſcripſi.

Ioannes, gratia Dei Epiſcopus ſanctę eccleſię *Mibiarcenſis, his pijs precibus ſubſcr.

Ianuarius, gratia Dei Epiſcopus ſanctę eccleſiæ * Gattianenſis vt ſuprà.

Benerius, humilis miſericordia Dei Epiſcopus ſanctæ eccleſiæ ciuitatis Turditanæ, vt ſuprà.

Romulus, humilis miſericordia Domini Dei epiſcopus ſanctę eccleſiæ ciuitatis Ticibus, vt ſuprà.

Candidus, gratia Dei Epiſcopus ſanctę eccleſiæ patrię Dicenſis, vt ſuprà.

Reſtutus, Dei miſericordia Epiſcopus ſanctę eccleſię, Iubeclidieñ. vt ſuprà.

Fortunius, gratia Dei epiſcopus Celleñ. vt ſuprà.

Criſcentinus, gratia Dei epiſcopus ſanctę eccleſiæ ciuitatis Leptis, vt ſuprà.

Stephanus, gratia Dei epiſcopus ſanctę eccleſiæ Talaptenſis vt ſuprà.

Ebaſius, gratia Dei epiſcopus ſanctæ eccleſię Vico Aterienſi, vt ſuprà.

Donatus, gratia Dei epiſcopus ſanctę eccleſiæ Limmicenſis, vt ſuprà.

Theodorus, gratia Dei epiſcopus ſanctæ eccleſię ciuitatis Tamazeni, vt ſuprà.

Optatus, gratia Dei epiſcopus ſanctę eccleſię Antentenſis, vt ſuprà.

Conſtantinus, gratia Dei epiſcopus ſanctę eccleſiæ Helienſis, vt ſuprà.

Stephanus, gratia Dei epiſcopus ſanctę eccleſię Taraquenſis, vt ſuprà.

Victorinus, Dei miſericordia epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Temunianenſis, vt ſuprà.

Paſchaſius, miſericordia Dei epiſcopus ſanctæ eccleſię Detorianenſis, vt ſuprà.

Iulianus, miſericordia Dei epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Ruſpenſis, vt ſuprà.

Saluſtius, gratia Dei epiſcopus ſanctæ eccleſię Rebianenſis, vt ſuprà.

Donatus, miſericordia Dei epiſcopus ſanctę eccleſię Vniziuerenſis, vt ſuprà.

Theodorus, humilis epiſcopus ſanctę eccleſiæ Hirinenſis, vt ſuprà.

Beatus Stephanus Spes in Deo, miſericordia Dei epiſcopus ſanctę eccleſiæ Quæſtorianenſis, vt ſuprà.

Muſtulus, miſericordia Dei epiſcopus ſanctę eccleſię * Cebaradenſius, vt ſuprà.

Beatus Laurentius Taraſus, humilis epiſcopus ſanctę eccleſię ciuitatis Vſilabis, vt ſuprà.

Stephanus, gratia Dei epiſcopus ſanctę eccleſię ciuitatis Gummalis, vt ſuprà.

Stephanus Epiſcopus his precibus noſtris ſubſcripſi.

Bonifacius, pietate Dei epiſcopus ſanctę eccleſię Iuſtini ac Maximienſis, vt ſuprà.

Cyriacus, gratia Dei epiſcopus, vt ſuprà.

Ianuarius, miſericordia Dei epiſcopus ſanctę eccleſię Banenſis, vt ſuprà.

Felix, gratia Dei epiſcopus ſanctę eccleſię Catholicę ciuitatis * Thenilijs, vt ſuprà.

Quintus, humilis epiſcopus ſanctę eccleſię *Acolitanenſis, vt ſuprà.

Spes, gratia Dei epiſcopus ſanctę eccleſię * Secrepeduleſis, vt ſuprà.

Nepus, gratia Dei epiſcopus, vt ſuprà.

Felix, gratia Dei epiſcopus ſanctę eccleſię *Municipijs & Gernſis, vt ſuprà.

Pentaſius, gratia Dei epiſcopus ſanctę eccleſię Turrium* Tamulus, vt ſuprà.

Bonifacius, gratia Dei epiſcopus ſanctę eccleſię Saſuritanę, vt ſuprà.

Numidius, humilis epiſcopus ſanctę eccleſię *Sofianęiuncis, vt ſuprà.

Benadus, gratia Dei epiſcopus ſanctę eccleſię Hermianenſis, vt ſuprà.

Rodibaldus, gratia Dei epiſcopus ſanctę eccleſię* Valentinianenſis, vt ſuprà.

*Valentimanẽſis,

MAR-

MARTINVS SANCTISSIMVS ac beatiſſimus Epiſcopus ſanctæ Dei Eccleſiæ Catholicæ atque Apoſtolicæ vrbis Romæ, dixit:

PEr propriam relationem venerabiles Epiſcopi Africanæ prouinciæ Dauidicum ſermonem adimplere noſcuntur, quo dicit: Pſal. 118. Loquebar de teſtimonijs tuis in conſpectu regum, & non confundebar. Non enim confuſionem, ſed potiùs gloriam inferunt diuinorum dogmatum eloquia principibus, pariterque priuatis hominibus, atque ſacerdotibus Catholicæ Eccleſiæ, qui cum fiducia multa Euangelium gratiæ annunciant. Vndè & prædicti reuerendiſſimi Epiſcopi ſuggerentes clementiſſimo principi innoteſcere Pſal. 98. ſtuduerunt, quoniam honor principis iudicium diligit verum ac Deo placitum. Quod itaq; iudicium mala hortatur nos declinare, bona autem admonet conſeruare imperiali lege firmata: per quam legem & Paulum Cõſtantinopolitanum antiſtitem deprecati ſunt ſerenitatem eius, vt de lapſu proprio eum reuocare dignetur, quatenùs de medio extruſa nouitatis præſumptione, ſanctorum patrũ immobilis & ſinè cuiuſlibet adiectione vel diminutione fides ab omnibus firmiter valeat profiteri. Igitur preſente ſuggeſtione, quę ad ſereniſſimum principem directa eſt ab Africanis Epiſcopis, actibus noſtris inſerta, oportet Synodalem Epiſtolam, ad Paulum Conſtantinopolitanum antiſtitem deſtinatam, per lectionem nobis fieri manifeſtam.

Et accipiens Exuperius notarius Regionarius Apoſtolicæ ſedis, coram omnibus, relegit in his:

Epiſtola Eporum Africæ ad Paulũ Cõſtantinopolitanũ epiſcopũ.

DOmino beatiſſimo, & honorabili, ſancto fratri Paulo Patriarchæ Gulotus, Probus, & cæteri Epiſcopi ſancti Concilij procõſulares, qui ſubtèr ſubſcripturi ſumus. Caput & fundamentum fidei catholicæ vel vniuerſalis Eccleſiæ noſter DEVS &. Dominus Ieſus Chriſtus, qui cum patre & ſpiritu ſancto indiuiſam habens naturam Deitatis, ſuis (ſicut nos Euangelium docet) ait diſcipulis: Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine patris & filij & ſpiritus ſancti. Matt. 28. Dum ergò in nomine, diceret: nõ, in nominibus, vnitatem inſeparabilem, non ſchiſma, fideliter eum colentibus, & in eum ſyncerè credentibus, demonſtrauit. Beati igitur Apoſtoli præceptum ſui magiſtri, noſtri Domini Ieſu Chriſti perficientes, ſanam & rectam doctrinam in omni orbe terrarum prædicauerunt, quonam modo ſit DEVS colendus, & Chriſtus eius filius noſter Deus & Dominus, Deus & homo credendus, & coæternus & coæqualis patri & filio diuinitate ſpiritusſanctus. In hac ergò ſinè querela vera Dei cultura Catholica ſancta Eccleſia manente vnita, inuidia diaboli mors introiuit in cordibus infidelium, qui à via veritatis deuiantes, ſecundùm ſuæ errores prauæ conſcientiæ à fide, ſicut Apoſtolus loquitur, errauerunt, & inſeruerunt ſe doloribus multis, iuxta vniuſcuiuſque malum intellectum per hæreſes fidei catholicæ aduerſantes: contra quas concilia venerabilium pontificum per ſacras Chriſtianiſſimorum Principum iuſſiones cõgregata tunc eſſe noſcuntur, in quibus de hæreticorum diuerſorum verſutia, vel aſtuta aduersùs rectam fidem eorum ſubtili fallacia, ſancti & veri pontifices exquirentes mundam fidei orthodoxæ & liquidiùs declarata* omnes hęreticos prędamnantes, vniſonam dixêre ſententiam, ſancientes, quomodò fidelis populi * obtineret ſolidata, & ineuulsibiliter radicata, Chriſti Domini DEI noſtri, quemadmodùm confitemur, perſonam, eum, qui ſuper hæc auderet quippiam adijcere, aut mutare, vel exindè quiddam adimere, perpetuo anathemate condemnando. Quam piam & ſanctam & DEO placitam determinationem omnis ſuſcepit libenter fidelis Eccleſia, & per tot temporum curricula habetur & retinetur à rectè credentibus hæc definitio immaculata & immutilata firmiſſimè. Quia verò comperimus, quòd quædam contraria in Conſtantinopolitana ſunt ciuitate contra inſtituta fidelium & antiquiſſimorum Patrum & vniuerſalium Conciliorũ propoſita per chartulæ cuiuſdam venenoſæ dicta, miramur, immò dolemus, cur à vobis hæc ſunt permanere permiſſa, aut non ſtatìm conciſa, & recto ſacerdotali propoſito radicitùs amputata. Nos ergò omnia, quæ aduersùs definitiones patrum. vel ſanctorũ orthodoxorum Conciliorum, Catholicam fidem per Apoſtolorum doctrinam fundantium, & iam nouiter temporibus Sergij, tunc in tempore patriarchę, fuerunt aſſumpta vel prædicata, vtpotè execranda, damnamus. Illa ſcilicet amplectentes, quęcunque à ſanctis patribus terminata ſunt, in quibus fides noſtra firma & recta permanet inconuulſa, & fauente Chriſto, inuiolabiliter incorrupta. Nec neceſſarium nobis eſt eadem repetere, quæ ſemèl ſunt benè poſita & decreta, nè ad contentionem prouocati, in periculum incidamus, ſuſcipientes iuxta patrum definitionem anathema, ſi ſuper eos aliquid dicere vel mutare, vel minuere, quod abſit, pręſumpſiſſemus noua quædam, quæ iam intelliguntur peruerſa, hęretica & Deo aduerſantia capitula, cùm in aſſumentes talia vitio infertur iuſta Diuina, niſi pœnitentiæ fletibus ad CHRISTVM, in quem delinquunt, conuerterint puriſſimè ſua corda. Hoc autem quod ſancta ſuſcepit recta fides & vera, ſicut prędicauit & fatetur vniuerſalis immaculata Eccleſia, colimus & tenemus, patrem & filium & ſanctum ſpiritum inſeparabilem

* dogmata

* credulitas

Digitized by Google

rabilem eſſe Trinitatem, vnum DEVM. Vnum autem ſanctę Trinitatis, filium Dei, id eſt, Chriſtum Dominum Deum noſtrum, carnem veram habere humanam, cum anima rationali & intellectuali, nullatenùs deitate amiſſa aut diminuta, ſed eundem noſtrum Dominum Ieſum Chriſtum, Deum & hominem confitemur, dicentes & diuinam naturam, voluntatem & operationem vt DEVM habere perfectum, & quod eſt hominis, eundem ipſum ſinè quolibet duntaxàt peccati vel concupiſcentiæ modo ſimiliter naturam, voluntatem & operationẽ habere pleniſſimam, id eſt, In Deo Domino noſtro Ieſu Chriſto duas eſſe naturas, duas operationes, duasque voluntates naturales, ſicut catholica docuit & docet ſemper Eccleſia. Vt autem etiàm exemplis ſanctorum patrum, quæ pręmiſſa ſunt, multò ampliùs roborentur, eorum exempla huic noſtro epiſtolari eloquio ex multis * parua inſeri maturauimus.

* paucis

EX LIBRO SANCTI AMbroſij Mediolanenſis Epiſcopi:

Ambroſius. Philip. 2.

Inter alia Apoſtolus dicit: Non rapinam arbitratus eſt eſſe ſe æqualem Deo. Quod enim quis non habet, rapere conatur. Ergò non quaſi rapinam habebat æqualitatẽ cum patre, quam in ſubſtantia ſui tanquàm Deus & Dominus poſſidebat. Vndè addidit: Formam ſerui accepit. Contrarium vtique ſeruus: Aequalis ergò in DEI forma, minor in ſuſceptione carnis & hominis paſſione. Nã quomodò eadem pollet minor eſſe æqualisq; natura? Quomodò autem, ſi minor eſt eadem ſimiliter facit, quæ pater facit? Nam quomodò eadem operatio diuerſæ eſt poteſtatis? Nunquid ſic poteſt minor, quemadmodùm maior operari? aut vna operatio poteſt eſſe, vbi diuerſa ſubſtantia eſt? Itaque accipe Chriſtum ſecundùm diuinitatem minorem dici non poſſe.

ITEM CVIVS SVPRA:

Timet ergò CHRISTVS, cùm Petrus non timeat. Chriſtus timet, & Petrus dicit:
Ioan. 13. Animam meam ponam pro te. Chriſtus dicit: Anima mea turbatur. Vtrunque verum eſt, & plenum vtrunque ratione, quòd & il-
Ioan. 12. le, qui eſt inferior, non timet: & ille qui eſt ſuperior, gerit timentis affectum. Ille enim quaſi homo, vim mortis ignorat: iſte autem quaſi DEVS in corpore conſtitutus, fragilitatem carnis exponit: vt eorum, qui ſacramentum incarnationis abiurant, excluderetur impietas. Deniquè & hæc dixit, & Manichęus non credidit, Valentinus negauit, Marcion phantaſma iudicauit. Eouſquè autem hominem, quem veritate corporis demonſtrabat, æquabat affectu, vt diceret:
Matt. 26. Sed tñ non ſicut ego volo, ſed ſicut tu vis.

ITEM EX LIBRO, cuius ſuprà:

Audi etiàm ipſum agere quod vult. Di-
Pſal. 39. xit enim: Vt faciam voluntatem tuam Deus meus, volui. & alibi: Voluntariè ſacrificabo tibi, & confitebor. Pſal. 53.

ITEM EX LIBRO, cuius ſuprà:

Quid eſt quod pater velit, & filius nolit? aut filius velit, & pater nolit? Pater, quos vult, viuificat: & filius, quos vult, viuificat, ſicut ſcriptum eſt. Dic nunc, quos viuificauerit filius, & pater viuificare noluerit. Cùm autem filius, quos velit, viuificet, & operatio vna ſit, vide quòd non ſolùm filius voluntatem patris, ſed etiàm pater filij faciat voluntatem. Quid eſt autem viuificare, niſi per filij paſſionem? Paſſio autem Chriſti, voluntas eſt patris. Quos ergò filius viuificat, per patris viuificat voluntatem. Vna igitur voluntas. Quæ autem voluntas patris, niſi vt veniret IESVS in hunc mundum, & nos mundaret à vitijs? Audi leproſum dicẽtem: Si vis, poteſt me mundare. Reſpondit IESVS: Volo, & ſtatìm ſanus effectus eſt, Videtis quia filius ſuæ arbiter eſt voluntatis, & Chriſti voluntas eadem, quę paterna eſt. Quanquàm cùm dixerit, Omnia quæ pater habet, mea ſunt: ſinè dubio, quia nihil excipitur, quam pater habet, eandem habet & filius voluntatem. Vna ergò voluntas, vbi vna operatio. In DEO enim voluntatis ſeries, operationis effectus eſt. Sed alia voluntas hominis, alia Dei. Deniquè vt ſcias vitam in voluntate eſſe hominis, quia mortem timemus: Paſſionem autem Chriſti in voluntate diuina, vt pateretur pro nobis: cùm Petrus vellet Dominum à paſſione reuocare, Dominus ait: Non ſapis quæ DEI ſunt, ſed quę ſunt hominum. Suſcepit ergò voluntatem meam, ſuſcepit triſtitiam meam. confidenter triſtitiã nomino, quia crucem prędico. Mea eſt voluntas, quam ſuam dixit: quia vt homo ſuſcepit triſtitiam meam, vt homo locutus eſt: & ideò ait, Non ſicut ego volo, ſed ſicut tu vis. Mea eſt triſtitia, quam meo ſuſcepit affectu. Nemo enim moriturus exultat. Mihi compatitur, mihi triſtis eſt, mihi dolet. Ergò pro me & in me doluit, quia ꝑ ſe nihil habuit quod doleret. Doles igitur Domine IESV, non tua, ſed mea vulnera: non tuam mortem, ſed noſtrã infirmitatem, ſicut ait propheta, Quia pro nobis dolet. Et nos Dñe exiſtimauimus te eſſe in doloribus, cùm tu non pro te, ſed pro me dolores. Et quid mirum ſi pro omnibus doluit, qui pro vno fleuit? Quid mirum ſi moriturus pro omnibus tædeat, qui Lazarum reſuſcitaturus illachrymat? Verùm & ibi piç ſororis lachrymis cõmouetur, quia mentem humanam tangebat: & hic alto operatur affectu, vt ſicut mors eius mortem abſtulit, liuor eius vlcera noſtra ſanauit, ità etiàm mœrorem noſtrum mœror eius aboleret. Vt homo ergò dubitat, vt homo turbatur: non turbatur virtus, non turbatur eius diuinitas: ſed turbatur anima, turbatur humanę fragilitatis aſſumptio. Et ideò quia ſuſ-

Matt. 16.
Matt. 26.
Eſa. 53.
Ioan. 11.
Ibidem.

sepit animam, susceptit & animæ passiones.
Psal. 21. Non enim DEVS eo quod DEVS erat,
Mat. 27. aut turbari, aut moueri posset. Deniquè, Deus Deus, inquit, meus, quarè me dereliquisti? Vt homo ergò loquitur, meos circùferens metus, quòd in periculis positi, à Deo deseri nos putamus. Turbatur vt homo, flet vt homo, crucifigitur. Sic enim & Apostolus Paulus dixit, quia Christi carnem cru-
Hebr. 5. cifixerũt: & alibi Apostolus Petrus ait: Chri-
1. Petr. 4. sto passo secundùm carnem. Caro igitur est passa, diuinitas autẽ mortis libera passione: corpus humanæ naturæ lege concessit. An verò morti diuinitas potest, cùm anima non
Mat. 10. possit? Nolite, inquit, timere eos q corpus possunt occidere, animam autẽ non possunt. Ergò si anima occidi non potest, quomodò diuinitas potest?

ITEM ex libro sancti Augustini Hipponensis episcopi aduersùm Arianos:

Est in homine simile quiddam, quãuis nequaquã illius Trinitatis, quę Deus est, excellentiæ comparandum. Ille enim Deus est, iste creatura: habet tamen aliquid distantiæ, vbi qualicunque modo id, quod de illa ineffabili DEI natura dicitur, possit intelligi. Neque enim frustrà non est dictum, Faciam hominem ad imaginem tuam, tãquàm pater filio loqueretur, aut ad imaginem meam: sed
Gen. 1. dictum est, Ad imaginem nostram, quod ex persona ipsius Trinitatis rectissimè accipitur. Tria itaque ista in hominis animo cogitemus, memoriam, intelligentiam & voluntatem. Ab his tribus fit omne quod facimus: & cùm tria ista benè rectèque sese habent, bonum & rectum est omne quod facimus: si nec memoriam decipiat obliuio, nec error intelligentiam, nec iniquitas voluntatem. Ad DEI quippe imaginem sic reformamur. Omne igitur opus nostrum ab his tribus fit. Nihil enim agimus, quod non hæc tria simul agant. Deindè cùm de singulis loquimur, etiàm quod ad singula pertinet, ab omnibus agitur. Neque enim sermonem, quem de sola memoria facimus, memoria sola facit, sed intelligentia voluntasq; cooperantur eum, quanuis ad solam memoriam pertinentem. Hoc & de duobus cæteris videre facilimum est. Nam quod de se ipsa intelligentia loquitur, sinè memoria & voluntate non loquitur: sic quicquid de sola se ipsa voluntas dicit aut scribit, sinè intelligentia memoriaque non facit.

ITEM EX LIBRO SANCTI Augustini de gratia noui Testamenti ad Honoratum:

O homines, nolite desperare vos fieri posse filios DEI: quia & ipse filius DEI,
Ioan. 1. hoc est, verbum Dei, caro factum est, & habitauit in nobis. Redite vicem, & efficimini spiritus, & habitate in illo, q caro factus est, & habitauit in nobis. Neq; enim iam desperandum est, participatione verbi fieri posse hominem filios Dei, quandò filius Dei, participatione carnis factus est filius hominis. Nos itaque mutabiles in melius cõmutandi, participes efficimur Verbi. Verbum autem immutabile, nihil in deterius cõmutatum, particeps carnis effectum est, rationali anima mediante. Neque enim homo Christus, vt Apollinaristæ hæretici putauerũt, aut non habuit animam, aut nõ habuit rationem, aut voluntatem, sed more suo scriptura, vt & CHRISTI humilitatem magis ostenderet, nè carnis nomen quasi indignũ aliquid refugisse videretur, carnem pro homine posuit. Neque quia scriptũ est, Videbit omnis Esa. 40.
caro salutare DEI, animæ ibi non sunt intelligendæ.

Gulosus, gratia DEI Episcopus sanctæ Puppitanæ, huic libello rectæ fidei nostræ subscripsi.

Probus, gratia Dei Episcopus sanctæ ecclesiæ Tatię Montanensis, vt suprà.

Marcellus, gratia Dei Episcopus sanctæ ecclesiæ Martianensis, vt suprà.

Pariator, gratia Dei Episcopus sanctæ ecclesię Hiltensis, vt suprà.

Theodorus, gratia Dei Episcopus sanctæ ecclesiæ Biltensis, vt suprà.

Mellosus, gratia Dei Episcopus sanctę ecclesiæ Gisipensis, vt suprà.

Cõstantinus, gratia Dei Episcopus sanctæ ecclesiæ Talborensis, vt suprà.

Felix, gratia Dei Episcopus sanctæ ecclesiæ Parensis, vt suprà.

Paulus, gratia Dei Episcopus sanctæ ecclesiæ Tabucensis, vt suprà.

Florentius, gratia Dei Episcopus sanctæ ecclesiæ Egugensis, vt suprà.

Donatus gratia Dei Episcopus sanctæ ecclesiæ Ipporizaritensis, vt suprà.

Valerius, gratia Dei Episcopus sanctæ ecclesiæ Tiburicensis, vt suprà.

Vitalis, gratia Dei Episcopus sanctæ ecclesiæ Zarnensis, vt suprà.

Crescis, gratia Dei Episcopus sanctæ ecclesiæ Carfalesis, vt suprà.

Augustalis, gratia Dei Episcopus sanctæ ecclesiæ Abitinensis, vt suprà.

Gentilis, gratia Dei Episcopus sanctæ ecclesiæ Cubdensis, vt suprà.

Crescens, gratia Dei Episcopus sanctæ ecclesiæ Tiburnicensis, vt suprà.

Maximus, gratia Dei Episcopus sanctæ ecclesiæ Rucumensis, vt suprà.

Victor, gratia Dei Episcopus sanctæ Ecclesiæ Municipitogię, vt suprà.

Ioannes, gratia Dei Episcopus sanctę ecclesię Elibiensis, vt suprà.

Bonifacius, gratia Dei Episcopus sanctę ecclesię Telensis, vt suprà.

Felix gratia Dei Episcopus sanctę ecclesię Timidensis, vt suprà.

Fructuosus, gratia Dei Episcopus sanctę ecclesię Vinensis, vt suprà.

Benenatus,

Benenatus, gratia Dei Epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Semitenſis, vt ſuprà.

Cyprianus, gratia Dei Epiſcopus ſanctæ Eccleſiæ Tadduenſis, vt ſuprà.

Baſſus, gratia Dei Epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Carpitanę, vt ſuprà.

Adeodatus, gratia Dei Epiſcopus ſanctæ eccleſię Abbiritanę, vt ſuprà.

Victor, gratia Dei Epiſcopus ſanctę eccleſię Membreſſitanæ, vt ſuprà.

Vitalis, gratia Dei Epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Tizzicenſis, vt ſuprà.

Petrus, gratia Dei Epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Culcitanenſis, vt ſuprà.

Ianuarius, gratia Dei Epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Libertinenſis, vt ſuprà.

Redemptus, gratia Dei Epiſcopus ſanctę eccleſiæ Nepolitanę, vt ſuprà.

Felix, gratia Dei Epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Aborenſis, vt ſuprà.

Pariator, gratia Dei Epiſcopus ſanctæ Eccleſiæ Scilitanæ, vt ſuprà.

Victor, gratia Dei Epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Bulnenſis, vt ſuprà.

Dominicus, gratia Dei Epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Abſaſallenſis, vt ſuprà.

Stephanus, gratia Dei Epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Tuccaborienſis, vt ſuprà.

Bonifacius, gratia Dei Epiſcopus ſanctæ eccleſię Pappianenſis, vt ſuprà.

Valentinianus, gratia Dei Epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Viſicenſis, vt ſuprà.

Germanus, gratia Dei Epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Ciumtuturbo, vt ſuprà.

Fortunius, gratia Dei Epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Ofitanę, vt ſuprà.

Redemptus, gratia Dei Epiſcopus Municipij Canapij, vt ſuprà.

Creſcitutus, gratia Dei Epiſcopus ſanctæ eccleſię Bufitanæ, vt ſuprà.

Reparatus, gratia Dei Epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Meglapolitanæ, vt ſuprà.

Ianuarius, gratia Dei Epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Muſtitanç, vt ſuprà.

Maximus, gratia Dei Epiſcopus ſanctę eccleſiæ Suenſis, vt ſuprà.

Iulianus, gratia Dei Epiſcopus ſanctæ eccleſiæ duarum Senepſalitinarum, vt ſuprà.

Donatianus, gratia Dei Epiſcopus ſanctę eccleſię Nummulitanæ, vt ſuprà.

Clariſſimus, gratia Dei Epiſcopus ſanctæ ecclesiæ Tauracinæ, vt ſuprà.

Cõſtantinus, gratia Dei Epiſcopus ſanctę eccleſiæ Altoburitanę, vt ſuprà.

Lucianus, gratia Dei Epiſcopus ſanctę eccleſię Succubentis, vt ſuprà.

Criſconius, gratia Dei Epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Vculenſis, vt ſuprà.

Candidus, gratia Dei Epiſcopus ſanctę eccleſiæ Sicenſis, vt ſuprà.

Donatus, gratia Dei Epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Horrenſis, vt ſuprà.

Florẽtius, gratia Dei Epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Zentenſis, vt ſuprà.

Quobulus, gratia Dei Epiſcopus ſanctæ eccleſiæ * Cęciritanę, vt ſuprà.

Felix, gratia Dei Epiſcopus sãctę eccleſiæ Triſipellis, vt ſuprà.

Benenatus, gratia Dei Epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Giutrambacarienſis, vt ſuprà.

Stephanus, gratia Dei Epiſcopus ſanctæ eccleſię* Clipienſis, vt ſuprà. * Clupien.

Victorin*, gratia Dei Epiſcopus Auzirita-
næ, vt ſuprà.

Melloſus gratia Dei Epiſcopus ſanctæ ecclesiæ Bullenienſis, vt ſuprà.

Cyprianus, gratia Dei Epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Villæmagnenſis, ut ſuprà.

Nabigius, gratia Dei epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Tigimenſis, ut ſuprà.

Tripolius, gratia Dei Epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Veitanæ, ut ſuprà.

Benenatus, gratia Dei Epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Naraggaritanæ, ut ſuprà.

Flauianus, gratia Dei Epiſcopus ſanctę eccleſię Vticenſis, ut ſuprà.

Benenatus, gratia Dei Epiſcopus ſanctę eccleſię Curbitanę, ut ſuprà.

Fortis, gratia Dei Epiſcopus ſanctę eccleſię Agenſis, ut ſuprà.

MAXIMVS, SANCTISSIMVS Epiſcopus Aquilelenſis Eccleſiæ, dixit:

Directa ſynodalis Epiſtola à uenerabilibus Africanis Epiſcopis Paulo Conſtantinopolitano antiſtiti, quę in pręſenti nobis relecta eſt, luce clariùs eoſdem oſtenditimpiiſſimum quidem intellectum denominati antiſtitis condemnantes, atque ſanctorum patrũ pium dogma confirmantes, duas naturas duasque uoluntates, & duas operationes unius eiuſdemque Domini DEI noſtri Ieſu Chriſti dogmatizante. Et nec hoc tranſitoriè, aut per aliquam poſtpoſitionem, ſed ut cernitis, per approbationem ſanctorum patrum, id eſt, Ambroſij & Auguſtini glorioſorũ Catholicæ Eccleſię eximiorumque doctorum: per quos aduerſarij, de ſua malitia minimè recedentes ad meliorẽ ſenſum, nullius ſatisfactionis locum inuenient ab eo, quòd tam paternis teſtimonijs inuitati, quamque Synodalibus conteſtationibus in ſcripto & ex non ſcripto, ab omnibus admoniti eſſe noſcuntur: ſed & ab orthodoxis ſacerdotibus pręſentialiter admoniti ad correctionem proprij erroris, licèt nullo modo uocem incantantium admittere paſſi ſunt, aures mẽtis obturantes, ut cõpetenter in eos, quod per ſapientiam dicitur, impleatur: Vocaui, & renuiſtis: extendi ſermones, & non fuit qui adſpiceret. Deſpexiſtis omne conſilium meum, & increpationes meas neglexiſtis: eô quòd exoſam habuerint diſciplinam, & timorem Domini nõ ſuſceperint, Pſal. 57. Prou. 1.

Digitized by Google

nec acquieuerint consilio meo, & detraxerint uniuersæ correctioni meæ. Comedent enim fructus viæ suæ, suisque consilijs saturabuntur. Qui autem me audierit, absque terrore requiescet, & abundantia pefruetur, malorum timore sublato. Profectò & hanc Epistolam, prænemorato Paulo directam à reuerendissimis Africanis Episcopis, oportet gestis inseri ad argumentum eius improbæ instantiæ vel complicum eius, quam videlicet per tot annos contra immaculatam fidem nostram Christianorum exercere noscuntur, vt ex hoc nullam habeant virtutem, quasi sinè reprehensione proprium errorem in deceptione simplicium proferentes.

THEOPHYLACTVS PRIMICERIVS notariorum Apostolicæ sedis, dixit:

Suggero beatitudini vestræ, quoniam sicuti & ipsa benè cognoscit, Synodica quoquè præsulis Carthaginensis, qui & superelle dinoscitur, sanctissimi Victoris cum cautela seruatur, in vestro venerabili scrinio saltiata, per quam competenter ille decessori beatitudinis vestræ Apostolicæ recordationis Theodoro, suæ ordinationis promotionem significauit, in qua & nouam adinuentionem sufficienter & ipse accusans, petijt, quatenùs condemnatio eius à vestra Apostolica authoritate efficiatur. Propterea suggessi, ti præcipit, vt cum alijs & huiusmodi Synodica examinetur apud vestram beatitudinem.

MARTINVS SANCTISSIMVS ac beatissimus Episcopus sanctæ Dei Ecclesiæ Catholicæ atque Apostolicæ vrbis Romæ, dixit:

NEcessè est, & maximè propter dignitatem sedis eius, immo autem porrectum eius intellectū, Victoris quoquè Carthaginensis venerabilis episcopi Synodicam nobis intimari, ad perfectam cognitionem virtutis eius.

Theophylactus Primicerius notariorum Apostolicæ sedis, dixit:

Denominatam Synodicam afferens iuxta vestram iussionem, prę manibus, habeo: quid præcipitis?

MARTINVS SANCTISSIMVS ac beatissimus Episcopus sanctæ Dei ecclesiæ Catholicæ atque Apostolicæ vrbis Romæ, dixit:

VIctoris venerabilis Episcopi Carthaginensis oblata Synodica, huic sanctæ Synodo, vt condecet, relegatur.

Et accipiens Paschasius notarius regionarius Apostolicæ sedis, relegit in his.

DOmino beatissimo, & honorabili sancto fratri, Theodoro Papæ Victor. Vestræ beatissimæ paternitatis apud Deū acceptabilia opera, & conuersatio gloriosa penè mundo toto sunt manifesta. Prædicationibus igitur Apostolicis & doctrinis dum veræ fidei cultura vniuersa repleta sit terra, per diuinorum tamen eruditionem eloquiorum, vestra instruente admonitione exhortatoria, superædificatur orthodoxa Christi Ecclesia, Apostolica institutione fundata, & à fidelibus patribus firmissimè roborata. Ad quam omnes beatissimi Apostoli, pari honoris & potestatis consortio præditi, populorum agmina conuertentes, piè & sanctè de tenebris ad lumen, de lapsu ad veram fidem, de morte ad vitam homines diuinæ prædestinationis gratia præscitos, salutaribus præceptis ac monitis perduxerunt. Quorum sanctorum Apostolorum vestra fraternitas honoranda sequens plenius merita, & perfectius implens exempla, Ecclesiam Dei morum probitate & actuum sanctitate condecorat, & fide facta vel Christianis moribus vigens, quæ fieri DEO placita præcipit, studijs pontificalibus indesinenter operatur & perficit, seruans legis diuinæ mandata: Quia non legis auditores iusti sunt apud DEVM, sicut narrat Apostolus, sed factores legis iustificabuntur. In qua lege diuina vestra sancta & veneranda synceritas, sicut scriptum est, meditatur die ac nocte: quæ meditatio non lectione per figuram literarum tantùm conspecta, sed vberante in vobis Christi gratia, in vestra cognoscitur conscientia immobiliter infita, nullatenùs de vestro corde recedente lege Christi Dei Domini sacrosancta, sicut in Psalmis dicit Propheta: Os iusti meditabitur sapientiam, & lingua eius loquetur iudicium. Lex DEI eius in corde ipsius: non atramento, sed spiritu DEI viui vestra in arcana conscripta, neque in tabulis lapideis, sed i tabulis cordis carnalibus sicut beatissimi Apostoli Pauli ad Corinthios missa nos docet epistola. Quibus prmissis, significamus DEO placitæ fraternitati vestrę, die 17. Kalēdarum Augustarum Indictionis quartæ, nostram humilitatem diuina gratia, tuo vt præcepit munere præueniente, vt vestris sanctis, ac DEO dignis precibus in sancta Carthaginensis ciuitatis ecclesia pontificalis honori accepisse consecrationem & stolam. In quo dignitatis fastigio, vt à DEO omnipotēte reganur ab altissimo, & à malis actibus liberati, sacerdotale non nomen tantùm, sed Christi Domini Dei nostri protegente

Epistola Victoris Carthaginen. episcopi ad Theodorum Papam.

Rom. 2.

Psalm. 1.

Psal. 36.

2. Cor. 3.

Digitized by Google

gente auxilio & meritum habeamus, veſtris ſanctis ac Dꝛ acceptabilibus nos commendantes orationibus poſcimus, quatenùs & veſtris deprecationibus pro nobis ad Dꝛvm effuſis muniti, & eruditionibus bonis inſtructi, digni efficiamur cum omni nobis populo Chriſtiano commiſſo illæſi protegi velamẽto diuino. Ad ſalutationem ergò veſtræ ſanctæ & honorandæ fraternitatis, vice noſtra Melloſum humilem veſtrum fratrem, noſtrum Epiſcopum, & Redemptum diaconum, vel Creſciturum notarium ſanctæ noſtræ ſedis, veſtros famulos deſtinauimus, quos poſtulamus celeriùs nobis à veſtra beatitudine perſolui, quò poſſint ad proprias eccleſias ante hyemem Deo propitio remeare. Præ omnibus autem fateor, in ipſo noſtræ prouectionis exordio cor noſtrum non leuiter vulneratum fuiſſe, vt propheticum illud pręceptũ exoptarem, dicens: Quis dabit capiti meo aquam, aut oculis meis fontem lachrymarum, & ſedens plorabo die ac nocte? Eccè enim eccleſiæ Dꝛi non leuiter perturbantur, Chriſtianiſſimorum vooces ac gemirus Epiſcoporũ non ſupportamus, quærentium & clamantium nouitates & concinnationum figmenta, à Paulo venerabili conſacerdote noſtro, vt dicitur, contra fidem veraciſſimam approbata, debere repelli. Nos autẽ temperamentum cauſis innectẽtes, expedire putauimus, prædictorum beatiſſimorum conſacerdotũ noſtrorum licèt iuſtiſſimos queſtus, æquanimiter ſupportare, & ad auditus venerandos fraternitatis veſtræ hoc ipſum perui gili cura deducere. Inquiunt enim, quedam vice Epigrammatum, chartarum volumina in ſacris ædibus apud regiam ciuitatem nupèr eſſe ſuſpenſa, religioni catholicæ & ipſi veræ fidei ac patrũ traditionibus omninò contraria. Quis enim vecors ſacrilega voce audeat prædicare, in Domino noſtro Ieſu Chriſto, aut vnam tantummodò voluntatem, aut vnam operationem exiſtere, dum manifeſtiſſimis Patrum definitionibus liquidiùs clareat, in Dño noſtro Ieſu Chriſto duas naturas, & earũ duas volũtates, duasque operationes vel ꝓprietates naturales modis omnibus inueniri? Et poſſumus multiplicib⁹ patrum documentis noſtræ paruitatis intentionem firmare; niſi veſtram ſanctiſſimam fraternitatem in omnibus corde ea retinere firmiſſimè teneamus. Vt autem ipſius ſedis Apoſtolicæ * decretis per omnia confirmemur, Leonis beatiſſimi prædeceſſoris veſtri Apoſtolicæ memoriæ definitionem inſeri petuidimus, & continet: Agit enim vtraque natura cum alterius communione quod proprium eſt. Nos itaque patrum in omnibus decreta ſequentes, in Chriſto Domino noſtro duas naturas earumque duas voluntates, duasque operationes firmiſſimè prædicamus, Deum verum atque hominem verum abſq; delictis humanis veraciter confitemur, repudiãtes cunctarũ hæreſum ſubſannationes, vanitates & inſanias mendaces. Veſtrum eſt itaque, frater ſanctiſſime, canonica diſcretione ſolitè contrarijs catholicæ fidei obuiare, nec permittere nouiter dici, quod patrum venerabiliũ authoritas omninò non cenſuit, Nos enim humiles corde, quæ recta ſunt adiutore Domino ſapientes, vno vinculo charitatis vobiſcum ſumus conſtricti, veram fidem ac religionem catholicã in omnibus fortiter defenſantes. Studioſiùs itaque à catholicis improbis probè reſiſtere imminendum eſt, nè torpore deſidię oppreſſi, culpæ taciturnitatis teneamur obnoxij, & quaſi fauorem impendentes iudicemur, dum aduerſa catholicę fidei propulſare negligimus. A beato nanq; Felice Apoſtolico veſtrę ſanctitatis prędeceſſore dictum eſt: Negligere quippe, cùm poſſis, deturbare peruerſos, nihil eſt aliud quàm fouere: nec caret ſcrupulo ſocietatis occultę, qui manifeſto facinori deſinit obuiare. Liquet, doctor ſanctiſſime, venenoſa ſerpentum ſinè ſimplicitate aſtutia, manifeſta eſt doloſa hęreticorum fallacia. Quid eſt enim naturarũ in Chriſto Domino noſtro proprietates auferre, niſi earundem naturarum confuſionẽ inducere? quod catholicę Eccleſię, id eſt, ſtatutis quammaximè patrum ſancti Chalcedonenſis Concilij extat contrariũ, ex quo ampliùs & fundamentum fidei & perfectio indubitatè conſiſtit. Poſſemus verò etiàm eidẽ fratri & coepiſcopo noſtro Paulo beatiſſimo regię ciuitatis antiſtiti ſimilia noſtris ſcriptis dirige, niſi malorum cognoſceremus falſis locutionibus dictum fuiſſe, noſtram quaſi Africanam prouinciam poſſe aliqua, quę in vero nõ conſiſtũt, mala peragere. Sed & hoc noſtrę poſtulationi ſubiungimus, vt ea, quę epiſtolariter à coepiſcopis noſtris ſancti Concilij noſtri ad beatiſſimum Paulum Patriarcham ſcripta ſunt, per veſtrę beatitudinis reſponſarios eidem fratri noſtro Paulo dirigere iubeatis.

Authoritas Romani Pontificis.

Hiere. 9.

Epiſt. 10.

MARTINVS SANCTISSIMUS ac beatiſſimus epiſcopus ſanctæ Dei Eccleſiæ Catholicæ atque apoſtolicæ vrbis Romę, dixit:

PER ſynodicam Epiſtolam ſuam dudùm nobis relectam, Victor venerabilis Carthaginenſis Epiſcopus tam per feruidiſſimum zelum ſuum declarauit, quamq; Deo amabilem humilitatem rationabiliter certus eſt oſtẽdiſſe. Et zelum quidem per hoc, quòd introductam nouitatem nimis accuſare noſtrę Apoſtolicę ſedi dinoſcitur & enarrare in ſcripto ei acclamationes penè omniũ Chriſtianorum, necnon gemitus reuerendiſſimorũ Epiſcoporum, non leuiter, ſicut

sicut ille scripsit, perturbatorum propter fictiones & commenta, quæ aduersùs veram confirmauit fidem Paulus episcopus Constãtinopolitanus. Humilitatem autem, competenter minimè præsumens abrogatum eundem Paulum habere, sed consacerdotem appellans, donèc iudicium de eo nostræ Apostolicæ authoritatis, hoc est, Principis Apostolorum Petri cognoscat: vtpotè quoniam solus atque præ omnibus creditus est atque
Matt. 16. accipere meruit à rege regum Christo Deo claues regni cœlorum, ad aperiendum rectè credẽtibus in eundem Dominum nostrum, & claudendum infidelibus hæreticis. Quod vtiquè & nos facere postulauit per propria scripta denominatus venerabilis quoquè Episcopus Charthaginensis, vt non despiciamus ipsius vel consacerdotum eius contra hæreticos iustas querimonias: sed quæ catholicæ fidei atq; verissimę patrum traditioni omninò contraria existunt, dijudicemus dogmata, pro eo quòd iuxta eius scripta nullus audet, licèt insanus sit, sacrilega voce prædicare, vnam in Christo Deo esse tantummodò voluntatem, aut vnam operationem: Vtpotè luculentiùs omnibus comprobatur per paternas definitiones, quoniã duæ naturæ Christi Dei existunt in vnitione inconfusæ & indiuisæ, & duæ voluntates, duæq; operationes & proprietates naturales: & quia plurimis testimonijs catholicæ Ecclesia patrum huiusmodi potest Domino opitulante sermonem ostendere, licèt nobis, id est, Apostolicæ nostræ sedi hoc facere commisit, certus existens firmiùs nos habere, atque eadem sapere & defendere legitimè. Veruntamen studuit & ipse nihilominus pium firmare intellectum per sacrã vocem Leonis nostræ Apostolicæ Ecclesiæ præsulis, in hoc quoq; dicit: Operatur enim vtraque forma cum alterius communione quod proprium est. Quibus adijciens ait, Quoniã nos decreta sanctorum patrum in omnibus sequentes, duas naturas, ex quibus & in quibus constitit, in vnitione indiuisas: & duas voluntates duasq; operationes Christi Dei firmissimè prædicamus, Deum verum atque hominem verum absque delictis humanis eundem veraciter confitentes, repudiantes cunctarum hæresum subsannationes, vanitates & insanias, mendacia atque stultitiam. Nam nos humiles, ait, corde, quæ recta sunt adiutore Domino sapiẽtes, vno vinculo charitatis vobiscum sumus constricti, veramque fidem ac religionem catholicam in omnibus fortiter defendantes. In his ergò ppria dogmata instituens, competenter & nostram experijt canonicè authoritatem. Propterea & scripsit, Quoniam vestrũ est, sanctissimi, canonica discretione aduersarijs catholicæ fidei solitè resistere, nihilque permittere dici nouiter à quopiam, quod sanctorum patrum traditioni minimè conueniat. Et propterea contestans nos de his, quæ sunt plena timoris ac veritatis, in hoc quod scribit studiosiùs: Itaque oportet Catholicos improbis probè resistere, nè torpore desidiæ oppressi, taciturnitatis teneamur obnoxij, & arguamur sicuti aduersa catholicę fidei propulsare negligentes, vtpotè ad ea malignum quendam saluantes fauorem. Huiusmodi sermonem confirmans per sacram memorationem beatæ memoriæ apostolici viri, Fœlicis, qui scribens sapientissimè ait: Negligere quippe, cùm possis, deturbare peruersos, nihil est aliud, quàm fouere eorum impietatem. Nec enim caret scrupulo societatis occultæ, qui manifesto facinori desinit obuiare. Ergò qa, vt ait, manifesta est omnibus venenosa serpẽtum calliditas, id est, hæreticorum fallacia, per amputationem naturalium proprietatum Christi Dei confundens naturas, oportet eam sinè dubio destrui, vtpotè contradicentem doctrinæ sanctorum patrum, & maximè definitioni sancti Chalcedonensis Concilij. His itaque in scripto nobis oblatis pro Catholica Ecclesia, & tam per alios sacerdotes, quamq; per antè fatum venerabilem Carthaginensem Episcopum, non nos oportet decæterò negligere & differre, nè, quod absit, memoratis criminibus submittamur, irrationabiliter postponentes & expectantes eos, qui
Esa. 5. nolunt ad Dominum conuerti. Expectauit enim, sicut beatus Esaias perhibuit, vt faceret iudicium, fecerunt autem iniquitatem & non iustitiam, sed clamorem omnes pios conturbantem: & hoc dum scire debeant, quoniam iudicium Dei est secundùm veritatem in eos, qui talia agunt, hoc est, qui nouitates contra fidem operantur, * licèt diuitiæ bonitatis Dei & sustentationis & patientiæ ignorantes quoniam benignitas Dei ad pœnitentiam eos adducit: Secundùm autem duritiam eorum & cor impœnitens thesaurizant sibi iram in die iræ & reuelationis iusti iudicij Dei, qui reddet vnicuique secundùm opera eius, iuxta quod nobis beatus Paulus Apostolus protestatur. Oportet ergò præsentem quoquè epistolam gestis sociari, ad arguendam contrariorum proteruiam. Igitur vsque ad hoc sufficiunt nobis querimoniæ contra eos, quoniam derelinquet nos tempus, iuxta
Hebr. 12. quod ait Apostolus, si voluerimus omnium penè Orthodoxorum oblatas contra eos producere querelas, maximè dum & hęc nobis sufficiant, id est, ea quę superiùs recitata sunt, vt eorum hęresim diuulgemus, & ostendamus omnibus sub accusatione eam & reprehensione meritò existentem. In ore etenim, iuxta quod dictum est, duo-
Deut. 17. Matt. 18. rum vel trium testium stabit omne verbum, vt non dicatur multitudo tantorum sacerdotum & populorum, abbatum, vel monachorum inscripto & sinè scripto contra hui-

* sper nunquę diuitias.

iuſmodi prauiſſimam nouitatem ad Apoſtolicam noſtram ſedem acclamantium. Sed iam tempus exigit, vt vniuſcuiuſque perſonæ accuſatæ in medio producantur atque examinentur canonica conſcripta, quatenus incongruitatem eius & incõſonantiam, quã cum patrum vel ſynodorum confeſſione habere dinoſcitur, ordinabiliter intendamus, atque omnibus rationabiliter oſtendamus pro tuitione Catholicæ Eccleſiæ, hoc videlicet ſequenti celebrantes ſecretario, vtpotè præſente vſque ad terminum nobis querulãtium Domino auxiliante effecto.

INCIPIT SECRETARIVS III.

IN NOMINE DOMINI Dei Saluatoris noſtri IESV CHRISTI, *Imperij Domini Conſtantini piiſſimi Auguſti anno nono, ſub die xvj. Kalen. Nouembris, Indictione Octaua.*

RÆſidente ſancto ac beatiſſimo Martino Papa ſanctæ ſedis Apoſtolicæ vrbis Romæ, præpoſitis ſacroſanctis & venerabilibus Euangelijs in Eccleſia Domini Dei & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti, quæ uocatur Conſtantiniana, reſidentibus etiàm viris venerabilibus, pariterque cum eo audiẽtibus.
Maximo ſanctiſſimo Aquileienſi epiſcopo.
Deuſdedit ſanctiſſimo Caralitano epiſcopo.
Mauro Cęſenate epiſcopo, & Deuſdedit presbytero, agentibus locum Mauri ſanctiſſimi epiſcopi Rauennatis eccleſiæ.
Sergio Templanenſi epiſcopo.
Romano Cerellitano epiſcopo.
Reparato Mantuarianenſi epiſcopo.
Criſcete Lucrenſi epiſcopo.
Epiphanio Albanenſi epiſcopo.
Felice Agrigentino epiſcopo.
Benedicto * Alaceno epiſcopo.
Marcellino Cluſino epiſcopo.
Iuliano Hortano epiſcopo.
Geminiano Volaterrano epiſcopo.
Papinio Vibonenſi epiſcopo.
Mariniano Populonienſi epiſcopo.
Maximo Piſaurenſi epiſcopo.
Luminoſo Tiferniſtiberinorum epiſcopo.
Luciano Leontinenſi epiſcopo.
Potentino Belliternenſi epiſcopo.
Viatore Hortonenſi epiſcopo.
Mauro Tuſcanenſi epiſcopo.
Bonito Formiano epiſcopo.
Martino Gabinate epiſcopo.
Maioriano Prænęſtino epiſcopo.
Adeodato Spoletino epiſcopo.
Germano Numanenſi epiſcopo.
Ioanne Pęſtano epiſcopo.
Laurentio Perulino epiſcopo.
Gaudioſo Reatino epiſcopo.
Caroſo Faralitano epiſcopo.
Laurentio Taurianenſi epiſcopo.
Martiano Mebienſi epiſcopo.
Ioanne Trapeiano epiſcopo.
Barbato Sutrino epiſcopo.
Lominoſo Salernitano epiſcopo.
Calumnioſo Aleſino epiſcopo.
Sabbatio Buxento epiſcopo.
Peregrino Meſſanenſi epiſcopo.
Ioanne Tarentino epiſcopo.
Rufino Siponino epiſcopo.
Mauro Senate epiſcopo.
Adeodato Amerino epiſcopo.
Læto Lucano epiſcopo.
Gaudioſo Capuano epiſcopo.
Theodoro Roſellano epiſcopo.
Bonito Ferentinate epiſcopo.
Andrea Hydruntenſi epiſcopo.
Mauro Senogallienſi epiſcopo.
Iuſto Tauromeritano epiſcopo.
Mauroſo Anconitano epiſcopo.
Felice Panormitano epiſcopo.
Bono Ficuclenſi epiſcopo.
Laurentio Tudeſtino epiſcopo.
Fortunato Auximate epiſcopo.
Ioanne Carinenſi epiſcopo.
Thomate Lunenſi epiſcopo.
Albino Signenſi epiſcopo.
Bonito Ferentiſpolimartio epiſcopo.
Auguſtino Squillacino epiſcopo.
Maximo Trocalitano epiſcopo.
Ioanne Rhegitano epiſcopo.
Paſchale Blandano epiſcopo.
Barbaro Cumano epiſcopo.
Luminoſo Marſorum epiſcopo.
Felice Terracinenſi epiſcopo.
Glorioſo Camerino epiſcopo.
Oportuno Anagnino epiſcopo.
Decorato Tiburtino epiſcopo.
Firmino Blerano epiſcopo.
Amabile Hortenſi epiſcopo.
Iouiano Firmano epiſcopo.
Albino Portuenſi epiſcopo.
Anaſtaſio Narnienſi epiſcopo.
Palumbo Fundano epiſcopo.
Theodoro Tyndaritano epiſcopo.
Theodoſio Cotronenſi epiſcopo.
Sapientio Numentano epiſcopo.
Scholaſtico Fanenſi epiſcopo.
Maximo Meſinate epiſcopo.
Elia Lilybętano epiſcopo.
Gratioſo Nepeſino epiſcopo.
Aquilino Aſſiſinati epiſcopo.
Leontio Neopolitano epiſcopo.
Euſebio Atellano epiſcopo.
Paſchale Thermitano epiſcopo.
Martino Centumcellenſi epiſcopo.
Oportuno Piſano epiſcopo.
Iubentino Stabienſi epiſcopo.
Donato Marianenſi epiſcopo.
Bonoſo Alerino epiſcopo.
Ioanne vico Sabinate epiſcopo.
Peregrino Lyparitano epiſcopo.

Poten-

Potentio Polensi episcopo.
Boethio Cornensi episcopo.
Leontio Fauentinate episcopo.
Valentino Turritano episcopo.
Donato Sassinate episcopo.
Luminoso Bonensi episcopo.
Ioanne Vnnogoritano episcopo.
Crescentio Libyensi episcopo.
Stephano Dorensi episcopo.
Stephano Populiensi episcopo.
Ioanne Gabopolitano episcopo.
Callioniſto Adrianensi episcopo, & Victoriano Vzalensi episcopo.

MARTINVS SANCTISSIMus ac beatissimus Episcopus sanctæ Dei Ecclesiæ Catholicæ atque Apostolicæ vrbis Romæ, dixit:

Esaiæ 62. PROpter Sion non tacebo, & propter Hierusalem non quiescam, dicit beatus Esaias, donèc egrediatur vt splendor iustus meus, & Saluator meus vt lampas accendatur. Profectò catholicæ Ecclesiæ, quæ vera consistit Sion, & ciuitas Christi cœlorum regis, per tot annorũ spatia expugnata ab aduersantibus verbo fidei, qui neque DEVM timent, neque hominem reuerentur: sed incassùm perducentibus pias & canonicas de hoc verbo doctrinas, dum & à diuersis tantisque in scripto & sinè scripto contestationibus inuitati fuissent corrigere propria, & sepelire hæresim, sicut & per anteriorem cognitionem luculentiùs demonstratũ est tam per libellos, quamq; per suggestiones reuerẽdissimorum sacerdotum & venerabilium
Tit. 3. abbatum, Apostolo protestante nobis, vt hominem hæreticum post primam & secundam correptionẽ, euitare debeamus. Scientes quia subuersus est huiusmodi, & delinquit proprio iudicio condemnatus, nullo modo oportet nos deinceps tacere aut quiescere, nè quo modo iniqui iudicemur, odibilem Deo pacem amplectentes, quoniam scriptũ
Psal. 72. est: Zelaui in peccatoribus pacem peccatorum videns: & dicatur etiàm de nobis, Sacer
Ezech. 22. dotes mei contempserunt legem meam, & polluerunt sanctuaria mea, inter sanctum & prophanum non habuere distantiam, & inter pollutum & mundum non intellexerunt. Sed consurgere cum Deo, & consistere prõptè ei, induentes arma spiritus aduersùs ma-
1. Ioan. 4. lignantes contra fidem eius, vt approbemus spiritus sapienter, id est, verba illorum, si ex
Hier. 6. Deo sunt. Scriptum est enim in Hieremia: Probatorem dedi te in populo meo robustũ, & scies & probabis viam eorum. Multa nãque nobis necessaria est uigilantia, & tantum diuinæ sapientiæ discretionis, quæ occulta tenebrarum reuelat, ad requisitionẽ huiusmodi rei & scrutationem: quoniam latet quodammodò & absconditur, vixque comprehenditur dolosa existens malitia, pro eo quòd sibi pietatem callidè blandiatur, vt valeat scrutantium mentem latére. Quod vti-
2. Cor. 11. què sciẽs beatus Apostolus, ait: Nam huiusmodi pseudoapostoli, operarij subdoli, trãsfigurantes te in Apostolos Christi. Sed non mirum, ipse enim Satanas transfigurat se velut Angelum lucis: & non mirum, si ministri eius transfigurentur, veluti ministri iustitiæ: quorum finis secundùm opera eorum. Sed
Matt. 7. & Dominus in hoc præmuniẽs nos, ait: Attendite à falsis Prophetis, qui veniũt ad vos in vestimentis ouium, intrinsecùs autẽ sunt lupi rapaces, à fructibus eorum cognoscetis eos. Ergò in ipsum ex toto corde referentes ante omnia super tali quęstione deprecationem, & dicentes cum Dauid: Reuela oculos
Psal. 118. meos, & considerabo mirabilia de lege tua: lucerna enim pedibus meis: quoniam sicut
Dan. 2. ait beatus Daniel Propheta, sapientia & fortitudo eius sunt: dat sapientiam sapientibus, & scientiam intelligentibus disciplinam. Ipse reuelat profunda & abscondita, & nouit in tenebris constituta, & lux cum eo est: quia sapientiam & fortitudinem dedisti mihi, & ostendisti mihi quæ rogaui te: cum ope diuina vniuscuiusque personæ conscripta, qui propter nouitatis cõmentum accusati sunt, de venerabili nostro scrinio obtecundantibus nobis ordinabiliter offerẽtibus solertiùs intendamus.

Sergius reuerendissimus episcopus Tempsanensis Ecclesiæ, dixit:

Secundùm vestram apostolicam interlocutionem omnibus nobis cum ope diuina huc præsidentibus paratis ad requisitionem huiusmodi rei, si placet vestræ beatitudini, Theodori quondàm Pharanitæ Episcopi in primis offerantur nobis conscripta, quoniam, sicut nõstis beatissimi, hunc primum esse authorem huiusmodi nouitatis per sua hæretica conscripta, præsens Stephanus reuerendissimus episcopus Dorensis in proprio libello asseruit, quod & omnibus manifestum est. Oportet ergò, si placet, cum
* acribia & in hoc ordinem conseruari gestorum. * id est, diligentia

Vniuersi sanctissimi episcopi dixerunt:

Competenter Theodori Pharanitæ quondàm episcopi in primo loco experijt conscripta ad nostram cognitionem deduci Sergius reuerendissimus coepiscopus noster: sic nanq; & sequentium ordinabiliter examinabitur requisitio, nulla confusione per quandam præpotentitatem gestis inserta.

MARTI-

MARTINVS SANCTISSIMus ac beatiſſimus Epiſcopus ſanctæ Dei Eccleſiæ Catholicæ atque Apoſtolicæ vrbis Romæ dixit:

IVxta ſupplicationem huius ſancti Concilij, codex Theodori Pharanitæ quondam epiſcopi per eos, quorum intereſt, nihilominùs offeratur.

Theophylactus Primicerius notariorum Apoſtolicæ ſedis, dixit:

Secundùm iuſſionem beatitudinis veſtræ Theodori Pharanitæ epiſcopi codicem afferens, præ manibus habeo: quid præcipitis?

MARTINVS SANCTISSIMus ac beatiſſimus epiſcopus ſanctæ Dei Eccleſiæ Catholicæ atque Apoſtolicæ vrbis Romæ, dixit:

COdex Theodori quondam Pharanitæ Epiſcopi ſuſcipiatur, & loca quæ prænotata ſunt, in quibus ille de diſpenſatione Chriſti magni DEI & Saluatoris noſtri propriam confeſſionem inſtituit, lectioni vulgentur.

ET ACCIPIENS THEODORVS notarius regionarius Apoſtolicæ ſedis, de Græco in Latino interpretatæ, relegit in his:

Theodori Pharanitæ hæretici ſcripta.

THEODORI quondã Epiſcopi Pharanitæ, de ſermone ſcripto ab eo ad Sergiũ quondàm Epiſcopum Arſenoitanum Aegyptiaci tractus.

Quicquid igitur ſcribitur dixiſſe aut operari Dominum, per ſenſum & intellectũ & ſenſibilia & dixit, & operatus eſt: & hęc ità, vtpotè de toto, atque vnius vna operatio verbi intellectus ſenſibilis & organici corporis omnia dicenda ſunt.

EIVSDEM de eodem verbo:

Ergò quia præcipuè per quandam diuinam & prudentiſſimam diſpenſationem, ſomnum & laborem, eſuriem & ſitim ſuſcepit quandò voluit, quam maximè meritò & in his motum & quietem ualidiſſimę & prudentiſſimæ operationis uerbi applicamus, ac per hoc vnam vnius eiuſdemque Chriſti operationem fatemur.

EIVSDEM de eodem verbo:

Sufficienter, vt arbitror, per requiſitionem ſermo nobis aperuit, quoniam omnia quæ ſcribuntur de Domino Chriſto, ſiue de Deo, ſeu animæ, ſiue corporis, ſiue utriuſque animæ dico & corporis ſint, ſingulariter ac indiuisè agebantur, incipientes quidem & acſi de fonte ſapientiæ verbo & bonitatis vel virtutis, mediãte intellectuali anima & corpore, procedentes, & propterea una operatio totius, ſicuti de uno eodemque Saluatore noſtro hæc omnia exiſtunt atque dicta ſunt.

EIVSDEM de eodem verbo:

Profectò habemus in his luculẽter, quoniam opus DEI eſt omnia, quãta in CHRISTO audimus & credimus, ſiue diuinæ naturæ appertinent, ſiue humanæ, & propterea una operatio hæc Diuinitatis eius & humanitatis piè nominata ſunt.

EIVSDEM de eodem verbo:

Vt eſſet omnis incarnatio ab initio vſque in finem, & quantacunque parua & magna eius, ſunt vna ſecundùm veritatem altiſſima & diuina operatio.

EIVSDEM de eodem ſermone, quem fecit in interpretationibus paternorum teſtimoniorum.

Diuina verò voluntas, quod eſt ipſius Chriſti, quoniam ipſius uoluntas una eſt, & hæc diuina.

EIVSDEM de eodem ſermone:

Per hæc igitur ſinè quadam difficultate docemur, quoniam omnia, quę ſalutiferę diſpẽſationis ſunt, ſiue diuina ſeu humana de Saluatore noſtro Chriſto dicuntur, initium quidem à diuinitate vtpotè permiſſum & exordium accipiebant, mediante autem intellectuali & rationali anima, miniſtrabantur à corpore, ſiue mirificam quandam dixeris uirtutem, ſeu naturalem quendam hominis motum, id eſt, velutì cibi deſiderium, ſomnum, laborem, & dolorum participationem, triſtitiam & afflictionem: quæ paſſiones ſecundùm uiſitationem nominum ex conſuetudine nuncupantur: ſpecialiter autem naturalis motionis propria per animatum & ſenſibile animal exiſtunt. Sed ipſæ, quæ ſpecialiter ſunt & dicuntur paſſiones, vtpotè crux, mortificatio, figuræ, liuor, cicatrices, ſputa, colaphi: omnia hęc rectè & meritò vna vnius eiuſdemque Chriſti operatio nominabitur.

EIVSDEM de eodem ſermone:

Intelligãtur ergò à nobis modis omnibus omnia, quæ ſunt humanitatis Chriſti Saluatoris, diuina & ſalutifera ſecundùm veritatẽ operatio.

EIVSDEM de eodem ſermone:

Ex his nanque omnibus atque ſimilibus benè & maximè iuſtè una Dei operatio, cũcta propria humanitatis, credatur atque dicatur.

EIVS-

EIVSDEM de eodem ſermone:

Quoniam noſtra quidem anima non eſt tantæ virtutis, vt & naturales corporis proprietates à ſe vel ab eo proijciat, ſed neque domina tantùm uiſa eſt rationalis anima proprij corporis, vt etiàm cohærentis ſibi & cõiunctæ tumidam molem) quod Græci dicunt oncon) atque defluxionem, vel colorem obtineat, & foris hæc conſtituat eum aliquandò: quæ omnia in diſpenſatione Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti & dicta & facta ſunt, in diuino & in viuifico corpore exiſtunt. Nam ſine tumore, & (vt ità dicatur) incorporaliter ſinè diſtinctione proceſſit ex vtero, & ſepulcro, & ianuis, & cùm ſuper ſolum maris deambulat. Matt. 14.

EIVSDEM de eodem ſermone:

Oportet igitur ità ſapere & dicere nos omnia, quæ in incarnatione Saluatoris Chriſti dicuntur eſſe, vnam ſcire operationem eſſe, huius autem opificem & Creatorem Deum verbum: organum verò, humanitatẽ conſiſtere. Ergò quęque velut de Deo aut humanè de ipſo dicuntur, omnia vna operatio eſt verbi diuinitatis.

MARTINVS SANCTISSIMVS ac beatiſſimus Epiſcopus ſanctę Dei Eccleſiæ Catholicæ atque Apoſtolicæ vrbis Romæ, dixit:

Prou. 16. IN Prouerbijs ſcriptum eſt: Contritionem præcedit ſuperbia, & ante ruinam exaltatur ſpiritus. Qui inſipiens eſt, ſuſtinebit damnum, & cum rapuerit, aliud apponet. Quod & in Theodorum Pharanitanum quondàm epiſcopum per eius conſcripta, quæ nobis relecta ſunt, euenille cognoſcimus: qui imprudenter putauit rectam eſſe ſuam opinionem, & proprio videlicet errore: non enim per probabilem & paternam doctrinam ab eo prolatam. Quoniam, ſicut ſcriptum eſt, Via ſtulti recta in oculis eius: & ſunt viæ, quæ videntur homini iuſtæ, nouiſſima autem earum deducunt ad mortem. Proptereà ſicut fœnum ædificiorum, quod priuſquàm ex aliorum euerſione euellatur, arefcit, ſinè ſtirpe atque aridas illis, quibus ſcripſit, eaſdem manifeſtauit, vtpotè non ex alio, ſed à ſemetipſo habens impietatis reprehenſionem: quia omnimodò Deitatis & humanitatis CHRISTI vnam eſſe operationem, ſicut audiſtis reuerendiſſimi fratres definiendo & hanc conditam, vtpotè creatam confeſſus eſt: aſſerens in ſcripto, omnia quæ in humanitate Saluatoris Chriſti dicuntur, oportere vnam operationem ſcire: opificem autem eius & Creatorem, DEVM verbum. Ergò ſi opifex eius & creator DEVS verbum, ſicut ipſe aſſerit, exiſtit, vtique ſecundùm ſenſum ipſius condita eſſe dinoſcitur. Quoniam omne quicquid per conditionem verbi fit, creatura eſt ſinè dubio. Si autem conditam eſſe operationem CHRISTI ille definit, apertiſſimè cum Ario & Neſtorio impiiſſimis creaturæ cultor arguitur, eò quòd tantùm conditum cum illis & ſecundùm illos, non autem & increatum nobiſcum eundem confiteatur: hoc eſt, non vt DEVM naturaliter & hominem eundem, ſed tantùm hominem purum: quoniam ſecundùm naturam * creatus non eſt, qui increatam naturaliter non habet in ſe operationem. Ità igitur per ſuas uoces propriam ille profeſſionem inanem & uacuam demonſtrauit, vt & in eo impleatur quod dictum eſt: Iniquitates ſuæ capiunt impium, & funibus peccatorum ſuorum conſtringitur. Ipſe morietur, quia non habuit ſcientiam. Prou. 5. Hic defecit cum imprudentibus, id eſt, cum eis, qui in diuiſione & pura coniunctione CHRISTI DEI blaſphemant myſterium, & non ſolùm cum his, ſed etiàm cum eis, qui in phantaſmate hoc myſterium imprudenter delirare noſcuntur, hoc eſt, Manete, Apollinare & Seuero nefandiſſimis hęreticis, per hoc quod aſſerit in ſuo cõſcripto, ſicut in præſenti audiuimus, quoniam noſtra quidem anima non eſt tantæ virtutis, vt & naturales corporis proprietates à ſe vel ab eo proijciat: ſed neque domina tantùm viſa eſt rationalis anima proprii corporis, vt etiàm cohærentes ſibi & coniuncti tumorem atque defluxionem vel colorem obtineat, & foris hæc cõſtituat idem corpus aliquandò: quæ omnia in diſpenſatione Saluatoris noſtri Chriſti & dicta & facta in diuino & viuifico corpore conſiſtunt. Nam ſinè tumore & (ut ità dicatur) incorporaliter proceſſit ſinè diſtinctione ex vtero, & ſepulcro, & ianuis, & cùm * ac ſi ſuper ſolum maris deambulabat. Apertiſſimè igitur in his verbis tam ipſum corpus Domini noſtri intellectualiter animatum, quamque & naturales eius proprietates omninò amputare dinoſcitur, ſi foris hæc, quæ ſuperiùs dicta ſunt, ipſum corpus, ut perhibet, conſtituit, aut ſicut ille ſcripſit, ex ſe eaſdem proiecciſſe dinoſcitur. Nã ſi abſque tumore & incorporaliter ex utero proceſſit, & ſuper dorſum maris deambulauit, hoc ipſum quòd deambulabat & procedebat, ergò phãtaſma erat. non enim incarnatus ſubſtantialiter Deus: vndè nec miraculum iam cognoſcebatur virginitatis germen, neque magnum erat incarnati Dei Verbi ſuper mare deambulatio. Quod enim icorporaliter & ſinè quolibet corporeo tumore procedit aut deambulat, qualem habet miraculorũ rationem ad minimè diſſoluendam per partum virginitatis integritatem, aut per greſſum in profundum aquarum non mergere? quoniam

for. * increatus

Matt. 14.

in

in vtroque nullam mirificã habet rationem, quod est incorporeum, vtpotè naturaliter, & non super naturam efficaciã habens. Nec enim habet naturam, quod est incorporeum & sinè tumore, aut virginitatem soluere, aut in aquis mergere, distantiam nullam habens omninò, idest longitudinem, latitudinem & altitudinem. Ex quo apertissimè sinè dubio ostenditur, quoniam absque corpore, id est, sinè carne & corpore ex vtero procedere, & super aquas deambulare incarnatum Deum ille prædicauit. Quod enim incorporaliter procedit, specialim sinè corpore est procedere; sicuti & absque semine procedere, sinè semine * eum procedere. Si ergò naturaliter animatum Domini corpus, & naturales eius proprietates interimit per phantasiam, (non enim substantialiter hominem eum prædicat factum) qualem differentiam ille cognoscit ex Deo & patre, atque ex virgine & matre eiusdem naturaliter natiuitatis? Quia si ab vtrisq; incorporaliter natum fuisse asserit Dominum, certum quia vnam eãdemque esse eiusdem scit natiuitatem. Si autem vnam eandemque ex vtrisque scit natiuitatem, necesse est eum aut & ex patre, sicut ex virgine incarnatum confiteri Deum Verbum, aut nec ex virgine, sicut nec ex patre incarnatum asserere eum, vtpotè & ab ea incorporaliter secũdùm illius sensum genitum, sed ex vtrisque similiter propter eandõ æqualemque natiuitatem, aut incarnatum, aut sinè carne naturaliter cognoscere procedentem: ar per hoc aut & Deum & patrem conditum adscribere, vtpotè de propria natura carnem intellectualiter animatam verbo proprio in vnitione substantialiter commodantem, aut & virginem nullo modo matrem Verbi factam fuisse, vtpotè ex semine eum substantialiter incarnatum enixam, sed velut̀ de fistula incorporaliter per eam, secundùm Apollinarij impietatem, transisse. Si ergò, vt dictum est, corpus & corporis interimit naturales proprietates in mysterio Christi Dei per ea, quæ dogmatizare præsumpsit, vtpotè sinè tumore atque defluxione & colore hoc perhibens esse, & incorporaliter processisse ex vtero Deum Dominam delirans cuius iam nobis testimonium patris ad arguendam huiusmodi hæresem necessarium est proferre, dum omnibus clara & aperta exitit per scripta, quæ in præsenti nobis relecta sunt, nisi fortassis oporteat nos ad eius vel prauitatem ipsius perfectam destructionem eadem proferre? quoniam destruitur sinè dubio per paternas doctrinas, qui eos per sua scripta destruere nititur.

* est

Confutatur Theodorus sententijs patrum Catholicorum.

Agè ergò nunc hoc compendiosè faciamus per comparationem dogmatum istius, atque Catholicæ Ecclesiæ prædicationem, & ordinatiuè distinguamus. Ità Theodorus Pharanitanus quondam Episcopus dixit: Incorporaliter ex vtero processit Dominus.

Cyrillus glorioſus Alexãdrinus Epiſcop' dixit, corporaliter ex Virgine natum fuiſſe Dominũ. In primo enim de duodecim capitulis ab eo compoſitis ad Neſtorium, Synodalis eius Epiſtola ſic ait: Quiſquis non cõfitetur Deum eſſe veraciter Emmanuelem, & propterea Dei genitricem ſanctam Virginem, (genuit nanque carnaliter carnem factum ex Deo Verbum) anathema ſit. Cyrillus.

Et iterùm Theologus Gregorius ad Cledonium ſcribens, ait: Quiſquis veluti de fiſtula per virginem tranſiſſe, non autem in ea plaſmari diuinè pariterque humanè dicit: diuinè quidem, quoniam ſinè viro: humanè autem, quia ritu parientis genuit, ſimiliter ſinè Deo eſt. Greg. Nazianzenus.

Theodorus Pharanitanus quondàm Epiſcopus, dixit corporalem magnitudinem nõ habuiſſe ſecundùm carnem Dominum, ſed abſque mole & incorporaliter eum ſuper mare deambulare.

Dionyſius egregius & molem carnalem habere eum ſecundùm carnem prædicat, & pondus corporeum, & cum mole & pondere corporeo incedere ſuper aquas non infuſus pedibus: & hoc in opuſculis eius de diuinis nominibus docens, ait: Ignoramus qualiter de virgine is alia lege præter naturalem formabatur, & qualiter non infuſis pedibus, corporalem molem habentibus & materiale pondus, deambulabat tumidam & inſtabilem ſubſtantiam. Dionyſius Areopagita.

Atque iterùm in Epiſtola eius ad Gaium ſcripta ait: Et ſupra hominem operabatur quæ hominis ſunt. & hoc oſtendit virgo ſuper naturam pariens, & aqua inſtabile terrenorum & materialium pedum ſupportans pondus, & non obediens, ſed ſupra naturam virtute ſinè diffuſione conſiſtens.

Theodorus Pharanitanus quondam Epiſcopus dixit: Quoniam Dominus proprium corpus de cohærentibus eidem corpori, id eſt, defluxionem & colorem foris conſtituit.

Item ſanctus Baſilius nõ ſolùm defluxionem ex lachrymis habuiſſe corporaliter perhibet Dominum, ſed etiàm ex nutrimentis ſolidis & tumidis digeſtionem & conſumptionem, & ex itinere neruorum extenſionem, ità in ſermone de gratiarũ actione docens: Sicut ergò ſuſcepit eſuriem Dominus de ſolido cibo, digeſto ab eo, & ſitim aſſumpſit, humiditate, quæ in corpore eius erat, conſumpta, & fatigatus eſt muſculis & neruis ex itinere diſtenſis, nõ vtiquè deitate ex labore fatigata, ſed corpore, quæ naturã ſequuntur, paſſiones ſuſcipiente: ità & lachrymas admiſit, naturalem paſſionem carni ſuperinduci permittens. Baſilius Magnus.

Theodorus Pharanitanus quondàm Eps, dixit, abſq; naturalibus corpis ꝓprietatibus vt hoiem factum fuiſſe Dominum, & has naturales eius proprietates à ſe abijcere.

Synodus Chalcedonenſis.

Sancta & vniuerſalis Chalcedonenſis Synodus

nodus in ſua definitione prædicat, nũquã ſublatam differentiam naturarum propter vnitionem, magis autem ſaluam indiminutè proprietatem utriuſque naturæ, & in vnam perſonam atque in vnam ſubſiſtentiam concurrentem. His itaque nobis oportunè declaratis, vt diſſentiens ille ſanctis approbatus, & paternis ac ſynodalibus definitionibus apertiſſimè contradicens, ab his rationabiliter cõdemnatur, eõ q; nullam habet cum eis communionem, aperiam autẽ per proprios ſermones alienationem.

Benedictus venerabilis epiſcopus inſulæ Corſicæ, dixit: Mandatum lucerna eſt, & lex lux, & uia uitæ increpatio diſciplinæ, quibus ueſtra beatitudo nimis prudenter ac diligenter diuiſit inter lucem & tenebras, id eſt, inter Theodorum Pharanitanum quondàm Epiſcopum, doctoresque catholicæ Eccleſiæ: & illum quidem ſicut noctem tenebroſam, lumen paternę veritatis minimè habẽtem, iuſtè cenſuit condemniari: hos autem, competenter pietatis definitionibus nos lętificantes, oſtendens vti diem ſplendidiſſimam, honorificè veneratus eſt, verbis etiàm veritatis confirmantes. Scriptum eſt enim: Ego ſum Dominus Deus veſter. Non facietis iniquitatem iudicio. Non accipies perſonam diuitis, neque mireris vultum potentis. Ab omni iniquo verbo recedes. Innocentem & iuſtum non interficies, & non liberabis impiũ. Ideoque hoc execrabili viro vel dogmate ipſius, & à nobis conſonanter damnato propter hæreſem ipſius, ſi placet ſanctitati veſtræ, iubeate, quatenùs per lectionem Cyri, quõdàm Alexandrini Epiſcopi, nouem capitulorum intendamus conſcripta: magis autem ſeptimum eorum capitulum, per quæ paternam illedoctrinam immutare præſumpſit, & cõſequenter atque ordinabiliter poſt eundem epiſtolam Sergij Conſtantinopolitani quondàm Epiſcopi, in qua Cyrum pro huiuſmodi nouitate ſuſcipere & laudare comperitur.

Prou. 6.

Leui. 19.

Exod. 23.

MARTINVS SANCTISSIMus ac beatiſſimus Epiſcopus ſanctæ Dei Eccleſiæ Catholicæ atque Apoſtolicæ vrbis Romæ, dixit:

IVXTA precationem commemorantis dilectiſſimi fratris noſtri Benedicti Epiſcopi, Cyri quondàm Alexandrini antiſtitis nouem capitula, cum Epiſtola Sergij Conſtantinopolitani epiſcopi, in qua * in his enim recipere per conſonantiam ſuam oſtenditur, hi quibus intereſt, geſtis inſerenda deducere procurent.

* aut in quibus eũ

Theophylactus Primicerius notariorum ſanctæ Apoſtolicæ ſedis, dixit:

Iuxta iuſſionem ſanctitatis atque beatitudinis veſtræ, chartulas, quas iuſſiſtis inſinuari, afferẽs præ manibus habeo: quid præcipitis?

MARTINVS SANCTISSIMus ac beatiſſimus epiſcopus ſanctæ Dei Eccleſiæ Catholicæ atque apoſtolicæ vrbis Romæ, dixit:

DE nouem capitulis Cyri quondam Epiſcopi ſeptimum ſuſcipiatur, & relegatur in præſentia ſancti Concilij, & ſequenter Epiſtola Sergij Cõſtantinopolitani quõdam antiſtitis.

ET ACCIPIENS ANASTAſius notarius regionarius Apoſtolicæ ſedis, de Græco in Latinam linguam interpretatum, relegit in his:

CYRI ALEXANDRINÆ ECcleſiæ quondam epiſcopi excapitulare, quod coram omnibus Acephalis legi præcepit in * Ammone in perſcriptione Orthodoxæ fidei, Cãpitulum ſeptimum:

Capitulũ VII. Cyri Alexãdrini hæretici.

Si quis vnum Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum in duãbus dicens vĩderi naturis, nõ confitetur hunc vnum eſſe Trinitas, quæ ante ſecula à patre natus eſt Deus verbum, in vltimis autem ſeculi temporibus eundem incarnatum & genitum de ſancta & immaculata domina noſtra Dei genitrice, ſemperque Virgine Maria, ſed aliũ hũc ſcit & alium, (nõ enim vnum eundemq; ſecundùm ſapientiſſimum Cyrillum in Deitãte perfectum & humanitate perfectum eundem) & ſecundùm hoc tantummodò in duabus naturis exiſtentem, ipſum paſſibilem & impaſſibilem ſecũdùm aliud & aliud, vt prædictas ſanctę memoriæ Cyrillus aſſeruit, patientẽm quidem humanè carne, eõ quòd homo eſt, manentem autem impaſſibilem, vt Deum in proprijs paſſionibus carnis, & eundem vnum Chriſtum & vnum filium, operantem Deo decibilia & humana vna Dei & viri operatione, ſecundùm beatum Dionyſium, per cõtemplationem tantummodò diſcernes ea, ex quibus vnitas facta eſt, & hæc intellectualiter conſiderans inconuertibilia & inconfuſa poſt eorum & naturalem & ſubſtantialem vnitatem manentia, & in his indiuiſè & inſeparabiliter vnum eundemque Chriſtum & filium cognitum ex hoc, quòd ea, quæ ab ſinuicem inconfuſè conuenerunt, per intellectum conſiderat, veracem eorum cõtemplationem faciens: (non enim phãraſia falſa, & inanibus ſenſûs fictionibus) nullatenus autẽ diuidit, vtpotè iam interẽpta in duabus partitione propter ineffabilem & incõfuſam & incom-

Digitized by Google

incomprehenſibilem vnitatem, dicens ſecundùm beatum Athanaſium, Mox caro, mox D N I verbi caro, mox caro animata intellectualis, mox Dei verbi caro animata intellectualis, ſed in diuiſione pro parte huiuſmodi ſuſcipit vocem, anathema ſit.

EXEMPLAR EPISTOLÆ

ſcriptæ à Sergio quondàm præſule Conſtãtinopolitanæ eccleſiæ ad Cyrum quondàm præſulem eccleſiæ Alexandrinæ, in qua laudat eum pro vna operatione, & confirmat eam quaſi pro vnitate Acephalorum hæreticorum.

Sacras ſyllabas veſtræ à Deo honorandæ ſanctitatis ſuſcepimus, p gratiã diuini ſpiritus, & Deo placitum ſtudiũ à Deo cõſeruãdi & ſereniſſimi noſtri principis, atque diuina inſtitutione, nectron totius orthodoxiæ plena ſacratiſſimæ veſtræ beatitudinis annunciantes facta in Alexandrinã Chriſti dilectam magnam ciuitatem & in oẽs regiones eius, eorũ videlicet, qui priùs dicebantur Theodoſiani, in catholicam & Apoſtolicam atque orthodoxã eccleſiaſticã vnitatẽ. Pro quibus ſpiritali & ineffabili gaudio repleti, gratiæ laudes omnipotenti Deo & ſaluatori noſtro Ieſu Chriſto ex toto corde retulimus, quoniã tandèm aliquandò cooperatione diuina medio pariete diſcordiæ abſtracto, per quem priùs communis omnium inimicus à fratribus fratres ſeparare ſtuduit, coniuncti & cõparticipes parauerunt, & facti ſunt omnes vnum labium & vna lingua, bonam confeſſionem & glorificationem vt oportet, glorioſæ atque viuificæ Trinitati celebrantes; & prædicatur ab oĩbus conſonanter, vnus Dominus, vna fides, vnum baptiſma. Dicta enim oſtendentes eis venerabilium & vniuerſaliũ ſanctarum Synodorũ, per gratiam ſancti ſpiritûs cõuenientium, & vnam eandemque orthodoxã fidem definientiũ, id eſt, Nicænam, Conſtantinopolitanã, Epheſinam primam, & Chalcedonenſem, atq; iterùm Conſtantinopolitanam ſub temporibus diuæ memoriæ Iuſtiniani congregatã ſanctam quintam Synodũ, atq; omne ſcandalum de medio per eas, ſicut aliquas petras à ſemita iactantes, apertam & nimis facilem ad Deo amabilem vnitatem tranſitũ effeciſtis. Pro qua re multa veſtræ ſacræ perfectioni tam apud Deum & omnes homines merces & laus repoſita eſt. Aſſeruiſtis igitur in capitulis, q̃ ad ipſos facta ſunt, cõfiteri (bonũ eſt enim, vt ipſis ſacris vocibus veſtris vtamur) patrẽ & filium & ſpiritumſanctũ Trinitatem cõſubſtantialẽ, vnam deitatẽ in tribus * ſubſtãtijs. Ipſum autem vnũ de ſancta Trinitate Deũ uerum, qui ante ſecula ex patre genitus eſt, deſcendere de cœlis in vltimis diebus, & incarnari ex ſpirituſancto & domina noſtra, ſecundùm veritatẽ Dei genitrice ſemperq; uirgine Maria, carnẽ adſumentẽ ex ipſa nobis conſubſtantialẽ, animatam anima rationali & intellectuali, eandemq; ex ipſa cõceptione unire ſibi unitate naturali & ſubſtãtiali: & ità natũ ex ipſa, unum exiſtentem inconfuſum, indiuiſum, perfectum in Deitate, perfectumque in humanitate, eundemque paſſibilem & impaſſibilem ſecũdùm aliud & aliud, quomodò beatus Cyrillus aſſeruit, patientem quidem humaniter carne, quia homo: manenẽ autem impaſſibilem eundem, quomodò Deum, in paſſionibus ſuæ carnis. Atque eundem vnum Chriſtum operari Deo decibilia & humana vna operatione, quia omnis diuina & humana operatio ex vno eodemque incarnato Deo Verbo procedebat. Secũdùm hunc pium intellectum, & Leo ſanctæ memoriæ Romanus Archiepiſcopus ſapuit & docuit, dicens: Operatur utraq; natura cum alterius communione. Vndè & ex duabus naturis, id eſt, diuinitate & humanitate unum Chriſtũ uenerari cõuenienter docuiſtis, & vnã naturam Dei Verbi incarnatã ſecundùm beatæ memoriæ confeſſi eſtis Cyrillũ, unamque ſubſiſtentiam compoſitam, quæ eſt ipſe Dñs noſter Ieſus Chriſtus, unus de ſancta & conſubſtantiali Trinitate. Similiter autem & in duabus naturis eundem cõfiteri prædicantes, non alium & alium eum eſſe aſſeruiſtis, ſed unum eundemq; ſecũdùm ſapientiſſimum Cyrillum, contemplatione tãtùm diſcernentes ea, ex q bus vnitio facta eſt: & hęc per intellectum conſiderantes, inconuertibilia & inconfuſa poſt eorum naturalem & cõſubſtantialem unitatem permanentia, ueracem eorum uiſionem exponentes. Non enim phantaſiam falſam & inanibus fictionibus mẽtis, vtiquè interempta in duobus diuiſione propter ineffabilem & inconfuſam atque incircunſcriptam unitatem. Hæc piè & nimiùm acribioſiùs exponẽtes, omnes ſequentes impiorũ hæreſeum authores anathemati ſubmiſiſtis: cum quibus & omnes contradictores duodecim capitulorum ſapientiſſimi & mirabilis Cyrilli, quos minimè pœnitentes, ſed in eodẽ uſq; in finem pmanentes errore, ſimilibus execrationib⁹ cõdemnaſtis. Igitur hanc ueſtram orthodoxam relegentes doctrinam, per quam gloriæ beneplacitum eſt Domino, tantorum fratrum noſtrorum unitionem diſpenſare, ipſius benignitatem glorificauimus: laudauimus autem & ueſtram ſacratiſſimã ſanctitatem, in tali mirifico & ultra omnem ſpem intercedere dignatam negocio, tam per gratiam ſancti & uiuifici, atque electione & doctrina à Deo ſapientiſſimi & ueraciter pacifici magni Imperatoris, qui ſanctificatum eius cor in manu Dei habet, & ab ipſa ſecundùm ueritatem in omnibus actionibus ſuis ducitur & gubernatur: quem ſuper omnes ſolus potens Deus in amplius exaltet, ſaluet, conſeruans eum ut firmamentum ſanctarum Dei Eccleſiarum & immaculatæ Chriſtianorum fidei, commodans ei lõginquitatem temporum, multi-

Ephe. 4.

x.

melius, * ſubſiſtentijs.

Falſum fingit ſãctiſſimo Leoni.

Item Cyrillo

Aliquid deeſſe videtur.

Prou. 21.

multitudinem pacis, & omnium hoſtilium gentium ſubiugationem, in filios ex filijs regale ſuccedens imperium. Donet autem & tuæ ſanctæ & ſacræ charitati abundantiùs ſuam gratiam in labijs, & verbum in apertione oris, per quem & quod fortaſsis reſiduum eſt eorum, qui nobis ſtultè & ineptè contradicunt, ſaluetur, veſtigia ſequentes nupèr nobis adunatis dilectiſſimis filijs noſtris, quos videlicet per vos beatiſſimos ſpiritalibus brachijs amplectentes, & oſculo ſancto ſalutantes, oramus hos omnium bonorum ex Deo percipere iucunditatem. & ſubſcriptio: Saluus in Domino, ora pro nobis reuerendiſſime frater.

Sergius reuerendiſſimus Epiſcopus Tẽpſanenſis, dixit: Quoniam, ſicut audiſtis ſanctiſſimi, Cyrus Alexandriæ quondàm Epiſcopus in proprio Capitulo, quod nobis in præſenti relectum eſt, beati Dionyſij Athenienſis Epiſcopi cuiuſdam dictionis, in veneranda eius Epiſtola inſertæ, ad Gaium famulũ Dei tranſmiſſæ, memoratus eſt, neceſsè eſt vt codex prædicti Doctoris afferatur, quatenùs videamus per eandem Epiſtolam, ſi ità ſecundùm veritatem continet dictio, quomodò Cyrus in proprio ſeptimo capitulo ſignificauit, & ſi meritò ſecundùm ſcripta, quæ ad eum tranſmiſſa ſunt, Sergius in hoc eundem Cyrum receperit.

MARTINVS SANCTISSIMUS ac beatiſſimus Epiſcopus ſanctæ Dei Eccleſiæ Catholicæ atque Apoſtolicæ vrbis Romæ, dixit:

Dionyſij Athenienſis epiſcopus.

CODICEM ſancti Dionyſij Epiſcopi Athenienſis hi, quorum intereſt, actis deducant.

THEOPHYLACTVS PRIMICERIUS notariorum ſanctæ Apoſtolicæ ſedis, dixit:

Secundùm iuſſionem veſtræ beatitudinis afferens de venerabili bibliotheca ſedis veſtræ codicem beati Dionyſij, præ manibus habeo. quid præcipitis?

MARTINVS SANCTISSIMUS ac beatiſſimus Epiſcopus ſanctæ Dei Eccleſiæ Catholicæ atque Apoſtolicæ vrbis Romæ, dixit:

CODEX beati Dionyſij ſuſcipiatur, & de Epiſtola, quæ ibidèm depoſita eſt, ad Gaium, directa, locus ille ordinabiliter, de quo agitur, cuius mentionem fecerit Cyrus in ſuo capitulo ad approbationem nouitatis eius, coram ſancto Concilio relegatur.

Et accipiens Paſchalis notarius regionarius apoſtolicæ ſedis, de Græco in Latinam linguam interpretatum ipſum teſtimonium, relegit continens ità:

Sententia Dionyſii Areopagitæ.

SANCTI Dionyſij ex Epiſtola ad Gaium directa ad locum: Etiàm non ſecundùm Deum diuina operatus, neque humana ſecũdùm hominem, ſed Deo homine facto, nouam quandam Deiuirilem, id eſt, theandricin, operationem nobis oſtendens.

MARTINVS SANCTISSIMUS ac beatiſſimus Epiſcopus ſanctæ Dei Eccleſiæ Catholicæ, atque Apoſtolicæ vrbis Romæ, dixit:

Hæretici patrũ ſcriptis abutuntur. 4. Reg. 18.

Locus mẽdoſus.

Matth. 7. Matt. 23.

Eſa. 51.

Hier. 16.

Foramina petrarum.

QVI ſpiritalem expugnãt Hieruſalem, id eſt, Catholicam Eccleſiam, imitantur eos, qui terrenam expugnauerunt Hieruſalem, & feſtinãt & ipſi paternis abuti quodammodò doctrinis, ſicut Rapſaces patria voce contra Iudæos abuſus eſt, vt difficilè nequitia eius potuiſſet ſentiri, ſicut & iſti propriam inſidiant. Nec enim in honorem patrum, ſed in deceptionem ſimplicium, ſicut ille Iudæorum, hoc callidè peragere nituntur. Veruntamen, ſicut Dominus ait, ex fructibus eorum cognoſcetis eos. Quoniam hi ſunt ſimiles ſepulchris dealbatis, quæ à foris appãrent hominibus ſpecioſa, ſicut & hæretici quaſi paternis velati doctrinis: intùs verò pleni ſunt oſſibus mortuorum, & omni ſpurcitia, id eſt, mortalibus & fœtidis dogmatibus. Nec enim ſimpliciter proferunt ſermones, ſicut magnus ſcribens Succeſſo teſtatur Cyrillus, ſed cum dolo atque verſutia. Quod vtiquè & nos veraciter cognoſcenter, non debemus omninò timere opprobrium hominum, neque eorum exprobrationibus vinci. Quoniam hoc nobis Dominus iubet per Eſaiam prophetam, dicens: Audite me, qui ſcitis iudicium, populus in quorum corde lex mea eſt: nolite timere opprobrium hominum, & blaſphemias eorum nè timeatis. Manifeſtat enim hos & captat per vos reuerendiſſimos venatores ſuos prudenter Dominus, ſecundùm quod in Hieremia ſcriptum eſt: Et poſt hæc mittam eis multos venatores, & venabunt eos de omni monte, & de omni colle, & de cauernis petrarum: quia oculi mei ſuper omnes vias eorum. Sunt enim foramina petrarum, ipſę ſanctorum patrum de Chriſto myſticæ traditiones. Conantur nanque & in his foraminibus dolosè abſcondere ſe hæretici, vt putentur ſanctiſſimi, & non ſceleroſi paruulis. Non enim vobis, qui ſecundùm Deũ perfecti eſtis apud Deum. Propterea hos vobis Dominus, vt cernitis, manifeſtauit, per hoc teſtimonium beati Dionyſij, quod in præſenti relectum eſt, falſidicos luculentiùs eos oſtendens: vt & de his, quod à Domino

miino dictum est, impleatur, quo ait: Quan-
Ioan. 8. dò loquitur mendacium, de proprijs loquitur, quia mendax est, & pater eius. Mentita
Psal. 26. est enim iniquitas sibi, in his vtiquè instabilibus existentibus vt instabilis. Nam beato Dionysio asserente, sicut audistis dilectissimi fratres, nouam quandam Deiuirilem operationem inter nos conuersatum, vterque eorum apertissimè contra patrem mentitus est. Et Cyrus quidem in suo septimo Capitulo nouam immutando, & vnam pro noua asserendo Deiuirilem operationem quasi dixisse doctorem perhibens Sergius autem in Epistola de huiusmodi quæstione ad Cyrum scripta, tam immutationem nouæ cum illo confirmans, & non solùm hoc, sed & Doctoris & Deiuirilem amputans penitùs vocem, & vnam absolutè in
Psal. 51. Christo D E o dogmatizans operationem, facientes dolum quasi nouaculam acutam, atque minimè considerantes, quod in psalmo
Psal. 43. scriptum est: Nónne Deus requiret ista? ipse enim nouit occulta cordis, & cogitationes talium hominum, quoniam vanæ sunt.
Psal. 93. Vana enim locutus est vnusquisque ad pro-
Psal. 11. ximum suum: labia dolosa in corde & corde locuti sunt mala, sed disperdet Dominus vniuersa labia dolosa, & linguam magniloquam. Quid dixerunt. Labia nostra à nobis
6 sunt: quis noster est Dominus? Nam si hæc in memoria retinerent, minimè ad talē iniquitatem prosilirent, id est, immutationem & interemptionem paternarum traditionū & dogmatum. Propterea præmemoratos inuestigantes, non quidem aduocatos, sed apertissimos accusatores, neque custodes probabiles, sed falsatores euidentissimos veritatis, & in hoc tantùmodò se recipientes, necnó amplectentes, atque sibi tependentes vtrunque vterq; impietatis mercedē, id est, laudem in scripto: cōsequēs est ostēdere nos, ex quo illi fructū huius impietatis sumpserunt, quatenùs p fructū arborem demonstremus. Offeratur igitur & relegat p hos, quorum interest, *Themistij hæretici codex sine capitula de eodem releuata, quæ in hoc negotio nobis necessantur.

Theophylactus Primicerius notariorum sanctæ Apostolicæ Sedis, dixit.

Prædicta Capitula à vestra beatitudine requisita afferens, prę manibus habeo: quid præcipit sanctitas vestra?

MARTINVS SANCTISSIMVS ac beatissimus Episcopus sanctæ Dei Ecclesiæ Catholicę, atque Apostolicę vrbis Romę, dixit:

SVscipiatur oblatus* Themestij hæretici codex, & de eo relegantur nobis capitula, quæ in eo sunt prænotata.

Et accipiens Exuperius notarius regionarius Apostolicæ sedis, de Graco in Latinam vocem interpretata, relegit in his:

THEMESTII HÆRETICI ex epistola ab eo scripta ad Marcellinum presbyterum & Stephanum diaconum de vna operatione:

Quæ enim in omnibus procedit diuinarum ac humanarum operatio Christi, non erat* & alia, sed vna atque & eadem, vtpotè vnius existens eiusdemque. Et ideò Dei virilem Areopagita Dionysius nominauit. *deesse videtur, alia

Dionysius Areopagita in Epistola ad Gaium.

EIVSDEMQVE de cōscriptis ab eodem, aduersùs Colluthum hæreticū compositis, in quibus protestatur dicens, quia & ipse Seuerus hæreticus vnam Deiuirilem confessus est in Christo operationem, quo ait: Nam quia beatæ memoriæ quoquè Seuerus similiter de Christo dicens, quòd aliqua quidem diuinè, alia verò humanè idem operatus est, Deiuirilem operationem approbare volebat, sed non solummodò Deo decibiliter, facilius est videri.

EIVSDEM de eodem verbo: Vna intelligatur Christi, sicut sępiùs diximꝰ, Deiuirilis operatio, non vna Deo decibilis.

EIVSDEM de eodem sermone: Si enim vna verbi Deiuirilis, sicut sæpè diximus, operatio & scientia, quomodò vna & vna intelligatur secundùm execrabile, sed potiùs duæ, & non vna?

ITEM EIVSDEM de eodē sermone: Si autem ipsa tantummodò Deo decibilis, sed non Deiuirilis, sicut sæpè diximus: nihil secundùm nos operetur, & habes quod quæres.

MARTINVS SANCTISSIMUS ac beatissimus Episcopus sanctæ Dei Ecclesiæ Catholicæ atque Apostolicæ vrbis Romæ, dixit:

NOtum fecit* Themestius hæreticus per suos sermones, qui in præsenti nobis sunt relecti, quoniam eius fructus & discipuli sunt Cyrus & Sergius in dogmatibus, & sicut ab eo isti edocti, nouam immutando vnam nisi sunt appellare, licèt vehementiores illo in abnegatione veritatis effecti sunt, qui & ipsam Deiuirilem Doctoris vocem interimere penitùs præsumpserunt, & vnam absoluè tradere operationem Dei moliti sunt, quod apertissimè per propriam Epistolam ad Cyrum scriptam Sergius se fecisse dinoscitur: & nec tantùm per suam dementiam, quantùm Colluthus hæreticus, contra quem scribit* Themestius, intelligere passi sunt. Propterea nanq; recusauit Colluthus asserere Deiuirilē operationem, cô quòd talis vox duas significat operationes, id est, diuinam & humanā: (nec enim vnam tantummodò operationem, se-

cundùm * Themeſtij deliramẽtum) Et ideò memoratus Collathus tantùm Deo decibilem, in hoc ſibi conſentiens, & non Deiuirilem operationem, licèt inconueniens erat veritati, aſſerebat, vtpotè vnam, non enim duas, profeſſus. Veruntamen non ſolùm impium, ſed etiam abſurdum proprium ſermonẽ illi oſtendunt, hoc eſt, Sergius & Cyrus, vnà eademque Deiuirili operatione, diuina & humana dicentes operatum fuiſſe Dominum: quoniam per Deiuirilem Deoniriles ſimiliter aſſerere conuenit. Non enim diuina & humana ſecũdùm illorum figmenta, videlicet, quomodò & per diuinam diuina, atque per humanam cõpetenter humana. Si autem Deiuirili, Deiuirilia conuenit adſcribere cuiuſdam Deiuirilis perſonæ. Non enim humanato Deo Deiuirilem, ac ſi vnam ſecundùm ſenſum eorum exiſtentẽ, dicunt eſſe operationem, ſi vtique omnis operatio ab eo, qui eam naturaliter habet diuinam & humanam, id eſt, duas in vnitione, proprium appellationem ſuſcipere certa eſt. Et propterea diuinam dicimus, quæ ex Deo procedit, ſicuti & ex homine naturaliter humanam. Vtraq; igitur, hoc eſt, diuina & humana, ſi non vtranque, id eſt, diuinam & humanam Deiuirilem confitentur, impoſſibile eſt dicere operatum fuiſſe Dominum. Nam ſi non duas operationes hanc Deiuirilem ſignificare, ſed vnam eſſe confitentur, neceſſe eſt eos aut ſimplicem, aut compoſitam, aut naturalem, aut perſonalem dicere eam, vt nè, pro incerto vocabulo, nullius eam virtutis eſſe perhibeant. Ergò ſi quidem ſimplicem eſſe dicunt, eandem vt ſimplicem habebit & pater. Simplicem nanque Deus & pater habet propriam operationem, & operabitur, & ipſe per Deiuirile ſecundùm illos diuina & humana: & erit propterea Deus iam & homo naturaliter, hoc eſt, homo factus Deus, ſed non nudus naturaliter & tantùm Deus. Si autẽ cõpoſitam, extraneum filiũ à patre adſcribunt, ſiue alienæ ſubſtantiæ & operationis, vtpotè non habente patre compoſitam ſuam operationem. Si autem naturalem dicunt, conſubſtantialem Deo verbo carnem oſtendunt, vtpotè eandem cum eo naturaliter habẽtem operationem. Si verò conſubſtantialem, ſinè dubio alterius ſubſtãtiæ, & per hoc erit quaternitas ſecundùm illos ſancta Trinitas. Si verò ſubſiſtentialẽ, extraneam iterùm à patre filium ſecundùm operationis modum, vtpotè ab eo differentiam habentem in ſubſiſtentialibus ꝓprietatibus. Quòd ſi per hæc, quæ ſuperiùs dicta ſunt, impediti, vnam eſſe Deiuirilem operationem propter vnitionẽ aſſerunt, ergò ante vnitionem duas habentem operationes Deum verbum introducunt, poſt autem vnitionem vnam vtraſque efficientem, videlicet pro amputatione alterius, aut confuſione vtriuſque. Si ergò in omnibus aduerſariorum ratio reprehenditur, certum quoniam non vnam ſecundùm illos oſtendere volens operationem ſanctus Dionyſius, ſed duplicem, duplicis naturæ, compoſitiuo ſermone abuſus eſt, duas vnius eiuſdemque in vnitione operationes oſtendens. Et ideò prudentiſſimè ait: Neque ſecundùm Deum diuina operatus, neque ſecundùm hominem humana: ſummam nobis vnitionem denũcians ſicuti naturarum, ità & eiuſdem naturalium operationum: quoniam ſummę vnitionis eſt proprium, per immutationem ſublimiter operari vtraque, id eſt, eũdem humanè diuina, & diuinè humana. Nec enim nuda Deitate diuina, neque pura humanitate humana, ſed p carnem quidẽ intellectualiter animatã atque vnitã eidem ſubſtantialiter, operabatur ſublimiter miracula, & iterùm per poteſtatem validiſſimã viuificarum eius paſſionum ſpontè pro nobis experimentum ſuſcipiebat, vt & vnitionem oſtẽdat, & differentiam innoteſcat. Et vnitionem quidem, per alternam oſtenſionem ſiue conglomerationem operationum ſuarum differentiam autem, ex conſeruatione naturalis proprietatis. Hoc enim erat, ſecundùm quod ait Doctor, omnium nouitatum ſupereminens nouitas. Non enim vt vtraſque, id eſt, diuinam & humanam, vnã eandemque operationem ſecundùm illos oſtenderet, quia hoc immutatio & penitùs peremptio eſt, vt aut inconditam naturaliter conditam, aut conditam naturaliter inconditam factam fuiſſe oſtenderet, aut certè conditam & inconditam eandem per confuſionẽ: ſed vt per aliam alteram inconfuſè procedentem oſtenderet. Sic nanque, ſicut memoratus doctor aſſeruit, & in his quæ noſtræ naturæ ſunt, ſup naturã erat: & in his q̃ noſtræ ſubſtãtiæ ſunt, ſup ſubſtantiam, oĩa noſtra ex nobis ſupra nos eminẽtiùs habens: vtpotè in natura quod eſt ſup naturã incircunſcriptè oſtẽdens, & p hoc quod ſup naturam eſt, naturã indiminutè demõſtrans. Nã dicere abſolutè vnã operationẽ, qualem habet nouitatis ſup naturã ꝓbationẽ? Nullꝰ nãq; numerus nouus eſt, neq; naturaliter admirabilis: ſed illud eſt mirũ ſecũdùm veritatẽ: & oĩum nouitatũ ſupeminens nouũ, iuxta patris doctrinã, inconditã & cõditã naturaliter operationẽ, vni eidéq; incarnato Deo verbo ſubſtãtialiter inhærentẽ, in unitione inconfuſam & indiuiſam, conglomeranter uiciſſim eas procedere & cognoſcere Deum eſſe naturaliter, eũdemq; hominẽ naturaliter. Quod & Leo ſanctæ catholicæq; & Apoſtolicæ noſtræ ſedis beatæ memoriæ pſul ſapiẽter intelligens, Epiſt. 10.
ſcripſit. operatur enim vtraq; forma cum alterius cõmunione, quod proprium eſt. Non enim dixit, quoniam minuit, aut immutauit, aut confundit, uel abnegat hoc quod proprium eſt, vtraq; natura de his, quæ in uno eodemq; Chriſto ſubſtantialiter unita ſunt

ſed

Digitized by Google

ſed operatur quidem, cum alterius autẽ communione, vt & differentiã oſtendat per hoc, quòd operatur quod proprium eſt: & vnitionem ſignificet per hoc, quòd dicit, cum alterius communione. Hoc eſt enim nouæ Dei uirilis operationis proprium, i. diuinę & humanę, ſecũdùm vnitionem cohęrenter indiuiſam in eodem ipſo cognitam. Quas abnegantes & expugnantes Cyrus & Sergius, neque ſecundùm Deum diuina intelligunt, neque paterna ſecundùm catholicos patres interpretantur, ſed hæretica dogmata paternis obumbrantes ſermonibus, contra catholica, Eccleſiæ introducere ſtuduerunt. Atque ideò vnam ſecundùm hæreticos Seuerum & *Themeſtium Deiuirilem exiſtere operationem conſcripſerunt, quos cum illis propterea condẽnantes, agè nunc & memorati Sergij nouæ ecthęſeos audiamus commentum, quam ecthęſin ſuaſit in tempore ſuo nomini Heraclium quõdàm Imperatorem titulare, errorem interminationi cõmixtum contra orthodoxos populos atque dogmata per hunc modum prætendens.

Nota verſutiã Sergij hæretici.

Denſedit venerabilis epiſcopus Caralitanæ eccleſiæ inſulæ Sardiniæ, dixit:

Verbum breuiatũ & conſummatum accipiens à Dño veſtra veneranda beatitudo cõpẽdiosè pariterq; diligenter tam falſiloquiũ & nouitatem, quam operati ſunt apertiſſimè Cyrus & Sergius aduersùs ſanctos catholicæ eccleſiæ patres atq; dogmata, per ea, quæ prudentiſſimè in p̃ſenti allocutus eſt, nobis demonſtrauit oſtendens eos hęreticorũ irretitos confeſſione p̃ hoc, q̃ vnã iuxta execrabiles *Themeſtiũ & Seuerũ Deiuirilẽ operationẽ eſſe denunciant, & non mirificã in hoc atq; mirabilẽ, qm̃ in vnitione indiuiſa duas vnius eiuſdemq; Chriſti Dei naturales operationes incõfuſè oſtẽdit, i. diuinã & humanam, in approbatione veriſſima Deũ eundẽ eſſe naturaliter & hominẽ, quod vtiq; ſicut beatus Dionyſius ait, Omniũ eſt nouitatum ſupereminens nouũ. Nec enim vtriuſque interemptionẽ, ſed indiuiſam vnitatẽ per hanc cõpoſitam eius vocẽ memoratus pater edocuit. Veram nanque vnitionẽ oſtendere voluit, ſed non diminutionẽ quãlibet naturarũ, quæ in Chriſto Deo ſubſtantialiter ſaluantur, aut naturaliũ eius operationum, quas videlicet per p̃pria ſcripta, quæ in p̃ſenti relecta ſunt, Cyrus & Sergius denegantes, & propterea ſanctorum quoquè patrum adulterantes teſtimonia, meritò à veſtra apoſtolica pia ſententia condemnati ſunt, quos & nos cõſonanter cum ea p̃pterea condemnammus: necnõ & Pyrrhũ Sergij ſucceſſorem, quoniã & ipſe nihilominùs cũ Sergio Cyrũ recepiſſe dinoſcitur, & ſtuduit ei aduocare in p̃denominato ſeptimo capitulo, & hoc cùm in ſcripto teſtatur contra eũ, quoniam immutauit dictionẽ beati Dionyſij, & quoniam iuſtè reprẽhenſus eſt p̃ huiuſmodi immutatione à beatæ memoriæ Sophronio: Ità nanq; ſcribit in vnum dogmaticã eius volumen Pyrrhus: Vnum aũt tãtùm capitulũ repræhendit Sophronius reuerẽdiſſimus, vtpotè teſtimonium Dionyſij beatæ memoriæ falſantẽ p̃mutatione vnius vocis, in hoc congrua dicẽs prædictus vir & cauta, in quibus ille aſſerit: Sed homine facto Deo, nouam quandã Deiuirilẽ operationẽ nobis proferens. Vnam enim ſecũdùm veritatẽ pro noua cõtinebat dominatum volumẽ: ſed non maliciosè (ablit) iuxta meũ verbum: Sed quoniã nõ aliter poteſt noua intelligi, niſi vna, à sãctiſſimo Cyro huiuſmodi vox poſita eſt, quoniam per abnegationẽ ſublimiũ, vnã beatus Doctor confeſſionẽ conſtruens, & hanc ſingulariter exprimẽs, quid aliud niſi vnam cõfiteri operationẽ, eô q̃ vnus eſt Chriſtus, per quoddam verbũ luculẽtiùs tradidit? Eccè apertiſſimè p̃ ſuos ſermones Pyrrhus & falſatã à Cyro dictionẽ ſancti Dionyſij profeſſus eſt, & repræhenſum propterea meritò cũ oſtẽdit, & quoniã benè conuictus eſt à beatæ memoriæ Sophronio, ſignificauit per hoc, q̃ dicit congrua dicẽs in hoc idem vir & cauta. Veruntamen ipſum, quod cautum à patre dictum eſt, amputans Pyrrhus, & hæreticã nouitatem defendẽs, vt ſimilia ſapiens his, qui loquuntur pacẽ cum proximo eorum, mala aũt in cordibus eorum. Sagitta nanq; penetrans exiſtit lingua eorum, ſicut ait B. Hieremias: doloſa verba oris eorũ: proximo eius loquit̃ pacifica, & in ſemetipſum habet aduerſitatem. Et quidẽ laudauit beatæ memoriæ Sophronium, quoniã repræhendit Cyrum, & ipſius reprẽhẽſi mali aduocatus effectus eſt per hoc quod dicit, quoniam non aliter poteſt intelligi noua, niſi vna, videlicet eodem modo, ſicut approbatum eſt, Seuero & Themeſtio inſanis hæreticis conſtrictus: ſed etiàm per hoc, q̃ inſipiẽter ſcribit, quoniã per abnegationem ſublimium, vnam confeſſionem faciens memoratus Doctor & hanc ſingulariter exprimens, quid aliud niſi vnam operationem confiteri, eô q̃ vnus eſt Chriſtus, tradidit? ignorans, quia de negatione ſublimium nec vnam habet confeſſionem, niſi tantummodò inſtabilẽ phantaſiam. Quoniam ſi denegat, ſicuti ſublimia quędã, tam diuinam eiuſdẽ & humanam naturam aut operationẽ, totũ perimitur ſinè dubio ſecũdùm illud diſpenſationis myſteriũ. Nõ enim exiſtẽte in Deo verbo, qui propter nos incarnatus eſt, pro denegatione illorum, diuina natura & humana natura, aut diuina operatione & humana operatione, quid iam remanet in confuſione diuinæ diſpẽſationis, niſi tantùm, vt dixi, inanis phãtaſia Pyrrhi ſtultæ hęreſeos? quam reſpuentes cum eodem Pyrrho iniquè agente, & ſequentem Cyrum & Sergium, hoc eſt, Seuerum & Themeſtium hæreticos, regulariter condemnamus in defenſione vera patrum

Pſalm. 27.

Hier. 9.

narum ac ſynodalium Catholicæ Eccleſiæ definitionum & promulgationum. Scriptum eſt enim in lege Domini, Quoniam non parcet ei oculus tuus, vt miſereris & occultes eum; annuncians annunciabis de eo, & ſtatim interficies. Sit primùm manus tua ſuper eum, & poſt te omnis populus mittat manum. Lapidibus obrutus necabitur, id eſt, paternis, robuſtis & probabilibus verbis veritatis atque dogmatibus, quia voluit te abſtrahere à Domino Deo, & auferes malum de medio tui. His itaque conſonanter à nobis in præmemoratos viros propter eorum temerariã hæreſim, quæ Seueri & Themeſtij hæreticorum defendere & renouare dogmata ſtuduit, determinatis, petimus ſecundùm veſtram interfationem, quatenùs memorata ecthеſis, quæ in nomine tunc imperantis Heraclij perſcripta eſt ab aduerſarijs contra fidem Orthodoxam, ad noſtram cognitionem deduci, atque lectione vulgari præcipiatis.

Deut. 13.

MARTINVS SANCTISSIMVS ac beatiſſimus Epiſcopus ſanctæ Dei Eccleſiæ Catholicę, atque Apoſtolicę vrbis Romę, dixit:

OFferatur per eos, quorum intereſt, geſtis * huic ſancto Concilio ad ſubtiliorem examinationẽ ecthеſis, ad nomen quondàm Heraclij facta.

*huius ſancti Concilij

THEOPHYLACTVS PRIMICERIVS notariorum Apoſtolicæ ſedis, dixit:

Denominatam ecthеſim iuxta veſtram iuſſionem afferens, præ manibus habeo: quid præcipitis?

MARTINVS SANCTISSIMVS ac beatiſſimus epiſcopus ſanctæ Dei Eccleſiæ Catholicæ atque apoſtolicæ vrbis Romę, dixit:

ECthеſis quondàm Heraclij Imperatoris ſuſcipiatur.

Et accipiens Anaſtaſius notarius regionarius Apoſtolicæ ſedis, de Græco in Latinam vocem translatam, relegit in his.

Ecthеſis ab hæreticis ſub Heraclij Imp. nomine ſcripta.

EXpoſitio orthodoxæ fidei, facta à Deo conſeruando & pijſſimo noſtro domino, magno Principe Heraclio, propter emerſam ab aliquibus altercationem pro requiſitione operationis, cõſonans in omnibus ſanctis & vniuerſalibus quinque Concilijs, quã cum multa ſatisfactione & gratia exceperunt Patriarchis ſedibus præſules, & gratanter ei conſenſerunt, vtpotè pacem ſanctis Dei eccleſijs inferentem. Credimus in Patrem & Filium & ſanctum Spiritum, Trinitatem conſubſtantialem, vnam Deitatem ſiue naturam & eſſentiam, virtutemque & poteſtatem in tribus ſubſiſtentijs ſiue perſonis, cognoſcentes vniuſcuiuſque ſubſiſtentiæ familiaritatem, vnitatem in Trinitate, & Trinitatem in vnitate: vnitatem quidem ſecundùm eſſentiæ ſiue Deitatis rationẽ, Trinitatem autem ſecundùm ſubſiſtentias ſiue perſonas. Nec enim vnum ſecundùm eſſentiam confitentes, à perſonarum differentia excedimus: neque autem Trinitatem perſonarum confitentes, vnam denegamus Deitatem. Vnus Deus Pater, vnus Deus filius, vnus Deus Spiritusſanctus, Vnus hæc tria Deus in eadem & immutabili Deitatis ratione. Nam perſonarum differentia, Deitatis ſiue eſſentiæ nõ infert diuiſionem. Vnam igitur confitemur Deitatem, familiaritates inconfuſas ſeruantem, & non in unam perſonam tribus nominibus nuncupatam aſſerentes hæc tria ſecundùm * Sabellionẽ. Neque autem in tres eſſentias vnam Deitatem diuidentes, aut extraneantes à patris eſſentia Filium aut Spiritumſanctum, ſecundùm inſaniam Arij. * Vnum enim eſt in tribus Deitas, vt dicit Magnus Gregorius in Theologia, & tria vnum, in quibus Deitas, ſiue, ut veriſſimè dicatur, quæ Deitas. Confitemur autem unum ſanctæ Trinitatis unigenitum filium Dei, Deum verbum, à patre progenitum ante omnia ſecula, lumen de lumine, ſplendorem gloriæ, vultum paternæ ſubſtantiæ, per quem omnia facta ſunt, in extremis diebus propter nos & propter noſtram ſalutem * deſcendere de cœlis, dignariq́ue in intacto vtero ſanctiſſimæ Dei genitricis & ſemper Virginis Mariæ habitare, & ex ea conglomerantem ſibi carnem in una ſubſtantia, animam habentem rationalem atq; intellectualem, natum eſſe ab ea, & ſemper manentem perfectum Deum, eundemq; fieri perfectum hominem inconfusè atq; indiuisè, conſubſtantialem Deo & patri ſecundùm Deitatem, & conſubſtantialem nobis eundem ſecundùm humanitatem, & per omnia ſimilem nobis ſinè peccato. Vndè & duas naturitates eiuſdem vnigeniti Dei verbi cõfitemur: vnã ante ſecula à patre ſinè tempore & incorporaliter, alteram ipſius in extremis diebus, à ſancta intactaq́ue Dei genitrice & ſemper Virgine Maria, cũ animato intellectuali eius corpore. Quapropter ſanctam & nimis laudabilem ſemper Virginem Mariam, rectè & veraciter Dei genitricem prædicamus: non quia DEI uerbum initium ab ea accepit ut eſſet, ſed in extremis diebus incarnatus ex ea, immutabiliter homo factus eſt, & paſſionem pro nobis ſpontaneam carne ſuſtinuit. Compoſitum autem Chriſtum glorificamus, ſanctorum Patrum ſequentes doctrinam * Pro enim myſterio, quod in Chriſto eſt, per compoſitionem vnitio, & confuſionem & diuiſionem eijcit, & ſeruat quidem

Digitized by Google

dem vtraque natura proprietatem, vnam autem ſubſtantiam & vnam perſonam Dei verbi cum animata intellectualiter eius carne oſtendit, neque quaternitate nobis pro ſancta Trinitate introducta: abſit: nec enim quartæ perſonæ additamentum ſancta Trinitas ſuſcepit & incarnato vno ex ea Deo verbo. Neque autem alter erat, qui miracula operabatur ſicut Deus, alter autem quàm ipſe qui paſſiones ſuſtinuit: ſed vnum eundemque filium confitemur Deum ſimul & hominem, vnam ſubſtantiam, vnam perſonam, paſſibilem carne, impaſſibilem Deitate, perfectum Deitate, & perfectum eundem humanitate, & ipſius miracula & paſſiones, quas ſponte ſuſtinuit corpore. Vndè & ex duabus naturis vnum Chriſtum cõfitemur, vnum filium, vnum Dominum, vnam perſonam, vnam ſubſtantiam compoſitam, & vnã naturam Dei verbi incarnatam, corpore animato intellectualiter, ſicut Cyrillus magnus ſapuit & docuit, & in duabus naturis eundem eſſe glorificantes: vt in Deitate & humanitate vnum Dominũ noſtrum Ieſum Chriſtum verum Deum cognitum eſſe confitemur, differentiam per hunc modum ſolùm ſignificantes naturarum, pro quibus inconfusè ineffabilis vnitas facta eſt. Nec enim Deitas tranſmigrauit in carnem, neque caro in Deitatem tranſmutata eſt, ſed in proprietate naturali, & pro vniuſcuiuſq; ſubſiſtentiæ vnitate vtrunq; permanſit. Vndè vnum ſcimus filium Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, ex initium non habente patre, & ex intacta matre, eundem ante ſecula, & in extremis diebus conſtitutum, impaſſibilem atque paſſibilem, viſibilem & inuiſibilem, vnius eiuſdemq; miracula & paſſiones prædicamus, & omnem diuinam & humanam operationem vni eidemque incarnato Deo verbo tribuimus, & vnam ei offerimus veneratioñ ſponte & veraciter propter nos crucifixo carne, & exurgenti ex mortuis, & in cœlos aſcendenti, & reſidenti in dextera Patris, & iterùm venienti iudicare viuos & mortuos: nullo modo concedentes alicui ex omnibus vnam vel duas dicere ſiue docere operationes in diuina Dñi incarnatione, ſed magis, ſicut ſanctæ & vniuerſales tradiderũt ſynodi, vnum eundemq; filium vnigenitum Dñm noſtrum Ieſum Chriſtum, verũ Deum confiteri, operari diuina & humana, & omnẽ Deo congruam & homini operationem ex uno eodemque incarnato Deo verbo indiuisè & inconfusè procedere, & in unũ eundemq; ſortiri, eô q vnius quidem operationis vox licet ab aliquibus patribus dicta eſt, tñ turbat, extraneat quorundam aures, arbitrantium in interitum eandẽ prolatam eſſe duarum naturarum, quæ in una ſubſiſtentia unitæ ſunt in Chriſto Deo noſtro. Similiter aũt & duarum operationũ vocẽ multos ſcandalizare, vtpotè à nemine dictã ſanctorũ & præcipuorũ patrũ: ſed & ſequi in eo, vt duas cõfiteamur voluntates, contrariè ad inuicèm venientes, Deo quidem verbo volẽte ſaluberrimã paſſionẽ explere, incarnationẽ autẽ in eo factam obuiàm euntem ipſius uolũtati & oppugnantẽ, & exindè duo cõtraria uolentes introduci, quod impiũ eſt & extraneũ Chriſtianici dogmatis. Si enim inſanus Neſtorius licèt diuidens diuinam Dñi noſtri humanitatem, & introducens filios duos, voluntates iſtorum dicere non auſus eſt, à contrario aũt conſonantem uoluntatẽ in eo, formatis duabus perſonis, cõfeſſus eſt, quomodò poſſibile eſt orthodoxã confitentes fidem, & unum filium Dñm noſtrum Ieſum Chriſtum, uerũ Deum glorificantes, duas & has contrarias voluntates in eo ſuſcipere? Vndè ſanctos patres in omnibus & in hoc ſequentes, unã uoluntatem Dñi noſtri Ieſu Chriſti veriſſimi Dei confitemur, vtpotè in nullo tempore animati intellectualiter eius corporis ſeparat, & ex proprio impetu contrario mortui unito ei Dei verbi in una ſubſtantia naturalem eius producere motionẽ, ſed quandò & qualem & quãtam ipſe Deus verbum uoluerat: Hæc pietatis dogmata tradiderũt nobis, qui ab initio p̃ſentialiter uiderũt, & miniſtri verbi facti ſunt, eorũq; diſcipuli & ſucceſſores, quiq; ſequẽter à Deo inſpirati, eccleſiæ doctores, i. ſanctæ & uniuerſales quinq; ſynodi Niceæ, & in hanc regiam ciuitatẽ, necnon in Epheſum primùm, & in Chalcedonã, & iterum in Conſtantinopolim in quinto congregati Concilio. Et hæc in omnibus ſequentes, & diuina eorum ſuſcipientes dogmata, oẽs quos exceperunt, excipimus, & quos eiecerũt eijcimus, & anathematizamus, præcipuè Nouatum, * Sabellionem, Arium, Eunomium, Macedoniũ, Apollinarium, Origenem, Euagrium, Didymum, Theodorum Mopſueſtenum, Neſtorium, Eutychen, Dioſcorum, Seuerum, & impia conſcripta Theodoriti, quæ contra rectam fidem & Epheſinam primam Synodum & duodecim capitula ſancti Cyrilli, & quanta pro Theodoro & Neſtorio conſcripſerunt, & nuncupatam Ibę epiſtolam: & hortamur omnes Chriſtianos ſic ſapere, & ſic glorificare, nihil addentes his, nihil ſubtrahentes, nihil tranſmutãtes ſecundũ quod ſcriptum eſt. Definitiones æternales à Deo inſpirati Eccleſiæ ſacerdotes ad ſalutem eunctorum præfixerunt. Et ſubſcripſit principis: Heraclius fidelis in Ieſu Chriſto Deo princeps ſubnotauit:

Theophylactus Primicerius notariorum Apoſtolicæ ſedis, dixit:

Notum facio veſtræ ſanctiſſimæ beatitudini, quod & ipſam ſinè dubio ſcire confidimus, qm̃ in Apoſtolico veſtro ſcrinio, & ea quę pro cõfirmatione memoratæ ecthe ſeos confecta ſunt à Sergio & Pyrrho, quondàm epiſcopis

epiſcopis Conſtantinopoleos, monumenta ad conuictionem eorum reſeruata habere dinoſcimur: ſed & epiſtolam Cyri Alexandrinæ ciuitatis quondàm antiſtitis, per quã & ipſe huiuſmodi ecthеſin in ſcripto cum illis confirmat, atque amplectitur. Nunc autem de his chartis beatitudinem veſtrã memorare curauimus, vt quæ placent præcipere, cenſeatis.

MARTINVS SANCTISSIMVS ac beatiſſimus Epiſcopus ſanctæ Dei Eccleſiæ Catholicæ atque Apoſtolicæ vrbis Romæ, dixit:

POrrò ſi maximè propter ea, id eſt, quæ ab eiſdem in defenſione denominatæ ecthеſeos geſta ſunt, conſiſtens nobiſcum ſancta Synodus in deſtructione aduerſariorum nouitatis cógregata eſt, quomodò non eſt & nimis operæprecium ad veram probationem tam paternarum ac ſynodalium definitionum expulſionis, quamque hæreticorum dogmatum introductionis, quam præmemorati præſumptores ſeditiosè conſonanter ſibi contra Catholicã Eccleſiam operari demoliti ſunt, monumenta eorum cum antè fata epiſtola Cyri Alexandrinæ ciuitatis quondàm epiſcopi nobiſmet produci, & ad firmiorem cautelam monumẽtorum noſtrorum lectione vulgari? Sic nanque iuſtam habebunt veraciter ab omnibus orthodoxis cõdemnationem.

Theophylactus Primicerius notariorum Apoſtolicæ ſedis, dixit:

Secundùm iuſſionem ſanctiſſimæ beatitudinis veſtræ memoratas chartas afferens præ manibus habeo: quid præcipitis?

MARTINVS SANCTISSIMVS ac beatiſſimus Epiſcopus ſanctæ Dei Eccleſiæ Catholicæ atque Apoſtolicæ vrbis Romæ, dixit:

QVoniam ea, quæ acta ſunt à Sergio & Pyrrho, omnibus nota ſunt & indubitanter manifeſtiſſima, ſi placet, ꝓpter multitudinem loca tantùm deſignata, quibus illi nouitatem auſi ſunt confirmare, hi quorum intereſt, relegant.

ET ACCIPIENS THEODORVS notarius regionarius Apoſtolicæ ſedis, de Græco in Latino interpretatæ, relegit in his:

EX GESTIS compoſitis pro ecthеſi à Sergio epiſcopo Conſtantinopoleos.

Sergius ſanctiſſimꝰ Patriarcha dixit: Prꝯpoſitum ab Stephano reuerendiſſimo Syncello noſtro à pijſſimo & prudẽtiſſimo Principe compoſitum, atque nobis iam cognitũ, cum debita reuerentia relegatur edictum, atque actibus inſeratur. Stephanus reuerendiſſimus preſbyter & Syncellus necnõ chartophylax relegit: & poſt lectionem eiuſdem, Sergius ſanctiſſimus Patriarcha dixit: Sancta Synodus congregata dilectiſſimorum conſacerdotum noſtrorum, & per ea, quæ in præſenti geſta ſunt pro ecthеſi orthodoxi dogmatis pijſſimi & magni noſtri Principis, necnon per lectionem, quæ ante hos proximos dies recitata eſt, prudentiſſimi magniq; Principis noſtri diligentiſſimam cognoſcens & inſtructam perfectionem, quoniam omnium artifex docuit eum prudentiam, perſuam conſonantiam faciat manifeſtum, ſi ità expoſita ab eo, atq; indiminutè, ſecundùm quod nobis uidetur, habentem comprobat, & amplectens confirmat prædicationis confeſſionem. Sãcta ſynodus dixit: Relecta nũc magni & ſapientiſſimi Principis ecthеſis, ſecundùm ueritatem apoſtolicæ conſonat prędicationi. Hæc ſunt patrum dogmata, hæc ſunt præſidia Eccleſiæ, hæc orthodoxæ fidei ſtabilitas, hæc ſanctorum quinq; Conciliorum ſymbola, hæc vnitatem Chriſti dilecti orbis terrarum ſtabiliunt populi, hæc ſimpliciorum infirmitatem confirmant, & perfectos diligentioresque tuentur: hæc generalem humanitatis operantur ſalutem. Sic & nos credimus: hæc & nos confirmamus: his & nos conſentimus. & poſt aliqua ſanctiſſimus ac beatiſſimus archiepiſcopus & uniuerſalis Patriarcha Sergius dixit: Perfectè atque dilucidè, nec non compendiosè, ex quibus virtutis dirigitur uerbum, à Deo ſapientiſſimi & pijſſimi Domini ac magni Imperatoris, & hoc donum à Deo percipiens, dogmatizauit eloquentia. Et poſt paululum: Propterea conſonantem eius profeſſionem ſanctis & uniuerſalibus ſynodis reperientes, & diligentiſsimè recti dogmatis conglomerantem atq; præcauentem regulam: & poſt cętera: Ipſius & nos ſuſcipimus & confirmamus ecthеſin: quoniam in omnibus ſequitur perfectè & acribiosè doctrinam ſanctorum ac probabilium patrum & prædicatorum orthodoxæ noſtræ fidei. Si quis ergò à præſenti die temeratos prohibitarũ tam ab à Deo cõſeruando domino & magno Imperatore, atque huc congregata ſancta Synodo factus, vnam aut duas pręſumpſerit dogmatizare aut proferre in Chriſto Deo noſtro operationes, hunc, ſi quidem epiſcopus, aut presbyter, vel diaconus, ſiue de ſequentibus fuerit gradibus, ab omni eſſe ſuſpenſum eccleſiaſtico miniſterio uel officio definimus: Si autem monachicum habitum habuerit, aut laicus fuerit, hunc de ſancta cõmunione uiuifici corporis & ſanguinis magni Dei & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti ſeparamus, donèc qui hęc confiteri præſumpſerunt, ad hoc quod oportet remeantes, ex pura pœnitentia & conuerſione

Digitized by Google

ſione ſufficientem de tali tranſgreſſione pro ſeipſis ſatisfactionem porrexerint. Tunc etenim vnuſquiſque talis in ſuũ priſtinum reſtaurabitur officium. Et ſubſcriptio: Sergius per miſericordiam Dei epiſcopus Conſtantinopoleos Romæ, ſubſcripſi. Gloria Chriſto Deo noſtro, Amen, Amen.

ITEM DE HIS QVÆ ACTA ſunt à Pyrrho quondàm epiſcopo Conſtantinopoleos, pro eadem ecthesi.

SAnctiſſimus ac beatiſſim⁹ archiepiſcopus & vniuerſalis patriarcha Pyrrhus dixit: Nunc veraciter Spiritûs ſancti gratia his, qui nobiſcum præſunt, inſpirata, omnem exinxit errorem, & pietatis dogmatibus mentes fidelium illuſtrauit, magno Imperatore & clementiſſimo, ſicut ignis in ſemetipſo hæc coruſcante, atq; omnem partẽ orbis terrarũ illuminante. & poſt alia: Sicuti magnus Imperator & adinuentor ſublimium. Competenter igitur & nos ſequenter eiuſdem virtutem & conſtructionem eius dogmaticæ in omnibus admittẽtes, & à Deo inſpiratæ doctrinæ cõſonantem vtiq; in omnibus Apoſtolicæ traditioni atq; ſanctis vniuerſalibus quinq; Conciliis, multis nimis atque præcipuè ſublimibus pro tanto zelo, qui in Deo eſt, coronamus laudibus, & ſecũdùm noſtræ virtutis menſuram enixiùs pro pia eius & illuminata anima Domino indeſinenter orationes extollimus, quatenùs incõcuſſum permaneat eius regale imperium, omnes barbaras natione ſubiternens, & filijs filios cum profunda tranquillitate multis temporibus ſuccedentes, atq; immortalis vitæ gaudia in futuro ei condonari. Decernimus inque cũ gratia in præſenti quidem conuenientes nobiſcum ſanctiſſimos epiſcopos, qui necdum imperialis prædicationis inſinuationi ſubſcripſiſſe probantur in tempore præcedenti, vt proprias ſubſcriptiones poſt noſtrã ſubſcriptionẽ actibus ſubiungere debeant, necnon & eos, qui in hac regia & à Deo conſeruãda vrbe poſtmodùm coniunxerunt, & minimè ſubſcripſerũt per ſolicitudinem, quorum intereſt ſubſcribere, præſules. Curauimus autem nihilominùs, Deo donante, & ad eos, qui abſentes ſunt, apud nos geſta cum encyclia noſtra ſinè dubio deſtinare epiſtola, quatenùs & eorum vnuſquiſq; per ſuam ſimiliter ſubſcriptionem eidem orthodoxæ prædicationi conſentiat, & ſuam per ſubſcriptionem præcedentibus coniungant meneẽ: vt nobis inturbulentus fons & ſuauiſſimus ſalutiferorũ permaneat dogmatum, ex quo haurientes rationales oues Domini ſolitæ ſunt bibere, ex abundantia diuini laticis incraſſantes, atq; ſius penitùs ſinè experimẽto permanentes. Qui hoc facere paratus minimè fuerit, ſed permanens in inobedientia, condemnationi ſeparantiũ ſe de integritate corporis Chriſti ſemetipſum miſerrimè ſubmiſſurus eſt, & iudicium contra ſe irrecuſabile ex authoritate Apoſtolicarum ſedium ſibimet prouocans, donèc per ſubtiliorem intentum ſemetipſum ad viam ſaluiferam reuocauerit. & ſubſcriptio.

Pyrrhus miſericordia Dei epiſcopus Conſtantinopoleos Romæ, ſubſcripſi. Gloria Chriſto Deo noſtro, Amen.

MARTINVS SANCTISSIMUS ac beatiſſimus Epiſcopus ſanctæ Dei Eccleſiæ Catholicæ atque Apoſtolicæ vrbis Romæ, dixit:

PER ea indubitanter ac luce clariùs, quæ acta ſunt pro ecthesi ab eis, Sergius & Pyrrhus confirmaſſe eam, & corroborâſſe in ſcripto probantur. & tantùm contra ſanctorum patrum profeſſionem propriam habentes in deceptione animarum ſuarum, vtpotè ſoli hanc ab initio conſtruentes, ex hoc quãmplurimi pro ipſa arguuntur certâſſe, & alios ſecum inſtantiùs commouẽtes ad effectu huiuſmodi turbulenti ſtudij, licèt alteriùs nomine callidè abuſi ſunt timore contradictionis fidelium, interminationem contra eos proponẽtes. Ideoque his nobis certiſſimè de eis cognitis per lectionem, quæ in præſenti recitata eſt, nunc etiàm Cyri reſpiciamus epiſtolam, per quam propriam cum eis conſonantiam oſtendit.

Theophylactus Primicerius notariorum apoſtolicæ ſedis, dixit:

Secundùm iuſſionem beatitudinis veſtræ epiſtolam afferens præ manibus habeo Cyri Alexandrini quondàm epiſcopi: quid præcipitis?

Amabilis reuerendiſſimus epiſcopus Oſtienſis Eccleſiæ, dixit:

Amabilis eſt nomẽ propriũ.

Memorata epiſtola Cyri Alexandrini epiſcopi relegatur.

Et accipiens Exuperius notarius regionarius apoſtolicæ ſedis, de Græco in Latinum linguã interpretatam, relegit continentem ſic:

DOMINO Deo honorabili beatiſſimo ſpirituali & cõſacerdoti Sergio archiepiſcopo & patriarchæ, Cyrus, vltimus de Alexandria. Paratis nobis relaxare reſponſa in regia vrbe, coniunxit Euſtathius glorioſus magiſter militũ, & detulit mihi venerandos apices ꝑcipui mei Dñi Deo honorabilis beatitudinis, intùs habentes & exẽplar cõpetenter & cõſultiſſimè, pariterq; Deo amabiliter factę ecthesεos venerabilis noſtræ fidei à piiſſimo & à Deo conſeruando dño noſtro magnoq; principe pro pia fide noſtra ad Iſaciũ excellentiſſimũ patriciũ & Exarchum Italiæ deſti-

Epiſtola Cyri ad Sergium.

deſtinatæ,quam debet profiteri cõmunis frater noſter Seuerinus ſanctiſſ.Deo iuuãte,qui ordinatur in Roma: quam non ſolùm ſemèl & bis, ſed & multò ſępiùs diligenter relegiſſe dinoſcor, & lętatus ſuæ eiuſdem lectione, atq; conſiſtentes mecum,cõgratulans per laudabilem ſcriptorum expoſitionem,veluti ſolis ſplendorem nitentem, & veram incõuertibilem & inuiolabilem noſtram fidem fixiùs rectęq; apertiſſimè prædicantem,gratiarum hymnos retuli Dño omnium Deo,qui nobis dedit prudentiſſimum gubernatorẽ, ſanctas ſuas eccleſias rectè regentem,neq; permittẽtem fortaſsis ab emergente tempeſtate quoquo modo nos perturbari, nec iterùm purè accedentibus in eam aſperrimis ſaxis quaſſari: magìs autem ſinè periculo & benigniſſimè ad tranquillum portum nos deducens, & pro pace fideliſſimi populi eorum DEO decibiliter cogitantem. Sed qui eum talem & in ſpiritalibus conſtituit Deus, ipſe virtutem & fortitudinem condonet & pio eius imperio contra repugnantes inimicos ſeruilem eius rempublicam, vt tunc cum gratia & canticis exclamemus: Saluauit nos, ſaluauit,terque ſaluauit nos pijſſimus ter Auguſtus,hoc eſt, à tyrannica poteſtate, & Perſarum ferocitate, necnon Saracenorum temeritate. Quia verò & nos ueſtrę participati doctrinæ, & hãc ſinè dubio ſequentes, amplectimur & conſeruamus, quæ ità piè & Deo amabiliter à ſereniſſima eius tranquillitate expoſita ſunt, iam anteà veſtra Deo honorabilis ſanctitas cognouit, per ea, quæ ſæpiùs ad eam à noſtra humilitate, licèt ruſticiter, attamen orthodoxè tranſmiſſa ſunt. Omnẽ, quæ cum veſtra Deo & honorabili ſanctitate conſiſtit in Chriſto fraternitas, ego & qui mecum ſunt,multùm ſalutamus. & ſubſcriptio: Saluus in Domino, ora pro nobis ſanctiſſime Pater.

MARTINVS SANCTISSIMUS ac beatiſſimus epiſcopus ſanctæ Dei Eccleſię Catholicę atque Apoſtolicæ vrbis Romę,dixit:

PEr relectam in præſenti nobis epiſtolam, propriam conſonantiam Cyrus Alexandrinæ ciuitatis epiſcopus demonſtrauit,quã cum Sergio & Pyrrho in expoſitione nouitatis eorum habere oſtenditur,ſimiliter cum illis in ſcripto eam confirmans. Ceciderunt autem à ſua ſpe, mentiri contra caput propriũ. Nec enim ſuſcepta eſt omninò aut admiſſa eſt ſecundùm uanam eorum ſpem, magis autem condemnata eſt & anathematizata ab Apoſtolica authoritate huc tranſmiſſa peſſimæ & præſumptæ nouitatis eorum ecthеſis.Sed quia hęc quidem illi cõtra orthodoxam fidem ſcripſerunt, extenditur autem nobis de his rationabilis requiſitio,expaternis teſtimonijs atq; ſcripturarum procedẽs, cum multa diligentia competenter, ſi placet Domino iuuante,in alio ſecretario huiuſmodi differamus de illis quæſtionem, vſque ad hoc preſentem cognitionem determinantes.

INCIPIT SECRETARIVS IIII.

IN NOMINE DOMINI Dei Saluatoris noſtri IESV CHRISTI, *Imperij Domini Conſtantini pijſſimi Auguſti anno nono, ſub die xiiij. Kalẽ. Nouembris, Indictione Octaua.*

REſidente ſancto ac beatiſſimo Martino Papa ſanctæ ſedis Apoſtolicæ vrbis Romæ, præpoſitis ſacroſanctis & venerabilibus Euangelijs in Eccleſia Domini Dei & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti, quæ uocatur Conſtantiniana,reſidentibus etiàm viris venerabilibus, pariterque cum eo audiẽtibus. Maximo ſanctiſſimo Aquileienſi epiſcopo. Deuſdedit ſanctiſſimo Caralitano epiſcopo. Mauro Cęſenate epiſcopo,& Deuſdedit preſbytero,agentibus locum Mauri ſanctiſſimi epiſcopi Rauennatis eccleſiæ.
Sergio Templanenſi epiſcopo.
Maximo Piſaurenſi epiſcopo.
Reparato Mantuarianenſi epiſcopo.
Luciano Leontinenſi epiſcopo.
Epiphanio Albanenſi epiſcopo.
Viatore Hortonenſi epiſcopo.
Benedicto Aiaceno epiſcopo.
Bonito Formiano epiſcopo.
Iuliano Hortano epiſcopo.
Maioriano Prænestino epiſcopo.
Papinio Vibonenſi epiſcopo.
Germano Numanenſi epiſcopo.
Laurentio Perugino epiſcopo.
Adeodato Amerino epiſcopo.
Caroſo Faralitano epiſcopo.
Gaudioſo Capuano epiſcopo.
Martiano Mebienſi epiſcopo.
Bonito Ferentinate epiſcopo.
Barbato Sutrino epiſcopo.
Mauro Senogallienſi epiſcopo.
Calumnioſo Aleſino epiſcopo.
Mauroſo Anconitano epiſcopo.
Peregrino Meſſanenſi epiſcopo.
Bono Ficuclenſi epiſcopo.
Romano Cerellitano epiſcopo.
Fortunato Auximate epiſcopo.
Criſcete Lucrenſi epiſcopo.
Thomate Lunenſi epiſcopo.
Felice Agrigentino epiſcopo.
Bonito * Ferentiſp olimari epiſcopo.
Marcellino Cluſino epiſcopo.
Maximo Trocalitano epiſcopo.
Geminiano Volaterrano epiſcopo.
Paſchale Blandano epiſcopo.
Mariniano Populonienſi epiſcopo.

Lumi-

Digitized by Google

Luminoſo Marſorum epiſcopo.
Luminoſo Tiferniſtiberinorum epiſcopo.
Glorioſo Camerino epiſcopo.
Potentino Belliternenſi epiſcopo.
Decorato Tiburtino epiſcopo.
Mauro Tuſcanenſi epiſcopo.
Amabile Oſtienſi epiſcopo.
Martino Gabinate epiſcopo.
Albino Portuenſi epiſcopo.
Adeodato Spoletano epiſcopo.
Palumbo Fundano epiſcopo.
Ioanne Peſtano epiſcopo.
Theodoſio Cotronenſi epiſcopo.
Gaudioſo Reatino epiſcopo.
Scholaſtico Fanenſi epiſcopo.
Laurentio Taurianenſi epiſcopo.
Elia Lilybętano epiſcopo.
Ioanne Trapeiano epiſcopo.
Aquilino Aſſiſinate epiſcopo.
Luminoſo Salernitano epiſcopo.
Euſebio Atellano epiſcopo.
Sabbatio Buxento epiſcopo.
Martino Centumcellenſi epiſcopo.
Ioanne* Tarantino epiſcopo.
Iubentino Stabienſi epiſcopo.
Rufino Sipontino epiſcopo.
Mauro Senate epiſcopo.
Læto Lucano epiſcopo.
Leontio Neapolitano epiſcopo.
Theodoro Roſellano epiſcopo.
Paſchale Thermitano epiſcopo.
Andrea Hydruntino epiſcopo.
Oportuno Piſano epiſcopo.
Iuſto Tauromeritano epiſcopo.
Donato Marianenſi epiſcopo.
Felice Panormitano epiſcopo.
Bonoſo Alerino epiſcopo.
Laurentio Tuderino epiſcopo.
Peregrino Lyparitano epiſcopo.
Ioanne Carinenſi epiſcopo.
Boethio Cornenſi epiſcopo.
Albino Signenſi epiſcopo.
Valentino Turritano epiſcopo.
Auguſtino Squillacino epiſcopo.
Luminoſo Bonenſi epiſcopo.
Ioanne Rhegitano epiſcopo.
Creſcentio *Libyenſi epiſcopo.
Barbato Cumano epiſcopo.
Stephano Populienſi epiſcopo.
Felice Terracinenſi epiſcopo.
Callioniſto Adrianenſi epiſcopo.
Oportuno Anagnino epiſcopo.
Ioanne vico Sabinate epiſcopo.
Firmino Plerano epiſcopo.
Potentio Polenſi epiſcopo.
Iobiano Firmano epiſcopo.
Leontio Fabentinate epiſcopo.
Anaſtaſio Narnienſi epiſcopo.
Donato Saſſinate epiſcopo.
Theodoro Tyndaritano epiſcopo.
Ioanne Vnnogoritano epiſcopo.
Sapientio * Numertano epiſcopo.
Stephano Dorenſi epiſcopo.
Maximo Meſinate epiſcopo.
Ioanne Gabopolitano epiſcopo.
Gratioſo Nepeſino epiſcopo, & Victoriano Vzalenſi epiſcopo.

MARTINVS SANCTISSIMUS ac beatiſſimus epiſcopus ſanctæ Dei Eccleſiæ Catholicæ, atque apoſtolicæ vrbis Romę, dixit:

EX his, quæ à nobis relecta ſunt in præterito ſecretario, monumẽtorum ſeries à Sergio & Pyrrho confecta, necnon epiſtola Cyri, quæ videlicet temeroſiùs compoſita ſunt ab eis contra fidem pro ſtabilitate nocibilis eorum ecthefeos, Michææ propheticam vocem, anima conflictos nos propter conſonantiam in huiuſmodi errorem & cõſpirationem factam, congruum eſt enarrare: Væ mihi, quia factus ſum ſicut qui colligit ſtipulam in meſſe, & ſicut racemos in vindemia: non eſt botrus ad comedendum, prẽcoquas ficus deſiderauit anima mea. Perit reuerens de terra, & rectus in hominibus illis non eſt. Omnes declinauerunt, ſimul inutiles facti ſunt. Omnes congregati ſunt in unum contra Dominum, ſanctamque eius & immaculatam fidem. Sed venite, & nos dilectiſſimi fratres, cum Deo deſcẽdamus ad viſitationem, id eſt, inquiſitionem ſermonum eorum, confundamus per approbationem veriſſimam ibidẽm linguas eorum, elevatas contra ſcientiam vnigeniti filij Dei, & iniquitatem in altitudinem humanitatis eius loquentes. Diſrumpamus vincula eorum per gladium ſpiritalem, quod eſt verbum Dei, & proijciamus à nobis iugũ ipſorũ per expurgationem profani ſenſûs illorum. Tunc etenim & ipſe quoq; Dominus irridebit eos & ſubſannabit, & loquetur ad eos in ira ſua, & in furore ſuo conturbabit eos, ſecũdùm beatum Hieremiam dicens, Falsò prophetæ iſti vaticinantur in nomine meo. Nõ enim miſi eos, & non prẽcepi eis, neque locutus ſum ad eos: viſionem mendacem, & diuinationem, & fraudulentiam, & ſeductionem cordis ſui prophetant vobis. Ideò hæc dicit Dominus de Prophetis, qui prophetãt in nomine meo mendacium: Erunt proiecti in vijs Hieruſalem, & conculcatio omnium piè confitentium me, & non erit qui ſepeliat eos. Nemo enim abſcondere poteſt quibuſdam ſubreptionibus commentatus, ſicuti nec folijs fici antiquum trãſgreſſorem præcepti Adam, eum qui per propriam linguam inuerecundè nudatur. Laqueus enim fortis viro labia eius, & captus proprijs ſermonibus, & opera manuum eius: retributio autem labiorum eius dabitur ei impietatis repræhenſio. Arguam enim te, inquit, & ſtatuam ante faciem tuam. Exiſtimâſti inique, quòd ero tibi ſimilis. Propterea ſicut dicit Dominus ad Gedeon,

Mich. 7.
Pſal. 13.
Gene. 11.
Pſalm. 2. Ephe. 6.
Pſal. 2.
Hiere. 4.
Geneſ. 3.
Pſal. 49.

Digitized by Google

Iudic. 7. deon, deponamus eos ad aquas veræ diſcretionis, & probemus eos ibi regulari examinatione in idipſum pronos corruentes, per oſtenſionem prauæ intellectûs eorum, vt nè ſint apud ſe ſapiẽtes, diuini verbi ſcientiam
Rom. 1. ignorantes: Quoniam dicentes eſſe ſe ſapientes, ſtulti facti ſunt, & mutauerunt gloriam catholicæ Eccleſię per propriam nouitatem, ſiue per ea, quæ illicitè in eius defenſione geſta ſunt, hæreticam turbulentiam introducentes, illud competenter apud nos retinentes, quod benè ad Ieſum filium Si-
Eccl. 4. rach dictum eſt: vſque ad mortem certa pro veritate, & ſemper Dominus Deus pugna-
Prou. 18. bit pro te. Accipere enim perſonã impij non eſt bonũ, vt declines à veritate iudicij. Quomodò autem hoc prudenter efficiemus? Inprimis quidem ex comparatione mutua verborum illorum, quæ nobis relecta ſunt.
Monothelitarum dicta examinantur. Si enim ipſi propria perimunt, approbantes ea vacua, & omninò veritati extranea, vtique
Prou. 10. ventos paſcent, iuxta quod in Prouerbijs dictum eſt: Qui mendacio nititur, hic paſcit ventos, & minauit volucres volantes. Derelinquit enim vias ſuæ vineæ, in axones autẽ ſuæ culturæ errant: deambulat verò per ſiccam eremum, & terram extẽſam in ſitim. Congregat autem manibus ſui ſterilitatem. Igitur ſicut prælectionem audiuimus, dilectiſſimi fratres, Cyrus quidẽ in ſuis capitulis definiuit ità: Si quis non dicit vnum eundemq; Chriſtũ operari Deo decibilia & humana per vnã Deiuirilem operationẽ anathema ſit. Sergius autem huiuſmodi admittens atq; confirmans eius confeſſionem, ad eundem ſcribens, ait: Hanc veſtrã orthodoxam relegentes doctrinã & diuinam ſuaſionem ſiue omni orthodoxia repletam veſtræ ſanctitatis, Domini collaudaui benignitatẽ: ſed & veſtrum ſanctum ſacerdotium beatificaui, quoniã huic rei dignata eſt intercedere per gratiã ſancti atq; viuifici ſpiritꝰ, necnon per electionem & doctrinã à Deo inſpirati & pacifici magni Imperatoris. Alleruiſtis autem (Bonum eſt enim, vt & ipſis ſacris veſtris vocibus vtamur) vnum eundemque Chriſtum operari Deo decibilia & humana per vnam operationem, & hæc piè nimiſq; ſubtiliter expoſuiſtis: quoniam in his præcipuorum & vniuerſaliũ ſanctorũ quinq; conciliorũ voces expreſſiſſe noſcimini. Iterùm autem Pyrrhus in antefato dogmatico eius Tomo aduocationem impendens Cyro, ità ſcribẽs ait: Vnam enim, ſecundùm veritatẽ, pro noua continebat eiuſdem volumen: nõ quidem malitioſè, iuxta meum ſenſum, ſed vtpotè non aliter poſſè nouam intelligi, niſi
Dan. 7. vnam. Ac per hoc iam Pyrrho non aliter nouam niſi unã intelligente, vetus dictum non vnus exiſtit, ſed multi, aut ſi parcius, vt ità dicatur, duo intelliguntur. Nam ſi non aliter niſi vnam eſſe definit nouam, non eſt autem vetus quod nouum eſt, vtique vetus dictum, vt dictum eſt, nõ vnus intelligitur, ſed potiùs multi, aut ſi minùs, duo: vt & multos deos infirmè intelligat, & ſolum Deum, qui eſt ſinè initio naturaliter, in multos deos
Locus mẽdoſus. dinidat: ignorans quoniam non per omnia numerine nequeant ea cognati, ſed glorioſi miraculi noui vocabulum habet deſignationem. Sicut igitur vetere vti antiquitatis eſt, deſignario autem ſinè initio. Et hæc quidem Sergius & Pyrrhus pro Cyro ſcripſerunt. In ectheſin autem illorum apertiùs, q̃ nunc dixerunt, enacuantes, & reproba, quæ ab ipſis firma pronunciata ſunt, dicentes, falſa autem quæ vera, & pia quæ impia, & minorata indiminuta, & incauta robuſta, & extranea omninò ſanctorum & uniuerſalium quinque Conciliorum, quæ ab eis ſunt in ſcripto teſtimonio comprobata, & cum anathemate ab ipſis definita contra eos, qui ità habere hæc non profitentur, ſequentes proprij anathematis per tranſgreſſionem condemnationem, de hoc in erroneis eorum dogmatibus ità dicunt, nullo modo concedentes cuiquam ex omnibus unam aut duas dicere, vel docere operationes in diuina Domini diſpenſatione. Ideoque ſanctos patres per omnia & in hoc ſequentes, unam voluntatem Domini noſtri Ieſu Chriſti confitemur, addẽtes etiàm: Hęc pietatis dogmata tradiderunt nobis, qui ab initio præſentialiter viderunt, & miniſtri verbi facti ſunt, & diuina. eorumq; diſcipuli & ſucceſſores, & ſequenter à Deo inſpirati Eccleſiæ Doctores, id eſt, ſanctæ & vniuerſales quinq; Synodi beatorum & à Deo inſpiratorum patrum, qui in Nicæam, & in hãc regiam ciuitatem, necnon in Epheſum primùm, & in Chalcedonam, & iterùm in Conſtãtinopolim in quinto congregati ſunt Concilio. Ergò hanc ectheſin Sergius & Pyrrhus per propria mo- Hæretici propria ſcripta deſtruunt. numenta confirmantes, quatenùs multò amplius dogmatum ſuorum viciſsim oſtendãt vbiquè omnibus deſtructionem, vt nõſtis, hæc allocuti ſunt, & Sergius quidem ità: Perfectè atque dilucidè, necnon compendioſè, ex quibus virtutis dirigitur ſermo, à Deo inſpirati ſereniſſimi Domini magniq; Principis, & hoc ex Deo donum percipiens dogmatizauit eloquentia, & propterea conſonantem eius confeſſionem ſanctis & vniuerſalibus Synodis inueſtigantes, & perſubtiliter recti dogmatis connectentem ac præmunientem regulam, pariterq; & nos ſuſcipimus eius & confirmamus ectheſin, quoniam in omnibus ſequitur pleniùs & indiminutè doctrinam ſanctorum probabilium patrum. Si quis ergò à præſenti die temerator prohibitarum à fortiſſimo & à Deo conſeruando Domino & magno Imperatore ſiue congregata huc ſancta Synodo factus, vnam aut duas præſumpſerit dogmatizare aut proferre in Chriſto Deo noſtro operationes, hunc, ſi quidem Epiſcopus, aut

Nota, vt hæretici patrũ ſcripta pro ipſis facere mentiantur, immò & diuina.

preſby-

presbyter,vel diaconus, siue de sequentibus fuerit gradibus, ab omni sulpendimus Ecclesiastico ministerio vel officio. Si autem monachus,aut laicus fuerit, hunc de uiuifica communione seiparamus. Igitur in his, reuerendissimi fratres, si habuissemus dena millia annunciantes nobis, an crederemus aliqñ, nisi lectio nobis scripturorũ ei⁹ satisfeciſſet, quoniam quæ ità sibi contraria atq; se perimentes dogmata uel sermones unius eiusdemq; persone,hoc est,Sergij existunt, funditùs cõtra sua * delimenta uel dogmata exardescentis?Hic nanq;, quomodò unquàm nec phreneticus quisquam ex omnibus contra sua membra commotus est, per semetipsum propria consumens atque interimens per dominantem ei errorem atque dementiam. Sed hæc quidem Sergius: Pyrrhus autem in his, quæ ab eo sunt instituta, simili corruptione ductus, ità ut ille prædenominatam nouitatis ecthesin in suis monumentis exposuit: Competenter igitur & nos sequentes eius uirtutem & expositionem dogmaticam, & à Deo inspiratam eius doctrinam per omnia admittentes, consonantem in omnibus Apostolicæ traditioni atq; sanctis uniuersalibus quinque Concilijs,multis eum atque sublimibus pro hoc coronamus laudibus,& decernimus cum gratia eos, qui nobiscum consistunt, sanctissimos episcopos, necdùm autem imperialis prædicationis insinuationi in p̃cedente tempore subscripserunt, proprias submittere post nostram subscriptionem his actibus subnotationes. Quòd si quis hoc facere paratus minimè fuerit,sed permanet in obedientia, iudicio seiparantium se ab integritate corporis Christi semetipsum submittens, & condemnationem irrecusabilem contra se prouocaturus est. Cõsonanter autem his & Cyrus æqualem interemptionem per similem errorem & introductã ecthesin confirmans, ità pro ea scribens ad Sergium, ait: Sicut per lectionẽ audiuimus,quã nõ semèl & bis, sed & multò sæpiùs diligenter percurrens,& lætatus super eiusdem lectionis uirtutem, atq; confitens mecum, congratulans per laudabilem expositionem scriptorum ueluti solis splendorem nitentem,& ueram inconuertibiliter & inuiolabiliter nostram fidem fixiùs rectèque & apertissimè prædicantem, laudes gratiarum retuli Dño oĩum Deo,qui nobis dedit prudentissimum gubernatorem. Quia uerò & nos de uestra participati doctrina, & hanc sinè dubio sequentes amplectimur & cõseruamus, q̃ ità piè & Deo amabiliter à serenissima eius trãquillitate exposita sunt, iam uestra à Deo honorabilis sanctitas cognouit p hæc, quæ sæpiùs ad eam à nostra humilitate destinata sunt. Adhæc ergò intantùm contraria,& ità ab inuicèm uehementer corrupta,ut nec alio iam necessè sit in propria destructione, utpotè hanc illis duriùs sibi inferentibus per contradictionem alterutram atque obiectionem, quid nos oportet dicere, hoc est, ex persona Catholicæ Ecclesiæ, nisi Dauidicum vaticiniũ exclamare? Absorpti sunt, continuati petræ ipsi vel sermones eorum.Dicisti sunt,& non sunt compuncti: tentauerunt me, subsannauerunt me, striderunt in me dentibus suis. Domine, quandò respicies? restitue à nouitate eorum confessionem meam,à dogmatibus eorum vnicam fidem meam. Commoti transferantur sermones eorum, & eijciantur de habitationibus meis: & cognoscant quia hæc manus tua, & tu Domine fecisti eam. Quomodò nanque non sunt dicisti,licèt nullo modo compuncti, qui ab omni se sacerdotali dignitate & officio deposuerunt, & à participatione diuinæ communionis alienauerunt,necnon anathematizauerunt,prohibentes in Christo vnã operationem dicere, & denunciantes vnam in Christo operationem asserere, ac si vtrunq; secundùm sensum eorum, id est, vnam dicere operationem,& nec vnam dicere operationem, similiter orthodoxum & probabile, firmumq;, pium, indiminutum atque perfectæ prędicationis omnium sanctorum patrũ,siue vniuersaliũ quinque Synodorum veraciter existeret?Quod non solùm falsum est,sed etiàm omninò ac specialiter impossibile,in semetipso habens propriæ instabilitatis accusatorem. Duos enim contrarios sermones de eodem verbo veraciter dicere, naturã non habere, scribẽs Nectario Theologus Gregorius, ait. Competenter igitur ante patrum pro tali re contra eos definitiones, seipsos illi in hoc, quòd sua dogmata transgrediuntur,condemnare noscuntur,superducentes sibi (vt dictum est)per hæc diffinitam ab eis depositionem, & cum anathematis propositione alienationem totius sacerdotalis officij, Christiq; Dei nostri immaculatæ communionis: & præcipuè quoniam non solùm impia & hæretica, quæ ab eis gesta sunt, constituunt, sed & incongrua omninò ac specialiter cognoscuntur. Nullus enim introductus est personaliter ab illis accusator aut accusatus, iuxta quod gestorum ordo exigit, per claram intimationem aut institutionem eorum,quæ ab eis examinata sunt,approbationem faciens: sed ipsi sibi à semetipsis ,pprio arbitrio omnia facta sunt, accusantes,accusatores, iudices. Et accusatores quidem, vtpotè se reprehendentes per immutationẽ S. Dionysij vocis: accusantes autem,quomodò criminatores eius, potiùs autem euacuantes vnam operationem: iudices,vtpotè aliam pro alia fidem cõmentãtes. Pro qua re ordo gestorum per inopiam eorũ,quæ intimata sunt ab illis, ex suspicione & coniectura deceptiuè obumbratus est ex hoc,quòd frequentiùs dicunt,quia aliqui,& quoniã aliqui,& quia quidam,& nõ erat vox

Psal. 140. Psal. 34.

Psal. 108.

for. delimenta

3.Reg.18. neq; auditio, ſicut per vaticinium Elias propheta perhibuit. Omnia enim eis ex non approbatis verbis vel inanibus finctionibus inuerecundè actitata ſunt aduersùs catholicam Eccleſiam, pro quibus, vt dictum eſt, & contra ſe iraſcendo verſi ſunt, ſeipſos condemnantes. Vt autem & à nobis ſynodaliter fiat contra eos repræhēſio per Apoſtolicam ſeu regularem, prælatam iuſtam determinationem, in medio nobis ad audientiam glorioſorum patrum decreta, ac vniuerſalium quinque Conciliorum definitiones offerantur, de quibus illi in ſcripto dixerunt, hæc veraciter prædicare atq; docere, quatenùs teſtimonij mercedem per veritatem geſtorum conſequi valeāt. Scriptum eſt enim:
Pro. 12. Pro. 6. Abominatio eſt Domino labia mendacia: & odit Dominus teſtem fallacem, proferentem mendacia, & ſeminantem inter fratres ſcandala atq; litigia: quod vtiq; memorati apertiſſimè cōcinauerunt, iudicia & litigia vbiq; omnibus per proprios ſermones deſtinātes.

Benedictus Reuerendiſſ. Epiſcopus Aiacenſis, dixit:*

Propheta Dauid, beatiſſime, veſtram pro-
Pſal. 67. nuncians gratiam, ait: Quoniam Dominus dabit verbū Euangelizantibus virtute multa. Cum multa nanq; ſtrenuitate & zelo inſpirationem à Deo diuini verbi percipientes, in apertione oris veſtri notum feciſtis omnibus, quoniam ſicut vacca laſciuiens de-
Oſeæ 4. clinauerunt à via veritatis Cyrus & Sergius atque Pyrrhus. Nec enim dederunt, ſicut ait
Oſeæ 5. Oſee, cogitationes ſuas, vt conuertantur ad Deum eorum, quoniam ſpiritus nouitatis in eſt eis, & Dominum non intellexerunt, eò quod veritas non eſt in eis, nec miſericordia, neque ſcientia Dei in dogmatibus eorum, ſed maledictio, mendacium, & furtum atq; deceptio, & contrarietas incōueniens in eorum ſermonibus effuſa eſt. Ergò quoniam iudicium eſt Domini hodiè ſuper eos per vos ſacratiſſimos, ſi placet, oportet cum eis ad ſimilem examinationem Paulum, Sergij & Pyrrhi ſucceſſorem, coaptari: quippe quoniam in vnam eandemque hæreſim illorum inuoluit, & propterea inſtanter hanc defendere nitit, ſicuti acculatores eius per ſua ſcripta nobis declarauerunt, immò magis operibus ſuis ſeiptum ille manifeſtauit, verberibus & clauſuris atq; exilijs orthodoxos viros ſubmittens. Sic nanque communis erit contra hos omnes à præſenti ſancto Concilio impietatis deuictio prolata, videlicet per ſubtilhorem oſtentionem & approbationem paternarum & Synodalium definitionum vel prædicationum.

Omnes ſanctiſſimi Epiſcopi dixerunt:

SVpplicamus beatitudinem veſtram, adijciatur & Paulus ſimilibus ſuis, iuxta ſupplicationem coēpiſcopi noſtri Benedicti reuerendiſſimi, ipſe quoquè ad examinandum nobis prolatus, quatenùs propter ſimilitudinem nouitatis, ſimili cum ipſis regulariter ſententia percellatur. Nam & vehementiſſimè contra Catholicam Eccleſiam demolitus eſt, vt & in ipſo impleatur quod ſcriptum eſt: Initium ſermonum oris eius ſtultitia, & vltima oris eius circuitus malignus. Veraciter enim, ſicut de eo ſuggeſtio- Eccl. 10.
nes & accuſationes pronunciant, & incipiens acriter nouitatem defendere ſtuduit, & perficiens doloſè Typum fieri perſuaſit. Stillicidium nanque aſſiduum concauat petram. Ideoque, ſi præcipitis, epiſtola ipſius directa prædeceſſori veſtræ beatitudinis Theodoro Papæ, nobiſmet relegatur: ſed & memorati Typi per exemplar eius ſeries, pro tuitione pleniſſima Catholicæ Eccleſiæ, quoniam & ipſum Typum in euerſione paternorum dogmatum fieri ſinè dubio perſuaſit: qui derelinquentes Catholicæ Eccleſiæ paternas Synodalesque definitiones ac ſermones, ad ſeculares Typos callidè properauerunt, pariter quidem tam ſuam obcelantes perfidiam, quamque alijs iniquè irrogantes querelas, quatenùs duplicem ſuſcipiant de manu Domini * peccatum tam pro * pœnam
ſuo delicto, * ſeu criminatione contra alios * quam
flagitata.

MARTINVS SANCTISSIMVS ac beatiſſimus Epiſcopus ſanctæ Dei Eccleſiæ Catholicæ atque Apoſtolicæ vrbis Romæ, dixit:

COmpetenter Epiſtolam Pauli ad examinationem deduci per hos, quorum intereſt, nobiſcum conſiſtens ſancta Synodus petijt, quoniam ſimili exceſſu parique errore cum prænominatis irretitus, ſimilem à nobis congruum eſt per approbationem contra hos omnes increpationem prouenire. Offeratur igitur directa à Paulo præceſſori noſtro beatę memorię Theodoro dogmatica Epiſtola, & cum eadem exemplar Typi, quem ille ad deſtructionem paternorum dogmatum fieri perſuaſit.

Theophylactus Primicerius notariorum Apoſtolicæ Sedis, dixit:

Secundùm iuſſionem beatitudinis veſtræ, Epiſtolam Pauli & exemplar Typi nupèr, id eſt, tranſacto anno perſuaſionem eiuſdem Pauli expoſiti, præ manibus habeo: quid præcipitis?

MAR-

Digitized by Google

MARTINVS SANCTISSIMVS ac beatiſſimus Epiſcopus ſanctæ Dei Eccleſiæ Catholicæ atque Apoſtolicæ vrbis Romæ, dixit:

EPiſtola Pauli Epiſcopi Conſtantinopoleos imprimis per hos, quorum intereſt, ſuſcipiatur & relegatur.

Et accipiens Paſchalis notarius regionarius Apoſtolicæ ſedis, de Græco in Latinam vocem tranſlatam, relegit continentem ità:

Epiſt. Pauli Conſtãtinop. ad Theodorũ Papã. SANCTISSIMO ET BEATISSIMO fratri & conſacerdoti, Domino Theodoro Paulus indignus Epiſcopus in Domino ſalutem.

Pſal. 132. Eccè quàm bonum & quàm iucundum habitare fratres in vnum: ſpiritali dico habitaculo, & concordia quæ in DEO eſt, & vnitate fidei, huius delectabilis ſecundùm veritatem inhabitaculi, quæ videlicet in Aaron magis decorabatur, atque ſacerdotalem induentibus dignitatem, ſicut vnguentum ſuper caput, principalem intellectum irrigans, & vſq; ad ipſam extremam ſciẽtiã deducens. In hoc enim habitaculo benedictionem & æternam vitam promiſit Dominus. Huius igitur propheticæ vaticinationis meritum amplectentes, præſentem fraternam ſyllabam expoſuimus, noſtra propter charitatem minimè quærentes aut quæſituri. Nec enim detrahentibus bonũ eſt detrahere, aut palo ſecundùm vulgarem fabulam excutere palum. Abſit. Non ſunt noſtra hæc. Auertat diuinitas, non ſunt edocti habitus noſtri ità vincere, ſed in patientia longanimitatis, & ſpiritu humilitatis: quia ſicut minimè per duritiam, vt propheticè dicamus, purgatur nigella, ità nec pacis ſaporatus fructus intelligentiæ per aſperitatem exprimitur. Propter hoc enim & verborum ſupportauimus colaphos, vt vel paulatim valeamus eum imitari, qui propter nos ſe humiliare dignatus eſt, vt extremæ illius vltionis, per hanc plagam verbera declinemus. Audiamus igitur & cõſentiamus Eccleſiæ oratori, qui per linguam ſpiritûs clara voce exclamat, dicens: Omnia à vobis in charitate fiant. Ergò ſiue quærimus, ſiue tantummodò dicimus, & tantummodò audimus, charitas intercedat, ars aliqua exiſtens ad cõpoſitionem concordiæ boni & coniunctionẽ. Oportet enim de Deo quærentibus nobis, ſparto rectitudinis mentis noſtræ denumerantes templum, pacificè inhabitare in eo propter Dominum, qui per Prophetam locutus eſt: Quærẽs quære, & apud me habita. Speculum enim dedit Deus populo ſuo, & oportet eos, qui à Deo ſunt deputati, ſacerdotium adipiſci, ità in humilitate greſſum mentis adinuicèm tendere, vt in melius ſuſ-

2. Cor. 16.

ficẽtur hi, qui ad nos reſpiciũt, quàm, quod dicere piget, per noſtram diſcordiam, ſemitam pedum eorum concutere. Ad concordiam inclinemus noſipſos, & vnum ad charitatem ſapiamus. Humilitatem veneremur, per quam appræhẽdi ſoler altitudo ſpiritus. Si enim & verbo ampliùs vſq; huc taciturnitatem dileximus, hoc quidem benè habere arbitrati ſumus, nè ſcriptis veſtris reciprocata reſpondentibus, iniurię fomitem exhortemur, & puſillanimitate dijudicemur ab eo, quia omnia ad charitatẽ diligere promulgauit. Orauimus verò & tunc oſtium circunſtantiæ labijs noſtris imponi, & verbũ inſonitum concipere potiùs, quàm verbũ inuigile: & tamen hoc mihi donũ eſt à Domino, & factus ſum ſicut homo nõ audiens, & nõ habens in ore eius argumentationes. Sed quia tempus eſt loquendi, & tẽpus tacendi; aperio verbum, & claudo oſtiũ per taciturnitatem, cõpetenter exorans: Domine, labia mea aperies, vt reſpondeã exprobrantibus mihi verbum. Licèt enim tacuimus, nõ ſemper tacebimus, adaperiente nobis Deo claues verbi. Igitur directis in præſenti à beatitudine fraternitatis veſtræ apocriſarijs, q poſt multas factas inter nos de Eccleſiaſtica requiſitione diſſonãtes ſermocinationes, in finẽ ad hoc peruenerũt, admonẽtes nos atq; adhortãtes interpretari vnius Chriſti veri Dei noſtri voluntatis intellectũ, atq, huiuſmodi interpretationem deſtinari veſtræ ſacratiſſimę veneration i. Nos autẽ acceptã habentes bonæ conſcientiæ prædictorum venerabilium virorũ admonitionẽ, cognoſcentes autem & quæ principatus Apoſtolorũ ſummitas docet, paratos eſſe ad ſatisfactionẽ omni poſcẽti nos verbum de ſpe quæ in nobis eſt, ſecundùm Dei timorẽ manſuetudinẽ ad bonam ſcientiã temperantes, ſuper tali tãtummodò requiſitione mẽtem noſtrã per has ſyllabas exponimus, ſuperfluã excitationẽ & altercationem verborũ propter ſatietatẽ & præſentis temporis incongruitatem declinantes ac præcauentes, nihil noſtrũ intelligentes, aut proferentes, vel dicentes, ſed quæ audiuim⁹ & cognouimus à ſanctis & vniuerſalib⁹ magnis Concilijs, & patres noſtri enarrauerunt nobis: quoniã viæ veritatis, intellectus eſt ſapientũ, ſicut puerbiatori Salomoni atq; veritati benè placere dinoſcitur. Sed quia tẽpus iam trahit nos promiſſionis, & ad aperiendã requiſitionẽ prouocat, incipiamus rectæ noſtræ fidei formã ſcripturæ imaginibus enarrare, ſicuti tincticijs aliquibus coloribus paternis teſtimonijs certiùs decotantes, quæ à nobis dicũtur. Nos igitur, id eſt, iuriſdictio eccleſiæ noſtræ & ſynodus cõfitemur vnum conſubſtantialis & authoris vitæ Trinitatis filium ac verbũ ſinè initio genitoris Dominum Ieſum Chriſtũ verum Deũ noſtrum ex ſpiritu ſancto & immaculata Dei genitrice ſemperq; virgine Maria incõuertibiliter in-

Pſal. 140. Pſal. 37. Eccle. 3. Pſal. 50. Pſal. 118. 1. Pet. 3.

carnatum, perfectum eſſe eundem Deitate, & perfectum humanitate, vnam perſonam, vnam ſubſtantiam compoſitam in duabus & poſt vnitatem prædicantes naturis, differentiam, vtrarunq; naturatum cognoſcentes ſecundùm eorum proprietatem. Nec.n. eorum per partem diuiſionem, aut in alterutrã mutationem, aut commixtionem, ſiue confuſionem penitùs intelligimus aut ſuſcipimus, abſit: ſed in vno Chriſto ſaluata vtraq; natura diuinitatis & humanitatis, & in eſſentię proprio termino ſm ſubſtantiam inenarrabilis ſummæ vnitatis conuenientia conſeruatis & permanentibus. (Manſit enim verbum quod erat, & factum eſt quod non erat) Propterea & omnem congruam diuinitati & humanitati operationem ab vno eodemq; procedentem incarnato Deo verbo dicimus, & in vnũ eundemq; reduci. Ideoq; & diuiſio non introducitur, & inconfuſio ſaluatur. Reſipiſcat plebs impiorum hæreticorum, ſileant cum Neſtorio, Diodoro & Theodoro, Seuerus & Eutyches, Apollinares execrabiles, ex alterutra diſſonantia conſonantes ſibi ad impietatem, alijs confuſionem, alijs diuiſionem malè induentibus, & benè à veritatis regulis denudati. Vnius autẽ & eiuſdem Dei verbi incarnati miracula prędicamus, & paſſiones cognoſcimus, quas ſecundùm carnem propter nos ſponte ſuſtinuit. Ideoq; & Deus dicitur pati, & filius hominis à cœlo deſcẽdiſſe propter ſummam & indiſſipabilem ſecundùm ſubſtantiam duarum naturarum vnitatem. Vndè & vnã voluntatẽ Dñi noſtri Ieſu Chriſti intelligimus, nè contrarietatem aut differentiam voluntatum vni eidemq; perſonæ Domini noſtri Ieſu Chriſti applicemus, aut ipſum ſe expugnantem dogmatizemus, aut duos volentes introducamus. Non enim ad cõglomerationem omninò aut confuſionem duarum naturarum, quæ in eodem videntur vnius voluntatis, hanc producentes vocem, aut ad interemptionem alterius tantùm aliam eſſe prædicantes: ſed hoc per huiuſmodi ſignificantes vocem, quoniam caro eius rationabiliter & intellectualiter animata, ex ipſa ſumma vnitate inenarrabiliter omnibus diuinis ditata, vnientis eam ſibi ſecundùm ſubſtantiam diuini verbi, diuinam habebat indiſcretam voluntatem, quæ ab ipſo ſemper ducebatur ac mouebatur, vtpotè in nullo tempore eadem diuisè, & ex proprio impetu contrariè nutui ~vniti ſecundùm ſubſtantiam Dei verbi, naturalem eius faciens motionem, ſed quandò, & qualem, & quantam ipſe Deus verbum volebat, nè (quod abſit) in blaſphemia dijudicemur, quod vtiquè caueudum, & terribile dicendum: væ huiuſmodi prauitati, vt per neceſſitatem naturæ ~violentiam ſuſtinentem introducamus eius humanitatem, & communicantem Perro dignæ eius increpationi, ſi vtiquè per ſimilem recuſationem ex verborum ſignificatione paſſioni eius communicat. Sic & Euangelicam intelligamus lectionem, vbi dicit: Non vt faciam voluntatem meã, ſed eius qui miſit me. Ioan.6. Sed & in recuſatione paſſionis non diuerſam in vuum eundemque Chriſtum, & reſultantẽ introducentes voluntatem, magis autẽ recuſatiuè & non poſitiuè huiuſmodi ſuſcipiamus vocem. Nõ enim quaſi exiſtens hoc verbũ dictũ eſt, ſed ac ſi nõ eſt: ſicuti, Neq; peccatũ meum, neq; iniquitas mea, vt peritiſſimus ĩ dogmatibus Theologus Gregorius. Pſalm.58. Sed & omnes doctores, qui paſſionis verba memorauerunt, ex affectione & relatione noſtræ maſſæ hanc ſuſceperunt: ſicut & magnus Eccleſiæ Lucifer Athanaſius edocuit nos, noſtram oſtendens pronã in hanc vitã naturã, ſinè paſſione nolentẽ à præſente vita diſrumpi, & non vt animatam intellectualiter carnis verbi inpromptam exiſtentẽ ad totius mundi ſalutiferam paſſionẽ, aut diſcordantẽ patri & inhabitãti verbo. Sed & hui* intellectui * acribioſiſſimũ expoſitorẽ & interpretatorẽ ſuſcipiamus, id eſt, bis acutũ pugionẽ ſpiritalẽ Cyrillũ, in ſacerdotibus ſecũdùm zelotẽ Phinees, q̃ validiſſimo linguę ictu peuſſit optimè meretricem, cõfuſionẽ, diuiſionis ĩtellectũ & verbũ prauitatis, in quarto de anathematibus capitulo, dictis aduersùm cõtradictiones duodecim capitulorum, factas à Theodorito, atque probatis à ſancta vniuerſali Chalcedonenſi, & quinta Synodo, luculentiùs Euangelicam proferens atq; adaperiens vocẽ. Num.25. Sed & omẽs pietatis doctores & prædicatores huiuſmodi unius uolũtatis mẽte detinentur. Quorũ, ſi opùs eſt requiſitione, pueniente, & cõpetenter relegimus teſtimonia: quibus concordes & conſonantes facti ſunt piæ memoriæ Sergius & Honorius, unus quidẽ nouæ, alter autẽ antiquæ Romæ ſummi ſacerdotij ſedẽ decorãtes igitur de his ità nos habemus, ſic intelligimus, ſic prædicamus: in his orthodoxiæ manifeſtatio, in his Eccleſiæ laus, in his ſaluris noſtræ ſpes. Hæc eſt ſpiritui germen nutriferũ, hæc patrũ ſalutaris flos, hic eſt rationabiliũ ouium uiuificus ueritatis paradiſus. Hæc meditari, iin his eſſe, per hæc illuminari & illuminare oramus: quoniã hoc facientes, & nos ſaluamur, & audientes, prædicauimus: ad ſupernã uocationem noſtrum eſt ſtudium, ubi pacis compoſitio, his qui in ſtudio pietatis benè unica glorię intercellor tribuitur corona. Deo manifeſtati ſumus, qui iudicat omnia & comprobat. non iurgialiter ſtamus, non ad contradictionem reſpicimus, nõ fauorem inanem amplectimur: ſed in verbo Dei præpoſitæ huiuſmodi requiſitionis reſolutionẽ fecille dinoſcimur, confidentes quoniã pacis Dominus Deus ad alterutrum noſtrorum vnitatẽ & dilectionem cõſeruabit in gloria eius benigniſſimæ maieſtatis. Omnem cum veſtra beatitudine in Chriſto exiſtentẽ fraternitatẽ tam nos & qui nobii-

*id eſt, diligentiſſimum

Sergius, & Honorius quaſi eiuſdem tententiæ, proh tantum ſcelus! nota ndum eſt hæreticum eſſe qui ſcribit.

Hęreticus ſuum errorem tuetur: verbo Dei.

nobiſcū ſunt,multùm ſaluramus, & ſubſcriptio: Incolumes in Domino,orate pro nobis ſanctiſſime & beatiſſime pater.

Deinde dixit ſanctiſſimus Epiſcopus Carthaginenſis Eccleſiæ,dixit:

PEr ſuam epiſtolam,quæ in præſenti nobis relecta eſt,Paulus Conſtantinopolitanus epiſcopus, quæ veſtra beatitudo huic ſancto concilio prudentiſſimè allocuta eſt, luculentiùs confirmauit: ſed & accuſantium eum ad Apoſtolicam veſtram ſedem venerabilium virorum ſuggeſtiones firmauit,oſtendens,ſicut in præſenti audiuimus, quoniam in ſcripto & ſinè ſcripto admonitus eſt à prædeceſſoribus veſtris Apoſtolicis viris, & incorrectus atq; inobediens permanſerit, iuxta conteſtationes eorum de huiuſmodi quæſtione prolatas,ex hoc quod dicit & in ſcripto aſſerit: Propterea & verborum quodammodò ſuſtinuimus alapas. Nec enim detrahentibus detrahere bonum eſt,vt nè ad ea, q̃ ſcripta ſunt,commoti,iniuriæ certamen efficiamus. Sed quia tempus loquendi, & tempus tacendi, Domine, labia mea aperies, vt reſpondeam exprobrantibus mihi verbum, adaperiente nobis Deo claues ſermonis per præſentiam apocriſariorum à veſtra fraterna beatitudine deſtinatorum,qui per multas tantasq; de Eccleſiaſtica quæſtione nobiſcū inconſonantes aſſertiones, ad poſtremum ad hoc venerunt, vt eis à nobis interpretetur Chriſti Dei noſtri vnius voluntatis intellectus.Eccè igitur,vt iam fati ſumus,per ea quę ſcripſit,manifeſtauit, quoniam canonicè admonitus eſt tam per Apoſtolicas præceptiones, quamq; per reuerendiſſimos apocriſarios ſummæ ſedis veſtræ,multis (vt ipſe perhibuit) aſſertionibus ad eum factis, pro ſua cauſa,id eſt,nouitate,facie ad faciem commonitionibus ei oblatis. Inobediens autem ad ea ex ſua voluntate contra regulas & permáſit,quas irrationabiliter iniurias & detractiones, exprobrationes atque elapas arbitratus eſt,quæ vtiq; ſaluticferæ ſuauesq; inuitationes exiſtũt,tantumq; pro eius meliori ratione miſericorditer prolatæ ſunt. Auerſio nanque mali & hortatio melioris interpoſita,ſalutatis ſinè dubio exiſtit ſuſcipientibus: minimè reminiſcens,quoniã meliora ſunt vulnera amici,quàm falſa oſcula inimici. Scripſi enim vobis,inquit B. Apoſtolus, per multas lachrymas,non vt contriſtemini, ſed vt ſciatis,quam charitatem habeo abundantiùs in vobis. Hæc autem ſi ſcripſiſſet in tabulis cordis ſui,habuit vtique gratiam inuenire, prouidens ſibi coram Deo & hominibus bona, per expulſionem introductæ ab eo dogmatũ nouitatis,atq; catholicæ eccleſiæ piæ prædicationis aſſumptionem. Sed quoniam illa reſpuere cenſuit, propria autem ſua mente amplexus eſt, nullam ſatisfactionem per ſuam Epiſtolam habere ſe demonſtrauit, ſuperiùs dictam ecthelin & ipſe cum illis confirmás, tantumq; ſtudioſiſſimè, vt etiàm verba, quæ in eadem cõtinentur,ſuis ſcriptis inſereret, vtpotè & ipſis ſermonibus conſonantiã eius & confeſſionẽ ſaluare deproperans. His itaq; nobis ſubtiliter cognitis, iam ſi placet veſtrę beatitudini, per exemplar Typi, ſeries eius quantocyùs nobiſmet relegatur.

Eccl. 3. Pſal. 50. & 118.

Prou. 17.

2. Cor. 2.

MARTINVS SANCTISSIMVS ac beatiſſimus Epiſcopus ſanctæ Dei Eccleſiæ Catholicæ atque Apoſtolicæ vrbis Romæ, dixit:

OFferatur ad noſtram audientiam exemplar Typi,qui nupèr compoſitus eſt, perſuaſione Pauli Conſtantinopolitani antiſtitis,contra orthodoxam fidem.

Theophylactus Primicerius notariorum Apoſtolicæ ſedis, dixit:

Exemplar Typi,quod iuſſit veſtra beatitudo produci, offerens præ manibus habeo: quid præcipitis?

MARTINVS SANCTISSIMVS ac beatiſſimus Epiſcopus ſanctæ Dei Eccleſiæ Catholicæ atque Apoſtolicæ vrbis Romæ, dixit:

MEmoratum exemplar ſuſceptum, coram ſancto Concilio ad ſubtiliorem virtutis eius cognitionem, diligenter recenſeri præcipimus.

ET ACCIPIENS THEODORVS notarius regionarius Apoſtolicæ ſedis,de Græco in Latinam vocem interpretatum, recitauit in his:

COnſuetudinem habẽtes de omnibus cum agere & intendere,quæ reſpiciunt ad vtilitatẽ Chriſtianiſſimę noſtrę Reipublicę,& pręcipuè quę feruntur ad immaculatã noſtram fidẽ,per quã nobis omnia proſpera fieri credimus,cognouimus in multa perturbatione eſſe noſtrum orthodoxum populũ; vtpote dicentibus quibuſdam vnã voluntatẽ in diſpẽſatione magni Dei & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti,& eundẽ ipſum operari diuina & humana: Alijs aũt dogmatizantibus duas voluntates & duas operationes in eadẽ diſpenſatione incarnati verbi: & illis quidẽ in ſatisfactione pp vnã perſonã,eſſe Dñm noſtrũ Ieſum Chriſtũ in duabus naturis inconfuſè & indiuiſè volentẽ & operantem diuina & humana. Alijs autem pp conuenientes naturas indiuiſè in ipſa vna perſona,& vt ſaluetur & maneat earum differentia ſm naturas, eundem ipſum vnũ Chriſtũ naturaliter operari diuina & humana: & ex hoc in multam

Typus hęreticus.

diſſenſionem & cõtentionem noſtram Chriſtianiſſimam Rempublicam produci, vt diſcordantes inuicèm non conuenirent, & ex hoc ſecundùm multos modos eã lædi oportere. Igitur arbitrati ſumus, ab omnipotente Deo inſpirati, ſicut talem accenſam diſcordiæ flammam extinguere, & non concedere eam vlteriùs humanas animas depaſci. Quapropter ſancimus nobis ſubiectos, qui conſiſtunt in orthodoxa & immaculata noſtra Chriſtianorum fide, qui ſunt Catholicæ & Apoſtolicæ Eccleſiæ, non habere licentiã inuicem à præſenti de vna voluntate aut vna operatione, aut duarum voluntatũ aut duarum operationum qualemcunque proferre altercationem, aut contentionem, aut rixam. Hæc autem ſancimus, nihil aliquid interficiẽtes penitùs de piiſſimis dogmatibus, quæ à ſanctis probabilibus patribus de diſpenſatione incarnati Dei verbi dogmatizati ſunt, ſed vlteriùs contentionem, quæ gratia propoſitæ quæſtionis orta eſt, ceſſare prẽuidentes, & tantummodò de eis ſequi & ſufficienter habere diuinas ſcripturas, & traditiones ſanctorum quinq; vniuerſalium conciliorum, & ſimplicibus ſinè quæſtione ſanctorum probabilium patrum vlibus ſiue vocibus, quorum dogmata, regulæ & leges ſanctæ Dei catholicæ & Apoſtolicæ Eccleſiæ conſiſtunt, nihil eis addentes proprium, neque minuentes, aut per ſuam intentionem eas interpretantes, ſed priorem habitum vbique cuſtodiri, ſicuti antequàm procederet contentio prædictarum quæſtionum, quaſi nulla de eis exorta contentio, nulli de omnibus vſque ad præſens vnam voluntatem & vnam operationem, aut duas voluntates & duas operationes dogmatizauerunt, ſub qualemcunque querelam huius gratia aut accuſationem facto, niſi tantummodò qui ex ſanctis quinque vniuerſalibus concilijs & cæteris orthodoxis probabilibus patribus eiecti ſunt hæretici cum impijs eorum dogmatibus & conſcriptis: & vt compendioſè dicamus, quod ſancta Catholica & Apoſtolica Eccleſia non accepit, ſed abiecit. Ad perfectam autem vnitatem ſanctarum Dei eccleſiarum & communem concordiam, & vt nulla occaſio relinquatur eis, qui ſinè fine volunt contendere, & chartas, quæ poſitæ fuerunt in narthica ſanctiſſimæ magnæ eccleſiæ huius à Deo conſeruandæ regiæ noſtræ vrbis, quæ continent prędictas quæſtiones, iuſſimus lenari. Qui autem ea præſumpſerint præuaricari, primùm quidem ſubiacẽo iudicio terribilis omnipotentis Dei: deindè autem & non qualemcunque regalem indignationem reuereantur, per quam, ſi quidem epiſcopi aut clerici ſunt, ſui ſacerdotij, ſiue ſui cleri modis omnibus excidant: ſin autem monachi, ſegregentur, & alieni ſint de ſuis locis: ſin autem dignitatem, aut cingulum, aut militiam habeant, nudentur de eis. Si autem ſint priuati, ſi quidem nobiles conſiſtunt, ſuarum ſubſtantiatum proſcriptionem patiantur: ſin autem ignobiles conſiſtunt, non ſolùm in corpore verberentur, ſed in exilio perpetuo caſtigentur: vt omnes timore Dei compreſſi, & comminata eis digna ſupplicia reuerentes, immobilem & ſinè turba pacem ſanctarum DEI Eccleſiarum cuſtodiant.

Sancta Synodus dixit:

Relectus Typus bonum quidem intẽtum habere dinoſcitur: diſſonantem autem virtutem intentui, continet. Bonum eſt nanque proculdubiò, & omnibus timentibus Deum deſiderabile, cohibere diſſenſiones & altercationes pro cauſa fidei: ſed non eſt vtile & bonum, cum malo deſtruere bonum, ideſt cum hæreticis orthodoxorum patrum verba & dogmata: quoniam hoc potiùs exurit, non enim mitigat meritò in controuerſiarũ ſtantium, nullo videlicet patiente denegare cum impietate hæretica venerabile verbum fidei. Simuliter nanq; eſt & inhoneſtum malũ amplecti, & cum eodem bonũ indiſcretè proijcere, qm̃ vtrunq; iuſtitiæ perimit traditionẽ. Vndè & magnus Abraham in hoc hęſitans, Dño adpropinquans, ait: Num perdes iuſtũ cum impio, & erit iuſtus ſicut impius? Nullo modo tu facies ſecundùm hoc verbum, vt occidas iuſtum cũ impio, & erit iuſtus ſicut impius: non eſt hoc tuum, qui iudicas omnẽ terram: non facies iudicium hoc. Nam ſi quidẽ per approbationẽ ſcripturæ, hoc eſt, paternæ doctrinę, reprehenſibile pariter aut laudabile vtrunq; oſtẽderet, benè vtiq; fuiſſet Typus expoſitus, propter vtriuſq; approbatam per ſpiritales ſermones reprehenſionem, aut per ſpiritales patres vtriuſq; taciturnitatem deſiniens, aut è contrario pro eorum laudabilitate vtriuſq; profeſſionem. Si autem nihil horum penitùs demonſtrauit, ſed taciturnitati pariter perhibuit vnam aut duas dicere in Chriſto Deo operationes & voluntates, ſufficit nobis patriarchę voce ſereniſſimũ principem alloqui, ſed & ipſi regi regum fiducialiter eam offerentes cum eo, qui ait: Nullo modo tu facies ſm hoc verbũ, vt interficias iuſtum cũ impio, & erit iuſtus ſicut impius. Declinare aũt à malo & facere bonũ, ipſe nobis oium Dñs pręcepit: non.n. cum malo bonũ auerſari, aut penitùs confirmare, quoniã vtrunq; dum perficitur, lędit. Illud autem tãtummodò ſaluare cõſueuit, dum perficitur, ideſt declinare à malo, & confiteri bonum. Pręcepit nanq; nobis per Moſen, dicens: Vt habeatis ſcientiam diſcernendi inter ſanctũ & prophanum, & inter pollutũ & mundum. ego Dñs Deus veſter. Cuſtodite omnia legitima mea, & non faciatis ex omnibus abominationibus iſtis: quia omnis homo, q̃ fecerit ex omnibus abominationibus iſtis, exterminabitur

locus mẽdoſus.

Gen. 18.

Pſal. 36.

Leuit. 20.

Leuit. 18:

nabitur anima eius de populo ſuo. Igit̃ nullo modo oportet contra eos, qui minimè denegat pariter vtrunque, i. vnam aut duas dicere in Chriſto Deo operationes & voluntates, ſinè diſcretione indignationem infligere: ſed iuſtè cõtra eos tantummodò hãc proferre, qui non confitentur, quæ probabiles Eccleſiæ patres cõfitẽtur: hoc eſt, duas eiuſdem atque vnius ſicuti eſſentias vnitas incõfuſè & indiuiſè, ità & æquali numero volũtates & operationes, diuinam dico & humanam: maximè eum, qui ſecundùm Deũ ſuas, vt decebat, properat promulgare ſentẽtias. Propterea intentum quidem, vt dictum eſt, bonum exiſtentem Typi laudamus: ſed modum ab intentu diſſonantem auertimur: quoniam omninò eſt inconueniens catholicæ eccleſiæ regulæ, in qua vtique aduerſa tãtummodò iubetur meritò ſepeliri ſilentio, non enim orthodoxa cum cõtrarijs cõfiteri omninò, aut quoquo modo denegare. adderit enim ità, qm̃ alienum eſt Chriſtianorũ, cum recta fide impietatẽ ſuſcipere, & non diſcernere recta à malis. Qualis nanque participatio iuſtitiæ cum iniquitate? aut qualis communio luminis cum tenebris? & qualis conſonantia paternæ doctrinæ cum hæretica contentione? Ab omni enim contagione hæretica alienum conſtitit verbum orthodoxiæ, quod ſinè dubio intranſgreſſibiliter cõfiteri in confeſſione æterna omnibus præcepit Dominus, dum dicit: Qui me confitetur corã hominibus, confitebor & ego eum corã patre meo, qui in cœlis eſt. Qui autem negauerit me & ſermones meos, negabo eum & ego coram patre meo, qui in cœlis eſt. Qua de re his à nobis rationabiliter delimatis, vt tantummodò pia ſanctorum patrum & Synodorum dogmata & ſermones prædicem* atque confiteamur, nihilque cum eis aduerſariorum confirmare aut expellere quicquã de his cum aduerſis, congruum eſt illud inrentiùs pertractare, quoniam Paulus Conſtantinopolitanus epiſcopus priùs quidem in ſcripto confirmans ecthelin, nunc autem ſuadens Typum fieri, quod in Prouerbijs ſcriptum eſt, adimplere ſtuduit: Cor durum grauabitur doloribus, & peccator adijciet peccata ſuper peccata. Non audiens vtique proteſtantem atque dicentem: Non bis alligabis peccatum, quoniam in vno innocens non eris. Et nè dederis os tuum, vt peccare facias linguam tuam, neq; dicas coram angelo, Non eſt prudẽtia, nè fortè iratcat Deus ſuper ſermones tuos. Multos enim ſeduxit exiſtimatio ſua, & opinio nequam labefecit mentes illorum. Hæc autem vel quicquam de his, hoc eſt, quæ nobis perſuaſionem prudentiſſimam ſaluberrimè tradita ſunt ab ſpiritalibus verbis, neque ipſe Paulus, neque hi, qui cũ eodem ſentiunt, Cyrus, Pyrrhus & Sergius cogitauerãt ad refrenationẽ aut correctionẽ ſuorũ malorũ, pro nihilo habentes

1. Cor. 6.

Matt. 10. Lucæ 9.

Eccl. 3.

Eccl. 7.

Eccl. 5.

Eccl. 5.

cum omni licentia diuina Catholicę Eccleſię myſteria deludere, & contra paternas traditiones abſq; timore incedere, ac ſi in eorum ſit poteſtate, & eſſe & non eſſe noſtræ ſalutis. Euangelium. Propterea enim, ſicut audiuimus, & manus noſtræ palpauerunt de verbo nouitatis eorum, aliquandò quidem vnam operationem: aliquandò autem penitùs nec vnam operationem: iterùm aliquandò vnam voluntatem, aliquandò autem omninò nec vnam voluntatem in Chriſto Deo in aperto dogmatizantes, vtpotè cum ſinè operatione naturaliter exiſtentem per vtranque, ex quibus conſtitit naturis, & ſinè voluntate, id eſt, inſubſtantialem & ineſſentialem oſtendentes, cum quo & patrem atque ſpiritum ſanctum. Quoniam quod eſt Chriſtus vt Deus, hoc eſt vterque naturaliter: & quod plùs eſt grauiſſimum, & magis eorum falſitatem redarguit, quoniam & vnam habere, & nec vnã habere voluntatem & operationem Dominum noſtrum IESVM Chriſtum, in ſcripto aſſeruerunt, cum anathemate huiuſmodi ſenſum contra ſe inundantes, omnium eſſe dogma & prædicationem perfectam, veram firmam, indiminutam ſanctorum patrum & vniuerſalium quinque Conciliorum, ſicut dictum eſt, perhibentes, minimè præuidentes, quoniam per alterum aliud perimunt, hoc eſt, vnam operationem per hoc, quod dicunt, Nec vnam operationẽ aſſerere, cùm vnam voluntatem Chriſti dogmatizare noſcantur. Sed hæc omnia per Typum poſteriorem amputauerunt, vt nec ſciãt iam quid credant, aut quid confiteantur, per inceſſabilem creberrimam ſuorum dogmatum immutationem, pariterq; peremptionem, ſicut ſcriptum eſt: Adhuc eo loquente, eccè alius nuncius, præteriti ſermonis eorum innoteſcens deſtructionem, & eiuſdem verbi alius ſermo alactior, & alter alterius, & omnium. Omnes quippe ſimiliter à vera, hoc eſt, Eccleſiaſtica prædicatione in ſemetipſos habẽtes alienationem, perfectamq; ruinam, pro qua re Dñs reprobãs eos per Oſee, hæc dicit: Væ eis, qm̃ receſſerunt à me: vaſtabuntur, quia preuaricati ſunt in me. Miſeri erunt, quia peccauerunt in me. Et ego redemi eos, & ipſi locuti ſunt contra me mendacia: & ſicut homo tranſgrediens teſtamentum, ità ibi me contempſerunt. Ideoque ſanctè ſancta ſequẽtes, & cum omni cautela ſeruantes, pariterq; defendentes catholicæ Eccleſiæ orthodoxam fidem, nunc ad ordinẽ, ſicut decreuimus, paternis ac Synodalibus verbis ſiue definitionibus contrariorũ falſiloquiũ deuincamus: vt nè p hoc quod aſſerunt & ſcribunt, Hæc pietatis dogmata tradiderunt nobis ab initio facti ſpeculatores & miniſtri verbi, & ſequenter diſcipuli, & ſucceſſores eorum, id eſt, ſanctæ & vniuerſales quinq; Synodi venerabilium patrum: atq; per hanc allocutionem ſimpliciores dolose * ſubripientes perſuadent

Oſeæ 7.

Iob 1.

Nota hæreticorũ inconſtantiam.

Verſuti hæretici pro ſe Patres facere mentiuntur.

ſuadent malum vti bonum complecti, per patrum & Synodorum ſuauem nominis appellationem. Hoc etenim facere ſimiliter ſibi proprios diſcipulos ab initio ſerpẽs edocuit, per fictos mores & blandos ſermones, ſiue vultu placido à Deo viuo cõſentiẽtes ſibi extranea reuellentes. Quod vtiq; deſpicere, nõ eſt nobis ſinè periculo, quibus creditę ſunt à Dño rationales paſcere oues, vt lupos expellamus & proijcianmus, nè à feris captum quicquam de quibus Catholicæ eius Eccleſiæ per noſtram negligentiam inueniatur.

MARTINVS SANCTISSIMVS ac beatiſſimus Epiſcopus ſanctæ Dei Eccleſiæ Catholicæ atque Apoſtolicæ vrbis Romæ, dixit:

SEcũdùm probabilem poſtulationem huc congregati ſancti Concilij, offerantur imprimis per eos, quorum intereſt, reuerendiſſimæ ſanctarum quinq; vniuerſalium Synodorum definitiones, vel venerandæ prædicationes eorum ſiue decreta.

Theophylactus Primicerius notariorum Apoſtolicæ ſedis, dixit:

Secundùm iuſſionem beatitudinis veſtræ, de venerabili veſtro ſcrinio afferẽs acta ſanctorum Conciliorum, præ manibus habeo: quod præcipitis?

MARTINVS SANCTISSIMVS ac beatiſſimus Epiſcopus ſanctę Dei Eccleſiæ Catholicæ atque Apoſtolicæ vrbis Romæ, dixit:

DE perlatis codicibus, vniuſcuiusque ſancti Concilij, piæ orthodoxæ fidei ordinabiliter venerandæ prædicationes atq; ſtatuta nobiſmet relegantur.

Et accipiens Paſchalis notarius regionarius Apoſtolicę ſedis, relegit in his:

SYMBOLVM APVD NICAEAM trecentorum decem & octo patrum.

Symbolũ Nicęnũ.

Credimus in vnum Deum patrem omnipotentem creatorem viſibilium & inuiſibilium, & in vnũ Dominũ noſtruu IESVM Chriſtum filium Dei, natũ ex patre, vnigenitum, hoc eſt, ex ſubſtantia patris, Deum ex Deo, lumen ex lumine, Deum verum ex Deo vero, natum, non creatum, vnius ſubſtantiæ cum patre, quod Græci dicunt homouſion: per quem omnia facta ſunt, ſiue quæ in cœlo, ſiue quæ in terra. Qui propter nos homines & propter noſtram ſalutem deſcendit, & incarnatus eſt, homo factus eſt, paſſus eſt, & reſurrexit tertia die, aſcendit in cęlos, ſedet ad dexteram patris: iterùm venturus cũ gloria iudicare viuos & mortuos. Et in ſpiritum ſanctum. Eos autem qui dicunt, erat aliquandò quandò non erat, & priuſquàm naſceretur non erat, & quia ex non extantibus factus eſt aut ex alia ſubſtantia vel eſſentia dicunt eſſe, aut conuertibilem, aut mutabilem filium Dei: hos anathematizat Catholica & Apoſtolica Eccleſia.

Symbolũ Cõſtantinopolitanum.

SYMBOLVM APVD Conſtantinopolim centum quinquaginta patrum:

Credimus in vnum patrem omnipotentem, viſibilium omnium & inuiſibilium factorem: & in vnum Dominum IESVM Chriſtum, filium DEI vnigenitum, natum ex patre ante omnia ſecula, Deum verum de Deo vero, natum, non factum, conſubſtantialem patri, per quem omnia facta ſunt, ſiue quæ in cœlo, ſiue quæ in terra. Qui propter nos homines & ſalutem noſtram deſcendit è cœlo, & incarnatus eſt de ſpiritu ſancto & Maria virgine, & humanatus eſt, & crucifixus eſt pro nobis ſub Pontio Pilato, & paſſus eſt, ſepultus eſt, & reſurrexit tertia die, aſcendit in cœlos, & ſedet ad dexteram patris, iterùm venturus cum gloria iudicare viuos & mortuos: cuius regni non erit finis. & in ſpiritum ſanctum Dominum & viuificantem, ex patre procedentem, cum patre & filio coadorandum & conglorificandum: qui locutus eſt per ſanctos prophetas. In vnam catholicam & Apoſtolicam Eccleſiam. Confitemur vnum baptiſma in remiſſionem peccatorum, expectamus reſurrectionem mortuorum, & vitam futuri ſeculi, Amen.

SYMBOLVM APVD EPHESVM ducentorum patrum.

1 Si quis non confitetur Deum eſſe ſecundùm veritatem Emmanuel, & propter hoc Dei genitricem ſanctam Virginem, (genuit enim carnaliter carnem factum verbũ, quod eſt ex Deo) anathema ſit.

2 Si quis non confitetur carni ſecundùm ſubſiſtentiam vnitum eſſe verbum, quod eſt ex Deo patre, & vnum eſſe Chriſtum cum ſua carne, eundem ipſum videlicet DEVM ſimul & hominem, anathema ſit.

3 Si quis in vno Chriſto diuidit ſubſtantias poſt adunationem, ſola iungens eas coniunctione, quæ eſt ſm dignitatẽ, vel authoritatẽ, vel potentiã, & nõ magis concurſu ſecundùm naturalem vnitionẽ, anathema ſit.

4 Si quis in perſonis duabus ſeu ſubſiſtentijs diuidit voces in Euãgelicis vel Apoſtolicis ſcriptis de Chriſto à ſanctis dictas, aut ab ipſo de ſe, & quaſdam quidem vt homini præter Deũ verbum ſpecialiter intelligendo applicat, quaſdã verò vt Deo decẽtes ſoli verbo, q eſt ex Deo patre, aſcribit, anathema ſit.

5 Si quis audet dicere hominem deiferum eſſe Chriſtum, & non magis Deum eſſe ſecundùm veritatem, & vnam naturam filium Dei, hoc eſt, Deum verbum, qui & factus eſt caro, & communicauit nobis ſimiliter ſanguini & carni, anathema ſit.

6 Si

6 Si quis dicit Deũ aut Dominum Chriſti eſſe verbum, quod ex Deo patre eſt, & nõ magis eundem cõfitetur ſimul Deum & hominem eſſe, vtpotè facto carne verbo ſecundùm ſcripturas, anathema ſit.

7 Si quis ait tanquàm hominẽ purũ operationem ſuſcepiſſe ex Deo verbo Ieſum, & vnigeniti gloria circundatum eſſe, tanquàm alterum præter Deum verbum hominem exiſtentem, anathema ſit.

8 Si quis audet dicere, hominẽ aſſumptũ adorari cum Deo verbo oportere, & cum eo glorificari, & cum eo Deo appellari, vt alterũ cum altero, (Nam qui addit, cum, manifeſtè oſtendit alterum cum altero adorari) & non
Ioann.1. magis vna adoratione honorificat Emmanuel, & vnam ei glorificationem refert propter hoc, quòd verbum factum eſt caro, anathema ſit.

9 Si quis ait, vnum Dominum IESVM Chriſtum glorificatum eſſe à ſpiritu, quaſi aliena virtute ab illo data vtẽtem, & ab ipſo accepiſſe, vt poſſet operari contra ſpiritus immundos, & adimplere in hominibus Deitatis miracula, & non magis eius ſpiritum dicit, per quem & operatus eſt Deitatis miracula, anathema ſit.

10 Pontificem & Apoſtolum confeſſionis noſtræ factum eſſe diuina dicit ſcriptura. Heb.3. Obtulit aũt ſemetipſum pro nobis in odorẽ Epheſ.5. ſuauitatis Deo & patri. Si quis ergo pontificem & Apoſtolum nobis factum eſſe dicit, non ipſum Deum Verbum, quandò factum eſt caro & ſecundùm nos homo, ſed vt alterum præter ipſum ſpecialiter hominem ex muliere: aut ſi quis dicit, & pro ſe ipſo obtuliſſe ſemetipſum oblationem, & non magis pro nobis ſolis, (nec enim indigeret oblatione, qui neſcit peccatum) anathema ſit.

11 Si quis non confitetur Domini carnem viuificam eſſe, & propriam ipſius Verbi, quod eſt ex Deo patre, ſed vt altero quodam præter ipſum, coniuncto ei ſecundùm dignitatem, ſiue vt ſolam diuinam inhabitationem habente, & non magis viuificam, ſicut dixi, quia facta eſt caro propria Verbi, quod omnia viuificare valet, anathema ſit.

12 Si quis non confitetur Dei Verbum paſſum eſſe carne, & crucifixũ carne, & mortem guſtaſſe carne, factum etiàm primogenitum ex mortuis, ſecundùm quod vita eſt,
1.Cor.15. & viuificans vt Deus, anathema ſit.

DEFINITIO SANCTÆ Chalcedonenſis Synodi.

SVfficeret quidem ad plenã cognitionem pietatis & confirmationem ſapiens hoc & ſalutare diuinæ gratiæ Symbolũ. Deo pa-
*doctrinã perfectã tre enim & filio & ſancto ſpiritu perfectione docet, & Domini humanationem fideliter accipiẽtibus repræſentat. Sed qm̃ hi, qui veritatis reprobare prædicationẽ conantes, per proprias hæreſes nouas voces genuerunt, hi quidem myſterium, quod pro nobis eſt, Domini diſpenſationis corrumpere præſumentes, & Dei genitricis vocẽ de virgine Maria dicere renuentes, alij verò cõfuſionem pmixtionemq; introducẽtes, & vnã eſſe naturam carnis & Deitatis ſtultè confingentes, & paſſibilem vnigeniti diuinã naturam per confuſionem portentosè dicentes: ob hoc illis oẽm machinationẽ cõtra veritatem volentes claudere, præſens nunc ſancta & magna atque vniuerſalis Synodus prædicationem hanc ab initio incõcuſſam docens, definiuit principaliter trecentorum decem & octo ſanctorũ patrum fidem manere intemerabilem, & propter illos quidẽ, qui aduersùs ſpiritum ſanctũ pugnant, poſteriore tẽpore à patribus apud Conſtantinopolim 150. congregatis de ſubſtãtia ſpiritûs traditam doctrinã corroborat, quã illis omnibus notã fecerunt, non quaſi q̃ aliquid eſſet minus in p̃cedentibus inferentes, ſed de ſancto ſpiritu intellectum eorum aduersùs eos, qui dñationem eius reſpuere tentauerunt, ſcripturarum teſtimonijs declarantes. Propter illos verò, qui myſteriũ diſpenſationis corrumpere moliuntur, & purũ hoiem eſſe, qui ex ſancta virgine Maria natus eſt, impudenter delirantes, epiſtolas beati Cyrilli Alexãdrinæ Eccleſiæ p̃ſulis Synodicas ad Neſtorium & alios per Orientem congruas exiſtentes ſuſcepit, ad conuincendas Neſtorij veſanias, interpretationem verò eorum, qui ſalutaris Symboli pio zelo *nõſſe deſiderãt. *intellectum Quibus etiàm epiſtolã magnæ & ſenioris vrbis præſulis beatiſſimi & ſanctiſſimi Archiepiſcopi Leonis, q̃ ſcripta eſt ad ſanctæ memoriæ archiepiſcopum Flauianum, ad perimendam Eutychetis malam intelligentiam, vtpotè & magni illius Petri confeſſioni congruentem, & communem quandam columnam nobis aduersùm praua dogmata exiſtentem ad confirmationem rectorum dogmatum vtiquè intellectum coaptauit. His nanq; qui in duos filios diſpenſationis diuinæ myſterium diſcrepere nituntur, obiſtit: & illos, qui paſſibilẽ Deitatem auſi ſunt dicere, à ſacro cœtu expellit: & his, qui in duabus naturis Chriſti tẽperamentum aut confuſionem exquirunt, reſiſtit: & eos, qui cœleſtem aut alterius alicuius eſſe ſubſtantiæ dicunt, quã ex nobis aſſumpſit ſerui formã, vt dementes abigit: & qui duas quidem ante vnitionem naturas Dñi fabulãtur, vnam verò poſt vnitionẽ confingunt, condemnat. Sequentes igitur ſanctos patres, vnum eundemq; cõfiteri filium & Dominum noſtrũ Ieſum Chriſtum conſonanter omnes docemus, eundemq; pfectum in Deitate, & eundem perfectum in humanitate, Deum verè & hominem verè, eũdem ex anima rationabili

bili & corpore, conſubſtantialem patri ſecũdùm Deitatem, conſubſtantialem nobis eundem ſecundùm humanitatem, per omnia nobis ſimilem abſq; peccato: ante ſecula quidẽ de patre genitum ſecundùm Deitatem, in nouiſſimis diebus eundem propter nos & propter ſalutem noſtram ex Maria virgine Dei genitrice ſecundùm humanitatem: vnum eundemq; Chriſtum filium Dñm vnigenitum, in duabus naturis inconfusè, immutabiliter, indiuisè, inſeparabiliter agnoſcendũ, nuſquàm ſublata naturarum differẽtia propter vnitionem, magisque ſalua proprietate vtriuſque naturæ, & in vnam perſonam atque ſubſiſtentiam concurrente, non in duas perſonas partitum atq; diuiſum, ſed vnum & eundem filium vnigenitum Deum verbũ Dominum Ieſum Chriſtum: ſicut ante prophetæ de eo, & ipſe nos Ieſus Chriſtus erudiuit, & patrum nobis Symbolum tradidit. His igitur cum omni vndique ſcrupuloſitate & diligentia nobis diſpoſitis, definiuit ſancta & vniuerſalis Synodus, alteram fidem nulli licere proferre, vel conſcribere, aut componere, aut ſentire, aut docere aliter. Eos autẽ, qui auſi ſunt componere fidem alteram, aut proferre, aut docere, aut tradere alterũ Symbolum volentibus vel ex gentilitate ad agnitionem veritatis, vel ex Iudæis, vel ex hæreſi quacunque conuerti: hos, ſi epiſcopi fuerint aut clerici, alienos eſſe, epiſcopos ab epiſcopatu, & clericos à clero: ſi monachi aut laici fuerint, anathematizari.

DEFINITIO SANCTÆ Quintę Synodi.

1 Si quis non confitetur patris & filij & ſancti ſpiritus vnam naturam ſiue eſſentiam, vnam virtutem & poteſtatem, Trinitatem conſubſtantialem, vnam Deitatem in tribus ſubſiſtentijs ſiue perſonis adorandam, talis anathema ſit. Vnus enim Deus & pater, ex quo omnia: & vnus Dominus Ieſus Chriſtus, per quem omnia: & vnus ſpiritus ſanctus, in quo omnia. 1. Cor. 8. Rom. 11.

2 Si quis non cõfitetur Dei verbi eſſe duas natiuitates, vnam quidem ante ſecula, & ſinè tempore ex patre incorporaliter, aliam verò eiuſdem in vltimis diebus deſcendentis de cęlo, & incarnati ex ſancta glorioſa Dei genitrice, ſemperque virgine Maria, qui natus eſt ex ea, talis anathema ſit.

3 Si quis dicit alium eſſe Deum verbum, qui miracula fecit, & alium Chriſtum, qui paſſus eſt, vel Deum verbum cum Chriſto eſſe dicit, quandò ex muliere naſcebatur, vel in ipſo eſſe vt alterum in altero, & non vnum eundem Dominum noſtrum Ieſum Chriſtũ, Dei verbum incarnatum, & hominem factum, atque eiuſdem miracula & paſſiones, quas ſpontè paſſus eſt carne, talis anathema ſit.

4 Si quis dicit ſecundùm gratiam, vel ſecundùm operationem, vel ſecundùm dignitatem, vel ſecundùm æqualitatem honoris, vel ſecundùm authoritatem, aut relationem, aut affectum, aut virtutem vnitionem Dei verbi ad hominem factam eſſe, aut ſecundùm bonam voluntatem. quaſi quòd placuit Deo verbo homo, quia benè viſum eſt ei de ipſo, ſicut Theodorus inſaniens dicit, vt ſecundùm ſolam nominis ſimilitudinem, quã Græci homonymian vocant, per quam Neſtoriani Deum verbum filium & Chriſtum vocantes, & hominem ſeparatim Chriſtum & filium nominantes, & duas perſonas manifeſtè dicentes, per ſolam nominationem, & honorem, & dignitatem, & adorationem, vnam perſonam & vnum Chriſtum confingunt dicere, ſed non confitentur, ſicut ſancti patres docuerunt, vnitatem Dei verbi ad carnem animatam anima rationali & intellectuali ſecundùm compoſitionem, id eſt, ſecundùm ſubſiſtentiam factam, & propterea vnam eius ſubſiſtentiam, qui eſt Dominus noſter Ieſus Chriſtus, vnus de ſancta Trinitate, talis anathema ſit. Cùm enim multis modis vnitas intelligitur, aliqui, qui impietatem Apollinaris & Eutychetis ſequuntur, interemptionem eorum quæ conuenerunt colentes, vnitionem ſecundùm confuſionem prædicant. Theodori autem & Neſtorij ſequaces diuiſione gaudentes, affectualem vnitatem introducunt. Sancta verò Dei Eccleſia vtriuſque perfidiæ impietatem eijciens, vnitionem Dei verbi ad carnem ſecundùm compoſitionem confitetur, quod eſt ſecundùm ſubſiſtentiam. Vnitio enim per compoſitionem in myſterio Chriſti non ſolùm inconfuſa ea, quæ conuenerunt, conſeruat, ſed nec diuiſionem ſuſcipit.

5 Si quis vnam ſubſiſtentiam Domini noſtri Ieſu Chriſti, ità intelligit, tanquam ſuſcipientem multarum ſubſiſtentiarum ſignificationem, & propterea conatur introducere in myſterio Chriſti duas ſubſiſtentias vel pſonas, & ab eo introductis duabus perſonis, vnam perſonam dicit per dignitatem, & honorem, & adorationem, ſicut Theodorus & Neſtorius inſanientes conſcripſerunt, & calumniantur ſanctam Chalcedonenſem Synodum, tanquàm ſecundùm hunc impiiſſimum intellectum vſam vnius ſubſiſtentiæ vocabulo, ſed non confitetur Dei verbum carni ſecundùm ſubſiſtentiam vniri, & propterea vnam eius ſubſiſtentiam vel vnam perſonam, & ità ſanctam Chalcedonenſem Synodum vnam ſubſiſtentiam Domini noſtri Ieſu Chriſti confiteri, talis anathema ſit. Nec enim adiectionem perſonæ vel ſubſiſtentiæ S. Trinitas ſuſcepit, & incarnato vno de eadem Trinitate Deo verbo.

6 Si quis abuſiuè, & nõ verè Dei genitricẽ dicit ſanctam glorioſam ſemper virginem Mariam,

Mariam,aut p relationẽ tanquã homine puro nato, ſed nõ Deo verbo ex ea incarnato, ſed relata ſecundùm illos hominis natiuitate in Deum verbum,tanquam cohærens naſcenti homini,& criminatur ſanctam Chalcedonenſem Synodum,tanquam ſecundùm eundem impium intellectum, à Theodoro commentatum,Dei genitricem virginem aſſerentem:aut ſi quis hominis genitricẽ vocat eam,aut Chriſti genitricem, vtpotè Chriſto non exiſtente Deo, & non ſpecialiter & ſecundùm veritatem Dei genitricem eandem confitetur,ab eo quòd ante ſecula à patre genitus Deus verbum,in vltimis diebus ex ea incarnatus & natus eſt,atque ità piè ſanctam Chalcedonenſem ſynodum Dei genitricem eam confiteri,talis anathema ſit.

7 Si quis in duabus naturis dicens, non vt in Deitate & humanitate, vnum Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum cognoſci confitetur,vt per hoc ſignificet differentiam naturarum,ex quibus inconfusè ineffabilis vnitas facta eſt,neque verbo in naturam carnis transfigurato,neque carne ad verbi naturam tranſlata,(manet etenim vtrunque,quod eſt ſecundùm naturam,& poſt factam vnitatem ſecundùm ſubſiſtentiam) ſed in diuiſione per partem huiuſmodi ſuſcipit vocem in myſterio Chriſti,aut numerum naturarum confitens in vno eodemq; Domino noſtro Ieſu Chriſto, Deo verbo incarnato, & non tantummodò contemplatione differentiam eorum accipit, ex quibus & compoſitus eſt,nõ interemptam propter vnitionem, (vnus .n. ex vtriſque, & per vnum vtraque) ſed propterea numero vtitur, tanquàm diuiſas & propriæ ſubſiſtentiæ conſiſtentes naturas, talis anathema ſit.

8 Si quis ex duabus naturis Deitate & humanitate confitens vnitionem fuiſſe, vel vnã naturam Dei verbi incarnatam dicens, & nõ ſic has voces intelligit,ſicut ſancti patres docuerunt,quod ex diuina natura & humana vnitione ſecundùm ſubſiſtentiam facta,vnus Chriſtus factus eſt, ſed ex huiuſmodi vocibus vnam naturam ſiue ſubſiſtentiam Deitatis & carnis Chriſti introducere conatur, talis anathema ſit.Secundùm ſubſiſtentiam .n. dicentes carni vnigenitum verbum vnitum eſſe,non confuſionem quandam adinuicèm naturarum factam fuiſſe dicimus, magis autem manente vtraq; hoc quod eſt,vnitum eſſe carni intelligimus verbum : pro quo & vnus eſt Chriſtus,idem Deus & homo, conſubſtantialis patri ſecundùm Deitatem,& conſubſtantialis nobis idem ſecundùm humanitatẽ.Similiter enim & eos, qui per partes diuidunt vel incidunt & confundunt diſpenſationis myſterium, auertitur & anathematizat catholica Dei eccleſia.

9 Si quis adorari in duabus naturis dicit Chriſtum,ex quo duas adorationes introducunt, ſemotim Deo verbo, & ſemotim homini: aut ſi quis ad peremptionem carnis, aut ad confuſionem Deitatis & humanitatis vnam naturam ſiue eſſentiam conuenientiũ portentosè dicens, ſic adorat Chriſtum, ſed non vna adoratione Deum verbum incarnatum cum eius carne adorat, iuxta quod ſanctæ Dei Eccleſiæ ab initio traditum eſt, talis anathema ſit.

10 Si quis non confitetur crucifixum carne Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum,Deum eſſe verum & Dominum glorię,& vnum ſanctæ Trinitatis,talis anathema ſit.

11 Si quis non anathematizat Arrium, Eunomium,Macedonium, Apollinarem,Neſtorium, Eutychem & Origenem, cum impijs eorum conſcriptis,& omnes alios hęreticos, qui cõdemnati & anathematizati ſunt à ſancta Dei catholica & apoſtolica Eccleſia, vel prædictis ſanctis quatuor concilijs, ſed & eos, qui ſimilia cum prædictis hæreticis ſapuerunt aut ſapere noſcuntur,& vſque ad finem permanſerunt in propria impietate, talis anathema ſit.

12 Si quis defendit Theodorum impijſſimum Mopſueſtenum, qui dixit, alium eſſe Deum verbum,& alium Chriſtum,ex paſſionibus animæ & cõcupiſcentijs carnis moleſtatum, & à malis paulatim ſeparantem ſe, & ità ex promotione operum melioratum, & ex vitæ conuerſatione incontaminatum conſtitutum,tanquàm purum hominem baptizari in nomine Domini patris & filij & ſpiritùs ſancti,& per baptiſmum gratiã ſancti ſpiritùs accipere,& adoptionem promereri,& ad ſimilitudinem imperialis imaginis in perſona Dei verbi adorari, & poſt reſurrectionem incõuertibilem ſecundùm intellectum & ſinè peccato penitùs factum: & iterùm dicente eodem impijſſimo Theodoro,vnitionem Dei verbi ad Chriſtum talem factam fuiſſe,qualem dixit Apoſtolus in marito & vxore, Erunt duo in carne vna : & ſuper alias innumerabiles eius blaſphemias põfumente dicere, quòd poſt reſurrectionem ſufflans Dominus in diſcipulos ſuos, & dicens,Accipite,ſpiritum ſanctum, non dedit eis ſpiritum ſanctum, ſed tantùm ſchemate inſufflauit. Hic autem & confeſſionẽ Thomæ, quam dum palparet manum vel latus Domini poſt reſurrectionem, per quam dixit,Dominus meus & Deus meus : alleruit non fuiſſe dictam de Chriſto à Thoma: Nec enim eſſe eum Deum dicit, ſed in miraculo reſurrectionis obſtupeſcentẽ Thomam,glorificare Deum qui ſuſcitauit Chriſtũ: quod autem peius eſt, quoniam & interpretatione facta ab eo in geſta Apoſtolorum, quaſi in interpretatione cõparans idẽ Theodorus Chriſtum Platoni,vel Manichæo,& epicuro & Marcioni,dicit,Quia ſicut vnuſquiſque illorũ inueniẽs propriã ſectam,diſcipulos ſuos fecit nominari Platonicos, & Manichæos,& Epicureos,& Marcioniſtas : ſimili modo

Eph. 5.

Ioan. 20.

* figuratè

Ibid.

modo & Chriſto inueniente ſectam, ex ipſa Chriſtianos vocari. Si quis igitur defendit prędictum impijſſimũ Theodorum, vel impia eius conſcripta, in quibus tam prædictas & alias innumerabiles blaſphemias euomuit aduersùs magnum Deum & Saluatorẽ noſtrum Ieſum Chriſtum, & nõ anathematizat eum vel impia eius cõſcripta, & omnes qui ſuſceperunt aut defendunt eum, aut dicentes rectè eũ exponere, & eos qui pro ipſo ſcripſerunt, & ſimilia ei ſapuerunt, aut pro eo ſcribunt, vel eius impijs cõſcriptis, & eos qui ſimilia ei ſapiũt, aut ſapuerũt aliquãdo, & vſq; ad finẽ permanſerunt aut permanent in huiuſmodi impietate, talis anathema ſit.

13 Si qs defendit impia cõſcripta Theodoriti, quæ contra rectam fidem expoſita ſunt, & primam Epheſinam ſanctam Synodum, & ſanctum Cyrillum, vel duodecim eius capitula, & ea omnia, quæ ſcripſit pro Theodoro & Neſtorio impijſſimis, vel alijs, qui ſimilia prædictis Theodoro & Neſtorio ſapuerunt, & recipit eos vel impietatem illorum, atque propterea impios vocat Eccleſiæ doctores, qui ſecundùm ſubſiſtentiam vnitionem Dei verbi ad carnem confitentur, & non anathematizat prædicta impijſſimã cõſcripta, & eos, qui ſimilia his ſapuerunt & ſapiunt, ſed & omnes qui cõtra rectam fidem ſcripſerunt, aut beatæ memoriæ Cyrillum vel duodecim eius capitula, & in hac impietate defuncti ſunt, talis anathema ſit.

14 Si quis defendit epiſtolam, quã dicitur Ibam ſcripſiſſe ad Marim Perſam, quæ denegat quidem Deum verbũ de ſancta Dei genitrice ſemperq; virgine Maria incarnatum, hominem factum: dicit autem purum hominem ex ea natum eſſe, quam templum vocat, tanq̃ alio exiſtente Deo verbo, & alio homine: ſed & ſanctæ memoriæ Cyrillum rectam & Chriſtianorum fidem prædicãtẽ reprehendit vt hæreticum, & ſimilia ſceleſti Apollinaris ſcribẽtem, atq; vituperat Epheſinam ſanctam primam Synodum, tanq̃ ſinè iudicio & requiſitione Neſtorium deponentem: ſed & duodecim capitula beatæ memoriæ Cyrilli impia & aduerſa rectæ fidei nominat prædicta impia epiſtola, & defendit Theodorum, Neſtorium & impia eorum dogmata conſcripta. Si quis igitur prædictã epiſtolam defendit, & non eam anathematiſubmittit, & eos qui defendunt eam, & dicunt rectam eſſe, aut partem eius, & eos qui ſcripſerunt vel ſcribunt pro ea, ſiue pro impietatibus, quæ in ipſa continentur, & præſumentes eam defendere, aut politas in ea impietates ex nomine ſanctorũ patrum aut S. Chalcedonen. Synodi, & vſque ad finem in his permanſerunt, talis anathema ſit.

His igitur ità confeſſis, quæ nobis tradita ſunt à ſancta ſcriptura, vel ſanctorum patrum doctrina, vel definitis de vna eademq; fide à prædictis ſanctis quatuor Conciliis: facta verò nobis & condemnatione in hæreticos vel impietates illorum, ſed & contra eos, qui defendere præſumpſerunt aut defendunt prędicta tria capitula, aut permanſerunt aut permanet in proprio errore: ſi quis conatus fuerit contraria his, quæ à nobis piè terminata ſunt, tradere, aut docere, aut ſcribere, ſi quidem epiſcopus eſt, aut in clero connumeratus, talis vt extranea ſacerdotum & Eccleſiaſticæ diſciplinæ peragens, denudabitur ab epiſcopatu, aut clero: Si autem monachus fuerit aut laicus, anathematizabitur:

MAXIMVS, SANCTISSIMVS Epiſcopus Aquileienſis, dixit:

Imitatores Dei conuenit, vt licitum eſt, in omni verbo & opere imitari Dominum. Ideoque & illud oportet nos dicere pro ſanctis atque vniuerſalibus quinque Concilijs, quod ipſe de ſeſe perhibuit Dominus: Veniet princeps huius mũdi, & in me nihil inueniet. Quoniam venerunt principes huius nouitatis, id eſt, Cyrus, Sergius, Pyrrhus & Paulus, & in nobis de ſuis inuenerunt nihil: licèt propterea calumniari nos irrationabiliter ſtuduerunt, quod facere aſſolent hæretici, ſuam ex hoc cooperire dementiã properantes, quatenùs per mendaciũ veritatem valeant obumbrare, & ex hoc patrẽ mẽdacij cognoſcunt per eos propria contra fidẽ opera inſtituentẽ. Quod vtiq; Euangeliſta B. Ioannes ſignificans in Catholica ſua Epiſtola, ad ruitionẽ noſtram perhibuit, dicens: Quiſnã eſt mendax, nisi qui negat quia Ieſus eſt Chriſtus? Hic eſt enim Antichriſtus. & ſicut audiſtis, quia Antichriſtus veniet: & nunc Antichriſti multi facti ſunt. Ergò huiuſmodi mẽdacem, id eſt, aduerſantem ſuæ diſpenſationis ſermoni, redarguens Dñs ait: Qñ videritis abominationẽ deſolationis ſtare in loco ſancto: qui legit, intelligat. Locus autem ſanctus, eſt omne verbum & definitio pia de diſpẽſatione eius, à venerabilibus patribus venerabiliter prædicatũ. In ipſo igitur cõtra eũ per nouitatẽ aduerſarij inũſtentes, machinãtur quodammodò fallare eum & inducere, dicentes: Nos ſumus, qui vel am ſanctorum patrũ ac Synodorũ fidẽ habemus: ſicutì & malignus in deceptionem audientiũ, Ego ſum, aſſerit, Chriſtus: ſed iuxta quod dictũ eſt, qui legit, intelligat. Oportet.n. legere diuinas ſcripturas ſicut ad deſtructionẽ Antichriſti, qm̃ ipſi denunciãt atq; redarguunt doloſas eius inſidias: ità & in detectione hæreticorũ ſanctas probabiliũ patrum vel Synodorum doctrinas. Ipſi nanq; nobis oſtendunt hęreſes illorũ, quas nupèr legentes cognouimus, ſicut noſtis sãctiſſimi, ſiudiciũ, qd factũ eſt ab aduerſantibus fidei violẽter cõtra eas in paradiſo Catholicę Eccleſię illicita præſumptione, in

Ioann. 14.

Hæretici, mẽdaces & calumniatores.

1. Ioan. 2.

Matt. 24.

Matt. 24.

Digitized by Google

in quo Paradiſo piæ confeſſionis per oleum vnctionis ſpiritûs perficiur in omnibus purgatio. Ideoq; cum beata & nos ad Dominum exclamemus Suſanna contra iniquos ſacerdotes in defenſione memoratorum ſanctorum Conciliorum, dicentes: Aeterne Deus, occultorum cognitor, qui nôſti omnia antequàm fiant: tu nôſti quoniam falsè calumniantur nos Cyrus, Sergius, Pyrrhus & Paulus. Propterea erexit Deus Spiritum ſanctum viri zelo zelantis pro Domino, cuius venerabile nomen Martinus, quique ſanctè nos conuocauit, & Apoſtolica authoritate præſidet nobis, atque exclamauit voce magna: Mundus ſum ego à dogmate huius nouitatis. Reuertamur igitur omnes ad audientiam, atque illorum examinemus ſermones. Falsè nanq; hi per eandem nouitatem teſtimonium contra ſanctas Synodos perhibere præſumpſerunt. Sola igitur prouidentia, vt decernitis, diuiſit eos ab inuicèm, vniuſcuiuſq; ꝓſonę diſtinguens conſcripta, & approbauit eos ex ore illorum, nõ ſolùm ꝓpria perimẽtes, ſed & accuſatores ſanctorũ q̃nq; Conciliorum oſtendit, vtpotè nihil, quibus impiè dogmatizare noſcuntur, ab eiſdem ſanctis Synodis ꝓmulgatis. Propterea vniuerſa conſonanter ſancta Synodus benedicimus Deũ, qui ſaluat ſperantes in ſe: quoniã fecit eis, iuxta quod malignè geſſerunt contra Catholicam eius Eccleſiam per manus famuli ſui, hoc eſt dicere, per datam ſibi à Spiritu ſancto regularem authoritatem & poteſtatem. Atque ideò omnes cum eo in condemnatione illorum decernimus, quoniam ſicut verba & definitiones ſanctorũ quinq; Conciliorum teſtantur, nec vnam voluntatem, neq; vnam operationẽ ꝓdicauerũt, nec iterùm peremptionem duarum Chriſti Dei voluntatum & duarum operationum, ſicut illi calumniari auſi ſunt, omnimodò decreuêre: immò magìs omnem hæreſim ſanctæ Synodi cõdemnare noſcũtur, & tam vnam in Chriſto voluntatẽ & operationẽ cõmentantes, Arium, Eudoxium, Eunomium, Macedonium, Apollinarẽ, ſed & omnia impia eorũ conſcripta: cum quibus meritò & eos, qui in hoc illis conſentiunt, id eſt, vni volũtati & operationi, ſceleroſos hęreticos Theodorum & Neſtorium, qui ſecundùm gratiam & operationem, ac dignitatem, æqualemq; honorem, ſimilemque voluntatem, & authoritatem, relationẽm, virtutem, affectũ, complacitum, vnius hominis appellationẽ, vnitionem Dei verbi ad hominem factam fuiſſe delirant. Propter hæc enim, i. pro vnitione cõſonanter vna operatio & volũtas dogmatizata eſt ab vtriſque, & tam cõfundentibus atq; diuidentibus magnũ diſpenſationis Dominicę myſteriũ: & cõfundentibus quidẽ ꝓpter ſultã ſecundũ ſenſum eorũ vnius naturę compoſitę rationẽ diuidentibus autem ꝓpter ineptã ſecũdùm eos æqualitatẽ honoris, ſimiliſq; volũtatis atq; authoritatis modum. & ideò vtriq; à veritatis prædicatione ceciderunt. Omnibus autem manifeſtũ eſt & indubitatum, nullo modo ſanctas & vniuerſales quinque Synodos eorundem hæreticorum dogmata cõfiteri, quorum cõſcripta cum impia eorum confeſſione in ſcripto anathemati ſubmiſiſſe noſcuntur: licèt hæc profiteri eas ſinè timore authores ad inuentæ nouitatis calumniati ſunt Cyrus, Sergius, Pyrrhus, & Paulus. Si enim quæ deſtruxerunt, iterùm ea ædificant ſanctę Synodi tranſgreſſores ſe potiùs diuinorum dogmatum, iuxta quod beatus ait Apoſtolus, Galat. 2. oſtendunt. Igitur intranſgreſſibiliter retinentes pias doctrinas, in ſua definitione eos, qui vnam in Chriſto Deo voluntatem & operationem dixerunt, meritò anathemate perculſerunt, pro eo quòd ſinè mente, & ſinè anima, & purum ex hoc hominem Dominum Deum noſtrum in hoc, quòd factus eſt homo, dogmatizare auſi ſunt. Cyrus autem & Sergius, Pyrrhus & Paulus ſimiliter vnam & ipſi per propria ſcripta in Chriſto Deo confeſſi ſunt operationem & voluntatem, perindeque & ipſi cum denominatis hæreticis, propter eandem & ſimilem hæreſim, à ſanctis & vniuerſalibus quinque Concilijs anathemati ſubiunguntur, quiq; expoſitores nouæ fidei facti ſunt, & propter temerariam tranſgreſſionem illorum, quæ ab eiſdem ſynodaliter confirmata ſunt, mercedem inuenientes ab eis definitam in tranſgreſſores depoſitionem. Igitur ſanctum & vniuerſale Chalcedonẽſe Concilium venerabilium patrum definiuit, vt legimus ſanctiſſimi, aliam fidem nulli licere proferre aut conſcribere, vel componere, aut ſapere, vel docere aliter: qui autem præſumpſerit componere aliam fidem, aut proferre, vel docere, aut tradere aliud Symbolum, volentibus ad cognitionem veritatis ſiue ex gentilitate, aut ex Iudæis, vel ex hæreſi qualibet conuerti: Hos, ſi quidem Epiſcopi fuerint, aut clerici, alienari quidẽ epiſcopos ab epiſcopatu, clericos à clericatu. Si autem monachi aut laici fuerint, anathematizari. Cõſequenter autem eis & ſanctum quintũ Cõcilium definiuit, ad vltima capitulorum ſuorum dicens: His itaque à nobis confeſſis quę nobis tradita ſunt à diuina ſcriptura ſanctorumque patrum doctrina, & definitis pro vna eademque fide à prædeceſſoribus venerabilibus quatuor Concilijs: ſi quis præſumpſerit contraria his, quæ à nobis piè ſtatuta ſunt tradere, aut docere, vel ſcribere, ſi q̃dem epiſcopus fuerit, aut in clero cõnumeratus, hic vt aliena ſacerdotibus & Eccleſiaſticæ diſciplinæ peragens, denudabitur ab Epiſcopatu vel clericatu: ſi autem monachus vel laicus, anathematizabit: Qua de re Synodalibus ſanctorum patrum increpationibus Cyrus & Sergius, Pyrrhus & Paulus per

Dan. 13.

ſuam hæreſim obligati, non ſolùm quia minimè eos iuuit, ſed etiàm reprobos approbauit, ꝓſumpta ab eiſdē calumnia contra veneranda patrū quinque Concilia, ſimul cum condēnatione hæreticos illorū, & mendacij in ſemetipſos prouocātes vltionē. Nec enim definitū eſt ab eis, quæ illi cōmentati ſunt, immò magis anathemati ſubmiſerūt, quæq; indoctè cum Ario & Apollinare, Theodoro & Neſtorio hæreticis dogmatizare noſcuntur, qui noluerunt penitùs intelligere & confiteri verbo & mēte ſecundùm definitiones ſanctorū Conciliorū, perfectū eūdē in Deitate & perfectum eundē in humanitate, Deū verum & hominē verum eūdē, ex anima rationali & corpore, conſubſtantialē Patri ſecundùm Deitatē, & conſubſtantialem nobis eundē ſecundū humanitatē, per oīa ſimilem nobis abſq; peccato: ante ſecula quidē ex patre genitū ſecūdùm Deitatem, in vltimis aūt diebus eundē propter nos & propter noſtrā ſalutē ex Maria ſemperq; Virgine Dei genitrice ſecundùm humanitatē: vnū eundemq; Chriſtū filiū Dn̄m vnigenitū, in duabus naturis incōfusè, incōuertibiliter, inſeparabiliter, indiuisè cognitū, nusq̄ naturarū differētia interempta propter vnitionem, immò magis ſaluatam proprietate vtriuſq; naturę & in vnam perſonam & unam ſubſiſtentiā concurrēte. Horum piorum dogmatum nihil ſpecialiter aut veraciter intelligere paſſi ſunt. Vbi nanque, aut quomodò ſecundùm eorum ſenſum ſaluabitur, aut intelligetur quod dictum eſt, per omnia nobis ſimilem eundem factū abſq; peccato, cùm ab eis denegat & perimit diuina & humana eiuſdem naturalis voluntas & operatio? Quomodò autem perfectio eiuſdē in utraq; natura ſalpabitur? vel qūo Deum verum & hominem verum? qūo autem vtriuſq; naturæ indiminutè ſaluatur naturalis ꝓprietas, ſicut dictū eſt, iuxta illorum intellectum, minuit quicquam de naturalibus eius operationibus & voluntatibus? Impoſſibile eſt enim, perfectè haberi aut cōfiteri ab eis, quæ prædicta ſunt dum hæc abnegare contendunt per taciturnitatem, ſed verè illud doloſè faciunt, quod ſcribens * Cledonio Theologus Gregorius ait: Q̄n communibus opinionibus, quas videlicet ſcriptura oſtendit, * arguunt & comprimunt, pias quidem voces confitētur, intellectum verò corrumpunt: & non quidem ſinè anima & irrationabilem, neq; ſinè intellectu, nec imperfectum hominem aſſerētes, ſed animam & rationem & intellectū, ipſam Deitatem introducentes, tanq̄ ipſa Deitate carni eius tantummodò cōmixta: non enim & noſtris, id eſt, anima & intellectu: licèt quod ſinè peccato eſt, ſuper nos eſſe oſtenditur, ſed & paſſionum noſtrarum purgatio. ſic nanq; & perfectus homo apud eos intelligitur, non ille qui tēratus eſt, atq; ſuſcepit omnia noſtra ſinè peccato, ſed ille qui ſinè voluntate naturali & operatione ab eis dogmatizatur propter conſonantiam eorum, qua cum Ario & Apollinare, Theodoro etiàm & Neſtorio tenentur, non vtiq; veriti ad ea, quæ omnibus manifeſta ſunt, criminari ſanctas & vniuerſales Synodos, ſed & victi ab eis, incorrecti permanent, verbis quidem pietatem fingentes, ſenſum autem, vt dictum eſt, malignātes. Et propterea perfectum quidem in vtraq; natura confitētur, abſq; tantummodò naturali operatione & voluntate vtriuſque naturæ, ex quibus conſiſtit. Quotiès autem & ipſum malignum ſenſum eorum nudamus, iam & factum ſimulationis eorum detegentes, ipſos quoque patres apertiſſimè refutare nituntur. Quia verò inuerecundè hoc faciunt, teſtatur Cyrus Alexandrinus antiſtes Sergio Conſtantinopolitano quondàm propter beatiſſimū Sophronium his verbis ſcribens: Poſita verò dictione in capitulis expoſitis, quia vnam operationem oportet dicere Domini noſtri Ieſu Chriſti, contradixit, aſſerens duas operationes debere profiteri, & teſtimonia diuerſorum ſanctorum Patrum obtulit. Ecce igitur confeſſus eſt Cyrus, quod & Sergio per ſua ſcripta innotuit, quia teſtimonia ei diuerſorum ſanctorum Patrum obtulit beatæ memoriæ Sophronius, per quos oſtendit, quia duas oportet dicere in Chriſto DEO operationes. Hoc ergò veraciter cognoſcentes, & voluntariè iam ſanctorum patrum amputantes & refutantes dictiones, immò magis apertiùs ipſos (vt dictum eſt) ſanctos patres proijcientes, ità in propria ectheſi ſcripſerūt, huiuſmodi præſumptionē & per geſtorum monumenta corroborantes. Similiter autem & duarum operationū dictionem multos ſcādalizare, & nulli concedimus ex omnibus duas dicere operationes in diuina Dn̄i diſpenſatione: in hoc, ſicut in omnibus, Seuero hæretico cōſentientes, ſiue ſequētes eius doctrinam: Quoniam & ille à paternis deuictus teſtimonijs, ipſos patres & voces eorum pias perimere ſtuduit, Niſaleo ſcribēs ità: Duas dicere naturas in Chriſto, totius plenum eſt accuſationis, licèt à multis patribus dictum ſit. Et non mihi iterùm dicas, Quoniā quidam de patrib⁹ harum naturarum vocibus uſi ſunt. Multò ampliùs hic ſermo reprobatus eſt, licèt ipſi⁹ Cyrilli uoces exiſtunt. Igitur una eademque hæreſi in vtriſq; cognita, hoc eſt, Seuero & authoribus nouitatis, quomodò non habuit fructus eius in vtriſque improbus diuulgari, hoc eſt, ſanctorum patrum abnegatio? Nam qui eos denegat, pias eorum doctrinas reſpuit. Et quidem Seuerus operimentū ſuæ iniquitatis Neſtoriū hæreticū ꝓferebat, ꝓpter eius perſonam abijcere dicens dualitatem, q̄ in Chriſto eſt, & unam naturam confiteri: ſed nouitatis authores neq; huiuſmodi abſurdam & ineptā occaſionē ꝓferre poterunt.

Greg. Nazianz.

Hebr. 4.

Nota hæreticorum artes & impudentiam.

Seueri in Cyrillum blaſphemia.

Digitized by Google

terunt. Nemo etenim hęreticorum dualitatem Chriſti Dei operationum confeſſus eſt, vt nè illis hæreticis conſentientes, videãt reſpuere, vtpotè reprehenſibilem exiſtentem, inſanam hæreſim illorũ: ſed tantùm ſanctorum patrum doctrina hãc dualitatem rectè prædicare dinoſcitur. Nam ſi oĩum probabiliũ patrum & Synodorum dixerunt eſſe ſanctorum patrum eſt heſeos eorũ dogmata, quorum vel qualium iam eſſe definiunt peremptionis ſua dogmata, de quibus aſſerũt, licèt è quibuſdã patribus iam dictum ſit, veruntamen cõ q extraneant & conturbant quorundam auditus, nulli ex omnibus concedimus hæc conſiteri? Impoſſibile eſt enim, firmare pariterq; caſſare ſanctorũ patrum dogmata, ſecundùm ſpontaneum errorem contrariorum. Si autem impoſſibile eſt firmare pariterq; caſſare dogmata patrum, caſſauerunt autem ea, q̃ patrum exiſtere prædicauerunt, pro eo q extraneant & conturbãt eos, licèt falſus de hoc ſermo eorum probatur, non vtiq; iam cõfirmãt, ſed potiùs euacuãt, quæ ab eis comprobata ſunt, vt dogmata patrum. Si autem negant, quomodò dicũt hæc eſſe pietatis dogmata, quæ tradiderũt nobis ab initio ſpeculatores & miniſtri verbi? Iõque certum eſt, & ex his quæ imprudenter ab eis proferuntur, ſicut ſermo monſtrauit, quia nihil de patribus firmauerunt, neque hæc conſiſtunt Eccleſiæ dogmata iuxta eorum finctiones: quoniam nec cuiuſlibet probabilis patris omninò teſtimonium produxerunt in ſua ectheſi, ſicuti nec in his, q̃ pro eius defenſione ab eis geſta ſunt. nec enim habuerunt, penitùs profectò omnibus ſanctis patribus condemnantibus eam, vtpotè extraneam exiſtentem orthodoxæ prædicationis eorum. Tantùm autem ſceleſti Neſtorij, ad argumentum manifeſtiſſimum conſonantiæ, qua cum eo tenentur, memorâſſe noſcuntur, deſignantes omnibus, qm̃ ipſe regularis doctor confeſſionis eorũ exiſtit. Et propterea iam, vt dicunt, vnam uoluntatem Dñi noſtri Ieſu Chriſti veri Dei confitentur, p eo q execrandus Neſtorius æqualẽ voluntatẽ, i. vnam volũtatẽ duarum perſonarum fictè ab eodem pronũciatis cõfitetur. Cõcordantes igitur his, qui in confuſione & diuiſione errant hæreticis, in omnibus inueſtigantes Cyrum & Sergium, Pyrrhum & Paulum, imprudentiores eos illorum comprehẽdimus per hoc, q etiàm B. Leonis vocem auſi ſunt violare. Nam i epiſtola poſitũ memorati Apoſtolicæ recordationis viri, ſcripta ſanctæ memoriæ Flauiano. Operaſ vtraque natura cum alterius cõmunione, quod proprium eſt, de qua epiſtola ſancta Chalcedonen. Synodus ſcripſit, in peremptionem Eutychetis dementiæ huiuſmodi dictionẽ, politam fuiſſe, vtpotè magni illius Petri fidei conſonantem, & communem quandam columnam aduersùs prauа dogmata exiſtẽtem, eam competenter ad confirmationem rectorum dogmatum coaptauit. Hanc ergò illius doctoris vocem, imprudenter vtã Dñi ſignificare dixerunt operationem, neq; ſanctos in hoc reperiri patres, neq; verecundes hęreticos erubeſcentes: qm̃ profectò vtpotè duas vnius eiuſdemq; Chriſti operationes definientem in vnitione inconfuſa & indiuiſa, aliqui defenſores eiuſdem piè, alij autem impiè acculatores extiterunt, quod nec ipſi authores nouitatis ignorauerunt. Studuerunt autem per hoc tam ſanctam Chalcedonenſem Synodum reſpuere, calumniari autem & beatum Leonem propter (vt dictum eſt) abundantem eis pro temeritate impudẽtiam. Sed qm̃ & æqualẽ per propria ſcripta irrogauerunt contra alios quoq; patres calũniam, profectò quæ illi impiè ſapiunt, dicentes & oẽs ſanctos patres ſapere, oportet præſentem quidem Secretariũ in his nobis definiri, i. quæ per ſanctas quinq; Synodos ſufficienter nobis expreſſa ſunt: in ſubſequenti autem aliorum quoq; ſanctorum patrũ, ſicut nobis deliberatum eſt, ſacratiſſimos proferre codices, quatenùs per eorum beatã lectionẽ contra eos falſas accuſationes aduerſariorum regulariter ac Synodaliter arguamus, videlicet pro ſtabilitate piæ & ſalutiferæ prædicationis eorum.

INCIPIT SECRETARIVS V.

IN NOMINE DOMINI Dei Saluatoris noſtri IESV CHRISTI, *Imperij Domini Conſtantini piiſſimi Auguſti anno nono, ſub die pridiè Kalen. Nouembris, Indictione octaua.*

RAeſidente ſancto ac beatiſſimo Martino Papa ſanctæ ſedis Apoſtolicæ vrbis Romæ, præpoſitis ſacroſanctis & venerabilibus Euangelijs in Eccleſia Domini Dei & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti, quæ uocatur Conſtantiniana, reſidentibus etiàm viris venerabilibus, pariterque cum eo audiẽtibus.
Maximo ſanctiſſimo Aquileienſi epiſcopo.
Deuſdedit ſanctiſſimo Caralitano epiſcopo.
Mauro Cęſenate epiſcopo, & Deuſdedit preſbytero, agentibus locum Mauri ſanctiſſimi epiſcopi Rauennatis eccleſiæ.
Martino Mebienſi epiſcopo.
Sergio Templanenſi epiſcopo.
Barbato Sutrino epiſcopo.
Reparato Mantuarianenſi epiſcopo.
Calumnioſo Aleſino epiſcopo.
Epiphanio Albanenſi epiſcopo.
Peregrino Meſſanenſi epiſcopo.
Benedicto Aiaceno epiſcopo.
Romano Cerellitano epiſcopo.
Iuliano Hortano epiſcopo.

Creſcente Lucrenſi epiſcopo.
Papinio Vibonenſi epiſcopo.
Felice Agrigentino epiſcopo.
Maximo Piſaurenſi epiſcopo.
Marcellino Clufino epiſcopo.
Luciano Leontinenſi epiſcopo.
Geminiano Volaterrano epiſcopo.
Mariano Populonienſi epiſcopo.
Viatore Hortanenſi epiſcopo.
Bonito Formiano epiſcopo.
Luminoſo Tifernistiberinorum epiſcopo.
Maioriano Prænestino epiſcopo.
Potentino Belliternenſi epiſcopo.
Germano Numanenſi epiſcopo.
Mauro Tuſcanenſi epiſcopo.
Laurentio Perusino epiſcopo.
Adeodato Spoletino epiſcopo.
Caroſo Faralitano epiſcopo.
Ioanne Peſtano epiſcopo.
Gaudioſo Reatino epiſcopo.
Scholaſticio Fanenſi epiſcopo.
Laurentio Taurianenſi epiſcopo.
Elia Lilybetano epiſcopo.
Ioanne Trapeiano epiſcopo.
Aquilino Aſſiſinate epiſcopo.
Luminoſo Salernitano epiſcopo.
Euſebio Atellano epiſcopo.
Sabbatio Buxentio epiſcopo.
Martino Centumcellenſi epiſcopo.
Ioanne* Tarantino epiſcopo.
Iubentino Stabienſi epiſcopo.
Rufino Sipontino epiſcopo.
Mauro Senate epiſcopo.
Læto Lucano epiſcopo.
Adeodato Amerino epiſcopo.
Theodoro Roſellano epiſcopo.
Gaudioſo Capuano epiſcopo.
Andrea Hydruntino epiſcopo.
Bonito Ferentinate epiſcopo.
Iuſto Tauromenitano epiſcopo.
Mauro Senogallienſi epiſcopo.
Felice Panormitano epiſcopo.
Mauroſo Anconitano epiſcopo.
Laurentio Tudertino epiſcopo.
Bono Ficuclenſi epiſcopo.
Ioanne Carinenſi epiſcopo.
Fortunato Auximate epiſcopo.
Albino Signenſi epiſcopo.
Thomate Lunenſi epiſcopo.
Auguſtino Squillacino epiſcopo.
Bonito Ferentiſpolimartio epiſcopo.
Ioanne Rhegitano epiſcopo.
Maximo Trocalitano epiſcopo.
Barbato Cumano epiſcopo.
Paſchale Blandano epiſcopo.
Felice Terracinenſi epiſcopo.
Luminoſo Marſorum epiſcopo.
Oportuno Anagnino epiſcopo.
Glorioſo Camerino epiſcopo.
Firmino Blerano epiſcopo.
Decorato Tiburtino epiſcopo.
Iobiano Firmano epiſcopo.
Amabile Hortenſi epiſcopo.
Anaſtaſio Narnienſi epiſcopo.
Albino Portuenſi epiſcopo.
Theodoro Tyndaritano epiſcopo.
Palumbo Fundano epiſcopo.
Sapientio Numentano epiſcopo.
Theodoſio Contronenſi epiſcopo.
Maximo Meſinate epiſcopo.
Gratioſo Nepeſino epiſcopo.
Stephano Popilienſi epiſcopo.
Leontio Neapolitano epiſcopo.
Calioniſto Adrianenſi epiſcopo.
Paſchale Thermitano epiſcopo.
Ioanne Vicoſabinate epiſcopo.
Oportuno Piſano epiſcopo.
Potentino Polenſi epiſcopo.
Donato Marianenſi epiſcopo.
Leontio Fauentinate epiſcopo.
Bonoſo Aletino epiſcopo.
Donato Saſſimate epiſcopo.
Peregrino Lyparitano epiſcopo.
Ioanne Vnnogoritano epiſcopo.
Boethio Cornenſi epiſcopo.
Stephano Dorenſi epiſcopo.
Valentino Turritano epiſcopo.
Ioanne Gabopolitano epiſcopo.
Luminoſo Bonenſi epiſcopo, & Victoriano Vzalenſi epiſcopo.
Creſcentio *Libyenſi epiſcopo.

MARTINVS SANCTISSIMUS ac beatiſſimus epiſcopus ſanctæ Dei Eccleſiæ Catholicæ, atque apoſtolicæ vrbis Romæ, dixit:

PRoteſtatur nobis beatus Apoſtolus, dicens: Si quis certat, non coronatur, niſi legitimè certauerit. & iterùm Dominus, ait: Qui autem perſeuerauerit vſq; in finem, hic ſaluus erit. Videlicet certaminibus ſacris ꝓpoſitis nobis ꝓ defenſione Catholicæ Eccleſiæ, magnaq; ſalute ex hoc ſperata ab omniũ bonorum datore Deo, non deficiant manus noſtræ, dilectiſſimi fratres, per occaſionem cuiuſlibet deſidiæ diſſolutæ: ſed fortes efficiamur per gratiam Domini, atque virtutem potentiæ eius: quoniam perfecit pedes noſtros tanquàm ceruorum, & ſuper excelſa firmiùs ſtatuit intellectus ſummę eius humanitatis ꝓpter noſtram ſalutem, maximè tantam habentes impoſitam ſanctorum teſtium nubem. Deponentes igitur oẽ pondus & circũſtantem aduerſariorum nouitatem, per patientiam curamus, adſpicientes in authoré fidei & cõſummatorem Ieſum, qui in propoſito nobis propter eũ negocio, ſpiritũ ſuæ veritatis condonet, loquẽtem in nobis, atq; perhibentẽ magnalia fidei per doctrinã ſanctorũ patrum, quos aduerſarij calũniati ſunt in ſcripto, dicentes illa eos prædicare, quę ipſi per nouitatem prædicauerunt. Pro qua re ſacros codices eorum deduci præcipimus, immò magis veneranda teſtimonia, quæ à nobis de ipſis codicibus pro teſtimonio Chriſti Dei electa ſunt: quod vtiq;, ſicut nõſtis, auxiliante Deo in anteriore cognitione

2. Tim. 2.
Matt. 10. & 24.
Pſal. 17.
Hebr. 12.

ne peragendum promiſimus,ad redarguendum hæreticos,in defenſione prædictorum ſanctorum ac probabilium patrum.

Leontius reuerendiſſimus epiſcopus Neapolitanæ eccleſiæ, dixit:

Si placet beatitudini veſtræ, ante exhibitionem paternorum teſtimoniorũ de actibus ſancti quinti Concilij illa pars nobiſmet relegatur, vbi Synodaliter promulgauit, omnes ſanctorum patrum ſermones & dogmata ab omnibus ſuſcipi Chriſtianis & confiteri,& contradicentes his aut negãtes, quæ ab eis prædicata ſunt, condemnationi ſubmilit: quatenùs ex hoc aduerſarij veraciter cognoſcant contra ſemetipſos Synodales ſuperinducentes definitiones. Si quis abnegauerit paternarum traditionum ſtatuta: quam abnegationem irrationabiliter amplex ſunt propter ſuam temerariam nouitatem.

MARTINVS SANCTISSIMVS ac beatiſſimus Epiſcopus ſanctæ Dei Eccleſiæ Catholicæ atque Apoſtolica vrbis Romæ,dixit:

SEcundùm ea, quæ poſcuntur à Leontio dilectiſſimo fratre noſtro,geſta venerandi quinti Concilij nobiſmet producantur,& pars eius,de qua ſuperiùs rationabiliter memorare dinoſcitur ſanctorum Catholicæ eccleſiæ patrum, ad plenam reprehenſionem eorum,qui pias doctrinas refutare nituntur lectioni pandatur.

Theophylactus Primicerius notariorum Apoſtolicæ ſedis,dixit:

Codicem,quem iuſſiſtis,venerandi quinti Concilij afferens de venerabili ſcrinio, præ manibus habeo:quid præcipitis?

MARTINVS SANCTISSIMVS ac beatiſſimus Epiſcopus ſanctę Dei Eccleſiæ Catholicæ atque Apoſtolicæ vrbis Romæ, dixit:

SVſcipiatur, & competenter prædictus locus relegatur,id eſt, ſanctorum patrũ definitio,per quam promulgant cunctos orthodoxos omnia ſuſcipere & confiteri,quæ ab ipſis piè prædicata ſunt.

ET ACCIPIENS ANASTASIVS notarius regionarius Apoſtolicę ſedis, relegit,continentem ità:

Sententia V. Synodi.

HIs ità ſe habentibus,manifeſtum facimus,quoniam omnia,quę à prædictis ſanctis quatuor Synodis, ſicut dictum eſt, de orthodoxa fide promulgata ſunt, & de Eccleſiaſtica ſtabilitate terminata, & ſeruauimus & ſeruamus. Licèt enim diuerſis temporibus contra emerſos hæreticos denominata quatuor Concilia facta ſunt, vnam eandemque confeſſionem rectæ fidei conſeruauerunt & prædicauerunt. Et propterea omnia,quæ cõſonant his, quæ ab antefatis quatuor Synodis pro recta fide definita ſunt,ſuſcipimus: Omnia autem quæ non conſonãt his,quę definita ſunt ab eiſdem ſanctis quatuor Concilijs,aut vno de eis,& in defenſionem hæreticorum vel impietatis ipſorum conſcripta ſunt, vt extranea iudicantes pietatis dogmatibus,condemnamus & anathematizamus.Super his autem in omnibus ſequimur ſanctos patres doctoresque Eccleſiæ Athanaſium,Hilarium,Baſilium, Gregorium Theologum,& Gregorium, Nyſſenenſem,Ambroſium,Auguſtinum, Theophilũ, Ioannem Conſtãtinopolitanum,Cyrillum, Leonem,Proclum,& ſuſcipimus omnia,quę ab eis pro recta fide & in condemnationem hæreticorum expoſita ſunt.Suſcipimus autẽ & alios ſanctos & orthodoxos patres, qui in ſancta Dei Eccleſia rectam fidem irreprehẽſibiliter vſque ad finem prædicauerunt.Hac itaq; recta confeſſione in ſancta Dei catholica & Apoſtolica Eccleſia cõſeruata ac prædicata, ſi quis ſe de eius communione ſeparauerit,contraria ſapiens, alienum ſeipſum rectę fidei oſtendens,& hæreticis connumerans,meritò à ſancta Dei eccleſia cõdemnatur & anathematizatur. Patres Catholici.

MARTINVS SANCTISSIMVS ac beatiſſimus Epiſcopus ſanctæ Dei Eccleſiæ Catholicæ atque Apoſtolicæ vrbis Romæ, dixit:

MAnifeſtatur nobis ex his, q̃ relecta ſunt ſiue definita à S.v. Cõcilio,condemnatum eſſe & alienũ ſanctæ Dei Eccleſiæ vnumquenq;, qui non ſuſceperit verbo & mente omnes ſanctas Synodos & uenerabiles patres,cunctaq; q̃ ab eis pro orthodoxa fide expoſita ſunt in deſtructionem omnium hæreſium.Iam ad noſtram cognitionẽ ſplẽdidiſſima verba eorum, omniq́ue ſuſcipienti ſaluտifera deducantur.

Theophylactus Primicerius notariorum ſanctæ ſedis Apoſtolicæ, dixit:

Secundùm iuſſionem beatitudinis veſtræ, deflorata à nobis ſanctorum patrũ teſtimonia deferens,præ manibus gero: quid præcipitis?

MARTINVS SANCTISSIMVS ac beatiſſimus Epiſcopus ſanctæ Dei Eccleſiæ Catholicæ atque Apoſtolicæ vrbis Romæ, dixit:

SVſcepta patrum venerabilium teſtimonia,lectioni pandantur.

Digitized by Google

Et accipiens Exuperius notarius regionarius Apoſtolicæ ſedis, relegit in his:

Ambroſius. BEATI Ambroſij epiſcopi Mediolanenſis de ſermone primo, ad Gratianum Imperatorem directo:

Ephe. 5. Chriſtus dilexit nos, & tradidit ſemetipſum pro nobis. Si ergò traditus eſt à patre, & ipſe ſe tradidit, appá ret vnam eſſe patris & filij voluntatem.

Lib. 2. ca. 4. EIVSDEM de ſermone ſecundo ad eum miſſo:

Aequalis ergò in Dei forma, minor autem idem in aſſumptione carnis, & hominis paſſione. Quali igitur modo ad eum poteſt minor eſſe, & æqualis natura? Quomodò autem ſi minor eſt, eadem ſimiliter facit? & quomodò eadem operatio diuerſę ſubſtantiæ eſt? Nunquid ità poteſt minor, ſicut & maior, operari? aut poteſt vna operatio eſſe, vbi diuerſa eſſentia?

Lib. 2. ca. 3. ITEM EIVSDEM de eodem ſermone:

Cur, inquit, dixerit, Si poſſibile eſt: interim voluntatis liberæ Dominum fuiſſe doceamus. In tantum exceſſiſtis impietatis, vt negetis, quòd filius DEI liberæ voluntatis ſit. Et certè ſoletis etiàm ſancto Spiritu derogare, & negare non poteſtis. Scriptum eſt

Ioan. 3. enim: Spiritu vbi vult, aſpirat. Vbi vult, inquit, non vbi iubetur. Ergò ſi ſpiritus vbi vult, aſpirat, filius quod vult non agit? Et certè idem Dei filius in Euangelio ſuo dicit, vbi velit ſpirandi ſuppetere ſpiritui facultatem. Nunquid ergò ſuperiorē fatetur, quia

Ioan. 16. illi licet, quod ſibi nō licet? Apoſtolus quoq;

1. Cor. 12. dicit: Quia omnia operatur vnus atq; idem ſpiritus, diuidens ſingulis prout vult. Inquit autē, Prout vult, hoc eſt, pro liberæ voluntatis arbitrio, non pro neceſſitatis obſequio. Et diuidit ſpiritus non mediocria, ſed quæ Deus cōſueuit operari, gratiam curationū, & operationem virtutum: Ergò diuidit ſpiritus pro vult: filius autem Dei non liberat quem vult?

Ibidem. ITEM ſubtèr: Quid eſt tamen quod pater velit, & filius nolit? Pater quos vult viuificat, & filius quos vult viuificat, ſicut ſcriptum eſt. Dic nunc quos viuificauerit filius, & pater viuificare noluit. Cùm autem filius quos velit viuificet, & operatio vna eſt.

EIVSDEM de eodem ſermone:

Quam voluntatem habet pater, eadem habet & filius. Pater quos vult viuificat, & filius quos vult viuificat, ſicut ſcriptum eſt. Vna ergò voluntas eſt, vbi vna operatio. In Deo enim voluntatis ſeries, operationis effectus eſt.

EIVSDEM de Sermone tertio ad eundem Gratianum:

Ergò ſi vnius voluntatis & operationis eſt cū Pater & Filio Spiritus Sanctus, vnius eſt eſſentiæ quoniam per ſua opera creator oſtenditur.

EIVSDEM de eodem Sermone:

Dum quandò per eandem operationem & Deitatem vnitas veriſſima, hoc quod maius idenitas, ſicuti à Græcis oſtenditur, dicit. Hoc enim ipſum ſignificat, quoniam hēt hoc ipſum Pater & Filius & Spiritus ſanct⁹.

EIVSDEM de eodem ſermone: Ergò vna voluntas eſt, vbi vna operatio. In Deo enim voluntatis ſeries, operationis effectus eſt.

Auguſtinus. SANCTI Auguſtini epiſcopi Hipponeregienſis ex Interpretatione Euangelij ſecundùm Ioannem in Homilia vicelima ſecunda: Faciamus, inquit, voluntatem patris, voluntatem Chriſti, voluntatē Spiritūs ſancti, quia Trinitatis huius vna voluntas, vna poteſtas, vna maieſtas eſt.

Baſilius. SANCTI Baſilij epiſcopi Cæſareenſis prouinciæ Cappadociæ de Syllogiſco cōtra Eunomiū facto ait: Quorum vna atq; eadē operatio, horum & vna eſſentia.

EIVSDEM de primo ſermone contra Eunomium: Quomodò differentia ſubſtantiæ, vbi identitas operationis cognoſcitur? Immutatis nanque ſubſtantijs, immutatas oportet eſſe & operationes.

EIVSDEM de eodem ſermone: Quomodò non eiuſdem ſubſtantiæ ſpiritus Patris & Filio, qui eiuſdem operationis eſt?

EIVSDEM de eodem ſermone: Quomodò diuerſitas eſſentiæ in Trinitate, vbi identitas operationis reperitur?

EIVSDEM de ſermone facto ad Amphilochium de ſancto Spiritu: Quorū autē æqualis eſt virtus, vtiq; æqualis & operatio.

EIVSDEM ex interpretatione primi Pſalmi: Quorum autem vna natura eſt, horum eædem ſunt operationes.

Gregorij Nyſſeni. SANCTI GREGORII EPISCOpi Nyſſanenſis ex epiſtola ad Euſtathium facta de ſancta Trinitate:

Siue vnā operationem intelligamus Patris & Filij & Spiritūs ſancti, in nullo diſcrepantem aut immutantem quicquam, neceſsè eſt identitati operationis hoc, quod vnitum eſt, naturæ cognoſcere.

EIVSDEM ex eadem Epiſtola:

Ergò operationis identitas in patre & Filio & Spiritu ſancto luculentiùs oſtendit ſimilitudinem naturæ.

EIVSDEM ex eadem Epiſtola: Operantis ergò naturam per contemplationem operationum intelligere poſſumus.

EIVSDEM ex eadem Epiſtola: Communio autem naturæ, luculentiùs demonſtrata eſt per identitatē operationū conſiſtēs.

EIVSDEM ex epiſtola ad Ablauium de ſancta Trinitate: Sed Deus quidem pater, Deus autē filius, Deus verò ſpiritus ſanctus. Vnus autem in eadem prædicatione Deus eſt, pro eo quòd neq; naturæ neq; operationis differentia quælibet videtur in Deitate.

EIVSDEM de Sermone, vbi exponit, Pater noſter: Ergò, ſi operatio & virtus & vna

vna eſt, quomodò poteſt alienatio naturæ intelligi, in quibus nullam ſecundùm virtutem & operationem differentiam reperimus?

Cyrillus. SANCTI Cyrilli epiſcopi Alexandrini ex interpretatione facta in Euangelium ſecundùm Ioannem: Operabuntur enim ſimiliter, quæque eandem ſibi ſortita ſunt naturam. Quibus autem eſſentiæ ratio diſſimilis, his erit in omnibus operationes ratio diſſimilis.

EIVSDEM ex eadem interpretatione: Eſt nanque vt arbitror, omnibus clarum & certum, quia incomprehenſibilia omninò ſunt propria Deitatis creatæ naturæ, & quęque eiuſdē ſunt Deitatis naturaliter, nō erunt aliquandò in alia qualibet creatura ſecundùm æqualem & ſimilem modum.

EIVSDEM de eodem ſermone: Quòd ſi poteſt omninò aliquid iuxta ſenſum illorum de his, quæ Deitatis ſunt propria, ineſſe cuiquam, qui non eſt ex ipſa eſſentialiter, & ità exiſtat ſicuti & ipſa, quid iam impediat, dic mihi, & omnia Deo decibilia accedere, & in his, qui nō ſunt naturaliter dij? quoniā ſemèl vno ſinè impedimento accedente, locū habebunt & cætera. & quid euenit? omnia confuſa ſunt nobis, aut non ex hoc quæ ſurſùm ſunt, cedunt in imis, & ima ad ſuperiorem locum aſcendunt?

EIVSDEM de eodem libro: Perpendat autem iterùm amator ſcientię, quoniā dicens Saluator ex operibus ſuis approbari poſſe qui naturaliter Deus eſt, manifeſtè docet, quia non eſt poſſibile indiſſimiliter cuiquam Deo dignam operationem & virtutem eſſe, niſi & in hoc naturaliter exiſtat Deus. Ioan. 10.

EIVSDEM DE THESAVRIS.

Quæ eandem habent operationem, & eiſdem naturalibus virtutibus vtuntur, neceſsè eſt per omnia eiuſdem eſſe ſubſtantiæ. Nihil enim de his quæ creata ſunt, ad ea, quæ alterius generis vel ſubſtantiæ ſunt, eaſdem habebit indiſſimiliter virtutes & operationes.

EIVSDEM de eodem libro:

Quoniam ea, quæ eiuſdem ſunt operationis, & eiuſdem eſſentiæ confitentur.

EIVSDEM de eodem libro:

Si ea, qui eiuſdem indiſſimiliter operationis ſunt, & eiuſdem eſſentiæ confitentur: eſt autem eiuſdē operatis cum Patre Filius, omnia quanta facit & ipſe, ſimiliter faciens: ſinè dubio erit & eiuſdē eſſentiæ ab eo quòd & eiuſdem operationis.

ET EIVSDEM de eodem libro:

Quæ alterius generis & alterius naturæ ſunt, eandem operationem habere nullus ſapientum dabit. Nec enim aqua & ignis vnum, aliquid & hoc ipſum operabitur: ſed ſicut diſtantem habent eſſentiæ & æqualitatis rationem, ità & diuerſam dabunt operationem.

EIVSDEM de eodem libro:

In quibus enim operatio & virtus indiſſimiliter vna eſt, in his neceſsè eſt & ſocietatem naturæ ſaluari.

EIVSDEM de eodem libro:

Solent enim quæ eandem operationem habent, eiuſdem eſſe eſſentiæ, & in his quod alterius eſt naturæ, incredulum eſt.

EIVSDEM de eodem libro:

Si enim humilitatem carnis inſpicientes, non creditis, ait, in me, ſed vtiquè operum maieſtatis digna & rationalibilis exit, vt poſſit vobis ſuadere, quoniam Deus ſum ex Deo procedens. Qui enim operibus æqualis eſt patri, quomodò erit ſequens eius ſecundùm naturam? & qui cādem operationem & virtutem ſimiliter illi poſſidet, quomodò erit ſecundùm eum alterius naturæ?

EIVSDEM de eodem libro:

Nec enim vnā eſſe naturalem operationem dabimus Deo & creaturæ, vt neque creaturam in diuinam referamus ſubſtantiam, neq; quod præcipuum eſt diuinæ naturæ, ad dignum locum naſcentium deponamus.

EIVSDEM de eodem libro:

Qui etenim vnam habet operationem, vnam eandemque, qualiter fuerit, habebit rationem.

EIVSDEM de Sermonibus dialogicis vel cogitationibus ad Hermen factis:

Quod eandem naturam habet ſecundùm operationem & indiſſimiliter æquale eſt, nō habebit ex parte quicquam de qua creata ſunt: ſed vbi ſubſtantiæ in quibuſlibet diuerſa ratio extitit, ibi conueniens erit in operationibus diſſimilitudinem eſſe.

SANCTI BASILII EPISCOPI Cæſareæ Cappadociæ de naturalibus voluntatibus ex verbo de ſancto Spiritu cap. 8. Basilius. Qui videt, me, videt & patrem. Non figurā, neq; formā. Munda eſt enim compoſitionis diuina natura, ſed bonum voluntatis, quod cōcurrens ſubſtātiæ, ſimile & æquale: magis autem hoc ipſum in Patre & Filio videtur. Ioan. 14.

SANCTI GREGORII THEOlogi de Sermone in filio ſecundo: Vt ſit tale quod colligitur, Non vt faciam voluntatem meam. Nec enim mea ſeparata eſt à tua, ſed communem meam & tuam: & quorū ſicut vna eſt Deitas, ità & voluntas. Gregorius Nazianzenus. Ioan. 5.

SANCTI Gregorij Epiſcopi Nyſſanenſis de Sermone contra Apollinarem facto: Ergò filij & patris voluntates diuiſæ ſunt? Et quomodò erit cōmunis in vtroque voluntas? Quomodò autem identitas naturæ Gregorius Nyſſenus.

turæ per differentiam voluntatum innoteſcatur? Neceſsè eſt enim per omnia concurrentem eſſe naturæ voluntatem.

EIVSDEM de eodem Sermone: Si igitur diuerſis in patre & filio fructus voluntatis reperitur, neceſsè eſt diuerſam vtrorunque naturam confiteri.

EIVSDEM CONTRA EVNOmium in Sermone ſecundo: Vnam voluntatem eſſe Patris & Filij & Spiritûs ſancti, naturæ communio proteſtatur. Ergò ſi hoc vult Sanctus ſpiritus quod placet Filio, communio voluntatis apertiſſimè oſtendit vnitatis ſubſtantiam.

Amphilochius. SANCTI AMPHILOCHII Epiſcopi Iconienſis in eo, quod dictum eſt: Ex ſe filium nihil facere poſſe: Quomodò poteſt mea & patris operatio diſcerni, vbi voluntas, & verbum, & ſcientia, & ſapientia, & natura, & Deitas vna eſt?

EIVSDEM de eodem Sermone:

Ioan. 5. Sicut enim pater ſuſcitat mortuos & viuificat, concurrentem habens voluntati virtutem: ità non exequês miniſteriũ ſuſcito mortuos, ſed eadem virtute, authoritate, poteſtate, voluntate.

Cyrillus. SANCTI Cyrilli Alexandrini ex interpretatione Euangelij ſecundùm Matthæum libro duodecimo: Dum autem vna & cõſubſtantialis ſancta Trinitas & vna Deitas in ipſa intelligitur, quomodò non erit eadem voluntas Patris & Filij & ſancti ſpiritûs?

EIVSDEM ex interpretatione Euangelij ſecundùm Iohannem libro nono: Sicut enim conſubſtantialis eſt, ità & eiuſdem voluntatis ſuo genitori. Vnius enim ſubſtãtiæ vna videlicet & voluntas.

EIVSDEM de Sermone facto ad Hermen ſecundo: Nos autem rectitudinis rationes ſequẽter, dicimus quoniam ſuperfluum eſt & indoctum, abſque voluntate & voluntariè genitorem eſſe ſuſpicari patrem, ſed magis naturaliter & ſubſtantialiter. Eſt enim non ſinè voluntate, quæ eſt naturaliter concurrentem habens naturæ voluntatem eſſe quæ eſt.

De naturalibus Chriſti Dei noſtri voluntatibus.

Hippolytus SANCTI Hippolyti martyris de Sermone Theologiæ, id eſt, Deitatis: Velle habet Deus: non enim non velle: quoniam hoc vertibilis eſt & eligentis, ſed ſempiternã voluntatem Dei ſequuntur quæ fiunt, cui & facta manent ſaluata.

Ambroſius. SANCTI AMBROSII DE Sermone ſecundo ad Gratianum: Sed alia voluntas hominis, & alia voluntas Dei. Denique vt ſcias vitam in voluntate hominis eſſe, quoniam mortem timemus: paſſionem autem in voluntate diuina, vt pateretur pro nobis: cùm Petrus vellet Dominum à paſ-
Matt. 16. ſione reuocare, Dominus ait: Non ſapis quæ Dei ſunt, ſed quæ ſunt hominum. Suſcepit ergò voluntatem meam, ſuſcepit triſtitiam meam: confidenter triſtitiam nomino, quia crucem prædico. Mea eſt voluntas, quam ſuam dixit, quia vt homo ſuſcepit triſtitiam meam, vt homo locutus eſt, & ideò
Matt. 26. ait: Non ſicut ego volo, ſed ſicut tu vis. Mea eſt triſtitia, quam meo ſuſcepit affectu.

Luc. 22. EIVSDEM ex interpretatione Euangelij ſecundùm Lucam: Triſtis, inquit, eſt anima mea vſque ad mortem. Non propter mortem triſtis eſt Dominus, quia eam conditio corporalis affectûs, non formido mortis, offendit. Nam qui corpus ſuſcepit, omnia debuit ſubire corporis, ut eſuriret, ſitiret, angeretur, contriſtaretur. Diuinitas autem commutari per hos neſcit affectus.

EIVSDEM de eodem Sermone: Minùs enim, inquit, cõtulerat mihi, niſi meum ſuſcepit affectum. Ergò pro me doluit, qui pro ſe non habuit quod doleret: & ſequeſtrata delectatione diuinitatis æternæ, tædio meæ infirmitatis afficitur. Suſcepit enim triſtitiam meam, vt mihi ſuam lætitiã largiretur: & veſtigijs noſtris deſcendit vſq; ad mortis ærumnam, vt nos ſuis veſtigijs reuocaret ad vitam.

Eſa. 53. EIVSDEM de eodem verbo: Ità enim legimus, inquit, quia peccata noſtra portat, & pro nobis dolet. Doles ergò Domine non tua, ſed mea vulnera, non tuam mortem, ſed noſtram infirmitatem: & nos æſtimauimus te eſſe in doloribus, cùm tu non pro te, ſed pro me doleres. Infirmatus enim es, ſed propter peccata noſtra: non quia tibi illa infirmitas erat ex patre aſſumpta, ſed pro me ſuſcepta.

EIVSDEM de ſermone fidei ſecundo: Vt homo ergò dubitat, ut homo turbatur: non turbatur ut virtus, nõ turbatur eius diuinitas, ſed turbatur anima, turbatur ſecundùm humanę fragilitatis aſſumptionem: & ideò qui ſuſcepit aĩam, ſuſcepit & animę paſſiones. Non enim ſecundùm quod Deus erat,
Pſal. 21. aut turbari aut mori poſſet. Deniq;, inquit,
Matt. 27. Deus Deus meus, quarè me dereliquiſti? Vt homo ergò loquitur, meos circunferens metus, quòd in periculis poſiti à Deo deſeri nos putamus: ut homo turbatur, ut homo fiet, ut homo crucifigitur. EIVSDEM ex interpretatione Euãgelij ſecũdùm Lucã:

Luc. 22. Et quandò dicit, Non mea, ſed tua voluntas fiat, quaſi ex homine protulit: tuam, ad voluntatem patris. Voluntas enim hominis ad tempus eſt, DEI autem ęterna. Ergò non alia voluntas patris, ubi una Deitas.

Auguſtinus SANCTI AVGVSTINI EX INterpretatione nonageſimi tertij Pſalmi:

Matt. 26. Chriſtus Deus noſter dicit: Pater, ſi fieri poteſt, tranſeat hic calix: ſed triſtitiam ſic aſſumpſit, quomodò carnem. Nolite enim putare, quia hoc dicimus, non fuiſſe triſtem Dominum. Si enim dixerimus, quia non erat triſtis, cùm Euangelium dicat, Triſtis
Ibidem. eſt

eſt anima mea vſque ad mortem: ergò & quandò dicit, Dormiuit Ieſus, non dormiuit Ieſus: & quandò Euangelium dicit, Manducauit, non manducauit Ieſus: ſurrepit vermiculus putredinis, & nihil ſanum relinquit, vt dicatur, quia & corpus non erat verum, & carnem veram non habuit. Quicquid ergò de illo ſcriptum eſt, fratres, factum eſt, verum eſt. Ergò triſtis fuit? Triſtis prorsùs, ſed voluntate ſuſcipiens triſtitiam, quomodò voluntate ſuſcipiens carnem. Mat. 8.

EIVSDEM de Sermone quartodecimo Ciuitatis Dei: Non ex carne tantùm afficitur anima, vt cupiat, metuat lætetur, ægreſcat: verùm etiàm ex ſeipſa his poteſt motibus agitari. Intereſt autem, qualis ſit voluntas hominis: quia ſi peruerſa, & peruerſos habebit hos motus: ſi autem recta eſt, non ſolùm inculpabiles, verùm etiàm laudabiles erunt. Voluntas quippe in omnibus, immò omnes nihil aliud, quàm volentes ſunt. Nam quid eſt cupiditas & lætitia, niſi voluntas in eorum conſenſione quæ volumus? & quid eſt metus atque triſtitia, niſi voluntas in diſſenſione, ab his quæ nolumus? Sed cùm conſentimus eis quę volumus, cupiditas: cùm autem conſentimus fruendo his quæ volumus, lætitia vocatur. Itemque cùm diſſentimus ab eo, quod *accedere nolumus, talis voluntas metus eſt: cùm autem diſſentimus ab eo, quod nolentibus accidit, talis voluntas triſtitia eſt. Et omninò pro varietate rerum, quæ appetuntur atque fugiuntur, ſicut allicitur vel offenditur voluntas hominis, ità in hos vel illos affectus mutatur & partitur.

Cupiditas. Lætitia. Metus. Triſtitia

Lib. 14. cap. 9.

ITEM QVI SVPRA IN EOdem libro quartodecimo: Sed cùm rectam rationem ſequantur, inquit, iſtæ affectiones, quandò vbi oportet adhibentur, quis eas tunc morbos ſeu vitioſas paſſiones ſecũdùm Philoſophos audeat dicere? Quamobrem etiàm ipſe Dominus in forma ſerui agere vitam dignatus humanam, ſed nullum habens omninò peccatum, adhibuit eas, vbi adhibendas iudicauit. Neq; enim in quo verus erat hominis animus, falſus erat humanus affectus. Cùm ergò eius in Euangelio iſta referuntur, quòd ſuper duritiam cordis Iudæorum cum ira contriſtatus ſit: quòd dixerit, Gaudeo propter nos, vt credatis: quòd Lazarum ſuſcitaturus, etiàm lachrymas fuderit: quòd cõcupiuerit cum diſcipulis ſuis manducare Paſcha: quòd propinquante paſſione triſtis fuerit anima eius, non falſa vtiquè referuntur. Verùm ille hos motus certæ diſpenſationis gratia ità, cùm voluit, ſuſcepit animo humano, vt cùm voluit, factus eſt homo.

Marc. 3. Ioan. 11. Ibidem. Luc. 22. Mat. 26.

EIVSDEM ex interpretatione centeſimi Pſalmi: Optabam, inquit, diſſolui, & eſſe cum Chriſto. Gaudet quia diſſoluitur, vt ſit cum Chriſto: & ipſe Chriſtus triſtis eſt, cum quo iſte futurum ſe eſſe lætatur. Sed quid erat illa nox, niſi ſonus infirmitatis noſtræ? Multi adhuc infirmi contriſtantur futura morte: ſed habeant rectum cor, uitent mortem quantùm poſſunt, ſed ſi non poſſunt, dicant quod ipſe Dominus non propter ſe, ſed propter nos dixit: Pater ſi fieri poteſt, tranſeat à me calix iſte. Ecce habes uoluntatem humanam expreſſam. Vide iam rectum cor: Verùm non quod ego uolo, ſed quod tu uis Pater. Philip. 1. Mat. 26.

EIVSDEM libro de gratia noui Teſtamenti facto ad Honoratum: O homines, nõ deſperetis uos poſſe fieri filios Dei, quia & ipſe filius Dei, hoc eſt, Verbum eius caro factum eſt, & habitauit in nobis. Reddite ergò uicem: efficiamini ſpiritus, & habitate in illo qui factus eſt caro, & habitauit in nobis. Iam enim non eſt deſperanda huiuſmodi uerbi participatio, ut & homines poſſint fieri filij Dei, cùm filius Dei participatione carnis filius hominis factus eſt. Et nos quidem mutabiles ad melius conuerſi, efficimur participes uerbi: Verbum autem incommutabile extans, ad nihil in peius conuerti potens, particeps factus eſt mediante carne rationali. Nec enim Chriſtus homo factus, ſicut ſuſpicantur Apollinariſtæ hæretici, aut rationalem animam non habuit, aut ſenſum, aut uoluntatem, ſed iuxta morem proprium ſcripturæ uerbum caro factum eſt, ait, quatenùs & Chriſti humilitatem oſtendat, & neque carnis uocabulum ut indignum efficere uideatur, carnem pro homine poſuit. Ioan. 1.

BEATI LEONIS Romani pontificis, de ſecundo uolumine ad Leonem Imperatorem directo: Secundùm quidem formam ſerui nõ uenit facere uoluntatem ſuã, ſed eius qui miſit eum. Propriam dixit, quã temporaliter accepit de uirgine: uoluntatem autem eius, qui miſit eum, utiquè hãc oſtendit, quam ſinè tempore habuit cum patre communem. Leo. Ioan. 6.

SANCTI Hippolyti Epiſcopi & Martyris de Homilia Dominicæ Paſchæ: Totus erat in oĩbus & ubiq;, adimplẽs uerò omnia ad oẽs aẽrios principatus nudus redeſpoliatus eſt, & ad paruum clamat tranſire calicem, ut oſtendat uerè, quia & homo erat: reminiſcens autem & propter quod miſſus eſt, perficiat diſpenſationem ad quam miſſus eſt, & clamat: Pater, non mea uoluntas. &, Spiritus quidem promptus, caro autem infirma. Hippolytus. Mat. 26.

SANCTI Athanaſij de Sermone contra Apollinariũ facto ĩ Trinitate & ĩcarnatione: Et quãdò dicit: Pater, ſi poſſibile eſt, tranſeat à me calix iſte, tamen non mea, ſed tua voluntas fiat. & iterùm: Spiritus promptus eſt, caro autem infirma: duas uolũtates hic oſtẽdit, tam humanam, quod eſt carnis, quàm Athanaſius.

quàm diuinam, quod eſt Deitatis. Humana quidem propter infirmitatem carnis recuſat paſſionem, diuina autem eis eſt promptiſſima.

EIVSDEM de Sermone maiore cõtra Apollinarem facto pro fide: Contigit Lazarum poſt ægritudinem mori. Dominicus autem homo nõ infirmatus, neq; nolens mortuus eſt, ſed ex ſe venit ad mortis diſpenſationem, confortatus à Deo Verbo inhabi-
Ioan.10. tante ſibi, qui dixit: Nullus à me aufert animam meam: à memetipſo eam pono: poteſtatem habeo ponere eam, & poteſtatem habeo accipere eam. Diuinitas ergò filij eſt, quę ponit & accipit animã hominis, quem induitus eſt: perfectum enim aſſumplit hominem.

EIVSDEM de Sermone contra Apollinarem facto per interrogationẽ & reſponſionem: Sed neq; vacui & inefficaces iam intelligi poſſunt Dei Verbi diuini intellectus, nec iterùm ineffabili ratione vnitæ ad eum beatæ animæ, ſi videlicet nõ intelligere eam & non velle, ſubſtantiam eius interimit.

Ioan.12. EIVSDEM in libro quo dicitur, Nunc anima turbata eſt, etſi Deus fuiſſet in carne, & ſecundùm carnem obedientiam impleuit, & voluntas carnis voluntati diuinitatis ſubIoan.6. iacuit, ſicut & prædixit, Quoniam deſcendi de cœlo, non vt faciam voluntatẽ meam, ſed voluntatem eius, qui me miſit, patris: ſuam voluntatem dicens carnis, quoniam & caro ipſius facta eſt.

EIVSDEM de eodẽ Sermone: Oportebat autem moueri carnis eius voluntatem, ſubiacere autem voluntati diuinæ, & ſic hominum inobedientiæ ſoluuntur per hanc glorioſam obedientiam, qua Chriſtus obediuit pro nobis.

Gregorij Nazianzenus. SANCTI Gregorij Theologi de ſecundo verbo de filio: Septimùm dicatur deſcendiſſe è cœlo filium, non vt faciat voluntatem ſuam, ſed eius qui miſit eum. Si ergò ab eodem, qui deſcendit, hæc dicta fuiſſent, dixiſſemus vtiquè tanquàm ab homine formari hoc verbum: non illo qui in Saluatore intelligitur: illius enim velle nec contrarium eſt DEO, deificatum totum.

EIVSDEM de eodem Sermone: Nãq; Mat.26. illud ſic intelligimus: Pater, ſi poteſt fieri, tranſeat à me calix iſte: veruntamen non ſicut ego volo, ſed tua voluntas præualeat. Nec enim ſi poſſibile erat, aut nõ hoc illum ignorare oportet, aut pro voluntate voluntatem introducere.

Gregorij Nyſſenus. SANCTI Gregorij Epiſcopi Nyſſanẽſis de Sermone ſecundo contra Eunomium: Quomodò Dominus, qui ſecundùm Chriſtum homo eſt, mundum ſibi reconcilians, diſtribuebat animæ corporiq; beneficium, quod ab ea fiebat hominibus, volens quidem per animam, tangens autem corpore.

EIVSDEM de ſermone facto ĩ paſcha: Accedit leproſus, defluxus iam & extermi-
natus corpore, quomodò fiet in ipſo à Domino mundatio? Anima vult, corpus tangit: per vtraque fugatur paſſio. Receſſit enim, Mat.8. ait, ab eo continuò lepra.

EIVSDEM de eodem ſermone: Ad vtranque igitur hominis portionem competenter Deitate vnita, per vtraque clara ſigna erant ſublimiſſimæ Deitatis & corpore quidem cõnexam ſibi Deitatem, per tactum ſanitatem tribuẽs, oſtendebat: anima autem per illam diuinã voluntatem, virtutẽ ſignificabat diuinã. Sicut igitur ſenſus tacti, corporis eſt proprium, ità & animæ voluntaria mortio.

EIVSDEM de eodẽ ſermone: Iterùm Mar.8. multa millia in* eremum eidem permanẽtes for. e ieiunos non vult abſoluere, manibus autem mo idem confringit panes. Adſpicis quomodò per vtraque, id eſt, animam & corpus, vtriq; cohærens diuinitas diuulgatur, & tam operante corpore, quamq; impetu voluntatis quæ in anima, perficitur.

EIVSDEM de Sermone contra Apollinarem, facto: Huiuſmodi autem rationabili anxietate una erit conſolatio myſterij, pieta confeſſio: quoniam formidare quidem in paſſione, humanæ fragilitatis eſt, iuxta quod Dominus ait, ſpiritum promptum eſſe dicens, carnem autem infirmam: ſuſcipere au- Matt.26. tem diſpenſationem, diuinæ uoluntatis atq; uirtutis eſt. Quoniam igitur altera humana voluntas, & diuinas altera eſt, loquitur quidem vt homo, quod infirmitati carnis congruit, qui noſtras paſſiones ſuſcepit, producit tamen ſecũdam vocem, excelſam & Deo dignam voluntatem confirmari, quam humanam propter ſalutem hominum volens. Qui enim dixit, Non mea voluntas, humanam præſenti ſermone ſignauit addens autem, tuam, oſtendit coniunctionem propriæ diuinitatis ad patrem, cuius diuinitatis nulla eſt differentia propter ſocietatem naturæ.

SANCTI IOANNIS EPI- Ioannes Chryſoſt. ſcopi Conſtantinopolitani de ſermone facto ad eos, qui ad Miſſas non occurrerunt, & de conſubſtantiali.

Si igitur Patris, & Filij vna voluntas eſt, quomodò hic dicit, Veruntamen non ſicut ego volo, ſed ſicut tu vis? Nam ſi in diuinitate quod dictum eſt, ſit, hoc aliqua contradictio erit: ſi autem de carne, habent rationem quæ dicta ſunt, & nulla ex hoc criminatio fiet. Nec enim nolle mori carnem, reprehenſio extitit, quoniam hoc naturę eſt: ipſe autem quæ naturæ ſunt omnia, abſque peccato & oſtendit, & cum multa abundantia, vt etiàm hæreticorum obturet ora. Quãdò autem dicit, Si poteſt fieri, tranſeat à me Mat.26. calix iſte: &, Non ſicut ego volo, ſed ſicut tu, nihil aliud oſtendit, niſi quia carnem verè indutus eſt timentẽ mortem. Mortem enim timere, & dubitare, & anxiari, illius eſt.

EIVS-

Digitized by Google

EIVSDEM ex interpretatione Euangelij ſecundùm Ioannem.

Nam & ego turbatus nunc non ità dico,
Ioan. 12. vt fugiam. Oportet enim portare quod accidit. Non dico, abſolue me de hac hora, ſed glorifica nomen tuum: hoc eſt, ſubleua me iã in crucem. Multùm oſtendit quod humanum eſt, & naturam nolentem mori, ſed præſentem vitam deſiderantem, oſtendens quoniam nõ erat extra humanas paſſiones. Sicut enim eſurire non eſt crimen, neq; dormire, ità nec præſentem vitam deſiderare. Chriſtus autem corpus habuit mundum de peccatis, non enim naturalibus neceſſitatibus carnes. nam iam corpus non erat.

Theophilus. SANCTI Theophili epiſcopi Alexandriæ, de ſermone facto propter mulierem habentem fluxum ſanguinis.

Licèt enim Saluator noſter in cruce di-
Matt. 27. cebat: Eli, Eli, Lamaſabacthani, quod interpretatur, Deus meus, Deus meus, vt quid me dereliquiſti? ſed nõ erat hic ſignificatio, tanquàm longè ſit à patre, ſed quoniam extra mortis tempus quod habet corpus circa vitam inhærens deſideriũ, hoc Saluator expreſſit, vt & ità oſtendat non per quandam phantaſiam, ſed quoniam veraciter noſtræ ſimilitudini coniunctus eſt.

EIVSDEM de eodem Sermone: Sicut enim eſurire, & ſitire, & laborare non erant propria Deitatis, ſed corporalia ſigna: ità &
Matt. 27. quod dicitur, Vt quid me dereliquiſti? corporalis vocis erat proprium, quod ſolet nuſquàm velle cõiuncta vita carere. Licèt enim & ipſe Saluator dicebat hoc, ſed propriè oſtendebat corporis fragilitatem, manens virtus & ſapientia DEI. Quia non alterius cuiuſdam hominis, ſed eiuſdem Saluatoris erat corpus, quod de Maria ſibi ædificauit:
Matt. 26. pro qua re dicebat: Spiritus quidem promptus, caro autem infirma.

Seuerianus. BEATI Seueriani epiſcopi Gabalenſis, in eo quod ſcripſit: Pater, transfer à me
Matt. 26. calicem hunc: & iterùm: Pater, ſalua me in
Ioan. 12. hac hora: Sic enim ait: Præueniens Dominus, ora hæreticorum oppilauit, vt oſtendat, quia hoc paſſibile corpus indutus eſt, quod tædet mortem, quod trepidat mortis violentiam, quod triſtatur & turbatur: In vitæ
Ioan. 12. termino dicit: Nunc anima mea turbatur,
Matt. 26. triſtis eſt anima mea vſque ad mortem: non Deitas mea, impaſſibilis enim eſt Diuinitas, & imperturbabilis, & imperterrita. Spiritus quidem, ait Dominus, promptus, caro autem infirma. Ergò duas voluntates declarat, vnam quidem diuinam, alteram autem humanam.

ITEM EIVSDEM de Homilia, dicta contra Iudæos, paganos & Apollinariſtas: Vidiſti eum communicantem paſſionibus carnis, quæ ſinè peccato ſunt: Adſpice eum communicantem paſſionibus animæ, quæ ſinè peccato ſunt. Paſſiones animæ, ſunt in peccato reputatæ, cogitationes malignæ ſeu turpioſæ. Hæ paſſiones animæ, reſpicientis ſecundùm ſpontaneam poteſtatem in peccatum. Sunt autem eius aliæ paſſiones abſque peccato, triſtitia, timor, formido. Nemo timidus condemnatus eſt, nemo propter timorem reprobatus eſt, nullus propter triſtitiam exhonoratus eſt communes enim hæ paſſiones naturæ, & ſinè crimine, quæ foris peccato ſunt. Sic itaque cõmunicauit paſſionibus animæ, quæ foris peccato conſiſtunt. Audi eum dicentem: Triſtis Mat. 26.
eſt anima mea vſque ad mortem. & iterùm: Nunc anima mea turbatur. Turba autem, ti- Ioan. 12.
moris eſt operatio: vt oſtendat per omnia hominis carnem, animam rationalem, & intellectum, & quęq; ſunt hominis abſq; peccato habentem, vt ſaluet perfectè hominem. Nemo enim hominum incolume habẽs cor in fide, dicit partem hominis aſſumpſiſſe Chriſtum. Intende hic ſubtiliter, qui dicis non eſſe intellectum humanum in Saluatoris carne. Ipſe enim dixit, quoniam & triſtitiam, & conturbationem pertulit. Aut igitur da intellectum naturalem turbatum & triſtatum, aut proijciens eum, & Deum introducens pro intellectu, ipſi vtiquè cõnectis paſſiones. Quid enim dicit? Abſq; intellectu anima non triſtatur, & timet, & conturbatur: impoſſibile eſt.

SANCTI Cyrilli epiſcopi Alexandrię de libro Theſaurorum: Quandò videtur timens mortem, & dicens, Si poteſt fieri, trã- Cyrillus.
ſeat à me calix iſte, conſidera iterùm, quoniã formidans mortem caro docebatur à Deo verbo induta hoc deincèps minimè pati. Dicebat enim ad patrem: Non ſicut ego volo, ſed ſicut tu. Et non quidem timebat ipſe mortem, ſecundùm quod verbum eſt & Deus, ſed vſque ad finem diſpẽſationem perficere properabat. Hæc enim erat patris voluntas. Habet autem & nolle mori, eô quòd caro mortem recuſabat naturaliter.

EIVSDEM ex interpretatione Euangelij ſecũdùm Matthæum libro vndecimo.

Si enim non feciſſet voluntariam, dum & nimis eſſet contra voluntatem, paſſionem, qualis iam intelligatur occaſio orandi atquè dicendi: Pater, ſi poteſt fieri, tranſeat à me Matt. 26.
calix iſte?

EIVSDEM DE eodem libro: Adſpice verò, quomodò contra volentem extitit paſſio Saluatoris: ſed quia per omnia & omninò pati neceſsè erat, propter bona, quę ex paſſione opera ſequebantur, pro nobis eandem voluntariam fecit.

EIVSDEM EX eadem interpretatione libro duodecimo. Recuſat igitur calicem, crucifigentiũ odioſitatem circa Deum vtpotè ex hoc accuſans: & ſupponitur quidem timor paſſionis in ipſo propter humanum, ſubſternitur autem protinùs per virtutem & potentiam inhabitantis verbi. In-

tende

tende enim, quomodò recuſatio deſignat humanam in ipſo, diuinitatis autem inflexibile coruſcauit ſtatim. Dixit enim ad patrem, qui in cœlis eſt: Veruntam en nõ ſicut ego volo, ſed ſicut tu. Deo decibiliter autem ex hoc ait. Nam per hoc quod Deus, eſt, non eſt extra voluntates paternas.

Matt. 26.

EIVSDEM EX interpretatione Euangelij ſecundùm Ioannem, volumine quarto: O homo, nullatenùs ſc andalizeris, quandò audis dicentem: Deſcendi è cœlo, non vt faciam voluntatem meam, ſed eius qui miſit me, patris. Quod enim dicebamus ab initio, hoc iterùm dicimus ſuper cauſa definita, & clarum ſermonem de hoc fecit Chriſtus, docens, quòd pro omnibus quidem mori ſpontaneum habet, eô quòd ità volebat diuina natura: præter voluntatem verò, propter paſſiones Crucis, & quantùm ad carnem pertinet, recuſantem paſſionem.

Ioan. 6.

EIVSDEM DE eodem volumine: Quoniam autem præter voluntatem videtur Saluatori Chriſto, ſecundùm quod homo erat, paſſio crucis, & ex ipſa rerum natura conſiderare nos oportet.

EIVSDEM DE eodem volumine: Si moritur mors me non moriente, ſecundùm carnem videlicet, tranſeat (ait) calix, verùm quia non aliter hoc fiet, ait: Non ſicut ego volo, ſed ſicut tu. Vides quomodò definiens quidem iterùm, humana natura & in ipſo Chriſto, quantùm ad eam pertinet, reperitur: recuperatur autem per vnitum ei verbũ ad valetudinem Deo dignam.

EIVSDEM DE eodẽ volumine: Sed quoniam verè quidem præter voluntatem, pariterque ſpontanea videtur vnigeniti paſſio crucis, iam quidem manifeſtè prædictũ eſt. Aſſumamus aũt denuò ſubtiliores inueſtigationes, legentibus veritatem pandãtes.

De naturalibus operationibus.

Hilarius. Lib. 9. de Trinitate.

SANCTI HILARII Epiſcopi Pictauienſis & confeſſoris de Sermone pro fide expoſito. Natus igitur vnigenitus Deus ex virgine homo, & ſecundùm plenitudinem temporis in ſemetipſo prouecturus in Deũ hominem, hunc per omnia Euangelici ſermonis modum tenuit, vt ſe Dei filiũ crederi doceret, & hominis filium prædicari admoneret, loquutus & gerens homo vniuerſa quæ DEI ſunt, loquens deindè & gerens Deus vniuerſa quæ hominis ſunt: ità tamen, vt ipſo illo vtriuſque generis ſermone nunquàm niſi cum ſignificatione & hominis locutus & Dei ſit.

Ambroſius. i. Cor. 1.

SANCTI AMBROSII de Sermone fidei: Sileant igitur de ſermonibus quæſtiones, quia regnum Dei, ſicut ſcriptum eſt, non in perſuaſione verbi eſt, ſed in oſtenſione virtutis. Conſeruemus diſtinctionem diuinitatis & carnis: vnus in vtraque loquitur Dei filius, quia in eodem vtraque natura eſt. & ſi idem loquitur, non vno ſemper loquitur modo. Intende in eo nũc gloriam Dei, nunc hominis paſſiones. Quaſi Deus loquitur, quæ ſunt diuina: quaſi homo dicit, quæ ſunt humana, quia in ea ſubſtantia loquebatur.

Leo Pontifex. Epiſt. 10.

SANCTÆ RECORDATIONIS Romani prælulis Leonis de ſermone, ad ſanctæ memoriæ Flauianum Epiſcopũ Cõſtantinopolitanum facto: Operatur enim vtraque forma cum alterius communione, quod proprium eſt, verbo ſcilicet operante quod verbi eſt, carne autẽ exequente quod carnis eſt: & vnum quidem eorũ coruſcat miraculis, aliud autem ſuccumbit iniurijs.

Epiſt. 97.

EIVSDEM DE Epiſtola ad Leonem Imperatorem directa: Licèt & ergo in vno Domino Ieſu Chriſto, vero Dei atque hominis filio, verbi & carnis vna perſona ſit, q̃ inſeparabiliter atq; indiuisè communes habeat actiones: intelligẽdæ tamen ſunt ipſorum operum qualitates, & ſynceræ fidei cõtemplatione cernendum eſt, ad quæ prouehatur humilitas carnis, & ad quę inclinetur altitudo Deitatis: qd ſit quod caro ſinè verbo nõ agit, & quid ſit quod verbum ſinè carne non efficit. Sinè verbi enim potentia nec conciperet virgo, nec pareret: & ſinè veritate carnis, obuoluta pannis infantia non iaceret. Sinè verbi potentia non adorarẽt Magi puerum ſtella indice declaratum, & ſinè veritate carnis non iuberetur transferri in Ægyptum puer, & ab Herodis perſecutione ſubduci. Sinè verbi potentia non diceret vox patris de cœlo miſſa, Hic eſt filius meus dilectus, in quo mihi complacui, & ſinè veritate carnis non proteſtaretur Ioannes, Eccè agnus Dei, qui tollit peccata mũdi. Sinè verbi potentia non fieret redintegratio debilium, & viuificatio mortuorum: ſinè veritate carnis, nec cibus ieiuno, nec ſomnus eſſet neceſſarius fatigato. Et poſtremò, ſinè verbi potentia non ſe Dominus æqualẽ patri confiteretur, & ſinè veritate carnis nõ idem diceret patrem ſe eſſe maiorem: cùm Catholica fides vtrunque ſuſcipiat, vtrunque defendat, quæ ſecundùm confeſſionem beati Apoſtoli Petri, vnũ Chriſtum Dei viui filium, & hominem credit, & verbum.

Luc. 1. Luc. 2. Matt. 2. Matt. 3. Ioan. 1. Ioan. 10. Ioan. 14. Matt. 16.

EIVSDEM DE eadẽ Epiſtola: Cùm ergò vn⁹ ſit Dñs Ieſus Chriſtus, & veræ Deitatis veraq́; humanitatis in ipſo una prorsùs eademque perſona ſit, exaltationem tamen, qua illum, ſicut Doctor gẽtium dicit, exaltauit Deus, & donauit illi nomen, quod ſuper omne nomen excellit, ad eam intelligimus pertinere formam, quæ ditanda erat tantæ glorificationis augmento. In forma quippe Dei æqualis erat filius patri, & iter genitorem atque unigenitũ nulla erat in eſſentia diſcretio, nulla in maieſtate diuerſitas: nec per incarnationis myſterium aliqd decellerat uerbo, quod ei patris munere redderetur.

Philip. 2.

deretur. Forma autē ſerui, per quam impaſſibilis Deitas ſacramentum magnæ pietatis implеuit, humana humilitas eſt, quæ in gloriam diuinæ poteſtatis euecta eſt, in tantam vnitatem ab ipſo conceptum virginis Deitate & humanitate conſerta, vt nec ſinè homine diuina, nec ſinè Deo agerentur humana.

Et poſt pauca: Nam ſecundùm potentia Deitatis indifferenter omnia quæ habet pater, etiam filius habet: & quæ in forma ſerui à patre accepit, eadem in forma Dei etiam ipſe donauit. Secundùm formam enim Dei, ipſe & pater unum ſunt: ſecundùm formam autē ſerui, non venit facere uoluntatem ſuā, ſed eius, qui miſit eum. Et ſecūdùm formam quidem Dei, ſicut habet pater vitam in ſemetipſo, ità & filio vitam dedit habere in ſemetipſo: ſecundùm autem formam ſerui, triſtis eſt anima eius vſque ad mortem.

Ioan. 10. Ioan. 6. Ioan. 5. Matth. 26.

Eiuſdem ex eadem Epiſtola: Licet autem ab illo initio, ex quo in utero Virginis Verbum caro factum, hoc eſt, carnem aſſumpſit, nulla diſtinctio eſt inter vtranque formam, per omne incrementum carnale unius perſonæ totius temporis actiones factę ſunt. Veruntamen hęc omnia, quæ inſeparabiliter facta ſunt, per nullam commixtionem confundimus, ſed cuius ſit formę, per qualitates operationum ſentimus.

Dionyſius Areopagita.

Sancti Dionyſii Areopagitæ Epiſcopi Athenięſis de ſermone diuinorum nominum, capitulo ſecundo: Diſcreta eſt autem benigniſſima circa nos Dei operatio per hoc, quod ſecundùm nos ex nobis integrè & verè ſubſtantialiter plaſmari voluit verbum, qui ſupra ſubſtantiam eſſe cognoſcitur, & operatus eſt & paſſus, quanta humanæ eius operationi congruunt præcipua ac probabilia. In his nanque pater & ſpiritus nulla ratione communicauit, niſi quis dixerit ſecundùm benigniſſimam & miſericordem voluntatem, & per omnem ſublimiſſimam & ineffabilem Dei operationem, quam operatus eſt, ſimilis nobis factus, incommutabilis, eo quòd Deus & Dei verbum.

Eiuſdem de Epiſtola quarta ad Gaium facta. Eſt autem nihilominùs ſublimis ſubſtantiæ plenus, qui ſemper excellit ſubſtantia. Vndè per eius ſublimem ſubſtantiam in ſubſtantiam veraciter veniens, ſuper ſubſtantiā ſubſtantia factus eſt, & ſuper hominem operabatur humana: & oſtendit virgo ſuper ſubſtantiam pariens, & aqua inſtabilis materialium & terrenorum perdum ſubleuans pondus, & non cedens, ſed ſumma potentia ad infuſionem conſiſtens.

Iuſtinus martyr.

Sancti Iuſtini Philoſophi epiſcopi & martyris de Libro tertio Trinitatis, Capitulo ſeptimodecimo: Sicuti vnus eſt homo, habet autē diuerſas naturas duas, & ſecūdùm aliud quidem cogitat, ſecūdùm aliud autem quod cogitatum eſt, operatur, anima quidē intellectuali cogitans veluti nauis compaginē, manibus autē quod cogitatū eſt ad effectum perducens, ità filius vnus exiſtens & duas habēs naturas, per aliam quidem diuina ſigna operabatur, per aliam autē humilia ſuſcipiebat.

Eiuſdem de eodem capitulo: Sicuti luminis quia lumē eſt, vnam operationem nullus ſeparauit capabilis eius corporis, verbo autē diuidēs ſignificat naturam, cuius eſt propria operatio: ità in vno filio Dei omnem quidē operationem nullus ſeparauit ab vnius filiationis: * naturæ autem, cuius eſt proprium quod celebratur, verbo ſignificauit.

Eiuſdem de eodem Capitulo: Chriſtus autem non ex Deitate & humanitate factus eſt, Chriſtus alius exiſtēs prętęr duo, ſed & Deus & homo vtraque cōſiſtit, Deus quidem intelligendus per ſigna operationum, homo autē oſtenſus per ſimilitudinem paſſionis naturæ.

Eiuſdem de Sermone facto ad Paganos. Eſt enim verè Dominus, Deus ſimul & homo: & glorioſa quidem ſecundùm præcipuā naturam operabatur, humilia verò ſecundùm inferiorem naturaliter ſuſtinebat.

Athanaſ.

Sancti Athanaſij epiſcopi Alexandriæ de Sermone contra Arrianos tertio: Hæc anteà neceſſariò examinauimus, quatenùs ſi videremus eum tanquàm per organum propriū corpus diuinitùs aliquid agentē aut loquentem, ſciamus quoniam Deus exiſtens hæc operatur: ſi videremus humanè loquentem ac patientem, non ignoremus quoniam carnem indutus factus eſt homo, & ità hæc agit & loquitur. Vniuſcuiuſque enim opus cognoſcentes, & vtraque ex vno actitata intendentes vel intelligentes, rectè credamus, nunquamque errare valeamus.

Eiuſdem de eodem verbo: Ad vltimum enim & propter nos factus eſt homo, & carnaliter, ſicut ait Apoſtolus, inhabitauit Deitas in carne, ſimul vt dicatur Deus exiſtens, proprium habuit corpus, & hoc organo vſus, factus eſt homo. Vndè propria quidem eiuſdem illius dicuntur, quoniam in ipſo erant, qualia ſunt, eſurire, ſitire, pati, laborare, & ſimilia, quorum caro eſt capabilis. Ipſius autem verbi propria, qualia ſunt, mortuos ſuſcitare, cæcos videre facere, & mulierem fluxum ſanguinis habentem curare, quæ videlicet per proprium corpus ipſe efficiebat.

Eiuſdem de dogmatica Epiſtola facta ad Antiochenos: Propterea Deus quidem dicitur Verbum, natiuitate autem dicitur homo, quatenùs vtraque ſit idem naturaliter & veraciter: Deus quidem ſempiternitate Deitatis, & vt creator creaturæ: homo autem per natiuitatem ex muliere, & incrementum ætatis: & Deus quidem per viuificas beneficentias, atque potentiam diuinæ operationis: homo autem per ſimilitudinem compaſſionum, & noſtrarum infirmitatum.

EIVSDEM DE Sermone Euangelij ſecun-

secundùm Matthæum, quo ait, Qui dixerit
Math.12. verbum contra filium hominis: propterea enim Deus existens, & homo factus, vt Deus quidem suscitauit mortuos, & verbo omnes
Ioann.2. sanans, vertit & aquam in vinum: nec enim erant homini huiusmodi opera. Vt autem carnem indutus sitiebat, & laborabat, & passiones sustinebat, nec enim erant hęc propria Deitatis.

Eiusdem de eodem Sermone post pauca: Fiebant autem hæc non separatim, & secundùm qualitatem eorum quæ fiebant, vt ea quidem, quæ corporis sunt, absque Deitate: quæ autem Deitatis, absque corpore ostenderentur: sed coniunctim omnia fiebant, & vnus erat qui perficiebat Dominus.

Eiusdem de eodem verbo: Hæretici quidem secundùm suam instantiam irati sunt, & alij corporalia saluatoris inspicientes, ne-
Ioann.1. gauerunt hoc quod in principio erat verbum. Alij autem ea quæ Deitatis sunt con-
Ibidem. siderantes, ignorauerunt hoc, quòd verbum caro factum est. Sed fidelis & apostolicus vir sciens Domini miserationem, inspiciẽs quidem signa Deitatis, miratur Dominum qui in carne est. Iterum autem videns & propria corporis obstupescit, considerans in eis diuinitatis operationem.

Basilius. Sancti Basilij ex Epistola, ad beatum Amphilochium facta: Attamen fideliter consideranti cernendum est, quia multa & a par-
Ioann.4. te hominis Dominus loquitur: Nam, Da mihi bibere vox est corporalẽ vtilitatẽ perficiẽs.

Greg. Nyssenus. sancti gregorij Episcopi Nyssaenensis, de Sermone quarto contra Eunomium: Sicut enim non est proprietates carnis in eo quod ab initio est verbum, adspicere: ità denuò neque Deitatis propria in natura humanitatis considerare. Propterea cõmixta de Domino doctrina tam per sublimia & Deo digna, quãq; per humilia & humana vtrorunq; nominũ vtrique, qui in saluatore intelligũtur competenter aptamus: & humana quidem ad hominem, sublimia verò ad Deitatem.

Math. 5. Math. 4. Eiusdẽ in hoc, vbi dicit, Beati qui esuriũt. Absque cibo enim quadraginta dies manẽs, post eos esurijt. Dedit enim quandò voluit naturæ tempus propria operari.

Eiusdem de eodem tertio libro contra Eunomium, volumine decimo: Si enim palpabili & visibili cibo & potu disponebatur, & hominibus vnigenitum atque fratrem, & quanta circa corporalem videntur naturam omnia hæc & in Deitate adspiciunt, dicant & de vnigenito Deo & hæc, & quanta voluerint: testentur ei & ambulatoriam operationem, & localem migrationem: quod vtique proprium est eorum, qui in corpore circunscribuntur.

Amphilochius. Ioan. 14. Sancti Amphilochij Episcopi Iconij, in eo quod dictum est, Pater maior me est: Nec enim absque voluntate causa extitit, sed spontanea est passio. Vado & venio ad vos. Vado & venio: vtraque sicut homo transmigro: sicut Deus autem, inseparabiliter vobiscum sum. Vado homo per mortem, venio autem iterùm per resurrectionem homo.

Epiphanius. Sancti Epiphanii de Capitulo septuagesimo septimo, facto in eiectione Marcionis: Quomodò confractio panis perficitur, o Marcion? per phantasiam,* aut operãte carne, pondus habente secundùm veritatem? Resurgens nanque à mortuis, in eodem sancto corpore resurrexit secundùm veritatem. Propterea & panem confregit secundùm veritatem. * an ?

Cyrillus episcopus Hierosol. Sancti Cyrilli Episcopi Hierosolymitani de Homilia dicta in Euãgeliũ, vbi Dominus aquam in vinum conuertit: Studuit per omnia neque innotescere suam Deitatem, neq; in toto abscondere studuit: non innotescere, propter eos qui tunc fuerunt: studuit non abscondere, propter eos qui postea: sed ostendere tam Deitatis suæ, quamque humanitatis eius claras operationes, vt neque diuina virtus obceletur, neque humana natura minimè credatur. Ioann.2.

Eiusdem eodẽ de verbo: Natus est, miracula fecit, ostendit duplicem operationem: passus quidem vt homo, operatus autem vt Deus: idem ipse non alter & alter, quamuis aliter & aliter.

Ioannes Chrysost. Item Sanctus Ioannes Episcopus Constantinopolitanus, i Sermone de vidua, quę duo minuta obtulit, cuius initium, Simplex quidem iniunij appellatio, sic ait: Etenim in alijs copulatarũ naturarum diuersa est operatio humanitatis & Deitatis, diuersa fortitudo, & ut apertius dicam, deorsum fatigatur, & sursùm continet & elementa: deorsùm esurit, & desupèr pluuias ministrat: deorsùm formidat, & sursùm intonat: deorsùm iudicio assistit, & desupèr seipsum adspicit. Circa misericordiam autem concurrit duplex operatio, qm̃ qui desursùm de Cherubin intercedit misericordibus, ipse ante gazophylaciũ sedens, probat misericordes.

Marc. 12. Luc. 21. Item eiusdem in Thomam Apostolum: Hæc audiens, mundani animam à perfidia, exutus sum ambiguam mentem, recepi confidentiam, tetigi corpus gaudens & tremẽs, expandi cum digitis & animæ oculũ, & duas iam operationes, cognoui.

Cyrillus Alexãder. Sancti Cyrilli Episcopi Alexandriæ ex interpretatione Epistolæ ad Hebræos. Si autem perfectos nos fecit per aquam & spiritum, quomodò non operatus est diuinè pariterque humanè, idem consistens & tanquàm in vno, Deus pariter & homo?

Eiusdem de Thesauris, Capitulo vicesimosecundo: Homo factus est Dei verbum, non vt iterùm sicut Deus ante humanationẽ omnia loquat & operetur, sed vt sæpiùs pp vtilitatem dispẽsationis, q̃ cũ carne est, & sicut homo loquatur aliqua. Hãc ergò habẽte mysterio virtutem, quomodò nõ est ineptũ

scandalizari

scandalizari auditores, cùm aliquid vt homo loquatur? Loquitur enim vt homo: loquitur autem & sicut Deus, habens in vtrisque potestatem.

Eiusdem de Thesauris: Ergò quæ de Deo decenter dicta vel acta sunt, ostendunt Saluatorem Christum Deum: & iterùm quę secundùm hominem dicta vel peracta sunt, ostendunt veraciter hominem. hæc est enim mysterij virtus.

Euphremius episcopus Antiochenus.

Sancti Euphremij Episcopi Antiochiæ ex scriptis, contra Seuerum hæreticum ab eodem factis, capitulo quinquagesimo sexto, Nũc autem incarnatum Deum verbum operatum hanc operationem confitentes, aliqua quidem competenter dicimus ad carnem naturæ facta fuisse, alia verò propter Deitatis sublimen naturam. Ideoque & hic duæ sunt operationes.

Ioannes episcopus Scythopolitanus.

Sancti Ioannis Episcopi Scythopoleos de de sermone octauo contra Seuerum hæreticum, capitulo tertio: Cernis quia vnius eiusdemque Domini nostri Iesu Christi duas videmus operationes, Deitatis eius & humanitatis, sinè partitione atque immutabiliter?

Anastas. episcopus Antiochenus.

Sancti Anastasij episcopi Antiochiæ de satisfactione, expolita pro Epistola Apostolicę memoriæ Leonis Papæ: Sicut enim nutriri & crementari non est Deitatis, ità suscitare mortuos non est humanitatis: vtraque tamẽ eiusdem deitatem temperantis humanitati, vt condecet, non in confusionem, sed in vnitionem. Inconfusè ergò duæ quidem sunt operationes, sicuti & essentiæ: vnus aũt operator, Deus pariterque & homo idem existens.

SANCTA SYNODVS DIXIT:

DOmini Dei & Saluatoris nostri Iesu Christi perficientes cum summa deuotione sancti patres verbum, datam eis lucernam ab eo gratiæ atque scientiæ non vtiquè
Matth. 5. sub modio absconderunt infructuosę obscuritatis, sed super candelabrum sustulerant salutiferæ doctrinę, quatenus resplendeat omnibus, qui in domo sunt, id est, populis Ca-
Psal. 90. tholicæ Ecclesię, nè vnquàm offendat pedem ad lapidem hæreticæ perfidiæ quisquam de his, qui confitentur Dominum & venerátur.
Matth. 5. Vos enim estis, sicut dicit Dominus, lumen mundi, & sal terræ, quod omnem errorem hæreticum expurgat, & putredinem passionum terreni intellectus per virtutem eorum & veritatem desiccat. Vndè præcipiebat di-
Ibidem. cens: Luceat lux vestra coram hominibus, quatenùs videant bona opera vestra, & recta dogmata, atq; glorificent patrem vestrum, qui in cęlis est. Quæ vtiquè & nos per lectionem venerabilium sermonum eorum perspiciẽtes, ipsum quidem glorificauimus Patrem luminum, ex quo omne datum bonum
Iacob. 1. & omne donum perfectum mandatum est eis, ad plenitudinem catholicæ eius & apostolicæ Ecclesiæ: accusatores autem eorum meritò reprobauimus, tanti, luminis obumbrare nitentes veram confessionem per nouitatis commentum, pro quo, sicut ait beatus Esaias, Non ex pax, dixit Deus meus, im- Esa. 48. & pijs. Clamare nè cesses: quia tuba exalta vo- 57. 58.
cem tuam, & annuncia populo meo scelera aduersariorum, quanta malignati sunt aduersùs sanctos patres & Synodos Catholi-
Psal. 73. cæ Ecclesiæ. Necesse est enim in omnem terram exire nostrum super hanc rem sonum, & in fines orbis terrarum sermonum nostrorum consonam virtutem, videlicet pro cautela orthodoxorum populorum, & omnibus manifestum facere, quoniam in scripto & sinè scripto sanctos patres calũniati sunt, sicuì & sancta quinque concilia, Cyrus, Sergius, Pyrrhus & Paulus. Deuicti sunt autem contra suam temeritatem mentiti, qui nunquàm per quemlibet modum aut verbo intellexerunt aut prædicauerunt, quæ orthodoxi patres dixisse siue intellexisse noscuntur, & in his testantur verba eorum, quæ super omnem radium solis nitescunt, sed & veritas prædicationis eorum, vbiquè omnibus eos publicantes, qui nobis in præsenti relecti sunt, quique tradiderunt nobis inprimis quod accepisse noscuntur, vnum eundemq; confiteri Dominum Deum nostrorum Iesum Christum, ex duabus & in duabus existẽtem naturis, substantialiter vnitis inconfusè & indiuisè, & duas vnius eiusdemque sicuì naturas, ità & naturales veraciter esse voluntates, id est, diuinam & humanã: & duas essentiales operationes, diuinam & humanam: neque transitoriè hæc aut postpositiuè, neque in hoc ipsum specialiter minimè habentes omne studium sermonis eorum, sicut aduersarij garriunt, & in hoc detrahentes propter suam hæresim venerabilibus patribus, dum dicunt nihil de voluntatibus vel operationibus saluatoris nostri definitiuè eos exposuisse. Eccè etenim non solùm definitiuè, sed & dogmaticè & syllogisticè, ac naturaliter demonstratiuè, & secundum scripturas agonisticè, & per exempla, & compendiosè per omnem modum & uerbum intellectualis eorum & prudentissimæ doctrinæ, vtpotè legitimè & viriliter pro ipso incarnato Deo verbo contradicentibus resistentes, & repugnantes hæreticos, Arrium, Apollinarem & Nestorium, & omnes omninò sequẽtes impietates illorum: eiusdemque vnius Christi Dei voluntates & operationes professi sunt, & profiteri prædicauerunt, per numerum & nomina hæc proferentes, per pronomina, per alterius intellectum, per eiusdem significationem, per qualitatem, per proprietatem, per virtutem, & compendiosè omne verbum & positionem, per quam potuisset approbari earundem voluntatem & operationum ve-

ra fide dictio & conſtantia: id eſt, per numerum, ex hoc quòd dicunt in vno eodemque Chriſto duos voluntates & operationes, & duplicem operationem per nomina, ex hoc quòd dicunt diuinam voluntatem & humanam voluntatem, deificantem & deificatum, & iterùm diuinam operationem & humanam operationem: per pronomina verò ex hoc, quòd dicunt aliam voluntatem eſſe diuinam & aliam humanam, & aliam atque aliam operationem: per alterius autem intellectum ex hoc, quòd dicunt quoniam quæ alterius generis ſunt ſiue naturæ, ſimilem operationem habere nullus ſapiens dabit: per eiuſdem autem ſignificationem ex hoc, quòd dicunt, quoniam quę eiuſdem operationis ſunt, vtiquè eiuſdem ſubſtantiæ conſtitentur, & communio volũtatis vnitatem oſtẽdit ſubſtantiæ. Per qualitatem verò ex hoc, quòd dicunt, ſicuti habent diuerſam ſubſtãtiam & qualitatis rationem, ita & diuerſam operationem. Per proprietatem autem ex hoc, quòd dicunt: Si enim tantùm poſſibile eſt quicquam de diuinis proprietatibus ineſſe alicui, qui nõ eſt eiuſdem ſubſtantiæ, & ità poteſt eſſe quomodò & ipſa Deitas, dic mihi quid eſt quod impediat, vt iam omnia quæ ſunt Deitatis, cedant? Quidnam ex hoc euenit? Confuſa ſunt omnia nobis, & alta cedent in ima, ima autem aſcendent in alta. Per virtutem verò ex hoc, quòd clamant, Quæ eadem operatione & eadem naturali virtute vtuntur, eiuſdem eſſe ſubſtantiæ modis omnibus neceſsè eſt, & nulla natura alterius ſubſtantiæ vel generis induſſimiliter habebit poteſtates & operationes. Et hæc quidem ipſe ſanctorum Deus Dominus noſter Ieſus Chriſtus multifariè multisq; modis per ſanctos patres de ſeipſo locutus, illuminauit nobis fidem ſuam orthodoxam, ſic & intranſgreſſibiliter tenere eam, ſicuti patres prædicauerunt. Huius autem orthodoxæ fidei extraneos eſſe & alienos, vtpotè denegantes eam in ſcripto, memoratos authores nouitatis, & impia eorum conſcripta. Propterea & hos, & ea quæ ab eis confecta ſunt dogmata reprobantes ſecundùm ſtatuta venerabilium patrum ſiue præcepta, qui hoc facere nobis per omnia præcipiunt, dogmata & ſermones ſanctorum patrum vno corde & ore vnanimiter ac conſonanter omnes firmamus, nihil addentes, nihil ſubtrahentes de his, quæ ab ipſis tradita ſunt nobis, ſicque credimus, ſicuti patres crediderunt: ità prædicamus, quomodò docuerunt, Quæ ſanctæ & vniuerſales quinque Synodi tradiderunt, intranſgreſſibiliter retinemus, definitiones eorum ſeruamus, decreta eorum integrè confitemur: ità definimus, quomodò illi per proprios ſermones promulgauerunt. Quæ eadem ſanctas Synodos & venerabiles patres minimè ſuſcipit, condemnatos eſt: qui omnia ab eis pdicata & definita minimè ſuſcipit ſpecialiter & confitetur, condemnatus eſt: qui qualemcunque hæreticorum & abominandam vocem comprobat & ſuſcipit, condemnatus eſt. His igitur ità à nobis piè definitis, conſequens eſt, vt ſicuti per ſanctos patres diſcrepantem ab eis ſenſum contrariorum approbauimus, ita & per hæreticos conſonantiam prædictorum temeratorum, quam habent cum illis, oſtendamus. Scriptum eſt enim: Ecce ego ſuper te, dicit dominus Deus omnipotens, & reuelabo poſteriora tua in facie tua, & oſtendam gentibus opprobrium tuum & regibus ignominiam tuam, & iactabo ſuper te abominationẽ ſecundùm immunditiam tuam, & ponam te in exemplum. Et erit: omnis qui te viderit, vociferabitur a te, & dicet: Miſerrima hæreſis aduerſariorum, quis plorabit ſuper eam? Idcoque oportet iterùm detegere opprobria præſumptorum ante faciem illorum, vt omnibus aperiamus, quorum hæreticorum immunditiam in ſemetipſis per ſuam nouitatem portantę ſanctis patribus & venerabilibus quinque concilijs in deceptione ſimpliciorum ſe concordare mentiti ſunt. Deducantur igitur nobis in medium codices infidelium hæreticorum, hoc eſt, eorum teſtimonia, per hos quorum intereſt, ad conuincendam hæreſeos illorum inſaniam. Nahũ. 3.

Theophylactus Primicerius notariorum Apoſtolicæ ſedis, dixit:

Secundùm ſacram præceptionem veſtræ beatitudinis, excepta à nobis teſtimonia de Codicibus hæreticorum afferens, prę manibus habeo: quid prȩcipitis?

MARTINVS SANCTISSIMVS ac beatiſſimus Epiſcopus ſanctę Dei Eccleſiæ Catholicæ atque Apoſtolicæ vrbis Romę, dixit:

PRoducta teſtimonia hęreticorum ſuſcipiantur, & in approbatione conſonantiæ nouitatis præſumptorum, qua contra fidem orthodoxam cum denominatis hæreticis detinentur, lectioni vulgentur.

ET ACCIPIENS THEODORVS notarius regionarius Apoſtolicæ ſedis, de Græco in Latinã vocem tranſlata, relegit in his:

ITEM teſtimonia hæreticorum: Lucij Ariani, Epiſcopi quondàm Alexandriæ, de Sermone dictio in Paſcha: Vbi igitur neceſſaria erat anima, vt perfectus homo coadoretur DEO? Propterea veritatem clamat Ioannes. Verbum caro factum, eſt compoſitum eſt carni, non autem & anima, Lucius epiſcopus Alexandr. hæreticus. Ioann. 1.

ma, ſicut hi qui nunc pro fide negociantes allerunt. ſed quidem carni vnitum erat, & vnus factus eſt cum eo. Nam quomodò vnus Chriſtus, niſi vna perſona, vna compoſita natura, ſicuti hominis, qui ex anima & corpore extat, cognoſcimus? Si autem & animã habuit, ſicuti adulteratores adulteratas nũc eccleſias docent, oppugnant ſe motus Dei & animę, quoniam remouet horum vtrunque, & in diuerſas operationes ducitur.

Apollinaris hæretici contra Theodorum, vbi ait: Organum & quod mouet, vnam ſolet perficere operationem. Quorum autem vna eſt operatio, horum vna eſt eſſentia. Vna ergò eſſentia facta eſt verbi & carnis. Apollinaris hæreticus.

Eiuſdem de ſermone ſcripto ad eos, qui contra diuinam incarnationem verbi certant propter homouſion: Et Iudæi corpus crucifigentes, Deum crucifixerunt, & nulla diuiſio verbi & carnis in diuinis ſcripturis reperitur: ſed eſt una natura, una ſubſiſtẽtia, vna operatio.

Eiuſdem de ſermone diuinæ incarnationis: Vbi ad ſimilitudinem hominis dictum eſt, & non reminiſcuntur, quoniam hæc uoluntas propria dicitur non hominis, qui de terra eſt, ſicut ipſi arbitrantur, ſed Dei qui è cœlo deſcendit.

Item eiuſdem in ſermone, qui ſuperſcriptus eſt in Epiphania incarnationis Dei: Vnus enim Chriſtus diuina tantùm voluntate mouebatur, ſecundùm quod & vnam eius nouimus operationem, in diuerſis miraculis & paſſionibus vnius eius naturæ procedentem. Deus enim carnem indutus eſt, & creditur.

Item ſubſequitur: Et quod dicitur, Pater, ſi poſſibile eſt, tranſeat à me calix iſte: veruntamen non mea, ſed tua voluntas fiat: non alterius & alterius voluntatis ſignificationem habet, & non ſibi inuicèm conuenientis, ſed vnius & eiuſdem, diuinè operantis, diſpenſatiuè autem mortem recuſantis: quia Deus fuit carnem ferens, qui hoc dicebat, nullam habens in uoluntate differentiam. Matt. 26.

Polemon diſcipulus Apollinaris, de Contradictionibus factis aduersùs ſententias patrum: Totus enim DEVS erat Chriſtus, & perfectione carnis vnitus & factus homo, non vertibilem ſenſum ſibi commiſcens, voluntatibus naturaliter in contraria verſum, ſed ipſe ſibi tantummodò factus eſt ſenſus, inuertibili uoluntate diuina omnia operatus eſt: ſed non aliud quidem diuinè, aliud autem deificatum, ſecundùm Cappadocem Gregorium. nam & vertibilem: quoniam hoc quod potuit deificari, & terra fieri vtiquè potuiſſet ſecundùm primũ Adam. Polemon hæreticus.

Eiuſdem de ſexta Epiſtola ad Timotheum: Qui duas uoluntates dicit Chriſti ſecundùm eos, qui dudùm & nunc inſtantur, aut vnum duos quoſdam introducit, Chriſtos, ſibi inuicèm non ſolùm natura, ſed & odioſitate diuiſos, aut ſe ſibi oppugnantem docet. Vbi enim dualitas, diuiſio eſt per omnia.

Seueri hæretici de Proſphonetico ſermone facto in Daphne, in martyrio ſanctę Euphemiæ, vbi ſic ait: Anathematizamus autẽ Synodum Chalcedonenſem, ſed & Tomum Leonis præſulis Romanæ Eccleſię, & eos qui dicunt vel dixerunt, in duabus naturis unum Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum poſt ineffabilem & incomprehenſibilẽ vnitionem, & ſequenter eorum duas operationes aut proprietates. Seuer. hæreticus.

Item eiuſdem ex Epiſtola ad Eleuſium, vbi ait: Anathematizamus ergò eos, qui in duabus naturis definierunt unum Chriſtũ, & ſingularum naturarum opera propria profitentes.

Item eiuſdem Seueri ad Sergium Grammaticum, vbi ait: Quoniam igitur vnus eſt operans, vna eſt eius & operatio, & motio operaria.

Item eiuſdem Seueri aduersùs ſanctę memoriæ Ioannem Epiſcopum Cæſareæ Palæſtinæ: Vna enim eſt operatio, ideſt motio operaria, ſicuti & vox incarnati verbi.

Eiuſdem ex Epiſtola ad Oecumenium prima: Proprietas autem in operationibus, de qua Leo Romanæ vrbis præſul dixit, Operatur vtraque forma cum alterius communione hoc quod proprium eſt, nullatenùs apud orthodoxos proprietas nominabitur.

Item qui ſupra, in eadem Epiſtola: Anathematizamus eos, qui poſt vnitionem duas dicunt naturas, hoc eſt, duarum naturarum operationes, aut duas proprietates.

Apollinaris hæretici de ſermone incarnationis, Capitulo 13. Dum caro ex alio habeat motionem, vtiquè ab illo, qui mouet & ducit eam, * qualisque fuerit, & non perfectè animal per ſe conſiſtit: ſed vt animal perfectum efficiatur, compoſita in vnitione principali copulata eſt, & compoſita, cœleſti principali ſimilis facta eſt ſecundùm paſſibile eius, & accipiens diuinitatem ſibi * familiatam ſecundùm actiuum: ſic nanque unum animal per mouentem & qui mouetur conſiſtit, & non duo aut ex duobus perfectis ſeſeque mouentibus. Apollinaris.

Themeſtij hæreſiarchæ Agnoitarum, hoc eſt, ignorantium, & de parte Seueri, de 2. Sermone, capitulo 41. dato Theodoræ Imperatrici ab hæreſiarcha Theodoſianorum. Themeſtius hæreſiarcha.

Nec enim quia ſacratiſſimus Athanaſius duas voluntates dixit Chriſtum oſtendere tempore paſſionis, iam & duas voluntates ei debemus imponere, & has ſibi inuicèm impugnantes ſecundùm has duas intentio-

Digitized by Google

nes: ſed piè intelligamus, vtpotè vnius Emmanuelis vnam voluntatem modò humanè, modò diuinè moueri.

EIVSDEM DE TERTIO Sermone aduersùs Colluthum facto, capitulo 52. vbi ſatisfacit pro tomo Theodoſij.

Vnam dico Emmanuelis notitiam & operationem, ſicuti & voluntatem. Attende igitur: ſic inmerubilis vt DEVS & omnium paſſionum ſuperiori, humana dignatione motus ſecundùm voluntatem ſecurat paſſionem. Iterùm autem diuina dignatione ad paſſionem confugit: & per carnem horum vtrunque.

EIVSDEM EX EPISTOLA, dicta ab eo pro Salamitanis:

Vna quidem erat notitia in Chriſto, ſicuti & voluntas & operatio, quoniam vnus erat cognoſcens, ſicuti volens & operatus.

EIVSDEM DE SERMONE facto ad Charitium monachum: Chriſti namque, vtpotè vnius, vnam dicimus notitiam & operationem.

EIVSDEM DE ſcripto facto ad Conſtantinum epiſcopum Laodicenſem: Vnam eſſe dicimus ipſius Chriſti operationem, ſicuti & naturam.

Colluthus hæreticus. COLLVTHI hæretici de ſatisfactione facta pro tomo Theodoſij.

Si vna eſt Chriſti voluntas, ſicut tu dicis, aliquandò quidem decibiliter, aliquandò autem humanè mota, ſic vtique, & non aliter, & vna vnius notitia eſt.

Theodorus Mopſueſtenus. Matth. 8. THEODORII IMPII Mopſueſteni de ſecundò Sermone, pro miraculis facto:

Volo, mundare, leproſo dicens ſaluator, oſtendit vnam eſſe voluntatem, vnam operationem ſecundùm vnam eandemque poteſtatem productam non verbo naturæ, ſed dignationis, per quam vnitus eſt DEO verbo, qui per præſcientiam ex ſemine Dauid poſteà homo factus eſt, ex ipſo vtero familiaritatem ad eum affectualem habens.

EIVSDEM DE SERMONE Incarnationis.

Secundùm præſcientiam verbi oſtenſus, qui natus eſt ex virgine ſinè ſemine homo, non eſt * recernitus à verbo, per ſimilitudinem mentis eidem copulatus, per quam dignatione vniuit eum ſibi, & monſtrauit eum ſecundùm operationem indiſſimilem ſui, authoritatem & poteſtatem eandem inſeparabilem habentem, atque adorationem pari lege non diſcrepantem.

Neſtorius EXECRABILIS hæretici Neſtorij libro ſecundo, quem ſcripſit * Epiphanus Myeſeos: Inconfuſas cuſtodimus naturas, non ſecundùm ſubſtantiam arbitrio tantùm copulatas. Propter quod earum vnam voluntatem, & operationem, & dignationem videmus dignitatis æqualitate oſtenſas. Deus enim verbum aſſumens quem prædeſtinauit hominem, per poteſtatis rationem ad eum nõ eſt recernitus propter præſcitum affectum.

EIVSDEM ex eodem libro ſermone 4. Non alius erat Deus verbum, & alius in quo factus eſt homo: ſed vna vtrorúque perſona, dignitate & honore adoranda ex omni creatura, nullo modo aut tempore diſſenſione voluntatis aut tractatu diuiſa.

EIVSDEM ex epiſtola ad Alexandrũ Hierapolitanum emiſſa: Duarum naturarũ vna eſt authoritas, vna virtus, vna poteſtas & vna perſona ſecundùm vnam dignitatem & eundem honorem.

Paulus Neſtorianus. PAVLI DIACONI Perſæ Neſtoriani de ſermone iudicij: Quoniam ſubſtantialiter Dei verbi ad hominem, quem aſſumpſit, non eſt vnitio facta, non eſt vna natura effecta. Si autem vna natura facta nõ eſt, vna ſubſtantia vnius perſonæ Chriſti facta non eſt. Ergò ſecundùm dignitationem vnitio facta eſt, voluntate & ſimilitudine mentis detenta, quatenùs & differentia naturarum inconfuſa oſtendatur, & dignationis myſteriũ ſingulari voluntate probetur.

Themeſthus hæreticus. THEMESTII hæretici ad eos, qui dicunt, pro eo quòd vna eſt Deo decibilis operatio omnium habuit ſcientiam humanitas eius: Vna exiſtente ſimpliciter operatione in Chriſto, qualis quando quidem aut erit Deo decibilis, aut humanitatis digna? Nam vnũ erat qui operabatur in omnibus, incarnatũ videlicet Dei verbum.

Eiuſdem de ſatisfactione, ad generalitatẽ monachorum expoſita pro viginti capitulis: Vnam quidem ſemper de toto dicimus operationem, tam in diuinis ſignis, & in his quę humanè operabantur à Chriſto.

Eiuſdem de ſatisfactione facta ſecundùm querelas nefandiſſimi: Vna nanque aliter Chriſti ſcientia, quoniam & operatio. Nam vnum erat atque idem, qui cognoſcebat & operabatur hue humana, ſeu Deo decibiliter.

Eiuſdem ad Marcellum presbyterum & Stephanum diaconum: Et in alia epiſtola, honorabiles patres, petiuimus veſtrã ſanctitatẽ minimè moleſtari cõtra nos, quoniam diximus vnum Chriſtum eandemque habere ſcientiam ſeu operationem.

Eiuſdem ad eoſdem: de hoc quod ſcribitis ſanctiſſimi ipſius, quoniam vnam quidem oportet dicere Chriſti operationem, minimè autem adijcere, eandemque ipſius quidem vobis ſatisfeciſſe dinoſcor, ſed & nunc eadem ſcribo.

Colluthus hæreticus COLLVTHI ex reſcriptis cõtra Themeſthũ pro Theodoſio: Huius tenſus & beatiſſimi Papa noſter Theodoſius, vnã Deo decibilem operationem in Chriſto aſſeruit, non ad differentiam eorum, quæ perficiuntur, inſpiciens, ſed ipſam operariam virtutem innuens ſaluatoris.

Iulianus hæreticus epiſcopus IVLIANI HÆRETICI quondàm Halicarnaſſenſis epiſcopi, de ſermone contra Manicheos:

Si quis

Si quis post ineffabilem & incircunscriptam vnitionem ausus fuerit dicere duas naturas, aut duas substantias, aut duas operationes, vtpotè duas personas dicens, & duas subsistentias, anathematizetur.

Theodosius hæreticus. THEODOSII hæretici Alexandriæ de Tomo, ab eodem scripto Theodoræ Augustæ.

Reliquum est, vt vna si operatio ex vtrisque deifica, quoniã vnius esse & eiusdem dicimus Deo decibilia omnia, atque irreprehensibiles passiones.

ITEM eiusdem: Vnam esse Deo dignam operationem compositi CHRISTI secundùm eius humanitatem, sancti & sapientes patres prædicauerunt.

Theodulus Nestorianus. THEODVLI Nestoriani in secundo libro, quem scripsit de consonantia noui & veteris Testamenti: Vna ergò dignitas Imperatoris & imaginis, vna autem vtriusque operatio. & post paululùm, Euidenter etiàm inquit, & honorem regalem ab omnibus assumit, quia iam vna est dignitas imaginis & præstituentis eam. Deo autem vna est in ambobus operatio.

Colluth. COLLVTHI de Satisfactione pro Theodosio hæretico: Facta vna est Christi voluntas, & aliquandò quidem diuinè, aliquandò autẽ humanè mouebatur. Sic enim, & non aliter, vna vnius scientia.

Seuerus hæreticus SEVERI Hæretici de conscriptis eius ad Ioannem hæreticum, quondàm Episcopum Alexandriæ.

Carpit synodum Chalcedonẽ. Secundùm adiectionem & innouationẽ fidem definiuit Chalcedonensis synodus, & diuisit in duos vnum incarnatum & humanatum propter nos Deum verbum, saluatorem nostri generis & redemptorem, in duabus naturis eum intelligi dicens, & earum naturarum operationes & proprietates post incircunscriptam ineffabilem vnitionem, & Tomum Leonis Romanæ Ecclesiæ præsulis in expositione propriæ definitionis prædicta synodus amplexa est, columnam eum rectæ fidei appellans.

Colluth. COLLVTHI de satisfactione pro tomo Theodosij facta.

De operatione sermo erat, ò astutior oratorum, & in operationes versus es. Vna est Christi operatio, ò prudentissime, & nõ alia & alia, sed magis eadem.

EIVSDEM de eadem satisfactione: Ità & nõ aliter de operatione quoquè dicimus,

Hæc nanque indubitanter diuina est,
vtpotè superans secundùm patres, optimè diuersa autem,
quæ ex ea perficiuntur, diuina & humana,
iuxta quod sumus edocti.

MARTINVS SANCTISSIMus ac beatissimus episcopus sanctæ Dei Ecclesiæ Catholicæ, atque Apostolicæ vrbis Romæ, dixit:

EX his qui dudùm nobis relecti sunt, hæreticorum sermonibus, quos Cyrus & Sergius, Pyrrhus & Palus consonanter amplexi sunt, & confirmauerunt, apertiùs illa dogmatizantes, quæ in eorum conscriptis legimus, reprehenduntur, licèt, vt dictũ est, in deceptione simpliciorum hæc dixerunt esse pietatis dogmata: non vtiquè pertimescentes blasphemiam, dum dicitur: Væ qui dicunt malum bonum, & bonum malũ. Væ qui ponunt tenebras lumen, & lumen tenebras: qui ponunt amarum dulce, & dulce amarum. Væ qui sapientes sunt in oculis suis, & coram semetipsis prudentes. Qui iustificant impium, & iustitiam à iusto auferunt. Propterea sicut comburitur stipula ante faciem ignis, radix ipsorum sicut fauilla exit, & flos eorum sicut puluis ascendet. Nec enim voluerunt legem Domini Sabaoth: & misit manum suam super eos, & percussit eos, sicut dicit magnus Esaias. Propter hæc igitur, quæ ab eis præsumpta sunt siue confusa, illud oportet dicere, quod ipse Dominus iterùm dicit per Samuelem prophetam: Quoniam subsannastis verbum Domini, & subsannauit vos Dominus, vt non valeatis esse episcopi catholicæ Ecclesiæ. In aperto nanque hi verbum fidei Dominicæ subsannauerunt, immutantes orthodoxam eius confessionem, quam probabiles catholicæ Ecclesiæ patres, sanctæque quinque synodi consonanter prædicauerunt. Vndè suæ consonantiæ cum hæreticis ostendentes plenam infidiam, properauerunt non solùm eadem dicere, sed & similia cum illis agere. Nec enim dicere quæ illi dicunt sufficit in approbatione perfectæ consonantiæ ipsorum, sed etiàm contradicere quibus illi contradicere nituntur, & per eadem, neque per alia verba. Ideoque contentionem, quam habent cum illis contra sanctos ac venerabiles patres, hi per sua studia declarauerunt, in propria ecthesi dicentes. Similiter autem & duarum operationum dictionem multos scandalizare, vtpotè à nemine dictam sanctorum & præcipuorum catholicæ Ecclesiæ mystagogorum. Sed & cõsequens erit, vt duos confiteamur volentes, contrariè adinuicem venientes: Deo quidẽ volente saluberrimam passionem explere, incarnatione autem in eo facta obuiàm eunte ipsius voluntati & oppugnante: per hoc afferentes duas contrarias sibi voluntates introduci, quod impium est & extraneum Christiani dogmatis. Si enim insanus Nestorius duas voluntates dicere non præsumpsit, è contrario autem eandem voluntatem in duabus personis, quæ ab eo finguntur,

Esa. 5.

1. Reg 15.

confeſſus eſt, quomodò poſſibile eſt orthodoxam confitentes fidem duas eaſdemque contrarias voluntates in eo ſuſcipere? Vndè ſanctos patres in omnibus & in hoc ſequentes vnam voluntatem Domini noſtri IESV CHRISTI veriſſimi DEI confitemur. Sed & in propria epiſtola Paulus Pyrrhi ſucceſſor ſimiliter ait: Propterea & vnam volũtatem Domini noſtri IESV CHRISTI intelligimus, nè contrarietatem, aut differentiam voluntatum vni eidemque perſonæ Domini noſtri Ieſu Chriſti applicemus, aut ipſum ſe expugnantem dogmatizemus, aut duos volentes introducamus. Sic etenim Euangelicam intelligamus lectionem, vbi dicitur, Non vt faciam voluntatem meam, ſed eius qui me miſit. Ioan. 6. Sed & in recuſatione calicis non diuerſam in vnum eundemque Chriſtum & reſultantem introducentes voluntatem, magis autem negatiuè & non poſitiuè hanc ſuſcipiamus vocem. Non enim quaſi eo exiſtente, hoc verbum dictum eſt, ſed ac ſi non eſt, vt Peritiſſimus in dogmatibus Theologus Gregorius ait: nec vtpotè animata intellectualiter carne verbi imprõpta exiſtente ad totius mundi ſalutiferã paſſionem, aut diſcordantem à patre, ſeu inhabitante ſibi verbo. Huius autem intellectus acribioſiſſimum expoſitorem & interpretatorem ſuſcipiamus bis acutum ſpiritalem pugionem Cyrillum in quarto de anathematibus, contra quæ duodecim capitula oppoſitiuè à Theodoreto conſcripta ſunt, ſimiliter autem & Pyrrhus conſonat his in Epiſtola, directa ab eo Apoſtolicæ memoriæ Ioanni prædeceſſori noſtro, dicens: Quoniam ego dico, non poſſunt duæ voluntates in vna perſona atque in ſeipſa ſubſiſtere, ſed per omnia reſiſtunt ſibi & repugnant re ipſa. Quia enim anteà idem admirabilis doctor ait, Illius enim velle non erat contrarium DEO, quippe omne deificatum, vt nè fortaſsis aliqui ſuſpicentur poſitiuè fuiſſe dictum, hic apertiùs hoc ipſum declarauit dicens, ac ſi ab eo qui aſſumpſit, huiuſmodi verbum fuiſſet. non enim qui aſſumptus eſt. Eccè autem apertius, ſicut dictum eſt, non ſolùm ſimilia ſapuerunt, ſed & per eadem verba, vel ſyllogiſtica ſtultitia ſanctos patres noſtros expugnauerunt, æmulationis ambitu, quam contra nos habẽt, iacula verborum contra Theologos illicitè mittẽtes, ſiue contra ſanctam Dei catholicam & Apoſtolicam Eccleſiam. Hoc autem luculentiùs oſtendamus & per comparationem alterutram vtriuſque partis, quæ nobis in præſenti relectæ ſunt, hoc eſt, præceſſorum hæreticorum & authorum nouitatis, ordinabiliter diſtinguente ità.

Collatio eorũ quæ ad hęreticis vtrinquè dicta ſunt.

Hæretici dixerunt, Qui duas dicit voluntates ſecundùm eos, qui priùs & nunc inflantur, aut vnum duos quoſdam Chriſtos introducit, à ſemet non ſolùm naturaliter, ſed etiàm infeſtatiuè diſtantes, aut certè ſeipſum expugnantem prædicat.

Et quidem authores nouitatis dixerunt: Propterea vnam voluntatem dicimus, vt nè ipſum ſibi repugnantem dogmatizemus, aut duos volentes introducamus.

Hæretici dixerunt: Sed non vnum quidem diuinum, aliud autem deificatum ſecundùm Cappadocem Gregorium. Vbi enim dualitas, per omnia & diuiſio.

Authores nouitatis dixerunt: Vtpotè minimè poſſe habentes duas voluntates, in vna perſona ſubſiſtere ſibi, ſed per omnia oppugnantes ſe, atque ſibimet reſiſtentes. Hæretici dixerunt: Nec enim, quia magnus Athanaſius voluntates dixit Chriſtum oſtẽdere tempore paſſionis, iam & duas voluntates eidem applicemus, & has ſibimet repugnantes: ſed cognoſcamus vtpotè de vno, vnam eſſe voluntatem Emmanuelis.

Authores nouitatis dixerunt: Sed & in recuſatione calicis non diuerſam atque contrariam introducimus voluntatem. Propterea in omnibus, & in hoc ſequentes ſanctos patres, vnam voluntatem Domini confitemur.

Hæretici dixerunt: Proprietas autem in operationibus, de qua Leo Romanus præſul dixit: Operatur enim vtraque natura cum alterius communione, quod propriũ eſt: non vtiquè ab orthodoxis in Chriſto proprietas nominabitur, quia non eſt in operationibus Chriſti affixa proprietas. Propterea anathematizamus Chalcedonenſem ſynodum, ſed & Tomum Leonis, & eos qui dicunt aut dixerunt, in duabus naturis vnum Chriſtum poſt vnitionem, & ſequenter eorum operationes & proprietates.

Authores nouitatis dixerunt: Similiter autem & duarum operationum vocem multos ſcandalizare, vtpotè à nullo de ſanctis & probabilibus Eccleſiæ myſtſtagogis dictam. Si quis igitur à præſenti deſpector prohibitarum fuerit effectus, hunc ſi quidẽ epiſcopus, aut presbyter, vel diaconus fuerit, ab omni eum eſſe ſacerdotali miniſterio & officio ſuſpenſum decernimus. Si autem monachus aut laicus de ſancta communione ſeparamus.

Hæretici dixerunt: Propterea & vnam eius ſcimus operationem in diuerſis miraculis & paſſionibus, vnius eiuſdemque naturæ procedentem.

Authores nouitatis dixerunt: vna operatione vnum eundemque Chriſtum operari Deo decibilia & humana. Per hũc etenim pium intellectum Leo quoquè Romanus præſul intellexit & docuit, dicens: Operatur enim vtraque natura cum alterius communione. Ergò in vtriſque eadem & ſimili hæreſi reperta, ſed etiàm contradictione ſanctorum patrum, neceſsè eſt & ſimili eos

increpatione

increpatione percelli: immò magis maiore his atque aſperiori: quoniam nec præcedentium ſe hæreticorum ictibus emendati ſunt, ſed & amplius malum ex maligna mente conceptum concinnare autũ ſunt, in deceptione ſimplicium dicentes: in omnibus ſanctos patres, eoſdem & in hoc ſequi, & hæc eſſe, ſancti Chalcedonenſis Concilij dogmata, beati quoquè Leonis, & omnium omninò ſanctorum patrum & Synodorum: quod vtiquè anteriores hæretici dicere nullatenùs præſumpſerunt, ſed potiùs confeſſi ſunt per cõtradictionem illorum, quia Gregorij quidem Cappadocis eſt dicere, in Chriſto diuinam voluntatem & deificatam voluntatem, Athanaſij autem duas volũtates, diuinam & humanam, confiteri, & beati Leonis ſiue Chalcedonenſis Concilij duas prædicare proprietates & operationes, ſicuti & naturas. Aduocati autem nouitatis & hoc ipſum dicere negauerunt, per falſitatem ſuperantes præcellores ſuos hæreticos, quatenùs per laudabilem vocem improbam eorum hæreſin acceptabilem faciant, dum nimis reprehenſibilis extat, & coram omnibus vt inſtabilis denudata. Quomodò nanque poſſibile eſt, ſicut aiunt, & ſanctos patres ſequi, & hæreticorum apertiſſimè confiteri dictiones? perfectò dum nec vnam probabilium patrũ in eorum eſtheſi ad fidei dicendam profeſſionem ſuam voce producere potuerunt: niſi tantummodò ſceleroſi Neſtorij, vecordiæ ſimilitudinem voluntatis concordantem, ſibimet produxerunt, dicentes: Quomodò eſt poſſibile duos voluntates eos confiteri, Neſtorio nullatenùs præſumente hoc prædicare in duabus perſonis ab eo ſimulatis? Quapropter ſimiliter in omnibus & in hoc ſequentes eum, duas quidem dicere non præſumpſerunt, vnam autem cum illo per ſimilitudinem voluntatis confeſſi ſunt voluntatem: & propterea ſimili cum eo meritò *rearitudine innodati ſunt.

Mẽdaces hæretici.

*an

MAXIMVS SANCTISSIMVS Epiſcopus Aquileienſis, dixit:

Hier. 10. Propheticus in eis impletur ſinè dubio ſermo: Confuſi ſunt nimis, quia non intellexerunt ignominias ſuas, quia in æternum non obliuiſcuntur: maximè eò quòd dicunt ex imperitia, quoniam per dictionem duarum operationum, per omnia duæ voluntates ſequuntur, contrariè ſibi habentes. Si enim in operationibus nullam eſſe dixerunt contrarietatem, quomodò à minimè contrariis operationibus voluntates contrarias colligere machinantur? Et iterùm, quomodò operationes dicunt ſequi voluntates, naturis autem nullatenùs eas ſequi confitentur, & propterea operationes quidem voluntarias eſſe iam denunciant, per vtrumque autẽ eiuſdem naturam voluntariam Chriſtum minimè confitentur, ſed ſinè voluntate ſecundùm naturam eundem eſſe denunciant? Verumtamen quomodò dicunt voluntates ſequi operationes, vtrùmne contra naturam, *aut naturaliter? Si quidem contra naturam, peccatorem hominem, non enim incarnatũ Deum Chriſtum denũciant eſſe, vtpotè contra naturam voluntatem ſuã ſecundùm ſenſum eorum habentem. Si autem naturaliter, vnum eundemque Chriſtum eſſe compoſitam aſſerunt naturam, pro eo, quòd vnam in eum naturalem colligunt voluntatem, ſi vtique naturaliter operationem voluntatem ſequi fatentur: ac per hoc aut diuiſionem aut confuſionem proculdubiò eos cõfiteri neceſsè eſt: & diuiſionem quidem, quia contra naturam eſt: confuſionem autem, quia naturaliter ſequi operationem voluntatem prædicant. Si autem neque naturaliter, neque contra naturã ſequi dicunt operationem voluntatem, ſinè ſubſtantia, ſicuti & inſenſibilem, proprium diuulgant ſermonem. Quomodò autem naturalem differentiam voluntatum vnius eiuſdemq; imperſonalem retorquent contradictionem eorũ, quæ ſibi contraria volunt perſonæ, per hoc quòd commentantur & dicunt, vtpotè Deo verbo volente ſalutarem paſſionem explere, carne autem eius contradicente illius voluntati & reſiſtente? vt ex hoc neceſsè ſit duos contraria volẽtes introduci. Apertiſſimè enim per hæc, quæ ab eiſdẽ machinantur, ſuis laqueis irretiti arguuntur. Per abnegationem enim perſonarum, quæ ſibi contraria volunt, ignorauerunt ipſi confitentes eadem ſibi volentes perſonas. Nam ſi ex contrarietate voluntatem contraria ſibi volentes duas perſonas introducunt, iam neceſsè eſt, eos & per conſonantiam voluntatem duas eadem ſibi volentes introducere perſonas, quoniam aut conſonãtem, aut contradicentem verbo vtiquè carnem dabunt, niſi cum Ario & Apollinare hanc ſine anima omninò & immobilem eſſe denunciant. Sed quoniam vtpotè vno exiſtente CHRISTO, qui vult & operatur, vnam eius operationem definiunt & voluntatem, ex hoc quod dicunt, quia volentis eſt voluntas, & operatio operantis, neceſsè iam habent, & vtpotè vno exiſtente, qui vult & operatur, ſancto ſpiritu, ipſius ſubſiſtentiam, quæ ſinè initio eſt atque vnius Deitatis in tribus diuidere voluntatibus, & operationibus, quod omninò nefandum eſt. Ignorauerunt enim, quoniam licèt volentis eſt voluntas, & operantis operatio, ſed non vtiquè abſolutè volentis, ſed naturaliter volentis, nec abſolutè operantis, ſed naturaliter operantis, & hoc certum eſt, quia & ipſa appellatione ex natura operantis, atque volentis, vtranque habere dinoſcitur voluntatem, & operationem. Sic nanque hominis voluntatem & operationem, humanam dicimus: angelicam autem Angeli, & diuinam

nam Dei. Propterea & vtranque, diuinam dico & humanam, quoniam ipſe Deus & homo eſt, ipſi tribuunt catholicæ Eccleſiæ patres. Nec enim vlla ex hoc diſſenſio introducitur, ſed vtriuſque naturæ eiuſdem perfectionem ſignificat: neque diſſenſionis fomitem confeſſionem naturarum eius, aut naturalium voluntatum ipſius & operationum, ſed tantùm peccatum cognoſcimus, de quo penitùs naturaliter alienus & interemptor Dominus extans, & noſter diſſenſionis liber fuit: quem in duos diuidentes contrarij, & ex ipſa re arguuntur, quam in vna voluntate, quæ ab eis, domatizatur, in ſcripto proferunt, dicentes vtpotè in nullo tempore intellectualiter animata eiuſdem carne, ex proprio impetu contrariè vnito ei ſubſtantialiter Deo verbo, naturalem eius motionem habente, ſed quandò, & qualem, & quantum Deus verbum volebat. Hoc enim dicentes, & Neſtorij diuiſionem ſuperauerunt: quoniam Neſtorius non quibuſdam ſecundùm ſenſum eorum nutibus, ſed potiùs per meritum & authoritatem æqualemque honorem aſſumpti à verbo ſecundùm eum hominis tam motionem & vnitionem aſſerebat: cùm vtiquè & omnes ſancti & confeſſores diuinum nutum & voluntatem in vniuerſo tempore ſecuti ſunt,
Pſal.15. per omnem ſuam naturalem ac ſpontaneam motionem, de quibus & dictum eſt. Omnes voluntates eius inter illos. Quomodò igitur hoc, quod & ſanctis pertinet, vt non dicam omni creaturæ, quia omnia mihi & iuſſione DEI naturalem habent motionem temporaliter & cum menſura & ſpecie, quæ ab ipſo prudenter vnicuique, nec non aptè definita, quaſi vt magnum aliquod & ſuper naturam applicare intellectualiter animato Domini corpori crediderunt, & ex hoc vnum in duos diuidunt Chriſtum, vtpotè carnem eius dicentes nutu ipſius naturalem ſuam facere motionem, & non vnum eundemque Chriſtum, quomodò Deum naturaliter & hominem diuinè pariterque humanè motum ſpontè, diuina & humana abſque qualibet diſſonantia & diuiſione naturaliter celebrantem? Sic etenim, ſecundùm ſanctorum patrum doctrinam, idem atque vnus Dominus Deus noſter Ieſus Chriſtus pro omnibus quidem mori ex voluntate habuit, eò quòd ità diuina eius natura volebat: & iterùm ex voluntate non habuit, propter paſſiones crucis, & quantùm carni congruebat, mortem recuſans. Si igitur non pro contrarietate voluntatum, ſed propter virtutem myſticæ confeſſionis in vno eodemque Chriſto velle & non velle venerabiles prædicant patres, vtpotè eodem ſpecialiter tam aſſumptionis ſeu diſpenſationis incontaminatæ oſtendente rationem, & quidem aſſumptionis in hoc, quòd vult ſuæ carnis naturam approbare, id eſt, hominem ſeipſum naturaliter factum fuiſſe, & propterea naturalem carnis paſſorem ſponte pro noſtra ſalute ſuſcipientem, quatenùs ab eodem nos prouidentiſſimè liberaret, ſicuti & ab omni paſſione, videlicet vt expertus per omnia ad ſimilitudinem Hebr. 4.
noſtram ſinè peccato: diſpenſationis autem in hoc, quòd vult ſecundùm patris eius & inenarrabile propoſitum deificare noſtram naturam, pro eo quòd paſſus eſt carne pro nobis. Qualis ergò vel quæ iam ex vtraque ratione diſſenſio contra Saluatorem ab antiquis & modernis hæreticis commentata eſt, euacuare conantibus magnum eius circa nos diſpenſationis myſterium? Et propterea non ſolùm duas eiuſdem voluntates refutare contendunt, ſed & naturales eas eſſe recuſant: quia per diſſenſionem quidem numerum contradicunt, per neceſſitatem autem naturales eas dicere machinantur, vtpotè omni naturali ſub neceſſitate ab illis definito. Et ſi hoc ità eſt, quomodò non & omnes naturales Saluatoris noſtri perimunt proprietates, ſed & ipſam naturalem, id eſt, ſubſtantialem naturarum eiuſdem vnitionē & naturalem eiuſdem benignitatem, ſed & fructum eius naturæ? voluntatis propoſitum ſimiliter perimunt, vtpotè omnibus naturalibus, ſecundùm ſenſum eorum, ſub neceſſitate ab eiſdem patribus definitis. Sed & reprobat eos rationabiliter beatus Cyrillus cum illis, qui iam ab eodem ſunt ſapienter reprobati, ſatisfaciens eis pro tertio capitulorum ſuorum, qui propter naturalem vnitionem querulati ſunt eum, & non velle ex hoc concinnant, hęc dicēs: Quoniam autem ineptus nimis factus eſt ſermo eius, omninò difficile non eſt volentibus perpenſare. Dixit enim, quoniam per omnia & penitùs quæ naturæ ſunt, neceſſitati legis ſubiacent: & in huius approbationē deduxit aſſerens, quia contra voluntatem eſuriem & ſitim ſuſcipimus, in hoc natura nos compellēte, etſi quiſquam noluerit. Sed erat viri prudentis & limatum habentis intellectum, ſuper hæc cætera quoquè contemplari, quæ videlicèt meritò ampliori congruunt rationi. Aut non eſt verum, quia naturaliter rationalis eſt homò, ergò contra voluntatem & ex neceſſitate rationabilis eſt? Quidnam, dic mihi, & omnium Deus non eſt naturaliter bonus, vita, lumen, ſapientia, virtus? Ergò & ipſe contra voluntatem neceſſitate eſt, quæ eſt. Sed vt arbitror ità intelligere velle, extremæ vecordiæ non eſt incognitum. & iterùm ad Hermen ſcribens, ait: Eſt nanque non ſinè voluntate, quæ eſt naturaliter concurrentē habens naturæ voluntatem, eſſe quæ eſt. Sed & beatus Auguſtinus in quinto libro contra Iulianum Pelagianū ſimiliter ait: Nunquid Iuliane quandò angelus aut homo aliquid vult, non natura eorum aliquid vult? Angelus & homo naturæ nō ſunt? Quis hoc dicturus eſt, quia nō ſunt? Si ergò naturę ſunt Angelus & homo,

& homo, certum est, quia natura vult, quandò angelus vult, & natura vult, quod homo vult. Et iterùm alibi in eodem libbro. Numquidnam Iulianę ab homine voluntas hominis nõ procedit? Quomodò autem ab homine procedit, si vtiquè de natura eius non procedit, dum quandò & ipse homo natura est? Eccè apertissimè sanctorum patrum venerãda doctrina manifestauit nobis, quoniã velle naturæ est in eis, qui substantialiter velle à Domino percepisse noscũtur: & propterea voluntates naturales sunt, & omni necessitate carentes. Et quoniam aliter quàm ità sapere, stultum esse definiunt patres, dũ mamè illi iam, idest antiqui & noui hæretici, minimè naturalem esse dicentes volũtatem, quæ ab ipsis confitetur, sed contra naturam eandem dogmatizant, peccatorem, vt dictũ est, Dominum & Deum nostrum, ex hoc cõmentantes, & propterea sanctorum patrum doctrinas aut apertiùs denegantes, aut stultè interpretantes, sinè dubio conuincuntur. Sic etenim & Paulus quidem Constantinopolitanus antistes, in propria epistola sancti Gregorij vocem fraudulèter adulterare studuit, ponens quidem è cœlo descendere filium, quod vtiquè Theologicè, interpretatus doctor, hoc est, in diuina uoluntate consubstantialis Trinitatis: callidè autem intellectum huius dictionis diripiens, & vbi dicit, Pater, si potest fieri, transeat calix; non ità interpretatum à Theologo, ille temerè contra doctrinam eius, alterius vocem connectere studuit, in peremptionem humanæ Saluatoris nostri voluntatis, id est, deificatæ secundùm doctoris sententiam Pyrrhus autem & ipse similiter deificatam voluntatem theologicè accipiens, conditam esse voluntatem asseruit sanctæ & consubstantialis Trinitatis, vtpotè secundùm eos deificatam, ac per hoc iam & ipsam naturam, quod omninò impiũ est, & illorum imperitiæ argumentum, in paternis doctrinis sponte delipientes. Nam Theologus recusationem calicis non theologicè secundùm illos interpretatus est, sed consonanter omnibus sanctis patribus & ipse in humana Saluatoris voluntate huiusmodi piè dictionem susceptt. Non enim, pro alterius introductione, aut ignorantiæ causa iuxta commentum hæreticorum, Nec enim si possibile erat aut non ignorare eum conuenit, aut pro voluntate introducere voluntatem, quoniam illius velle nihil erat contrarium Deo, totum deificatum: sed in manifestatione verissimæ eius & perfectæ humanitatis hæc eadem asserebat. Nam & laborauit, & esuriuit, atque sitiuit, & conturbatus est, & lachrymauit lege carnis. Tempore nanque passionis huiusmodi nomina fatetur. non enim inconuertibilem naturam & superiorem ab omni passione, sicut omnibus manifestum est. Ergò nec sibi, nec alijs patribus contradicens denominatus doctor, hic quidem nobis, alibi autem Saluatori recusationem studuit applicare: sed in omnibus sibi sanctisque patribus consonans, contrarietatem quidem euacuauit, deificatam autem prædicauit volũtatem, id est, humanam, sicut & diuinam & inconditam in incarnato Deo Verbo, & perfectè pro nobis humanato, vtpotè per simile similem expurgante, & per omnia sua, sicut ait, omnia sanante, quæ naturæ nostræ sunt naturalia, secundùm veram & misericordem mysterij traditionem: quam auertentes authores nouitatis, ad hæreticas fabulas versi sunt, & à vera per eius expositionem errantes prædicationis doctrina.

Matt. 26.

Desedit sanctissimus episcopus insula Sardiniæ, dixit:

Ad perfectam redargutionem prædictorum hæreticorum, etiàm nouitatis præsumptorum, oportet nos proculdubiò sanctum Cyrillum denuò proferre in prædicto testimonio, id est, satisfactione, quæ pro quarto duodecim capitulorum eiusdem doctoris facta est, cùm maximè interpretatorem & expositorem dicant eum existere pij intellectus in Christo Deo prædicatis dogmatibus. Dicit enim in eadem satisfactione contra querulantes eum, & dissentiones ei, magis autem dispensationis mysterio introducentes, pro eo quòd omnes vni eidemque DEO Verbo incarnato Euangelij voces tribuit hic apertiùs doctor. Sed & arbitramur aliquid prudentiæ & inexpugnabile dicere. Verba Cyrilli cõtra Theodoritum. Ait enim: Si DEO Verbum est, quid clamat, Pater, si possibile est, transeat à me calix iste? Primùm quidem discordat à patre, sed & nõ rectè recusat calicem bibere, cùm & minimè ignoraret, ait, quoniam mundo salus existeret passio ipsius. Ergò non sunt huiusmodi voces, Dei verbi voces. Sed audiet & à nobis, qui talibus profanis ducitur intentionibus: Ergò quia tibi videtur Dei quidem verbi huiusmodi esse voces negare, tantùm autem eas formæ serui aptare putas, ne iterùm in duos filios non diuidis vnum? Et cui de sapientibus hoc non apparet? Dicturus est nanque fortasis quisquam tuas sequens, ò ille, intentiones: Quoniam incredulum & vltra competẽtem rationem est, formam serui recusare passionem, & dissentientem videri à patre, atq; à verbo in eodem habitante. Sciebat enim passionem suam ad salutem fore his, qui sub cœlo sunt, & vitæ præparationem his, qui morti subiugati sunt. Pro qua re oportebat eum, ait, videri & trepidatione superiorem, & diuinum nutum sequi properantem. Ideoque non sentis desipiens, inaniter, quæ est igitur tanta prauitas cogitationum? Ego dico sinè qualibet pigritia, quoniam parua quidem, quantùm ad DEI Verbum pertinet, omnia humana existunt.

Matth. 26.

Quæro

Quæro autem exinanitionem cuius factam intelligamus, & quis hoc paſſus eſt ſponte? Si enim, vt ipſi dicũt, ſerui forma, i. quod ex famine Dauid factum eſt, quomodò aut qualiter exinanitus eſt, ſi aſſumptus eſt à Deo? Si autem hoc, quod in forma & æqualitate Dei exiſtens, verbum ſeipſum exinanire dicitur, quomodò iterùm aut qualiter exinanitus eſt, ſi recuſat exinanitionem? Exinanitio aũt Dei verbi, quod vtique neſcit pati immutationẽ, eſt aut agere & dicere quicquam de humanis propter diſpenſatiuam cõuentionem, quam habuit cum carne. Sed & ſi factus eſt homo, myſterij ratio nullo modo in natura ipſius nocebit eum. Mãſit enim quod erat, & in humanitate exinanitus propter vitam & mundi ſalutem. Ergò nõ duabus perſonis, ſed vni Chriſto & filio & Deo Euãgelicas & ſanctorum Apoſtolorum proponamus voces, & neque diuinam eius minorantes naturam & gloriam propter humana, neque negantes diſpenſationem, ſed ipſius verbi factam credentes, qui propter nos incarnatus eſt. Eccè igitur apertiſſimè denominatus doctor hæreticam peſtilentiam deſtruxit, hoc eſt, temerariam diſſenſionem voluntatum, quam cõtra Saluatorem noſtrum colligere imperiti contendunt, prophanas intentiones eaſdem appellans, & prauitatem malorum intellectuũ. Vndè viriliter reprobans eos, & nullatenùs penitùs aut contra Deitatem, aut contra humanitatem vnigeniti quamlibet diſſenſionem, vtpotè hæreticam & condemnabilem ſuſcipiens, confirmat prudenter myſterij exinanitionem, per quam ipſe, qui in forma & ſimilitudine Dei eſt verbum conſiſtens, nullatenùs recuſauit operari & dicere humana propter conuentionem, quam habuit cum carne: pro quo ipſi vni & ſoli Chriſto ac filio & Deo Euangelicas ſanctorumque Apoſtolorum de eodem applicat voces, quoniam neque diuinam eius minuit naturam propter humana, neque propter diuina eius diſpenſationem denegat. Ergò ſecundantiſſimus ait Cyrillus: Euacuant illi exinanitionem vnigeniti Dei, & miſericordem eius propter nos renuunt diſpenſationem, qui minimè eidem Saluatori quomodò homini propter nos facto tribuunt voces, per Matth. 26 quas dicit, Pater, ſi poteſt fieri, tranſeat à me calix iſte, in approbatione perfectæ eius propter nos incarnationis, vtpotè de noſtris nihil penitùs eodem recuſante, omnia autem ſecundùm veritatem naturaliter comprobante, ea videlicet, quæ in noſtra eſſentia demonſtrantur abſque tantummodò peccato: ſed alio extra ſaluatorem huiuſmodi myſticæ orationis eius applicantes voces, & in interemptione ipſius diſſentientem eum aſſerunt, vtpotè in eo hanc intelligere nolentes iuxta piam ſanctorum patrum doctrinam. Factus namque eſt homo Dei verbum, ſicut ait denominatus doctor, non vt iterùm, ſicut DEVS ante incarnationem agebat omnia, operetur & loquatur, ſed multotiès propter officium diſpenſationis cum carne loquatur quoquè aliqua ſicut homo. Hanc igitur habentes myſterij virtutem, quomodò non eſt inconueniens ſcandalizari, audientes fortaſsis humanè loquente eo? Loquitur enim vt homo, loquitur autem & vt Deus: in vtriſque autem habens poteſtatem: non enim ſecundùm hæreticos diſſenſionem. Et dicebat quidem humanè: Nunc anima mea turbatur. diuinè autem, Ioan. 12.
Poteſtatem habeo ponere eam, & iterùm Ioan. 10.
poteſtatem habeo reſumere eam. Poteſtatem habere ponere, & iterùm reſumere animam, DEI verbi erat virtutis. Sicut igitur quandò dicit aliquid diuinum, cùm homo factus eſt, non ſcandalizamus, ſed conſideramus vnitum carni verbum: ſic & quandò loquitur aliquid vt homo, non ſcandalizemur, conſiderantes quia propter nos factus eſt homo, & congrua humanitati loquitur, quam propter nos ſuſcepit cum omnibus eidem appertinentibus naturaliter. Propriũ eſt autem humanitatis plangere, conturbari, anxiari & recuſare mortem, atque ſimilia his pati. Quia igitur quammaximè quod aſſolet non per omnia voluntatis eius fuit, veruntamen propter ſalutem omnium & vitam, ſpõtaneam fecit crucis paſſionem. Si enim non feciſſet ſpontaneam, dum & nimis contra voluntatem erat pati, qualis iam intelligere occaſio vt oraret & diceret, Pa- Matt. 26.
ter, ſi poſſibile eſt tranſeat à me calix iſte? Intende enim, quomodò cõtra voluntatem eſt Saluatoris paſſio, quoniã per omnia & omninò oportebat eum pati propter bona, quæ ex paſſione accedere noſcuntur? Et ideò ſpontaneum hoc ipſum fecit propter noſtram ſalutem. Nec enim increparet traditorem, vtpotè ſuper omne malum excedentem, aſſerens quia melius illi erat periùs Matt. 26.
non naſci. Sed neque dignum eſſe omninò ſupplicij arbitraretur aliquandò ſuæ voluntatis miniſtrum, videlicet ſi eidem pati ſponte taneum eſſet. Quoniam autem vt culpantem vlciſcitur, quomodò non eſt apertiſſimum, quia vltra voluntatem ſuſtinet paſſionem? Sed quia ſemèl factum eſt ex malitia Iudæorum, & ex calliditate diaboli exortũ, propria virtute viam ſalutis & vitæ manifeſtauit hominibus. Et hæc quidem memoratus Doctor. Veteres autem & noui hæretici, eiuſdem doctoris prudentiſſimos ſermones tranſgredientes, ſi quidem aliquid diuinè audierint loquentem Saluatorem aut facientem, quaſi non ſcandalizantur. Si autem naturaliter quicquam humanum audierint, ſinè dubiò ſcandalizantur, minimè conſiderantes quia factus eſt homo, & quæ humanitati congruunt, locutus eſt & perficiebat, quam videlicet propter nos ſuſcepit cum omnibus inhærentibus ei naturaliter.

ter. Sed arbitrantur iſti ſapientiores ſe oſtendere ſanctorum patrum, & dicunt ex proprio errore, quia propter hoc factum eſt homo Dei verbum, vt iterum quomodò tantùm Deus antè incarnationem omnia agat, & loquatur diuinè, & nihil omninò humanum propter vtilitatem diſpenſationis carnis, tantumque in eorum phantaſmate huius diſpenſationis poſitum eſſe myſterium, vtpotè nihil verbo ſecundùm nos loquente aut operante penitus: ſed & ſi quid locutum eſt, aiunt, nos tantum ſimpliciter deſignat, nõ autem ſeipſum eſſentialiter factum hominem demonſtrat, cùm permanet perenniter ac naturaliter Deus. Ergò ſi propter hoc, quòd dicunt ſancti patres in vtriſque habere Dominum & Deum noſtrum poteſtatem, vt diuinè pariterque humanè operetur & loquatur, in approbatione vtriuſque naturæ ex quibus conſtitit, & quia ſpontanea & contra voluntatem erat ei paſſio, diſſenſiones aduersùs eum colligere properant in peremptione naturalium eius voluntatum & operationum, certum quia non ſolum incarnationis eius denegant myſterium, ſed & diuinitatis eius excludunt rationem, iniuſtum eum per indiſcretam increpationem cognoſcentes, ſi vtiquè, quomodò & pater perhibuit, ſuarum voluntatum miniſtrum damnauit. Nec enim intellexerunt, in tenebris ſuæ nouitatis deambulantes, incarnati Dei myſteria: & propterea decepti in eorum diſſenſionibus corrupti ſunt, & in neceſſitatibus ſuis abſorpti ſunt. Has enim diſſenſiones & neceſſitates in abnegatione quidem diſpenſationis, euacuationem autem paternæ doctrinę inſipienter conſtruentes. diligẽtiùs ab eiſdem patribus per nos ſucceſſores eorum deſtructi ſunt, vt in eis impleatur, quòd à beato Eſaia prudenter dictum eſt: Stultus ſtultra loquetur, & cor eius vana intelliget, vt perficiat iniqua, & loquatur ad Dominum errorem. Sed quid faciet, ait poſt hæc, quandò omnes illos Dominus Deus in iudicium adduxerit, vt diſcernat inter eos, de quibus impiè geſſerunt in eum?

Eſa 32.

MARTINVS SANCTISSIMVS ac beatiſſimus epiſcopus ſanctæ Dei Eccleſiæ Catholicæ atque Apoſtolicæ vrbis Romæ, dixit:

QVoniam prædictis viris, id eſt, authoribus nouitatis conceptum eſt cor inaudiens & inobediens, iuxta quod ſcriptum eſt, Declinauerunt & abierunt, & non dixerunt in cordibus ſuis, Timeamus Dominum DEVM noſtrum: annunciare autem ſalutare eius, id eſt, verbum incarnationis iubemur fiduciaſiter, & ideò neceſſè eſt nobis hoc facere per tubas ſpiritales, id eſt, ſanctos venerabiles patres. Audiamus ergò iterùm eundem beatum Cyrillum, hæc prudentiſſimè prædicantem, vt nihil omninò negetur de naturæ noſtræ vnitis in eo ſubſtantialibus proprietatibus, ſed per omnia tentatum ſponte propter noſtrã ſalutem, abſque tantummodò peccato, Dominum & Deum noſtrum Ieſum Chriſtum. Dicit enim, vt audiuimus per lectionem, ità: Quoniam ſicut minimè mors deſtrueretur ſi non fuiſſet mortuus, ità in vnaquaque paſſione carnis intellige. Si enim non formidaret, non vtiquè libera natura à formidine facta fuiſſet. Si non eſſet contriſtatus, non liberaretur à triſtitia, nec vnquàm de his aliquandò natura noſtra ſecura fieri potuiſſet. Et in omnibus, quæ ſecundùm humanam naturam facta ſunt, eandem rationem conſeruans, inuenies carnis paſſiones in Chriſto motas fuiſſe, non vt obtineant ſicuti & in nobis, ſed vt motæ deſtruerentur per virtutem inhabitantis carni verbi, in melius tranſmutata natura. Hanc igitur habente humanitate eius miſericordem ſecundùm venerabilium patrum doctrinam materiem, vt per hoc, quòd paſſiones permiſit, quæ ſinè vlla macula exiſtunt, in ſe ſponte moueri, has robuſtiùs deſtrueret, & noſtram de his liberaret naturam, vtpotè quæ non aliter poſſet liberari, niſi de his per paſſionẽ carnis ſponte pro nobis experiretur, certum eſt, iuxta quod ſæpiùs diximus, quoniam diſpenſationis denegat verbum, diſſentionis illorum argumentatio, cùm minimè confitentur ſecundùm ſanctos patres, quia ſicut per mortem mortem deſtruxit, ità & triſtitia noſtram triſtitiam, & perturbatione atque timore timorem, & compendioſè paſſionibus voluntarijs omnes paſſiones noſtræ naturæ. Sic etenim non ſolùm hominem propter homines oſtendebat Ie veraciter factum, per approbationem paſſionum noſtræ naturæ, vnitam ſibi ſubſtantialiter naturam demonſtrans: ſed & tentatoriam ipſas paſſiones propriæ carnis in deceptione illius ſponte proferebat, ſecundùm Theologum Gregorium, qui dixit: Noſtras enim tentationes ad prouocationem tentantis pertulit, vt ſtultum tentatorem oſtenderet. Oportebat enim per omnia illum decipi qui decepit, & comprimi per carnem, qui ſub ſpe Deitatis ſubneruare Adam in tranſgreſſione demolitus eſt, vt condemnatio carnis per carnem ſolueretur mortificata morte. Quomodò enim per hominem mors introducta eſt, oportebat compaſſibiliter per incarnatum DEVM, proprium figmentum per viſcera miſericordiæ non deſpicientem, vitam noſtræ naturæ donari, quæ videlicet nulla morte deſtruitur, vtpotè noſtram inobedientiam per ſuam obedientiam in ſe perimentem, quam humanè pro nobis ipſe, qui incarnatus eſt, proprio ac naturali genitori, id eſt, DEO

Hier. 5.

& patri offerens,& obediens ei factus vſque
Philip. 2. ad mortem,mortem autem crucis, fructum ſuæ glorioſæ obedientiæ expetebat, ab ipſo fieri noſtræ naturæ,per ſemetipſum mediãte eo & operante noſtram libertatem, id eſt, calicis tranſitum.Et propterea dicebat cum
Matt. 26. reuerentia ſalutari: Pater,ſi poteſt fieri,tranſeat à me calix iſte.& exauditus pro ſua reue
Hebr. 5. rentia,dum & filius eſſet, ſicut beatus Paulus Apoſtolus ait,mortis tranſitum fecit, deſtruens eam per ſe & in ſe per veram eius ſecundùm carnem ac venerandam reſurre-
Coloſſi. ctionem, primogenitus factus ex mortuis,
Apoc. 1. qui in mortuis liber conſiſtit, vt noſter li-
Pſalm. 87. berator ſecundùm veritatem oſtendatur, qui in peccato mortificati ſumus. Hæc enim erat voluntas Dei & patris, & ipſius vnigeniti filij,& ſancti ſpiritus, id eſt, vnius ſinè initio & naturaliter Deitatis, quatenùs per ipſum filium,qui nobis locutus eſt corporaliter,& propter nos, paternam vel diuinam eius voluntatem humanè per obedientiam perficientem,calix à nobis,id eſt,pœna mortis ſaluatur,deſtructa mortificatione à vita: pro qua re & omnia aſſumens & vniens ſibi ſubſtantialiter, quæ ſunt noſtræ naturæ,ſanauit,id eſt,carnem, animam, intellectum,operationem, voluntatem, per quas ſponte Adam præceptum tranſgreſſus eſt: qui totus deliquit, & totus morte damnatus eſt, & propterea nihilominùs indigentem ſanari ab ipſo,qui noſtram quidem creauit naturam, poſtmodùm autem renouare dignatus eſt. Si enim dimidius culpabilet Adam, iuxta quod Theologus Gregorius ait,dimidius & aſſumptus eſt & ſaluatus. Si autem totus vnitus eſt, vtique totus vnitus eſt incarnato Deo, atque totus ſaluatus eſt. Igitur minimè nobis inuideant pro ſalute perfecta aduocati diſſentionis, neque oſſa tantummodò & neruos, effigiem quoquè hominis Saluatori adſcribant. Nam ſi abſque anima eſt humanitas eius, hoc & Arriani dicunt, vt in Deitatem paſſionem reducant,& quomodò ipſa mouente corpus, eadem vtiquè & paſſiones ſuſtinente. Si autem animatus eſt,ſi quidem ſinè intellectu, quomodò eſt homo? quia homo non eſt animal ſinè intellectu: atque neceſsè erit ſecundùm figmentum quidem hominem eum eſſe, animam autem equi cuiuſdam, aut bouis, ſiue alterius bruti animalis eum habere. & vtiquè hoc erit quod Saluator: ac per hoc deceptus ſum ego à veritate, cùm alius honoratur,& alius glorificatur. Si autem intellectualis & non ſinè intellectu eſt homo,intellectualis autem naturaliter per omnia & voluntarius eſt, ſileant veraciter deſipientes & credant, quoniam hoc, quod vnitum eſt Deo,hoc & ſaluatum eſt. Saluata eſt igitur aſſumpta ab incarnato Deo verbo cum noſtra natura noſtræ quoquè naturæ humana voluntas & operatio. Propterea & voluntarius atque operarius naturaliter idem extitit in vtraque, ex quibus & in quibus naturis conſiſtit, noſtræ ſalutis. Ideoque Saluatoris orationem minimè in perſonalem diuiſionem partiri præſumant, vtpotè Deo verbo, ſicut aiunt, ſalutarem volente paſſionem explere, carne autem eius contradicente ipſius voluntati, & diſſentiente ab eo,Quoniam hæc hæreticæ vecordiæ ſunt genuina, noſtræ naturæ perfectionem in Chriſto Deo minimè admittentis. Ipſe enim & vnus Dominus indiuisè,in ſeparabiliter finè partitione volebat & nolebat,propter rationabiles nobis à ſanctis patribus traditas prædicationes, cum quibus & hoc iterùm piè nos docere noſcuntur. Nam humiles & miſericordes atq; amatores Dei & quàm maximè benignos, dum hunc ſecundùm poſſibilitatem imitari contendimus, per ſuam orationem nos ipſos perficiebat Dominus. & humiles quidem atque miſericordes, per hoc, quòd & tentationes orationibus euitamus, parcentes vtiquè perſecutoribus, & noſtram infirmitatem conſiderantes, iuxta ipſius Domi- Matt. 26.
ni præceptum,qui ait: Orate, nè intretis in tentationem. & iterùm: Spiritus quidem promptus eſt,caro autem infirma. Amatores autem Dei ex hoc, quòd obedire ei & promptè ſubijci deſideramus, nullatenùs autem reſiſtere voluntatibus eius, in nobis miſericorditer prærogatis,dum ei fuerit placitum pati nos ad veram confeſſionem pietatis, quæ in ipſo eſt. Horum nanque factus eſt nobis exemplum ipſe,qui eſt naturaliter author vitæ Dominus Deus noſter Ieſus Chriſtus, per hoc quòd ſponte paſſus eſt carne pro nobis: in quem peccantes illi, per propria dogmata redarguuntur,quoniã voluntas malorum, ſicut beatus Eſaias ait, Eſa. 32.
Iniqua conſiliabitur,corrumpere ſanos ſermones fidei verbis iniquis.Pij autem ſapienter conſiliati ſunt,& hoc conſilium manet in æternum.

Sancta Synodus dixit:

Licèt authores nouitatis,vt iam nobis ex omnibus approbatum eſt, vtpotè non ſolùm ſermonibus eorum ab inuicèm confuſis,ſed & hæreticorum doctrinis per omnia conſonantibus eis,necnon paternis ac Synodalibus prædicationibus Catholicæ Eccleſiæ ab eis extraneatis, non intellexerunt omninò,ſicut per propheticum vaticinium dictum eſt,quoniam obſcurati ſunt,nè videant Eſa. 6.
oculis ſuis,& intelligant cordibus ſuis venerabiliũ patrũ noſtrorũ ſana decreta & definitiones,quas poſuerũt in cõſeruatione orthodoxæ fidei.Sed & nos corde credẽtes in iuſtitiã,ore aũt cõfitẽtes in ſalutẽ,conſonanter & Rom. 10.
abſq; vlla nouitate,ſicut ab eis percepim⁹,ità intranſgreſſibiliter credimus vnũ eundemq; filium

filium Dominum noſtrum & Deum Ieſum Chriſtum, perfectum eundem in Deitate, & eundem perfectum in humanitate, Deum verè, & hominem verè eundem, ex anima rationali & corpore, conſubſtantialem patri ſecundùm Deitatem, & cõſubſtantialem nobis eundem ſecundùm humanitatem, per omnia nobis ſimilem abſq; peccato: ante ſecula quidem de patre genitum ſecundùm Deitatem, in nouiſſimis diebus autem eundem propter noſtram ſalutem ex Maria virgine Dei genitrice ſecundùm humanitatem, vnum eundemque Chriſtum filium Dominum vnigenitum, in duabus naturis inconfusè, immutabiliter, indiuisè, inſeparabiliter agnoſcendum, nuſquàm ſublata differentia naturarum propter vnitionem, magisq; ſalua indiminutè proprietate vtriuſque naturæ, & in vnam perſonam atque ſubſiſtentiam concurrente, non in duas perſonas partitum atque diuiſum, ſed vnum & eundem filium vnigenitum, Deum verbum, Dominum Ieſum Chriſtum, & duas eiuſdem ſicuti naturas vnitas inconfusè, indiuisè, ità & duas naturales voluntates diuinam & humanam, & duas naturales operationes diuinam & humanam, in approbatione perfecta & indiminuta, eundem veraciter eſſe perfectũ Deum & hominem perfectum ſecundùm veritatem, eundem atque vnum Dominum noſtrum & Deum Ieſum Chriſtum, vtpotè volentem & operantem diuinè & humanè noſtram ſalutem, ſicut ſuperiùs prophetæ de eo, & ipſe Dominus noſter Ieſus Chriſtus docuit nos, atque ſanctorum patrum tradidit ſymbolum, & generaliter omnes ſanctæ & vniuerſales ſynodi, & omnis probabilium Catholicæ Eccleſiæ doctorũ chorus. His itaque nobis piè atque orthodoxè, iuxta diuinitùs inſpiratam doctrinam eorum, profeſſis, conſonanter dicimus omnes.

Canones vigintu Concilij Lateranẽſis ſub Martino primo ſub anathemate recipiendi.

1 Si quis ſecundùm ſanctos patres non confitetur propriè & ueraciter patrem & filium & Spiritũ ſanctum Trinitatem in vnitate, & vnitatem in Trinitate, hoc eſt, vnum Deum in tribus ſubſiſtentijs conſubſtantialibus & æqualis gloriæ, vnam eandemque trium Deitatem, naturam, ſubſtantiam, virtutem, potentiam, regnum, imperium, voluntatem, operationem, inconditam, ſinè initio, incompræhenſibilem, immutabilem, creatricem omnium & protectricem, condemnatus ſit.

2 Si quis ſecundùm ſanctos patres non confitetur propriè & ſecundùm veritatem ipſum vnum ſanctæ & conſubſtantialis & venerandæ Trinitatis Deum uerbum è cœlo deſcendiſſe, & incarnatum ex ſpiritu ſancto & Maria ſemper Virgine, & hominem factum, crucifixum carne, propter nos ſponte paſſum ſepultumque, & reſurrexiſſe tertia die, & aſcendiſſe in cœlos, atque ſedentem in dextera Patris, & venturum iterùm cum gloria paterna cum aſſumpta ab eo atq; animata intellectualiter carne eius, iudicare viuos & mortuos, condemnatus ſit.

3 Si quis ſecundùm ſanctos patres non confitetur propriè & ſecundùm veritatem Dei genitricem ſanctam ſemperque virginem & immaculatã Mariam, vtpote ipſum Deum verbum ſpecialiter & veraciter, qui à Deo patre ante omnia ſecula natus eſt, in vltimis ſeculorum abſque ſemine concepiſſe ex Spiritu ſancto, & incorruptibiliter eam genuiſſe, indiſſolubili permanente & poſt partum eiuſdem virginitate, condemnatus ſit.

4 Si quis ſecundùm ſanctos patres non confitetur propriè & ſecundùm veritatem ipſius & vnius Domini noſtri & Dei IESV CHRISTI duas natiuitates, tam ante ſecula ex Deo & patre incorporaliter & ſempiternaliter, quamque de ſancta virgine ſemper Dei genitrice Maria corporaliter in vltimis ſeculorum, atque vnum eundemque Dominum noſtrum & Deum Ieſum Chriſtum conſubſtantialem Deo & patri ſecundùm Deitatem, & conſubſtantialem homini & matri ſecundùm humanitatem, atque eundem paſſibilem carne & impaſſibilem Deitate, circunſcriptum corpore, incircunſcriptum Deitate, eundem inconditum & conditum, terrenum & cœleſtem, viſibilem & * intelligibilem, capabilem & incapabilem, vt toto homine eodemque & Deo totus homo reformaretur, qui ſub peccato cecidit, cõdemnatus ſit.

5 Si quis ſecundùm ſanctos patres non confitetur propriè & ſecundùm veritatem vnam naturam Dei verbi incarnatã, per hoc quòd incarnata dicitur noſtra ſubſtãtia perfectè in Chriſto Deo & indiminutè, abſque tantummodò peccato, ſignificata, condemnatus ſit.

6 Si quis ſecundùm ſanctos patres non confitetur propriè & ſecundùm veritatem ex duabus & in duabus naturis ſubſtantialiter vnitis, inconfusè & indiuisè vnum eundemq; eſſe Dominum & Deum Ieſum Chriſtum, condemnatus ſit.

7 Si quis ſecundùm ſanctos patres non confitetur propriè & ſecundùm veritatem ſubſtantialem differentiam naturarum inconfuse & indiuisè in eo ſaluatam, condemnatus ſit.

8 Si quis ſecundùm ſanctos patres non confitetur, propriè & ſecundùm veritatem naturarum ſubſtantialem vnitionem indiuisè & inconfusè in eo cognitam, condemnatus ſit.

9 Si quis ſecundùm ſanctos patres non confitetur propriè & ſecundùm veritatem naturales proprietates Deitatis eius & humanitatis indiminutè in eo & ſinè deminoratione ſaluatas, condemnatus ſit.

10 Si quis ſecundùm ſanctos patres non confitetur propriè & ſecundùm veritatem duas vnius eiuſdemque Chriſti Dei noſtri voluntates cohærenter vnitas, diuinam & humanam ex hoc,quòd per vtranq; eius naturam voluntarius naturaliter idem cóſiſtit noſtræ ſalutis,condemnatus ſit.

11 Si quis ſecundùm ſanctos patres non confitetur propriè & ſecundùm veritatem duas vnius eiuſdemque Chriſti Dei noſtri operationes cohærenter vnitas, diuinam & humanam,ab eo quòd per vtranque eius naturam operator naturaliter idem exiſtit noſtræ ſalutis,condemnatus ſit.

12 Si quis ſecundùm ſceleroſos hæreticos vnam Chriſti D E I noſtri voluntatem confitetur & vnam operationem, in peremptionem ſanctorum patrum confeſſionis, & abnegationem eiuſdem Saluatoris noſtri diſpenſationis,condemnatus ſit.

13 Si quis ſecundùm ſceleroſos hæreticos in Chriſto Deo in vnitate ſubſtantialiter ſaluatis,& à ſanctis patribus noſtris piè prędicatis duabus voluntatibus & duabus operationibus,diuinam & humanam, contra doctrinam patrum,& vnam voluntatem atq; vnam operationem confitetur, condemnatus ſit.

14 Si quis ſecundùm ſceleroſos hęreticos cum vna voluntate & vna operatione, quæ ab hæreticis impiè confitetur, & duas voluntates pariterque & operationes, hoc eſt,diuinam & humanam,quæ in ipſo Chriſto Deo in vnitate ſaluantur, & à ſanctis patribus orthodoxè in ipſo prædicantur, denegat & reſpuit,condemnatus ſit.

15 Si quis ſecundùm ſceleroſos hæreticos Deiurilem operationem,quod Græci dicunt θεανδρικὴν, vnam operationem inſipienter ſuſcipit,non autem duplicem eſſe confitetur ſecundùm ſanctos patres, hoc eſt, diuinam & humanam,aut ipſam Deiuirilis, quæ poſita eſt, nouam vocabuli dictionem vnius eſſe deſignatiuam, ſed non vtriuſque mirificæ & glorioſæ vnitionis demonſtratiuam, condemnatus ſit.

16 Si quis ſecundùm ſceleroſos hęreticos in peremptione ſaluatis in CHRISTO Deo eſſentialiter in vnitione, & ſanctis patribus piè prædicatis duabus voluntatibus & duabus operationibus,hoc eſt, diuina humana,diſſentiones & diuitiones inſipienter myſterio diſpenſationis eius innectit, & propterea Euangelicas & apoſtolicas de eodem Saluatore voces non vni eidemque perſonæ & eſſentialiter tribuit eidem ipſi Domino & Deo noſtro Ieſu Chriſto ſecundùm beatum Cyrillum, vt oſtendatur Deus eſſe & homo idem naturaliter, condemnatus ſit.

17 Si quis ſecundùm ſanctos patres non confitetur propriè & ſecundùm veritatem omnia,quæ tradita ſunt & prædicata ſanctæ catholicæ & Apoſtolicæ Dei Eccleſiæ, perinde ique à ſanctis patribus & venerandis vniuerſalibus quinque Concilijs vſque ad vnum apicem verbo & mente, condemnatus ſit.

18 Si quis ſecundùm ſanctos patres cõſonanter nobis pariterque fide non reſpuit & anathematizat anima & ore omnes quos reſpuit & anathematizat nefandiſſimos hæreticos cum omnibus impijs eorum conſcriptis vſq; ad vnum apicem ſancta DEI Eccleſia catholica & apoſtolica,hoc eſt, ſanctæ & vniuerſales quinque Synodi, & conſonanter omnes probabiles Eccleſiæ patres,id eſt, Sabellium, Arium, Eunomium, Macedonium, Apollinarem, Polemonem, Eutychem, Dioſcorum, Timotheum Aelurum, Seuerum, Theodoſium, Colluthũ, * Themiſtium, Paulum Samoſatenũ, Diodorum,Theodorum, Neſtorium, Theodulum Perſam, Origenem, Didymum, Euagriũ,& compendiosè omnes reliquos hereticos,qui à catholica Eccleſiæ reprobati atq; abiecti ſunt, quorum dogmata diabolicæ operationis ſunt genimina, & ens qui ſimilia cum his vſque ad finem obſtinatè ſapuerunt aut ſapiunt, vel ſapere ſperantur cum quibus meritò, vtpotè ſimiles eis pariqué errore prædictos,ex quibus dogmatizare noſcuntur, proprioque errori vitam ſuam determinantes,hoc eſt,Theodorum quondam epiſcopum Pharanitanum, Cyrum Alexandrinum, Sergium Conſtantinopolitanum, vel eius ſucceſſores Pyrrhum & Paulum,in ſua perfidia permanentes, & omnia impia illorum conſcripta, & eos qui ſimilia cum illis vſque ad finem obſtinatè ſapuerunt,aut ſapiunt,vel ſapere ſperantur,hoc eſt, vnam voluntatem & vnam operationem Deitatis & humanitatis Chriſti,& ſuper hæc impiſſimam ecthelin, quæ perſuatione eiuſdem Sergij facta eſt ab Heraclio quondàm Imperatore aduersùs orthodoxam fidem, vnã Chriſti Dei voluntatem,& vnam ex concinnatione definientem operationem venerari,ſed & omnia,quæ pro ea impiè ab eis ſcripta vel acta ſunt, & illos qui eam ſuſcipiũt, vel aliquid de his,quę pro ea ſcripta vel acta ſunt,& cum illis denuò ſceleroſum Typum, qui ex ſuaſione prædicti Pauli nupèr factus eſt à ſereniſſimo principe Conſtantino Imperatore contra Catholicam Eccleſiam, vtpotè duas naturales voluntates & operationes,diuinam & humanam,quæ à ſanctis patribus in ipſo Chriſto DEO vero & Saluatore noſtro piè prædicantur, cum vna uoluntate & operatione, quæ ab hæreticis impiè in eo veneratur,pariter denegare & taciturnitate conſtringi promulgantem,& propterea cum ſanctis patrib⁹ & ſceleroſos hæreticos ab omni reprehenſione, & condemnatione iniuſtè liberari definientem, in amputationem catholicæ Eccleſiæ definitio-

tionũ ſeu regulæ. Si quis igitur, iuxta quod dictum eſt, conſonanter nobis omnia hæc impijſſima hæreſeos illorum dogmata, & ea quæ pro illis aut in definitione eorum à quolibet impiè conſcripta ſunt, & denominatos hæreticos, Theodorum dicimus, Cyrum & Sergium, Pyrrhum & Paulum non reſpuit & anathematizat, vtpotè catholicæ Eccleſiæ rebelles exiſtentes, aut ſi quis aliquem de his, qui ab illis vel ſimilibus eorum in ſcripto vel ſinè ſcripto quocunque modo vel loco aut tempore temerè depoſiti ſunt aut condemnati, vtpotè ſimilia eis minimè credẽtem, ſed ſanctorum patrum nobiſcum confitentem doctrinam, vtì condemnatum habet aut omninò depoſitum, ſed non arbitratur huiuſmodi quicunque fuerit, hoc eſt, ſiue epiſcopus, aut presbyter, vel diaconus, ſiue alterius cuiuſcunque Eccleſiaſtici ordinis, aut monachus, vel laicus pium & orthodoxum, & Catholicæ Eccleſiæ propugnatorem, atque in ipſo firmiùs conſolidatum, in quo vocatus eſt à Domino ordine, illos autem impios atque deteſtabilia eorum pro hoc iudicia, vel ſententias vacuas & inualidas atque infirmas, magis autem prophanas & execrabiles vel reprobabiles arbitratur, huiuſmodi condemnatus ſit.

19 Si quis ea, quæ ſceleroſi hæretici ſapiunt, indubitanter profeſſus atque intelligens, per inanem proteruiam dicit hæc pietatis eſſe dogmata, quæ tradiderunt ab initio ſpeculatores & miniſtri verbi, hoc eſt dicere, ſanctæ & vniuerſales quinque ſynodi, calumnians vtiquè ipſos ſanctos patres, & memoratas ſanctas quinque ſynodos in deceptione ſimplicium, vel ſuſceptione ſuæ prophanæ perfidiæ, huiuſmodi condemnatus ſit.

20 Si quis ſecundùm ſceleroſos hæreticos quocunque modo, aut verbo, aut tempore, aut loco terminos remouens illicitè, quos poſuerunt firmiùs ſancti Catholicæ Eccleſiæ patres, id eſt, ſanctæ & vniuerſales quinque ſynodi, nouitates temerè exquirere, & fidei alterius expoſitiones, aut typos, vel leges, aut definitiones, aut libellos, aut epiſtolas, aut conſcripta, aut ſubſcriptiones, aut teſtimonia falſa, aut tynodos, aut gelta monumentorum, aut ordinationes vacuas & Eccleſiaſticæ regulæ incognitas, aut loci ſeruaturas incongruas & irrationabiles, & compendiose, ſi quid aliud impijſſimis hæreticis conſuetum eſt agere, per diabolicam operationem tortuosè & callidè agit contra pias orthodoxorum Catholicæ Eccleſiæ, hoc eſt dicere, paternas eius & Synodales prædicationes, ad euerſionem ſyncerißimæ in Dominum Deum noſtrum cõfeſſionis, & vſque in finem ſinè pœnitentia permanet hæc impiè agens, huiuſmodi in ſecula ſeculorum condemnatus ſit. & dicat omnis populus, Fiat fiat.

Pſal. 40. 71. 88. Iudith. 10. 13. 15.

His itaque à nobis piè promulgatis, & cũ omni ſubtilitate, ſecundùm Dominicã præceptionem, zizania quidẽ & omnes facientes ſcandala, cum paleato & hæretico intellectu eorum, igni canonicæ ſententiæ ex apoſtolica authoritate proijcientes, triticum autẽ orthodoxæ & Apoſtolicæ fidei noſtræ Chriſtianorum in horreum, id eſt, catholicam Eccleſiam per ventilabrum paternæ doctrinæ firmiùs congregantes, victrices ei cum propheta Sophonia canimus hymnos: Gaude nimis, ô filia Sion, prædica filia Hieruſalem, lætare & exulta ex toto corde tuo filia Hieruſalem. Abſtulit Dominus à te iniquitates aduerſariorum tuorum, liberauit te de manu inimicorum, Dominus in medio tui, non videbis mala vltrà, omni exploſa nouitate hæretica, & omni confirmata in te orthodoxa fide in poſſeſſione vitæ æternæ. Per ipſum Chriſtum Dominum Saluatorem animarũ noſtrarum, cui gloria, honor, veneratio, imperium cum patre & ſancto ſpiritu nunc & ſemper, & in ſecula ſeculorum, Amen. Et ſubſcriptio:

Matt. 13.

Soph. 3.

Martinus, gratia Dei epiſcopus ſanctæ Catholicæ atque Apoſtolicæ Eccleſiæ vrbis Romæ, huic definitioni confirmationis orthodoxæ fidei, & damnationi Sergij Conſtantinopolitani quondàm epiſcopi, Cyri Alexandriæ antiſtitis, Theodori item epiſcopi, Pyrrhi atque Pauli item Conſtantinopolitan. epiſcop. cum hæreticis eorum ſcriptis, ſtatuens ſubſcripſi.

Maximus, epiſcopus ſanctæ Aquileienſis eccleſiæ, huic definitioni cõfirmationis orthodoxæ fidei, & damnationi Sergij Conſtantinopolitani quondàm Epiſcopi, Cyri Alexandriæ antiſtitis, Theodori item epiſcopi, Pyrrhi atq; Pauli item Conſtantinopolitan. epiſcop. cum hæreticis eorum ſcriptis, ſtatuens ſubſcripſi.

Deuſdedit epiſcopus ſanctæ Caralitanæ eccleſiæ, huic definitioni confirmationis orthodoxæ fidei, & damnationi Sergij Conſtantinopolitani quondàm epiſcopi, Cyri Alexandriæ antiſtitis, Theodori item epiſcopi, Pyrrhi atque Pauli item Conſtantinopolitan. epiſcop. cum hæreticis eorum ſcriptis, ſtatuens, ſubſcripſi.

Maurus Cęſenatis eccleſiæ epiſcopus, & Deuſdedit presbyter, locum agentes Mauri ſanctiſſimi epiſcopi Rauennatis eccleſiæ, huic definitioni confirmationis orthodoxæ fidei, & damnationi Sergij Conſtantinopolitani quondàm epiſcopi, Cyri Alexandriæ antiſtitis, Theodori item epiſcopi, Pyrrhi atque Pauli item Conſtantinopolitan. epiſcop. cum hæreticis eorum ſcripus, ſtatuẽtes ſubſcripſimus.

Sergius epiſcopus ſanctæ Tempſanenſis eccleſiæ, vt ſuprà.

Reparatus epiſcopus ſanctæ Mantuarianenſis eccleſiæ, vt ſuprà.

Digitized by Google

Epiphanius epiſcopus ſanctę Albanenſis eccleſiæ,vt ſuprà.
Benedictus epiſcopus ſanctæ Aiacenſis eccleſiæ,vt ſuprà.
Iulianus epiſcopus ſanctæ *Hortanenſis eccleſiæ,vt ſuprà.
Papinius epiſcopus ſanctæ Vibonenſis eccleſiæ,vt ſuprà.
Maximus epiſcopus ſanctæ Piſaurenſis eccleſiæ,vt ſuprà.
Lucianus epiſcopus ſanctæ Leontinenſis,eccleſiæ,vt ſuprà.
Viator epiſcopus ſanctæ* Hortonenſis eccleſiæ,vt ſuprà.
Bonitus epiſcopus ſanctæ Formianæ eccleſiæ,vt ſuprà.
Maiorianus Epiſcopus ſanctæ Prænestinæ eccleſiæ,vt ſuprà.
Germanus epiſcopus ſanctæ Numanenſis eccleſiæ,vt ſuprà.
Laurentius epiſcopus ſanctæ Peruſinæ eccleſiæ,vt ſuprà.
Caroſus epiſcopus ſanctæ Faralitanæ eccleſiæ,vt ſuprà.
Martianus epiſcopus ſanctæ Mebienſis eccleſiæ,vt ſuprà.
Barbatus epiſcopus ſanctæ Sutrinæ eccleſię, vt ſuprà.
Calumnioſus epiſcopus ſanctæ Aleſinæ eccleſiæ,vt ſuprà.
Peregrinus epiſcopus ſanctæ Meſſanenſis eccleſiæ,vt ſuprà.
Romanus epiſcopus ſanctæ Cerellitanæ eccleſiæ,vt ſuprà.
Creſcentius epiſcopus ſanctæ Lucrenſis eccleſiæ,vt ſuprà.
Felix epiſcopus ſanctæ Agrigentinę eccleſię, vt ſuprà.
Marcellinus epiſcopus ſanctæ Cluſinatis eccleſiæ,vt ſuprà.
Geminianus epiſcopus ſanctæ Volaterranæ eccleſiæ,vt ſuprà.
Marinianus epiſcopus ſanctę Populonienſis eccleſiæ,vt ſuprà.
Luminoſus epiſcopus ſanctæ Tiferniſtiberinorum eccleſiæ,vt ſuprà.
Potentinus epiſcopus ſanctæ Belliternenſis eccleſiæ,vt ſuprà.
Maurus epiſcopus ſanctę Duſcanenſis eccleſiæ,vt ſuprà.
Martinus epiſcopus ſanctæ Gabinatis eccleſiæ,vt ſuprà.
Adeodatus epiſcopus ſanctæ* Spoletinæ eccleſiæ,vt ſuprà.
Ioannes epiſcopus ſanctæ Pæſtanenſis eccleſiæ,vt ſuprà.
Gaudioſus epiſcopus ſanctæ Reatinæ eccleſiæ,vt ſuprà.
Laurentius epiſcopus ſanctæ Taurianenſis eccleſiæ,vt ſuprà.
Ioannes epiſcopus ſanctæ Trapeianæ eccleſiæ,vt ſuprà.
Luminoſus epiſcopus ſanctæ Salernitanæ eccleſiæ,vt ſuprà.
Sabbatius epiſcopus ſanctæ Buxentis eccleſiæ,vt ſuprà.
Ioannes epiſcopus ſanctæ Tarentinæ eccleſiæ,vt ſuprà.
Rufinus epiſcopus ſanctæ Sipontinæ eccleſiæ,vt ſuprà.
Adeodatus epiſcopus ſanctæ Amerinæ eccleſiæ,vt ſuprà.
Gaudioſus epiſcopus ſanctæ Capuanę eccleſiæ,vt ſuprà.
Bonitus epiſcopus ſanctæ Ferentinatis eccleſiæ,vt ſuprà.
Maurus epiſcopus ſanctę Senogallienſis eccleſiæ,vt ſuprà.
Mauroſus epiſcopus ſanctæ Anconitanę eccleſiæ,vt ſuprà.
Bonus epiſcopus ſanctæ Ficuclenſis eccleſię, vt ſuprà.
Fortunatus epiſcopus ſanctæ Auximatis eccleſiæ,vt ſuprà.
Thomas epiſcopus ſanctæ Lunenſis eccleſiæ,vt ſuprà.
Bonitus epiſcopus ſanctæ Ferentiſpolimartiæ eccleſiæ,vt ſuprà.
Maximus epiſcopus ſanctæ Trocalitanæ eccleſiæ,vt ſuprà.
Paſchalis epiſcopus ſanctæ Blandanæ eccleſiæ,vt ſuprà.
Luminoſus epiſcopus ſanctæ Marſenſis eccleſiæ,vt ſuprà.
Glorioſus epiſcopus ſanctę Camerinę eccleſiæ,vt ſuprà.
Decoratus epiſcopus ſanctæ Tiburtinæ eccleſiæ,vt ſuprà.
Amabilis epiſcopus ſanctæ Hortenſis eccleſiæ,vt ſuprà.
Albinus epiſcopus ſanctæ Portuenſis eccleſiæ,vt ſuprà.
Palumbus epiſcopus ſanctæ Fundanæ eccleſiæ,vt ſuprà.
Theodoſius epiſcopus ſanctæ Cotronenſis eccleſiæ,vt ſuprà.
*Scholaſticus epiſcopus ſanctæ Fanenſis eccleſiæ,vt ſuprà.
Elias epiſcopus ſanctæ Lilybętanæ eccleſiæ, vt ſuprà.
Aquilinus epiſcopus ſanctæ Aſſiſinatis eccleſiæ,vt ſuprà.
Euſebius epiſcopus ſanctę Atellanę eccleſię, vt ſuprà.
Martinus epiſcopus ſanctæ Centumcellenſis eccleſiæ,vt ſuprà.
Iubentinus epiſcopus ſanctæ Stabienſis eccleſiæ,vt ſuprà.
Maurus epiſcopus ſanctæ Senatis eccleſiæ, vt ſuprà.
Lætus epiſcopus ſanctæ Lucanæ eccleſię, vt ſuprà.
Theodorus epiſcopus ſanctę Roſellenſis eccleſię,vt ſuprà.
Andreas epiſcopus ſanctę Hydruntenſis eccleſię,vt ſuprà.

Iuſtus

Iuſtus Epiſcopus ſanctæ Taurianenſis eccleſiæ, vt ſuprà.
Felix epiſcopus ſanctæ Panormitanæ eccleſiæ, vt ſuprà.
Laurentius epiſcopus ſanctæ Tudertinæ eccleſiæ, vt ſuprà.
Ioannes epiſcopus ſanctę Carinenſis eccleſię, vt ſuprà.
Albinus epiſcopus ſanctę Signenſis eccleſię, vt ſuprà.
Auguſtinus epiſcopus ſanctæ Squillacinę eccleſiæ, vt ſuprà.
Ioannes epiſcopus ſanctæ Rhegitanæ eccleſiæ, vt ſuprà.
Barbatus epiſcopus ſanctæ Cumanenſis eccleſiæ, vt ſuprà.
Felix epiſcopus ſanctæ Terracinenſis eccleſiæ, vt ſuprà.
Oportunus epiſcopus ſanctæ Anagninæ eccleſiæ, vt ſuprà.
Firminus epiſcopus ſanctæ Bleranæ eccleſię, vt ſuprà.
Iouianus epiſcopus ſanctæ Firmianæ eccleſiæ, vt ſuprà.
Anaſtaſius epiſcopus ſanctę Narnienſis eccleſiæ, vt ſuprà.
Theodorus epiſcopus ſanctæ Tyndaritanæ eccleſiæ, vt ſuprà.
Sapientius epiſcopus ſanctæ Numentanæ eccleſiæ, vt ſuprà.
Maximus epiſcopus ſanctæ* Meſinatis eccleſiæ, vt ſuprà.
Gratioſus epiſcopus ſanctæ Nepeſinę eccleſiæ, vt ſuprà.
Leontius epiſcopus ſanctæ Neapolitanæ eccleſiæ, vt ſuprà.
Oportunus epiſcopus ſanctę Piſanę eccleſię, vt ſuprà.
Donatus epiſcopus ſanctæ Marianenſis eccleſię, vt ſuprà.
Bonoſus epiſcopus ſanctæ Alerinæ eccleſię, vt ſuprà.
Peregrinus epiſcopus ſanctę Lyparitanę eccleſiæ, vt ſuprà.
Boethius epiſcopus ſanctæ Cornenſis eccleſię, vt ſuprà.
Valentinus epiſcopus ſanctæ Turritanę eccleſiæ, vt ſuprà.
Luminoſus epiſcopus ſanctæ * Bonenſis eccleſię, vt ſuprà.
Creſcis epiſcopus ſanctę* Libienſis eccleſię, vt ſuprà.
Stephanus epiſcopus ſanctæ * Popilienſis eccleſiæ, vt ſuprà.
Callioniſtus epiſcopus ſanctæ Adrianenſis eccleſię, vt ſuprà.
Ioannes epiſcopus ſanctę Vicoſabinatis eccleſiæ, vt ſuprà.
Potentius epiſcopus ſanctę * Potenſis eccleſiæ, vt ſuprà.
Leontius epiſcopus ſanctæ Fauentinatis eccleſiæ, vt ſuprà.
Donatus epiſc. ſanct. Saſſinatis eccl. vt ſuprà.
Ioannes epiſcopus ſanctę Vnnogoritanæ eccleſiæ, vt ſuprà.
Stephanus epiſcopus ſanctæ Dorenſis eccleſiæ, vt ſuprà.
Ioannes epiſcopus ſanctę Gabopolitanę eccleſię, vt ſuprà.
Et Victorianus epiſcopus ſanctæ Vzalenſis eccleſiæ, vt ſuprà.

ET QVI POST SYNODVM consentientes ſubſcripſerunt:

Ioannes Epiſcopus ſanctę Mediolanenſis eccleſiæ, omnibus ſynodaliter definitis à ſanctiſſimis vobis in confirmationem orthodoxæ fidei ſanctorum patrum & vniuerſalium quinque Conciliorum, atque depoſitionem omnium hæreticorum, qui ab eis anathematizati ſunt, vel impiæ hæreſeos illorum, atque eorum, qui nunc exorti ſunt in deſtructionem orthodoxæ fidei, hoc eſt, Theodori quondàm Epiſcopi Pharanitani, Cyri Alexandrini, Sergij Conſtantinopolitani, & ſucceſſorum eius Pyrrhi & Pauli, omniumque hęreticorum eorum conſcriptorum, vel impiæ expoſitionis atque ſceleroſi Typi, quę ab eis confirmata ſunt, conſentiens ſubſcripſi.

Iuſtinus Epiſcopus ſanctę Caralitanę eccleſiæ inſulę Sardiniæ, vt ſuprà.

Malliodorus Epiſcopus ſanctę Dortonenſis eccleſię, vt ſuprà.

Epiſtola Martini Papæ & Synodi ad omnes Chriſti fideles.

MArtinus ſeruus ſeruorum Dei, atque per gratiam eius Epiſcopus ſanctę Catholicæ atque Apoſtolicę Eccleſię vrbis Romę, vnà cum ſancto Concilio noſtro reuerendiſſimorum ſacerdotum, regulariter huc nobiſcum venientium in confirmatione piiſſimorum catholicę Eccleſię dogmatum, his qui coęqualem nobis ſortiti ſunt fidem Domini & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti per lauacrum regenerationis, in omni loco dominationis eius, qui peregrinantur in ſanctitate & iuſtitia, ſpiritalibus fratribus noſtris Epiſcopis, presbyteris, diaconis, abbatibus monaſteriorum, monachis, cõtinentibus atque catholicę Eccleſię vniuerſę, ſanctęq; plęnitudini: Gratia vobis & pax multiplicetur in agnitione & communione ſancti ſpiritus, in hęreditatem incorruptibilem & immarceſcibilem, conſeruatam ante conſtitutionẽ mundi, nunc autem manifeſtatam in nobis, qui credimus in Ieſu Chriſto Domino noſtro, qui omnia nobis donauit, quę ad vitam & pietatem reſpiciunt, per ſalutarem prędicationem, vt in hoc permanentes ſemper & inſtructi per concordię ſynceritatem ſuperædificemus fundamento ſanctorum Apoſtolorum & prophetarum, in ipſo ſummo angulari lapide CHRISTO, qui ſuper omnia Deus exiſtit & ſaluator noſtrarũ anima- 1. & 2. Pet. 1. Ephe. 2.

animarum, in quo omnis ædificatio conſtructa, creſcit in augmentum eius per architectoniam ſpiritus in regale ſacerdotium
1. Pet. 2. & templum ſanctum, qualiter in eo proficientes à gloria in gloriam, virtutes annunciemus eius, qui de tenebris nos vocauit in
1. illud admirabile lumen ſuum, apud quem non eſt commutatio, nec momenti obumbratio, omnium autem bonorum perfectio: ex quo illuminati, tenemus in eum confeſ-
Heb. 10. ſionem immobilem, donèc occurramus omnes in vnitatem fidei &c in agnitionem
Ephe. 4. eius, in virum perfectum, in menſuram ætatis plenitudinis eius, vt iam non ſimus paruuli fluctuantes, & circunferamur omni vento doctrinæ, in nequitia hominum, in aſtutia ad machinationem erroris diaboli, qui ſemper propria feſtinat operari in filios diffidentiæ. Itaque notum facimus vobis, dilectiſſimi fratres, quod & vos ſinè dubio nobiſcum cognoſcitis, vigilantem &c benè zelantem in DEVM habentes proprium, quoniam Catholica Dei &
1. Pet. 5. Apoſtolica Eccleſia in quiete & pace conſiſtente, veluti leones rugientes &c quærentes
Iudæ 1. quem deuorarent ſubintroierunt quidam homines, qui olim perſcripti ſunt in hoc iudicium impietatis ſponte procedere, hoc eſt, Theodorus quondàm Epiſcopus Pharanitanus, Cyrus Alexandriæ, Sergius Conſtantinopolitanus vel eius ſucceſſores, Pyrrhus & Paulus, magni DEI & Saluatoris noſtri diſpenſationem in hæreticam nouitatem retorquentes, & eum qui emit eos, CHRISTVM Dominum denegantes, ex hoc quòd in ſcripto aſſerunt minimè eum habere ſecundùm formam ſerui, vel ſecundùm quod propter nos factus eſt homo, voluntatem aut operationem naturalem, ſed ſinè ſubſtantia eum ſiue natura, &c non ſolùm ſinè anima, & irrationabilem, & inſenſibilem ſecundùm eos exiſtere: quia ſicut nos glorioſi Eccleſiæ patres docuerunt, quicquid abſque voluntate conſiſtit & operatione, * ab omni caret ſubſtantiali natura: pro qua re ipſum gloriæ DEVM & Dominum noſtrum IESVM CHRISTVM per vtranque, ex quibus conſiſtit naturis atque adpertinentibus eiſdem naturalibus proprietatibus perfectum eſſe in omnibus, abſque tantummodò peccato, prædicarunt. Si ergò perfectum in omnibus, quomodò non & in voluntate & operatione ſecundùm noſtram naturam? Certum eſt enim, quia proprietas naturalis noſtræ ſubſtantiæ, conſiſtit eſſentialis eius operatio & voluntas, qua proprietate amputata, vtique & ipſa natura cum illa perimitur, quia iam cognoſci natura nullo modo poteſt per eſſentialem deſignantem eam naturalem proprietatẽ. Propterea & pari numero vnitis ſubſtantialiter ei naturis, eiuſdem voluntates & operationes ſapere nobis tradiderũt, hoc eſt, increatam & creatam, diuinam & humanam, cohærenter vnitas, vt teſtantur verba eorum actibus noſtris in approbatione veritatis inſerta, & ſuper omnem radium ſolis nitentia. Igitur eorundem ſanctorum patrum, qui hæc nos docuerunt, rectam viam, hoc eſt, orthodoxam confeſſionem ſuperiùs dicti contrarij veritatis reſpuentes ac derelinquentes, ambulauerunt in viam Balaam de Boſor, hoc eſt, in perfidia hæ- 2. Pet. 2.
reticorum, & in ſponteneo eorum errore effuſi Iudæ 1.
ſunt, atque in contradictione inobedientiæ ſuæ obdurati ſunt, ſidera exiſtentes erroris, & nubes ſinè aqua, necnon arbores autumnales, infructuoſæ, bis mortuæ, eradicatæ, fluctus feroces maris, ſpumantes proprias confuſiones, quibus caligo tenebrarum in æternum conſeruata eſt minimè pœnitentibus, ſed huc illucque maculam propriæ hæreſeos abſque timore iactantibus, qui
Rom. 1. commutauerunt veritatem DEI in mendacium, & coluerunt & prepoſuerunt catholicæ Eccleſiæ pijs dogmatibus hæreticorum ſeductioſa conſcripta, properantes omnibus modis aut decipere ſimpliciores, aut perſequi eos qui in Domino permanent.
* Quid iam & in plures orthodoxos viros operati ſunt, corporaliter eos afficientes, quoniam animam captare non valuerunt, in petra orthodoxæ fidei illorum colliſi. Ideoque propter prauas eorum adinuentiones, & praua nouitatis commenta, & in
Hier. 4. interiora cordis, iuxta beatum Hieremiam, conturbati catholicæ recordationis anteceſſores noſtri pontifices, non deſtiterunt admonentes eos & conteſtantes recedere à ſua huiuſmodi hæreſi, & ſanam doctrinam amplecti, nè quandò iraſcatur Dominus, &c Pſal. 2.
pereant funditùs de via iuſtorum, hoc eſt, pia ſanctorum patrum confeſſione. Hoc autem conſultiſſimè non ſolùm ipſi effeciſſe noſcuntur, ſed & alij plures diuerſas prouincias habitantes reuerendiſſimi Epiſcopi, & maius eſt dicere, generalitates Synodorum per ſua ſcripta non ſolùm inuitantes emendare propriam hæreſim, ſed & nos ipſos, id eſt, Apoſtolicam noſtram ſedem coniurantes, & proteſtantes erigere ſe ſecundùm regularem authoritatem, & non vſque ad hnem per tot tempora permittere contrariorum nouitatem ſanctas DEI Catholicas depaſci Eccleſias. Ideoque ex omnibus penè ſacerdotibus cum charitate admoniti, non inclinauerunt aurem ſuam ad audiendam vocem poſtulantium eos, neque cordis ſui ceruicem mitigare voluerunt, vt conuerterentur ad Deum. Authoritas Sedis Apoſtolicæ.
Sed quod ait Dominus de inobedientibus, hoc & in eis prouenire certũ eſt. Dicit enim per prophetam: Miſi ad eos omnes ſeruos Hier. 7.
meos prophetas, per diem conſurgens diluculo, & mandaui, & non audierunt me, nec inclinauerunt aurem ſuam, ſed indurauerũt

cerui-

Digitized by Google

Hier. 5. Hier. 2.

ceruicem ſuper petram. Quàm vilis es facta, nimis iterans vias tuas? Addere peccata ſuper peccata properauerunt, humanitatem ſaluatoris atque Deitatem eius blaſphemare ac denegare per impijſſimum Typum, qui ex maligna inſtigatione illorum factus eſt contra immaculatam noſtram Chriſtianorum fidem à ſereniſſimo principe, definientes in eodem Typo, nec vnam nec duas voluntates aut operationes, hoc eſt, neque diuinam neque humanam voluntatem & operationem in ipſo Saluatore noſtro quempiam omninò confiteri. Hæc autem prædicauerunt, vt non ſolùm in humana eius natura, ſed etiàm in vtraque, omninò eum ſinè voluntate & operatione, hoc eſt, abſque natura & eſſentia eſſe denuncient, quatenùs cùm perfidis hæreticis & orthodoxos patres abijciant, & cum ſceleroſorum virorum vocibus, hoc eſt, vna voluntate & operatione, pariter denegari faciãt orthodoxorum doctrinas, id eſt, duas eiuſdẽ Chriſti voluntates & operationes, ſicuti & naturas vnitas inconfuſè & indiuiſè, promulgantes illicitè, etiàm ſinè repræhenſione vel condemnatione, conſiſtere in ſuis confeſſionibus hæreticos, hoc eſt, in ipſa, quæ ab eis prædicatur, vna voluntate & operatione, atque eadẽ ſinè periculo libertate perfrui eos, qui in dogmatibus reprẹhenduntur, hæreticos, cum eis, qui in doctrina vſque in finem irrepræhenſibiliter deluceſcunt, ſanctis patribus: quod vtique Catholicæ Eccleſiæ ſacratiſſimas regulas deſtruere certum eſt, magis autem totius à Deo inſpiratę doctrinæ ſanctam prædicationem, quæ nullatenùs noxios excuſat, neque liberat de iudicio culpantes cum innoxijs. hoc enim prauum & diuinæ æquitatis eſt alienum. Quoniam autem & illud cum cæteris contrarij præſumpſerunt, in deceptione ſimplicium & cooperimentum ſuarum prauitatum, in ſcripto audacter proferre impijſſimæ ſuæ nouitatis inualida dogmata, dicentes, hæc eſſe pietatis dogmata, quæ tradiderunt hi, qui ab initio ſpeculatores & miniſtri verbi facti ſunt, & ſequenter ſucceſſores eorum à Deo inſpirati Eccleſiæ patres, ſanctæ & vniuerſales quinq; Synodi: ideò conſultiſſimè pertractantes terribile eſſe & diuinam prouocans indignationem hæc omnia deſpicere, quæ oppugnant catholicam Eccleſiam, vt nè condemnemur, vtpotè imperfectos atque inefficaces habentes intellectus animæ ad diſcernendum malum & bonum, prompti ſecundùm gratiam Dei conuenille dinoſcimur in hac Romana Chriſtianiſſima ciuitate, ad confirmationem quidem pijſſimorum Eccleſiæ prędicationum, condemnationem autem impijſſimorum nouitatis dogmatum, per ſimilitudinẽ deceſſorum noſtrorum ſanctorum patrum, quinque per ſynceram concordiam & in idipſum Deo amabilem conuentionem deſtruxerũt hæreſim, & omnes hæreticos ſuperaſſe noſcuntur, eripientes de eorum errore catholicam Eccleſiam. Quæ enim ex ſacra concurſione, hoc eſt, ſpiritali conſonantia ſanctorum patrum exequuntur, validiorem habent contra aduerſarios & inexpugnabilem virtutem. In ore enim, inquit, duorum vel trium teſtium ſtabit omne verbum: & funiculus triplex difficilè rumpitur, & frater qui adiuuatur à fratre, quaſi ciuitas firma: prævalebit autem ſicuti fundatum imperium. Propterea & nos, vt dictum eſt, ſecundùm indiuiſam communionem ſpiritûs in idipſum conuenientes, properauimus per geſtorum ſeriem cõparationem adinuicèm per diſtinctionem diſcretam efficere, tam ſanctorum patrum & vniuerſalium quinque Synodorũ ſacras promulgationes, & dogmata infideliũ hæreticorum tam anteriorum, quamq; nunc emergentium contra fidem cum impia eorũ Ecthеſi, necnon impijſſimo Typo proferentes, vt omnibus oſtẽdamus relegentibus differentiam luminis & tenebrarum hoc eſt, claræ patrum doctrinæ, & temulentię hęreticorum veſaniæ, & quia nulla communia hæreticis exiſtunt cum ſanctis patribus, ſed quantum diſtat oriens ab occaſu, tantumque diſtant impij hęretici verbo & mente ab à Deo inſpiratis viris. Propterea ſanctos quidem patres ſententialiter confirmauimus cum omnibus ſacris prædicationibus eorum, necnon eis, qui nobiſcum ſyncerè ipſos & eaſdem ſuſcipiunt. Impios autem hæreticos, cum omnibus prẹuiſſimis dogmatibus eorum, & impiã Ecthelin vel impijſſimum Typum, & omnes, qui eos vel quicquam de his, quę expoſita ſunt in eis, ſuſcipiunt aut defendunt, ſeu verba prò eis faciunt in ſcripto anathematizauimus, vt & vos omnes, qui per omnem orbem terrarum inhabitare noſcimini pij & orthodoxi, hæc piè à nobis geſta cognoſcentes pro tuitione Catholicæ Eccleſiæ, conſonanter nobiſcum ſimilia exequamini, & omnes quidem ſanctos patres confirmetis in ſcripto, conſonantes illis nobisque in orthodoxa fide, anathematizetis autem omnes hęreticos, qui præſumptiuè hanc olim & nunc expugnauerunt, vnà cum ſceleroia Ecthеſi & impijſſimo Typo, ſed & qui eos aut quiddam de his, quæ ab eis implicitè expoſita ſunt, ſuſceperint, quatenùs fructum piæ confeſſionis, veſtrarum animarum hæreditare valeatis ſalutem. Propterà enim ea, quę à nobis pro Catholica Eccleſia ſynodaliter geſta ſunt, omnibus direximus, vt noſtri ſtudij perficiẽtes opus, nos quidem ipſos innoxios eſſe approbemus coram Deo & electis angelis, ante quos ab eo iudicandi ſumus cum eis, qui hęc à nobis ſuſceperint, in terribili eius aduentu: inexcuſabiles autem eos, qui non obediunt demonſtremus, vtpotè nullam habentes occaſionem pro ſua perfidia poſt veritatis oſtenſionem, Domino dicente: Si non

Deut. 19. Matt. 18. Eccl. 4. Prou. 18.

Hæretici nihil habent commune cũ patribus.

Ioan. 15.

venissem

veniſſem & locutus eis fuiſſem, peccatum non haberent: nunc autem excuſationem non habent de peccato ſuo. Sed & Apoſto-
Heb. 10. lus iterùm perhibet: Conſideremus inuicèm in prouocatione charitatis & bonorum operum, non deſerentes collectionem noſtram, ſicut eſt conſuetudinis quibuſdam, ſed conſolamini, & tanto magis, quanto videremus appropinquantem diem. Voluntariè enim peccantibus nobis poſt acceptam notitiam veritatis, iam non relinquitur hoſtia pro peccatis: terribilis autem quædã expectatio iudicij, & ignis æmulatio, quæ conſumptura eſt aduerſarios. Scimus enim di-
Deut. 32. centem: Mihi vindictam, & ego retribuam, dicit Dominus. Propter quod præmuniens
Ezec. 33. nos præcepit, dicens: Et tu fili hominis, loquere ad filios populi tui, & dices ad eos: Terra ſuper quam inductus fuerit gladius, & tulerit populus terræ virum vnum de nouiſſimis ſuis, & cõſtituerit eum ſuper ſe ſpeculatorem, & ille viderit gladium venientem ſuper terram, & cecinerit buccina, & annunciauerit populo: audiens autem quiſquis ille ſonitum buccinę, non ſe obſeruauerit, veneritque gladius & tulerit eum, ſanguis illius ſuper caput ipſius erit: quia ſonum buccinæ audiuit, & non ſe obſeruauit: ſanguis eius in ipſo erit. Si autem cuſtodiêrit, animam ſuam ſaluauit. Quòd ſi ſpeculator viderit gladium venientem, & non inſonuerit buccina, & populus non ſe cuſtodiêrit, veneritque gladius & tulerit de eis animam, ille in iniquitate ſua captus eſt, ſanguinem autem eius de manu ſpeculatoris requiram. Propter quod teſtificamur omnibus in ho-
Act. 20. diernum diem, ſicut inquit beatus Paulus, quia mundi ſumus à ſanguine omnium veſtrum. Non enim ſubtraximus nos nõ annunciare omnibus, quæ tradita eſt nobis à ſanctis patribus & Synodis orthodoxam cõfeſſionem per ea, quæ nupèr apud nos ſynodaliter geſta ſunt. Attendite itaque vobis & omni gregi, in quo vos ſpiritus ſanctus conſtituit Epiſcopos, regere Eccleſiam DEI, quam acquiſiuit proprio ſanguine, vt non ſit qui vos decipiat aut ſeducat in ſubtilitate ſermonis per philoſophiam & inanem falla-
Coloſ. 2. ciam. Aperuſſimè enim ſpiritus ſanctus per apoſtolum dicit, Quia in nouiſſimis tempo-
1. Tim. 4. ribus recedent quidam à fide, attendentes ſpiritibus ſeductoribus & doctrinis dæmoniorum, in hypocriſi mendaciloquorum, cauteriatam habentium ſuam conſcientiam.
Matt. 26. Propter quod vigilate & orate, vt non intretis in tentationem: quæ mentis tranſgreſſio operatur in his, qui non crediderunt veritati, ſed conſenſerunt iniquitati, eô quòd charitatem veritatis non perceperunt, vt ſalui
2. Theſſ. 2. fierent. DEVS enim intentator malorum eſt, ipſe autem neminem tentat. Vnuſquiſque verò tentatur à concupiſcentia ſua
Iaco. 1. abſtractus & illectus. Deindè cõcupiſcentia cùm conceperit, parit peccatũ: peccatũ verò, cùm cõſummatum fuerit, generat mortem. Nolite itaque errare fratres mei dilectiſſimi, Hebr. 13
doctrinis varijs & extraneis circunducti: & licèt nos aut Angelus de cœlo euangelizauerit uobis, præter accepimus tam à ſanctis Gal. 1.
Apoſtolis & probabilibus patribus & vniuerſalibus quinque ſynodis anathema ſit. Igitur ſicut prædiximus, & nunc iterùm dicimus: Si quis vobis euangelizauerit præter id, quod accepimus ex ipſis, anathema ſit. Modò autem hominibus ſuademus, an- Ibid.
DEO? aut quærimus hominibus placere? Si adhuc hominibus placerem, inquit beatus Paulus, CHRISTI ſeruus non eſſem. Sicut ergò accepiſtis CHRISTVM à ſanctis prædicatoribꝰ, ſic in eũ credite bonũ depoſitum vſque in finem cuſtodite per ſpi- 2. Tim. 1.
ritum ſanctum, qui habitat in vobis quoniã firmum fundamentum DEI ſtat, habes ſig- 2. Tim. 2.
naculũ hoc: Nouit Dominus qui ſunt eius. &, Diſcedat ab iniquitate omnis qui inuocat nomen Domini. Propterea fratres prophanas vocum nouitates euitantes, nullatenùs eos qui de terra clamant, & non ex ore Domini loquuntur, ſuſcipiatis aduersùs fidem Typos, aut leges, vel definitiones aut expoſitiones hæreticas agnoſcentes, quoniam hæc omnia requiliturus & iudicaturus eſt ipſe gloriæ Dominus, & quia nullus hominum, quorum ſicut fœnum dies illorum, pro nobis crucifixus eſt, neque in nomine cuiuſquam eorum baptizati ſumus, ſed in mortem CHRISTI DEI per lauacrum regenerationis renouati dinoſcimur, qui crucifixus eſt pro nobis ſub Pontio Pilato: maximè apertiſſimè conſiderantes, quoniam & per ſe ſua dogmata deſtruant con- Hæretici, ſua ipſorũ dogmata euertũt.
trarij. Dicit enim Dominus: Omne regnum in ſe diuiſum, non ſtabit, & omnis ſententia lex aduersùm ſe diuiſa, non ſtabit: & ſi Ty- Matt. 12.
pus deſtruit Ectheſin, ſed & Ectheſis deſtruit Typum, illa quidem dicens vnam habere, hic autem aſſerens non vnam habere Dominum noſtrum voluntatem & operationẽ: ergò in ſe diuiſum eſt vtrunque, & quomodò ſtabit aduerſariorum hæreſis, magis à ſemetipſa inualida & inanis exiſtens, quàm à nobis deſtructa? Ergò nullo modo per tranſitoriam vmbram, potiùs autem corruptelam diſſolutam, Chriſti Dei veſtram orthodoxam fidem amittatis, mirantes perſonas quæſtus cauſa: quoniam ſicut flos fœni tranſiet. Exortus eſt enim ſol cum ardore, & are- Iacob. 1.
fecit fœnum, & flos eius decidit, & decor vultus eius deperijt. Ità & diues in itineribus ſuis marceſcit, vt nè pro dilectione mundi compatientibus nobis, dicatur etiàm de nobis: Dilexerunt gloriam hominum magis, Ioan. 12.
quàm gloriam ſolius Dei, & ſubiaceamus æterno iudicio. Horrendum eſt, fratres, incidere in manus Dei viuentis, qui proteſta- Hebr. 10.
tur, dicens: Quicunque me negauerit, & ver- Matt. 10.

ba

ta mea coram hominibus, negabo & ego eũ coram patre meo, qui in cœlis eſt. Reuelatur enim ira Dei de cœlo ſuper omnem impietatem & iniuſtitiam hominum, qui ueritatem per illicitam hæreſin expugnant aut denegant, quia quod notum eſt Dei, manifeſtum factum eſt in illis. Deus enim illis manifeſtauit hoc per ſanctos Apoſtolos, & prophetas, & doctores, & uniuerſales quinque Synodos quorum dogmata lex catholicæ Eccleſię exiſtunt: & tamen his omnibus propriam nouitatem præpoſuerunt. Nemo ergò uos ſeducat inanibus uerbis. Propterea enim uenit ira Dei ſuper filios diffidentiæ. Nolite ergò effici comparticipes dogmatũ eorum, neque communicetis infructuoſis uerbis illorum: magis autem & redarguite: quoniam cœtus præuaricatorum ſunt, & extenderunt linguam ſuam quaſi arcum mẽdacij, & non veritatis. Completum eſt in eis, quia de malo ad malum egreſſi ſunt, & me non cognouerunt, dicit Dominus. Veritatem enim non loquentur, docuerunt autem linguam ſuam loqui mendacium: ut impiè agerent, laborauerunt, & renuerunt ſcire me, dicit Dominus. State ergò uos dilectiſſimi ſuper uias, & uidete & interrogate de ſemitis Domini antiquis, & uidete quæ eſt uia bona ſanctorum patrum, & ambulate in ea, & inuenietis requiem animabus ueſtris. Sed & ſi patimini propter Chriſtum, beati eritis: metum autem eorum nè timueritis, neque conturbemini, Dñm autem Deum ſanctificate in cordibus ueſtris, ipſo dicente: Nolite timere eos qui corpus occidunt, animam autem non poſſunt occidere: ſed potiùs eum timete, qui poteſt animam & corpus perdere in gehennam. Nónne duo paſſeres aſſe ueneunt & unus ex illis non cadet ſuper terram ſinè patre ueſtro? Veſtri autem & capilli capitis omnes numerati ſunt. Nolite ergò timere eos: multis paſſeribus meliores eſtis uos. Rememoramini ergò fratres eum, qui talem ſuſtinuit à peccatoribus aduersùs ſemetipſum contradictionem, ut nè fatigemini animis ueſtris deficientes. nondùm enim uſque ad ſanguinem certauimus aduersùs peccatum repugnantes. Cõfidimus autem de uobis, fratres chariſſimi, meliora & uiciniora ſaluti, quia neque mors, neque uita, neque angeli, neque principatus, neque inſtantia, neque futura, neque fortitudines, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia, magiſtro gẽtium docente, poterit vos ſeparare à charitate Domini noſtri Ieſu Chriſti, & quæ in ipſo eſt, recta fide. Nolite itaque amittere confidentiam ueſtram, quæ magnam habet remunerationem. Patiẽtia enim uobis neceſſaria eſt ad collucta-tiones aduerſariorum, quatenùs fidem intemeratam uſque in finem cõſeruantes, repromiſſionem percipiamus, quam repromiſit his, qui legitimè certare deproperant. Adhuc enim modicum quãmulum, qui venturus eſt veniet, & non tardabit. Eccè enim iudex ante ianuam aſſiſtit, coronas hilariter promittens his, qui pro eo paſſionibus ſubmittuntur. Quòd ſi ſubtraxerit ſe quis, non placebit animæ meæ, ſed cadet de promiſſione propter negationem. Nos autem non ſumus ſubtractionis in perditionem, ſed fidei in acquiſitionem animæ. Propter quod aſſumite arma Dei, vt poſſitis reſiſtere in die malo aduersùs omnem hæreticum virum & dogmata, & induite vos loricam iuſtitiæ, calceati pedes in præparatione Euãgelij pacis, in omnibus aſſumentes ſcutum fidei, in quo poſſitis omnia iacula nequiſſimi ignita extinguere: & galeam ſalutis accipite, & gladium ſpiritũs, quod eſt verbum Dei: per omnem orationem & obſecrationem, radicati & fundati, vt idipſum nobiſcum dicatis omnes, & nõ ſint in vobis ſchiſmata, diuidẽtes bonum & integrum corpus Eccleſiæ in tortuoſas nouitates: ſitis autem perfecti & integri in eodem ſenſu, & in eadem ſcientia firmati, vt per eam vias noſtras dirigentes, in eundem inflexibiliter occurramus, qui à nobis creditur Dominus, ad quem accedentes lapidem viuum, ab hominibus quidem reprobatum pro eorum impia hæreſi, à Deo autem electum & honorificatum, magis autem Deum naturaliter exiſtentem, licèt propter nos caro factus ſit, & vos tanquàm lapides viui ædificemini domini ſpiritualis, in ſacerdotium ſanctum, offerentes ſpiritales hoſtias ipſi in odorẽ ſuauitatis. Sed & nunc fratres commendamus omnes vos Domino, & verbo gratiæ eius, qui poteſt perficere & dare hæreditatem in omnibus ſanctificatis. Ipſe autem Deus pacis & conſolationis det vobis idipſum ſapere in alterutrum & in ipſo ſemper, vt in omnibus vnanimes, vno ore & vno corde honorificemus eum in concordia orthodoxæ fidei: qui potens eſt cõfirmare nos ſecũdùm Euangelium eius, ſecundùm reuelationem myſterij temporibus ęternis taciti, patefacti autem per ſcripturas ſanctas, & patrum orthodoxorum doctrinas, ſecundùm præceptũ æterni Dei, ad obediendum fidei in omnibus nobis cogniti. Soli ſapienti Deo Domino noſtro Ieſu Chriſto, cum patre & Spiritui ſancto gloria, honor, imperium, & poteſtas in ſecula ſeculorum, Amen. Deus vos incolumes cuſtodiat, dilectiſſimi fratres.

Rom. 1. Hier. 9. Hier. 6. 1. Pet. 3. Matt. 10. Heb. 12. Rom. 8. Heb. 10. Ephe. 5. Ibidẽm. Iacob. 5. Heb. 10. Ephe. 6. 1. Cor. 1. 1. Pet. 2. Act. 20. Rom. 15. Rom. 16.

Epiſtola Martini Papæ primi, ad Amandum epiſcopum.

DIlectiſſimo fratri Amando, Martinus. Fraternitatis tuæ ſtudio pietatis congeſtam epiſtolam ſuſcipientes, animos noſtros releuari cognoſcimus, quippe quoniam huius ſeculi fluctiuagas atque tranſitorias

itized by Google

rias deſpiciẽtem oblectationes, illa quę perpetua & ſublimia dona pro Domini Dei noſtri obſequijs tribuuntur, appetere certum eſt. Ex relatione igitur, iuxta tenorem tuæ fraternitatis Epiſtolæ, præſentium laboris laborum tuorum certamen cognouimus, ex quibus cœleſtis patriæ aſcenſum, humiliatis mentibus atque contritis corporibus, vobis futurorum gaudiorum largienda ſunt mune ra. Nam cùm ſit nulli omninò comparationi coæquandum, quod à creatore noſtro pro bonis ſeruitijs repenſatur, dum breui atque paruo temporis ſpatio finiuntur labores, quos pro dilectione ipſius ſuſtinemus, conſideratione refrigerij nos oportet libenti animo tolerare p̃ſentis vitæ anguſtias. Sed quantum nobis laborum veſtrorum operatio magnam gaudij vbertatem inducit, tantum pro duritia ſacerdotum gentis illius conterimur, quòd poſtpoſitis ſalutis ſuæ ſuffragijs, atque redemptoris noſtri contemnendo ſeruitia, vitiorum fœderibus ingrauantur, quibus ad præparandam ſalutem, quandoquidem tanto nos neceſsè eſt importunis prædicationibus imminere, quantùm nos perfectæ negociationis creditorum nobis talentorum duplicat aſſignatio, atque Dominicæ vocis ad ſuſcipiendam eius requiem perſuadet aſſertio. Suggeſtum eſt nanque nobis, eô quòd presbyteri ſeu diaconi alijque ſacerdotalis officij poſt ſuas ordinationes in lapſu coinquinantur: & propterea à nimio mœrore fraternitatem tuam adſtringi, velleque paſtorale obſequium pro eorum inobedientia deponere, & vacationem ab Epiſcopatus laboribus eligere, & in ſilentio atq; ocio vitam degere, quàm in his quæ tibi commiſſa ſunt, permanere, dicẽte Domino: Beatus, qui perſeuerauerit vſque in finem. Vndè nanque beata perſeuerantia, niſi de virtute patientiæ? quia ſecundùm Apoſtolicam prædicationem, Omnes qui voluerint in Chriſto piè viuere, perſecutiones patientur.

Ne pp hominũ im probitate dimittat Epiſcopatum, hortatur.

Matt. 10. v. 24.

2. Tim. 1.

Ideoque, frater chariſſime, non vos afflictionum amaritudo à pio mentis veſtræ propoſito coarctet recedere, conſiderans quanta pro abſolutione noſtri & liberatione creator Dominusque noſter pertulerit, quibus ve ſe contumelijs afficiendum tradiderit, vt nos à vinculis poteſtatis diabolicæ liberaret. Propterea nullatenùs in huiuſmodi peccato delinquentibus, ad deſtructionẽ canonum compaſſionem exhibeas. Nam qui ſemèl poſt ſuam ordinationem in lapſum ceciderit, deincèps iã depoſitus erit, nullumq; gradum ſacerdotij poterit adipiſci: ſed ſuſhiciat ei lamentationibus fletibusque aſſiduis, quouſque aduixerit, in eadem pœnitentia perdurare, vt commiſſum delictum diuina gratia extinguere valeat. Si enim tales quærimus ad ſacros ordines promouendos, quibus nulla ruga, nullumque vitæ contagium præpediat, quanto magis ſi poſt ordinationẽ ſuam quiſpiam in lapſum ceciderit, & præuaricationis peccato deprehendatur obnoxius, omninò prohibendus eſt cùm manibus lutulentis atque pollutis myſterium noſtræ ſalutis tractare? ſitque huiuſmodi ſemper, iuxta ſacrorum canonum ſtatuta, in hac vita depoſitus, vt ab illo, qui mẽtis interiora ſcrutatur, nullumque de quibus errare congaudet, dum adſpexerit ſynceram pœnitentiam eius, in terribili iudicio habeat reconciliatum. Ideoque iterùm hortamur tuam charitatem exemplo eius, qui pro nobis pati & mori voluit, promptos vos in cunctis eius ſeruitijs permanere. Neque nos pigeat temporales cruciatus pro Chriſti nomine ſuſtinere, ſed emolumenta futuræ remunerationis, huius ſeculi vexationes tolerare perſuadeant. Scriptum nanq; eſt: Quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi? Calicem ſalutaris accipiam, & nomen Domini inuocabo. Tantum enim à nobis exigitur, quantum poſſumus famulatus noſtri obſequio commodare. Cumque cuncta quæ nobis ad confortandos fraternitatis veſtræ animos poterant miniſtrari, largiente ſuperna maieſtatis clementia vobis ſint proculdubiò manifeſta, reſtat vt de alijs, quæ nos per ſua ſcripta conſuluit, fraternitati tuæ ſignificemus. Credimus enim ad vos peruenisſe, quomodò in conturbatione rectæ fidei & Catholicæ Eccleſię concuſſatione, ante hos plùs minùs quindecim annos à Sergio falſo Epiſcopo Conſtantinopolitano, in auxilio habente tunc imperantem Heraclium, execrãda & abominanda hæreſis pullulauit Apollinariſtarum & Seuerianorum, Eutychianiſtarum atque Manichæorum errorem renouantem, quam ſucceſſor eius Pyrrhus idemque Epiſcopus, qui ambitionis faſtu Conſtãtinopolitanam ſedem arripuit, in deterius auxit. Pro qua re ſæpiùs Apoſtolica ſedes perſuaſionibus, teſtationibus atque increpationibus plurimis admonuit eos, quatenùs ab huiuſmodi errore recederent, & ad lumen pietatis, ex quo lapſi ſunt, remearent: & non ſolùm hoc facere nullatenùs voluerunt, ſed & nunc ſucceſſor eius Paulus temerator fidei Epiſcopus Cõſtantinopolitanus, alium nequiorem excogitauit in præiudiciũ Catholicæ fidei conatum, quaſi quæ à deceſſoribus ſuis hæreticè expoſita fuerant, deſtruens, & Imperialem Typum ſacrilego auſu totius plenum perfidiæ, à clementiſſimo principe noſtro fieri perſuaſit: in quo promulgatum eſt, vt omnes populi Chriſtiani credere debuiſſent. Ideoque neceſsè habuimus, nè pro quadam negligentia & animarum detrimento, quæ nobis commiſſæ ſunt, culpæ reatu adſtringamur, cœtum generalem fratrum & coepiſcoporum noſtrorum in hac Romana ciuitate congregare, in quorum præſentia memoratorum hæreticorum ſceleroſa cõſcripta examinata atq; denudata ſunt,

1. Diſtin. Qui ſemel poſt. Clerici lapſi, non ſunt reſtituendi in priſtinum gradum.

1. Diſt. 51 poſt ordinationẽ.

Pſal. 115.

ſunt,& Apoſtolico mucrone,patrumque definitionibus vno ore unoque ſpiritu condẽnauimus, vt cognoſcentes vniuerſi errorem, qui in eis continetur, eorum pollutione nul latenùs maculentur. Vndè præuidimus volumina geſtorum ſynodalium in preſenti vobis dirigere,vnà cũ Encyclia noſtra, ex quorum ſerie omnia ſubtiliter poteſtis addiſcere, & tenebras illorum nobiſcum vt filij lucis extinguere. Idcircò ſtudeat fraternitas tua omnibus eadem innoteſcere,vt tam abominandam hæreſim nobiſcum execrentur, quamque ſuæ ſalutis ſacramenta indiſcere valeant,atque ſynodali conuentione omniũ fratrum & coepiſcoporum noſtrorum partium illarum effecta,ſecũdùm tenorem Encycliæ à nobis directæ,ſcripta vnà cum ſubſcriptionibus veſtris nobiſmet deſtinanda concelebrent,confirmantes atque conſentiẽtes eis, quæ pro orthodoxa fide & deſtructione hæreticorum veſaniæ nupèr exortæ à nobis ſtatuta ſunt, & Sigebertum præcellentiſſimum filium noſtrum regem Francorum pro ſuæ Chriſtianitatis remedio cõſultiſſimè admonere atque precari,dirigere nobis ex corpore fratrum noſtrorum dilectiſſimos epiſcopos, qui ſedis Apoſtolicæ legatione,diuina concedente propiciatione, fungi debeant, & quæ in noſtro Concilio peracta ſunt,cum alijs Synodalibus apicibus noſtris, ad clemẽtiſſimum Principem noſtrum ſinè dubio abſportare, vt noſtrorum laborũ particeps effectus,mercedis cumulum adipiſci ualeat,& ſui regni protectorem inueniat eum, cuius cauſa flagitari dinoſcitur. Hoc nãque & per eius Epiſtolam exhortari eum *cognoſcimur. Reliquias verò ſanctorum, de quibus præſentium lator nos admonuit, dari præcepimus.Nam codices iam exinaniti ſunt à noſtra bibliotheca, & vndè dare ei nullatenùs habuimus. Tranſcribere autem non potuit, quoniam feſtinanter de hac ciuitate regredi properauit.His igitur ità prælibatis,quæ à nobis per epiſtolam vobis ſcripta ſunt, effectui mancipari fraternitatem veſtram hortamur. Dvs te incolumem cuſtodiat,dilectiſſime frater.

Sigebert Francorum rex.

Per hæc tempora habita eſt Synodus Hiſpanienſis contra Monotheletas. Paul. Diac. lib. 18.

CONCILIVM TOLETANVM VII.

Tempore Martini Papæ primi. Eſt Prouinciale.

¶CAPITVLA CONCILII VII. Toletani.

De refugis atq; perfidis clericis ſiue laicis. 1
De languoris euentu miniſtrantium clericorum. 2
De exequijs morientis epiſcopi. 3
De exactione eccleſiarum Galliciæ prouinciæ. 4
De recluſis inhoneſtis,ſiue uagis. 5
De conuicinis epiſcopis in vrbe regia commorandis. 6

CONCILIVM SEPTIMVM Toletanum *30. Epiſcoporum.

* 38.

Capitulum primum.

* quinto A.D. 652.

ANno* ſexto Chindaſiundi Regis, 5.Kalendas Nouemb.Cùm in nomine ſanctæ Trinitatis, pro quibuſdam diſciplinis Eccleſiaſticis, tam noſtra deuotione, quàm ſtudio ſereniſſimi & amatoris Chriſti Chindaſiundi regis noſtri, apud Toletanam vrbem conuentus adeſſet, competenter viſum eſt, mutua collatione decernere, quod ſolicitè * conſeruandum, & preſentibus & futuris commodis, nimiùm (vt confidimus) prodeſſe conſtabit: magisq; ſemper eſt magnoperè prouidendum, quicquid vel Eccleſiaſticis moribus, vel publicæ vtilitati (ſinè qua quieti non viuimus) oportunum eſſe perpenditur. Nam licèt & antè conſtitutiones canonum extent, quæ ad omnem poſint * correptionem ſufficere, ſi quis eas digentur libentur attendere, tanto tamen luminis claritas amplius emicat, quanto fuerit ſtudioſius ſæpiſſimè cõtrectata. Non parùm ꝓficit ad emendationem multorum, ſi dum ea,quæ conſtituta ſunt,per fraternam collationem ad memoriam reducantur: & illa * etiàm adijciantur,quæ aut deeſſe videntur,aut omninò cõſtituenda cõpetenter exiſtimant. Quis enim neſciat, quanta ſint hactenùs per tyrãnos & refugas, transferendo ſe in externas partes, illicitè perpetrata, & quàm nefanda eorum ſuperbia iugiter frequentata, quæ & patriæ diminutionem afferrent, & exercitui Gothorum indefinentem laborem imponerẽt? Quod ſi quidem laicorum inſania fuiſſet factum, tolerandum à nobis forſitan aliquotiès videretur. Illud tamen eſt vehementiùs ſtupendum, quia (quod peius eſt) tantæ religionis propoſito in hac interdum præſumptione præcipites efferuntur, vt ad non leuem confuſionem noſtram pertineat, ſi res vllatenùs inulta remaneat,quam & mundana lege, & eccleſiaſtica conuenit inſtanter diſciplina corrigere. Ideoque placuit nunc concordi ſententia definire, vt quiſquis in ordine clericatús à maximo gradu vſque ad minimum conſtitutus, in alienę gentis regionem ſe quacunque occaſione tranſduxerit, vt exindè ſuperbiendo vel * reditum ſuũ, vel quodlibet aliud videatur expetere, ſiue etiàm quo genti Gothorum, vel patrię vel regno ſpecialiter ſub hac occaſione poſſit nocere, vel fieri diſpoſuerit, vel aliquatenùs fecerit: ſed & qui cum talibus conſcius repe-

* conſeruarum

* correctionem

* magis

* credidi

Digitized by Google

reperitur, eisque vel consilium vel opem administrare cognoscitur, qualiter aut ad gentem alienam fugam appetorent, aut in malis, quę cœperant, perdurarent, seu quamcunque lęsionem genti Gotthorum, vel patriæ, aut principi post fugam inferrent, atque in eadem prauitate perseuerarent: quisquis hoc fecisse dinoscitur, iste ità indubitanter omni honoris sui gradu priuetur, vt locum eius, in quo ministrauerat, alter continuò perpetim regendum accipiat. Ipse verò trãsgressior sub pœnitentia constitutus, si reminiscens mali, quod fecerat, vsque in diem mortis suæ rectissimè pœnituerit, in solo tantùm fine communio ei * danda est, ità vt antequàm tẽpus finis eius adueniat, si quisquam sacerdotum, etiàm ordinante principe, ei communicare consenserit, particeps criminis illius effectus, anathema fiat in perpetuum, ac simili cum eo, cui communicauerit, sententia condemnetur: quoniam potestati principis nullus sacerdotum in hoc præbere debet assensum, vndè vel periurium videatur incurrere, vel (quod absit) si quicunque catholicę fidei pręuaricator princeps surrexerit, sacerdos nullatenùs fauore principis vel terrore, à rectæ credulitatis lumine ad tenebras cogatur reuerti. Sic enim nec supèr annexa capitula, vel imperijs principum vel terroribus oportebit vnquàm euacuare, quia nouimus, omnes penè Hispaniæ sacerdotes, omnesque seniores vel iudices, ac cæteros homines officij palatini iurâsse, atque ità nunc legibus decretum fuisse, vt nullus refuga vel perfidus, qui contra gentem Gotthorum, vel patriam, se regem agere, aut in alterius gentis societatem se transducere reperitur, integritate rerũ suarum nullatenùs reformetur, nisi forsitan princeps humanitatis aliquid personis talibus impartiri voluerit, qui tamen non amplùs quàm vigesimam partem rerum ei, qui perfidus extitit, de rebus, vndè rex elegerit, tribuendi potestatem habebit. Sed quia plerosque clericos inconstantis leuitatis, interdùm prauitatis præsumptio ità eleuat, vt prætermissa ordinis sui grauitate, ac polliciti sacramenti immemores, constante principe, cui fidem seruare promiserant, in alterius electionem temeraria leuitate consentiant, abrogari decet hanc omninò licentiam, & à nostro consortio penitùs extirpari, ità vt si quicunque laicorum quandoquè intra fines patriæ Gotthorum superbiẽs, regni apicem sumere fortasse tẽtauerit, eique clericorum quilibet adiutorium vel fauorem præstiterit, atq; hunc qui superbire videtur, ad eandem regni ambitionem præualente delicto peruenire cõtigerit, ex eo quidem die vel tẽpore eundem episcopum, vel cuiuslibet ordinis clericum, excommunicatum manere perpetim oportebit, qui tali se sceleri implicauit. Tamen si propter improbitatem principis, cui iniquè consensit, non potuerit instantia sacerdotum à communione suspendi, saltem si superstitem eum post eiusdem regis obitum tempus inuenerit superiori anathematis correptioni subiaceat: & quicunque illi, prętерquàm in vltimo vitę suæ (sit tamen eum legitimè pœnitere probauerit) communionis gratiam cõsenserit impendendam. Nobis interim ratio persuasit, synodali super hoc constitutione decernere, vt quicunque etiàm laicorum in prædictis capitulis, hoc est, in aduersitate gentis, aut patriæ, potestas regiæ, in externas partes se conferendo, vel talibus opem præbendo, noxius fuerint vltrà repertur, non solùm (vt dictum est) omnium rerũ suarũ proprietate priuetur, sed & perpetua excommunicatione damnetur: & nunq̃ illi, nisi in vltimo mortis suæ communio tribuatur, excepto, si aliter cõmunionis eius remedium, vel eorũ quos suprà taxauimus, imploratione sacerdotum apud principem fuerit impetratum. Nam si in derogationem aut contumeliam principis reperiatur aliquis nequiter loqui, aut in necem regis seu eiectionem intendere, vel consensum præbere, nos quidẽ huiusce modi excommunicatione dignum censemus: vtrùm tamen sit illi quandoquè communicandum, pietati principi decernendum relinquimus, cuius pculdubiò potestatis est, subiectorum culpas, misericordiæ iudicijq; sententia temperare: Contestamur autem clementissimos principes, & per ineffabile diuini nominis sacramentum obtestantes, vnanimiter obsecramus, nè quandocunquè absque iusta (vbi necesse fuerit) imploratione sacerdotali, excõmunicationis huius sententiam à perfidis clericis, vel laicis ad externas partes se transferentes, vel consensum præbentibus, quacunque temeritate suspendant. Nam hoc magis vtilitatib⁹ videtur ferre consultum, si cõstitutionis nostræ forma seruetur. Execrandum anathema fiat, & velut præuaricator catholicæ fidei semp apud Deum reus existat, quicunque regum deincèps canonis huius censuram in quocunque crediderit vel permiserit violandam.

* præstanda

2 Nihil cõtra ordinis statutum temẽritatis ausu pſumatur, neque illa, quæ summa veneratione censentur, vel minimo pręsumptionis tractu saluantur, cùm hoc tantùm fieri iussa sunt, nè interrupta noscantur, vel languoris prouẽtu robore salutis priuetur natura. Non ergò fragilitati solùm consulitur humanę, sed etiàm sacro honori mysteriorum Dei prouida cauetur solicitudine. Censuimus ergò conuenire, vt cùm à sacerdotibus Missarum tempore sancta mysteria consecrantur, si ægritudinis acciderit quilibet euentus, quo cœptum nequeat consecrationis expleri mysterium, sit liberum episcopo vel presbytero alteri, consecrationem exequi officij cœpti. Non enim aliud ad supplemen-

7. q. 1. Nihil cõtra ordinis

Missa, si cõtigerit presbyterum casu aliquo deficere, ab alio presbytero suppleatur vsque ad finem.

plementum initiatis myſterijs cõpetit, quàm aut incipientis, aut ſubſequentis, completa benedictione ſacerdotis: quia nec perfecta videri poſſunt, niſi perfectionis ordine cõpleantur. Cùm enim ſimus omnes vnum in Chriſto, nihil contrarium diuerſitas format, vbi efficaciam proſperitatis vnitas fidei repræſentat. Quod etiàm conſultum cuncti ordinis clerici indiuiduum eſſe ſibi non ambigat, ſed (vt præmiſſum eſt) præcedentibus libenter alij pro complemento ſuccedant. nè tamen, quod naturæ languoris cauſa conſulitur, in præſumptionis perniciem cõuertatur, nullus poſt cibum potumque quálibet minimum ſumptum, Miſſas facere: nullus abſque patentis prouentu moleſtiæ miniſter vel ſacerdos, cùm cœperit, imperfecta officia præſumat omninò relinquere. Si qs hæc temerare præſumpſerit, excommunicationis ſententiam ſuſtinebit.

Rom. 12. b

3 Ea, quæ competunt* honeſtati, contingit ſæpè quorundam deſidia non impleri. Proindè, quia notum eſt, quæ dignitas in exequijs morientis epiſcopi ex canonibus conſeruetur, traditioni moris antiqui hoc tantùm adijcimus, vt ſi quis ſacerdotum ſecundùm ſtatuta Concilij Valentini, ad humana decedentis epiſcopi membra venire commonitus, pigra voluntate diſtulerit, appellantibus clericis obeuntis epiſcopi, apud ſynodum ſiue apud metropolitanum epiſcopum, tempore anni vnius nec faciendi Miſſam, nec communicãdi habeat omninò licentiam. Presbyteri autem ſiue cæteri clerici, quibus maior honoris locus apud eandem eccleſiam fuerit, cuius ſacerdos obiérit, ſi omni ſolicitudine pro exequijs, aut iam mortui, aut continuò morituri antiſtitis, ad commonendum epiſcopum tardi inueniantur, aut per quãcunq; moleſtiã animi id negligere cõprobentur, totius anni ſpatio ad pœnitentiam in monaſterijs deputentur.

* ſanctis ſtatutis ca. 4. Concilij Valentini in Hiſpania

4 Inter cætera deniquè, quæ communi conſenſu nos conferri competenter oportuit, querimonias etiàm parochialium preſbyterorum Galliciæ prouinciæ ſolertiſſimè diſcernere docuit, quas contra pontificum ſuorum rapacitates neceſſitas (vt comperimus) tandem compulit in publicũ examen deferri. Hi enim pontifices (vt euidens inquiſitio patefecit) indiſcreto moderamine, parochianas eccleſias prægrauantes, dũ in exactionibus ſuperflui frequenter exiſtũt, penè vſque ad exinanitionem extremæ virtutis, quaſdam baſilicas perduxiſſe probantur. Nè ergò fiat deçetero, quod cõſtat hactenùs inordinatè præſumptum, non amplius quàm duos ſolidos vnuſquiſque epiſcoporum præfatæ prouinciæ per ſingulas dieceſis ſuæ baſilicas, iuxta ſynodum Bracarenſem, annua illatione ſibi expetat inferri, monaſteriorũ tamen baſilicis ab hac ſolutione penſionis ſeiunctis. Cùm verò epiſcopus diœceſim viſitat, nulli præ multitudine oneroſus exiſtat, nec vnquàm * quinarium numerum euectionis excedat, aut ampliùs quàm vna die per vnamquanque baſilicam remorandi licentiam habeat. Quicunq; verò pontificum eorundem aliter, quàm decernimus, agendũ præſumpſerit: correptioni proculdubiò canonum ſubiacebit, qua cõſtitutionum ſynodalium trãſgreſſores priſcorum patrũ edictis corripiendos oportet.

*quinquagenarium.

10. q 3. Inter cætera deniquè quæ

Ca. 2. Concilij Bracarẽ. 2.

5 Quoſdam paternarũ ignaros vel oblitos traditionum, in tantam conſpicimus corruiſſe deſidiam, vt eorum execrando vſu penè oblita pateſcant, quæ extiterunt legitimè conſtituta. Dum enim indocti docere appetunt, quid aliud, q̃ quia ignorantiæ errore vexentur, oſtendũt? Et quia greſſu p̃poſtero innitentes, præſumptionem doctrinæ diſcẽdi ſtudijs anteponunt: patet, q̃ nõ ſummæ humilitatis gratiã petũt, ſed actioni deprauationis inſeruiunt. Ex hoc ergò iuſtę ſoeuitatis talia decernentes oportuno amputare iudicio, iubemus eos, quos in cellulis proprijs recluſos ſanctæ vitæ ambitio tenet: quoſq; eiuſdẽ ſancti propoſiti & merita iuuant, & probitas ornat, hos & Dei auxilio, & noſtro fauore tutos exiſtere: illos verò, quos in tale p̃poſitũ ignauia impulit, nõ prudentię cognitio deputauit, quoſq; nulla vitę dignitas ornat, ſed (quod eſt deteri⁹) & ignorantia fœdat, & morũ execratio turpat, decernimus, ab his abijci cellulis atq; locis, in q̃bus aut ferunt vagi, aut tenent incluſi: atq; ab epiſcopis ſiue rectorib⁹ monaſteriorũ, ex quorũ cõgregatione fuerũt vel in quorũ vicinitate conſiſtunt, in monaſterijs omnimodò deputẽtur, vt illic ſancti ordinis meditãtes doctrinam, primùm poſſint diſcere, quæ ſunt à patribus inſtituta, vt poſteà valeãt docere, quæ ſunt ſancta meditatione percepta: atque tunc demùm, ſi doctrinę & ſancti operis fructu exiterint fœcundati, ad ſumma virtutis properent exercitia, ſancta intentione imbuti. Deincèps aũt, quicunque ad hoc ſanctum p̃poſitum venire diſpoſuerint, non aliter illis dabitur aſſequi: nec hoc anteà poterunt adipiſci, niſi priùs in monaſterijs inſtituti, & ſecundùm ſanctas monaſteriorum regulas pleniùs eruditi, & dignitatem honeſtæ vitę, & noritiam potuerint ſanctæ p̃mereri doctrinæ. Illos autem, quos tantùm extrema veſania occupãrit, vt incertis locis vagi, ac morum deprauationibus inhoneſti, nullam prorsùs nec ſtabilitatẽ ſedis, nec honeſtatẽ mẽtis habere exiterint cogniti, quicunque ex ſacerdotibus vel miniſtris, vagantes reperierint: aut ſi fuerint propè, cœnobiorum patribus corrigẽdos aſſignẽt: aut, ſi difficile eſt, pro ſola honeſtate vigoris ſuæ poteſtati erudiendos inclinent.

6 Id etiàm placuit, vt pro reuerẽtia principis ac regiæ ſedis honore, vel metropolitani ciuitatis ipſius, & conſolatione conuici-

ni Toletanæ vrbis episcopi, qui eiusdem Pōtificis admonitionem acceperint, singulis p annum mensibus in eadem vrbe debeant commorari, messiuis tamen ac vindemialibus ferijs relaxatis. Nos autem immortali Deo, & glorioso Chindasiundo Principi, ob cuius votum in hāc vrbem sancta deuotione conuenimus, gratias vnanimiter offerentes, optabili annisu deposcimus, vt sanctæ Ecclesiæ catholicæ fidei semper ac pacis cumuletur effectus, & memorato Principi cū prosperitate præsentis regni, futuri etiàm largiantur præmia gaudij, ipso præstāte, qui in Trinitate vnus Deus viuit & gloriatur in secula seculorum.

Horōtius in Christi nomine sanctæ Emeritensis ecclesiæ metropolitanus episcopus, hæc constituta definiens subscripsi.

Similiter & alij episcopi subscripserunt, numero 38.

EVGENII PAPÆ PRIMI GESTA.

Ex libro Pontificali.

A.D.654. EVGENIVS natione Romanus, de regione prima Aduentinen. clericus à cunabulis, ex patre Rufiniano, sedit annos duos, menses nouem, dies viginti quatuor, benignus, mitis, mansuetus, omnibus affabilis, & sanctitate præclarior. Rogam clero solitam tribuit, & indigentibus eleemosynam subministrauit, vt etiàm die transitùs sui, pauperibus vel clero, seu familiæ presbyteria in integro erogari præciperet. Huius temporibus Petrus Patriarcha Constantinopolitanus direxit synodicam ad Sedem Apostolicam iuxta consuetudinem, omninò obscurissimam, & vltra Catholicam regulam, non autem declarans operationes aut voluntates in Domino nostro IESV CHRISTO. Et accensus populus vel clerus, eò quòd talem synodicam direxisset, minimè susceperūt eam: sed cum maiore strepitu à sancta DEI Ecclesia proiecta est, vt ēt nec eundem Papam dimitteret populus vel clerus Missas celebrare in basilica DEI genitricis, semperque Virginis MARIÆ, quę appellatur ad Præsepe, nisi promisisset his ipse Pontifex, minimè eam aliquandò suscipere. Fecit autem Episcopos per diuersa loca numero viginti unum. Qui etiàm sepultus est ad Beatum Petrum Apostolum, sub die quarto Nonas Iunias. Et cessauit Episcopatus mensem vnū dies 23.

CONCILIVM TOLETANVM VIII. CELEBRATVM XVII. CALENDAS IANVARII, Tempore Eugenij Papæ I. Est vero Prouinciale.

CAPITVLORVM EIVSDEM Concilij tituli.

De catholicæ fidei plenitudine. 1
De incauto iuramento. 2
De his qui sacrosanctos ordines muneribus assequuntur, & fautoribus eorum. 3
De incontinentibus episcopis. 4
De incontinentibus presbyteris, ac diaconibus, & fœminis, quæ talibus coniunguntur. 5
De incontinentibus subdiaconibus. 6
De his, qui post assumpta ecclesiasticarum dignitatum officia, ad coniugia redeunt. 7
De non ordinandis his, qui Psalmorum, canticorum, seu hymnorum ignari sunt. 8
De his, qui prætextu incommodæ ægritudinis, Quadragesimæ ieiunium soluunt. 9
De his, qui aut per authoritatē, aut per vim ordinati fuat. 10
De cōfirmatione vniuersaliū decretorū. 11
De Iudæis. 12

ALLOQVVTIO RECESSVINthi Regis ad Synodum.

A.D.655. ANNO quinto orthodoxi atq; glorioſi & vera clementiæ dignitate præcipui Receſſuinthi regis, cum oēs nos diuinæ ordinatio volūtatis, eiusdē Principis sereniſſimo iuſſu, in baſilica ſanctorū Apoſtolorū ad ſacrū ſynodi coegiſſet cōgregari cōuentū, dies tandē lętitię appetitu diutiſſimo p̄optatus & gratus adfuit, & iucundus, tanto nr̄i pectoris auidiore uoto ſuſceptus, quāto ad remedia ſalutis extiterat anhelātiū p̄cordijs exquiſitus. Cūq; ex more vnuſquiſq; noſtrorū ordini ſuo ſedes debitas occupāſſet, & euentū rei trāquillę intētionis expectatio ſuſtineret, adeſt ſereniſſimus princeps, pia religione pleniſſimus, & ſummo laudū titulo glorioſus, q ſe nr̄o cœtui reddens accliuē, ut hūc oipotēti Dño precibus cōmendaremus, adſtans, dulciſluis (vt filius) nos cohortatus eſt verbis grates deferens Deo virtutum, q̄ ſuę iuſſionis implentes decretū, in vnum fuiſſemus adunati Conciliū. Sed cùm tā humilē cognouiſſemus eius animi uoluntatē, & tam ſublimis glorię celſitudinē uideremus accliuem, tanta ſumus* indè gloria exultationis ſuccē- ſi, vt grates illi debitas, & honorē læti reddoremus & cernui. Sed quātùm extulerat principem humilitatis ordo ſublimis, tantùm ad exercitia ſummę virtutis, inſtruebant exēpla ſacratiſſimi Principis, formā noſtrę religionis. Tū, relatis Deo laudibus de vnitatis alternę prouentu, magna nos cum tranquillitatis gratia alloquutus eſt, dicens: Etſi ſummus author rerum, mediuæ memoriæ domini

*In Dei gloriā exultatione.

Digitized by Google

mini & genitoris mei temporibus, in regni ſedem ſubuexit, atque ipſius gloriæ participem fecit: nunc tamen, cùm ipſe requiem æternarum adeptus eſt manſionum, ea quæ in me totius regiminis transfuſa iura reliquit, ex toto diuina mihi potentia ſubiugauit. Vndè quia regendorum membrorum cauſa, ſalus eſt capitis, & felicitas populorum, non niſi manſuetudo eſt principum: votiuè decreui vobis coràm poſitis, & votorum meorum deliberationes ſanctione patula referare, & ſtudiorum acta ſyncera exhibitione deferre. At verò quia anhelum pectus ſeſe in promiſſorum compita diffundit, nè *pigritia feſſum retardationis oneribus ſeſe ſubmittat, longam proſequutionem compendio breuitatis adſtrinxi: & quod productionibus loquelarum in concione diffundere potui, totum in Tomi huius complicamento prorsùs almæ veſtræ ſanctitudini offerre decreui, id magno precam deliberationis exhortans, vt quæcunq; illic tenentur aſcripta, valido attendatis intuitu, ſagaci perſcrutemini ſtudio, & quæcunque exiterint placita Deo, veſtri oris ad nos ſacro referantur oraculo. Accepto deindè oblato nobis Tomo, agente Domino gratias, acclamauimus: Gloria in excelſis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Poſt huius exultationis beatæ gaudiũ, & cœleſtis gloriæ hymnum, eidẽ ſacro Principi benediximus: referatoque Tomo, hæc inibi contexta reperimus:

*pigredinæ

Luc. 2. b

IN nomine Domini, Flauius Receſſuinthus, Rex, reuerẽdiſſimis patribus in hac ſancta Synodo reſidentibus. Sancti Spiritus admirabili dono regulam fidei meæ ſolidam tenens, & inſtructam agnoſcens, atq; in honorem eius diadema gloriæ cum cordis humilitate proſternens, illo lætus auditu, quòd omnes reges terræ ſeruiunt & obediunt Deo, en reuerendi patres, excelſiori mihi venerationis honore ſublimes, coram vobis aduenio, in gratiam manſuetudinis meæ, beatitudinis veſtræ ſtudium conuocans, & ad teſtimonium viſionis veſtræ memet coram omnipotentis Dei nutibus tremendis acclinans, referẽs illi corde lęto gratias opulentas, quòd vos clementia voluntatis ipſius ex noſtræ iuſſu celſitudinis, ad huius ſanctæ congregationis votiuum dignatus eſt deducere cœtum: confidens, tam mihi, quàm vobis & in præſentium ſerie temporum, & in futurorum longitudine ſeculorum eius adeſſe gratiæ præmium, quoniã veſtra concordia in conueniendo, vnanimẽ ac religioſum demonſtratis affectũ, & diſpoſitionis meæ ih regendis populis, quàm piũ ſit, poteritis patenter agnoſcere votũ. Nunc igitur, quia monens prælocutio, longæ dilectionis non capit excellum, quid de ſancta fide nouerim, quam cœlitùs illapſam mihi, per ſanctorum Apoſtolorum, ſequẽtiumq; patrum ora cognoui, ſeu quæ de ſecuturis, negocijs, pro quibus hunc conuentum veſtræ congregationis coadunari percenſui, intimare decreuerim, in huius Tomi ſerie conſcripta tenete, ac relecta pernoſcite, & cunctis, quæ tenori eius noſtræ amplitudinis poteſtas impreſſit, veſtræ beatitudinis grauitas effectum tam promptè ac miſeranter impendat, quàm noſtræ manſuetudinis ſerenitas hæc vobis implenda commendat.

Exordiũ itaq; allocutionis meæ, ex definitione ſanctæ fidei inchoans, cætera, quæ futuris ſunt proſecutionibus intimanda, velut ſupra ſoliditatem petræ cõſtructurus, annectam, vt operis mei ædificium congreſſurus, eo ſequentia ualidiùs ponam, quo decentiùs firmiſſima præmulerim. Primò itaq; coram ſe reuerẽtia veſtra habeat, quod nõſſe non ambigit, me orthodoxæ fidei ueram, ſanctam & ſyncerã regulam de corde puro & cõſcientia bona pleniſſimè habere, veraciter ſcire, & firmiſſimè retinere, atq; eã ità complecti, uenerari, atq; diligere, ſicut eam ſancta Apoſtolica traditio docet, ſicut eam ſancta ſynodos Nicęna cõſtituit, ſicut Conſtantinopoli ſanctorũ patrum congregatio definiuit, ſicut Epheſini primi cœtus vnitas affirmauit, ſicut Chalcedonenſis Concilij definitio protulit: hãc cum fidelibus ſeruans, ad hanc ſaluandos infideles inuitans, in hanc ſubiectos populos regens, hãc proprijs gentibus tenendam inſinuans, hanc populis alienis annuncians, ut in illa glorificãs Deum, & inter mortales me ſummę diuinitatis felicitas aſſequatur, & in terra uiuentiũ hæreditas à me gloriæ capiatur. En reuerendiſſimi patres, quantùm ad veritatẽ fidei ſanctæ pertinuit, ex toto animam meã ſuæ confeſſionis titulos explicuiſſe, honorificentia veſtra penſauit. Iam nunc magnoperè arbitror eſſe mihi opportunum, quæ intendimus, ſocietati eiuſdem verę fidei ſtudia ſanctæ operationis innectere, nè hanc aut ſinè operibus mortuam habeamus, aut nè inhoneſta à plenitudinis ſuæ dignitate perſpicua decidat, dum ſcriptura non ſilente de quibuſdam infertur, qui dicunt ſe nõſſe Deum, factis autẽ negant. Vt ergò hanc fidẽ, ſupra lapidem illum ſolidatam, quẽ reprobauerũt quidem ædificantes, idem tamen à Domino factus eſt in caput anguli, & eſt admirabilis in oculis noſtris: pleniùs habeamus, eiusque inſignibus decentiùs exornemur: attendite, cuius operis fructum, cuiusque operationis augmentũ ſtudijs huius ſanctæ fidei conſociare uelimus, & innectere quantocyùs peroptemus. Itaq; reuolutis retrò temporibus, ità vos omnemq; populũ iurâſſe recolimus, vt cuiuſcunq; ordinis, vel honoris perſona, quæ in necem regiam, excidiumq; Gotthorum gentis ac patriæ detecta fuiſſet uel cogitâſſe noxia, vel egiſſe, irreuocabilis ſententiæ

Tit. 1. d

Pſal. 117. Mat. 21. d Marc. 12. a

Luc. 20. c

In 7. Toletana ſynodo.

mulctatus atrocitate, nusquàm mereretur ueniæ remedium, uel alicuius temperantiæ perciperet qualecunque subsidium. At nunc quia graue oneroſumque cenſetur, dum pietatis actibus graui contradictione hæc ſententia reſultare perpenditur, & ſic funditùs damnationis additipulatio retinetur, nè pietati, quæ (Apoſtolo præcinente) ad omnia vtilis eſt, quicunque aditus reſeruetur, veſtris hæc committo fidenti animo ſacris pertractanda iudicijs, ac dirimenda ſententijs. Vndè iam veſtrum erit, inſpirante vobis miſeratione diuina, ità vtriuſque diſcriminis temperare menſuram, nè aut in iuramento conditio teneat reos, aut impietatis vitio habeat inhumanos, ſicq; veſtri nos inſtruat forma iudicij, vt ſubiectos populos, nec in prophanationibus habeamus ſubditos, nec impietatis vinculis doleamus contaminatos. Poſt huius conuentionis alloquium, ſequentium cauſas negociorum, ſimili quoque ſubiungimus vos intendere attentione. Decernimus, atteſtantes vniuerſitatem veſtram per ſummæ dininitatis coæqualem & coæternam & inſeparabilem Trinitatem, atque illius myſterij ſacramentũ, quod incarnatum Dei filium de ſpiritu ſancto & Maria Virgine pro ſalute mundi, vera fides in toto orbe denunciat, atque aduẽtum eiuſdem Ieſu Chriſti filij Dei Domini noſtri, quo perimendi ſunt impij, & regnum eius, quo glorificandi ſunt ſancti: vt quæcunque negocia, de quarumlibet querelarum audituibus extiterint, patefacta cum iuſtitia & vigore, miſericorditer & cum tẽperamento miſerationis iuſtiſſimæ, concorditer terminentur in legum ſententijs, quę aut deprauata conſiſtunt, aut ex ſuperfluo vel indebito coniecta videntur, noſtræ ſerenitatis accommodante conſenſu: hæc ſolùm, quę ad ſyncerem iuſtitiam, & negociorum ſufficientiam cõueniunt, ordinetis: canonum obſcura quædã, & in dubium verſa, in meridiem lucidæ intelligentiæ reducatis, omniũque negociorum conuentus, ordinumque ſtatus, qui in veſtrã extiterint deuoluti præſentiam, ità maiorum regulis cõcordantes, iuſtiſſimè, pieq; ac temperanter conſtituere ſtudeatis, vt & mihi, qui ad ſtudiorũ fructus bonorum anhelo, pars beatorum adueniat: & vos, qui adimplentes voluntatem Dei, me non ſpernitis imprecantem, regio beatitudinis æternæ ſuſcipiat, & viſio delectationis Dei ſibi perenniter inhærere concedat. Vos etiàm illuſtres viros, quos ex officio palatino huic ſanctæ ſynodo intereſſe primatus obtinuit, ac nobilitas ſpectabilis honorauit, & experientia æquitatis plebium rectores exegit, quos in regimine ſocios, in aduerſitate fidos, & in proſperis amplector ſtrenuos, per quos iuſtitia leges implet, miſeratio * legis impletur, contra iuſtitiam legum moderatio æquitatis, temperantiam legis extorquet, adiuráns obteſtor, per omne illud admirabile, & * ſolum vnius ſacræ fidei ſacramentum, & per venerabilem omnium ſanctorum patrum (per quem obteſtor) ſanctum conuentum, vt ad cunctæ veritatis ac diſcretionis iuſtiſſimæ formulã, ità animos dirigatis, vt nihil à conſenſu præſentium patrum, ſanctorumque virorum aliorsùm mẽtis ducentes obtutum, quicquid innocentiæ vicinum, quicquid iuſtitiæ proximum, quicquid a pietate non alienũ, vel ſoli Deo agnoueritis exiſtere placitum, inſtanter, modeſtè, & cum omni dignemini intentione cõplere ſcientes, quia in eo, quòd hæc mea ſalubria vota completis, vos amabiles Deo aſſignatis: & in eo, quòd decretorum noſtrorum edicta fauoris exhibitione corroboro, me uobiſcum ſimul Domino placiturum aſſigno. In commune iam vobis cũctis, & diuini cultũs miniſtris idoneis, & ex aula regia rectoribus decenter electis, diuini nominis adiuratione conſtrictis, adijcio cõſentionis meæ verum purumque promiſſum, vt quodcũque iuſtitiæ aut pietati, ſalutariq; diſcretioni vicinũ decernere, ſeu adimplere, cum ſancto cõſenſu elegeritis, omnia fauente Deo perficiam, & aduersùs omnimodam controuerſiarum querelam principali authoritate muniam, ac defendam. Præmiſſis illis, qui ad domeſticos, fidei, regula veritatis pertinuiſſe, probauit, adhuc aliud à beatitudinis veſtræ conuẽtu eiuſdem fidei deuotio ſancta depoſcit, cõnectente me in ſequentis traditionis conſinio cauſam, quæ noſtræ dignitati probatur extranea, quã licèt per me lucrari Chriſtus exhortetur, inimicam ſibi tamen eſſe nõ ambigit, donèc, quod ardenter optat, obtineat: Iudęorum ſcilicet vitam, moresque denuncio, quorum tãtummodò, nouit terram regiminis mei, pollutam eſſe peſte contagij. Nam cùm Deus omnipotens omnes ex hac regione radicitùs extirpauerit hæreſes, hoc ſolum ſacrilegij dedecus remanſiſſe dinoſcitur, quod aut noſtræ deuotionis inſtantia corrigat, aut ultionis ſuæ vindicta diſperdat. Ex ijs enim quoſdam traditionis errore, vetuſta video retinere iura perfidiæ, quoſdam uerò, ſacri baptiſmatis expiatos ablutione, ità in Apoſtaſiæ denuò relapſos errorem, vt deteſtabilior inueniatur in eis prolatio blaſphemiæ, quàm in illis, quos nondùm conſtat purificatos eſſe regenerationis ſacræ liquore. Pro quo bonæ intentionis agone, & lucro fidei veræ, obſecro reuerentiam beatitudinis ueſtræ, atque ſuprà taxato conteſtor tremendæ coniurationis tenore, ut abſq; omni fauore, abſque omni perſonarum partis ipſorum acceptione, quicquid ad Domini & redẽptoris mei Ieſu Chriſti ueram fidem, uerumq; pertinet honorẽ, de his iubeatis ardenter & ueriſſimè Deo ac fidei meæ placitam ſententiã dare, ut ſicut mihi diuina pietas regimen fidelium

1. Tim. 4. c

Rex ab epiſcopis vult doceri.

* leges inflectit,

* ſolius

lium dedit, cum quibus ſe à me glorificari cognoſcit, ità quoque infidelium allequi tribuat lucrum, in quibus & voluntatis ſuæ fieri bonum, & in eius conuenille congaudeam venerabile regnum. Datum ſub die 17. Kalendarum Ianuariarũ, anno feliciter quinto gloriæ regni noſtri. Item ſubſcriptio: In nomine Domini Flauius Receſſuinthus rex, hanc fidei & bonæ voluntatis meæ deliberationem manu mea ſubſcripſi.

Capitulum primum.

Relecta Tomi pagina, vel finita, cùm glorificâſſemus Deum de fidei principalis audiu, & de bonæ voluntatis eius affectu, ad peragendarum cauſarum cæterarum negocium ſtatim vertimus animum, ſimulque ſumus exorſi initium. Tunc primæ narrationis exortu veræ fidei nobis tractatus occurrit, incipientes de illa primitùs loqui, vt indè ſorditatis auſpicemur exordium, vndè ſacræ ſumpſimus natiuitatis initium, quatenùs aſſertionum ſanctarum forti præmiſſa ſententia, quicquid ſubſequenter aduenerit de actis negociorum, fortiùs ſuſtinere valeat ſeriem decretorum. Vnius ergò ſacræ fidei veram profeſſionem, veramque regulam tenere, nos tota virtute animi & profitemur, & acclamamus, cunctisq; præcipiendam ac retinendam plena deliberatione inceſſanter prædicamus, ſicut à ſanctis Apoſtolis oſtenſa docetur, ſicut à ſequentibus patribus orthodoxis diſerta probatur, ſicut etiàm à ſanctis illis ſynodalibus geſtis, verè ſanctéque confirmata dinoſcitur, in quibus Arij vel Eutychetis infamiſſimus error dilucidè proditur, & radicitùs extirpatur, ſicut deniquè in ſacris Miſſarum ſolennitatibus concordi voce profitemur, ac dicimus.

CRedimus in vnum Deũ, Patrem omnipotentem, factorem cœli & terræ, viſibilium omnium & inuiſibilium conditorem. Et in vnum Dominum Ieſum Chriſtum, Filium Dei vnigenitum, & ex patre natum ante omnia ſecula. Deum ex Deo, lumẽ ex lumine, Deum verum ex Deo vero, natũ, non factum, homouſion patri, hoc eſt, eiuſdem cum patre ſubſtantiæ, per quem omnia facta ſunt, quæ in cœlo & quæ in terra. Qui propter nos, & propter noſtram ſalutem deſcendit, & incarnatus eſt de Spiritu ſancto ex Maria Virgine, homo factus, & paſſus ſub Pontio Pilato, ac ſepultus, & tertia die reſurrexit. Aſcendit in cœlos, ſedet ad dexteram Patris, indè venturus iudicare in gloria viuos & mortuos, cuius regni non erit finis. Credimus & in Spiritum ſanctum, viuificatorem, ex patre & filio procedentem, cum patre & filio adorandum & glorificandum. Qui locutus eſt per prophetas. Et vnam Catholicam atq; Apoſtolicam Eccleſiam. Confitemur vnum baptiſma in remiſſionem peccatorum. Expectamus reſurrectionem mortuorum, & vitam futuri ſeculi. Amen. Huius fidei ſanctæ regula idcircò nunc tractatûs non recepit aperturam, quia & à ſacris doctoribus abundè conſtat expoſita, & imminentium cauſarum negocia nos ad alia trahunt peragenda.

2 Secundæ diſputationis occurſu affuit negociũ, tam difficile quàm & graue, in quo de refugis atq; perfidis diſputatione cõmota, vtrúmne poſſit eorundem temporari ſententia damnatorum, magno ſatis conatu eſt exquiſitum. Sed cùm illarum ſeries conditionum, ad quas decurſis non longè temporibus, pro eorum penuria hoſtilitatis vaſtitas non iurare coegerat, noſtris eſſet auditibus recenſita, tantam reperimus obligationis illi ineſſe cenſuram, vt macularum ſuarum nodoſitas non tantùm videretur prohibitionem dediſſe tranſgreſſionum, quantùm cõcluſiſſe viſcera pietatũ. Aderat enim, quod in vtroque pauor agebat, & nè ſancti nominis prophanatio fieret, & nè miſerationis operatio interiret, quia ex Dei nominis prophanatione non aberat, quod terrobat, & prohibitione pietatis aderat, quod tædebat. Deumq; alterno periculorum obiectu ſibi prolatæ ſententię compugnarent, periclitabamur ancipites in bifido partium diſſidentium calle, quod *direptionis tramite iudicium properaret. Sed cùm greſſibus diſputationis noſtræ eſſet difficultatis congreſſio, & de via nos abieciſſet properandi, tandèm relicto diſcrimine, cum fragore ſingultuum & imbribus lachrymarum, ad Deum, qui pietatis fons eſt, verba ſimul & corda cõuertimus, orãtes: Adſpira ſancte ſpiritus, & ducito nos in portum voluntatis tuæ, ſedatis fluctibus ignorantiæ noſtræ. Eccè enim periculorum ſyrtes in littore curſûs noſtri proueniunt, atq; hincindè obuiantibus naufragiorum obicibus, quò diſpoſitionis noſtræ vela pandamus, attentionis conſideratione non cernimus. Sed adſpira rurſùs tu ſancte ſpiritus, & dato nobis, te donante, nôſſe quod iubeas, ac te iubente, implere poſſe quod iuſſeris, vt & perluſtrando illumines quod neſcimus, & adiuuãdo perficias, quod implere pauemus. *Simus ergò in te requieſcentes, & erroneorum fluctuum pauoribus abiectis, cõmercia nos iube diſponere pacis, inchoemus illa, & quę & in gloriã tuæ omnipotentiæ conferantur, & humanæ ſaluti, te annuente, donentur. Temporibus non procùl excurſis, cùm quorundam* refutatorum tumultuoſa ſeditio frequenter vaſtationes terris inferret, & ſcandala populis cum excidijs irrogaret, adeò vt captiuorum turmas ducerent, & deſolationes eccleſiarum facerent, quæ tali concuſſæ ſunt peſte, vt quilibet conatus nequeat reparare: exactum eſt vi potiùs neceſſitatis exortæ, quàm deliberatione

* directionis

* Si iam

* refugarum

ratione iudicij, vt contra eosdem, eisdemq; similimos, cum omni ferè populo acerrima iuramẽta daremus. Vndè iurâsse nos per attestationem diuini nominis, conditio iuramenti demonstrat, & nè resoluti queat, sacrę scripturæ authoritas instat. Scriptum nanq; in Exodo est: Non assumes nomen Domini Dei tui in vanum: nec enim insontem habebit Dominus eum, qui assumpserit nomen Dei tui frustrà. Item in Leuitico: Non periurabis in nomine meo, nec pollues nomẽ Domini Dei tui. Ego Dominus. At verò, quia illata pressurarum acerbitas, resolui possit ac debeat, tam vinculorũ & lamentorum horror insinuat, quàm eiusdẽ authoritatis Dominicæ præcepta commendant. Etenim iuxta veterem translationem, ità quosdam per Esaiam graui exprobratione Dominus increpat, dicẽs: Væ filijs defertionis, dicit Dominus: Feciſtis consiliũ non per me, & sponsionem non per spiritum meum, adijcere peccatum super peccatum. Item in Hieremia: Iniquitates nostræ declinauerunt hæc, & peccata nostra amouerunt bona à nobis, quia inuenti sunt in populo meo impij, & loquentes vana, statuerunt ad dispergendos viros, & comprehenderunt. Vt laqueus venantis plenus volatilibus, sic domus eorum plenæ dolo. Et per Michæam: Vę mihi anima mea, quia perijt reuerens à terra: & qui corrigat, inter homines non est. Omnes in sanguine iudicantur. Vnusquisque proximũ suum tribulat, omnes in malum suas manus præparant. Ad beneficentiam certè, quæ diuinis oculis tanto est gratior, quanto & inuenitur esse præstantior, sic nos Esaias instruit, dicens: Dissolue colligationes impietatis, solue fasciculos deprimentes. Paulus etiàm vas electionis: Pietas ad omnia vtilis est. Et Iacobus: Iudicium sinè misericordia illi fiet, qui non fecerit misericordiam. Superextollit autẽ misericordia iudicium. Ioannes item: Qui odit fratrem suum, homicida est. Et scitis, quia omnis homicida non habet vitam æternam in se manentem. Et per semetipsam veritas: Diligite inimicos vestros, benefacite his qui vos odiunt. Et iterùm: Dimittite, & dimittet vobis. Si autem non dimiseritis, nec pater vester cœlestis dimittet vobis peccata vestra. Eccè sunt Dominicæ iussionis hincindè adstipulata firmissima cautione præcepta, ac proindè, qa sunt diuinioris prosecutione taxata, manebunt per omnia æterna lege præfixa. Quid ergo? Nunquid aut iuramenta iustitiæ, aut misericordiæ pacem sibi contraire narrabimus, dum scriptum sit: Misericordia & veritas obuiauerunt sibi, iustitia & pax se complexæ sunt? Aut quia controuersiarum lapsus sese in contentionem diffundum, ideò vnius partis assertionem narrabimus non implendam, nè alterius assertio partis, iactu æ patiatur instantiã? Et quia iuramenti custodia vltionem non temperat pauescendam, idcircò impietatis atrocitas mortem pariet execrandam? Absit. Etenim, si publicis sacramentorum gestis (quod Deus auertat) à quibuslibet illicita vel non bona extitisset cõditio alligata, quæ aut iugulare animam patris, aut agere compelleret stuprum sacratissimę Virginis: nunquid non tolerabilius esset, stultæ promissionis reijcere vota, quàm per inutilium promissorum custodiam, exhorrendam criminũ implere mensuram? Quod si ità esset, quomodò crederetur vnius obseruantia iussionis esse fons pietatis, cùm emitteret tribulos vltionis? Aut quænã illa esset sacræ obseruatio legis, quæ sacrilegia committeret prauitatis? Vel cuius mensuræ æquitas videretur, vt ex vnius præcepti cautela, necis exoriretur immanitas truculenta? At nunc non ità contendimus, vt contentionum diuortijs concitatis, nosipsos cõtentionis certaminibus misceamus. Est vera pax in vtroque quod dicimus, quia sic spiritus sanctus iter nostrũ ac cursum tẽperat, vt in nullo deuius nos casus à dispositione secludat. Vndè plena iam uoce, pleniori fide, pleniſſimaque intẽtione prędicimus, atq; in tota sanctæ Ecclesiæ vniuersitate prędicamus, pariter & optamus, nulla prophanatione solius & summæ diuinitatis nomen existere assumendum, nullo periurij sacrilegio indebitè prophanandum, nullo vspiàm contractu fallaciæ contingendũ. Nam si attestante veritate, propter prophanationem periurij euitandam, prohibetur omninò iurare, cùm dicitur, Sit sermo uester, Est est, Non non: quòd autẽ plus his est, à malo est: quomodò impunitũ erit, nomen tantæ glorię voluntariè prophanâsse, dum in eo taxata fides dinoscitur interisse? Vel quatenùs pacis fœdera inter gentium dissidia ligabũtur, si non iuramenti pacta sanctiori integritate seruentur? Etenim omne quod in pacis fœdera uenit, tunc solidius subsistit, cùm iuramẽti hoc interpositio roborat. Sed & omne quod animos amicorum conciliat, tunc * fideliùs durat, cùm ea sacramenti uincula ligant. Omne etiàm quod testibus adstipulatur, tunc ueriùs constat, cùm id adiectio iurationis affirmat. Quòd si & testis deficiat innocentis fidem sola iurisiurandi taxatio manifestat. Hinc ut mentibus humanis diuina uoluntas panderet, quod uolebat, nè labens fragilitas pro incerto teneret, quod inuiolatæ ueritatis promissio exprimebat, per Esaiam loquitur, dicens: Ego Dominus, & non est alius. In memetipso iurauí. Si ergò tantę institutionis limite sunt uotiua iuramenta seruanda, quis alienus à ueritate, hęc adstruat execrabiliter uiolanda? Stabũt ergò sacrę authoritatis uiuifica iussa, nec uana prophanatione erunt aliquatenùs temeranda. Verùm nè iuramenta, quę data sunt, uideantur in * nos ità penitùs miserationum

Exod. 20. b
Leuit. 19. e
Esa. 30. a
Hiere. 5. f
Esa. 58. b
2. Tim. 4. c
Iacob. 2. c
1. Ioan. 3. c
Luc. 6. d
Luc. 6. f
Matt. 6. b
Psal. 84.
21. q. 4. Si publicis fa.
Matt. 5. f
* fixiùs
21. q. 1. Omne quod.
Esa. 45. d
for. * nobis.

tionum concluſiſſe præcordia, vt nullam de pietatis affectu animæ viſcera concipiant indulgentiam paritura: ſic ſtabilitis contractibus iuramento ſinum miſericordiæ aperimus, atq; ità cunctis Deo placita deuotione miſereri cenſemus, vt nos nec iuramenti teneat cauto reos, nec inhumanitas faciat execrandos. Occurrere certè miſerorum ruinis debet ſubſidio vnuſquiſq; quo valet, & ex releuatione alienę vindictæ, à ſe Dei amouere vindictam. Libat enim Domino proſpera, qui ab afflictis pellit aduerſa. Vndè
*iuuamẽ lob * iuuante paſſionis ſuæ experientia impendens patientibus, paſſionis ſuæ patientiam memorabat, ſuarumq; virtutum catalogum texens, inter cætera ſic connectit: Benedictio perituri ſuper me veniebat, & cor
Iob 29. c viduæ conſolatus ſum. Et paulopòſt: Flebam
Iob 30. d quondàm ſuper eo, qui afflictus erat, & cõpatiebatur anima mea pauperi. Hinc & Sa-
Pro. 24. b lomon: Erue eos qui ducuntur ad mortem, & qui trahuntur ad interitum, liberare nè ceſſes. Quibus ſanctæ authoritatis inſtructi decretis, nec ſanctum nomen prophanâſſe nos conſtat, quod nullatenùs prophanandum
* vox * ius noſtræ prædicationis inſinuat. Et indulgentiæ viſceribus adapertis, licèt oris ſui profeſſione damnati, difficilè mereantur
2. Reg. 12. c abſolui, iuxta quod ſcriptum eſt: Sãguis tu* ſuper caput tuum, os enim tuum locutum
Mat. 12. c eſt aduersùm te: iterùm, Ex ore tuo cõdemnaberis, & ex ore tuo iuſtificaberis: tamẽ pietatis intuitu, & parcendi viam pandimus, & miſericordiam prorogamus. Huius ſanè promiſſionis incautæ crudam cruentamq́ue temperare ſententiam, illa q̃ maximè com-
Dist. 13. Duo mala licèt. pellimur cauſa, quòd hæc duo mala, licèt ſint omninò cautiſſimè præcauenda, tamen ſi periculi neceſſitas, ex his, vnum temperare compulerit, id debemus reſoluere, quod minori nexu noſcitur obligari. Quid autem
* pia ratio nis ex his leui*, quidve ſit grauius* pietatis acumine veſtigemus. Etenim dũ periurare compellimur, creatorem quidem offendimus, ſed nos tantummodò maculamus. Cùm verò noxia promiſſa complemus, & Dei iuſſa ſuperbè contemnimus, & proximis impia crudelitate nocemus, & noſipſos crudeliori gladio trucidamus. Illic enim duplici culparum telo percutimur, hic tripliciter iugulamur. Reſtat ergò, vt hàc noſtra pergat ſententia, quà miſericordiæ patuerit via. Quæ ità Domino probatur accepta, vt plùs eam cupiat, quàm ſacrificia veneranda, di-
Matt. 9. b cente ipſo: Miſericordiam volo, & non ſacrificium. Hac indulgentiæ conceſſa licentia, miſerationis ipſius opus in glorioſi principis poteſtate redigimus, vt quia Deus illi miſerendi aditum patefecit, remedia pietatis ipſe quoque nõ deneget. Quæ ità principali diſcretione moderata perſiſtant, vt & illis ſit aliquatenùs miſericordia contributa, & nuſquàm gens aut patria per eoſdem, aut periculum quodcunque perferat, aut iacturam. Hæc miſerationis obtentu temperâſſe ſufficiat. Cæterùm quæcunque iuramenta pro regiæ poteſtatis ſalute, & contutatione gentis & patriæ, vel hactenùs ſunt exacta, vel deincèps exiterint exigenda, omni: cuſtodia, omniq́ue vigilantia indiſſolubiliter decernimus obſeruanda, à membrorũ truncatione, mortisq́ue ſententia religione penitùs abſoluta. Sed nè prauarum mentium verſuta nequitia noſmetipſos ad periurij quandoque deuocet culpam, nec à ſanctæ fidei regula hanc aſſerat venire ſententiam; tam diuinę authoritatis oracula, quàm præcedentium patrum aſſerta huic narrationi curauimus innectenda. Etenim incommutabilis eademq́ue ſemper exiſtens DEI natura, parcens ſua ſæpè in ſacris literis legitur mutâſſe promiſſa, & pro miſericordia temperâſſe ſententiam. Vndè quanlibèt ſit impaſſibilis, atque immutabilis, eiuſdemq́ue Deitatis, licèt ſint dicta firmiſſima, crebrò tamen eius & iuramenta leguntur, & pœnitentia, quæ ſacris extât myſterijs adoperta. Iurare nanque Dei, eſt, à ſeipſo nullatenùs ordinata conuellere: pœnitere verò, eadem ordinata, cùm voluerit, immutare. Sic enim per Hieremiam dicit: Repentè
Hiere. 18. b loquar aduersùm gentem, & aduersùm regnum, vt eradicem, & deſtruam, & diſperdam illud: Si pœnitentiam egerit gens illa ſuper malo ſuo, quod loquutus ſum aduersùs eam, agam & ego pœnitentiã ſuper malo, quod cogitaui, vt facerem ei. Et per Eze-
Exec. 33. e chielem: Si dixero iuſto viro, quòd vita viuat, & * conuerſus à iuſtitia ſua, fecerit ini-
* confiſus ia quitatem, omnes iuſtitię eius obliuioni tradentur, & in iniquitate, quam operatus eſt, in ipſa morietur. Si autem dixero impio, morte morieris, & egerit pœnitẽtiam à peccato ſuo: uita uiuet, & nõ morietur. Si ergò noſtra conuerſio ſic diuinam mutat ſententiam, cur miſerorum tantę lachrymę uel preſſurę, tam crudam non temperent ex miſeratione uindictam? Hinc etiàm Iſraelitico populo ſæpè ultio promiſſa ſuſpenditur, & Niniuitarum perditio, diuinę ſententię permutatione ſedatur. At uerò illuſtrium laudum titulo pręclarus author Ambroſius, in
Lib. 1. cap. 50. libro de officij primo, huiuſce rei cauſa ſic loquitur: Eſt etiàm contra officium nonnũquàm, ſoluere promiſſum, & ſacramentum
Mat. 14. a Marc. 6. b c cuſtodire: vt Herodes, qui iurauit, quoniam q̃cquid petitura eſſet, daret filiæ Herodiadis: & necem Ioannis præſtitit, nè promiſſum denegaret. Nam de Iephte quid dicam,
Iudic. 11. e f g qui immolauit filiam, quę ſibi uictori primùm occurrerat, quô uotũ impleret, quod ſpoponderat, ut quicquid ſibi primum occurriſſet, offerret DEO? Melius fuerat nihil tale promittere, quàm promiſſum ſoluere parricidio. Item in libro tertio: Purum ergò
Lib. 3. cap. 12. ac ſyncerum oportet eſſe affectum, vt vnuſquiſ-

quisque simplicem sermonem proferat, vas luũ in sanctitate possideat, nec fratrem circunscriptione verborum seducat. Nihil promittat inhonestum. At si promiserit, tolerabilibus est promissum nó facere, quàm facere quod turpe sit. Sæpè pleriq; constringunt se iurisiurãdi sacramento, & cùm ipsi cognouerint promittendum non fuisse sacramenti tamen contemplatione faciunt, quod sponderint. Sicut de Herode suprà scripsim*, qui saltatrici præmiũ turpiter promisit, crudeliter soluit. Turpe est, quòd regnum prosaltatione promittitur: crudele, quòd mors prophetæ pro iurisiurandi religione datur. Quanto tolerabilius tale fuisset periurium sacramento? Et post pauca de Iephte disputans: Mirabilis, inquit, necessitas, quæ soluitur parricidio. Melius est non vouere, quàm vouere id, quod sibi is, cui promittitur, nolit exolui. Et post paululum: Non semper igitur promissa soluenda omnia sunt. Deniq; ipse Deus, sicut scriptura indicat, frequenter mutat suam sententiam. Vir quoquè sanctissimus Augustinus, vestigationis acũmine cautus, inueniendi arte præcipuus, asserendi copia profluus, eloquentiæ flore venustus, sapientiæ fructu fœcundus, hæc in suis narrat affatibus: Duo sunt omninò genera mendaciorum, in quibus non magna culpa est, sed tamen non est sinè culpa, cùm aut iocamur, aut pro misericordia mentimur. Illud primum in iocando, ideò non est perniciosissimum, quia non fallit. Nouit enim ille: cui dicitur, ioci causa esse dictum. Secundum autem* minus est ideò, quia retinet nõnullam benenolentiam. Idem ipse: Non auferat (inquit) veritatis misericordiam, nec misericordia impendiat veritatem. Si enim pro veritate, aut quasi rigida veritate, oblit* fueris misericordiam, non ambulabis in via Domini, in qua misericordia, & veritas obuiauerunt sibi. Beatus etiàm Papa Gregorius, & vitæ meritis honorandus, atque in ethicis assertionibus, penè cunctis meritò præferendus, sic in libris infert moralibus: Quia ergò Behemoth iste tam inexplicabilibus nodis ligat, vt plerunque mens, in dubium adducta, vndè se à culpa soluere nititur, indè in culpa actiùs adstringatur, rectè dicitur: Nerui testiculorum eius perplexi sunt. Argumenta nanq; machinationum illius, quo magis laxantur, vt relinquant, eo magis implicantur, vt teneant. Est tamen, quod ad destruendas eius versutias vtiliter fiat. Vt cùm mens inter minora & maxima peccata constringitur, si omninò null' finè peccato aditus euadendi patet, minora semper eligantur: quia & qui murorũ ambitu, nè fugiat, clauditur, ibi se in fugam præcipitat, vbi breuior murus inuenitur. Nostri quoquè seculi doctor egregius ecclesiæ catholicæ nouissimum decus, præcedentibus ætate postremus, doctrinæ comparatione non infimus, & quod magis, est in seculorum fine doctissimus, atque cum reuerentia nominandus Isidorus, in libro sententiarum secundo, hæc pro tali narrat negocio: Non est conseruandum sacramentum, quod malè & incautè promittitur, velut si quispiam adulteræ perpetuam cum ea permanendi fidem polliceatur: Tolerabilibus est enim non implere sacramentum, quàm permanere in stupri flagitio. Similiter in Synonymis: In malis promissis rescinde fidem, in turpi voto muta decretũ. Quod incautè vouisti, non facias. Impia est promissio, quæ scelere adimpletur. Hæc de sacris paginis, authoribusq; præcipuis breuissimè sufficiat prælibâsse. Nam plurima colligere poterit, qui hæc attentiùs legendo quærierit. Cæterùm, quibus hæc nequaquàm sufficiunt, vel hinc sumant cum rubore silentiũ, quia optat vas electionis anathema esse à Christo pro fratribus suis, quàm perdurare crudelibus in delictis.

Mat. 14. a
Marc. 6. b

Iudic. 11. f, g

22. q. 4. Non semper pro. lonæ 3.

Initius

Psal. 84.

Iob 40.

Isidorus hispalen. Et 22 q. 4 Non est ob.

Idē lib. 2.

Rom. 9.

3 Tertio ratiocinationis alloquio doluimus contra priora monita patrum, vota pernicioſissima posterorum. Nam quanto frequentiùs illi noxia vetuerunt, tanto studioliùs isti perpetrare vetita non quiescunt. Sicq; per cõtrarium, quod penitùs occumbere debuit, insaltare non desinit: & res, q̃ tot excisa decretis arescere potuit, ad vicem Lernæi capitis (vt ferunt fabulæ) truncat virescit. Deniquè, quod non sinè magno dolore dicendum est, reperiuntur quàm plurimi, negocio muneris perituri, mercari velle gratiã spiritusancti, dum vile præmium donant, vt pontificalis ordinis sublime columen accipiant, obliti verborum Petri, qui dixit ad Simonem. Pecunia tua tecum sit in perditionem, quoniam donum D e i existimâsti per pecuniam possideri. Proindè, quia & visitatum est tantum malum, & Maiorum frequenter extat mucrone succisum, nos quoquè huic vulneri canceroso ignitum (quod superest) adhuc injcimus ferrum, decernentes omninò, vt quicunq; deincèps propter accipiendam sacerdotij dignitatem, quodlibet præmium fuerit detectus optulisse, ex eodem tempore se nouerit anathematis opprobrio condemnatum, atq; à participatione Christi corporis, & sanguinis alienum, ex quo illum constat execrabile Christo perpetrasse flagitium. Quòd si aliquis extiterit, qui accuset, ille, qui hunc ordinem munerum fuerat acceptione lucratus, & suscepto honoris gradu priuetur, & in monasterio sub perenni pœnitentia* religetur. Illi verò, qui pro hac causa munerum acceptores extiterint, si clerici fuerint, honoris amissione mulctentur: Si verò laici anathemate perpetuo condemnentur.

Actor. 8. d

* relegetur.

4 Quartæ congressionis euentu obuius sese nobis intulit pontificalis culminis lapsus, quem antè fiere, quàm disponere compulsi

Digitized by Google

pulſi ex ordine ſumus. Nam dum ſecundùm carnis aſſumptæ myſteriũ, Eccleſiæ ſuæ fuerit dignatus caput exiſtere Chriſtus, meritò in membris eius intentio Epiſcoporum officia peragere cernitur oculorum. Ipſi enim de ſublimiori celſitudine ordinum regunt, & diſponunt ſubiectas multitudines plebiũ. Vndè quantò ipſi ſequentium fiunt doctores, tantò meritorum lumine debent præfulgere. Quapropter omnes Epiſcopi inter cætera virtutum ornamenta, nitore carnis debent propenſiùs enitére, vt ex hoc, audiẽtes munditiam appetant, ex quo doctores immunditia non deturpat: adeò, vt ſi deincèps epiſcopi detecti fuerint, execrabilibus flagitijs cum quibuſlibet fœminis pollui, ac familiari peculiaritate verſari, nonerint, ſe irreuocabili ſententia patrum vlciſci, id eſt, & loci & ordinis dignitate priuari.

5 Quintę actionis impulſu peruenit ad totius Concilij ſacrum auditum, quoſdam ſacerdotes & miniſtros, obliuiſcentes maiorum ac veterum conſtitutorum, aut vxorum, aut quarumcunque fœminarum immunda ſocietate, & execrabili contagione carpari, & peſſima cordis abſtinatione, tam ſactis literis, q̃ patrum regulis obuiãtes, nec leui quidem reſpiramine contemplantes, quod ſcriptum eſt: Sancti eſtote, quoniam & ego ſanctus ſum, dicit Dominus. & illud Apoſtolicum, Mortificate membra veſtra quæ ſunt ſuper terram, id eſt, fornicationem & immunditiam, cõcupiſcentiam malam & auaritiam: quibus quanto eſt pertinacior *vis in malis, tanto auſterioribus conuenit obuiare decretis. Propter quod flagitijs detectis, ſpecialiter hoc à ſancto Concilio definitur, vt omnes epiſcopi idipſum in ſuis quærere ſolicitè curent. Et cùm hoc veriſſimè reperire potuerint, omnes placita cautione taliter diſtringant, vt nunquàm vlteriùs tam abominanda committãt. Mulieres verò, ſeu liberæ ſint, ſeu ancillæ, hac illis turpitudine ſociatæ, ità omnimodè ſeparentur, aut certè vendantur, vt vlteriùs ad conſocios ſui criminis reuertendi omnem habeant aditum denegatum. Illi verò, ſi omninò coerceri nequiuerint, vſque ad exitum vitæ ſuæ monaſterijs deputati, diſciplinis monaſticis maneant omninò ſubiecti.

Leuit. 19. a, & 20. b

Colo. 3. a

*vſus

6 Sextæ diſcuſſionis obiecto, quorundã malè ſibi conſociorũ patuit denotatum elogium. Nam relatum eſt nobis, quoſdam ſubdiaconos, poſtquàm ad ſacri huius ordinis peruenerint gradum, non ſolùm carnis immunditia ſordidari, cùm ſcriptum ſit, Mundamini qui fertis vaſa Domini: ſed etiàm (quod dictu quoquè nefas eſt) nouis vxoribus copulari, aſſerentes hoc ideò ſibi licere, quia benedictionem à pontifice ſe neſciunt percepiſſe. Proindè, omni excuſationum diſciſſo velamine, id præcipimus obſeruari, vt, cum ijdem ſubdiacones ordinantur, cum vaſis miniſterij benedictio eis ab epiſcopo detur, ſicut in quibuſdam Eccleſijs vetuſtas tradit antiqua, & ſacra dinoſcitur conſuetudo ſubſtare prolata, omni penitùs ab illis ſorde mulierum ac familiaritate remota. Quòd ſi hoc vulnere deincèps fuerint ſaucia-ti, mox eiunt ſub pœnitentiæ oneribus vſq; ad extremum vitæ monaſterijs religandi.

Esa. 52. c

7 Septimæ aſſertionis acceſſu adijt cœtum noſtrum tam inuerecunda progreſſio, quàm ignobilis ac deteſtanda præſumptio. Quoſdam enim, aut euentu neceſſitatum, aut metu periculorum, adeptos fuiſſe nouimus, eccleſiaſticarum officia dignitatum. Et qm̃, cùm illis hæc imponerentur, id ſibi fieri noluiſſe teſtati ſunt, idcircò hæc ſpernere, atque ad priſtina pertentant coniugia moresque redire, tam nequiter cœleſtia iura ſoluentes, q̃ promptè ſeculi extãt illecebris inhiantes. Qua de re nôſſe nos cõuenit, quòd epiſcopalis eminentiæ diuina authoritas nõ immeritò ſacris omnibus eſſe ſumma pœnſuit, quæ cæteris ſacerdotibus exercenda, prohibuit: ſcilicet, templorum Dei ſactatione, chriſmatis benedictionem, ſacrorumq; ordinum inſtitutionem, quæ tam diuinaliter ordinata perſiſtunt, quàm excellentiſſimè conferuntur: quia & tantò ab eis ſingulariter impenduntur, quãtò eidem ſummo culmini peragenda ſeruãtur. Quomodò ergò, quod in ſe recipit, à ſe ejcere poterit, cùm hæc à nullo altero conferri, q̃ à ſolis pontificibus nouit, à quibus nec ligata ſolui, nec ſoluta poterunt ab aliquo religari? Sic enim ad Petrum veritas ait: Quodcunq; ligaueris ſuper terram, erit ligatũ & in cœlo: & quodcunque ſolueris ſuper terram, erit ſolutum & in cœlo. Nequaquàm ergò aliquandò poterit prophanari, quod diuina iuſſione, ſimulq; Apoſtolicæ traditionis authoritate ſacrum noſcitur extitiſſe. Verùm ſicut ſanctum chriſma collatum, & altaris honor euelli non queunt, ità quoquè ſacrum decus honorum, quod his compar habetur & ſocium, qualibet fuerit occaſione perceptum, manebit omnimodè incõuulſum. Ad extirpandum verò radicitùs huius callidè machinationis inutile argumẽtum, id ſibi rationabiliter dari nouerint in obiectu, quòd ſacroſancti baptiſmatis inappreciabile donum eſt ſemper, & ſæpè non ſolùm nolentibus, verùm etiàm (quod maius eſt) neſcientibus impartitur, ſed hoc à nullo penitùs prophanari permittitur. Quod & ſi hic opponitur, necdùm rationis capacem exiſtere, qui hoc probatur accipere: hinc omnino cognoſcant, quia ſi maiores impunè non deſerunt, quod paruuli vel neſciendo, vel nolendo percipiunt, quanto magis non conuenit uiolari, quod pro mortis aut pœnarum euadenda pernicie, occulta Dei diſpenſatione dinoſcitur obueniſſe? Recedant ergò

Mat. 16. c

talium

talium deſideriorum ſinè verecundia impudorati fautores,& licèt inuiti perceperint quod non merebantur habere: libenter tamen ob cæleſte retineant præmium, quod nolendo, propter terrenæ cõſecuti ſunt neceſſitatis euentum, vt tam inuiti appetant bona diligere, quàm ſpontè videntur deſidentes impugnare. Quòd ſi quis poſt hoc perennis diſpoſitionis edictum, non ſynceriter ſacris inhæſerit cultibus, & abijciens à ſe gratiam quam accepit, relabitur ad coniugium,moresque ſeculi attentauerit,vel eũ redire ad hoc conſtiterit: mox omni Eccleſiaſtici ordinis dignitate priuetur, & vt apoſtata,à ſanctæ Eccleſiæ liminibus, & ſocietate fidelium habeatur prorsùs excluſus, monaſterij clauſtris, donèc auixerit, ſub pœnitentia retrudendus.

8 Octauæ diſceptationis affatu reperimus quoidam diuinis officijs mancipatos, tantæ neſcientiæ ſocordia plenos,vt nec in illis probentur inſtructi competenter ordinibus, qui quotidianos verſantur in vſus. Proindè ſolicitè conſtituitur atque decernitur, vt nullius cuiuſcunque dignitatis Eccleſiaſticæ deincèps percipiant gradum, qui non totum pſalterium, vel canticorum vſualium & hymnorum, ſiue baptizandi perfectè nouerint ſupplementũ.Illi ſanè,qui iam honorum dignitate funguntur, huiuſce tamen ignorantiæ cæcitate vexantur,aut ſpontè ſumant intentionem neceſſariam perdiſcendi, aut à maioribus ad lectionis exercitia cogantur inuiti.

9 Nonæ intentionis admonitu detecta eſt ingluuies horrenda voracium, quæ dum freno parſimoniæ non adſtringitur, religioni contraire * monſtratur. Dicente enim ſcriptura, Qui ſpernit minima,paulatim decidit: illi tanta edacitatis improbitate graſſantur, vt cœleſtia & penè ſumma contemnere videantur. Etenim cùm Quadrageſimæ dies,anni totius decimæ deputentur, quæ & in oblatione ieiunij Dño cõſecrãtur, quibus etiàm ſaluberrimè conditio humani generis expiatur,dum à quatuor mundi partibus ad hanc homo religionem crediturus adducit, & ex quatuor elementis formatus, propter tranſgreſſionem decalogi quaterdeciès conuenienter affligitur: illis, qui auſu temerario hæc omnia contemnunt, nec voracitatis ingluuiem frenant, & (quod peius eſt) paſchalia feſta illicitorum eſuum perceptione prophanant, ex hoc adeò acerrimè interdicitur, vt quiſquis abſque ineuitabili neceſſitate atq; fragilitate, & euidenti languore,ſen etiàm impoſſibilitate ætatis, diebus Quadrageſimæ eſum carnium pſumpſerint attentare,non ſolùm reus erit reſurrectionis Dñicæ,verùm etiàm alienus ab eiuſdem diei ſancta cõmunione: & hoc illi cumuletur ad pœnam,vt ipſius anni tempore ab omni eſu carniũ abſtineat gulã, quia ſacris diebus abſtinentiæ oblitus eſt diſciplinam. Illi verò, quos aut ætas incuruat,aut lãguor,extenuat, aut neceſſitas arctat,non antè prohibita violare pſumãt, q̃ à ſacerdote pmiſsũ percipiãt. Nota.

10 Decimę colluctationis aſſenſu moleſtis actibus,quos ſagax indagatio pietati obuiare detexit,& non tam benè regendi licentia,q̃ ſe manſuetudo impugnãſſe probauit, ſatis (vt opinamur) & lege glorioſi principis,& decreto ſanctæ ſynodi huius contradictum eſſe conſpeximus. Ità enim ſanctus ſpiritus per vtraſq; definitiones mortalium corda perflauit, vt vitali flatu verborum, in poſterum omnem exureret malè concupiſcẽtium rabiem animorum. Actum, nanque eſt definitionibus ipſis, vt quia pietatis diuinæ incomprehenſibilis naturæ ſe conditioni mortalium in vnitate perſonæ coniunxit myſterio redemptionis humanæ, nos quoque membra capitis huius & perfidiæ malum,& concupiſcentiam, quæ radix malorũ eſt,oĩum,& auaritiã,quæ inuenitur ſeruitus idolorum, pari ſimul igne ac mucrone, totóque artificio radicitùs euellamus ac deſecemus. Ab hinc ergò deincèps,ità erunt in regni gloriam pręficiendi rectores,vt aut in vrbe regia,aut in loco,vbi princeps deceſſerit,cũ pontificũ,maiorumque palatij omnimodò eligantur aſſenſu, non forinſecùs cœtu aut cõſpiratione paucorũ,aut ruſticarum plebium ſeditioſo tumultu.Erunt catholicæ fidei aſſertores,eãq; & ab hac,q̃ imminet,Iudęorum perfidia, & à cunctarũ hęreſum injuria defendentes: erunt actibus,iudicijs, & vita modeſti: erunt in prouiſionibus rerum parci,plusq̃ extenti,vt nulla vi aut factione, ſcripturarũ vel definitionũ qualiumcunque contractus à ſubditis vel exigant,vel exigendos intendant: erunt in conquiſitis * obligationis gratiſſimæ rebus, non proſpectantes proprij iura commodi, ſed conſulentes patriæ atque gent. De rebus congregatis ab eis, illas tantummodò ſibi vendicent partes, quas dictauerit authoritas principalis.Verũ quęcunq; inordinata reliquerint, hæreditabunt ſucceſſores proprij eorum, & ante regnum iuſtiſſimè conquiſita, aut filij,aut hęredes capiant iure proximitatis. De affinitũ ſucceſſione vel munere, quanuis inordinatè relicta ſint, aut primò tãtùm filijs, aut hęredibus ſequenter proficiant, vel propinqs, atq; ità in eorum cunctis actibus, moribus ac rebus prędatę legis authoritas erit valitura,vt & perenniter maneat inconuulſa, & non priùs apicèm regni quiſq; percipiat, q̃ ſe illa per omnia ſuppleturum iuriſiurandi taxatione definiat. Cui etiàm legi vel decreto epiſcopalem non ſolùm in futuro, ſed etiàm in præſenti reuerentiam apponentes, decernimus, vt quicunq; detractor, & non potiùs venerator decreti eiuſdem atq; legis eſſe maluerit, ſiue religioſus ille ſit, ſiue laicus,non ſolùm eccleſiaſtica excommunica-

tione

1. Tim. 6. b

Ephe. 5. b

* recenſetur. Eccl. 19. a

* oblatione gratiſſima

tione plectatur, verùm & ſui ordinis dignitate priuetur.

11 Vndecimæ occaſionis articulo decretorum vniuerſalium perenne dedimus firmamentum, ſcientes, quòd multimoda ſemper Deus oppoſitione iudiciorum ærumnas releuat oppreſſorum. Et ſicut malis exigentibus hominum, permittit exerceri pœnas vltionum: ità cùm voluerit, grauedines releuat preſſurarum. Hinc & decreta præcedentium patrum, ad contentionis iurgium radicitùs euellendum, ritè ſynodalem fieri cenſuêre conuentum, vt illic de diuerſitate
*procenſis iudiciorum * præteritæ lites habeant terminum, vbi ſanctus ſpiritus vniuerſalem coadunauerit cœtum. Ab hoc ergò ſpiritu ſancto ſuccenſi, nè quælibet in poſterum aut impunè valeant committi, aut generalia ſtatuta conuelli, plena decernimus vnanimitate connexi, vt quæcunque pro fidei cauſis, Eccleſiaſticiſq; negocijs, aut i præteritis geſtis, aut in præſentibus conſtitutis, aut in futuris etiàm decretis vel ſint vel fuerint definitiones conſcriptæ vniuerſali authoritate, nullus deincèps contradicere audeat, nullus euertere præſumat, uullus non implere contendat. Nam ſi quis ex religione contra hæc inobediens, aut ſuſurrans, aut certè lacerator, aut inuidus, ac non potiùs eorundem
*gratioſus fautor exiterit * gratia, & honoris ſui & cõmunionis ſacræ lugeat amiſſione mulctatus. Cùm verò aut quęlibet ſancta ſynodus agitur, aut pacificè inter pontifices quippiam definitur, ſi pauciores per neſcientiam vel contentionem fortè diſſentiant, aut commoniti plurimorum ſententiæ cedant, aut ab eorum cœtu cum dedecore confuſionis abſcédant, aut excommunicationis annuę ſententiam luant.

12 Duodecimæ quæſtionis propoſitione, quæ eſt finalis & vltima ſacratiſſimi principis obſecratione piiſſima, pro Iudæorum abominabili ac nefanda perfidia, execranda noſtro cœtui perpetuit cauſa. Quam idcircò in fine ſententiarum cenſuimus eſſe ponendam, quoniam eandem gentem, delicti ſui merito retroductam, per diuinæ ſanctionis oracula à capite poſitam, deflemus nunc eſſe in cauda. Sed quia Chriſtus, vt pro nobis, ità quoq; pro illis mortuus eſt, iuxta quod ipſe ait: Non ſum miſſus niſi ad oues,
Mat. 15. c quæ perierãt, domûs Iſrael: neceſſariũ duximus, ſummam pro eis impendere curam, p quibus ſuam Chriſtus ponere non dedignatus eſt animam. Ideoq; principali clementia deuotiſſimè approbante, (quæ ob hoc ſui regni apicem à Deo ſolidari præoptat, ſi catholicæ fidei pereuntium turmas acquirat, indignum reputans, orthodoxæ fidei principem ſacrilegis imperare, & infidelium ſocietate pollui) nihil aliud pro his ex noſtra
Ca. 56. 57. 58. 59. 60 61. Conc. Toler. 4 ſententia definitur, quàm vt decreta Concilij Toletani, quod diuæ memoriæ Siſenan-

di regis aggregatum eſt tempore, à nobis ac poſteris omnimoda ſuppleantur intẽtione. Qui autem ab eiuſdem ſynodi voluerit ſententia diſſentire, vt verè ſacrilegum nouerit ſe condemnari. Diuinæ Trinitatis inſeparale nomẽ, ſicut inſpiratione mirabili noſtrorum tractatuum primordia illuminauit, ità conſummatione ſublimi eundem iã perficiendo concludat, vt in illo ſit noſtrum explicuiſſe, à quo nobis adfuit inchoâſſe. Damus ergò gloriam & honorem eidem ſanctæ & indiuiſibili Trinitati, quæ nobis & ex ſe dicere contulit, & in ſe dicta compleuit: quæ reformauit in extremitate ſeculorũ remedia pietatum, & reſoluit ligamina ninculorum. Sit gratiarum actio, ſalus & benedictio exercituum Domino, ſuper ſereniſſimo Receſuintho principe glorioſo. Gratiarum actio & reuerentiæ plenitudo, à nobis oñibus in commune ipſi clementiſſimo principi, bonorum gratifico largitori, cuius uotorum inſtantia benigna Deus attulit complementa: cuius diſpoſitio pijſſima, preſſurarum remouit exitia: cuius tẽporibus conferat uigore iuſtitiam, & exuberare miſericordiam opulentam: cui poſt prẽſentis, æui tempora, diuturnam cum ſanctis omnibus tribuat in remuneratione coronam. Nos autem omnes hanc decretorum noſtrorum ſeriem ex rectæ fidei, uel pietatis ac iuſtitiæ fonte manentem, coram Deo & ſanctis Angelis, eius orthodoxis omnibus & nunc & in futuro impenſiſſimè commendamus, obſecrantes enixiùs, vt hac & reuerenter adimpleant, & ab æmulis benignè defendãt. Contemnentibus autem eam diuinæ ſeueritatis vltio pauenda proueniat, obſeruantibus autem miſericordia profluens, pax perpetua, & gloria ſempiterna cõtingat. Huius quoq; ſententię fortitudine uel uigore, decreti noſtri ſeriem, quam in ſereniſſimi domini noſtri Receſuinthi regis edidimus nomine, pro rebus à diuæ memorię patre ſuo quolibet titulo conquiſitis, decernimus omninò conſtare. Legem deniquè, quam pro coercenda principum horrenda cupiditate idem clementiſſ. edidit princeps, ſimili robore firmamus, atque ut futuris retrò temporibus modis omnibus obſeruetur, pari ſententia definimus. Quę etiàm nè taciturnitate temporum, uel obliuioſa uetuſtate* deſerantur, *deperrãt
huic noſtrę conſtitutioni decreuimus utraque innectenda, & ità cunctorum memorię commendanda, ut à cunctis regulis ſuperiùs *auſquã
ordinatis, * nequaquàm maneant ſegregata. Cętera quoq; decretorum noſtrorum iudicia, quę ab hac ſancta ſynodo noſcuntur eſſe confecta, ſi quis conuellere forſitan decreuerit, aut temerè implere neglexerit, uel infringere quandoq; uoluerit, per iudicium omnipotentis Dei anathema ſit. Soli autem Deo noſtro gloria in ſecula ſeculorum. Amen.

¶ Interfuerunt huic ſancto Concilio, qui & ſubſcripſerunt, pontifices numero *LII. ſcilicet.

*LV.

Orontius Emeriteñ.metropolitanus epiſco.
Antonius Hiſpaleñ.metropo. epiſcopus.
Eugenius regiæ vrbis metrop.Epiſcopus.
Potamius Calaguritanus epiſcopus.
Potamius Iliacareñ. metropol.epiſcopus.
Epartius Italicenſ.epiſcopus.
Anſericus Segobieñ.epiſcopus.
Dunila Malacitanus epiſcopus.
Toila Gerundeñ.epiſcopus.
Stephanus Aſtigitanus epiſcopus.
*Tugontius Valerieñ.epiſcopus.
Donus *Imopyrenæus epiſcopus.
Vuinibal Ilicitanus epiſcopus.
Ioannes Caurieñ.epiſcopus.
Floridius Segobriceñ.epiſcopus.
Egeredus Salamanticeñ.epiſcopus.
Marcus Caſtulonenſ.epiſcopus.
Georgius Agatheñ.epiſcopus.
Vincentius Tuccitanus epiſcopus.
Sclua Egabreñ.epiſcopus.
Vuidericus Segontieñ.epiſcopus.
*Oſcādus Candidatus Aſtaricenſ.epiſcopus.
Dalila Compluteñ.epiſcopus.
Athanaſius Setabieñ.epiſcopus.
Goëricus Autonenſ.epiſcopus.
Abientius Elboreñ.epiſcopus.
Filimirus Lameceñ.epiſcopus.
Seruandus Ilipenſ.epiſcopus.
Sylueſter Carcaſſonenſ.epiſcopus.
Ala Eliberitanus Epiſcopus.
Vadila Viſenſis epiſcopus.
Amamingus Elnenſis epiſcopus.
Afrila Dertoſanus epiſcopus.
Adeodatus Paceñ.epiſcopus.
Baucada Agabreñ.epiſcopus.
Felix Valentinenſ.epiſcopus.
Phoſphorus Cordubeñ.epiſcopus.
* Biſtargeñ.vel Bigerreñ. Froila Mentesanus epiſcopus.
Giberus *Bigaſtreñ.epiſcopus.
Maurellus Vrgelleñ. epiſcopus.
Hermenfredus Luceñ.epiſcopus.
Aſcaricus Palentinus epiſcopus.
Celidonius Caliabreñ.epiſcopus.
Litorius Auſeñ.epiſcopus.
Julianus Accitanus epiſcopus.
* Baſtitanus. *Somtanus Aurieñ.epiſcopus.
Seruuſdei *Baſtianus epiſcopus.
Sitebertus Conimbriceñ.epiſcopus.
Taio Cæſarauguſtanus epiſcopus.
Euſebius Oſceñ.epiſcopus.
Balduigius Arcobriceñ.epiſcopus.
Maurulius Oretanus epiſcopus.

¶ Item abbates.

Fugitiuus abbas.
Anatolius abbas.
Euptychius abbas.
Hildephonſus abbas.
Simpronius abbas.
Eumerius abbas.
Quiriacus abbas.
Morarius abbas.
Ioannes abbas.
Secundinus abbas.
Marcellinus archipresbyter Toletanus.
Siliculus primicerius.

Vicarij epiſcoporum.

Oſdulgus abbas Riachimiri epiſcopi Eccleſiæ Dumieñ.
Seruandus archipresbyter Vincentij epiſcopi Eccleſiæ Gerabriceñ.vel Agitrieñ.
Godiſcalcus presbyter Egilæ epiſcopi Eccleſiæ Oxonieñ.
Matterius presbyter Sommani epiſcop. Britoleeñ. Eccleſiæ.
Victorinus presbyter Beati epiſcopi eccleſiæ Tudeñ.
Guitericus diaconus Maurelli Dianenſis eccleſiæ epiſcopi.
Tonantius diaconus Gauduleni epiſcopi eccleſiæ Ilerdenſis.
Daniel diaconus Marcelli Vrcitanæ Eccleſiæ epiſcopi.
Sindigis diaconus Vincibilis epiſcopi Eccleſiæ Irienſis.
Sagarellus diaconus Saturnini Oſſonobeñ. Eccleſiæ epiſcopus.

Viri illuſtres officij Palatini.

Odoacer comes cubiculariorum.
Otilo comes cubiculariorum.
Adulphus comes *Scanciarum & dux. for.*Scandiarum
Babilo comes & *pro.cer.
Ataculphus comes.
Ella comes & dux.
Paulus comes notariorum.
Euantius comes Scanciarum.
Rucchila comes patrimoniorum.
Afrila comes Scanciarum.
Venedarius comes Scanciarum & dux.
Fandila comes Scanciarum & dux.
Euredus comes & *pro.cer.
Cumefredus comes ſacrariorum.
Froila comes & *pro.cer. for.*procer.

Decretum vniuerſalis Concilij, editum in nomine principis.

SOliditatem reddidiſſe fracturæ, atque feciſſe conſurgere quod extiterat colliſum, & incremẽtum eſt vſitatæ mercedis, & plenitudo conſummatæ perfectionis. Ponderi etenim collidentis ruinæ, ſi ęqualiũ proximorum curam cõuenit obuiare: quanto grauioris erit culpæ, ꝓlatos incurię diſcrimẽ incurrere, ſi nõ quo valent, ex cõi onere ſibi cõmiſſos procurent populos ſubleuare? Properãdũ ergò eſt inter ruinas colliſionũ, cateruas eripere colliſorũ, vt ex hoc iugiter & vltrà nec vigorẽ nocendi habeat execranda preſſura, & omnis compreſſus, nouerit ſãctæ ſanctionis eſſe ſibi collata remedia. Cũ decurſis ergò tẽporibus durę dominationis ſeſe poteſtas grauis attolleret,

leret,& in ſubiectis populis impiorum dominatus non formaret iura regiminis, ſed excidia vltionis: adſpeximus ſubditorum ſtatum nõ ex ordine vegetari rectoris, ſed deijci ex grauedine poteſtatis. Contraxerunt enim reges elata faſtigia in bifronti diſſidio motionis,& aut in culpis lex ardua ſæuebat, aut in ſpolijs fauorem lex voluntaria commodabat. Indè mœſtos animos non ſpes fouebat ex munere, ſed tolerantia vexabat in funere. Vndè iam increpationis occurſu non tantùm nos abire ſola ratio cogit, verùm & ipſa commonitio rerum impellit, vt ex omnium deliberatione animorum concordi illa maneat ſententia dicti, quæ & finem auſibus ritè ponat illicitis, & conſultum ſaluandis iure ferat populis. Quoſdam nanque conſpeximus reges, poſtquàm fuerint regni gloriam aſſequuti, extenuatis viribus populorum, rei propriæ congerere lucrum, & obliti, quòd reges ſint vocati, defenſionem in vaſtationem conuertunt, qui vaſtationem defenſione pellere debuerunt, illud grauiùs innectentes, quòd ea, quæ videntur acquirere, non regni deputant honori vel gloriæ, ſed ità màlunt in ſuo iure confundi, vt veluti, ex debito decernant, hæc in liberorum poſteritatem tranſmitti. Quamobrem in proprietatis illa conantur redigere ſinum, quæ pro ſolo conſtat illos imperij percepiſſe faſtigio: & illud in iuris proprij collocant antro, quod publicæ vtilitatis acquiſitum eſſe conſtat obtentu. Nam nunquid ad illos aut populorum aduentus, aut rerum poterat concurrere cenſus, niſi exiſtiſſent gloriæ ſublimati culminibus? Aut ab æqualibus illi potuerint rerum coaceruatione ditari, niſi per ſubiectos glorioſo apice potuiſſent attolli? Omnia certè totius plebis membra ſubiecta, dum ad principale caput releuant attentum debitæ * iuſſionis obturum, negociorum ab illo proſpectant remedium, cui modò gratum, modò debitum irrogant cenſum.

Regalis proindè orthodoxa ſublimitas hæc cuncta ſibi deberi conuincit, ex quo ſe * regem recognoſcit, & indè conquiſita, non alteri, quàm ſibi, iuſtè defendit. Vndè non perſonæ, ſed potentiæ ſubdi hæc debere non ambiget. Regem terrenum iura faciunt non perſonæ: quia non conſtat ſuî mediocritate, ſed ſublimitatis honore. Quæ ergò honori debentur, honori deſeruiant: & quæ reges accumulant, regno relinquant: vt quia eos regni gloria decorat, ipſi quoquè regni gloriã non extenuent, ſed exornent. Habeant deincèps iure conditi reges in regendo corda ſolicita, in operando facta modeſta, in decernendo iudicia iuſta, in parcendo pectora prompta, in conquirendo ſtudia parca, in conſeruando vota ſyncera: & tanto gloriam regni cum felicitate retentent, quanto iura regiminis & manſuetudine conſeruauerint, & æquitate direxerint. Promiſſę præmium * ditionis, nè non prodiſſe putetur ex fomite rationis, * reuelare conuenit euidentiſſima ſpecie operis, vt ex illo nos idoneos aſſertores habeat probitas veritatis, ex quo ſemper ſemetipſam reſeruauerit qualitas actionis. Eccè enim ità ex gentis noſtræ mediocribus, maioribusq; perſonis multos hactenus corruiſſe reperimus & deflemus, vt eorum agnitis ruinis, non aliud poſſimus, quàm diuinæ iudicia conſiderare permiſſionis, quorum domorum ſpolia & potentiarũ diuitias, ſimul ac p̃dia ità cõſpicim* prorsùs exinantia, vt nec hîci vlibus commoda, nec palatinis officiis reperiantur in remedium ſalutare collata. Cuius rei ſerie ex vtroq; cõcurrente defectu, dum & iudicatos ſententia iudiciorum elilit, & in eorum bonis ad ipſorum vicem munificatus, nemo penè non tenuiſſe diſciplinam in ordine, ſed defectum poſuiſſe penſatur in gente, illo maioris ſalutis diſpendio cumulato, quòd tam hęc, quę à iudicatis vigor iudiciorum abſtraxerat, quã illa, quæ qualiſcunque prouentus ordine ꝓfligationis * contriuerat, tota ꝓprietatis principum amplitudo in ſinum ſuæ receptionis incluſerat: licǫue ſolo principali ventre ſuppleto, cuncta totius membra gentis vacuata, langueſcerent ex defectu. Vndè euenit, vt nec ſubſidium mediocres, nec dignitatem valeant obtinere maiores: quia dum ſolius poteſtatis vigor maxima occupauit, totius plebis ſtatus nec minima iura defendit. Itaq; cum omni palatino officio, ſimulque cũ maiorum, minorũq; conuentu, nos omnes tam pontifices, quã etiàm ſacerdotes, & vniuerſi ſacris ordinibus famulantes, concordi definitione decernimus & optam*, vt omnis cõquiſitionis profligatio, in omniũ rerũ viuẽtium, immobilium quoque & moueri valentium, corpore vel ſpecie, forma vel genere, quę à glorioſæ memoriæ Chindaſiũtho rege à die, quo in regnum dinoſcitur conſcendiſſe, reperta quolibet modo exiterit, omnia in ſereniſſimi atque clemẽtiſſimi Dñi noſtri Receſuinthi principis perenni tranſeant poteſtate, & perpetuo deputentur in iure, non habenda parentali ſucceſſione, ſed poſſidenda regali congreſſione, ità vt iuſtè ſibi debita quiſque percipiat, & de reliquis rebus, ad remedia ſubiectorum quæcunque elegerit, principis voluntas exerceat, illis tantummodò exceptis, quę memoratus diuæ memoriæ Chindaſiunthus princeps, ante regnum, aut ex proprijs, aut ex iuſtiſſimè conquiſitis, viſus eſt habuiſſe. In quibus, cunctis filijs eius vnà cũ glorioſo domino noſtro Receſuintho rege, maneat diuiſio libera, & poſſeſſio pace pleniſſima. Sed & illæ res, quas prædictus princeps de iuſtis prouentibus filijs ſuis, vel quibuſlibet iuſtiſſimè vitùs eſt contuliſſe, vel reliquiſſe, omnes in eorum iure maneant inconuulſæ, illa huius negotij ſeruata veritate, vt quia grata volũtas domini noſtri

* vſionis

* regere cuncta

* congeſſerat

Receſuinthi regis reddere decernit vnicuiq; iuſtiſſimè debita, nemo inuaſionis calumniã
* propter moueat, aut damna requirat, *prętęr quę glo rioſæ memoriæ genitorem eius quædam in-
*abſtuliſſe debitè * habuiſſe conſtiterat.

Rex edita in eodem Concilio, à Receſuintho principe glorioſo.

IN nomine Domini, Flauius Receſuinthus rex. Eminentiæ celſitudo terrenę, tunc ſalubriùs ſublimia probatur appetere, cùm ſaluti proximorum pia cernitur compaſſione prodeſſe. Vndè ſolet contingere, vt plus commodi de aliena ſalute conquirat, quàm de propria vtilitate quiſque proficiat. In multis enim, quia multorum ſalus attenditur, maioris lucri ſumma *perficitur. In ſe autem, quia priuati commodi fructus appetitur, non ſatis eſt, ſi vnius beneficijs præmiũ conquiratur. Hinc & illa regendarum tantundem ſalus eſt plebium, quæ non ſuos fines priuata voluntate concludit, ſed quę vniuerſalitatis limites communi pietatis lege defendit. Quapropter, nè ſalutaris ordo Imperialibus videatur verbis potiùs obtineri, quàm * pactis, de ſublimitatis obentu declinamus ad vota ſupplicum tranquillæ viſionis adſpectum, vt indè ſalutaris compaſſio habeat commodum, vndè plebes adeptæ fuerint ſupplicationis effectum. Cùm ergò præcedentium ſerie temporum immoderatior auiditas principum ſeſe prona diffunderet in ſpolijs populorum, & augeret eis proprietatis centum ærumna flebilis ſubiectorum, tandem, ſupernæ reſpectionis afflatu, nobis eſt diuinitùs inſpiratum, vt quia ſubiectis leges reuerentiæ dederamus, principum quoque exceſſibus retinaculum temperantiæ poneremus. Proindè ſyncera manſuetudinis deliberatione tam nobis, quàm cunctis noſtræ gloriæ ſucceſſoribus affuturis. Deo mediante, legem ponimus, decretumque diualis obſeruantiæ promulgamus, vt nullus regum impulſionis ſuæ quibuſcunque modis aut factionibus, ſcripturas de quibuſlibet rebus alteri debitis, ità extorqueat. vel extorquendas inſtituat, quatenùs iniuſtè ac violenter indebitarum ſibi quiſque ꝓbare poſſit dñium rerum. Quòd ſi alicuius gratiſſima voluntate quippiam de rebus à quocũque perceperit, vel pro euidẽti pręſtatione lucratus aliquid fuerit, in eadẽ ſcriptura patens voluntatis & ꝑſtiti conditio annotet, per quã aut impreſſio principis, aut conferentis fraus euidentiſſimè detegatur. Et ſi patuerit, à nolente fuiſſe ſcripturam exactam, aut reſipiſcat improbitas principis, & euacuat quod malè contraxit, aut certè poſt eius mortẽ ad eum, cui exacta eſt ſcriptura, vel ad hæredes eius res ipſæ ſinè cunctatione debeant reuocari. Illæ autem res, q̃ remota omni repræhenſionis argumentatione, directo modo tranſierunt in principis poteſtatem, in eius perenniter iure perdurent: & quicquid ex rebus ipſis idem princeps ordinare voluerit, ſuæ poteſtatis arbitrio ſubiacebit. Verùm, vt omne huius negocium actionis roboret ſyncericas veritatis, cum quarumcunq; rerum ſcripturæ in principis nomine extiterint factæ, mox teſtes, qui in eadem ſcriptura ſubſcriptores acceſſerunt, ab his, quos elegerit princeps, diligentiſſimè perquirantur, ſi non aliquod indicium, aut de impreſſione principis, aut de fraude ſcripturam facientis, modo quocunque cognouerint, ut ſic aut ritè facta ſeries ſcripturæ permaneat, aut irritè cõfecta uaneſcat. Similis quoque ſententia de terris, uineis, atque famulis obſeruetur, ſi ſinè ſcripturæ textu tantummodò coram teſtibus, quælibet facta fuerit definitio. De rebus autem omnibus à tempore Suuintillani regis, hucuſq; a principibus acquiſitis, aut deincèps, ſi prouenerit, acquirendis, quæcunque forſitan princeps inordinata ſiue relinquit, ſiue reliquerit, * quæ pro regni apice pro- * quoniã
bantur acquiſita fuiſſe, ad ſucceſſorem tantummodò regni decernimus pertinere, ità habita poteſtate, ut quicquid ex his elegerit facere, liberũ habeat uelle. In illis autem rebus, q̃ ipſi aut de bonis parentũ, aut de quouncunq; ꝓuenerint ſucceſſionibus proximorũ, ità eidẽ principi, eiusq; (ſi filij defuerint) hęredib* legitimis hęreditatis iure patebũt, ſicut cęteris lege vel ſucceſſione paterna patuiſſe noſcuntur. Quòd ſi aliquid de rebus quorumcunq, parentũ & proximorũ, non ſolùm ſucceſſione, ſed etiàm qualibet collatione, aut quocunq; contractu ad ius ipſius perueniſſe patuerit, ſi contingat hęc inordinata relinqui, non ad ſucceſſorem regni, ſed ad filios uel hæredes eius, qui conquiſiuit ſpecialiter, omnis eadem conquiſitio pertinebit. Nam de illis rebus, quas idem princeps ante regnum aut ex proprio, aut ex iuſtiſſimo conquiſito dinoſcitur habuiſſe, irreuocabili ordine aut faciendi, quod uoluerit, * poteſtas manebit, aut certè filijs *poteſtatẽ habebit.
eius ſucceſſio plena patebit. Quòd ſi filij defuerint, legitimus hæredibus ex his, quæ inordinata reliquerit, hæreditatem adire licebit. Huius ianè legis ſententia in ſolis erit principum negocijs obſeruanda, atque ità perpetim ualitura, ut non antè quiſpiam ſolium regale conſcendat, q̃ iuramenti fœdere hanc legem ſe in omnibus implere promittat. Quemcunq; uerò aut per tumultuoſas plebes, aut per abſconſa dignitatis publicæ machinamenta adeptum eſſe conſtiterit regni faſtigia, mox idem cum omnibus tam nefariè ſibi conſentientibus, & anathema fiat, & Chriſtianorum communionem amittat, tam dirę percuſſionis ultione coliſus, ut omnis diuini ordinis cultor, qui illi cõmunicare ꝑſumpſerit, ſimili cum ipſo damnatione diſpereat, & pœna tabeſcat. Nã ſi quis

si quis legis huius seriem ex officio palatino maliuolè detrahendo lacerare voluerit, aut euacuandam quandoque vel silenter mussitans, vel apertè resultans, proloqui detectus extiterit: cunctis palatinæ dignitatis consortijs & officijs mox nudatus, omnium rerum suarum dimidiam partem amittat, & in deputato sibi loco redactus, à totius palatij maneat societate seclusus. Religiosus etiàm, qui se in hanc culpam deuoluerit, simili rerum proprietatis suæ dispendio subiacebit.

Concilij Toletani octaui finis.

VITALIANI Papæ Gesta.

Ex libro Pontificali.

A.D.657. VItalianus natione Signiensis prouinciæ Campaniæ, de patre Anastasio, sedit annos 14. menses sex. Hic direxit responsales suos cum synodica iuxta consuetudinem in regiam vrbem ad pijssimos principes, significans de ordinatione sua. Et dum susceptí essent, renouantes priuilegia ecclesiæ, reuersi sunt. Quorum principum clementia per eosdem munus direxit beato Petro Apostolo Euangelia aurea, cum gemmis albis miræ magnitudinis in circuitu ornata. Hic regulam ecclesiasticam atque vigorem (vt mos erat) omnimodè conseruauit. Huius temporibus venit Constantinus Augustus de regia vrbe per littoraria in Athenas, & exindè Tarentum, indè Beneuẽtum & Neapolim, per indictionẽ 6. Postmodùm venit Romam, id est, quinta die mensis Iulij, feria 4. indictione 6. suprascripta. Et occurrit obuiàm ei Apostolicus cum clero suo, milliario 6. ab vrbe Roma, & suscepit eum. Et ipsa die ambulauit Imperator ad sanctum Petrum ad orationem, & donum ibi obtulit. Die sabbati ad sanctam Mariam, itemq; donum obtulit. Dominicorum die processit ad sanctũ Petrum cum exercitu suo, omnes cum cereis, & obtulit super altare illius pallam auro textilem, & celebratæ sunt Missæ. Iterùm sabbatorum die venit Imperator ad Lateranas, & * lauit, ibidèm pransus est in basilica Vigilij. Item Dominicorũ die fuit statio ad sanctum Petrum. Et post celebratas Missas sibi inuicèm Imperator & pontifex valedixerunt. Et Imperator duodecim dies in ciuitate Romana perseuerãs, omnia quæ erant in ære ad ornatum ciuitatis, depoluit: sed & Ecclesiam sanctæ Mariæ ad martyres, quæ regulis æreis erat cooperta, discooperuit: & in regiam vrbem cum

Hunc alij vocat Cõstantem, Constantini 4. patrẽ, vt hoc esse mendũ libranj credibile sit.

Mansus

alijs diuersis, quę depoſuerat, direxit. Et postmodùm secunda feria egressus de ciuitate Romana, reuersus est Neapolim, indè terreno itinere perrexit Rhegium, ingressus Siciliam per indictionem 7. & habitauit in ciuitate Syracusana, & tales afflictiones imposuit populo seu habitatoribus prouinciarum Calabriæ, Siciliæ, Aphricæ, vel Sardiniæ, per diagrapha seu capita, atque nauticationes per annos plurimos, quales à seculo nunquàm fuerunt, vt etiàm vxores à maritis, vel filij à parentibus se separarent. Et alia multa inaudita perpessi sunt, vt alicui spes vitæ non remaneret. Sed & vasa sacrata vel cymbala sanctarum Dei Ecclesiarum auferentes, nihil dimiserunt. Et postmodum 15. die mensis Iulij per duodecimam indictionem prædictus Imperator in balneo occisus est. Et non post multum tempus antedictus sanctiss. vir vitam finiuit. Fecit autem ordinationes 4. presbyteros 22. diaconum vnum, episcopos per diuersa loca numero xcvij. Qui etiàm sepultus est ad beatum Petrum apostolum, sub die sexta Kalend. Februarij. Et cessauit Episcopatus menses ij. dies 13.

Epistola Vitaliani Papę.

VItalianus Episcopus seruus seruorum Dei, Paulo archiepiscopo Cretensi. Decimonono die mensis Decembris præsentis, xj. indictione, Ioannes Episcopus * Lampeõ vrbis intra basilicam venerabilem beati principis Apostolorum Petri, nobis obtulit petitionem, per quam nos obnoxiè postulauit, atque coniurauit per terribilem (inquiẽs) aduentum magni Dei, atque saluatoris nostri Iesu Christi, vt secundùm sacratissimos canones, institutaque sanctorum patrum, eius causæ meritum requireremus, & sententiam promulgaremus. Obtulit iiicò & sententiam apud tuam fraternitatem confectam, subscriptamque eius, eorumque episcoporum manibus. Igitur post aliquos dies ad eius preces coaceruari cœtum in hac vrbe Romana antistitum fecimus, vt nobiscum considentes, & petitio eiusdem episcopi, & acta sacerdotaliter cognoscerentur. Dum ergò esset in hac Romana vrbe congregata eadem synodus episcoporum pro hutusmodi negocio audiendo vel faciendo, statim nobis nunciata sunt eiusdem exemplaria actionis, à tua fraternitate directa, quæ suscipientes atque conferentes inuicèm, ità inuenimus contineri in verbis & sensibus, sicut ea, quæ nobis præfatus episcopus obtulerat, subscripta manu episcoporum & tuæ dilectionis. Quamobrem admirati sumus, quia per tuum clericum hanc vobis minimè direxerit. Si enim forsitan tempus hoc prohibuit incongruũ, cur ablq; tuo scripto hanc vsque nos minimè direxit? Cumque recensita esset sententia coram nostris

* Lappæ

Tit. 2. c

Synodus Romana sub isto Papa celebrata.

ſtris fratribus epiſcopis, viſum nobis eisque eſt,quòd non ſecundùm timorem Dei,neque ſecundùm inſtituta patrum,ſacrosque canones,eiuſdem Ioannis antiſtitis * Lampeon eſt cauſa cognita & terminata, vel pœnalibus ſubmiſſa eius perſona. Propterea non leuiter contriſtati ſumus, maximè, quia & ſub cuſtodia miſſus eſt idem Ioannes antiſtes * Lampeon diebus aliquot,& exindè adducebatur in ſecretarium tuæ fraternitatis, vt quod velles (inquit) loqueretur, ac rursùs ſub cuſtodia ducebatur ad clauſuram, ſicutì habet confeſſio defenſoris tuæ dilectionis in ſententia ab eo facta: inſuper & hortabatur,contra canonum iuſſa, contraq; legum inſtituta exiſtens, vt daret fideiuſſorem. Deindè oportebat tuam fraternitatem ſecundùm canonum vigorem,tempore,quo ſe petijt ad nos venire,eum abſoluere tuis literis:quem non ſolùm noluiſti canonicè abſoluere ad Principis Apoſtolorum limina, ſed magis reſpondiſti ei indecenter,inquiés, quia non competenter quæris. Quæ ergò ſancti ſanxerunt patres, indecentia ſunt? An placentia tibi,decentia ſunt? Igitur præfatum Ioannem,antiſtitem atque inculpabilem repertentes,iuxta textum ſententiæ à te nobis directæ, fecimus nobiſcum cum epiſcopis ad Miſſarum ſolennia in Eccleſias Dei præcedere. Itaque ſtatuimus atque firmamus per huius noſtræ præceptionis authoritatem,omnia,quæ à te,tuaq; ſynodo contra canonum inſtituta,cõtraq; legum decreta geſta confecta ve ſunt, vel ſententiam promulgatã aduersùs eum, inania & vacua eſſe: ſed quicquid claruerit eum damnificatum, eiuſdemque eccleſiam à quoquam, ei tua dilectio faciat reddi,per omnia conſeruans eũ abſque damno.Denominatum enim Ioannem,vtpotè innocentem exiſtentem,cũ præſenti noſtra præceptione abſoluimus hinc, vt ſicut cæteri tuæ dilectionis epiſcopi, & is ſuæ eccleſiæ * vtilitatibus cum Dei peragere timore,ſacrarumque regularum * inſtitutione debeat morem. Oportebat denique,dilectiſſime frater,oportebat nos ſimilia ſimilibus retribuere.Sed hæc magis per ignorantiam opinamur geſta eſſe,quàm per calliditatem.Propterea quæ præcipimus tibi ſecundùm Deum,& propter Dominum, tuæque ſynodo, ſtude ilicò peragere, nè cogamur non miſericorditer,ſed ſecundùm virtutem ſacratiſſimorum canonum conuerſari.Scriptum nanque eſt: Dominus inquit: Petre, rogaui pro te, vt non deficeret fides tua: & tu aliquando conuerſus, confirma fratres tuos. Et rursùm: Quodcunque ligaueris (Petre) in terra, erit ligatum & in cœlo: & quodcunque ſolueris in terra, erit ſolutum & in cœlo. Poſtquam verò noſtram præceptionem tua dilectio relegerit,hanc præſenti portitori Ioannis epiſcopi nimirùm reddat pro ſui eiuſdemque eccleſiæ munitione.Data die 6.Calend.Septẽb. indictione xj.

* Lappæ

for.*vtilitates

for.*inſtituere

Luc. 22.c

Matt.16.c

Epiſtola eiuſdem ſecunda.

VItalianus Vaano cubiculario & imperiali chartulario. Semper celſitudo veſtra pijs hominibus præbuit * concurſum, ſemperque irreprehenſibiliter viuentibus tribuit libenter opem. Ideoque congruum præuidimus,per præſentia noſtra ſcripta Ioannem antiſtitem eccleſiæ * Lampenſis, ſitę in inſula Creta, ei in omnibus commendare,quatenùs diuina ope præuia, eiusq; ſuffultus ſuffragio, valeat ad ſanctam celeriter remeare eccleſiam. Per Septembrem enim menſem præſentem,vndecima indictione in hac Romana vrbe ad Apoſtolorum noſtri culminis protectorum limina veniens obtulit nobis petitionem, per quam ſuppliciter precatus eſt nos, vt eius cauſæ meritum cognoſcentes,canonicè terminaremus. Obtulit denique nobis & ſententiam, quam promulgauit eius metropolitanus cum ſuis epiſcopis aduersùs eundem Ioannem, volens eum oſtendere reprehenſibilem, per quam eum contra canonum decreta pœnalibus ſubmiſit. Cuius exemplar & idem eius metropolitanus nobis direxit. Propterea faciẽtes congregari epiſcopos in hac vrbe, eius cauſa eſt cognita,relecta videlicet petitione eius. Et præfata ſententia, ab eodem metropolitano eius nobis directa, viſum nobis eſt, non ſecundùm ſacros canones eandem eſſe ſententiam promulgatam. Ideoque eam inanem atque vacuam ſtatuimus fore,decernentes eundem Ioannem innocentem exiſtere,& abſq; aliqua culpa eum ab eius metropolita * quærimus ſubiuiſſe, quem meritò abſoluimus ad ſuam eccleſiam regredi, ſcribentes eius ſæpiùs nominato metropolitæ,vt quæ per ſimplicitatem egerit in eius perſonam,contra canonum decreta, eſſe vacua & inania.Eundem itaque Ioannem (vt dictum eſt) antiſtitem, veſtræ eximiæ charitati per has noſtras literas commendantes,hinc bſoluimus, ad veſtra nimirùm ambulaturum veſtigia: & vt exindè rursùs cum ſuis ſcriptis eum abſoluere feſtinet, quæſumus, ad ſuam Eccleſiam, commendantes eum, quibus præuiderit, vt illæſus debeat eſſe. Profectò enim vnà mecum cunctis diebus vitæ ſuæ & ipſe pro veſtræ excellentiſſimæ charitatis proſperitate ac longæuitate deprecabitur Dominum. Data die 6.Calen. Februarias,indictione vndecima.

*Lappenſis.

for.*ſuſcepiſſe pœnam querimur, quem

Epiſtola eiuſdem ad Paulum Cretenſem tertia.

VItalianus Paulo epiſcopo Cretenſi. Ad cognitionem tuę dilectionis congruum præuidimus perducere, eo quòd Ioannes epiſcopus * Lampenſis eccleſiæ nobis ſuę geſſerit,

*Lappenſis.

Digitized by Google

gesserit, asserens, quòd eius parochię pertinentia monasteria, vnum, quod appellabatur Palea, & alterum, quod vocatur Arsilli, à tua Ecclesia esse inuasa. Ideoq;, si ità est, hortamur tuam charissimam fraternitatem, vt ei secundùm terminos sanctorum canonum reddi faciat: quia vnicuiq;, quod iustum est, volumus conseruari, maximè à nostris fratribus. Cognouimus deniq;ue, q̃ quidã diaconus, nomine Ioannes, postquàm consecratus est minister, accepisset vxorem: & non solùm hoc, sed & in duabus ecclesijs militet. Ideoq;, si ità est, hoc tua dilectissima fraternitas pro Dei amore corrigat, nè denuò huiusmodi nefas proueniat ad instar malè viuentium. Deindè cognouimus, quòd quendam curialem nomine Eulampium, habeat quasi consiliarium. Non enim, vt nobis suggestum est, cum cõstat esse bonæ vitę. Ille enim quotidiè (vt fertur) inter fratres zizania seminat, vt de eorum discordia marsupium impleat. Quamobrem, si ità est, hortamur tuam fraternitatem, eum à se proijcere, vt eius opinio corã Deo & hominibus floreat. Data vt suprà.

Epistola eiusdem quarta.

VItalianus Georgio Episcopo Syracusano. Gesta, siue sententiam à tua fraternitate directam dilectissimo filio nostro Gaudentio primicerio, scribente eam, sibi ab antistite Cretensis insulæ transmissam pro causa Episcopi *Lampẽsis Ecclesiæ, suscepimus, scribentes ei, quamobrem admirati sumus, cur ipse Cretensis antistes nobis aut per suũ clericum hanc minimè direxerit, aut per sua scripta non indicauerit, quæ erant necessaria. Præfatus enim Ioannes* Lampensis Ecclesiæ, huiusmodi sententiam manu eius metropolitæ, episcoporumq̃ue subscriptam, cũ sua nobis obtulit petitione, postulãs suæ causæ meritum canonicè requiri. Cuius precibus moti, pro tali re in hac vrbe fecimus congregari synodum, vt cognosceretur huiusmodi negocium. Cumq; esset congregata, relecta est numquid petitio Ioannis præsulis, ac sententia à tua directa fraternitate: quibus nobis eisq; visum est, non secundùm sacratissimos canones, neque secundùm instituta patrum, esse eadem gesta promulgata aduersùs *Lappæ prænominatum* Lampeon Ecclesiæ Episcopum. Idcircò decreuimus, eam per nostræ præceptionis authoritatem, esse inanem & vacuam, absoluentes eum ad suam Ecclesiã remeare, cum nostra præceptione, ad eundẽ eius metropolitam facta. Ideoq̃ue eo illic ad tuam fraternitatem se coniungente, ei ità concurrat, vt cum literis commendaticijs domini excellentissimi Vaani filij nostri Imperialis cubicularij & chartularij, ad suam ecclesiam prosperè reuertatur. Viua enim voce pro sua causa subtiliter tuę fraternitati, dum ab ea requisitus fuerit, profectò indicabit, ostendens ei exemplar præcepti nostri, ad Cretensem metropolitam directi. Pręterea & Siluinus tibi* intimandum omnia prędicantes, nè modum transgredi literarum cerneremur. Data vt suprà.

*Lappensis.

*Lappensis.

*Lappæ

* intimabit omnia prędicta, nè

Ex libro tertio Historię Anglorum Venerab. Bedæ. Cap. 29.

Domino Excellentissimo filio Osuuio Regi Saxonum, Vitalianus episcopus, seruus, seruorum Dei.

DEsiderabiles literas excellentiæ vestræ suscepimus, quas relegentes cognouimus eius pijssimam deuotionem, feruentissimumq; amorem, quem haber propter beatam vitam. Et quia dextera Domini protegente, ad veram & Apostolicam fidem sit conuersus, sperans, vt sicut in sua gente regnat, ita & cum Christo in futuro conregnare. Benedicta igitur gens quæ talem sapientissimũm, & Dei cultorem promeruit habere regem: quia non solùm ipse Dei cultor existit, sed ẽt omnes subiectos suos meditatur die ac nocte ad fidem Catholicam atq; Apostolicam, pro suæ animæ redemptione conuerti. Quis .n. audiens hæc suauia non lætetur? Quis non exultet & gaudeat in his pijs operibus? Quia & gens vestra Christo omnipotenti Deo credidit, secundum diuinorum prophetarum voces, sicut scriptum est in Esaia: In die illa radix Iesse, qui stat in signum populorum, ip sum gentes deprecabuntur. & iterum, Audite insulæ, & attendite populi de longe, & post paululum. Parum, inquit est, vt mihi sis seruus ad suscitãdas tribus Iacob, & fęces Israel conuertendas. Dedi te in lucem gentium, vt sis salus mea vsq; ad extremum terræ, & rursum, Reges videbunt, & consurgent principes, & adorabunt, & pòst pusillum: Dedi te in fœdus populi, vt suscitares terram, & possideres hæreditates dissipatas, & diceres his qui vincti sunt. Exite: & his qui in tenebris. Reuelamini. Et rursum. Ego Dominus vocaui te in iustitia, & apprehendi manum tuã, & seruaui, & dedi te in lucem gentium, & in fœdus populi, vt aperires oculos cœcorum, & educeres de conclusione vinctum, de domo carceris sedentem in tenebris. Ecce excellentissime fili, quàm luce clarius est, non solùm de vobis, sed etiam de omnibus prophetarum gentibus, quod sint credituræ in Christo omnium conditore. Quamobrem oportet vestram celsitudinem, vtpote membrum existens Christi, in omnibus piam regulam sequi perenniter principis Apostolorum, siue in Pascha celebrando, siue in omnibus q̃ tradiderunt Sancti Apostoli Petrus & Paulus, qui vt duo luminaria cœli illuminant mundum, sic doctrina eorum corda hominũ quotidie illustrat credẽtiũ. Et polt nonnulla,

quibus

quibus de celebrando per orbem totũ vno vero Paſcha loquitur,Hominem deniq;, inquit,docibilem, & in omnibus ornatum antiſtitem ſecundum veſtrorum ſcriptorum tenorem minimè valuimus nunc repetire, pro longinquitate itineris. Profectò enim dum huiuſmodi apta repertaq; perſona fuerit, eũ inſtructum ad veſtram dirigemus patriam, vt ipſe & viua voce,& per diuina oracula omnem inimici zizaniam ex omni veſtra inſula cum diuino nutu eradicet. Munuſcula à veſtra celſitudine beato principi Apoſtolorum directa, ꝓ æterna eius memoria ſuſcepimus gratanſq; ei agimus,ac pro eius incolumitate iugiter Deum deprecamur cum Chriſti clero.Itaq; qui hæc obtulit munera,de hac ſubtractus eſt luce, ſitusq; ad limina Apoſtolorum, pro quo valde ſumus contriſtati, cum hic eſſet defunctus. Veruntamen gerulis harum noſtrarum literarum veſtris miſſis, & beneficia ſanctorum martyrum,hoc eſt, reliquias Beatorũ Apoſtolorum Petri & Pauli, & ſanctorum martyrum Laurentij, Ioannis & Pauli,& Gregorij atque Pancratij, eis fecimus dari,veſtræ excellentiæ profectò omnes contradendas. Nam & coniugi noſtræ ſpirituali filiæ, direximus per præfatos gerulos crucem clauem auream habentem, de ſacratiſſimis vinculis Beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli:de cuius pio ſtudio cognoſcentes tantum cuncta ſedes Apoſtolica vna nobiſcũ lætatur,quantum eius pia opera coram Deo flagrant & vernãt. Feſtinet igitur quæſumus veſtra celſitudo (vt optamus) totam inſulam ſuam Deo Chriſto dicare.Habet enim profectò protectorem humani generis redemptorem Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, qui ei cuncta proſpera impartiet,vti nouum Chriſti populum coaceruet, Catholicam ibi & Apoſtolicam conſtituens fidem.Scriptum eſt enim.Quærite primùm regnum Dei & iuſtitiam eius,& hæc omnia adijcientur vobis. Nimirum enim quærit & impetrabit, & ei omnes ſuæ inſulæ (vt optamus) ſubdentur. Paterno itaq; affectu ſalutantes veſtram excellentiam, diuinam iugiter precamur clementiam, quæ vos veſtrosque omnes in omnibus bonis operibus auxiliari dignetur, vt cum Chriſto in futuro regnetis ſeculo. Incolumem excellentiam veſtram gratiam ſuperna cuſtodiat.

CONCILIVM
TOLETANVM NONVM,
Habitum anno ſeptimo Receſſuinthi Regis, poſt idem Kalend. Nouembris ab Epiſcopis ſexdecim Tempore Vitaliani Papæ.
Eſt Prouinciale.

CAPITVLA EIVSDEM
Concilij circa tempora Martini Papæ Primi.

Vt de rebus Eccleſię nihil epiſcopi auferant, & qualiter proximi fundatoris, Eccleſiæ ſolicitudinem gerant. 1
Vt fundatores eccleſiarum, quoadusque vixerint,earum habeant curam, ipſiq; illic miniſtros eligant ſeruituros. 2
Si de rebus Eccleſię pro præſtatione aliquid dari dicatur, cauſa præſtiti cognoſcatur. 3
Quòd de conquiſitis rebus, inter Eccleſiam & ſacerdotis hæredes, æqualis diuiſio fiat. 4
Si epiſcopus monaſteriũ facit, vel parochianam Eccleſiam ditat, quartam partem de rebus Eccleſiæ conferat. 5
Vt epiſcopus tertiam partem eccleſiaſticarum rerum ſibi debitam,cui elegerit,conferat. 6
Nè extra conſtitutum ordinem morientis ſacerdotis hæredes rem eius adire præſumant. 7
Vt in ſcripturis,quas ſacerdotes vel miniſtri iniuſtè fecerint, poſt mortem eorum habeant annorum numerum computatũ. 8
Quantum commodum ſibi epiſcopus tollat de Eccleſia, cuius tumulauerit ſacerdotem. 9
De damnatione filiorum, qui ex ſacerdotibus & miniſtris geniti probantur. 10
Quòd ſeruilibus clericis dare debeãt epiſcopi libertatem. 11
Quòd poſt mortem ſacerdotis, in libertate ſeruis collata, annorum tempus debeat computari. 12
Vt ex libertis Eccleſiæ & perſonis ingenuis geniti, ab obſequijs Eccleſiæ non recedant. 13
Quòd ſi liberti Eccleſiæ ad eam reuerti noluerint,omnis eorum recula iuri applicetur Eccleſiæ. 14
De obſequio & diſciplina libertorum Eccleſiæ. 15

Quòd

Quòd liberto Eccleſiæ, nihil de rebus ſuis in alienum liceat trãsferre dominium. 16
Vt baptizati Iudæi, cum epiſcopis celebrent dies feſtos. 17

A.D. 657.

VM canonicæ definitionis edicto in Toletanam vrbẽ pro peragendo Concilio poſt diem Kalẽdarum Nouembrium, anno ſeptimo Receſuinthi principis glorioſi, in baſilica ſanctæ Mariæ ſemper Virginis, in vnum fuiſſemus Domino fauente collecti, id communi definitione decreuimus, vt capitula, quę in priſcis canonibus minimè habebantur inſerta, pari promulgarentur ſententia, & antiquis iungerẽtur regulis, perenni iugitate manſura, & omni reuerentia conſeruanda. Sed quia nequaquàm rectè ſubditos iudicat, qui non ſeipſum priùs iuſtitiæ cenſura caſtigat: aptum nobis & expedibile viſum eſt, antè noſtris exceſſibus impone re modum, & ſic errata corrigere ſubditorum. Tunc nanque meliùs iudiciorum exordia dicuntur, cùm vita iudicum antè diſponitur, eo quòd potiùs iudicij forma completur, cùm negociorum principis æquitas iudicantium antefertur. Ideo exordium æquitatis inchoari à iudicibus debet, vt perfecta iuris cauſatio limitem apertiùs formet.

Capitulum primum.

OMnis itaque rei Eccleſiaſticæ quantitas, ſicut remedium veniæ tribuit conferenti, ità damnum ritè præparat fraudatori. Et ideò nullus ſacerdotum vel miniſtrorum, ex rebus Eccleſiæ, quæ in quibuſcunque locis à fidelibus largiuntur, aliquid auferat, vel iuri ſuo aut cathedræ propriæ ciuitatis connectat. Deuotio enim vniuſcuiuſque, ſicut gratanter votum contulit Deo, ità definiunt, quòd plenitudo votorum, conſeruaretur in loco: in quo, velut ſi collata tenentur, manet gratia offerentis: ità ſi fruſtrantur, imminet pernicies defraudantis. Verùm vt huius rei potior ſoliditas habeatur, condignis filijs vel nepotibus, honeſtioribusque propinquis eius, qui conſtruxit vel ditauit Eccleſiam, licitum ſit, hanc bonæ intentionis habere ſolertiam, vt ſi ſacerdotem ſeu miniſtrum aliquid ex collatis rebus præuiderint defraudare, aut commonitionis honeſtæ conuentione compeſcant, aut epiſcopo vel iudici corrigenda denuncient: Quòd ſi talia epiſcopus agere tentet, metropolitano eius hæc inſinuare procurẽt: Si autem metropolitanus talia gerat, regis *auditib⁹ hæc *auribus intimare non differant. Ipſis tamen hæredibus, in eiſdem rebus non liceat, quaſi iuris proprij poteſtatem præferre, non rapinam, non fraudem ingerere, nec violentiam quancunque præſumere: ſed hoc ſolùm in ſalutarem ſolicitudinem adhibere, quòd aut in nullam noxam operatio nocens attingat, aut *vt in multam aut aliquam partem ſalutaris merces aſſumat. Si quis verò deincèps hæc monita temerare voluerit, & malè rapta cum confuſione reſtituet, & excommunicationis annuæ ſententiam ſuſtinebit. *velut

2 Cùm ſæpè ſit ſolitum, etiàm illa, quæ non debentur, prece ſupplicationis & vi quodammodò extorqueri doloris: quanto magis & ſinè obſtaculo concedi debent, exquiſita ſimul & ordine iuris, & dolore compaſſionis? Quia ergò fieri plerũque cognoſcitur, vt Eccleſiæ parochiales vel ſacra monaſteria, ità quorundam Epiſcoporum vel inſolentia, vel incuria horrendam decidant in ruinam, vt grauior ex hoc oriatur ædificantibus mœror, quàm in ſtruendo gaudij extiterat labor: ideò pia compaſſione decernimus, vt quandiù earundem fundatores eccleſiarum in hac vita ſuperſtites extiterint, pro eiſdem locis curam permittantur habere ſolicitam, & ſolicitudinem ferre præcipuam, atque rectores idoneos in eiſdem baſilicis ijdem ipſi offerant epiſcopis ordinandos. Quòd ſi tales forſitan non inueniantur ab eis, tunc, quos epiſcopus loci probauerit Deo placitos, ſacris cultibus inſtituat, cum eorum conuinentia ſeruituros. Quòd ſi, ſuperſtitibus eiſdem fundatoribus, rectores ibidẽm præſumpſerit epiſcopus ordinare: & ordinationem ſuam irritam nouerit eſſe, & ad verecũdiam ſuam, alios in eorum loco, quos ijdem ipſi fundatores condignos elegerint, ordinari. 16 q. 7. De cernim⁹, vt quãdiù

3 Si ſacerdos vel miniſter de rebus Eccleſiæ quippiam alicui ſub præſtationis obtentu concedat, *inſtrumenti cauſam præſtiti euidenter exponat, vt hoc aut iuſtè confecta tranſactio innoteſcat, aut fraus incompetens, quæ latet, appareat: aliter verò pro huius negocij cauſa, deincèps ſcriptura non valeat. *inſtrumẽto

4 Sacerdotes, vel quicunque illi ſunt, quibus eccleſiaſticarum rerum cura commiſſa eſt, quæcunque adminiſtrationis ſuæ tempore emerint, ſi de rebus proprijs vel vile vel earum habuerint, ad eccleſiæ nomen, cui præſunt, chartarum inſtrumenta conficere procurent. Non enim conuenit, vt Eccleſia, quem ſuſcepit externum, efficiat in alieno diuitem, & in ſuo retineat fraudatorem. Hi verò, qui ſuarum rerum noſcuntur habere compendium, ex omni re, quam poſt ordinationis ſuæ diem viſi ſunt acquiſiſſe, ſiue nulla, ſiue aliqua ſint inſtrumenta confecta, compenſata tam iuris ſui, quàm eccleſiaſticarum rerum habitudine, ſi ſe vtriuſque rei quantitas exæquauerit, inter Eccleſiam & decedentis hęredes, æquo iure conquiſitio pertinebit. 12. q. 4. Sacerdotes vel

Si

12. q. 3. Quicũq; de lac.

Si autem quælibet pars maiori cumulo ſuiuris excreuerit, maiorem portionem etiàm in diuiſione percipiet. Quicunque verò de prædictis ſacerdotibus vel miniſtris, pro ſui vtilitate atque amicitia, vel præſtatione, aut quocunque modo, aut per ſcripturæ ſeriem aliquid meruerint à quolibet percipere, in rebus eccleſiaſticis non poterit numerari: ſed quod exindè voluerint facere, in ipſorum voluntatis arbitrio ſubiacebit. Quòd ſi hoc poſt eorum mortem inordinatum fortaſsè remanſerit, Eccleſia hoc ſibi, cui præfuit vel miniſter extiterit, in perpetuum vindicabit.

12. q. 2. Bonæ rei dare

5 Bonæ rei dare conſultum, & præſentis habetur vitæ ſubſidium, & æternæ remunerationis expectare cernitur præmium. Quiſquis itaque epiſcoporum in parochia ſua monaſterium conſtruere fortè voluerit, & hoc ex rebus Eccleſiæ, cui præſidet, ditare decreuerit: non ampliùs ibidèm quàm quinquageſimam partem dare debebit, vt (hac temperamenti æquitate ſeruata) & cui tribuit, competens ſubſidium conferat: & cui tollit, damna grauia non infligat. Ad Eccleſiam verò, quæ monaſticis non informabitur regulis, aut quam pro ſuis magnificare voluerit ſepulturis, non ampliùs quàm centeſimam partem cenſus Eccleſiæ, cui præſidet, ibidèm conferre licebit: ea tamen cautela ſeruata, vt vnam tantummodò, quę placuerit, ex his duabus remunerandam aſſumat.

12. q. 3. Eps ſi tertiã partẽ.

6 Cùm præteritis ſanctionibus notiſſimum habeatur, quæ de rebus parochialium Eccleſiarum pars epiſcopo conferatur: opportunè tamen duximus decernendum, vt ſi epiſcopus tertiam partem, quam de rebus eiſdem ſanctione paterna ſibi debitam nouit, aut ipſi Eccleſię cuius res eſſe patebit, aut alteri eccleſiæ, quam elegit, conferre decreuerit, & licitum maneat, & irreuocabile robur eius ſententia ferat.

7 Propinqui morientis Epiſcopi, nihil de rebus eius, abſque metropolitani cognitione, vſurpare præſumant. Quòd ſi is qui receſſerit, metropolitanus fuerit, ſucceſſoris eius ſententiam aut Concilium ſuſtinebunt, nè paſsim hæreditatis adeundæ danda licentia, de rebus Eccleſiæ aut nõ retineatur ratio plena, aut fraus inueniatur illata. Quòd ſi presbyter aut diaconus fuerit, quos obiiſſe conſtiterit, non ſinè agnitione ſui epiſcopi rem eius hęredibus adire licebit. Quiſquis ſanè poſt hæc tranſgreſſor inuentus extiterit, pro his quę non expectato ordine adierit, inuaſionis damno legis ſententiæ ſubiacebit.

16. q. 3. Si ſacerdotes.

8 Si ſacerdos vel miniſter, dum gubernacula Eccleſiarum adminiſtrare videtur, contra patrum ſanctiſſimas ſanctiones, de rebus Eccleſiæ definiſſe aliquid dinoſcitur: non ex die, quo talia ſcribendo decreuit, ſed ex quo talia moriendo definita reliquit, ſupputationis ordo ſubſtabit. Nunquam enim ad triennium temporis pertinebit, irritè hoc iudicantis? quia ſtatus contractuum, initia non ſumpſit ab origine æquitatis.

9 Plerique, dum rapinis inhiant, quod non debent, aut miſerationis opus condignè non implent, aut indebita ipſi miſerationi damna permiſcent. Ideoque nè ampliùs miſericordiæ opus execrabile labatur in ſcelus, id communi decreto ſancimus, vt cùm pontificem mori contigerit, epiſcopus, qui ad humandum corpus eius aduenerit, deſcriptis theſauris atque ornamentis omnibus, ſi locuples decedentis Eccleſia fuerit, non ampliùs quàm libram auri in rebus, quibus ei placuerit, exceptis ornamentis Eccleſiæ, cum gratia offerentium auferre pertentet. Si verò minor rebus extiterit, dimidiam libram ſibi licenter vſurpet. Nam & hæc vſurpare ipſa, ratio nulla permitteret, nisi eius, qui cõuenit, ſacerdotis iniurię contemplatione antiquitas hoc * vſurpata ſeruaſſet. Porrò breue deſcriptarum rerũ, ſub fideli relatione hic, qui deſcripſit, dirigere metropolitano curabit. Metropolitanus autem ex eadem morientis Eccleſia, nihil prorsùs auferre præſumat, ſed ſolam, quæ ad eum pertinet, curam ſalutarem impendat.

* vſitata

15. q. 8. Cùm multæ

10 Cùm multæ ſuper incontinentia ordinis clericorum hactenùs emanauerint ſententiæ patrum, & nulla tenùs ipſorum reformari quiuerit correctio morum, vſqueadeò ſententiam indicãtium protraxere commiſſa culparum, vt non tantùm ferretur vltio in authores ſcelerum, verùm & in progeniem damnatorum. Ideoque quilibet, ab epiſcopo vſque ad ſubdiaconum deincèps, qui vel ex ancillæ, vel ex ingenuæ deteſtando connubio, in honore conſtituti filios procrearint: illi quidem, ex quibus geniti probabuntur, canonica cenſura damnentur: proles autem tali pollutione nata, non ſolùm hæreditatem parentum nunquàm accipiet, ſed etiàm in ſeruitutem eius eccleſiæ, de cuius ſacerdotis vel miniſtri ignominia nati ſunt, iure perenni manebunt.

Diſt. 54. Qui ex familijs

11 Qui ex familijs eccleſiæ, ſeruituri deuocantur in clerum, ab epiſcopis ſuis libertatis, neceſsè eſt, vt percipiant donum: & ſi honeſtæ vitæ claruerint meritis, tunc demum maioribus fungantur officijs. Quos verò flagitij ſordidauerit incorrigibilis noxa, perpetua ſeruitus conditionis religet in catena.

12 Si ſacerdos libertatem ſeruis eccleſiæ conferre voluerit, non à die cõfectionis ſcripturæ, tempus annorum computatum tenebit, ſed ex eo, cùm eum, qui ſcripturam confecit, veriùs obiiſſe conſtiterit.

13 Exceſſibus libertorum eccleſiæ, plerunque patronam videmus eccleſiam cõuexari,

xari,& bicipiti coacti ſumus tædio condolere: vno, dum per ſuperbiam reluctantis, auctor contemnitur libertatis: altero, dum libertas ſuperbientis, in conditionem relabi cogitur ſeruituris. Ideò cùm iam præteritis patrum regulis multę ſuper hoc diuerſæ cõſtitutionis emanauerint ſanctiones, tamen quoddam ad plenitudinem rei aptum conſpeximus adhuc innectere complementum. Igitur ſicut legum reuerenda ſanctio cenſuit, ità ſeruare totius generis nobilitas debet, vt in nullo aliena commixtio maculet, quod generoſitas propria decorauit. Vndè cunctis eccleſiarum libertis, tam viris quàm fœminis, eorumque propagini, interdicitur iudicio generali, nè deincèps cauſa connubij aut Romanis ingenuis copulentur, aut Gotthis. Quòd ſi hoc factum quandoque patuerit, permixtione tali genita proles, nunquàm merebitur ius debitæ dignitatis: nec Eccleſiæ vnquàm carebit obſequijs, cuius beneficio donum meruille noſcitur libertatis.

14 Si contingat quemcunque de libertis eccleſiæ, eorumque proſapiæ, contra primæuas modernasque patrum regulas, aut Gotthis, aut Romanis ingenuis copulari, tam illis, quàm eorum ſtirpi non licebit ab Eccleſiæ patrocinio euagari: ſed aut ad debita obſequia reuerti cogendi ſunt, aut ſi redire noluerint, quæcunq; vel parentes eorum, vel ipſi ab Eccleſia ſunt adepti, vel in eius patrocinio viſi ſunt conquiſiſſe, inſiſtente pontifice, in ditionem propriæ reducantur Eccleſiæ.

15 Eccleſiæ liberti, eorumque progenies, eidem Baſilicę, de qua libertatis gratiam meruerunt, obſequia prompta ſynceraque parabunt: qui ſicut hoc in obſequio pro poſſibilitate ſui, quod viles ingenui, dabunt: ità quoque in emendatione culparum, quod inutiles ingenui, ſuſtinebunt.

16 Libertis Eccleſiæ, eorumque propagini, ex omnibus quæ de iure Eccleſiæ noſcuntur habere, nihil licebit in extraneum dominum tranſactione quacunq; deducere: ſed ſi ex his quęlibet vendere fortaſsè voluerint, ſacerdou eiuſdem Eccleſiæ offerant conuenienter emenda, eorumque precia rerum, vt eis placuerit, aut diſpenſent, aut habeant. Nam & in dominium partis alterius, rei ſuæ cenſum nullo modo tranſire permittimus. Suis autem filijs vel propinquis, eiuſdem Eccleſiæ vel ſeruitio, vel patrocinio ſubiugatis, quæcunque vendere vel donare voluerint, aditus omninò patebit.

17 Baptizati Iudæi, quocunque loco cætero tempore conuerſentur. Feſtis tamen præcipuis, noui teſtamenti ſerie conſecratis, ac diebus illis, quos olim ſanctione veteris legis ſibimet cenſebant eſſe ſolennes, in ciuitatibus publicisque conuentibus cum ſummis Dei ſacerdotibus celebrare præcipimus, vt eorum conuerſationem & fidem & pontifex approbet, & veritas ſeruet. Huius verò temerator edicti, prout ętas permiſerit, aut flagris, aut abſtinentiæ ſubiacebit. Expletis omnibus, quę ad honeſtatis regulam in collationem venere fraternam, grates exoluimus immortali Domino ſoli, cuius diſpoſitione mirabili, ad hunc ſanctę congregationis cętum meruimus adunari, vt & communis vilio proſperitatem noſtram oppẽderet, & par diffinitio concordiam aſſignaret, obtecrantes eius miſericordiam largam, vt ſerenitſimo Domino & amabili Chriſto Receſuintho principi glorioſo, ità præſentis vitæ felicitatem impendat, vt angelicę beatitudinis gloriam poſt longæua tempora concedat: atque ità nos eiuſdem felicitate lętos ſemper efficiat, vt in terra viuentium remunerandos attollat. Antiquitatis dehinc ordinem ſaluberrimè retinentes, poſtquàm rationem feſti paſchalis fraternitas veſtra cognouit, nouerit ſe anno venturo die Kalendarum Nouembriũ, cauſa peragendi Concilij in hac vrbe, fauente Domino, congregari, vt ſimili diſceptatu, aut quę proſpexerimus congrua, decernamus, aut ſolius pacis conuentu lętemur. Conſummatum eſt hoc ſanctum Concilũ, die octauo Kalendarum Decembrium, anno feliciter ſeptimo regni ſereniſſimi atque clementiſſimi Domini noſtri Receſuinthi regis.

Concilij Toletani noni finis.

CON-

Digitized by Google

CONCILIVM TOLETANVM DECIMVM,

Anno octauo Receſuinthi Regis, Vitaliano Papa. Eſt Prouinciale.

TITVLI CAPITVLORVM Concilij Toletani decimi.

De celebritate annunciationis Dominicæ. 1
De his,qui aduersùs principem coniurauerunt. 2
De episcopis, qui monasterijs vel ecclesijs consanguineos suos,vel sibi fauentes,prę ficiunt. 3
De professione & habitu viduarum sanctimonialium. 4
De sanctimonialibus fœminis, quæ propositum abiecerunt. 5
De his,qui in parua ætate coram parentibus religionis habitum tenuerint, vel vsque ad quotum annum liceat parentibus filios tradere religioni. 6

GRatulationem nobis ſpiritualem contulit diuina gratia, quandò tribuit internos & ſalutaris diſciplinæ frequentiam, & conuenire ad pacificorum ſtudia præoptata. Congregatis ergò nobis, & in cõcordia animi, & in cõuentu loci referentes gratias inuiſibili Deo, & glorioſo rerum domino Receſuintho regi, cuius ſanctiſſimo voto retenta paternitatis ſanctæ traditione,ad ſacrum quiuimus adunari cõuentum, has ſubtèr annexas regulas,cõcordi definitione prolatas,ęterna ſtatuimus,manere lege pręfixas.

Capitulum primum.

DE celebritate feſtiuitatis Dominicæ matris,cùm nihil fidei ſyncritas perdiuerſitatẽ aduerſum incurrat, & vnitatem Catholicæ regulæ varietas nulla decerpat, eſt tamen,quod niſi temporum vnitate ſeruetur,& diſſidium indiſciſſæ vnitati parturiat,& ſacramentorum vnitate conſtare non valeat.Hinc eſt enim, quòd Paſchale feſtum vno die celebramus & tempore, nè in Iudaicum decidamus errorem. Hinc aduentum ſanctiſpiritus, poſt reſurrectionem Domini,niſi expectemus tempore definito dierũ & numero, non poſſumus impleri eiuſdem ſpiritus dono:quoniam ſi caret plenitudinis numero,carere poteſt & myſterij ſacramento.Hinc natiuitatis Dominicæ ſacrum, quo euidenter de vtero Virginali Verbum prodijt caro factum, abſque dubio ſeruat & temporis curſum, & repręſentat ſpeciale dici monimentum.Si ergò natiuitatis & mortis huius incarnati Verbi dies, abſque immutatione ità certus habetur, vt abſque diuerſitate in toto orbe terrarum ab omni Eccleſia concorditer celebretur: cur non feſtiuitas glorioſæ matris eius, eadem obſeruantia vno ſimul vbiquè die,ſimiliſque habeatur honore? Inuenitur etenim in multis Hiſpaniæ partibus,huius ſanctæ Virginis feſtũ nõ vno die per omnes annorum circulos agi. Quò enim tranſducit homines diuerſitas temporum,dum varietatem celebritatis habere probãtur? Qua de re,quoniam die qua inuenitur angelus Virgini Verbi conceptum & annunciaſſe verbis,& indidiſſe miraculis, eadem feſtiuitas non poteſt celebrari condignè, quòd interdùm Quadrageſima, vel Paſchale feſtum videatur incumbere, in quibus nihil de ſanctorum ſolennitatibus, ſicut ex antiquitate regulari cautum eſt, conuenit celebrari: cùm etiã & ipſam incarnationem Verbi non conueniat tunc celebritatibus prædicari, quandò conſtat idipſum. Verbum poſt mortem carnis, gloria reſurrectionis attolli:ideò ſpeciali conſtitutione ſancitur,vt ante octauum diem, quo natus eſt Dominus genitricis quoque eius dies habeatur celeberrimus & præclarus. Ex pari enim honore conſtat, vt ſicut natiuitatem filij ſequentium dierum inſequitur dignitas,ità feſtiuitatem matris tot dierum ſequatur ſacra ſolennitas. Nam quid feſtum eſt matris,niſi incarnatio Verbi? Cuius feſtum ità debet eſſe ſolenne, ſicut eſt & eiuſdem natiuitatis Verbi. Quod tamen nec ſinè exemplo decentis moris,qui per diuerſas mũdi partes dinoſcitur obtẽuari, videtur inſtitui.In multis itaq; eccleſijs à nobis & ſpatio remotis,& terris,hic mos agnoſcitur tẽneri. Proindè, vt decætero, quicquid eſt dubium,ſit remotum, ſolennitas Dominicæ matris die decimoquinto kalendarum Ianuariarum omnimodò celebretur:& natiuitas filij eius Saluatoris noſtri,die octauo Kalendarum earundem,ſicut mos eſt, ſolennis in omnibus habeatur.

a Frequentium moleſtiarum nocens impulſus,contemni quidem magnitudine decentis poterat grauitatis: ſed quia leuitas labens facilè ad præcipitia vana corda reclinat,

nat, benè honeſta ſolicitudo cohibere properat, quod frequentata vſitatio vitare non curat, ideò cùm & quorundam paternorum ſanctionibus decretorum, & inſtitutionibus ſit legalibus cautum, nè contra ſalutem principum, gentisque aut patriæ quiſquam meditari conetur aduerſum: hoc vnum ſpecialiter nunc depromitur obſeruandum, vt ſi quis religioſorum, ab epiſcopo vſque ad extremum ordinis clericorum ſiue monachorum, generalia iuramenta in ſalutem regiam, gentisque aut patriæ data, reperiatur violâſſe voluntate prophana, mox propria dignitate priuatus, & loco & honore habeatur excluſus, eo miſerationis obtentu tantummodò reſeruato, vt an locum, an honorem, an vtraque poſſideat, concedendi ius, licentiamq; principalis poteſtas obtineat.

3 Reuerentiæ totius auditu percipiat, quia res adeò dura, non fruſtrà cogitur hac duriori extirpari cẽſura. Agnouimus enim, quoſdã pontifices præcepti principis Apo-
1.Pet.5.a ſtolorum (qui ait, Paſcite, qui in vobis eſt, gregem non coactè, ſed ſpontaneè: neque dominantes in clero, ſed forma facti gregis) ità eſſe immemores, vt quibuſdam monaſterijs parochialibusque eccleſijs, aut tuæ cõſanguinitatis perſonas, aut ſui fauoris participes, iniquum ſæpè ſtatuant in prælatũ, ità illis prouidentes commoda inhoneſta, vt aut eiſdem deferantur, quæ proprio epiſcopo dari iuſtus ordo depoposcerit, aut quæ rapere depurati exactoris violentia poterit. Proindè decenter omnibus placet, &
Diſt.89. Decenter omnibus placet. in præſenti tale reſcindere factum, & nõ eſſe deceterò faciendum. Nam quiſquis pontificum deincèps, aut ſanguine propinquis, aut fauore perſonis quibuſcunque ſibi deuinctis, talia commendare lucra tentauerit: ad ſuum nefandæ præſumptionis excidium, & quod iuſſum fuerit, deuocetur in irritum: & qui ordinauit, annuæ excommunicationi ſubiaceat: quæ verò ablata fortaſsè fuerint, ab eo qui tulit, reddantur in duplum.

2.Cor.1.c 4 Benè per ſpiritum Domini poſſumus cum ſancto Apoſtolo dicere, non ignorare nos aſtutias ſatanæ, quia impellimur zelo domûs Dei & ardore cremari. Videmus em̃, ad tanta fraudum ſtudia conualeſcentem, excreuiſſe perniciem, vt & primæua patrum conſtitutio à quibuſdam æſtimetur illudi,
& falli. & noua iudicum putetur intentio * pelli. Nam inueniuntur nonnullæ viduæ, diuerſis excuſationibus ſe adeò contegentes, vt blandiantur ſibi, non ſe patrum plena religionis alligatas inſtitutione teneri. Vndè, antiquis inconcuſsè permanentibus regulis, hoc adijcitur nouæ oraculo ſanctionis, vt vi-
2.q.1.vidua, quæ ſanctæ religionis. dua, quæ ſanctæ religionis obtinere propoſitum voluerit, ſacerdoti vel miniſtro, ad quẽ aut ipſa venerit, aut quem ad ſe venire contigerit, ſcriptis profeſſionem faciat, à ſe aut ſigno, aut ſubſcriptione notatam, continentem ſe & religionis propoſitum velle, & hoc perenniter inuiolatè ſeruare. Tunc accepta à ſacerdote vel miniſtro, apta religionis huius veſte, ſeu lectulo quieſcens, ſiue quocunq; in loco conſiſtens, incunctanter vtatur. Nec diuerſi coloris, aut diuerſæ partis eadem ſit notabilis veſtis, ſed religioſa, & non ſuſpecta, quæ careat & varietatibus colorum, & diuerſitatibus ſpecierum: adeò vt abſq; vlla ſuſpicione trãſgreſſionis, maneat vſui tantùm apta ſanctæ religionis, & ſuo ſexui competens ad teſtimonium probitatis. Vt autẽ deincèps nil deuocetur in dubium, pallio purpureo vel nigri coloris, caput contegat ab initio ſuſceptæ religionis, vt dũ illic tulerit ſignũ probabilis ſanctitatis, vbi nullius falli poterit viſiò intuentis, nunquàm auſus attentet deteſtandæ præſumptionis.

5 Omnibus fœminis, quæ iam in præteritũ religionis veſte probãtur induꝛ fuiſſe, nihil excuſationis valeat in oppoſitionem quælibet obiectio, quanuis diuerſis ac callidis adumbrare ſe velint fallaciæ argumẽtis, ſed ad ſacratiſſimam ſanctionem diſciplina ſanctior eas teneat religatas atq; ſubnexas. Commoneantur ſanè ſacerdotis authoritate, vt redeãt ſpontè. Quꝛ ſi redire noluerint, impulſi ſacerdotis ad religionis * cultum re- * habitũ
ducantur, & in monaſterijs redactæ, excommunicationis cõdignæ ſententia feriantur: Hic idem quoq; ordo in illarum condemnatione manebit, quæ quanlibet à ſacerdote ſanctimoniæ veſtem nõ accepiſſent, ipſæ tamen aut indutæ ſunt, aut illo indui habitu conſenſerunt, qui religionis eſſe cultus ab intuentibus crederetur, ſi corã Eccleſia vel ſacerdote, aut etiàm competentibus teſtib⁹, quandoque indutæ certis indicijs aut teſti- 37.q.1. Omnes fœminæ venientes
monijs approbantur: omnes tamen hꝛ, ſeu uenientes ad primam religionem, ſeu poſt tranſgreſſum reſumentes iteratam conuerſionem, ſicut prꝛmiſſum eſt, & pallio capita contegant, & cõſcriptam roboratamq; profeſſionis faciãt ſcripturam, per quã vlteriùs nõ ſinantur relabi ad præuaricationis audaciam. Quꝛ verò ex omnibus his fuerint repertꝛ animum aut veſtem in trãſgreſſionem dediſſe, excommunicationis ſententiam ferant: & rurſùm mutato habitu, in monaſterijs (donèc diem vltimum claudant) ſub ꝛrumnis arduꝛ pœnitentiꝛ maneant religatꝛ.

6 De his, quꝛ in parua ꝛtate coram parentibus religionis habitum tenuerũt, quoniam vſque huc diſſolutæ operationis effectus, interdùm mutare fecit honeſtum conſtitutionis edictum, dum incondite reſoluꝛ putatur, quod indiſſolubili ſanctionis authoritate tenetur: ideò quicquid obuium ex incerto occurrit, euidenter abijci debet, 20.q.1. In quilibet minori. ut decꝛterò nihil ſuperſit, quod in dubium mutet. Ideoq;, ſi in qualibet minori ꝛtate uel

religionis tonſuram, vel religioni debitam veſtem in vtroq; ſexu filijs, aut vnus, aut ambo parentes dederint, certè aut nolentibus, vel neſcientibus ſeſe ſuſceptam, nõ mox viſam in filijs abdicauerint: ſed vel coram ſe, vel corã Eccleſia, palamq; in conuentu eoſdem filios talia habere permiſerint: ad ſecularem reuerti habitum, ipſis filijs quandoq; penitùs non licebit: ſed conuicti, quòd tonſuram aut religioſam veſtem aliquandò habuerint, mox ad religionis cultũ habitumq; reuocentur, & ſub ſtrenua diſtrictione huiuſcemodi obſeruantiæ inſeruire cogãtur. Parentibus ſanè filios ſuos religioni contradere, non ampliùs quàm vſque ad decimum ætatis eorum annũ licentia poterit eſſe. Poſteà verò, an cum voluntate parentũ, an ſuæ deuotionis ſit ſolitarium votum, erit filijs licitũ, religionis aſſumere cultum. Quiſquis autem vel abolitione tonſuræ, vel ſecularis veſtis aſſumptione detectus fuerit attigiſſe tranſgreſſionem, & excõmunicationis cenſuram accipiat, & religioni ſemper inhęreat. Opitulante & miſeratione diuina, & gloriofiſſimi Receſuinthi principis inhærente volũntate religioſa, his teſtibus decentiſſimè allegatis in pace connexis, ex totis præcordiorum viſceribus, damus gloriam & honorem ſoli æterno & immortali Deo, patri & Filio & Spiritui ſancto, cuius dono collatum nobis agnoſcimus, pro eius Eccleſiæ ſtatu & gerere curam, & poſſe ſacri regiminis competentia diſponere iura, à quo petimus & optamus, vt porrecta in longitudine feliciũ dierum ſacratiſſimi principis vita, eam omni gloriarum decore perpetim faciat pollere ſalutę. Nos quoque, attribuat, ſuſceptum Eccleſiæ ſuæ regimen cum æquitate diſponere, ac ſolicitudine gubernare, & in pace tenere, vt poſt huius mundi ſuſpecta pericula, peruenire poſſumus ad cœleſtia regna, Amẽ. Eugenius indignus Toletanæ ſedis metropolitanus epiſcopus, hæc noſtrarum definitionum ſtatuta ſubſcripſi. Similiter & alij Epiſcopi ſubſcripſerunt numero viginti-unus.

Item decretum per Potamio Epiſcopo.

ASſumere poteramus canoram intantùm fraternæ lætitiæ tibiam, quia diuina pietas conuentum noſtrum ad concordiæ conuocauerat ſtudia, & cõuenerat mœſtitiam vitare, quoniam viſitatione diſciplinæ videbamur paternas regulas innouaſſe: ſed grauius ſiſtrum pro cymbalo ſumimus, & funus pro carmine decantamus, gementesq; cum Hieremię querẽtibus dicimus: Diſſolutum eſt gaudium cordis noſtri, verſus
Thren. 5.c eſt in luctum chorus noſter. Vndè & væ coram nobis conſpicimus, quoniam ceciderit coronam capitis noſtri videmus, dum tam nobile in infimũ corruit, quod in tam ſublime ſanctitatis optimũ ſteut. Eccè etenim, tractantibus nobis in pace Dei de eccleſiaſticis regulis, delatum eſt conuentui noſtro epiſtolium confuſæ confeſſionis, & abolendæ ſubſcriptionis, quo Potamius Bracarenſis Eccleſię epiſcopus, de factis proprijs, ſuisque verbis annotârat & articulis. Quo referato, quid obliteranda pagina, & abolenda literarum panderent elementa, fletibus potiùs, quàm ſermonibus lachrymoſa concio recenſuit. Tunc ſolitariè tantùm, ſecretimq; adunatis pontificibus Dei, prædictum Epiſcopum adeſſe coram nobis fecimus. Quem ſingultibus aggredientes ampliùs, quàm loquelis, referatã illi ſuæ deformitatis, & noſtræ confuſionis ſcripturam protulimus. Quam accipiens, ac recurrens, ſciſcitantibus nobis, vtrùm ſui operis, & ſuæ annotationis intimatio eſſet: ille ſuum actum, ſuiq́ue oris eloquium, ſuorum quoquè digitorum eſſe robur aſſeruit, quod illic relegendo peruidit. Rurſùm diuini nominis conteſtatione hunc adiurantes, obteſtati ſumus, vt, an de ſe ſpontè mendacium diceret, aut alicuius violentia premeretur, & perterritus talia enarraret, veraciter indicaret. Qui mox flebili voce, luminibusq́ue ploratu madentibus, & fragore ſingultuum, cum vnius Dei nominis iuramento clamauit, ſe & verè eadem mala de ſe confiteri, & ad hæc confitẽda, nulla ſe violentia prægrauari. Vndè etiàm fermè per nouem mentes ſpontè deſeruiſſe regimen Eccleſiæ ſuæ, & ergaſtulo quodam, pro admiſſo flagitio acturus pœnitentiam, ſe concluſiſſe edixit. Tunc per fidelem confeſſionem eius agnito, quòd tactu fœmineo ſorduiſſet, & declarato, licèt hunc paterna antiquitas ſacris regulis deijcere ab honore decernat, nos tamen miſerationis iura ſeruantes, non abſtulimus nomen honoris, quod ipſe ſibi ſui criminis confeſſione iam tulerat, ſed valida authoritate decreuimus, perpetuæ pœnitentiæ hunc inſeruire officijs & ærumnis, prouidentes meliùs, illum per aſperam & dumoſam ire pœnitentiæ ſolitudinem, vt quandoque peruenire ad refrigerij manſionem, quàm, relictum in voluntatis ſuæ latitudine, ad præcipitium deijci æterna damnatione. Tunc venerabilem Fructuoſum Eccleſię Dumienſis epiſcopum, communi omnium noſtrũm electione, conſtituimus Eccleſiæ Bracarenſis gubernacula continere, ità vt omnem Metropolim prouinciæ Galliciæ, cunctoſq́ue Epiſcopos, populoſq́ue conuentũs ipſius, omniumque curam animarum Bracarenſis Eccleſiæ gubernandam ſuſcipiens, ità componat atque conſeruet, vt & Dominum noſtrum de rectitudine operis ſui glorificet, & nobis de incolumitate Eccleſiæ eius gaudium præſtet. Quia verò ad futura proſpicere conue-

nit,

nit, nè exoriri poſſit in ſtatu pacis quædam commotio litis, patrum ſententiam, quæ iam dictum Potamium epiſcopum rectitudine damnat, huic decreto connectere noſtra vigilantia procurat.

Ex Concilio Valentino Galliæ, titulo quarto:

NEc illud (fratres) ſcribere alienum ab Eccleſiæ vtilitate cenſuimus, vt ſcire-tis, quicunque ſub ordinatione vel diconatûs, vel presbyterij, vel epiſcopatûs, mortali crimine dixerint ſe eſſe pollutos, à ſupradictis ordinationibus ſubmouẽdos, reos ſcilicet vel veri confeſſione, vel mendacio falſitatis. Neq; enim abſolui poteſtis, qui in ſeipſum dixerit, quod dictum in alios, puniretur: quoniam omnis qui ſibi fuerit mortis cauſa, maior homicida ſit.

Multæ quidem & aliæ ſententiæ huic poterant innecti decreto, quæ prædictum Potamium Epiſcopum ſeueriſſima auſteritate abijcere iubent. Sed ex omnibus hanc conſcriptam ponere ſententiam maluimus, nè ſi totius damnationis edicta replicaſſemus, grauiſſimę vltionis authores exiſtere videremur. Factum eſt decretum ſub die Kalendarum Decembris, anno feliciter octauo regni glorioſiſ. domini noſtri Receſuinthi Regis. Eugenius indignus Toletanæ ſedis metropolitanus epiſcopus, hoc iudicij noſtri decretum ſubſcripſi. Similiter & alij epiſcopi ſubſcripſerunt, numero decem & ſeptem.

Aliud Decretum.

DIutinis tractationibus inueniri quod iuſtum eſt, vt experientia eſt iudicantium comprobatum, ità & iuxta ſummi iudicij ſtatuta, plenior inuenitur authoritas. Ideò mentis intentione, orisq; ſimul ſtudia deducentes in cognitionem audiendi negocij, delatũ eſt ad nos in conuentu S. Concilij, ex directo glorioſi domini noſtri Receſuinthi regis, per illuſtrem virum Vuambanem, teſtamentum glorioſæ memoriæ S. Martini Eccleſiæ Bracarenſis epiſcopi, qui & Dumienſe monaſterium viſus eſt cõſtruxiſſe, vt referato eo quid hic memoratus beatiſſimus vir decreuiſſet, noſtræ cognitioni pateſceret. Quo teſtamento in omnium conuentu relecto comperimus ex ordine, à memorato principe ad nos eſſe directum, quoniam idem glorioſę memoriæ ſanctiſſimus vir ità decreuerat, vt ſuccedentibus per ordinem regibus, ad complementũ eius, ipſius teſtamenti conſtitutio commendata maneret. Tũc deindè illatum eſt nobis teſtamenti Recimiri memoratæ Eccleſiæ Dumienſis epiſcopi, quod de rebus ſuis in eadem Eccleſia decreuerat, examinatione veridica diſcrimendum. Quo relecto, cognouimus eundem authorem ſuum illi diuerſæ conſtitutionis edidiſſe conditiones, inter quas vnam validam conatus eſt religatione conſtringere, deputãs & illationes tributorum, & precia frugum abſque aliqua diminutione, annua vica pauperibus erogari, nihilque eſſe abſque deliberatione relictũ, quo vſibus Eccleſiæ poſſet quadam liberalitate ſeruire. Tunc ex voce partis Dumienſis Eccleſię adſtrictum eſt, quòd vniuerſas ſpecies generis & corporis rerum, quæ in eiuſdem Eccleſiæ domo intrinſecùs ad vſus domeſticos ex tempore ſuæ ordinationis idem epiſcopus Recimirus inuenit, & quæ ipſe, aut de opere vtriuſque ſexûs artificum familiarum Eccleſiæ potuit habere cõfecta atq; illata, aut quę ſua profeſſione habuiſſe viſus eſt conquiſita, omnia moriens iuſſiſſet pauperibus erogari. Quædam verò ità vili precio vendi ordinâſſe, vt negociatio earum rerum, perditio potiùs quàm mercatio cenſeretur.* Addidiſſe quoque quoſdam liberos ex eiuſdem Eccleſiæ familijs, quibus etiàm cum alijs ad ſe pertinentibus, omnibus ampliùs quàm quinquaginta reperitur vtriuſque ſexûs dediſſe mancipia. Quibus damnis ità cognitis, quia & cuncta remedia intrinſecùs domus tam indiſcretè largita fuerant, nè quid ad integritatem Eccleſiæ reliquũ ſuperellet, cùm nulla imminens cauſa pauperum neceſſitatis exiſteret, quæ hoc tam integrè & perfectè examuſsim erogari depoſceret, atque pro libertis illis nihil ſecundùm canonicam ſanctionem datum in commutationem pateſceret, ſed nec pro mancipijs, & reliquis rebus eiſdẽ libertis collatis, aliquid in repenſationem Eccleſiæ relictum noteſceret, verùm & ſuam rem ità in nomine pauperum relegâſſet, nè aliquid remedij ex hoc eccleſiaſticus vſus attingeret: ducti ſumus, tam rationis intuitu, quàm paternarum ſanctionum edicto, ipſius teſtamenti ſeriem, etſi non vſquequaquè in irritum deuocare, in quoddam tamen rationabili authoritate temperamentum deducere: ſcilicet, quia tantorum diſpendiorũ damnis, à memorato Recimiro epiſcopo factis, res Eccleſiaſtica dinoſcitur ſubiacere, omnis res eius, quam indelegatam reliquit pauperum nomini, tandiù Dumienſi Eccleſiæ plena deſeruiat facultate, donèc omne hoc damnum, quod in vtenſilibus domûs ſuſtinuit, ualeat euidentius reparari. Ac tũc, completa reſtitutione damni, obſeruetur (ſicut decreta eſt) ſeries teſtamenti. Liberti verò, qui ex familijs Eccleſiæ facti ſunt, & ſeu res vniuerſa, quæ in mancipijs alijsque corporibus, vel illis ſuis hominibus collata eſſe dinoſcitur, cuncta in diſcretione venerabilis fratris noſtri Fructuoſi Epiſcopi diſponenda relinquimus: vt quia hæc euidens ordo parsum in irritum deuocat, illius temperamentum hæc ad miſerationem adducat,

* Edidiſſe

ducat qualiter nec regulam paternam modus excedat, & miſerationem ſeueritas non extinguat, vt ſecundùm merita ſeruientium, & libertatis præmia, & rerũ donaria vel ſubtrahat vel concedat. Editum ſub die Kalendarum Decembris, anno feliciter octauo regni gloriosiſſimi domini noſtri Receſuinthi regis. Eugenius indignus Toletanæ ſedis metropolitanus epiſcopus, hoc iudicij noſtri decretum ſubſcripſi. Similiter & alij epiſcopi ſubſcripſerunt, numero decem & ſeptem.

CABILONENSE CONCILIVM,

Eſt Prouinciale.

Cabellionum, in Gallia Celtica Heduorum ciuitas, inter Dubidẽ & Ararim fluuios ſitum, de quo Ptolemæus lib. 2. Strabo libr. 4. Plinius lib. 3. cap. 4.

CABILONENSIS CONCILII Capitulorum tituli.

Vt omnes vna conſpiratione & conniuente animo ſentiant. 1
Canonum ſtatuta, ab omnibus intemerata ſeruentur. 2
De clericorum cum extraneis mulieribus familiaritate fugienda. 3
Nè duo in ciuitate vna, vno quoque tempore, ordinentur aut habeãtur epiſcopi. 4
Seculares commiſſionem ſeu regimen parochiarum nõ habeant, nec rerũ earum. 5
Nullus ante audientiam res quorũlibet inuadere aut auferre præſumat. 6
Res defuncti preſbyteri aut abbatis, intactę ad tempus permaneant. 7
De pœnitentia peccatorum, quæ eſt medulla animę. 8
Nè mancipia Chriſtiana alienis vendãtur. 9
De electione Epiſcopi poſt alicuius mortem. 10
Nè coram iudicibus publicis Eccleſiaſtici cõpareant. 11
Ne duo abbates vni monaſterio præficiantur. 12
Vt nullus alterius clericum, illo inuito, retinere præſumat. 13
Nè his, qui curam habent Oratoriorum per villas potentũ exiſtentium, vis inferatur, aut impedimentũ, quõ minùs illis intendant. 14
Nè eccleſiaſtici patrocinijs principum vtantur, vbi vitari poteſt. 15
Nullus promoueatur ad ſacros Ordines pecunia, vel præmio: contraueniens, digna pœna puniatur, honore adepto priuatus. 16
Quòd eccleſiaſticorum locorum * emũnitas omninò tueatur & defenſetur. 17
Die Dominico nulla ruralia opera fiant, ſed dies ille celebris habeatur. 18
Nè turpia, aut obſcœna, vel ludicra cantica in Eccleſijs, vel circa eas canentur. 19

CABILONENSIS CONCILII CANONES.

Capitulum primum.

PRiſcis quidem canonibus noſcitur inſtitutum, vt metropolitani cum eorum cõprouincialibus, per ſingulos annos debeant in ſynodali cõiungi (Deo propiciante) Concilio: ſed nunc tam ex communi omnium voluntate, quàm ex euocatione vel ordinatione glorioſi domini Clodouei regis, pro zelo religionis vel orthodoxę fidei dilectione in Cabilonẽſi vrbe in eccleſia S. Vincentij pariter conglobati, ipſius ſancti martyris interceſſionem poſcentes, vt longæuitatem ſupradicti principis ſuo ſuffragio mereremur: inſpirationeq; diuina interueniente, de canonibus ſignificaretur, quòd ſi fuiſſet aliquid prætermiſſum, vel per ignorantiam vitiatum, in priſtinum ſtatum (ſicut dudùm fuerat à ſanctis patribus ſtatutum) deberet, auxiliante Chriſto, Domino reformari. Ità omnes vna conſpiratione, & conniuente animo definiuimus, vt fidei norma, ſicut in Niceno Concilio pia eſt profeſſione firmata, vel à ſanctis patribus tradita, atq; ab ipſis expoſita, vel in poſtmodùm à ſancto etiã Chalcedoneñ. Concilio firmata, in omnibus & ab omnibus conſeruetur. A.D. 658.

2 Canonum verò ſtatuta, ab omnibus intemerata ſeruentur.

3 Licèt iam prioribus canonibus fuerit ſtatutum placuit tamen renouare, vt ſi quis Epiſcopus, presbyter, aut diaconus, vel quicunque ex ſacerdotali caralogo, præter perſonas, quæ in ipſis canonibus cõtinẽtur, cum qualicunque extranea muliere familiaritatem habere præſumpſerit, quæ dedecoris vel adulterij poſſit adferre ſuſpicionem, iuxta ſtatuta canonum ab ordine regradetur.

4 Vt duo in vna ciuitate penitùs vno tempore nec ordinentur, nec habeantur epiſcopi, nè res Eccleſiæ fœua diuiſione debeant patiri.

5 Seculares verò, qui necdùm ſunt ad clericatum conuerſi, res parochiarum, vel ipſas

ipſas parochias minimè ad regendum debeant habere commiſſas.

6 Vt nullus ante audientiam, res quorumlibet inuadere aut auferre præſumat: quod qui fecerit, vt necator pauperum habeatur.

7 Vt defuncto presbytero vel abbate, nihil ab Epiſcopo auferatur, vel archidiacono, vel à quocunque de rebus parochiæ, vel xenodochij, vel monaſterij, aliquid debeat *minuere. Quod qui fecerit, iuxta ſtatuta canonum debeat coerceri. for. *minui.

8 De pœnitentia verò peccatorum, quæ eſt medela animæ, vtilem omnibus hominibus eſſe cenſemus: & vt pœnitentibus à ſacerdotibus (facta confeſſione) indicatur pœnitentia vniuerſitas ſacerdotum noſcitur conſentire.

9 Pietatis eſt maximæ & religionis intuitus, vt captiuitatis vinculum omninò à Chriſticolis redimatur. Vndè ſancta ſynodus noſcitur cenſuiſſe, vt nullus mancipium extra fines vel terminos, qui ad regnum domini Clodonei regis pertinent, penitùs debeat venundare, nè (quod abſit) per tale commercium aut captiuitatis vinculo, vel (quod peius aſt) Iudaica ſeruitute mancipia Chriſtiana teneantur implicita.

10 Si quis Epiſcopus de quacunque ciuitate fuerit defunctus, non ab alio, niſi à comprouincialibus, clero, & ciuibus ſuis alterius habeatur electio: ſin aliter, huiuſmodi ordinatio irrita habeatur.

11 Peruenit ad ſanctam ſynodum, quòd iudices publici, contra veteranam conſuetudinem, per omnes parochias vel monaſteria, quas mos eſt Epiſcopos circuire, ipſi illicita præſumptione videantur diſcurrere: etiàm & clericos vel abbates, vt coram eis compareant, inuitos atque diſtrictos ante ſe faciant exhiberi. Quod omnimodis religioni non conuenit, nec canonum permittit authoritas. Vndè omnes vnanimiter cenſuimus, ſententiantes, vt deincèps iſta debeant emendare. Et ſi præſumptione vel poteſtate, qua pollent, excepta inuitatione abbatis aut archipresbyteri, in ipſa monaſteria vel parochias aliquid fortaſsè præſumpſerint, à communione omnium ſacerdotũ eos conuenit ſequeſtrari.

12 Vt duo abbates in vno monaſterio eſſe non debeant, nè ſub obtentu poteſtatis, ſimultas inter monachos & ſcandalum generetur. Verumtamen ſi quilibet abbas elegerit ſucceſſorem, ipſe qui ſic eligitur, de facultatibus ipſius monaſterij ad regendum nullam habeat poteſtatem.

13 Vt nullus alterius clericum retinere præſumat, ſicut priſcis eſt canonibus inſtitutum, nec ad ſacrum ordinem, ſinè volũtate ſui Epiſcopi, penitùs promouere.

14 De oratorijs, quæ per villas fiunt, nonnulli ex fratribus & coepiſcopis noſtris, reſidentibus nobis in ſancta ſynodo, querimonias detulerunt, quòd oratoria per villas potentum iam longo conſtructa tempore, & facultates ibidèm collatas, ipſi, quorum villæ ſunt, Epiſcopis contradicant, & iam nec ipſos clericos, qui ad ipſa oratoria deſeruiunt, ab Archidiacono coerceri permittant. Quod conuenit emendari, ità vt duntaxàt in poteſtate ſit Epiſcopi, & de ordinatione clericorum, & de facultate ibidèm collata, qualiter ad ipſa oratoria & officium diuinum poſſit impleri, & ſacra libamina conſecrari. Quòd ſi quis contradixerit, iuxta priſcos canones communione priuetur.

15 Vt abbates vel monachi, aut agentes monaſteriorum, patrocinio ſeculari pœnitùs non vtantur, nec ad principis præſentiã ſinè Epiſcopi ſui permiſſu ambulare audeant. Quod ſi fecerint, à ſuis epiſcopis excommunicentur.

16 Vt nullus epiſcopus, neq; presbyter, vel abbas ſeu diaconus per præmium ad ſacrum ordinem penitùs accedat. Quod qui fecerit, ipſo honore, quem præmijs comparare præſumpſerit, omninò priuetur.

17 Et quia multa per præſumptionem proueniũt, quæ Deo minùs placita, & ſacris canonibus videntur eſſe contraria, quæ à ſacerdotibus neceſsè eſt coerceri, ità ſancta ſynodus inſtituit, vt nullus ſecularium nec in Eccleſia, nec infra atrium ipſius eccleſiæ, qualecunq; ſcandalum aut ſimultates penitùs excitare præſumat, nec arma trahere, aut quencunq; ad vulnerandum vel interficiendũ penitùs appetere. Quòd ſi quis fortaſsè præſumpſerit, ab epiſcopo loci illius, vbi factum fuerit, ipſe iuxta ſtatuta canonum cõmunione priuetur.

18 Licèt generaliter ab omnibus catholicis & Deum timentibus, diem Dominicũ prima ſabbati conuenit obſeruare, & ſicut ſuperiùs in canonibus eſt ſtatutum: nõ aliquid noui condentes, ſed vetera renouantes, inſtituimus, vt in ipſo die Dominico ruralia opera, id eſt, arare, meſſes metere, *exactus facere, vel quicquid ad ruris culturam pertinet, nullus penitùs præſumat. Quod q inuentus fuerit faciens, ſub diſciplina diſtrictionis omnimodis corrigatur. Aurelianen. Cõc. 3. cap. 27.

19 Multa quidem eueniunt, quę dum leuiter corriguntur, ſæpiùs maiora conſurgunt. Valdè enim omnibus noſcitur eſſe indecorum, quòd per dedicationes baſilicarum, aut feſtiuitates martyrum, ad ipſa ſolennia confluẽtes, chorus fœmineus turpia quidem & obſcœna cantica decantare videntur, dum aut orare debeant, aut clericos pſallentes audire. Vndè conuenit, vt ſacerdotes loci, talia à ſeptis baſilicarum vel porticibus ipſarũ, ac etiàm ab ipſis atrijs, vetare debeant & arcere. Et ſi voluntariè noluerint emendare, aut excommunicari debeant, aut

diſciplinæ aculeum ſuſtinere. Agapium verò & Babonem. Diuienſis vrbis epiſcopos, pro eo, quòd ipſos contra ſtatuta canonum in multis cõditionibus erràſſe vel deliquiſſe cognouimus, ipſos iuxta tenorem canonum ab omni epiſcopatuum eorum ordine decreuimus regradare.

Epiſcoporum ſubſcriptiones.

§ Gandericus Epiſcopus Lugdunenſis, his conſtitutionibus ſubſcripſi.
Landalenus epiſcopus eccleſię Vienneñ. his conſtitutionibus ſubſcripſi.
Audoënus epiſc. eccleſ. Rothomageñ. ſubſc.
Armentarius epiſc. eccleſ. Senonicæ, ſubſc.
Ando epiſcopus eccleſiæ Aurelianeñ. ſubſc.
Aurelianus epiſcopus eccleſiæ Ventieñ. ſub.
Arricus epiſcopus eccleſiæ Lauſanen. ſubſc.
Anilacarius epiſcopus eccleſiæ Sagien. ſubſ.
Bertoaldus epiſcopus Lingonien. ſubſcripſi.
Baudomeris epiſcopus eccleſiæ Tarentaſien. ſubſcripſi.
Bertofredus epiſcopus eccleſiæ Ambianen. ſubſcripſi.
Betto epiſcopus eccleſiæ Foroiulien. ſubſcr.
Clarus epiſcopus eccleſiæ Gratianopolis, ſubſcripſi.
Claudius epiſcopus Rhegien. ſubſcripſi.
Chatribonus epiſcopus eccleſiæ Conſtantinæ, ſubſcripſi.
Donatus epiſcopus eccleſiæ Viſontienſis, ſubſcripſi.
Deodatus epiſcopus eccleſiæ Matiſconeñ. ſubſcripſi.
Deocarus epiſcopus eccleſiæ Antipolitanæ, ſubſcripſi.
Etherius epiſcopus eccleſiæ Ebreduneñ. ſubſcripſi.
Eligius epiſcopus eccleſiæ Nouiomeñ. ſubſcripſi.
Ferreolus epiſcopus eccleſię Auguſtoduneñ. ſubſcripſi.
Florentius epiſcopus eccleſiæ Beliceñ. ſubſcripſi.
Gradus epiſcopus eccleſiæ Cabiloneñ. ſubſcripſi.
Ingildus epiſcop. eccleſiæ Valentineñ. ſubſ.
Leulus epiſcopus eccleſiæ Trecaſſinæ vel Treceñ. ſubſcripſi.
Licerius epiſcopus eccleſiæ Auſciorum, ſubſcripſi.
Leborius epiſcopus eccleſiæ Maurianeñ. ſubſcripſi.
Launobodis epiſcopus eccleſiæ Lexouieñ. ſubſcripſi.
Malardus epiſcopus eccleſiæ Carnoteñ. ſubſcripſi.
Magnus epiſcopus eccleſiæ Atrebateñ. ſubſcripſi.
Paulus epiſcopus eccleſię Genueñ. ſubſcripſi.
Palladius Epiſcopus Eccleſiæ Antiliodoreñ. ſubſcripſi.
Protaſius Epiſcopus Eccleſiæ Sentieñ. ſubſcripſi.
Potentiſſimus epiſcopus Eccleſię Vapinceñ. ſubſcripſi.
Petronius Epiſcopus Eccleſię Vaſioneñ. ſubſcripſi.
Rauracus Epiſcop⁹ Eccleſiæ Niuerneñ. ſubſcripſi.
Ragnericus epiſc. eccleſ. Ebroiceñ. ſubſc.
* Vlfolendus epiſc. eccleſ. Biturice ñ. ſubſc. * Vilfrod⁹
Betto abbas pro Latino epiſcopo Turonicæ eccleſiæ, ſubſcripſi.
Chaddo archidiaconus pro Salappio epiſc. eccleſiæ Nanneteñ. ſubſcripſi.
Grimoaldus abbas pro Audoberto epiſcopo eccleſiæ Pariſiaceñ. ſubſcripſi.
Paternus abbas pro Felice epiſcopo eccleſiæ Lemouiceñ. ſubſcripſi.
Chanoaldus abbas pro Chadoaldo epiſcopo eccleſiæ Cenomannicæ, ſubſcripſi.
Bertolphus abbas pro Duriotero epiſcopo eccleſiæ Rhedoneñ. ſubſcripſi.

EPISTOLA CABILONENſis Concilij ad Theodoſium epiſcopum.

DOmino ſemper peculiari ſuo Theodoſio, cœtus epiſcoporum, qui nuper eſt in Cabilone vrbe cum Chriſti gratia adunatus. Omnibus veridica relatione perpatuit, quod nec vos credimus ignoràſſe, quòd glorioſus dñs Clodoueus rex in ſuprafcripta vrbe Cabilone viij. Kalend. Nouembris, ſynodale præcepit eſſe Concilium, vbi omnibus nobis, qui in baſilica Domini Vincentij pariter reſidentes, veſtrum aduentum (dum vos in propinquos etiàm in ipſa vrbe eſſe audiuimus) omnimodis præſtolati ſumus, vt daretis intelligere, pro qua re vos in ipſo Concilio noluiſtis adeſſe, dum multa aduersùs vos, & de indecenti vita, & de exceſſu canonum (quod maximè condolemus) peruulgata narrantur. Nam & ſcripta, qualiter vos conſtitit pœnitentiam fuiſſe profeſſos, veſtra manu & comprouincialium veſtrorum videmus manibus roborata. Vndè vos credimus iam legiſſe, nec nos pœnitentiam ignoramus, quòd qui publicè pœnitentiam profitetur, epiſcopalem cathedrã nec tenere nec regere poteſt. Propterea ſalutãtes beatitudinem veſtram honorificè, indicamus, vt vſque ad aliam ſynodum, de Arelatẽſi ſede, vbi vos conſtat pontificalem cathedram tenuiſſe, debeatis omnimodis abſtinere, & de facultate ipſius Eccleſię nihil ad veſtrã dominationem, donèc in audientia ante fratres cõueneritis, penitùs præſumatis.

CON-

Digitized by Google

CONCILIVM BRITANICVM,

De Controuerſia Paſchatis Vitaliano Papa: ex lib. 3. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Anglorum Venerabilis Bedæ Preſbyteri, cap. 25.

MOTA ergo ibi q̃ſtione de Paſcha, vel tonſura, vel alijs rebus eccleſiaſticis, diſpoſitum eſt, vt in monaſterio, quod dicitur Strenaeshalch, quod interpretatur ſinus fari, cui tunc Hilda abbatiſſa Deo deuota fœmina præfuit, ſynodus fieret, & hæc quæſtio terminari deberet. Veneruntq́ue illo reges ambo, pater ſcilicet & filius, epiſcopi Colman cum clericis ſuis de Scotia: Agilbertus cum Agathone & Vuilfrido presbyteris. Iacobus & Romanus in horum parte erant: Hilda abbatiſſa cum ſuis in parte Scotorum, in qua erat etiam venerabilis epiſcopus Cedda iamdudum ordinatus à Scotis, vt ſuprà docuimus, qui & interpres in eo Cõcilio vigilantiſſimus vtriuſque partis extitit. Primusq́ue rex Oſuui, præmiſſa præfatione, quod oporteret eos qui vni Deo ſeruirent, vnam viuendi regulam tenere, nec diſcrepare in celebratione ſacramentorum cœleſtiũ, qui vnum omnes in cœlis regnum expectarent: inquirendum potius, quæ eſſet verior traditio, & hanc ab omnibus communiter eſſe ſequendam. Iuſſit primò dicere epiſcopum ſuum Colmanum qui eſſet ritus, & vnde originem ducens ille quem ipſe ſequeretur. Tunc Colmanus, Paſcha, inquit, hoc quod agere ſoleo, à maioribus meis accepi, qui me huc epiſcopum miſerunt, quod omnes patres noſtri viri Deo dilecti eodem modo celebraſſe noſcuntur. Quod ne cui contemnendum & reprobandum eſſe videatur, ipſum eſt quod beatus Euangeliſta Ioannes, diſcipulus ſpecialiter Domino dilectus, cum omnibus quibus præerat eccleſijs, celebraſſe legitur. Quo hæc & his ſimilia dicente, iuſſit rex & Agilbertum proferre in medium, morem ſuæ obſeruationis, unde initium haberet, vel qua hunc auctoritate ſequeretur. Reſpondit Agilbertus, Loquatur obſecro vice mea diſcipulus meus Vuilfrid presbyter: quia vnum ambo ſapimus cum cæteris qui hic aſſident eccleſiaſticæ traditionis cultoribus, & ille melius ac manifeſtius ipſa lingua Anglorum, quàm ego per interpretem, poteſt explanare quæ ſentimus. Tunc Vuilfrid iubente rege vt diceret, ita exorſus eſt: Paſcha quod facimus, inquit, vidimus Romæ, vbi beati Apoſtoli Petrus & Paulus vixere, docuere, paſſi ſunt & ſepulti, ab omnibus celebrari: hoc in Italia, hoc in Gallia, quas diſcendi vel orandi ſtudio pertranſiuimus, ab omnibus agi conſpeximus: hoc Africam, Aſiam & Ægyptum, Græciam & omnẽ orbem quacunque Chriſti eccleſia diffuſa eſt, per diuerſas nationes ac linguas, vno ac non diuerſo temporis ordine geri comperimus: præter hos tantum & obſtinationis eorum complices, Pictos dico, & Britones, cũ quibus de duabus vltimis Oceani inſulis, his nõ totis, contra totum orbem ſtulto labore pugnant. Cui hæc dicenti reſpondit Colmanus, Mirum quare ſtultum appellare velis laborem noſtrum, in quo tanti Apoſtoli, qui ſuper pectus Domini recumbere dignᵒ fuit, exempla ſectamur, cum ipſum ſapientiſſimè viziſſe omnis mundus nouerit. At Vuilfridus, Abſit, inquit, vt Ioannem ſtultitiæ reprehendamus, cum ſcita legis Moyſaicæ intacta literam ſeruaret, iudaizante adhuc in multis eccleſia, nec ſubitò valentibus Apoſtolis, omnem legis obſeruantiam, quæ à Deo inſtituta eſt abdicare. Quomodo ſimulachra, quę à dæmonibus inuenta ſunt, repudiare omnes qui ad fidem ueniunt, neceſſe eſt, videlicet ne ſcandalum facerent eis, qui inter gentes erant Iudęis. Hinc eſt enim quòd Paulus Timotheum circumcidit, quòd hoſtias in tẽplo immolauit, quòd cum Aquila & Priſcilla caput Corinthi totondit, ad nihil videlicet utile, niſi ad ſcandalum uitãdum Iudæorum. Hinc quòd eidem Paulo Iacobus ait, Vides frater, quot milia ſunt in Iudæis, qui crediderunt, & omnes ij æmulatores ſunt legis: nec tamen hodie clareſcente per mundũ Euangelio neceſſe eſt, imò nec licitum fidelibus vel circũcidi, vel hoſtias Deo victimarum offerre carnalium. Itaque Ioannes ſecundum legis conſuetudinem decimaquarta die menſis primi, ad veſperam incipiebat celebrationem feſti Paſchalis, nil curãs vtrum hæc ſabbato, an alia qualibet feria proueniret. At verò Petrus cùm Romæ prædicaret, memor quia Dominus prima Sabbati reſurrexit à mortuis, ac mundo ſpem reſurrectionis contulit, ita Paſcha faciendum intellexit, vt ſecundum conſuetudinem ac præcepta legis, decimamquartam lunam primi menſis, æquè ſicut Ioannes orientem, ad veſperã ſemper expectaret: & hac exorta, ſi Dominica dies

ca die (quæ tunc prima ſabbati vocabatur) erat futuræ vētura, in ipſa veſpera Paſcha Dominicum celebrare incipiebat, quomodo & nos omnes hodie facere ſolemus: ſin autem Dominica non proximo mane poſt lunam decimamquartam, ſed ſextadecima, aut ſeptimadecima, aut alia qualibet luna vſq; ad viceſimam primam eſſet ventura, expectabat eam, & præcedente ſabbato veſpere ſacroſancta Paſchæ ſolennia inchoabat: ſicq; fiebat, vt Dominica Paſchæ dies, non niſi à quintadecima luna vſque ad viceſimam primam ſeruaretur. Neq; hæc euangelica & apoſtolica traditio legem ſoluit, ſed potius adimplet, in qua obſeruãdum Paſcha à quartadecima luna primi menſis ad veſperam, vſque ad viceſimam primam lunam eiuſdem menſis ad veſperam præceptum eſt: in quarũ obſeruantiam imitandã, omnes ſancti Ioannis ſucceſſores in Aſia poſt obitum eius, & omnis per orbem eccleſia conuerſa eſt: & hoc eſſe verum, Paſcha hoc ſolum fidelibus celebrandum, Nicæno Concilio non ſtatutum nouiter, ſed confirmatum eſt, vt Eccleſiaſtica docet hiſtoria. Vnde conſtat uos Colmane, neque Ioannis (vt autumatis) exempla ſectari, neque Petri, cuius traditioni ſcientes contradicitis: neque legi, neque Euangelio, in obſeruatione veſtri Paſchæ congruere. Ioannes enim ad legis Moſaicæ decreta tempus Paſchale cuſtodiẽs, nil de prima ſabbati curabat: qđ uos nõ facitis, qui nõ niſi prima ſabbati Paſcha celebratis. Petrus à decimaquinta luna vſq; ad viceſimã primã diem Paſchæ Dominicum celebrabat: quod vos non facitis, qui à decimaquarta vſque ad viceſimam lunam diem Dominicum Paſchæ obſeruatis: ita vt tertiadecima luna ad veſperam ſæpius Paſcha incipiatis, cuius neq; lex vllam fecit mentionem, neque auctor ac dator Euangelij Dominus in ea, ſed in quartadecima luna vel vetus Paſcha manducauit ad veſperam, vel noui Teſtamenti ſacramenta in commemorationem ſuæ paſſionis Eccleſiæ celebranda tradidit. Itemque lunam viceſimam primam, quam lex maxime celebrandam commendauit, à celebratione veſtri Paſchæ funditus eliminatis: ſicque vt dixi in celebratione ſummæ feſtiuitatis, neque Ioanni, neque Petro, neque legi, neque Euangelio concordatis. His contrà Colmanus: Nunquid, ait, Anatholius vir ſanctus, & in præfata Hiſtoria Eccleſiaſtica multum laudatus, legi vel Euangelio contraria ſapuit, qui à quartadecima vſque ad viceſimam Paſcha celebrandum ſcripſit? Nunquid reuerendiſſimum patrem noſtrum Columbam, & ſucceſſores eius, viros Deo dilectos, qui eodem modo Paſcha fecerunt, diuinis paginis contraria ſapuiſſe vel egiſſe credendum eſt? cùm plurimi fuerint in eis, quorum ſanctitati cœleſti ſigna & virtutum quæ fecerũt miracula, teſtimonium præbuerunt, quos vt ipſe ſanctos eſſe non dubitans, ſemper eorũ vitam, mores & diſciplinam ſequi non deſiſto. At Vuilfridus, Conſtat, inquit, Anatholium virum ſanctiſſimum, doctiſſimum, ac laude eſſe digniſſimum: ſed quid vobis cum illo, cùm nec eius decreta ſeruetis? Ille enim in Paſcha ſuo regulam utique veritatis ſequens, circulum nouendecim annorum poſuit, quem vos aut ignoratis, aut agnitum à tota Chriſti eccleſia cuſtoditum, pro nihilo contemnitis. Ille ſic in Paſchæ Dominicum decimam quartam lunam computauit, vt hãc eadem ipſa die, more Ægyptiorum decimamquintam lunam ad veſperam eſſe fateretur. Sic idem viceſimam diem Dominicæ Paſchæ annotauit, vt hanc declinata, eadem die eſſe viceſimamprimam crederet. Cuius regulam diſtinctionis uos ignoraſſe probat, quòd aliquoties Paſcha manifeſtiſſimè ante plenilunium, id eſt, in tertiadecima luna facitis. De patre autem veſtro Columba & ſequacibus eius, quorum ſanctitatem uos imitari, & regulam ac præcepta cœleſtibus ſignis confirmata ſequi perhibetis, poſſum reſpondere: quia multis in iudicio dicentibus Domino, quòd in nomine eius prophetauerint, & dæmonia eiecerint, & virtutes multas fecerint, reſponſurus ſit Dominus, quia nunquam eos nouerit. Sed abſit, vt de patribus veſtris hoc dicam: quia iuſtius multo eſt, de incognitis bonum credere quàm malum. Vnde & illos Dei famulos, ac Deo dilectos eſſe non nego, qui ſimplicitate ruſtica, ſed intentione pia, Deum dilexerunt. Neque illis multum obeſſe Paſchæ talem reor obſeruantiam, quamdiu nullus aduenerat, qui eis inſtituti perfectioris decreta, quæ ſequerentur, oſtenderet: quos vtique credo, ſi qui tunc ad eos catholicus calculator adueniret, ſic eius monita fuiſſe ſecuturos, quomodo ea quæ nouerant ac didicerant Dei mandata, probantur fuiſſe ſecuti. Tu autem & ſocij tui, ſi audita decreta ſedis apoſtolicæ, imò uniuerſalis Eccleſiæ, & hæc literis ſacris confirmata ſequi contemnitis, abſque vlla dubietate peccatis: etſi enim patres tui ſancti fuerunt, nunquid vniuerſali quæ per orbem eſt Chriſti eccleſiæ, horum eſt paucitas una de angulo extremæ inſulæ præferenda? Etſi ſanctus erat ac potens, virtutibus ille Columba ueſter, imò & noſter ſi Chriſti erat, num præferri potuit beatiſſimo Apoſtolorũ Principi? cui Dominus ait, Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam, & portæ inferi nõ pręualebunt aduerſus eam, & tibi dabo claues regni cœlorum. Hæc perorante Vuilfrido dixit rex, Veréne Colmane hæc illi Petro dicta ſunt à Domino qui ait, Vere rex. At ille, Habetis, inquit, uos proferre aliquid tantæ poteſtatis veſtro Columbæ datum. At ille ait, Nihil. Rurſum autem rex: Si vtrique ueſtrum, inquit, in hoc ſine vlla controuerſia conſen-

conſentiunt, quòd hæc principaliter Petro dicta,& ei claues regni cœlorum ſint datæ à Domino,reſponderunt,Etiam, utrique. At ille ita concluſit, Et ego vobis dico,quia hic eſt oſtiarius ille, cui ego contradicere nolo, ſed in quantum noui uel ualeo, huius cupio in omnibus obedire ſtatutis,ne fortè me aduenientè ad ſores regni cœlorum, nõ ſit qui reſerat, auerſo illo qui claues tenere probatur. Hæc dicente rege, fauerunt aſſidentes quique ſiue aſtantes maiores unà cum mediocribus, & abdicata minus perfecta inſtitutione,ad ea quæ meliora cognouerant, ſeſe transferre feſtinabant.

Finitoque conflictu, ac ſoluta concione Agilbertus domum redijt. Colman uidens ſpretam ſuam doctrinam, ſectãque eſſe deſpectam, aſſumptis his qui ſe ſequi uoluerunt,id eſt, qui Paſcha catholicum & tonſuram coronæ (nam & de hoc quæſtio non minima erat) recipere nolebant,in Scotiam regreſſus eſt, tractaturus cum ſuis quid de his facere deberet. Cedd relictis Scottorum veſtigijs ad ſuam ſedem redijt,vtpote agnita obſeruatione catholici Paſchæ. Facta eſt autem hæc quæſtio anno Dominicæ incarnationis ſexcenteſimo ſexageſimo quarto, qui fuit annus Oſuuini Regis viceſimus ſecundus: epiſcopatus autem Scottorum,quem geſſerunt in prouincia Anglorum,annus triceſimus: ſiquidem Aidan decem & ſeptem annis,Finan decem, Colman tribus epiſcopatus tenuere. Reuerſo autem in patriam Colmano, ſuſcepit ꝓ illo epiſcopatũ Nord Humbrorum famulus Chriſti Tuda, qui erat apud Scottos auſtrinos eruditus atq; ordinatus epiſcopus, habens iuxta morẽ prouinciæ illius coronam tonſuræ eccleſiaſticæ, & catholicam temporis paſchalis regulam obſeruans: uir quidem bonus ac religioſus, ſed permodico tempore eccleſiam regens. Venerat enim de Scotia tenentè adhuc pontificatum Colmano, & diligenter ea quæ ad fidem ac veritatem pertinent,& uerbo cunctos docebat & opere. Porrò fratribus qui in Lindisfarnenſi eccleſia Scottis abeũtibus remanere maluerunt,præpoſitus eſt abbatis iure vir reuerendiſſimus ac manſuetiſſimus Eata, qui erat abbas in monaſterio quod vocatur Mailros, quod aiunt Colmanum abeuntem petiſſe & impetraſſe à rege Oſuuin, eo quòd eſſet idem Eata unus de duodecim pueris Aidani, quos primo epiſcopatus ſui tempore de natione Anglorum erudiendos in Chriſto accepit. Multum namque eundẽ epiſcopum Colmanũ rex pro inſita illi prudentia diligebat. Ipſe eſt Eata, qui non multo pòſt eidem eccleſiæ Lindisfarnenſis epiſcopus factus eſt. Abiẽs autem domum Colman aſſumpſit ſecum partem oſſium reuerẽdiſſimi patris Aidani: partẽ verò in eccleſia cui præerat,reliquit,& in ſecretario eius cõdi præcepit. Quantæ autem parſimoniæ,cuiuſque continentiæ fuerit, ipſe cum prædeceſſoribus ſuis teſtabatur: etiam locus ille quem regebat, vbi abeuntibus eis, excepta eccleſia pauciſſimæ domus repertæ ſunt: hoc eſt illæ ſolummodo, ſine quibus conuerſatio ciuilis eſſe nullatenus poterat, nil pecuniarum abſque pecoribus habebant. Si quid enim pecuniæ à diuitibus accipiebant, mox paupertibus dabant. Nam neq; ad ſuſceptionem potentium ſeculi, vel pecunias colligi, vel domos præuidere neceſſe fuit: qui nunquam ad eccleſiam,niſi orationis tantum,& audiendi verbum Dei cauſa ueniebant. Rex ipſe cùm opportunitas exegiſſet, cum quinque tantum aut ſex ueniebat & expleta in eccleſia oratione diſcedebat. Quod ſi fortè eos ibi refici contingeret, ſimplici tantum & quotidiano fratrum cibo contenti, nil vltrà quærebant. Tota enim tunc fuit ſolicitudo doctoribus illis Deo ſeruiendi non ſeculo: tota cura cordis excolendi,non uentris. Vnde & in magna erat veneratione tempore illo religionis habitus,ita ut ubicunque clericus aliquis,aut monachus aduenirent,gaudenter ab omnibus tanquam Dei famulus exciperetur: & iam ſi in itinere pergens inueniretur,accurrebant, & flexo ceruice vel manu ſignari, vel ore illius ſe benedici gaudebant: verbis quoque horum exhortatorijs diligenter auditum præbebant: ſed & diebus Dominicis ad eccleſiam ſiue ad monaſteria certatim, non reficiendi corporis, ſed erudiendi ſermonis Dei gratia confluebant: & ſi quis ſacerdotum in uicum fortè deueniret mox congregati in unum vicani verbum vitæ ab illo expetere curabãt. Nam neque alia ipſis ſacerdotibus aut clericis uicos adeundi,quàm prædicandi, baptizandi, infirmos viſitandi,& vt breuiter dicam, animas curãdi cauſa fuit,qui in tantum erant ab omni auaritiæ peſte caſtigati, vt ne territoria ac poſſeſſiones ad conſtruenda monaſteria, niſi à poteſtatibus ſeculi coacti acciperẽt. Quæ conſuetudo per omnia aliquanto poſt hæc tempora in eccleſijs Nord Humbrorum ſeruata eſt. Sed de his ſatis dictum.

ADEO-

tempore ſuæ conuerſionis promiſerunt.

Quintum: Vt nullus clericorũ relinquẽs proprium epiſcopũ, paſsim quôlibet diſcurrat, neque alicubi veniens, abiq; commendatitijs literis ſui præſulis ſuſcipiatur. Quòd ſi ſemel ſuſceptus eſt, & noluerit inuitatus redire: & ſuſceptor, & is qui ſuſceptus eſt, excõmunicationi ſubiacebit.

Sextum: Vt epiſcopi atq; clerici peregrini, contenti ſint hoſpitalitatis munere oblato, nulliq; eorum liceat vllum officium ſacerdotale abiq; permiſſu epiſcopi, in cuius parochia eſſe cognoſcitur, agere.

Septimum: Vt bis in anno ſynodus cõgregetur. Sed quia diuerſa impediunt, placuit omnibus in communi, vt Kalendis Auguſti, in loco qui appellatur Clofaes, hoc ſemel in anno congregetur.

Octauum: Vt nullus epiſcoporum ſe pferat alteri per ambitionem, ſed oẽs cognoſcãt tempus & ordinem conſecrationis ſuæ.

Nonum capitulum in communi tractatũ eſt, vt plures epiſcopi, creſcente numero fidelium, augerentur. Sed de hac re ad preſens ſilemus.

Decimum pro coniugijs: Vt nulli liceat niſi legitimum habere connubium. Nullus inceſtum faciat: nullus coniugem propriã, niſi ut ſanctum euangelium docet, fornicationis cauſa relinquat. Quòd ſi quiſque propriam expulerit cõiugẽ, legitimo ſibi matrimonio coniunctam, ſi Chriſtianus eſſe rectè voluerit, nulli alteri copuletur: ſed ità permaneat, aut propriæ reconcilietur coniugi. His itaq; capitulis in communi tractatis ac definitis, vt nullum deincèps ab aliquo noſtrum oriatur contentionis ſcandalum, aut alia à alijs diuulgentur: placuit, vt quæcunq; definita ſunt, vnuſquiſque noſtrùm manûs propriæ ſubſcriptione confirmet. Quiſquis igitur contra hanc ſentẽtiam, iuxta decreta canonum, noſtra etiàm conſentione ac ſubſcriptione manûs noſtræ cõfirmatam, quoquo modo viuere vel venire, eamq; infringere tẽtauerit, nouerit ſe ab omni officio ſacerdotali & noſtra ſocietate ſeparatum. Diuina nos gratia, in vnitate ſanctæ Eccleſiæ ſuæ viuentes, cuſtodiat incolumes. Facta autem eſt hęc ſynodus anno ab incarnatione Domini 673. Quo anno rex Cantuariorum Echbrecht, menſe Iulio obiêrat, ſuccedente in regnum fratre Lothere, quod ipſe annos 11. & menſes 7. tenuit. * Biſi autem epiſcopus Orientalium Anglorum, qui in præfata ſynodo fuiſſe perhibetur, ipſe erat ſucceſſor Bonifacij, cuius ſuprà memorauimus, vir multę ſanctitatis & religionis. Nã Bonifacio poſt 17. annos epiſcopatûs ſui defuncto, epiſcopus pro eo, Theodoro ordinante, factus eſt, &c. Hæc ibi.

1. Cor. 7.

* Bili

Mat. 5. & 19.

TOLETANVM CONCILIVM VNDECIMVM,

* Bambe A.D.674. Habitum anno quarto * Vuambani Regis, vij. Idus Nouembris, Tempore Adeodati Papæ. Eſt Prouinciale.

TITVLI CAPITVLORVM eiuſdem Concilij, circa tempora Vitaliani Papæ.

Nè tumultu Concilium agitetur. 1
Non debere metropolitanum à cõfinitimorum inſtructione ceſſare. 2
Vt in vna prouincia diuerſitas officiorũ non teneatur. 3
De diſcordia ſacerdotum. 4
De compeſcendis exceſſibus ſacerdotum. 5
Nõ debere ſacerdotes, quaſlibet in Eccleſiæ familijs truncationes membrorum facere, nec aliquid, quod morte plectendum eſt, iudicare. 6
Quæ debeat diſcretio Eccleſiarum eſſe rectoribus, nè per inconditam diſciplinam ſubeant homicidii notam. 7
Nè quicquam præmij pro diuinis ſacramẽtis accipiatur. 8
Quid cuſtodiri debeat, ſi per præmium quis epiſcopus fiat: vel qua ſententia feriatur, qui poſt honorem acceptum, per pecuniã ordinatus fuiſſe detegitur. 9
Vt omnes Pontifices, rectoresque eccleſiarum, tempore quo ordinandi ſunt, ſub cautione promittãt, quòd iuſtiſſimè viuere debeant. 10
De elucidatione antiqui canonis, quo præcipitur, vt ſi quis acceptam à ſacerdote Euchariſtiam non ſumpſerit, velut ſacrilegus propellatur. 11
Nè in confinio mortis, pœnitens à reconciliatione diutinè ſuſpendatur, & ut oblatio eius, qui pœnitens, nec tamen reconciliatus de hac uita exiêrit, ab eccleſia receptetur. 12
De ſacerdotibus, qui vexati, cadere videntur. 13
Vt hi, qui Domino canunt atque ſacrificant, poſt ſe ſemper habeant adiutoria conſtituta. 14
De inſtitutione certi temporis, quo Concilium agatur. 15

De

De relatione gratiarum pro conſummatione Concilij. 16

IN nomine ſanctæ Trinitatis collectis in vnum Carthaginenſium prouinciæ ſacerdotibus in Toletana vrbe, in beatæ matris Domini Mariæ Virginis ſede, anno quarto excellentiſſimi ac religioſi Vuambani principis, ſub die ſeptimo Idus Nouembris, res votiua gaudij, & dies nimiùm optatæ gratulationis occurrit, in quo nobis datum eſt conſpicere pariter & deflere, quid lachrymarum de præteritis Domino deberemus. Eramus enim hucuſquè pro labentis ſeculi colluuione inſtabiles: quia annoſa ſeries temporum, ſubtracta luce Conciliorum, non tam vitia auxerat, quàm matrem omnium errorum ignorantiam ocioſis mentibus ingerebat. Cernimus enim, quomodò Babylonicæ confuſionis olla ſuccenſa nunc tempora auerteret Conciliorum, nunc ſacerdotes Domini de reſolutis moribus irretiret: purpuratæ enim meretricis ſequebantur incitamenta, quia eccleſiaſtici conuentûs non aderat diſciplina, nec erat qui errantium corrigeret partes, cùm ſermo diuinus haberetur* exoſus. Et quia non erat adunandorum pontificum vlla præceptio, creſcebat in maius vita deterior. Cùm tandèm diuinâ nos clementia ex alto reſpiciens, & tempori ætatis noſtræ ſe occurſuram præbuit, & ſaluti, præparans noſtris ſeculis religioſi principis mentem deuotam pariter & inſtructam. Cuius prouidæ ſolicitudinis voto & lux Conciliorum renouata reſplenduit, & alterna charitas ſe motuò in corrigendis, vel inſtruendis moribus excitauit, dum & aggredandi nobis hortatu principis glorioſi facultas data eſt, & opportuna corrigendis præparata eſt diſciplina, vt qui, decurſis longè antè temporibus, poſt decem & octo, ſcilicet labentium annorum excurſum, in vnum meruimus aggregari conuentum,* mereri poſſimus ſpiritali gratia * ſanitatem. Nec enim numerus iſte alienus eſt à ſalute. Sic quippe mulier illa in Euangelio, ter ſenis annorum excurſibus curua, quæ figuram, totius humani generis geſtabat ſub ſacramento huius numeri, ſaluti priſtinæ ſana redonatur. Nos ergò per tot annos curuo noſtri ordinis perſiſtente ſtatu, in eo, ꝙ nulla nos Conciliorum definitio iungeret, nullus cuàm conuentus eccleſiaſtici ordinis adunaret, tandem diuinę voluntatis imperio, & religioſi principis iuſſu, euocati in Toletanam vrbem conuénimus. Qui cùm in eccleſia beatæ Mariæ Virginis debitis in ſedibus locaremur, inter cætera, quæ * ſubteriùs diſcreto capitulorum ordine ſunt digeſta, non aliundè primum cœpimus habere ſermonem, niſi de ſanctæ fidei puritate: vt quia initiandis ad beatam vitam hominibus hæc prima ſemper eſt via ſalutis, præuia quoq; noſtris fieret præceptis. Vndè ſacræ inſtructionis arcana ſanctorum, Niceni ſcilicet, Conſtantinapolitani, Epheſini atq; Chalcedonenſis, Conciliorum monita amplectentes, per quæ & radicitùs hæreticorum falſa conciliabula deſtruuntur, & fidei catholicæ norma declaratur, hoc communi alternoq; animorum iudicio definimus, vt hanc ipſam fidei noſtræ regulam verbis ſimplicibus niteremur alternatim nobis ſingulariteréque referre, ità vt quicquid per triduum de huiuſmodi quæſtionibus vnicuique noſtrûm lectionis memoria miniſtraret, & prout animis vel memoriæ occurreret, omni ſobrietatis compendio, ſimplici notaretur ſtylo: relatio tamen ipſius ſacramenti, pura & euidens, à capite primùm incipere, & ſic ad membra reliqua perueniret, nullas obſcuritatis in ſe lineas, habens, nullas etiàm inuſitatæ loquutionis regulas continens: ſed puritas ſola eſſet clara ſermonum, quæ poſſet euidentiam exprimere ſuam, quò exercitatiores nos ad intelligendum redderet verborum ſimplex collatio, quàm relata condenſæ lectionis inſtructio. Quia & reuerà tantæ rei myſterium ità ſacerdotes Dei conuenit nôſſe, vt non ſuperficie verborum efferantur incogniti, ſed ſenſibus ſanæ intelligentiæ reperiantur inſtructi, vt in differendo præcipuè huius ſanctæ Trinitatis arcano, plùs euidẽtiam quàm eloquentia eos, efficiat laboratos. Sic enim ex diuini muneris dono eſt actum, vt iuxta votum definitionis alternæ, promiſſio monſtraretur in opere. Vndè quod primo die præſidentis metropolitani lingua profudit, die tertia omnium noſtrûm vox ſigillatim collatiuè repetijt. Iſte eſt ergò tenor fidei noſtræ, qui & à capite copioſè profluxit, & à membris probatus gloriosè emicuit.

*medere
*ſanitatẽ.

Luc. 13. b c, d

* ſubtèr

Profeſsio fidei.

COnfitemur & credimus, ſanctã atque ineffabilem Trinitatem, Patrem & Filium & Spiritum ſanctum vnum Deum naturaliter eſſe, vnius ſubſtantiæ, vnius naturę, vnius quoquè maieſtatis atque virtutis. Et patrem quidem non genitum, non creatum, ſed ingenitum profitemur. Ipſe enim à nullo originem ducit, ex quo & filius natiuitatem, & Spiritus ſanctus proceſſionem accepit. Fons ergò ipſe eſt & origo totius diuinitatis. Ipſi quoquè pater eſſentia quidem ineffabilis, ſubſtantiæ ſuæ filium ineffabiliter genuit: nec tamen aliud, quàm quod ipſe eſt, genuit, Deus Deum, lux lucem. Ab ipſo ergò eſt omnis paternitas in cœlo & in terra, Filium quoquè de ſubſtantia Patris ſinè initio ante ſecula natum, nec tamen factum eſſe fatemur: quia nec Pater ſinè filio, nec filius ſinè patre aliquandò extitit. Et tamen

Epheſ. 3. c

non

non vt filius de patre, ità pater de filio: qui a nõ pater à filio, ſed filius à patre generati onem accipit. Filius ergò Deus de patre, pater autem Deus, ſed non de filio. Ille autẽ filius patris, & Deus de patre: æqualis Deus per omnia Deo patri, quia nec naſci cœpit aliquandò, nec deſijt. Hic etiàm vnius cum patre ſubſtantiæ creditur, propter quod & homouſios patri dicitur, hoc eſt, eiuſdem cũ patre ſubſtantiæ. ὁμὸς enim Græcè vnum, οὐσία verò ſubſtantia dicitur: quod vtrunque coniunctũ, ſonat, vna ſubſtantia. Nec enim de nihilo, neque de alia aliqua ſubſtantia, ſed de patris vtero, id eſt, de ſubſtantia eius, idem filium genitus vel natus eſſe credẽdus eſt. Sempiternus quoquè eſt & filius, quoniam ſi pater ſemper fuit, ſemper habuit filium, cuius pater eſſet, & ob hoc, filium de patre natum ſinè initio confitemur. Nec enim eundem filium Dei, pro eo quòd de patre ſit genitus, defectæ naturæ portiunculum nominamus: ſed perfectum patrẽ, perfectum filium, ſinè imminutione, ſinè defectione genuiſſe aſſerimus: quia ſolius diuinitatis eſt, inæqualem filium non habere. Hinc etiàm filius Dei, natura eſt filius, non adoptione, quem Deus pater nec voluntate, nec neceſſitate genuiſſe credendus eſt: quia nec vlla in Deo neceſſitas cadit, nec voluntas ſapientiam præuenit. Spiritum quoquè ſanctum, qui eſt tertia in Trinitate perſona, vnum atque æqualem cum Deo patre & filio credimus eſſe Deũ, vnius ſubſtantiæ, vnius quoquè eſſe naturæ: non tamen genitum vel creatum, ſed ab vtriſque procedentem, amborum eſſe ſpiritum. Hic etiàm ſpirituſſanctus, nec ingenitus, nec genitus creditur: nè aut, ſi ingenitum dixerimus, duos patres dicamus: aut, ſi genitum, duos filios prædicare monſtremur: qui tamen nec patris tantùm, nec filij tantùm, ſed ſimul patris & filij ſpiritus dicitur. Nec enim de patre procedit in filium, nec de filio procedit ad ſanctificandam creaturam: ſed ſimul ab vtriſque proceſſiſſe monſtratur, quia charitas ſiue ſanctitas amborum eſſe agnoſcitur. Hic ergò ſpirituſſanctus miſſus ab vtriſque creditur, ſed minor patre & filio non habetur, ſicut filius propter aſſumptam carnem, minorẽ ſe patre & ſpiritu ſancto eſſe teſtatur. Hæc eſt ſanctæ Trinitatis relata narratio, quæ non triplex, ſed * Trinitas & dici & credi debet. Nec rectè dici poteſt, vt in vno Deo ſit Trinitas, ſed vnus Deus Trinitas. In relatiuis verò perſonarum nominibus pater ad filium, filius ad patrem, ſpirituſſanctus ad vtroſque refertur, quæ cùm relatiuè tres perſonæ dicantur, vna tamen natura vel ſubſtantia creditur. Nec ſicut tres perſonas, ità tres ſubſtantias prędicamus: ſed vnam ſubſtantiam, tres autem perſonas. Quòd enim pater eſt, non ad ſe, ſed ad filium eſt: & quòd filius eſt, non ad ſe, ſed ad patrem eſt. Similiter & ſpiritus ſanctus non ad ſe, ſed ad patrem & filium relatiuè refertur, in eo quòd ſpiritus patris & filij prædicatur. Item cùm dicimus, Deus, non ad aliquid dicitur, ſicut pater ad filium, vel filius ad patrem, vel ſpiritus ſanctus ad patrem & filium: ſed ad ſe ſpecialiter Deus dicitur. Nam ſi de ſingulis perſonis interrogemur, Deum neceſſè eſt fateamur. Deus ergò pater, Deus filius, Deus ſpiritus ſanctus ſingulariter dicitur: nec tamen tres dij, ſed vnus eſt Deus. Item & pater omnipotens, & filius omnipotens, & Spiritus ſanctus omnipotens ſingulariter dicitur: nec tamen tres omnipotentes, ſed vnus omnipotens: ſicut & vnum lumẽ, unumque principium prædicatur. Singulariter ergò unaquæque perſona unus Deus cõfitetur, & creditur una illis & indiuiſa atque æqualis deitas, maieſtas, ſiue poteſtas. Nec minoratur in ſingulis, nec augetur in tribus: quia nec minus aliquid habet, cùm unaquæque perſona Deus ſingulariter dicitur: nec amplius, cùm totæ tres perſonæ unus Deus enunciantur. Hæc ergò ſancta Trinitas, quæ unus & uerus eſt Deus, nec recedit à numero, nec capitur numero. In relatione enim perſonarum numerus cernitur, in diuinitatis uerò ſubſtantia, quid enumeratum ſit, non compræhenditur. Ergò hoc ſolo numerum inſinuant, quòd adinuicèm ſunt: & in hoc, numero caret, quòd in ſe ſunt. Nam ità ſanctæ huic Trinitati unum naturale conuenit nomen, ut tribus perſonis nõ poſſit eſſe plurale. Ob hoc ergò credimus illud in ſacris literis dictum: Magnus Dominus noſter, & magna uirtus eius, & ſapientiæ eius non eſt numerus. Nec quia tres has perſonas eſſe diximus unum Deum eundem eſſe patrem, quem filium: uel cum eſſe filium, qui eſt pater: aut eum, qui eſt ſpirituſſanctus, uel patrem & filium dicere poterimus. Non enim ipſe eſt pater, qui filius: nec ipſe filius, qui ſpirituſſanctus: nec ſpirituſſanctus, ipſe qui eſt uel pater uel filius: cùm tamen ipſum ſit pater, quod filius: ipſum filius, quod pater: ipſum pater & filius, quod eſt & ſpirituſſanctus, id eſt, natura unus Deus. Cùm enim dicimus, nõ ipſum eſſe patrem quem filium, ad perſonarum diſtinctionem refertur: cùm autem dicimus, ipſum eſſe patrem quod filium, & ipſum filium quod patrem, ipſum ſpiritum ſanctum quod patrem & filium, ad naturã, qua Deus eſt, uel ſubſtantiam pertinere monſtratur, quia ſubſtantia unum ſunt. Perſonas enim diſtinguimus, non deitatem ſeparamus. Trinitatem igitur in perſonarũ diſtinctione agnoſcimus, unitatem propter naturam uel ſubſtantiam profitemur. Tria ergò iſta, unum ſunt natura ſcilicet, non perſona: nec tamen iſtæ tres perſonæ æſtimandæ ſunt ſeparabiles, cùm nulla ante aliam;

Ioan. 14.

* trina

Pſal. 146.

nulla poſt aliam, nulla ſinè alia vel extitiſſe, vel quippiam operata eſſe aliquandò creditur. Inſeparabiles enim inueniuntur & in eo quod ſunt, & in eo quod faciunt: quia inter generantem patrem, & generatum filium, vel procedentem ſpiritumſanctum, nullum fuiſſe credimus temporis interuallum, quo aut genitor genitum aliquandò præcederet, aut genitus genitori deeſſet, aut procedens ſpiritus patre vel filio poſterior appareret. Ob hoc ergò inſeparabilis & inconfuſa hæc Trinitas à nobis & creditur, & prædicatur. Tres igitur perſonæ iſtæ dicuntur, iuxta quod Maiores definiunt, vt agnoſcantur. Nam ſi attendamus illud, quod ſcriptura ſancta dicit de ſapientia, ſplendor eſt lucis æternæ: ſicut ſplendorem luci videmus inſeparabiliter inhærere ſic confitemur filium à patre ſeparari non poſſe. Tres ergò illas vnius atque inſeparabilis naturæ perſonas, ſicut non confundimus, ità ſeparabiles nullatenùs prædicamus: quandoquidem hoc nobis dignata eſt ipſa Trinitas euidenter oſtendere, vt etiàm in omnibus, quibus voluit ſingulatim perſonas agnoſci, vnam ſinè altera non permittat intelligi. Nec enim pater abſque filio cognoſcitur, nec ſinè patre filius inuenitur. Relatio quippe ipſa vocabuli perſonalis, perſonas ſeparari vetat. Quæ etiàm non ſimul nominat, ſimul inſinuat. Nemo enim audire poteſt vnumquodque iſtorum nominum, in quo non intelligere cogatur & alterum.

Sap. 7. d

Cùm ergò hæc tria ſint vnum, & vnum tria, eſt tamen vnicuique perſonæ manens ſua proprietas. Pater enim æternitatem habet ſinè natiuitate, filius æternitatem cum natiuitate, ſpiritus verò ſanctus proceſſionem ſinè natiuitate. De his tribus perſonis ſolam filij perſonam pro liberatione humani generis, hominem verum ſinè peccato de ſancta & immaculata Maria virgine credimus aſſumpſiſſe, de qua nouo ordine, nouaque natiuitate eſt genitus. Nouo ordine, quia inuiſibilis diuinitate, viſibilis monſtratur in carne. Noua autem natiuitate eſt genitus, quia intacta virginitas & virilem coitũ neſciuit, & fœcundata per ſpiritumſanctũ, carnis materiam miniſtrauit. Qui partus virginis nec ratione colligitur, nec exẽplo monſtratur. Quod ſi ratione colligitur, non erit mirabile: ſi exemplo, non erit ſingulare. Nec tamen ſpiritusſanctus pater eſſe credendus eſt filij, pro eo, quòd Maria, eodem ſpirituſancto obumbrante, concepit, nè duos patres filij videamur aſſerere, quod vtiquè nefas eſt dici. In quo mirabili conceptu, ædificante ſibi ſapientia domum, verbum caro factum eſt, & habitauit in nobis. Nec tamen verbum ipſum ità in carnem conuerſum atque mutatum eſt, vt deſiſteret Deus eſſe, qui homo eſſe voluiſſet: ſed ità verbum caro factum eſt, vt non tantùm ibi ſit verbum DEI & hominis caro, ſed etiàm rationalis hominis anima: atque hoc totum, & DEVS dicatur propter Deum, & homo propter hominem. In quo Dei filio duas credimus eſſe naturas, vnam diuinitatis, alteram humanitatis: quas ità in ſe vna CHRISTI perſona vniuit, vt nec diuinitas ab humanitate, nec humanitas à diuinitate poſſit aliquandò ſciungi. Vndè perfectus DEVS eſt, perfectus & homo, in vnitate perſonæ. Nec tamen, quia duas in filio diximus eſſe naturas, duas cauſabimur in eo eſſe perſonas, nè Trinitati (quod abſit) accedere videatur quaternitas. Deus enim verbum, non accepit perſonam hominis, ſed naturam: & in æternum perſona diuinitatis, temporalem accepit ſubſtantiã carnis. Item vnius ſubſtantiæ credimus eſſe DEVM patrem, & filium, & ſpiritumſanctum: non tamen dicimus, vt huius trinitatis vnitatem Maria virgo genuerit, ſed tantummodò filium, qui ſolus naturam noſtram in vnitate perſonæ ſuæ aſſumpſit. Incarnationem quoquè huius filij Dei tota Trinitas operata eſſe credenda eſt, quia inſeparabilia ſunt opera Trinitatis. Solus tamen filius formam ſerui accepit in ſingularitate perſonæ, non in vnitate diuinæ naturæ, in id, quo proprium eſt filij, non quod commune Trinitati, quæ forma illi ad vnitatem perſonæ coaptata eſt, id eſt, vt filius DEI & filius hominis, vnus ſit Chriſtus. Item idem CHRISTVS in his duabus naturis, tribus extat ſubſtantijs: verbi, quod ad ſolius DEI eſſentiam referendum eſt: corporis & animæ, quod ad verum hominem pertinet. Habet ergò in ſe geminam ſubſtantiam, diuinitatis ſuæ, & humanitatis noſtræ. Hic tamen per hoc, quòd de DEO patre ſinè initio prodijt, natus tantùm: (nam neque factus, neque prædeſtinatus accipitur) per hoc tamen, quòd de Maria virgine natus eſt, & natus, & factus & prædeſtinatus eſſe credendus eſt. Ambæ tamen in illo generationes, mirabiles: quia & de patre ante ſecula ſinè matre eſt genitus, & in fine ſeculorum de matre ſinè patre eſt generatus: qui tamen, ſecũdùm quod Deus eſt, creauit Mariam: ſecundùm quod homo, creatus eſt ex Maria. Ipſe, pater Mariæ matris, & filius. Item per hoc quòd DEVS eſt, æqualis eſt patri: per hoc quod homo, minor eſt patre. Item & maior, & minor ſeipſo, credendus eſt. In forma enim Dei, etiàm ipſe filius ſeipſo maior eſt, propter humanitatem aſſumptam, quia diuinitas maior eſt: in forma autem ſerui, ſeipſo minor eſt * idem humanitate, quæ minor diuinitate accipitur. Nam ſicut per aſſumptam carnem non tantùm patre, ſed ſeipſo minor accipitur: ità ſecũdùm diuinitatem, qua eſt æqualis patri, & ipſe, & pater, maior eſt homine, quem ſola filij perſona aſſumpſit.

Ioan. 1. b

* id eſt,

pſit. Item in eo quod quæritur, vtrùm poſſit filius ſic æqualis, & minor eſſe ſpirituſancto, ſicut patri nunc æqualis, nunc minor patre creditur eſſe, reſpondemus: Secundùm formam Dei, æqualis eſt patri, & ſpirituſancto: ſecundùm formam ſerui, minor eſt & patre & ſpirituſancto: quia nec ſpirituſanctus, nec Deus pater, ſed ſola filij perſona ſuſcepit carnem, per quam minor eſſe creditur illis perſonis duabus. Item hic filius, à Deo patre & ſpirituſancto inſeparabiliter diſcretus creditur eſſe, perſona: ab homine autem aſſumpto, natura. Item cum homine, vnus extat perſona: cum patre verò & ſpirituſancto, natura diuinitatis ſuæ ſiue ſubſtantia. Miſſus tamen filius, non ſolùm à patre, ſed & à ſpirituſancto miſſus eſſe credendus eſt, in eo quòd per pro-
Eſa. 48.d 61. a phetam dicit: Et nunc Dominus miſit me & ſpiritus eius. A ſeipſo quoquè miſſus accipitur, pro eo, quòd inſeparabilis non ſolùm voluntas, ſed operatio totius Trinitatis agnoſcitur. Hic enim, qui ante ſecula vnigenitus eſt vocatus, temporaliter primogenitus factus eſt. Vnigenitus, propter diuinitatis ſubſtantiam: primogenitus, propter aſſumptam carnis naturam: in qua ſuſcepta hominis forma, iuxta euangelicam veritatem, ſinè peccato natus, ſinè peccato mortuus creditur: qui ſolus pro nobis pec-
2. Cor. 5. catum factus eſt, id eſt, ſacrificium pro peccatis noſtris: tamen paſſionem ipſam (ſalua diuinitate ſua) pro delictis noſtris ſuſtinuit, mortiq́ue adiudicatus & cruci, veram carnis mortem accepit: tertio quoquè die, virtute propria ſuſcitatus, à ſepulcro ſurrexit. Hoc ergò exemplo capitis noſtri, confite-
* veram ſieri mur * vera fide reſurrectionem carnis omnium mortuorum: nec in aerea, vel qualibet alia carne (vt quidam delirant) reſurrecturos nos credimus, ſed in iſta, qua viuimus, conſiſtimus, & mouemur. Peracto huius ſanctæ reſurrectionis exemplo, idem Dominus noſter atque ſaluator, paternam aſſcendendo ſedem repetijt, de qua nunquam per diuinitatem diceſſit. Illic ad dexteram patris ſedens, expectatur in fine ſeculorum iudex omnium viuorum & mortuorum, indè cum ſanctis omnibus veniet ad ferendum iudicium, reddere vnicuique mercedis propriæ debitum, prout quiſque geſſit in corpore poſitus, ſiue bonum, ſiue
2. Cor. 5. malum. Eccleſiam ſanè catholicam, precio ſui ſanguinis comparatam, cum eo credimus in perpetuum regnaturam, intra cuius gremium conſtituti vnum baptiſmum credimus, & confitemur remiſſionem omniũ peccatorum, ſub qua fide & reſurrectionem mortuorum veraciter credimus, & futuri
1. Cor. 15. c ſeculi gaudia expectamus. Hoc tantùm orandum eſt nobis & petendum, vt cùm peracto finitoque iudicio, tradiderit filius regnum DEO & patri, participes efficiat noſ regni ſui, vt per hanc fidem, qua illi inhæſimus, cum illo ſinè fine regnemus. Hæc eſt confeſſionis noſtræ fides expoſita, per quam omnium hæreticorum dogma perimitur, per quam omnium fidelium corda mundantur, per quam & ad Deum gloriosè acceditur, cuius ſacroſancto ſapore ſub triduano ieiunio continua relationum collatione rorantes, ad ea, quæ ſubnexa ſunt, ſequenti die decernenda tranſiuimus.

Capitulum primum.

IN loco benedictionis conſidentes Domini ſacerdotes, nullis debent aut indiſcretis vocibus perſtrepere, aut quibuſlibet tumultibus perturbari, nullis etiàm vanis fabulis vel riſibus agi, & (quod deterius eſt) obſtinatis diſceptationibus tumultuoſas voces effundere. Si quis enim (vt Apoſtolus ait) putat ſe religioſum eſſe, non refrenans linguam ſuam, ſed ſeducens cor ſuum, huius vana eſt religio. Cultum enim ſuum iuſtitia perdit, quandò ſilentia iudicij obſtrepentium turba confundit, dicente propheta: Erit cultus iuſtitiæ, ſilentium, Eſa. 32.d Debet ergò, quicquid aut * conſultationibus conſidentium agitur, aut à cauſantium parte proponitur, ſic mitiſſima verborum relatione proferri, vt nec contentioſis vocibus audientiam turbent, nec iudicum vigorem de tumultu eneruent. Quicunque ergò in conuentu Concilij hæc, quæ præmiſſa ſunt, violanda crediderit, & contra hæc interdicta aut tumultu, aut contumelijs, vel riſibus Concilium conturbauerit: iuxta diuinæ legis edictum, quo præcipitur, Eijce deriſorum, & exibit cum eo iurgium, cum omni dedecore de confeſſione abſtractus, à communi cœtu ſecedat, & trium dierum excommunicationis ſententiam perferat.

*collationibus

5. q. 4. In loco benedict.

Luc. 1. d

Prou. 22. b

2 Quantum quiſ præcelſi culminis obtinet locum, tantùm neceſsè eſt præcedat cæteros gratia meritorum, vt in eo quòd præſidet ſingulis, ſingulariter ornetur eminentia ſanctitatis, habens ſemper & in ore gladium veritatis, & in opere efficientiam luminis, vt iuxta Paulum, potens ſit exhortari in doctrina ſana, & contradicentes reuincere. Nos proindè noſtri ordinis gradũ, vel ſuſcepti reginiinis modum magnoperè cogitare debemus, vt qui officium prædicationis ſuſcepimus, nullis curis à diuina lectione priuemur. Nam quorundam mentes põtificum, ità torporis ocio à lectionis gratia ſecluduntur, vt quid doctrinæ gregibus ſubditis exhibeat, non inueniat prœco mutus. Intuendum ergò ſemper erit maioribus, vt quos ſub reginiinis ſui cura tuentur, fame verbi Dei perire non ſinant. Sicut metropolitanis in confinitimos, cęteroſq́ue

Tit. 2.

ecclesiasticis ordinibus deditos : sic confinitimis , in commisso sibi religiosorum numero vigilandum est , qualiter nescientia talium diuinæ legis eruditionibus imbuatur, ità vt indesinenti solicitudine prælatus quisque subditos quærens , aut profectum eorum lætabundus agnoscat , aut nescientiam sinè arrogantia instruat. Placuit ergò de talibus, iuxta instituta Toletani Concilij, hoc specialiter definire, ut aut sponte sumant intentionem necessariam perdiscendi, aut à maioribus ad lectionis exercitia cogantur inuiti.

Concilij 8. cap. 4.

3 De his qui contra Apostoli uoluntatem circumferuntur omni uento doctrinæ, placuit huic sancto Concilio , ut , metropolitanæ sedis authoritate coacti , uniuscuiusque prouinciæ* ciues , rectoresque ecclesiarum, unum eundemq; in psallendo, teneant modum , quem in metropolitana sede cognouerint institutum, nec aliqua diuersitate cuiuscunque ordinis vel officij , à metropolitana se patiantur sede disiungi . Sic enim iustum est , ut indè unusquisq; sumat regulas magisterij , undè honoris consecrationē accepit : ut iuxta Maiorum decreta , sedes , quæ unicuiq; sacerdotalis mater est dignitatis, sit ecclesiasticæ magistra rationis . Abbatibus sanè , indultis officijs, quæ iuxta uoluntatem sui episcopi regulariter illis implenda sunt . cætera officia publica , id est, uesperas , matutinum , siue Missam , aliter quàm in principali ecclesia , celebrare non liceat. Quisquis autem horum decretorum uiolator extiterit , sex mensibus communione priuatus , apud metropolitanum sub pœnitentiæ censura permaneat corrigendus, quatenùs apud illum & præteritæ trāsgressionis culpam lachrymis diluat , & necessariam officiorum doctrinam studiosè addiscat . Sub ista ergò regula disciplinæ , non solùm metropolitanus totius suæ prouinciæ pontifices uel sacerdotes adstringat, sed etiàm cæteri episcopi subiectus sibi ecclesiarum rectores, obtemperare his institutionibus cogant .

Dist. 11. De his qui contra. Ephe. 4. * pontifices

4 Sicut omnis qui diligit fratrem suum, ex Deo est : ità omnis qui odit proximum , ex diabolo est . Dilectione enim sola discernitur , quis ex quo genitus approbetur , dicente Ioanne: In hoc manifestati sunt filij Dei, & filij diaboli . Omnis qui non facit iustitiam, non est ex Deo , & qui non diligit fratrem suū . Quoniā hæc est annunciatio, quam ab initio audistis, vt diligamus alterutrùm. Et post paululum: Omnis qui odit fratrē suum , homicida est. Et scitis , quoniam omnis homicida nō habet uitam æternā in se manentē . Ecce homicida esse probabiliter, declaratur, qui à fraterna societate diuiditur . Nam etsi manus non moueat ad occidendum , pro eo tamen quòd immitis est ad ignoscendum , iam à Deo homicida tenetur. Viuit ille, & iste iam interfector esse cōuincitur. Cùm ergò his præceptis B. Apostolus Paulus consona prædicatione cōcordet, dicens , Non occidat sol super iracundiam uestram, & Nolite locum dare diabolo: relatæ sunt nobis quorundam sacerdotum personæ, in tantam obstinationis efferbuisse discordiam, vt non solùm illos ab ira occasus solis non reuocet , sed nec annosa quidem transactio temporum, ad bonū charitatis reclinet, quippe in quorum cordibus sol iustitiæ Christus occubuit, vt ad lumen charitatis redire vix possint . Horum ergò & similium discordantium fratrum oblationes, iuxta antiqui canonis definitionem , nullo modo recipiendas esse censuimus . Personis tamen discordantium , id speciali definitione præcipimus, vt antequàm eorū reconciliatio vera innectat, nullus eorum accedere ad altare Domini audeat, vel gratiā cōmunionis sanctæ percipiat: sed geminato tempore per pœnitentiā cōpensabunt, quod discordiæ seruierūt. Quòd si vnus eorum, alio contemnente, ad satisfactionem charitatis cucurrerit: ex eo tempore , vt pacificus intra ecclesiam receptetur , ex quo ad concordiam festinâsse conuincitur , sententia tamē superiori seruata, vt tempus, quod in ira expendit , geminatum in pœnitentiæ satisfactione persoluat.

1. Io. 3. b

1. Ioā. 3. c

Cōc. Carthagiñ. 4. cap. 91.

5 Nullis vita præsulū perturbari debet excessibus motionum, quia valdè indignum est, vt qui throni Dei vocantur , leui motione turbentur : & qui debent esse* iter iustitiæ , ipsi efficiantur seminarium litis atque rapinæ. Quomodò ergò huiusmodi , iuxta Apostolū, irreprehensibiles erunt, qui non solùm reprehensibilia faciunt , sed mortifera potiùs & execranda committūt ? Relati enim nobis sunt quidam ex sacerdotibus , q̄ omni grauitate sacerdotalis ordinis prætermissa, audientiā iudicij furore prēueniāt, & excessu solius inhonestæ motionis, audire refugiunt, pro quibus eos oportuerat æquitatis iudicia sustinere. Dum enim de honoris sui culmine blandiuntur , patientiam habere refugiunt: & qui inconcussè debuerāt veritatis cōseruare statum, subitò religionis mutant propositum, & præcipiti furore iudiciū antecedunt. Sicq; in quo decuerat eos iudicij sustinere cōuentū , peruasione agūt, vndè de præsumptionibus confundantur. Qui tamen aut damno pariter & excōmunicatione plectendi sunt , aut omissis cōpositionibus rerū , tota satisfactione pœnitentiæ curabuntur . Illi enim, qui rei propriæ facultate suffulti sunt, aut qui rem suam iam autem in nomine Ecclesiæ, cui prēsunt, trāsfudisse noscuntur : si aut per se , aut per subditos, seu per quoslibet aliena diripiunt, vel præsumptionis seu cædis quippiam agunt, tam in rebus fiscalibus, quàm etiàm in quorumlibet dominio constitutis : & peruasa

* area

1. Tim. 3. a

vel

vel præſumpta, de rebus proprijs iuxta legẽ excellentiſ. principis ſarciant, & pro exceſſu religioni contrario, quod inhoneſtè anteiudicium perpetrauerunt, duarum hebdomadarum excommunicatione plectendi ſunt. Et qui nihil proprietatis habere videntur, magna diſcretionis arte medendi ſunt, quo nec auſus illicitos eccleſiarum facultatibus redimant, nec ipſi penitùs extorres à pœna perſiſtant. Nec enim iuſtum eſt, vt pro prauis actibus ſacerdotũ, eccleſiæ, quibus præminent, ſuſtineant damnum: & pro exceſſibus talium ſatisfactio ab eccleſijs exigatur, cùm eccleſia cultores ſuos non ad litem, ſed honeſtatem, informet. De talibus ergò placuit definire, qui nullis habitis rebus proprijs, aut in quocunque peruaſores extiterint, aut quibuſlibet perſonis cædes, vel quodcunque præſumptionis intulerint, nulla eos incuruatione ſtatus ſui ſeruitũ hominum debere addici: ſed iuxta quod præſumptuoſus quiſquis ille extiterit, ità & pœnitentiæ legibus ſubiacebit, id eſt, ſi indecem ſolidorum ſummã præſumptor eſſe conuincitur, viginti dierum pœnitentiæ ſatisfactione purgetur: ità vt ſiue minoris, ſiue maioris ſummæ exceſſum peregerit, ſimiliter geminata hoc ſemper ſatisfactione pœnitentiæ recompenſet. Seruos autem eccleſiarum, qui huiuſmodi exceſſus operati eſſe noſcuntur, ad leges ſeculares audiendas remittimus. Et hæc quidem de generali exceſſu dicta ſufficiant. Cæterùm ſpecialitatis ordinem proſequentes, decernimus: Si quis epiſcoporum magnati cuiuſquam vxorem, filiam, neptem, ſeu quolibet illi gradu altero pertinentem, quacunque fraude vel ſubtilitate, adulterina pollutione fœdauerit, & honoris proprij gradum amittat, & ſub exilij relegatione perpetuam excommunicationis ſententiam perferat, qui tamen circa finem vitæ, communionis remedio adiuuandus eſt. Hanc ſanè & illi ſententiam merebuntur, qui aut volentes homicidium fecerint, aut primatibus palatij, generoſiſq; perſonis, ſeu nobilioribus quibuſcunque mulieribus, aut puellis aliquid per necem, aut per quancunq; irrogatam iniuriam viſi fuerint intulille. Vndè eos, iuxta legum ſecularium inſtituta, aut talionem recipere, aut traditionem de his fieri, vel proſcriptionem oporteat.

23. q. 8. His à quibus Domini * talium

6 His, à quibus Domini ſacramenta tractanda ſunt, iudicium ſanguinis agitare nõ licet. Et ideò magnoperè * talibus exceſſibus prohibendum eſt, nè indiſcretæ præſumptionis motibus agitati, aut quod morte plectendum eſt, ſententia propria iudicare præſumant, aut truncationes quibuſlibet perſonis aut per ſe inferant, aut inferendas præcipiant. Quòd ſi quiſquam horum immemor præceptorum, aut in eccleſiæ ſuæ familijs, aut in quibuſlibet perſonis tale aliquid fecerit, & conceſſi ordinis honore priuatus & loco, ſub perpetuo damnationis teneatur religatus ergaſtulo. Cui tamen communio exeunti ex hac vita non neganda eſt, propter Domini miſericordiam, qui non vult peccatoris mortem, ſed vt conuertatur & viuat. Eze. 18. g 33. c

7 Cùm iuxta antiquæ inſtitutionis edictum, plùs erga corrigendos agere debeat beneuolentia, quàm ſeueritas: plùs cohortatio, quàm commotio: plùs charitas, quàm poteſtas: relatum eſt nobis, quòd quidam ex fratribus, plùs liuore odij, quàm correctionis ſtudio ſubditos inſequentes, dum ſe ſimulant ſpiritualem eis adhibere correctionem, indiſcretam ſubitò afferunt mortem, cùm inauditos à ſe proijciunt, & illicitis eos iudicijs ſub pœnitentia puniunt: Non ergò decæterò peruerſis voluntatibus ſit liberum, ſimulare quod fingunt: ſed quotieſcunque quilibet ex ſubditis corrigendus eſt, aut publica debet à ſacerdote diſciplina curari: aut, ſi aliter rectoribus placet, duorum vel trium fratrum ſpiritualium teſtimonio peculiariter adhibito, & modus criminis agnoſcatur, & modus pœnitentiæ irrogetur: ità tamen, vt ſi exilio vel retruſione dignum eum eſſe, aut quid aliud iudicũ peculiare decreuerit, modus pœnitentiæ, quem coram tribus fratribus ſacerdos trãſgreſſori indixerit, ſpeciali debeat eius, qui ſententiam protulit, manus propriæ ſubſcriptione notari. Sicque fiet, vt nec trãſgreſſores, ſinè teſtimonio excidia vitæ ſuæ incurrant: nec rectores, accuſatos ſe de quorumlibet interemptionibus erubeſcant. Leo Epiſtola 84.

1. q. 1. Quicqd in uiſibilis Mat. 10. a

8 Quicquid inuiſibilis gratiæ conſolatione tribuitur, nunquàm quæſtu vel quibuſlibet præmijs venundari penitùs debet, dicente Domino: Quod gratis accepiſtis, gratis date. Et ideò, quicunque deinceps in Eccleſiaſtico ordine conſtitutus, aut pro baptizandis conſignandisque fidelibus, aut collatione chriſmatis, vel promotionibus graduum, precia quælibet vel præmia, niſi voluntariè oblata, pro huiuſmodi ambitione ſuſceperit: equidem ſi ſciẽte loci epiſcopo, tale quicquam à ſubditis perpetratur, idem epiſcopus duobus menſibus excommunicationi ſubiaceat, pro eo, quòd & ſciens mala contexit, & correptionem neceſſariam non adhibuit. Sin autem ſuorum quiſpiam, eodem neſciente, quodcunque pro ſupradictis capitulis accipiendum eſſe ſibi crediderit, ſi presbyter eſt, trium menſium excommunicatione plectatur: ſi diaconus, quatuor: ſubdiaconus verò, vel clericus his cupiditatibus ſeruiens, & competenti pœna, & debita excommunicatione plectendus eſt.

6 Multæ ſuper hoc capitulo patrum ſententiæ manauerunt, ſcilicet nè impreciabilem ſanctiſpiritus gratiam, donis vel mune-

ribus quis existimet comparandam. Sed (quod non sinè graui dolore dicendum est) quanto hæc frequenti decretorum est præceptione prohibita, tanto nobis fraudibus cognoscitur iterata, dum hi, qui tali precio mercari nituntur gratiam spiritus sancti, aut ordinationis suæ tempora præueniunt munere, aut post acceptum honorem, promissis suis conferunt * apparentibus turpis lucri mercedem. Et ideò, vt horum & similium argumentorum deincèps amputetur occasio, hæc sancta synodus definiuit, vt cùm quisque pontificale culmen ante Domini altare percepturus accesserit, sacramenti exactione adstringatur, quòd pro conferenda sibi consecratione honoris, nulli personæ cuiuslibet præmij collationem vel aliquandò dedisset, vel aliquandò in futurum dare procuret. Sicque aut mundus ab hoc contagio, prælationis consecrationem accipiat, aut * publicato hoc scelere, manifestè denudatus coram Ecclesia, & ad honorem, quem mercari voluit, non accedat. Illos autem, quos deincèps post prælationem per præmium ordinatos fuisse patuerit, sub definitis pœnitentiæ legibus. vt verè simoniacos, ab Ecclesia separandos esse censemus, id est, vt duorum annorum spatio exilio relegati, & digna satisfactione, vel excommunicationis sententia coerciti, honoris gradum, quem præmijs emerant, lachrymis conquirere & reparare intendant. Vndè si digna eos satisfactio pœnitentiæ commendauerit, peracto indictæ pœnitentiæ tempore, non tantùm communioni, sed & loco, & totius ordinis officijs, à quibus separati fuerant, restaurandi sunt.

* per illicitum vsum implicat' huic scelesti

10 Quanquàm omnes, qui sacris mancipantur ordinibus, canonicis regulis teneantur adstricti, expedibile tamen est, vt promissionis suæ vota sub cautione spondeant, quos ad promotionis gradus ecclesiastica probat disciplina. Solet enim plùs timeri, quod singulariter pollicetur, quàm quod generali sponsione concluditur. Et ideò placuit huic sancto Concilio, vt vnusquisq;, qui ad ecclesiasticos gradus est accessurus, non antè honoris consecrationem accipiat, quàm * placita sibi annotatione promittat, vt fidem catholicam syncera cordis deuotione custodiens, iustè & piè viuere debeat, & vt in nullis operibus suis canonicis regulis cõtradicat, atq; vt debitum per omnia honorem, atque obsequij reuerentiam præminenti sibi vnusquisque dependat, iuxta illud beati Papæ Leonis edictum: Qui se scit aliquibus esse præpositum, non molestè ferat, aliquem sibi esse prælatum: sed obedientiam, quam exigit, etiàm ipse dependat. Pœna tamen, iuxta ecclesiasticæ consuetudinis morem, & placitis talium inferenda, & ab his qui transgressores fuerint, persoluenda est.

* placiti sui innouatione

Epist. 84.

11 Cùm nihil in diuino canone debeat esse confusum, nihil dubium, nihil etiàm indiscretum, in collatione nostri cœtus relectus est canon Toletani Concilij primi, in quo præceptum est, vt si quis acceptam à sacerdote eucharistiam non sumpserit, velut sacrilegus propellatur: nec adiecta est ibi discretio voluntatum, cùm & infidelis infideliter hæc talia agat, & fidelis fideliter accipiat, quod naturalis illum necessitas deglutire non sinit. Solet enim humanæ naturæ infirmitas, in ipso mortis exitu prægrauata, tanto siccitatis pondere deprimi, vt nullis ciborum illationibus refici, sed vix tantundèm illati delectetur poculi gratia sustentari. Quod etiàm in multorum exitu vidimus, qui, optatum suis votis sacræ communionis expetentes viaticum, collatam sibi à sacerdote eucharistiam reiecerunt: non q̃ infidelitate hoc agerent, sed quòd præter Dominici calicis haustum traditam sibi non possent Eucharistiam deglutire. Non ergò huiusmodi à corpore Ecclesiæ separandi sunt, qui talia non infidelitate, sed necessitate fecerunt, præterim hi, de quibus nihil fidei similtræ sentitur. Placuit ergò definire, quòd nec fideli officiat, nec infideli inultum existat. Quicunque ergò fidelis, ineuitabili quantbet infirmitate coactus, Eucharistiam perceptam reiecerit, in nullo ecclesiasticæ damnationi subiaceat. Similiter, nec illos cuiusquam punitionis censura redarguet, qui talia aut tempore infantiæ faciunt, aut in qualibet mentis alienatione positi, quid fecerint, ignorare videntur. Iam verò, quicunque aut de fidelium, vel infidelium numero, corpus Domini absq; ineuitabili (vt dictum est) infirmitate proiecerit, si fidelis est, perpetua cõmunione priuetur: si infidelis, & verberibus subdatur, & perpetuo exilio relegetur. Quòd si horum quilibet huiusmodi excessus digna pœnitentiæ satisfactione defleuerit, post quinquennium licebit illum communioni priſtinæ reformari.

Cap. 14.

12 Qui pœnitentiam in mortis agit periculo, non diutinè à reconciliationis gratia differendus est. Sed si præcincto mortis vrgeatur periculo, pœnitentia per manus impositionem accepta, statim ei reconciliatio adhibenda est, nè priùs ab humanis rebus æger abscedat, quàm donum reconciliationis accipiat: sicque superstitibus quodammodò doloris videatur esse perpetui, si præcium ab Ecclesiæ membris eum, qui vtiquè reconciliationem non meruerit, raptum à præsenti vita, mors naturæ subduxerit. Vndè iuxta Papæ Leonis edictum, his, qui in tempore necessitatis, & in periculi vrgentis instantia præsidium pœnitentiæ ex more reconciliationis implorant, nec satisfactio interdicenda est, nec reconciliatio deneganda, quia misericordiæ Dei nec

26. q. 6. His qui tẽpore. Et Leo. epist. 91.

mensuras

menſuras poſſumus ponere, nec tempora definire. De his autem, qui accepta pœnitentia, antequàm reconcilientur, ab hac vita receſſerint, quanquàm diuerſitas præceptorum de hoc capitulo habeatur: illorum tamen nobis ſententia placuit, qui multiplices numero de huiuſmodi humaniùs decreuerunt, vt & memoria taliũ in Eccleſijs commendetur, & oblatio pro eorum delicto à presbyteris recipiatur.

Conc. Carthaginen. 4. ca. 79.

Conc. Eliber. ca. 29.

13 Benè ſiquidem Maiorum regulis definitum eſt, vt dæmonijs, alijsq; ſimilibus paſſionibus irretitis miniſteria ſacra tractare non liceat. Cui præcepto conſenſu rationis adhibito, id communiter definimus, vt nullus de his, qui aut in terram arrepti à dæmonibus eliduntur, aut quolibet modo vexationis incurſibus efferuntur, vel ſacris audeant miniſtrare altaribus, vel indiſcuſſi ſe diuinis ingerant ſacramentis: exceptis illis, qui varijs corporum incommoditatibus dediti, in eiuſmodi paſſionibus in terram approbantur eliſi. Qui tamen & ipſi tam diù erunt ab officij ſui & ordine & loco ſuſpenſi, quouſquè vnius anni ſpatio, per diſcretionem epiſcopi, inueniantur ab incurſu dęmonum alieni.

* momentis ſingulis. Eccle. 4. c. 7. q. 1. Illud diuini oraculi

14 Et illud diuini oraculi * momentis ſinguli præcauẽtes, quo ſcribitur, Væ ſoli, quia cùm ceciderit, non habet ſubleuantem: ſummoperè verendum nobis eſt & cauendum, nè horis illis atq; temporibus, quibus Domino ptallitur vel ſacrificatur, vnicuique diuinis ſingulariter officijs inſiſtenti; perniciosa paſſio vel corporis quęlibet valetudo occurrat, quæ aut corpus ſubitò ſubrui faciat, aut mentem alienatione vel terrore confundat. Pro huiuſmodi ergò caſibus, præcauentes, neceſſarium duximus inſtituere, vt vbi temporis vel loci ſiue cleri copia ſuffragatur, habeat quiſquis ille canens Deo atque ſacrificans, poſt ſe vicini ſolaminis adiutorem: vt ſi aliquo caſu ille, qui officia impleturus accedet, turbatus fuerit, vel ad terram eliſus, à tergo ſemper habeat, qui eius vicem exequatur intrepidus.

15 Peractis omnibus, quæ ad correctionem noſtri ordinis in hoc concilio promulgata ſunt: placuit definire, vt paternis inſtitutionibus obſequentes, omni anno ad peragendam celebritatem Concilij in metropolitana ſede, tempore quo princeps vel metropolitani electio definierit, deuotis ſcm per animorum ſtudijs * conferamur, nec quibuſlibet requiſitis occaſionibus abſentemur, ſed in præparato die, quo indictum fuerit, adunatis in metropolitana ſede omnibus prouinciæ pontificibus, Concilium Deo præſule celebretur. Quiſquis autem epiſcoporum, excepta ineuitabili cauſa vel neceſſitate, de peragendo Concilio ſe abſentauerit, vnius anni erit excommunicatione plectendus. Quòd ſi deincèps abſque celebratione Concilij anni vnius meta pertranſierit, omnes in cõmune pontifices Carthaginis prouinciæ, ſuperioris cenſuræ ſententia obnoxios retinebit, id eſt, ſi nulla ſibi impediente principis poteſtate, vel infirmitate, aut ineuitabili cauſa, ſolius propriæ voluntatis libitu, ſeſe ad celebrandum Concilium non collegerint.

* confluamus

16 His ergò conſtitutionibus noſtris, quas neceſſariò decernendas credidimus, finalem manus noſtræ ſubſcriptionem adiecimus, immortali Deo noſtro & Domino gloriam & honorem reddentes, qui nos de conuentu alternæ viſionis lætos effecit, qui os noſtrũ in confeſſione laudis ſuæ aperuit, qui etiàm decreta huius noſtri Concilij honeſtè compleuit. Poſt hæc religioſo domino & amabili principi noſtro Vuambano regi, gratiarum actiones perſoluimus, cuius etiam ſtudio aggregati ſumus. Qui Eccleſiaſticę diſciplinæ noſtris ſeculis nouus reparator occurrẽs, omiſſos Conciliorum ordines nõ ſolùm reſtaurare intendit, ſed etiàm annuis recurſibus celebrandos inſtituit, vt ad alternũ morum correctionem annuo tempore alacriter concurrentes, iuxta prophetæ vaticinium, quod in nobis defractum eſt, alligetur: & quod abiectum eſt, reducatur. Det ergò eidẽ principi Dominus, pro huius ſacrę ſolicitudinis voto, & curſuum præſentis vitæ in pace tranſire, & poſt diuturna tempora ad ſe in pace, remiſſis iniquitatibus, peruenire: qualiter & hic felicia tempora ducat, & felix cũ omnibus, quibus principatur, ad Chriſtum ſinè confuſione peruenıat: vt, quia per eum corona noſtri ordinis in melius reſtauratur, coronã futuri regni capiat, ex hoc in regione viuorum regnans cum Chriſto in ſecula ſeculorum, Amen. Eze. 34. a. d

¶ Ego Quiricus vrbis regiæ metropolitanus Epiſcopus, hæc geſta ſynodica à nobis definita, ſubſcripſi.

Similiter & alij Epiſcopi ſubſcripſerunt.

Athanaſius eccleſię Setabien. epiſcopus, hęc geſta ſynodica à nobis definita, ſubſcrip.

Argimundus eccleſiæ. Oretanę epiſcopus, hæc geſta ſynodica à nobis definita, ſub.

Leander eccleſię *Ilicen. epiſcopus, hæc geſta ſynodica à nobis definita, ſubſcripſi.

Ioannes eccle. *Bigaſtren. hæc geſta ſynodica à nobis definita, ſubſcripſi.

* Biſtargẽ. vel Bigerren.

Godiſcalcus eccleſiæ. Oxouiensis epiſcopus, hæc geſta ſynodica à nobis definita, ſub.

Felix Eccleſiæ Dianen. epiſcopus, geſta ſynodica à nobis definita, ſubſcripſi.

Suintericus eccleſiæ Valentinæ epiſcopus, hęc geſta ſynod. à nobis definita, ſubſ.

Palmaicus eccleſiæ Vrgellen. epiſcopus, hęc geſta ſynodica à nobis definita, ſubſcripſi.

Richila eccleſiæ Accitanę epiſcopus, hæc geſta ſynodica à nobis definita, ſubſcripſi.

Rogatus eccleſię Bitteren. epiſcopus, hęc geſta ſynod. à nobis definita, ſubſcripſi.

Athe-

* Baſtitana

Aetherius Eccleſiæ * Baſtianæ epiſcopus, hęc geſta ſynodica à nobis def. ſubſ.

Concordius Eccleſię Palentineñ. epiſcopus, hęc geſta ſynodica à nobis def. ſubſcrip.

Aſciſclus Eccleſiæ Compluteñ. epiſcopus, hęc geſta ſynodica à nobis definita ſub.

Memorius Eccleſiæ Segobriceñ. epiſcopus, hæc geſta ſynodica à nobis def. ſubſcrip.

Egila eccleſiæ Segontieñ. epiſcopus, hęc geſta ſynodica à nobis definita ſubſcripſi.

* Tagonius

* Gaudentius eccleſiæ Valerieñ. epiſcopus, hæc geſta ſynodica à nobis definita ſubſ.

Liberatus diaconus, agens vicem domini mei Sinduitti eccleſię Segobieñ. epiſcopi, hæc geſta ſynodica à nobis definita, conſentiens ſubſcripſi.

Egila diaconus, agẽs vicẽ domini mei Numbuli eccleſiæ Arcobriceñ. epiſcopi, hæc geſta ſynodica à nobis definita, conſentiens ſubſcripſi.

Iulianus eccleſię monaſterij S. Michaelis abbas, hæc geſta ſynodica à nobis definita, conſentiens ſubſcripſi.

Valderedus eccleſię monaſterij S. Leocadiæ abbas, hęc geſta ſynodica à nobis definita, conſentiens ſubſcripſi.

Gratinus eccle. monaſterij Sanctorum Coſmę & Damiani abbas, hęc geſta ſynodica à nobis definita, conſentiens ſubſcripſi.

Abſalio eccl. monaſterij Sanctę Crucis abbas, hęc geſta ſynodica à nobis definita, conſentiens ſubſcripſi.

Florentius eccleſię monaſterij Sanctę Eulaliæ abbas, hęc geſta ſynodica à nobis definita, conſentiens, ſubſcripſi.

Anila eccleſię monaſterij Sancti Iuliani Agalienſis abbas, hęc geſta ſynodica à nobis definita, conſentiens, ſubſcripſi.

Gandida eccleſiæ Mariæ regiæ ſedis archidiaconus, hæc geſta ſynodica à nobis definita conſentiens ſubſcripſi.

CONCILIVM BRACARENSE TERTIVM,

Habitum anno quarto Vuambani Regis, Tempore Adeodati Papæ.

Eſt Prouinciale.

A.D.674.

DEcenter ſatis per diuinum ſpiritum in Bracarenſi vrbe collecti, & de his, quæ intra Dei eccleſiam peruerſa actione geruntur, tractaturi conuenimus, vt ad-

Mat. 18.c

iuuante nos illo, qui dicit, Vbicunque duo vel tres collecti fuerint in nomine meo, ibi ero in medio eorũ: pari animo, pariq́ deuotionis ſtudio exurgentes, malè habitos extirpemus errores. Etenim dum nos in vnum ſynodalis actio aggregaſſet, debitis in ſedibus collocati, primùm de ſanctæ fidei ſacramento cępimus habere ſermonem, ſcilicet, nè aut vanitate diſputantium, aut neſcientia ſimplicium, erroris quippiam in hoc ſacramento fidei teneretur. Vndè cum omnes nos in vera fide, vt ſpeculum perluſtraremus illiçios, in eo, quia nullũ noſtrum ſchiſmatici erroris * fatigauerat turbo, ſed vera nos, & ſimplex in hoc ſacramento Apoſtolica oſtendit idoneos prędicatio, grates omnipotenti peregrimus Deo: quam tamen noſtræ fidei regulam, ipſis verbis atque ſententijs commemorando reteximus, quibus eam in conuentu Niceni Concilij declaratam eſſe ſcimus.

* fuſcauerat

CRedimus in vnum Deum, patrem omnipotentem, factorem cœli & terræ, viſibilium omnium & inuiſibilium conditorem. Et in vnum Dominum Ieſum Chriſtum filium Dei vnigenitum, ex patre natũ ante omnia ſecula, Deum ex Deo, lumen ex lumine, Deum verum ex Deo vero, natum, non factum, homouſion patri, hoc eſt, eiuſdem cum patre ſubſtantię, per quem omnia facta ſunt, quæ in cęlo, & quæ in terra. Qui propter nos, & propter noſtram ſalutem deſcendit. Et incarnatus eſt de ſpiritu ſancto, natus ex Maria virgine. Homo factus, paſſus eſt ſub Pontio Pilato: ſepultus, tertia die reſurrexit. Aſcendit in cęlos, ſedet ad dexteram Dei patris, iterùm venturus iudicare viuos & mortuos, cuius regni non erit finis. Credimus & in ſpiritum ſanctum, Dominum, viuificatorem, ex patre & filio procedentem, cum patre & filio adorãdum & glorificandum. Qui locutus eſt per prophetas. Et vnam ſanctam Catholicam & Apoſtolicam Eccleſiam. Confitemur vnum baptiſma in remiſſionem peccatorum. Expectamus reſurrectionem mortuorum, & vitam futuri ſeculi. Amen.

POſt huius ſanctę fidei ſacramentum, relatus eſt in concione omnium noſtrum error manifeſtus, pariter & diuerſus, qui tãta debet diſciplinæ arte retundi, quanta & peruerſitate comprobatur infundi. Quidã enim in ſacrificijs Domini relati ſunt lac pro vino offerre, euchariſtiam quoque vino madidam

Digitized by Google

madidam pro complemento communionis credunt populis porrigendam. Et quod peius his omnibus eſt, quidam ſacerdotum in vaſis Domini epulas ſibi apponunt, & manducare in eis præſumunt. Quidam etiàm ex ſacerdotibus relati ſunt, quòd eccleſiaſticæ conſuetudinis ordine prætermiſſo, Miſſam ſinè orarijs audeant dicere, & quòd in ſolennitatibus martyrum reliquias ſuo collo imponant, & in ſellulis, non ab alijs ſe portandos, niſi ab albatis diaconibus, credant. Illud quoque, quòd plerique ſacerdotum abſque teſtimonio cum fœminis commorẽtur: & quòd quidam illorum, honoratos fratres ſuos verberibus indiſcretis ſubijciãt: Actio.8.c.d necnon & illud, quòd quidam Simonis cupiditate arrepti, quos ordinaturi ſunt ſub cautione dimittant, qualiter, poſtquàm ordinati fuerint, pecuniam ab illis promiſſam accipiant. Illud quoque quod familiam eccleſiæ in proprijs laboribus quaſſant, damnum in rebus Dominicis facientes. Quæ omnia, nè confusè videantur eſſe prolata, diſcretis titulorum ordinibus, credimus ſubnectenda.

TITVLI CAPITVLORVM Concilij Bracarenſis tertij.

Vt repulſis omnibus opinionibus ſuperſtitionum, panis tãtùm & vinum aqua permixtum, in ſacrificio offerantur. 1

Nè vaſa Domino ſacrata, humanis vſibus ſeruiant. 2

Nè ſacerdos ſinè orario Miſſam audeat celebrare. 3

Nè ſacerdotes, ſiue quicunque ex clero, ſinè teſtimonio cum quibuſlibet fœminis habitent. 4

De damnata præſumptione quorundam epiſcoporum, qui in feſtiuitatibus martyrũ ad eccleſiam procedentes, appenſis collo reliquijs, ab albatis diaconibus in ſellulis vectantur. 5

De honeſtate honoratorum, & diſciplina. 6

Nè promiſſione munerum, honoris gratia venundetur. 7

Nè actores eccleſiæ priùs propria quàm eccleſiaſtica iura laborare intendant. 8

Capitulum primum.

De cõſ. di ſtin. 1. Cũ omne crimen. Et in de Iud. li. 1.

CVm omne crimen atque peccatum, oblatis Deo ſacrificijs deleatur, quid de cæterò pro delictorum expiatione Domino dabitur, quandò in ipſa ſacrificij oblatione erratur? Audiuimus enim, quoidam ſchiſmatica ambitione detentos, contra diuinos ordines, & Apoſtolicas inſtitutiones, lac pro vino in diuinis ſacrificijs dedicare, alios quoque intinctam euchariſtiam populis, pro complemento communionis porrigere, quoſdam etiàm expreſſum vinum in ſacramento Dominici calicis offerre. Quod quàm ſit Euangelicæ atque Apoſtolicæ doctrinæ contrarium, & conſuetudini Eccleſiaſticæ aduerſum, non difficilè ab ipſo fonte veritatis probatur, à quo ordinata ipſa ſacramentorum myſteria proceſſerunt. Cùm enim magiſter veritatis, verum ſalutis noſtræ ſacrificium ſuis commendaret diſcipulis, nõ illis lac, ſed panem tantùm & calicem ſub hoc ſactamento cognoſcimus commendata. Ait enim euangelica veritas: Accepit Ieſus panem & calicem, & benedicens, dedit diſcipulis ſuis. Matt. 26. Cellet ergò lac in ſacrificio offerri, quia manifeſtum & euidens exemplum euangelicæ veritatis illuxit, quod præter panem & vinum, aliud offerri non ſinit. Illud verò, quòd pro complemento communionis intinctam tradunt euchariſtiam populis, nec hoc prolatum teſtimonium ex euangelio recipit, vbi Apoſtolis corpus ſuũ & ſanguinem commendauit. Seorsùm enim panis, & ſeorsùm calicis commendati o memoratur. Nam intinctum panem alijs Chriſtum præbuiſſe non legimus, excepto illo tantùm diſcipulo, quem intincta buccella magiſtri proditorem oſtenderet, non quæ ſacramenti huius inſtitutionem monſtraret. Ioan.13.c Nam quòd de expreſſo botro, ideſt de vuarum granis populus communicatur, valdè eſt omninò confutum. Calix enim Dominicus, iuxta quod quidam doctor ediſſerit, vino & aqua permixtus debet offerri, quia videmus in aqua populum intelligi, in vino verò oſtendi ſanguinem Chriſti. Ergò quandò in calice vino aqua miſcetur, Chriſto populus adunatur, & credentium plebs ei, in quem credit, copulatur & iungitur. Quæ copulatio coniunctio aquę & vini, ſic miſcetur in calice Domini, vt commixtio illa non poſſit ſeparari. Nam ſi vinum tantùm quis offerat, ſanguis Chriſti incipit eſſe ſinè nobis: ſi verò aqua ſit ſola, plebs incipit eſſe ſinè Chriſto. Ergò quando botrus ſolus offertur, in quo vini tantùm efficientia demonſtratur ſacramentum noſtræ ſaluris negligitur, quod per aquam ſignificatur. Non enim poteſt calix Domini eſſe aqua ſola, aut vinum ſolum, niſi vtrunque ſibi miſceatur. Et ideò quia iam ex eo plurima, & multiplex Maiorum manauit ſententia, quorum pietas in Deum religioſa, ſacramentorum horum & efficientias copioſè diſſeruit, & inſtitutiones veriſſimè declarauit, omnis talis error atque præſumptio ceſſare iam deceterò debet, nè peruerſorum inordinata compago, ſtatum veritatis enernet. Et ideò nulli deincèps licitum ſit, aliud in ſacrificijs diuinis offerre, niſi iuxta antiquorum ſententiam Concilhorum, panem tantùm, & calicem vino & aqua permixtum. Decæterò aliter, quàm præceptum eſt, faciens, tam diù à ſacrificando ceſſabit, quàm diù legitima pœnitentiæ ſatisfactione correptus, Iulius Papa.

ad

ad gradûs ſui officium redeat,quod amiſit.

2 Omni cura,omniq́ue ſtudio prouidendum eſt,nè hi,qui locum videntur obtinere regiminis, contumeliam videantur inferre cœleſtibus ſacramentis. Etenim, quod & auditu * terrible, & viſui execrabile iudicatur, relatum eſt nobis, quòd quidam ſacerdotum ſacrilega temeritate præcipites, vaſa Domini in proprios vſus aſſumãt, epulasq́ue ſibi in eis comedendas apponant. Quod malum & obſtupentes deflemus, & deflentes obſtupeſcimus, vt illic humana temeritas ſibi epulum præparet, vbi ſanctũ ſpiritum cognoſcitur aduocaſſe: & ibi eſum carnium crapulatus aſſumat, vbi diuina viſus eſt celebraſſe myſteria: & in quibus * tantùm ſibi offerri ſacramenta pro expiatione delictorum * præcepit,in his expleat voluntatem ludibrij ſui. Et ideò huius decæterò præſumptionis perſona, quæ ſciendo diuina vaſa vel miniſteria,aut in vſus ſuos trãſtulerit,aut comedere in his, vel poculum ſibi ſumendum elegerit,gradus ſui vel officij periculum ſuſtinebit,ità tamen,vt ſi de ſecularibus fuerit, perpetua excommunicatione damnetur: ſi verò religioſus,ab officio deponatur. Sub hac quoque damnationis ſententia & illi obnoxij tenebuntur,qui eccleſiaſtica ornamenta, vela, vel alia quælibet indumenta,atque etiàm vtenſilia,ſciendo in ſuos vſus tranſtulerint, vel alijs donanda vel vendenda crediderint.

3 Cùm antiqua & eccleſiaſtica nouerimus inſtitutione præfixum, vt omnis ſacerdos,cùm ordinatur,orario vtroque humero ambiatur,ſcilicet,vt qui imperturbatus præcipitur conſiſtere inter proſpera & aduerſa, virtutum ſemper ornamento vtrobiq́ue circunſeptus appareat: qua ratione tempore ſacrificij non aſſumit, quod ſe in ſacramento accepiſſe non dubitat? Proindè modis omnibus conuenit, vt quod quiſq; percepit in cõſecratione honoris, hoc retineat & in oblatione vel perceptione ſuæ ſalutis, ſcilicet vt,cùm ſacerdos ad ſolennia Miſſarum accedit,aut per ſe Deo ſacrificium oblaturus,aut ſacramentum corporis & ſanguinis Domini noſtri Ieſu Chriſti ſumpturus, non aliter accedat,quàm orario vtroque humero circunſeptus,ſicut & tempore ordinationis ſuę dinoſcitur conſecratus,ità vt de vno eodemq́ue orario ceruicem pariter & vtrunque humerum premẽs,ſignum in ſuo pectore præparet crucis. Si quis autem aliter egerit,excommunicationi debitæ ſubiaceat.

4 Quanquàm antiqua canonum inſtitutio, de huiuſmodi præſumptione abſolutas & multiplices diſciplinas atque inſtitutiones ediderit,nos tamen breuitatis cauſa omnem fornicandi occaſionem cupientes auferre,id omnimoda tancimus authoritate tenendum,vt nullus ſacerdotum, ſiue quiſque ille de clero, abſque honeſto & competenti teſtimonio, excepta ſola matre, cum quibuſlibet fœminis ſecretè ſe præſumat adiungere. Et non ſolùm cum extraneis mulieribus, ſed nec cum ipſis etiàm ſororibus, vel propinquis,nè licentia ſororum,vel propinquarum mulierum * quiſque ſolus familiarior habeatur ad perpetrandum ſcelus. Huius ergò præceptionis tranſgreſſor,ſex menſibus ſe nouerit pœnitentiæ legibus ſubiacere.

5 Bona ſiquidem res eſt,diuina ſacerdotibus contrectare myſteria. Sed cauendum valdè eſt, nè hoc quiſque ad vſum prauitatis ſuæ intorqueat,vndè ſoli Deo de bona cõſcientia placere debuerat. Scriptum eſt.n. Væ his,qui faciunt opus Domini fraudulenter & deſidiosè. Vt enim quorundam epiſcoporum deteſtanda præſumptio noſtro ſę cœtui intulit dirimẽdam, agnouimus quoſdam de epiſcopis, quòd in ſolemnitatibus martyrum ad eccleſiam progreſſuri, reliquias collo ſuo imponant, vt maioris faſtus apud homines gloria intumeſcant,quaſi ipſi ſint reliquiarum arca, Leuitæ albas induti, in ſellulis eos deportent. Quæ deteſtanda præſumptio abrogari per omnia debet, nè ſub ſanctitatis ſpecie ſimulata vanitas ſola prævaleat, ſi modum ſuum vniuſcuiuſque ordinis reuerentia non agnoſcat. Et ideò antiqua in hac parte & ſolennis conſuetudo ſeruabitur, vt in feſtis quibuſque diebus arcam Domini cum reliquijs, non epiſcopi, ſed Leuitæ in humeris geſtent, quibus & in veteri lege onus idem impoſitum nouimus eſſe præceptum. Quòd ſi & epiſcopus reliquias per ſe deportare elegerit, non ipſe à diaconibus in ſellula vehatur,ſed potiùs pedibus qua vnà cũ populis progreſſione procedente ad conuenticula ſanctarum eccleſiarum,ſanctæ Dei reliquiæ per eundem epiſcopum portabuntur. Iam verò, qui hæc inſtituta ſciendo adimplere diſtulerit, quam diù in hoc vitio fuerit, à ſacrificando ceſſabit.

6 Cùm Beatus Apoſtolus arguere, obſecrare, vel increpare in omni patientia præcipiat & doctrina, nouimus quoſdam ex fratribus tantis cędibus in honoratos efferuefacere,quantas poterant latrocinantium promereri perſonæ. Et ideò,qui gradus iam eccleſiaſticos meruerunt, id eſt, presbyteri, abbates, & Leuitæ, qui exceptis grauioribus & mortalibus culpis, nullis debent verberibus ſubiacere: non eſt dignum, vt paſſim vnuſquiſq; prælatus honorabilia membra ſua, prout voluerit & ei placuerit, verberibus ſubijciat & dolori: nè, dum incautè ſubdita percutit membra,ipſe quoque debitam ſibi ſubditorum reuerentiam ſubtrahat,iuxta illud,quod quidam ſapiens dixit: Leniter caſtigatus, reuerentiam exhibet caſtiganti: aſperitatis autem nimiæ increpatio, nec increpationem recipit, nec ſalutem. Et ideò,

* horribile

* ille ſolus

* tantæ rei ſacramentum * percepit

23.di. Eccleſiaſtica inſt.

1. Par. 15. c

Diſt. 15. Cùm B. Paulus Apoſtol⁹ 1. Tim. 4. a

ideò, ſi quis aliter, quàm dictum eſt, prædictos honorabiles ſubditos, licentia perceptę poteſtatis elatus, malitia tantùm crediderit verberandos, iuxta modum verberum quæ intulerit, excommunicationis pariter & exilij ſententiam ſuſtinebit.

7 Quia non expedit, vt donum ſanctiſpiritus pecunijs comparetur, quanquàm ex hoc antiquorum canonũ diſciplinæ & multiplices maneant & diuerſæ, tamen quia neceſsè eſt, vt frequentiùs retundatur, quod ſinè intermiſſione præſumitur: ideò nouellæ huius inſtitutionis formulam inſtituentes decernimus, vt quicunque pro conferendo cuiquam ſacerdotij gradu, aut munus quodcunque, aut promiſſiones muneris, antequàm ordinetur acceperit, vel etiàm poſtquàm ordinatus fuerit, in aliquo ſe pro hoc ipſo præſumpſerit munerari, ſiue qui dederit, ſiue ille qui acceperit, iuxta ſententiam Chalcedonenſis Concilij, gradus ſui periculum ſuſtinebit.

In dec. Iuo. li. 3. Quicunque pro conf.

Ca. 2.

8 Non decet, rectores eccleſiæ in ſuis ſtrenuos, & in eccleſiaſticis rebus eſſe remiſſos. Nam quorundam fertur opinio, quòd quidam ſacerdotum familias eccleſiæ in ſuis laboribus quaſſent, rei propriæ profectum augentes, Dominicis verò diſpendium nutrientes. Vndè quicunque ſub hoc neglectu res diuinas laborare diſtulerit, placito ſpeciali diſtringendus eſt, qualiter ſi de rebus ſeu augmentis eccleſiæ, quæſtum laboribus ſuis propriè auxit, & ex hoc eccleſiaſticis rebus aut neglectum laboris exhibuit, aut minorationem vel perditionem induxit, quicquid in rebus eccleſiæ minuit, illi reſtituat, ex cuius rebus atque ſuffragijs ſuos conuictus fuerit ampliaſſe labores. Quòd ſi aliquid pro vtilitatibus eccleſiæ, aut ſubſtantiæ expendit, aut diſpendij vel perditionis quippiam pertulerit, ſi hoc comprobari potuerit, totum illi à rebus eccleſiæ eiuſdem reformabitur, pro cuius vtilitatibus id expendiſſe probatur. Gratias itaque omnipotenti Deo peragimus: poſt hęc ſit pax, ſalus, & diuturnitas pijſſimo & amatori Chriſti domino noſtro Vuambano regi, cuius deuotio nos ad hoc decretum ſalutiferum conuocauit, diuinam poſtulantes clementiam, vt gloria Chriſti regnum eius corroboret vſque ad vltimam ſenectutem, præſtante ipſo, qui cum patre & ſpiritu ſancto viuit & gloriatur in Trinitate Deus, in ſecula ſeculorum. Amen.

12. q. 4. Quicunque ſub hoc neg.

Leodigius in Chriſti nomine Epiſcopus, ſubſcripſi.

Iulianus in Chriſti nomine Hiſpalenſis Epiſcopus, ſubſcripſi.

*Gétinus *Genetinus in Chriſti nomine Tudenſis eccleſiæ Epiſcopus, ſubſcripſi.

* Eroaricus *Froaricus, Deo iubente, Portugalenſis eccleſiæ epiſcopus ſubſcripſi.

* Britoliẽſis Beia in Chriſti nomine *Britinenſis eccleſiæ Epiſcopus ſubſcripſi.

Iſidorus Aſturicenſis eccleſiæ Epiſcopus, ſubſcripſi.

Alarius Auriſſinæ Eccleſiæ, Epiſcopus, ſubſcripſi.

Rectogerus Lucenſis eccleſiæ Epiſcopus, ſubſcripſi.

Hildulfus, qui cognominor Felix, Irienſis eccleſiæ Epiſcopus, ſubſcripſi.

Bracarenſe Concilium tertium finit.

DECRETA Doni Papæ I.

Ex libro Pontificali.

DOnus natione Romanus, ex patre Mauricio, ſedit annum vnũ, menſes quinque, dies ſex. Hic atrium Beati Petri Apoſtoli ſuperius, quod eſt ante eccleſiam in quadriporticum, magis marmoribus ſtrauit: ſed & eccleſiam Apoſtolorum ſitam via Oſtienſi, vt decuit, reſtaurauit atque dedicauit: itemque Eccleſiam Sanctæ Euphemiæ, poſitam via Appia ſimiliter dedicauit: clerum diuerſis ordinibus & honoribus ampliauit. Hic reperit in vrbe Roma in monaſterio quod Boëthiana dicebatur, Neſtorianitas monachos Syros, quos per diuerſa monaſteria diuiſit, & in prædicto monaſterio monachos Romanos inſtituit. Huius temporibus eccleſia Rauennas, quæ ſe ab eccleſia Romana ſegregauerat cauſa autocephaliæ, denuò ſe priſtinæ ſedi Apoſtolicæ ſubiugauit, cuius eccleſiæ præſul, nomine Reparatus, veſtigiò (vt Deo placuit) vitam finiuit. Hic dum eſſet electus, per Auguſtum menſem apparuit ſtella à parte Orientis à gallicantu vſq; ad manè per menſes tres, cuius radij cęlos penetrabant, in cuius ſurgentis viſione omnes prouinciæ & gentes mirabantur: quæ pòſt in ſemetipſam reuerſa, diſparuit: pro quo capitulo & maxima mors à parte Orientis ſubſecuta eſt.

A.D. 676

Alſan. 2. m. 5. d. 30.

Cometæ apparitio.

Fecit autem ordinationem vnam, preſbyteros decem, diaconos quinque, epiſcopos per diuerſa loca numero ſex. Qui etiàm ſepultus eſt ad Beatum Petrum Apoſtolum, ſub die 3. Idus Aprilis. Et ceſſauit Epiſcopatus Menſes II. Dies XV.

DECRE-

Digitized by Google

DECRETA Agathonis Papæ.

Ex libro Pontificali.

A.D. 677. AGatho natione Siculus, ſedit annos duos, menſes ſex, dies quatuor. Tantùm benignus & manſuetus fuit, vt etiàm omnibus hilaris & iucundus comprobaretur. Huius temporibus Theodorus Archiepiſcopus Rauennàs, ſemetipſum Sedi Apoſtolicæ poſt multorum annorum curricula prætentauit. Hic ſuſcepit dualem iuſſionem piiſſimorum principum, Conſtantini * Heraclij & Tiberij Auguſtorum, per Epiphanium glorioſum à ſecretis, miſſam præcelſori ſuo Dono Papæ, inuitantem atque adhortantem, vt debeat ſacerdotes vel miſſos ſuos dirigere in regiam vrbem pro adunatione facienda ſanctarum Dei eccleſiarum. Quod & ordinare non diſtulit. Et direxit Abundantium Paternenſem, Ioãnem Rhegitanum, & Ioannem Portuenſem epiſcopos, Theodorum & Georgium presbyteros, Ioannem diaconum, Conſtantinũ ſubdiaconum, Theodorum presbyterum Rauennatem, atque religioſos ſeruos Dei monachos. Hic clerum diuerſis ordinibus, ſuper quod competebat, honoribus ampliauit. Hic vltra conſuetudinem arcarius eccleſiæ Romanæ efficitur, & per ſemetipſum cauſas arcarij diſpoſuit, emittens videlicet de ſuſcepta per nomenclatorem manu ſua obumbratas. Qui infirmitate detentus, arcarium iuxta conſuetudinem inſtituit. Huius temporibus indictione octaua, luna eclipſim pertulit menſe Iunio, die decimooctauo. Similiter & mortalitas maior atque grauiſſima ſubſecuta eſt menſe ſuprascripto, Iulio, Auguſto, atque Septembri in vrbe Roma, qualis nec temporibus aliorum pontificum fuiſſe memoratur, vt etiàm parentes cum filijs, atque fratres ſeu ſorores, bini & bini per lecta ſepulcra adducerentur. Poſtmodùm verò foràs circunquaque ſuburbana & caſtra deuaſtare nõ ceſſauit. Suprascripti verò miſſi ſedis Apoſtolicæ, qui directi fuerant, vt regiam vrbem ingredientes die decima menſis Nouembris, nona indictione, Domino ſolatiante, atque principe Apoſtolorum comitante, ſuſcepti ſunt à principe in oraculo Beati Petri Apoſtoli intra palatium, porrigentes ei & ſcripta pontificis. Quæ dum ſuſcepiſſet, commonuit eos atq; adhortatus eſt, vt non per ſchiſma aut furore, ſed pacifica diſpoſitione remittentes philoſophicas aſſertiones, puram ſanctarũ ſcripturarum patrumque probatam fidem per ſynodalia decreta ſatisfacerent. Et dans inducias ad retractanda ſcripta, tribuit eis omnia, quæ ad ſuſtentationem ſufficiebant in

Habuit Romę Cõcilium occidẽtaliũ eporum, quorũ nomine extat infra act 4. Epiſtola grauiſſima ad Imperatorem.

eorum expenſas, in domo quæ Placidias dicebatur. Die decimooctauo ſuprascripti menſis, die Dominico, aduocati ſunt in proceſſione ad ſanctam Dei genitricem in Blachernas in tanta honorificentia, vt etiàm de palatio caballos ſtratos dirigeret cum obſequio pietas imperialis, & ſic eos ſuſciperet, ea ipſa commonens, vt pacifica aſſertione teſtimonia venerabilium patrũ proponerent. Die vigeſimaſecunda menſis Nouembris in baſilica, quę & Trullus appellatur, intra palatium ſub regali cultu reſidente Imperatore, & cum eo Georgio patriarcha Conſtantinopolitano, ac Macario Antiocheno, ſuſcepti ſunt miſſi ſedis Apoſtolicæ. Deindè metropolitæ, vel epiſcopi Orientalium partiũ, numero 150. Qui proni adorantes, reſidere præcepti ſunt vnà cum noſtris: poſt hæc patricij, hypati, omnesq; inclyti. Et habita inquiſitione ab eius parte, cuius partis debet oſtenſio ad probari, legati ſedis Apoſtolicæ dixerunt: Opportuna veritas & ratio exigit, à parte eorum, qui vnam voluntatẽ & operationem in Domino Ieſu Chriſto aſſerunt, Apoſtolicæ ſedi exponere. Qui audientes, læti effecti, paratos ſe eſſe dixerunt: Et accepta licentia, ea hora ſuos intromiſerunt libros & tomos diuerſos & ſynodos quas falſauerant. Nam non per veritatem ſe ſuperare eſtimauerunt, niſi per mendacia & cõmenta, quæ in libris ipſis addiderunt. Et relegentes per ſingula, reperti ſunt mendaces, vnam operationem & voluntatem dicẽtes. Et in quinta ſynodo epiſtolam Vigilij Papæ ad Mennam Patriarcham, atq; libellũ eiuſdem Mennæ in quaternionibus nouiter additis falſauerunt, vnam voluntatem & operationem dicentes, quod coram principe & ſynodo claruit. Alia die catholicæ fidei defenſor pius princeps, in ſecretario reſidens, inquiſitione de ipſis codicibus facta, ità reperit falſa nouiter addita fuiſſe. Die 12. menſis * Nouembris reſidente ſynodo, cum eius pietate ſuſcepti ſunt miſſis ſedis Apoſtolicę. Et præcepit eos in ſynodo reſidere, præſentantes locum ſanctiſſimum ac beatiſſimum Agathonis Papæ. Quibus dictum eſt, vt omnes libros, quos ſcirent ad cauſam fidei pertinere, coram ſynodo adducerent. Quod & factum eſt. Et vocato Georgio diacono & chartophylace eccleſiæ Conſtantinopolitanæ, præceptum eſt ei, vt iuxta eorum notitiã, codices ex bibliotheca eccleſiæ ad medium adduceret. Et dum adducti eſſent, & relegerentur, vtrique ſimiles reperti ſunt, duas naturas duasque voluntates & operationes habentes. Et confuſus Macarius coram ſynodo, inuentus eſt mendax. Tunc interdixit pietas Auguſtalis Ceorgio Patriarchæ, vt minimè in eccleſia ſua ſuſciperet Macarium vel eius homines, & interdixit ei proceſſum. Hęc prima eius ruina fuit. Die 24. mẽſis Februarij, auxiliante Beato Petro Apoſtolo, vt veritatis

Trullus

Hæretici mẽdacijs arguuntur.

* Decembris

Digitized by Google

ritatis lumen appareret, intromissa sunt coram synodo venerabilium patrũ dictam Ioannis Cõstãtinopolitani, Cyrilli, Athanasij, Basilij, Gregorij, Dionysij, Hilarij, Ambrosij, & Leonis, duas naturas, volũtates & operationis in Christo dicentes, ad satisfactionem principis vel synodi.

Sequenti die in eodem secretario residẽte synodo vnà cum principe; synodica sanctissimi Agathonis Papæ relecta est, & ad singula patrum * dicta, comprobata & inserta. In qua synodica & episcopi occidentalis partis subscripserunt 120. Post hæc adhortatus est, nec dicẽdus Macarius à sancta synodo, vel à pio principe omniq; senatu, vt profiteretur, vnam aut duas confiteri volũtates aut operationes. Qui nullatenùs audiuit, sed potiùs neque vnam aut duas in Saluatore dicere voluit. Deindè protulit pijssimus & serenissimus princeps tomum ad relegendũ, in quo vnà & hæretica dogmata Macarij erant cõscripta, & eius manu subscripta, aptissimè vnam voluntatem in Domino affirmantis. Post ipsius subscriptionem, & Theodori ex patriarchæ vtiquè iuxta eum tenorem ibi subscriptio eius erat. Et interrogatus est Georgius patriarcha, si eã fidem quã docet sedes Apostolica, amplectatur iuxta scripta Agathonis Papæ, seu sanctorum venerabilium patrum. Qui respondit, vt accepta licentia, in scripto quæ opportuna erãt, responderet. Et in his recesserunt. Die decimaseptima mensis Februarij, die Dominico, intra oraculum beati Petri intra palatiũ adstantibus inclytis, simulq; & patriarcha, legatos sedis Apostolicæ suscepit, relegens suggestionem aliam pro eorum commendatione à sanctissimo Papa directam. * Qui Georgius sanctissimus patriarcha, professus est ea die in scriptis, duas naturas duasq; voluntates & operationes se credere & prædicare, sicut sedes Apostolica, anathematizans eos, qui vnam naturam, voluntatem & operationem dicunt. Die 25. mensis Februarij residente synodo, vnà cum pio principe, simulq; & legatis sedis Apostolicæ, Macariũ adesse iusserunt. Et data à principe licentia, vt se partes qs in quas vellet, diuideret, Georgius Patriarcha regiæ ciuitatis cum suis in parte orthodoxorum, Macarius verò cum suis in parte alia hæreticorum. Et deducentes ad medium professionẽ Georgij Patriarchæ, quam fecerat & porrexerat principi, relecta est. Et commonitus supradictus Macarius, quid sentiret vel crederet, respondit se in ea perfidia, quam antè propofuerat, perdurare, & nullatenus orthodoxæ fidei acquiescere. Ea hora sancta synodus vnà cũ principe, eius orarium auferri iusserunt. Et exiliens Basilius Cretensis episcopus, eius orarium abstulit. Et anathematizantes eum foris synodum proiecerunt, simulq; & thronum eius. Stephanum autem discipulũ eius, cernicibus à sancta synodo clerici Romani eijcientes, expulerunt. Ea hora tantæ telæ aranearum nigerrimæ in medio populi ceciderunt, vt omnes mirarentur, quòd tot hæreseos expulsæ essent, & Deo auxiliante, vnitæ sunt sanctæ Dei Ecclesiæ. In locum verò Macarij, ordinatus est Theophanius abbas monasterij Baias insulæ Sicilienſis, Patriarcha Antiochenę ecclesiæ. Macarius verò cũ suis amatoribus, i. Stephano, Anastasio ex presbytero, Leontio ex diacono, Polychronio, Epiphanio, & Anastasio ex presbyteris & inclusis, in exilio in Romanã directi sunt ciuitatem. Deindè abstulerunt de diptychis ecclesiarũ nomina patriarcharum, vel de picturis ecclesiæ, aut in foribus, vbi & vbi esse poterant, auferentes, i. Cyri, Sergij, Pyrrhi, Pauli, necnõ & Petri, per quos error iste orthodoxæ fidei vsque nunc pullulauit. Tanta autem gratia Dei omnipotentis concessa est missis sedis Apostolicæ, vt ad lætitiã populi vel sancti Concilij, qui in regia vrbe erat, Ioannes episcopus Portuensis Dominicorum die, octauarũ Paschæ, in ecclesia sanctæ Sophiæ publicas Missas coram principe & Patriarcha Latinè celebraret, & omnes vnanimiter in laudes & victorias pijssimorũ Imperatorũ idem Latinis vocibus exclamarẽt. Hic suscepit diualem iussionem secundùm suam postulationem, vt suggessit, per quam reuelata est quantitas, quæ solita erat dari p ordinatione pontificis faciendi. Sic tamen, vt si contigerit post eius transitum electionem fieri, non debeat ordinari, qui electus fuerit, nisi priùs decretus generalis introducatur in regiam vrbem secũdùm antiquam consuetudinem, & cum eorũ scientia & iussione debeat ordinatio prouenire. Hic dimisit omni clero rogam vnam, & ad luminaria apostolorum & sanctæ Mariæ ad præsepe, solidos duo millia 160. Fecit autem ordinationem vnam, presbyteros 10. diaconos 3. episcopos per diuersa loca numero octodecim. Qui etiàm sepultus est ad beatum Petrum apostolum sub die 4. Idus Ianuarij. Et cessauit episcopatus annum vnum, menses septem, dies quinque.

* comprobata patrũ dicta
* dicta probata patrũ dicta

* Tunc Georgius

d. 63. Agatho illud, vt suggessit, abest à Decr. Gratiani, & oĩno uacat.

FINIS.

Digitized by Google

ANGLICANA SYNODVS ALIA,

Tempore Agathonis Papæ.

Breuiter adnotata, ex Eccleſiaſtica Hiſtoria Anglorum, ſecundùm Bedam, lib. 4. cap. 17.

A.D. 680. IIS temporibus audiens Theodorus fidem eccleſiæ Conſtantinopolitanæ p hæreſim Eutychetis multùm eſſe turbatã, & eccleſias Anglorũ, quibus præerat, ab huiuſmodi labe immunes perdurare deſiderãs, collecto venerabiliũ ſacerdotũ, doctorumq; plurimorũ cœtu, cuius eſſent fidei ſinguli, ſedulus inquirebat, omniumq; vnanimẽ in fide catholica reperit cõſenſum. Et hunc ſynodalibus literis, ad inſtructionem memoriamq; ſequentium, commendare curauit. Quarum videlicet literarum iſtud exordium eſt.

In nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti Saluatoris, imperantibus dominis pijſſimis noſtris Egfrido rege Humbronenſium, anno 10. regni eius, ſub die 15. Kalend. Octobris, indictione 8. & Egilredo Mercinenſium anno 6. regni eius, & Aliduulfo rege Eſtrãglorum, anno 17. regni eius, & Lothario rege Cantuariorum, regni eius anno 4. preſidente ipſo Theodoro gratia Dei archiepiſcopo Britanniæ inſulæ & ciuit. Dor vuernis, vnà mecum ſedentibus cæteris episcopis Britannię inſulæ viris venerabilibus propoſitis ſacroſanctis Euangelijs, in loco qui Saxonico vocabulo Gerdtfeld nominatur, pariter tractantes, fidem rectam & orthodoxam expoſuimus, ſicut Dñs noſter Ieſus incarnatus tradidit diſcipulis ſuis, qui principaliter viderunt & audiẽrunt ſermones eius, atque ſanctorũ patrũ tradidit ſymbolũ, & generaliter qẽs ſanctæ & vniuerſales Synodi, & omnis probabilium catholicæ Eccleſiæ doctorum chorus. Hos itaq; ſequi nos piè arq; orthodoxè iuxta iſpiratã diuinitùs doctrinam eorum profeſſi, credimus conſonanter & confitemur ſecundùm ſanctos patres, propriè & veraciter Patrem & Filium & Spiritum ſanctum Trinitatem, & in vnitate conſubſtãtialem, & vnitatem in Trinitate, hoc eſt, vnũ Deum in tribus ſubſiſtentijs vel perſonis cũ ſubſtantialibus æqualis gloriæ & honoris. Et poſt multa huiuſmodi, quæ ad rectæ fidei confeſſionem pertinebant, hoc quoquè ſancta Synodus ſuis literis addidit: Suſcepimus sãctas & vniuerſales 5. ſynodos beatorum & Deo acceptabilium patrum, id eſt, q in Nicæa congregati fuerunt, 318. cõtra Arium impijſſimum & eiuſdem dogmata. Et in Conſtantinopoli 150. contra veſaniã Macedonij & Eudoxij, & eorum dogmata. Et in Epheſino primo ducentorũ contra nequiſſimũ Neſtoriũ & eiuſdẽ dogmata. Et in Chalcedone ſexcẽtorũ & 30. contra Eutychen & Neſtoriũ, & eorũ dogmata. Et iterùm in Cõſtantinopoli quinto cõgregati ſunt Cõcilio in tempore Iuſtiniani iunioris contra Theodorum & Theodoretum, & eorũ dogmata contra Cyrillum. Et paulò pòſt: Et ſynodũ, q̃ facta eſt in vrbe Roma in tẽpore Martini Papæ beatiſſimi, indictione 8. imperãte Cõſtantino pijſſimo anno 9. Suſcipimus & glorificamus Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, ſicut iſti glorificauerunt, nihil addentes vel ſubtrahentes. Et anathematizamus corde & ore, quos anathematizauerunt: & quos ſuſceperunt, ſuſcipimus: glorificamus Deum patrem ſinè initio, & filium eius vnigenitum, ex patre generatum ante ſecula, & Spiritum ſanctum procedentem ex patre & filio inenarrabiliter, ſicut prædicauerunt hi quos memorauimus, ſupradicti ſancti Apoſtoli & Prophetæ & doctores. Et nos omnes ſubſcribimus, qui cum Theodoro & Archiepiſcopo fidem catholicam expoſuimus. Et cap. 18. Intererat huic ſynodo, pariterq; catholicæ fidei decreta firmabat vir venerabilis Ioannes archicantor eccleſiæ ſancti Apoſtoli Petri, & abbas monaſterij B. Maruni, qui nupèr venerat à Roma per iuſsionem Papæ Agathonis, duce reuerendiſſimo abbate cognomine Benedicto, cui' ſupra meminimus. Cùm autem idem Benedictus cõſtruxiſſet monaſterium Britanniæ in honore beatiſſimi apoſtolorum principis, iuxta oſtium fluminis Muri, venit Romam cum cooperatore ac ſocio eiuſdem operis Colfrido, qui poſt ipſum eiuſdem monaſterij abbas fuit, (quod & antè ſæpiùs facere conſueuerat) atque honorificè à beatæ memoriæ Papa Agathone ſuſceptus eſt, petijtque & accepit ab eo monimentum libertatis monaſterij quod fecerat, epiſtola priuilegij ex authoritate Apoſtolica firmatũ, iuxta quod Egfridum regem voluiſſe ac licentiam dediſſe nouerat. Quo concedente, & poſſeſſionem terræ largiente, ipſum monaſterium fecerat. accepit & præfatum Ioannem abbatem in Britanniam perducendum, quatenùs in monaſterio ſuo curſum canendi annum, ſicut ad ſanctum Petrum Romæ agebatur, edoceret. Egitque abbas Ioannes, vt iuſſionem acceperat Pontificis, & ordinem videlicet & ritum canendi ac legendi, viua voce præfati monaſterij cãtores edocendo, ac ea

Angliam in 4. olim regna diuiſam fuiſſe.

quæ

Digitized by Google

quę totius anni circulus in celebratione dierum feſtorum poſcebat, etiàm literis mandando: quæ hactenùs in eodem monaſterio ſeruata, & à multis iam ſunt circunquaquè tranſcripta. Non ſolùm autem idem Ioannes ipſius monaſterij fratres docebat, verùm de omnibus penè eiuſdem prouinciæ monaſterijs ad audiendum eum, qui cantando erant periti, confluebant. Sed & ipſum per loca in quibus doceret, multi inuitare curabant. Ipſe autem, excepto cantandi vel legendi munere, & aliud in mandatis ab apoſtolico Papa acceperat, vt cuius eſſet fidei Anglorum eccleſia, diligenter ediſceret, Romamque rediens referret. Nam & Synodũ beati Papæ Martini cum epiſcoporum conſenſu non multò antè Romæ celebratam, contra eos maximè qui unã in Chriſto operationem & voluntatem prædicabant, ſecũ veniens attulit, atque in præfato religioſiſſimi Abbatis Benedicti monaſterio ſcribendam commendauit. Tales nanque eo tempore Conſtantinopolitanam eccleſiam multùm turbauerant, ſed Domino donante, proditi iam & victi ſunt. Vndè uolens Agatho Papa, ſicut in alijs prouincijs, ità etiàm in Britannia, qualis eſſet ſtatus eccleſiæ, diſcere, hoc negocium reuerendiſſimo abbati Ioanni in Britanniã deſtinato iniunxit. Quãobrem collecta pro hoc in Britannia ſynodo, quam diximus, inuenta eſt in omnibus fides inuiolata catholica, datumq; illi exemplar Romam præferendum. Hactenùs.

DE HAC SEQVENTI MANSVETI EPISCOPI

Mediolanenſis, Epiſtola breuis admonitio ad Lectorem, F. Laurentij Surij.

QVm Occidentales plerique antiſtites tum ob itineris difficultates, tũ per ætatem & morbos ad Synodum VI. Conſtantinopolitanam proficiſci non poſſent, Inſubres Mediolani ſuã habuere Synodum, cuius epiſcopi omnes haſce literas, quibus ſuam exponunt fidem, ad Conſtantinum Imperatorem mittendas cẽſuerunt. Videat lector plura apud Paulũ Diaconum libr. 6. cap. 2. & Platinã in vite Agathonis. Sunt autem, qui ſcribant huius epiſtolę architectum fuiſſe Damianum Ticineñ. vrbis doctiſſimum Epiſcopum, ſed nomine Manſueti Archiepiſcopi Mediolaneñ. & totius eius Synodi miſſam Conſtantinopolim.

EPISTOLA MANSVETI
Epiſcopi Mediolanenſis ad Conſtantinum Imperatorem.

DOmino ſereniſſimo atque tranquilliſſimo, & à Deo coronato, religioſiſſimo Conſtantino Imperatori, Manſuetus Mediolanenſis metropolitanæ Eccleſiæ indignus epiſcopus, vel vniuerſa ſancta epiſcoporum fraternitas, quæ in hac magna regia vrbe conuénit, æternam in Domino ſalutem.

Si apicem Imperialis faſtigij, & inſulas laceratiſſimæ poteſtatis auis & proauis veſtris ęquitùs attributũ cognouimus, & pro meritorum actibus ad vos propagatum ſcimus, dignũ eſt his vos æquiparare veſtigijs, quorum & celſitudinem obtineris, nec diſparilia debẽt eſſe inſtrumenta cœleſtia, vbi paria poſſidentur ſceptra regalia. Aemulari ergò oportet eorum magiſterium, quorum documenta permanẽt ſalutaria. Ab ipſis enim rudimentis vita incolitur, cùm paternis traditionibus tenaci memoria animus delectatur: Et dum præcedentiũ antiquorum, mens callem triuerit, à norma æquitatis & iuſtitiæ tramite non receder. Fixis nanque gradibus in cunctis veſtigijs, * qui non per deuia aut abrupta aberrat. Habes quippe probatiſſime Imperator ſpecula, in quibus tuas actiones imaginari debeas. Nam ſi excellentiſſimi ingenij Conſtantini Imperatoris, qui ortũs ſui primordia Chriſti amore dedicauit, acta recenſeamus, qui & author Chriſtianæ religionis extitit, magno ſunt præconio eius opera ponderanda. Cuius tempore dum peſtifer morbus & omni calliditate graſſatior, intolerabilis Arij tyrannidis in DEI Eccleſia ſerpere cœpiſſet, qui tres naturas in ſancta Trinitate, hoc eſt, tres Deos auſus eſt prædicare, ampliſſimus princeps zelo orthodoxæ fidei animatus, congregauit ſanctum Concilium trecẽtorum decem & octo ſanctorum patrum in Nicæa vrbe Bithyniæ: in qua ſancta Synodo nefandæ ſectæ ſerpentinã malitiam, vnà cum authore ſuo Ario in perpetuo fecit damnari, & æterna animaduerſione percelli. Poſt cuius damnationem ſancti patres regulæ formulam de fidei orthodoxæ vnitate ſtatuerunt, & capitula canonum promulgauerunt: quæ nos cum omni veneratione ſuſcipimus. Poſt hæc verò manſuetiſſimus & trãquilliſſimus Theodoſius Imperator * Macedonium quẽdam, artis diabolicæ verſutia deceptum, qui Spiritum ſanctum non conſubſtantialem Deo Patri, ſed magis creaturam impulſu Satanæ auſus eſt prædicare: Tunc verò à prędicto ſereniſſimo Chriſtiano Theodoſio Principe in regia vrbe Conſtantinopoli centum

* forſitis deeſt hic, ingredi, inhæret, vel ſimile aliquod verbum

for. * graſſantior.

* deeſt, inuenit, aut aliquid eiuſmodi.

quinquaginta patrum concilio congregato, perditę audacię authorẽ vnà cum venenatis ſuis præſumptionibus anathematis vinculo ſubdiderunt. His ſopitis, clandeſtinus hoſtis ſuis nefarijs machinationibus non ſinẽs pacatam Dei Eccleſiam manere, qui ſemper cõſociata diuellere, & cõſolidata diſperdere conſueuit, excitatus eſt homo peccati, filius perditionis, humanam quidem habens ſpeciem, ſed diabolicam geſtans imaginem, Neſtorius quidam, Conſtantinopolitanę eccleſię magis prędo, quàm paſtor, qui poſuit Pſal. 72. in cœlo os ſuum, & lingua eius tranſijt ſuper terram, in tantæ perditionis foueam dimerſus, vt faſtu ſuperbiſſimo, & fretus temeritatis audacia, auſus ſit dicere beatam Mariam non Dei genitricem, ſed tantummodò hominis fuiſſe matrẽ, & propter duarũ veritatem naturarum tergiuerſationẽ faciens, duas in Chriſto aſſerebat eſſe perſonas, vnam paſſibilem, & aliam impaſſibilem. Quod infandum dogma piorum aures non ferentes, cõgregata eſt ſancta ſynodus in Epheſina ciuitate, ducentorum ſanctorum patrũ numerus: vbi ſanctæ memoriæ Cyrillus Alexandrinæ eccleſiæ pręſul authoritate ſanctę ſedis Apoſtolicæ prædictus, caput extitit, qui feruentiſſimo zelo Dei, ſcuto fidei, & loricæ protectus catholicæ authoritatis, hęreticæ prauitatis inuentorem, & aſſertorem iniquitatis, prędictum Neſtorium cum vipereis commẽtis perpetuo anathemate condemnauit. Dehinc verò duo vaſa iniquitatis bellãtia, Dioſcorus ſcilicet Alexandrinus prędul, & Euryches Conſtantinopolitan⁹ archimãdrita, intra venerandos eccleſię aditus, vt ſęuus cancer omnia ſerpere cupientes ſimpliciores quoſque peſte nefariæ perſuaſionis inficere volentes, qui aſſerebãt in Domino noſtro Ieſu Chriſto ante adunationem duas naturas, poſt verò adunationem, vnam. Tunc à prędictiſſimo & Chriſtianæ religionis amatore Martiano Imperatore collecta eſt ſancta ſynodus in ciuitate Chalcedona ſexcentorum triginta patrum veneranda cohors, quibus mediatores fuerunt beatiſſimi pãpę Leonis vrbis Romæ miſſi, quorum authoritate prędicti Dioſcorus & Eutyches hęreuci anathematis ſententia perculſi, extra gremium matris Eccleſiæ catholicæ ſunt eiecti. Qui ſancti patres in Concilio conſtituti, omni cauillatione hæreticæ prauitatis abraſa, fidei fundamina ſtatuentes, ſplendidiſſimo ſermone & elegantia vrbanæ ſcientiæ ſymbolum orthodoxæ fidei confecerunt, retrò patrum veſtigia ſequentes, tam ſancti Nicęni Concilij, quàm Conſtantinopolitani, ſeu Epheſini primi, quorũ ſanctionibus Dei Eccleſia in toto orbe decoratur. In quibus promulgationibus * ſtatuentes, vt ſi quis ſupra id, quod ibidẽm in cauſa fidei ſtatutum eſt, addere aut minuere ꝓſũpſerit, anathematis vinculos ſubiaceret.

Dẽptis his oĩbus, deincẽps Chriſtianiſſ. Iuſtiniano Impatore, cuius cũ nomine & opa micuerũt, *exiſtentibus quibuſdam, q ſanctã Chalcedonenſem ſynodũ, ſub neuo offenſionis reijcere inconſideratis vocibus iactitabant: tũc à ꝓfato principe iterato in regia vrbe Conſtantinopoli concilio, cõgregati ſunt 160. venerãdi patres, capitula illa, de quibus infamari geſtiebant, obloquentes prędictam Chalcedonenſem ſynodũ ab omni ſuſpicione praui erroris abſoluẽtes, tria capitula, ꝑ quibus accuſabatur, aperta dãnatione fecit vlciſci, vbi & deceſſorum patrum regulas & formulas ſacræ inſtitutionis ſequentes, ſanctam, & immaculatam orthodoxam fidem, vinacibus ſententijs roborantes, firmiſſimã adſertionem confirmauerunt.

*Vl ſcripto erat, exiſtentes quoſdam

Eccè præſtantiſſime princeps, antiquorũ patrũ ſtatuta, vnã cum cõſenſu piiſſimorum Imperatorũ definita, q̃ cõuchi vel infirmari nulla ratione pietas veſtra pmittat. Nã ſi ſunt, qui audacia dialecticę artis inflati, cothurnata ceruice, buccis tumeſcẽtibus, ſinuoſis circumitionib⁹ & flexuoſis ambagibus, phaleris verborũ pompiſq; ſermonũ, ſua ferali calliditate ſimplicẽ fidei rationẽ cõuellere, & delegatas à patribus regulas, cõculcare vel temerare voluerint, eorũ inflationibus tranq̃llitas veſtra nõ acqeſcat: ſed recordamini, qualiter propheta dicit, Verbum breuiatum facit Dominus ſuper terram: quod per ſanctos Apoſtolos vidimus impletum. Quid enim breuius, quàm ſimplex fide ſymbolũ ab Apoſtolis inſtitutum, in quo miſticum ſacramenti cõtinetur arcanum? Nam ſi* regulas, inſigniſſime Imperator, non cum dialecticis, non cum Rhetoricis, non cum grammaticis, ſed cum ruricolis & piſcatoribus Dominus poſuit rationem, & his tradidit ſui ſecreta conſilij, quos & principes ordinauit, quibus ligandi ſoluendiq̃ tribuit poteſtatem: *neuon vobis videtur, optime Imperator, dementiſſimæ mentis eſſe, qui Apoſtolicas traditiones, & venerabilium patrum inſtituta deprauare feſtinant? Nos autem omnes, qui ſub feliciſſimos & Chriſtianiſſimos & à Deo cuſtodiendos principes, dominos noſtros, per excellentiſſimos reges Chriſtianæ religionis amatores, vnà cũ eorum ſancta deuotione, pari tenore & reuerentia traditiones ſanctorum Apoſtolorum, ſeu reuerendiſſimorum patrum, qui in ſupradictis Concilijs adfuerunt, omni cum veneratione ſuſcipere, amplecti, defendere, prædicare, præcipuè ſanctæ memoriæ Leonis Apoſtolicæ ſedis præſulis dicta, ſed etiã orthodoxos patres, qui per diuerſa loca, zelo Dei feruentes dogmata ſalutaria nobis reliquerunt vt venerandæ memoriæ Gregorius Nazanzenæ ciuitatis epiſcopus, & Baſilius Cappadocię epiſcopus, & Cyrillus Alexandrinus præſul, & Athanaſius eiuſdem Alexandrinę Eccleſiæ pontifex, necnon & Ioan-

Eſa. 10.

for. * relegas,

for. *non-ne

Ioannes Conſtantinopolitanus antiſtes, & Hilarius Pictauienſis epiſcopus, & omni ſapientia clarus Auguſtinus Hipponiregiẽſis epiſcopus, & veneranda corona Chriſti confeſſor Ambroſius Mediolanenſis eccleſiæ præſul, ſimul & eruditiſſimus & omni luce conſpicuus Hieronymus presbyter, quicquid hi docuerunt, ſapuerunt, prædicauerunt, vel defenſore extiterunt, nos eorum acta vel ſtatuta omni deuotione ſuſcipimus. His delegatis, operæprecium duximus, quid noſtra fides continet, adnectere.

Incipit expoſitio fidei patrum Mediolanenſis Synodi.

PRofitemur nos credere indiuiſibilem ſanctam Trinitatem, hoc eſt, patrem & filium & ſpiritum ſanctum, vnum Deum, ità vnum, vt trinum: & ità trinum, vt vnum: Trinitatem in diſtinctis atque diſcretis perſonis: hoc eſt, patrem, ex quo omnia: filiũ, per quem omnia: Spiritum ſanctũ, in quo omia, vnius tamẽ diuinitatis, vnius eſſentiæ, vniuſque ſubſtantiæ: in tribus quidem ſubſiſtentij ſeu perſonis, vt pater pater ſit: filius filius ſit: ſpiritus ſanctus ſpiritus ſanctus ſit: In vna natura vnaq; ſubſtantia, vt Deus vn⁹, & ſolus, & ſumus credatur: non tres naturas introducentes, vt Arius blaſphemat, qui tres deos prædicauit, excellentiorem, minorem, & inferiorem. Nos verò ſanctam Trinitatem in vnitate, & vnitatẽ in ſancta Trinitate confitemur. Nam cùm dicimus omnipotentem patrem, appellatio huius paterni nominis ad filij perſonam intenditur: Et cùm dicimus æternum filium, ad æterni patris perſonam refertur: Et cùm nominamus ſpiritum ſanctum, ab æterni patris perſona eum procedere monſtramus.

Cùm autẽ dicimus Deum patrem omnipotentem, non poteſt huius nominis euacuari ſacramentum: Quia cùm dicimus patrem, filium demõſtramus. Et cùm dicimus filium, patrem declaramus: Et cùm dicimus æternum patrem, æternum filium demonſtramus. Nam ſi non inuenimus initium vocabuli huius paterni nominis, quandò pater ſit dictus, conſequenter oſtenditur, quia nec initium geniti reperiemus. Obſecramus, vt detur nobis ratio, quandò pater hoc vocabulum, vt pater vocitaretur, ſortitus eſt: ſi in tempore, ſi extra tẽpus, dicat nobis aliquis, quandò primitùs cœperit appellari: & ſi potuerit hoc approbare, nulla erit dubietas ex illo initio paterni nominis, filium initium accepiſſe, quo pater nominatus eſt. Et ſi defecerit, immò quia deficit, nec poterit approbare, nec dare initium paterni nominis, quandò pater eſſe cœperit, profiteatur ergò nobiſcum ſanctam Trinitatem, coeſſentialẽ atque conſubſtantialem: Nec patrem ante filium, nec filium poſt patrem, nec ſpiritum ſanctum inferiorem fuiſſe: quia dum initium paterni nominis non inuenitur, neſcimus quæ ratione filio initium adſcribatur. Quia cùm dicimus ſempiternum Deum patrem, ſempiternum Deum filium oſtendimus. Ideò ſanctam Trinitatem in vna natura vnaque eſſentia atque ſubſtantia, & in tribus ſubſiſtentijs ſiue perſonis profitemur.

Credimus autem ipſum Dei verbum, hoc eſt, filium patris ſinè initio genitum: eundẽ vnum ex tribus ſubſiſtentijs de ſancta Trinitate æternum filium, pro diſpenſatione facta pro nobis & noſtra ſalute deſcendiſſe de cœlis, incarnatum verbum Dei & hominem factum intra Virginis vterum, vniẽs ſibi noſtræ naturæ veritatem ex ſancta & gloriosa Dei genitrice Maria Virgine, perfectus Deus & perfectus homo in duabus naturis, diuinitatis ſcilicet atque humanitatis, conſubſtantialis Deo patri ſecundùm diuinitatem, & conſubſtantialis idem ipſe nobis, ſecundùm humanitatem: non in duobus filijs diuiſus, ſed vnus & idem Dei & hominis filius, in veritate duarum naturarum, in vna ſubſiſtentia ſiue perſona, diuinitatis videlicet & humanitatis vnitione facta: vt ex duabus perfectis naturis non duo filij, ſed vnus idem Dei & hominis filius, permanẽs quod erat, cœpit eſſe quod non erat, dum ſinè initio æterni patris filius, factus eſt hominis filius. Ideò & vnus eſt Dominus noſter Ieſus Chriſtus, habens in ſemetipſo perfectionem diuinæ naturæ, & perfectionem humanę naturæ: & eſt vnigenitus quidem ex verbo, vtpotè ex Deo patre natus, & primogenitus in multis fratribus. filius enim Dei, filius hominis factus eſt. Vnde & duas natiuitates eiuſmodi ipſius vnigeniti Dei uerbi confitemur: ante ſecula quidem ex patre incomparabiliter natum: ĩ vltimus autem dieb⁹ eiuſdem ipſius incarnationem de ſancta gloriosa Dei genitrice & ſemper Virgine Maria, qui de patre ſplenduit ſupra intellectũ: de matre ortus eſt ſupra rationẽ: & cùm Deus verè eſſet, factus verè homo: Ideo propriè & uerè Dei genitricem ſanctam & gloriosam & ſemper Virginem Mariam cõfitemur: Nõ quia Deus uerbum initium ex ipſa accepit, ſed quòd in ultimis diebus unigenitus Deus uerbum, qui ante ſecula erat, incarnatus ex ipſa immutabiliter homo factus eſt, & cùm inuiſibilis in ſuis eſſet, uiſibilis factus eſt in noſtris: & cùm impaſſibilis Deus eſſet, non dedignatus eſt paſſibilis homo eſſe: & immortalis, mortis legibus ſubiacere. Idipſum autẽ Deum & Dñm, qui in Bethleem ſecundùm carnẽ natus eſt, & ſimilis factus eſt hominibus abſq; peccato, & crucifixus eſt pro hominibus ſub Pontio Pilato, ipſum confitemur, Deum, ipſum hominem: ipſum filiũ Dei, ipſum filium hominis: ipſum de cœlo, ipſum de terra: ipſum impaſſibilem, ipſum paſſibilem. Deum enim verum, qui natus eſt ex Deo

Rom. 8.

ex Deo patre ineffabiliter, inenarrabiliter, incomprehẽsibiliter, ipse in tempore natus est de sancta Virgine Maria, idem ipse Dominus noster Iesus Christus, vnus in sancta Trinitate, cõglorificatus Patri & sancto Spiritui. Nec enim quartam personæ adiectionem suscepit sancta Trinitas, duas autẽ naturas in vna subsistentia diuinitatis & humanitatis inconfusè, incommutabiliter Dominum nostrum Iesum Christum habere veraciter confitemur. Ità quoquè & duas naturales voluntates, & duas naturales operationes habere, vtpotè perfectum Deum, & perfectum hominem, vnum eundemque ipsum Dominum nostrum Iesum Christum, pietatis nos regula perstruit. Ipsum natum, ipsum passum, ipsum crucifixum, ipsum sepultum, eundem ipsum resurgentem, & in cœlos ascendentem, ad dexterã patris sedentem, & ad viuos & mortuos iudicandos venturum, cuius regni non erit finis.

IN HOC CORPORE CONTINETVR

SANCTA SEXTA SYNODVS GENERALIS

Constantinopolitana Tertia,

Anno 12. Imp. Constantini collecta est S. Synodus & universalis sexta Constantinop. sanctorũ Patrũ 289. Paul. Dia. lib. 19.

Centum quinquaginta Episcoporum, quæ in eam Vrbem congregata est, sub temporibus domini Constantini pijssimi Augusti, & Agathonis sanctissimi ac Beatissimi Papæ antiquæ Vrbis Romæ.

Imperator iste fuit eius nominis quartus.

A Leone II. Agathonis successore confirmata per Epistolam, quæ post Synodum extat.

DIVALIS SACRA, DIRECTA ad Domnum sanctissimum Papam senioris Romæ, contradita verò Agathoni sanctissimo ac beatissimo Papæ eiusdem antiquæ Romæ, eo quòd idem Domnus de præsenti vita decessisset.

SVPERSCRIPTIO SACRÆ.

IN nomine Domini & Saluatoris nostri Iesu CHRISTI, Imperator, Flauius Constantinus fidelis, magnus Imperator, Sacra Domo sanctissimo ac beatiss. archiepiscopo antiquæ nostræ Romæ & vniuersali Papæ, Data pridiè Idus Augustas Constantinopoli, indictione 6.

A.D. 678.

PER omnia nouit vestra paterna beatitudo, & plures vestræ sanctæ Ecclesiæ antiquæ Romæ, qa ex quo iussit Deus principaliter nos imperare, dum voluissent multotiès quidam motionem facere de verbis, de quibus est contentio pro dogmate pietatis, inter partes tam sanctæ vestræ Ecclesiæ, quamq; huius sanctæ magnæ Dei Ecclesiæ, vt ambigerent, & hoc prohibuimus fieri tẽpore non admittente, cognoscentes quòd ex particulari contentione non solùm vnitas fieri non posset, sed magìs malum accresceret. Et licèt animo doleremus, vltra omnẽ dolorem tam pro exprobratione, quæ nobis ob hoc ab inimicis inferebatur & propter ipsam veritatem, quòd pontifices secundùm uos, & orthodoxus noster populus, propter quasdam nouitates uocum in schisma incidisset, exultarioque ex hoc fieret impijs & hæreticis: attamen Deo nostro commisimus, ipso pro nobis potiora prouidente, & dum eius benignitas iussierit cor rectionem huius rei fieri, tunc nobis cõdonare opportunitatem temporis, ad generalẽ collectionem faciendam vtrarumque sedium, quatenus considerantibus eius definitiones sanctarum quinque synodorum & editiones sanctorum probabilium patrum, satisfacerent similimetipsis, & cõuenirent in uno ore, vnoq; corde, ad glorificãdum honorificum nomen Dei nostri. Sed quoniam sicut homines cogitamus, sicut autem iubet Deus, eã perficit, ipse enim nouit futura & quęq; nobis expediunt, sic ei placitum est, vt ad effectum perducantur: cognoscere facimus vestram paternã beatitudinẽ, quòd dum ordinatus esset Theodorus sanctissim⁹ & beatissimus

Digitized by Google

tiſſimus Patriarcha à Deo cõſeruandę huius noſtræ regiæ vrbis, ſuggeſſit noſtræ ſerenitati ſuſpectum ſe eſſe, dirigere cõſueta ſynodica ad veſtram paternam beatitudinem, nè forſan nõ recipiantur, ſicut & ſub prędeceſſoribus eius patriarchis factum eſt: ſed quia magis pręuidit adhortatoriã epiſtolã facere ad veſtram paternam beatitudinem, quã & direxit, eius per omnia ſcientiã habet veſtra paterna beatitudo, & nõ pręuidimus, p prę-ſentem noſtrã piam ſacrã, de huiuſmodi epiſtola vti multiloquio: ſed poſteaq̃ directa eſt eadẽ epiſtola ad veſtrã paternam beatitudinem, interrogauimus eũdem ſanctiſſimũ & beatiſſimũ patriarchã, & Macariũ ſanctiſſimum patriarcham ciuitatis Theopolitanæ, quęnam eſſet difficultas, quæ ꝓuenerat inter veſtrã paternã beatitudinem ſeu veſtrã Apoſtolicã ſedẽ, & ipſos, olim omnibus expletis, quęcunque ſunt de immaculata noſtra & incõmutabili Chriſtianorũ fide, tam ꝙ doctrinam ſanctorũ Apoſtolorũ, quamq; per diffinitiones ſanctorũ 5. ſynodorũ, & doctrinam ſanctorũ ac probabiliũ patrum, & omnibus hęreſibus iam manifeſtatis atq; cõdemnatis, & nullo deincèps remanẽte modo, quo poſſit diuiſio aut ſchiſma ſanctę, & immaculatę noſtrę fidei inferri: ſatisfecerũt nobis ijdem ipſi ſanctiſſimi patriarchæ, ꝙ verba quędam nouitatis intromiſſa ſunt, aliquibus quidem ex imperitia hęc introducentibus, aliquibus verò incongruè ſcrutãtibus incõprehenſibilia opera Dei: & quia, ex quo hęc verba mouerit cœperũt, & vſq; hactenùs vtraq; ſedes inter ſe minimè conuenerunt, vt inquirẽtes ſibimet ſatisfacerẽt pro veritate. Propter vi-
* infinita les igitur inquiſitiones non ſit * finita contentio, nè nobis inſultẽt pagani & hęretici, neq; in nobis vſquequaquè locũ accipiãt femina aduerſarij. Cadens namq; ab humano genere, quod ei ſeruiebat & cõfuſus per apparitionem Domini noſtri Ieſu Chriſti, veri Dei noſtri, etiàm in his confunderetur ꝙ ſtudium veſtræ paternæ beatitudinis, & ſecundùm quod ſcriptum eſt deponentibus nobis
1. Pet. 2. a omnẽ zelum & omnẽ contentionẽ omnéq; inuidiam, veritati cõcutramus. Veritas enim Deo chara eſt, & ſecundùm Dñi vocem, qui-
Mat. 20. d cunq; voluerit omniũ primus eſſe, ſit omniũ
Marc. 9. f minister. Et iterùm dictũ eſt: In hoc cogno-
10. g
Ioã. 13. d ſcent omnes quia mei eſtis diſcipuli, ſi dilectionem habueritis adinuicèm. Poſtquàm igitur tempus recipit perfectam congregationem fieri, adhortamur veſtram paternam beatitudinẽ per pręſentem noſtram piam Sacram, dirigere viros vtiles, modeſtos, notitiam habẽtes totius à Deo inſpiratæ doctrinæ, & peritiã irreprehenſibilẽ habentes dogmatum, indutos perſonam veſtræ Apoſtolicæ ſedis, eiusque Concilij, deferentes & libros quos oportet proferri: & omnem authoritatem habentes, quatenùs conuenientes cum hic poſito ſanctiſſimo ac beatiſſimo Patriarcha, & Macario ſanctiſſ. patriarcha Theopolitanę ciuitatis, perſcrutentur cum omni manſuetudine & modeſtia, & per gratiam ſancti Spiritũs veritati inſiſtere & conſentire, munitionem habentibus eis, qui huc aduenerunt ex parte ſedis veſtræ per pręſentem noſtram piam Sacram. Per Deum enim omnipotentem, non eſt apud nos partis cuiuſlibet fauor, ſed æqualitatem vtriſq; partibus cõſeruabimus, nullatenùs neceſſitatem facientes in quocunq, capitulo eis, qui à vobis diriguntur quoquo modo: ſed & omni honore, cum competenti munificentia & ſuſceptione dignos eos habebimus. Et ſi quidem vtrique conuenerint, eccè & benè: ſin autem minimè cõuenerint, iterùm cũ omni humanitate eos ad vos dirigemus, decretò nos excuſantes in iudicio Dei imminente nobis, iuxta quod conſtituti ſumus ſeruare fidem ſanctam & immaculatam, quam percepimus, vnoquoq; proprio ſenſu abundante, rationem reddituri ante ſanctum & terribile tribunal Dei noſtri. Inuitare enim & rogare poſſumus ad omnem commendationem & vnitatem omnium Chriſtianorum, neceſſitatem verò inferre nullatenùs volumus. Per perſonas verò, quæ dirigẽtur à paterna veſtra beatitudine, ità decernat: ex veſtra quidẽ ſancta Eccleſia (ſi vtiquè viderur ei) tres perſonas: quòd ſi & plures, quantę ei placuerint, dirigat. De Concilio verò vſque ad duodecim metropolitas epiſcopos. De quatuor verò monaſterijs * Byzanzenis, ab * Byzantinis vnoquoque monaſterio monachos 4. Nã ſi receperit tempus, vt dictum eſt, perfectam congregationem ſtudiuiſſemus facere: ſed quoniam tempus non admittit, Deus autem noſter proprio conſilio protulit, quod nos differebamus in hoc tempore per omnia iubemus veſtram paternam beatitudinem minimè effici impedimentũ voluntati Dei, ſed eos dirigere. Sic enim ſperamus in eius benignitate, quoniam qui voluerit huiuſmodi capitulum moueri in pręſenti, per Spiritũ ſanctum concedere habet, vt veritas clareat, & inſtruãtur omnes ſinè ſchiſmate atq; contentione veritatem profiteri, & vno ore, vnoque corde glorificare nos omnes eius bonitatẽ. Tacere quippe hoc, terribile ęſtimamus, vt nè plebs, quę, vt ſanctificetur, accedi ad ſanctas Dei catholicas & apoſtolicas eccleſias, contrarijs * congregationibus occupet, conſiderans antiſtitum adinuicèm diſſonantiã. * cogitationibus Multam enim nobis inſtantiam fecerũt tam hic ſanctiſſimus Patriarcha, quãq; Macarius ſanctiſſim⁹ Patriarcha Theopoleos, vt ejiceretur Vitalianus beatiſſimus, de diptychis, aſſerentes Honorium memorari in diptychis, propter honorem Apoſtolicę ſedis antiquę noſtræ Romæ. Nam non acquieuẽre, vt memorentur Patriarchę, qui poſtmodùm fuerũt in ꝓdicta ſancta Romana Eccleſia, donèc conquiſitio & ſatisfactio proueniat verborum,

rum, de quibus cõtenditur inter vtraſq; ſedes, & ità veſtra paterna beatitudo conſequéter memoretur: ſed hoc nos non acquieuimus, id eſt, vt eijceretur idem Vitalianus de diptychis. Hoc quidem, vtpotè omnem æqualitatem ſeruantes, & vtroſque orthodoxos habentes: hoc autem, & propter collatam nobis charitatem ab eodem Vitaliano, dum ſupereſſet, in motione tyrannorum noſtrorum. Sed ſic polliciti ſumus prædictis ſanctiſſimis Patriarchis, quòd per omnia dirigit veſtra beatitudo homines, qui debeant conquirere cum ipſis, & tunc ſecundùm quod clarueri t, perfecta diſpoſitio fiet. * Nã ante hoc * nullo modo nos acquieſcere, vt idem beatiſſimus Vitalianus eijceretur. Hæc cognoſcens veſtra paterna beatitudo, ſtudeat ſequi voluntatem Dei. Sicut enim prædictum eſt, ſpem habemus in coronatore noſtro Deo, quia dum præuiderit ſuper hoc feruentem noſtrum affectum, eius benignitas etiàm ingruentes nobis perturbationes gentium ſedabit. Omnem uerò concurſum venientibus iuſſimus præbere Theodorum glorioſum Patricium & Exarchum Chriſto amabilis noſtræ Italiæ prouinciæ, tam in naui, quamq; in expenſis & omni utilitate eorum: & ſi neceſſitas exegerit, etiàm caſtellatos dromones præbere ad eorum munimen, ut ex omnibus illæſi, & ſinè periculo (Deo cooperante) ijdem ad nos perducantur. Et ſubſcriptio: Diuinitas te ſeruet per multos annos ſanctiſſime ac beatiſſime patet.

* nec
* vllo

DIVALIS SACRA, DIRECTA ad Georgium ſanctiſſimum archiepiſcopum huius magnæ Conſtantinopolitanæ vrbis nouæ Romæ.

ET SVPERSCRIPTIO.

IN nomine Dei & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti, Imperator pius pacificus Flauius Conſtantinus, fidelis in Ieſu Chriſto Deo, Georgio ſanctiſſimo ac beatiſſimo Archiepiſcopo Conſtantinopoleos & uniuerſali Patriarchæ, Data quarta Idus Septembris Cõſtantinopoli, imperante domino piiſſimo perpetuo Auguſto Conſtantino Imperatore, anno uigeſimooctauo, & poſt conſulatum eius anno 12.

Quanquàm ſolicitudinibus tam militaribus, quamque ciuilibus indeſinenter noſtra ſerenitas coarctetur, attamen omnes Chriſto amabilis noſtræ reipublicæ cauſas inſequendo ob Chriſtianam noſtram fidem ponentes, qui & in bellis propugnatricem tam noſtri, quamq; Chriſto dilectorum noſtrorum exercituum habemus, neceſſarium iudicauimus, præſenti noſtra pia Sacra ad veſtram paternam beatitudinem uti, per quã adhortantes eam ſancimus congregare veſtram paternam beatitudinem omnes, qui ad eius ſanctiſſimam ſedem pertinent, ſanctiſſimos metropolitas & epiſcopos in hãc à Deo conſeruandam noſtram regiam urbem, quatenùs cooperante omnipotente & miſericorde Deo noſtro, diligentiſſima inquiſitio dogmatis fiat, quod olim ante multum tempus exortum eſt de uoluntate & operatione in diſpenſatione incarnationis unius de ſancta Trinitate Domini noſtri Ieſu Chriſti veri DEI noſtri, quod & diſſidium non minimum per quaſdam perſonas ſanctæ Dei Eccleſiæ intulit: innoteſcere quoquè ſuper hoc & Macario uenerabili archiepiſcopo Antiochenæ magnæ ciuitatis, quatenùs & ipſe de propria ſynodo DEO amabiles metropolitanos & epiſcopos præparatos faciat pro hoc ipſo huc congregari. Iam enim ſuper hoc adhortati ſumus per pios noſtros apices adhuc interuiuos exiſtentem, & Donum ſanctiſſimum Apoſtolicæ ſedis antiquæ Romæ præſulem: & illo de hoc ſeculo migrante, Agatho ſanctus nupèr ordinatus Papa in Apoſtolica ſedé prædictæ antiquæ Romæ, huiuſmodi noſtros pios ſuſcipiens apices, deſtinauit in præſenti propriam eius indutos perſonam, Theodorum & Georgium Deo amabiles presbyteros, & Ioanne Deo amabilem diaconum: ex perſona uerò totius eius Concilij, Ioannem & Abundantium & Ioannem uenerabiles epiſcopos, cum cæteris clericis & monachis, qui debeant inuenire in prædicto capitulo quæſtionem: qui & nunc ad noſtra * conuixerunt ueſtigia, porrigentes nobis etiàm duas ſuggeſtiones, unam quidem eiuſdem ſanctiſſimi Agathonis Papæ, aliam uerò Concilij eius. Sciens igitur veſtra paterna beatitudo, quia primum * & præcipuum (ut prædiximus) hoc orthodoxiæ exiſtit capitulum, feſtinet prædictos uenerabiles metropolitanos epiſcopos celeriter aduenire in hanc à Deo conſeruandam noſtram regiam urbem, quatenùs prædictum tractetur capitulum, & maiorum donorum datore atque coronatore noſtro Deo cooperante, cauta atque orthodoxa diffinitio huiuſmodi dogmati imponatur.

for. * conuenerunt

* nobis &

Et ſubſcriptio: Diuinitas te ſeruet per multos annos, ſanctiſſime ac beatiſſime pater.

PRIN-

Digitized by Google

PRINCIPIVM S. SEXTI CONCILII.

ACTA SANCTÆ SEXTÆ SYNODI,

A.D. 681. *Apud Constantinopolim facta aduersùm eos, qui impiè docuerunt vnam voluntatem & vnam operationem in incarnationis dispensatione Domini nostri Iesu Christi veri Dei nostri, vnius de sancta & consubstantiali Trinitate.*

ACTIO PRIMA, sub Agathone Papa.

IN nomine Domini Dei & saluatoris nostri IESV Christi, imperantibus à Deo coronatis & sereniſſimis nostris dominis Flauijs, Constantino quidem pijſſimo, & à Deo decreto magno principe, perpetuo Augusto & Imperatore, anno vigesimoseptimo, & post consulatum eius à Deo *instructæ manſuetudinis, anno decimotertio, Heraclio verò atque Tiberio à Deo conseruandis eius fratribus, anno vigesimosecundo, die septima mensis Nouembris *indictionis nonæ: Præsidente eodem pijſſimo & Christo dilecto magno Imperatore Constantino in secretario sacri palatij, quod cognominatur Trullus, & ex iussione eius à Deo instructæ serenitatis, præsentibus & audientibus Niceta glorioso exconsule Patricio, & magistro Imperialium officiorum

Theodoro glorioso exconsule Patricio, & comite Imperialis obſequij, & substrateglo Thraciæ.

Sergio glorioso exconsule Patricio.

Paulo glorioso exconsule Patricio.

Iuliano glorioso exconsule Patricio & militari logotheta.

Constantino glorioso excõsule Patricio. & curatore *Imperialis domûs Hormisdæ.

Anastasio glorioso exconsule Patricio, & locum agente Imperialis comitis excubiti.

Ioanne glorioso exconsule patricio & q̃store, Polyeucto glorioso exconsule.

Thoma glorioso exconsule.

Paulo glorioso exconsule & dispositore. Orientalium prouinciarum.

Petro glorioso exconsule.

Leontio glorioso exconsule & domestico Imperialis mensæ.

Conueniente quoq; sancta & vniuersali synodo, quæ secũdùm Imperialem sanctionem congregata est in hac à Deo conseruãda regia vrbe, id est, Theodoro & Georgio venerabilibus presbyteris, & Ioanne venerabili diacono, vicem agentibus Agathonis sanctiſſimi & beatiſſ. archiepiscopi antiquæ Romæ, & Georgio venerabili ac sanctiſſimo archiepiscopo magnæ Cõstantinopoleos nouæ Romæ, & Petro Deo amabili presbytero & monacho, & locum seruante sedis magnæ ciuitatis Alexandriæ, & Macario venerabili archiepiscopo Theopoleos Antiochiæ, & Georgio religioso presbytero monacho, & apocrisario Theodori venerabilis vicarij sedis Hierosolymorum, Ioanne episcopo Portuensi, Abundantio episcopo ciuitatis Paternensis, Ioanne episcopo ciuitatis Rhegitanæ, locum præsentantibus centum 25. venerabilium episcoporum sancti Cõcilij antiquæ Romę, qui & per proprias subscriptiones demonstrantur in suggestione ab eis facta ad pijſſimum Imperatorem Constantinum, & Theodoro religioso presbytero, & locum agente Theodori Deo amabilis archiepiscopi Rauennæ.

Basilio episcopo Gortynæ insulę Cretæ.
Theodoro episcopo Ephesi.
Sisinnio episcopo Heracleæ Thraciæ.
Georgio episcopo Cyzici.
Petro episcopo Nicomediæ.
Photio episcopo Niceæ.
Ioanne episcopo Chalcedonensi.
Theodoro episcopo Meletinensi.
Sisinnio episcopo Hierapoleos Phrygiæ.
Macrobio episcopo Seleuciæ Isauriæ.
Georgio epis. Byziæ Thraciæ.
Georgio episc. Mitylenæ.
Sergio episcopo Selymbriæ.
Andrea episcopo Methymnæ.
Theognio episcopo Chij.
Georgio episcopo Camuliani.
Antonio episcopo Hypepæ.
Genesio episcopo Anastasiopoleos.
Platone episcopo Cinnæ.
Ioanne episcopo Dascylij.
Theodoro episc. *Iustiniapoleos Gordi.
Theodoro episcopo Verisæ.
Stephano episcopo Heracleę Ponti.
Longino episcopo Tij.
Dometio episcopo Prusiados.
Salomone episcopo *Clanen.
Georgio episcopo Coensi.
Ioanne episcopo Myndi.
*Georgio episcopo *Cantanensi.
Ioanne episcopo Lappis.
Eulalio episcopo Cynopoleos, Constantino episcopo Dalisandi.
Theodoro episcopo Olbis.
Theophanio presb. & abbate venerabilis monasterij Siciliæ, q̃ cognominatur Baias.
Georgio presb. & monach. monasterij Renati positi in antiqua Roma.
Cononę & Stephano presb. & monach. monasterij, quod cognominat domus Arsitia, positi similiter in seniore Roma.
Anastasio presb. & monach. oratorioſi hic siti venerebilis Patriarchij, & Stephano sbytero & monach. discipulo Macarij venerabilis archiepisc. Theopoleos Antiochiæ.
Residẽtibus gloriosis patrĩcijs & cõsulibus ex la-

*instructę

*indictione nonæ.

*dinino-rum

*I ustinopolis Gordiucome.

*Cleonæ

*Crego rio

*Candani

ex latere pijſſim. & Chriſto amabilis noſtri Imperatoris Conſtantini, & ex lęua quidem eius parte reſidentibus venerabilibus vicarijs Agathonis ſanctiſſimi archiepiſcopi antiquæ Romæ, & qui ex perſona eius ſynodi erant Deo amabiles epiſcopi, Theodoro preſbytero & locum agente Theodori Deo amabilis epiſcopi Rauennæ, & Baſilio epiſc. ciuitatis Gortynæ, & Georgio presbytero & monacho, & apocriſario Theodori venerabilis vicarij ſedis Hieroſolymorum, & cæteris Epiſcopis Cõcilij ſanctiſſimi Papæ antiquæ Romæ Agathonis. A dextera verò eius parte ſimiliter reſidentibus Georgio ſanctiſſimo Archiepiſcopo Conſtantinopoleos nouæ Romæ, & Macario ſanctiſſimo Archiepiſcopo Theopoleos Antiochiæ, & Petro D E O amabili presbytero monacho, & loci ſeruatore ſedis magnæ Alexandriæ ciuitatis, & Theodoro epiſcopo Epheſi, & reliquis D E O amabilibus epiſcopis, tam qui ſub ſede ſanctiſſimi Archiepiſcopi Conſtãtinopolitani, quamque ſanctiſſimi Archiepiſcopi Theopoleos Antiochiæ propoſitis i medio ſacroſanctis Chriſti Dei noſtri Euãgelijs, Theodorus & Georgius amabiles presbyteri, & Ioannes Deo amabilis diaconus, locum ꝓſentantes ſanctiſſimi Papæ Apoſtolicæ ſedis antiquæ Romæ Agathonis, necnõ & qui ex perſona ſynodi eius erant, dixerunt: Benigniſſime domine, ſecundùm directam ſacram ab à Deo inſtructa veſtra fortitudine ad ſanctiſſimum Papam demandati ſumus ad pijſſima veſtigia à D E O cõfirmatæ veſtræ ſerenitatis vnà cum eius ſuggeſtione, necnon & cum altera eius ſynodica ſuggeſtione adæquè facta ad à Deo cuſtoditam veſtram pietatem, à ſubiacentibus ei venerabilibus epiſcopis, quas & obtulimus à Deo coronatæ fortitudini veſtræ. Quoniam igitur ante hos 46. plùs minùs annos quaſdam nouitates vocum, contrarias orthodoxæ fidei introduxerunt, qui illo in tempore fuerunt præſules huius regiæ & à Deo conſeruandæ veſtræ ciuitatis, id eſt, Sergius, Paulus, Pyrrhus & Petrus, necnon & Cyrus quondàm Alexandrinæ ciuitatis antiſtes, inſupèr & Theodorus, qui fuit epiſcopus ciuitatis, cuius vocabulum eſt Pharan, & alij quidam, qui eos ſecuti ſunt, non modicè quæ per totum orbem terrarum eſt, Eccleſiam turbauerunt, vnam voluntatem in incarnationis diſpenſatione vnius ſanctæ Trinitatis Domini noſtri Ieſu CHRISTI, vnamque operationem dogmatizantes & docentes, & multotiès ſeruili veſtra, quæ ſecundùm nos eſt, Apoſtolica ſede de hac re pulſante, dehinc ſupplicante, & minimè valente vſque hactenùs à tali ſenſu prauæ æſtimationis eos abſtrahere: quæſumus à Deo coronatam veſtram fortitudinem, vt dicant, qui ex parte ſunt prædictæ ſanctiſſimæ eccleſiæ Conſtantinopolitanæ, vndè huiuſmodi vocum adinuenta eſt nouitas.

Legati ſedis Apoſtolicę primi loquũtur.

Conſtantinus pijſſimus Imperator dixit: Audientes Gregorius ſanctiſſimus archiepiſcopus à D E O conſeruandæ noſtræ huius ciuitatis, & Macarius venerabilis archiepiſcopus Antiochenæ ciuitatis, & ei adiacens ſynodus, quæ à patre Apoſtolicæ magnæ Romæ ſedis dicta ſunt, quæ eis videntur, proſequantur. Macarius Deo amabilis archiepiſcopus Antiochenę magnę ciuitatis, vnà cum Stephano religioſo preſbytero & monacho eius diſcipulo, cum eis verò & Petrus Deo amabilis metropolitanus Nicomediæ, & Salomon Deo amabilis epiſcopus * Claneu, verba facientes tam pro ſede huius ſanctæ magnæ Eccleſiæ, quamque pro ſede Antiochiæ, dixerunt: Nos quidem vocum nouitates non edidimus: ſed quicquid percepimus tam à ſanctis vniuerſalib⁹ ſynodis, & ſanctis probabilibus patribus, quãq; à præſulibus huius regiæ vrbis, id eſt, Sergio, Paulo, Pyrrho & Petro, necnon & Honorio, qui fuit Papa antiquæ Romæ, & Cyro, qui fuit Papa Alexandriæ, hoc eſt, de voluntate & operatione, ſic & credimus & prædicamus & docemus, & parati ſumus de hoc oſtendere.

* Cleonæ

Hic hæreticus Honoriũ nominat.

Conſtantinus pijſſimus Imperator dixit: Si vultis nobis de hoc oſtendere, non aliter vos ſuſcipimus, niſi probationes proferentes, quemadmodùm dixiſtis, à ſanctis vniuerſalibus ſynodis & ſanctis probabilibus patribus.

Macarius D E O amabilis Archiepiſcopus Antiochiæ, & qui cum eo erant, dixerunt: Pijſſime domine, iubeto per chartophylacem huius ſanctæ magnæ Dei eccleſiæ libros ſanctarum ſynodorum, ex venerando patriarchio in medium proferri. Conſtantinus pijſſimus Imperator dixit: Iubemus acta earundem ſanctarum ſynodorum vniuerſalium ex venerando patriarchio à Deo conſeruandæ huius regiæ vrbis, confeſtim per competentem chartophylacem ad medium deduci, atque relegi. Et paululùm egrediens Georgius D E O amabilis diaconus & chartophylax, & veniens ad bibliothecam venerandi patriarchij, protulit libros ſanctarum vniuerſalium ſynodorum. Conſtantinus pijſſimus Imperator dixit: Georgius religioſus diaconus & chartophylax codices, quos præ manibus gerit, ſanctorum Cõciliorum porrigat ad legendum.

Hic nulla fit Honorii mẽtio.

Accipiens Stephanus religioſus preſbyter & monachus, diſcipulus Macarij venerabilis Archiepiſcopi Antiochiæ, primum librum geſtorum ſanctæ tertiæque Epheſinæ prioris ſynodi, relegit: & veniens ad ſermonem proſphoneticum, qui ſcriptus eſt à ſanctæ memoriæ Cyrillo Alexandrinæ magnæ ciuitatis præſule, ad Theodoſium piæ memoriæ Imperatorem, cuius eſt initium,

initium, Quod apud homines quidem eminet: & post pauca, Firmamentum autem immobile huiusmodi vestri Deo amabilis & religiosi Imperij ipse Dominus noster Iesus Christus est: per ipsum enim reges regnant, & potentes decernunt iustitiam, secúdùm quod scriptum est, Est enim eius omnipotens voluntas. Macarius sanctissimus archiepiscopus Antiochenæ ciuitatis, dixit: Eccè domine, ostendi vnam esse voluntatem in Christo. Et exurgentes, qui locum præsentabant apostolicæ sedis Romanæ, & quidam episcoporũ synodi Constantinopolitanæ, & glorioſissimi Iudices reclamauerunt, dicentes: Superfluè, & non secundùm quod iacet, Macarius venerabilis archiepiscopus magnæ Antiochenæ ciuitatis, ex nunc relecto textu videtur affirmare, vnam esse voluntatem in duabus naturis vnius Domini nostri Iesu Christi, id est, Deitatis eius & humanitatis. Hoc enim sanctissimus Cyrillus in diuina ipsius Domini nostri Iesu Christi & omnipotentissima eius natura accipiens, scripsit, quam cum patre & sancto spiritu communem & omnipotentem habet. Propter quod & omnipotentem eam idem sanctæ memoriæ Cyrillus appellauit aliàs, nec numeraliter posuit eandem voluntatem vnam. Et relecto ex integro eodem libro, Constantinus pijssimus Imperator dixit: Et ille alter liber sanctæ tertiæ synodi relegatur. Et accipiens Salomon Dzo amabilis diaconus, & notarius sanctissimi Patriarchæ Constantinopoleos, relegit à principio vsque ad finem. Cõstantinus pijssimus Imperator dixit: Sufficienter nobis lectio in præsenti die facta est, in qua finem susceperunt, quę in sancta tertiaque Ephesina priore synodo gesta sunt. In subsequente verò, & quæ in sancta Chalcedonensi quarta synodo acta sunt, nobis relegantur.

Prou.8.b

ACTIO SECVNDA.

IN nomine Domini Dei & Saluatoris nostri Iesv Christi, imperantibus à Deo coronatis & serenissimis nostris dominis Flauijs, Constantino quidem pijssimo, & à Deo decreto magno principe, ppetuoq; Augusto & Imperatore, anno vigesimosepumo, & post consulatum eius à Deo * institutæ mansuetudinis, anno decimotertio, Heraclio verò atque Tiberio à Deo conseruandis eius fratribus, anno vigesimosecundo, die decima mensis Nouembris indictione nona: Præsidente eodem pijssimo & Christo dilecto magno Imperatore Constantino in secretario sacri palatij, quod cognominatur Truilus, & ex iussione eius à Deo instructæ serenitatis, præsentibus & audientibus Niceta glorioso exconsule Patricio, & magistro Imperialium officiorum.

* instructę

Theodoro glorioso exconsule Patricio, & comite Imperialis obsequij, & subistratego Thraciæ.

Sergio glorioso exconsule Patricio.

Paulo glorioso exconsule Patricio.

Iuliano glorioso exconsule Patricio & militari logotheta.

Constantino glorioso excõsule Patricio, & curatore Imperialis domûs Hormisdæ.

Anastasio glorioso exconsule Patricio, & locum agente Imperialis comitis excubiti.

Ioãne glorioso excõsule patricio & q̃store.

Polyeucto glorioso exconsule.

Thoma glorioso exconsule.

Paulo glorioso exconsule, & dispositore Orientalium prouinciarum.

Petro glorioso exconsule.

Leontio glorioso exconsule, & domestico Imperialis mensæ.

Conuenientę aũt & sancta ac vniuersali synodo, quæ secũdùm diuinam sanctionem congregata est in hac à Deo conseruãda regia vrbe, id est, Theodoro & Georgio venerabilibus presbyteris, & Ioanne venerabili diacono, locum adimplentibus sanctissimi & beatiss. archiepiscopi antiquæ Romę, Agathonis, & Georgio venerabili atque sanctissimo archiepo magnæ huius Cõstãtinopoleos nouæ Romæ, & Petro Dzo amabili presbytero monacho, & vicario sedis Alexandriæ magnæ ciuitatis, & Macario sanctissimo archiepiscopo Theopoleos Antiochiæ, & Georgio religioso presbytero monacho, & apocrisario Theodori venerabilis vicarij sedis Hierosolymorum.

Ioanne episcopo ciuitatis Portuensis.

Abundãtio episcopo ciuitatis Paternẽsis.

Ioanne episcopo ciuitatis Rhegiensis, locum præsentantibus venerabilis synodi antiquæ Romę 125. Deo amabilium episcoporum, qui & per proprias subscriptiones declarantur in suggestione ab eis facta ad Constantinum pijssimum magnum Imperatorẽ, & Theodoro religioso presbytero, atq; vicario Theodori Deo amabilis archiepiscopi Rauennæ.

Basilio episc. ciu. Gortynæ insulę Cretæ.

Theodoro episcopo Ephesi.

Sisinnio episcopo Heracleæ Thraciæ.

Georgio episcopo Cyzici.

Petro episcopo Nicomediæ.

Photio episcopo Niceæ.

Ioanne episcopo Chalcedonensi.

Theodoro episcopo Meletinensi.

Sisinnio episcopo Hierapoleos Phrygiæ.

Macrobio episcopo Seleuciæ Isauriæ.

Georgio epis. Byziæ Thraciæ.

Gregorio episc. Mitylenæ.

Sergio episcopo Selymbriæ.

Andrea episcopo Methymnæ.

Theognio episcopo Chij.

Georgio

Georgio episcopo Camuliani.
Antonio episcopo Hypepæ.
Ioanne episcopo Dascylij.
Genesio episcopo Anastasiopoleos.
Platone episcopo Cinnæ.
* Iustinopolis Gordiucome. Theodoro epis. *Iustinianopoleos Gordi.
Theodoro episcopo Verisæ.
Stephano episcopo Heracleę Ponti.
Longino episcopo Tij.
Dometio episcopo Prusiados.
* Cleonæ Salomone episcopo *Clancu.
Georgio episcopo Coensi.
Ioanne episcopo Myndi.
*Crego rio *Candani * Georgio episcopo * Cantani.
Ioanne episcopo Lappis.
Eulalio episcopo Cynopoleos.
Constantino episcopo Dalisandi.
Theodoro episcopo Olbis.

Theophanio presb.& abbate venerabilis monasterij in Sicilia positi, ꝙ cognominatur Baias.

Georgio presb.& monac. monasterij Renati positi in antiqua Roma.

Conone & Stephano presb.& monach. monasterij, quod cognominat domus Artitia, positi similiter in seniore Roma.

Anastasio presb. & monach. oratoriorũ venerabilis huius Patriarchij, & Stephano ꝑsbytero & monacho, & discipulo Macarij archiepiscopi Theopoleos Antiochiæ.

Residentibus quoquè tam glorioſissimis patricijs & cõsulibus, quamꝙ; omnibus venerabilibus & Deo amabilibus episcopis in eodem secretario Trulli: ꝓpositis in medio sanctis & intemeratis Euangelijs, Paulus magnificus à secretis & Imperialis secretarius, dixit:

Meminit vestra pietas, & sancta ac vniuersalis vestra synodus, quod in præterito cõuentu finita lectione gestorum sanctæ tertiæ Ephesinæ prioris synodi, præuidit subsequenter & acta sanctæ quartæ Chalcedonẽsis synodi relegi, & suggerimus ad quod placuerit. Constantinus pijssimus Imperator dixit: Proferantur & acta prædictæ sanctæ quartæ Chalcedonensis synodi, & coram nostro relegantur auditu. Et accipiens Antiochus religiosus lector & notarius sanctissimi patriarchæ Constantinopoleos, primum librum eiusdem sanctę Chalcedonensis synodi relegit. Et relegente eo epistolam, quæ in eis continetur, sanctæ memoriæ Papæ Leonis magnę ciuitatis Romanæ, & veniente ad textum, in quo scriptum est: Agit enim vtraque forma cum alterius communione, quod propriũ habuit: verbo quidem operãte quod verbi est, carne autem exequente quod carnis est: & horum vnum coruscat miraculis, aliud verò succumbit iniurijs: exurgentes qui ex parte Apostolicæ sedis erant antiquæ Romæ, exclamauerunt. Eccè benignissime domine, manifestè duas naturales operationes inconfusè & indiuisè in Domino nostro Iesu Christo præsens sanctissimus prædicat pater, cuius præsentem sermonem sancta quarta synodus firmamentum orthodoxæ fidei conscripsit in damnatione vniuersæ hæresis, vtpotè professioni beati principis apostolorum Petri conuenientem. & quid pro hoc dignũ sentit Macarius venerabilis, & qui cum eo sunt Deo amabiles viri dicant. Macarius venerabilis archiepiscopus Antiochiæ, dixit: Ego, domine, duas operationes non dico: sed nec sentio, ꝙ beatæ memoriæ Leo per hunc sermonem duas operationes dixerit. Constantinus pijssimus Imperator dixit: Sed vnam operationẽ intelligis eum dixisse? Macarius venerabilis archiepiscopus dixit: Ego numerum non dico, sed deitatem eius operationem, secundùm sanctum Dionysium. Constantinus pijssimus Imperator dixit: Et quomodò intelligis deitatem operationem? Macarius venerabilis archiepiscopus dixit: Ego non super- Vide hinc Synodum quintam. iudico. Et relectis residuis eiusdem libri vsque ad finem, Constantinus pijssimus Imperator dixit: Relegatur & alius liber eiusdem sanctę quartę Chalcedonensis synodi. Et accipiens Antiochus religiosus lector & notarius, eorundem actorum librum relegit. Constantinus pijssimus Imperator dixit: Sufficit & nunc præsens lectio. In subsequenti verò & liber gestorum sanctæ quintę synodi proferatur.

ACTIO TERTIA.

IN nomine Domini Dei & saluatoris nostri Iesu Christi, Imperãtib* à Deo coronatis serenissimis nostris dominis Flauijs, Cõstãtino quidẽ pijssimo, & à Deo decreto magno principe, perpetuo Augusto Imperatore, anno vigesimo septimo, & post consulatum eius à Deo instructę mansuetudinis, anno decimotertio, Heraclio verò atque Tiberio à Deo conseruandis eius fratribus, anno vigesimosecundo, decimotertio die mẽsis Nouembris, indictione nona. Pręsidente eodem pijssimo, & Christo amabili magno Imperatore Cõstantino in secretario sacri palatij, quod cognominatur Trullus, & ex iussione eius à Deo instructę serenitatis, pręsentibus & audientibus Nicęta glorioso exconsule Patricio, & magistro Imperialium officiorum:

Theodoro glorioso exconsule Patricio, & comite Imperialis obsequij, & substratego Thracię.

Sergio glorioso exconsule Patricio.

Paulo glorioso exconsule Patricio.

Iuliano glorioso exconsule Patricio & militari logotheta.

Constantino glorioso excõsule Patricio, & curatore Imperialis domũs Hormisdę.

Anastasio glorioso exconsule Patricio, & loci

loci ſernator Imperialis comitis excubiti.

Ioanne glorioſo exconſule Patricio & quæſtore.

Polyeucto glorioſo exconſule.

Thoma glorioſo exconſule.

Paulo glorioſo exconſule, & diſpoſitore Orientalium prouinciarum.

Petro glorioſo exconſule.

Leontio glorioſo exconſule & domeſtico Imperialis menſæ.

Conueniente autem & ſancta ac vniuerſali ſynodo, quæ ſecundùm diuinam ſanctionem congregata eſt in hac à Deo conſeruãda regia vrbe, id eſt, Theodoro & Georgio venerabilibus preſbyteris, & Ioanne venerabili diacono, locum adimplentibus ſanctiſſimi ac beatiſſimi Archiepiſcopi antiquæ Romæ Agathonis, & Georgio venerabili atque ſanctiſſimo Archiepiſcopo huius magnę Conſtantinopoleos nouæ Romæ, & Petro Deo amabili presbytero monacho, & vicario ſedis Alexandrię magnæ ciuitatis, & Macario ſanctiſſimo Archiepiſcopo Theopoleos Antiochię, & Georgio religioſo presbytero monacho, & apocriſario Theodori venerabilis vicarij ſedis Hieroſolymorum.

Ioanne epiſcopo ciuitatis Portuenſis.

Abundantio epiſcopo ciuitatis Paternæ.

Ioanne epiſcopo ciuitatis Rhegienſis, locum preſentantibus venerabilis Synodi nuti quæ Romæ 125. Deo amabilium epiſcoporum, qui & per proprias ſubſcriptiones declarantur in ſuggeſtione ab eis facta ad Conſtantinum pijſſimum magnum imperatorẽ, & Theodoro religioſo presbytero, atque vicario Theodori Deo amabilis Archiepiſcopi Rauennæ.

Baſilio Epiſcopo ciuitatis Gortynæ inſulę Cretæ.

Theodoro epiſcopo Epheſi.

Siſinnio epiſcopo Heracleæ Thraciæ.

Georgio epiſcopo Cyzici.

Petro epiſcopo Nicomediæ.

Photio epiſcopo Niceæ.

Ioanne epiſcopo Chalcedonæ.

Theodoro epiſcopo Meletinæ.

Siſinnio epiſcopo Hierapoleos Phrygiæ.

Macrobio epiſcopo Seleuciæ Iſauriæ.

Georgio epiſcopo Byziæ Thraciæ.

* Gregorio — * Georgio epiſcopo Mitylenę.

Sergio epiſcopo Selymbriæ.

Andrea epiſcopo Methymnæ.

Theognio epiſcopo Chij.

Georgio epiſcopo Camuliani.

Antonio epiſcopo Hypepæ.

Ioanne epiſcopo Daſcylij.

Geneſio epiſcopo Anaſtaſiopoleos.

Platone epiſcopo Cinnæ.

* Iuſtinopolis Gordiu comę — Theodoro epiſcopo * Iuſtinianopoleos Gordi.

Theodoro epiſcopo Veriſæ.

Stephano epiſcopo Heracleę Ponti.

Longino epiſcopo Tij.

Dometio epiſcopo Pruſiados.

Salomone epiſcopo * Claneu. — * Cleonæ

Georgio epiſcopo Coenſi.

Ioanne epiſcopo Myndi.

*Georgio epiſcopo * Cantani. — * Gregorio * Candani

Ioanne epiſcopo Lappis.

Eulalio epiſcopo Cynopoleos.

Conſtantino Epiſcopo Daliſandi.

Theodoro epiſcopo Olbis.

Theophanio presbytero & abbate venerabilis monaſterij Siciliæ, quod cognominatur Baias.

Georgio presbytero & monacho monaſterij Renati, poſiti in antiqua Roma.

Conone & Stephano presbyteris & monachis monaſterij, quod cognominatur domꝰ Arſitia, poſiti ſimiliter in ſeniore Roma.

Anaſtaſio presbytero & monacho oratoriorum venerabilis huius Patriarchij, & Stephano presbytero & monacho diſcipulo Macarij Archiepiſcopi Theopoleos Antiochię.

Reſidentibus quoquè tam glorioſiſſimis Patricijs & conſulibus, quãque omnibus venerabilibus & Deo amabilibꝰ epiſcopis in eodẽ ſecretario Trulli: propoſitis in medio ſanctis & intemeratis Euãgelijs, Paulus magnificus à ſecretis & Imperialis ſecretariꝰ dixit:

Secundùm quod in prẽterito cõuentu interlocuta eſt à Deo inſtructa pietas veſtra, eccè libros ſanctæ quintæ ſynodi in manibus habemus, & ſuggerimus ad quod placuerit.

Conſtantinus pijſſimus Imperator dixit: Preſens Antiochus religioſus lector & notarius, ſuſcipiens librum relegat. Et accipiens, aperiensque eundẽ librum, exorſus eſt principium prædicti libri, qui ità continebat: Sermo ſanctæ memoriæ Mennæ Archiepiſcopi Conſtantinopoleos ad Vigiliũ beatiſſimum Papam Romanũ, de eo ꝙ vna ſit Chriſti voluntas. Et exurgentes legati Apoſtolicæ ſedis Romæ, exclamauerunt: Pijſſime domine, falſatus eſt præſens liber quintæ ſynodi. Nequaquàm relegatur ſermo, qui dicitur Mennæ ad Vigilium, quia fictus eſt: ſed iube diligenter aduertere præſentẽ librũ: ſatisfieri enim habet pijſſimum veſtrũ imperium, quia non eſt tunc tẽporis poſitus in exordio, cùm fierent acta in ſancta quinta ſynodo. Iſte qui dicitur ſermo Mennæ ad Vigilium, nupèr appoſitus eſt in principijs præſentis libri, eò quòd 21. anno Iuſtiniani diuinę memoriæ obijt Mennas. Quinta autẽ ſynodus 26. anno Imperij eius congregata eſt, epiſcopatum tenente huius regiæ vrbis Eutychio venerabilis memoriæ. Et inſpicientes tam pijſſimus Imperator vnà cum glorioſiſſimis iudicibus, & quibuſdam ex ſancta ſynodo Deo amabilibus epiſcopis, & aperientes ac diſcernentes, inuenerunt tres quaterniones in principio libri additos, non habẽtes ſubnotationẽ numeri, qui ſecũdùm cõſuetudinẽ affigiũ in quaternionibus, ſed in

ſermo Mẽnæ ad Vigilium, cõficius.

Obſeruatio temporis valet ad conuincendas fraudes hęreticorum.

Nota technas hæreticas.

quarto quaternione habente primum numerum, & in sequenti quaternione secundum, & tertium, atque quartum subsequenter: alias verò & dissimiles esse literas eorundem in exordijs submissorum quaternionum, in quibus continebatur sermo, qui dicitur Mēnæ ad Vigilium, à literis quæ priùs scriptæ sunt in eodem codice. Constantinus pijssimus Imperator dixit: Huiusmodi non relegatur sermo. * Postmodùm enim gestorum eiusdem sanctę quintæ synodi ordinabiliter relegatur. Et relectus est primus liber. Constantinus pijssimus Imperator dixit: *Subsequenter & secundi libri gestorum eiusdem sanctæ quintæ synodi lectio proueniat. Et accipiens Petrus religiosus diaconus, & notarius sanctissimi patriarchæ Constantinopoleos, librum relegit. Et dum relegeretur septima actio, repetti sunt in ea duo libri, quasi ex nomine Vigilij sanctæ memoriæ, qui fuit Papa Romanus, vnus quidem ad Iustinianum piæ recordationis quondàm Imperatorem, alter verò ad Theodoram piæ memoriæ quondàm Augustam, in quibus continebatur ità: Anathematizamus autem & Theodorum, qui fuit episcopus Mopsuestiæ, tanquàm qui alienus semper extiterit ab ecclesijs, & sanctis patribus adoersarius, qui non confitetur incarnatum esse Deum verbum, id est, Christum esse vnam * subsistentiam, & vnam personam, & vnam operationem. Et exurgentes iterùm legati Apostolicæ sedis antiquæ Romanæ, vnaque cum eis erant Deo * amabilibus viris, exclamauerunt dicentes: Non faciat Deus, Domine, non dixit Vigilius vnam operationem. Non sunt libelli Vigilij. Falsatus est hic liber, sicut exordia primi libri præsentis quintæ synodi. Nam, domine, si vnam operationem docuit Vigilius, & susceptus est à synodo, vtiquè & in definitione eiusdem sanctæ quintæ synodi de vna operatione vox habuit comprehendi. Dum relecta ergò fuerit, pijssime domine, ipsa definitio, inueniet dominus omnem veritatem. Consequenter itaq; & secundùm ordinem relecto eodem libro, ipsaque definitione vsque ad finem relecta, nullo modo aliquid de vna operatione in eadem definitione inuentum est contineri. Theodorus & Georgius venerabiles presbyteri, & Ioannes venerabilis diaconus legati sanctissimi Papæ antiquæ Romæ, dixerunt: Petimus à Deo instructam vestram serenitatem, vt tempestiuè prædictus liber examinetur, vt adinuentio quæ in eo facta est, manifestetur.

Constantinus pijssimus Imperator dixit: Quod postulatum est, in subsequenti proueniat. Præsens verò liber vsque ad finem relegatur. Et relectus est.

Constantinus pijssimus Imperator dixit: Cognitionem * prædictorum synodicorum liberorum percipientes tam sancta synodus, quamque gloriossissimi iudices, edicant, si inuenitur definitum ab eisdem sanctis synodis, sicut pollicitus est Macarius venerabilis Archiepiscopus Antiochiæ, & qui cum eo sunt religiosi viri demonstrare vnam voluntatem, & vnam operationem in incarnationis dispensatione Dñi nostri Iesu Chri.

Sancta synodus & glorioslissimi iudices dixerunt: Ex lectione sanctorum Conciliorum, sicut nostis pijssimi, non inuenimus in incarnationis dispensatione vnius sanctę Trinitatis Domini nostri Iesu Christi, vnā voluntatem & vnam operationem. Constantinus pijssimus Imperator dixit: Marcarius venerabilis Archiepiscopus, & qui cum eo sunt, prosequantur, si secundùm quæ ab eis promissa sunt, paratum habent proferre testimonia sanctorum probabilium patrum quæ debeant approbare (sicut polliciti sunt) vnam voluntatem & vnam operationem in incarnationis dispensatione Domini nostri Iesu Christi, & hæc proferant. Macarius venerabilis Archiepiscopus Antiochiæ, & qui cum eo sunt, dixerunt: Secundùm iussa vestri imperij inducta à nobis data testimonia, quæ proferre promisimus, sanctorum protulimus. Constantinus pijssimus Imperator dixit: Macarius venerabilis Archiepiscopus, & qui cum eo sunt, hæc in subsequēti peragant. Georgius sanctissimus Archiepiscopus Constantinopoleos, & quæ sub eo est synodus, dixerunt: Pijssime domine, petimus vestram tranquillitatem, suggestiones directas ad à Deo vestram instructam fortitudinem, tam ab Agathone sanctissimo Papa Apostolicæ sedis antiquæ Romæ, quamque ab eius synodo, relegi, vt auditum capiamus, quatenùs cognitionem & non accipiamus totius virtutis, quæ in eis continetur. Constantinus pijssimus Imperator dixit: Quòd à vobis postulatum est, in subsequēti proueniat.

* Primus *primùm

* substantiam

for. *amabiles viri

*relectorum

ACTIO QVARTA.

IN nomine Domini Dei & Saluatoris nostri Iesu Christi, Imperantibus à Deo coronatis serenissimis nostris dominis Flauijs, Constantino quidem pijssimo, & à Deo decreto magno principe, perpetuo Augusto & Imperatore, anno vigesimoseptimo, & post consulatum eius à Deo instructę mansuetudinis, anno decimotertio, Heraclio verò atque Tiberio à Deo conseruandis eius fratribus, anno vigesimosecundo, decimoquinto die mēsis Nouembris, indictione nona. Presidente eodem pijssimo, & Christo dilecto magno Imperatore Constantino in secretario sacri palatij, quod cognominatur Trullus, & ex iussione eius à Deo instructæ serenitatis, presentibus & audiētibus Niceta glorioso exconsule Patricio, & magistro Imperialium officiorum.

Theodoro glorioso exconsule Patricio, & comite

comite Imperialis obſequii, & ſubſtratego Thracię.

Sergio glorioſo exconſule Patricio.

Paulo glorioſo exconſule Patricio.

Iuliano glorioſo exconſule Patricio & militari logotheta.

Conſtantino glorioſo excõſule Patricio, & curatore diuinę domũs Hormiſdę.

Anaſtaſio glorioſo exconſule Patricio, & locum agente comitis Imperialis excubiti.

Ioanne glorioſo exconſule Patricio & quæſtore.

Polyeucto glorioſo exconſule.

Thoma glorioſo exconſule.

Paulo glorioſo exconſule & diſpoſitore Orientalium prouinciarum.

Petro glorioſo exconſule.

Leontio glorioſo exconſule & domeſtico Imperialis menſæ.

Conueniente autem ſancta ac vniuerſali ſynodo, quæ per Imperialem ſanctionem congregata eſt in hac à Deo conſeruanda regia vrbe, id eſt, Theodoro & Georgio venerabilibus preſbyteris, & Ioanne venerabili diacono, locum preſentantibus ſanctiſſimi ac beatiſſimi archiepiſcopi antiquę Romæ Agathonis, & Georgio venerabili atque ſanctiſſimo Archiepiſcopo magnę Conſtantinopoleos nouæ Romæ, & Petro Deo amabili presbytero & monacho, & vicario ſedis Alexandrię magnæ ciuitatis, & Macario ſanctiſſimo archiepiſcopo Theopoleos Antiochię, & Georgio religioſo presbytero monacho & apocriſario Theodori venerabilis vicarij ſedis Hieroſolymorum.

Ioanne epiſcopo ciuitatis Portuenſis.

Abundãtio epiſcopo ciuitatis Paternẽſis.

Ioanne epiſcopo ciuitatis Rhegitanæ, locum preſentantibus venerabilis Synodi centum viginti quinque Deo amabilium epiſcoporum antiquæ Romæ, qui & per proprias ſubſcriptiones declarantur in ſuggeſtione quæ ab eis facta eſt ad principem pijſſimum Conſtantinum, & Theodoro religioſo presbytero, & loci prępoſito Theodori Deo amabilis Archiepiſcopi Rauennæ.

Baſilio Epiſc. ciuit. Gortynæ inſulę Cretæ.

Theodoro epiſcopo Epheſi.

Siſinnio epiſcopo Heracleæ Thraciæ.

Georgio epiſcopo Cyzici.

Petro epiſcopo Nicomediæ.

Photio epiſcopo Nicææ.

Ioanne epiſcopo Chalcedonenſi.

Theodoro epiſcopo Meletinæ.

Siſinnio epiſcopo Hierapoleos Phrygiæ.

Macrobio epiſcopo Seleuciæ Iſauriæ.

Georgio epiſcopo Byziæ Thraciæ.

* Gregorio epiſcopo Mitylenę.

Sergio epiſcopo Selymbriæ.

Andrea epiſcopo Methymnæ.

Theognio epiſcopo Chij.

Georgio epiſcopo Camuliani.

Antonio epiſcopo Hypepæ.

Ioanne epiſcopo Daſcylij.

Geneſio epiſcopo Anaſtaſiopoleos.

Platone epiſcopo Cinnæ.

Theodoro epiſcopo * Iuſtinianopoleos Gordi. * Iuſtinopolis Gordiæ comę

Theodoro epiſcopo Veriſę.

Stephano epiſcopo Heracleę Ponti.

Longino epiſcopo Tij.

Dometio Epiſcopo Pruſiados.

Salomone Epiſcopo * Claneu. * Cleonæ

Georgio epiſcopo Coenſi.

Ioanne Epiſcopo Myndi.

* Georgio epiſcopo * Cantani. *Gregorio *Candani

Ioanne epiſcopo Lappis.

Eulalio epiſcopo Cynopoleos.

Conſtantino Epiſcopo Daliſandi.

Theodoro epiſcopo Olbis.

Teophanio presbytero & abbate venerabilis monaſterij Siciliæ, quod cognominatur Baias.

Georgio presbytero & monacho monaſterij Renati, poſiti in antiqua Roma,

Conone & Stephano presbyteris & monachis monaſterij, quod dicitur domus Arſitia, poſiti ſimiliter in antiqua Roma conſtituti.

Anaſtaſio presbytero & monacho oratoriorum huius venerabilis Patriarchij, & Stephano presbytero & monacho diſcipulo Macarij Archiepiſcopi Theopoleos Antiochię.

Et reſedentibus tam glorioſiſſimis Patricijs & conſulibus, quamque omnibus venerabilibus & Deo amabilibus epiſcopis in eodem ſecretario Trulli, propoſitus in medio ſanctis & intemeratis Euangelijs, Paulus magnificus à ſecretis & imperialis ſecretarius, dixit: Meminit à Deo inſtructa veſtra pietas, quòd in pręterito conuentu dum legerentur acta ſanctę quintæ Synodi, Georgius ſanctiſſimus Archiepiſcopus huius à Deo conſeruandę regię urbis, vna cum ſubiacenti ſynodo petiit veſtram pijſſimam fortitudinẽ, ſuggeſtiones quę factę ſunt tam ab Agathone ſanctiſſimo Papa antiquę Romę, quàm quę à ſubiacenti ei ſynodo, in pręſentia veſtrę pietatis & ſanctę uniuerſalis huius ſynodi relegi, & ſuggerimus ad quod placet. Conſtantinus pijſsimus Imperator dixit: Relegantur. Et prolata eſt in Greęcis literis memoratarum ſuggeſtionum interpretatio per Diogenem magnificum à ſecretis & imperialem ſecretarium. Et relecta eſt, habens in verbis ſic:

Dominis pijſſimis & ſereniſsimis victoribꝰ ac triumphatoribus, amatoribus Dei & Domini noſtri Ieſu Chriſti, Conſtantino maiori Imperatori, Heraclio & Tiberio Auguſtis, Agatho epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei.

Epiſtola Papæ Agathonis.

Conſiderãti mihi humanę uitę diuerſos angores, & ante Deũ, q vnus & uerus eſt, cũ uehemẽtia fletuum ingementi, ut conſolationẽ animę fluctuanti diuinę miſeratio-

nis impertiret inſtinctus, & de profundo mœroris & anguſtia, potentia ſuæ dexteræ ſubleuaret: magnam atque mirabilem cum indeſinenti gratiarum actione, ſereniſſimi domini filij, confiteor, conſolationis opportunitatem exhibere dignatus eſt, pijſſimum tranquillæ manſuetudinis veſtræ propoſitum, quem ad ſtabilitatem diuinitùs commiſſæ reipublicæ Chriſtianæ eius conceſſit
Prou. 8.b dignatio, vt imperialis virtus atque clemen-
1. Tim. 6. tia de Deo, per quem reges regnant, qui rex regum & Dominus dominantium eſt, & curet & quærat eius immaculatæ fidei veritatem, vt ab apoſtolis atque apoſtolicis eſt pa-
Apoc. 9.c tribus tradita, inquirere vigilanter, atque vt vera traditio continet, inſtantiſſimè deſideret in omnibus eccleſijs obtinere, & nè quenquam tam pia lateret intentio audien-
perterre- tium, humana ve ſuſpicio perterreretur eſti-
ret mantium poteſtate nos eſſe compulſos, & non plena ſerenitate ad ſatisfaciendum ſu-
*commu- per euangelicæ & Apoſtolicæ noſtræ fidei
nitos prædicatione* communitos, diuales apices & Apoſtolicæ memoriæ Donum pontificem noſtræ puſillitatis prędecellorem, cunctis populis ac gentibus per noſtrum miniſterium patefecerunt ac ſatisfaciunt, quos gratia ſancti ſpiritus imperialis linguæ calamo de puro cordis theſauro dictauit, commonentis, non opprimentis: ſatisfacientis, non perterrentis: non affligentis, ſed exhortantis, & ad ea quæ Dei ſunt, ſecundùm Deum inuitantis: quia & ipſe conditor omnium ac redemptor, cùm poſſet in ſuæ diuinitatis maieſtate, in ſeculum veniendo, mortales perterrere, humanitate magis inæſtimabilis clementiæ humiliter ad noſtra deſcendens, quos creauit, dignatus eſt & redimere: qui & ſpontaneam de nobis veræ de ſe
1. Pet. 5.a fidei confeſſionem expectat: quod & B. Petrus apoſtolorum princeps commonet: Paſcite qui in vobis eſt gregem Chriſti, non coactè, ſed ſpontaneè, ſecundùm Deum exhortantes. His itaque, manſuetiſſimi rerum domini, diualibus apicibus animatus, & ad
*eleuatus, ſpem conſolationis de profundis angoribus
orſus *alleuiatus, ſum meliori refectus confidentia paulatim, quæ per manſuetiſſimæ fortitudinis veſtrę ſacram dudùm pręcepta ſunt, efficaciter promptã obſequentiam exhibere, ut perſonas quales ſecundùm temporis huius defectũ ac ſeruilis prouinciæ qualitatem poterant inueniri, pro obedientiæ ſatisfactione inquirerem: & cum conſilio conſamulorum meorum Epiſcoporum, tam de propinqua huius Apoſtolicæ ſedis ſynodo, quamque de familiari clero amatores Chriſtiani imperij, & ſequenter de religioſis ſeruis Dei, vt ad pijſſimæ tranquillitatis veſtræ veſtigia properarent, hortarer. Et niſi longus prouinciarum ambitus, in quibus humilitatis noſtræ Concilium conſtitutum eſt, tanti temporis protelationem ingereret, olim hoc, quod vix tandèm nunc fieri potuit, ſtudioſa obedientia* noſter fa-
noſtri famulatus mulatus impleret. Sed dum de diuerſis prouincijs familiare nobiſcum Concilium congregatur, & dum perſonas, quaſdam quidem de hac ſeruili veſtri ſereniſſimi principatus Romana vrbe, vel proxima dirigere procuramus, quaſdam de longè poſitis prouincijs, in quibus verbum Chriſtianæ fidei ab Apoſtolicis exiguitatis meæ prædeceſſoribus miſſi prædicabant, remeare præſtolamur, non paruus temporum curſus elapſus eſt: vt corporales ægritudines mei famulatus ſilentio tranſeam, quibus nec viuere licet, nec libet aſſiduis ægrimonijs laborantem. Ideoque Chriſtianiſſimi Domini filij, ſecundùm pijſſimam iuſſionem à Deo protegendæ manſuetudinis veſtræ, pro obedientia quam debuimus, non pro confidentia eorum ſcientiæ quos dirigimus, præſentes conſamulos noſtros, Abundantium, Ioannem, & Ioannem reuerendiſſimos fratres noſtros Epiſcopos, Theodorũ & Georgium dilectiſſimos filios noſtros presbyteros, cum dilectiſſimo filio noſtro Ioanne diacono, & Conſtantino ſubdiacono ſanctę huius ſpiritalis matris Apoſtolicæ ſedis, necnon & Theodorum presbyterum legatum ſanctæ Rauennatis Eccleſiæ, & religioſos ſeruos Dei monachos, cum ſcripturarum cordis deuotione curauimus demandare. Nam apud homines in medio gentium poſitos, & de labore corporis quotidianum victum cum ſumma hæſitatione conqui-
*locus obſcurus
exercitatione rentes, quomodò ad plenum poterit inueniri ſcripturarum ſcientia, niſi quæ regulariter à ſancti atque Apoſtolicis prædeceſſoribus, & venerabilibus quinque Concilijs definita ſunt, cum ſimplicitate cordis & ſinè ambiguitate à patribus traditæ fidei conſeruamus, vnum ac præcipuum bonum habere ſemper optantes atque ſtudentes, vt nihil de eis quæ regulariter definita ſunt, minuatur, nihil mutetur vel augeatur, ſed eadem & verbis & ſenſibus illibata à nobis cuſtodiantur? Quibus portitoribus & teſtimonia aliquorum ſanctorum patrum, quos hæc Apoſtolica Chriſti Eccleſia ſuſcipit, cũ eorum libris tradidimus, vt facultatem ſuggerendi à benigniſſimo veſtræ Chriſtianitatis imperio conſecuti, ex his duntaxàt ſatisfacere ſtudeant, dum imperialis manſuetudo præciperet, quid hæc ſpiritalis mater
*prȩcepeeorum ac à Deo propagati imperij Apoſto-rit,
*percepe- lica Chriſti Eccleſia credat & prædicet, non rit, per eloquentiam ſecularem, quæ nec ſuppetit idiotis hominibus, ſed per ſyncerita-tem Apoſtolicæ fidei, in qua & ab incunabulis edocti vſque in finem propagatori veſtri Chriſtiani imperij, cęli Domino, omnes nobiſcum deprecamur ſeruire atq; obedire. Licentiam proindè eis ſiue authoritatem dedimus apud tranquilliſſimum veſtrũ

imperium,

imperium, dum luſſerit eius clementia, ſimpliciter * ſatisfaciendum, inquantùm eis duntaxàt inuinctum eſt, vt nihil profectò præſumant augere, minuere vel mutare, ſed traditionem huius Apoſtolicæ ſedis, vt à prædeceſſoribus apoſtolicis pontificibus inſtituta eſt, ſynceriter enarrare. Pro quibus flexo mentis poplite, ſuppliciter veſtram ad manſuetudinem ſemper intentam clemẽtiam deprecamur, vt, iuxta benigniſſimam atque auguſtiſſimam imperialis ſacræ promiſſionem, acceptione eos dignos efficiat Chriſto imitabilis veſtra trãquillitas, atque placabiles auditus eorum humilimis ſuggeſtionibus accommodare dignetur. Sic aures DEI omnipotentis ſuis precibus ad exaudiendum inueniat veſtra manſuetiſſima pietas reſeratas, illæſosque tam in rectitudine noſtræ Apoſtolicæ fidei, quamque corpotum ſoſpitate in proprijs reſtituere iubeat: ſic reſtituat ſuperna maieſtas per fortiſſimos atque inuictiſſimos labores veſtræ à Deo corroboratæ clementiæ ſub benigni veſtri principatus regimine totam Chriſtianam rempublicam, & fortiſſimis veſtris ſceptris aduerſas ſubigat nationes, vt ex hoc omni animæ atque omnibus gentibus ſatisfiat: quia quod per auguſtiſſimos apices de immunitate atque illæſione euntium, Deo ſibi adſpirante, polliceri dignata eſt, adimpleuit in omnibus. Non enim nobis eorum ſcientia confidentiam dedit, vt ad pia veſtra veſtigia eos auderemus dirigere: ſed hoc imperialis veſtra benignitas clemẽter iubens hortata eſt, & noſtra puſillitas, quod iuſſum eſt, obſequenter impleuit. Vt autem veſtræ diuinitùs inſtructæ pietati, quid Apoſtolicæ noſtræ fidei vigor contineat, breuiter intimemus, quam percepimus per Apoſtolicam Apoſtolicorumque pontificum traditionem, & ſanctarũ quinque generalium ſynodorum, per quas fundamenta Catholicæ Chriſti eccleſiæ firmata atque ſtabilita ſunt: hic igitur ſtatus eſt Euangelicæ atque Apoſtolicę fidei, regulariſq; traditio, vt confitentes ſanctam & inſeparabilem Trinitatem, id eſt, patrem & filium & ſanctum Spiritum, vnius eſſe Deitatis, vnius naturæ & ſubſtantiæ ſiue eſſentiæ, vnius eam prædicemus & naturalis voluntatis, virtutis, operationis, dominationis, maieſtatis, poteſtatis & gloriæ. Et quicquid de eadem ſancta Trinitate eſſentialiter dicitur ſingulari numero, tanquàm de vna natura trium conſubſtantialium perſonarum, comprehendamus regulari ratione hoc inſtirui. Cùm verò de vno earundem trium perſonarum ipſius ſanctæ Trinitatis, filio DEI, DEO verbo, & de myſterio* admirandæ eius ſecundùm carnem diſpenſationis confitemur, omnia duplicia vnius eiuſdemque Domini ſaluatoris noſtri IESV CHRISTI ſecundùm euangelicam traditionem aſſerimus, id eſt, duas eius naturas prædicamus, diuinam ſcilicet & humanam, ex quibus & in quibus etiam poſt admirabilem atque inſeparabilem vnitionem ſubſiſtit. Et vnãquanque eius naturam, proprietatem naturalem habere confitemur, & habere diuinam omnia quæ diuina ſunt & humanam omnia quæ humana ſunt, abſque vllo peccato. Et vtraſque, vnius eiuſdem DEI verbi incarnati, id eſt, humanati, inconfusè, inſeparabiliter, immutabiliter eſſe cognoſcimus, ſola intelligentia quæ vnita ſunt, diuidentes, propter confuſionis duntaxàt errorem. Æqualiter enim & diuiſionis, & commixtionis deteſtamur blaſphemiam. Cùm duas autẽ naturas duasque naturales voluntates, & duas naturales operationes confitemur in vno Domino noſtro Ieſu Chriſto, non contrarias eas, nec aduerſas ad alterutrum dicimus, (ſicut à via veritatis errantes, apoſtolicam traditionem accuſant, abſit hęc impietas à fidelium cordibus) nec tanquàm *ſeparatas in duabus perſonis vel ſubſiſtentijs, ſed duas dicimus vnum eũdemque Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, ſicut naturas, ità & naturales in ſe voluntates & operationes habere, diuinã ſcilicet & humanã: diuinam quidem volũtatem & operationẽ, habere ex æterno cũ coeſſentiali patre communem: humanam, temporaliter ex nobis cum noſtra natura ſuſceptam. Hæc eſt Apoſtolica atque Euangelica traditio, quã tenet ſpiritalis veſtri felicißimi imperij mater Apoſtolica Chriſti Eccleſia. Hæc eſt mera cõfeſſio pietatis. Hęc eſt Chriſtianæ religionis vera atque immaculata profeſſio, quam non humana adinuenit verſutia, ſed ſpiritus ſanctus per Apoſtolorum principes docuit, Hæc eſt firma & irreprehenſibilis ſanctorũ Apoſtolorum doctrina, cuius ſynceræ pietatis integritas quoaduſquè liberiter prædicatur, in republica Chriſtiana veſtræ tranquillitatis imperium * tuetur ſtabilitur, & exultat, & felix (vt perfectè confidimus) *demonſtrabit. Credite humilimo mihi Chriſtianiſſimi Domini filij, quia pro ſtabilitate & exultatione eius, has cum fletibus preces effundo. Et hæc (licèt indignus & exiguus) ſynceriter * diligendo, præſumo conſulere: quia veſtra à Deo concedenda victoria, noſtra ſalus eſt: veſtræ tranquillitatis felicitas, noſtra lętitia eſt: veſtræ manſuetudinis ſoſpitas, noſtrę paruitatis ſecuritas eſt. Et ideò cum corde contrito & profluentibus lachrymis, mente proſtratus exoro, porrigere dignemini clementiſſimam dexteram Apoſtolicæ doctrinæ, quam cooperator piorum laborum veſtrorum beatus Petrus Apoſtolus tradidit, non vt ſub modio condatur, ſed tuba clariùs in toto orbe prædicetur: quia eius vera confeſſio, à patre de cœlis eſt reuelata, pro qua à Domino omnium beatus eſſe pronunciatus eſt Petrus: qui &

*ſatisfaciendi, legatorũ facultatis prętitupuo.

* per ſe ſeparatas.

*tuebitur, ſtabilietur & exultabit,

*demonſtrabitur.

*dirigẽdo

*adorandæ

Mat. 16.c

Ioã. vlt.d ſpiritales oues Eccleſiæ ab ipſo redemptore omnium, terna commendatione paſcendas ſuſcepit: cuius adnitente præſidio, hæc Apoſtolica eius Eccleſia nunquàm à via veritatis in qualibet erroris parte deflexa eſt, cuius authoritatem, vtpotè apoſtolorum omnium principis, ſemper omnis catholica Chriſti Eccleſia, & vniuerſalis ſynodi fideliter amplectentes, in cunctis ſecuræ ſunt, omnesque venerabiles patres Apoſtolicam eius doctrinam amplexi, per quam & probatiſſima Eccleſię Chriſti luminaria claruerunt, & ſancti quidem Doctores orthodoxi venerati, atque ſecuti ſunt, hæretici autem falſis criminationibus ac derogationum odijs inſecuti. Hæc eſt Apoſtolorum Chriſti viua traditio, quam vbiquè eius tenet Eccleſia, quæ præcipuè diligenda atque fouenda, & fidutialiter prædicanda eſt, quæ per veridicam confeſſionem Deo cõciliat, quę & Chriſto Domino commendabilem facit, quæ clementiæ veſtræ Chriſtianum conſeruat imperium, quæ à cœli Domino largas victorias veſtræ pijſſimæ * fortitudinis confirmat, quæ comitatur in prælijs, & expugnat aduerſos: quæ veſtrum à Deo propagatum imperium vbiquè vt murus inexpugnabilis protegat, quæ terrorem in contrarias nationes immittat, & ira diuina percellat, quæ & in bellis triumphales palmas de hoſtium deiectione atque ſubiectione cœlitus tribuat, & in pace ſecurum & hilarem veſtrum fidoliſſimum principatum ſemper cuſtodiat.

Romana Eccleſia nũquam erravit in fide.

* fortitudini conferet.

Hæc eſt enim veræ fidei regula, quam & in proſperis, & in aduerſis viuaciter tenuit ac defendit hęc ſpiritalis mater veſtri tranquilliſſimi imperij, Apoſtolica Chriſti Eccleſia: quæ per Dei omnipotentis gratiam à tramite Apoſtolicæ traditionis nunquàm erraſſe probabitur, nec hæreticis nouitatibus depranata ſuccubuit: ſed vt ab exordio fidei Chriſtianę percepit ab authoribus ſuis apoſtolorum Chriſti principibus, illibata finetenùs permanet, ſecundùm ipſius Domini ſaluatoris diuinam pollicitationem quam ſuorum diſcipulorum Principi in ſacris Euangelijs fatus eſt: Petre Petre, inquiens, eccè Satan expetiuit vt cribraret vos, ſicut qui cribrat triticum. ego autẽ pro te rogaui, vt non deficiat fides tua. Et tu aliquandò conuerſus, confirma fratres tuos. Conſideret itaque veſtra tranquilla clementiam, quoniam Dominus & ſaluator omnium, cuius fides eſt, qui fidem Petri non defecturam promiſit, confirmare eum fratres ſuos admouit, quod Apoſtolicos pontifices meę exiguitatis prædeceſſores, confidenter feciſſe ſemper, cunctis eſt cognitum: quorũ & puſillitas mea, licèt impar & minima, pro ſuſcepto tamen diuina dignatione miniſterio, pediſſe qua cupit exiſtere. Væ enim mihi erit, ũ veritatem Domini mei, quam illi ſynceriter prædicarũt, prædicare negle-

Nota. Hoc profecto dicere non eſſet auſus, ſi honori' aut hæreticus ipſe fuiſſet, aut hæreticis fauiſſet, aut conſenſiſſet.

Luc. 22. c

xero. Væ mihi erit, ſi ſilentio texero veritatem, quam erogare nummularijs iuſſus ſum, id eſt, Chriſtianum populum imbuere & docere. Quid dicam in ipſius Chriſti futuro examine, ſi hic (quod abſit) prædicare eius ſermonum veritatem cõfundor? Quid de meipſo, quid de commiſſis animabus ſatisfaciam, dum de officio ſuſcepto rationem diſtrictam exigerit? Quis igitur, clementiſſimi atque pijſſimi domini filij, (quod tremens & conſternatus ſpiritu dico) non prouocetur illa admirabili pollicitatione, quæ fidelibus repromittit: Qui me confeſſus fuerit coram hominibus, inquiens, confitebor & ego eum coram patre meo, qui in cœlis eſt? Et quem infidelium ſaltem non perterreat illa ſeueriſſimam comminatio, qua indignaturum ſe proteſtatur & aſſerit, inquiens: Qui me negauerit coram hominibus, negabo & ego eum coram patre meo, qui in cœlis eſt? Vndè & B. Paulus Apoſtolus genitum commonet & dicit: Sed licèt nos aut angelus de cœlo euangelizet vobis, præter quod euangelizauimus vobis, anathema ſit. Vbi itaque talis immanet depranantibus, vel tacentibus veritatem pœna ſupplicij, quomodò non eſt fugienda de fidei Dominicæ veritate ſubtractio? Vndè & Apoſtolicæ memoriæ meæ paruitatis prædeceſſores, Dominicis doctrinis inſtructi, ex quo nouitas hæretica in Chriſti immaculatam Eccleſiam Conſtantinopolitanæ eccleſiæ præſules introducere conabantur, nunquàm neglexerunt eos, hortari, atque obſecrando commonere, vt à prauidogmatis hęretico errore, ſaltem tacendo deſiterent, nè ex hoc exordium diſſidij in vnitate Eccleſiæ facerent, vnam voluntatem, vnamque operationem duarum naturarum aſſerentes in vno Domino noſtro Ieſu Chriſto, quod Ariani & Apollinariſtæ, Eutychianiſtę, Timotheiani, Acephali, Theodoſiani & Gaianitę, & omnis omninò hæreticus furor ſiue confundentium, ſeu diuidentium incarnationis Chriſti myſterium, docuit. Confundentes quidem ſanctę incarnationis myſterium, eo quòd Deitatis & humanitatis Chriſti vnam naturam dicant, vnam eam, ſicut vnius, voluntatem & operationem perſonalem habere contendunt. Diuidentes autem inſeparabilem vnitionem in duas naturas, quas ſaluatorem habere cognoſcunt, non per vnitionem, quæ ſecundùm ſubſiſtentiam facta cognoſcitur, vniunt: ſed blaſphemantes, per affectũ voluntatis, tanquã duas ſubſiſtẽtias, id eſt, duos quoſdam, per concordiam iungunt. Porrò Apoſtolica Chriſti Eccleſia, ſpiritalis mater à Deo fundati veſtri imperij, & vnum Dominum Ieſum Chriſtum confitetur ex duabus & in duabus exiſtentem naturis, & duas eius naturas, diuinam ſcilicet & humanam, etiàm poſt inſeparabilem vnitionem inconfuſas,

Mat. 25. c

Mat. 10. d Luc. 12. b

Mat. 10. d Luc. 12. a

Galat. 1. b

in

in eo eſſe defendit, & ex proprietatibus naturalibus vnamquanque harum Chriſti naturarum perfectam eſſe cognoſcit, & quicquid ad proprietatis naturam pertinet, duplicia omnia confitetur: quia ipſe idem Dominus noſter Ieſus Chriſtus, & Deus perfectus eſt, & homo perfectus eſt, ex duabus & in duabus naturis: & poſt admirabilem incarnationem exiſtens, nec Deitas ſinè humanitate, nec humanitas eius ſinè Deitate poſſet intelligi. Conſequenter itaque, iuxta regulam ſanctæ catholicæ atque Apoſtolicæ Chriſti Eccleſiæ, duas etiàm naturales volũtates in eo, & duas naturales operationes eſſe confitetur & prædicat. Nam ſi perſonalem quiſquam intelligat voluntatem, dum tres perſonæ in ſancta Trinitate dicuntur, neceſsè eſt vt & tres voluntates perſonales, & tres perſonales operationes (quod abſurdum eſt & nimis prophanũ) dicerentur. Sin autem, quod fidei Chriſtianę veritas continet, naturalis voluntas eſt, vbi vna hæc natura dicitur ſanctæ & inſeparabilis Trinitatis, conſequenter & vna naturalis voluntas, & vna naturalis operatio intelligenda eſt. Vbi verò in vna perſona Domini noſtri Ieſu Chriſti mediatoris Dei & hominum, duas naturas (id eſt, diuinam & humanam) confitemur, in quibus & poſt admirabilem adunationem conſtitit, licut duas vnius eiuſdẽque naturas, ità & duas naturales volũtates, duasq́ue naturales operationes eius regulariter confitemur: Vt autem huius veridicæ confeſſionis intelligentia ex Veteris nouiq́ue Teſtamenti à Deo inſpirata doctrina, pietatis veſtrę mentibus clarear: (* plusque enim & incomparabiliter veſtra poſſit clementia ſenſum ſanctarum ſcripturarum penetrare, quam noſtra puſillitas verbis defluentibus explanare) ipſe Dominus noſter Ieſus Chriſtus, qui verus & perfectus Deus, verus & perfectus homo eſt, in ſacris ſuis Euangelijs proteſtatur in aliquibus humana, in aliquibus diuina, & ſimul vtraque in alijs de ſe patefaciens, vt ſe verum Deum, verumque hominem crederet, ac prædicare fideles ſuos* perſtrueret: orat quidem ad patrem vt homo, vt calicem paſſionis tranſigeret, quia in eo noſtræ humanitatis natura abſque ſolo peccato perfecta eſt: Pater, inquiens, ſi poſſibile eſt, tranſeat à me calix iſte. Verumtamen non ſicut ego volo, ſed ſicut tu vis. Et in alio loco: Non mea voluntas, ſed tua fiat. Cuius teſtimonij ſenſum ſi à ſanctis & probabilibus patribus explanatum, cognoſcere cupimus, &, quid mea voluntas, quid tua ſignificet, veraciter intelligere, beatus Ambroſius in ſecundo libro ad beatæ memorię Gratianum Auguſtum his verbis de hoc loco nos intelligere commonet, inquiens: Suſcepit ergò voluntatem meam, ſuſcepit tribuam meam confidenter triſtitiam nomino, quia crucem prædico. mea eſt voluntas, quam ſuam dixit: quia vt homo ſuſcepit triſtitiam meã, vt homo locutus eſt & ideò ait, Non ſicut ego volo, ſed ſicut tu vis. Mea eſt triſtitia, quam meo ſuſcepiſſet affectu. Eccè claret, pyſſime principum, quòd hic ſanctus pater verbum ipſum, quod Dominus orans protulit, Non quod ego volo, ad humanitatem eius pertinere conſignat, per quam & obediens ſecundùm doctrinam beati Pauli Apoſtoli gentium dicitur vſque ad mortem, mortem autem crucis. Vndè & obediens parentibus intimatur, quandoquidem obedientiam eius voluntariam, nõ ſecundùm diuinitatem, qua omnium dominatur, pium eſt intelligere: ſed ſecundùm humanitatem, qua ſponte ſe parentibus ſubdidit. Quod & ſanctus Lucas euangeliſta ſimiliter commemorat, eundem Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum ſecũdùm humanitatem orantem ad patrem introducens, & aſſereus: Pater, ſi poſſibile eſt tranſeat à me calix iſte. Veruntamen non mea voluntas, ſed tua fiat. Quem locum confeſſor Chriſti Athanaſius antiſtes Alexandrinæ eccleſiæ, & in libro aduersùs Apollinarium hærencum de Trinitate & incarnatione, etiàm duali numero comprehendens, ſic explanat: Et quandò dicit, Pater, ſi poſſibile eſt, tranſeat à me calix iſte, & tamen non mea, ſed tua voluntas fiat: Et iterùm, Spiritus promptus, caro autem infirma: duas voluntates hic oſtendit, & vnam quidem humanam, quæ eſt carnis, aliam autem diuinam. Quod enim humana propter infirmitatem carnis refugiebat paſſionem, diuina autem eius prompta erat, qua explanatione quid verius poterit intimari? Quomodò enim non in eo duæ voluntates, id eſt, diuina & humana fideliter agnoſcuntur, in quo duæ naturæ etiàm poſt inſeparabilem adunationem ſynodali præconio prædicantur? Nam & Ioannes, qui ſuper pectus Domini recubuit, dilectus diſcipulus, eandem cõtinentiam his explanat, verbis: Quia deſcendi de cælo, non vt faciam voluntatem meam, ſed voluntatem eius qui miſit me, patris. Et iterùm: Hæc eſt voluntas eius qui me miſit, vt omne quod dedit mihi, nõ perdam ex eo, ſed vt reſuſcitem illud in nouiſſimo die. Item eundem Dominum introducit cum Iudæis diſputantem, atque dicentem inter cætera: Quia non quæro voluntatem meam, ſed voluntatem eius qui miſit me. Cuius diuini ſermonis intentum beatus Auguſtinus præſtantiſſimus doctor ità aduersùm Maximinum Arrianum diſſerit, & dicit: Vbi autem dixit filius patri, Verùm non quod ego volo, ſed quod tu vis: quid te adiuuat, quòd tua verba ſubiungis, & dicis, Oſtendit verè ſuam voluntatem ſubiectam ſuo genitori: quaſi nos negamus, hominis voluntatem voluntati Dei eſſe debere ſubiectam?

* plus

* inſtrueret

Mat 26.d
Mar. 14.d
Luc 22. d

Ambroſius

Matt 26.d

Luc 22.d

Mar 14.d

Luc 22.d

Athanaſius

Luc 22.d

Ioan. 13.e & 21.f

Ioan. 6. d

Ioan. 5.e

Aug. contra Maxi. cap. 20.

iectam? Nam ex natura hominis hoc dixiſſe Dominum, citò videt, qui locum ipſum ſancti euangelij paulò attentiùs intuetur. Ibi
Matt.26.d enim dixit, Triſtis eſt anima mea vſque ad mortem. Nunquid ex natura vnici Verbi poſſit hoc dici? Sed homo, qui putas gemere
Rom.8.c naturam ſpiritus ſancti, cur non etiàm naturam verbi Dei vnigeniti triſtem dicas eſſe potuiſſe? Illi tamen quid tale diceretur? Non ait, Triſtis ſum, quanuis etiàm ſi hoc dixiſſet, non nisi ex natura hominis oportuiſſet intelligi: ſed ait, Triſtis eſt anima mea, quam ſicut homo vtiquè habebat humanam, quãquàm & in hoc quod ait, Non quod ego volo, aliud ſe oſtendit voluiſſe, quàm pater, quod nisi humano corde non poſſet cum infirmitate noſtra in ſuum non diuinum, ſed humanum transfigurare affectum. Homine quippe non aſſumpto, nullo modo patri diceret vnicum verbum, Non quod ego volo. Nunquàm enim poſſet immutabilis illa natura quicquam aliud velle, quàm pater. Hæc ſi diſtingueretis Arriani, hæretici non eſſetis. Per quam diſputationem hic venerabilis pater demonſtrat, quia & cùm dicit Dominus ſuam, humanitatis ſuæ ſignificat voluntatem: & cùm dicit, non * eſſe voluntatem ſuam, admonet nos, non noſtram
* facere quærere principaliter voluntatem, ſed per obedientiam, noſtram voluntatem diuinæ ſubiicere voluntati. Vndè pateſacit, quia & humanam habuit voluntatem, per quam obediit patri: & immaculatam ab omni peccato eandem humanam voluntatem, vtpotè verus Deus & homo, hanc in ſemet-
* habuit, & probauit Ambroſ. ipſo * habuit. Quod & ſanctus Ambroſius in explanatione ſancti Lucæ Euangeliſtæ ſic diſſerit: Suam, ad hominem retulit: patris, ad diuinitatem. Voluntas enim hominis, temporalis: voluntas diuinitatis, æterna. Hæc ſpiritalis pater commemorans, adſtruit, qualem uoluntatem ex æterno cum patre & Spiritu ſancto filius communem naturaliter habet, qualemve temporaliter per aſſumptam humanitatem idem ipſe in ſua perſona ſuſcepit. Quod & Apoſtolicæ memoriæ ſanctus Leo in epiſtola ad Leonem
Leo epiſtola 97. Auguſtum explanat, vnicuique formæ, id eſt, naturæ, quæ in CHRISTO ſunt, diſcreta conſideratione, quæ in ſcripturis de eo referuntur, adſignans: & hoc, quòd ſuam Dominus dixit uoluntatem, ad humanitatem eius pertinere demonſtrans, ſic dicit: Secundùm quidem formam ſerui, non uenit facere uoluntatem ſuam, ſed eius qui miſit eum. Eccè enim hic Apoſtolicus pater, ad formam ſerui eandem Domini noſtri ſermonem congruere, nos docuit intelligere. Prætereà, quomodò piè poterunt intelligi diuerſa ſuper hoc ſanctarum teſtimonia ſcripturarum, quę nunc quidem ex natura humanitatis, nunc autem ex diuinitate vnius eiuſdemque Domini noſtri Ieſu Chriſti veri Dei & hominis adſtruuntur, & modò ſcriptura commemorat: Omnia quæcunque voluit Dominus, fecit in cœlo & in terra. Pſal. 134
Itemque, Sicut pater ſuſcitat mortuos & vi- Ioan 5.d
uificat, ità & filius, quos vult, viuificat. Et Matt.8.a
leproſo dicit: Volo, Mundare. Et nemo Matt.11.d
poſſit cognoſcere patrem, nisi filius, & cui voluerit filius reuelare. Iremque quædam de humana eius voluntate, Euangelij ſacramenta commemorant, cùm dicunt, eum ſuper mare ambulantem, velle, vt verè homi- Matt.14.e
nem, ſuos tranſire diſcipulos. Et dum cum Ioan. 6. b
diſcipulis per Galileam tranſiret, noluit vt Marc.9.c
aliquis cognoſcere. Et vt homo dicit, Me- Ioan.4.e
us cibus eſt, vt faciam voluntatem eius qui Ioan.7.a
me miſit. Et nolebat per Iudæam ambulare, quia, quærebant eum Iudæi interficere. Et iterùm ſurgens, venit in partes Tyri, & in- Marc.7.e
greſſus in domum, noluit aliquem ſcire, & non potuit latere. Ergone ille omnium conditor ac redemptor, de quo dicitur, Omnia quæ voluit Dominus, fecit in cœlo & in Pſal. 134.
terra: cuius velle hoc eſt, quod poſſe: cuius nutui cœleſtes cum terrore deſeruiunt poteſtates, in terris latere volens, non potuit, qui per diuinam maieſtatem ex æterno cum patre in cœleſtibus dominatur arcanis, & in manu eius fines terræ ſunt, niſi hoc ad humanam eius voluntatem, quam temporaliter dignatus eſt adſumere, redigatur? Quanto ergò errore, talia non diſcernens, inuoluitur, vt dicat vna eademq; voluntate & omnia in cœlo & in terra, quæ voluit, Dominum poſſe, & eadem iterùm vo- Pſal. 134.
luntate in domo vili volentem latere, non poſſe, ſecundùm Euangelica teſtimonia? Sed ſi ad diſpenſationem humanitatis eius, per quam humilitatem noſtram aſſumpſit, redigitur: omnia, quæcunque diuina eius maieſtate minora ſunt, ad humanitatẽ ipſius pertinere cognoſcit, quã perfectè ſuſcepit abſque vllo peccato, vt hanc etiàm perfectè ſaluaret. Quod enim ab eo non ſuſceptum eſt, nec ſaluatum eſt, ſecundùm quod nos conſtantiſſimus prædicator veritatis Gregorius Nazianzenus præſul inſtituit. Gregorius Nazianzenus
Itaque ſi ab eo humana voluntas, ſicut & natura, ſuſcepta eſt, & ſaluata eſt: & quod à ſuſceptore ſaluatum eſt, non ei poterat eſſe contrarium. Nihil enim ſibi contrariũ creator omnium condidit, vel per myſterium incarnationis aſſumpſit. Et hymnidicus Dauid perſonam Domini noſtri Ieſu Chriſti in pſalmis introducens, pronunciat: Vt fa- Pſal 39.
ciam voluntatem tuam, Deus meus volui. Pſal. 53.
Itemque, volantariè ſacrificabo tibi. Nunquid ſecundùm Deitatem alia eſt voluntas patris, quàm filij? aut aliud vult filius, quam pater? Si igitur vnum volunt, & nulla eſt in ſancta Trinitate differentia voluntatis, quomodò intelligendum eſt, quod prophcta de eius perſona teſtatur, Vt faciam voluntatem tuam, Deus meus volui, nisi fideliter intel- Pſal. 39.
ligatur

ligatur de immaculata eius humanitatis voluntate dixisse? Vndè & sequitur, Legem tuam in medio cordis mei. Nullus enim est, quia ambigat, quòd idem psalmus in persona Christi à propheta prædicatus est. Quod & Apostolus Paulus in epistola ad Philippenses, si fidem plenam quisquam intendere velit, adnunciat, de eodem Domino nostro Iesu Christo sic inquiens: Qui cùm in
Philip.2.a forma Dei esset, non rapinam arbitratus est, esse se æqualem D e o: sed semetipsum exinaniuit, formam serui accipiens, in similitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo, humiliauit semetipsum, factus obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis. Eccè hic verissimus preco, & formarum (id est, naturarum) Christi differentiam docet, & obedientiam vsque a mortem humanæ formę prudenter assignat. Nam quis intantùm à luce veritatis abscessit, vt secundùm diuinitatis suæ voluntatem præsumat dicere Dominum nostrum Iesum Christum patri obedisse, cui est æqualis in omnibus, & hoc velit in omnibus & ipse quod pater? Aut quis non intelligat obedientiam humanæ magis competere voluntati, in qua nullum habuit omninò peccatum? Nec diceretur obediens vsque ad mortem, nisi humanam in se susciperet voluntatem, sicut animam rationalem, carnemque cum omnibus suis proprietatatibus humanatus assumpsit. Præterea, vt clareat vestræ pijssimæ benignitati, quòd naturalis est humana voluntas, & qui voluntatem humanam in Christo abnegat, absque solo peccato, eum nec habere humanam animam confitetur, veritatis prudentissimus prędicator beatus
Augustin. Augustinus in quinto volumine disputationis aduersùs Iulianum Pelagianistam, quid sit voluntas, his definit verbis; Motus animi quid est, nisi motus naturę? Animus enim sinè dubitatione natura est: proindè voluntas motus est naturæ, quoniam motus est animi. Eccè per huius prudentissimi
Voluntas quid sit. patris definitionem, quid sit humana voluntas, monstratum est, quia animi motus est. Item in eodem: Veritas autem dicit, quandiù est voluntas vlla, à natura non potest separari. Et rursùs in eodem volumine: Et aliundè est voluntas, & esse non * cognoscitur: & si eius origo quærenda non est, non ideò quærenda non est, quòd voluntas aliundè non est, sed quia manifestum est vndè sit. Ab illo enim est voluntas, cuius est voluntas; ab angelo scilicet voluntas angeli, ab homine hominis, à Deo Dei. Et si operatur Deus in * hominem voluntatem bonam, id agit, vt oriatur ab illo bona voluntas, cuius est voluntas. Et iterùm: Cur ergò negas, inquit, clausis oculis res apertas, de natura hominis exoriri hominis voluntatem? Itemque: Ipse animi motus, cogente nullo, voluntas est: quia propter hoc est dicere, voluntas existit de animi motu, quòd voluntas existit de voluptate. Et iterùm: Itane verò Iuliane, ex homine hominis voluntas non oritur, cùm homo bonum opus Dei sit? Postremò, potuit ne assendere in cor tuum, exoriri quidem hominis voluntatem, sed non de libero eius arbitrio. Dic ergò, vndè, si non de natura, id est, non de ipso homine? Quibus testimonijs claret, vnumquanque earum, quas hic spiritalis pater denumerauit naturas, propriam naturalem habere, & vnicuique assignari debere voluntatem. Neque enim poterit angelica natura diuinam habere voluntatem, aut humanam, neq; humana natura voluntatem Dei vel Angeli: sicut nec alterius, quàm est, quisquam naturalem habere poterit motum, nisi quod est naturaliter, aut creatus est. Cùm hæc ità veritas habeat, certissimè claret, quòd in Domino nostro Iesu Christo duas, id est, Dei & hominis, naturas siue substantias confitentes in vnam conuenisse subsistentiam siue personam, necesse est, & duas nos naturales in eo fateri voluntates, diuinam scilicet & humanam: quia neque diuinitatem eius, quantùm ad naturæ rationem pertinet, humanam habuisse voluntatem dicendum est: neque humanitatem eius, diuinam habuisse naturaliter voluntatem, credendum est: neque rursùm aliquam ex eisdem duabus Christi substantijs absque naturali voluntate extitisse fatendum, cùm & humana per omnipotentiam diuinitatis eius sublimata sit, & diuina per humanitatem eius hominibus relata. Reddere itaq; necesse est, quæ diuina sunt, eidem vt Deo: quæ humana sunt, eidem vt humini: & vtraque per subsistentialem adunationem vnius eiusdemque Domini nostri Iesu Christi, veraciter cognoscenda. Quod verissima definitio sancti Chalcedonensis Concilij com-
Chalcedonen. Concilij actione 5. monet, asserens: Sequentes igitur sanctos patres, vnum eundemque confiteri filium & Dominum nostrum Iesum Christum, consonanter omnes nos docemus, eundem perfectum in Deitate, eundem perfectum in humanitate, Deum verè & hominem verè, eundem ex anima rationali & corpore, consubstantialem patri secundùm Deitatem, & consubstantialem nobis eundem secundùm humanitatem, & per omnia nobis similem absque peccato, ante secula quidem de patre genitum secundùm Deitatem, in nouissimis autem diebus eundem propter nos, & propter salutem nostram ex Maria virgine Dei genitrice secundùm humanitatem, vnũ eundemque Christum filium * Dei vnigenitum, in duabus naturis inconfusè, immutabiliter, indiuisè, inseparabiliter cognoscẽdum, nusquàm sublata naturarum differẽtia propter vnionem, magisque salua proprietate vtriusque naturæ, & in vnam personã atque subsistentiam concurrente, non in duas personas

sonas partitum atque diuisum, sed vnum & eundem filium vnigenitum Deum verbum Dominum Iesum Christũ. Hoc idem etiàm & sancta synodus, quæ sub augustæ memoriæ Iustiniano principe in Constantinopoli congregata est, in septimo definitionum capitulo prædicat: Si quis in duabus naturis, dicens, in Deitate videlicet & humanitate, vnum Dominum nostrum Iesum Christum cognosci non confitetur, vt per hoc significet differentiam naturarum, ex quibus inconfusa & ineffabilis vnitas facta est, neque verbo in naturam carnis transfigurato, neque carne in verbi naturam translata: (manet enim vtrunque, quod est secundùm naturam, & post factam vnitionem secundùm subsistentiam, sed in diuisione per partem huiusmodi suscipit vocem in mysterio Christi, aut numerum naturarum confitens in vno eodemque Domino nostro Iesu Christo, Deo verbo incarnato, non tantummodò contemplatione differentiam earum accipit, ex quibus & compositus est, non interemptam propter vnitionem, (vnus enim ex vtrisque, & per vnum vtraque) sed propterea numero vtitur tanquàm diuisas propriæ subsistentiæ consistentes naturaliter, talis anathema sit. Propterea, quæ nos hæ venerabiles synodi commonent, fideliter necesse est custodire, vt nusquàm differentiam naturarum propter vnitionem adimamus, sed salua proprietate vtriusque naturæ, vnum Chrium Deum verum ac perfectum, & eundem hominem verum atque perfectum confiteamur. Quocircà, si in nullo differentia naturarum Domini nostri Iesu Christi sublata est, necesse est vt in omnibus proprietatibus eandem differentiam conseruemus. Qui enim in nullo adimendam differentiam docuit, in omnibus hanc seruari debere commouit. Vbi autem vna voluntas & operatio ab hæreticis hæreticorumque sequacibus dicitur, qualis in ea differentia cognoscitur? Vel vbi secundùm hanc sanctam synodum differentia conseruatur, dum, si vna in eo voluntas (quod absurdum est) asseritur, necesse est eos, qui hoc asserunt, aut diuinam eam dicere, aut humanam, aut ex vtrisque compositam, commixtam atque confusam, aut (vt hæretici omnes asseuerant) Christum vnam habere voluntatem & operationẽ, tanquàm de vna (vt perhibent ipsi) eius natura composita procedentem? & perit in hoc procul dubiò differentia naturalis, quam sanctæ synodi, etiàm post admirabile vnitionem, nobis in omnibus conseruandam sanxerũt. Quia etsi vnum Christum, vnamque eius personam ac subsistentiam, propter vnitionem videlicet naturarum, quæ facta est secundùm subsistentiam, docuerunt: differentiam tamen ipsarum, quæ in eo ordinatæ sunt naturarum, post admirabilem atque

Constantinopoli. 5.

inseparabilem adunationem, vsque ad intelligentiæ contemplationem nos cognoscere ac prædicare tradiderunt. Si itaque proprietates naturarum in uno eodemque Domino nostro Iesu Christo propter differentiam conseruantur, & differentiam quoquè naturalium eius voluntatum & naturalium operationum plena fide nos congruit confiteri, vt eorum doctrinæ pedissequi in omnibus approbemur, & nihil hæreticæ nouitatis in Christi Ecclesiã admittamus. Licet enim numerosa etiàm aliorum sanctorum patrũ existant volumina, parua tamen testimonia de libris, qui in Græco sunt, propter fastidium in hac humilima suggestione subnexuimus.

Sancti Gregorij Theologi ex secundo libro de filio, circa illud quo dicitur, descendisse de cœlo filium, non vt faciat voluntatẽ suam, sed voluntatem eius qui misit eum: Si ergò, inquit, non ab eodem, qui descendit, hæc dicta fuissent, dixissemus vtiquè tanquàm ab homine formari verbum, non illo, qui in Saluatore intelligitur: illius enim velle nec contrarium est Deo, cùm deificatum sit totum.

Gregorius Nazianzenus. Ioan. 6. d

Sancti Gregorij Nysseni li. 2. cõtra Eunomium: Quomodò Dominus mundum sibi reconciliãs, distribuebat animę corporique beneficium, quod ab eo fiebat hominibus volens quidem per animam, tangens autem per corpus.

Gregorius Nyssenus.

Eiusdem de libro contra Apollinarẽ: Huiusmodi autem sermonis hæsitationi vna erit consolatio, vera mysterij confessio: quoniam formidare quidem in passione, humanæ fragilitatis est, iuxta quod Dominus ait, Spiritum promptum esse dicens, carnem autem infirmam: susci pere autem * dispensationis passionem, diuinæ voluntatis atque virtutis est. Quoniam igitur altera humana voluntas, & diuina altera est, loquitur quidẽ vt homo, quod infirmitati carnis congruit, qui nostras passiones suscepit: producit secundam vocem, excelsam, & Deo dignam voluntatem confirmari, quàm humanam, propter salutem hominũ volens. Qui enim dixit, Non mea voluntas, humanam præsenti sermone significauit: addens autem, tuã, ostendit coguationem propriæ Diuinitatis ad patrem, cuius Diuinitatis nulla est differentia propter vnitatem naturæ.

Mat. 26. d

*dispensationẽ passionis.

Sancti Ioannis episcopi Constantinop. de sermone ad eos, qui ad Missas non occurrerunt, & de consubstantiali: Si igitur patris & filij vna voluntas est, quomodò hic dicit, Veruntamen non sicut ego volo, sed sicut tu vis? Si enim in diuinitate, quod dictum est, sit hoc, aliqua contradictio erit. Si autem de carne habent rationem, quæ dicta sunt, & nullum ex hoc erit scandalum. Nec enim, nolli mori carnem, reprehensio est, quoniam hoc naturæ est: ipse autem, quæ natu-

Ioã. Chrysostomus

Mat. 26. d Luc. 22. e

ræ

ræ sunt, omnia absqu peccato ostendit, & cũ multa abundãtia, vt etiàm hæreticorum obturet ora. Quandò autem dicit, Si potest fieri, transeat à me calix iste, & non sicut ego volo, sed sicut tu: nihil aliud ostendit, nisi quia carnem verè indutus est timentem mortem. mortem enim timere, & dubitare, & anxiari, illius est.

Cyrillus. Sancti Cyrilli episcopi Alexandriæ, de libro Thesaurorum: Quandò videtur timẽs mortem, & dicens, Si potest fieri, transeat à me calix iste: considera iterùm, quoniam formidans mortem, caro docebatur à Deo verbo induta, hoc deincèps minimè pati. Dicebat enim ad patrem, Non sicut ego volo, sed sicut tu. Et non quidem timebat ipse mortem, secundùm quod Verbum est & Deus, sed vsque ad finem dispensationem perficere properabat: hæc enim erat patris voluntas. Habet autem & nolle mori, eò quòd mortem caro recusabat naturaliter. Ex quibus veridicis testimonijs similiter demonstratur, duas in vno eodemque Domino nostro Iesu Christo naturales voluntates prædicasse, diuinam videlicet & humanam, hos venerabiles patres. Cùm enim dicit sanctus Gregorius Nazianzenus, illius enim velle, qui in Saluatore intelligitur, hominis ostendit, humanam Saluatoris voluntatem per ipsam vnitionem ad verbum, deificatum fuisse, & ideò non esse contrariam Deo. Itemque demõstrat, quia & humanam, licèt deificatam, habuit voluntatem: & idem ipse (sicut in sequentibus docet) habuit & diuinam, vnam eademque cum patre. Si *enim & diuinam, & deificatam habuit, duas vtiquè habuit voluntates. Quod enim natura diuinum est, deificari non indiget: quod verò deificatur, non est profectò natura diuinum. Et dum dicit sanctus Gregorius Nyssenus magnus episcopus, veram esse mysterij confessionem, alteram debere intelligi humanam voluntatem, & alteram diuinam in Christo: quid intelligi commonet, alteram dicendo voluntatem, & alteram, nisi duas manifestissimè voluntates? Itemque cùm S. Ioannes præsul egregius docet, vnam quidem secundùm diuinitatem patris & filij intelligi voluntatem, & eundẽ iterùm Dominum Iesum Christum filium Dei, velle dicit vt hominem & secundùm carnem, rationabiliter & sinè scandalo dictum debere cognosci, quòd nollet mori, idcircò quòd humanæ sit naturæ irreprehensibiliter hoc volentis: clarum est, quòd & ipse duas naturales in Christo prædicet voluntates: diuinam, quæ vna est patris & filij: humanam, quæ affectum viuendi naturaliter gerit. Et cùm cõstantissimus orthodoxæ fidei prædicator B. Cyrillus dicit, quia secundùm quod erat verbum, non timebat mortem, sed uolebat vsque ad finem dispensationem perficere, quia hæc erat voluntas patris, quæ est secundùm diuinitatem & filij, & habuisse eũdem ipsum Dominum nostrum Iesum Christum, secundùm humanitatem, non moriendi voluntatem, id est, humanæ vitæ naturalem affectum: ostendit duas eum, diuinam scilicet & humanã, proculdubiò in se voluntates habere: vnam scilicet, qua dispensationem volebat perficere: alteram, qua dicit nolle carnem naturaliter mori. Nihilominùs autem & de duabus naturalibus operationibus Christi datur intelligi, quandò ijdem venerabiles patres vnicuique Christi naturæ propriam operationem assignant. Vndè sanctus Hilarius defensor ueritatis egregius, in nono libro de fide aduersùs Arianos, ita nos instruit: Natus igitur vnigenitus Deus ex Virgine homo, & secundùm plenitudinem temporum in semetipso prouecturus in Deum hominem, hunc per omnia euangelici sermonis modum tenuit, vt se Dei filium credi doceret, & hominis filium prædicari admoneret, loquutus & gerens homo vniuersa quæ Dei sunt, loquens deindè & gerens DEVS vniuersa quæ hominis sunt: ita tamen, vt in ipso illo vtriusque generis sermone, nunquàm nisi cum significatione & hominis locutus & Dei sit, vt veraciter duæ intelligerentur naturæ. Itemque ex eodem uoluminе post pauca: Videsne ità Deum & hominẽ prædicari, ut mors homini, DEO verò carnis excitatio deputetur: non tamen, vt alius sit qui mortuus est, & alius sit per quẽ mortuus resurgit? spoliata enim carne, Christus est mortuus. Et rursum Christum à mortuis excitans idem Christus, est carne se expolians. Naturam Dei in virtute resurrectionis intellige: dispensationem hominis, in morte cognosce. Et cùm sint vtraque suis gesta naturis, vnum tamen CHRISTVM Iesum eum memento esse, qui utrunque est. Nunquid ambiguum poterit arbitrari, quòd hic pater lucem veritatis illustrat, dum dicit, & locutum & gerentem eundem Dominũ nostrum IESVM CHRISTVM; cùm esset homo, vniuersa quæ Dei sunt: & eundem ipsum rursùm gerentem, cùm est Deus, vniuersa quæ hominis sunt, & vtrunque genus significatiuè Dei & hominis demonstrantẽ? vt intelligere volentibus viam veritatis aperiat, quia idem ipse cùm vnus sit Christus Deus & homo, & diuinę operationis potentiam, & humanæ naturæ operationem habere se comprobat, vt vtraque cum alterutrum salua contemplatiua discretione significet. Et quia vtraque, & virtutis diuinæ & dispensationis humanæ, vnum eundemque Dominum nostrum Iesum Christum, qui vtrunque est, suis naturis gessisse pronũciat, qui & diuinam operationem vnam habet ex æterno cum patre, & temporalem humanam operationem, homo factus pro nobis, in seipso indiminutè suscepit, vt veraciter

Hilarius.

Idem vt suprà.

vtrunque

vtrũque esset,& ex naturarum proprijs operationibus,qd erat, nascereturS. verò Athanasius * atque Christi confessor in libro tertio aduersùs Arianos, pariter nos instruit: Sicut enim indutus carne Dominus, factus est homo: ità & nos homines per verbum Dei facti, sumus assumpti per carnem eius etiam vitam æternam sortiemur.Hæc necessariò * præexercuimus, vt si viderimus eum per instrumentum sui corporis deificè agentem vel dicẽtem aliquid, cognoscamus quia Deus existens, hæc operetur: & iterùm, si viderimus eum humanè loquentem aut patientem,non ignoremus quia carne indutus, factus est homo.Et si hæc facit, & loquitur, singulorum enim proprietatem cognoscentes, & vtraque ex vno agi videntes & intelligentes, rectè credamus, & non aliquandò errabimus. Quàm prudenter hic memorabilis pater ex operationum qualitatibus, naturarum quæ in Christo sunt, differentiam docet intelligi, & tanquàm res ipsas prę oculis gerens, manu spiritalis doctrinæ legentibus monstrat, cùm dicit, ex vno vtrasque agi, id est, vtrasque operationes, diuinam scilicet & humanam,ex vno eodemque procedere? Et commonet, non posse errare,qui secundùm hanc rectam intelligentiam credit. Itemque, cùm dicit, Dicebat & simul faciebat humana, docet quòd humanæ in se operationis,sicut & loquutionis,proprietatem habebat. Nam si humanè non operatus est, nec loquutus: quanquàm & dum humanè locutus & operatus est, simul operabatur vt Deus.

Athanasius * adæquè,

* præexercuimur.

Sanctus quoquè Dionysius Areopagita episcopus Athenienſis, in libro diuinorum nominum,capitu.2.similiter docet: Discreta est autem benignissima circa nos DEI operatio per hoc, quod secundùm nos ex nobis integrè vereque humanatum est verbum, quod est supra substantiam, & operari, & pati, quanta humanæ eius & diuinę operationi congruunt, pręcipua ac probabilia. His nanque pater & spiritus nulla ratione communicant, nisi quis dixerit, secundùm benignissimam & misericordem voluntatem, & per omnem sublimissimam & ineffabilem Dei operationem, quam operatus est secundùm nos factus incommutabilis, eo * quòd Deus & Dei verbum.

Dionysius Areopagita.

Sanctus Ambrosius 2.lib.ad Gratianum Imperatorem: Æqualis ergò in DEI forma, minor in susceptione carnis & hominis passione. Nam quomodò eadem possit minor esse æqualisque natura? Quomodò autem si minor est, eadem facit similiter quæ pater facit? Nã quemadmodùm eadem operatio diuersæ est potestatis, nunquid sic potest minor, quemadmodùm maior, operari? aut vna operatio potest esse, vbi diuersa substantia est? Itaque accipe Christum secundùm diuinitatem, minorem non posse dici.

Ambrosius,cap.4.

Ex Tomo fidei Sancti Leonis Romanæ Ecclesiæ pontificis, ad Sanctum Flauianum episcopum & confessorem: Agit enim vtraque forma cum alterius communione, quod proprium est, verbo scilicet operante quod verbi est, & carne exequente quod carnis est. Vnum horum coruscat miraculis, aliud succumbit iniurijs. Et sicut verbum ab æqualitate paternæ gloriæ non recedit, ità caro naturam nostri generis non relinquit.

Leo Papa Epist. 10.

Eiusdem de epistola ad Leonem Imperatorem directa: Licèt ergò in vno Domino Iesu Christo, vero Dei atque hominis filio, verbi & carnis vna persona sit, quæ inseparabiliter atque indiuisè communes habebat actiones, intelligendæ tamen ipsorum operum qualitates, & syncerę fidei contemplatione cernendum est, ad quæ prouehatur humilitas carnis, & ad quæ inclinetur altitudo Deitatis: quid sit quod caro sinè verbo non agit, & quid sit quod verbum sinè carne non efficit.

Epist. 97.

S.Gregorius episcopus Nyssenus in lib.5. contra Eunomium hæreticum: Ieiunans autem quadraginta dies, postea esurijt. Dedit enim, quandò voluit, naturæ tempus propria operari.

Gregorius Nyssenus.

Sancti Cyrilli Alexandriæ episcopi de libro Thesaurorum 122.Ergò quæ DEO decenter dicta vel acta sunt, ostendunt saluatorem Christum Deum: & iterùm, quæ secundùm hominem dicta vel facta sunt,ostẽdunt veraciter hominem. Hæc est enim mysterij virtus. Homo factus est Deus verbum, non vt iterùm, sicut Deus ante humanationem, omnia agat & loquatur, sed vt sæpiùs propter mysterium dispẽsationis, quæ cum carne est, & sicut homo dicat aliqua. Hanc ergò habentes mysterij virtutem, quomodò non est ineptum scandalizari auditores, cùm aliquid vt homo loquatur? Loquitur enim vt homo, loquitur autem & sicut Deus, habens in vtrisque potestatem. Claret & horum sanctorum patrum intentio spiritali discretione cernentibus, quòd secundùm catholicæ atque Apostolicæ Ecclesiæ fidei regulam, duas operationes in Christo, id est, diuinam humanamque cognoscunt, dum sanctus quidem Dionysius dicit discretam esse operationem Christi, quæ secundùm nos est ex nobis, & ex hoc intergrè & verè huanatum Deum verbum cognosci. Itemque, cùm dicit, operari & pati, quæ humanæ eius diuinæque operationi congruunt, id est, quæ humanæ eius operationi, licèt diuinitati, conueniunt, secundùm quam Deus pater & Spiritussanctus nulla ei ratione communicant. Ibi enim discretio esse cognoscitur, vbi differentia procul dubiò demonstratur. Si ergò secundùm aliam operationem vna est patris & filij & Spiritussancti operatio, secũdùm aliam nulla ratio-

Cyrillus Alexandrinus.

la ratione pater & ſpiritusſanctus eidē naturali ratione communicant, duæ proculdubiò operationes in vno eodemque Domino noſtro Ieſu Chriſto vero Deo & perfecto,& homine vero & perfecto, dicendæ ſunt.Et dum oſtendit doctor magnus Ambroſius, non poſſe diuerſæ poteſtatis vnam operationem exiſtere, nec minorem poſſe operari quod magnam,nec vbi diuerſa ſubſtantia eſt, vnam poſſe operationem intelligi:demonſtrat manifeſtis indicijs, quòd non poſſit vnam naturalem operationem habere Diuinitas & humanitas Chriſti, licèt vnius perſonæ eſſe noſcuntur, & cùm alterutrum communione operari cernuntur. Vbi itaque maior, & minor dicitur operatio,non de vna, ſed de duabus naturalibus vnius Chriſti operationibus intimatur. Et dum defenſor veritatis ſanctus Leo ad confeſſorem Chriſti Flauianum in dogmatico Tomo ediſſerit,inquiens: Agit vtraque forma cum alterius communione quod proprium eſt,& ſubſequenter per intelligentiæ rationem diſcernit, verbum quod verbi eſt operans,& carnem quod carnis eſt exequentem, & vniuſcuiuſque naturæ congruentia opera contemplatur, quanuis eas ab alterutrum communione non ſeparet: rebus ipſis oſtēdit eximius pōtifex, immò & omnis cū eo generalitas ſancti Chalcedonenſis Concilij,quòd & Deitas Chriſti naturalem operationem inconfuſam in vnitate ſernanit,& humanitas eius, quæ ad operationem humanæ ſubſtantiæ cōpetūt, exequuta eſt,& vtraque de vno inconfuſè atque inſeparabiliter proceſſerunt Domino noſtro Ieſu CHRISTO, q ex vtriſq; naturis ſubſiſtit, & in vtriſque vnus idemq; permanſit. Et dū ad piæ memoriæ Leonem Auguſtum ſymbolum veræ confeſſionis explanat, & verbi carniſq; vnam perſonam eſſe veraciter prædicat,intelligentiæ tamen viam aperit,vt ex ipſorum operum Chriſti qualitatibus,id eſt, ex naturali operatione vnaquæque vnitarū in Chriſto ſecundùm ſubſiſtentiam naturarū,cuius ſit ſubſtantiæ, cognoſcatur. Neque enim hic præco veritatis admiſit, vt humana operatio, quam ex tempore Dominus cum natura ſuſcepit,æternæ eius adſignetur eſſentiæ,aut diuinæ eius ſubſtantiæ, humanæ operationis menſura adſcribatur: ſed manente nihilominùs vnitate perſonæ, naturas quæ in Chriſto ſecundùm ſubſiſtentiā vnitæ ſunt, ex operationibus ſuis agnouit. Si itaque duæ naturæ ſunt, quarum in vno Chriſto vnitio facta eſt, duæ profectò ſunt & harum naturarum operationes, quæ cum ſuis naturis inconfuſè atque inſeparabiliter cōuenerunt in vno Domino Ieſu Chriſto. Similiter autem & ſanctus Nyſſenus Gregorius dediſſe dicit Dominum ſaluatorem humanæ naturæ, quam in ſe habuit, tempus propria operandi, vt apertiùs demonſtraret, quòd & humana natura quæ in Chriſto eſt, habuit propriæ operationis efficaciam naturalem. Vndè certum eſt, & hunc duas in CHRISTO naturales operatiores nihilominùs cognouiſſe. Nam & defenſor veritatis beatus Cyrillus Alexandrinus antiſtes dum colligit, quòd ex his, quæ Deo decenter dicta vel acta ſunt à Domino & ſaluatore,Deum eum oſtēdi,& quæ ab eodem ſecūdùm hominem dicta vel facta ſunt, oſtendi eum veraciter hominem, manifeſtum eſt, quòd ex naturalibus operationibus Chriſti, Chriſtum Deum verum atque perfectum, & eundem hominem verum atque perfectum eſſe cognouit. Nec enim eſt alia tam manifeſta probatio, quæ poſſet eundem ipſum & Deum & hominem demonſtrare, quàm naturales operationes, ex quarum qualitatibus & naturæ, de quibus eſſentialiter procedebant, certiſſimè in eo eſſe credebantur. Si itaque in duabus, & poſt inſeparabilem vnitionem, naturis eſſe cognoſcitur,vbi dualitas naturarum inconfuſa permanſit, nec earum potuerunt operationes confundi, ſed de vno eodemque Domino noſtro Ieſu Chriſto ſuis naturis congruenter procedebant. Non deſunt autem & aliorum venerabilium patrum probatiſſima teſtimonia, duas manifeſtè dicentium naturales operationes in Chriſto, vt ſilentio tranſeamus ſanctū Cyrillum Hieroſolymitanum, ſanctū Ioannem Cōſtantinopolitanum, vel quicūq; poſtmodùm pro rectitudine venerabilis Concilij Chalcedonēſis,& Tomo ſancti Leonis ſatisfaciendo, laborioſos conflictus aduersùm confundēntū hæreſes pertulerunt, de quorum errore & noui dogmatis deſcēdit aſſertio,id eſt, beatæ memoriæ Ioannes Scythopolitanus epiſcopus, Eulogius Alexandrinus epiſcopus, Euphræmius & Anaſtaſius maior Theopolitanæ Eccleſiæ antiſtites digniſſimi, & præ omnibus æmulator verę & Apoſtolicæ fidei piæ memoriæ Iuſtinianus Auguſtus, cuius fidei rectitudo, quantùm pro ſyncera confeſſione Deo placuit, tantùm Rempublicam Chriſtianam exaltauit. Et vtique ab omnibus gentibus eius religioſa memoria veneratione digna cēlebitur, cuius fidei rectitudo per auguſtiſſima eius edicta in toto orbe diffuſa laudat:quorum vnū,quod ad Zoilum Alexandrinum præſulem aduersùs Acephalorū hæreſim miſſum eſt, p Apoſtolicæ fidei rectitudine ſatisfacere ſufficiēs, cū hac noſtræ humilitatis ſuggeſtione veſtræ tranquilliſſimæ Chriſtianitati dirigentes, per præſentium latores offerimus. Sed nè multorum dictorum vendicata, oneroſa putaretur aſſertio,& maximè, quibus totius mundi tanquàm in fortiſſimo fundamento cura ac diſpenſatio ineſſe dignoſcitur, exigua,

Ambroſius Mediolanenſis.

Leo Papa

Iuſtinianus Imperator.

de numerosis huic humilimę suggestioni inserere sanctorũ patrum testimonia maturauimus: quia & hoc incomparabile nimis & magnũ est, vt totius Reipublicæ Christianæ cura paulispèr submota, pro amore atq; veræ religionis flagrantia, Apostolicæ prædicationis enucleatiùs agnoscere cupiat augustissima & religiosissima vestra clementia. Enimuerò ex diuersis probabilibus patrib⁹ orthodoxæ fidei veritas claruit, licèt exiguis testimonijs: quia rẽ apertã & oĩbus claram, patres laudabiles superfluũ esse cẽsebãt, disserere. Quis enim, licèt tardus sit ad intelligẽtiã, nõ videat quod omnibus patet? Quia impossibile & cõtra ordinẽ naturæ est, posse esse naturã, & operationẽ nõ habere naturę: quod nec ab hæreticis vnquàm initiatum est dici, qui omnes aduersùs rectitudinem fidei humanas versutias & callidas quæstiones, atque collectiones illorum prauitatibus congruas, repererũt. Quomodó itaq; quod nec à sanctis orthodoxis patribus dictũ est vnquàm, nec à prophanis hæreticis pręsumptũ est inueniri, nũc poterit * continuari, vt duarũ Christi naturarum, diuinæ scilicet & humanæ, quarum & proprietates saluæ esse noscũtur in Christo, vnã habere operationẽ quisquã, rectè sentiẽs, poterit demonstrare? cùm si vna est, dicant, si temporalis, an æterna dicenda est: diuina, an humana: incõdita, an condita: eadẽ quoquè & patris est, an altera præterquàm patris. Si igitur vna est, eademque vna & diuinitatis & humanitatis Christi cõis est, quod absurdũ est dici: ergò dũ filius Dei quidem qui Deus & homo est, humana est operatus in terris, pariter & pater cũ eo naturaliter operatus est: quia quæ pater facit, hæc & filius facit similiter. Sin autem (quod veritas continet) dum humana quædam operatus est Christus, ad solã eius vt filij personam redigitur, quæ non est eadem quæ & patris, secũdùm aliud profectò & aliud operatus est Christus, vt secundùm diuinitatem, quæ facit pater, eadem & filius faciat: similiter secundùm humanitatẽ, quæ sunt hominis propria, idem ipse operatur vt homo, qui verbum est & Deus & homo. Vndè & veraciter creditur, quòd idẽ ipse, cùm vnus sit, duas habet naturales operationes, diuinam scilicet & humanam, inconditam & conditam, vt verus & perfectus Deus, verus & perfectus homo, vnus idem ipse mediator Dei & hominum Dñs Iesus Christus. Quocircà & ex operum qualitatibus, naturarum quoquè, quæ in Christo per vnitionem, quæ secundùm subsistentiam conueniunt, differentia inoffensè cognoscitur. Vt Autem & Dꝛo odibilium hæreticorum, quorum sicut vocabula, pariter abominamur & dicta, ad demonstrationem duntaxat, quos noui dogmatis inuentores vnam in Christo dicendo voluntatem & operationem, sequuti sunt, parua quædam ex eorum execrabilibus dictis inneximus.

* autumari

Ioan. 5. d

1. Tim. 2. d

Apollinaris hæretici contra Diodorum, secundùm quod positum est in edicto orthodoxæ fidei Iustiniani piæ memoriæ Augusti: Organum, & quod mouet, ¬vnam solet perficere operationem. Quorum autem vna est operatio, horum vna est essentia. Vna ergò essentia facta est verbi & carnis. Item eiusdem in sermone, qui superscriptus est, in Epiphania incarnationis Dꝛi: Vnus enim Christus diuina tantùm ¬voluntate mouebatur, secundùm quod & ¬vnam eius nouimus operationem, & in diuersis miraculis & passionibus de ¬vna eius natura procedentem. Dꝛvs enim carnem indutus est, & creditur. Seueri hæretici de prolphonetico sermone, facto in Daphne in martyrio sanctæ Euphemiæ, vbi sic ait: Anathematizamus autem synodum Chalcedonensem, sed & Tomum Leonis præsulis Romanæ Ecclesiæ, & eos qui dicunt vel dixerunt, in duabus naturis vnum Dominum nostrum Iꝛsvm Christum post ineffabilem & incompræhensibilem vnitionem, & sequenter earum duas operationes aut proprietates. Item eiusdem Seueri ad Sergium Grammaticum, vbi ait: Quoniam igitur vnus est operans, vna est & eius operatio, & motio operaria. Item ex libro secundo Nestorij * hominicolæ, quem scriptit Epiphanius Mysęus: Inconfusas custodimus naturas, non secundùm substantiam arbitrio tantùm copulatas, propter quod earum vnam voluntatem & operationem & dominationem videmus dignitatis æqualitate ostensas. Deus enim verbum, assumens quem prædestinauit hominem per potestatis rationem ad eum, non est secretus propter præstitum affectum.

Apollinaris hæreticus.

Seuerus hæreticus.

* homicidæ Epiphanius.

Theodosij hæretici Alexandriæ, de tomo ab eodem scripto Theodoræ Augustæ: Reliquum est, vt vna sit operatio ex vtrisque deifica, quoniam & vnius esse & eiusdem dicimus Dꝛo decibilia omnia, atque irrepræhensibiles passiones. Et post pauca: Et ¬vnam esse eandemque ¬vnius Domini nostri Iꝛsv Christi, & Dꝛo dignam sapientiam, scientiamque omnium, & cogitationem secundùm ¬vtrunque, id est, secundùm eius diuinitatem, & secundùm eius humanitatem, quia & vnam operationem confitemur Dꝛo dignam, sicut superiùs dictum est. Et iterum: Dꝛo digna autem eius operatione vna existente, necesse est & inseparatam eam esse, atque indiuisam. Et iterum: Proprias sibi faciens, quæ eius sunt, id est, quæ carnis, sunt faciensque in ea suæ naturæ operationem. Facere verò in ea, quid est, nisi locupletari per vnitatem verbi eius Dꝛo digna operatione,

Theodosius hæreticus.

Digitized by Google

ratione, quæ inconfusè atque incommutabiliter vnitam ei animatamque carnem demonſtrat? Eccè, pijſſime domine fili, ſanctorum patrum teſtimonijs tanquàm radijs ſpiritalibus Eccleſiæ Catholicæ atque Apoſtolicæ doctrina illuſtrata eſt, & hæreticæ prauitatis tenebræ, quæ errorem imitantibus obiecerunt, reuelatæ ſunt. Nunc neceſsè eſt, vt noui dogmatis intentio quoſnam ſequuta eſt, & quorum doctorum au-

Cyrus Alexãdrinus. thoritate fulcitur, annotemus. Cyrus Alexandrinus in ſeptimo definitionum eius cap. ad locum, Et eundem vnum Chriſtum, & vnum filium, operantem DEO decibilia & humana vna Deiuirili operatione, ſe-

Theodor' Pharanitanus. cundùm beatum Dionyſium. Item Theodori quondàm epiſcopi Pharanitani, ex reſcripto ad Sergium epiſcopum Arſenoiten, ad locum: Et propterea vna operatio totius, ſicut vnius eiuſdemque Saluatoris noſtri hæc omnia ſunt. Item Sergij Con-

Sergi' Cõ ſtantinop. ſtantinopolitani ex reſcripto ad Cyrum Alexandrinum: Aſſeruiſtis autem (quoniam bonum eſt, & ipſis ſacris veſtris vti vocibus) vt vnum eundemque Chriſtum operari DEO decibilia & humana vna operatione, & hæc piè nimisque ſubtiliter expoſuiſtis. Et in conſtructione ecthеſeos & in alijs, vnam voluntatem, & omnem diuinam humanamque operationem habere Dominum noſtrum IESVM Chriſtum ſignificat. Nec vnam tamen, nec duas operationes debere dici permittit. Quod & in alijs cum interdictione, depoſitione, & ex-

Pyrrhus Cõſtantinopol. communicatione ſententialiter aſſerit Pyrrhus: in dogmatico tomo & confirmatione Ecthеſeos, vnam voluntatem confitetur in Chriſto: & poſtmodùm in libello fidei, quem in confeſſione beati Petri Apoſtolorum principis obtulit, duas voluntates & duas operationes naturales confitetur in vno Domino noſtro Ieſu Chriſto, in quo

*ex * & teſtimonijs ſanctorum patrum ità ſe orthodoxæ fidei veritatem habere confirmat.

Paulus Cõſtantinop. Paulus quoquè huius ſucceſſor, in epiſtola ad Apoſtolicæ memoriæ Theodorum Papam, noſtræ humilitatis prædeceſſorem, vnam voluntatem Chriſtum habere confitetur. Et idem in conſtructione Typi cum interdictione, depoſitione & excommunicatione, neque vnam neque duas voluntates aut operationes aſſerit dici debere in vno Domino noſtro IESV Chriſto.

Petrus Cõſtantinop. Petrus eius ſucceſſor ad ſanctæ memoriæ Viralianum Papam ſcribẽs, & vnam & duas voluntates, & vnam & duas operationes in diſpenſatione incarnationis magni DEI & Saluatoris ſapere ſe profitetur. Quis, quæſo, non compungatur, manſuetiſſime atque clementiſſime principum, & humanæ vitæ ancipites laqueos tremens conſideret, atque cum interno gemitu DEVM, qui eſt fons miſericordiæ, deprecetur erui ſe ab inimici

inſidijs, ad deceptionem humanæ mẽtis vndiquè circumpoſitis, cernens hos, qui ſe de ſummitate ſcientiæ prædicabiles æſtimabant, hæretici erroris laqueos incidiſſe, nec in ipſo errore eſſe conſtantes, ſed ſemper inſtabiles? quandoquidem Sergius in alijs & in alijs ſcriptis, vnam voluntatem & vnam operationem Dominum Ieſum Chriſtum habere prædicat: & in Ecthеſi omnem diuinam & vnam humanam operationem vnius eſſe Chriſti pronunciat, & ſubſequenter econtrariò affirmat, vnam operationem à quibuſdam patribus eſſe dictam in Chriſto, duas autem operationes à nullo: nec vnam tamen operationem, nec duas, definit debere dici in vno Domino noſtro Ieſu Chriſto. Itemque Pyrrhus in confirmatione Typi, & in alijs pro Cyro Alexandrino ſatisfaciens, vnam voluntatem & vnam operationem intelligere ſe demonſtrat. Et in ſcriptis ad ſanctæ memoriæ Ioannem Papam, vnam voluntatem, & vnam operationem Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum habere confirmat. Et idem ipſe in libello fidei, cum ſanctorum patrum teſtimonijs duas naturales voluntates habere comprobat Dominum Saluatorem. Itemque Paulus eius ſucceſſor, in epiſtola ad Theodorum Apoſtolicæ memoriæ Papam, vnam voluntatem habere Chriſtum pronunciat. Et idem ipſe in compoſitione Typi, nec vnam nec duas debere dici voluntates aut operationes ſtatuit. Petrus quoquè, & vnam, & duas voluntates & operationes in diſpenſatione incarnationis Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti ſapere ſe proteſtatur: & vnuſquiſque eorum aliter aſſerentes condemnat, excommunicatque, atque de numero Eccleſiæ proijcit. Attendat igitur à Deo inſtitutum veſtræ clementiæ faſtigium interno diſcretionis illius oculo, quem ad diſpenſandum populos Chriſtianos, diuina gratia illuſtrante, percipere meruit, quemnam talium doctorum ſequendum cenſeat populus Chriſtianus, cuius horum doctrinam debeat amplecti, vt poſſit ſaluari, qui & omnes, & alterutrum vnuſquiſque eorum condemnat, ſicut variæ eorũ & inſtabiles definitiones in ſcriptis adſeuerant, modò vnam voluntatem & vnã operationẽ, modò nec vnam nec duas operationes, modò & vnam voluntatem & operationem, & rursùm duas voluntates & duas operationes, itemq; vnã voluntatem & vnam operationem, & denuò nec vnam nec duas, & alius vnam & duas. Quis exæſtuãs, pijſſimi domini, tantæ cæcitatis errores nõ abominetur & caueat, ſi vtiquè ſaluari deſiderat, & immaculatam ſuę fidei rectitudinẽ venienti Domino cupit offerre? Eximenda proindè, ac ſummis conatibus cum Dei præſidio liberãda eſt ſancta Dei Eccleſia Chriſtianiſſimi veſtri imperij de talium doctorũ erroribus, & Euangelicam atque Apoſtolicã

Hæretici varij & inconſtãtes.

orthodoxæ fidei rectitudinem, quæ fundata est super firmam petram huius beati Petri Apostolorum principis Ecclesiæ, quæ eius gratia atque præsidio ab omni errore illibata permanet, omnis præsulum numerus ac sacerdotum, cleri ac populorũ, vnanimiter ad placendum Deo, animamq; saluandam, veritatis formulam Apostolicæ traditionis nobiscum confiteatur & prædicet. Hæc autem nostræ humilimæ suggestioni innectere curauimus, afflicti atque incessabiliter ingementes de tantis Ecclesiæ sacerdotum erroribus, propria magis quærentium, quàm veritatem fidei statuere, & fraternæ admonitionis synceritatem ad proprium contemptum pertinere cẽsentium, non inuido (sicut Deus testis est) animo, neque per elationem iactantiæ, neque per contentionis aduersitatem, neque inaniter eorum doctrinam cupientes reprehendere, neque quamlibet quis suspicetur humanæ dilectionis arrogantiam, sed pro ipsius veritatis, in qua saluari nos confidimus, rectitudine, & pro ipsius puræ Euangelicæ confessionis regula, pro salute videlicet animarum, ac Reipublicæ Christianæ stabilitate, pro sospitate Romani imperij gubernacula dispensantium meæ humilitatis Apostolicos prædecessores commonuisse, rogasse, increpasse, obtestasse, arguisse, & omnem modum exhortationis exercuisse, quatenùs medelam posset recens vulnus accipere. Nec post inoliti erroris diuturnitatem à commonitione siluerunt, sed semper hortati sunt ac contestati, & hoc ex fraterna charitate, nõ per malitiam vel pertinaciam odiosam, (Absit, absit à corde Christiano, vt in alterius lapsum gratletur, cùm Dominus omnium doceat: Nolo mortem peccatoris, sed vt conuertatur & viuat: qui gaudet super vnum pœnitentem magis, quàm super nonagintanouem iustos: qui ad liberandam ouem perditam, suæ maiestatis inclinans potentiam, de cœlis ad terras descendit:) sed expansis spiritalibus vlnis optantes atque exhortantes eos in orthodoxæ fidei vnanimitate remeantes amplecti, eorumque conuersionem ad integram orthodoxæ fidei rectitudinem præstolantes, quatenùs nostro consortio, immò beati Petri Apostoli, cuius (licèt indigni) ministerio fungimur, & traditionis formulam prædicamus, seipsos non facerent alienos, sed concorditer nobiscum immaculatam hostiam pro stabilitate fortissimi ac serenissimi imperij indesinente Christum Dominum exorent. Credimus, pijssime rerum Domine, nullam ambiguitatis caliginem remansisse, quæ ad discernendum possit obsistere, quos secuti sunt noui dogmatis inuentores. Nam & suauitas spiritalis intelligentiæ, qua patrũ redolent dicta, corã oculis constituta: & hæreticorum abominabilis fœtor, ab omnibus fidelibus aspernãdus innotuit. Et quia noui dogmatis inuentores, hæreticorum sectatores ostensi sunt, & non sanctorum patrum pedissequi, nec hoc remansit incognitum. Igitur quantumcunquè suum colorare velit quisquam errorem, à luce veritatis arguitur, sicut & Apostolus gentium docet: Omne quod reuelatur, lumen est: quia veritas constans semper & eadem permanent, semper autem falsitas variatur, & sibijpsi, variando, approbatur ac redarguitur esse contraria. Ex hoc enim & sibijpsis aduersa docuisse, noui dogmatis inuentores ostensi sunt, quia euangelicæ atquę apostolicæ fidei sectatores esse noluerunt. Quapropter, quia & veritas claruit Deo inspiratis vestræ pietatis obtutibus, & falsitas denotata, & qua digna est, abominationẽ consequuta: restat, vt à Deo coronatæ vestræ clementiæ pijs fauoribus victoriæ coronam redimita veritas fulgeat, & nouitatis error cum suis inuentoribus, & his quorum doctrinã sequuti sunt, propriæ præsumptionis pœnam exoluat, & de medio orthodoxorum antistitum pro suæ nouitatis hæretica prauitate pellantur, quã intra vnam sanctam Catholicam atque Apostolicam Christi Ecclesiam conati sunt introducere & indiuiduum atque illibatum corpus Ecclesiæ contagione prauitatis hæreticæ maculare. Nec enim æquũ est, vt nocentes innocentibus noceant, aut immunes aliorum delicta percellant, cùm & si in hoc seculo condemnatis parcatur, sicut ipsi quibus parcitur, nullum in Dei iudicio sentiunt parcendo beneficium, ità parcentibus non minimum ingerunt pro illicita compassione periculum. Hæc autẽ ideò Deum omnipotentem, fœlicibus vestræ mansuetudinis ad emendandum credimus reseruasse temporibus, vt locum & zelum ipsius Domini nostri Iesu Christi, qui vestrum Imperium coronare dignatus est, facientes in terris, pro eius euangelica atque Apostolica veritate iustũ iudicium proferatis: Quia dum humani generis redemptor atque saluator sit iniuriam passus, nunc vsque sustinuit, vestræque fortitudinis adspirauit, Imperio, vt eius fidei causam (sicut æquitas exigit, & sanctorum patrum, sacrarumque generalium quinque synodorum decreuit institutio) exequi dignemini, & redemptoris ac conregnatoris iniuriam de suæ fidei contemptoribus per eius præsidium vlciscamini, propheticum illud vaticinium cum Imperiali clementia magnanimiter adimplentes, quia rex & propheta Dauid ad DEVM loquitur: Zelus domus tuæ, inquiens, comedit me. Vnde pro tali DEO placito zelo collaudamus, illam beatam vocem audite à creatore omnium meruit: Inuẽni Dauid virum secundùm cor meum, qui faciat omnes voluntates meas. Cui &

Matt. 16.

Ezec. 18. g
Luc. 15. a

Ephes. 5. b

Psal. 68.

Actor. 13.

in

Psal. 88. in psalmis pollicetur: Inuéni Dauid seruum meum, oleo sancto meo vnxi eum: manus enim mea auxiliabitur ei, & brachium meũ confortabit eum, vt cuius causam conflagrãti studio elaborat Christianæ clementiæ vestræ pijssimus principatus efficere remunerationis gratia, omnes actus fortissimi eorum imperij felices & prosperos faciat, qui Matt. 6. d in suis sacris Euãgelijs repromisit, inquiẽs: Quærite primùm regnum DEI, & hæc omnia adijcientur vobis. Omnes enim ad quos sacrorum apicum peruenit notitia, & quia sic benigniter augustæ magnanimitatis vestræ mansuetudinis est demonstratus intentus, innumeras gratiarum actiones & incessabiles laudes, admirati de tanta clementiæ magnitudine, propagatori vestri fortissimi imperij persoluerunt: quia verè vt pijssimi & æquissimi principes, quæ DEI sunt, cum DEI timore dignati estis peragere, omnem immunitatem à nostra paruitate dirigendis personis polliciti. Et cõfidimus, quia quæ promisit vestra pia clementia, potens est & efficere, quatenùs quod DEO à vestræ Christianitatis imperio religiosa humanitate deuotum est & promissum, nihilominùs eius auxiliante Omnipotentia impleatur. Vndè & laus ab omnibus nationibus Christianis, & perennis memoria, & frequens oratio pro sospitate, triumphalibus ac perfectis victorijs concedendus, ante CHRISTVM Dominum, cuius causa est, effundatur: quatenùs supernę maiestatis terrore perculsæ gentium nationes, subsceptris vestri robustissimi principatus humiliter colla prosternant, vt pijssimi vestri regni continuetur potentia, dum temporali imperio æterni regni succedit perennis felicitas. Nec enim poterit aliud simílmum inueniri, quod vestræ inuictissimæ fortitudinis diuinæ maiestati commendet clementiam, *errabis quàm vt repulsis à regula veritatis *erroribus, Euangelicæ atque Apostolicæ nostræ fidei vbique illustretur & prædicetur integritas. Propterea pijssimi & à DEO instructi DOMINI filij, si hanc sacrarum scripturarum venerabilium synodorum spiritualium patrum irreprehensibilem Apostolici dogmatis regulam, iuxta *eorum Euangelicam *eorum intelligentiam, per quam veritatis nobis formula, spiritu referante, monstrata est, Constantinopolitanæ præsul Ecclesiæ tenere nobiscum ac prædicare delegerit, pax multa erit diligentibus Psal. 118. nomen DEI, & vllum non remanebit dissensionis scandalum, & fiet, quod in Actibus Apostolorum, dum per gratiam sanctispiritus populus ad cognitionem Christianitatis accesserit, omnibus nobis cor vnum Act. 4. f & anima vna. Si autem (quod porrò longè sit) nouitatem nupèr ab alijs introductam amplecti malueris, & alienis à regula veritatis orthodoxę atque Apostolicę nostræ fidei sese irretire doctrinis, quam, vtpotè animabus noxiam, declinare, indesinenter ab Apostolicis meæ humilitatis prædecessoribus exhortati atque commoniti, vsque hactenùs distulerunt, ipse nouerit, quòd de tali contemptu in diuino Christi examine satisfaciet apud iudicem omnium, qui in cęlis est, cui & nosipsi pro suscepto veræ prædicationis ministerio, vel præsumptione Christianæ religioni contraria, dum ad iudicandum aduenerit, reddituri sumus rationem: nobisque (quod suppliciter exoro) liceat Apostolicam atque Euangelicam rectæ fidei regulam, vt ab exordio percepimus, inconculsè & liberè cum simplici puritate integram atque illibatam seruare. Proindè vestræ augustissimæ serenitati pro affectu ac reuerentia catholicæ atque Apostolicæ rectæ fidei, ab ipso conregnatore Christiani imperij Domino Iesu Christo, cuius veram confessionem intemeratam cupitis conseruare, perfecta piorum laborum *reportabitur merces, quia nihil in aliquo neglectum est vel omissum à vestra à Deo coronata clementia, quod non possit salus integritate *vestrę fidei ad Ecclesiarum con- *veræ cordiam pertinere: quia iudex omniũ Deus propositum mentis exquirit, & studium pietatis acceptat, qui causarum exitus, sicut expedire iudicat, & dispensat. Obsecro itaque pijssime atque clementissime Auguste, atque vnà cum mea exiguitate omnis anima Christiana flexo genu suppliciter deprecatur, vt omnibus Deo placitis bonis, atque admirandis imperialibus beneficijs, quę per eorum Deo acceptabile studium superna dignatio humano generi concedere dignata est, etiàm hoc ad reintegrationem perfectæ pietatis conregnatori Christo Domino *hostiam *vt hostiã acceptabilem offerre iubeatis, verbum impunitatis concedentes, & liberam loquendi facultatem vnicuique loqui volenti, & verbum impendere pro fide, quam credit & tenet, quatenùs ab omnibus manifestissimè cognoscatur, quòd nullo terrore, nulla potestate, nulla comminatione vel auersione quisquàm pro veritate Catholicæ atque Apostolicæ fidei loqui volens, prohibitus aut repulsus est, quatenùs omnes vnanimiter pro tanto & tam inæstimabili bono per cunctum suæ vitæ spatium diuinam maiestatem glorificent, & pro incolumitate atque exaltatione fortissimi vestri imperij vnanimiter inestimabiles CHRISTO Domino preces effundant. Et subscriptio: Pijssimorum dominorum imperium gratia superna custodiat, eisque omnium gentium colla substernat.

EPISTOLA AGATHONIS & Romanæ ſynodi 125. epiſcoporum, quæ fuit velut inſtructio Legatorum qui miſſi ſunt ad Synodum ſextam celebrandam.

Superſcriptio ſynodicæ ſuggeſtionis.

PIISSIMIS dominis, & ſereniſſimis victoribus ac triumphatoribus, dilectis filijs Dei & Domini noſtri Ieſu Chriſti, Conſtantino magno Imperatori, Heraclio & Tiberio Auguſtis, Agatho epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, cum vniuerſis ſynodis ſubiacentibus Concilio Apoſtolicæ ſedis. Omnium bonorum ſpes ineſſe prænoſcitur, dum imperiale faſtigium eius, à quo ſe coronatum, & hominib⁹ præſtitutum ad ſalubriter gubernandum cognoſcit, veram de eo confeſſionem, qua ſola præ omnibus muneribus delectatur, inquirit fideliter, & viuaciter amplecti deliderat. Et hoc Deo præſtantiſſimum munus eſt, à quo procedit omne quod bonum eſt: ad quem redigitur, quod de ei⁹ maieſtate perceptum eſt: cuius ſpiritu perſtruente in mētis arcanis, & conualeſcente ſpiritali flagrātia, piæ intentionis radij circunquaque perluſtrant, & ſuauitatis odor de ſacrificio cordis aſcendit ad Dominum, qui tali munere complacatur. Vndè & in terreſtribus felicitatem donet, & gentes ſubiuget vniuerſas, quas ad veræ de ſe cognitionis confeſſionem adſciſcat, quas ſubiectas Chriſtiano imperio de poteſtate liberet tenebrarum, vel felices faciat humiliatos, quos infeliciter exaltari ad eorum deiectionem permiſerat. Quia verò, pijſſime atque fortiſſime principum Auguſte, veſtræ pietatis cum laude admiramur Deo dignum propoſitum, quod circa Apoſtolicam noſtram fidem habere dignamini, Deo ſecretiùs ſatisfaciente non verbis fluentibus, nec loquacitate fallaci, ſed diuina ſua gratia commonente, omniq; ambiguitate ſublata, deſideratis cognoſcere, quæ veritas orthodoxæ & Apoſtolicæ fidei contineat: Omnes nos exigui eccleſiarum præſules, veſtri Chriſtiani imperij famuli, in ſeptentrionalibus vel occiduis partibus conſtituti, licèt parui & ſimplices ſcientia, fide tamen per Dei gratiam ſtabiles, pro his quæ per diualem ſacrā perceptā cognouimus, conregnanti ac diſpenſanti vobiſcum conditori & diſpenſatori omniū Deo exhilarati, pro huiuſmodi pio propoſito cum intimis cordis fletibus gratias reddere cœpimus, quòd tam laudabile, tam mirificum, tam ſalubertimum, tam ſingulariter Deo præ omnibus terrenis ſacrificijs acceptabile, tranquillitas veſtra opus creditur concupiſſe, quod * multis quidem pietate & iuſtitia præditis regibus deſideratum, pauciſſimis tamen raroq; ad effectū Deo placitum, cum ſyncritate Apoſtolicæ fidei perduci poſſibile demonſtratum eſt. Credimus autem, quia quod paucis raroq; conceſſum eſt, à Deo coronato veſtro imperio diuinitùs concederur, & per ipſum Catholicæ atque Apoſtolicæ veræ noſtræ fidei ſplendidiſſimum in omnium mentibus emicet lumen, quod ex veri luminis fonte tanquàm de radio viuifici fulgoris, per miniſtros beatos Petrum & Paulum Apoſtolorum principes, eorumque diſcipulos & Apoſtolicos ſucceſſores, gradatim vſque ad noſtram paruitatem, Dei opitulatione ſeruatum eſt, nulla hæretici erroris terra caligine tenebratum, nec falſitatis nebulis conſœdatum, nec intermixtis hæreticis prauitatibus velut caliginoſis nebulis perumbratum, immune atque ſyncerum, & ſuis radijs perluſtratum, pijſſimis conatibus conſeruare cupit veſtrum à Deo coronatum faſtigiū. In hoc enim tam Apoſtolicæ ſedis, quamque noſtri exigui famulatus prædeceſſores vſque hactenùs non ſinè periculis deluderunt, nunc decretali commonitione cū Apoſtolicis pontificibus conſulentes, nunc ſynodali definitione, quæ veritatis regula continebat, omnibus innoteſcentes: & terminos quos tranſgredi nefas eſt, vſque ad animæ ipſius exitum conſtanter defendentes: non ſeducti blanditijs, non periculis territi, vt illam in Euangelijs Domini noſtri ſententiam operibus demonſtrarent, qua ſententialiter præcepit, dicens: Qui me confeſſus fuerit coram hominibus, & ego confitebor illum coram patre meo qui in cœlis eſt, & ſubſequenti pœna deterret, quia ſeueriter comminatur: Qui me negauerit coram hominibus, negabo & ego eum coram patre meo qui in cœlis eſt. Execratur enim vera confeſſio pietatis, iuxta diuerſitates temporum variari, ſicut nec ipſe * veritatem admittit, de quo eſt ipſa vera confeſſio, qui dicit: Ego ſum, & non ſum mutatus. Igitur quia tranquilliſſimæ fortitudinis veſtræ clementia perſonas de epiſcopali numero dirigi iuſſit, vita atque ſcientia omnium ſcripturarum præditas, de vitæ quidem puritate, quanuis quiſquam munditer vixerit, confidere tamen non præſumit: perfecta verò ſcientia, ſi ad veræ pietatis ſcientiam rediguur, * ſola eſt veritatis cognitio: ſi ad eloquentiam ſecularem, non æſtimamus quenquam temporibus noſtris reperiri poſſe, qui de ſummitate ſcientiæ glorietur: quandoquidem in noſtris regionibus diuerſarum gentium quotidiè æſtuat furor, nunc conſligendo, nunc diſcurrendo ac rapiendo. Vndè tota vita noſtra ſolicitudinibus plena eſt, quos gentium manus circundat, & de labore corporis victus eſt, eò quòd priſtina eccleſiarū ſuſtentatio paulatim per diuerſas calamitates deficiendo ſuccubuit. Et ſola eſt noſtra

Luc. 1.c

* à multis

Marc 8.d & Luc 9.a

Mat. 10.d

* veritatē variari Mala 3.b

* ſolius Occidentales Patres ſcientiam Veritatis fidei ſe agnoſcunt, eloquentiam ſeculare ſibi deeſſe confitentur.

ſtra ſubſtantia fides noſtra: cum qua nobis viuere ſumma eſt gloria: pro qua mori, lucrum æternum eſt. Hæc eſt perfecta noſtra ſcientia, vt terminos Catholicæ atque Apoſtolicæ fidei, quos vſq; hactenùs Apoſtolica ſedes nobiſcum & tenet & tradit, tota mẽtis cuſtodia conſeruemus, credentes in Deũ patrem omnipotentem, factorem cœli & terræ, viſibilium omnium & inuiſibilium: & in filiũ eius vnigenitum, qui ante omnia ſecula ex eo natus eſt, verum Deum de Deo vero, lumen de lumine, natum, non factũ, conſubſtantialem patri, id eſt, eiuſdem cum patre ſubſtantiæ, per quem omnia facta ſunt, quæ in cœlo & quæ in terra: & in Spiritum ſanctum. Dominum & viuificatorem ex patre procedentem, (*Hunc locum depravatum fuiſſe conqueſtus eſt Iulianus Cardinalis in ea diſputatione, quam habuit contra Græcos in Concilio Florentino, & ſublatam eſſe particulam, filioq;. Nec credendum eſt Latinos voluiſſe diſſimulare ac tacere rem tanti momenti, negocio exigente in fidei profeſſione. Et certè ab eiuſmodi ſcriptorum depravatione Græci non valdè abhorruerunt.*) cum patre & filio coadorandũ & conglorificandum: Trinitatem in vnitate, & vnitatem in Trinitate: vnitatem quidem eſſentiæ, Trinitatem verò perſonarũ ſiue ſubſiſtentiarum, Deum patrem confitentes, Deum filium, Deum ſpiritum ſanctum: non tres deos, ſed vnum Deum, patrem & filium & Spiritum ſanctum: nõ triũ nominum ſubſiſtentiam, ſed trium ſubſiſtẽtiarum vnam ſubſtantiam: quorum vna eſſentia ſiue ſubſtantia vel natura, id eſt, vna Deitas, vna æternitas, vna poteſtas, vnum imperium, vna gloria, vna adoratio, vna eſſentialis eiuſdem ſanctæ & inſeparabilis Trinitatis voluntas & operatio, quæ omnia condidit, diſpenſat & continet. Confitemur autem vnum eiuſdem ſanctæ coeſſentialis Trinitatis Deum verum, qui ante ſecula de patre natus eſt, in vltimis ſeculorum temporibus pro nobis noſtraq; ſalute deſcendiſſe de cœlis, & incarnatum de Spiritu ſancto & ſancta, immaculata, ſemperque Virgine gloriola Maria Domina noſtra, * verè & ꝓpriè Dei genitrice: ſecundùm carnem ſcilicet ex ea natum, & verè hominem factum, eundẽ Deum verum, eundemq; hominem verum: Deum quidem ex Deo patre, hominem autẽ ex Virgine matre incarnatũ, ex ea carne animam habentem rationalem & intellectualẽ: conſubſtantialem eundem Deo patri ſecundùm deitatem, conſubſtantialemque nobis eundem ipſum ſecundùm humanitatem, & per omnia ſimilem nobis abſque ſolo peccato: crucifixum pro nobis ſub Pontio Pilato, paſſum, ſepultumq;, & reſurgentem, aſcendentem in cœlos, ſedentem ad dexteram patris, iterumque venturum iudicare viuos & mortuos, cuius regni non erit finis. Vnum quippe eundemq; Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, filium Dei vnigenitum, ex duabus & in duabus ſubſtantijs inconfuſè, incommutabiliter, indiuiſè, inſeparabiliter ſubſiſtere cognoſcimus, nuſquàm ſublata differentia naturarum propter vnitatem, ſed potiùs ſalua proprietate vtriuſq; naturæ in vnam perſonam vnam ſubſiſtentiam cõcurrentem, non in dualitatem perſonarum diſpertitum vel diuiſum, neq; vnam compoſitã naturam confuſam: ſed vnum eundemque filium vnigenitum, Deum verbum Dominũ noſtrum Ieſum Chriſtum: neq; alij ũ in alio, neq; alium & alium, ſed eundem ipſum in duabus naturis, id eſt, in Deitate & humanitate, & poſt ſubſiſtentialem adunationem cognoſcimus: quia neq; verbum in carnis naturam conuerſum eſt, neq; caro in verbi naturam transformata eſt: permanſit.n. vtrunq;, quod naturaliter erat: differentiam quippe adunatarum in eo naturarum ſola contemplatione diſcernimus, ex quibus inconfuſè, inſeparabiliter, & incommutabiliter eſt cõpoſitus. Vnus enim * in vtriſq;, & per vtraq;: quia ſimul ſunt & altitudo Deitatis, & humilitas carnis, ſeruante vtraque natura etiam poſt adunationem ſinè defectu proprietatẽ ſuam, & operãte vtraq; forma cum alterius communione quod proprium habet, verbo operante quod verbi eſt, & carne exequente quod carnis eſt: quorum vnum coruſcat miraculis, aliud ſuccumbit iniurijs. Vndè conſequenter, ſicut duas naturas ſiue ſubſtantias, id eſt, Deitatem & humanitatem, inconfuſè, indiuiſè, incommutabiliter eum habere veraciter confitemur: ità quoquè & duas naturales voluntates & duas naturales operationes habere, vtpotè perfectum Deum & perfectum hominem, vnum eundemque ipſum Dominum Ieſum Chriſtum, pietatis nos regula inſtruit: quia hoc nos Apoſtolica atque Euangelica traditio, ſanctorumq; patrum magiſterium, quæ ſancta Apoſtolica atque Catholica Eccleſia, & venerabiles ſynodi ſuſcipiunt, inſtituiſſe monſtrantur. Ex quorum doctrinis hæc recolligentes, & breuitate perſtrinximus. Hoc enim credimus, quod per traditionem Apoſtolicam accepimus, cuius authoritatem in omnibus ſequimur: a qua & inſtitutos hoc ipſum noſtræ humilitatis præceſſores cognouimus, quam & vſque ad finem ſeruari nobis huc per vitam, ſiue per mortem optamus. Hanc igitur meræ Catholicæ atque Apoſtolicæ confeſſionis regulam, & ſanctum Concilium, quod in hanc Romanam vrbem ſeruilem veſtri Chriſtianiſſimi imperij ſub Apoſtolicæ memoriæ Martino Papa conuenit, prædicaſſe ſynodicè ac conſtanter defendiſſe, omnes nos, * quiſquis vbiquè eſt, humilimi Eccleſiarum Chriſti antiſtites, cognoſcimus: in qua & noſtræ prauitatis prædeceſſores conuenientes, Apoſtolicam confeſſionem, quam à principio perceperunt, etiàm

Fides per pes ſedis Apoſtolicæ.

Hoc ipſum centum & eo amplius annis, ante Iulianum, animaduerit, Emanuel Chalcea, homo Græcus, in libro aduerſus errores Græcorum.

Leo Papa epiſt. 10.

* vera & propria

* ex

* quicunque

etiàm synodali præconio prædicârunt, & absque cuiuspiam nouitatis errore citra ambiguitatem determinarunt. Pietatis itaque zelo atque amore veræ Apostolicæ confessionis, vestræ serenitatis benignitas mota, ampliùs declarare * faltu regali & fomite multò magis fulgeat, elaborare procuret: cuius votum, quia ex Deo est, à Deo perficitur: vt & veritas adhuc in ancipiti positis clareat, & eam synceriter amplectentibus robur accrescat, & zizaniorum genimina spirituali falce, vt offensionis ac deceptionis occasio de medio Christi Ecclesiarũ tollatur, abscindantur. Quorum authores extiterunt Theodorus Pharanitanus, Cyrus Alexãdrinus. Sergius, Pyrrhus & Paulus Constantinopolitani, vel quiqui eis consentanei vsq; in finem demonstrati sunt, qui noui erroris authores, perfectæque dispensationi, qua salvati sumus, infesti, non solùm veræ cõfessionis aduersarij, sed, vtpotè à via veritatis errantes, sibijpsis contraria docuerunt, aliter & aliter asserentes, & alterutrùm dogmata destruentes. Quod enim nulla veritate fundatum est, necesse est vt erroris inconstantia varietur. Nam vera fides immutari non poterit, nec aliter nunc, aliter postmodùm prædicari. Quia sit sermo vester, vt Apostolus docet, Est est, non nõ: quod plus est, à malo est. Prætereà satisfaciendum est nostro exiguo famulatui apud sereniſſimorum dominorum nostrorum clementiam, pro tarditate missarum ex Concilio nostro personarum, quas dirigi per suam augustissimam sacram vestrum pijssimum fastigium iussit. Primùm quidem, quòd numerosa multitudo nostrorum vsque ad Oceani regiones extenditur, cuius itineris longinquitas in multi temporis cursum protelatur. Sperabamus deindè de Brittannia Theodorum confamulum atque coepiscopum nostrum, magnæ insulæ Britanniæ archiepiscopum & philosophum, cum alijs qui ibidèm vsque hactenùs demorantur, exindè ad nostram humilitatem coniungere, atque diuersos huius Concilij episcopos in diuersis regionibus constitutos, ad generalitatem totius Concilij seruilis nostra suggestio adunare, nè si tantùm pars quod agebatur, agnosceret, partem lateret: & maximè, quia in medio gentium tam Longobardorum, quamque Sclauorum, necnon Francorum, Gallorum atque Gothorum seu Britannorum, plurimi confamulorum nostrorum esse noscuntur, qui & de hoc curiosè satagere non desistũt, vt cognoscant quid in causa Apostolicæ fidei peragatur: qui quantùm prodesse possunt, dum in consonantia fidei nobiscum tenentur, nobisque concorditer sentiunt: tantùm, quod absit, si quid scandali in fidei capitulo patiantur, inueniuntur infesti atq; contrarij. Nos autem, licèt humilimi, summis viribus enitimur, vt Christiani vestri imperij Respublica, in qua Beati Petri Apostolorum principis sedes fundata est, cuius authoritatem omnes Christianæ nobiscum nationes venerantur & colunt, per ipsius Beati Petri Apostoli reuerentiam omnium gentium sublimior esse monstretur. Personas autem de nostrę humilitatis ordine prę-uidimus dirigere ad vestræ à Deo protegendæ fortitudinis vestigia, quæ omnium nostrum, id est vniuersorum per Septentrionales vel Occiduas regiones episcoporum suggestionem, in qua & Apostolicæ nostræ fidei cõfessionem præsibauimus, offerre debeant, non tamen tanquàm de incertis contendere, sed vt certa atque immutabilia cõpendiosa definitione proferre: simpliciter obsecrantes, vt à Deo coronato vestro imperio fauente, hæc eadem omnibus prædicari, atque apud omnes obtinere iubeatis, vt Deus, qui veritatem & iustitiam diligit, omnia prospera vestræ sereniſſimæ benignitatis temporibus donet, in quibus Apostolicę prędicationis pietatis veritas fulgeat, meliori ac prospero successu eorum fortissimæ tranquillitatis imperium lætari de hostium subiectione concedens. Suscipere itaque dignamini, pijssimi principum, à nostra humilitate directos episcopos, cum reliquis ecclesiastici ordinis viris atque religiosis seruis Dei, cum solitæ tranquillitatis clementia, quatenùs ex ipsorum testimonio cum gratiarum actione in propria remeantium, apud omnes nationes laus clementiæ vestrę crebrescat: sicut magni illius Constantini, cuius post obitum laudabilis, fama nihilominùs viget, cuius insigne non tantùm potestatis est, sed pietatis: cum quo illud sacratissimum Concilium trecentorum decem & octo antistitum in Nicęna ciuitate, in defensione consubstantialis Trinitatis conuenit. Et sicut Theodosij magni, cuius inter alias eius virtutes singularis pietas prædicatur: quo adnitente, per sanctiſspiritus gratiam centum quinquaginta patrum sententia, qui eis inspirabat, Spiritus sanctus consubstantialis patri & filio prædicatus est. Et sicut egregij veritatis amatoris Martiani principis, qui & primum Concilium Ephesinum, vtpotè Catholicam & Apostolicam fidem prædicans, à sancta Chalcedonensis synodo suscipi fecit, & errores qui accreuerant, de Dei Ecclesia repulit, sacrum illum Tomum amplexus Apostolici viri Papæ Leonis, quem Beatus Petrus Apostolus verbis eius ediderat. Et sicut extremi quidem, præstantissimi tamen omnium, magni illius Iustiniani, cuius vt virtus, ità & pietas omnia in meliorem ordinem restaurauit: cuius instar fortissimæ vestrę clementiæ principatus, virtutis quidem conatibus Rempublicam Christianam tuetur, & restaurat in melius, pietatisque studijs Catholicæ succurrit Ecclesiæ, vt in vnitate veræ ac Apostolicæ

* cã, & vt

nec hic fit mentio Honorij

2. Cor. 1. c
Matt. 5. f
Iaco. 3. c

Constantinus Magnus.

Theodosius.

Martianꝰ

Iustinianus

Digitized by Google

Apostolicæ confessionis perfectiùs copuletur, quam nunc vsque nobiscum sancta Romana seruat Ecclesia, quatenùs synceræ pietatis arcanum, tuba clariùs per totum orbẽ prædicetur: & vbi huius veræ confessionis synceritas pij vestri imperij fauoribus obtinet, laus simul ac meritum sereniſſimi vestri imperij prædicetur, vt cùm pietatis laudibus, etiàm regni eorum Deo annuente dilatentur insignia, quousque veræ pietatis inuitat confessio, impietatis fortitudo possideat. Nam & nos (licèt indigni) Dei clementiam deprecamur, vt sinè aliquo lapsu vsque ad ipsius vitæ terminum, immaculatam nos seruare ac prædicare concedat, & per eam in suo conspectu gloriari. Quia etsi seculi sapientiam & inanem fallaciam (vt Colos.2.b Beatus Paulus Apostolus dicit) penitùs ignoramus, veræ tamen prædicationis normam simplici veritate docemus atque defendimus: quia non verborum pompas habere cupimus, vt cõtentionibus occupemur: nec enim licet in angustijs nobis degentibus: sed qui conuerti ad veritatem voluerit, rectæ nostræ fidei ordinem cum simplicitate cordis, verborumq; lenitate proferimus. Saluare.n. per Apostolicæ confessionis, commissas nobis diuina dignatione animas magis cupimus, quàm per verbosam loquacitatem in errorem audientes immittere. Quicunque proindè sacerdotum hæc, quæ in hac nostræ humilitatis confessione cõtinentur, nobiscũ synceriter prædicare desiderant, vt nostræ Apostolicæ fidei concordes, vt consacerdotes, vt comministros eiusdem fidei, & (vt simpliciter dicamus) vt spiritales fratres & coepiscopos nostros suscipimus. Qui verò hæc confiteri noluerint, vt infestos Catholicæ atque Apostolicæ confessioni, perpetuæ condemnationis reos esse censemus: nec aliquandò tales in nostræ humilitatis collegio, nisi correctos, suscipere patimur. Nec transgredi nos quisquam eorum arbitretur, quod à prædecessoribus nostris percepimus. Propterea gaudium magnum erit in cœlo & in terra, si vestra benignissima pietate mediante, hæc conregnator vester omnipotens Deus ad effectum perduxerit, vt cœlum iocundetur, exultet & terra, dum pax multa fit diligentibus veritatem, & non est eis scandalum, & auferatur de domo Dei abominatio scandali, quæ erit ad ruinam multorum inconstantium vel simpleium, vt sit vna fides, vnum os & labium, vna apud omnes Apostolicæ prædicationis confessio, dum omnes vnanimes loquentur magnalia Dei: quam vestræ sereniſſimæ felicitatis temporibus misericors Deus concedere dignabitur, dum dissipata, in ædificationem Ecclesiæ Dei construuntur: segregata, in compagine veritatis conueniunt: dissociata, in charitatem Apostolicæ fidei copulantur: dispersa, in vnitate continente Apostolicam veritatem cõcurrunt, vt cõcorditer nobiscũ omnes hoc bonum operantes, Dei maiestatem valeant fideliter obtecrare pro longæuitate atq; perfecta prosperitate vestrę fortitudinis imperio diuinitus * condenda, vt eorum inuictissimæ mansuetudinis laboribus congregentur ex gentibus, ad confitendum nomini sancto eius, & gloriandum in laude veræ eius confessionis, qui facit mirabilia magna solus, qui facit prodigia super terram, auferens bella vsque ad fines terræ, Psal. 145. qui dispersa congregat, & congregata conseruat, qui tam pijs il principes super populũ suum regnare præcepit, quem peruigili pietate & in victis laboribus, Deo cooperante, custodiunt. Psal. 135.

* concedẽda

Et subscriptiones Episcoporum.

AGatho episcopus sanctæ Dei catholicæ atque Apostolicæ Ecclesiæ vrbis Romæ, huic suggestioni cum generalitate totius Apostolicæ sedis Concilij, pro rectitudine Apostolicæ confessionis factę, (sicut superiùs continetur) consensi & subscripsi.

Andreas gratia Dei episcopus sanctę Ostiensis Ecclesiæ, in hanc suggestionem quam pro Apostolica nostra fide vnanimiter construximus, similiter subscripsi.

Agnellus gratia Dei episcopus sanctę Terracinensis prouinciæ Campaniæ, in hanc suggestionem quam pro Apostolica nostra fide vnanimiter construximus, similiter subscripsi.

Agnellus gratia Dei episcopus sanctæ Fundanę Ecclesię prouinciæ Campaniæ, in hanc &c.

Adeodatus gratia Dei episc. sanctę Formianę Ecclesię prouinciæ Campaniæ, in hãc suggestionem &c.

Petrus gratia Dei episcopus sanctę Cumanę Ecclesię prouinciæ Campaniæ, in hanc &c.

Agnellus gratia Dei episcopus sanctæ Ecclesię Misenatę prouinciæ Campaniæ, in hãc suggestionem &c.

†Gaudiosius gratia Dei episcopus sanctę Puteolanę Ecclesię prouinciæ Campaniæ, in hanc &c.

Stephanus gratia Dei episcopus sanctę Locrensis Ecclesię, in hanc suggestionẽ &c.

Agnellus humilis episcopus sanctę Neapolitanę Ecclesię prouinciæ Campaniæ, in hanc suggestionem &c.

* Aurelius humilis episcopus sanctę Nolanę Ecclesię prouinciæ Campaniæ, in hanc &c. * Aurelianus

Barbatus gratia Dei episcopus sanctę Beneuentanę Ecclesiæ prouinciæ Campaniæ, in hanc suggestionem &c.

Decorosus gratia Dei episcopus sanctæ Ecclesiæ Capuanæ prouinciæ Campaniæ, in hanc suggestionem &c.

Iulianus

Digitized by Google

Iulianus indignus epiſcopus ſanctæ Conſentinæ Eccleſiæ prouincię Bruttiorum, in hanc ſuggeſtionem &c.

Ioannes gratia Dei epiſcopus ſanctę Hydruntinæ Eccleſiæ prouincię Bruttiorum, in hanc ſuggeſtionem &c.

Germanus humilis epiſcopus ſanctæ Tarentinæ Eccleſiæ prouinciæ Calabriæ, in hanc ſuggeſtionem &c.

Theophanius humilis epiſcopus ſanctæ Thurinæ Eccleſiæ prouinciæ Calabriæ, in hanc &c.

Petrus humilis epiſcopus ſanctæ Cortonenſis eccleſiæ prouinciæ Bruttiorum, in hāc ſuggeſtionem &c.

*Scyllanę Paulus humilis epiſcopus ſanctæ *Scyllacinæ eccleſię prouincię Bruttiorum, in hāc ſuggeſtionem &c.

*Taurianę Georgius humilis epiſcopus ſanctæ *Taurianæ eccleſię prouincię Calabrię, in hanc ſuggeſtionem &c.

*Tropianæ Theodorus humilis epiſcopus S. *Tropeianę eccleſię prouincię Galabriæ, in hāc ſuggeſtionem &c.

Abundantius humilis epiſcopus Tempſanę eccleſiæ prouincię Bruttiorum, in hanc ſuggeſtionem &c.

Hyacinthus humilis epiſcopus ſanctæ Surrentinę eccleſię prouincię Campaniæ, in hanc ſuggeſtionem &c.

Placentius humilis epiſcopus ſanctæ Veliternenſis eccleſiæ prouincię Campaniæ, in hanc ſuggeſtionem &c.

Iuuenalis humilis epiſcopus S. Albanenſis eccleſię, in hanc ſuggeſtionem &c.

Vitus humilis epiſcopus S. Syluę candidę eccleſię, in hanc ſuggeſtionem &c.

*Nomentanæ Paulus humilis epiſcopus ſanctæ *Numētanæ eccleſiæ, in hanc ſuggeſtionem &c.

Ioannes humilis epiſcopus S. Portuenſis eccleſiæ, in hanc &c.

Stephanus humilis epiſcopus ſanctę Pręneſtinę eccleſię, in hanc &c.

Felix exiguus epiſcopus ſanctę Spoletanę eccleſię, in hanc ſuggeſtionem &c.

*Honoratus *Honeſtus exiguus epiſcopus ſanctæ Eſinatis eccleſię, in hanc &c.

Felix exiguus epiſcopus ſanctę Camerinę eccleſię, in hanc &c.

Florus exiguus epiſcopus ſanctę Fulginatis eccleſię, in hanc &c.

Decētius exiguus epiſcopus ſanctæ Foroflaminienſis eccleſię, in hanc &c.

Ioannes exiguus epiſcopus ſanctę Nurſinę eccleſię, in hanc &c.

*Eſculanē ſis, Felix exiguus epiſcopus eccleſię S. *Aſculanenſis, in hanc &c.

Adrianus exiguus epiſcopus ſanctæ Reatinæ eccleſię, in hanc &c.

*Furconēſ. Florus exiguus epiſcopus ſanctæ Furconiæ eccleſię, in hanc &c.

Clarentius epiſcopus ſanctę eccleſię Balnenſis, in hanc &c.

Oreſtes exiguus epiſcopus ſanctę eccleſię Vibonenſis, in hanc &c.

Theodoſius exiguus epiſcopus ſanctę eccleſiæ Syracuſanæ prouinciæ Siciliæ, in hanc &c.

Benedictus epiſcopus ſanctę eccleſię Meſſanenſis prouincię Sicilię in hanc &c.

Ioannes exiguus epiſcopus ſanctę Eccleſiæ *Thermitanę prouincię Sicilię, in hanc ſuggeſtionem &c. *Thermeñ.

Ioannes exiguus epiſcopus ſanctę eccleſiæ Mylanę prouincię Siciliæ, in hanc ſuggeſtionem &c.

Petrus exiguus epiſcopus ſanctæ eccleſię Tauromenitanę prouincię Siciliæ, in hanc ſuggeſtionem &c.

Iulianus exiguus epiſcopus eccleſię Catanenſis prouincię Sicilię, in hanc &c.

Georgius exiguus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Trioclitanę prouinciæ Sicilię, in hanc ſuggeſtionem &c.

Georgius exiguus epiſcopus ſanctę Agrigentinæ eccleſię prouinciæ Siciliæ, in hanc ſuggeſtionem &c.

Adeodatus humilis epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Leucorum, legatus venerabilis ſynodi per Galliarum prouincias conſtitutę, in hanc ſuggeſtionem &c.

Vuilfridus humilis epiſcopus ſanctę eccleſię Eboracenæ inſulę Britannię, legatus venerabilis ſynodi per Britanniam conſtitutę, in hanc ſuggeſtionem &c.

Mauricius humilis epiſcopus ſanctę Tiburtinę eccleſię, in hanc ſuggeſtionem &c.

Felix humilis epiſcopus Arelatenſis Eccleſię, legatus venerabilis ſynodi per Galliarum prouincias conſtitutę, in hanc ſuggeſtionem &c.

Taurinus indignus diaconus ſanctę Eccleſię Telonenſis, legatus venerabilis ſynodi per Galliarum prouincias conſtitutę, in hāc ſuggeſtionem &c.

Manſuetus Dei gratia Epiſcopus ſanctę Mediolanenſis eccleſię, in hanc ſuggeſtionem &c.

Ioannes indignus Epiſcopus ſanctę eccleſię Bergomatis, in hanc ſuggeſtionem &c.

Donatus epiſcopus ſanctę Eccleſię Laudenſis, in hanc ſuggeſtionem &c.

Anaſtaſius epiſcopus ſanctę eccleſię Ticinenſis, in hanc ſuggeſtionem &c.

Valentinus Epiſcopus ſanctę Eccleſię Aquenſis, in hanc ſuggeſtionem &c.

Deſiderius epiſcopus ſanctę eccleſię Cremonenſis, in hanc ſuggeſtionem &c.

Gratianus epiſcopus ſanctę eccleſię Nouarienſis, in hanc ſuggeſtionem &c.

Deſiderius epiſcopus ſanctę eccleſię Eporedienſis, in hanc ſuggeſtionem &c.

Ioannes epiſcopus ſanctę eccleſię Genuēſis, in hanc ſuggeſtionem &c.

Deuſdedit Epiſcopus ſanctæ Eccleſiæ * , in hanc ſuggeſtionem &c.

*Audacis

*Audacis episcopus sanctę Ecclesię Dertonensis, in hanc suggestionem &c.

Benenatus episcopus sanctę Ecclesię Alli fis, in hanc suggestionem &c.

Benedictus humilis episcopus sanctę Ecclesiæ Valuensis, in hanc suggestionem &c.

Bonus episcopus sanctæ Ecclesiæ Albingaunensis, in hanc suggestionem &c.

Theodorus humilis episcopus sanctę Ecclesię Vercellensis, in hanc suggestionem, quam pro &c.

Rusticus humilis episcopus sanctę Ecclesiæ Taurinatis, in hanc suggestionem &c.

Ioannes episcopus sanctæ Ecclesię Vintimilienſis, in hanc suggestionem &c.

Seuerus humilis episcopus sanctę Ecclesię Lunensis, in hanc suggestionem &c.

Eleutherius Episcopus sanctæ Ecclesiæ Lucensis, in hanc suggestionem &c.

Maurianus episcopus sanctæ ecclesiæ Pisanæ, in hanc suggestionem &c.

Serenus episcopus sanctę Ecclesię Populonienſis, in hanc &c. similiter subscripsi.

Reparatus exiguus episcopus sanctę Ecclesię Florentinæ, in hanc &c.

Valerianus Episcopus sanctæ Ecclesiæ *Rusellis- *Rosellensis, in hanc suggestionem &c.
næ

Cyprianus episcopus sanctę ecclesię Aretinæ, in hanc suggestionem &c.

Vitalianus episcopus sanctæ ecclesiæ Senensis, in hanc suggestionem &c.

Martianus episcopus sanctæ Ecclesię Volaterranæ, in hanc suggestionem &c.

*Volsi- Agnellus episcopus sanctæ ecclesiæ *Vulsinienſis Siciliæ, in hanc suggestionem &c.
nen.

Custoditus humilis episcopus sanctæ ecclesiæ Castroualentanæ, in hanc suggestionem &c.

Theodorus episcopus sanctę ecclesię Clusinæ, in hanc suggestionem &c.

Vitalianus episcopus sanctæ ecclesiæ Tusculanen. in hanc suggestionem &c.

Mauricius episcopus sanctę ecclesię Anagninę, in hanc suggestionem &c.

Saturninus episcopus sanctę ecclesiæ Aletrinæ, in hanc &c.

*Rosla- Valerianus episcopus sanctę *Rosanæ ecnen. clesiæ, in hanc &c.

Gaudiosus humilis episcopus sanctæ ecclesiæ Signinę, in hanc &c.

Agatho episcopus sanctæ Ecclesiæ Aquileientis prouinciæ Istrię, in hanc &c.

Cyriacus episcopus sanctæ ecclesiæ Polèsis Istriæ, in hanc &c.

Aurelianus Episcopus sanctę ecclesię Parentinæ prouinciæ Istriæ, in hanc suggestionem &c.

Vrsinus episcopus sanctę ecclesię Ceretен. prouincię Istriæ, in hanc suggestionem &c.

*Veglen. Andreas episcopus sanctę Ecclesię *Veientanę prouincię Istriæ, in hanc suggestionem &c.

Gaudentius episcopus sanctæ Ecclesiæ Tergestinæ prouincię Istrię, in hanc suggestionem &c.

Benenatus episcopus sanctę Ecclesię Opitergien. prouinciæ Istriæ, in hanc &c.

Vrsinianus episcopus sanctę ecclesiæ *Paduanę prouinciæ Istriæ, in hanc &c. *Pucinanę

Paulus episcopus sanctæ ecclesiæ Patauinæ prouinciæ Istriæ, in hanc &c.

Paulus episcopus sanctæ ecclesię *Altinensis prouinciæ Pentapolis, in hanc &c. *Alsien. *Altien.

Beatus episcopus sanctę ecclesiæ Pisaurensis prouinciæ Pentapolis, in hanc suggestionem &c.

Dominicus episcopus sanctę Fanensis ecclesię prouincię Pentapolis, in hanc suggestionem &c.

Adrianus episcopus sanctę ecclesię Numanatis prouinciæ Pentapolis, in hanc suggestionem &c.

Ioannes Episcopus sanctæ ecclesiæ Auximatis prouinciæ Pentapolis, in hanc suggestionem &c.

Ioannes episcopus sanctę ecclesię Anconitanę prouincię Pentapolis, in hanc suggestionem &c.

Benenatus episcopus sanctę ecclesię Perusinę prouincię *Tuscię, in hanc suggestionem &c. *Pentapolis,

Bonifacius episcopus sanctę ecclesię Tudertinę prouincię Tuscię, in hanc &c.

Amator Episcopus sanctę ecclesię Bleranę prouincię Tusciæ in hanc suggestio. &c.

Gratiosus episcopus sanctę ecclesię Sutrinę prouincię Tusciæ, in hanc &c.

Exhilaratus Episcopus sanctæ Ecclesiæ Metaurен. prouinciæ Istriæ, in hanc suggestionem &c.

Theodorus episcopus sanctæ ecclesiæ Nepesinæ prouinciæ Tusciæ, in hanc suggestionem &c.

Ioannes episcopus sanctæ ecclesiæ *Salernitanæ prouinciæ Tusciæ, in hanc suggestionem &c. *Falernitanæ

Theodorus Episcopus sanctæ Ecclesiæ Amerinæ prouinciæ Tusciæ, in hanc suggestionem &c.

Barbatianus episcopus sanctæ ecclesię Polimartienſis prouinciæ Tusciæ, in hanc suggestionem &c.

Deusdedit episcopus sanctæ Ecclesiæ Narnienſis prouinciæ Tusciæ, in hanc suggestionem &c.

Theodorus exiguus episcopus sanctæ ecclesiæ Rauennatis, in hāc suggestionem &c.

Stephanus episcopus sanctæ ecclesiæ *Sa- *Sarnen.
ranatis, in hanc suggestionem &c.

Barbatus episcopus sanctæ ecclesiæ Cornelienſis, in hanc &c.

Victor episcopus sanctæ ecclesiæ Bononienſis, in hanc suggestionem &c.

Florus episcopus sanctæ ecclesiæ Cæsenatis, in hanc suggestionem &c.

Vitalis

Vitalis episcopus sanctę ecclesię Fauentinæ,in hanc suggestionem &c.

Iustinus episcopus sanctæ ecclesiæ Fidentinensis,in hanc suggestionem &c.

Vincentius Episcopus sanctæ ecclesiæ Liuiensis,in hanc &c.

Placentinus Episcopus sanctæ Ecclesiæ Placentinæ,in hanc suggestionem &c.

Mauricius episcopus sanctę ecclesiæ Rhegiensis,in hanc suggestionem &c.

Petrus episcopus sanctæ ecclesiæ Mutinensis,in hanc suggestionem &c.

Gratiosus episcopus sanctæ ecclesiæ Parmensis,in hanc suggestionem &c.

Magnus episcopus sanctæ ecclesiæ Papiensis,in hāc suggestionem quam pro Apostolica nostra fide vnanimiter cōstruximus, similiter subscripsi.

Constantinus pijssimus Imperator dixit: Sufficiunt,quæ hodierna die relecta sunt. Macarius venerabilis Archiepiscopus Antiochiæ ,& qui cum eo sunt , in altero secretario testimonia patrum quæ iam pollicitisunt, proferant.

ACTIO QVINTA.

IN nomine Domini nostri Iesu Christi Dei & Saluatoris nostri, imperantibus à Deo coronatis serenissimis nostris dominis Flauijs, Constantino quidem pijssimo,& à Deo decreto magno principe, perpetuo Augusto & Imperatore anno vigesimoseptimo,& post consulatum eius à Deo instructæ mansuetudinis anno decimotertio,Heraclio verò atque Tiberio à Deo conseruandis eius fratribus,anno vigesimo secūdo,septima die mensis Decembris,indictione nona: Præsidēte eodem pijssimo & Christo amabili magno Imperatore Constantino in secretario sacri palatij,quod cognominatur Trullus : Et ex eius iussione à Deo instructæ serenitatis,*præsentibus & audientibus Niceta glorioso exconsule patricio, & magistro imperialium officiorum.

*præsidentibus.

Theodoro glorioso exconsule patricio, & comite Imperialis obsequij,& substratego exercitus Thraciæ.

Sergio glorioso exconsule patricio.

Paulo glorioso exconsule patricio.

Iuliano glorioso exconsule patricio & militari logotheta.

Constantino glorioso exconsule patricio, & curatore Imperialis domus Hormisdæ.

Anastasio glorioso exconsule patricio , & locum agente comitis Imperialis excubiti.

Ioanne glorioso exconsule patricio & quæstore.

Polyeucto glorioso exconsule.

Thoma glorioso exconsule.

Paulo glorioso exconsule & dispositore Orientalium prouinciarum.

Petro glorioso exconsule.

Leontio glorioso exconsule & domestico Imperialis mensæ.

Conueniente autem sancta atque vniuersali Synodo,quæ per Imperialem sanctionē congregata est in hac à Deo conseruanda regia vrbe,id est,Theodoro & Georgio venerabilibus presbyteris ,& Ioanne venerabili diacono , locum præsentantibus sanctissimi ac beatissimi antiquæ Romæ Agathonis Papæ, & Georgio venerabili atque sanctissimo magnæ Constantinopoleos nouæ RomæEpiscopo,& Petro Deo amabili presbytero monacho,& vicario sedis Alexandriæ magnæ ciuitatis, & Macario venerabili Archiepiscopo Theopoleos Antiochiæ,& Georgio religioso presbytero monacho, & apocrisario Theodori venerabilis vicarij throni Hierosolymorum .

Ioanne episcopo ciuitatis Portuensis.

Abundātio episcopo ciuitatis Paternēsis.

Ioanne episcopo ciuitatis Rhegitanæ,locum agentibus centum viginti quinque religiosorum episcoporum,quod circa antiquā Romā est Concilij,qui & per proprias subscriptiones declarātur in suggestione ab eis facta ad pijssimum Imperatorem Constantinum: & Theodoro religioso presbytero, & vicario Theodori Deo amabilis Archiepiscopi Rauennæ.

Basilio Episcopo ciuitatis Gortynæ insulæ Cretæ.

Theodoro episcopo Ephesi.

Silinnio episcopo Heracleæ Thraciæ.

Georgio episcopo Cyzici.

Petro Episcopo Nicomediæ.

Photio Episcopo Niceæ .

Ioanne episcopo Chalcedonæ.

Sisinnio Episcopo Hierapoleos Phrygiæ.

Macrobio episcopo Seleuciæ Isauræi.

Georgio episcopo Byziæ Thraciæ.

Gregorio episcopo Mitylenæ.

Georgio episcopo Selymbriæ.

Andrea episcopo Methymnæ.

Theognio episcopo Chij.

Georgio episcopo * Camulianorum. *Camelonorum.

Antonio episcopo Hypepæ.

Genesio episcopo Anastasiopoleos.

Platone episcopo Cinnæ.

Theodoro episcopo Meletinę.

Ioanne episcopo Dascylij.

Theodoro epis.*Iustinianopoleos Gordi. *Iustinopolis Gordiu come

Theodoro episcopo Verisæ.

Stephano episcopo Heracleæ Ponti.

Longino episcopo Tij.

*Domitio episcopo Prusiados. *Dometio

Salomone Episcopo * Clanei. *Cleonæ

Ioanne episcopo Myndi.

Georgio episcopo Coensi.

*Georgio episcopo * Cantani. *Gregorio *Candanā

Ioanne episcopo Lappis.

Eulalio

Eulalio episcopo Cynopoleos.

Constantino episcopo Dalisandi.

Theodoro episcopo Olbis.

Theophane presbytero & abbate venerabilis monasterij, Siciliæ quod cognominatur Baias.

Georgio presbytero & monacho monasterij Renati positi in antiqua Roma.

Conone & Stephano presbyteris & monachis monasterij, quod cognominatur domus Arsitia, positi similiter in antiqua Roma.

Anastasio presbytero & monacho Oratoriorum venerabilis patriarchij Constantinopolitanæ ciuitatis.

Stephano presbytero & monacho, discipulo Macarij venerabilis Archiepiscopi Theopoleos Antiochiæ.

Residentibus quoque glorioſis patricijs & consulibus, ex latere pijssimi & Christo dilecti magni Imperatoris Constantini. Et ex parte quidem eius læua sedentibus venerabilibus loci seruatoribus sanctissimi Archiepiscopi antiquæ Romæ Agathonis, & qui cum eis erant Deo amabiles episcopi. A latere autem eius dextero similiter sedentibus Georgio sanctissimo Archiepiscopo magnæ Constantinopoleos nouæ Romæ, & Macario venerabili Archiepiscopo Theopoleos Antiochiæ, & qui cum eo erant Deo amabilibus episcopis, propositis in medio sacrosanctis Euangelijs Christi Dei nostri, Paulus magnificus à secretis & imperialis secretarius, dixit:

Cognitionem habet vestra à Deo instructa pietas, quòd in anteriore conuentu, secundùm postulationem Georgij sanctissimi Archiepiscopi à Deo conseruandæ regię vrbis, eiusq; synodi, lectio facta est duarum suggestionum, directarum ad à Deo munitam vestrã serenitatem, ab Agathone sanctissimo Papa Apostolicę sedis antiquę Romæ, & ab eius synodo, & quòd interlocutio facta est ad Macarium venerabilem Archiepiscopum Antiochenæ ciuitatis, & eos qui cum eo sunt, vt sanctorum ac probabilium patrum, quæ dudùm promiserant, testimonia proferant, demonstrantia vnam voluntatem & vnam operationem in incarnationis dispensatione Domini nostri Iesu Christi, veri Dei nostri: & suggerimus ad quod placuerit.

Pijssimus Imperator Constantinus dixit: Edicãt Macari⁹ Deo amabilis Archiepiscopus & qui cum eo sunt Deo amabiles, si secundùm suam pollicitationẽ præparatio occurrerũt. Macarius Deo amabilis Archiepiscopus, & qui cum eo sunt, dixerunt: Etiam domine mi. Eccè duos codices deportam⁹, in quibus deflorauimus diuersa testimonia sanctorum ac probabiliũ patrum. Et hęc iubente relegi. Pijssimus Imperator Constantinus dixit: prædicti codices suscipiantur, & secundùm ordinem horum lectio fiat. Et accipiens Antiochus religiosus lector & notarius Georgij sanctissimi patriarchæ Constantinopoleos duos codices, relegit priorem codicem, continentem in superscriptione ità: Testimonia sanctorum patrum, vnam Domini nostri Iesu Christi voluntatem docentia, quæ est etiam patris & spiritussancti. Et sequenter relegit omnia testimonia, quæ continebantur in eodem codice. Similiter & omnia quæ continebantur in secundo codice. Pijssimus Imperator Cõstantinus dixit: Notitiam habemus modò prolatorum testimoniorum à Macario Deo amabili Archiepiscopo Antiochiæ, & qui cum eo sunt: sed si quidem alia testimonia volunt proferre, ad comprobationem promissæ ab eis vnius voluntatis, & vnius operationis in dispensatione Domini nostri Iesu Christi, in subsequenti hæc proferantur.

ACTIO SEXTA.

IN nomine Domini Iesv Christi Dei & Saluatoris nostri, imperantibus à Deo coronatis ac sereniſſimis nostris dominis Flauijs; Constantino quidem pijssimo, & à Deo decreto magno Augusto & Imperatore, anno vigesimoseptimo, & post consulatum eius à Deo instructæ mansuetudinis, anno decimotertio, Heraclio verò atque Tiberio à Deo conseruandis eius fratribus, anno vigesimosecundo, decimosecundo die mensis, Decembris, indictione nona: Prælidente eodem pijssimo & Christo dilecto magno Imperatore Constantino in secretario sacri palatij, quod cognominatur Trullus, & ex eius iussione à Deo instructæ serenitatis, præsentibus & audientibus Niceta glorioso exconsule Patricio, & magistro Imperialium officiorum.

Theodoro glorioso exconsule Patricio, & comite Imperialis obsequij, & substratego Thraciæ.

Sergio glorioso exconsule Patricio.

Iuliano glorioso exconsule Patricio & militari logotheta.

Constantino glorioso excõsule Patricio, & curatore Imperialis domûs Hormisdæ.

Anastasio glorioso exconsule Patricio, & locum agente comitis Imperialis excubiti.

Ioanne glorioso exconsule Patricio & quæstore.

Polyeucto glorioſissimo exconsule.

Thoma glorioso exconsule.

Paulo glorioso exconsule, & dispensatore Orientalium prouinciarum.

Petro glorioso exconsule.

Leontio glorioſo exconſule,& domeſtico Imperialis menſæ.

Conueniente aũt & ſancta ac vniuerſali ſynodo, quæ per imperialem ſanctionem congregata eſt in hac à Deo conſeruãda regia vrbe,id eſt, Theodoro & Georgio venerabilibus presbyteris, & Ioanne venerabili diacono, locum pręſentantibus ſanctiſſimi ac beatiſsimi Papę Agathonis, & Georgio venerabili ac ſanctiſſimo archiepiſcopo huius magnæ Conſtantinopoleos nouæ Romæ, & Petro Dño amabili presbytero monacho, & vicario ſedis Alexandriæ magnæ ciuitatis,, & Macario venerabili archiepo Theopoleos Antiochię, & Georgio religioſo presbytero monacho, & apocriſario venerabilis loci ſeruatoris ſedis Hieroſolymorum.

Ioanne epiſcopo ciuitatis Portuenſis.

Abundantio Epiſcopo ciuitatis Paternenſis.

Ioanne epiſcopo ciuitatis Rhegitanæ,locum agentibus venerabilium centum viginti quinque Deo amabilium epiſcoporum, quod circa antiquam Romam eſt, Concilii, qui & per proprias ſubſcriptiones declarantur in ſuggeſtione ab eis facta ad piiſſimum Imperatorem Conſtantinum : & Theodoro religioſo presbytero, & locum agente Deo amabilis Archiepiſcopi Rauennæ Theodori.

Baſilio epiſcopo ciuitatis Gortynæ inſulę Cretæ.

Theodoro epiſcopo Epheſi.

Siſinnio epiſcopo Heracleæ Thraciæ.

Georgio epiſcopo Cyzici.

Petro epiſcopo Nicomediæ.

Photio Epiſcopo Niceæ.

Ioanne epiſcopo Chalcedonæ.

Siſinno Epiſcopo Hierapoleos Phrygiæ.

Macrobio epiſcopo Seleuciæ Iſauriæ.

Georgio epiſcopo Byziæ Thraciæ.

Georgio epiſcopo Mitylenæ.

Georgio epiſcopo Selymbriæ.

Andrea epiſcopo Methymnæ.

Theognio epiſcopo Chij.

Georgio epiſcopo * Camulianorum.

* Camelearum.

Antonio epiſcopo Hypepæ.

Geneſio epiſcopo Anaſtaſiopoleos.

Platone epiſcopo Cinnæ.

Ioanne epiſcopo Daſcylij.

*Iuſtinopolis Gordiucome

Theodoro epiſ. *Iuſtinianopoleos Gordi.

Theodoro epiſcopo Veriſæ.

Stephano epiſcopo Heracleæ Ponti.

Longino epiſcopo Tij.

*Domatio *Cleonę

*Domitio epiſcopo Pruſiados.

Salomone Epiſcopo * Claneü.

Ioanne epiſcopo Myndi.

* Gregorio *Candani

Georgio epiſcopo Coenſi.

Georgio epiſcopo * Cantani.

Ioanne epiſcopo Lappis.

Eulalio epiſcopo Cynopoleos.

Conſtantino epiſcopo Daliſandi.

Theodoro epiſcopo Olbis.

Theophane presbytero & abbate venerabilis monaſterij Siciliæ, quod cognominatur Baias.

Georgio presbytero & monacho monaſterij Renati poſiti in antiqua Roma.

Conone & Stephano presbyteris & monachis monaſterij, quod cognominatur domus Arſitia, poſiti ſimiliter in antiqua Roma.

Anaſtaſio presbytero & monacho oratoriorum venerabilis patriarchij Conſtantinopolitani.

Stephano presbytero & monacho diſcipulo Macarij venerabilis Archiepiſcopi Theopoleos Antiochiæ.

Relidentibus quoque glorioſiſſimis patricijs & conſulibus, & omnibus venerabilibus ac Deo amabilibus epiſcopis ſecũdùm ordinẽ in eodẽ Trulli ſecretario, propoſitis in medio ſanctis & immaculatis Euangelijs, Paulus magnificus à ſecretis & imperialis ſecretarius,dixit:

Nouit à Deo inſtructa veſtra pietas,quòd ſeptima die Decembris menſis interlocutio facta eſt ad Macarium præſulem Antiochię magnæ ciuitatis, & ad eos qui cum eo ſunt, ſi vtique habent alia teſtimonia, quæ concurrant propoſitionibus eorum, id eſt de vna voluntate & operatione, hæc proferre: & ſuggerimus ad quod placuerit. Piiſſimus Imperator Conſtantinus dixit:Proſequatur à Deo amabilis Macarius Archiepiſcopus, & qui cum eo ſunt, ſi ſecundùm interlocutionem ad eos factam, debitè præparati aduenerunt. Macarius venerabilis Archiepiſcopus Antiochiæ, & qui cum eo ſunt, dixerunt: Eccè domine, præ manibus gerimus & alterum codicillum,in quo continentur teſtimonia diuerſorum ſanctorum patrum,& hunc vobis iubentibus porrigimus ad legendum.Et accipiẽs Antiochus religioſus lector & notarius Georgij ſanctiſſimi patriarchæ Conſtantinopolis, relegit habentem in ſuperſcriptione: Sequentia teſtimoniorum de voluntate.Et relegit ab initio vſque in finem.Piiſſimus Imperator Conſtantinus dixit:Et horum ſcientiam accepimus. Si quidem vult pars Macarij Dñi amabilis Archiepiſcopi Antiochiæ aliud quid proferre ad ſtabilitatem eorum, quæ ab eo promiſſa ſunt, ediſſerat. Macarius Archiepiſcopus Theopoleos Antiochiæ, & Stephanus presbyter monachus, eius diſcipulus, & qui cum eis ſunt, dixerunt: Sufficientes ſumus domine in his, quæ iam à nobis prolata ſunt, teſtimonijs ſanctorum ac probabilium patrum, & aliud proferre nolumus. Piiſſimus Imperator Conſtantinus dixit: Tres codices, qui prolati ſunt à parte venerabilis Macarij, ſigillentur tam à

glorio-

glorioſiſſimis iudicibus, quamque à parte Apoſtolicæ ſedis antiquæ Romæ, necnon & à parte ſanctæ ſedis huius ſanctiſſimæ magnæ eccleſiæ: Et ſigillati ſunt. Theodorus & Georgius venerabiles presbyteri. Ioannes venerabilis diaconus, qui locum præſentabant ſanctiſſimi Papæ Apoſtolicæ Romanæ ſedis, & qui cum eis erant Deo amabiles epiſcopi, & religioſi clerici & monachi, dixerunt: Pijſſime Domine, adhuc aliquid de vna voluntate & vna operatione non oſtenderunt Macarius Deo amabilis archiepiſcopus Antiochiæ, & Stephanus eius diſcipulus, & Petrus Deo amabilis Epiſcopus Nicomediæ, & Salomon Deo amabilis epiſcopus * Clanci, in incarnationis diſpenſatione Domini noſtri Ieſu Chriſti per teſtimonia ab eis prolata. Sed & ipſa teſtimonia, quæ protulerunt coram veſtra pietate ac ſancta synodo, detruncauerunt: & quæ ad Trinitatis quidem attinent rationem de vna voluntate, pro incarnationis diſpenſatione Domini noſtri Ieſu Chriſti protulerunt: quæ verò conueniunt, & quæ propriè pro huiuſmodi incarnationis diſpenſatione Domini noſtri Ieſu Chriſti poſita ſunt, tam ſenſum quàm verba detruncauerũt. Vndè petimus veſtram pijſſimam fortitudinem, authenticos codices prolatorum ab eis paternorum teſtimoniorum proferri ex venerabili patriarchio huius regiæ ciuitatis, & conferri cum codicibus ab eis oblatis, & demonſtramus quæ ab eis in his facta eſt celatio. Præmanibus igitur habentes codicem continentem plurima teſtimonia ſanctorum ac probatorum patrum, clarè oſtendentia duas naturales voluntates, & duas naturales operationes, inconfuſè atque indiuiſè in incarnationis diſpenſatione Domini noſtri Ieſu Chriſti veri Dei noſtri, necnon & prophanorum hæreticorum teſtimonia, inſinuantia vnam voluntatem & vnam operationem, quæ conſonant cum dogmate ſuper vna voluntate & vna operatione Macarij Deo amabilis Archiepiſcopi Antiochiæ, & eorum qui cum eo contradicunt, quæſumus, vt coram veſtra pietate hæc legantur. Pijſſimus Imperator Conſtantinus dixit. In ſubſequenti eorum prolatio fiat.

* Cleonæ

Accuſantur Græci de mutatis & corruptis codicibus.

ACTIO SEPTIMA.

IN nomine Domini Ieſu Chriſti Dei & Saluatoris noſtri, imperantibus à Deo coronatis, & ſereniſſimis noſtris dñis Flauijs, Conſtantino quidem pijſſimo, & à Deo decreto magno principe, perpetuo Auguſto & Imperatore anno vigeſimoſeptimo, & poſt conſulatum eius à Deo inſtructæ manſuetudinis anno decimoter-tio, Heraclio verò atque Tiberio à Deo conſeruandis eius fratribus, anno vigeſimo ſecũdo, decimatertia die menſis Februarij, indictione nona: Præſidente eodem pijſſimo & Chriſto dilecto magno Imperatore Conſtãtino in ſecretario ſacri palatij, quod cognominatur Trullus: & ex iuſſionẽ eius à Deo inſtructę ſerenitatis, reſidentibus & audientibus Nicera glorioſo exconſule patricio, & magiſtro imperialium officiorum.

Theodoro glorioſo exconſule patricio, & comite Imperialis obſequij, & ſuoitratego Thraciæ.

Sergio glorioſo exconſule patricio.

Paulo glorioſo exconſule patricio.

Iuliano glorioſo exconſule patricio & militari logotheta.

Conſtantino glorioſo exconſule patricio, & curatore Imperialis domus Hormiſdæ.

Anaſtaſio glorioſo exconſule patricio, locum agente comitis Imperialis excubiti.

Ioanne glorioſo exconſule patricio & quæſtore.

Polyeucto glorioſo exconſule.

Thoma glorioſo exconſule.

Paulo glorioſo exconſule & diſpoſitore Orientalium prouinciarum.

Petro glorioſo exconſule.

Leontio glorioſo exconſule & domeſtico Imperialis menſæ.

Conueniente autem ſancta ac vniuerſali Synodo, quæ per Imperialem ſanctionẽ congregata eſt in hac à Deo conſeruanda regia vrbe, id eſt, Theodoro & Georgio venerabilibus presbyteris, & Ioanne venerabili diacono, locũ repræſentantibus ſanctiſſimi ac beatiſſimi Papæ antiquæ Romæ Agathonis, & Georgio venerabili & ſanctiſſimo Archiepiſcopo, huius magnæ Conſtantinopoleos nouę Romę & Petro Deo amabili p̃sbytero monacho, & vicario ſedis Alexãdrię magnæ ciuitatis, & Macario venerabili Archiepiſcopo Theopoleos Antiochiæ, & Georgio religioſo presbytero monacho, & apocriſario Theodori venerabilis ſedis Hierololymorum.

Ioanne epiſcopo ciuitatis Portuenſis.

Abundãtio epiſcopo ciuitatis Paternẽſis.

Ioanne epiſcopo ciuitatis Rhegitanæ, locum agentibus venerabilis, quod circa antiquã Romã eſt centum vigintiquinque Deo amabiliũ eporũ Cõcilij, q & p proprias ſubſcriptiones declarãtur in ſuggeſtione ab eis facta ad pijſſimum principem Conſtantinum: & Theodoro religioſo presbytero, & monacho, locum ſeruante Theodori Deo amabilis Archiepiſcopi Rauennæ.

Baſilio Epiſcopo ciuitatis Gortynæ inſulæ Cretæ.

Theodoro epiſcopo Epheſi.

Siſinnio epiſcopo Heracleæ Thraciæ.

Georgio epiſcopo Cyzici.

Petro Epiſcopo Nicomediæ.

Photio episcopo Niceæ.
Ioanne episcopo Chalcedonę.
Theodoro episcopo Melitenæ.
Sisinno episcopo Hierapoleos Phrygiæ.
Macrobio episcopo Seleuciæ Isauriæ.
Georgio epis. Byziæ Thraciæ.
Georgio Episcopo Mitylenæ.
Sergio Episcopo Selymbrię.
Andrea Episcopo Methymnæ.
Theognio episcopo Chij.
* Camelenorum. Georgio episcopo * Camulianæ.
Antonio episcopo Hypepæ.
Genesio episcopo Anastasiapoleos.
Platone episcopo Cinnæ.
Ioanne episcopo Dascylij.
* Iustinopolis Gordiucome Theodoro episcopo * Iustinianopoleos Gordi.
Theodoro episcopo Verisæ.
Stephano episcopo Heracleę Ponti.
Longino episcopo Tij.
Domitio episcopo Prusiados.
*Cleonę Salomone episcopo * Clanei.
Ioanne episcopo Myndi.
Georgio episcopo Coensi.
* Gregonio *Candani *Georgio episcopo * Cantani.
Ioanne episcopo Lappis.
Eulalio episcopo Cynopoleos.
Constantino episcopo Dalisandi.
Theodoro episcopo Olbis.

Theophane presbytero & abbate venerabilis monasterij, quod appellatur Baias.

Georgio presbytero & monacho monasterij Renati positi in antiqua Roma.

Conone & Stephano presbyteris & monachis monasterij, quod appellatur domus Arsitia, positi similiter in antiqua Roma.

Anastasio presbytero & monacho Oratoriorum venerabilis patriarchij Constantinopoleos.

Stephano presbytero & monacho, discipulo Macarij Archiepiscopi Theopoleos Antiochiæ.

Et residentibus glorioſissimis patricijs & consulibus, & omnibus venerabilibus & Deo amabilibus episcopis ex ordine in eodem secretario Trulli, propositis in medio sanctis & immaculatis Euangelijs, Paulus magnificus à secretis & Imperialis secretarius, dixit:

Meminit à Deo vestrum instructum imperium, quòd hesterno die polliciti sunt Theodorus & Georgius Deo amabiles presbyteri, & Ioannes Deo valdè amabilis diaconus, locum præsentantes sanctissimi Papæ Apostolicæ Sedis antiquæ Romæ Agathonis, & qui cum eis sunt Deo amabiles episcopi & religiosi clerici & monachi, proferre testimonia sanctorum Patrum, luce clariùs prædicantia duas voluntates naturales, & duas operationes naturales in incarnationis dispensatione Domini nostri Iesu Christi, veri Dei nostri, insuperè & prophanorum hæreticorum testimonia, manifestantia vnã voluntatem & vnam operationem: & suggerimus ad quod videtur.

Pijssimus Imperator Cõstantinus dixit: Proferant, qui locum adimplent Agathonis sanctissimi Papæ vrbis Romanæ, memorata ab eis testimonia. Et protulerunt codicem suprascriptum ità: Testimonia sanctorum ac probabilium patrum, demonstrãtia duas voluntates & duas operationes in Domino Deo & Saluatore nostro Iesu Christo. Quê accipiens Stephanus religiosus presbyter & monachus monasterij, quod cognominatur domus Arsitia, vnus existens partis Apostolicæ sedis antiquæ Romæ, relegit ab initio vsque ad finem, tam sanctorum ac probabilium testimonia, quamque prophanorum hæreticorum. Pijssimus Imperator Constantinus dixit: Prolatorum nunc testimoniorum atque relectorum ex parte sanctissimi Agathonis Papæ vrbis Romanę scientiã percipientibus nobis, edicant Theodorus & Georgius venerabiles presbyteri, & Ioannes venerabilis diaconus, si & alia proferre velint testimonia. Theodorus & Georgius venerabiles presbyteri, & Ioannes venerabilis diaconus dixerunt: Licèt & plura alia nobis idoneum est proferre testimonia: sed ne fastidium ingeramus à Deo instructis vestris auribus, hæc sufficiunt nobis ad veritatem demonstrandam. Petimus autem à Deo firmatam vestram fortitudinem, interrogari Georgium sanctissimum archiepiscopum huius à Deo conseruandæ vestræ regię vrbis, & subiacentem ei synodum, necnon & Macarium archiepiscopum Antiochiæ ciuitatis, & subiectos ei Episcopos, si conuenit ei tenor relectarum duarum suggestionum, id est, Agathonis sanctissimi Papæ Apostolicæ sedis antiquæ Romæ, & Concilij ei subiacentis. Georgius sanctissimus Archiepiscopus Constantinopoleos, & Macarius sanctissimus archiepiscopus Antiochiæ, & qui cum eis erant, dixerunt: Pijssime domine, petimus vt exemplaria prædictarum suggestionum percipiamus. * Recurrentes nanq; & cõferentes testimonia, quæ in eis sunt sanctorum probabilium patrum, cum codicibus huius venerabilis Patriarchij, in subsequenti competens dabimus respõsum. Pijssimus Imperator Constantinus dixit: Citra dilationem, quod postulatum est, fiat Prolatus autem codicillus à præsentantibus locum sanctissimi Papæ Romæ sub signaculis tam glorioſissimorum iudicum, quamque vtrarunque partium, fiat ad instar codicillorum, qui à Macario Deo amabili archiepiscopo Antiochiæ oblati sunt. Et signatus est.

* requirentes

ACTIO

Digitized by Google

ACTIO OCTAVA.

IN nomine Domini Ieſu Chriſti Dei atq; Saluatoris noſtri, imperantibus diuiniſſimis, & ſereniſſimis noſtris dominis Flauijs, Conſtantino quidem pijſſimo, & à Deo decreto magno principe, perpetuo Auguſto & Imperatore anno vige
• ſeptimo ſimo octauo, & poſt conſulatum eius à Deo inſtructæ manſuetudinis anno decimotertio, Heraclio verò atque Tiberio à Deo conſeruandis eius fratribus, anno vigeſimo ſecũdo, ſeptima die menſis Martij, indictione nona: Præſidẽte eodem pijſſimo & Chriſti amatore magno Imperatore Conſtantino in ſecretario ſacri palatij, quod cognominatur Trullus: Et per iuſſionem eius à Deo inſtructæ ſerenitatis, præſidentibus & audientibus Niceta glorioſo exconſule patricio, & magiſtro imperialium officiorum.

Theodoro glorioſo exconſule patricio, & comite Imperialis obſequij, & ſubſtratego Thraciæ.

Sergio glorioſo exconſule patricio.

Paulo glorioſo exconſule patricio.

Iuliano glorioſo exconſule patricio & militari logotheta.

Conſtantino glorioſo exconſule patricio, & curatore Imperialis domus Hormiſdæ.

Anaſtaſio glorioſo exconſule patricio, locum agente comitis Imperialis excubiti.

Ioanne glorioſo exconſule patricio & quæſtore.

Polyeucto glorioſo exconſule.

Thoma glorioſo exconſule.

Paulo glorioſo exconſule & diſpoſitore Orientalium prouinciarum.

Petro glorioſo exconſule.

Leontio glorioſo exconſule & domeſtico Imperialis menſæ.

Conueniente quoque ſancta ac vniuerſali Synodo, quæ per Imperialem ſanctionẽ congregata eſt in hac à Deo conſeruanda regia vrbe, id eſt, Theodoro & Georgio venerabilibus presbyteris, & Ioanne venerabili diacono, locũ repræſentantibus ſanctiſſimi ac beatiſſimi Papæ antiquæ Romæ Agathonis, & Georgio venerabili & ſanctiſſimo Archiepiſcopo, huius magnæ Conſtantinopoleos nouę Romę & Petro Deo amabili p̃sbytero monacho, & vicario ſedis Alexãdrię magnæ ciuitatis, & Macario venerabili Archiepiſcopo Theopoleos Antiochiæ, & Georgio religioſo presbytero monacho, & apocriſario Theodori venerabilis ſedis Hieroſolymorum.

Ioanne epiſcopo ciuitatis Portuenſis.

Abundãtio epiſcopo ciuitatis Paternẽſis.

Ioanne epiſcopo ciuitatis Rhegitanæ, locum agentibus venerabilis, quod circa antiquã Romã eſt centum viginiquinque Deo amabiliũ eporũ Cõcilij, q & p proprias ſubſcriptiones declarãtur in ſuggeſtione ab eis facta ad pijſſimum principem Conſtantinum: & Theodoro religioſo presbytero, & monacho, locum ſeruante Theodori Deo amabilis Archiepiſcopi Rauennæ.

Baſilio Epo ciuitat. Gortynę inſulę Cretę.
Theodoro epiſcopo Epheſi.
Siſinnio epiſcopo Heracleæ Thraciæ.
Georgio epiſcopo Cyzici.
Petro Epiſcopo Nicomediæ.
Photio Epiſcopo Niceæ.
Ioanne epiſcopo Chalcedonæ.
Theodoro epiſcopo Meletinę.
Siſinno Epiſcopo Hierapoleos Phrygiæ.
Macrobio epiſcopo Seleuciæ Iſauriæ.
Georgio epiſcopo Byziæ Thraciæ.
Gregorio epiſcopo Mitylenæ.
Sergio epiſcopo Selymbriæ.
Andrea epiſcopo Methymnæ.
Theognio epiſcopo Chij.
Georgio epiſcopo * Camulianæ. *Camelaorum.
Antonio epiſcopo Hypepæ.
Geneſio epiſcopo Anaſtaſiopoleos.
Platone epiſcopo Cinnæ.
Ioanne epiſcopo Daſcylij.
Theodoro epiſ. *Iuſtiniapoleos Gordi. *Iuſtinopolis Gordiu comæ
Theodoro epiſcopo Veriſæ.
Stephano epiſcopo Heracleæ Ponti.
Longino epiſcopo Tij.
*Domitio epiſcopo Pruſiados. *Dometio
Salomone Epiſcopo * Clanei. *Cleonæ
Ioanne epiſcopo Myndi.
Georgio epiſcopo Coenſi.
*Georgio epiſcopo * Cantani. *Gregorio *Candani
Ioanne epiſcopo Lappis.
Eulalio epiſcopo Cynopoleos.
Conſtantino epiſcopo Daliſandi.
Theodoro epiſcopo Olbis.

Theophane presbytero & abbate venerabilis monaſterij, quod appellatur Baias.

Georgio presbytero & monacho monaſterij Renati poſiti in antiqua Roma.

Conone & Stephano presbyteris & monachis monaſterij, quod appellatur domus Arſitia, poſiti ſimiliter in antiqua Roma.

Anaſtaſio presbytero & monacho oratoriorũ venerabilis patriarchij Conſtantinopoleos, Stephano presbytero & monacho, diſcipulo Macarij Archiepiſcopi Theopoleos Antiochiæ. Et reſidentibus glorioſis patricijs & conſulibus, & omnibus venerabilibus & Deo amabilibus epiſcopis ex ordine in eodẽ ſecretario Trulli, propoſitis in medio ſacroſanctis Euãgelijs, Paulus magnificus à ſecretis & imperialis ſecretarius, dixit: In memoria retinet à Deo firmata veſtra fortitudo, q̃ per propriã ſupplicationem in antecedenti conuentu ad exemplaria duarũ ſuggeſtionũ directarũ ad à Deo firmatã veſtram ſtrenuitatem, ab Agathone ſanctiſſimo ac beatiſſimo Papa antiquæ Romæ, & quod circa eum eſt Concilij, Georgius ſanctiſſimus

Digitized by Google

ctiſſimus archiepiſcopus huius à Deo conſeruandæ regiæ vrbis, & Macarius ſanctiſſimus archiepiſcopus Antiochiæ, & qui cum eis ſunt venerabiles epiſcopi, promiſerunt, has relegentes, in ſubſequenti competẽs dare reſponſum & ſuggerimus ad quod placuerit. Pijſſimus Imperator Conſtantinus dixit: Edicat Georgius ſanctiſſimus archiepiſcopus huius à Deo conſeruandæ noſtræ ciuitatis, & Macarius venerabilis archiepiſcopus Antiochiæ, & ei ſubiacens ſynodus, ſi conuenit eis ſenſus ſuggeſtionum directarum ab Agothone ſanctiſſimo Papa Romæ & eius ſynodo. Georgius ſanctiſſimus archiepiſcopus Conſtantinopoleos, dixit: Inſpiciens, pie domine, omnem virtutem ſuggeſtionum directarum ad pijſſimam veſtram fortitudinem, tam ab Agathone ſanctiſſimo Papa Romæ, quàm ab eius ſynodo, & ſcrutans ſanctorum ac probabilium patrum, qui repoſiti ſunt in venerabili patriarchio, inuẽni cũcta teſtimonia ſanctorũ ac probabiliũ patrũ, q̃ in eiſdẽ ſuggeſtionibus continentur, conſonantia, & in nullo diſcrepãtia à ſanctis ac ꝓbabilibus patribus, & conſentio eis, & ſic profiteor, & credo.

Theodorus Deo amabilis epiſc. Epheſi, dixit: Ità Domine profiteor, & ſic credo, quemadmodùm habent ſuggeſtiones ſanctiſſimi Papæ antiquæ Romæ Agathonis, id eſt, duas naturas & duas naturales voluntates, & duas naturales operationes in vno ſanctę Trinitatis Domino noſtro Ieſu Chriſto, vero Deo noſtro.

Siſinnius Deo amabilis epiſcopus Heracleæ Thraciæ: dixit: Auditu percipiens ſuggeſtiones Agathonis ſanctiſſimi Papæ Romæ, quæ directæ ſunt ad pijſſimum noſtrũ dominũ, inuẽni in nullo eas aduerſari ſanctis patribus, & profiteor duas voluntates & duas operationes in vno ſanctæ Trinitatis Dño noſtro Ieſu Chriſto, vero Deo noſtro.

Georgius venerabilis epiſcop. Cyzici, dixit: Inſpiciens ſuggeſtiones ſanctiſſimi Papæ Romæ Agathonis, & poſitorum in eis teſtimonioruin ſcientiam percipiens de duabus voluntatibus & operationibus, & conſentiens omnibus quæ in eis continentur, ſic* ſector, & ſic credo in vno ſanctæ Trinitatis Domino noſtro Ieſu Chriſto, vero Deo noſtro. Ego etenim & dum hîc relegerent eædẽ ſuggeſtiones, ità credidi, & credo.

Ioannes Dnſ o amabilis Epiſcopus Chalcedonæ, dixit: Sic confiteor, & ſic credo ſecundùm virtutem ſuggeſtionum directarum ab Agathone ſanctiſſimo Papa antiquæ Romæ, ad pijſſimum & à Deo firmatum noſtrum Dominum & magnum victorem Imperatorem, quæ continet duas naturas, & duas naturales voluntates, & duas operationes ſimiliter naturales, in vno ſanctæ Trinitatis Domino noſtro Ieſu Chriſto, vero Deo noſtro, inconfuſè, inconuertibiliter, & anathematizo eos qui dicunt vnam voluntatem, & vnam operationem in diſpẽſatione eiuſdem Domini noſtri Ieſu Chriſti, veri Dei noſtri.

Siſinnius Deo amabilis epiſcopus Hierapoleos Phrygiæ, dixit: Suſcipio ea, quæ ſuggeſta ſunt domino noſtro pijſſimo & magno victori Imperatori, ab Agathone ſanctiſſimo Papa antiquæ Romæ, & profiteor duas naturas in vno S. Trinitatis Domino noſtro Ieſu Chriſto, & duas voluntates naturales & duas operationes naturales indiuisè, inconuertibiliter, & anathematizo eos qui dicunt vnam voluntatem & vnam operationem in diſpenſatione Domini noſtri Ieſu Chriſti, veri Dei noſtri.

Georgius Deo amabilis epiſcopus Byziæ Thraciæ, dixit:

Profiteor duas naturales voluntates & duas operationes in diſpẽſatione vnius ſanctæ Trinitatis Domini noſtri Ieſu Chriſti veri Dei noſtri. ſuſcipio autem & ſuggeſtiones directas ab Agathone ſanctiſſimo Papa Romano, ad pijſſimum & à Deo firmatum noſtrum Dñm & magnũ Imperatorem, hoc ipſum prędicãtes, & in omnibus eas ſequor.

Gregorius Deo amabilis epiſcopus Mitylenę: dixit: Profiteor ità, & credo duas naturas, & duas naturales volũtates, & duas operationes ſimiliter naturales in vno ſanctæ Trinitatis Domino noſtro Iesv Chriſto, vero Deo noſtro. Super his autem ſequor & ſuggeſtiones directas ab Agathone ſanctiſſimo Papa antiq̃ Romæ, ad pijſſimũ noſtrum dñm & magnum Imperatorem, & omnem virtutem quæ in eis continetur.

Andreas eps Methymę dixit: Sequor ſuggeſtiones ſanctiſſimi Papæ Romæ Agathonis, & teſtimonia ſanctorũ patrũ q̃ in eis cõtinẽtur, & ità credo, & ità ꝓfiteor duas naturas, & duas volũtates, & duas operationes in vno ſanctæ Trinitatis Domino noſtro Iesv Chriſto, vero Deo noſtro.

Sergius Deo amabilis eps Selymbrię, dixit: Sequor ſuggeſtiones patris noſtri Agathonis ſanctiſſimi Papæ Romę, & ità ſuſcipio, & ità amplector eas, tanquàm epiſtolas ſanctæ memoriæ Leonis prædeceſſoris eius beatitudinis, & ꝓfiteor in Domino noſtro Ieſu Chriſto, vero Deo noſtro duas voluntates naturales, ſimiliter & duas operationes.

* Domitius eps Pruſiados, dixit: Suggeſtiones directas à patre nro Agathone tanctiſſimo archiepiſcopo Apoſtolicæ & principalis ſedis antiquæ Romę, ad à Deo coronatũ & mãſuetiſſimũ noſtrũ dñm & magnũ victorẽ Imperatorẽ, tanquàm ex ſpiritu ſancto dictatas p os ſancti ac beatiſſimi principis apoſtolorũ Petri, ꝓdico, & digito ter beatiſſimi Papæ Agathonis ſcriptas, ſuſcipio & amplector, & ità credo, ità ſentio duas naturas in vno ſanctę Trinitatis Dño nro Ieſu Xpo vero Deo nro, & duas naturales volũtates

* ſequor

* Dometius

tes, ſimiliter & duas operationes naturales in vna perſona, in vna ſubſiſtentia inſeparabiliter atque indiuisè, & anathematizo eos, qui dicunt vnam voluntatem & vnam operationem poſt incarnationem Domini noſtri Ieſu Chriſti, nisì duntaxàt in ſancta Trinitate ſolummodò.

Geneſius epiſcopus Anaſtaſiopoleos, dixit: Secundùm virtutem relectarum ſuggeſtionum ſanctiſſimi Papæ Romanę vrbis, ſic credo & confiteor in incarnationis diſpenſatione Domini noſtri Ieſu Chriſti, veri Dei noſtri, duas naturàs & duas naturales voluntates, & duas naturales operationes.

Theodorus epiſcopus Meletinæ, ingreſſus in medio ſanctæ ac vniuerſalis ſynodi, dixit: Ego, domine, homo ſum ruſticus, & peto iſtam chartam relegi. Quæ porrecta, relecta eſt per Ioannem magnificum à ſecretis & imperialem ſecrerarium, & habet in verbis ità: Sancti ac probabiles patres, quorum teſtimonia vtraque pars ad vocationē proprij dogmatis protulit, ante ſanctam ac vniuerſalem quintam ſynodum claruerunt, & proprios dogmaticos ſermones conſcripſerunt, ex quibus (vt dictum eſt) teſtimonia vtraq; pars protulit: ſed tamen nulla ex quatuor ſanctis ac vniuerſalibus ſynodis, ſed neque quæ poſteà facta eſt, adæquè vniuerſalis quinta ſynodus tradidit catholicæ Dei Eccleſiæ, quæ in toto mundo eſt, numerum de propoſitis dogmaticis quęſtionibus proferre, aut tradere, aut prædicare in incarnatione Domini noſtri Ieſu Chriſti, veri Dei noſtri, præter duas naturas, quæ in eo exiſtunt inconuertibiliter & inconfusè ac indiuisè in vna ſubſiſtentia, ſiue in vna perſona: cuius vnius Domini Ieſu Chriſti veri Dei noſtri, miracula & paſſiones confiteri in verbis iptis, tradidit nobis ſancta ac vniuerſalis quinta ſynodus, & perimus pijſſimum veſtrum imperium, qui vnitatis vbique poſitarum ſanctarum Dei eccleſiarum plurimam curam facit, quęq; nobis tradita ſunt recta & immaculata dogmata à prędictis ſanctis & vniuerſalibus ſynodis, per ſacras veſtras inſcripto ſanctiones ſiue leges confirmare, vt nullus licentiam habeat prætergredi aut trāſponere terminos antiquos, quos patres noſtri ad ſalutem omnium fixerunt. Sed neque ob quamlibet reprehenſionem aut * occaſionem cuiuſquam * prædefunctorum, ſiue vnam operationem & vnam voluntatem, ſeu duas operationes & duas voluntates docuerunt, fiat, niſi * quicquam fuerit à prædictus ſanctis quinque vniuerſalibus & cęteris orthodoxis ſynodis a diectionem hęreticorum cum impijs eorum dogmatibus & ſcriptis, definitum: & (vt generaliter dicatur) quod à ſancta catholica Eccleſia refutatum eſt & abiectum, profitentes eundem vnum ſanctæ conſubſtantialis ac viuificæ Trinitatis perfectum in Deitate, & perfectum eundem in humanitate, ex duabus naturis, Deitate & humanitate, & in duabus naturis etiā poſt ineffabilem & inſolubilem vnitionem opportunè, & iuxta quod inſitū eſt naturis, vnum eundemq; Chriſtum in vna ſubſiſtentia atq; vna perſona exiſtentem, indiuisè ac inſeparabiliter operantem diuina & humana, vt nullus iuxta modum qui præſignificatus eſt, ex alterutra parte, iubente veſtra pietate, ſub acculatione aut repræhenſione huius rei cauſa fiat. Pijſſimus imperator dixit: Edicat Theodorus Deo amabilis epiſcopus Meletinæ, qui ſunt, qui cum eo fecerunt portectam nobis ab eo & nunc relectam chartulam. Theodorus Deo amabilis epiſcopus Meletinæ, dixit: Petrus epiſcopus Nicomediæ, Salomon epiſcopus *Clanei, Antonius epiſcopus Hypeporum, & quidam ex ſecretario ſanctiſſ. Patriarchę Cōſtantinopoleos, ideſt Georgius diaconus & chartophylax, & Anaſtaſius diaconus & notarius & defenſor nauium, Stephanus diaconus & cancellarius, Dionyſius diaconus & cancellarius, Anaſtaſius presbyter & monachus, & Georgius monachus Patriarchij Antiochiæ. *Cleonæ

Pijſſimus Imperator Conſtantinus dixit: Quis tibi porrexit hanc ipſam chartulam, quam protuliſti? Theodorus Deo amabilis epiſcopus Meletinæ, dixit: Iſte abbas Stephanus, qui eſt de patriarchio Antiochiæ. Et oſtendit eum ſtantem poſt ſedem, in qua ſedebat idem venerabilis Archiepiſcopus Antiochiæ Macarius.

Georgius epiſcopus Camulianorum, dixit: Suſcipio & ſequor, domine, directas ſuggeſtiones ab Agathone ſanctiſſimo Papa Romæ, & ſic credo, & ſic profiteor in vno ſanctæ Trinitatis Domino noſtro Ieſu Chriſto vero Deo noſtro, duas naturales voluntates & duas operationes.

Platon epiſcopus Cinnę, dixit: Audiens ſuggeſtiones Agathonis ſanctiſſi. Papę Romæ, ità credo, & harū virtutē ſequor & credo, & ſic profiteor duas naturas, & duas voluntates naturales, & duas operationes adęquè naturales, inconfusè & incommutabiliter, inſeparabiliter in vno ſanctæ Trinitatis Domino noſtro Ieſu Chriſto, vero Deo nr̄o.

Theodorus epiſcopus Veriſæ Armeniæ, dixit: Audiens ſuggeſtiones directas ad Dominum noſtrum benigniſſimum Imperatorem, à patre noſtro Papa Romę Agathone, & teſtimoniorum quæ in eis continentur, ſcientiam accipiens, credo ſicut credit ipſe pater noſter Agatho antiquæ Romæ Papa, in Dño noſtro Ieſu Chriſto, vno S. Trinitatis, vero Deo noſtro, duas naturas in vna perſona, duas naturales voluntates, & duas operationes ſimiliter naturales. Et ſurgentes cęteri omnes Deo amabiles epiſcopi, qui ſub ſedem Conſtantinopolitanam fuerant, exclamauerunt, dicētes: Et nos, pijſſime domine, notionem accipientes ſuggeſtionis directæ

ad

* accuſationem *prædeceſſorum vel prædiffinitorum *quodcunque

ad manſuetiſſimam veſtram fortitudinem ab Agathone ſanctiſſimo ac beatiſſimo Papa antiquæ Romæ, & alterius ſuggeſtionis, quæ facta eſt à ſubiacente ei Concilio, & ſequentes ſenſum qui in ea continetur, ſic ſapimus & profitemur, & credimus in vno Dño noſtro Ieſu Chriſto, vero Deo noſtro, duas naturas incõfusè, incõuertibiliter, indiuisè, & duas voluntates naturales, & duas operationes naturales, & oẽs qui docuerũt & dicunt vnã volũtatẽ, & vnã operationẽ in duabus naturis vnius Domini noſtri Ieſu Chriſti veri Dei noſtri, anathematizamus.

Sancta ſynodus dixit: Si placet pietati veſtræ, Theodorus Deo amabilis epiſcopus Meletinus, vnà cum ab eodem memoratis perſonis, id eſt, Petro Deo amabili epiſcopo Nicomediæ, Salomone epiſcopo Clanei, & Antonio epiſcopo Hypeporum, Georgio diacono & chartophylace ſanctæ huius magnæ eccleſiæ, Anaſtaſio diacono & notario & defenſore nauium, Stephano diacono & cancellario, Dionyſio diacono & cancellario, Anaſtaſio presbytero & monacho, Georgio monacho qui eſt cum Macario venerabili archiepiſcopo Antiochiæ, & Stephano presbytero & monacho eiuſdem Macarij diſcipulo, ſurgens in medio conſiſtat, & indubitanter, quod ei videtur, vnà cum eis reſpondeat pijſſimus Imperator Conſtantinus dixit: Quod cõſideratum eſt à ſancta ſynodo, fiat. Et ſurgentes p̃dicti epiſcopi atq; clerici, & in medio ſtantes, ſinè Stephano diſcipulo Macarij venerabilis archiepiſcopi Antiochiæ, dixerunt: Mentitus eſt hic adversùs nos Theodorus epiſcopus Meletin⁹: neque enim cognoſcẽtibus nobis, facta eſt chartula, q̃ porrecta eſt ab eo, domino noſtro pijſſimo, ſed & parati ſumus noſtram orthodoxam fidem cõfiteri. Pijſſimus Imperator Conſtantinus & ſancta ſynodus dixerunt: Quoniamquidem ſuſpicio nobis data eſt circa vos, occaſione porrectæ chartulæ à Theodoro Deo amabili epiſcopo Meletino, non aliter nobis ſatisfacitis, niſi vtique inſcripto libellos fidei veſtræ in ſubſequenti adduxeritis, vt debeant coràm ſancta & immaculata Dei eloquia eis afferri. Georgius ſanctiſſimus archiepiſcopus Conſtantinopoleos, accedẽs ad pijſſimum Imperatorem Conſtantinum, dixit: A Deo coronate Domine, iubeto mitti in diptychis ſanctarũ eccleſiarum nomen ſanctæ memoriæ Vitaliani Papæ Romæ, eô quòd propter tarditatẽ miſſorum apocriſiariorum à ſanctiſſimo Papa eiuſdem antiquæ Romæ, petitionem tũc dediſſe conſtet ad manſuetud. veſtram fortitudinem, tam partem ſanctæ meæ Eccleſiæ, q̃ & Macarium venerabilẽ archiepiſcopum Antiochiæ, eosq; qui illo tempore aduenerant in hanc à Deo ſeruatã veſtram ciuitatẽ Deo amabiles epiſcopos, vt prędictus ſanctę memoriæ Vitalianus ejiceretur de ſanctis diptychis, & reſtitui nobis huiuſmodi petitionẽ. ſtatim enim inueniet à Deo inſtructa veſtra tranquillitas communicantes eccleſię catholicæ, ſiue qui ſeipſos ſeparant ab ea propter perſonam. Conſtantinus pijſſimus Imperator dixit: Quod poſtulatum eſt à ſanctiſſimo Georgio patriarcha huius à Deo ſeruatæ noſtræ regiæ ciuitatis, fiat. Sancta ſynodus exclamauit: Conſtantino magno Imperatori multos annos, Orthodoxo Imperatori multos annos, Conſeruatori orthodoxæ fidei multos annos, Pacifico Imperatori multos annos, Nouo magno Conſtantino Imperatori multos annos, Nouo Theodoſio Imperatori multos annos, Nouo Imperatori Martiano multos annos, Nouo Iuſtiniano Imperatori multos annos Nos famuli Imperatoris, Agathoni orthodoxo Papæ Romano multos annos, Georgio orthodoxo patriarchæ multos annos, Orthodoxo ſenatui multos annos. Sancta ſynodus dixit: Si videtur pijſſimo domino, edicat Macarius venerabilis archiepiſcopus Antiochiæ, quomodo credit in vno S. Trinitatis Dño noſtro Ieſu Chriſto, vero Deo nr̃o, & ſi confitetur in eo duas voluntates naturales, & duas operationes naturales inconfusè & indiuiſibiliter, & ſi ſequtur ſuggeſtiones directas ad à Deo inſtructã veſtrã fortitudinẽ à patre pietatis veſtræ Agathone ſanctiſſimo Papa antiquæ Romæ, & ſi cõſequitur paterna teſtimonia, quæ in eis continẽtur. Cõſtantinus pijſſimus Imperator dixit: Audiens Macarius venerabilis archiepiſcopus Antiochię, quæ ab hac ſancta & vniuerſali ſynodo dicta ſunt, qd̃ ei videtur, reſpondeat. Macarius venerabilis archiepiſcopus Antiochiæ, dixit: Non dico duas voluntates, aut duas operationes in incarnationis diſpẽſatione Domini noſtri Ieſu Chriſti, ſed vnã voluntatem & Deiuirilem operationem.

Sancta ſynodus dixit: Poſtquàm non cõſentit virtuti directarum orthodoxarũ ſuggeſtionum ab Agathone ſanctiſſimo Papa † Romano Macarius venerabilis, quæ iam & coram veſtra pietate relectæ ſunt, * quibus & omnes conſentientes gratè ſuſcepimus, prævidimus hunc de ſede ſua ſurgere, vt debeat reſpondere. * quas

Et ſurrexit Macrobius Deo amabilis epũs Seleuciæ Iſauriæ, vnà cum Eulalio epiſcopo Cynopoleos, atque Conſtantino epiſcopo Dalifandi, & Theodoro epũ Olbis, vtriſque de Concilio exiſtentibus ſedis Antiochenæ, & dixit: Sic* confiteor, & ſic credo ſecũdùm virtutem ſuggeſtionum directarũ ad dominum noſtrum pijſſimum Imperatorem ab Agathone ſanctiſſimo Papa Romano, & cõfiteor ſicut duas naturas, ità & duas naturales volũtates, & duas naturales operationes, indiuisè, incõuertibiliter, incõfusè in incarnationis diſpẽſatione vnius sãctę Trinitatis Dñi nr̃i Ieſu Chriſti, veri Dei noſtri. Cõſtã- *profiteor

tinus

tinus episcopus Dalisandi, dixit: Confiteor duas naturas in vnum Dominum nostrum Iesum Christum inconfusè, & indiuisè in vna persona atque vna subsistentia, & duas voluntates naturales, & duas operationes naturales similiter.

Theodorus episcopus Olbis, dixit: Sequor sanctam Chalcedonensem, & vniuersalem synodum, & Tomum beatissimi Papæ Leonis antiquæ Romæ, & confiteor Dominum nostrum Iesum Christum vnum de sancta Trinitate, in duabus naturis & duabus naturalibus voluntatibus & operationibus inconfusè & indiusè cognoscendum, & sequor sedem Constantinopolitanam & sedē Romanā, & suggestiones directas domino nostro pijssimo magno Imperatori ab Agathone sanctissimo Papa Romano.

Eulalius episcopus Cynopoleos, dixit: Ità credo duas naturas inconfusè & indiuisè, & duas voluntates atque duas operationes in incarnationis dispensatione vnius sanctæ Trinitatis Domini nostri Iesu Christi, veri Dei nostri.

Constantinus pijssimus Imperator dixit: Si placet vestræ sanctę synodo, adueniant codicilli testimoniorum, qui dudùm porrecti sunt à Macario venerabili Archiepiscopo Antiochiæ, qui & à vobis sigillati sunt, vt legantur & conferantur cum authenticis codicibus, qui repositi sunt in hic sito venerabili patriarchio. Sãcta synodus dixit: Quod & nunc à vestra serenitate piè iussum est fiat. Et prolati sunt per Photinum magnificum à secretis & imperialem secretarium codicilli tres sigillati, qui & dati sunt, atque oblati assistenti Macario venerabili archiepiscopo Antiochiæ, vt recognosceret, si ipsi sunt, qui ab eo dudùm fuerant prolati codicilli. Quos in manibus accipiens, & inspiciens idem venerabilis Macarius, dixit: Etiàm verè ipsi sunt, & recognosco eos.

Constantinus pijssimus Imperator dixit: Edicat Macarius venerabilis archiepiscopus Antiochiæ, & Stephanus religiosus presbyter & monachus eius discipulus, * quid sibi coaceruantes, huiusmodi defloruerunt testimonia.

* quæ

Macarius sanctissimus archiepiscopus dixit: De ipsa vna voluntate, quæ est patris, & Domini nři Iesu Christi, & sancti spiritus. Constantinus pijssimus Imperator dixit: De dispensatione Domini nostri Iesu Christi, vnius sanctæ Trinitatis Dei verbi, quomodò * sentis? Macarius venerabilis archiepiscopus dixit: Confiteor Dominum Iesum Christum, vnum sanctæ Trinitatis esse, & post incarnationem in duabus perfectis naturis incõfusè & indiuisè in vna psona, & vna subsistentia, nusq̃ naturarum differentia perempta propter vnitionem, sed saluata potiùs proprietate vtriusque naturæ, & * in vnam personam atq; vnam subsistentiam concurrente. Quoniam verò alteram personam, & post humanationem vnus sanctæ Trinitatis non assumpsit, propter hoc nec aliquid peccati dicimus eum * assumere, quia absque carnalibus voluntatibus & cogitationibus hominis in imagine nouitatis confitemur vnum Dominum nostrum Iesum Christum. Qui enim * vnam voluntatem habens, est ad susceptionem harum omnium passionum idoneus, * vnam eandemq; habuit virtutem ad tolerantiam horum omnium, secundùm sanctum & acceptabilem Augustinum. De hoc enim & confessionem fidei iampridèm exposuimus, & consentimus tã sanctis quinque synodis, quamque Honorio à Deo erudito, Sergio & Paulo atq; Petro, & reliquis, quorum mentionem & in his quæ Domino porreximus, testimonijs fecimus, confitentes vnam voluntatem subsistentialem in vno Domino nostro Iesu Christo, & Deiuirilem eius operationē. Nec enim quæ diuina sunt, secundùm Deum, neque quæ humana sunt, secundùm hominem, sed humanam & Dei nouam quandam virilem operationem in conuersatione demonstrâsse, confitemur secundùm sanctum Dionysium. Constantinus pijssimus Imperator dixit: Confessio, cuius mentio facta est, quòd data fit nobis à Macario archiepiscopo Antiochiæ, propriæ eius fidei lectione pandatur. Et prolata est per Photinum à secretis & Imperialem secretarium Et relecta est per Diogenem à secretis & imperialem secretarium, quæ continet in verbis ità: * Pacis Dei, quæ exuperat omnem sensum, summa est pietas, per quã vno ore, vnoque corde Deo viuenti & veræ Trinitati feruentes, tenemus confessionem paci Dei constricti. Hac non ab homine, neque per hominem, sed diuina gratia, ô fidelissime Imperator, instructus, cætera omnia inferiora ponens, vt condecebat diuinum sacrumq; fastigium, diuinum zelum, qui tibi inditus est, exacuisti: & Ecclesiæ oculos suscitans, pontifices inquam, inuitas vnumquenque, vt quod in eo est, orthodxiæ proferat lumen, quatenùs fulgeat ampliùs in mundo. Annuat quoque tibi Deus temporibus pij tui imperij Christianissimæ prædicationis indeficiens lumen, * & hæreticorum nouæ caligines extinguantur. Obedio quippe præparatus Deo placito vestro consilio. Quis ego sum, domine à Deo decrete, vilis & abiectus, nec parens, & in pauimento reiacens? Dicam quoque, immeritus terribili seruire atque assistere tribunali. Verùm à vobis dignus habitus, hanc professionem facio fidei, quam patres nostri, qui in Nicęa & dehinc fuerant, promulgauerunt. Cũ qua genitus & coedoctus sum, cum hac & abscedam. Credo igitur in vnum Deum, patrem omnipotentem, omnium vilibilium & inuisibilium factorem. Et in vnum Dominum nostrum Iesum Christum, filium eius vnigenitum,

Philip. 4. b

* Pax

* adsumpsisse,

* humanã

* humanã

Hic hæreticus meminit Honorij.

* vt

* sanctis Error Macarij.

Professio fidei Macarij hæretici.

* ad

ized by Google

nitum,qui ex eo natus eſt ante omnia ſecula,Deum verum ex Deo vero, perfectum filium,perfectum patris verbum, effectricem ſapientiam,eſſentialē virtutem, totius creaturæ factorē. Et in ſpiritumſanctum ex patre procedentem, & per filium manifeſtatū videlicet hominibus,vitam viuentium, cauſam immortalem, ſanctitatem, totius ſanctificationis* largitatem, Trinitatis perfectam gloriam,& imperio & conſilio non diuiſam,vnam Deitatem & dominationem.

Nihil enim ſeruile in Trinitate,vel ſubiectū, & introductitium,tanquā priùs quidem nō extitiſſet,pòſt verò intromiſſum.Neq; enim deficit filius patri,neq; filio ſpiritus, ſed inconuertibilis ſemper,& cōſubſtantialis ſancta Trinitas Deus noſter. Deum verò cùm dico,vno lumine illuſtror, & tribus: Tribus quidem, ſecundùm proprietates ſiue ſubſiſtentias & perſonas: vno verò, ſecundùm eſſentiæ rationem, id eſt, Deitatis. Diuiditur quippe indiuiſibiliter, (vt ità dicam) & coniūgitur diuiſibiliter. vnum nempe in tribus ipſa Deitas,& ipſa tria vnū, in quibus Deitas,ſiue(vt * expreſsim dicatur) quæ eſt Deitas: & neque ipſam vnitatem confuſionem opinamur, neque ipſam diuiſionem alienationem. Abſit enim à nobis ex æquo & Sabellij confuſio, & Arij diuiſio, quæ & eregionē * alia ſunt,& ſimilia quidē impietate. Quid itaque eſt, * dominum cōfundere malè,aut cōcidere in æqualia? Nobis verò vnus Deus pater, ex quo omnia: & vnus Dominus Ieſus Chriſtus, per quem omnia: & ~vnus ſpirituſanctus, in quo * vnum omnia hæc tria Deus,& hæc tria vnum, ſicut diximus. Confitemur autem ~vnum ſanctæ Trinitatis Dominum Ieſum Chriſtum, filium Dei vnigenitum, propter nos in vltimis diebus deſcendiſſe de cœlis, & incarnatum eſſe de ſpirituſancto & ſancta immaculataque domina noſtra Dei genitrice, ſemperque virgine Maria, & humanatum eſſe, hoc eſt,veram carnem accepiſſe de ▪▪, animatam anima rationali atque intellectuali: & hanc nullo modo ante hoc ſubſiſtentem, mirabiliter in ſeipſo formāſſe, & hanc propriam,per vnitionem diſpenſatiuam feciſſe,non ex ſemine humano ~vel operatione viri extitiſſe,neque ex voluntate carnis, ſed operatione & voluntate virtutis altiſſimi Dei.Ait enim angelus ad glorioſam & verè Dei genitricem: Spirituſanctus ſuperueniet in te, & ~virtus altiſſimi obumbrabit tibi. Ideoque,quod naſcetur ex te ſanctum, vocabitur filius Dei.Ex hoc quippe ſolùm,Dei genitricem propriè atque ſecundùm veritatem Dei verbi virginem matrem glorificamus,quoniam qui præerat Deus ſuper naturam,ex ſe peperit incarnatum: & ità * factum eſt ſecundùm nos * humanitùs Deus verbum, vt non, quod erat: amitteret: ſed ſicut factus eſt in aſſumptione carnis & ſanguinis, ità quoquè manſit, quod erat, Deus,natura ſcilicet &* volūtate. Nec enim carnem dicimus in Diuinitatis tranſire naturam, neque iterùm in naturam carnis ineffabilem Dei verbi deriuari naturam, ſicut Apollinarius, Eutyches, & Seuerus impudenter* aſſeruerunt. Nuſquàm enim propter vnitionem differentia naturarum euaneſcit. Saluatur autem magìs proprietas vtriuſque naturæ in vna perſona, vnaque ſubſiſtentia. Vnitum quippe eſſe carni ſecundùm ſubſiſtentiam confitentes verbum, ~vnum illum adoramus,filium vnigenitum, Deū verum, Dominum omnium noſtrum Ieſum Chriſtum,in duabus naturis inconfusè & indiuisè cognoſcendum,non per patres ponentes,ac ſegregantes hominem & Deum, neq; illum quidem operatum fuiſſe miracula, hunc verò paſſum fuiſſe, quæ humana ſunt, ſicut diuidentes Theodorus & Neſtorius dicunt. Eundemque confitemur Deum & hominem perfectum,conſubſtantialem patri ſecundùm Deitatem,& cōſubſtantialem nobis eundem ſecundùm humanitatē,eiuſdem vtraque natuitates prædicantes* tam quæ ante ſecula ex patre ſecundùm Deitatē, * quàm quæ in vltimis diebus ex Maria virgine Dei genitrice, ſecundùm humanitatē, eiuſdem miracula & paſſiones, & omnem ſimul Deo decibilem,atq; homini condecētem operationam ex eodem ~vno Chriſto Deo noſtro καὶ ἐνεργείᾳ noua ratione proceſſiſſe credimus. Neque enim quæ diuina ſunt,ſecundùm Deum: neque rursùs quæ ſunt hominis,ſecundùm hominem: ſed humanatus Deus verbum, nouam quandam Deiuirilem operationem, & hanc totam viuificatricem,demonſtrat: vel nouū videtur, & perturbat aliquorum auditus, ſuſpicantium in peremptionem hanc nos proferre earum,quæ in Chriſto Deo noſtro ſunt inconfusè,& ſecundùm ſubſiſtentiam adunatarum duarum naturarum, quod nō eſt vnquàm,nec* fuit. Vnum igitur eūdemq; operatum fuiſſe dicimus, id eſt, mirè operatum eſſe ſalutem noſtram, eundem paſſum propria carne,& omnes verè ſuſtinuiſſe ſalutares paſſiones,idem eſt dicere & miracula, vt ſit quidem carnis,pati, non ſeparatæ videlicet à diuinitate,quanuis nō diuinitatis fuit pati,ipſius autem Dei operatio quanuis per humanitatem eius, hoc eſt, totam noſtram conſperſionem hanc adimpleuerit ~vna & ſingulari voluntate diuina,vtpotè non exiſtente in eo & alia voluntate, ſiue obſiſtente & aduerſante diuinæ eius & potenti illius voluntati. Impoſſibile enim eſt, in vno eodemque Chriſto Deo noſtro duas ſimul & adinuicèm contrarias ſeu diſſimiles exiſtere voluntates.Salutaris verò à D ▪ o inſtructorum patrum doctrina, manifeſtè inſtruit, quia nunquàm intellectualiter animata Domini caro,diuiſæ atque ex proprio

appetitu

* expreſſius

* mala

* Deum

* omnia vnum. Hinc

Luc. 1.d

* factus

* humanatus

* veritate.

* delirauerunt.

* tamque

* quam q;

* fiat.

appetitu vnitæ ſibi humanitati ſubſiſtentialiter Dei verbi naturalem ſui feciſſet motionem : ſed quandò, & quantam, & qualem idem Deus verbum volebat: & vt clariùs dicatur, quemadmodùm noſtrum corpus regitur & ornatur, atque ordinatur ab intellectuali & rationali anima noſtra, ità & in Domino Chriſto totam hominis eius conſpertionem ab eiuſdem verbi diuinitate ſemper & in omnibus mota θεοπρεπῶς Deo mobilis fuit, ſecundùm Nyſſenum Gregorium, dicentem aduersùs Eunomium ità: Secundùm quod Deus eſt, filius impaſſibilis eſt per omnia & immortalis. Si autẽ paſſio de eodem in euangelio dicatur, per humanitatem quæ per omnia paſſionis eſt capax, hoc operatus. Operatur enim verè diuinitas per corpus, quod circa eam eſt, omnium ſalutem: vt corporis quidem ſint paſſiones, Dei verò operatio, per * quam & ſaluati ſumus, & huiuſmodi ſaluti nullam introducimus diuiſionem. Semèl enim moriens, & multorum abluens peccata, redemptionem & ſalutem ex ſeipſo nobis, qui in peccatis ſumus, acquirens, reſurrexit, & conſuſcitauit & viuificauit nos, pacem perpetuam donans: aſcendẽ sque in cœlos, ſedet ad dexteram patris eius. & iterùm veniet cum gloria, iudicaturus ζῶντας & mortuos, cuius regni non erit finis. Spero enim reſuſcitari omnes, & diuino aſſiſtere tribunali, vt percipiat vnuſquiſque iuſtam ab eo retributionem, finem nõ habituram. Neceſſariè verò, & illud adijcimus: aſſerentes quippe mortẽ, quo ad carnem vnigeniti filij Dei, id eſt, Ieſu Chriſti, & ex mortuis aſcenſum, & in cœlis aſſumptionem confitentes, τὴν ἀναβατήριον (citra ſanguinem) cœremonias in eccleſijs celebramus. Ità quippe accedimus ac benedictiones arcanas, & ſanctificamur participes effecti tam ſanctæ carnis * quamque precioſi ſanguinis Chriſti, omnium noſtrum ſaluatoris: & nõ vt communem carnem ſuſcipimus, abſit: neq; iterùm vt viri ſanctificati, & copulati verbo per vnitatem dignitatis, ſiue vt diuinam inhabitationem habentis, ſed ſicut verè viuificatricem & propriam eiuſdem verbi: vita enim eſt naturaliter vt Deus. quia ergò factus eſt vnum ad carnem ſuam, viuificam eam demonſtrauit: Vndè idem dicit ad nos: Amèn amèn dico vobis, niſi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius ſanguinem. Non ſicut hominis vnius ex nobis, & ipſam extimamus eſſe. Quomodò enim hominis caro viuificare poterit ſecundùm propriam ſui naturam? ſed vt verè propriam filij Dei, qui pro nobis etiàm filius hominis factus eſt προσκαιρότερον & prouectus. Cæterùm voces Saluatoris noſtri quæ in Euangelijs ſunt, neque ſubſiſtentijs duabus, neq; perſonis partimur: ſed tam humanas, ad hæc & diuinas, ab vno dictas recipimus, rectè ſentientes. Vni igitur perſonę vniuerſas voces quę ſunt in euangelio, deputare oportet vni ſubſiſtẽtiæ verbi incarnati': Deus enim vnus eſt Ieſus Chriſtus, ſecundùm ſcripturas. Hæc ſapere ſumus edocti à ſanctis apoſtolis & euãgeliſtis, ab omni quoq; à Deo inſpirata ſcriptura, & à vera confeſſione beatiſſimorum patrum eorum, qui in Nicęa & Conſtantinopoli, & deincèps, id, ſanctarum & vniuerſalium quinque ſynodorum, in quibus & epiſtolæ ſanctorum Cyrilli & Leonis, & quæque prædicauerunt ac ſuſceperunt, ſuſcipimus & prædicamus, & quęq; abiecerunt, & nos anathematizamus, & omnẽ hæreſim à Simone vſque in præſens, præcipuè Arium, Eunomium, Macedonium & Apollinarem, Sabellium, Nouatũ & Sabatiũ, Diodorum & Neſtoriũ, Eutychẽ quoquè, Dioſcorũ, & Seuerũ, & Iulianum, καὶ ἀφθαρτοδόκητον & ignorantem Themiſtium, & omne eorum prophanum conſortium, Origenem quoq;, & Didymum, & Euagrium, & fabuloſa eorum deliramenta. Ad hæc anathematizam⁹, & quos ſancta quinta ſynodus abiecit, Theodorum inquam Mopſueſtenum, maledictũ illius Maximi hæretici, diuiſionisque doctorem: & impia Theodoreti ſcripta, quæ aduersùm orthodoxam fidem & duodecim capitula beati Cyrilli, & epiſtolam, quæ dicitur ab Iba ſcripta fuiſſe ad Marim Perſam. Super his etiàm omnibus hæreticis, & eum qui his ſubortus eſt Maximũ, nec dicẽdum cum eius diſcipulis, quiqui manichęizare, & proijcere corpus Chriſti Domini noſtri ille paganus edocebat, & impium diuiſionis ei⁹ dogma, quod & olim noſtri patres reſpuerunt, id eſt, Honorius, Sergius, & Cyrus, & reliqui eccleſiarum doctores, ad hæc etiàm & piæ memoriæ Heraclius proauus veſter, cuius prolapiam Deus orthodoxiæ huic pio imperio aſſignauit: cũ indignatione quippe cum ſanctis patribus noſtris, etiàm ipſe exortam hanc Maximianorum hæreſim condemnauit: quos ſecuta & ea quæ hic facta eſt per iuſſionem piæ memoriæ patris veſtri ſancta congregatio. Petrus quoq; ſanctiſſimus ac vniuerſalis patriarcha, & præcellor meæ paruitatis Macedonius Beatæ memoriæ, & vicarius Alexandriæ Theodorus, præſentibus vnà cum eis & qui aduenerant epiſcopi, & ſacro ſenatu, quæ circa eum fuerant, in ſcripto diſcutientes, hunc anathematizauerunt, & *exilio donauerunt cum impijs eius diſcipulis. Sed vniuerſos hæreticos apud ſe anathematibus congemiſcere derelinquens, iterùm conuertor ad Dominum, & ab eo conſeruari veſtram pietatem expoſco, qui orthodoxiæ ſermonem corroborat. Vos enim cùm ſitis & à proauis luminaria fidei, luminaria fidei, domine, illuſtra. Orthodoxiæ cuſtodes, domine, cuſtodi.

Gregorij Nyſſen⁹.

* quem

Ioan. 6. f

* exilij dare runt

cuſtodi. Deus exaltet cornu veſtrum, Deus pacificet Imperium veſtrum, perſequens omnem hoſtem, & pacem profundam & eccleſijs & vniuerſo mundo condonãtem. Et ſubſcriptio: Macarius miſericordia Dei epiſcopus Theopoleos, dictans omnem ſupradictum orthodoxiæ textum, iuxta editiones ſanctarum & vniuerſalium quinq; ſynodorum & ſanctorum ac probabilium patrum, qui nominatim a me ſunt poſiti, qui explanauerũt iuxta præfixã virtutem, vnam voluntatem in vno Domino Ieſu Chriſto Deo noſtro, & Deiuirilem eius demonſtrãrunt nobis operationem: & quia impium ſit dicere, in eodem Chriſto Deo noſtro duas voluntates, conſentiens atque confeſſus, & ità ſentiens & docens, & ſperans aſſiſtere terribili Dei tribunali cum hac mea orthodoxa fide, ſubſcripſi.

Hæretic⁹ mentitur Synodos & Patres à ſe ſtare.

Conſtantinus pijſſimus Imperator & ſancta Synodus dixerunt: Per tenorem oblatæ confeſſionis à Macario Deo amabili archiepiſcopo Antiochiæ, fidei eius agnitionem accepimus. Edicat autem idem Deo amabilis Macarius, ſi conſentit teſtimonijs ab eo prolatis & porrectis. Macarius ſanctiſſimus Archiepiſcopus dixit: Vtiquè domine.

Conſtantinus piiſſimus Imperator & ſancta ſynodus dixerunt: Proſequatur idẽ Deo amabilis Macarius, ſi confitetur duas naturales voluntates, & duas operationes in incarnationis diſpenſatione Dei noſtri.

Pertinacia Macarij.

Macarius venerabilis archiepiſcopus dixit: Non dico duas naturales voluntates, aut duas operationes naturales in incarnationis diſpenſatione Domini noſtri Ieſu Chriſti, nec ſi mẽbratim incidar, & mittar in mare.

Conſtantinus pijſſimus Imperator & ſancta ſynodus dixerunt: Ex codicibus nunc prolatis, & recognitis, à Macario venerabili archiepiſcopo Antiochiæ, primus ex eis codicillus lectione pandatur, ad collationem authenticorum librorum ſanctorum ac probabilium patrum, qui recondíti ſunt in venerabili patriarchio, iuxta quòd dudùm poſtulata ſunt à parte Apoſtolicę ſedis ſanctiſſimi Papæ Romani Agathonis. Georgius Deo amabilis diaconus, & chartophylax huius magnæ Dei eccleſiæ, proferat huiuſmodi codices ſanctorum ac probabilium patrum de venerabili patriarchio. Et prolati ſunt. Et accipiens per iuſſionem pijſſimi noſtri principis Conſtantini Petrus gloriouſus exconſul librum S. Athanaſij, contulit cum huiuſmodi primo codicillo, deferente eundem codicillum Diogene magnifico à ſecretis & imperiali ſecretario, quem & relegit continentem in verbis hoc modo: Sancti Athanaſij ex ſecundo ſermone aduersùs Apollinarem: Certum nanque eſt, quòd p̃exiſtens Deus verbum, ante carnis aduentum non erat homo, ſed Deus erat apud Deum, inuiſibilis atque impaſſibilis. Neque igitur Chriſti nomẽ abſque carne defertur, quia ſequitur nomen paſſio & mors, Luca quidem ſcribente, Si paſſibilis Chriſtus, primus ex reſurrectione mortuorum. Paulo verò dicẽte, Paſcha noſtrum immolatus eſt Chriſtus. Et quia homo Ieſus Chriſtus, qui dedit ſemetipſum pro nobis, non quia non eſt Deus, ſed quia & homo eſt Chriſtus, propterea memor eſto Ieſum Chriſtum reſurrexiſſe à mortuis ex ſemine Dauid. Propter hoc ſcriptura vtrorunque nominum facit introductionem in oſtenſionem ſubſtantiæ, inuiſibiliter quidem Deum intelligendo & verè exiſtẽtem, viſibiliter autem hominem palpando, & verè exiſtẽtem, non in diuiſione perſonarum aut intelligentiarum, ſed naturali natiuitate & indiſſolubili vnitate, vt in ipſo certa exiſtente paſſione, verus idẽ atque impaſſibilis veraciter intelligatur. Sũt autem, & q̃ interciſa ſunt à Macario & Stephano, & antè & pòſt teſtimonia hæc. Sed dicis: Quia ſi omnia ſuſcepit modis omnib⁹, & humanas habuit cogitationes. Impoſſibile autẽ eſt, in cogitationibus hominis peccatum non eſſe. Et quomodò erit abſque peccato Chriſtus? Dicite igitur: Si cogitationum peccabilium conditor eſt Deus, deputandũ eſt Deo proprium officium. Venit enim aſſũmere facturam ſuam. Sed iniuſtum erit iterùm iudicium condemnans peccatorem. Si enim peccabiles cogitationes condidit *Dominus, quomodò condemnat peccantem? Et quomodò erit poſſibile, *arbitrantur, à Deo tale iudicium fieri? Si autem & Adam ſubiacebat talibus cogitationibus antequàm inobediens fieret Dei mandato, & quomodò ignorabat bonum & malum? Rationalis quippe erat, natura liberrima à talibus cogitationibus, experientiam mali neſciens, tãtummodò bonum ſciens, & quidem vniformis fuerat: non obediens autem mandato Dei, ſuccubuit talibus cogitationibus, non quia Deus creauit captiuantes has cogitationes, ſed diabolus per deceptionem ſuperimponens hominis rationali naturæ, quæ in præuaricatione facta eſt, & repulſa eſt à Deo, ac per hoc etiàm diabolum legem peccati in natura hominis poſuiſſe, & mortem regnauiſſe per opus peccati. Ideò igitur venit filius D E I, vt ſoluat opera diaboli. Sed dicitis, quia ſoluit non peccando. Sed non eſt hæc ſolutio peccati. Nec enim in illo à principio operatus eſt diabolus peccatũ, vt veniente eo in mundum, & non peccante, ſoluatur peccatum, ſed in rationali & intellectuali natura hominis à principio operatus eſt peccatum diabolus, propter hoc impoſſibile factum eſt naturæ rationali exiſtenti, & ſpõte peccãti, ſub condemnationeque mortis factæ, ipſam corrigere ad libertatem, vt ait Apoſtolus: Nã quod

Act. 26.f

1.Cor.5.a

2.Tim.2.

Athanaſ⁹ Alexãdrinus.

*Deus

* ſi forte

Rom.8.a

im-

impossibile erat legi, in quo infirmabatur p carnem, propter hoc venit filius Dei, hanc in propriam naturã disponere ex nouo principio & natiuitate mirabili, non vt illum, qui à principio statutus erat, resecaret, sed superseminatum contemptum contemnere, sicut
Esa.8.a testatur propheta, dicẽs: Antequã sciat puer bonum aut malum, reprobat malum, vt eligat bonum. Si autem non in natura peccatrice impeccabilis visus est, quomodò condẽnatum est peccatum in carne, neq; carne efficaciam habente, neq; Deitate peccatum sciẽte?
Rom.5.d & b Quomodò autẽ & Apostolus dicit, Vbi abũdauit peccatũ, superabundauit & gratia, nó locum describens, sed naturam supponens? vt quemadmodum, inquit, per vnum hominem peccatum intrauit in mundum, & per peccatum mors, ità & per vnum hominem Iesum Christum gratia regnaret per iustificationem in vitam æternam, vt per quam naturam progressio peccati facta est, per hanc & ostẽsio iustificationis fieret, & ità solueretur opera diaboli, liberata hominis natura à peccato & glorificetur Deus. Dum igitur cõferretur talis liber, & præmitterentur quędã
* testimonia antè & pòst & in medio eiusdem *testimonij, Constantinus pijssimus Imperator & sancta synodus dixerunt: Edicat Deo amabilis Macarius Archiepiscopus, vt quid hæc quę necessaria sunt, circũrecidit de testimonio sancti & ꝓbabilis patris? Macarius sanctissim* Archiepiscop* dixit: Ego testimonia quę defloraui, ſm proprium intentũ defloraui. Et dum adhuc relegeretur post detruncationẽ idem testimonium, quod defloraueranr Macarius & Stephanus, habẽs in superscriptione: Et post aliqua, quod iam in verbis etiàm adstruebat hoc modo: Propterea in Deitate verbi appárens forma serui, non necessitati subiecta natura atque virtute, inculpabilitatem ostendit, dissoluens ius necessitatis & peccati legem, atque captiuitatis tyrannum
Psal. 67. & ad Ephes. 4. b captiuum ducens, sicut ait propheta: Ascẽdens in altum, captiuam duxit captiuitatẽ. Formam enim serui aduersùs inimicum ꝓferens verbum, victoriam fecit per illud, quod aliquandò victum est. Propterea & omnem tentationem expleuit Iesus, quia & omnia assumpsit, quæ tentationis experimentum habuerunt, per quæ pro nobis victoriam fecit, dicens:
Ioan.16.g Confidite, ego vici mundum. Nec enim aduersùs Deitatem assumpsit diabolus prælium, quam nescijt, qa
Matt.4.a nec audebat: propterea dicebat, Si tu es filius Dei: sed aduersùs hominem, quem olim
Gen 3. decipere valuit, & ex illo in omnes homines extendit suæ malitiæ operationem. Dum itaque anima Adæ in condemnatione mortis detineretur, & exclamaret ad Dominum proprium semper, sed & hi, qui placuerunt Deo, & iustificati sunt in naturali lege, vnà cum Adam detinerentur, conlugentibus & conclamantibus, misertus DEVS hominis quem fecit, benè placitum ei fuit, per sacramentum manifestationis nouitatis salutem operari in genere humano, vt destrueret qdem inimicum, qui per inuidiam deceperat, sublimatum * ineffabiliter autem ostenderet hominem per vnitionem altissimi, & communionem naturę ex veritate. Propterea venit verbum, qui Deus est, primiq; hominis conditor, vt fieret homo, ad viuificationem quidem hominis, destructionem verò iniusti inimici, & natus est de muliere, ex prima formatione formam hominis sibijpsi resuscitans in ostensione carnis, absq; carnalibus voluntatibus, & cogitationibus humanis in imagine nouitatis. Nam voluntas solius Deitatis, quia & natura tota verbi in ostensione formæ ipsius humanæ carnis, quæ visa est secundi Adæ, non in diuisione personarum, sed in subsitãtia, vna par ei Deitatis & humanitatis: propterea ergò accedebat diabolus ad Iesum tanquàm ad hominem, & non inueniens in eo vetustatis, nec
Esa.63.a suæ sationis indicium, neque ad præsens aggressionis profectum, vincebatur confusùs: & victus ac fatigatus, dicebat: Quis est hic, qui venit ex Edom? id est, ex hominis terra incedens cum potentia. Proppter quod & Christus dicebat: Venit princeps huius mun
Ioan.14.d di, & in me inuenit nihil. Sancta synodus dixit: Eccè benignissime domine, & hoc testimonium abscidit. Nanque pòst testimonia per iussionem vestræ fortitudinis relegantur, ostendent detloratione eius obumbrata. Et relecta sunt sequentia testimonia,
* ex quæ abscisla sunt à Macario & Stephano * & præsente testimonio, dum quandò & carnẽ & animam, & totum primum secundùm factum inuénit Adam. Si enim de subsitantia hominis erat ipsum nihil, quomodò ipsum corpus repertum est, quod videbatur? * dicitis nihil, sed non inuénit in ipso, quæ ipse operatus est in primo Adã, & ità destructũ est peccatum in Christo. Propterea & scriptura testatur: Qui peccatum non fecit, nec
Esa.53.a inuentus est dolus in ore eius. Quomodò ergò dicitis, & impudẽter asseritis, quia impossibile est captiuabilem fieri, qui semèl captus est homo? vt impossibilitatem quidem (quod omninò à ratione discrepat) Deo applicetis, possibilitatem autem diabolo indestructum eius dicentes peccatum in natura hominum, sicut & cæteri hæretici: & ideò aduenisse Deitatem, quæ non captiuatur in similitudine carnis & animæ, vt ipsa * captiuabilis maneat, & sic appareat munda iustitia. quandò enim non fuit munda Deitatis iustitia? & ex his quod est hominibus beneficium, nisi in eadem subsitantia & naturæ innouatione appareat Dominus, (sicut ait Apostolus) quam innouauit nobis viam nouam & viuentem, dicens: Ego sum via, veritas & vita. Sancta synodus dixit: Eccè & hoc testimonium sancti patris peremisti. Non

* autẽ ineffabiliter

* dicetis

* incapti-nabilis

Heb.10.

Ioan.14.a

Digitized by Google

congruit orthodoxis, ità circuntruncatas sanctorum patrum voces deflorare: hæreticorum potiùs proprium hoc est. Macarius venerabilis Archiepiscopus dixit: Etiàm dixi, quia quærens stabilire intentionem meam, hoc modo defloraui. Sancta synodus exclamauit: Hæreticum seipsum manifestè demonstrauit, Nouo Dioscoro anathema, Huiusmodi deponatur, Nouum Dioscorũ foràs mitte, Nouo Apollinario malos annos, Meritò ab episcopatu alienetur, Nudet circũpositò ei pallio. Et denudato eo, atque in medio adstante, vnà cùm Stephano eius discipulo, Theophanes venerabilis presbyter, & abbas monasterij Baias, interrogauit eosdem Macarium & Stephanum: Habuit humanam voluntatem Dominus noster Iesus Christus, & impeccabilem? Macarius & Stephanus dixerunt: Nos volũtatem humanam in Christo non dicimus, diuinam verò etiàm absq; carnalibus voluntatibus & cogitationibus humanis, sicut prolatum à nobis testimonium sancti Athanasij continet: Voluntas enim Deitatis tantùm. Theophanes Deo amabilis psesbyter & abbas, dixit: Et quomodò intelligitis carnales voluntates, & cogitationes humanas? Macarius & Stephanus dixerunt: Voluntates carnales & cogitationes humanæ, hominum similium nobis sunt, Christus verò nihil eorum habuit. Theophanes Deo amabilis presbyter & abbas dixit: Si testimonium quod detrũcastis, in integro potuilleris, inueniebatur, quòd carnales voluntates & humanas cogitationes, culpabiles & voluptuosas accepit sanctus pater Athanasius, quę ex seminatione diabolica illatæ sunt humanæ naturæ, sicutidem sanctissimus pater superiùs * asserit. Nam & ego dico non habuisse Dominum nostrum Iesum Christum verbũ Deũ nostrum ex superfatione voluntatem carnalem, aut peccabiles cogitationes, Absit: sed naturalem voluntatem, quam ipsa Deus creans Adam, ei indidit. Et hoc autem ipse interrogo vos: Habuit animam rationabilẽ ipse Adam? Macarius & Stephanus dixerũt: Etiàm. Theophanes Deo amabilis presbyter & abbas dixit: Naturalem habuit voluntatem? Stephanus religiosus monachus dixit προαιρετικὸν καὶ αὐτοκράτορα, quod est, arbitrale & liberum. Etenim ante præuaricationem diuinam habuit voluntatem, & connoluntarius erat Deo. * Domitius Deo amabilis episcopus Prusiados, dixit: Vbi ità vanitas tua blaspheme? Si connoluntarius erat Adam Deo, ergò & concreator. Theodorus & Georgius Deo amabiles presbyteri, & Ioannes Deo amabilis diaconus, locum præsentantes Agathonis sanctissimi Papæ Apostolicæ sedis antiquæ Romæ, & qui ex persona eius fuerũt Concilij Deo amabiles episcopi, dixerunt: Si Adam ante præuaricationem diuinam habuit voluntatem, ergò & consubstantialis fuit Deo, & inconuersabilis ac viuificatrix fuit voluntas Adæ. Et quomodò mutatus, transgressus est mandatum, & morti succubuit? Qui enim conuoluntarius est, vtiquè & consubstantialis est. An ignoras sanctum Cyrillum clamantem, Sicut est consubstantialis, ità & inconuoluntarius proprio genitori? Vnius enim essentię, vna vtiquè est voluntas. Theophanes Deo amabilis presbyter & abbas dixit: Quod iam vos interrogaui, dicite: Habuit naturalem voluntatem Adam etiàm, an non?

Macarius & Stephanus dixerunt: Et superiùs iam diximus, προαιρετικὸν καὶ αὐτοκράτορα, quod est, arbitrale & liberum. Theophanes Deo amabilis presbyter & abbas, dixit: Aut assentite quia habuit naturalem voluntatem, aut renunciate, & hoc ostendo à sanctis probabilibus patribus. Diù igitur perseuerantibus eisdem Macario & Stephano, & neque assentire volentibus, neque abnuere, Constantinus pijssimus Imperator & sancta synodus dixerũt: Proferat Deo amabilis Theophanes presbyter & abbas quæ effatus est testimonia sanctorum & probabilium patrum. Et protulit duo testimonia, vnum quidem sancti Athanasij Archiepiscopi Alexandriæ, de libro humanationis aduersùs * Apollinarium, sic habens in verbis: Quandò Adam in principio formauit Deus, nunquid congenitum ei dedit peccatum? Quid ergò iam opùs erat mandati? Quomodò ergo eum condemnauit peccantem? Quomodò autem & ante præuaricationem ignorabat bonum & malum Adam, quem formauit Deus ad incorruptionem & imaginem suæ æternitatis? Fecit eum natura impeccabilem, & voluntate liberum. Aliud autem sancti Augustini episcopi Hipponis, ex quinto libro aduersùs Iulianam Pelagianistam, continẽtem ità: Motus animi quid est, nisi motus naturæ? anima enim sinè dubitatione natura est, & ideò voluntas motus naturæ est, quia motus est animæ. Sancta synodus dixit: Luce clariùs & veraciter ostẽdit Theophanes Deo amabilis presbyter & abbas, per prolata ab eo testimonia sanctorum ac probabilium patrum, naturalem esse volũtatem. Si igitur primus Adam naturalem habuit voluntatem, qui per omnia similis illi factus est absque peccato, secundus Adam Dominus noster Iesus Christus verus Deus noster, quomodò non habuit in humana eius natura naturalem voluntatem? Si itaque & humanam impeccabilem voluntatem assumpsit Dominus noster & Deus Iesus Christus humanæ suæ naturę, & diuinam ante secula cum patre & sancto spiritu habuit volũtatem: proculdubiò duas naturales voluntates in ipso orthodoxos oportet confiteri inconfusè atque indiuisè, sicut & plurimis paternis testimonijs duæ naturales voluntates, in vna persona siue

vna

Depositio Macarij ab episcopatu.

*impecca bilis est?

*asserit

* Dome tius

Cyrillus Alexandrinus.

Athanasius.

*Apollinarem Gen. 1. d

Augusti.

vna subsistentia per incarnationis dispensationem vnius de sancta Trinitate domini nostri Iesu Christi DEI nostri, comprobatæ sunt. Item relectum est ab eodem codicillo aliud testimonium sancti Ambrosij episcopi Mediolanensis, de libro ad Gratianum Imperatorem, habens in verbis ità:

Ambros. Veruntamen intantùm hominem, quem in veritate carnis ostendebat, in * effectu coæqualem demonstrat, vt diceret, Non sicut

* affectu

Mat. 26. d ego volo, sed sicut tu vis: & hæc vtique similiter habente semper Christo circa voluntatem, quam vult pater. Et post pauca, huius testimonia deflorauerunt ijdem Macarius & Stephanus ità: Cernis, quomodò non solùm filius voluntatem patris, sed & pater facit voluntatem filij. Quid ergò est viuificare, nisi quod per passionem fit filij? Nam passio Christi, voluntas est patris. Quos ergò viuificat filius, per voluntatem viuificat patris. Ergò voluntas vna est. Quæ voluntas patris, nisi vt in hunc mundum Iesus veniret, & emendaret nos à peccatis? Audite leprosum dicentem: Si vis, potes me munda

Mat. 8. re. Respondit Iesus: Volo, mundare. Et continuò saluus factus est. Cernis ergò quomodò filius potestatem habet propriæ voluntatis, & eadem est voluntas Christi, quæ est patris. Sunt autem & quæ abscisa sunt ex eodem testimonio à Macario & Stepha-

* Quia no, ità: * Quanùs dicente eo, Quæ habet pater, mea sunt, indubium est, quòd nihil subtractum est. Quam enim pater habet, eandē & filius voluntatem habet. Vna ergò voluntas, vbi vna operatio. & in Deo enim * voluntatis ordo effectuum existit actionis. Alia quippe est voluntas hominis, & alia Dei. Nā ad cognoscendum, quòd homini quidem vitere desiderabile existit, quoniam mortem pertimescimus: Christi verò passio est secundùm diuinam voluntatem, vt pro nobis pateretur, Petro volente Dominum à

* vna voluntatis series, operationis effectus est.

Mat. 26. d passione declinare, Dominus ait: Non sapis ea quæ Dei sunt, sed quæ hominum sunt. Suscepit ergò voluntatem meam, suscepit tristitiam meam. Confidenter tristitiam nomino, quia crucem prædico. Mea est voluntas, quam suam dixit: quia vt homo suscepit tristitiam meam, vt homo locutus est.

Ibidem. Ideò ait: Non sicut ego volo, sed sicut tu vis. Mea est tristitia quam meo suscepit affectu. Nemo enim moriturus gaudet. Mihi compatitur & mihi contristatur, & mihi condolet. * Pro me enim dolet in me, quia pro se nihil habuit, quod doleret. Doles ergò Domine non tua vulnera, sed mea: non tuam mortem, sed nostram infirmitatem. Propheta dicit, quia pro nobis doles, & nos

* Ergò pro me dolet, & in me dolet.

Esa. 53. a reputauimus te Domine esse in dolore, dum quandò ipse nō dolebas pro te, sed pro me. Et quid mirum, si pro omnibus doluit, qui pro vno lachrymatus est? Quid mirum, si

Ioan. 11. c moriturus tædeat, qui Lazarum resuscita-

turus illachrymat? Sed & ibi eū sororis pietas ad lachrymandum mouit, per quam eam tangebat humanus * affectus: & hic * interior affectus dispensationem operabatur, vt quemadmodùm mors eius omnium nostrùm mortem abstulit, & liuor eius nostra sanauit vulnera, ità & eius tristitia * nostram deleat tristitiam. Vt homo igitur dubitat, vt homo turbatur: non turbatur vt virtus, * aut Deitas eius, sed anima turbatur. Et turbatur secundùm humanæ fragilitatis assumptionem, * & ideò quia animam suscepit passibilem. Nec enim DEVS, iuxta quod DEVS erat, turbari aut mori poterat. Item relatum est aliud testimonium ex eodem codicillo sancti Dionysij episcopi Athenien sis & martyris ex libro diuinorum nominum, & collatus est similiter textus testimonij, cōtinens ità: Discreta est autem benignissima circa nos DEI operatio per hoc, quòd secundùm nos ex nobis integrè vereque humanatum est verbum, quod est supra substantiam, & operari & pati, quanta * humana eius diuinæ operationi congruunt, præcipua ac probabila. His nanque pater & spiritus nulla ratione communicant, nisi quis dixerit secundùm benignissimam misericordem voluntatem... Quæ abscisa sunt ex eodem testimonio ab eisdem & per omnem sublimissimam & ineffabilem DEI operationem, quam operatus est secūdùm nos factus incommutabilis, cō quòd Deus, & Dei verbum.

* sensus * interius

Esa. 53. b * nostrum diluit meorem.

* neque quia

* propterea

Dio. Areopagita.

* humanæ

Item relectum ex eodem codicillo testimo niū sancti Ioannis Chrysostomi ex sermone illo: Pater si possibile est, transeat à me calix iste. Et collatum est similiter cum libro mōbranaceo, qui est ex bibliotheca venerabilis patriarchij huius regiæ ciuitatis, testimonio continente ità: Tanta beneficia per crucē & facta sunt, & fiunt, & non vult crucifigi. Dicito mihi, & quis ergò hoc dixerit. Si autem nō volebat, quis ei necessitatem fecit? Quis vim intulit? Vt quid autem & præmisit prophetas annunciantes quòd crucifigeretur, dum crucifigēdus non erat, nec volens hoc pati? Vt quid autem & calicem vocat crucem, si vtiquè nolebat crucifigi? Hoc enim ostendens est, quantum desiderium circa hanc rem habuit. Quemadmodùm enim sitientibus calix suauis est, ità & eidem crucifigi. Propter quod & dicebat: Desiderio de- Luc. 22. b siderauī hoc pascha manducare vobiscum: non quasi simpliciter hoc dicens, sed propter causam hanc, eō quòd post vesperum crux eum susciperet. Quia ergò gloriam hanc rem vocabat, & discipulum increpabat, eō quòd eum prohiberet, & bonum pastorem se ex hoc ostendebat, quòd occideretur pro nobis, & desiderio desiderāsse hanc rem dicebat, & spontè ad hoc veniebat, quomodò rogat hoc non fieri? Si autem non volebat, quid difficile erat prohi-

Ioā. Chrysostomus. Mat. 26. d

bere ad hoc venientes? nunc autem & vides eum accurrentem in hanc rem: cùm enim
Ioan.18.b super eum venirent, dixit: Quem quæritis? Quid dixerunt: Iesum. Ait: Eccè ego sum, Et abierunt retro, & ceciderunt in terram. Qui igitur eos priùs excæcauerat, & ostenderat, quia poterat aufugisse, tunc seipsum tradidit, vt discas quòd non necessitate, neque vi, neque per tyrannidem irruentium, nolens hoc sustinuit, sed sponte, & volens, & præeligens, & olim hæc dispensans. Et ideò prophetæ præmittebantur, & patriarchæ prædicabant, & verbis & rebus crux præfi-
Gen.22.a gurabatur. Etenim Isaac occisio, crucem no-
Ioan.8.β bis demonstrabat. Vndè & dicebat: Abraham pater vester exultauit vt videret diem meum: vidit, & gauisus est. Ergo Patriarcha quidem gauisus est videndo imaginem crucis, ipse verò recusabat ipsam rem. Et Mo-
Exod.17. c ses quoquè ità Amalech superauit, quia figuram crucis ostendebat. Et millia millium vtiquè quis cernat in veteri scriptura facta, quæ crucem præfigurabant. Vt quid igitur ista fiebant, si is qui crucifigi futurus erat,
Mat.26.d hoc fieri nolebat? Et quod sequitur, plùs difficile est. Dicens enim, Transeat à me calix iste, addidit: Veruntamen non sicut ego volo, sed sicut tu. Ex hoc enim, quantùm secundùm sermonem, duæ voluntates contrariæ* ibi demonstrantur. Si quidem pa-
* sibi ter vult eum crucifigi, ipse verò non vult, dum quandò vbiquè videmus eum eadem
* voluntate cum patre * volentem, eadem præeligentem. Nam quandò dicit, Da eis vt quemad-
Ioan.17.b modùm ego & tu vnum sumus, vt & ipsi in nobis vnum sint: nihil aliud dicit, nisi quòd vna est voluntas Patris & Filij. Et quandò
Ioan.14.b dicit, Verba quæ ego loquor, non ego loquor: pater verò in me manens facit opera, hoc ipsum ostenditur. Et quandò dicit, A
Ioan.5.b meipso non loquor, & à meipso non vèni, &
Ioan.8.c à meipso non possum quicquam facere: non hoc ostendendo dicit, quòd potestate frustretur vel loquendi, vel faciendi absit, sed
* ex nece * exactè ostendere volens consonum eius esse propositum tam in verbis, quàm in rebus, in omnibusque dispensationibus cum-
for. * unũ eundẽq; patre, & * vnam eandemque esse, sicut iam
Ioã.14.b sæpiùs demonstrauimus. Illud autem, à meipso non loquor, non potestatis est peremptio, sed consonantiæ probatio. Sunt autem & sequentia eiusdem sermonis, quæ & abscissa sunt ex præsente testimonio ab eis-
Mat.26.d dem Macario & Stephano, hæc: Quod ergò hic ait, Veruntamen non quod ego volo, sed sicut tu vis, forsitan in multum vos certamen immisimus, sed attoniti state. Nam etsi plura sunt quæ dicta sunt, sed benè nouit, quoniam pudescit deuotio vestra. Cæterùm ad ipsam resolutionem properat sermo. Propter quid ergò ità dictum est, diligenter aduerte. Valdè difficilè recipiebatur incarnationis ratio. Superexcellens

* enim eius clementia, & magnitudo con-
for. * enim erat descensionis eius: hoc stupore erat repletum, & multo indigebat apparatu vt susciperetur. Aduerte ergò, quale erat audire & dicere, quòd Deus ineffabilis, inenarrabilis, in intelligibilis, inuisibilis, incomprehen-
Psal.94. sibilis, cuius in manus sunt fines terræ, qui
Psal.103. respicit terram, & facit eam tremere: qui tangit montes, & fumigant, cuius nomentum condescensionis neque Cherubin sufferre potuerunt, sed facies * obcelabant
* obuelabant extensione alarum, ipse qui omnem sensum superexcellit, & omne consilium agit, transiliens Angelos, Archangelos, vniuersasque intellectuales supernas Virtutes, acceptum habuit fieri homo, & carnem, quæ de terra & luto formata est assumere, & in vuluam venire virginalem, & nouem mensium tempus in vtero portari, & lacte nutriri, & omnia humana pati. Quia igitur ità mirabile erat, quod futurum erat, vt &, postquàm fieret, à pluribus non crederetur: primò quidem prophetas præmisit hoc ipsum prędicantes, & hic quidem Patriarcha hoc præclamabat, dicens: Ascendisti de ger-
Gen.49.b mine fili mi, & cubans dormisti vt leo. Esa-
Esa.7.c ias verò dicit: Eccè virgo in vtero habebit, & pariet filium, & vocabunt nomen eius Emmanuel. Et * alius iterùm: Vidimus eum
for. * alibi Esa.53.a vt infantem, tanquàm radicẽ in terra sitienti. Terram sitientem, vuluam dicens virginalem, eô quòd non susceperit senem homi-
* nuptu nis, neque coitu frueretur, sed absq; * mixtione eum congeneraret. Et iterùm: Puer na-
Esa.9.b tus est nobis, & filius datus est nobis. Et egre-
Esa.11.a dietur virga de radice Iesse, & flos de radice eius ascendet. Et Hieremias: Hic Deus no-
Baruc 3.d ster, non æstimabitur alius præter eum: Inuénit omnem viam disciplinæ, dedit eam Iacob puero suo, & Israel dilecto suo: Post hæc in terris visus est, & cum hominibus
Psal.71. conuersatus. Et Dauid aduentum eius in carne prædicans, ait: Descendit sicut pluuia in vellus, & sicut stillicida stillantia super terram: quoniam absque strepitu & perturbatione in vtero Virginis vénit. Sed non sufficerunt hæc tantùm. Sed & adueniens, vt non putaretur phantasia esse quod fiebat, non adspectu solo rei credulitatem adhiber, sed tempore multo, & per omnia humana ueniendo. Neque enim simpliciter in hominem uénit perfectum atque completum, sed in uuluam uirginalem, ut & utero portaretur, & pattum toleraret, & lactis alimenta, & incremẽtum, & per temporis prolixitatem, & differentiam omnium ætatum, credibile faceret quod fiebat. Sed nec in hoc solùm demonstratio stetit, sed circumferens eandem carnem permittit eam, quæ cõtemptibilia sunt naturæ, sustinere, & esurire, & sitire, & dormire, atque fatigari: ad extremum & ad crucem ueniens, reliquit eam, quæ carnis sunt, pati. Propter hoc enim
Luc.22. & guttæ

Ioan.12.d Matt.20.c Marc. 14. d

& guttæ ſudorum deſcendebant de ea, & Angelus inueniebatur eùm cõfortare, & triſtatur, & æſtuat. Etenim antequàm hæc diceret, ait: Anima mea turbata eſt, & triſtis eſt vſque ad mortem. Si enim & his omnibus factis malignum os diaboli per Marcionem Ponticum, & Valentinum, & Manichæum Perſam, & cæteros plures hęreſum authores tentauit, quantùm in ipſis erat, peruertere verbum diſpenſationis, & inſonuit Satanæ * cùm quendã ſonum diceret, quia neq; incarnatus eſt, neq; carnem induit, ſed putatiua hoc erat phantaſia, & ſcena, & ſimulatio: dum quandò paſſionis tempore proclamarent, mors, ſepulcrum & eſuries, ſi nihil horum factum fuiſſet, quomodò non multò ampliùs diabolus maligna hæc ſeminaret impietatis dogmata? Propter hoc ergò quẽadmodùm eſuriuit, ſicut fatigatus eſt, ſicut dormiuit, ſicut manducauit, ſicut bibit, ſic & mortem recuſat humanam, oſtendens & infirmitatem naturæ, quæ nõ acquieſcit impaſſibiliter abſcindi de hac uita. Si enim nihil horum dixiſſet, habuiſſent dicere, quia, ſi homo erat, oportebat eum quæ hominis ſunt, pati. Quæ verò ſunt iſta, dum crucifigendus erat, & formidare, & tædere, & non ſinè paſſione abſcindi de hac vita? Naturæ enim inſitus eſt amor præſentium: propterea oſtendere uolens, verum eſſe carnis indumentum, & diſpenſationem credibilem facere, cum multa approbatione eaſdem paſſiones nudas proponit. Conſtantinus pijſſimus Imperator dixit: Sufficiunt & quæ hodierna die relecta ſunt: reliqua verò præſentis, qui legitur, codicilli, in ſequenti ſecretario relegantur.

*cũ quodam ſono dicens.

ACTIO NONA.

IN nomine Domini Dei & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti, Imperãtib⁹ à Deo coronatis ſereniſſimis noſtris dominis Flauijs, Cõſtãtino quidẽ pijſſimo, & à Deo decreto magno principe, ppetuo Auguſto & Imperatore, anno uigeſimooctauo, & poſt conſulatum eius à Deo inſtructę manſuetudinis, anno decimotertio, Heraclio verò atque Tiberio à Deo conſeruandis eius fratribus, anno vigeſimoſecundo, die octauo menſis Martij, indictione nona: Prędente eodem piiſſimo, & Chriſto dilecto magno Imperatore Cõſtantino in ſecretario ſacri palatij, quod cognominatur Trullus, & ex iuſſione eius à Deo inſtructę ſerenitatis, prętentibus & audiẽtibus Nicęta glorioſiſſimo exconſule Patricio, & magiſtro Imperialium officiorum.

Theodoro glorioſo exconſule Patricio, & comite Imperialis obſequii, & ſubſtratego Thracię.

Sergio glorioſo exconſule Patricio.

Paulo glorioſo exconſule Patricio.

Iuliano glorioſo exconſule Patricio & militari logotheta.

Conſtantino glorioſo excõſule Patricio, & curatore Imperialis domûs Hormiſdę.

Anaſtaſio glorioſo exconſule Patricio, & locum agente comitis Imperialis excubiti.

Ioanne glorioſo exconſule Patricio & quæſtore.

Polyeucto glorioſo exconſule.

Thoma glorioſo exconſule.

Paulo glorioſo exconſule & diſpoſitore Orientalium prouinciarum.

Petro glorioſo exconſule.

Leontio glorioſo exconſule & dom eſtico Imperialis menſæ.

Conueniente quoquè ſancta & vniuerſali ſynodo, quæ per Imperialem ſanctionem congregata eſt in hac à Deo conſeruanda regia vrbe, id eſt, Theodoro & Georgio venerabilibus preſbyteris, & Ioanne venerabili diacono, vicem agentibus Agathonis ſanctiſſimi ac beatiſſimi Papæ antiquæ Romæ, & Georgio venerabili ac ſanctiſſimo Archiepiſcopo magnæ Conſtantinopoleos nouæ Romæ, & Petro Deo amabili presbytero monacho, & vicario ſedis magnæ ciuitatis Alexandriæ, & Georgio religioſo presbytero monacho & apocriſario Theodori venerabilis vicarij ſedis Hieroſolymorum.

Ioanne epiſcopo Portuenſi.

Abundãtio epiſcopo ciuitatis Paternẽſis.

Ioanne epiſcopo ciuitatis * Rhegitanæ, locum præſentantibus centum vigintiquinque venerabilium Epiſcoporum ſancti Concilij antiquę Romæ, qui & per proprias ſubſcriptiones demonſtrantur in ſuggeſtione ab eis facta ad pijſſimum Imperatorem Cõſtantinum: & Theodoro religioſo presbytero, & locum agente Theodori Deo amabilis Archiepiſcopi Rauennæ.

*Rhegieñ

Baſilio Epiſcopo Gortynæ inſulæ Cretæ.

Theodoro epiſcopo Epheſi.

Siſinnio epiſcopo Heracleæ Thraciæ.

Georgio epiſcopo Cyzici.

Petro epiſcopo Nicomediæ.

Photio epiſcopo Nicææ.

Ioanne epiſcopo Chalcedonenſi.

Theodoro epiſcopo Meletinæ.

Siſinnio epiſcopo Hierapoleos Phrygiæ.

Macrobio epiſcopo Seleuciæ Iſauriæ.

Georgio epiſcopo Byziæ Thraciæ.

* Gregorio epiſcopo Mitylenę.

Sergio epiſcopo Selymbriæ.

Andrea epiſcopo Methymnæ.

Theognio epiſcopo Chij.

Georgio epiſcopo * Camulianorum.

*Camelenorum.

Antonio epiſcopo Hypepæ.

Geneſio epiſcopo Anaſtaſiopoleos.

Platone epiſcopo Cinnæ.

Ioanne epiſcopo Daſcylij.

Theodoro epiſcopo * Iuſtinianopoleos Gordi.

* Iuſtinopolis Gordiucome

Theodoro episcopo Veriſę.
Stephano episcopo Heracleę Ponti.
Longino episcopo Tij.
*Domeio * Domitio Episcopo Prusiados.
Salomone Episcopo * Clanei.
* Cleonæ
Georgio episcopo Coensi.
* Gregorio * Georgio episcopo * Cantani.
*candani
Ioanne episcopi Lappis.
Eulalio episcopo Cynopoleos.
Constantino Episcopo Dalisandi.
Theodoro episcopo Olbis.

Teophanio presbytero & abbate venerabilis monasterij in Sicilia positi, quod cognominatur Baias.

Georgio presbytero & monacho monasterij Renati, positi in antiqua Roma,

Conone & Stephano presbyteris & monachis monasterij, quod cognominatur domus Arsitia, positi similiter in antiqua Roma.

Anastasio presbytero & monacho oratoriorum venerabilis Patriarchij Constantinopoleos.

Et residentibus glorioſiſſimis Patricijs & consulibus, & omnibus venerabilibus & Deo amabilibus episcopis secundùm ordinem in eodem secretario Trulli, propositis in medio sanctis & immaculatis Christi Dei nostri Euangelijs, Constantinus amabilis diaconus huius sanctissimæ Dei Catholicę & Apostolicę magnę ecclesię, & primicerius Deo amabilium notariorum Georgij sanctissimi archiepiscopi Constantinopoleos, dixit:

Memimit à Deo instructum Imperium vestrum, ac sancta & vniuersalis synodus, q̃ hesterna die collata sunt cum libris venerabilis patriarchij diuersa testimonia ex codicillo, qui oblatus est à Macario & Stephano. Et interlocutio facta est, vt in subsequenti reliqua eiusdem codicilli relegerentur.

Assistunt autem prę velo Petrus episcopus Nicomedię.

* Cleonæ Salomon episcopus * Clanei.
Antonius episcopus Hypepę.
Theodorus episcopus Meletinę.
Georgius diaconus & chartophylax.
Anastasius diaconus & defensor nauiũ.
Stephanus diaconus & cancellarius.
Dionysius diaconus & cancellarius.
Georgius monachus Macarij.

Anastasius presbyter & monachus, & Stephanus monachus discipulus Macarij, & si videtur à Deo instructo vestro imperio, & vestrę sanctę synodo hos ingredi, suggerimus ad quod placuerit.

Constantinus pijssimus Imperator & sancta synodus dixerunt: Memorati viri ingrediantur. Et ingressi sunt. Constantinus pijssimus Imperator & sancta synodus dixerunt: Relegantur quę dudùm gesta sunt. Et relecta sunt. Constantinus pijssimus Imperator dixit: Proferatur codicillus testimoniorum, qui oblatus est à Macario & Stephano, quatenùs reliqua relegantur, & conferantur ad codices venerabilis patriarchij. Et prolatus est. Quem accipiens Diogenes à secretis & imperialis secretarius, relegit ità: Sancti Anastasij ex sermone de Trinitate & incarnatione. Et quandò dixit, Deus Deus meus, vt quid me dereliquisti, ex persona nostra dicit. Et ante pauca: Pater, si possibile est transeat à me calix iste. Veruntamen non mea voluntas fiat, sed tua. Spiritus prõptus, caro autem infirma. Duas voluntates hic ostendit, & vnam quidem humanam, quæ est carnis, aliam autem diuinam. Quod enim humanum, propter infirmitatem carnis refugiebat passionem: diuina natura autem erat prompta. Sicut & Petrus audiens de passione, formidauit, & dixit: Propicius esto tibi Domine. Increpans autem eum Dominus, dixit: Vade retro me satana. Scandalum mihi es, quia non sapis quæ Dei sunt, sed quæ hominum. Ità & hic intelligitur. Sunt autem & quæ abscissa sunt ex eodem testimonio ab eisdem Macario & Stephano, ità: Factus quippe in similitudine hominum, refugiebat passionem vt homo: Deus verò exitens, qui est secundùm diuinam essentiam impassibilis, promptè suscipiebat passionem & mortem. Athana. Alexãdrinus. Mat. 27. f Mat. 26. d Mat. 16. d

Basilius Deo amabilis episcopus Gortynæ, dixit: Eccè, pijssime domine * adhuc quòd vnam voluntatem, quæ ab eis promissa fuerat, non ostenderunt, sed & duas voluntates ex præsenti, quod relectum est, sancti Athanasij testimonio luculentiùs ostenderunt. Stephanus monachus discipulus Macarij, dixit: Sanctus Gregorius Theologus in libro secũdo de filio, manifestè ostendit vnam voluntatem in Domino nostro Iesu Christo, inquiens. * ad hoc Gregorius Nazianzenus.

Illius enim velle nec contrarium est Deo, deificatum totum.

Basilius Deo amabilis episcopus Gortynæ, dixit: Qualem voluntatem dicis quæ deificata est, diuinam, an humanam? Si enim Diuinam dixeris, quod diuinum est, deificatione non indiget: Si autem humanam, proculdubiò duas voluntates & ex præsenti testimonio, etiàm nolens significas. * Domitius Deo amabilis Episcopus Prusiados, dixit: Postulo à Deo coronatam Domini fortitudinem & sanctam synodum, vt veniat in medium Georgius religiosus monachus condiscipulus huius Stephani, & interrogetur si benè dogmatizet Stephanus. Constantinus pijssimus Imperator & sancta synodus dixerunt: * Domitius

Edicat Georgius religiosus, si rectè dogmatizat Stephanus monachus condiscipulus eius. Georgius religiosus monachus dixit; Omninò, domine, extra intentionem sanctorum patrum dispuat, aduersarius patrum

Digitized by Google

trum exiſtens. Item relectum eſt ex eodem
Cyrillus. codicillo alterum teſtimonium ſancti Cyrilli, de interpretatione Euangelij ſecundùm Matthæum ſermone duodecimo, quod collatum eſt ſimiliter cum libro chartaceo bibliothecæ huius venerabilis patriarchij,
Mat. 26. d textu teſtimonij habente ſic: Ergò id, Non ſicut egò volo, ſed ſicut tu, transformationem & transfigurationem naturæ humanæ de exuperata formidine, in audaciam ſpiritalem benè nimis ſignificat. Sunt autem & ante hoc teſtimonium, quæ callidè prædictus Macarius & Stephanus non defloraverunt, hoc modo: Recuſat itaque ipſum calicem, crucifigentes ſe, DEI amatores non eſſe tanquàm per hoc accuſans: & ſubeſt quidem in eo pauor paſſionis propter humanitatem, compeſcitur autem continuò virtute inhabitantis verbi ac fortitudine. Conſidera nanque quomodò oſtendit quidē quod humanum eſt, ipſa recuſatione: quod autem Deitatis eſt indeflexibile, effulſit ſtatim. Ait enim ad patrem qui in cœlis eſt: Veruntamen non ſicut ego volo, ſed ſicut tu
Mat. 26. d vis. Humanitas verò condecenter & hoc ait. Nam ſecundùm quod Deus eſt, non extra
* ipſa eſt voluntatem patris: magis autem* ipſe eſt
* Si quis voluntas Dei & patris,* ſicut in ſapientia & ipſum velle eſt patris, ſapientia verò eſt filius. Quia igitur & voluntas patris nominatur vnigenitus, *exclamat, dicens laudabilis
*explanat cantor: Domine, in voluntate tua præſtitiſti
Pſal. 29. decori meo virtutem. In Chriſto nanque eſt omne donum cœleſtium bonorum à Deo & patre. Aliàs autem vna conſubſtantiali ſancta exiſtenti Trinitate, & vna Deitate in ea
* erit intelligenda, quomodò non* erat voluntas eadem Patris & Filii & Spiritusſancti? Congruentiſſimè igitur ad humilitatis habitum, & vt homo, formidat tacitè mortem, quæ extra naturam, & ex maledicto intromiſſa eſt: reſpuens iterùm autē vt Deus, Non ſicut ego volo, ait, ſed ſicut tu. Caro itaque quæ quoquo modo in Chriſto ad ſummam poſt hoc indutiam hominis transformabatur, natura docebatur quippe iam nec ipſam ſeueram mortem pertimeſcere, ſi præſertim vtiliter ad eam accederet propter Deum. In hoc enim plurima eſt merces, quia ad id, quod ità odibile & naturæ infeſtum eſt, accedimus propter Deum, diſcente & incipiente noſtra natura in primo Chriſto viriliter agere, & prænalere contra ſic vehementes & noxios venientium incurſus. Sancta ſynodus dixit: Tu Stephane & tuus magiſter Mac-
deeſt, vnicam Synodus obijcit hæreticis detruncationem codicum. arius, non oſtendiſtis in incarnationis diſpenſatione Domini noſtri Ieſu Criſti veri Dei noſtri, per codicillum à vobis oblatum: ſed & duas voluntates, in teſtimonijs in eodem codicillo poſitis inuenimus apertè, clamante Athanaſio laudabili, quanuis detruncata & obcolata ſint, iuxta quod ſoliti eſtis, eadem teſtimonia, quæ peruersè interpretantes protuliſtis. Definiuimus igitur, poſtquàm apertè approbati eſtis ad ſubuerſionem diuinorum dogmatum feſtinare, & ſanctorum ac probabilium patrum doctrinas corrumpere, & hæreticorum magis ſenſum aſſumere, & quæque ab eis dogmatizata ſunt, ſectari ad contagium orthodoxæ plebis, ab omni vos ſacerdotali dignitate & miniſterio alienos exiſtere. Eos autem, qui iam pœnitentiam egérunt, & ſuperiùs nominatos tam epiſcopos quàm clericos, qui & nunc in medio aſsiſtunt, & rectè unà nobiſcum confitentur, præuidimus quidē in proprijs locis reſidere. Libellos autem quos promiſerunt, propriæ eorum fidei cum iureiurando in ſubſequenti nobis offerent. Depoſitio Macarij & Stephani.

Sancta ſynodus exclamauit: Multos annos Imperatori, Orthodoxo Imperatori multos annos, Hæreticum foràs mitte, Nouo Eutycheti malos annos, nouo Apollinari malos annos, Hæreticum foràs mitte. Et impulſus eſt Stephanus diſcipulus Macarii, & foràs miſſus eſt.

Petrus Deo amabilis epiſcopus Nicomediæ.

Theodorus Deo amabilis epiſcopus Meletinæ.

Salomon Deo amabilis epiſcopus * Clanei. * Cleonæ

Antonius Deo amabilis epiſcopus Hypepæ.

Georgius Deo amabilis diaconus & chartophylax.

Anaſtaſius diaconus & notarius.

Stephanus diaconus & cancellarius.

Dionyſius diaconus & cancellarius, & Anaſtaſius presbyter & monachus, & Georgius monachus Macarij, dixerunt: Parati ſumus in ſubſequenti rectæ noſtræ fidei cum iureiurando libellos offerre.

Sancta Synodus dixit: Quod ab eis promiſſum eſt, fiat. Et quia ſufficiunt quę hodierna die mota ſunt, in ſubſequenti qui dudùm oblatus eſt codicillus à parte Apoſtolicæ ſedis antiquæ Romæ, ad legendum & conferēdum, cum libris hic ſiti venerabilis patriarchij, proferatur. Illos itaque duos codicillos, qui tunc à Macario & Stephano dati atque relecti ſunt, ad conferendum venire nolumus, eò quòd teſtimonia, quæ in eis poſita ſunt, nullatenùs ad præſentem dogmaticā cauſam * reſpiciunt. *pertinēt.

ACTIO DECIMA.

IN nomine Domini Dei & Saluatoris noſtri IESV Chriſti, imperantibus à Deo coronatis ac ſereniſſimis noſtris dominis Flauijs, Conſtantino quidem pijſſimo, & à Deo decreto magno principe, perpetuo Auguſto & Imperatore, anno vigeſimooctauo, & poſt conſulatum eius

eius à Deo instructæ mansuetudinis, anno decimotertio, Heraclio verò atque Tiberio à Deo conseruãdis eius fratribus, anno vigesimosecundo, decimooctauo die Martij mẽsis, idictione nona: Præsidente eodẽ pijssimo & Christo dilecto magno Imperatore Constantino in secretario sacri palatij, quod cognominatur Trullus, & ex iussione eius à Deo instructæ serenitatis, præsentibus & audientibus Niceta glorioso exconsule Patricio, & magistro Imperialium officiorum.

Theodoro glorioso exconsule Patricio, & comite Imperialis obsequij, & substratego Thraciæ.

Sergio glorioso exconsule Patricio.

Paulo glorioso exconsule Patricio.

Iuliano glorioso exconsule Patricio & militari logotheta.

Constantino glorioso excõsule Patricio, & curatore Imperialis domûs Hormisdæ.

Anastasio glorioso exconsule Patricio, & locum agente comitis Imperialis excubiti.

Ioãne glorioso excõsule patricio & q̃store.

Polyeucto glorioso exconsule.

Thoma glorioso exconsule.

Paulo glorioso exconsule, & dispositore Orientalium prouinciarum.

Petro glorioso exconsule.

Leontio glorioso exconsule, & domestico Imperialis mensæ.

Conueniente aũt & sancta ac vniuersali synodo, quæ per imperialem sanctionem congregata est in hac à Deo conseruãda regia vrbe, id est, Theodoro & Georgio venerabilibus presbyteris, & Ioanne venerabili diacono, locum præsentantibus sanctissimi & beatissimi Papæ antiquæ Romę Agathonis, & Georgio venerabili ac sanctissimo archiepiscopo magnæ Cõstantinopoleos nouæ Romæ, & Petro Deo amabili presbytero monacho, & vicario sedis magnæ ciuitatis Alexandriæ, & Georgio religioso presbytero monacho, & apocrisario Theodori venerabilis loci seruatoris sedis Hierosolymorum.

Ioanne episcopo ciuitatis Portuensis.

Abundantio episcopo ciuitatis Paternę.

Ioanne episcopo ciuitatis Rhegitanæ, locum agentibus centum vigintiquinque venerabilium ac Deo amabilium episcoporũ, quod circa antiquam Romam est, Concilii, qui & per proprias subscriptiones demonstrantur in suggestione ab eis facta ad piissimum Imperatorem Constantinum: & Theodoro religioso presbytero, & locum agente Deo amabilis Archiepiscopi Rauennæ Theodori.

Basilio episc. ciu. Gortynæ insulę Cretæ.

Theodoro episcopo Ephesi.

Sisinnio episcopo Heracleæ Thraciæ.

Georgio episcopo Cyzici.

Petro episcopo Nicomediæ.

Photio episcopo Niceæ.

Ioanne episcopo Chalcedonæ.

Sisinnio episcopo Hierapoleos Phrygiæ.

Macrobio episcopo Seleuciæ Isauriæ.

Gregorio episc. Mitylenæ.

Sergio episcopo Selymbriæ.

Andrea episcopo Methymnæ.

Theognio episcopo Chij.

Georgio episcopo *Camuliano. * Camelenorum

Antonio episcopo Hypepæ.

Genesio episcopo Anastasiopoleos.

Platone episcopo Cinnæ.

Ioanne episcopo Dascylij.

Theodoro epis. *Iustinianopoleos Gordi. * Iustinopolis Gordiu come

Theodoro episcopo Verisæ.

Stephano episcopo Heracleę Ponti.

Longino episcopo Tij.

* Domitio episcopo Prusiados. *Dometio

Salomone episcopo *Clanei.

Ioanne episcopo Myndi. * Cleonæ

Georgio episcopo Coensi.

* Georgio episcopo * Cantani. *Gregorio

Ioanne episcopo Lappis. *Candani

Eulalio episcopo Cynopoleos.

Constantino episcopo Dalisandi.

Theodoro episcopo Olbis.

Theophane presbytero & abbate venerabilis monasterij Siciliæ, quod cognominatur Baias.

Georgio presb. & monac. monasterij Renati positi in antiqua Roma.

Conone & Stephano presb. & monach. monasterij, quod cognominat domus Arsitia, positi similiter in antiqua Roma.

Anastasio presbytero & monacho oratoriorum venerabilis Patriarchij Constantinopoleos.

Residentibus itaq; tam glorioſissimis patritijs & consulibus, quamque omnibus venerabilibus & Deo amabilibus ex ordine episcopus in eodem Trulli secretario, propositis i medio sanctis & immaculatis Christi Dei nostri Euangelijs, Cõstantinus Deo amabilis diaconus huius sanctissimæ Dei Catholicæ & Apostolicæ magnæ Ecclesiæ, & primicerius Deo amabilium notariorum sanctissimi Archiepiscopi huius à Deo conseruandæ regiæ vrbis, dixit:

Meminit vestra pietas, & hæc sancta atq; vniuersalis synodus, quòd in præcedenti conuentu * locutio facta est reliquorum testimoniorum, quæ sunt in codicillo, qui prolatus est à Macario & Stephano, & eorum collatio facta est ad libros sanctorum patrum, qui reconditi sunt in venerabili patriarchio huius regiæ vrbis, horumq; virtutem cognoscitis. Et quia interlocutio facta est à vestra sancta synodo, vt in altero secretario lectio fieret, & collatio testimoniorum cum libris huius venerabilis patriarchij quæ iam prolata sunt à parte Apostolicæ sedis antiquæ Romæ, & quoniam promiserũt Petrus Deo amabilis episcopus Nicomediæ, Theodorus amabilis episcopus Meletinæ, * lectio

Salomon

Cleonæ Salomon Deo amabilis episcopus Clanei, Antonius Deo amabilis episcopus Hypeporum, necnon & Georgius Deo amabilis diaconus & chartophylax,& Dionysius Deo amabilis diaconus & cancellarius, Anastasius quoque religiosus diaconus & notarius defensor nauium, & Stephanus diaconus & cancellarius, & Anastasius religiosus presbyter & monachus, & Georgius religiosus monachus, rectæ fidei suæ cum iureurando huic vestræ sanctæ & vniuersali synodo libellos offerre, & suggerimus ad quod placuerit. Constantinus pijssimus Imperator & sancta synodus dixerunt: Quæ dudùm gesta sunt relegantur. Et relecta sunt. Constantinus pijssimus Imperator & sancta synodus dixerunt: Auditores effecti testimoniorum, quæ prolata sunt à Macario & Stephano, agnouimus qualis amputatio ab eis facta est in huiusmodi testimonijs, quæ obumbraret atque confunderet omnem Domini nostri *Dei Iesu Christi, veri* Domininostri humanationis despensationem. In memoria quoquè habemus, quòd & Petrus Deo amabilis episcopus Nicomediæ, Theodorus Deo amabilis episcopus Meletinæ, & Salomon Deo amabilis *Cleonæ Clanei, & Antonius Deo amabilis episcopus Hypeporum, ad hæc & Georgius Deo amabilis diaconus & chartophylax & Dionysius Deo amabilis diaconus & cancellarius, Anastasius Deo amabilis diaconus & notarius defensor nauium, Stephanus religiosus diaconus & cancellarius, atq; Anastasius & Georgius religiosi monachi promiserunt libellos rectæ suæ fidei cum iureiurando, in alio secretario huic sanctæ ac vniuersali synodo offerre. Sed consequens est, codicillum, qui oblato est paternorum testimoniorum à parte Apostolicæ sedis antiquæ Romæ, qui & sub sigillis consistit, ad medium deduci ad relegendum, atque conferendum cum libris venerabilis patriarchij huius à Deo conseruandæ regiæ vrbis. Et prolatus est huiusmodi codicillus sigillatus. Et postquàm dissigillatus fuisset, accipiens Petrus Deo amabilis diaconus & notarius sanctissimi Archiepiscopi Constantinopoleos ipsum authenticum librum, qui est de scenophylacio, id est, de repositione sactum vasorum huius sanctæ magnæ ecclesiæ, mẽbranaceum rectum ex argento. Et Salomon Deo amabilis diaconus & notarius eiusdem sanctissimi Archiepiscopi Constantinopoleos, prædictum codicillum testimoniorum relegit, habentem superscriptionem in his verbis: Testimonia sanctorum ac probabilium patrum, ostendentia duas voluntates & duas operationes in Domino & Deo & Saluatore nostro Iesu Christo.

Leo. Papa Sancti Leonis Papæ Romani, ex epistola secunda ad Leonem Imperatorẽ, cuius initium est, Promisisse mememini: Quicquid ergò in tempore accepit Christus, secũdùm hominem accepit, cui quæ non habuit, cõferentur. Nam secundùm potentiam Deitatis indifferenter omnia quæ habet pater, etiàm filius habet: & quæ in forma serui à patre accepit, eadem in forma Dei etiàm ipse donauit. Secũdùm enim formam Dei, ipse & pater vnum sunt: secundùm autem formam serui, non venit facere voluntatem suã, sed voluntatem eius qui misit eum. Secundùm formam Dei, sicut habet pater vitam in semetipso, sic dedit & filio uitam habere in semetipso. Secundùm formam serui, Tristis est anima mea vsque ad mortem. Quod testimonium collatum est cum superiùs dicto libro sceuophylacij, & cõstitit. Similiter relectum est ex eodem codice testimoniũ sancti Ambrosij episcopi Mediolanensis, ex libro secundo ad Gratianum Imperatorem, cuius initium est, Sed forsitan arbitror per præteritum librum: Suscepit ergò voluntatem meam, suscepit tristitiam meam. Confidenter tristitiam nomino, quia crucem prędico. Mea est volũtas, quam suam dixit: quia vt homo suscepit tristitiam meam, vt homo locutus est. Et ideò dixit, Non sicut ego volo, sed sicut tu. Mea est tristitia, quam meo susscepit affectu. *Etenim nullus moriturus gaudet. Mihi compatitur, & mihi contristatur, & mihi condolet. * Pro me igitur doluit in me, qui pro se nihil habuit quod doleret. Doles ergò Domine non tua vulnera, sed mea: non nam mortem, sed nostram infirmitatem. Propheta dixit, quòd pro nobis doles, & nos reputauimus te Domine esse in doloribus, dum quandò ipse non dolebas p te, sed pro me. Et quid mirum, si pro omnibus doluit, qui pro uno lachrymatus est? Quid mirum, si moriturus tædeat, qui Lazarum resuscitaturus, illachrymat? Sed & ibi eum sororis pietas ad lachrymandum mouit, per quam eum angenat sensus humanus: & hic * internus eius * affectus dispensationem operabatur, vt quemadmodùm mors eius omnium nostrûm abstulit mortem, & liuor eius nostra sanauit vulnera, ità & eius tristitia nostrum diluat mœrorem. Vt homo igitur dubitat, vt homo turbatur, non turbatur vt virtus: neque Deitas eius, sed anima turbatur: Et turbatur secũdùm humanę fragilitatis assumptionem, propterea quia animam suscepit passibilem. Nec enim Deus secũdùm quod Deus est, aut turbari, aut mori * potuit. Vndè & ait: Deus Deus meus, vt quid me dereliquisti? Vt homo igitur loquitur, meos mœrores circunferens, quoniam in periculis existentes, à Deo nos derelinqui putamus; vt homo turbatur, vt homo illachrymat, vt homo crucifigitur. Sic enim dicit Apostolus, quia Christi carnem crucifixerunt. Et alibì Apostolus inquit Petrus, Christo passo carne. Caro itaque passa est. Nam Deitas libera extitit mortis & passionis, corpus secũdùm conditionem humanæ

*Ergò & me dolet, & in me dolet,

Ioan. 10. f
Ioan. 6. d
Ioann. 5. d
Mat. 26. d
Ambros*
Mat. 26. d
*Nemo enim
Esa. 53. a
Ioan. 11. e
* affectus
* interior
Esa. 53. b
* poterat. Psal. 21.
1. Cor. 1. d
1. Pet. 4. a

cessit

cessit naturæ. Quod testimonium similiter collatum est cum libro chartaceo uetustissimo, q̃ est de bibliotheca uenerabilis patriarchij huius à Deo conseruandę regię urbis. Et constitit. Item relectum est ex eodem codice testimonium eiusdem sancti Ambrosij ex libr. 6. interpretationis Euangelij secundùm Lucam, continens ità: Quòd autem dixit, Non mea uoluntas, sed tua fiat: suam, ad hominem retulit: patris, ad diuinitatem. Voluntas enim hominis, temporalis: voluntas diuinitatis, æterna. Quod testimonium collatum est cum codice Latinis literis scripto, interpretante Cõstantino Deo amabili presbytero, & defensore huius sanctæ magnæ Ecclesiæ, & grammatico Latino. Et constitit.

Mat. 26. d

Chrysostomus.

Item relectum est ex eodem codice testimonium sancti Ioannis episcopi Constantinopoleos, ex sermone facto ad eos qui ad Missas non occurrerunt, cuius initium est, Iterùm Circensia, continens ità: Horum mihi iterùm memores estote verborum, vtilis eorum erit memoria de oratione conferentibus. Prædixit proditorem, prædixit omniũ fugam, & sui mortem. Percutiam enim, ait, pastorem. Prædixit, qui eum abnegaturus fuisset, & quãdò, & quotiès, accuratè omnia. Et post hæc omnia idoneam pręscientię futurorum dans probationem, veniens ad locum, orat: & illi quidem dicunt quia secundùm Deitatem, nos verò dicimus quia secũdùm dispensationem. Iudicate itaque, & ab ipsa unigeniti gloria nulli gratiam dantes sententiam proferte. Si enim & cum contribulibus iudicor nunc, sed supplico ac deprecor, vt absque pręmio iudicium fiat, neque ad gratiam meam, neque ad illorum odium. Maximè quidem & ex hoc ipso manifestum est, quòd nõ est diuinitatis ipsa oratio. Deus enim non orat. Dei enim est adorari, Dei est orationem suscipere, non orationem offerre. Viso reuerà quia inuerecundi sunt, ex ipsius orationis sermonibus manifestum vobis facere pertentabo, quia totum dispensationis est, & ipsius carnalis infirmitatis. Quandò enim humile quid loquitur Christus, sic loquitur humile & uile, quatenùs immensitatis humilium dictorum, etiã eis qui valdè contendunt, possit persuadere, quia nimis ab illa ineffabili atque inenarrabili essentia dissonent hæc uerba. Veniamus igitur ad ipsa verba orationis: Pater si possibile est, transeat à me calix iste. Veruntamen non sicut ego volo, sed sicut tu vis. Et post pauca: Interrogo hæreticum, Deus formidat & superfedet, & pigritat, & tristatur? Et si dixerit, etiàm, recede tã, & statuet illum deorsùm cum diabolo, magis autem & illo inferiorem. Neque enim ille audebit hoc dicere. Sin autem dixerit, quia nihil horum dignũ Deo, dic ergò, quia nec orat Deus. Absque istis enim & aliud inauditum erit, si hæc Dei fuerint uerba. Neq; enim æstuationem tantummodò indicant ipsa verba, sed & duas voluntates, unam quidem filii, aliam uerò patris, cõtrarias in alterutrum. Quod enim dictum est, Non sicut ego uolo, sed sicut tu, hoc infirmantis est. Hoc aũt nec illi aliquandò permiserunt, sed nobis semper dicentibus, Ego & pater unum sumus in maiestate, illi in uoluntate hoc dictum esse inquiunt, dicentes Patris & Filij vnam esse uoluntatẽ. Si igitur Patris & Filii una est voluntas, quomodò hic dicit, Veruntamen non sicut ego uolo, sed sicut tu uis? Si enim in diuinitate, quod dictum est, sit hoc contradictio erit, & multa inaudita ex hoc generantur. Si autem de carne habent rationem, quæ dicta sunt, & nullum ex hoc erit scandalum. Nec enim nolle mori carnem, reprahensio est, quoniam hoc natura est. Ipse autem quę naturę sunt, omnia absque peccato ostendit, & cum multa abundantia, ut etiàm hæreticorum obturet ora. Quandò autem dixit, si potest fieri transeat à me calix iste: &, Non sicut ego uolo, sed sicut tu: nihil aliud ostendit, nisi quia carnem uerè indutus est timentem mortem. Mortem enim timere, & dubitare, & anxiari, illius est. Nunc quidem eam destitutam reliquit, & nudatam* ex propria operatione, ut demonstrans eius infirmitatem, credibilem eius faciat & naturam. Nũc verò eam abscondit, ut discas, quòd non erat * purus homo. Quẽadmodùm enim si semper humana demonstrãsset, hoc utiquè crederetur: ità si semper, quæ Deitatis sunt, esse ciset, incredibilis utiquè fuisset ipsius dispẽsationis ratio: propterea uariat & intermiscet uerba & causas, ut neque Pauli Samosateni, neque Marcionis & Manichęi ęgritudini & furori occasionem tribuat. Id circò & prædicit quod futurum est, vt Deus, & supersedit iterùm ut homo. Quod testimonium similiter collatum est cum libro membranaceo, qui est de bibliotheca uenerabilis Patriarchij huius à Deo conseruandæ regię vrbis. Et constitit.

Mat. 26. d

Ioan. 10. f

* & * id est, tãtùm homo.

Item relectum est ex eodem codice testimonium eiusdem sancti Ioannis Archiepiscopi Constantinopoleos de interpretatione Euangelij secundùm Matthęum de textu vbi ait: Et uenit ad discipulos suos, & inuenit eos dormientes, continens ait: Quemadmodùm qui corpore curantur, sponte sustinẽt, dum curantur, dolorem, non* quasi uirtute, sed * necessariò propter salutem, quę ab ea cõquiritur: eodem modo & saluator effugiẽdum quidem, secundùm id quod est * ἰδίαν, tã recusabat mortem. Sustinuit autẽ eã magnanimiter, vt nobis hominibus multifariè per huiusmodi dispensationem prodesset. Non solùm enim * redemptionem offerens, liberos nos omni peccato fieri * præparauit, sed & * corporis quasdam primitias resurrectionis mortuorum ostentans, communem

Mat. 26. d

* quęritur uirtutem, * necessarium

* λύτρον * παρασκευάσατο * corpus ut

nem quoquè confirmauit reſurrectionem. Forſitan autem etſi non recuſâſſet, æſtimatus eſſet, vtiquè quòd temeraria audacia atque contemptu vltrò ad mortem veniſſet. Nunc autem orando id recuſans, immoderatam oſtendit perimentium eum malitiam. Tranſeat ergò calix, inquiens, ſubiunxit: Veruntamen non ſicut ergo volo, ſed ſicut tu: & ſuam quidem voluntatem habere ſe efficaciter demonſtrauit. Præponit autem vbiquè ſuæ paternam voluntatem, & in omnibus adnecti illam, quæ patris eſt, ei concurrẽtem, concordemque ſe oſtendit voluntati. Quod teſtimonium ſimiliter collatum eſt cum codice chartaceo, qui eſt de bibliotheca ſimiliter venerabilis huius Patriarchij. Et conſtitit. Item relectum eſt ex eodem

Athanaſij codice teſtimoniũ ſancti Athanaſij Archiepiſcopi Alexandriæ ex libro de Trinitate & incarnatione, cuius eſt initium, Qui callidè diuinas ſcripturas, continens ità: Et quandò dicit, Pater, ſi poſſibile eſt, tranſeat à me calix iſte: veruntamen non mea voluntas fiat, ſed tua: ſpiritus quidem promptus eſt, caro autem infirma: duas voluntates hic oſtendit, unam quidem humanam, quæ eſt carnis, aliã autem diuinam. Nam humana propter infirmitatem carnis refugebat paſſionem, diuina autẽ eius prõpta: Sicut & Petrus audiens

Mat. 16. d de paſſione, formidauit & dixit: Propicius tibi ſis Domine. increpauit autem eum Dominus, dicens: Vade retrò me ſatana, ſcandalum mihi es, quia nõ ſapis ea quę Dei ſunt, ſed quæ hominis. ità & hîc intelligitur. Factus quippe in ſimilitudine hominum, recuſat paſſionem vt homo: Deus verò exiſtens, & ſecundùm eſſentiam diuinam impaſſibilis, promptè acceptã tulit paſſionem & mortem, eô quòd impoſſibile erat teneri illum à morte. Quod teſtimonium ſimiliter collatũ eſt cum libro membranaceo crocato, qui eſt adæquè de bibliotheca huius venerabilis patriarchij. Et conſtitit. Item relectum eſt ex eodem

Gregorij Nyſſeni. codice teſtimonium S. Gregorij epiſcopi Nyſſæ, ex libro ἀντιῤῥητικῶν, oppoſitionum aduersùs Apollinarem, cuius eſt initium, Bonum enim erit vtiquè exordium, continens ità: Apollinarij: Sed turbantur (inquit) infidelium perturbatione. Gregorij: Aduersùs nos contumelijs vtitur, turbulentos & perfidos appellãs eos qui Euangelicæ voci non citra examinationem attendunt, quæ ait: Si poſſibile eſt, tranſeat à me calix iſte: veruntamen non mea, ſed tua fiat voluntas. His autem adiungit proprium dictum, cõtinens ità: Apollinarij: Et non memorant, quia voluntas iſta propria dicta eſt, nõ hominis terreni, ſicut ipſi putant, ſed Dei, qui de cœlo deſcendit. Gregorij: Quisnam adinueniet tale aliquid dicere? Non dico horum aliquẽ, qui in hæreſi denotati ſunt, ſed nec ipſum impietatis atque fallitatis patrem arbitro adinuenire aliquid ad blaſphemiam callidiùs, quàm quæ dicta ſunt. Putas, neſcit verborum ſcriptor, quæ loquitur Deus de cœlo deſcendens? Propriam ipſius Deitatis voluntatem ἀποδέχεται* exceptat, & non vult ad effectum venire, quod vult? Ergò diuiſæ ſunt patri & Filij voluntates? Et quomodò ergò erit communis vtriuſque voluntas? quomodò vtiquè identitas naturę differentia voluntatem inſinuabitur? Omninò enim neceſsè eſt naturæ voluntatem concurrere, ſicut alibi Dominus ait: Non poteſt arbor bona fructus malos facere, neque arbor Mat. 7. c mala fructus bonos facere, fructus vtiquè naturæ erit affectus, vt profectò benè bona ſit, malè autem mala. Si itaque differens eſt in patre & filio fructus voluntatis, differentem neceſsè eſt & alterutrorum naturam cõfiteri. Quid igitur impugnatur Arius? Quid autem non fugiunt ad Eunomium, qui diuidens patris & filij naturam, ſimul diuidit cum natura voluntatem, & magis colligit alienationem ſubſtantiæ, ſubmiſſum à prælato diſcerpens à diuinitate verbum? Iterùm autem, quod ab eo dictum eſt, repetamus: Apollinarij: Et non memorantur, quia voluntas iſta, propria dicta eſt non hominis, qui ex terra eſt, ſicut exiſtimant ipſi: ſed Dei, qui de cęlo deſcendit. Gregorij: Qualem voluntatem aſſerit verbi * ſcriptura, quòd non * ſcripturibus vult Dominus fieri, dicens ad patrem, Non mea voluntas, ſed tua fiat? Putásne intelligit, in qualem delapſus eſt ſermo eius controuerſiã? appropinquat paſſio, & ſicut necdùm futurus erat proditor ſuperuenire cum multitudine, tunc quoquè huiuſmodi facta eſt oratio: Qui deprecatur homo eſt, an Deus? Si Deum eſſe, qui deprecatur, exiſtimat, parem ei cum hominibus inſpicit impotentiam. Quomdò igitur Deus nullum habet inditum bonum, ſed ſuperum inuocat adiutorium? Dehinc quandò reprehendebat diuinitas propriam voluntatem, bonũ fuit, an malum quod volebat? Et ſi quidem bonum, quomodò non ad effectum perducitur, quod volebat? ſi autem malum, quæ eſt diuinitati ad malum familiaritas? Sed quod dixit, quis non intelligit quòd in contrarium circũueſtit illum ſermonem? Si quippe vnigeniti Dei eſt vox, quæ dicit, Non mea voluntas fiat, ſed tua: ipſe ſermo circa ſeipſum per quandam ſemper contrarietatem voluitur, & nuſquàm ſtabilitatem habet. Qui enim non vult propriam voluntatem fieri, hoc ipſum vult per omnia, vt non fiat quod vult. Quomodò ergò oratio ad effectum perducitur dicentis, quia hoc volo, vt quod volo, non fiat? in contrario per omnia quod deſiderat conuertitur, & hæſitauit erga alterutrum, qui huiuſmodi orationẽ exaudit. Quicquid enim fecerit ad eum exitum, quod oratum eſt, in voluntarium conuertetur, ſi faciat voluntatẽ orantis. Sed & oratio eſt, vt minimè fiat quod vult, non faciat quod vult: ſed qui

orat,

erat, vult fieri hoc ipſum quod non vult: ac per hoc per omnes modos quoquò cõuertatur, quoquo modo accipiatur. incõſtans erit eius intelligẽtia, ipſa ſibi repugnans,& à ſe ipſa deijcitur. Ad huiuſmodi itaq; verbi hæſitationem vnum fiat ſolatium, vera ipſa myſterij confeſſio: quia formidare quidem paſſionem, humanæ fragilitatis eſt, ſicut ait & Mat.26.d Dominus, ſpiritum promptum eſſe dicens; carnem autem infirmam: ſuſcipere verò eandem ex diſpenſatione paſſionem, diuinæ eſt voluntatis & virtutis. Quia igitur alia eſt humana voluntas, & alia diuina, loquitur quidem & quaſi ex homine, quod infirmitati naturæ congruit, qui noſtras paſſiones aſſumpſit: adiungit autem ſecundam vocem ſublimem, & Deo decibilem voluntatem, *quam firmari humanam pro hominum ſalute volens. Qui enim dixit, Non meam, humanam hoc ſermone ſignificauit: addens verò tuam, oſtendit coniunctionem ſuæ Deitatis ad patrem, cuius nulla voluntatis eſt differentia propter communitatem naturæ. Nam patris dicens vo- 1.Tim.2.b luntatem, etiàm filij demonſtrauit. Hæc autem eſt, velle omne homines ſaluos fieri, & ad cognitionem veritatis venire; quod non erat aliter fieri, quàm mortem ſubire, quæ vitam præpediebat. Humilem autem humanæ formidinis & ſermonem, & paſſionem aſſumit Dominus, oſtendens quòd non veraciter circa eum erat, quod noſtrum eſt ex communicatione paſſionum, ipſam naturam credibilem faciens. Quod teſtimonium ſimiliter collatum eſt cum libro chartaceo, qui erat ex bibliotheca huius venerabilis patriarchij. Et conſtitit. Item relectum eſt ex eodem codice teſtimonium eiuſdem S. Gregorij de hominis contemplatione, capitulo quarto continens ità: Ipſa quidem anima, regium quid & ſublime inditum oſtendit: porrò à priuatorum paupertate ſeiuncta, in eo, quòd indominabilis & liberi exiſtit arbitrij, proprijs voluntatibus ſe imperialiter diſpenſans. Item relectum eſt ex eodem codice teſtimonium eiuſdem S. Gregorij ex his, quæ aduersùs Eunomium capitulo tricesimoquinto, cuius eſt initium, Non erat vt videtur, continens ità: Omninò neceſsè eſt, conueniens eſſe & proprium confiteri naturæ, ipſum quoquè arbitrium. Et ſi diſſimile exiterit ſecundùm naturam, diſſimiles erunt etiàm ipſæ voluntates, virtute eius in vtriſque idonea exiſtente, *natura deficienti ad perficiendam propriam voluntatem. Quod teſtimonium ſimiliter collatum eſt cum libro chartaceo, qui eſt de bibliotheca huius venerabilis Patriarchij. Et conſtitit. Item relectum eſt ex eodem codice teſtimonium S. Ioannis Archiepiſcopi Conſtantinopoleos ex ſermone: Pater, ſi poſſibile eſt, tranſeat à me calix iſte: cuius initium eſt, Profundam ſectionem, continens, ità: Sed non ſufficiunt hęc ſolummodò, ſed & aduenies, vt non putaret phantaſticum quod fiebat, non ſuperficie tantùm rem credibilem facit, ſed & tempore multo, & quod per omnia humana tranſiuit. Neq; enim ſimpliciter in homine perfecto venit, ſed in vtero Virginis, vt etiàm & in vulua baiularetur, & partũ ſuſtineret, & lactis nutrimentum & incrementũ, prolixitatemque temporis, & per diuerſitatẽ omniũ ætatum credibile faceret quod fiebat. Sed neque in huiuſmodi probatione tantùm perſiſtit, ſed & ipſam circũferens carnẽ, permittit eã naturæ perpeti detrimenta, & eſurire, & ſitire, & dormire, & fatigari. Poſtremò etiàm ad crucem veniens, ſinit eam quæ carnis ſunt, pati: ideò enim & guttæ ſudorũ de ea cade- Luc.22.c bant, & Angelus inueniebatur * eam ſuſten- * eum tans, & triſtatur, & hæſitat. Priùs enim ꝙ hęc diceret, ait: Anima mea turbata eſt, & triſtis Ioã.12.d eſt vſque ad mortẽ. Si enim his omnibus geſtis os malignũ diaboli per Marcionẽ Ponticum, & Valentinum, & Manichæũ Perſam, & alias plures hæreſes valuit, quantùm ad eos verbũ diſpenſationis ſubuertere, & inſonuit ſatanas * conſonũ dicens, quia neque *Satanicũ ſonum incarnatus, neque carne indutus eſt, ſed putatiuè hoc erat, & phantaſia & ſcena atq; ſimulatio, dum quandò paſſiones ipſæ * prę- *proclamarent, clamarent, & mors & ſepulcrum & eſuries, ſi nihil horum factum eſt, quomodò non multò ampliùs hæc impietatis nequiſſima dogmata diſſeminarentur? Quamobrem ſicut eſuriuit, ſicut fatigatus eſt, ſicut dormiuit, ſicut manducauit, ſicut bibit, ſic & mortẽ recuſat, quod eſt humanũ oſtendens & infirmitatem naturæ, quæ non ſinè dolore patitur auelli de præſenti uita. Si enim nullum horũ dixiſſet, dixiſſem vtiquè, quia ſi homo eſſet, oportebat eum pati quæ hominis ſunt: quæ verò hæc, cùm ad crucem veniret, & formidaret, & tæderet, nec ſinè dolore auelleretur à præſenti vita: (ineſt quippe naturæ amor præſentium) & ideò oſtendere volens uerum carnis velamen, diſpenſationemque credibilem facere, cum multa probatione paſſiones ipſas nudas proſuit. Quod teſtimonium ſimiliter collatum eſt cum libro membranaceo, qui eſt de bibliotheca huius venerabilis Patriarchij. Et conſtitit. Item relectum eſt ex eodem codice teſtimonium eiuſdem ſancti Ioannis Chryſoſtomi ex interpretatione Euangelij ſecundùm Matthæum lib.*81. cuius eſt ini- *84. tium, Tunc venit cum eis Ieſus, continens ità: Et poſt puſillum accedens, orabat dicens: Pater ſi poſſibile eſt, tranſeat à me ca- Mat.26.d lix iſte: veruntamen non ſicut ego volo, ſed ſicut tu. Et venit ad eos, & inuenit eos dormientes. Et dixit Petro: Sic non potuiſtis vna hora vigilare mecum? Vigilate & orate, vt non intretis in tentationem. Spi-

Gregor. Nyſſenus

* ne vltrà deficiat

Ioannes Chryſoſt.

ritus

ritus quidem promptus est, caro autem infirma. Non simpliciter maximè Petrum aggreditur, dum quandò & cæteri dormirent: sed palpans, atque tangens eum. & ex hoc propter causam quam anteà dixi. Dehinc quia & cæteri hoc ipsum dixerunt. dicente enim Petro, inquit, quòd si etiàm oportuerit me mori tecum, non te negabo: Similiter autem, inquit, & omnes discipuli dixerunt. Cæterùm omnes alloquitur, redarguens eorum infirmitatem. Qui enim mori cum eo delegerant, nec saltem contristato simul cum eo tunc euigilantes, contristari valuerunt, sed tenuit eos somnus.

Orat verò, nè causa simulatio esse putaretur: & sudores defluunt, propter eandem iterùm causam, nè dicant hæretici, quòd anxietatem simulàsset. Propterea & sudores vt guttę sanguinis defluxerunt, & Angelus cõfortans eum visus est, multa millia quoquè timoris indicia, nè quis diceret verba ficta fuisse. Ideo & orat. Dicendo nanque, si possibile est, transeat, ostendit humanum. Dicendo autem, Veruntamen non sicut ego volo, sed sicut tu, ostendit quid sit * elegans, & philosophum iumbens, etiàm natura in aduersum trahente, sequi Deum. Quoniamquidem non sufficiebat insipientibus * faciem ostendere solam, etiàm verba adiungit. Iterùm quia verba non sufficiebant tantùm, sed & res, oportebat vt eas verbis coniungeret, vt credant etiàm, qui vehementer contendunt, quia & homo factus est, & mortuus est. Si enim & dum hæc sint, incredibile est hoc adhuc apud quosdam, multò magis si hæc minimè fuissent. Quod testimonium similiter collatum est cum libro chartaceo, qui est de bibliotheca venerabilis huius patriarchij. Et constitit.

* ὑπάρχων

* personã προσώπου

Item * relectum est ex eodem codice testimonium eiusdem ex interpretatione Euangelij secundùm Ioannem, libro secundo, sermone sexagesimosexto, cuius initium est, Dulcis est præsens vita, continens ità:

* relatum

Nunc anima mea turbata est. Et quid dicam? Pater, salua me ab hac hora. Quia hoc noh est euitantis, vt ad mortem veniret, sed maximè inuitantis. Vt enim non dicant, quia ipse extra dolores * humanatus existens, facilè de morte philosophatur, omne mortis imperium potenter destruẽs, & nos extra periculum exhortatur, ostendit quia quanuis anxietur, attamen propter vtilitatem non recusat. Hæc verò dispensationis sunt, non Deitatis: ideò ait, Nunc anima mea turbata est. Nam si hoc non est, qualis consequentia est, quod dictum est, & dicere: Pater, salua me ab hac hora: & ità turbari, vt exui quoquè deposceret? Si verò inesset, etiàm diffugere, hæc naturæ humanæ sunt infirmitates siue impotentiæ. Sed non habeo, inquit, quod dicam, exui postulans. Propter hoc enim veni in hanc rem. Ac si diceret: Seu turbamur, siue commouemur, non fugiamus mortem. Nam & ego nunc turbatur, non dico, vt fugiam. Oportet enim sustinere quod superuenit. Non dico, libera me ex hac ora. Sed quid? Pater, glorifica nomen tuum, dum quandò perturbatio hoc cogeret dicere. Econtrariò dico, Glorifica nomen tuum, hoc est, eleua iam super crucem. Iterùm humanum ostendit, & naturam nolentem mori, sed præsentem vitam amplectentem, ostendens quòd non extra humanas passiones erat. Quẽadmodùm enim esurire, crimen non est, neque dormire, ità nec præsentem vitam affectare, Etenim Christus corpus mundum à peccatis habuit, non naturalibus necessitatibus liberũ, alioquin nec corpus esset. Quod testimonium similiter collatum est cum libro membranaceo, qui est de bibliotheca huius venerabilis patriarchij. Et constitit.

Ioan. 12. ed

* humanos

Item relectum est eodem codice testimonium sancti Cyrilli Archiepiscopi Alexandriæ de thesauris, capitulo vigesimoquarto, cuius initium est, Si à quolibet aliquorum, continens ità: Propriam mortem Saluator euacuauit. Quemadmodùm ergò nequaquã mors destrueretur, eo non moriente, ità in singulis carnis passionibus. Nisi enim formidàsset, non vtiquè natura à formidine libera fieret. Nisi tristaretur, non vtiquè vnquàm de tristitia liberaretur. Nisi perturbatus ellet & pertimesceret, nunquàm extra hæc efficeretur: etiàm in singulis, quæ humaniter facta sunt, eandem aptans rationem, inuenies in Christo eadem carnis passiones motas fuisse, non vt obtineant sicut in nobis, sed vt agitatæ destruantur virtute carnem inhabitantis verbi, in melius relecta eadem natura. Quod testimonium similiter collatum est ad librũ, qui est de bibliotheca venerabilis huius Patriarchij, chartaceum. Et constitit.

Cyrillus.

Item relectum est testimonium eiusdem ex eodem libro, continens ita: Homo factus est Dei verbum, non iterùm vt Deus ante humanationem omnia agat & loquatur, sed vt plerunquè etiàm propter vtilitatem, quæ in carnis est dispensatione, & sicut homo, quædam loquitur, hanc habente eodem mysterio virtutem, quo modo absurdum non est scandalizare audientes, dum interdùm humaniùs loquatur. Loquitur enim vt homo, loquitur vt Deus, habens in vtrisque potestatem. Humaniter enim dicebat, Nunc anima mea turbata est: diuinè autem, Potestatem habeo ponendi eam, & iterùm potestatem habeo sumendi eam. Perturbari ergò, passio carnis est propriæ: potestatem autem habere ponendi, & iterùm sumendi animam, virtutis verbi est actus. Quemadmodùm enim dum quid loquitur diuinè,

Ioan. 12. d
Ioan. 10. c

dum & homo cernatur,minimè ſcandalizamus,ſed conſideramus habitans in carne verbum : itàm cùm quid loquitur vt homo, non ſcandalizemur,conſiderantes quia propter nos factus eſt homo, & quæ humanitati congruunt, loquitur. Quod teſtimonium ſimiliter collatum eſt cum eodem libro. Et conſtitit.

Item relectum eſt ex eodem codicillo teſtimonium eiuſdem ſancti Cyrilli ex dogmatibus aduersùs Iulianum libro tertio,ex ſermone duodecimo,cuius initium, Attendat quidem qui ex aduersò eſt, cõtinens ità:

Quia igitur nisi quod in uoluntariũ erat, feciſſet & voluntarium, nequaquàm omninò pateretur, neceſſariò demonſtrat inuoluntarium quidem, quod in patiendo fuit inglorium,vt fatus ſum: attamen voluntarium,eô quòd omnibus extitit vtile,& nonvelle quidem calicis recuſatio continet, & ſponte autem pati in eo,quod dictum eſt ad Mat.26.d patrem,Veruntamen non mea voluntas, ſed tua fiat.Complacente ergò Deo & patre, & tanquàm conſentiente prudentiſſimis diſpenſationibus,filius ſecundùm carnem mortem ſuſtinere dicitur: quatenùs ſurgens à mortuis,deſtrueret mortem, & auerteret corruptionẽ,& iuſtificaret q̃ ſub cœlo ſunt.

Et poſt pauca: Cõſidera ergò,quomodò vt ſuſcitaret quod datum eſt ei, id eſt, nos,quod Dei erat inuolutariũ,propter paſſionis contumelias voluntarium fecit. Suſtinuit quippe crucem ignominia contempta,ſicut egregius ſcribit Paulus. Quia ve- Heb.12.a rò paſſio extitit inuoluntaria quidem ei, quantùm ad infirmitatem humanorum ſenſuum pertinet: veruntamen quanquàm nimis fuiſſet inglorium,voluntarinm fuit eô, quòd Deo eſſet acceptum. Acceptum nanque videtur oportere omne, quicquid eſt malum ſuſtinere fideles ſuos pro multorum *quicquã ſalute.Conſiderauit * quiſquam optimè & in Euangelicis narrationibus. Quod teſtimonium ſimiliter collatum eſt cũ libro mẽbranaceo bibliothecæ huius venerabilis patriarchij.Et conſtitit.

Item relectum eſt ex eodem codice teſtimonium eiuſdem ex interpretatione Euangelij ſecundùm Matthæum, ex tomo vndecimo,continens ità: Licèt enim quàm ma- *accedit ximè,quod * accidit, non in omnibus & per omnia voluntarium ei fuit, ſed tamen propter omnium ſalutem & vitam, volũtariam fecit crucis paſſionem. Nouerat quippe, nouerat quæ ex hoc futuræ eſſent emendationes,& quòd hominis naturam repararet, & ſanguine proprio acquireret Deo patri. Si enim non feciſſet voluntarium pati,dum nimis eſſet inuoluntarium, quænam occaſio Mat.26.d conſiderabitur orãdi eum & dicendi, Pater, ſi poſſibile eſt,trãſeat à me calix iſte? Eiuſdẽ ex tomo 12. Et ſubeſt quidẽ in eo metus patiẽdi,ꝓpter id quod humanũ eſt; mitigatur verò cõfeſtim per inhabitãtis verbi potentiã atq; fortitudinem. *Proſpice ergò,quomodò * Perſpice ſubdemõſtrat qnidẽ in eo recuſatio ipſa qđ humanũ eſt,diuinitatis autem inflexibilitas ſtatìm reſultit. Ait enim ad patrẽ,qui in cęlis Mat.26.d eſt,Veruntamen non ſicut ego volo,ſed ſicut tu.& hoc autem,vt homini cõgruit,fatus eſt. Nã iuxta quod Deus eſt,non extra voluntatem eſt patris: immò verò ipſe eſt conſilium Dei & patris,ſi vtiquè in ſapientia, & velle eſt patris,ſapientia verò eſt ipſe filius. Quia verò & volũtas patris nominatur vnigeniti, explanat egregius cãtator: Dñe,in voluntate Pſal.29. tua pręſtitiſti decori meo virtutẽ. In Chriſto enim omne datum cęleſtium bonorum eſt à Deo & patre: aliàs vna atque conſubſtãtiali exiſtente Trinitate, & vna Deitate in ea intellecta,quomodò non erit eadem voluntas patris & filij & ſpiritusſancti? Condecentiſſimè itaque ab humilitatis habitum & ſicut homo,ſibi formidat tacitè eã, quæ extra naturam & maledicto ſubintrauit,mortem: reſpuens autem iterùm vt Deus, Nõ ſicut ego volo,ait,ſed ſicut tu. Quę duo teſtimonia pari mõ collata ſunt cũ libro chartaceo bibliothecæ huius venerabilis patriarchij. Et conſtiterunt. Itẽ relectum eſt ex eodem cõdice teſtimonium eiuſdem S.Cyrilli, ex interpretatione Euãgelij ſecundùm Ioannem lib.4.cuius initium, Quia deſcendi de cęlo, cõtinẽs ità: Maximè enim non abſolutè, neque in omni ſimpliciter argumento, ſed neque in omni re omninò non amplecti proprias voluntates, filius adfirmauit. Conſeruare nanquè,quæ patris eſt, dicit circa rem definitã propter tuas,ſicut mihi intelligi datur,ſermonum adinuentiones,prouidẽs noſtræ cautelæ ſicut Deus: ſuſtinet autem inuoluntarium, & facit volũtarium propter nos. paſſionem autem dico proculdubiò crucis ità & genitori complacitam,ſicut à nobis iã dictum eſt. Licèt nanque conſiderare appoſitam ſtatìm comprobationem, & adiacentẽ officiosè ipſam cauſam,ob quã (ſicut ipſe ait) à proprijs quidem receſſit volũtatibus, implet aũt eam, quæ patris eſt. Hæc eſt enim Ioan. 6.d (inquit) voluntas patris, vt omne quod dedit mihi,non perdam ex eo,ſed vt reſuſcitem illud in nouiſſimo die. Et quoniam quidem certè inuoluntaria ſimul & voluntaria vnigeniti paſſio,quæ in cruce cernitur,iam planè prædictum eſt. Repetamus aũt iterùm per ſubtiliores perſcrutationes, relegẽtibus pandentes veritatem.

Eiuſdem ex eodẽ ſermone: Nullo modo itaque ſcandalizeris, ô homo, cùm audiẽris dicentem, Deſcendi de cœlo, non vt faciam Ibidẽm. voluntatem meam, ſed eius qui miſit me. Quod enim à principio dicebamus,hoc iterùm dicimus, circa rem definitam ac manifeſtam ſuper hoc fecit Chriſtus ſermonem. Docens enim, quia pro omnibus obedire voluntarium quidem habet, eô quòd ità

voluiſſet

voluiſſet diuina natura, inuoluntarium autem propter crucis paſſionem, & quantùm ducit ad carnem recuſantem mortem, hæc & huiuſmodi fatus eſt, & prolixior quidem nobis conſumptus eſt ſermo: quia verò & inuoluntarium quodammodò videtur Saluatori Chriſto, iuxta quod erat homo, paſſio quæ in cruce eſt, ex ipſa nos conſequens eſt rerum natura comprobare. Dicimus autẽ, quòd Iudaicæ obſtinationis actus fuerat, vt Chriſtus per omnia crucifigeretur: & hoc ſinè intermiſſione futurum erat ab eis, vt immeditatam habentibus ſuper his audaciam ex his, quæ iam fuerant operati tam in ſanctos propheras, quamq; in hos qui illo tempore fuerant ſancti. Quoniam igitur nõ erat aliter, quod in morte deciderat, denuò ad vitam reſuſcitare, nisi factus fuiſſet homo vnigenitus Dei verbũ, oportebat per omnia factum pati, inuoluntarium effici voluntarium. Quæ duo teſtimonia ſimiliter collata ſunt cum libro chartaceo bibliothecæ huius venerabilis patriarchij. Et conſtitit. Item relectum eſt ex eodem codice teſtimonium
Ioan.12.a eiuſdem S. Cyrilli, & ex eadem interpretatione lib. 8. cuius initium: Maria autẽ accipiens libram vnguenti, continens ità: Adſpice iterùm in his, quòd natura quidẽ humana in perturbationibus facilis & trãſmigrabilis eſt ad formidinem: diuina autem & ineffabilis potẽtia, in omnibus infracta atq; indirupta, & ad ſolam ſibiq́ue decente fortitudinem reſpicit. Mortis nanque ſubingreſſa memoria, turbare pertentat Ieſum: diuinitatis autẽ potentia, cõmotam ſtatim ſubijcit ægrimoniam, & continuò ad incomparabilem transformat audaciam, quod formidine fuerat ſuperatum. Arbitremur enim & in ipſo Saluatore Chriſto cõmoueri quæ humana ſunt, propter duos ac neceſſarios modos. Oportebat enim, oportebat, & per hæc ipſa non putatiuè & excogitatiuè, magis autem naturaliter & veraciter hominem ex muliere factum, *videri omnia geſtantem humana abſque ſolo peccato. Cæterùm timor atque formido, ægrimoniæ quidem ſunt in nobis naturales, inter peccata autem refugiunt deputari, & ſuper hæc rursùs vtiles. Submouebantur etiàm in Chriſto, quæ humana ſunt, non vt mota prænalerent atq; accreſcerent, quemadmodùm & apud nos: ſed vt mota per virtutem verbi abſcinderẽtur, ad meliorem quendam & diuinorem ſtatum *tranſmutanda natura. In primo Chriſto ità nempe inerat, & non aliter, vt etiàm ad nos ipſos ſanationis modus tranſiret. Eiuſdem ex eadem interpretatione libro decimo, cuius initium, Qui habet mandata mea, & cuſtodit ea: Sicut conſubſtantialis eſt, ità & conuoluntarius proprio genitori. Vnius enim eſſentiæ vnà profectò voluntas eſt, intentus in omnibus vnus, & nihil eſt quod diſſonet. Eiuſdem ex eadem

*videre

*tranſmutando naturam.

interpretatione lib. duodecimo, cuius initiũ, Quia Deus ſecundùm naturam ex filius: Completa omni impietate aduersùs Chriſtum ab iniquitate Iudæorum, & nullo decæterò relicto, prout appáret eorum ſuper modum crudelitatem fuiſſe perfectam, patitur iterùm aliquid in nouiſſimis eadem caro proprium atque naturale. Suſcepit enim ſitim flagris multimodis arefactam. Dolores enim acres ſunt ad extorquendum, ſitire quodam inſito inenarrabili calore internum *examinante humorem, & igneis quibuſdam acceſſibus patientia viſcera concremantibus. indifficile quippe fuerat cuncta valenti Deo verbo, etiàm hoc à propria carne remouere: ſed quemadmodùm ſponte permiſit cætera pati, patitur & hoc. Per ſpontaneam igitur voluntatem quærebat bibere. Quæ tria teſtimonia pari modo collata ſunt cum libro chartaceo bibliothecæ venerabilis huius patriarchij. Et conſtitit.

*exhauriẽte

Item relectum eſt ex eodem codice teſtimonium ſancti Epiphanij Archiepiſcopi Cypri ex Panarijs, ſermone ſexageſimonono contra Marcionitas, cuius eſt initium, Iſtos qui ſunt circa Meletium, continens ità: Inſilientes igitur verbi captores, ſtatim tanquàm occaſionem contra inimicum adepti, addentes aiunt: Cernis quia egebat auxilio angelorum, confortabat enim eum angelus, (in agonia nanque ipſe factus eſt) & neſciunt, quia nisi habeat hæc omnia, & illud, Non mea voluntas, ſed tua: Mat. 26.d & nisi fluctuaretur, & nisi ſudor ei factus fuerit ex corpore profluens, vtiquè putatio fuerat Chriſti carnalis aduentus, & rationabiliter à Manichæis & Marcioniſtis, quæ ſecundùm phantaſiam eſt æſtimatio, caſſa cantatur, & non veriſſima. Hæc autem, omnia, præmuniens vitam noſtram, diſpenſatiuè ſuſcepit, quaſi humanæ ægrimoniæ narrationes habens, & non ſimulatione, ſed veritate, dixit, Non mea voluntas: vt oſtendat carnis ſubſtantiam veram, & redarguat eos qui dicunt, mentem humanam eum non habere, itemque redarguat eos, qui non dicunt carnem eum habuiſſe. Omnis enim diuinus ſermo ſtans inter filios tenebrarum, redarguit tenebras, illuminat autem filios veritatis. Cerne verò quanta vtilia ſunt in iſto ſermone. De incorporalibus non procedit ſudor, dum verò hoc fieret, oſtendit veracem carnem, & non æſtimationem ex carne in Deitate coadunata. Citra animam & mentem non fit agonia: fluctuante autem eo, oſtendit animam & corpus & mentem in vnum gerere, vndè agonia fiat. Itemque cùm dicit, Non mea voluntas, ſed tua, oſtẽdit verè mẽtẽ humanã, ſed ſinè peccato. Quod teſtimoniũ ſimiliter collatũ eſt cũ lib. chartaceo, q eſt ex bibliotheca venerabilis hi⁹ patriarchij. Et cõſtitit. Itẽ relectũ eſt ex eodem codice teſtimoniũ ſancti

Epiphanius epiſcop.

Gregor. Nazianzenus. Gregorij epiſcopi Nazianzeni ex ſecundo ſermone de filio,cuius initium,

Quoniam tibi quædam ex cogitationibus,continens ità:Sed cùm deſcendiſſe dicatur de cœlo filius, non vt faciat voluntatem ſuam,ſed eius,qui miſit eum. Si enim non ab eo qui deſcendit,hæc dicerentur,diceremus vtiquè tanquàm ab homine formari hunc ſermonem,non ab eo qui in ſalnatore intelligitur. Illius enim velle nec contrarium eſt Deo,deificatum totum: ſed eius qui ſecundùm nos eſt, vtpotè, quòd hùmana voluntas non per omnia ſequatur diuinam,ſed reſiſtat plerunquè atque reluctetur. Etenim illud ità intelligamus: Pater, ſi poſſibile eſt,tranſeat à me calix iſte: veruntamen non ſicut ego volo,ſed tua prævaleat voluntas. Neque enim,ſi poſſibile erat,aut non, hoc eum ignorare oportebat, neque voluntati obicem mittere voluntatem.Quia ergò tanquàm ab eo, qui aſſumpſit, ſermo eſt, (id quippe eſt quod deſcendit) non rei ſuſceptæ: ſic occurramus,non tanquàm exiſtente propria filij voluntate præter quæ illum patris, ſed tanquàm non exiſtente, is ſermo eſt,vt tale ſit quod colligitur, non vt faciam voluntatem meam, (neque enim mea à tua ſeparata eſt) ſed communem meam atque tuam: quorum ſicut vna Deitas,ità & vna voluntas. Quod teſtimonium ſimiliter collatum eſt cum libro de membranis,qui eſt de bibliotheca venerabilis huius patriarchij.Et conſtitit.

Ioan. 6.d

Matt. 26. d

locus obſcurus.

Item relectum eſt ex eodem codice teſtimonium ſancti Cyrilli Archiepiſcopi Alexandriæ de Theſauris libro vigeſimoquarto,cuius initium,Si à quodam de accedentibus,continens ait: Quandò igitur appáret formidare mortem & dicere,Si fieri poteſt,tranſeat à me calix iſte:* intellige quoniam formidàſſet mortem, docebatur caro,quam indutus erat Deus verbum, vltrò id non perpeti. Dicebat enim ad patrem, Non ſicut ego volo, ſed ſicut tu. Non enim timebat, ſecundùm quod verbũ eſt & Deus, mortem ipſe, ſed ad finem perducere diſpenſationem properabat. Hæc enim erat voluntas patris.Habet enim & nolle mori idcircò,quòd caro mortem naturaliter euitet,docens profectò humanitatem, nè vltrà quæ ſua ſunt,ſapiat, ſed Dei voluntatem inquirat. Sicut homo dicit, Non ſicut ego volo,ſed ſicut tu: Ideò quippe & addidiſſe videtur, Spiritus quidem promptus,caro autem infirma. Quod teſtimonium ſimiliter collatum eſt cum libro chartaceo de bibliotheca huius venerabilis patriarchij. Et conſtitit. Item relectum eſt ex eodem codice teſtimonium eiuſdem S. Cyrilli ex interpretatione euangelij ſecundùm Ioannem libro quarto, cuius initium, Quia deſcendi de cœlo,continens ità: Quoniam quidem etiàm aliquatenùs inuoluntaria extitit ſaluatoris Chriſti paſſio in cruce, voluntaria verò propter nos, & beneplacitum Dei & patris ex hoc intelligis: * Alcenſurus qp- pe ſuper hanc, eaſdem diſputationes faciebat ad Deum, videlicet tanquàm orationis habitum,dicens: Pater,ſi poſſibile eſt, tranſeat à me calix iſte: veruntamen non ſicut ego volo,ſed ſicut tu. Quoniam ergò Deus erat verbum, immortalis atque incorruptibilis & vita ipſa, ſecundùm naturam pertimeſcere mortem neſciebat, omnibus exiſtimo eſſe manifeſtiſſimum: permittebat tamen, vtpotè qui in carne erat, ſuſtinere carnem,quæ ſua ſunt: vndè cùm iam in foribus eſſet,& pertimeſceret mortem, vt veraciter appareat homo, ideò ait: Si poſſibile eſt,tranſeat à me calix iſte. Si poſſibile eſt, inquit * tanquàm * pater, ô pater, ſi poſſum, non ſuſtinendo mortem, acquirere vitam credentibus in eum, ſi moritura eſt mors, me non moriente ſecundùm carnem duntaxàt, Tranſeat, inquit, calix, veruntamen eò quòd aliter fieri non ineſt, nõ ſicut ego volo, ſed ſicut tu.Cernis, quomodò deficiens quidẽ iterùm hominis natura & in ipſo Chriſto, quantùm ad ipſam pertinet, inuenitur, reſtauratur autem per vnitum ei verbũ ad confidentiam Deo decibilem, & ad conſilium iuuenile tranſducitur, quatenùs non, quod ei videtur, proprijs * implere volũtatibus, ſed diuinã magis intentionẽ ſequi, & ad illud ſedulò currere, ad quod nos profectò lex reuocat conditoris, quid verò hæc aſſerẽtes agimus, ex eo quod ſequitur addiſces. Spiritus quidem promptus,caro autem infirma.Neque enim ignorabat Chriſtus, q valdè poſterius erat à Deo decibili dignitate, quod videbatur morte terreri, & eius ſentire formidinem, ideoque feruentiſſimam ſatisfactionem adiecit,infirmatam quidem fuiſſe carnem, ſecundùm quod eam decebat,& ei naturaliter inerat,dicens,promptum attamen eſſe ſpiritum,ſcientẽ nihil de his, quæ noceant, pati. Cernis qualiter Chriſti mors inuoluntaria erat propter carnem & paſſionis ignominiã, voluntaria attamen, donèc ad proſperum finem vniuerſo mundo perduceretur,quod erat in beneplacito patris, id eſt,omnium ſalus & vita. Quod teſtimoniũ ſimiliter collatum eſt ad librum chartaceum, qui eſt bibliothecæ venerabilis huius patriarchij. Et conſtitit. Item relectum eſt ex eodem codice teſtimonium ſancti Athanaſij Archiepiſcopi Alexandriæ ex libro contra Apollinarium de incarnatione, cuius initiũ, Modus quidem impiè, continens ità: Quandò Adam Deus ab origine formauit, nunquid inſitum ei dedit peccatum? Quæ ergò iam vtilitas erat mandati? Quomodò autem illum condemnauit peccantem? aut quomodò etiàm Adam ante prævaricationem neſciebat bonum aut malum, quem formauit

Cyrillus.

Mat. 26. d

*intelligitur.

* Acceſſurus Mat. 26. d

* ſæpe patrẽ

* impleret

Athanaſius

Geneſ. 1. d 2. a Geneſ. 2. c Geneſ. 3. c Geneſ. 1. d

uit Deus ad incorruptionem, & imaginem ſuæ æternitatis? Fecit enim naturâ ſinè peccato,& voluntatem liberi arbitrij.

Quod teſtimonium ſimiliter collatum eſt ad librum ex membranis croceis, qui eſt bibliothecæ huius venerabilis patriarchij. Et conſtitit. Item relectum eſt ex eodem codice teſtimonium ſancti Auguſtini epiſcopi Hipponenſis ex libro quinto contra Iulianum Pelagianiſtam,continens ità: Motus animi quid eſt,niſi motus naturæ? Anima enim ſinè dubitatione natura eſt,& ideò voluntas motus naturæ eſt, quia motus eſt animæ. Quod teſtimonium ſimiliter collatum eſt ad librum Latinis literis ſcriptum, interpretante Conſtantino Deo amabili presbytero,& defenſore ſanctiſſimæ huius magnæ eccleſiæ,& Latino grammatico. Et conſtitit. Item relectum eſt ex eodem codice teſtimonium de operationibus ſancti Leonis Papæ Romanæ vrbis ex epiſtola ad Flauianum Archiepiſcopum Conſtantinopoleos,cuius initium,Lectis dilectionis tuæ literis,continens ità: Sicut enim Deus non mutatur miſeratione,ità homo non conſumitur dignitate. Agit enim vtraque forma cum alterius communione, quod proprium eſt,verbo ſcilicet operante quod verbi eſt,& carne exequente quod carnis eſt. Vnum horum coruſcat miraculis, aliud ſuccumbit iniurijs.Et ſicut verbum ab æqualitate paternæ gloriæ non *recedit;ità caro naturam noſtri generis nō *relinquit.vnus enim idéque verè Dei filius, & verè hominis filius. Quod teſtimonium ſimiliter collatum eſt ad librum membranaceum argento tectum, qui eſt de ſceuophylacio,id eſt,de repoſitione huius magnæ eccleſiæ.Et conſtitit.

Item relectum eſt ex eodem codice teſtimonium eiuſdem ſancti Leonis ex ſecunda epiſt.ad Leonem pijſſimum Imperatorem, cuius initium, Promiſſile me meminì, continens ità: Licèt ergò in vno Domino Ieſu Chriſto,vero Deo atque hominis filio, Verbi & carnis vna perſona ſit,quæ inſeparabiliter atque indiuisè cōmunes habeat actiones,intelligendæ tamen ſunt ipſorum operum qualitates,& ſynceræ fidei contemplatione cernendum eſt, ad quæ prouehatur humilitas carnis, & ad quæ inclinetur altitudo Deitatis.Et paulopòſt: Poſtremò ſinè verbi potentia non ſe Dominus patri confiteretur æqualem,& ſinè veritate carnis non idem diceret maiorem ſe eſſe patrem, dum catholica fides vtranque ſuſcipiat, vtranq; defendat,quæ ſecundùm confeſſionem beati Apoſtoli Petri, vnum Chriſtum Dei viui filium,& hominem credit & verbum. Quāuis itaque ab illo initio, quo in vtero Virginis Verbum caro factum eſt, nihil vnquàm inter vtranque formam diuiſionis exuerit, & per ombia incrementa corporea, vnius perſonæ fuerint totius temporis actiones,ea ipſa tamen,quæ inſeparabiliter facta ſunt, nulla commixtione confundimus: ſed quid cuius formæ ſit,ex operum qualitate ſentimus.Quod teſtimonium ſimiliter collatum eſt cum libro membranaceo argento tecto, de ſceuophylacio,id eſt, repoſitione ſanctæ huius magnæ eccleſiæ.Et conſtitit.

Item relectum eſt ex eodem codice teſtimonium ſancti Iuſtini philoſophi & martyris de expoſitione fidei, quam fecit ſuper rectam confeſſionem,cuius initium,Idoneò aduersùs Iudæos & Paganos, ità continens: Sicut luminis,ſecundùm quod vnum lumē eſt,ipſam operationem non ſeparabit quiſquam *palpabili corpore, ratione verò diſcernens,intimuat naturā, cuius eſt propria operatio:ità in vno filio Dei, omnem: quidem operationem nequaquam quiſquam ſeparaturus eſt ab vno filio:cuius tamen naturæ eſt proprium quod agitur,ratione facit agnoſci.Quod teſtimonium ſimiliter collatum eſt cum libro chartaceo, qui eſt bibliothecæ ſancti huius patriarchij. Et conſtitit.

Item relectum eſt ex eodem codicillo teſtimonium S. Ioannis Archiepiſcopi Conſtantinopoleos ex ſermone in Thomā Apoſtolum,& contra Arianos,cuius initium,Legi quidem & eccleſiæ obtemperans, continens ità: Hæc audiens, purgaui animam à perfidia,& exui me ambiguam ſententiam, aſſumpſi credulum ſenſum, accepi corpus gaudens,ac tremens expandi cum digitis & animæ oculum,& duas per hoc operationes ſenſi.Quod teſtimonium ſimiliter collatum eſt cum libro membranaceo prolato à parte Apoſtolicæ ſedis antiquæ Romæ.Et conſtitit.

Item relectum eſt ex eodem codice teſtimoniū S.Gregorij epiſcopi Nyſſæ ex quinto Tomo contra Eunomium,cuius initium, *Deuote itaque ſancti Petri Apoſtoli, continens ità: Inconfuſa permanet tam carnis, quamque Deitatis proprietatem contēplatio,donèc in ſeipſis alterutrum horum conſpicitur,vtpotè verbum ante ſecula fuit, caro autem in nouiſſimis temporibus facta eſt:& nullus conuertens dicet aut iſtam ante ſecula fuiſſe,aut in nouiſſimis verbum factū fuiſſe,caro,paſſibilis naturæ eſt: operatricis autē,verbum.& neque hæc opifex eſt exiſtētium,neque diuinitas paſſibilem habet virtutem. In principio Verbū erat apud Deū, in mortis experimento homo: & neque ab æterno quod humanum eſt, neque mortale quod diuinū,& cætera omnia ſm hunc mūdum conſiderantur.Neque viuificat Lazarū humana natura,neq; lachrymatur iacentem impaſſibilis poteſtas:ſed proprium quidem eſt hominis,lachrymari: vita verò, eius qui vita eſt.Nō reficit millia paupertas humana neq; currit ad hculneā oipotēs virtus. Quis eſt qui fatigatur ex itinere? & quis eſt qui ſine

Aug.epiſc. Hipponen.
Idem epiſtola 97.
Leo Papæ 2.epiſt.10.
Matt.16.c
Iuſtinus. philoſop & martyr
* capabili
Ioā.Chry.
Greg.Nyſſenus.
* De voce
Ioan.1.a
Ioan.11.f
Marc.8.b
Luc.9.b
Ioan.6.b
Mat.21.d
Mar.11.b

Ioan. 4.a Heb. 1. a Ioan.10.f

ſinè labore vniuerſum mundum verbo conſtituit? Quis eſt gloriæ ſplendor? & quis clauis affigitur? Quæ forma in paſſione alapis cæditur? & quæ ex æterno glorificatur? Manifeſta enim ſunt, vel ſi nullus ſermo interpretetur: quoniam quidem plagę ſerui ſunt, in quo Dominus patitur: honores verò Domini, circa quem ſeruus: quatenùs propter copulationem atque concretionem cõmunia fierent vtraq; alterutri, tam Dño ſeruiles cicatrices in ſeipſo ſuſcipiente, quamq; ſeruo honore Dominico glorificato.

Item relectum eſt ex eodem codice aliud eius teſtimonium ex eiuſdem Tomo duodecimo, cuius initiũ, Sed videamus & quod ſequitur, continens ità: Interim dignum eſt ſciſcitari, eos, qui nobis voces huiuſmodi proferunt, quia quod aſcendit, & quod videtur, & quod per tactum agnoſcitur, & adhuc ſuper his, quod hominibus per fraternitatem ſociatur, vtrunq; diuinæ aut humanæ naturæ eſſe proprium arbitrantur. Siquidem palpabilem eſſe & viſibilem, & cibo atque potu ſuſtentari, & hominibus cognatum fieri ac fratrem, & quęq; circa corporalem naturam conſpiciũtur, omnia hæc & in diuinitate cernunt. Dicant de vnigenito Deo & hæc, & quæ voluerint, teſtificẽtur ei, & ambulationis operationẽ, & localem abſceſſum, quod proprium eſt, eorum corpore circunſcribuntur. Si verò hic quidem, qui per Mariã eſt, fratribus loquitur, vnigenitus autem fratres non habet: quomodò enim in fratribus, quod vnigenitum generis eſt, ſaluabitur? Et qui dixit, ſpiritus

Ioan.4. Luc. 24.f

eſt Deus, idem ipſe ait ad diſcipulos ſuos, quia palpate me: vt oſtendat, quia palpabilis quidem eſt humana natura, incontrectabilis autem diuinitas. Et qui dixit, Vado, localẽ abſceſſum ſignificat: qui aũt omnia,

Ro. 11.d

& in quo (ſicut ait Apoſtolus) creata ſunt omnia, & in quo omnia conſiſtunt, nihil in exiſtentibus extra ſeipſum habet, in quo per quendam motum fiat abſceſſio. Neque enim eſt aliter operari ipſam motionẽ, niſi tranſiẽs, locum quidem in quo fuerat, derelinquat, ad alterum autem tranſmutauerit. Quod autem per omnia graditur, & in omnibus exiſtit, & omnia continet, & à nullo exiſtentium continetur, non habet quò diſcedat, cõ quòd à diuina plenitudine nihil eſt vacãs. Quæ duo teſtimonia collata ſunt cum libro ex membranis croceis, qui eſt de bibliotheca venerabilis huius patriarchij. Et conſtiterunt.

Item relectum eſt ex eodem codice teſtimonium eiuſdem ex epiſtola ad Euſtathium

*Quid eſt & omnib.

de ſancta Trinitate, cuius initium eſt * quidem, Et omnibus vobis, continens ità: Oſtẽdant ergò ex quibus naturæ diuerſitatem agnouerunt. Si enim poſſibile fuiſſet ipſam diuinam naturã ex ſeipſa videri, & tã quod familiariter eſt habet, quamq; quòd alienũ per ea quæ videbantur, inuenire, nõ vtiquè per omnia verborum egeremus, argumẽtorúmve aliorum ad compræhendendũ quod inquirebatur. *Quia verò hæc quidem ſublimior eſt, quàm quęrentium conſideratio, *verum ex argumentis quibuſdam de his, quæ noſtram fugiunt ſcientiam, naturaliter collegimus, omnis ineſt neceſſitas p operationes nos introduci ad diuinæ naturę indagationem. Ergò ſi viderimus differentes ab inuicèm operationes, quæ à patre, & filio, & ſpiritu ſancto peraguntur, diuerſas eſſe & operatrices naturas ex diuerſitate operationum aduertimus. Neque enim poſſibile eſt, vt quæ ſecundùm naturæ rationem diſtant, cùm inuicèm ad operationum ſpeciem coniungere. Nequaquàm enim refrigerat ignis, neque calefacit cryſtallus, ſed cum differentia naturarum, ab inuicèm diſtinguntur etiàm quæ ab eis ſunt, operationes. Item relectum eſt ex eodem codice teſtimonium eiuſdẽ ex eodẽ libro, cõtinens ità: Diuina verò natura in omnibus adinuentis nominibus, ſecũdùm id quod eſt, manet indeligna-

* quia & verò

bilis iuxta noſtrum ſermonem. Benefactorem quippe & iudicem, benignum quoquè & iuſtum, & quæque ſunt talia, dicentes, operationum eſſe differentias edocemur: operantes autem naturas, per nihil aliud magis, quam ex operationum conſideratione recognoſcere poſſumus. Cùm enim quis reddiderit rationem de vnoquoque eorum nominum, deque eadem natura circa quam ſunt ipſa nomina, non eandem de vtrisque reddet rationem: quorum verò ratio altera eſt, horum & naturæ diuerſæ ſunt. Quæ duo teſtimonia ſimiliter collata ſunt cum libro ex membranis croceis, qui eſt bibliothecæ venerabilis huius patriarchij. Et conſtiterunt.

Item relectum eſt ex eodem codice teſtimonium Cyrilli Alexandriæ, ex ſermone proſphonetico, id eſt, * acclamatorio ad Theodoſium pijſſimum imperatorem de orthodoxa fide, cuius initium, Gloria quidem quæ eſt apud homines, continens ità: Totum igitur quod ex eo eſt verbum, toti coadunatum * aimus humanitati quæ in nobis eſt. Neque enim quod in nobis eſt melius, id eſt, animam, nulla ratione dignatus eſt, ſoli condonans carni labores aduentus: agebatur verò benè per vtraque diſpenſationis ſacramentum. Vſus eſt autem tanquàm inſtrumento propria quidem carne ad opera carnis & naturales infirmitates, & quęque ab initio longè ſunt: anima verò ſua ad humanas & inuituperabiles ęgrimonias. Eſuritile enim dicitur, labores quoquè ſuſtinuille ex longis itineribus, formidines, & pauores, & timores, & triſtitiam, agoniam, atq; mortem in cruce. Quod teſtimonium collatum eſt cum libro membranaceo ſanctæ tertiæ Epheſinæ prioris ſynodi, qui eſt

Cyrillus epiſcopus

*aiemus

in

in bibliotheca hui⁹ venerabilis patriarchij, in quo continetur prædictus prosphoneticus, id est, acclamatorius sermo. Et constitit.
Item relectum est ex eodem codice testimonium eiusdem ex sermone trigesimo secundo Thesaurorum, continens ita: Neq; enim vnam naturalē operationem dabimus Deo & creaturæ, vt neque id, quod creatum est, ad diuinam deducamus essentiam: neque iterum id, quod est diuinæ naturæ præcipuum, ad locum qui *creatis congruit, deponamus. Quorum igitur operatio & virtus indifferenter vna est, his necessè & speciei vnitatem *seruari. Quod testimonium similiter collatum est cum libro chartaceo, qui est bibliothecæ huius venerabilis patriarchij. Et constitit.

*creaturis

*seruare.

Item relectum est ex eodem codicillo testimonium Iustiniani pijssimi Imperatoris, ex libro contra Nestorianos & Acephalos, cuius initium, Argumentum scrupulosum diuinæ nos vertibilis viæ, continens ità: Sed oportet & quę subsequenter à sancto Leone dicta sunt, loqui, & quæ ab istis calumniātur. Dicente enim eo, quia agit vtraq; forma cum alterius communione quod proprium habuit, verbo scilicet operante quod verbi est, & carne exequente quod carnis est, vnum horum corruscat miraculis, aliud succumbit iniurijs: statim affiliunt hæretici dicentes nō oportere dicere diuersas operationes Deitatis & humanitatis Christi, sed humanam esse operationem, & hoc iterùm secundùm Apollinarij blasphemantis insaniam. Omnes enim sancti patres, licet passionem & impassibilitatem vnius eiusdemque credere nos docuerunt, ità & diuersas operationes vnius eiusdemque Domini nostri Iesu Christi confiteri nos instruxerunt, præsertim sanctus Cyrillus, refutans vnam esse operationem Deitatis & humanitatis, scribit hæc in trigesimo secundo libro Thesaurorum: Neque enim vnam naturalem operationem dabimus Deo ac creaturæ, vt neque id quod creatum est, ad diuinam deducamus essentiam: neque iterùm id, quod est diuinæ naturæ præcipuum, ad locum qui creatis congruit, deponamus. Sed & sanctus Athanasius in libro quarto contra Arianos hæc scribit: Hæc modicè præexaminauimus, vt si viderimus eum per instrumentum propriæ carnis diuinum quid agentem siue loquentem, cognoscamus quia Deus existens hæc operatur. Et iterùm si viderimus eum humanè loqui vel pati, non ignoremus quòd carnem induens factus est homo. Et si hæc facit, vnusquisque igitur opus noscentes, & vtraque ex vno agi videntes, rectè *credimus, & nunquàm errabimus. Ecce & per ea, quæ nunc sunt nobis à sanctis patribus apposita, apertè demonstratum est, diuersas operationes esse Deitatis & humanitatis vnius Domini nostri Iesu Christi, & hoc cōsonè omnibus patribus, qui antea fuerunt, sanctum docuisse Leonem. Quod testimonium similiter collatum est cum libro membranaceo, qui est de bibliotheca huius venerabilis patriarchij. Et constitit.

Iustinianus Imperator

Cyrillus.

Athanasi⁹

*credam⁹

Item relectum est ex eodem codicillo testimonium eiusdem sanctæ memoriæ Iustiniani ex dogmatica epistola ad Zoilum sanctissimum patriarcham Alexandriæ, cuius initium, Literas relegentes, continens ità: Vnus igitur est Christus, non perempta naturarum differētia propter ineffabilem vnitionem, verbum intelligendum, & homo videndus: quia neque vnitio confusionem operata est, neque differentia substantiarum quæ in eo sunt, sectionem vel diuisionem admittit. Videntes quippe Christi miracula, prædicamus eius Deitatem: adspicientes eius passionem, non negamus eius humanitatem: neque miracula absque carne, neque passiones sinè Deitate. Et est admirabile, quia ipse erat qui patiebatur, & non patiebatur. Patiebatur quidem, eò quòd caro eius propria patiebatur: & in ipso qui patiebatur, erat quod nō patiebatur: quia cùm esset natura Deus verbum, impassibilis erat: & ipse quidem incorporeus erat in corpore passibili, caro autem habebat in seipsa im passibile verbum, exterminans ipsius corporis infirmitates. Operatur enim vtraque forma cum alterius cōmunione hoc, quod proprium habuit, verbo quidem operante quod verbi est, & carne exequente quod carnis est. Hoc & sanctus Cyrillus in trigesimo-secundo libro Thesaurorum docet, Epistolam ad prophanos explanans: Nec enim vnam naturalem operationem dabimus esse Dei & creaturæ, vt neque id quod creatum est, ad diuinam deducamus essentiam, neque id quod est diuinæ naturæ præcipuum, ad locum qui creatis congruit, deponamus. Idem ipse verus sanctus pater, & in his quæ erant ad Theodosiū, hęc eadem nos edocet, dicens: Totum quod ex Deo est verbum, toti coadunatum *aimus humanitati, quæ in nobis est. Neque enim quod in nobis est melius, id est, animam, *nullius rationem *dignatus est, soli condonans carni aduentūs labores. agebatur verò bene per vtraque dispensationis sacramentum. Vius est autem tanquàm instrumento propria quidem carne ad opera carnis & infirmitates naturales, & quæque à vitio longè sunt, anima verò sua ad humanas & inuituperabiles ægrimonias. Eturille enim dicitur, laboresque sustinuisse ex longis itineribus, pauoresque & timores, ac tristitiam & agoniam, & mortem in cruce. Nullo quippe cogente, ex seipso posuit animam suam pro nobis, vt & mortuorum & viuorum dominetur, carnem scilicet suam pro omnium carne persoluens, verè donum condignum:

Cyrillus.

*aiemus

*nullara tione

*illius rationem

*dedignatus

animam

animam quoq; pro omnium anima, vicem redemptionis faciens, quanquàm & resurrexerit iterùm: vita naturaliter existens, vt Deus. Nec enim fas est dicere, à corruptione vnquàm posse teneri carnem quæ verbo vnita est, captamve fuisse à portis inferni illam Diuinam animam, quia nec derelictus
Psalm.15. est in inferno, sicut ait & sacer Petrus. Nec
Acto.2.a dixisse asserimus naturam illam, quæ à morte penitùs nec comprehenditur, nec consumitur, id est, Deitatem vnigeniti, de infernalibus latebris eductam. Non enim erat hoc ipsum admiratione dignum, si remansisset in inferno verbum quod ex Deo est, quod Deitatis operatione atque natura admirabiliter & vltra sermonem implet omnia, dum quandò & omnibus appropinquet. Dehinc procedente sermone, hæc iterùm ait: humana quidem passione mori, operatione autem diuina reuiuiscere demõstrans, quæ per vtraque cognoscuntur, secundùm nos scilicet, simul & vltra nos, sicut Deus. Cernis, quomodò hic venerabilis pater duarum naturarum operationes in vna subsistentia, siue vna persona Christi Dei nostri tradidit. Et post pauca: Deindè propter nos homo factus, visibilis, palpabilis factus est: & per diuinas atque humanas operationes existere demonstratus in Deitate & humanitate, dedit nobis cognoscere, quia in quibus est agnitus, ex his & subsistit. Sic enim & sancti patres vtrasque voces confitendo, id est, quod in Deitate & humanitate, & quod ex Deitate & humanitate, per vtranque earum inconfusam atque indiuisam dispensationem magni Dei saluatoris nostri Iesu Christi, tradiderunt. Quæ duo testimonia collata sunt similiter ad librum membranaceum, qui est de bibliotheca venerabilis huius patriarchij. Et constiterunt.

Euphemius episcop. Antioch.

Item relectum est ex eodem codice testimonium sancti Euphemij Archiepiscopi Antiochiæ ex satisfactione, quam fecit pro Chalcedonensi Concilio, & Tomo sancti Leonis capitulo quinquagesimo sexto, cuius initium est. Quoniam non indiminutè conseruabat caro, continens ità: Dicito nobis, ô tu ab omni aduersitate synceram custodiens mentem tuam. Erat aliquandò tempus ab incarnatione, quandò incarnatus Verbum Deus non habuit perfectam suam animatã carnem, aut quia pedester ibat super fluctus maris, non conseruabant pedes proprietatem humanæ naturæ, sed optimè in natura humana vltra naturam operabatur Christus Deus noster, & non peremptа vel extincta humana propria sui carne, saltẽ ipsius operationis effigies suadeat tibi confiteri, quòd caro in propria natura permansit. Nam ambulare & pedibus super mare, nisi secundùm phantasiam fiebat, liquet quòd pedum est operatio ipsius nostræ naturæ, & vtiquè ipsa species operationis, exclamat in pristinis mensuris carnem fuisse tenuatam, & huiusmodi gressum omnes corporalem ac sensibilem dicunt: ambulare autem super mare hoc Deitatis erat per humanam carnem operantis. Si igitur nuda carne operationem diceremus fieri, rei gestæ caligaret intelligentia: quemadmodùm si etiàm soli Deitati hunc* ambulantem deputaremus, incessum ascribentes & ambulare profitentes, nunc autem incarnatum Deum Verbum operatum fuisse huiusmodi operationem cõfitentes, quædam quidem ad naturæ carnem consequenter* aimus facta fuisse, quædam verò propter Deitatis præcelsam naturam. Ergò & hìc duæ sunt operationes. Neque enim, eo quòd habuit quod Deum deceat, annunciante Verbo Deo substantialem vnitionem, hæc operatio, ob hoc præsumendum est dicere, quòd caro erat diminuta in suis proprietatibus, sed indiminuta & perfecta erat. Hoc idemque est dicere, peior ac deterior, vel quàm si penitùs non existens.

*ambulatum

* aiemus

locus obscurus

Item relectum est ex eodem codicillo testimonium eiusdem ex capitulo sexagesimoquarto, continens ità: Defert ille grammaticus ex sermone incarnationis Dei verbi magnum Athanasium, ex scripturarum approbationibus dicentem ità: Quandò dicit, Pater, si possibile est, transeat à me calix iste: veruntamen nó mea voluntas fiat, sed tua: spiritus quidem promptus est, caro autem infirma: duas voluntates hìc ostendit, hanc vnam quidem humanam, quæ est carnis, hanc autem diuinam. Humana ergò propter infirmitatem carnis recusabat passionem, diuina autem eius prompta. Respondе ergò nobis: Suscipis hoc dictum, & acquiescis tanquàm certè habens, & (vt ità dicam) ex ipsa voluntate procedens, an velut mendacem quendam & variam auersaris? sed non vtiq; fateberis mentitum fuisse magnum Athanasium: & quomodò duas voluntates hunc sanctum dicentem suscipiens, consequentia tursùs tibi ipse dicis, asserens eos qui duas naturas in vna subsistentia dicunt, diuidere Emmanuel? Manifestum quippe est, quia vbi duæ sunt voluntates, quarum hæc prompta & fortis, illa verò infirma, diuersę quoquè naturę existunt vnius. Vnam igitur eandemque naturam, promptam & fortem, infirmam quoquè dici & esse in vno eodemque tempore, nullus vtique dicere aut fingere audebit: contraria quippe vnam eandemque naturam habere atque possidere, impossibile est. Colligitur itaque, quòd vnus idemque, non secundùm eandem naturam, promptus & fortis est atque infirmus: sed secundùm alteram quidẽ, quod fortitudinis erat, apparebat: secundùm alteram verò quod erat infirmitatis, pandebatur: ac per hoc vtique & ex his,

Athanasius

quę

quæ ſanctus Cyrillus aſſeruit, manifeſtum ſit, quòd duas naturas habeat Dñs Chriſtus, in quibus & eſt, & cognoſcitur. Quæ teſtimonia collata ſunt ſimiliter cum libro chartaceo, prolato à parte Apoſtolicæ ſedis antiquæ Romæ. Et conſtitit. Et ſurgens Theophanes Deo amabilis presbyter & abbas monaſterij Baiarum, dixit: Suggero pietati veſtræ, & ſanctæ atque vniuerſali ſynodo, quòd Euphemius hic, cuius teſtimonia modò relecta ſunt, patriarcha erat Antiochiæ, & *recuſatur in ſacris diptychis ſanctæ, quæ hìc eſt, magnæ eccleſiæ. Sancta ſynodus dixit: Veraciter ſcimus, ſanctæ memoriæ Euphemium in ſacris diptychis *recenſeri recuſari cum ſanctis & probabilibus patribus.

for. *recenſetur.

Item relectum eſt ex eodem codicillo teſtimonium ſanctiſſimi Anaſtaſij Archiepiſcopi Antiochiæ, ex ſatisfactione quam fecit pro Tomo ſancti Leonis capitulo ſeptimo, cuius initiũ. Si quis meminit quæ paulòantè nobis, continens ità: Si, per quæ noſſe eum Deum oportuerit, diuinè operabatur, ex quibus verò neceſſarium erat hominem eum verè videri, humanè operabatur, altera profectò eſt diuinæ naturæ operatio, altera verò humanæ: & ſi eſt altera & altera, ſicuti & eſt, quam ob cauſam quiſquam accuſatur de altera & altera, vtranque dicens formam? Neceſsè eſt quippe (ſicut ait Cyrillus) reddere Deo quæ Dei ſunt, diuinitati & humanitati quæ ei debentur. Nõ autem eadem ipſa exiſtunt vtraque, quoniã opportunè non attribuitur, attamen vni deferuntur per omnia vtraq;, vnus verò erat & eſt, quia differenter operatur per differentes eius naturas. Quemadmodùm autem nõ idem eſt, quòd increpauit matrem dicentẽ. Vinum non habent, & quòd mutauit aquam in vinum: ità non idem eſt Deitati humanitas, neque è diuerſo humanitati Deitas: neque quæ ex eis procedunt, eadem ipſa ſunt: idem autem ipſe facit vtraque, qui Deus ſimul & homo, non ad confuſionem immiſcens eaſdem ſubſtantias, neque itemque ab eiſdem ſubſtantijs procedunt operationes. Aiterutrum enim impoſſibile eſt, & à ſecta pietatis extraneum. Quemadmodùm igitur nutriri & creſcere non eſt Deitatis, ità ſuſcitare mortuos non eſt humanitatis. Veruntamen eiuſdem vtraque ſunt, Deitatem temperantes humanitati condecenter non per transfuſionem, verùm per vnitionem inconfuſam. Ergò duæ quidẽ operationes, quemadmodùm & ſubſtantiæ: vnus autem eſt qui operatur, Deus ſimul & homo ipſe. Quod teſtimonium ſimiliter collatum eſt cum libro chartaceo, prolato à parte Apoſtolicæ ſedis antiquæ Romæ. Baſilius Deo amabilis Epiſcopus ciuitatis Gortynæ inſulæ Cretæ, dixit: Suſcipit ſancta & vniuerſalis veſtra ſynodus hunc ſanctum Anaſtaſium, qui fuit Archiepiſcopus Antiochiæ, cuius teſtimonium in præſenti relectum eſt, ſatisfacientis pro tomo ſancti Leonis? Sancta ſynodus dixit: Suſcipimus ſanctum Anaſtaſium, orthodoxè ſatisfacientem pro Tomo ſancti & memorialis Papæ Leonis. Theodorus Deo amabilis Epiſcopus Meletineñ. dixit: Sanctum vocat tota Oriens hunc ſanctæ memoriæ Anaſtaſium, qui fuit Archiepiſcopus Antiochiæ: & qui non ſuſcipit, Deus eum anathematizet. Et conſonanter omnes dixerunt: Amen.

Anaſtaſ. epiſc. Antioch.

Luc. 20. c

Ioan. 2. a

Item relectum eſt ex eodem codicillo teſtimonium ſanctiſſimi Ioannis epiſcopi Scythopoleos ex libro octauo contra Seueri blaſphemias, continens ità: Videamus ergò quid iterùm denotet ſanctiſſimum Papam Leonem. Ait enim: Operatur vtraq; forma cum alterius communione, quod proprium habuit, verbo operante quod verbi eſt, & carne exequente quod carnis eſt: quoniam ſuperuacuum conſcripſiſti ſacram hanc vocem, audiſſe te æſtimamus Iulianum Galicarnaſſeum econtrà reſpondentem tibi, & taliter tuis detrahentem: Operabatur verbum incorruptionem: operata eſt caro, ſecundùm tuam blaſphemiam, incorruptionem. Dicito ergò nobis, ô optime, vtrùm credideris Deum Verbum eſſentialiter vnitum carni & animæ. Si vtique *vnitus eſt, Etiàm, inquit. Hunc autem qui ſuper omnes eſt Deus, eximietate Deitatis compræhendiſſe cœlum & terram & mare, æthera quoquè & aerem, Angelos & Archangelos, principatus & poteſtates, & (vt compendiosè ac complexiuè dicam) illarum exiſtentiam continere, quę incorporeę ſunt beatitudinis, millium millium & deciès milliès denûm millium ſanctarum miniſtrantium & inuiſibilium ſubſtantiarum prouidereq; communiter vniuerſis viſibilibus omnibus & inuiſibilibus, & ſingulatìm vnicuiq; vtiquè (vt opinor) dabis, ſi quidem non penitùs *euetuiſti. Huiuſmodi itaque prouidentiam Dei, operationem non vocabis: & ad hoc quoque non contradices: ſi quidem & nunc non vis palàm Deitati repugnare, ſic quoque dabis Dei etiàm incarnati continuam operationem. Verùm animam intellectualem, quę ei ſubſiſtentialiter vnita eſt, dicturus es vtique ſentire, an inſenſibilem eſſe? Sed ſi quidem inſenſibilem, incidiſti in Apollinaris patris tui blaſphemiam, inſenſatam aientis vnitam Deo verbo humanitatem. Si autem dicis mentem ſiue ſenſum ſentire, & non more inanimatorum aut irrationalium inſenſibilem eſſe, dabis per omnia (ſi vtiquè conſequentes vel nunc volueris ſequi ſermones) ipſam intelligentiam operationem eſſe mentis, vtputà ſciens quia vnita eſt Deitati, licèt eiuſdem naturę cum hominibus citra peccatũ exiſtit. Agnoſcens autem quoniam ſuperaſcendit omnẽ creaturam, viſibilem & inuiſibilem, &

Ioan. epiſc. Scythopolis.

Leo Papa. 10.

*& vnitus

adoratur

adoratur à supernis virtutibus anima, inseparabiliter vnita Deo omnium conditori. Memor est natiuitatis ex Virgine Dei genitrice secundùm carnem, conuersationum terrenarum, salutaris passionis, crucis, sepulcri, resurrectionis, in cœlum assumptionis. Cognoscens omnem militiam cœlorũ circunfusam ei & deseruientem, vtpotè animæ Dei. Huiusmodi autem intelligentiam operationum vtique dicturus es etiàm tu (vt opinor) & intelligentiam animæ, quæ inseparabiliter vnita est Deitati. Cernis, quia vnius eiusdẽ Domini nostri Iesu Christi duas videmus operationes Deitatis eius & humanitatis inseparabiliter & incommutabiliter. Quod testimonium similiter collatũ est cũ libro chartaceo, q est de bibliotheca huius venerabilis patriarchij. Et cõstitit.

Item relecta sunt ex eodem codicillo testimonia prophanorum hęreticorum, vnam voluntatem & vnam operationem dicentiũ in Domino nostro Iesu Christo: In primis Themistij hæretici ex secundo eius contradictorio antirrhetico contra tomum Theodosij, xlj.c. Sed non eiusdem duas scientias, aut duas operationes asserimus. Vna quippe est iuxta veritatem incarnati verbi operatio, & vnius Christi vna scientia, quamquàm quædam Deo decenter scit & operatur per propriam carnem, quædam verò humanè. Nec enim idcircò, quòd & sacer Athanasius duas voluntates ait Christũ mõstrare tempore passionis, iam & duas voluntates ei reputauimus, & has reluctantes inuicèm secundùm hos tuos syllogismos: sed *cognouimus piè vnam, sicut vnius voluntatem Emmanuel, quodam quidem humanè moueri, quodam verò Deo decenter. Quod testimonium collatum est similiter cum libro chartaceo, qui est de bibliotheca huius venerabilis patriarchij. Et constitit.

Item relectum est ex eodem codicillo testimonium Anthimi hæretici, ex libro ad Iustinianum pijssimum Imperatorem, cuius initium est, Dei meminisse in omni causa bonum est, continens ità: Nos quippe prędicantes vnam naturam Dei Verbi incarnatam, & adorandam cum propria eius carne vna adoratione, in hac vna natura Dei Verbi incarnata, neque Deitatis eius ignorantia, neque animæ eius rationalis & intellectualis, qua animatur, quod ex nobis assumptum est, consubstantiale nobis & compassibile corpus, quod secundùm subsistantiam vnitum est Deo verbo, acquiescimus dicere, nec enim fuit. Si enim vna est substantia, & vna natura Dei Verbi incarnati, sicuti & est, proculdubiò & vna voluntas, & vna operatio, profectò & vna sapientia, & vna scientia vtriusque est.

Item relectum est ex eodem codicillo testimonium eiusdem ex eodem libro, continens ità: Congruentia autem hisetiàm idẽ sanctissimus pater edocuit & in quarto Tomo commentarij in Euangelio secundùm sanctum Ioannem: Ideò verò & dum mortuos suscitaret, non verbo tantùm, neque Deo decentibus præceptis operatus esse saluator inuenitur, sed tanquàm cooperatricem quandam ad hoc maximè sanctam carnem suam sumere properabat, vt ostenderet viuificare eam posse, velut vnum factum ad eum. Etenim quandò archisynagogi virgunculam suscitabat, dicens: Puella, surge, tenuit manum eius, (sicut dictum est) viuificãs qdẽ vt Deus oĩum opifice p̃cepto, viuificans rursùs per tactum manũs, vnam atque cognatam per vtraque ostendens operationem. Cùm igitur scimus propriam intellectus Deo decibilis operationem esse, vnam autem & eandem vtriusque Deo decibilem operationem esse sumus edocti, quomodò non confiteamur, vnam ex hoc eandemque vniuersorum scientiam existere (sicut prædiximus) vnius Christi, & secundùm eius Deitatem, & secundùm eius humanitatem? Quæ duo testimonia similiter collata sunt cum libro chartaceo, qui est de bibliotheca venerabilis patriarchij. Et constiterunt.

Item relectum est ex eodem codicillo testimonium Themistij hæresiarchæ, ex primo eius antirrhetico, id est, contradictorio, cõtra Tomum Theodosij capitulo quinto, continens ità: Sancti quippe patres vnam absolutè dixerunt Christi esse operationem, & non secundùm istum hanc concludunt in Deo decibili tantummodò, alteram verò humanam insinuant, sed vt ab vno eodemque Christo omnia acta sunt, quæ secundùm dispensationem sunt Deo decibilia & humana, vnam semèl & absolutè, sicut visus sum dixisse, Christi asserunt operationem.

Item relectum est ex eodem codicillo testimonium eiusdem ex antirrhetico, id est, contradictorio, capitulo trigesimo quarto, continens ità: Vna itaque scientia in Christo, quemadmodùm & operatio: etenim vnus erat qui sciebat, sicut profectò & qui operabatur. Eiusdem ex secundo antirrhetico, capitulo quadragesimo secundo: Nos autem in bono tensu perstantes cum Deo, & rectam professionem tenentes, non duas naturas esse credimus Emmanuel, vel si est ex duabus compositus, nec in duabus naturis *diuisionis enim * vtrunque, sed vnam naturam Dei Verbi incarnatam, vnam subsistentiam, & personam vnam, cõsequenter autem vnius personæ, unam scimus & operationem. Similiter autem & unam scientiam, sicut sæpiùs diximus. Quæ tria testimonia similiter collata sunt cum libro chartaceo, qui est de bibliotheca uenerabilis huius patriarchij. Et constiterunt.

Et relectum est ex eodem codicillo testimonium Seueri impij ex secunda epistola ad

Themistij hæretici.

cognoscimus

Anthimi hæretici.

* diuisiõe

* vtrinq;

Seuerus hæretic⁹.

* Iconemum

ad * Iconomum comitem, cuius initium eſt, Etiàm nobis ex Deo inſpirata ſcriptura, continens ità: Si igitur transformauit Verbum eam, quam ſibi ſecundùm ſubſiſtentiam vnit humanitatem, non in propria natura manſit hoc, quod erat; ſed in ſua gloria atque operatione, quæ carnis erant, propria facta ſunt verbi, quomodò vtranque formã operari, quæ ſua ſunt, dabimus? Anathematizandi ſunt hi, qui in duabus naturis diſſiniunt vnum Chriſtum, & vnamquanque naturarum operari quæ ſua ſunt, dicentes: Ea itaque quæ agebantur & operabantur ab vno, multùm differunt. Quædam ſunt Deo decibilia, quædam humana: veluti corporaliter vadere, ſuper terram ire, iter agere, profectò humanum eſt: crura verò vexatis, & ambulare ſuper terram penitùs non valentibus, ſanum greſſum donare, Deo decibile eſt. Sed vnus incarnatus Verbum, hoc quoque & illud operatus eſt: & nequaquàm hoc quidem huius, hoc verò huius naturæ eſt: neque eô quòd diuerſa ſunt operamenta, ideò duas operatrices naturas atque formas naturales inſtè diſſiniemus. Quod teſtimonium ſimiliter collatum eſt cum libro membranaceo, qui eſt in bibliotheca huius venerabilis patriarchij. Et conſtitit.

Item relectum eſt ex eodem codicillo teſtimonium eiuſdem ex epiſtola ad Paulum hæreticum, cuius initium, Apoſtolum quidem Paulum, continens ità: Vnam igitur ſubſiſtentiam profitentes Emmanuel, conſequens eſt, vnam naturam profiteri Dei Verbi incarnatam, & ipſam operantem Deo decibilia & humana, & non, ſecundùm Leonis tomum, operantes duas naturas & formas ſupponere, communicantes ad alterutrũ coniunctionem affectualem. Hoc enim ſibi vult blaſphemia illa, Operatur enim vtraque forma cum alterius communione, quod proprium habuit; Quod teſtimoniũ collatum eſt cum libro membranaceo, prolato à parte Apoſtolicæ ſedis antiquæ Romæ. Et conſtitit.

Item relectum ex eodem codicillo teſtimonium eiuſdem ex ſynodicis literis ad Anthimum hæreticũ, cuius initium, Quod ad tuam reuerentiam, continens ità: Diuinè diuina ſigna operatus eſt, & humanas & diuinas voce effatus eſt, & quædam Deo decenter, & quædam humanè operatus eſt. Et non eſt diuerſitas operationum & vocũ, miraculorum quoquè & paſſionum, nè poſt inenarrabilem vnitionem in duarum naturarum incidamus diuiſionem, & ipſis diſpertiamus voces & paſſiones & operamenta, eundem ſcientes & mirifica gerentem qui paſſus eſt, & diuinè & diſpentiuè atque humanè hæc enarrantem, vt in ſcriptis eſt explanatum eis, in quibus Chriſti fides eſt & confeſſio. Quod teſtimonium collatum eſt cum libro membranaceo, prolato à parte Apoſtolicæ ſedis antiquæ Romæ. Et conſtitit.

Item relectum eſt ex eodem codicillo teſtimonium eiuſdem ad Theodoſium, continens ità: Iſtis proindè præfatis hominicolis reprobis inſtitutoribus coaptandum eſt, & * anathematizandum * impiam * ſynodum * Chalcedonẽſem, & blaſphemum Tomum Leonis Romanæ Eccleſiæ antiſtitis, quem eadem ſynodus titulum rectæ fidei appellauit, contra canones fideique definitiones exponens, & dum diuinam & indiuiduam & inconuertibilem incarnationem poſt vnitionem ſeparat, dualitatem naturarum harum cum operationibus & proprietatibus (ſicut idem tomus legentibus luculenter oſtendit) latiùs interpretans, quidnam ſit in duabus naturis dicere agnoſcendum. Nos autem vnum Dominũ & Deum Ieſum Chriſtum poſt ineffabilem vnitionẽ ſuſcipimus, ac collaudamus rectam cõfeſſionem vnitatis, & literas quas tranquilliſſimæ recordationis Zenon Imperator edidit. Quod teſtimonium ſimiliter collatum eſt cum libro chartaceo, prolato à parte Apoſtolicæ ſedis antiquæ Romæ. Et conſtitit.

Item relectum eſt ex eodem codicillo teſtimonium Theodolij hæreſiarchæ, ex libro ad Theodoram Auguſtam, cuius initium, Mihi quidem videbatur, continens ità: Vt iam & operatio vtriuſq; Deo decibilis vna ſit, quia & vnius eſſe eiuſdemque aſſerimus Deo decibilia miracula, & naturales omnes & inuituperabiles paſſiones, quas paſſus eſt ſponte p nobis propria carne. Et poſt alia qua: Quia & vnam operationẽ confitemur Deo decibilem, ſicut iam dictum eſt. Itẽ relectum eſt ex eodem codicillo teſtimoniũ eiuſdem ex eodem ſermone, continens ità: Deo decibili quippe operatione eius vna exiſtente, neceſsè eſt & indiuiduam hanc eſſe, & inſeparabilem, & non vnam quidem & in-

Theodoſius hæreticus.

Digitized by Google

& indigam,& ad meliora conscendere indigentem, secundùm humanitatem accipiendùm est secundùm vos,alteram verò vt summè perfectam confiteri, & indiminutam secundùm Deitatem,ne inanem,corruptam & impiam Nestorij pessimam sectam incurramus. Itē relectum est ex eodem codicillo testimonium eiusdem, continens ità: Ergò & nos vnam eandemque Deo decibilem sapientiam,& vnam scientiam dicentes Dei verbi, & rationalis atque intellectualis animæ,qua animata est sacrosancta eius caro, maximè quidē sanctorum patrum assequimur doctrinas, sicut manifestè demonstratum est. Manifestiora proindè etiàm inconfusæ & vnitionis quæ est secundùm subsistentiam, ad probationem efficimus, & dualitatis vndique suspicionem præamputamus. Si igitur non addamus eandem ipsam, comitabuntur & nos consequenter (sicut Seuerus prudentissimus ait) duæ scientiæ, & duæ operationes, & duæ sapientiæ in Christo. Hæc autem Theodoreti blasphemia est, & quæ ex ea est Iudaicæ hæresis soboles, & nequaquàm nostra, qui vnū eundem Christum prædicamus,& vnam eius à Deo decibilem scientiam & operationem cōfitemur. Quæ tria testimonia collata sunt similiter cum libro chartaceo, qui est bibliothecæ venerabilis huius patriarchij. Et constiterunt.

Paulus hæreticus.

Item relectum est ex eodem codicillo testimonium Pauli ex epistola ad Iacobum, cuius initium, Omnia mihi quæ vestræ sanctitatis sunt, continens ità: Et henoticam literam piæ recordationis Zenonis ad peremptionem Chalcedonensis Concilij suscipimus, quod occasionem Eutyches faciens, vesanam Nestorij hominis culturam studiosè ecclesijs introduxit, in duabus naturis Christum esse atque cognosci, ad subuertendam fidem orthodoxam prædicans: & naturas quidem consequenter Nestorianæ desipientiæ in numero dualitatis conteruat,affectum adoptionis ac dignitatis simpliciter copulat, & ità deinceps per eandem malignitatem, vnum eundem Christum filium & Dominum vnigenitum inconfusè, indiuisè,inconuertibiliter atque inseparabiliter prædicat, & ad interpretationem manifestam propriæ intentionis Leonis amplexū est Tomum, titulum hunc orthodoxæ fidei vocans, qui manifestè diuidit Christum per dualitatem post vnionē naturarum, & illas formas & operationes,vocesque & indiminutas proprietates,blasphemosè condispertit. Quamobrem & tanquàm inuerisimilia dicere aggredientem, repellimus. Et post pauca: Hæc dicunt, non ignorantes, quia in ipsis rebus huiusmodi vocem synodus, quæ in illa ciuitate,atque vtinàm nunquàm cōgregaretur, posuit consequenter sibi affectus copulam,vnam vocitans personam, & ex duabus vocibus tanquàm infestam repulit vocem,quæ inconfusè & indiuisè vnum nobis demonstrat Emmanuel,eundem consubstantialem esse patri & sancto spiritui secundùm Deitatem,& eundem consubstantialem nobis hominibus secundùm humanitatem, eundem & mirificantem, & passum,diuinè & humanè narrantem,& vnam eius operationem & scientiam, sicut vnius, instruentem. Christus enim virtus & Dei sapientia, in quo omnes sunt thesauri sapientiæ & scientiæ, quanquàm sic dispensatiuè dicat se consummationis diem ignorare. Quod testimonium similiter collatum est cum libro chartaceo, prolato à parte Apostolicæ sedis. Et constitit. Itemque relectum ex eodem codicillo testimonium Theodori hæretici ex dogmatica epistola ad Paulum hæreticum, cuius initium, Cùm quidem tempus, continens ità: Et ad hæc omnia anathematizamus synodum Chalcedonensem,& Tomum Leonis,& omnes qui dixerunt vel dicunt in vno Christo duas naturas post ineffabilem vnionem, aut in duabus eum naturis diuidentes, & nō prædicantes vnam eius esse personam, & vnam subsistentiam, & vnam naturam Dei verbi incarnatum, & vnam eius operationem secundùm Deum verentium patrum nostrorum doctrinam. Insuper & henoticam literā piæ recordationis Zenonis suscipio,ad anathematizandum prædictam Chalcedonēsem synodum, & Tomum Leonis. Quod testimonium similiter collatum est cum libro chartaceo, prolato à parte Apostolicæ sedis. Et constitit. Item relectum est ex eodem codicillo testimonium Pauli hæretici,epistola ad prędictum Theodorum, cuius initium,Non nunc primùm, sed olim bonorum inuidus, continens ità: Quandò igitur incarnationis modum indagamus, duo quæ adinuicèm non sunt consubstantialia, cernit per omnia sensus noster, sub quo ingressus verò veræ vnitionis sensus, non iam quidem duo, sed vnum compositum decernit saluatorem Christum, eundem consubstantialem esse patri secundùm Deitatem, eundemque consubstantialem hominibus nobis secundùm humanitatem, eundem mirificantem, & passum, deificè & humanè narrantem, & vnam eius operationem, sicut vnius. Et post pauca:

Theodorus hæreticus.

Nota hæreticorū impudentiam.

Paulus hæreticus.

Vide Nicephor. libro 16. c. 22.

Illum itaque Leonis Tomum,quem titulum rectæ fidei vocant ad fidem, qui hac interpretatione de his quæ ei videbantur,eum dignatur accipere, qui improperiosissimè diuidit vnum Christum post vnitionē dualitate naturarum,& formas & voces,operationes quoquè & omnes proprietates pari numero condiuidit. Itaque nec illos viros accipimus, qui instabiles ei & valdè indoctas conquirunt satisfactiones, & tantùm his quæ in ea posita sunt,indigent, quantùm hæc ipsa à principio perimunt. Quæ duo testimo-

Digitized by Google

teſtimonia ſimiliter collata ſunt cum libro chartaceo, prolato à parte Apoſtolicæ ſedis antiquæ Romæ. Et conſtiterunt. Theodorus & Georgius Deo amabiles presbyteri, & Ioannes Deo amabilis diaconus, locum agentes Agathonis ſanctiſſimi ac beatiſſimi Papæ antiquæ Romæ, dixerunt: Petimus pietatem veſtram, & ſanctum ac vniuerſale Concilium, vt relegatur & geſtis inſeratur & Apollinarij hæretici teſtimonium, ex libro de obſcuris eius, ex codice huius venerabilis patriarchij, quod non eſt à nobis poſitum in relecto nunc codicillo, non conueniens teſtimonijs hæreticorum quæ relecta ſunt, & conſonans ad ſenſum Macarij & Stephani.

Cõſtantinus pijſſimus Imperator & ſanctum Concilium dixerunt: Quod poſtulatum eſt ab eiſdem DEO amabilibus viris, efficiatur.

Et prolatus eſt huiuſmodi liber chartaceus, qui eſt ex bibliotheca venerabilis huius patriarchij, ſuperſcriptus de obſcuris Apollinarij, cuius initium, Vita viuentium cauſam, Continet autem teſtimonium ità: Deus aſſumens inſtrumentum, & Deus eſt ſecundùm quod operatur, & homo ſecundùm quod inſtrumentum. Manens autem Deus, non mutatur inſtrumentum: & quod id mouet, vnam ſolet perficere operationem. Si autem vna operatio, & vna eſſentia. Vna ergò eſſentia facta eſt verbi & inſtrumenti.

Conſtantinus pijſſimus Imperator & ſanctum Concilium dixerunt: Superius memoratus Petrus, & Theodorus, & Salomon, & Antonius DEO amabiles epiſcopi, Georgius quoquè & Dionyſius, Anaſtaſius & Stephanus Dei cultores diaconi, atque Anaſtaſius & Georgius religioſi monachi, libellos quos polliciti ſunt propriæ fidei, iurantes offerant, & corporale coram poſitis ſacroſanctis DEI euangelijs ſacramentum perſoluentes. Ijdem Deo amabiles epiſcopi, & religioſi clerici atque monachi, obtulerunt vniformes libellos. Et relecti ſunt, ità continentes in verbis:

Supra pag. 935. b.

Confeſſio fidei quorũdã epiſcoporũ. clericorũ, & monachorum.

SAnctæ & vniuerſali ſynodo, quæ per iuſſionem pijſſimi & à Deo decreti domini noſtri & magni victoris Imperatoris Conſtantini, nunc conuenit in hac à DEO conſeruanda regia vrbe imperiali ſecretario, quod cognominantur Trullus, libellus ſatisfactionis compoſitus & porrectus à me Petro indigno epiſcopo Nicomediæ metropoleos prouinciæ Bithynæ: Quoniam quidem exquiſiuit veſtrum à Deo inſpiratum & honorabile Concilium, qualiter ſentiam ſuper recta & immaculata noſtra Chriſtianorum fide, & de incarnationis diſpenſatione magni Dei & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti, qui vnus eſt de ſancta & conſubſtantiali & viuifica Trinitate, huius rei gratia præſentem ſatisfactionem in ſcripto cõponens, offero ſancto & vniuerſali veſtro Concilio, continentem ſicut inferiùs habetur: Credo in vnum DEVM patrem omnipotentem, factorem cœli & terræ, viſibilium omnium & inuiſibilium. Et in vnũ Dominum Ieſum Chriſtum filium DEI vnigenitum, qui ex patre natus eſt ante omnia ſecula, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero: natum, non factum: per quem omnia facta ſunt. Et in ſpiritum ſanctum, Dominum & viuificatorem, ex patre procedentem, cum patre & filio coadorandum & conglorificandum, Trinitatem conſubſtantialem, vnam Deitatem & eſſentiam, virtutemque & poteſtatem & dominationem, Deum unum, quem cum ſingulariter contemplatur, ſenſu diuidente quæ indiuiſa ſunt, unitatem in Trinitate, Trinitatem in unitate adorandam: unitatem quidem ſecundùm eſſentiæ ſiue Deitatis rationem, Trinitatem uerò ſecundùm ſubſiſtentias ſiue perſonas. Confiteor quoquè unum eiuſdem ſanctæ & conſubſtantialis & uiuificæ Trinitatis Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum Filium Dei unigenitum, qui ex patre natus ante omnia ſecula, eundem in ultimis diebus propter nos & propter noſtram ſalutem deſcendiſſe de cœlo, & incarnatum eſſe ex Spiritu ſancto & ſancta gloriosa Domina noſtra DEI genitrice ſemperque Virgine Maria, quam θεοτόκον, id eſt, Dei genitricem proprie & ueraciter confiteor, utpotè quæ ipſum Dei filium & uerbum in nouiſſimis temporibus ſecundùm carnem generans, conſubſtantialem Deo & patri ſecundùm Deitatem, & conſubſtantialem nobis eundem ſecundùm humanitatem, per omnia ſimilem nobis abſque peccato, paſſibilem carne, impaſſibilem Deitate, perfectum in Deitate, & perfectum eundem in humanitate, Deum uerum, & hominem uerè ex anima rationali & corpore, ex duabus naturis Deitate & humanitate, & in duabus naturis perfectis. Et poſt ineffabilem & inſeparabilem unitionem inconfusè, inconuertibiliter, atque indiuisè cognoſcendum, nuſquàm naturarum proprietate perempta propter ſubſiſtentialem unitionem, magis autem ſaluata proprietate utriuſque naturæ, & in unam perſonam unamque ſubſiſtentiam concurrente, non in duabus perſonis partitum aut diuiſum, ſed unum eundemque filium unigenitum, DEVM uerbum, Dominum Ieſum Chriſtum confiteor. Nec enim quartæ perſonæ ſancta Trinitas augmentum ſuſcipit, etiam incarnato uno ex ipſa Dei uerbo: ſed in Virginali utero inuiolabilis DEI genitricis ſemperque Virginis Mariæ inhabitans incognoſcibiliter, ex ea in propria ſubſtan-

Digitized by Google

tia carnem sibi formauit animatam anima rationali & intellectuali. Quapropter & eiusdem duas natiuitates confiteor, tam quæ ante secula ex Deo & patre secundùm Deitatem, quamque illam, quæ ex eadem sancta Virgine & Dei genitrice Maria secundùm carnem & recentem. Manens quippe quod erat, factus est insolubiliter quod non erat: & ità unam eius subsistentiam cõpositam adnuncio, neutra conuersa uel confusa propter vnionem naturarum, neque rursùs sectionem admittente hac incognoscibili vnitione. Etenim unitio, quæ secundùm compositionem atque secundùm subsistentiam est, & confusionem & diuisionem excludit, & seruat quidem vtriusque naturæ proprietatem: vnam verò personam Dei verbi, etiàm cum carne demonstrat. Vndè & duas eiusdem Domini Iesu Christi naturales voluntates, & naturales operationes confiteor, secundùm uigorem testimoniorum sanctorum ac probabilium patrum, quæ posita sunt in suggestione missa ad pijssimum & à Deo confirmandum nostrum Dominum, & magnum victorem Imperatorem, ab Agathone sanctissimo ac beatissimo Papa antiquæ Romæ: & simpliciter in omnibus consentio, & permaneo in cunctis capitulis, quæ continentur tam in prædicta suggestione eiusdem sanctissimi viri, quamque in altera suggestione Concilij quod circa eum est. Insuper confiteor, eundem Dominum nostrum Iesum Christum, verum Deum unum, consubstantialem viuificæ Trinitati, crucifixum sponte pro nobis sub Pontio Pilato, passum, & sepultum, & resurrexisse tertia die secundùm Scripturas, & in cœlos ascendisse, sedere ad dexteram Patris, & iterùm uenturum cum gloria iudicare uiuos & mortuos, cuius regni non est finis: Ipsum resurrectionem mortuorum, & vitam futuri seculi, Amen. Suscipio autem & amplector sancta & uniuersalia quinque Concilia, id est, quod in Nicæa 318. sanctorum ac beatorum patrũ, & quod in hac à Deo conseruanda regia vrbe centum quinquaginta sanctorum, & Deo seruientium patrum, & quod in Epheso priùs ducentorum sanctorum patrum, & quod in Chalcedona 630. sanctorum patrũ, & quod in temporibus Iustiniani piæ recordationis iterùm conuénit in hanc à Deo conseruandam regiam vrbem sanctum quintum Concilium. In omnibus autem conseruo & amplector, quæ ab eisdem sanctis quinque Cõcilijs definita atque statuta sunt, & quos susceperunt, suscipio: quosque damnauerunt atque anathematizârunt, abijcio & anathematizo. Cum his abijcio & anathematizo etiàm omnes, qui vnam voluntatem & unã operationem prædicauerunt, aut prædicant, vel prædicaturi sunt in incarnationis dispẽsatione unius sanctæ Trinitatis Domini nostri Iesv Christi veri Dei nostri. Hanc igitur piæ & rectæ Christianorum fidei satisfactionem composui, scriptã per alium, mense Martio, indictione * octaua. Et subscriptio: Petrus indignus episcopus Nicomediæ metropoleos prouinciæ Bithyniæ, consentiens & permanens in omnibus, quæ continentur in præsenti satisfactionis libello, & confessus (vt superiùs continetur) quemadmodùm duas naturas, ità & duas naturales uoluntates, & duas naturales operationes, in incarnationis dispensatione vnius de sancta Trinitate Domini nostri Iesv Christi veri Dei: & anathematizans omnes, qui dicunt unam uolũtatem & unam operationem in Deitate eius & humanitate, manu propria subscripsi, mẽse Martio, indictione * octaua. * nona. * nona.

Georgius Deo amabilis presbyter monachus, & apocrisarius Theodori venerabilis loci seruatoris sedis Hierosolymorum accedens, dixit: Quæso pietatem uestram; sanctum quoquè & uniuersale Concilium, vt legantur synodica Sophronij venerabilis memoriæ Archiepiscopi Hierosolymorũ, quæ ab ipso quidem ad Sergium tunc temporis Patriarcham existentem, huius regiæ & à Deo conseruandæ vrbis, missa sunt, nequaquàm autem ab eodẽ suscepta sunt Sergio: quæ præ manibus mihi sunt, quô cognoscatur, vtrùm orthodoxa sunt, an non.

Cõstantinus pijssimus Imperator & sanctum Concilium dixit: In sequentibus horũ prolatio atque lectio proueniat.

ACTIO XI.

IN nomine Domini & dominatoris Iesu Christi Dei, & Saluatoris nostri, Imperãtibus à Deo coronatis ac serenissimis dñis Flauijs, Cõstãtino quidẽ pijssimo, & à Deo decreto magno principe, ppetuo Augusto & Imperatore, anno uigesimooctauo, & post consulatũ eius à Deo instructæ mansuetudinis, anno decimotertio, Heraclio verò atque Tiberio à Deo conseruandis eius fratribus, anno vigesimosecundo, X X. die mensis Martij, indictione nona. Præsidente eodem piissimo, & Christo amabili magno Imperatore Constantino in secretario sacri palatij, quod cognominatur Trullus, & ex eius iussione à Deo instructæ serenitatis, præsentibus & audiẽtibus Niceta glorioſissimo exconsule Patricio & magistro Imperialium officiorum.

Theodoro glorioſissimo exconsule Patricio, & comite imperialis obsequij, & substratego exercitûs Thraciæ.

Sergio glorioso exconsule patricio.

Paulo glorioſissimo exconsule patricio.

Iuliano glorioso exconsule patricio & militari logotheta.

Constan-

Digitized by Google

Constantino glorioso exconsule patricio, & curatore imperialis domus Hormisdæ.

Anastasio glorioso exconsule patricio, & loci seruatore comitis imperialis excubiti.

Ioanne glorioso exconsule patricio, & quæstore.

Thoma glorioso exconsule patricio.

Paulo glorioso exconsule patricio, dispositore Orientalium prouinciarum.

Petro glorioso exconsule.

Leontio glorioso exconsule, & domestico imperialis mensæ.

Conuenientе autem & sancto ac vniuersali Cõcilio, quod per imperialem sanctionem congregatum est in hac à Deo conseruanda regia vrbe, id est, Theodoro & Georgio venerabilibus presbyteris, & Ioanne venerabili diacono, locum repræsentantibus sanctissimi ac beatissimi Papæ antiquæ Romæ Agathonis, & Georgio venerabili atque sanctissimo Archiepiscopo huius Magnisonæ Constantinopoleos nouæ Romæ, & Petro Deo amabili presbytero monacho, ac apocrisario locum seruante sedis Alexandriæ magnæ ciuitatis, & Georgio religioso presbytero monacho, & apocrisario Theodori venerabilis seruatoris sedis Hierosolymorum.

Ioanne Episcopo Portuensi.

Abundantio episc. ciuitatis Paternensis.

Ioanne episcopo ciuitatis Rhegitanæ, locum repræsentantibus sancti Concilij centum viginti quinque venerabiliũ episcoporum senioris Romæ, qui etiàm per propriæ subscriptiones declarantur in suggestione ab eis facta ad pijssimum Principem Constantinum, & Theodoro religioso presbytero, & locum gerente Deo amabilis Archiepiscopi Rauennensis Theodori.

Ioanne episcopo ciuitatis Thessalonicæ.

Basilio Episcopo ciuitatis Gortynæ insulæ Cretæ.

Philalithe episcopo Cæsareæ Cappadociæ.

Theodoro episcopo Ephesi.

Sisinnio episcopo Heracleæ Thraciæ.

Platone episcopo Ancyræ Galatiæ.

Georgio episcopo Cyzici.

Marino episcopo Sardeorum.

Petro episcopo Nicomediæ.

Photio episcopo Nicææ.

Ioanne episcopo Chalcedonæ.

Ioanne episcopo Sidis.

Theodoro episcopo Meletinæ.

Iustino episcopo Tyanorum.

Alypio episcopo Sangrensi.

Cyprіano episcopo Claudiopolis.

Polyeucto episcopo Myrorum Lyciæ.

Theodoro episc. Staureopoleos Cariæ.

Tiberio episcopo Laodiceæ Phrygię.

Cosma episcopo Synnadorum.

Stephano episcopo Antiochię Pisidię.

Theopempto episcopo Iustinianopoleos quæ & Mostene.

Ioanne episcopo Pergis.

Hidoro episcopo Rhodi.

Sisinnio episcopo Hierapolis Phrygiæ.

Theodoro episcopo Tarsensi.

Macrobio episcopo Seleuciæ Isauriæ.

Georgio episcopo Byziæ Thraciæ.

Zacharia episcopo Leõtopoleos Isauriæ.

Gregorio episcopo Mitylenensi.

Georgio Episcopo Mileti.

Sergio episcopo Selymbriæ.

Andrea episcopo Methymnæ.

Theognio episcopo Chij.

Epiphanio episcopo Euchaitorum.

Petro episcopo Mesembriæ.

Petro episcopo Sozopoleos Thraciæ.

Ioanne episcopo Nyssæ.

Theodoro episcopo imperialium Thermarum.

Georgio episcopo * Camulianorum. * Cameleorum.

Zoito episcopo Chrysopoleos Asiæ.

Patricio episcopo Magnesiæ.

Antonio episcopo Hypepotum.

Theodoro episcopo Pergami.

Genesio episcopo Anastasiopoleos.

Platone episcopo Cinnæ.

Stephano episcopo Vranopolis.

Andrea episcopo Minicæ.

Ioanne episcopo Melitopoleos.

Ioanne episcopo Philadelphiæ.

Theodoro episcopo Prienæ.

Ioanne episcopo Dascylij.

Theodoro episcopo * Iustinianopoleos Gordi. * Iustinopolis Gordiu Como

Menna episcopo Carbaliæ pamphyliæ.

Callinico episcopo Coloniæ Armeniæ.

Theodoro episcopo Verisæ.

Tiberio episcopo * Amyzon.

Sergio episcopo Sinopis.

Georgio episcopo * Ionopoleos.

Stephano episcopo Heracleę Ponti.

Longino episcopo Tij.

Dometio episcopo Prusiados.

Georgio episcopo Cratiæ.

Platone episcopo Adrianopoleos.

Salomone episcopo Clanei.

Georgio episcopo Coensi.

Ioanne episcopo * Eresiorum. * Ereforũ

Ioanne episcopo Myndi.

Patricio episcopo Eleusorum.

Petro episcopo Apyræ.

Alexandro episcopo Nacolię.

Dometio episcopo Prymnesiæ.

Constantino episcopo Barathæ.

Theodosio episcopo Sibliorum.

Paulo episcopo Sozopoleos Pisidiæ.

Plusiano episcopo Silui.

Theodoro episcopo Nazianzi.

Demetrio episcopo * Tinni. * Thyniæ

Stephano episcopo Parij.

Gregorio episcopo * Cantanensi. * Candanensi

Ioanne episcopo Lappis.

Eulalio episcopo Cynopoleos.

Constantino episcopo Dalisandi.
Theodoro episcopo Olbis.

Theophane presbytero & abbate venerabilis monasterij, quod cognominatur Baiarum, quod est in Sicilia, & Georgio presbytero & monacho monasterij Renati, positi apud antiquam Romam.

Conone & Stephano presbyteris & monachis monasterij, quod cognominatur domus Arsitia, similiter siti apud antiquam Romam.

Residẽtibus quoquè glorioſissimis Patricijs & consulibus, & omnibus venerabilibus & DEO amabilibus episcopis secundùm ordinem in eodem secretario Trulli, propositis in medio sacrosanctis CHRISTI DEI nostri euangelijs, Constantinus DEO amabilis diaconus huius sanctissimæ DEI ecclesiæ, & primicerius DEO amabilium notariorum sanctissimi Patriarchæ huius à DEO conseruandæ regiæ vrbis Georgij, dixit:

Discernere solens eos, qui recta sentiunt & prædicant dogmata, ab his qui non verè confitentur, quæ super dispensatione sunt CHRISTI veri Dei nostri, qui vnus est da sancta Trinitate, tam vestra serenitas, quamque sanctum & vniuersale vestrum Concilium, cognitionem habet, quòd de præterita actione Georgius religiosus presbyter monachus & apocrisarius Theodori sanctissimi loci Seruatoris sedis Hierosolymorum, supplicans petijt vestram pietatem & sanctum vestrum Concilium, vt Synodica Sophronij venerabilis memoriæ quondàm Archiepiscopi Hierosolymorum ciuitatis, proferrentur ad medium, atque legerentur, vt eorum scientiam habeatis, & iudiceris si orthodoxa existunt, & suggerimus ad quod placuerit.

Constantinus pijssimus Imperator & sanctum Concilium dixerunt: Relegantur quæ dudùm gesta sunt. Et relecta sunt.

Constantinus pijssimus Imperator & sanctum Concilium dixerunt: Georgius presbyter religiosus, monachus & apocrisarius venerabilis loci seruatoris sedis Hierosolymorum, quorum meminit synodicorum Sophronij quondàm Archiepiscopi Hierosolymorum, secundùm eius petitionem, prolationem faciat, eorumque lectio proueniat. Et prolatus est liber, habens synodica eiusdem venerabilis memoriæ Sophronij. Quem accipiens Agatho religiosus lector & notarius sanctissimi archiepiscopi huius à Deo conseruandæ regiæ vrbis, relegit, ità continens in verbis.

Epistola Sophronij Patriarchæ Hierosolymitani.

DOMINO in omnibus sanctissimo ac beatissimo fratri & consacerdoti Sergio, Archiepiscopo & Patriarchæ Constantinopolcos, & Sophronius inutilis seruus sanctæ Christi DEI nostri ciuitatis. Papa beatissime, quàm mihi nunc amabilis est, & multò quàm pridèm amabilior, ex quo de incurioso silentio in causarum turbam decidi & terrenis quibusdam fluctibus opprimor: Papa DEO honorabilis, quàm nunc suauis est mihi pusillitas, & non mediocriter quàm pridèm suauior, ex quo de stercore & humo, ineffabili nimiaque penuria ad solium pontificale ascendi, * multumque me cerno fluctibus implicari, & ad secula esse periculum. Non enim ità esse suauia conspiciuntur suauia ante insuauiorum experimentum atque notitiam, sicut post experimentum & incursum apparent tristitiæ, sic salus his qui post salutem ęgrotant, optabilis: sic tranquillitas his qui post tranquillitatem fluctuantur, gratissima: sic diuitiæ his qui post diuitias egent, amabiles: & omnia quę quis ità considerauit, existere, & ipsa sunt quidem ac permanent naturali atque essentiali qualitate, qualia duntaxàt & ante experimentum contrariorum parebant: meliora tamen post horum efficiuntur scientiã ea, quæ sustinẽtibus multò precioſiora sunt, necnõ & * iucũdiora, & desiderabiliora sunt. Et hoc nobiscum Iob laudabilis promulgat spendidissimè, vtrunque experimentum accipiens ac definiens, meritoque iudex in his, quæ à nobis dicuntur, progreditur, sententiam quoquè indecliuem & immunificã statuit. Quid ergò ait ille decretator indomitus, munitionem passionum adipiscens, & in æstuationem angentium veniens? Quispu tas me constituet in mense dierum, quibus me DEVS tuebatur, quandò lucerna eius super caput meum splendebat, quandò lumine eius gradiebar in tenebris, quandò eram in itineribus lætus, quandò Dominus inspiciebat tabernaculum meum, quandò eram opulentus nimis, & in comitatu meo pueri mei, quandò affluebant viç meę butyro, mõtes autem mei fluebant lacte, quandò ,pgrediebar diluculo in ciuitate, & in plateis sedes mea ponebatur? Videntes me iuniores, abscondebantur: seniores verò assurgebant, maiores natù autem silebant: loquentes, digitum ori suo imponebant: audientes verò, beatificabant me. Ergò ego etiàm meritò, beatissime, cum Iob quinquiès victore clamabo: Memoria pristinorum bonorum, quæ mihi aderant, prosternatus: tranquilla hæc vita fuerat cum silentio, & nullam fluctuationem agnoscens * pauperies. Quisputas me constituet in mente dierum anteriorum, quibus me Deus absque tribulatione seruabat, quandò fulgebat lucerna super caput meum, pacificam vitam degens & influctuabilem, quandò lumine eius gradiebar in tenebris, cùm vindemiabam racemos silentij, dum serenitatis honestabar germinibus, dum imperturbationis delectabar palmitibus, dum securitatis flori-

* & multũ cerno fluctum coniungi, & fluctui implicari.

* commodiora,

Iob 29.a

* pauperis

floribus conlætabar, dum intrepidationis
* gratijs floſculis conabar, dum in curia * gratus cõueſcebar, quãdò terreſtri fruebar pauperie, quandò ſulcos impericuloſi ſtercoris exarabam, quandò influctuoſæ pauperratis ma-
*trãſmeabam re * trantibam, quandò humilis menſæ pulchritudinibus congaudebam, quandò aurealis victûs mellifluo illo manna veſcebar, alius quidem Iſrael & ipſe cernendus, deliciasque expulabar cœleſtes atque pacificas, citra murmurationem, malum bonúmve propoſitum? Quoniam igitur hæc, & vltra hæc, ſapientiſſime, in me ter afflictũ neceſſitate magna video DEO amabilium clericorum, religioſorumque monachorũ & fidelium laicorum horum omnium ciuium huius ſanctæ CHRISTI Dei noſtri
* quique ciuitatis, * quiqui violenta manu mea compulerunt, & more tyrannico cogerunt, peracta ſunt, quibus neſcio iudicijs, neque percipio, quæſo, ſynceriſſimos vos & exhortor, non ſolùm mundis orationibus ad Dominum me adiuuare vitaliter fluctuantem, pariterque periclitantem, & confortare me puſillanimitatibus nutabundum, ſed & à DEO inſpiratis inſti-
* operan- tutis introducere ad * operandum inceptum.
dorum

Hoc quidem, vt patres & prolatores: hoc verò, ſicut fratres & conſanguinei. Date ergò vos mihi paternè ſimul atque fraternè, quæ poſtulo, iuſta quippe ſunt: & ego veſtram pedeductionem conſequar, & copulam ad vos habere merebor, qua fides conſentaneos nectit, & ſpes recta ſapientes viuificat, & charitas diuina ſentientes addenſat, quorum funis triplex, & ex iſtis tribus diuinis conſtringitur virtutibus, neque ſolutionem agnoſcit, neque diſruptionem admittit, neque ſeparationem ſuſtinet, ſed eſt veraciter indiſruptus, in vnam congregans pietatem eos qui copula eius diuina ditati ſunt. Quia verò quædam Apoſtolica atque priſca traditio in ſanctis Dei per totum orbem Eccleſijs tenuit, vt qui ad pontificatum ducuntur, qui pro eis pontificatus regunt, omnia ſyncerius cõſulant, qualiter ſapiãt, & qualiter fidem demeant, quam Paulus eis ſapientiſſimus nimis cautè contradidit, vt non curſus ſuos in vacuum peragant: (inanis nanque eis omnis curſus exiſteret, ſi in quolibet fides violaretur) ille quippe
2.Cor.11. a facer, qui DEI voces audiuit, & cœlum ipſum habuit magiſtrum, & paradiſi contemplator pro tempore factus eſt, & verborum, alijs hominibus ineffabilium, fuit
1.Cor.9.d auditor, nè torperet (ſicut ipſe ait) perterrebatur, nè forte cùm alijs prædicet Chriſti ſaluti feram prædicationem, ipſe reprobus efficeretur. Vndè & in Hieroſolymis aſcen-
Galat.2. a debat Chriſti cœleſtis diſcipulus, & diuinis qui præerant, ſubijciebatur diſcipulis, & Euangelicam quam prædicabat, doctrinam innoteſcebat eis, qui alios putabantur præcedere, & ipſius eos faciebat doctrinæ participes, munimen ſibi deſpondens eis, qui poſt eum fuerant eius ſuſcepturi doctrinas, quibus formula cunctis probabilis factus eſt, qui eius ſequi vellent veſtigia.

Huic proindè & nos conſuetudini ſeruientes, & legem optimam arbitrati, omne quod olim decenter effectum eſt, maximè Apoſtolico roboratum inſtructo, qualiter de fide teneatur, ſcribimus, & à Deo inſtructis vobis ad probandum dirigimus, nè fortè terminos æternos tranſgredi, quos patres
Prou. 22. d noſtri poſuerunt, æſtimemur, non diſcernere tantùm ſcientibus * ſanctis incertis prouida dogmata, ſed & redintegrare quæ minùs ſunt, propter perfectam in Chriſto charitatem exactè potentibus atque valentibus. Illa igitur dicturus aduenio, quæ ab initio in ſancta & Catholica Eccleſia natus & nutritus perdidici, & à mollibus percepi vnguibus ſapere, & prædicantibus vobis à Deo inſpiratis, hauriui. Credo igi- Profeſſio
tur beate (ſecundùm quòd à principio credi- fidei So-
di) in vnum Deum patrem omnipotentem, phronij.
ſinè principio penitùs & ſempiternum, omnium viſibilium atq; inuiſibilium factorem. Et in vnum Dominum IESVM Chriſtum filium Dei vnigenitum, qui ſempiternè & intemporaliter ex ipſo natus eſt DEO & patre. Et non aliud principium quàm patrem cognoſcentem, ſed nec aliundè quàm ex patre ipſam ſubſtantiam habet, lumen de lumine conſubſtantiale, Deum verum de DEO vero, conſempiternum. Et in vnum Spiritum ſanctum, qui ſempiternè à Deo patre procedit, lumen & Deum ipſum agnoſcendum, verè patri & filio conſempiternum, conſubſtantialem, atque contribulem, eiuſdemque eſſentiæ atque naturæ. Similiter & Deitatis Trinitatem conſubſtantialem, cohonorandamque, ac coaſſeſſorem, connaturalem, & cognatam, atque contribulem, in vnam conrecapitulandam Deitatem, atque in vnam copulandam communem dominationem, abſque perſonali confuſione, & abſque ſubſtantiali diuiſione. Trinitatem itaque in vnitate credimus, & in vnitate Trinitatem glorificamus: Trinitatem quidem pro tribus ſubſiſtentijs, vnitatem autem propter ſingularitatẽ Deitatis. Seu igitur ſancta Trinitas numerabilis perſonalibus facta eſt ſubſiſtentijs, ſiue * ſancta vnitas extra omnem numerum * per ſan-
eſt, & hæc quidem indiuiſibilem habet diui- cta
ſionem, & inconfuſam gerit coniunctionem. * Cùm diuiditur nanque numeralibus * condini
ſubſiſtentijs, & numeratur perſonalibus ditur
alternitatibus, identitate eſſentiæ atque naturæ coniungitur, & omnimodam partitionem non recipit. Vnitas enim ſingularis & * incomputabilis, omnem refugit ſecun- * incopu-
dùm eſſentiam numerum. Vnus enim Deus labilis

à nobis enixiùs creditur, quoniam & Deitas vna flagranter prædicatur, licèt in Trinitate perſonarum agnoſcitur: & unus Dominus à nobis adnunciatur: quoniam & dominatio vna firmiter agnoſcitur, licèt in tribus ſubſiſtentijs demonſtretur: neque ſecũdùm quod vnus eſt Deus, & una eſt Deitas, eſt diuiſibilis, & in tres deos partibilis, vel in tres Deitates producendus: neq; ſecũdùm quod vnus eſt Dominus, vnus Dominus diſtãs eſt, & in tres Dominos expandendus eſt, ac in tres dominationes dilatandus eſt: (Arianorum hæc eſt impietas, quę in inæquales deos concidit Deum, & in diſſimiles Deitates unã partitur Deitatem, & in alterigenas tres dominationes unam diſtinguit Dominationẽ) neque ſecundùm quod Trinitas vnus Deus eſt & agnoſcitur, & ſubſiſtentiæ tres pronunciantur, & tres obſecrantur perſonæ, Pater, & Filius, & Spiritusſanctus, dicitur coarctatus ſiue compoſitus vel confuſus, & in unã ſeipſum colligens ſubſiſtentiam, in unamq; coercens non numerandam perſonam. (Sabellianorum iſta eſt prauitas, in unam ſubſiſtentiam tres confundere ſubſiſtentias, & in vnam perſonam eaſdem tres conſpergens perſonas) vbi enim eſt Trinitas, ô impijſſime, ſi in vnam perſonam ſecũdùm vos Trinitas ipſa colligitur, & in unam concurrat confuſibilem ſubſtantiam? Vel ubi unitas, ô furioſiſſime, ſi in tres eſſentias ipſa vnitas efferetur. & in tres naturas dilatabitur, & in tres Deitates multiplicabitur? Impiũ quippe eſt orthodoxis vtrunq; & à ueritate prorſus proiectum eſt, tam ſingularitas ſecundũ ſubſiſtentiam, quàm ternalitas in naturis. Illud enim ſtatim ad Iudaiſmum deducit, & à ſeſe dicentem ſimul abducit: hoc uerò ad paganiſmum deuoluitur, & in ſeſe aſſerentẽ conuoluit. Et aut omninò paganus eſt, qui hoc furioſè cum Ario perhibet: aut Iudæus eſt, qui illud * impietatis cum Sabellio ſuſcipit. Et ideò benè à Deiloquis ſancitum eſt, vnitatem quidem nos ſapere una & ſingulari Deitate, & identitate eſſentialis atque naturalis dominationis, Trinitatem autẽ tribus inconfuſis ſubſiſtentijs, & diuerſitatem numerandæ perſonalis alternitatis, quatenùs nec ipſum vnum Sabellianum remaneat, qui unum ubiquè conſpiciens, omnem ſubſiſtentialem multitudinem abiecit: neq; eadem tria præterat Arius, ſi tria intelligantur per omnia, omnem vnitatis uocem repellentia Deitatis eſſentiæ atque naturæ. Quẽadmodùm igitur unum Deum didicimus ſapere, ità & unam Deitatem confiteri percepimus: & ſicut ſubſiſtentias tres exorare didicimus, ità & tres glorificare perſonas inſtruimur, non alium vnum Deũ præter tres cognoſcentes perſonas, neque tres conſubſtantiales perſonas Trinitates, quæ ſunt, Pater & Filius & Spiritusſanctus, alteras præter vnum Deum agnoſcimus: Et idcircò unum hæc tria, ĩ quibus eſt Deitas, prædicamus: & tria vnum, quorum eſt Deitas, annunciamus, ſiue (quod eſt accuratiùs ac manifeſtiùs dicere) quæ Deus eſt atque agnoſcitur: hoc ipſum quippe & unum eſt, & tria creditur, & tria prædicatur, & unum ueraciter adnunciatur: Et neque unum, quod extra unum eſt, tria recipit: neque tria, ſecundùm quod tria ſunt, unum admittunt: quod eſt mirabile, & omni certè plenum ſtupore eſt. Hoc ipſum nanque & numerabile eſt, & refugit numerum. Numerabile quidem tribus ſuis ſubſiſtentijs, refugit autem numerum ſingularitate Deitatis. Vnitas quippe eius eſſentiæ atque naturæ, numerari penitùs non admittit, uti non & differentiam Deitatis introducat, & ex hoc eſſentiæ, & naturæ, & deorum multitudinem unum principium faciat. Omnis itaque numerus contubernalem habet differentiam, & omnis differentia atque diſcretio numerum ſuperinducit, ut inſitum. Numeretur ergò beata Trinitas non eſſentijs, nec naturis, nec diuerſis Deitatibus, æternisve dominationibus. Abſit, ſicut inſaniũt Ariani, & ſicut nouę tritheiæ, id eſt, ter Deitatis* latratores, eſſentias tres, & naturas tres, & tres dominationes, & tres ſimiliter vaniloquentes Deitates: ſed ſubſiſtentijs & proprietatibus intellectualibus perfectis, ſemotim ſubſiſtentibus, numero diuiſibilibus, & non diuidendis Deitate. Diuiditur itaque indiuiſè ſancta Trinitas, & indiuiſè rurſùs coniungitur. In perſonis nanque diuiſionem habens, indiuiſa permanet & inſeparabilis per eſſentiam & naturam. Similiter & Deitas. Et id circò nequaquàm tres deos dicimus, neque tres naturas in ſancta Trinitate glorificamus, neque tres eſſentias in ea prædicamus, neque tres confitemur Deitates, non conſubſtantiales, non alterius ſubſtantiæ, non eiuſdem originis, neque alterius originis: neque quę ſingulariter in ea prædicantur, in multitudinem deducere permittimus. Nec quẽquam eius vnitatem diuidere ſinimus, neque tres quoſdam deos eſſe cognoſcimus, aut tres quaſdam naturas, uel tres quaſdam eſſentias Deitatis nouimus, non unigenas, aut alienigenas, non eiuſdem ſapientiæ, aut alterius ſapientiæ, ſed nec penitùs deos aut naturas, uel eſſentias aut Deitates agnouimus vel cognoſcentes ſcimus. Sed & eum qui recipit uel ſapit aut nouit, anathematibus percellimus. Nos enim unũ principium vnius nouimus Deitatis, unum imperiũ, unã poteſtatem, unã uirtutem, unã operationem, unũ conſilium, unam uoluntatem, unã dominationem, vnum * modum, tam omnium quæ poſt eam ſunt, creatricem, quamque prouidã & ſtabilientẽ atque conſeruatricem, vnã dominationem, vnam ſempiternitatem, & quæque ſunt talia ſingularia & incompoſita, vnius eſſentiæ atque naturæ, in tribus eſt perſo-

* impiè

* latrant Doctores

* motum

perſonalibus ſubſiſtentijs: neque ſubſtantias cõfundentes, & in vnam eas ſubſiſtentiã deducentes: neque vnam eandemque eſſentiam partientes, & in tres eam eſſentias diſcerpentes, & vnam ex hoc diuidentes Deitatem: ſed eſt vnus Deus, vna Deitas in tribus ſubſiſtentijs fulgens, & tres ſubſiſtentiæ, & perſonæ in Deitate vna cognoſcũtur. Propterea perfectus Deus eſt pater, perfectus Deus eſt Filius, perfectus Deus eſt Spiritusſanctus, idcircò quòd vnam eandemque ſingula quæque perſona inſeparabilem, indiminutam, atque perfectam habet Deitatem. Et iuxta quod Deus quidem eſt, *ipſum exiſtit vnumquodque, dum ſeorsùm cõlideratur, ipſa intelligentia, quod nõ ſeparabile, ſeparante: vt pater tamen & filius & Spiritusſanctus, aliud & aliud & aliud non dicantur. Et idcircò hęc à Dei capacibus prædicamus, Deus, & Deus & Deus: ſed vnus eſt hæc tria Deus. Nõ enim alius Deus pater, nec alius Deus Filius, neq; alius iterùm Deus Spiritusſanctus: quia nec alia natura eſt pater, nec alia natura eſt filius, neque alia iterùm natura eſt Spiritusſanctus. Hoc enim etiàm multos atque diuerſos deos opinatur, multasque & varias generat Deitates: ſed Deus quidem eſt pater, Deus uerò eſt filius, ſimiliter Deus eſt & Spiritusſanctus, eò quòd induiuisè & indiminutè eędem tres perſonæ una impleantur Deitate, & in una quaque earum funditùs tota ſit. Nam Deitas diuiſionẽ non ſuſtinet, & in tribus ipſis perſonis plenificè atque perfectè, non partibiliter ſiue ex parte eaſdem implens perſonas, ſed in unaquaq; exiſtens pleniſſima, & una permanens, licèt in tribus perſonis monſtretur: & ad deorum multitudinem non excurrens, licèt in tribus ſit ſubſiſtentijs, ut nõ corporalem quandam ſuſtineat ſectionem, quæ certè eſt impaſſibilis, & incorporea, & pati neſciẽs, quæ creaturæ ſunt propria. Eſt igitus cum hoc quod Deus, pater ipſe pater, & neque filius, neque Spiritusſanctus: ſed quod filius eſt ſecũdùm ſubſtantiã, & quod naturaliter Spiritusſanctus exiſtit & eſt, cum hoc quod Deus eſt: ipſe filius, ipſe filius, & neque pater, neque Spiritusſanctus: ſed quod pater ſecundùm naturam prædicatur, & quod ſecundùm ſubſtantiã Spiritusſanctus conſpicitur & eſt, cum hoc quod Deus eſt: Spiritusſanctus ipſe Spiritusſanctus, & neq; patre eſſe cernitur, neque filius eſſe ſuſpicitur: ſed quod pater ſecundùm eſſentiam creditur, & quod filius ſecundùm naturam adnunciatur. Hoc quidem, propter naturam & identitatem ſubſtãtiæ & cognationẽ eſſentiæ, illud uerò propter alterificas horum triũ proprietates, propterque diſſimilitudinem proprietatum, quæ incõfusè unamquanque figurant perſonã. Sicut ergò eſſe Deus unaquæque inconuertibiliter poſſidet, ità & proprietatem, per quam ipſa perſona figuratur, immutabilem & immobilem obtinet, quæ eidem ſoli eſt inſita, & ab ipſis alijs perſonis eam diſcernit, & confitam atque cohonorificandã cõſubſtantialem quoq; & confeſſinam Trinitatem abſque concluſione conſeruat. Trinitas igitur eſt, nõ ſolùm una Deitatis perfectione perfecta, ſed ſuperperfecta, & ultra Deitatẽ gloria ac ſempiternitate & imperio non diſpertita neque alienata. Neque enim creatum quid aut ſeruile eſt in Trinitate, neq; ſubintroductitium, tãquàm quod priùs quidem non extiterit, poſtremò uerò introgreſſum. Neque igitur defuit Patri Filius, neque filio Spiritusſanctus, ſed inconuertibilis & incommutabilis eadem Trinitas ſemper eſt. Et de ſancta quidem ac conſubſtantiali, ſempiternaque & principali omniumq; opifice & regina Trinitate qualiter ſentiam, atque glorificem & uenerer, (ut breuiter dicere ſupperit) manifeſtè uobis aliquid unúquodque digeſſi. Neq; enim amplius quid fari permitit harum ſynodicarum ſyllabarũ compendium. Qualiter quoquè & de incarnatione vnius, & de eadẽ uenerabili Trinitate Dei uerbi & filij clementiſſimi atque admirabili, hoc eſt, de ſubmiſſa exinanitione, ad nos quoquè terrenos diuina atq; Deifica deſcẽſione, teneam atque ſentiam, & tenere à ſanctis patribus, qui ſecundùm vos à Deo inſpirati ſunt, mihi eſt traditum, tanquàm coram ipſa ueritate, quæ conſpicit uniuerſa, ſynodicam hanc literam ſcribens, expono, & ad ueſtrũ deſtino ſapientiſſimum auditum. Credo & de hac, ſanctiſſime, quòd Deus uerbum, unigenitus patris filius, qui ante omnia ſecula & tempora impaſſibiliter de eodem natus eſt Deo & patre, miſerationem induens, & humanitatis miſericordiam circa humanum noſtrũ lapſum, ſpontanea uoluntate, & Dei gignẽtis cõſilio, & diuino cõplacito ſpiritu, nõ ſeparatus à gremio generantis ad nos humiles deſcendit, ſicut eiuſdem uoluntatis patri & ſpiritui, ità & eſſentiæ inexplicabilis, & naturæ circunſcriptionẽ nullo modo ſuſtinens, aut ſecundùm nos localem tranſmeatum naturaliter ſciens efficere diuinam operationẽ, & uterum intactum virginitatis ingreſſus, caſtitatem luſtratam Mariæ ſanctæ, præclaræque, & quæ Dei ſunt ſapientis, & ab omni contagione liberatæ & corporis & animæ & intellectũs incarnatus, qui erat incarneus: & formam ſuſcepit noſtram, qui ſecundùm diuinam eſſentiam, quantùm ad habitũ & ſpeciem, inexformabilis: & corporatur ſecundùm nos, incorporeus. Et homo iuxta ueritatem efficitur, qui ſemper Deus cognoſcitur: & materno uentre geſtari monſtratur, qui ſempiterni patris in ſinu eſt: & intẽporeus, principium recipit temporale, non per phantaſiam factus hæc omnia, (ut Manichæis & Valentinis uidetur inſanis) ſed re & ueritate totum ſeipſum exinaniens paterna & propria uoluntate, & totam noſtram aſſu-

* idipſum

Nota de puritate cõceptionis Beatæ Mariæ.

mens

mens massam, carnem inquam nobis cõsubstãtialem, & animam rationalem, animabus nostris contribulem, & mentem menti nostræ cõparem. Hic itaque homo est & cognoscitur, & homo secundùm ueritatem factus est ab ipso summo conceptu de sanctissima Virgine. Homo enim * fieri uoluit, ut simili conlimilem mundificaret, & cognato cognatum saluificaret. Ideò Virgo sancta accipitur, & anima corpusque sanctificatur, quę stà ministrauit in incarnatione Creatoris, ut munda & casta atque incontaminata. Incarnatur ergò verbum Deus, quod nostrum est, non prætactæ carni copulatus, pręformatóve atque in sese præsubsistẽti aliquandò corpori conlinitus, vel animæ præexistenti coniunctus: sed tunc his ad subsistendum veniẽtibus, quandò eis ipsum verbum & Deus, naturaliter copulatus est, contemporalem habens unitionem atque subsistentiam: & non ante verissimum ipsius verbi conuentum, in seipsis vnquàm extiterũt, uel cuiuspiam secundùm nos alterius hominis penitùs extiterunt, sed cum uerbi ipsius naturali conuentu subsistentiam habitura concurrerunt, & nec quantùm in ictu oculi, hanc quàm illam priorem habentia, sicut Paulus Samosatenus perstrepit atque Nestorius. Simul quippe caro, simul Dei uerbi caro: simul caro animata rationalis, simul Dei verbi caro animata rationalis. In illo itaque, & non in semetipsa, habuit existentiam unam. Cum conceptu quippe verbi, hæc ad subsistendum prolata sunt, & secundùm subsistẽtiam ei unita sunt, quandò ad subsistentiam prolata sunt: quæ certè uera est & inseparabilis, quæ neque diuisionem perpetitur, neque mutabilitatem, aut confusionem admittit ab ipso prolata, & in ipso consistentia, & cum ipso composita, nullumque prorsùs tempus propriæ constitutionis tulerunt, quod inconfusam atq; inseparabilem ad eum compositionem præcederet. Ex inuiolabili nãque & Virginali sanguine sancte atque immaculatæ Virginis Marię, uerbum uerè factum est incarnatum, & ueraciter homo, & i utero Virgineo deportatus, & tempus expleuit legitimi puerperij, & per singula naturalia, & peccatum nõ trahentia, nobis hominibus similis factus, nostraque non dedignatus passibilem vilitatem, nascitur Deus humano corpore, simili terque & habitu animam rationalem & incorpoream habens, quod ipse in semetipso, & nequaquàm alter rationali animauit Spiritu, & Virginem generantem conseruauit, & [illegible], eam propriè & ueraciter demõstrauit: uel ti Nestorius uecors scinditur, & eius Deo rebellis exercitus lachrymatur, & lamentatur, & eiulat, & iterùm cum eo discerpitur. Deus itaque erat, qui ex sancta Virgine Dei genitrice Maria est, & secundam hanc temporalem propter nos natiuitatem suscepit & post primam eius & sempiternam illam ex patre, naturalemque ineffabilem natiuitatem, quanquàm incarnatus, nascebatur ob similitudinem nostri carnalium. Totus DEVS collaudandus, totus idem ipse apparens homo perfectus: DEVS idem noscendus, perfectus homo idem ipse innoteſcendus: ex duabus quippe naturis unitionem habuit, Deitate & humanitate: & in duabus perfectis noscebatur naturis, Deitate & humanitate. Neq; enim unitioni mutatio quælibet uel confusio interceſſit, neque differentiæ dualitatique formarum siue subsistentiarum post unitionem diuisio quædam aut sectio est intromissa, licèt hoc contristet quidem furentem Nestorium, illud verò tabefaciat Eutychem desipientem. Nam, quæ secundùm subsistentiã adinicèm vniuntur, neque mutationem acceptãt, neque diuisionem agnoscunt: neque scit, quæ confusionis sunt propria, neq; sectionis discit indicia. Iuxta quod appãret Eutyches ignorans, atq; Nestorius, & vnitionis secundum subsistentiam nõ addiscentes virtutem, iuxta quam & incarnatũ est verbum, & caro animata & intellectualis, immutabiliter Deificata est: hic quidem in confusionis pelagus iactatur, hic verò in diuisionis voraginem deijcitur. Et idcircò ille quidem refugit confiteri dualitatem naturarum, hic uerò unam Dei uerbi naturam incarnatam se subtrahit prædicare, licèt unam eius compositam subsistentiã dicere metuat; * timorem refugę meruit, ubi timor nullus inhabitat. Nos uerò sensu uiuido utriusque horum seruilem propellentes amentiam, & super petram pietatis stantes intrepidi, & secundùm subsistẽtiam uerbi ad carnem, quæ ex nobis est, intellectualem & animatam, cõuenientiam prædicamus, & unum Christum & filium incarnatam uerbum obsecramus & unam eius subsistentiam compositam dicimus, & in duabus eum adnunciamus naturis, & duas eiusdem DEI uerbi natiuitates credimus, unam quidẽ ex DEO patre, quam intemporalem & sempiternam scimus, secũdam ex DEI genitrice Matre, quam & modernam & tẽporalem cognoscimus, & unam Dei uerbi naturã in eo incarnatã glorificam* & non sicut Apollinaris, Eutychesq; & Dioscorus dicunt, sed sicut sapiens nobis tradidit Cyrillus, & quæ sunt naturarum, saluari dicimus, propria, & unitarum differentiam non reijcimus, quæ ut naturali quidem dicitur & est qualitate, in essentiali uerò intelligitur & est quantitate: & neq; Nestorianã sectionem metuimus, neq; Eutychianam mutationem ueremur: quia neque sicut insultsus Nestorius, affectualem unitionem dicimus: aut insontinam, quod est honoris æqualitatem, aut obuliam, quod est consilij concordiam, nec uoluntatum mouentium indentitate deliramus hanc conuentionem: neq; sicut Eutyches à Deo propulsus, secundùm confusionem

* χτισθῆναι

Mariam, verè Dei genitricẽ esse.

Eutyches & Nestorius quã sibi mutuo aduersentur.

* timore refugæ meruit.

nem

Digitized by Google

nem quandam aut mutabilitatem Dei uerbi & carnis intellectualiter animate, ſiue naturarum atq; ſubſtantiarum & formarũ compoſitionem garrimus, ex quibus in Chriſto admirabilis facta eſt conuentio: undè regiam uiam & mediam gradientes, & cõfuſionem & ſectionem abominamur, ſolam autem ex animo ueneramur inconfuſam, ſimulq; indiuiſam Deitatis atq; humanitatis unitionẽ, quam ſolam intelligendo cognoſcit naturalis atq; ſecundùm ſubſiſtentiam conuentio. Hanc quippe cum alterutrùm copulatã Deitas & humanitas habuerunt, vt neque cõuerſionem ſuſtineant, neque diuiſionem patiantur. Vnitatis nãque ratio, quæ naturalis (inquam) eſt atque ſecundùm ſubſiſtentiam, (neq; enim alteram vnitionem ĩ Chriſto prẽter iſtam agnoſco) non ignorat quidem differentiam, diuiſionem autem prorsùs expellit. Quæ verò ad vnitatem concurrerunt, inconuerſa conſeruat, patitionemq; uetitorum non admittit: & ideò ex Deitate & humanitate, & ex duabus naturis Chriſtum nominantes, & Deum eundem & hominem, & *diphyan, quod eſt, bis genitum, duplicemq; ſecundùm naturas prædicamus. Similiter autem & in Deitate perfectum, & in humanitate eundem ſcimus perfectum: idcircò & in duabus eum docemus naturis, & patri conſubſtantialem, vt Deus, hũc ipſum aſſerimus, & cõſubſtantialem nati & nobis huc ipſum hominem aſſerimus, viſibilem hunc ipſum & inuiſibilem, creatum hunc ipſum ſimiliter & increatum, corporeum hunc ipſum & incorporeum, contrectabilem hunc ipſum & incontrectabilem, circunſcriptum eundẽ & incircunſcriptum terrenum eundem & cœleſtem, carnem hũc ipſum, animatum rationabiliter & Deificatum, recentem hunc ipſum & ſempiternum, humilem hunc ipſum & ſublimiſſimum, & quæque duplicis inſeparabiliter experiũtur naturæ: velſi quædam ſemper exſtitit, & ſempiternam habens naturã: quædam verò propter nos in nouiſſimis temporibus inconuerubiliter factus eſt, vtpotè humanam aſſumens naturam. Si igitur incõuertibilis erat & inſeparabilis erat vnitio, ſicut & inconuertibilis eſt & inſeparabilis permanet,* duo immutabiliter differẽtia ſignificantur, & inſeparabiliter alteritate conſulgent naturæ & ſubſtantiæ, quæ & formæ conſiſtunt, ex quibus ineffabilis vnitio facta eſt, & in quibus vnus idemque CHRISTVS conſpicitur. Vnum nanque quod ex ipſis effectum eſt, nõ iam dualiter diuiſum, ſed eorum ex quibus factum eſt, ſinè ſectione & tranſuerſione demonſtrat ſubſiſtentiam. Quæ enim extat perſona compoſita, ex inconfuſo conſtans temperamento, partitionẽ conueniendũ nec ſcit: ſed eſſe vnum, & permanere vnum, indiuiſum ſortitur: & neque duo, iuxta quod vnum exiſtit, efficitur: neque cõfundit, & in ſingularum redigit vnitatem, naturalemque & eſſentialem identitatem ea, ex quibus naturaliter conuenit: ſed eſt vnũ & duo, hoc ipſum agnoſcibile: vnum quidẽ, ſecundùm ſubſiſtentiam atque perſonam: duo verò, ſecundùm ipſas naturas atq; naturales earum proprietates, ex quibus eſſe unũ ſortitur natura duplex, & unum permanere ſeruabit. Vndè idem ipſe vnus manens Chriſtus, & Filius, & unigenitus, inſeparatus in utriſque naturis conſpicitur, & quæ ſunt utriuſq; ſubſtantiæ, naturaliter operabatur, ſecundùm inſitam unicuique eſſentialem qualitatem ſiue naturalem proprietatem. Quòd ſi naturam haberet ſingularem & inconiunctam, ſicut & ſubſiſtentiam atq; perſonam, non ageret utiquè unus idemque filius & Chriſtus profectò, quæ utriuſq; erãt naturæ. Quandò enim Deitas expers eſt corporis, quomodò naturaliter opera corporis operata eſt? uel quomodò corpus Deitate fruſtratum, actiones operatum eſt, quæ eſſentialiter Deitatis eſſe noſcuntur? Veram Emmanuel, dum unus eſt, & in eo ipſe utraque, id eſt, Deus & homo, quæ naturæ utriſque ſunt *naturaliter geſſit, ſecũdùm aliud quæ geſta ſunt operans: ſecundùm quod Deus quidẽ eſt, idẽ ipſe quæ diuina ſunt: ſecundùm quod homo idem ipſe eſt, quæ humana ſunt ſeipſum omnibus uolens oſtendere, quòd Deus idem ipſe & homo ſit: & ideò idem ipſe, tã q̃ diuina ſunt agit, quàm quæ humana, ſimiliter & dicit & loquitur. Non alius quidẽ miracula operatus eſt, alius aũt perpetrauit humana, paſſionesque ſuſtinuit, ſicut ôs Neſtorius vult: ſed vnus quidem, idemq; & Chriſtus & filius, qui & diuina geſſit & humana: ſecundùm aliud verò, & aliud, ſicut diuinitùs proteſtatus eſt Cyrillus, quia & in utriſq; habuit poteſtatem inconfuſam, necnon & impartibilem. Secundùm quod Deus ergò ſempiternus idẽ ipſe exiſtebat patrabat miracula: ſecundùm quod homo verò idẽ ipſe modernus agnoſcebatur, faciebat humilia & humana. Sicut ergò in Chriſto utraque natura indiminutè proprietatẽ ſuam cuſtodit, ità & operatur utraque forma cum alterius communione, quod proprium habuit, verbo operante quod verbi eſt, cum communione ſcilicet corporis: & carne exequente quod carnis eſt, communicante ei videlicet verbo in eadẽ operatione, dum quandò hæc in vna ſubſiſtentia cognoſcãtur, & in vna perſona conſiderentur, & inſulſſimam ſectionem appellant. Neq; enim diuisè operabantur propria, ut & diuiſionem earũ ſuſpicemur. Non exultet pro hoc Neſtorius, ſeipſum ſeducens * erroneus, idcircò quod utraque forma in uno Chriſto & filio, cum alterius cõmunione operabatur quod proprium habuit. Neque enim ab altera eius diſſidens, quod proprium habuit, operabatur. Neq; enim ſecundùm duos Chriſtos aut filios, qui operantur, glorificamus: unum quidem, ſecundùm naturam

*diphya

*inſeparabiliter

*veracitas

* erroneus

Digitized by Google

turam filium & Christum, quæ mira sunt: secundùm verò, secundùm gratiam filium & Christũ, quæ humiliora sunt: quanquàm duas formas quæ communiter operantur, edocemus, vnamquanque secundùm suam naturalem proprietatem, sed vnum eundémque filium & Christum, qui & sublimia & humilia naturaliter operatur, secundùm vniuscuiusque duarum eius naturarum naturalem & essentialem qualitatem, allerim⁹. Naturæ nanque incommutabiles manentes & inconfusè, & duæ manifestè cognoscendę, & non confusibiliter copulatæ, his penitùs non erunt fruſtratæ, vel si in vna subsistentia monstrabantur, nõ vãnè prosiliant Eutyches & Dioscorus, * nequaquàm non existentis impiæ confusionis prolatores: sed vnaquæque natura cum alterius cõmunione agebat quod proprium habuit, & diuisionem refugiens, & conuersionem ignorans, & differentiam ad alteram conseruans, communionemque & compositionem, insolubilem atque indisruptam persaluans. Hinc piè sentientes, & super terminos rectæ fidei consistentes, sicut vnum eundemque Christũ & filium opetari vtraq; dicimus, eô quòd Deus idem ipse erat & homo, nullamque excogitamus confusionem, ità nec vtranque formam cum alterius communione operari, propria differentes, eô quòd duæ formæ, in vno eodemque Christo naturaliter propria operantes, existunt, nullam penitùs considerantes diuisionem, sicut hic quidem Eutyches, illic verò nobis vult calumniari Nestorius, sed iuxtà adinuicèm consistentes, & aduersùm nos pios impiũ prælium patientes: quæ pro nihilo reputantes, & vtriusque naturæ vtranque nouimus operationem; essentialem dico, naturalem, & congruam, indiuisè de vnaquaque procedentem essentia & natura, iuxta insitam ei naturalem atque essentialem qualitatem, & inseparabilem simulque inconfusam alterutrius essentiæ * vnà secum cooperationem adducens. Hoc quippe & operationum, quæ in Christo sunt, differentiam facit, sicut & naturarum. Non itaque idipsum est Deitas & humanitas secundùm qualitatem vni cuique naturaliter inditam, licèt in vnam subsistentiam adinuicèm ineffabiliter concurrunt, & in vnam personam sunt inconfusè compositæ, & vnũ eundemque nobis Christum & filium effecerint, secundùm subsistentiam adinuicèm concurrentes atque componiq. Etenim Deus verbum est, & non caro, quanquàm carnem rationaliter animatam assumpsit, hancque sibi vnitione naturali & secundùm subsistentiam adunuit. Ipsa verò caro est animata rationaliter, & non verbum, licet Dei verbi caro conspicitur. Et ideò neque eandem habent indifferenter operationem adinuicèm post vnitionem naturalem ac incõfusam, id est, veram & secundùm subsistentiam: neque vnam solam earum operationem dicimus, siue essentialem & naturalem, penitusque indifferentem, quatenùs essentiam vnam & vnam naturam eos cognoscamus, quæ ab Acephalorum pueris luditur, & ipsis verbis impudenter profertur composita. Quẽadmodùm igitur vtriusq; essentiæ atque naturæ, ex quibus nobis in Christo inconfusa facta est vnitas, & vnum Christum perfecit, & filium totum Deum, totum eundem ipsum credendum & hominem, vtranque naturalem confitemur operationẽ, nè naturas, quæ inconfusè vnitæ sunt, confundamus. Siquidem & ex operationibus tantùm secundùm eos, qui sunt talia callentes naturæ noscuntur, & essentiarum semper differentiam ex differentia operationum est insitum comprehendere: ità & omnem uocem & operationem, seu diuina quædam sit & cœlestis, siue humana atque terrena, ex vno eodemque Christo & filio edocemus procedere, ex vnaque eius composita & singulari subsistentia * incarnatum Dei verbũ extabat, qui & vtranque inseparabiliter & inconfusè operationem, secũdùm naturas suas à seipso naturaliter proferebat. Secundùm diuinam quidem naturã suam, iuxta quam erat etiàm patri consubstantialis, diuinam & inexplanabilem: secundùm humanam verò, iuxta quam & hominibus nobis ipse cõsubstantialis mansit, humanam atq; terrenam, vnicuiq; naturę amicam & congruam: & nõ sinens quenquam adspicientiũ scandalizari, ꝙ non sit idem ipse Deus & homo, qui hæc & illa naturaliter operabatur. In eo quidem, quòd idem ipse vnus Christus & filius operabatur, vtranque Nestorij cœnolentam obstruens effluentiam: nec enim duos iuxta eũ Christos & filios sic dicimus, qui operatur hæc, atque illa obsecrat: in eo verò quòd ostendebat, quæ vtriusque naturæ sunt propria, inconfusa post vnitionem manentia, & vtranque hunc ipsum similiter proferentem operationem, ipsa naturali ratione cognoscendam naturarum, propriamque naturam naturaliter explanantẽ, ex qua inseparabiliter atq; naturaliter emanabat, & essentialiter exundabat, Eutycheis elaropon * cõsopiebat confusioni socium germen: deindè partu nostro natus, lacte nutritur, & crescit, & corporales ætates discurrit, donèc & ad humanæ ætatis perfectionem pertingeret, & esuriem nostram, & sitim, & fastidium iuxta nos ex itinere sustinet. Faciebat quippe & incedendi similiter nobis operationem, quę humaniter actitata, secundùm humanam subsistantiam progrediens, humanæ eius naturæ erat ostensio. Vndè & ex loco, sicut nos, ad locum commigrabat: qa & veraciter factus est homo, & naturã nostrã habuit indiminutè, & circunscriptionem carnis susceperit, & habitum nobis competentem indutus est. Corporalis enim, id est, corporis & for-

* nequam

* incarnatus Deus

* cõspiciebat confusionis ortũ germẽ

forma ipſius habitus exiſtit, iuxta quam in vtero conceptus formabatur, & quam ſemp ſeruauit, & in ſeculum indiuisè cõtinuabit. Idcirçò eſuriens cibabatur, ideò ſitiens potabatur, & vt homo bibebat: ideò pueriliter baiulabatur, vlnis virginalibus ſuperuectus, & materno ſinu repoſitus: ideò fatigatus ſedebat, & ſomni indigens dormiebat: ſed & dũ cæderetur, dolebat & verberatus patiebatur, & dolores ſuſtinuit corporis, manus & pedes transfixus. Dabat itaque, cùm volebat, humanæ naturæ tempus operari & pati quæ ſua ſunt, nè fortè phantaſia quædam & vitio inanis, *nominabilis eius iudicetur incarnatio. Neque enim inuolũtariè hæc vel neceſſitate ſuſcipiebat, vel ſi naturaliter ea & humanè admittebat, & humanis motionibus actitabat atque operabatur. Abſit hæc abominabilis ſuſpicio. Deus nempe erat qui hæc pati carnaliter acquieſcebat, vt nos proprijs paſſionibus ſaluaret, & per hæc nobis immunitatem impartiret, quandò pati, agereque & operari humanitùs idem ipſe volebat, & cõſiderantibus prodeſſe decernebat: propter quos & homo veraciter factus, naturales motus atq; carnales moueri naturaliter ad operandum volebat, dum inſidiatores inſidias audacter delectabantur perficere. Corpus enim ſe paſſibile & mortale atq; corruptibile induit, & naturalibus noſtris atque irreprehenſibilibus ſubijciens ægrimonijs: & huic, quæ naturæ ſuæ decenter cõueniebant, pati atque patrare indulſit vſque ad reſurrectionem ex mortuis. Ibidem quippe & paſſibile noſtrum, & mortale, atque corruptibile diſſoluit, & horũ nobis libertatẽ donauit. Quæque igitur humilia atque humana ſunt, ità ſponte ſimul & naturaliter, manens etiã in his Deus, demonſtrabat. Erat nanque ipſe ſibi [illegible] ac recorditor paſſionum humanarum & actionum, & non ſolùm reconditor, ſed & arbiter, quanquàm natura paſſibilis erat, qua naturaliter incarnatus erat. Et ideò erant humana eius vltra hominẽ, haud quidẽ, quòd natura humana nõ fuerat, ſed quia ſponte factus eſt homo: & homo ſponte factus, hæc recipiebat & non tyrannicè vel neceſſitate, vt nos plerunquè & inuoluntariè, ſed quandò & quantùm conſulebat, & permitteret ipſe, tam eos qui afflictiones ingerebat, quamque ipſas paſſiones quę ſecundùm naturas agebantur, adnuebat. Verùm diuina præclaraque & ſublimia, & nimiràm noſtrã vilitatem ſuperantia, quæ erant miracula & prodigia, & admirandorum operum prolatio: quæ erant, inſeminata conceptio, Ioãnis intra vterum exultatio, partus ipſe incorruptibilis, illibata virginitas, quæ ante partum & in partu & poſt partum eſt intemerabilis, paſtorum cœleſtis inſtructio, Magorum ſtelliuoca conuocatio, munificentia cum hac ſimul & adoratio literarum indocilis ſcientia. Quomodò nanque hic (inquiunt) literas ſcit, dum non didicerit? partim redarguens amicorum ignorantiæ maleuolum deſiderium, ex aquis vinalis refectio, ifirmorũ corroboratio, cæcorũ adſpectus, *emẽdatorum erectio, paralyticorum *conſtructio; claudorum rectè currendi motio, leproſorũ ſupermicans mundatio, eſurientium repentina repletio, perſequentium orbitas, ventorum mitigatio, maris tranquilla ſedatio, ſuper aquas corporalis inceſſio immundorum ſpirituum expulſio, elementorũ ſubita conturbatio, vitronea ſepulcrorum apertio, ex mortuis triduana reſurrectio, corruptionis *mortuorũ deſtructio, mortis indeficiẽs deiectio, cuſtoditi ſignaculi lapidis & ſepulcri coercibilis exitus, ianuarũ clauſarum indetectabilis ingreſſus, in cœlum à terra* nimirùm admirabilis & corporalis aſcenſio, & omnia quæ his ſunt ſimilia, & ſermonis naturam & vocis virtutẽ tranſcendẽtia, & omnem humanum intellectum ſuperantia: quæ omnia vltra naturam & ſermonem humanũ effecta, diuinæ Dei verbi eſſentiæ, atque naturæ profectò exiſtebant indicia, etſi per carnem agebantur & corpus, & non ſinè carne rationaliter animata gerebantur: non tamẽ propter hæc Deum verbum æſtimemus carneum, nec abſque corpore adſtruamus, idcircò quòd ea patrabat, quæ corpora ſuperexcellunt. Etenim Verbum veraciter caro factũ eſt, & incarnatum, abſque mendacio corporatum eſt: & vnus filius cognoſcebatur, qui omnem ex ſe proferebat, operationem, diuinam & humanam, exiguam, & immanem, humilem atque cœleſtem, carnalem & incorpoream, viſibilem & inuiſibilem, circunſcriptam & incircunſcriptam, conuenientem naturarũ eius dualitati, & ex ſeipſa eã inceſſabiliter prædicantem, & flagranter adnunciantem. Vnus itaque idemque dum ſit ſecũdùm ſubſiſtentiam filius indiuiſus, & duarũ naturarum idem ipſe noſcatur, ſecũdùm aliã quidem diuina ſignacula operabatur, ſecundùm aliam verò humilia recipiebat. Et propterea à Deo inſtructi adſeuerant, qui pro Chriſto Deo præmijs coronati ſunt, & loqui diuinitùs acceperunt, diuinas nobis intelligentias cõtexentes, ſicut cùm audieris vnius filij contrarias voces, conuenienter naturis ipſis, quæ dicuntur, partire: ſi quidem quid magnum & diuinum eſt, diuinæ naturæ exhibens; ſi verò quid paruum eſt & humanũ, humanæ reputans: ſic enim & diſſonantiam vocum effugies vnaquaque natura proprietates quæ ei ſunt inſitæ, receptante, & ipſum filium vnum tam ante omnia ſecula, quàm modernum, ſecundùm ſacras ſcripturas cõfiteberis. Sed & hoc in vno filio aſſerunt, omnem quidem operationem nullus ab vno filio ſequeſtrauit. Cuius verò naturæ ſit quod geritur, per propriam operationẽ inſinuet, ergò nimis pulcherrimè ab eis eſt explanatũ, vnum quidem cõfiteri Emmanuel, (ità quippe

* nõ mirabilis

Luc. 1. c

Luc. 2. a
Mat. 2. a

Ioan. 7. a

Ioan. 2. b
*emendatorum
*conſtrictio

*non moritura

*nimiùm

Emmanuel.

by Google

pe Deus verbum incarnatus nuncupatur) & eundem omnia patrare, & nō alium, & aliū tam sublimia, quamque exigua citra vllam distantiam, per quæ & eius naturarum incō fusa dualitas recognoscitur, & in subsistentias duas atque personas ipse prorsùs nō dispertitur, sed est vnus idemq; filius, & Christus inseparabilis in duabus indiuisè agnoscendus naturis, & ipsius vnius filij cuncta esse certificamur, & omnes eius & voces & operationes credimus. licèt quædam earum sint Deo decibiles, quædam verò ità rursùs humanæ, quædam verò medium quendam ordinem obtinent, tanquam habentes in hoc ipso Deo dignum quid & humanum.

Huius verò adserimus esse virtutem etiàm illam, quæ dicitur noua & Deiuiriles operatio, non vnam existentem, sed diuersi generis ac differentē, quam, ex Areopago à Paulo egregio diuinitùs captus, Deo vocatus, asseruit Dionysius, vtpotè Deo decibile in hoc ipso & humanum habētem, perque alacrem atque compositam * ἀγωγίσιον dictionem, vniuscuiusque substantiæ atq; naturæ, vnamquanq; perfectè significantem operationem. Ante secula igitur esse Deum, verbū glorificantem, patriq; coæternum, tempo ralem sustinuisse adnunciamus natiuitatem, qua ex Virgine, verè ac propriè Dei genitrice Maria incarnatus * nascebatur. Et idcircò duabus natiuitatibus nasci à pijs meritò creditur: & perfectus idem existens in Deitate, perfectus erat idem in humanitate, nequaq̄ per differentiam substātiarum diuisus, neq; per identitatem subsistentiæ atque personæ, naturas ipsas deducens ad identitatem substantiæ: sed ex quibus secundū subsistentiam naturis est declaratus, in ipsis inseparabilis mansit, omnia sapienter & verè nostra gerēs opera, & passiones naturales atq; irreprehēsibiles, quæ procùl à macula atq; pollutione sunt, & in quibus cuiuspiam peccati vestigiū non reperitur. Peccatum nanq; nō fecit, nec quilibet dolus in ore eius prorsùs inuentus est: & connutritus vnà nobiscum humanè, vtpotè qui sciebatur homo perfectus, etiàm Deus idemque indiminutè extabat, miraculaque vt decuerat faciens. Perfectus quippe Deus noscebatur, quanuis esset humanæ carni intellectualiter animatæ commixtus: ad spontaneam passionem ascendit, & vltrò ludæis est ꝓditus: immò ipse seipsum illis, ob salutem hominum, sponte prodidit: & ligatur, & colaphis cædit̄, & inspuitur, & flagellatur, & illuditur, & chlamyde purpurea tāquàm rex omniū reinduitur, & arundo tanquàm sceptrum regiū regaliter ei contraditur, & Pilato iudicante damnatur, ad extremum patibulo configitur, & manibus atq; pedibus cruentatur, salutiferæ cruci conclauatur, & cum latronibus leuatur, & acetum potat, & fel degustat, & * magnè vociferans, animam tradidit patri: & latus lancea perforatus, sanguinem quoque & aquā salutarem post mortem profudit: & emortuus, de cruce deponitur, & accuratur, & myrrha conditur, & sepultura triduana sepelitur: & triduanus resurgens, de sepulcro progredit: & vnà secum cunctos mortuos suscitat ex sepulcro, ex corruptione ad immortalitatem eos perducens per suam resurrectionem ex mortuis: & discipulis, resurgens à mortuis, manifestatur: & cibo ac potu rei fidē accommodat & tactu manuum Apostolicarum carniæ propriæ resurrectionem: & spiritū sanctum eis impertit, tanquàm cognatū sibi atq; connaturalem: & eleuatur in cœlos, immò vti cœlorum dominator ascendit, & dexteræ assidet genitoris, solium habens paternum & regale & sublime. Vndè & iterùm veniet, iudicium viuorum & mortuorum facturus, & singulis redditurus secūdùm opera, quæ vnusquisque operatus est, siue frugi, quæ bona gessit, seu nequam & vituperabilia operatus est: quem vnà cum patre & spiritusancto omninò regnare credimus, regnum verò immortale, & finē nequaquàm aut terminum susceperurum. Sed & de incarnationis dispensatione, hoc est, de admirabili Dei verbi incarnatione, qualiter dico ac sentio, breuiter demonstraui. Verùm de principio visibilis mundi, & constitutione quæ facta est, & consummatione quam non longè suscipiet, confiteor Deo honorabilis, quòd omnia non tantùm visibilia, sed & inuisibilia vnus Deus condidit, pater & filius & spiritussanctus, illa sempiterna natura, q̄ nescit exordium, & ex non existentibus protulit vt existerent, & non existentia repentè protulit & horum multorum millium differentias prudenter produxit. Oia enim per vnigenitum filium pater in spiritussancto fecit, quæ & sapienti prouidentia continet, vt Deus suis operibus prȩsidens, principiumq; omnibus temporale constituens, sensibilia quidem fini temporali suppossuit, intellectualia verò & inuisibilia hæc meliori dignitate dignatus est: & nullatenùs quidem moriuntur neque corrumpunt̄, iuxta quod sensibilia defluunt atque pertranseunt, non tamen sunt immortalia per naturam, neque in essentiam incorruptibilem transeunt, sed gratiam eis largitus est, à corruptione ea & à morte coercentem. Sic hominum animæ manent incorruptæ, sic Angeli immortales perseuerant, non naturam reuerà (sicut asserui) incorruptam, propriéve immortalem habentes essentiam, sed gratiam à Deo sortiti sunt, quæ immortalitatem largitur, & incorruptionem eis prouidet. Sed non idcircò, quòd hominum animæ gratia Dei incorruptionem receperunt, quæ omnibus creaturis naturaliter insidet: ideò & ante corpora eas fuisse suspicabimur, vel ante huius visibilis mundi prolationē atque compaginē in sempiterna quadam vita posius arbitrabimur,

Loquutionis

Nascebat

Isa. 53. 1. Pet. 2. d

Ioan. 20. Luc. 24.

Marc. 16.

Act. 1.

Mat. 16. d

De rerum creatione.

Angeli & animæ nō sunt ex seipsis immortales.

Digitized by Google

bimur, vitamve habuiſſe cœleſtẽ aſſeremus, & incarneam ſeu incorpoream vitam viuentes perpetuam in cœlo aliquandò non exiſtenti, ſicut Origenes erroneus conſtituit, & huius complices atq; conſentanei Didymus & Euagrius, & reliqua earum fabularũ excogitatrix * ſodalitas: qui quidem hoc non ſolùm errando pronunciant paganorũ concreti dogmatibus, & Chriſtianorum nobilitatem ſordidantes, ſed & iſtorum corporum quibus nunc ſumus amicti, imprudẽter perimũt reſurrectionem, multa callidè baloutientes impijſſimis eorũ & fabuloſis figmentis condigna: quibus * ad caſtigationem ſufficit, quod à Paulo ad Corinthios dictũ eſt, Quòd ſi mortui non reſurgunt, neq; Chriſtus reſurrexit, & reliqua, ità eorum cogitationibus vaneſcentibus illud adijcietur: Ergò vana eſt fides veſtra, aut nõ eſt pars vobis noſtræ adorãdæ confeſſionis, & carnis iſtius reſurrectio. Nam & carnis reſurrectionẽ exquirimur confiteri, ad ſalutarem baptiſmũ accedentes, iuxta quod quidam ſapientium contemplatus eſt: cunctum nanq; vnigeniti prædictæ inſignisq; diſpenſationis prædarum myſterium erat & negocium, vt imaginem ſaluet, & carnem immortalem efficiat. Non ſolùm autem in hoc deſipientes fallimur, & à recto itinere deuaganur, (eſt nanq; eorum tanquàm in comparatione malorũ intolerabilis impietas) ſed & alia multa extra apoſtolicam atq; paternam noſtram traditionem aſſeruerunt, Paradiſi plantationẽ proijcientes, in carne Adam formatũ fuiſſe nolentes, ex eo Euam formatã fuiſſe vituperantes, ſerpentis ſonitũ refutantes, cœleſtium officiorum principatus quidẽ principaliter à Deo adeptas fuiſſe prohibentes, ex condẽnatione verò priſtina & trãſgreſſione eas cõfingentes. Sicut in vnitate autem mentiũ omnia rationabilia fuiſſe ,ducta, impiè ſimul & fabulosè ſomniantes, ſupercœleſtiũ aquarum † creaturarum peſſimantes, finem eſſe volentes ſupplicij, & omnium quidem ſenſibilium omnimodam corruptionem ſubintroducentes. Omnium verò rationabilium, angelorum, hominum, dæmonum * reſtaurationem adſtruentes, & iterùm in vanitate fabuloſas horum differentias, profundantes, cùm & nihil à nobis differre Chriſtum (quẽ ipſi delirando perdocent, non quem nos piè prædicamus, gloria ſeu honore, ſiue regno ſiue dominatione *) dæmoniosè ſcaturiunt, millia quędam proferentes de diabolico cordis eorum & impio theſauro, non vna fęculenta tranſuerſione tantummodò, ſed millibus proximos potantes, & animas hominum mortificantes * immiſeri, pro quibus Chriſtus mori dignatus eſt, & pro quorum redemptione ſuum‖ diuinum ſanguinem fudit, & munus præ omni dignitate diuinus ſuam animam poſuit. Nos verò rectæ immaculatæq; fidei ac pudicæ lacte potati, ratio-

* quæ

for. * vt ad 2. Cor. 15. c

* deorum gestorum

for. * eorum gestorum)

for. * immiſericordes.

‖ Pet. 1. a

nale & ſinè dolo & bonum verbum degustantes, vniuerſa eorum tenebroſa dogmata repellentes, & omnibus horum nefandorũ vaniloquijs liberi, & paternis noſtris ſuperincedentes veſtigijs, & præſentis ſeculi conſummationem dicimus, & vitam illam, quæ poſt præſentem vitam * futurorum eſt, credimus permanſuram, & immortale habemus ſupplicium, illam quidem indeſinenter exhilarantem laudabilium operũ patratores, iſtam verò inceſſabiliter affligentẽ, necnon & cruciantem eos, qui hic affectatores malorũ effecti ſunt, & pœnitentiã agere noluerunt, priuſquàm hinc euaderent & exirent: vermis.n. eorũ non morietur, (inquit Chriſtus iudex & veritas) & ignis eorũ non extinguetur. Hæc ſapere atq; credere, ſapientiſſimè ex apoſtolica & euangelica, atq; prophetica & legitima, & ex paterna & doctrinali prędicatione percepimus, & manifeſta vobis prudentiſſimis fecimus, nihilq; vobis occultauimus. Conſequens cęterùm exiſtit & cõpetens, ac priſtinæ traditioni conueniens, ſacratiſſima concilia paternorũ noſtrorũ atq; ſacratiſſimorũ conuentuũ manifeſta literis facere, quæ tanq̃ luſtrantia noſtras animas confouemus, & per ſecula habere nos exoramus, quatenùs cum eis & beatam vitam participemus, vtì eorũ filij nobiles ac ſucceſſores. Quatuor itaque in diuinis eccleſiæ dogmatibus magna, ſacraq; & vniuerſalia cõcilia ſuſcepimus, euangelicis illuſtrata fulgoribus, & ſplendificata euangelicorũ configurationum ſpeciminum quantitate. His principare dicimus Nicenũm trecentorum decẽ & octo Deum gerentiũ patrum cõuentum, qui ex diuino nutu concitus, Arianę rabiei deiecit contagia. Poſt illũ verò tempore, non gloria ſiue gratia, ſecundus cõgregatur conuentus, qui in regiã conuocatus eſt ciuitatẽ. Quinquaginta verò & cẽtum à Deo inſtituti patres extiterunt, qui & hoc implere Concilium diuinitùs ducti ſunt, quod trifulgorẽ Macedonij, Apollinarisq; & Magni impietatem extinxit, & de tam magna atq; difficili inflammatione conuenticula piorũ eripuit. Tertiũ poſt hoc tẽpore ſolo Concilium glorifico, quod in Epheſo priùs ex diuina voluntate conſedit, (Nam ſecundũ, quod Dioſcori dicitur illius, reprobę intelligẽtiæ Eutychetis comprehenditur cõſonum) quod primum Conciliũ ducentorũ quidem ſanctorũ patrũ plenitudo noſcebatur, deiecit hominicolam Neſtoriũ, & omnẽ eius Chriſto rebellem impietatẽ. Quartus quoq; poſt hæc tria tẽpore tantùm à Deo * inſtructus cõgregatur conuentus ſexcentorũ ſimul & triginta laudabilium patrum, & illuſtratorũ fide, qui in Chalcedona quidem diuinum diuinitùs fecit conuentũ, & concertantẽ habuit Euphemiam martyrẽ, qnæ & vſq; hactenùs ſuper fidei eorum definitione propugnat, & pro opinatiſſimo eorũ maximoq; conuentu

Nota hic de Conciliis quinque vniuerſalib*.

* inſtinct*

verbum plurimum & inceſſabile facit. Perimit verò prophanam dualitatem, Eutychen ſinquam) & Dioſcorum, & eorum obturat Deo rebellem malitiam, ex Apollinari vndantem, quem fontem defluentem, & replẽtem omnes impietatis riuulos eijcit, cũ iſtorum impijſſima hæreſi per orthodoxorum aſſertiones, & Neſtorij Deo rebellis immanidiſſimam hæreſim. Nam & contra hanc, adhuc impudenter reſpirantem, conuenerat. Vndè & eam interemit, & eam ab eccleſiaſticis atrijs expulit. Super his autem magnis & vniuerſalibus, venerandis quoq; ac ſacratiſſimis ſanctorum beatorumque patrum honore coæquandis quatuor conuentibus, etiã quintum ſanctum, præter iſtos & poſt iſtos, aliud Concilium vniuerſaliter conſtitutum ſuſcipio, q̃ in regia vrbe etiàm id celebratũ eſt, Iuſtiniano tunc ſceptra Romani imperij diſpenſante, omneſq; eius præclaras diſtinitiones, quod ad confirmationem quidẽ nominatiſſimi Chalcedonenſis Concilij congregatum eſt. Perimit autem & in interitũ proijcit principaliter quidem Origenem inſanum, & omnes eius pompoſas somnolentias, & plena multæ impietatis commenta, Euagrij quoq; cum eo & Didymi dogmata, & omnia eorũ pagana atq; prodigioſa, neonon & fabuloſa deliramenta. Poſt quos & Mopſueſtenum auellit Theodorum, magiſtrum Deo rebellis Neſtorij, & vt immundum zizanium cũ ſuis blaſphemis opuſculis ab Apoſtolica Eccleſia proijcit. Scripta quoq; Theodoriti, quæ malè & impiè aduersùs Cyrillum propugnatorem pietatis effecta ſunt, & quæq; tã contra duodecim eiuſdẽ diuini Cyrilli capitula, quamq; ſanctum primum Epheſinum Concilium, noſtræq; fidei rectitudinem accuſauit, impio fauendo Neſtorio, etiàm illa iſtius condemnationis obnoxia faciens, quæ pro Diodoro & Theodoro ſatisfaciens ſcripſerat. Cum quibus & epiſtolam, quæ dicitur Ibæ, ad Marim Perſam ſcriptam obtruncauit, id eſt, extirpauit, vtpotè non tantùm rectis inſeſtam dogmatibus, ſed & omni impietate refertam. Illa igitur ſacra & magna, vniuerſaliaque ſancta quatuor amplector concilia, & vno ſenſu confoueo. Super his verò & hanc quintam honoro atque honorifico & veneror, & cuncta eorum laudanter recipio tam in dogmatibus & diuerſis doctrinis, quamq; hæreticorum anathematibus & definitionibus. Vndè & comprobo atq; ſuſcipio, quos ſuſceperunt & probauerunt. Et anathematizo atq; abijcio, quos anathemati ſubmiſerũt, & abiectos à ſancta noſtra Catholica Eccleſia cenſuerunt. Has beatas & ſanctas quinq; ſynodos adſequens, vnam tantùm fidei definitionem agnoſco, & mathema vnũ noui & ſymbolum, quod ſapientiſſima atq; beata trecẽtorũ decem & octo Deum gerentium patrũ ſancta Nicæna multitudo ex ſancto effata eſt ſpiritu, quod in Conſtantinopoli C. L. à Deo inſpiratorũ patrum congregatio confirmauit, & in Epheſo primum ducentorum diuinorum patrum corroborauit Concilium, & in Chalcedona ſexcentorum xxx. ſacratiſſimorum patrum ſuſcepit & ſtabiliuit cõuentio, & incommutabile indiſruptumq; & immobile flagranter aſſeruit conſeruari, ſuſcipimus deindè * eiuſdemq; bonis amplectimur cuncta quoq; ſacratiſſima Cyrilli diuina & à Deo inſtructa conſcripta, vtpotè omni rectitudine plena, & omnem hæreticorũ impietatem demolientia, præcipuè autem illas ad Neſtorium Deo odibilem, & à Deo proiectum, duas ſynodicas epiſtolas, ſecundam quoq; & tertiam, in qua & duodecim connexa ſunt capitula, quæ omnem Neſtorii malitiam, ſanctorum Apoſtolorum æquinumeris exuſſit carbonibus. Cum iſtis verò ſuſcipio & ſynodicam epiſtolam, quæ ſcripta eſt ad ſanctiſſimos Orientales epiſcopos, in qua & voces eorũ ſacras appellauit, pacemq; cum eis firmauit. Cum quibus & ipſas Orientalium epiſcoporũ litteras connumerabiles & indiſſolubiles dicim⁹, vtpotè ab ipſo diuino Cyrillo ſuſceptas, & ab ipſo eile teſtificantes vocibus nõ ambigendis orthodoxas. His ſimiliter ſapientiſſimi Cyrilli ſacris inſcriptis, tãquàm ſacram & cohonorandam ſuſcipio, eiuſdemque rectæ fidei propagatricem, & à Deo condonatam, atque à Deo inſpiratam epiſtolam magni atque præclari Leonis ſanctiſſimi Romanæ Eccleſiæ, immò omnium quæ ſub ſole erunt, luminarij: quã diuino manifeſtè permotus ſpiritu cõtra Eutychen maledictum & Deo odibilem, deſipientemq; Neſtorium, ad Flauianũ laudabilem ſcripſit regiæ vrbis epiſcopum: quã & firmamentum rectæ fidei appello atq; definio, hos qui ità eam optimè definierunt, ſanctos patres aſſequens, vtpotè omnem quidẽ rectitudinem fidei nos inſtruentem, omnẽ verò prauitatem hæreticam perimentẽ, & ab à Deo cuſtoditis atrijs noſtræ ſanctæ catholicæ Eccleſiæ effugantem: cũ qua diuina ſyllaba & ſcriptura, & cunctas eius Epiſtolas & dogmata, tanq̃ prolata ex ore Petri principis Apoſtolorũ, amplector & perofculor & veneror, & anima tota complector. Hæc, ſicut prædixi, ſacra & diuina V. beatiſſimorũ patrum concilia ſuſcipiens, omniaq; conſcripta, præſertim Cyrilli ſapientiſſimi quæ cõtra Neſtorii inſaniam facta ſunt, & epiſtolã Orientalium epiſcoporum, quæ ad eundẽ diuinum Cyrillum ſcripta eſt, quã & ipſe orthodoxam eſſe teſtatus eſt, & quæq; Leo ſanctiſſimæ Romanæ Eccleſiæ ſanctiſſimus diſpenſator ſcribit, & maximè quæ contra Eutychianam & Neſtorianam prophanationẽ ſcripſit: hæc quidẽ vt Petri, illa verò vt Marci definitiones agnoſcens: necnon & omnia omnium noſtræ catholicæ Eccleſiæ probabilium inſtructorum à Deo inſtructa didagmata

* eiuſdẽ boni

Quinta Synodus ad confirmationẽ Chalcedonẽ. facta, quos damnauit.

mata ſeu in verbis & ſcriptis, ſiue in epiſtolis quibuſlibet compræhenſum eſt. Et (vt concinnè dicam) cuncta ſuſcipio & amplector, quæq; ſancta catholica noſtra Eccleſia ſuſcipit: & cuncta eregionè refuto atq; anathematizo, & prophana eſſe reputo, quotquot & ipſa ſapienter abominatur, & propriæ pietati æſtimat eſſe cõtraria, nõ ſolùm codicillos & verbula, & Deo repugnantia & priuata dogmata, ſed & hęreticas & maledicas, maledicarumq; ſectarum doctrices perſonas. Et vt nihil deſit ad veſtram ſatisfactionem, ipſas quoquè perſonas exprimo, quas anathematizo, & condemnatas efficio, non lingua tantùm & ore, ſed corde & ſpiritu, vtpotè quæ ſanctæ catholicæ noſtræ fidei in omnibus inſidiantes oſtenſæ ſunt. Anathema itaq; in perpetuũ, & catathema à ſancta & conſubſtantiali adoranda Trinitate patris & filij & ſpirituſancti ſint, primùm quidem Simon magus, qui primus peſſimis hæreſibus peſſimus principiauit: poſt quem Cleobius, Menander, Philetus, Hermogenes, Alexander ęrarius, Doſitheus, Corpheus, Saturninus, Masbotheus, Adrianus, Baſilides, Iſidorus eius filius, & furore ſuperior, Ebion, Carpocrates, Epiphanes, Prodicus, Drinthuſque & Mirinthus, Valentinus, Florinus, Blaſius, Arthemon, Secundus, Caſſianus, Theodotus, Heraclion, Ptolemæus, Marcus, Ademis, Colorbaſus Caruſtienſis, Theodotus Scytheus, Thodotus alter, * Euphrates tranſmarinus, Monoimus Arabs, Hermogenes, Tacianus Syrus, Seuerus, Aſclepiodotus, * Bardiſanus, Armoneus eius filius & errore conſimilis, Hermophilus, Cerdon, Sacerdon, Marcion Põticus, Apelles Apolinidis, Potitus, Præpon, Python, Seuerus, Theodotus trapezita, Mõtanus, Priſcillaque & Maximilla huius furioſæ diſcipulæ, Nepos, Helceſeus Origenes, alter Origenes, qui & Adamantius, Sabellius Libycus, Nouatus, Paulus Samoſatenus, Epigenus, Cleomenes, Noitus Smyrnenſis, Manes, cui impij furoris cognomen, Sabatius & Arrius, Meletius, Aetius, Eunomius, Aſterius, Eudoxius, Donatus, Macedonius, qui ſancto reluctatus eſt ſpiritui, & Pneumatomachi appellationem dignam accepit, Apollinaris Laodicenſis, & eius filis Apollinarius, Magnus, Polemõ, Pelagius, Cæleſtius, Iulianus, eiuſdem furoris defenſores, Theodorus Mo[illegible]eſtenus & Neſtorius anthropolatriæ ſc[illegible]mi prædicatores, Cyrus & Ioannes [illegible]ices, eiuſdem impietatis impij productores frutices, Eutyches, Dioſcorus Eutychetis defenſor & aduocatus, Barſumas, Zoaras, Timotheus qui dicitur Aelurus, Petrus * Moggos, id eſt, Balbus, & Acacius, qui cænonitum, id eſt, nouitatem Zenonis machinati ſunt, Lampedius author nec nominandæ Marcioniſtarum hæreſeos, Didymus & Euagrius Origenianæ vanitatis primi ſecretales fœdiſſimi. Petrus Fullo, qui ad hymnum trifagij crucem auſus eſt coaptare. Petrus alter, Ibericum & barbaræ mentis contagiũ. Eſaias huius Petri collega, qui aliam Acephalorum inter Acephalos hæreſim propagauerunt. Cum quibus omnibus, & præ omnibus, & poſt omnes, & ſecũdùm omnes, & ſuper omnes ſit & Seuerus anathema, horum leuiſſim⁹ diſcipulus, qui præ omnibus * Acephaliſta tam nouis quàm veteribus, demonſtratus eſt crudeliſſimus tyrannus, & ſanctę Eccleſię Catholicę immaniſſimus inimicus, ſanctiſſimæque Antiochenę eccleſię adulter iniquiſſimus, & corruptor execrabilis. Theodoſius quoquè Alexandrinus, Anthemius Trapezuntenus, Iacobus Syrus, Iulianus Halicarnaſſeus, Feliciſſimus, Gaianus Alexandrinus, à quibus Gaianitarum ſiue Iulianiſtarum ſuperinuenta eſt hæreſis. Dorotheus eiuſdẽ impiæ hæreſis propugnator, Paulus Fuſcus nõ ſolùm appellatione, ſed ſecũdùm veritatem effectus. Ioannes Grãmaticus, cognomento Philoponus, id eſt, ſtudioſus, immò * Mæuponus, id eſt, irritus laborator, Conon quoq; & Eugenius: hi tres, tritheias (id eſt, triplicis Deitatis) ter maledicti propugnatores. Themiſtius, qui fuit ignorantiæ pater, & genitor atq; ſeminator nefandiſſimus, qui Chriſtum verum Deũ noſtrũ, diẽ iudicij neſcîſſe delirabat, neſciens quæ ipſe, iam à Deo proiectũs, aſſereret, & non recognoſcens quæ ignorando loquebatur. Nisì enim ignorâſſet verborum ſuorum virtutem, non vtiquè lętiferam ignorantiam peteret, & ignorantiæ fœditatem feruenter defenderet, ignorare Chriſtum non ſecundùm id, quod Deus erat ſempiternus, ſed ſecundùm quod veraciter homo factus: diem conſummationis atq; iudicij ex inſipientia mentis eructans, & purum eum efficiens hominem, & hac monſtruoſitate ſe defamans Acephalum, & naturam vnam eiuſdẽ Chriſti Saluatoris noſtri compoſitam vaticinans. Sit autem & cũ eo Petrus Syrus anathema, & Sergius Armenius tritheiæ minores doctores, & nec ſic adinuicèm conſonantes, neq; eadem ſimiliter cum alterutro glorificantes. Damianus horum quidem excellentior & aduerſarius, nouus autẽ demonſtratus eſt temporibus noſtris Sabellius, cũ quibus & eorum impietatis ſucceſſores anathema ſint & catathema. Athanaſius quoq; Syrus, & Apozigarius Anaſtaſius, & qui eorũ inconuenientem conuenientiam inconuenienter & indoctè ſuſcipiunt, & irrationabiliter tanquàm iumenta ab eis ſeducuntur. Et cùm inuicèm quidem quaſi amicabiliter cõminiſcantur, inuicẽ verò inimicis anathematibus ſaucianť. Induant aũt cũ eis & amiciãtur anathema & catathema, & Beniamin Alexãdrinus, & Ioãnes & Sergius, Thomasq; & Seuerus Syri, qui adhuc viuunt vitã exc-

Hæreſiarchæ aliquot catalogus.

* Eufrate⁹

* Bardaza nes

* Magog⁹ for. * Cœnoticon, per alluſionẽ, ad Henoti-

con Zenonit. Græce Gnaphę⁹.

Acephalis

* Mæuponus

crabilem, & crudeliter pietatem expugnãt. Participetur itaq; cum eis his anathematib⁹ & * Mænas Alexandrinus, Gaianitarum ꝓpugnator atq; defenſor hæreſeos, & in apto expugnans veritatis prædicationem, & oẽs cum eis conſortes atque contribules, & impietate conſentanei. Submittantur autem eis anathematibus & omnes hæreſes, q̃ poſt Chriſtum adoleuerunt, & Chriſti eccleſiam auſæ ſunt expugnare, id eſt, Nicolaitarum Euchitarum, Cainorum, Adamianorum, * Barbalitarum, Borbonianorum, * Naaſilitinorum, Eſtraleticorũ, Oſionitorũ, Sethianorum, Sophianorum, Ophitarum, * Antitacitorum, Petracicorum, Hydroparaſtitorum, Encretorum, Marcioniſtarum, Phrygarum, Pepudianorum, Artitoritorum, * Abrodricorum, Teſſaradecatitarum, Nazaræorum, Melchiſedeanorum, Antidicomarianitarum, * Spatirianorum, Cyrcianorum, Dulianorum, Athropomorphitarum, Heraclitarum, Meſſalianorum, Eutychetarum, Acephalorum, * Verſunofitarum, Elaianorum, * Agnoetarum, Iacobitarum, Tritheitarũ, & q̃q; alia prauitas extiterit impia & à Deo proiecta hæreſis vniuerſa. Igitur ſuperiùs nominatos hæreſum principes, & quæ poſt eos anathematizatæ ſunt impiiſſimæ hæreſes & ſchiſmata, anathematizo & catathematizo anima, corde & ore, mente quoq; & verbis atq; ſermonibus. Et omnem aliũ hęreſis authorem perituru̇m, & omnẽ aliam prophaniſſimam hæreſim, & omne aliud ſchiſma à D E o deiectum, quotquot noſtra ſancta catholica Eccleſia anathematizat, Anathematizo autem & catathematizo etiàm omnes eorum conſentaneos, qui eaſdem cum eis impietates æmulantes, & ſinè pœnitudine in eis ſunt mortui, & quiquiꝝque nunc in eiſdem perſeuerant, & expugnant catholicæ noſtræ eccleſiæ prædicationem, & fidem noſtram rectam & immaculatam deijciunt. Et anathematizo iterùm ſimiliter omnia eorum Deo repugnantia ſcripta, quæ contra noſtram ſanctiſſimam catholicam Eccleſiam compoſuerunt, & aduersùs fidem noſtram rectam atq; immaculatam conſcripſerunt. Anathematizo autem cum eiſdem prophanis hæreſibus & omnẽ aliã D E O odibilẽ & maledicam hæreſim, quam ſancta noſtra catholica Eccleſia anathematizare atque condemnare cõſueta eſt, eorumq́; authores & genitores, & eorum ꝓbroſas atq; fœdiſſimas loquelulas atque codicillos, ſola honorans & tenens, ſentensq́; & venerans ſancta noſtræ eccleſiæ catholicæ & Apoſtolicæ dogmata, quæ partim vobis & breuiter edidi, propter ſynodicarum literarum (vt dixi) compendium. Cum quibus hinc etiàm migrare deprecor, quandò hoc Deus præceperit. Vndè & veſtram quæſo paternam ſanctitatem, has à mea humilitate ſuſcipientem iure ſynodico literas, paternis oculis conſpicere, & fraternis obtutibus cernere: & ſi quid per ignorantiam culpatum eſt, ſiue per obliuionem prætermiſſum eſt, aut per feſtinationem minùs aduerſum eſt, aut per compendiũ minùs expreſſum eſt & nullatenùs memoratum, aut per immobilitatem linguæ eſt tacitum, aut per linguæ grauitatem & vocis nimiam exilitatem, aut per ſermonum agreſtium infirmitatem, & nobis nolentibus ſiluit, adiectionibus & deiectionibus adimplere, ex paterna procedentibus plenitudine, & emendationibus corrigere, & robur amiciſſimũ tribuere, fraternis operatã ſtudijs, paternisq́ue irrigatam propolitis: vt neq; quod in eis deeſt, imperfectũ ſemper appareat: neq; quod infirmum eſt, & per ignorantiam fortaſsis plerunq;, fefellit, inualidum iugiter maneat, & per totam vitã ægroter. Quod cùm amicabiliter à vobis fuerit factum, me quidem locupletabit atq; ſaluificabit, vobis autem beatiſſimis teſtificabitur de compaſſionis charo affectu. Et hoc idem eſt dicere de filij atque fraternitatis dilectione. Ita verò ex vobis ego ditatus, & quod defuit, redintegratus, & quod infirmũ eſt, medicatus, & quod claudicabat, correctus, paternis fraternisq́; diuitijs coronatus, quales vobis gratias referam, vnà cum his gaudium æſtimabor ſiue lætitiam vindemiaſſe, & delectamentum eximium recognoſcar. Sed hoc quidem nouerit ſolus Deus. Nouerim autẽ etiàm ego ipſe Deo honorabiles, qui huiuſmodi compaſſionem lucrifacio, & * valitudine & p̃claro beneficio potior. Noueritis autem reor & vos & adijcietis, ſi cordis mei feruorem circa pietatem videritis, & quòd plurimum animæ ad charitatem eſt, oculis animæ cerneritis. Super his igitur amplius vos verbis poſcere deſinens, (ſcio enim quòd hęc per omnia complebitis, & ante noſtras humilimas ſupplicationes fraternæ charitatis ardore concremati, affectuq́; paterno flammati) illud quæſo, & poſtulans nunquàm deſinã, quatenùs orationibus apud Deum me flagrantiſſimè foueatis metuentem atque trementem, & onus ſufferre mihi iuge impoſitum nequientẽ: & nõ hoc ſolummodò, ſed vt hunc quoq; Chriſti gregem mecũ paſcatis, qui mihi quidem ad regendum commiſſus eſt, Inualidus autem ſum, niſi veſtris p̃ſidijs adiuuer ad regendum hunc, atq; nutriẽdum diuinis quibuſdam & profuturis germinibus, ad conſeruandum quoq; innoxiũ & illęſum: idcircò exoro & deprecor, vt nullam hic grex noxam ſuſtineat per meam imperitiam & inertiam, & oportunè regere non ſufficientem impotentiam, & tanquàm ego ipſe eum læſiſſem, in die iudicij iudicer, & *furãtium latronum, atque occidẽtium & perdẽtium precioſiſſimas oues Chriſti Dei, im-

for. * Barſanitarum for. * Narciſſinorũ for. Anthiaciſtarum for. * Apotiorum for. * Sphęroniſtarũ * Venuſtianorũ * Gnoitarum * farentium

horum immortale tormentum ſuſcipiam. huius enim ſalutem & augmentum & pinguedinẽ paſcuis optimis excellentem ſcio, & aliquandò à CHRISTO paſtorum principe à me exigẽdam agnoſco: ſed ſi quid Deo honorabiles poteritis, Deo ad ſuffragandum nobis condonante virtutem, concertate, nè & ego ipſe & hæ precioſiſſimę Chriſti oues propter meam imbecillitatem à beſtijs capiamur. Aequalem autem vobis opulentam poſtulationem offero, vt inſtantem ad Deum obſecrationem atque deprecationẽ fundatis pro Chriſto dilectis & trãquilliſſimis noſtris Imperatoribus, qui diuinitùs imperij gubernacula meruerunt, quatenùs ipſe miſericordiſſimus atq; humaniſſimus Deus, qui etiàm virtutem habet & æquipara-
Saraceni graſſant ram voluntatem, veſtris Deo acceptabilibus orationibus mitigatus, annorum quidem eis copioſam multitudinem condonet, victoriasque maximas aduersùs barbaros impendat & trophæa, & filios filiorum eorum coronet, & pace diuina circundet, & ſceptra fortia concedat, atq; vigentia barbarorum omnium, maximeque Sarracenorũ ſupercilia confringat, qui ex noſtris peccatis ex inſperato nunc ſuper nos ſurrexerũt, omniaque diripunt crudeli feralique proposito, & impia prophanaque audacia. Vndè plùs quàm etiàm vos ſanctiſſimos poſcimus, inſtantiſſimas ad Chriſtum petitiones effundere, vt has propicius à vobis ſuſcipiés, citò deijciat eorum furore plenam iactantiam, & viles eos, ſicut & anteà, ſub ſcabellum à DEO conſeruandis noſtris Imperatoribus tribuat: vt & ipſi dierum lætitiam habeant, qui in terris noſtrum habẽt imperium, à bellicis perturbationibus quieſcentes, & cuncta eorum cum eis lætetur reſpublica, & ſceptris eorum firmiſſimis communiti, per eos pacifico ſtatu iocunditatis *procuratores racemis veſcantur. Iure proindè ſupplico veſtræ fraternæ dilectioni, Leontium Deo amabilem diaconum ſanctę Chriſti DEI noſtri reſurrectionis, & noſtri venerabilis ſecretarij cancellarium, primumque notariorum, & religioſum fratrem noſtrum Polyeuctum, qui huius noſtræ ſynodicæ ſcripturæ miniſtri ſunt, placido vultu conſpicere, & condecenti condeſcenſione ſuſcipere. Hoc quippe noſtrum nimiùm ſpeciale conſtat indicium, quòd & adſpicientes vos admirantur, quòd & in ſublimitate maxima exiſtitis, & maximam humilitatem eſtis induti. Sed & cunctis veſtris præclaris proprietatibus ſpiritaliter atque hilariter complectimini, & animæ ſpiritalia largimini ſtipẽdia, & ad nos celeriter remittite alacres atque gaudentes, quòd talem ſunt meriti conſpicere Byzantinorum antiſtitem, lætificantes quoque etiàm noſtram puſillitatem, dum ſplendidè nobis quę veſtra ſunt, diſſerunt à Deo condonatam animæ * valitudinem, & à Deo conceſſam corporis ſanitatem, & deliderabilia ſcripta conferte, quæ rectam nobis fidem illuſtrent, & habitum animæ candificent, & paſtoralem nobis diſciplinam inſtituant, & conſtantiſſimos ad regendum hic Chriſti gregem efficiant, vt diſcretionis ac ſcientiæ præſidio muniti, à caulis ouium diuina prouidẽtia nobis commiſſarum baculo paſtoralis vigilantiæ furentes ac inſidiantes lupos arceamus: populumque nobis commiſſum, periculi immunem creatori præſentemus, pro laboribus noſtris ab æquiſſimo iudice mercedem munificè recepturi: omnemque quæ cum ſacratiſſimis vobis eſt, Deo amabilem & iucundam fraternitatem, plurimùm in Chriſto Deo ego humilis & puſillus, & hi qui mecum ſunt omnes fratres, ſalutamus incolumes in Domino. Ora pro me ſanctiſſime frater.

Conſtantinus pijſſimus Imperator & ſancta ſynodus dixerunt: Scientiam nunc relectorum ſynodicorum ſumus edocti. Dicant autem Theodorus & Georgius DEO amabiles presbyteri, & Ioannes diaconus, locum repræſentantes Agathonis ſanctiſſimi Papæ Romani, ſi & iterùm nouiter aliquid proſequi cupiunt.

Theodorus & Georgius DEO amabiles presbyteri, & Ioannes Deo amabilis diaconus, vtrique locum repræſentantes ſanctiſſimi Papę Apoſtolicę ſedis antiquę Romæ, dixerunt: Noui tam veſtra pietas, quamq; veſtrum ſanctum Concilium, quòd per ſuggeſtiones quæ miſſæ ſunt ad veſtram pietatem ab Agathone ſanctiſſimo Papa noſtro, omnis virtus orthodoxæ & Apoſtolicę fidei inſinuata eſt per plurima patrum teſtimonia, quæ in eis ſunt poſita, ex abundanti autem & alia teſtamonia ſuper obtulimus in codicillo, quæ & collata ſunt cum libris ſanctorum probabilium patrum. Et quãquàm alia plurima teſtimonia ſuperſint nobis ſanctorum probabilium patrum, attamen his contenti ſumus pro rectæ fidei comprobatione. Adiecimus autem & teſtimonia prophanorum hæreticorum in eodem codicillo, contraria ſanctis patribus continentia, id eſt, vnã voluntatẽ & vnã operationem in diſpenſatione vnius de ſancta Trinitate Dñi noſtri Ieſu Chriſti, quæ & cõllata ſunt cum libris eorundem hæreticorum: & omnibus manifeſta facta eſt, quæ ſit orthodoxorum patrũ piiſſima fides, & quæ hæreticorũ malitioſa impietas. Quia autem cognitum eſt nobis, quòd quædam propria ſcripta reperta ſunt apud Macarium & Stephanum eius diſcipulum, conſonantia ſectis prophanorum hæreticorum, quæ ab eis oblata ſunt, & ſunt in charthophylacio venerabilis patriarchij huius à Deo conſeruandæ regię vrbis, ſi conſtat à Deo inſtructo dño & ſancto vniuerſaliq; Cõcilio, in mediũ veniãt huiuſmodi

di opuſcula, quatenùs quæ in eis virtus ineſt, cognoſcatur. Cõſtãtinus pijſſimus Imperator & ſancta ſynodus dixerunt: Edicat Georgius Deo amabilis deicola diaconus & chartophylax huius ſanctiſſimæ magnæ eccleſiæ, ſi ſecundùm quæ dicta ſunt à parte ſanctiſſimi Papæ Apoſtolicæ ſedis antiquæ Romæ Agathonis, opuſcula Macarij & Stephani eius diſcipuli ſunt in eius ſacro chartophylacio.

Georgius deicola Deo amabilis diaconus & chartophylax, dixit: Etiàm domine, iuxta quod docuerunt, qui à parte ſunt Apoſtolicæ ſedis antiquæ Romę, ſunt in mihi commiſſo chartophylacio opuſcula Macarij & Stephani. Conſtantinus piiſſimus Imperator & ſancta ſynodus dixerunt: Hęc ad medium deducantur. Et paululùm ſubegrediens idem deicola Deo amabilis diaconus & chartophylax, & coniungens in commiſſo chartophylacio, confeſtim reuerſus protulit duos chartaceos codices, & chartaceũ quaternionem.

Conſtantinus pijſſimus Imperator & ſancta ſynodus dixerunt: Diſcurrat Georgius Deo amabilis hos codices, quos protulit & quaternionem chartaceum, qui cum eis eſt, ſi ſunt Macarij opuſcula. Georgius Deo amabilis diaconus & charthophylax, dixit: Hi codices, domine, & quaternio chartaceus, qui cum eis eſt, in domo imperiali quæ Philippici dicitur, inuenti ſunt in vno metato iuris monaſterij Chriſtopoleos, vnà cum alijs diuerſis codicibus, qui duo libri vnà cùm quaternione chartaceo tam ex manũs Stephani monachi proprietate, quamq; ex ſuprаſcriptione eorum cognoſcuntur Macarij & Stephani.

Conſtantinus pijſſimus Imperator & ſancta ſynodus dixerunt: Horum lectio proueniat. Et accipiens Antiochus religioſus lector & notarius ſanctiſſimi Archiepiſcopi à Deo conſeruandæ huius regiæ vrbis chartaceum quaternionem, relegit habentem in ſuperſcriptione ſic:

Exemplar libelli, quem porrexit pijſſimo magno Imperatori Conſtantino Macarius Patriarcha Theopoleos ſiue Antiochiæ Orientalis diœceſeos in palatio. Et dum relegeretur, pijſſimus Imperator & ſancta ſynodus dixerunt: Virtutem præſentis libelli in antè geſtis agnouimus, & ſuperflua eſt huiuſmodi lectio, ſed relegatur interim vnus ex duobus libris. Et accipiens idem religioſus Antiochus lector & notarius, relegit habentem in ſuperſcriptione:

Sermo acclamatus pijſſimo & pacifico magno Imperatori Conſtantino, à Macario epiſcopo Theopolitano. Et relecta huiuſmodi ſuperſcriptione, Theophanes Deo amabilis presbyter & abbas monaſterij Baiarum, dixit: Pijſſime domine, extra ordinẽ fecit Macarius hunc, qui dicitur atque relegitur quaſi proſphoneticus ſermo. A ſacerdote quippe, ſi factus fuerit proſphoneticus ſermo ad Imperatorem, vel hiſtoricus, coram ſenatu offertur atque relegitur. Priùs autem quàm hoc faceret, & in Sardiniam & in Romam & in alia loca codices faciens, eundem proſphoneticum ſermonem direxit prædictus Macarius, quod penitus ad ritum ſacerdotalem exiſtit incõgruum. Conſtantinus pijſſimus Imperator dixit: Nos quidem proſphoneticum ſermonem à Macario accepiſſe neſcimus, chartulas autem quaſdam obtulis nobis, quæ & ſunt quas vſquè hactenùs nec relegimus, & has in futuro ſecretario proferemus, vt debeat veſtra ſancta ſynodus notitiam eorum accipere. Conſequẽter verò lectio eius, qui proſphoneticus dicitur fiat. Et relectus eſt huiuſmodi proſphoneticus omni prauitate plenus, & hæreticis in omnibus conſonans, apertè continens vnam voluntatem & vnam operationem in incarnationis diſpenſatione vnius de ſancta Trinitate Domini noſtri Ieſu Chriſti veri Dei noſtri. Cõſtantinus pijſſimus Imperator & ſancta ſynodus dixerunt: Similiter & alter liber relegatur. Et accipiens idem religioſus lector & notarius huiuſmodi librum, relegit habentem in ſuperſcriptione ità:

Sermo miſſus à Macario Archiepiſcopo Theopoleos, Lucæ presbytero & monacho in Africa, qui ſcripſerat de noua hæreſi Maximianorum. Et dum diù lectio eiuſdẽ ſermonis fieret, ſancta ſynodus dixit: Relecto iam libello Macarij, qui oblatus eſt pijſſimo & tranquilliſſimo noſtro domino atq; magno victori Imperatori, ſimiliter autem relecto & illo quaſi proſphonetico ſermone, qui ſicut ſuperſcriptus eſt, ad à D s o conſeruandam eius fortitudinem factus eſt, & hoc* expleto, inſupèr autem ad relegendum incepto etiàm præſente ſermone ad Lucam quendam monachum Africæ, habentem ordinem oppoſitionum Ariſtotelis & ſyllogiſmos, & diſſonãte omninò à ſanctis quinque vniuerſalibus Concilijs, & ſanctis probabilibus patribus, qui nunquàm tale aliqd admiſerunt, præuidimus interruptionem fieri lectionis de huiuſmodi ſermone ad Lucam, eò quòd extranea atque aliena ſunt ab Eccleſiaſticis dogmatibus, quæ in eo continentur, & ſibi & veritati omninò contraria. Reliqua verò eiuſdem libri relegantur. Et relectus eſt ex eodẽ libero liber tertius eiuſdem Macarij de eadem re, cuius eſt initium, Aduersùs expugnatores quidem propter pietatem inſtantiæ. Et diù lectione proueniente, ſancta ſynodus dixit: Superfluæ fabuloſitatis puluerem ſcriptorum Macarij & Stephani eius diſcipuli, præſertimq; tertij eorum ſermonis, qui & in præſenti relegitur, à nobiſmetipſis excutiẽtes, & iuſto anathemati ſubmittẽtes, interrũpi puidim' horum,

* Et explò

rum, animabus noxiam, lectionem. Ex huiuſmodi autem ſcriptis ad parilimilem demonſtrationem concordiæ ad dudùm prolata à parte Apoſtolicæ ſedis antiquę Romę hæreticorum teſtimonia, quæque ſunt ex eiſdem ſcriptis manifeſtè delloratę blaſphemiæ, & his geſtis opportunum eſt inieri. Cõſtantinus pijſſimus Imperator dixit: Secundùm quod præuidit ſancta ſynodus, fiat. Et dellorata ſunt ex ſupradictis Macarij ſcriptis, ad conferendum cum teſtimonij prophanorum & impiorum hæreticorum, diuerſæ blaſphemiæ, & inſertæ ſunt, continentes ità:

Macarij hæretici ex libello oblato pijſſimo magno principi Conſtantino, cuius eſt initium, Pacis Dei quæ exuperat omnẽ ſenſum, capitulum eſt: Pietas vna & ſola diuina voluntate, tanquàm non exiſtente in eo & alia voluntate, ſiue reſiſtente atque contraria diuinæ eius & potenti voluntati. impoſſibile enim eſt, in vno eodemq; Chriſto Deo noſtro duas ſimul circa idipſum contrarias ſeu ſimiles ſubſiſtere voluntates.

Themiſtij hęretici ex ſecundo eius antirrhetico, id eſt, contradictorio, contra tomũ Theodoſij capitulo quadragelimoprimo: Neque enim idcircò, quòd facer Athanaſius duas voluntates ait Chriſtum oſtendiſſe in tempore paſſionis, etiàm duas voluntates ei circumponimus, & has repugnantes adinuicem ſecundùm iſtas tuas collectiones. Sed piè ſciamus, tanquàm vnius vnam voluntatem Emmanuelis, alicubi quidem humanè moueri, alicubi verò Deo dignè.

Macarij hæretici ex ſermone tertio, cuius initium eſt, Aduersùs impugnatores quidem ob pietatem inſtantię: Vnam enim perſonã ſaluatoris Chriſti vnius de ſancta Trinitate prędicamus: & ſicut vnus eſt ipſe, vnã ei volũtatem adſtruimus, quemadmodùm & qui ante nos fuerant, explanãrunt.

Eiuſdem ex eodem ſermone: Sic nos vnã voluntatem Chriſti, & hanc totam diuinã, ſecundùm doctores prædicamus.

* Apollinaris

* Apollinarij hæretici: Et non memorãt, quia voluntas iſta propria dicta eſt, non hominis, qui ex terra eſt, vt ipſi putant, ſed Dei qui de cœlo deſcendit.

Macarij hæretici de ſermone qui dicitur acclamatorius ad pijſſimum Imperatorem, cuius eſt initium, Mirum quid inuictiſſime domine: Eos qui contraria eis adſtruxerũt, ſanctos patres noſtros condemnauerunt, & anathematizauerunt abſolutè omnes, qui vnam voluntatem Domini adſtruxerunt, quorum vnum extitit Honorius Romanus, qui vnam voluntatem manifeſtiſſimè prædicauit. Adæquè autem & qui vnam operationem dixerunt, non receperunt, ſanctis patribus cogitatã vnam viuificam Chriſti operationem.

Anthimi hæretici ex ſermone ad Iuſtinianum Imperatorem, cuius eſt initium, Dei meminiſſe in omni cauſa bonum eſt: Si ergò vna eſt ſubſiſtentia, & vna natura Dei verbi incarnata, ſicut & eſt, proculdubiò & vna voluntas, & vna reuerà eſt operatio, vnaque ſapientia, & vna ſcientia vtriſque eſt.

Macarij hæretici ex ſermone, qui ab eo miſſus eſt ad Lucam presbyterum & monachum Africæ, cuius eſt initium, Quale eſt his qui in mari periclitantur: Qualis verò natura etiàm in his, quæ omnimodò ſeiuncta ſunt, (vt & iterùm vanitati veſtrę condeſcendam) poſtquàm cum alia quadam operatur natura, vnam non perficit operationem. * Apollinarij hæretici de aporis, id eſt, de difficilibus: Inſtrumentum & illud, quod hoc mouet, vnam naturaliter perficit operationem. Si ergò vna eſt operatio, vna eſt, ſubſtantia. Vna igitur ſubſtantia facta eſt verbi & inſtrumenti. * Apollinaris

Macarij hæretici ex eodem ſermone ad Lucam presbyterum & monachum: Quapropter & ad ſingula, quæ fiebant, vt quandam cooperatricem quodam modo, præſertim autem ad hoc ſanctam carnem ſuam aſſumere nitebatur, vt oſtenderet viuificare valentem, & ſicut vnam iam factam cum eo, non ſecundùm naturam videlicet, ſed ſecundùm diſpenſationis vnitionem, & virtutem inſolubilem vitæ, qua ineffabilis humanatio nobis effulſit. Etenim quandò archiſynagogi filiam ſuſcitabat, dicens, Puella, ſurge: tenuit manum eius, viuificans quidem vt Deus omnium opifice præcepto, viuificans autem iterùm & per tactum ſanctę carnis ſuæ, vnam atque cognatam per vtrasque operationem oſtendens. Certis quomodò dicens operari vtranque naturam, præterquàm cum alterius cõmunione, vnam eius operationem promulgauit. Neque enim ex eo quòd ſecundum alterum dixit, Viuificãs vt Deus, viuificans autem & per tactum: ità ſecundùm iſtos nouos dogmatiſtas, duas viuificationes & duas operationes intelligere nos inſtituit. Marc. 5. d

Anthimi hæretici ex proſphonetico, id eſt, acclamatorio ad Iuſtinianum Imperatorem, cuius initium eſt, Dei meminiſſe in omni cauſa: Conuenientia autem his & idẽ ſanctiſſimus pater edocuit, & in quarto tomo commentariorum euangelij ſecundùm Ioannem, ità dicens: Ideò & cùm mortuos ſuſcitaret, non verbo tantùm, neque Deo dignis præceptis reperitur eſſe ſaluator: ſed quandam cooperatricem & viuificam, præſertim autem ad hoc ſanctam ſuam carnem aſſumere nitebatur, vt oſtenderet viuificare valẽtem, & ſicut vnum iam factam cum eo. Etenim quandò archiſynagogi filiam ſuſcitabat, dicens: Puella, ſurge: tenuit manum eius, ſicut ſcriptum eſt, viuificans quidem mandato vt Deus omnium opifice, viuificans autem & iterùm per tactum. Ioannis, Ibidẽm.

vnam

vnam & cognatam per vtranq; operationẽ ostendẽs. Dum igitur propriam intellectualis Deo dignæ operationis sciamus omniũ esse scientiam, vnam autem eandemq;, quo vtriusque Deo decibilem operationem esse sumus edocti, quomodò non confiteamur ex hoc vnam eandemq; omnium esse scientiam (vt diximus) vnius Christi & secundùm deitatem eius, & secundùm eius humanitatem?

Constantinus pijssimus Imperator dixit: Sufficientia sunt etiàm, quæ hodierna die sunt gesta. Quia verò in Christo amabilis nostræ reipublicæ causis occupamur, iubemus Constantinum & Anastasium glorioss simos Patricios, Polyeuctum quoque & Petrum glorioſos exconsules, ex persona nostræ pietatis cum sancto & vniuersali vestro Concilio in reliquis conuentibus inueniri, postquàm præsentis causæ plurima & præcipua capitula coram nostra pietate iam peracta sunt.

ACTIO DVODECIMA.

IN nomine Domini & dominatoris nostri Iesv Christi, Dei & Saluatoris nostri, imperantibus à Deo coronatis sereniſſimis nostris dominis Flauijs, Constantino quidem pijssimo, & à Deo decreto magno principe, perpetuo Augusto & Imperatore, anno vigesimooctauo, & post consulatum eius à Deo instructæ mansuetudinis, anno decimotertio, Heraclio verò atque Tiberio à Deo conseruandis eius fratribus, anno vigesimosecundo, vicesimo die mensis Martij, indictione nona: proposito venerando sessu pijssimi & Christo amabilis magni Imperatoris Constantini, in secretario sacri patatij quod cognominatur Trullus, & secundùm iussionem eius à Deo instructæ serenitatis, ex persona eius præsentibus & audientibus glorioſissimo Constantino exconsule patricio, & curatore imperialis domûs Hormisdæ.

Anastasio exconsule patricio, & loci seruatore comitis Imperialis excubiti.

Polyeucto glorioso exconsule.

Petro glorioso exconsule.

Conueniente quoq; etiàm & sancto ac vniuersali Concilio, quod per Imperialem sanctionem congregatum est in hac à Deo conseruanda vrbe regia, id est, Theodoro ac Georgio venerabilibus presbyteris, & Ioanne venerabili diacono, locum repræsentantibus sanctissimi ac beatissimi Papæ antiquæ Romæ Agathonis, & Georgio venerabili atque sanctissimo archiepiscopo magnisonæ Constantinopoleos nouæ Romæ, & Petro Deo amabili presbytero & loci seruatore sedis Alexandriæ magnæ ciuitatis, & Georgio Deo amabili presbytero monacho, & apocrisario Theodori venerabilis loci seruatoris sedis Hierosolymorum.

Ioanne episcopo ciuitatis Portuensis.

Abundantio episcopo ciuitatis Paternæ.

Ioanne episcopo ciuitatis Rhegitanæ, locum præsentantibus sancti Concilij cẽtum viginti quinque venerabilium episcoporum antiquæ Romæ, qui etiàm per subscriptiones suas declarantur in suggestione ab eis facta ad Cõstantinum pijssimum principem, & Theodoro religioso presbytero, & loci seruatore Theodori Deo amabilis Archiepiscopi Rauennæ.

Ioanne episcopo Thessalonicensi.

Basilio Episcopo ciuitatis Gortynæ insulę Cretæ.

Philalithe episc. Cęsareę Cappadocię.

Theodoro episcopo Ephesiorum.

Sisinnio episcopo Heracleæ Thraciæ.

Platone episcopo Ancyræ Galatiæ.

Georgio episcopo Cyziceñ.

Marino episcopo Sardeorum.

Petro episcopo Nicomediæ.

Photio episcopo Niceæ.

Ioanne episcopo Chalcedonæ.

Ioanne episcopo Sidensi.

Theodoro episcopo Meliteneñ.

Iustino episcopo Tyanorum.

Alypio episcopo Gangrensi.

Cypriano episcopo Claudiopoleos.

Polyeucto episcopo Myrorum Lyciæ.

Theodoro episc. Staureopoleos Cariæ.

Tiberio episcopo Laodiceæ Phrygiæ.

Cosma episcopo Synnadorum.

Stephano episcopo Antiochiæ Pisidiæ.

Ioanne episcopo Pergeñ.

Theopempto episco. Iustinianopoleos.

Isidoro episcopo Rhodi.

Sisinno episcopo Hierapoleos Phrygiæ.

Theodoro episcopo Tarsensi.

Macrobio episcopo Seleuciæ Isauriæ.

Georgio episcopo Byziæ Thraciæ.

Zacharia episco. Leontopoleos Isaurię.

Gregorio episcopo Mitylenen.

Georgio episcopo Mileti.

Sergio episcopo Selymbriæ.

Andrea episcopo Methymneñ.

Theognio episcopo Chieñ.

Epiphanio episcopo Euchaitorum.

Petro episcopo Mesembriæ.

Petro episcopo Zozopoleos Thraciæ.

Ioanne episcopo Nyssæ.

Theodoro episcopo imperialium Thermarum.

Georgio episcopo *Camulianorum. * Camelaorum.

Zoito episcopo Chrysopoleos Asiæ.

Patricio episcopo Magnesiæ.

Antonio episcopo Hypeporum.

Theodoro episcopo Pergameno.

Genesio episcopo Anastasiopoleos.

Platone episcopo Cinnæ.

Stephano episcopo Vranopolis.

Andrea

Anarea epiſcopo Minicæ.
Ioanne epiſcopo Miletopoleos.
Ioanne epiſcopo Philadelphiæ.
Theodoro epiſcopo Prienæ.
Ioanne epiſcopo Daſcylij.
*Iuſtinopolis Gordiu cognc — Theodoro epō *Iuſtinianopoleos Gordi.
Menna epiſcopo Carbaliæ Pamphyliæ.
Callinico epiſcopo Colonæ Armeniæ.
Theodoro epiſcopo Veritæ.
*Amyzō — Theodoro epiſcopo * Amyſſi.
Sergio epiſcopo Sinopis.
Georgio epiſcopo * Ionopolis.
Stephano epiſcopo Heracleæ Ponti.
Longino epiſcopo Tij.
Domitio epiſcopo Prufiados.
Georgio epiſcopo Cratien.
Platone epiſcopo Adrianopoleos.
*Cleonæ — Salomone epiſcopo * Clanei.
Georgio epiſcopo Coeñ.
*Erezorū — Ioanne epiſcopo * Ereſſorum.
Ioanne epiſcopo Myndi.
Patricio epiſcopo Eleuſorum.
Petro epiſcopo Apyræ.
Alexandro epiſcopo Nacoliæ.
Domedio epiſcopo Prymneſiæ.
Conſtantino epiſcopo Baratthæ.
Theodoſio epiſcopo Sibliorum.
Paulo epiſcopo Sozopoleos Piſidiæ.
Plutiano epiſcopo Silui.
Theodoro epiſcopo Nazianzeno.
*Tinni — Demetrio epiſcopo * Thyniæ.
Stephano epiſcopo Paros inſulæ.
*Cādani — Georgio epiſcopo * Cantani.
Ioanne epiſcopo Lappis.
Eulalio epiſcopo Cynopoleos.
Conſtantino epiſcopo Daliſandi.
Theodoro epiſcopo Olbis.

Theophane Deo amabili presbytero & abbate monaſterij, quod cognominatur Baias, ſitum in Sicilia.

Georgio presbytero & monacho monaſterij Renati poſiti in antiqua Roma.

Conone ac Stephano presbyteris & monachis monaſterij, quod cognominatur domus Arſitia adęq; poſiti in antiqua Roma.

Reſidentibus quoq; glorioſiſſimis patricijs & conſulibus, ex latere venerandi ſeſſus pijſſimi & Chriſti amatoris Imperatoris noſtri Conſtantini, omnibusq; ſanctiſſimis & Deo amabilibus Epiſcopis ſimiliter in eodem Trulli ſecretario ex ordine reſidētibus, ppoſitis in medio ſacroſanctis Chriſti Dei noſtri euangelijs, Cōſtantinus Deo amabilis diaçonus hic ſitæ ſanctę Dei catholicæ atque apoſtolicæ magnę eccleſiæ, & primicerius Deo amabiliū notariorū Georgij ſanctiſſimi Archiepiſcopi Conſtantinopoleos, dixit: Omnia indiminutè, & ob exactiſſimam compræhenſionem orthodoxæ atq; immaculatæ noſtræ Chriſtianorū fidei cōſiderans, hoc quidem veſtra gloria, hoc & ſanctum & vniuerſale veſtrum Concilium nouit, quòd in præterito conuentu, dum relegeretur quaſi acclamatorius Macarij ad pijſſimum & à Deo coronatum dominum noſtrum & magnum Imperatorem factus, interloqui dignata eſt eius à Deo inſtructa ſerenitas, chartas quaſdā ei fuiſſe porrectas à Macario, non autem eas vſq; hactenùs relegiſſe, ſed & has ſubſequenter in ſancto ꝓferre Concilio, quatenùs earū ſciētiam percipere debeatis. Præ velo igitur adſtat Ioannes glorioſiſſimus patricius & quęſtor, miſſus à pijſſimo & ſereniſſimo magno Imperatore, chartas quaſdam deferens, & ſuggerimus ad quod videtur. Glorioſiſſimi iudices & ſanctum Concilium dixerūt: Interìm eorum quæ dudùm geſta ſunt, conſequenter proueniat lectio. Et relecta ſunt. Glorioſiſſimi iudices & ſanctum Concilium dixerunt: Ingrediatur Ioannes glorioſiſſimus patricius & quæſtor. Et ingreſſus eſt. Glorioſiſſimi iudices & ſanctum Concilium dixerunt: Proſequatur Ioannes glorioſiſſimus patricius & quæſtor, cuius rei gratia ad nos venit. Ioannes glorioſiſſimus patricius & quæſtor dixit: Benigniſſimus & à Deo * cō ſeruandus Dominus noſter & magnus victor Imperator, de chartis in tranſactione memoratis, quæ ei oblatæ ſunt à Macario, coarctatus amore Dei coronatoris ſui, & inquiſitionem faciens, chartas quas mecum defero atque codices, contradidit mihi, iubens per me hæc ſancto veſtro offerri Concilio, quatenùs eorum debeatis diſcuſſionem efficere. Et hoc per me dignatus eſt inſinuare vobis, quòd nequaquam eas vſq; hactenùs legit à Deo munita eius manſuetudo, ſed nec ſuperſcriptionem earum, inueniſſe autem eas intra hos codices, vnà cū huiuſmodi chartis, & (ſicut conſpicitis) miſit omnia ſigillata. *cōfirmā dus

Glorioſiſſimi iudices & ſanctum Concilium dixerunt: Chartæ, quæ prolatæ ſunt atque codices à Ioanne glorioſiſſimo patricio & quæſtore, ſuſcipiantur. Et porrectæ ſunt chartæ, habentes ſigillum ex cera exprimens * monogamum Conſtantini domini. Similiter autem & præmemorati codices idem ſigillum habentes. Glorioſiſſimi iudices & ſanctum Cōcilium dixerunt: Memoratus patricius & quæſtor, debitū iuſſis imperialibus exhibens, ad propria repetat. Supſcriptę aūt chartæ lectioni ſubmittantur. monogrāmon

Et accipiens Antiochus religioſus lector & notarius ſanctiſſimi patriarchę Conſtantinopoleos vnum ex codicibus, relegit habentem * ſubſcriptionem ità:

Sermo acclamatus apud pijſſimū & pacificum magnum Imperatorem Conſtantinum à Macario epiſcopo Theopoleos: Et dum ad modicum lectio fieret, glorioſiſſimi iudices & ſanctum Concilium dixerunt: Qui quaſi acclamatorius dicitur liber, etiā in tranſactis, pręſente pijſſimo & à Deo cōfirmato magno Imperatore, & in altero co-

dice

dice lectus est. Et superfluum existit & hunc denuò legi. Chartula verò, quæ cum eodem codicillo inuenta est, relegatur.

Et accipiens idem Antiochus religiosus lector & notarius, relegit continentem ità:

Adnotatio mense Septembrio, die 22. feria quinta, indictione septima. Zacharias episcopus Leontopoleos, & Georgius episc. *Adrali Isauriæ, & Tiberius diaconus & notarius, dixerunt: Misit nos sanctissimus Patriarcha noster ad sanctissimum Patriarchã Constantinopoleos, deferentes ad relegendum in notis. Et accepit vnus nomine Tiberius diaconus & notarius. Et ascendentibus nobis in Patriarchium, egressus est chartophylax, & diximus ei: Quia nũcia de nobis. Et dixit: Quæ causa est? Et diximus ei: Volumus ingredi salutare vestigia eius.

for. *Cnsiæ

Et dum lectio fieret, glorioſissimi iudices & sanctum Concilium dixerunt: Quoniam & virtus, quæ in præsenti charta continetur, nihil ad præsentem pertinet causam, præuidimus nec huius fieri lectionem. Reliqua verò relegantur.

Et accipiens religiosus Antiochus alterũ codicem, relegit habentem exemplar epistolæ Sergij quondàm Patriarchæ Constantinopoleos ad Cyrum episc. Phasidis, habentem in verbis ità.

Apparuit quidẽ nobis statim & à primo experimento vehementia & sedulitas sensûs Deo amabilitatis vestræ, nunc autẽ multo ampliùs per hæc quæ scripsit, solertiam eius atq; diligentiam addidicimus. Insinuãs quippe relegisse diuinam iussionem fortissimi, & à Deo conseruandi nostri Imperatoris ad Archadium reuerendum præsulem insulæ Cypri contra Paulum priorem maligni cœtûs Acephalorum, & inuenisse prædictam piam iussionem, prohibentem duas in Christo DNo nostro dicere operationes: interrogauit nos per notionem suam vtrùm oporteat duas prædicare operationes, an vnam dicere in Domino operationem. Vndè nos simplici & compendioso sermone vtimur, & quæ nostræ sunt scientiæ, perhibemus. Asserimus igitur, quòd in sanctis quidẽ magnis & vniuersalibus Concilijs, nulla de hoc motio facta est, nec inuenire est de huiusmodi quæstione diffinitionem quamlibet esse prolatam à quodam orthodoxorum Conciliorum. Nonnullos verò probabilium patrũ scimus, & præcipuè sanctissimum Cyrillum Alexandriæ Archiepiscopum, in quibusdã scriptis suis vnam viuificam operationem Christi veri Dei nostri dicentes. Sed & Mennas sanctæ memoriæ quondàm Archiepiscopus à Deo conseruandæ huius regiæ vrbis, sermonem composuit acclamatum ad Vigilium quondàm sanctissimum Papã antiquæ Romæ, in quo & ipse simili modo vnam volũtatem & vnam magni Dei & Saluatoris nostri Iesu Christi operationem adstruxit. Et vt prudentissima vestra diligentia relegens vigorem, qui in eo cõtinetur, agnoscat, necessariò præfatum sermonem transcribi fecimus, subnectentes testimonia diuersa ad stabiliendã propositam intentionẽ, & hunc vnà cum nostris literis ad eam delinare præcepimus. Quoniam igitur asseruit vestra reuerentia, Leonem sanctissimum Papam Romanum in eo, quod dicit. Operatur enim vtraq; forma cum alterius communione, duas operationes in Christo vero Deo nostro tradere atque prædicare, oportet scire, q̃ multis ex impio schismate malitiosis viris aduersùm pietatis dogmata decertantibus, & aduersùm prædicti egregij patris epistolam latrantibus, quæ communiter, vt est, rectæ fidei fundamentũ existit, diuersi probabilium Catholicę ecclesię doctores ad iustam & veram aduocationem prędictæ epistolæ assurrexerunt, & nullum horum scimus dixisse, q̃ in præsenti libro duas operationes Leo sanctissimus asseruisset: sed vt non, omnes hos ad medium deducentes, literas extẽdamus, vnius eorum qui plurimam ob doctrinam veracium dogmatum ab omnibus laudem adeptus est, Eulogiũ dico venerabilis memoriæ quondàm Alexandrinorum pastorem, librumq; integrum pro præfata scripsit epistola, testimonium ad præsentem pertinens textum, superiùs memorato sermoni subnecti post paterna testimonia fecimus. Neq; ergò eos, quos scimus piè pro superiùs dicta epistola propugnâsse, neque alium quenquam à Deo inspirabilium ecclesiæ institutorum vsque hodiè duas operationes in Christo Deo nostro reperitur adstruxisse. Si quis verò de solertioribus ostendere valuerit, quemquam probabilium & à Deo inspirabilium patrum nostrorum, quorum dogmata catholicæ adstruunt ecclesiæ, duas operationes in Christo dicere tradidisse, oportunum est per omnia sequi. Omninò .n. necesse est, non solùm secundùm sensum sequi sanctorum patrum dogmata, sed & eisdem vocibus vti cum illis, nihilque penitùs innouari. Quæ igitur nouimus propositi capituli gratia, hęc sunt. Suscipiens autem Deo amabilitas vestra & sequenter ea, quæ à nobis missa sunt, relegensque quę sunt ędificationis quidem in huiusmodi sermonibus atque opusculis ipsis, scientiarum Deo & patribus ascribat, gratis autem pro nostra exoret humilitate, & horum rescripta velociter ad nos dirigat.

Leo Papa primus in epist. 10.

Et post finem lectionis huius epistolæ, idem religiosus Antiochus relegit ex eodẽ codice sermonem quasi Mennæ quondàm Patriarchæ Constantinopoleos ad Vigilium Papam Romanum.

Et dum hic relegeretur, glorioſissimi iudices & sanctum Conciliũ dixerunt. Superflua etiàm præsens lectio sermonis existit, quia penitùs fictus & falsus est, eò q̃ neque

Hæretici faliarij.

in

in repoſitis geſtis hic ſiti venerabilis Patriarchij epiſtolarum Mennæ ſanctæ memoriæ huius regiæ vrbis antiſtitis, ſermo qui dicitur Mennę ad Vigilium, inuenitur. Sed & in ſuperiùs poſita tertia actione, dum relegeretur primus liber geſtorum ſancti quinti Concilij, inuenti ſunt additi tres falſi quaterniones, hunc ſermonem adſtruentes, reliqua verò eiuſdem codicis relegantur.

Item relegit idem religioſiſſimus Antiochus exemplaria ſeptimæ & octauę actionis ſancti & vniuerſalis quinti Concilij tranſcripta, actis principalibus reiacentibus in venerabili Patriarchio. Dum hęc igitur relegerentur, glorioſiſſimi iudices & ſanctum Concilium dixerunt: Iamdudùm & præſentes ſeptima & octaua actiones, dum relegerentur ſancti quinti Concilij, declaratę ſunt nobis: ſed & in memoria habemus, q̃ tunc profecuti ſunt ex parte Apoſtolicę ſedis antiquę Romę, falſatam fuiſſe prędictam ſeptimam actionem, eò quòd * ſint fallaces duo libelli, qui in ea continentur, quaſi porrecti à Vigilio Iuſtiniano & Theodorę piæ memoriæ: & ergò ſuperflua exiſtit etiàm præfatarum duarum actionum lectio.

*non ſint veraces

Item quoq; porrectus eſt à ſupraſcripto religioſiſſimo Antiocho alter codex, quem & relegit, continens ità: Exemplar epiſtolæ Sergij Conſtantinopolitani ad Honorium Papam Romanum: Intantùm vobis ſanctiſſimis in omnibus vnanimitate ſpiritus conſtringimur, vt ſtudeamus omnium conſiliorum noſtrorum & actionum vos ſacratiſſimos habere p̃ſidentes: & niſi plurimùm locorum diſtantia ſeiungeret, hoc vtiquè quotidiè gereremus, veſtrę honorandæ vnanimisque fraternitatis munito, muratoque notmetipſos circunſepientes conſultu: attamen quoniam nobis etiàm ſermo, atq; abſq; labore litera, quod ſtudemus, impartit, confeſtim ea pro quibus hoc ſcribimus, enarramus. Ante aliquod certum tempus, cùm aduersùs Perſas à Deo confirmatus dominus noſter & magnus victor Imperator promouebat exercitum, propter certamina à Deo ſibi creditæ Chriſto amabilis reipub. & ad partes Armeniæ prouinciæ peruenifſet, vn* ex principibus impiæ partis Seueri execrabilis, nomine Paulus, in illis locis apparens, ad eius pietatem aceeſſit, ſermonem pro ſua errabunda hæreſi proferẽs, & hoc profectò duntaxàt ſatisfaciendo, in quibus piiſſima eius ac regalis magnanimitas (cum cæteris enim donis Dei, etiàm diuinorum dogmatum locupletari ſcientia meruit) dum redarguiſſet atque depompâſſet prauam eius impietatem, prophanis eius aſſutijs ſanctę noſtræ eccleſię, vt verus eius propugnator, recta atque immaculata ediuersò protulit dogmata, inter quę & vnius operationis Chriſti veri Dei noſtri mentionem effecit. Poſt aliquod verò tempus idem à Deo cõfirmatus Imperator in prouincia Lazorum aduenies, recordatus eſt diſputationis, quam (ſicut diximus) fecerat ad Paulum illum hæreticum, cum præſentia Cyri ſanctiſſimi, tunc quidem eiuſdem Chriſto amabilis Lazorum prouinciæ metropolitanam ſedem tenẽtis, nunc autem magnam Alexandriam regentis, Prædictus igitur ſanctiſſimus vir, his auditis, eius ſerenitati reſpondit neſcire ſubtiliter, vtrùm vnam an duas operationes Chriſti veri Dei noſtri adſtruere neceſsè ſit. Ergò per iuſſionem eius pietatis, per literas proprias interrogauit nos p̃dictus ſanctiſſimus vir, vtrùm vnam operationem an duas in ſaluatore noſtro Chriſto neceſsè ſit dicere: &, ſi quoſdam noſcamus ſanctorum ac beatiſſimorum patrum, vnã dicentes operationem. Vndè nos, quæ noſtrę erant ſcientiæ, per noſtra reſcripta ei ſignificauimus, dirigentes etiàm ſermonem acclamatorium Mennæ ſanctiſſimi quondàm patriarchę huius à Deo conſeruandæ regiæ vrbis, porrectum ab eo hic præſenti Vigilio ſanctæ memoriæ prædecelloti ſanctitatis veſtræ, habentem & diuerſa teſtimonia paterna de vna operatione & vna voluntate Saluatoris noſtri Chriſti veri Dei noſtri. Nihil tamen proprium penitùs in huiuſmodi noſtris reſcriptis ꝓmulgauimus, ſicut ſuppetit nõſſe vos ſacratiſſimos & vnanimes, relegẽtes eorũ quæ miſſa ſunt, exemplaria. Fit ſilentium quidem ex illo tempore huiuſmodi ſuſcepit capitulum. Quia igitur ante paruum tempus, cooperãte gratia Dei, qui omnes homines vult ſaluos fieri, & ad agnitionẽ veritatis venire pio zelo fortiſſimi ac inuictiſſimi magni Imperatoris excitatus Cyrus ſanctiſſimus Alexandrinę magnę ciuitatis patriarcha, & communis frater noſter, & conſacerdos Dei, amabiliter & modeſtè adhortatus eſt eos, qui in magna ciuitate Alexandrina, q̃ Euthychetis & Dioſcori, Seueri quoq; & Iuliani ſunt Deo odibilium * languentes, ad catholicam Eccleſiam accedere. Et poſt multas diſputationes & labores, quos cum nimia prudentia & ſaluberrima diſpẽſatione in hac cauſa impẽdit, hoc quod feſtinabat, per ſuperuam gratiam ordinauit. Factaque ſunt inter vtraq; partes dogmatica quædã capitula, in quibus omnes (qui anteà quidẽ in diuerſas portiones diuiſi fuerant, proanosq; ſibi Dioſcorum atque Seuerum * hæreticos ſcribentes) coadunati ſunt cum ſanctiſſima ac ſola catholica Eccleſia, & vnus grex Chriſti veri Dei noſtri, omnis Chriſto amabilis Alexandriæ populus factus eſt, & penè vniuerſa cum eis Aegyptus, & Thebais, & Libya, & cęteræ Aegyptiacæ diſpoſitionis regiones, quas olim conſiderabant (vt diximus) in innumerabilem copiam hęreſium multitudinem diſciſſas, nũc autem beneplacito Dei & ſtudio prædicti ſanctiſſimi Alexandrinorum antiſtitis vnum labiũ facti

Nota fraudem hæretici.

Epiſt. Sergij ad Honorium.

1. Tim. 2. a

for. * hæreſi languerent.

*errancos

Digitized by Google

cti sunt omnes, vna vox, & in vnitate spiritûs rectæ Ecclesiæ dogmata confirentur. Ex his autem quæ dicta sunt atq; stabilita, vnũ existit capitulum de vna operatione Christi magni Dei & Saluatoris nostri. His itaq; p-

Sophronius

ueniẽtibus. Sophronius venerabilis monachus, qui (vt ex nunc audiru didicimus) Hierosolymorum præsul est ordinatus (necdum enim hactenùs eius ex more synodica susceꝑimus) apud Alexandriam tunc tẽporis positus cum præfato sanctissimo Papa, quãdò (sicut diximus) admirabilẽ illam circa eos, qui dudum hæretici fuerant, Dei beneplacito vnitatem componebat, atque cum eo de eisdem capitulis ptractabat, aduersatus est & contradixit ad vnius operationis capitulum, duas omninò operationes Christi Dei nostri dignum inquiens censeri, prænominato autem sanctissimo Papa præsertim testimonia ei quorundam sanctorum patrum proferente, dispersim in quibusdam opusculis suis vnam operationem asserentium, ad hæc quoq; & ex abundanti inquiente, ꝙ multotiès sancti patres nostri, vt lucrarentur plurimam animarũ salutẽ, dum talia emergerent capitula, Deo placitis dispensationibus ac placitis vsi fuisse videntur, nihil de subtilitate rectorum Ecclesiæ dogmatum exagitantes, & dicentes, ꝙ oporteat vtiquè etiàm in præsenti, dum tantorum millium populorum salus præ manibus ponitur, nihil de hoc per contentionem altercari, id circò quòd (sicut dictum est) etiàm à quibusdam sacris patribus vox huiusmodi dicta est, nihilque de hoc lædatur rectæ fidei ratio, memoratus Deo amabilis Sophronius talem dispensationem nullatenùs accepto tulit. Quia igitur pro hoc cum literis eiusdẽ sanctissimi comministri ad nos coniunxit, de hoc quoque etiàm apud nos sermonẽ mouendo instistens, vt de talibus adimeretur capitulis post factam vnitionẽ vox vnius opationis, durũ nos hoc arbitrati sumus. Quomodò enim non esset durum & valdè onerosum, quandò hoc, resoluere euertereque erat futurum quidem omnem illam concordiam atq; vnitatẽ, q̃ benè fuerat effecta, tam apud Alexandrinam magnã ciuitatem, quãque per vniuersas sub eo prouincias, quæ nullo tempore vsque nunc acquieuerant, nomen saltem simplex diuini atque laudabilis patris nostri Leonis, aut sanctæ & magnæ atque vniuersalis Chalcedonensis Concilij mentionem facere, nunc verò præclara & magna voce ĩ diuinis Missarum arcanis hoc prædicantes? Multis igitur à nobis de hoc motis sermonibus ad prænominatum venerabilem Sophronium, postremò adhortari enim sumus, testimonia nobis proferre sanctorum ac probabilium patrum, illorum videlicet, quos omnes communiter doctores cõfitemur, & quorum dogmata legem sanctæ Dei cognoscunt. Ecclesiæ duas nomi-

Nota hæreticiꝑrex tu pacis, nolũt subtilius dogmata examinari à catholicis vtliberius sua spargant venena.

Laudat hęreticus subdolè Leonem & Synodũ Chalcedonẽſ.

natim & ipsis verbis operationes ĩ Christo dicendas tradentia, ille autem hoc facere penitùs non valuit. Nos verò considerantes, incipientem ex hoc inter quosdam hic contentionem exardescere, & scientes quòd semper ex huiusmodi decertationibus illæ hæresum dissensiones effectæ sunt, necessarium iudicauimus, omne studium ponere ad sedendum atque amputandum talem superfluum verborum conflictum, & ad ſæpedictum sanctissimum Alexandriæ Patriarcham scripsimus, vt postquam vnitatem cum his, qui pridẽm reparabuntur, Deo anxiliante composuit, decæterò nullum permitteret vnam aut duas proferre operationes in Christo DEO nostro, magis autem (sicut sancta & vniuersalia tradiderunt Cõcilia) vnum eundemque filium vnigenitum, Dominum nostrum Iesum Christum, verũ Deum operatum confiteri, tam diuinam quamque humanam, & omnem Deo decibilem & homine dignam operationem, ex vno eodemque incarnato Deo verbo indiuisè procedere, & ad vnum eundemque redigere, eô ꝙ vnius quidem operationis vox, quanq̃ à quibusdã sanctis dicta est patribus, tñ peregrina videretur & perturbare aures quorundam, suspicantium ad peremptionẽ hanc proferri inconfusè atq; secũdùm subsistentiam vnitarum in Christo Deo nostro duarũ naturarũ, quod nõ est vnq̃, nec fuit. Similiter autẽ & duarũ operationum dictio multos scandalizet, vtpotè à nullo sanctorũ & probabilium ecclesiæ institutorum edita. Insuper & consequens ei est prædicare duas voluntates, contrarietates circa inuicèm habentes, tanq̃ Deo quidẽ verbo salutarem volenti adimpleri passionẽ, humanitate verò, eius, obsistente eius voluntati & resistente, & perindè duo contraria volẽtes introduci, quod impium est. Impossibile quippe est, in vno eodemque subiacenti duas simul & erga hoc ipsum contrarias subsistere voluntates. nam salutaris Deum gerentium patrum doctrina operęprecium instruit, ꝙ nunq̃ intellectualiter animata Dñi caro separatim, & ex appetitu ꝓprio contrario nutui vniti sibi secundùm subsistentiam Dei verbi naturalem motum suum effecit, sed qñ, & qualẽ, & quantam ipse Deus verbum volebat: & (vt * pleniùs dicatur) quemadmodùm corpus nostrum regitur & ornatur & disponitur ab intellectuali & rationali anima nra, ità & in Domino Christo tota humana eius cõsperſio ab ipsius verbi Deitate semper in omnibus mota, Deimobilis erat, secundùm Nyssenum Gregorium, dicentem cõtra Eunomium ità: Secundùm quod Deus erat filius, impassibilis vtiq; est & immortalis. Si qua autẽ passio de eo in euangelio dicitur, p humanitatem profectò, q̃ suscipiebat passionem, huiusmodi operatus est. Operatur quippe verè Deitas, per corpus, quod circa

* planiùs

Gregorius Nyssenus.

ipsum

ipſum eſt, omnium ſalutem, vt ſit carnis quidem paſſio, Dei autem operatio. Hãc igitur (vt dictum eſt) contentionem incipientem accendi videntes, neceſſarium iudicauimus, attritas potiùs ſanctorum patrum voces, & ſynodicè definitas ſemper ſequi, & neque quæ rarò à quibuſdã patribus dicta ſunt, & non circa hæc intentionẽ habentibus, quaſi planam & in ambiguam de eis doctrinam exponerent, ad regulam & legem per omnia dogmaticam reducere, quale eſt & quod de vna operatione ab eis dictum eſt: neque iterùm, quæ nullatenùs dicta ſunt à probabilibus patribus, nunc verò à quibuſdã patribus proferuntur, duas inquam operationes, tanquam dogma eccleſiaſticum proferre. Et ad vltimũ ſtetit ac placuit, quatenùs prædictus Sophronius venerabilis nullũ ſermonem decęterò de vna ſiue duabus operationibus mouere debeat, ſed ei ſufficiat præfata cautaq; ac trita ſanctorum patrum recta traditio atque doctrina. His itaque contentus ſæpè nominatus venerabilis vir, & hæc cuſtodire certificans, petimur nos etiàm per epiſtolam de his ei præbere reſpõſum, quatenùs huiuſmodi epiſtolam (vt ait) oſtendat his, qui forſitan interrogare eum de prædicta quæſtione voluerint. Quod & alacriter egimus, & ille q̃dem in his hinc enauigauit. Nupèr autẽ piiſſimus, & à Deo coronatus dominus noſter apud Edeſſenam demorans ciuitatem, pios ad nos apices fecit, præcipiẽtes, vt paterna illa teſtimonia deſloremus, quæ continẽtur in libro dogmatico (ſicut dictum eſt) facto à ſanctæ memoriæ Menna ad ſanctiſſimũ Vigiliũ de vna operatione & vna voluntate, & hæc à Deo inſtructæ eius ſerenitati dirigere debẽremus: quod & ad effectũ perduximus. Nos autem quę dudùm mota ſunt, memoria retinẽtes, & tumultum qui ex huiuſcemodi motione cœpit, ſcientes, ſuggeſſimus eius piiſſimæ ſerenitati per mediocrem noſtram ſuggeſtionem, & ſcripta ad excellentiſſimum ſacellarium imperialem conſequenter huius capituli omnem ſubtilitatem, horumq; quæ à nobis per hoc actitata ſunt, & q̃ non oportet de huiuſmodi inquiſitione perſcrutari, ſed permanere in attrita patrum doctrina, q̃ omnes conſonanter confitentur de huiuſmodi quæſtione, & confiteri vnigenitum filium Dei, qui veraciter Deus ſimul & homo eſt, eũdem operari diuina & humana, & ex vno eodemque incarnato Deo verbo, ſicut quòd occurrẽtes iam ſumus effati, inſeparabiliter atque indiuisè omnem diuinã atque humanam operationem procedere. Hoc nanque nos Leo inſtituit, manifeſtè perhibens: Agit enim vtraque forma cũ alterius cõmunione, quod proprium habet. In quibus reſcriptũ piæ iuſſionis ab eis manſuetiſſima ſuſcepimus fortitudine, quæ à Deo conſeruandam eius ſerenitatem condecent, continentem. His igit omnibus à principio ità prouenientibus rationabile ſimul & neceſſarium iudicauimus de his quæ partim memorata ſunt, cognitionem dare ueſtræ fraternæ atq; unanimi beatitudini per exemplaria quę à nobis directa ſunt, & adhortamur uos ſacratiſſimi hæc omnia legere, & Deo placitã ac pleniſſimam charitatẽ, quæ in uobis eſt, nunc quoque ſequentes, ſi quid ampliùs minùsve inueneritis, hoc per datam vobis à Deo gratiã adimplere, atque per ſanctas ſyllabas veſtras vnà cum veſtra optabili ſoſpitate, quæque ſuper his vobis fuerint placita, ſignificare.

Mentitur turpiter.

Leo ep. 10.

Item relectum eſt ex eodem codice reſcriptum epiſtolæ Honorij Papæ Romani ad eundem Sergium continens ità:

Litteræ Honorij ad Sergiũ Conſtantinop.

Scripta fraternitatis veſtræ ſuſcepimus, p quæ inuentiones quaſdã & nouas vocũ quęſtiones cognouimus introductas, p Sophronium quendam tunc monachum, nunc verò ex auditu epiſcopum Hieroſolymitanæ vrbis conſtitutum aduersùs fratrem noſtrum Cyrum Alexandriæ antiſtitem, vnam operationem Domini noſtri Ieſu Chriſti conuerſis ex hæreſi prædicantem. Qui deniq; ad veſtram fraternitatẽ Sophronius veniens querelamq; huiuſmodi deponẽs, multiformiter eruditus, petijt de his, quæ à vobis fuerat inſtructꝰ, paginalibꝰ ſibi ſyllabis referari: quarum literarum ad eundem Sophroniũ directarũ ſuſcipientes exẽplar, & intuentes ſatis prouidè circunſpecteque fraternitatẽ veſtrã ſcripſiſſe, laudamus nouitatẽ vocabuli auferentem, quod poſſet ſcandalum ſimplicibus generare. Nos enim ĩ quo peruenimus, oportet ambulare. Enimuerò duce Deo peruenimus vſque ad menſuram rectę fidei, quã apoſtoli veritatis ſcripturarũ ſanctarũ funiculo extenderunt, confitentes Dominum Ieſum Chriſtũ, mediatorẽ Dei & hoĩm, operatũ diuina, media humanitate verbo Dei naturaliter vnita, eundemq; operatũ humana ineffabiliter atq; ſingulariter aſſumpta carne diſcretè, inconfuſè, atq; incõuertibiliter plena diuinitate: & qui coruſcauit in carne plena diuinis miraculis, ipſe eſt & carneus effectus plenè Deus & homo: paſſiones & opprobria patitur vnus mediator Dei & hoĩm in vtriſque naturis, verbũ caro factũ, & habitauit in nobis, ipſe filius hominis, de cęlo deſcendẽs, vnus atq; idẽ (ſicut ſcriptũ eſt) crucifixus Dñs maieſtatis, dum conſtet diuinitatem nullas poſſe perpeti humanas paſſiones, & non de cœlo, ſed de ſancta eſt aſſumpta caro Dei genitrice. Nam per ſe veritas in euangelio ità inquit: Nullus aſcendit in cœlum, niſi qui de cœlo deſcendit filius hominis, qui eſt in cœlo: profectò nos inſtruens, quòd diuinitati vnita eſt caro paſſibilis ineffabiliter atque ſingulariter, vt diſcretè atque inconfuſè, lic indiuisè videretur coniungi, vt nimirùm ſtupenda mente mirabiliter manentibus vtrarunque naturam differentijs cognoſcatur vniri. Cui Apoſtolus concinens, ad Corin-

Ioan. 1. b

Ioan. 3. b

1. Cor. 2. b

thios ait: Sapiẽtiam loquimur in perfectos, ſapientiam verò non huius ſeculi, neq; principum huius ſeculi, qui deſtruũtur, ſed loquimur Dei ſapiẽtiam in myſterio abſconditã, quam prædeſtinauit Deus ante ſecula in gloriam noſtram, quam nemo principum huius ſeculi cognouit. Si enim cognouiſſent, nũ quàm Dominũ maieſtatis crucifixiſſent. Dũ profectò diuinitas nec crucifigi potuit, nec paſſiones humanas experiri vel perpeti, ſed propter ineffabilem coniunctionem humanæ diuinæq; naturæ, idcircò & vbiq; Deus dicitur pati, & humanitas ex cœlo cum diuinitate deſcendiſſe. Vndè & vnam voluntatẽ fatemur Domini noſtri Ieſu Chriſti, quia profectò à diuinitate aſſumpta eſt noſtri naturæ, nõ culpæ, illa profectò, quæ ante peccatum creata eſt, non quæ poſt prævaricationẽ vitiata. Chriſtus enim Dominus, in ſimilitudinem carnis peccati veniens, peccatũ mundi abſtulit, & de plenitudine eius omnes accepimus: & formã ſerui ſuſcipiens, habitu inuentus eſt vt homo, quia ſinè peccato conceptus de ſpiritu ſancto, etiam abſque peccato eſt partus de ſancta & immaculata virgine Dei genitrice, nullum experiens contagiũ vitiatæ naturæ. Carnis enim vocabulum, duobus modis ſacris * eulogijs boni maliq; cognouimus nominari, ſicut ſcriptum eſt: Nõ permanebit ſpiritus meus i hominibus iſtis, quia caro ſunt. Et Apoſtolus: Caro & ſanguis regnum Dei non poſſidebunt. Et rurſùm: Mente ſeruio legi D ı, carne autem legi peccati. Et, Video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ, & captiuum me trahentem in legem peccati quæ eſt in membris meis. Et alia multa huiuſmodi in malo abſolutè ſolent intelligi, vel vocari. In bono autem ità, Eſaia prophetа dicente: Veniet omnis caro in Hieruſalem & adorabit in conſpectu meo. Et Iob, In carne mea videbo Deum. Et alias, Videbit omnis caro ſalutare Dei. Et alia diuerſa. Non eſt itaque aſſumpta (ſicut præfati ſumus) à Saluatore vitiata natura, quæ repugnaret legi mentis eius, ſed venit quærere & ſaluare quod perierat, id eſt, vitiatam humani generis naturam. Nam lex alia in membris, aut voluntas diuerſa non fuit, vel contraria Saluatori, quia ſuper legem natus eſt humanæ conditionis. * Et ſiquidem ſcriptum eſt, Non veni facere voluntatem meam, ſed eius qui miſit me, patriſ: Et, Non quod ego volo, ſed quod tu vis pater: & alia huiuſmodi, non ſunt hæc diuerſæ voluntatis, ſed diſpenſationis humanitatis aſſumptę. Iſta enim propter nos dicta ſunt, quibus dedit exemplũ, vt aſſequamur veſtigia eius, pius magiſter diſcipulos imbuens, vt non ſuam vnuſquiſque noſtrum, ſed potiùs Domini in omnibus præferat voluntatem. Via igitur regia incedẽtes, & dextrorsùm vel ſiniſtrorsùm venatorum laqueos circumpoſitos euitantes, ad lapidem pedem noſtrum maximè offendamus, Idumæis ideſt terrenis, atque hæreticis propria relinquentes, nec veſtigio quidẽ pedis ſenſus noſtri terram, id eſt, prauam eorũ doctrinam, omnimodò atterentes, ad id quò tendimus, hoc eſt, ad fines patrios peruenire poſſimus, ducum noſtrorum ſemita gradientes, & ſi fortè quædam balbutientes (vt ità dicam) niſi ſunt proferentes exponere, formantes ſe in ſpecimen nutritorum, vt poſſent mentes imbuere auditorum, non oportet ad dogmata hæc eccleſiaſtica retorquere, quę neque ſynodales apices ſuper hoc examinantes, neque authoritates canonicæ * viſę ſunt explanaſſe, vt vnam vel duas energias aliquis præſumat Chriſti Dei prædicare, quas neque euangelicæ vel apoſtolicæ, literæ, neque ſynodalis examinatio ſuper his habita, viſæ ſunt terminaſſe, niſi fortaſsis (ſicut præfati ſumus) quidam aliqua balbutiendo docuerunt, condeſcendentes ad informandas mentes, atque intelligentias paruulorum, quæ ad eccleſiaſtica dogmata trahi non debent, quæ vnuſquiſque in ſenſu ſuo abundans, videtur ſecundùm propriam ſentẽtiam explicare. Nam quia Dominus Ieſus Chriſtus, filius ac verbum Dei, per quem facta ſunt omnia, ipſe fit vnus operator diuinitatis atque humanitatis, plenæ ſunt ſacræ literæ luculentiùs demonſtrantes. Vtrùm autem propter opera diuinitatis & humanitatis, geminæ operationes debent deriuatæ dici vel intelligi, ad nos iſta pertinere non debent, relinquentes ea grammaticis, qui ſolẽt paruulis exquiſita deriuando nomina vendicare. Nos enim non vnam operationem vel duas Dominum Ieſum Chriſtum, eiuſq; ſanctum ſpiritum, ſacris literis percepimus, ſed multiformiter cognouimus operatum. Scriptum eſt enim: Si quis ſpiritum Chriſti non habet, hic eius non eſt. Et alibi: Nemo poteſt dicere, Dominus Ieſus niſi in ſpiritu ſancto. Diuiſiones verò gratiarum ſunt, idem autem ſpiritus: & diuiſiones miniſtrationum ſunt, idem autem Dominus: & diuiſiones operationũ ſunt, idem verò Deus, qui operatur oĩa in omnibus. Si enim diuiſiões operationum ſunt multæ, & has omnes Deus in membris omnibus pleni corporis operatur, quanto magis capitis noſtro Chriſto Domino hæc poſſunt pleniſſimè coaptari? vt caput & corpus vnum ſit perfectũ, vt profectò occurrat (ſicut ſcriptum eſt) in virum perfectũ, in menſuram ætatis plenitudinis Chriſti. Si enim in alijs, id eſt, in membris ſuis, ſpiritus Chriſti multiformiter operatur, in quo viuunt, monẽtur, & ſunt: quanto magis per ſemetip ſum mediatorẽ Dei & hominũ, plenè ac perfectè, multisq; modis & ineffabilibus cõferri nos communione vtriſq; naturæ cõdecet operatum? Et nos quidem ſecundùm ſanctiones diuinorum eloquiorum oportet ſapere vel ſperare, illa videlicet refutantes, quæ quidẽ

* niſi

* eloquijs Gen. 6.a

Philip. 2.a

1.Cor. 5.d

Roma. 7.f

Iſa. 66.g

Iob. 19.d

Luc. 3.a

Luc. 16.b

* Et ſicut Ioan. 6.d

Matt. 26.d

Rom. 8.b

1.Co. 12.a

Ephe. 4.c

Act. 17.d

nouæ

nouæ voces noſcuntur ſanctis Dei eccleſijs ſcandala generare, nè aut duarum operationum vocabulo offenſi, ſectantes Neſtorianos, nos veſana ſapere arbitrentur: aut certè, ſi rursùs vnam operationem Domini noſtri Ieſu Chriſti fatendam eſſe cenſuerimus, ſtultam Eutychianiſtarum attonitis auribus dementiam fateri putemur, præcauentes, nè quorum inania arma combuſta ſunt, eorum cineres & rediuiuos ignes flammiuomarum denuò renouent quæſtionum, ſimpliciter atque veraciter confitentes Dominum Ieſum Chriſtum vnum operatorem diuinæ atque humanæ naturæ, electius arbitrantes, vt vani naturarum ponderatores, ociosè negociantes, & turgidi aduersùs nos inſonent vocibus ranarum philoſophi, quàm vt ſimplices & humiles ſpiritu populi Chriſtiani, poſſint remanere ieiuni. Nullus enim decipiat per philoſophiam & inanem fallaciam diſcipulos piſcatorum. Eorum enim doctrinam ſequentes, omnia argumenta ſcopuloſa diſputationes callidæ atque fluctiuaga intra eorum retia ſunt colliſa. Hæc nobiſcum fraternitas veſtra prædicet, ſicut & nos ea vobiſcum vnanimiter prædicamus, hortantes vos, vt vnius vel geminæ nouæ vocis inductum operationis vocabulum aufugientes, vnum nobiſcum Dominum Ieſum Chriſtũ filium Dei viui, Deum veriſſimum, in duabus naturis operatum diuinitùs atque humanitùs, fide orthodoxam & vnitate catholica prædicetis. Et ſuperſcriptio: Deus te incolumem cuſtodiat dilectiſſime atque ſanctiſſime frater.

Glorioſiſſimi iudices & ſancta ſynodus dixerunt: Oportet ad nos adferri regeſta, ac dogmatica ſcripta quæ expoſita ſunt à Sergio quondàm patriarcha huius regiæ vrbis, ſiue ad Honorium, vel Cyrum, vel Sophronium, aut etiàm ad alias perſonas ſeu ab Honorio ad Sergium facta ſupet præſenti dogmatica quæſtione, reiacenti in ſacro chartophylacio huius venerabilis patriarchij, vt conferantur cum codicibus, qui pijſſimo domino noſtro principi à Macario oblati ſunt, & nunc relecti. Georgius igitur Deo amabilis diaconus & chartophylax huius ſanctiſſimæ magnæ eccleſiæ, cum omni feſtinantia pergens in chartophylacium venerabilis patriarchij, eadem regeſta, quæ dicta ſunt, deferat, & ſcripta referat. Georgius Deo amabilis diaconus & chartophylax, dixit: Sicut iuſſit veſtra ſancta ſynodus, confeſtim vado, & quanta inuenire potero, mecum deferam. Glorioſiſſimi iudices & ſancta ſynodus dixerunt: Quæ promiſſa ſunt ab eodẽ Georgio Deo amabili diacono & chartophylace, ad effectum proueniant. Hi autem qui excipiunt, quæ geruntur in hac geſta ſancta noſtra ſynodo, eant vnà cum Ioanne reuerendo epiſcopo ciuitatis Rhegitanæ, Georgio Deo amabili epiſcopo Cyzici, & Dometio epiſc. Pruſiados ad Macarium, & oſtendant ei tam illos duos libros & chartaceum quaternionem, qui cum eis eſt, & ſciſcitentur ab eo, ſi verè hæc opuſcula eiuſdem exiſtunt Macarij. Similiter autem oſtendant ei & tres codices, & illam vnam chartam, quæ nunc quoque coram nobis relecta ſunt, ſi hæc vtique ſunt quæ ipſe obtulit noſtro pijſſimo Domino, & magno imperatori: & reſpõſum quod eis dederit, ſtatim ad nos perducant. Et paululùm recedentes præfati reuerendiſſ. epiſcopi, vnà cum paulo & Ioanne magnificis à ſecretis atque imperialibus ſecretarijs, & Agathone religioſo lectore & notario ſanctiſſimi patriarchæ Conſtantinopolitani, & veniẽtes ad Macarium, atque paulopòſt reuertentes, dixerunt: Secundùm iuſſionem veſtræ gloriæ, ſanctæ vniuerſalisque ſynodi pergentes, aſcendimus in venerabile patriarchium & intrantes vnam cellã, in qua eſt Macarius, (ſicut iuſſiſtis) interrogauimus eum, ſi recognoſcit illos duos libros qui in nomine eius ſuper ſcripti ſunt, & vnum, qui cum eis eſt, chartaceũ, & quaternionẽ, & ſi opuſcula eius exiſtunt. Qui Macarius accipiens ea, & reuoluens ac inſpiciens, dixit: Etiàm Domine pro certo mea opuſcula ſunt, & recognoſco ea. Similiter autem & oſtenſi ſunt ei tres codices, & vna carta, quæ hodierna die relecta eſt, & adſpiciens ea, dixit: Etiàm domine, cognoſco ea. Anno enim præterito obtuli ea domino, & verè recognoſco ea. Georgius Deo amabilis diaconus & chartophylax, ingreſſus in medium ſancti Concilij, dixit: Iuxta quæ mihi iuſſa ſunt à veſtra gloria, & à ſancto & vniuerſali Concilio, pergens in chartophylacium venerabilis patriarchij, codices ſiue regeſta quæ inuenire potui, defero ad quod vobis placuerit.

Glorioſiſſimi iudice & ſancta ſynodus dixerunt: Offerat Georgius Deo amabilis diaconus & chartophylax, ad relegendum & conferendum cum codicibus à Macario porrectis pijſſimo noſtro Principi, codices ſiue regeſta quæ detulit. Et accipiens Antiochus religioſus lector, & notarius Georgij sãctiſſimi Archiepiſcopi Conſtantinopoleos, codicem ſiue regeſtum diuerſarum epiſtolarũ Sergij quondam patriarchæ Conſtantinopoleos, relegit epiſtolam eiuſdem Sergij ad Cyrum quondàm epiſcopum Lazorum. Et collata eſt cum codice Macarij, qui prolatus eſt per Ioannem glorioſiſſimum quęſtorem. Et conſtitit.

Item prolatus eſt alius codex ſiue regeſtũ, relectum ſimiliter per eundem religioſum Antiochum, habens epiſtolam Sergij quondàm patriarchæ Conſtantinopoleos ad Honorium quondàm Papam Romanum. Et collata eſt cum codice, qui à Macario datus eſt pijſſimo principi. Et conſtitit. Similiter prolata eſt à Georgio Deo amabili diacono & chartophylace epiſtola authentica

Latina Honorij, quondàm Papæ Romani, ad Sergium quondàm patriarcham Constãtinopoleos,vnà cum eius interpretatione:& collata est eadem Latina epistola per Ioannẽ reuerendissimum episcopum ciuitatis Portuẽsis,qui vnius extitit de Concilio antiquæ Romę.Et constitit.Glorioſissimis iudices dixerunt:Cognitionem accipiens sanctum vestrum & vniuersale Concilium eorum, quæ nunc relecta atq; collata sunt tam de Sergio quondàm patriarcha huius regiæ vrbis,quã de Honorio quõdàm Papa Romano, ad hæc & Sophronio quondàm patriarcha Hierosolymorum,quæ ei visa fuerint, persequatur.

Sancta synodus dixit: Secundùm interlocutionem gloriæ vestræ de his,quæ nobis relecta sunt, tã de regestis scriptarum à Sergio epistolarum, quã & authentica epistola Honorij Latina, ad hæc etiàm & de synodicis Sophronij, quæ nobis iam telecta sunt, accuratiùs de eis pertractantes, futuro secretario vobis glorioſissimis,quæ opportuna sunt dicimus.Glorioſissimi iudices dixerũt: Hoc quidem sancta synodus peragat. Pijssimus verò atque à Deo confirmandus dominus noster & magnus Imperator, Dei coronatoris sui clementiam in omnibus imitatus, & pœnitentiam expectans Macarij, per nos indignos eius famulos vestra sciscitatur semper sanctam & vniuersalem synodum,si forsitan eo pœnitente,post depositionem à sancta vestra Synodo in eo perpetratam,in propria sede restituendus est.Sancta Synodus dixit: Inueteratum Macarium in impietatis dogmatibus,& non solùm vniuersam Christo amabilem plebem, quæ hanc à Deo conseruandam regiam vrbem inhabitat,euersione turbulenta potantem,testimoniaque sanctorum & probabilium patrum fallantem, & quædam quidem abscindentem, quædam verò addentem, & secundùm quod ei videbatur, in deuia mittentem pijssimum & à Deo coronatum nostrum principem per oblatos ab eo codices,sed & à solis ortu vsque occasum per literas suas, & per homines quos mittebat, vniuersos perturbantem, & à fide vera segregantem, & iustè atque regulariter a pontificali habitu denudatum, nullatenùs diuina regula decæterò suscipit in doctoris sede residere, nè ex hoc propriæ suæ hæreseos multò ampliùs recrudescere faciat intelligentiam, & fiant (iuxta quod scriptum est) nouissima illiùs* deteriora prioribus: & maximè cùm diuersis vicibus in præsentia pijssimi nostri domini & magni Imperatoris, & cuncti nostri Concilij interrogatus sit, si sequitur,& vnà cum omnibus cõfitetur in domino nostro Iesu Christo sicut duas naturas,ità & duas voluntates naturales, & duas operationes naturales: & eo nullatenùs acceptò ferente, sed & confirmante, quæ dudum ab eo impiè definita sunt, & iptis sermonibus adstruente, qui si membratim incidar, & iacter in mare, ego neque duas voluntates, neque duas operationes dico in Domino nostro Iesu Christo, vno sanctæ Trinitatis, & ex hoc (vt dictum est) synodicẽ depositum & anathematizatum, nullo modo hunc Macarium decæterò (sicut superiùs dictum est) hoc sanctum Concilium in sacerdotali suscipit sede: sed & execramur, & extra terminos à Deo conseruandæ huius regię vrbis hunc fieri,vnà cũ ei similia sentientibus. Reuerendissimi episcopi ac venerabiles clerici, qui sub sede sunt Antiochiæ ciuitatis, accedentes ad glorioſissimos iudices, dixerunt: Petimus vestram gloriam, suggerere pijssimo & à Deo coronato nostro domino & magno Imperatori, alterum pro Macario, qui fuerat Archiepiscopus noster, ad pontificalem sedem Antiochiæ prouenire, vt non sit vidua huiusmodi sedes. Glorioſissimi iudices dixerunt: Secundùm ea,quæ considerata sunt à sancto,& vniuersali vestro Concilio, & iuxta petitionem reuerendissimorum episcoporum, religioſorumque clericorum, qui sub iure sunt sedis Antiochenæ ciuitatis ecclesiæ, vestra sancta Synodus in futuro secretario, quæ promissa sunt super Sergio, Honorio atque Sophronio, opere adimpleat.

Mat. 12.d Luc. 11.d *peiora

ACTIO DECIMATERTIA.

IN nomine Domini & dominatoris Iesu Christi, Dei & Saluatoris nostri,imperantibus à Deo coronatis ac sereniſſimis nostri dominis Flauijs,Constantino quidem pijssimo & à Deo coronato magno principe, perpetuo Augusto & Imperatore,anno uicesimooctauo, & post consulatum eius à Deo instructæ mansuetudinis anno decimotertio,Heraclio verò atque Tiberio à Deo conseruandis eius fratribus anno vigesimosecundo, die vicesimooctauo mensis Martij, indictione nona: præpositio venerando festu pijssimi & Christo amabilis nostri Imperatoris Constantini in secretario sacri palatij quod cognominatur Trullus, & per iussionem eius à Deo instructæ serenitatis, ex persona eius, præsentibus & audientibus Constantino glorioſiſſimo exconsule patricio, & curatore imperialis domus Hormisdæ.

Anastasio glorioſissimo exconsule patricio, & loci seruatore comitis imperialis excubiti.

Polyeucto glorioſissimo exconsule.

Petro glorioſissimo exconsule.

Conueniente quoque & sancto ac vniuersali Concilio, quod per imperiale decretum congregatum est in hac à Deo conseruanda regio vrbe, id est, Theodoro atque Georgio venerabilibus presbyteris, & Ioanne venerabili diacono locum præsentantibus

præsentantibus sanctissimi ac beatissimi Papæ antiquæ Romæ Agathonis, & Georgio venerabili & sanctissimo archiepiscopo magnisonæ Constantinopoleos nouæ Romæ, & Petro Deoamabili presbytero monacho & locum seruante sedis Alexandriæ magnæ ciuitatis, & Gerogio religioso presbytero monacho, & apocrisario Theodori sanctissimi loci seruatoris sedis Hyerosolymorum.

Ioanne episcopo Portuen.

Abundantio episcopo ciuitatis Paternæ.

Ioanne episcopo Rhegitanę, locum repręsentantibus sancti ac vniuersalis Concilij, qđ circa Romam est 125. episcoporum, qui etiã per suas subscriptiones declarantur in suggestione, quæ ab eis facta est ad Constantinũ pijssimum principem, & Theodoro venerabili presbytero, & vicario Theodori reuerendissimi Archiepiscopi Rauennæ.

Ioanne episcopo Thessalonicensi.

Basilio episcopo ciuitatis Gortynæ insulæ Cretæ.

Philalite episcopo Cæsareæ Cappadociæ.

Theodoro episcopo Ephesi.

Sisinnio episcopo Heracleæ Thraciæ.

Platone episcopo Ancyræ Galatiæ.

Georgio episcopo Cyziceñ.

Marino episcopo Sardeorum.

Petro episcopo Nicomedię.

Photio episcopo Niceæ.

Ioanne episcopo Chalcedonensi.

Ioanne episcopo Sidensi.

Theodoro episcopo Meletinensi.

Iustino episcopo Tyanorum.

Alypio Episcopo Gangrorum.

Cypriano Episcopo Claudiopoleos.

Polyeucto Episcopo Myrorum Lyciæ.

Theodoro episcopo Staureopoleos Carię

Tiberio episcopo Laodiceæ Phrygiæ.

Cosma episcopo Synnadorum.

Stephano episcopo Antiochiæ Pisidiæ.

Ioanne piscopo Pergis.

Theopempto episcopo *Iustinianopoleos siue Mostenæ.

Isidoro episcopo Rhodi.

Sisinnio episcopo Hierapoleos Phrygię.

Theodoro episcopo Tharsensi.

Macrobio episcopo Seleuciæ Isauriæ.

Georgio episcopo Byziæ Thraciæ.

Zacharia episcopo Leontopoleos Isauriç.

Gregorio episcopo Mitylenæ.

Georgio episcopo Mileti.

Sergio episcopo Selymbriæ.

Andrea episcopo Methymnæ.

Theognio episcopo Chieñ.

Epiphanio episcopo Euchaitorum.

Petro episcopo Mesembriæ.

Petro episcopo Zozopoleos Thraciæ.

Ioanne episcopo Nysseno.

Theodoro episcopo imperialium Thermarum.

Georgio episcopo * Camulianorum. *Cameleorum.

Zoito episcopo Chrysopoleos Asiæ.

Patricio episcopo Magnesiæ.

Antonio episcopo Hypeporum.

Theodoro episcopo Pergami.

Genesio episcopo Anastasioupoleos.

Platone episcopo Cinnæ.

Stephano episcopo Vranopolis.

Andrea episcopo Minicæ.

Ioanne episcopo Miletopoleos.

Ioanne episcopo Philadelphiæ.

Theodoro episcopo Prienç.

Ioanne episcopo Dascylieñ.

Theodoro episcopo * Iustinianopoleos Gordi. *Iustinopolis Gordiu come

Menna episcopo Carbaliæ Pamphyliæ,

Callinico epilcopo Coloniæ Armeniæ.

Tiberio episcopo * Amysſi. * Amyzó

Sergio episcopo Sinopeñ.

Georgio episcopo * Ionopoleos.

Stephano episcopo Heracleæ Ponti.

Longino episcopo Tiensi.

Dometio episcopo Cratiæ.

Platone episcopo Andrianoupoleos.

Salomone episcopo * Erellorum. *Cleone

Ioanne episcopo * Claneñ. * Erezoró

Ioanne episcopo Myndi.

Patricio episcopo Eleusorum.

Petro episcopo Apyræ.

Alexandro episcopo Nacolio.

Dometio episcopo Prymnesseno.

Constantino episcopo Barathis.

Theodosio episcopo Sibliorum.

Paulo episcopo Sozopoleos Pisidiæ.

Plusiano episcopo Siluensi.

Theodoro episcopo Nazianzeno.

Demetrio episcopo * Thyniæ. * Tinai;

Stephano episcopo Pario.

Gregorio epiicopo * Cantanensi. *Candini.

Ioanne episcopo Lappis.

Eulalio episcopo Cynopoleos.

Constantino Episcopo Dalisandi.

Theodoro episcopo Olbis.

Theodoro Verisæ.

Theophane religioso presbytero & abbate monasterij quod appellatur Baias, in Sicilia constituti.

Georgio presbytero & monacho monasterij Renati, quod situ est in antiqua Roma.

Conone & Stephano presbyteris & monachis monasterij, quod cognominatur dom* Arsitia, quod similiter situm est in antiqua Roma.

Residentibus quoquè glorioſissimis Patricijs & cõsulibus, & omnibus sanctissimis & Deo amabilibus episcopis per ordinẽ in eodem secretario Trullo, propositis in medio sacrosanctis Christi Dei nostri euangelijs, Constantinus Deo amabilis diaconus huius sanctæ Dei catholicæ & Apostolicæ magnæ Ecclesiæ, & primicerius Deo amabilium notariorum Georgij sanctissimi patriarchæ huius à D ꝛ o conseruandæ regiæ vrbis, dixit: Meminit' sanctum & vniuersale vestrum Concilium, quòd cùm præce-

denti conuentu interlocutum ſit à glorioſiſſimis iudicibus, quatenùs proprium promulgaret intentum ſuper Georgio, Honorio & Sophronio quondàm Patriarchis, & promiſit quòd in altero hoc perageret, & quia poſteaquàm, quæ conſiderata ſunt, à veſtro ſancto Concilio, vt prouenirent, atque confirmarentur ſuper Macario, petierunt reuerendiſſimi epiſcopi, qui ſedis ſubiacebant Antiochenæ ciuitatis, & religioſi clerici ad ſuggerendum piiſſimo ac ſereniſſimo noſtro domino & magno principi, alterum promoueri in ſede Antiochenæ ciuitatis, & ſuggerimus ad quod placuerit.

Glorioſiſſimi iudices & ſanctum Concilium dixerunt: relegantur acta præterita. Et relecta ſunt. Glorioſiſſimi iudices dixerunt: Proſequatur ſanctum & vniuerſale veſtrum Concilium, quæ in antelatis ab eo promiſſa ſunt.

Sanctum Concilium dixit: Secundùm promiſſionem quæ à nobis ad veſtram gloriam facta eſt, retractantes dogmaticas epiſtolas, quæ à Sergio quondàm Patriarcha huius à Deo conſeruandæ regiæ vrbis ſcriptæ ſunt, tam ad Cyrum, qui tunc fuerat epiſcopus Phaſidis, quàm ad Honorium quondàm Papam antiquæ Romæ: ſimiliter autem & epiſtolam ab illo, id eſt, Honorio reſcriptam ad eundem Sergium, hasque inuenientes omnino alienas exiſtere ab Apoſtolicis dogmatibus, & à definitionibus ſanctorum Conciliorum, & cunctorum probabilium patrum, ſequi verò falſas doctrinas hæreticorum, eas omnimodò abijcimus, & tanquàm animæ noxias execramur. Quorum autem (id eſt, eorundē) impia execramur dogmata, horum & nomina à ſancta Dei eccleſia proijci iudicauimus, id eſt, Sergij quondàm præſulis huius à Deo conſeruandæ regiæ vrbis, qui aggreſſus eſt de huiuſmodi impio dogmate conſcribere, Cyri Alexandriæ, Pyrrhi, Petri & Pauli, qui & ipſi præſulatu functi ſunt in ſede huius à Deo conſeruandæ ciuitatis, & ſimilia eis ſenſerunt, ad hæc & Theodori quondàm epiſcopi Pharan, quarum omniū ſuprafcriptarum perſonarum mentionem fecit Agatho ſanctiſſimus ac ter beatiſſimus Papa antiquæ Romæ in ſuggeſtione, quam fecit ad piiſſimum & à Deo confirmatum dominum noſtrum & magnum Imperatorem, eosque abijcit, vtpotè contraria rectæ fidei ſentientes, quos anathemati ſubmitti definimus. Cū his verò ſimul proijci à ſancta Dei catholica Eccleſia, ſimulque anathematizari præuidimus & Honorium, qui fuerat Papa antiquæ Romæ, eò quòd inuenimus per ſcripta quę ab eo facta ſunt ad Sergium, quia in omnibus eius mentem ſecutus eſt, & impia dogmata confirmauit. Pertractauimus autem, & ſynodica Sophronij venerabilis memoriæ, quondàm Archiepiſcopi ſanctæ Dei Hieroſolymorum ciuitatis, & hæc reperientes cum vera fide conuenientia, Apoſtolicisque & ſanctorum atque probabilium patrum doctrinis paria, vtpote, quæ ſunt orthodoxa, recepimus, & vt ſalubria ſanctæ Catholicæ, & Apoſtolicæ Eccleſię ſuſcepimus, & nomen eius inſeri ſanctis diptychis sāctarum Eccleſiarum iuſtum eſſe iudicauimus.

Hæreſeos damnātur hoc loco ſeptem pō tifices: Sergius, Cyr⁹, Pyrrus, Petrus, Paulus, Honorius, Theodorus.

Glorioſiſſimi iudices dixerunt: Satisfaciēs interrogationi ſanctum veſtrum & vniuerſale Concilium propter perſonas, quas ei propoſuimus, id eſt, Sergij & Honorij quondàm Patriarcharum, necnō & Sophronij venerabilis memoriæ qui fuit Archiepiſcopus Hieroſolymorum, aſſecutū eſt & de Pyrrho, Paulo & Petro, & his quondàm prę ſulibus huius à Deo conſeruandæ ciuitatis, ſuper his & Cyri, qui fuerat Papa Alexandriæ, & Theodori quondàm epiſcopi ciuitatis Pharan, interloquatur ad Georgium deicolam diaconum & chartophylacem huius ſanctiſſimæ magnę Dei eccleſiæ, quatenùs in medium proferat ad legendum, quæque reiacent in venerabili Patriarchio, ſiue ſynodica dogmatica opuſcula vel epiſtolę ſu praſcriptarum perſonarum, vt & nos eorum percipiamus cognitionem. De petitione verò, quæ facta eſt à reuerendiſſimis epiſcopis & religioſiſſimis clericis ſubiacentibus ſedi Antiochiæ ciuitatis, pro ordinando præſule in ſede Antiochenæ ciuitatis, ſuggeſſimus à Dᴇo inſtructis auribus fortiſſimi & à Deo muniti noſtri Imperatoris. Et iuſſit eius ſerenitas, decretum ſecundùm ſolitam conſequentiam fieri à reuerendiſſimis epiſcopis & clericis ſuprafcriptæ ſedis, & hoc offerri eius manſuetiſſimæ fortitudini. Sanctum Concilium dixit: Inquirente veſtra gloria, vt Georgius Deo amabilis diaconus & chartophylax huius ſanctiſſimæ magnæ eccleſiæ, quatenùs ad medium deducat quaſcunque ſiue dogmaticas epiſtolas, ſeu & alia opuſcula, quæ tam à Pyrrho, Petro, & Paulo, quondam Patriarchis huius à Deo conſeruandæ regiæ urbis, quàm quæ à Cyro quondam Papa Alexādriæ, & Theodoro quondam epiſcopo Pharan, ad retractandum ea, hoc fieri ſuperfluum iudicauimus, eo quod & ſecta eorum omnibus manifeſta eſt de una voluntate & vna operatione. De hoc verò & Agatho ſanctiſsimus antiquæ Romę prę ſui per ſuggeſtionem ſuam eorum reuelauit contrariam intentionem, immò magis etiàm declarauit eos, qui ſimilia ſenſerunt cum Sergio, qui exorſus eſt nouitatem vocis cacodoxam & blaſphemam introducere in catholica Eccleſiæ *doctrina. Vndè etiàm hos cum proprijs eorū ſcriptis præfatus ſanctiſſimus Papa proiecit. Glorioſiſſimi iudices dixerunt: Quanquàm in omnibus orthodoxa ſit ſuggeſtio ſanctiſſimi ac ter beatiſſimi Agathonis Papę, & veritati cō

*doctrinā

ueniens,

ueniens, attamen omninò neceſſarium exiſtit, vt prænominatarum perſonarum ſcripta ad medium producantur ſecundùm anteriorem interlocutionem, quã fecimus, vt in ampliùs manifeſtetur ſecta earundẽ perſonarum. Sanctum Concilium dixit: Poſtq̃ ob accuratiùs cognoſcendũ de Pyrrho, Paulo, & Petro, atque Cyro, qui fuit Papa Alexãdriæ, & Theodoro quondàm epiſcopo Pharanitano, inſiſtit veſtra gloria, Georgius & Deo amabilis diaconus & chartophylax huius ſanctiſſimę magnę Dei eccleſię ad mediũ deducat, quę à ſupradictis perſonis dogmaticè ſcripta ſunt, quatenùs omnibus ſatisfiat quòd & ipſi in omnibus Sergij errorem ſecuti ſunt. Georgius Deo amabilis diaconus & chartophylax, dixit: Secundùm quę dudum in anteriori actione interlocutum eſt veſtrũ ſanctum & vniuerſale Cõcilium, tunc egreſſus, perquiſiui quæ iuſſeratis. Et primũ quidem inueni in chartophylacio venerabilis patriarchij ſup hæc quæ a me prolata ſunt, & epiſtolam Cyri epiſcopi, qui tũc Phaſidis fuerat, miſſam ad Sergium quondàm patriarcham huius à Deo conſeruandæ regiæ vrbis, ante quinquaginta ſex annos per quartamdecimam indictionem præteriti circuli, interrogantis per eandem epiſtolam prædictum Sergium de quæſtione operationũ. Similiter & alteram epiſtolam, directam ab ipſo Cyro ad eundẽ Sergium, poſtquàm ab epiſcopatu Phaſidis tranſlatus eſt ad ſedem Alexandriæ magnæ ciuitatis, inſinuante vnitatem factam cum his, qui Theodoſiani dicuntur, vnà cum exemplaribus ſatisfactionis de vnitate, q̃ prouenit inter hos ipſos Theodoſianos, & prædictum Cyrum, pariterq́ue & Theodori quondàm Epiſcopi Pharanitani libros diuerſos, prolatos ex bibliotheca venerabilis patriarchij, inter quos & epiſtolã eiuſdem Theodori ad Sergium epiſcopum Arſenoitam de vna operatione. Similiter & interpretationes diuerſorum paternorum teſtimoniorum. Excuſſi verò ex eadem bibliotheca & alios ſex libros, habentes ſcripta Pyrrhi, qui factus eſt poſt Sergium patriarcham huius à Deo conſeruandæ regiæ vrbis. Plurima horum manu eius ſcripta ſunt de voluntate & operatione & quibuſdam alijs. Similiter autem protuli ex chartophylacio memorati venerabilis patriarchij regeſtum diuerſarum epiſtolarum Pauli, qui fuit poſt eũdem Pyrrhum patriarcha huius regiæ vrbis, in quo iacet epiſtola ſcripta ab eodẽ Paulo ad ſanctæ memoriæ Theodorum, qui fuit Papa Romanus, de vna volũtate, & tres proſphoneticos, id eſt, acclamatorios Tomos eiuſdẽ Pauli ad ſanctæ memoriæ quondàm Imperatorem noſtrum, & patrem pijſſimi noſtri domini & magni Imperatoris, de vna voluntate & operatione. Ad hęc & Petri, qui factus eſt patriarcha poſt eundem Paulum huius regiæ vrbis. Similiter & regeſtũ diuerſarum epiſtolarũ, in quo eſt epiſtola eiuſdẽ dogmatica, ſcripta ad Vitalianum ſanctæ memoriæ quondàm papam Romanum, & vtraque præ manibus habeo, ad quod vobis placuerit. Sanctum Concilium dixit: Libros atque regeſta vel chartas, quas præmanibus habet Georgius Deo amabilis diaconus & chartophylax ſanctæ huius magnæ eccleſiæ, hæc ſuſcipientes hi quia à nobis excipiunt, per ordinem relegant. Et accipiens Anthiocus religioſus lector & notarius, duas epiſtolas à Cyro ſcriptas ad Sergium vnà cũ prænominato ſatisfactionis exemplari, relegit, ſic continenti in verbis.

Epiſtola Cyri ad Sergium.

Deo honorabili meo domino benigno, principi paſtorum, patri patrum, vniuerſali patriarchæ Sergio à Cyro humili veſtro. Prõpto me exiſtente præſentem ſuggeſtionem porrigere Deo honorabili meo domino, diuerſæ mihi ſubibant cogitationes, & in duabus ſentẽtijs animam partiebar. Putasne, inquam, docenti cõſentiam? Altiora te nè quæſieris, & potiora te nè ſcrutatus fueris, & clauſtra labijs imponens, ſilere ſtudeam, aut auſcultemne eum, qui dicit: Quærens quære, & apud me mane? Deindè in hoc meipſũ ſufficienter examinans, etiàm ſcribendi ſumebam fiduciam, cùm ter beatitudinis veſtræ à Deo inſpiratam doctrinam in mente percipere * ſatisfactus, quòd vnum è duobus, ſiue etiàm vtrunque ex hoc mihi cõquiretur. Aut enim (inquam) ſuſcipiar, aut per omnia emendabor in his quę ſuggeruntur, ſi nõ ità ſeſe habent. Dum dignus fuiſſem effectus Deo honorabilis pijſſimis veſtigijs, à Deo cõfirmati noſtri domini, ſimulq́ue & Deo imitabilem eius condeſcenſionem indeptus, fiduciam capiebam, diuinam iuſſionem eius ſerenitatis relegẽdi, quæ ad Archadium ſanctiſſimum archiepiſcopum Cypri cõtra Paulum primatem epiſcoporũ minimè Deo decenter conſtructa eſt, cuius laudabilis ac Deo amabilis verè eſt omnis quidem intẽtus, piã immaculatam noſtræ fidei rectitudinem allegãs, duas autem operationes in Domino noſtro Ieſu Chriſto, vt poſt vnitionem dicatur prohibentem. eam inueniens abnuebam, & proferre tentabam honoratiſſimam Leonis epiſtolã, duas operationes cum alterutrum, ſcilicet communione, quemadmodùm docet ſanctiſſimus meus dominus, manifeſtiſſimè proclamantem. Ex hoc ergò deincèps nobis exorto ſermone, venerandam ſuggeſtionem à Deo inſeparabilium veſtrorũ ad relegendũ iubebar ſuſcipere, quæ dicebatur ac putabatur præfatę pię iuſſionis eſſe reſcriptum. mẽtionem enim faciebat illius Pauli, qui & Sauli. ſed & iuſſiones exemplares, & intentum eorum, quę in eo ſcripta fuerãt, admittebat. Opportunè ergò nunc ſilentium gerere, & nequaquàm contradicere perſtruebar: ad verò à Deo eruditam doctrinam confugere didici, venerabiles eius ſyllabas poſtulãs promereri

Ecclſ.6

* perſuaſus,

Leo papa Epiſtola 10.

mereri, loquidiùs declarantes, qualiter duas operationes poſt vnitionem dicere recuſantes, in vna, id eſt, ſingulari operatione, in omnibus diuinis eloquijs poſſumus cõcludere, tam quod poſſibile, quàm quod impaſſibile eſt ipſius ineffabilis diſpenſationis Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti, quatenùs à Deo illuſtrata eruditione Deo inſtructorum veſtrorũ illuminata imperitia noſtra, forſitan vel in hoc imitabitur pinguiſſimam atque fertilẽ terram, ſeminatumque verbi granum libenter ſuſcipiens, ad fœcunditatatem ſaluum perducat: Deo acceptas deniquè ſuî orationes ſolitè miniſtrare tam meę paruitati, quãque his qui mecum ſunt, benignus meus dominus dignetur. Et ſubſcriptio: Cyrus humilis exorans pro honoratiſſima vita DEO honorabilis mei domini, ſuggeſſi.

Alia epiſtola eiuſdem Cyri ſcripta ab Alexandria.

Proprio domino per omnia à Deo honorando, atque ter beatiſſimo benigno paſtorum paſtori, patri patrum, vniuerſali Patriarchæ Sergio, Cyrus humilis veſter. Fœcunditatem & iterùm ſpiritalem fructificationẽ per Deo acceptabiles orationes beatitudines Deo amabilis mei domini, quæ concurrit doctrinis pijſſimorum à Deo cõſeruandorum, & veraciter Chriſto amabilium dominorũ noſtrorum, & nũc promereor ter beatiſſimo meo domino primitias ſuggerere. Notum enim facio, quòd omnes qui dicuntur dogmatis Theodoſianorum circa hanc Alexandrinorum Chriſto amabilem ciuitatem clerici, vnà cum his qui in dignitatibus & militibus clarent, inſupèr & qui ex plebe ſunt, in millibus conſtituti, per tertiam Iunij menſis adunati ſanctæ noſtrę catholicæ Dei eccleſiæ, intemerabilia nobiſcũ Dei myſteria perceperunt, ad hoc adducti præuiante profectò beneplacito omnipotentis Dei conſilio, per collatam mihi doctrinam tam à pijſſimis ac inuictiſſimis noſtris dominis, quãque à Deo inſpirata domini mei ſanctitate, vt per hoc ſtabilitetur ſecundùm quod ſcriptum eſt, in confrequentationibus dies feſtus vſque ad cornu altaris. Si autem oportet veraciùs dicere, non in confrequentationibus tantùm, neque vſque ad cornu altaris, ſed & in omnem Alexandrinorum Chriſto amabilem ciuitatem, eiusque confinia vſque ad nubes ipſas, & vltra hæc cęleſtibus officijs in pacem ſanctarum eccleſiarum, & in his qui ad eadem conuertuntur, lętantibus. Qualiter autem hæc adunatio aſſecuta eſt, ſubtiliter præſumens ſuggeſſi pijſſimis auribus inuictiſſimorum ac ſereniſſimorum noſtrorũ dominorum, per confamulum meum Ioannem Deo amabilem diaconum, * qui ad fuit in omnibus quæ mota ſunt: & certus ſum quia & in hoc acceptat vltimum ſuum famulum ſanctiſſimus meus dominus. Quæſo nanque ter beatiſſimum meum dominum, quatenùs cognitionem omnium faciens, ſi quid mihi vitali motione forſitan defuit, aut per ignorantiam de competentibus fruſtratus ſum, emendare exiguum ſuum famulum dignetur. opus enim hoc Deo honorabiliũ veſtrorum eſt, qui omnibus diuinis ſcripturis decoramini, & deſupèr perficimini.

Pſal. 117.

* quia fuit

Subſcriptio.

Cyrus humilis epiſcopus, orans * pro Deo honorabilis mei domini vita, ſuggeſſi.

* for. Deo pro

EXMPLAR SATISFACTIONIS *factæ inter Cyrum quondàm Papam Alexandriæ, & eos qui erant ex parte Theodoſianorum.*

Cyri Alexandrini epiſcopi fidei ſatisfactio.

DOmino Chriſto vero DEO noſtro omnibus præfulgentibus, omnesque ad ſaluberrimam & veram eius fidem dirigenti, & in vnam eandemque ſanctam ſuam eccleſiam conuocanti, præſentem fatisfactionem facimus pro vnitate ſanctarum Dei eccleſiarum, mẽſis Maij die quarta, indictione ſexta.

Satisfactio facta à Cyro miſericordia Dei epiſcopo per diuinam ſanctionem benigniſſimorum atque triumphatorum dominorum noſtrorum, locum exhibente Apoſtolicæ ſedis huius Alexandrinę epiſcopo amabilis ciuitatis.

CAPITVLVM I.

Si quis non confitetur patrem & filium & Spiritum ſanctum, Trinitatem conſubſtantialem, vnam Deitatem in tribus ſubſiſtentijs, anathema ſit.

CAPITVLVM I.

Si quis non confitetur vnum ſanctæ Trinitatis Deum verbum, qui ante ſecula ſinè tempore natus eſt ex patre, & deſcendiſſe de cœlis, & incarnatum eſſe ex ſpiritu ſancto, & domina noſtra ſancta glorioſa Dei genitrice, ſemperque virgine Maria, & humanatum paſſum eſſe propria carne, & mortuum, & ſepultum, & reſurrexiſſe tertia die ſecũdùm ſcripturas, anathema ſit.

CAPITVLVM III.

Si quis non confitetur, vnius ciuſdemque Domini noſtri Ieſu Chriſti, veri Dei noſtri, tam paſſiones, quamque miracula, ſed alterius & alterius, anathema ſit.

CAPITVLVM IIII.

Si quis non confitetur, ex ipſa ſumma vnitione Deum verbum in vtero ſanctæ Dei genitricis ſemperque virginis Mariæ, conſtituiſſe

Digitized by Google

ſtituiſſe ſibi per vnitionem carnem ex ipſa ſancta Dei genitrice nobis conſubſtantialem, animatam anima rationali & intellectuali, vnitione naturali atque ſecundùm ſubſiſtentiam, & ſic proceſſiſſe ex ea, vnum exiſtentem, inconfuſum atque indiuiſum, anathema ſit.

CAPITVLVM V.

Si quis non confitetur, ſanctam Dominam noſtram, ſemperque virginem Mariã, propriè & ſecundùm veritatem θεοτόκον, id eſt, Dei genitricem, vtpotè quæ Deum verbum incarnatum concepit & genuit, anathema ſit.

CAPITVLVM VI.

Si quis non confitetur, ex duabus naturis, id eſt, Deitate & humanitate, vnum Chriſtum, vnum filium, vnam Dei verbi naturã incarnatam, ſecundùm ſanctum Cyrillum inconfusè, inconuertibiliter, immutabiliter, ſiue vnam ſubſiſtentiam compoſitam, quod eſt ipſe Dominus noſter Ieſus Chriſtus, qui vnus eſt de ſancta conſubſtantiali Trinitate, talis anathema ſit.

CAPITVLVM VII.

Si quis vnum Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum in duabus conſiderari dicens naturis, non eundem vnum de Trinitate confiteatur, ſempiternè quidem ex patre genitũ Deum verbum, nouiſſimis autem ſeculi temporibus eundem incarnatum, atque genitum & ſanctiſſima & intemerata Domina noſtra, Dei genitrice, ſemperque virgine Maria, ſed alterum hunc noſcit & alterum, & non vnum eundemque ſecundùm ſapientiſſimum Cyrillum, in Deitate perfectum, & in humanitate eũdem perfectum, ex hocque ſolo in duabus contemplandum naturis, eundem paſſum, & non paſſum ſecundùm aliud & aliud, ſicut idem ſanctus Cyrillus ait: & patientem quidem humanitùs carne, ſecundùm quod homo eſt: permanentem verò impaſſibilẽ, vt Deum, in paſſionibus propriæ carnis, eundemque vnum Chriſtum & filium, operantem Deo decibilia & humana vna Deiuirili operatione, ſecũdùm ſanctum Dionyſium, ſola contemplatione diſcernens ea, ex quibus vnitio facta eſt. Hæc intellectu conſiderans, inconuertibilia & inconfuſa poſt eſt eorum naturalem & ſecundùm ſubſiſtentiam vnitionem manentia, in hisque indiuisè atque inſeparabiliter vnum eundemque Chriſtum & filium recognoſcens, iuxta quod duo adinuicèm inconfusè conueniẽtia, conſiderat intellectu cauſatiuam eorum contemplationem, & non phantaſiam mendacium, atque inanibus mẽtis figmentis, nullatenùs verò diſiungit, quaſi perempta iam illa, quæ in duo eſt, ſectione propter ineffabilem & inconfuſam & inexcogitabilem vnitionem, dicens ſecundùm ſanctum Athanaſium: Simul enim caro, ſimul Dei verbi caro ſimul caro animata rationalis, ſimul Dei verbi caro animata rationalis: ſed ad diuiſionẽ per partes huiuſmodi aſſumit vocem, anathema ſit.

CAPITVLVM VIII.

Si quis non anathematizat Arrium, Eunomium, Macedonium, Apollinarem hæreticos, Neſtorium, Eutychen nec nominabilem, & Cyrum, & Ioannem, & Egeotas, & omnes qui quocunque modo contradixerunt duodecim capitulis ſanctiſſimi Cyrilli & pœnitentiam non egerunt, ſed in hoc errore ſunt mortui, & quiqui ſimilia eis ſapuerunt, aut ſapiunt, anathema ſit.

CAPITVLVM IX.

Si quis non anathematizat ſcripta Theodoriti, quæque ſunt contra rectam fidem & ſanctum Cyrillum, & epiſtolam quæ dicitur Ibæ, & Theodorum Mopſueſtenum, & ſcripta eius, & ſi quis non ſuſcipit ſcripta ſancti Cyrilli, & maximè quæ ſunt contra Theodorum & Theodoritum, Andreamque & Neſtorium, & quiqui ſimilia eis, vniusve eorum ſenſerunt, aut ſentiunt, anathema ſit.

Item accipiens idem Antiochus religioſus lector & notarius codicem Theodori, qui fuit Epiſcopus Pharan, relegit librum eius ſcriptum ad Sergium quondàm epiſcopum Arſinoitam Ægyptiacæ diœceſeos, in quo continebatur ità. Theodorus Pharanitanus epiſcopus

Omne quicquid deſcribitur ſeu locutus, ſiue operatus Dominus, per mentem & ſenſum atque ſapientiam, quæ organa dicuntur ἀσωμάτου, & dixit, & operatus eſt, & ſic eius tanquàm totius & vnici, vna operatio verbi, mentis, ſenſibilis & organici corporis cuncta * dicantur.

Eiuſdem ex eodem ſermone.

Quoniamquidẽ primordialiter propter quandam diuinam & ſapientiſſimam diſpẽſationem, ſomnum & faſtidium, eſuriem & ſitim admiſit, quandò voluit, maximè verò etiàm in his motum horum & quietem, ad illam omnipotẽtiſſimam ac ſapientiſſimam verbi operationem applicamus, & ex hoc vnam vnius eiuſdemque Chriſti operationẽ appellamus.

Eiuſdem ex eodem ſermone:

Affatim, vt opinor, nobis ſermo diſcutiendo monſtrauit, quia omnia quæcunque ſcripta ſunt de Domino Chriſto, ſiue Dei, ſeu animæ, ſiue corporis, ſeu vtriuſque, animæ (inquam) atque corporis, ſingulariter ſimul & inſeparabiliter, agebantur, incipientia quidem

Digitized by Google

dem & (vt eſt dicere) affluentia ex verbis, ſapientia & benignitate atque virtute, mediante intellectuali anima & corpore procedẽtia. Et ideò vna eſt operatio totius, vtpotè vnius eiuſdemque Saluatoris noſtri. Hęc omnia & ſunt, & dicta ſunt.

Eiuſdem ex eodem ſermone:

Habemus vtiquè ex his manifeſtum, quæ Dei ſunt omnia, quæ de Chriſto audiuimus & credimus, ſiue diuinæ naturæ congruentia: ſiue humanæ: & ideò vna operatio iſta, tam Deitatis eius, quamque humanitatis, piè nominata ſunt.

Eiuſdem ex eodem ſermone:

Vtſit omnis humanatio à principio vſque ad finem, & quæque eius ſunt parua & magna, vna veraciter ſublimiſſima & diuina operatio.

Eiuſdem ex ſermone, quem fecit in interpretatione paternorum teſtimoniorum:

Diuina verò voluntas, quæ eſt ipſius Chriſti, ipſius enim voluntas vna eſt, & hæc * humana.

* diuina.

Eiuſdem ex eodem ſermone:

Per hæc igitur abſque vlla ambiguitate inſtruimur, quòd omnia ſalutaris diſpenſationis, ſeu diuina, ſiue humana, de Saluatore noſtro Ieſu Chriſto deſcripta ſunt, principaliter quidem (vt eſt dicere) ex diuinitate facultatem originemque accipiebant, mediante tamen intellectuali atque rationali anima per corpus gerebantur, ſiue mirificam quandam virtutem dixeris, ſiue etiàm naturalem alteram hominis motionem, vt eſt cibi appetitus, ſomnus, faſtidium, & dolorum ſuſceptio, triſtitia, anxietas, quæ etiàm per inuſitationem nominum ex cõſuetudine paſſiones appellantur, propriè verò naturales ſunt motiones per animatum ac ſenſuale animal: & ipſa verò quæ reuerà ſunt & dicuntur paſſiones, crux, mortificatio, plagæ cicatrix, acclauationes, conſputiones, alapæ, omnia hæc rectè vtiquè & iuſtè vocanda ſunt, vna eiuſdemque Chriſti operatio.

Eiuſdem ex eodem ſermone:

Intelligenda ergò ſunt nobis omninò, quęque ſunt circa Saluatoris Chriſti humanationem, diuina & profectò ſalutaris operatio.

Eiuſdem ex eodem ſermone:

Ex his igitur omnibus & his ſimilibus, apertè & facis iuſtè vna Dei operatio, cuncta quæque ſunt * propriè humanationis, propria credenda atque dicenda ſunt.

* eſt

Eiuſdem ex eodem ſermone:

Noſtra quidem anima non habet inſitum talis eſſe virtutis, vt & naturales corporis proprietates ab ea & à ſemet expellat: ſed neque dominari intantùm apparuit rationalis anima ipſius proprij corporis, vt * etiàm quę circa hoc ſunt, huicq; ſunt inſita, id eſt, molem, fluxumque & colorem contineat, atque circa hoc vnquàm conſtituat. Quæ omnia in diſpenſatione Chriſti Saluatoris noſtri, & conſcripta, & facta ſunt in illo diuino & viuifico corpore. Etenim abſque mole, & (vt ità dicatur) incorporabiliter abſque * direptione de vulua proceſſit, & ſepulcro etiàm, vt &, tanquàm ſuper pauimentum, ſupra mare ambularet.

* ſuerunt

Eiuſdem ex eodem ſermone:

Opportunum quidem eſt, nos ità ſentire & dicere, omnia quæque in humanatione de Saluatore Chriſto eſſe ſcribuntur, vnam cognoſcere operationem: huius autem opificem & creatorem, ipſum Deum verbum: inſtrumentum verò, humanitatem. Quæq; igitur tanquàm Deo, & quæque humanitati congruentia de eo dicta ſunt, omnia ipſius Deitatis verbi eſt operatio.

Pyrrhus Conſtantinopol.

Item accipiens idem religioſus Antiochus librum, in ſuperſcriptione continentem, Pyrrhi humilis epiſcopi de voluntate & operatione, relegit tomum dogmaticum eiuſdem Pyrrhi, in quo continebatur: Vnum autem (vt dictum eſt) tantùm repræhendit capitulum Sophronius Deo amabilis, tanquàm qui teſtimonium Dionyſij Deiloqui doctoris diſſimulaſſet per immutationem vnius vocis. Cõgrua quippe in hoc maximè dicens idem vir, & cautelam habẽtia, in quibus ait ille, Sed virificati Dei nouam quandã Deiuirilem operationem nobis morigerans: (vnam enim in veritate noua continebat eadem charta) non malitiosè (quod abſit) ſecundùm meum ſermonem, ſed vtpotè quæ non æqualiter noua intelligi valuiſſet, à Cyro ſanctiſſimo huiuſmodi vox eſt appoſita, & per extremitatum quippe negationem, vnam diuinus doctor aſſerit, affirmatiuam faciens, & hanc ſingulariter exprimens, quid aliud quàm vnam confiteri operationẽ tanquàm vnius Chriſti, ſecundùm ſermonem apertè & planè contradidit? Item relectum eſt ex regeſto diuerſarum epiſtolarum, Exemplar epiſtolæ Pauli quondam præſulis huius à Deo conſeruandæ regiæ vrbis, ſcriptæ ad Theodorum quondàm Papam Romanum, cuius initium: Eccè quàm bonum & quàm iucũdùm, habitare fratres in vnum. Habet autem poſt aliqua eadem epiſtola ità: Vnius autem eiuſdemque Dei verbi incarnati tam miracula prædicamus, quàm paſſiones agnoſcimus, quas carne pro nobis ſuſtinuit. Vndè & Deus dicitur paſſus, & filius hominis de cęlo deſcendiſſe, propter illam quæ ſupra recenſita eſt, inſeparabilem & ſecundùm ſubſiſtentiam duarum naturarum vnitionem. Propterea & vnam voluntatẽ Domini noſtri Ieſu Chriſti intelligimus, nè aduerſitatem vel differentiam voluntatum in vna eademq; perſona Domini noſtri Ieſu Chriſti adnectamus, aut eum ſibi reluctantẽ doceamus, aut duos volentes introducamus, non pro commixtione prorsùs vel confuſione duarũ naturarum, quæ in eo conſiderantur,

Paul. Cõſtantino.

Pſal. 132.

tur,huiuſmodi vnius voluntatis vocem proferentes,& ob peremptionem alterius ſolam alteram eſſe pronunciãtes,ſed per huiuſmodi vocem inſinuantes, quod eius rationaliter ac intellectualiter animata caro ex ipſa principali vnitione ineffabiliter quæque diuina ſunt locupletata, eam ſibi veniente ſecundùm ſubſiſtentiam verbi,ipſam diuinam poſſidebat & non differentem voluntatem.

Petrus Cõ ſtantinop.

Item relecta eſt ex altero regeſto epiſtola Petri,& ipſius quondàm præſulis regię ciuitatis,ad Vitalianum ſanctæ memoriæ, qui fuit Papa Romanus,cuius eſt initium: Spiritalem nobis lætitiam peperit litera veſtræ vnanimis & ſanctæ fraternitatis. Dumque relegeretur eadem epiſtola, habens diuerſa patrum teſtimonia, hi qui locum gerebant Agathonis ſanctiſſimi Papæ Romani, dixerunt: Innoteſcimus veſtræ gloriæ, quòd paterna teſtimonia quæ continentur in præſenti,quæ nunc relegitur Petri epiſtola, circunciſa defloratа ſunt ab eodem Petro ex hoc, quòd oſtendere voluiſſe ſuam, ſuper vnam voluntatem & vnam operationem, intentionem.Gloriоſiſſimi iudices dixerũt: Comperimus diligenter, iuxta quæ à veſtra reuerentia dicta ſunt,quòd talia teſtimonia quæ continentur in preſenti epiſtola,detruncatè poſita ſunt. Et ſi placet veſtro ſancto ac vniuerſali Concilio, in ampliùs huiuſmodi epiſtolæ lectio non procedat.Sanctum Conciliũ dixit: Ad hæc quæ gloria veſtra nupèr locuta eſt,ſatis eſt præſentis epiſtolæ lectio. Eccè autem ſecundùm quæ iam veſtra interlocuta eſt gloria, ſiue inquiſiuit, in medium venientibus tam dogmaticis epiſtolis, quàm ſcriptis,quæ fecerunt Pyrrhus, Paulus & Petrus, quondàm patriarchæ huius regiæ vrbis,necnon quæ à Theodoro, qui fuit Pharan epiſcopus, & Cyro, qui fuit Papa Alexandriæ,& ante nos veſtramque gloriam relectis,auditur apertè, vnam operationem & vnam voluntatem in incarnationis diſpenſatione Domini noſtri Ieſu Chriſti veri Dei noſtri, eos impiè prædicâſſe. Declarantibus igitur nobis, omnem ſatisfactionem veſtra gloria debet percipere, quòd benè atque iuſtè eos iam abijcit Agathon ſanctiſſimus Papa antiquæ Romæ, per ſuggeſtionem quã fecit ad pijſſimum ac triumphatorẽ magnũ noſtrum Imperatorem, & nos quoquè conſonanter cum eo, hos, vtpotè aduerſa rectæ fidei ſentientes, expelli de ſacris diptychis, & anathemate percelli cenſuimus, eorumque ſcripta, vt impietate repleta, abominamur,& vt exterminio debeat ſubmitti,decernimus. Gloriоſiſſimi iudices dixerũt: Si hi qui poſt Petrum epiſcopum fuerunt,huius à Deo conſeruandæ regiæ vrbis, id eſt, Thomas,Ioannes,& Conſtantinus, videntur ſeu epiſtolas, ſiue ſermones compoſuiſſe de nouitate vocum, quæ nupèr impiè in Catholicam Eccleſiam intromiſſa eſt, eorum exemplaria ſiue regeſta, vel authentica in mediũ proferat Georgius Deo amabilis diaconus & chartophylax, quatenùs & eorum cognitionem præcipiens ſanctum veſtrum Cõciliũ, quę ęquitati conueniunt, decernat.Smiliter & ſi vidẽtur ſeu epiſcopi, ſiue clerici vel monachi, cæterive quidam libellos exegiſſe ab his, qui epiſcopatum geſſerunt huius à Deo conſeruandæ regiæ vrbis,de vna operatione & vna voluntate,etiàm hæc præuidimus, vt prædictus Georgius Deo amabilis diaconus & chartophylax ad mediũ indiminutè deducat, vt & ipſa ſecũdùm iudicium ſancti veſtri Concilij, exterminio cõtradantur. Georgius Deo amabilis diaconus & chartophylax, dixit: Polyptychum,domine,ſiue regeſtum, in quo continentur exemplaria ſynodi eorum, quæ facta ſunt tam à Thoma,Ioanne & Cõſtantino ſanctæ memoriæ quondàm patriarchis huius regiæ vrbis, hic mihi præſtò eſt, cum his & authentica ſynodica bullata, quæ facta ſunt à Thoma ſanctæ memoriæ quondàm patriarcha ad Vitalianum ſanctę memoriæ quondàm Papam Romanum, quæ etiàm volens ad eum dirigere, propter impiorum Saracenorum incurſum aſſiduè imminentem, vt noſtis, & obſeſſionem, quæ facta eſt per biennium, quo geſſit epiſcopatum non ualuit dirigere, & hæc ergo ſtatim uobis iubentibus profero. Perſcrutatus ſum verò libellos, qui facti ſunt à diuerſis epiſcopis,ſeu monachis,ſiue clericis ac laici de voluntate & operatione,diligenter,& hos protuli,& ſunt ĩ chartophylacio, ad id quod vobis placuerit. Gloriоſiſſimi iudices & ſanctum Cõcilium dixerunt: Regeſta ſynodicorum,quæ aſſerit Georgius Deo amabilis diaconus & chartophylax præmanibus habere, ſcriptorum à Thoma,Ioanne, & Conſtantino, qui epiſcopatum geſſerunt huius à Deo conſeruandę regiæ vrbis, necnon & authentica ſynodica, quæ dixit ſcripſiſſe Thomam ad Vitalianum ſanctæ memoriæ quondàm Papã antiquæ Romæ,ad medium proferat: & hæc ſuſcipientes qui à nobis excipiunt,ob auditum noſtrum omnium relegant.Et accipiens Agatho religioſus lector, & notarius ſanctiſſimi patriarchæ Conſtantinopoleos, ſynodicum authenticum ſanctæ memoriæ Thomæ bullatum, & coram omnibus bullã quæ in eo preſſa fuerat,auferens,relegit,habens in ſuperſcriptione ità: Per omnia ſanctiſſimo ac beatiſſimo fratri & conſacerdoti domino Vitaliano,Thomas indignus epiſcopus in Domino ſalutem. Cuius initium eſt, Qui cuncta ex nihilo quidem, vt exiſterent, protulit. Quod ſynodicum collatum eſt cũ regeſto,quod protulit Georgius Deo amabilis diaconus & chartophylax. Et conſtitit ab initio vſque ad finem indiminutè.

Notã fraudem hæreticis vitatam.

Similiter relectum eſt ex eodem regeſto exemplar ſynodicorum Ioannis ſanctæ memoriæ, qui fuit ſimiliter Patriarcha huius regiæ

regię vrbis, continens in superscriptione ità: Per omnia sanctissimo & consacerdoti Macario, Ioannes indignus episcopus, quorum initium est, Quis loquetur potentias Dñi? Pa.105.a

Item relecta sunt ex eodem polyptycho atque regesto exemplaria synodicorum Constantini venerabilis quandàm Patriarchæ huius regiæ vrbis, continentia superscriptione ità: Per oĩa venerabili atq; sanctissimo consacerdoti Macario, Constantinus indignus episcopus. Quorum initium est, Alij quidẽ fortasse maiore modestia ex comprehensione multorum. His ergò ab initio vsque ad finem indiminutè relectis, sanctum Conciliũ dixit: Auditum accipiẽtes synodicarum epistolarum quę scriptę sunt à Thoma, Ioanne, & Constantino, quondàm patriarchis huius regiæ vrbis, & nihil inuenientes contrarium de orthodoxa fide eos sensisse siue scripsisse, præuidimus, vt Georgius Deo amabilis diaconus & chartophylax huius sanctæ magnæ Dei Ecclesiæ, in conspectu nostro oram positis sacrosanctis Christi eloquijs, satisfaciat nobis, quòd omnibus modis perscrutatus, nequaquam reperit libellos scriptos fuisse à quibusdam, atque oblatos prædictis tribus patriarchis, Thomę, Ioanni, & Constantino, vnam voluntatem & vnam operationem adstruentes in incarnationis dispẽsatione vni de S. Trinitate Domini nostri Iesu Christi, veri Dei nostri. Et tactis propositis sacrosanctis Dei Euangelijs, Georgius Deo amabilis diaconus & chartophylax iurauit hoc modo: Per has sanctas scripturas, & Deum qui per eas locutus est, omnia perscrutatus, non inueni libellos fuisse factos à quibusdam, & oblatos prædictis tribus sanctissimis patriarchis Thomæ, Ioanni & Cõstantino, de vna voluntate & vna operatione. Sanctum concilium dixit: Corporali sacramento in nostra audiẽtia & glorioſissimorum iudicum, qui nobiscũ sunt, persoluto à Georgio Deo amabili diacono & chartophylace sanctæ huius magnæ Dei ecclesiæ, perfectamque nobis satisfactionem huiusmodi corporali verbo perhibente, quòd nullatenùs sanctæ memoriæ Thomas, Ioannes, atque Constantinus, à quibusdam libellos extorserunt * de operatione & volũtate: hos sanctæ memoriæ tres viros, id est, Thomam, Ioannem & Constantinum, præuidimus in identitate manere, atque in sacris diptychis sanctarum Ecclesiarum recitari, vtpotè qui in omnibus immaculati & irreprehensibiles inuẽti sunt circa rectam nostrã Christianorum fidem. Libellos verò, quos asseruit Georgius Deo amabilis diaconus & chartophylax se habere, factos à diuersis personis sub Sergio, Pyrrho, Paulo & Petro, statim ad nos perducat, quatenùs horum competenter fiat examinatio. Et paululùm egressus Georgius Deo amabilis diaconus & chartopylax, & post modicum regrediens, chartasque diuersas differens, dixit: Secundùm quod placuit vestro sancto Cõcilio, omnes libellos, professoresque & cæteras chartas, quæ factæ sunt, ad præsentem dogmaticam notionem pertinẽtes, quæque inuentæ sunt in chartophylacio venerabilis patriarchij, protuli, in quibus & alteram Latinam epistolã Honorij, qui fuit Papa Romanus, præter illam epistolam eius quæ iam prolata est, cum eius interpretatione. Item defero & librum membraneceum, habentem exemplaria diuersarum dogmaticarum epistolarum, in quo iacet epistola dogmatica Pyrrhi, quondàm archiepiscopi huius à Deo conseruandę regiæ vrbis, quam scripsit ad Ioannem sanctæ memoriæ quondàm Papam Romanum: & omnia defero, ad quod vobis placuerit. Sanctum Concilium dixit: Libellos & cæteras chartas, quas adseruit Georgius Deo amabilis diaconus & chartophylax sanctæ huius magnæ Ecclesiæ, ad præsentem dogmaticam notionem deducens, in medium proferat, quatenùs hæc pertractantes, si contraria rectæ fidei inuenerimus, congruenti exterminio submitti præcipiamus. Epistolam verò Latinam, quam in præsenti dixit inuenisse, ac præ manibus habere idem Deo amabilis diaconus & chartophylax Georgius, Honorij quondàm Papæ Romani cum interpretatione sua, pariterque & librum, in quo continetur epistola Pyrri ad Ioannem quondàm Papam Romanum, contradat ad legendum, vt horum scientiam accipiamus. Et prolata est huiusmodi Honorij Latina epistola cum interpretatione sua, habens in superscriptione ita: Dilectissimo fratri Sergio Honorius, cuius initium fuit, Scripta dilectissimi filij nostri * Syrici diaconi. Habet autem eadem epistola post pauca hæc: Necnon & Cyro fratri nostro Alexandrinæ ciuitatis præsuli, quatenùs nouæ adinuentionis vnius vel duarum operationum vocabulo refutato, claro DEI Ecclesiarum præconio nebulosarum concertationũ caligines effundi nõ debeant vel adspergi, vt profectò vnius vel geminæ operationis vocabulum nouiter introductum, à prædicatione fidei eximatur. Nam qui hæc dicunt, quid aliud nisi iuxta vnius vel geminæ naturæ CHRISTI Dei vocabulum, ità & operationem vnam vel geminam susp icant? Super qđ clara sunt diuina testimonia. Vnius autem operationis vel duarum esse vel fuisse mediatorem Dei & hominum Dominum Iesum Christum, sentire & promere, satis ineptum est.

Haber autem & circa finem eadem epistola sic: Et hæc quidem, quantùm ad instruendam notitiam ambigentium, sanctissimæ fraternitati vestræ per eam insinuandum prouidimus. Cæterùm quantùm ad dogma Ecclesiasticum pertinet, quæ tenere vel prædicare debemus propter simplicitatem hominum,

Publicè ac iudicialiter iurãdi modus

*for. de vna.

Honorij Papæ epistola.

hominum, & amputandas inextricabiles quæſtionum ambages, ſicut ſuperiùs diximus, non vnam vel duas operationes in mediatore DEI & hominum definire, ſed vtraſque naturas in vno Chriſto vnitate naturali copulatas, cum alterius communione operantes atque operatrices confiteri debemus: & Diuinam quidem, quæ DEI ſunt operantem: & humanam, quæ carnis ſunt exequentem, non diuisè neque confusè aut conuertibiliter DEI naturam in hominem, & nec humanam in DEVM conuerſam edocentes, ſed naturarum differentias integras confitentes: vnus atque idem, humilis & ſublimis, æqualis patri, & Gal.4.a minor patre, ipſe ante tempora, natus in tẽpore eſt: per quem facta ſunt ſecula, factus in ſeculo eſt: & qui legem dedit, factus ſub Col.2.c lege eſt, vt eos qui ſub lege erant, redimeret: ipſe crucifixus, ipſe chirographũ, quod erat contra nos, euacuans in cruce, de poteſtatibus & principatibus triumphauit. Auferentes ergò (ſicut diximus) ſcandalum nouellæ adinuentionis, non nos oportet vnam vel duas operationes definientes prædicare, ſed pro vna (quam quidam dicunt) operatione, oportet nos vnum operatorẽ Chriſtũ Dominum in vtriſque naturis veridicè confiteri: & pro duabus operationibus, ablato geminæ operationis vocabulo, ipſas potiùs duas naturas, id eſt, diuinitatis & carnis aſſumptæ, in vna perſona vnigeniti DEI patris, incõfusè, indiuisè, atque inconuertibiliter nobiſcum prædicare propria operantes. Et hoc quidẽ beatiſſimæ fraternitati veſtræ inſinuandũ præuidimus, quatenùs vnius cõfeſſionis propoſitũ, vnanimitati veſtræ ſanctitatis mõſtraremus, vt profectò in vno ſpiritu anhelantes, pari fidei documento inſpiremus, Scribentes etiàm communibus fratribus Cyro & Sophronio antiſtitibus, nè nouæ vocis, id eſt, vnius vel giminæ operationis vocabulo inſiſtere vel immorari videantur: ſed abraſa huiuſmodi nouæ vocis appellatione, vnum Chriſtum Dominum nobiſcum in vtriſque naturis diuina vel humana prædicent operãtem: quanquàm hos, quos ad nos prædictus frater & coepiſcopus noſter Sophronius miſit, inſtruximꝰ, nè duarum operationũ vocabulum deinceps prædicare innitantur, quod inſtantiſſimè promiſerunt prædictum virum eſſe facturum, ſi etiàm Cyrus frater & coepiſcopus noſter ab vnius operationis vocabulo diſceſſerit.

Similiter datus eſt etiàm liber, in quo cõ- Pyrrhus. tinebatur epiſtola Pyrrhi quondàm præſulis huius regiæ vrbis, ad Ioannem ſanctæ memoriæ, qui fuit Papa Romanus, cuius initiũ eſt Dominus & DEVS noſter Chriſtus futurus in cœlo aſſcendere. Habet autem eadem epiſtola poſt aliqua, hæc: Nan quis illorum videns ſic nos ex aduerſo poſitos, qui ſacerdotio fungimur, exprobrationibus ſub-

mitti ab eis, qui conſtituti ſunt à rege, non derideat ac deſpiciat noſtrum Concilium: & opportunitatem nactus, impietatis propriæ inſtabilitatem noſtram faciat, eò quòd nondùm de duabus naturis deſtructum ſit bellum, & alteram nobis ipſis turbulentiam introducimus? Similiter prolati & lecti ſunt libelli, qui ſuperiùs memorantur, & cæteræ chartæ. Sanctum Concilium dixit: Cognitionem accipiens prolatorum nobis à Georgio Deo amabili diacono & chartophylace huius ſanctæ magnæ Dei Eccleſiæ libellorum atque chartarum ſiue aliorum opuſculorum, comperimus in vnam eãdemque impietatem concurrere. Et præuidimus, hæc tãquàm prophana & animæ pernicioſa, cõtinuò ob perfectum exterminium igne concremari. Et combuſta ſunt. Glorioſiſſimi iudices & ſanctum Concilium dixerunt: Satis habet & quæ hodierna die peracta ſunt.

ACTIO XIIII.

IN nomine Domini & dominatoris noſtri Ieſu Chriſti Dei, & Saluatoris noſtri, Imperãtibus à Deo coronatis ac ſereniſſimis noſtris dominis Flauijs Conſtantino quidem pijſſimo, & à Deo decreto magno principe, perpetuo Auguſto & Imperatore, anno uigeſimooctauo, & poſt conſulatum eius à Deo inſtructæ manſuetudinis, anno decimotertio, Heraclio verò atq; Tiberio à DEO conſeruandis eius fratribus, anno vigeſimoſecundo, die ſecunda menſis Aprilis, indictione nona, prępoſito veneranda ſeſſu piiſſimi & Chriſto amabilis magni Imperatoris Conſtantini, in ſecretario ſacri palatij, quod cognominatur Trullus. Et per iuſſionem eius à Deo inſtructæ ſerenitatis eius, pręſentibus & audientibus.

Conſtantino glorioſiſſimo exconſule patricio, & curatore imperialis domus Hormiſdæ.

Anaſtaſio glorioſo exconſule patricio, & loci ſeruatore comitis imperialis excubiti.

Polyeucto glorioſo exconſule.

Petro glorioſo exconſule.

Conuenientę quoque & ſancto ac vniuerſali Concilio, quod per imperialem ſanctionem congregatum eſt in hac à Deo conſeruanda regia vrbe, id eſt, Theodoro & Georgio venerabilibus preſbyteris, & Ioanne DEO amabili diacono, locum repręſentantibus Agathonis ſanctiſſimi ac beatiſſimi Archiepiſcopi antiquę Romæ, & Georgio venerabili atque ſanctiſſimo Archiepiſcopi huius magniſonæ Conſtantinopoleos nouæ Romæ, & Petro DEO amabili presbytero monacho, & vicario ſedis Alexandrinę magnæ ciuitatis, & * Theodoro venerabili atque ſanctiſſimo Archi- *Theopha ne

epiſcopo Theopoleos Antiochiæ, & Georgio religioſo presbytero monacho, & apocrisario Theodori venerabilis vicarij ſedis Hieroſolymorum.

Ioanne epiſcopo ciuitatis Portuenſis.

Abundantio epiſc. ciuitatis Paternenſis.

Ioanne epiſcopo ciuitatis Rhegitanæ, locum repræſentantibus ſancti Concilij antiquæ Romæ centũ vigintiquinque Deo amabilium epiſcoporum, qui etiàm per ſubſcriptiones ſuas declarantur in ſuggeſtione, ab eis facta ad Conſtantinum pijſſimum principem, & Theodoro religioſo presbytero, & locum agente Theodori venerabilis archiepiſcopi Rauennæ, Ioanne epiſcopo Theſſalonicenſi.

Baſilio epiſc. ciuit. Gortynæ inſulę Cretę.

Philalithe epiſc. Cæſareæ Cappadociæ.

Theodoro epiſcopo Epheſi.

Theodoro epiſcopo ciuitatis Thremethuntorum, locum, repræſentante Epiphanij DEO amabilis Archiepiſcopi Cypri.

Siſinnio epiſcopo Heraclęæ Thraciæ.

Platone epiſcopo Ancyræ Galatiæ.

Georgio epiſcopo Cyziceno.

Marino epiſcopo Sardeorum.

Petro epiſcopo Nicomediæ.

Phontio epiſcopo Niceæ.

Ioanne epiſcopo Chalcedonenſi.

Ioanne epiſcopo Sidenſi.

Theodoro epiſcopo Meletinenſi.

Iuſtino epiſcopo Tyanorum.

Alypio epiſcopo Sangrorum.

Cypriano epiſcopo Claudiupolis.

Polyeucto epiſcopo Myrorum Lyciæ.

Theodoro epiſc. Staureopoleos Cariæ.

Tiberio epiſcopo Laodiceæ Phrygiæ.

Coſma epiſcopo Synnadorum.

Stephano epiſcopo Antiochiæ Piſidiæ.

Ioanne epiſcopo Pregenſi.

Theopempto epiſcopo Iuſtinianopoleos ſiue Moſtenæ.

Iſidoro epiſcopo Rhodi.

Siſinnio epiſcopo Hierapoleo Phrygiæ.

Theodoro epiſcopo Tarſenſi.

Macrobio epiſcopo Seleuciæ Iſauriæ.

Georgio epiſcopo Byziæ Thraciæ.

Zacharia epiſcopo Leõtopoleos Iſaurię.

Georgio epiſcopo Mileti.

Georgio epiſcopo Mitylenæ.

Sergio epiſcopo Selymbriæ.

Andrea epiſcopo Methymnæ.

Theognio epiſcoopo Chij.

Epiphanio epiſcopo Euchaitorum.

Petro epiſcopo Meſembriæ.

Petro epiſcopo * Sozopoleos Thraciæ.

Ioanne epiſcopo Niſſeno.

Theodoro epiſcopo imperalium Thermarum.

Georgio epiſcopo * Camulianorum. * Camelenorum,

Zoito epiſcopo Chryſopoleos Aſiæ.

Patricio epiſcopo Magneſiæ.

Antonio epiſcopo Hypeporum.

Theodoro epiſcopo Pergamenſi.

Stratonico epiſcopo Solorum, & Tychone epiſcopo Citij, vtriſque in * ſinu exiſtentibus Chriſto amabilis Cypriorum inſulæ. * ſynodo

Geneſio epiſcopo Anaſtaſiupoleos.

Platone epiſcopo Cinnæ.

Stephano epiſcopo Vranopolis.

Andrea epiſcopo Minicæ.

Ioanne epiſcopo Melitopoleos.

Theodoro epiſcopo Prienetino.

Ioanne epiſcopo Daſcylij.

Teodoro epiſc. * Iuſtinianopoleos Gordi. * Iuſtinopolis Gordiu Come

Menna epiſcopo Carbaliæ Pamphyliæ.

Callinico epiſcopo Coloniæ Armeniæ.

Theodoro epiſcopo Veriſæ.

Tiberio epicopo * Amyſſi. * Amyzon

Sergio epiſcopo Sinopino.

Georgio epiſcopo * Iunopolis.

Stephano epiſcopo Heracleæ Ponti.

Longino epiſcopo Tienſi.

Dometio epiſcopo Pruſiados.

Georgio epiſcopo Cratiæ.

Platone epiſcopo Adrianupoleos,

Salomone epiſcopo * Clanei. * Cleonæ

Georgio epiſcopo Coenſi.

Ioanne epiſcopo * Ereſſorum. * Erezorũ

Ioanne epiſcopo Myndi.

Patricio epiſcopo Eleuſorum.

Petro epiſcopo Apyræ.

Alexandro epiſcopo Nacoliæ.

Ioanne epiſcopo Prymneſiæ.

Conſtantino epiſcopo Baratthis.

Theodoſio epiſcopo Sibliorum.

Paulo epiſcopo Sozopoleos Piſidiæ.

Bluſiano epiſcopo Sylueno.

Theodoro epiſcopo Nazianzeno.

Demetrio epiſcopo * Thyniæ. * Tinni

Stephano epiſcopo Paros.

Georgio epiſcopo Theræ.

Georgio epiſcopo * Cantani. * Candani

Ioanne epiſcopo Lappis.

Eulalio epiſcopo Cynopolis.

Conſtantino epiſcopo Daliſandeno.

Theodoro epiſcopo Olbis.

Georgio presbytero & monacho monaſterij Renati, quod ſitum eſt apud antiquam Romam.

Reſidentibusque glorioſiſſimis patricijs & conſulibus & omnibus venerabilibus & Deo amabilibus epiſcopis per ordinem in eodem ſecretario Trulli, propoſitis in medio ſacroſanctis & immaculatis Chriſti Dei noſtri Euangelijs, Conſtantinus Deo amabilis diaconus huius ſanctæ magnæ Dei Eccleſiæ, & primicerius Deum colentium notariorũ Georgij ſanctiſſimi Patriarchæ huius à Deo conſeruandæ regiæ vrbis, dixit: Notionem hẽt tam veſtra gloria, quamque ſanctum & vniuerſale veſtrum Concilium, quod per vigeſimamoctauã diem trãſacti Martij menſis, prolati ſunt à Georgio Deo amabili diacono & chartophylace huius ſanctæ magnæ Dei eccleſiæ diuerſi libelli, aliaque opuſcula

ſcula dogmatica chartacea,& libri diuerſi, q̃ & ſunt per interlocutionem veſtri ſancti & vniuerſalis Cõcilii in perditum tradita: memor quoquè eſt per omnia tam veſtra gloria,quamq; ſanctum & vniuerſale veſtrũ Cõcilium, quòd in antelatis prolati ſunt ex venerabili patriarchio huius à Deo conſeruãdæ regię vrbis duo libri in membranis, ſancti quondàm Cyrilli epiſcopi, quibus facta eſt interlocutio cęterorum Conciliorum. Et quia in primordiis primi libri tres quaterniones inuẽti ſunt poſiti in ſuperſcriptione, adſtruentes libellum, qui dicitur Mennæ ad Vigilium tunc temporis Papam antiquę Romæ,quem & accuſauerunt, qui à parte ſunt Agathonis ſanctiſſimi Papæ, & Apoſtolicæ ſedis antiquæ Romæ, dicentes falſum eum eſſe,& quia poſt lectionem huiuſmodi libri, dum legeretur etiàm ſecundus liber eiuſdẽ ſancti quinti Cõcilii, inuenti ſunt duo libelli,qui dicebantur Vigilii ad Iuſtinianũ, quõdam diuinæ memorię Imperatorẽ,& Theodoram quę fuit Auguſta. In quibus libellis, qui Apoſtolicę ſedis ſunt, oppoſuerunt, dicẽtes quòd hi qui libelli falſi exiſtunt, & quòd popoſcerant eoſdem libros opportunè retractari. Vadè ſuggerimus ad quod placuerit. Glorioſiſſimi iudices & ſanctum Concilium dixerunt: Interìm opportunè fiat de antelatis lectio. Et relecta ſunt. Glorioſiſſimi iudices & ſanctum Concilium dixerunt: Oportet duos mẽbranaceos libros ſancti quinti Concilij,qui iam à Georgio DEO amabili diacono & chartophylace porrecti ſunt,vt iterùm ab eo ad medium deducantur, vt inſcrupuloſiùs cognoſcamus, ſi iuxta q̃ memorauerunt locum repręſentantes Agathonis ſanctiſſimi Papę antiquæ Romæ,hæc inſalſata ſunt: ſimiliter autem proferri volumen chartaceum authenticum ſeptimæ actionis præfati ſancti quinti Concilii, quatenùs etiàm conſideremus, & competenter retractemus,ſi immutilatum permanſit. Et prolati ſunt iidem duo membranacei libri,& volumen chartacenm ab eodem Georgio DEO amabili chartophylace.

Fraudes hęreticorum.

Glorioſiſſimi iudices & ſanctum Concilium dixerunt: Edícat Georgius DEO amabilis diaconus & chartophylax ſanctæ huius magnę DEI Eccleſię, ſi libri duo, qui prolati ſunt, & chartaceum volumen, ipſa ſunt quę dudùm protulerat.

Georgius Deo amabilis diaconus & chartophylax, dixit: Pro certo, domini, hi ſunt duo codices, qui continent acta ſancti quinti vniuerſalis Concilii,& tomum authenticę ſeptimę actionis eiuſdem ſancti quinti Cõcilii, quemadmodùm & iamdudùm protulerunt. Subtiliùs autem in bibliotheca venerabilis patriarchii ſcrutatus, inuẽni & alium chartaceum librum eiuſdem ſancti quinti Concilii, quem & defero, & ſi videtur ſancto veſtro Concilio, iubeat hunc me proferre. Sanctum Concilium dixit: Librum chartaceum, quem Georgius DEO amabilis diaconus & chartophylax huius venerabilis patriarchij præ manibus gerere proſecutus eſt ſancti quinti Concilij, proferat ad conferendum cum duobus membranaceis libris, iam ab eo prolatis. Et prolati ſunt. Sanctum Concilium dixit: Trãſeat in medium Georgius Deo amabilis diaconus & chartophylax, tactiſq; præpoſitis ſacroſanctis Chriſti Dei noſtri Euangelijs, ſatisfaciat nobis, ſi præſignati hi duo libri, & volumen, quomodò ea inénit, & in bibliotheca venerabilis patriarchij percepit, ità etiàm nunc ſunt. Tangens igitur præpoſita ſacroſancta DEI eloquia idem DEO amabilis diaconus & chartophylax Georgius,dixit: Per iſtas ſanctas virtutes, & Deũ qui locutus eſt per eas, cum veritate hi duo libri membranacei, libri ſancti quinti Concilij, & volumen ſeptimæ actionis eiuſdem ſancti quinti Cõcilij, iuxta quod iam & excuſſi ſunt,& prolati, ità etiàm nunc manifeſtati ſunt, ſicut & pridèm eos in bibliotheca venerabilis patriarchij inuéni atque ſuſcepi: & neque aditum eſt quicquam à me, neque ſubtractum per me, neque cum Conſcientia me à quoquam omnium. ſed & liber chartaceus eiuſdem ſancti quinti Concilij, qui in præſentia mea inuentus eſt in eadem bibliotheca uenerabilis patriarchij, ità eſt, ſicut ibidèm inuentus eſt, depoſitus. Et ſurgentes reuerendiſſimi epiſcopi eiuſdem ſancti Concilij, aſſumentesque in manibus tam prædictos duos libros membranaceos, & volumen chartaceum, accurateque eadem loca inſpicientes, quæ accuſata ſunt, eaque conferentes cum chartaceo libro quem in recenti protulerat Georgius Deo amabilis diaconus & chartophylax, necnon & cum alijs antiquis chartaceis libris eiuſdem ſancti quinti Concilij, dixerunt: Hos duos libros in membranis,qui prolati ſunt à Georgio DEO amabili diacono & chartophylace huius ſanctæ magnæ regiæ vrbis Eccleſiæ, & volumen chartaceum ſeptimæ actionis ſancti quinti Concilii cõſiderantes, ſecundùm quod popoſcerunt locum repræſentantes Agathonis ſanctiſſimi Papæ Apoſtolicæ ſedis antiquæ Romæ, & hæc conferentes tam cum nunc plato modico chartaceo libro, quãq; cum aliis libris antiquis chartaceis eiuſdem ſancti quinti Concilii, & inuenientes eoſdem duos membranaceos libros, & volumen chartaceum ſeptimæ actionis ſibimet quidem conſonantes, adiectiones verò habentes tam librum, qui dicitur Mennæ ad Vigilium, & à Vigilio quaſi duos libellos ad Iuſtinianum diuæ memoriæ quondàm Imperatorem, & Theodoram eius coniugem,in quibus libellis ei placuit, vt anathematizaret Theodorum Mopſueſtenum epiſcopum,

Iuramẽti ſoléniter faciendi modus.

ſcopum,& epiſtolam quę dicitur Ibæ,& ſcripta Theodoriti dogmatica contra duodecim capitula ſanctæ memoriæ Cyrilli Alexandriæ quŏdàm epiſcopi,quæ putauit his ſermonibus definire: Anathematizamus autem & Theodorum quondàm epiſcopum Mopſueſtenum, vtpotè qui alienus ſemper ab Eccleſijs extitit,& sãctiſſimis patribus aduerſarius, qui non confitetur incarnatum eſſe DEI verbum,id eſt, CHRISTVM eſſe vnam ſubſiſtentiam,& vnam perſonam, & vnam operationem. Hæc cognouimus, quemadmodùm & affirmant, qui ab Apoſtolica ſede antiquæ Romæ ſunt, neque facta, neque ſcripta fuiſſe in tempore memorati ſancti quinti Concilij, ſed adiectos quidem eſſe tres quaterniones in primo libro ſancti quinti Concilij,in quibus videtur libellus, qui dicitur Mennæ. Poſt hæc & in ſecundo libro circa ſeptimam actionem mutatum quidem fuiſſe quintumdecimum quaternionem, adiectumque eſſe quadrifolium non ſuperſcriptum ante decimumſextum quaternionem, in quo feruntur duo libri Vigilij, qui dicuntur facti fuiſſe ad Iuſtinianum & Theodoram diuæ memoriæ, vtriſque alteram literam habentibus. Hos verò,qui falſauerunt prędictos duos libros & chartaceum volumen, ex illorum vocabulis malitiosè aduersùs recta dogmatiça hæc interiecisſe, eô quòd neque in nunc prolatis antiquis & immutilatis libris, eiuſdem ſancti quinti Concilij, neq; in chartaceo libro, qui in recenti inuentus eſtapud bibliothecam venerabilis Patriarchij, reiacent ijdem ipſi libelli, ſeu Mennę ad Vgiliũ,ſiue à Vigilio ad Iuſtinianum & Theodoram diuæ memoriæ: ſed hos fallaciter inuenientes inſertos, vtpotè qui diabolica operatione p eos, qui hæc falſauerunt, ſint complices, chartaceum quidem volumen, quod falſatum eſt, decernimus caſſari in locis, in quibus adiectiones ſunt factæ. Verùm libros euàm eos obelis obduci in locis, in quibus depraua ti ſunt, & caſſari eos. Eos autem, qui falſauerunt, anathemati ſubmitti. Et nominatim cum eis anathematizare libellum, qui dicitur Mennæ ad Vigilium, & duos libellos quaſi à Vigilio ad Iuſtinianum & Theodoram diuæ memoriæ. Macrobius reuerendiſſimus epiſcopus Seleuciæ Iſauriæ, dixit: Suggero veſtræ gloriæ & huic ſancto atque vniuerſali Concilio, quòd peruenit ad me liber ſancti quinti Concilij, datus mihi à quodam Philippo magiſtro militum Imperialis obſequij. Quem relegens, inuẽni eum falſatum eſſe in ſeptima adiectione. Et interrogans eundem Philippum, quia alicubì dediſti hunc librum, dixit mihi, quia Stephano diſcipulo Macarij eum dedi. Literæ verò, in quibus falſitas libri facta eſt, propriæ manûs Georgij monachi * cata Macarium certæ ſunt. Quia cùm eſſet Patriarcha meus ipſe Macarius, ingrediebar in domum eius,& adſpiciebam eundem Georgium monachũ ſæpiùs ſcribentem, & ſcio accuratè, quia propriæ eius manus ſunt. Peto itaque tam veſtram gloriam,quamque ſanctum Concilium, vt ad medium veniat ſuprаſcriptus Georgius monachus,& de hoc interrogetur. Glorioſiſſimi iudices & ſanctum Concilijũ dixerunt: Georgius religioſus monachus,cuius mentio facta eſt, in medium veniat. Et ingreſſus eſt.

Nota fraudem hæreticam.

*ſecũdùm

Glorioſiſſimi iudices & ſanctũ Cõcilium dixerunt in medio aſſiſtenti Georgio religioſo monacho prędens liber oſtendatur, vt cognoſcat,ſi literę propriæ eius manûs ſunt, quę poſt additamentum in ſexto folio ſcriptę ſunt. Georgius religioſus monachus intuens in eundem librum,dixit: Hic liber,qui nunc prolatus eſt à Macrobio ſanctiſſimo metropolitano Seleucię, mihique oſtenſus eſt,Philippi magiſtri militũ imperialis obſequij erat. Ipſe autem Philippus vicinus erat de parte Stephani, qui cecidit * cata Macarium hęreticum. Quandò ergò facta eſt quęſtio inter Theodorũ, qui fuerat Patriarcha à Deo conſeruandę huius regię vrbis,& prędictum Macarium de fide,tulerunt à * patribus libellorum,qui dicuntur Vigilij,de Patriarchio,ſicut dixerunt Macarius & Stephanus,& ſcripſimus in quaterniones, & oblati ſunt ab eis pijſſimo noſtro Principi. Prędumptione autẽ accepta, qui erant circa Stephanum & Macarium, vtpotè qui obtulerant principi eoſdẽ quaterniones, vnicuique ad eos veniẽti monſtrabant. Idem verò Philipp⁹ habuit hunc librum, & adduxit eum ad Stephanum hęreticũ,vt eũ conſideraret,dicens qa veniens de Occidente,adduxi librũ quin ti Cõcilij,& vide ſi benè habet. Nam hic codex non habuit libellos,qui dicũtur Vigilij. Et dixit ei Stephanus hęreticus: Vt ſcias,qa minùs habet. Idẽ ergò Philippus rogauit eũ, dicens: Si quid ſcis quia deeſt,imple. Et ipſe Stephanus dixit mihi,vt ſcriberẽ eoſdẽ libellos. Et ſcripſi de memoratis exẽplaribus, & dedi eidẽ Stephano. Et in veritate hęc proprię manûs meę ſunt,& cognoſco ea. Nõ ſolũ autẽ in hoc libro addiderũt iſtos, qui dicuntur libelli Vigilij,ſed quanticunque libri quinti Concilij ad eos peruenerunt, non habentes libellos qui dicuntur Vigilij, addiderunt ijdem Macarius & Stephanus. Incidit autem eis & alius Latinus codex quinti Concilij,quem dixerunt ſex ſolidis ſe comparâſſe ab vxore, quę fuit quondàm Innocentij Patricij. De capitulo autem eiuſdem Latini libri certiſſimè ſcit Conſtantinus reuerentiſſimus presbyter huius ſanctę magnę Dei eccleſię,& Latinus grammaticus.

*patribus

Glorioſiſſimi iudices & ſancta ſynodus dixerunt: Edicat prędens Cõſtantinus Deo amabilis presbyter & grammaticus Latinus,

nus, ſi uerum dicat Georgius religioſus monachus de illo libro Latino, cuius mentionem fecit. Conſtantinus Deo amabilis presbyter & grammaticus Latinus, dixit: Scio domine, temporibus Pauli quondàm Patriarchæ uemiſſe* Photinum, qui fuit epiſcopus Carthaginenſis, & cùm Miſſas acturus eſſet in ſancta magna Dei eccleſia, quæſitum eſt, quomodò ſedere debuiſſet, uterùm ne ante metropolitanos, qui hic morabantur, an poſt eos. Et requirente eodem Paulo quondàm Patriarcha in bibliotheca Patriarchij librum quinti Concilij, ut cognoſceret, quomodò ſedere debuiſſent, contigit ut inueniretur & Latinus liber eiuſdem Concilij. Et exindè inſtructus idem Paulus, fecit eum ordinabiliter ſedere. Protulit uerò eundem librum Latinum de bibliotheca, & dixit mihi: Adſpice illum, ſi ſecundùm chartaceum authenticum uolumen ſeptimæ actionis ſancti Cõcilij completum eſt. Et inuéni eundem Latinum librum in ſeptima actione minùs habentem, ad illud volumen chartaceum. Et dixit mihi idem Paulus Patriarcha: Quia* aſſume tecum Sergium diaconum, qui dicitur* Antifidius, quia bonus ſcriptor eſt, & oſtende ei, quomodò debeat literas Latinas ſcribere, & adde quæ minùs ſunt. Sunt autem, quæ addidimus in eodem Latino libro in ſeptima actione, libelli qui dicuntur Vigilij Papæ Romani, quos & interpretatus ſum Latinè ex ipſo volumine, & (vt dictum eſt) ſcripſit ipſe Sergius diaconus. Quæ uerò ſcripta ſunt ab eodem Sergio diacono, qui dicitur* Antifidius, * interpoſui in eodem Latino libro Theodorus librarius, qui habuit ſtationem ad S. Ioannem Phocan. Hæc, domini, in ueritate ſcio facta fuiſſe. Glorioſiſſimi iudices & ſanctum Cõcilium dixerunt: Præſens Sergius Deo amabilis diaconus inauriens, quæ à Conſtantino D E O amabili preſbytero & Latino grãmatico dicta ſunt, quæ ſcit, cum omni ueritate proſequatur. Sergius Deo amabilis diaconus ſanctæ magnæ Dei eccleſiæ, dixit: Ante hos multos annos conuocauit me Paulus quondàm Patriarcha Conſtantinopolitanus, & dixit mihi: Vide quæ interpretatur Domnus Conſtantinus grammaticus Latinus ex uolumine quinti Concilij, & ſcribe in Latinis literis. Et hæc audiens ab eo, ſicut ſeruus & ſubiectus obediui, & ſcripſi, & dedi ea Domno Conſtantino grammatico & presbytero.

Sanctum Cõcilium exclamauit: Anathema libro qui dicitur Mennæ ad Vigilium, & qui eum finxerunt ſiue ſcripſerunt, Anathema libellis, qui dicuntur facti fuiſſe à Vigilio ad Iuſtinianum & Theodorum diuæ memoriæ, qui & ſunt demonſtrati: Anathema ſimul, qui falſauerunt acta ſancti & uniuerſalis quinti Concilij: Anathema, qui docuerunt & expoſuerunt, docentibuſque uel poſteà docturis vnam voluntatem & vnam operationem in incarnationis diſpenſatione Domini noſtri Ieſu Chriſti veri Dei noſtri, vnius de ſancta Trinitate: Sanctorum quatuor Conciliorum ſempiterna memoria, Sancti quinti Cõcilij ſempiterna memoria, Multos annos Imperatori Conſtantino. Magno Imperatori multos annos, Pacifico Imperatori multos annos, Conſeruatori rectæ fidei multos annos. Fili Dei, da illi vitam Fili Dei, da victoriam illi. Theodorus Deo amabilis epiſcop⁹ ciuitatis Thremethũtorũ inſulæ Cypri, locum gerens Epiphanij ſanctiſſimi Archiepiſcopi eiuſdem inſulæ Cypri, vnà cum Stratonico epiſcopo Solorum, & Thycone epiſcopo Citij, vtriſque ex ſynodo exiſtentibus antefatę Cypri Chriſto amabilis inſulę, dixerunt: Suggerimus gloriæ veſtræ ac vniuerſali veſtro Cõciliõ, quòd teſtimonia vniuerſa ſanctorum probabiliũque patrum deferimus, aſſerentia duas volũtates naturales, & duas naturales operationes in incarnationis diſpenſatione Domini noſtri IESV Chriſti, veri Dei noſtri, quibus interiacet teſtimoniũ ſancti Athanaſij quondàm Archiepiſcopi Alexandriæ, ex libro, qui ſuperſcribitur, de textu euangelij quod ait, Nunc anima mea turbata eſt. Eſt verò apud nos in prouincia etiàm liber eiuſdem ſancti Athanaſij, habens in integro eundem eius librum. Ingredientibus autem nobis huc nupèr ex iuſſione pijſſimi Domini noſtri & à D E O coronati magni Imperatoris, & inquirentibus libros patrum, quorum teſtimonia deferimus, vt* proferremus veſtro ſancto Concilio, inuénimus codicem charraceum veteſtiſſimum, habentem diuerſas allocutiones eiuſdem ſanctiſſimi Athanaſij, quibus interiacet etiàm prædictus ſermo, Nunc anima mea turbata eſt. Petimus igitur tam veſtram gloriam, quamque ſanctum & uniuerſale Concilium veſtrum, ſi ei placuerit, ut huiuſmodi codicem, qui & præ manibus noſtris eſt, offeramus, ad legendum.

Glorioſiſſimi iudices & ſanctum Concilium dixerunt: Librum ſancti Athanaſij, quem aſſeruerunt præ manibus habere Deo amabiles epiſcopi inſulæ Cypri, accipientes, quiqui acta præſentis Concilij ſuſcipiũt ad inaudiendum nos omnes ſermonem, qui in eo continetur, in, Nunc anima mea turbata eſt, legant. Et accipiens huiuſmodi codicem Agatho religioſus lector & notarius ſanctiſſimi Patriarchæ Conſtantinopoleos, relegit ſermonem, qui in eo continetur, habenté in uerbis ità: Athanaſij Archiepiſcopi Alexandriæ, in, Nunc anima mea turbata eſt: Similitudinis Domini, ad nos utilitas magna eſt, eò quòd & nos aſſimilamur ad eum. Niſi enim ille aſſimilatus fuiſſet hominibus, non poterant Deo homines aſſimilari. Sed ad Deum hominem factum adſimi-

* Fortunatũ vel Fortunium

Sumatecũ Sergius diaco.

Antipiſidius,

Ioan. 12. d

* eos proferamus.

*Antipiſidius, *interpoſuit,

Athanaſius Alexãdrinus epiſc.

ſimilantur homines. Oportuerat itaque eũ, qui vt nobis ſimilis fieret, deſcendit, in hoc maximè ſimilem effici, in quo tranſmutari indigebamus. Tranſmutari autem egebamus ſecundùm paſſiones, vt hæc in impaſſibilitatem transferrentur. Nullus igitur diffidat de paſſionibus audiens, exiſtimans verti Deitatem, ſed ſuperueniſſe ei paſſionẽ ex carnali atque animæ motione coniectet, & ſuperueniſſe, & victam fuiſſe. Ideò nanq; aduenit, vt vincatur: ideóque victa, vt omnis natura humana per cognitionem beneficiũ capiat. Ex hoc quippe incipientes tranſfiguramur omnes, ex paſſibilibus impaſſibiles, & ex mortuis viuentes effecti. Nullus igitur perturbetur ad infidelitatem, ſi dicit, dum Deus ſit dominus páriterque & homo, Nunc anima mea turbata eſt. Hoc enim factum eſt, Deitate quidem acquieſcente, carne autẽ inſurgente. Poſſibile enim erat Deitati prohibere perturbationem: ſed noluit, vt ſimilitudinem, quam ad nos habuit, non diſſolueret. Tale ergò aliquid eſt intelligendum eſt rebus, quæ circa nos ſunt. Cùm tẽperatur, mel cum aqua, non mel mutatum eſt, ſed aqua ſuperabundauit: ſimiliter quandò duntaxàt motio carnis eſt in DEO, talem quandam ſimilitudinem aſſumamus, ſicut aquam in melicrato, id eſt, in melle temporato ſuperabundantem. Quandò iterùm quod diuinum eſt, demonſtratur, & operatur virtutes, & oſtendit poteſtatem, talem ſimilitudinem aſſumamus, ſicut dum mel aquam ſuperat. Hoc enim poſſibile eſt Deitati, aliquandò quidem carnem permittere, vt ſuperabundet: aliquandò verò eã ſuperare ad perimẽdã paſſionẽ ipſam, & carnis infirmitatẽ. Indicium verò eſt, quòd quadraginta totis diebus abſtinuit corporali cibo, & non eſurijt ipſum corpus. Poſt hæc quippe (ſicut ſcriptum eſt) eſurit. hic carnis exuperantia, deindè eſurijt poſt tantum tps. Exuperauit quod carnis eſt, idcircò, vt & tentatio ingereretur, & tentator confunderetur, & homo q à principio per cibum lapſus eſt, per abſtinẽtiam ſibi relurgeret. Tolerat autem & perturbationem carnis * ſub ipſa morte aduenientem. Etenim quomodò obediens futurus eſſet, noſtram pro nobis obedientiam complens, niſi & contrà aduerſitatem haberet, & vinceret aduerſitatem? Nobis ſiquidẽ ex carne infeſtatio fit, & ſi inobedientes fuerimus mandato victi carne, hoc modo peccatum emergit. Ergò & in Domino aduerſitatem quidẽ oportebat fieri à carne, obedientiam verò vincere. Quanuis enim Deus eſt, veram in carne & ſecundùm carnẽ obedientiam complet, & * voluntatem carnis voluntas prævalet Deitatis, ſicut prædixit: Quia deſcendi de cœlo, non vt faciam voluntatem meam, ſed vt faciam voluntatem eius qui miſit me, patris, propriam voluntatem dicens ipſam carnem. Nam & caro propria eius erat: neque enim voluntas filij diuina, à voluntate Dei ſeparata. Oportebat quippe moueri carnis volũtatem, ſubijci verò voluntati Deitatis: & ità hominum inobedientiæ ſoluuntur per hanc admirabilem obedientiam, qua Chriſtus obediuit pro nobis. Conſidera igitur, facta motione carnali, quid aſſerat: Et quid dicam? Ioan. 12. d
Salua me ex hac hora. Sed ideò veni in hanc horam Pater, glorifica nomen tuum. Ipſum, Quid dicam, ſalua me ex hac hora, aſſeruit ſecundùm motionem carnis: ideò veni in hanc horam, diuinitate ſuperincente effatus eſt, penè nec apparere carnalem voluntatem permittente diuina. Ipſum igitur, Quid dicam, tanquàm abſcindẽtis eſt ſermo, vt appareret quidem nobis, quia & caro vera, ſubiecta verò, & non valens circunducere ſicut equus ſeſſorem, nec quantùm eſt, ipſam manum qua regit, inflectere. Deniquè, quid arbitratur paſſionem? Non ignominiam, non confuſionem, ſed gloriam ſuã & patris, & accelerat magìs, quàm euitat, paſſionem. Pater, clarifica nomen tuum. Non erat (inquit) à me vlla recuſatio, ſed recuſans obtemperat, & non recuſans obtinet. Carnalis enim natura recuſat mortẽ, & erat hæc in Chriſto, quoniam verbum caro veraciter factum eſt. Deitatis autem voluntas elegit mundi ſalutem, quam mors operata eſt. Dehinc adimpletum videtur id, Vt faciam voluntatem eius, qui miſit me. Dicit Chriſtus: Pater, glorifica nomen tuum. Et reſponſum eſt de cœlo: Et clarificaui, & iterùm clarificabo. Vt ſciamus, quia diſtantia nulla eſt, neque ſeparatio patris & filij, magìs autem vt lucremur coniunctionem noſtram, quæ ad Deum in Chriſto facta eſt. Nullus quippe hominum eſt, qui non ſeipſum abſtraxit à voluntate Dei ex aliqua parte, vel re, vel tempore. In ſolo autẽ Chriſto inſeparabilitas voluntatis ſeruata eſt. quem adſequentes, coniunctionem ad Deũ * lucrati ſumus, vnitionemque ſalutarem ad ſimilitudinem diuinæ vnitionis, ſicut ipſe perhibuit: Ego & pater vnũ ſumus, ità & hi * in nobis vnum ſint. Sanctum Concilium dixit: Apertè etiàm nunc in ſermone, qui relectus eſt, duas naturales voluntates in incarnationis diſpenſatione vnius de ſancta Trinitate Domini noſtri Ieſu Chriſti, veri Dei, laudabilis Athanaſius declarauit. Dometius reuerendiſſimus epiſcopus Pruſiados, dixit: Suggero tam veſtræ gloriæ, quamque ſancto ac vniuerſali Concilio, quòd Polychronius quidam presbyter & monachus conſentaneus exiſtens Macarij & Stephani hæreticorum, & illorum impia ſtabilire cupiens dogmata, non mediocriter ſimplices decepit per ſuam impiam falſamque doctrinam. Si ergò placet tam veſtræ gloriæ, quamq; ſancto & vniuerſali Cõcilio, hunc ad nos aduenire, vt propriam fi-

Comparatio.

Mat. 4. a

* ſibijpſi

* volũtati

Ioan. 6. d

* lucrabimur Ioan. 10. f

* nobiſcũ

dem

dem ſuam explanet? Glorioſiſſimi Iudices & ſanctum Concilium dixerunt: Sufficienter quidem habent, quæ hodierna die geſta ſunt. Polychronius autem religioſus preſbyter & monachus, in ſubſequenti ad nos perducatur, de propria fide ſua interrogandus.

ACTIO XV.

IN nomine Domini & dominatoris Ieſu Chriſti Dei, & Saluatoris noſtri, Imperãtibus à Deo coronatis ac ſereniſſimis dominis noſtris Flauijs, Cõſtantino quidem pijſſimo, & à Deo decreto magno principe, perpetuo Auguſto & Imperatore, anno uigeſimooctauo, & poſt conſulatum eius à Deo inſtructæ manſuetudinis, anno decimotertio, Heraclio verò atque Tiberio à Deo conſeruandis eius fratribus, anno vigeſimoſecundo, viceſima ſexta menſis Aprilis, indictione nona, præpoſito venerabili feſſu Conſtantini pijſſimi & Chriſto amabilis magni Imperatoris, in ſecretario ſacri palatij, quod appellatur Trullus, & ex iuſſione à Deo inſtructæ eius ſerenitatis, preſentibus & audientibus.

Conſtantino glorioſiſſimo exconſule patricio, & curatore domus Hormiſdæ.

Anaſtaſio glorioſo exconſule patricio, & loci ſeruatore comitis imperialis excubiti.

Polyeucto glorioſo exconſule, & Petro glorioſo exconſule.

Conueniente quoq; & ſancto ac vniuerſali Cõcilio, quod ex imperiali ſanctione congregatum eſt in hac à Deo conſeruanda regia vrbe, id eſt, Theodoro & Georgio venerabilibus preſbyteris, & Ioanne venerabili diacono, locum repreſentantibus Agathonis ſanctiſſimi ac beatiſſimi Archiepiſcopi antiquæ Romæ, & Georgio venerabili atque ſanctiſſimo Archiepiſcopo huius magnæ Conſtantinopoleos nouæ Romæ, & Petro reuerendiſſimo preſbytero monacho, & locum gerente ſedis Alexandriæ magnæ ciuitatis, & * Theodoro venerabili atque ſanctiſſimo Archiepiſcopo Theopoleos Antiochiæ, & Georgio religioſo preſbytero, & apocriſario Theodori venerabilis vicarij ſedis Hieroſolymorum.

*Theopha ne

Ioanne Epiſcopo ciuitatis Portuenſis.

Abundantio epiſc. ciuitatis Paternæ.

Ioanne epiſcopo ciuitatis Rhegitanæ, locum gerentibus ſancti Concilij antiquæ Romæ centum vigintiquinque venerabilium epiſcoporum, qui & per ſuas ſubſcriptiones declarantur in ſuggeſtione quam fecerunt ad Conſtantinum pijſſimum Principem, & Theodoro religioſo preſbytero, & vicario Theodori Archiepiſcopi reuerendiſſimi Rauennatis.

Ioanne epiſcopo Theſſalonicæ.

Baſilio Epiſcopo ciuitatis Gortynæ inſulæ Cretenſium.

Philalithe epiſcopo Cæſareæ Cappadociæ.

Theodoro epiſcopo Epheſi.

Theodoro epiſcopo Thremethuntorum, locum agente Epiphanij venerabilis Archiepiſcopi Conſtantiæ Cypri.

Siſinnio epiſcopo Heracleæ Thracienſis.

Platone epiſcopo Ancyræ Galatiæ.

Georgio epiſcopo Cyzici.

Marino epiſcopo Sardeorum.

Petro epiſcopo Nicomediæ.

Photio epiſcopo Niceæ.

Ioanne epiſcopo Chalcedonæ.

Ioanne epiſcopo Sidenſi.

Theodoro epiſcopo Melitenæ.

Iuſtino epiſcopo Tyanorum.

Alypio epiſcopo Gangrorum.

Cypriano epiſcopo Claudiopoleos.

Polyeucto epiſcopo Myrorum Lyciæ.

Theodoro epiſc. Staureopoleos Cariæ.

Tiberio epiſcopo Laodiceæ Phrygię.

Coſma epiſcopo Synnadorum.

Stephano epiſcopo Antiochię Piſidię.

Ioanne epiſcopo Pergis.

Theopempto epiſcopo * Iuſtiniapoleos, ſiue Moſtenæ. *Iuſtiniapoleos.

Iſidoro epiſcopo Rhodi.

Siſinnio epiſcopo Hierapolis Phrygiæ.

Theodoro epiſcopo Tarſenſi.

Macrobio epiſcopo Seleuciæ Iſauriæ.

Georgio epiſcopo Byziæ Thraciæ.

Zacharia epiſcopo Leõtopoleos Iſauriæ.

Gregorio epiſcopo Mitylenæ.

Georgio Epiſcopo Mileti.

Sergio epiſcopo Selymbriæ.

Andrea epiſcopo Methymnæ.

Theognio epiſcopo Chienſi.

Epiphanio epiſcopo Euchaitorum.

Petro epiſcopo Meſembriæ.

Petro epiſcopo Zozopoleos Thraciæ.

Ioanne epiſcopo Nyſſeno.

Theodoro epiſcopo imperialium Thermarum.

Georgio epiſcopo * Camelianorum. *Cameleanorum

Zoito epiſcopo Chryſopoleos Aſiæ.

Patricio epiſcopo Magneſiæ.

Antonio epiſcopo Hypeporum.

Theodoro epiſcopo Pergami.

Stratonico epiſcopo Solorum, & * Thycone epiſcopo Citij, vtriſque ex ſynodo exiſtentibus Chriſto amabilis inſulæ Cypriorum. *Tychone

Geneſio epiſcopo Anaſtaſiopoleos.

Platone epiſcopo Cinnæ.

Stephano epiſcopo Vranopoleos.

Andrea epiſcopo Minicæ.

Ioanne epiſcopo Meletopoleos.

Ioanne epiſcopo Philadelpheno.

Theodoro epiſcopo Prienerino.

Ioanne epiſcopo Daſcylij.

Theodoro epiſcopo * Iuſtinianopoleos Gordi. *Iuſtinopolis Gordiu Come

Menna epiſcopo Carbalię pamphyliæ.

Callini-

Digitized by Google

Callinico episcopo Colonæ Armeniæ.
Theodoro episcopo Verisæ.
*Amyson Tiberio episcopo * Amysli.
Sergio episcopo * Sinopis.
* Ionopo leos, Georgio episcopo * Ionopoleos.
Stephano episcopo Heracleensi Ponti.
Longino episcopo Tiensi.
Dometio episcopo Prusiados.
Georgio episcopo Craticæ.
Platone episcopo Adrianopoleos.
* Cleonæ Ereſſorũ Salomone episcopo * Clanei.
Ioanne episcopo * Erezorum.
Ioanne episcopo Myndino.
Patricio episcopo Eleusorum.
Petro episcopo Apyræ.
Alexandro episcopo Nacolię.
Dometio episcopo Prymneliæ.
Constantino episcopo Barathino.
Theodoro episcopo Sibliorum.
Paulo episcopo Sozopoleos Pisidiæ.
Plusiano episcopo Silueno.
Platone episcopo Magidorum.
Theodoro episcopo Nazianzeno.
Georgio episcopo Coensi.
? Tiani Demetrio episcopo * Thyniæ.
Stephano episcopo Pari.
Georgio episcopo Candani.
Ioanne episcopo Lappis.
Eulalio episcopo Cynopoleos.
Constantino episcopo Dalisandeno.
Theodoro episcopo Olbis.

Georgio religioso p̃sbytero & monacho monasterij Renati, quod situm est apud antiquam Romam.

Conone & Stephano presbyteris & monachis monasterij, quod cognominatur domus Arsitia, situm similiter apud antiquam Romam.

Residẽtibus quoquè per ordinem gloriosissimis Patricijs & consulibus, omnibúsq; venerabilibus & & reuerendissimis episcopis in eodem secretario, propositis sacrosanctis & immaculatis Dei Euangelijs, Theodorus reuerendissimus diaconus huius sanctæ magnæ Dei ecclesiæ, & primicerius Deo amabilium notariorum Georgij sanctissimi Archiepiscopi huius à Deo cõseruandæ regiæ vrbis, dixit:

Meminit per omnia tã vestra gloria, quãque præsens & sanctum & vniuersale Concilium, quòd in præterito conuentu Dometius reuerendissimus Episcopus Prusiados, sancto vestro suggessit Concilio, quòd Polychronius religiosus presbyter & monachus defendens dogmata impiorum Macarij & Stephani, q̃ noldam de Christo amabili populo per vanam doctrinam suam euerteret, & vt adducerentur ad vestrum sanctum Conciliũ, quatenùs deberet de propria fide sua perquirere: & quòd tunc temporis præuidit tam vestra gloria, quamq̃ sanctum & vniuersale vestrum Concilium, memoratum Polychronium in subsequenti ad nos aduenire. Eccè ergò in præsenti præ uelo assistit idẽ religiosus Polychronius, & suggerimus ad quod placuerit.

Glorioſissimi Iudices & sanctum Concilium dixerunt: Ingrediatur Polychronius religiosus presbyter & monachus. Et ingressus est.

Glorioſissimi Iudices & sanctum Concilium dixerunt: Edicat Polychronius religiosus presbyter & monachus, quæ de fide eius sunt, quomodò cõfitetur incarnationis dispensationem Domini nostri Iesu Christi, veri Dei nostri, qui vnus est de sancta Trinitate.

Polychronius religiosus monachus dixit: Ego expositionem fidei meæ do in opere mortui, rogans pro eo filium Dei, vt suscitet eum: sin autem non resurrexerit, eccè Concilium & Imperator, quæ eis placuerint, in me faciant. Sanctum Concilium dixit: Qualem expositionem fidei vis supra mortuum ponere, vt resurgat, agnoscere volumus.

Mira Polychronij temeritas

Polychronius religiosus presbyter & monachus, dixit: Ego pono expositionem meã supra mortuum, & tunc eam relegeris.

Sanctum Concilium dixit: Eccè mortuus præparatus est. Expositionem ergò fidei tuæ profer, quæ debeat superponi mortuo, vt suscitet eum, sicut dixisti. Et protulit idem religiosus Polychronius chartulam bullatã, bullã exprimẽte monogrammum Polychronij confessoris, quæ habebat superscriptionem: Constantino à Deo coronato & sapientissimo magno principi Polychronius. Et dixit: In hoc est fides mea, & ità mihi ostendit Deus, vt ponam eam super mortuum: & si non surrexerit, * vt prædixi, quia & Imperator est & Cõcilium, & quomodò iudicarint, iudicent. Sanctum Concilium dixit: Chartula quæ prolata est à Polychronio religioso monacho, disbulletur, atque relegatur. Et disbullata est huiusmodi chartula. Quam accipiens Antiochus religiosus lector & notarius sanctissimi Patriarchæ Constantinopoleos, relegit prædictam chartulam, habentem his verbis ità: Constantino à Deo coronato ac mansuetissimo magno Principi, ego Polychronius tanquàm præsens, * saluto & adoro: & quia vidi multitudinem virorum, & candidatorum, & in medio virum, cuius virtutem narrare non valeo, dicentem mihi: Quia nouam fidem componis, festina, & dic Imperatori Constantino: Non facias nouam fidem, neque acquiescas. Et veniente me ab Heraclea Chrysopolim, & stante me in solario, (hora erat quasi septima diei) vidi virum terribilem, candidatum valdè, & stetit coram me, dicens: Quia qui non confitetur vnam voluntatem & Deiuirilem operationem, non est Christianus. Ego autem dixi: Hoc & Constantinus sapientissimus Imperator præuiuit, vnam volũtatem & Deiuirilem operationem. Ille autem dixit: Multùm

* Eccè

for. * salutem & adorationem,

Digitized by Google

tùm benè & Deo placitè. Sanctum Concilium dixit: Edícat Polychronius religioſus monachus, ſi literæ, quæ in præſenti continentur chartula, propriæ eius manus exiſtunt, & ſi ipſa eſt chartula, quæ debeat ſuper mortuũ poni, & reſuſcitare eum.

Polychronius religioſus monachus dixit: Ità eſt, Domini. Propriæ meæ manus exiſtũt. Et iſta eſt chartula, quæ debeat à me ſuperponi mortuo, eumque reſuſcitare.

Glorioſiſſimi Iudices & ſanctum Concilium dixerunt: Præuidimus, vt chartula quę relecta eſt, ſuper mortuum poni ab eodem Polychronius iuxta propoſitionem, quę ab eo facta eſt, extra hoc ſacrum palatium, in loco publico, in preſentia noſtra & plebis, quęque inuenta fuerit, ad ſatisfactionem Chriſto amabilis populi, qualiter Deus veritatem demonſtret. Et egredientibus tam glorioſiſſimis iudicibus & ſancto Concilio, & plurimo populo congregato, in atrio publici lauacri, quod dicitur Zeuxippus, appoſitus eſt ei in argenteo exequiali feretro mortuus, ſimiliter coram glorioſiſſimis Iudicibus, & his, qui erant ex ſancto Cõcilio, & plurimoque Chriſto amabili populo ibidèm inuento, ſuperaſſiſtens idem Polychronius, poſuit ſupra ipſum mortuum huiuſmodi fidei ſuæ chartulam, perque plures horas perſeuerãs & inſuſurrans ei, nihil horum quæ ab eo ſtolidè ac blaſphemè promiſſa fuerant, valens peragere, idem Polychronius dixit, nullatenùs ſe poſſe mortuum ſuſcitare. Populus itaque, qui ibidèm aderat, exclamauit, dicens: Nouo Simoni anathema, Polychronio ſeductori populi anathema. Et iterùm ingredientes & glorioſiſſimi Iudices & ſanctũ ac uniuerſale Concilium in ſecretario ſacri palatij quod appellatur Trullus, præſente eodẽ religioſo presbytero & monacho, dixerunt: Edicat iterùm Polychronius monachus, ſi cõfiteatur duas naturales voluntates & duas naturales operationes in incarnationis diſpenſatione Domini noſtri Ieſu Chriſti, veri Dei noſtri, qui vnus eſt de ſancta Trinitate. Polychronius religioſus monachus dixit: Sicut continet chartula quam obtuli, & poſui ſupra mortuum, ità credo vnam voluntatem & Deiuirilem operationem, & alterum quid non dico.

Polychronio ſua temeritas refferit.

Glorioſiſſimi Iudices & ſanctum Concilium dixerunt: Chartam, quam obtuliſti, quis ſcripſit? Polychronius dixit: Propria mea manus exiſtit.

Sanctum Concilium dixit: Poſtquàm Polychronius monachus in proprio errore vſque in ſenium perſeueranit, nunc autem etiàm à nobis commonitus, quomodò ſentiat de humanatione Domini noſtri IESV CHRISTI veri Dei noſtri, conatus eſt tentare Spiritum ſanctum, & blaſphemam componens chartulam, obſtinanter affatus eſt ponere eam ſuper mortuum, & ad firmitatem blaſphemiæ, quæ in ea fuerat ſcripta, vt non dicamus fidei, huiuſmodi mortuum reſurrecturum, nos (iuxta quod dictum eſt à ſancto Paulo Apoſtolo) anathemati iã hũc ſecundùm animam ſubmiſimus: ſed ad ſatisfactionem Chriſto amabilium populorũ, quorum plurimos præteritis temporibus tã ipſe, quàm eius conſentanei deceperãt, permiſimus talem eius præſumptionem, dęmonioſamque ac temerariam propoſitionem publicè fieri, & mortuum, quem quæſierat, in medium deduci in preſentia noſtra & glorioſiſſimorum iudicũ, & multitudinis Chriſto amabilis populi, ille propoſuit, tale eius impium ſcriptum ſuperponens, & plurimã horam, quantam ipſe voluit, ſuperaſſiſtens eidem mortuo, & ſuperſuſurrans intra ſemetipſum quæque putauit, donèc dixit, non ſe poſſe facere. Quomodò nanque eſſet poſſibile, blaſphemantem in Deum, virtutes operari? Vndè præuidimus, hũc, tanquàm ſeductorem populi & deceptorem, & manifeſtũ hæreticum, omni ſacerdotali ordine & officio denudari. Et depoſito eo, ſanctum Concilium exclamauit: Polychronio hęretico & & conſentaneis eius anathema, Macario & Stephano ſimilibus Polychronio anathema, Trinitas iſtos tres depoſuit.

1.Cor.5.a

Quomodò blaſphemans Deum miracula operetur?

Glorioſiſſimi Iudices & ſanctum Concilium dixerunt: Sufficiunt, quæ hodierna die acta ſunt.

ACTIO XVII.

IN nomine Domini & dominatoris Ieſu Chriſti Dei, & Saluatoris noſtri, Imperãtibus à Deo coronatis & tranquilliſſimis noſtris dominis Flauijs, Conſtantino quidem pijſſimo, & à Deo decreto magno principe, perpetuo Auguſto & Imperatore, anno uigeſimooctauo, & poſt conſulatum eius à Deo inſtructæ manſuetudinis, anno decimotertio, Heraclio verò atq; Tiberio à Deo conſeruandis eius fratribus, anno vigeſimotertio, nona die menſis Auguſti, indictione nona, præpoſito ſacratiſſimo ſeſſu Conſtantini piiſſimi & Chriſto amabilis magni Imperatoris, in ſecretario ſacri palatij, quod appellatur Trullus, & per iuſſionem eius à Deo inſtructæ ſerenitatis, ex perſona eius pręſentibus & audientibus.

Conſtantino glorioſo exconſule patricio, & curatore imperialis domus Hormiſdæ.

Anaſtaſio glorioſo exconſule patricio, & loci ſeruatore comitis imperialis excubiti.

Polyeucto glorioſo exconſule patricio, & Petro glorioſo exconſule.

Conueniente quoq; etiàm ſancto ac vniuerſali Cõcilio, quod ex imperiali ſanctione congregatum eſt in hac à Deo conſeruãda regia vrbe, id eſt, Theodoro & Georgio reuerendiſſimis preſbyteris, & Ioanne reuerendiſſimo diacono, locum repręſentãtibus Agathonis ſanctiſſimi ac beatiſſimi Archiepiſcopi

piſcopi antiquæ Romæ, & Georgio venerabili atque ſanctiſſimo Archiepiſcopo huius magnæ Conſtantinopoleos nouæ Romæ, & Petro reuerendiſſimo presbytero monacho, & vicario pontificalis ſedis Alexandrinę magnæ ciuitatis, & Theophane venerabili atq; ſanctiſſimo Archiepiſcopo Theopoleos Antiochiæ,& Georgio religioſo presbytero,monaco & apocriſario Theodori venerabilis locis ſeruatoris ſedis Hieroſolymorum.

Ioanne epiſcopo Theſſalonicæ.

Theodoro reuerendiſſimo presbytero, & loci ſeruatore Theodori reuerendiſſimi Archiepiſcopi Rauennarium.

Ioanne Epiſcopo ciuitatis Portuenſis.

Baſilio Epiſcopo ciuitatis Gortynæ inſulæ Cretæ.

Abundantio epiſc.ciuitatis Paternæ, & Ioanne epiſcopo ciuitatis Rhegitanę,locum repræſentãtibus centum vigintiquinque venerabilium epiſcoporum ſancti Cõcilij antiquæ Romæ, qui etiam per ſubſcriptiones ſuas ibidem demonſtrantur in ſuggeſtione quæ ab eis facta eſt ad Conſtantinum pijſſimum Principem.

Philalithe epiſcopo Cæſareæ Cappadociæ.

Theodoro epiſcopo Epheſi.

Theodoro epiſcopo ciu.Thremethuntis, locum repræſentante Epiphanij venerabilis Archiepiſcopi Conſtantiæ inſulæ Cypri.

Siſinnio epiſcopo Heracleæ Thraciæ.

Platone epiſcopo Ancyræ Galatiæ.

Georgio epiſcopo Cyzici.

Marino epiſcopo Sardeorum.

Petro epiſcopo Nicomediæ.

Photio epiſcopo Nicææ.

Ioanne epiſcopo Chalcedonæ.

Ioanne epiſcopo Sidenſi.

Ioanne epiſcopo Amaſiæ.

Theodoro epiſcopo Melitenæ.

Iuſtino epiſcopo Tyanorum.

Alypio epiſcopo Gangrorum.

Cypriano epiſcopo Claudiopolitano.

Ioanne epiſcopo Peſſinuntis.

Polyeucto epiſcopo Myrorum Lyciæ.

Theodoro epiſc. Staureopolitano Cariæ.

Tiberio epiſcopo Laodiceæ Phrygię.

Coſma epiſcopo Synnadorum.

Conſtantino epiſcopo Baratthæ, locum exhibente Pauli epiſcopi Iconij.

Stephano epiſcopo Antiochię Piſidię.

Ioanne epiſcopo Pergenſi.

Theopẽpto epiſcopo Iuſtinianopoleos, ſiue Moſtenæ.

Iſidoro epiſcopo Rhodi.

Siſinnio epiſc. Hierapolitano Phrygiæ.

Theodoro epiſcopo Tarſenſi.

Stephano epiſcopo Anazarbenſi.

Macrobio epiſcopo Seleuciæ Iſauriæ.

Georgio Epiſcopo Mileti.

Sergio epiſcopo Selymbriæ.

Andrea epiſcopo Methymnenſi.

Theognio epiſcopo Chienſi.

Alexandro epiſcopo * Coryaiorum.

Epiphanio epiſcopo Euchaitorum.

Ioanne epiſcopo Heracleopolis.

Petro epiſcopo Meſembriæ.

Petro epiſcopo Sozopolitano Thraciæ.

Ioanne epiſcopo Stoborum.

Ioanne epiſcopo Athenarum.

Ioanne epiſcopo Argorum.

Theodoſio epiſcopo Lacedæmonieñ.

Ioanne epiſcopo Nyſſeno.

Theodoro epiſcopo imperialium Thermarum.

Georgio epiſcopo * Camulianorum. *Camelc. norum

Theodoro epiſcopo Sineñ. ſiue Iuſtinianupolitano magnæ Armeniæ.

Georgio epiſcopo Daraniſeñ. ſiue Analiblorum.

Zoito epiſcopo Chryſopolitano Aſiæ.

Theodoro epiſcopo Pergameno.

Theodoro epiſcopo Maltaurorum.

Patricio epiſcopo Magneſiæ.

Antonio epiſcopo Hypeporum.

Ioanne epiſcopo * Amathorum. for.*Amathuntorũ

Siſinnio epiſcopo Nyſorum Aſiæ.

Stratonico epiſcopo Soloeñ. & Thycone epiſcopo Citieñ.vtriſque de ſynodo exiſtentibus Chriſto dilectæ Cypriorũ inſulæ.

Ioanne epiſcopo Lappeno.

Gregorio epiſcopo * Cantano. *Candanenſi.

Regino epiſcopo Panieñ.

Martyrio epiſc. Iuliopolitano Galatię.

Michaele epiſcopo Aſponeñ.

Platone epiſcopo Cinneñ.

Geneſio epiſcopo Anaſtaſiopolitano.

Stephano epiſcopo Vranopolitano.

Andrea epiſcopo Miniceno.

Georgio epiſcopo Byziæ.

Mercurio epiſcopo * Pemanetio. *Pioniẽſi

Ioanne epiſcopo Melitopolitano.

Cyrico epiſcopo Adrianeñ.

Ioanne epiſcopo Philadelphiæ.

Andrea epiſcopo * Silandi. *Celandię

Ioanne epiſcopo Sidenſi.

Theodoro epiſcopo Daldeneno.

Ioanne epiſcopo Daſcylino.

Theodoro epiſcopo Prienetino.

Ioanne epiſcopo Adrianorum Bithyniæ.

Georgio epiſcopo Galli.

Siſinnio epiſcopo Baſilinopolitano.

Polychronio Theopolitano ſiue Pruſeno.

Anaſtaſio epiſcopo Theodotianorum ſiue Apolloniadis.

Theodoro epiſc. Cæſareæ Bithyniæ.

Theodoro epiſcopo * Iuſtinianupoleos Gordi. *Iuſtinopolis Gordiu Comæ

Menna epiſcopo Carbaliæ Pamphyliæ.

Coſma epiſcopo Homonadorum.

Nicæta epiſcopo Coraceſiano.

Theodoro epiſcopo Veriſæ Armeniæ.

Callinico

Digitized by Google

Callinico epiſcopo Colonæ Armeniæ.
Tiberio epiſcopo * Amyſſeno.
Ioanne epiſcopo Andraporum.
Theodoro epiſcopo Iborum.
Sergio epiſcopo * Sinopheno.
Georgio epiſcopo Arces.
Ioanne epiſcopo Fauſtinopolitano.
Georgio epiſcopo Iunopolitano.
Phoca epiſcopo Dadibrorum.
Platone epiſcopo Adrianopolitano.
Georgio epiſcopo Craniæ.
Dometio epiſcopo Pruſiadis.
Stephano epiſcopo Heracleæ Ponti.
Longino epiſcopo Tieno.
Anaſtaſio epiſcopo Polemonieñ.
Ioanne epiſcopo Comanorum.
Theophylacto epiſcopo Ceraſuntorum
Salomone epiſcopo * Clanei.
Theodoro epiſcopo Amorij.
Zimarco epiſcopo * Sidyniorum.
Georgio epiſcopo Oenoandorum.
Ioanne epiſcopo * Erezorum.
Ioanne epiſcopo Myndi.
Patricio epiſcopo Eleuſorum.
Cyrico epiſcopo Ancyrano Phrygiæ.
Petro epiſcopo Apyræ.
Alexandro epiſcopo Nacoliç.
Dometio epiſcopo Prymneſiæ.
Theodoro epiſcopo Sibliorum.
Paulo epiſcopo Sozopolitano Piſidiæ.
Marino epiſcopo Philomelino.
Conſtantino epiſc. Thymbrianorum.
Platone epiſcopo Magidorum.
Pluſiano epiſcopo Silueno.
Theodoro epiſcopo Nazianzeno.
Theodoro epiſcopo Doriorum.
Georgio epiſcopo Coenſi.
Georgio epiſcopo Thereñ.
Stephano epiſcopo Parij.
Georgio epiſcopo Naxi.
Demetrio epiſcopo * Tinnieñ.
Eutychio epiſcopo Melenſi.
Ioanne epiſcopo Coryci.
Ioanne epiſcopo Adanotum.
Georgio epiſcopo Flauiadis.
Eulalio epiſcopo Cynopolitano.
Conſtantino epiſcopo Daliſandi.
Theodoro epiſcopo Olbis.

* Amyzonenſi
* Sinopeno
* Cleonæ
* Erefforũ
* Thymnieñ.

Georgio religioſo p̃sb. & monac. monaſt. Renati, qđ ſitum eſt apud antiquã Romam.

Conone & Stephano presb. & monach. monaſterij, quod cognominatur domus Artia, ſitum ſimiliter apud antiquam Romam.

Reſidentibus quoque glorioſiſſimis patricijs & conſulibus, omnibusque venerabilibus & Deo amabilibus epiſcopis iuxta ordinem in eodem ſecretario, propoſitis in medio ſanctis atque immaculatis Chriſti Dei noſtri Euangeliis, Theodorus amabilis diaconus huius ſanctiſſimæ magnæ Eccleſiæ, & primicerius Deo amabilium notariorum Georgij ſanctiſſimi Archiepiſcopi huius à Deo conſeruandæ regiæ vrbis, dixit:

Edocemus veſtram gloriam, & ſanctum ac ~vniuerſale veſtrum Concilium, quòd Conſtantinus, qui ſe dicit eſſe presbyterũ ſanctæ Dei Eccleſiæ, quæ eſt in Apamea ſecũdæ Syriorum prouinciæ, præ velo aſſiſtit, rogans ingreſſum adipiſci, quatenùs inſtruat veſtrũ ſanctum Concilium quædam, quæ ad præſentem dogmaticam pertinent notionem, & ſuggerimus iuxta quod placuerit.

Glorioſiſſimi Iudices & ſanctum Concilium dixerunt: Intret memoratus Conſtantinus religioſus presbyter. Et ingreſſus eſt.

Sancta Synodus dixit: Conſtantinus religioſus qui adſtat, ſui cognitionem edicat, & cauſam ob quam aduenit.

Cõſtantinus religioſus dixit: Cõſtãtinus dicor, presbyter ſum ſanctiſſimæ Dei Apameõſis eccleſiæ ſecundæ Syriorum prouinciæ, ordinatus ab Abraamio epiſcopo Arethuſio: véni ad ſanctum nutu diuino congregatum ueſtrum Concilium, vt inſtruam vos, quia ſi auditus eſſem hoc anno, non habuiſſemus perpeti hoc, quod paſſi ſumus in prælio. Volui enim ingredi in Synodo, & rogare vt pax fieret, quatenùs aliquod henodicũ, id eſt, adunatorium fieret in medio, vt neq; illi, neque illi contriſtarentur, hoc eſt, qui dicunt vnam ~voluntatem, & qui dicunt duas voluntates. Et profectus ſum ad Theodorũ patricium * ſtrategum, & rogaui eum, quatenùs ipſe pro me loqueretur ad Synodum, & fieret charitas & pax, quia pacem & charitatem plùs omnibus diligit DEVS. Et nũc ſi iubetis, vt quod mihi Deus dedit de fide, conſcribam Syriacè, & interpretetur Græcè.

* ſubſtrategum,

Pſal. 83.

Sancta Synodus dixit: Quemadmodùm proprietatis indicia inſinuáſti nobis Græcè, ſimiliter & quæ fidei tuæ ſunt, dic tu.

Conſtantinus preſbyter dixit: Inducias, domini, accipiam ſex dierum, & * ſcribo apud me fidem meam, & defero eam ad ſanctum veſtrum Concilium.

* ſcribam

Glorioſiſſimi Iudices & ſancta Synodus dixerunt: Iuxta propoſitionem tuam aduenisti ad nos, vt debeas quæ fidei tuæ ſunt dicere: neceſſarium ergò exiſtit, vt confeſtim, quæ fidei tuę ſunt, edicas nobis & modum henodici, id eſt, adunatorii, qđ dixiſti, fieri.

Conſtantinus religioſus presbyter dixit: Ego duas naturas dico, ſicut dictum eſt in Chalcedona, & duas proprietates, & de operationibus contentionem non habeo, ſicut proprietates eas dicitis, volũtatem verò unã dico perſonæ DEI ~verbi ipſius ſubſiſtẽtię. Nam ſi volueritis ediſcere ueritatem benè, quid ſit hypoſtaſis, id eſt, ſubſiſtentia, Græcè neſcio: voluntatem uerò dico eſſe perſonæ Dei verbi & poſt incarnationem: Patris quippe, Filij, & Spiritusſancti, una eſt uoluntas.

Glorioſiſſimi Iudices & ſancta Synodus dixerunt: Ipſa vna voluntas, quam dicis in diſpenſatione incarnationis Domini noſtri Ieſu Chriſti, diuinæ eius naturæ eſt, an humanæ

Digitized by Google

manæ eius naturæ? Conſtantinus religioſus dixit: Diuinitatis dico eſſe voluntatem. Glorioſiſſimi Iudices & ſancta Synodus dixerunt: Humana natura Domini noſtri IESV Chriſti habuit voluntatem, an non? Conſtantinus religioſus dixit: Naturalem etiàm habuit. Habuit nanque eam ab vtero vſque ad crucem, & proprietatem hanc dico, & proprietas eſt.

Glorioſiſſimi Iudices & ſancta Synodus dixerunt: Quid ergò? Ab ipſa cruce naturã humanam deſeruit Chriſtus? Conſtantinus religioſus dixit: Non manſit cum eo humana voluntas, ſed manſit cum ſanguine & carne: quia non indiget neque comedere, neq; bibere, neque dormire, neque ambulare.

Glorioſiſſimi Iudices & ſancta Synodus dixerunt: Ante hoc effatus es, quòd vnam voluntatem habuit perſona Dei uerbi, & poſt hoc dixiſti, quia naturalem habuit voluntatem humanitas eius: vndè ſecundùm ſermones tuos vnam habuit perſonalem voluntatem & vnam naturalem, & quomodò tu vnam voluntatem ſentis in Chriſto? Conſtantinus religioſus dixit: Chriſtus deſeruit & exuit eam in carne & ſanguine.

Glorioſiſſimi Iudices & ſancta Synodus dixerunt: Vbi itaque remanſit ipſa caro & ſanguis? Conſtantinus religioſus dixit: Exuit eam. Glorioſiſſimi Iudices & ſancta Synodus dixerunt: Quis exuit *carne? Conſtantinus religioſus dixit: Chriſtus. Glorioſiſſimi Iudices & ſancta Synodus dixerunt: Et humanam voluntatem ſimul. Exuit cum carne Conſtantinus religioſus dixit: Etiàm, domini, voluntatem illam. Glorioſiſſimi Iudices & ſanctum Concilium dixerunt: Macarius, qui fuit Patriarcha Antiochiæ, ſic credebat vt dicis? Conſtantinus religioſus dixit: Etiã, domini, ſicut ego dico vnam voluntatem, ità & Macarius dicebat. Sic nanque & ex eo audiui. Sancta Synodus dixit: Ità ſentis, & ità perſeueras vſque ad finem in hac ſecta? Conſtantinus religioſus dixit: Etiàm, Domini, ſic ſentio, & ſic credo, & non eſt poſſibile aliter. Sancta Synodus exclamauit: Hæc ſecta Manichæorum eſt: Hæc eſt fides Apollinarij, Anathema illi cum dogmatibus ſuis, Nouo Manichæo anathema, Nouo Apollinario anathema, Foràs mittatur Manichæus omnibusque hæreticis anathema. Et poſtquàm expulſus eſt idem Conſtantinus, Georgius Archiepiſcopus huius à Deo conſeruãdæ regiæ vrbis, dixit: Ego & quidam parui, qui ſub ſede mea ſunt venerabiles Epiſcopi, propter diſpenſationem rogamus, vt ſi poſſibile eſt, nominatim anathematizentur perſonæ in exclamationibus, id eſt, Sergius, Pyrrhus, Paulus & Petrus. Sancta Synodus dixit: Eos qui ſemèl condemnabiles demõſtrati ſunt, & ſecundùm ſententiam noſtram iãdudùm erecti de ſacris diptychis, opportunum exiſtit, etiàm in exclamationibus hos nominatim anathematizare. Georgius ſanctiſsimus Archiepiſcopus huius regiæ ciuitatis, dixit: Quoniam multitudinis ſiue multorũ vbiq; Cõcilium obtinet, neceſſariũ eſt noĩatim memoratas pſonas anathematizari. Et exclamauerunt vniuerſi: Multos annos Imperatori, Conſtantino magno Imperatori multos annos, Orthodoxo Imperatori multos annos, Pacifico Imperatori multos annos, Conſtantino nouo Martiano multos annos, Conſtantino nouo Theodoſio multos annos, Conſtantino nouo Iuſtiniano multos annos, Conſeruatori rectæ fidei multos annos, Firmamentum eccleſiarum Domine cuſtodi, Conſeruatorem fidei Domine conſerua, Agathoni Papæ Romano multos annos, Georgio Patriarchæ Cõſtantinopoleos multos annos, Theophanio Patriarchæ Antiochiæ multos annos, Orthodoxo Concilio multos annos, Orthodoxo ſenatui multos annos, Theodoro hæretico Pharanitano anathema, Sergio hæretico anathema, Cyro hæretico anathema, Honorio hæretico anathema, Pyrrho hæretico anathema, Paulo hæretico anathema, Petro hæretico anathema, Macario hæretico anathema, Stephano hæretico anathema, Polychronio hæretico anathema, Aſpergio Pergenſi anathema, omnibus hçreticis anathema: Omnibus qui ſuffragantur hæreticis, anathema: Augeatur fides Chriſtianorum, Orthodoxo & vniuerſali Concilio multos annos. Glorioſiſſimi Iudices dixerunt: Edicat ſanctum & uniuerſale veſtrum Cõcilium, ſi quicquam de his, quæ ad ſcrupuloſiorem indagationem pertinent, relictum eſt ſuper præſente capitulo, & debeat ampliorem ſcrutationem & inquiſitionem circa id adhibere ſanctitas veſtra.

Sancta Synodus dixit: Sufficienter quidẽ habent, quçque vſque nunc geſta ſunt ac decreta, & ad præſentem dogmaticam inquiſitionem intendunt. In ſequenti verò, inſpiratione ſancti & viuifici Spiritûs, definitionem rectę fidei conuenientem ſynodaliter ſtatuemus.

ACTIO XVII.

Definitio orthodoxę fidei, facta in regia vrbe temporibus pijſsimi ac tranquilliſſimi Domini noſtri Conſtantini magni victoris Imperatoris.

IN nomine Domini & Dominatoris Ieſu Chriſti, Dei & Saluatoris noſtri, imperantibus à Deo coronatis ac ſereniſsimis noſtris Dominis Flauijs, Cõſtantino quidem pijſsimo & à Deo coronato magno Principe, perpetuo Auguſto, & Imperatore, anno vigeſimooctauo, & poſt conſulatum eius a Deo inſtructæ manſuetudinis anno decimotertio, Heraclio verò atque

atque Tiberio à Deo conſeruandis eius fratribus anno vigeſimotertio, die vndecimo menſis Septembris, indictione decima præpoſito ſacratiſſimo teſtu à Conſtantino piiſſimo & Chriſto dilecto magno Imperatore, in ſecretario diualis palatij, quod appellatur Trullus, & ſecundùm iuſſionem eius à Deo inſtructæ tranquillitatis, ex perſona eius præſentibus atque auſcultantibus conſulibus.

Georgio exconſule Patricio, & curatore diualis imperialis domûs Hormiſdæ.

Anaſtaſio glorioſo exconſule Patricio, & loci ſeruatore comitis imperialis excubiti.

Polyencto glorioſo exconſule, & Petro glorioſo exconſule.

Conueniente quoquè ſancto atque vniuerſali Concilio, quod ſecundùm imperiale decretum congregatum eſt.

Mutilo exiſtente præ vetuſtate ac paginarum corruptione exemplari, deſunt hoc in loco epiſcoporum nomina, qui huic decimæſeptimæ actioni interfuerunt, cum certis alijs adiungi ſolitis in præmiſſis.

Reſidentibus quoquè glorioſiſſimis patricijs & conſulibus, omnibusque venerabilibus & Deo amabilibus epiſcopis iuxta ordinem in eodem ſecretario, propoſitis in medio ſanctis atque immaculatis Chriſti Dei noſtri Euangelijs, Theodorus Deo amabilis diaconus huius ſanctiſſimæ DEI catholicæ & Apoſtolicæ magnæ Eccleſiæ, & primicerius Deo amabilium notariorum Georgij ſanctiſſimi atque venerabilis Archiepiſcopi huius à Deo conſeruandæ regiæ vrbis, dixit: Comperta habet ſanctum & venerabile veſtrum Concilium, quæ dudùm geſta ſunt in vltima actione, quoniam interlocutum eſt ſufficere quidem hæc quæ acta ſunt. Pollicitum eſt verò per diuinam gratiam Chriſti veri Dei indefuturam, definitionem rectæ fidei conuenientem promulgare. Ad memoriam ergò deducimus, quid videtur? Glorioſiſſimi iudices & ſanctum Concilium dixerunt: Ordo lectionis de his, quæ dudùm acta ſunt, proueniat. Et relecta ſunt. Sanctũ Concilium dixit: Definitio orthodoxæ fidei, quæ à nobis conſtituta eſt, relegatur. Et accipiens Agatho reuerentiſſimus lector & notarius Georgij venerabilis Archiepiſcopi à Deo cuſtodiẽdq; huius regiæ vrbis, relegit eandẽ definitionẽ, ità cõtinentẽ: Sancta magna atq; vniuerſalis ſynodus, q̃ per gratiam Dei & piam ſanctionẽ Conſtantini piiſſimi & fideliſſimi magni Imperatoris congregata eſt in hac à Deo cõſeruanda regia Cõſtantinopoli noua Roma, in ſecretario diualis palatij, quod cognominatur Trullus, decreuit, quæ habẽtur in ſubditis: Vnigenitus Dei patris filius & verbũ, qui per omnia ſimilis nobis abſque peccato factus eſt homo Chriſtus verus DEVS noſter, p euangelicas voces flagranter pro-

Definitoria huius Concilij ſententia.

ducauit ego ſum lux mundi. Qui ſequitur me, non ambulat in tenebris, ſed habebit lumen vitæ. Et iterùm: Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis. Ac proindè diuinitus edita pacis doctrina Deo inſtruente, manſuetiſſimus noſter Imperator inſtitutus, propugnator quidem eſt rectæ fidei, expugnator verò prauæ doctrinæ, hoc ſanctum vniuerſale noſtrum congregans collegium, totius Eccleſiæ adunauit compaginem. Vndè hoc ſanctum noſtrum vniuerſale Concilium impietatis errorem nunc vſque, qui à quibuſdam temporibus factus eſt, procùl abijciens, ſanctorum autem ac probabilium patrum inoffensè recto tramite iter ſecutum, ſanctasque & vniuerſales quinque ſynodos, piè in omnibus eis cõſonuit: Trecentorum (inquimus) decem & octo ſanctorum patrum, qui in Niceam cõuenerunt aduersùs Arrium furioſum: & * ei qui à C.L. à Deo inſpiratis viris poſt hanc apud Conſtantinopolim aduersùs Macedonium impugnatorem ſpiritûs, & Apollinarem impiũ: ſimiliter & * ei, quæ in Epheſo priùs aduersùs Neſtorium Iudaicę intelligentiæ, congregata eſt ducentorum venerabilium virorum: atque * ei, quæ in Chalcedona ſexcentorum triginta Deo inſpiratorum patrum aduersùm Eutychem & Dioſcorum Deo odibiles: ſuper has & vltimæ harum quintæ S. ſynodi, quæ hic congregata eſt aduersùs Theodorum Mopſueſtenum, Origenem, Didymum & Euagriũ, & ſcripta Theodoriti aduersùm duodecim capitula laudabilis Cyrilli, & epiſtolam quę dicitur Ibæ, ad Marim Perſam ſcriptam, immutilatas quidem in omnibus pietatis renouans ſanctiones, prophanas * verò impietatis expellens doctrinas. Et id, quod eſt à trecentis decem & octo patribus editum, & dehinc à C.L. Deo inſtituente confirmatum eſt, quod etiàm cæteræ ſanctæ ſynodi ad extinguendam omnem peſtiferam hæreſim alacriter ſuſceperunt & confirmauerunt ſymbolum, & hoc noſtrum ſanctum & vniuerſale à Deo inſpiratum conſignauit Concilium, ſymbolum Nicęnum trecentorum decem & octo: Credimus in vnum Deum, patrem omnipotentem, vilibilium & inuiſibilium factorem, & in vnum Dominum Ieſum Chriſtum filium Dei, qui natus eſt ex patre, vnigenitum, hoc eſt, de eſſentia patris, Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, natum, non factum, conſubſtantialem patri, per quem omnia facta ſunt quæ in cœlo, & quæ in terra: propter nos homines & propter noſtram ſalutem deſcendentem de cęlo, incarnatumque & humanatum, paſſum & reſurgentem tertia die, & aſcendentem in cęlum, & venturum iudicare viuos & mortuos, & in Spiritum ſanctum. Eos autem qui dicunt, quia erat aliquandò, quandò non

for. * eius quæ à

for. * eius,

for. * eius,

Symbolũ Nicęnũ.

Digitized by Google

erat,& antequàm nasceretur, non erat, & qnia ex nihilo factus est, vel ex altera substantia vel essentia dicentes esse, aut vertibilem filium DEI, hos anathematizat catholica Ecclesia & Apostolica. Et C.L. sanctorum patrum Constantinopoli congregatorum.

Symbolũ Constant. Credimus in vnum Deum patrem omnipotentem,factorem cœli & terræ, visibilium omnium & inuisibilium.Et in vnum Dominum Iesum Christum, filium Dei vnigenitum,qui ex patre natus est ante omnia secula,lumen de lumine, Deum verum de Deo vero,natum, non factum, consubstantialem patri,per quem omnia facta sunt, propter nos homines & propter nostram salutem descendentem de cœlis, & incarnatum de Spiritu sancto & Maria virgine. Et humanatum,crucifixumque pro nobis sub Ponuio Pilato,& passum,& sepultum, & resurgentem tertia die secundùm scripturas, & ascẽdentem in cœlos, & sedentem ad dexteram patris,& iterùm venturum cum gloria iudicare viuos & mortuos,cuius regni non erit finis.Et in Spiritum sanctum Dominum & viuificatorem,ex patre procedentem, cum patre & filio coadorandum & conglorificãdum,qui locutus est per Prophetas.Et vnam sanctam catholicam & Apostolicam Ecclesiam. Confitemur vnum baptisma in remissionem peccatorum, speramus resurrectionem mortuorum,& vitam futuri seculi, Amen. Sufficiebat quidem ad perfectam orthodoxæ fidei cognitionem atque confirmationem,pium atque orthodoxum hoc diuinæ gratiæ symbolum. Sed quoniam non destitit ab exordio adinuentor malitiæ cooperatorem sibi serpentem inueniens, & per eum venenosam humanæ naturæ deferens mortem,& ità organa ad propriam sui voluntatem apta reperiens, Theodorum dicimus,qui fuerat episcopus Pharan,Sergiũ, Pyrrhum,Paulum,Petrum, qui fuerunt huius regiæ vrbis antistites, insuper, & Honorium, qui fuit Papa antiquæ Romæ, & Cyrum,quia Alexandriæ tenuit episcopatum, Macarium quoquè,qui nupèr fuerat Antiochiæ præsul,& Stephanum eius discipulum, non vacauit per eos plenitudini Ecclesiæ erroris scandala suscitare,vnius ve voluntatis, & vnius operationis in duabus naturis vni de sancta Trinitate,Christi veri Dei nostri, orthodoxæ plebi vnisonè diffeminando hæresim consentaneam insanę ac malitiosæ sectæ impiorum Apollinarij, Seueri, atque Themistij: & perfectionem humanitatis vnius, eiusdemque Domini Iesu Christi Dei nostri, molita est per quandam dolosam adinuentionem perimere, per hoc inuoluntariam & inoperatricem carnem eius, quæ intellectualiter animata est, infamiter introducens. Excitauit igitur Christus Deus noster fidelissimum Imperatorem nouum Dauid,virum secundùm cor suum inueniẽs, qui non dedit (iuxta quod scriptum est) somnum oculis suis, & palpebris suis dormitationem, donèc per hunc nostrum à Deo congregatum sacrumque conuentum, ipsam rectæ fidei reperit perfectam prædicationem,(secundùm enim à Domino editam vocem,vbi duo vel tres fuerint congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum)quæ præsens sancta & vniuersalis synodus fideliter suscipiens,& * expassis manibus amplectens, tam suggestionem quæ à sanctissimo ac beatissimo Agathone Papa antiquæ Romę facta est ad Constantinum pijssimum atque fidelissimum nostrũ Imperatorem, quę nominatim abiecit eos, qui docuerunt vel prędicauerunt (sicut superiùs dictum est) vnam voluntatem & vnã operationem in incarnationis dispensatione Domini nostri Iesu Christi, veri Dei nostri, adęquè amplexa est & alteram synodalem suggestionem, quę missa est à sacro Concilio,quod est sub eodem sanctissimo Papa centum vigintiquinque Deo amabilium episcoporum,ad eius à DEO instructam trãquillitatem, vtpotè consonantem sancto Chalcedonensi Concilio, & Tomo sacerrimi ac beatissimi Papę eiusdem antiquę Romę Leonis, qui directus est ad sanctum Flauianum, quem & titulum rectę fidei huiusmodi synodus appellauit: ad hęc & synodicis epistolis, quę scriptę sunt à beato Cyrillo aduersùs impium Nestoriũ, & ad Orientales episcopos. Assequuti quoquè sancta quinque vniuersalia Concilia, & sanctos atque probabiles patres, consonanterque confiteri definientes Dominum nostrum Iesum Christum, verum *Dominum nostrum,vnum de sancta & cõ- * Deum substantiali & vitę originem prębente Trinitate,perfectum in Deitate, & perfectum eundem in humanitate, Deum verè, & hominem verè eundem ex anima rationali & corpore, consubstantialem patri secundùm Deitatem,& consubstantialem nobis secundùm humanitatem, per omnia similem nobis absque peccato, ante secula quidem ex patre genitum secundùm Deitatem, in vltimis diebus autem eundem propter nos & propter nostram salutem de Spiritu sancto & Maria virgine propriè & veraciter Dei genitrice secundùm humanitatem, vnũ eundemque CHRISTVM filium DEI vnigenitum, in duabus naturis inconfusè, inconuertibiliter, inseparabiliter, indiuisè cognoscendum, nunquàm extincta harum naturarum differentia propter vnitionem, saluataque magìs proprietate vtriusque naturę, & in vnam personam,& in vnam subsistentiam concurrentem, non in duas personas partitum vel diuisum, sed vnum eundemque vnigenitum filium DEVM verbum Dominum IESVM Christum, iuxta

Pſal.88.

Pſal.131.

Mat.18.c

* expãſis.

Pontifices aliquot hæretici.

Apollinaris

Actua 3.d

quod

quòd olim Prophetæ de eo, & ipſe nos Dominus Ieſus Chriſtus erudiuit, & ſanctorũ patrum nobis tradidit ſymbolum, & duas naturales voluntates in eo, & duas naturales operationes indiuisè, inconuertibiliter, inſeparabiliter, inconfusè ſecundùm ſanctorum patrum doctrinam adęquè prædicamus, & duas naturales voluntates non contrarias, (abſit) iuxta quod impij aſſeuerunt hæretici, ſed ſequentem eius humanam voluntatem, & non reſiſtentem vel reluctantem, ſed potiùs & ſubiectam diuinæ eius atque omnipotenti voluntati. Oportebat enim carnis voluntatem moueri, ſubijci verò voluntati diuinæ, iuxta ſapientiſſimum Athanaſium. Sicut enim eius caro, Dei verbi dicitur & eſt, ità & naturalis carnis eius voluntas, propria DEI verbi dicitur & eſt, ſicut ipſe ait: Quia deſcendi de cęlo, non vt faciam voluntatem meam, ſed eius qui miſit me, patris, ſuam propriam dicens voluntatem, quæ erat carnis eius. Nam & caro propria eius facta eſt. Quemadmodùm enim ſanctiſſima atque immaculata anima eius caro deificata eſt, non eſt perempta, ſed in proprio ſui ſtatu & ratione permanſit: ità & humana eius voluntas Deificata, non eſt perempta, ſaluata eſt autem magis ſecundùm Deiloquum Gregorium dicentem: Nam illius velle, quod in ſaluatore intelligitur, non eſt contrarium Deo: Deificatum eſt totum. Duas verò naturales operationes indiuisè, inconuertibiliter, inconfusè, inſeparabiliter in eodem Domino noſtro Ieſu Chriſto, vero DEO noſtro glorificamus, hoc eſt, diuinam operationem & humanam operationem, ſecundùm diuinum prędicatorem Leonem, apertiſſimè aſſerentes. Agit enim vtraque forma cum alterius communione, quod proprium eſt, verbo ſcilicet operante quod verbi eſt, & carne exequente quod carnis eſt. Nec enim in quoquam vnam dabimus naturalem operationem Dei & creaturę, vt neque quod creatum eſt, in diuinam educamus eſſentiam: neque quod eximium eſt diuinæ naturæ, ad competentem creaturis locum deijciamus. Vnius enim eiuſdemque ram miracula, quamque paſſiones cognoſcimus, ſecundùm aliud & aliud eorum, ex quibus eſt naturis, & in quibus habet eſſe, ſicut admirabilis inquit Cyrillus. Vndè igitur inconfuſum atque indiuiſum conſeruantes, breui voce cuncta proferimus vnum ſanctæ Trinitatis, & poſt incarnationem Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum verum Deum noſtrum eſſe credentes, aſſerimus duas eius eſſe naturas in vna eius radiantes ſubſiſtentia, in qua tam miracula, quamque paſſiones per omnem ſui diſpenſationem conuerſatus, non per phantaſiam, ſed veraciter hæc demonſtrauit, ob naturalem differentiam in eadem vna ſubſiſtentia cognoſcęda, dum cum alterius communione vtraque operetur: iuxta quam rationem, & duas naturales voluntates & operationes confitemur, ad ſalutem humani generis conuenienter in eo concurrentes. His igitur cum omni vndiquè cautela atque diligentia à nobis formatis, definimus aliam fidem nulli licere proferre aut conſcribere, componereve aut ſapere, vel etiàm aliter docere. Qui verò præſumpſerit fidem alteram componere, vel proferre, vel docere, vel tradere, aut ſymbolum volentibus conuerti ad agnitionem veritatis ex gentilitate, vel Iudaiſmo, aut ex qualibet hæreſi, aut qui nouitatem vocis, vel ſermonis adinuentionem ad ſubuerſionem eorum, quæ nunc à nobis determinata ſunt, introducere: hos, ſi quidem epiſcopi fuerint aut clerici, alienos eſſe epiſcopos quidem ab epiſcopatu, clericos verò à clero: ſin autem monachi fuerint vel laici, etiàm anathematizari eos.

Ioan. 6. d

Leo Papa primus in epiſt. 10.

ET SVBSCRIPTIONES.

Theodorus humilis presbyter ſanctæ Romanæ eccleſiæ, locum gerens Agathonis ter beatiſſimi vniuerſalis Papæ vrbis Romę, ſubſcripſi.

Georgius humilis presbyter, ſicut ſuprà.

Ioannes humilis diaconus, ſicut ſuprà.

Georgius miſericordia DEI epiſcopus Conſtantinopoleos nouæ Romæ, definiens ſubſcripſi.

Petrus miſericordia Dei presbyter, & locum ſeruans Apoſtolicæ ſedis Alexandrinæ magnæ ciuitatis, ſubſcripſi.

Theophanes miſericordia Dei epiſcopus Theopoleos, id eſt, Antiochiæ, definiens ſubſcripſi.

Georgius humilis presbyter, locum gerẽs Theodori Deo amabilis presbyteri, & locum ſeruatoris Apoſtolicæ ſedis ſanctæ Chriſti Dei noſtri Hieroſolymorum ciuitatis, ſubſcripſi.

Ioannes miſericordia Dei epiſ. Theſſalonicenſis ciuitatis, & Apoſtolicæ ſedis Romæ legatus, definiens ſubſcripſi.

Theodorus miſericordia DEI epiſcopus ciuitatis Thremethunthenæ inſulæ Cypri, definiens ſubſcripſi.

Theodorus humilis presbyter ſanctæ Rauennatis eccleſiæ, locum gerens Theodori beatiſſimi Archiepiſcopi, ſubſcripſi.

Ioannes indignus epiſcopus ſanctæ Portuenſis eccleſiæ, legatus totius Concilij ſanctæ ſedis Apoſtolicæ vrbis Romæ, definiens ſubſcripſi.

Stephanus miſericordia Dei eps Corinthi, & legatus Apoſtolicæ ſedis antiquæ Romæ, definiens ſubſcripſi.

Baſilius miſericordia Dei epiſcopus & metropolita ciuitatis Cortynæ inſulę Cretæ, & legatus totius Concilij Apoſtolicæ

principalis sedis antiquæ Romæ, definiens subscripsi.

Abundantius humilis episcopus sanctæ
*Patenæ, ecclesiæ ciuitatis *Tempsanæ, legatus totius Concilij sanctæ sedis Apostolicæ vrbis Romæ, definiens subscripsi.

Ioannes indignus episcopus sanctæ ecclesiæ Rhegitanæ, legatus totius Concilij sanctæ sedis Apostolicæ vrbis Romæ, definiens subscripsi.

Philalithes indignus episcopus Cæsareæ magnæ ciuitatis primæ Cappadociæ prouinciæ, & primatum habens Ponticæ dispensationis, definiens subscripsi.

Theodorus misericordia Dei episcopus Ephesiorum metropolis Asianæ prouinciæ, & primarum habens Asianę dispensationis, definiens subscripsi.

Sisinnius misericordia Dei episcopus Heracleæ metropolis prouinciæ Europęorum, definiens subscripsi.

Platon misericordia Dei episcopus Ancyræ metropolis primæ Galatiæ prouinciæ, definiens subscripsi.

Georgius misericordia Dei episcopus Cyzici metropoleos prouinciæ Hellesponti, definiens subscripsi.

Marinus indignus episcopus Sardeorũ, metropolis prouinciæ Lydię, definiens, subscripsi.

Petrus indignus episcopus Nicomediæ metropolis Bithyniæ prouinciæ, definiens
• subscripsi.

Photius misericordia Dei episcopus, Niceæ metropolis Bithyniæ prouinciæ, definiens subscripsi.

Iannes misericordia Dei episcopus Chalcedonensis metropoleos Bithyniæ prouinciæ, definiens subscripsi.

Ioannes Dei misericordia episcopus *Sidensis, metropolis Pamphyliæ prouinciæ, definiens subscripsi.

Ioannes misericordia Dei episcop. Amasiæ, metropolis Helenoponti prouinciæ, definiens subscripsi.

Theodorus misericordia Dei episcopus Melitenensis metropoleos primæ Armeniæ prouinciæ, definiens subscripsi.

Iustinus misericordia Dei episcopus Tyanensis, metropolis secundæ Cappadociæ prouinciæ, definiens subscripsi.

Alypius Dei misericordia episcopus Gangrentis metropolis Paphlagoniæ prouincię, definiens subscripsi.

Cyprianus misericordia Dei episcopus Claudiopoleos Honoriadis prouinciæ, definiens subscripsi.

Ioannes misericordia Dei episcopus Pessinuntis, metropolis secundæ Galatiæ prouinciæ, definiens subscripsi.

Polyeuctus misericordia Dei episcopus Myrorum, metropolis Lyciæ prouinciæ, definiens subscripsi.

Theodorus misericordia Dei episcopus Staureopoleos, metropolis Cariæ prouincię, definiens subscripsi.

Tiberius misericordia Dei episcop. Laodiceę metropoleos Phrygiæ Pacatianæ prouinciæ, definiens subscripsi.

Cosmas misericordia Dei episc. Synnadorum, metropolis Phrygiæ Salutarię prouinciæ, definiens subscripsi.

Constantinus misericordia Dei episcopus Barattheum ciuit. Lycaoniæ prouinciæ, & locum gerens Pauli sanctiss. metropolis Iconien. definiens subscripsi.

Stephanus misericordia Dei episcopus Antiochiæ, metropolis Pisidię prouincię definiens subscripsi.

Ioannes misericordia Dei episc. Pergæ, metropoleos Pamphyliæ prouincię definiens sub.

Theopempus misericordia Dei episc. Iustinianopoleos siue Mostenorũ, metropoleos secundæ Cappadociæ, definiens subscripsi.

Isidorus misericordia Dei episc. Rhodi, metropolis Cycladum insularum, definiens subscripsi.

Sisinnius misericordia Dei episcop. Hierapoleos, metropolis Phrygiæ Pacatianę, definiens subscripsi.

Theodorus misericordia Dei episcopus Tarsensis, metropolis primæ Cilicię prouinciæ, definiens subscripsi.

Stephanus misericordia Dei episcopus Anazarbi, metropolis secundæ Cilicię prouinciæ, definiens subscripsi.

Macrobius misericordia Dei episc. Seleuciæ metropolis Isauriæ, definiens subscripsi.

Ioannes humilis episcopus Athenientiũ ciuit. & legatus S. Concilij Apostolicæ sedis antiquæ Romæ, definiens subscripsi.

Georgius misericordia Dei epis. Byziæ ciuitatis prouinciæ Thraciæ, definiens sub.

Theodorus misericordia Dei episc. Pompeiopoleos, metropolis Paphlagoniæ prouinciæ, definiens subscripsi.

Zacharias misericordia Dei episc. Leontopoleos Isauriæ prouinciæ, definiens subsc.

Georgius misericordia Dei episc. Mitylenę ciuit. Lesborum insulæ, definiens subsc.

Georgius episc. indignus Miletiorum ciuitatis Cariæ prouinciæ, definiens subscripsi.

Sergius misericordia Dei episc. Selymbrię ciuitatis Europæorum prouinciæ Thraciæ, definiens subscripsi.

Andreas misericordia Dei episc. Methymnæ Lesborum insulæ, definiens subscripsi.

Theognius misericordia Dei episc. ciuitatis Chiorum Bithyniæ prouinciæ, definiens subscripsi, per manus Georgij diaconi & dispensatoris sanctę ecclesiæ meæ, pro infirmitate qua detineor.

Alexander miser. Dei episc. ciuit. Coraiorũ Isauriæ prouinciæ, definiens subscripsi.

Epiphanius miser. Dei episc. Euchaitorum
*Helenoponti prouinciæ, definiens subsc.

Ioannes

Ioannes miſericordia Dei epiſcopus Heracleopoleos ciuitatis ſecundæ Armeniæ prouinciæ,definiens ſubſcripſi.

Petrus miſericordia Dei nři Ieſu Chriſti epiſcop. Sozopoleos Thraciæ, definiens ſubſcripſi.

Ioannes miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Stoborum,definiens ſubſcripſi.

Stratonicus miſericordia Dei epiſcopus Solorum ciuitatis Cypri inſulæ, definiens ſubſcripſi.

*Thycon *Tychon miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Citij inſulæ Cypri,definiens ſubſ.

Ioannes miſericordia Dei epiſcopus Argorum ciuitatis,definiens ſubſcripſi.

Theodoſius miſericordia Dei epiſcopus Lacedæmoniorum ciuitatis, definiens ſubſ.

Ioannes humilis epiſco.ciuitatis Lappis Cretæ inſulæ,definiens ſubſcripſi.

*Georgius *Gregorius miſericordia Dei epiſcopus Candani ciuitatis inſulæ Cretæ, definiens ſubſcripſi.

Ioánes miſericordia Dei epiſcopus Niſſenæ ciuitatis primæ Cappadociæ prouinciæ,definiens ſubſcripſi.

Theodorus miſericordia Dei epiſcopus Thermenæ ciuitatis primæ Cappadociæ, definiens ſubſcripſi.

Georgius gratia Dei noſtri epiſcopus ciuitatis*Camulianorum,definiens ſubſcrip.

*Camelenorum

Theodorus humilis epiſc.Iuſtinianopoleos Armeniæ,definiens ſubſcripſi.

Georgius miſericordia Dei epiſcopus regionis Daraniſeos, hoc eſt, ciuitatis Analiborum,definiens ſubſcripſi.

Zoitus miſericordia Dei epiſcop* Chryſopoleos ſiue Diolloru (quod eſt, Iouis tumulus) Aſianæ prouinciæ, definiens ſubſc.

Theodorus miſericordia Dei epiſ.ciuitatis Pergami Aſianæ regionis, definiens ſubſcripſi.

Theodorus miſericordia Dei epiſcopus Maſtaurorum ciuitatis Aſianæ prouinciæ, definiens ſubſcripſi.

Antonius miſericordia Dei epiſc.Hypeporum ciuitatis Aſianæ prouinciæ, definiẽs ſubſcripſi.

Patricius miſericordia Dei epi.Magneſię ciuitatis circa Mæandrum Aſianæ prouinciæ,definiens ſubſcripſi.

Ioannes epiſ.ciuitatis Amathuntorũ, definiens ſubſcripſi.

Siſinnius miſericordia Dei epiſ.ciuitatis Nyſæ Aſianæ prouinciæ, definiens ſubſ.

Theodorus miſericordia Dei epiſ.ciuitatis Adramytteorum,ſubſcripſi.

Reginus miſericordia Dei epiſ.Panis ciuitatis prouinciæ Europæ, definiens ſubſcripſi.

Martyrius epiſ.miſericordia Dei ciuitatis Iuliopoleos primæ Galatiæ, definiens ſubſcripſi.

Michael miſericordia Dei epi.Aſponitanæ ciuitatis primæ Galatiæ prouinciæ,definiens ſubſcripſi.

Platon miſericordia Dei epiſ.Cinnorum ciuitatis primæ Galatię prouinciæ, definiẽs ſubſcripſi.

Geneſius humilis epiſ.Anaſtaſiopolitanę ciuitatis,definiens ſubſcripſi.

Andreas miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Minicę,definiens ſubſcripſi.

Stephanus miſericordia Dei epiſ.Vranopoleos ciuitatis primæ Galatiæ prouinciæ, definiens ſubſcripſi.

Cyricus miſericordia Dei epiſ.Adrianẽſis Helleſponti prouinciæ,definiens ſubſcr.

Ioannes miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Melitopoleos Helleſpõti prouincię, definiens ſubſcripſi.

Mercurius miſericordia Dei epiſ.ciuitatis* Pœmaninæ Helleſponti prouinciæ, definiens ſubſcripſi.

Andreas epiſc.ciuitatis* Selandi Lydiæ prouincię,definiens ſubſcripſi. *Celădiæ

Ioannes miſericordia Dei epiſc.ciuitatis Philadelphię Lydiæ prouinciæ, definiens ſubſcripſi.

Ioannes miſericordia Dei epiſc.ciuitatis Septorum Lydiæ prouincię, definiens ſubſcripſi.

Theodotus miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Daldes Lydiæ prouincię,definiens ſubſcripſi.

Ioannes miſericordia Dei epiſcopus Daſcylienſium ciuitatis Bithynię prouinciæ, definiens ſubſcripſi.

Siſinnius miſericordia Dei epiſco. Baſilionopoleos Bithyniæ prouinciæ, definiens ſubſcripſi.

Georgius miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Cadenę Bithyniæ prouinciæ,definiẽs ſubſcripſi.

Theodorus miſericordia Dei epiſcopus Prienæ ciuitatis Bithyniæ prouinciæ, definiens ſubſcripſi.

Polychronius miſericordia Dei epiſcop* Theopoleos Bithyniæ prouinciæ, definiens ſubſcripſi per Theodoſiũ archipresbyterũ meum propter ſenectutem meam.Theodorus miſericordia Dei epiſ.ciuitatis Cęſareę Bithyniæ prouinciæ,definiens ſubſcripſi.

Anaſtatius humilis epiſcopus Theodortianorũ ciuitatis ſiue Apolloniadis,definiẽs ſubſcripſi.

Theodorus miſericordia Dei epiſcopus *Iuſtiniapoleos Bithynię prouinciæ, definiens ſubſcripſi.

Mennas miſericordia Dei epiſc.ciuitatis Carbaliæ Pamphyliæ prouinciæ, definiens ſubſcripſi.

Coſmas miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Conanenſium Pamphyliæ prouinciæ,definiens ſubſcripſi.

Niceta miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Coraceſij,definiens ſubſcripſi.

Theodorus miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Veriſæ ſecundæ Armeniæ prouinciæ,definiens ſubſcripſi.

Callinicus miſericordia Dei epiſcopus Colonæ ciuitatis magnę Armeniorum prouinciæ,definiens ſubſcripſi.

*Amyzon Tiberius gratia Chriſti epiſcopus*Amyſi ciuitatis Helenoponti prouinciæ, definiens ſubſcripſi.

Ioannes gratia Chriſti epiſc.Andrapenorum ciuitatis Helenoponu prouinciæ, definiens ſubſcripſi.

Sergius miſericordia Dei epiſ.Sinopis ciuitatis,definiens ſubſcripſi.

Incertũ, Helenoponti, an Helleſponti. Theodorus miſericordia Dei epiſc.Iborenſis*Heleponti prouinciæ,definiens ſubſ.

Theodorus miſericordia Dei epiſcopus Trapezuntinæ ciuitatis, definiens ſubſcrip.

Anaſtaſius miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Polemonij,definiens ſubſcripſi.

Georgius miſericordia Dei epiſc.Archis ciuitatis primæ Armeniæ prouinciæ, definiens ſubſcripſi.

Ioannes indignus epiſcopus Fauſtinopolitanæ ciuitatis ſecundæ Cappadociæ prouinciæ,definiens ſubſcripſi.

Georgius humilis epiſcopus ciuitatis Iunopolitanæ,definiens ſubſcripſi.

*Iabruduorum, Phocas miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis*Dædalorum,definiens ſubſcripſi.

Plato miſericordia Dei epiſcopus Adrianopoleos ciuitatis Honoriados prouinciæ, definiens ſubſcripſi.

Georgius miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Cratiæ,definiens ſubſcripſi.

Dometius miſericordia Dei epiſcopus Pruſiadenſis ciuitatis,definiens ſubſcripſi.

Stephanus humilis epiſcopus Heracleæ Ponti,definiens ſubſcripſi.

Longinus miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Tij,definiens ſubſcripſi.

Ioãnes miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Comanæ,definiens ſubſcripſi.

Theophylactus miſericordia Dei epiſco. ciuitatis Ceraſuntis,definiens ſubſcripſi.

Salomon miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Clanei ſecundæ Galatiæ prouinciæ, definiens ſubſcripſi.

Theodorus miſericordia Dei epiſcop. ciuitatis Amurij,definiens ſubſcripſi.

Georgius miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Oenandi Lyciæ prouinciæ,definiens ſubſcripſi.

Sedimæ *Zymarchus miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis * Sydimæ Lyciæ prouinciæ, definiens ſubſcripſi.

Ioannes humilis epiſcopus ciuitatis Ereſſorum Cariæ prouinciæ, definiens ſub.

Ioannes miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Cariæ prouinciæ, definiens ſubſcripſi.

Patricius miſericordia Dei epũs Eleuſenę ciuitatis Phrygiæ Pacatianæ prouinciæ,definiens ſubſcripſi.

Cyricus miſericordia Dei epũs ciuitatis Ancyræ Phrygiæ Cappadociæ prouinciæ, definiens ſubſcripſi.

Petrus miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Apyræ Phrygiæ Pacatianę prouinciæ, definiens ſubſcripſi.

Alexander indignus epiſcopus ciuitatis Nacoliæ Phrygiæ Salutarię prouinciæ,definiens ſubſcripſi.

Paulus humilis epiſcopus ciuitatis Sozopolitanæ Piſidię prouinciæ, definiens ſubſ.

Cõſtantinus humilis epũs Tymbrianæ ciuitatis Piſidiæ prouinciæ, definiens ſubſcri.

Marinus humilis epiſcop* ciuitatis Philomelij Piſidiæ prouinciæ,definiens ſubſcr.

Plato humilis epiſc.Magidorum ciuitatis Pamphyliæ prouinciæ,definiens ſubſcripſi.

Pluſianus humilis epiſcopus ciuitatis Siluę Pamphyliæ prouinciæ, definiens ſubſcri.

Theodorus miſericordia Dei epiſcopus Nazianzi ciuitatis,definiens ſubſcripſi.

*Doriorum Theodorus miſericordia Dei epiſc.ciuitatis * Doricenſis,definiens ſubſcripſi.

Georgius miſericordia Dei epiſc. inſulę Coenſium,definiens ſubſcripſi.

Georgius miſericordia Dei epiſco.inſulæ Chiorum,definiens ſubſcripſi.

Stephanus humilis epiſcopus inſulæ Paros,definiens ſubſcripſi.

Sergius miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis inſulę Naxię,definiens ſubſcripſi.

Tinni Demetrius humilis epiſcopus ciuitatis inſulę Thyniæ,definiens ſubſcripſi.

Georgius miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis inſulę Therę,definiens ſubſcripſi.

Conſtãtinus miſericordia Dei epiſcopus Daliſandi Iſaurię prouincię,definiens ſubſ.

Theodorus miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Olbiorum Iſaurię prouincię, definiens ſubſcripſi.

Ioannes miſericordia Dei epiſcopus Coryci ciuitatis primę Cilicię prouincię, definiens ſubſcripſi.

Ioannes miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Adanę primę prouincię Cilicię, definiens ſubſcripſi.

Eulalius miſericordia Dei epiſcopus Cynopoleos Iſaurię prouincię, definiens ſubſ.

Georgius miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Flauiadis ſecundę Cilicię prouincię, definiens ſubſcripſi.

*Comitij *Hirenachus humilis diaconus Amaſtridis ſanctę Dei Eccleſię,& locum tenẽs * Comitis ſanctiſſimi mei epiſcopi eiuſdẽ Amaſtridis ciuitatis,ſubſcripſi.

Eutychius miſericordia Dei epiſc.ciuitatis inſulę Meli,definiens ſubſcripſi.

Coſmas indignus epiſco.ciuitatis Cottenorum,definiens ſubſcripſi.

Dometius miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Prymneſiæ,definiens ſubſcripſi.

Leontius miſericordia Dei epiſcopus Helenopolitanę ciuitatis,definiens ſubſcri.

Theo-

Digitized by Google

Theodosius misericordia Dei episcopi ciuitatis Sibliorum Lycaoniæ prouinciæ, definiens subscripsi.

Constantinus misericordia Dei episcopi ciuitatis Lampsaci, definiens subscripsi.

Ioannes misericordia Dei episco. Adrianopoleos Bithyniæ prouinctæ, definiens subscripsi.

Theodorus misericordia Dei episcopus Sebastenorum merropolis, definiens subsc.

Syluanus misericordia Dei episcopus insulæ Lemniorum, definiens subscripsi.

Isidorus misericordia Dei episcopus Abydorum ciuitatis, definiens subscripsi.

Andreas misericordia Dei episcopus Neapolitanæ ciuitatis Cariæ, puincię, per Theodorum metropolitanum meum subscripsi propter infirmitatem, qua detineor.

Ioannes misericordia Dei episcopus insulæ Carpathi, definiens subscripsi.

Dauid misericordia Dei diacon⁹ Bosphoritanæ sanctæ Dei Ecclesiæ, & locum gerens Andreæ sanctissimi episcopi mei, subscripsi.

Theodorus indignus episcopus Phasidis Lazigi prouinciæ, definiens subscripsi.

Citonatus indignus episcopus sanctæ Ecclesiæ Caralitanæ insulę Sardinię, definiens subscripsi.

Theodorus misericordia Dei episcopus Aurelιopoleos Libyæ prouinciæ, definiens subscripsi.

Sancta synodus exclamauit: Multos annos Imperatori, Christo dilecto Imperatori multos annos, Orthodoxè omnes credimus, Illuminatorem pacis Domine cõserua, Martiano nouo Constantino æterna memoria, Nouo Iustiniano Constantino æterna memoria. Qui deposuit hæreticos, Domine conserua. Nestorio hæretico, Eutychi, atque Seuero anathema. Similia eis sapientibus anathema. Theodoro Pharanitano anathema. Sergio & Honorio anathema. Pyrrho & Paulo anathema. Cyro & Petro anathema. Macario & Stephano anathema. Polychronio nouo Simoni, & omnibus hæreticis, anathema. His qui prædicauerunt, vel prædicant, & sperant docere vnam voluntatem & vnã operationem in incarnationis dispensatione Christi veri Dei nostri, anathema.

ACTIO XVIII.

IN nomine Domini & dominatoris Iesu Christi, Dei & Saluatoris nostri, imperãtib⁹ pijssimis, & à Deo coronatis serenissimis nostris Flauijs, Constantino quidẽ mansuetissimo, & à Deo decreto magno principe, perpetuo Augusto & Imperatore, anno vigesimooctauo, & post consulatum eius à Deo instructæ serenitatis, anno tertiodecimo, Heraclio autẽ & Tiberio à Deo conseruandis eius fratribus anno vigesimotertio, sextadecima die mensis Septembris, indictione decima. Præsidente eodem pijssimo, & à Christo dilecto Constantino magno Imperatore in secretario diualis palatij, quod cognominatur Trullus. Et per iussionem à Deo instructæ tranquillitatis præsentibus & audientibus, Niceta glorioso exconsule patricio, & magistro imperialium officiorum.

Theodoro glorioso exconsule patricio, & comite imperialis obsequij, & subistratego Thraciæ. i. supprætore

Sergio exconsule patricio & militari logotheta.

Constantino exconsule patricio, & curatore regiæ domûs Hormisdæ.

Anastasio exconsule patricio, & loci seruatore comitis Imperialis excubiu.

Ioanne glorioso exconsule patricio & quæstore.

Polyeucto glorioso exconsule.

Thoma glorioso exconsule.

Paulo glorioso exconsule, & dispensatore Orientalium regionum.

Petro glorioso exconsule.

Leontio glorioso exconsule, & domestico imperialis mensæ.

Conueniente quoque & sancto vniuersali Concilio, quod per Imperialem sanctionem congregatum est in hac regia & à Deo custodienda ciuitate, id est, Theodoro & Georgio venerabilibus ꝓsbyteris, & Ioanne reuerendissimo diacono, locum exhibentibus Agathonis sanctissimi & beatissimi Papæ Apostolicę sedis antiquę Romę, & Georgio venerabili sanctissimo archiepiscopo huius magnisonæ Constantinopolis nouæ Romæ, & Petro Deo amabili presbytero & monacho, & loci seruatore pontificalis magnæ ciuitatis Alexãdrinorum, & Theophane venerabili atque sanctissimo Archiepiscopo Theopoleos Antiochiæ, & Georgio Deo amabili presbytero & monacho, & responsali Theodori venerabilis loci seruatoris sedis Hierosolymorum.

Ioanne episcopo Thessalonicensi.

Theodoro episcopo * Trimethuntorum, locum exhibente Epiphanij Deo amabilis Archiepiscopi insulę Cypri, Theodoro Deo amabili presbytero, & locum agente Theodori Deo amabilis archiepiscopi Rauennæ. * Threthe. * Tre-

Ioanne episcopo ciuitatis Portuensis.

Stephano episcopo Corinthi.

Basilio Episcopo ciuitatis Gortynæ insulę Cretæ.

Abundantio episcopo ciuitatis Paternensis, & Ioanne episcopo ciuitatis Rhegitanæ, locum exhibentibus vnà cum Ioanne Deo amabili episcopo ciuitatis Portuensis venerabilis Cõcilij, quod circa antiquam Romanam est centum vigintiquinque reuerendissimorum episcoporum, qui & per proprias subscriptiones insinuantur in suggestione, quæ

quę ab eis facta est ad pijssimum Constantinum Imperatorem.

Philalithe episc. Cęsareę Cappadocię.
Theodoro episcopo Ephesi.
Sisinnio episcopo Heracleæ Thracienſis.
Platone episcopo Ancyræ Galatiæ.
Georgio episcopo Cyziceno.
Marino episcopo Sardeorum prouinciæ Lydiorum.
Petro episcopo Nicomedienſi.
Photio episcopo Niceno.
Ioanne episcopo Chalcedonenſi.
Ioanne episcopo Sydæ.
Ioanne episcopo Amaſiæ.
Theodoro episcopo Meliteno.
Iustino episcopo Tyanenſi.
Alypio episcopo Gangrenſi.
Cypriano episcopo Claudiopolitano prouinciæ Honoriadis.
Ioanne episcopo Pessinuntorum.
Polyencto episcopo Myrorum Lyciæ.
Theodoro epiſ. Staureopolitano Cariæ.
Tiberio episcopo Laodiceæ Phrygiæ.
Cosma episcopo Synnadorum.
Constantino episcopo * Barathis, locum exhibente.
Pauli episcopi Iconij.
Stephano episcopo Antiochiæ Pisidiæ.
Ioanne episcopo Pergeno,
Theopempto epiſc. Iustinianopolitano seu Molteno.
Isidoro episcopo Rhodio.
Sisinnio episco. Hierapolitano Phrygię.
Theodoro episcopo Tarſenſi.
Stephano episcopo Anazarbenſi.
Macrobio episcopo Seleuciæ Isauriæ.
Georgio episcopo Byziæ Thraciæ.
Theodoro episcopo Pompeiopolitano.
Zacharia epiſc. Leontopolitano Isaurię.
Gregorio episcopo Mitylenen̄.
Georgio episcopo Miletено.
Sergio episcopo Selymbriæ.
Andrea episcopo Methymnenſi.
Theognio episcopo Chienſi.
Alexandro episcopo Coteianorum Isauriæ regionis.
Epiphanio episcopo Euchaitorum.
Ioanne episcopo Heracleopolitano.
Petro episcopo Mesembriæ.
Petro episcopo Sozopoleos Thraciæ.
Ioanne episcopo Stoborum.
Ioanne episcopo Athenarum.
Ioanne episcopo Argorum.
Theodosio episcopo Lacedæmoniorum.
Ioanne episcopo Lappis.
Georgio episcopo Candani.
Stratonico Episcopo Solorum, & Thycone Episcopo Citij, vtrisque de synodo existentibus Christo amabilis insulæ Cypriorum.
Ioanne episcopo Nysseno.
Theodoro episcopo imperialium Thermarum.
Georgio episcopo * Camulianorum. *Camelenorum
Zoito epiſc. Chrysopolitano siue * Diosſoru, quod est Iouis * sacrum, regionis Asianorum. * Diosſoro *camulus
Theodoro episcopo Pergami.
Theodoro episcopo Maltaurorum.
Theodoro episcopo Adramyteno.
Patricio episcopo Magnesiæ.
Antonio episcopo Hypeporum.
Ioanne episcopo Amathuntorum.
Sisinno episcopo Nysorum.
Rhegino episcopo Panienſi.
Martyrio episcopo Iulianopolitano Galatiæ.
Michaele episcopo Asponenſi.
Platone episcopo Cynnenſi.
Genesio episcopo Anastasiupolitano.
Stephano episcopo Vranopolitano.
Andrea episcopo Miniceno.
Mercurio episcopo Pœmanino.
Ioanne episcopo Miletopolitano.
Constantino episcopo Lampsaceno.
Cyrico episcopo Adrianenſi.
Ioanne episcopo Philadelphiæ.
Andrea episcopo Celandino.
Ioanne episcopo Septorum.
Theodoro episcopo Daldeno.
Ioanne episcopo Dascylino.
Ioanne episcopo Adanorum.
Sisinnio episcopo Basiliopolitano.
Theodoro episcopo Prienetino.
Leontio episcopo Helenopolitano.
Georgio episcopo Gallorum.
Theodoro episcopo Cæsareæ Bithyniæ.
Polychronio episcopo Theopolitano siue Pruseno.
Anastasio episcopo Theodosianorum siue Apolloniadis.
Theodoro episcopo * Iustinianupolitano Gordi. *Iustinopolis Gordiu come
Menna episcopo Carbaliæ Pamphyliæ.
Cosma episcopo Conanenſi.
Niceta episcopo Coracesseno.
Theodoro episcopo Verisseno.
Callinico episcopo Colonæ Armeniæ.
Theodoro episcopo * Amysseno. * Amysseno.
Ioanne episcopo Andrapenorum.
Theodoro episcopo Iborum.
Sergio episcopo Sinopeno.
Georgio episcopo Archenſi.
Ioanne episcopo Faustinopolitano.
*Hirenarcho religioso diacono, locum exhibente.
* Comitij episcopi Amastridis. *Comitis
Georgio episcopo * Iunopolitano.
Phoca episcopo * Iabrudorum. *Dædalorum,
Platone episcopo Adrianopolitano Honoriadis.
Georgio episcopo Cratiæ.
Dometio episcopo Prusiadis.
Stephano episcopo Heracleæ Ponti.
Longino episcopo Tieno.
Anastasio episcopo Polemonenſi.

Ioanne

Ioanne episcopo Comanorum.
Theophylacto episcopo Cerasunthorũ.
Theodoro episcopo Trapezuntorum.
* Cleonae — Salomone episcopo * Claneno.
Theodoro episcopo Amurino.
* Sydimorum — Zimarcho episcopo * Sedymorum.
Georgio episcopo Oenandorum.
Ioanne episcopo Erellorum.
Ioanne episcopo Myndi.
Patricio episcopo Eleusorum.
Cyrico episcopo Ancyrano.
Petro episcopo Apyræ.
Alexandro episcopo Nacoliæ.
Dometio episcopo Prymnesseno.
Theodosio episcopo Sibliorum.
Paulo episcopo Sozopolitano Pisidiæ.
Cosma episcopo Corteno.
Marino episcopo Philomelij.
Constantino episcopo Tymbrianensi.
Platone episcopo Magidorum.
Plusiano episcopo Stiueno.
Theodoro episcopo Nazianzeno.
* Doricēsi — Theodoro episcopo * Doriorum.
Georgio episcopo Coensi.
Georgio episcopo Chiorum.
Stephano episcopo Pario.
Georgio episcopo Naxiæ.
* Thyniæ — Demetrio episcopo * Thynensi.
Georgio episcopo Therensi.
Eutychio episcopo Melos.
Ioanne episcopo Coryci.
Ioanne episcopo Adrianorum.
Georgio episcopo Flauiadis.
Eulalio episcopo Cynopolitano.
Constantino episcopo Dalisandi.
Theodoro episcopo Olbis.

Georgio religioso presbytero & monacho monasterij Renati, quod situm est apud antiquam Romam.

Conone & Stephano presbyteris & monachis monasterij, quod cognominatur domus Arsitia, similiter situ apud antiq. Rom.

Leontio religioso diacono & monacho monasterij, quod cognominatur Cellæ nouæ, pariter situm apud antiquam Romam.

Residentibus itaque glorioſissimis patricijs & consulibus, & omnibus metropolitanis episcopis, propositis in medio sanctis & intemeratis Christi Dei nostri Euangelijs, Theodorus Deo amabilis diaconus huius sanctissimæ Dei Catholicæ & Apostolicæ magnæ Ecclesiæ, & primicerius DEO amabilium notariorum Georgij venerabilis atque sanctissimi Patriarchæ Constantinopolitani, dixit: Maximæ pietatis existit cognitio, tranquillissime Domine, principaliter, quæ ad culturam diuinitatis attinent, præcipuam diligentiam adhibere: dehinc causas, quæ CHRISTO amabili Reipublicæ competunt, recta consideratione dirigere, quod profectò * benignè peragitis, mansuetissimè omnem quidem secularium causarum solicitudinem reponens, pro diuinis verò curam & studium per Spiritus sancti gratiam assumens. Et hic vester est acceptabilis ornatus, pietatem aduersùs diaboli accersire malitiam, & contra impietatis eius cohortem, sacrum aggregare collegium, hoc consultò agimus sanctum & magnum atque vniuersale collegium, quod (sicutì congruũ fuerat) cum plurima & quanta debuit sedulitate ex multis diebus super immaculata nostra Christianorum fide, quod agendum fuerat gessit, propugnatricem adeptum vestram pietatem: dilensionem verò quæ quoquo modo exorta est aduersùs rectitudinem fidei post tergum effecit, innixa quidem veritatis doctrinis, corroborata verò beatissimorum patrum irreprehensibilibus & veræ diuinis traditionibus, ex ipsis authorum scriptis in vnoquoque quæ prouenerunt, considerandum est. Definitionem autem nunc promulgauit sinè mendacio diuinarum scripturarum vigore pollentem, sanctorumque patrum doctrina superscriptam, ad confirmationem quidem rectorum veritatis dogmatum, gloriam verò pij vestri Imperij, & hanc præmanibus deferimus vestræ serenitatis proposito recensendam. Constantinus pijssimus Imperator dixit: Quę memorata est definitio relegatur. Et accipiens Agatho religiosus lector & notarius Georgij venerabilis atque sanctissimi Archiepiscopi huius à DEO conseruandæ regiæ vrbis, eandem definitionem relegit in his verbis: Sanctum & vniuersale magnum Concilium, quod per gratiam DEI & piam sanctionem Constantini pijssimi ac fidelissimi magni Imperatoris, congregatum est in acà DEO conseruanda regia * Constantini vrbe noua Roma, in * secreto diualis palatij, quod cognominatur Trullus, definiuit quæ subtèr annexa sunt. Et quia iam in superiore actione definitio fidei scripta est, in actione hac non eam scripsi, sed episcoporum subscriptiones & Imperatoris tantùm.

* Constantinopoli — * secretario

Theodorus humilis presbyter sanctæ ecclesiæ Romanæ, & locũ gerens Agathonis beatissimi & vniuersalis Papæ vrbis Romæ, subscripsi.

Georgius humilis presbyter sanctæ ecclesiæ Romanæ, & locum gerens Agathonis beatissimi & vniuersalis Papę vrbis Romę, subscripsi.

Ioannes humilis diaconus sanctę ecclesię Romanę, & locum gerens Agathonis beatissimi & vniuersalis Papæ vrbis Romæ, subscripsi.

Georgius miserante DEO episcopus Cõstantinopoleos nouę Romæ, definiens subsc.

Petrus presbyter & locum seruans Apostolicæ sedis Alexandrinæ magnæ ciuitatis, subscripsi.

Theopha-

Theophanes miſericordia Dei epiſcopus Theopoleos ſeu Antiochiæ, ſubſcripſi.

Georgius presbyter & locũ gerens Theodori Deo amabilis presbyteri, & loci ſeruatoris apoſtolicæ ſedis ſanctæ Chriſti Dei noſtri ciuitatis Hieroſolymorum, ſubſ.

Ioannes miſericordia Dei epũs Theſſalonicenſis, & vicarius apoſtolicæ ſedis Romæ & legatus, ſubſcripſi.

Theodorus miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis * Trimethuntorum inſulæ Cypri, locum gerens Epiphanij ſanctiſſimi archiepiſcopi, definiens ſubſcripſi.

Theodorus humilis presbyter, & locum gerens Theodori beatiſſimi archiepiſcopi ciuitatis Rauennæ, ſubſcripſi.

Ioannes indignus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Portuenſis, & legatus totius Concilij ſanctæ atque Apoſtolicæ Eccleſiæ ſedis vrbis Romæ, ſubſcripſi.

Stephanus miſericordia Dei epiſcopus Corinthi, & legatus Apoſtolicæ ſedis vrbis Romæ, ſubſcripſi.

Baſilius miſericordia Dei epiſc. Gortynę metropolis Cretæ inſulæ, & legatus ſancti Concilij Apoſtolicæ ſedis antiquæ Romæ, definiens ſubſcripſi.

Abundantius miſericordia Dei epiſcop. Templanæ ciuitatis, & reſponſalis totius Concilij ſanctæ & Apoſtolicæ ſedis Romę, ſubſcripſi.

Ioannes indignus epiſcopus Rhegij, & reſponſalis totius Concilij ſanctæ & Apoſtolicæ ſedis vrbis Romæ, definiens ſubſcripſi.

Philalithes miſericordia Dei epiſcopus Cæſareæ metropolis primæ Cappadociæ regionis, & primæ Ponticæ diœceſeos, ſubſcr.

Theodorus miſericordia Dei epiſcopus Epheſi metropolis primæ Aſianę diœceſeos, definiens ſubſcripſi.

Siſinnius miſericordia Dei epiſcopus Heracleæ metropolis Europeiorum regionis, definiens ſubſcripſi.

Plato miſericordia Dei epiſcopus Ancyræ metropolis primæ Galatiæ regionis, definiens ſubſcripſi.

Georgius miſericordia Dei epiſcopus Cyzici metropolis Helleſponti regionis, definiens ſubſcripſi.

Marinus miſericordia Dei epiſcopus Sardis metropolis Lydiæ regionis, ſubſcripſi.

Petrus indignus epiſcopus Nicomediæ metropolis prouinciæ Bithyniæ, ſubſcripſi.

Photius miſericordia Dei epiſcopus Nicææ metropolis Bithyniæ regionis, definiẽs ſubſcripſi.

Ioánes miſericordia Dei epiſcopus Chalcedonæ metropolis Bithyniæ regionis, ſubſcripſi.

Ioannes miſericordia Dei epiſcopus Sidis metropolis Pamphyliæ regionis, definiens ſubſcripſi.

Ioánes miſericordia Dei epiſcopus Arnaſiæ metropolis Helenoponti, definiens ſubſcripſi.

Theodorus miſericordia Dei epiſcopus Melitenæ metropolis primæ Armeniorum regionis, ſubſcripſi.

Iuſtinus miſericordia Dei epiſcopus Tyanæ metropolis ſecundæ Cappadociæ regionis, ſubſcripſi.

Alypius miſericordia Dei epiſcopus Gangræ metropolis Paphlagoniæ regionis, ſubſcripſi.

Cyprianus miſericordia Dei epiſcopus Claudiopolitanę ciuitatis Honoriadis regionis, ſubſcripſi.

Ioannes miſericordia Dei epiſcopus Peſſinuntis metropolis ſecundę Galatię regionis, ſubſcripſi.

Polyeuctus miſericordia Dei epiſcopus Myrorum metropolis Lyciæ regionis, ſubſcripſi.

Theodorus miſericordia Dei epiſcopus Staureopoleos metropolis Cariç regionis, ſubſcripſi.

Tiberius miſericordia Dei epiſcop. Laodiceę metropolis Phrygię Pacatianę regionis, ſubſcripſi.

Coſmas miſericordia Dei epiſcopus Synnadorum metropoleos Phrygię Salutariç regionis, ſubſcripſi.

Conſtantinus miſericordia Dei epiſcopus Baratthę ciuitatis Lycaonię regionis, & locũ exhibens Pauli ſanctiſſimi metropolitani mei Iconij metropolis, ſubſcripſi.

Stephanus miſericordia Dei epiſcopus Antiochię metropolis Piſidię regionis, ſubſcripſi.

Ioannes miſericordia Dei epiſcopus Pergę Pamphylię regionis, ſubſcripſi.

Theopemptus miſericordia Dei epiſcopus Iuſtinianopoleos ſeu Moſtenę, metropolis Chriſto amabilis ſecundę Cappadocię regionis, ſubſcripſi.

Iſidorus miſericordia Dei epiſcopus Rhodi metropolis Cycladum inſularum, ſubſcripſi.

Siſinnius miſericordia Dei epiſcopus Hierapolis metropolis Phrygię Pacatianę regionis, ſubſcripſi.

Theodorus miſericordia Dei epiſcopus Tarſi metropolis primę Ciliciç regionis, ſubſcripſi.

Stephanus miſericordia Dei epiſcopus Anazarbi metropolis ſecundę Ciliciç regionis ſubſcripſi.

Macrobius miſericordia Dei epiſcopus Seleuciç metropolis Iſauriæ regionis, ſubſcripſi.

Ioannes miſericordia Dei epiſcop. Athenarum, & legatus ſancti Concilij Apoſtolicę ſedis priſcę Romę, ſubſcripſi.

Ioannes miſericordia Dei epiſcopus Stoborum ciuitatis, definiens ſubſcripſi.

Theodorus

Theodorus miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Lacedæmoniorum, ſubſcripſi.

Gregorius miſericordia Dei epiſcopus Candani Cretæ inſulæ, definiens ſubſcripſi.

Georgius miſericordia Dei epiſcopus Byziæ ciuitatis Thraciæ regionis, ſubſcripſi.

Theodorus miſericordia Dei epiſcopus Pompeiopoleos Paphlagoniæ regionis, ſubſcripſi.

Zacharias miſericordia Dei epiſcopus Leontopoleos Iſauriæ regionis, ſubſcripſi.

Gregorius miſericordia Dei epiſcopus Mitylenæ ciuitatis Lesbos inſulæ, ſubſcrip.

Georgius miſericordia Dei epiſcopus Mileti ciuitatis Cariæ regionis, ſubſcripſi.

Sergius miſericordia Dei epiſcopus Selymbriæ ciuitatis Europæ regionis Thraciæ prouinciæ, ſubſcripſi.

Andreas miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Methymnæ Lesbos inſulæ, ſubſcr.

Theognius miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Chij Bithyniæ regionis, ſubſcripſi.

Alexander miſericordia Dei epiſcopus Cotyaiorum Iſauriæ regionis, ſubſcripſi.

Epiphanius miſericordia Dei epiſcopus Euchaitorum ciuitatis Helenoponti regionis, ſubſcripſi.

Stratonicus miſericordia Dei epiſcopus Solorum ciuitatis Cypri inſulæ, ſubſcripſi.

• Thycon *Tychon miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Citij Cypri inſulæ, ſubſcripſi.

Ioannes miſericordia Dei epiſcopus Nyſſæ ciuitatis primæ Cappadociæ regionis, ſubſcripſi.

Theodorus miſericordia Dei epiſcopus Thermis ciuitatis primæ Cappadociæ regionis, ſubſcripſi.

Georgius miſericordia Dei epiſcopus *Camele- * Camulianæ ciuitatis primæ Cappadociæ regionis, ſubſcripſi.

Theodorus humilis epiſcopo Iuſtinianopoleos ciuitatis territorij de Zinis, ſubſcrip.

Georgius miſericordia Dei epiſcopus territorij Daranytenſis ſeu Analiblæ magnæ Armeniorum regionis, ſubſcripſi.

Ioannes miſericordia Dei epiſcopus Lapis Cretæ inſulæ, ſubſcripſi.

Zoitus miſericordia Dei epiſcopus Chryſopoleos ſiue * Diofloru (quod eſt, Iouis tumulus) Aſianæ regionis, ſubſcripſi.

Theodorus miſericordia Dei epiſcopus Pergami ciuitatis Aſianæ regionis, ſubſcrip.

Theodorus miſericordia Dei epiſcopus Maſtaurorum ciuitatis Aſianæ regionis, ſubſcripſi.

Theodorus miſericordia Dei epiſcopus Adramytteorum ciuitatis Aſianæ regionis, ſubſcripſi.

Patricius miſericordia Dei epiſcopus Magneſiæ circa Mæandrum ciuitatis Aſianæ regionis, ſubſcripſi.

Antonius miſericordia Deiepiſcopus Hypeporum ciuitatis Aſianæ regionis, ſubſcr.

Ioannes miſericordia Dei epiſcop. Amathuntorum Aſianæ regionis, ſubſcripſi.

Siſinnius miſericordia Dei epiſcopus Nyſorum ciuitatis Aſianæ regionis, ſubſcr.

Reginus miſericordia Dei epiſcopus Panis Thraciæ prouinciæ, ſubſcripſi.

Ioannes miſericordia Dei epiſcopus Heracleopolitanæ ciuitatis ſecundæ Armeniæ regionis, ſubſcripſi.

Martyrius miſericordia Dei epiſcopus Iuliopoleos ciuitatis primæ Galatiæ regionis, ſubſcripſi.

Michael miſericordia Dei epiſcopus Aſponitanæ ciuitatis primæ Galatiæ regionis, ſubſcripſi.

Platon humilis epiſcopus Cinnæ ciuitatis primæ Galatiæ regionis, ſubſcripſi.

Andreas miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Minicæ primæ Galatiæ regionis, ſubſcripſi.

Geneſius humilis epiſcopus Anaſtaſiupolitanæ ciuitatis primæ Galatiæ regionis, ſubſcripſi.

Stephanus miſericordia Dei epiſcopus Vranopolitanæ ciuitatis primæ Galatiæ regionis, ſubſcripſi.

Ioannes miſericordia Dei epiſcopus Miletopolitanę ciuitatis Helleſponti regionis, ſubſcripſi.

Mercurius miſericordia Dei epiſcopus Pœmanetinus Helleſponti regionis, ſubſcri.

Dometius miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Prymneſiæ, ſubſcripſi.

Theodorus miſericordia Dei epiſcopus Iborum, ſubſcripſi.

Cyricus miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Adrianenſis, ſubſcripſi.

Andreas miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Celandinæ Lydiæ regionis ſubſcrip.

Ioannes humilis epiſcopus ciuitatis Philadelphiæ Lydiæ regionis, ſubſcripſi.

Theodorus miſericordia Dei epiſcopus Daldis Lydię regionis, ſubſcripſi.

Ioannes miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Septenorum Lydię regionis ſubſcripſi.

Ioannes miſericordia Dei epiſcopus Daſcylii Bithynię regionis, ſubſcripſi.

Theodotus miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Prienę, ſubſcripſi.

Ioannes humilis epiſcopus Adrianopoleos Bithynię regionis ſubſcripſi.

Georgius miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Cadorum, ſubſcripſi.

Theodorus miſericordia Dei epiſcopus Cęſareę ciuitatis Bithynię regionis, ſubſcripſi.

Anaſtaſius miſericordia Dei epiſcopus Theodoſianorum, ſubſcripſi.

Theodorus miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Iuſtiniapoleos Gordi, ſubſcripſi.

Mennas miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Carbalię Pamphylię, ſubſcripſi.

Coſmas miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis

uitatis Conanenſis Pamphyliæ regionis, ſubſcripſi.

Nicetas miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Coracelij, ſubſcripſi.

Theodorus miſericordia Dei epiſcopus Veriſæ, ſubſcripſi.

Callinicus miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Colonæ Armeniæ, ſubſcripſi.

Tiberius gratia Dei epiſcopus ciuitatis
* Amyſſi *Amyzon Helenoponti regionis, ſubſcripſi.

Ioannes miſericordia Dei epiſcopus Andrapenæ ciuitatis, ſubſcripſi.

Sergius miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Sinopis, ſubſcripſi.

Gregorius miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Archis primæ Armeniæ regionis, ſubſcripſi.

Ioannes miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Fauſtinopoleos, ſubſcripſi.

Hirenarchus miſericordia Dei diaconus ſanctæ Amaſtrinæ Eccleſiæ, locum exhi-
* Comitij bens *Comitis ſanctiſſimi epiſcopi mei, ſubſcripſi.

Georgius miſericordia Dei epiſcopus Iunopoleos ſubſcripſi.

Phocas miſericordia Dei epiſcopus ciui-
*Dædalo- tatis *Iabrudorum, ſubſcripſi.
rum,

Platon miſericordia Dei epiſcop. Adrianopoleos Honoriadis, ſubſcripſi.

Georgius miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Cratiæ, ſubſcripſi.

Dometius miſericordia Dei epiſcopus *Pruſiadis ciuitatis, ſubſcripſi.

Stephanus miſericordia Dei epiſcopus Heracleæ Ponti, ſubſcripſi.

Longinus miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Tij, ſubſcripſi.

Anaſtatius miſericordia Dei epiſc. Polemonij, ſubſcripſi.

Ioannes miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Comanæ, ſubſcripſi.

Theophylactus miſericordia Dei epiſc. ciuitatis Ceraſuntis, ſubſcripſi.

Salomon miſericordia Dei epiſco. ciuita-
* Cleonæ tis *Clanei, ſubſcripſi.

Theodorus miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Amurij, ſubſcripſi.

Zimarchus miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis * Sidymorum, ſubſcripſi.

Georgius miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Oenandorum, ſubſcripſi.

Ioannes miſericordia Dei epiſc. ciuitatis
*Eruſiorũ *Ereſenorum, ſubſcripſi.

Ioannes miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Myndi, ſubſcripſi.

Patricius miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Eleuſorum, ſubſcripſi.

Petrus miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Apyræ, ſubſcripſi.

Alexander miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Nacoliæ, ſubſcripſi.

Cyricus miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Ancyræ Phryga, ſubſcripſi.

Paulus miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Sozopoleos Piſidiæ, ſubſcripſi.

Marinus humilis epiſcopus ciuitatis Philomelij ſubſcripſi.

Conſtantinus humilis epiſcopus ciuitatis Thymbrianorum, ſubſcripſi.

Platon miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Magidorum, ſubſcripſi.

Theodorus miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Nazianzi, ſubſcripſi.

Theodorus miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis * Doriorum, ſubſcripſi. *Doriceñ

Piuſianus epiſcopus ciuitatis Siluenſis, ſubſcripſi.

Demetrius humilis epiſcopus ciuitatis inſulæ * Thymæ, ſubſcripſi. * Tinni

Stephanus humilis epiſcopus inſulæ Parij, ſubſcripſi.

Eutychius humilis epiſcopus inſulæ Meli, ſubſcripſi.

Georgius humilis epiſcopus inſulæ Theræ, ſubſcripſi.

Ioannes miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Adanorum, ſubſcripſi.

Georgius humilis epiſcopus ciuitatis Fladiadis, ſubſcripſi.

Ioannes humilis epiſcopus ciuitatis Coryci, ſubſcripſi.

Eulalius miſericordia Dei epiſcopus Cynopoleos Iſauriæ, ſubſcripſi.

Conſtantinus miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Dalifandi, ſubſcripſi.

Theodorus miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Olbiorum, ſubſcripſi.

Georgius miſericordia Dei epiſcopus inſulę Coenſium, ſubſcripſi.

Georgius miſer. Dei epiſco. Chij, ſubſcr.

Georgius humilis epiſcopus inſulæ Naxiæ, ſubſcripſi.

Conſtantinus humilis epiſcopus Lampſaci, ſubſcripſi.

Theodorus humilis epiſcopus Sibliorũ Lycaoniæ regionis, ſubſcripſi.

Colmas indignus epiſcopus ciuitatis Cottenæ, ſubſcripſi.

Polychronius miſericordia Dei epiſcop. Theopolitanæ ciuitatis Bithyniæ regionis, ſubſcripſi, per Theodoſium religioſum preſbyterum ſanctiſſimæ magnæ eccleſiæ meę.

Petrus gratia Chriſti Dei noſtri epiſcop. ciuitatis Meſembriorum Hemi montis regionis, ſubſcripſi.

Petrus indignus epiſcopus Sozopoleos Hæmimontis regionis, ſubſcripſi.

Theodorus miſericordia Dei epiſcopus ciuitatis Trapezuntiorum, ſubſcripſi.

Leontius miſericordia Dei epiſcopus Helenopolitanæ ciuitatis, ſubſcripſi.

Theodoſius miſericordia Dei epiſcopus Sebaſtiæ metropolis ſecundæ Armeniæ regionis, ſubſcripſi.

Syluanus miſericordia Dei epiſcopus Lẽnos inſulæ, ſubſcripſi.

Iſidorus

Isiodorus misericordia Dei episcop⁹ Abydi ciuitatis, subscripsi.

Andreas misericordia Dei episcopus ciuitatis Neapolitanæ Cariæ regionis, definiẽs subscripsi, per Theodorum metropolitanũ meum, propter infirmitatem qua detineor.

Ioannes misericordia Dei episcopus Carpathi insulæ, subscripsi.

Dauid misericordia Dei diacon⁹ sanctissimæ ecclesiæ, quæ est in Bosphoro, & locum exhibens Andreæ venerabilis episcopi mei, subscripsi.

Citonatus misericordia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Caralitanæ insulæ Sardinię, subscripsi.

Theodotus misericordia Dei episcopus Aureliopoleos, subscripsi.

¶Et subscriptio pijssimi & Christo dilecti Constantini Imperatoris: Legimus, & consensimus.

Constantinus pijssimus Imperator dixit: Edicat sanctum & vniuersale Concilium, si cum consensu omnium episcoporum promulgata est definitio, quæ ad præsens relecta est. Sanctum Concilium exclamauit: Omnes ità credimus, Vna fides, Omnes idipsum sentimus, Omnes consentientes & amplectentes subscripsimus, Orthodoxè omnes credimus, Hæc est fides Apostolorum, hæc est fides Patrum, hæc est fides orthodoxorum, Multos annos Imperatori, Integritates duarum naturarum Christi Dei nostri tu declarasti. Luminarium pacis Domine conserua, Martiano nouo Constantino æterna memoria, Nouo Iustiniano Constantino æterna memoria, Omnes hæreticos tu effugasti, Deiectorem hæreticorum Domine conserua, Diuidentes & confundentes tu persequutus es. Abśit inuidia à vestro imperio, Deus custodiat fortitudinem vestram, Deus regnum vestrum & imperium vestrum pacificet: Vestra vita, orthodoxorum vita est. Cœlestis res terrestrem conserua. Per te vniuersales Ecclesiæ pacificatæ sunt. Nestorio & Eutychi & Seuero anathema consentaneis eorum anathema, Theodoro Pharanitæ anathema, Sergio & Honorio anathema, Pyrrho & Paulo anathema, Cyro & Petro anathema, Macario & Stephano anathema, Omnibus hęreticis anathema: Qui prædicauerunt & prædicant, & docent ac docturi sunt vnam voluntatem & vnam operationem in dispensatione Domini nostri Iesu Christi Dei nostri, anathema. Constantinus pijssimus Imperator dixit: Deum testem proferimus sancto & vniuersali vestro Concilio, quòd absque quolibet fauore & inuidia, principale desiderium & zelus extitit nobis, irreprehensibilem esse immaculatam nostram orthodoxam Christianorum fidem, & cum stabilitate nos eam cõseruare in nomine Dei, secundùm doctrinã atq; traditionem, quæ tradita est nobis tam p Euangelium, quamq; per sanctos Apostolos, & per statuta sanctorum quinque vniuersalium Conciliorum, sanctorumq; probabiliũ patrũ: & nõ mediocriter nos pro hoc desiderium coarctabat, ex quo (iubẽte Deo nostro) authoraliter accepimus solium imperij nostri. Cùm ergò Deo complacuit tempus cõcedere, inuitauimus fieri collectionem vestram, ad considerandam vobis sanctas Dei scripturas, omnemque vocis siue assertionis nouitatem, quæ adiecta est ad integeratam nostram Christianorum fidem in his vicinis temporibus, à quibusdam praua sentientibus expellendam, mundissimamq; nobis hanc contradendam, (sicut prædictum est) quatenùs secundùm sancta & vniuersalia quinque concilia, & statuta sanctorum venerabilium patrum, ità eam & nos custodiamus vsque in mortem. Ibi ergò iudicemur vobiscum apud terribile tribunal DEI, quandò futurus est iudicare viuos & mortuos, si forsitan aliquid vnquàm conscię tiam habetis fuisse intermissum in definitione, quæ à vobis promulgata est, sed & si quisquam ex vobis forsitã vult dicere, vtiquè examinato sermone, qui fuerit à quolibet ex vobis prolatus, ex omni parte per gratiam & inspirationem sancti spiritus summitatem comprehendamus sanctæ & immaculatę fidei, quæ tradita est nobis à sanctis Apostolis & discipulis Domini & Saluatoris nostri IESV CHRISTI veri DEI nostri, & eis qui deincèps reperti sunt probabilibus patribus, & sanctis quinq; vniuersalibus Concilijs, quatenùs vno ore, vnoque corde omnes ecclesię DEI hymnum offerãt in tempore regni nostri misericordissimo DEO nostro, rectè annunciantes verbum veritatis eius, & perfectiùs extinguatur omnis hæreticæ presumptionis iactantia ab eius benignitate.

Sancta synodus exclamauit: Multos annos Imperatori, CHRISTO dilecto Imperatori multos annos, Pium & Christianum Imperatorem Domine conserua, Orthodoxam fidem tu confirmasti. Definitio orthodoxa est. Contradicenti huic definitioni anathema: Qui contradixerit huic definitioni, diuisor est: Qui contradixerit huic definitioni, hæreticus est: Qui non susceperit hanc definitionem, Apollinarista est: Qui contradixerit huic definitioni, Nestorianus est: Qui non susceperit hanc definitionem, Eutychianista est: Nestorianis anathema, Eutychianis anathema, Apollinaristis anathema, Omnibus Christo rebellibus hæresibus anathema, Æterna memoria Imperatori, Aeternum permaneat vestrum imperium.

Constantinus pijssimus Imperator dixit: Et si procul dubiò vestra venerabilitas atque religio delatlata sit ex longinquo itinere, & diuturna hic cõmoratione, veruntamẽ gratiam dignã cum vicissitudine illa superni nutûs etiàm ab imperio nostro percipiet, eò quòd multis errantibus circa orthodoxam fidem, extincta dissonantia, in vnam eandemque confessionem consonanter omnes conuenimus, sperantes veram atque celerẽ salutem à multorum munerũ datore DEO, intercessionibus sanctæ & immaculatæ Dei genitricis & vestræ sanctitatis, suscipere.

Sanctum Concilium dixit: Pijssime, & tranquillissime domine, sermonẽ acclamatorium ad Deo amabilem vestrum potentatum, iuxta morem cõposuimus: & si placuerit pietati vestræ, hunc perlegi iubete.

Constantinus pijssimus Imperator dixit: Acclamatorius sermo, qui compositus est à sancto vestro Concilio, deferatur & relegatur. Qui delatus est, & in his sermonibus ità relectus est:

Sermo acclamatorius, qui prosphoneticus dicitur, à sancto & vniuersali Concilio ad pijssimum & Christo dilectum Constantinum Imperatorem:

Adextera Dei qui cuncta creauit & continet, imperialis potestatis meritò diadema suscipiens Christo dilecte Imperator, humanitate ac mansuetudine, & circa fidem insita pietate atque rectitudine, Dominum remunerare diligis, qui te regnare disposuit: tales quippe munerum vices scis eum habere complacitas, quibus sibi diligit famulari. Quæ verò est alia Deo liberalior à vobis donorum oblatio, quàm charitatis & fidei circa eũ flagrans demonstratio, sanctarumque Dei ecclesiarum per vos pacificus status? Propter quod & maximè plurimos agones super his: quos habes, consummâsti, vt vnanimitatem acquireres dissidentium. Vos enim per Christum benignè regnatis, Christus verò per vos ecclesijs suis pacem delegit impartiri. Ipse & nunc vestram suscitauit serenitatem, & ad recte fidei zelum commouit, hanc vniuersalem ad temetipsum synodum conuocandi, vt nupèr quidem exortæ hæresis nouitatem destrueret, veritatis autem prædicationem firmaret, vt hoc proueniente, stabile & inconcussum sit Ecclesiæ ipsius collegium. Intolerabile enim existimasti, prudentissime Imperator, in cæteris quidem nos adinuicem consentire atq; concurrere, circa ipsum autem vitæ nostræ capitulum abinuicèm disrumpi atque discindi, vt hinc nos alter alterius membra existentes, & in vno Christi corpore constituamur, per eandem quæ ad ipsum & adinuicèm intelligentiæ atq; fidei est, consonantiam. Quid verò est & præsertim Imperatori decibilius, quàm præ omnibus pietate adornare subiectos, per quod & in cæteris felicitet respublica? Veruntamen vestris diuialibus præceptis acquiescentes, tam antiquæ Romæ, & Apostolicæ summitatis pontificalis antistes, quàm nos humiles, Christi tamen sacerdotes atque ministri, ille quidem pro se literarum paginam, eosq; qui eius personam describerent, sacerdotes constituit, nos autem omnes cum eis simul Deo amabile soluium tuæ fortitudinis corporaliter circũstetimus. Si igitur omnes simpliciter & absq; calliditate à principio Euangelicam prædicationem suscepissent, Apostolicisque * institutionibus essent contenti, benè utiquè & aptè sese causæ haberent: & neque authoribus hæresum neq; fautoribus sacerdotum, certaminũ labores exercerẽtur. Oportebat, enim, illos quidem in silẽtio degentes, salutem acquirere: istos uerò, ad reluctandũ nõ prouocari: & tranquillitati tẽpus, non tumultibus, cõpartire: sed silentiũ prudenter amplecti, & Deo colloqui, & subiectis formula uirtutum existere. Sed quia aduersarius satanas requiescere minimè sinit, sed tanquàm armigeros atque telorum portatores, aduersùs Christum proprios ministros exuscitat, errorum doctrinis, uelut occultis gladijs multorum mentes fraudulenter perimentes: huius rei gratia & Christus Deus noster, qui patris est sapientia & uirtus, per quam uniuersa constituta & continentur, suos aduersùs illos præliatores apto tempore suscitauit, gladium spiritûs arripientes, ad abscindendum, ac perimendum eos, qui manum extollunt aduersùs populum eius copiosum, & qui Ecclesiæ caulas more luporum captas tenere, & interiores margaritas diuini eloquij rapere, atq; conculcare porcinis dogmatibus nitebantur, ad quos & gladius iubetur exacui: Framea, inquit, exurge super lupos pastores, & eos, qui oues conturbant, interfice. Sic utiquè & omnium synodorum hucusquè conuentus effecti sunt aduersùs id, quod tumultuabatur, & reluctabatur tam principibus, quamque priscis patribus semper armatis. Arius diuisor atque partitor Trinitatis, insurgebat: & continuò Constantinus semper Augustus, & Syluester laudabilis, magnam atq; insignem in Nicea synodum congregabant, per quam ipsa Trinitas tam fidei symbolum dictauit, quamque aduersùs Arianam malitiam sententiam promulgauit, & iusta pœna errantem Ecclesiæ locis indignis, sed ilti condignis, cruciauit. Macedonius spiritûs denegabat Deitatem, & dominantem conseruum prædicabat: sed maximus Imperator Theodosius, & Damasus fidei adamas, protinùs obstiterunt, quorum solidam mentem aggressiones atque conflictus alienarum sectarum nullatenùs sanciarunt. Gregorius & Nectarius

* constitutionibus

Zach. 13.c

ctarius in hac regia vrbe conuentum congregabant, & ſacrilegam quidem linguam à ſacerdotio abſcindebant, quæ blaſphemias execrabiles in Spiritũ ſanctum iaculabatur, fidei verò ſymbolum denuò explanabant, & quòd Deus eſt ſpiritus confirmantes, per ea manifeſtiùs expoſuerunt. Sic igitur eos, qui Trinitatis vnitatẽ ſoluebant, Trinitatis virtus deſtruxit. Multa verò valdè & multifaria, & ſuper ipſa vnigeniti diſpenſatione facta eſt oppoſitio, ſed generalis termo exequi feſtinat. Dum Neſtorius & iterùm Cœleſtinus & Cyrillus, ille quidem Chriſtum diuidebat & partiebat, hi verò cum Domino conſpirantes, vnà cum his ſceptrorum Domini diuiſorem deijciebant, vt effuſiùs ibidèm geſtorum tabulæ per literariam vocem dum ipſi ſileant, cauſas ipſas loquuntur. Deindè Eutychetis inſania delirante alteram fabulam, ipſiusque Saluatoris humanitatem penitùs recuſantem, & vmbroſam quandam eius & non veram ſimilitudinem præſtigiante, putasne neceſſarium erat, ſpiritales viros inſurgere, qui diuinis verbis falſidicos compeſcerent? Et quomodò non indignaretur Deus qui blaſphemabatur, & nõ defendebatur? Leonis igitur tuba tanquàm leonis rugitus viriliter vociferãs ex Roma, interìm archimandritam beſtiam perterruit, & à monachico grege proiecit, eiusque phantaſiam atq; putationem reprobauit, & euaneſcere fecit iniuſtam turbulam. Martianus ſacratiſſimus Imperator & Anatolius Conſtantinopolitanus antiſtes cum omni Chalcedonenſi à

Vniuerſalis ſexta Synodus Agathonẽ ſummum Papam appellat.

ctæ, quæ ſub eo eſt, ſynodi CXXV. Patrum concordantes, vnum de ſancta Trinitate Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum etiàm incarnatum, prædicamus in duabus perfectis naturis indiuisè, incõfusè laudandum. Vt enim verbum, * cõſubſtantiale eſt & conſempiternum Deo genitori: vt autem carnem ſumens ex intemerata Virgine, Deique genitrice Maria, homo perfectus eſt, conſubſtantialis nobis, factusque ſub tempore. Perfectum igitur in Deitate, & perfectum eundem in humanitate, ſecundùm priſcas patrum traditiones & Chalcedonenſem diuinam definitionẽ, prædicamus. Et quemadmodùm duas percipimus naturas, ità & duas naturales voluntates, & duas naturales operationes agnoſcimus. Neutram enim earum, quæ Chriſti ſunt, naturarum in eius diſpenſatione audemus abſque voluntate vel abſque operatione pronunciare: nè fortè earum perimentes proprietates, etiàm naturas quarũ ſunt proprietates, pariter perimamus. Nec enim negamus naturalem eius humanitatis voluntatem, aut naturalem operationem: nè & quod pro ſalute noſtra diſpenſationis eſt capax, denegemus, & Deitatem paſſioni applicemus. Hoc nanque conabantur, qui nupèr in eo vnius voluntatis & vnius operationis execrabilem nouitatem introduxerunt, Arij & * Apollinarij. Eutychetis atq; Seueri malignam ſectam reſtaurantes. Si enim abſque voluntate & abſque operatione humanam Dei naturam dicere ceſſaremus, vbi perfectum in humanitate ſaluarum eſt? Nihil enim aliud conſtituit humanæ ſubſtantiæ integritatem, niſi eſſentialis voluntas, per quam liberi arbitrij vigor in nobis deſignatur, * ſic ſe habeat vt ſubſtantialis operatio. Quomodò enim dicimus eum in humanitate perfectum, ſi nihil humanum paſſus eſt aut operatus? Quẽadmodùm enim duarum naturarum concurſus, vnam nobis inconfuſam atq; indiuiſam conſeruauit ſubſtantiam: ità & vna ſubſtantia in duabus coruſcans naturis, quæ vtrique conueniunt, propriè demonſtrabat. Duas igitur in eo naturales voluntates, & duas naturales operationes, cõmuniter atq; indiuisè procedentes, prædicamus: ſuperfluas autem vocum nouitates, & harum adinuentores, procùl ab eccleſiaſticis ſeptis abijcimus, & anathemati meritò ſubijcimus: id eſt, Theodorum Pharanitanum, Sergium & Paulum, Pyrrhũ ſimul & Petrum, qui Conſtantinopoleos præſulatum tenuerunt, inſuper & Cyrum, qui Alexãdrinorum ſacerdotum geſſit, & cum eis Honorium, qui fuit Romæ prætul, vtpotè qui eos in his ſecutus eſt, ſuper his præcipua ratione anathematizamus, deponentes Macariũ, qui fuerat Antiochienſis epiſcopus, & Stephanum huius diſcipulum, & potiùs dicamus magiſtrum, qui prædeceſſorum ſuorum impietatem de-

for. * conſubſtãtialis ẽ & cõſempiternus

* Apollinaris

for. * ſi ſic aut * & ſe

igitized by Google

fendere conati sunt, & vt verbo dicatur, totum orbem terrarum concitauerunt: & oēs quidem vbiq; pestiferis literis, fraudulentis verò institutionibus vnumquenq; multorū in simplicitate vastauerunt. Similiter autem & Polychronium, infantilis intelligentiæ delirum senem, qui mortuos suscitare polli citus, dum non suscitaret, derisus est: & oēs, qui constituerunt vel constituunt, constitueréve præsumpserint vnam voluntatem & vnam operationem in dispensatione humanitatis CHRISTI. Et nè fortè quidam reprehendant seu sanctissimi Papæ diuinā æmulationem, siue præsentem Angelicam conuentum illius & ante nos, & nobiscum ille Apostolicas & paternas traditiones sumus secuti, & nihil dissonum aut discrepans ab eorum informatione adinuénimus: insupèr & contra insurgentes nobis restitimus, sed non anticipauimus: & neq; nos congressionem adsumpsimus, præincipientibus verò ediuersò sumus armati. Quis igit adspexit talia* miracula? Spirituale nunc proponebatur studium, & propugnator falsidicæ scientiæ iam antè exuebatur: ignorabat autem quòd non adipisceretur coronam victoriæ, sed & exueretur coronam sacerdotij. Summus autem nobiscum cōcertabat apostolorum princeps: illius enim imitatorem, & sedis successorem habuimus fautorem, & diuini sacramenti mysterium illustrantē per literas. confessionem tibi à Deo inscriptam, illa Romana antiqua ciuitas obtulit, & dogmatum diem à vespertinis partibus exulit. charta & atramentum videbatur, & per Agathonē Petrus loquebatur, & cum omnipotenti conregnatore pius Imperator simul decernebas tu qui à Deo decoratus es. Et Simon quidem resupinus volutatus corruebat, & stat ruinæ eius statua. Fides verò resurgit, plebisq; concordia in proprium restituitur decus. Eleuatus est sol, & luna stetit in ordine suo, ait propheta. In lumine leuatus est sol, id est, mens vestra ad iustitiæ solem ascendit purissimū, puram respicere reconciliationem, quæ nobis ex hoc apportauit. Et luna stetit in ordine suo, id est, ecclesia & sponsa Christi suo decore amicta est, & pietatem tāquàm virginitatis stolam induitur: & orthodoxæ fidei pulchritudine plenius facta, perpetua pace mundum illustrat. Audite hæc omnes, qui terrenum hoc tabernaculum vos exuistis, & qui posteà nasciturí estis: præsentibus enim non auditus, sed visus est satisfactio: & soli sapienti & potenti Deo, gratiarum laudes enixiùs offeramus, Gloria in excelsis Deo, & in terra pax, decantantes, dum Christo omnipotenti complacuit suscitare Principem Deo dilectum, qui vnitatis ecclesiarum mediator effectus est. Sed, ô benignissime Domine & amator iustitiæ, ei qui tibi potentiam largitus est, hanc gratiam recompensa: & his quæ à nobis gesta sunt, signaculum tribue. vestram inscribito imperialem ratihabitionem, & per edicta diualia atq; per pias constitutiones ex more eorū omnium firmitatem, quatenùs nullus his quæ gesta sunt, aut contradicat, nouámve q̄stionē machinetur. Scito enim serenissime Imperator, quòd nihil horum, quæ in synodis vniuersalibus & à probabilibus patribus constituta sunt, falsauimus, verùm potiùs confirmauimus. Etenim oēs vnanimiter atque consonanter acclamamus: Domine, saluum fac regem nostrū, qui post te corroborauit fidei fundamentū: benedicito vitam eius, dirige gressus cogitationum eius. Conterat virtutē inimicorum suorum, & resistentes ei continuò corruant, quia fecit iudicium & iustitiā sempiternam, & periclitanti veritati manus porrexit, populumq; tuum saluauit, ad eadē sapere eos cōcilians. Gaude ciuitas noua Roma Constantinopolis, glorificata nomine principali. Eccè rex tuus fidelis sedet fortissimus, & accipiet armaturam æmulatricem eius virtutem, indutus est loricam iustitiæ & sanctitatis, circumposuit sibi galeam prudentiam, quæ est specula virtutum, & scutum assumpsit inexpugnabile in Deum pietatem. His armatum eum adspiciant barbari, & speramus in Deū eos obtemperare dominanti. Lętare ciuitas Sion, cacumen orbis terrarum atque imperium. Constantinus te purpura prędornauit, & per fidē coronauit, & Cōstantinus vtrisq; supercoronauit. Portęque inferi aduersùm tuum orthodoxum imperium non prevalebunt. Gaude & fiducialiter age, Imperator speciosissime, Dominus Deus tuus in te potens, prędngens te virtute, saluabit te: adducet super te iocunditatem & exultationem, ampliabiturque imperium tu, & exaltabitur brachium tuum, & dominabitur cunctis aduersis, Deumq; non agnoscentibus, atq; * antestantibus: & lætabitur quidem hostilitas, gaudebit autem obedientia: quia ego potens sum, dicit Dominus omnipotens.

* mirabilia

* obstantibus

Agatho successor Petri.

Vt per Agathonē Petrus loquebatur, tum, ita modo per eius successores.

Abac. 3. c

Luc. 1. b

IN nomine Domini & dominatoris Iesu Christi Saluatoris nostri, Imperator pijssimus, pacificus, Flauius Constantinus fidelis in Iesu Christo Deo Imperator, Christo dilecto omni populo habitanti in occiduis partibus. Firmamentum ac fundamentum superno nutu creditę nobis Christianissimę existit Reipublicæ fides in Deo inflexibilis & inconcussibilis, in qua Christus Deus noster tanquàm propriam domum suam construxit Ecclesiam, & sicut rex omnium, imperij nostri sedem constituit, principatūsq; nobis sceptra commisit. Sicut enim quādam petram excelsam & sublimem, & vt cœli terręque in consortio constitutam mysticam confessionem, quę in eū cum patre & spiritu est, Saluator nobis ostendit, vt per eam tanquàm per mediam

Edictum Constantini Pogonati.

scalam

ſcalam ad cœleſtem conuerſationem reducamur, diuiniorisque regni potẽtia coronemur. Super hanc petram cogitationis noſtrę greſſus infiximus, ſuper quam firmiter ſtare præcipimur, quamque cautiùs tenere ſubiectos prȩcipimus: nè quiſquam, vt minùs attẽtus, exagiteur à maligno & inſtabili ſpiritu: expulſusq; atq; præcipitatus, in impietatis voraginem delabatur. Etenim deſiderabile eſt dæmoni, qui generi humano ſemper infeſtus eſt, ſeparare hominem à Deo qui factus eſt ad imaginẽ Dei, & multitudinis deceptionib⁹ fallere. Sed nihil eſt ei ſic ſtudioſum atq; officioſum, q̃ pietatem oppugnare & eccleſiaſticæ pacis ſtatũ perturbare. Quòd & nupèr elapſis temporibus demonſtrauit, atq; aduersùs inuicèm eccleſias p̃lia ſumere perſuaſit per inſtrumẽta, q̃ ad hoc, vt vnà ſecũ confligerent, adinuenit, ſub ſacerdotali ſcilicet habitu & indumẽto doloſam intentionem obcelantia, Chriſti verò amatoribus populis lœtalem inſtitutionem eructantia. Vnius quippe voluntatis & vnius operationis, in incarnatione ſaluatoris atq; in duabus eius naturis, diuina dicimus & humana, nouitatem ſanxerunt: quatenùs & vnam ex hoc in Chr̃o naturam ex improuiſo excogitantes introducere, antiquæ illius & corruptibilis confuſionis hæreſim reconflarent, cum qua Apollinaris quidem diſperijt, Themiſtius verò nefandus anathematizatus eſt, Eutyches & Dioſcorus cũ ſua peſſima ſecta ſimul deiecti ſunt: & om̃es hi, & quiqui veſtigia eorum ſecuti, eregione veritatis ierunt, ſynodalibus ſimul & paternis condemnati ſunt ſententijs. Huiuſmodi deniquè contagione eccleſias contaminauerunt etiàm hi, qui ante noſtra tempora ſacrilegi ſacerdotes eccleſias peruersè gubernarant. Sunt autem hi: Theodorus, qui fuit Pharan epiſcopus: Sergius, qui fuit noſtræ à Deo conſeruandæ regiæ vrbis antiſtes: ad hæc & Honorius, qui fuit antiquæ Romæ Papa, huiuſmodi hæreſeos confirmator, qui etiàm ſui extitit oppugnator: Cyrus quoque qui Alexandrinorum quidem præſulatum ſortitus eſt, infringere autẽ orthodoxa dogmata ſtuduit. Similiter & Pyrrhus & Paulus & Petrus, huius regiæ noſtræ ciuitatis patriarchæ, ſedis alterutrùm ſucceſſores, qui peruerſionis vitium viciſsim tranſmiſerunt. Quorum omnium cultores & opitulatores maleuolorum ſuperinſurrexerũt Macarius qui fuit Antiochenorum antiſtes, & Stephanus eius diſcipulus, & prævaricationis inſtructor Polychronius, qui multo tempore hæreticæ vetuſtati conſenuit: qui intantùm quos ſecuti, ſunt æmulati ſunt, * impietarisq; furia ſuam animam cremauerunt, vt etiàm diſcerpere atque diſſecare inuicèm membra Chriſti Chriſto dilectos perſuaderent, vt nec barbari tantùm, quantùm Chriſtiani Chriſtianos oppugnarent, ſanctarum ecclesiarum ad inuicèm perturbationem atque diſſidium, emolumentum atque lætitiam pro lucro reputantes. Verùm nos * eis qui ab origine piè atque vniuoco nomine ante nos regnauerunt, exæquari cupientes, zeloq; rectæ & intemeratæ fidei conflagrantes, atque ſanctas Dei eccleſias in pacis ordine perſeuerare, temporibus noſtri imperij principale opus ſtatuentes, portò protelari huiuſmodi læſionem miſerrimum æſtimauimus, vndè & hoc ſacratiſſimum & vniuerſale conuocantes ſextum Concilium, vtpotè parile præcedentium ſanctorum quinque vniuerſalium Conciliorum, in medium deducere falſorum dogmatum, hoc eſt, nouitatũ ptopoſitiones decreuimus. Quod ſanctum Concilium ſingula quæq; perpendens atq; diſcernens, eos quidem, qui orthodoxæ fidei prædicationẽ conculſerunt, & Chriſti gregem ſcandalizauerunt, à ſacerdotali ouili eliminauit: definitionẽ verò à Deo inſtitutam, & ſanctas Dei eccleſias in vnitate congregantem, conſtituit, euangelicas quidem & Apoſtolicas conſequentem ſanctiones, memoratis autẽ ſanctis & vniuerſalibus quinq; Cõcilijs conſonantẽ. Idcircò & nos, quæ ab eis definita ſunt, corroborare atque firmare cupientes, præſens pium edictũ edidimus, veræ circa diuinitatẽ fidei ſecundùm eccleſiaſtica ſtatuta adnuncians confeſſionem: Credimus in patrẽ & filiũ & ſpiritum ſanctum, trinitatẽ in vnitate, & vnitatem in trinitate, vnam ſubſtantiam in tribus ſubſiſtentijs: vnitatem quidem, propter naturalẽ vnionem ac dominationem: Trinitatem verò, propter ſubſiſtentiarum perfectionem, & diuitias ſuperexiſtentis bonitatis. Vnitas quippe verè eſt Trinitas, quia vnita eſt Deitati: & Trinitas verè eſt vnitas, diuiſa proprietatibus, & nõ diſpertita æternitate. Ipſa etenim ſibi conſempiterna eſt, & eſſentia æqualis honoris eſt: nec enim extitit ſeculũ, quandò cum patre non erat & filius. Cuius vtiquè vocabitur pater, ſi non ſimul cum eo erat ſinè principio filius? Nec erat, quandò non erat cum vtriſq; ſpiritusſanctus. Vnus igitur hæc tria Deus, quæ inuicèm cum ſola ſingularitatis differentia, in communitate eſſentię inſeparabiliter diſcernente vnamquanq; perſonam, intelliguntur. Solus proindè pater, pater eſt: ſolus filius filius: ſolus ſpiritusſanctus, ſpiritusſanctus. His etenim differentijs non conuertuntur adinuicèm, ſed in his quidem inſeparabiliter diuiduntur, communicant autem eſſentię vnitate: Trinitas ſimplex, & impertita, atque incompoſita, ex tribus perfectis, ex ſeipſa perfecta & ſuperperfecta, vna natura atque Deitate, & vna voluntate vnaque operatione, glorificanda. Quorum igitur vna natura eſt, horum & voluntas & operatio vna eſt, ſicut nos docuit cultor Baſilius. Confitemur deindè vnum ſanctæ Trinitatis Dominum noſtrum

1. Pet. 5.

Gene. 1.

Pontifices aliquot hæretici.

* impietates, quod

strum Iesum Christum, vnigenitum filium
for.*Dñm Dei,* Deum nostrum, qui est cum patre & sancto spiritu sinè principio consubstantialis, eundem ipsum in vltimis præstiumisque temporibus, propter humani generis salutem atque reformationem, descendisse de cœlis, hoc est, per spontaneam se exinanisse humilitatem, & in vulua illibatæ Virginis
Locus obscurus. Deiqúe genitricis Mariæ habitâsse, & animam & corpus per spiritum & ex sancta & immaculata carne eius in propria subsistentia carnem sumpsisse nobis consubstantialem, & hanc sibi mediante anima rationali & intellectuali compaginâsse atq; formâsse: natum quoquè ex eadem Virgine matre super omnem intelligentiam, & super omnem mentis considerationem: sinè semine quippe, & super naturam existente conceptu, ineffabilis atque inenarrabilis est eius & natiuitas. Processit itaque secundùm nos, qui super nos est & Christus & Domin', omnia ferens in seipso naturaliter quæ nostra sunt, præter solum peccatum: totus homo factus, & totus permanẽs Deus: idem ipse terrenus & cœlestis, inuisibilis & visibilis, mortalis & immortalis. Duæ nanque naturæ concurrentes ad inseparabilem vnitatem, vnum quidem Emmanuel nobis perfecerunt, saluantem in se indiminutè naturarum, ex quibus extitit, proprietates. Cùm enim simplex sit verbum, secundùm diuinam, paternamq; & sempiternam natiuitatẽ: duplex processit, secundùm maternam, temporalem & corporalem natiuitatem. Vndè & duas Christi Dei nostri natiuitates glorificamus, vnam eius venerantes subsistentiã, in duabus perfectis naturis existentem. Vnus quippe sanctæ Trinitatis permansit, etiàm dum verbũ caro fieret, perfectus in Deitate, & perfectus idem ipse in humanitate, consubstantialis Deo patri secundùm Deitatem, & consubstantialis nobis idem ipse secundùm humanitatem, passibilis quidem carne, impassibilis autem Deitate. Nec enim alteri miracula, & alteri passiones sequestramus: sed vni eidemque Domino nostro IESV CHRI-
for.* utro- STO* vtrarunque indicia deputamus, sequè secundùm aliud quidem miracula operari, secundùm aliud verò pati. Etenim secundùm diuinam eius naturam, signorum proferebat virtutem: & secundùm humanam formam, quæ naturæ congruebant, irrefutabiles passiones assumebat: quatenùs ipse trãsfiguraret ipsum passibile nostrum in impas-
1.Cor.15. sibilitatem, secundùm Apostolum, dicentem: Oportet enim corruptibile hoc induere incorruptionem, & mortale hoc induere immortalitatem. Neque enim dedignatus est amator hominum, humanis & irrefutabilibus passionibus condescendere, qui cùm Deus esset immortalis, mediãte anima, mortali corporaliter congressus est, animam autẽ dicimus in omnibus perfectam & solidam, cui in nihilo decrat humana perfectio. Humanæ autem perfectionis indicium, mens est: per quã & volumus, & cogitamus, & ab irrationabilibus animantibus discernimur. Nihil quippe est sinè mente voluntarium: omne autem voluntarium intellectuale est. Vbi igitur mens est, ibi modis omnibus & voluntas. Si itaq; perfectus homo factus est saluator, in perfectione permanens Deitatis neque amens, neque inuoluntarius extitit. Igitur hi, qui humanæ Domini animæ, quæ secundùm naturam est, extinguere voluntatem pertentant: amentem quidẽ eam, vt uerè dementes assignãt. Ad impassibilem autẽ naturam, * easdem passiones ad mortem re- for. *eiusdẽ passiones ad mortem reducunt: nos autem adstruunt non perfectè saluari, hæc qui prædicant, quia imperfectè verbum nostram naturam assumpsit. Si igitur totus toti humanæ naturæ non vnitus est, nec totus homo saluatus est. Quod enim non assumptum est, nec saluatum est. Quod verò vnitũ est Deo, hoc & saluatur secundùm Deiloquũ agnomento Gregoriũ. Sed hi quidẽ cũ proprijs æstimationibus & phãtasijs circumerrent: nos autem, qui veræ dispensationis mysterium non illudimus, non solùm intellectualem & voluntariam sacrosanctam saluatoris animã esse credimus, sed & omnibus eam verè naturalibus virtutibus perfectam, & similibus nobis absq; peccato voluntariè acquieuisse passionibus, dum verbum eam permitteret quærere & velle, quæ sua sunt. Sic & naturalem cibum secundùm rationem appetebat quoque, & turbabatur, ac tristabatur. Cùm enim Saluator & crucis passionem propria voluntate veniret, cœpit tristari & anxiari. Hæc enim animæ rationalis & voluntariæ proprietates existunt, vt p-
Epiphanius suadet nobis præclarus pater noster Epipha- nius, in sermone aduersùs* Arionanitas, ità
* Arionitas prosecutus: A carne enim, inquit, diuinitati
*Arianorum vnita, absque anima & mente non fiet agonia. Vndè & idem Dominus dicebat: Tri-
Matt.26.d stis est anima mea vsque ad mortem. Deindè orat transire calicem. Vt enim homo, recusabat mortem. Nam habebat & non vel-
Cyrillus le mori, sicut asserit laudabilis Cyrillus, eò quòd recusaret caro eius naturaliter mortẽ: sicut autem Deus, idem ipse promptè veniebat ad passionem. Et testis horum irreprehẽsibilis athleta atq; DEI cultor, pater noster
Athanasius Athanasius: in sermone quippe de Trinita- te & incarnatione, ità ait: Et cũ dicit: Pater, si possibile est transeat à me calix iste: verumtamen non mea fiat voluntas, sed tua: duas voluntates in his ostendit, vnam quidem humanam, quæ est carnis, alteram verò diuinã. Et humana quidem, ppter infirmitatem carnis recusat passionem, diuina autem eius prompta. Vnus enim cùm sit idem ipse in vtraque natura, loquitur interdùm quidem congruentem humanitati, interdùm verò diuinitati congruentem exprimit vocem.

Habuit

Habuit enim (iuxta quod ait opinatiſſimus Cyrillus) in vtriſque poteſtatem. Dum ergò dicit, Non mea voluntas fiat: non mea, hoc eſt, humanæ naturæ dixit, Et ego enim nunc, ſicut homo, loquor. Dum verò dicit, tua, illam quæ communis eſt (inquit) mihi verbo & tibi patri. patris igitur & filij, ſecũdùm quod verbum eſt, vna eſt voluntas, propter vnitatem eſſentiæ, ſecundùm ſanctum Nyſſenum Gregorium, in ſermone aduersùs Apollinarium ſic inquientem: Loquitur enim tanquàm ex homine, quod infirmitati naturæ competit, ille qui noſtras paſſiones proprias fecit. Adiungit deindè ſecũdam vocem excelſam, & Deo dignam voluntatem ratam magis fieri, quàm hominis, pro hominum ſalute volens. Qui enim dixit, Nõ mea, humanam hoc ſermone ſignificauit: adiungens autem, Tua, oſtendi coniunctionẽ ſuæ ad patrem Deitatis, cuius nulla eſt volũtatis differentia propter communitatem naturæ. Si ergò ſequitur (ſecundùm quod patres inquiunt) naturam voluntas, duæ verò ſunt naturæ in Chriſto, duas per omnia illis & naturales voluntates dabimus. Idem ipſe enim (ſicut aſſeruimꝰ) ſecundùm vtranq; formam volens, voluit quidem vt Deus, voluit verò, & vt homo, ſecundùm naturarũ diuerſitatem, etiam duarum voluntatum demonſtrans differentiam. Et neque contrarius voluntates, aut ad inuicèm oppoſitas, introducimus. Saluatoris enim humana voluntas, non erat cõtraria diuinæ eius voluntati, ſed ſequebatur in omnibus aſſumentis & Deificantis verbi volũtatem, q̃ deificata, eſt aſſumptæ humanitatis humana voluntas. Ergò quod ait Deiloquus Gregorius, Illius enim velle (qui ſecundùm Saluatorem proculdubiò intelligitur hominis) nec contrarium eſt Deo, Deificatum totum. Et de voluntatibus quidem in breuitatis eſt ratio. Affert verò (vt etiàm de operationibus rationem breuiter compræhendamus, ſimilibus vſi denuò probationibus) duas operationes in Chriſto Deo noſtro naturales demonſtrantes. Qui enim vnam ſolummodò in Chriſto operationem adnunciant, vel diuidũt naturas, aut permiſcent & confundunt. Neſtorius nanq; hominicola, & quiqui illius dementia deprimuntur, duas dicentes naturas, ſimul diuidũt cum eis & perſonas, pari numero cum eis & ſubſiſtentias introducunt, vnam autem earũ affectiuam decernunt operationem. Affectus nanque duarum per omnia, aut etiàm plurium rerum diſpertitarum, atq; ſeparatim ſubſiſtentium eſt connexio. Qui ergò (vt dictum eſt) in duos Chriſtos vnum Chriſtũ concidunt, vnam affectiuam (vt diximus) dogmatizant operationem. Apollinarius verò, Themiſtius, & Eutyches, & Seuerus, & quiqui partis eorum ſtultitia inſigniti ſunt, duas naturas quæ in Chriſto ſunt, confundentes atque conglutinantes, vnam quidem eius confuſam & phantaſticam naturã prædicãt, vnamq; eius portentant operationem, hæc quidem illi. Nos autem altrinſecùs poſitam voraginem, diuiſionisq; & confuſionis declinantes periculum, & tanquam iter regale pergentes, duas Chriſti naturas, & harũ pari numero naturales operationes confitemur, in vnam indiuiduam concurrentes ſubſiſtẽtiam, & quæ ſuæ ſunt *alterutra, in commune proprietatis conferentem. Nec enim perſona aliquid eſt, quàm ipſę naturæ, ſed in verbi ſubſiſtentia totius humanitatis formata natura, quæ ſua ſunt, indiminutè operatur cum eo, cui vnita eſt ſubſtantialiter, verbo, abſq; ſolo peccato, ſicut & verbum perfectè operatur quæ eius ſunt propria, cum humana natura quam aſſumpſit. Ità ergò piè nobis credentibus, ſeruabitur ſecũdùm beatum Leonem: Operatur enim vtraq; natura cum alterius communione, quod propriũ habuit, verbo operante quod verbi eſt, & carne exequente quæ carnis ſunt. Quę enim habuit ſicut conſubſtãtialis patri, hæc operabatur diuinitùs, per formam tamen humanam: quæ autem aſſumpſit ex nobis, vt conſubſtantialis nobis, hæc operabatur humanè, ſed non vt purùs homo, ſed vt humanatus Deus. Ait nanque in theſauris ſacratiſſimus Cyrillus; Eſtagnoſcere in hoc ipſo vtraque in eo. Deus enim verus in carne, & caro vera in Deo. Ex quibus enim oportuit cognoſcere eum Dominum, hęc diuinitùs operatur: & ex quibus neceſſarium erat hominẽ verum eum videre, hæc facit & dicit, diſpẽſans myſterio veritatem. Nam ambulare corporalibus pedibus, & cũ labore iter facere, & per linguã loqui, humanæ naturæ opus exiterat: membra verò paralytici verbo ſaluare, & muti ad articulatè loquendum linguam aptare, & laborantibus atque oneratis multitudine peccatorum & ægritudinum remiſſionẽ concedere, opera ſunt diuinæ virtutis: ſed non alterum abſque altero factum eſt. Et ad medium producẽduseſt ſanctiſſimus Leo, in epiſtola ad Leonem Imperatorem hæc aſſerens: In tantam vnitatem ab ipſo conceptu virginis Deitate & humanitate conſerta, vt nec ſinè homine diuina, nec ſinè Deo agerentur humana. En manifeſtè hic pater aſſeruit, quia in perſonæ vnitate communiter & non diſiunctè, neq; confusè vtraque natura operata eſt, quod naturale eius erat & proprium, vt Deus eſſe credatur, & diſpenſationem credibilem faciat. Vnus ergò exiſtens Dominus noſter Ieſus Chriſtus, perfectus in Deitate, & perfectus idem ipſe in humanitate, operatur vt Deus: operatur verò vt homo dualitate naturarum etiàm duas naturales operationes explens. Quæ enim alterius generis, alteriusque naturæ ſunt, ſecundùm ſapientiſſimum Cyrillum, eandem operationem habere nullus ſapiens dabit: ſed ſicut diſſociatã habent naturarũ ſiue æqualitatum rationem, ità &

locus obſcurus.

Cyrillus.

Greg. Nyſſenus.

Leo epiſt. 97.

Cyrillus.

Basilius episcopus

ità & differentem reddunt operationem, sicut & magnus & Basilius collegit in libro aduersùs Eunomium, quoniam diuersarum naturarum non vna est operatio. Duas igitur naturales voluntates, & duas naturales operationes in dispẽsatione incarnationis vnius sanctæ Trinitatis Domini nostri Iesu Christi, veri Dei nostri, rectè sentientes predicamus, & ità omnibus amatoribus Christi sapere per præsens nostrum edictum pium adnunciamus: susc ipimusque & amplectimur sanctas & vniuersales quinque synodos, quæ in Nicea CCCXVIII. patrum, qui aduersùs Arianam confederunt insaniam: qui, cooperante trina & conglorificanda Deitate, sacrum fidei symbolũ terminauerunt: & quæ in hac à D E O conseruanda regia ciuitate, in qua C L. qui aduersùm Macedonianã rebellem spiritûs intelligentiã simul & linguam, & Magnum nomine Apollinaristam, cõgregati sunt patres: qui in spiratione sancti spiritûs prędictum venerabile interpretati sunt symbolum, de Spiritusancto quòd Deus est, cõfirmãtes per ea quæ manifestiùs retexârũt. Et quæ priùs in Epheso congregata est, cuius authores fuerunt Cœlestinus & Cyrillus, qui Christo Domino atque inseparabili D E O nostro, diuisorem Nestorium cum sua prophana & maligna secta condemnârunt. Cum eis quoquè amplector harũ omnium signaculum, firmamentumque ac confirmationẽ, sanctũ Chalcedonense Conciliũ sexcentorũ super triginta, & numero pariter & multitudine honorabilium patrum: quorum pietatis flagello Dioscorus & Eutyches cruciati sunt, & cum impietatis vertice de sacerdotio abscissi sunt. Suscipimus quoq; & quę in tẽporibus Iustiniani diuæ memoriæ, in prædicta à Deo conseruanda nostra felicissima ciuitate complosa est synodus contra Dei impugnatores Origenem, Didymum & Euagrium, & obscœna Theodori Mopsuesteni

*noxiorũ

& Iudaica scripta, & refutationẽ opusculorum Theodoriti aduersùm duodecim capitula famosissimi Cyrilli, cum abolitione epistolæ quę dicitur Ibæ, ad Marim Persam scriptæ. Hæc itaque vniuersa lia, & à D E O contra cõcilia, sicut quandam hæreditatem cælestem in cordis cõclaui reponentes tanquã intellectuales margaritas, ab eis thesaurizamus dogmata: & quos anathematizârunt atque refutârunt, anathematizamus atque refutamus quosque susceperunt, suscipimus, patresque nostros scribimus. Anathematizamus autem omnem hæresim, quæ à Simone vsque nunc in Dei ecclesiam introducta est ad discindendam pacem atque vnanimitatem credentium. Super hęc omnia anathematizamus atq; refutamus & eos, qui su-

*noxiorũ

peruacuorum & * nouorum dogmatum hæreticos authores atque fautores secuti sunt: Dicimus autẽ Theodorum: qui fuit Pharanitanus episcopus: & Sergium, qui fuit huius à DEO conseruandę nostræ regiæ vrbis antistes, huic consentaneum & moribus, atque impietate parilem: ad hæc & Honorium, qui fuit antiquę Romæ Papa, horũ hæreseos in omnibus fautorem, concursorem, atque cõfirmatorem: & Cyrum, qui fuit Alexandrinorum episcopus, similiter Pyrrhum, Petrũ & Paulum, huius regię nostrę ciuitatis pręsules, & vnà cum eis Macarium, qui fuit Antiochenorum episcopus, & Stephanum eius discipulum, atq; Polychronium dementem, & omnes qui sapuerunt & sapiunt, vel futuri sunt sapere vnam voluntatem & vnam operationem in dispensatione Saluatoris nostri Iesu Christi. His omnibus ità à sancto hoc & vniuersali sexto Concilio constitutis, & per subscriptionẽ nostrę fortitudinis cõfirmatis, sancimus, vt nullus quoq; omninò aliud quicquam de fide satagat, vel noui dogmatis adinuentionem machinetur, aut penitùs de vna volũtate & vna operatione docendi indicium, vel sermonem commoueat. Nos enim sanctos & probabiles patres nostros sequentes, naturarum voluntates adnunciamus: & sicut duas naturas in Christo credimus, ità & duas naturales volunates, & duas operationes predicamus. Hęc sunt verę in Deum confessionis dogmata, hęc sunt euangelicarum atque Apostolicarum vocum prędicationes, hęc sunt sanctorum Conciliorum & probabilium paternarum linguarũ didagmata: hęc Petrus, qui & petra fidei & princeps Apostolorum, intemerata seruauit. In hac fide & viuimus, & regnamus, & conregnanti nobis Deo, conregnare denuò speramus. Hanc comitem, hinc recedentes, habere deposcimus, & cũ hac ante Christi tribunal assistere. Ad hanc cõfessionem omnes hortamur, & deseruire Deo nobiscum inuitamus, ac super montem excellum imperij stantes, prędicamus, atque ecclesiasticam pacem totius populi solennitatem adnunciamus. Nam illa quondàm Christo dilectorũ dissensio, nunc in concordiam versa est. hęreticorum contrà sunt scandala, propriamque dignitatem hęc fides adepta est, ipso Christo suis ecclesijs medente. Ipse est igitur pax nostra, qui soluit medium macerię parietem: & quę per tempora dissidebant, in vnanimitatem conciliauit. Vnus Dominus, vna fides, vnum baptisma, vna in Deum nũc est Ecclesię vnitas. Si quis igitur Christi amator est, & meruit Dominum optatamq; salutem desiderat, hanc fidem orthodoxam teneat. Nec enim erit per aliã fidem saluari. Si quis verò hominum personis gratiam exhibet charitatis autem in Deum æmulatorem se non demonstrat, pręsentemque nostram piam constitutionem, non recepit siquidem episcopus est vel clericus, aut monachico circundatus est habitu, deportationis pœnam exoluet: Si verò in ordine dignitatum inseritus est, supplicio proscriptionis mulctatur,

Ephe. 2. c

Ephe. 4. a

tur, eique cingulum adimitur. Si autem idiòticæ ſortis eſt, ex hac regia, omniq́ue penitùs ciuitate extorris addicitur: & ſuper hæc omnia etiàm terribilis atq; inexpiabilis iudicij non effugiet cruciatum.

EXEMPLAR DIVINAE iuſſionis domini Conſtantini directæ ad ſynodum Apoſtolicæ ſedis antiquæ Romæ.

IN nomine Domini & dominatoris Ieſu Chriſti, Dei atq́ue Saluatoris noſtri, Imperator pijſſimus Flauius Conſtantinus fidelis i Ieſu Chriſto Imperator, omnib* ſanctiſſimus vniuerſalis ſynodi Apoſtolicæ ſedis Concilium repræſentantibus. Clarus & ſpecioſus ſacratiſſimus veſter cœtus extitit, quẽ pro Eccleſia congregauit ſpiritusſanctus, & pietatis armauit ſermonibus, in quibus debellati ſunt inſidiatores fidei, doctoribus ſacerdotalis ordinis pontifici, verùm etiàm & vniuerſali patri auxiliãtibus, cum quo & pacificare didiciſtis, & cõpugnare eruditi eſtis.

Eccl. 3. a 8. a

Tempus eſt enim oĩ rei, ſicut Salomoni videtur. Vndè bonum quidem eſt pacem hẽre ad omnes, qui concordiam erga pietatẽ habent: melius eſt autem pugnare, quandò actio pacis, conſenſum in malum operatur. Nam Dñs inquit: Non vẽni mittere pacẽ in terrã, ſed gladium. Gladio enim bis acuto fidei verbũ ſimilatur, diuidens & diſcernens credulum & incredulum: & cognationem quidem vel conſenſum* quæ ad impietatem declinauerunt eas, ſeparans, Deo autem accommodans ſeu connectens per pacem & dilectionem erga ipſum* poſitas. Nil enim propiùs ad ipſum pertingit dilectione, quæ per fidẽ eſt erga ipſum. Nam nec pater, nec mater, quæ cum filijs dolores comperit, nec fratres neceſſitate naturę alligati, ſed voluntatibus diſſoluti, nec ex lege cõiunctionis craſſa & non impaſſibilis connexio, alterutri ſolutione affectionem diſſoluens, nullum ex his diuinæ naturæ participes efficit, ſed ſola circa Deum fides & dilectio, quorum complexione regenerati & reformati ſumus, & commendatione erga creatorẽ digni ſumus.

Mat. 10. d

Ipſe enim dicebat Saluator: Qui amat patrẽ aut matrem plùs quã me, nõ eſt me dignus: & qui amat filium aut filiam ſuper me, non eſt me dignus. Et qui non accipit crucem ſuã, & ſequitur me, non eſt me dignus. Qui ergò euangelicam ſemitam inueſtigare propoſuerunt, & Apoſtolicæ dignitatis pontificatum ſortiti, omnia contemnunt, & patiuntur ad extremam (ſi contigerit propter Dei amicitiam) cõdemnari mortem, & duriſſima quæque pati & agere didicerunt cùm fidem vident depopulari, per quã erga Deum amicitia acquiſita eſt, cùm Eccleſiam hæreticis inuaſionibus oppugnatã ſpeculantur, quãdò veritatem proiectam mendacio ſentiunt putãſne quòd offendere poſtponentes, recõciliabuntur hoſtibus? & euangelicum obliti mandatum, noxios ſinent impunitos? Nullatenùs ſed ſumentes armaturam DEI, his qui aduersùs eos pugnare conati ſunt, reſiſtere certant. Hoc verò & veſtrum ſacerdotale collegiũ exhibuit, & pro pietate pugnauit, in quibus communi parti auxiliatum eſt: & hæreticorum quidẽ deuiat acies, ſed memoria eorum quæ dicenda fuerint, corripitur, ſermoq́ue ampliùs egredi premitur. Lugubris enim tragœdia, ſequentiũ eſt* explanatio. Hæreſum enim inuentores, facti ſunt pontifices: & pro pace cõtentionem populo adnunciauerunt, pro frumento zizania ſulcis eccleſiæ ſeminauerũt: vinum miſcuerunt aquæ, & proximo potũ dederunt, euerſionem turbidam? & tanquàm lupus agnos ſimulabant mendacium, & veritas vt mendacium refutabatur. Conturbabantur res totæ eccleſiaſticę, cùm quod nocere queat, non erat qui diſcerneret. Et quoniam hæc quidẽ ſic diſponebantur, & pietatem impietas depoſcebat, profectiſumus illuc, quo nos decebat dirigere greſſum; & ſoli ſapienti, eorumq́ue cognitori Deo, mentis noſtræ extendimus oculum: & deinceps, eorũ quæ interpũando dubium ingerunt, ſolutionem continuis orationibus dari nobis poſtulauimus, propter quod nutu eius illuſtrata Eccleſia, oculos, id eſt, ſacerdotores, ad contemplandam veritatem concitari dinoſcimus. Tantò enim ampliùs pro fide certamus, atq; pietati attendimus, & in primis de Eccleſiaſtico ſtatu procuramus, quantò & ciuilibus circũdati ſolicitudinibus, belliciſque conſilijs retracti, ſummum ſacerdotalem hunc cœtum non deſtitimus congregare, vt eccleſiarum diſtantia procùl expulſa, pacis coniunctio coaptetur*. In pace nanque fidei pariter* compactam à CHRISTO dilectam Romanam rempublicam noſtram confidimus, & nunc congregatum venerabile veſtrum Concilium. Interfuiſtis nanque & vos cũ vniuerſali principe paſtorum, ſimul cum ipſo diuiniùs loquentes tam in ſpiritu, quamq́ue litera. Suſcepimus enim non tantùm ex beatitudine eius, verùm etiàm à ſanctitudine veſtra directas nobis literas, quæ prolatæ, lectæ ſunt, & veritatis verum ſtylum declarauerunt, orthodoxamq́ue fidem depinxerũt. Totæ enim conuenienter, & non differẽter, poſitæ ſunt ad imitationem: & tã ſynodicis, quàm & paternis, doctrinis cõſentiunt. Neque enim negleximus, ſed diligentius eas cõparauimus: idcircò & omnes conſonanter mente & lingua concredimus, & ſimiliter confeſſi ſumus: & tanquàm ipſius diuini Petri vocem, Agathonis relationẽ ſupermirati ſumus. nemo enim diſcrepauit, niſi vnus. Nanque nemo ab omnibus perijt, niſi filius interitũs, pater contumaciæ: & hic vnà cũ proprijs diſcipulis ſpõtè aſſumptus eſt ab Angelo ſibi decibili, & ſuo execrabili choro.

Quem

ſor.* eorũ, qui ad impietatem declinauerunt, ſeparans.

ſor.* poſitos.

locus obſcurus.

Nota tanquam ipſius diuini Petri vocẽ Agathonis relationẽ ſupermirati ſumus.

Ioan. 17.

Quem cum Prophera conlugere, opportunum eſt, cô quòd condolemus: Qualiter cecidiſti ex cœlo ſacerdotij culminis, ô Lucifer, qui manè oriebaris? Luce certiſſimæ ſcientiæ fidelium animas luſtrare ordinatus es, & in nubibus ponere arrogantiæ ſedem vanis dogmatibus elatus es. Quomodò fuga lapſus es, vitato agmine tantorum ſacerdotum? An ſuperbiæ alis ad altam ruinam eleuatus, à myſtica menſa temetipſum alienâſti, æmulator factus Iudaicæ diſceſſionis? Quomodò non ſuſcepiſti collationem fratrum, imperialem & apoſtolicam celebrantium ſolennitatem? Quomodò recalcitrâſti, qui dilectus es diligentibus te, & ad patientiam te inuitantibus? Nunquid qui cadit, non reſurgit? aut ita vertens, non conuertitur? Quarè auertis auerſionem improbã, & tentus es in hæretico propoſito tuo? Noluiſti vtiquè conuerti ad pietatem: confuſus es, in quibus malè docebas. O dementiã ſimul & obcæcationem. Idem enim eſt e vtrunque videtur. Harum nanque alia veſtigia corporis, alia autem greſſus animæ ſeducit. Deſipiens, malè docere non erubeſcebat, & benè docere erubeſcebat, hic quidem, qui Antiochenſium factus eſt præſul Macarius, quem non oportet dicere * Macarium, & qui cum ipſo de ordine Chriſti diſceſſerunt, cuius vniuerſalis conuentionis communi ſententia de ſacerdotali dignitate repulſi ſunt, & probationi ſanctiſſimi Papæ traditi ſunt.

Esa. 14. c

Macarij hæreſiarchæ & Luciferi collatio.

Pſal. 40. b

* beatum

Diffinitionem autem* adorandum venerabile ſanctiſſimum Concilium decreuit, tã ſanctiſſimis Cõcilijs, quàm & probabilibus patribus conuenientem & ſubſequẽtem: in qua & imperium noſtrum ſubſcripſit, & per pia dicta noſtra comprobauit eam, per quam orationibus veſtris cuncta Eccleſiæ plenitudo pacificatur. Sicubi ſunt, qui ſcandalum contritæ conditionis fabricauerunt? ſicubi ſunt, qui ſimulatam reuerentiam ad argumentum falſæ doctrinæ mouebantur? Detracta ſunt perſonarum velamina, conuicta ſunt decipientium falſitates, pellem lupus abiecit, & nudus lupus publicatur: & hoc manet, dum appáret, quod tegebatur, cùm non apparebat. Simulatio damnabatur veritas fiduciaſiter agit: falſitas exterminabatur, & eius qui ſeminauit zizaniã, dogmata abſcinduntur. Triticum, quod eſt Chriſto dilectus populus, in unũ horreum mittitur, ſcilicet in Eccleſiam CHRISTI. Lux orthodoxæ fidei orta eſt, erroris tenebræ demerguntur. Triſtitia transfiguratur, & luctus in lætitiam, & contriſtatio in gaudium, omnia ad meliora tranſgrediuntur. Propter quod & nos Eccleſijs Dei, quæ dudùm pacis gratiam acceperunt, congratulantes, Apoſtolica traditione alloquimur vos: Gaudete, gaudete, iterùm dico, gaudete. ternum enim gaudium Trinitas nobis conceſſit. Benè valete, ſacratiſſimi auxiliatores pietatis, orãtes pro noſtro imperio. Et manus diuina. Legimus: Data decimo Calendas Ianuarias Conſtantinopoli, imperiali domo, pijſſimo perpetuo Auguſto Conſtantino Imperatore, anno vigeſimo nono. Et poſt conſulatum eiuſdem anno decimotertio, indictione decima.

Philip. 4. c

DECRETA
LEONIS PAPÆ II.

Ex libro Pontificali.

LEo iunior, natione Siculus de patre Paulo, ſedit menſes decem, dies ſeptẽdecim vir eloquentiſſimus, in diuinis ſcripturis ſufficiẽter inſtructus, Græca Latinaque lingua eruditus, cantilena ac pſalmodia præcipuus, & in earum ſenſibus ſubtiliſſima exercitatione limatus, lingua quoquè ſcholaſticus, & eloquendi maiore lectione * polita. Exhortator omnium bonorum operum plebiſque florentiſſimæ ingerebat ſcientiam paupertatis amator, & erga inopum prouiſionem non ſolùm mentis pietate, ſed & ſtudij ſui labore ſolicitus. Hic ſuſcepit ſextam ſanctam Synodum, quæ per Dei prouidentiam nupèr in regia vrbe celebrata eſt, Græco eloquio conſcriptam, exequente ac reſidente pijſſimo ac clementiſſimo magno Principe Conſtantino intra regale palatium eius, quod appellatur Trullus, ſimulque cum eo legati ſedis Apoſtolicæ, & duo Patriarchæ, id eſt, Cõſtantinopolitanus & Antiochenus, atque centum quinquaginta epiſcopi. In qua condemnati ſunt Cyrus, Sergius, Honorius, Pyrrhus, Paulus & Petrus, necnon & Macarius cum diſcipulo ſuo Stephano, ſed & Polychronius nouus Simon, qui vnã voluntatem & operationem in Domino Ieſu Chriſto dixerunt vel prædicauerunt, aut qui denuò prædicaturi fuerint, aut defenſauerint, * ſed vt nunc duæ voluntates & operationes in ipſius diſpenſatoris CHRISTI & Saluatoris Dei noſtri dicantur. Quam & ſtudioſiſsimè in Latinum tranſtulit. Veruntamen ſupraſcriptos defenſores malorũ hæreticos, Macarium, Stephanum, Polychronium & Anaſtaſium, dum nollent à ſuo recedere propoſito, per diuerſa monaſteria retruſit. Qui prædictus ſanctiſsimus Leo abſoluit duos viros in percipienda communione, qui de regia vrbe cum ſupraſcripto Macario & cæteris in Romanam directi ſunt ciuitatem, necdùm à ſynodo anathematizatos, id eſt, Anaſtaſium presbyterum ac Leontium diaconum eccleſiæ Conſtantinopolitanæ, in die ſancto Theophaniæ, exponentes videlicet per propria ſcripta fidem ſuã, iuxta quod & ſancta Synodus determinauit, anathematizantes videlicet duos hæreticos, ſed & ſupra-

Anno Domini 681

* politus

* ſeditã, ut nunc
* ſed ut à nunc

& ſupraſcriptos viros complices, quos ſancta Synodus vel ſedes Apoſtolica anathematizauit. Huius temporibus percurrente diuali iuſſione clementiſſimi Principis, reſtituta eſt eccleſia Rauennatis ſub ordinatione ſedis Apoſtolicæ, vt defuncto Archiepiſcopo, qui electus fuerit, iuxta antiquam conſuetudinem in ciuitatem Romanam veniat ordinandus. Hic fecit cõſtitutum, quod archiuo eccleſiæ continetur, vt qui ordinatus fuerit Archiepiſcopus, nulla conſuetudine pro vſu pallij aut diuerſis officijs eccleſiç quicquam perſoluere debeat. Sed nec Mauri quõdam epiſcopi anniuerſitas aut agenda celebretur. Sed & typum autocephaliæ, quem ſibi elicuerunt, ad amputanda ſcandala, ſedi Apoſtolicæ reſtituerunt. Hic fecit eccleſiam in vrbe Roma iuxta ſanctã Vibianam, vbi & corpora ſanctorum Simplicij, Fauſtini, Beatricis, atque aliorum martyrum recondidit, & ad nomen Beati Pauli Apoſtoli dedicauit, ſub die 20. menſis Februarij, vbi & dona obtulit. Huius temporibus die 16. menſis Aprilis, indictione 11. Luna Eclipſim pertulit, & poſt Cœnam Domini nocte penè tota in ſanguineo vultu elaborauit, & non niſi poſt gallorum cantum cœpit paulatim delympidare & in ſtatum ſuum reuerti. Hic fecit ordinationem unam per menſem Iunium die vigeſimaſeptima, presbyteros nouem, diaconos tres, epiſcopos per diuerſa loca numero vigintitres. Qui etiàm ſepultus eſt ad beatum Petrum Apoſtolum ſub die quinto Nonas Iulias. Et ceſſauit epiſcopatus menſes vndecim, dies vigintiduos. Qui ſupraſcriptus ſanctiſſimus vir ordinatus eſt à tribus epiſcopis, id eſt, Andrea Oſtienſi, Ioanne Portuenſi, & Placentino Veliternenſi, pro eo quòd eccleſia Albanenſis epiſcopum minimè habuit.

Eclipſis.

SCRIPTA LEONIS PAPAE II.

Ad Conſtantinum pijſſimum Auguſtum.

REGVM Regum, in cuius poteſtate ſunt regna mundi, puſilli cui magnas gratias agimus qui ità in vobis terrenum cõtulit regnum, vt cœleſtia vos magis ambire concederet. Plus eſt enim, q in Deo defixa mente confiditis, quàm quòd de collato vobis diuinitùs honore regnatis. Illud enim vobis, hoc proficit omninò ſubiectis. Nam triumphalem paterni diadematis gloriam, naſcendo ſuperna miſeratione obtinetis. pietas enim veſtra, fructus miſericordiæ eſt: poteſtas autem, cuſtos eſt diſciplinæ. Per illa igitur regia mens Deo iungitur, per iſtam verò cenſura ſubditis adhibetur. Illius opes, inopes adiuuãt: huius autem ſagacitas, à vero tramite deuiantes emendat. Nõ enim minor regnantium cura eſt, praua corrigere, quàm de aduerſarijs triumphare: quia ei nimirùm poteſtatem ſuam ſeruiendo ſubijciunt, cuius profectò munere & protectione imperare noſcuntur. Vndè diuinitùs præordinata veſtra Chriſtianiſſima pietas, & habitaculum digniſſimum ſancti ſpiritûs in ſui cordis arcano præparans, quandò caput Eccleſiæ Dominum Ieſum Chriſtum, verę pietatis regulam amplectendo, conceſſi ſibi ab eo regni demonſtrat authorem, ſanctum venerabile corpus eius, quæ eſt ſancta mater Eccleſia, vt ſyncerus & principalis filius, largiendo atque fouendo inconcuſſà facit ſoliditate gaudere. Scriptum eſt igitur de vobis, clementiſsime Principum, & de eadem ſancta Eccleſia toto terrarum orbe diffuſa: Erũt (inquit) reges nutritij tui. paritérque ſcriptũ eſt, Honor Regis iudicium diligit: quia dum diuina rebus humanis præponitis, & orthodoxam fidem curis ſecularibus incomparabiliter antefertis, quid aliud, quàm iudiciũ rectum Dei cultui mancipatis, & ſacrificiũ puriſſimum atque holocauſtum diuinę ſuauitatis odore * flagrans, in ara veſtri pectoris eius inuiſibili maieſtati mactatis? Hęc de pijſsimi animi veſtri propoſito Chriſtianiſſime Auguſtorum efficaciter dici (Dei gratia operante) confidimus, qua ſola & error omnis euictus eſt, & rectitudo euangelicæ atq; apoſtolicæ fidei cum ſyncera charitatis copula apud cunctos eccleſiarum Chriſti præſules obtinetur. Ibi enim Chriſtianæ fidei veritas lucet, vbi gemina, Dei videlicet & proximi, charitas feruet. Proindè niſi hoc vtrumque Rex Regum, omnipotens Deus ſuis ſacerdotibus condonare diſponeret, nũquàm ſe regia generoſitas ad infirmos famulos inclinaret, & paululùm regali faſtigio ſepoſito vnum ſe de collegio ſacerdotum pro zelo Dei adnumerari concupiſceret. O quàm glorioſa & præcelſa, veraque humilitas, quæ pro amore diuino ſe inclinare dignata eſt. Quid igitur reſtat Auguſte, regie & ſublimiſſime Princeps, niſi ut Deus, qui incremẽtum dat, hæc in cor regium dignanter inſpiret, augeat, & impleat in uobis lucem catholici dogmatis, qua fugentur hæreticæ nebulæ prauitatis? Deniq; legatos huius Apoſtolicæ ſedis matris veſtræ Romanæ eccleſiæ, pietatis veſtræ famulos, id eſt, Theodorum & Georgium presbyteros, & Ioannem diaconum filios noſtros, atq; Conſtantinũ ſubdiaconum regionarium ſanctæ noſtræ Eccleſię vnà cum perſonis, quæ cum eis profectę fuerant, quæ à prædecellore meo Apoſtolicæ memoriæ Agathone Papa per octauam indictionẽ pro cauſa fidei (veſtra pietate iubente) illuc directæ fuerant, per nupèr elapſam decimam indictionem menſe Iulio, cum diualibus

Eſa. 49. f
Pſalm. 98.
* fragrãs

qualibus clementiæ veſtræ apicibus & ſynodalibus geſtis, cum magno iocunditatis gaudio in Domino exultantes, ſuſcepimus: & quaſi de quodã mœroris fluctu optatæ tranquillitatis portum ingreſſi, receptis viribus, cum gratiarum actionibus exclamare cœpimus: Domine, ſaluum fac Chriſtianiſſimum regem noſtrum, & exaudi eum in die, in qua inuocauerit te, per cuius à Deo inſpirantum ſtudium, per totum orbem terrarum Apoſtolicæ Traditionis pietas flagrat, dum tetra caligo hæreticæ prauitatis euanuit. Meritò igitur cum propheta canendum eſt ac dicendum: Domine, inuirtute tua *exaltabitur rex, & ſuper ſalutare tuũ exultabit vehementer: deſiderium aĩæ eius tribuiſti ei, & voluntate labiorũ eius nõ fraudaſti eum. Rex. n. qui ſedet in ſolio, ſicut ſapientiſſimus, quidam ait, intuitu ſuo diſſipat omne malum. Etenim diſſipatum eſt, Domino cooperante, veſtræ pietatis laboribus malum, quod diaboli nequitia deceptione induxerat: & bonum Chriſtianæ, fidei, quod Chriſtus ad ſalutem hominum contulit, obtinet. Igitur geſtorum ſynodalium ſeriem receſentes, curioſaque diligentia ſingula, quæque geſta ſunt, flagitantes, eadem quæ Apoſtolicæ ſedis legati narrauerant, ſcriptis conſonantibus conuenire reperimus. Cognouimus enim, quòd ſancta & vniuerſalis & magna ſexta ſynodus, quæ per Dei gratiam imperiali decreto in regia vrbe nupèr congregata eſt, eademque & vniuerſum Concilium alludens huic ſanctæ ſedi Apoſtolicæ, cuius miniſterio fungimur, ſenſerit atque decreuerit ſub orthodoxæ fidei integritate, regulisque Maiorum, atque concorditer nobiſcum cõfeſſa eſt, vnum eſſe de ſancta & inſeparabili Trinitate Dominum noſtrum IESVM Chriſtum, ex duabus & in duabus naturis inconfuſè, inſeparabiliter, indiuiſè conſiſtentem, vt vere Deum perfectum, & hominem perfectum eundem ipſum, ſaluaq; proprietate vtriuſcuiuſque in eo conueniẽtium naturarum, eũdẽ ipſum diuina operatum vt Deum, & humana inſeparabiliter operatũ vt hominem, abſque ſolo peccato: & duas idcircò naturales voluntates, duasq; naturale operationes eum habere veraciter prædicauit, & per quæ principaliter & naturarum eius veritas demonſtratur, vſque ad cognoſcendam profectò diferentiam quorum ſunt naturarũ, ex quibus & in quibus vnus idemque Dominus noſter Ieſus Chriſtus cõſiſtit, per quæ reuerà probauimus, hanc ſanctam & laudabilem atque prædicabilem ſextam ſynodum, per miſericordiam Dei, q. Chriſtianæ fidei veritatem ſuis fidelibus referat, Apoſtolicam prædicationem inoffenſo pede fuiſſe ſecutam, ſanctorumque & vniuerſalium quinq; Conciliorum definitionibus in omnibus conſentientem, & horum regulas amplectentem, nihil ſuper ſtatuta orthodoxæ fidei augentem aut minuentem, ſed regiam & euangelicam ſemitam rectiſſimè gradientem, & in his atq; per eos ſacrorum dogmatum lima, & probabilium catholicæ Chriſti Eccleſiæ patrum doctrina ſeruata eſt, & regulari lima ad omnium ædificationem prolata. Sed & hoc verè dignum, Deoque gratiſſimum exiſtit, quòd Apoſtolicæ prædicationis veritas, quę imperialẽ exornat potentiam & principalem clementiam ſeruat, per auguſtiſſimæ pietatis edictum in toto orbe terrarum percrebuit, & ſicut ſolis radius omnium hominum corda luſtrauit, vt indè rursùs doctrinam pietatis ſpiritaliter perceperint, vnde iuſtæ diſpenſationis gubernacula benignè ſibi præberi cognoſcunt. Synodali igitur ſententia, & imperialis edicti cenſura, tanquàm ancipiti ſpiritus gladio, cum priſcis hæreſibus etiàm nouæ prauitatis error expunctus eſt: & qui authores falſitatis extiterunt, cum ſuæ blaſphemiæ labe proſtrati ſunt, qui ore ſacrilego tentauerunt allorere, vnam voluntatem & vnam operationem in duabus ſubſiſtentialiter vnitis naturis Domini noſtri Ieſu Chriſti, ex quibus & in quibus indiuiſibiliter & inconfuſè cõſtitit. Hanc igitur rectæ atq; Apoſtolicæ traditionis normam prædeceſſor meus Agatho, Apoſtolicæ memoriæ Papa, cũ ſua ſynodo prædicauit: hanc ſcriptis percurrentibus in ſuæ ſuggeſtionis pagina veſtræ pietati per ſuos legatos emiſit, approbans & confirmans teſtimonijs ſanctorum ac probabilium Eccleſiæ Doctorum, quam ſancta nunc & magna ſynodus, Domini & veſtro fauore celebrata, ſuſcepit, & in omnibus nobiſcum amplexa eſt, vtpotè beati Petri Apoſtolorum principis ſynceram doctrinam in ea agnoſcens, & immutilatæ pietatis in hac ſigna contrectans. Sancta igitur vniuerſalis & magna ſexta ſynodus, quam nutu Dei veſtra clementia & ſedulè conuocauit, & cui pro Dei miniſterio præfuit, Apoſtolicam in omnibus regulam, & probabilium patrum doctrinam ſecuta eſt: & quia definitionem rectæ fidei (vt dictum eſt) pleniſſimè prædicauit, quam & Apoſtolica ſedes beati Petri Apoſtoli (cuius licèt impares miniſterio fungimur) veneratèr ſuſcipit, idcircò & nos, & per noſtrum officium hæc veneranda ſedes Apoſtolica concorditer ac vnanimiter his quæ definita ſunt ab ea, conſentit, & beati Petri authoritate confirmat, ſicut ſupra ſolidatam petram, qui Chriſtus eſt, ab ipſo Domino adeptus firmitatem propterea ſicut ſuſcepim⁹ atque firmiter p̃dicamus ſancta quinque vniuerſalia concilia, Nicenum, Conſtantinopolitanum, Epheſinum primũ, Chalcedonenſe, & Conſtantinopolitanum, quæ & omnis Chriſti Eccleſia approbat & ſequitur: ità & quod nuper in regia vrbe pio veſtre ſerenitatis adniſu celebratum eſt ſanctum ſextum Concilliũ, vt eorum pediſ-

Pſalm. 19.

Pſalm. 20.

*Lętabitur

Prou. 20. b

Papa ſynodum 6. cõfirmat.

Mat. 16.

ſequi

ſequi ſanctorum interpretes, pari veneratione atq; cenſura ſuſcipimuus, & hoc cum eis digne connumerari, tanquàm vna & æquali Dei gratia congregatum, decernimus: & qui in eo fideliter conuenerunt Chriſti Eccleſiæ ſacerdotes, inter ſanctos Eccleſiæ patres atque doctores aſcribendos, æquè cenſemus. Nam & iſtis, ſicut & illis, idem Dei ſpiritus ſalutē animarum operatus eſt: & huius immarceſcibilis fructus imperiali pietati veſtrę à Domino reputabitur, cuius & per ſecula prædicando labore (mirabiliter DEI gratia cooperante) perfectum eſt. Anathématizamus præterea proindè, atque execramur omnes hæreſes, omnesque earum authores atque fautores, qui aduersùs apoſtolicam & orthodoxam fidem diabolicis decepti fallacijs, falſitatis errores in Eccleſiam conati ſunt introducere, id eſt, Arrium, Sabellium, Macedonium, Apollinarem, Eunomium, Neſtorium, Eutychem, Dioſcorum, Timotheū, Seuerum, Themiſtium, Origenem, qui & Adamantius, Didymum & Euagrium, ſimiliter ſcripta Theodoriti aduersùs duodecim ſancti Cyrilli capitula, cum epiſtola, quæ dicitur Ibæ, miſſa ad Marim Perſam, & vnà cum eis Iacobum, Theodoſium, Gaianum, Anthimum, Zoaram, Donatum, Nouatum, Priſcillianum, Paulum, Photinum, Pelagium, Cæleſtium, Iulianum, Fauſtum, Maximinum, quos ſancta Catholica atque apoſtolica Eccleſia de catalogo fidelium patrū, vtpotè zizania de area Dominicæ Eccleſiæ, gehennæ ſupplicio abdicanda, per vēntilabrū diuinæ diſcretionis abiecit. Pariterq; anathematizamus noui erroris inuentores, id eſt, Theodorum Pharanitanum epiſcopum, Cyrum Alexādrinum, Sergium, Pyrrhū, Paulū, Petrum, Conſtantinopolitanæ eccleſiæ ſucceſſores magis q̄ præſules, necnon & Honoriū, qui hāc Apoſtolicam Eccleſiam nō apoſtolicæ traditionis doctrina luſtrauit, ſed ꝓphana proditione immaculatam fidem ſubuertere conatus eſt. Et omnes, qui in ſuo errore defuncti ſunt, ſimiliter anathematizamus, & abominamur imitatores eorum & complices, qui dudùm fuerunt, vel nunc vſque ſunt, id eſt, Macarium quondam fallaciſſimum Antiochiæ eccleſiæ deceptorem, cum ſui erroris diſcipulo, immò magiſtro Stephano: & cum eis Polychronium nouum (vt verè dictum eſt) Simonem, qui hæreticæ prauitatis deluſus phantaſmate, mortuos ſuſcitare pollicitus, dum vanam eius præſumptionem effectus non ſequitur, fallax & in hoc omnibus comprobatus eſt: & qui ſimilia eorum ſapuerunt, vel ſapiunt, qui vnam videlicet voluntatem & vnam operationem dicere præſumpſerunt, vel præſumunt in duabus naturis Domini noſtri Ieſu Chriſti, quos & ſancta vniuerſalis ſuprà memorata ſexta ſynodus abdicauit: & Macarium quidem de præſulari dignitate deiecit: diſcipulumq; eius Stephanū, & Polychroniū tenē vaniſſimum, ſacerdotij honore fruſtrauit, eorumq; participes atque ſocios, qui noluerūt intelligere vt benè ageret & iniquitatē meditati ſunt in cubilibus ſuis, qui tuos, & præſertim Macarius, errores hinc illucque diſſeminare conati ſunt. Et dū ſub ouili tegmine latēs lupus appareret, & ꝓ paſtore fur & latro cōpertus eſt, à verò paſtore ouium Chri, vt peſtifer ac deuaſtator abiect⁹ eſt: idcircò dignè anathematis *ſtylo pculſi ſunt, & æternis vinculis colligari, pœnitere nolendo inſolubiliter tenentur obſtricti: nè rurſùs in effrenatæ præſumptionis audaciam concitati, ſuæ peſtiferæ doctrinæ contagio quenquā de ſimplicibus fœdarent, qui etiam nunc vſque in ſua obſtinatione peruicaciter perſeuerare maluerunt, quàm ad veritatis cognitionem, vt ſaluarentur, pœnitendo conuerti. obdurauit enim cor eorū diuturna malitia, & omnibus claruerunt conſcientiæ magis q̄ ignorantiæ * labe proſtrati, vt ſpōte rebelles apoſtolicæ veritati, & ſuā magis quàm Dei gloriā inquirētes, cùm Deus moneat, ad pœnitentiæ correctionē delinquētes exhortās: Nolo mortem peccatoris, ſed vt conuertat, & viuat. Nam ꝙ ꝓ diualia ſcripta veſtra pietas noſtram exiguitatem cōmonere dignata eſt, vt ſalutari doctrina & orthodoxæ fidei dogmatibus imbuerentur, quatenùs ad ſanæ fidei ſcientiam peruenirent, vt ægrotis & naufragantibus circa fidem, ſedulò eis manum ſpiritalis doctrinæ porreximus, vt ad portum veritatis pertingerent, & medicinalia monita ad cognoſcendam ſanæ ſciētiæ rectitudinem indeſinenter contulimus: & quod ad noſtrum miniſterium congruit, admonitionis remedia non obmittimus ſupientibus exhibere. Licèt autem ſcripturæ ſtylus, pro ſtatu apoſtolicæ & euangelicæ fidei admiranda certamina veſtrę clementiæ & vigilantiā ſingularē narrare non ſufficit. non tamen ideò ꝑtermittenda ſunt fortitudinis inſignis, dum vbiq; orbis vniuerſus eius canit ꝓconia. O ſancta mater eccleſia, exurge, depone pallium mœroris, & induere ſtolam iocunditatis tuæ. Eccè filius tuus coſtantiſſimus principium, defenſor tuus, adiutor tuus, nè commouearis, accinctus eſt gladium verbum Dei, quo diuidit incredulos à fidelibus, induit ſe loricàm fidei, & galeā ſpem ſalutis. En propugnator tuus (confide, nè metuas) nouus Dauid, non ille rex vnius gentis Iudaicæ, ſed hic tuus Chriſtianæ plebis pijſſimus princeps, Nazareni ſanguine corporatus, deiecit Goliam magniloquum hoſtem tuū, & cunctū agmen eius huc illucque diſperſit: percuſſit frontē eius ictu lapidis, vbi non inerat ſignaculum pietatis: amputatum eſt caput eius, & in mēbris eius nullus vigor relictus eſt. En vbique

Hæreſiarchæ aliquot diuerſi.

Hæreſiarchæ de vna voluntate & operatione Chriſti.

Pſalm. 35

Ezech. 18.

1. Reg. 17.

triumphus portatur in pilo. Congregamini pariter & venite ô religioſiſſimæ Chriſti eccleſiæ, cum ſacerdotibus plebes toto orbe diffuſæ, canite magna voce, & dicite: Vicit nouus Dauid conſtantiſſimus Auguſtorum non in millibus ſolùm, (nec enim generalem Euangelicæ prędicationis victoriam, numerorum vinculis quiſquam poterit compræhendere) ſed & ipſum principem, & hoſtem, & ducem, ac incentorem omnium malorum & errorum diabolum, cum ſuis legionibus atque fautoribus, per arma veræ atque orthodoxæ & Apoſtolicæ traditionis & confeſſionis extinxit. Exulta nunc ſecura ſancta mater Eccleſia, de libertate tua ſepiùs impugnata, ſed non derelicta. Suſcitauit rex tuus inuictiſſimus Chriſtianorum principem propugnatorem tuum, benefactorem tuum atque opulentiſſimum largitorem, cuius ſtudio orthodoxa fides recollecto ſplendore toto orbe iradiat, fideles omnes gratiã referentes exultant, infideles mœror atque delectio comprimit & confundit, eccleſiæ Chriſti de cunctis oppreſſionibus liberatæ reſpirant, donis imperialibus confouentur, principali præſidio muniuntur, quibus & domeſticis verbis auguſta veſtra benignitas Chriſtum imitando pollicetur: Eccè ego vobiſcum ſum vſque ad conſummationem ſeculi, vt Domini noſtri Ieſu Chriſti, cuius exemplis vtitur, æterna eius regni perenni gloria potiatur, & in orbem terrarum generaliter atque perenniter eius imperium dilatetur. Præſentis deniquè ſuggeſtionis exiguum portatorem Conſtantinum ſubdiaconum regionarium huius ſanctæ Apoſtolicę ſedis, qui & nupèr cum legatis Apoſtolicæ memoriæ prædeceſſoris mei interfuit ſanctæ ſynodo inibi celebratæ, clementia conſueta dignum exceptione cenſeat veſtra regalis magnanimitas, eiusque ſuggeſtionibus aurem pietatis accommodet, vt authorem in miniſtro dignanter ſuſcipiat. Et ſubſcriptio: Piiſſimum domini imperium gratia ſuperna cuſtodiat, & ei omnium gentium colla ſubſternat. Data Nonis Maijs, indictione decima. Mat. 28.d

TOLETANVM
CONCILIVM DVODECIMVM,
CIRCA TEMPORA AGATHONIS PAPÆ,
Vel Leonis Papæ Secundi, habitum Anno primo Orthodoxi atq; ſereniſſimi domini Eringij Regis, quinto Idus Ianuarij.
Eſt Prouinciale.

A.D. 681. alij 685.

VM exglorioſo prædicti principis iuſſu in vnum fuiſſemus aggregati conuentũ, & in baſilica ſanctorũ Apoſtolorũ debitis in ſedibus locaremur, adfuit coram nobis idem clementiſſimus princeps, humilitatis gratia plenus, & claro pietatis cultu perſpicuus, qui noſtro ſe cœtui recliuem exhibens ac deuotum, in primis omnium ſacerdotum ſe commiſit precibus adiuuandũ. Deindè grates multiplices omnipotenti Domino egit de conuentu Concilij totius, quia & glorioſæ iuſſionis ſuæ, vt in vnum adeſſent, impleuerint votum, & alternæ viſionis innouatione ferias fecerint gaudiorum. Deindè adijciens, ſic omne Concilium eſt alloquutus: Non dubium eſt ſanctiſſimi patres, quòd optima Conciliorum adiutoria ruenti mundo ſubueniant, ſi officioſis, quæ corrigenda ſunt, ſtudijs peragantur. Et ideò, quibus plagis prouentu dierum ſuccedentium pereamus, paternitati veſtræ non reor eſſe incognitum. Obindè quia certum apud nos gerimus, quòd pro contemptu diuinorum prœceptorum terra perniciem ſuſtineat preſſurarum, dicente Domino per prophetam: Propter hoc lugebit terra, & infirmabitur omnis, qui habitat in ea. ideò oportet, vt quia os Saluatoris noſtri & Domini oracula eſſe probamini, per vos ſaluationis obtineat lucrum, per quos regenerationis percepit ſacramentum, vt diligentia dignationis veſtræ ab omni mundata contagione, & ab infirmitatis peſte ſit libera, & bonorum omnium prouentibus ſit glorioſa. Oſe. 4.a

Digitized by Google

Iam nunc quicquid me adhuc dicere opportuna ratio ſinit, quicquid etiàm narrandum auribus veſtris conuenit, aut memorię curarum intercapedo ſubducit, aut faſtidiũ prolixæ orationis intercipit, eccè in breui complexa vel exarata deuotionis meæ negocia in huius tomo complicationis agnoſcenda perlegite, perlecta diſcutite, diſcuſſa elimatis ac diſcretis titulorum ſententijs definite, vt pura & placens Deo veſtrarum definitionum valitura diſcretio, & regni noſtri primordia decoret exhortatione iuſtitiæ, & terrores plebium digna cohibeat ſeueritate cenſuræ. Scriptum eſt enim: Iuſtitia eleuat gentem, miſeros facit populos peccatum. Tũc ſuſcepto à glorioſo principe hoc tomo pro tam ſalubri inuitamento, & copioſas grates retulimus Domino Ieſu Chriſto, & item benedixímus principi glorioſo. Poſt egreſſum ergò eiuſdem ſereniſſimi principis hæc in iam dicto tomo ſcripta reperimus. Pro. 14.d

¶ *Compellatio regis Eringij ad Concilium.*

IN nomine Domini Flauius Eringius rex, ſanctiſſimis patribus in hac ſancta ſynodo reſidentibus: En reuerendiſſimi Patres, ſi patres & honorabiles miniſteriorum cęleſtium ſacerdotes, ſoliditatem ſanctæ fidei veraciter teneant, & ſyncera cordis deuotione amplectantur, teſtimoniũ paternitatis veſtræ fortiſſimum in ſalutis noſtrę aduoco adiumentum, vt qui regnum, factore Deo, ad ſaluationem terræ & ſublenationem plebium ſuſcepiſſe nos credimus, ſanctitudinis veſtræ conſilijs adiuuemur. Vndè licèt ſublimationis noſtræ primordia, paternitatis veſtræ cętum opinabili relatione non lateant, quibus clara diuinorum iudiciorum diſpoſitione præuentus, & regnãdi conſcenderim ſedem, & ſacroſancti regni perceperim vnctionem, nunc tamen melius id poteritis & ſcripti relatione cognoſcere, & promulgationis veſtræ ſententijs publicare, vt ſicut eadem regni noſtri primordia conuentus veſtræ ſanctitudinis comperit diuinitùs ordinata, ità in his & orationibus ſolamen impendat, & ſalubrium Conciliorum nutrimenta impertiat, quo ſuſceptum regnũ ſicut iam veſtris aſcentionibus teneo gratũ, ità benedictionum veſtrarum perfruat definitionibus conſecrãdum: vt innouatio quodammodò noſtri videatur imperij, hæc numeroſitas veſtri ordinis aggregata. Et ideò quia Dominus præcepit in Euangelio, dicens: Amèn dico vobis, ſi duo ex vobis conſenſerint ſuper terram, de omni re quamcunque petierint, fiet illis à patre meo qui in cęlis eſt: ob hoc venerabilem paternitatis veſtræ cœtum cum lachrymarum effuſione conuéni, vt zœlo veſtri regiminis purgetur terra contagione prauitatis: Exurgite, quæſo, exurgite, culpatorum ſolúite nodos, tranſgreſſorum mores corrigite inhoneſtos, & excitate zœli diſciplinam in perfidos, ſuperborum mordacitates extinguite, oppreſſorum ponderibus ſubuenite, & quod plus omnibus eſt, Iudæorum peſtem, quæ in nouam ſemper recrudeſcit inſaniam radicitùs extirpate: leges quoq;, q̃ in eorundem Iudęorum perfidiam à noſtra gloria nouiter promulgatæ ſunt, omni examinationis probitate percurrite: & tam eiſdem legibus tenorem inconuulſum adijcite, quàm pro eorũdem perfidorum exceſſibus complexas in vnum ſententias promulgate. Etenim valdè nobis cauendum eſt, nè tot antiquorum canonum regulæ, quæ pro eorum erroribus ſunt etiàm cum anathemate promulgatæ, nos illorum culpis obnoxios reddant, ſi noſtri regni temporibus eorundem canonum conſtructio diſſoluta pertranſeat, præſertim ſi legis illius (quod abſit) ſerenitatis noſtræ in tempore illa claræ fidei inſtitutio ceſſet, vbi diuæ memoriæ dominus atque præceſſor noſter Siſebutus rex, omnes ſucceſſores ſuos ſub perpetua maledictionis cenſura obſtrinxit, quicunque regum mancipium Chriſtianum Iudæo ſeruire vel famulari permiſerit, &c. Poſt hæc illud quoquè veſtris Deo placitis infero ſenſibus corrigendum, quod deceſſoris noſtri præceptio promulgata lege ſanciuit, vt omnis aut in expeditionem exercitûs non progrediens, aut de exercitu fugiens, teſtimonio dignitatis ſuæ ſit irreuocabiliter carens. Cuius ſeueritatis inſtitutio dum per totos Hiſpaniæ fines ordinata decurrit, dimidiam ferè partẽ populi ignobilitati perpetuæ ſubiugauit, ità vt quia in quibuſdam villulis vel territorijs ſiue vicis perſtet, huius infamationis habitatores ipſorum locorũ ſint degeneres redditi, & quia teſtificandi nullam habent licẽtiam, veritatis ex toto videatur interijſſe cẽſura: ſicq; gemino malo terra atteritur, dum & lege, & reperiẽdę veritatis deſtituitur adiumento. Vndè licèt eandem legem noſtræ gloriæ manſuetudo temperare diſponat, veſtræ tamen paternitatis ſententia hos, qui p illam infamiæ notam titulũ dignitatis amiſerant, reueſtiri iterùm claro priſtinæ generoſitatis teſtimonio, deuotiſſimè optat. Nũc verò miſericordia præeunte, taliter hæc diſponite, qualiter nec noſtra gloria miniſterium crudelitatis adhibeat, nec tã ſęua præceptio terram ſub diuino infamationis iugulo premat. Nam & hoc generaliter obſecro, vt quicquid in noſtræ gloriæ legibus abſurdum, quicquid iuſtitiæ videtur eſſe contrariũ, humanitatis veſtræ iudicio corrigatur. De cæteris autem cauſis atq; negocijs, quæ nouella competunt inſtitutione formari, videndarum ſententiarum titulis exaran- Concilij Toletani 4. cap. 65. Matt. 18.c

do conſcribite, vt quia præſtò ſunt religioſi prouinciarũ rectores,& clariſſimorum ordinum totius Hiſpaniæ duces, promulgationis veſtræ ſentẽtias coràm poſiti prænoſcentes,eo illas in*cõmiſſa ſibi terrarum *latitudine inoffenſibili exerant iudiciorũ inſtantia,quo præſentialiter aſſiſtentes, perſpicuà oris veſtri perceperint inſtituta. Omnes m̃ in cõmune cõuenio, & vos partes ſanctiſſimos,& vos illuſtres aulæ regiæ viros, quos intereſſe huic ſancto Cõcilio delegit noſtra ſublimitas per diuini nominis atteſtationem & terribilem cunctis futuri iudicij diem, vt ſinè perſonarũ acceptione aliqua vel fauorè,ſinè aliquo quoquè aut malignæ contentionis ſcrupulo, aut ſubuertendæ veritatis ſtudio,quę veſtris ſenſibus audiẽda ſe ingeſſerint,ſana verborũ examinatione diſcutite, ſanioriq́ue iudicio cõprobate, vt colatarum habita priùs deliberatioue cauſarũ, diſcreta veſtri ordinis condatur probitas titulorum: qualiter, cùm nos amor æquitatis in negociorum acceleratione reddiderit feruidos, efficientia quoquè iuſtorum operum conne ctat Deo perenniter ſociandos,vt bonorum veſtrorum actibus lætabundus & præſentis vitæ capiam lucrum, & æternarum perfruar vobiſcum gaudijs manſionum. Datum ſub die quinto Idus Ianuarias,anno feliciter primo regni ſerenitatis & tranquillitatis noſtræ in Dei nomine Toleto.

*cõmiſſa
*latitudines

SVBSCRIPTIO PRÆDICTI
Principismanu exarata.

In nomine Domini,Flauius Fringius rex: Magna ſalus populi gentisq́; noſtrę ac regni conquiritur, ſi hæc ſynodalium decreta geſtorum, ſicut pio deuotionis noſtræ ſtudio acta ſunt,ità inconuulſibilis legis noſtræ valido oraculo cõfirmentur, vt quod ſereniſſimo celſitudinis noſtræ iuſſu venerãdis patribus & clariſſimis palatij noſtri ſenioribus diſcreta titulorum exaratione eſt edictum, præſentis huius legis noſtrę edicto ab ęmulis defendatur.Eſt enim hęc ipſa definitio canonum, ſub iſto notata ordine titulorum.

CAPITVLA EIVSDEM
Concilij duodecimi.

1 De agnita & confirmata prçlatione faſtigij principalis, in noĩe ſanctę Trinitatis.
2 De his qui pœnitentiam non ſentientes accipiunt.
3 De culpatorum receptione vel communione apud Eccleſiam.
4 Vt in locis, vbi epiſcopus non fuerit, nunquàm epiſcopus ordinetur.
5 De quorũdam conſuetudine ſacerdotum fœdiſſima,qui,oblatis Deo ſacrificijs,non communicant.
6 De conceſſa Toletano pontifici generalis ſynodi poteſtate,vt epiſcopus alterius prouinciæ conniuentia principum in vrbe regia ordinetur.
7 De recepto teſtimonio perſonarũ,quæ p legẽ quæ de promotione exercitũs facta eſt,teſtificandi licentiam perdiderunt.
9 De his,qui vxores ſuas,diuortio intercedente,relinquunt.
9 De confirmatione legum,quæ in Iudæorum nequitia promulgatæ ſunt,iuxta earundem legum præfixum ordinem titulorũ,qui in eodem canone annumerãtur.
10 De his, qui ad eccleſiam confugium faciunt.
11 De cultoribus idolorum.
12 De indicto temporis conſtituti,quo debeat Concilium celebrari.
13 Concluſio definitionum, in qua & Deo gratiæ referuntur, & pro principe exoratur.

DECRETA CONCILII Toletani XII.

PRimo die ſynodalis exordij, conſidentibus epiſcopis atque ſenioribus palatij vniuerſis, habita eſt primò de ſancta Trinitate collatio, non quę nouello exactionis ſtylo definita patefceret,ſed quæ verbis ſimplicioribus ſeſe pigris ſenſibus parefacta, monſtraret,vbi præmiſſa ſemper lectio prçcederet,quod ſequens expoſitio aperiret. Credentes pariter & docentes de eadẽ ſanctæ fidei puritate,quicquid euangelica & Apoſtolica traditio ſanxit, quicquid ſancta ſynodus Nicęna conſtituit, quicquid Cõſtãtinopolitana patrum aggregata collectio promulgauit,quicquid Epheſini cętûs definitio docuit,quicquid etiàm Chalcedonenſis Cõcilij promulgatio definiuit, ſicut multorum aliorum catholicorum patrum documentis id ſacramentum expoſitum, traditumque nobis accepimus, ſicut etiàm in Miſſarum ſolennijs paruis confeſſionum vocibus proclamamus:

Credimus in vnum Deum,patrem omnipotentem,factorem cœli & terrę,viſibilium omnium & inuiſibilium conditorem. Et in vnum Dñm Ieſum Xp̃m, filium Dei vnigenitũ,ex patre natũ ante oĩa ſecula,Deum ex Deo,lumẽ ex lumine,Deum verum ex Deo vero,natum,non factum, homouſion patri, hoc eſt,eiuſdem cũ patre ſubſtãtiæ, per quẽ omnia facta ſunt,quæ in cęlo,& quæ in terra.Qui propter nos & propter noſtrã ſalutẽ deſcendit,& incarnatus eſt de ſpiritu ſancto ex Maria virgine,Homo factꝰ eſt, paſſus ſub Pontio Pilato,& ſepultus, tertia die reſurrexit.

Digitized by Google

xit. Aſcẽdit in cęlos, ſedet ad dexterã patris, iterùm venturus in gloria iudicare viuos & mortuos, cuius regni nõ erit finis. Credim⁹ & in ſpiritũ ſanctũ, Dñm & viuificatorẽ, ex patre & filio procedentẽ, cum patre & filio adorandũ & glorificandũ, Qui locutus eſt per prophetas. Vnam catholicã & Apoſtolicam Eccleſiam, Confitemur vnum baptiſmum in remiſſionem peccatorum. Expectamus reſurrectionem mortuorum, & vitam futuri ſeculi. Amen.

Capitulum I.

Poſt pacifica ergò huius ſanctæ fidei collationum ſtudia, illa ſe primùm noſtris ſenſibus Saluatoris cognitio cognoſcendam inuexit, quæ tanto corda omniũ ardore charitatis adſtrinxit, quanto ſe per eandẽ ipſa cognitio in conuentu generalis Cõcilij prænoſcendam exhibuit. Etenim ſub qua pace vel ordine ſereniſſimus Eringi⁹ princeps regni conſcenderit culmen, regnandique per ſacroſanctam vnctionem ſuſceperit poteſtatem, oſtenſa nos ſcripturarum euidẽtia docet, in quibus & præcedẽtis ⁹Vuambæ principis pœnitẽtiæ ſuſceptio noſcitur, & tranſlat⁹ regni honor in huius noſtri principis nomine deriuatur. Idem ⁹Vuãba princeps dum ineuitabilis neceſſitudinis teneretur euentu, ſuſcepto religionis debito cultu, & venerabili tõſuræ ſacræ ſignaculo, mox per ſcripturam definitionis ſuæ hunc inclytum dñm noſtrũ Eringiũ poſt ſe prælegit regnaturũ, & ſacerdotali benedictione vngendũ. Vidimus enim & pariter patulo alternæ viſionis intuitu prælucẽre perſpeximus huius præmiſſi ordinis ſcripturas, id eſt, notitiam manu ſeniorum palatij roboratam, coram quibus antecedẽs princeps & religionis cultum, & tonſurę ſacræ adeptus eſt venerabile ſignum. Scripturam quoquè definitionis ab eodem edictam, vbi glorioſum dominũ noſtrum Eringium, poſt ſe fieri regem exoptat. Aliam quoquè informationem iam dicti viri, in nomine honorabilis & ſanctiſſimi fratris noſtri Iuliani Toletanæ ſedis epiſcopi, vbi eum ſeparauit pariter & inſtruxit, vt cũ omni diligentiæ ordine iam dictum dominum noſtrum Eringiũ in regno vngere deberet, & ſub omni diligẽtia vnctionis ipſius celebritas fieret. In qua ſcriptura & ſubſcriptio nobis eiuſdem ⁹Vuambæ principis claruit, & omnis euidentia confirmationis earundem ſcripturarũ ſeſe manifeſtè mõſtrauit. Quibus omnibus approbatis atq; perlectis, dignum ſanè noſtro cœtui viſum eſt, vt prædictis definitionibus ſcripturarum, noſtrorum omnium confirmatio apponatur, vt qui ante tẽpora in occultis iudicijs præſcitus eſt regnaturus, nunc manifeſto intempore generaliter omnium ſacerdotum habeatur definitionibus conſecratus. Er-

⁹Bambæ

⁹Bamba

⁹Bambæ

idèò ſoluta manus populi ab omni vinculo iuramenti, q̃ p̃dicto viro ⁹Vuambę, dũ regnũ adhuc teneret, alligata permanſit, hunc ſolum ſereniſſimũ Eringium principẽ, obſecutura, gratæ ſeruitutis famulatu ſequat & libera, quem & diuinum iudicium in regno prælegit, & deceſſor princeps ſucceſſorem ſibi inſtituit, & quod ſupereſt, quem totius populi amabilitas exquiſiuit. Vndè his præcognitis atq; præſcitis ſeruiendum eſt Deo cęli, & prædicto principi noſtro Eringio regi, eiq; pia deuotione obſequendum & prõtiſſima voluntate agendũ & enitẽdum, quicquid eius ſaluti proficiat, quicquid gẽtis ſuę vtilitatibus & patriæ conſuluerit. Vndè non erit iam deincèps aut ab anathematis ſentẽtia alienus, aut à diuinæ animaduerſionis vltione ſecurus, quiſquis contra ſalutem eius deincèps aut erexerit vocem, aut commouerit cædem, aut quamcunque exquiſierit lædendi vltionem.

Capitulum II.

Plerunquè hi quibus miſeratio Domini etiàm nolentibus ſubuenit, beneficijs Dei videntur eſſe ingrati, & abuti gratia largitoris, qua benè vſi, poterant conſequi abolitionem facinoris. Impugnant ſæpè, quod honorare debuerunt: & prophanis quæſtionibus, indultæ gratiæ mun⁹ à ſe reijciũt, quod ſummis votis amplecti debuerunt. Etenim multos ſæpè adſpeximus, in ſalute poſitos, vltimum deſiderantes pœnitentiæ fructum: & rursùs nimietate ægritudinis ità loquendi & ſentiendi naturale perdidiſſe officium, vt nulla illis cura ſalutis ſuæ videret ineſſe, nullo etiàm priſtinè deuotionis noſcerẽtur deſiderio anhelare: quorum tamen caſibus fraternitas cõdolens, ità talium neceſſitates in fide ſuſcepit ſua, vt vltimũ illis tribuatur viaticum, ſcilicet, nè ſinè fructu pœnitentiæ videantur tranſire è ſeculo. Quòd ſi forſitã, reſpiciente Deo, ſaluti priſtinę reformentur, agunt cautionibus vanis & oppoſitionibus execrandis, qualiter à ſe tonſurę venerabile ſignum expellant, atque habitum religionis abijciant, impudentiſſimè aſſerentes, ideò ſe nullis regulis Eccleſiaſticæ diſciplinæ ſub hoc voto teneri, quia pœnitentiam nec ipſi petiẽrunt, nec conſentientes acceperũt: quorum impudentia, & obſtinata procacitas nõ aliquandò diceret talia, ſi qualiter ad vitam per ſacroſancti lauacri gratiam veniret, meminiſſet. Etenim paruulorum infantium vita, originali peccato obnoxia, quę nulli propter ætatem diſcernendi vel expetendi ſenſui aptior iudicetur. niſi ex ſponſione fidelium baptiſmi accipiant ſacramentum, nullo ſenſu, nulla etiàm diſcretionis induſtria id appetere poſſunt. Vndè ſicut baptiſma, quod, neſcientibus paruulis, ſinè vlla contentione in fide tantùm proximorum accipitur: ità pœnitentiæ donum, quod neſcien-

tibus illabitur,abſq; impugnantia violationis hi,qui illud acceperint, obſeruabunt. Si quis autem quolibet modo pœnitentiã accipiens, hoc violauerit ſynodale inſtitutũ, vt verè trãſgreſſor,paternis regulis ferietur. Nec enim iſta ſtatuentes,ſacerdotes quoſq;, vt paſsim & licenter donum pœnitentię nõ pœnitentibus, audeant prorogare, abſoluimus: ſed hos,qui qualibet ſorte pęnitentiam ſuſceperint, nè vlteriùs ad militare cingulũ redeant,religamus. Sacerdotes tamen, qui non ſentienti neq; pœnitenti, auſu temerario pœnitentiã dederint, neq; ſe exhortatu eius q pęnitentiã accipit,vel manuũ indicijs vel quibuſlibet alijs euidentibus ſignificationibus inuitatũ fuiſſe ꝓbauerit,vnius anni excõmunicationis ſententię ſubiacebit.

Capitulum III.

Vidimus quoſdam & fleuimus, ex numero culpatorum receptos in gratiam principum,extorres extitiſſe à collegio ſacerdotũ: quod denotabile malum illa res agit, quia licentia principialis, in quo ſe ſolui licentiùs curat,ibi alios illigat:& quos in ſuam communionem videtur ſuſcipere, à cõmunione & pace Eccleſiæ eligit ſeparare: vt qui cùm illo conueſcuntur,ſola ſacerdotum communione priuentur. Et ideò quia remiſſio taliũ qui contra regem,gentem vel patriam agũt, per definitiones canonum antiquorum in poteſtate ſolùm regia ponitur, cui & peccâſſe noſcuntur, ab eis nulla ſe deincèps abſtinebit ſacerdotũ cõmunio: ſed quos regia poteſtas aut in gratiã benignitatis receperit,aut participes menſæ ſuæ effecerit,hos etiàm ſacerdotum & populorũ cõuentus ſuſcipere in eccleſiaſticã cõmunionẽ debebit, vt quod iã principialis pietas habet acceptum,nec à ſacerdotibus Dei habeatur extraneum.

Capitulum IIII.

Maiorum inſtitutionibus contraire, & ſanctorum patrum decreta conuellere,quid aliud eſt, quàm vinculum ſocietatis Chriſti abrumpere, & vſurpatæ præſumptionis licentia ſtatum totius Eccleſiæ diſſipare? Proſequente igitur venerabili & ſanctiſſimo viro fratre noſtro Stephano Emeritenſis ſedis epiſcopo,res nobis nouellæ præſumptionis vſurpatione ſeſe intulit pertractanda, tantò communionis noſtræ iudicio conuellenda, quantò & prauitatis noſcitur auſibus perpetrata. Dixit enim, violentia principiali ſe impulſum fuiſſe,vt in monaſterio villulę, in qua venerabile corpus ſanctiſſimi Pimenij confeſſoris debito quieſcit honore, nouam epiſcopalis honoris ordinationem efficeret. Et ideò quia ex indiſcreto & facilimo aſſenſu iniuſtis * Vuambæ principis iuſſionibus parens,nouam & iniuſtam illic pontificalis ſedis prælectionẽ induxit,vbi canonica conſtitutio id fieri omnimoda ratione refellit: prædictus idem vir proſtratus humi, medicamine noſtri præcepti & ſibi dari veniam petit,& quid potiſſimùm fieri oporteat de perſona eius,qui illic ordinatus fuerat, noſtri oris ſententia decerni popoſcit. Sed quia veraciter,immò cõiter noueramus,prędictũ principem conſilio leuitatis agẽtẽ,nõ ſolùm ꝓcepiſſe,vt in prædicto loco aliquis epiſcop* fieret,ſed ità etiàm cũ cõſueris obſtinationibus deſimiſſe,vt hic in ſuburbio Toletano in eccleſia Prætorienſi ſanctorũ petri & Pauli epiſcopum ordinaret,necnõ & in alijs vicis vel villulis ſimiliter faceret: ideò pro tã inſolenti huiuſmodi extirpationis licentia,quid de hac re habent inſtituta canonum, in medium proferri præcipimus. Tunc hęc in ordinẽ conſtituta,perlecta: ſunt: Imprimis ex epiſtola Pauli Tito diſcipulo, vt epiſcopos per ciuitates conſtituere debeat,prędicãtis. Tit. 1. a

Item ex Concilio Nicęno titulo * octauo, vbi inter cætera præcipitur, vt in ciuitate vna nõ videantur duo epiſcopi eſſe. Item ex Cõcilio Laodiceno, titulo quinquageſimoſeptimo,vbi dicit: Non oportet in vicis & in villulis epiſcopos ordinari,&c. * 26. ſi capitula ſar dicẽſis Cõcilij addãtur Niceno Concilio, ſicut in aliquibus exẽplaribus reperitur.

Item ex Concilio Aphricæ ſecundo,titulo quinto, vbi Felix epiſcopus Selempſelitanus dixit: Etiàm,ſi hoc placet, ſanctitati veſtræ inſinuo, vt diœceſes quæ nunquàm habuerunt epiſcopos, non habeant: & diœceſis quæ aliquandò habuit, habeat proprium epiſcopum. Secundùm autem hanc proſecutionẽ ſanctitatis veſtræ eſt æſtimare, quid fieri debeat. Genedius epiſcopus dixit: Si placet inſinuatio fratris & coepiſcopi noſtri Felicis,ab omnibus cõfirmetur. Ab vniuerſis epiſcopis dictum eſt,placet.

Item ex Cõcilio Africæ tertio,titulo quadrageſimoſecundo,vbi dicit,vt non accipiat alterum epiſcopum plebs, quæ in diœceſi ſemper ſubiacuit. Epigonius enim epiſcopus inter cætera ſic dixit: Hoc dico, non debere rectorem accipere eam plebem, quæ in diœceſi ſemper ſubiacuit, nec vnquàm proprium epiſcopũ habuit. Quapropter ſi vniuerſo ſanctiſſimo cœtui placet hoc, quod proſecutus ſum,confirmetur. Aurelius epiſcopus dixit: Fratris & conſacerdotis noſtri proſecutioni non obſiſto, ſed hoc me & feciſſe,& facturum eſſe profiteor.

Item ex Cõcilio Sardicẽſi capitulo ſexto vbi inter cætera præcipitur: Licentia paſsim danda non eſt. Si enim ſubitò aut vicus aliqs,aut modica ciuitas,cui ſatis eſt vnus presbyter, voluerit ſibi epiſcopum ordinari, ad hoc vt vileſcat nomen epiſcopi & authoritas,non debẽt illi ex alia prouincia inuitati, facere epiſcopum, in quibus anteà non fuit.

Item de ſententia eorum qui huiuſmodi ordinationes faciunt, vel de his qui contra hæc inſtituta canonum ordinantur, ex concilio Tauritano, titulo ſecundo vbi dicit: Geſtorũ quoquè ſerie conſcribi placuit ad perpetem diſciplinam,quod circa Octauiũ, Vrſionem,Remigiũ ac Triferium epiſcopos

ſynodus

* Bambę

ſynodus ſancta decreuit,qui in vſurpationē quādam de ordinatione ſacerdotum ad inuidiam vocabantur,quod ità his videtur indultum,vt decęterò hac authoritate commoniti, nihil vſurpare conentur, ſi quidem ſe ab hac cauſa tali excuſatione defenderint, qua dicerent ſe nō eſſe priùs cōuentos. Proindè iudicauit ſynodus,vt ſi quis ex hoc fecerit contra inſtituta Maiorum, ſciat is, qui ordinatus fuerit, ſacerdotij ſe honore priuandum: & ille,qui ordinauerit,authoritatem ſe in ordinationibus vel in Concilijs minimè retenturum. Non ſolùm autem circa

*memora tos epos

*memoratum epiſcopum hæc ſententia prędicabit,ſed & circa omnes ſimili errore deceptos,qui ordinationes huiuſmodi perpetrárunt. His ergò fortiſſimis regulis effectū pij operis apponentes, in communi definitione elegimus,vt in loco villulæ ſupradictæ deincèps ſedes epiſcopalis non remaneat, neq; epiſcopus illic vltrà conſtituendus exiſtat.Hic tamen Conuildus, qui contra Maiorum decreta illic videtur inſtitutus fuiſſe epiſcopus,nullis canonum erit ad condemnationem ſui ſententijs vlciſcendus: quia non ambitione, ſed principis impulſione conſtitit ordinatus. Et ideò hoc illi remedium humanitatis concedimus, vt in ſedem aliam decedentis cuiuſlibet epiſcopi trāſducatur: & prædictus locus ſub monaſtica deincèps inſtitutione manſurus,non epiſcopali vltrà priuilegio fretus, ſed ſub regimine abbatis (ſicut hucuſque fuit) erit modis omnibus mancipandus. Iam verò decætero generale

* ponam*

*ponentes edictum, Si quis contra hæc canonum interdicta venire conatus fuerit, vt in locis illis epiſcopum eligat fieri, vbì epiſcopus nunquàm fuit, anathema ſit in conſpectu Dei omnipotentis. Et inſuper tam ordinator quàm ordinatus, gradum ſui ordinis perdat: quia non ſolùm antiquorum patrum decreta, ſed & Apoſtolica autus eſt conuellere inſtituta.

Capitulum V.

De conſ. diſt. 2. Relatum eſt nobis quoſ.

Relatum nobis eſt, quoſdam de ſacerdotibus non tot vicibus communionis ſanctæ gratiam ſumere, quot ſacrificia in vna die videntur offerre: ſed in vno die,ſi plurima per ſe Deo offerant ſacrificia,in omnibus ſe oblationibus à communione ſuſpendant, & in ſola tantùm extremi ſacrificij oblatione cōmunionis ſanctæ gratiam ſumunt, quaſi nō ſit totiès illi vero & ſingulari ſacrificio participandum, quotiès corporis & ſanguinis Domini noſtri Ieſu Chriſti immolatio facta conſtiterit.Nam eccè Apoſtolus dicit: Nonne qui edunt hoſtias,participes ſunt altaris? Certum eſt, quòd hi qui ſacrificantes non edunt,rei ſunt * Dominicis ſacramētis. Quicunq; ergò ſacerdotum deincèps, diuino altario ſacrificium oblaturus acceſſerit,& ſe à communione ſuſpenderit,ab ipſa qua ſe indecenter priuauit, gratia communionis an-

1.Cor.10.c

*Dñici ſacramēti.

no vno repulſum ſe nouerit.Nam quale erit illud ſacrificium,cui nec ipſe ſacrificans particeps eſſe cognoſcitur? Ergò modis omnibus eſt tenendum,vt quotieſcunquè ſacrificans corpus & ſanguinem Ieſu Chriſti Domini noſtri in altario immolat, totiès perceptionis corporis & ſanguinis Chriſti ſe participem præbeat.

Capitulum VI.

Illud quoque collatione mutua decernendum nobis occurrit, quòd in quibuſdam ciuitatibus,decedentibus epiſcopis proprijs, dum differtur diù ordinatio ſucceſſoris, nō minimè creatur officiorum diuinorum offenſio.Nam dum longè lateq́ue diffuſo tractu terrarum commeatur,impeditur celeritas nunciorum,quò aut non queat regis auribus decedentis præſulis tranſitus innoteſci,aut de ſucceſſore moriętis epiſcopi libera principis electio pręſtolari.Naſcitur ſæpè & noſtro ordini de relatione talium difficultas,& regiæ poteſtati,dum cōſultum noſtrū pro ſubrogandis pontificibus ſuſtinet, * iniurioſa neceſſitas. Vndè placuit omnibus pōtificibus Hiſpaniæ atq; Gallicię,vt ſaluo priuilegio vniuſcuiuſque prouinciæ, licitum maneat deincèps Toletano pontifici, quoſcunq; regalis poteſtas elegerit, & iam dicti Toletani epiſcopi iudicium dignos eſſe probauerit,in quibuſlibet prouincijs in præcedentium ſedibus præficere præſules, & decedentibus epiſcopis eligere ſucceſſores, ſic tamen,vt quiſquis ille fuerit ordinatus, poſt ordinationis ſuæ tempus infra trium menſium ſpatium proprij metropolitani, pręſentiam viſurus accedat, qualiter eius authoritate vel diſciplina inſtructus, condignæ ſuſceptę ſedis gubernacula teneat. Quòd ſi per deſidiam aut neglectum quilibet conſtituti temporis metas exceſſerit, quibus nequeat metropolitani ſui obtutibus præſentari, excommunicatum ſe per omnia nouerit, excepto,ſi regia iuſſione impeditum ſe eſſe probauerit.Hāc quoq; definitionis formulam, ſicut de epiſcopis, ità & de cæteris eccleſiarum rectoribus placuit obſeruandam.

Diſt. 63. Cū longè lateq;

*innumeroſa

Capitulum VII.

Omnis diſciplina ſic ſubiectos debet arguere,vt ſpem veniæ non videatur auferre, nec funditùs caruationis inducere iugum, ſed temperantiæ ſemper adhibere conſultū. Et ideò quia legem illam à domino Vuambano principe editam,quæ de proditione eſt annotata, huius principis noſtri & domini Eringij manſuetudo temperare diſpoſuit: ideò annuente nobis glorioſo & religioſiſſimo Eringio principe noſtro, neceſſariè hoc ſanctum Concilium definiuit,vt hi, qui per ſupradictam legem teſtificandi dignitatem perdiderunt,recepto teſtimonio priſtinæ dignitatis,cauſas exequi poſſint debitæ actionis,qualiter nobilitatis ſoluæ titulum reportantes,& quæque de præteritis legitimè teſtificari

ſtificari voluerint,licentię obtineant votum, & à iudicibus nullis prohibitionibus arceãtur, hoc videlicet adijcientes, vt ſi quid in præteritis teſtificari voluerint,ſi pro ſola huius rei infamatione reiecti ſunt, teſtimonio ſuo nupèr conquirant,quod in præteritis cõquirere potuerant: tantùm ſi illo tempore quo in præteritis ad teſtimonium dicendũ vocati ſunt,& ſupradictæ legis inſtitutionibus reprobati,& aliam criminis notam eos

*trienniũ tunc non habuiſſe,patuerit,aut *tricennium tunc effluxiſſe,cùm ad teſtimonium fuerant prolati,hi qui eos reprobauerant,manifeſtè conuicerint.

Capitulum VIII.

Mat. 5. & 19. 32. q. 5. Præceptum Domini eſt.

Præceptum Domini eſt, vt excepta cauſa fornicationis, vxor à viro dimitti non debeat. Et ideò quicunq; citra culpam criminis ſupradicti, vxorem ſuam quacunq; occaſione dimiſerit,quia quod Deus iunxit,ille ſeparare diſpoſuit: tam diù ab Eccleſiaſtica communione priuatus,& à cętu omnium Chriſtianorum maneat alienus, quandiù ſocietatem relictæ coniugis ſynceriter amplectatur & foueat. Hi tamen, qui iam admoniti à ſacerdote ſemèl,bis terq;,vt corrigerẽtur, ad torum ſuæ coniugis noluerint redire,ipſi ſe ſuis meritis & à palatinę dignitatis officio ſeparabunt, & inſuper generoſæ dignitatis teſtimonium,quandiù in culpa fuerint,amiſſuri ſunt,quia carnem ſuam diſſidij iugulo tradiderunt.

Capitulum IX.

De Iudęorum autem execranda perfidia, diſcretis titulorum ſententijs editas nouiter à glorioſo principe leges vigilanti ſenſuum intentione perlegimus, diſtricto etiàm grauitatis põdere earum inſtituta probauimus. Pro indè quæ debitæ rationis iudicio editæ, ſynodali dignatione probatæ ſunt,irreuocabili deincèps iudiciorum ordine, pro eorũ exceſſibus tenebuntur, ideſt, leges, quæ de commemoratione priſcarum cæremoniarũ & Iudæorum tranſgreſſionibus promulgatæ ſunt, atq; de nouella confirmatione earum.Item de blaſphematoribus ſanctæ Trinitatis. Item, nè Iudæi aut ſe aut filios ſuos vel famulos à baptiſmi gratia ſubtrahant. Item,nè Iudæi more ſuo celebrent Paſcha, vel carnis circunciſiones exerceant, ac nè Chriſtianum quemquàm à fide Chriſti dimoueant. Item,nè Iudæi ſabbata cæterasq; feſtiuitates ritus ſui celebrare præſumant. Item,vt omnis Iudæus diebus Dominicis & in prænotatis diebus ab opere ceſſet. Item, nè Iudæi more ſuo dijudicent eſcas. Item,nè Iudæi ex propinquitate ſui ſanguinis connubia ducant, & vt ſinè benedictione ſacerdotis nubere non audeant. Item, nè Iudæi religioni noſtræ inſultantes, ſectam ſuã defendere audeant: nec à fide refugientes,alibì ſe tranſducant. Et nè quilibet refugiẽtes eos ſuſcipiat. Itẽ,nè Chriſtianus à Iudæis quodcunque muneris contra fidem Chriſti accipiat. Item, nè Iudæi libros legere audeant, quos Chriſtiana fides repudiat. Item, nè Iudæis mancipia deſeruiant vel adhæreant Chriſtiana. Item, ſi Iudæus ſe Chriſtianum eſſe teſtetur,& ob hoc non velit à ſe reijcere mancipium Chriſtianum. Item, profeſſio Iudæorum, quomodò vnuſquiſq; ad fidem veniens,indiculum profeſſionis ſuæ cõſcribere debeat. Item, conditiones Iudæorum, quas iurare debeant hi, qui ex eis ad fidem venientes, profeſſiones ſuas dederint. Item de Chriſtianis mancipijs Iudæorum, quæ ſe non prodiderint Chriſtiana, ſiue de publicatoribus eorum. Item,nè Iudæi à quolibet poteſtate accepta extra regiam ordinationẽ Chriſtianum quenque impetere, plectere, vel diſtringere audeant. Item,vt ſi Iudæorũ ſerui necdùm adhuc cõuerſi,ad Chriſti gratiam conuolauerint,libertate donentur. Itẽ, nè Iudæi adminiſtratorio vſu in ordinẽ villicorum atque actorum, Chriſtianam familiam redigere audeant & de damnis eorum qui talia ordinanda iniunxerint. Item,vt Iudæus ex alijs prouincijs vel territorijs ad regis noſtri ditionem pertinentibus veniens, epiſcopo loci vel ſacerdoti ſe præſentare nõ differat,vel quid huic in toto obſeruari conueniat. Item, vt concurſus Iudæorum diebus inſtitutis ad epiſcopum fieri debeant. Item, vt quicunque Iudæum ſecũ aſſequentem habuerit, expetente ſacerdote, eum apud ſe retinere non audeat. Item, vt cura omnis diſtringendi Iudæos ſolis ſacerdotibus debeatur. Item,de damnis ſacerdotum vel Iudicum,qui in iudicijs inſtituta legum adimplere diſtulerint. Item,nè iudices quicquam de perfidorum exceſſibus,extra ſacerdotum conniuentiam, iudicare præſumant. Item, vt epiſcopi tunc immunes habeantur à damnis,cum eorum presbyteros ad ea quę ipſi non correxerint,remiſerint corrigenda. Item,de ſeruata principibus miſerendi poteſtate in his, qui conuerſi ad fidem Chriſti veraciter fuerint. Item, vt epiſcopi omnes Iudæis ad ſe pertinentibus, libellum de ſuis editum erroribus tradant,& vt profeſſiones eorum vel conditiones in ſcrinijs eccleſiæ condant. Quarum omnium legum promulgatio grauida, ſicut ſynodali iudicio comprobata, ità generali omnium noſtrorum definitione, in eorum erit deincèps exceſſibus exercenda.

Dist. 54. Et ſi Iudæorũ ſerui.

Capitulum X.

17. q. 4. Diffiniuit ſanctum Conciliũ.

Pro his qui quolibet metu vel terrore eccleſiã appetunt,conſentiente paritet glorioſiſſimo domino noſtro Eringio rege,hoc ſanctum Concilium definiuit,vt nullus audeat confugientes ad eccleſiam vel reſidentes,indè abſtrahere,aut quodcũq; nocibilitatis vel damni ſeu ſpolij reſidentibus in loco ſancto inferre: ſed eſſe potiùs his ipſis, qui eccleſiã petunt,per omnia licitum,in triginta paſſus ab

itized by Google

ab eccleſiæ ianuis progredi. In quibus triginta paſſibus vniuſcuiuſque eccleſiæ in toto circuitu reuerẽtia defendatur, ſic tamen, vt hi qui ad eam confugiunt, in extraneis vel longè ſeparatis ab eccleſia domibus, nullo modo abſcedant: ſed in hoc triginta paſſuũ numero abſque domorum extranearum receptaculo progredientes, aditum obtinebũt, qualiter requiſitæ naturæ vſum debitis expleant locis. Et nullo teneantur cuẽtu neceſſitudinis, qui Dominicis ſe defendendos cõmiſerint clauſtris. Si quis autem hoc decretum tentauerit violare, & eccleſiaſticæ excõmunicationi ſubiaceat, & ſeueritatis regiæ feriatur ſententia. Ipſos tamen, qui ad eccleſiam confugium fecerint, ſi iuxta priſcorum canonum inſtituta hi qui eos repetunt, ſacramẽta reddiderint, & ſacerdos eccleſię ipſius, ab eccleſiæ non abſtraxerit foribus, aut fuga talium ſi euenerit, ſacerdoti quærẽda eſt, aut damnorum ſententia ſecũdùm electionem principis, huiuſmodi ſacerdotibus irrogãda.

Capitulum XI.

Præcepta Domini ſunt, dicentis: Non facies tibi ſculptile, neque omnem ſimilitudinem, quæ eſt in cœlo deſupèr, & quæ in terra deorsùm, nec eorũ quæ ſunt in aquis ſub terra, nec adorabis ea, neque coles. Item, qui immolat dijs, occidetur, præterquàm Domino ſoli. Item, vir aut mulier qui faciunt malum ante conſpectum Domini Dei ſui, & tranſgrediuntur pactum illius, vt vadant, & ſeruiant dijs alienis, & adorent eos, vel Solẽ & Lunam & omnem militiam cęli, quæ non præcepi, & hoc tibi fuerit nunciatum, audiensque inquiſieris diligenter, & verum eſſe repereris, & abominanda facta eſt in Iſrael: educes virum ac mulierem, qui rem ſceleratiſſimam perpetrauerunt, ad portas ciuitatis, & lapidibus obruentur: Præcepta Domini hæc non in vltione, ſed in terrore delinquentium apponentes, non mortis ſententiam promulgamus, ſed cultores idolorum, veneratores lapidum, accenſores facularum, & excultores fontium admonemus, vt agnoſcant & ipſi ſponte ſe morti ſubijciunt, qui diabolo ſacrificare videntur. Mortis. n. nomine diabolus appellatur, ſicut de eo ſcriptum eſt. Et erat illi nomen, mors. Ac proindè omne ſacrilegium idololatriæ, vel quicquid illud eſt contra ſanctam fidem, in quo inſipiẽtes homines captiuati, diabolicis culturis inſeruiunt, ſacerdotis vel iudicis inſtãtia inuentum, vt ſacrilegia eradantur, & exterminata truncentur. Eos verò qui ad talem errorem accurrunt, & verberibus coerceant, & onuſtos ferro, dominis ſuis tradant, ſi tamen Domini eorum per iuriſiurandi atteſtationem promittant, ſe eos tam ſolicitè cuſtodire, vt vltrà eis non licet tale nefas committere. Quòd ſi domini eorum nolint huiuſmodi reos in fide ſua ſuſcipere, tunc ab eis à quibus coerciti ſunt, regijs adſpectibus præſententur, vt principalis authoritas liberam de talibus donandi poteſtatem obtineat. Domini tamen eorum, qui nunciatos ſibi talium ſeruorum errores vlciſci noluerint, & excommunicationis ſententiam perferant, & iura ſerui illius, quem coercere noluerint, ſe amiſiſſe cognoſcant. Quòd ſi ingenuorum perſonę his erroribus fuerint implicatæ, & perpetua excommunicationis ſententia feriantur, & arctiori exilio vlciſcantur.

Exo. 20.a
Exo. 22.c
Deut. 17.a
Apoc. 6.b

Capitulum XII.

Placuit huic ſancto Cõcilio, vt iuxta priorum epiſcoporum ſingularum prouinciarũ canonum inſtituta, annis ſingulis i vnaquaque prouincia Calendis Nouembris Concilium celebraturi conueniant. Quiſquis autem in prædictis Calendis Nouembris pro celebratione ſynodi venire diſtulerit, excõmunicationi debitæ ſubiacebit.

Capitulum XIII.

Præmiſſis his omnibus ſynodalibus geſtis, quæ honeſto decretorum fine compleuimus, perpetuum his robur per manuum noſtrarum ſubſcriptionem annectimus, dãtes pro his gloriam & honorem immortali Deo & Domino noſtro, quo inſpirante, & determinationis noſtræ ſententia viguit, & probitas cauſarum honeſto ſe fine compleuit. Vndè ſanctæ Trinitatis poſcimus ineNarrabile* nomen, & glorioſam ineffabilis potentiæ maieſtatem, vt det amatori Chriſti ſereniſſimo domino noſtro atque amantiſſimo Eringio principi, cuius iuſſu ad hunc meruimus aduocari conuentum, imperare clementer, regnare feliciter, habere de clemẽtia fructum, obtinere de iuſtitia præmiũ, de pietate trophæum, quô & hic inuictus victor hoſtium ſemper appareat, & poſt diuturna huius ſeculi curricula, ad regnum ęternum cum ſuis omnibus coronandus perueniat, præſtante Deo & Saluatore Ieſu Chriſto Domino noſtro, qui cum patre & ſpiritu ſancto in Trinitate viuit & regnat Deus in ſecula ſeculorum, Amen.

*numen.

Conſummatum eſt Hoc ſanctum Concilium, die octaua Calendarum Februariarum, anno regni feliciter primo ſereniſſimi domini noſtri Eringij regis.

SVBSCRIPTIO Epiſcoporum.

IVlianus Dei gratia *Spalenſis eccleſiæ ſedis epiſcopus, hæc ſynodica inſtituta à nobis edita, ſubſcripſi.

*Hiſpalẽſis.

Ego Iulius indignus vrbis regiæ Toletanæ ſedis epiſcopus, hæc ſynodica à nobis inſtituta, ſubſcripſi.

Ego Liuba indignus Bracarenſis ſedis epiſcopus, hæc ſynodica * à nobis inſtituta edita, ſubſcripſi.

Ego

Ego Stephanus ſanctæ Emeritenſis eccle
inſtituta à nobis edita, ſiæ epiſcopus, hæc ſynodica à nobis inſtitu
ta edita, ſubſcripſi.

Affalus Dei miſeratione Auelenſis eccle
ſiæ epiſcopus, hæc ſynodica* à nobis inſtitu
ta edita, ſubſcripſi.

In Chriſti nomine Leander eccleſiæ Ilici
tanæ & Iotanæ epiſcopus, hæc ſynodica* à
nobis inſtituta edita, ſubſcripſi.

In Chriſti nomine Palinatius * Vreitanæ
eccleſiæ epiſcopus, hæc ſynodica inſtituta à
nobis edita, ſubſcripſi.

Concordius Palantinæ ſedis epiſcopus,
ſimiliter ſubſcripſi.

Riccila Accitanæ eccleſiæ epiſcopus, ſimi
liter ſubſcripſi.

Simpronius Ergauicenſis eccleſiæ epiſco
pus, ſimiliter ſubſcripſi.

Spera in Deo Italicenſis ſedis epiſcopus,
ſimiliter ſubſcripſi.

Geta Ilipenſis eccleſiæ epiſcopus, ſimili
ter ſubſcripſi.

*Egoſcā. Memorius * Egobinenſis eccleſiæ epiſco
pus, ſimiliter ſubſcripſi.

Tructimundus Elborenſis epiſcopus,
ſubſcripſi.

*Sitianenſi vel Sitiēſ Iſidorus * Sitalenſis epiſcopus, ſimiliter
ſubſcripſi.

Gaudentius Valentienſis epiſcopus, ſimi
liter ſubſcripſi.

*Segobiēſ. Deodatus * Segouienſis epiſcopus, ſimili
ter ſubſcripſi.

Gentinus Tudenſis epiſcopus, ſimiliter
ſubſcripſi.

Froaricus Portugalenſis epiſcopus, ſimi
liter ſubſcripſi.

Felix Irienſis eccleſiæ epiſcopus, ſimiliter
ſubſcripſi.

Antonianus Baſtinæ eccleſiæ epiſcopus,
ſimiliter ſubſcripſi.

*Iubienſ. Proculus * Iugaſtrenſis eccleſiæ epiſcopus,
ſimiliter ſubſcripſi.

Attala Caurienſis eccleſiæ epiſcopus, ſi
militer ſubſcripſi.

Reparatus Veſenſis eccleſiæ epiſcopus,
ſimiliter ſubſcripſi.

Prouidentius Salamanticenſis epiſcopus
eccleſiæ, ſimiliter ſubſcripſi.

Argibado Eliberitanæ epiſcopus eccle
ſiæ, ſimiliter ſubſcripſi.

Siſebado Tuccitanæ eccleſiæ ſedis epiſco
pus, ſimiliter ſubſcripſi.

Ella Segobricenſis epiſcopus, ſimiliter
ſubſcripſi.

Seberianus Oxienſis eccleſiæ epiſcopus,
ſimiliter ſubſcripſi.

Ioannes Pacenſis epiſcopus, ſimiliter ſub
ſcripſi.

Teudulfus Aſtigitanus epiſcopus, ſub
ſcripſi.

Samuel, Gundulfus, Lufraſius, Theodora
mus, Bateradus, abbates ſubſcripſerunt.

Annibonius presbyter, tenens vicem do
mini mei Subdemeri eccleſiæ Complutenſis epiſcopi, ſubſcripſi.

Seſulfus hæc inſtituta quibus interfui, an
nuens ſubſcripſi.

Reccaredus ſimiliter ſubſcripſi.
Vuiriza ſimiliter ſubſcripſi.
Vuimars ſimiliter ſubſcripſi.
Theuditeudila ſimiliter ſubſcripſi.
Oſtulfus ſimiliter ſubſcripſi.
Salimurius ſimiliter ſubſcripſi.
Theudefridus ſimiliter ſubſcripſi.
Hildigiſus ſimiliter ſubſcripſi.
Vitulus ſimiliter ſubſcripſi.
Edila ſimiliter ſubſcripſi.
Adeluibus ſimiliter ſubſcripſi.
Attulfus ſimiliter ſubſcripſi.

Quibus omnibus ſynodalibus geſtis decretis atque peractis, & debitam reuerentiã honoris impendimus, & patulum authoritatis noſtræ vigorem his innectere properamus. Ideoque præmiſſas has conſtitutiones ſynodicas à præſenti die vel tempore, id eſt, ab octauo Calendas Februarij, Anno primo regni noſtri, nullus audeat contemnere, nullus etiàm præterire, nemo earundem conſtitutionum audeat iura conuellere, nullus temerator hæc decreta ſubuertere. Nemo illicitator vel contemptor, vigorem his inſtitutionibus ſubtrahat, ſed generaliter per cunctas regni noſtri prouincias hæc canonum inſtituta noſtræ gloriæ temporibus acta, & authoritatis debitæ faſtigio præpollebunt, & irreuocabili iudiciorum exercitio, prout conſtituta ſunt, celebra habebũtur. Si quis autem hæc inſtituta contemnat, contemptorum ſe nouerit damnari ſententia, id eſt, vt iuxta voluntatem noſtræ gloriæ & excommunicatus à cœtu noſtro reſiliat, & inſuper partem decimam facultatis ſuæ fiſci partibus ſociandam, amittat. Quòd ſi nihil habuerit facultatis, vndè prædictam compoſitionem exoluere poſſit, abſque alia infamia ſui, quinquaginta oportebit eum ictibus verberari, vt ſemper infamis permaneat. Edita lex in confirmatione Concilij Toletani, ſub die octauo Calendas Februarij, anno feliciter primo regni gloriæ noſtræ. In nomine Domini Flauius Eringius rex, hoc legis noſtræ edictum in confirmatione huius Concilij promulgarum, ſubſcripſi.

Explicit Concilium Toletanum duodecimum.

CON-

Digitized by Google

CONCILIVM
TOLETANVM DECIMVMTERTIVM,
Actum anno quarto Eringij Regis.
Est Prouinciale.

A.D.683. vel vt alij 688.

LIbatæ charitatis instinctu alternis visionum obtutibus reddíti,& in vnum cętum authore Deo pariter aggregati,in ecclesia videlicet sanctorum apostolorum Petri & Pauli,anno regni quarto serenissimi Eringij principis, sub die secundo Nonas Nouembris, æra 721.cùm vnusquisque nostrûm debitis locaretur in sedibus, affuit idẽ princeps,pleno fidei ardore subnixus, & humilitatis gratia decoratus, qui synodico cœtui deliberationis suæ vota commendans,& vt pro se Deum instantissimè deprecaretur,expostulãs, hoc præsertim est allocutus sufficienti exhortatione Cõciliũ, vt ecclesiasticæ disciplinæ quæ congruunt, & corrigendis moribus quæ conueniunt, tractatûs nostri euidentia sancirẽtur. Deindè religiosa vota suæ clementiæ,quibus subueniendum miseris definiuit, synodali consentu confirmanda commisit,offerens videlicet sacris pontificibus tomum, obsecrans pariter & contestans, vt quicquid illic venustioris esset calami respersione congestum, synodalis potentiæ conderetur ordine titulorum.Tunc nos pro susceptο à principe tomo gloriam dedimus Deo,& eidem principi benediximus glorioso.Idem tamen princeps postquàm votorum suorum actionem peregit,à conuentu Concilij glorioſus exiuit.Tunc post præsentiæ principalis abscessum,hoc in tomi ipsius allegatione reperimus exaratum.

IN nomine Domini Flauius Eringius rex sanctissimis patribus in hac sancta synodo residentibus: Eccè sanctissimi religiosa pietate excolendi pontifices.& diuini cultus instantissimi sectatores,coram cœtus vestri reuerentia humilis deuotusque prosternor, recliuis assisto, promptus adstipulor, primùm de conuentus vestri aggregatione patri luminum gratiarum copiam soluens, deindè vororum meorum studia vestris iudicijs derimenda committens.Nec enim fas est,quenquam,etiàm si nondùm sit opùs,sinè consilio agere,cùm multa promisit Deus bona cum consilio bonorum egisse.Vndè vt breui exhortatione perorem, vota mea quibus remedia pietatum exercere delector, sepsibus paternitatis vestræ agnoscenda innuo.Quæ tamen nè oblitu quodam memoriam fugiant,& relationi propriæ curarum ea intercapedo subducat,in huius tomi complicatione accipite annotata. Illúd primùm volenti mihi miseris parcere, conuenit intimare,quòd diuulsam per tyrannidem nostri corporis partem,in societatis nostræ gremiũ conamur reducere. Etenim retroactis diuæ memoriæ præcessoris nostri* Vuambæ regis temporibus,quę in prophanatoribus patrię qui cum Paulo quondàm tyrãnidem assumpserunt,illata est sentẽtia vitionum, qui per iudicij vniuersalis edictum amiserunt testimonium,rebusque proprijs caruerunt:quæ cuncta vestræ sanctitudini nota sunt, quos tamen & in collegio societatis nostræ recipere,& rebus quibus fas fuerit, deuouimus deuestire. Nam & de accusatis modum volumus ponere iustissimæ perquisitionis,quo siue de religiosis,siue de laicis quisquam accusationis cuiusquam studio fuerit propulsatus,non occultis fraudibus vel violentijs comprimatur,nec clàm ad professionem violenter arctetur, sed in communi omnium examine iudicetur, quô secundùm publicè professionis suæ tenorem,aut offensibilis debitas damnationis pęnas accipia, aut innocens,ex iudicio omnium comprobatus, clarescat.Nam quid iam de tributorum fiscaliũ exactionibus referam, quorũ redhibitiones tantis debitorum cumulis increuerunt, vt si exigi penitùs iubeantur, & status subruatur funditùs populorum,& fragmine collisionis eorum vltimum terra sentiat propriæ prolapsionis excidium? Vndè talibus non solùm priuatis,sed etiàm fiscalibus seruis remedia pietatis præoptans nostra gloria affluenter impendere, omnes tributorum exactionis, quæ apud illos de retroactis tẽporibus adiacent,vsque ad primum annum mansuetudo nostra illis remittendas laxauit, & stylo propriæ authoritatis remittendas instituit, quas etiàm authoritas sacrosancto cętui vestro relegendas relegit.Illud quoquè adijciens loquar,quod votis nostris horribile & animis execrabile est semper. Nobilitatis conditio libertorum vel seruorum etiàm adęquata, gentis nostræ statum degenerat. Ob quam rem hoc nostræ gloriæ animis placet, vt exceptis fiscalibus seruis vel libertis, abrasa deincèps huius malæ præsumptionis licentia, nullus qui ex seruitute quorumlibet seruus sit vel libertus,ad palatina officia transeat. Quod si fecerit, illic seruiturũ proculdubiò redu-

* Bambæ

reducendum ſe nouerit, ex quo aut conditionis propriæ originem ſumpſit, aut libertatis titulum reportauit. His votorum meorum inſinuationibus allegatis, quæſo, vt fortia paternitatis veſtrę adiutoria pręrogetis. Luce enim clariùs conſtat, quòd aggregatio ſacroſancta pontificum, quicquid cenſuerit obſeruandum, per ſanctiſpiritus donum, omninò eſt ad æternitatem præfixum. Et ideò vniuerſitatem paternitatis veſtræ ſublimiumque virorum nobilitatem, qui ex aulæ regalis officio in hac ſancta ſynodo vobiſcum ſeſſuri prælecti ſunt, obteſtor pariter & coniuro, atque per ineffabile illud ſanctæ Trinitatis ſacramentum conuenio, vt quicquid in medio veſtri ſe iudicandum vel retractandum inuexerit, tam quæ per nos dicta, quàm etiàm cætera quæ veſtris auditibus ſe ingeſſerint audienda, communi vigore iuſtitiæ & temperamento miſericordiæ dirimere procuretis, quo cum omni reuerentia patrum præcedentium regulis ſubditi, totius vnanimitatis veſtræ ſententia non aliundè, quàm ex veritatis fonte, procedat. Sicque & his quæ præmiſſa ſunt, ſolidum deliberationis ſtylum promptiſſimè apponatis, & reliqua adhuc quæ neceſſaria ſunt, in peragendis eccleſiaſticæ regulæ diſciplinis, & dilimenda tractetis, & dirempta religioſioribus diligenter conſcribatis, qualiter dum doctrinam diſpergitis ſalutarem in populis, Chriſtum Dominum in cumulando iuſtitiæ fructu capiatis, vt vobis prędicantibus & nobis implentibus & quæ diuinis oculis complaceant, & quæ nobis proficiant, ſemper agere valeamus. Sit vtriſque parentibus in hoc ſeculo de lucro animarum ineffabile gaudium, & in futuro de peruentione æternitatis præmium inconuulſum. Datum ſub die 2. Nonas Nouembris, anno feliciter quarto regni glorię noſtrę in Dei nomine Toleto. Perlecto ergò coram cunctis Tomi neceſſariæ inſtitutionis exordiu, priùs de fide ſanctæ Trinitatis ſermocinationis noſtæ cœpit eſſe principiũ, profitentes pariter & credentes ea, quæ de hac ſancta Trinitate & euangelia tradunt, & Apoſtolorum ſanctiones inſtituunt, ſicut Niczna ſynodus hoc pietatis ſacramentum expoſuit, ſicut Conſtantinopolitana definitio ſanxit, vel primi Epheſini cœtus atque Chalcedonenſis euidens doctrina conſtituit, iuxta quòd etiàm ſacroſancti ſymboli elucubrata profeſſio claret, quæ in Miſlarum ſolennitatibus patula cunctorum acclamatur fidelium voce.

FIDES CONCILII Toletani xiij. ex Symbolis Niczno & Conſtantinopolitano potiſſimùm concinnata.

CRedimus in vnum Deum, patrem omnipotentem, factorem cęli & terræ, viſibilium omnium & inuiſibilium conditorem. Et in vnum Dominum Ieſum Chriſtum, filium Dei vnigenitum, ex patre natum ante omnia ſecula, Deum ex Deo, lumen ex lumine, Deum verum ex Deo vero, natum, non factum, homouſion patri, hoc eſt, eiuſdem cum patre ſubſtantiæ, per quem omnia facta ſunt, quæ in cœlo & quæ in terra. Qui propter nos & propter noſtram ſalutẽ deſcẽdit, & incarnatus eſt de Spiritusãcto ex Maria virgine Homo factꝰ, paſſus eſt ſub Pontio Pilato, ſepultus, tertia die reſurrexit. Aſcẽdit in cęlos, ſedet ad dexteram patris, iterùm venturus in gloria iudicare viuos & mortuos, cuius regni non erit finis. Credimus in Spiritum ſanctum, Dominum & viuificatorem, ex patre & filio procedentem, cum patre & filio adorandum & glorificandum. Qui locutus eſt per Prophetas. Vnam catholicam atque Apoſtolicam Eccleſiam. Confitemur vnum baptiſma in remiſſionem peccatorum, Et expectamus reſurrectionem mortuorum, & vitam futuri ſeculi, Amen.

POſt huius ſanctæ fidei diſpoſitam ſcripturam, quaſi ſuper ſolidiſſimam petram cæterorum ſequentium conſtruximus fabricam, vt firmitate inconuulſibili durent, quæ ſuper fundamentum veræ fidei fuerint perenne conſtructa. Vndè & has omnium in commune ſententias, quas principis hortatu conſtruendas accepimus, communi voto edidimus, quas etiàm æterno reuerentiæ vigore obſeruandas fore cenſemus.

CONCILII TOLETANI Decimumtertium. Capitulum primum: (nam cætera deſunt.) De reddito teſtimonio dignitatis eorum, quos prophanatio infidelitatis cum Paulo traxit in ſocietatem tyrannidis.

PRæconabile ſignum eſt, illis ſemper negocijs intereſſe, quæ & à pietate incipiunt, & per pietatis viſcera temperantur. Pietas enim, vt ait Apoſtolus, ad omnia vtilis eſt. Cuius virtutis admirabili dono multa proficiunt &c. 1. Tim. 4.

Concilij Toletani Decimumtertium Finis.

PER

Digitized by Google

PER HAEC FERE TEMPORA habita conſtat alia aliquot Concilia Toletana 14. 15. 16. 17. quæ aut magna ex parte intercidérunt, aut latent adhuc in aliquibus Bibliothecis & archiuijs. Decimiſexti quidem miſſa ſunt duo ex Hiſpania Romam exemplaria ad emendationem Decreti Gratiani, apud quem extat caput ex hoc 16. Concilio, quod eſt pars 4. Canonis, eius Concilij, ex quibus veteribus exemplaribus nonnulla fuiſſe in eo capite emendata, & addita, & emendatores profitentur. habitum pono fuiſſe hoc Concilium 16. Aera 731. quæ cadit in An. Do. 693.

Caput illud apud Gratianum 10. q. 3. eiuſmodi eſt.

¶ Non accipiant Epiſcopi tertiam partem, niſi dirutas eccleſias reparare voluerint. C. III.

VNio noſtræ congregationis * decernit, atque inſtituit, vt tertias, quas antiqui canones de parochijs ſuis habendas epiſcopis cenſuerunt, ſi eas exigendas crediderint, ab ipſis epiſcopis dirutæ eccleſiæ reparentur. Sin uero eas maluerint cedere: ab earundem eccleſiarum cultoribus ſub cura & ſollicitudine ſui Pontificis, reparatio eiſdem eſt adhibenda baſilicis. Quòd ſi omnes eccleſiæ aut incolumes fuerint, aut quæ dirutæ erant reparatæ extiterint; ſecundum antiquorum canonum iſtituta, ſi tertias ſibi debitas vnuſquiſque epiſcopus aſſequi uoluerit, facultas illi omnimoda erit: ita videlicet, vt circa ipſas tertias nullus epiſcoporum quidpiam, pro regijs inquiſitionibus à parochianis* eccleſijs exigat, nihilque de prædijs ipſarum eccleſiarum cuiquam cauſa ſtipendii dare præſumat. ¶ Sed & hoc neceſſario inſtituendum deligimus, vt plures eccleſię vni nequaquam committantur presbytero: quia ſolus per totas eccleſias nec officium valet perſoluere, nec populis ſacerdotali iure occurrere ſed nec rebus earum neceſſariam curam impendere: ea ſcilicet ratione, vt eccleſia, quæ vſque ad decem habuerit mancipia, ſuper ſe habeat ſacerdotem; quæ vero minus decem, mancipia habuerit, aliis coniungatur eccleſiis. Si quis ſane epiſcoporum hanc noſtram conſtitutionem paruipenderit, ſpatiis duorum menſium ſe nouerit excommunicatione mulctari 7.

* al. adunationis.

* al. parochitanis.

BENEDICTVS II. NVMERO LXXXVII.

ANNO CHRISTI DCLXXXIII.

BENEDICTVS Iunior natione Italus, patria Romanus, ex patre Ioanne S. R. E. presbytsr Cardinalis, Imp. Cæſ. Fl. Conſtantino Aug. Sedit in Petri cathedra menſes x. & dies duos. creatus XIII. Calend. Iulii poſt Conſ. Imp. Conſtantini Aug. Anno XVI. Huius Pont. verè ſanctiſſ. fama per motus Imp. Conſtantinus Aug. priuilegium Eccleſiæ Rom. dedit, ut electus in Romanum Pont. ſtatim Pont. ordinaretur, non expectata amplius imperiali confirmatione (vt mos erat) in cõſecratione Rom. Pontificis. Reſtaurauit hic beatus Papa Eccleſiam S. Petri Apoſtoli & ſancti Laurentii, quæ appellatur Lucinæ. item ſancti Valentini via Flaminia, & Eccleſiam ſanctæ Mariæ ad Martyres exornauit. Sub hoc Pont. mons Veſeuus in Cãpania haud procul à Neapoli Flammas eructauit. Ordinationem verò fecit hic ſanctiſ. Pont. vnã menſe Decembri, qua in vrbe Roma Epiſcopos XXII. per diuerſa loca creauit. Mortuus verò eſt die Iduum Maij. Anno Dominicæ natiuitatis DCXXCV. poſt Conſ. Imp. Cæſ. Fl. Conſtantini Aug. Anno XVII. Cadauer eius in Baſilica Principis Apoſtolorum ſepultũ eſt. Et vacauit ſancta Rom. ſedes eo mortuo menſes duos & dies nouem.

IOANNES V. NVMERO LXXXVIII.

ANNO CHRISTI DCXXCV.

IOANNES natione Syrus, patria Antiochenus ex patre Cyriaco, Imp. Cæſ. Iuſtiniano Iuniore Aug. Sedit in Petri cathedra annum vnum, & dies nouem. creatus VIII. Calend. Auguſti, quum eſſet S. R. E. presbyter Cardinalis, conſecratus vero 3. Calen. Auguſti, poſt Conſ. Imp. Cæſ. Fl. Heraclii Conſtantini Aug. Anno XVII. Hic primus poſt multa tẽpora inexpectata Imp. Cõſtãtinopolitani auctoritate in Pont. Ro. conſecratus eſt. Interfuit ſanctæ ſextæ Synodo legatus Apoſtolicæ ſedis ſub ſanctiſſ. Papa Agathone Pontifex verò creatus, iura eccleſiæ Rom. in Epiſcoporum conſecratione, quæ Archiepiſcopi ſibi paſſim vſurpauerãt reſtituit. Et quum ordinationẽ unam in vrbe Roma per menſem Decembrem feciſſet, in qua Epos per diuerſa loca numero treide-

cim creauit, longa & grani infirmitate correptus mortuus eſt Romæ IIII. nonas Auguſti. Anno Dominicæ natiuitatis DCXXCVI. D. Imp. Cæſ. Iuſtiniano iuniore Aug. ſine collega Coſ. Magno donatiuo viritim diuidendo Eccleſiæ Rom. Clero relicto. Cadauer in Baſilica S. Petri Apoſtoli ſepultum eſt. Et vacauit S. Romana ſedes mẽſes duos, & dies decem & ſex.

EXEMPLAR DIVINAE *inſſionis* Iuſtiniani Auguſti, directa ad Ioannem Papam vrbis Romæ, in confirmationem ſexta Synodi Conſtantinopolitanæ.*

Imperator iſte, fuit eius nominis I I. ſicuti Papa iſte, huius nominis quintus.

* iuſſio

IN nomine Domini Dei & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti, Imperator Cæſar Flauius Iuſtinianus, fidelis in Ieſu Chriſto, pacificus, pius, perpetuus Auguſtus, Ioanni * vero ſanctiſſimo ac beatiſſimo Archiepiſcopo antiquæ almæ vrbis Romæ atque vniuerſali Papæ. Magnum ſtudium, magnam ſolicitudinem nos habentes pro ſtabilitate immaculatæ Chriſtianorum fidei, dehinc nanq; clementiſſimum noſtrũ Deum adiutorem, & ſuſceptorem noſtræ ſerenitatis eſſe confidimus, aduersùs omnem inimicum Chriſto dilectæ noſtræ reipublicæ, dum cognitum eſt nobis, quia ſynodalia geſta, eorumque definitionem, quam & inſtituere noſcitur ſanctum ſextum Conciliũ, quod cõgregatum eſt in tempore ſanctę memorię noſtri Patris, in hanc à Deo conſeruãdam regiam vrbem, apud quoſdam noſtros iudices remiſerũt. Neq; enim omninò prætermiſimus alterum aliquem apud ſe detinere ea, ſinè noſtra pijſſima ſerenitate, eô quòd nos* copioſos miſericordia noſter Deus cuſtodes cõſtituit eiuſdem immaculatæ Chriſtianorũ fidei: ſed mox adduximus noſtros patres ſanctiſſimos ac beatiſſimos Patriarchas cum veſtræ beatitudinis apocriſario, & ſacratiſſimum ſenatum, verum etiàm Deo amabiles metropolitas & epiſcopos, qui hic in regia urbe commorantur, & deinceps militantes incolas ſancti Palatij, necnon & ex collegijs popularibus & ab excubitoribus, inſuper etiàm quoſdam de Chriſto dilectis exercitibus, tam ab à Deo conſeruando imperiali obſequio, quamq; ab Oriẽtali Thraciano, ſimiliter & ab Armeniano, etiam ab exercitu Italiæ, deindè ex Cabariſianis & Septenſianis, ſeu de Sardinia atque de Africano exercitu, qui ad noſtram pietatem ingreſſi ſunt, & iuſſimus prætatas ſynodalium geſtorum chartas in medium adduci, & corã ſupradictis omnibus lectionem eorum fieri: omnesque diligenter audientes ſignare ipſas fecimus: quorum auditorum vniuerſitas in noſtris manibus eas præbuit chartas, vt debeamus nos tenendo inuiolatas conſeruare ipſas, vt non licentia fuerit in quolibet tempore his, qui timorem Dei nolunt habere, aliquid corrũpere aut ſubmutare ab his, quæ inſerta ſunt in prænominatis ſynodalibus geſtis, quas totas chartas benè definitas in temporibus ſanctæ memoriæ noſtri Patris, ex probabilibus ſanctis patribus, qui propriæ linguæ & manuum fidem apud Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, verumq; Deum exiſtentem, confirmaſſe dinoſcitur, & confitentes eam docuiſſe, nos ſperamus clementiſſimum noſtrum Deum: quia vſq; dũ noſter ſpiritus ſtatutus eſt ex Deo eſſe, in nobis ipſas charias illibatas & incommutabiles ſemper conſeruabimus. Ad inſinuãdum itaque veſtræ paternæ beatitudini huiuſmodi capituli motiones, præuidimus & earum ſcientiam notam feciſſe beatitudini veſtræ: Et manu diuina. Diuinitas te ſeruet p multos annos, ſanctiſſime ac beatiſſime pater. Data decimotertio Calendas Martias, Conſtantinopoli imperiali domo, pijſſimoque perpetuo Auguſto Iuſtiniano Imperatore, anno ſecundo: & poſt conſulatum eius anno ſecundo, indictione decimaquinta.

¶ GLORIA IN EXCELSIS DEO, ET IN TERRA PAX HOMINIBVS BONÆ VOLVNTATIS.

GLORIA INDIVIDVÆ TRINITATI.

SCRIPTVS EST HIC CODEX temporibus D. Sergij ſanctiſſ. ac beatiſſ. Papæ I. & in patriarchio eccleſiæ Romanæ reconditus.

Candido Lectori F. Laurentius Surius.

¶ Hi nouem ſequentes Canones falsò adſcribuntur ſextæ Synodo: ſed quia pii cum primis eſſe uidentur, noluimus curioſum Lectorem eorum cognitione fraudare. itaq; ſuo illos loco reliquimus. Vale.

DECRETA CONCILII CONSTANTINOPOLITANI VI.

Ex uetuſto codice monaſterij ſancti Bauonis vrbis Gandauen Flãdriæ. Erat autem codex ille, ad inſtar Decreti Gratiani, diſtinctus quinque partialibus libris, quorum ſinguli tractabant ſingulas materias. Itaque capitula quæ ſubiunguntur, deſumpta ſunt ex eiuſdem libro quarto, capite quinquageſimoſexto.

TITVLVS DE CANONIBVS Apoſtolorum & de Synodis principalibus.

Dist. 16. Apoſtolorum Canones.

APoſtolorum Canones, qui per Clementem Romanum Pontificem, ſicut quidam aſſerũt, &c. ſexta in Conſtantinopoli C.L. Patrum contrà Macariũ Antiochenum Epiſcopum & ſocios eius, qui vnam

vnam voluntatem & operationem in Chriſto falſa ſuſpicione adſtruebant, temporibus Conſtantini principis, Agathonis Papæ Romani, Georgij Conſtantinopolitani, qui condemnata hæreſi præfata, ſcripſerunt nouem capitula inferiùs annexa.

Caput primum.

Si quis presbyter inuentus fuerit alicui clerico vel laico munera dare, aut dediſſe, vt eccleſiã alterius presbyteri ſubripiat, ſciat ſe pro hac rapina & ſua cupiditate aut gradum amiſſurum, aut in carceris ærũna longo tempore, pœnitentiam agendo, detinendum.

Caput ſecundum.

Si paruulus ægrotans, ad quemlibet presbyterum baptiſmi gratia de cuiuſlibet parochia allatus fuerit, et baptiſmi ſacramentum nullo modo denegetur. Si quis hoc manus petenti concedere detrectauerit, & ille paruulus abſq; baptiſmi gratia mortuus fuerit, nouerit ſe ille, qui eum non baptizauit, pro eius anima rationem redditurum.

Caput tertium.

Nullus ſacerdos aut clericus ſiue laicus, præſumat calicem, aut patenam, aut quelibet vaſa ſacra & diuino cultui mancipata, ad alios vſus retorquere. Nam quicunque de calice ſacrato, quo ſanguis Chriſti accipitur, aliud bibit præter Chriſti ſanguinem: & patenam ad aliud officium habet, quàm ad altaris miniſterium, deterrendus eſt exemplo Balthaſar, qui dum vaſa Domini in vſus communes aſſumpſit, vitam pariter cum regno amiſit.

Dan. 5.

Caput quartum.

Si quis ex presbyteris voluerit nepotem ſuum aut aliquem cõſanguineum ad ſcholas mittere in eccleſijs ſanctorum, aut in cœnobijs, quæ nobis ad regẽdum commiſſa ſunt, licentiam id faciendi concedimus.

Caput quintum.

Presbyteri per villas & vicos ſcholas habeant. Et ſi quiſlibet fidelium ſuos paruulos ad diſcendas literas eis cõmendare vult, eos non renuãt ſuſcipere & docere, ſed cum ſumma charitate eos doceant, attendentes illud quod ſcriptum eſt: Qui autem docti fuerint, fulgebunt quaſi ſplendor firmamẽti: & qui ad iuſtitiam erudiunt multos, fulgebunt quaſi ſtellæ in perpetuas æternitates. Cùm ergò eos docent, nihil ab eis precijs exigant, nec aliquid ab eis accipiant, excepto, quod eis parentes eorum charitatis ſtudio ſua voluntate obtulerint.

Dan. 12.

De inſtructione bonorum operum. Cap. 6.

Ex Gratiã. rubeo lib. 2. numero 135. (dicitur eſſe ex Concilio Vormatien.)

Cùm ergò omnium ſcripturarum ſanctarum paginæ, inſtrumentis bonorum operũ refertæ ſint, & ſanctarum ſcripturarum campis poſſint inueniri arma, quibus vitia comprimantur, & virtutes nutriantur, libuit nobis, huic noſtro capitulari inſerere ſententiam cuiuſdam patris de inſtrumẽtis bonorum operum, in qua, magna breuitate, quid agi, quidve vitari debeat, continetur: imprimis Dominum Deum diligere ex toto corde, tota anima, tota virtute, deniq; proximũ tanq̃ ſeipſum: Deindè nõ occidere, nõ adulterari, non facere furtum, non concupiſcere, non falſum teſtimonium dicere, honorare omnes homines: Et quod ſibi alliquis fieri nõ vult, alij nè faciat. abnegare ſe metipſum ſibi, vt ſequatur Chriſtum, Corpus caſtigare, delicias ſpernere, iuſtitiam amplecti, ieiuniũ amare, pauperes recreare, nudum veſtire, infirmum viſitare, mortuum ſepelire, in tribulatione ſubuenire, dolentem conſolari, à ſeculi actibus ſe facere alienum, nihil amori Chriſti præponere, iram non perficere, iracundiæ tempus non reſeruare, dolum corde non tenere, pacem falſam non dare, charitatem non derelinquere: non iurare, nè fortè periures: veritatem ex corde & ore proferre, malum pro malo non reddere, iniuriam non facere, ſed & ſibi factam patienter ferre: inimicos propter Deum diligere, maledicentes ſe non remaledicere, ſed magis benedicere, perſecutionem propter iuſtitiam ſuſtinere: Non eſſe ſuperbum, non vinolentum, non multùm edacem, non ſomnolentum, non pigrum, non murmuriоſum, non detractorem: Bonum aliquid in ſe cùm viderit, Deo applicet, non ſibi. ſpem ſuam DEO committere, malum ſemper à ſe factum ſciat, & ſibi reputet. diem iudicij timere, gehennam expaueſcere, vitam æternã omni concupiſcentia ſpirituali deſiderare, mortem quotidiè ante oculos ſuſpectã habere, actus vitæ omni hora cuſtodire, in omni loco Deum ſe reſpicere pro certo ſcire cogitationes malas, cordi ſuo aduenientes, mox ad petram Chriſtum allidere, & ſeniori ſpirituali patefacere: os ſuum à malo vel prauo eloquio cuſtodire. Multùm etiàm loqui non amare, verba vana non loqui: riſum multum aut excelſum nõ amare, lectiones verò ſanctas libenter audire, orationi frequenter incumbere, mala ſua præterita & præſentia cum lachrymis & gemitu quotidiè Deo in oratione confiteri, de ipſis malis decæterò ſe emendare, deſideria carnis non perficere, voluntatem propriam odire, præceptis ſacerdotis & præceptoris Dei in omnibus obedire, etiàm ſi ipſe aliter (quod abſit) agat, memores illius Dominici præcepti: Quæ dicunt, facite: quæ autem faciunt,

Hominis uerè Chriſtiani ac pij ſcopũ ſeu metã hic delineatam uidere licet.

Mat.23.a nolite facere. Non velle dici ſanctum antequàm ſit, ſed priùs eſſe quod verius dicatur. *Dei quotidiè * & Præcepta * verò Dominica adimplere, caſtitatem amare, nullum odire, zelum * per invidiam non habere, contentionē non amare, elationē fugere, & ſeniores venerari, iuniores diligere in Chriſti amore, pro inimicis orare, cum diſcordantibus ante ſolis occaſum in pacem redire, & de Dei miſericordia nunquàm deſperare. Eccè hæc ſunt inſtrumenta artis ſpiritalis, quæ cùm fuerint à nobis die noctuque ineeſſabiliter adimpleta, in hoc præſenti ſeculo tranquillam faciunt ducere vitam, & in diem iudicij reconſignata illa merces nobis à Domino recompenſabiliter retribuetur, quam ipſe promiſit, di-
1.Cor.2.e cens: Quod oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit, quæ præparauit Deus his qui diligunt illum.

Caput ſeptimum.

Commonendi ſunt fideles omnes à minimo vſq; ad maximum, vt orationem Dominicam & ſymbolum dicant: & dicendum eſt eis, quod his duabus ſententijs omne fidei Chriſtianæ fundamentum incumbit. Et niſi quis has duas ſententias & memoriter tenuerit, & ex toto corde crediderit, & in oratione ſæpiſſimè frequentauerit, catholicus eſſe non poterit. Conſtitutum namque eſt à ſanctis patribus, vt nullus chriſmetur, nec; baptizetur, nec; à lauacro fontis alium ſuſcipiat, neque coram epiſcopo ad confirmandum quemlibet teneat, niſi ſymbolum & orationē Dominicam memoriter tenuerit, exceptis his, quos ad loquendum ætas minimè perduxit. dicendum eſt illis, vt ſingulis diebus, qui amplius non poteſt, ſaltem duabus vicibus oret, manè ſcilicet & veſperè, dicens ſymbolum ſiue orationē Dominicam: ſiue, Qui plaſmâſti me, miſerere mei:
Luc.18. vel etiàm, Deus, propicius eſto mihi peccatori. & Deo gratias agat pro quotidianæ vitæ commeatibus, & quia ſe ad imaginem ſuam creare dignatus ſit, & à peccatoribus ſegregare. His actis, & ſolo Deo creatore ſuo adorato, inuocet ſanctos, vt pro ſe intercedere apud maieſtatem diuinam dignentur. Hæc faciant, quibus baſilicæ locus eſt in baſilica: qui verò in itinere, aut pro quolibet occaſione in ſyluis aut agris eſt, vbicunquè cum ipſa hora matutina, vel veſpertina inuenerit, ſic faciat, ſciens Deum vbiquè præ-
Pſal.102. ſentem eſſe, dicente Pſalmiſta: In omni loco dominationis eius benedic anima mea Domino. Et, Si aſcendero in cœlum, tu illic es. &c. Pſal.138.

Caput octauum.

Diei verò Dominici (quia in eo Deus lucem condidit, in eo manna in eremo pluit, in eo naſci dignatus ſit, in eo ſtella Magis reſulſit, in eo de quinque panibus & duobus piſcibus quinque millia hominum pauit, in eo baptiſmū in Iordane à Ioanne ſuſcepit, in eo ipſe pius Redemptor humani generis ſponte pro ſalute noſtra à mortis reſurrexit, in eo Spiritumſanctum ſuper diſcipulos infudit) tanta debet eſſe obſeruantia, vt præter orationes & Miſſarum ſolennia, & ea quæ ad veſcendum pertinent, nihil aliud fiat. Nam etſi neceſſitas fuerit nauigandi ſiue itinerandi, licentia datur, ità duntaxàt, vt huius occaſione, Miſſæ & orationes non prætermittantur. Conueniendum eſt, ſabbato die cum luminaribus cuilibet Chriſtiano ad eccleſiam, conueniendum eſt ad vigilias ſiue ad officium matutinum. Concurrendum etiàm eſt cum oblationibus ad Miſſarum ſolennia: & dum ad eccleſiam conuenitur, nulla cauſa dici debet vel audiri, nulla iurgia ſunt habenda, ſed tantummodò vocandum eſt orationi & celebrationi eleemoſynarum, & in Dei laudibus cum amicis & proximis & peregrinis ſpiritualiter epulandum. Dominicæ diei priuilegia.

Caput nonum.

Admonendi ſunt omnes, vt hoſpitalitatem diligant, & nulli hoſpitium præbere detrectent. Et ſi cui fortè hoſpitium præſtiterint, nullam ab eo mercedem accipiant, niſi fortè illi qui recipiuntur, ſponte ſua aliquid dent. Dicendum quoquè eſt illis, qualiter multi per hoſpitalitatis officium Deo placuerūt, dicente Apoſtolo: Per hanc enim Heb.13.a placuerunt, quidam Deo, angelis hoſpitio ſuſceptis. Et iterum: Hoſpitales ſinè mur- 1.Pet.4.c muratione. Et ipſe Dominus ad iudicium veniens dicturus eſt: Hoſpes eram, & collegiſtis me. Sciant quicunque hoſpitalitatem amant, Chriſtum ſe in hoſpitibus recipere. Nam ille modus hoſpitalitatis non ſolùm inhumanus, ſed etiàm crudelis eſt, quo nunquàm in domum hoſpes antè recipitur, niſi priùs dandi hoſpitij merces compenſetur: & quod Dominus agere iuſſit pro perceptione regni cœleſtis, pro acquiſitione terrenarum rerum agatur. Mat.25.d

DE CA-

DE CANONIBVS QVI SEXTÆ SYNODI DICVNTVR,

Breuis ad Lectorem admonitio F. Laurentij Surij Carthusiani.

SVB Constantino Pogònato habita est Constantinopoli VI. Synodus 171. Patrum, qui Monothelitas hæreticos condemnarunt: porrò Canones nullos ediderunt, quemadmodùm nec illi Patres, qui ad V. œcumenicam Synodum conuenerant. Postea verò sub Iustiniano, filio Constantini Pogonati, qui ab amputato naso dictus est [illegible], rursùs Constantinopoli collecti sunt Episcopi 227. ijque ad constitutionem ecclesiasticam Canones CII. ediderunt, vt id sarcirent, quod à Quintæ & Sextę Synodi patribus erat prætermissum. Vndè fit, vt hæc Synodus non propriè sexta numeretur, sed [illegible], id est, Quinisexta: quamquàm scio esse viros doctissimos, qui hos Canones nolint tribui Synodo œcumenicæ, sed alicui fortassis minori, qui tamen publicam mereatur authoritatem, postquàm ab sede Apostolica in primo septimi concilij canone approbati videntur, demptis tamen quibusdam, qui putantur suppositicij, vel Græcorum temeritate deprauati. Verum hic summoperè cauèdum est, nè quicquam cuiusquam priuato iudicio temerè statuatur. Facilè autem periculum omne euitabimus, si Catholicæ Ecclesiæ vt in cæteris omnibus, ità & hac in re lubentibus animis sententiam amplectemur. Certè Adrianus Papa eius nominis I. honorificè citat canonem LXXXII. in scripto illo, quo confutat opus Carolo Magno ab hæreticis nostræ ætatis falsissimè attributum, editum cõtra Nicænam ij. synodum: quod quidem Adriani scriptũ in hac demùm Conciliorum editione prodit in lucem. Meminit porrò horum Canonum duobus locis etiàm Synodus septima, meminit & Nicolaus eius nominis primus Pontifex maximus in epistola ad Michaelem Imperatorem, meminit quoque synodus Florentina, ad quam etiàm Græci frequentes aduenerunt, meminerunt deniquè & alij plerique. Quo verò tempore sanciti sint, inter authores non satìs conuenit: porrò id omnium diligentissimè & verissimè notâsse Theophanem Græcum authorem, vir doctiss. Franciscus Torrensis affirmat. Is verò Theophanes, vt idem ait, Tharasij Constantinopolitani syncellus fuit, & à temporibus Diocletiani Imperatoris vsq; ad Michaelem Leonis filium annales rectos & simplices fidelissimè perduxit. Deindè adfert idem Torrensis Theophanis eius verba abs se Latinè hunc in modum conuersa: Illud oportet nõ ignorare, cassum & nugatorium esse, quod quidam dictitant, eos qui sexti esse Cõci-

Alias Turrianas appellatur, ut scias vnum, & eundem esse.

lij Canones apud ipſos falsò feruntur, poſt quatuor annos editos fuiſſe. Vt enim in cæteris omnibus falſitatis coarguuntur, ità in hac re quoque mentiuntur. ſic enim eſt vera temporum notatio. Habitum eſt VI. Concilium maximum contra Monothelitas xij. anno Imperii Conſtantini, qui fuit Heraclii nepos, à mundo condito 6172. Imperauit autem poſteà idem Conſtantinus aliis quinque annis. Eo verò defuncto vita, imperauit eius filius Iuſtinianus annis x. Quo ejecto, Leontius tenuit imperium triennio: Leontio ſucceſsit Tiberius, qui Abſimarus etiam eſt nominatus, fuitque is in imperio annis ſeptem. Deindè Iuſtinianus is, qui fuerat expulſus, in imperium reductus eſt, imperauitque rursùs ſex annis, vt iam ſecundo anno huius poſterioris imperii Iuſtiniani deſcriptos fuiſſe canones, vel ex ipſo tertio Canone euidens ſit, in quo ità cautum eſt Decernimus de Concilii ſententia, vt qui bis uxorem duxerint, & ante hunc diem, qui xv. menſis Ianuarij numeratur iiii. Indictionis anni 6199. in hac culpa fuerint, neque eam maculam eluere voluerint, vt gradu moueantur, &c. Hactenùs Theophanes, qui viginti ſeptem annos à Concilio habito ad deſcriptos Canones numerat. Sunt alii qui putent hos Canones promulgatos eſſe in illo altero ſexto prophano Cõcilio, quod I. anno imperii Philippici habitum eſt: ſed cum id annis v. poſterius ſit eo Patrum conuentu; in quo hi canones conditi ſunt, vanitatis iſthæc opinio facilè conuincitur. Verùm vtcunque ſit, vt iam ante dixi, non poterimus vlli affines eſſe vel periculo vel errori, quòd ad hoſce canones attinet, ſi eatenùs eos probauerimus, quatenùs Chriſti eos probat catholica eccleſia. Hæretici reiiciunt omnia, quæ illorum impiis dogmatibus aduerſantur: ſed illorum iudicium prorsùs eſt contemnendum. Humbertus Cardinalis doctiſſ. ante quingentos annos ſcribit quodam loco, VI. Synodum ad deſtruendam hæreſim Monothelitarum, non autem ad tradendum Romanis nouas conſtitutiones cõgregatam. Quod idcircò commemorare volui, quòd pauci quidam canones in his 102. matrem Eccleſiarum omnium Romanam Eccleſiam, æquo acerbiùs perſtringant: Sed propter eiuſmodi paucos quoſdam næuos non ſunt ilicò reliqui Canones omnes reijciendi. Verùm hæc hactenùs breuiter admonuiſſe ſatis ſit.

SANCTO-

Digitized by Google

SANCTORVM PATRVM QVI IN TRVLLO IMPERIALIS Palatij Conſtantinopoli conuenerunt,

Ad Iuſtinianum inprimis pium Imperatorem allocutoria Oratio, interprete Gentiano Heruето, qui etiàm eos qui ſequuntur, 102. Canones conuertit.

Ad hos Canones Iege Cenſurã Franciſci Turrianilibello de 6.7. 8. Syn. Vide item Decretũ, recens emendatũ, d. 16.

IN primis pio & CHRISTI amãtiſſimo Imperatori Iuſtiniano, ſancta & ~vniuerſalis Synodus, diuino piæ ~veſtræ potentiæ nutu & decreto congregata in hac à Deo cuſtodita & regia ciuitate. Cùm ineffabilis ac diuina Redemptoris & ſeruatoris noſtri IESV CHRISTI gratia omnem terrarum orbem comprehẽderit, & viuificum veritatis præconium ſit omnium auribus diſſeminatum, populus quidem ſedens in tenebris vidit magnã cognitionis lucem, & ab erroris vinculis liberatus eſt, cum regno cœlorum antiqua ſeruitute permutata: qui autem à primi ſplendoris pulchritudine propter elationem extruſus eſt, primus draco,* Spiritus, magnus Aſſyrius, à primis captiuis capitur, & ſit incarnati Verbi potentia ab omni fortitudine alienus, quemadmodùm ſcriptum eſt, quòd inimici romphææ defecerunt in finem. Vbiquè enim diuini verbi cultus & adoratio lege ſancitur, totus perfectus offertur, Deusque cui ſacrificatur, & qui participatur ac communicatur ad corporum ſimul & animarum acquiſitionem, eos qui ſunt eius participes, Deificat. Quamobrem & dæmones fugantur, & ſacer hominum qui congregatur cœtus, in eccleſijs myſticè ſanctificatur, & deliciarum Paradiſus omnibus apertus eſt, & tandèm fiunt noua omnia. Sed quoniam homicida diabolus, qui ex aduerſo præpotentis Dei præcipitatus eſt, & parturijt & peperit laborem defectionis, non ferens videre nos à tranſgreſſionis lapſu excitatos, ad cœlum euolare per primitias noſtras, hoc eſt, Chriſtum, qui ſe dedit pro nobis redemptionis precium, non deſtitit improbitatis tela torquere, & animi perturbationibus fideles ſauciare, vt à data illis ſpiritûs operatione, honoreque ac gratia ſepararentur. Nec verò qui certaminum nobis præmia propoſuit, & eſt ſaluus noſtræ Dux ac Princeps Deus, auxilii nos expertes dimiſit, in vnaquaque generatione excitans, qui in huius vitæ ſtudio, eius cultûs ac religionis armis inſtructi, aduersùs eum in acie ſtarent, & manus cum eo conſererent, qui ſtricto ſpiritûs gladio, quod eſt verbum Dei, & ſiccum malo congreſſi, quã in nos exercebat tyrannidem, diſſoluerunt, gregum duces effecti, & vias Domini populis ſternentes ac præparantes, nè in iniquitatis præcipitia propter eius, quod eſt, melius, ignorantiam detrudantur ac prolabantur. Oportebat enim eum, qui vt eſſemus, nobis largitus eſt, & tanta depreſſionis humilitatisque magnitudine noſtrum ſibi genus vendicauit, & ad ſe euocauit, & reduxit, nobis quoquè ſemitam vt benè eſſemus, oſtendere p eccleſię luminaria ac doctores, qui noſtros ſecundùm Deum greſſus illuminantes dirigunt, & ad Euangelium incitant, quorum ẽt conuerſatio in cœlis eſt, vt ait diuinus Apoſtolus. Vndè etiàm nobis uitam nunc negligentiùs agentibus, & ratiocinationis conſiderationisq; ocio indormiẽtibus, cùm nobis incautis viæ inſidiator inimicus ſe iniecerit, & uirtutem paulatìm ſuffuratus, nobis, eius loco uitium ſuppoſuerit, qui magnam hanc præſentis mundi nauem clauo aſſidẽs regit Chriſtus Dominus noſter, te ſapientem nobis gubernatorem, pium Imperatorem verè præſidem excitauit, diſpenſantem ſermones in iudicio, in ſeculum veritatem ſeruantem, facientem iudicium & iuſtitiam in medio terræ, & in via ab omni culpa ac reprehenſione aliena procedentem. quem cùm ſapientia concepiſſet, eique obſtetricis officium præſtitiſſet, pulchrè uirtutibus eductum & ornatum, diuinoque ſpiritu repletum, orbis terrarum oculum effecit, qui mentis puritate & ſplẽdore ſubiectos apertè illuminans, cui ſuam Eccleſiam adhibuit, & legem eius noctù diuque meditari docuit, ad populorum qui ſunt ſub eius manibus, perfectionem & ædificationem, qui tuo in Deum deſiderij ardore Phinees zelum ſuperas, & pietatis ac prudentiæ robore confoſſo peccato, gregem quoque à vitio & exitio ſubtrahere voluiſti. Oportebat enim eũ

* nõr

Pſal. 9.

Philip. 3.

qui

qui post supernum monumentũ humani generis gubernaculum suscepisset, non solùm id quod ad se pertinet, considerare, & quomodò sua à se vita dirigatur, sed & omnes quibus imperat, ex maximis fluctibus seruare, & à multa prolapsionum errorumque confusione, vndiq; obruentibus improbitatis fluctibus & humilitatis nostræ corpus perturbantibus eripere. Quoniam autẽ sanctæ & vniuersales duæ synodi, in hac imperante & Dei obseruatrice ciuitate congregatæ, vna quidem temporibus diuinæ recordationis Iustiniani, altera verò sub piæ memoriæ Imperatore Constantino, tuæ mãsuetudinis patre, ad paternè declarandum fidei mysteriũ sacros canones nequaq̃ cõscripserunt, sicut reliq̃ sanctæ quatuor vniuersales synodi, per quos populi quidem à deteriore & abiectiore viuendi ratione recedant, ad meliorem autem & altiorem vitam se traducant. Et ex hoc gens sancta,
1. Pet. 2. regale sacerdotium, pro quo Christus mortuus est, à multis propter immoderatam ad insolentiam perturbationibus animi distractum ac diuulsum, & à diuino stabulo propemodùm abruptũ & abscisum, & propter ignorantiam ac obliuionem à bonis & ex virtute factis prolapsum, & Dei filio, vt
Heb. 10. Apostolicè loquar, conculcato, sanguinem quoquè testamenti, in quo est sanctificatum, commune arbitratum, spiritus gratiam cõtumelia affecit. Hanc, vtpotè peculiarem populum, reducere instãt Christi, qui errantem in montibus ouem quærit, &
Mat. 18. suo stabulo restituere, & mandata diuinaque præcepta, per quæ à mortuis operibus recedentes viuificamur, seruare persuadere valdè cupiens, omniq; salutis prouisione ac perpensione cogitata, Deoque quæsito, vt vult id quod dicit, Quærentes Dominum inuenient cognitionem cum iustitia: qui autem ipsum rectè quærunt, inuenient pacem: & sanctam hanc & diuinitùs electam vniuersalem Synodum congregari decreuisti, vt multorum simul congressione vnanimiq; consensione, id quod magno studio contenditur, à te rectè & ordine efficiatur. Sed & si quæ Iudaicæ vel gẽtilis improbitatis reliquiæ maturo veritatis frumento immixtæ sint radicitùs tanquàm lolium euellatur, &
Matt. 18. pura pietatis seges ostendatur. Vbi enim sunt duo vel tres in nomine meo congregati, illic sum in medio illorum, inquit Do-
Hiere. 29. minus. Et rursùs per Hieremiam nobis exclamauit: Quærite me in toto corde vestro, & apparebo vobis. Propterea ergò tuæ pietatis iussu in hac Dei obseruatrice & imperante vrbe congressi, sacros canones scripsimus. Quamobrem tuam pietatem rogamus, eas quæ priùs in hac Dei obseruatrice ciuitate à congregatis sub bonæ memoriæ Imperatore nostro patribus æditæ sunt, voces tibi adducentes, vt quemadmodùm Ecclesiæ scriptis Ecclesiam honorasti, sic & eorum, quæ per vitos pios & syncetos decreta sunt, finem obsignes. Dominus autem imperium tuum stabiliat ac confirmet in pace ac iustitia, & generationum generationibus transmittat, & terrenæ quoquè potẽtiæ adijciat, vt etiàm cœlesti regno fruaris:

Canon I.

ORdo est optimus ei, qui omnem orationem & rem incipit, & à Deo incipere, & in DEVM desinere, vt dicit Theologus. Quocirca cùm & pietas à nobis clarè prædicetur, & Ecclesia, in qua CHRISTVS est fundamentum, assiduè augeatur ac promoueatur, vt ea supra cedros Libani extollatur: & nũc à sacris incipientes, statuimus fidem à verbi ministris, quiq; ipsum suis oculis viderunt, & à DEO electi sunt, Apostolis traditam, citra vllam innouationem immutabiliterque ac inuiolabiliter esse seruandã. Præterea autem & trecentorũ decem & octo sanctorum Patrum diuinitùs inspiratorum, qui Niceæ conuenerunt sub Constantino, qui fuit noster Imperator, aduersùs impium Arium & gentilem ab eo decretam Deitatis diuersitatem, vel deorum potiùs, vt aptiùs dicam, multitudinem, qui vnanimi fidei agnitione eandem omninò substantiam, quod consubstantialitatem appellant, in tribus diuinæ naturę consistentibus personis, & reuelarunt, & declararunt, hanc sub ignorantię modio abscondam esse non sinentes, sed Patrem & Filium & Spiritum sanctum vna adoratione fideles adorare apertè docẽtes, & inæqualiũ diuinitatis gradum opinionem detrahentes ac diuellentes, & ab hęreticis ex arena constructa aduersùs rectam opinionẽ
* ἐδάφους puerilia ludibria deijcientes & subuertentes. Similiter & eam, quę sub Theodosio, qui fuit noster Imperator, à 150. sanctis patribus, qui in hac vrbe imperante conuenerunt, prędicata est, fidem confirmamus, de Spiritu sancto voces quæ eum Deum esse statuunt, amplectentes, & prophanum Macedonium vnà cum prioribus veritatis inimicis expellentes, vt qui eũ qui dominatur, seruũ esse decernere ausus sit, & insectilẽ vnitatem secare prędonis more voluerit, vt non esset perfectum fidei nostrę mysterium: vnà etiàm cum isto odioso ac detestabili, quique aduersùs veritatem fuit rabie percitus, etiàm Apollinarem eiusdem iniquitatis mystam vnà condemnantes: qui Dominum corpus mente, seu intelligentia non prędituin sumpsisse impiè eructauit, hinc quoquè imperfectam nobis fieri salutem ratiocinans. Iam verò & quę in Ephesiorum ciuitate à ducentis diuinis Patribus sub Theodosio Archadij filio Imperatore nostro expositę sunt, doctrinas tanquàm infractum pietatis robur obsignamus, vnum Christum filium Dei & incarnatum prædicantes, & quę ipsum sinè semine peperit, impol-

pollutam ſemper virginem, propriè & verè Deiparam decernentes, & ineptam Neſtorij diuiſionem, tanquàm à diuina ſorte ſemotam perſequentes, hominem ſeparatim & DEVM ſeparatim vnum Chriſtum decernentis, & impietatem Iudaicam renouantis. Quin etiàm eam, quæ in Chalcedonenſium metropoli ſub Martiano, qui fuit & ipſe Imperator noſter, à 630. deſcripta eſt Patribus, fidem orthodoxè confirmamus: quæ vnum Chriſtum filium DEI, ex duabus naturis compoſitum, & in duabus eiſdem naturis creditum, magna ac ſublimi voce terrarum finibus tradidit, & ſtultè ac ineptè ſentientem Eutychen, qui magnũ œconomiæ myſterium exiſtimatione ſolùm perfectum eſſe putabat, tanquàm auertendũ aliquod portentum terramque peſtem, ex ſactis Eccleſiæ ambitibus exturbauit. Vnà autem cum eo etiàm Neſtorium & Dioſcorum, quorum ille quidem diuiſionis, hic verò confuſionis defenſor erat & propugnator. Qui quidem ex *impietatis diametro ad vnum perditionis & impietatis barathrum deciderant. Sed & centum ſexaginta quinque diuinorum Patrum in hac ciuitate Imper. congregatorum ſub Iuſtiano piæ memoriæ, qui fuit Imperator noſter, pias voces vt à ſpiritu editas cognoſcimus, & poſteros noſtros docemus, qui Theodorũ Mopſueſtiæ, Neſtorij magiſtrũ, & Originem, & Didymum, & Euagrium, qui Græcas fabulas rursùs fictas retulerunt, & corporum quorũdam & animarũ circuitiones & immutationes ſeu trãſmigrationes de integrò ruminauerũt, ſuis quibuſdam mẽtis delirijs ac ſomnijs, & in mortuorum reſurrectionem impiè ac cõtumelioſè inſultârũt. Et quæ à Theodorito ſcripta ſunt aduersùs rectam fidem & duodecim beati Cyrilli capita, & eam quæ dicitur Ibæ epiſtolam, Synodicè anathematizârunt & execrati ſunt.

Porrò ſextæ quoquè Synodi, quæ in hac ciuitate Imperiali ſub duæ memoriæ Imperatore noſtro Conſtantino pridèm congregata fuerat, fidem, quæ maiorem ex eo firmitatem accepit, quòd pius Imperator noſter eius definitionis ſuo ſignaculo munijt ad futuram in omnia ſecula ſecuritatem, non ampliùs mouendam nec agitandam, nos ſeruare profitemur, quæ duas naturales voluntates, duasque naturales operationes in incarnata Domini noſtri Ieſu Chriſti veri Deiœconomia nos piè opinari debere apertè docuit, ijs qui apertum veritatis decretum adulterauerant, & vnam voluntatem ac operationem vnam in vno Domino noſtro IESV Chriſto populos docuerant, pia ſententia condemnatis, Theodoro (inquimus) Pharan, Cyro Alexandriæ, Honorio Romæ, Sergio, Pyrrho, Petro, Paulo, qui in hac religioſa Deique obſeruatrice ciuitate præſederunt, Macario, qui fuit Antiochenum Epiſcopus, Stephano eius diſcipulo, & inſipiente Polychronio, hac ratione intacto & illibato communi corpore Domini noſtri Ieſu Chri ab eis ſeruato. Atque, vt ſemèl dicam, omnium qui in DEI Eccleſia decora ornamentaque fuerunt, & luminaria in mundo vitæ rationem obtinentia, firmam fidem valere, & vſque ad ſeculi conſummationem inconcuſſam ac illabefactatã permanere ſancimus, eorumq; ſcripta ac decreta diuinitùs tradita: reijcientes omnes & anathematizantes, quos reiecerunt & anathematizârunt, vt veritatis inimicos, & qui aduersùs Deum inaniter fremuerunt, & iniuſtitiam in altum meditati ſunt. Si quis autem ex omnibus prædicta pietatis decreta non tenet & amplectitur, ſicque opinatur & prædicat, ſed ijs contrà aduerſari conatur, ſit anathema, & ſecundùm ptius declaratorum ſanctorum & beatorum Patrum decretum, à Chriſtiano quoquè catalogo vt alienus extrudatur & excidat. Nos enim his priùs definitis neq; aliquid adijcere, neque quicquam adimere omninò ſtatuimus, vel vllo modo potuimus.

Hoc quoquè huic ſanctæ Synodo pulcherrimè & honeſtiſſimè placuit, vt ab hoc nunc tempore deincèps ad animarum medelam & perturbationum curationem firmi ſtabilesque maneant, qui à ſanctis Patribus qui nos præceſſerunt, ſuſcepti ac confirmati ſunt, atque adeò nobis etiàm traditi ſunt, ſanctorum & glorioſorum Apoſtolorum nomine octogintaquinque Canones. Quoniam autem in his nobis canonibus præceptum eſt, vt eorundem ſanctorũ Apoſtolorum per Clementem ordinationes ſuſciperemus, quibus iam olim *ab ijs qui à fide aliena ſentiunt, adulterina quædam & à pietate aliena introducta ſunt, quę diuinorum nobis decretorum elegantem ac decoram ſpeciem obſcurarunt, has conſtitutiones ad Chriſtianiſſimi gregis ędificationem ac ſecuritatem conducibiliter reiecimus, hęreticę fallitatis fœtus nequaq̃ immiſcentes, & germanę ac integrę Apoſtolorum doctrinę inſerentes. Obſignamus etiàm reliquos omnes canones, qui à ſanctis & beatis noſtris Patribus expoſiti ſunt, id eſt, à trecentis decem & octo ſanctis ac diuinis Patribus, qui Nicęę conuenerunt, ijſque qui Ancyrę, & ijs etiàm qui Neocęſareę, ſimiliter & qui Gangris, prętereà & ijs qui in Antiochia Syrię, atque ijs etiàm in Laodicea Phrygię. Prętera autem & centũ quinquaginta Patribus, qui in hac DEI cultrice & Imperiali ciuitate conuenerunt, & ducentis, qui in Epheſiorum metropoli priùs coacti ſunt, & ſexcentis triginta ſanctis & beatis patribus, qui Chalcedone: ſimiliter & ijs qui Sardicę, & qui Carthagine, & qui rursùs in hac DEI cultrice & Imper. vrbe conuenerunt ſub Nectario, qui imperanti huic ciuitati præſidebat, & Theophilo qui

fuit

Can. 2. Vide Turrianũ, & Notationem ad d. 16. Decr.

*impietatis Vide hinc Tomi primi paginam 37.

fuit Alexandriæ Archiepiscopus. Quin etiàm canones Dionysij, qui fuit Archiepiscopus magnæ Alexandrinorum ciuitatis: & Petri, qui fuit Alexandriæ archiepiscopus & martyr. Gregorij Neocæsareę episcopi, qui θαυματουργὸς, id est, mirabilium operum effector dictus est: Athanasij Alexandrini Archiepiscopi, Basilij Archiepiscopi Cæsareæ Cappadociæ, Gregorij episcopi Nyssæ, Gregorij Theologi, Amphilochij Iconij, Timothei Archiepiscopi Alexandrini, Cyrilli eiusdem Alexandriæ Archiepiscopi, & Gennadij, qui fuit Patriarcha huius Dei cultricis & imperantis ciuitatis. Præterea verò & à Cypriano, qui Aphrorum regionis fuit Archiepiscopus & martyr, & Synodo, quæ sub ipso fuit, emissum canonem, qui in prædictorum præsulum locis & solùm, secundùm traditam eis consuetudinem seruatus est. Et nulli licere priùs declaratos canones adulterare, vel abolere, vel alios præter priùs hic propositos canones admittere, à quibusdam falsa adiecta inscriptione compositos, qui veritatem cauponari conati sunt. Si quis autem, quòd prædictorum canonum aliquem innouare vel subuertere conetur, conuictus fuerit, reus erit secundùm eum canonem, vt ipse pronunciat, canon, poenam luens, & per ipsum in eo in quo offendit, medelam suscipiens.

Hic canõ non nisi de cernis quibusdã hæreticis accipiendus est: alioqui nõ recipitur.

Can. 3. Quoniam pius Christique amator Imperator noster, hanc sanctam & vniuersalem Synodum allocutus est, vt qui in clerum relati sunt, & ab ijs diuina transmittunt, vt puros & à culpa ac reprehensione alienos ministros efficiant, & quod inteligentia percipitur, magni Dei, qui est & sacrificium & Pontifex, sacrificio dignos, & quæ ex nefarijs nuptijs ijs inusta sunt probra ac dedecora repurgent; & præterea alij quidẽ sanctissimæ Romanorum Ecclesiæ * exactissimum canonem seruandum proponant: alij verò sub hoc Dei obseruatricis & imperantis vrbis throno, quod fuit humanitatis & misericordiæ, vtrisque paternè simul & religiosè mixtis, vt neque quod est mite ac mansuetum, dissolutum: neque quod est austerum, insolens relinquamus; & maximè cùm ex ignorantia lapsus in non exiguam hominem multitudinem peruadat, omnes simul decernimus, vt qui duobus quidem matrimonijs implicati fuêre, & vsque ad decimumquintũ præteriti mensis Ianuarij præteritæ quartæ indictionis, anni millesimi centesimi nongesimiquinti, peccato seruierunt, & non ab eo resipiscere voluerunt, depositioni canonicæ subijcere: eos autem, qui tali quidem bigamiæ probro ac dedecori implicati fuêre, ante nostrum autem decretum id quod vtile est agnouerunt, & malum à se abscidêrũt, & hanc adulterinã & alienam cõgressionem procùl abegerunt, vel eos etiã, quorum vxores in secundis nuptijs iam mortuæ sunt, vel ipsi etiàm ad conuersionem respexerunt, & continentiam didicerunt, & priorum suarum iniquitatum obliti sunt, siue sint presbyteri, siue diaconi, eos ab omni quidem sacerdotali ministerio siue exercito iã cessare, præfinito aliquo tempore punitos honorem autem in cathedra & statione participare, prima sede contentos, & cum fletu à Domino postulantes, vt eis condonetur peccatum ignorantiæ. Neque enim conuenit, vt is alteri benedicat, qui debet propria curare vulnera. Eos verò, qui vni quidem vxori copulati sunt, si vidua erat, quæ accepta est: similiter & eos, qui post ordinationem vni matrimonio se applicarunt, hoc est, presbyteros, diaconos & hypodiaconos, breui aliquo tempore à sacro ministerio, phibitos, & punitos, rursùs proprijs gradibus restitui, ad alium gradum nequaquàm promouendos, eis nefario videlicet dissoluto coniugio. Hæc autem in ijs qui deprehensi sunt vsq; ad 15. vt dictum est, mensis Ianuarij 4. indictionis, in priùs declaratis delictis, & solùm sacerdotalibus statuimus, abhinc definientes & renouantes canonem, qui dicit eum qui duobus matrimonijs post baptismum implicatus fuerit, vel concubinam habuerit, non posse esse Episcopum, vel presbyterum, vel diaconum, vel omninò ex sacerdotali catalogo. Similiter & qui viduam accepit vel dimissam, non posse esse episcopum, vel presbyterum, vel diaconum, vel omninò ex sacerdotali catalogo.

Can. Apost. 17. & 18. dist. 34 Si quis vi duæ.

Can. 4. Si quis episcopus, vel presbyter, vel diaconus, vel subdiaconus vel lector, vel cantor vel ostiarius, cũ muliere Deo dicata coierit, deponatur, vt qui Christi sponsę iniuriam attulerit. Sin autem laicus, segregetur.

Ex 25. ca. Apost. & 27. q. 1. si quis.

Can. 5. Nullus eorum, qui in sacerdotali catalogo recensentur, extra eas quę in canone inferunt, à suspicione alienas personas degens, mulierem possideat vel ancillam, se nulli reprehensioni affinem ex hoc seruans. Si quis autem quę à nobis definita sunt transilierit, deponatur. Hoc ipsum autem etiàm eunuchi seruent, vt à vituperatione alieni sint, prouidentes. Qui autem transgrediuntur, si sint quidem clerici, deponantur: si verò laici, segregentur.

Can. 6. Quoniam in Apostolicis canonibus dictum est, eorum qui non ducta vxore in clerum promouentur, solos lectores & cantores vxorem posse ducere: & nos hoc seruantes decernimus, vt deincèps nulli penitùs hypodiacono, vel diacono, vel presbytero post sui ordinationem contrahere liceat. Si autem fuerit hoc ausus facere, deponatur. Si quis autẽ eorum, qui in clerum recedunt, velit lege matrimonij mulieri coniungi, antequàm hypodiaconus, vel diaconus, vel presbyter ordinetur, hoc faciat.

Dist. 32. si quis eorũ

Can. 7. Quoniam in nonnullis ecclesijs diaconos officia

officia eccleſiaſtica habere didicimus, & ex hoc nonnullos eorum arrogantia & licentia tretos ante presbyteros ſedere: ſtatuimus vt diaconus, etiamſi in dignitate, id eſt, in quouis ſit officio eccleſiaſtico, ante presbyterum nè ſedeat, præterquàm ſi proprij Patriarchæ vel metropolitani vicem gerens, adſit in alia ciuitate ſuper aliquo capite. Tũc enim vt locum illius imples honorabitur. Si quis autẽ tyrannica adductus audacia, tale quid efficere auſus fuerit, is ex proprio gradu deiectus, ſit omnium vltimus eius ordinis, in cuius eſt catalogo in ſua eccleſia, Domino noſtro præcipiente, nè primis ſedibus delectemur, ſecundùm eam, quæ in ſancto Euangeliſta Luca, vt ex Domino noſtro & Deo profecta, poſita eſt, doctrinam: Ijs enim qui vocati erant, dicebat hanc parabolam: Quandò ab aliquo ad nuptias inuitatus fueris nè in primo loco accubueris, nè fortè quiſpiam te honoratior ab eo inuitatus fuerit, iſque qui te & ipſum inuitauit, veniat & dicat, Da ei locum: & tunc incipies cum pudore. Vltimum locum tenere. Sed quandò inuitatus fueris, in vltimo loco accumbe, vt quandò venerit qui te inuitauit, dicat tibi: Amice, aſcende altiùs: tunc erit tibi gloria coram ijs qui tecum accumbunt. Nam quiſquis ſe extollit, humiliabitur. Hoc ipſum autem etiàm ſeruabitur in reliquis ſacris ordinibus, quandoquidem ſecularibus ſeu mũdanis dignitatibus ſpiritales præſtatiores eſſe ſcimus.

Dist. 93. Præcipimus.

Luc. 14.

Can. 8. In omnibus ea, quæ à noſtris ſanctis Patribus decreta ſunt, nos quoquè rata ac firma eſſe volentes canonem quoquè renouamus, qui iubet vniuſcuiuſque prouinciæ epiſcoporum ſynodos fieri, vbi metropolitanus epiſcopus ſatiùs eſſe duxerit. Quoniam autem propter aliquas barbarorũ incurſiones, & quaſdam alias incidentes cauſas, non poſſunt qui eccleſijs præſident Synodus bis in anno facere, viſum eſt vt omninò ſemèl in anno propter eccleſiaſticas quæſtiones, vt conuentaneum eſt, emergentes, fiat prædictorum epiſcoporum ſynodus à ſancto Paſchæ feſto, & vſque ad Octobris menſis complementum, ſingulis annis in loco, quem, vt prædictum eſt, metropolitanus epiſcopus aptiorem iudicauerit. Ij autem qui non conueniunt epiſcopi, cùm in ſuis metropolibus agant, & ſani ſint, & ab omni ineuitabili & neceſſario negocio liberi, fraternè corripiantur.

Can. 9. Can. Apoſto. 54. & 44. diſt. c. Nulli. Nulli licere clerico cauponariam habere tabernam. Si ei enim in cauponam ingredi non eſt permiſſum, multo magis & alijs in ea miniſtrare, & in ijs, quæ nè aggredi quidem licet. Si quid autem tale fecerit, vel ceſſet, vel deponatur.

Can. 10. Nic. Cõc. c. 18. Apo. 44. Epiſcopus, presbyter vel diaconus, qui vſuras vel quæ dicuntur centeſimas accipit, vel ceſſet, vel deponatur.

Nemo eorum, qui in ſacerdotali ordine enumerantur, vel laicus, Iudæorum azyma comedat, vel vllam cum eis familiaritatem ineat, vel in morbis accerſat, vel ab eis medicinas accipiat, vel vnà cum eis in balneis lanetur. Si quis autem hoc facere aggreſſus fuerit, ſi ſit quidem clericus, deponatur: ſi autem laicus, ſegregetur.

Can. 11. 28. q. 1. Nullus.

Porrò hoc quoquè ad noſtram cognitionem peruenit, quòd in Aphrica & Libya & alijs locis quidam ex ijs qui illic ſunt, religioſiſſimi præſules cum proprijs vxoribus, etiàm poſtquàm ad eos proceſſit ordinatio, vnà habitare non recuſant, ex eo populis offendiculum & ſcandalum afferentes. Cùm itaque ſtudium noſtrum in eo magnoperè laboret, vt omnia ad gregis in manus noſtras traditi nobisque commiſſi vtilitatem fiant, nobis viſum eſt, vt nihil eiuſmodi deincèps vllo modo fiat. Hoc autem dicimus, non ad ea abolenda & euertenda, quæ Apoſtolicè antèà conſtituta ſunt, ſed populorum ſalutis & ad meliora progreſſionis curam gerentes, & nè ſtatus eccleſiaſticus vllo probro afficiatur. Dicit enim diuinus Apoſtolus: Omnia ad Dei gloriam facite: ſinè offendiculo eſtote & Iudæis, & Græcis, & Dei Eccleſiæ quemadmodùm & ego omnibus in omnibus placeo, non quærens meam vtilitatem, ſed multorum, vt ſeruentur. Imitatores mei eſtote ſicut & ego Chriſti. Si quis autem tale quid agere deprehenſus fuerit, deponatur.

Can. 12. 1. Cor. 10. & 11.

Quoniam Romanæ Eccleſiæ pro canone traditum eſſe cognouimus, vt diaconi vel presbyteri, qui digni qui ordinentur exiſtimandi ſunt, profiteantur ſe non ampliùs ſuis vxoribus coniungendos, nos antiquum canonem Apoſtolicæ perfectionis ordiniſque ſeruantes, hominum qui ſunt in ſacris, cõiugia deincèps ex hoc temporis momento firma & ſtabilia eſſe volumus, nequaquàm eorum cum vxoribus coniunctionem diſſoluentes, vel eos mutua tempore conuenienti conſuetudine priuantes. Quamobrem ſi quis dignus inuentus fuerit, qui hypodiaconus, vel diaconus, vel presbyter ordinetur, is ad talem gradum aſſumi nequaquàm prohibeatur, ſi cum legitima vxore cohabitet. Sed neque ordinationis tempore ab eo poſtuletur, vt profiteatur ſe à legitima cum vxore conſuetudine abſtenturum: nè ex eo à Deo conſtitutas & ſua præſentia benedictas nuptias iniuria afficere cogamur, Euangelica uoce exclamante, Quæ Deus coniunxit, homo non ſeparet: & Apoſtolo docente, Honorabiles nuptias & torum immaculatum. &, Alligatus es uxori? nè quære ſolutionem. Scimus autem, ſicut & qui Carthagine conuenerũt, & miniſtrorum grauitatis honeſtatisque curam gerentes dixerunt, ut ſubdiaconi, qui ſacra myſteria contrectant, & diaconi, & presbyteri proprijs terminis à conſortibus

Can. 13. Dist. 31. Quoniã. Vide ibi Notationem, & Turrianũ

Matt. 19.

Heb. 13. 1. Cor. 7.

sortibus abstineant: vt & qd per Apostolos traditũ est,& ab ipsa vsque antiquitate seruatum,nos quoquè similiter seruemus,tempus in omni re scientes, & maximè in ieiunio & oratione.Oportet enim eos,qui diuino altari assident, in sanctorum tractandorum tempore esse omninò continentes, vt possint id quod à Deo simpliciter petunt,obtinere. Si quis ergò præter Apostolicos canones incitatus sit aliquem eorum, qui sunt in sacris, presbyterorum,inquimus, vel diaconorum, vel hypodiaconorum,coniunctione cum legitima vxore & consuetudine priuare,deponatur. Similiter & si quis presbyter vel diaconus suam vxorem pietatis prætextu ejecerit, segregetur: & si perseueret, deponatur.

Circa hunc Canonem 13. ad Lectorem admonitio.

CAnon 12. prohibuit Episcopus cum proprijs vxoribus post ordinationem habitare: hic autem canon de diaconis & sacerdotibus subdistinguit, velutì corrigens quod ea de re fit in Ecclesia Romana. Sed tu Lector intellige; Si iustè prohibentur in Oriente sacris initiari, cum proprijs vxoribus manere vicis suæ tempore, vbì sacerdotes & reliqui non præfinitis vicissim hebdomadibus, sed perpetuò sacrificant, vt fit in Occidente,nonne æqua erit ea constitutio? Vide Epistolam Innocentij tertiam ad Exuperium, Ambrosium quoquè in Epistolam priorem ad Timotheum, & multos alios sanctissimos Patres. Excipit autem ab hac constitutione sacerdotes qui sunt in Barbaricis ecclesijs, canon 30. huius ipsius Synodi.

Can. 14. Sanctorum diuinorumque Patrum nostrorum canon in his quoquè valeat,vt presbyter ante triginta annos non ordinetur, etiamsi sit homo valdè dignus, sed reseruetur. Dominus enim Iesus Christus tricesimo anno baptizatus est & cœpit docere. Similiter nec diaconus ante 25. annos, nec diaconissa ante 40. annos ordinetur.

Can. 15. Subdiaconus nè minor 20. annis ordinetur. Si quis autem eorum, qui sunt in statu sacerdotali,præter præfinita tẽpora ordinatus fuerit,deponatur.

Can. 16. Act. 6. Neocæs. Concilij Can. 15. Quoniam Actuum liber septem diaconos ab Apostolis constitutos esse tradit, Neocæsareensis autem synodus sic in à se editis canonibus apertè disseruit, Quòd septem debent esse diaconi ex canone, etiamsi sit magna ciuitas, ex libro autem Actuum persuadeberis: nos cùm dicto Apostolico patrum mentem adaptâssemus, inuenimus eos esse locutos non de viris, qui ministrant mysterijs, sed de ministerio quod in vsu mẽsarum adhibebatur,cùm liber Actuũ sic habeat: In diebus illis cùm discipulorum multitudo crescceret, fuit Græcorum murmur aduersùs Hebræos, quod despiciebantur eorum viduæ in ministerio quotidiano. Duodecim ergò accersita discipulorum multitudine,dixerunt: Non placet,vt verbo Dei relicto,mensis seruiamus. Prouidete ergò fratres viros ex vobis, de quibus bonum sit testimonium,septem,spiritu sancto & sapientia plenos,quos in hoc vsu constituemus:nos autem in oratione & verbi ministerio fortiter perseueremus.Et placuit sermo coram omni multitudine, & elegerunt Stephanum virum plenum fide & spiritu sancto, Philippum,& Procorum,& Nicanorem,& Timonem,& Parmenam,& Nicolaum proselytum Antiochenum, quos statuerunt coram Apostolis. Hæc interpretans Ecclesiæ doctor Ioannes Chrysostomus,sic prosequitur: Est operæprecium admirari, quomodò non est scissa multitudo in virorũ electione, quomodò non sunt abipsis reiecti ac reprobati Apostoli. Quamnam autem habebant hi authoritatem, & quam acceperunt ordinationem, scire est necessarium.Nunquid diaconorum? Atquì hoc non est in ecclesijs. Sed est presbyterorum dispensatio? Atquì nullus adhuc erat episcopus,sed soli Apostoli. Vndè nec diaconorum, nec presbyterorum nomen existimo apertum esse ac manifestum.Post hęc ergò nos quoque prædicamus, vt prædicti septem diaconi non de ijs accipiãtur, qui ministerijs seruiunt, vt est priùs exposita doctrina: sed eos esse,quibus fuit concredita ac tradita dispensatio eorum, quæ tunc collecta fuerãt.Qui nobis ĩhoc quoq; forma fuere humanitatis & studij in eos, qui indigent.

Quoniam diuersarum ecclesiarum clerici proprijs, in quibus ordinati sunt, relictis ecclesijs, ad alios episcopos se contulerunt,& sinè proprij episcopi sentẽtia in alienis ecclesijs constituti sunt, & ex eo ipsos reddi insolentes ac inobedientes euenit: statuimus, vt à mense Ianuario prẽterite indictionis, nullus omninò clericus, in quocunq; sit gradu, potestatem habeat sinè proprij episcopi scripta dimissoria,in alienę ecclesiæ catalogum referri. Qui hoc enim à præsenti nunc tempore non seruat,sed quòd in se est,eum qui illi manus imposuit, dedecore afficit, deponatur & ipse, & qui eum præter rationem suscepit. Can. 17.

Eos qui barbaricæ incursionis prætextu, vel aliquo alio modo propter aliquam circunstantiam emigrarunt, clericos, postquàm Can. 18.

by Google

quàm modus ille ac circunſtantia ceſſarit, vel barbaricæ incurſiones, propter quas receſſerãt, rursùs in ſuas iubemus eccleſias reuerti, nec eas diù * abſque vlla occaſione relinquere. Si quis autem, non vt præſens vult, canon, abfuerit, ſegregetur, donèc ad præſentem eccleſiam redeat. Hoc ipſum autem etiàm in eo fiat epiſcopo, qui illum detinet.

* Leguari. ens

Can. 19. Quòd oportet eos, qui præſunt eccleſijs, in omnibus quidem diebus, ſed præcipuè Dominicis, omnem clerum & populum docere pietatis & rectæ religionis eloquia, ex diuina ſcriptura colligentes intelligentias & iudicia veritatis, & non tranſgredientes iam poſitos terminos, vel diuinorum patrum traditionum. Sed & ſi ad ſcripturam pertinens controuerſia aliqua excitata fuerit, nè eam aliter interpretentur, quàm quomodò Eccleſiæ luminaria & doctores, ſuis ſcriptis expoſuerunt: & maiorem ex ijs laudem aſſequantur, quàm ſi quæ à ſe dicuntur componãt, nè dum quandoquè ad id hæſitant, ab eo quod conuenit, excidant. Per prædictorum enim Patrum doctrinam, populi ad eorum quæ ſunt bona & expetenda, & inutilia ac reijcienda, cognitionem veniẽtes, vitam in melius componunt, nec ignorantiæ vitij conuincuntur, ſed doctrinæ mẽtem adhibentes, ſeipſos ad id, nè mali quid eis accidat, excitant, & imminentium ſupplicíorum metu ſibi ſalutem procurant.

Can. 20. Nè liceat Epiſcopo in alia, quæ ad ſe non pertinet, ciuitate publicè docere. Si quis autem hoc facere deprehenſus fuerit, ab epiſcopatu deſiſtat, presbyteri autem munere fungatur.

Can. 21. Qui canonicorum quidem criminum rei facti, & propterea perfectæ ac perpetuæ depoſitioni ſubiecti, in laicorum locum detruſi ſunt, ſi quidèm ad conuerſionem ſua ſponte reſpicientes, peccatum deflent, propter quòd à gratia exciderunt, & ab eo ſe penitùs alienos efficiunt, clerici habitu tõ deantur. Sin autem non ſua ſponte hoc elegerint, comam ſicut laici nutriant, vtpotè qui mundanam ſeu ſecularem conuerſationem vitæ cæleſti præpoſuerint.

Can. 22. Eos qui pecunijs ordinantur, ſiue epiſcopos, ſiue qualeſcunque clericos, & non ex examinatione ac vitæ electione, deponi iubemus, ſed & eos etiàm, qui ordinauerunt.

Can. 23. 1. q. 1. Nullus epus. Vt nullus ſiue epiſcopus, ſiue presbyter, ſiue diaconus, immaculatam præbens communionem, ab eius qui communicat, ei* participationis gratia obolos vel quamuis aliam ſpeciem exigat. Non eſt enim venalis gratia, nec pro pecunijs ſpiritûs ſanctificationem impartimur: ſed ea ijs qui digni ſunt, abſque vlla eſt calliditate communicanda. Si quis autem eorum, qui ſunt in cleri catalogo, ab eo cui immaculatam impertit communionem, vllam ſpeciem exigere viſus fuerit, deponatur vt Simoniaci ero-

roris & maleficij æmulator.

Can. 24. Nè cui liceat eorum, qui in ſacerdotali ordine enumerantur, vel monachorum in equorum curriculis ſubſiſtere, vel ſcenicos ludos ſuſtinere. Sed & ſi quis clericus ad nuptias vocetur, quandò ad deceptionem comparata ludicra ingreſſa fuerint, ſurgat & diſcedat, Patrum noſtrorum ſic iubente doctrina. Si quis autem eius rei conuictus fuerit, vel ceſſet, vel deponatur. Concilij Laod. c. 54

Can. 25. Cõ. Chal. ca. 27. Præterea renouamus etiàm canonem, qui dicit, agreſtes, & quę ſunt in regione parochias inconcuſſas & illabefactatas manere apud epiſcopos, qui eas poſſident, & maximè, ſi triginta annorum ſpatio eas ſinè vi poſſidentes adminiſtrauerint. Si autem intra triginta annos fuit vel fuerit aliqua de ijs controuerſia, licere ijs, qui ſe iniuria affectos dicunt, de eo actionem mouere apud Synodum prouincię.

Can. 26. Dist. 28. Presbyterum. Presbyterum, qui per ignorantiam illicitis nuptijs eſt implicatus, eſſe quidem cathedrę participem, ſecundùm ea quæ ſunt nobis à ſacro canone decreta: à reliquis autem operationibus abſtinere. Ei enim, qui eſt talis, ſatis eſt ſi venia detur. Vt is autem benedicat, qui debet propria curare vulnera, non eſt conſentaneum. Benedictio enim, eſt ſanctificationis impertitio. Qui autem id non habet propter delictum ex ignorantia, quomodò alteri impertiet? Nec ergò publicè, nec priuatim benedicat, nec Chriſti corpus alijs diſtribuat, nec aliquid aliud miniſterium obeat, ſed prima ſede contentus, Domino defleat, vt illi ex ignorantia peccatum remittatur. Manifeſtum enim eſt, quòd nefarium coniugium diſſoluetur, nec vir cum ea vllo modo conſuetudinem habebit, per quam ſacra operatione priuatus eſt.

Can. 27. Nullus eorum, qui in cleri catalogum relati ſunt, veſtem ſibi non conuenientem induat, neque in ciuitate degens, neque iter ingrediens: ſed vtatur veſtibus quę ijs, qui in clerum relati ſunt, attributę fuere. Si quis autem tale quid fecerit, vna ſeptimana ſegregetur.

Can. 28. De conſe. diſt. 2. Dicimus. Quoniam in diuerſis eccleſijs intelleximus, vna ad altare allata, ex quadam quę inualuit conſuetudine, miniſtros poſtquàm hanc incruento oblationis ſacrificio coniunxerint, vtraque ſimul populo diſtribuere: ſimul etiàm eſſe decernendum perſpeximus, vt nullus ſacerdos hoc amplius faciat: ſed ad viuificationem & peccatorum remiſſionem ſolam oblationem populo impertiat: tanquàm primitias autem vuę allationem exiſtimantes, ſacerdotes eam ſeorsùm benedicentes, petentibus impertire ad fructum datoris gratiarum actionem, per quos corpora noſtra diuina diſpoſitione augentur & aluntur. Si quis autem clericus prę-ter hæc decreta fecerit, deponatur.

Can.29. Carthag.3. cap.29. Vide can. 50.syno. Laod.

Carthaginensis Synodi canon dicit, vt sancta altaris non nisi à sobrijs hominibus peragantur, excepto vno die in anno, in quo cœna Domini peragitur, tunc fortassè propter aliquas in ijs locis occasiones Ecclesiæ vtiles patribus hac dispensationes vsis. Cùm nihil ergò nos inducat, vt accuratam diligentiam relinquamus, statuimus Apostolicas ac paternas traditiones sequentes, non oportere in Quadragesimæ postrema septimana quinta feria ieiunium soluere, & totam Quadragesimam iniuria afficere.

Can.30.

Ad Ecclesiæ ædificationem omnia facere volentes, etiàm sacerdotes, qui sunt in barbaricis ecclesijs, dispensare constituimus. Quarè si Apostolicum canonem de vxore non eijcienda, pietatis ac religionis prætextu se transgredi debere existimant, & vltra ea quæ sunt constituta facere: & ideò communi cum suis consortibus conuentione & consensu inito, à mutua consuetudine abstinent, statuimus eos non amplius cum illis ullo modo cohabitare debere, vt ex eo nobis perfectam sui promissi demonstrationem præbeant. Hoc autem illis non propter aliud, quàm propter eorum pusillanimitatem, externosque ac non satis firmos mores concessimus.

Can.31. De conse. dist.1.Clerici.

Clericos, qui in oratorijs, quæ sunt intra domos ministrant vel baptizant, hoc illius loci episcopi sententia facere debere decernimus. Quarè si quis clericus, hoc non sic seruauerit, deponatur.

Can.32.

Quoniam ad nostram cognitionem peruenit, quòd in Armeniorum regione vinum tantùm in sacra mensa offerunt, aquam illi non miscentes, qui incruentum sacrificium peragunt, adducentes Ecclesiæ doctorem Ioannem Chrysostomum, hæc dicentem in interpretatione Euangelij secundùm Matthæum: Quamobrem non aquam bibit cùm surrexit, sed vinum, improbam aliam hæresim radicitùs extirpans. Quoniam enim nonnulli aqua in mysterijs vti sunt, ostendens quòd & quando mysteria tradidit, & quandò postquàm resurrexisset, absque mysterij solam ac nudam mensam apposuit, vius est, inquit, vino ex genimine vitis: vitis autem vinum, non aquam, generat: & ex eo aquæ in sacro sacrificio adiunctionem Doctorem subuertere existimant: vt non ab hoc tempore in posterum ignorantia teneantur, patris sententiam orthodoxè aperimus. Cùm enim improba Hydroparastatarum, hoc est eorum qui aquæ defensionem suscipiebant, antiqua esset hæresis, qui pro vino sola aqua in proprio sacrificio vti sunt, refellens hic vir diuinus iniquam eiusmodi hæresis successionem, & ostendens quòd directè Apostolicæ traditioni aduersatur, id quod iam dictum est, confirmauit. Quoniam autem & suæ ecclesiæ, vbi est illi paterna administratio tradita, aquam vino miscendam tradidit, quandò incruentum peragi sacrificium oportet, ex precioso ac honorando nostri Redemptoris latere ex sanguine & aquam cõtemperationem ostendens, quæ in totius mundi viuificationem effusa est, & peccatorum redemptionem, & in omni etiam Ecclesia, vbi spiritalia lumina refulserunt, hic ordo diuinitùs traditus seruatur. Nam & Iacobus CHRISTI Domini nostri secundùm carnem frater, cui Hierosolymitanæ ecclesiæ thronus primùm est creditus: & Basilius Cæsareensium ecclesiæ Archiepiscopus cuius gloria omnem terrarum orbem peruasit, mystico nobis in scriptis tradito sacrificio, ità tradendum in sacro ministerio ex aqua & vino sacrum Calicem ediderunt. Et qui Carthagine conuenerunt sancti Patres, adeò aperte & præcisè mentionem fecere, vt in sanctis nihil plus, quàm corpus & sanguis Domini offeratur, vt ipse Dominus tradidit, hoc est, panis & vinum aquam mixtum. Si quis ergò Episcopus vel presbyter non secundùm traditum ab Apostolis ordinem facit, & aquam vino miscens, sic immaculatum offert sacrificium, deponatur, vt imperfectè ac simpliciter mysterium enuncians, & quæ tradita sunt, innouans.

De conse. dist.1. Iacobus.

Conc.Carthag.3.ca.24.

Can.33.

Quoniam cognouimus in Armeniorum regione eos solùm in cleri ordinem referri, qui sunt ex genere sacerdotali, ijs qui hoc facere aggrediuntur, mores Iudaicos sequentibus, nonnullos autem eorum etiàm non tonsos, sacros cantores & diuini templi lectores constitui: decernimus, vt deinceps non liceat ijs, qui volunt aliquos ad clerum adducere, ad eius cui manus imponitur, genus respicere: sed examinantes an digni sint, expositis in sacris canonibus decretis, eos in cleri catalogum referre & ecclesiasticè promouere, siue sint ex Maioribus suis sacerdotibus, siue non. Sed etiàm, vt nulli ex omnibus liceat eorum, qui sunt in clericorum ordinem relati, populo in suggestu diuinas scripturas explicare, nisi is sacerdotali tonsura vsus fuerit, & benedictionem à suo pastore canonicè susceperit. Si quis autem presbyter hæc facere deprehensus fuerit, deponatur.

Can.34. Concilij Chalc.18

Porrò autem cùm & hoc canon sacerdotalis apertè edicat, quòd coniurationis vel sodalitatis crimen etiàm ab externis legibus est veritum: multò autem magis hoc heri in Ecclesia prohibere oportet: nos quoquè obseruare studemus, vt si qui clerici aut monachi inuenti sint vel coniurantes, vel sodalitates ineuntes, vel aduersùs episcopus vel conclericos aliquid struentes, à proprio gradu excidant.

Can.35.

Nulli omnium metropolitanorum liceat, mortuo Episcopo, qui eius throno subest,

subest, rei eius, vel ipsius ecclesiæ auferre, vel sibi vendicare: sed sint sub custodia cleri ecclesiæ, cui defunctus præfuit, vsque ad alterius episcopi promotionem, præterquàm si in eadem ecclesia non relicti sint clerici. Tunc enim metropolitanus ea non diminuta seruabit, ordinando episcopo omnia reddens.

Can. 36. Consule epistolas Leonis Papæ 1. Vide Turrianum.

Renouantes quæ à sanctis 150. Patribus in hac Dei obseruatrice & regia vrbe conuenerunt, & sexcentorum triginta qui Chalcedone conuenere, constituta sunt, decernimus vt thronus Constantinopolitanus æqualia priuilegia cum antiquæ Romæ throno obtineat, & in ecclesiasticis vt illa magnifiat, vt qui sit secundus post illum. Post quem magnæ Alexandrinorum ciuitatis numeratur thronus: deindè Antiochiæ, & post eum Hierosolymitanæ ciuitatis.

Can. 37.

Quoniam diuersis temporibus barbaricæ incursiones fuere, & ex eo plurimæ ciuitates ab iniquis & ex legibus subiugatæ fuere, vt ideò non possit eius ciuitatis præsul postquàm ordinatus fuerit, suum thronum apprehendere, & in eo in sacerdotali constitutione collocari, & sic pro ea quæ inualuit consuetudine ordinationes & omnia, quæ ad Episcopum pertinent, agere & tractare: nos honorem ac venerationem sacerdotio seruantes, & gentilem iniuriam nequaquàm ad Ecclesiasticorum iurium perniciem posse quicquam agere volentes, eis qui sic ordinati sunt, & propter prædictam causam in suis thronis non sunt constituti, vt absque vllo ex ea re præiudicio conseruentur, decreuimus, vt & diuersorum clericorum ordinationes canonicè faciant, & pontificatûs authoritate in proprio termino vtantur, & sit firma ac legitima, quæcunque sub eo procedit administratio. Non enim à tempore necessitatis exacta iuris obseruatione circunscripta, dispensationis terminus circunscribetur.

Can. 38. Cõ. Chal. ca. 12.

Canonem qui à Patribus factus est, nos quoquè obseruamus, qui sic edicit: Si qua ciuitas ab Imperiali potestate innouata est, vel rursùs innouata fuerit, ciuiles ac publicos typos, Ecclesiasticarum quoquè rerum ordo consequatur.

Can. 39.

Cùm frater & comministerus noster Ioannes insulæ Cypri præsul, vnà cum suo populo in Hellesponticam prouinciam & propter barbaricas incursiones, & vt à gentilium seruitute liberarentur, & Christiani sanctissimæ potentiæ sceptris purè subijcerentur, à prædicta insula emigrauerit, clementis Dei prouidentia, & pij Deique amantis Imperatoris nostri labore, constituimus, vt citra vllam innouationem seruentur, quæ à diuinis Patribus, qui Ephesi conuenerunt, prædicti viri throno priuilegia concessa sunt, vt noua Iustinianopolis Constantinopolis ius habeat, & qui in ea constituitur, imprimis pius ac religiosissimus Episcopus, præsit omnibus Hellespontiorum prouinciæ Episcopis, & à suis Episcopis eligatur ex antiqua consuetudine. Mores enim, qui sunt in vnaquaque ecclesia, diuini etiam nostri Patres seruandos censuerunt, Cyzicenorum ciuitatis Episcopo prædicti Iustiniani ciuitatis subiecto existente, ad imitationem reliquorum omnium episcoporum, qui subsunt prædicto DEI amantissimo pſuli Ioanni, à quo cùm vius postulauerit, etiã ipsius Cyzicenorum ciuitatis Episcopus ordinabitur.

Concilij Ephes. cap. 8.

Quoniam DEO hærere per secessum ex vitæ strepitu ac perturbatione, valdè est salutare oportet nos non sinè examinatione, eos qui vitam monasticam eligunt, non intempestiuè admittere, sed nobis à Patribus traditum decretum in eis quoquè seruare, vt vitæ secundùm Deum professionem vt iam firmam, & à scientia ac iudicio factam tunc admittamus, post rationis complementum. Qui ergò monachicum ingum est subiturus, nè sit minor quàm decem annos natus, eius quoquè rei examinatione in præsulis arbitrio sita, an augeri tempus conducibilius existimet ad introductionem & constitutionem in vita monastica. Etsi enim etiàm magnus Basilius in sacris suis canonibus eam, quę se sua sponte DEO affert, & virginitatem complectitur, si octauumdecimum annum compleuerit, in virginum ordinem referendam esse statuit: sed tamen de viduis & diaconissis exemplum secuti, in dictum tempus, analogia & proportione habita, eos qui vitam monasticam elegerunt, deduximus. In diuino enim Apostolo scriptum est, sexaginta annorum viduam in ecclesia eligendam: sacri autem canones, quadraginta annorum diaconissam ordinandam esse statuerunt, cùm Dei Ecclesiam DEI gratia potentiorem ac robustiorem euasisse, & vlteriùs procedere vidissent, fideliumque ad diuinorum mandatorum obseruationem firmitatem ac stabilitatem. Quod quidem cùm nos quoquè optimè intellexissemus, perfectè statuimus, Dei gratiam ei, qui certamina secundùm Deum aggressurus est, veluti quoddam signaculum celeriter imprimentes, hinc eum ad non diù cunctandum & tergiuersandum inducẽtes, vel potiùs etiàm ad boni electionem & constitutionem incitantes.

Can. 40.

Vide Basilium Magnum Interrogatione 15. in regulis fusioribus.

1. Tim. 5.

Eos qui in vrbibus vel vicis, in clausuris volunt secedere, & sibijpsis separatim seu in solitudine mentem adhibere, priùs quidem in monasterium ingredi oportet, & anachoreticam, hoc est, ab alijs separatam ac semotam viuendi rationem exercere, & spatio triennij ei, qui mansioni præest, in DEI timore parere, & obedientiam in omnibus, vt æquum est, implere, & ità hu-

Can. 41.

ius vitæ eligendæ institutum profitentes, & quòd eam ex toto corde sua sponte amplectuntur, ab eius loci præsule examinari; deindè sic alio anno extra clausuram fortiter se gerere, vt scopus eorũ euadat manifestior. Tunc enim plenè ac perfectè significabunt, quòd non inanem gloriam captantes, sed propter ipsum re vera pulchrum ac honestum hoc silentium persequuntur. Post tanti autem temporis complementum, si in eodem eligendæ vitæ instituto permaneant, includi ipsos, & eis non amplius licere, quandò etiàm voluerint, ex tali mansione egredi, præterquàm si propter communem vtilitatem, vel aliam necessitatem ad mortem vrgentem, ad id trahantur, & ità cum benedictione eius loci Episcopi. Qui autem sinè his iam dictis, caulis ex suis habitaculis exire aggrediuntur, primò quidẽ vel inuitos dicta clausura coerceri, deindè ieiunijs & alijs afflictionibus ipsos curare, scientes quemadmodũ scriptum est, quòd nemo qui manũ aratro immisit, & retrò conuersus est, est aptus regno cœlorum. Luc. 9.

Can. 42. Eos qui dicuntur Eremitæ, qui quidem nigris vestibus induti, & capite comati vrbes obeunt, & cum viris ac mulieribus versantur, & propriè professioni faciunt iniuriam, statuimus si elegerint quidem tonsis comis reliquorum monachorum amictũ suscipere, eos in monasterio constitui, & inter fratres referri. Quòd si hoc nõ elegerint, eos omninò ex vrbibus expelli, & solitudines, quæ eremi dicuntur, habitare, ex quibus sibi etiàm denominationes confixere.

Can. 43. Licet omni Christiano vitam exercitatricem eligere, & rerum ad vitam pertinentium deposita tempestate, monasterium ingredi, atque instàr monachi tonderi, in quacunque prolapsione deprehensus fuerit. Seruator enim noster DEVS inquit Eum qui venit ad me, non ejiciam foràs. Tanquàm ergò monachali vitæ agendæ instituto in pœnitentia nobis vitam describente, ei qui ad illud germanè ac syncerè accedit, acquiescimus ac fauemus: nec vlli ei mores impedimentum afferent, quò minùs proprium scopum adimpleat. Ioann. 6

Can. 44. Monachus fornicationis conuictus, vel qui ad matrimonij communionem vitæque societatem vxorem duxit, fornicatorum pœnis secundùm canones subijcietur.

Can. 45. Quoniam intelleximus in nonnullis mulierum monasterijs mulieres, quæ sero illo amictu dignæ habentur, priùs tericis & omnis generis vestibus, præterea autem & mundis (κοσμοις) auro & gemmis variatis ab ijs, qui illas ducunt, exornari, & sic ad altare accedentes, exui tanto opum apparatu, & statim in illis fieri habitûs benedictionem, illasque nigro amictu indui, statuimus nè hoc deincèps fiat. Neque enim fas est, vt quæ iam propria voluntate omnem vitæ iucunditatem deposuit, & eam quæ est secundùm Deum, vitæ agendæ rationem amplexa est, firmisque ac stabilibus rationibus eam confirmauit, & ità ad monasterium accessit, per eum, qui interit ac fluit, mundũ, & quorum iam oblita erat, memoriam reuocet, & ex eo anceps reddatur, & eius anima perturbetur instàr exundantium fluctuum, hucque & illuc versatium, vt nec reliquam nonnunquàm lachrymam emittens, cordis per corpus compunctionem ostendat, sed & si exigua aliqua, vt est consentaneum, lachryma exilierit, nõ magis propter affectionem quam habent propter exercitatorium certamen, quàm propterea quòd mundum & mundana seu secularia relinquant, ea à videntibus profluxisse putetur. Mundus pro ornamento muliebri.

Quæ vitam exercitatoriam eligunt, & in monasterijs sunt constitutæ, nè omninò progrediantur. Si qua autem inexorabilis necessitas ad hoc trahit, cum benedictione & permissione eius, quæ præest, hoc agant, tuncque non solæ per se, sed cum aliquibus vetulis, & quæ in monasterio primæ sint, cum mandato eius quæ præfecta est. Eis autem omninò extrà cubare non licet. Sed & viri, qui vitam monasticam persequuntur, vrgente necessitate & ipsi cum benedictione eius, cui regimen creditum est, procedant. Quamobrem qui transgrediuntur, id quod est nunc à nobis decretum, siue sint viri, siue mulieres, conuenientibus pœnis subijciant. Can. 46.

Neque mulier in virorum monasterio, neque vir in mulierum dormiat. Extra offendiculum enim & scandalum fideles esse oportet, & ad id quod est decorum ac honestum, Deoque gratum vitam suam componere. Si quis autem hoc fecerit, siue sit clericus, siue laicus, segregetur. Can. 47.

Vxor eius, qui ad episcopalem dignitatem promotus est, communi sui viri consensu priùs separata, postquàm in Episcopum ordinatus est ac consecratus, monasterium ingrediatur procùl ab episcopi habitatione extructum, & episcopi prouidentia fruatur. Sin autem digna visa fuerit, etiàm ad diaconatûs dignitatem prouehetur. Can. 48.

Hunc sacrum etiàm canonem renouantes decernimus, vt quæ Episcopali voluntate semèl consecrata fuerint monasteria, semper monasteria maneant, & res quæ ad ipsa pertinent, monasterio seruentur, & ea non possint esse ampliùs secularia habitacula, nec ab vllo ex omnibus secularibus tradi hominibus. Sed etiamsi hoc hucusque factum est, hoc nequaquàm seruandum decernimus: eos autem, qui in præsentia & deincèps hoc facere aggrediuntur, canonum quoquè pœnis subijci. Can. 49.

Nullum omnium, siue clericum, siue laicũ, ab hoc deincèps tempore alea ludere. Si quis autem hoc deincèps facere ab Can. 50.

hoc

hoc tempore aggreſſus fuerit, ſi ſit quidē clericus, deponatur: ſi laicus ſegregetur.

Can. 51. Omninò prohibet hæc ſancta & vniuerſalis Synodus eos, qui dicuntur mimos, & eorum ſpectacula, deindè venationū quoq; ſpectationes, easque quæ fiunt in ſcena, ſaltationes perfici. Si quis autem præſentem canonem cōtempſerit, & ſe alicui eorum quæ ſunt vetita, dederit, ſi ſit quidem clericus, deponatur: ſi verò laicus, ſegregetur.

Can. 52. In omnibus ſanctæ Quadrageſimæ ieiunij diebus, præterquàm Sabbato, & Dominica, & ſancto Annunciationis die, fiat ſacrū præſanctificatorum miniſterium.

Hunc Canonem 52. non obſeruat Eccleſia Occidentalis, niſi in ſola Paraſceue, quandò in Miſſa non conficitur Euchariſtia, ſed ſūmitur pridie eius diei conſecrata. Habent Græci ſuos quoſdam peculiares ritus, & pleroſque neutiquàm probandos. Multa de his ſcribit Humbertus Cardinalis doctiſſimus, qui ante annos quingentos floruit ſub Leone eius nomminis nono ſanctiſſimo Pontifice.

Can. 53. Vide hic Turrianū Quoniam ſpiritalis neceſſitudo ſeu affinitas, corporum coniunctione maior eſt, in nonnullis autem locis cognouimus quoſdam, qui ex ſancto & ſalutari baptiſmate infantes ſuſcipiunt, poſteà quoquè cum matribus illorum viduis matrimonium contrahere, ſtatuimus vt in poſterum nihil fiat eiuſmodi. Si qui autem * per præſentem canonem hoc facere deprehenſi fuerint, ij quidem primò ab hoc illicito & iniuſto matrimonio deſiſtant, deindè & fornicatorum pœnis ſubijciantur.

for.* poſt

Can. 54. Leuit. 18. Cùm diuina Scriptura nos apertè doceat, Non ingredieris ad omnem conſanguineam carnis tuæ ad reuelādam eius turpitudinem, diuinus Baſilius nonnullas prohibitas nuptias in ſuis canonibus enumerauit, multis ſilentio præteritis, & his vtriſq; nobis utilitatem attulit. Turpium enim nominum multitudine euitata, nè verbis orationem pollueret, generalibus nominibus impuritates complexus eſt, per quas legibus vetitas nuptias nobis in ſumma oſtendit. Quoniam autem propter eiuſmodi ſilentium, & quòd non diſcerni poſſet illicitarum nuptiarum prohibitio, ſeipſam natura confudit: nobis viſum eſt ea paulò apertiùs exponere, ab hoc deincèps tempore decernentes, vt qui cum fratris ſui filia matrimonij ſocietatem coierit, vel pater & filius, qui cū matre & ſorore, vel cum duabus puellis ſororibus pater & filius, vel cum duobus fratribus mater & filia, in ſeptennij canonem incidāt, ijs publicè ſepatatis à nefario contubernio.

Can. 55. Quoniam intelleximus in Romanorum ciuitate, in ſanctis Quadrageſimæ ieiunijs, in eius Sabbatis ieiunare, præter eccleſiaſticam traditam conſequentiam: ſanctæ Synodo viſum eſt, vt in Romanorum quo què eccleſia inconfusè vires habeat canon qui dicit: Si quis clericus inuentus fuerit in ſancto Dominico vel Sabbato ieiunans, præter vnum & ſolum, deponatur: ſin autem laicus, ſegregetur. Can. Apoſto. 65.

Hic quoque Canon 55. qui matrem eccleſiarum omnium Romanam eccleſiam reprahendit, non recipitur. Nam tametſi hic citatur canon Apoſtolicus 65. at tamen certum eſt, quemadmodùm Epiphanius quoque dicit, poſſe ſancto propoſito omnibus diebus ieiunari. Eſt autem veriſimile, Apoſtolicum Canonem pertinere ad Marcioniſtas, qui, vt idem Epiphanius teſtis eſt, eo die ieiunabant in inuidiam Dei Iudæorum, qui Sabbato ab omni ſuo opere quieuiſſet.

Can. 56. Similiter accepimus & in Armeniorum regione, & in alijs locis, in Sabbatis & Dominicis ſanctæ Quadrageſimæ quoſdam oua & caſeum comedere. Viſum eſt ergò & hoc, vt omnis Dei Eccleſia, quæ eſt in vniuerſo terrarum orbe, vnum ordinem ſequens, ieiunium perficiat, & abſtineat ſicut ab omni mactabili, ſic ab ouis & caſeo, quæ quidem ſunt fructus & fœtus eorum à quibus abſtinemus. Si autem hoc non ſeruauerint, ſi ſint quidem clerici, deponantur: ſin autem laici, ſegregentur.

Can. 57. Quòd ad altare mel & lac offerre non oportet.

Can. 58. Nemo eorum, qui ſunt in ordine laicorum, diuina ſibi myſteria impertiat, præſente Epiſcopo, vel presbytero, vel diacono. Qui autem tale quid auſus fuerit, vt præter ea quæ ſunt conſtituta faciens, vna ſeptimana ſegregetur, & ex eo doceatur nō ampliùs ſapere, quàm ſapere oportet.

Can. 59. In æde oratoria, quæ eſt intra domum, baptiſmus nequaquàm peragatur: ſed qui ab omnibus ſordibus aliena illuminatione digni habendi ſunt, ad catholicas eccleſias accedant, & hoc illic munere perfruantur. Si quis autem quæ à nobis conſtituta ſunt, nō ſeruare conuictus fuerit, ſi ſit quidem clericus, deponatur: ſi autem laicus, ſegregetur.

Can. 60. 1. Cor. 6. Cùm clamet Apoſtolus, quòd Domino adhæret, vnus eſt ſpiritus, clarum eſt, quòd qui etiàm cum cōtrario init familiaritatem ac conſuetudinem, cum illo coniunctione vnum fit. Eos ergò, qui ſe dæmone correptos eſſe ſimulant, & morum improbitate eorū figuram & habitum ſimulatè præ ſe ferunt, viſum eſt omni modo puniri, & eiuſmodi afflictionibus laboribusq; eos ſubijci oportere, quibus ij qui verè à dęmone correpti ſunt, vt à dęmonis operatione liberentur, iure ſubijciuntur.

Can. 61. Qui vatibus ſeipſos tradiderunt, vel iis qui hecatontarchę ſeu centuriones dicuntur, vel alijs eiuſmodi, vt ab illis diſcant, ſi quid ſibi reuelari velint, conuenienter ijs, quæ de ipſis à Patribus conſtituta ſunt, ſexennij canoni ſubiiciuntur. Et ipſi autem eos

Legi ſexēnij ſubijci eſt, ſexennio excōmunicari.

eos quoquè subijci oportet qui vrsas, vel eiusmodi animalia ad ludum & simpliciorum noxam circunferunt, & fortunam, ac fatum, & genealogiam, & quorundam eiusmodi verborum multitudinem ex fallaciæ impostu ræque nugis proferunt: eosque qui νεφελεβάτας, ideſt, nubium persecutores, & γυρτωνὰς hoc est, imprecatores, & μαντείρεις, id est, remediorum amuletorumque præbitores, & vates appellantur. Eos autem, qui in ijs persistunt, & non ab eiusmodi pernicioſis gentilibusque studijs auertuntur & aufugiunt, Ecclesia omninò exturbandos decernimus, sicut & sacri canones dicunt. 1. Cor. 6. Quæ enim est luci cum tenebris communicatio, vt ait Apostolus? vel quæ templo Dei cum idolis consensio, vel quæ fideli cum infideli pars est? Quę autem Christo est cũ Belial concordia ac conuentio?

Can. 62. Calendas quæ dicuntur, & vota brumalia quæ vocantur, & qui in primo Martij mensis die fit, conuentum ex fidelium ciuitate omninò tolli volumus: sed & publicas mulierum saltationes multam noxam exitiumque afferentes: quin etiàm eas, quæ nomine eorum, qui falsò apud Græcos dij nominati sunt, vel nomine virorum ac mulierum fiunt saltationes ac mysteria more antiquo & à vita Christianorum alieno, amandamus & expellimus, statuentes vt nullus vir deincèps muliebri veste induatur, vel Deut. 22. mulier veste viro conueniente. Sed neque comicas, vel satyricas, vel tragicas personas induat, neque execrandi Bacchi nomen, vuam in torcularibus exprimentes, inuocent, neque vinum in dolijs effundentes, risum moueant, ignorantia vel vanitate ea, quæ à dæmonis impostura procedunt, exercentes. Eos ergò qui deincèps aliquid eorum, quę scripta sunt, aggredientur, vbi ad horum cognitionem peruenerint, si sint quidem clerici, deponi iubemus: si verò laici segregari.

Can. 63. Quæ à veritatis hostibus falsò confictæ sunt martyrum historiæ, vt Dei martyres ignominia afficerent, & qui eas audituri essent, ad infidelitatẽ deducerent, in ecclesia non publicari iubemus, sed eas igni tradi. Qui eas autem admittunt, vel tanquàm veri ijs mentem adhibent, anathematizamus.

Can. 64. Quòd non oportet laicum publicè disputare vel docere, docendi authoritatem ex eo sibi vendicantem, sed ordini à Domino tradito cedere, & aurem ijs, qui docendi gratiam acceperunt, aperire, & diuina ab eis doceri. In vna enim Ecclesia diuersa 1. Cor. 12. membra fecit DEVS, vt est vox Apostoli. Ephe. 4. 5. Quam apertè interpretans Gregorius Theologus, eum qui in ijs est, ordinem commendat, dicens: Hunc ordinem reuereamur fratres, hunc seruemus. Hic quidem sit auris, ille verò lingua: hic autem manus, hic verò aliquid aliud: hic quidem doceat, ille verò discat. Et paulò pòst: Et discens in docilitate, & suppeditans in hilaritate, & opem ferens ac subministrans in alacritate. Nè simus omnes lingua, quod est promptius: nè omnes Apostoli, nè omnes prophetæ, nè omnes interpretemur, & post quædam: Cur tę ouium pastorem facis? cur caput efficeris, cùm sis pes? cur Imperator esse conaris, cùm relatus sis in numerum militum? Et alibi iu- Prou. 23. bet sapientia, nè sis velox in sermonibus, nè cùm sis pauper, vnà cum diuite extendaris, nec quæras sapientibus esse sapientior. Si quis autem præsentem canonem labefactans deprehensus fuerit, quadraginta diebus segregetur.

Can. 65. Qui in nouilunijs à quibusdam ante suas officinas & domos accenduntur rogos, supra quos etiàm antiqua quadam consuetudine salire ineptè ac delire solent, iubemus deincèps cessare. Quisquis ergò tale quid fecerit, si sit quidem clericus, deponatur: sin autem laicus, segregetur. In quarto enim libro Regum scriptum est: Et ædifica- 4. Reg. 21 uit Manesses altare vniuersæ militiæ cœli in duobus atrijs domûs Dei, & filios suos traduxit per ignem, sordibusque & augurijs auspicijsque vsus est, & fecit ventriloquos seu phytones, & diuinatores multiplicauit, & ambulauit in eo, vt faceret malum corá DOMINO, vt eum ad iram prouocaret.

Can. 66. A sancta CHRISTI DEI nostri resurrectionis die, vsque ad nouum Dominicum, tota septimana in Ecclesijs vacare fideles iugiter oportet psalmis, & hymnis, & spiritalibus canticis, in CHRISTO gaudentes, festumque celebrantes, & diuinarum scripturarum lectioni mentem adhibentes, & sanctis mysterijs iucundè & lautè fruentes. Sic enim cum Christo exaltabimur, & vnà resurgemus. Nequaquàm ergò prædictis diebus equorum cursus vel aliquod publicum fiat spectaculum.

Can. 67. Diuina nobis scriptura mandauit, à sanguine, & suffocato, & fornicatione abstinere. Eos ergò, qui propter lautum & delicatum ventrem, cuiuscunque animalis sanguinem arte aliqua esculentum condiunt ac instruunt, vt par est, incusamus ac punimus. Si quis ergò deincèps animalis sanguinem quouis modo comedere aggrediatur, si sit quidem clericus, deponatur? sin autem laicus segregetur.

Act. 15. Hunc Canonẽ occidentis ecclesia non recipit. vide Tur.

Can. 68. Nulli ex omnibus licere veteris & noui Testamenti librum, nec sanctorum nostrorum præconum ac doctorum corrumpere vel conscindere, vel librorum canponatoribus, vel ijs qui dicuntur vnguentarij, vel alicui alij ex omnibus ad eum delendum tradere: nisi vtiquè vel à tineis, vel ab aqua, vel aliquo alio modo redditus fuerit inutilis. Qui autem tale quid facere deincèps deprehensus fuerit, anno vno segregetur. Similiter & qui libros emisit, si eos qdem ipse non ad suam vtilitatem retineat,

nec

nec alteri ad eius beneficium & vt ij permaneant vendat, ſed eos corrumpere aggreſſus fuerit, ſegregetur.

Can. 69. Vide Tur. Nulli omnium liceat, qui quidem ſit in laicorum numero, intra ſacrum altare ingredi, ab eo tamen nequaquàm prohibita poteſtate & authoritate Impera. quandò quidem voluerit creatori dona offerre ex antiquiſſima traditione.

Can. 70. Nè liceat mulieribus in diuini miniſterij, ſeu celebrationis tempore loqui, ſed vt vox eſt Apoſtoli Pauli, ſileant. Non enim eis loqui permiſſum eſt, ſed ſubijci, ſicut dicit 1.Cor.14. lex. Si quid autem volunt diſcere, domi Gen. 3. proprios maritos interrogent.

Can. 71. Eos, qui docentur leges ciuiles, Græcis moribus vti non oportere, & neque in theatrum induci, neque eas quæ dicuntur cyliſtras peragere, vel præter vſum communem ſibi veſtes induere, nec quo tempore diſciplinam aggrediuntur, vel ad finem eius perueniunt, vel (vt in ſumma dicam) in eius doctrinæ dimidio. Si quis autem deincèps hoc facere auſus fuerit, ſegregetur.

Can. 72. Non licere virum orthodoxum cum muliere hęretica coniungi, neque verò orthodoxam cum viro hæretico copulari. Sed & ſi quid eiuſmodi ab vllo ex omnibus factum apparuerit, irritas nuptias exiſtimare, & nefarium coniugium diſſolui. Neque enim ea quæ non ſunt miſcenda, miſceri, nec ouem cum lupo, nec peccatorum ſortem cũ CHRISTI parte coniungi oportet. Si quis autem ea, quæ à nobis decreta ſunt, tranſgreſſus fuerit, ſegregetur: ſi autem aliqui qui adhuc ſunt infideles, & in orthodoxorum gregem nondùm relati ſunt, ſunt inter ſe legitimo matrimonio cõiuncti, deindè hic quidem eo quod eſt honeſtum electo, ad lucem veritatis accurrerit, ille verò erroris vinculo detentus fuerit, nolẽs diui nos radios fixis oculis intueri, fideli placeat cũ infideli cohabitare, nè à ſe inuicẽ ſeparentur. 1.Cor.7. Ex diuini enim Pauli ſententia, ſanctificatus eſt vir infidelis in muliere, & ſanctificata eſt mulier infidelis in viro.

Can. 73. Cùm crux nobis viuifica ſalutare oſtenderit, nos omnem diligentiam adhibere oportet, vt ei per quam ab antiquo lapſu ſaluati ſumus, eum quem par eſt, honorem habeamus. Quamobrem & mente, & ſermone, & ſenſu adorationem ei tribuentes, crucis figuras, quę à nonnullis in ſolo ac pauimento fiunt, omninò deleri iubemus, nè incedentium cõculcatione victoriæ nobis trophæum iniuria afficiatur. Eos itaque, qui deincèps crucis ſignum in ſolo conſtruunt, ſegregari decernimus.

Can. 74. Quòd non oportet in Dominicis locis vel eccleſijs eas, quæ dicuntur, agapas, id eſt, charitates facere, & intùs in æde comedere, & accubitus ſternere. Qui autem hoc auſi fuerit vel cellent, vel ſegregentur.

Can. 75. Eos qui in eccleſijs ad pſallendum accedunt, volumus nec inordinatis vociferationibus vti, & naturam ad clamorem vrgere, nec aliquid eorum, quæ eccleſiæ non conueniunt, & apta non ſunt, adſciſcere, ſed cum magna attentione & compunctione pſalmodias Deo, qui eſt occultorum in ſpector, offerre. Pios enim & ſanctos fore filios Iſrael ſacrum docuit oraculum.

Can. 76. Quòd non oportet intra ſanctos ambitus cauponatoriam officinam, vel quæ fiunt per aromata ſpecies proponere, vel alias venditiones facere, ſuam venerationem eccleſijs ſeruantes. Seruator enim noſter & DEVS, per ſuam in carne vitæ agendæ rationem nos inſtituens, non facere domum patris ſui domum negociationis iuſſit, qui etiàm numulariorũ menſas (τραπεζας) effudit, & eos qui ſacrum commune faciunt eiecit. Si quis ergò in prædicto delicto deprehenſus fuerit, ſegregetur. Ioann. 2 Matt. 21.

Can. 77. Quòd non oportet ſacros initiatos, vel clericos, uel aſcetas, id eſt, exercitatores, ſeu monachos, lauari cum mulieribus, nec omnem Chriſtianum laicum. Hæc eſt enim prima condemnatio apud gentes. Si quis autem hac in re deprehenſus fuerit, ſi ſit quidem, clericus, deponatur: ſin autem laicus, ſegregetur.

Can. 78. Quòd oportet eos qui illuminantur, fidem diſcere, & quinta ſeptimanę feria epiſcopo & presbyteris renunciare.

Can. 79. Abſque ullis ſecundinis ex uirgine partum eſſe confitentes, ut qui ſinè ſemine conſtitutus ſit, idque toti gregi annunciantes, eos qui propter ignorantiam aliquid faciunt quod non decet, correctioni ſubijcimus. Quarè quoniam aliqui poſt ſanctæ CHRISTI DEI noſtri natiuitatis diem, ſimilam coquere oſtenduntur, & eam ſibi inuicèm impertiri, honoris ſcilicet prætextu ſecundinarũ impolluta Virginis matris ſtatuimus vt deincèps nihil tale fiat à fidelibus. Neque enim hoc honor eſt uirginis, quæ ſupra mentem & ſermonem, quod comprehendi non poteſt, uerbum peperit ex carne, ex communibus & ijs quæ in nobis fiunt inenarrabilem eius partum definire, metiri ac deſcribere. Si quis ergò deincèps hoc facere aggreſſus fuerit, ſi ſit quidẽ clericus, deponatur: ſi uerò laicus, ſegregetur.

Can. 80. Si quis epiſcopus, uel presbyter, vel diaconus, uel eorum qui in clero enumerantur, uel laicus nullam grauiorem habet neceſſitatem, uel negocium difficile, vt à ſua eccleſia abſit diutiſſimè: ſed in ciuitate agens, tribus diebus Dominicis in tribus ſeptimanis unà non conueniat, ſi ſit quidem clericus, deponatur: ſi uerò laicus, ſegregetur.

Can. 81. Quoniam in nonnullis locis didicimus in ſanctiſſimo hymno additamenti loco dici poſt illud, Sanctus immortalis, hoc, Qui crucifixus es pro nobis, miſerere noſtri.

Id

Petrus Fullo is fuit, alias Cnapheus.

Id autem ab antiquis sanctis patribus, vt à pietate alienum, ex hoc hymno eiectum cũ scelerato heretico, qui hanc vocem innouauit: nos quoquè confirmantes ea, quæ à sanctis nostris patribus priùs piè cõstituta sunt, anathematizamus eos, qui post præsens decretum eiusmodi vocem admittunt, vel aliquo alio modo sanctissimo hymno adiungunt. Et si est quidem sacerdotalis ordinis qui transgressus est cum sacerdotali dignitate priuari iubemus: sin autem laicus vel monachus, segregari.

Can. 81. Inter nonnullas venerabilium imaginum picturas agnus qui digito præcursoris monstratur, depingitur, qui ad gratiæ figuram assumptus est, verũ nobis per legem CHRISTVM DEVM nostrum præmonstrans. Antiquas ergò figuras & vmbras, vt veritatis signa & characteres Ecclesiæ traditos, amplectentes, gratiam & veritatem præponamus, eam vt legis implementum suscipientes. Vt ergò quod perfectum est, vel colorum expressionibus omnium oculis subijciatur, eius qui tollit peccata mundi, CHRISTI DEI nostri instàr hominis characterẽ etiàm in imaginibus deincèps pro veteri agno statui (ἀναστῆσαι) iubemus, vt p ipsum verbi DEI humiliationem mente comprehendentes, ad memoriam quoquè eius in carne cõuersationis, eiusque passionis & salutaris mortis deducamur, eiusque quæ ex eo facta est mundo redemptionis.

Can. 82. Nemo mortuorũ corporibus Eucharistiã communicet. Scriptum est enim: Accipite & comedite. Mortuorum autẽ corpora non possunt accipere, nec comedere. Matt. 26.

Can. 84. Canonicos patrum ritus sequentes, de infantibus quoquè decernimus, quotiès non inueniuntur firmi testes, qui eos absque vlla dubitatione baptizatos esse dicant, nec ipsi propter ætatem de sibi tradito mysterio aptè respondere possint, debere absque vlla offensione baptizari: nè fortè eiusmodi dubitatio eos eiusmodi purificationis sanctificatione priuet.

Can. 85. In duobus vel tribus testibus confirmari omne verbum, ex scriptura accepimus. Seruos ergò, qui à suis dominis manumittuntur, sub tribus eo testibus frui honore decernimus, qui præsentes libertati vires & firmitatem adferent, & vt ijs, quæ ipsis facta sunt, fides habeatur, efficient. Deut. 17.

Can. 86. Eos qui ad animarum lapsus meretrices cogunt & alunt, si sint quidem clerici, deponi: si verò laici, segregari.

Can. 87. Quæ maritum reliquit, est adultera, si venerit ad alium, vt vult sacer & diuinus Basilius, qui ex Hieremia propheta hoc optimè collegit: Quòd si alij viro vxor fuerit, ad maritum suum non conuertetur, sed polluta polluetur. & rursùs: Qui autem detinet adulteram, est & insipiens & impius. Si ità præter rationem à marito recessisse visa sit, ille quidem venia dignus est, hæc verò pœna. Illi autem venia dabitur, vt Ecclesiæ communicet. Sed is qui ligitimè sibi datam vxorem relinquit, & aliam ducit, & Domini sententia est adulterij iudicio obnoxius. A patribus enim nostris statutum est, vt qui sunt eiusmodi, annum defleant, biennio audiant, tertio anno substernantur, & septimo cum fidelibus consistant, & sic oblatione digni habeantur, si cum lachrymis pœnitentiam egerint. Hiere. 3. Prou. 18. Can. Basilij Magni.

Can. 88. Nemo intra ædem sacram quoduis iumentum introducat, nisi fortè viator quispiam, maxima vrgente necessitate, domunculæ vel diuersorij indigens, in id templum diuerterit. Nisi enim iumentum introductum fuerit, ipsum quidem nonnunquàm peribit, hic verò propter iumenti amissionem, & facultatis ad iter peragendum ex eo profectam inopiam, mortis periculo trodetur. Sabbatum enim propter hominem Mar. 2. factum esse docemur: quamobrẽ & per oĩa pferẽdam esse existimare hominis salutẽ & incolumitatem. Quocircà si quis deprensus fuerit sinè necessitate iumentum in templũ introducens, si sit quidem clericus, deponatur: si verò laicus, segregetur.

Can. 89. Diei salutiferæ passionis in ieiunio & oratione & cordis compunctione peragentes fideles, vsque ad mediam magni sabbati noctem ieiunare oportet, cùm diuini Euangelistæ Matthæus & Lucas, ille quidem per uespere sabbati, hic verò per id, summo manè, noctis nobis tarditatem, describant.

Can. 90. Conc. Nicæ. ca. 20. Vide Turriani explicationem. Dominicis genu non flectere, à diuinis nostris patribus, CHRISTI resurrectionem honorantibus canonicè accepimus. Nè ergò huius obseruationis euidentiam ignoremus, fidelibus manifestum facimus, quòd post uespertinũ sacerdotum ad altare sabbato ingressum, ex consuetudine quæ seruatur, nemo genu flectit usque ad sequentem uesperam in die Dominico, in qua post ingressum in * uespertino seu completorio, genua rursùs flectentes, Domino preces sic offerimus. Seruatoris enim nostri resurrectionis ueluti præcursorem noctem, quæ fuit ante sabbatum, accipientes, hymnos ab ea spiritaliter incipimus festum ex tenebris in lucem finientes, ut in perfecto & integro die ac nocte nos resurrectionem celebremus. * ἐν τῷ ἑσπερινῷ

Can. 91. Eas quæ dant abortionem cientia medicamenta, & quæ fœtus necantia uenena accipiunt, homicidæ pœnis subijcimus.

Can. 92. Eos qui nomine matrimonij mulieres rapiunt, uel qui opera opeque sua raptores adiuuant, statuit sancta synodus, si sint quidem clerici proprio gradu excidere: si uerò laici, anathemate percuti.

Can. 93. Vxor uiri qui recessit & non appáret, antequàm de eius morte certior facta sit, alteri cohabitans adulteratur. Similiter & militum uxores, quæ non apparentibus maritis nupserunt,

Digitized by Google

nupſerunt, in eandem rationem incidunt, quemadmodùm & quæ propter mariti peregrinationem reditum non expectant. Sed res hic quidem aliquam veniã habeat, quòd ſit maior eius mortis ſuſpicio. Ea autem, quæ illi quæ ad tempus erat ab vxore relicta, nupſit per ignorantiam, de inde dimiſſa eſt, quòd prior ad ipſum rediêrit, eſt quidem fornicata, ſed per ignorantiam. A matrimonio ergò non arcebitur. rectiùs autem, ſi ſic manſerit. Sin autem miles aliquanto pòſt tempore redierit, cuius vxor propter longam illius abſentiam alteri viro coniuncta eſt, is, ſi velit, propriam vxorem recipiat ipſi venia propter ignorantiam data, eique qui illam in ſecundis nuptijs domum duxit.

Can. 94. Eos qui gentilium ſacramenta iurant, canon pœnis ſubijcit: & nos ijs quoquè ſegregationem decreuimus.

Can. 95. Eos qui rectæ de fide ſententiæ accedunt, & parti eorum qui ex hæreticis ſeruantur, ſubiecta conſequentia & conſuetudine recipientes, Arianos quidem & Macedonianos, & Nouatianos, qui ſe καθαρους, id eſt, puros appellant, & Teſſaresdecatitas ſeu Tetraditas, & Apollinariſtas recipimus dantes libellos, & omnem hæreſim anathematizantes, quæ non ſentit vt ſentit ſancta Dei vniuerſalis & Apoſtolica Eccleſia, ſancto primùm chriſmate & frontem, & oculos, & nares, & os, & aures imprimentes, dicimus: Signaculum doni Spiritus ſancti. De ijs autem, qui Pauliani ſectam ſecuti ſunt, deindè ad catholicam Eccleſiam confugerunt, ſtatutũ eſt vt ij omninò rebaptizentur. Eunomianos quoquè, qui in vnam demerſionem baptizant, & Montaniſtas, qui hic dicuntur Phryges, & Sabellianos, qui filium idem eſſe cum patre exiſtimant, & alia quædum grauia faciunt, & omnes alias hæreſes, quoniam multi hic ſunt, & maximè qui ex Galatarum regione profecti ſunt, omnes ex iis qui ad rectam de fide ſententiam volunt accedere, ut Græcos recipimus. & primo quidem die eos Chriſtianos facimus, ſecundo autem catechumenos, deindè tertio adiuramus, ſimul etiã ter in faciẽ & aures inſpirantes, & ſic initiamus, & diù in eccleſia verſari & ſcripturas audire facimus, & tunc ipſos baptizamus. Quinetiã Manichæos & Valentinos, & Marcioniſtas, & ſimiles hæreticos. Neſtorianos autem oportet libellos facere, & hæreſim ſuã anathematizare, & Neſtorium, & Eutychen, & Dioſcorum, & Seuerum, & reliquos taliũ hæreſeon principes, & qui eadem quæ illi ſentiunt, & omnes prædictas hæreſes: & ſic eſſe ſanctæ communionis participes.

Can. 96. Qui CHRISTVM per baptiſmum induerunt, eius in carne vitæ agendę rationem imitari profeſſi ſunt. Eos ergò, qui capillos ad videntium detrimentum, ſcitè excogitatis nexibus adornant & componunt, & infirmis animis eſcam ea ratione obijciunt, conuenienti ſupplicio paternè curamus, ipſos inſtituentes & temperanter viuere docentes, vt relicta fraude & vanitate, quæ ex materia oritur, ad exitio carentem beatamque vitam mentem aſſiduè traducant, & in timore puram & ſanctam conuerſationem habeant, & DEO, quoàd eius fieri poteſt, appropinquent per uitæ puritatem, & internum magis quàm externum hominem uirtutibus & bonis inculpatisq; moribus exornent, ut nullas in ſe ferant reliquias peruerſitatis uſquè adeò repugnantis. Si quis autem præter hunc canonem uerſatus ſit, excommunicetur.

Can. 97. Eos qui uel cũ uxore cohabitant, uel aliquì indiſcriminatim ſacra loca communia faciunt: & contemptim in ea afficiuntur, & ſic in eis permanent, etiàm ex ijs, quæ ſunt in uenerabilibus templis, catechomenorũ manſionibus extrudi iubemus. Si quis autem hęc non ſeruauerit, ſi ſit quidem clericus, deponatur: ſi uerò laicus, ſegregetur.

Can. 98. Qui alteri deſponſam mulierem eo adhuc uiuo, cui deſponſa eſt, in nupriarum ducit ſocietatem, adulterij crimini ſubijciatur.

Can. 99. Porrò hoc quoque in Armeniorum regione fieri didicimus, quòd quidam intùs in ſacris altaribus carnium membra coquentes; fruſta offerunt, ſacerdotibus Iudaicè diſtribuentes. Quocirca eccleſiam immaculatam ſeruantes ſtatuimus nulli licere ſacerdoti ſeparata carnium membra ab offerentibus accipere, ſed ijs ſint contenti, quæ offerentur uiua fuerint, eiuſmodi oblatione facta extra eccleſiã. Si quis aũt hoc nõ fecerit, ſegregetur.

Can. 100. Prou. 4. Oculi tui recta adſpiciant, & omni cuſtodia ſerua cor tuum, iubet Sapientia. Corporis enim ſenſus ſua facilè in animam effundunt. Picturas ergò quę oculos pręſtringunt, & mentẽ corrũpunt, & ad turpium uoluptatum mouent incendia, nullo modo deinceps imprimi iubemus. Si quis autem hoc facere aggreſſus fuerit, deponatur.

Can. 101. 1. Cor. 3. Corpus Chriſti & templum, hominem ad imaginem Dei creatum diuini magna uoce appellat Apoſtolus: Omnem ergò ſenſilẽ creaturam ſuperans, is qui ſalutari paſſione cæleſtem dignitatem eſt aſſecutus, Chriſtum bibens uel comedens, æternæ uitæ adaptatur, animam & corpus diuinæ gratiæ participatione ſanctificans. Quarè ſi quis immaculati corporis in ſynaxis tempore eſſe particeps uoluerit, etiàm antequàm eius fiat cõmunio, manus in crucis formam figurans ſic accedat, & gratiæ cõmunionem accipiat. Eos enim qui ex auro, vel ex alia materia q̃dã loco manus receptacula efficiunt ad diuini muneris ſuſceptionem, & per ipſa immaculatam communionem recipiunt, minimè admittimus, ut qui inanimatam ſubiectamque materiam Dei imagini pręferãt. Si quis autẽ deprehenſus fuerit immaculatã cõionem ijs impertiens, qui eiuſmodi receptacula afferunt, & ipſe ſegregetur, & is q̃ affert.

Opor-

Can. 102. Vide c. 7. Concilij Vormatiẽ.

Oportet autem eos, qui soluendi & ligandi potestatem à Deo accepere, peccati qualitatem considerare, & eius qui peccauit, ad eam conuersationem promptum studium, & sic morbo conuenientem afferre medicinam: nè si in utroque immoderatione vtatur, ab eius qui laborat, salute excidat. Non enim simplex est morbus peccati, sed varius & multiformis, & multas incommodi propagines germinans: ex quibus malum multùm diffunditur, & vlteriùs progreditur, donèc uiribus medentis resistat. Quarè qui medicinę scientiam in spiritu profitetur, oportet eum primùm eius qui peccauit, affectionem considerare, & siue vergit ad sanitatem, siue cõtra, propriis moribus prouocare, vt per se morbum adspiciat, & quomodò eius quę intercedit, vitę rationis conuersionisque curam gerat. & si artifici non reluctatur, & vlcus animę auget per impositorum medicamentorum adiectionem, sic quoquè misericordiam, prout dignus est, imperiri. Omnem enim rationem init Deus, isque cui pastoralis traditus est principatus, vt errantem omem reducat, & ei, quod est à serpente uulneratum, medeatur, & neque per desperationis præcipitia impellat, nec ad vitæ dissolutionem & contemptum frena relaxet: sed una quidem omninò ratione, siue per acriora & adstringentia, siue per molliora & leniora medicamenta affectioni resistat, & nè vlcus cicatricem obducat, obnitatur, fructus pœnitentiæ examinans, & sapienter dispensans & gubernans hominem, qui ad superiorem illuminationem uocatur. Nos enim utraque scire oportet, & quæ sunt summi iuris, & quæ sunt consuetudinis: in ijs autem, qui extrema non admittant, sequi locum traditum, quemadmodùm sanctus nos docet Basilius.

Canonum qui dicuntur sextæ Synodi Constantinopolitanę III. Finis.

CONON I. NVMERO LXXXIX.

ANNO CHRISTI DCLXXXVI.

MORTVO Ioanne V. statim in Clero & populo Schisma exortum est. Alii enim in Rom. Põtificem Petrum, Archipresbyter um S. R. E. elegerunt, alii uerò Theodor um Cardinalem presbyterum Papam depo scebant. Quumque certamen in longum protraheretur, & alter alteri cędere nollet, de Concilio antiquorum presbyterorum actum est, quòd uterque electus electionem suam abnueret, tertiusque in amborum locum pacificè subrogaretur, quod & factum est. Nam ex consensu totius Cleri, S.P.Q.R. Papa factus est CONON natione Thrax, patria Tomitanus ex patre . . . . . S.R.E. presbyter Cardinalis, qui Imp. Cęs. Fl. Iustiniano Aug. sedit in Petri cathedra menses XI. & dies tres, creatus 14. Calend. Nouembr. consecratus uerò Calend. Nouembr. Imp. Iustiniano iuniore Aug. sine collega Cos. Hic Pont. multa priuilegia ab eodem Imp. habuit. Rectores in patrimoniis S. Petri constituit, & multa alia bona fecit. Demum sacris ordinibus semel mense Decembri habitis, quibus Episcopos per diuersa loca numero XVI. creauit in bona senectute quieuit in Domino, die XI. Calend. Octobr. Anno Dominicę natiuitatis DCXXCVII. post Cons. Imp. Cęs. Iustiniani iunioris Aug. Anno . . . . . Cadauer in Basilica Principis Apostolorum sancti Petri sepultum est, & uacauit eo mortuo S. R. sedes menses duos & dies uiginti quinque.

SERGIVS I. NVMERO XC.

ANNO CHRISTI DCXXCVII.

VIX mortem obierat beatus PP. Con[illegible], quum statim in nona post electione maximus tumultus & seditio ingẽs excitata est inter Clerum & populum. Alij enim Paschalem Archipresbyterum, alij verò Theodorum S.R.E. presbyterum Cardinalem in Pontificem eligi procurabãt, quumque res ad cędes spectaret, statim id Concilium acceptum est (quod in ordinatione quoque beati Papæ Cononis usurpatum fuerat) statumque est à maiori & saniori presbyterorum Cardinalium parte, vt vtriusque competitoribus Pontificatu pulsis, Tertius alius in utriusq; locum subrogaretur, quod & factum est. Nam ex consen-

su

ſu Cleri Senatus, exercitus, populiq; Romani pronunciatus eſt in ſummum Pont. atque vniuerſalis Eccleſiæ Paſtorem uir ſanctus & Venerabilis Sergius natione Syrus, patria Antiochenus, ex patre Tiberio mercatore, Panormi in Sicilia ortus, S.R.E. presbyter Cardinalis in titulo SS. Gabinij & Suſannæ ad duas domos, à Conone Papa creatus . qui Imp. Cæſ. Iuſtiniano iuniore, Leontio, & Tiberio Habſimaro Aug. In ſacratiſſima ſede beati Petri Apoſtoli ſedit annos tredecim, menſes octo, & dies viginti treis, creatus XVI. Calend. Ianuarij, iterũ poſt Conſ. Iuſtiniani iunioris Aug. Anno . . . . . Hic quum cogeretur ab Imp. Iuſtiniano ad ſubſcribendum cuidam libello hæreſim ſentienti, & recuſaret conſtantiſſimè, iuſſus eſt Conſtantinopolim duci, vt in exilium mitteretur. Tunc uniuerſa militia Rom. in fauorem Pont. ſurrexit, & Zachariam Protoſpatarium, (qui id facere moliebatur) interficere uoluit, quod (niſi piiſſimus Pont. prohibuiſſet) factum eſſet, Hic partem Dominicæ Crucis in locello argenteo in ſacrario S. Petri abſconſum inuenit, quàm è Tenebris eductam in Patriarchio Lateraneñ. repoſuit. Multa dona argentea & aurea in omnibus eccleſijs fecit, & præſertim in Baſilica S. Petri Apoſtoli. Ordinationes autem duas per menſem Martium fecit, quibus Epiſcopos per diuerſa loca numero nonagintaſeptẽ, (inter quos treis Archipresbyteros Rauennatem, Cantuariẽſem in Anglia, & Friſiorum) presbyteros uerò in Eccleſia Rom. decem & octo, & Diaconos quatuor ordinauit. Mortuus eſt autem Romæ VI. Id. Septembris, indictione quartadecima. Anno Dominicæ natiuitatis DCCIV. poſt Conſ. Imp. Cæſ. Fl. Tiberii Habſimari Aug. Anno . . . . Cadauer in Baſilica Principis Apoſtolorum ſepultum eſt. Vacauit S. Rom. ſedes menſem unum, & dies XXIII.

IOANNES VI. NVMERO XCI.

ANNO CHRISTI DCCI.

IOANNES VI. natione Græcus, Imp. Fl. Tiberio Habſimaro Aug. ſedit in Petri cathedra annos treis, menſes duos, dies tredecim. creatus Calend. Nouembr. poſt Conſ. Imp. Cæſ. Tiberii Habſimari. Hic populum contrà Hexarchum furẽtem monitis, ſuis compeſcuit. Longobardi quoque contrà Vrbem Romam ſub eo bellum agere cœperunt, & multos captiuos abduxerunt quos omneis data pecunia in libertatem vendicauit. Eccleſias ſancti Andreæ iuxta Baſilicam S. Petri Apoſtoli, ſancti Marci & ſancti Pauli extrà muros Vrbis via Oſtien. multis ornamentis auxit, & locupletauit. Ordinationem autem unam menſe Decembri in Vrbe Roma fecit, in qua Epiſcopos per diuerſa loca numero XV. presbyteros verò in Rom. Eccleſia nouem & Diaconos duos inſtituit. Mortuus eſt Romæ anno Dominicæ Natiuitatis DCCVI. die Iduum Ianuarii. Indictione tertia poſt Conſul. Imp. Tiberii Habſimari Anno quinto. Cadauer in Baſilica Principis Apoſtolorum ſepultum eſt. Vacat tunc Romana ſedes mẽſem unum, dies XIIX.

IOANNES VII. NVMERO XCII.

ANNO CHRISTI DCCVI.

IOANNES VII. natione Græcus ex patre Platone Imp. Cæſ. Tiberio Habſimaro & Iuſtiniano iuniore Aug. Sedit in Petri cathedra annos duos, menſes ſeptem, dies decem & ſeptem, creatus Calend. Martii. poſt Conſ. Imp. Cæſ. Tiberii Habſimari Aug. Anno V. Hic oratorium B. Mariæ propè Eccleſiam S. Petri Apoſt. cuius parietes opere muſaico (vt vulgo dicitur) depinxit, Eccleſ. quoq; S. Eugeniæ uetuſtate collapſam reſtituit. Multa cœmiteria SS. martyrũ corruentia repararauit, inter quæ fuit SS. martyrum Marci & Marcellini, multas quoq; Vrbis Eccleſias uariis picturis decorauit. Eccleſiam S. Mariæ ſitam ſuper viam Sacrã (quæ Antiqua appellabatur) à fundamẽto reſtitutam Nouam appellauit. Sub hoc Antipertus Longobardorum Rex donationem Alpium Cottiarum beato Petro & Apoſtolicæ ſedi fecit, & Donationis ſchedulam aureis literis exaratam Romam miſit. Non longè poſt ordinationibus factis aliquot, quibus per diuerſa loca Epiſcopos decem & nouẽ, presbyteros in Vrbe Roma decem, & Diaconos duos creauit, in pace mortuus eſt die XV. Calend. Nouembr. Indictione ſexta. Anno Domini DCCVII. Imp. Cæſ. Fl. Heraclio Iuſtiniano iuniore Aug. iterum (ſine collega) Coſ. Cadauer in Baſilica Principis Apoſtolorum ſepultum eſt. Vacauit ſedes Romana dies ſex, mortuo Ioanne VII.

CONSTAN-

CONSTANTINVS I.

NVMERO XCIIII.

ANNO CHRISTI DCCVII.

CONSTANTINVS natione Syrus, ex patre Ioanne, patria Antiochenus, Imp. Cæſ. Fl. Iuſtiniano, & Fl. Philippico Dardanico Aug. Sedit in Petri cathedra annos ſeptem, menſem unum, dies uiginti, creatus & conſecratus x. Calen. Ianuarij. Imp. Iuſtiniano Aug. Ite. ſine collega Coſ. Sub hoc Pont. ingens fames, & poſt famem maxima ubertas in Vrbe fuit. Hic Archiepiſcopum Rauennatem conſecrauit. Euocatus autem Cõſtantinopolim ab Imp. Iuſtiniano pro rebus fidei, eô profectus eſt, cum aliquot presbyteris & Epiſcopis ac Diaconis Cardinalibus. Vbi ab Imp. honeſtiſſimè ſuſceptus eſt, obuiam ei miſſo Tiberio filio ſuo primogenito, ibiq́ue in unum quum uentum eſt, rectæ fidei normam ab eo accipere voluit Imp. Confirmatis autem omnibus Rom. Eccleſiæ priuilegijs, cũ bona gratia optimi Principis Romam remeauit beatus Pont. Vix Romam reuerſus eſt, quum ſtatim literæ uenerunt Conſtantinopoli, Iuſtinianum cum filio occiſum, & Philippicum hæreticum Imperio potiri, qui epiſtolã prauidogmatis ad beatiſſ. Papam (more maiorum) de ſua fide dirigens, à S. Pontifice cum Concilio reiecta eſt, quod contra imagines & eorum uſum ſentiret. Duo quoque Saxonum reges ad limina Apoſtolorum ſub eo uenerunt. Eccleſia Mediolanen. (quę à Rom. diu ſegregata fuerat) ſub eius Epiſcopo Benedicto, ſedi Apoſtolicæ reconciliata eſt. Philippus quoque Imp. hæreticus imperio exactus, Anaſtaſius Cătholicus Imp. factus eſt. Hic autem B. Pontifex ordinationibus multis factis Epiſcopos per diuerſa loca numero LXIIII. creauit, presbyteros verõ in urbe Roma decẽ, & Diaconos duos. Mortuus eſt die III. Id. Februarij. Anno Dominicæ natiuitatis DCCXIIII. Indictione XIIII. poſt Conſ. Imp. Cæſ. Fl. Philippici Aug. Anno . . . . . Cadauer in Baſilica Principis Apoſtolorum ſepultum eſt. Vacauit ſedes menſem unum, & dies XVI.

DECRETA GREGORII PAPÆ II.

Ex libro Pontificali.

Anno Domini 716

GREGORIVS natione Romanus, ex patre Marcello, ſedit annos 16. menſes 9. dies 11. Fuit autem temporibus Anaſtaſij, Theodoſij, Leonis, atq; Conſtantini Auguſtorum. Hic à parua ætate in patriarchio nutritus, ſub ſanctæ memoriæ domino Sergio ſubdiaconus atque ſacellarius factus, bibliothecæ curã ſuſcepit: deindè ad diaconatus ordinẽ prouectus eſt & cum uiro ſancto Conſtantino Põtifice ad regiam profectus eſt urbem, atque à Iuſtiniano Principe inquiſitus de quibuſdam capitulis, optima reſponſione unamquanque ſoluit quæſtionem. Erat enim uir caſtus, diuina ſcriptura eruditus, facundus loquela, & conſtans animo, eccleſiaſticorum dogmatũ defenſor, & contrariorum fortiſſimus impugnator. Hic in exordio pontificatus ſui calcarias decoqui iuſſit, & à porticu ſancti Laurentij inchoãs, huius ciuitatis muros reſtaurare decreuerat: & aliquam partem faciens, emergentibus incongruis uariisque tumultibus, præpeditus eſt. Huius temporibus Ioannes Conſtantinopolitanus antiſtes ſynodicam miſit, atque ad eum reſcriptis idem uſus eſt Pontifex. Hic maximam partem baſilicæ beati * Petri Apoſtoli, quæ ceciderat, allatis de Calabria trabibus cooperuit, & altare à nouo refecit, & ciborium argenteum, quod fuerat ruina quaſſatum, reſtituit. Sancti Laurentij pariter eccleſiam foràs muros ſitam, quæ trabibus confractis, ruinæ iã erat uicina, reparauit, atque aquam fiſtulis compaginatis poſt multum tempus in eandem eccleſiam reduxit, diuerſaſque eccleſias in ruinis poſitas innouauit, quas per ordinem dicere longum eſt. Hic in Germaniã per Bonifacium epiſcopum uerbum ſalutis prædicauit, & gentem illam ſedentem in tenebris illuminauit. Hic monaſteria, quæ circa baſilicam ſancti Pauli Apoſtoli erant ad ſolitudinem deducta, innouauit, atque ordinatis ſeruis Dei monachis, congregationem poſt longum tempus conſtituit, ut ibidẽm die noctuque Deo redderent laudes. Hic * Gerochomium, quod poſt abſidam ſanctæ Dei genitricis ad præſepe ſitum eſt, monaſteriũ inſtituit, atque monaſterium ſancti Andreę Apoſtoli, quod Barbaræ nuncupatur, ad niuiam deductum deſertionem, in quo ne unus quidẽ habitabat monachus, accitis monachis, ordinauit ut utraque monaſteria ad ſanctam Dei genitricem ſingulis diebus atque noctibus Deo laudes canerent. Eo tempore Luithprandus rex donationem patrimonii Alpium Cottiarum, quam Arithpertus rex fecerat, hicq́ue repetiẽrat, ad monitionem tanti uiri redditam cõfirmauit. Huius temporibus ſignum in Luna factum eſt per indictionem 14. & viſa eſt cruentata uſque ad mediam noctem. Eo itaque tempore Theodo Dux Baioariorum ad Apoſtoli Petri limina primus de eadem gente occurrit orationis uoto. Huius temporibus Anaſtaſius Imperator claſſem nauium præparatam in partibus Alexandriæ, direxit contra à Deo deſtructos Agarenos. Qui ad aliud uerſi conſilium, antequàm ad deſtinatum

* Pauli

Gregorius II. quid debeant Germani.

* Geronto comium

perueni-

peruenirent locum, ab itinere medio ad regiam regreſſi vrbem, Theodoſium orthodoxum inquirētes, Imperatorem elegerunt, atque coactū in ſolio Imperij confirmauerunt. Anaſtaſius itaq; cum ciuibus, vel quibus potuit de exercitu, munita ciuitate* Nicęa, perrexit. Illic cum claſſe, in qua Theodoſius fuerat Imperator, dimicauit: & ferè ſeptem millia exercitūs ſunt interēpti. Cuius Anaſtaſij ſuperata pars, verbum immunitatis expetijt: datoq; ſibi ſacramento, clericus factus, atq; presbyter & cōſecratus. Protinùs etiā vt ingreſſus memoratus Theodoſius regia vrbē, imaginem illam venerandam, in qua erant ſanctæ ſex ſynodi depictæ, & à Philippo nec dicendo fuerat depoſita, in priſtino erexit loco, ità vt huius fidei feruore omnis priſtina ab eccleſia ceſſaret quæſtio. Eo autem tempore fluuius, qui appellabatur Tiberis, alueum ſuum egreſſus, ſe per campeſtria dedit. Intumuit etiàm inūdatione aquarū multarum, & portam (quæ Flaminea dicitur) egreſſus eſt. Tranſcendit intereà aliquibus locis & muros vrbis atque vltra baſilicam S. Marci per plateas ſe extendit, ità vt in via lata ad vnam & ſemis ſtaturam aqua eiuſdem fluminis excreuiſſet, atque à porta B. Petri Apoſtoli vſque ad pontem Miluium aquæ ſe extenderunt, & iuxta in conſueta ipſius fluminis vnda ſe dedit, Domos itaque euertit, agros deſertauit, eradicans arbuſta & ſegetes. Nam nec ſerere ipſo tempore potuit pars maxima Romanorum, & pro hoc imminebat tribulatio magna. Per dies etiam ſeptem aqua Romam tenebat peruaſam, A domino itaq; Papa litaniæ crebrò fiebāt. Cūq; in oratione & litanijs pſiſteret p octauā iā diē, miſertus Deus, aquā amouit, & fluui* ad ꝓpriū reuerſus eſt alueum per quintamdecimam indictionem. Tempore etiàm ipſo caſtrum vnum à Longobardis fuerat ſub pacis dolo peruaſum. Quo audito, omnes ſunt redditi triſtes. Adhortans etiàm ſanctiſſimus pontifex, & commonens Longobardos, vt redderent: quòd ſi non acquieſcerent, in iram ſe diuinam incidere pro dolo quem fecerunt, ſuis ſcriptis proteſtabatur. Nam & munera eis dare, vt reſtituerent, voluit multa: ſed illi turgida mente, neque monita audire, nec reddere ſunt paſſi: Vndè nimis idem ſanctus indoluit pontifex, ſeſeque ſpei contulit diuinæ, atq; in munitionem ducis Neapolitani & populi vacans, ducatum eis, qualiter agerent, quotidiè ſcribendo ꝓſtabat. Cuius mandato obedientes, inito conſilio, mœnia ipſius caſtri uirtute ſub nocturno ſunt ingreſſi ſilentio, Ioannes ſcilicet dux, cū Theodimo ſubdiacono & rectore, atq; exercitu, & Longobardos penè trecētos cum eorū caſtaldio interfecerūt. Viuos etiàm ampliùs quingentos comprehendentes, captos Neapolim duxerunt, & ſic caſtrum recipere potuerunt. Pro cuius redēptione ſeptuaginta auri libras ipſe ſanctiſſimus Papa (ſicut promiſerat) dedit. Hic Hieruſalem eccleſiam ſanctam, quæ multo fuerat diſtecta tempore, & circunquaquè porticus uetuſtate quaſſatas, trabibus deductis cooperuit ac reparauit. Ambonem etiàm marmoreum in eadem eccleſia fecit, & ditauit illam diuerſis linteis atq; miniſterijs. Eodem tempore nefanda Agarenorum gens, cùm iàm Hiſpaniarum prouinciam per decem tenerent annos peruaſam vndecimo anno Rhodanum conabantur fluuium tranſire, & Franciam occupare, vbi Eudo pręerat. Qui facta Francorum monitione contra Sarracenos, eos circundantes interemerunt. Trecenta enim ſeptuaginta quinque millia vno ſunt die interfecti, ut eiuſdem Eudonis Francorum ducis miſſa pontifici epiſtola continebat. Mille tantùm quingentos ex Francis fuiſſe mortuos in eodem bello dicebat, adijciens, quòd anno prędemiſſo benedictionem à prædito viro eis directam, in tribus ſpongijs, quibus ad uſum menſæ pontificis apponuntur, in hora qua bellum committebatur. idem Eudo Aquitaniæ princeps populo ſuo per modicas partes tribuens ad ſumēdum, vt ex eis nec vnus vulneratus aut mortuus eſſet ex his, qui participati ſunt. Eoque tempore in Campaniæ partibus combuſtum triticum & hordeum, ſeu legumina, quaſi pluuia in loco quodam è cœlo miſſa ſunt. Hic quadrageſimali tempore, ut in quinta feria ieiunium atque Miſſarum celebritas fierent in eccleſijs, quod non agebatur, inſtituit. Oratorium ſanè in patriarchio, in nomine beati Petri apoſtoli diuerſis ornatum metallis, à nouo fecit, & circunquaquè altaris parietes deargentauit, ac depinxit duodecim apoſtolos, qui penſant libras centum octoginta. Illis intereà diebus Conſtantinopolis bennio eſt à non nominandis Agarenis obſeſſa. ſed Deo eis contrario, maxima illic eorum parte fame ac bello interempta, confuſi receſſerunt Leone principe. Nam & eiuſdem ciuitatis populum ad 300. dictum eſt millia diuerſi ſexūs & ætatis, fuiſſe neceſſitate vaſtatum ac peſtilentia. Eo nanque tempore, moribus certè Honeſta & nomine, mater pontificis ab hac uita ſubtracta eſt. Poſt cuius obitum domum propriam in honorem ſanctæ Chriſti martyris Agathæ, additis à fundamento cœnaculis vel quę monaſterio erant neceſſaria, à nouo conſtruxit, prædia illi ſuburbana, vel ruſtica pro monachorū obtulit neceſſitate. Fecit autem in eadem eccleſia ciborium argenteum, penſans lib. 22. arcus argenteos ſex, penſantes ſingulos libras quindecim, caniſtra decem penſantia ſingula lib. duodecim, & alia dona multa largitus eſt. Eodem tempore caſtrum Narnien. à Longobardis peruaſum eſt. Rex verò Longobardorum Luithprādius, generali motione Rauennā progreſſus eſt, atq; illam obſedit per dies: & caſtrum peruadēs, claſſes ca-

for.* Niceam.

Tiberis exundatio incredibilis.

Franci cædunt Agarenos.

Notaolim, in Quadrageſima ſer. 5. nec ieiunabat nec Miſſa agebatur.

Conſtantinopolis obſeſſa.

pras abſtulit plures,& opes tulit innumeras. Poſt aliquod tempus Baſilius dux, Iordanus Carthilarius, & Ioãnes ſubdiaconus cognomento Lurion, inierunt, vt pontificem interficerent, quibus aſſenſum Marinus ſpatarius Imperialis, qui Romanum ducatum tenebat, regiam miſſus vrbem, Imperatore mandante hoc,præbuit: ſed tempus inuenire non potuerunt. Qui Dei iudicio diſſolutus contractus eſt, & ſic à Roma receſſit. Poſtmodùm Paulus Patricius & Exarchus, miſſus in Italiam eſt, qui denuò vt ſcelus p-ficerent,meditabantur: quorum conſilium Romanis patefactum eſt. Qui moti,cuncti Iordanum interfecerunt, & Ioannem Lurionem. Baſilius verò monachus factus, in loco quodam retruſus, vitam finiuit. Paulus verò Exarchus, Imperatoris iuſſione eũdem Pontificem conabatur interficere, eô quòd cenſum in prouincia ponere præpediebat, & ſuis opibus eccleſias denudari, ſicut in cæteris actum eſt locis,atque alium in eius ordinare locum. Poſt hunc ſpatarius cum iuſſionibus miſſus eſt alter,vt pontifex à ſua ſede amoueretur. Denuò & Paulus Patricius ad perficiendum tales ſcelus,quos ſeducere potuit,ex Rauenna cũ ſuo comite,atque ex caſtris aliquos miſit. Sed motis Romanis, atque vndiquè Longobardis pro defenſione Pontificis in Salario ponte,Spoletini, atque hincindè duces Longobardorum, circundantes Romanorum fines, hoc præpediebant. Iuſſionibus itaque poſtmodùm miſſis, decreuerat Imperator, vt in nulla eccleſia imago cuiuſlibet ſancti, aut martyris,aut angeli haberetur: (maledicta enim omnia aſſerebat)& ſi acquieſceret pontifex,gratiam Imperatoris haberet:& ſi hoc fieri præpediret,à ſuo gradu diſcederet. Deſpiciens ergò pius vir prophanã Principis iuſſionem, iam contra Imperatorem quaſi contra hoſtenſe armauit, renuens hæreſim eius, & ſcribens vbiquè cauere Chriſtianos, quæ orta fuiſſet, impietatem. Igitur permoti Pentapolenſium & Venetiarum exercitus, iuſſioni Imperatoris reſtiterunt, & nunquàm ſe eiuſdẽ põtificis condeſcendere neci dicebãt, ſed quòd pro eius magis defenſione viriliter decertarent,ità vt anathemati Paulum Exarchum, qui eum direxerat,eiusque cõſentaneos ſubmitterent, ſpernentes eius ordinationem, ſibique omnes in Italia mori eligerent: atq; ſic de Pontificis, deque ſua emunitate cuncti ſtuduerunt. Cognita ergò Imperatoris nequitia,omnis Italia conſilium inijt, vt ſibi eligerent Imperatorem,& ducerent Conſtantinopolim, ſed compeſcuit tale conſilium,pontifex,ſperam conuerſionem principis. Ipſis interea diebus Exhilaratus dux, deceptus diabolica inſtigatione,cum filio ſuo Adriano Campaniæ partes tenuit, ſeducens populum,vt obedirent Imperatori, & occiderent pontificem. Tunc Romani omnes eum ſecuti,compræhẽderunt, * & cum filio ſuo interfecerunt. Poſt hæc & Petrum ducẽ, dicentes contra pontificem Imperatori ſcripſiſſe turbauerunt. Igitur diſſenſione facta in partibus Rauennæ, alij cõſentientes prauitati Imperatoris,alij cum Pontifice & eius fidelibus tenẽtes, intra eos contentione mota, Paulum Patricium occiderunt. Longobardis verò Æmiliæ caſtra, Frentana, Montella,Venafrũ, cũ ſuis oppidis Buxo, * Præcutio, Pentapoli quoquè & * Auximana ciuitate ſe tradiderunt. Poſt aliquod verò Eutychium Patricium Eunuchum, qui dudùm Exarchus fuerat, Neapolim Imperator miſit,vt illud, quod Exarchus Paulus, ſpatarij quoquè & cæteri malorum conſiliatores facere nequiuerãt, ille perficeret. Sed nec ſic, iubẽte Deo, latuit miſerabilis dolus,ſed claruit cũctis peſſimum conſilium,quòd Chriſti violare conabantur eccleſias, & perdere cunctos,atque diripere omniũ bona. Cumq; mitteret hominem * proprium Romam cũ ſcriptis ſuis,in quibus continebatur,vt pontifex occideretur cum optimatibus Romanis: agnita crudeliſſ. infania, protinùs ipſum Patricij miſſum occidere voluerũt, niſi defenſio Pontificis nimia præpediſſet. Verùm eundem anathematizauerunt Eutychium Exarchum, ſeſe magni cum paruis conſtringentes ſacramento, nunquàm Pontificem Chriſtianæ fidei zelotem, & eccleſiarum defenſorem, permittere noceri aut amoueri, ſed mori eſſent pro ſalute illius omnes parati. Munera tunc hincindè ducibus Longobardorum & regi pollicentes plurima, vt à iuuamine deſiſterẽt Pontificis, per ſuos legatos Patricius ille ſuadebat. Qui reſcriptis deteſtandam viri doloſitatem deſpicientes, vna ſe quaſi fratres catena fidei conſtrinxerunt Romani atque Longobardi,deſiderantes cuncti mortem pro defenſione Pontificis ſuſtinere glorioſam, nunquàm illum paſſuri perferre moleſtiam, pro fide vera & Chriſtianorum certantes ſalute. His ità ſe habentibus, elegit maius præſidium pater ille, pauperibus diſtribuere largiſſima manu,quæ reperiebat, incumbens orationibus & ieiunijs, litanijs Deum quotidiè deprecabatur, ſpeque iſta manebat ſemp fultus plùs quàm ab hominibus: gratias tamen voluntati populi referens pro mentis propoſito, blando omnes ſermone,vt bonis in Deum proficerent actibus, & in fide perſiſterent, rogabat, & nè deſiſterent ab amore vel fide Romani Imperij, admonebat. Sic cunctorũ corda molliebat, & dolores continuos mitigabat. Eo tempore per vndecimam indictionem,dolo à Longobardis peruaſum eſt Sutrienſe caſtellum, quodper quadraginta dies ab eiſdem Longobardis poſſeſſum eſt: ſed Pontificis continuis ſcriptis atque commonitionibus ad regem miſſis, quãuis multis datis muneribus, * ſaltem omnibus ſuis

Iconoma chia.

* ducem

* Auximana

* Patriciũ

* tamen datum

datum oppidis, donationē beatiſſimis Apoſtolis Petro & Paulo antefatus emittens Lōgobardorum rex, reſtituit atque donauit. Eo autem tempore, indictione duodecima, menſe Ianuario, per decē & eo ampliùs dies ſtella, quæ * aurifer vocitatur, cum radijs in cœlo apparuit in Occiduo, cuius radij partem Aquilonis reſpiciebant, & vſque ad mediū cœlum ſe extendebant. Eo etiàm tempore ſępiùs dicti Eutychius Patricius & Luithprandus rex inierunt conſilium nefandum, vt cōgregato exercitu, rex ſubijceret duces Spoletinum & Beneuētanum, Exarchus Romā, & quæ pridèm de pontificis perſona iuſſus fuerat, impleret. Qui rex Spoletum veniens, ſuſceptis ab vtriſque ducibus ſacramentis atque obſidibus, cū tota ſua cohorte in Neronis campo cōuenit, ad quem egreſſus pontifex, eique præſentatus, ſtuduit, vt potuit, regis mollire animum commonitione pia, ità vt ſe proſterneret eius pedibus, & promitteret nulli inferre læſionem: atque ſic ad tantam compunctionem ipſe pijs monitis flexus eſt, vt quæ fuerat indutus exueret, & ante corpus Apoſtoli poneret* mantum, armilaſiam, balteum, ſpatam, atque enſem deauratum, necnon coronam auream, & crucem argenteam. Poſt orationem factam obſecrauit pōtificem, vt memoratum Exarchū ad pacis concordiam ſuſcipere dignaretur. quod & factum eſt, & ſic receſſit, rege declinante à malis, quibus inierat conſilium cum Exarcho. Igitur Exarcho Romę morante, venit in partibus Tuſcię in caſtro* Maturaneñ. quidam ſeductor Tiberius nomine, cui cognomen erat Petaſius, qui ſibi regnum Romani imperij vſurpare conabatur, leniores quoſque decipiens, ità vt * Maturaneñ. Luneñ. atque Blerani ei ſacramenta præſtitiſſent. Exarchus verò hæc audiens, turbatus eſt. Quem ſanctiſſimus Papa confortans, & cum eo proceres mittens atque exercitum, profectus eſt. Qui venientes in * Mantuarienſe caſtellum, idem Petaſius interemptus eſt. Cuius abſciſſum caput, Cōſtantinopolim ad principem miſſum eſt, & nec ſic plenam Romanis gratiam largius eſt Imperator. Nam poſt hæc claruit Imperatoris malitia, pro qua perſequebatur pontificem, ità vt compelleret omnes Conſtantinopoli habitantes, tam virtute quamque blandimentis, vt deponerent, vbicunque haberentur imagines tam Saluatoris, quamque eius ſanctæ genitricis vel omnium ſanctorum, easque in medio ciuitatis (quod dicere crudele eſt) igne cremarent, & omnes dealbarent depictas eccleſias. Et quia plerique ex eiuſdem ciuitatis populo tale ſcelus fieri præpediebant, aliquanti capite truncati, alij partem corporis abciſi, pœnam pertulerunt. Pro qua cauſa etiàm Germanum Conſtantinopolitanæ eccleſiæ antiſtitem, eō quod ei conſenſum præbere noluiſſet, pontificatu priuauit idem Imperator, ſibique complicem Anaſtaſium presbyterum in eius loco conſtituit. Qui miſſa ſynodica, dum tali errori eū conſentientem reperiret vir ſanctus, non cēſuit fratrem & conſacerdotem ſolitò, ſed reſcriptis commonitorijs, niſi ad catholicam ſe conuerteret fidem, etiàm extorrem à ſacerdotali officio eſſe mandauit. Imperatori quoquè mandauit ſalutaria ſuadens, vt à tali execrabili miſeria declinaret, ſcriptis commonuit. Hic fecit calicem aureum præcipuū, diuerſis ornatum lapidibus precioſis, penſantem lib. 30. Similiter & patenam aureā, penſantem lib. 28. & ſemis. Hic dimiſit omni clero monaſterijs, diaconiæ, & manſionarijs ſolidos duo millia centum ſexaginta, & ad luminaria B. Petri Apoſtoli ſolidos mille. Hic fecit ordinatione nouem per menſem Septembrem, & vnam per menſem Iunij, presbyteros triginta quinque, diacones quatuor, epiſcopos per diuerſa loca numero centum quinquaginta. Qui etiàm ſepultus eſt ad beatum Petrū Apoſtolum ſub die tertio Id. Februarij, indictone decimaquarta, Leone & Conſtantino imperantibus. Et ceſſauit epiſcopatus menſe vno, dies 5.

*Lucifer

* Maraneñ.

* Maraneñ.

IN nomine Domini Dei & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti, imperante domino Leone à Deo coronato magno Imperatore, anno ſexto poſt conſulatum eius, ſed & Conſtantino magno Imperatore eius filio, anno quarto indictionis ſextæ, Promitto ego Bonifacius gratia Dei epiſcopus, vobis beato Petro Apoſtolorum principi, vicarioque tuo beato Papæ Gregorio ſucceſſoribuſque eius per Patrem & Filium & Spiritū ſanctū, Trinitatem inſeparabilem, & hoc ſacratiſſimum corpus tuum, me omnem fidem & puritatem ſanctæ fidei catholicæ exhibere, & in vnitate eiuſdem fidei Deo operante perſiſtere, in qua Chriſtianorum ſalus eſſe ſinè dubio comprobatur, nullo modo me contra vnitatem communis & vniuerſalis eccleſiæ ſuadente quopiam conſentire, ſed (vt dixi) fidem & puritatem meam atque concurſum tibi & vnitatibus tuæ eccleſiæ, cui à Domino Deo poteſtas ligandi ſoluendique data eſt, & prædicto vicario tuo, atque ſucceſſoribus eius per omnia exhibere: ſed & ſi agnouero antiſtites contra inſtituta antiqua ſanctorum patrum conuerſari, cum eis nullam habere communionem aut coniunctionem, ſed magis, ſi valuero prohibere, prohibebo: ſi minùs, fideliter dño meo Apoſtolico renunciabo. Quòd ſi (quod ab ſit) contra huius promiſſionis ſeriem aliquid facere quolibet modo vel occaſione tentauero, reus inueniar in æterno iudicio, vltionem Ananiæ, & Saphiræ in curam, qui vobis etiàm de rebus proprijs fraudē facere, vel falſum dicere præſumpſerint. Hunc autem indiculum ſacramenti ego Bonifacius exiguus epiſcopus manu propria ſubſcripſi, atque poſitum

Epiſcopi profeſſio fidei & iuramentū Romano Pontifici. Is Bonifacius fuit Archiepiſcop⁹ Moguntinus, poſtea martyrio coronat⁹.

Mat. 16. c

Act. 5. a

positum supra sacratissimum corpus tuum, vt superiùs legitur, Deo teste & iudice, præstiti sacramentum, quod & conseruare promitto.

EPISTOLA GREGORII *Papæ secundi.*

Commendatitia Bonifacij episcopi directi ad conuertendos Germanos.

GRegorius seruus seruorum Dei, Bonifacio religioso presbytero: Exigit manifestata nobis religiosi propositi tui piè in Christo flagrantis intentio, & approbata syncerissima fidei tuæ perlata relatio, vt ad dispensationem verbi diuini, cuius per gratiam Dei curam gerimus, te comministro vtamur, experientes prouidè te ab infantia sacras literas didicisse, prouectusque indolem ad augmentum crediti cælitùs talenti prospectu diuini amoris extendere, videlicet gratiam * cognationis cęlestis oraculi in laborem salutiferæ prædicationis ad innotescendum gentibus incredulis, ministeriũ fidei instanti conatu expendere, conlætamur fidei tuæ, & adiutores esse cupimus gratiæ prærogatæ. Idcircò, qui præmissi conatûs piũ affectum vsque ad Apostolicæ sedis modesta præuisione perduxisti, consultum, vt membrum ex membro proprij corporis caput requirens, motum mentis probares, capitisque arbitrio humiliter se submittens eius directioni, iusto tramite properans, soliditati compaginis plenitudo exisitas. Ideò in nomine indiuisibilis Trinitatis, per inconcussam authoritatem beati Petri apostolorum principis, cuius doctrina magistesijs dispensatione fungimur, & locum sacræ sedis administramus, modestiam tunc religionis instituimus atque præcepimus, vt in verbo gratiæ Dei, quo igne salutifero quem mittere Dominus venit in terram, eniteres indiès ad gentes quascunque infidelitatis, errore detentas properare Deo * annitente poteueris mysterium regni D. I., per insinuationem nominis Christi Domini nostri, veritatis suasione designes, & per spiritum veritatis & dilectionis & sobrietatis, prædictionem vtriusque testamenti mentibus indoctis consona ratione transfundas. Disciplinam denique sacramenti, quam admittendos (Deo præuio) credituros tenere studeas, ex formula officiorum sanctæ nostræ Apostolicæ sedis, instructionis tuæ gratia prælibata volumus vt intendas. Quod verò actionis susceptæ tibi deesse perspexeris, nobis, vt valueris, intimare curabis. Benè vale.

Data idibus Maij, imperante Domino pijssimo Augusto Leone à Deo coronato magno Imperatore, anno tertio imperij eius, indictione secunda.

fo. *cognitionis

Luc. 11. f

*annuente

EPISTOLA EIVSDEM AD *Episcopos presbyteros, seu diaconos, & ad cunctos Christianos.*

GRegorius seruus seruorum Dei, vniuersis reuerentissimis & sanctissimis fratribus coepiscopis, religiosis presbyteris, seu diaconibus, gloriosis ducibus, magnificis castaldis, comitibus etiàm vel cunctis Christianis Deum timentibus. Solicitudinem nimiam gerentes pro speculatione credita, quia in vmbra mortis aliquas gentes in Germaniæ partibus, vel plaga Orientali Rheni fluminis, antiquo hoste suadente, errare, & quasi sub religione Christiana idolorum culturæ eos seruire cognouimus: aliquos verò, qui necdùm cognitionem Dei habẽtes, nec baptismatis sacri vnda sunt loti, sed comparatione brutorum animalium pagani, factorem non recognoscunt: necessariò pro vtrorunque illuminatione ad prædicandum rectæ fidei verbum, harum portitorem Bonifacium reuerentissimum fratrem episcopum, ad easdem patres dirigere studuimus, vt & illis prædicando verbũ saluris, vitã prouideat sempiternam: & si quos fortè, vel vbicũquè à rectæ fidei tramite destitisse cognouerit, aut astutia diabolica perfusos erroneos reperterit, corrigat, atque sũ educatione ad portũ reportet salutis, eosq; ex Apostolicæ sedis huius doctrina informet, & in eadem catholica fide permanere instituat. Cui honoramur ob amorem Domini nostri Iesu Christi, & apostolorũ eius reuerentiam, vt in omnibus solatiari missibus tuis debeatis, eumq; in nomine Iesu Christi recipiatis, vt scriptum est de suis discipulis: Qui vos recipit, me recipit. Prouidentes insuper necessaria itineris eius, comitẽs tribuentes, cibum etiàm ac potum, vel siquo eguerit, largientes, vt uno labore & socia voluntate opus sibi creditũ pietatis, & negotiũ salutis (annuente Deo) perficiatur, atque præmia laboris percipere mereamini, dedq; conuersione errantium merces vobis ascribatur in cœlis. Si quis itaque huic Dei famulo, ad illuminationem gentium ab hac Apostolica atque catholica Ecclesia destinato, assensum vel concursum prębuerit, exoratibus apostolorum principibus consortia mereatur sanctorum & martyrum Iesu Christi. Si quis verò (quod non optamus) aduersando, eius præpedire conatus fuerit laborem, aut contrarius extiterit ministerio sibi credito, successorumque eius eundem laborem intrantium, ex sententia diuinæ anathematis vinculo percellatur, & perpetuæ damnationi subiaceat. Benè valete. Data Calendis Decembris, imperante domino pijssi-

Mat. 10. d

pissimo Augusto Leone, à Deo coronato magno Imperatore, anno septimo, sed & Constantino magno Imperatore eius filio, anno quarto, indictione sexta.

EPISTOLA EIVSDEM
ad vniuersum clerum & plebem Thuringiæ.

GRegorius episcopus seruus seruorum Dei, clero, ordini & plebi consistenti Thuringiæ, dilectissimis filijs in Domino salutem. Probabilibus desiderijs nihil arctius nimus tarditatis, fratrem iam & coepiscopum nostrum Bonifacium vobis ordinauimus sacerdotem, cui dedimus in mandatis, nè vnquàm ordinationes præsumat illicitas, nè bigamum, aut qui virginem non est sortitus vxorem, neque illiteratum, vel in qualibet corporis parte viciatum, aut * ex pœnitente, vel curiæ aut cuilibet conditioni obnoxium, notatumque ad sacros ordines permittat accedere: sed si quos huiusmodi fortè repererit, non audeat promouere. Afros passim ad ecclesiasticos ordines prætendentes, nulla ratione suscipiat: quia aliqui eorũ Manichæi, aliqui rebaptizati sæpiùs sunt probati. Ministeria atque ornatum ecclesiæ, vel quicquid illud est ĩ patrimonio ejusdem, non minuere studeat, sed augere. De redditu verò ecclesiæ, vel oblatione fidelium quatuor faciat portiones: quarum vnam sibi ipse retineat, alteram clericis pro officiorum suorum sedulitate distribuat, terciam pauperibus & peregrinis, quartam ecclesiasticis fabricis nouerit reseruandam, de quibus diuino erit reddituris iudicio rationem. Ordinationes verò presbyterorum, seu diaconorum, non nisi quarti, septimi, & decimi mẽsiũ ieiunijs, sed & in ingressu quadragesimali, atque mediante vespere sabbati, nouerit celebrandas. Sacrosancti autem baptismi sacramentum non nisi in paschali festiuitate & Pentecoste nouerit esse præbendum, exceptis his quibus, mortis vrgente periculo (nè in æternum pereant) talibus oporteat remedijs subuenire. Huic ergò sedis nostræ præcepta seruanti, deuotis animis obsequi vos oportet, vt irreprehensibile placidumque fiat corpus Ecclesiæ per Dominum nostrum, qui viuit & regnat cum Deo patre omnipotente & Spiritusancto, per omnia secula seculorum, Amen. Deus vos incolumes custodiat, dilectissimi filij. Data Calendis Decembris, imperante domino pissimo Augusto Leone à Deo coronato magno Imperatore, anno septimo, sed & Constantino magno imperatore eius filio, anno quarto, indictione sexta.

* impœnitentem

Distributio prouentuum ecclesiæ.

EPISTOLA EIVSDEM
ad clerum & plebem Thuringiæ.

VIris magnificis filijs, Asuleo, Guodelano, Mulereo, Gunthareo, Alualdo, & omnibus Deo dilectis Thuringis fidelibus Christianis, Gregorius Papa. Insinuatam nobis magnificæ in Christo fidei vestræ constantiam agnoscentes, quòd paganis compellentibus vos ad idola colenda, fidè plena responderitis, magis velle feliciter mori quàm fidem semèl in Christo acceptam aliquatenùs violare, nimia exultatione repleti, grates debitas persoluimus Deo nostro & Redemptori, bonorum omnium largitori. Cuius gratia comitante, vos ad meliora & potiora optamus proficere, & ad confirmandum fidei vestræ propositum sanctæ sedi Apostolicæ religiosis mentibus adhærere, & prout opus posuerit sacræ religionis, à memorata sancta sede Apostolica, spiritali omnium fidelium matre solatium quærere, sicut decet filios coharedes regni à regali parente. Ministerio quoquè præsentis fratris charissimi Bonifacij, quem ad vos consecratum episcopum in sorte prædicationis destinauimus, Apostolicis institutionibus informatum ad instruendam fidem vestram, in omnibus volumus & hortamur obedientes ei consentire, ad complementã in Domino vestræ saluationis.

EPISTOLA EIVSDEM
Ad Thuringos.

GRegorius seruus seruorum Dei, vniuerso populo Thuringorum. Dominus Iesus Christus filius Dei, Deus verus, de cœlo descendit, homo factus est pro nobis, pati & crucifigi dignatus est, & sepultus, tertia die resurrexit à mortuis & ascendit in cœlos, discipulis etiàm suis sanctis Apostolis ait: Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris & Filij & Spiritussancti. Ipse enim credentibus in se, vitam æternam promisit. Cupientes ergò vos in perpetuum nobiscum gaudere, vbi finis nullus est, nec tribulatio, nec aliqua amaritudo, sed gloria sempiterna, ideò fratrem nostrum sanctissimum Bonifacium Episcopum apud vos direximus, vt vos debeat baptizare, & fidem CHRISTI docere, & ab errore ad viam salutis reducere, vt salutem habeatis ad vitam æternam. Sed vos ei in omnibus obedite, & sicut patrem vestrum illum honorate, & ad eius doctrinam corda vestra inclinate: quia illum non pro lucro aliquo temporali conquirendo direximus, sed pro lucro animarum vestrarum *apud vos eum misimus. Diligite ergò Dominum, & in nomine eius baptismum suscipite: quia Dominus DEVS noster, quod

Mat. 28. d

Digitized by Google

Esa. 64. c
1. Cor. 2. c
oculus hominis nunquàm vidit, nec in cor hominis ascendit, præparauit diligentibus se. Iam recedite à malis operibus, & agite benè. Non adoretis idola, nec immoletis carnes: quia Dominus non recipit ista, sed in omnibus, secundùm quod vos frater noster Bonifacius docuerit, obseruate & agite, & salui eritis & vos & filij vestri in sempiternum. Facite ergò & domum, vbi & ipse pater vester debeat habitare: & ecclesias, vbi debeatis orare, vt Deus vobis indulgeat peccata vestra, & donet vobis vitam perpetuam.

EPISTOLA EIVSDEM ad Saxones.

Rom. 1. b
GRegorius Papa vniuerso populo prouinciæ Saxonum. Sapientibus & insipientibus debitor sum, fateor charissimi, volens vos scire, qualem solicitudinem habeam pro vobis, & pro his qui verbum exhortationis fidei Iesu CHRISTI susceperũt, & qui adhuc suscepturi sunt, vt consolentur corda vestra instructa in charitate, & in omnes diuitias plenitudinis intellectûs, in agnitionem mysterij Dei patris Iesu
Coloss. 2 CHRISTI, vt ait egregius Apostolus, in quo sunt omnes Thesauri sapientiæ &
Matt. 3. a scientiæ abscondit. Hoc autem dico, quoniam propè est regnũ Dei, vt nemo vos decipiat ampliùs in subtilitate sermonum, aut in quocunque metallo vestram salutem quęratis, adorantes idola manu facta, aurea, argentea, ærea, lapidea, vel de quacunque materia facta, qui falsidico nomine à paganis antiquitùs, quasi dij vocati sunt, i quibus dæmo-
Psal. 95. nes habitare noscuntur. Qũ omnes dij gẽtium dæmonia sunt, vt ait propheta, Dominus autem cœlos fecit. Quicunque autem in vobis susceperunt CHRISTVM Dominum nostrum, in ipso ambulent radicati, & superædificati, & confirmati fide,
Coloss. 2. b abundantes in gratiarum actione. Videte, nè quis vos decipiat ampliùs per philoso-
Luc. 16. d phiam & inanem fallaciam. Astutiores sunt enim filij tenebrarum, quàm filij lucis. Discedite filij ab idolorum cultura, & accedite
Psal. 134. & adorate Dominum Deum nostrum, qui fecit cœlum & terram, mare & omnia quæ in eis sunt, & vultus vestri non erubescent. Vnus enim Dominus hominum, volucrum, quadrupedum, & piscium, qui est benedictus in secula seculorum: Expoliate ergò veterem hominem, & induite Christum nouum, deponentes omnia: iram, indignationem, malitiam, blasphemiam, turpem sermonem nolite de ore vestro producere. Ab idolorum cultu recedite: iam enim adue-
sperascit dies. Nolite esse ocioli, sed potiùs operamini opus bonum, vt CHRISTVS
Coloss. 3. c habitet in vobis. Et quodcunque facitis in verbo, aut in opere, in nomine Domini nostri Iesu CHRISTI facite, gratias agentes Deo & patri per ipsum, respuentes gentilitatis sectã, scientes vos Deum habere in cœlis. Orationi instantes, ad CHRISTVM Psalm. 95.
cor erigite: quoniam magnus est Dominus noster & laudabilis nimis, & terribilis super omnes deos, qui vult omnes saluos fieri, & ad agnitionem veritatis peruenire. Hoc 1. Tim. 2.
autem commoneo, fratres, vt quicunque voluerit ex vobis ad CHRISTVM conuerti, nullo modo eum prohibeatis, neque vim ei faciatis sculptilia adorare: quia Christus ipse Dominus viuit cum DEO patre omnipotente in vnitate spiritus sancti per omnia secula seculorum, Amen.

Charissimi, fidelẽ ministrum & conseruum misi ad vos Bonifacium fratrem & coepiscopum meum, ad hoc ipsum, vt cognoscat quæ circa vos sunt, & consoletur corda vestra certæ exhortationis verbo in Christo Iesu Domino nostro, vt à diabolica fraude liberati, mereamini adoptionis filiis aggregari, & vt ab æterna damnatione liberati, vitam habeatis æternam.

EPISTOLA EIVSDEM AD Bonifacium Episcopum.

REuerẽtissimo & sanctissimo fratri Bonifacio coepiscopo, Gregorius seruus seruorum Dei. Creditæ speculationis solitudine permoti, euangelica quoquè institutione, qua ait, Obsecrate Dominum messis, vt eijciat operarios in messem suam, tuam proindè reuerendam fraternitatem ad
Mat. 28. d
Mar. vlt. d
Mat. 10. a
imitationem apostolorum, (vt Domino iubente præcepti sunt, Euntes prædicate euãgelium regni. Gratis accepistis, gratis date) in partibus Hesperiarũ ad illuminationem Germaniæ gentis, in vmbra mortis sedentis, dirigere, studimus, lucrũ indè vt apportare deberes: quia seruus ille de negocio talenti (sicut scriptum est) fidus, in futuro au-
Matth. 25
thori * allentis * Deo fecisse. Quòd quia ex b, c
obedientiæ munere ministerium verbi cer- Locus obscurus aut mutilus.
nimus adolere, & prædicationis præconio populum infidelem (vt innotuisti) audiuimus conuerti, Domini potentiæ gratias referentes, vt ipse à quo bonum omne procedit, & qui ad agnitionem vult omnes veni-
1. Tim. 2. a
re veritatis, tibi (vt optamus) cooperatur, & à tenebris ad lucem populum illum suæ potentiæ inspiratione reducat. Hunc enim vobis merces copiosa, credimus, q ab omnipotenti Domino adscribatur in cœlis. Bonum enim certamen, si perseueraueris, possis cũ Apostolo dicere, certaui, cursum con-
2. Tim. 4. c
summaui, fidem seruaui: sed vt coronam capias laboris, insiste. Pollicetur enim Deus perseuerantibus in fine salutẽ. Nec te minæ terreant, nec deijciant terrores: sed fixam in Deo tenens fiduciam, veritatis verbum denuncia. Erit enim ex adiutorio diuino perfectio.

Digitized by

fectio, tantùm ſit bonum in voluntate opus. Igitur quantos ab errore conuerteris, ſyllibarum tuarum recenſito textu cognouimus, læti vberes DEO gratias agentes, de lucro animarum * exultamus. Porrò pro epiſcopo illo, qui nunc vſque deſidia quadam in eadem gente prædicationis verbum diſſeminare neglexerat, & nunc ſibi partem quaſi in parochiam defendit, Carolo excellentiſſimo filio noſtro, vt eum compeſcat ſuadentes, paternis literis ſcripſimus, & credimus quòd hoc vetari præcipiat. Ipſe verò opportunè, importunè prædicare, quæ ſunt ſaluis, non deſinas. Igitur Thuringis & Germaniæ populo ea, quæ ad animæ reſpiciunt vtilitatem & ſalutem, ſcribere non omiſimus, inter alia, vt conſtruant epiſcopia & eccleſias condant, intungentes. Ipſe enim, qui non vult mortem peccatoris, ſed magis vt conuertatur & viuat, erit in omnibus daturus incrementum. Deus te incolumem cuſtodiat. Data pridiè Nonas Decemb. Imperante domino pijſſimo Auguſto Leone, à Deo coronato magno Imperatore, anno octauo, ſed & Conſtantino magno Imperatore eius filio, anno quinto, indictione octaua.

* exultauimus.

2. Tim. 4. a

Ezech. 18. g

EPISTOLA EIVSDEM ad Bonifacium epiſcopum.

REuerentiſſimo & ſanctiſſimo fratri Bonifacio coepiſcopo, ad illuminationem gentis Germaniæ, vel circunquaquè in vmbra mortis morantibus gentibus, in errore conſtitutis ab hac Apoſtolica Dei Eccleſia directo, Gregorius ſeruus ſeruorum Dei. Magna nos habuit gratulatio, lectis ſanctiſſimæ fraternitatis tuæ literis, cùm in eis relecta ſerie fuiſſet repertum, Domini noſtri IESV CHRISTI gratia, plurimos te à gentilitate & errore, ad veræ fidei agnitionem conuertiſſe. Quod quia diuina inſtitutione docemur in parabolis, cui quinque talenta credita fuerant, alia quinque fuiſſe lucratum, in talis commercij lucro cum tota plaudimus Eccleſia: hinc iure tibi ſacri pallij direximus munus, quod beati Petri Apoſtoli authoritate ſuſcipiens induaris, atq; inter Archiepiſcopos vnus, Deo authore, præcipimus vt cenſearis. Qualiter enim eo vtaris, ex mandato Apoſtolico informatus cognoſces, ità vt dum Miſſarum ſolennia geris, vel Epiſcopum te contigerit conſecrare, illo tantummodò tempore eo vtaris. Quia verò turbas Domini gratia in eiſdem partibus ad rectam fidem alleruiſti conuerſas, nequit te occurrere omnibus, & ea quæ ſalutis ſunt impendere aut intimare, cùm longè lateque gratia Chriſti eius fides in illis partibus propagetur: præcipimus, vt iuxta ſacrorum canonum ſtatuta, vbi multitudo excreuit fidelium, ex vigore Apoſtolicæ ſedis debeatis ordinare epiſcopos, pia tamen contemplatione, vt non vileſcat dignitas epiſcopatûs. Presbyterum namque, quem præterito alleruiſti anno ad nos adueniſſe, noſtroque iudicio fuiſſe à ſuis nefarijs abſolutum actionibus credas, neque nobis confeſſiones aliquas fecit, nec à nobis, vt ſuos expleta libitus, abſolutus eſt: ſed ſi eum errori deditum rèpereris, hunc Apoſtolicæ ſedis vigore, vt iuxta ſanctorum canonum cenſurâ corrigas, præcipimus, & emendes, vel ſi quos fortaſsè tales inueneris. Ille enim ueniens presbyter ſum, ait. Commendaticias apud filium noſtrum Carolum literas expetijt. Nullam illi aliam conceſſimus licentiam: quem vltari, ſi prauè conuerſetur, cum reliquis volumus. Eoſdemque, quos à paganis baptizatos eſſe alleruiſti, ſi ità habetur, vt denuò baptizes in nomine Trinitatis mandamus. Interèà agreſtem caballum alquantos adiunxiſti comedere, cleroſque & domeſticum. Hoc nequaquàm fieri deinceps ſanctiſſimefinas frater, ſed quibus poteris (DEO adiuuante) modis, per omnia compeſce: & dignam eis indicito pœnitẽtiam. Immundum eſt enim atque execrabile. Pro obeuntib⁹ q̃ppe cõſuluiſſe dignoſceris, ſi liceat oblationes offerre. Sancta ſic tenet Eccleſia, vt quiſque pro ſuis mortuis verè Chriſtianis offerat oblationes, atque presbyter eorum memoriam faciat. Et quamuis omnes peccatis ſubiaceamus, congruit vt ſacerdos pro mortuis catholicis memoriam faciat, & intercedat. non tamen pro impijs, q̃uis Chriſtiani fuerint, tale quid agere licebit. Nam & eos qui ſe dubitant fuiſſe baptizatos, an non, vel qui presbytero loui mactanti, & immolatitias carnes veſcenti iunguntur, vt baptizentur, præcipimus. Progeniem verò ſuam, quenque vſq; ad ſeptimam obſeruare decernimus generationem. Et ſi valueris, deuita, nè ampliùs, cui mulieres obierint, duabus debeat copulari. De his verò dicimus, qui patrem, matrem, fratrem, aut ſororem occiderint, vt toto vitæ ſuę tempore corpus non ſuſcipiant Dominicũ, niſi tempore exitûs pro viatico. Abſtineat * enim ſe & à carnis comeſtione & potu vini, donèc adnixerit. Ieiunet ſecũdam, quartam, & ſextam ferias, vt ſic poſſit deflens diluere commiſſum ſcelus. Nam & hoc inter alia diſcrimen agi in partibus illis dixiſti, quòd quidam ex fidelibus, ad immolandum paganis ſua uenundant mancipia. Hoc ut magnoperè corrigere debeas, frater admonemus, nec ſinas fieri ultrà. Scelus enim eſt & impietas. Eis ergò, qui hoc perpetraueruni, ſimilem homicidæ indices pœnitentiam. Et quotiès Epiſcopum conſecraueris, duo uel tres conueniant tecum epiſcopi, ut Deo ſit gratum quod geritur, ut eis conuenientibus ipſis q; præſentibus conſecres. Hæc te frater chariſſime, diligenter ſeruare uolumus, & ſtudio

Mat. 25. b. c

Baptizati à paganis, iubẽt baptizari in nomine Trinitatis

Equinas carnes comedere vetat.

Orandum & offerendum pro pijs non & impijs.

Prohibitio in contrahendo matrimonio vſque ad ſeptimum gradum.

Idololatria & excitas Germanorũ.

pietatis

pietatis cœptum negocium saluis exequere, vt de lucro apportato valeas à Domino Deo nostro mercedem percipere in æterna beatitudine. Primilegium verò, iuxta quod petisti, facientes, his iunctum direximus, optans te (Domini Dei nostri præsidio) de cõuersione errantiũ Christo Deo nostro plenissimũ atq; integrum apportare lucrũ. Deus te incolumem custodiat reuerendiss. frater.

Finis Decretorum Gregorij Papæ II.

CONCILIVM ROMANVM,
SVB GREGORIO I.
Habitum, non III. vt hactenùs quidam non rectè senserunt.

TITVLI CAPITVLORVM.

Vt nullus audeat presbyteram in coniugiũ ducere. 1
Item de diacona. 2
Item de monacha quam Dei ancillam appellant. 3
Item de commatre spirituali. 4
Item de fratris uxore. 5
Item de nepte. 6
Item de nouerca aut nuru. 7
Item de consobrina. 8
Item de propria cognatione, vel quam cognatus habuit. 9
Vt viduam nemo furetur in uxorem. 10
Item vt virginẽ nemo furetur in uxorem. 11
De aruspicibus vel incãtatoribus, seu phylacterijs. 12
De præceptis Ecclesiæ obseruandis. 13
De Adriano filio Exhilarati. 14
De Epiphania diacona. 15
Vt nullus audeat assensum eis tribuere. 16
Decema clerici non relaxanda. 17

A. D. IN nomine Domini Saluatoris Dei nostri Iesu Christi, imperante Domino piissimo Augusto Leone, à Deo coronato magno & pacifico Imperatore anno sexto, post cõsulatũ verò eius anno decimo sexto: sed & Constantino nouo Imperatore eius filio, anno secundo, mense Aprili, indictione quarta, præsidente sanctissimo ac beatiss. Gregorio Apostolico Papa in Basilica B. Petri Apostolorum Principis ante cõfessionem, cõsidentibus etiã sanctiss. episcopis.

Agnello Ferentinati.
Agnello Sutrino.
Ioanne Veliternensi.
Tribunitio Phalaritano.
Vitale Aletrino.
Anastasio Tiburtino.
Opportuno * Mauranensi. *Metaurensi
Ioanne Blerano.
Martiano Gabinati.
Vuitari Narniensi.
Georgio Portuensi.
Sergio Prænestino.
Tiberio Syluæ candidæ.
Petro Amerino.
Gregorio Anagniæ.
Sinderedo Archiepiscopo * Spaniæ. *Hispaniæ
Georgio Nepesino.
Sedulio episcopo Britanniæ.
Ioanne Signino.
Fergusto episcopo Scotiæ.

Andrea Albanensi & Maiorino Polimartij, seu venerabilibus presbyteris, Siſinnio, Ioanne, item Ioanne, * Eustratio, Georgio, * Thalasio, Marino, Constantino, Gregorio, Ioanne, Epiphanio, Marino, Ioanne, & Ioanne: adstantibus quoquè diaconibus, Petro Archidiacono, Gregorio, *Musco, seu Benedicto, vel omnẽ clero, Gregorius sanctissimus ac beatissimus Papa ante corpus beatiss. Petri in synodo residens, dixit: *Mascio

CVm simus Dominicæ plebis superna miseratione rectores, studiosiùs noscõuenit pro eorum sæpè cogitare salute, nè de creditis frustratisq; (quod absit) animabus insidijs antiqui hostis, ante pastorem oium (nisi succedat prœueniendo de offensis correctio) districtam cogamus soluere rationẽ, dumq; perpendo, vel ad animum reduco, quanta circunspectione nos oporteat, inuigilando contra sui cuiusque sceleris nequitiã obuiare, & (si quandò insilierit ad perturbãdas fidelium mẽtes) adiutorio superno ictui mus resistere; ualdè concutior atque nimis tabesco, nè serpentina calliditate (quod absit) leuiores quosque decipiat: Deo verò fauente, solicitudinem nimia, animęquiore mente, diuino iuuamine freti, pro salute omnium studere debemus, vt inconfuso uultu, non de fraude cuiusquam perculsi, assistere æterno iudici mereamur, & uocem audire inquiẽtem: Eugè serue bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam: intra in gaudium Domini tui. Hinc nanq; est, quod ingemiscens dico, quia populi Christiani aliquos per prouinciam Italiam commorantes, andio temerè contra catholicam fidem & patrum statuta patrare, ità vt Deo sacratas fœminas ducere præsumant mulieres, & propinquas in coniugio sociẽt. Mat. 25.b

Fœminæ Deo sacratæ non nubant.

Digitized by Google

cient. Quod opportunum eſt ſpirituali amputari mucrone, atq; ſi veſtræ placet ſanctitati, radicitus euelli, nè ſeges boni agricolæ, zizaniorũ mixta horrentibus frutetis ſordeſcat.

Sanctiſſimi epiſcopi ſeu venerabiles presbyteri reſponderunt: Verè cognoſcimus gratia ſancti Spiritus cor apoſtolatus veſtri ſuccenſum, & vt radicitus tantæ miſeriæ ſqualores à fidelium mentibus detergantur, & quaſi vulnus corpori infixum, aditu talis miſeriæ obſerato, ſalutari antidoto curet, ſicut benè præuiſum eſt, interdictione anathematis, nè denuò hoc quiſpiam Romanus, Longobardus, vel cuiuſcunq; ſit gentis, ſacriq; baptiſmatis vnda lotus, attentet, vt nõ tanti piaculi mole oppreſſus, præcipitationem incidat, aut voragine mergat iniquitatis, vitari debeat, atque radicitus euellatur. Poſt hãc omnium conſonam reſponſionem, Gregorius Apoſtolicus Papa ante corpus memoratum venerabilis Chriſti Apoſtolorum Principis, inferendo ſententiam, dixit:

CAPITVLVM PRIMVM.

Si quis presbyterã duxerit in coniugium, anathema ſit. Et reſpõderunt omnes tertiò, Anathema ſit.

2 Si quis diaconam in coniugiũ duxerit, anathema ſit. Et reſpõderunt omnes tertiò, Anathema ſit.

3 Si quis monachã quam Dei ancillã appellam⁹, in coniugiũ duxerit, anathema ſit. Et reſponderunt oẽs tertiò, Anathema ſit.

4 Si quis commatrem ſpiritalem duxerit in coniugium, anathema ſit. Et reſponderũt omnes tertiò, Anathema ſit.

5 Si quis fratris vxorem duxerit in cõiugium, anathema ſit. Et reſponderunt omnes tertiò, Anathema ſit.

6 Si quis neptem duxerit in coniugium, anathema ſit. Et reſponderunt omnes tertiò, Anathema ſit.

7 Si quis nouercam aut nurum ſuam duxerit in coniugium, anathema ſit. Et reſponderunt omnes tertiò, Anathema ſit.

8 Si quis cõſobrinam duxerit in coniugium, anathema ſit. Et reſponderunt omnes tertiò, Anathema ſit.

9 Si quis de propria cognatione, vel quã cognatus habuit, duxerit vxorem, anathema ſit. Et reſponderunt omnes tertiò, Anathema ſit.

10 Si quis viduã rapuerit vel furatus fuerit in vxorem, cum ſibi conſentientibus anathema ſit. Et reſponderunt omnes tertiò, Anathema ſit.

11 Si quis virginem, quam ſibi non deſpõſauerit, rapuerit vel furatus fuerit in vxorem, vel contentiens ei, anathema ſit. Et reſponderunt omnes tertiò, Anathema ſit.

hariolos 26. q. 5. Si quis ariolos.

12 Si quis* ariolos, aruſpices, incantatores obſeruauerit, aut phylacterijs vſus fuerit, anathema ſit. Et reſponderunt omnes tertiò, Anathema ſit.

13 Si quis in quamlibet partẽ præcepta antè emiſſa Apoſtolicæ Eccleſiæ de oliuetis & locis diuerſis temerauerit, & nõ in omnibus obſeruauerit, anathema ſit. Et reſponderunt omnes tertiò, Anathema ſit.

14 Adrianus filius Exhilarati, qui poſt prẽſtitũ ſacramentũ in apoſtolica confeſſione, Epiphaniam diaconam illicito auſu in vxorem habet, anathema ſit. Et reſponderũt omnes tertiò, Anathema ſit.

15 Epiphania diacona, quæ poſt præſtitum ſacramẽtum, cum Adriano Exhilarati filio fuga lapſa eſt, anathema ſit. Et reſponderunt omnes tertiò, Anathema ſit.

16 Si quis ei in tam crudeli actu conſenſum præbuit, anathema ſit. Et reſponderunt omnes tertiò, Anathema ſit.

17 Si quis ex clericis relaxauerit comã, anathema ſit. Et reſpõderunt omnes tertiò, Anathema ſit.

ET SVBSCRIPTIO,
primò Epiſcoporum.

Gregorius epiſcopus ſanctæ catholicæ atq; Apoſtolicæ Eccleſiæ Romanæ, huic conſtitutо à nobis promulgàto ſubſcripſi.
Agnellus epiſc. S. eccleſiæ Ferentinẽſis, huic conſtituto à nobis promulgato ſubſcr.
Ioãnes humilis epiſc. S. eccleſiæ Veliternẽſis, huic cõſtituto à nobis promulgato ſubſc.
Ego Vitalis epiſc. eccleſiæ Alettinæ, ſubſc.
Opportunus epiſc. eccl. Maturanẽſis, ſubſc.
Martianus epiſc. eccle. Sabinatis, ſubſcripſi.
Georgius epiſc. eccle. Portuenſis, ſubſc.
Tiberius epiſc. eccle. Syluæ candidæ, ſubſcr.
Gregorius epiſc. eccle. Anagninæ, ſubſcr.
Gregorius epiſc. eccle. Nepeſinæ, ſubſcr.
Ioannes indignus epiſc. eccl. Signinæ, ſubſc.
Andreas epiſc. eccleſiæ Albanenſis, ſubſ.
Agnellus peccator epiſc. eccl. Sutrinæ, ſubſ.
Tribunitius indignus epiſc. eccleſiæ Phalaritanæ, ſubſcripſi.
Anaſtaſius epiſcopus eccleſiæ Tiburtinæ, ſubſcripſi.
Ioannes epiſc. eccle. Bleranæ, ſubſcripſi.
Vuilaris epiſc. eccl. Narnienſis, ſubſcripſi.
Sergius epiſc. eccleſiæ Prænestinæ, ſubſc.
Petrus epiſc. eccle. Amerinæ, ſubſcripſi.
Maiorinus epiſc. eccle. Polimartij, ſubſc.
Sinderedus epiſc. ex Hiſpania, huic conſtituto à nobis promulgato ſubſcripſi.
Sedulius epiſcopus Britannię de genere Scotorum, huic conſtituto à nobis promulgato ſubſcripſi.
Ferguſius epiſcopus Scotię Pictus, huic conſtituto à nobis promulgato ſubſcripſi.

Subſcriptio Preſbyterorum.

Siſinnius humilis presbyter ſanctæ Romanæ Eccleſiæ tituli ſancti Laurentij, qui appellatur Lucinę, huic conſtituto à nobis promulgato, ſubſcripſi.
Ioannes presbyter ſanctæ Romanę Eccleſię

eccleſiæ tituli ſancti Sixti, ſubſcripſi.

Siſinnius presbyter ſanctæ Romanæ Eccleſiæ tituli ſanctæ Cæciliæ, ſubſcripſi.

Ioannes preſbyter tituli S. Marcelli, huic conſtituto à nobis promulgato, ſubſcripſi.

Ioannes humilis presbyter ſanctę Romanæ Eccleſiæ, ſubſcripſi.

Euſtraſius presbyter ſanctæ Romanæ Eccleſiæ tituli ſanctæ Anaſtaſiæ, ſubſcripſi.

Georgius immeritus p̃sbyter ſanctæ Romanæ Eccleſiæ tituli ſanctorum Ioannis & Pauli, huic conſtituto à nobis promulgato ſubſcripſi.

Thalaſſius presbyter ſanctæ Romanæ Eccleſiæ tituli ſanctæ Dei genitricis, quę appellatur Calixti trans Tiberim, ſubſcripſi.

Marinus presbyter ſanctæ Romanæ Eccleſiæ tituli ſanctæ Sabinę, ſubſcripſi.

Conſtantinus presbyter ſanctæ Romanæ Eccleſiæ tituli ſancti Cyriaci, ſubſcripſi.

Gregorius humilis presbyter ſanctę Romanæ Eccleſiæ tituli S. Clementis, ſubſcr.

Epiphanius presbyter ſanctæ Romanæ Eccleſiæ tituli ſancti Laurentij, ſubſcripſi.

Marinus indignus presbyter ſanctæ Romanæ Eccleſiæ tituli ſanctorum Apoſtolorum, ſubſcripſi.

Ioannes presbyter ſanctæ Romanæ Eccleſiæ tituli ſanctæ Priſcæ, ſubſcripſi.

Subſcriptio Diaconorum.

Petrus indignus Archidiaconus ſanctæ ſedis Apoſtolicæ, ſubſcripſi.

Muſchus humilis diaconus ſanctæ ſedis Apoſtolicæ, ſubſcripſi.

Gregorius indignus & humilis diaconus ſanctæ ſedis Apoſtolicæ, ſubſcripſi.

Benedictus indignus diaconus ſanctę ſedis Apoſtolicæ, huic conſtituto à nobis promulgato ſubſcripſi, die Nonarum Aprilių, imperante Domino pijſſimo Auguſto Leone, à Deo coronato magno Imperatore anno ſexto: poſt conſulatum verò eius anno decimoſexto: ſed & Conſtantino nouo Imperatore eius filio, anno ſecundo, indictione quarta.

DECRETA
GREGORII PAPÆ III.

Ex libro Pontificali.

Anno Domini 731

GREGORIVS natione Syrus, ex Ioanne, ſedit annos decem, menſes octo, dies viginti quinque, vir mitiſſimus & valdè ſapiens, in diuinis ſcripturis ſufficienter inſtructus, Græca Latinaq; lingua eruditus, pſalmos omnes per ordinem memoriter retinens, & in eorum ſenſibus ſubtiliſſima exercitatione limatus, lingua quoquè in lectione polita, exhortator bonorum operum, plebiq; florẽtiſſimæ ſalutaria prædicans fidei catholicæ & apoſtolicæ immutilatè conſeruari, corda fideliũ corroborans, orthodoxæ fidei æmulator ac defenſor fortiſſimus, paupertatis amator, & erga inopum prouiſionẽ non ſolùm mentis prouiſione, ſed ſtudij ſui labore ſolicitus: captiuorum etiàm redẽptor, orphanis quoquè & viduis largiter neceſſaria tribuens, amator religioſitatis, Chriſtianæ normæ, & religioſè volentibus uiuere & D ɛ i timorem habere in ſuis præcordijs dilector exiſtens, Deo fauente peruenit ad ordinem ſacrũ presbyterij: quem uiri Romani, ſeu oĩs populus à magno vſq; ad paruũ, diuina inſpiratione permoti, ſubitò eum, dũ eius deceſſor de hoc ſeculo migràſſet, cùm ante feretrũ in obſequo ſui anteceſſoris eſſet inuentus, ui * abſtollentes in pontificatùs ordinẽ elegerunt. Fuit autem temporibus Leonis & Conſtantini Imperatorum, ea perſecutione graſſante, quæ per ipſos mota eſt ad depoſitionem & deſtructionem ſacratum imaginum Domini noſtri Ieſu Chriſti, & ſanctæ Dei genitricis, ſanctorum Apoſtolorum, omniumq; ſanctorum & Confeſſorum, pro quibus idem ſanctiſſimus vir, ut ab hoc reſipiſcerẽt ac ſe remouerent errore, comminatoria ſcripta vigore Apoſtolicæ ſedis & inſtitutionis, quemadmodùm & ſanctę memoriæ deceſſor ipſius, direxerat, miſit per Georgium presbyterum, qui humano ductus timore, eadem ſcripta Imperatori non porrexit: quæ reuertens, & ſecum hìc in ciuitate Romana reducens, ipſi ſanctiſſimo Pontifici patefecit, cõfeſſum ſe & reum culpæ faciens. Quem magna comminatioñe Pontifex ipſe voluit ordine ſacerdotali priuare, cui reſidente Concilio, & obſecrantib⁹, tam Concilio quàm optimatibus, vt non deponeretur, ſed magis idem presbyter pœnitentiæ ſubmitteretur, impoſita digna pœnitentia, ſecundò cum eiſdem actis & ſcriptis apud regiam direxit vrbem. Sed * nequiter argumentata eſt diſpoſitio eorundem Imperatorum, eademq; venerabilia ſcripta in Sicilienſi inſula retineri fecit, * nec ad regiã vrbem tranſire permiſit: ſed eundem portitorem penè per annum integrum exilio relegauit, Vndè maiore fidei ardore permot⁹, ſynodale decretum cum ſacerdotali conuentu coram ſacroſancta confeſsione ſacratiſſimi corporis beati Petri, reſidẽtibus cum eodem ſummo & venerabili Papa Archiepiſcopis, id eſt, Antonio Gradenſi Archiepiſcopo, Ioanne Archiepiſcopo Rauẽnæ cum cæteris epiſcopis ipſius Heſperiæ partis, numero xciij. ſeu presbyteris ſanctæ hui⁹ Apoſtolicæ ſedis, adſtãtibus diaconibus vel cuncto clero, nobilibus etiàm conſulibus, & reliquis etiàm Chriſtianis plebibus ſtantibus, decreuit, ut ſi quis deincèps antiquæ conſuetudinis

* auferẽtes

* nequam

* nè ad regiam urbem pertrãſiſſent

gitized by-G

tudinis & Apoſtolicæ Eccleſiæ fidelẽ uſum contemnens, aduersùs eãdem uenerationem ſacratum imaginũ, videlicet Dei & Domini noſtri Ieſu Chriſti, & genitricis eius ſemper virginis immaculatæ atque glorioſæ Marię, beatorum Apoſtolorum & omnium ſanctorum, depoſitor atq; deſtructor, & ꝓphanator uel blaſphemus extiterit, ſit extorris à corpore & ſanguine Dñi noſtri Ieſu Chriſti, vel totius Eccleſiæ unitate atque compage. Quod & ſuperſcriptione ſua ſolenniter firmauerunt, & inter cætera inſtituta probabilium prędeceſſorũ orthodoxorum pontificum annectẽda ſanxerũt. Poſt peractũ igitur hoc memoratũ ſuperius ſynodale conſtitutum, iterùm miſit alia ſimiliter ſcripta cõminatoria pro erigendis imaginibus per Conſtãtinum defenſorẽ: quę ſimiliter ut anteriora, detenta ſunt, & portitorẽ earũ fortiſſima cuſtodia *conſtrinxerunt, ferè per integrũ annum. Poſtmodùm aũt auferẽtes ei ipſa ſcripta cõminantes ei, poſt tanti temporis cuſtodiam, cum iniurijs remiſerũt. Nam & cũcta generalitas ipſius prouincię Italię, ſimiliter pro erigendis imaginibus ſupplicationis ſcripta vnanimiter ad eoſdem principes direxerũt: quæ & ipſa ſimiliter vt anteriora, ablata ſunt à Sergio patricio & ſtratego ipſius inſulæ Sicilię, & ferè octo mẽſibus detenti, remiſſi ſunt ſimiliter cũ exprobrationis iiuria portitores. Et iterùm faciens adhortatorias literas pro erigendis imaginibus, & orthodoxæ fidei firmitate, direxit per Petrum defenſorem apud regiam vrbem tam Anaſtaſio inuaſori ſedis Conſtantinopolitanę, quàmque principibus Leoni & Conſtantino. Hic conceſſas ſibi columnas ſex onychinas volubiles ab Eutychio Exarcho, duxit eas in eccleſiam beati Petri Apoſtoli, quas ſtatuit circa presbyterium ante confeſſionem, tres à dextris, & tres à ſiniſtris, iuxta alias antiquas ſex Philopareas. Super quas poſuit trabes, & veſtiuit eas argento mundiſſimo, in quo ſunt expreſſæ ab uno latere effigies Saluatoris & Apoſtolorum, & ab alio latere Dei genitricis & ſanctarum virginum; poſuitque ſuper eas lilia & phara argentea, penſantia in unum libras ſeptingentas. Hic fecit oratorium intra eandem baſilicam iuxta arcum principalem in parte uirorum, in quo recondidit in honorem Saluatoris, ſanctæque eius genitricis reliquias ſanctorum Apoſtolorum, uel omnium ſanctorum martyrum ac confeſſorum, iuſtorumque perfectorum in toto orbe terrarum quieſcentium, quorum feſta uigiliarum àmonachis trium monaſteriorum illic ſeruientium quotidie per odinem exiſtentia, atque natalitiorum Miſſas in eodem loco celebrare iuſſit, inſtituens in canone ità à ſacerdote dicendum: Quorum ſolennitas hodiè in cõſpectu tuę maieſtatis celebrantur, Domine Deus noſter, toto in orbe terrarum, Quam inſtitutionem in eodem oratorio tabulis lapideis cõſcribere fecit, in quo faciens pergulam, contulit dona diuerſarum ſpecierum, id eſt, gabatas aureas numero duas, & alias faxiſcas numero quinque, Cruces pendentes numero quatuor. Item cruces ſimiles, numero decem. Amulas ſuperauratas, paria duo, pẽdentes. Fibulatoria numero quinque, Coronam auream cum cruce pendentem ingemmis ſuper altare. Patenam & calicem aureos, par vnum. Aquamaniles argenteos duos. Et ĩ imagine ſanctæ Dei genitricis diadema aureum in gemmis. Et collare aureũ in gemmis. Et cum gemmis pendentibus inaures habentes hyacinthinas ſex. Et faciẽ altaris, & confeſſionem cum *regiolis veſtiuit argento, Et in tribus lateribus altaris poſuit cruces argenteas quatuor, penſantes in vnum libras triginta. Caniſtra argentea duo. Calicem argẽteum vnum quotidianum. Coronulas argenteas quinque. Et calicem argẽteum vnum, qui pendet in abſida ipſius oratorij. Et ſuper eandem abſidam cruces argẽteas tres, & cętera quæ in ornamentum pergulę, & ad veſtes altaris ordinata ſunt. Hic fecit in eccleſia ſanctæ Dei genitricis Ad Præſepe, ꝓ circuitũ ſuper columnas regulare cãdelabrum ad inſtar eccleſię beati Petri Apoſtoli. Fecit & ibidèm in oratorio ſancto, quod Ad Præſepe dicitur imaginem auram Dei genitricis, amplectentem Saluatorem Dominum Deum noſtrum, in gẽmis diuerſis penſantem libras quinque. Hic renouauit tectum ſancti Chryſogoni martyris, & cameram ſiue picturas parietum. Ciborium etiàm de argento, ſeu arcus quinque penſantes in vnum libras CC.XX. vbi obtulit coronas aureas quatuor: Phara canthara duo. Patenam argenteam vnam. Calicem argẽteum vnum, ſeu etiàm veſtes altaris, necnon & vela ſerica alba, ornata blatto, circunquaquè pendentia. Conſtruxitque monaſterium circa eundem titulum ſanctorum martyrum, Stephani, Laurentij, atque Chryſogoni, conſtituens ibidèm abbatem & monachorum congregationem, ad perſoluendas Deo laudes in eodem titulo diurnis atque nocturnis temporibus, ordinatas ſecundùm inſtar officiorum beati Petri Apoſtoli, ſegregatum videlicet monaſterium à iure poteſtatis presbyteri dicti tituli. In quo monaſterio pro ſuſtentatione idem ſanctiſſimus vir prædia & dona atque familiam ibidèm largitus eſt, & diuerſi alij fideles & amatores Domini noſtri Ieſu Chriſti in eodem monaſterio ſanctorũ Stephani, Laurentij, atque Chryſogoni, prædia & dona deuotiſſimè contulerunt. Simili etiàm modo renouauit monaſterium ſanctorum Ioannis Euangeliſtæ, Ioannis Baptiſtæ, & ſancti Pancratij ſecus eccleſiam Saluatoris antiquitùs conſtructum, quod ab omni ordine monachico extitit nimia incuria deſtitutum. In quo prædia & dona contulit,

& quæ

*cõſtringi fecerunt,

& quæ inuenerat de ipſo monaſterio alienata, reddito precio, eidem loco reſtituit. Vbi & congregationem monachorum, & abbatem conſtituit ad perſoluenda quotidiè ſacra officia laudis diuinæ in baſilica Saluatoris Domini noſtri Ieſu Chriſti, quæ Conſtantiniana nũcupatur iuxta Lateranas, diurnis nocturnisque temporibus, ad inſtar officiorum eccleſiæ beati Petri Apoſtoli. Item imaginem ſanctæ Dei genitricis antiquam deargentauit, ac veſtiuit de argento mundiſſimo penſante libras L. Item fecit patenam auream magnam cum diuerſis lapidibus, pẽſantem libras uigintiſex. Et calicem ſimiliter in gemmis, penſantem libras vigintinouem. Similiter & euãgelia aurea in gemmis, penſantia libras quindecim. Fecit autem & tectum nouiter ſimul & cameram ſancti Andreæ Apoſtoli ad ſanctum Petrum Apoſtolum, quam depinxit. Et fecit in eadem baſilica imaginem auream in gemmis beati Andreæ Apoſtoli, penſantem libras ſeptem, & intra confeſſionem veſtiuit argẽto, quod deaurauit auro mundiſſimo. Hic etiàm baſilicam ſancti Calixti Pontificis & martyris penè à fundamentis dirutam, nouis fabricis cũ tecto conſtruxit, ac totam depinxit. Vbi contulit patenam argenteam & calicem, ſeu & veſtes altaris. Item tectum baſilicæ ſanctorũ Proceſſi & Martiniani à nouo cõſtruxit, ſuppoſita pila fabricis fortiſſimis poſt eorundẽ ſanctorum venerãda corpora, ad firmamentum murorum ſanctæ baſilicæ. Item in Eccleſia beati Geneſij martyris tectum à nouo reſtaurauit, vbi & altare erexit in nomine Saluatoris Domini Dei noſtri. In quo contulit patenam argenteam & calicem, ſeu coronam argenteam cum delphinis ſex. Necnon & coronulam auream cum cruce, pendentẽ ſuper altare. Item in baſilica ſanctæ Dei genitricis, quæ ad Martyres dicitur, tectum vetuſta incuria demolitum, purgari fecit ad purum, & cum calce abundantiſſimo ſeu chartis plumbeis nouiter reſtaurauit: & quæcunque per circuitum eiuſdem tecti fuerãt diſſipata, nouo nitore conſtruxit. Item baſilicã ſanctæ Dei genitricis in * Aquiro, in qua antè diaconia & paruum oratorium fuit: eam à fundamentis longiorem & latiorem conſtruxit, atque depinxit. Item diaconiam ſanctorum Sergij & Bacchi ſitam apud beatum Petrum Apoſtolum, in qua pridem paruũ Oratorium erat, à fundamentis ampliore fabrica dilatauit. Et concedens omnia quę in vſu diaconiæ exiſtunt, ſtatuit perpetuo tempore pro ſuſtentatione pauperum, in diaconiæ miniſterium deſeruire. Item in cœmeterio beatæ Petronillæ, ſtationem annuè dari inſtituit. Vbi obtulit coronam, calicem & patenam argenteam, ſeu alia diuerſa ad ornatum eccleſiæ pertinẽtia. Item accubitus, qui ſunt ad beatum Petrum Apoſtolum in ruinis poſiti, à fundamẽtis nouiter reſtaurauit, atque depinxit. Item baſilicæ ſancti Marci ſitæ foras muros huius ciuitatis Romanæ via Appia, tectum dirutum à nouo refecit. Item in eccleſia beati Pauli Apoſtoli mutauit trabes, atq; totum eiuſdem baſilicæ tectũ ab arcu altaris vſq; ad * regias reſarciuit ac reſtaurauit. Mutauit aũt trabes in eccleſia ſanctæ Dei genitricis Ad præſepe, numero ſex. Fecit verò eccleſiã ſanctorũ Marcellini & Petri iuxta Lateranas. Etiã & cœmeteria beatorũ martyrũ Ianuarij, Vrbani Tiburtij, Valeriani, & Maximi, ac tectũ in ruinis poſitũ, à nouo perfecit. Huius tẽporibus concuſſa eſt Tuincia Romanæ ditioni ſubiecta, à nefandis Lõgobardis, ſeu & rege eorũ Luithprando. veniẽsq; Romã, in cãpo Neronis tẽtoria tetẽdit: deprędataq; Campania, multos nobiles de Romanis, more Longobardorum totondit atq; veſtiuit. Pro quo vir Dei vndiquè dolore conſtrictus, ſacras claues ex confeſſione beati Petri Apoſtoli accipiens, direxit nauali itinere ad partes Franciæ Carolo ſagaciſſimo viro, qui tunc regnum regebat Francorum, per miſſos ſuos, id eſt, Anaſtaſium ſanctiſſimum virum epiſcopũ, necnon & Sergium preſbyterum, ad poſtulandum à præfato excellentiſsimo Carolo, vt eos à tanta oppreſsione Longobardorum liberaret.

* regiolos tegulas

Eodem tempore neceſsitate compulſus, plurimam partem murorum huius ciuitatis Romanæ reſtaurauit, alimoniam quoquè artificum, & precium ad emendum calcem de proprio tribuit. Huius deniquè temporibus Gallienſium caſtrum, pro quo quotidiè expugnabat ducatus Romanus à ducatu Spoletano, pecunias non paruas Tranſamundo duci eorum, vt ceſſaret bella & quæſtiones, potuit cauſam finire, & in compage ſanctæ reipublicæ atque corpore Chriſto dilecti exercitũs Romani annecti præcepit. Hicq; fecit veſtes ad altare in eccleſijs Saluatoris Dei genitricis, ſanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli, atq; Andreæ, & cæteris diuerſis eccleſijs. Nam & Centumcellenſis ciuitatis muros dirutos penè à fundamentis fortiſsimè conſtrui fecit. Et hoc conſtituit, vt ferè ſinè interuallo & à presbyteris hebdomadarijs Miſſarum ſolennia, & à monachis diuina officia, ſecũdùm conſtitutum, quod à collegio ſacerdotum coram ſacro corpore beati Petri Apoſtoli factum eſt, in ſolennijs Chriſti Domini Dei noſtri, ſanctæque eius genitricis, ſanctorum Apoſtolorũ, velomniũ ſanctorum martyrum, Confeſſorum atque virginum in oratorio nomini eorum dedicato, intra eccleſiã beati Petri ſub arco principali, ſimiliter & uigiliæ celebrarentur. Eiſdemq; inſtitutis diſpoſuit, vt in cœmeterijs circunquaquè poſitis Romæ, in diebus natalitiorum eorum luminaria ad vigilias faciendas, & oblationes de Patriarchio per oblationarium deportentur ad celebrandas

Hic vel deſunt multa, uel abundant.

Miſſas,

Digitized by Google

Miſſas, per eum quem præuiderit pontifex pro tempore, ſacerdotem. Hic fecit ordinationes tres per mẽſem Decembrem, presbyteros vigintiquatuor, diaconem tres, epiſcopos per diuerſa loca numero octoginta. Qui etiam venerabilem Vuilcharium i partibus Franciæ, in ciuitate Vienna, daro pallio, Archiepiſcopum eum eſſe cõſtituit. Qui ſepultus eſt in eccleſia beati Petri Apoſtoli, quarto Kalendas Decembris, indictione decima. Et ceſſauit Epiſcopatus dies octo.

EPISTOLA
GREGORII PAPAE III.

GREGORIVS epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei dilectiſſimis nobis omnibus epiſcopis, venerabilibus presbyteris, religioſis abbatibus omnium prouinciarũ. Domino coopetante, & ſermonem confirmante, præſens ſanctiſſimus Vir Bonifacius frater ac coepiſcopus noſter, ſicut à prædeceſſore noſtro ſanctæ recordationis Gregorio præſule, in illis partibus miſſus fuerat prædicare verbum DEI, ità poſt multum temporis Domino cooperãte, anhelanti deſiderio, orationis cauſa liminibus ſacris beatorum principum Apoſtolorũ Petri & Pauli præſentandus aduenit. Qui perfecta oratione, ad acceptum laborem (Angelo Domini præuiante) à nobis eſt abſolutus. Cui pro veſtra omnium dilectione, ſeu reuerentia & religioſitate, propter Chriſti amorem inuamina impendere dignemini, dum & agnoſcitis, quæ Dominus noſter Ieſus Chriſtus inquit, dicens: Qui ſuſceperit prophetam in nomine prophetæ, mercedem prophetæ accipiet: & qui ſuſceperit iuſtum in nomine iuſti, mercedem iuſti accipiet. Et ſi forſitan quis ex veſtris miniſtris ſeſe ipſi ſanctiſſimo Viro in miniſterio exhortationis ſanctæ catholicæ fidei adiungere voluerit, nullo modo prohibeatis chariſſimi. Magis autem concurſum præbete, & ex veſtro ouili adiutores ei tribuite, qui poſſint per Dei gratiam ſufficienter gentibus miniſtrare verbum prædicationis, vt omnipotenti Deo noſtro animas lucrifaciant, vt & veſtra communitas boni operis portionem ſortiatur, atque illi mereantur Dominicam vocem audire: Vos qui dereliquiſtis omnia, & ſecuti eſtis me, centuplum accipietis, & vitam æternam poſſidebitis. Benè valete.

Mar. 16. a

Mat. 10. d

Mat. 19. d

¶ Epiſtola eiuſdem Gregorij Papæ III.

GRegorius Papa vniuerſis optimatibus & populo prouinciarum Germaniæ, Thuringis, & Theſis & Borthariis, & Niſtre-

ſis, Vnedredis & Lognais, Sudnodis & Graffeltis, vel omnibus in Orientali plaga conſtitutis. Quoniam prædeceſſor noſter ſanctæ recordationis Gregorius præſul nutu diuino motus, ad faciendam Deo plebem perfectã, præſentium portitorem literarum Bonifacium reuerentiſſimum fratrem noſtrum ac coepiſcopum ordinans, ad vos vſque deſtinauit, eumque regulam & normam Apoſtolicæ & catholicæ fidei Romanæ (cui Deo authore deſeruimus) Eccleſiæ edocens, direxit, & poſt temporũ ſpatia orationes cauſa ad limina beatorum Principum Apoſtolorum ſeſe præſentauit, & quæ ad ſaluté animarum pertineant, à nobis expoſcit imbui: nos Deo fauente (vt ſacra docet ſcriptura) eũ edocentes, ad vos chariſſimi remeaturũ abſoluimus, hortantes vos in Domino, vt dignè ſuſcipiatis ab eo verbum exhortationis, & epiſcopus vel presbyteros, quos ipſe ordinauerit per Apoſtolicam ſibi datam authoritatem, in Eccleſiæ miniſterio recipiatis: & quos forſan deuiantes inuenerit à rectæ fidei tramite, ſeu canonica doctrina eosq; prohibuerit, à vobis nullo modo impediatur: & quod eis impoſitum fuerit, obediendo propter Deum ſuſcipiant. Nam qui temerator extiterit ad obediendum, ſibi ipſi damnationem acquirit. Vos autem chariſſimi, qui in nomine Chriſti bapuzati eſtis, Chriſtum induiſtis: abſtinete & prohibete voſmetipſos ab omni cultu paganorum, non tantùm voſmetipſos corrigentes, chariſſimi, ſed & ſubditos veſtros. Diuinos vel ſortilegos, ſacrificia mortuorum, vel lucorum, vel fontium augurias, vel phylacteria, vel incantatores & veneficos, id eſt, maleficos & obſeruationes ſacrilegas, quæ in veſtris finibus fieri ſolebant, omninò reſpuentes, tota mentis intentione ad Dominum conuertimini. Ipſum timete, adorate, & honorificate, ſanctorum memorijs communicantes, vt ait Apoſtolus. Si enim fides veſtra (Domino dicente) fuerit vt granum ſinapis, dicetis monti huic, & transferetur. Ipſe enim Dominus & Saluator noſter Ieſus Chriſtus in ſuo ſacro eloquio inquit, dicens: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota virtute tua. Et iterùm: Qui me cõfeſſus fuerit coram hominibus, & ego confitebor eum coram patre meo, qui eſt in cœlis. Vndè & in alio loco promiſit, dicens: Quodcunque petieritis patrem in nomine meo, fiet vobis. Et iterùm: Petite, & accipietis: quærite, & inuenietis: pulſate, & aperietur vobis. Omni enim qui petit, accipit: & qui quærit, inuenit: & pulſanti aperietur. Et vos chariſſimi, facite fructus dignos, vt in die aduentus Domini noſtri Ieſu Chriſti ſidereas mereamini adipiſci mantione. Benè valete.

Luc. 17. d

Mat. 22. d

Luc. 12. a

Ioan. 14. b

Matt. 7. a

EPISTOLA EIVSDEM
B. Gregorij Papa tertij.

Dilectissimis nobis in prouincia Baiouariorum Alemanniæ constitutis, Iuggo, Luidem, Ridolto, Phiphilo, & Seuadæ, Gregorius Papa. Catholica sanctorum patrum iubet authoritas, vt bis in anno pro salute populi Christiani seu exhortatione adoptionis filiorum, synodalia debeant celebrari, & causarum canonicarum examinatio prouenire, vt vnicuiq; (prout necessitas poposcerit) pia educatione subueniatur. Vndè secundùm Apostoli doctrinam admoneo & hortor vos charissimi per misericordiam Dei, vt dignè ambuletis vocatione, qua vocati estis, vt ministerium vestrum perfectum sit coram Deo. Opportunum nanque est, vos nôsse fratrem ac coepiscopum præsentem Bonifacium, nostram & agêtem vicem, cum digno & debito honore pro Christi nomine suscipere, & ministerium ecclesiasticum cum fide catholica secundùm normam & morem sanctum catholicæ, & Apostolicæ Dei Ecclesiæ, cui (misericordia Dei præueniente) præesse videmur, sicut Apostolica authoritate à nobis destinatus est, ab eo suscipientes dignanter, teneatis, & gentilitatis ritum & doctrinam, vel venientium Britonum, vel falsorum sacerdotum hæreticorum, siue adulteros, aut vndecunquè sint, reuuentes ac prohibentes abijciatis, & vt populum vobis à Deo commissum pijs admonitionibus edoceatis, & à sacrificijs mortuorum omninò deuitetis, & iuxta quod fueritis à prædicto nostro consacerdote edocti, ità catholicã & Apostolicam doctrinam tenêtes, Domino Deo & Saluatori nostro placere festinetis. Et in quo vobis loco ad celebranda Concilia conuenire mandauerit, siue iuxta Danubium, siue in ciuitate Augusta, vel vbicũquè indicauerit, pro nomine Christi parati esse inueniamini, quatenùs cognoscamus per eius mandatum de vestro conuentu, vt in diem aduentûs Christi Iesu cum fructu boni operis ante eius tribunal assistere mereamur, dicentes: Eccè nos & pueri quos dedisti nobis, Domine, non perdidimus ex eis quenquam: vt & vos Dominicam vocem audire mereamini, dicentem: Venite benedicti Patris mei, percipite regnum, quod vobis paratum est ab origine mundi. Benè valete.

Ephe. 4. a

Esa. 8.

Ioan. 18.

Mat. 25. c

EPISTOLA EIVSDEM
ad Bonifacium.

Reuerendissimo & sanctissimo fratri Bonifacio coepiscopo. Gregorius seruus seruorum Dei.

Desiderabilem mihi à te missus Denual religiosus presbyter attulit nuncium, cùm te sospitem narrauit, & in ministerio pro quo missus es, (fauente Deo) proficere nunciauit. Detulit etiàm à te missas literas, vbi indicasti, quòd ager Dominicus, qui incultus iacebat, & spinarum aculeis ex infidelitate riguerat, vomere tuæ doctrinæ exarante, semen verbi suscepit, & fertilem messem protulit fidelitatis. In eisdem literis quibusdã subnexuistis capitulis, scitantando qualiter teneat vel doceat hæc sancta Apostolica Romana Ecclesia. Benè nôsti satis, quia B. Apostolus Petrus & episcopatûs principium extitit, & consulenti tibi de statu ecclesiæ, non ex nobis, quasi ex nobis, sed eius gratia qui aperit os mutorum, & linguas infantium facit disertas, qualiter tenere debeas Apostolici vigoris doctrinam dicimus. Igitur inprimis legebatur, vt quota progenies propinquorum matrimonio copuletur. Dicimus, quòd oportuerat quidem, quamdiù se agnoscunt affinitate propinquos, ad huius copulæ non accedere societatem. Sed quia temperantia magis, & præsertim in tam barbarã gentem, plùs placet, quam districtio censuræ, concedendum est, vt post quartam generationem iungantur. Nam quod potuisti, quòd si mulier infirmitate correpta, non voluerit debitum viro reddere, quid eius faciat iugalis bonum esset, si sic permaneret, vt abstinentiæ vacaret. Sed quia hoc magnanimi est, ille qui se non poterit continere, nubat magis: non tamen subsidij opem subtrahat ab illa, quam infirmitas præpedit, & non detestabilis culpa excludit. De presbytero verò, vel quilibet sacerdos à populo accusatus, si certi non fuerint testes, qui crimini illato approbent veritatem, iusiurandum erit in medio, & illum testem proferat de innocentiæ suæ puritate, cui nuda & aperta sunt oia, sicque maneat in proprio gradu. Nam de homine qui à Pontifice confirmatus fuerit, denuò illi talis reiteratio prohibenda est. In Missarum solennijs obseruandum est, quod Dominus noster Iesus Christus sanctis suis tribuit discipulis. accepit nanque calicem, & dedit eis, dicens: Hic est calix noui testamenti in meo sanguine, hoc facite quotiescunquè sumitis. Vndè congruum non est, duos vel tres calices in altario ponere, cùm Missarum solennia celebrantur. Dei immolatitijs autem escis consuluisti, si à fidelibus cùm superductum fuerit vitificæ crucis signum, ediliceret, an nõ: illud sufficit respondere, quod beatus Apostolus dicit. Si quis dixerit, quia hoc immolatitium est, nolite edere propter eum, qui indicauit, & propter conscientiam. Addidisti adhuc, quòd si pater vel mater filiũ filiamq; intra septa monasterij in infantiæ annis sub regulari tradiderint disciplina, vtrùm liceat eis postquã pubertatis impleuerint annos, egredi & matrimonio copulari. Hoc omninò deuitamus: quia nefas est, vt oblatis à parentibus D s o filijs, voluptatis frena laxentur. Enimuerò quosdam

Papa ex ore B. Petri respondet. Lap. 10. d

Prohibitio matrimoniorũ, ad quartã generatiõẽ restringitur. 32. q 7. Quod propositu. Isthuc hodiè Ecclesiæ non obseruat.

Mat. 26.

Luc. 22.

1. Cor. 8. a
Rom. 14. c

Nota.

abs que

abſque interrogatione ſymboli ab adulteris & indignis presbyteris faſſus es baptizatos. In his tua dilectio teneat antiquum morem Eccleſiæ: quia quiſquis in nomine Patris & Filij & Spiritusſancti baptizatus eſt rebaptizari eum minimè licet. Non enim in nomine baptizantis, ſed in nomine Trinitatis, huius gratiæ donũ percepit. Et teneatur quod Apoſtolus ait: Vnus Deus, vna fides, vnum baptiſma. Doctrinam verò ſpiritalem talibus ſtudioſiùs vt impertias, demandamus. Pro paruulis verò, qui à parẽtibus ſubtracti ſunt, & an baptizati ſunt, an nõ, ignorant: hos vt baptizare debeas ſecundùm patrum traditionem, ſi non fuerit qui teſtificetur, ratio poſcit. Leprotis autem, ſit fideles Chriſtiani fuerint, Dñici corporis & ſanguinis participatio tribuatur, cum ſanis autem conuiuia celebrare negẽtur. Adieciſti etiàm, quòd ſi peſtifer morbus aut mortalitas in Eccleſia vel monaſterijs irrepſerit, quos necdùm tetigit, à loco fugiunt, euitãtes periculum, * vndè fatuum hoc videtur. Nõ enim valet quiſquam Dei effugere manus. In finẽ epiſtola continebat, quòd ſunt quidam presbyteri, ſeu epiſcopi multis vitijs irretiti, quorum vita in ſeipſis ſacerdotiũ maculat: &, ſi tibi liceret cum eis edere aut loqui, niſi coerciti fuerint. Dicimus, vt hos ex Apoſtolica authoritate redarguendo admoneas, & ad mundiorem eccleſiaſticę diſciplinæ reducas. Et ſi quidem obedierint, ſaluabunt animas ſuas, & ipſe mercedem lucratus es: veruntamen collocutionem & menſam communem cum eis agere non recuſes. Plerunquè contingit, vt quos correctio diſciplinæ tardos facit ad percipiendam veritatis normam, conuiuiorum ſedulitas & admonitio blanda ad viam perducat iuſtitiæ. Id ipſum autem & in illis proceribus, qui tibi adiutorium præſtant, obſeruare debebis. Hæc frater chariſſime ex Apoſtolicæ ſedis vigore ſcripſiſſe ſufficiant, de reliquo implorantes miſericordiam Dei, vt qui te illis in regionibus vice noſtra ex Apoſtolica authoritate peragere, fecit & opacam ſyluam lumine veritatis per os tuũ micare prædeſtinauit, opitulationis ſuæ miſericordiſſimum tribuat incrementum, quatenùs de fructu operis & ipſe valeas præmia percipere, & veniam peccatorum inuenire. Deus te incolumen cuſtodiat, reuerentiſſime frater. Data decimo Kalendas Decembres, imperante domino piiſſimo Auguſto Leone à Deo coronato magno Imperatore, anno decimo imperij eius, ſed & Conſtantino magno Imperatore, regni eius anno ſeptimo, indictione decima.

Ephe. 4. a

Quos incertum eſt an ſint baptizati, baptizare oportet.

for. * valdè Tob. 11. a

Quos correctio diſciplinæ non lanat, eoſdẽ conuiuiorum ſedulitas, & blanda admonitio conuincit ut ſanet.

¶ *Epiſtola ad eiuſdem, ad Bonifacium.*

REuerẽtiſſimo & ſanctiſſimo fratri Bonifacio, Gregorius ſeruus ſeruorũ Dei. Doctoris omnium gentium egregij apoſtoli Pauli vox eſt, dicentis: Diligentibus * Deum omnia cooperantur in bonum. Agnoſcentes itaque in ſyllabis fraternitatis tuæ, quæ innotuiſti iam de Germaniæ gentibus, quas ſua pietate Deus noſter de poteſtate paganorum liberauit, & ad centum millia animas in ſinu matris Eccleſiæ tuo conamine & Caroli Principis Francorum aggregare dignatus eſt, ſed & in Boioariorum prouincia, quę à te acta ſunt, agnoſcentes, datori omnium bonorũ Domino Deo noſtro, extẽſis ad cælum palmis, gratias retulimus, qui ianuam miſericordiæ & pietatis in illis partibus Heſperijs ad cognoſcendam viam ſalutis, oſtium miſericordiæ aperuit, & miſit angelum ſuum, qui præparauit viam tuam ante te. Ipſi eſt gloria in ſecula ſeculorum, Amen. Igitur quia indicâſti, perrexiſſe te ad gentem Baioariorum, & inueniſſe eos extra ordinem eccleſiaſticum viuentes, dum epiſcopos non habebant in prouincia niſi vnũ nomine Viuilo, quem nos ante tempus ordinauimus, & quia cum aſſenſu * Otilo eorundem Baioariorum, ſeu optimatum prouinciæ illius, tres alios ordinâſſe epiſcopos, & in quatuor partes prouinciam illam diuiſiſſe, i. in quatuor parochias, vt vnuſquiſque ſuam habeat parochiam, benè & ſatis prudenter peregiſti frater. Et quoniam Apoſtolicam præceptionem ex noſtra vice impleſti, & ſicut tibi præcepimus, ità peregiſti: itaque non deſinas frater reuerentiſſime, docendo eos ſanctam catholicam & Apoſtolicam Romanæ ſedis traditionem, vt illuminẽtur rudes, & viam ſalutis teneat, per quam poſſint ad æterna præmia peruenire. Presbyteros vero, quos ibidẽm reperiſti, ſi incogniti fuerint illi, à quibus fuerint ordinati, & dubium eſt eos epiſcopos fuiſſe, an non, qui eos ordinauerint, ſi bonæ actionis & catholici viri ſunt ipſi presbyteri, & in miniſterio Chriſti, omniq; lege ſancta edocti, apti, ab epiſcopo ſuo benedictionem presbyteratus ſuſcipiant, & conſecrentur, & ſic miniſterio ſacro fungantur. Illi verò, qui baptizati ſunt per diuerſitatem & declinationem linguarũ gentilitatis, tamen quia in nomine Trinitatis baptizati ſunt, oportet eos per manus impoſitionem & ſacri chriſmatis vnctionem cõfirmari. Nam Viuilo epiſcopus à nobis eſt ordinatus. Et ſi aliquid excedit extra canonicam regulã, doce & corrige eum iuxta Romanæ Eccleſiæ traditionem, quã à nobis accepiſti. De Concilio verò, vt iuxta ripam Danubij debeas celebrare noſtra vice, præcipimus fraternitati tuæ apoſtolica authoritate ibidẽm præſentari, & inquantùm Dominus tibi vires dederit, prædicare verbum ſalutis nè ceſſes, vt religio Chriſtiana in nomine Domini creſcat & multiplicetur. Nec enim habebis licẽtiam frater, pro iure cœpti laboris in uno morari loco: ſed confirmatis cordibus fratrum & omnium fidelium, qui

Rom. 8. c * Deum

for. * Otilo principis

rudes ſunt in illis Heſperijs partibus, vbi tibi Dominus aperuerit viam, ſalutis verbũ prædicare nõ deſiſtas: & vbi locum inueneris neceſſarium, ſecundùm canonicam regulam epiſcopos per noſtra vice, & Apoſtolicã atque catholicam traditionem eos tenere edocebis. Ex hoc enim magnum mercedis præmium tibi præparabis, quoniam omnipotenti Deo noſtro facies plebẽ perfectam. Nõ pigeat, dilectiſſime frater, itinera capere aſpera & diuerſa, vt Chriſtiana fides longè lateque tuo conamine extendatur. Scriptum nanq; eſt: Arcta & auguſta via eſt, quæ ducit ad vitam. Operare itaq; frater bonum opus, quod cœpiſti, vt in die Chriſti Dei noſtri merearis dicere, inter cœtum ſanctorum probabilium patrum aſſiſtens: Eccè ego & pueri quos dediſti mihi, non perdidi ex eis quenquam. Et iterùm: Domine, quinque talenta tradidiſti mihi, eccè alia quinque ſuperlucratus ſum: vt ſubſequenter merearis vocem Domini audire, dicentis: Eugè ſerue bone & fidelis, quia ſupra pauca fuiſti fidelis, ſupra multa te conſtituam: intra in gaudium Domini tui. Deus te incolumem cuſtodiat reuerentiſſime frater. Data quarto Kalendas Nouembris, imperante Domino pijſſimo Auguſto Leone, imperij eius anno viceſimo tertio: ſed & Conſtantino magno Imperatore eius filio, anno viceſimo, indictione octaua.

Matt. 7. b

Iſa. 8. Ioan. 18.

Matt. 25. b

Ibidem.

DECRETA
ZACHARIÆ PAPÆ.

Ex libro Pontificali.

Anno Domini 740.

ZACHARIAS natione Græcus, ex patre Polychronio, ſedit annos decem, menſes tres, dies quatuordecim, vir mitiſſimus atque ſuauis, omniq; bonitate ornatus, amator cleri & totius populi Romani, tardus ad iraſcendum, & velox ad miſerendum, nulli malum pro malo reddens, neque vindictæ ſibi meritum tribuẽs, ſed pius & miſericors. A tempore ordinationis ſuæ omnia oĩbus factus, etiã & his qui antè ſui fuerant perſequutores, bona pro malis reddidit, eosq; honoribus promouens ac proue hens, ſimul & facultate ditauit. Hic inuênit totam Italiã ualdè turbatam, ſimul & ducatum Romanum, perſequente Luithprando Longobardorum rege, ex occaſione * Trãſamũdi ducis Spoletani, qui in hac Romana vrbe, eodẽ rege perſequente, refugiũ fecerat. Et dum à prædeceſſore eius beatæ memoriæ Gregorio Papa, atq; ab Stephano Patricio & duce, vel ab omni exercitu Romano prædictus Tranſamundus redditus nõ fuiſſet, obſeſſione facta, pro eo ab eodem rege ablatæ ſunt à ducatu Romano ciuitates quatuor, id eſt, Ameria, Ortas, Polimartium, & Blera, & ſic idem rex ad ſuum palatium eſt reuerſus menſe Auguſto, indictione ſeptima. Tranſamundus verò dux, habito conſilio cũ Romanis, collectoq; generali exercitu Romani ducatûs, ingreſſi ſunt per duas partes in fines ducatus Spoletani. Qui continuò timore ducti præ multitudine exercitus Romani, eidem Tranſamundo ſe ſubdiderunt Marſicani, Furconenſes, atque Valuénſes ſeu Pennenſes. Deindè ingreſſi per Rauennenſe territorium, venerũt in Reatinam ciuitatẽ, qui Reatini continuò & ipſi ſubdiderũt ſe. Exindè pergens, ingreſſus eſt Spoletum menſe Decembrio, indictione prædicta. Eratq; magna turbatio inter Romanos & Longobardos, quoniam Beneuentani & Spoletani cum Romanis tenebant. Sed dum idẽ Tranſamundus Spoletanus dux noluit implere, quæ prædicto Pontifici & Patricio ſimul & Romanis promiſerat, pro recolligẽdis quatuor ciuitatibus, quæ pro eo periẽrãt, & alia quæ ſpopõderat capitula, & prænominatus rex ad motionem contra ducatum Romanum ſe præpararet, in his prædictus Papa diuina vocatione ex hac luce ſubtractus eſt, & diuino nutu prænominatus Sanctiſſimus Zacharias ad Pontificatum eſt eleuatus. Cui omnipotens Dominus tantam contulit gratiam, ut etiã pro ſalute populi Romani ſuã ponere animam non dubitaret. Miſſa igitur legatione apud iam dictum regem Longobardorum, ſalutaria illi prædicauit. Cuius ſancti uiri admonitionibus inclinatus, prænominatas quatuor, quas à ducatu Romano abſtulerat ciuitates, reddere promiſit. Dumq; morione facta ad compræhendendum Tranſamundum ducem Spoletanum exhortatione ſancti viri exercitus Romanus coniungeret ſe in adiutorium prædicti regis, egreſſi ſunt, & ipſe Tranſamundus ſuam deceptionem conſpiceret, egreſſus à Spoletana ciuitate, ſeſe prædicto tradidit regi. Dumque idem rex protraheret dilationem ad reddendum, iuxta ſuam promiſſionem, iam fatas quatuor ciuitates, prænominatus Pontifex, vt verus paſtor populi ſibi à Deo crediti, ſpem ponens in Deo, egreſſus ex Romana ciuitate cum ſacerdotibus & clero, perrexit fiduciaſiter & audacter ad ambulãdum in locum Interannenſium, vbi in finibus Spoletanis ipſe rex reſidebat. Qui dum in Ortanam conueniſſet ciuitatem, ipſeque rex eius cognouiſſet aduentum, miſit Grimoaldum miſſum ſuũ, qui ei obuius factus, vſque ad Narnienſem perduxit ciuitatem. Ad cuius ſancti uiri occurſum iã nominatus rex miſit duces ac ſatrapas ſuos, magnumq; exercitum, & à Narnienſium ciuitate octauo ferè milliario ab eodem rege eum ſuſcipientes, die quæ eſt ſexta feria, perrexerunt ad baſilicam B. Valentini epiſcopi ad mare ſitam,

* Trãſamundi

ſitam, in prędicta Interamnenſium vrbe ducatûs Spoletani, ante cuius fores baſilicę idē rex cum reliquis optimatib⁹ & exercitu ſuo ſanctum virum ſuſcepit. Factaque oratione, atque ſalutationem ſibimet perſoluentes, dum diuinis eius fuiſſet commonitus colloquijs, impenſaq; charitate, ab eadem eccleſia egreſſus, in eius obſequium dimidiū ferè milliarium perrexit, & ſic in ſuis tentorijs vterque eadē ſexta feria ſunt morati. Sabbato verò iterùm conuenientes, diuina perfuſus gratia, Deo placitis admonitionibus eum eſt allocutus, prædicans eum ab hoſtili motione & ſanguinis effuſione quieſcere, & ea quæ pacis ſunt, ſemp ſectari. Cuius pijs eloquijs flexus, & de conſtantia S. Viri & admonitione admiratus, omnia quæcunque ab eo petijt, gratia ſpiritusſancti obtinuit, & prædictas quatuor ciuitates, quas ipſe ante biennium per obteſtionem factam pro prædicto Tranſamundo duce Spoletano abſtulerat, eidem ſancto viro cum habitatoribus eorū redonauit, quas & per donationem firmauit in Oratorio Saluatoris ſito intra Eccleſiam B. Petri nomine ædificatā. Nam & Sabineñ. patrimoniū, quod per annos prope 30. fuerat ablatum, atq; Narnieñ. etiàm & Auſinianum, atq; Anchonitanū, necnon & Numanateñ. & vallem quæ vocatur magna, ſitam in territorio Sutrino, per donationis titulū ipſi B. Petro Apoſtolorū principi reconceſſit, & pacem cum ducatu Romano ipſe rex per viginti confirmauit annos. Sed & captiuos omnes, quos tenebat, ex diuerſis ꝓuincijs Romanorum miſſis literis ſuis tam in Tuſciam ſuam, quàm trans Padum vnà cum Rauinianis captiuis Leonem, Sergium, Victorem, & Agellum conſules prædicto beatiſſimo Papæ redonauit. In prædicta baſilica beati Valentini, per eiuſdem regis petitionem, in locum Conſentini antiſtitis, qui tranſierat, alium ordinauit epiſcopum. In cuius conſecratione, dum adeſſet ipſe cum ſuis iudicibus, compunctione inſpirationis diuinæ, tanta orationis dulcedine ab eo ſunt prolata, vt cùm ſanctum virum conſpicerēt fundere preces plures ex eiſdem Longobardis ad lachrymas ſint permoti. Eodem verò die Dominico poſt peracta Miſſarum ſolennia, ad prandium eundem regem ad Apoſtolicam benedictionem ſuſcipiendam, ipſe beatiſſimus Pontifex inuitauit. Vbi cùm tanta ſuauitate eſum ſumpſit & hilaritate cordis, vt diceret ipſe rex, tantum* ſe nunquām meminiſſe comediſſe. Alio verò die, quæ fuit ſecunda feria, valefaciens ei rex ipſe, miſit in eius obſequium Aldeprandum ducem Cluſinum nepotem ſuum, ſeu Tacipertum caſtaldum, & Raningum caſtaldum Tuſcanenſem, atque Grimoaldum, qui eidem ſancto viro vſque ad prædictas ciuitates obſequium facerent, eaſdemque ciuitates cum ſuis habitatoribus traderent. Quod & factum eſt: Imprimis Amerinam ciuitatem, deindè Ortanam. Dumque in Polimartio caſtro cōueniſſent, eumq; recepiſſet, & fuiſſet itineris longitudo per circuitum finium Reipublicæ eundi vſque ad Bleranam ciuitatem, per partes Sutrinæ ciuitatis, per fines Longobardorum Tuſcię, quia de propinquo erat, id eſt, caſtrum* Laternium, ipſe miſſus à rege Grimoaldus, eundē beatiſſimum Pontificem perduxit vſq; ad Bleranam ciuitatē, quā & ipſi ſancto viro prænominati* Raningus caſtaldus, & Grimoaldus tradiderūt. Et ſic regreſſus eſt Deo propicio cum victoriæ palma in vrbem Romā. Qui etiàm oēm populum aggregans, ab Eccleſia ſanctæ Dei genitricis, quæ vocatur Ad Martyres, egreſſi ſunt omnes generaliter properantes ad beatum Principem Apoſtolorum Petrum, quos alloquutus eſt, admonens ad perſoluendas omnipotenti Deo gratiarum actiones. Quibus expletis decima indictione, indictione vndecima, dum nimiùm opprimeret prædictus rex prouinciā Rauennatium, fuitletqne præparatus ad motionem faciendam, & ad obſidendum Rauennatium vrbem, cognoſcens motionem eiuſdem regis Eutychius excellentiſſimus Patricius & Exarchus vnà cum Ioanne Archiepiſcopo Eccleſię Rauennatis, atque vniuerſo populo prædictæ ciuitatis. ac ciuitatum Pentapolis & Aemiliæ, facta in ſcriptis obſecratione, miſerūt ſanctiſſimo domino Papæ, petentes vt pro eorum occurreret liberatione. Qui miſſis legatione & muneribus ad obſecrandum regem, per Benedictum epiſcopum & vicedominum, atq; Ambroſium primicerium notariorum, peti,t, vt à motione ceſſaret, & Cæſenateñ. Rauennatibus redderet caſtrum. Qui non conſentit. Cuius dum duram perſeuerantiā cōſpiceret iam dictus ſanctiſſimus Vir, trophæo fidei monitus, relicta Romana vrbe iam dicto Stephano Patricio & duci ad gubernandum, non ſicut mercenarius, ſed ſicut verè paſtor, ad oues quæ periērant, redimendas concurrit. Cui obuiàm occurrit prænominatus excellentiſſimus Exarchus, vſque ad baſilicam beati Chriſtophori poſitam in loco, qui uocatur Ad aquilam, quinquageſimo ferè milliario à Rauennatiū urbe. Egreſſi autem de ciuitate Rauennateñ. viri & mulieres diuerſi ſexûs & ætatis, agentes gratias omnipotēti Deo, profuſis lachrymis eundem ſanctiſſimum Pontificem ſuſceperunt, clamātes & dicētes: Venit, Venit paſtor noſter, qui ſuas reliquit oues, & ad nos perditos liberandos occurrit. Ex eadē quoquè Rauennatium vrbe miſit ad prænominatum regem, Stephanum preſbyterum & Ambroſium primicerium, annuncians ei ſuum aduentum. Qui uiri in finibus Lōgobardorum ingreſſi ciuitatem, quæ vocatur Imola, & cognoſcentes ꝙ prępeditio meditabatur prædicto ſancto viro nè illuc ambularet,

* Laternū

* Raning

* à ſe nunquàm meminiſſe comeſum.

bularet, per epiſtolam ſcriptam per noctis ſilentium eidem nunciauerunt. Quo cognito, iam nominatus pontifex lucescente die ſabbato, non mortis timore perterritus, ſed Christi fretus auxilio, audacter egressus Rauennatium vrbem, & fines Longobardorum ingressus, seq; pes factus est huius missis. Quos quidem præcedentes ante eum, iam ductus rex dolore perculsus ſuſcipere noluit. Ipſe verò ſummus pontifex viceſimoquinto die menſis Iulij ad Padum conuenit, vbi & ad ſuſcipiendum eum ipſe rex ſuos miſit optimates, cum quibus Ticinum conueniens, vbi ipſe reſidebat rex, foras muros ciuitatis pertranſiens, orationes Nonæ pro vigiliarum B. Apoſtolorum Principis Petri celebrandis Miſſarum ſolēnijs in baſilicam eius quæ vocatur, Ad cœlum aureum, perrexit. Et poſt expleta libatione, eandem vrbem ingreſſus, moratus est. Alio quoquè die pro ipſius Principis Apoſtolorū natali celebrando, à prænominato rege inuitatus, Miſſarum ſolennia celebrauit. Ibique mutuò inuicèm ſalutantes, pariter ſuſceperūt cibum, & ſic in prænominatam ciuitatem regreſſi ſunt. Quem ſanctum virum ſequenti die rex per optimates ſuos ad ſuum palatium properare inuitauit. Et ab eodem rege honorificè nimis ſuſceptus ſalutaribus monitis eū allocutus est, obſecrans, nè ampliùs Rauennatium prouinciam per factam motionem opprimeret, ſed magis ablatas Rauennatiū ciuitates redonaret finibus & caſtrum Cæſenateñ. Qui prædictus rex poſt multam duritiam inclinatus est fines Rauennatium vrbis dilitare, ſicut anteà, detinebat, & duas partes territorij Cæſenateñ. ad partem Reipublicæ reſtituit, tertiam verò eius caſtri partem ſub obtentu retinuit. Per initum cōſtitutum vtriuſque ad calendas Iunias eius miſſi à regia vrbe reuerſi ſunt * eundem caſtrum & tertiam partem quam pro pignoris cauſa detinebat. Poſt hæc autem idem rex egreſſus de loco in locum, vſque ad Padum conuiatus eidem ſancto viro, deduxit illum, in quo loco valefaciens, condigna ordinatione ad repedandum abſoluit, dans in obſequium eius duces & primates ſuos, ſed & alios viros, qui ſæpè dicta Rauennatium territoria & Cæſenam redderent: quod ità factum est. Deus enim mirabiliter & Rauennatium atque Pentapolenſium populos ab oppreſſione & calamitate qua detinebantur, liberauit, & ſaturati ſunt frumento & vino. Regreſſus autem in Vrbem Romanam cum omnib⁹ qui ſecū erant, gratias agentes Deo, denuò natale beatorum Principum Apoſtolorum Petri & Pauli celebrauit, cum omni populo Rauennatium & Romano, Deum orantes, vt ab inſidiatore & perſequutore illo Luithprando rege eos liberaret. Cuius preces non deſpiciens diuina clementia, cūdem regem ante conſtitutum de hac luce ſubtraxit & omnis perſecutio ceſſauit. Factumque est gaudium non ſolùm Romanis & Rauennatibus, ſed etiàm & genti Lōgobardorum: quoniam & Aldeprandum nepotem ſuum, quē ipſe reliquerat regē maleuolum, proiectum de regno, * Rachiſim, qui fuerat dux, Longobardi ſibi elegerunt in regē, ad quem miſſa relatione ipſe beatiſſimus pontifex, continuò ob reuerentiā principis Apoſtolorū & eius precibus rex inclinatus, viginti annorū ſpatio inita pace, vniuerſus Italię quieuit populus. Hic in Lateranenſi. Patriarchio ante baſilicā beatæ memoriæ Theodori Papæ renouauit Triclinium, quod diuerſis marmore, vitro, metallis, atq; muſiuo, & pictura ornauit. Sed & ſacris imaginibus tam Oratorium B. Syluestri, quamq; porticum decorauit, vbi etiàm ſuam ſubſtantiam omnem per ſuauis Ambroſij primicerij notariorū introduci mandauit. Fecit aūt à fundamentis ante ſcrinium Lateranenſ. porticum atq; turrim, vbi & portas æreas atque cancellos inſtituit, & pergulam Saluatoris ante fores ornauit. Et per aſcendentes ſalas in ſuperioribus ſuper eandem turrim triclinium & cancellos æreos conſtruxit, vbi & orbis terrarum deſcriptionem depinxit, atque diuerſis verſiculis ornauit, & omne patriarchium penè à nouo reſtaurauit: inmagna enim penuria eundem locum inuenerat. Hic in Eccleſia ſanctorum Principum Petri & Pauli pendentia vela inter columnas ex palliis * ſericeis fecit, & in Eccleſia eadē omnes codices domui ſuæ proprios, qui per circulum anni leguntur ad matutinas, in armarij opere ordinauit. Hic domum occultam Laurentum nouiter ornauit, adijciens ei mallam Fonteianam, quæ cognominatur Paunaria. Hic 20. lib. auri pro emendo oleo annuè, vt de lucro eorum in luminaribus Apoſtolicis proficiat, inſtituit, & conſtitutum ſub anathematis vinculo obligauit. Hic fecit veſtem ſuper altare beati Petri Apoſtoli ex auro textam, habentem natiuitatem Domini Dei & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti, ornauitque eam ex gemmis preciosis, ſimulque & vela * ſericea alithina, q̄ & ornauit in Rhodicis & ornamentis varijs auro textis. Item fecit coronam de argento puriſſimo cum delphinis ex proprio precio, penſantē libras centum viginti. Hic beatiſſimus vir iuxta ritum eccleſiaſticum fidei ſuę ſponſionis orthodoxæ Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ miſit ſynodicam, ſimulq; & aliam ſuggeſtionem dirigens Conſtantino Principi. Et pergentibus Apoſtolicæ ſedis reſponſalibus ad regiam vrbem, inuenerunt intra palatium regię poteſtatis inuaſorem quendam & rebellem, Artauaſtū nomine. Dum enim idem Imperator ad debellandum Agarenorum gentem properâſſet, illic prælatus Artauaſtus, datis populo, qui in regia remāſerat vrbe, præmijs, imperiale arripuit ſolium. &

* Rachis

* Siricis

* Syrica

Locus obſcurus.

poſtmodùm

poſtmodùm aggregans Orientalium exercituum multitudinem antè fatus Conſtantinus princeps, pergensque Cõſtantinopolim, eandem virtiliter expugnans, atque extrinſecùs vallãs, comprehendit ciuitatem, & priſtinum regni ſui adeptus eſt faſtigium. Statimque iam fati Artauaſti filiorumque eius eruit oculos, & plures ex ſuis rebellib⁹, exules à ꝓprijs fecit habitaculis. Poſt hęc verò requirens miſſum Apoſtolicæ ſedis, quem ibidèm temporibus perturbationis contigerat aduenisſe, eumque repertum ad ſedem Apoſtolicam abſoluit, & iuxta quod beatiſſimus Pontifex poſtulauerat, donationem in ſcriptis de duobus manſis, quæ Nymphas & Normias appellantur, iuris exiſtẽtibus Reipublicæ, eidem ſanctiſſimo Papę ſanctæque Romanæ Eccleſiæ iure ꝓpetuo direxit poſſidendas. Huius temporibus Carlomanus filius Caroli Frãcorum regis, præſentis vitæ relinquens gloriam atque poteſtatẽ terrenam, ad B. Petrum Apoſtolorum Principẽ deuotus cum aliquantis aduenit fidelibus, ſeſeque eidẽ Dei Apoſtolo cõtulit, atq; in ſpirituali habitu ſpondens ſe permanſurũ, clericatûs iugum ab eodem ſanctiſſimo Pontifice ſuſcepit. Et inter alia multa dona obtulit B. Petro Apoſtolo ante confeſſionem arcum argenteum maiorem, penſantem libras ſeptuaginta. Et poſt aliquantũ temporis ad B. Benedicti, quod in Aquinenſium finibus ſitum eſt, profectus eſt monaſteriũ, in quo & ſuam finire vitam iurtiurando profeſſus eſt. Porrò eodem tempore contigit plures Veneticorum negociatores ad hanc Romanam vrbem aduenisſe, & mercimonij nundinas propagantes, multitudinẽ mancipiorum virilis ſcilicet & fœminini generis emere nifi ſunt, quos in Aphricam ad paganam gentem nitebãtur deducere. Quo cognito, idem ſanctiſſimus pater hoc fieri ꝓhibuit, dicens iuſtum non eſſe, vt Chriſti abluti baptiſmo, paganis gẽtibus deſeruirẽt. Datóque eiſdẽ Venetucis precio, quod in illorũ emptione dediſſe probati ſunt, cunctos à iugo ſeruitutis redemit, atq; more liberorum degendos abſoluit. Ipſis quoquè temporibus *Rachis Longobardorum rex ad capiendã ciuitatem Peruſinam, ſicut cætera Pentapoleos oppida, profectus eſt cum vehemẽti indignatione, Quam & circundãs, fortiter expugnabat. Hoc audiens ſanctiſſimus Papa, cõunuò ſpe diuina fretus, aſſumptis aliquãtis ex ſuo clero optimatibus, quantocyùs adeandem perrexit ciuitatem: impenſiſq; eidẽ regi pluribus muneribus, atq; oppidò eum deprecans, opitulante Domino, ab oppreſſione ipſius ciuitatis eum amouit. Cui & ſalutifera prædicans, Deo authore, valuit animum eius ſpiritali ſtudio inclinare. Et poſt aliquãtos dies idem Rachis rex regalem dignitatem deuotè cum vxore & filijs ad B. Petri Apoſtolorum Principis coniunxit limina, acceptaq; à præfato ſanctiſſimo viro oratione, clericus effectus, monachico indutus eſt habitu cum vxore & filijs. Huius deniquè temporibus magnũ theſaurum Dominus Deus noſter in hac Romana vrbe per eũdem almificum Pontificem propalare dignatus eſt. In venerabili itaq; patriarchio ſacratiſſimum beati Georgij martyris caput idẽ ſanctiſſimus Papa in capſa recõditi reperit. In qua & pitacium pariter inuenit literis exaratum Græcis, ipſum eſſe ſignificãtes. Cui ſanctiſſimo Papę cùm omninò eſſet ſatisfactũ, ilicò agregato huius Romanę vrbis populo, ipſe cum hymnis & cãticis ſpiritalibus in venerabili diaconia eius nomine ſita in hac Romana ciuitate regione ſecunda, ad velum aureũ illud deduci fecit, vbi immenſa miracula & beneficia omnipotẽs Deus ad laudem nominis ſui, per eundẽ ſacratiſſimũ martyrem operari dignatur. Huius temporibus Theodorus maior filius * Megiſti Cataxanthi, ob veniam ſuorum delictorũ, prædium, quo ex hæreditate fruebatur paterna, ſitum ab hac Romana vrbe milliario, quinto via Tiburtina, in quo & Oratorium ſanctæ Eccleſiæ eſſe dinoſcitur, beato Petro dereliquit. Quod & ipſe beatiſſimus Papa magnæ conſtructionis fabricis atque picturis decorauit, ampliauitq; in eo fines ex omni parte. Data enim digna recompenſatione his, qui in vicino eiuſdem loci poſſeſſiones tenere videbantur, nemini vim inferens, ſed magis vt condecet patrem, cuncta ſecus eundem locum amicta pactione emit prædia, & domũ cultam, beato Petro eundem locum iure ꝓpetuo ſtatuit permanendum. Quæ domus culta, ſanctæ Cæcilię vſq; in hodiernum diẽ vocatur. Conſtruxit quippe in ea & Oratorium ſancti abbatis Cyri, vbi & multas ſanctorum condidit reliquias, quam videlicet domum cultam, vſui proprio Dominicæ videlicet rationis deſcripſit. Hic conſtituit & aliam domum cultã in quartodecimo milliario ab hac Romana vrbe de patrimonio Tuſciæ, & conſtitutionibus obligauit vſui Eccleſiæ permanendam, etiàm loca quæ ab Anna relicta quondam Agathonis primicerij, beato Petro videntur eſſe conceſſa.

Hic mallas, q̃ vocãtur Antius & Formiæ, ſuo ſtudio iuri beati Petri acquiſiuit, quas & domos cultas ſtatuit, & de omnibus ſuperiùs adnexis domibus cultis Apoſtolicæ rationis cõſtituta faciens, atq; ſacerdotale collegium aggregans, ſub interdictionibus ſtatuit, nulli quoquè ſucceſſorum eius Pontificum vel aliæ cuilibet perſonæ licere, ipſas domos cultas ab vſu Eccleſiæ quoquo modo alienare. Hic fecit veſtes ſuper altare B. Andreæ Apoſtoli ad beatum Petrum Apoſtolũ nimis optimas. Hic beatiſſimus Papa ſtatuit, vt crebris diebus alimẽtorum ſumptus, qui & eleemoſyna vſq; nunc appellatur, de * à cellarijs peribus venerabili Patriarchio * à parte cellarij pau-

Carlomãnus rex fit clericus.

Idẽ fit monachus.

*Rachis

Rachiſius fit monachus.

peribus & peregrinis, qui apud beatũ Petrũ demorant, deportari, eisdemq; erogari, necnõ & omnibus inopibus & infirmis per vniuersas regiones istius Romanæ vrbis constitutis eisdem similiter distribui ipsam alimentorum constituit eleemosynam. Huius temporibus contigit subitò, tegumen tituli B. Christi martyris Eusebij cadere. Qui sanctissimus vir cum tota sua decertans virtute, prudenterq; elaborãs, sicut antiquitùs fuit, rursùs, quod ceciderat, reparauit, atque optimè restauravit. Hic præcipuus Põtifex multa loca sanctorum in meliorem statum perduxit, & vestes optimas super altaria earundem Dei Ecclesiarum fecit. Hic dilexit clerum suum valdè, ac presbyteria eis annuò in duplo & amplius tribuit omnia, vtpotè pater & bonus pastor, amplectẽs, & vtiliter fouens, & penitùs quẽpiam minimè tribulari, permittens. Huius deniquè temporibus in magna securitate & lætitia populus à Deo illi commissus degens, vitam duxit. Hic beatissimus suo prudentissimo studio, quos beatæ recordationis Gregorius Papa fecit quatuor dialogorum libros, de Latino in Græcum transtulit eloquio, & plures, qui Latinam ignorant lectionem, per eorum illuminauit lectionem atq; historiam. Hic fecit ordinationes tres per mensem Martiũ, presbyteros triginta, diaconos quinque, episcopos per diuersa loca octoginta quinque. Qui sepultus est ad B. Petrum apostolum, idibus Martij, indictione quinta. Et cessauit episcopatus dies duodecim.

Dialogi Gregorij I. traslati Græcè.

¶ Epistola Bonifacij ad Zachariam Papam.

DOmino charissimo summi Pontificatûs insula pdito, viro apostolico Zachariæ, Bonifacius seruus seruorum Dei.

Confitemur domine parer, qa postquàm per nuncios referẽtes audiuimus, quòd venerãdæ memoriæ apostolatûs vestri prædecessor Gregorius Põtifex Apostolicæ sedis, ergastulo corporis absolutus, ad Dominum migrauit, quòd maiorem lætitiam & maius gaudium nobis non audiuimus, & suspensis ad æthera palmis, Deo gratias egimus, quàm quòd clementem paternitatem vestram altissim⁹ arbiter canonica iura regere, & Apostolicæ sedis gubernacula gubernare concessit. Ergò nõ aliter, quàm vt ante vestigia vestra geniculãtes intimis subnixè flagitamus precibus, vt sicut prædecessorum vestrorum pro authoritate S. Petri pietatis serui deuoti & subditi discipuli fuimus, sic & vestræ pietatis serui obedientes subditi, sub iure canonico fieri mereamur, optantes catholicam fidem, & vnitatem Romanæ Ecclesiæ seruando dilatare, & quantoscunque audiẽtes vel discipulos in ista legatione mihi Deus donauerit; ad obedientiam Apostolicæ sedis inuitare & inclinare non cesso. Necesse quoquè habemus, indicare paternitati vestræ, quia per Dei gratiã Germaniæ populis aliquantulùm percussis, vel correctis, tres ordinauimus episcopos, & prouinciam in tres parochias discreuimus, & illa tria oppida siue vrbes, in quibus constituti & ordinati sunt, scriptis authoritatis vestræ confirmari & stabiliri precantes desideramus: vnam esse sedem episcopatûs decreuimus in castello, quod dicitur Mirtzburg, & alteram in oppido, quod nominatur Buraburg, tertiam in loco, qui dicitur Erphesfurt, qui fuit iam olim vrbs paganorum rusticorum. Hæc tria loca propria charta authoritate apostolatus vestri roborari, & confirmari diligenter postulamus, vt (si Dominus voluerit) per authoritatem & præceptum sancti Petri iussionibus Apostolicis fundatæ & stabilitæ sint tres in Germania episcopales sedes, & vt præsentes vel futuræ generationes non præsumant vel parochias corrumpere, vel violare præceptum Apostolicæ sedis. Notum similiter sit paternitati vestræ, quòd Carlomannus dux Francorum me accersitum ad se, roganit in parte regni Francorum, quæ in sua est potestate, synodum incipere congregare, & promisit se de ecclesiastica religione, quæ iam longo tempore, id est, non minùs quàm per sexaginta vel septuaginta annos calcata & dissipata fuit, aliquid corrigere & emendare velle. Quapropter si hoc (Deo inspirãte) veraciter implere voluerit, consilium & præceptum sanctæ vestræ authoritatis, id est, Apostolicæ sedis habere & sapere debeo. Franci enim (vt seniores dicunt) plusquàm per tempus octoginta annorum synodum non fecerunt, nec Archiepiscopum habuerunt, nec Ecclesiæ canonica iura alicubi fundabant, vel renouabant. Modò autem maxima ex parte per ciuitates episcopales sedes traditæ sunt laicis cupidis ad possidendũ, vel adulteratis clericis, scortatoribus, & publicanis seculariter ad perfruendum. Nam si per verbum vestrum hoc negocium (Duce reganté supradicto) monere & præcipere debeo, præceptum & iudicium Apostolicæ sedis cum canonibus ecclesiasticis præstò habere cupio. Si inuenero inter illos (diacones quos nominant) qui à pueritia sua semper in stupris, semper in adulterijs, & in omnibus semper spurcitijs vitam ducentes, sub tali testimonio venerunt ad diaconatum, & modò in diaconatu concubinas quatuor vel quinque vel plures noctù in lecto habentes, euangelium tamen legere, & diaconos se nominare non erubescunt, nec metuunt, & sic in talibus incestis ad ordinem presbyteratus * officio fungentes, dicunt se pro populo intercedere, & sacras oblationes offerre: ac nouissimè, quod peius est, sub talibus testimonijs per gradus singu-

Herbipolis. Bãberga. Erphurdia.

In Frãcia cepuit religio

for. * peruenientes, ejusque officio.

ſingulos aſcendentes, ordinantur & nominantur epiſcopi, ut habeant præceptum & cõſcriptum authoritatis veſtrę, quid de talibus diffiniatis, & per reſponſum Apoſtolicum conuincantur, & arguantur peccatores. Et inueniũtur quidam inter eos epiſcopi, qui licèt dicant ſe fornicarios vel adulteros non eſſe, ſed ſunt ebrioſi & incurioſi, vel venatores, & qui pugnant in exercitu armati, & effundunt propria manu ſanguinem hominum, ſiue paganorum, ſiue Chriſtianorum. Et quia ſeruus & legatus Apoſtolicæ ſedis eſſe dinoſcor, & unum ſit verbum, meum hìc, & veſtrum ibì, ſi contingat ad iudicium authoritatis veſtræ, vt pariter miſſos dirigamus. Prętereà de vna re & conſilium quærere & licentiam petere, neceſsè habeo, eò quòd venerandę memoriæ prędeceſſor veſter (ſicut audiſtis) in præſentia veſtra mihi p̃cepit, ut presbyterũ poſt obitum meũ (Deo volente) in Eccleſiaſtico miniſterio hæredem & ſucceſſorem conſtituere deberem. Et hoc mihi, ſi DEI voluntas eſt, placet: ſed modò dubito, & neſcio ſi fieri poſſit, quia poſteà frater illius, auunculum ducis Francorum occidit: & adhuc ignoramus, qualiter iſta diſcordia pacificari & finiri valeat. Et obſecro, vt authoritatis veſtrę licentia ſit, vt cum conſilio ſeruorum DEI de iſta electione faciam, quod nobis in commune pro Deo & pro Eccleſiæ utilitate, vel fructu ſpiritali & defenſione religionis optimum eſſe videatur, vt conſenſum veſtrum habeam de hoc facere, quod optimum uideatur, & mihi inſpirare dignetur Deus: quia hoc non videtur poſſe fieri, ſi contrarius princeps fuerit. Intereà quærere & interrogare paternitatis veſtræ conſilium debeo de quadã confuſione & ſcandalo prædicationis, quæ nupèr ad nos veniens, mentem noſtram conturbauit, & ſacerdotibus eccleſiarum verecundiam incutiebat: quia laicus quidam magnæ perſonæ ad nos veniens, dicebat ſibi ab Apoſtolicæ ſedis pontifice ſanctæ memoriæ Gregorio datam fuiſſe licentiam, vt in matrimonium acciperet viduã auunculi ſui, quæ & ipſa fuit vxor conſobrini, & illa illo viuente diſceſſit ab eo, & iſti viro (qui nunc eam accipere deſiderans, affirmat ſibi licentiam datam) in tertio * genuculo propinqua illius eſſe dinoſcitur, & votum uouit Deo caſtitatis, & velata fuit, & iterùm abiecto velamine maritata. Tale enim matrimonium ſupradictus homo ab Apoſtolica ſede ſibi affirmat eſſe conceſſum, quod non æſtimamus verũ: quia ſynodus & Eccleſia, in qua natus & nutritus fui, id eſt, in tranſmarina Saxonia, Lundunenſis ſynodus quæ in primis à diſcipulis S. Gregorij, id eſt, Auguſtino, Laurentio, Iuſto, Melito archiepiſcopis conſtituta & ordinata fui, talem copulam & matrimonium, maximũ ſcelus & inceſtum, & horribile flagitium, & damnabile piaculum fieri, ex authoritate ſanctæ ſcripturę iudicabant. Quapropter paternitas veſtra huius rei ueritatem nobis indicare non dedignetur, vt Eccleſiæ ſacerdotibus vel populo Chriſtiano indè ſcãdala uel ſchiſmata, vel noui errores non oriantur, & concreſcant. Et quia carnales homines idiotæ Alemanni, vel Bauari, vel Franci, ſi iuxta Romanam vrbem aliquid fieri viderint ex his peccatis, quæ nos prohibemus, licitum & conceſſum à ſacerdotibus eſſe putant: & dum nobis improperium deputant, ſibi ſcandalum uitæ accipiunt. Sicut affirmant ſe vidiſſe annis ſingulis in Romana urbe, & iuxta Eccleſiam ſancti Petri in die vel nocte, quandò Calendæ Ianuarij intrant, paganorum conſuetudine choros ducere per plateas, & acclamationes ritu gentilium, & cantationes ſacrilegas celebrare, & menſas illa die vel nocte dapibus onerare, & nullum de domo ſua ignem, vel ferramentum, vel aliquid cõmodi vicino ſuo p̃ſtare velle. Dicunt quoquè, ſe vidiſſe ibi mulieres pagano ritu phylacteria & ligaturas, & in brachijs & in cruribus ligatas habere, & publicè ad vendendum venales ad comparandum alijs offerre. Quę omnia, eò quòd ibì à carnalibus & inſipientibus videntur, nobis hìc improperium & impedimentũ prædicationis & doctrinæ perficiunt. De talibus ait Apoſtolus, increpans: Dies obſeruatis & tempora, timeo nè ſinè cauſa laborauerim in vobis: Et S. Auguſtinus dixit: Nã qui prædictis malis, id eſt, caragis & diuinis & aruſpicibus vel phylacterijs, & alijs quibuſlibet augurijs crediderit, etſi ieiunet, etſi oret, etſi iugiter ad Eccleſias currat, etſi largas eleemoſynas faciat, etſi corpuſculum ſuum in omni afflictione cruciauerit, nihil illi proderit, quandiù ſacrilegia illa non reliquerit. Nam ſi iſtas paganias paternitas veſtra ibi in Romana vrbe prohibuerit, & ſibì mercedem, & nobis maximum profectum in doctrina eccleſiaſtica perficiet. Epiſcopi quoquè & presbyteri generis Francorum, qui fuerunt adulteri & fornicatores acerrimi, quos in gradu epiſcopatûs vel presbyterij fornicationum filij nati arguunt, reuenientes ab Apoſtolica ſede, dicunt ſibi Romanum Pontificem licentiam dediſſe, miniſterium epiſcopale in Eccleſia miniſtrare. Quos contra contendimus, quia Apoſtolicam ſedem nequaquàm contra decreta canonum audiuimus iudicaſſe. Hæc omnia, Domine chariſſime, propterea vobis notã facimus, vt veſtræ authoritatis reſponſum talibus dare poſſimus, vt per cautelam veſtræ doctrinæ oues Eccleſiæ non ſeducantur, ſed lupi rapaces commoti & ſuperati pereant. Intereà munuſcula parua vobis direximus, non quia digna ſunt paternitati veſtræ, ſed pro indicio charitatis, obedientiæ & deuotionis, id eſt, * vuilloſam vnam,

De ſcandalo orto ex diſpenſatione.

Gal. 4. b

Serm. de tempore 241.

* grada

Angliam dicit.

vnam, & argenti & auri tantillum. Dextera Domini protegente, incolumem valere, & in Christo proficere beatitudinem vestram in longitudinem dierum optamus. Te Deus *altitonus sancta conseruet in æde Sedis Apostolicæ rectorẽ in tempora longa. Mellifluа gratũ populis doctrina per orbẽ, Perficiatque Deo dignũ pia gratia Christi. Splẽdida perficiat florens sua gaudia mater, Atque domus Domini letet plebe secunda.

¶ EPISTOLA ZACHARIAE *ad Vuittam.*

for. *episcopo sanctæ Mar. 16. c

Dilectissimo nobis Vuittæ *sanctæ Ecclesiæ* Barbarenæ, Zacharias Papa. Domino cooperante, & sermonem confirmãte, ad dilatandam Christianitatis legem, & orthodoxæ fidei tramitem ad docendũ, iuxta quod prædicat sancta hæc Romana (cui Deo authore præsidemus) Ecclesia, innotuit nobis sanctissimus ac reuerẽtissimus frater & coepiscopus noster Bonifacius, nupèr decreuisse & ordinâsse i Germaniæ partibus episcopales sedes, ubi præest vestra dilectio, & prouinciam in tres diuisisse parochias: quo cognito, cum magna exultatione extẽlis ad sidera palmis, illuminatori & datori omnium bonorum Domino Deo, & Saluatori nostro Iesu Christo gratias egim⁹, qui facit vtraque vnum. Flagitauit autem à nobis pro suis syllabis iam dictus sanctissimus Vir per Apostolicam authoritatem vestras confirmari sedes. Pro quo & nos ardenti animo & diuino iuuamine, ac authoritate B. Petri Apostolorũ Principis, cui data est, à Deo & Saluatore nostro Iesu Christo ligandi soluendique potestas peccata hominum in cœlo & in terra, confirmamus, atq; solidas permanere vestras episcopales sedes sancimus, intercedentes ipsius Principis Apostolorum authoritate à præsente omnibus & in futuras generationes, vt nullus audeat cõtra eandẽ vestram venire ordinationem. quæ (dignante Deo) ex nostra præceptione in uobis facta est: & hoc interdicentes, vt nullus audeat iuxta sanctorum canonum traditionem, ex alio episcopatu ibidẽm translatari aut ordinare episcopum; post vestram de hoc seculo euocationem; nisi is, qui Apostolicæ nostræ sedis in illis partibus prætentauerit vicem. Sed nec vnus alterius parochias inuadere; aut ecclesias subtrahere præsumatis. Nam (quod non credimus) si quis ille fuerit qui contra hanc nostram præceptionem temerario ausu venire tentauerit, sciat se æterno Dei iudicio anathematis uinculo esse innodatum. Si quis verò Apostolica seruauerit præcepta, & nostrã rectæ & orthodoxæ fidei fuerit atlequutus, benedictionis gratiam consequatur. Decæterò petimus diuinã clementiam, vt confirmet & corroboret hoc, quod operatus

Ephe. 2. c

Mat. 16. d

est Dominus in uobis. Et charitas Dei, gratia, & pax uera sit cum spiritu vestro. Sanctissimi & dilectissimi nobis, toto conamine elaborate pro fide Christi, & ad ministerium eius perficiendum decertare, ut & cum egregio Apostolo mereamini dicere: Bonum certamen certaui, cursum consummaui, fidem seruaui. De reliquo reposita est mihi corona iustitiæ, quam reddet mihi Dominus in illum diem iustus iudex. Salutantes, uos in Domino ualere optamus. Benè valete. Data Calendis Aprilis, imperante Domino Constantino magno Imperatore, anno vicesimoquarto, imperij eius anno secundo, indictione sexta.

1. Tim. 6.

EPISTOLA ZACHARIAE *ad Bonifacium Episcopum.*

Reuerentissimo & sanctissimo fratri Bonifacio coepiscopo, Zacharias seruus seruorum Dei. Virgilius & Sodomus viri religiosi, apud Baioariorum prouinciam degentes, suis apud nos literis usi sunt, per quas intimauerunt, quòd tua reuerenda fraternitas eis iniungeret Christianos denuò baptizare. Quod audientes, nimis fuimus conturbati, & in admirationem quãdam incidimus, si habetur, vt dictum est. Retulerũt quippe, quòd fuerit in eadem prouincia sacerdos, qui Latinam linguam penitùs ignorabat, & dum baptizaret, nescíens Latini eloquij, infringens linguam diceret, Baptizo te in nomine Patria & Filia & Spiritusancta, ac per hoc tua fraternitas consideraui reba ptizare. Sed sanctissime frater, si ille qui baptizauit, non errorem introducens aut hæresim, sed pro sola ignorantia Romanæ loquutionis infringendo linguam, ut suprà fati sumus, baptizans dixisset, non possumus cõsentire, ut denuò baptizentur: quia (quod tua benè cõpertum habet sancta fraternitas) quicunque baptizatus fuerit ab hæreticis in nomine Patris & Filij & Spiritussancti, nullo modo rebaptizari debeat, sed per solam manûs impositionem purgari debeat. Nam sanctissime frater, si ità est, ut nobis relatum est, non amplius à te illis prædicẽtur huiusmodi, sed ut patres sancti docent & prædicant, tua sanctitas studeat conseruare. Deus te incolumem custodiat reuerentissime frater. Data Calendis Iulii, imperãte domino pijssimo Augusto Constantino à Deo coronato magno Imperatore, anno vicesimosexto, imperij eius anno quarto, indictione decimaquarta.

Incõgruè prolata forma baptismi, nõ est iterandus baptismus.

¶ EPISTOLA EIVSDEM *ad Episcopos diuersos.*

Dilectissimis nobis, Raginfredo Rhothomagensi episcopo.

Rimberto Ambianensi episcopo.

Deoda-

Digitized by Goog

Deodato Bellouacenſi epiſcopo.
Helitio Noniomenſi epiſcopo.
Laodiēſi Fulgario Tungrenſi epiſcopo.
Dauid Coriſopitenſi epiſcopo.
Æthereo Cenomanenſi epiſcopo.
*Tragua do *Trenurardo Cameracenſi epiſcopo.
Burchardo Vuirtzburgenſi epiſcopo.
Genebando Laudunenſi epiſcopo.
Romano Meldenſi epiſcopo.
Agilolfo Colonienſi epiſcopo.
for.*Argē tinenſi Heldo* Strasburgenſi epiſcopo, & cæteris epiſcopis, presbyteris, & etiām diaconibus, cunctisque orthodoxis eccleſiarum Dei clericis Apoſtolicam doctrinam tenentibus,
for.*fretus Zacharias diuina gratia* præditus, Apoſtolicæ ſedis Pontifex, ſeruus autem ſeruorum Dei, in Domino ſalutem dicit.

Gratias ago Deo patri omnipotenti, & Domino Ieſu Chriſto vnico filio eius, & Spiritui ſancto, qui veſtra omnium corda inflāmare dignatus eſt per diffuſam à ſe gratiam, vt in vnitate fidei & in vinculo pacis ambuletis, & ſit ſplendor Domini Dei noſtri ſuper vos, dilectiſſimi mihi, & abundans gratia pacis & charitatis, vt ſitis vnum corpus ſpiritalis matris veſtræ ſanctæ catholicę & Apoſtolicæ Dei Eccleſiæ, (in qua, Deo authore & diſpoſitore, quanūs tanto faſtigio viribus longè impares, præſumus) implentes illud propheticum dictum: Eccè quàm bonū & quàm iucundum habitare fratres in vnū. Etenim etſi pro itineris longitudine quanquàm corpore ſumus abſentes, in ſpiritu tamen dilectionis ſemper ſumus vobis præſentes, habentes vos in viſceribus noſtris, & aſſiduè orantes, vt Deus & Dominus noſter IESVS Chriſtus multo amplius confirmet corda veſtra, & corroboret in exhortationem euangelij in miniſterio quo fungimini, vt credita vobis pleps, veſtris pij admonitionibus adiutore Deo à diabolica fraude liberata, ſalua perſiſtat, vosque mereamini de eorum animabus in diem Chriſti apportare lucrum. Scriptum quippe eſt: Filij ſapientiæ, & eccleſia iuſtorum: & natio eorum, obedientia & charitas. Obſecro ergò vos, chariſſimi mei, vt dignè ambuletis vocatione qua vocati eſtis, vt decet ſanctos, cum multa ſapientia, ſupportantes inuicèm in charitate, ſolicti ſeruare vnitatem ſpiritus in vinculo pacis & charitatis: quia finis præcepti charitas eſt de corde puro, & conſcientia bona, & fide non ficta. Gaudeo in vobis chariſſimi, quoniam fides veſtra & vnitas erga nos, preciosa eſt, & manifeſta non ſolùm coram Deo, ſed etiām coram omnibus hominibus, dum ad fautorem & magiſtrum veſtrum à Deo conſtitutum, beatum Apoſtolorum Principem Petrum benigniſſima voluntate conuerſi eſtis. Laudabilis fides veſtra, & bona fama, quoniam id ipſum ſapitis, quod oportet ſapere. Et nunc (Deo cooperante) eſt aggregata ſanctitas veſtra noſtræ ſocietati in vno paſtoralis ouili. Et eſt nobis vnus paſtor, qui à paſtore paſtorum Domino Deo & ſaluatore noſtro Ieſu CHRISTO Princeps Apoſtolorum, & noſter doctor eſt inſtitutus. Habetis itaque noſtra vice ad confirmandum dilectionem veſtram, & collaborandum nobis in Euangelio CHRISTI, ſanctiſſimum ac reuerentiſſimum Bonifacium fratrem noſtrum Archiepiſcopum, Apoſtolicæ ſedis legatum, & uicem noſtram præſentantem. Sit ergò conſtantia veſtra aduersùs contentiones eorum, qui aduerſa ſapiunt, & non quæ Dei ſunt: & erit fortior petra conſtantia veſtra, ſicut ſcriptum eſt: Matt.10.c Nè timueritis ab eis, neque terreamini à facie eorum, qui corpus occidunt, animam autem non poſſunt occidere. Quod autem in aure auditis, prædicate in lumnie, illuminentes, qui poteſt corpus & animam occidere, & mittere in gehennam. Fratres mei, 2.Cor.10. a in carne ambulantes, nō ſecundùm carnem militemus. Arma enim militiæ nſtræ non carnalia, ſed potentia Deo ad deſtructionē munitionem, conſilia deſtruentes, & omnē exaltationem extollentem ſe aduersùs ſcientiam Dei, & in captiuitatem redigentes omnem intellectum, & omnem cogitationem in obſequium Chriſti perducentes. Decæterò, fratres, confortamini in Domino, & in potentia fortitudinis eius. Pax vobis multa & gratia à Deo, & Domino noſtro Ieſu Chriſto miniſtretur. Amplectimur & oſculamur, àc ſi præſentes, charitatem veſtram in unitatem ſpiritus, in uinculo pacis & charitatis Chriſti. Deus uos incolumes cuſtodiat, dilectiſſimi nobis. Ephe.6.b

¶ Eiuſdem ad Bonifacium.

REuerentiſſimo & ſanctiſſimo fratri Bonifacio coepiſcopo, Zacharia ſeruus ſeruorum Dei.

Cùm nobis ſanctiſſimæ fraternitatis tuæ ſyllabę delatæ fuiſſent, atque per ſingula relegi feciſſemus, & reperiſſemus in earundem literarum tuarum ſerie, quòd peccatis noſtris facientibus, Dum Dominici tritici ſemina quæreres elaborare ad augendam ſegetem ſpiritalem, ſubitò inimici ſuperſemināt zizania, vt ſanctitatem tuam in bono opere impediant. Sed tua ſancta fraternitas inceſſanter orationi inſtet pariter cum fratribus, qui ſecum laborant, & ſpirituales ſarculos conſtruens, zizania eradicans, deportet ad comburendum, ut beatus Gregorius Papa: Bonum enim (inquit) opus nobis ſit in uoluntate. nam ex diuino adiutorio erit in perfectione. His ità ſe habentibus, chariſſime frater, confortare in Domino, & ipſe erit adiutor tuus. De incurſione autem gentium, quæ in tuis plebibus facta eſt, mœrendum nobis eſt. Sed hæc aduerſitas nullatenùs tuam fraternitatem conturbet, quia & Romana ciuitas ex accidentibus facinoribus

ſæpiùs

ſæpius eſt depopulata, & tamen omnipotentia tua Dominus ex ſupernis eam dignatus eſt conſolari. Sed populis tibi commiſſis, reuerentiſſime frater, prædica ieiuniũ & ſupplicationes apud Dominum litaniarum, & ſupereminens eius clementia adiuuabit te. Te aũt (vt prædiximus) nullatenùs aduerſa perturbent, ſed in bono opere quod cœpiſti, nullo modo deficias. Nos uerò licèt immerito & peccatores exiſtamus, noſtris precibus vel conſacerdotũ noſtrorum, inquantùm poſſumus, adiuuamus. De ſynodo autem congregata apud Francorum prouinciam, mediantibus Pipino & Carlomanno excellentiſſimis filijs noſtris, iuxta ſyllabarum noſtrarum commonitionem peragente uoſtras vices tua ſanctitate, qualiter egiſſes cognouimus, & omnipotenti Deo noſtro gratias egimus, qui eorum corda confirmauit, vt in hoc pio opere adiutores exiſterent. & omnia optimè & canonicè peregiſti, tam de falſis epiſcopis & fornicarijs & ſchiſmaticis, quamque etiàm & in reliquis nomine ſacerdotibus, contra canonum inſtituta agentibus, vel contra catholicam Dei & Apoſtolicam Eccleſiam, de quibus ſecundùm tuam relationem per ſingula reſpondemus. De eo nanque, quod ſuggeſſiſti, q̃ elegerunt ciuitatem vnam̃ omnes Francorum principes contingentem vſque ad paganorum fines, & partes Germanicarũ gentium, vbi antè prædicâſti, quatenùs ibi ſedẽ metropolitanã perpetuo tempore habere debeas, ut indè cæteros epiſcopos ad viam inſtrueres rectitudinis, & pòſt tui ſucceſſores perpetuo iure poſſiderent, hoc quod decreuerunt, lætos nos ſuſcipimus animo, eò quòd ex Dei nutu factum eſt, vel ſiquidem falſi ſacerdotes & ſchiſmatici hoc impedire conati ſunt, quorũm vanum agonem Dominus diſſipabit, & illa faciet ſtabilita, q̃ ſanctorum patrum ſtatutis cõueniunt concordare. Et quia tibi ipſi principes Francorum in hoc etiam adiutores exiſtiterunt, retribuat illis omnipotẽs Deus viciſſitudinis præmiũ, & innumera largiatur bona. Nam ſimiliter de illo falſo epiſcopo, quẽ dixiſti adulterati clerici & homicidæ filium ap in adulterio natum, & abſque diſciplina nutritum, & cætera mala & horribilia, quæ per ſingula enarrâſti, ac per hoc, & tui ſimiles ſacerdotes contexuit, de hoc meminit tua renerẽda fraternitas, quod tribus iam vicibus ſcripſimus, vt nullus homicida, nullus adulter, nullus fornicator ſacrum miniſterium debeat attractare, ſed neque pœnitens, aut talis, qualem ſacri canones prohibent eſſe ſacerdotem. De baptizatis abullo, ſeu eccleſijs conſecratis requiſiti tua fraternitas ſi aut ecclesias in nomine Trinitatis conſecrauit, aut paruulos ſimiliter baptizauit, dum ſacerdotio fungebatur, & ſic & conſecratio eccleſiarum, & paruulorum baptiſma ſit confirmatum. Et hoc pariter ſuggeſſiſti, quòd illi qui à te proiecti ſunt, ſacerdotes, à nobis abſolutos ſe apud Francorum prouinciam diuulgent, quod tua ſancta fraternitas nullo modo credat: quia (quod impoſſibile eſt) ſi hoc feciſſemus, tuę charitati per noſtras indicaſſemus literas. Sed hoc quod impoſſibile eſt, nullo modo credas, quia non aliud prædicamus, & aliud agimus aut dirigimus, vt illi garriunt: ſed auxiliãte Deo, illud quod prędicamus, finetenùs obſeruãdum cenſemus. Hoc autem ſanctitatem tuam firmiſſimè vt teneas, hortamur, vt ſanctorum patrum inſtitutis & conſultis ſacrorum canonum oĩmodò obſequi debeas, quia nos nullatenùs aliud prædicamus, & aliud agimus. Nam & de eo, quod obſecrâſti, vt Francorum principibus ſcriberemus, vel cæteris Francis: vt petiſti, eis per ſingula ſcripſimus, vt tibi & amici ſint, & adiutores in Dominico opere exiſtant. De cenſu verò expetendo, eò quòd impetrare à Frãcis ad reddendũ eccleſijs vel monaſterijs nõ potuiſti aliud, q̃ vt vertente anno ab vnoquoq; coniugio ſeruorum xij. denarij reddant: & hoc, gratias Deo, quia potuiſti impetrare, & dũ Dñs donauerit quietem, augebuntur & luminaria ſanctorum, pro eo quòd nunc tribulatio accidit Sarracenorum, Saxonũ vel Friſonũ, ſicut tu ipſe nobis innotuiſti. De eo nanque quod interrogâſti, quòd illi qui depoſiti ſunt pro capitalibus peccatis de gradu ſacerdotali, dum eos reperiſſes adulteros aut homicidas, vt nec ſacerdotes nec clerici eſſe poſſint, nec ſub pœnitentia monachi eſſe volũt: ſed pergentes apud palatium regis Francorum, rogant vt eis loca tribuat eccleſiarum vel mõaſteriorum, vt laicam vitam viuant, & diſpergẽtes ſanctorum loca. Sed & de hoc pariter, qualiter fieri debeat, Francorum principibus commonentes diximus. In alia quippe tua Epiſtola reperimus contineri omnia, quæ contra te egerant falſi & ſchiſmatici Epiſcopi Aldebertus & Clemẽs, per quæ omnia acta ipſorum & impiiſſimum errorem ſigillatim indicâſti. Nos verò congregatis fratribus & cõſacerdotibus noſtris, eorundem prauorum ſceleratiſſima acta in eorum præſentia relegi fecimus: & dum nobis coram Concilio relecta fuiſſent, pio ſtudio oẽs eadem ſchiſmatica dogmata ipſorum, atque iniquiſſimas traditiones, ſeu ſceleratiſſimam vitam, quam ſibi Aldebertus conſcribere fecit, damnauerunt, & vna uoce exclamauerunt, vt igne cremarẽtur. Sed nos hoc non rectum iudicauimus, pro eo quod ad reſeruandũ, ſiue adin æternum eos condemnandum, in ſcrinio ſanctæ Eccleſiæ reſeruanda mandauimus, conſcribentes ipſi dignam ſententiam, cuius inſtrumẽta actionis ad tuam direximus frater ſanctitatem, vt relecta in prouincia Francorum omnis ſchiſmaticus audiẽs, talitèr à ſanctâ Dei catholica

Ea eſt Moguntia.

Aemuli S. Bonifacij.

tholica & Apoſtolica Eccleſia iudicatum, à ſenſus ſui prauitate reſipiſcat. In tertia nanque tua epiſtola intimaſti nobis de alio ſeductore, nomine Geolebo, qui anteà epiſcopali honore fungebatur. Sed quia ſinè
ad cuiuſcunque conſultu apud nos properat, dum aduenerit, vt Domino placuerit, fiet. Tua autem reuerentia (vt auxiliante Domino cœpit) vice noſtra volumus vt omni anno apto tempore in Francorum prouincia concilium debeat celebrare, vt frequentia ſacerdotum, ſiue inſtitutis ſacrorum canonum mediantibus, illic quid aduerſum nullo modo audeat pullulare; ſed magis Eccleſiæ D E I vnitate, & diſciplina eccleſiaſtica atq; apoſtolica vbiquè in illis partibus dilatata, cunctæ populorum turbæ etiàm in occiduis partibns veri catholici eſſe poſſint, & non ampliùs per falſo ſacerdotes erroribus inuoluti demergantur in interitum. Dū verò Concilium aggregaueris, ſic tua fraternitas conflictum habeat cum metropolitanis, quos confirmauimus. De eo quod dixiſti, vt nullus ſinè commendatitijs epiſtolis ſuſcipiatur, etiàm & pro hoc ipſo & pro omnibus, Francorum principibus commonitionis direximus literas, vt iam ſuperiùs fati ſumus. De ciuitate nanque illa, quæ nupèr Agrippna vocabatur, nunc verò Colonia, iuxta petitionem Francorum noſtræq; authoritatis præceptum, nomini tuo metropolim confirmauimus, & tuæ ſanctitati direximus, pro futuris temporibus ad eiuſdem metropolitanæ Eccleſiæ ſtabilitatem. Deus te incolumen cuſtodiat, reuerentiſſime & ſanctiſſime frater. Data pridie calend. Nouembris, Imperante domino piiſſimo Auguſto Conſtantino à Deo coronato magno Imperatore, anno vigeſimoſeptimo, Imperij eius quinto anno, indictione decimaquarta.

Agrippina quondam nūc Colonia metropolis confirmatur.

EPISTOLA EIVSDEM *Zachariæ ad Bonifacium.*

SAnctiſſimo & reuerentiſſimo fratri Bonifacio coepiſcopo, Zacharias epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei. Benedictus Deus pater Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui diſperſa congregat, & congregata conſeruat, augetq; fidem & fiduciam ſeruis ſuis ad prædicandū verbum euangelij Ieſu Chriſti Domini noſtri, cum eodē patre & ſpirituſancto in vnitate viuente in ſecula ſeculorum: ipſi gloria & laus, qui adiutor & protector eſt in ſe credentibus. Ipſe enim dixit: Qui credit in me, vita viuet, & non morietur: quoniam ego ſum via, veritas & vita. Laudamus & ſuperexaltamus ſanctum nomen eius, læti & gaudentes per harum gerulos, & ſanctæ fraternitatis tuæ literis allatis, ſuperſtitem in hac vita & in Domino te valere cognoſcentes, petentes immenſam Dei noſtri diuinitatem, vt ad prædicandum multò ampliùs euange-

Ioan.11.c
Ioan.14.a

lij atque ſanctæ fidei eius ſacramentum, longæuum te ſeruet, ſuaque protectione te muniat, & ab aduerſantium inſidijs piè miſerādo cuſtodiat. Suggeſſit itaque ſancta fraternitas tua in ſuis apicibus, quòd præceſſor noſter beatæ memoriæ Gregorius, huius ſanctæ ſedis Apoſtolicæ præſul, dum ad prædicandum verbum Euangelij tuā miſiſſet fraternitatem in Germaniæ partibus, & gentibus illis paganis verbo pollicitationis te eſſe *munitum, ità vt orthodoxos Epiſcopos, presbyteros, vel quoſcunque reperire potuiſſes, in verbo exortationis perfectos ampliùs confirmares, & eis cōmunicares, quod & factum eſt. Si quos verò ſeductores epiſcopus, aut pſeudopresbyteros, vel quoſcunque à recto fidei tramite deuiātes reperiſſes, nulla tibi cum eis eſſet communio. Quod te (Deo ſolatiante) vſque ad præſens ſpiritaliter ſeruâſſe confeſſus es, vel ſi omnino* propter principalem & humanum fauorem gentis Francorum, dum eos acceſſiſſes corporaliter, abſtinere non valuiſti, cogēte neceſſitate eccleſiarum Dei, tñ in eorū Cōcilio & conſenſu cōmunionis, anima tua nō eſt coinquinata. Itaq; ꝓpter hoc, quòd cū eis conuerſatus es, non conſentientes iniquitati eorum, nullum tibi eſt detrimentum coram Deo. Te enim prædicante, ſi obedirent ſalui eſſent. Sin autem in iniquitate ſua permanent, ipſi peribunt. Tu autem, iuxta prophetæ dictum, ſaluâſti animam tuam. De Epiſcopis autem & pallijs Francorum ſcripſiſti, quòd iuxta promiſſionem ſuam nondùm impleuerunt. Qui ſi impleuerint iuxta verbum ſuum, habebunt ex eo laudem. Sin verò aliter egerint, ipſi videbunt. Nos enim (diuina gratia largiente) quod gratis accepimus, gratis damus. Tua quidem propter hoc benigna voluntas à nobis ſuſcepta eſt. Igitur & hoc petiſti, monaſterium in vaſtiſſima ſolitudine & in medio gentium, quibus prædicas, conſtitutum, & à te fundatum, atque in honore Saluatoris Dei noſtri dedicatum, vbi etiàm & monachos ſub regula beati Benedicti degere ordinaſti: hoc, inquam venerabile monaſterium petiſti nomini tuo priuilegio ſedis Apoſtolicæ muniri. Quod votis tuis acquieſcētes, ordinauimus iuxta petitionem & deſideriū tuum. Congruit enim, diuini miniſterij prædicatorē optimumque miniſtrum ad deſiderata pertingere, & cœptum bonum opus vſque in finem perficere, ſicut ſcriptum in Dominico præcepto: Qui perſeuerauerit vſque in finem, hic ſaluus erit. Et beatus ſeruus ille, quem, cùm venerit Dominus, inuenerit ſic faciētem: etenim ſuper omnia bona ſua conſtituet eum. Intereà prędictus tuus gerulus Lul, cum cęteris ſuis concomitibus, quæ iniuncta fuerunt à tua fraterna ſanctitate, tam in verbo, quamque* præſcripto, omnia liquidiùs ſuggerētes, innotuerūt, & de quibus tam in ver-

11.q.3. Quod prædeceſſor

*illam uoluit à te eſſe munitam,

*per

Exech.33.

Mat.10.d

Fuldam dicit, ni fallor.

Mat.10.c & 24. Luc. 12.c

*ſcripto

bo reſponſum dantes & præſcripto, tuæ remiſimus fraternitati. Continebant enim capitula in pitacio ab eis porrecto, quæ inferiùs annexa ſunt, de quibus flagitaſti à nobis, quæ recipienda, quæ reſpuenda ſunt. Inprimis de volatilib⁹, i. graculis & corniculis atq; ciconijs, q̃ omninò cauẽdæ ſunt ab eſu Chriſtianorum, etiàm & fibri atq; lepores, & equi ſyluatici multo amplius cauendi. attamen ſanctiſſime frater, de omnibus ſcripturis ſacris benè comperrus es. De igne autem paſchali, quod inquiſiſti, à ſanctis priſcis patribus, ex quo per Dei & Domini noſtri Ieſu Chriſti gratiam, & precioſo ſanguine eius eccleſia dedicata eſt, quinta feria * paſchæ, dum ſacrum chriſma conſecratur, tres lampades magnæ capacitatis, ex diuerſis candelis eccleſiæ oleo collecto, in ſecretiori eccleſiæ loco ad figurã interioris tabernaculi inſiſtente, indeficienter cum multa diligentia inſpectæ ardebunt, ità vt oleum ipſum ſufficere poſſit vſque ad tertium diem. De quibus candelis ſabbato ſancto pro fontis ſacri baptiſmate ſumptus ignis per ſacerdotem renouabitur. De cryſtallis autem (vt aſſeruiſti) nullã habemus traditionem. De his qui regio morbo vexant, inquiſiſti, ſiue homines, ſiue equi ſint, quid faciendum ſit de illis. Si homines ex natiuitate, aut ex genere huius morbi ſunt, hi extra ciuitatẽ * comitari debebunt, ad eleemoſynam verò accipiendam à populo non deuitari. Si autem contigerit magnum vel paruum, non natiuitate, ſed ſuperueniente ægritudine, vexari: non eſt proijciendus, ſed ſi poſſibile eſt, curandus. Attamen in eccleſia, dum ad communionem venerit, poſt omnium ſuppletionem erit ingreſſurus ad participandum munus. Equi verò, qui præfato morbo fuerint coinquinati, ſi curari non valuerint, in puteis & foueis proijciendi ſunt, nè eiuſdem morbi contagione cæteri coinquinentur. De animalibus autem, quæ à furentibus, id eſt rapidis lupis & canibus fuerint lacerata, oportet ea à cæteris ſeparari, nè per furentes & mordentes, cætera coinquinentur. Quòd ſi pauca ſunt, vt ſuprà diximus, in fouea proijcienda ſunt. Nam & inquiſiuit fraternitas tua, ſi liceat ſanctimonialibus fœminis, quẽadmodùm viris, ſibi inuicèm pedes abluere, tam in cœna Domini, quamq; in alijs diebus. Hoc Dominicum præceptum eſt, quod qui per fidem impleuerit, habebit ex eo laudem. Etenim viri & mulieres vnum Deũ habemus, qui in cœlis eſt. Pro bñdictionibus autem, quas faciunt Galli, vt nôſti frater, multis vitijs variantur. Nam non ex Apoſtolica traditione hoc faciunt, ſed p vanam gloriam hoc operantur, ſibi ipſis damnationem adhibentes, dum ſcriptum eſt: Si quis vobis euangelizauerit p̃ter id quod euangelizatum eſt, anathema ſit. Regulam catholicæ traditionis ſuſcepiſti frater amantiſſime. Sic omnibus prædica, omnesq; doce, ſicut à ſancta Romana (cui Deo authore deſeruimus) accepiſti Eccleſia. Inquiſiſti etiàm & hoc, ſi ante trigeſimum annũ liceat ſacerdotem ordinari. Bonum & congruum, chariſſime frater, ſi fieri & inueniri poteſt, vt prouectæ ætatis & boni viri teſtimonij iuxta ſacrorum canonum inſtituta, ordinentur ſacerdotes. Si autem minimè reperiunt, & neceſſitas expoſcit à viginti quinque annis & ſupra, Leuitæ & ſacerdotes ordinent, quemadmodùm in lege Domini continetur. De Milone autem & eiuſmodi ſimilibus qui eccleſijs Dei plurimùm nocent, vt à tali nefario opere recedant, iuxta Apoſtoli vocẽ, oportunè, iportunè prædica. Si acquieuerint admonitionibus tuis, ſaluabunt animas ſuas. Sin verò, ipſi peribunt obuoluti in peccatis ſuis. Tu autem qui rectè prædicas, non perdes mercedem tuam. Nam & hoc inquiſiſti, poſt quantum temporis debet lardum comedi. Nobis à patribus conſtitutum pro hoc non eſt. Tibi autem petenti conſilium præbemus, quòd non oporteat illud mandi, priuſquàm ſuper fumo ſiccetur, aut igne coquatur. Si verò liber, vt incoctũ manducetur, poſt paſchalem feſtiuitatem erit manducandum. Epiſcopus autem condemnatus, de quo inquiſiſti, qui impugnator & fornicator exiſtit, atque res eccleſiæ poſt degradationem ſibi vendicare nititur, hic omninò ac deteſtabiliter reſpuendus eſt. (Quæ enim portio infidelis cum fideli? Aut quæ communio Chriſti ad Belial?) hunc & ſanctorum patrum traditiones & ſanctorũ canonum inſtituta condemnauerunt. De ordinatione etiàm presbyterorum & diaconorum, cogente neceſſitate & paupertate, rogantium non legitimis temporibus & diebus à te promoueri, ſi aliquam haberes ex hoc offenſionem, inſinuâſti. dicimus autem tibi frater, benè nôſti, quòd ſacri canones docent aptis temporibus ſacerdotes ordinandos. Attamen in eo quod à te propter zelum fidei actum eſt, à Domino Deo noſtro indulgentiam poſtulemus. De cenſu autem eccleſiarum, id eſt, ſolidum de * caſſata ſuſcipe, & nullam habeas hęſitationem, dum ex eo poteris eleemoſynam tribuere, ac in Chriſti pauperes partiri, & opus perficere ſacrarum eccleſiarum iuxta canonum inſtituta. Si quos verò presbyteros, qui de laicis promoti fuerint, & anteà criminalibus cauſis obuoluti, celantes peccatum ſuum, ordinati ſunt, poſtmodùm verò & manifeſtata eſt eorum iniqua actio, hos ſacerdotali habitu priuatos pœnitentiæ ſubmitte. Non enim odit Deus peccantem & confitentem, ſed peccantem & negantem. Nam & hoc flagitaſti à nobis, ſi licet perſecutionem paganorum fugere, an non. Et pro hoc frater ſalutare conſilium damus. Si fieri poteſt, & locum inueneris, inſta ad prædicandum illis.

* ante paſcha

for. * commotari

Dif. 78. Si 30. annorum. Num. 8. d

2. Tim. 4. a

2. Cor. 6. e

Ioã. 13. b

Galat. 1. d

Si

Si autem ſupportare non valueris eorum perſecutionem habes præceptum Domini-
Mat. 10. c cum, vt in aliam ingrediaris ciuitatem. Nam & hoc inquiſiſti, quid fiendum ſit de excommunicato epiſcopo, & Apoſtolicam authoritatem negligente. Hic deteſtabilis eſt coram Deo & hominibus, cui cõdemnato incõdemnatus non communicabit. Ipſi enim condemnabuntur & in die iræ & reuelationis Domini & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti,
Matt. 25. cùm ſederit ad iudicandum genus humanũ,
Iacob. 4. b ſicut ſcriptum eſt: Superbis ego reſiſtam, dicit Dominus. Etenim de Sclauis Chriſtianorum terram inhabitantibus, ſi oporteat cenſum accipere, interrogàti frater. Hoc quidem conſilio non indiget, dum rei cauſa eſt manifeſta. Si enim ſine tributo ſederint, ipſam quandoquè propriam ſibi vindicabunt terram. Si verò tributum dederint, norunt dominatorem ipſam terram habere. Nam & hoc flagitaſti à nobis ſanctiſſime frater, in ſacri canonis prædicatione quot in locis cruces fieri debeant, tuæ vt ſignificemus ſanctitati. Votis autem tuis clementer inclinari, in rotulo dato Lul religioſo presbytero tuo, per loca, ſigna ſanctæ crucis,
* quot *quanti fieri debeant, infiximus. His autem ità ſe habentibus, Domini deprecamur clementiam, licèt peccatores, vt ſuo te muniat & confortet auxilio, nosq; annuat proſperitatis tuæ ſemper læta ſuſcipere nuncia. Deus te incolumẽ cuſtodiat reuerentiſſ. frater. Data 2. Nonas Nouembris, imperante domino pijſſimo Auguſto Conſtantino, à Deo coronato magno Imperatore, anno trigeſimo imperii eius anno vndecimo, indictione quarta.

EPISTOLA ZACHARIÆ *Papæ ad Bonifacium Epiſcopum.*

REuerẽtiſſimo & ſanctiſſimo fratri Bonifacio epiſcopo, Zacharias ſeruus ſeruorum Dei. Suſceptis ſanctiſſimæ fraternitatis tuæ literis per Deneardum religioſum presbyterum tuum, quia ſuſpitẽ re (vt ſemp cupimus) eſſe cognouimus, omnipotenti ac miſericordiſſimo Deo noſtro magnas retulimus gratias, qui tibi in omnibus bonis proſperari dignatur. Magnam enim in cordib⁹ noſtris infundis lætitiam, quotiès nobis ſanctitatis tuæ ſcripta mittuntur, quandò reperimus quæ ad ſalutẽ reſpiciunt animarum, dum quotidiè in gremio ſanctæ matris Eccleſiæ per tuam prædicationem noui populi adduntur, vbi & tres epiſcopos per loca ſingula ſecundùm ſeriem ſyllabarum tuarũ te ordinaſſe cognouimus, qui eidem populo, quem ſibi Dominus Deus noſter per tuã ſanctitatem aggregare dignatus eſt, præ-
clic debeant: & petiſti, vt per authoritatem noſtræ ſedis, epiſcopales ibidem ſedes firmentur. Sed tua ſancta fraternitas pertractet maturè, & ſubtili conſideratione diſcernat, ſi expedit, aut ſi loca vel populorum turbæ talia eſſe probant, vt epiſcopos habere mereantur. Memineris enim, quid in ſacris ca- Diſt 80. g
nonibus præcipimur obſeruare, vt minimè totum.
in villulas vel in modicas ciuitates epiſcopos ordinemus, nè vileſcat nomen epiſcopi. Sed nos tuis ſynceriſſimis atque nobis dilectis ſyllabis prouocati, quæ propoſuiſti, abſque mora concedi patimur, & ſtatuimus per Apoſtolicam authoritatem epiſcopales illic eſſe ſedes, quæ per ſucceſſionem epiſcopos mereantur, & populis præſint, atque in quibus verbum prædicationis ſubiectis inſinuet, id eſt, in caſtello quod dicit Mirtzburg, & alterum in oppido quod nominatur * Buraburg, tertium in loco qui dicitur * Bãburg
Erphesfurt, ità vt nulli poſt hæc liceat cuiquã hæc quæ à nobis ſancita ſunt, quoquo modo violare, quæ authoritate beati Petri apoſtoli firma eſſe decreuimus. Deco autẽ, quod intimaſti nobis, quòd te Carlomannus filius noſter ad ſe rogauit accedere, vt in vrbe regni Francorum, in ſua ditione ſiue poteſtate conſtituta, ſynodum celebrare debeas, eô quòd omnis eccleſiaſtica regula ſiue diſciplina ab eadem prouincia funditùs abolita eſt, quod nimis * mœrẽdum eſt, *mirandũ
quod per ſpatia temporum ibidèm ſynodus ſacerdotum minimè celebraretur. Vndè neque quid ſit ſacerdotium, neque quid fiat ab eis, qui ſe ſacerdotes exiſtimant, cognoſcatur. Sed dum iuuante Deo, quæ à præfato filio noſtro promiſſa ſunt, ad effectum perducta fuerint, tuaque fraternitas memorato Concilio conſederit, cum eodem excellentiſſimo viro, ſi quos repererit epiſcopos, presbyteros, aut diaconos contra canones vel ſtatuta patrum exceſſiſſe, id eſt, in adulterio, vel ſi plures vxores habuerunt, aut ſi ſanguinem Chriſtianorum ſiue paganorum effuderunt, vel etiàm alijs capitulis, quibus canonibus obuiaſſe eos repererit tua ſanctitas, nulla ratione Apoſtolica authoritate permittat ſacerdotio fungi: quia tales à ſuo proprio ore falſi nominantur ſacerdotes, & peiores ac deteriores ſecularibus eſſe noſcũtur, qui ſe neque à fornicationibus, neque à nefarijs matrimonijs abſtinẽt, neq; ab hominũ ſanguinis effuſione manus ſeruant innoxias. Quales ſe eſſe ſacerdotes exiſtimant, aut quid indè ſentiunt, dicente Deos Sacerdotes mei ſemèl nubant? Et 1. Tim. 3.
Apoſtolus, vnius vxoris virum, &c. & hoc ante ſuſceptum ſacerdotium vti licitum eſt. Nam à die ſuſcepti ſacerdotij etiàm ab ipſo proprio cõiugio prohibẽdi ſunt. Quomodò ſacerdotio fungi * conſiderant, qui talibus *deſiderãt
ſceleribus inuoluti eſſe mõſtrantur, vt neque ſeculares fideles his facinoribus obuolutos obtemus? Quomodò non pertimeſcunt diuina myſteria contingere? aut quomodò ad

Digitized by Google

orandum pro peccatis populi accedere præſumunt, dum ſacri canones neque purum clericum, cui ſacerdotium non eſt, ſecundis copulari nuptijs præcipiunt? Iſti enim econtrariò non ſolùm poſt ſuſceptum ſacerdotium ſe abſtinere ab vna vxore nolunt, immò luxuria obuoluti, peiora ſecularium ſcelera committunt, vt plures vxores habere p̃ſumant, quibus neque vnam conceſſum eſt poſt ſuſceptum miniſterium attrectare. Sed iſta paruipendentes, atque Deum ad iracundiam prouocantes, maiora committunt facinora, dum proprijs manibus Chriſtianos atque paganos homines necant. Et ſit, vt quibus in remiſſionem peccatorum debuerunt lauacrum regenerationis impendere, atque Chriſti ſacramentum donare, nè in æternũ perirent, eorundem ſacrilegis manibus ipſi extinguãtur. Quis enim ſapiens habens cor, eos æſtimet ſacerdotes, qui neque à fornicationibus abſtinent, neque ab effuſione ſanguinum manus ſeruant innoxias? Quiſve eorum ſacrificijs Deum credit eſſe placatũ, dicente propheta: Virum ſanguinum & doloſum abominabitur Dominus? Iſti nanque (vt præmiſi) nè ſacerdotio fungi patiantur, neque diuina contingere myſteria, commonemus. Quicquid verò aliud (vt dictum eſt) eos contra eccleſiaſticam regulam exceſſiſſe repereris, canones ſiue inſtituta patrum præ manibus habeto: iuxta quod in eis edoctus fueris, deſcerne. De eo autem, quòd tibi ſucceſſorem, conſtituere dixiſti, & te iubente, in tuo loco eligatur epiſcopus, hoc nulla ratione concedi patimur: quia cõtra omnem eccleſiaſticam regulam, vel inſtituta patrum eſſe monſtrantur. Sed volumus, vt tibi miniſtret, & ſit in Euangelium Chriſti auditor, dicente Apoſtolo: Si quis benè miniſtrauerit, gradum ſibi bonũ acquiret. Nimis enim reprehenſibile manifeſtum eſt, vt te viuente, tibi alium ſubſtituamus. Sed hoc commonemus, vt quandiù te diuina ſuſtinerit clementia ſupereſſe, ſinè intermiſſione orare non ceſſes, vt tibi Deus illum ſucceſſorẽ concedat, q̃ ei poſſit eſſe placabilis: & populũ, quẽ ad ſuam gratiam p veſtræ ſanctitatis induſtriam vocare voluit, irreprehenſibiliter regere valeat, atq; ad viã vitæ elaboret p̃ducere. Nam quomodò hæc, quæ poposciſti, ſi & voluerimus, cõcedere poſſumus, dũ nos fragiles homines exiſtentes, & ſub conditione mortis cõſtitutis, ignorãtes quid ſuperuentura dies pariat, nõ valentes inueſtigare qui de nobis prior de præſenti ſeculo migret? Sin autẽ & eundem diuina voluerit clementia poſt tui diẽ tranſitũs ſupereſſe, ſi eum aptum cognoueris, & in tua voluntate fuerit definitum, ea hora qua te de præſenti ſeculo migraturum cognoueris, p̃ſentibus cunctis tibi ſucceſſorem deſigna, vt huc veniat ordinandus: hoc nulli alij cõcedi patimur, quod tibi (charitate cogente) largiri cenſuimus. De illo nãque, qui viduã auunculi ſui, quæ & ipſa fuit vxor conſobrini ſui, & ſacrũ velamẽ habere mõſtrata eſt, & à beatæ memoriæ p̃deceſſore noſtro ſibi licentiam conceſſam eſſe diuulgauit, vt eam in pernicioſo matrimonio aſſumere debuiſſet, (abſit hoc, vt prædeceſſor noſter ità præciperet: nec enim ab Apoſtolica ſede illa diriguntur, quæ contraria eſſe patrum ſiue canonum inſtitutis perhibentur) admonere, adhortari, increpare eos frater nè ceſſes, quatenùs à tali ſceleſto recedãt matrimonio, vt non in æternum pereant. Reminiſcãtur enim ſe Chriſti ſanguine eſſe redemptos, & non ſponte ſe contradãt (niſi ab ipſo receſſerint inceſto matrimonio) diaboli poteſtati, ſed magis * illi Deo & Chriſto filio eius, ſpiritui ſancto quoquè, in cuius nomine ab illius antiq hoſtis erepti ſunt poteſtate. Elabora nanq; ſanctitſ. frater in eis, quia ſcriptũ cognoſcis: Qui conuerti fecerit peccatorem ab errore viæ ſuæ, ſaluabit animã ei⁹ à morte, & ſuorũ operit multitudinẽ peccatorũ. Nam & nos ei pro hoc cõmonitoria ſcripta direximus. De Calẽdis verò Ianuarijs, vel cęteris augurijs, phylacterijs & incantationibus, vel alijs diuerſis obſeruationibus, q̃ gentili more obſeruari dixiſti apud beatum Petrũ Apoſtolũ, vel in vrbe Roma, hoc à nobis & omnibus Chriſtianis deteſtabile & pernicioſum eſſe iudicamus, dicente Deo: Non augurabimini, nec obſeruabitis ſomnia. Et iterùm: Non eſt augurium in Iſrael, nec obſeruatio in domo Iacob. Ità & à nobis cauendum eſſe cenſemus, vt nullis augurijs nel obſeruationibus attendamus, q̃a omnia hæc abſciſſa eſſe à patribus ſumus edocti. Et quia per inſtigationem diaboli iterùm pullulabant, à die qua nos iuſſit diuina clementia (quanquàm immeriti exiſtamus) Apoſtoli uicem gerere, ilicò omnia hæc amputauimus. Pari etenim modo uolumus tuam ſanctitatem populis ſibi ſubditis prædicare, atque ad uiam æternæ perducere uitæ. Nam & ſanctæ recordationis prædeceſſoris atque nutritoris noſtri Domini Gregorij Papæ conſtitutione omnia hæc piè ac fideliter amputata ſunt, & alia diuerſa quàm plura, quæ diabolo ſuggerente pullulabant in Chriſti ouili, cuius inſtrumenta pro illius populi ſalute dirigere maturauimus. Nam & de ſacerdotibus illis, qui falſa opinantur, qui etiàm adulteri & fornicatores probantur, & ſibi ab Apoſtolica ſede indultum eſſe, & econtrariò ſibi licentiam prædicationis largitam eſſe, hoc nulla ratione credat tua ſancta fraternitas, ſed ſimiliter in eis canonicam exercere vindictam, quemadmodùm de his, de quibus ſuperiùs à nobis edoctus monſtraris. nõ enim aliud te agere uolumus, præterquàm quæ ſacri præcipiunt canones, uel etiàm ab hac Apoſtolica ſede inſtructus eſſe dinoſceris. Secundùm tuæ nanque ſanctitatis petitionẽ, & trib⁹ epiſcopis tuis ſingulas

Pſal. 5.

7.q.1. De eo, autẽ. Vel petiſti vt cum noſtro.

1.Tim. 3. c

7.q.1. Petiſti vt cũ noſtro

* ipſi

Iacob. 5.d

Leui. 19.f Num. 23. d

ſas confirmationis epiſtolas miſimus, quas manu tuæ ſanctitatis manus eis largiri uolumus. Et Carlomanno filio noſtro alia ſcripta direximus, vt quæ tibi promiſit, adimplere feſtinet, atque adminicula præſtet. Sed hæc frater chariſſime, de omnibus ſuperùs comprehenſus capitulis, vt Dominus donauit, reſpondemus, ad omnia amputanda diabolicæ fraudis ſcãdala. Tua verò ſancta fraternitas, ſi quid decęterò euenerit, vt ſacri docent canones, ſtudeat emendare in plebibus ſibi à Deo commiſſis. Non enim aliud nobis conuenit prædicare, præter quod à ſanctis patribus ſumus edocti. Si verò & noui aliquid (inimici aſtutia agente) acciderit, quod tua ſancta fraternitas minimè per canonum inſtituta diſcernere poſſit, hoc nobis non pigeat inſinuare: quatenùs (Deo iuuante) quęcunque ad emendationem nouæ plebis eſſe poſſunt, tibi abſque tarditate reſpondere maturemus. Cognoſcat enim frater chariſſime tua ſancta fraternitas, ità dilectionem tuam nos habere in noſtris præcordijs, vt te præſentialiter quotidiè videre deſideremus, & ità te in noſtro conſortio habeamus, vt certè miniſtrum Dei & diſpenſatorem eccleſiarum CHRISTI. Decæterò nanque confortare in Domino frater chariſſime, & eſto robuſtus, & elabora in opus, ad quod te diuina voluit euocare clementia. Magna enim te ſpes remunerationis expectat, quam promiſit Deus diligentibus ſe. Et nos licèt peccatores exiſtamus, tamen Dei noſtri non ceſſamus abſque intermiſſione immenſam exorare clementiam, vt qui cœpit, in vobis perficiat opus bonũ vſq; adhuc. Et beatus Apoſtolorum princeps Petrus cooperetur tibi in omnibus bonis, q̃ ei parere deſideras. Deus te incolumem cuſtodiat reuerentiſſime & ſanctiſſime frater. Data Calendis Aprilis, imperante domino piiſſimo Auguſto Conſtantino à Deo coronato magno Imperatore, anno vigeſimoquarto, imperij eius anno ſecundo, indictione vndecima.

Ioſuæ 1. b

Philip. 1. a

SYNODVS FRANCICA

SVB ZACHARIA PAPA,

Iuſſione Apoſtolica à ſancto Bonifacio & Francorum Epiſcopis ſub Carlomanno Duce habita,

Anno incarnationis Domini DCCXLII.

IN NOMINE Domini noſtri IESV CHRISTI, Egò Carlomannus dux & Princeps Francorũ, Anno ab incarnatione Chriſti 742. Vndecimo videlicet Calendas Maij, cum conſilio ſeruorum Dei & optimatum meorum, epiſcopos qui in regno meo ſunt, cum preſbyteris ad Concilium & Synodum pro timore Chriſti congregaui: id eſt, Bonifacium Archiepiſcopum, & Burchardum, & Ragafredum, & Vuinoaium, & Vuilibaldum, & Dedanum & Edanum, ac reliquos epiſcopos cum presbyteris eorum, vt mihi conſilium darent, quomodò lex Dei & eccleſiaſtica religio recuperetur, quæ in diebus præteritorum Principum diſſipata corruit: & qualiter populus Chriſtianus ad ſalutem animæ peruenire poſſit, nè per falſos ſacerdotes deceptus pereat. Et per conſilium ſacerdotum & optimatum meorum, ordinauimus per ciuitates epiſcopos, & conſtituimus ſuper eos Archiepiſcopum Bonifacium, qui eſt miſſus ſancti Petri. Statuimusq; per annos ſingulos ſynodum congregari, vt nobis præſentibus canonum decreta & Eccleſiæ iura reſtaurentur, & religio Chriſtiana emendetur: & fraudatas pecunias eccleſiarum, eccleſijs reſtituimus & reddidimus. Falſos verò p̃sbyteros & adulteros vel fornicatores diaconos & clericos, de peculijs eccleſiarũ abſtulimus, & degradauimus, & ad pœnitentiam coegimus. Seruis Dei per omnia omnibus armaturam portare vel pugnare, aut in exercitum & in hoſtem pergere, omninò prohibemus. Niſi illa tantummodò, qui propter diuinum miniſterium, Miſſarum ſcilicet ſolennia adimplenda, & ſanctorum patrocinia portanda, ad hoc electi ſunt, id eſt, vnum vel duos epiſcopos cũ capellanis presbyteris princeps ſecum habeat. Et vnuſquiſque præfectus vnum presbyterum, qui hominibus peccata confitentibus iudicare & indicere pœnitentiam poſſit. Necnon & illas venationes & ſylueſtica

vagationes cum canibus, omnibus ſeruis Dei interdicimus. Similiter vt accipitres & falcones non habeant. Decreuimus quoquè iuxta ſanctorum canones, vt vnuſquiſque presbyter in parochia habitans, epiſcopo illi ſubiectus ſit, in cuius parochia habitat, & ſemper in Quadrageſima rationem & ordinem miniſterij ſui, ſiue de baptiſmo, ſeu de fide catholica, ſiue de precibus & ordine Miſſarum, epiſcopo reddat & oſtendat. Et quandocunquè iure canonico Epiſcopus circumit parochiam ad populos confirmandos, presbyter ſemper paratus ſit ad ſuſcipiendum epiſcopum cum collectione & adiutorio populi, qui ibi confirmari debet. Et in Cœna Domini ſemper nouum chriſma ab epiſcopo quærat, * & epiſcopo teſtis aſſiſtat caſtitatis & vitæ & fidei & doctrinæ illius. Statuimus etiàm, vt ſecundùm canonicam cautelam omnes vndecunquè ſuperuenientes ignotos epiſcopos vel presbyteros, ante probationem ſynodalem in eccleſiaſticum miniſterium non admittamus. Decreuimus quoquè, vt ſecundùm canones vnuſquiſque epiſcopus in ſua parochia ſoliciudinem adhibeat, adiuuante Graphione, qui defenſor eccleſiæ eſt, vt populus Dei paganias non faciat, ſed vt omnes ſpurcitias gentilitatis abijciat & reſpuat, ſiue prophana ſacrificia mortuorum, ſiue ſortilegos vel diuinos, ſiue phylacteria & auguria, ſiue incantationes, ſiue hoſtias immolationes, quas ſtulti homines iuxta eccleſiarum pagano faciũt, ſub nomine ſanctorum Martyrum vel Confeſſorum, Deum & ſuos ſanctos ad iracundiam & vindictæ grauitatem prouocãtes. Siue illos ſacrilegos ignes, quos Neuſtri vocant, ſiue omnes quæcunque ſunt paganorum obſeruationes, diligenter prohibeant. Statuimus ſimiliter, vt (poſt hanc ſynodum, quæ fuit vndecimo Calendas Maias) quiſquis ſeruorum Dei vel ancillarum Chriſti, in crimen fornicationis lapſus fuerit, vt in carcere pœnitentiam faciat in pane & aqua. Et ſi ordinatus presbyter ſit, duos annos in carcere pœnitentiam faciat, & in carcere permaneat. Si autem clericus vel monachus in hoc peccatum ceciderit, poſt tertiam verberationem, in carcerem miſſus, vertentem annum ibi pœnitentiam agat. Similiter & velatæ vel ſanctimoniales eadem pœnitentia contineantur, & radantur omnes capilli capitis earum. Decreuimus quoquè, vt presbyteri vel diaconi non ſagis, laicorum more, ſed caſulis utãtur ritu ſeruorum Dei. Et nullus in domo ſua mulierem habitare permittat. Et vt monachi & ancillæ Dei monaſteriales, iuxta regulam ſancti Benedicti, cœnobia vel xenodochia ſua ordinare, gubernare, & uiuere ſtudeant, & uitã propriã degere ſecundùm prædicti patris ordinationem non negligant.

* vt epiſcopus

SYNODVS SVESSIONENSIS,

SVB CHILDERICO REGE,

Et Duce Pipino. Zacharia Papa.

A.D. 744. IN DEI nomine & Trinitatis, anno ſeptingenteſimo quadrageſimo quarto ab incarnatione Chriſti, ſub die ſexto Nonas Martij, & Luna xiiij. in anno ſecundo Childerici regis Francorum: Ego Pipinus dux & Princeps Francorum, dum plurimis non habetur incognitum, qualiter nos in Dei nomine, vnà cum conſenſu epiſcoporum ſiue ſacerdotum, vel ſeruorum Dei conſilio, ſeu comitum & optimatum Francorum colloquio apud Sueſſionis ciuitatem Synodum vel Concilium facere decreuimus, quòd ità in Dei nomine & fecimus. In primiũs cõſtituimus fidem catholicam, quam conſtituerunt 318. Epiſcopi in Nicæno Concilio, vt denunciaretur per vniuerſam regionem noſtram, & iudicia canonica aliorum ſanctorũ, quæ conſtituerunt in ſynodis ſuis, quomodò lex Dei & Eccleſiaſtica regula recuperetur, quæ in diebus priorum Principum diſſipata corruit. Propterea nos vnà cum conſenſu Epiſcoporum ſiue ſacerdotum, ſeu ſeruorum Dei & optimatum eorum conſilio decreuimus, vt annis ſingulis Synodum renouare debeamus, vt qualiter populus Chriſtianus ad ſalutem animarũ peruenire poſſit, & vt hæreſis ampliùs in populo non reſurgat, ſicut inuenimus in Adlaberto hæreſim, quem publicè ter vna voce cõdemnauerunt xxiij. Epiſcopi, & alij multi ſacerdotes cum conſenſu principis & populi condemnauerunt ipſum Adlabertum, vt ampliùs populus per falſos ſacerdotes deceptus non pereat. Idcircò conſtituimus per conſilium ſacerdotum & optimatum eorum, & ordinauimus

per

per ciuitates legitimos Epiſcopos. Et idcirco conſtituimus ſuper eos Archiepiſcopos Abel & Ardobertum, vt ad iudicia eorum de omni neceſſitate Eccleſiaſtica recurrerent tam Epiſcopi, quàm alius populus: vt ordo monachorum vel ancillarum Dei ſecundùm regulam ſanctam ſtabilis permaneat, & de rebus Eccleſiaſticis ſubtractis monachis vel ancillis Dei conſolentur, vſque dum illorũ neceſſitati ſatisfaciant, & quod ſuperauerit cenſus leuent, & abbates legiimi hoſtem non faciant, niſi tantum homines eorum tranſmittant. Et omnes clerici fornicationem non faciant, nec habitum laicorum portent, nec apud canes venationes faciant, nec accipitres portent. Similiter decreuimus, vt laici homines legitimè viuant, & diuerſas fornicationes non faciãt, & periurijs in Eccleſia non conſentiant, & falſa teſtimonia non dicant, & Eccleſiam Dei in omni neceſſitate conſeruent. Et vnuſquiſque presbyter qui in parochia eſt, Epiſcopo obediens & ſubiectus ſit, & ſemper in cœna Domini rationem & ordinem miniſterij ſui Epiſcopo reddat, & chriſma & oleũ petat: & quandò iure canonico Epiſcopus circumit parochiam ad confirmandum populum, Abbates, vel presbyteri parati ſint ad ſuſcipiendum Epiſcopum in adiutorium neceſſitatis. Et ſtatuimus, vt ſuperuenientes Epiſcopi vel presbyteri de alijs regionibus non ſuſcipiantur in miniſterium Eccleſiæ, niſi priùs fuerint probati ab Epiſcopo, cuius parochia eſt: & omninò decreuimus, vt vnuſquiſque epiſcopus in ſua parochia ſolicitudinem habeat, vt populus Chriſtianus paganiſmum non faciat, & per omnes ciuitates legitimus forus & menſura fiat ſecundùm abundantiam temporis. Similiter cõſtituimus, vt illas crucilias quas Adlabertus per parochiam plantauerat, omnes igne cõſumantur. Similiter diximus, vt neque clericus mulierem habeat in domo ſua, quæ cũ illo habitet, niſi matrem, aut ſororẽ, aut neptem ſuam. Similiter conſtituimus, vt nullꝰ laicus homo Deo ſicratam fœminã ad mulierem habeat, nec ſuam parentem, nec marito viuente ſuam mulierem alius accipiat, nec mulier viuente ſuo viro aliũ accipiat, quia maritus mulierem ſuam non debet dimittere, excepta cauſa fornicationis deprehenſæ. Si quis contra hoc decretum, quod xxiij. Epiſcopi eum alijs ſacerdotibus vel ſeruis Dei vnà cum conſenſu principis Pipini vel optimatum Francorum conſilio conſtituerunt, tranſgredi, vel legem irrumpere voluerit vel deſpexerit, iudicandus ſit ab ipſo Principe, vel epiſcopis, vel comitibus componat, ſecundùm quod in lege ſcriptum eſt, vnuſquiſque iuxta ordinem ſuum. Et ſi hæc omnia obſeruauerimus, quæ ſuperiùs ſcripta ſunt, Chriſti miſericordiam inuenire poterimus in ſecula ſeculorum, Amen.

CONCILIVM APVD PALATIVM VERNIS,

Sub Pipino rege Francorum habitum, Anno Domini 755. Stephano III. Papa.

SVPERERANT quidem priſcorum patrũ regulæ ſanctæ Eccleſiæ catholicæ, rectiſſimeq; normæ ad mortalium correctionem prolatæ, ſi earum iura perſeuerâſſent illeſa: Sed quia emergentibus cauſis quibuſdam nõ congruis, temporeq; inquieto ſuperueniente, contigit nonnulla ex hac re negligentia faciente fuiſſe intermiſſa: Ideoque glorioſiſſimus atque Deo religioſus illuſtris vir Pipinus rex Francorum, vniuerſos penè Galliarum epiſcopos aggregari fecit ad Conciliũ Vernis palatium publicũ, recuperare aliquãtiſpèr cupiens inſtitum canonica. Et quia facultas modò non ſuppetit ad integrum, tamen aliqua ex parte vult eſſe correctum, quod Eccleſiæ Dei valdè cognoſcitur eſſe contrarium. Et ſi tempora ſerena ſpatiaque tranquilla diuinitùs fuerint ei collata, cupit ad plenum ſecundùm ſanctos canones, pleniùs opitulante diuina gratia, meliùs, perfectiùs, integreque in anteà cõſeruare. Et cùm ità factum fuerit, ceſſent hæc, quæ neceſſitate cogente ex ſacris canonibus remiſſiùs ſunt excerpta, maneantque præfata iura canonica firma, integra & intemerata. Tñ interim quòd melius poſſumus, hæc inconuulſa atque inuiolata eſſe cupimus. Ipſarum enim rerum, quæ pro emendatione noſtra communiter ſunt prolata, per diſtincta capitula ſubtèr tenentur inſerta. Datum v. Idus Iulij, anno iiij. regni ſupra ſcripti glorioſiſſimi Pipini Regis.

Capitulum primum.

Vt epiſcopi debeant per ſingulas ciuitates eſſe

CAP. 2.

Epiſcopos quos modò in vicem metropolitanorum conſtituimus, vt cæteri Epiſcopi ipſis in omnibus ſecundùm canonicã inſtitutionem obediant, interim quòd ſecundùm canonicam inſtitutionem hoc plenius emendamus.

CAP. 3.

Vt vnuſquiſque Epiſcoporum poteſtatem habeat in ſua Parochia, tam de clero quàm de regularibus vel ſecularibus ad corrigendum & emẽdandum ſecundùm ordinem canonicum ſpiritalem, vt ſic viuant, qualiter Deo placere poſſint.

CAP. 4.

Vt bis in anno ſynodus fiat. Prima ſynodus menſe primo, quod eſt Mart. Kalend. vbicunquè dominus Rex iuſſerit, in eius preſentia. Secunda Synodus Kalend. Octobris, aut ad Sueſſiones, vel alibi vti in Martijs Kalend. Inter ipſos Epiſcopos & illi Epiſcopi ibidem conueniant, quos modò vice metropolitanorũ conſtituimus, & alij Epi vel Abbates ſeu presbyteri, quos ipſi metropolitani apud ſe venire iuſſerint, ibidem in ipſa ſecunda ſynodo conuenire faciant.

CAP. 5.

Vt monaſteria tam virorum, quàm puellarum, ſecundùm ordinem regulariter viuant. Et ſi hoc facere contempſerint, Epiſcopus in cuius parochia eſſe videntur, hoc emendare debeat: quòd ſi non potuerit hoc emendare, illi quem metropolitanum conſtituimus, hæc innoteſcat, & ipſe hoc emendari faciat. Quòd ſi hoc nec ipſe emendare potuerit, ad ſynodum publicam exindè veniant, & ibidem canonicam ſententiã accipiant. Et ſi publicam ſynodum contempſerint, aut honorem ſuum perdant, aut excommunicentur ab omnibus Epiſcopis, & talis in eius loco in ipſa ſynodo conſtituatur per verbum & voluntatem domini regis vel conſenſu ſeruorum Dei, qui ſecundùm ordinem ſanctum ipſum gregem regat.

CAP. 6.

Conſtituimus vt nulla Abbatiſſa duo monaſteria præſumat habere, nec extra monaſterium licentiam habeat exire, niſi hoſtilitate cogente: ſed Dominus Rex, quandò aliquam de ipſis Abbatiſſis ad ſe venire iuſſerit, ſemel in anno per conſenſum Epiſcopi, in cuius parochia eſt, vt tum ad eum aliqua veniat ex ſua iuſſione, ſi neceſſitas fuerit, & alibi omninò non debeat nec per villas, nec per alia loca demorari, niſi tantùm quàm celeriùs potuerit ambulare & reuerti. Et antè non moueat de ſuo monaſterio, antequàm ſuum nuntium ad dominum regem tranſmittat: & ſi iuſſerit rex venire, veniat: ſin autem, in monaſterio permaneat, interim quòd hoc pleniùs ſecundùm canones emendauerit. Similiter nec illæ monachæ extra monaſterium exire debeant. Quòd ſi aliqua in aliquem lapſum ceciderit, infra monaſterium per conſilium Epiſcopi pœnitentiam agat. Et ſi neceſſè eſt, de earum neceſſitate ad dominum regem vel ad ſynodum aliquid ſuggerere, eorum propoſiti vel miſſi hoc debeant facere, & qualia munera ad palatium dare voluerint, per miſſos ſuos hoc diriganr. Et ſi aliqua monaſteria ſunt, quæ earum ordinem propter paupertatem adimplere non poſſunt, hoc ille Epiſcopus de veritate præuideat, & hoc domino regi innoteſcat, vt in ſua eleemoſyna hoc emendari faciat. Et ſi tales fœminæ velatæ ad præſens ibidem congregatæ inueniuntur, quæ regulariter viuere non velint, nec ad hoc dignæ ſunt vt cum illis alijs habitent, Epiſcopus vel Abbatiſſa præuideant locum aptum, vbi ſeparatim cum cuſtodia in pulſatorio habitare debeant, vel operari manibus quod ipſa Abbatiſſa eis iuſſerit, interim quòd probatæ dignæ ſint, vt in congregatione recipiantur.

CAP. 7.

Vt publicum baptiſterium in nulla parochia eſſe debeat, niſi vbi Epiſcopus cõſtituerit cuius parochia eſt: niſi tantùm ſi neceſſitas euenerit pro infirmitate aut pro aliqua neceſſitate, illi presbyteri quos Epiſcopus in ſua parochia conſtituerit, in qualicunque loco euenerit, licentiam habeant baptizandi, vt omninò ſine baptiſmo non moriantur.

CAP. 8.

Vt omnes presbyteri, qui in parochia ſunt, ſub poteſtate Epiſcopi eſſe debeant, & de eorum ordine nullus presbyter præſumat in illa parochia baptizare, nec Miſſas celebrare ſine iuſſione epiſcopi, in cuius parochia eſt. Et omnes presbyteri ad Concilium Epiſcopi ſui conueniãt. Et ſi hoc, quòd ſuperiùs comprehenſum eſt, facere contẽpſerint, ſecundùm canonicam inſtitutionẽ iudicentur, tam ipſi, quàm defenſor eorum.

CAP. 9.

De modis excommunicationis tam de clericis, quàm de laicis.

Si quis presbyter ab Epiſcopo ſuo degradatus fuerit, & ipſe per contemptum poſteà aliquid de ſuo officio ſine commeatu facere præſumpſerit, & poſteà ab epiſcopo ſuo correptus & excommunicatus fuerit, qui cum ipſo excommunicauerit ſcienter, ſciat ſe eſſe excommunicatum. Similiter quicunque clericus, aut laicus, vel fœmina inceſtum commiſerit, & ab Epiſcopo ſuo correptus, ſi ſe emendare noluerit, & ab Epiſcopo ſuo excommunicatus fuerit, ſi quis cum ipſo communicauerit ſcienter, ſciat ſe eſſe excommunicatum. Et vt ſciatis qualis ſit modus illius excommunicationis: in Eccleſiam non debet intrare, nec cũ vllo Chriſtiano cibum vel potũ ſumere, nec eius munera

Excõmunicationis pœna quæ ſit.

nera accipere debet, vel oſculum porrigere; nec in oratione ſe iungere, nec ſalutare, antequàm ab Epiſcopo ſuo fuerit reconciliatus. Quòd ſi aliquis reclamauerit, quòd iniuſtè ſit excõmunicatus, licentiam habet ad metropolitanũ Epiſcopũ venire, & ibidèm ſecũdùm canonicã inſtitutionẽ dijudicetur, interim ſuam excommunicationẽ cuſtodiat.

De his qui excommunicationem parui pendunt.

Quòd ſi aliquis iſta omnia contempſerit, & Epiſcopus emendare minimè potuerit, regis iudicio exilio condemnetur.

CAP. 10.

Vt monachi, qui veraciter regulariter viuunt, ad Romanam ſedem vel alicubi vagari non permittantur, niſi obedientiam Abbatis ſui exercerant. Et ſi talis cauſa euenerit, quod abſit, quòd ille abbas ſic remiſſus vel negligens inueniatur, vt in manus laicorum ipſum monaſterium veniat, & hoc Epiſcopus emendare non potuerit, & aliqui tales monachi ibidèm fuerint, qui propter Deum de ipſo monaſterio migrare velint, propter eorum animas ſaluandas, hi per cõſenſum epiſcopi licentiam habeant, qualiter eorum animæ poſſint ſaluari.

Cap. 11.

De illis hominibus, qui dicunt quòd ſe propter Deum tonſurãlent, & modò res eorum vel pecunias habent, & nec ſub manu epiſcopi ſunt, nec in monaſterio regulariter viuunt: placuit vt in monaſterio ſint ſub ordine regulari, aut ſub manu epiſcopi ſub ordine canonico: & ſi aliter fecerint, & correpti ab epiſcopo ſuo, ſe emendare noluerint, excommunicentur: & de ancillis Dei eadem forma ſeruetur.

Cap. 12.

Ex ſynodo Chalcedonenſi, capite decimonono: De non ſuſcipiendis alterius Eccleſia clericis, & de ſuſceptoribus eorum abſque literis commẽdatitijs. Clericos in Eccleſia militantes, ſicut iam conſtitutum eſt, non licere in alterius ciuitatis Eccleſia, vel in poteſtate laicorum militare, ſed ibidèm permanere, in qua principiò miniſtrare meruerunt, extra eos, qui amiſſa patria, ad aliam eccleſiam pro neceſſitate venerunt. Qui verò epiſcoporum aut laicorum poſt hoc conſtitutum, alterius eccleſiæ clericum ſuſcepetit, niſi ad excuſandum rationabiliter, placuit, à communione ſuſpendi, & eum qui ſuſcepit, & qui ſuſceptus eſt, quouſquè clericum qui tranſlatus eſt, fecerit ad ſuam reuerti Eccleſiam.

Cap. 13.

De epiſcopis vagantibus, qui parochias non habent, nec ſcimus de ordinatione eorum qualiter fuit, placuit iuxta inſtituta ſanctorum patrum, vt in alterius parochia miniſtrare, nec vllam ordinationem facere debeant, ſinè iuſſione epiſcopi, cuius parochia eſt: & ſi hoc facere præſumpſerint, ab officio ſuſpendantur interim quòd ad ſynodum exindè venerint, & ibidèm ſecundùm canonicã inſtitutionem accipiant ſententiam, niſi tantùm pro itineris cauſa. Et ſi vll' clericus aut laicus talem epiſcopum aut presbyterum defenſauerit, ſinè commeatu epiſcopi, cuius parochia eſt, excõmunicetur vſque ad emendationem.

Cap. 14.

De die Dominico, quia perſuaſum eſt populis, de die Dominico agi cum caballis ſicut bobus & vehiculis, per itinera non debere, neque vllam rem ad victum prçparari, vel ad nitorem domûs vel hominis pertinentem vllarenùs exerceri, quę res ad Iudaicam magis quàm ad Chriſtianam obſeruationem pertinere probatur, id ſtatuimus, vt die Dominico, quod antè fieri licuit, liceat de opere tamen rurali, aratione, aut vineæ ſectione, excuſſione, vel* ſepe cenſuimus abſtinendum, quo faciliùs ad eccleſiam, venientes orationes gratia vacent. Quòd ſi inuentus fuerit quis in operibus ſupraſcriptis, quæ interdicta ſunt exercere, qualiter emendari debeat, non in laicorum diſtrictione, ſed in ſacerdotis caſtigatione conſiſtat.

* ſeqe ſatienda

Cap. 15.

Vt omnes homines laici publicas nuptias faciant, tam nobiles quam ignobiles.

Cap. 16.

Ex ſynodo Chalcedonenſi capitulum tertium. Vt clerici conductores non ſint, hoc eſt, vt non habeant actiones ſeculares, niſi pro cauſa Eccleſiarum, orphanorum vel viduarum, ordinante epiſcopo ſuo.

Cap. 17.

Ex ſynodo Chalcedonẽſi capite vigeſimoquarto: Vt poſt mortem epiſcopi, non liceat epiſcopatum eſſe ſinè paſtore ſupra mẽſes tres, niſi talis neceſſitas grandis euenerit, vt hoc nullo modo aliter fieri poſſit: præcipuè ad proximam ſynodum cùm euenerit, epiſcopus ordinetur.

Cap. 18.

Vt nullus clericus ad iudicia laicorum publica conueniat ſinè iuſſione epiſcopi ſui vel Abbatis, iuxta canonis Charthaginenſ. cap. 8. vbi ſcriptum eſt: Qui relicto Eccleſiaſtico iudicio, publicis iudicijs ſe purgare voluerit etiam ſi pro illo prolata fuerit ſententia, locum ſuum ammittat. Hoc in criminali iudicio: in ciuili verò perdat quod euicit, ſi locum ſuum obtinere voluerit. Cui enim ad eligendos indices vndiquè Eccleſiæ patet authoritas, quia ſe indignum fraterno conſortio iudicat, quod de vniuerſa Eccleſia malè ſentiendo, de iudicio ſeculari poſcit auxilium, cùm priuatorum Chriſtianorum cauſas Apoſtolus ad Eccleſiam deferri, atque ibidèm determinari præcipiat, 1. Cor. 6.

cipiat, & maximè in talibus cauſis inquietudinem Domino regi faciat.

Cap. 19.

De immunitatibus. Vt omnes immunitates in vniuerſis Eccleſijs conſeruatæ ſint.

Cap. 20.

In alia ſynodo nobis perdonâſtis, vt illa monaſteria, vbi regulariter monachi vel monachæ vixerunt, hoc quod eis de illis rebus dimittebatis, vndè viuere potuiſſent, vt exindè ſi regalis erat, ad dominum regem faciant rationes abbas vel abbatiſſa: Et ſi epiſcopalis ad illum epiſcopũ. Similiter & de illis vicis.

Cap. 21.

Vt illos presbyteratus, qui ad illum epiſcopatum legibus obtingunt, ille epiſcopus ipſos debeat habere, ſicut in alia ſynodo p. donauit dominus rex.

Cap. 22.

De peregrinis, qui propter Deum vadũt, vt de eis telonium non tollãt: & de illis alijs telonijs, quod dominus rex anteà perdonauit, ſic fiat, vt vbi legitimè non debent eſſe, donati non ſint.

Cap. 23.

Vt comites vel iudices ad eorum placita, primò viduarum, orphanorum vel eccleſiarum cauſas audiant & definiant, in eleemoſyna Domini regis, & poſteà alias cauſas cũ iuſtitia rationabiliter iudicent.

Cap. 24.

Vt nullus per pecunias ad honorem vel gradũ Eccleſiaſticum accedere debeat, quia hæreſis ſimoniaca eſſe videtur.

Cap. 25.

Vt nullus epiſcopus nec Abbas, nec laicus propter iuſtitiam faciendam ſportulas* contradictas accipiat, quia ubi dona intercurrũt iuſtitia euacuatur.

*id eſt, vectitas

Cap. 26.

De iuſtitia facienda. Vt omnes faciant iuſtitiam, tam *publici, quàm Eccleſiaſtici.

*for. laici

STEPHANVS II. NVMERO XCVIII.

ANNO CHRISTI DCCLII.

STephanus II. natione Italus, patria Romanus, S.R.E. presbyter Card. Imp. Conſtantino Copronymo Aug. ſedit in Petri cathedra tantum dies treis, creatus VI I I. Calendas Aprilis, qui tertio die creationis ſuæ dum negocia familiaria domus ſuæ diſponeret, morte repentina ſublatus eſt ante adeptam conſecrationem, die V. Calendas Aprilis. Vacauit ſedes dies vnum. Hunc ſcriptores geſtorum Rom. Põt. in numero Paparum non recenſent. Opinor quia conſecratus non fuerit, & propter temporis breuitatem, quod haud rectè factũ eſt, quàm, & legitimè creatus fuerit, & vir ingentis ſpiritus ac animi ſemper exiſtimatus ſit, eum in Pontificum Rom. numero ponere nobis placuit, notam tamen nominis non addidimus, propter uitandam in ſequentibus Pontif. qui Stephani nomen habuere, cõfuſionẽ. Ipſi enim in noſis appellatione & numero huius Stephani rõnẽ non habuere.

STEPHANVS III. NVMERO XCIX.

ANNO CHRISTI DCCLIII.

STephanus III. natione Italus, patria Romanus, S. R. E. Diaconos Card. à Zacharia factus cum fratre ſuo Paulo. Imp. Conſtantino Copronymo hæretico, tenuit in Petri cathedra annos quinq;, & dies viginti nouem, creatus III I. Calendas Aprilis. poſt Cons. Imp. Conſtãtini. Anno X. conſecratus verò eodem anno, III I. Nonas Aprilis. Hic Pont. auaritia & ſimul tyrannide Arſtulphi Longobardorũ regis coactus, Pipinum in Italiam pro ſubſidio vrbis Romæ ex Francia euocauit, contrà impium regem, quem Pipinus Francorum rex uictũ æquas pacis conditiones accipere coegit. Tunc Hexarchatus Rauẽnas, & omnes prouinciæ Aemiliæ Rom. reſtitutæ ſunt, quæ Longobardi pulſis Imp. præſidijs ui acceperant. Pace igitur foris parta Synodum Romæ congregauit, mores Eccleſiaſticos paulatim Labantes reſtituturus, in ea quid omnibus ordinibus conueniret, præſcripſit. Ad diuinam quoque iram placandam, lętaniarum (hoc eſt) rogationum ordinem inſtituit. Demum vrbis Baſilicas, & cætera loca ſacra multis additis ornamentis illuſtrauit. Ordinationibus uerò duabus menſe Martio factis, quibus per diuerſa loca Epiſcopos quindecim, presbyteros uerò duodecim, & Diaconos duos in vrbe Roma ordinauit, plenus bonorum operum in pace dormiuit in Chriſto die VI. Calendas Maij, Indictio. X. Anno Dominicæ Natiuitatis DCCLVII. poſt Cõſ Imp. Cæſ. Conſtantini Copronymi. Anno XV. Cadauer in Baſilica Sancti Petri Apoſtoli ſepultum eſt. Et uacauit S. Romana ſedes dies duos, & triginta.

PAVLVS

Digitized by Google

PAVLVS I. NVMERO C.

ANNO CHRISTI DCCLVII.

PAVLVS natione Italus, patria Romanus, Stephani II. superioris frater Germanus ex patre Constantino, S.R.E. Diaconus Card. à Papa Zacharia cum fratre suo creatus, Sedit in Petri cathedra Imp. Cæs. Fl. Constantino Copronymo Aug. Annos decem, & mensem vnũ, creatus die IIII. Calendas Iunij, & eodie consecratus est, post Cons. Constantini Copronymi impijssimi Imp. anno XV. Hic cum Thephilacto S.R.E. Archidiacono in schismate creatus est. Verum post aliquot dies cognita Pauli virtute, & sufficiẽtia, omniũ suffragijs explosoTheophilacto, Paulus in sede Apostolica confirmatus est. Hic fecit Ecclesiam Sylvestri, & Pauli in via sacra. Corpus quoq; B. Petronellæ virginis & martyris, filiæ B. Petri Apostoli in Cœmiterio antiquo inuenit, illud argentea capsa in Basilica S. Petri recondidit cũ Elogio. Tantæ pietatis fuit, vt cum duobus uel tribus sociis Xenodochia circuiret, pauperes infirmos uisitãs. Carceres frequenter adibat, atq; ære alieno nexos, data pecunia liberos abire faciebat. Demũ post ordinationẽ unã mẽse Decembri factam, in qua Episcopos p diuersa loca numero treis, psbyteros uerò duodecim, & Diaconos vndecim in Ecclesia Romana ordinauit, plenus bonorum operum quieuit in Domino die 4. Calendas Iulii. Anno Dominicæ Natiuitatis 757. indict. 13. Cadauer in Basilica S. Petri sepultum est. Et vacauit S. Romana sedes mensem vnum, & dies octo.

STEPHANVS IIII. NVMERO CIIII.

ANNO CHRISTI DCCLXIIX.

STephanus natione Romanus, ex Sicilia oriundus, monachus congregationis S. Benedicti, quæ Cassinẽ. appellata est, & Venerabilis Abbas ac S.R.E. Presbyter Card. in titulo S. Virginis, & martyris Cæciliæ à Paulo factus est. Imp. Cæs. Constantino Copronymo Aug. Sedit in Petri cathedra annos treis, menses quinque, & dies uigintiseptem, creatus. Iublato duorum Pontif. de Rom. Pontificatu ad inuicem certantium schismate vt 1. Id. Augusti, post Cõs. Imp. Cæs. Fl. Constantini Aug. Anno vigesimo sexto. Hic Venerabilis Pont. in sui Pontificatus initio coacta maxima Synodo in Basilica S. Apostolorum Principis Petri, Cõstantinum S. Apostolicę sedis inuasorem dãnauit, & omnia eius acta gesta, & constituta irrita esse uoluit. Deinde legem tulit, vt nullus audeat in summum Pontif. se eligi procurare, nisi qui per distinctos gradus ascendens, Diaconus aut presbyter Card. factus fuerit. Multas quoque alias saluberrimas Ecclesiæ Dei institutiones fecit, de electione Episcoporum, de his qui consecrati fuerant à Constantino falso Papa, de imaginibus, & pleriſque aliis. Ordinationibus uerò duabus mense Decembri in Vrbe Roma factis, quibus Episcopos per diuersa loca numero quindecim, in ecclesia uerò Romana presbyteros quinque, & diaconos quatuor creauit, Romæ mortuus est. pridie Calẽd. Februarii. Anno Domini 772. post Cons. Imp. Cæs. Fl. Constantini Capronymo Aug. Anno XXX. Cadauer in Basilica Apostolorum Principis sepultum est. Vacauit eo mortuo S. Romana sedes tantum dies nouem.

ADRIANI PONTIFICIS PRIMI VITA,

Ex Platina breuiter collecta.

Anno Domini 771.

ADrianus primus patria Romanus, patre Theodoro summæ nobilitatis viro Pontificatum iniẽs, nequaquàm a maioribus suis degenerauit. Nam magnitudine animi, consilio, doctrina, & sanctitate uitæ, cũ quouis optimo Pontifice comparari potest. Cuius amplitudinem Desiderius Longobardorum rex veritus, statim de pace ineunda & de amicitia mentionẽ perlegatos fecit. Verũ Adrianus cognita hominis perfidia plusq̃ Punica, in aliud tps pacẽ distulit.

Per idem tẽpus mortuo Imperatore Leone, Irene eius uxor & filius Constantinus sextus imperium accipientes, Concilio trecentorum & quinquaginta episcoporum in Nicęna vrbe secundò habito instituere, vt q̃ sacras

ſacras imagines delendas dicerent, perpetuo anathemate notarentur. Quam quidem cõſtitutionem Conſtantinus adoleſcens patris flagitia ſecutus, quorundam improborum ſuaſu, non ità multò pòſt & abrogauit, & matri omninò adminiſtrationem imperij abſtulit. Subornauit & duces ſuos, quos in Italia habebat, contra finitimos: hos quidem vnico nuncio ſua authoritate Carolus in officio continuit, qui tum in Sclauos & Hunnos, quos Hungaros meritò dicimus, copias mouerat, quòd horũ incurſionibus circa Danubium vexarentur omnia: quibus certè perdomitis in Franconiam duxit, Maiorum ſuorum natale ſolum: Vndè Franci nomen ſumpſere. Qua quidem prouincia haud magno negocio in poteſtatẽ ſuã redacta, biẽnio pòſt Theophylacius & Stephanus epiſcopi inſignes, Adriani nomine * ſynodum Frãcorũ Germanorũq; epiſcoporũ habuere: in qua & * ſynodus quam * ſeptimam Græci appellabant, & hęreſis Feliciana de tollendis imaginibus abrogata eſt. Adrianus verò opera & authoritate Caroli à terrore bellico ſecurus, ad exornandam vrbem ſacrasq; baſilicas animũ adijcit. Nam & corpus beati Pauli laminis argenteis incluſit: & altare ſancti Petri, pallio exornauit auro inter texto, in quo depicta hiſtoria inerat, quẽ admodùm angelus beatum Petrum è vinculis liberauerat. Reſtituit item & ſtrauit marmoribus Pauli Apoſtoli atriũ, iam anteà veuſtate collapſum. Inſtituit item, vt ſingulis diebus centum pauperes in atrio Lateranenſi paſcerentur, in quo etiàm diſcumbentes pauperes picti cernebantur. Reſtituit prætereà magna impenſa aquæductus quoſdã, & vetuſtate & hoſtium maleficio collapſos &c. Dum verò his operibus detineretur Adrianus, adeò in immenſum excreuit Tiberis, vt & portã Flamineam à fundamentis euerterit, & pontem Antonini Pij, quem olim Sublicium vocarunt, inter Janiculũ & Auentinum, & multa vrbis ædificia demolitus ſit, ſecũ & arbores & ſegetes & vrbis ornamenta trahens. In tanta autem calamitate hac diligentia Adrianus vſus eſt, vt per vicos nauiculas mitteret, vndè cibaria ob excreſcentiam aquæ egredi domo nequeuntibus ſubminiſtrarentur. Eos prætereà, qui tanta calamitate magis ac magis vexati fuerant, & verbis & muneribus conſolatus eſt. Turres & vrbis muros collapſos reſtituit, cẽtum auri libris in eo ſumptu expenſis. Quid plura? nil prætermiſit in vita Adrianus, quod ad bonum principem, & ad optimum pontificem pertineret. Nam & religionem Chriſtianam, & libertatem ciuium ſuorum, & vitam pauperum, pupillorũ, viduarum acerrimè tutatus eſt. Moritur autẽ põtificatus ſui anno 3. & 20. menſe 10. die 17. ſepeliturq; magna cum laude in baſilica Petri, 6. Calend. Ianuarij.

«hanc Frãcofordiha bitam aſſerũt hiſtorici.

Iſta ſynodus ſeptima, non putetur hæc Nicęna ſecunda, verè ſeptima Gręcis habita, ſed Conſtantinopolitana illa, in qua iconomachi imagines damnarunt, ſeptima ab hęreticis falsò dicta, & conciliabulum potiùs, quàm Concilium, dicenda.

Felix iſte, non de imaginibus, ſed de ipſo Chriſto malè ſen ſit.

Act. 12.

AD LECTOREM HVIVS ſecundæ Synodi Nicænæ ſequentis, Monitiuncula.

Synodus hæc Nicæna quam Græc rectè ſeptimã uocant, in qua ſanctarum imaginum uſus uti pius, & ſanctorum ſuffragia uti neceſſaria aſſerantur, celebrata eſt ſub Adriano Papa eius nominis primo, imperantibus Conſtantino & matre eius Irene, contra iconoclaſtas ſeu iconomachos, qui imagines ſacras inſtar abominationum è templis exterminabant. Meminetis autem denuo lector ſtudioſe, ante ſynodum hanc habitum fuiſſe Conciliabulum Conſtantinopoli per iconoclaſtas, in eoq; picturas & imagines quaſlibet, uelut idola, damnatas. Hoc ſchiſmaticos uocaſſe quidem ſeptimum Concilium, ſed falsò: cùm neque legitimè, Papa incõſulto, congregatum eſſet, neque ſententię omnes ibi latæ, ſcripturis & patribus conſonarent. Et ob id nec ſynodi quidem multò minùs ſeptimę, nomenclatura dicẽdum fuiſſe. Si porrò te male habuerit, quòd ſubindè in hac Synodi huius editione offendes adorandi verbum imaginibus datum, ſcito proprietatem Græci uerbi proskynein, non potuiſſe aliter uerti. Quanquam ex ſanctorum patrum in actione ſynodi huius tertia & quarta expoſitione ſubindè admonebitur, Adorare, non propriè latriam ſignificare, ſed pro ſimplici honoris exhibitione ſumi: quomodò uiros ſenio & authoritate graues, nutu capitis & reuerentia excipimus. Item reges & principes flexo genu, nonnũquã ſalutamus. quod & Græci & Latini adorare ſubindè dicũt. & facta ſcriptura ab hac vſurpatione uocabuli non abhorret. Hoc inprimis admonitũ te uoluimꝰ, ne qs imprudẽs grãmaticę, in hunc ſcopũ impingat.

προσκυνεῖν.

PSELLVS
DE SEPTEM SACRIS Synodis Græcorum.

Prima poſt aſſcenſionem Domini noſtri Ieſu Chriſti annis trecentis congregata eſt.*

for. *anno 337. aut 315.

COgnoſce numerum ſacrarum ſynodorum, Quotcunq; contra impios valuerunt, ò rex, Septem omnes extitere: Prima in Nicęa, Diuino regnante Domino Conſtantino, Et ĩ ſacerdotij dignitate pręcellẽte Cõſtãtinopoli Ter pio & animo & ſermone Metrophane. Hæc furioſi Arij linguam diſſecuit, Cùm Trinitatis ille conſubſtantialitatem ſecaret, Et opificem creaturarum turpiter infamaret, Dicẽdo minorẽ patrẽ filiũ, cũ ſit natura æqualis.

Prima Nicena.

A prima vſque ad ſecundam, anni ſunt 56.

ſecunda autem ſacrarum ſynodorum facta eſt, Vt tradunt omnes in Conſtantinopoli, Cũ quidẽ Theodoſius imperio benè pfuit Magnꝰ, Nectarius verò ſummus pontifex eius loci fuit. Iſta radicitùs euulſit Macedonium, Qui Spiritum ter ſanctum fruſtrà alienabat A ſumma Deitate, & creturã eſſe blaſphemabat.

Secunda Conſtantinopolitana.

A ſecunda vſque ad tertiam, anni 40.

At tertia ſynodus facta eſt in Epheſo, Theodoſio iuniore dignè tunc dominante, Contra vaniloquum & in improbum Neſtorium,

Tertia Epheſina

Qui

Qui de incarnationem nullo modo recipiebat.
Et nudum hominem Chriſtum delirabat.
Et contra firmam vnitionem Dei blaſphemabat.
Chriſtiparam dicendo, non Deiparam.
Quæ Deum peperit, Dominam Mariam Virginem.

A tertia vſque ad quartam anni ſunt 30.

Quarta Chalcedonenſis.

Quarta verò ſynodus in Chalcedone fuit.
Romæ ſceptra tenente Martiano principe.
Numero autem ſacri & reuerendi patres
Triginta ſimul fuere ſupra ſexcentos.
Contra Eutychen infelicem & contra Dioſcorum.
Qui corpus Dominicum, phantaſticum eſſe impiè dicebant.

A quarta vſque ad quintã, anni C. & duo.

Quinta Conſtantinopolitana ſecunda.

Quinta autem iterùm fuit in Conſtantinopoli.
Quinque verò & ſexaginta ſupra centum patres
In hac coacti ſunt, & Chalcedonenſem
Synodum approbauerunt vt ter piſſimam.
Eiecerunt autem piè extra diuina ſepta
Euagrium & Didymum cum Origene.
Viros qui non eodem tempore deceſſerunt, ſed ſimen eadem conſcripſerunt.
Falſa nempe & peregrina dogmata à diuina Eccleſia.
Et nũc quidem corporum reſurrectionem omninò auferebant.
Nunc verò alienigenarum reſuſcitationem præter opinionem aſſerebant.
Paradiſum verò & Adam dicebant incorporeum.
Et pœnam ad tempus putabant terminandam.
Quinetiam dæmonum reſtitutiones ſcripſerunt.
Suſtulerunt quoquè Mopſueſtiæ epiſcopum.
Improbi Neſtorij exiſtentem myſtagogum.
Et priorem epiſtolam Ibæ ad Marin Perſam,
Eaque quæ conſcripſit contra Cyrillum, olim
Fortaſſis ſimulatè, Cyri epiſcopus Theodoritus.

A quinta vſque ad ſextam, anni C. & 29.

Sexta Cõſtãtinopolitana tertia.

Sexta rursùs ſynodus in Conſtantinopoli
Conſtitit, & diſſipauit dogma impiorum.
Quorũ anteſignani, diſerti multi & varij fuere.
Theodorus epiſcopus Pharan, Honorius Romæ.
Cyrus Alexandriæ, Sergiuſq; & Pyrrhus.
Item Paulus Samoſatenus, præter hos & Petrus.
Et miſer Macarius, cumq; illo Stephanus.
Hi incarnati verbi negabant duas naturas.
Vnam quandam dicentes eſſe compoſitam, & actionem vnam.
Cum his Polychronium abſtulerunt perfectè,
Et duas dogmatizauerunt incarnati verbi naturas.
Et duas voluntates planè piè aſſeruerunt.

A ſexta vſque ad ſeptimam, anni 60.

Septima Nicæna poſterior.

Poſtremò ſeptima rursùs facta eſt in Nicæa.
Quinquaginta conuenerunt ſupra trecentos.
In iſta piorum patrum diuinorumq; ſermones.
Irene imperatrice tunc rem adminiſtrante,
Cum Conſtantino filio recèns coronato,
Decreuerunt autem picturas honore afficiendas,
Et probè anathematizarunt impios quosdam,
Baſilium epiſcopum exiſtentem Piſſidię,
Theodoſium Epheſi, Siſinnium Pergæ,
Aliosq; plures, venerandas picturas non honorantes.

PHOTII PATRIARCHÆ CONSTANTINOPOLITANI

Ex Epiſtola ad Michaelem Bulgariæ Principem, De ſeptem Concilijs Oecumenicis.

CONC. I.

PRIMVM & Oecumenicum ſanctum Concilium, in Nicæa Bithyniæ celebratum eſt. In quo trecenti decem & octo diuini Epiſcopi, veritatis iudicium ſuſceperunt. Præerat & Alexãder, qui Sedem Conſtantinopolitanam obtinebat, vir cùm ſenectute, tum prudentia grauis, vitæque ſplendore, ac ſummo pietatis fideique ſtudio & magna diuinis in rebus loquendi libertate inſignis: & Syluester & Iulius, illuſtres ac celebres Eccleſiæ Romanæ Pontifices. Quorum tamen neuter interfuit: ſed * Bitonem & Vincentium nomine ſuo, vterque pontificatûs ſui tẽpore, communi congreſſui adeſſe voluerunt, homines virtute & presbyteri dignitate præſtantes. Cum his coniunctus erat Codumbres Epiſcopus, qui in Græcis perſecutionibus nomen ſuum re ipſa verum eſſe demonſtrauit. Cùm enim pius appellaretur, cõfeſſionem ſuam ab idolorum cultu, puram, integramq; ſeruauit. Præterea Alexander Archiepiſcopus Alexandriæ, ſacris officijs exornatus, q ſecum etiam comitẽ duxit Athanaſium. Diaconorum tunc quidẽ Athanaſius ordinem obtinebat, haud multò pòſt autem illi ſucceſſit etiàm in Archiepiſcopatu. Aderat & præclarum Antiochenæ Eccleſiæ decus Euſtachius, qui cùm fidei puritate fulgebat, tum verborum ac ſententiarum modeſtia erat admirabilis. Macarius item Hieroſolymorum Epiſcopus, multis virtutum

* Alii Victorem, alij Vitũ.

Oſius Corduben ſis.

Digitized by Google

generibus approbatus,& complures alij gratijs Apoſtolicis, & martyrij cruciatibus illuſtres: inter quos Paphnutius & Spiridon, Iacobus & Maximus, boni admirandiq́ue cœtûs, boni admirabilesq́; ſocij atque præfecti. In quibus omnibus magnus & admiratione dignus Conſtantinus Romani imperij moderator excellebat,qui & Concilium congregandum curauerat,& illud præſentia ſua clarius efficiebat. Ex tot igitur ac talibus viris ſacer ille cœtus conſtabat. Coactus autem erat, vt Arium quendam rerum nouarum ſtudioſum, impietatis condemnaret,& Apoſtolicam atque diuinam prædicationem confirmaret. Erat infelix iſte oriundus ex Alexandria, & in clerum electus illius Eccleſiæ, ad presbyteri gradum aſcenderat. Primùm aduersùs paſtorem ſuum ſuperbam mentem extulerat, deindè contra communem Paſtorem & Dominum furorem exercuit ſuum. Filium enim ac verbum DEI (ô temeraria lingua atque mens, in rerum, quæ creatæ factæq́ue ſunt, numerum redigere conabatur: nec illud quod omnibus commune eſt, & per ſe cognitum, volebat conſiderare, nempe filios omnes eandem eſſentiam habere atque naturam, quam patres habet, ex eoq́ue fieri, vt ſi filium creatum diceret, patrem quoquè creatum pronunciaret. Quemadmodùm qui patrem eſſentiæ mundi effectricis, atque naturæ cognoſcit eſſe ſempiternæ, eiuſdem quoque filium confitetur. Prętereà vbi filij proprietas eſſet, ſi aliam pater, filius aliam haberet eſſentiam? Quid? nonne gentium error confirmaretur, ſi Diuinitas in maiorem, minoremq́ue naturam ità diſſecta eſſet, vt illa primo DEO, mundiq́ue opifici & ſeniori, hæc autem ſecundo, & miniſtro atque iuniori DEO tribueretur? Hæc ex improba Arij ſemente proficiſcuntur. Sed nefariam atque impiam iſtius, qui maledicam in procreatorem linguam armauerat, ſacer ille pontificum cœtus hæreſim patefecit, anathemateq́ue damnauit, declarans eiuſdem eſſentiæ, eiuſdemq́ue naturæ, & ſempiternum filium, ac verbum DEI cum ipſius genitore, & eandem habere poteſtatem, atque idem imperium, quemadmodùm diuina oracula, & pij ſacriq́ue ſcriptores tradiderunt. Neque enim ignorabant, vt trinam monarchiam & principatum in vna perſona concludere Iudaicum eſt, & odio Chriſtum proſequentium: ità omni eſſentia, naturaq́ue pręſtantiorem & ſingularē Diuinitatem in naturas impares & inæquales diſſecare, aliarum gentium eſſe, quæ deorum multitudinem colunt. Atque ità quidem ſe habet ſanctū & œcumenicum primum Concilium.

Arius qs fuerit.

CONC. II.

SAnctum & œcumenicum ſecundum Concilium, centum & quinquaginta Epiſcoporum, ſacrum ſibi locum ad diſputandum & decernendum in regia ciuitate delegit. Præſides habuit Timotheum, qui Alexandriæ ſedem, & admirabilem virum Meletium, qui ſedem Antiochiæ, & Cyrillum,qui Hieroſolymorum ſedem obtinebat Nectarium prætereà, qui nupèr ab initiatorum grege ſeparatus, & ablutis diuino lauacro vitæ ſordibus purus, iam puriſſimam ſacri principatus dignitatem ex communi Concilij conſenſu, & electorum ſuffragij ſimul & regiæ ciuitatis Epiſcopus, & Concilij præſes declaratus eſt. Inter hos fuit & Gregorius ille Nyſſæ, quæ in Cappadocia eſt, Epiſcopus, & qui ex operibus Theologiæ cognomen adeptus eſt. Quibus haud multò pòſt & Damaſus Epiſcopus Romæ eadem confirmans, atque idem ſentiens acceſſit. Sacroſanctus hic chorus Macedonium quendam, qui Conſtantinopolis ſedem iam ſurripuerat,quoniam in ſanctiſſimum vit æq́ue principem ſpiritum maledicta coniecerat,cōdemnauit. Vt.n. Arius aduersùs filium egerat, ſic Macedonius aduersùs Spiritum ſanctum, vt eius in omnes imperium ac dominatum,in ſeruorum ac miniſtrorum ordine collocaret. Atqui facilè poterat, ſi voluiſſet, infelix perſpicere, quemadmodùm illi, qui filium inter res collocant procreatas, non minore patrem afficiunt contumelia: ità qui ſanctiſſimū ipſius ſpiritum in earum rerum, quæ procreatæ ſunt, numero conſtituunt, par & ſimile in ipſum, maledictum conferre. Nam ſi ſpiritus creatus eſt, & ille cuius eſt ſpiritus, eſt procreatus. Quòd ſi ſumma iſta impietas, vel audiu eſt intolerabilis cur, non cauit ille miſer, negare ſpiritum eſſe DEVM, nè ad hæc impia argumenta neceſſario deueniret? Quomodò enim ſcrutatur etiàm profunda DEI, & ei nihil eſt abſcondium? Quomodò alter eſt paracletus? Quomodò cum Patre & Filio collocatur? Euntes enim, inquit ipſe filius, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti. Si vnus ex tribus his in quibus, illuſtramur, creatus eſt, nec reliqui ab hac ignominia ſunt alieni. Quòd ſi creatus eſt, quomodò creat? Quomodò ſanctificat? Quomodò viuificat? Quomodò gratias diuidit? Quomodò eſt Deus? Nihil horum ſtultus ille conſiderans, à principe & vnica atque inſeparabili diuinitate eum, abſtrahere ac remouere conatus eſt. Quamobrem merita impietatis ſuæ præmia tulit, cùm & ipſe ſacerdotio fuerit ſpoliatus, & omnes illi, qui impium aduersùs Deum obſtinatè bellum ſuſceperant. Et quemadmodùm ille ſanctiſſimum Spiritum ab vna Trinitatis Diuinitate ſecludere conabatur, ſic eum à ſacerdotio & fidelium communione, tanquàm alterum Arium, ſanctum œcumenicumq́ue Concilium excluſit.

1.Cor. 2. Ioan.14. Matt. 28. 1.Cor.12.

excluſit. Sanctiſſimum verò, vitæque authorem ſpiritum, vt eiuſdem naturæ, atque eiuſdem eſſentiæ,& æqualis poteſtatis,atque omnipotentem,ſimul cum patre & filio adorandum,collaudandumque,ex Patrum Theologorumque doctrina declarauit,penitusque euulſit,ſi qua ex Ariano ſemine zizania pullularant. Tunc autem imperij habenas regebat Magnus,& verè magna laude dignus,Theodoſius,qui ipſe quoque pietatis defenſor exitit & propugnator. Atque his quidem & hoc ſanctum Concilium concluditur.

CONC. III.

EPHESI, quod oppidum eſt in Aſia, ſanctum atque œcumenicum Concilium tertium,celebratum eſt ducentorum Epiſcoporum.Ex quibus erant præſides,Cyrillus ille celeberrimus inter patres, qui propter virtutem ſapientiæque diuitias,magnæ ciuitatis Alexandriæ ſedem obtinebat,& Cœleſtini Romani Pontificis implebat ſedem, atque perſonam gerebat, & Memno,cui Eccleſiæ Epheſiorum commiſſa erant gubernacula,& Iuuenalis Epiſcopus Hieroſolymorum, qui cum vniuerſo Concilio nefarium Neſtorium, ob ea quæ impiè commiſerat,pœnis meritis affecerunt. Hic ex Antiochia, quæ apud Orontem eſt,profectus,Conſtantinopolis ſedem haud ſanctè tractauit: ſed cùm turbida Diodori & Theodori fluenta exorbuiſſet, & in mentis ebrietatem incidiſſet, abſurda & inepta verba ad gregis perniciem in multorum aures effudit. Chriſtum enim filium vnum, verum Deum noſtrum,qui propter nos & propter noſtram ſalutem, carnis & ſanguinis,quemadmodùm nos,particeps eſſe voluit:& maſſam noſtram in ſeipſum ſuſcipiens, vnus ex duobus contrarijs declaratus eſt, Deus idem exiſtens atque homo, vnus Chriſtus, vnus filius, idem ſurſùm ex patre ſinè matre, idem deorſùm ex matre ſinè patre, idem ipſe, & non alius,vna perſona atque vna hypoſtaſis: hunc, inquam, vnum Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum,in duas ſecare atque diuidere perſonas,miſerrimus ille non veritus, alium quidem nudum hominem,& ſinè verbo humanitatem ſuſcipiente,in propriam perſonam cõfinxit,alium Deum ſeparatim, & à ſuſcepta nudum humanitate. Metuebat enim homo ſtultus,nè quid Deus pateretur,ſi in credibili adductus benignitate, figmentum ſuum,vt illud curaret atque refingeret, induiſſet. Neque illud animaduertebat, quòd ſi naturam humanam à verbi perſona ſepararet, eam proprijs morbis laborantem, ac minimè curatam, & ſalutis expertem reliquiſſet. Quid? quòd ab his penitùs digrediens, ne matrem quidem ipſius,quantùm ad carnem pertinet, ſanctiſſimam Virginem, quæ propriè & verè Deum verbum carnem indutum peperit, vocandam Dei genitricem cenſebat: ſed quemadmodùm Diuinitate filium, ſic matrem eius hac Dei genitricis appellatione ſpoliabat. Itaque meritas tantæ dementiæ & maledicæ linguæ pœnas luit. Nam ab illo beatorum Patrum cœtu, ſacerdotij ſpoliatus dignitate, vnà cum execranda ſententia ſua anathemati traditus eſt ſempiterno. Declaratum eſt autem, Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum in vna eademque perſona, vt verè ac piè à Patribus traditum eſt, adorandum ac prædicandum: & immaculatam eius, ſemperque Virginem matrem, propriè & verè appellandam ſummis cum laudibus Dei genitricem. Quæ enim Deum verbum, cùm in carne naſci vellet,genuit,iure Dei genitrix vocata, celebrataque eſt. Atque hunc quidem finem & hoc tertium Concilium habuit, cùm Theodoſium iuniorem Romana Reſpublica tranquillis oculis cerneret, paternum & regnum imperium à tertia vſque progenie gubernantem. Neſtorius.

CONC. IIII.

SANCTVM & œcumenicum quartum Concilium, præſentem atque fauentem habuit Marcianum pijſſimum Imperatorem, delegitque ſibi Chalcedonem inſignem Bithyniæ ciuitatem. Sexcenti & triginta Epiſcopi interfuerunt. Præſides declarati ſunt Anatolius, qui ſacras regiæ ciuitatis habenas moderabatur: & Paſchaſinus ac Lucentius Epiſcopali dignitate præſtantes, cum Bonifacio Presbytero, qui locum obtinebant Leonis ſanctiſſ.Papæ Romani,cuius gloria magna, magnusque pietatis ac religionis zelus eſt & ſtudium.Et Maximus Antiochiæ Epiſcopus,& Iuuenalis Epiſcopus Hieroſolymorum.Qui Eutychem illum infelicem, & defenſorem ipſius atque arrogantẽ Dioſcorum,vt impios,ad cauſam dicendam in iudicium vocarunt. Nam & illi errorem,ex diametro contrarium errori Neſtoriano,defendentes,in eandem miſeriam inciderunt.Vnum enim Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum,ex diuinitate atque humanitate conſtantem,& in his duabus naturis adorandum, ad vnam audacter ac ſtultè naturam redigebant,& confundebant. Nec animaduertebant homines infelices, ſe illum & à diuina diuerſum eſſentia, & ab humana alienum natura conſtituere. Nam ſi vna eſt Chriſti natura, aut Diuina omninò eſt, aut humana. Si Diuina ſola, vbi humanitas? Sin humana tantùm, vbi Diuinitas? Sin tertium aliquid præter hæc, (id enim videtur reliquum, & huc magis vergit eorum ſententia) nonne natura diuerſus Chriſtus & à patre, &

à nobis conſtituetur? Quo quid magis impium aut ſtultum fingi poteſt, Dei verbum ac Deũ ità hominem factum eſſe dicere, vt & proprię Diuinitatis interitum paſſus ſit, & humanitatis aſſumptę iacturam fecerit? Hoc enim omninò ſequitur incommodum, ſi neutrã Chriſto, ſed diuerſam naturam tribuant. Quamobrèm ſententiæ iſtius authores, Chriſtiq́ue oppugnatores, meritas tantę impietatis pœnas dederunt. Sacerdotio enim ſpoliati, vnà cum hæreſi ſua Chriſti oppugnatrice, ab Eccleſiæ totius communione fuerunt excluſi, anathemateq́ue damnati. Rectus autem & inuictus Eccleſiæ ſenſus, magis adhuc ſcripturarum Patrumq́ue teſtimonijs cõfirmatus atque illuſtratus eſt, Vnum eſſe Chriſtum, ſeu vnam Chriſti perſonam eſſe duasq́ue naturas, nempe Diuinitatem & humanitatem, ſinè confuſione, diſtractioneq́; cõſideratas, ità beatiſſimis illis Epiſcopis apertè declarãtibus, & decernẽtibus vt ſinè diſſenſione ab omnibus crederetur, & in omnes terrarũ fines promulgaretur. Nõne perſpicuè Chriſtus diuinæ naturæ ſuæ dignitatem oſtendit, dum claudis crura corrigeret & confirmaret, cęcis videndi facultatem tribueret, mortuos ab inferorum portis in vitam reuocaret, & alia innumerabilia Diuina ſigna perficeret ac demonſtraret? Humanitatem verò, dum laſſitudinem, labores, famem, ſitim, & quæ his ſimilia ſunt, ſubiret atque perferret? Hæc enim partim Deo, partim homini congruentia, idem Chriſtus verus Deus noſter efficiens, vnam in ſe atque ſingularem perſonam, & duas ac differentes naturas ſinè confuſione coniunctas, apertè ſinè vlla controuerſia demonſtrauit. Atque hæc quidem in quarto Concilio confecta ſunt.

CONC. V.

SAnctum & œcumenicum quintum Concilium, centum ſexaginta quinque Epiſcoporum preſentia & concurſu, Conſtantinopoli celebratũ eſt. Preſuerunt Menas primùm, deindè Eutychius ipſius regiæ ciuitatis Antiſtites, & Vigilius Romæ Epiſcopus, (qui in ciuitate quidem erat, ſed Concilio non aderat: & quanuis ad ſacri cœtũs conuentum prõptus non eſſet, cõem tamen Patrum fidem libello comprobauit) & Apollinarius Alexandriæ, Domnusq́ue Antiochiæ Archiepiſcopi, & Didymus & Euagrius, Euſtochij Hieroſolymorum Epiſcopi vicem gerẽtes. Tunc autem & Iuſtinianus optimus Imperator Romanum Imperium obtinebat, & decretis fauebat Eccleſiaſticis. Hoc igitur ſanctum œcumenicumq́ue Concilium, nefaria Neſtorij dogmata iterùm pullulantia penitùs euulſit ſimul cum ipſo ſatore zizaniorum, Theodoru mq́ue ac Diodorum, quorum hic Tarſi erat Epiſcopus, ille autem Mopſueſtiæ: qui cùm Neſtorij priùs hæreſim parturirent, eam deniquè ſcriptis etiàm ediderunt, mentisq́ue ſuæ tanquàm partus quoſdam adulterinos horrendosq́ue reliquerunt. Prætereà dãnârunt & anathemate confoderunt Originem, & Didymum, & Euagrium veteres fidelium morbos, qui ſanè homines Græcorum fabulas in Dei Eccleſiam inferre conati fuerant. Docuerunt enim iſti, animas ante corpora extitiſſe, & vnam animam in plura ingredi corpora. Quę quidem opinio impia eſt, & execranda, & verè ſolis ipſorum animis digna. Aeterni quoquè ſupplicij finem fore dixerunt. Hoc autem nihil aliud eſt, niſi homines ad omnia peccata atque interitum adhortari. Prætereà dęmonibus priſtinam dignitatem reddiderunt. Reuerſuros enim ad ſublimem illam gloriam fingunt, ex qua deciderunt: Ad hæc reſurrectura cum animis corpora negarunt. Nudas enim animas, & corporis expertes, reſurrecturas. Quam autem appellent reſurrectionem, non video. Siquidem reſurrectio eſt illius, quod cecidit, aut caturum eſt, non autem illius, quod ſemper manet, & non corrumpitur, qualis eſt anima. Nec animaduertunt homines miſeri, quantum nugis ſuis in iuſtum iudicem crimen conferant. Summam enim illius in iuſtitiam eſſe teſtantur, qui corpora ſimul cum animis, in virtutum ſtuſtijs laborantia, præmiorum priuet ſocietate: Contraq́ue corporibus, quæ ſimul cum animis peccauerunt, impunitatem concedat, atque ità ſocijs corporibus excluſis, animas duplici vel ſupplicio vel præmio afficiat. Non ſolùm autem hæc maledicta, ſed etiàm illam, quæ paulo antè extiterant, * Anthymo Trapezuntio, qui Eutychis opinionem fouebat, & Seuero, Petroq́ue Apameenſi & Zoagra authoribus, cum reliqua illa ſcelerata atque multiplici ipſorum manu, facer hic Patrum chorus ſuſtulit, anathemateq́ue damnauit, huius ſancti operis duce potiſſimùm Agapeto Romæ Pontifice, adiuuantibus & collaborantibus illuſtribus Epiſcopis, inter quos fuit inclytus Antiochiæ antiſtes Ephrenius, & Petrus antiſtes Hieroſolymorum. Diuinus igitur ille cœtus Epiſcoporum, his omnibus damnatis atque reiectis, vera diuinaq́ue catholicæ atque Apoſtolicæ Eccleſiæ decreta ſanxit, & confirmauit. Ac quintum quidem Concilium his continetur.

Vide Nicephorum Caliſtum Hiſto. Eccleſiaſt. lib. 17. ca. 27. & 28.

* Antim* *Antimi*

CONC. VI.

SANCTVM & œcumenicum ſextum Concilium ſibi quoque ſacrum in vrbium regina arcanorum Eccleſiæ ſpectaculorum theatrum elegit. Centum autem & ſeptuaginta diuinis viris fultũ, in certamẽ ingrediens, pietatẽ & religionẽ ſplendidè victricẽ demonſtrauit. In hoc qui prœſſent, iudicati ſunt digni Georgius regiæ ipſius ciuitatis antiſtes, & Theodorus & Georgius in ſbyterij dignitate conſtituti,

ed by Google

tuti,vnà cum Ioanne Diacono,qui Agathonis ſanctiſſimi Papæ Romani loco, in eorum qui præerant,ordine numerati ſunt.Et magnæ ciuitatis Alexandriæ Sedis locum Petrus Monachus impleuit.Cum quibus & Georgius Monachus ac presbyter, in gradum Pontificiæ Sedis Hieroſolymorum aſcendit.Hi ſimul cum alijs ſacris ſanctisque patribus,Sergium, Pyrrhum,Paulum Conſtantinopolitanos, Cyrumque Alexandrinum, & Theodorum Pharenſem,qui mutuam mendacij catenam conficiebant:necnon & Macarium Antiochenum ſimul cum Stephano hæreſis diſcipulo,& miſero quodam ſene,qui Polychronius vocabatur, cum ſuperioribus conſentiente,& illorum impietatem defendente,meritò condemnârunt, quoniam in Chriſto vero Deo noſtro,qui duas habet naturas, impiè abſurdeque vnam tantùm eſſe voluntatem,& vnam actionem audebant affirmare.Nec illud, quod ad intelligendum facile ac promptum eſt,animaduertebant homines imperiti, non eiuſdem actionis eſſe,claudum authoritate propria curare,& itineris laborem ſentire:cęcos illuminare,& digitorum opera terram iuxta putò commiſcere, lutumq; conficere,atque oculis imponere: mortuum ſuſcitare,& ſuper mortuũ lachrymari.Itemq; non eiuſdẽ eſſe voluntatis,deprecari,vt mortis calix tranſeat,ipſumq; rurſùs gloriã appellare,& quod noluerat,velle. Nec intelligebant, ex ipſorum opinione ſequi,duas in Chriſto naturas non eſſe. Omnis enim natura, actionis eſt fons,& diuerſis actionibus diuerſæ reſpondent voluntates. Quarè,ſi,vt ipſi falsò opinantur,vna eſt actio atque vna voluntas,& natura nimirùm vna eſt, ex qua ille proficiſcuntur.Quòd ſi duæ naturæ ſunt,nondùm enim eò progreſſi ſunt,vt hoc negent, cùm in oculis habeant diſperſionem & interitum eorum, qui illius erroris authores fuerunt: qui fieri poterit,vt vtraque illarum propriam non effundat actionem ac voluntatem? Verùm & iſti cùm falsæ opinioni ſuæ nihil anteponerent,æterno damnati ſunt anathemate. Et ille ſanctorum Patrum cœtus,vt duas in vno Chriſto naturas, ità duas in eodem naturales voluntates,& duas actiones omnibus Eccleſijs rectè confitendas,prædicandasque cenſuit. Cõſtantinus autem Heraclij nepos,tunc auitam imperij ſortem ſuſcepiſſe ſe declarauit,cum & alijs in rebus faueret Concilio,& rectam Eccleſię ſententiam comprobaret.Ac ſextum quidem Concilium ità ſe habet.

Matth.11. 21. Ioan. 4. & 9. Ioan. 11. Matt. 26.

obſerua nullã fieri Honorij Papæ mẽtionẽ, quẽ utiq; hõ Græcus & Romanæ ſedis æmulus, non omiſiſſet,ſi eũ huius hæreſeos reũ putauiſſet cuius tã eum plerique parũ conſiderate inſimulant.

Conſtantinus Pogonatus.

CONC. VII.

SANCTVM & œcumenicum ſeptimum Concilium,Nicæam ſibi quoquè Bithyniæ ciuitatem delegit, in qua & anteà rectorum dogmatũ iudicium fuerat. Trecenti & ſexaginta ſeptem interfuerunt Epiſcopi,qui ſacræ magnæque phalangis ſuæ ordinum duces ac præſides cõſtituerunt Tharaſium inter Epiſcopos celeberrimum, (diuinus hic vir atque optimus erat,ac dignus,vt ſi quis alius,qui ſacra regiæ ciuitatis gubernacula tractaret) & Petrum religioſiſſimum proto presbyterum Eccleſiæ Romanæ, & alterum Petrum presbyterum ipſum quoquè,& illius manſionis præfectum ſancti Sabæ.Hi Sedis Apoſtolicę ſortiti ſunt locum, Adriano tunc pontificiam dignitatem obtinente: & Ioannem ac Thomam ſingulari viuendi ratione celebres,& ſacro honore inſignes,& totius Orientis diœceſes Apoſtolicarum magnarumque Sedium gubernantes,nempe Apollinarij, & Theodoriti,& Eliæ, quorum primus Alexandriæ,alter Antiochiæ,tertius Hieroſolymorum erat antiſtes.Tunc Conſtantinus & Irenæ rectè de religione ſentientes,& pietatis gloria coronati,Imperij Romani purpuram induebant. Hoc ſacrum magnumque Concilium, recèns patefactam & barbaram hæreſim,quæ ab impijs & execrandis hominibus parta erat, Diuina communique ſententia,ſimul cum ipſius authoribus cõdemnauit.Infelices enim homines iſti,verbis non confitentes ſe Chriſto vero Deo noſtro maledicere, factis omnia in eum maledicta & linguæ petulantiam congeſſerunt.Cumque illum ſinè medio, & ſinè aliquo velo contumelia afficere non auderent, per venerandam imaginem omnem, Chriſto inimicæ mentis cupiditatem expleuerunt.Adorandam enim Chriſti imaginem, per quam idolorum error excluditur, (proh nefarium ſceleratæ atque impiæ linguæ cogitationisque ſonum) idolum appellauerunt,& omnibus ipſam ignominijs afficientes, & per plateas ac vias publicas trahentes, & pedibus conculcantes,in ignem coniecerunt, ſpectaculum Chriſtianis hominibus miſerandum,& ſola Chriſti hoſtium impietate dignum. Eadem & in reliquas ſacras imagines contulerunt,cùm celeribus pedibus ſanguinẽ funderẽt, dirisq; manibus & impuris labris petulantiam exercerent,nec vllã tanti furoris atq; dementiæ tatietaté caperẽt hominẽs peſſimi,ſacras Chriſtianorũ notas & effigies nõ minùs, q̃ ſi gentium eſſent abominationes,immò verò magis,publicè deteſtabantur. Ex quo bellum grauiſſimum aduersùs Chriſtum & ſanctos eius commouebatur. Omnibus enim perſpicuum eſt,honorẽ imaginibus habitum, ad eos tranſire, quos illę referunt. Verùm iſti noua Iudæorum Chriſti omnium progenies, dum Chriſti atque ſanctorum eius imagines afficiunt contumelia, ea perficiunt,in quibus patres ipſorum defecerunt.Irruunt enim in facinora Iudæorum, ſingularique alacritate

Iconomachi, noui Iudæi Teſtes multos noſtra vidi ætas.

patres ſuos ſuperare conantur. Et dum non audent in medio Chriſtianorum labris etiàm Chriſtum abnegare, in eundem ipſum Iudaicum paternumque zelum deprehenduntur incidere, & adulterinam hanc etiàm oſtendunt imitationem, nec vllo conſiſtunt loco, ſed tanquam veneno hæreſis ebrij, huc illuc iactantur, & ruunt. Chriſtianos enim ſe eſſe profitentur, & aduersùs Chriſtum debacchantur. Iudæos appellari ſe nolunt, & imagines oppugnãtes, zelum ipſorum Chriſto inimicum, imitantur & ſuperant. Idololatriæ nomen vitant, & ſe in ipſos Chriſtianos, Diuinaque Chriſtianorum ſanctaque myſteria nihilo idololatris leniores præbent. Quamobrèm ſanctum & œcumenicum Concilium eos, qui adulteræ iſtius, & multis feminibus commiſtæ opinionis ignobilitatem fugere noluerunt, tanquàm noxios & à fidelium nobilitate alienos, in ſolubilibus anathematis vinculis conſtringendos iudicauit. Imaginem autem Chriſti veri Dei noſtri, ex Apoſtolorum & ſanctorum patrum traditionibus & ſanctorum oraculorum teſtimonijs, ad honorem & venerationem illius quem ipſa refert, adorandam atque colendam ſuffragijs omnibus cenſuit, & confirmauit: cùm adoratio nimirùm atque honor adhibeatur eodem modo, quo in alijs ſacris notis & formis ſanctiſſimæ latriæ vtimur. Neque enim in illis conſiſtimus, honoremque & adorationem concludimus, neque ad alios diuerſos ac varios fines diſtrahimur: ſed per diuerſum & ſingularem ipſorum cultum & adorationem, quæ cernitur, ſacra conuenientiſque ac minimè diuiſa ratione, animos noſtros ad indiuiſibilem illam, ſingularemque atque vnicam Diuinitatem dirigimus. Sic venerabilem crucem adoramus, in qua Domini corpus extenſum eſt, & ſanguis ille, quo mundus vniuerſus purgatus eſt, emanauit. Et ligni natura illius fluxibus irrigata, pro morte vitam perpetuam tulit. Sic Crucis ſignum adoramus, quo dæmonum agmina fugantur & varij curantur morbi: cùm ſemèl in ipſo exemplari gratia & virtus exhibita ſit, & vſque ad exempla ſimilis vis ſeſe diffundat. Hæc igitur ſingula, nempe Chriſti imaginem, & ipſam crucem, crucisque notam, cultu adorationeque proſequentes, honorem & adorationem non in ipſis concludimus, ſed ad eum dirigimus, qui propter incredibiles diuitias amoris erga nos, factus eſt homo, & mortem pro nobis pertulit contumelioſam. Sic & ſanctorum templa, & ſepulcra, & reliquias, ex quibus morborum curationes emanant, fideliter adoramus, Chriſtum verum Deum noſtrum, qui gloria ipſos affecit, collaudantes & celebrantes. Et ſi quid his in myſticis & ſanctis noſtris ſacrificijs ſimile eſt, per munus & gratiam in illis exhibitam præcipuum authorem & principem cauſam agnoſcimus & commendamus. Quapropter & Diuinus ac ſanctus ille beatorum atque ſacrorum virorum cœtus, non ſolùm imaginem Chriſti, quemadmodùm diximus, verùm etiàm immaculatiſſimæ, ſemperque Virginis Mariæ & Dominæ noſtræ Dei genitricis, & ſacras Sanctorum omnium imagines, pro ratione excellentiæ & ſanctitatis exemplarium, colendas & adorandas communium oraculorum decretis conſtituit, & confirmauit. Per ipſas enim ad præſentiam quodammodò atque congreſſum, animi ducimus intentionem, & per hanc, diuina naturamque ſuperante coniunctione copulamur cum illo, qui ſummus eſt rerum expetendarum. Hęc igitur ſapienter diuineque ſeptimum illud Concilium decreuit atque conſtituit. Quo quidem facto omnem hæreticam peſtem ac turpitudinem, à grege ratione prædito depulit, propriumque decus ac pulchritudinem Eccleſiam recipere oſtendit, & tanquam ſponſam non in fimbrijs aureis, ſed intelligibilibus decoratam imaginibus, ad Chriſti ſponſi dexteram conſtitutam, hilaribus & lętis oculis toti fidelium multitudini conſpiciendam, honorandamque demonſtrauit.

Imagines vt venerandæ.

DE SEQVENTI EPISTOLA.

HÆC

Digitized by Google

HÆC SYNODICA EPISTOLA

IN * HOMOCANONIO

* fer. Nonocanono

Quoque exiſtit, ſed quia & in Græco exemplari Concilij huius inueniebatur, viſa eſt in exordio huius Synodi non obmittenda.

PIISSIMO DOMINO

In ſacris nobis Collegæ Ioanni preſbytero præſidi, & anachoretæ, contemptoriq́ue curarum mundanarum, Tharaſius indignus Epiſcopus Conſtantinopoleos nouæ Romæ.

DE fonte & vino diuini ſpiritus inebriatus, & afflat Dei illuſtratus Dauid, in regibus Propheta, & in prophetis rex, in hymnis ſui dixit: Ab initio cognoui ex teſtimonijs tuis, quia in æternum fundâſti ea. Vera eſt hæc & firma hymnodia apud eos, qui prudentia præditi, hanc cantant. Dixit enim de omni diuinitùs data Scriptura Moſes, qui oculis ſuis Deum vidit, Ab ipſa non licet quicquã auferre, neq; etiã aliquid adiungere. Qui igitur ſedulò, & non defunctoriè, ſcripturarum & patrum doctrinis inſiſtunt, & harum diligenti lectioni intenti ſunt, & mentem ſuam ad pietatem & veritatem adiungunt, non ad propriam voluntatem cuncta referentes, à montibus æternis mirabiliter illuminantur, perfuſi ſcilicet lumine euangelicorum & Apoſtolicorum præceptorum. Montes enim nominat hic Pſalmiſta, quia in illis meditantes & ambulantes, ad cœleſtia ſcandimus. Aeternos autem vocat, quòd non ſint momentanea, neque ad tempus durãtia, ſed ſimul ante mundi cõſtitutionem dicta ſunt, etiamſi in extremis temporibus à præconibus euangelici præconij effata ſint. Nos igitur, ô vir deſideriorum ſpiritus, quem ab ipſa iuuentute cognouimus DEO deuotum, breues quaſdam cordis noſtri motiones, & conſilia ad animæ quietem conducentia tibi conferimus. Plura enim ſilentio tribuenda ſunt. Arbitramur autem & ad aures quoquè veſtrum omnium perueniſſe, quomodò in Niceníium ciuitate ſecundùm beneplacitum Dei ſynodus congregata ſit, in quam & nos & ſacerdotes veri, vicarij ſcilicet Papæ veteris Romæ & Orientis ſummorum ſacerdotum, præterea Dei amantes Epiſcopi plurimi, ſecundùm mandatum piorum noſtrorum Imperatorum conuenimus, nè dicam interim religioſos archimandritas, præſides, & multitudinem monachorum. Cùm autem illic inter nos de variis eſſet agitatum, veritas & Deo placens voluntas * iudicata eſt, quòd ſcilicet iuxta antiquam conſtitutionem ſanctorum patrum noſtrorum, imaginum picturam ad inſtructionem & memoriam mentis noſtræ, & participationem ſanctificationis, Eccleſia recepit. Quicquid enim ſanctum Euangelium per lectionem nobis demonſtrat, hoc idem imagines per inſpectionem: Quicquid item libri de paſſionibus martyrum narrãt, hoc ipſum etiàm imagines ſignãt. Has enim recipimus tanquàm effigurationem prototyporum. Nihilo minùs credentes in vnum Deum in Trinitate laudatum, eidemq́; ſoli latriam exhibentes, poſcimus interceſſionẽ intemeratæ Dominæ noſtræ ſanctæ Deiparæ, ſanctorum item Angelorum, omniumq; diuorum & patrum noſtrorum. His ità ſe habentibus, bona pars monachorũ apud ſynodum accuſationem, quam nos præciuimus, inſtituerunt, quòd ſcilicet multi eſſent epiſcopi, qui ſacerdotalem dignitatem pecunijs ſibi comparàſſent. Sanè quanquàm in peccatis noſtris voluamur, & catenis horum illigemur, in quibus nobis propicius ſit Dominus: attamen ſecundùm euangelica præcepta & canonicas ordinationes incedentes, in pura conſcientia, ſimplici corde, & moribus non auaris, iuxta timorem Domini ambulare cupimus: quinetiã ſubmittimus nos, vt per omnia euangelicis & Apoſtolicis & patrũ doctrinis inſeruiamus. Ad hæc omnibus modis operam damus, vt quicunque in ſacerdotalem ſortem adoptati ſunt, ità cõuerſentur & uiuant, quemadmodùm decet omnes eos qui in nomine Domini vocati ſunt. Si verò aliqui recuſant præceptis horum ſtare, ego ſanè cum illis nullam communionem habere velim, alienusq́ue ſum ab illorum animis. Quam autem id de me facilè teſtificari poſſim, nulli eſt ignotum. verùm iſti qui inſimulati ſunt, videãt quomodò ſe defendant. Scimus enim diuinos canones, omnes accipientes aut dantes quippiam in ordinatione ſacerdotali excommunicare, & à ſacerdotij ſanctitate repellere. Moſes qui Deum vidit, vt priùs dixi, clamat, Ad ipſa nihil addere licet, & ab ipſis nihil auferre.

* indicata

Pſal. 118.

Deut. 34. d Deut. 4. 2, 12. d

Pſal. 75. c

Nicena Synodus 2.

Deut. 4. 2, 12. d

auferre. Simili modo pſalmographus Da-
Pſal. 118. uid canit, & nos cum eo: Ab initio cognoui ex teſtimonijs tuis, quòd in æternum fundaſti ea. Quis autem poterit iſtis reſiſtere, niſi mentem corruptam habeat, & ludere in diuinis velit? iam enim fundata ſunt teſtimonia Dei, iam in Eccleſia illius radices iecerunt, etiàm ſi ad tempus à quibuſdam non ſeruentur. Verùm illa tamen in ſeculũ permanent, & beati ſunt qui iſta inueſtigantes, ſimul etiàm ijs obediunt. Væ autem qui repugnant. Omnis igitur epiſcopus aut diaconus conuictus, quòd pecunijs aut largitione ordinationem obtinuit, ab epiſcopatu excidit. Fortaſsis autem quidam dicunt: Pœnitentiam egimus pro peccatis noſtris, & Deus dat veniam. ſanè & ego dico, quòd
perpetra ta 2. Reg. 11. omnem pœnitentem Deus ſuſcipit, & * permiſſa peccata, per pœnitentiam condonat. Nouimus enim & Dauid in adulterio & cæde ſimul depræhenſum, ſed poſt pœnitentiam receptum, de quo teſtimonium datum
Pſal. 88. b & Act. 13. d eſt: Inuéni Dauid filium Iſai, virum ſecundùm cor meum, qui facit omnem voluntatem meam. Sanè manifeſtum eſt, quòd per pœnitentiã fuerit correctus: ſed iterùm noui eundem Dauid à Domino audiuiſſe, Tu
1. Par. 22. b, & 28. d mihi non extrues domum, quia vir ſanguinum es. Noui & Manaſſen per confeſſionem
1. Par. 33. Mar. 2. b & Luc. 5. f ab impietate abſolutum, noui & meretrices & telones per pœnitentiam receptos: verùm nullum ex his in ſacerdotij dignitatem numeratum, niſi fortè id ante baptiſma commiſerit. Noui & monachos aliquot, cùm in mundo eſſent, omni libidine conſpurcatos: cùm autem ſolitariè viuerent, tanquàm faces in orbe reſplenduiſſe, nullum tamen ex his in ſacerdotem ordinatum. Quod ſi autem id ſemèl atque iterùm factum eſt, non tamen confeſtim legem in Eccleſia præſcri-
Luc. 7. f, g bit. Scimus Sanctam Mariam priùs meretricem fuiſſe, poſteà factam continentem non tamen inter diaconas relata eſt. Quorsùm verò hæc dico, cùm veritatis ſermonem cognoſcam, & eum qui à diuinis Apoſtolis initiatus eſt, audacter clamantẽ videam, Quòd
Canone 30. Apoſtolorum. quicunque per pecuniam ordinatus eſt epiſcopus, aut presbyter, aut diaconus, alienus eſt à ſacerdotali dignitate? Non enim diuini ſpiritûs gratia venditur. Caiaphaicum, hoc ſtudium eſt Simoniaca hæc machinatio, & aliena à ſacerdotali ſanctificatione. In ſcortatione aut adulterio ſi quiſpiam poſt baptiſma fuerit depræhenſus, diuini canones illum ad ſacerdotium non admittunt: quinetiàm ſi quiſpiam promotus ad ſacerdotium, tale aliquid fecerit, confeſtim ejcitur,
Cano. 25. Omnis igitur vir, qui in pœnitẽtia perdurat, per bonitatẽm & manſuetudinem Dei, veniam peccatorum ſuorum obtinet, quemadmodùm etiàm in ſuperioribus demonſtrauimus. Nouatum autem, & eius impiæ
Nouatus hęrcticus cum ſuis. hæreſis alleclas anathematizo, vtpotè qui iniurius ſit aduersùs pœnitentiam, & manſuetudinem Dei eleuat. Quarè eius opinionis ſum, vt confitear recipiendum epiſcopum per pecunias ordinatum, modò pœniteat. Bonus enim Deus eſt in omnibus, & viſcera aperta ſunt ſuper omnem hominem pœnitentem, quem etiàm in regnum ſuum inducit, Sed quoniam iuxta diuinum Apoſtolum, Epiſcopus inculpabilis eſſe debet: 1. Tim. 3. a qui propter pecunias aliquem ordinat, aut ab alijs ordinatur, alienus eſt, à ſacerdotali dignitate, vt omnes nouimus quicunque Eccleſiæ alumni ſumus. Ergò bona & laudabilis pœnitentia, quæ ad Deum ducit, & à peccatis liberat. Et ego quoquè miſericordia indigeo. Noui enim Dei manſuetudinem, qui omnem ad ſe venientem recipit. Eſa. 43. d Dixit enim per prophetam: Tu primus dic Pſalm. 31. peccata tua, vt iuſtificeris. Et dixi, eloquar iniquitatem meam coram Domino, & tu remiſiſti impietatem cordis mei, & pro ea orabit omnis ſanctus in tempore oportuno. Luc. 15. Nam ſi pater filio peregrè exiſtente, & rem impiè, & iniquè agente, redeuntem iterùm ad ſe naturali amore proſequitur: quanto magis Deus omnium noſtrûm pater, omnẽ pœnitentem ſuſcipiet in vlnis ſuis, cùm ſit ſingulariter miſericors? Non enim mortem Ezec. 18. g & 33. c petit peccatoris, ſed magìs vt conuertatur & viuat. Quemadmodùm etiàm in Euan- Luc. 15. gelio ab ipſa Domini uoce per parabolam de prodigo, & poſteà pœnitente, inſtructi ſumus à patre cœleſti, recepto in cœlis. Gaudet enim ſupra hominem omnem, agentem pœnitentiam. Pœnitentia, inſignis eſt armatura, magna ſalutis via, hoſpitij regni cęlorum diſpẽſatrix, incorruptibilis viæ dux, martyricorum certaminum æquiparatio: ad DEVM viam indicans, & cum ipſo nos eſſe faciens, humani generis baculus, cadentium & lapſorum ſurrectio. Beati qui hanc amplectantur, & huic adhęrent: qui hanc exercent, cum Angelis vitam æqualem ducunt. Ab omni malo declinant, & bonum faciunt. Pœnitentia eſt coalumna & familiaris dilectionis, eleemoſynæ, ieiunij, abſtinentiæ, temperantiæ, probitatis, honeſtatis, manſuetudinis, & vt verum vno verbo dicam, hæc omnia pollet pœnitentia. Si quis autem hanc contaminat & contemnit, non inter ſeruatos, ſed inter perditos numerandus eſt, quorum vermis non moritur, Eſa. 66. d & ignis non extunguitur. Hæc à nobis prædicantur vir ſanctiſſime, ſi fortè fuerint, qui nos quoquè infamare voluerint. Nouimus Marc. 9. d enim te ſingularem admonitorem & cultorem euangelicarum & Apoſtolicarum, canonicarumque iuſſionum, quamobrem audaciùs quoquè ad te iſta ſcribimus, cupimusq; vt ea monachis & aſcetis, virisque omnibus religioſis, cum quibus tibi commercium eſt, ſignifices: & vt in orationibus tuis cęlipetis noſtri memor ſis, obnixè rogamus, quo ex

circun-

circundantibus nos vndiquè malis tandèm aliquandò liberemur. Vrgent enim & intùs & extrà insultationes, è quibus misericordia DEI sumus liberati, & posthàc quoquè nos euasuros confidimus. Quamobrem iterùm atque iterum dicimus, Ora pro nobis, Ora, precare ô amice vir Dei & noster, immò potiùs pater. Scimus enim quòd affectu eo erga nos affectus es, quo pater erga liberos suos. DEVS pacis, qui & remota & propinqua ad se conuocat, vitam nostram in pace conseruet, & omnes illos qui eum colunt & admirantur, nomenque illius inuocãt, saluos faciat intercessione & precibus Dominæ nostræ sanctæ Deiparæ, & omniũ Sanctorum, Amen.

SYNODVS NICÆÆ SECVNDO HABITA,

Quæ est ordine septima.

Sub Constantino & Irene matre, congregatis ab Imperatore trecentis quinquaginta Episcopis.

ACTIO PRIMA.

A.D 787. IN nomine Domini & Dominatoris IESV CHRISTI, veri Dei nostri, imperantibus pijssimis & Christo deditissimis Dominis nostris, Constantino cum matre sua Irene, anno consulatus illius octauo, sub octauum Calendas Octobris, indictione vndecima, conuenientes sancta & œcumenica, hoc est, vniuersali Synodo, quæ per gratiam diuinam, piumq; illorum Imperatorum sanctè orbem terrarum gubernãtium decretum congregata est in clarissima Nicensium metropoli, quæ est in Bithynia prouincia: nimirùm, Petro viro religiosissimo Archipresbytero, quæ Romæ est, sanctissimæ beati Petri Apostoli Ecclesiæ prætereà Petro pijssimo monacho & gubernatore monasterij sancti * Sabæ apud Romanos, vicarijs existentibus Apostolicæ sedis, cui præerat, sanctissimus beatissimusq; archiepiscopus veteris Romæ Adrianus: præsentibus Tharasio sanctissimo & beatissimo Archiepiscopo inclytæ Constantinopoleos nouæ Romæ: Ioanne & Thoma religiosissimis presbyteris monachis, & locũ retinentibus Apostolicarum sediũ eius, quæ in Oriente est, diœceseos.

* Sabbæ

Agapio episcopo Cæsareæ, quæ est in Cappadocia.
Ioanne episcopo Ephesi.
Constantino episcopo Constantiæ, quæ est in Cypro.
Nicolao episcopo Cyzici.
Euthymio episcopo Sardensium.
Petro episcopo Nicomediæ.
Stauratio episcopo Chalcedonis.
Elia episcopo Cretæ.
Epiphanio diacono, tenente locum Thomæ Archiepiscopi Sardiniæ.
Ioanne monacho, loco Nicephori episcopi Dyrrhachij.
Daniele episcopo Amasiæ.
Nicolao monacho & præfecto monasterij, quod Apra appellatur, in locum metropoleos Thyanensium.
Constantino episcopo Gangrorum.
Niceta episcopo Claudiopoleos.
Theophylacto diacono, in locum metropoleos Stauropolitarum.
Eustathio episcopo Laodiceæ.
Michaele episcopo Synnadon.
Constantino episcopo Perges.
Anastasio episc. Nicopoleos veteris Epiri.
Christophoro episcopo Phasidos.
Theodoro episcopo Seleuciæ.
Basilio episcopo Sylæi.
Nicolao monacho, in locum metropoleos Mocesi.
Manuele episcopo Adrianopoleos Thracię.
Constantino episcopo Rhegij.
Cyrillo monacho, in locum Niceæ episcopi Gothiæ.
Theodoro episcopo Catanæ.
Ioanne episcopo Tauromeniæ.
Gaudioso episcopo Mediolanæ.
Theodoro episcopo Panormi.
Stephano episcopo Bibonum.
Constantino episcopo Leontenæ.
Theodoro episcopo Taurianes.
Christophoro episcopo * Adryaces. *Andriacę
Theotimo episcopo Crotonis.
Basilio episcopo Tonnesiorum.
Constantino episcopo Carines.
Ioanne episcopo Trecaleos.
Theophane episcopo Lilybæi.
Theodoro episcopo Trophæorum.
Sergio episcopo Nicoteron.

Gala-

Digitized by Google

Galatone Archipresbytero, locum tenente Rhegij.
Stephano episcopo Syracusano.
Theodoro episcopo Byzies.
Mauriano episcopo Pompeiopoleos.
Gregorio presbytero, in locũ episcopi Leontopoleos, quæ est in Smyrna.
*Eneratio * Eustratio episcopo Apameæ Bithyniæ.
Sisinnio episcopo Parij.
Epiphanio episcopo Mileti.
*Georgio *Gregorio presbytero, in locum Nicopoleos vrbis.
*Proconsi neratio Niceta episcopo * Præconesi.
* Eustratio episcopo Methymnes.
Leone episcopo Chij.
Ioanne episcopo Apron.
*Cypselõ Theophylacto episcopo * Cypsalon.
*Sugdaon Stephano episcopo * Suidaon.
Leone episcopo Mesembriæ.
Ioanne episcopo Nyssæ.
*Basizarũ Georgio episcopo Thermarum * Babæ.
Georgio episcopo Camulianorum.
*Ciceſſon Soterico episcopo * Ciscilon.
Constantino episcopo Mastauron.
Georgio episcopo Briulon.
Theodosio episcopo Nyssæ alterius.
Theophylacto episcopo Trallium.
Basilio episc. Magnesiæ, quæ est Anelij.
Ignatio episcopo Prienes.
Saba episcopo Agæorum.
Basilio episcopo Magnesiæ, quæ est prope Meandrum fluuium.
Gregorio episcopo Palæopoleos.
Theophane episcopo Caloes.
Leone episcopo Algizon.
Nicodemo episcopo Eugazon.
Lycasto episcopo Barilon.
Theophylacto episcopo Hypepon.
Eustathio episcopo Erythron.
Theophane episcopo Lebedon.
Stratonico episcopo Cumano.
Theophylacto episcopo Cymnon.
Cosma episcopo Myrrhines.
Olbiano episcopo Elæas.
*Basilio * Paride episcopo Adramytii.
Marino episcopo Antandri.
Ioanne episcopo Assi.
Leone episcopo Phoceæ.
Nicephoro diacono in locum Gargarorum.
*Aegeevel Aegaes Constantino diacono in locum * Agæon.
*Chion, Theognide in locum * Sion.
*Teon, Theophylacto in locum * Teo.
Ioanne episcopo * Rhædesti.
Ioanne episcopo Parini.
Melchisedec episcopo Calliopoleos.
Leone episcopo Madytæ.
for. * Tur zuli aut Trusuli Sisinnio episcopo * Tzuruli.
Theophylacto episcopo Chariules.
Thoma episcopo Danii.
Gregorio episcopo Theodoropoleos.
Sisinnio episcopo Chalcidos.
Ioanne episcopo Bryseos.
Beniamin episcopo Lizici.

Constantino episcopo Heliopoleos.
Petro episcopo Aspones.
Synnesio episcopo Cymes.
Theophylacto episcopo Anastasiopoleos.
Leone episcopo Minsi.
Antimo episcopo * Herinupoleos. * Berinupoleos
Spyridone episcopo Cythron.
Eustathio episcopo Solorum.
Theodoro episcopo Citios.
Georgio episcopo * Trimithunton. *Thremethunton
Alexandro episcopo Amathunton.
Michaele episcopo Melitopoleos.
Theodoro episcopo Germes.
Basilio episcopo * Adranutheron. * Adranitheron
Leone episcopo Pœmanini.
Simeone episcopo Oces.
Strategio episcopo Dardani.
Ioanne episcopo Lampsaci.
Theodoro episcopo Paleærorum.
Niceta episcopo Ilei.
Leone episcopo Troadum.
Theodoro episcopo Abydi.
Anastasio episcopo Tripoleos.
Leone episcopo * Traculon. * Trocalõ
Stephano episcopo Pusalon.
Ioanne episcopo Tabæ.
Stephano episcopo Siladon.
Ioanne episcopo Sethon.
Theophane episcopo Minnias.
Lycasto episcopo Philadelphiæ.
Michaele episcopo Troales.
Gregorio episcopo Gordorum.
Ioanne episcopo Daldes.
Eustathio episcopo Hyrcanes.
Theopisto episcopo Hermocapyles.
Dauide episcopo Helenopoleos.
Cyrione episcopo Lophi.
Theophylacto episc. Apolloniados.
Constantino episc. Cæsareæ Bithyniæ.
Georgio episcopo * Basinupoleos. * Basilinupoleos
Leone episcopo Aristes.
Nicephoro episcopo Adranes Thraciæ.
Basilio presbytero, in locum Dascyliorum.
Niceta episcopo Meles.
Neophyto episcopo Gordoserbon.
Leone episcopo Liboes.
Leone episcopo Aspendon.
Ioanne episcopo Etennon.
Leone episcopo * Amysi. * Amyzi
Constantino episcopo Zelon.
Mariano in locum Zalichi.
Gregorio episcopo Sinopes.
Georgio episcopo Nicopoleos.
Constantino episcopo Asemon.
Gregorio episcopo Amastridos.
Gregorio episcopo * Ionopoleos. *Ionopolis
Niceta episcopo Dadybron.
* Theophilo episcopo Plusiados. *Theophylacto
Constantino episcopo Cratiæ.
Niceta episcopo Adrianopoleos.
Ioanne episcopo Heracleæ Ponti.
Theodoro episcopo Comanorum.
Niceta episcopo * Rhyzæi. * Ruzai

Nice-

Nicephoro episcopo Claneon.
Leone episcopo Trocnadon.
Leone episcopo Corydalon.
Anastasio episcopo Patarôn.
Georgio episcopo Nysiæ.
Stephano episcopo Arazôn.
Theodoro episcopo Pinarôn.
Nicodemo episcopo Candibôn.
* Zibepoleos. Stauratio episcopo * Zenopoleos.
Leone episcopo Lamyrôn.
Stephano episcopo Camnôn.
Constantino episcopo * Tlôn.
Ioanne episcopo Combôn.
Petro diacono & in locum Orycandôn.
Ioanne diacono in locum Cariæ.
* Barrhæ Georgio episcopo * Cybirres.
Basilio episcopo Taborum.
Dorotheo episcopo Neapoleos.
Constantino episcopo Alabandôn.
Gregorio episcopo Heracleæ.
Dauide episcopo Iasi.
*Milasi *Mylasses Gregorio episcopo * Mylasson.
Sergio episcopo Vigiliarum.
Ioanne episcopo Myndi.
Stauratio episcopo Stadiæ.
Gregorio episcopo Stratonicęę.
Antimo episcopo Hylarymon.
Theophylacto * in locum Amazonis.
Niceta episcopo Halicarnassi.
Mariano * in locum Ceramorum.
Theodosio episcopo Chonôn.
Michaele episcopo Chęretepôn.
*Elentiss Pantaleone episcopo * Valentię.
Georgio episcopo Peltarum.
Christophoro episcopo * Atanaôn.
Leone episcopo Eumenias.
Paulo episcopo Acmonis.
*Timeni ferarum, Gregorio episcopo * Timęni Therôn.
Leone episcopo Scoputranopoleos.
Leone episcopo Aleûs.
Nicephoro episcopo Lubdon.
Georgio episcopo Appię.
Ioanne episcopo Eucarpiæ.
Michaele episcopo Hierapoleos.
Niceta episcopo Nicoleias.
* Nicephoro episcopo Promię.
* Python Nicolao episcopo * Phytôn.
Theophylacto episcopo Cynabôn.
Niceta episcopo Augustopoleos.
Ioanne episcopo Cotylę.
Georgio episcopo * Medięi.
*Ispi. Theophylacto œconomo & vicario * Ipsi.
Stephano designato Troum.
* Hectorion Ioanne designato * Ectorion.
Constantino episcopo Ambladon.
Epiphanio episcopo Perton.
Sisinnio episcopo Philomelii.
Michaele episcopo Papon.
*Agalassi Theodosio episcopo * Sagalassi.
*Cibon Sisinnio episc. Apameę, quę est * Cibon.
Iona episcopo Coanes.
Nicephoro episcopo Adadon.
Petro episcopo * Pythias.

Leone episcopo Bares.
Petro episcopo Seleucię, quę est Pisidię.
Leone œconomo & vicario Zozopoleos.
Mariano episcopo * Magydon.
Paulo episcopo * Aliq.
Nicephoro episcopo Phoglon.
Leone episcopo Andidon.
Leone episcopo Sibyllon.
Manzone episcopo Pracanon.
Theodoro episcopo Germanicopoleos.
Eustathio episcopo Cilindereos.
Sisinnio episcopo Musbadon.
Eustathio episcopo Lamon.
Theophylacto episcopo Zenopoleos.
Constantino episcopo Dalisandi.
Anastasio episcopo Lauzadôn.

Sedentibus his in editissimo templi loco sanctissimæ ecclesiæ magnæ, quæ cognominatur Sophia, præsentibus simul & audiêtibus illustrissimis iuxta ac magnificêtissimis senatoribus, Petronio glorioso proconsule & patricio, Theophylacto comite imperiali obsequij, Ioanne regio ostiario & quæstore erarij militaris: præterea religiosis archimãdritis, gubernatoribus & monachis, depositis in medio sacris & inuiolatis euangelij Dei codicibus, religiosissimi Siciliæ insulæ episcopi dicere cœperunt: Dignum arbitramur ante omnia & conueniens huic sanctæ & œcumenicę synodo, sanctissimũ summumq; pastorem & rectorem presidem Imperatricis vrbis Constantinopoleos nouæ Romę, ad initium quę deinceps tractabuntur, capitum prefari, & veluti ianuam aperire, & quę hoc loco deceant, priùs explicare.

Sancta synodus respondit: Sanctissimorũ episcoporum voto satisfiat.

Tharasius sanctissimus beatissimusq; Patriarcha Constantinopoleos dicere cœpit: Admodùm sanè tempestiuum est nunc, propheticam illam uocem, quam sæpè etiàm ab ipso Euangelio prędicatam audiuimus, recitare: Recta fient quę obliqua erant, & asperę Luc. 3. a
viæ in planas cõuertentur. Cum Deo siquidem cuncta quæcunq; fiunt, promptè peragi possunt, quoniam illius voluntati consilijsq; nemo obstare potest. Quanquam autem per insultum veteratoris hostis, qui hoc vnum conatur vt discerpat & conuellat, disturbetq; sanctam & catholicam Ecclesiam, anni præteriti tempore, sub Kalendas mensis Augusti, in pia & regia ciuitate prasidentibus nobis in sanctorum & omnibus seculis laudatorũ apostolorum (quos rectè Spiritussancti tubas dicimus) templo, commota sit ingẽs hominum turba, furore & amaritudine plena, quæ manus in nos inijcere tentauit, (à qua tamen diuina gratia & fauore sumus liberati, idq; paucorum episcoporum subsidio, quorum nomina libens relinquo, cùm pleriſque omnibus sint cognita) visa sit obstaculum aliquod & veluti remora iniecta, nè verus pietatis sermo exaudiri & stabiliri

ſtabiliri poſſet: attamen clementiſſimi noſtri Imperatores, qui à Deo gubernacula mundi acceperunt, cùm rectæ fidei acerrimi propugnatores eſſent, malæ verò & minùs ſyncerę impugnatores, non potuerunt ſomnum dare oculis ſuis, nec palpebris dormitationem, donèc DEI tabernaculum, hoc eſt, illius Eccleſiam, in vnitatem reduxerunt & pacificũ conuentum eidem indixerint. Qua de cauſa conſilio & diuina volũtate rursùs in idem illud, quod tum agebatur, nos congregauerunt. Sed pro benefactis iſtis Chriſtus maximus omnium noſtrum rex, qui ſolus largiter retribuere poteſt, repẽdat illis. Nos verò viri ſacerdotes ipſum auxiliatorem inuocãtes, & timorem illius animis noſtris infigentes, futurumque iudicium in eos cõſtituẽtes, ſuccinctis ſupercilijs in veritatẽ ipſam mentes noſtras defigamus. Et in omnibus apoſtolico more ſobriè ambulantes, ad æquilibrium cuncta examinemus, vt omnem orationis vanitatem, contentionem, & redundantiam, tanquã zizania, puris ſegetibus innaſcentia, ſinè aliqua procraſtinatione extirpemus: cùm aduersùs veritatẽ ſuppullulent, & Eccleſiæ repugnent. Nam quæ in ea
2.Cor.1. hactenùs tradita ſunt, nõ ſunt, Etiàm & Nõ, ſed etiàm, tãtùm ſunt in veritate: manentq; infracta & minimè ficulnea in æternũ tem-
Mat.16.c pus. Et is qui denũciat, quòd portæ inferorum non præualebunt ei, mentiri neſcius eſt. Et ſi confidimus gratum eſſe coram cõſpectu DEI, adueniãt, qui anno præterito cõtra veritatem reſtiterunt: & ſi quiſquam eorum habet quod obijciat, aut contradicat, ſiue aliam quanuis apologiam: intrepidè loquatur. Sic enim omnis inquiſitio manifeſtabitur.

Conſtantinus ſanctiſſimus Conſtantiæ, quæ eſt in Cypro, epiſcopꝰ inquit: Si ſanctæ & œcumenicæ ſynodo, iuxta ea quæ à ſanctiſſimo & beatiſſ. Patriarcha Tharaſio dicta ſunt, placuerit, ingrediantur ſanctiſſimi epiſcopi, qui in hac parte ad ſacram & œcumenicam ſynodum conuocati ſunt.

Sancta ſynodus reſpondit: Ingrediantur. Et ingreſſi ſunt omnes præfati epiſcopi. Deindè quoquè ingreſſi clariſſimi ſenatores,
* vale, per excellẽtiã appellãtur ſperiales epiſtolæ, q̃ aliquid fieri aut non fieri iubẽt. dixerunt: Domini noſtri optimi, * diploma ſacrum & venerandum, ad ſacroſanctã œcũ ſynodum iuſſerunt deſtinari, id audite.

Sancta ſynodus ait: Cõfirmet Deus regnum optimorum noſtrorũ principum. & ſimul Leontius vir clariſſimus, à ſecretis, in manibus ferens ſacrum diploma, legere cœpit.

EPISTOLA IMPERATORIS *ad ſacram Synodum.*

¶ Conſtantinus & Irene fideles Romanorũ Imperatores diuina voluntate & noſtra gratia, iuſſuque ſacrati noſtri Imperij cõgregatis ſanctiſſimis Epiſcopis in Nicęna Synodo.

IEſus Chriſtus Dominus noſter, verus Deus, veraque iuxta DEI patris naturam ſapientia, per illius in carne diuinitatem, mirificamque œconomiam vindicans nos ab errore idolorum, noſtram naturam liberando renouauit, cooperante illius congenere ſpiritu ſancto. Et primus factus ſummus ſacerdos, huius appellationis reddidit nos conſortes, ò viri ſacerdotes. Hic igitur paſtor Luc.15.a bonus ille, qui errantem ouiculam in humeris portans, hominem qui ab ouili ſuo exciderat, reſtituens in conſortium angelicæ ſuæ ſacriq; muneris virtutis, per ſeipſum nos re- Gol.1.c demit, ſoluens interſepti obſtaculum, nimirùm inimicitiã, in carne ſua nobis pacificam rationem viuendi gratuitò conceſſit, ob id & cunctis euangelicè prædicari iuſſit: Beati Mat.5.a pacifici, quoniam ipſi filij Dei vocabuntur. Hanc igitur ob beatitudinẽ, quæ nobis donata eſt, nobilitatisque cauſa qua Deus nos adoptauit, Imperatoria noſtra & pia maieſtas, ad concordiam & pacem vniuerſum Romanum Imperium erigere contendens, precipuè tamen ſanctarum Dei noſtri eccleſiarum ſtatum, qua poſſumus cura & conſilio conſeruare intendimus. Sacerdotumque cõcordiam per omnia firmam & ſtabilem eſſe deſideramus, Orientis videlicet in partibus ſeptentrionis, occidentis & meridiei. Iamq; adeſtis Dei voluntate per præſides prouinciarum, perque deſcriptas ſæpiùs ſynodicas literas, miſſasque à ſanctiſſimo Patriarcha. Hæc eſt enim à multis ſeculis ſynodica lex per vniuerſam eccleſiam, quæ à ſeculis per ſecula durabit euangelicè inſtituta, cuius hortatu & ueluti iuſſu eos ſanctos Viros ſacerdotes congregauimus, qui eſſe diſpenſatores teſtamenti illius per incruenta ſacrificia vocamini: quo rectè ſentientium ſynodorum determinationibus, iudicium veſtrũ confirmetur, omnisque ſplendor ſpirituſſancti reluceat. Nullus ſiquidem lucernam accẽ Matt.5.b dens, ponit eam ſub modio, iuxta vocem Do Marc.4.c mini, ſed ſupra candelabrum, vt lumen det Luc.11.d omnibus qui in ędibus ſunt. Sic enim & olim à pijs patribus noſtris cõſtitutum deinceps obſeruetur, vt ſanctæ Dei eccleſiæ in pacifica conſtitutione firmentur. Non aliter enim pro veritate depugnamus, pietatemque promotam cupimus: præterea eccleſiaſticum ſtatum * eam: qua à principio obtinuit, legiſla- * for. eam tionem & authoritatem obtinere volumus, quã
quàm militaribus conſilijs nos cupimus eſſe inſtructos, ciuilibusque negocijs inuigilantes.

tes. Atque hæc in posterũ meliùs animo voluentes,nũc multò sacratissimã non dubitauimus summis laborib⁹ cõgregare synodũ. Damus quoquè vnicuiq; libertatẽ,vt sinè omni formidine ea eloquatur, quæ secũ animo deliberauerit, quô veritas magis magisque eluceſcat, & intrepida voce audiatur: Simul etiàm vt ex multis ecclesijs dissidium auferatur, pacisq; copulatio & cõstãtia in omnibus connectatur. Et simulatquè Paulus sanctissimus patriarcha iuxta diuinã voluntatẽ carnem præsentem commutaturus erat,præsensq; habitaculum derelicturus,& ad superiores sedes commigraturus,immò verò ad Dominum nostrum Christum, episcopatui renũciauit,monachi tam eligens vitam: nobis verò interrogantibus illum, qua de causa hoc fecisset, respondit, quòd si morte occupatus & præuentus in episcopatu huius piæ & regiæ ciuitatis fuisset,etiàm extra oẽm Ecclesiam catholicam resurgere cogeretur: quod ipsum in tenebras exteriores,quæ diabolo & angelis illius paratæ sunt, abducit. Dolebat enim synodum quandam hic indictam, quæ subuertere contendebat imaginum picturas, quas sancta Ecclesia catholica seruat & amplectitur,& ad memoriã præfiguratorũ suscipit. Idipsum,inquiebat, est quod animum meum cõmouet,quod meam conscientiam vrget,quomodò iudicium Dei effugere queã. At quæ causa est,quamobrem eiusmodi viris cõmemorari debeam, aut simul cũ illis versari? Hæc verò & plura alia ducibus quoquè nostris glorioſissimis loquutus est, vitamque finiuit. Hanc igitur responsionem nostra regia maiestas animaduertẽs,horrebam,præsertim cùm & ab alijs anteà audiêramus hæreticam esse horum hominum cogitationem,animo nostro deliberauimus,quidnam in hac re vsui esset & facto opùs,& consiliũ nostrum in medio proposuimus, vt repræsentato electo nouiter patriarcha, finis contentionibus per illũ imponeretur. Aduocantes igitur viros negociorum ecclesiasticorum haud imperitos. Christum verò verum Deum nostrum inuocantes,& cum eis cõsilium capientes, quem ex omnibus digniſsimum haberem, cui primas partes in hanc sacratissimam diuinorũ obseruãtissimæ & regiæ ciuitatis nostræ cathedram deferrem⁹, vt animo concordiq; sententia, Tharasium qui nunc in sacrosancta dignitate nobis præsidet, dignus declaratus est. Hunc igitur ad nos vocãtes, testimonium de illo & suffragia data exposuimus. Verùm is nulla ratione acquiescere illis volens, reliquorum electioni assentiri respuit. Nobis verò perquirẽtibus, qua tandèm causa obedire nollet, principiò quidem occasionem hãc attulit: maius esse summi sacerdotij cathedræ iugum,quàm illius humeris sustineri. Nos autẽ considerantes quòd occasionem quæreret,nec auscultare nobis vellet,non destitimus virum solicitare, omnibusq; viribus in eo perseueraumus, donèc assensum nobis præberet, vt summi sacerdotij dignitatem assumeret. Contemplatus itaque nostram instantem & vrgẽtem sedulitatem, causam recusationis nobis denũciauit: Quãdoquidem,inquit,video & cõfidero, supra petram Christum Deum nostrum fundatã, Ecclesiam nunc esse discissam, dissipatam & ruptã: nos quoquè modò hoc, modò illud diuersis animis loquentes, Orientis autem vnanimi fide prædictos Christianos, nostros verò aliter animatos: cumq; illis consentientes Christianos Occidentis, nos ediuersò in singulos dies ab omnibus illis anathematizari, vniuersalem synodũ postulo fieri, eorũ omnium qui tum ex omnibus loci gubernatoribus à papa veteris Romæ, tum ab Oriẽtis summis sacerdotibus mitti possunt. Hęc vbi auribus nostris fuissent percepta, in faciem præsentium sacerdotum, & clarissimorum nostrorum ducũ, totiusq; Christicolæ nostrę plebis virum eduximus: & omnibus libertatem dedimus, vt si quid aduersùs virum haberent,dicerent,vt purgare sese possent. Illi verò hæc audientes, libenter hominẽ acceperunt, postulantes simul nostram pacificam & piam dominationem, vt synodũ vniuersalem indiceremus. Huic igitur petitioni annuere tum visum est, meoque nutu iussi conuenire,immò vt veriùs loquar, Deo sic volente,nobis verò præeuntibus, congregaui vos. Quandoquidẽ autem ex vniuerso terrarum orbe Deus vos coniunxit, propriã voluntatem confirmare volens, depositis in medio sanctis euangelijs, veraciter & prudenter clamantibus,Iustè iudicate, state firmi pietatis propugnatores, & omnẽ vaniloquentiam, nuperamq; inductionem excindere animo prompto cõtendite. Quemadmodùm & Petrus Apostolicæ Sedis primus dux, seruilem & temerariam insaniam verberans,Iudaicæ auditus instrumentũ gladio amputauit. Extendentes igitur securim spiritus, omnem arborem ferentem fructum iurgij & ambiguitatis, & non ferendæ nouitatis,aut erudito sermone trãsplantate, aut canonicis edictis conscindite, & in venturæ gehennę ignem transmittite, vt corpus Ecclesiæ omnibus suis partibus integrum, rationi conueniens & consentiens, authoritatem traditionis patrum obtinens, item pax & tranquillitas spiritũs conseruet, & totius nostræ Romanæ reipublicæ status, in fidei quiete tranquilletur: Accepimus autem ab Adriano sanctissimo papa veteris Romæ literas per locum tenentes illius,Petrum religioſissimum primatem presbyterum, & Petrum Deum colentissimum presbyterum præsidem monasterij, qui & nobiscum in concilio sedent, quas iubemus iuxta synodicam consuetudinem publicè legi: vosque omnes cum decenti silẽtio animaduertere.

Paulus hic ante Tharasiũ Patriarcha Constãtinop. fuit

Matt. 25.

Per ἀναταλὰν intelligit Hierosolymã. Antioch. & Alexandrinã ecclesiam.

Ioan. 7. c

Locus obscurus.

Poſt id etiàm duos quaterniones vmbilicis concluſos legetis, qui à ſummis ſacerdotibus & viris ſacris orientalis diœceſis, per Ioannem religioſiſſimum monachum & aſſeſſorẽ patriarchicæ ſedis Antiochenæ,& Thomam presbyterum & rectorem,qui nobiſcũ in concilio ſunt præſentes,vt per eas cognoſcatis,quænam ſit catholicę Eccleſię ſententia & iudicium.

Sancta ſynodus reſpondit: Seruet Deus imperium eorum,producat illorum tempora Deus:augeat Dominus eos gratia.

Tres epiſcopi ex conciliabulo Cõſtantinopolitano, in quo dãnatæ ſunt imagines reſipiſcentes, adferunt libellos cõfeſſionis. 2.Tim. 2. a

Et adductus eſt Baſilius religioſiſſimus Ancyræ epiſcop⁹, præterea Theodorus epiſcopus Myrõn, & Theodoſius epiſcopus * Amorij. Stantibus autem his in medio ſacræ ſynodi, Baſilius Ancyræ epiſcopus inquit: Quantum erat mihi in viribus,argumentum & certam perſuaſionem fidei in me ſuſcipiens patres,ego minimus veſtrũm ſeruus,in catholicę Eccleſię defenſionẽ ꝓceſſi.

Tharaſius beatiſſimus patriarcha ait:Gloria ſit Deo, qui cunctos ſeruatos vult, & in cognitionem veritatis peruenire.

Baſilius Ancyrę epiſcop⁹,è libello ſic cœpit legere: Eccleſiaſtica legiſlatio iam olim a principio canonicè,& à ſanctis apoſtolis, illorumq; ſucceſſoribus ſanctis patribus & ꝓceptoribus noſtris,præterea ſacris & vniuerſalibus ſynodis, reliquisq; certis in locis celebratis cõuentionib⁹ tradita eſt:qua omnis hęreſeos paſsim ſuppullulantis ſuppreſſa eſt ſeges,& ad meliorẽ orthodoxumq; ſenſum conuerſa,vt etiàm per ſcripta teſtimonia ſtabilis Eccleſiæ catholicæ authoritas aduersùs omnem hæreſim quę abnegata eſt,aſſumpta in locũ orthodoxa fide deprehendat. Hinc & ego Baſilius epiſcopus Ancyranæ ciuitatis,catholicam Eccleſiam coniunctã & conſentientẽ eſſe cupiens, Adriano ſanctiſſimo papæ veteris Romæ, Tharaſio beatiſſimo patriarchæ, ſanctisque apoſtolicis thronis, Antiochiæ,inquam, Alexandriæ, & ſanctæ vrbis,nec minùs ſummis ſacerdotib⁹ & presbyteris cunctis orthodoxis hanc, quam deſcripſi,meam confeſſionem exhibere volo, inſinuãs me vobis,qui ex apoſtolica authoritate poteſtatem habetis errata corrigendi & ignoſcendi,id vnum à congregatione veſtra beata ſtipulando,nè quid ægrè feratis, quòd ſerius accellerim.tarditatis enim eſt,& ineruditæ meæ pigritiæ, qui opus cõmiſſum non adimpleuerim, cùm omnibus viribus laborandum in orthodoxę Eccleſiæ profectum mihi cognoſcam.ſed hæc, inquam, tardiſſimi intellectũs mei culpa eſt,vt ob id à Deo & beatitudine veſtra iuſtè poſtulem veniam.

CONFESSIO CATHOLICA.

Baſilij prius hæretici cõfeſſio catholica.

CRedo igitur & confiteor, in Deũ patrem omnipotentẽ, & in vnicum Dominum Chriſtum filiũ eius vnigenitũ, & in ſanctũ ſpiritum Dominum viuificantem, Trinitatem conſubſtantialem, in throno eodem conſedentem, in vna Deitate, poteſtate & authoritate adoratam & glorificatã, in vnius ſanctæ Trinitatis,& Domini Dei noſtri IESV Chriſti œconomia, quemadmodùm ſex ſacræ œcumenicæ ſynodi tradiderunt,hęc oĩa ſic confiteor. Vniuerſam autem hæreticorũ linguæ incontinentiam abijciens execror: quemadmodùm ipſos ſeſe reddiderunt execrabiles. Interpellans etiàm intemeratæ virginis noſtræ Deiparæ, ſanctarum cæleſtium poteſtatum, omniumque ſanctorum interceſſionẽ, horũ etiàm ſanctas reliquias cum omni honore ſuſcipiens & amplectens, honorificè veneror, firmiter credens me illorum ſanctitatis fieri poſſe participem. Eodẽ modo venerandas imagines, quæ œconomiam Ieſu Chriſti Domini & DEI noſtri qui propter ſalutem noſtram homo factus eſt, & inuiolatæ virginis Dominæ noſtræ Dei paræ,ſanctorumque apoſtolorum, prophetarum, martyrum & omnium ſanctorũ ſuſcipio & amplector, eisque honorem debitum exhibeo. Abijciens & execrans ex toto animo & corde, congregatam ex depranata mente & inſania, & appellatam ſeptimam ſynodum, apud eos qui rectè ſapiunt, nihilùm quàm iuſtè & canonicè ψευδοσύνοδον, hoc eſt,falſum conciliabulum appellatũ, vtpotè ab omni pietate & religione alienã: & à Deo traditæ eccleſiaſticæ legiſlationi audenter & præfractè,nè dicã impiè,oblatrantem,venerandasq; imagines contumelia afficientem,iubentemque has è medio ſacratũ eccleſiarũ tolli, cui præfuit Theodoſius falsò nominatus Epheſi epiſcopus, Siſinnius item Pergæ, cognomine Paſtillas: Baſilius Piſſidiæ improbus ille,cognomine Tricacabus:quorum vanus aſſecla, ſed tamen miſeratione dignus,Cõſtantinus, qui aliquandò fuit patriarcha.Hæc ità cõfiteor,& in his acquieſco. Ob id ſimplici corde & recto animi arbitrio, Deum teſtẽ citãs, ſubiectas execrationes (hoc eſt, anathematiſmos) conſtitui.

ANATHEMATISMI.

1 Chriſtianorum accuſatores & calumniatores,ſiue εἰκονομάχους,hoc eſt, imaginum demolitores,execror.

2 Qui ſacræ ſcripturæ verba de idolis & gentilium ſtatuis, ad venerandas Chriſtianorum imagines exponentes trahunt, execratio.

3 Qui venerandas & ſanctas imagines nõ amplectitur execratio.

4 Qui aſſerunt Chriſtianos, vt deos imagines adorare,execratio.

5 Qui fauent ex animo violatoribus, & ignominia afficientibus ſanctas imagines, execratio.

6 Qui

6 Qui præter Chriſtum Deum noſtrum dicunt alios eſſe, qui nos liberârunt à cultu idolorum, execratio.

7 Qui doctrinas ſanctorum patrum, & traditionem catholicæ Eccleſiæ contemnunt: quiq; cauſantur & uoces Arij, Neſtorij, Eutychis & Dioſcori iactant, dicentes quòd niſi ſatis ex veteri & nouo teſtaméto inſtructi eſſemus, ſanctorũ patrum, ſacrarum ſex ſynodorum doctrinas, & catholicæ Eccleſiæ traditiones ſequeremur, execratio.

8 Qui audent dicere catholicam Eccleſiã aliquandò idola ſuſcepiſſe, anthema.

9 Qui inquirunt diabolicarum inſidiarũ inuentum, ſacrarum imaginum culturam & ædificationem, nequaquàm autem ſanctorum patrũ noſtrorum traditioné, execratio.

Hæc quidem ſic confiteor & approbo, & ex tota anima, corde & mente demonſtro. Quòd ſi autem, ſiue ex calumnia, ſiue ex inſtinctu volens nolens vllo tempore ab his à me priùs confeſſis deſciuero, aut peruerſo animo diſceſſero, alienus ſim & à Deo patre & filio & ſancto ſpiritu, à catholica Eccleſia & omnibus ſacratis actionibus. Cuſtodiam autem hæc omnia, & ſecundùm diuinos canones ſanctorum apoſtolorum, & beatorũ patrum noſtrorum ab omni corruptione & turpi lucro.

Tharaſius beatiſſimus & ſanctiſſimus patriarcha, dixit: Omnis ſacratus cœtus Deo det gloriam, & gratiarum actionem rependat, propter hanc confeſſionem tuam quam præſtitiſti catholicæ Eccleſiæ.

Sãcta ſynodus reſpondit: Gloria illi Deo qui concordat diſſidẽtes. Et in medium accedens Theodorus pientiſſimus Myrôn epiſcopus, dixit:

Theodori ſecũdi reſipiſcentis confeſſio.

Et ego peccator & indignus, multa inueſtigaui & inquiſiui, id quod optimũ eſt eligere cupiens: Deum precor & ueſtram beatitudinem, vt cum reliquis omnibus ſanctæ Eccleſiæ catholicæ adiungar & conglutiner.

Tharaſius ſanctiſſimus & beatiſſimus patriarcha, dixit: Gratum proculdubiò & perq̃ liberale apud Deum, reſipiſcẽtes ſuſcipere.

Theodorus epiſcopus religioſiſſimus Myrôn, priori libello correſpondentem ſuum quoquè legit.

Tharaſius ſanctiſſimus patriarcha inquit: Et pro piẽtiſſimo Theodoro epiſcopo Myrôn, gratiarum actiones Deo agamus.

Euthymius beatiſſimus Sardenſium epiſcopus, ait: Benedictus Deus qui illum Eccleſiæ coniunxit.

Theodoſij qui territ fuit, reſipiſcentia.

Et adductus eſt Theodoſius pientiſſimus epiſcopus Amorij, & inquit: Sacratiſſimi, Deumq; colẽtiſſimi domini huius ſanctiſſimæ ſynodi, eriàm ego peccator & ſeductus multa mala aduerſùm venerandas imagines præter veritatẽ blateraui: quarè nunc agnoſcens culpam, & condemnãs me ipſum execror, idipſum porrò facturus quod male-

dixerim & in mundo hoc docuerim. precor autem & obteſtor ſacram ſynodum veſtrã, vt in reliquum Chriſtianorum numerum & me, licèt indignum, veſtrum famulum recipiatis.

Tharaſius ſanctiſſimꝰ patriarcha inquit: Plurimam cordis cõtritionem explicuit religioſiſſimus Theodoſius: quamobrem receptu dignus eſt.

Sancta ſynodus ait: Secundùm ſacros canones dignus eſt.

Tharaſius beatiſſimus patriarcha ait: Si nulla res alia canonicè prohibet, dignus eſt.

Theodoſius religioſiſſimus Amorij epiſcopus, proprium libellum ſic ipſe legere cœpit.

Confeſſio Theodoſij.

Sacræ huic & vniuerſali ſynodo, Theodoſius ego Chriſtianorum minimus, ſic cõfiteor: In primis approbo, ſuſcipio, ſaluto & veneror, ante omnia intemeratam Domini Ieſu Chriſti veri DEI noſtri imaginem, & eius, quæ ipſum ſinè ſemine peperit, ſanctæ matris Virginis, cuius etiàm auxilium, protectionem & interceſſionem nocte diuque, vt peccatori mihi ſubueniat inuoco, vt quæ eam poteſtatem habet ab illo, quem in mundum edidit, Chriſto Deo noſtro: Qui etiàm ſanctorum & multis rationibus prædicatorum apoſtolorum, prophetarum, martyrũ, patrum & eremum colentiũ imagines ſuſcipio & veneror, nõ vt deos: abſit, verùm mentis meæ affectum & deſiderium, quo in illos affectus ſum, hoc modo indicans, ex toto animo omnes obteſtor, vt ad Deum pro me intercedant, quo in oculis eius miſericordiã in die iudicij conſequar. Eadem ratione & reliquias ſanctorum veneror, & honore proſequor, & ſaluto, veluti athletarum & certatorum pro Chriſto, quiq; gratiam a DEO conſecuti ſunt, & remedia præſtare, morbos curare, dæmones eijcere, quemadmodùm Chriſtiana Eccleſia, velutì per manus accepit à ſanctis apoſtolis & patribus uſque in præſens ſeculum. Probo ſimiliter, quæ à primordio receptæ traduntur imagines, principiò Ieſu Chriſti Domini noſtri, & ſanctæ Deiparæ virginis, ſiue ex auro, ſiue ex argento, ſiue colorum ductibus, ſiue quacunque materia exprimantur. Vt omnibus manifeſta fiat eius in carne œconomia. Neque diſſimili ratione probantur à me ſanctorum & omnibus ſeculis laudatorum apoſtolorum, prophetarum, martyrum geſta, politiæque: vt in omnium oculis prælia & certamina, quæ pro Chriſto ſubierunt, hæreant, atque id in cõpendioſam uelutì ſcripturã, narrationem & eruditionem populi, maximè ſimplicioris. Nam ſi imperatorum vexillis ſanctioribus & imaginibus in ciuitates & prouincias miſſis, omnis populus cum cereis & ſuffimentis odoratis occurrunt: quanto iuſtius eſt, in Chriſti Dei noſtris eccleſijs imaginem ſeruatoris noſtri Dei, & intemeratæ

matris eius, ſanctorum etiàm omnium patrum & piorum erigere? Quemadmodùm diuus Baſilius inquit: Verùm etiàm in bello fortia virorum facinora, & hiſtorici ſcriptores & pictores ſæpè denotant: hi quidé oratione exornantes, hi verò in tabulis depingentes, vtriq; etiàm multos ad virtutem excitârunt. Idem alibi: Quantùm tibi laborandum ſit, vt vnum aliquem è ſanctis inuenias, quem puduit Chriſti? Et Chryſoſtomus ait: Sanctorum enim gratia morte non amputatur, interitu non obtunditur, ſed & poſt mortem viuentibus ſunt potériores. Aliaque multa quæ dici vix queunt. Et ob id obteſtor vos ſancti Dei & exclamo, Peccaui in cę lum & coram vobis, ſuſcipite me, vt DEVS recepit prodigum, meretricem & latronem. Quæritote me, quemadmodùm ouem perditam quæſiuit Chriſtus, quam & humeris ſuis ſuſtulit. Contingat mihi gratia in oculis Dei, ſanctorumq; eius angelorum, vt per pœnitentiam ſalutem conſequar, dum vos domini ſancti pro me interceditis.

In Cõcione in 40. martyres.

Ioã. Chry.

Luc. 15. 7. 23.

Anathematiſmi Theodoſij.

1 Qui venerandas imagines non veneratur, anathema.

2 Qui in ſanctas & venerabiles imagines blaſphemias congerunt, anathema.

3 Qui traducere & maledicis verbis inceſſere audent venerandas imagines, aut eaſdé reijcere, anathema.

4 Qui ex animo Chriſtianum populũ non docent venerationẽ ſanctarum & honorabilium imaginum omnium ſanctorum, qui ab initio Deo placuerunt, anathema.

5 Chriſtianorum accuſatoribus, aut iconoclaſtis, hoc eſt, imaginum demolitoribus, anathema.

Sabas religioſiſſimus præſes ſtudij, dixit: Iuxta apoſtolicas ordinationes & ſacras vniuerſales ſynodos, dignus eſt vt recipiatur.

Tharaſius beatiſſimus patriarcha inquit: Qui olim erant orthodoxæ fidei calumniatores, nunc veritatis præcones exiſtunt.

Conſtantinus beatiſſimus Conſtantiæ, quæ in Cypro eſt, epiſcopus inquit: Multas mihi lachrymas libellus pijſſimi Amorij epiſcopi excuſſit.

Tharaſi⁹ ſanctiſſimus patriarcha inquit: Si videbit ſynodo, in ſedes ſuas recipiantur.

Religioſiſſimi monachi dixerunt: Quemadmodùm ſacræ œcumenicæ ſynodi eos qui ex hæreſi ad meliorem mentem redeunt, ità quoquè nos illos recipiamus.

Epiſcopi ex hæreſi redeũtes, priſtinum locum recipiunt.

Sacra ſynodus reſpondit: Placet nobis omnibus. Confeſtim Baſilius Ancyræ, Theodorus Myron, & Theodoſius Amorij, religioſiſſ. epiſcopi in ſedibus ſuis & cathedris miſſi ſunt reſidere.

Euthymius religioſiſſimus Sardenſium epſ ait: Benè Deus orthodoxum induxit.

Sacra ſynodus reſpondit: Orthodoxus adſit ſynodo, pater patribus.

Poſt eos autem inducti ſunt Hypatius religioſiſſimus Niceæ epiſcopus, Leo Rhodi, & Gregorius Piſſidię, Gregorius alter Peſſinuntôn, Leo alter Iconij, Nicolaus Hierapoleos, Leo alter Carpathi religioſiſſ. epiſcopi.

Adducuntur plures ex priori hæreſi.

* Georgi⁹

Tharaſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Non poſſum ſatis nóſſe, vnde exiſtatis inſtructi, vt tam profundum conſilium conflaueritis, non propter Dominum: item cõfœderationes iniêritis, non ex ſpiritu eius, nupèr concurrentes clàm & latenter, quô veritatem ſubuerteretis. ſiquidem verò ex imprudentia id feciſtis, dare rationem ignorantiæ veſtræ: ſi verò falſa ratione inducti, adducatur ea, vt ab omnibus exaudiatur. Certum enim mihi eſt, ſanctum hunc cœtum complexiones & controuerſias veſtras, auxiliãte & propugnante, quæ nunquàm vinci poteſt, veritate, diſſoluendo diſſolutorum, & confringendo confractorum, vt falſos nexus iniuſtosque, & qui nullum veritatis argumentum in ſe continent.

Eſa. 30.

3. Eſdr. 3.

Leo religioſiſſimus epiſcopus Rhodi, inquit: Peccauimus & coram Deo & corã Eccleſia, coramque hac ſacra ſynodo. Imperitia autem nos excidere à veritate compulit, neque quicquam quod in defenſionem abducere poſſumus, habemus.

Gregorius epiſcopus Peſſinuntôn inquit: Secundùm fidem à ſanctis Apoſtolis nobis traditam, ſic confitemur & ſeruamus.

Tharaſius ſanctiſſim⁹ patriarcha inquit: Si quæ ratio eſt apud vos, quemadmodùm vobis dictum eſt, adducatur.

Hypatius eiusque complices dixerunt: Nihil eſt terſancti patres quod loquamur. Secundùm ignorantiam & inſipientiam fueramus loquuti.

Tharaſius ſanctiſſimus patriarcha ait: Quæ vos ratio ad veritatem redire coegit?

Hypatius eiusque complices dixerunt: Sanctorum apoſtolorum patrumque noſtrorum doctrina.

Gregorius religioſiſſimus Peſſinuntûm epiſcopus, ait: In Antiochena ſynodo ſanctorum apoſtolorũ dictum eſt, ſeruatos non debere ampliùs ad idola aberrare, ſed certãdum eſſe ante columnam Dei hominisque Ieſu Chriſti Domini noſtri. Sed & diuus Iſidorus Peluſiotes dicit: τοῦ λέγειν ἀνδρὸς ὅτι τόπου ἄγαλμα, Hoc eſt, Templi nulla ratio, quod non ornatur imagine.

Iſidorus Peluſiota

Leo religioſiſſimus Rhodi epiſcopus inquit: Cuncta piè & verè loquimur, etiamſi indigni & peccatores ſimus. Ex legali, prophetica, apoſtolica, patrumque traditione inſtructi ſumus, hanc eſſe veritatem, pietatemque, vt in ſanctis eccleſijs venerandæ imagines colantur, docente idem multorum annorum conſuetudine, ab apoſtolorum tẽporibus hucuſquè probata, atque ex his perſuaſi ſumus.

Tharaſius ſanctiſſimus patriarcha inquit, Quo pacto cùm fueris decé aut octo annos

nos episcopus, non potuisti hucusquè in eã persuasionem venire?

Leo religiosissimus episcopus ait: Quandoquidem multis temporibus malitia duranit, duranit & improba doctrina: cumque hæc perseueraret ob nostra peccata, declinare nos à via veritatis coegit: sed spes est apud Deum salutis nostræ.

Hæresis quo diutior, hoc extirpatu difficilior.

Tharasius sanctissimus patriarcha inquit: Morborum qui longissimi sunt, difficilimi curatu esse solent: sic animus hæreseos tenebris obrutus, lumen veritatis difficilimè admittit.

Constantinus sanctissimus Constantiæ, quæ in Cypro est, episcopus inquit: Oportebat vos episcopos existentes, ab aliis non debere doceri, sed aliorum esse doctores.

Leo religiosissimus Rhodi episcopus ait: Si in lege peccati non fieret expressio, non opùs esset gratia.

Stauratius sanctissimus Chalcedonis episcopus, inquit: Sed nos fratres sub lege non sumus, sed sub gratia.

Hyparius, etusque complices episcopi aiunt: Ex malis magistris malas doctrinas assumpsimus.

Tharasius sanctissim⁹ patriarcha inquit: Quandoquidem dixistis, κακῶν διδασκάλων κακὰ τὰ μαθήματα, Mali doctoris improba eruditio. Ex malis doctoribus sacerdotes Ecclesia non recipere debet.

Hypatius religiosissimus Nicæ⁹ episcop⁹, inquit: Sic vsus obtinuit.

Gregorius religiosissimus Pessinuntûm episcopus, inquit: Diuus Ioannes Chrysostomus inquit: ἐγὼ καὶ μιᾶς χύτου ἐγάπησα γραφὴν ἐυσεβείας πεπληρωμένην, Hoc est, ego & ex cera futilem picturam pietate plenã amaui. Ioã. Chry.

Sabas religiosissimus monachus & præses studij, ait: Benedictus Deus, qui nos in viam veritatis perduxit.

Tharasius sanctissim⁹ patriarcha ait: Audiamus modò rationem & defensionem horum.

Sacra synodus inquit: Rectè domine.

Ioannes religiosissimus monachus presbyter, & locum tenẽs apostolicæ sedis Antiochiæ, inquit: Multorum ore celebratum est, per sancte pater, quo pacto oporteat eos recipere, qui ex hæresi reuertuntur: ob id suademus, vt sacra synodus libros sanctorũ patrum inpræsentiarùm adferri iubeat, quò cognoscamus & consideremus, quænam in recipiendis certa ratio conseruari debeat. Dubitamus siquidem & nos.

Constantinus religiosissimus Constantiæ, quæ est in Cypro, episcopus inquit: Rogamus tuam beatitudinem, domine, adferantur libri de quibus dictum est, vt plena fiducia hanc optimam ordinationem exequamur.

Tharasius sanctissim⁹ patriarcha inquit: Iuxta petitionem Dei amantissimorum virorum locum tenentium, & beatissimorum episcoporum, adferantur libri.

Constantinus vir diuinorum studiosissimus, sacri patriarchatûs notarius, dixit: Secundùm iussionem vestræ sanctitatis adtulimus sacros codices adferentes, quos ex bibliotheca sacri patriarchatûs, & ex canonibus sanctorum Apostolorum, sacrarumque Synodorum, sacrique nostri patris Basilij, & aliorum sanctorum patrum traditionibus sumpsimus.

Tharasius sanctissimus Patriarcha ĩquit: Principio legatur Canonicarum ordinationum liber.

Sancta Synodus dixit: Legatur.

Idem ille Cõstantinus Dei studiosissimus diacon⁹, & notari⁹ sacri patriarchatûs, legit.

¶ Canon sanctorum Apostolorum quinquagesimustertius.

In nostris exemplaribus Græcis canon iste, 51. est. Luc. 15.

Si quis presbyter eum qui à peccato cõuertitur, non receperit, sed reijcit, deponitor. Siquidem Christum offendit, qui gaudium in cœlo super peccatorem resipiscentem oboriri dixit.

Sabas religiosiss. vir, & qui cum eo erant⁹, inquit: Hoc certè manifestum & clarum est, & ab omnibus receptum, debere videlicet peccatorem vnumquenque relipiscentem, ab Ecclesia recipi.

Tharasius sanctissimus patriarcha ĩquit: Est & alter canon eadem de re.

Idem diuinorũ amãtissimus notarius, legit:

¶ Sacræ synodi Nicenæ canon octauus.

De his qui se catharos, id est, puros nominârunt, si ad communem catholicam & Apostolicam Ecclesiam redierint, visum est sanctæ & magnæ synodo, vt accepta manûs impositione in clero sic maneant. Præ omnibus autem his curandum, vt confessionem per scripturam exhibeant: videlicet vt Ecclesiæ catholicæ dogmata suscipiant & sectentur, nimirùm communionem ineuntes cũ his qui secundas nuptias affectârunt, quique in persequutione lapsi sunt, quibus tamen spatium temporis præscriptum est, vt in omnibus Ecclesiæ catholicæ & apostolicæ dogmata sequantur. Vbicunquè autem illi ipsi, siue in vicis, siue in ciuitatibus inuenti fuerint, modò per manuum impositionem ordinati fuerint, in clero reperti, in eodem ordine sunto. Et quæ deincèps.

Theodorus religiosissimus episcopus Catanes, dixit: Ad hæresim istam lectus canon nihil facit.

Tharasius sanctiss. Patriarcha dixit: Immò ad quamcunque hæresim pertinet.

Epiphanius religiosiss. diaconus sanctissimæ Ecclesiæ Catanes, quæ est Siciliæ prouinciæ, vicarius Thomæ episcopi Sardiniæ, ait⁹: Hic canon de hæreticis Catharis datus est.

Tharasius beatissimus patriarcha inquit: Modò igitur & nos renascentem hæresim

Digitized by Google

quomodò debemus recipere?

Ioannes Dei colentiſſimus, loci ſeruator apoſtolici throni Orientis, ait: Hæreſis quemuis etiàm hominé ab Eccleſia ſeparat.

¶Sancta ſynodus ait: Hoc notiſſimum eſt.

Religioſiſſimi monachi dixerunt: Canon iubet, χειροθετουμένους, id eſt, ordinatos recipi.

Tharaſius ſanctiſſimus patriarcha reſpõdit: Quonam modo intelligitis hoc ipſum verbum χειροθετουμένους?

Religioſiſſimi monachi aiunt: Domine, doctrina etiamnùm opùs habemus.

Tharaſius beatiſſim' patriarcha infit: Fieri poteſt, vt χειροθέτημα, id eſt, manûs impoſitio, pro benedictione accipiatur, non pro ordinatione.

Clariſſimi duces dixerunt: Si nihil aliud vetat, ob eorum iſtam reſipiſcentiam, iuxta canones recipiantur.

Tharaſius beatiſſimus patriarcha inquit: Inueſtigemus & alios canones de reliquis hęreſibus.

Sancta ſynodus dixit: Id omnes rogamus, veniant canones.

Idem ille ſtudioſiſſimus notarius legit.

¶ Sacra & œcumenicę Epheſinæ ſynodi canon tertius.

Si qui in qualibet ciuitate clericorum à Neſtorio, quiquc illius dogma ſequuntur, phibiti ſunt, vt minùs rectè ſenſerint, hos vt gradum propriũ recuperent, iuſtum cenſuimus. Quicunque autem clerici vniuerſali & orthodoxæ ſynodo conſentiunt, & nunc & in futurum etiàm quouis tempore iubemus, ne omninò epiſcopis à ſacris canonibus & orthodoxa fide deficientibus & abſiſtentibus, eaque tranſgredientibus, ſubijciantur.

Tharaſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Manifeſtior canon hic de eo articulo quem quærebamus. Legantur & reliqui canones.

Stephanus venerabilis monachus, & librorum cuſtos ſacri patriarchatûs, dixit: In manibus ſunt epiſtolę beati Patris noſtri Baſilij de prędicto argumento, num recipiendi ſint in ſacrum ordinem qui ex hæreſi reuertuntur. Has ſi vultis, lecturus ſum.

Sacra ſynodus reſpondit: Legantur.

Stephanus monachus legere cœpit.

Ex Epiſtola Baſilij ad Amphilochium.

Ex prima ad Amphilochium canonica epiſtola beati Patris noſtri Baſilij.

Eorum qui Encratitæ nominantur, vetſutiam operæprecium eſt conſiderare. Siquidem, vt ſeipſos reddant nè ab Eccleſia recipiantur, auſi ſunt proprium baptiſma occupare. Vndè & ſuam quoquè conſuetudinem falſam reddiderunt. Quandoquidem autem nihil expreſſum de his neque conſtitutum eſt, arbitror, non eſſe nobis inconueniens eorum baptiſma irritum & vanum aſſerere. Et ſi quiſpiã ab illis fuerit aſſumptus, ſi ad Eccleſiam rediérit, baptizandus eſt. Quòd ſi autem illud ipſum vniuerſali ordini videbitur impedimento futurum, ad conſuetudinem prouocandum eſt. Et patres qui apud nos rerum eccleſiaſticarum diſpẽſationem habent, ſequendi ſunt. Suſpicor autem, nè auſteritate ſententiæ tardiores ad baptizandum redditi, impediantur, nè minùs (alioquì ſeruandi) baptiſma conſequantur. Si verò illi baptiſmum noſtrum ſeruant, nihil nos angat: non enim illis in gratiæ retributione obnoxij ſumus, ſed canonibus exactè ſeruiendum eſt. Omni autem ratione conforme ſit, eos qui ad eorum baptiſma accedunt, inungi fidelium modo, & ità ad myſteria accedere. Nouì verò quòd fratres qui cũ Izoe & Saturnino, quique ex eo ordine ſunt, conueniũt, in epiſcoporum ſedem receperimus. Vt etiam nunc qui eius ſunt ordinis, diſſeparare ab Eccleſia nequeamus, qui canonem quẽdam, qui de communicatione cum ijs agit, ex epiſcoporum traditione ediderimus.

Baſilius pœnitentes recepit ad ordines ſacros.

Venerabiles monachi dixerunt: Petimus, vt & adferatur diui Athanaſij ad Rufinianũ epiſtola.

Sancta ſynodus reſpondit: Fiat iuxta venerabilium monachorum petitionem.

Interèa Leõtius vir clariſſimus à ſecretis, dixit: Legantur ordine & reliquæ diui Baſilij epiſtolæ.

Stephanus venerabilis monachus & librorum cuſtos, recitauit:

Ex epiſtola beati Patris noſtri Baſilij ad Euaiſenos:

Ex Epiſtola 72. Baſilij.

Quos verò nup ex Galatia tranſmiſerunt, vt libertatem recuperandi epiſcopatum conſequantur, tales ſunt, quales eos eſſe nouerunt, qui cum illis vel exiguo tempore conuixerunt. Iterùm: Quòd ſi autem dicunt ſe reſipuiſſe, doceant per ſcripturam ſuam reſipiſcentiam, & execrationem fidei quam Conſtantinopoli ſuſceperunt. Prætereà ab hæretici ſeparent ſe, & ſimpliciores minimè decipiant.

Ex eiuſdem ad Occidentis epiſcopos epiſtola:

Ex eiuſdem Epiſtola 74.

Eorum etiàm qui me non parùm adflixerunt, Euſtathius vnus eſt: is, inquam, qui ex * Sebaſtea Armeniæ minoris oppido natus eſt, quique olim Arij diſcipulus comesq; indiuiduus extitit, cùm is Alexandriæ inclaruiſſet, & impias in vnigenitũ blaſphemias metaretur, quo tẽpore etiàm iter veriſſimos & maximè germanos viri illius diſcipulos numeratus eſt. Poſteaquàm autẽ ad ſua reuerſus eſt, beatiſſimo epiſcopo Hermogeni illum accuſanti, & de peruerſo dogmate reprehendenti, ſanioris fidei confeſſionem tradidit,

Digitized by Google

tradidit, atque ità manus impositionem ab eo nactus, postquàm ille dormiuit, confestim ad Eusebium episcopum Constantinopoleos (quo per ea tempora nemo magis Arij dogma turbabat) fugit. Illinc etiã ijsdem fere de causis expulsus, iterùm in patriã redijt, defensionem adferens, impiam suam mentem callidè celans, verbaque non iniqua, sed quæ recta sapere videbantur, prætexens. Episcopatum autem facilè consecutus, confestim induxit animum ad execrationem consubstantialitatis conscribendã, in eo conuenticulo quod Ancyræ ab ipsis habitum est. Illinc autem in Seleuciam profectus, ea quæ cũ illis qui eiusdem sunt dogmatis, conscripsit, omnibus notum est. In Constantinopolitana autem urbe, consensit iterùm cum ijs quæ ab hæreticis erant proposita, ità ab episcopatu deiectus, quòd scilicet in Melitena iam anteà fuerat depositus, ipse sibi viam qua in pristinum statũ reuocari posset, (nimirùm reditum ab eos) excogitauit. At quę fuerint illi à beatissimo episcopo Liberio proposita, quæque ipse composuerit, ignoramus. Hoc unum scimꝰ, epistolam qua restitueretur, ab illa Thyanensi synodo exhibitam, qua etiàm in locum est restitutus.

Lecta etiàm est ad Terentium comitem eiusdem beati Patris nostri epistola, in qua significauit pater idem communicationem & receptionẽ Eustathij, qui ab hæreti fuerat reuertus.

Stephanus venerabilis diaconus & loci seruator sancti patriarchici secreti, legere cœpit.

Ex Synodo Ephesina.

Ex definitione œcumenicæ synodi tertiæ, quæ contra impios Messalianos, hoc est, Euchitas habita est.

Placuit omnibus nobis, & Dei amantissimis episcopis Valeriano & Amphilochio, omnibusque Pamphyliæ & Lyconiæ prouinciarum venerabilibus episcopis, ea quæ in synodica charta descripta sunt, vim conseruare, neque vlla ratione transgredi, firmatis similiter quæ in Alexandria acta sunt, vt quicunq; per quamuis prouinciam Messaliani, hoc est, furiosæ hæreseos cultores extiterint, sine etiàm in suspicionem uenerint eiusmodi morbi, siue clericorum de numero fuerint, siue ex laicis, inquiri & excommunicari: quòd si autem aliquis illud ipsum dogma fuerit execratus, si quidẽ clericus exiterit, in ea ordinatione permaneat: si verò laicus, in Ecclesiæ communionem recipiatur.

Petrus venerabilis lector & notarius sacri patriarchici secreti, legit:

Ex Epistola Cyrilli ad Maximũ.

Beati patris nostri Cyrilli Archiepiscopi Alexãdriæ epistola commendatoria ad Maximum Alexandrinæ ecclesiæ diaconum:

Didici à dilecto anachoreta Paulo, tuam pietatẽ religiosissimi episcopi Ioannis consuetudinem, & in hunc diem usque recusasse, quòd in Antiochensium fortassè ecclesia sint etiamnùm aliqui, quibus aut Nestorij dogma placeat, aut aliquandò placuerit, sed nunc abstinere cœpisse. Probet igitur tua beneuolentia, num illi ipsi nudè & irreuerenter congregentur, Nestorianaq; & sapiant, & apud alios loqui ausint, nũquæ aliquandò conscientiam cauterio vstam habuerint. Arbitror enim eos nunc congregari, vt simul resipiscant qui in eodem erant errore deprehẽti, quia fortè apud alios delictum fateri non ausint. Solent enim pleraque talia apud deceptos fieri. Quòd si autẽ iam videas eos congregari in recta fide, malorum oportet te obliuionem præteritorum inducere. Malumus enim eos videre negantes, quàm inuerecundo animo collaudantes Nestorij improbitatem. Igitur nè contentiones dicamur amare, religiosissimi episcopi Iohannis familiaritatẽ amplectamur, hoc illi indulgentes, & ecclesiasticæ œconomiæ causa nec simus tam exacti explorators in eos qui ad mẽtem redierunt. Res enim cum moda administratione, multaq; (vt dixi) diligentia indiget.

Cyrilli Epistola ad Gennadium.

Eiusdem ad Gennadium presbyterum & archimandritam epistola:

Intensam tuam erga pietatem affectionem non iam nunc, sed multis ab hinc annis cognoui, plurimùm autem ea de causa studia tuæ vitæ diligentiamq; commendo. Est tamen cùm administrationem rerum aliqui transgrediantur, extraq; limites paulò plùs quàm oporteat ferãtur, quò maius lucrum consequantur. Quemadmodùm illi qui mare nauigant, exorientе tempestate & fluctibus concitatis, ità vt nauis periculum timeant, onera quædã in mare deijciant, ut reliqua conseruent: sic & nos in nostris rebus facere oportet, cùm non liceat exactè omnes ad salutem perducere, subindè aliquem conniuenter relinquimus, nè vniuersorum iacturam & damnum patiamur. Hæc autẽ scribo q̃ inaudierim te ægrè affectum esse aduersùs beatissimũ & pijssimũ nostrũ commi nistrum Proclum episcopũ, quòd in cõmunionem Aelensium epm receperit, quem Palæstinæ ecclesiæ statuta præsidẽ nõ agnoscunt. Ad effrenem autem huius negocij cupidinem, vana quædã ambitio excitat, quę procul dubiò finem amarũ est adsecutura. Itaq; nequaquàm velim tuam pietatem fugere familiaritatẽ cum beatissimo & pijssimo Procio episcopo. Siquidem eadem illius sanctitati mihiq; sententia est, neque

huius

huius diſpenſationis modus cuiquam prudentium diſplicuit.

Lectis his, monachi dixerunt: Si iuſſerit ſancta ſynodus, adferat ad Rufinianũ beati patris noſtri Athanaſij epiſtola, & legatur.

Sancta ſynodus dixit: Satisfiat petitioni religioſorum monachorum.

Stephanus præfatus monachus ferens in manibus librum, legere cœpit:

Ex Epiſtola D. Athanaſij ad Rufinianum.

Diui Athanaſij ad Rufinianum.

Domino dilecto & deſideratiſſimo comminiſtro Rufiniano, Athanaſius in Domino ſalutẽ. & poſt alia: Quãdoquidem ſtudioſè & eccleſiaſticè (hoc enim tuæ pietati iterùm conuenit) de ijs q̃ neceſſariò redacti ſunt, nec per improbã fidẽ ſunt corrupti, inquiſiuiſti: eaque de re ad ſynodos & alios ſcribere voluiſti, vt animi ſententiam de ijs explicarent, velim mi domine deſideratiſſime ſic habeas. Inprimis cùm à ui ceſſatum eſſet, ſynodusq; præſentium & eorum qui longinquas regiones incolebant, epiſcoporum haberetur, nec modò comminiſtris q̃ per Græciam paſſim habitant, verùm etiàm in Galliis & Hiſpania: communi decreto placuit, ut & hic & ubiquè gentiũ, quicunq; lapſi fuiſſent ꝓprio arbitrio, & anteſignani fuiſſent impietatis, ſi reſipiſcerent, ignoſcendum quidem illis, verùm non reſtituendos in cleri numerum: qui verò non authores, ſed neceſſitate & uiolentia compulſi fuiſſent, viſum eſt illis quidem ignoſcendum, & in cleri locum reſtituendos, maximè cùm probabilem defenſionẽ & excuſationem dederint. Atque hoc quoquè œconomicè & rationabiliter factum videtur. Nam ipſi quidem animo ſtatuerant, non velle ad impietatem delabi verùm quoniã impiiſſimi quidam eorum cauſa ſtatum Eccleſiæ ad ſeditionem trahebant, duxerunt longè ſatiùs eſſe, vi compulſos ſe concurrere & onus geſtare, quàm populum perdere. Hęc cùm adferrent, viſi ſunt nobis non abſurda reſpõdiſſe, quandò & in occaſionem facti, exemplo Aaron fratris Moſeos ſe defenderent, qui in eremo populi trãſgreſſionibus acquieuit, defenſionem habens, nè populus in Aegyptum reuerſus, idolorum cultui iterùm ſe manciparet. Videbat enim ſi in eremi vaſtitate ſubſtitiſſet, futurum ut paulatim ab impietate regrederet, in Aegypto autem nullam eſſe ad pietatem regreſſûs viam. Hac de cauſa clero per ea tempora ignotum eſt. Qui vero in errorem ſeducti erant, & violentia huc compulſi, data quoquè ijs communio eſt: quemadmodum hæc & Romam ſcripta ſunt, Romanorumq; Eccleſiam omnia comprobaſſe conſtat. Hæc quoquè tuæ pietati confidenter ſcribo & ſignifico, quó pietas tua ea quę decreta ſunt, hoc modo amplectatur.

Exo. 32. c

Sabas & qui cum eo aderant, monachi dixerunt: Non hęc ſolummodò D. Athanaſii vox eſt, verùm etiàm ſynodorũ, propterea quòd inquit idem pater ipſos quoquè Romanos totamque Græciam idem comprobauiſſe. Definit autem eos qui ex hæreſi ad priſtinam mentem redeunt, ſuſcipiendos ad pœnitentiam, verùm ſacerdotii dignitatem minimè illis reſtituendam.

Tharaſius beatiſſ. patriarcha dixit: Non de quouis hęretico redeunte ad mentem, recipiendo beatus pater ſtatuit, ſed de eorũ principibus & anteſignanis, quique in ſua hęreſi veluti deliciantur & ſe oblectant, uerbisque artificioſis veritatem ipſam fucare ſtudent haud aliter ac orthodoxi cum libertate ſolent, ipſi autem ſententiam ſcripturæ peruerſè explicant. Verùm iterùm recitetur eadem epiſtola ad Ruſinianum.

Epiſtola eiuſdem Patris.

Ex epiſtola Athanaſij Alexandrini ad Ruſinianum.

Lecto autem loco, in quo beatus pater lapſis veniam dat impietatis, ſed qui pręcipui hęreticorum fuerunt, negat reſtituendos in ordinem ſacerdotalem: qui uerò anteſignani non fuiſſent, ſed vi & neceſſitate ad impietatem coacti, ignoſcendum quidem illis, & in cleri locum reſtituendos, quòd iuſtam accuſationem adferent.

Venerabiles monachi dixerunt: En quẽ admodùm in principio diximus, ſic eſt: ſi q̃dẽ beatus pater, eos qui ex hæreſi reuertuntur, in ſacerdotij dignitatem non recipit.

Tharaſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Videmini mihi mentem patris non intelligere, quandoquidem eos qui non fuere authores hæreſeos, vi autem compulſi ſunt, recipit ad priſtinam dignitatem ſolummodò vero præcipuos atque adeò parentes, ſiue authores hæreſium, à dignitate ſacerdotii recipienda excludit, rectè profectò iuſteque id pronuncians.

Et rurſùm:

Athanaſij laus.

Inſignem pugilem D. Athanaſium Eccleſia nouit, vtpotè qui Romam vique uaria perſequutione ab Arianicæ hæreſeos principibus coactus, deindè inhoneſtè illhinc fugatus, cùm rediiſſet in Græciam, paſſimq; per eccleſias oberraret, aduerſarij illius pro tempore ueluti ad meliorem mẽtem reuerſi, cum illo coniuncti ſunt: verùm illo recedente, cõfeſtim ſolita audientia ad priſtinam hæreſin reuerterunt: piosque omni ratione perſecuti ſunt. Hac igitur ratione arbitror beatum patrem dixiſſe, ad ſacerdotij dignitatem eiuſcemodi non recipiendos: utpotè à quibus cùm ipſe, tum reliqui orthodoxi nihil præter grauia expectarent.

Sabas religioſus monachus inquit: Profectò vir erat, qui facilè malorum obliuiſcebatur.

Tharaſius ſanctiſſimus patriarcha reſpõdit: Clarum hoc eſt, non enim alicui mortaliũ malũ pro malo retribuit. Verùm ꝓpter zelum

zelum Dei & confirmationem Eccleſiæ, humanitate ſua & benignitate inſita non potuit vti, niſi ad iuſtitiam Dei tuendam vindicandamque.

Ioãnes venerabilis presbyter monachus, & locum tenens orientalis diœceſeos, dixit: Rectè hoc ſtatutum in confirmationem audientium explicatum eſt. Monachi reſpondentes dixerunt: Verùm vi adactos & compulſos, beatus pater admittit. dicant igitur hi, an uim paſſi ſint, an adacti ſint, utà veritate deſciuerint.

Hypatius eiusque complices epicopi, dixerunt: Nos violẽtiam nullam ſuſtinuimus, neq; adacti ſumus, ſed in hac hæreſi noſtra nati ſumus & conuerſati, & uitam diù egimus.

Theodorus pijſſimus epiſ. Catanę, quiq; aderãt illi Siculi epiſ. prętereà Epiphanius ciuitatis Catanæ diaconus, & vicarius Thomæ epiſcopi Sardinię, dixerunt: Qui hactenùs lecti ſunt beatorum patrum canones, de Nouatianis, Encratiſtis & Arianis dati ſunt: huius autem hæreſis magiſtros quo loco habebimus?

Imaginũ vſum Manichæi primùm dãnauerunt, deindè & alij plurimi.

Tharaſius beatiſſ. patriarcha dixit: Inuenimus & Manichęos reſpuiſſe imagines, ſed & prętereà hos Marcioniſtas, & illi qui cõfundunt naturas Chriſti, quorum princeps Petrus Fullo: prætereà Xenęum Hierapolitanum ſed & Seuerum, aliosque hæreticos.

Epiphanius venerabilis diaconus ſanctiſſimæ Catanes eccleſiæ, & vicarius beatiſſimi Thomę Archiepiſcopi Sardiniæ, inquit: Minór ne eſt, quæ nunc nouata eſt hæreſis, an maior illis quæ hactenùs fuêre?

Tharaſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Malum perpetuò idem eſt & æquale: maximè autem in rebus eccleſiaſticis, in quarum decretis, cùm paruis tum magnis, errare idem eſt: ſiquidem in utriſque lex diuina violatur.

Ioãnes venerabilis monachus, locum tenens thronorum Orientalium, dixit: Hęreſis iſta omnibus hæreſibus peior eſt, malorum omnium peſſima: vtpotè quæ œconomiam ſeruatoris noſtri ſubuertat.

Tharaſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Ducit nos in rectam uiam id, quod à beato patre noſtro dictum eſt, ſi nulla alia ſubſit cauſa, recipiantur venerabiles epiſcopi.

Sancta ſynodus dixit: Legantur & reliqua canonicarum inſtitutionum.

Fragmentum breue ex ſynodo Chalcedonẽ.

Conſtantinus venerabilis diaconus, & notarius facti patriarchatûs, legit: Ex actis ſanctæ & uniuerſalis quartæ ſynodi Chalcedonenſis.

Orientales & qui cum illis erant, pijſſimi epiſcopi exclamárũt: Peccauimus omnes, omnes veniam precamur. Et rursùs Thalaſſius, Euſebius, & Euſtathius venerabiles epiſcopi dixerunt: Omnes errauimus, omnes veniam petimus.

Et exurgens pijſſimus epiſcopus Iuuenalis, trãſgreſſus eſt in alteram partem, & adiũxit ſe pœnitẽtibus. Et exaltata voce Orientales, quiq; cum his erant religioſiſſimi epiſcopi clamauerunt: Bono omine Deus huc te adduxit: Orthodoxe, rectè veniſti.

Et poſt alia plurima pijſſimi Illyrici epiſcopi dixerunt: Omnes lapſi ſumus, omnes veniam precamur.

Sabas venerabilis monachus & præfectus ſtudiorum, inquit: Si viſum eſt ſanctę ſynodo, videamus ordinationem eorum, quos recepimus, num ſint ab hæreticis, an minùs?

Sancta ſynodꝰ dixit: Quæratur deinceps de electione.

Antonius venerabilis monachus, ex lib. eccleſiaſticæ hiſtoriæ Rufini Romani preſbyteri, legit: lib. 10. cap. 28.

Ευσέβιος ἐν ἀλεξανδρίᾳ γενόμενος, ἐμφύλοις σύνοδον κροτουμένην περὶ τῶν αὐτῶν ὑποθέσεων ὀλίγων μὲν ὄντων τῶν συνελθόντων, χάριτι δὲ τῆς ὑπὲρ χριστοῦ ὁμολογίας τὰ μέγιστα πράττειν καὶ λέγειν δυναμένων, ἐπισχοῦσι τῷ τῆς εὐσεβείας ζήλῳ τῆς μὲν βέβηλα τοῖς δεξαμένοις ἄρειν κινοῦσιν, ἅπασι δὲ βουλεύσασθαι τὰ πάντα δέχεσθαι μετανοοῦντας καὶ ἀναθυματίζοντας, ἵνα μὴ πολλὰ πλήθη αἱρέσεων ἀπόλωνται, γίγνεται ὅτι οὐκ ἐτέλουν τὰ ἑαυτῶν ἐπεξιτῆν, ἀλλὰ τὸ πολλοῖς σύμφορον κακοῦ κακοῦ χριστοῦ παῖς σωτηρίως ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα σώζῃ τῶν αἱρέσεων τὸ γένος οὔτε γὰρ μόνοις ἡμῖν τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν πρεσβεύειν ὠφέλιμον, ἀλλὰ καὶ ἑτέροις πολλοῖς. ὅπως καὶ τὸν ὦν τὸν ἐν ἀσωτίᾳ βιώσαντα ὁ πατὴρ προσελάβετο καὶ συλλαλῆσαι τῆς ἡσυχίας αὐτῷ μετεῖναι βουλόμενος τὴν σφραγῖδα ἐν τῷ δακτυλίῳ δίδωσι, καὶ τὴν στολὴν περιβεβλῆσθαι ποιεῖ. ἐμφάτως γοῦν ὅντος ὁ κανὼν ἐν τῇ εὐαγγελικῇ αὐθεντίᾳ συνεφρυμένος καὶ τυπούσθω. Ἀσέμνον μὲν ἐν ταῖς κατὰ τὴν ἀνατολὴν ἐκκλησίαις περὶ τούτου πρεσβεύειν, Εὐσέβιον δὲ ταῖς ἐπὶ τῆς δύσεως προσκεῖσθαι δὲ κατὰ τὴν σύνοδον, καὶ τὸ περὶ τοῦ πνεύματος ἁγίου διὰ τὸ ἀναφωνῆσαι πάλιν, τοὺς χαρίζεσθαι ἀυτὸ τῆς δοξολογίας.

Græca apposuimus ut uerum esse cognoscatur quod Suidas Rufini historiarum libros duos transtulerit in Græcũ idioma refertur.

Hoc eſt,

Pergit interea Euſebius Alexandriam, ibiq; confeſſorum concilio congregato, pauci numero, ſed fide integri & meritis multi, quo pacto poſt hæreticorum procellas & perfidiæ turbines tranquillitas reuocaretur Eccleſiæ, omni cura & * deliberatione diſcutiunt. Alijs videbatur fidei calore feruentibus, nullum debere vltrà in ſacerdotium recipi, qui ſe vtcunquè hæreticæ communionis contagione maculáſſet. Sed qui imitantes Apoſtolum, quærebant, non quod ſibi uile eſſet, ſed quod pluribus, vel qui imitarentur Chriſtum, qui cùm eſſet omnium uita, pro ſalute cunctorum humilians ſe, deſcendit in mortem, quò ſcilicet inueniretur & in mortuis vita: dicebant melius eſſe, * humiliare paululùm propter deiectos, & inclinari propter eliſos, vt eos rursùs erigerent, nec ſibimet ſolis puritatis merito cœlorum regna defenderent, ſed eſſe gloriosius, ſi cum pluribus illuc mererẽtur intrare. Et ideò ſibi rectum uideri, vt tantùm perfidiæ authoribus amputatis, reliquis ſacerdotibus daretur optio, ſi fortè uelint, abiurato

* liberatione

* humiliari

Digitized by Google

iurato perfidiæ errore,ad fidem patrum ſtatutaque conuerti,nec negare aditum redeũtibus, quin potiùs de eorum conuerſione gaudere, quia & ille euangelicus iunior filius,paternæ depopulator ſubſtantiæ, ſed in ſemetipſum reuerſus, non ſolùm ſuſcipi meruit,ſed & dignus paternis complexibus deputatur, & anulum fidei recipit, & ſtola circundatur:per quam quid aliud,quàm ſacerdotij declarantur inſignia?nec probabilis extitit apud patrem ſenior filius, quòd inuidit recepto : nec tantum meriti habuit non delinquendo, quantum notæ contraxit non indulgendo germano.

Luc. 15.

Cùm igitur huiuſcemodi ſententiam ex euangelica authoritate prolatam, ordo ille ſacerdotalis & apoſtolicus approbâſſet ex concilij decreto, Aſterio cæterisque qui cum ipſo erant, Orientis iniungitur procuratio, Occidentis verò Euſebio decernitur. Additur ſanè in illo concilij decreto etiàm de ſpirituſancto plenior diſputatio,vt eiuſdem ſubſtantiæ ac Deitatis, cuius pater & filius,etiàm ſpirituſanctus crederetur, nec quicquam prorsùs in Trinitate, aut creatũ, aut inferiùs,poſteriúsve diceretur.

Pater, Filius, Spiritus ſanctꝰ, unius, & eiuſdem ſunt ſubſtantiæ. Hucuſq; Ruffinus.

Conſtantinus venerabilis diaconus & notarius,legit:

Ex hiſtoria Eccleſiaſtica Socratis:

Photinus Syrmij exiſtẽs epiſcopus, Marcelli Ancyrani fuit diſcipulus,& ipſe purũ hominem Chriſtum, quemadmodum præceptor eius Marcellus,dixit,

Et iterùm idem ex eadem hiſtoria legere cæpit:

Qui verò in Sardicenſi ſynodo fuerant, indicta cauſa damnârunt, definitionem autem fidei Niceę datam confirmârunt, omnẽ impietatem eijcientes & execrantes: reddiderunt verò ſedes Paulo & Athanaſio, necnon Marcello Ancyrano, apologiam adferenti & dicenti, non intellectum ſuum librum,cùm ipſe etiàm auerſetur omnes,qui purum hominem Chriſtum dicunt.

Tharaſius ſanctiſſ. patriarcha dixit:Plurimi iam canonici, ſanctarumque ſynodorum & patrum libri lecti ſunt, qui docent nos reuerſos ab hæreſi recipere debere,modò non ſubſit improba aliqua cauſa. Sancta ſynodus dixit:Rectè facit dominus, qui nos ex epiſtolicis & ſynodicis commentarijs de hæreticis recipiendis inſtruxit.

Redeũtes ab hæreſi quando recipiendi.

Tharaſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Id quod ex beato patre Athanaſio lectum eſt,denuò legatur.

Stephanus librarius & venerabilis monachus legit:Epiſtola B. Athanaſij ad Rufinianum,vt priùs ſcriptum eſt.

Tharaſius ſanctiſſ.patriarcha dixit:Quẽadmodùm in ſuperioribus docuimus, ità mens eſt beati Patris Athanaſij.

Venerabiles monachi dixerunt: Nos indigni ſanctitatis tuæ ſerui, & anteà teſtati ſumus, quodcunque ſacræ ſynodi admittunt,modò nihil ſit quod impediat, & nos recipere.

Petrus Dei ſtudioſiſſ. presbyter, & Apoſtolicæ ſedis Adriani papæ Romani uicarius,dixit: Et Romæ quoquè extorris erat Macarius, hæreticus à ſancta ſynodo ſexta deſignatus. verùm piæ memorationis pater noſter Benedictus,deliberandi ſpatium per 30. dies illi conceſſit, & quodam tempore Bonifacium conſiliarium ad eum miſit,quò verbis admonitione plenis ex ſacra ſcriptura illum inſtrueret, verùm ad meliorẽ mentem haud quaquàm perduci potuit. Id autem pater beatus ob id egit, quò rursùs illũ in priſtinum ſtatum reciperet.

Macarius hæreticus humaniter à Pontifice tractatur.

Sacra ſynodus reſpondit:Si ex toto corde epiſcopi iſti delictum agnouerint, gratia Deo ipſisque.Si verò ficto animo ſimulant, iudicet in eos Dominus, quemadmodùm in Arium & Neſtorium iudicauit. Epiſcopi autẽ in quos inquiſitum erat, ſe ipſi execrantes, apertè teſtari ſunt non ſubeſſe confeſſioni fictum animum: dixerunt autem, niſi ſecundùm catholicam Eccleſiam ſenſerimus, execrabiles ſimus à Deo patre, & filio,& ſancto ſpiritu.

Tharaſius ſanctiſſimus patriarcha ait:Inhærendum eſt ſuperioribus dictis.

Petrus Dei ſtudioſiſſimus epiſcopus, uicarius ſanctiſſimi papæ Romani Adriani, dixit : Vt ſcriptũ eſt ab hiſtoricis,diuus Meletius creatus fuit ab Arianis epiſcopus, & cùm aſcendiſſet ambonem,prædicauit conſubſtantialitatem,& tamen illius electio reprobata eſt.

Meletio non profuit reſipiſcentia.

Theodorus ſantiſſ. epiſcopus Catanes, reliquique epiſcopi Siciliæ, dixerunt: Certum eſt quod inquit protopresbyter Apoſtolicæ cathedræ.

Tharaſius ſanctiſſ.patriarcha ait: Nuſquã equidem diſcrepanti animo patres inuenimus, verùm omnes ueluti eiuſdem ſpiritûs eadem prædicant,eademque docent: verùm Eccleſiæ œconomiam gubernationem contemplatus beatus pater Athanaſius, ità nobis tradidit, vt iudicet recipiendos in cleri conſortium,qui hæreſeos magiſtri non fuiſſent.

Hæretici, qui hæreſeos magiſtri non fuerunt, recipiendi in clerum.

Religioſi monachi dixerunt: Si quid in medio ſynodi iudicatum eſt, cenſemus recipiendum.

Sancta ſynodus dixit:Speramus poſt ſanctam ſynodum nõ futuros aliquos qui perueretentur. Ea ratione & epiſcopi ſeſe anathematiſmo obligauerunt, vt ſi ad priorem hæreſin reuerſi fuerint,iudicet de eis ſancta ſynodus.

Cõſtantinus vis religioſus epiſcopꝰ Conſtan-

Digitized by

ſtantiæ,quæ eſt in Cypro, dixit: Multa ſanctitate cõſpicui domini, ſi quidem hi libellos confeſſionis exhibuerint, recipiantur: ſin minùs,iudicet de eis ſancta ſynodus.

Clariſſimi duces dixerũt: Geſtant in manibus libellos,eosque parati ſunt offerre.

Tharaſius ſanctiſſimus Patriarcha dixit: Conſilio meo,de præſenti quæſtione quicquid eſt reliquum ſanctorum canonum, euoluatur.

Coſmas venerabilis diaconus, & ſacri patriarchatûs cubicularius, ex vita ſancti Patris noſtri Sabæ,legit: Itaque cùm ſancta vniuerſalis quinta Synodus Conſtantinopoli eſſet congregata, communi & generali anathemate reiecti ſunt Origenes & Theodorus epiſcopus Mopſueſtias,& quæcunq; ab Euagrio & Didymo dicta ſunt de præexiſtentia,ſiue περὶ προυπάρξεως. Probârunt autem id quatuor Patriarchæ præſentes. Præterea Imperator noſter Dei obſeruantiſſimus, acta ſynodi Hieroſolymam miſit: in qua ciuitate coacto epiſcoporum conuẽtu,quotquot erant Palæſtinorum epiſcopi, manibus & pedibus & ore ſententiam & ſtatutum ſynodi confirmarunt, niſi quòd Alexander epiſcopus Abyles, contrarium ſenſit,quamobrem epiſcopatu exutus, Byzantium ſe recepit,& terræmotu abſorptus eſt & deſoſſus. Neolauritas autem,cùm ſe à catholica communione ſeparâſſent, Eutychius Patriarcha diuerſis rationib' aggreſſus eſt,& in octo menſes vſque varia admonitione & adhortatione vſus,cùm non poſſet fieri voti compos, neque ad vnitatem Eccleſiæ eos perducere,imperatorijs iuſſionibus obtemperans, illos per Anaſtaſium ducem à Neolaura expulit, regionem ab illorum peſte liberans.

Ex vita S. Sabæ.

Tharaſius beatiſſ.Patriarcha ait: Videtis quòd octimeſtre tempus Archiepiſcopus exegit, longanimitate & adhortationibus apud illos vius: atqui iam nouerat antè eos anathemate in ſynodo execratos. Quid eſt igitur quod hæſitamus & p̃bemus nosmetipſos difficiles, quò minùs ex ordinatione canonica,& ſanctorum patrum diligentia, & ſynodicis iuſſionibus, quæ redeuntes ab hæreſi qualiber recipiunt, & hos admittamus?

Sancta ſynodus dixit: Sic eſt reuerà, niſi tamen canonica ſubſit cauſa, quæ impedimento ſit.

Tharaſius ſanctiſſ.Patriarcha inquit: Sic placeat omnibus, quò eos recipiamus.

Sancta Synodus dixit: Placet omnibus.

Venerabiles monachi exclamârunt: Et nobis ſanè placet.

Tharaſius beatiſſ. patriarcha dixit: Denuò dicimus, ſi alia non ſubſit canonica cauſa quæ prohibeat, redeuntes recipiantur. Oportet enim vbiquè canonicas ordinationes ſeruare.

Venerabiles monachi dixerũt: Iuxta ſex ſanctas & œcumenicas ſynodos, ex hæreſi redeuntes recipimus, niſi cauſa quæpiam non toleranda ſubſit.

Tharaſius beatiſſimus Patriarcha dixit: Et nos quoquè omnes inſtructi à ſanctis patribus noſtris,ſic definimus.

Venerabiles monachi dixerũt:Si qui monachi à ſacra Synodo abſunt,qd de illis fiet?

Tharaſius ſanctiſſimus Patriarcha dixit: Illis ex canonibus priùs lectis hæc perſuadebimus.qua autem de cauſa ab hac ſynodo abſunt?

Sabas religioſiſſ.monachus dixit:Nõ noui,ſed ſibi ipſi aduerſantur.

Euthymius religioſiſſ. epiſ. Sardenſium, dixit: Quemadmodùm iam admonuimus, adferantur libri, vt pleniùs erudiamur de his,qui ab hæreticis ſunt ordinati.

Cõſtantinus venerandus diaconus & notarius,ait: Quandoquidem iubetis,vt de conſuetudine ea qua ab hæreticis quidam ordinantur,legamus:eccè vobis libros, vt ſi iuſſeritis,legantur.

Sancta ſynodus reſpondit: Legantur.

Stephanus venerabilis monachus librorum cuſtos,legit:

Ex hiſtoria eccleſiaſt. Rufini. Ex Rufini 10. Eccleſiaſticę hiſtoriæ.

Τοῦτον μὲν οὖν τὸν ἐμφύλων διαγωγὴν βραχὺν ὄντα πρότερον εἰς τὴν ἐπίσκοπὴν παρελθὼν Μακεδόνιος ηὔξησεν, ἀκάκιος δὲ καὶ πατρόφιλος Μάξιμον τὸν τῶν ἱεροσολύμων ἐξεβάλοντες Κύριλλον ἀντικατέστησαν.

Hoc eſt:

Hanc igitur in teſtinam perſecutionem Macedonius,ad epiſcopatum accedens, auxit.Acacius verò & Patrophilus, Maximo Hieroſolymorum epiſcopo expulſo, Cyrillum ſufficerunt.

Et poſt hæc Coſmas venerabilis diaconus,notarius & cubicularius ſacri patriarchatûs,legit.

Ex hiſtoria Eccleſiaſtica Theoderi Lectoris libro quinto: De hoc Theodoro vide Suidam.

Dioſcorus autem ſecundùm canones ſibi viſus creatus, epiſcopatui Conſtantinopolitano inhæſit: deſignauit etiàm primatẽ eccleſiæ eiuſdem Anatolium quendam, qui Alexandrinæ eccleſiæ quiſquilias Conſtantinopoli effundebat, habens ſibi confeſtim comminiſtrum Eutychen, ad quem vrbanè Anatolius inquit: Futurum ignorat,qui in quo ſtatu fuit,non conſiderat. Acta autem hęc ſunt ſub cõſulatu Protogenis & Aſterij.

Tharaſius beatiſſ.Patriarcha dixit: Quid de Anatolio dicitis? nónne princeps fuit quartæ Synodi? & tamen à Dioſcoro impio illo fuerat creatus, atque id etiàm præſente Eutyche. Ergò & nos ab hæreticis ordinatos recipiamus, quemadmodùm quoquè Anatolius receptus eſt. Et iterùm: Vera Dei uox eſt, filios non morituros pro patribus, ſed vnuſquiſque pro ſuo peccato morte morietur. Addatur quòd ordina- Ezec. 18. c, f

tio

tio a Deo eſt. Quandoquidem autem quidam de Anatolio dubitant, legatur, quid de eo ſcriptum ſit.

Coſmas diaconus & cubicularius ſacri patriarchatûs, legit.

Præfatio Chalcedonenſis ſanctæ & vniuerſalis ſynodi.

Ex præfatione Cõcilij Chalcedonẽſi.

Conueniente ſancta & vniuerſali ſynodo ſecundùm ſacram præceptionẽ in Chalcedonẽſi urbe congregata, nimirùm Paſchaſino & Lucentio reuerendiſſimis epiſcopis, & Bonifacio religioſiſſimo presbytero, tenentibus locum ſanctiſſimi & reuerendiſſimi archiepiſcopi almæ urbis Romæ Leonis, & Anatolio reuerendiſſimo epiſcopo inclytæ urbis Conſtantinopoleos nouæ Romæ.

Reuerendiſſimi monachi dixerunt: Et iſtud quoquè recipimus.

Iterùm Conſtantinus diaconus & notarius ſacri patriarchatûs legit.

Ex vita S. Sabæ Confeſſ. formalis legendũ πλανητῶν

Ex vita ſancti patris noſtri Sabæ:

Flauiano igitur & Helia patriarchis, ut dictũ eſt, Sidoni exiſtentibus, literisque* adulatorijs & œconomicis ad Imperatorẽ utentibus, præterea Sidonenſem ſynodum, quæ ſecundùm rectã fidem congregata fuit, diſſoluẽtibus, cùm domum ad proprias ſedes redirent, qui à Soterico & Philoxeno ſtabant, rem indignè ferentes, in iram vehemẽtiſſimam Imperatorem excitârunt, vtpotè, qui deceptus per vafriciem & ſimulationẽ patriarcharum fuiſſet. Accepta autem poteſtate, quantam ipſi volebant, auroque ſufficienti, Antiochenſiũ populo id diuiſerunt, atque ità varijs modis Flauianũ afflixerunt & vexârunt, cogentes interìm & obtorto collo huc trahentes, vt acta Chalcedonenſis cõcilij anathemate proſequeretur: quo nolente, epiſcopatu ſuo priuatus, in exilium quoquè damnatus eſt. Cùm autẽ eam rem cognouiſſet Imperator, & ex animo id ſibi placeret, Seuerum quendam, principẽ hæreſis Acephalorum, Antiochiam in epiſcopatum dirigit. Hic epiſcopatu accepto, qui illius conuerſationem & cõſuetudinem deteſtabantur, in eos peſſima quæuis exempla edidit. Dirigit etiàm ſynodicas ſuas literas Heliæ Patriarchæ, quo non recipiente, in archiepiſcopum Imperatorem exacerbauit. Rurſùs eaſdem Hieroſolymam verſùs menſe Maio indictione ſexta mittit, addita clericorum quorundam & regia quoquè manu: quod cùm percepiſſet beatus noſter pater Sabas, aſſcẽdens cum reliquis eremi pſidibus in ſacram urbem, eos qui cum ſynodicis Seueri veniebãt, ex ſancta ciuitate exegit. Multitudine autem monachorum undiquè confluente, omnes ante ſacrum Cranium, ſiue Caluariæ locum, ſimul cum Hieroſolymitis congregati ſunt, unaque uoce exclamârunt, anathema Seuero, omnibusq; qui cum eo communicant, præſentibus & audientibus adhuc Magiſtrianis principib* & militibus, quos Imperator iſthuc miſerat. Hic autem Seuerus miris adulationibus authoritatem ſibi apud Imperatorem obtinens, & confiſus regia poteſtate, Chalcedonenſem ſynodum infinitis execrationibus deuouit, omnibus ingenij viribus Eutychis opinionem catholicis aduerſam, defendere, & porrò ſpargere conatus. Eutyches autem unam Chriſti filij Dei poſt incarnationem ex Virgine naturam aſſerebat, homo peruertens omnia & tumultuarius, qui plurima noua dogmata Eccleſiæ catholicæ fidei & legibus contraria confinxit. probabat enim impijſſimam illam & latrocinijs maximè infamem ſecũdam Epheſinã ſynodum, teſtatus apertè, illam non inferiorem, quàm priorem Epheſi habitam, cẽſendam. Præter hæc eruditione & doctrina æquales aſſirmabat Cyrillum diuinum Alexandrinorum archiepiſcopum, & Dioſcorum, qui in communionem recepit Eutychen hæreticum, uelutì conuenientem animo & opinionibus ſuis, & ſanctiſſimum & unicè orthodoxum Flauianum ſanctæ urbis archiepiſcopum, interfecit & ſuſtulit. Atque ità ad omnem impietatem promouens Seuerus his, nihil aliud quàm linguam ſuam in Dei blaſphemiam exacuit. diuiſit autem in ſuis libris indiuiſam & vnam in Trinitate deitatem & hypoſtaſin, nullam in his nominibus differentiam agnoſcens. Vnam ſanctam adorandam & conſubſtantialem diuinarum hypoſtaſeon trinitatem, naturarum & deitatũ & deorum Trinitatem auſus eſt dicere. huiuſcemodi autem animarũ corruptorem & peſtem Anaſtaſius Imperator compulit Heliam archiepiſcopum in communionẽ recipere: cumq; nulla ratione id ageret, ira exardeſcens Imperator, Olympium quendam Cæſareenſem, qui ducatum Palæſtinæ curabat, addita generali à Sidone ſcripta epiſtola, in qua continebatur, non recipiendam Chalcedonenſem ſynodum, ad Heliam epiſcopatu deturbandum miſit. Olympius autem cum regia poteſtate accedens, uſus uarijs artibus, Heliam abegit, Ioannem verò Martiani filium, conſentientem cum Seuero & communicantem, Chalcedonenſemq; ſynodum execrantem, epiſcopum Hieroſolymorum die tertio mentis Septembris, in principio decimæ indictionis inſtituit. Poſtquàm autem honorabilis Sabas & reliqui eremi patres audiuiſſent Ioannem conſecratum eſſe à Seuero, congregati apud eum, ex aperto teſtati ſunt, ſe neutiquàm in communionem Seuerum recepturos, ſed pro Chalcedonenſi ſynodo extrema paſſuros, præſertim cùm totam populi cateruam habeant commilitantem. Ea ratione Ioannes, quia patres ſuſpiciebat, negligit ea conficere quæ à duce erant ei cõmiſſa. Anaſtaſius aũt Imperator poſtquàm percepiſſet Ioãnẽ fœdera rupiſſe, in furorẽ uerſus, cùm Olym-

Seuerus princeps Acephalorum.

Eutychetis dogmata.

Anaſtaſij odium in orthodoxos

Olympius ad manus nõ eſſet, ſtatim Anaſtaſium Pamphili ducatui Paleſtinæ præfectũ mittit, quo Ioãnem compellat, vti Seuerum ad communionem recipiat, & ſynodum Chalcedonenſem anathemate deuoueat, aut epiſcopatu deturbetur. Hic igitur cùm ingreſſus eſſet Hieroſolyma, eueſtigiò Ioãnem ad ſe vocatum, in carcerem publicum dimittit. Totus autẽ populus ea cauſa gaudio diſſolutus eſt, quòd is inſidiator & proditor archiepiſcopi Heliæ fuiſſet. Quidam autem Cæſareenſium ciuitatem gubernans, clàm in carcerem ingreſſus, conſilium dat Ioanni, modò velit rebus ſuis conſultum, & epiſcopatu ſuo minimè priuari, videat ne à quopiam illi perſuadeatur, quo in communionem Seuerum recipiat. perſuadeat autẽ duci, dicatque ſe omnia quæ iuſſa ſint vt faciat, ſinè mora effecturum: verùm nè per vim & neceſſitatem videatur compulſus, ſe, vbi liberatus ſit è carcere, poſt duos dies, quo inſtat Dominica, quæuis imperata alacriter facturum. His verò verbis perſuaſus dux, eũ eccleſiæ iiſtit: itaque archiepiſcopus à carcere liberatus, totum monachorum cętum, per noctem ad ſanctam ciuitatem conuocat. Fuit autem numerata eorum multitudo circiter decem millia monachorum. Quandoquidẽ autem tantam hominum multitudinem eccleſia capere nõ poterat, viſum eſt, vt ad sãcti protomartyris Stephani templum ſeſe conferrent, quod tantæ multitudini videbatur ſufficiens: quo minùs autem mali quippiam daretur ſuſpicandum duci, ſimulauit omnis turba, ſe Hypatio conſobrino Imperatoris gratulandi cauſa occurrere, qui à Vitelliana captiuitate liberatus, voti reus, Hieroſolymã ſe contulerat. Poſtquàm igitur omnes tum monachi, tum ciues in præmemorata baſilica conueniſſent, adfuit & Anaſtaſius dux, & Zacharias vir conſularis, adducentes ſecum cum magna multitudine Hypatium in protomartyris Stephani baſilicam, exiſtimante quoquè duce omnia pro regis voluntate & arbitrio euentura. His autem congregatis, in cancellos aſcendit archiepiſcopus, comites habens ſecum Theodoſion & Sabam monachorum Corypheos & præſides. Populus autem vniuerſus nihil aliud quàm longo tempore exclamabat, Hæreticos anathematiza, ſynodon confirma. Confeſtim autem tres illi vna voce Neſtorium, Eutychẽ, Seuerum & Sotericum, Cæſareæ eius quæ eſt Cappadociæ, epiſcopum, & omnes qui ſynodũ Chalcedonenſem non recipiunt, condemnant.

Tharaſius beatiſſimus patriarcha dixit: Rectè hactenùs noſtras autes patrum præcepta inſtruxerunt. quid autem, ab hæreticis creatos recipiemuſne, an minùs?

Sancta ſynodus dixit: Sanè domine, ſatis ſumus inſtructi, & ſunt recipiendi.

Tharaſius beatiſſimus Patriarcha dixit: Sanè & plurimi qui in ſexta ſynodo præſides fuerunt, à Sergio, Pyrrho, Paulo & Petro, doctoribus (inquam) hæreſeos monothelitarũ, fuere creati. Sed & hi viciſſim Conſtantinopolitanas ſedes inter clerum diſtribuerunt, & ab extremo eorum doctore Petro, vſque ad ſextam ſynodum, anni non pauciores q̃ quindecim interceſſerunt. Qui verò intermedijs temporibus fuerunt, Thomas ſcilicet Ioannes & Conſtantinus, ab hęreticis fuerũt ordinati, verùm ea de cauſa non ſunt reprobati. Circiter enim quinquaginta annos hæreſis illa viguit: & tamen in ſexta ſynodo patres quatuor illos prænominatos tantùm dãnarunt, quamq̃ eorum ordinationem reliquerint. Ab hæreticis ordinati recipiẽdi. Locus mutilus.

Sancta ſynodus dixit: Clarum eſt.

Conſtantinus reuerendiſſimus epiſcopus Conſtantiæ eius, quæ eſt in Cypro, dixit: Satis iam uidetur mihi confirmatum, eos qui ab hęreticis ordinati ſunt, recipiẽdos: ſi quis verò deſtinato animo ad hæreticos ſe contulerit, ab eisq̃ ordinatus fuerit, eum nequaquam recipiendum.

Venerabiles monachi dixerunt: De his quoquè diui Baſilij ad Nicopolitas epiſtolã habemus, rogamusq̃ vt audiatur.

Tharaſius beatiſſimus Patriarcha dixit: Legatur.

Conſtantinus diaconus & notarius legit,

Ex epiſtola beati Patris noſtri Baſilij ad Nicopolitas. Ex Epiſtola B. Baſilij ad Nicopolitas.

Non noui epiſcopum, neque inter ſacerdotes Chriſti numerauerim, qui a contaminatis manibus in fidei vaſtationem, ad dignitatem aliquã fuerit prouectus. Hoc meũ eſt iudicium: vos verò ſi quã habetis vobiſcum electionem, ipſi iudicate conſultateq̃, q̃quidem vnuſquiſque ſuę ſententię dominus eſt, nos verò innocentes à ſanguine iſto. Hæc autẽ vobis ſcripſi, non q̃ quicquam diffidã, ſed vt quorundam ambiguitatem confirmẽ, & explicẽ, prolata in diuerſum mea ſententia, nè ſcilicet quoſlibet ad cõmunionem ſuſcipiatis, neve manũ impoſitione ab eis recipiatis, vt poſteà pace facta, violenter ſeipſos ſacerdotali complemento adnumerent.

Venerandi monachi dixerunt: Eccè pater hæreticorum creationẽ, in eo quod inquit, Neque inter Chriſti ſacerdotes numerauerim, qui ab impuris manibus in fidei vaſtationem, ad dignitatem aliquam fuerit prouectus, omninò anerſatur.

Tharaſius ſanctiſſimus Patriarcha ĩquit: Et ego ꝓfectò, qui ob huiuſcemodi cauſam & in fidei diſſolutionẽ creati sũt, abominor. Tũ autẽ maximè, quotiès orthodoxi epiſcopi fuerint pręſentes, à quib⁹ potuere creari. Hæc autem eſt ſententia beati patris, ſi ſynodica conuocatio fuerit facta, & eccleſiarũ in recta fide concordia, q̃ auſus fuerit impuris hęreticis creãdũ ſeſe dare, deponi dign⁹ eſt.

Sancta ſynodus ait: Hæc vera ſententia eſt.

Venerandi monachi dixerunt: Id verò, quod in fine epiſtolæ ſcriptum eſt, vt poſteà pace facta violenter ſeipſos ſacerdotali complemento adnumerent, & poſt pacem creatos quoquè non recipit, quid ſibi vult?

Tharaſi⁹ beatiſ. Patriarcha dixit: Nequaquàm inquit pàter eos non recipiendos, ſed nè vim ſuſtineant, volentes vniri rectè ſentiẽti clero. Sanè enim, non ex neceſſitate & difficultate, hoc fiet. Atcamẽ diuinus pater cùm per ea tempora plurimi eſſent epiſcopi orthodoxi, alumnis eccleſiæ Arianorum creationem interdixit. Nulla enim aderat defenſio. Quòd autẽ illud ità ſe habeat, quodq́ue non ignorarint ſententiam patris noſtri, qui fuerunt in eccleſię functionibus illi ſucceſſores, qui ab hæreticis electos, deindè verò emendatos receperunt, clarum eſt ex ſuperioribus. In omnibus enim patres ſibi conſona ſcribunt, contrarietasq́ue inter ipſos nulla reperitur: ſed illi videntur ſibi contraria apud illos notare, qui diſpoſitionem dictorum & ſcopos eorum non intelligunt.

Venerabiles monachi dixerunt: Aptè ſoluta eſt dubitatio.

Sancta ſynodus dixit: Epiſcopi qui confeſſi ſunt, proprios libellos, quod ad Eccleſiam redierint, legant.

Tharaſius beatiſſimus Patriarcha dixit: Legant, diſcuſſa enim exactè quæſtionum duarum capitalium hypotheſis eſt, de ijs videlicet qui ad Eccleſiam catholicam ex hæreſi re deunt, & qui ab hæreticis ſunt ordinati.

Hypatius epiſcopus Nicęę, ſuum libellum legit: eſt autem idem libellus, quem etiàm Baſilius reuerendus Ancyræ epiſcopus fecit. Leo epiſcop⁹ Rhodi, Nicolaus Hierapoleos, Gregorius Peſſinuntum, Georgius Antiochiæ Piſſidiæ, & Leo Carpathi, æquales libellos exhibuerunt.

Tharaſius ſanctiſſimus Patriarcha dixit: Confeſſiones cognoſcentes, vbi libellos legerimus, in ſecunda congreſſione recepto illorum fiet, modò nihil apud eos ſit quod impediat.

Sancta ſynodus dixit: Fiat vt iubes. Interea ſancta ſynodus exurgens, in hũc modum fauſta precata eſt: Multi ſint anni Conſtantini & Irenes, maximorum tẽgum & Imperatorum multi ſint anni. Multi ſint anni orthodoxis Imperatoribus. Compeſce Domine hæreticorum vanas voces, da Domine illis piam vitam.

Tharaſius ſanctiſſimus Patriarcha dixit: Pax Domini ſit cum omnibus nobis. Amen.

ACTIO SECVNDA.

IN nomine Domini & dominatoris Ieſu Chriſti veri Dei noſtri, imperãtibus piiſſimis & Chriſti amantiſſimis dominis Conſtantino & Ireñe, pia eius matre, anno octauo conſulatus eius, ſub ſexto Kaleñ. Octob. indictione vndecima, conueniente ſancta ac vniuerſali ſynodo, quæ per diuinam gratiam & à Deo decretorum Imperatorum piam ſanctionem in Nicęa ſplendida metropoli prouinciæ Bithyniæ congregata eſt, videlicet Petro religioſo protopresbytero Eccleſiæ ſanctiſſimæ diui Petri Apoſtoli apud Romanos, & Petro venerabili presbytero, monacho & præſide manſionis piæ ſancti Sabæ apud Romanos, retinentibus locum Apoſtolicę ſedis ſanctiſſimi Archiepi veteris Romę Adriani, Tharaſio beatiſſ. Archiepiſcopo almæ vrbis Conſtantinopoleos nouæ Romæ, Ioanne item & Thoma religioſiſſimis presbyteris monachis, retinentibus locum apoſtolicorũ thronorum Orientalis diœceſeos, conſiſtentibus his ante ſacros cancellos templi ſanctiſſimæ eccleſiæ cognominatæ Sophiæ, preſentibus ſimul & audientibus illuſtriſſimis iuxtà ac magnificentiſſimis ſenatoribus, nimirùm Petronio glorioſo excõſule patricio & Theophylacto comite imperialis obſequij, Ioanne regio oſtiario, & quæſtore ęrarij militaris, & tota deniquè ſynodo iuxta ordinem in priori actione præſcriptum: præſentibus etiàm religioſiſſimis Archimandritis præſidibus, & toto monachorum cœtu, propoſitis in medium ſanctis & inuiolatis D N I Euangelijs, Nicephorus reuerendus diaconus & chartophylax ſacri patriarchatus, dixit: Ante fores huius venerandi templi regius quiſpiam homo adſtat, Epiphanium Neocæſareæ epiſcopum ſecum adducens.

Tharaſius beatiſſimus patriarcha dixit: Ingrediantur.

Mox ſplendiſſimus regius Mandator ingreſſus, ait: Miſſus fueram ab optimis noſtris dominis, vt venerandum epiſcopum Neocęſareæ ad piam & ſacram veſtram ſynodum adducerem, quem iam vobis iſto.

Sacra ſynodus reſpondit: Deus pios noſtros Imperatores cuſtodiat & conſeruet.

Tharaſius beatiſſimus patriarcha ad epiſcopum Neocæſareæ ait: Num ignota tibi hactenus fuit veritas, aut cognitam contempſiſti? & ſi ignota tibi fuit, non pudet te rectum ſermonem minimè didiciſſe, quemadmodùm non puduit te didiciſſe peruerſum?

Gregorius venerandus epiſcopus Neocæſareæ, dixit: Quandoquidem vniuerſus iſte cętus idem loquitur & idem ſentit, didici & inſtructus ſum, quòd hæc ſit veritas, quæ nunc exiſtimatur & prædicatur. Et ea de cauſa veniam poſtulo meorum anteà delictorũ. Cupio autem & cum omnibus his illuminari & doceri. Siquidem errata mea & delicta infinita eſſe agnoſco, & pro pœnitentia apud ſanctam ſynodum beatumq́ue dominum ſolicito. Gregorij epiſcopi reſipiſcentia.

Tharaſius beatiſſimus patriarcha dixit:

Niſi

Nisi fortè versuto velamine & prętextu mẽtem tuam inumbres, verbis quidem veritatẽ exprimens, sed animo interim doloso aliud sentias. Gregorius venerandus episcopus Neocęsareæ, ait: Absit, veritatem confiteor, neque est cur mentiri velim, aut verba mea distorquere.

Tharasius beatiss. patriarcha ait: Debueras ab hinc multo tempore aures aperuisse, & Paulum diuinum apostolum audiuisse, dicentem: Traditiones quas accepistis, siue per sermonem, siue per epistolas nostras, seruate. Et iterùm Tito & Timotheo scribentem: Impuras verborum vanitates respuite. Quid autem impurius & vaniloquentius, quàm Christianos idololatriæ studiosos dicere?

2. Thes. 2. d
1. Tim. 6. d. &
2. Tim. 2. c. d
Tit. 3. c

Gregorius venerandus episcopus Neocæsareæ, dixit: Malum est, & malum esse confitemur: sed hic factum est & fecimus: ea verò de causa veniam delictorum nostrorum postulamus. Confiteor domine coram honorificentia sanctitatis tuæ, omniumque fratrum sanctæ synodi, quod errauimus, & iniquitatem improbitatemque designauimus, & veniam ob id poscimus.

Tharasius beatissimus patriarcha inquit: Placeat vt sequenti auditione cum libellis quæ ad eum pertinent, cognoscamus.

Sancta synodus ait: Vt iubet sanctitas tua, cum libello in sequenti actione adstans episcopus venia, & iuxta constitutum agetur.

Leontius glorioſissimus Imperatori à secretis, dixit: Sacra & à Deo collecta synodus meminerit, in priori conuentione Dei obseruantium magnorum Imperatorum nostrorum fuisse lectas literas, in quibus mentio fiebat sanctissimi & beatissimi archiepiscopi veteris Romæ, & religiosissimorum pontificum orientis synodicarum literarum, quas in duobus quaternionibus adducimus, de quibus vos, quid fieri vultis, admonemus.

Sancta synodus dixit: Legãtur libelli beatissimi & sanctissimi archiepiscopi veteris Romæ. Et legit eas Nicephorus glorioſissimus ab imperialibus secretis.

Interpretatio literarum Romanarum Adriani Romani archiepiscopi.

Epistola Adriani Papæ ad Constantinum Imperatorẽ & Irenem eius matrem.

DOMINIS PIISSIMIS ET Serenissimis victoribus, triumphatoribus filijs in Deo & Domino nostro Iesu Christo dilectis, Constantino & Irenę Augustis, Adrianus seruus seruorum Dei.

2. Cor. 4. DEus qui iussit è tenebris lucem splendere, quique nos à potestate tenebrarum, per filij sui, veræ scilicet lucis incarnationem, liberauit, in quo cuncta diuinitatis suæ specimina iussit conuersari, per quem etiàm vniuersa renouauit, simul in illo per sanguinem crucis illius, cùm ea quæ in coelis, tum in terra existentia pacificans, per diuitiarum bonitatis suæ plenitudinem, in Ecclesiæ suæ faciem respiciens, pietatem vestrã & prædestinatam serenitatem imperatoriæ manſuetudinis, ad perfectionem fidei vocare non dedignatus est, quo omnem mendacij improbitatem per vos contegat, veritatemque in lucem producat. Posteaquàm enim quę à vestra serenitate & pietate nobis missa sunt, cognouimus: dici nõ potest, quãtoperè cor nostrum gauisum sit. tanto enim gaudio & lætitia repleti sumus, vt ne humana quidẽ lingua explicare ea sufficiat. Quemadmodùm enim à superioribus hæreseos schismatibus eramus conterrefacti, ità nunc rursùm per vestram iussionem exultatione sumus perfusi. nam in regia uestra ciuitate venerandarum imaginum causa iussistis retractari, quę à retro Imperatoribus turpiter in eas commissa sunt. Hi enim nõ tolùm eas subuerterunt, sed & contumelia affecerunt, ridiculas eas existimantes, atq; utinàm non computet illis peccatum hoc altissimus. Satiùs enim fuisset, ne iniecisse quidem manus in Ecclesiam. vndè factum, vt totus Orientalium partium populus in erroẽ sit inductus & in propria existimatione & voluntate rebus ecclesiæ abusi sint, donèc in regni solio vos erexit, quos sciebat in veritate illius gloriam inquisituros, & quæ à sanctis Apostolis cunctisq; doctoribus tradita erant, conseruaturos: honoremq; debitum venerandis imaginibus, quæ per amentiam hæreticorũ subuersæ fuerant, redditurum. Nupèr verò per piam vestram iussionem de voluntate vestra instructi, omnipotentẽ Deum pro vestro imperio precibus solicitantes, gratiarum actione gloriam illius prædicauimus. Illud autẽ instabilimentum & confirmationem regni vestri maximè sit, quòd magnum opus hoc aggressi estis, quod sinè mediatione vestra in hoc mũdo vix fieri potest: reddetur enim iam sibi vetus & antiquo orthodoxa fides, restituentur venerandæ imagines in eam faciem, qua in prima Ecclesia conspectæ sunt. Vos autem partem habebitis cũ eo, qui nũc in diuina requie quieſcit, Constantino Imperatore & Helena eius matre, qui orthodoxam fidem illustrarunt & confirmarunt, adeoque sanctam matrem vestram catholicam & spiritualẽ, Romanam Ecclesiam exaltarunt, vt planè spes sit, eorum piam appellationem in vestra cognomenta piissima & à Deo data transituram, vt per omnem terrarum orbẽ nouus Cõstantinus & noua Helena prędicetur, per quos sancta catholica & apostolica Ecclesia renouabitur. Vos autem maximè in traditione orthodoxę fidei Ecclesię B. Petri & Pauli principũ apostolorũ acquiescetis, eamque amplectemini, quẽadmodùm à superioribus Imperatoribus factũ est, qui vicarium eius ex toto corde dilexerunt. Quapropter vestra quoquè à Deo data ma-

Coloss. 1. c

ieſtas,ſanctiſsimam Romanã Eccleſiã princi
Mat.16.b pum Apoſtolorum, quibus à Deo ipſo data eſt poteſtas ſoluendi & ligandi peccata cùm in cœlo, tum in terra,honorabit.Ipſi ſcilicet regni veſtri propugnatores erunt, cunctasque barbaras nationes pedibus veſtris ſubijcient, vt quocunquè ire perrexeritis, victores vos declarent. Hi ſiquidem principes Apoſtolorum ſunt,qui catholicam orthodoxam fidem auſpicati.per ſcripta quidem veluti legibus latis fidem ſuam ſeruandã præceperunt:omnibus ſcilicet, qui in ſedes illorum ſucceſſuri erant,& in fide eorum vſquè ad cõſummationem ſeculi permanſuri, atq; ità noſtra ſeruat eccleſia,& ſanctas eorum figuras veneratur, vndè in hunc vſque diem venerandis horum imaginibus eccleſiæ noſtræ ornatæ ac conſpicuæ ſunt. Quemadmodùm ſanctiſsmus & beatiſſimus Papa Sylueſter in principio Chriſtianorum noſtrorũ orthodoxa fide teſtatur. Cùm aliquandò felicis recordationis Conſtantinus Imperator per noctem ſomnum caperet, eccè beati apoſtoli Petrus & Paulus dormienti adſtiterunt,dicentes: Quandoquidem ſanguinis infantium effuſſionem morbi tui gratia fieri iuſſiſti, en à Chriſto miſſi ſumus, quo ſanitatem tibi afferamus. Audi igitur noſtrum conſilium, & ea quæ tibi præcipimus,fac impleas. Principiò Sylueſtrum epiſcopum, qui perſecutionis tuæ gratia Roma exulat, & in *Sorapeno monte clàm in ſpeluncis cum clero latitat, cura ad te vocari.Is tibi lauacrum pietatis, in quo lauaberis, præparabit, dabiturque tibi non modo lepræ, verùm omnium morborum ſanitas. Cumque præclaris iſtis bonis fueris recreatus,confeſtim iubeto, per omnia loca Romanorum eccleſias reſtaurari,te verò ipſum purum, abiecto idolorum cultu, declarabis, cultumque debitum ſoli Deo vero adorando exhibeas,iuxta illius voluntatem omnia tua cõſilia diſponens. Imperator itaque è ſomno excitatus,omnes ſuos aulicos, quicunque in palatio erant, conuocauit: quodque per inſonium illi oſtenſum fuerat,expoſuit: nec mora aliqua, ſed confeſtim miniſtros ſuos ad *Sorapenum montem, in quo beatus pater Sylueſter cum clero, vacans lectionibus ſacrorum librorum,latitabat, miſit.Iam cum vndiquè videret milites circumcingentes montem inquirendi cauſa, exiſtimãs,quòd ad martyrium raperetur, clerum ità affatus eſt: Eccè nunc tempus expectatũ, eccè nunc dies ſalutis. Egreſſo autem de ſpelunca narrarunt milites, qua de cauſa quæreretur: : cùm quibus ad Imperatorem, trahens ſecum comites tres presbyteros cum duobus diaconis,profectus: cùm Imperatorem vidiſſet: Pax tibi, inquit, ò Imperator ſursùm de cœlo & victoria. Imperator itaq; hilari oculo & tranquillo animo illius verba exaudiens,quæcunque ſibi per inſomnia ſuerant reuelata, beato Sylueſtro expoſuit. Poſtquàm aũt finẽ narrationis feciſſet,quæſiuit Imperator, qualeſnam arbitraretur eſſe deos Petrũ & Paulũ quos viderat? Reſpondit pater, nequaquàm eſſe deos, ſed ſeruos & diſcipulos Dñi noſtri Ieſu Chriſti, quos in hoc elegiſſet,ut oẽs gẽtes cõuerterent, vt crederẽt in eũ. Hæc cùm audiuiſset Imperator,percontatus eſt,num alicubì eſſent hiſtoriæ illorum:mox beatus Sylueſter per diaconos adferri, quas habebat, Apoſtolorũ imagines iuſſit:quas cùm Imperator adſpexiſſet clara voce proclamauit:Hi ſunt quos per viſum cõſpexeram,neque ampliùs incredulus ſum: paretur lauacrum in meam ſalutem. Conſtructo autem lauacro, cùm ſacro rore tinctus eſſet,cõfeſtim eſt ſanitati priſtinæ reſtitutus.Deindè nõ immemor accepti beneficij,eccleſias Dei exædificare cœpit, columnas eorum paſſim ſacris imaginibus in memoriam incarnationis Domini noſtri Ieſu Chriſti,omniumque ſanctorum reuerentiã exornauit: nec alia de cauſa, quàm vt Chriſtianiſſimum in lucem & veritatem,Deique cultum proueret,& omnes gẽtes à cultu idolorum & diabolica deceptione conuerteret. Quemadmodùm etiàm diuus parer Gregorius Apoſtolorum ſucceſſor prædicauit, ob id depingi in templis euangelicas hiſtorias, vt homines illiterati, & q ſacros libros legere nequeunt,(quorum ſanè maxima pars eſt) conſpectis illis redderẽt Deo gloriam, & reducerent in mentẽ, quę in carne conuerſatio Domini noſtri Ieſu Chriſti fuiſſet. Vt taceã interi orthodoxos alios & Chriſtianiſſimos Imperatores,cũ ſacerdotibus omnibus & honeſtis viris Deum colentibus,ſimul etiàm cũ vniuerſo Chriſtiano populo, qui omnes iuxta antiquam ſanctorum patrum traditionẽ, venerandas imagines & receperũt & tenent, & in memoriã & compũctionem cordis cõſeruant,& in hũc vſq; diẽ venerantur. Neq; aliter fiebat in partibus & regionibus iſtis, donèc proauus veſter ex impiorum quorundam inſtructione venerandas imagines abſtulit. Ex quo tempore magnus error Græciã iſtã inuaſit,vndè non contemnendũ ſcandalũ in mundo factũ eſt. Sed væ illis,per quos ſcandala in mundũ irrepſerũt,vt ipſa veritas mentiri neſcia teſtatur. Qua de cauſa in magnam tribulationẽ vterq; Gregorius,Romani pontifices per ea tẽpora ſanctiſſimi,conjecti ſunt. Sæpiùs etiàm proauũ veſtræ ſerenitatis admonuerũt, nè ſineret venerãdas imagines de ſtatu ſuo deijci. verùm illorũ ſalutiferæ preces nequicquàm fuſæ ſunt,animũq; illius haud quicquàm commouerũt. Poſt id & Zachariás,Stephanus,Paulus,& alter Stephanus,qui nobis in epiſcopatu huius almæ vrbis præceſſerũt,auũ patrẽq; veſtræ ſerenitatis, pro reſtitutione ſanctarum imaginum, ſæpè interpellarunt. Eadem ratione & noſtra exiguitas imperatoriam veſtram maieſtatem

Sylueſtri & Conſtãtini hiſtoria, cõfirmata etiam authoritate & literis Adriani Papæ.

Baptizatur Romę Conſtantinus.

for. Soracteno.

Matt. 18.

ſtatem cum omni humilitate obſecrat, ſinat aliquandò recordationis cauſa erigi in Eccleſias ſacram Ieſu Chriſti iuxta incarnationem humanitatis imaginem, ponatur in aula Dei ſimilitudo, eius ſanctæ matris, ſanctorum quoque & beatorum apoſtolorum, prophetarum, martyrum & confeſſorum, & ex animi deſiderio eas veneremur, quemadmodùm à ſanctiſſimis patribus maioribus noſtris, probatiſſimiſque pontificibus, nobis à multis ſeculis traditum eſt. Reliquũ eſt, vt
Ioan. 10. manſuetudo Imperatoria in partibus illis Græciæ hoc idem imperet, & orthodoxam fidem confirmet, quo iuxta ſcripturam vnũ ſit ouile & paſtor vnus: cum videat in vniuerſo terrarum orbe, vbi Chriſtianiſmus pollet, ab omnibus fidelibus venerandas imagines honorari: nimirùm vt per viſibilem figuram, ad inuiſibilem magnitudinis eius diuinitatem ſpirituali diſpoſitione mentes noſtræ rapiantur, ſecundùm carnem quã Dei filius propter ſalutem noſtram ſuſcipere dignatus eſt, redemptorem noſtrũ in cælis exiſtentem adoremus, & in patre glorificantes,
Ioan. 4. laudemus, quemadmodùm ſcriptũ eſt, Deus ſpiritus eſt: & illud comprobando, ſecũdùm ſpiritum Deitatem illius adoramus. Nequaquàm autem ſic ſtatuamus, quemadmodùm quidam nugãtur, vt imagines tanquàm deos conficiamus. Labor enim & fatigatio noſtra quem exhibemus, in deſiderium Dei ſanctorumque eius perficitur. Et quẽadmodùm ſacra ſcriptura imagines in memoriam venerationis habet, ſic & nos eas habeamus, ſeruantes tamen perpetuò fidei noſtræ puritatem. Quin etiam factor noſter & artifex Dominus Deus, iuxta propriam imaginem & ſimilitudinem, hominẽ de luto terræ finxit, illuminauitq; , in libera poteſtate ſui ipſum conſtituens. Prætereà primus ille homo liberi arbitrij exiſtens, cuncta animantia terræ & volatilia cœli, annuante Deo, nominibus proprijs vocauit. Abel autem ex primitijs ouilis, propria voluntate dona Domino Deo obtulit, de quo legimus: Reſpexit Dominus ad Abel & ad munera illius. Deindè Noe poſt cataclyſmum, hoc eſt, diluuiũ altare propria voluntate Domino conſtruxit, & ex omnibus animalibus & volatilibus pura dona in altare hoc attulit. Similiter etiàm Abraham, quemadmodùm teſtatur ſcriptura, propria voluntate aram extruxit in honorem & gloriam Dei, quemadmodùm apparuerat. Iacob etiam, cùm fugiſſet à facie fratris ſui, vidit per viſum angelos Dei per ſcalam aſcendentes & deſcendentes, & Dominum innixum ſcalæ, ad ſe loquentem. Poſtquàm autem ſurrexiſſe, ex ſua voluntate lapidem, in quo caput declinarat, ſuſtulit: & vbi erexiſſet eũ, infudiſſetque oleum ſuper eum, vocauit locum Bethel, dicens: Nos eſt hic aliud quàm domus Dei. Ob quam ſane cauſam non legimus illi iratum Deum, non enim illi exprobrauit, quòd ſua voluntate lapidem erexiſſet. Etenim ò ſereniſſimi filij principes & rectè ſentientes Imperatores, quęcunque in admonitionem hominum ad gloriam Dei ſpectantia fiunt, Deo diſplicere nequeunt. Rursùs idem Iacob illa in ſum- Gen. 49.f
mitate virgæ ſuæ adorauit, fide dilectionis Heb. 11.d
id agens. De qua beatus Paulus apoſtolus in epiſtola ad Hebræos dicit. Nõ quòd virgam illam, ſed tenentem eam, in ſignum dilectionis adorauit. Quid hoc ſibi vult? nimirùm quòd & nos iuxta deſiderium & amorem, quo erga Deum ſanctosque illius affecti ſumus, figuras in imaginibus repræſentemus. Non inquam in coloribus & tabulis honorem conſtituentes, ſed eorum prædicantes gloriam, quorum appellationem imagines referunt. accedamus iterùm ad ſcripturam, videamusque quid Moſi à Domino manda- Moſes
tum fuerit, cùm illum iuberet propiciatoriũ Exo. 37.
de auro mundiſſimo conficere, quod duos cubitos & dimidium in longitudine, & cubitum & ſemiſſem in latitudine conficiebat. Exo. 25.
Duos quoquè cherubin aureos & productiles ex vtraque parte oraculi. Et paulopòſt: 37.
Exo. 40.
Impones teſtimonium quod dabo tibi, quo 38. & 39.
operienda eſt arca. Et loquar ad te ſupra propiciatorium, ac de medio duorum cherubin qui erunt ſuper arcã teſtimonij. Quin etiàm in velis & cortinis tentorij, duorum cherubin opus textile & diuerſicolorium fieri iuſſit. Ex his animaduertendum eſt, ſereniſſimi domini & filij principes, Deum omnipotentem Dominum noſtrum, de medio cherubim manu hominũ factorum, pro ſalute populi non dedignatum loqui. Quamobrem non eſt dubitandum, omnia quæ in eccleſijs Dei ad laudem & decorem domus illius conſtituunt, ſancta & colenda eſſe. Sed & hoc, o ſereniſſimi Imperatores, ad incredulorum certiorem fidem & errantium caſtigationem adijcijendum eſt, nõ fruſtrà Moſi famulo ſuo, quemadmodùm in libro Numerorum legitur, propter peſtem in populum graſſantem, præcepiſſe: Fac ſerpentem,
& pone illum in ſignum, & qui tactus fuerit, Nũ. 21.b
illumq; inſpexerit, viuet. Fecit igitur Moſes ſerpentem æneum, & poſuit illum, & ſeruati ſunt. O inſaniam infrementium aduersùs fidem & cultum ſacrum Chriſtianorum, o ſtultitiam vetantium venerandas imagines honorari, in quibus ſeruatoris noſtri, cuius potentia genus humanum & conſtat adhuc, & ſeruatur: prætereà genitricis eius, omniumque ſanctorum hiſtoriæ continentur. Nam ſi Iſraeliticum populum, per inſpectionem ænei ſerpentis, ſeruatum à ſua peſte credimus: Chriſti verò Dei & Seruatoris noſtri, omniumq; ſanctorum figuras cõtemplantes & venerantes, dubitamus nos ſeruari? Abſit vt amplius dubitemus. Abſit vt à patrũ ſanctorũ traditione, diuerſa ſentiam⁹. hęream⁹ ĩ doctrina illorũ, nec ab illa ꝺclinem⁹.

Deus primus imaginem finxit: Adam. Gen. 2. d

Abel

Gen. 4. a

Noe Gen. 8. d

Abraham

Iacob Ge. 28. c d

3.Reg.6.a Et Solomon in eo templo quod Domino ædificauit, Cherubim in gloriam D n i fecit, & diuersis coloribus illud adornauit. Quarè ergò non & nos quoquè sentientes rectè, confessionem fidei nostræ & speciositatem domus Dei ex diuersis coloribus & picturis exornabimus: Cùm & Esaias pro-
Esa. 19.d pheta dicat: In diebus illis erit altare Domini in medio terræ Ægypti, & columna continens fines eius: & erit in signum & testimonium Domino in terra Ægypti. Clamabunt enim ad Dominum à facie tribulantium, & mittet eis saluatorem & propugnatorem qui liberet eos. Quin etiàm psalmorum cantor Dauid hymnum canens, dicit: Confessio &
Psal. 95. pulchritudo coram eo. Iterùm: Domine,
Psal.25. dilexi decorem domus tuæ, & locum tabernaculi gloriæ tuæ. Rursùs idem aduentum & incarnationem filij Dei seruatoris nostri prædicans, magnificè faciem illius, iuxta dispensationem incarnationis illius adoran-
Psal.26. dam censet, dicens: Exquisiuit te facies mea, faciem tuam domine requiram. Iterùm: Fa-
Psal.44. ciem tuam supplicabunt diuites populi. Rursùs: Signatum est super nos lumen vultus tui
Psal.4. Domine. Qua de causa diuus Augustinus, magnus ille doctor, in sermonibus adhor-
Augustin. tatorijs suis inquit: Quid est imago Dei aliud, nisi vultus Dei, in quo signatus est populus Dei? In cuius consensum & diuus Gre-
Gregorius Nyssæ episcopus, de patriarcha Abra-
Gregorius Nyssenus ham sermonem faciens, dixit: Vidi non infrequenter passionis figuram, neque sinè lachrymis eiuscemdi picturam transij, cùm scilicet opus artificij in personam significatam demonstratum esse viderem, & reliqua, quæ ex interpretatione in cantica canticorũ adfert. Nec aliter deincèps subsequens ex eadem doctrina sonat. Nunquid materia diuersorum colorum, animæ imitationem non repræsentat? Nã qui imaginem adspicit, quę ex arte per diuersos colores in tabula est expressa, non ex pictura & colorum tinctura
Basilius aduersùs Iulianum similitudinem accipit, sed ad contemplationem primi exemplaris, animum reducit. Quin etiàm in epistola diui Basilij, qua in Iulianum desertorem inuehitur: Quemadmodùm à Deo Christianam & inculpabilẽ nostram fidem, veluti hæreditario iure accepimus, sic confiteor, & in eo maneo. Credo autem in vnum Deum patrem omnipotentem, Deum patrem, Deum filium, Deum spiritum sanctum, Vnum Deum hæc tria adoro & glorifico. Confiteor etiàm filij incarnatam dispensationem: deindè sanctam Mariam, quæ secundùm carnem illum peperit, hanc Deiparam vocans. Suscipio etiàm sanctos Apostolos, prophetas & martyres, qui pro me apud Deum supplicant, quo per illorum mediationem propicius mihi sit Deus noster benignissimus, & remissionem peccatorum mihi gratis largiatur. Quam ob causam & historias imaginum illorum honoro, & pa-

làm adoro. hoc enim nobis traditum à sanctis Apostolis, non est prohibendum, sed in omnibus ecclesijs nostris eorum historias erigimus. Idem sermone in quadraginta Idem.
martyres: Quin etiàm bellorum trophæa & victorias, & historici scriptores & pictores demonstrant, hi quidem oratione rem exornantes, hi verò in tabulis depingentes, multos ad virtutem & virilitatem excitarũt. Siquidem quæ historia oratione exprimit, hæc tacens pictura per imitationem ostendit. Ioannes quoquè Chrysostomus episco- Chrysost.
pus Constantinopolitanus in sermone in parabolam de semente: Nonne iniuria afficit regem, qui regiam vestem violat? Non nouisti, quòd is qui iniuria afficit imperatoriam imaginem, in Imperatorem ipsum velutì exemplar imaginis, eiusque dignitatẽ iniurius est? Nescis quòd quicũque ex ligno & coloribus imagini conuicia dicit, illũ non damnari, veluti in rem inanimatam, sed contra regem ipsum dixerit? Iudicatur enim occultè regi iniuriam intulisse. Et rursùs ex eo-
dem in sermone in sanctam quintam diem Idem.
Paschæ: Omnia facta sunt in gloriam Dei, & ad nostram doctrina: quarè ad pluuiæ ministerium dictum est: Impleatur terra fructuũ copia, mare natantibus: omnia Deo seruiũt, immò potiùs imagini Dei. Nam cùm regiæ figuræ & imagines, in ciuitates inferuntur, populus non ipsam tabulam, aut ex cera factam imaginem honore prosequitur, cũq; magistratu illuc obuiàm procedit, sed potiùs regiam historiã & velutì præsentiã suscipiunt: eodem sanè modo & ipsa creatio non terrenam istam speciem, sed cœlestem histo-
riam admiratur. Similiter beati Cyrilli ver- Cyrillus.
ba ex interpretatione eius in sanctum Matthæi euãgelium, adferimus. Sic enim inquit: Fides enim depingit verbum quod in forma Dei existit, quod liberata nostra vita adiunxit se Deo, similitudineque nostra adsumpta factum est homo. Idem paulopòst: Imaginum vsum nobis supplent parabolæ, quæ signorum virtutem nobis subijciunt, nimirùm per oculorum appositionem, manum tactum, & quæ in nudo intellectu contem-
plationem obscurè habent. Adducamus Athana-
etiàm & diui Athanasij Alexandrini episcopi verba, de eo ꝙ Dominus carnem humanam adsumpsit. Ex multis commodè pauca sumentes, scripsimus: Quandoquidem ea quæ in tabulis picta sunt, cùm figura per sordes & situm deleta fuerit, necessarium est, vt denuò pingatur & reficiatur, modò talis sit, vt adhuc renouari in eadem materia & tabulis possit. Nam per eandem formam & materiã, in qua depingitur, non destruitur: verùm potiùs in eo quod antè fuit, consensit. Dica-
mus & aliud ex diui Ambrosij ad Gratianũ Ambro-
Imperatorẽ libro tertio, capite nono: Quid ergò? nunquid, cùm diuinitatem & carnem adoramus, Christum diuidimus? num, quã-

dò in

dò in eo & diuinam imaginem & crucẽ adoramus, ipſum partimur? Abſit. Itidèm audiamus, quid nobis beatus Stephanus epiſcopus Boſtrorum prædicet: Quicunque imagines diuorum confitentur, non errant. ſiquidem omne opus factum in nomine Dei, bonum & ſanctũ eſt. Aliud enim imago, aliud εἴδωλον hoc eſt, animalis abiecti ſtatua. Quandò nanque Deus Adam plaſmauit, hoc eſt, creauit, dixit: Faciamus hominem ſecundùm imaginem & ſimilitudinem noſtram, & fecit hominem in imagine DEI. Ergò quòd imago DEI ſit homo, ob id ſtatua, deorum eſt idololatria & impietas? haudquaquàm. Etenim ſi Adam imago dæmonum fuiſſet, vtiquè reprobandus fuiſſet & receptu indignus: quandò verò Dei mago eſt honore proſequendus eſt & admitti dignus. Omnis enim imago, ſiue Angelorum, ſiue prophetarum, aut Apoſtolorum aut martyrum, aut alioqui iuſtorum virorum, in nomine Dei facta, ſancta eſt. non enim ipſum lignũ honoratur, ſed ipſum illud quod in ligno datur contemplandum: atque ità per recordationem veneratio exhibetur. omnes enim principes, etiamſi peſſimi ſint peccatores, adoramus & reuerenter ſalutamus. quid vetat igitur, quo minùs non liceat & ſanctos Dei miniſtros venerari, & in memoriam eorum imagines ſtatuere & erigere, nè in obliuionem perpetuam veniant? Verùm, inquis, Deus ipſe manufacta prohibuit adoranda. Dic mihi, ô Iudæe, quid eſt quod ſuper terram extet, quod non ſit manu hominum factum, poſtquàm à Deo fuerat creatum? Quid? arca Dei, quæ ex lignis Sethim conſtructa eſt & ædificata, nonne opus eſt hominum? Quid altare? Quid propiciatorium? quid vrceus, in quo manna recondebatur? quid menſa & candelabra? quid interiores & exteriores cortinæ? ſunt ne opera manum hominum, quæ Solomon fieri mandauit? Quamobrem ea quæ ſancta ſanctorũ dicuntur, cùm ſint manufacta, præterea Cherubim & ſex alata illa, quæ circa altare Domini fuerunt, cùm ſint animalia, & imagines Angelorum, opera manum hominum, non fuerunt eiecta, & à Iudæis proculcata? Non aliam ſanè ob cauſam, quàm quòd Dei mandato, imagines fuerunt angelorum ſactæ. Gentium autem idola, quia imagines fuerunt dæmonum, Deus eiecit & condemnauit. Nos verò in memoriam ſanctorum imagines facimus: quorum, ais? Abrahæ, Moſis, Eliæ, Eſaiæ, Zachariæ, reliquorumq; prophetarum, Apoſtolorum, & ſanctorum martyrum, qui propter Chriſtum tribulati ſunt, quo omnis qui in imagine contemplatur, illorum & meminerit, & glorificet Deũ, qui illos quoquè magni fecit. Decet ſiquidem eos honor & veneratio, propter iuſtitiam eorum, vt omnis qui viderit eos, in imitationem illorum operũ ducatur. Quaſ Gene. 1. c

lis verò iſte eſt adorationis honor? profectò non alius, quàm is, quo nos peccatores quoquè inuicèm proſequimur, ſalutantes nos inter nos per honorationem & dilectionẽ. Quid aliud apud Dominum Deum noſtrũ tentamus, quàm adorantes, glorificantes & trementes eum? Imago enim nihil aliud eſt, quàm figura illius, * In qua pictura expreſſus eſt. Impij verò qui ipſi nihil boni faciunt, neque ſanctorum recordantur, caueant bona operantes impedire: neque ſcandalo ſint his, qui ſanctos Dei ſeruos honore afficiunt. Boni enim operis bonam mercedem adipiſcentur. Impij verò quemadmodùm animo ſuo voluerunt, ità infidelitatis ſuæ manſionem inuenient: quandò iuſtitiam negligentes, à Deo deſciuerunt. Ex his liquidò conſtat, ob recordationem ſanctorum imagines tantùm pingi, venerari & coli, quos clarè conſtat ſeruos eſſe Dei, & pro nobis apud Deitatem obſecrantes & intercedentes. Dignum nanque eſt, vt ducum noſtrorum memores ſimus, & Deo gratias agamus. Accedant his, quæ beatus Hieronymus presbyter Hieroſolymitanus in quodam ſermone ſcripta reliquit, Etenim vt conceſſit omnibus gentibus adorare quæ manu facta ſunt, Iudæis quidẽ cruſtas illas quas fabricauit Moſes, præterea duo Cherubim aurea: ità nobis Chriſtianis crucem largitus eſt, & bonorum operum imagines pingere & venerari, atque ità noſtrum opus apud eum probare. Hæc ſunt ſereniſſimi & pijſſimi Imperatores & dilectiſſimi filij, quæ ex ſacra ſcriptura noui & veteris teſtamenti, item pijs ſanctorum patrum ſententijs de ſactis imaginibus Dei, ſanctorumque virorum, item de diuina pictura in eccleſijs ad laudem Dei, & memoriam ſanctorum ſuſcipienda breuiter deſcripſimus. Quæ per Apoſtolicam relationem ſerenitati veſtræ potentiæ cum omni humilitate & ſyncero corde ſtudioſè diſcutienda offerimus. Nos enim perfunctoriè ex diuerſis probatiſſimis patribus teſtimonia de venerandis imaginibus deſumpſimus: quæ profectò quòd in libris eorum non adulterinis, ſed germanis inuenta ſunt ſeruanda exiſtimamus, & ob id mitiſſimis veſtris imperijs legenda tradidimus, obſecrantes interim ex animi feruore veſtram manſuetudinem obteſtando, & veluti præſentes genibus aduoluti, & coram veſtigia pedum volutando, ego cum fratribus meis coram Deo ſupplico, obteſtor, adiuro, quò ſacras imagines in ipſa DVM colente & regia vrbe, & in vtriſque Græciæ partibus in priſtinum ſtatũ reſtitui & firmari iubeatis, cuſtodientes traditionem huius ſanctiſſimæ veſtræ Eccleſiæ, abijciendo etiàm & execrãdo impiorum hæreticorum improbam vehementiam, quo ſacram hac veſtram catholicam & Apoſtolicam Romanam Eccleſiam indiſſolutam complecti poſſitis, Amen.

*qui in pictura

Hieron.

EX

EX ANASTASIO BIBLIOthecario viro ſummæ fidei & diligentiæ, qui totam hanc VII. Synodum Latinè interpretatus eſt, quæ eius verſio hodiè in Vaticana Bibliotheca ſeruatur, deſcripta ſunt ea quę ſequuntur, omiſſa à Græcis in Epiſtola Adriani Pontificis ad Conſtantinum Imperatorem.

SI verò impoſſibile eſt hæreticorum veſanię, pro incredulitate ipſorum, ipſas ſacras ac venerandas imagines ſinè ſynodi actione in priſtino erigere ac cõfirmare ſtatu & noſtros ſacerdotes pro eiuſcemodi pia operatione veſtra cupit ſereniſſima Imperialis potentia accerſire, ſicut in veſtris fertur imperialibus iuſſionibus, in primis pſeudoſyllogus ille, qui ſinè Apoſtolica ſede enormiter, nequiter, irrationabiliter contra ſanctorum Patrum traditionem de ſacris imaginibus actus eſt, anathematizetur, præſentibus miſſis noſtris: & tunc ſicut antiquitùs mos extitit, iureiurando veſtra pijſſima ac tranquilliſſima poteſtas vnà cum domina Auguſta Imperij veſtri genitrice, ſeu eiuſdem regiæ vrbis patriarcha, nec & cuncto ſenatu corporalè tribuentes ſacramentum, verbum cõmonitorium ſicut antiquitùs, pia ſacra nobis dirigere veſtra dignetur imperialis poteſtas, quòd non eſt apud vos partis cuiuſlibet fauor aut defenſio, ſed æqualitatem vtriſque partibus conſeruabitis, nullatenùs neceſſitatem facientes in quocunque capitulo eis, qui à nobis diriguntur, quoquo modo, ſed omni honore, cum competenti munificentia & ſuſceptione dignos eos habebitis. Et ſi quidem vtrique conuenerint, eccè benè: ſi autem minimè conuenerint, iterùm cum omni humanitate ad nos dirigere ſategetis. Qui dudùm ibidem pro piæ zelo fidei ac ſanctarum imaginum, religioſi viri ac Dei famuli in exilium miſſi ſunt, & bonæ confeſſionis huiuſmodi finierunt vitam. Porrò & hoc veſtrum à Deo coronatum imperium ac pijſſimum poſcimus, vt ſi veram & orthodoxam ſanctæ catholicæ & Apoſtolicæ Eccleſiæ Romanæ nitimini amplecti fidem, ſicuti antiquitùs ab orthodoxis Imperatoribus ſeu à cæteris fidelibus Chriſtianis oblata atque conceſſa ſunt, patrimonia beati Petri apoſtolorum principis fautoris noſtri, in integrum nobis reſtituere dignemini pro luminariorum concinnationibus eidem Dei eccleſiæ, atque alimonijs pauperum, immò & conſecrationes archiepiſcoporum ſeu epiſcoporum, ſicut olim conſtat traditio, noſtræ diœceſis exiſtentes, penitùs canonicè ſanctæ Romanæ Eccleſiæ reſtituantur, vt nequaquàm ſchiſma inter concordiam perſeuerare valeat ſacerdotum, ſed ſicut in veſtra ſereniſſima iuſſione exaratum eſt, confundatur omne zizaniũ malè plantatum, & Domini atque ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti verbum impleatur, quoniam portæ inferi non præualebunt aduersùs eam. & rursùs; Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam: & tibi dabo claues regni cęlorum, & quodcunque ligaueris ſuper terram, erit ligatum & in cœlis: & quod ſolueris ſuper terram, erit ſolutum & in cœlis. Matt. 16.

Primatus Eccleſiæ Romanæ

Cuius ſedes in toto orbe terrarum primatu fungens, caput omnium eccleſiarum conſtituta eſt: & quanuis beatus Petrus apoſtolus per Domini præceptum rexit Eccleſiam, nihilominùs ſubſequens & tenuit ſemper & retinet principatum, quod vniuerſalis Eccleſiæ nomen nullam magis oportet exequi ſedem, quàm primam, quæ & vnam quanque ſynodum & ſua authoritate confirmat, & continuata moderatione cuſtodit. Et valdè mirati ſumus, quòd in veſtris imperialibus iuſſis, pro patriarcha regiæ vrbis, ſcilicet Tharaſio directis, vniuerſalem ibidem cum reperimus exaratum: ſed vtrùm per Imperium, vel ſchiſma, vel hæreſim iniquorũ ſcriptum eſt, ignoramus. Sed deinceps ſuademus veſtræ clementiſſimę & Imperiali potentiæ, vt minimè in ſuarum exarationum ſerie vniuerſalis deſcribatur: quia contra ſanctorum canonum inſtituta, ſeu ſanctorum patrum traditionum decreta eſſe videtur. In ſecundo enim ordine ſinè ſanctæ noſtræ catholicæ Eccleſiæ authoritate, ſicut in omnibus patuit, nunquàm valuit nomen habere: quod nimirùm ſi ſuper prælatam ſibi ſanctam Romanam Eccleſiam, quæ eſt caput omnium eccleſiarum, deſcribatur, tanquàm ſanctarum Synodorum rebellem atque hęreticũ ſe manifeſtare certum eſt: quia ſi vniuerſalis eſt, etiam noſtræ ſedis primatum habere dinoſcitur. Quod ridiculum omnibus fidelibus Chriſtianis apparet, quia in toto orbe terrarum ab ipſo redemptore mundi beato Petro apoſtolo principatus ac poteſtas data eſt, & per eundem apoſtolum, cuius vel immeriti vicem gerimus, ſancta catholica & apoſtolica Eccleſia Romana vſque hactenùs tenet principatum & poteſtatis authoritatem, quatenùs (quod non credimus) ſi quiſpiam eum vniuerſalem nuncupauerit, vel aſſenſum tribuerit, ſciat ſe orthodoxæ fidei alienum eſſe, & noſtræ ſanctæ catholicæ eccleſiæ rebellem. Ipſe enim Tharaſius, regiæ vrbis patriarcha, miſit nobis ſynodicam, priſcam adimplens conſuetudinem, quam ſuſcipientes & liquidiùs indagantes, & de confeſſione tam rectæ fidei eius, quàm dogmatum ſanctarum ſex ſynodorum & venerandarum imaginum ouantes, nimis iterùm conturbati ſumus, quia ex laicorum ordine & imperialibus obſequijs deputatus, repentè ad patriarchatus culmen electus eſt, id eſt, à caliga militari

Queritur. papa apud Imper. de titulo vniuerſalis tributo Patriarchæ Conſtantino.

Epiſcopi ex laicis non aſſumendi.

litari contra ſanctorum canonum cenſuram factus eſt Patriarcha, & quod dicere pudet, & graue facere eſt, qui regendi adhuc & docendi ſunt, doctores neque erubeſcunt videri, neque metuunt: ducatumque animarum impudenter aſſumunt, quibus via omnis ignota decoris eſt, & quò ipſi gradiantur, ignari ſunt: quod quàm prauũ, quàmve ſit temerariũ, ſeculari ordine & diſciplina mõſtratur. Nam dum dux exercitus non niſi labore & ſolicitudine expertus eligitur, quales animarum duces eſſe poſſunt, qui in epiſcopatus culmen immatura cupiunt feſtinatione conſcendere: huius ſaltem rei comparatione conſiderent, & aggredi repẽtè inexpertos labores abſtineant, quippe qui non didicerint quod docent. Vndè canonica inſtituit cenſura, nequaquàm ex laico ad ſacerdotium repentè tranſire. & niſi per eius fidelem concurſum pro ſanctarum imaginum erectione, eius conſecrationi aſſenſum omnimodò tribuere nequimus. Et ideò domini rerum, à Deo coronati magni principes & ſereniſſimi Imperatores, petimus & obnixè iterùm obſecramus à Deo illuſtratam clementiam veſtram, & per omnipotentem Deum, qui vos regnare præcepit, & imperialis culminis apicem vobis cõſcendere iuſſit, pietatem veſtram (vt dictum eſt) coniuramus, vt pio intuitu veſtras clementiſſimas aures noſtræ humilimæ deprecationi inclinare iubeatis, ipſasq; ſacratiſſimas imagines in priſtino gradu conſtituere, vt omnes Chriſtiani in vniuerſo mundo exultent, & magno lætentur gaudio. Nam cùm tale, inquam, erroris ſcandalum, quod in ipſis Græciæ partibus irrepſit abolitum fuerit, & Deo annuente ipſæ venerandę imagines in priſtino ſtatu fuerint reſtitutæ, erit magna lætitia dilatata per vniuerſum orbem terrarũ, & nunc ſuper omnes barbaras nationes, beato Petro principe Apoſtolorum vos comitante, eritis in triumphis imperantes victores, ſicut ſi filius & ſpiritualis noſter compater dominus Carolus Dux Francorum & Longobardorum, ac patricius Romanorum noſtris obtemperans monitis, itaque adimplens in omnibus voluntates, omnis Heſperiæ occiduæq; partis barbaras nationes ſuis proſternens conculcauit pedibus, omnipotentatũ illarum domans, & ſuo ſubijciẽs regno adunauit. Vndè per ſua laborioſa certamina eidem Dei Apoſtolicæ Eccleſiæ ob nimium amorem plura bona in perpetuo obtulit poſſidenda, tam prouincias, quàm ciuitates ſeu caſtra, & cætera territoria, immò & patrimonia, quę à perfida Longobardorum gente detinebantur, brachio forti eidem Dei Eccleſiæ reſtituit, cuius eſſe dinoſcebantur. Sed & aurum atque argentum quotidiè pro luminariorum cõcinnatione ſeu alimonijs pauperum non deſinit offerendo, quatenùs eius regalis memoria non derelinquatur in ſeculum ſeculi. Idcircò nimiùm diligentes ac venerantes magnoperè quęſumus, vt præſentes tranſuerſores, videlicet Petrum dilectiſſimum noſtrum Archipresbyterum, & Petrum Abbatem ac presbyterum venerrabilis monaſterij ſancti Sabæ hilari mente ac vultu placidiſſimo ſuſcipiens, vt ſoſpites ad nos iterùm remeent, diſponere iubeat veſtra ſereniſſima imperialis clemẽtia: vt quia de veſtra orthodoxa fide, quam cœpiſtis, nos reddiderunt certiores, nos ex hoc veſtro propoſito læti, altiſono Domino noſtro referre ſtudeamus laudes, diuinam pro immenſa pijſſimæ ſerenitatis veſtræ lætitia exorantes clementiam, ac conſona cum Propheta inquientes: Domine, ſaluos fac inuictiſſimos noſtros principes & magnos Imperatores, & exaudi nos in quacunque die te deprecantes pro eis inuocauerimus. Ipſe enim rerum opifex & arbiter Dominus Deus noſter, in cuius manu omnia regna mundi conſiſtunt, per quem & reges regnant, & principes imperant, & potentes quæ pietatis ſunt clementer cuncta modigerendo diſponunt, veſtræ pię ſerenitatis melliſluis cordibus inſpirare dignetur ad exudiendas noſtras humilimas preces, & reſtituendum in priſtinũ ſacras imagines: tribuatq; vobis, intercedentibus beatiſſimis Apoſtolorum principibus Petro ac Paulo, longæua ac proſpera & felicia tempora, & cum maxima corporis ſoſpitate & animæ ſalute imperialis potentiæ ſceptris vos perfrui faciat, & ſicut terræ ſummæ potentiæ gloriam vobis conceſſit, & cœlorum regna vobis per infinita ſecula largirĩ poſſidenda dignetur. Data Calẽdis Nouembris, Indictione 9.

Pſalm. 19.

Prou. 8.

Caroli Magni munificẽtia in Romanam Eccleſiã.

DE HIS LITERIS ANASTASIVS idem ſcribit in hæc verba.

GRæci, quia eodem tempore ex laicis fuerat Conſtantinopolitanus Patriarcha factus, nè publicè ab Apoſtolica ſede argui videretur, & aduersùs eum tanquàm reprehenſione dignum, hæreticis repugnandi occaſio præberetur, ac proindè ſynodi, cui intererat, vtilitas excluderetur, ea quæ de non facienda laicorum promotione, cæterarumq; præſumptionum redargutionibus ſubſequuntur, in Synodo hæc neque recitari, neq; actis inſeri paſſi ſunt. Hæc ille.

Tharaſius ſanctiſſimus Patriarcha dixit: Ipſi vos qui literas has à Papa ſuſcepiſtis, ad pios noſtros Imperatores deferte.

Petrus & Petrus D n i amantiſſimi preſbyteri, & locum tenentes Adriani ſanctiſſimi Papæ Romani, dixerunt: Nos poſtquàm ab Apoſtolico noſtro patre Adriano literas accepiſſemus, eas ad pios noſtros Imperatores pertulimus.

Ioannes magnificentiſſimus quæſtor inquit: Norunt & hoc venerabiles Siculi. Nam

Theodorus

Theodorus Catonenſium epiſcopus, & cum illo religioſiſſimus diaconus Epiphanius, locum retinens archiepiſcopi Sardiniæ, ambo inquam, ex mandato Imperatorum noſtrorum ſimul pijſſimo cũ apocriſario beatiſſimi domini noſtri patriarchæ Romam profecti ſunt.

Theodorus * Deum amantiſſimus epiſcopus Catanes, inquit: Cùm ab imperio pijſſimorum principum literæ ſacræ ad me miſſæ fuiſſent, ſimul cum Leone presbytero veſtræ ſanctitatis ſeruo, datum quoquè eſt mandatum mihi à prouinciæ Siculæ præſide, vt Romam proficiſcẽs, orthodoxorum noſtrorum Imperatorum fidem & rectam animi ſententiam archiepiſcopo exponerem. Beatus autem Papa cùm audiuiſſet, inquit: Quòd ſic hæc in diebus horum Imperatorum contigerint, non eſſe dubitandum, quin Deus imperium illorum ſupra anteceſſorum ſuorum regna extolleret. Hinc & ſuperiùs lectam epiſtolam reſponſoriã ad pios Imperatores miſit. Addidit & epiſtolas cùm ad ſanctitat veſtram, tum ad eos qui in Concilio præſident, ſcriptas.

Coſmas notarius & cubicularius inquit: Miſſæ ſunt & aliæ literæ à ſanctiſſimo Papa veteris Romæ ad Tharaſium ſanctiſſimũ & * vniuerſalem patriarcham noſtrum. Quòd ſi autem placuerit ſanctæ ſynodo & cętui, dicant quid de ijs fieri debet.

Sacra ſynodus dixit: Legantur.

Coſmas præfatus legit.

EPISTOLA ADRIANI *ſanctiſſimi Papæ veteris Romæ, tranſlata ex Romana lingua in Græcum ſermonem.*

* hoc videtur Græcus quiſpiam apoſuiſſe.

Dilecto fratri Tharaſio * generali Patriarchæ, Adrianus ſeruus ſeruorum Dei, ſalutem.

PAſtoralibus curis, & ſubtiliſſima conſideratione animaduertentes, quomodo præconij vox ſana omni tempore à præcone oporteat prædicari, quomodo item paſtor in cõpaſſione, qualisq; in reductione exiſtere debeat, & in eadẽ ex integro inſignis, vtq; in pia commiſeratione omnium infirmitatem in ſeipſum ſuſcipere debeat, & in diuinam voluntatem cũcta ſua ſagaci inſpectione transferre: De his, inquam, omnibus ſtatutum eſt nobis, veſtram dilectam beatitudinem & conuentum ſacratum appellare, ſuccinctè & paucis in his ſynodicis literis confeſſionem veſtræ fidei prędicando. Namquas mihi per Leonem venerabilem presbyterum veſtrum literas miliſtis, mox in principio paginæ primę cognoui, pietatem tuam cùm laicorum ordinatione, tum imperatorio ſuffragio in ſacrum patriarchatus ſoliũ exaltatum. Quam ob cauſam effuſo gaudio exultauit cor meum. Quòd ſi autem non perſpecta mihi eſſet & probè cognita, erga ſacras ſynodicas ſex conſtitutiones & venerandas imagines veſtra ſynceritas & orthodoxa fides, nequaquàm ad ſynodum conuocandam aſſentiremus. Verùm quemadmodùm nõ leuiter cor noſtrum ex ſuperioribus veſtris diſſentionibus dolore tactum eſt, ità plurimo gaudio anima noſtra perfuſa eſt, poſtquàm cognouiſſem piam veſtram confeſſionem & rectam fidem eſſe firmam & ſtabilem. Inuenimus autem in prædicta ſynodica veſtra epiſtola, quanta ſit confeſſio & recta fides veſtra circa cœtu ſacros & ſex ſacras ſynodos, & erga venerandas & ſacras imagines, quę profectò mira eſt & compunctione digna. In qua etiàm clarè eſt expreſſum, quòd in ſextæ ſynodi diuinè & legaliter prædicatis canonibus recipitur pictura illa veneranda, in qua agnus digito præcurſoris demonſtratus, graphicè eſt inſculptus: qui in typum gratiæ aſſumptus, verum nobis per legem agnum, nempe Chriſtum Deũ indicat. Veteres igitur typos, figuras & vmbras, tanquàm veritatis ſigna & notas Eccleſiæ traditas ſuſcipientes, gratiam & veritatem agnoſcimus, tanquàm legis plenitudinem hanc arbitrantes. Vt igitur & incolorum effectibus, omnium oculis ſubijciatur figura illa, quæ agnum illum qui abſtulit peccata mundi, nimirùm Deum noſtrum, iuxta humanam effigiem delineat: cenſemus ab hoc tempore, pro veteri illo agno & nouum in eccleſijs Dei erigendum, quo per eum exaltationem humilitatis verbi DEI conſideremus, quo in memoriam politiæ illius qua in carne vixit, item paſſionis eius & ſalutiferæ mortis, vndè mundo liberatio contigit, veluti manu ducamur. Hac orthodoxæ fidei teſtificatione, improborum hæreticorum curioſitatem & importunam garrulitatem veſtra fraterna ſanctitas repellat: quemadmodùm eorum improba machinatio apud nos Dei gratia non recepta, ſed impia iudicata eſt. Succingentes igitur lumbos noſtræ mentis, nobiſcum cum catholica & Apoſtolica Romana Eccleſia conſentiendo, contra hæreticorum inſaniam armemur, quanuis ab his ſæpè fuerit Eccleſia impugnata. Deincèps etiàm venerandas imagines primùm iuxta humanam figurationem Chriſti Dei noſtri, ſecundùm nos & pro nobis & per nos incarnati: deindè inuiolatæ & veræ Deiparæ, poſtremò omnium Sanctorum ſuorum beatitas veſtra dilecta colere & adorare pergat. Rogamus etiàm interìm, vt in eo propoſito quod ab initio conſtituiſti, manere velis. Conſulimus etiàm paſtorali cura, vt orthodoxam fidem quam ſemèl confeſſus es, inuiolatam & ſtabilem prædicando & docendo conſerues. Fundamentum enim aliud nemo ponere poteſt, præter id, quod iacet, qui eſt Ieſus Chriſtus.

Imago præcurſoris, demonſtrantis digito agnũ, à ſynodo ſexta probata.

Ioann. 1. c

1. Cor. 3. c

ſtus. Quiſnam igitur firmamentum dilectionis Dei & proximi conſeruans, ipſum illum Ieſum Chriſtum, Deum & hominis filium, ante oculos fundamentum non propoſuerit? In confeſſo enim eſt, vbi Chriſtus fundamentum eſt, ibi bonorum operum ſtructuram ſequi. Ipſa verò veritas per ſe

Ioan. 10. dicit: Qui non ingreditur per ianuam in ouile, is fur eſt & latro: qui verò per fores ingreditur, hic paſtor eſt ouium. Quemad-

Ibidem. modùm ipſe ſaluator inquit: Ego ſum ianua. Is igitur ad ouile ingreditur, qui per ianuam incedit: qui verò per ianuam intrat, per Chriſtum ingreditur. Quicunque igitur ab ipſo creati & liberati generis humani veritatem intelligens conſeruat, & gradum paſtoralis dignitatis portans, pondus ſuſtinet, non ad gloriam & honorem prætereuntem reſpiciens, ſed gregem ſuſcipiens diligenter vigilat, nè oues, vel à peruerſis hominibus & peruerſa loquentibus, vel malo ſpiritu afflatis corrumpantur. Rectè ſanè beatus Iacob, qui propter vxores multos annos ſeruiuit Laban ſocero ſuo, viſus

Gen. 31. eſt dixiſſe: Viginti annis fui tecum. oues tuæ & capræ ſteriles non fuerunt, arietes ouium tuarum non comedi. captum à beſtia, non oſtendi tibi, ego damnum omne reddebam, quicquid furto perierat, diù noctuque æſtu vrgebar & gelu, fugiebatque ſomnus ab oculis meis. Si tãtos labores & vigilias paſtor Laban ſuſtinuit: quot quantasque vigilias ſuſtinere debet, qui paſcit oues Dei? Sed in omnibus his cõfirmabit & docebit, qui propter nos homo factus eſt. Dignatus eſt fieri quod fecit. Ipſe dilectionem & ſancti ſpiritus amorem in nos transfundat, & à cunctis ſolicitudinibus nos eximat, oculosque mentis veſtræ aperiat, vt per laborem & certamẽ dilectionis & curſus veſtri, quo ſanctam noſtram & Apoſtolicam Eccleſiam imitamini, efficiatis aliquando apud pios Imperatores noſtros, quò ſanctorum venerandæ imagines in priſtinum locũ reſtituantur, vt in hoc ſacerdotium noſtrum firmum permaneat. Nam ex confeſſione fidei veſtræ cognouimus beatitudinem veſtram id vnum egiſſe apud piiſſimos, orthodoxos, & Chriſti amantes Imperatores noſtros, fideles & rectæ fidei propugnatores, quo ſynodus generalis celebretur, idque illi in præſentia totius fidelis populi ſupplicationibus veſtris annuerunt, ſynodumque in regia ciuitate fieri mandarunt. Nos itaq; ſapientes & probatos ſacerdotes, & de rebus quæ ad conſtitutionem imaginum pertinent doctos, cum magno animi deſiderio, quemadmodùm regia mandata iubebant, miſimus, quò in priſtinum locum in illis partibus reſtituerentur. Imprimis autem veſtra ſanctitas piiſſimis & triumphatoribus noſtris Imperatoribus ſinè trepidatione inducat in animum, vt falſam congregationem illam ſinè conſenſu ac præſentia Apoſtolicæ ſedis, contra omnem patrum venerabilium traditionem, contra venerandas imagines ſinè ordine & debita conuocatione factam execretur, & anathematizatam præſentibus apocriſariis noſtris cognoſcat: quo omne zizanium ab Eccleſia eradicetur, & Ieſu Chriſti Domini noſtri verbum impleatur, cùm ait: Et portæ inferorum non præualebunt aduersùs eam. Et * alibi: Tu es Petrus, & ſuper hanc petrã ædificabo Eccleſiam meam, & dabo tibi claues regni cœlorum: & quęcunque in terra ligaueris, ligata erunt in cœlis: & quæcunque ſolueris in terra, ſoluta erunt in cœlis: cuius etiàm ſedes per totum terrarum orbem primatum obtinẽs lucet, omniumq; Eccleſiarũ Dei caput exiſtit. Vndè & ipſe beatus Petrus Apoſtolus, Dei iuſſu Eccleſiam paſcens, nihil omninò prætermiſit, ſed vbiquè principatum obtinuit & obtinet: cui etiàm & noſtræ beatæ & Apoſtolicæ ſedi, quę eſt omniũ Eccleſiarum Dei caput, velim beata veſtra ſanctitas ex ſyncera mente & toto corde agglutinetur, vtpotè quæ reuerà ſit rectè ſentiens, & pietatis incorruptæ conſeruatrix. Hoc ſacrificium primùm omnipotenti Deo exhibeatur. Veſtraque beatitudo magnos & piiſſimos noſtros Imperatores ſupplicibus verbis admonebit, vt Eccleſiæ noſtræ veſtigia ſequentes coram Deo, & horribili eius iudicio, uenerandas imagines in regia ciuitate & omni loco in antiquum ſtatum reſtituendas curent, iubeantque: nimirùm ſeruantes traditionem huius ſanctiſſimæ noſtræ Romanæ Eccleſiæ, perſequantur improborum & hæreticorum impoſturam, & per veſtrum certamen & fidiſſimos labores, eorum deceptionem execrẽt. Nisi enim ſacras & venerandas imagines in priſtinum locum reſtituerint, noſtram confirmationem nullo modo audemus tradere. Huius rei cauſa ſummo labore fidei & conatu, ante omnia conuenit veſtræ ſanctitati, aduigilare, vt quam primùm ſacræ & venerandæ imagines Domini & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti, & ſanctæ eius genitricis ſemper Virginis, & ſanctorum Apoſtolorum, omniumque beatorũ prophetarum, martyrum & confeſſorum in partibus illis, in priſtinum ordinem collocentur, vt vnanimiter prophetícam illã odẽ cantemus: Domine, ſalua piiſſimos Imperatores. Et: Exaudi nos Domine, in qua die inuocauerimus te, quoniam dilexi decorem domus tuæ, & locum tabernaculi gloriæ tuę. Quos autem ad vos miſi, Petrum ſcilicet dilectum noſtrum protopresbyterum ſanctæ Romanæ Eccleſiæ: necnon Petrum Abbam & præſidem, vt ad pedes ſereniſſimorum & piiſſimorum noſtrorum Imperatorum adducantur, per principem Apoſtolorum Petrum ſupplicamus, vt cum humanitate & ſingulari

De authoritate pontificis Romani, & quòd Romana eccleſia caput ſit omnium.

Matth. 16.

Pſalm. 19. Pſal. 25.

ſingulari beneuolentia ab eis recipiantur, precenturque cum gratiarum actione illis & corporis mentisque firmum robur. Omnipotens Deus veſtram dilectionem, modò conſtans maneat, conſeruet. cuſtodiat & protegat, & fructum fidei tibi innatum, infinitis modis augeat, & in æternum gaudium deducat. Deus ſanum te conſeruet frater dilecte.

Petrus & Petrus pijſſimi presbyteri, & locum tenentes ſanctiſſimi Papæ veteris Romæ Adriani, dixerunt: Dicat nobis beatiſſimus Patriarcha regiæ vrbis Tharaſius, conſentitne literis ſanctiſſimi Papæ veteris Romæ, an minùs?

Tharaſius ſanctiſſimus Patriarcha reſpõdit: Cui Chriſti lumen circunfulſit, quique nos per Euangelium generauit Paulus, verè diuinus Apoſtolus Romanis ſcribens, & ſtudium ſynceræ fidei eorum erga verum Deũ noſtrum exoſculatus, ſic inquit: Fides veſtra prædicat in vniuerſo orbe hoc. Hoc teſtimonium & nos inſequi par eſt, temerariumque repugnare arbitramur. Quãobrẽ Adrianus veteris Romę primas, & teſtatorum principum ſucceſſor, clarè & verè, cùm ad Imperationes noſtros, tum ad noſtram mediocritatem, mihi ſcripſiſſe videtur, conſtabiliuitque, & rectam eſſe declarauit catholicæ Eccleſiæ antiquam traditionem. Ob id & nos per ſcripturam inquirendo, argumentãdo & demonſtrando exquirentes, & patrum quoquè præceptis imbuti, ſic confeſſi ſumus, confitemur & confitebimur, concordamus & vim literarum lectarum confirmamus, & imaginum picturas ſecundùm priſcam patrum noſtrorum traditionem recipimus, & has deſiderio noſtro adoramus, vt in nomine Chriſti Dei noſtri, & intemeratæ Dominæ noſtræ Deiparæ virginis, ſanctorumque angelorum & omnium ſanctorum factas. Sed apertis verbis teſtamur nos duntaxat in vnum Deum verum, latrian (hoc eſt, cultum) & fidem noſtram referre & reponere.

Sancta ſynodus dixit: Vniuerſa ſancta ſynodus ſic credit, & ſic docet.

Petrus & Petrus Deum amantiſſimi presbyteri, legati Apoſtolicæ cathedræ, dixerunt: Dicat nobis ſacra ſynodus, num recipiat ſanctiſſimi Papæ veteris Romæ literas, an minùs?

Sancta ſynodus reſpondit: Sequimur, recipimus, & probamus.

Ioannes Deum Colentiſſimus presbyter, & legatus Orietalis diœceſeos, inquit: Tempoſtuum eſt in præſentiarùm et pſalmo canere: Miſericordia & veritas obuiarunt ſibi, iuſtitia & pax ſeſe exoſculatæ ſunt. Scimus autem quòd Deus noſter Ieſus Chriſtus ipſe miſericordia eſt & veritas, i ſucceſſiõe quoquè ſanctiſſimi Patriarchæ & orbis terrarũ paſtores, idẽ exiſtunt & dñr. Etenim miſericordia & veritas occurrunt ſibi. Adrianus ſanctiſſimus Papa veteris Romæ, & Tharaſius patriarcha imperatricis vrbis Conſtantinopoleos idem ſapiunt, idem ſentiunt & fatẽtur. Et verè nominata pax, Dei ſuffragio imperans & diuinitate potẽs, deſiderans videre Eccleſię decorem, & literis quoquè vſa, rectè nominatam iuſtitiam, Romanam ſcilicet Eccleſiã, exoſculata, eſt iuſſitque in medium procedere, & præſentem ſanctum cœtum lætitia perfudit, rectã fidem propalauit. Nũc etiàm ob ſacras Adriani ſanctiſſimi papę literas, quę & ad ſereniſſimos noſtros Imperatores, & ad ſanctiſſimum & ter ampliſſimum patriarcham Tharaſium ſcriptæ ſunt, plurimùm gaudij inter nos erupit. Ea quoq; de cauſa Deo maximas gratias agimus, quòd in nobis lætitiam tam immenſam effecit. Benedictus Deus, qui nobis eiuſcemodi imperiũ excitauit, quod omni cura & ſolicitudine ſatagit, Chriſtianum populum vndiquè in conſenſionem vnanimitatem, & ſacrorũ canonum, patrumque traditionis obſeruantiam deducere. Sed Chriſtus Deus noſter p ſanctiſſimam illius genitricẽ & omnes eius ſanctos, vosque ipſius ſacros ſacerdotes, qui idem ſentitis, & dolum in cordibus veſtris non habetis, ſed perpetuò incumbitis in hęc ſtudia, vt omnia quæ ſcripta ſunt, impleatis, promiſſiones ſuas veras demonſtret. Imperatores autem noſtros dominos, longæuos faciat, induat eos gloria, & cornu eorum exaltet: ſubijciat ſub pedibus inimicos eorũ, donet illis præmium vitæ æternæ, & cũ ſanctis regibus connumerari. Cuſtodiat etiàm ſactã hanc & eadem ſentientem ſynodum.

Agapius ſanctiſſimus epiſcopus Cæſareæ Cappadocię, dixit: In diuinis noſtris ſcripturis exaratum eſt: Diſtinxit Deus inter lucem & tenebras. Eccè enim poſtquam hęreticorũ caligines diſcuſſæ ſunt, lux orthodoxæ fidei omnes illuminauit. Quã & ego ſecutus, ſuſcipio & amplector ſanctas & venerãdas imagines, qui verò ſecus ſentiunt, eos anathemate deuoueo.

Ioannnes ſanctiſſ. Epheſi epiſcopus, dixit: Quemadmodùm ſanctiſſimi papæ Romani literis continetur, ſic credo, & per gratiam Chriſti Dei noſtri veri confiteor.

Conſtantinus ſanctiſſ. Conſtantię, quę eſt in Cypro, epiſcopus dixit: Iuxta tenorẽ literarũ, q̃ ab Adriano ſanctiſſimo Papa Romano, ad ſereniſſimos dños noſtros & ad beatiſſimum patriarcham Tharaſium miſſæ ſunt, omnibus conſentio, & ſic cõfiteor, & cũ hac fide ad tribunal Chriſti veri Dei noſtri proficiſcar.

Baſilius ſanctiſſimus Ancyræ epiſcopus, dixit: Quemadmodùm continent literæ ſanctiſſ. papæ veteris Romæ Adriani, & ſecundùm ſententiam beatiſſimi & vniuerſalis patriarchæ Tharaſij, ſic ſentio, ſic teneo, ſic docebo.

Rom. 1. a Patriarcha Conſtantinopolit. agnoſcit Rom. Eccleſiæ Primatum.

Pſal. 84.

Geneſ. 1.

cebo. Et cum hac mea ſententia ad futurum ſeculum digredior.

Nicolaus ſanctiſſ. epiſcopus Cyzici dixit: Secundùm literas beatiſſimi Papæ Romani Adriani, & expoſitionẽ confeſſionis ter ſanctiſſimi Patriarchæ Tharaſij, ſic ſentio, ſentiamque, & de præſenti ſeculo cum illa ipſa confeſſione diſcedam.

Euthymius ſanctiſſimus epiſcopus Sardenſium, dixit: Et ego antè lectis beatiſſimi Papæ veteris Romæ literis, ſyncerè & irrepugnabiliter iuhæreo, conſentio & cõfiteor de orthodoxa fide, deque ſanctis videlicet & venerãdis imaginibus, nõ veluti hoc ſit nouũ aliquod dogma, aut nuperum inuentum recipiens, ſed clarè cognoſcens ex Apoſtolica traditione, ſanctorumque doctorum in Eccleſia ſuſſu per manus nobis traditum: ob eã cauſam venerandas imagines ex toto corde cum debito honore, & ſaluratoria adoratione ſuſcipio. Eos verò, qui ſecùs ſentiunt, aut reclamant, contrariáve docent, alienos à catholica Eccleſia arbitror, renuncio, & hæreticos proclamo.

Veneratio imaginum eſt Apoſtolicæ traditionis.

Petrus ſanctiſſimus epiſcopus Nicomediæ, dixit: Iuxta priùs lectas Adriani beatiſſimi Papæ Romani literas, & ſecundùm fidem ſanctiſſimi Patriarchæ Tharaſij, venerandas imagines recipio, adoro, & id perpetuò docebo, vt poſſim etiàm aliquandò in futuro ſeculo rationem apud iudicem noſtrum Deum reddere.

Elias ſanctiſſimus epiſcopus Cretę dixit: Iuxta venerandas ſanctiſſimi Papæ veteris Romę Adriani literas confiteor & teneo, venerandas & ſacras imagines nunquàm ſeponens, ſed perfectè eas adorãs: qui verò ſecùs confitentur, eos anathematizo.

Stauratius ſanctiſſimus epiſcopus Chalcedonir, dixit: Secundùm epiſtolã ab Adriano ſanctiſſ. Papa veteris Romæ, ad ſanctiſſimum & generalem Patriarcham Tharaſium miſſam confiteor, & ſanctas & venerabiles imagines recipio, amplector, & honoro, veluti arrabonem exiſtentes meæ ſaluris: ſecùs autem ſentientes, anathematizo.

Nicephorus ſanctiſſ. epiſco. Dyrrhachij, dixit: Iuxta relationem ab Adriano ſanctiſſimo Papa veteris Romæ, ad ſereniſſimos noſtros Imperatores, & ad ſanctiſſimum & vniuerſalem Patriarchá miſſam: item iuxta ſanctiſſimi Archiepiſcopi Tharaſij doctrinam, fidem & confeſſionem, ſentio, teneo, doceo & docebo, & cum hac mea confeſſione vitæ meæ breue ſpatium finiã, & timendo tribunali Chriſti me ſiſtam.

Epiphanius diaconus eccleſiæ Catanes, & locum tenens Thomæ archiepiſcopi Sardiniæ, dixit: Clariſſimam orthodoxiæ definitionum & ſanctorum Apoſtolorum traditionem, relatio ad pios & Chriſtũ amantes noſtros Imperatores, à beatiſſimo Papa veteris Romæ Adriano miſſa, in præcedenti lectione clarè explicauit. Quinetiá idem docuit epiſtola ad beatiſſimum vniuerſalẽ Patriarcham Tharaſium miſſa ob id & ego his omnibus aſſentior, & recto corde adhæreo, veneroráque & adoro, quæ à multis ſeculis traditæ ſunt in Eccleſia, venerandas & ſanctas imagines. Qui verò his contradicit, eum tanquàm hæreticum conſetientem auerſor, & diris deuoueo.

Leo presbyter ſanctiſſimæ eccleſiæ Conſtãtinopoleos, locũ tenẽs Sidæ metropolis, dixit: Iuxta lectas ſynodicas epiſtolas Adriani ſanctiſſimi Papæ veteris Romæ, ſanctas & venerandas imagines recipio, quoniam hæc vetuſtiſſima traditio eſt: qui verò aliter ſentiunt, anathematizo.

Nicolaus præſes manſionis Aprę, & locũ tenẽs Tyanẽſium metropoleos, dixit: Venerandas imagines, & iuxta veterum traditionem, & iuxta ſynodicas literas Adriani ſanctiſſimi Papæ veteris Romæ, recipio: eos verò qui aliter credunt, anathematizo.

Conſtantinus ſanctiſſimus Gangrorum epiſcopus, dixit: Iuxta lectam relationẽ ſanctiſſimi Papæ veteris Romæ Adriani, & priſcam patrum traditionem, venerãdas imagines recipio, & qui idem ſibi faciendum non exiſtimant, anathemate deuoueo.

Nicetas ſiue Victor ſanctiſſ. epiſcop° Claudiopoleos, dixit: Iuxta ſynodicas literas Adriani ſanctiſſimi Papæ veteris Romæ, venerandas imagines ex traditione priſca recipio: qui ſecùs faxint, anathemati ſunt obnoxij.

Theodorus ſanctiſſimus epiſcop° Myrôn Lyciæ, dixit: Iuxta ſynodicas epiſtolas lectas ab Adriano ſanctiſſimo Papa veteris Romæ miſſas, credo, ſicque confiteor, adoro & amplector venerandas imagines: & qui diuerſum ſtatuunt, anathematizo & auerſor.

Theophylactus diaconus & exarchus, locum tenens metropoleos Cariæ, dixit: Iuxta ſynodicas literas Adriani ſanctiſſimi Papæ Romæ veteris, confiteor: eos verò qui ſecùs ſentiunt, anathemate percello.

Michael ſanctiſſ. epiſc. Sinnadôn, dixit: Iuxta tenorem literarum, ab Adriano ſanctiſſimo Papa veteris Romę miſſarum, cõfiteor, & iuxta priſcã traditionem ſanctas & venerandas imagines recipio: qui verò non itidem ſentiunt, anathemate percutio.

Euſtathius ſanctiſſimus epiſcopus Laodiceę, dixit: Quemadmodùm literæ ſynodicæ iam lecte, ab Adriano ſanctiſſimo Papa veteris Romæ, ſic confiteor, & eodem modo recipio venerandas imagines iuxta veterum traditionem, repugnantes verò execror.

Anaſtaſius epiſcopus Nicopoleos veteris Epiri, dixit: Iuxta ſynodicas Adriani ſanctiſſimi Papæ veteris Romæ, confiteor, recipio, & adoro venerandas imagines, idque iuxta priſcã doctrinam: qui verò ſecùs faxint, auerſor vt hæreticos.

Chriſtophorus ſanctiſſimus Phaſidos epiſcopus, dixit: Quemadmodùm literæ ſynodicę Adriani ſanctiſſimę Papę veteris Romæ iam lectæ tradunt, ſic confiteor, & venerandas imagines iuxta priſcam doctrinam recipio, anathematizo autem qui ità non faciunt.

Gregorius presbyter eius, quæ eſt prope Conſtantinopolim ſanctorum Apoſtolorũ Eccleſiæ, & locum tenens metropoleos Moceſi, dixit: Iuxta literas ſynodicas ſanctiſſimi Papæ veteris Romæ Adriani, & iuxta priſcam traditionem venerandas imagines recipio: qui eas auerſantur, condemno anathemate.

* Silei, Baſilius epiſcopus * Silæi, dixit: Iuxta traditionem veterem Eccleſię & literarũ ſynodicarum ſanctiſſimi Papæ veteris Romæ Adriani, confiteor, & recipio & adoro venerandas & ſanctas imagines: qui verò reſpuũt hoc, anathematizo.

Theodorus ſanctiſſimus epiſcopus Catanes, pronunciauit in eandem ſententiam.

Manuel ſanctiſſimus epiſcopus Adrianopoleos Thraciæ, in eandem ſententiam pronunciauit.

Maurianus ſanctiſſ. epiſcopus Pompeiopoleos, in eandem ſententiam pronunciauit.

Cyrillus in locum ſanctiſſimi epiſcopi Gothię, in eandem ſentẽtiam pronunciauit.

Theodorus ſanctiſſimus epiſcopus Byzies, in eandem ſententiam pronunciauit.

Ioannes ſanctiſſimus epiſcopus Tauromeniæ, in eandem ſententiam pronunciauit.

Gregorius presbyter, locum retinẽs epiſcopatũs Smyrnes, in eandem ſentẽtiam, &c.

Gaudioſus epiſcopus Meſſanæ Siculus, &c.

Euſtratius ſanctiſſimus epiſcopus Apameæ Bithyniæ, in eandẽ ſententiã pronunciauit.

Petrus ſanctiſſ. epiſ. Germion, &c.

Ioannes diaconus & locũ retinens Apoſtolopoleos, in eandẽ ſententiã pronũciauit.

Theodorus ſanctiſſ. epiſ. Panormi, &c.

Ioannes ſanctiſſ. epiſ. Archadiopoleos, &c.

Stephanus ſanctiſſ. epiſ. Bibonum, &c.

* locum tenens Leontopoleos, &c.

Siſinnius ſanctiſſ. epiſ. Parij, &c.

Conſtantinus ſanctiſſ. epiſ. Leontenæ, &c.

Epiphanius ſanctiſſ. epiſ. Milet, &c.

Nicetas ſanctiſſ. epiſ. Proconneſi, &c.

Theodorus ſanctiſſ. epiſ. Taurianes, &c.

Chriſtophorus ſanctiſſ. epiſ.* Adryaces, &c.

*Andriacæ vel Adriæ Euſtratius ſanctiſſ. epiſc. Methymnes, &c.

Theotimus ſanctiſſ. epiſ. Crotonum, &c.

Leon ſanctiſſimus epiſ. Chij, &c.

Baſilius ſanctiſſ. epiſ. Neſiôn, &c.

Ioannes ſanctiſſ. epiſ. Apron, &c.

Ignatius ſanctiſſ. epiſ. Prienes, &c.

* Cypſalon Theophylactus ſanctiſſ. epiſ.* Cypſelon, in eandem ſententiam pronunciauit.

Theodorus ſanctiſſ. epiſ. Trophæorum, in eandem ſententiam pronunciauit.

Saidaon Stephanus ſanctiſſimus epiſcopus Sugdaũ, in eandem ſententiam pronunciauit.

Sergius ſanctiſſ. epiſ. Nicoteon, &c.

Gregorius presbyter, locũ tenẽs Nicopoleos, in eandem ſententiam pronunciauit.

Leo ſanctiſſimus epiſ. Melembriæ, &c.

Theodoſius ſanctiſſ. epiſ. Amorij, &c.

Cyriacus ſanctiſſ. epiſ. Driziparon, &c.

Galatas presbyter in locum Regij, &c.

Theodotius ſanctiſſ. epiſ. Nyſię, &c.

Georgius ſanctiſſ. epiſ. Camulianorum, &c.

Sotericus ſanctiſſ. epiſ.* Cicellon, &c. * Ciſiſſon

Conſtantinus ſanctiſſ. epiſ. Maſtauron, &c.

Georgius ſanctiſſ. epiſ. Briulon, &c.

Ioannes ſanctiſſ. epiſ. Nyſiæ, &c.

Baſilius ſanctiſſ. epiſ. Magneſiæ, &c.

*Sabas ſanctiſſ. epiſ. Agæorum, &c. * Sabbas

Georgius ſanctiſſ. epiſc. Palæopoleos, &c.

Baſilius ſanctiſſ. epiſ. Magneſiæ, quæ eſt prope Mæandrum, in eandem &c.

Theophanes ſanctiſſ. epiſ.* Coloes, &c.

Leo ſanctiſſ. epiſ. Algizon, &c.

Nicodemus ſanctiſſ. epiſ. Eugazon, &c.

Lycaſtus ſanctiſſ. epiſ. Barilon, &c.

Theophylactus ſanctiſſ. epiſ. Hypepon, in eandem ſententiam pronunciauit.

Theophanes ſanctiſſ. epiſ. Lebedon, &c.

Stratonicus ſanctiſſ. epiſ. Cymes, &c.

Coſmas ſanctiſſ. epiſ. Myrrhines, &c.

Olbianus ſanctiſſ. epiſ. Eleæ, &c.

Pardus ſanctiſſ. epiſ. Pittanes. &c.

Baſilius ſanctiſſ. epiſcopus Pergami, &c.

Marianus ſanctiſſ. epiſ.* Antandri, &c.

Baſilius ſanctiſſ. epiſ. Adramittij, &c.

Ioannes ſanctiſſimus epiſ. Alij, &c.

Leo ſanctiſſ. epiſ. Phoceæ, &c.

Nicephorus ſanctiſſ. epiſ. Gargaron, &c.

Conſtantinus ſanctiſſ. epiſ.* Agaës, &c. * Aegeon *Agen

Theognis ſanctiſſ. epiſ. Sion, &c.

Ioannes ſanctiſſ. epiſ. Rhœdeſti, &c.

Ioannes ſanctiſſ. epiſ. Panij, &c.

Melchiſedec ſanctiſſ. epiſ. Calliopoleos, &c.

Leo ſanctiſſimus epiſ. Madyti, &c.

Theophylactus ſanctiſſimus epiſcopus Charupoleos, in eandem ſententiam pronunciauit.

Thomas ſanctiſſimus epiſcopus Danij, &c.

Gregorius ſanctiſſimus epiſcopus Theodoropoleos, in eandem ſententiam pronunciauit.

Siſinnius ſanctiſſ. epiſ. Chalcidos, &c.

Ioannes ſanctiſſ. epiſ. Bryſeos, &c.

Beniamin ſanctiſſ. epiſ. Lizicon, &c.

Gregorius ſanctiſſ. epiſ. Amaſtridos, &c.

Stephanus ſanctiſſ. epiſ. Soron, &c.

Gregorius ſanctiſſ. epiſ. Dercon, &c.

Heracleus ſanctiſſ. epiſ. Ionopoleos, &c.

Conſtantinus ſanctiſſ. epiſ. Heliopoleos, &c.

Antonius ſanctiſſ. epiſ. Tryzenes, &c.

Nicetas ſanctiſſ. epiſcopus Nacaleæ, &c.

Petrus ſanctiſſ. epiſc. Aſpones, &c.

Synnetius ſanctiſſ. epiſ. Cynes, &c.

Synnetius ſanctiſſ. epiſ. Anaſtaſiopoleos, &c.

Euſtathius ſanctiſſ. epiſ. Solorum, &c.

Theodorus

* Cieutij Theodorus ſanctiſſ.epiſ.* Cieutij.&c.
* Tremethuntos Baſilius ſanctiſ.epiſ.* Trimithuntos,&c.
Alexander ſanctiſſ.epiſ.Amathuntos, &c.
Michael ſanctiſſ.epiſ.Melitupoleos,&c.
Siſinnius ſanctiſſ.epiſ.Adramas, &c.
Theodorus ſanctiſſ.epiſcopus Germes, &c.
Gregorius ſanctiſ. epiſ.Adrianitheron, &c.
Leo ſanctiſſimus epiſcopus Pœmanij,&c.
Simeon ſanctiſſimus epiſcopus Oces,&c.
Ioannes ſanctiſſ.epiſcopus Lampſaci,&c.
Nicetas ſanctiſſ.epiſ.Ilij,&c.
Leo ſanctiſſ.epiſ.Troados,&c.
Theodorus ſanctiſſ.epiſ.Abydi,&c.
Anaſtaſius ſanctiſ.epiſ.Tripoleos,&c.
Leo ſanctiſſ.epiſ.* Traculon,&c.
Stephanus ſanctiſſ.epiſ.Salon,&c.
Ioannes ſanctiſſ.epiſ.Abalon,&c.
Stephanus ſanctiſſ.epiſ.Silandi,&c.
Nicolaus ſanctiſſ.epiſ.Pericommatos,&c.
Ioannes ſanctiſſ.epiſ.Sethon,&c.
Baſilius ſanctiſſ.epiſ.Liparon,&c.
Theophanes ſanctiſſ.epiſ.Meoniæ,&c.
Michael ſanctiſſ.epiſ.Stratonices,&c.
Lycaſtus ſanctiſſ.epiſ.Philadelphiæ,&c.
Michael ſanctiſſ.epiſ.Troalon,&c.
Gregorius ſanctiſſ.epiſ.Gordon,&c.
Ioannes ſanctiſſ.epiſ.Daldes,&c.
Euſtathius ſanctiſſ.epiſ.Hyrcanes,&c.
Ioſephus ſanctiſſimus epiſ.Attaliæ,&c.
Zacharias ſanctiſ.epiſ.Hierocæſareæ,&c.
Dauidus ſanctiſ.epiſ.Helenupoleos, &c.
Cyrion ſanctiſſi.epiſ.Lophi, &c.
Theophylactus.ſanc.epi.Apolloniados,&c.
Conſtantinus ſanctiſſ.epiſc.Cæſareæ Bithyniæ,in eandem ſententiam pronunciauit.
Georgius ſanctiſſ.epiſ.Baſilinupoleos, &c.
Leo ſanctiſſimus epiſcopus Ariſtes,&c.
Adranes Thraciæ Nicephorus ſanctiſſ.epiſ. Adranes,&c.
Baſilius in locum Daſcylij,in eandem &c.
Chriſtophorus ſanctiſſ.epiſ.Ceraſenes,&c.
Nicetas ſanctiſſ.epiſ.Meles,&c.
Neophytus ſanctiſſ.epiſ.Gordoſerbon, &c.
Leo ſanctiſſ.epiſ.Linoes,&c.
Ioannes ſanctiſſ.epiſ.Etennon,&c.
Conſtantinus ſanctiſ.epiſ.Zelon,&c.
Gregorius ſanctiſſim.epiſcopus Sinopes, dixit: Quemadmodum tradiderunt nobis,qui ab initio oculati teſtes Verbi fuerunt, quiq; ab ipſis imbuti ſunt ſancti noſtri patres, ità quoquè certior factus,in literis ab Adriano ſanctiſſimo Papa veteris Romæ, & ad ſereniſſimos & piſſimos dominos noſtros, & ad ſanctiſſimum & vniuerſalem patriarchã Tharaſium miſſis,contineri: ſic credo & ſic confiteor,ſicque teneo & tenebo ad extremũ vſque animæ ſpiritum, veneraborq; & adorabo honorabiles, venerandas & ſacras imagines:qui verò ità non ſentiunt, aut confitẽtur,eos anathemate exector.
Conſtantinus ſanctiſſimus epiſcopus Saſimõn,dixit: Iuxta prælectas ſanctiſſ.Adriani Papæ veteris Romæ ſynodicas literas,ſi confiteor,credo,adoro,& recipio ſanctas & venerandas imagines,ex veteri Eccleſiæ traditione: qui verò diſſentiunt, eos diris deuoueo.
Niceras ſanctiſſ.epiſcopus Dadybron, in eandem ſententiam pronunciauit.
Theophilus ſanctiſſ.epiſ.Pluſiados, &c.
Nicetas ſanctiſſ.epiſ.Adrianupoleos.&c.
Ioannes ſanctiſſ.epiſ.Heracleæ Ponti, &c.
Conſtantinus ſanctiſſ.epiſ.Cratiæ, &c.
Nicetas ſanctiſſ.epiſ.* Ruzæi,&c. * Rhyzæi
Nicephorus ſanctiſ.epiſ.Claneon,&c. * Rhozæi
Leo ſanctiſſ.epiſ.Trocnadon,&c.
Anaſtaſius ſanctiſ.epiſ.Patarachon,&c.
Georgius ſanctiſ. epiſ.Niſſoi,&c.
Theodorus ſanctiſſ.epiſ.Pimiaron,&c.
Nicodemus ſanctiſſ.epiſ.Didymon, &c.
Georgius ſanctiſſ.epiſ.* Vniandi,&c. * Vinandi
Conſtantinus ſanctiſſ.epiſ.Candibon,&c.
Stauratius ſanctiſſ.epiſ.Zenopoleos,&c.
Leo ſanctiſſ.epiſ.*Lamiron,&c. * Lamyrõ
Stephanus ſanctiſſ.epiſcopus Caunon, &c.
Conſtantinus ſanctiſſ.epiſ.Combon,&c.
Petrus ſanctiſ.epiſ.Orycandi,&c.
Ioannes ſanctiſſ.epiſ.*Phaſilidos,&c. * Phaſelidis
* Abbas locum retinens metropolis Tij, &c.
Gregorius ſanctiſſ.epiſ.Cybirres,&c. * Abas
Baſilius ſanctiſſ.epiſ.Thabon,&c.
Dorotheus ſanctiſſ.epiſ.Neapoleos,&c.
Gregorius ſanctiſſ.epiſ.Heracleæ,&c.
Dauid ſanctiſſimus epiſcopus Iaſſi,&c.
Gregorius ſanctiſſ.epiſ.Mylaſſes,&c.
Sergius ſanctiſſ.epiſc.Vigiliarum, &c.
Ioannes ſanctiſſ.epiſ.*Mibdi,&c. Mybd
Stauratius ſanctiſſ.epiſ.Stadiæ,&c.
Gregorius ſanctiſſ.epiſ.Stratoniceæ,&c.
Theodoſius ſanctiſſ.epiſ.Chonon,&c.
Michael ſanctiſſ.epiſ.Chæretopon,&c.
Pantaleon ſanctiſſ.epiſ.Valentiæ,&c.
Georgius ſanctiſſ.epiſc.Peltarum,&c.
Chriſtophorus ſanctiſſ.epiſ. * Atanaſſi, in eandem ſententiam pronunciauit.
Leontius ſanctiſſ.epiſ.Eumeniæ,&c.
Gregorius ſanctiſſ.epiſ.Timæni ferarum, in eandem ſententiam pronunciauit.
Leo ſanctiſſ.epiſ.Tranupoleos,&c.
Nicephorus ſanctiſſ.epiſ.Lundon,&c.
Georgius ſanctiſſ.epiſ.Appiæ,&c.
Conſtantinus ſanctiſſ.epiſ.Eucarpiæ,in eandem ſententiam pronunciauit.
Leo ſanctiſſ.epiſ.Aleus,in eand.&c.
Michael ſanctiſſ.epiſ.Hierapoleos,&c.
Chriſtophorus ſanctiſſ.epiſ.Promiti, &c.
Nicolaus ſanctiſſ.epiſ.*Phytiæ,&c. * Pythiæ
Theophylactus ſanctiſſ.epiſ.Cinnabari, &c.
Nicetas ſanctiſſ.epiſ.Auguſtopoleos, &c.
Conſtantinus ſanctiſ.epiſ.Cotyçi,in eandem ſententiam pronunciauit.
Georgius ſanctiſſ.epiſcopus Mediçi, &c.
Leo ſanctiſſimus epiſcopus* Docimi, &c. *Docimij
Damianus ſanctiſſim.epiſcopus Meri, &c.
Theophylactus œconomus & locum tenens * Ipſi, in eandem ſententiam pronunciauit.
Stephanus deſignatus Itri,&c.

Ioannes deſignatus Hectorij,&c.
Conſtantinus ſanctiſſ.epiſ.Ampladôn,&c.
Epiphanius ſanctiſſ.epiſc.Pertôn,&c.
Siſinnius ſanctiſſ.epiſcopus Philomelij,&c.
Ioannes ſanctiſſimus epiſcopus Sibliæ, &c.
Michael ſanctiſſi.epiſcopus Papporum, &c.
Agalaſſi Theodorus ſanctiſſ.epiſ. Sagalaſſi,&c.
Siſinnius ſanctiſſ.epiſc.Apameę quæ eſt Ciboti,in eandem ſententiã pronunciauit.
Conſtantinus ſanctiſſ.epiſ.Conanes, &c.
Leo œconomus & locum tenens Sozopoleos,&c.
Mariannus ſanctiſſ.epiſc.Magydon,&c.
Nicephorus ſanctiſſ.epiſ.Phlogon,&c.
Leo ſanctiſſ.epiſ.Andidon,&c.
Manzo ſanctiſſ.epiſ.Pracanon,&c.
Theodorus ſanctiſſimus epiſcopus Germanicopoleos,&c.
Euſtathius ſanctiſſ.epiſ.Cilindereos,&c.
Zacharias ſanctiſſ.epiſ.Trapezupoleos, &c.
Siſinnius ſanctiſſ.epiſ.Musbadon,&c.
Euſtathius ſanctiſſ.epiſ.Lamon,&c.
Stephanus ſanctiſſ.epiſ.Philadelphiæ,&c.
Leo ſanctiſſimus epiſcopus Sibyllon,&c.
Theodorus ſanctiſſ.epiſ.Tiberiupoleos, &c.
Ioannes ſanctiſſ.epiſ.Azanon,&c.
Baſilius ſanctiſſ.epiſ.Dionyſupoleos, &c.
Manuel ſanctiſſ.epiſ.Nicopoleos,&c.
Ioannes presbyter ex cõmiſſo*Coloneę, &c.
Euſtratius ſanctiſſ.epiſcopus Debelti,&c.
Theodorus ſanctiſſ.epiſ.Bulgarophygi, &c.
Georgius ſanctiſſ.epiſ.Plutinopoleos,&c.
Baſilius ſanctiſſ.epiſ.Perbereos,&c.
Paphyliæ Michael ſanctiſſ.epiſ. Pamphyli, &c.
Ruben ſanctiſſ.epiſ.Scopeli,&c.
Siſinnius ſanctiſſ.epiſ.Garelles,&c.
Petrus ſanctiſſ.epiſ.Monembaliæ,&c.
Gabriel ſanctiſſ.epiſcopus Aeginæ,&c.
Leo ſanctiſſ.epiſcopus Porthmi,&c.
Dardánius ſanctiſſ.epiſ.Dobron,&c.
Andronicus ſanctiſſ.epiſ.Leontopoleos, &c.
Leo ſanctiſſimus epiſ.Sebaſtæ,&c.
Nicetas ſanctiſſ.epiſ.Halicarnaſi,&c.
Leo ſanctiſſ.epiſ.Corydalon,&c.
Theodorus ſanctiſſ.epiſ.Cremon,&c.
Conſtantinus ſanctiſſ.epiſ.Adrianes,&c.

Sancta ſynodus dixit: Aequum eſt, vt & venerabiles monachi pronuncient.

Venerabiles monachi dixerunt: Si ordo ità exigit pronunciabitur à nobis vt mandatis.Sabas venerabilis monachus præfectus ſtudiorum,dixit:Iuxta priſcam traditionem iam à multis ſeculis approbatam, & ſecundùm irreprehenſibilem à ſanctis Apoſtolis, prophetis & eccleſiaſticis doctoribus traditam fidem: prætereà ſecundùm epiſtolam à beatiſſimo & Apoſtolico Papa Adriano, ad pios Chriſti amãtes noſtros reges,& Thaſiam * vniuerſalem Patriarcham miſſam, quæ oculos noſtros & aures fulgore fidei perſtrinxit,confiteor & credo.

Gregorius venerabilis monachus & præſes S.Sergij,dixit:Iuxta priſcam traditionẽ, & ante multa ſecula legiſlationẽ, quæ in magna Dei Eccleſia per manus beatorum & p̃clarorum Apoſtolorum tradita eſt, hactenusq; à pijs omnibus & ſanctis patribus noſtris & doctoribus eſt obſeruata: item iuxta ſacrarum ſex ſynodorum traditionem, & literas ab Apoſtolico & ſanctiſſimo veteris Romæ Papa Adriano,ad pijſſimos & Deo deuotiſſimos noſtros Imperatores, necnon ad Tharaſium vniuerſalẽ Patriarchã miſſas, quibus intellectus cordium noſtrorum illuminatus eſt,credo,prædico,confiteor, certãque fiduciam accipio, me remiſſionem peccatorum,ſi rectè egero, conſequuturum.
Ioannes præfectus Pegurij, in eandem ſententiam pronunciauit.
Simeon præfectus Chores, in eandem &c.
Euſtathius præſes monachorum S.Maximini, in eandem ſententiam pronunciauit.
Georgius præfectus* Perges, in eandem &c.
Simeon præſes Abrahamitarũ,in eandẽ &c.
Ioſeph præſes Heraclei,in eandem &c.
Plato præfectus Saculôn,in eandem &c.
Gregorius præſes monachorum S.Hyacinthi,in eandem ſententiam pronunciauit.

ACTIO TERTIA.

IN nomine Domini & dominatoris Ieſu Chriſti, veri Dei noſtri,imperantibus pijſſimis & Chriſti amantiſſimis dominis Conſtantino & Irene pia eius matre, anno octauo conſulatûs eius, ſub ſextum Kaleñ. Octobris, indictione vndecima: conueniẽte ſancta ac vniuerſali ſynodo, quæ per diuinam gratiam, & à Deo decretorum Imperatorum piam ſanctionem in Nicæa ſplendida metropoli prouinciæ Bithyniæ cõgregata eſt,videlicet Petro religioſo protopresbytero Eccleſiæ ſanctiſſimę diui Petri apoſtoli apud almam Romam: & Petro venerabili monacho, & præſide monaſterij S.Sabæ apud Romanos, vicem agentibus Apoſtolicæ ſedis ſanctiſſimi ac beatiſſimi Papæ veteris Romæ Adriani: Tharaſio beatiſſimo Archiepiſcopo almæ vrbis Conſtantinopoleos nouæ Romæ, Ioãne item & Thoma religioſis presbyteris monachis, retinentibus locum Apoſtolicorum thronorum Orientalis diœceſeos, ſtantibus his ante ſactos cancellos templi ſanctiſſimæ eccleſiæ cognominatæ Sophiæ: præſentibus ſimul & audientibus illuſtriſſimis iuxtà ac magnificentiſſimis ſenatoribus, nimirùm Petrona glorioſo exconſule Patricio, & Theophilacto comite imperialis obſequij, Ioanne regio oſtiario, & quæſtore ærarij militaris,tota denique ſynodo iuxta ordinem in prima actione præſcriptum: Præſentibus etiàm religioſiſſimis archimandritis præſidibus, & toto monachorum cœtu: propoſitis in medio ſanctis & immaculatis Dei euangelijs, Demetrius Dei ſtudioſus diaconus, armamentarius ſanctæ eccleſiæ Cõſtantinopolitanæ, dixit: Quando quidem in priore actione viſum

Digitized by

ſum eſt magnæ & generali ſynodo, inſequẽ-ti doctrinam patrum & legiſlationem eccleſiaſticam,eos qui ex hæreſi reuertũtur, recipiendos:quin etiàm rursùs admittẽdos, qui ab hæreticis ordinati ſunt, modò orthodoxam fidem ſapiant, eccè adſtant ante fores epiſcopi, qui libellos confeſſionis orthodoxiæ ſuæ pauloantè legerunt, rogantes vt admittantur,& de illis iudicetur ſecundùm veſtram exiſtimationem.

Sancta ſynodus reſpondit: Adſint.

Tharaſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Qui dudùm aduenit Neocæſareæ pijſſimus epiſcopus,reddat de ſe rationẽ per libellum.

Gregorius pijſſimus epiſcopus Neocæſareæ,dixit:Confirmet Deus imperium dominorum noſtrorum optimorum, lætitia perfundat Deus thronum eorum. Ter ſanctum autem dominum noſtrum cum ſacerdotali cętu & ſancta ſynodo Dominus orantem pro mea paupertate exaudiat. Attulit autem libellũ ſuum,eumq; legit,nihil aliud continentem,quàm quod in ſuperioribus libellis in prima actione lectis, ſcriptum eſt: poſtquàm autem legiſſet,Tharaſius beatiſſimus patriarcha dixit: Confiteris etiàm hæc ſimplici corde?

Gregorius pijſſimus epiſcopus Neocæſareæ,dixit:In nomine Dei,& per ſacras tuas preces ſanctorumque patrum, pura conſciẽtia & omni ſimplicitate confiteor, obſecroque veſtram beatitudinem pro me orare.

Tharaſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Quid ad hæc definiemus?

Sanctiſſimus epiſcopus Siciliæ dixit: Quod cum alijs factum eſt,fiat etiam cum iſto.

Sancta ſynodus dixit: Fiat.

Sanctiſſimus patriarcha dixit: Sed verbũ quoddam vulgatum eſt, quo tempore perſequutio fuit,quoſdam epiſcoporum verbera intuliſſe viris pijs,cui tamẽ rumori ſinè aperta demonſtratione non putârim fidem adhibendam.Sed de hac recognoſcat ſancta ſynodus,canonem quendam ſanctorum Apoſtolorum extare:Si quis presbyter aut diaconus fideles peccantes, aut infideles iniuriantes verberauerit,deponitor.

Sancta ſynodus inquit: Sic prædicant.

Beatiſſimꝰ patriarcha dixit: Id ſi hoc modo ſe habuerit,quid fieri par eſt?

Theodorus ſanctiſſimus epiſcopus Catanes,dixit:Iuxta ſanctos eccleſiæ Catholicę canones,cognoſcit hæc ſynodus.

Sanctiſſimus patriarcha Tharaſius ait: Si intulerit qualiſcunque etiàm epiſcopus verbera aut plagas viris Deum timentibus,quique perſecutionem patiuntur, indignus eſt epiſcopatu.

Sancta ſynodus ait:Indignus eſt:

Tharaſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Nam flagellationibus tanquàm perſecutor graſſatus eſt.

Theodorus ſanctiſſ.epiſcopus Catanes,& qui cum illo erant religioſiſſimi Sicilię epiſcopi,prætereà Epiphanius diaconus, & vicem agens Thomæ epiſcopi Sardiniæ, dixerunt: Quarta ſynodus confeſtim vbi ſediſſet, in primis exclamauit,Dioſcorum foràs pelle,interfectorem eijce,quandoquidem in ſynodo latronum manus in viros innocentes iniecit.

Ioannes religioſiſſimus presbyter, locum retinens Orientalis diœceſeos, ait: Sacra ſynodus ex inſpiratione ſancti ſpiritũs hoc rectè definiat.

Tharaſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Verbis fictis non adhibemus fidem.

Sancta ſynodus dixit: Si quiſpiam habet quo eum accuſet: ſuo tempore apud ſanctam ſynodum inſimuletur: vt tandèm cognita veritate,ſynodus hæc ſacra de eo per ſuffragia determinet.

Gregorius epiſcopus Neocæſareæ, dixit: Nemo mortalium me accuſare poterit de verberibus,aut plagis alicui illatis.

Sancta ſynodus ait: Hac de cauſa & nos gaudemus.

Gregorius epiſcopus Neocæſareæ, dixit: Neque etiàm in regia piaque ciuitate,neque etiàm in meo territorio, hominum quiſpiã à me læſus eſt.

Sancta ſynodus reſpondit: Si hoc modo ſe habet,in priſtinum locum recipiatur.

Sabas venerabilis monachus & præſes ſtudij,dixit: Videte quid agatis. Archiepiſcopi hunc hæreticorum anteſignanum confeſſi ſunt.Scitis autem beatum noſtrum patrem Athanaſium ad Rufinianum ſcripſiſſe, hæreticorum anteſignanis ſatis ſit, vt ad pœnitentiam recipiantur.

Athanaſij Alexãdrini ad Rufinianum teſtimonium. De hæreticorũ anteſignanis ad pœnitentiã tantũ recipiẽdis.

Tharaſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Sed neminem verberauit.

Conſtantinus epiſcopus Conſtantiæ,quæ eſt in Cypro, dixit: Iuuenalius, quique ibant à partibus illius,principes erant ſynodi latronum,attamen in quarta ſynodo recepti ſunt.

Ioãnes clariſſimus quæſtor dixit: Placeat ſacræ ſynodo diuinitus congregatæ, Gregorium Neocæſareæ epiſcopum, qui ſynodo impiæ præteritæ anteſignanus fuit, in priſtinum conſeruari,quô ipſe ſuam hæreſin & propriam doctrinam condemnet.

Ioannes venerabilis presbyter, & vicem agens Orietalis diœceſeos,dixit:Gratia Deo, quòd viros hos à tã peruerſa ſynodo ſuſtulit, qui ipſi reprehẽdunt & auerſantur ſuas doctrinas & improbas factiones, quique ipſos ſe pudoris & verecundiæ notauerunt.

Tharaſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Nouimus omnes Iuuenalium, patriarcham exiſtentem Hieroſolymitanum, ratione dignitatis principem ſynodi fuiſſe: poſtquàm autem iniquitatis ſcruiſſet ſe argui,pœnituiſſetque,ſuſceptus eſt.

Epiphanius ſanctiſſimus diaconus eccleſiæ Catanæ, retinens locum Thomæ epiſcopi Sardiniç, inquit: Verùm Iuuenalius neminem fuerat perſecutus.

Tharaſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Atqui hic quoquè reſpondit ſe neminem perſequutum fuiſſe. Quin etiàm Euſtathius hæreſiarcha Macedoniorum fuerat, ſed tamen diuus Baſilius pater noſter cum libello illum recepit.

Venerabiles monachi dixerunt: Verum, ſed quia conticuit Iuuenalius, ob eam cauſam obijcimus hoc.

Tharaſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Laudamus feruorem ſtudiumque veſtrum, & in canonicas & euangelicas traditiones zelum.

Sabbas venerabilis monachus, præſes ſtudij, dixit: Conſeruet Deus optimos noſtros dominos, qui congregationem hanc ſynodicam ad vniendam Eccleſiæ Catholicæ concordiam, conuocauerunt.

Sancta ſynodus dixit: Gratiæ Deo, & in ſecula ſeculorum laus.

Tharaſius ſanctiſſimus patriacha dixit: Sancta ſynodus iam anteà declarauit, reuerſos ab hæreſi, iuxta patrum traditionem recipiendos, nisi alia quædam cauſa ſubſit, quæ ex ſacerdotali dignitate eos ejiciat. Hoc igitur & nunc quoquè referimus.

Sancta ſynodus reſpondit: Omnes hoc ipſum dicimus:

Ioannes venerandus presbyter, locum retinens Orientalis diœceſeos, dixit: Quæ hactenùs dicta ſunt diuerſimodè, ſancta & vtilia ſunt.

Petrus religioſus presbyter Romanus, item Ioannes & Thomas Deum colentiſſimi presbyteri vicem agentes Orientis, dixerũt. Recipiant ſedes ſuas.

Sancta ſynodus dixit: Hoc ipſum omnes iubemus, & in hoc conuenimus. Et in ſuas ſedes aſcenderunt religioſiſſimi epiſcopi, videlicet Niceenſis, Neocæſareanus, Rhodi, Iconij, Hierapoleos, Peſſinuntôn & Carpathi.

Sancta ſynodus dixit: Benè Deus orthodoxos induxit.

Conſtãtinus ſanctiſſimus epiſcopus Cõſtantiæ, quæ eſt in Cypro, dixit: Quandoquidem in priori ſanctæ ſynodi conſeſſu, pijſſimorum noſtrorum Imperatorum ſacram digni habiti ſumus à ſecretis illius accipere, conſequens eſt, vt videamus quid in ea ſcriptum fuerit. Habebatur autem in illa, literas fuiſſe miſſas ad ſereniſſimam eorum maieſtatem, ab Adriano ſanctiſſimo Papa veteris Romæ: præterea duos quaterniones ad ſanctiſſimum patriarcham ab Orientalibus archiepiſcopis. Atqui literas Papæ Romæ veteris legimus & audiuimus, quæque in ijs dicebantur, cognouimus. Precamurque itaque generoſitatem veſtram illuſtriſſimi patricij, vt & literæ ab Orientalibus allatæ huic ſancto ſynodo, legantur, vt cognoſcamus, idém ne ſentiant & doceant Papa veteris Romæ, & Tharaſius beatiſſ. Patriarcha, ꝓterea à qui in Orientalibus plagis ſunt epiſc.

Magnificentiſſimi duces & ſacra ſynodus dixerunt: Fiat ſecundùm veſtram petitionem.

Ioannes & Thomas Deum amantiſſ. presbyteri, & vicem agentes Orientalium patriacharum, dixerunt: Si huic ſacræ ſynodo viſum fuerit, legantur priùs literæ à beatiſſimo Tharaſio patriarcha ad pontifices Orientales ſcriptæ: deindè, ſi videbitur, legemus quoquè ea quæ ab illis ſunt reſcripta.

Sancta ſynodus dixit: Legantur.

Et legere cępit Stephanus venerabilis diaconus & notarius ſacri patriarchici ſecreti.

¶ Exemplar literarum ad ſummos ſacerdotes & epiſcopos Antiochiæ, Alexandriæ, & ſanctæ vrbis, à Tharaſio ſanctiſſimo patriarcha Conſtantinopoleos miſſarum.

DOminus noſter Deus, multa magnaque prudentia hominum vitam dirigens & gubernans, & vniuſcuiuſque vitæ exitum & euentum ſumma cura reſpiciens, (nanque ſinè ipſo nihil factum eſt, cùm & capilli noſtri numerati ſint à Deo) me hominem laicum, & in vulgari ordine in hunc diem vſque habitum, imperialibusque obſequijs & miniſterijs inuigilantem, neſcio quo iudicio (ipſe nouit) ad ſacerdotalem ſedem violentis iuſſionibus Imperatorum noſtrorum pijſſimorum, veritatis propugnatorum, item ſanctiſſimorum epiſcoporum & clericorum aſcendere coegit, ità vt neceſſitatibus me ſubmittere decreuerim, & fructum obedientiæ carpendum illis tradiderim. Quamobrem vos ter ſanctos viros, veluti patres obſecro, vt meam puſillanimitatem baculo veſtræ virtutis, & paternis doctrinis ſuſtenteris: & veluti fratres, puris veſtris precibus mihi per armaturam Dei contra inſidias hoſtium ſuccurratis: & in his tempeſtuoſis fluctibus me gubernetis, vt recta in portum voluntatis Chriſti Dei noſtri nauim meam impellam. Eſt enim verè inter nos bellum acerbum, quod non ferro, ſed verbis depugnatur. Trophæum tamen victoriæ erigere poſſumus, inuictam videlicet veritatem. Neque quicquam eſt, quod turbulentam adeò tempeſtatem vereamur, cùm defenſorem & tranquillatorem omnium malorum CHRISTVM habeamus, qui etiàm fluctuanti mari minari & increpare poteſt. At nunc ſatis proœmiorum. Ad alterius ſermonis narrationem accingor. Quandoquidẽ antiqua quædam

Ioan. 1. a Mar. 10. d Tharaſ. ex laico repentè epiſcop.

Matt. 8.

Digitized by Google

dam obſeruantia, immò verò Apoſtolica traditio in eccleſijs diù obtinuit, vt illi qui recèns aſſumpti fuiſſent ad ſummi alicuius ſacerdotij gradus, illis qui & ante eos & multis temporibus ſummi ſacerdotij gradum obtinuiſſent, fidem ſuam exponerẽt: viſum igitur eſt mihi hæc ſequuto, & me ſubmittere vobis, & manifeſtè meæ fidei confeſſionem
Pſal.18.a apud vos exponere, quemadmodùm à Spiritu ſancti tubis, quarum ſonus egreſſus eſt in omnem terram, & verba eorũ in fines orbis terræ, itẽ à gregibus & ouibus eorũ diuinis patribus noſtris, à teneris vnguibus didici.

Cõfeſſio fidei Tharaſij.

CRedo in vnum Deum patrem omnipotentem, & in vnum Dominum Ieſum Chriſtum filium Dei, & Deum noſtrum, genitum ex patre extra tempora & ante ſecula, & in Spiritum ſanctum Dominum viuificantem: qui ex patre per filium proceſſit, & ipſum eſſe definimus Trinitatem conſubſtãtialem, eiuſdem venerationis & honoris & ſedis, ſempiternam, increatam, omnium opificem, vnum principium, vnam Deitatem & dominatum, vnum imperium, potẽtiam, facultatem & authoritatem, in tribus ſubſiſtentijs indiuisim diſcretam, & diſtinctim vnitam: non ex imperfectis tribus vnũ
Dionyſ. Magnus. exiſtens, quemadmodùm magnus ille Dionyſius inquit: Secundùm quidem ſingularitatem perſonarum, tria adoranda: iuxta verò communitatem naturæ, vnus Deus, omnium viſibilium & inuiſibilium factor & prædeſtinator. Confiteor & propter noſtrã ſalutem in extremis temporibus iuxta carnem vnius ſanctæ Trinitatis filij Dei, Dominíque noſtri Ieſu Chriſti, ex vera Deipara & ſemper Virgine Maria generationem, ſubſtantiam aſſumpſiſſe nobis ſimilem materialiter ſinè peccato, non *deſciſcente ab eo quod fuerat, ſed in duabus naturis ſinè confuſione manentibus, cumque duabus in illis voluntatibus & effectibus: Crucifixum pro nobis carne, ſepultum, & reſurgentem, in cœlosque reuertum, venturum iudicare viuos & mortuos. Præter hæc mortuorum reſurrectionem expecto, & ſecundùm vniuſcuiuſque actionem ęternam retributionem, bonorum ſimul & malorum. Obſecrans interceſſionem ſanctiſſimæ intemeratę Dominæ noſtræ Deiparæ & ſemper Virginis Mariæ, ſanctorumque Angelorum, & ſanctorum glorioſorum Apoſtolorum prophetarum, martyrum, confeſſorum & doctorum. Amplector etiàm horum venerandas imagines, & omnem hæreticam vaniloquentiã execror, eorumq́; anteſignanos & primates, Simonem dico, Marcionem, *Manenta, Paulum Samoſatenum, & Sabellium Afrum, eorumq́; ſceleſta dogmata deteſtor. Suſcipio etiàm ſex ſacras generales ſynodos, carumq́; diuina decreta, primæ quidem, quæ definiuit patri cõſubſtantialem, & æquè ſinè principio fuiſſe filium, anathematizans impium Arium, Aëtium, Eunomium, Eudoxium, Demophilum, poſt hos etiàm qui rectè dicuntur Anomij, & Semiarriani, præterea omnem eorum ſceleſtam congregationem. Secundæ autem decreta recipio, quę definijt Deum eſſe Spiritum ſanctum Dominum viuificantem, Auctor autem Macedonium, & omnes qui ab illius partibus ſtant. Cum his verò & Deo odioſum Apollinarium, hominem planè de diuinis inſipidè loquentem. Ex tertia verò, vnum Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, verum Deum noſtrum, ex patre genitum, ipſumq́; in extremis diebus noſtra cauſa ex ſancta Deipara ſemper Virgine Maria incarnatum, & Neſtorium hominis adoratorem, eiusque aſſeclas, Diodorum, inquam, & Theodorum, quique illius quadruplarem fabulàm ſectatur, & in Chriſto dualitatem perſonalem conſtituunt, longè à mea confeſſione propello. Quartæ verò ſynodi capita hæc accipio, duabus naturis, & in duabus naturis vnum eſſe ſanctæ Trinitatis Chriſtum Deum noſtrum in carne peregrinantem anathematizo autem Eutychen, Dioſcorum, & omnem acephalôn eorum turbam: cum his etiàm Dei noſtem Seuerum, & impium illum Iulianum Halicarnaſenſem, qui incorruptibile corpus Dominum noſtrum aſſumpſiſſe fabulatur. Quintã verò, velutì Spiritus ſancti machæram amplector, quæ a multis antè temporibus vigentes impias hæreſes amputauit, & de eorũ authoribus triumphauit, Origene nimirùm, Didymo, & Euagrio, quos omnes vt hæreticorum magiſtros execror. Sextam autem laudo, quòd ex duabus naturis Chriſtum prædicauit, ob id etiàm illi duas naturales volũtates & operationes in alterutra natura, humana ſcilicet & diuina, adſignauit: anathemate autem execror Gyrum, Sergium, Honorium, Pyrrhum, Paulum, & omnes qui eorum decretis inſiſtunt, veluti Sodomiticam vitem, & Gomorrhicum palmitẽ amaros botros producentem, exoſos habeo. Eiuſdem quoquè ſextæ ſynodi omnia, tum rectè & diuinè decreta edita, traditosque canones recipio, præcipuè tamen, in quo adſignatur quibuſdam in picturis agnum digito præcurſoris indicatum feliciter effigiari, veluti in typum gratiæ, verum illũ agnũ Chriſtum Deum noſtrum, per legis præceſſionem præfiguratum. Propterea antiquas illas picturas & vmbras figurarum, tãquam ſymbola & notas Eccleſiæ traditas, amplectimur: ipſam tamen gratiam & veritatem priùs ſuo honore conuenientes. legis enim ſatisfactio hæc ſunt. picturas autem non in alium vſum admittimus, niſi vt perfectiùs omnium conſpectui, oculisque exhibeantur: quemadmodùm agnus qui peccata mundi ſuſtulit, iuxta humanam effigiem configuratus à nobis erigitur, vt ex hac eius humiliatione altitudinem verbi Dei conſiderantes,

*deſciſcẽtem.

rantes,ad memoriam diſpenſationis in carne eius omnia trahantur, & ad illius paſſionem ſalutiferamq; mortem,vndè mundo liberatio orta eſt, veluti manu ducamur. Superuacuæ autem verborum nugæ & vaniloquentia, quæ temerè à quibuidam effunditur,ob hoc à nobis non recipienda eſt, quòd ſecundùm gratiam diuinam nõ proferatur. His igitur valere iuſſis,& ab eorum conſortio abſtinentes,lumbos intellectûs noſtri in veritate ſuccingimus,pariterque cum Imperatoribus noſtris pijſſimis, veritatis propugnatoribus, ad concordiam Eccleſiæ erigimur,quam ob cauſam ab illis ſynodum cum libertate totius populi Chriſtiani ritè indici poſtulauimus,illi noſtræ autem petitioni innata ſua pietate mox aſſenſerunt.Vos autem ſupra fundamentum Apoſtolorum & pro-
Ephe. 2. phetarum,quorũ lapis angularis Chriſtus, ædificatos (quemadmodùm ab initio dicere cœperam) commilitones,comites, & pariter defenſores accipientes, fiduciam hanc à
2. Cor. 5. Deo maximo habemus, (non q̃ nobis quicquam tribuamus, tanquàm ſufficere ad hãc rem noſtra poteſtate poſſemus, ſed ſufficientia noſtra à Deo adimpletur) membra iſta Eccleſiæ,quæ nunc facta ſunt & diuulſa, in vnum Eccleſiæ corpus coaptari,conglutinari & coniungi,nè ampliùs diſſipentur poſſe, quæ tunc augmẽtum capient, cùm ſciuerint Chriſtum Deum caput eorũ eſſe. Cæterùm ſanctitatem veſtram precamur, quô nobis ſimul cum epiſtolio veſtro duo mittantur, q̃ vices veſtras hic peragant. Si quid autem ex Dei traditione hactenùs, quod ad hoc argumentum facere poſſit, habueritis, velim nobis declaretis,quô literæ veſtræ ſynodicæ,& vicarij quoquè à vobis miſſi, hi quidem cũ gratia audiantur,illæ verò legantur: atque id ſolùm,nè ampliùs ſchiſma aliquod in Eccleſia Dei maneat.Idem etiàm hoc à primate veteris Romæ poſtulauimus. Vos autem fraternè nunc obteſtamur, Apoſtolicamque ad vos vocem eloquimur, vt cum Deo optima inueſtigetis,& iuxta diuinam veſtram ſpeculationem ea quæ inueſtigata ſunt,manifeſte-
Mala. 2.b tis.Scriptum enim eſt:Labia ſacerdotum iudicium ſeruabunt,& Dei legem ab ore eorũ requirent.Credimus enim ſemina veritatis in ſacerdotibus ſeruari. Noſtri autẽ pij Imperatores,& in omnibus rectè ſentientes, veritatis ſtabilimentum erigere cupiẽtes, Deũ
Gregorij Theologus. perpetuò ſupplicant,iuxta diui Gregorij,qui à Theologia cognomentum inuenit, ſententiam, vt in vno Deo & in Trinitate vni exiſtentes,vno ore & vnanimes per Spiritum ſanctum non contrariantes, ſed inter nos veritatis ſententiam cognoſcamus & exerceamus. Abſit autem contentio & ſeditio longiſſimè à nobis: & quemadmodùm vno baptiſmo tincti, ſummam vnamque fidem habemus, ità quoque in omnibus eccleſiaſticis negocijs vnum animũ ſtudeamus habere.Pax autem Dei,quæ omnem intellectũ Phil. 4.b
ſuperat in vnitate & nos, & q̃ diſciſſa ſunt, reducat. Diuturnum quoquè hulcus curet, & in firmitudine ſynceræ fidei, & veritatis cõfeſſione omnes nos confirmet, ſanctamq; ſuam Eccleſiam cuſtodiat,quæque huic imminent ſcandala, intercedente immaculata Deipara Virgine Maria,omnibusq; ſanctis, auertat.Fiat. Amen.

Petrus & Petrus religioſiſſimi presbyteri, vicem agentes Adriani ſanctiſſimi Papæ veteris Romæ, dixerunt: Poſteaquàm ſanctiſſimus Papa eiuſcemodi literas accepiſſet, ea de cauſa cum reſcripto iam lecto nos huc miſit.

Ioannes Deum colentiſſimus presbyter, vicem retinens Orientalium pontificum,dixit:Dedit & nobis pijſſima Imperatrix has literas, nè in manus impiorum & hoſtium Eccleſiæ incideremus,ſed ſiſteremur in præſenti ſynodo.

Sancta ſynodus dixit:Deus rectè vos huc adduxit.

Conſtantinus Deum amantiſſimus diaconus & notarius, dixit: In manibus geſto præfatos quaterniones,ab Oriente miſſos: ſi videbitur ſynodo commodum, legentur.

¶Beatiſſimo & ſanctiſſimo domino Tharaſio Archiepiſcopo Conſtantinopoleos, vniuerſali Patriarchæ, Orientales pontifices & ſacerdotes in Domino gaudere.

Orientaliũ epporũ epiſtola ad Tharaſiũ.

LEctis ſanctiſſimis & diuino afflatu editis libellis, & Apoſtolica & patrum doctrina ſanctitateque plenis, nos eremũ incolere ſtudentium minimi & extremi,timore & gaudio pculſi ſumus.Illo quidem propter terrorem, quo plerique noſtrum peccatis ſeruientes, in extremo iudicio vexabimur, cùm impietatem non extinguamus:ſed per omne genus mali ambulantes, nouas quotidiè occaſiones excogitamus, quibus noſipſos perdamus & interficiamus.Gaudio autem exultamus,q̃ fidei orthodoxæ ſynceritas, veluti ſolaribus radijs emicãs,in lucem ſe magis magisq; profert: patrum quoquè & Apoſtolica dogmata in clariſſimam ſimplicitatem illuſtrat. Tempeſtiuum igitur eſſe videtur, vt prophetæ Zachariæ,qui parens fuit vocis indicis verbi illius,carmen alta voce exclamemus: Viſitauit nos oriens ex alto.Itaq; cùm in tenebris Luc. 1.g
& vmbra mortis,ignorantię & peruerſæ deceptionis & impoſturæ, nimirùm Arabicæ impietatis, ſedeamus: opùs eſt, vt intellectualibus & prudentibus pedibus in rectã pacifici ſtatùs via incedamus.Quis potis eſt eloqui magnificentiam Domini? Concinat nobiſcum Dauid diuinus ille pater: Auditas Pſal. 110.
faciet laudes eius,quoniã miſertus eſt Deus populi ſui deſperantis. Quinetiàm quæ diuiſa

uiſa erant, in vnam fidei conuenientiam reduxit. Erexit eñ nobis cornu ſaluris noſtræ in domo*, & diuino ſuo ſucceſſore vnigenito filio Domino & Deo, ſeruatore noſtro Ieſu Chriſto, cui eſtis vos beatiſſimi, primo loco ſecundùm Eccleſiæ legem & ordinem vicini, deindè triumphatores & diuinitùs deſignati Imperatores noſtri & dñi terrarum orbis. Sacerdotalis enim dignitas, imperij ſanctificatio eſt & confirmatio: Imperium verò, ſacerdotalis dignitatis robur & potẽtia. Qua de re ſapiens quiſpiam rex, & inter reges facilè beatiſſimus, dicere ſolebat: Maxima dona, quę à Deo hominibus data ſunt, ſacerdotij dignitatem & imperium exiſtimaui: Illa enim, cœleſtia curat & diſpenſat: hoc autem, legibus æquis & iuſtis omnia quæ in terris fiunt, procurat. Nunc obſtaculi medium, ruptum eſt & diſſolutum: eminet autem ante diſcordiam & ſchiſma, vnanimitas & conſenſio. Pax quoquè Dei quæ excellit omnem cogitationem, ſplendidè triumphat: nunc qui genuerunt inter nos, conuicium vicinis, & ſubſannatio participantibus nobiſcum, & improperium qui circundant nos. Ex hoc quoquè tempore in terram proſtrati, in cęlos diuinitùs aſcendamus, & cum Pſalmographo in mentis lætitia clamabimus: In hoc cognoui, quoniam voluiſti me, quoniam non eſt gauiſus ſuper me inimicus meus. Et me quoque propemòdùm ex mentis ſimplicitate & innocentia deceptum reſumpſi, & iterùm erexi, & in petra Apoſtolicæ fidei claudicantes meos pedes defixi. Hæc aliaque his ſimilia, glorioſæ literæ veſtræ nos ſcribere coegerunt, vt in omni canonico ſtatu, & à patribus tradita ordinatione incedentes, cognoſcat veſtra ſanctitas in vnitate fidei & recta mentis ſententia, idem nos cum dilectis & religioſiſſimis fratribus noſtris viris ſanctis ſapere & ſentire, quod ſanctitudo veſtra libellis ſuis declarauit: quos multis de cauſis omnes libenti & alacri animo ſuſceperunt: primùm, quia veſtræ ſanctitatis placentem omnibus ſententiam continebãt: deindè, quòd tam ampliter optimorum noſtrorum Imperatorum bonam mentem & ſententiam prædicabant: Poſtremò, totius populi Chriſtiani erga veram pietatem meliorem mentem, & bonam erga diuina voluntatem & ſententiam, ſpemque melioris ſeculi. Vos verò velutì vna anima in duobus corporibus Apoſtolico more ſentientes id quod rectum eſt, & à Spiritu ſancto inſtigati, confirmate fratres veſtros, vt diligentes ſint contra hoſtes crucis, atque in eã rem omnibus animi viribus incumbite, conſiliaque bona date, quoniam ſcriptum eſt: Conſilium bonum cõſeruabit te, intellectus bonus cuſtodiet te. Nos quoquè bono conſilio vtentes, fratres noſtros veritatis ſtudioſiſſimos, Ioannem & Thomam zelo Dei orthodoxæ fidei amore ornatiſſimos, non velutì magnorum Patriarcharum ſedibus conſimiles, ſed ſanctiſſimi ſilentij & quietis amatores. Diximus autem ad eos: Eccè nũc tempus ſalutis & trãquillitatis, quo nullum aliud vel tempeſtiuius, vel vtilius. Ite cum viris his, & viua voce docete, quæ dominos veſtros per literas cognouiſſe putatis, aut potiùs ſuſpicamini, & falſam accuſationem, qua quidam eccleſias Aegypti & *Syrij infamant, infringite: & quis cultus, quæque ex Apoſtolica traditione in eccleſijs Dei obſeruantia ſit, exponite, deſideratoſque dominos noſtros ſalutate. Quanquàm autem vos infantes eſtis, & non admodùm docti, confidenter tamen agite. Deus enim ora veſtra aperiet, dabitque eloquentiam, qua ſufficientes eritis ad omnem cõtentionem ſubuertendam. Hæc cùm mandaſſemus illis, ad vos miſimus ò viri ſanctiſſimi, quamobrem precamur veſtram ſanctitatem, vt bono animo eos recipiatis: habebitis enim trium Apoſtolicorum thronorum concordem ſententiam, & concinentem concordiam, qui ſanè ſex generales ſynodos antè habitas, vna voce prædicant: aliam autem illam (quam ſeptimam dicunt) non modò non recipiunt, ſed vno animo & vocè deteſtantur, vtpotè quæ ex hæreſi contra Apoſtolicam & patrũ traditionem ſit congregata, non aliam ob cauſam, quàm vt ſacroſanctas & venerandas imagines ſubuertat. Vos autem viri ſanctiſſimi, zelo Dei inſtructi, cùm habeatis adiutores pijſſimos noſtros dominos ſereniſſimos Imperatores, totamq; ſimul à Deo vocatam congregationem, eſtote fortes & animoſi, prævaleat cor veſtrum contra eos, qui Apoſtolicas traditiones ſubuertere conantur. In Dei autem Chriſti obedientiam omnes trãſferatis. Gaudemus enim, & Chriſto gratias agimus, quòd Imperatores pijſſimos dominos noſtros, & ſanctiſſimum Papam veteris Romæ Adrianum, conſentientes & conſolicitantes habeatis: qui etiàm dicitur ſuos apocriſarios ad vos miſiſſe. Confeſſos autem omnes audiuimus eam fidem, quæ in ſexta ſynodo proſtremùm edita eſt, quæ profectò ſinè omni controuerſia ſana eſt, & valdè vera, & ſecundùm Apoſtolicam ſententiam & mentem incedens. Vt autem veſtra beatitudo ſatìs copioſè de noſtra fide inſtruatur, putauimus cõſultum quoquè, ſex ſynodorum anteà habitarum fidem recenſere, principiò autem Theodori beatæ memoriæ patris noſtri Patriarchæ Hieroſolymitani, deindè aliarum ſynodorum, quę ità habet.

Luc. 1. & for. * Dauid

* Syriæ

Pſal. 40.

Prou. 2. c.

Intellige pſeudoſynodum Conſtantinopolitanam, falsò ab hæreticis ſeptimam dictam.

¶ EXEMPLAR SYNODICARVM literarum Theodori ſanctiſſimi Patriarchæ Hieroſolymorum.

Theodori Hieroſolymorũ Patriarchæ exẽplar fidei.

CRedimus ſanctiſſimi fratres, quemadmodùm à primordio credidimus, in vnum Deum patrem omnipotentem, ſinè principio exiſtentem & ſempiternum, omnium viſibilium & inuiſibilium factorem. Et in vnum Dominum Ieſum Chriſtum filium Dei vnigenitum, qui ab æterno & expers affecti ex eo genitus ex Deo & patre, neque aliud initium quàm patrem cognoſcentem, & qui ex ipſo * ſubſtantiam habet, lumen de lumine, Deum verum è Deo vero. Et in vnum ſanctum ſpiritum, ſinè fine ex patre procedentem, lumen & Deum, & ſuiipſius decreti exiſtentem, & verè exiſtentem, patri filioq; coæternum, conſubſtantialem & eiuſdem generis, eiuſdemq; ſubſtantiæ & naturæ, eodem modo etiàm Deitatis eiuſdem Trinitatem conſubſtantialem, eodem honore affectum, & eiuſdem throni exiſtentem, in eandem Deitatem conſummatam, & in vnam & communem coactam poteſtatem, ſinè perſonali & ſubſtantiali confuſione & electione Trinitatem in vnitate credimus, & vnitatem in Trinitate glorificamus. Trinitatem quidem in tribus ſubſiſtentijs, vnitatem verò in vnitate Deitatis, neque vnitatem illam confuſam habentem, neque Trinitatem per omnia diuiſam, ſed in altera alteram conſeruatam. Diuiſa eſt enim numerarijs ſubſiſtentijs, & numerata perſonalibus alteritatibus, ſed ſubſtantiæ & naturæ identitate vnita, & nulla ratione partitionẽ admittens. Vnus enim Deus eſt. Indè etiàm Diuinitas vna abſolutè prædicatur, & in perſonarũ Trinitate cognoſcitur. Et non, inquantùm vnus Deus, & vna Deitas, Deus eſt diuiſus, & in tres deos partitus. Arianorũ enim iſta eſt impietas: neque etiàm, inquantùm tres vnus Deus eſt, & demonſtratur, & tres hypoſtaſes prædicatur, & Pater & Filius & Spiritusſanctus dicitur, contractus & cõiunctus, & in vnam ſe hypoſtaſim contrahens: Sabellianorũ enim iſta eſt impietas. Quamobrem rectè à viris diuinarum rerum peritis dictum eſt, vnitatem nos ſentire in vna & ſingulari Deitate, Trinitatem autẽ in tribus inconfuſis ſubſiſtentijs: nec alium Deũ vnũ præter tres perſonas cognoſcimus, neq; tres Trinitatis conſubſtantiales perſonas, quæ ſunt Pater, Filius & Spiritusſanctus, alium præter vnum Deũ agnoſcimus. Ob id etiàm vnum hæc tria, in quibus diuinitas prædicamus, vel (vt veriùs dicamus) quæ Deitas eſt & cognoſcitur. Credimus etiàm in vnum eiuſdem ſanctæ conſubſtantialis Trinitatis Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, qui in forma Dei exiſtens, non rapinam arbitratus (vt inquit Apoſtolus) in eo quòd ſimilis cũ Deo exiſtat, ſed ſeipſum inaniuit, aſſumpta ſerui forma. Nam patri exiſtens conſubſtantialis, & coæqualis aſſectior, in extremis temporibus non dedignatus eſt ex ſancta & immaculata Domina noſtra Deipara aſſumpta carne, animata anima intellectuali & rationali ab initio à noſtra maſſa, non ſeminio, ſed opificio per Spiritumſanctum naſci. Sic ex duobus contrarijs progreſſus Deum verbum, perfectus natura Deus exiſtens, idem perfectus natura homo fuit, non vertens naturam, neque phantaſmate ſimulans diſpoſitionem ſuam, ſed aſſumpta ex ſancta virgine rationaliter & intellectualiter carne, & q̃ in ſeipſo id quod erat ſortita, vnitus ſecundùm hypoſtaſin, inconfuſus, indiuiſus, non naturam Deitatis ſuæ, in carnis ſubſtantiam mutans, neq; etiàm ſubſtantiam carnis ſuæ, in naturam Deitatis ſuæ. Duæ enim naturæ immutabiliter in ſe inuicèm vnitæ in vna verbi Dei hypoſtaſi, vnum filium & Dominum noſtrum declarant, viſibilem & inuiſibilem, mortalem & immortalẽ: eodem modo deſcriptum, perfectum Deum & perfectum hominem, perfectum in duabus naturis declaratum, & in duabus poteſtatibus & virtutibus & voluntatibus adoratum. Non enim operatus eſt diuinè, neque rursùs humaniter, niſi matura fuiſſet Deus & homo. Hunc verè Deum exiſtentem & hominẽ cõfitemur, propter noſtram ſalutem crucifixũ, & mortem in carne guſtaſſe tribus etiàm diebus in ſepulcro receptum, & reſurgentem à mortuis propriæ Deitatis potentia, deprædantem infernum, & eos qui à principio captiui tenebantur liberantem, in cœlum aſcẽdentem, & à dextra patris ſedentem, venturum, iuxta incorporeorum vocem ad Apoſtolos, in ſecunda prætentatione iudicare viuos & mortuos. Confitemur etiàm & à mortuis in extremo die per vocem Archangelicæ tubæ reſurrectionem, & omnium qui vixerunt, ſiue benè, ſiue malè, ex iuſto Dei noſtri Ieſu Chriſti iudicio retributionem & aut am æternam uenturam, neque finem habituram. Suſcipimus autem & ex animo amplectimur & amamus ſex ſacras & uniuerſales ſynodos, quæ ex ſpiritusſancti inſtinctu contra omnes hæreſes quæ in diuerſis locis & temporibus fuerũt, cõgregatæ ſunt, quas ſanè omnes excellenter uniuerſæ, quæ ſunt ſub ſole, Eccleſiæ prædicant, earumque rectis & à Deo inſpiratis dogmatibus ſeipſos confirmant, reijcientes quos ipſę reijciunt, recipientes uerò, quos illæ recipiunt.

* ſubſiſtẽtiam

Phil. 2. a

Acto. 1.

Capita ſex Concilio rum.

Et prima quidem in Nicæa congregatis trecẽtis decẽ & octo Patribus, propter Arij, cognomento inſani, hæreſim extirpandam, eiusq; corruptrices animarũ blaſphemias: q ſublatam cupiuit unam illam & incõfuſam Deitatem, patris etiàm creationem filium inani ſua garrulitate prędicabat, negans per filium etiàm cuncta ex nihilo, in illud quod ſunt, producta. Damnauit etiàm eadẽ ſyno-

I. Nicęnũ

dus

dus omnes qui cum illo erant eiusdem sententiæ. Hæc eadem persanctè constituit Dominum nostrum Iesum Christum ante cuncta secula. ex patris substantia & hypostasi, ante tempora sinè defluxu generatum præterea patri consubstantialem, & sancto quoq; spiritui. Atque hæc per symbolum, siue rectam fidem confecta est.

II. Cõstãtinopolitanum. Secunda verò in Constantinopoli, conuenientibus cẽtum quinquaginta patribus, congregata est contra πνευματομαχους Macedonium, & eos qui à partibus eius stabant, Deo odibiles Semitarrianos. Hæc sancta synodus, Spiritum sanctum ducem & ductorem nacta, declarauit ex patre ante tempora & perpetuò Spiritum sanctum egressum habuisse: præterea patri & filio cõsubstantialẽ, coadoratum & conglorificatum: Eos verò qui blasphemias fuderunt in paracletum, veluti nõ simul processisset, execrationibus infinitis deuouerunt. Sed & cum his insanum Apollinarium, qui & seruatorem, hominem sinè mente, ipse demens blasphemauit.

III. Ephesa Tertia, quæ in Ephelo prior ex ducentis patribus emicuit, Nestorij adoratoris hominis, vesaniam sustulit & abscidit, eiusque asseclas in perpetuum damnauit. Hic enim ex propria stultitia teductus, alium ante secula Deum verbum, alium verò ex Virgine pro nostra salute incarnatum nugatus est. Quid etiàm nolens coactus est Trinitati quartam personam superinducere: non solùm autem vnitàs duas Christi naturas in duas hypostases, verùm etiàm nomen hoc θεοτοκον, hoc est, Deipara, impius ille adiurans, pro eo χριστοτοκον, id est, Christipara, substituit, cùm omnes cognoscant eam verè Dei matrem, post partum & ante partum Virginem qualibet intellectuali & sensibili natura superiorem, gloria & splendore ornatam. Hunc igitur tertia synodus ducentorum patrum anathemate reddidit execrabilem, illiusque corruptrices animarum nugas planè detestata est, vnum ex patre filium ante secula splẽdẽtem, & in extremis temporibus ex immaculata Virgine Deipara Maria nostram naturam induẽtem testata. Quin etiàm docuit perfectum Deum & perfectum hominem, ipsius filium Dei prædicans: hoc est, vnum & filium & Christum & Dominum. Simpliciùs autem vnam naturam verbi Dei incarnatam, quod indicat duarum naturarum secundùm hypostasim vnitatem. Instituit autem proprie dici, & secũdùm veritatem, sanctam Mariam θεοτοκον, hoc est, Deiparam.

IIII. Chalcedonẽ. Tempestiuè & ea, quæ in Chalcedone celebrata est synodus, in qua sexcenti patres eroneam hæresin, quæ Christi duas naturas confundit, sustulerunt: quam sanè primus insanus Eutyches per insipientiam induxit, ausus negare duas naturas in vno Christo incommutabiliter vnitas, vnam autem naturam ex duabus exinde compositam prodigiosè pronuncians. Hic Dioscorum scelestũ illum hominem commilitonem & aduocatum nactus, bonorum dogmatum accusator, & veritatis hostis repertus est. Sed hos duos sancta quarta synodus subuertit, eorum vaniloquas delirationes seueris anathematib⁹, ipsosq; authores subiecit. duas autem Christi veri Dei nostri naturas, sinè confusione incommutabiliter, intransmutatìm in vna ipsius hypostasi vniri prædicauit: perfectũ etiàm ipsum in Deitate & humanitate existere, ex duabus & in duabus naturis cognitũ. Præter hæc Nestorij quoquè scelesti iltius diuisionem, ipsumque adeò & qui dogmata illius sectantur, abrenunciauit.

V. Constãtinopolitanum. Deinceps & quinta congregata synodus est in imperatoria ciuitate, ex sexagintaquatuor supra centum Episcopis constans hæc, spiritu sancto duce, priores quatuor synodos confirmauit, iussitq; vt harum decretis acquiesceremus, execrans Arium, Nestorium, Eutychen, Theodorum Mopsuestienem, horumq; omnium blasphemias. Præterea Origenem, Euagrium, Didymum, omnesque fabulosas & gentiles eorum prodigiosas narrationes. Ad hæc epistolam, quæ Ibæ cuiusdam nomine ad Marim Persam circumfertur. His adde Theodoriti commentaria, quæ cõtra recta duodecim capita beatæ memoriæ Cyrilli conscripta sunt.

VI. Constantinopolitanũ. Post quam sancta sexta synodus, veluti alter sol, ex ducentis & octogintanouem patribus, in regia ciuitate locum sortita illuxit: in qua congregata existens, eos qui duas sui iuris voluntates & operationes in Christi Dei nostri incarnata œconomia negant, & vnam voluntatem vnamq; operationem seruatoris nostri Deitatis & humanitatis cõstituũt, anathematizauit: nimirùm Sergium, Pyrrhum, Petrum, Cyrum, Honorium, Theodorum dictum Pharan, necnon Polychroniũ delirantem senem, præterea omnes qui constituerunt, constituunt, ac constituere tentabunt vnam volũtatem & operationem duarum Christi naturarum. Nam si (vt quidam Sapiens inquit) inuoluntariam & ineffacem humanam Christi naturam relinquimus, vbi perfectum illud in humanitate seruabitur? Igitur duas voluntates & operationes inuicem in Christi naturis, vt naturaliter loquamur, aptantes, efficiemus vt magnũ salutaris œconomiæ mysterium manifestissimè appareat.

Sapientis cuiusdã dictum.

His itaque sex sacris synodis, quas solas vniuersales agnoscimus, concorditer orthodoxa fides stabilita est: neque aliam, præter has, synodum accipimus. Nõ enim quicquã Apostolicarum traditionum, nihil etiàm patrum legitimarum editionum, quod dubiũ mouere poterat, aut correctione indigebat, omissum est. Idcircò vniuersos hæreticæ improbitatis authores, vt seminis zizaniarũ diabolicarum plantatores, animarumq; corruptores,

Digitized by Google

ruptores, à principe peſſimo, Simone (inquam) Mago, vſq; ad extremos eorũ ſucceſſores, vno (quod aiunt) faſce deinceps ex tota anima anathematizamus. Maximè autẽ, quos ſex priores ſynodi vniuerſales damnarunt. Quibus etiàm adijcio Seuerũ, Acephalorum & vnius naturæ clamantium principem, illiusque commilitones omnes: neque iniquum eſt his adijcere Petrum Fullonem, qui ter ſancto hymno adijcere aliquid auſus fuit, impaſſibiliq́ue Deitati paſſiones affricare tentauit: Quicunque etiàm hunc vt ducem ſequuntur. Locales autem ſynodos non auerſamur, ſed magìs amamus, amplectimur & recipimus, earum etiàm diuinitùs inſpiratas canonicas conſtitutiones, correctiones, & vtiles earum legiſlationes ſumma obſeruantia colimus. Apoſtolicas autem Eccleſiæ traditiones, quibus veneratio culturaq́ue ſanctorum docetur, recipimus & veneramur. Eos autem vt miniſtros amicos, & filios Dei exiſtentes, honoramus. Honor enim qui à conſeruis idem ſentientibus inuicèm exhibetur, indicium eſt benecuolentiæ erga Dominum. Sunt enim promptuaria Dei & pura Chriſti habitacula, Spiritusq́ue ſancti immaculata ſpecula. Quinetiàm animæ eorum in manu Dei exiſtunt, vt ſcriptum eſt. Deus enim vita exiſtens, cùm ſancti in Dei manu ſint, in vita & lumine neceſſum eſt vt exiſtant. Et ob id preciosa in conſpectu Domini mors ſanctorum eius. Hi viuentes in libertate Deo adſtiterunt. Seruator noſter Chriſtus fontes ſalutares, ſanctorum reliquias nobis reliquit, multis modis beneficia in debiles fundentes, vnguentum redolentis ſuauitatis ſcaturientes. Et vt inquit magnus doctor, cui ab immortalitate nomẽ eſt, martyrum oſſa morbos fugant, infirmis medicantur, cæcis viſum impartiunt, leprας emundant, tentationes & mœrores ſoluunt. Atque id per Chriſtum, qui in ipſis habitat. Benè etiàm Pſalmographus cecinit: Mirabilis Deus in ſanctis ſuis. Et iterùm: Sanctis in terra illius, mirificas fecit omnes voluntates eius in ipſis. Cùm etiàm ſanctas imagines reuereremur, principiò adorantes Dei verbi, propter nos incarnati, Domini noſtri & ſeruatoris Ieſu Chriſti, qui formam ſerui adſumpſit, imaginem. Quanquam ſciamus ipſam imaginem & typum Deitatis, quæ cum carne illius immaculata inconuulsim vnita eſt, minimè poſſe figuram præſtare. Inuiſibilis enim eſt diuina natura, nec depingi, nec figurari ſe permittit. Deum.n. vt ipſe inquit, nemo vidit vnquàm. Sed humanitatis illius imaginem coloribus ducentes adoramus. Viſus enim eſt Deus, & cũ hominibus conuerſatus eſt, noſtroq́ue more & natura laborauit, eſurijt, ſitijt. Adoramus quidem Chriſti imaginem, quemadmodùm facies eius vilis eſt, non tamen à Deitate ſeparata: ablit vt ità ſentiamus, cũ ab ipſa prima conceptione, cũ Deitate vnita ſit. Quamuis enim dicat ad Iudæos, Quia vultis me occidere, hominem qui veritatem loquutus ſum vobis, non tamen ob id duntaxàt homo fuit, ſed & Deus. Et cùm inquit, Ego & pater vnum ſumus, hic non abnegat noſtram naturam. Humano enim ore & lingua inſtrumentaria hæc loquitur. Veneramur etiã & adoramus imaginem Deiparæ, & Dominæ noſtræ irreprehenſibilis, immaculatæ, & inexplicitæ caſtitatis matris, quæ illum peperit. Quin etiàm ſanctorum Apoſtolorum, prophetarum, & victorum martyrum, ſanctorumq́ue & beatorum, veluti amicorum Dei, imagines colimus, non in materia aut coloribus honorem conſtituentes, ſed per hoc officium noſtrum, quod ipſis adeò, quorum typum imagines geſtant, debemus impartientes: cùm ſciamus, iuxta Baſilij Magni ſententiam, q̃ imagini honor exhibitus, ad ipſum prototypum referatur. Ad eos verò qui contentioſius nobiſcum agentes, negant fas eſſe, imagines ſanctorum adorare, cùm ſint manufactæ, ob id etiàm idola impij illi eas vocant, ſciant hi, quòd & Cherubin & propiciatorium, & arca, & menſa, quæ admirandus Moſes ex Dei mandato præparauit, manu hominum facta ſunt & adornata. Diuina enim ſcriptura reprehendit eos qui ſculptilia adorant, & qui dæmonibus immolant. Gentium enim ſacrificia abominanda erant, iuſtorum verò probanda. Cùm igitur ſatis craſsè ſcriptura venerãdas imagines recepit, adorare eas licitum eſt, ſed prototypi cauſa. Has igitur ſynodicas literas cùm acceperitis patres ſanctiſſimi, ſi quid in illis repertum fuerit correctione dignum, petimus vt ſinè inuidia, veſtra doctrina nos reddatis participes, idq́ue literis reſcriptis admonete. Sic enim fiet, * vt concordes vos & nos in fide * inuenti glorificetur Pater & Filius & Spiritusſanctus nunc & ſemper, & in ſecula ſeculorum, Amen.

Et poſteaquàm literæ lectæ fuiſſent, Petrus vterque venerabiles presbyteri, vicem agentes ſanctiſſimi Adriani Papę veteris Romæ, dixerunt: Confidimus, iuxta fidem quã rectè cõfeſſus eſt Tharaſius ſanctiſſimus Patriarcha Cõſtãtinopoleos, & apud nos Apoſtolicus Papa Adrianus, ſanctam hanc ſynodum ambulaturam, vtpotè quæ iam conſenſit illis, quæ ipſi confeſſi ſunt. Benedictus ẽt Deus, quòd Orientis ſanctiſſimi prætules in confeſſione adorationis imaginum venerandarum, conſoni cum Adriano ſanctiſſimo Papa veteris Romæ & Tharaſio beatiſſimo Patriarcha nouæ Romæ inuenti ſunt. Qui verò ità non confitentur, anathemati à trecentis decem & octo patribus hic congregatis, ſubijciantur.

Sancta ſynodus dixit: Fiat, fiat, fiat.

Agapius ſanctiſſimus Epiſcopus Cæſareæ, dixit: Literis quæ ab Orientis præſulibus

Synodi Prouinciales amplectẽdæ.

Damaſcenus lib. 4. de orthodoxa fide

Sap. 3. a

Pſal. 115.

Athanaſiũ intelligit.

Pſal. 67.

Pſal. 15.

Phil. 2. a

Ioan. 1. b

1. Ioan. 5.

Baruch 3.

Ioan. 8. e

Ioan. 10. f

Baſilius Magnus.

Pſal. 96.

Eſa. 42. c

for. * vt p

for. * inuentos

Digitized by Google

libus ſanctiſſimis miſſæ ſunt ad Tharaſium * vniuerſalem Patriarcham, veluti columnã orthodoxæ fidei, omnibus modis aſſentior, eorumque communionem recipio: qui verò ſecùs faxint, anathemati ſubijcio.

Ioannes ſanctiſſimus epiſcopus Epheſi, inquit: Epiſtolio orthodoxo à præſulibus ſanctiſſimis Orientis, ad ſanctiſſimũ & vniuerſalem Patriarcham Tharaſium deſtinato, acquieſco, eorumque communionẽ amplector. Qui verò ità non confitentur, neque venerandas imagines colunt, alienos ab Eccleſia Catholica & apoſtolica cenſeo, eosq; diris deuoueo.

Cõſtantinus Epiſcopus Cõſtantię, quę eſt in Cypro, dixit: In nullis peccantes cùm videam literas, quæ nũc lectæ ſunt, & ab Oriẽtalibus Epiſcopis ad Tharaſium ſanctiſſimum & beatiſſimum Archiepiſcopum & vniuerſalem Patriarcham miſſæ: item cùm in his eandem fidei confeſſionem cognoſcã ego indignus etiàm aſſentior, & vno animo idem prædico. Suſcipio enim & amplector venerandas imagines, adorationem autem quæ ſit ſecundùm λατρείαν, hoc eſt, Dei culturã tantummodò ſuperſubſtantiali & viuificæ Trinitati conſeruo. qui verò aliter ſentiunt, quique glorioſos ſanctos non approbant, à Catholica & Apoſtolica Eccleſia ſeparo, & anathemati ſubijcio, & ad eos relego, qui incarnatam Chriſti Dei veri noſtri œconomiam pertinaciter negant.

Baſilius ſanctiſſimus epiſcopus Ancyræ, dixit: Literis, quæ ab Orientalibus ſanctiſſimis præſulibus ad beatiſſimum archiepiſcopum & vniuerſalem Patriarcham Tharaſiũ miſſæ ſunt, acquieſco & adhæreo: & quæ illi ſunt confeſſi, cum omni animi promptitudine recipio: qui verò ſic non ſentiunt, anathemati ſubijcio.

Nicolaus ſanctiſſimus epiſcopus Cyzici, dixit: Literis ſanctiſſimi Patriarchæ Tharaſij ad Orientales præſules miſſis, & rursùs libellis orientalium ſanctiſſimorum præſulum, ad vniuerſalem Patriarcham reſcriptis de ſanctarum imaginum veneratione aſſentior, eorumque communionem recipio, qui verò ſecùs ſentiunt, anathemati relego.

Euthymius ſanctiſſimus Epiſcopus Sardenſium, dixit: In omnibus veritatem ſectari cupio, & traditionibus ſanctorum Apoſtolorum, patrumque inhærere contendo. Quamobrem literis dudùm lectis, à Tharaſio ſanctiſſimo Patriarcha ſcriptis, quasque ille à ſanctiſſimis Orientis præſulibus recepit, quoniam illis vna eſt voluntas, acquieſco, & idem ſentio, nimirùm de ſanctis eorum decretis, & quæ venerationem ſanctarum imaginũ reſpiciunt. Qui verò extra hoc vaniloqui ſunt, nugantur que contra ſanctas imagines, neque illis quicquam tribuunt, hæreticos & peruerſos exiſtimo, & eorum communionem longè valere iubeo.

Petrus ſanctiſſimus epiſcop' Nicomediæ, dixit: Iuxta literas à præſulibus Orientalis diœceſeos, ad ſanctiſſimum & vniuerſalem archiepiſcopum & Patriarcham Tharaſium miſſas ſentio, & quæ in illis confeſſa ſunt, recipio. Veneror autem & adoro venerandas & ſacras imagines, & qui non ſunt eius ſententiæ, execror.

Hypatius Niceæ epiſcopus dixit: Epiſtolæ, quam miſerunt Oriẽtales præſules ſummi ad Tharaſium beatiſſimum & vniuerſalem patriarcham, accedo: & quæ in ea confeſſa ſunt, recipio. Veneror etiam ſacras imagines & eaſdem adoro & amplector. Omnes autem qui ità ſibi faciendum non exiſtimãt, alienos à catholica & apoſtolica Eccleſia eſſe arbitror, & anathemate denouco.

Helias ſanctiſſ. epiſ. Cretæ dixit: Literis ab Oriente miſſis inſiſto, & eas approbo.

Stauratius Chalcedonis epiſcopus, dixit: Cùm videã literas lectas, tum quas ſanctiſſimus & vniuerſalis Patriarcha Tharaſius ad Orientẽ direxit, tum quas ab Orientali diœceſi ſanctiſſimi archiepiſcopi ad Tharaſium reſcripſerunt, planè conuenire, & in nulla re diſſonare, ſed plena teſtimonia rectæ fidei dare, ego quoquè his aſſentior, eadem confiteor, & alienos ab Eccleſia, qui aliter exiſtimant, iudico.

Nicephorus reuerendus epiſcopus Dyrrhachij, dixit: Ab Oriente orthodoxis literis à ſacerdotibus ſummis ad Tharaſium ſanctiſſimum Patriarcham miſſis, aſſentior, eorumque confeſſionis expoſitionem recipio: qui verò aliter animati ſunt, eos condemno.

Epiphanius ſanctiſſimus diaconus eccleſiæ Catanes, locum retinens Thomæ ſanctiſſimi epiſ. Sardiniæ, dixit: Verum eſt quod ſcriptum eſt, Faui mellis, ſermo bonus: dulcedo eorum, medela animæ. Eccè enim quæ iam lectæ ſunt ſynodicę literę Tharaſij ſanctiſſimi & beatiſſimi archiepiſcopi imperialis vrbis Conſtantinopoleos nouæ Romę, ad Orientis ſanctiſſimos ſummosque ſacerdotes ſcriptæ: quin etiàm rursùm ab his ad illum deſtinatæ, dulci & redolenti fauo doctrinæ & orthodoxæ fidei patrum efflorescentes, omnium noſtrorum mentes ſenſus redolentia perfuderunt, eos etiàm qui in fide anima claudicabant, robore & virtute orthodoxæ doctrinæ ſanauerunt. Ob eam cauſam ego pariacum his ſentiens, recipio, veneror que iuxta veterem traditionem ſanctas imagines. Et conuenticulum illum apoſtaticum, quam ſeptimam ſynodum delirantes quidam auſi ſunt appellare, omnesque qui cum hac ſentiunt, horrendis diris deuoueo. Prou. 16. d. for. illud

Leo ſanctiſſimus presbyter, & locum retinens metropoleos Sides, dixit: Gratia Chriſto vero Deo noſtro, qui concordes eſſe voluit literas Orientalium præſulum cum illis, quas ad illos ſanctiſſimus Patriar-

cha Tharasius destinauerat : quamobrem ego quoquè his accedo ac inhæreo. Qui verò diuersè sentiunt, anathemate execror.

Nicolaus venerabilis monachus, præses mansionis quæ Apra appellatur, locum retinens metropoleos Thianensium, pronunciauit in eandem sententiam.

Gregorius sanctissimus episcopus Neocęsareæ, dixit: Literis ab Orientalibus archipræsulibus ad sanctissimum & vniuersalem Patriarcham Tharasium missis acquiesco, adhæreo, & recipio venerandas colendasq; sanctorum imagines: qui verò mecum non sentiunt, anathemati subijcio.

Idem adhuc secũdò ponitur.

Teodorus sanctissimus episcopus Catanes, dixit: Quibus perpetuò pietatis ratio habita est, his sanè continuò orthodoxæ fidei fermo splendescit. Meritò sanè ob id literis iã lectis, quas sanctissimus Patriarcha Tharasius ad Orientis archiepiscopos direxit, & rursùs quas illi sanctissimi præsules ad Tharasium vniuersalem Patriarchã imperatricis vrbis Constantinopoleos nouæ Romæ remiserũt, mea tenuitas accedit, cùm in illis videam consensum orthodoxæ fidei & sanctorum patrũ decreta conuenire. Ob id idem etiàm sentiens cum ipsis, recipio & exosculor sanctas & venerandas imagines. Septimam aũt synodũ falsò ità appellatã, q̃ contra has promulgata est, cũ omnibus qui huic adhærent, anathemate deuoueo.

Anastasius sanctissimus episcopus Nicopoleos veteris Epiri, dixit: Cùm videam cõsonas, & per omnia cõuenientes literas sanctissimi & vniuersalis patriarchæ Tharasij, & ad illas quoquè rescriptas ab Oriente, assentior his, & me in finẽ vitæ in eadem sententia permansurum, sanctasque & venerandas imagines reuerenter habiturum confiteor: eos verò qui ità non sentiunt, anathemate execror.

Pagina sequenti idem repetitur.

Ioannes sanctissimus episcopus Tauromeniæ, dixit: Quemadmodùm conuenimus, vt idem sentiremus, ità & idem eruditi sumus: Conuenientibus enim & concordantibus literis synodicis lectis Tharasij sanctissimi & vniuersalis Patriarchæ, pridem ad Orientis sanctissimos præsules missis, & rescriptis eorum ad eadem Patriarcham secundùm traditionem sex sacrarum synodorum, & orthodoxam fidem, ego quoquè his fidem adhibens, eũdem credo, & venerandas imagines veneror & adoro. Inque hac Catholica & orthodoxa fide & viuere cupio, & tribunali Christi animo intrepido sisti. Qui verò præter hoc aliter existimant, eos anathemate percello.

Gregorius sanctissimus episc. Pessinunton, in eandem sententiam pronunciauit.
Basilius sanctiss. episc. Sylæi, &c.
Theodorus sanctissimus epis. Myron, &c.
Leo sanctissimus episc. Rhodi, &c.
Eustathius sanctiss. epis. Laodiceæ, &c.
Theodorus sanctiss. epis. Seleuciæ, &c.
Nicolaus sanctiss. epis. * Amorsi, &c.
Theodosius sanctis. epis. Hierapoleos, &c.
Niceras sanctiss. epis. Claudiupoleos, in eandem sententiam pronunciauit.
Michael sanctiss. epis. Synnadon, &c.
Leo sanctissimus epis. Iconij, &c.
Georgius sanctiss. epis. Pisidiæ, &c.
Constantinus sanctiss. epis. Perges, &c.
Theophylactus Deum amantissimus diaconus, locum tenens metropoleos, Thyanẽsium, in eandem sententiam pronũciauit.
Leo sanctiss. epis. Carpathi, in &c.
Christophorus sanctiss. epis. Phasidos, &c.
Theodorus sanctiss. epis. Catanes, &c.
Manuel sanctissimus episcopus Adrianopoleos Thraciæ, in eandem sententiam pronunciauit.
Maurianus sanctis. epũs Pompeiopoleos, &c.
Cyrillus in locum sanct. epis. Gothiæ, &c.
Theodorus sanctissimus episc. Byzies, &c.
Ioannes sanctissimus epũs Tauromeniæ, &c.
Georgius presbyter, locum retinẽs episcopatũs Smyrnes, in eandem sentẽtiam, &c.
Gaudiosus sanct. episc. Mediolanæ Siculus, in eandem sententiam pronunciauit.
Eustratius sanctissimus episcopus Apameæ Bithyniæ, in eandẽ sententiã pronunciauit.
Petrus sanctiss. epis. Germion, &c.
Ioannes diaconus & locũ retinens Apostolopoleos, in eandẽ sententiã pronũciauit.
Theodorus sanctiss. epis. Panormi, &c.
Ioannes sanctiss. epis. Archadiopoleos, &c.
Stephanus sanctiss. epis. Bibonum, &c.
Silinnius sanctiss. epis. Parij, &c.
Constantinus sanctis. epis. Leontenæ, in eandem sententiam pronunciauit.
Epiphanius sanctiss. epis. Mileti, &c.
Nicetas sanctiss. epis. Proconnesi, &c.
Theodorus sanctiss. epis. Taurianes, &c.
Christophorus sanctiss. epis. * Adryaces, &c. * Andriacæ vel Adriæ
Eustratius sanctiss. episc. Methymnes, &c.
Theotimus sanctiss. epis. Crotonum, &c.
Leon sanctissimus epis. * Cij, &c. for. * Chij
Basilius sanctiss. epis. Nesiõn, &c.
Ioannes sanctiss. epis. Apron, &c.
Ignatius sanctiss. epis. Prienes, &c.
Theophylactus sanctiss. epis. * Cypselon, &c. * Cypsaló
Theodorus sanctiss. epis. Trophæorum, &c.
Stephanus sanctissimus episc. Sugdaõ, &c.
Sergius sanctiss. epis. Nicoteron, &c.
Georgius p̃sbyter, locũ retinẽs Nicopoleos, in eandem sententiam pronunciauit.
Leo sanctissimus epis. Melembriæ, &c.
Theodosius sanctiss. epis. Amorij, &c.
Cyriacus sanctiss. epis. Driziparon, &c.
Galaras presbyter in locum Regij, &c.
Theodosius sanctiss. epis. Nyssę, &c.
Georgius sanctiss. epis. Camulianorum, &c.
Sotericus sanctis. epis. * Ciceson, &c. * Ciscisó
Constantinus sanctiss. epis. Mastauron, &c.
Georgius sanctiss. epis. Brulon, &c.
Ioannes sanctiss. epis. Nysæ, &c.

Basilius

Baſilius ſanctiſſ.epiſ.Magneſiæ, quæ eſt prope Mæandrum,in eandem &c.
* Caloes Theophanes ſanctiſſ.epiſ.* Coloes,&c.
Leo ſanctiſſ.epiſ.Algizon,&c.
Nicodemus ſanctiſſ.epiſ.Eupazon,&c.
Lycaſtus ſanctiſſ.epiſ.Batilon,&c.
Theophylactus ſanctiſſ.epiſ.*Hypepon,&c.
Theophanes ſanctiſſ.epiſ.Lebedon,&c.
Stratonicus ſanctiſſ.epiſ.Cymes,&c.
Coſmas ſanctiſ.epiſ.Myrrhines,&c.
Olbianus ſanctiſ.epiſ.Elęæ,&c.
Pardus ſanctiſ.epiſ.Pittanes.&c.
Baſilius ſanctiſſ.epiſcopus Pergami, &c.
Marianus ſanctiſ.epiſc. Antandri,&c.
for. Adramyti Baſilius ſanctiſſ. epiſ.* Atramiti, &c.
Ioannes ſanctiſſimus epiſ. Aſi,in &c.
Leo ſanctiſſ.epiſ.Phoceæ,&c.
Nicephorus ſanctiſſ.epiſ.Gargaron,&c.
*Aegeon * Aegeæ Conſtantinus ſanctiſſ.epiſ.* Agaës,&c.
Theognis ſanctiſſ.epiſ.Sion,&c.
Rhędeſti Ioannes ſanctiſſ.epiſ. Prædeſti,&c.
Ioannes ſanctiſſ.epiſ.Panij,&c.
Melchiſedech ſanctiſ.epiſc.Calliopoleos, in eandem ſententiam pronunciauit.
Leo ſanctiſſimus epiſ.Madyti,&c.
Theophylactus ſanctiſſimus epiſcopus*Charupoleos,in eandem ſententiam pronunciauit.
* Daonij Thomas ſanctiſſimus epiſcopus* Danij,&c.
Gregorius ſanctiſſimus epiſcopus Theodoropoleos,in eandem ſniam pronũciauit.
* Cholcidos Siſinnius ſanctiſ.epiſ.* Chalcidos,&c.
Ioannes ſanctiſ.epiſ.Bryſeos,&c.
Beniamin ſanctiſſ.epiſ.* Lizicon,&c.
Gregorius ſanctiſ.epiſ.Amaſtridos,&c.
Stephanus ſanctiſſ.epiſ.Soxon,&c.
Gregorius ſanctiſ.epiſ.Dercon,&c.
Heraclius ſanctiſ.epiſ.*Ionopoleos,&c.
Conſtantinus ſanctiſ.epiſ.Heliopoleos,&c.
* Trizones Antonius ſanctiſſ.epiſ.* Tryzenes,&c.
*Nacoliæ Nicetas ſanctiſſ.epiſcopus * Nacoleæ,&c.
Petrus ſanctiſſ.epiſc.Aſpones,&c.
Synneſius ſanctiſſ.epiſ.Cynes,&c.
Synneſius ſanctiſ.epiſ.Anaſtaſiopoleos, &c.
Euſtathius ſanctiſ.epiſ.Solorum,&c.
Theodorus ſanctiſſ.epiſ.Cicutij.&c.
Thremethuuton Baſilius ſanctiſ.epiſ. Trimithunton,&c.
Alexander ſanctiſſ.epiſ.Amathunton, &c.
Michael ſanctiſſ.epiſ.Melitupoleos,&c.
Siſinnius ſanctiſſ.epiſ.Adrantas, &c.
Theodorus ſanctiſſ.epiſcopus Germes, &c.
Gregorius ſanctiſſ. epiſ.Adrianutheron, &c.
Leo ſanctiſſimus epiſcopus* Pœmanij,&c.
Simeon ſanctiſſimus epiſcopus Otes,&c.
Ioannes ſanctiſſ.epiſcopus Lampſaci,&c.
Nicetas ſanctiſſ.epiſ.Ilij,&c.
Leo ſanctiſſ.epiſ.Troados,&c.
Theodorus ſanctiſſ.epiſ.Abydi,&c.
Anaſtaſius ſanctiſ.epiſ.Tripoleos,&c.
Leo ſanctiſſ.epiſ.Traculon,&c.
Stephanus ſanctiſſ.epiſ.Salon,&c.
Ioannes ſanctiſſ.epiſ.Abalon,&c.
Stephanus ſanctiſſ.epiſ.Silandi,&c.

Nicolaus ſanctiſſ.epiſ.Pericommatos,&c.
Ioannes ſanctiſſ.epiſ.Sethon,&c.
Baſilius ſanctiſſ.epiſ.Liparon,&c.
Theophanes ſanctiſſ.epiſ.Meoniæ,&c.
Michael ſanctiſſ.epiſ.Stratonices,&c.
Lycaſtus ſanctiſſ.epiſ.Philadelphiæ,&c.
Michael ſanctiſſ.epiſ.Troalon,&c.
Gregorius ſanctiſſ.epiſ.Gordon,&c.
Ioannes ſanctiſſ.epiſ.Daldes,&c.
Euſtathius ſanctiſſ.epiſ.Hyrcanes,&c.
Ioſephus ſanctiſſimus epiſ. Attaliæ,&c.
Zacharias ſanctiſ.epiſ.Hierocæſareæ,&c.
Dauidus ſanctiſ.epiſ.Helenupoleos, &c.
Cyrion ſanctiſſi.epiſ.Lophi, &c.
Theophylactus ſanc.epiſco. Apolloniados, in eandem ſententiam pronunciauit.
Conſtantinus ſanctiſſ.epiſc.Cæſareæ Bithyniæ,in eandem ſententiam pronunciauit.
Georgius ſanctiſſ.epiſ.Baſinupoleos, &c.
Leo ſanctiſſimus epiſcopus Ariſtes,&c.
Nicephorus ſanctiſſ.epiſ.* Adranis, &c. * Adranæ Thraciæ
Baſilius in locum Daſcylij,in eandem &c.
Chriſtophorus ſanctiſſ. epiſc. Ceraſenes, in eandem ſententiam pronunciauit.
Niceas ſanctiſſ. epiſ.Meles,&c.
Neophytus ſanctiſſ.epiſ.Gordoſerbon, &c.
Leo ſanctiſſ.epiſ.Linoes,&c.
Ioannes ſanctiſſ.epiſ.Etennon,&c.
Conſtantinus ſanctiſ.epiſ.Zelon,&c.
Gregorius ſanctiſſi.epiſcopus Sinopes, &c.
Conſtantinus ſanctiſ.epiſc. Saſimõn, &c.
Nicetas ſanctiſſ.epiſc. Dadribron,&c.
Theophilus ſanctiſſ.epiſ.Pluſiados, &c.
Nicetas ſanctiſſ.epiſ.Adrianupoleos,&c.
Ioannes ſanctiſſ.epiſ.Heracleæ Ponti,in eandem ſententiam pronunciauit.
Conſtantinus ſanctiſſ.epiſ.Cratiæ, &c. *Rhyzæi
Nicetas ſanctiſſ.epiſ.* Ruzæi,&c. * Rhozæi
Nicephorus ſanctiſ.epiſ.Claneon,&c.
Leo ſanctiſſ.epiſ.*Trocnadon,&c. *Trogmadon.
Anaſtaſius ſanctiſ.epiſ.Patarachon,&c.
Georgius ſanctiſ.epiſ.* Niſſoi,&c.
Theodorus ſanctiſſ.epiſ.Pimiaton,&c.
Nicodemus ſanctiſſ.epiſ.Didymon, &c.
Georgius ſanctiſſ.epiſ.* Vinandi,&c. *Veiandi
Conſtantinus ſanctiſſ.epiſ.Candibon,&c.
Stauratius ſanctiſſ.epiſ.Zenopoleos,&c.
Leo ſanctiſſ.epiſ.Lamiron,&c.
Stephanus ſanctiſſ.epiſcopus Caunon, &c.
Conſtantinus ſanctiſſ.epiſ.Combon,&c.
Petrus ſanctiſ.epiſ.Orycandi,&c.
Ioannes ſanctiſſ.epiſ.*Phaſilidos,&c. *Phaſelidos
* Abbas locum retinens metropolis Tij, &c. for.*Abas
Gregorius ſanctiſſ.epiſ.Cybirres,&c.
Baſilius ſanctiſſ.epiſ.Thabon,&c.
Dorotheus ſanctiſſ.epiſ.Neapoleos,&c.
Gregorius ſanctiſſ.epiſ.Heracleæ,&c.
Dauid ſanctiſſimus epiſcopus Iaſſi, &c.
Gregorius ſanctiſſ.epiſ.* Mylaſſes, &c. * Mylaſſon
Sergius ſanctiſſ.epiſc.Vigiliarum, &c.
Ioannes ſanctiſſ.epiſ.*Mibdi,&c. * Milaſ
Stauratius ſanctiſſ.epiſ.Stadiæ,&c.
Gregorius ſanctiſſ.epiſ.Stratonicęæ,&c.

Theodosius sanctiss.episc.Chonon,&c.
Michael sanctiss.episc.Chæretopon,&c.
Pantaleon sanctiss.episc.Valentiæ,&c.
Georgius sanctiss.episc.Peltarum,&c.
Christophorus sanctiss. episc. Atanassi, &c.
Leontius sanctiss.episc.Eumeniæ,in &c.
*Timẽni *Tymeni Gregorius sanctiss.episc.* Timæti ferarum,in eandem sententiam pronunciauit.
Leo sanctiss.episc.*Tranupoleos,&c.
Nicephorus sanctiss.epis.London,&c.
Georgius sanctiss.episc.Appiæ,in &c.
Constantinus sanctiss.episc.Eucarpiæ,&c.
Leo sanctiss.episc.Aleus,in &c.
Michael sanctiss.episc.Hierapoleos,&c.
Christophorus sanctiss.episc.* Promisi, &c.
Nicolaus sanctiss.epis.Phytiæ,&c.
Theophylactus sanctiss.episc.Cinnabari, &c.
Niceras sanctiss.episc.Augustopoleos, &c.
Constantinus sanctiss.epis.*Cotyẽi, &c.
* Medæi Georgius sanctiss.episcopus *Mediẽi,&c.
Leo sanctissimus episcopus Docimi, &c.
Damianus sanctissim.episcop.Meri, in &c.
Theophylactus œconomus & locum tenens *Ipsi, in eandem sententiã pronunciauit.
Stephanus designatus Itri,in eandem &c.
Ioannes designatus Hectorij,in eandẽ &c.
Constantinus sanctiss.episc.Ampladon,&c.
for.* Perheñ. Epiphanius sanctiss.epis.* Perteñ. &c.
Sisinnius sanctiss.episc.Philomelij, &c.
Ioannes sanctiss.episc.Sibliæ, in &c.
*Agalassi Michael sanctiss.episc.Papporum, in &c.
Theodorus sanctiss. episc.* Sagalassi, &c.
Sisinni* sanct.eps Apameę q̃ est Ciboti, &c.
Constantinus sanctiss.episc.* Conanes,&c.
Leo œconomus & locum tenens Zozopoleos,in eandem sententiã pronunciauit.
Marianus sanctiss.episc.Magydon.&c.
Nicephorus sanctiss.episc.Philogon,&c.
Leo sanctissimus episc.Andidon, in &c.
Manzon sanctissimus episc.Pracanon,&c.
Theodorus sanct.eps Germanicopoleos,&c.
*Celendereos. Eustathius sanctiss.episc.Cilindereos,&c.
Zacharias sanctiss.episc.Trapezupoleos, &c.
Sisinnius sanctissi.episc.Musdabon,&c.
Eustathius sanctiss.episc.Lamon,&c.
Stephanus sanctiss.episc.Philadelphiæ, &c.
Leo sanctissimus episc.* Sibyllon, in &c.
Theodorus sanctiss.episc.Tiberiupoleos, in eandem sententiam pronunciauit.
Ioannes sanctiss.episc. Asanon, &c.
Basilius sanctiss.episc.Dionysiupoleos, &c.
Manuel sanctissimus episc.Nicopoleos,&c.
Eustratius sanctissimus episc.Debelti, &c.
Theodorus sanctiss.episc. Bulgarophygi, &c.
Georgius sanctiss.episc.Plumnupoleos,&c.
*Perbireos Păphyli Basilius sanctiss.episc.*Perbereos, in &c.
Michael sanctissimus episc.*Pamphili, &c.
Ruben sanctissimus episc.Scopeli,in &c.
Sisinnius sanctissimus episc.Garalles,&c.
Petrus sanctissimus episc.Monembasiæ,&c.
Gabriel sanctissimus episc.Aeginæ,&c.
Leo sanctissimus episc.Porthmi, in &c.
Dardanius sanctiss.episc.Dobron,&c.
Andronicus sanctiss.eps Leontopoleos, &c.
Leo sanctissimus epis.Sebastæ,in &c.
Nicetas sanctissimus episc.Halicarnassi.&c.
Leo sanctissimus episc.Corydalon,in &c.
Theodorus sanctissimus eps*Cremon,&c. * Crẽnon
Constantinus sanctiss.epis. Adrianes, in eandem sententiam pronunciauit.

Reliqui autem sanctissimi episcopi & venerabiles monachi exclamauerunt: Vniuersa hæc quæ per gratiam Christi veri Dei nostri,& diuinum Imperatorum nostrorũ decretum congregata est synodus, propter relationem, quæ ab Adriano sanctissimo Papa veteris Romæ,ad Imperatores Christianissimos nostros missa est: & propter chartam,quæ nunc in definitionem rectæ sententiæ lecta est, & ab vniuersali & sanctissimo Patriarcha Tharasio ad Orientales præsules missa fuit,item ob eas literas,quæ à sanctissimis præsulibus Orientis ad beatitudinem præsentis Patriarchæ destinatæ sunt,quoniã simul omnes in nulla re dissonant, sed conuenimus,gaudio & lætitia plurimum perfunditur,nosque simul omnes eas recipimus & amplectimur, & venerandas imagines cum summo honore adoramus. Septimam verò fallam synodum,quæ contra illas est habita, nimirùm vt omnibus in locis subuerteretur,diris deuouemus. Cæterùm Deus custodiat Imperatores nostros bonos & sanctissimum Patriarcham. Intelligo Cõstantinopolitanã ira falsò dicta.

Tharasius sanctissimus Patriarcha dixit: Rixosa contentio inter nos sedata est & obstaculum inimicitiæ sublatum est. Oriens enim & Occidens, Septentrio & Meridies sub iugum vnum inclinant,& vnam concordiam acceptant. Serenitã * vera & catholica totius synodi.

Sancta synodus dixit: Gloria tibi Deus, qui nos vnos reddideris.

Tharasius sanctissimus Patriarcha dixit: Gratiarum actio pacificatori Christo vero Deo nostro, cum patre & sancto spiritu in secula. Amen.

Sancta synodus ità benè & feliciter precata est: Multi anni Imperatoribus. Constantino & Irenæ magnis regibus multi anni. Orthodoxis Imperatoribus multi anni. Custodes fidei Domine protegas, propugnatores Ecclesiæ Domine confirma. Noui Constantini & nouæ Helenæ æterna memoria. Pacificam vitã da illis Domine. Patriarchis multi sint anni: sactæ congregationi multi anni. Amen.

¶ ACTIO QVARTA.

IN nomine Domini & dominatioris Iesu Christi,veri Dei nostri, imperãtibus pijssimis & Christi amantiss. dominis, Constãtino & Irene pia eius matre, anno viij. consulatus eius sub sextum Kalend. Octobris, indictione vndecima: conueniente sancta ac vniuersali synodo,quæ per diuinam gratiam,

tiam, & à Deo decretorum Imperatorum piam ſanctionem in Nicea ſplendida metropoli prouinciæ Bithyniæ congregata eſt, videlicet Petro religioſo proropresbytero Eccleſiæ ſanctiſſimæ diui Petri Apoſtoli apud almam Romam: & Petro venerabili monacho & præſide monaſterij ſancti Sabæ apud Romanos, vicem agentibus Apoſtolicæ ſedis ſanctiſſimi ac beatiſſimi Papæ veteris Romæ Adriani: Tharaſio beatiſſimo archiepiſcopo almæ vrbis Conſtantinopoleos nouæ Romæ: Ioãne item & Thoma religioſis presbyteris monachis, retinentibus locum Apoſtolicorũ thronorum Orientalis diœceſeos, ſtantibus his ante ſacros cãcellos apoſtolicæ ſanctiſſimæ eccleſiæ cognominatæ Sophiæ: præſentib⁹ ſimul & audientibus illuſtriſſimis iuxtà ac magnificentiſſimis ſenatoribus, nimirùm Petrona glorioſo exconſule patricio, & Theophylacto comite Imperialis obſequii, Ioanne regio oſtiario & quæſtore ærarij militaris, tota denique ſynodo iuxta ordinẽ in prima actione præſcriptum: Præſentibus etiàm religioſiſſimis archimandritis, præſidibus, & toto monachorũ cœtu, propoſitis in medio ſanctis & immaculatis Dei euãgeliis, Tharaſius ſanctiſſim⁹ patriarcha dixit: Iuxta actiones præteritas ſpiritus Domini omnipotentis inſtruens, quantùm fieri potuit, ad veritatem labia noſtra, in proœmii gratiam præfati ſumus. Et nunc quoquè teſtamur ſynodum ſacram hãc gaudere, quòd ex lectis literis clarum eſt & perſpicuum, Orientis & Occidentis ſacerdotes ſummos in vnam ſententiam conueniſſe. Iam verò propheticam ſententiã inducere oportet: In altũ montem aſcende qui euangelizas Sion, Prædica in fortitudine vocem tuam, qui euangelizas Hieruſalem, prædicate, nec timete. Hanc propheticam admonitionem ô viri ſacerdotes infigentes animo, annunciemus voce noſtra, pacem Eccleſiæ catholicæ, quæ eſt vera Sion, & ciuitas cæleſtis Imperatoris Chriſti Dei noſtri. Fiet autem illud hac ratione, adducãtur nobis in omnium auſcultationẽ & conſpectum ſanctorum patrum præſtantiorum libri: è quibus haurientes, potum det vnuſquiſq; noſtrũm ad ouile iſtud. Sic enim fiet, vt per omnem terram ſonus noſter exeat, & in fines orbis terrarum virtus verborũ. Nec transferamus benè definita à patribus noſtris, ſed apoſtolicè edocti, traditiones quas accepimus, ſeruemus.

Eſa.40.b

Pſal.18.a

Cõſtantinus ſanctiſſimus epũs Conſtãtiæ, quæ eſt in Cypro, dixit: Iuxta ſanctiſſimi patriarchæ vniuerſalis allocutionem, conſuetudines & libri ſanctorum patrũ adferant, & cursìm huic ſanctæ ſynodo legantur.

Leontius clariſſimus à ſecretis, dixit: Sanctiſſimi & beatiſſimi patriarchæ vniuerſalis Tharaſij ſalutiferæ & vtili iuſſioni, necnon huius vniuerſalis ſanctæ ſynodi approbationi acquieſcentes, adducimus ſanctiſſimos libros. Horum autem primus codex ſacrorũ bibliorũ eſt à Deo ſcriptorum & electorum, quẽ & primo loco nũc legemus. Oẽs igitur attẽtè & ſtudiosè auſcultemus, vt verborum virtutem cognoſcamus, fructumq; omnem indè decerpamus. Idem ille ſic legit:

¶E LIBRO EXODI FILIORVM ISRAEL.

Exo.25.b

Dixitq; Dominus ad Moſen: Facies propiciatoriũ ex auro puro, duos cubitos cum dimidio in longitudine, & cubitum vnum cũ dimidio in latitudine: facies etiàm bina Cherubim aurea ſculpta, impones autem ea vtrinquè ſuper angulos propiciatorii. Fient autẽ Cherubim hoc modo: Vnus pouatur ex hac parte, & Cherubim alter ponatur ex illa parte propiciatorij. Vtrunque latus propiciatorij tegant Cherubim expãdentes ſurſùm alas, obumbrantes alis ſuis propiciatorium. Reſpiciãt autem ſeſe aduerſis vultibus ad propiciatoriũ verſis. Et ſuperpones propiciatorium ſurſùm ſuper arcam, & in arcã teſtimonia quæ dabo tibi, immittes. Illinc autem me cognoſces. Loquar autem tibi deſuperè ex propiciatorio in medio Cherubim, qui erunt ſuper arcam teſtimonij, omnia quæcunque volo per te mandari filijs Iſrael.

E NVMERIS.

Num.7.a

Ipſa eſt dedicatio altaris, poſt lotionem manuum & vnctionẽ illius, vt ingrediatur Moſes ad tabernaculum teſtimonij, & loquat illi: & audiuit vocem Domini loquentis ad ſe de altari, quod eſt ſuper arcam teſtimonii, in medio duorum Cherubim, & loquebatur ad illum.

EX EZECHIELE PROPHETA.

Eze.41.a

Et introduxit me in templum, vt metiretur * A ila m ſex cubitos latitudinis hinc, & ſex cubitos latitudinis * A ilam illinc. Et paulopòſt: Domus autem & quæ vicina erant, in gyrum, fabrefacta ligno, fundamentũ aũt & à fundamento vſque ad feneſtras eodem modo. Feneſtræ autẽ triplicibus valuis claudebantur, vt latent proſpectum. Et vſque ad domum interiorem & forinſecùs, & omnem parietem in circuitu intrinſecùs & forinſecus ad menſurã ſculpti Cherubim & palmæ, & palma per medium Cherubim, duasq; facies habebant Cherubim, facie hominis iuxta palmam ex hac & illa parte, cælata autẽ erat domus in circuitu à fundamento vſq; ad laquearia Cherubim.

EX EPISTOLA AD HEBRAEOS.

Heb.9.a

Igitur habebat & quidem etiàm priùs tabernaculum iuſtificationes cultûs, ac ſanctũ mundanum. Siquidem tabernaculũ factum fuit, primùm, in quo erant lucernæ, & mẽſa, & propoſitio panum, quam vocãt ſanctam. Poſt ſecũdum autem velum erat tabernaculum, quod vocatur ſanctum ſanctorum, aureum habens thuribulum, & arcam teſtamẽti, vndiquè circuntectam auro, in qua vrna

aurea habens manna: & Virga Aaron quæ germinauerat, & tabulæ teſtamenti. Supra hanc autem Cherubim gloriæ obumbrantia propiciatorium.

Sanctiſſimus patriarcha dixit: Animaduertamus uiri ſacerdotes, quia uetus ſcriptura diuina habuit ſymbola, & ex hac aſſumpſit noua Cherubim glotiæ obumbrantia propriciatorium.

Sancta ſynodus dixit: Rectè Domine, ità eſt ueritas.

Sãctiſſimus patriarcha dixit: Si uetus ſcriptura habuit Cherubim obũbrantia propiciatoriũ, & nos quoquè imagines Ieſu Chriſti & ſanctæ Deiparæ ſanctorumq; habebimus obumbrantes altaria.

Magnifici duces dixerunt: Verè Dei mãdatum eſt.

Conſtantinus ſanctiſſ. epiſcopus Conſtãtiæ Cypri, dixit: Quemadmodùm lectũ, eſt Cherubim faciem habuit hominis: quanam ergò ratione quidam dicunt, Quis uidit faciem Cherubim? Atqui habet etiàm, quòd faciem cælatam habuerit.

Sanctiſſimus patriarcha dixit: Omnes sãcti, quos Deus dignos iudicauit uidere angelos, conſpexerunt eos in forma hominis, quemadmodùm multis locis in ſcriptura le-
Exo. 25. d gitur. Quamobrem & de Cherubim Moſi dans oraculum Deus, iuſſit vt omnia faceret ſecundùm formam & typum quem oſtẽdit illi in monte. Hinc eſt quamobrem famulus
Exod. 20. Dei Moſes, quales figuras uidiſſet, eiuſcemodi etiàm faceret, inter quę & Cherubim.

Conſtantinus ſanctiſſ. epiſcopus Conſtantiæ, quæ eſt in Cypro, dixit: Cùm autem populus ad idololatriam conuertebatur, tunè ad Moſen Dominus dicebat: Non facies tibi ſimilitudinem aliquã, nè populus culturam illi exhibeat.

Ioannes ſanctiſſimus presbyter nicẽ agẽs Apoſtolicarum ſedium Orientis, dixit: Cla-
Gen. 28. e rius eſt his, quibus & Iacob columnam erexit Deo, vndè & benedixit illũ, promittens illi non dicenda dona: ſed & alibi & forma hominis cum eo luctatus eſt, uocauitq; illum Iſrael, quod interpretatur, mens videns Deũ.
Gen. 32. f Ipſe enim inquit: Vidi Dominum facie ad faciem, & ſaluata eſt anima mea. Eccè autem nõ ſolùm intellectuales virtutes illi uiſæ, ſunt ſed ipſe inuiſibilis natura Deus & incorporeus, ut hoc in noſtra ſpeculatione oſtenſum eſt.

Demetrius religioſus diaconus, & armamentarius ſanctæ Eccleſiæ magnæ Conſtantinopoleos, legit

SANCTI PATRIS NOSTRI IOANNIS CHRYSOSTOMI, ex Encomio in Meletium.

Chryſoſt.

Cùm undiq; per ſacrũ hunc gregem oculos circũferens, totam urbem hic præſentẽ videã, nõ habeo quod de beato hoc dicam

Et paulopòſt: Religionis aũt doctrina erat quod fiebat. Continuè enim cogentes, ut appellationis ſuæ memor eſſet, irrationalis affectionis cogitationis expulſionem nomen ſuum habebat: atq; in hoc adeò incũbebat, vt paſsim in triuijs, in foro, in agris, in compitis nominis proprietati ſatisfaceret: neq; enim ad nomen hoc duntaxàt affectus erat, ſed & ad corporis typum. Quod autem in nomine faciebat, hoc & in imagine illius effectum eſt. Siquidem in annulis, in poculis, in phialis, in thalami parietibus, & ubiquè ſanctam illam imaginem multi pinxerunt, vt non tantùm ſanctam illam appellationẽ audirent, ſed & ubiquè corporis formam inſpicientes, duplicem haberent peregrinationis conſolationem. Meletios enim Græcis ab exercitio dicitur.

Petrus ſanctiſſimus epiſcopus Nicomediæ, dixit: Si quidem diuus Ioannes Chryſoſtomus de imaginibus eiuſcemodi prædicat, quis eſt qui contra illas ampliùs mutire audeat?

Baſilius ſanctiſſimus epiſcopus Ancyræ, dixit: Recepit eas verè, & tanto deſiderio erga illum affecti fuêre uiri pietatis ſtudioſi, vt omnibus in locis ſancti Meletij imaginẽ figurarent: undè & beatus pater magnificè eos laudat.

Sanctiſſimus patriarcha dixit: Et nos ex ſanctis patribus noſtris accepta inſtructione, confitemur imagines ſanctas & uenerandas.

Theodoſius uenerabilis præſes ſancti Andreæ apud Neſium, libellum eiuſdem beati patris Ioãnis Chryſoſtomi attulit, quem in manibus acceptum Antonius monachus legit. BEATAE RECORDATIONIS patris noſtri Ioãnis Chryſoſtomi oratio: Quòd ueteris & noui teſtamẽti unus ſit legiſlatur, & in veſtimentum pontificis, cuius initium. Euangelium regni Chriſti prophetæ quidem annunciant. Et paulopòſt: Ego & ex cera fuſilem picturam pietate plenam amaui. Vidi enim angelum in imagine Barbarorum nubes propulſantem, uidi barbarorum cohortes cõculcatas, & Dauidem
Pſal. 72. e verè dicẽtem: Domine, in ciuitate tua imaginem eorum ad nihilum redige. Ex Ioãne Chryſoſt. a liud teſtimoniũ.

Santiſſ. patriarcha dixit: Qui auro habuit os & ſermonẽ magis lucidũ, auſus fuit dicere, Ego & fuſilẽ ex cera picturã amaui. quid ergò dicemus de illis, qui eam execrantur?

Baſilius ſanctiſſ. epiſ. Ancyrę, dixit: Cùm is dicat, Ego amaui, quis audebit reclamare?

Ioannes venerabilis monachus presbyter & locum tenens Orientaliũ diœceſium, dixit: Quis autem eſt iſte angelus, niſi de quo ſcriptum eſt, Quia angelus Domini centum octogintaquinq; millia Aſſyriorum in una
4. Reg. 19 f nocte percuſſit, qui pro Hieruſalem caſtrametati fuerant?
Eſa. 37. f

Nicephorus ſanctiſſimus epiſcopus Dyrrhachij, dixit: Sed Deus nobis ſit propitius

in

in ijs, quæ perpetrauimus contra ſanctas imagines.

Gregorius diaconus & notarius legit: Ex ORATIONE BEATI Gregorij Nyſſes, dicta in Conſtantinopoli de Deitate filij & ſpiritûs, & in Abraham, cuius initium: Quẽadmodùm afficiũtur erga florida prata. Et paulopòſt: Vidi ſæpiùs inſcriptionis imaginem, & ſinè lachrymis tranſire non potui, cùm tam efficaciter pictura ob oculos poneret hiſtoriam. Procumbit enim ante aram Iſaac genibus innixus, circũductas ferens in tergo manus. Ille verò à tergo pueri, innixus pedum curuamini, ſiniſtra comam pueri appræhendit ad ſe trahens: declinat autem faciem ad puerum, miſerabiliter intuens, dextram autem gladio obarmatam geſtat, quam etiàm ad ſedem dirigit, iamque gladij acies ipſum corpus propemodùm attingit, cùm illum diuina vox à facto deterret.

Gregorius Nyſſenus.

Gen. 22.

Clariſſimi duces dixerũt: Mirum eſt, patrem ità miratum fuiſſe picturam, vt fleret.

Baſilius ſanctiſſimus epiſcopus Ancyræ, dixit: Frequenter beatus pater hiſtoriam legit, ſed obitèr: poſtquàm autem eam picturam expreſſam vidit, fleuit.

Ioãnes venerabilis monachus, locum tenens diœceſis Orientalis, dixit: Si tanto doctori hiſtoria inſpecta peperit vtilitatem & lachrymas, quanto magis rudibus & idiotis vtilitatem & commoditatem adferet?

Sacra ſynodus dixit: Varijs in locis hiſtoriam Abrahæ vidimus, vt pater inquit.

Theodorus ſanctiſſimus epiſcopus Catanes, dixit: Si beatus Gregorius vigilantiſſimus ad diuina oracula, inſpecta Abrahæ hiſtoria fleuit: quanto magìs œconomia Domini noſtri Ieſu Chriſti veri Dei noſtri, à nobis inſpecta, ad lachrymas & vtilitatem contemplantes nos adhortabitur?

Sanctiſſimus Patriarcha dixit: Nónne & nos lachrymas fudetimus, ſi Dominum & nos videremus cruci affixum?

Sancta ſynodus dixit: Mirificè in ea altitudo humilitatis, qua pro nobis homo factus eſt, inſpicitur.

Stephanus venerabilis notarius & diaconus & referendarius, legit: S. CYRILLI Epiſcopi Alexandrini epiſtola ad Acacium epiſcopum Scythopoleos, de malorum depulſore, cuius initium: Literis, quæ à tua ſanctitate miſſæ fuerant dudùm, lectis valdè gauiſus ſum. Et POST MVLTA: Dicimus igitur quòd vmbra & figura lex erat, immò veluti quædam pictura, ad contemplationem uidentiũ ipſa opera poſita. Vmbræ autem artificij in tabulis pingentium primæ characteres exiſtũt: quibus ſi ſuperinducti fuerint colores, tunc ſanè pulchritudo picturæ apparebit. Et POST ALIA: Scriptum autem eſt in libro de mundi creatione: Et factum eſt poſt verba iſta, tentauit Deus Abraham, & dixit ad eum: Abraham Abraham. At ille reſpondit: Adſum. Ait illi: Tolle filium tuum vnigenitum, quem diligis, Iſaac, & vade in terram excelſam, atq; ibi offeres eum in holocauſtum ſuper vnum montiũ, quẽ mõſtrauero tibi. Igitur Abrahã de nocte conſurgens, ſtrauit aſinum ſuum, ducens ſecum duos miniſtros, & Iſaac filiũ ſuũ: cũmq; concidiſſet ligna in holocauſtũ, abijt ad locum quem præceperat ei Deus. Die autem tertio eleuatis oculis, vidit locũ procùl, dixitque ad pueros ſuos: Sedete hîc cum aſino, ego autem & puer illuc vſq; properantes, poſtquàm adorauerimus, reuertemur ad vos. Tulit quoquè ligna holocauſti, & impoſuit ſuper Iſaac filium ſuum: Ipſe vero portabat in manibus ignẽ & gladiũ, & profecti ſunt ambo ſimul. Et PAVLOPOST: Et ædificauit Abraham altare, & deſuper poſuit ligna: cumque colligãſſet pedes Iſaac filij ſui, poſuit eũ in altare ſuperſtruem lignorum, extenditq; manum & arripuit gladium, vt immolaret filium ſuum: Num igitur quiſpiã noſtrûm cupit cognoſcere, quomodò totam hanc de Abrahã hiſtoriam in tabula depinxerit? num in una omnia iã dicta, an per partes, & in diuerſis multimodè conſtituta? dico autem nunc inſidẽtem aſino aſſũpto ſimul & puero, miniſtris autem ſubſequẽtibus. nunc verò ubi aſinũ cum famulis iubet manere, oneratq; lignis ipſum Iſaac, aſſumẽdo gladiũ & ignẽ. Rurſùs in alio loco, ſed tamẽ in ſpecie altera. Adoleſcentem enim in lignis ligãdo, armabat ipſe dextram gladio, vt puerum immolaret. Nõ autẽ erat alius atq; alius Abraham. Diuerſis enim in locis pictura ſæpè viſa, vbiquè pictoris artificio eandem repræſentabat facti rationem. Non enim conueniebat, cùm tam multis daretur conſpiciendum artificium, in aliquo dictorũ vacillare.

Gen. 22. a

Gen. 22. b

Conſtãtinus ſanctiſſimus epiſcopus Cõſtantię, quę eſt in Cypro, dixit: En & beatus Cyrillus conſona cum diuo Gregorio Nyſſenſi dixit.

Cyrillus Alexandrinus.

Coſmas notarius & cubicularius legit: EX CARMINE SANCTI Gregorij Theologi, & ex ſermone de virtute, cuius initium:

Greg. Nazianzen°.

θεὸν τὸ πάντων ἄριστον πρῶτον καλῶ, Hoc eſt, Deum ſanctorum authorẽ primũ inuoco.

ET PAVLOPOST:

Οὐδ' ἀπελαύνω ἅρματα στηλούσεται,
Καὶ γὰρ τὸ θαῦμα τῶν ἄγαν λελυμένον.
Ἡμῶν τὸ προσθὲν ὄντος ὠφ ἐν σώμασι.
Καὶ σεσάρμαι αἰσχρὸν ὕδασιν ὑπαφίνειν,
Ἐπεὶδ' ἔρωτι τῶ καλῶ κατεχόμην,
Σώμαλλον ἐυρὼν ἐν ἑαυτῶν τινά,
Εἶτ' ἦν σοφὸν τινα. ἔστι ἄντον, ἀθρόως
τοῦτων ὄφθη τῶν πάλαι ἀνώτερος,
ὅστ' ἐν τρίσσοτῶν ἐκεῖνον θαυμάτων.
Ἐπαιρεῖ' ἀπαλάττεται τὸν ἀκρατῆ τρόπον,
ἔδ' ὡς πυλοῦνος ἄλλῃ φασὶ φλησίον.
Τῆς δ' ὑπερκύπτων πελέμων ἐν ἔκει,
Τοῦτον ὕδωρ, καὶ γὰρ ἦν σῶμα,

Antẽ

Ἀπῆλθον ἐυθύς μοι ἅπαντα εἰπεῖν.
ὅτι ζῶντι ἐπιλαχοῦσα τὸν γεγραμμένον.

Hoc est:

Polemon hic philosoph⁹ fuit, de quo Laertius copiosè.

Nec Polemon mihi tacebitur,
Res mira hæc multorum verbis claruit:
Hic priùs erat utiquè non sobrius,
Turpisque valdè voluptatum seruus.
Sed postquã amore honesto se occupauit,
Consiliariũ nactus non noui saltis quemnã,
An prudentem aliquẽ,an seipsum,cõfestim
Vsqueadeò affectionibus visus est superior,
Vt quoddã ponere cogar illi⁹ factorũ mirũ.
Scortum intemperans aliquis ad se vocãrat iuuenis,
Illa verò ubì propè limen peruenisset,
De quo in imagine Polemon prospiciebat,
Inspecta illa, (erat autem veneranda)
Spectaculo victa,mox recessit,
Vt viuum reuerita pictum.

Basilius sanctissimus episcopus Ancyræ, dixit: Beatus Gregorius pater diuinus, mirandam existimauit Polemonis effigiem.

Sanctissimus Patriarcha dixit: Etenim cõtinentia ex ea orta est. nisi enim Polemonis imaginem scortum vidisset,ab improbitate non destitisset.

Nicephorus sanctissimus episcopus Dyrrhachij,dixit: Mirifica illa imago, & digna contemplatione, quia mulierculã à delicto turpitudinis vindicauit.

Antipatri Bostrorũ episcopi.

Georgius diaconus & notarius sacri patriarchatûs, legit: EX ORATIONE de muliere sanguinis fluore laborante, Antipatri episcopi Bostrorum,cuius initium: Quòd Iudæorum vocationem primam docuit scriptura. Et paulopòst: Hæc salutares fimbrias attingens, regem naturæ veluti retinens Dominum allocuta est, vehementiamq; passionis illi exponens, postquàm gratiam nacta fuisset, statuam Christo erexit. Cùm autem substãtiam in medicos omnem erogâsset, quicquid habebat reliqui, Christo applicuit.

Sanctissimus Patriarcha dixit: Quemadmodùm columnarum depictor imaginem Christo adsignat, eodem modo & hæmorrhoissa statuam.

Basilius sanctissimus episcopus Ancyræ, dixit: Dominus nõ prohibet imagines, immò recepit quoquè eas.

Thomas uenerabilis monachus monasterij,Lacus anseris,dixit: Librũ beati Asterij episcopi adfero,& sacræ huic synodo, si iubet,legendum trado.

Sancta Synodus dixit: Legatur.

Constantinus venerabilis diaconus & notarius legit.

Asterius. *BEATI ASTERII EPISCOPI*
** Amasiæ, ecphrasis in Euphemiam martyrem.*

Euphemiæ historia.

NVpèr ô viri, Demosthenem habebam in manu vehemẽtem illum oratorẽ. Erat autẽ locus ille, in quo Æschynem crebris enthymematibus acerbè uexat. inhæsi autem orationi, & sententiarum densitate fessus, animi remittendi causa obambulabam,quô animus aliquãtulùm refocillatus, redderetur quietior. Egressus autẽ ædibus, postquàm in foro cum familiaribus aliquot aliquandiu ambulassem,illinc me in Dei tẽplum orandi pro tẽpore causa recipio. Huc autem cùm venissem,ambulabam in una ex porticibus,in qua picturam quandam contemplatus sum, quæ me suspensum tenuit. Dixisses Euphanoris fuisse artificium,aut alicuius eorum qui picturæ plurimum dignitatis conciliârunt, non aliter pingentes tabulas, ac si viuas formas traderent. Adeòdũ autem,si uoles, modoque otium sit: picturam tibi exponere cupio. Non enim nos musarũ filij, pictoribus colores peiores habemus. Mulier quædam sancta,uirgo syncera, Deo castitatem suã dedicauit. Euphemiam ipsam vocant. Cùm autem tyrãnus aliquandò pios homines ad mortẽ cogeret, ipsa mortis periculum alacriter subire cupijt. Ciues autem & sacrificij sodales, propter quod mortua est,ueluti uirilem & sacram admirantes uirginem,capsam exponentes, laudibus illam efferũt,festumq; annuum cum summa & totius populi solennitate celebrant. Aeditui autem diuina mysteria populo ostendunt, & oratione memoriam illius celebrant, & quo modo certamen fortitudinis subierit, aduenientes docent. Pictor autẽ & ipse pietatis studiosus,uniuersam historiam,quo potuit artificio, prope capsam in sindone effigians,sacrum hoc spectaculũ ibi dedicauit. Habet autem artificium picturę hoc modo: Iudex in alta sella,acerbè & torue uirginem adspiciens,(irascitur enim & inanimata materia,si quandò pictura uoluerit) collocatus est. Adstant autem latrones regni & cohors militum. Adsunt & commentarienses, tabulas & stylos gestantes manibus, quorum alter abducta à cera manu,seriò admodùm virginem adspicit,faciem ad illam inclinãs, quasi iuberet ut altiùs loquatur, nè auscultatione impeditus uitiosè scribat,falsave aut dubia. Adstat autem uirgo pulla ueste & pallio,ut pictor pinxit, philosophiã professa: vt autem ego arbitror, anima uirtutibus ornata prædità,facies illius urbana. Ducunt autem eam ad iudicem duo milites,hic quidem à fronte illam trahens,ille autem à tergo eam protrudẽs. Virginis autem habitus, pudore & cõstantia mixtus est. Oculos enim in terram, ueluti uirorum conspectu pudefacta,defigit. Stat autem intrepida, certaminis amaritudinẽ nihil exhorrescens. Vt ego tandèm pictores etiàm laudare cogar, quos Colchicæ illius mulierculæ facinus pinxisse video. Hæc enim adactura in uiscera filiorũ ferrum,commiseratione & ira ultum habet temperatum. siquidem altero oculorum irã exprimit,altero autem matris natatam, hor-

cen-

d by Google

rentem ad tale facinus, & parcere cupientem liberis, indicat. Nunc autem in hanc picturã miraculum istius operis transtuli. Multùm verò pictorem istum admiror, quòd longè magis coloribus mores expresserit, affectiones pudoris & virilitatis, quæ tamẽ inuicèm pugnant, affabrè commiscens. Progrediente verò hac imitatione, populares * quidem in tuniculis nudi ipsam rem iam aggrediuntur. Hic enim arrepto capite virginis, & intergum reflectens, alteri ad pœnam virginis ora exhibet. Adstans ergò ille, dentes virginis excutit. Malleus autem & terrebra, tormenti sunt instrumenta. Sed lachrymas fundo. Nam & mihi hæc passio vocem aufert, vt amplius loqui nequeam. Nam tam exactè sanguinis guttas pictor defluentes depinxerat, vt iuraueris à labijs profluere. Virgo aũt iterùm carcerem petens, in pulla veste sola sedet, manusque ad cœlum extendens, Deũ malorum depulsorem alloquitur. Fundente autem hac orationem, apparet supra caput illius signum, quod scilicet Christianorum consuetudine adoratur, & passim inscribitur: erat autem (vt arbitror) symbolum pœnæ, quam illa erat subitura. Deindè quoquè pictor aliàs ignem vehementem, rutilante colore, hincindè accenderat, etiàm flammam faciens corpoream. Constituit autem eam mediam, manibus quidem ad cœlum elatis, nullos dolores horrentem: sed potiùs vultu læto gaudentem, quòd ad incorpoream & beatam vitam sit transmigratura. Hucusque pictor manum tabulæ, ego verò verba adhibui. Tempus verò est, vt & tu, modò velis, picturam absoluas.

Asterius crucis symbolum à Christianis adorari dicit.

Clarissimi duces dixerunt: Pia ergò est pictoris ars, neque (vt aliqui) eam cõuicijs prosequamur. Quinetiam & ipse pater pictorẽ, veluti piè agentem, statuit.

Constãtinus sanctissimus episcopus Cõstantiæ, quæ est in Cypro, dixit: Immò & sacram tabulam illam vocat, Theologus autẽ imaginem venerandam, Chrysostomus sanctam: qui verò nũc lectus est, sacrã appellat: quis poterit autẽ amplius his contradicere?

Theodorus sanctissimus episcopus Myrôn, dixit: Sanctorum patrum doctrinas omnes audientes, animo compuncti fumus, & ob delicta ploramus. Deo tamen gratias agimus, quòd sancta patrum institutione, in cognitionem veritatis rediêrimus.

Theodosius sanctiss. episcopus * Amorij, dixit: Ter sacri & Deum colẽtes domini, nos cum tota hac synodo sancta, vbi sanctorum patrum de venerandis imaginibus audiisse-mus sententiam, credimus, confitemur, & imagines venerandas, etiàm sanctas appellamus: qui verò aliter sentiunt, anathema.

Sancta synodus dixit: Anathema.

Nicephorus sanctissimus episcopus Dyrrhachij, dixit: Semper artificiosus pictor per artem res ipsas exhibet, quemadmodùm etiàm qui martyris Euphemiæ imaginem delineauit, quamobrem & in his doctor pingendi artem laudat.

Constãtinus sanctissimus episcopus Cõstantiæ, quæ est in Cypro, dixit: Rectè dictũ fuit, Laudabã priùs, quæ de Colchide muliere picta fuerunt, donèc ad imaginẽ martyris transij.

Sancta synodus dixit: Et hæc vidẽs, compunctus est.

Basilius sanctissimus episcopus Ancyræ, dixit: Lectus pater, eisdem affectionibus fuit obnoxius, quibus etiàm sanctissimus Gregorius. Ambo enim per imagines ad lachrymas acti sunt.

Tharasius sanctissimus Patriarcha dixit: Adhortatur pater & facultatem dat in fine, vt qui velint martyrum certamina depingere, faciant. Dicit enim: Tempus est, vt & tu, modò velis, picturam absoluas.

Ioannes religiosiss. presbyter, locũ tenens Apostolicorum thronorũ, dixit: Ergò maior est imago, quàm oratio. Atq; hoc prouidentia Dei contigit, propter idiotas homines.

Constantinus sanctissimus episcopus Cõstãtiæ, quæ est in Cypro, dixit: In sanctis istis viris talem compunctionem sacræ imagines excitãrunt, quanto magis igitur in nobis?

Theodorus sanctissimus episcopus Myrôn, dixit: Cùm eiusmodi patres nobis dicant, non habemus, quod dicendum nobis amplius videtur.

Reuerendus presbyter locum tenẽs otiẽtalium diœcesium, dixit: Pictores haudquaquàm aduersantur scripturis. Nam quod scriptura dicit, hoc illi repræsentant, vt adeò confirmatores videantur scriptorum.

Theodosius * Amorij episcopus dixit: Diuinus apostolus sic docet: Quæcunque præ- Ro. 15. a
scripta sunt, in nostrã doctrinam sunt præscripta. Ipsę igitur sacrę imagines & picturę, tum musaicis operibus, tum colorum materia delineatæ, in nostrum doctrinam, zelũ & typum eriguntur, & pictæ sunt, vt & nos illis conformes, idem certamen apud Deum exhibeamus, quô & nos eo statu & parte constituat, quo illi fuerunt, & cohæredes regni sui cælestis faciat.

Theodorus sanctiss. episcopus Catanes, dixit: Beatus doctor & Dei studiosus Asterius, velut astrum lucidum, omniũ nostrũm mentes illuminauit, vt iam non præter æquũ & rectum Catholica & sancta Ecclesia venerandas imagines susceptisse videatur, sed cõmodè & tempestiuè sanctorũ patrum consilijs acquieuisse.

Gregorius venerabilis diaconus sanctæ magnæ ecclesiæ, legit.

Digitized by Google

Ex vita S. martyris Anaſtaſij Periæ, & martyrio eius.

EX ANASTASII PERSAE ſancti martyris vita, martyrioq;, cuius initium, Congeneres filius & verbum Dei, per quod cuncta creata ſunt, cùm exiſtant.

CVm verò redundaret in eo deſiderium quo illuminaretur, ſepè virum prænominatum precatus eſt, vt ſacri fontis lauacro tingeretur. Is verò perſarum metuens vim, nè per hoc in periculum incideret, rem diutiùs protraxit: adijt autem ſimul cum eo eccleſias precum fundendarum gratia cùm verò iſthic ſanctorum martyrum hiſtorias depictas conſpicaretur, interrogauit, ecquid iſta ſibi vellent? audiens autem ab eo, quænã eſſent à ſanctis miracula deſignata, quòdque interolerabiles cruciatus à tyrannis pertuliſſent, quantaque conſtantia firmati, abduxiſſent, miratus eſt plurimùm, etiàm ad ſtuporem vſque. Poſtquàm autem aliquãdiù apud religioſum illum virum hæſiſſet, ſubijt illi in mentem, quô Hieroſolyma peteret, atque illic ſacri baptiſmatis rore lauaretur.

Theodorus religioſiſſimus epiſcop⁹ Myrorum, dixit: Venerabilium imaginum traditio, vt videtur, neceſſaria eſt & legitima.

Ethymi⁹ venerabilis diaconus monachus & notarius Dei colentiſſ. epiſ. Gotthiæ,*

locus mutilus.

Ex martyris S. Anaſtaſij libello de miraculis eiuſdem.

EX MIRACVLIS S. MARTYRIS Anaſtaſij, cuius libri initium: Miraculorum narrationem contexere inſtitui. Et paulopoſt legit.

AGedùm igitur & in Cęſarea Paleſtinæ regionis, mirifica à ſancto viro deſignata recenſeamus. Cùm ſanctę ciuitati reliquiæ ſacræ appropinquâſſent, omnibus res ea fuit declarata & ſignificata. itaque lætitia magna perfuſi omnes, ſurgentes ſubitò, lignaq; ſacra pulſantes inuicem, obuiàm facti ſunt in veneranda virginis Deiparę ędę, quę appellatur Noua. Illinc cum cruce & ſupplicatione egreſſi, læti & gaudentes, cum gratiarum actione ſacris reliquijs occurrerunt. Et refloreſcentes, immò veluti nouo igniculo iterùm excitati, magnam ex infidelitate ſua & mortificatione pietatis refocillationem acceperunt. Accedentibus autem illis, & ſalutantibus ſepulcrum martyris, illicq; ſacris reliquijs munus in memoriã ſancti offerentibus, mulier quæpiã ex primarijs ciuitatis fœminis, cui nomen Arete, verùm à virtute, quàm Græci ἀρετὴν vocant, longè alieniſſima, ad infidelitatem cõuerſa, dixit: Ego reliquias è Perſide venientes nunquàm venerabor. O miſeram & deſperatã fęminam. Non audiuit hæc miſera ſacri Dauidis vocem, increpantis eos qui impudenti & inuerecundo ore quiduis effutiunt. Ceſſare, inquit, facias linguam tuam à malo, & labia tua nè loquãtur Dolum. Quid igitur glorificans eos, quos glorificat, Deus in hanc deſignauit, deinceps me referente audietis. Cùm ſacræ reliquiæ in vrbem adlatæ fuiſſen, communi ſententia ciues, martyri Oratorium prope Tetrapylum (locus eſt is in medio ciuitatis) conſtruere decreuerunt. Quin etiàm illius imaginem illic conſtituerunt. Iam cùm eſſet extructum oratorium, ſanctus martyr in habitu monachi per ſomnum coram miſera adſtitit, illiq; ait: E lumbis ægrotas, ipſa autẽ reſpondens, Non, inquit domine, neq; enim quicquam mali ſentio. Poſtquàm hoc dixiſſet, ex pergefacta, ſubitò dolores in ſe ruere ſenſit, cœpitq; clamare & gemere. Atq; adeò grauiter affecta fuit, vt ne quidem otij ſatis habuerit, quo exputare quiuiſſet, quænam illius tam ſubiti & vehementis doloris cauſa quisve author eſſe poſſet. Sic autem quatuor integris diebus in cruciatibus ſubſtitit. Quinto autem die ſub crepuſculum vidit ſibi ſanctum illum aſtantem, atque ad eam dicentẽ: Deſcende ad Tetrapylum, ſanctiq; Anaſtaſij interceſſionem apud Deum poſce, quo ſana fias. Ipſa igitur cùm ſurrexiſſet ex grabbato, in memoriamq; blaſphema illa & impia verba quæ contra caput ſuum dixerat, rediret, conuocatis liberis ſuis, ad eos dixit: Tollite me, tollite me, inq; templũ D. Anaſtaſij concedamus: liquidem iam docta ſum meo cum periculo, reliquias ex Perſide venientes, adorandas venerandasque: & quæ Deus ſacrauit, ea non eſſe communia appellãda. impoſitam itaq; eam ferculo baiulãrunt: cùm autem appropinquarent ipſi loco, ipſa eminùs cõſpicata ſancti imaginem, cum lachrymis cępit exclamare: Hic eſt qui in ſomnis verè à me viſus, inſtruxit me de malis quæ me habent. Deindè ſe ipſa in ſolum proſternens, ſanctumq; orationibus flebilibus martyrem placans, ſana firmaq; ſurrexit. Et quæ paulo antè alienis pedibus incedebat, extremaque patiebatur: nunc ſuis ititans, domũ vnà cum reliquis, Deum glorificans, martyremq; magnificans, perrexit.

Miracula in ea, quæ ſanctorũ reliquias deſperarat.

Nõdùm, vt videt, eo tempore campanarum & nolarum vſus fuit.

Pſal. 33.

Petrus & Petrus religioſiſſimi presbyteri, vicarij Adriani Papæ veteris Romę, dixerũt. Ipſa illa imago in preſentem diem Romę eſt in monaſterio, cum precioſo capite.

Ioãnes epiſcopus Tauromeniæ, dixit: Rectè dixerũt venerabiles vicarij. Nam & in Sicilia muliercula cùm dęmonio vexaret, Romam profecta, ad imaginem ſanctiſſimam ſuprà dictam ſanata eſt.

Ioannes colẽtiſſimus monachus, vicarius Orientalium ſedium, dixit: Ex prædictis ſatis clarum exiſtit, ſanctorum imagines etiàm miraculis clareſcere, & medelas facere.

Petrus ſanctiſſimus epiſcopus Nicomediæ, dixit: Adfero diui Athanaſij in hãc ſacrã ſynodum librum, quem (ſi iubetis) legemus.

Sacra ſynodus ait: Legatur.

Stephanus itaque notarius & diaconus legit.

SERMO

Athanaſij. Alexand. archiepiſcopi ſermo de imagine Ieſu in Beryto.

SERMO B. PATRIS NOSTRI *Athanaſii, de imagine Domini veri Dei noſtri Ieſu Chriſti, de miraculo in Beryto ciuitate prodito.*

LEuate oculos intellectûs veſtri, nouum hoc ſpectaculum contemplamini, inſpicite in Dei immenſum hoc miraculum, date illi gloriam, illius inexplicabilem erga homines amorẽ, illiusq; diſpenſationis magnitudinem cõſiderate, lachrymas cum lętitia fundite. Apud Deum nihil nouũ, Deus enim exiſtens cuncta poteſt. Quod autẽ in diebus noſtris & noſtri cauſa factum eſt, corda omnia quæcunque audient, in ſtuporem ducet. Supuit cęlũ propter talia auſa. Abyſſus cõturbata nimis eſt. Sol, Luna & reliqua ſidera obtenebrata ſunt ob tale facinus. Rursùs autem lętata ſunt ob id, quod circa ſe Deus diſpenſauit. Cunctæ cęlorũ virtutes audite, & ſtupeſcite in eo quod factum eſt in diebus noſtris. Intelligentes intelligite, inclinate aures veſtras, vt ex corde audiatis.

Berytus ciuitas eſt in finibus Tyri & Sidonis ſita, vectigalis autem Antiochienſibus. In hac ciuitate cùm Iudæorum natio frequens eſſet, contigit, vt prope ſynagogam, quam illic amplam habent, quidam è Chriſtianorum numero domicilium à quodam conductum habitaret. Hic ex aduerſo lecti, imaginem Ieſu Chriſti Domini noſtri fixerat, erat hæc ſanè veneranda, quòd integram Chriſti Domini proportionem exprimeret. Contigit autem non ità diù poſt id temporis, Chriſtiano mantionem aliquanto ampliorem quærere: neq; id omninò fortuitò factum eſt, ſed ex diuina diſpenſatione, quæ omnes cupit in agnitionem veritatis venire, & ſaluos fieri, exhibens miracula his qui illum colunt, & piè in illum credunt: verùm in redargutionem diffidentium, confirmationem autem & ſtabilimentum credentibus. Quærebat itaque, vt dicere cęperam, Chriſtianus ædes maiores, quas cum in alio ciuitatis loco inueniſſet, è domo quam prope ſynagogam habuit, in alteram migrauit. Cumque res ſuas omnes in eam tranſtuliſſet, imaginem tamen illam Domini illic fortè reliquit, obliuione quidem illud, ſed tamen diuina diſpenſatione. Iudæus autem commoditate loci captus, ædiculam illam conduxit, nondum animaduertens eiuſcemodi imaginem illic affixam: ſuaque iſthuc transferens, aliquandiu illic habitauit. Quodam autem die cum hic gentilium ſuorum quoſdam in prandium inuitâſſet, contigit, vt quidam conuiuarum ſublatis oculis, imaginem CHRISTI Domini noſtri inſpiceret: moxque conuerſus ad conuiuatorem, Tu (inquit) Iudæus cum ſis, qua fronte tandèm audes huiuſcemodi imaginem domi tuæ habere? Nõ dicam hic, quot plauſtra conuiciorum & maledicta in Dominum Saluatorem effuderit. Conuiuator autem ſeipſum purgare ſtudẽs, affirmabat etiàm ſanctè, ſe huiuſcemodi imaginem hactenùs non vidiſſe: atque ità ſqui inuitatus erat, tacuit. Poſtquàm autem fuiſſet egreſſus, ad principes ſacerdotum hominem detulit, quòd imaginem Saluatoris in ædibus conſeruaret, Nazaræumque non eieciſſet. Illi verò audita re, interrogauerunt, num id poſſet approbare: clamante illo, ſe poſſe confirmare quæ diceret, omnes congregati & furore perciti, illo quidem die nihil egerunt, ſed manè facto, congregati ſummi ſacerdotes & ſeniores, cum ingenti hominum eiuſdem nationis turba, aſſumpto ſimul delatore Iudæo, ad ædes illas, in quibus imago Domini noſtri habebatur, ire pergunt. Cùm autem ad eum locum veniſſent ſeniores & principes ſacerdotum cum ipſo ſimul delatore, irruunt in domum, & confeſtim imaginem Saluatoris Domini noſtri contemplati, furore pleni, Iudæum quidem extra ſynagogam eiiciunt, imaginem verò detrahunt, dicentes: Quemadmodùm patres noſtri illuſerunt illi, ità & nos faciamus. Tũc omnes cœperunt expuere in faciem ſanctæ imaginis Chriſti, colaphiſque hinc illinc faciem cædentes dicebant: Quæcunq; deſignarunt patres noſtri in illum, ea & nos quoque faciamus in illius imaginẽ. Deindè inquiunt: Audiuimus quòd illuſerunt ei patres noſtri, faciamus idẽ hoc & nos quoquè. Mox talia conuicia euomuerunt in Ieſu Chriſti imaginem, quæ nemo ſanæ mentis excogitare poſſet. Addunt deindè: Audiuimus, patres noſtros pedes manusque illius clauis fixiſſe: quid obeſt, quô minùs & nos idem tentemus? confeſtim autẽ imaginis Domini pedes manusque clauis ferreis forauerunt. Deindè inſano ore clamant, Audiuimus ip & aceto & felle imbuta ſpongia illum potauerunt: faciamus & nos ſimiliter. acceptaque ſpongia aceto plena, ad os imaginis applicuerunt. Rursùs aiunt: Notum nobis eſt, quòd & calamo caput illius patres noſtri percuſſerint. Fiat idipſum etiàm à nobis pariter. ſumpto igitur calamo, caput Domini cœdere cœperunt. Tandèm, aiunt, clarum nobis eſt, quòd lancea latus illius pupugerunt. nihil à nobis omittatur. addamus & hoc ipſum. itaque lanceam cuidam porrigẽtes, iuſſerunt, vt latus imaginis Dominicæ transfigeret. Ex eo autem confeſtim ſanguinis & aquæ riuuli emanare cœperunt. Chriſte, gloria tibi. Incõprehenſibilis Dñe, gloria tibi. Quis tibi ſimilis Domine? Quis alius præter te, Deus faciens horrẽda ſigna & terribilia, & obſtupeſcenda in cœlo & in terra? O admirabilis mediator Dei & hominum, & homoulion, mundi redemptor ac ſaluator, totius bonitatis & pietatis fons & origo. O quantus es Domine Ieſu in humilitate,

1.Tim.2.a

Mat.16.g

Luc.23.g

Ioan.19.c 20.f

Mat.15.d

Mat.27.d

Ioan.19.f

Doxologia.

Digitized by Google

litate,qui cùm eſſes Deus, morticinum noſtræ carnis ſuſcipiendo,homo fieri dignatus es pro ſalute generis humani, quem impij & crudeles paulò minùs ab angelis minoratũ cernentes, horribili morte plectere nõ erubuerunt. O quàm magnus es noſter ſaluator in patientia,qui in tempore ruę traditionis, tuo proditori ad te venienti oſcu-
Luc. 22. f lum præbere non renuiſti, & ſeruo Malcho Apoſtoli gladio abſciſſam auriculam reintegraſti, quandò ad paſſionis victimam velut ouis manſuetus deducebaris. O quantus es in miſericordia Chriſte, ſpes vnica mundi, qui cùm in cruce teipſum hoſtiam Deo patri exhibuiſſes ſanctam & immaculatam, pro tuis crucifixoribus veniam poſtulaſti, di-
Luc. 23. c cendo ad patrem: Pater,ignoſce illis,quia ne ſciunt quid faciunt. Tunc quidem pro noſtra ſalute incuruatus,in eadem carne quam ex virgine ſancta & immaculata aſſumpſeras,mortem pertuliſti crudelem. Et qui eras in ſubſtantia cum patre ſanctoque ſpiritu, vnus & impaſſibilis exiſtens & inuiſibilis, condoluiſti humanam perire naturam. Et ideò in hanc lachrymarum vallem deſcendens,pro noſtris erratibus & piaculis formã ſeruilem ſuſcepiſti, in qua te permiſiſti ab iniquis teneri, flagellari, ad vltimum verò crucifigi. Nunc autem in ſancta imagine tua crucifigeris Domine iterùm, ad confuſionẽ impiorum omnium infidelium,& ad corroborationem omnium in te credentium. Et ideò tibi omnipotenti Deo vnà cum patre ſpirituque ſancto gloria ſit per cuncta ſeculorum ſecula,decus & fortitudo, virtus atq; victoria. Amen.

Redit ad hiſtoriã. Audite omnes Eccleſiæ filij cætera quæ poſtmodùm facta ſunt. ipſius enim myſterij diſpenſatio. Poſtquàm enim (vt ſuperiùs dictum eſt) latus ſanctę imaginis illius apertum eſt, continuò exiuit ſanguis & aqua. Dixerunt autem principes ſacerdotum: Afferatur vas ad locum vulneris, & videamus exitum rei. Qui ilicò detulerunt hydriam,& ad locum vulneris,vndè ſanguis,& aqua decurrebant,ſtatuerunt. Quæ abſq; vlla mora ſubitò repleta eſt. Dixerũt autem ad inuicèm: Quoniam ſuſurrant Chriſtum colentes, q̃ ſigna & inaudita multa fecerit in mundo,
Ioã. 15. d quæ nemo alius agere potuit, accipiamus hunc ſanguinem & aquam hanc, & deferamus ad noſtram ſynagogam, & congregemus vniuerſos qui ſe malè habent, & ex hoc ſpargamus eos: & ſi vera ſunt,quæ de Chriſto dicuntur,continuò ſanabuntur: ſin aliàs, oſtentui habeantur à nobis cuncta, quæ à ſuis ſequacibus aſſeruntur de eo. Hæc dicentes, hydriam deferunt ad ſynagogam, æſtimantes ſe Chriſto Ieſu Domino noſtro æterni regis filio maximam inferre poſſe iniuriam. Congregauerunt igitur quoſcunq; reperierunt languidos,& in cõſpectu Hebrẽorum introducti in ſynagogam, inter quos quidam proiectæ ætatis erat homo,quem à natiuitate ſua grauiſſima poſſederat corporis moleſtia,quæ Græca locutione παράλυσις, Latinè verò diſſolutio membrorum dicitur. Hic dum primùm ab eis fuiſſet peruectus, repentè de ſuo grabato,quaſi ceruus exiliẽs, ad laudem filij Dei incolumis redditus, ad propria remeauit. Deindè adducentes cęcos nonnullos,loca eorum luminum perungere ſtuduerunt. Qui ipſi ſtatim in Ieſu Chriſti nomine diſcuſſa cæcitate,poſt multos annos lumen amiſſum recipere meruerũt. Aegrotantes autem plurimi, ad hoc ſpectaculum ſunt adducti,manibus poſt terga reuinctis. Cumq; & illi fuiſſent peruncti, mirabili virtute Dei vndique perfuſi, ſenſu reintegrato priſtino,ad propria dum reuertuntur ſaniſſimi,laudes Dei omnipotẽtis filio Ieſu Chriſto Domino Saluatori noſtro perſoluuntur ab omni populo. Tumultus autem exortus eſt magnus per totam tandèm vrbem concurrentibus omnibus propter innumerabilia quæ fiebant miracula. Et quicunque varijs languoribus infirmos poſſeſſos habebant apud ſe,illuc eos deducentes, perungebant, & ſtatim ſanitatem quam deſiderabant, conſequebantur. Omnes autem ad quoſcunq; peruenire potuit opinio,afferẽtes infirmos, quos habere poterant in domibus,paralyticos,cęcos,claudos,ſurdos, mutos, & leproſos,ſiue aridos, deducebant eos ad ſynagogam Iudæorum, vbi hæc ſigna fiebant diuinitùs. Sed quanuis maxima eſſet hæc eadẽ ſynagoga,nequaquàm tamen recipere poterat ſuperuenientium multitudinem. infinitæ enim erant populorum cateruæ, quæ illuc vndique confluebant propter innumerabilia miracula & prodigia,quę propter ſuam nimiã prolixitate,nè faſtidium generent, trãſgrediendo prætermittuntur. Omnes autem principes ſacerdotum & ſeniores, & omnis turba Iudæorum,paruulorum,ac maiorum, & mulierum,videntes quæ facta fuerant,crediderunt in Dominum noſtrũ Ieſum Chriſtum,& dicebant: Gloria tibi ſit ęterne Deus & omnipotens pater, qui nobis indigniſ, quamuis ſerò, reuelaſti vnicum filium tuũ, Dominum noſtrum Ieſum Chriſtũ, quem, vt Eſaiæ vaticinium cecinit,virgo concepit, Eſa. 7. e & Virgo peperit,ac poſt partum Virgo permanſit. Gloria tibi ſit Chriſte fili Dei,qui tãta mirabilia nobis miſeris demonſtraſti.* Te credimus,tu nobis eſto propicius,& nos ſuſcipere dignare,quia ex toto corde, & tota anima atque virtute ad te confugimus. Hæc & his ſimilia clamãtes,dicebant, lachrymas autem amaras emittebant & ſingulus. Poſtquàm autem curati ſunt cuncti, qui ægritudine detinebantur, occurrit omnis multitudo Iudæorum ad domum ſanctæ Eccleſiæ, quæ in eadem vrbe erat,vbi metropolitanus. Cuius prouoluti veſtigijs,ſe peccaſſe, ſe graiter deliquiſſe,magnis vocibus fatebantur.

Miracula ſanguinis ex imagine Chriſti hauſti.

Iudęi conuertũtur.

for. *In te

Qui

Qui cum ab ijs perquireret omnem rei geſtæ veritatem, ſanctam iconam Domini Saluatoris eidem demonſtrantes, annunciauerunt cuncta quæ in eo exercuerant. Et qualiter ab ictu lanceæ, ſanguis & aqua emanauit ex latere ipſius, necnon & de mirabilibus ab ea oſtenſis, illi retulerunt per ordinem. Ille verò interrogabat, qualiter icona ipſa ab ijs fuiſſet reperta, & ſi ab aliquo eam excepiſſent. At illi retulerunt ei, quòd quidam Chriſticola per obliuionem in cellula ſynagogæ proxima dimiſiſſet eandem iconam, dum ſe ad alium locum transferret hoſpitandi gratia. Qui ſtatim iubetur inquiri, & repertus, in præſentia domini metropolitani ſtatui. Cumque ab ea ſtudioſiſſimè fuiſſet interrogatus, quomodò icona apud ſe deueniſſet, vel à quo tam mirabiliter poſita eſſet, reſpondit dicens, quòd
Ioan. 3. Nicodemus q ad Ieſum nocte venerat, proprijs manibus eam compoſuiſſet, & moriẽs Gamalieli tradidiſſet. Gamalieli autem do-
Act. 22. ctoris gentium Pauli *διδασκάλου*, cùm diem ſibi cerneret adeſſe extremum, Iacobo eam reliquit, & Iacobus Simeoni & Zachæo, &
for. * ſucceſſiones ſic per * ſucceſſores temporum in Hieroſolyma perdurauit, vſquequò ſubuerſio illius vrbis patrata eſt quadrageſimo & tertio anno poſt Aſcenſionem Domini & Saluatoris ad cœlos. Sed biennium antequàm Titus & Veſpaſianus eandem ſubuerterent vrbẽ, admoniti ſunt à Spiritu ſancto fideles atque diſcipuli Chriſti, vt relicta vrbe, ad regnum ſe transferrent Agrippæ regis, quia ipſe tũc Agrippa Romanis fœderatus erat. Qui egreſſi ab vrbe, omnia quæ ad cultum noſtræ religionis vel fidei pertinere videbantur, ſecum auferentes, in regiones tranſtulerunt ſe. Quo tempore etiam icona cum cæteris rebus Eccleſiaſticis deportata, vſque in hodiè in Syria permanſit, quam ego ipſe à parentibus ex hac luce migrantibus mihi traditam, iure hæreditario vſque nunc poſſedi. Hæc certa & manifeſta ratio eſt de icona ſancta Domini Saluatoris, qualiter de Iudæa in Syriæ partes deuenit. Auditis his ſermonibus, reuerendiſſimus metropolitanus valdè hilaris redditus, conuerſus ad populum Iſraeliticum, dicebat: Conuertere Iſrael ad Dominum Patrem vniuerſorum, viuentium, & adora nobiſcum eius filium, per quem ſunt omnia creata, & Spiritum ſanctum, qui eſt viuificator cunctorum viuentium, & illuminator noſtrarum animarum: feſtina debitum abſoluere votum. Omnis autem turba ſtirpis Iudaicæ, clara voce cœpit cantare & dicere: Vnus DEVS pater, & ipſe ingenitus. Vnus filius, & ipſe vnigenitus CHRISTVS, quem patres noſtri crucifixerunt, & nos ipſum agnouimus verum Dominum. Vnus Spiritus ſanctus, & ab vtroq; procedens, per quem veraciter nos credimus eſſe ſaluãdos.

Hæc dicentes, proſtrati genibus ipſius, veniam poſtulabant de ſuis conſequi ſceleribus per baptiſmi remedium. Quos ſuſcipiẽs beatus antiſtes cũ ſuis clericis, per dies plurimos de diſciplina erudiuit Chriſtiana. Ad vltimum verò catechumenos factos, & triduano peracto ieiunio, ex aqua & Spiritu ſancto regenerauit eos. Poſtquàm verò baptiſmum conſequuti ſunt, rogabant enixiùs ſanctum virum, vt ſynagogam ſuam Eccleſiam conſecraret in honore ſancti Saluatoris mũdi. Quorum petitionem minimè aſpernatus, ſynagogam illorum quæ maior eſſe videbatur, in nomine vnigeniti filij Dei redẽptoris mundi conſecrauit. Ex tunc itaque per diuerſas orbis terræ nationes & prouincias mos inoleuit, vt baſilicas plurimas vel oratoria pontifices Chriſtianæ legis, in honore ſancti Saluatoris mundi condere & dedicare non deſinant. Nam anteà antiquiores noſtri vel maiores hoc peragere minimè præſumpſerunt. Sed ad narrationis noſtræ ordinem reflectamus articulum. Rogauerunt autem metropolitani præfatum virũ; vt cęteras ſynagogas eorum, in honore quorundam beatorum martyrum conſecrando reconciliaret. Itaque & huic petitioni libẽter animum accommodauit, & quæ ſuggeſſerunt, iuuamine cuncta expleuit deuotus. Factum eſt gaudium magnum in ciuitate illa non ſolùm de ſanitate corporum, quæ emanauerat maxima: ſed & de tantis animabus, quæ ab interitu ſatanæ ad vitam æternam fuerunt reuocatæ. Venerabilis verò & ſummus antiſtes die noctuque varijs fluctuabat cogitationibus de hydria, quæ Dominicum intra ſe retinebat cruorem, valdè hæſitans, quid de ea oportunum fuiſſet peragere. Tandèm autem ſalubri reperto conſilio, omnium Eccleſiarum quæ per orbem terræ, longè lateque conſtitebant, inæſtimabile atque profuturum prouidit conſolationis remedium. Denique ampullas præcepit fieri vitreas, in quibus portiones miſit ſingulas de ſanguine & aqua, quæ de imagine Domini Saluatoris noſtri decurrerunt, quas etiam per Aſiam, Africam, Europam, per ſuos nuncios dirigens, cuncta quæ apud vrbem iam dictam ſuo tempore contigerant deueniſſe, ſuis ſcriptis vel eloquijs manifeſtiſſimè vniuerſis ſanctæ Eccleſiæ filijs virtiliter declarauit. Hoc inſuper ab his efflagitans, vt per annos ſingulos in menſe Nouembri, qui apud Hebræos eſt nonus, apud nos verò menſis vndecimus, nono die ipſius menſis, id eſt, quinto Idus Nouembris, non minori reuo-

Sanguis imaginis Chriſti per omnem orbem diſtributus.

catione, quàm natalis Domini vel paſchalis, illa dies præcipua obſeruatione colatur. Hæc eſt vera & vehementer credula ratio de cruore lateris Domini noſtri Saluatoris, qui profluxit de ſancta imagine ipſius, quæ crucifixa eſt in Syria, in Beryto ciui-

tate. Hic eſt etiàm ſanguis ille Dominicus, qui apud pleroſque repertus eſſe dicitur. Nec eſſe aliter æſtimandum à verè catholicis, præter id quod ſcribitur à nobis, quaſi ex carne & & ſanguine Chriſti aliquid poſſit in mundo inueniri, niſi illud quod in ara altaris per manus ſacerdotum quotidiè ſpiritualiter efficitur. Hæc ergò ſciens, amantiſſimi patres & fratres, acceleraui declarare, vobis ad ædificationem animarum veſtrarum, ad incrementum noſtræ fidei, vt & in hoc ſcire valeatis, quãta ſit virtus & pietas * Domini Saluatoris, Domini noſtri Ieſu Chriſti. Idcircò in fide fortes eſtote, & congaudete ſuper magna & obſtupenda eius miracula, quæ in noſtra generatione à Deo ſunt patrata. Et date illi gloriam cum lætitia gaudentes, & cum nimia cordis compunctione eius maieſtati immenſas gratias agite, eò quòd fidei ſuæ & ſcientiæ dignos fecit eſſe. Ipſi Chriſto Ieſu Saluatori noſtro, cum patre ſanctoque ſpiritu gloria ſit, honorque, laus etiàm perennis, qui in ſempiternum atque indiuiſum abſque initio & fine obtinet imperium.

Athanaſium intelligit.

Cõſtantinus ſanctiſſimus epiſcopus Conſtantiæ, quæ eſt in in Cypro, dixit: Eccè is qui ab immortalitate appellationem ſortitus eſt, totam hanc ſacram congregationem, ad compunctionem & lachrymas compulit. Non enim venerandas eſſe tantummodo imagines ſanctorum docuit, ſed & maximas quaſdam medicandi rationes ab his proficiſci.

Cur hodiè imagines non edãt miracula.

1. Cor. 14.

Tharaſius ſanctiſſimus Patriarcha dixit: Sed quiſpiam dixerit, quamobrẽ miracula à noſtris imaginibus non eduntur? Cui ſanè ità ſit cum Apoſtolo reſponſum: Miracula non credentibus data ſunt, ſed illis, qui in incredulitate verſantur. Hi igitur qui imaginem ità tractabant, infideles erant: qua de cauſa ſignum illis datum eſt à Deo per imaginem, vt ea ratione ad fidem noſtram Chriſtianam traherentur. Generatio enim improba & adultera ſignum quærit, & ſignum non dabitur illis.

Mat. 12. d

Ex epiſtola Nili.

Theodorus deuotiſſimus diaconus & notarius, epiſtolam beati Nili ad Heliodorum ſilentiarum, legit: Inter miracula quæ diuerſis in locis & temporibus ad infidelium fidem roborandam ſtabiliendamque, credẽtium verò ſpem augendam Dominus edidit, vnum ex mille tibi, Platonis ſcilicet noſtri triumphatoris martyris, recenſebo: per quem non ſolùm in noſtra patria, ſed per omnem ciuitatem regionemque poſtulantibus eius præſentiam, Dominus mirificam donat gratiam, & incredibilem potentiam oſtendit. Nam in monte Sina, in quo Moſes à Deo legẽ ſuſcepit, cùm ingens monachorum, tum indigenarũ, tum alienigenarum turba verſaretur, quidam ex eis vir Galata cum filio ſuo vitam ſolitariam eligens, longam iſthic ætatem duxerat: quæque ad exercitium eremiticæ vitæ pertinebant, diligenter obiêrat. Fortè autem fortuna cùm barbaricæ quædam nationes, in præfatum mõtem irruptionem facerent, eos qui in procinctu erant, ſimulque Galatæ ſenis filium captiuos traxerunt, manibusque poſt tergum reuinctis, nudos abſque calceis, ieiunosq; per immitia illa & aſperrima ſilentiaque loca vi & neceſſitate, immenſoque terrore compulſos, abegerunt. Abſcondens autem ſeſe in abdita quadam montis ſpelunca bonus ſenex, luctu mœroreque, quod optimo filio orbatus eſſet, macerabatur: Dominumque noſtrum Chriſtum per interceſſionem Platonis, patrij martyris, ad commiſerationem ſolicitabat. Idem quoquè filius in vinculis per eiuſdem martyris patrocinium tentabat, vt ſui miſertus Dominus, miraculum aliquod exhiberet. Vtrorumque autem preces cùm eſſent exauditæ, patris videlicet in ſpem mortis latentis, filijque in captiuitate detenti: eccè confeſtim martyr noſter Plato ipſe eques, equumque alium trahens, filio vigilanti, cognoſcentiq; ex pictura ſæpè viſa effigiem martyris, apparuit, iuſſitque vt ex media turba exurgens, equum aſcenderet. Vix dixerat hæc, cùm vincula aranearum telis fragiliora viſa ſunt, ipſeque ſolus per diuinum nutum admonitus, liberatusq; equum aſcendens, gaudens, confideasque, diuinum martyrẽ ducem ſuũ ſecutus eſt. Compendio aũt & admodùm velociter vterque, tum ſanctus ipſe, tum adoleſcens monachus, veluti alati ſenis manſionem perueniunt, aſſequunturque, iacentis adhuc in terra, & filij cladẽ deflentis. Sanum aũt patri ex animo dolenti præclarus victor martyrque filium dilectum poſtquam obtuliſſet, nuſquàm ampliùs viſus eſt. Vt non dubitandum ſit, quin omnibus in locis Deum per ipſos martyres inuocãtibus, mirifica & admiranda præclari illi athletæ per Dominum Chriſtum dare poſſint. Hoc tibi ſcripſi, veluti gratum de martyre teſtimonium, quem nunquàm ſatietas recordationis beatorum martyrum capere ſolet.

Plato martyr

Miraculũ & viſio de S. Nicolao epo.

Sancta ſynodos dixit: Demonſtratum eſt, quomodò per præcognitam imaginem martyris, ipſum adeò martyrem præſentem cognouit quum liberaretur.

Theodorus Myrorum epiſcopus, dixit: Ego quoquè non multùm diſſimilia paſſus ſum. Nam cùm aliquandò ab aulicis quibuſdam iniuria eſſem affectus, venit ad me diaconus meus, vir pius & timens Deum, retulitque in ſomnis ſibi viſum metropolitanũ noſtrũ, pollicentẽ negocijs meis expectatum finem & ſucceſſum. ibi mihi inquirenti, qua effigie viſus ſibi eſſet Patriarcha, reſpondit: Facie rubicunda & capite cano. inquam ego, non eſſe eam Patriarchæ ſimilitudinem, ſed D. Nicolai imaginem, quemadmodùm fertur. reſpondit tum is mihi me rectè dixiſſe,

ſic

sic enim circunfertur illius imago passim expressa, quemadmodum mihi in somnis adstitit. Mox itaq; confisus sermonibus, in sacram & regiam vibem profectus, res quæ ad episcopatum meum pertinebãt, ex animi sententia composui.

Thomas Diac. amantissimus presbyter, monachus & vicarius Orientis, dixit: Sunt quidam qui asserunt beatum Nilum contra imagines scripsisse. videamus igitur, cùm in manibus sint libri, quid de ijs sentiat, modò synodo placeat.

Sancta synodus dixit: Legatur.

Nili epistola ad Olympiodorũ proconsulem

Cosmas sanctissimus diaconus & cubicularius, accepto libro, legit: Eiusdem beati Patris nostri Nili ad Olympiodorum proconsulem: Scribis mihi num decorum putem, cùm in animo habeas fani ædificationem in honorem sanctorum martyrum, eiusque qui per eorum testata certamina, labores & sudores prædicatus est Christus, vt imagines in sacro loco omnigenarum animãtium, per parietes vndiquè fieri cures, has quidem à dextra parte, illas verò à sinistris: quo spectatores per terram calles, apud eosque lepores & capreas circuncursantes, venatoresque fugientia animalia velociter cum canibus insequentes videant: In mari verò emissa retia, omneque genus piscium captum, in terramque piscatorũ manibus eductum: Præterea, ex gypso omne id quod oculos pascere potest, effectum, idque in domo Domini contemplentur. Nequaquàm. Sed in vulgari domo mille cruces figi, quam historias auium, iumentorum, & serpentum, germinumque, mãlim. Ego verò ad scripta sic respondeo, puerile planè esse & stultum, eiusmodi rebus fidelium oculos fascinare velle. Debet enim esse firmæ & virili sententiæ genuinum, in sacro loco ab Oriente sanctissimi templi, vnicam & solam effigiari crucem. Per solam enim salutiferam crucem, genus humanum liberatum est. Perque hanc desperabundis vndiquè spes annunciatur. Verùm noui & veteris Testamenti historijs hinc indè parietes templi repleri doctissimi pictoris opera velim, quo scilicet hi qui literas non nõrunt, neque sacram scripturam legere queũt, contemplatione picturæ in memoriam reducant, quinam germanè verò illi Deo per fortia facta seruierunt, atque in certamen excitentur gloriosorum & laudatorum factorum, per quæ cum cœlo terram commutãrunt, venerantes scilicet per contemplationem ea quę non viderunt. In communi verò domo, in qua multa fuerint habitacula, sufficiat singulis veneranda crucis imago. Reliqua omnia, vt superuacua, relinquenda necessarium puto. Orationibus autem continuis, firma fide, eleemosynis notabilibus, humilitate, spe ad Deum perpetua, diuinorum sermonum medi-

Tẽpla nõ ornanda fugacib⁹ & vanis pictuis.

Quæ sint ornamenta domũs.

tationibus, erga fratres compatientia, erga familiares humanitate, omnibus denique Domini nostri Iesu Christi, præceptis veluti muro cingere sese, suamque coniugem, liberos, & omnem substantiam curare, ornare & tueri laudo, & ad hoc adhortor.

Theodorus episcopus Myron, dixit: Hæc epistola lecta, iamdudùm ab alijs corrupta & vitiata existens, perdidit & errare nos fecit. arbitrabamur enim eam esse synceram & rectè consultricem, vt nunc lecta est.

Epistola Nili corrupta.

Sanctissimi episcopi dixerunt: Nos si tum audiuissemus, quòd pater iste hinc & illinc depingi iubet ædem veteris & noui Testamenti narrationibus, non sane frustrati, credidissemus. Illi enim pro eo, quod pater inquit, hinc & illinc historias collocã, dealba, posuerunt. id scilicet est, quod nos potenter in errorem induxit.

Templũ saluatoris pictum Romæ.

Petrus & Petrus Diac. amantissimi presbyteri, vicarij Adriani Papæ veteris Romæ, dixerunt: Tale etiam qui nunc in Deo quiescit, Ioannes olim fecit. nam cùm templum Romæ Saluatoris extrueret, in vtroque pariete templi historiam veteris & noui Testamenti inscripsit: hinc quidem Adam exeuntem paradisum, illinc verò latronem paradisum ingredientem, & reliqua.

Tharasius sanctissimus Patriarcha dixit: Si verò fuerint olim propugnatores dogmatum Christi, quam ob causam beati Nili patris librum in confirmatione non exhibuerunt, nimirùm in confirmationem omnium dogmatum suorum? dicant itaque religiosissimi episcopi, Gregorius Neocæsareæ & Theodosius *Amorrij, num adducti fuerint libri ad synodum, an minùs.

*Amorij? *Amurij

Gregorius & Theodosius religiosissimi episcopi, dixerunt: Nequaquàm domine, sed pro ipsis libris excerpta quædam nobis ostenderunt, & ex ijs deceperunt nos.

Euthymius sanctissimus episcopus Sardensium, dixit: Vos autem cùm summi sacerdotes eratis, quamobrem non quæstiuistis integram sententiam à libris?

Gregorius Neocæsareæ dixit: Crede domine, neque negligentia, neque detrectatio laboris in causa nobis fuit: sed quemadmodùm scriptum est, obtenebratum erat cor nostrum imprudens, dicentesque nosipsos sapientes, stulti facti sumus. Rom. 1.c

Theodorus sanctissimus episcopus Myron, dixit: Scilicet & nosipsos illa ipsa excerpta, quæ vos adduxistis, perdere possent. Nouit enim Deus, quòd hæc ipsa sancti Nili quæ nunc lecta est sententia, excęcauit nos, maximè autem me: verùm nunc syncerè lecta, confirmauit & seruauit me.

Constantinus episcopus Cypri, dixit: Quandoquidem adest eiusdem epistolæ alterum exemplar, legatur. Et accepto codice, Ioannes diaconus & notarius sancti

Patriarchatûs codicem alterum, continentẽ præſcriptam epiſtolam eiuſdem Nili, legit:

Conſtantinus ſanctiſſimus epiſcopus Cypri, dixit: En manifeſtum eſt, ſanctum hunc & diuinum patrem Nilum ſanctas imagines recepiſſe. Verùm à falſa ſynodo illa accuſatus eſt, quòd contra imagines locutus ſit: vndè non ſolùm improbi illi Chriſtianorum calumniatores ſunt, verùm etiàm ſanctorũ accuſatores & parricidæ, ſycophanticè diuinos patres mendacijs circunuenientes.

Euthymius ſanctiſſimus epiſcopus Sardenſium, dixit: Librum ſancti confeſſoris Maximi in manibus habeo, adducoque, quô legatur. Sumptum illum Ioannes notarius ſacri patriarchatus legit. Ex dogmatibus quę agitata ſunt inter piè memoriæ Maximum & Theodoſium epiſcopum Cæſareæ, quæ eſt in Bithynia, eiusq; atleclas, quorũ principium: Quæ agitata ſunt de fide inculpata noſtrorum Chriſtianorum. Et paulò poſt: Maximus dixit: Domine, ſi ſic decretum eſt vt fiat, egrediantur qui ità ſenſerunt, & quæcunq; iuſſeris, ſequar. poſt hæc ſurgentes omnes, cum gaudio & lachrymis ſurrexerunt, pœnitentiamque egerunt, factaq; precatione vnuſquiſque ſancta Euangelia venerandamque crucem & imaginem Dei ſeruatoris noſtri Ieſu Chriſti, necnon Dominæ noſtræ Deiparę ſalutarunt, ponentes manus ſuas ſuper ea in confirmationem eorum quę loquuti erant. Et paulopòſt: Conuerſus autem ad epiſcopum abbas Maximus, cum lachrymis eum ſic affatus eſt: Magnus Dominus, diem iudicij omnes expectamus: nouiſti quæ ſancita ſunt per ſancta Euangelia, viuificamque crucem, necnon imaginem Dei Saluatoris noſtri, ipſiusq; ſanctam ſemper Virginem matrem.

Maximi abbatis & cõfeſſoris liber.

Conſtantinus ſanctiſſimus epiſcopus Cypri, dixit: Verbum hoc, ſalutarunt, hoc loco ſanctus pater ſumpſit pro, adorarunt: ſiquidem ſanctum Euangelium & viuificam crucem ipſe adorauit, deindè imagines venerandas Seruatoris & inculpatæ eius matris.

Tharaſius ſanctiſſimus Patriarcha, dixit: Annumeratæ ſunt ſacris vaſis venerabiles imagines.

Sancta ſynodus dixit. Clarum eſt.

Sanctiſſimi epiſcopi Siciliæ inſulæ dixerunt: Quemadmodùm ſacra cum ſacris numerantur.

Petrus ſanctiſſimus epiſcopus Nicomediæ, dixit: Habemus & nos eundem ſancti Maximi librum, & ſi operæprecium putaueritis, iterùm prælibata legantur.

Coſmas diaconus & cubicularius, accepto libro, eandem beati Maximi ſententiam legit.

Tharaſius ſanctiſſimus Patriarcha, dixit: Animaduertamus fratres, quo pacto dixerunt hoc verbum ἠσπάσαντο, id eſt, ſalutarunt: quod & nos reuerenda acceptione facere debemus. Nam ἀσπασία ad vnum Deum refertur.

Ioannes venerabilis monachus, presbyter, vicarius Orientis, dixit: Niſi fuiſſent neceſſariæ imagines, eas propter ſtabilitionem factorum nõ fuiſſent oſculati, vt etiàm meo iudicio cum ſanctis Euangelijs, & veneranda cruce æquiualeant.

Petrus ſanctiſſimus epiſcopus Nicomediæ, dixit: Neque etiàm vulgaris vir qui hoc fecit, ſed Maximus Dei philoſophus, & cum patribus certans, quin etiàm confeſſor & veritatis propugnator: ſufficiat igitur nobis, vt in ſalutando venerandas imagines, illum ſequamur.

Helias venerabilis protopresbyter ſanctæ Eccleſiæ Dominę noſtrę Deiparę in Blachernis, legit ex charta, quæ definitiones ſanctæ & vniuerſalis ſextæ ſynodi continet. Canon ſanctæ & vniuerſalis ſextæ ſynodi: In quibus ſanctarum imaginum picturis, agnus digito præcurſoris indicatus, expreſſus eſt, qui in formam acceptæ gratiæ, verũ nobis per legem agnum Chriſtũ Deum noſtum oſtendit. Veteres igitur typos & obumbrata veritatis ſymbola, præfigurationesque Eccleſiæ traditas amplectentes, gratiam inprimis curantes, & veritatem tanquàm legis plenitudinem acceptamus. quo igitur perfectiùs & in colorũ varietate omnium oculis ſubijciatur character ille, quo ſecundùm hominem agnus Chriſtus Deus noſter, qui abſtulit peccata mundi, effigiatus eſt, poſthàc in imaginibus pro veteri agno erigi debere declaramus. Per hoc enim humilitatis altitudinem verbi Dei conſiderantes, & ad memoriam in carne paſſionis illius & ſalutaris mortis diſpenſationis, veluti manuducti, q̃ mundo illinc contigit liberatio, cognoſcimus. Poſtquam autem hæc legiſſet, ad ſanctam ſynodum conuerſus, dixit: Venerandi ſancti patres Eccleſiæ, perſecutionem me magis nullus excitaſſet, niſi diuinus hamus me cepiſſet hac charta, cui ſancti patres ſextæ ſynodi ſubſcripſerunt: neque ſolùm in rectè ſentientem fidem iſta me traxerunt, verùm etiàm ſanctiſſimus Patriarcha, cui mercedem cęleſtem Deus retribuat, plurimùm docèndo me iuuit.

Vniuerſalis ſextæ ſynodi teſtimoniũ.

Sabas venerabilis monachus dixit: Qua de cauſa hæc non ex libro, ſed ex charta lecta ſunt?

Tharaſius ſanctiſſimus Patriarcha dixit: Quoniam charta ipſam eſt autographum, in qua patres ſubſcripſerunt.

Petrus metropolites Nicomediæ, dixit: Quinetiam habeo & alterum codicem, ſextę ſacræ ſynodi canones continentem. quem in manibus ſumptum, Victor venerabilis diaconus & notarius legit, repetens eundem canonem.

Sanctiſſimus Patriarcha dixit: Quæ eſt hæc ignorantia, qua pleriq; laborant circa hos

Sexta ſynodus.

hos canones? scandalum enim est, dubitare num sint sextæ synodi. Cognoscant igitur tales sextam synodum temporibus Constantini fuisse congregatã, nimirùm contra eos, qui tantummodò vnam actionem & voluntatem in Christo collocant. Illi igitur hæreticos anathemate verberantes, orthodoxamque fidem confirmantes sub annum decimumquartum imperij Constantini domũ rediérunt. post annos igitur quatuor aut quinque ijdem illi patres sub Iustiano Constantini filio congregati, prædictos canones ediderunt, neque hac de re quisquam dubitet. Nam qui temporibus Constantini subscripserunt, ijdem illi sub Iustiniano quoquè præsentem hanc chartam subsignârũt, quæ res satis clara est ex eorundem propriarum manuum immutabili similitudine. Necessum autem erat, *post synodum vniuersalem definitã, canones quoquè ecclesiasticos ederent: Igitur ad recordationem salutaris illius mortis in carne, politiæ ex venerandis imaginibus nos manduci declarârunt: quòd si autem in dispensationem Christi veri Dei hoc modo manuducimur, quales eos esse arbitrandum est, qui has subuertere conantur?

* ut post

Sancta synodus dixit: Verè impios, Hebræos, & veritatis hostes.

Sanctissimus Patriarcha dixit: Sed Deus noster Dominus bonus est ad suscipiendum omnes nos: non enim virgam peccatorum in sortem iustorum misit.

Psal. 124.

Leo sanctissimus episcopus Rhodi, dixit: Eccè ex sacris scripturis demonstratum est, Ecclesiam nostram tot annis fuisse oppugnatam, & veluti discerptam: sed gratias Deo nostro agimus, qui ter sanctum nostrum Dominum, in correctionem illius suscitauit.

Petrus & Petrus Dei amantissimi presbyteri, & locum seruantes Adriani Papæ, veteris Romæ, dixerunt: Librum habemus in manibus B. Leontij episcopi Neapoleos, quæ est in Cypro, rogamus autè vt legatur.

Stephanus autem diaconus & notarius acceptum codicem legit: LEONTII EPISCOPI Neapoleos Cypri, ex quinto libro apologia pro Christianis & cõtra Iudæos, & de imaginibus sanctorum: Agedùm igitur & deincèps de venerabiliter pictis imaginibus apologiam texamus, quô eorum ora, qui impietatem garriunt, obturentur. Hæc enim est ipsa legalis traditio. Audi verò Deum dicentem ad Moysen: Imagines duas Cherubim aureas sculptas facies obumbrantes propiciatorium. Rursùs templum quod ostendit Ezechieli Deus, facies habebat palmarum, leonum, & hominum, & Cherubim, à fundamento ipso, vsque ad laquearia tecti. Verè horrendum verbum Israeli præcipitur, nè vllum sculptile faciant, neque imagines, neque similitudinem quæcunque sunt in cœlo aut super terram:

Leontij dicta contra Iudæos disceptatio.

Exo. 25.

Exo. 20. & 25. b

rursùs verò iubetur Moses facere sculptilia, & Cherubim animantia: Ezechielique præcipitur, vt impleat omnia imaginibus & similitudinibus sculptilium, leonum, palmarum & hominum, atque ità templum illud ostendit. Vndè & Salomon ex lege formam hanc accipiens, templum sculptilibus æreis, fusilibus imaginibus boum, leonum, palmarum, & hominum impleuit, neque tamen ob id reprehensus est à Deo. Igitur si de imaginibus me arguis, redargue ipsum Deũ, qui hæc in memoriam eorum quæ apud nos sunt, fieri iussit. IVDÆVS dixit: Sed eiuscemodi similitudines non adorabantur vt dij, tantummodò in recordationem fiebant. CHRISTIANVS dixit: Rectè dixisti: Neque enim apud nos, vt dij, adorantur sanctorum imagines, typi, characteres. nam si deos in ligno imaginis adorarent, futurum esset vt omnes & reliqua quoquè ligna adorarent: si verò vt Deum adorarent lignum, non sanè vbiquè, extincto charactere, imaginem exurerent. Ego verò, quatenus duo ligna crucis colligata sunt, typum quidem adoro propter Christum, qui in eo crucifixus est: cùm verò fuerint dissoluta à se, abijcio ea & exuro quoquè. Et quemadmodùm qui mandatum Imperatoris suscepit, illius sigillum osculando, non ipsam cerum, aut characterem, aut plũbum veneratur, verùm Imperatori ipsi adorationem & cultum exhibuit: ità quoquè Christianorum filij, typum crucis adorantes, non naturam ligni adoramus, sed sigillum, & annulum, & Characterem, Christũ ipsum adspicientes; per hoc cum qui in illo crucifixus est, saluamus & adoramus. Et, quemadmodùm genuinis filij, peregrinante longo tempore patre, ingenti amore ex animo erga eum affecti, quicquid illius in domo viderint, siue baculum, siue sedem, siue chlamydem, hæc inquam omnia cum lachrymis attrectantes, amplexantur, non illa honorantes, sed patrem desiderantes & venerantes: sic & nos fideles omnes crucem CHRISTI tanquàm virgam adoramus: vt sedem verò & cubile illius, tersanctum sepulcrum: præsepe autem & Bethlem, reliquaque illius habitacula, vt domum: sic apostolos illius, beatosque martyres & reliquos sanctos, veluti amicos illius colimus. Ità Sion tanquàm illius ciuitatem, Nazareth verò tanquàm illius patriam amplectimur. non aliter etiàm Iordanem, quàm diuinum illius lauacrum, reueremur. Magno enim & inexplicabili erga eum amore, quò ascendit, vbi resedit, vbi apparuit, aut quòd tetigit, aut omninò obumbrauit, tanquàm DEI locum colimus & adoramus, non ipsam regionem aut lapides venerantes, sed eum qui in illis conuersatus est, apparuit, & in carne cognitus est, quique nos ab errore liberauit, CHRISTVM Dominum

Ezec. 40. c d 41. cd.

3. Reg. 6. & 7.

Quomodo adorãda sint ac venerãda loca sancta, instructio vera & apta.

minum Deum noſtrum. Hinc etiàm propter CHRISTVM, Chriſtique paſſionem, paſsim in eccleſijs, in domibus & foro, in picturis, in ſindonibus, in promptuarijs, veſtibus, omnibus deniquè in locis hanc figuram ponimus, quò continuò contemplãtibus nobis hæc in mentem veniant, & non obliuiſcamur, quemadmodùm tu oblitus es Domini DEI tui. Sicut autem tu adoras librum legis, non naturam membranarum, aut atramenti adorans, ſed verba DEI quæ illo continentur: ſic & ego imaginem CHRISTI adorans, non lignorum aut colorum naturam adoro, abſit, ſed inanimatum characterem Chriſti. Hunc enim cùm habeam, per ipſum Chriſtum me tenere & adorare mihi videor. Quemadmodùm etiàm Iacob accipiens à filijs ſuis veſtem ſanguine conſperſam Ioſeph, cum lachrymis eam oſculatus eſt, ſuisque oculis circumpoſuit, non ipſam veſtem diligendo, aut honorando hoc fecit, ſed per eam arbitratus eſt ſe Ioſeph oſculari, & in manibus habere. Sic & Chriſtiani omnes imaginem Chriſti, aut Apoſtoli, aut martyris tenentes, noſtraque carne oſculantes, animo videmur nobis ipſum Chriſtum aut martyrem amplecti. Agedùm tu qui arbitraris nullum manu factum, aut planè effigiatum, adorandum eſſe: nunquid ſæpè vxoris, aut filiorum mortuorum veſtem, aut ornamentum in veſtiario videns, illud oſculatus es, & lachrymis rigãſti, neque tamen in hoc damnatus eſt? non enim vt Deum veſtes adorãſti, ſed ipſum amorem erga eum, qui his amiciebatur, tuum per oſcula declaraſti. Quandoquidem ipſos noſtros liberos & patres, qui creati ſunt, & peccatores exiſtunt, ſubindè oſculamur: neque ob id damnabiles ſumus, neque illos tanquàm deos complectimur, ſed amorem noſtrum erga eos naturalem per eiuſcemodi oſculum declaramus. Ergò vt ſæpè dixi, in omni ſalutatione & adoratione intentio ipſa requiritur & exputatur. Tu verò cùm me criminaris, quòd vt Deum lignum crucis adoro: quid eſt, quamobrem non vetris in crimen Iacob, adorantem in ſummitate baculi Ioſeph? Sanè manifeſtum eſt, quòd lignum non adorauit, ſed per lignum Ioſeph, quẽadmodùm nos per crucem Chriſtum. Quinetiam impios illos viros qui ſepulcrum vendebant, Abraham adorauit, & genu illis in terram flexit, veruntamen illos non vt deos adorauit. Rurſùs Iacob Pharaonem impium & idololatram exiſtentem benedixit, ſed tantùm illum non vt Deum benedixit. Rurſùs procidens coram Eſau adorauit, ſed non vt Deum benedixit. Quòd ſi autem plures ſalutationes & adorationes ex ſcriptura tibi demonſtrari poſtules, quæ non ſunt reprehenſæ, facilè efficiam. Atquì & tu quoq; coniugem tuam fortaſsis impiam, affectionibus turbulentam, quotidiè ſalutans, non reprehenderis, etſi nequaquàm tibi diuino ore vxoris ſalutatio præcepta ſit: me verò cùm videris Chriſti, aut eius inculpatæ matris, aut alterius iuſti imaginem ſalutantem, confeſtim indignaris, blaſphemias fundis, reſilis, & idololatras nos vocas. mirũ te extra verecundiam, neque horrere, neque tremere, neque erubeſcere, cùm videas me per omnem terrarum orbem idolorum phana deſtruentem, martyrum verò templa ædificantem. Iam ſi conſtat me idola adorare, quid cauſæ eſt, quamobrem martyres qui idola deſtruxerunt, veneror vt deos & glorifico? quo pacto ipſos martyres qui ſtatuas ligneas confregerunt, honore proſequor? Si ligna, vt deos glorifico, quomodò veneror & adoro martyres & apoſtolos, qui lapideas effigies perdiderunt? Quomodò honore afficio, laudo templa erigo, feſta celebro tribus illis pueris, qui in Babylone imaginem auream non adorarunt? Verè magna eſt Iudæorum cæcitas, magna impietas, in veritatem iniurij ſunt: ingratæ Iudæorum linguę, in Deum conuicia dicunt. A ſanctorum martyrum reliquijs & imaginibus ſæpè dæmones fugantur, hæc tamen ſceleſti illi contumelijs afficiunt, peruertunt, illudunt & ſubſannant. Dic mihi, quot inumbrationes, quot ſcaturigines, ſæpè etiàm & ſanguinis fluores ex imaginibus & reliquijs martyrum extiterunt? ij tamen corde inſenſati, videntes non credunt, verùm fabulas iſta & nugas eſſe arbitrantur. Quinetiam quotidiè per orbem terrarum omnem, homines planè impios, exleges, idololatras, homicidas, ſcortatores & latrones confeſtim per Chriſtum & crucem illius compũctos, in agnitionem meliorem venire, mundoque renuntiantes, omnem virtutem colere videtis. Velim autem mihi dicas, qua ratione tibi idololatræ ſumus, qui oſſa, cineres, pannos, ſanguinem, ſepulchra deniq; martyrum adorantes, illis tamen non ſacrificamus. IVDÆVS DIXIT: Qua ratione per vniuerſam ſcripturam præcepit Deus nullam creaturã adorandã? CHRISTIANVS dixit: Dic mihi, terra & montes, nónne ſunt Dei creaturę? IVDÆVS dixit: Rectè. CHRISTIANVS dixit: Quomodò igitur ait ſcriptura: Exaltate Dñm Deum noſtrũ, & adorate ſcabellum pedum eius, quoniam ſanctum eſt, & adorate in monte ſanctum ſuum? Et rurſùs Deus ait: Cęlũ mihi ſedes, terra autem ſcabellum pedum meorum. IVDÆVS: Sed tamen non vt deos, verùm per illa eum qui hæc fecit, adoras. CHRISTIANVS: Fidelis ſermo, quemobrem ſcias & tu, quòd & ego per cęlum, terram, mare, ligna, lapides, reliquias, templa, crucem, angelos, homines, per omnem deniquè creaturam viſibilem, & non viſibilem, omnium authori Domino & factori ſoli, adorationem & cultum

Gen. 37.d

Heb. 11.

Gen. 23.c

Gen. 47.c

for. tamẽ

Gen. 33.a

Dan. 3.

Ex imaginibus & reliquijs martyrũ ſanguis fluxit.

Pſal. 98.

Eſa. 66.

cultum exhibeam. Non enim per ſe creatura authorem adorat, ſed per me Cœli enarrant gloriam Dei, per me Deum adorat Luna, per me Deum glorificant aſtra, per me aquæ, pluuiæ, rores, omnis denique creatura Deum adorat & glorificat. Sicuti rege aliquo bonam coronam, pulchram, & ſpecioſam ſuis manibus contexentem, omnes qui benè erga regem affecti ſunt, eam amplectũtur, & coronam venerantur, non ſanè aurũ, aut margaritam venerantes, ſed verticem regis, & doctas illas manus quæ coronam fecerunt: ità ô homo, Chriſtianorum populus quaſcunque crucis & imaginum eius figuras amplectuntur, non ipſis lignis, aut lapidibus, vel auro, aut corruptibili imagini, aut capſulæ, aut reliquijs cultum præſtant, verùm per hæc Deo omnium factori gloriam, venerationem & cultum exhibent. Siquidem qui in ſanctos impenditur honor, in ipſum recurrit. Imago enim Dei eſt, qui ſecundum Dei imaginem, homo factus eſt, maximè autem qui ſpiritum ſanctum in habitaculum ſuum recipit. Iuſtè itaque imaginem Dei ſeruorum venerans & adorans, donum ſancti ſpiritùs glorificat. Inhabitabo enim in eis, inquit, & circumambulabo. Pudore ſuffundantur Iudæi, qui proprios reges & alienos adorãtes, nos Chriſtianos tanquàm idololatras deridẽt. Nos autem Chriſtiani, omnibus in ciuitatibus & regionibus in dies & in horas ſingulas cõtra idola ſtamus armati, contra idola pſallimus, contra idola & preces fundimus: & qua tandem fronte Iudæi nos vocant idololatras? vbi nunc ſunt, quæ olim ab ipſis oblatæ ſunt idolis, boum, ouium, & filiorum quoque victimæ? Vbi ſacrificiorum fumi? vbi aræ & profuſiones ſanguinum? Nos verò Chriſtiani propemodùm, quid ſit ara, quid ſit victima, ignoramus. Nam Græci adulteris quibuſdam hominibus, homicidis, impuris & ſceleſtis templa dicarunt: eorumque idola cum illiſtiis deos fecerunt, nequaquàm ſanè vel prophetarum, vel ſanctorum martyrum nomine, templum aut aram appellantes. Quemadmodùm enim in Babylone Iſraelitæ organa & citharam & alia quædam, quemadmodũ ipſi Babylonij, habebant, & illi quidem ad laudem Dei, hi verò in miniſterium dæmonum: ſic & de imaginibus gentilium & Chriſtianorum cenſendum eſt; ſiquidem gentes ad cultum diaboli, nos verò ad gloriam & recordationem Dei illa ſeruamus. Alioquin & multa Deus per crucem auditu mira fecit: ſiquidem lignum vitæ, & lignum ſcientiæ appellauit: aliam autem plantam vocando Sabech, conceſſionis ſignum ponit, deindè virga Pharaonem obtexit, mare diuiſit, aquã dulcem fecit, ſerpentem exaltauit, petram rupit, & aquam eduxit: lignum etiàm germinans in tabernaculo, Aaronis ſacerdotium confirmauit. Sic & Salomon inquit: Benedicite lignum per quod ſit iuſtitia. Sic & Heliæus lignum in Iordanem proijciens, ferrũ in typum Adam, velut ex inferis reduxit: ſic mandat ſuo puero per virgam reſuſcitare filium Sunamitidos mulieris. Is igitur qui tãta miracula per ligna fecit Deus, dic rogo, nunquid per ſanctę crucis preciolum lignũ mirãda efficere poteſt? Quòd ſi autem eſt impium oſſa venerari, quamobrem oſſa Ioſeph cum omni honore ex Aegypto vecta ſunt? Quomodò homo mortuus, oſſa Heliſæi attingens, reſurrexit? Iam ſi per oſſa mirifica Deus facit, clarum eſt quòd & per imagines, lapides, pluraque alia idem poſſit. Adde quòd & Abraham noluerit Saræ vxoris corpus alieno ſepulcro mandare, ſed magis proprio, honoris gratia. Adde Iacob, qui per lapidem Deum veneratus, conſtituens, eum vnxit in typum ſummi angularis lapidis. Rursùs & in Laban, lapidem* Bunon appellauit. Teſtatur etiàm Ieſus filius Naue, duodecim lapides conſtituens in memoriam Dei. Erant autem, ô Iudæe, duo etiam Cherubim obumbrantia propiciatorium ſculpta. Iã ingrediatur aliquis templum tuum Græcus idololatra, ijſque vitis carpat te, tanquàm & tu quoquè idola adores: fare, quid habes quo de duobus Cherubim fuſilibus, bobus, palmis, & leonibus, quæ in templo ſculpta ſunt, te defendas? Verè nihil habes quod aduersùs illum dicas, niſi hoc vnum, quòd ea non tanquàm deos habeas, ſed in memoriam Dei, eiusque gloriam Cherubin hæc in templo viſantur. Quòd ſi iſta ſic ſe habent, qua ratione nos de imaginibus reprehendis? At dices mihi: Moſi à Deo iuſtum eſt, vt eiuſmodi ſculptilia in templo collocanda curaret: ego ſanè hoc ipſum etiàm dico. ſed Salomon illinc digreſſus, plura in templo apparauit, quæ tamen Deus non mandauerat, quæ neque tabernaculi teſtimonium habuit, neque templum quod vidit Ezechiel, non tamen in hoc à Deo in crimen vocatus eſt Salomon. Nam in gloriam Dei, quemadmodùm etiàm & nos, eiuſcemodi effigies excogitarunt. Habuiſti quoquè & tu Iudæe & alia quædam in memoriam & laudem Dei, nimirùm Virgam Moſis, tabulas à Deo fabricatas, rubum incombuſtũ, humidam ex ſiccitate petram, vrceum continentem manna, arcam, propiciatorium, velum, & à Deo declaratum Ephod, deniquè à Deo præparatum tentorium. Vtinàm & tu hæc adoranda, ſuper omnia Deum inuocando, primùm vocaſſes, recordatusque fuiſſes per hæc pulilla imaginum & figurarum veri Dei, & non vitulum ſupra tabulas diuinitùs datas habuiſſes. Vtinàm ſanctum aureum thuribulum ſeruaſſes, & non vitulas Samariæ coluiſſes vtinàm florentem Virgam, & non Aſtarthem vrbis deſolatricem: vtinàm à Deo ſtillantem petram pro Baal amplexus fuiſſes. Verùm propter hæc omnia non adoras,

Pſal. 18.

Sap. 14. a
4. Reg. 6. a
4. Reg. 4. c
Gene. 50.
4. Reg. 13. d
Gene. 23.
Gen. 28. d
Gen. 31. f
Ioſ. 4. a
Heb. 9. b
Leuit. 26.
2. Cor. 6. d
Ezec. 40. 41.
Gen. 3.

adoras, ô quondàm Iſraelita, quia Deum ex toto corde non amas. Nam qui amicum ſuũ aut regem, maximè autem benefactorem ſuum amat, etiàm filium illius modo viderit aut baculum, aut ſedem, aut coronam, aut domum, aut ſeruum amplectitur, & per hæc ipſum benefactorem honore proſequi ſibi videtur, maximè verò Deum. Cùm igitur Chriſtianos crucem adorare conſpexeris, ſcito quia crucifixo CHRISTO honos impenditur, tantum ab eſt vt lignum colant. Nam ſi ligni naturam adorarent, profectò omnes ſyluas & arbores adorando venerarentur. Quemadmodùm tu Iſrael aliquandò hæc adorâſti, ligno & arbori dicens, Tu mihi eſto Deus tu me produxiſti. Hier. 2. f
Rursùs nos crucem itàm non affamur, neque etiàm ſanctorum imagines, Dij noſtri eſtis. Non enim Dij noſtri ſunt, ſed tantummodò ſimilitudines & imagines Chriſti & ſanctorum illius, ad commemorationem, honorẽ, & decorem eccleſiarum venerandæ. Nam q Martyrem colit, Deũ ipſum colit: qui Matrem illius adorat, ipſi honorem aſſignat: qui Apoſtolum honore proſequitur, ipſum qui Apoſtolum miſit, honorat. Vtinàm & tu quoquè Moſaicas & Propheticas imagines fecitles, illasque quotidiè adorares. ſic enim eorum Domino & Deo veram latriam exhiberes, non autem aureas ſtatuas Nabuchodonoſoris. Qua verò fronte contra me imaginum & crucis cauſa inſurgis, cùm nõris Abrahamum idololatras adoraſſe, Moſen verò Iethro idololatræ idem feciſſe, Iacob autem Pharaonem, Daniel Nabuchodonoſorem? Hi prophetæ & iuſti cùm ſint, ob beneficia quædam illis præſtita, in terra exiſtẽtes illos idololatras adorarunt, me ſcilicet crucem, ſanctorumq; effigies, à quibus infinita beneficia, Deo procurante, nobis obtigerunt, adorantem deſpicies? Quandoquidẽ qui regem meruit, filium illius iniuria non afficit. Qui Deum autem timet, hic omninò etiàm filium Dei, crucisque illius typum & ſanctorum illius effigies colit & adorat. Ipſi enim gloria cum patre & ſancto ſpiritu, & nunc & in ſecula ſeculorum, Amen.

Gene. 23. Exo. 18. a Gene. 47. Dan. 2.

Leontius quis fuerit, & quæ ſcripſerit.

Conſtãtinus ſanctiſſimus Epiſcopus Cõſtantiæ, quę eſt in Cypro, dixit: Pater hic, qui lectus eſt, in vna ex ciuitatibus Cypri decenter & ſanctè conuerſatus eſt, multaque encomia & panegyricas illius orationes etiàm habemus, inter quas & extat oratio in transfigurationem Domini. Scripſit & ſancti Ioannis Miſericordis appellati, epiſcopi Alexandrini vitam: præterea Beati Simeonis, turbationesque propter Chriſtum circa ea tempora in eccleſia factas. Scripſit & alia quædam, in quibus omnibus orthodoxus cognoſcitur. floruit circa tempora Mauricij Imperatoris.

Ioannes Dei colentiſſimus presbyter, vicarius Apoſtolicæ ſedis Orientis, dixit: Cùm rum eſt, quæ in laudem prędicti patris dicta ſunt, ſic ſe habere. Quinetiam legati ſanctiſſimi Papę librum iſtum ſynodo exhibuerũt, maximè verò ob eam cauſam, quòd copiosè ſanctarum imaginum receptionem & adorationem prædicarit.

Idem ille vicarius librum ſanctæ ſynodo oſtendens, dixit: Libellum iſtum reuerendiſſimi patres in hac regia ciuitate apud Cyrũ Procopium Silentiarum reperi, eamque ob rem gauiſus ſum, quandoquidem exemplar aliud planè idem & immutatum in Oriente habemus. Docet autem in illo Beatus Anaſtaſius de differentia adorationis, & ſi ſacræ ſynodo viſum fuerit, legatur.

Anaſtaſius epiſcopus Theopoleos.

Sancta ſynodus dixit: Legatur: Aſſumptumq; librum Stephanus venerabilis monachus legit:

Sancti Anaſtaſij epiſcopi Theopoleos epiſtola, per quã reſpondet cuidam ad dubitationem quandam, à qua expediri cupiebat. eius autem principium tale, Si doctrina exiſtimaretur ex varijs opinionibus. Et paulopòſt: Nemo autem offendatur in adorationis vocabulo. Siquidem & homines & ſanctos Angelos adoramus, non autem quòd λατρείαν, hoc eſt, cultum diuinum exhibeamus. Inquit enim Moſes: Deum tuum adorabis, & illi ſoli λατρεύσεις præſtabis: quo loco diligenter obſeruabis, qua ratione poſteriori dicto, nimirum latriæ, adiecerit, ſoli adorabis verò, hoc ipſum non eſt appoſitum. Quamobrẽ adorare licet. Quid enim aliud eſt, quàm honoris alicui exhibiti, veluti emphaſis adoratio? Latria verò nequaquàm: neq; etiàm licebit λατρεύειν, quod eſt proprie Deum adorare. Hæc quiſpiam ad primum dicere poſſet. Secundùm verò multorum opinionibus ſubuerteretur, qui experientiam lectionis ſacræ non ſatis perceperint.

Adoratio & latria qd differẽt

Deut. 6.

Adorare quid

Tharaſius ſanctiſſimus Patriarcha dixit: Videamus quid de adoratione dicat pater iſte.

Deut. 6. c 10. d

Sancta ſynodus dixit: Differentiam adorationis exhibuit dixit enim, Deum tuum adorabis, & illi ſoli latriam præſtabis: ad latriæ pręſtationem adiecit, ſoli: adorationi verò haud quaquàm ipſum id appoſuit, falſa autem ſynodus, hunc ipſum locum in maximum ſtabilimentum ſui adſumpſit.

Matt. 4. a

Tharaſius ſanctiſſimus Patriarcha dixit: Videndum tamen diligentiùs, quomodò ter ſapiens pater ipſum hoc interpretatur quod in medio ſcripſit. id enim eſt, quod nos omnes & eos qui contentiosè aduerſantur, in imaginum receptionem & adorationem addunt. Honorationis, ait emphaſis, adoratio eſt.

Omnes igitur qui ſacras imagines ſe venerari confitentur, adorationem autem recuſant à ſancto patre tanquàm hypocritæ redarguuntur. Nam cùm verè adorationem,

quod

quod eſt honoris ſymbolum, recuſant, contrarium facere cognoſcuntur, nimirùm ſanctis conuicia dicere.

Leo ſanctiſſimus epiſcopus Phoceæ, dixit: Tempeſtiuum eſt cum propheta dicere:
Pſal. 29. Conuertiſti planctum meum in gaudium mihi, rupiſti ſaccum meum, & induiſti me lætitia. Scripturæ enim animos noſtros ab omni impietate cõuerterũt, & diuina ſciẽtia & eruditione nos impleuerunt.

Conſtantinus ſanctiſſimus epiſcopus Cõſtãtiæ, quæ eſt Cypri, librum B. Anaſtaſij epiſcopi Theopoleos, Stephano diacono & notario legendum tradidit.

Anaſtaſij epiſcop. Theopoleos ſermo.

Beati Patris noſtris Anaſtaſij ad Simeonem epiſcopum Boſtrorum ſermo de ſabbato, cuius initium: Si patres oportet ſecũdùm oracula, vt tu ais, interrogare. Et paulopòſt: Quemadmodùm enim abſente rege, pro eo illius imago adoratur: præſente verò eo, veluti ſuperuacuum hoc mittitur, cùm ſatiùs ſit ipſum, quàm imaginem, coli: neque tamẽ ob id ipſe qui non adeſt, per id quod pro illo adoratur, ignominia affici creditur. Et poſt pauca: Quemadmodũ cùm quiſpiam temulentus in imaginem Imperatoris impetum faciens iuſtè corrigitur, veluti ipſum regem ignomina affecillet, cùm tamen ipſa imago nihil ſit præterquàm lignum, aut colores cũ cera mixti: eodem modo qui in alicuius typum aut effigiem ignominioſus eſt, in illũ, cuius eſt typus, iniuriam factam arbitramur.

Ioannes venerabilis monachus, presbyter & vicarius ſummorum ſacerdotum Orientis, dixit: Indicat dictus pater, quomodò abſentis Imperatoris imago honore, non ignominia, affici debeat: eodem modo, cùm nobis verè omnium Dominus Ieſus Chriſtus ſenſibiliter non adſit, (carnalibus enim noſtris oculis diuina illius eſſentia videri nõ poteſt, quanquam vt Deus vbiquè ſit) tantùm illius imago honoranda eſt, quemadmodùm de Imperatore ſtatuit pater prædictus.

Gregorius venerabilis monachus, præſes mãtionis Hermicdôn, librum beati Sophronij attulit, quem acceptum Stephanus religioſiſſimus monachus legit.

Sophronij epiſc. Hieroſolymorum ſermo de S. Cyro & Ioanne.

Beati patris noſtri Sophronij archiepiſcopi Hieroſolymorum encomium in ſanctum Cyrum & Ioannem: Venerentur alij aliter ſanctos hos, diuerſimodè eorum dona magnificantes, benefactaque multifariàm prædicantes, hi quidem excelſorum templorum erectionibus, illi verò variorum vnionum ornatibus, alij gemmarum & auri contextibus, alij præclaro pictorum artificio, alij aureis argenteisque donarijs, alij ſericis bombicinisque texturis, & (vt vno dicam verbo) omnes in martyrum honorẽ pro cuiuſlibet opibus & voluntate inuicem vincere contendant, quo affectionem erga ſanctos hos clarè oſtendant, referantque pro corruptibilibus immarceſcẽtia, pro temporarijs ea quæ finẽ non habent, præmia. talibus enim donis admirandi iſti ſuos amatores rursùm afficere ſolent. Ex eodem commentario de ijſdem ſanctis miraculum tricenteſimum ſextum, cuius initium, Alexandriam Aegypti & Libyæ metropolim. Et Paulò pòſt: Igitur cùm veniſſemus in templum quoddam abſoluti operis, forma quidem tremendum & ſupra modum ſplendidum, altitudine verò in cœlum vſque aſcendens, ingreſſi ſingula perluſtrantes, eccè imaginem maximam & mirificam vidimus, repræſentantem in medio quidem picturam Domini noſtri Ieſu Chriſti. Chriſti autem matrem & Dominam noſtram Deiparam ſemper virginem Mariam à ſiniſtris, à dextris verò Baptiſtam ſaluatoris noſtri præcurſorem, qui in vtero ſalu- Luc. 1.
illum indicauerat, præterea à apoſtolorum & prophetarum choros aliquot & martyrum cœtus, qui ante imaginem collocati, genibus flexis & capitibus in ſolum inclinatis, ante Dominum procidebant. Et Paulò pòſt: Et tertiò ad imaginem veniẽtes, prædictis verbis modisque vſi ſunt, horamque longam obſecrârunt, & declinati, hoc ſolùm, quod iubes Domine, clamabant. Chriſtus verò com- Ioeus obmiſeratus annuit, & ante imaginem inquit, ſcurus.
illi date. de terra itaque ſurgentes martyres, primò quidam gratias agebant. Deo noſtro, qui eorum preces exaudiuiſſet, deindè gaudentes & exultantes, eccè (aiunt ad me) gratiam Deus tibi dedit: ingredere itaque Alexandriam, & in magno templo ieiunus dormi, parumque olei ex lampade, quæ ſupra Saluatoris imaginem accenſa dependet, in ampulla ſumpto, rursùs ieiunus ea quæ hic ſunt, auferes, & hoc pedes vngens, donum ſanitatis conſequeris. Et Paulò poſt: Ipſe verò ſurgens poſt ſomnum lampadis oleum ſumpſit, & ad ſanctorum phanum veniens, manus & pedes inunxit, & confeſtim à morbo liberatus, valetudinem bonã recuperauit. Lãpas ardens ante imaginẽ Saluatoris

Tharaſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Omnia vera dicit, quæ de decore ſanctarum domorum, picturarum, reliquarum artium, item donariorum celebritate locutus eſt.

Thomas religioſiſſimus monachus, presbyter & vicarius ſummorum ſacerdotum Orientis, dixit: Hæc ipſa imago, patres reuerendi, Alexandriæ in templo dicto Tetrapylo, etiàm hodiè exiſtit, omnesque morbos curat.

Sancta ſynodus dixit: Gloria Deo, qui etiàm per imagines ſanctorum miracula perficit. Per imagines ſanctorũ Dei miracula operatur.

Euſtathius venerabilis monachus, presbyter, & præſes manſionis Maximi, dixit: Et ego, patres ſancti, eiuſdem patris libruin adfero, continentem multorum ſanctorum virorum vitas, & ſi placet, adducatur. Sophronij epiſc. Hieroſolymorum liber de vitis multorũ ſanctorum.

Sancta ſynodus dixit: Legatur.

Stephanus itaque monachus acceptum librum legit: Eiuſdem Patris noſtri Sophronij

è limonario:

è limonario: Dixit abbas Theodorus Aeliotes, quòd erat quidam incluſus in Monte Oliuarum, pugil egregius, oppugnabat autem eum dæmon ſcortationis. Quodam itaque die cùm vehementer inſultaret illi dæmon, ſenex lamentari cœpit, dixitque dæmoni, Quousque non relinques me? Abſiſte poſthàc à me, iam enim mecum cõſenuiſti. Dæmon oculari adſpectu videndum illi ſe tradens, dixit: Iura mihi quòd ea quæ tibi dicam, nemini ſignificabis, & non ampliùs tecum pugnabo. & iurauit illi ſenex per eũ qui in altiſſimis habitat, ſe nemini dicturũ. Tum illi dæmon dixit: Imaginem iſtam, ſi nolis me tecum luctari, caue ampliùs adores. habuit autem imago figuram Dominæ noſtræ Deiparæ Virginis Mariæ, geſtantem Ieſum Chriſtum. Dicit illi incluſus: Apagè, res erit mihi curæ. In ſequenti autem die rem Abbæ Theodoro Æliotæ, qui tunc habitabat in vico Pharan, rem ſignificauit, omniaque patri retulit. ſenex autem pater incluſo dixit: Verè pater deluſus es quòd dæmoni iurâſti. tantùm hoc vnum benefeciſti, quòd confeſſus es. profuerit autem tibi, nè ſinas in hac ciuitate ampliùs lupanar, neque egrediaris quin adores Chriſtum Ieſum Dominum noſtrum cum matre ſua in imagine. Confirmatoque eo ac animato pluribus verbis, ad proprium locum conceſſit: dæmon autem illi iterùm apparuit, dixitque: Quid agis maledice? nunquid iurâſti mihi, nemini te dicturum? quo pacto autem hæc effutiſti? dico tibi maledice, in die iudicij tãquàm periurus cõdemnaberis. Incluſus reſpondit: Quod iurauí, iuratus ſum: quodq; peieraui, noui: verùm Dominum meum & creatorẽ non abiuraui, te verò non audio.

Dæmon horret adorationem imaginum ſanctorum.

Conſtantinus ſanctiſſimus Epiſcopus Conſtantiæ, quæ eſt Cypri, dixit: Quemadmodùm monilia aurea, ità diuini noſtri patres in ſanctorum adorationẽ conſentiunt.

Ioannes religioſiſſimus monachus, presbyter, & vicarius ſummorum ſacerdotum Orientis, dixit: Sed & aliud indicant etiàm verba patris noſtri Sophronij, quòd ſcilicet præſtat iurantem peierare, quàm planè iuramentum in deſtructionem venerandarum imaginum ſeruare. Hoc autem dico, quia hodiè quidam iuramento idem ſtatuerunt.

Tharaſius ſanctiſſimus Patriarcha dixit: Quandoquidem nouerat bonitatem Dei, qui pœnitentes facilè recipit, huius gratia ſtatuit impium iuramentum tranſgrediendum: & nunc qui in hæreſim hanc coniurarunt, ſi aliud peccatum non fecerint, facilis erit excuſatio, habebunt quod dicent: quòd ſi verò alijs peccatis grauentur, vtinàm Deũ placent, petantque remiſſionem illegitimi iuramenti.

Theodorus ſanctiſſimus epiſcopus Subri
Matt. 26. tôn, dixit: Coryphæus Apoſtolorum Petrus negauit quidem, ſed pœnitens receptus eſt.

Tharaſius ſanctiſſimus Patriarcha dixit: Herodes benè iurauit, ſed perijt. Petrus autem negans Dominum cum iureiurando, deindè regreſſus, poſtquàm ſteuiſſet, ſeruatus eſt. Omnem enim iniquitatem bonus Dominus remittit, ſi quiſpiam ex toto corde pœnituerit. Marc. 6. Matt. 14.

Sancta Synodus dixit: Rectè domine. nã ſic & nos ſancta ſcriptura docet.

Tharaſius ſanctiſſimus Patriarcha dixit: Princeps primus Theologiæ diuus Ioannes, dixit: Filioli, ſi dixerimus quòd peccatum non habemus, mendaces ſumus: igitur ſi Deum inuocauerimus pro peccatis noſtris, propicius nobis erit, & conniuebit ad peccata noſtra. 1. Ioã. 1. 8

Nicephorus ſanctiſſimus epiſcopus Dyrrhachij, dixit: Multis precibus opùs habemus, ô pater: multa enim mala fecimꝰ: quin etiàm continua pœnitentia & confeſſione indigemus.

Leo ſanctiſſimus epiſcopus Phoceæ, dixit: Scriptum eſt, quod falſum iuſiurandum non amabitis: huius gratia, falſum noſtrum iuramentum, veluti nullum habens robur, remittetur.

Ioannes religioſiſſimus monachus, presbyter & vicarius Orientis, dixit: Si iuſſeritis, fiat excuſſio de iurando.

Tharaſius ſanctiſſimus Patriarcha dixit: De eo iam dictum eſt. Verùm quia plura reſtant excutienda, ad propoſitum redeamus.

Theodoſius diaconus, monachus notarius, & oratorij cuſtos, legit: Ex Libro miraculorum ſanctorum Coſmæ & Damiani: Vir quiſpiam admodùm manſuetus, fiſtula in iunctura coxæ laborabat: cumque multorum curationes fruſtrà tentâſſet, medicorumque nouaculis annis quindecim eſſet ſciſſus, exhauſtus, & ſuperatus malo, videns vlcus indiès augeri, iamque pro vno foramine quatuor oſcula aperta, perque vnum eorum potum etiàm & cibum quandoquè reddi, medicosque dicentes malum prævalere, neque hominum manu ſuperari poſſe: deſperabundus, ſtatuit deincèps abſtinere. Multis autem conſulentibus, vt diuorum Coſmæ & Damiani famulorum Dei templum ſacratum adiret, ſtatuit ſecum cõſilijs amicorum (res enim multi conſilij, neceſſitas) acquieſcendum. Videt igitur per ſomnium viros Dei ſibi adſtantes, dicentes: Adeſdum ad nos, & ſanaberis. Hac itaque adhortatione confiſus, inſigne templum diuorum accedit, quotidiè ad eos ſupplicans, quô poſſet à morbo liberari. Cùm autem iam multos dies fruſtrà preces fudiſſet, neque quicquam quod ſolatio eſſe poſſet, perciperet: egreſſus ædem ſacram, videt in porticûs limine à dextro latere imaginem Seruatoris noſtri poſitam: appicta autem erat & ſancta Deipara Domina noſtra, beatique Liber miraculorũ S. Coſmæ & Damiani.

tiqúe viri Coſmas & Damianus, & quidam ex magnatibus, qui tabulam ſuſpenderat, Leontius nomine. Obſecrationibus igitur rursùm factis, amareque illachrymans multis horis, rogat ſanctos, vt voti fiat compos. Digreſſus autem ad cubiculum domus ſuæ, vidit noctù ſanctos viros Dei ad ſe venientes, in medio autem virginem matrem, dicentem ad illos: En hic eſt, ſuppetias illi quàm primùm ferte.

Ex eodē lib. aliud miraculū.

Idem iterùm ex miraculis Coſmæ & Damiani legitur de vxore Conſtantini Laodicenſis: Contigit virum quendam, in militari ſcientia approbatum, nomine Conſtantinum, ſingulariter erga ſanctos Dei Coſmū & Damianum affectum, perpetuoque eorum interceſſionem implorantem, extra regiam hanc ciuitatem exercitus ſibi commiſſi cauſa proficiſci, qui & imaginem ſanctorum ſecum etiàm peregrè ferre ſolebat. Cū autem veniſſet in Laodicenſium ciuitatem quandam, quæ Trimiſtaria dicitur, hæreretque ibi paulo longiùs ob mandata quæ procuranda ſuſceperat, vxorem ibidèm duxit. Quæ cùm paulopòſt ex maxilla ſiniſtra dolere cœpiſſet, iamq; in abſceſſum malum vergeret, viro ſæpè queſta de doloribus, tādèm eum adijt, faſſaq; eſt, ſe eos dolores ampliùs ferre non poſſe. Is verò illi reſpondēs, conſolansque, quatenùs fieri poſſet, ait: Quid vis faciam vxor? neſcis nos peregrè eſſe, neque domi noſtræ? ſi quidem in noſtra ciuitate viueremus, poſſem ego cerea ſanctorum meorum Coſmæ & Damiani imagine omnes dolores tuos ſedare & auferre. Hæc autem fidelis exiſtens, miratáque ſubitæ ſanitatis per ſanctos Dei promiſſionem, rogauit, vt in ſancta beatorum æde, poſtquàm reuerſi fuiſſent, preces fundere ſibi liceret. Compuncta enim animum ex auditione tantummodò de viris ſanctis, quieuit. Poſtera autem nocte ſe ſomno vbi compoſuiſſet, videt tremendos hos & magnos medicos & famulos Chriſti, Coſmam & Damianum, ea qua pinguntur figura, lecto ſuo adſiſtentes, & dicentes illi: Quid habes? quid torqueris? quid virum tribulas? en adſumus vobis, nihil eſt quod ſitis ſoliciti. Hæc cùm dixiſſent, abierunt. Hæc vero cùm de ſomno ſurrexiſſet, maritum ſtudioſè de viſo interrogauit, de forma ſanctorum Coſmæ & Damiani, de hiſtoria, & ratione qua conſolationem ferunt ægris: ad quæ cùm vir reſpondiſſet, ipſa quoquè cætera quæ per viſum cognouiſſet, expoſuit. Poſtèà autem maritus cogitans & recordatus, quòd in manicis ſub axilla figuram ſanctorum ferret, manicam excuſſit, vxorique imaginem oſtendit. Hæc autem cùm vidiſſet, adorauit, & cognouit verè omnia quę cum ſanctis & ſecum eſſent acta.

Ioannes venerabilis monachus, locum tenens ſummorum ſacerdotum Orientis, dixit: Satis apertè declaratum eſt nobis, per imagines quoque ſuas ſanctos miracula deſignaſſe. Siquidem per imaginem mulierculæ apparentem, hanc curarunt.

Manzon ſanctiſſimus epiſcopus Pracanôn, dixit: Poſtquàm ego è regia vrbe profectus, in ciuitatem meam perueniſſem, ſubito morbo adeò correptus ſui, vt amicorum iuſſu teſtamentum condere cogerer, ſed iuſſi, vt inferrent ad me ſanctam Seruatoris noſtri Chriſti imaginem: quam cùm vidiſſem, dixiſſemque, Domine, qui das ſanctis gratiam, reſpice me: impoſuiſſemque loco dolenti, morbus ab ea repulſus eſt, & ſanitatem recuperaui.

Theodorus ſanctiſſimus epiſcopus Seleuciæ, dixit: Et nobis hoc perceptum eſt. factū enim eſt non longè à nobis.

Miraculū tertiū ex lib. de miraculis eorundē ſanctorum. Rom. 5.a

Theodoſius diaconus, monachus, & armarij cuſtos ſacrarij Patriarchici, ex eodem paſſionis libro, de muliere quæ torminibus agitabatur, legit. Paulus ſapientiſſimus doctor & columna Eccleſiæ, clamat: Spes non pudefacit, quia charitas DEI effuſa eſt in cordibus noſtris: eiuſcemodi ſpem habens fidelis quædam mulier, cùm continuis torminibus vexaretur, ob ſingularem erga ſanctos Dei Coſmam & Damianum affectionem, perpetuò precibus apud eos ſolicitabat, eorumque templum frequentabat, quo poſſet aliquandò a tam ſæuo malo liberari. nec ſatis fuit quòd in ſingulos dies eorum templa frequentabat, quin etiàm omnibus ædium ſuarum parietibus imagines eorum appinxit: inſatiabile ſiquidem deſiderium eius erga ſanctos Dei apparebat. Neque hoc reprehenſione dignum cenſebitur, quandoquidem in animi ſimplicitate id quod eſſe incredulum poteſt, iudicatur. Contigit autem quodam tempore, vt hæc internis affectionibus ſupra modum cruciaretur: cumq; prę torminibus in grabato ſeſe volueret, erigens ſeſe præ pœnarum magnitudine, ad locum repere cœpit, in cuius parietibus ſanctorum effigies depinxerat, fide vſa pro ſcipione. Chriſma autem accipiens, in aquam effudit, illamque bibit, & confeſtim ſanitati, ſanctorum interceſſione, reſtituta eſt: Hæc ergò poſtquàm conualuiſſet, in magnam eccleſiam aſcendit, omnibusque indicauit, quanta beneficia curationis erga eam ſancti præſtitiſſent.

Ioannis Chryſoſt. oratio.

Simeon venerabilis monachus, presbyter, & præſes manſionis Choræ, librum obtulit, quem acceptum, Victor Dei amantiſſimus diaconus & notarius ſancti Patriarchici ſecreti, legit: BEATI PATRIS NOSTRI Ioannis Chryſoſtomi oratio in peluim, cuius initium, Omnia facta ſunt ad gloriā Dei, vtilitatem verò noſtram. Nubes in pluuiarum adminiſtrationem, terra in fructuum productionem, mare in mercium copiam,

omnia

omnia tibi ſeruiunt DEO, immò imagini Domini. Non enim cùm regiæ imagines & figuræ in ciuitatem adferuntur, magiſtratus & populus gratulabundus tabulas veneratur, neque ex cera fuſilem imaginem, ſed regiam figuram: ſic & * creatio non terreſtrem formam, ſed cęleſtem characterem veneratur.

Tharaſius ſanctiſſimus Patriarcha dixit: Libri iſti qui lecti ſunt, ex templo ſunt ſanctorum Anargyron in hac regia ciuitate: clerici autem loci iſtius eos attulerunt, vt in ſacra ſynodo legerentur.

Sancta ſynodus dixit: Oportebat eos libros adferri. nam ad vtilitatem omnium lecti ſunt.

Petrus venerabilis lector & notarius ſacri Patriarchatûs, legit: Ex Quarto libro cõtra Arianos verba diui Athanaſij, cuius initium, Cùm iudicatum ſemèl ſit, Arianorum inſanias ab eccleſia deſciuiſſe, & poſt alia: Hoc aliquis ex imaginem Imperatorũ clariùs & attentiùs cognoſcere poſſit. Nam in imagine regis forma & ſpecies eſt, in rege verò ea quæ eſt in imagine, forma exiſtit: impermutabilis autem eſt in imagine regis ſimilitudo, ità vt qui imaginem inſpexerit, ipſum quoquè regem ſimul inſpiciat. Rurſùs qui regem conſpicit, nouit eum eſſe quẽ in imagine conſpexerat. Quandoquidem autem ex eo quòd ſimilitudo non differt, volenti poſt imaginis inſpectionem regem videre, rectè dixerit imago, Ego in illo ſum, & ille in me: & quod in me vides, uides & in illo: qui igitur imaginem adorat, adorat etiàm ipſum regem. Illius enim forma & figura eſt imago.

Ex lib. 4. Athanaſij contra Arianos.

Tharaſius ſanctiſſimus Patriarcha, dixit: Hæc ſanè rerum natura docet, quòd honor imagini exhibitus, ad ipſum fontẽ primùm referatur. quomodò etiam contumelia. Quæ autem pater dixit illo loco, ad exemplum quoddam pertinent ſimilitudinis.

Epiphanius venerabilis diaconus eccleſiæ Catanes, locumque tenens Thomæ venerabilis epiſcopi Sardiniæ, dixit: Paradigmata de rebus coincidentibus & conuenientibus dicuntur, quemadmodùm diuinus pater accipit regis imaginem.

Victor venerabilis diaconus & notarius, legit ex S. Baſilij Magni ad Amphilochium de ſancto ſpiritu triginta capitibus. Ex cap. 17. Quia rex dicitur etiàm regis imago, neque tamen ob id duo reges: non enim ſcinditur potentia, neque honor diſtribuitur. Natu quemadmodùm principium nos conſeruans, poteſtasque vna, ità & noſtra glorificatio, ſiue laudatio vna, & non plures: quam ob cauſam etiàm imaginis honor, ad primum velut fontem dirigitur.

Baſilius Magnus de Spiritu ſancto.

Ioannes venerabilis monachus, presbyter, & locum tenens orientalium ſedium, dixit: Librum quem in manibus ferimus, ab Oriente adduximus, petimusque vt legatur.

Idẽ cõtra Sabellianos, &c.

Conſtantinus venerabilis diaconus & notarius, legit: Ex libro D. Baſilij contra Sabellianos, Arium, & impios alios, cuius initium, Iudaiſmus cum gentilitate pugnat, vtraq; autem cũ Chriſtianiſmo, & poſt alia: Sed veritatis ſermo vtrinquè contrarietatẽs effugit. Vbi enim vnum quidem principium, vnum verò quod ex eo, & vnum quidem Originale, vna verò imago, illic vnitatis ratio non corrumpitur. Quapropter ex patre genitus filius exiſtens, & naturaliter exprimens in ſeipſo patrem, vt imago quidem, incommutabilitatem habet: vt verò genitum, conſubſtantiale conſeruat. Non enim qui in foro regiam imaginem diligentiùs intuens, regemque illam dicens, eum qui in tabula pictus eſt, duos reges fatetur, nimirùm ipſam imaginem, & eum cuius eſt imago. Neque ſi quis in tabula pictum indicauerit, dixeritque, eccè regem, ob id primum & verum exemplar, ipſum ſcilicet regem, appellatione priuauit, profectò videtur magis honorem regis per eiuſcemodi confeſſionẽ ſtabiliuiſſe.

Falſum eſſe axioma, Quicũq; imaginẽ Chriſti adorat, Chriſtum in duo diuidit.

Ioannes ſanctiſſimus presbyter, locum tenens epiſcoporum orientalium, dixit: Falſa ſynodus ſparſerat hoc axioma: Quicunque imaginem Chriſti adorat, in duo Chriſtum diuidit: & quicunque imaginem adſpiciens, dixerit, aut inſcripſerit ei, hic eſt Chriſtus, Chriſtum diuidit. Stultum id ſanè eſt. Nam diuinus pater Baſilius, veluti lampas & doctor Eccleſiæ Chriſti, quique per ſpiritum ſanctum ad diuina initiatus eſt, honorem imaginum ad ipſum exemplar primum redire teſtatus eſt. Et qui imaginem regis contemplatus, inſpexerit in ea regem, ſiue adorauerit, non ſanè duos reges aut adorat, aut videt, ſed vnum regem tantùm. Clarè enim dixit beatus pater, quòd & rex dicatur regis imago, neque tamen duo reges. Adeò vt tam clarum ſit, quòd is qui adorauerit imaginem, & dixerit, Hic eſt Chriſtus, non peccauerit. Indicat enim quòd Chriſtus verus eſt Dei filius, & patri coaſſidens in cœlis, idq; in proprio ſuo corpore: verùm per imaginem quæ per colores exprimitur, potentia eius adoratur & glorificatur, & per ſenſum in cognitionem eius poteſtatis peruenimus. Vndè & beatus pater indicauit, non eſſe duas adorationes, ſed vnam ipſius imaginis & primi exemplaris, cuius eſt imago.

Petrus & Petrus Dei amantiſſimi vicarij Adriani Papæ veteris Romæ, librum obtulerunt, quem Demetrius venerabilis diaconus, notarius & armarij ſanctæ magnæ eccleſiæ cuſtos, legit: Ex epiſtola beati patris noſtri Baſilij ad Iulianum Imperatorem apoſtatam. Quemadmodùm à Deo Chriſtianam & inculpabilem noſtram fidem, veluti

Ex epiſtola Baſilij ad Iulianum

velut hæreditario iure accepimus, sic confiteor,& in eo maneo.credo autem in vnum Deum patrem omnipocentem, Deum patrem, Deum filium, Deum spiritumsanctũ. Vnum Deum hæc tria adoro & glorifico. Confiteor etiàm filij incarnatam [illegible] Deindè sanctam Mariam, quæ secundùm carnem illum peperit,hãc Deiparam vocãs. Suspicio* enim sanctos apostolos,prophetas & martyres,qui pro me apud Deum supplicant,quô per illorum mediationem propicius ut mihi Deus noster benignissimus, & remissionem peccatorum mihi gratis largiatur. Quam ob causam & historias imaginum illorum honoro & palàm adoro. Hoc enim nobis à sanctis apostolis non est prohibitum, sed in omnibus ecclesijs nostris eorum historias erigimus.

* etiam

Gregorius venerabilis diaconus sanctorum & laudatorũ apostolorum, legit: Theodoriti episcopi Cyri,ex vita Simeonis, cuius initium, Simeon inter præcipuos. Et post alia: Aiunt autem eum in Roma, maxima scilicet illa,tam fuisse fama nobilem, vt in omnibus etiàm officinarum vestibulis exiguas eius imagines collocârint, custodiam quandam & securitatem rebus suis illinc promittentes.

Theodoriti testimonium.

Ioseph venerabilis monachus mansionis Herculij,dixit: Et ego peccator librum adfero,qui vitam Simeonis in admirando monte continet:& si iusseritis,legetur.

Sancta synodus dixit: Capita tantummodò historiæ referantur,vt domi ab omnibus postea legatur.

Cosmas autem venerabilis diaconus & cubicularius,legit: Ex vita beati patris nostri Simeonis in mirando monte, caput centesimum decimumoctauum, de muliere quæ in Rhosopoli mirum in modum à dæmonio exagitata,& sanitati restituta est, & multis annis sterilis existens concepit,& ob id imaginem in domo sua sancti viri collocauit, ad quam plurima miracula contigisse clarum est, quale de hæmorrhoissa quadam, quæ annis decem & quinque malo laborans tantummodò inspecta imagine sanata est, adhuc beato patre viuente. Item alter quidam Antiochenus ciuis mercator, qui cùm dæmonio vexaretur, ad Simeonem concessit,à quo sanatus,imaginem illi in vestibulo ædium suarum posuit, quam improbi quidam & infideles de loco de turbantes, valdè puniti sunt.

Ex vita S. Simeonis in mirando monte cap. 116.

Viuentis Simeonis imagines fanarunt.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ Cypri,dixit: Hæc quidem venerabiles patres ex ijs quæ lecta sunt, & audiuimus & credimus. Et ego pro mea mediocritate, quæ contigêre signa his non absimilia,narrabo. Vir quispiam Cyprius in Constantia vrbe alimentarius, in sacellum Virginis Deiparæ orandi causa concessit, & inter orandum suspiciens, imaginem virginem ex coloribus in pariete expressam animaduertit,aitq;: Quorsùm hæc?& stimulo quo boues agebat,sublato,imagini dextrũ oculum exculpsit.egressus autem templum, cùm pecus pungeret, stimulus fractus est, parsque ea cui ferrum infixum est, in hominem delapsa,in oculum illius dextrum infixa est.Hunc ego virum vidi,& vnoculum esse etiamnùm cognosco.

Constantini Cyprij narratio.

Qui imaginem D. Virginis conspexerat, oculo excæcatus est.

Alius quidam in ciuitate quæ dicitur Citium,die decimaquinta mensis Augusti,cùm festum virginis celebratur, ingressus templum vt velis ornaret illud clauum in parietem malleo adigendo, frontem imaginis diui Petri in pariete depictæ, transfodit. funiculo itaque velo alligato, confestim illius caput,frontemque intolerabilis doloris cruciatus inuasit,qui constanter per duos festiuitatis illius dies permansit. Episcopus autem Citij, re cognita, hominem increpauit, iussitque vt abiens clauum iterùm eximeret ex imagine:quo facto,continuò dolor mitigatus est. Interrogetur, silibet, episcopus.adest enim in hac congregatione.

Constantini altera narratio.

Interrogatus autem episcopus Citij, iureiurando affirmauit ità se habere in medio synodi.

Ante biennium duæ naues in Syriæ ciuitatem Gabala cum aliquot viris Cyprijs nauigauerunt. Cùm autem in Gabala peruenissent, sagittarij aliquot Agareni circa mare deambulabant,& quidam eorum cum Cyprijs ingressus templum in ciuitatem, cùm vidisset in pariete pictam imaginem, quæsiuit è Christianis, quidnam prodesset ibithic imago, ad quem Christianus inquit, Venerantes eam iuuat, ignominia verò afficientes nocet.ad quem Sarracenus ait: Ergo effodiam illius oculum, vt cognoscam quid possit.arrepto igitur conto quem manibus ferebat in dextrum imaginis oculum intrusit.quo facto,statim quoque illius oculus dexter in terram cecidit. Ipse quoquè ardenti febre correptus,à comitibus suis ad propria reductus est. Hæc nobis narrarunt redeuntes Cyprij, qui triginta duo numero fuêre.

Constantini tertia narratio.

Configentis oculũ imaginis, Sarraceni oculus excidit.

Theodorus sanctissimus episcopus Catanes librum attulit, quem acceptum Gregorius Dei amantissimus diaconus sanctorum apostolorum, legit. Ex oratione diui Basilij in beatum martyrem Barlaam, cuius initium, Priùs quidem sanctorum mortem. Inter reliqua: O clari athleticorum rectè factorum pictores, exurgite, vestris artibus mutilatam imaginem magnificate. Obscuriùs à me corona dignum virum descriptum, coloribus artis vestræ lucidum & splendentem facite. In ostendendis præclaris factoribus martyris, victrix abeat pictura. Gaudeo in hoc certaminis genere me vobis esse inferiorem, Videam manus exactissimum opus, quo certamen pingitur:

Basilij Magni oratio

videam clariorem pictum in veſtra imagine pugilem. Lugeant dæmones, claris martyrii facinoribus per nos oſtenſis attoniti: inſcribatur etiàm tabulæ, qui certaminibus præſidet, Chriſtus, cui gloria in ſecula ſeculorum. Amen.

Deut. 17. b. 19. d

Leo ſanctiſſimus epiſcopus Phoceæ, dixit: Scriptum eſt, in duobus aut tribus teſtibus ſtabit omne verbum. Hodiè autem nobis plurimi ſacrati libelli oblati ſunt, qui mentes noſtras irrigauerunt, & ſatis de ſanctarum imaginum firmitudine docuerunt. Et Petrus lector librum ex vita ſanctæ Mariæ Ægyptiacæ legit, cuius initium, Myſterium regis celare decorum. Inter cætera.

Tob. 12.

Ex vita S. Mariæ Ægyptiacæ.

Alios quidem, nemine impediente, templum recepit, me ſolùm autem miſeram nõ admiſit, veluti ſi copiæ militares in hoc ſubornatæ eſſent, quõ mihi ingreſſum præcluderent. ità me turbæ vehementia coarctabat, quamobrem in prænaulium ſiue veſtibulum templi me recipere coacta ſum. Deficiebã enim ex populi impetu & impreſſione, ab ea quam intuli, & ſuſtinebam. Adeò violenter mecum agebatur. Stabam autem in angulo quodam aulæ ipſius templi, atque ità adhuc vix à populi tumultu me defendere potui. Cumque ſurſùm adſpicerem, intuita ſum viuificum illud ſignum, ſtatimque ratio ſalutaris oculos mentis meæ tetigit, cùm indicaretur mihi, cœnoſitatem & impuritatem operum meorum in cauſa eſſe, quamobrem à templo ſecluderer. Cœpi ob id flere & lamentari, pectuſque tundere, gemitusque ex fundo cordis depromere. Cùm autem lachrymarer, eccè in ſuperiore loci, in quo ſtabam, parte imaginem ſanctiſſimæ Deiparæ ſtantem conſpexi. Loquor autem ad eam, non conniuentibus oculis eandem inſpiciens: O virgo Domina, quæ Deum verbum iuxta carnem peperiſti, noui profectò, noui non eſſe decorum neque rationabile, me ſordidam adeò & inquinatiſſimam fœminam, imaginem, corpus & animam caſtitatis tuæ & ſemper virginitatis continentem, inſpicere. Iuſtum enim eſt, impuram adeò me à tua caſtitate & munditia odio haberi & execrari. Verùm quandoquidem (vt audiui) propter hoc Deus, quem tu genuiſti, homo factus eſt, vt peccatores ad pœnitentiam vocaret: auxiliare mihi ſoli, & non habenti qui mihi ſuppetias ferat: iube, vt mihi quoque contingat in templum ingreſſus: fac nè priuer adſpectu ligni, in quo iuxta carnem adfixus fuit, quem tu genuiſti, proprium ſuum ſanguinem in redemptionem mei effundẽs. Iube vt & mihi quoque fores pareant, vt & diuinam illam crucem adorem. Do enim fideiuſſorem tibi Deum, qui ex te ortus eſt, me non ampliùs corpus hoc meum turpi commixtione conſpurcaturam. Verùm vt tantummodò crucem filij tui inſpiciam, confeſtim mundo

Matt. 9.

omnibuſque rebus mundi valedico & renuncio. Quin etiàm extemplò, quò me ſponſor ille ſalutaris iuſſerit & duxerit, ab eo. Hæc cùm dicerem, flagrans quędam redundantia fidei in me ſuccreuit: confiſaque Deiparæ commiſeratione, è loco illo, in quo ſtabam, me mouens, precesque continuas fundens, me turbæ ingredientium inijcio, neque quiſquam erat qui me impelleret, aut à quo ego truderer aut premerer: neq; quiſquam qui me prohiberet, quõ minùs ad valuas, per quas in templum itur, appropinquarem. Me igitur & horror animique æſtus inuaſit, totaque contremiſcere & conturbari cœpi: quantùm autem viribus poteram, iunxi me ad ianuam, & quæ anteà mihi aditum negabat, nunc viſa eſt recipere, idque adeò libens. Dein procedens, ingreſſaque ſancta ſanctorum, ſancta crux viuificame, vt eam adſpicerem, dignata eſt, diuinaque illic myſteria inſpexi. Quantùm autem fieri potuit, ad pœnitentiam me conuertendo, in terram poſtraui, ſanctumque illud pauimentum oſculata ſum. Poſt id autem egreſſa, ad locum ſponſionis properando, in quo chirographum ſponſionis ſcriptum erat, genibus inclinatis coram ter ſancta Virgine Deipara, verbis iſtis vſa ſum: Tibi quidem ô bonarum rerum amatrix Domina, quæ tantam mihi præter meritum humanitatem exhibuiſti, preces meas nec reieciſti, gloria: vidi enim gloriam, quam nos prodigæ pudicitiæ videre non debeamus: tibi, inquam, & Deo qui propter te peccatorum pœnitentiam admittit, gloria. Quid enim ego infelix peccatrix vltrà poſſum aut excogitare, aut loqui? Iam autem ô Domina tempus eſt, vt ſponſioni ſatisfaciam. tu verò me, quo placuerit, ducito. eſto mihi ſalutis magiſtra. mihi viam, quæ ad pœnitentiam ducit, indica. Hæc cùm adhuc in ore haberem, procùl audiui vocem clamantem: Si quidem Iordanem tranſieris, requiem inuenies bonam. Ego verò vocem eam exaudiens, cùm lachrymis clamaui, & ad Dominum vocem intendi: Domina Deipara, nè me relinquas. Hæc cùm dixiſſem, aulam templi egreſſa, feſtinabunda abij.

Ioannes religioſiſſimus monachus, & vicarius ſummorum epiſcoporum Orientis, dixit: Talem imaginem nos vidimus in ſancta Chriſti Dei noſtri ciuitate, eamq; læpiùs ſalutauimus.

Ex lib. de martyrio Procopij martyris.

Stephanus Dei amantiſſimus diaconus & referendarius ſacri ſecreti, legit: Ex martyrio beati martyris Procopij, cuius initiũ, Per ea tempora regnum obtinebat Diocletianus tyrannus, inter cætera: Neanias gaudio magno perfuſus, & fide audens, rem benè geſſit. Similiter illius omnes comites. ea autem nocte cum militibus reuerſus eſt. Venit autem in Scythopolin, & omne

ſodali-

sodalitium aurifabrorum & argenti fusorum conuocans, interrogauit eos, dicens: Potestisne mihi facere vas aliquod, quod ego tradam vobis? illi verò hominis austeritate deterriti, communi consilio statuerunt apud illum, vnum ex omnibus, quem optimum artificem existimabant, nomen illi Marcus erat, dicentes: Si quis est qui voluntati tuæ domine satisfaciet, hic erit. Et paulopòst: Marcus autem nequaquàm obedire volebat iuueni. Persuasit tamen tandèm is, dicens: Hoc mysterium regi vsque ad vitam nunquàm reuelauero. Persuasus itaque Marcus, in abdito ex auro & argento noctù crucem fabricauit. Cùm autem opus consummatum erigeretur, tres in eo imagines aparuerunt. Scriptum autem erat Hebraica dialecto in superiore parte Emmanuel, & vtrinquè in summitate alarum, Michael & Gabriel. Voluit autem Marcus, sibi timens, expungere imagines, verùm non potuit. Confestim enim manus illius sicca permansit. Subgallicinium autem dux qui dicebatur Neanias, ad ædes Marci, quo crucem auferret, properat. Videns autem illam, protinùs adorauit. Ait autem ad Marcum: Quæ sunt hæ personæ? quæque hæc inscriptio? Domine, in qua hora crux à me erigebatur, imagines istę per se enatæ sunt, neque ego cognosco, quænam aut cuius sit inscriptio. Neanias verò cognoscens virtutem quãdam in his esse, adorata cruce, Marco artifici copiosam mercedem soluit, profectusque est in ciuitatem suam.

Hic videf aliqd deesse.

Ex vita S. Theodori archimandritæ.

Stephanus religiosissimus monachus & librorum custos sacri patriarchij, legit: Ex VITA BEATI Patris nostri Theodori archimandritæ monasterij Sicanon, cuius initium, Benedictus Deus & pater Domini nostri Iesu Christi. Inter alia: Cùm autem natus esset annos circiter duodecim, lœtales bubones homines istius loci inuaserant, quo & ipse grauiter vsque ad mortem laborare cœpit, itaque illum ad templum beati Ioannis Baptistæ, quod erat prope oppidũ, ducunt: deposuerunt autem eum in limine ingressùs altaris, supra illum verò locum in trabe crucis imago Saluatoris nostri Iesu Christi stabat. eo autem ex bubone eiulante, instillarunt in illum guttas roris ex imagine confestim autem gratia Dei leuiùs à dolore se habuit, sanitatique pristinæ restitutus est, domumque reuertis est. Paulopòst autem cùm imitari cuperet Dauidem in hymnorum melodia, psalterium discere cœpit. Ipse autem difficulter & cum summo labore discebat. cùm autem vsque ad psalmum decimumsextum processisset, decimumseptimum tandèm transire non potuit. Igitur meditabundus in oratorium Sancti Martyris Christophori, quod prope oppidum erat, concedens, in faciem se proijciens, Deum precabatur, vti illum docilem & facilè apprehendentem in psalmorum meditationem redderet. Benignus autem Deus & amator humani generis, qui dixit, Petite, & dabitur vobis: petitionem illius exaudiuit, eique annuit. Cùm autem iam à pauimento se leuâsset, inque Dei imaginem intentiùs spectaret, dulcedinem sensit melle suauiorem ori illius insertam. Ipse autem cognita gratia Dei, assumptaque dulcedine, Deo gratias egit, & ab illa hora facili negocio & dociliter psalterium didicit.

2. Cor. 5. 2

Matt. 7. 8

Colmas Dei amantissimus diaconus cubicularius, legit.

EPISTOLA GREGORII Sanctissimi Papæ Romani, ad sanctissimum Germanum Patriarcham Constantinopolitanum.

Gregorij Papæ epistola ad Germanũ Patriarcham.

QVanta qualisque animi delectatio, cùm venerabile tuum & honorificum nomen exaudio, quod mihi gratiam annunciat, non possum satis declarare. Hãc enim nunciationem, quę & nupèr te tuis venerandis literis mihi euangelizata est, plurimo gaudio & exultatione suscepi, & prę gaudio nimio spiritus meus resocillatus est. Deindè in cœlum oculos sustollens, gratiarum actionem Deo omnium rerum principi dixi, qui ità in oĩbus bene placitum suum facit, & nobiscum vsque ad finem adest. hic enim omnia vestra ad lucem perducit. hoc est enim quod noctu diuque precor, neque vnquàm ab hac intentione cesso. Confido enim in Christum, neque ab eo absistam. Testatur idem suauis illa & honesta in singulas horas tuæ probitatis recordatio, o benedicte & Deo amate frater. hanc enim in labijs habens, non possum dimittere quin per literas subindè te alloquar. Non enim mihi solummodò hoc vtile est, sed omnibus, quòd tam insignum Ecclesiæ propugnatorem te habeant, vt rectè tua certamina omnium ore celebrentur. Maximè autem in hoc certamine, in quo quanquàm multa passus sis, & pro benefactis iniuriam acceperis, tamen laudandus es, q ad summam felicitatem res perduxeris. Cecidit enim impietatis præcursor. Nam postquàm putabat iuxta tuam voluntatem omnia peragere, ex alto in profundum ruens, & vitibus comminutus, cecidit, spe tua insignitè frustratus. Audiuit autem ab Ecclesia, quæ & Pharao Aegyptius tyrannus priùs, Mosi illi accinente, audierat: Dixit inimicus, Compræhendam, diuidam spolia, implebo animam meam. Acclamabatur autem illi, velut diabolus ipse foret, hæc prophetica execratio: Propter hoc auferet te vique in finem, euellet te & transferet è tabernaculo suo,

Exod. 15. 9

Psal. 51.

lo ſuo, & radicationem tuam è terra viuentium. Ità ille præter ſpem, fruſtratus propoſito ſuo, ſecundùm ſpem perijt, idque fortitudine propugnationis quæ venit deſuper, qua ad ſummam peruenit excidionem, vt de eo verum eſſe videatur, quod per ſcripturam dictum eſt: Telum potentium, imbecillum reddidum eſt, & imporentes ſuccincti ſunt fortitudine. Ob id nihil eſt quod contra impietatem eorum qui cum Deo pugnant, Deum eſſe imbecillem credamus. Et ſi in inſanos totus mundus cum Deo pugnare dicitur, quare tu qui ſanctificatus es, cum Deo hoſtes non poſſes ſuperare? Bellũ enim erat cum impijs, in quo licet non apertè, inſignem tamen belli ſocium habuiſti, Deum noſtrum Chriſtum, cuius quidem labarum inſigne geſtaſti, ipſam dico viuificantem crucem, magnum illud poſt mortem illius trophæum, in quo mundi fines quadripartitò deſcripſit, partes etiàm eius literis tres indicauit. Deindè etiàm ſanctam omnium Dominæ caſtæ Dei matris imaginem, cuius faciem diuites populi ſupplicãt. Sanctum enim eſt, vt patribus videtur. nam quicunque eam ità venerantur, his ſanctus bio magna retribuit. Quandoquidem imaginis veneratio, in prototypum, iuxta magnum Baſilium, redit. Pietate enim plenum eſt venerandarum picturarum argumentũ, vt author eſt Chryſoſtomus. Si quis alius, ego certè, inquit, ex cera fuſilem picturam pietate plenam amaui. Vidi enim angelum turmas barbarorum in imagine peſequentem, & Dauid verè dicentem: Domine, in ciuitate tua imaginem eorum annihilabis. Neq; vnquàm Eccleſia erauit in hoc quòd dixerit Deum nobis imagines conceſſiſſe, neque etiàm hoc ethnicam traditionem ſapit. Nam & in Paneadem ciuitatem hæmorrhoiſſæ imago tranſmiſſa, in memoriam miraculi, quo herbæ excreſcentes omnibus ægritudinibus auxiliares erant, celebrabatur: idque ſumma erga nos Dei bonitate. Ergò Eccleſiæ capita & columnæ talia fieri permiſerunt & tradiderunt, vt in omnium oculis eiuſcemodi picturæ exhiberentur, ſacer ille & venerandus typus, quo iuxta humanitatem Chriſtus qui peccata mundi abſtulit, velut columna erigeretur, per quam humilitatis Dei altitudinem noſceremus, & diſpoſitionem illius incarnationis in memoriam reduceremus, inque agnitionem ſacratæ mortis illius, veluti manu duceremur, quemadmodùm ad eam quæ * illius contigit, liberationem: neque tamen in hoc quicquam, quod à diuinis diſcordat, dicitur. Si enim prophetica præconia euentum non aſſecuta ſunt, nè ſcribantur res ipſæ ad demonſtrationem eorum, quæ nondùm contigerunt: hoc eſt, niſi incarnatus eſt Dominus, nè figuretur illius iuxta carnem imago. Si in Bethleem non natus eſt ex

i. Reg. 2. a

Sap. 5. d

Baſilius

Chryſoſt.

Pſal. 72. c

gloriosiſſima virgine Deipara, neque Magi munera obtulerunt, neque paſtoribus adſtiterit angelus, turbaque cœleſtis exta eius hymnum nato puerulo cantarunt: ſi non in brachijs, is qui cuncta portat, geſtatus eſt, neque lacte nutritus eſt, qui dat etiam omni carni, neque etiàm illa pinguntur. Si non à lene ſuſceptus, is qui vitæ & mortis omniumque princeps & Dominus eſt, fuit, (ſimul ab ipſo cognitus, cum ab eo liberationem diſſolutionem que præoretur) ipſumque prædicauit, ſi non in Ægyptum à matre deportatus, & rursùs ex ea reuijt, Nazarethque habitauit, coloribus non effigietur. Si non mortuos ſuſcitauit, ſi non diſſoiutos reſtituit, ſi non lepras mundauit, & cæcis oculos reddidit, & impeditam linguam ſoluit, item greſſus claudorum firmauit, dæmoniaque exegit, aures ſurdorum aperuit, cuncta vltra fidem hominum diuinis ſignis egit, non pingatur. Si paſſionem volens non ſubijt, & interitum non deſpoliauit, & vbi reſurrexiſſet, in cœlum aſcendit, vndè venturus eſt iudicaturus viuos & mortuos, non per picturam indicetur. Neq; etiàm earum rerum figuræ & hiſtoriæ, picturis & coloribus repræſententur. Hæc autem cuncta ſi facta ſunt, magnumque hoc pietatis myſterium eſt, vnum fieri poſſit, vt & cœlum, & terra, & aqua, omnia quoquè animantia & plantæ, & ſi quid aliud eſt, ſiue per colores, ſeu per picturas aut voces poſſet narrare. Siquidem earum rerum quæ non ſunt, effiguratio, imaginatiua pictura vocatur. Quam ſane & Græcorum fabuloſitas, poëtam tacentem eſſe dixit. Neque tamen volumus, vt in eccleſia Chriſti idolum aliquod ſit, abſit. Non enim vaccas adorauimus, neque vitulum in Choreb fudimus, neque Deus nobis factitius exiſtimatus eſt, neque rurſùs ſculptili procidimus, & Beelphegor initiati ſumus, neque filios noſtros & filias noſtras vnquam dæmonijs obtulimus, vt nobis ea quæ in Solomonem dicuntur, obijci poſſint: neque à nobis terra ſanguine cædium perfuſa eſt, aut imaginem fecimus, quadratam continentem idolum, nec in templum hoc induximus, neque impuritatem ſerpentium aut volatilium parietibus templi inſcripſimus: neque Ezechiel ſpectauit nos Adonim lamentantes, & thymiama Soli offerentes. De quibus inquit Apoſtolus, ſeruierunt incolenda creatura, creatorem relinquentes. Neque etiàm imagines duarum meretricum * Oholam & * Oliban in Aegypto ereximus, aut has adorauimus, neque ſacrificia à nobis Bel in Babylone, neque Dagoni in Paleſtina obtulimus, neque etiàm alijs gentium dijs ſubiecti fuimus. Non ſunt iſta, verè non ità ſe habent. nemo hac de re nos accuſet. Non enim ijs rebus quæ nihil ſunt, nomen illud quod ſupra omne nomen

Luc. 2.

Mat. 2.

3. Reg. 11.

Ezec. 8. f

Rom. 1.

Ezec. 23. a

Dan. 14.

Iudic. 16. f

eſt,

est,inferius Christi populus vsque in hunc præsentem diem iudicat, sed viuificantem Trinitatem colimus & adoramus. Absint impura illa à nobis. Modus enim quo idola coluntur,satis manifestus est: Christianis autem pietatis studiosis, omnium Dominus est quem adorãt.Quòd si autẽ quispiam Iudaico animo nobis obijciat ea, quæ in eos qui insano in idola amore ferebantur., dici solent,Ecclesiamque nostram idololatriæ propter venerandarum imaginum diuina & admiranda ad promotionem & adductionem ad pietatem studia accuset,habeatur hic non alius ac canis oblatrans, & vt in funda à nobis quàm procùl abijciatur. Vtinàm sanè & Israelem Iudæus imiteretur, cui iussum erat per vitum, vt Deum typica commemoratione adoraret, neque vitulum & mulcas ante tabulas testamẽti extulisset. Vtinàm sacrum altare illi placuisset,& non vaccæ Samariæ: vtinàm virgam Aaron adspexisset, & non Astarthen. Profectò longè honestius & iustius fuisset illis,petram, per quam DEVS aquam dedit,salutare, quàm Baal. Vtinàm satiùs duxissent virgam Mosis inspicere, & vas aureum,& arcam, & propitiatorium, & velum,& Ephod, & mensam, & tabernaculum interius exteriusque,quæ omnia in honorem Dei,quanuis manu hominum erant facta,& sancta sanctorum vocabantur: deindè etiàm sculpta Cherubim, quorum mentionem facit Apostolus,cùm ait: Cherubim gloriæ inumbrantia propiciatorium, quarq; gloriam Dei prouehere ex scripturis docti sumus: quàm corã idolis procidere, in eisq; adorandis sanctitatẽ collocare. Omne enim opus quod in nomine Domini factum est, venerandum & sanctum est. Quid opùs est multis verbis? Maximè autem ad vitum in diuinis eruditum & electum vas Dei, quiq; gratiam spiritus sancti accepit? Non sanè necessarium est descendere ad diuinorum decretorum profunditates,cùm tu ad altitudinem scientiæ,Deo duce,facilè ascendas. Sed hæc hactenùs: ad id autem quod principiò dicebamus,reuertamur. Propugnatricis illius sanctæ & omnium Christianorum Dominę miranda facta, quæ in te declarata sunt, per quæ tu quoquè contra hostes seruatus es, nó sunt reticenda. Illi enim cùm intania multa tumultuarentur, tantum inuenerunt in se aduersitatis hostilis,quantum eorum causa iniustitiæ habuit. Neque hoc tamen mirandum est. Nam si * Betula per manus Iudith Israelitidos mulieris seruata est, cuius opus Holophernis erat sublatio, & per ea tẽpora ob id salus Israelis vocata est: quomodò non oportebat & tuam sanctitatem,huiuscemodi propugnatrice vtentem, hostibus ciuitatis prævalere ipsámque victoria coronare? Sane ipsius sanctis intercessionibus, omniumque sanctorum precibus potens, in bello,Deus noster fortis & longanimus dixerit super Ioseph, & tanquàm ouem custodiet tqin lõga etiã tẽpora, vt Christianorum rẽpub. vniuersam beneficijs adficias, & ad diuinam regulam cuncta dispenses. Simul autẽ inuicèm exhortemur, vt mandata quæ à sanctis patribus accepimus,seruemus, errantesque in viam rectam ducamus: pro quo tibi gaudium & oblectatio, & bonorum fruitio,ô pater sanctissime,& omnibus Christianis expectate.

Sanctissimus Patriarcha dixit: Petrum diuinum Apostolum imitatus & hic beatus pater, buccino nobis ex vrbe Roma veritatem cecinit.

Theodosius religiosissimus monachus & notarius,legit.

EPISTOLA GERMANI *sanctissimi Patriarchæ Constantinopolcos, ad Ioannem Episcopum Synnadon.*

EPistolam Sanctitatis tuæ Tharasius glorioſius Patricius nobis tradidit, in qua de Theophilo episcopo Nacoliæ scriptum fuit. Significamus autem hac, prusquàm à Sanctitate tua accepissemus literas, nos ipsum Theophilũ conuenisse, pscrutatosq; quænam illius mens, qúæve sententia in causa illa,de qua audiêramus,esset. Hanc autem nobis apologiam obiecit. Oportet autem vt tuæ sanctitati omnia pro mediocritate ingenij mei scribam. Dicebat se instructum sacra scriptura dicente, Nullam facies similitudinem ad adorandam illam, neque in cęlo desuper, neque super terram. Deindè dixit,non oportet manufacta adorare, hoc est, quæ manu hominum elaborata sunt. Quum verò sanctos Christi martyres, veras fidei margaritas, omni honore dignos arbitremur, & intercessiones eorum postulemus, non potui illi non respondere. Christianorum itaque fidem,cultum & adorationem in vnum & solum Deum existere dixi, quemadmodùm scriptum est, cùm ab ijs qui in cœlo sunt sanctis & intelligibilibus incorporeis potestatibus, tum ab ijs qui in terra sunt,quotquot veritatis viam nouerunt. Quemadmodùm in omnibus Ecclesijs sancta laudatur & glorificatur Trinitas, in vnica dominatione & Deitate, quemadmodùm & nos vnum DEVM confitemur: neque aliquis est prætet eum, qui ex potestate illius dominatur per secula, qui ex non existentibus cuncta produxit, tam quæ visibilia sunt, quàm inuisibilia. Hoc est, in Patrem, Filium & sanctum Spiritum, sanctam consubstantialem, viuificantem Trinitatem, inquam credentes & cõfitentes baptizati sumus, quemadmodùm tradidit Deus verbum exiens incarnatum, vnus ex sancta & incõprehensibili

Exo. 20. & Deute. 5. a

Matt. 28.

* Bethulia vel Bethulia

Iudith 13. & 15.

Patriarchatûs codicem alterum, continentẽ ptæſcriptam epiſtolam eiuſdem Nili, legit:

Conſtantinus ſanctiſſimus epiſcopus Cypri, dixit: En manifeſtum eſt, ſanctum hunc & diuinum patrem Nilum ſanctas imagines recepiſſe. Verùm à falſa ſynodo illa accuſatus eſt, quòd contra imagines locutus ſit: vndè non ſolùm improbi illi Chriſtianorum calumniatores ſunt, verùm etiàm ſanctorũ accuſatores & parricidæ, ſycophanticè diuinos patres mendacijs circunuenientes.

Maximi abbatis & cõfeſſoris liber.

Euthymius ſanctiſſimus epiſcopus Sardenſium, dixit: Librum ſancti confeſſoris Maximi in manibus habeo, adducoque, quô legatur. Sumptum illum Ioannes notarius ſacri patriarchatus legit. Ex dogmatibus quę agitata ſunt inter piè memoriæ Maximum & Theodoſium epiſcopum Cæſareæ, quæ eſt in Bithynia, eiusq; atleclas, quorũ principium: Quæ agitata ſunt de fide inculpata noſtrorum Chriſtianorum. Et paulò poſt: Maximus dixit: Domine, ſi ſic decretum eſt vt fiat, egrediantur qui ità ſenſerunt, & quæcunq; iuſſeris, ſequar. poſt hæc ſurgentes omnes, cum gaudio & lachrymis ſurrexerunt, pœnitentiamque egerunt, factaq; precatione vnuſquiſque ſancta Euangelia venerandamque crucem & imaginem Dei ſeruatoris noſtri Ieſu Chriſti, necnon Dominæ noſtræ Deiparę ſalutarunt, ponentes manus ſuas ſuper ea in confirmationem eorum quę loquuti erant. Et paulopòſt: Conuerſus autem ad epiſcopum abbas Maximus, cum lachrymis eum ſic affatus eſt: Magnus Dominus, diem iudicij omnes expectamus: nouiſti quæ ſancita ſunt per ſancta Euangelia, viuificamque crucem, necnon imaginem Dei Saluatoris noſtri, ipſiusq; ſanctam ſemper Virginem matrem.

Conſtantinus ſanctiſſimus epiſcopus Cypri, dixit: Verbum hoc, ſalutarunt, hoc loco ſanctus pater ſumpſit pro, adorarunt: liquidem ſanctum Euangelium & viuificam crucem ipſe adorauit, deindè imagines venerandas Seruatoris & inculpatæ eius matris.

Tharaſius ſanctiſſimus Patriarcha, dixit: Annumeratæ ſunt ſacris vaſis venerabiles imagines.

Sancta ſynodus dixit. Clarum eſt.

Sanctiſſimi epiſcopi Siciliæ inſulæ dixerunt: Quemadmodùm ſacra cum ſacris numerantur.

Petrus ſanctiſſimus epiſcopus Nicomediæ, dixit: Habemus & nos eundem ſancti Maximi librum, & ſi operæpretium putaueritis, iterùm prælibata legantur.

Coſmas diaconus & cubicularius, accepto libro, eandem beati Maximi ſententiam legit.

Tharaſius ſanctiſſimus Patriarcha, dixit: Animaduertamus fratres, quo pacto dixerunt hoc verbum ἠσπάσαντο, id eſt, ſalutarunt: quod & nos reuerenda acceptione facere debemus. Nam ἀσπασία ad vnum Deum refertur.

Ioannes venerabilis monachus, presbyter, vicarius Orientis, dixit: Nisi fuiſſent neceſſariæ imagines, eas propter ſtabilitionem factorum nõ fuiſſent oſculati, vt etiàm meo iudicio cum ſanctis Euangelijs, & veneranda cruce æquiualeant.

Petrus ſanctiſſimus epiſcopus Nicomediæ, dixit: Neque etiàm vulgaris vir qui hoc fecit, ſed Maximus Dei philoſophus, & cum patribus certans, quin etiàm confeſſor & veritatis propugnator: ſufficiat igitur nobis, vt in ſalutando venerandas imagines, illum ſequamur.

Helias venerabilis protopresbyter ſanctæ Eccleſiæ Dominę noſtrę Deiparę in Blachernis, legit ex charta, quæ definitiones ſanctæ & vniuerſalis ſextæ ſynodi continet. Canon ſanctæ & vniuerſalis ſextæ ſynodi: In quibus ſanctarum imaginum picturis, agnus digito præcurſoris indicatus, expreſſus eſt, qui in formam acceptæ gratiæ, verũ nobis per legem agnum Chriſtũ Deum noſtrum oſtendit. Veteres igitur typos & obumbrata veritatis ſymbola, præfigurationesque Eccleſiæ traditas amplectentes, gratiam in primis curantes, & veritatem tanquàm legis plenitudinem acceptamus. quo igitur perfectiùs & in colorũ varietate omnium oculis ſubijciatur character ille, quo ſecundùm hominem agnus Chriſtus Deus noſter, qui abſtulit peccata mundi, effigiatus eſt, poſthàc in imaginibus pro veteri agno erigi debere declaramus. Per hoc enim humilitatis altitudinem verbi Dei conſiderantes, & ad memoriam in carne paſſionis illius & ſalutaris mortis diſpenſationis, veluti manuducti, q̃ mundo illinc contigit liberatio, cognoſcimus. Poſtquam autem hæc legiſſet, ad ſanctam ſynodum conuerſus, dixit: Venerandi ſancti patres Eccleſiæ, perſecutionem me magis nullus excitaſſet, niſi diuinus hamus me cepiſſet hac charta, cui ſancti patres ſextæ ſynodi ſubſcripſerunt: neque ſolùm in rectè ſentientem fidem iſta me traxerunt, verùm etiàm ſanctiſſimus Patriarcha, cui mercedem cęleſtem Deus retribuat, plurimùm docèndo me iuuit.

Vniuerſalis ſextæ ſynodi teſtimonium.

Sabas venerabilis monachus dixit: Qua de cauſa hæc non ex libro, ſed ex charta lecta ſunt?

Tharaſius ſanctiſſimus Patriarcha dixit: Quoniam charta ipſum eſt autographum, in qua patres ſubſcripſerunt.

Petrus metropolites Nicomediæ, dixit: Quinetiam habeo & alterum codicem, ſextę ſacræ ſynodi canones continentem. quem in manibus ſumptum, Victor venerabilis diaconus & notarius legit, repetens eundem canonem.

Sexta ſynodus.

Sanctiſſimus Patriarcha dixit: Quæ eſt hæc ignorantia, qua pleriq; laborant circa hos

hos canones? scandalum enim est, dubitare num sint sextæ synodi. Cognoscant igitur tales sextam synodum temporibus Constantini fuisse congregatâ, nimirùm contra eos, qui tantummodò vnam actionem & voluntatem in Christo collocant. Illi igitur hæreticos anathemate verberantes, orthodoxamque fidem confirmantes sub annum decimumquartum imperij Constantini domũ rediêrunt. post annos igitur quatuor aut quinque ijdem illi patres sub Iustiano Constantini filio congregati, prædictos canones ediderunt, neque hac de re quisquam dubitet. Nam qui temporibus Constantini subscripserunt, ijdem illi sub Iustiniano quoquè præsentem hanc chartam subsignârũt, quæ res satis clara est ex eorundem propriarum manuum immutabili similitudine. Necessum autem erat, * post synodum vniuersalem definitã, canones quoquè ecclesiasticos ederent: Igitur ad recordationem salutaris illius mortis in carne, politiæ ex venerandis imaginibus nos manduci declarârunt: quòd si autem in dispensationem Christi veri Dei hoc modo manuducimur, quales eos esse arbitrandum est, qui has subuertere conantur?

* at post

Sancta synodus dixit: Verè impios, Hebræos, & veritatis hostes.

Sanctissimus Patriarcha dixit: Sed Deus noster Dominus bonus est ad suscipiendum omnes nos: non enim virgam peccatorum in sortem iustorum misit.

Psal. 124.

Leo sanctissimus episcopus Rhodi, dixit: Eccè ex sacris scripturis demonstratum est, Ecclesiam nostram tot annis fuisse oppugnatam, & veluti diseerptam: sed gratias Deo nostro agimus, qui ter sanctum nostrum Dominum, in correctionem illius suscitauit.

Petrus & Petrus Dei amantissimi presbyteri, & locum seruantes Adriani Papæ, veteris Romæ, dixerunt: Librum habemus in manibus B. Leontij episcopi Neapoleos, quæ est in Cypro, rogamus autẽ vt legatur.

Stephanus autem diaconus & notarius acceptum codicem legit: LEONTII EPISCOPI Neapoleos Cypri, ex quinto libro apologia pro Christianis & cõtra Iudæos, & de imaginibus sanctorum: Agedùm igitur & deinceps de venerabiliter pictis imaginibus apologiam texamus, quô eorum ora, qui impietatem garriunt, obturentur. Hæc enim est ipsa legalis traditio. Audi verò Deum dicentem ad Moysen: Imagines duas Cherubim aureas sculptas facies obumbrantes propiciatorium. Rursùs templum quod ostendit Ezechieli Deus, facies habebat palmarum, leonum, & hominum, & Cherubim, à fundamento ipso, vsque ad laquearia tecti. Verè horrendum verbum Israeli præcipitur, nè vllum sculptile faciant, neque imagines, neque similitudinem quæcunque sunt in cœlo aut super terram: rursùs verò iubetur Moses facere sculptilia, & Cherubim animantia: Ezechielique præcipitur, vt impleat omnia imaginibus & similitudinibus sculptilium, leonum, palmarum & hominum, atque ità templum illud ostendit. Vndè & Salomon ex lege formam hanc accipiens, templum sculptilibus çreis, fusilibus imaginibus boum, leonum, palmarum, & hominum impleuit, neque tamen ob id reprehensus est à Deo. Igitur si de imaginibus me arguis, redargue ipsum Deũ, qui hæc in memoriam eorum quæ apud nos sunt, fieri iussit. IVDÆVS dixit: Sed eiuscemodi similitudines non adorabantur vt dij, tantummodò in recordationem fiebant. CHRISTIANVS dixit: Rectè dixisti: Neque enim apud nos, vt dij, adorantur sanctorum imagines, typi, characteres. nam si deos in ligno imaginis adorarent, futurum esset vt omnes & reliqua quoquè ligna adorarent: si verò vt Deum adorarent lignum, non sanè vbiquè, extincto charactere, imaginem exurerent. Ego verò, quatenus duo ligna crucis colligata sunt, typum quidem adoro propter Christum, qui in eo crucifixus est: cùm verò fuerint dissoluta à se, abijcio ea & exuro quoquè. Et quemadmodùm qui mandatum Imperatoris suscepit, illius sigillum osculando, non ipsam ceram, aut characterem, aut plũbum veneratur, verùm Imperatori ipsi adorationem & cultum exhibuit: ità quoquè Christianorum filij, typum crucis adorantes, non naturam ligni adoramus, sed sigillum, & annulum, & Characterem, Christũ ipsum adspicientes, per hoc eum qui in illo crucifixus est, salutamus & adoramus. Et, quemadmodùm genuinis filij, peregrinante longo tempore patre, ingenti amore ex animo erga eum affecti, quicquid illius in domo viderint, siue baculum, siue sedem, siue chlamydem, hæc inquam omnia cum lachrymis attrectantes, amplexantur, non illa honorantes, sed patrem desiderantes & venerantes: sic & nos fideles omnes crucem CHRISTI tanquàm virgam adoramus: vt sedem verò & cubile illius, tersanctum sepulcrum: præsepe autem & Bethlem, reliquaque illius habitacula, vt domum: sic apostolos illius, beatosque martyres & reliquos sanctos, veluti amicos illius colimus. Ità Sion tanquàm illius ciuitatem, Nazareth verò tanquàm illius patriam amplectimur, non aliter etiàm Iordanem, quàm diuinum illius lauacrum, reueremur. Magno enim & inexplicabili erga eum amore, quò ascendit, vbi resedit, vbi apparuit, aut quòd tetigit, aut omninò obumbrauit, tanquàm DEI locum colimus & adoramus, non ipsam regionem aut lapides venerantes, sed eum qui in illis conuersatus est, apparuit, & in carne cognitus est, quique nos ab errore liberauit, CHRISTVM Do-

Exo. 25.

Exo. 20. & 25. b

Leontij dicta contra Iudæos disceptatio.

Quomodo adorãda sint ac venetãda loca sancta, instructio vera & apta.

minum Deum noſtrum. Hinc etiàm propter CHRISTVM, Chriſtique paſſiones, paſsim in eccleſijs, in domibus & foro, in picturis, in ſindonibus, in promptuarijs, veſtibus, omnibus deniquè in locis hanc figuram ponimus, quò continuò contemplãtibus nobis hæc in mentem veniant, & non obliuiſcamur, quemadmodùm tu oblitus es Domini DEI tui. Sicut autem tu adoras librum legis, non naturam membranarum, aut atramenti adorans, ſed verba DEI quæ illo continentur: ſic & ego imaginem CHRISTI adorans, non lignorum aut colorum naturam adoro, abſit, ſed inanimatum characterem Chriſti. Hunc enim cùm habeam, per ipſum Chriſtum me tenere & adorare mihi videor. Quemadmodùm etiàm Iacob accipiens à filijs ſuis veſtem ſanguine conſperſam Ioſeph, cum lachrymis eam oſculatus eſt, ſuisque oculis circumpoſuit, non ipſam veſtem diligendo, aut honorando hoc fecit, ſed per eam arbitratus eſt ſe Ioſeph oſculari, & in manibus habere. Sic & Chriſtiani omnes imaginem Chriſti, aut Apoſtoli, aut martyris tenentes, noſtraque carne oſculantes, animo videmur nobis ipſum Chriſtum aut martyrem amplecti. Agedùm tu qui arbitraris nullum manu factum, aut planè effigiatum adorandum eſſe: nunquid ſæpè vxoris, aut filiorum mortuorum veſtem, aut ornamentum in veſtiario videns, illud oſculatus es, & lachrymis rigâſti, neque tamen in hoc damnatus eſt? non enim vt Deum veſtes adorâſti, ſed ipſum amorem erga eum, qui his amiciebatur, tuum per oſcula declaraſti. Quandoquidem ipſos noſtros liberos & patres, qui creati ſunt, & peccatores exiſtunt, ſubindè oſculamur: neque ob id damnabiles ſumus, neque illos tanquàm deos complectimur, ſed amorem noſtrum erga eos naturalem per eiuſcemodi oſculum declaramus. Ergò vt ſæpè dixi, in omni ſalutatione & adoratione intentio ipſa requiritur & exputatur. Tu verò cùm me criminaris, quòd vt Deum lignum crucis adoro: quid eſt, quamobrem non vetris in crimen Iacob, adorantem in ſummitate baculi Ioſeph? Heb. 11. Sanè manifeſtum eſt, quòd lignum non adorauit, ſed per lignum Ioſeph, quèadmodùm nos per crucem Chriſtum. Quinetiam impios illos viros qui ſepulcrum vendebant, Abraham adorauit, & genu illis in terram flexit, veruntamen illos non vt deos adorauit. Rursùs Iacob Pharaonem impium & idololatram exiſtentem benedixit, ſed tantùm illum non vt Deum benedixit. Rursùs procidens coram Eſau adorauit, ſed non vt Deum benedixit. Quòd ſi autem plures ſalutationes & adorationes ex ſcriptura tibi demonſtrari poſtules, quæ non ſunt reprehenſæ, facilè efficiam. Atqui & tu quoq; coniugem tuam fortaſsis impiam, affectionibus turbulentam, quotidiè ſalutans, non reprehenderis, etſi nequaquàm tibi diuino ore vxoris ſalutatio præcepta ſit: me verò cùm videris Chriſti, aut eius inculpatæ matris, aut alterius iuſti imaginem ſalutantem, confeſtim indignaris, blaſphemias fundis, reſilis, & idololatras nos vocas. mirũ te extra verecundiam, neque horrere, neque tremere, neque erubeſcere, cùm videas me per omnem terrarum orbem idolorum phanæ deſtruentem, martyrum verò templa ædificantem. Iam ſi conſtat me idola adorare, quid cauſæ eſt, quamobrem martyres qui idola deſtruxerunt, veneror vt deos & glorifico? quo pacto ipſos martyres qui ſtatuas ligneas confregerunt, honore proſequor? Si ligna, vt deos glorifico, quomodò veneror & adoro martyres & apoſtolos, qui lapideas effigies perdiderunt? Quomodò honore afficio, laudo templa erigo, feſta celebro tribus illis pueris, qui in Babylone imaginem auream non adorarunt? Dan. 3. Verè magna eſt Iudæorum cæcitas, magna impietas, in veritatem iniurij ſunt: ingratæ Iudæorum linguę, in Deum conuicia dicunt. A ſanctorum martyrum reliquijs & imaginibus ſæpè dæmones fugantur, hæc tamen ſceleſti illi contumelijs afficiunt, peruertunt, illudunt & ſubſannant. Dic mihi, quot inumbrationes, quot ſcaturigines, ſæpè etiàm & ſanguinis fluores ex imaginibus & reliquijs martyrum extiterunt? ij tamen corde infenſati, videntes non credunt, verùm fabulas iſta & nugas eſſe arbitrantur. Quinetiam quotidiè per orbem terrarum omnem, homines planè impios, ex leges, idololatras, homicidas, ſcortatores & latrones confeſtim per Chriſtum & crucem illius compũctos, in agnitionem meliorem venire, mundoque renuntiantes, omnem virtutem colere videtis. Velim autem mihi dicas, qua ratione tibi idololatræ ſumus, qui oſſa, cineres, pannos, ſanguinem, ſepulchra deniq; martyrum adorantes, illis tamen non ſacrificamus. IVDÆVS DIXIT: Qua ratione per vniuerſam ſcripturam præcepit Deus nullam creaturã adorandã? CHRISTIANVS dixit: Dic mihi, terra & montes, nónne ſunt Dei creaturę? IVDÆVS dixit: Rectè. CHRISTIANVS dixit: Quomodò igitur ait ſcriptura: Exaltate Dñm Deum noſtrũ, & adorate ſcabellum pedum eius, quoniam ſanctum eſt, & adorate in monte ſanctum ſuum? Pſal. 98. Et rursùs Deus ait: Cęlũ mihi ſedes, terra autem ſcabellum pedum meorum. Eſa. 66. IVDÆVS: Sed tamen non vt deos, verùm per illa eum qui hæc fecit, adoras. CHRISTIANVS: Fidelis ſermo, quemobrem ſcias & tu, quòd & ego per cęlum, terram, mare, ligna, lapides, reliquias, templa, crucem, angelos, homines, per omnem deniquè creaturam viſibilem, & non viſibilem, omnium authori Domino & factori ſoli, adorationem & cultum

Gen. 37. d

Gen. 23. c

Gen. 47. c

fol. 1 tamẽ

Gen. 33. a

Ex imaginibus & reliquijs martyrũ ſanguis fluxit.

cultum exhibeam. Non enim per ſe creatu-
Pſal. 18. ra authorem adorat, ſed per me Cœli enarrant gloriam Dei, per me Deum adorat Luna, per me Deum glorificant aſtra, per me aquæ, pluuiæ, rores, omnis denique creatura Deum adorat & glorificat. Sicuti rege aliquo bonam coronam, pulchram, & ſpecioſam ſuis manibus contexentem, omnes qui benè erga regem affecti ſunt, eam amplectũtur, & coronam venerantur, non ſanè aurũ, aut margaritam venerantes, ſed verticem regis, & doctas illas manus quæ coronam fecerunt: ità ô homo, Chriſtianorum populus quaſcunque crucis & imaginum eius figuras amplectuntur, non ipſis lignis, aut lapidibus, vel auro, aut corruptibili imagini, aut capſulæ, aut reliquijs cultum præſtant, verùm per hæc Deo omnium factori gloriam, venerationem & cultum exhibent. Siquidem qui in ſanctos impenditur honor, in ipſum recurrit. Imago enim Dei eſt, qui ſecundum Dei imaginem, homo factus eſt, maximè autem qui ſpiritum ſanctum in habitaculum ſuum recipit. Iuſtè itaque imaginem Dei ſeruorum venerans & adorans, donum
Leuit. 26. 2. Cor. 6. d ſancti ſpiritus glorificat. Inhabitabo enim in eis, inquit, & circumambulabo. Pudore ſuffundantur Iudæi, qui proprios reges & alienos adorãtes, nos Chriſtianos tanquàm idololatras deridẽt. Nos autem Chriſtiani, omnibus in ciuitatibus & regionibus in dies & in horas ſingulas cõtra idola ſtamus armati, contra idola pſallimus, contra idola & preces fundimus: & qua tandem fronte Iudæi nos vocant idololatras? vbi nunc ſunt, quæ olim ab ipſis oblatæ ſunt idolis, boum, ouium, & filiorum quoque victimæ? Vbi ſacrificiorum fumi? vbi aræ & profuſiones ſanguinum? Nos verò Chriſtiani propemodùm, quid ſit ara, quid ſit victima, ignoramus. Nam Græci adulteris quibuſdam hominibus, homicidis, impuris & ſceleſtis templa dicarunt: eorumque idola cum illiſipſis deos fecerunt, nequaquàm ſanè vel prophetarum, vel ſanctorum martyrum nomine, templum aut aram appellantes. Quemadmodùm enim in Babylone Iſraelitæ organa & citharam & alia quædam, quemadmodũ ipſi Babylonij, habebant, & illi quidem ad laudem Dei, hi verò in miniſterium dæmonum: ſic & de imaginibus gentilium & Chriſtianorum cenſendum eſt; ſiquidem gentes ad cultum diaboli, nos verò ad gloriam & recordationem Dei illa ſeruamus. Alioquin
Gen. 3. & multa Deus per crucem auditu mira fecit: ſiquidem lignum vitæ, & lignum ſcientiæ appellauit: aliam autem plantam vocando Sabech, conceſſionis ſignum ponit, deindè virga Pharaonem obtexit, mare diuiſit, aquã dulcem fecit, ſerpentem exaltauit, petram rupit, & aquam eduxit: lignum etiàm germinans in tabernaculo, Aaronis ſacerdotium confirmauit. Sic & Salomon inquit: Benedicite lignum per quod fit iuſtitia. Sic & Heliæus lignum in Iordanem proijciens, ferrũ in typum Adam, velut ex inferis reduxit: ſic mandat ſuo puero per virgam reſuſcitare filium Sunamitidos mulieris. Is igitur qui tãta miracula per ligna fecit Deus, dic rogo, nunquid per ſanctę crucis preciosum lignũ miranda efficere poteſt? Quòd ſi autem eſt impium oſſa venerari, quamobrem oſſa Ioſeph cum omni honore ex Aegypto vecta ſunt? Quomodò homo mortuus, oſſa Heliſæi attingens, reſurrexit? Iam ſi per oſſa mirifica Deus facit, clarum eſt quòd & per imagines, lapides, pluraque alia idem poſſit. Adde quòd & Abraham noluerit Saræ vxoris corpus alieno ſepulcro mandare, ſed magis proprio, honoris gratia. Adde Iacob, qui per lapidem Deum veneratus, conſtituens, eum vnxit in typum ſummi angularis lapidis. Rursùs & in Laban, lapidem* Bunon appellauit. Teſtatur etiàm Ieſus filius Naue, duodecim lapides conſtituens in memoriam Dei. Erant autem, ſi Iudæe, duo etiàm Chérubim obumbrantia propiciatorium ſculpta. Iã ingrediatur aliquis templum tuum Heb. 9. b Græcus idololatra, ijſque viſis carpat te, tanquàm & tu quoquè idola adores: fare, quid habes quo de duobus Cherubim fuſilibus, bobus, palmis, & leonibus, quæ in templo ſculpta ſunt, te defendas? Verè nihil habes quod aduersùs illum dicas, niſi hoc vnum, quòd ea non tanquàm deos habeas, ſed in memoriam Dei, eiusque gloriam Cherubin hæc in templo viſantur. Quòd ſi iſta ſic ſe habent, qua ratione nos de imaginibus reprehendis? At dices mihi: Moſi à Deo iuſſum eſt, vt eiuſmodi ſculptilia in templo collocanda curaret: ego ſanè hoc ipſum etiàm dico. ſed Salomon illinc digreſſus, plura in templo apparauit, quæ tamen Deus non mandauerat, quæ neque tabernaculi teſtimonium habuit, neque templum quod vidit Ezechiel, non tamen in hoc à Deo in crimen vocatus eſt Salomon. Nam in gloriam Dei, quemadmodùm etiàm & nos, eiuſcemodi effigies excogitarunt. Habuiſti quoquè & tu Iudæe & alia quædam in memoriam & laudem Dei, nimirùm Virgam Moſis, tabulas à Deo fabricatas, rubum incombuſtũ, humidam ex ſiccitate petram, vrceum continentem manna, arcam, propiciatorium, velum, & à Deo declaratum Ephod, deniquè à Deo præparatum tentorium. Vtinàm & tu hæc adoranda, ſuper omnia Deum inuocando, primùm vocaſſes, recordatusque fuiſſes per hæc putilla imaginum & figurarum veri Dei, & non vitulum ſupra tabulas diuinitùs datas habuiſſes. Vtinàm ſanctum aureum thuribulum ſeruaſſes; & non vitulas Samariæ coluiſſes vtinàm florentem Virgam, & non Aſtarthem vrbis deſolatricem: vtinàm à Deo ſtillantem petram pro Baal amplexus fuiſſes. Vtinàm propter hæc omnia non

Sap. 14. a
4. Reg. 6. a
4. Reg. 4. c
Gene. 50.
4. Reg. 13. d
Gene. 23.
Gen. 28. d
Gen. 31. f
Ioſ. 4. a
Ezec. 40. 41.

adoras,

adoras, ô quondàm Iſraelita, quia Deum ex toto corde non amas. Nam qui amicum ſuũ aut regem, maximè autem benefactorem ſuum amat, etiàm filium illius modo viderit aut baculum, aut ſedem, aut coronam, aut domum, aut ſeruum amplectitur, & per hæc ipſum benefactorem honore proſequi ſibi videtur, maximè verò Deum. Cùm igitur Chriſtianos crucem adorare conſpexeris, ſcito quia crucifixo CHRISTO honos impenditur, tantum ab eſt vt lignum colant. Nam ſi ligni naturam adorarent, profectò omnes ſyluas & arbores adorando venerarentur. Quemadmodùm tu Iſrael aliquandò hæc adoràſti, ligno & arbori dicens, Tu mihi eſto Deus tu me produxiſti. Hier. 2. f
Rursùs nos crucem itàmon affamur, neque etiàm ſanctorum imagines, Dij noſtri eſtis. Non enim Dij noſtri ſunt, ſed tantummodò ſimilitudines & imagines Chriſti & ſanctorum illius, ad commemorationem, honorẽ, & decorem eccleſiarum venerandæ. Nam q Martyrem colit, Deũ ipſum colit: qui Matrem illius adorat, ipſi honorem aſſignat: qui Apoſtolum honore proſequitur, ipſum qui Apoſtolum miſit, honorat. Vtinàm & tu quoquè Moſaicas & Propheticas imagines feciſſes, illasque quotidiè adorares. ſic enim eorum Domino & Deo veram latriam exhiberes, non autem aureas ſtatuas Nabuchodonoſoris. Qua verò fronte contra me imaginum & crucis cauſa inſurgis, cùm nõris Abrahamum idololatras adoraſſe, Moſen verò Iethro idololatræ idem feciſſe, Iacob autem Pharaonem, Daniel Nabuchodonoſorem? Hi prophetæ & iuſti cùm ſint, ob beneficia quædam illis præſtita, in terra exiſtẽtes illos idololatras adorarunt, me ſcilicet crucem, ſanctorumq; effigies, à quibus infinita beneficia, Deo procurante, nobis obtigerunt, adorantem deſpicies? Quandoquidẽ qui regem metuit, filium illius iniuria non afficit. Qui Deum autem timet, hic omninò etiàm filium Dei, crucisque illius typum & ſanctorum illius effigies colit & adorat. Ipſi enim gloria cum patre & ſancto ſpiritu, & nunc & in ſecula ſeculorum, Amen.

Gene. 25. Exo. 18. a Gene. 47. Dan. 2.

Leontius quis fuerit, & quæ ſcripſerit.

Constãtinus ſanctiſſimus Epiſcopus Cõſtantię, quę eſt in Cypro, dixit: Pater hic, qui lectus eſt, in vna ex ciuitatibus Cypri decenter & ſanctè conuerſatus eſt, multaque encomia & panegyricas illius orationes etiàm habemus, inter quas & extat oratio in transfigurationem Domini. Scripſit & ſancti Ioannis Miſericordis appellati, epiſcopi Alexandrini vitam: præterea Beati Simeonis, turbationesque propter Chriſtum circa ea tempora in eccleſia factas. Scripſit & alia quædam, in quibus omnibus orthodoxus cognoſcitur. floruit circa tempora Mauricij Imperatoris.

Ioannes Dei colentiſſimus presbyter, vicarius Apoſtolicæ ſedis Orientis, dixit: Claꝝrum eſt, quæ in laudem prędicti patris dicta ſunt, ſic ſe habere. Quinetiam legati ſanctiſſimi Papę librum iſtum ſynodo exhibuerũt, maximè verò ob eam cauſam, quòd copiosè ſanctarum imaginum receptionem & adorationem prædicarit.

Idem ille vicarius librum ſanctæ ſynodo oſtendens, dixit: Libellum iſtum reuerendiſſimi patres in hac regia ciuitate apud Cyriũ Procopium Silentiarum reperi, eamque ob rem gauiſus ſum, quandoquidem exemplar aliud planè idem & immutatum in Oriente habemus. Docet autem in illo Beatus Anaſtaſius de differentia adorationis, & ſi ſacræ ſynodo viſum fuerit, legatur.

Anaſtaſius epiſcopus Theopoleos.

Sancta ſynodus dixit: Legatur: Aſſumptumq; librum Stephanus venerabilis monachus legit:

Sancti Anaſtaſij epiſcopi Theopoleos epiſtola, per quã reſpondet cuidam ad dubitationem quandam, à qua expediri cupiebat. eius autem principium tale, Si doctrina exiſtimarentur ex varijs opinionibus. Et paulopòſt: Nemo autem offendatur in adorationis vocabulo. Siquidem & homines & ſanctos Angelos adoramus, non autem quòd λατρεύειν, hoc eſt, cultum diuinum exhibeamus. Inquit enim Moſes: Deum tuum adorabis, & illi ſoli λατρεύσεις præſtabis: quo loco diligenter obſeruabis, qua ratione poſteriori dicto, nimirum latriæ, adiecerit, ſoli adorabis verò, hoc ipſum non eſt appoſitum. Quamobrẽ adorare licet. Quid enim aliud eſt, quàm honoris alicui exhibiti, veluti emphaſis adoratio? Latria verò nequaquàm: neq; etiàm licebit προσκυνεῖν, quod eſt proprie Deum adorare. Hæc quiſpiam ad primum dicere poſſet. Secundùm verò multorum opinionibus ſubuerteretur, qui experientiam lectionis ſacræ non ſatis perceperint.

Adoratio & latria qd differẽt

Deut. 6.

Adorare quid

Tharaſius ſanctiſſimus Patriarcha dixit: Videamus quid de adoratione dicat pater iſte.

Deut. 6. c 10. d

Sancta ſynodus dixit: Differentiam adorationis exhibuit dixit enim, Deum tuum adorabis, & illi ſoli latriam præſtabis: ad latriæ pręſtationem adiecit, ſoli: adorationi verò haud quaquàm ipſum id appoſuit, falſa autem ſynodus, hunc ipſum locum in maximum ſtabilimentum ſui adſumpſit.

Matt. 4. a

Tharaſius ſanctiſſimus Patriarcha dixit: Videndum tamen diligentiùs, quomodò ter ſapiens pater ipſum hoc interpretatur quod in medio ſcripſit. id enim eſt, quod nos omnes & eos qui contentioſè aduerſantur, in imaginum receptionem & adorationem addunt. Honorationis, ait emphaſis, adoratio eſt.

Omnes igitur qui ſacras imagines ſe venerari confitentur, adorationem autem recuſant à ſancto patre tanquàm hypocritæ redarguuntur. Nam cùm verè adorationem,

quod

quod eſt honoris ſymbolum, recuſant, contrarium facere cognoſcuntur, nimirùm ſanctis conuicia dicere.

Leo ſanctiſſimus epiſcopus Phoceæ, dixit: Tempeſtiuum eſt cum propheta dicere: Pſal. 29. Conuertiſti planctum meum in gaudium mihi, rupiſti ſaccum meum, & induiſti me lætitia. Scripturæ enim animos noſtros ab omni impietate cõuerterũt, & diuina ſcientia & eruditione nos impleuerunt.

Conſtantinus ſanctiſſimus epiſcopus Cõſtantiæ, quæ eſt Cypri, librum B. Anaſtaſij epiſcopi Theopoleos, Stephano diacono & notario legendum tradidit.

Anaſtaſij epiſcop. Theopoleos ſermo.

Beati Patris noſtris Anaſtaſij ad Simeonem epiſcopum Boſtrorum ſermo de ſabbato, cuius initium: Si patres oportet ſecũdùm oracula, vt tu ais, interrogare. Et paulopòſt: Quemadmodùm enim abſente rege, pro eo illius imago adoratur: præſente verò eo, veluti ſuperuacuum hoc mittitur, cùm ſatiùs ſit ipſum, quàm imaginem, coli: neque tamẽ ob id ipſe qui non adeſt, per id quod pro illo adoratur, ignominia affici creditur. Et poſt pauca: Quemadmodũ cùm quiſpiam temulentus in imaginem Imperatoris impetum faciens iuſtè corrigitur, veluti ipſum regem ignominia affecerit, cùm tamen ipſa imago nihil ſit præterquàm lignum, aut colores cũ cera mixti: eodem modo qui in alicuius typum aut effigiem ignominioſus eſt, in illũ, cuius eſt typus, iniuriam factam arbitramur.

Ioannes venerabilis monachus, presbyter & vicarius ſummorum ſacerdotum Orientis, dixit: Indicat dictus pater, quomodò abſentis Imperatoris imago honore, non ignominia, affici debeat: eodem modo, cùm nobis verè omnium Dominus Ieſus Chriſtus ſenſibiliter non adſit, (carnalibus enim noſtris oculis diuina illius eſſentia videri nõ poteſt, quanquam vt Deus vbiquè ſit) tantùm illius imago honoranda eſt, quemadmodùm de Imperatore ſtatuit pater prædictus.

Gregorius venerabilis monachus, præſes mãſionis Hermicdôn, librum beati Sophronij attulit, quem acceptum Stephanus religioſiſſimus monachus legit.

Sophronij epiſc. Hieroſolymorum ſermo de S Cyro & Ioanne.

Beati patris noſtri Sophronij archiepiſcopi Hieroſolymorum encomium in ſanctum Cyrum & Ioannem: Venerentur alij aliter ſanctos hos, diuerſimodè eorum dona magnificantes, benefactaque multifariàm prædicantes, hi quidem excelſorum templorum erectionibus, illi verò variorum vnionum ornatibus, alij gemmarum & auri contextibus, alij præclaro pictorum artificio, alij aureis argenteisque donarijs, alij ſericis bombicinisque texturis, & (vt vno dicam verbo) omnes in martyrum honoré pro cuiuſlibet opibus & voluntate inuicem vincere contendant, quo affectionem erga ſanctos hos clarè oſtendant, referantque pro corruptibilibus immarceſcẽtia, pro temporarijs ea quæ finẽ non habent, præmia. talibus enim donis admirandi iſti ſuos amatores rurſùm afficere ſolent. Ex eodem commentario de iiſdem ſanctis miraculum tricentelimum ſextum, cuius initium, Alexandriam Aegypti & Libyæ metropolim. Et paulò pòſt: Igitur cùm veniſſemus in templum quoddam abſoluti operis, forma quidem tremendum & ſupra modum ſplendidum, altitudine verò in cœlum vſque aſcendens, ingreſſi ſingula perluſtrantes, eccè imaginem maximam & mirificam vidimus, repræſentantem in medio quidem picturam Domini noſtri Ieſu Chriſti. Chriſti autem matrem & Dominam noſtram Deiparam ſemper virginem Mariam à ſiniſtris, à dextris verò Baptiſtam ſaluatoris noſtri præcurſorem, qui in vtero ſaltu illum indicauerat, præterea apoſtolorum & prophetarum choros aliquot & martyrum cœtus, qui ante imaginem collocati, genibus flexis & capitibus in ſolum inclinatis, ante Dominum procidebant. Et paulò pòſt: Et tertiò ad imaginem veniẽtes, prædictis verbis modisque vſi ſunt, horamque longam obſecrarunt, & declinati, hoc ſolùm, quod tu bes Domine, clamabant. Chriſtus verò commiſeratus annuit, & ante imaginem inquit, illi date. de terra itaque ſurgentes martyres, primò quidam gratias agebant. Deo noſtro, qui eorum preces exaudiuiſſet, deindè gaudentes & exultantes, eccè (aiunt ad me) gratiam Deus tibi dedit: ingredere itaque Alexandriam, & in magno templo ieiunus dormi, parumque olei ex lampade, quæ ſupra Saluatoris imaginem accenſa dependet, in ampulla ſumpto, rurſùs ieiunus ea quæ hic ſunt, auferes, & hoc pedes vngens, donum ſanitatis conſequeris. Et paulò poſt: Ipſe verò ſurgens poſt ſomnum lampadis oleum ſumpſit, & ad ſanctorum phanum veniens, manus & pedes inunxit, & confeſtim à morbo liberatus, valetudinem bonã recuperauit.

Luc. 1.

loeus obſcurus.

Lãpas ardens ante imaginẽ Saluatoris

Tharaſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Omnia vera dicit, quæ de decore ſanctarum domorum, picturarum, reliquarum artium, item donariorum celebritate locutus eſt.

Thomas religioſiſſimus monachus, presbyter & vicarius ſummorum ſacerdotum Orientis, dixit: Hæc ipſa imago, patres reuerendi, Alexandriæ in templo dicto Tetrapylo, etiàm hodiè exiſtit, omnesque morbos curat.

Sancta ſynodus dixit: Gloria Deo, qui etiàm per imagines ſanctorum miracula perficit.

Per imagines ſanctorũ Dei miracula operatur. Sophronij epiſc. Hieroſolymorum liber de vitis multorũ ſanctorum.

Euſtathius venerabilis monachus, presbyter, & præſes manſionis Maximi, dixit: Et ego, patres ſancti, eiuſdem patris libruin adfero, continentem multorum ſanctorum virorum vitas, & ſi placet, adducatur.

Sancta ſynodus dixit: Legatur.

Stephanus itaque monachus acceptum librum legit: Eiuſdem Patris noſtri Sophronij

è limonario:

è limonario: Dixit abbas Theodorus Aeliotes, quòd erat quidam incluſus in Monte Oliuarum, pugil egregius, oppugnabat autem eum dæmon ſcortationis. Quodam itaque die cùm vehementer inſultaret illi dæmon, ſenex lamentari cœpit, dixitque dæmoni, Quousque non relinques me? Abiiſte poſthàc à me, iam enim mecum cõſenuiſti. Dæmon oculari adſpectu videndum illi ſe tradens, dixit: Iura mihi quòd ea quæ tibi dicam, nemini ſignificabis, & non ampliùs tecum pugnabo. & iurauit illi ſenex per eũ qui in altiſſimis habitat, ſe nemini dicturũ. Tum illi dæmon dixit: Imaginem iſtam, ſi nolis me tecum luctari, caue ampliùs adores. habuit autem imago figuram Dominæ noſtræ Deiparæ Virginis Mariæ, geſtantem Ieſum Chriſtum. Dicit illi incluſus: Apagè, res erit mihi curæ. In ſequenti autem die rem Abbæ Theodoro Æliotæ, qui tunc habitabat in vico Pharan, rem ſignificauit, omniaque patri retulit. ſenex autem pater incluſo dixit: Verè pater deluſus es quòd dæmoni iurâſti. tantùm hoc vnum benefeciſti, quòd confeſſus es. profuerit autem tibi, nè ſinas in hac ciuitate ampliùs lupanar, neque egrediaris quin adores Chriſtum Ieſum Dominum noſtrum cum matre ſua in imagine. Confirmatoque eo ac animato pluribus verbis, ad proprium locum conceſſit: dæmon autem illi iterùm apparuit, dixitque: Quid agis maledice? nunquid iurâſti mihi, nemini te dicturum? quo pacto autem hæc effutiſti? dico tibi maledice, in die iudicij tãquàm periurus cõdemnaberis. Incluſus reſpondit: Quod iuraui, iuratus ſum: quodq; peieraui, noui: verùm Dominum meum & creatorẽ non abiuraui, te verò non audio.

Dæmon horret adorationem imaginum ſacrorum.

Conſtantinus ſanctiſſimus Epiſcopus Conſtantiæ, quæ eſt Cypri, dixit: Quemadmodùm monilia aurea, ità diuini noſtri patres in ſanctorum adorationẽ conſentiunt.

Ioannes religioſiſſimus monachus, presbyter, & vicarius ſummorum ſacerdotum Orientis, dixit: Sed & aliud indicant etiàm verba patris noſtri Sophronij, quòd ſcilicet præſtat iurantem peierare, quàm planè iuramentum in deſtructionem venerandarum imaginum ſeruare. Hoc autem dico, quia hodiè quidam iuramento idem ſtatuerunt.

Tharaſius ſanctiſſimus Patriarcha dixit: Quandoquidem nouerat bonitatem Dei, qui pœnitentes facilè recipit, huius gratia ſtatuit impium iuramentum tranſgrediendum: & nunc qui in hæreſim hanc coniurarunt, ſi aliud peccatum non fecerint, facilis erit excuſatio, habebunt quod dicent: quòd ſi verò alijs peccatis grauentur, vtinàm Deũ placent, petantque remiſſionem illegitimi iuramenti.

Theodorus ſanctiſſimus epiſcopus Subritôn, dixit: Coryphæus Apoſtolorum Petrus negauit quidem, ſed pœnitens receptus eſt. Matt. 26.

Tharaſius ſanctiſſimus Patriarcha dixit: Herodes benè iurauit, ſed perijt. Petrus autem negans Dominum cum iureiurando, deindè regreſſus, poſtquàm fleuiſſet, ſeruatus eſt. Omnem enim iniquitatem bonus Dominus remittit, ſi quiſpiam ex toto corde pœnituerit. Marc. 6. Marc. 14.

Sancta Synodus dixit: Rectè domine. nã ſic & nos ſancta ſcriptura docet.

Tharaſius ſanctiſſimus Patriarcha dixit: Princeps primus Theologiæ diuus Ioannes, dixit: Filioli, ſi dixerimus quòd peccatum non habemus, mendaces ſumus: igitur ſi Deum inuocauerimus pro peccatis noſtris, propicius nobis erit, & conniuebit ad peccata noſtra. 1. Ioã. 1. 2

Nicephorus ſanctiſſimus epiſcopus Dyrrhachij, dixit: Multis precibus opus habemus, ô pater: multa enim mala fecimꝰ: quin etiàm continua pœnitentia & confeſſione indigemus.

Leo ſanctiſſimus epiſcopus Phoceæ, dixit: Scriptum eſt, quod falſum iuſiurandum non amabitis: huius gratia, falſum noſtrum iuramentum, veluti nullum habens robur, remittetur.

Ioannes religioſiſſimus monachus, presbyter & vicarius Orientis, dixit: Si iuſſeritis, fiat excuſſio de iurando.

Tharaſius ſanctiſſimus Patriarcha dixit: De eo iam dictum eſt. Verùm quia plura reſtant excutienda, ad propoſitum redeamus.

Theodoſius diaconus, monachus notarius, & oratorij cuſtos, legit: Ex Libro miraculorum ſanctorum Coſmæ & Damiani: Vir quiſpiam admodùm manſuetus, fiſtula in iunctura coxæ laborabat: cumque multorum curationes fruſtrà tentâſſet, medicorumque nouaculis annis quindecim eſſet ſciſſus, exhauſtus, & ſuperatus malo, videns vlcus indiès augeri, iamque pro vno foramine quatuor oſcula aperta, perque vnum eorum potum etiàm & cibum quandoquè reddi, medicosque dicentes malum prævalere, neque hominum manu ſuperari poſſe: deſperabundus, ſtatuit deincèps abſtinere. Multis autem conſulentibus, vt diuorum Coſmæ & Damiani famulorum Dei templum ſacratum adiret, ſtatuit ſecum cõſilijs amicorum (res enim multi conſilij, neceſſitas) acquieſcendum. Videt igitur per ſomnium viros Dei ſibi adſtantes, dicentes: Adeſdum ad nos, & ſanaberis. Hac itaque adhortatione confiſus, inſigne templum diuorum accedit, quotidiè ad eos ſupplicans, quô poſſet à morbo liberari. Cùm autem iam multos dies fruſtrà preces fudiſſet, neque quicquam quod ſolario eſſe poſſet, perciperet: egreſſus ædem ſacram, videt in porticûs limine à dextro latere imaginem Seruatoris noſtri poſitam: appicta autem erat & ſancta Deipara Domina noſtra, beatique Liber miraculorũ S. Coſmæ & Damiani.

tique viri Cosmas & Damianus, & quidam ex magnatibus, qui tabulam suspenderat, Leontius nomine. Obsecrationibus igitur rursùm factis, amareque illachrymans multis horis, rogat sanctos, vt voti fiat compos. Digressus autem ad cubiculum domus suæ, vidit noctù sanctos viros Dei ad se venientes, in medio autem virginem matrem, dicentem ad illos: En hic est, suppetias illi quàm primùm ferte.

Ex eodē lib. aliud miraculū.

Idem iterùm ex miraculis Cosmæ & Damiani legitur de vxore Constantini Laodicensis: Contigit virum quendam, in militari scientia approbatum, nomine Constantinum, singulariter erga sanctos Dei Cosmā & Damianum affectum, perpetuoque eorum intercessionem implorantem, extra regiam hanc ciuitatem exercitus sibi commissi causa proficisci, qui & imaginem sanctorum secum etiàm peregrè ferre solebat. Cū autem venisset in Laodicensium ciuitatem quandam, quæ Trimistaria dicitur, hæreretque ibi paulo longiùs ob mandata quæ procuranda susceperat, vxorem ibidèm duxit. Quæ cùm paulopòst ex maxilla sinistra dolere cœpisset, iamq; in abscessum malum vergeret, viro sæpè questa de doloribus, tādèm eum adijt, fassaq; est, se eos dolores ampliùs ferre non posse. Is verò illi respondēs, consolansque, quatenùs fieri posset, ait: Quid vis faciam vxor? nescis nos peregrè esse, neque domi nostræ? si quidem in nostra ciuitate viueremus, possem ego cerea sanctorum meorum Cosmæ & Damiani imagine omnes dolores tuos sedare & auferre. Hæc autem fidelis existens, miratáque subitæ sanitatis per sanctos Dei promissionem, rogauit, vt in sancta beatorum æde, postquàm reuersi fuissent, preces fundere sibi liceret. Compuncta enim animum ex auditione tantummodò de viris sanctis, quieuit. Postera autem nocte se somno vbi composuisset, videt tremendos hos & magnos medicos & famulos Christi, Cosmam & Damianum, ea qua pinguntur figura, lecto suo adsistentes, & dicentes illi: Quid habes? quid torqueris? quid virum tribulas? en adsumus vobis, nihil est quod sitis soliciti. Hæc cùm dixissent, abierunt. Hæc vero cùm de somno surrexisset, maritum studiosè de viso interrogauit, de forma sanctorum Cosmæ & Damiani, de historia, & ratione qua consolationem ferunt ægris: ad quæ cùm vir respondisset, ipsa quoquè cætera quæ per visum cognouisset, exposuit. Postèà autem marītus cogitans & recordatus, quòd in manicis sub axilla figuram sanctorum ferret, manicam excussit, vxorique imaginem ostendit. Hæc autem cùm vidisset, adorauit, & cognouit verè omnia quę cum sanctis & secum essent acta.

Ioannes venerabilis monachus, locum tenens summorum sacerdotum Orientis, dixit: Satìs apertè declaratum est nobis, per imagines quoque suas sanctos miracula designasse. Siquidem per imaginem mulierculæ apparentem, hanc curarunt.

Manzon sanctissimus episcopus Pracanôn, dixit: Postquàm ego è regia vrbe profectus, in ciuitatem meam peruenissem, subito morbo adeò correptus sui, vt amicorum iussu testamentum condere cogerer, sed iussi, vt inferrent ad me sanctam Seruatoris nostri Christi imaginem: quam cùm vidissem, dixissemque, Domine, qui das sanctis gratiam, respice me: imposuissemque loco dolenti, morbus ab ea repulsus est, & sanitatem recuperaui.

Theodorus sanctissimus episcopus Seleuciæ, dixit: Et nobis hoc perceptum est. factū enim est non longè à nobis.

Miraculū tertiū ex lib. de miraculis eorundē sanctorum.

Theodosius diaconus, monachus, & armarij custos sacrarij Patriarchici, ex eodem passionis libro, de muliere quæ torminibus agitabatur, legit. Paulus sapientissimus doctor & columna Ecclesiæ, clamat: Spes non pudefacit, quia charitas DEI effusa est in cordibus nostris: eiuscemodi spem habens fidelis quædam mulier, cùm continuis torminibus vexaretur, ob singularem erga sanctos Dei Cosmam & Damianum affectionem, perpetuò precibus apud eos solicitabat, eorumque templum frequentabat, quo posset aliquandò a tam sæuo malo liberari. nec satìs fuit quòd in singulos dies eorum templa frequentabat, quin etiàm omnibus ædium suarum parietibus imagines eorum appinxit: insatiabile siquidem desiderium eius erga sanctos Dei apparebat. Neque hoc reprehensione dignum censebitur, quandoquidem in animi simplicitate id quod esse incredulum potest, iudicatur. Contigit autem quodam tempore, vt hæc internis affectionibus supra modum cruciaretur; cumq; pre torminibus in grabato sese volueret, erigens sese præ pœnarum magnitudine, ad locum repere cœpit, in cuius parietibus sanctorum effigies depinxerat, fide vsâ pro scipione. Chrisma autem accipiens, in aquam effudit, illamque bibit, & confestìm sanitati, sanctorum intercessione, restituta est: Hæc ergò postquàm conualuisset, in magnam ecclesiam ascendit, omnibusque indicauit, quanta beneficia curationis erga eam sancti præstitissent.

Ioannis Chrysost. oratio.

Simeon venerabilis monachus, presbyter, & præses mansionis Choræ, librum obtulit, quem acceptum, Victor Dei amantissimus diaconus & notarius sancti Patriarchici secreti, legit: BEATI PATRIS NOSTRI Ioannis Chrysostomi oratio in peluim, cuius initium, Omnia facta sunt ad gloriā Dei, vtilitatem verò nostram. Nubes in pluuiarum administrationem, terra in fructuum productionem, mare in mercium copiam,

omnia

omnia tibi ſeruiunt DEO, immò imagini Domini. Non enim cùm regiæ imagines & figuræ in ciuitatem adferuntur, magiſtratus & populus gratulabundus tabulas veneratur, neque ex cera fuſilem imaginem, ſed regiam figuram: ſic & * creatio non terreſtrem formam, ſed cęleſtem characterem veneratur.

Tharaſius ſanctiſſimus Patriarcha dixit: Libri iſti qui lecti ſunt, ex templo ſunt ſanctorum Anargyron in hac regia ciuitate: clerici autem loci iſtius eos attulerunt, vt in ſacra ſynodo legerentur.

Sancta ſynodus dixit: Oportebat eos libros adferri. nam ad vtilitatem omnium lecti ſunt.

Petrus venerabilis lector & notarius ſacri Patriarchatûs, legit: Ex Quarto libro cõtra Arianos verba diui Athanaſij, cuius initium, Cùm iudicatum ſemèl ſit, Arianorum inſanias ab eccleſia deſciuiſſe, & poſt alia: Hoc aliquis ex imaginem Imperatorũ clariùs & attentiùs cognoſcere poſſit. Nam in imagine regis forma & ſpecies eſt, in rege verò ea quæ eſt in imagine, forma exiſtit: impermutabilis autem eſt in imagine regis ſimilitudo, ità vt qui imaginem inſpexerit, ipſum quoquè regem ſimul inſpiciat. Rurſùs qui regem conſpicit, nouit eum eſſe quẽ in imagine conſpexerat. Quandoquidem autem ex eo quòd ſimilitudo non differt, volenti poſt imaginis inſpectionem regem videre, rectè dixerit imago, Ego in illo ſum, & ille in me: & quod in me vides, uides & in illo: qui igitur imaginem adorat, adorat etiàm ipſum regem. Illius enim forma & figura eſt imago.

Ex lib. 4. Athanaſij contra Arianos.

Tharaſius ſanctiſſimus Patriarcha, dixit: Hæc ſanè rerum natura docet, quòd honor imagini exhibitus, ad ipſum fontẽ primùm referatur, quomodò etiam contumelia. Quæ autem pater dixit illo loco, ad exemplum quoddam pertinent ſimilitudinis.

Epiphanius venerabilis diaconus eccleſię Catanes, locumque tenens Thomæ venerabilis epiſcopi Sardiniæ, dixit: Paradigmata de rebus coincidentibus & conuenientibus dicuntur, quemadmodùm diuinus pater accipit regis imaginem.

Victor venerabilis diaconus & notarius, legit ex S. Baſilij Magni ad Amphilochium de ſancto ſpiritu triginta capitibus. Ex cap. 17. Quia rex dicitur etiàm regis imago, neque tamen ob id duo reges: non enim ſcinditur potentia, neque honor diſtribuitur. Nam quemadmodùm principium nos conſeruans, poteſtasque vna, ità & noſtra glorificatio, ſiue laudatio vna, & non plures: quam ob cauſam etiàm imaginis honor, ad primum veluti fontem dirigitur.

Baſilius Magn⁹ de Spiritu-ſancto.

Ioannes venerabilis monachus, presbyter, & locum tenens orientalium ſedium, dixit: Librum quem in manibus ferimus, ab Oriente adduximus, petimusque vt legatur.

Idẽ cõtra Sabellianos, &c.

Conſtantinus venerabilis diaconus & notarius, legit: Ex libro D. Baſilij contra Sabellianos, Arium, & impios alios, cuius initium, Iudaiſmus cum gentilitate pugnat, vtraq; autem cũ Chriſtianiſmo, & poſt alia: Sed veritatis ſermo vtrinquè contrarietates effugit. Vbi enim vnum quidem principium, vnum verò quod ex eo, & vnum quidem Originale, vna verò imago, illic vnitatis ratio non corrumpitur. Quapropter ex patre genitus filius exiſtens, & naturaliter exprimens in ſeipſo patrem, vt imago quidem, incommutabilitatem habet: vt verò genitum, conſubſtantiale conſeruat. Non enim qui in foro regiam imaginem diligentiùs intuens, regemque illam dicens, eum qui in tabula pictus eſt, duos reges fatetur, nimirùm ipſam imaginem, & eum cuius eſt imago. Neque ſi quis in tabula pictum indicauerit, dixeritque, eccè regem, ob id primum & verum exemplar, ipſum ſcilicet regem, appellatione priuauit, profectò videtur magis honorem regis per eiuſcemodi confeſſionẽ ſtabiliuiſſe.

Falſum eſſe axioma, Quicũq; imaginẽ Chriſti adorat, Chrm in duo diuidit.

Ioannes ſanctiſſimus presbyter, locum tenens epiſcoporum orientalium, dixit: Falſa ſynodus ſparſerat hoc axioma: Quicunque imaginem Chriſti adorat, in duo Chriſtum diuidit: & quicunque imaginem adſpiciens, dixerit, aut inſcripſerit ei, hic eſt Chriſtus, Chriſtum diuidit. Stultum id ſanè eſt. Nam diuinus pater Baſilius, veluti lampas & doctor Eccleſiæ Chriſti, quique per ſpiritum ſanctum ad diuina initiatus eſt, honorem imaginum ad ipſum exemplar primum redire reſtatus eſt. Et qui imaginem regis contemplatus, inſpexerit in ea regem, ſiue adorauerit, non ſanè duos reges aut adorat, aut videt, ſed vnum regem tantùm. Clarè enim dixit beatus pater, quòd & rex dicatur regis imago, neque tamen duo reges. Adeò vt tam clarum ſit, quòd is qui adorauerit imaginem, & dixerit, Hic eſt Chriſtus, non peccauerit. Indicat enim quòd Chriſtus verus eſt Dei filius, & patri coaſſidens in cœlis, idq; in proprio ſuo corpore: verùm per imaginem quæ per colores exprimitur, potentia eius adoratur & glorificatur, & per ſenſum in cognitionem eius poteſtatis peruenimus. Vndè & beatus pater indicauit, non eſſe duas adorationes, ſed vnam ipſius imaginis & primi exemplaris, cuius eſt imago.

Petrus & Petrus Dei amantiſſimi vicarij Adriani Papæ veteris Romæ, librum obtulerunt, quem Demetrius venerabilis diaconus, notarius & armarij ſanctæ magnæ eccleſiæ cuſtos, legit: Ex epiſtola beati patris noſtri Baſilij ad Iulianum Imperatorem apoſtatam. Quemadmodùm à Deo Chriſtianam & inculpabilem noſtram fidem, veluti

Ex epiſtola Baſilij ad Iulianum

Digitized by Google

veluti hæreditario iure accepimus, ſic confiteor,& in eo maneo.credo autem in vnum Deum patrem omnipotentem, Deum patrem, Deum filium, Deum ſpiritumſanctũ. Vnum Deum hæc tria adoro & glorifico. Confiteor etiàm filij incarnatam θεοτοκον Deindè ſanctam Mariam, quæ ſecundùm carnem illum peperit,hàc Deiparam vocãs. Suſpicio* enim ſanctos apoſtolos,prophetas & martyres,qui pro me apud Deum ſupplicant,quô per illorum mediationem propicius ut mihi Deus noſter benigniſſimus, & remiſſionem peccatorum mihi gratis largiatur. Quam ob cauſam & hiſtorias imaginum illorum honoro & palàm adoro. Hoc enim nobis à ſanctis apoſtolis non eſt prohibitum, ſed in omnibus eccleſijs noſtris eorum hiſtorias erigimus.

* etiàm

Gregorius venerabilis diaconus ſanctorum & laudatorũ apoſtolorum, legit: Theodoriti epiſcopi Cyri,ex vita Simeonis, cuius initium, Simeon inter præcipuos. Et poſt alia: Aiunt autem eum in Roma, maxima ſcilicet illa,tam fuiſſe fama nobilem, vt in omnibus etiàm officinarum veſtibulis exiguas eius imagines collocârint, cuſtodiam quandam & ſecuritatem rebus ſuis illinc promittentes.

Theodoriti teſtimonium.

Ioſeph venerabilis monachus manſionis Herculij,dixit: Et ego peccator librum adfero,qui vitam Simeonis in admirando monte continet:& ſi iuſſeritis,legetur.

Sancta ſynodus dixit: Capita tantummodò hiſtoriæ referantur,vt domi ab omnibus poſtea legatur.

Cotmas autem venerabilis diaconus & cubicularius,legit: Ex vita beati patris noſtri Simeonis in mirando monte, caput centeſimum decimumoctauum, de muliere quæ in Rhoſopoli mirum in modum à dæmonio exagitata,& ſanitati reſtituta eſt, & multis annis ſterilis exiſtens concepit,& ob id imaginem in domo ſua ſancti viri collocauit, ad quam plurima miracula contigiſſe clarum eſt, quale de hæmorrhoiſſa quadam, quæ annis decem & quinque malo laborans tantummodò inſpecta imagine ſanata eſt, adhuc beato patre viuente. Item alter quidam Antiochenus ciuis mercator, qui cùm dæmonio vexaretur, ad Simeonem conceſſit,à quo ſanatus,imaginem illi in veſtibulo ædium ſuarum poſuit, quam improbi quidam & infideles de loco de turbantes, valdè puniti ſunt.

Ex vita S. Simeonis in mirando monte cap. 118.

Viuentis Simeonis imagines ſanarunt.

Conſtantinus ſanctiſſimus epiſcopus Conſtantiæ Cypri,dixit: Hæc quidem venerabiles patres ex ijs quæ lecta ſunt, & audiuimus & credimus. Et ego pro mea mediocritate, quæ contigêre ſigna his non abſimilia,narrabo. Vir quiſpiam Cyprius in Conſtantia vrbe armentarius, in ſacellum Virginis Deiparæ orandi cauſa conceſſit, & inter orandum ſuſpiciens, imaginem virginem ex coloribus in pariete expreſſam animaduertit,aitq;: Quorsùm hæc? & ſtimulo quo boues agebat,ſublato,imagini dextrũ oculum exculpſit.egreſſus autem templum, cùm pecus pungeret, ſtimulus fractus eſt, parsque ea cui ferrum infixum eſt, in hominem delapſa,in oculum illius dextrum infixa eſt.Hunc ego virum vidi, & vnoculum eſſe etiamnùm cognoſco.

Conſtantini Cyprij narratio.

Qui imaginem D. Virginis conſpexerat, oculo excæcatus eſt.

Alius quidam in ciuitate quæ dicitur Citium,die decimaquinta menſis Auguſti,cùm feſtum virginis celebratur, ingreſſus templum vt velis ornaret illud clauum in parietem malleo adigendo, frontem imaginis diui Petri in pariete depictæ, transfodit.funiculo itaque velo alligato, confeſtim illius caput,frontemque intolerabilis doloris cruciatus inuaſit,qui conſtanter per duos feſtiuitatis illius dies permanſit. Epiſcopus autem Citij, re cognita, hominem increpauit, iuſſitque vt abiens clauum iterùm eximeret ex imagine:quo facto,continuò dolor mitigatus eſt. Interrogetur, ſilibet, epiſcopus.adeſt enim in hac congregatione.

Conſtantini altera narratio.

Interrogatus autem epiſcopus Citij, iureiurando affirmauit ità ſe habere in medio ſynodi.

Conſtantini tertia narratio.

Ante biennium duæ naues in Syriæ ciuitatem Gabala cum aliquot viris Cyprijs nauigauerunt. Cùm autem in Gabala peruenirent, ſagittarij aliquot Agareni circa mare deambulabant,& quidam eorum cum Cyprijs ingreſſus templum in ciuitatem, cùm vidiſſent in pariete pictam imaginem, quæſiuit è Chriſtianis, quidnam prodeſſet iſthic imago, ad quem Chriſtianus inquit, Venerantes eam iuuat, ignominia verò afficientes nocet.ad quem Sarracenus ait: En ego effodiam illius oculum, vt cognoſcam quid poſſit.arrepto igitur conto quem manibus ferebat in dextrum imaginis oculum intruſit.quo facto,ſtatim quoque illius oculus dexter in terram cecidit. Ipſe quoquè ardenti febre correptus,à comitibus ſuis ad propria reductus eſt. Hæc nobis narrarunt redeuntes Cyprij, qui triginta duo numero fuêre.

Configentis oculũ imaginis, Sarraceni oculus ecidit.

Theodorus ſanctiſſimus epiſcopus Catanes librum attulit, quem acceptum Gregorius Dei amantiſſimus diaconus ſanctorum apoſtolorum, legit. Ex oratione diui Baſilij in beatum martyrem Barlaam. cuius initium, Priùs quidem ſanctorum mortem. Inter reliqua: O clari athleticorum rectè factorum pictores, exurgite, veſtris artibus militis mutilatam imaginem magnificate. Obſcuriùs à me corona dignum virum deſcriptum, coloribus artis veſtræ lucidum & ſplendentem facite. In oſtendendis præclaris factionibus martyris, victrix abeat pictura. Gaudeo in hoc certaminis generis me vobis eſſe inferiorem, Videam manus exactiſſimum opus, quo certamen pingitur:

Baſilij Magni oratio

videam claricolem pictum in veſtra imagine pugilem. Lugeant dæmones, claris martyrii facinoribus per nos oſtenſis atteniti: inſcribatur etiàm tabulæ, qui certaminibus præſidet, Chriſtus, cui gloria in ſecula ſeculorum. Amen.

Leo ſanctiſſimus epiſcopus Phoceæ, dixit: Scriptum eſt, in duobus aut tribus teſtibus ſtabit omne verbum. Hodiè autem nobis plurimi ſacrati libelli oblati ſunt, qui mentes noſtras irrigauerunt, & ſatis de ſanctarum imaginum firmitudine docuerunt. Et Petrus lector librum ex vita ſanctæ Mariæ Ægyptiacæ legit, cuius initium, Myſterium regis celare decorum. Inter cætera.

Deut. 17. b. 19. d

Tob. 12.

Ex vita S. Mariæ Aegyptiacæ.

Alios quidem, nemine impediente, templum recepit, me ſolùm autem miſeram nõ admiſit, veluti ſi copiæ militares in hoc ſubornatæ eſſent, quõ mihi ingreſſum præcluderent. ità me turbæ vehementia coarctabat, quamobrem in proaulium ſiue veſtibulum templi me recipere coacta ſum. Deficiebã enim ex populi impetu & impreſſione, ab ea quam intuli, & ſuſtinebam. Adeò violenter mecum agebatur. Stabam autem in angulo quodam aulæ ipſius templi, atque ità adhuc vix à populi tumultu me defendere potui. Cumque ſurſùm adſpicerem, intuita ſum viuificum illud ſignum, ſtatimque ratio ſaluaris oculos mentis meæ tetigit, cùm indicaretur mihi, cœnoſitatem & impuritatem operum meorum in cauſa eſſe, quamobrem à templo ſecluderer. Cœpi ob id flere & lamentari, pectuſque tundere, genituſque ex fundo cordis depromere. Cùm autem lachrymarer, eccè in ſuperiore loci, in quo ſtabam, parte imaginem ſanctiſſimæ Deiparæ ſtantem conſpexi. Loquor autem ad eam, non conniuentibus oculis eandem inſpiciens: O virgo Domina, quæ Deum verbum iuxta carnem peperiſti, noui profectò, noni non eſſe decorum neque rationabile, me ſordidam adeò & inquinatiſſimam fœminam, imaginem, corpus & animam caſtitatis tuæ & ſemper virginitatis continentem, inſpicere. Iuſtum enim eſt, impuram adeò me à tua caſtitate & munditia odio haberi & execrari. Verùm quandoquidem (vt audiui) propter hoc Deus, quem tu genuiſti, homo factus eſt, vt peccatores ad pœnitentiam vocaret: auxiliare mihi ſoli, & non habenti qui mihi ſuppetias ferat: iube, vt mihi quoque contingat in templum ingreſſus: fac nè priuer adſpectu ligni, in quo iuxta carnem adfixus fuit, quem tu genuiſti, proprium ſuum ſanguinem in redemptionem mei effundẽs. Iube vt & mihi quoque fores pareant, vt & diuinam illam crucem adorem. Do enim fideiuſſionem tibi Deum, qui ex te ortus eſt, me non ampliùs corpus hoc meum turpi commixtione conſpurcaturam. Verùm vt tantummodò crucem filij tui inſpiciam, confeſtim mundo omnibuſque rebus mundi valedico & renuncio. Quin etiàm extemplò, quò me ſponſor ille ſalutaris inſerit & duxerit, ab eo. Hæc cùm dicerem, flagrans quædam redundantia fidei in me ſuccreuit: confiſaque Deiparæ commiſeratione, è loco illo, in quo ſtabam, me mouens, precesque continuas fundens, me turbæ ingredientium inijcio, neque quiſquam erat qui me impelleret, aut à quo ego truderer aut premerer: neq; quiſquam qui me prohiberet, quò minùs ad ualuas, per quas in templum itur, appropinquarem. Me igitur & horror animique eſtaſis inuaſit, totaque contremiſcere & conturbari cœpi: quantùm autem viribus poteram, iunxi me ad ianuam, & quæ anteà mihi aditum negabat, nunc viſa eſt recipere, idque adeò libens. Dein procedens, ingreſſaque ſancta ſanctorum, ſancta crux viuificame, vt eam adſpicerem, dignata eſt, diuinaque illic myſteria inſpexi. Quantùm autem fieri potuit, ad pœnitentiam me conuertendo, in terram poſtraui, ſanctumque illud pauimentum oſculata ſum. Poſt id autem egreſſa, ad locum ſponſionis properando, in quo chirographum ſponſionis ſcriptum erat, genibus inclinatis coram ter ſancta Virgine Deipara, verbis iſtis vſa ſum: Tibi quidem ô bonarum rerum amatrix Domina, quæ tantam mihi præter meritum humanitatem exhibuiſti, preces meas nec reieciſti, gloria: vidi enim gloriam, quam nos prodigæ pudicitiæ videre non debeamus: tibi, inquam, & Deo qui propter te peccatorum pœnitentiam admittit, gloria. Quid enim ego infelix peccatrix vltrà poſſum aut excogitare, aut loqui? Iam autem ô Domina tempus eſt, vt ſponſioni ſatisfaciam. tu verò me, quo placuerit, ducito. eſto mihi ſalutis magiſtra. mihi viam, quæ ad pœnitentiam ducit, indica. Hæc cùm adhuc in ore haberem, procùl audiui vocem clamantem: Si quidem Iordanem tranſieris, requiem inuenies bonam. Ego verò vocem eam exaudiens, cùm lachrymis clamaui, & ad Dominum vocem intendi: Domina Deipara, nè me relinquas. Hæc cùm dixiſſem, aulam templi egreſſa, feſtinabunda abij.

Matt. 9.

Ioannes religioſiſſimus monachus, & vicarius ſummorum epiſcoporum Orientis, dixit: Talem imaginem nos vidimus in ſancta Chriſti Dei noſtri ciuitate, eamq; ſæpiùs ſalutauimus.

Stephanus Dei amantiſſimus diaconus & referendarius ſacri ſecreti, legit: Ex martyrio beati martyris Procopij, cuius initiũ, Per ea tempora regnum obtinebat Diocletianus tyrannus, inter cætera: Neanias gaudio magno perfuſus, & fide audens, rem benè geſſit. Similiter illius omnes comites ea autem nocte cum militibus reuerſus eſt. Venit autem in Scythopolin, & omne ſodali-

Ex lib. de martyrio Procopij martyris.

ſodalitium aurifabrorum & argenti fuſorum conuocans, interrogauit eos, dicens: Poteſtisne mihi facere vas aliquod, quod ego tradam vobis? illi verò hominis auſteritate deterriti, communi conſilio ſtatuerunt apud illum, vnum ex omnibus, quem optimum artificem exiſtimabant, nomen illi Marcus erat, dicentes: Si quis eſt qui voluntati tuæ domine ſatisfaciet, hic erit. Et paulopòſt: Marcus autem nequaquàm obedire volebat iuueni. Perſuaſit tamen tandèm is, dicens: Hoc myſterium regi vſque ad vitam nunquàm reuelauero. Perſuaſus itaque Marcus, in abdito ex auro & argento noctù crucem fabricauit. Cùm autem opus conſummatum erigeretur, tres in eo imagines aparuerunt. Scriptum autem erat Hebraica dialecto in ſuperiore parte Emmanuel, & vtrinquè in ſummitate alarum, Michael & Gabriel. Voluit autem Marcus, ſibi timens, expungere imagines, verùm non potuit. Confeſtim enim manus illius ſicca permanſit. Subgallicinium autem dux qui dicebatur Neanias, ad ædes Marci, quo crucem auferret, properat. Videns autem illam, protinùs adorauit. Ait autem ad Marcum: Quæ ſunt hæ perſonæ? quæque hæc inſcriptio? Domine, in qua hora crux à me erigebatur, imagines iſtę per ſe enatæ ſunt, neque ego cognoſco, quænam aut cuius ſit inſcriptio. Neanias verò cognoſcens virtutem quãdam in his eſſe, adorata cruce, Marco artifici copioſam mercedem ſoluit, profectusque eſt in ciuitatem ſuam.

Hic videt aliqd deeſſe.

Ex vita S. Theodori archimandritæ.

Stephanus religioſiſſimus monachus & librorum cuſtos ſacri patriarchij, legit: Ex VITA BEATI Patris noſtri Theodori archimandritæ monaſterij Sicanon, cuius initium, Benedictus Deus & pater Domini noſtri Ieſu Chriſti. Inter alia: Cùm autem natus eſſet annos circiter duodecim, lœtales bubones homines iſtius loci inuaſerant, quo & ipſe grauiter vſque ad mortem laborare cœpit, itaque illum ad templum beati Ioannis Baptiſtæ, quod erat prope oppidũ, ducunt: depoſuerunt autem eum in limine ingreſsûs altaris, ſupra illum verò locum in trabe crucis imago Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti ſtabat. eo autem ex bubone eiulante, inſtillarunt in illum guttas roris ex imagine confeſtim autem gratia Dei leuiùs à dolore ſe habuit, ſanitatique priſtinæ reſtitutus eſt, domumque reuerſus eſt. Paulopòſt autem cùm imitari cuperet Dauidem in hymnorum melodia, pſalterium diſcere cœpit. Ipſe autem difficultèr & cum ſummo labore diſcebat. cùm autem vſque ad pſalmum decimumſextum proceſſiſſet, decimumſeptimum tandèm tranſire non potuit. Igitur meditabundus in oratorium Sancti Martyris Chriſtophori, quod prope oppidum erat, concedens, in faciem ſe proijciens, Deum precabatur, vti illum docilem & facilè appræhendentem in pſalmorum meditationem redderet. Benignus autem Deus & amator humani generis, qui dixit, Petite, & dabitur vobis: petitionem illius exaudiuit, eique annuit. Cùm autem iam à pauimento ſe leuâſſet, inque Dei imaginem intentiùs ſpectaret, dulcedinem ſenſit melle ſuauiorem ori illius inſertam. Ipſe autem cognita gratia DEI, aſſumptaque dulcedine, DEO gratias egit, & ab illa hora facili negocio & dociliter pſalterium didicit.

Matt. 7. a

Coſmas Dei amantiſſimus diaconus cubicularius, legit.

EPISTOLA GREGORII Sanctiſſimi Papæ Romani, ad ſanctiſſimum Germanum Patriarcham Conſtantinopolitanum.

Gregorij Papæ epiſtola ad Germanũ Patriarcham.

QVanta qualisque animi delectatio, cùm venerabile tuum & honorificum nomen exaudio, quod mihi gratiam annunciat, non poſſum ſatis declarare. Hãc enim nunciationem, quę & nupèr te tuis venerandis literis mihi euangelizata eſt, plurimo gaudio & exultatione ſuſcepi, & prę gaudio nimio ſpiritus meus refocillatus eſt. Deindè in cœlum oculos ſuſtollens, gratiarum actionem Deo omnium rerum principi dixi, qui ità in oĩbus bene placitum ſuum facit, & nobiſcum vſque ad finem adeſt. hic enim omnia veſtra ad lucem perducit. hoc eſt enim quod noctu diuque precor, neque vnquàm ab hac intentione ceſſo. Confido enim in Chriſtum, neque ab eo abſiſtam. Teſtatur idem ſuauis illa & honeſta in ſingulas horas tuæ probitatis recordatio, o benedicte & Deo amate frater. hanc enim in labijs habens, non poſſum dimittere quin per literas ſubindè te alloquar. Non enim mihi ſolummodò hoc vtile eſt, ſed omnibus, quòd tam inſignum Eccleſiæ propugnatorem te habeant, vt rectè tua certamina omnium ore celebrentur. Maximè autem in hoc certamine, in quo quanquàm multa paſſus ſis, & pro benefactis iniuriam acceperis, tamen laudandus es, q ad ſummam felicitatem res perduxeris. Cecidit enim impietatis præcurſor. Nam poſtquàm putabat iuxta ſuam voluntatem omnia peragere, ex alto in profundum ruens, & viribus comminutus, cecidit, ſpe ſua inſignitè fruſtratus. Audiuit autem ab Eccleſia, quæ & Pharao Aegyptius tyrannus priùs, Moſe illi accinente, audierat: Dixit inimicus, Compræhendam, diuidam ſpolia, implebo animam meam. Acclamabatur autem illi, veluti diabolus ipſe foret, hæc prophetica execratio: Propter hoc auferet te vſque in finem, euellet te & transferet è tabernaculo ſuo,

Exod. 15. b

Pſal. 51.

lo ſuo, & radicationem tuam è terra viuentium. Ità ille præter ſpem, fruſtratus propoſito ſuo, ſecundùm ſpem periit, idque fortitudine propugnationis quæ venit deſuper, qua ad ſummam peruenit excidionem, vt de eo verum eſſe videatur, quod per ſcripturam dictum eſt: Telum potentium, imbecillum reddituum eſt, & impotentes ſuccincti ſunt fortitudine. Ob id nihil eſt quod contra impietatem eorum qui cum Deo pugnant, Deum eſſe imbecillem credamus. Et ſi inſanos totus mundus cum Deo pugnare dicitur, quare tu qui ſanctificatus es, cum Deo hoſtes non poſſes ſuperare? Bellũ enim erat cum impijs, in quo licet non apertè, inſignem tamen belli ſocium habuiſti, Deum noſtrum Chriſtum, cuius quidem labarum inſigne geſtaſti, ipſam dico viuificantem crucem, magnum illud poſt mortem illius trophæum, in quo mundi fines quadripartitò deſcripſit, partes etiàm eius literis tres indicauit. Deindè etiàm ſanctam omnium Dominæ caſtæ Dei matris imaginem, cuius faciem diuites populi ſupplicat. Sanctum enim eſt, vt patribus videtur. nam quicunque eam ità venerantur, his ſimilibus magna retribuit. Quandoquidem imaginis veneratio, in prototypum, iuxta magnum Baſilium, redit. Pietate enim plenum eſt venerandarum picturarum argumentũ, vt author eſt Chryſoſtomus. Si quis alius, ego certè, inquit, ex cera fuſilem picturam pietate plenam amaui. Vidi enim angelum armas barbarorum in imagine pelequentem, & Dauid verè dicentem; Domine, in ciuitate tua imaginem eorum annihilabis. Neq; vnquàm Eccleſia erauit in hoc quòd dixerit Deum nobis imagines conceſſiſſe, neque etiàm hoc ethnicam traditionem ſuſcepit. Nam & in Paneadem ciuitatem hæmorrhoiſſæ imago tranſmiſſa, in memoriam miraculi, quo herbæ excreſcentes omnibus ægritudinibus auxiliares erant, celebrabatur: idque ſumma erga nos Dei bonitate. Ergò Eccleſiæ capita & columnæ talia fieri permiſerunt & tradiderunt, vt in omnium oculis eiuſcemodi picturæ exhiberentur, ſacer ille & venerandus typus, quo iuxta humanitatem Chriſtus qui peccata mundi abſtulit, velut columna erigeretur, per quam humilitatis Dei altitudinem noſceremus, & diſpoſitionem illius incarnationis in memoriam reduceremus, inque agnitionem ſacratæ mortis illius, veluti manu duceremur, quemadmodùm ad eam quæ * illius contigit, liberationem: neque tamen in hoc quicquam, quod à diuinis diſcordat, dicitur. Si enim prophetica præconia euentum non aſſecuta ſunt, nè ſcribantur res ipſæ ad demonſtrationem eorum, quæ nondùm contigerunt: hoc eſt, niſi incarnatus eſt Dominus, nè figuretur illius iuxta carnem imago. Si in Bethleem non natus eſt ex gloriosiſſima virgine Deipara, neque Magi munera obtulerunt, neque paſtoribus aſſiſtis angelus, turbaque cœleſtis exercitus hymnum nato puerulo cantarunt: ſi non in brachijs, is qui cuncta portat, geſtatus eſt, neque lacte nutritus eſt, qui dat cibum omni carni, neque etiàm alia pinguntur. Si non à ſene ſuſceptus, is qui vitæ & mortis omniumque princeps & Dominus eſt, fuit, (ſimul ab ipſo cognitus, cùm ab eo liberationem diſſolutionemque præceretur) ipſumque prædicauit, ſi non in Ægyptum à matre deportatus, & rurſùs ex ea reuocatus, Nazarethque habitauit, coloribus non effigietur. Si non mortuos ſuſcitauit, ſi non diſſolutos reſtituit, ſi non lepras mundauit, & cæcis oculos reddidit, & impeditam linguam ſoluit, item greſſus claudorum direxit, dæmoniaque exegit, aures ſurdorum aperuit, cuncta vltra fidem hominum diuinis ſignis egit, non pingatur. Si paſſionem volens non ſubijt, & infernum non deſpoliauit, & vbi reſurrexiſſet, in cœlum aſcendit, vndè venturus eſt iudicaturus viuos & mortuos, non per picturam indicetur. Neq; etiàm earum rerum figuræ & hiſtoriæ, picturis & coloribus repræſententur. Hæc autem cuncta ſi facta ſunt; magnumque hoc pietatis myſterium eſt, vtinam fieri poſſit, vt & cœlum, & terra, & aqua, omnia quoque animantia & plantæ, & ſi quid aliud eſt, ſiue per colores, ſeu per picturas aut voces poſſet narrare. Siquidem earum rerum quæ non ſunt, effiguratio, imaginatiua pictura vocatur. Quam ſanè & Græcorum fabuloſitas, poëtam tacentem eſſe dixit. Neque tamen volumus, vt in eccleſia Chriſti idolum aliquod ſit, abſit. Non enim vaccas adorauimus, neque vitulum in Choreb fudimus, neque Deus nobis factitius exiſtimatus eſt, neque rurſùs ſculptili procidimus, & Beelphegor initiati ſumus, neque filios noſtros & filias noſtras vnquam dæmonijs obtulimus, vt nobis ea quæ in Solomonem dicuntur, obijci poſſint: neque à nobis terra ſanguine cædium perfuſa eſt, aut imaginem fecimus, quadratam continentem idolum, nec in templum hoc induximus, neque impuritatem ſerpentium aut volatilium parietibus templi inſcripſimus: neque Ezechiel ſpectauit nos Adonim lamentantes, & thymiama Soli offerentes. De quibus inquit Apoſtolus, ſenuêrunt in colenda creatura, creatorem relinquentes. Neque etiàm imagines duarum meretricum * Oholom & * Oliba in Aegypto ereximus, aut has adorauimus, neque ſacrificia à nobis Bel in Babylone, neque Dagoni in Paleſtina obtulimus, neque etiàm alijs gentium dijs ſubiecti fuimus. Non ſunt ita, vere non ità ſe habent. nemo hac de re nos accuſet. Non enim ijs rebus quæ nihil ſunt, nomen illud quod ſupra omne nomen eſt,

Basilius

Chryſoſt.

Psal. 73.c

1. Reg. 2.a

Sap. 5.d

Luc. 2.

Mat. 2.

3. Reg. 11.

Ezec 8.f

Rom. 1.

Ezec. 23.a

Dan. 14.

Iudic. 16.f

Digitized by Goc

eſt,inferius Chriſti populus vſque in hunc præſentem diem iudicat, ſed vtuificantem Trinitatem colimus & adoramus. Abſint impura illa à nobis. Modus enim quo idola coluntur,ſatis manifeſtus eſt: Chriſtianis autem pietatis ſtudioſis, omnium Dominus eſt quem adorãt. Quòd ſi autẽ quiſpiam Iudaico animo nobis obijciat ea, quæ in eos qui inſano in idola amore ferebantur, dici ſolent,Eccleſiamque noſtram idololatriæ propter venerandarum imaginum diuina & admiranda ad promotionem & adductionem ad pietatem ſtudia accuſet,habeatur hic non alius ac canis oblatrans, & vt in funda à nobis quàm procùl abijciatur. Vtinàm ſanè & Iſraelem Iudæus imiteretur, cui iuſſum erat per viſum, vt Deum typica commemoratione adoraret, neque vitulum & mulcas ante tabulas teſtamẽti extuliſſet. Vtinàm ſacrum altare illi placuiſſet,& non vaccæ Samariæ: vtinàm virgam Aaron adſpexiſſet, & non Aſtarthen. Profectò longè honeſtius & iuſtius fuiſſet illis,petram, per quam DEVS aquam dedit,ſalutare, quàm Baal. Vtinàm ſatiùs duxiſſent virgam Moſis inſpicere, & vas aureum,& arcam, & propitiatorium, & velum,& Ephod, & menſam, & tabernaculum interius exteriusque,quæ omnia in honorem Dei,quanuis manu hominum erant facta,& ſancta ſanctorum vocabantur: deindè etiàm ſculpta Cherubim, quorum mentionem facit Apoſtolus,cùm ait: Cherubim gloriæ inumbrantia propiciatorium, quæq; gloriam Dei prouehere ex ſcripturis docti ſumus: quàm corã idolis procidere, in eisq; adorandis ſanctitatẽ collocare. Omne enim opus quod in nomine Domini factum eſt, venerandum & ſanctum eſt. Quid opùs eſt multis verbis? Maximè autem ad virum in diuinis eruditum & electum vas Dei, quiq; gratiam ſpiritus ſancti accepit? Non ſanè neceſſarium eſt deſcendere ad diuinorum decretorum profunditates,cùm tu ad altitudinem ſcientiæ,Deo duce,facilè aſcendas. Sed hæc hactenùs: ad id autem quod principiò dicebamus,reuertamur. Propugnatricis illius ſanctæ & omnium Chriſtianorum Dominę miranda facta, quæ in te declarata ſunt, per quæ tu quoquè contra hoſtes ſeruatus es, nõ ſunt reticenda. Illi enim cùm infania multa tumultuarentur, tantum inuenerunt in ſe aduerſitatis hoſtilis,quantum eorum cauſa iniuſtitiæ habuit. Neque hoc tamen mirandum eſt. Nam ſi * Betula per manus Iudith Iſraelitidos mulieris ſeruata eſt, cuius opus Holophernis erat ſublatio, & per ea tẽpora ob id ſalus Iſraelis vocata eſt: quomodò non oportebat & tuam ſanctitatem,huiuſcemodi propugnatrice vtentem, hoſtibus ciuitatis prævalere ipſamque victoria coronare? Sanè ipſius ſanctis interceſſionibus, omniumque ſanctorum precibus potens, in bello,Deus noſter fortis & longanimus dux-

Heb. 9. b

* Bethulua vel Bethulia

Iudith 13. & 15.

ſit te ſuper Ioſeph, & tanquàm ouem cuſtodiet tqm lõga etiã tẽpora, vt Chriſtianorum rẽpub. vniuerſam beneficijs adficias, & ad diuinam regulam cuncta diſpenſes. Simul autẽ inuicèm exhortemur, vt mandata quæ à ſanctis patribus accepimus,ſeruemus, errantesque in viam rectam ducamus: pro quo tibi gaudium & oblectatio, & bonorum fruitio,ô pater ſanctiſſime,& omnibus Chriſtianis expectate.

Sanctiſſimus Patriarcha dixit: Petrum diuinum Apoſtolum imitatus & hic beatus pater, buccino nobis ex vrbe Roma veritatem cecinit.

Theodoſius religioſiſſimus monachus & notarius,legit.

EPISTOLA GERMANI *ſanctiſſimi Patriarchæ Conſtantinopolcos, ad Ioannem Epiſcopum Synnadon.*

EPiſtolam Sanctitatis tuæ Tharaſius glorioſius Patricius nobis tradidit, in qua de Theophilo epiſcopo Nacoliæ ſcriptum fuit. Significamus autem hac, priuſquàm à Sanctitate tua accepiſſemus literas, nos ipſum Theophilũ conuenille, pſcrutatosq; quænam illius mens, qúæve ſententia in cauſa illa,de qua audiẽramus,eſſet. Hanc autem nobis apologiam obiecit. Oportet autem vt tuæ ſanctitati omnia pro mediocritate ingenij mei ſcribam. Dicebat ſe inſtructum ſacra ſcriptura dicente, Nullam facies ſimilitudinem ad adorandam illam, neque in cælo deſuper, neque ſuper terram. Deindè dixit,non oportet manufacta adorare, hoc eſt, quæ manu hominum elaborata ſunt. Quum verò ſanctos Chriſti martyres, veras fidei margaritas, omni honore dignos arbitremur, & interceſſiones eorum poſtulemus, non potui illi non reſpondere. Chriſtianorum itaque fidem,cultum & adorationem in vnum & totum Deum exiſtere dixi, quemadmodùm ſcriptum eſt, cùm ab ijs qui in cœlo ſunt ſanctis & intelligibilibus incorporeis poteſtatibus, tum ab ijs qui in terra ſunt,quotquot veritatis viam nouerunt. Quemadmodùm in omnibus Eccleſijs ſancta laudatur & glorificatur Trinitas, in vnica dominatione & Deitate, quemadmodùm & nos vnum DEVM confitemur: neque aliquis eſt præter eum, qui ex poteſtate illius dominatur per ſecula, qui ex non exiſtentibus cuncta produxit, tam quæ viſibilia ſunt, quàm inuiſibilia. Hoc eſt, in Patrem, filium & ſanctum Spiritum, ſanctam conſubſtantialem, viuificantem Trinitatem, inquam credentes & cõfitentes baptizati ſumus, quemadmodùm tradidit Deus verbum exiſtens incarnatum, vnus ex ſancta & incõprehenſibili

Exo. 20. a Deute. 5. a

Matt. 28.

Trinitate Dominus noſter Ieſus Chriſtus, in nomine patris & filij & Sanctiſpiritûs. Hic ſanè creaturas non adoramus, abſit: neque cultum diuinæ dominationi debitum, in conſeruos deducimus, abſit. Neque principes, aut reges ſuper terram adorantes, æqualem illis cum Deo adorationem præſtare videmus. Nam & propheta Nathan. 3 Reg. 1. d appáret, in terra cùm eſſet, Dauid adorâſſe, quamquàm hominem & regem, neque tamen ob id reprehenſus eſt, quòd hominem iuxta Deum adorauit. Neque imaginum ex cera & colore effigiationem, in errorem perfectionis diuini cultûs ſuſcipimus. Non enim inuiſibilis Deitatis imaginem, aut ſimilitudinem, aut figuram, aut formam expreſſam, quin etiàm ipſorum ſanctorum angelorum præſtantes ordines, neque intelligere, neque inueſtigare omninò poſſumus. Sed quandò vnigenitus filius, qui in ſinu patris exiſtens, ſuam creaturam ex mortis adiectione reuocando, patris & ſanctiſpiritûs beneplacito homo fieri dignatus eſt, non aliter ac nos, carnem & ſanguinem adſumens: & vt inquit magnus Apoſtolus, per Heb. 4. d omnia nobis ſimilis factus, excepto peccato. Igitur humanitatis illius characteris, & iuxta carnem indiſcretæ hominis formæ imaginem figurantes, ipſius incomprehenſibilem Deitatem atque inuiſibilem (vndè ea quæ noſtræ fidei præcipua ſunt, naſcuntur) oſtendere nequimus. Non enim iuxta phantaſiam & vmbraticè noſtram naturam ſibi vnimit, vt quidam ex veteribus hæreticis errantes tradiderunt: verùm re ipſa, vereque homo perfectus per omnia, excepto, quod ab hoſte nobis inſitum eſt, peccato, factus eſt. Hanc ob cauſam, in fide certi, ſanctæ illius carnis characterem in imaginibus delineantes ſalutamus, & cultu & honore omni, quo decet, dignamur, nec ob aliud, niſi in recordationem diuinitatis illius viuificæ & inexpreſſæ humanitatis. Eadem ratione & intemeratæ eius iuxta carnem matris, ſanctæ Deiparæ virginis, ſimilitudinem referimus. Hoc modo oſtendentes, quòd mulier iuxta naturam exiſtens, & à noſtra maſſâ haudquaquàm aliena, Deum inuiſibilem, & omnia manu ſua continentem, vltra omnem & hominum & angelorum exiſtimationem in ventre ſuo conceperit, & ex ſe incarnatum genuerit. Etenim ob id eã, vt verè & propriè veri Dei matrem veneramur & magni facimus, & quauis viſibili & inuiſibili creatura ſuperiorem reputamus. Ad hæc ſanctos martyres Chriſti, Apoſtolos, prophetas, tanquàm conſeruos noſtros & veros Dei miniſtros, bonis operibus & diuina prædicatione veritatis, itè perpeſſione pro ipſo Dño afflictionum glorioſos amicos Dei veros, quibus ipſe etiàm magnã loquendi confidentiam dedit, admiramur & beatos prædicamus, necnon ad recordationem fortitudinis eorum, & rectam pro CHRISTO ſeruitutem, ſimilitudines eorum depingimus: non quòd de diuina natura participent, per hoc demonſtrare volentes, neque debitum tantummodò diuinæ poteſtati & gloriæ honorem illis tribuentes, verùm deſiderij noſtrum & amorem, quo erga eos affecti ſumus, ità declaramus. Nam quæ per auditionem tanquàm vera credidimus, hæc etiàm per pingibilem imitationem, ad ſtabiliorem noſtram inſtructionem collocamus. Quandò & ipſi ſancti Dei, in vnum & ſolum Deum cultum adorationis, & glorificationem, & procreationem conſeruantes, pro Chriſto ſanguinem ſuum effuderunt, & veræ confeſſionis coronam acceperunt. Hæc imaginum apparatus ratio eſt, non q; nos adorationem in ſpiritu & veritate, incomprehenſibili & inueſtigabili Deitati decentem, in manufactas imagines, aut in opera hominum arte facta, aut ſanè in ea quæ ſubſunt Deo, ſiue viſibilia ſint, ſiue inuiſibilia, transferre ſtudeamus: verùm vt dilectionem noſtram, quam iuſtè in ſanctos Dei ſeruos habemus, per iſtum modum exhibeamus. Et per honorationem illorum, in eum qui per illos glorificatus eſt, quique illos glorificauit in confeſſionem potentię ſuę, Chriſtum, glorificationem & cultum referimus, ità vt & nos imitatores fortitudinis eorum & dilectionis erga Deum, per bonorum operum contra paſſiones reſiſtentiam, fiamus. Hunc autem eſſe imaginum in Eccleſia Dei vſum, vnuſquiſque per hanc inſtructionem cognoſcat, neque alimndè nos ſalutis ſpem, ſiue in hoc mundo, ſiue in futuro ſeculo expectare, niſi ab vnigenito filio Dei, qui ſimul cum patre & ſpiritu ſancto diuina dona largitur. Non enim aliud nomen, per quod Acto. 4. c ſaluari queamus, in hominibus datum eſt.

At ſi Domini & ſeruatoris noſtri, item intemeratæ eius matris verè Deiparæ, nec non ſanctorum imagines ſalutamus, confeſtim etiàm fidem & diſpoſitionem mentis erga illos habemus, ſed vnum Deum ſinè principio, ſinè fine, qui omnia in manu ſua habet, factorem noſtrum & omnis creaturæ & verè ſeruatorem, habentem poteſtatem in cœlo & in terra, pro genere humano hominem factum agnoſcimus. Ancillam autem & matrem illius exiſtentem, verè pro genere noſtro intercedentem prætentiſſimè, ità vt Dominus quidem noſter ſalutem diſpenſet, illa verò materno affectu pro nobis poſcat, agnoſcimus. Sanctos deniquè omnes, tanquàm conſeruos noſtros, & eiuſdem nobiſcum naturæ participes, gratiſſimos Dei miniſtros, vt dictum eſt, & hac gratia à Dño donatos, vt beneficia à Dño data nobis miniſtrent: curationes (inquam) morborum, & periculorum liberationes, quandò

quandò per memoriam eorum inuocatio Dei fit, quatenùs nobis in hymnodijs & glorificationibus possibile est, (Memoria au-
Prou. 10. tem eorum cum encomio celebratur, vt ait scriptura) agnoscimus. Hæc igitur omnia Theophilo Nacoliç episcopo proposuimus, quæ sanè & suscepit, & vt diuina', confessus est se seruaturum, neque quicquam amplius dicturum, aut facturum, quod alijs posset esse offendiculo, aut tumultum excitare. Hęc igitur cognoscens vestra sancta congregatio, illum amplius, nisi in eundem errorem labatur, vexare non pergat: sed tam ipsum cum literis nostris transmissum, & satisfactionem illius condescentiæ accipiens contenta esto, pro potentissimis nostris dominis & Imperatoribus, vt quàm diutissimè viuant, & victores declarentur, precetur.
Philip. 4. Oret etiàm, vt Christianorum populo DEI pax contingat, quæ omnem mentem exuperat.

Sanctissimus Patriarcha dixit: Pater hic noster Beatus Germanus, cum sanctissimis patribus præcessoribus illius consensit.

Sacra synodus dixit: Verè domine in omnibus conueniunt.

Tharasius sanctissimus Patriarcha dixit: Literas has episcopus Nacoliç cùm accepisset, celauit, neque metropolitæ suo tradidit. Ob eam causam Beatus Germanus deincèps ad eum scripsit. Nam principium huius hæreseos, ex eo ortum est.

Theodosius Dei amantissimus diaconus, notarius, monachus, & armarij sacri oratorij custos, legit:

S. Germani Patriarchæ Constãtinop. epistola ad Cõstãtinũ epis. Nacoliæ.

EIVSDEM BEATI PATRIS nostri Germani ad Constantinum episcopum Nacolie epistola.

IOannes Dei amantissimus Synadôn metropolites, nobis scripsit, quomodò tua charitas literas nostras illi non tradiderit. Qua de causa nõ mediocrem propter te dolorem concepimus, quòd videris mihi amorem Dei & charitatem & honorem, quæ membra Christi mutuò sibi debent, postposuisse. Quam ob causam per literas istas præsentes charitati tuæ renunciamus, vt Theophilo * Constantino metropolitæ confestim literas trades, omnemque honorem illi debitum tribuas, illiçque secundùm sacerdotalem ordinationẽ subijciaris: quemadmodùm quoq; sermones nostros tua charitas suscepit, professaque est eos sequuturum, neque propriæ sententiæ inhæsurum nouisti enim quæ locuti fuerimus, cùm me inuocâsti, nè episcopatu me priuareris: promittebasque te correcturum ea & confirmaturum, de quibus fides tua vacillare dicebatur: neque etiàm quicquam amplius contumeliæ aduersùm Dominum, aut sanctorum eius imagines dicturum, aut factu-
rum: sed tantummodò è scriptura probaturum, nihil diuini honoris in creaturis consistere, sed licere tamen venerationem illis exhibere: quam sanè rem & nos docuimus sic se habere, quamque stabiliter tenemus & confitemur. Scripta autem nostra Theophilum metropolitam, eadem continent, & nos illi exemplar idem transmisimus. Nè igitur populo innocenti offendiculum præbeatur in memoriam redigas diuinum iudicium, quo inquit: Quicunque vnum exMat. 18.a
iminimis istis scandalizauerit, satius, vt submergatur, illi fuerit. Hoc igitur charitas tua Matt. 9.c
cognoscat, & epistolam nostram metropolitæ reddito, atque per sanctam consubstantialem & venerandam Trinitatem hoc iubeo, vt nisi facias, nunquàm sacrum officium amplius administrare possis. Nam si admonitionibus nihil profecerimus, certè sententiæ austeritate, quantùm poterimus, te deterrere cupimus, nè Dei subdaris iudicio. Luc. 17.a

Sanctissimus Patriarcha dixit: Venerandi fratres, quemadmodùm prædixi, inductio peregrinæ istius nouitatis, à prædicto episcopo Nacoliæ initium cepit.

Cõstantinus Dei amantissimus diaconus & notarius, legit.

EPISTOLA GERMANI Episcopi Constantinopoleos, ad Thomam Episcopum Claudiopoleos.

German. episc. Cõstantinopol.

SOlomon sapientiæ doctor, verbis suis Prou. 18.
sità alibi expressit: Frater à fratre adiutus, tanquam ciuitas munita & alta, & regnũ vectibus clausum. Ego autem meipsum non ex eis esse qui auxiliari possunt, sed potiùs qui auxilio egent, arbitratus, ad vestram charitatem, non sufferens cogitationum turbam, literas has direxi, (quò enim properarem aliò, quàm quò me veritatis studiũ pellit?) in quibus si falsa continentur aut mendacia, vt vtar Gregorij Theologi ver- Gregori. Nazianz.
bo, auræ eas ferant: sin autem vera sunt quę referunt, vndiquè sanè me mentis sententia firmet. An non igitur propter multorum tarditatem & pigritiam, quibus verba tantummodò in labiis nascuntur, & delectatio dilectionis cor non intrat, sententiæ scripturarum non exquiruntur, & ad profunda nõ rimantur? Quamobrem multorum charitatem fictam potiùs quàm veram esse arbitramur, vt neque etiâm multos iam videamus animaduertere & indagare, quid sanctæ scripturæ iussionibus nobis demandetur. Dilectio enim, vt inquit Apostolus diuinus, ma- 1.Co.13.b
lum non cogitat. Hæc cùm apud multos expleta sit, necessarium mihi esse putaui, significare & quid nobis de præsenti tumultuatione videatur. Harum autem cogitationũ occasio mihi fuit, quòd cùm vidissem tuam erga Deum affectionem, qua nobiscum-

versatus

versatus es,& multis quæstionibus & orationum meditationibus,cùm per scripta, tum per disputationes,se exercitantem, nunquã tamen nobis quæstionem aut dubitationem de imaginibus,cùm sanctorum virorum, tũ ipsius Domini nostri Iesu Christi seruatoris nostri,& iuxta carnem illius sanctæ & veræ & Deiparæ matris à tua charitate propositã neq; quæsitum, quid ego ea de re sentirem. Quapropter, vt fraterna approbatione mentem nostrã aperiamus, breuibus, quæ de ea re nobis cognita sunt,dicemus. Illud tamen priùs subijcientes,oportere nos omnem rerum vanam nouitatẽ obseruare, & maximè cùm in fide in Christi populo discordiæ tumultus,& scandali argumentum suboritur. Prou. 11. Deindè in ecclesijs consuetudinẽ longè temporis tenendã. Etenim si cum consilio scriptura vinũ ordinat bibi debere, quanto magis nos opportunioribus tẽporibus, pleniore consultatione,res adgredi oportet,nè tremendo Dei iudicio subijciamur, quo is qui Matt. 18. vnũ ex pusillis scandalizat,à Deo tollitur? & alioquin omnes quicunq; ad contumeliam Ecclesiæ Christi,errorẽ aliquem siue verbis, siue factis consultò inducunt, quive eius diuinũ venerandumq; honorẽ infringere tentant,iudicantur. Hoc igitur præcognoscere oportet,nõ solùm nunc,verùm tæpiùs, idq; maximè Iudæus nobis opprobrio vertisse, cùm tamen idololatriæ terui & ministri verè semper extiterint.Non sanè aliam ob causam,q̃ vt fidẽ nostram inuiolabilem, contaminent.Cùm aũt in in manufacta inuehuntur,eaq; auferre studeant,nõ hoc agunt, vt diuina natura omnibus visibilibus & sensibilibus superior cognoscatur,sed omne studrũ cultusq; eorũ huc vertitur,quô diuinam naturã humiliẽt.sed nos satiùs fuerit relinquere: quid enim aliud qnam canes sunt, latrantes contra ouile Christi? Sarracenis aũt (quãdoquidem & ipsi de ea re aliquid dicere velle videntur) sufficiat,q̃ in eremo lapidi inanimato sacrificia faciant,acclamẽtq; hãc vocẽ, Chobar,quod à patribus acceptum, per puerilia mysteria & festa petagunt.Christianis verò, quibus per vniuersum orbem terrarum,sub vnum Euangelij iugum videlicet (vt propheta inquit) seruientibus Deo,character proprijssimus est fides & confessio in vnum Deum patrem,filium,& sanctum spiritum,Trinitatem increatam,sempiternam, incomprehensibilem,inuisibilẽ, consubstantialem,in eodẽ throno sedentẽ, simul etiam confessa vera filij Dei humanitate,cum reliquis sacri symboli capitibus, quod populis Christi cõuenienter & mystice in sacrã anaphoram Deo adducit. Deindè spiritualis in nomine triũ Dei principalium hypostatium facta per diuinum baptisma regeneratio, & viuificorũ incruenti sacrificij symbolorum diuinæ operationis transsumptio cõmunioque. Per quæ sanè veritatis resplendet illuAnaphora pars est liturgiæ, siue sacri officij Græcorum.

minatio,impietatisq; tenebræ discutiuntur. Adferens etiàm secum iudicium euidens, quo errores in diuinis commissi,impietasq; discerni possit. Hæc igitur cùm inuicèm opposita sint, & vt Apostolicè dixerim, ab initio segregauit Deus per medium luminis,& per medium tenebrarum. Dicat nobiscum 1.Ioan.5.a B.Euangelista Ioannes: Hæc est victoria quæ vicit mũdum,fides nostra: hæc proponatur nobis,de hac nobis dicatur,ipsa est petra, supra quam Christus suam ædificauit Eccle- Mat. 16.c siam in portas inferni,hoc est, impressionũ & insultationum contrariæ potentiæ inconcussum & incommutabile præsidium. Illinc commune nomen accepimus, quod (vt Esa- Esaiæ.65. ias ait) benedicetur. Sic enim inquit: Deũ verũ benedicent,& nõ dicibilis eius naturæ inuestigabile & incompræhensibile annunciabunt,incircunscriptibile, & quod nulla ratione mutari potest, & in plenitudine constans,prædicantes eius sempiternam potentiam & diuinitatem à creatione mundi, iuxta sanctissimum Apostolum in creaturis in- Rom. 1.c tellectam considerantes: ità Deo viuenti & vero seruire digni habiti sumus, idque ea libertate agimus, qua ipse Christus nos liberauit,honorantes eum & glorificantes,omnẽ Gala.4. idololatriæ errorem & impietatis abijciẽtes, cui singularis cognitio dicere lapidi, Tu me Hier.2.f genuisti: in ligno, tu me fecisti, vt est apud prophetam: neque inspicere vult in cœlum, Esaias clamat,neque cogitare quisnam sit q Esa. 29.e hæc omnia indicauerit,qui in numerato totum mundum eduxit,omnia nominibus vocari fecit per gloriam & roboris sui plenitudinem: cuius manus omnem cœlestem exercitum, vt alius quidam propheta inquit, fecerunt, vt cùm bonam & harmonicam omnis creationis illius harmoniam inspexerimus, per animæ intellectum, & verbũ illud productificum,& per illud patrem verè existentem Deum intelligamus & adoremus, vt alibi B.Athanasius in sermone cõtra idola clarissimè explicat. Quemadmodùm igitur nul- Athanas. la communio lumini cum tenebris,neq; vlla Christo cũ Belial concordia: ità nulla Chris- 2. Cor.6.e tianis, qui Deum vnum inenarrabili gloria & potentia adorantes colunt, cum his qui Deum, vt Deus est, effingere & formare insudant. Et hæc quidem apud prophetam iustę Esaiæ 44. miseriæ existimãtur. Illis enim cor cinis est, vt scriptum est: Quorum hi quidẽ arbitrantur se Deum, facto sibi idolo recenter ex eo quod non erat,facturos: & eo qualicunq; de causa euanescente & obscurato, firmiter sibi,non esse Deum, persuasum habent, nisi confestim alium in locum eius erigant. Et hoc nos apertè diuina scriptura docet,de vituli in deserto Israelitarum formatione,quãdò seditione concitati, contra Aaron dicebant: Fac nobis Deos qui nos præcedãt. Hoc Exo. 32.a vnum arbitrati, non esse Deum neque verũ neq; falsum, nisi cuius idolum formatum videant, Idola Iudæorum,

Digitized by Google

videant, cui etiàm posteà egressum ex Aegypto attribuerunt. qua sanè re quid aliud, q̃ excessum impietatis suæ indicarint, non video. Hi autem qui gentilis superstitionis & impietatis turpitudinem tectabantur, & hãc promouere studebant, in nomine deorum, qui ab eis colebantur, statuas erexerunt, nimirùm Iouis, quem patrem & primatem deorum omnium & hominum vocabant, reliquorumq; plurimorum, quorũ nota sunt nomina. Quorum cultuæ, religiones, & sacrificia, quid aliud erant, quàm scortationes, scelera, & omnis impuritatis demonstratio? nè dicã interim puras blasphemias & libidines, vbi & sacrificia & cultº erat, hominem dijs iugulasse. Apud Christianos verò sanctorum virorum imagines, qui & vsq; ad sanguinẽ peccato obstiterunt, vt cũ Apostolo loquar, quiq; verbo veritatis ministrauerunt, dico autem Apostolos & prophetàs, qui pia vita in bonorum operum exercitio fuerunt, quiq; verè Dei serui reperti sunt, nihil aliud sunt quàm fortitudinis eorum delineatio, sanctæq; dispensationis & virtutis figuratio, & ad glorificandum Deum, cui in præsenti hac vita seruierunt, admonitio & institutio. Sermo enim qui bonorum virorum actiones recenset, iuuat audientes, & ad imitationem sæpiùs adhortatur. Hoc etiã per frequentem imaginum inspectionẽ fieri, verisimile est. Nam quæ historica narratio per auditum docet, ea tacens pictura per imitationem ostendit. Magnus enim Basilius inquit, ex vtroq; ad fortitudinem incitari. Breuis, & (vt ità dicam) per summa facta narratio, & factorum in imagine per picturam expressorum imitatrix demonstratio, nobis contemplãtibus vtilis est. Nam & per idola, falsorum illorum deorum gesta impura demonstrantur. Nam & qui sæpe audiuerunt eiusmodi de sanctis viris narrari, si iterùm in imagine ista repræsentari videtine, in memoriam ea quę audiuerunt: & legetur, reducunt. Quinetiàm ignorantes eiusmodi, cùm obiecta fuerit eorum oculis talis cõtemplatio, causam inquirendi & perscrutandi acquirunt. Præterea ab his vehementius in amorem & laudem Dei concitamur, ità vt per hæc vtraq; illi qui egregia sanctorum facta vident aut audiunt, patrem nostrum qui est in cœlis, glorificare iuxta Euangelij vocem cogantur. Legislatio autem Mosaica populum iubet hlamenta hyacinthina ad vestium fimbrias affuere, vt memores sint iussorum, & ea custodiant. Multo tanè magis per similitudinariam vim apparẽtem in pictura sanctorum virorum, egressum gloriosæ catastrophes ritè videre licet, horumque idem iuxta Apostolicam doctrinam imitari. Domini autem iuxta carnem formæ characterem figurari in redargutionem hæreticorum, qui eum in phantastico & non vero corpore venisse, dolrantes dicunt, quid obest? ità vt & his prosit, qui ad summa diuinitatis spiritali speculatione peruenire nequeunt. Indigent enim & hi corporeo quodam intellectu, ad eorum quæ audiuerunt, confirmationem. Mysterium enim quod & cœlos regit, quodque virtute à seculis & à generationibus in Deo celatum est omnium conditore, non solùm ex auditu fidem habet, fides enim (inquit Apostolus) ex auditu, verùm etiàm ex visis in animis videntium imprimitur. Deus enim in carne in mundo apparuit, & creditus est, omnibus sanctior & magis salutaris repertus. Quarè & per Euangelica prœconia de dispẽsatione eius, quæ in carne cum hominibus fuit, scripta, ad populorum memoriam iuuandam, & veneraciones gloriæ, eius & bonitatis erga nos recordationem faciunt, quę etiàm eadem claritate per artificium prædicari possunt, & ad adorationem eius nos perducere. Non enim colorum & lignorũ mixtura adoratur, sed inuisibilis Deus, qui in sinu patris existit. Is enim adorationem suscipit in spiritu & veritate, per ipsum ad patrem nobis aditum gratis dans, qui cum eo adoratur. Nam & Iacob in summitate virgæ Ioseph adorasse dicitur, non sanè ligno illum cultum exhibens, sed suum amorem in eum indicans qui habuerat eandem. Ita etiàm sanctitatis Christi & supergloriosæ matris imagines populo Christiano inspiciuntur, & consulerantur, & honore afficiuntur. Quarè à longis temporibus sanctissimis Ecclesijs eas suscipere visum fuit, neq; quicquam adhuc accidit vt prohiberẽtur. Quin etiàm post omnes persecutionum turbulentias, & post fidei confirmatæ vbiquè libertatem, omnibus synodis vniuersalibus vsq; ad nostram generationẽ celebratis, cùm multi quoquè canones de imaginibus ederentur, nunquam tamen quicquam de earum abrogatione statutum est: quod certè, si illicitæ fuissent, fieri debebat. Multa autem de idolis & idolorũ statuis & execrationibus earum, in scriptura dicta sunt, quę etiàm & nunc ipsa consuetudine excluſæ sunt: hæc enim ad ab alienationẽ à Deo ferebant. Nam qui dicebat, Apostolis se adfuturum vsque ad consummationem seculi, profectò hoc ipsum & illis qui Ecclesiæ suæ curam gerunt, annunciauit. Non enim illis corporaliter adfuturus erat vsq; ad huius præsentis seculi transitionem. Item & tribus aut quatuor in nomine illius cõgregatis, adfuturum se illis dixit. Putasne tantas congregationes zelo bono coeuntes, vt illius cultus propagetur, diuina illius inspiratio & ductio reliquit, nè posset consummationem perfectæ confirmationis suæ Ecclesię, in qua neq; macula, neq; ruga, neq; aliquid tale est; videre? Neq; hanc consuetudinẽ non pauci aut ignobiles vrbes, verùm omnium regionum nobilissimæ & principales Ecclesiæ seruant.

Statuæ gẽtilium.

Imagines Christianorum.

Hebr. 12.

Basilius.

Matt. 5.b

Num. 15.d

Imaginũ vtilitas.

Hebr. 13.b

Rom. 10.c

Ioan. 4.

Gene. 48. Hebr. 11.

Mat. 28.d

Matt. 18.c

ſeruant. Quòd autẽ res permettaſta ſit, hiſtoricas ſcripturarum narrationes in imagine effigiare, adſtruit B. Gregorij Nyſſeni epiſcopi ſermo, in Abraham inſcriptionem præ ſe ferens, in quo de oblatione Iſaac in tabula expreſſa recenſet. Quòd ſi autem illorum res ità expreſſæ ſunt, quantò magis miracula Dominicæ diſpenſationis & paſſionis talem demonſtrationem habere debent? Sic etiàm athleticè ſanctorum martyrum fortitudines, quæ ad zelum & bonam imitationẽ adſpicientes inducunt, exprimi debent, in quibus habetur etiàm generoſi & admirandi martyris Anaſtaſij veri pugilatus certamen. At illi fortè dicent, neceſſariò eſſe ſanctæ ſcripturæ mandata ſequenda, veluti cùm dicitur: Non facies tibi ipſi idolum, neq; ſimilitudinem vllam eorum quæ aut in cœlo, aut in terra ſunt infrà, aut ĩ aquis ſubter terram, neq; adorabis ea, neq; ea coles. Iterùm: Non aſſumatur nomen Domini Dei tui in vanum. Et in Deuter. Legem meam nè trãſgrediamini, nec facite vobis ſculptam imaginem. Et hæc quidem illi dicunt. Sed clarum habent intellectum. Naturã enim Dei ſcimus forma repræſentari non poſſe, incomprehenſibilemq; eſſe, neq; honorem aliquẽ eſſe, qui illi tanquã viſo exhibeatur, ſed coniecturis & opinationibus ad corporeas conceptiones ducimur. Prædicens enim illis Moſes, Cuſtodite diligenter animas, nè quam ſimilitudinem adſpiciatis, nè die illa qua locutus eſt Dominus ad vos in Choreb, in monte ex medio ignis. Hæc præfatus, ſtatim ſubdidit, Nè legem tranſgrediamini, nec facite vobis, & quæ ſequuntur. Hoc quidem ob id, quia recordabatur conſtructionis vituli: atque ità diligẽter hoc inculcauit, nè ex Aegyptiorum conſuetudine ad tantam impietatem redirent, diuinaq; illis arbitrarentur ſimilia. Hoc & magnus Apoſtolus in oratione ad populum Athenienſem habita, ait: Genus igitur cùm ſimus Dei, argento, auro, lapidi, aut figurę artis, aut excogitationis hominis, diuinum eſſe ſimile exiſtimari non oportebit. Eundem intellectum habet & illud: Nõ accipies nomen Domini Dei tui in vanum, hoc eſt, non vocabis aut autumabis Deum, in quo nihil diuinitatis exiſtit, ſed vana opinione & falſa appellatione hoc dignaberis. Nobis autem, vt magnus docet Apoſtolus, vnus Deus pater, ex quo cuncta: & vnus Dominus Ieſus Chriſtus, per quem omnia: & vnus Spiritus ſanctus, in quo vniuerſa. naturalis autem diuerſitas, per præpoſitionum commutationem, nè ſit inducta. Etenim tria hæc, vnus Deus inter ſe inuicèm intellecta ſunt, vt ſapiens docet Gregorius. Nulli igitur nomen illud ſuper omne nomen exiſtens, populus Chriſti in hunc vſque diem, præterquàm ad ſanctam viuificantem Triniratem, retulit. Abſit vt hoc faciat. Vbique cùm verbum hoc, [illegible], diuina ſcriptura

Gregorij Nyſſeni ſermo de Abrahã.

Exo. 20.a

Ibidẽm. Deut. 5.a

Deut. 5. a

Exo. 20. b

1. Cor. 8. b

Gregor. Nazianz.

poniſt, tantummodò dictis adſignat, quô à nobis alienum, & non communem, inducet hunc errorem. Manifeſta enim eſt quæ ſit latriæ idolorum ratio. Apud nos autẽ vnus Deus adorandus, vna & in eum fides, vnum ſalutare baptiſma: ſic quoquè vna, quæ illi debetur, latria: quẽadmodùm à ſanctis Apoſtolis traditum eſt, & hactenùs ſeruatur. Laudationisq; ſacrificium, quod per Chriſtum, Deo patri repręſentari inquit diuinus Apoſtolus, quid aliud eſt, quàm labiorum nomẽ illius cõfitentium fructus, & in viuificis myſterijs diuiniſſima traditio, quam præſignificauit Malachias Propheta, veluti ex perſona loquens Dei: Ab Oriente ſole vſque ad Occaſum in gentibus glorificatum eſt nomẽ meum, & omni in loco ſacrificium offertur nomini meo? Sacrificium, inquam, purum. Nulla itaque confœderatio templo Dei, hoc eſt, illius Eccleſiæ, cum idolis. Abſit. Ipſa. n. columna & firmamentum veritatis, Apoſtolicè nominatur. Idolorum autem nomina, vt Zacharias clamat, de terra auferentur, quandô omnis locus domui Dauid, hoc eſt, Eccleſiæ Chriſti, cuius domus ſumus nos, per traditionem fidei aperietur. Huc faciunt omninò, q̃ in Sapientia Salomonis, & apud magniloquum Eſaiam reperiuntur. Illic enim dicitur: Principium ſcortationis, reſpectus idolorum: deliderium eorum, corruptio vitæ. Neque enim erat à principio, neque in perpetuum erit. Vanitas enim hominum ingreſſa eſt mundum. Et propter hoc, breuis finis illis deputatus eſt, &c. In propheta autem, Cõfutabuntur omnes qui ſculptilem Deum aut faciunt, aut conflant, & omnes qui indè generantur, exiccati ſunt, & fabri ab hominibus facti ſunt, & reliqua, hoc eſt, fabri lignarij artis induſtria, & ligno rum quorum vſus ad miniſterium hominũ, in formam viri transformatur, & tripudiũ inſipientię adorantium ea. Quibus infertur: Videte, nè dicatis, mendaciũ in dextra mea. Quod premiſſę impietatis veluti ſubuerſionem induxit. Nos autem cognoſcentes & credentes filium Dei, quòd ſit veritas & dextra patris, alieni à damnatione prophetica demonſtramur. Et ob id ualdè opportunè propheticam orationem vſurpauero: Quid paleis ad triticum? quæ familiaritas tutiæ à ſpiritibus nequitiæ, inſtabilis leuitatis colentium creaturam, præterito creatore, ad verę diuinitatis cognitionis nutriens verbum, quod in omni Chriſti populo inueniatur? Illi enim ſunt, de quibus Eſaias ait: In uerticibus montium ſacrificauerunt, & ſuper colles incenſum fecerunt. Sub quercu & populo, ſubter arbore ſubumbrante, quia bona tegmenta erant, quemadmodùm alius propheta contemporaneus Eſaiæ, clamat. Populus autem Chriſti, regi ſeculorum incorruptibili, inuiſibili, vni ſapienti Deo, adorationis cultum exhibet, in ſpiritu & veritate

Hebr. 13.

Malac. 1.

2. Cor. 6. a

1. Tim. 3.

Zach. 13. a

Sap. 14. b

Eſaiæ. 1. d 42. 6. 44. b

Eſa. 44. a

Hie. 23. f

Eſa. 65. b

Oſeæ 4. a

1. Cor. 1. b

veritate adorando, omnemque laudationem & glorificationem viuificæ Trinitati inceſſanter offerens. Ea verò quæ extra ſapientiam de idolis iactantur, breuem finem habent. Nam eorum obſcuratio, & quòd ampliùs eſſe non poterant, non aliundè, quam ex Chriſti Ieſu magni Dei & ſeruatoris noſtri apparitione, factum eſt, quàm etiàm Eccleſia illius à principio vſque ad totius mundi terminum, ſanguine illius redempta, per omnia confitetur & gloriosè prædicat. Non igitur in illa ſcripta idolorum damnatione vituperationeque, verus & germanus Trinitatis adorator populus Chriſti, ſe notari putabit, quòd ſanctorum virorum imagines in recordationem virtutis eorum habeat. Neque etiàm B. Apoſtolo Paulo, carnalem circunciſionem prohibenti, & illis qui per legem iuſtificari volebant, minanti, circuncilio Timothei, legalis tonſura, ſacrificium in templum inducere, repræhenſionem aliquam aut condemnationem conciliauit. Non enim ſimpliciter deſignata inſpicere oportet, ſed vndiquè rerum intentio probanda eſt. Nam qui cauſam offerentemque non inſpicit, ſæpè contraria iudicat. Qui verò ità non faciunt, fortaſsè apud hos ipſius quidem D N I mandatum irrepræhenſum nequaquàm videbitur. Siquidem lege ſculptile & conflatile interdicente, ſubijcitur, Cherubim gloriæ obumbrantia propiciatorium, vt Apoſtolus inquit. Hæc enim eius apparatus fuerunt, quibus diuinam gloriam vectam fuiſſe non ſolùm ex ſcriptura docemur, ſed & diuus Athanaſius, pſalmicum hoc verbum exponens. Qui ſedes ſuper Cherubim, appareas, talem de his tradit ſententiam: Etenim Cherubim illorum exemplaria, ignota iuxta naturam omnibus hominibus exiſtentia, ſpiritus & ignis exiſtunt, & ab omni corporea figuratione & natura aliena, ea quæ de ipſis à propheta corporaliùs dicuntur, ſymbolicum & altiùs ductum ſenſum habēt. Aliter enim intelligere iuxta ſacram, & corporeis non decentem, rationem oportet. Illud verò neceſſarium eſt vt dicatur, nequaquā Chriſtianos ſuorū iuxta carnē aut cognatorum, aut amicorum, aut familiariū figurā pingentes, illā aut colere, aut honore aliquo dignam ducere, immò ne Imperatorum quidē iuſſibus obedientes, poteſtati talia tribuunt: in quibus ſanè culpabiles inueniuntur, qui dicentes ſe ſapientes, infatuati ſunt, & gloriam Dei incorruptibilis, cum ſimilitudine corruptibilis hominis commutarūt, vt inquit Apoſt. Adeò ex hac re ſcire licet, nobis non licere prędictam ſcripturam in calumniā rapere. Igitur ſi de Deo pias opiniones, ad id quod corporalius eſt, tranſponimus, aut Deo decentem gloriā & ſeruitium relinquentes, aut aliqua ratione imminuentes huiuſmodi argumento depræhendimur: rectè vtiquè auferentur, quæ nos vacare faciunt, & abducunt à cultura, & aſſiduitate erga vnū & uerum Deum. Nunc verò cōtrarium fieri videmus. Nam ſi quiſpiam cum ſcientia, ſanctorum alicuius imaginē inſpexerit, rectè Deum laudans dicet, Gloria tibi Deus, nomenque ſancti apponet. Vt per hunc modū, id quod in precatione à nobis dicitur, impleatur, vt per viſibilia & inuiſibilia ter ſanctum nomen Chriſti glorificetur. Verùm neque ſanctorum virorum aliquem, Deum appellari ſuſtinuerimus. Propriè enim & verè eiuſcemodi appellatio Deo conuenit: & ijs qui faciunt quòd Deo placeant, Deus id nomen tradidit, vt in pſalmorum ſacro codice ſcriptum eſt. Neque rurſùs, vt ſufficientem exiſtimantes cognitionis Dei aſſertionem, eiuſcemod imagines habentes, deſpicimus in Eccleſijs Dei populi congregationes & concurſum: immò in eis diù noctuque, & vt cū pſalmographo melius dixerim, veſperi & manè, & meridie benedicere Deum oportebit, maximè autem in diuinis myſterijs & ſacris officijs, dum hæc, inquam peraguntur. Sed certo ſciamus, non aliundè nobis ſpem ſalutis accedere, niſi ex pia fidei confeſſione, quæ ſit erga Deum verum & vnum in Trinitate adoratum. fidei dico confeſſionem, quæ partim in corde conſiſtit, partim per os profertur. Corde enim creditur ad iuſtitiam, ore autem fit confeſſio ad ſalutem. Semper laudem eius qui nos fecit, in ore ferentes, & exaltationes eius in gutture habētes, omnis populus Chriſti in tranſlumptione ſanguinis & corporis eius, per quam, memoriam mortis & reſurrectionis illius, iuxta ſuam traditionem celebramus, inſatiabili deſiderio & à Deo incitato ſtudio ad ea incitatur, magis quàm ad fontes aquarum ceruus. Verùm nè quempiam offendat, quòd ante ſanctorum imagines lumina & ſuaue olentia thymiamata accenduntur. Symbolicōs enim iſta fieri in honorem illorum, opinandum eſt, quorum cum Chriſto requies, quorum honor ad ipſum recurrit, hoc ipſum teſtante ſapiente Baſilio, quòd erga conſeruos bonos honor, erga ipſum Dominum commune beneuolentiæ ſignum exhibet. Senſibilia enim lumina ſymbolum ſunt immaterialis illius & à Deo dati luminis. aromatum autem incenſio, ſynceram & totum ſancti ſpiritūs afflatū & repletionem ſignificat. Et hæc quidē veluti contra ſubornatas contradictiones, & ex ſcripturis hinc illinc acceptas obiectiones ſcribere nobis permiſimus, adhortantes, vt ſinè ſcandalo & ſinè turbatione cū populo cōuerſemur, quandò etiàm ne vnū ex puſillis deſpiciēdum Deus prohibet. Similiter ſcādalizare aliquē intolerabile & horrendum iudicium adfert illis qui intendunt. Nunc aūt & totæ ciuitates, & hominū congregationes non parùm hac de re

Rom. 3.d
Galat. 2.d
2. Cor. 7.d
Pſal. 81.
Pſal. 54.
Exo. 20.a
Hebr. 9.b
Athanaſ.
Ro. 10. b
Pſal. 149.
Luce 22.
Pſal. 42.
Baſilius Magnus.
Rom. 1.c
Mat. 18.b

re tumultuantur. Caueamus autem nos omni ſtudio, nè huius rei authores ſimus. Ante omnia verò prouidendum eſt, nè à ſententia permuteris, nè ex hoc inimici noſtri & hoſtes crucis Chriſti, ſupercilium eleuent contra fidem noſtram, dicantque: Hucuſque Chriſtiani errârunt: niſi enim inſtitutum ſuum idololatriam cognouiſſent, non ſanè nunc manufacta abijcerent. Quod ipſum quantum contumeliæ ſubuerſionisque fidei in Chriſtum conciliat, quiuis agnoſcere poteſt. Nam qui ſemèl errarint, eos in viam reducere difficile eſt, vt qui à veritate alienantur. Quid autem dicere oportet, cùm videamus reges noſtros & Imperatores, ex propria erga Deum adfectione, pro ſua ſtatua, ſaluiferam crucem gloriationem ſeculi erexiſſe. Summa autem rerum in hoc concludi poteſt, quòd extra omnem controuerſiam eſt, ſanctorum imagines mirifica deſignare miracula, vt & debilibus valetudo bona per eos concilietur, ſæpeque in ſomnis apparentes, optima quæq; nobis conſulant. Extra omnem controuerſiam eſt in Zozopoli Piſſidiæ ciuitate imago Virginis matris intemeratæ, quæ ex picta etiàm manu ſua vnguentorum ſcaturiginem effundit. Cuius ſanè miraculi plures teſtes ſunt. Hæc omnia ſancti per fidem operati ſunt in mundo, vt in actis Apoſtolicis legimus, cuius rei etiàm euidens teſtimonium eſt, vmbra veſtimentorum, & ſudaria ſanitates largientia. Quòd igitur non omnis corporis vmbra, neque quælibet ſudaria id poſſint, facilè videt is, qui, quæ fides fuerit vtriuſque erga Deum, animaduerterit, vt qui eiuſcemodi gratiam per inanimata illa indicauerit. Quamobrem credendum eſt, & per imagines quoquè talia à Deo deſignari, non per quaſlibet tamen picturas aut imaginum ſpecies eiuimodi fiunt, ſed ſanctorum effigies repræſentantium tantùm, aut Ieſu Chriſti. Neque etiàm ob huiuſcemodi curationes, ſpontaneas eſſe credendum eſt, ſed tantummodò ex Dei gratia. Dignum autem eſt (vt arbitor) & id recenſere, quod apud Pamphili Euſebium hiſtoricè ſcriptum eſt in hiſtoria eccleſiaſtica. In Paneade enim ciuitate, quam & Cæſaream Philippi Euangelium vocat, dicitur, fuiſſe domus hæmorrhoiſſæ, hoc eſt, laborantis profluuio ſanguinis mulieris, quæ tacta fimbria Seruatoris, ſanata eſt, quemadmodùm Euangelium teſtatur. Pro foribus autem domus aiunt ex ære fuſam imaginem ſtare, quæ Domini noſtri effigiem repræſentat, exaduersò verò ſtatua eiuſdem materiæ, mulieris genibus prouolutæ, palmasque ſuppliciter tendentis, expreſſa eſt, idque in memoriam miraculi illius, quod circa ipſam factum eſt, quamobrem & eiuſdem procuratione facta eſt. ſub pedibus autem (veluti apparet) ſtatuæ Dominicæ, herba quædam excreſcit, peregrina ſpecie, neque ſatis cognoſcibilis, quę omnium morborum remedia & curationes exhibet, quod & ipſe Euſebius oculis te vidiſſe tradit. Manifeſtum autem eſt, quòd ex inſigni Dei miſericordia eiuſcemodi dona contingunt, quemadmodùm nobis in ſuperioribus demonſtratum eſt. Idem in eodem libro Euſebius ſcripſit, ſe Apoſtolorum Petri & Pauli, item ipſius Domini noſtri Ieſu Chriſti ex coloribus depictas imagine vidiſſe. Aſſerit autem ea ſpecie, qua putantur fuiſſe. Hæc autem non dicimus, quòd arbitremur nobis circa æreatum ſtatuarum operoſitatem laborandum, ſed tantummodò vt admoneamus ſanctitatem tuam, veterem conſuetudinem non eſſe reijciendam. DEVS enim & veritatis Dominus, in omnem veritatem te deducet, omnesque ambiguitates & diſceptandi occaſiones ab animo tuo auferet, ſi vnanimiter nobiſcum ad veritatis rationem indagandam deſcendas, cuius regnum benedictum eſt in perpetuum.

Ex eodē & libro & capit. alia narratio de imaginibus.

Miraculū de imagine beatæ Virginis Mariæ.

Hebr. 11. per totū.

Actor. 5. c 19. b

Euſebius lib 7. c. 14.

Matt. 16. b

Matt. 9. c

Sanctiſſimus Patriarcha dixit: Cuſtodes Catholicæ Eccleſiæ ſancti patres nobis acclamarunt, ex ſuperna illa prudentia in præſidijs ſuis vigilantes, omnemq; vaniloquorum exercitum diſſiparunt. Suam autem cuſtodiam inconuulſam ſeruantes, phalanges hoſtium perſequuti ſunt. Simul etiàm cum antiquis hæreſibus, & hanc Chriſtianorum accuſatorum nouitiam improbitatē gladio ſpiritūs abſtulerunt. Dicamus igitur omnes vna voce, cum ſacro noſtro doctore Paulo: Pax noſtra Chriſtus, qui ex duobus vnum fecit. Illum omnis gloria, & cum patre & ſancto ſpiritu nunc & in ſecula ſeculorum omni decet adoratio.

Ephes. 2. c

Sancta ſynodus dixit: Diuiniloquorum patrum doctrinæ nos correxerunt, ex ijs veritatem haurientes, admoniti ſumus: ipſis adhærentes, mendacium perſequuti ſumus ab ijs eruditi, venerandas imagines ſalutamus, patribus annunciantibus bona filijs obedientes ſumus: gloriamur autem in facie matris, ſanctæque traditionis Eccleſiæ, credentes vnum Deum in Trinitate laudatum. Venerandas imagines veneramur. Qui ſic non credunt, anathema. qui aliter ſentiunt, longè ab Eccleſia abijciantur. Nos veteri Eccleſiæ legiſlationi inſiſtamus. Nos ſtatuta patrum conſernemus. Nos, qui addunt aut auferunt aliquid de Eccleſia, anathematizamus. Nos nuperam Chriſtianorum accuſatorum inuētionē anathematizamus. Nos venerandas imagines ſalutamus. Nos, qui ſic nolunt, anathemati ſubijcimus: Chriſtianorum accuſatoribus, videlicet iconoclaſtis, anathema. Qui ex ſcriptura ſententias contra idola dictas, in ſanctas imagines torquent, anathema. Qui ſacras imagines idola vocant, anathema: Qui dicunt Chriſtianos, tanquàm Deos imagines amplecti,

Anathemata in Iconoclaſtas.

plecti,anathema. Qui communionem habent cum ijs, qui ſanctas imagines reijciũt aut contemnunt,anathema. Qui dicũt,præter Chriſtum aliquem nos à cultu idolorũ liberãte,anathema. Qui dicere audent, ſanctam Catholicam Eccleſiam idola vnquàm accepiſſe,anathema. Cùm aũt anathematiſmi præſentes eſſent ex charta dicti, ſancta ſynodus iterùm,ſubiecta legente Euthymio epiſcopo Sardenſium,exclamauit: Domini & Seruatoris noſtri diuinam ordinationem ſancti patres noſtri perficientes, candelam cognitionis ab eo datam,non ſub modio celárunt, ſed ſuper lucernam vtiliſſimæ doctrinæ poſuerunt,vt omnibus in domo,hoc eſt,Catholica Eccleſia genitis luceat, vt nemo ex ijs qui piè confitentur Dominum,ad lapidem hæreticæ prauitatis pedem impingat: ipſi omnem hæreticorum errorem expulerunt, ipſi putridum membrum,quatenùs curari non poterat,abſciderunt,& ventilabrum in manu ferentes, aream eius expurgárunt. Frumentum autem,hoc eſt verbum nutribile, quod mentes hominum firmat, in horreo catholicæ Eccleſiæ conclu-ſerunt. Paleas autem hæreticæ prauitatis eijcientes, combuſſerunt eas igni inextinguibili. Quapropter ſancta ſynodus Dei voluntate, & pijſſimorum noſtrorum Imperatorum Irenæ nouæ Helenæ & Conſtantini noui iuſſu, in Niceníum ſplendida metropoli ſecundò congregata, per lectiones cognitis ſanctorum patrum decretis,ipſum Deum glorificet, à quo illis datum eſt verbum ad noſtram inſtructionem,& ad perfectionem ſanctæ & catholicæ Eccleſiæ. Qui verò ſic non ſunt animati, ſed veritatem ob nouitia dogmata reijciunt, eis Pſalmographi hoc occinemus: Quantas improbitates hoſtes in ſancto tuo cogitarunt,gloriati ſunt cùm dicerent, nõ eſt ampliùs qui doceat? Sed nos non ignoramus dolos eorum, qui ſecundùm patrum traditionem incedentes, vno ore atque corde veritatem annunciamus, nihil auferentes aut addentes ad ea, ſed his conſentimus, his adhæremus, ſic probamus noſtra, ſic confitemur, quemadmodùm ſex ſacræ vniuerſales ſynodi confitentur.

Matt.5.b Marc. 4.a Lucæ 11.d

Matt.3.b.

Pſalm.73.

Credimus autem vnum Deum patrem omnipotentem, omnium viſibilium & inuiſibilium factorem,& in vnum Dominum Ieſum Chriſtum filium vnigenitum, verbum eius, per quod cuncta creata ſunt, in ſanctum ſpiritum viuificantem Dominum, &c. Salutamus etiàm ſanctas Dominicas, Apoſtolicas & Propheticas, item ſãctorum, præcipuè autem Dominæ noſtræ Deiparæ imagines,quæ nobis veluti exemplaria ſunt & inſtructiones bonorum operum imitationis & fidei erga Chriſtum, omnem idololatriam execrantes,& latriam ſolam Chriſto tribuentes & D ꝛ o patri & Spiritui ſancto, tanquàm vni D ꝛ o, cui honor & laus in ſecula.

Petrus primas presbyterorum in ſancta Romana Eccleſia, ſubſcripſit Romanè, cuius hæc eſt interpretatio: In nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti, Petrus D ꝛ i miſeratione archipresbyter ſanctæ Dei Apoſtolicæ & catholicæ Eccleſiæ, & locum retinens Adriani ſanctiſſimi Papæ veteris Romæ, omnes qui ex priori iconoclaſtrum hæreſi reſipiſcunt, ſuſcipiẽs, & venerandas imagines admittẽs, iuxta traditionem patrum, ſubſcripſi.

Legati Papæ ſubſcribunt primi.

Petrus miſeratione diuina presbyter & præſes monaſterij ſancti Sabæ, locum ſecundum retinens apoſtolici Papæ, * & dictis ipſis ſubſcripſi.

Tharaſius miſeratione diuina epiſcopus Conſtantinopolitanus nouæ Romæ, in omnibus prædictis veritatem confeſſus, libens ſubſcripſi.

Ioannes miſeratione diuina presbyter & legatus, & locum tenens trium thronorum Orientis, Alexandriæ, Antiochiæ, & Hieroſolymorum,omnia approbans & laudans,ſubſcripſi.

Thomas miſeratione diuina presbyter, & præſes monaſterij ſancti Patris noſtri Arſenij, quod eſt in Aegypto, locum retinens trium Orientalium diœceſium, ſubſcripſi.

Agapius indignus Epiſc. Cæſareę Cappadociæ,omnia prædicta recipiens,ſubſcripſi.

Ioannes indignus epiſco. Epheſi, omnia prædicta recipiens,ſubſcripſi.

Conſtantinus indignus epiſcopus Conſtantiæ, quæ eſt in Cypro, omnia prædicta recipiens,ſubſcripſi.

Baſilius indignus epiſco. Ancyræ, omnia prædicta recipiens, ſubſcripſit.

Nicolaus indignus epiſcopus Cyzici, in eandem ſententiam,ſubſcripſit.

Euthymius indignus epiſc. Sardenſium,&c.

Petrus indignus epiſc. Nicomediæ, &c.

Hypatius indignus epiſcopus Niceæ, &c.

Helias indignus epiſcopus Cretæ,&c.

Stauratius indignus epiſ. Chalcedonis,&c.

Nicephorus indignus epiſ. Dyrrhachij, &c.

Epiphanius indignus diaconus Eccleſiæ Catanes,locũ tenens Sardinię,in ean.&c.

Leo indignus presbyter, & locum retinens metropoleos * Sides,omnia prædicta recipiens,ſubſcripſit.

* Syden

Nicolaus indignus monachus * metropolis Thyanenſiũ in eandem ſententiam ſubſ.

* loco ſ. tenens.

Gregorius indignus epiſco. Neocæſaræ,&c.

* Theodorus indignus epiſco. Catanes, &c.

Anaſtaſius indignus epiſ. Nicopoleo veteris Epiri,in eandẽ ſententiam ſubſcripſit.

Isinferiùs repetitur.

*Ioannes indignus epiſc. Tauromeniæ, &c.

Gregorius indignus epiſc. *Piſſinunton, &c.

Isinferiùs etiàm repetitur.

Baſilius indignus epiſcopus Sylæi,&c.

Theodorus indignus epiſcopus Myron,&c.

Leo indignus epiſcopus Rhodi,&c.

Euſtathius indignus epiſcop. Laodiceæ, &c.
Theodorus indignus epiſcop* Seleucię, &c.
Nicolaus indignus epiſcopus* Amorſi, &c.
Theodoſius indignus eps Hierapoleos, &c.
Nicetas indignus eps Claudiupoleos, &c.
Michael indignus epiſc. Synnadon, &c.
Leo indignus epiſcopus Iconij, &c.
Georgius indignus epiſcopus Piſidiæ, &c.
Conſtantinus indignus epiſc. Perges, &c.
Euſtratius indignus eps Methymnes, &c.
Theotimus indignus epiſ. Crotonum, &c.
Leon indignus epiſc. Chij, in eandem &c.
Baſilius indignus epiſcopus Neſion, &c.
Ioannes indignus epiſcopus Apron, &c.
Ignatius indignus epiſcopus Prienes, &c.
Cypſalon Theophylactus indignus eps* Cypſelon, &c.
Theodorus indignus eps Trophęorum, &c.
Stephanus indignus epiſcopus Sugdaõ, &c.
Sergius indignus epiſc. Nocoteron, &c.
Georgius presbyter locum retinens Nicopoleos, in eandem ſententiam ſubſcripſit.
Leo indignus epiſcopus Meſembriæ, &c.
Theodorus indignus epiſcopus Amorij, &c.
Cyriacus indignus eps * Driziparon, &c.
Galaras presbyter in locum Rhegij, &c.
Theodoſius indignus epiſcopus Nyſſæ, &c.
Georgius indignus eps Camulianorum, &c.
Sotericus indignus epiſc. Ciceſſon, &c.
Conſtantinus indignus eps Maſtauron, &c.
Georgius indignus epiſc. Briulon, &c.
Nyſſæ Ioannes indignus epiſcopus Niſſæ, &c.
Baſilius indignus epſco. Magneſiæ, quæ eſt propè Mæandrum, in eandem ſentẽ. &c.
Theophanes indignus epiſcop. Coloes, &c.
Leo indignus epiſc. Algizon, &c.
Nicodemus indignus epiſc. Eugazon, &c.
Lycaſtus indignus epiſc. Barſlon, &c.
Theophylactus indignus eps Hypepon, &c.
Theophanes indignus eps Lebedon, &c.
Stratonicus indignus epiſc. Cymes, &c.
Coſmas indignus epiſc. Myrrhines, &c.
Olbianus indignus epiſcopus * Elææ, &c.
Pardus indignus epiſcopus Pittanes, &c.
Baſilius indignus epiſcopus Pergami, &c.
Marianus indignus epiſc. Antandri, &c.
for.*Adramyti Baſilius indignus epiſc.* Atramiti, &c.
Ioannes indignus epiſcopus Aſi, &c.
Leo indignus epiſc. Phoceæ, &c.
Nicephorus indignus eps Gargaron, &c.
Aegeon vel Aegeæ Conſtantinus indignus epiſc. Agaes, &c.
Theognis indignus epiſc.* Sion, &c.
Ioannes indignus epiſc.* Prædeſti, &c.
Ioannes indignus epiſcopus Panij, &c.
Melchiſedec indignus epiſ. Calliopoleos, in eandem ſententiam ſubſcripſit.
Leo indignus epiſcopus Madyti, &c.
Theophylactus indignus epiſc. Chariupoleos, in eandem ſententiam ſubſcripſit.
Thomas indignus epiſc. Danij, &c.
Gregorius indignus epiſcop. Theodoropoleos, in eandem ſententiam ſubſcripſit.
Cholcidos Siſinnius indignus epiſc. Chalcidos, &c.
Ioannes indignus epiſc. Bryſeos, &c.

Beniamin indignus epiſcopus Lizicon, &c.
Gregorius indignus epiſco. Amaſtridos, &c.
Stephanus indignus epiſcopus Soron, &c.
Gregorius indignus epiſcopus Dercon, &c.
Heraclius indignus epiſco. Iunopoleos, &c.
Cõſtantinus indignus eps Heliopoleos, &c.
Antonius indignus epiſcop. Tryzenes, &c.
Nicetas indignus epiſco.* Nacaleæ, &c.
Petrus indignus epiſcopus Aſpones, &c.
Synneſius indignus epiſcopus Cynes, &c.
Synneſius indig. epiſc. Anaſtaſiopoleos, &c.
Euſtathius indignus epiſc. Solorum, &c.
Theodorus indignus epiſc. Cicutij, &c.
Baſilius indignus epiſ.* Trimithunton, &c. *Thremithuntos
Alexander indignus epiſ. Amathunton, &c.
Michael indignus epiſ. Melitupoleos, &c.
Siſinnius indignus epiſ. Adranias, &c.
Theodorus indignus epiſ. Germes, &c.
Gregor. indignus epiſc. Adrianitheron, &c.
Leo indignus epiſcopus Pœmanij, &c.
Simeon indignus epiſc. Oces, &c.
Ioannes indignus epiſcopus Lampſaci, &c.
Nicetas indignus epiſcopus Ilij, &c.
Leo indignus epiſcopus Troados, &c.
Theodorus indignus epiſc. Abydi, &c.
Anaſtaſius indignus epiſc. Tripoleos, &c.
Leo indignus epiſc. Traculõn, &c.
Stephanus indignus epiſc. Salon, &c.
Ioannes indignus epiſcopus Abalon, &c.
Stephanus indignus epiſc. Silandi, &c.
Nicolaus indignus epiſc. Pericommatos, &c.
Ioannes indignus epiſc. Seton, &c.
Baſilius indignus epiſc. Liparon, &c.
Theophanes indignus epiſc. Meoniæ, &c.
Michael indignus epiſc. Stratonicea, &c.
Lycaſtus indignus epiſco. Philadelphiæ, &c.
Michael indignus epiſc.* Troalon, &c.
Gregorius indignus epiſc. Gordon, &c.
Ioannes indignus epiſc. Daldes, &c.
Euſtathius indignus epiſc. Hyrcanes, &c.
Ioſephus indignus epiſc.* Ataliæ, &c.
Zacharias indignus epiſc. Hierocæſareę, &c.
Dauidus indignus epiſc. Helenupoleos, &c.
Criton indignus epiſc. Lophi, &c.
Theophylactus indignus epiſc.* Apollomados, in eandem ſententiam ſubſcripſit. *Apollomados
Conſtantinus indignus epiſco. Cæſareæ Bithyniæ, in eandem ſentẽtiam ſubſcripſit.
Georgius indignus epiſ. Baſilinupoleos, &c.
Leo indignus epiſcopus Ariſtes, &c.
Nicephorus indignus epiſ.* Adrianis, &c. *Adranes Thraciæ
Baſilius in locum Daſcylij, in eandẽ ſen. &c.
Chriſtophorus indignus epi. Ceraſenes, &c.
Nicetas indignus epiſc. Meles, &c.
Neophytus indignus epi. Gordoſerbon, &c.
Leo indignus epiſc.* Linoës, &c.
Ioannes indignus epiſc. Etennon, &c.
Conſtantinus indignus epiſc. Zelon, &c.
Gregorius indignus epiſc. Sinopes, &c.
Conſtantinus indignus epiſ. Saſimon, &c.
Nicetas indignus epiſc. Dadrybon, &c.
Theophilus indignus epiſc. Pluſiados, &c.
Nicetas indignus epiſc. Adrianupoleos, &c.

Ioannes

Ioannes indignus epiſc. Heraleæ Ponti, &c.
Conſtantinus indignus epiſco. Cratiæ, &c.
*Ruzæi *Rhuzæi Nicetas indignus epiſco. *Ruſei, &c.
Nicephorus indignus epiſco. Claneon, &c.
Leo indignus epiſcopus * Trocnadon, &c.
Anaſtaſius indignus epiſc. Patarachon, &c.
Georgius indignus epiſco. Niſſoi, &c.
Theodorus indignus epiſco. Pimiaron, &c.
Nicodemus indignus epiſco. Didymon, &c.
*Vaiandi Georgius indignus epiſcop. *Vinandi, &c.
Conſtantinus indignus epiſ. Candibon, &c.
Stauratius indignus epiſc. Zenopoleos, &c.
Leo indignus epiſcopus Lamiron, &c.
Stephanus indignus epiſco. Caunon, &c.
Cõſtantinus indignus epiſco. Combon, &c.
Petrus indignus epiſcopus Orycandi, &c.
*Phaſelidos Ioannes indignus epiſco. * Phaſilidos, &c.
for. *Abas *Abbas locum retinens metropolis Tij, &c.
Gregorius indignus epiſc. Cybirres, &c.
Baſilius indignus epiſcopus Tabon, &c.
Dorotheus indignus epiſco. Neapoleos, &c.
Gregorius indignus epiſco. Heracleæ, &c.
Dauid indignus epiſcopus Iaſſi, &c.
Gregorius indignus epiſcopus Mylaſſes, &c.
Sergius indignus epiſcopus Vigiliarum, &c.
Ioannes indignus epiſcopus Mibdi, &c.
Stauratius indignus epiſcopus Stadiæ, &c.
Gregorius indignus epiſco. Stratonicæ, &c.
Theodoſius indignus epiſco. Chonon, &c.
Michael indignus epiſco. Chæretopon, &c.
Pantaleon indignus epiſcopus Valẽtiæ, &c.
Georgius indignus epiſcopus Peltarum, &c.
Chriſtophorus indignus epiſc. Atanaſii, &c.
Leontius indignus epiſcopus Eumeniç, &c.
Gregorius indignus epiſcopus Timẽni ferarum, in eandem ſententiam ſubſcripſit.
Leo indignus epiſcopus * Tranupoleos, &c.
Nicephorus indignus epiſco. Lundon, &c.
Georgius indignus epiſcopus Appiæ, &c.
Conſtantinus indignus epiſc. Eucarpiæ, &c.
Leo indignus epiſcopus Aleus, &c.
Michael indignus epiſcopus Hierapoleos, in eandem ſententiam ſubſcripſit.
Chriſtophorus indignus epiſcopus * Promiſi, in eandem ſententiam ſubſcripſit.
Nicolaus indignus epiſcopus Pythiç, &c.
Theophylactus indignus epiſcopus Cinnabari, in eandem ſententiam ſubſcripſit.
Nicetas indignus epiſc. Auguſtopoleos, &c.
Conſtantinus indignus epiſc. * Coryæi, &c.
*Medæi Georgius indignus epiſcopus *Mediæi, &c.
Leo indignus epiſcopus Docimi, &c.
Damianus indignus epiſcopus Meri, &c.
Theophylactus œconomus & locum tenẽs *Ipſi, in eandem ſententiam ſubſcripſit.
Stephanus deſignatus Itri, in eandem &c.
Theophylactus Dei indignus diaconus, locum tenens metropol. Thyanenſium, &c.
Leo indignus epiſcopus Carpathi, &c.
Chriſtophorus indignus epiſ. Phaſidos, &c.
Idẽ ſuprà adhuc ſemèl ponitur. *Theodorus indignus epiſco. Catanes, &c.
Manuel indignus epiſcop. Adrianopoleos Thraiæ, in eãdem ſententiam ſubſcripſit.

Maurianus indi. epiſc. Pompeiopoleos, &c.
Cyrillus in locum indigni epi Gotthiæ, &c.
Theodorus indignus epico. Byzies, &c.
*Ioannes indignus epiſco. Tauromeniæ, &c. Idẽ ſuprà poſitus
Georgius presbyter locum retinens epiſcopatus Smyrnes, in eandẽ ſententiã ſubſc.
Gaudioſus indignus epiſcopus Meſſenæ Siculus, in eandem ſententiam ſubſcripſit.
Euſtratius indignus epiſco. Apameæ, &c.
Petrus indignus epiſco. Germion, &c.
Ioannes diaconus & locum retinens Apoſtolopoleos, in eandem ſentẽ. ſubſcripſit.
Theodorus indignus epiſco. Panormi, &c.
Ioannes indignus eps Archiadiopoleos, &c.
Stephanus indignus epiſco. Bibonum, &c.
Siſinnius indignus Epiſcopus Parij, &c.
Conſtantinus indignus Epiſc. Leõtenæ, &c.
Epiphanius indignus epiſc. Mileti, &c.
Nicetas indignus epiſc. Proconneſi, &c.
Theodorus indignus epiſc. Taurianes, &c.
Chriſtophorus indignus Epi. * Adryaces, &c. * Andriacæ vel Adriæ
Ioannes deſignatus Hectorij, in eand. &c.
Cõſtantinus indignus Epiſ. Ampladõn, &c.
Epiphanius indignus Epiſc. * Perten. &c.
Siſinnius indignus Epiſc. Philomelij, &c.
Ioannes indignus epiſcopus Sibliæ, &c.
Michael indignus epiſc. Papporum, &c.
Theodorus indignus epiſco. * Agalaſi, &c. *Sagalaſſi
Siſinnius indignus epiſco. Apameæ, quæ eſt Ciboti, in eandem ſentẽtiam ſubſcripſit,
Conſtantinus indignus epiſc. Conanes, &c.
Leo œconomus & locum tenens Zozopoleos, in eandem ſententiam ſubſcripſit.
Marianus indignus epiſcop. Magydon, &c.
Nicephorus indignus epiſco. Phlogon, &c.
Leo indignus epiſcopus Andidon, &c.
Manzon indignus epiſc. Pracanon, &c.
Theodorus indignus epiſc. Germanicopoleos, in eandem ſententiam ſubſcripſit.
Euſtathius indignus epiſ. * Cilindereos, &c. * Celendereos.
Zacharias indig. epiſ. Trapezupoleos, &c.
Siſinnius indignus epiſc. Muſdabon, &c.
Euſtratius indignus epiſcopus Lamon, &c.
Stephanus indignus eps Philadelphiæ, &c.
Leo indignus epiſc. Sybillon, &c.
Theodorus indig. eps Tiberiupoleos, &c.
Ioannes indignus epiſco. Aſanon, &c.
Baſilius indignus eps Dionyſiupoleos, &c.
Manuel indignus epiſc. Nicopoleos, &c.
Euſtratius indignus epiſ. Debelti, &c.
Theodorus indign* eps Bulgarophygi, &c.
Georgius indignus eps Plutinupoleos, &c.
Baſilius indignus epiſc. *Perbereos, &c. * Perbireos.
Michael indignus eps * Pamphyli, &c. for * Pamphyliæ
*Ruben indignus epiſcopus Scopeli, &c. * Rubim.
Siſinnius indignus epiſcopus Garalles, &c.
Petrus indignus epiſcop. Monembaſiæ, &c.
Gabriel indignus epiſcopus Aeginæ, &c.
Leo indignus epiſcopus Porthmi, &c.
Dardanius indignus epiſcopus Dobon, &c.
Andronicus indignus eps Leõtopoleos, &c.
Leon indignus epiſcopus Sebaſtæ, &c.
Nicetas indignus epiſco. * Halycarnaſſi, &c.

Leo indignus epiſcop. Corydalon,&c.
Theodorus indignus epſ̃ * Cremon, &c.
Conſtantinus indignus epſ̃ Adrianes,&c.
Sabas monachus & præſes ſtudij, ſimiliter ſubſcripſit.
Simeon præſes Choræ, in eandem ſen.&c.
Gregorius præſes Hormiſdæ, in eandē. &c.
Joannes præſes Pagurij, in eandem ſen. &c.
Euſtathius præſes Maximini, in eand. &c.
Joſeph præſes Heraclij, in eandem ſen.&c.
Thomas monachus ex perſona Ioannis preſidis Lacus Anſerini, in eādem ſent. ſubſ.
Plato præſes & archimandrita Sacri, &c.
Theodorus præſes Pandiorum, in eand.&c.
Macarius præſes * Budanum, in eandē &c.
Gregorius præſes monachorum ſancti Hyacinthi, in eandem ſententiam ſubſcripſit.
Theodorus præſes Badis, in eandem ſen.&c.
Michael præſes ſancti Petri, in eandem &c.
Antonius præſes monaſterij * Dij, &c.
Victor præſes Gudilorum, in eandem &c.
Victor preſes ſancti Alexandri, &c.
Theoctiſtus præſes Anlithæ, in eandem &c.
Stephanus preſes * Caronis, in eandem &c.
Theophylactus preſes ſancti Heliæ, &c.
Paulus præſes Bathylei, in eādem ſentē. &c.
Laurentius præſes ſancti Laurentij, &c.
Gregorius præſes Calliſtrati, in eandem &c.
Siſinnius præſes Aretes, in eandem ſent. &c.
Baanes præſes Thermarum, in eandem &c.
Stephanus præſes Termizon, in eādem &c.
Strategius monachus ſanctæ Sion, &c.
Joſeph præſes * Vigilantium, in eādem &c.
Theophylactus monachus Catharorū, &c.
Conſtantinus præſes Calabrorum, &c.
Hilarion preſes Flori, in eandē ſententiā, &c.
Theodorus preſes Aridi horti, &c.
Victor præſes ſancti Heliæ, in eandem &c.
Conſtantinus præſes ſancti Cyriaci, &c.
Nicephorus preſes ſanctæ Deiparę &c.
Joānes præſes * Chenolacci, in eandem &c.
Stephanus preſes ſancti * Ceryci, &c.
Ignatius preſes * Zitij, in eandem ſentē. &c.
Gregorius præſes Monagrię, in eandem &c.
Anaſtaſius preſes Cançorum, in eādem &c.
Petrus præſes Homericorum, in eandē &c.
Thomas preſes Gyragates, in eandem &c.
Theophylactus præſes * Thodiæ, &c.
Dauid præſes ſancti Thyrſi, in eandem &c.
Ioannes preſes Faccorum, in eandem &c.
Gregorius preſes Agauron, &c.
* Doſitheus preſes Mnemoſynes, &c.
Theodorus præſes * Amorrhæi, &c.
Conſtantinus præſes ſanctorum trium puerorum, in eādem ſententiam ſubſcripſit.
Antonius præſes Dodecathei, in eandē &c.
Paulus preſes ſancti Petri ciuitatis Pęmanenon, in eandem ſententiam ſubſcripſit.
Macarius præſes Pſarodi, in eandē ſent. &c.
Antonius præſes ſanctorum Apoſtolorum Magneliæ, in eandem ſenten. ſubſcripſit.
Calliſtus preſes diuerſorum monachorum Cypri, in eandem ſententiam ſubſcripſit.
Daniel præſes Columbarij, in eandem &c.
Ioannes preſes ſancti Vitalis, in eandem &c.
Theodorus præſes Lemni, in eandem ſententiam ſubſcripſit.
Georgius præſes Dominicorum, in ean. &c.
Euphemius preſes Oxyberon, in eadem &c.
Baſilius, præſes ſancti Andreę, in eādem &c.
Baſilius præſes ſanctæ Deiparæ, &c.
Joſeph præſes Saluatoris, in eādem ſen. &c.
Nicephorus preſes ſancti Andreę, &c.
Leo preſes * Celleorum, in eandē ſente. &c.
Leo preſes Aquę albę, in eandem ſentē. &c.
* Iſidorus præſes Latri, in eandem ſent. &c.
Nicephorus præſes ſancti Medicij, &c.
Theodorus præſes Atractron, in eandē. &c.
Ioannes præſes * Coelagiorū, in eandē &c.
Paulus præſes Cybeon, in eandem ſent. &c.
Euſchemon præſes Creſon, in eandem &c.
Epiphanius præſes Paranendij, in eandē &c.
Dauid præſes ſancti Sergij * Prijeçij, in eandem ſententiam ſubſcripſit.
Agapius præſes ſancti Thyrſi, in eandem ſententiam ſubſcripſit.
Theodoſius præſes ſanctæ Deiparæ, &c.
Theophylactus præſes Pepuzon, ī ean. &c.
Antonius præſes * Ouzias, in eap. ſen. &c.
Philippus præſes Beſcon, in eādem ſen. &c.
Acacius præſes ſancti Oreſtæ, in eādem &c.
Petrus monachus & ex perſona Cellariorū, in eandem ſententiam ſubſcripſit.
Zacharias præſes Sugdaon, in eandem, &c.
Theophilus monachus, & ex perſona preſidis ſanctæ Deiparæ Photini in eandē &c.
Cerycus præſes Duloçomiæ, in eandem &c.
Sergius præſes Germiorum, in eandem &c.
Ioannes presbyter ſancti Ioſeph Geormiorum, in eandem ſententiam ſubſcripſit.
Victor præſes * Octauini, in eādem ſen. &c.
Antonius præſes Acraborum, in eandē &c.
Petrus præſes Platanii, in eandem ſent. &c.
Marcus præſes ſancti Ioannis Theologi, in eandem ſententiam ſubſcripſit.
Leo præſes ſanctæ Deiparæ * Saldalon, in eandem ſententiam ſubſcripſit.
Conſtantinus præſes * Antyptili, in ean. &c. * Anthypſili
Theodorus monachus ex perſona Theodoti, præſidis Caloceton, in eandē ſent. &c.
Eutychianus monachus Calliſtrati, &c.
Theodotus monachus ſanctæ Deiparæ Epicanæ, in eandem ſententiam ſubſcripſit.
Ioannes monachus, & ex perſona præſidis Locuſtarum, in eandem ſententiam ſubſ.
Calliſtus monachus eiuſdem monaſterij, in eandem ſententiam ſubſcripſit.
Victor præſes ſanctæ Deiparæ monaſterii caſtri Tii, in eandem ſententiam ſubſcripſit.
Samuel monachus archāgeli Gabrielis, &c.
Theodoſius præſes ſanctæ Trinitatis, &c.
Ioannes monachus & ex perſona Strategii abbatis ſanctæ Deiparæ, in eandem &c.
Hilarion monachus ſanctæ Deiparæ Cellariotum, in eandem ſentēiam ſubſcripſit.
Doſitheus monachus ſancti Theodori Secundorum,

cundorum, in eandem ſententiam ſubſc.
Paulus præſes ſanctæ Deiparæ, in eandem ſententiam ſubſcripſit.
Leo præſes ſancti Cyriaci, in eandem ſententiam ſubſcripſit.
Epiphanius præſes ſanctæ Deiparæ Lines, in eandem ſententiam ſubſcripſit.
Georgius præſes ſanctæ Deiparæ, in eandem ſententiam ſubſcripſit.
Coſmas præſes Paradiſi, in eandem ſen. &c.
*Euſchemius monachus Saluatoris prope * Byraicen, in eandem ſententiam ſubſc.
Bardas præſes & archimandrita Pluſiados, in eandem ſententiam ſubſcripſit.
Petrus præſes ſanctorum Apoſtolorũ caſtri Protiles, in eãdem ſentẽtiam ſubſcripſit.
Baſilius monachus ſanctæ Deiparæ ciuitatis Amorij, in eandem ſentẽtiam ſubſcripſit.
Baſilius presbyter monaſterij Acuræ petræ, in eandem ſententiam ſubſcripſit.
Philippus præſes Eumeniæ, in eandem ſententiam &c.
Baſilius præſes ſancti Luciani, in eãdem &c.
Theophylactus præſes Pegaſij, in eãdem &c.
Antimus monachus Pſammathij, in eãdem ſententiam ſubſcripſit.
Michael præſes ſancti Georgij, in eãdem &c.
Chriſtophorus præſes Candelarum, &c.
Nicolaus præſes Cæmirgion, in eãdem &c.
Siſinnius præſes Lithini, in eandem ſen. &c.
Thomas monachus Moſynon, in eãdem &c.
Michael monachus & ex perſona præſidis ſanctæ Deiparæ à Turri, in eãdẽ ſent. &c.
Gregorius præſes Symbolorũ, in eandẽ &c.
Ioannes præſes Rudorum, in eãdem ſent. &c.
Conſtantinus præſes ſancti Petri Hydendron, in eandem ſententiam ſubſcripſit,
Simeon præſes Abraamitarũ, in eandem &c.
Gregorius præſes ſanctis Clementis, in eandem ſententiam ſubſcripſit.
Theognes præſes ſancti apoſtoli Thimothei inſulæ Cretæ, in eandẽ ſententiam ſubſc.
Ioãnes præſes ſanctis martyris, in eandẽ &c.
Theodoſius præſes ſanctæ Deiparæ in Blachernis, in eandem ſentẽtiam ſubſcripſit.
Petrus præſes ſancti Ioannis Theologi, in eandem ſententiam ſubſcripſit.

ACTIO QVINTA.

IN nomine Domini & dominatoris noſtri Ieſu Chriſti veri Dei, imperantibus pijſſimis & Chriſto deditiſſimis noſtri regibus & Imperatoribus Conſtantino cum deuota eius matre anno octauo conſulatus eorum, quarto Nonas Octobris, indictione vndecima, conueniente ſancta & vniuerſali ſynodo, iuxta diuinam gratiam & piorum noſtrorum Imperatorum à Deo declaratorum mandatum, in Nicea ſplendida metropoli prouinciæ Bithyniæ congregata, hoc eſt, Petro religioſiſſimo primate presbyterorum ſanctiſſimæ Romanæ Eccleſiæ beati apoſtoli Petri, & Petro religioſiſſimo presbytero, monacho & præſide ſanctiſſimi in vrbe Roma monaſterij ſancti Sabæ, tenentibus locum Apoſtolicæ ſedis ſanctiſſimi & beatiſſimi archiepiſcopi veteris Romæ Adriani: & Tharaſio ſanctiſſimo & beatiſſimo archiepiſcopo inclytæ Conſtantinopoleos nouæ Romæ, Ioanne item & Thoma religioſiſſimis presbyteris & monachis, locum tenentibus Apoſtolicorum thronorum Orientis diœceſeos, ſedentibus ante ſacrum ambonem ſanctiſſimæ magnæ Eccleſiæ, quæ vocatur Sophia, præſentibus & audientibus glorioſiſſimis & magnificẽtiſſimis ducibus, Petrona glorioſo exconſule patricio, comite Imperatorij obſequij: & Ioanne regio oſtiario, quæſtore ærarij militaris, ac tota ſynodo iuxta primam ordinationem conſidente, ſimul cum deuotiſſimis archimandritis præſidibus monachorum turbæ: depoſitis in medium ſacris & inuiolatis Euangelij Dei codicibus, Tharaſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Deus qui ventura nobis per prophetas nunciauit, per prophetam Hieremiã de nouis iſtis in Eccleſia catholica vanitatum & dogmatum authoribus ait: Duo enim mala fecit populus meus. Dereliquerunt me fontem aquæ viuæ, & foderunt ſibi ciſternas diſſipatas, quæ non poſſunt continere aquas. Ciſterna igitur diſſipata, hæreticorum quæuis oratio eſt, ex qua Chriſtianorum calumniatores, quiq́ eam hæreſim induxere, hauſerunt, potaueruntq́ ex ea ſimplices peruerſionem & errorem intolerabilem, quibus per propheticam vocem, Væ væ immittetur. Imitati enim Hebræos, Saracenos, Gentiles, Samaritas, item Manichæos, phantaſiaſtas & hæreticos, qui Deum paſſum fuiſſe aſſerunt, ſanctarum imaginũ vſum prohibere voluerunt, quem tamen à primordijs in Eccleſia catholica fuiſſet, ex ſanctorum patrum lectione clarum eſt. Hier. 2. c. Ciſterna diſſipata.

Conſtantinus ſanctiſſimus epiſcopus Cõſtantiæ, quæ eſt in Cypro, dixit: Legantur & ſi qui plures ſunt libri, in redargutionem & triumphum falſæ iſtius & calumniatricis cõgregationis.

Leontius Sacratus regius ſecretarius, dixit: Iuxta ſacræ ſynodi iuſſionem adſunt diuini libri, quos legi operæprecium eſt. Quin etiàm & canones hæreticorum contra venerandas imagines editi.

Sancta ſynodus dixit: Legantur.

Coſmas diaconus & notarius & cubicularius, legit: Beati Patris Noſtri Cyrilli archiepiſcopi Hieroſolymorum in catecheſi ſecunda, cuius initium, Grauis res peccatum, & animæ difficilimus morbus legis tranſgreſſio. Inter alia: Quæ verò tibi ſententia eſt de Nabuchodonoſor? Non meminiſti ſcripturæ, vbi impijſſimus appellatur, moribus item feriſſimus, leonina voluntate? Ignoras quòd oſſa regum ad lucem eduxerit? Ex Cyrillo archiepiſcopo Hieroſo.

eduxerit? ignoras quòd populum captiuum duxerit, quòd regis oculos eruerit, simul illi iugulatos filios obijciens? non audiuisti, q̃ Cherubin rapuerit, non (inquam) intellectilia illa & cœlestia, verùm ea quæ in templo erant collocata, obumbrantia propiciatorium, è quorum medio Deus loquebatur?

Sanctissimus Patriarcha dixit: Animaduertamus quomodò accusetur Nabuchodonosor, quòd Cherubim subuerterit, quantumque ob eam rem increpatus sit, & passus fuerit.

Sancta synodus dixit: Magnum sanè casum & condemnationem.

Sanctissimus Patriarcha dixit: Igitur quicunque sacrum aliquid è templum eijcit & subuertit, eidem sententiæ subiacebit.

Dan.4.f Petronas glorioſissimus patricius dixit: Post istam increpationem & regno electus est, & septem annis in desertis herbas vorauit instar bouis.

Ex epistola S. Simeonis Stilitæ. Hier.9.a Cosmas diaconus, notarius & cubicularius, legit: Beati Simeonis Stilitæ, qui in admirando monte vixit, epistola quinta ad Iustinum iuniorem Imperatorem: Quis dabit oculis meis fontem lachrymarum, vt in omnibus diebus miseræ meæ vitæ, satis & ex toto corde fleam? Tanta enim vestra serenitate & pietate regnante, tanta scelera & impietates ab impijs & execrandis Samaritis in sanctum templum, quod deuota tua maiestas extrui iussit, designata sunt, qualia nunquàm sunt audita. Dico autem eos, qui castra habent prope ciuitatem Porphyrionis. Hæc autem quæ facta sunt, breuiter & tenuiter cognoscet vestra serenitas, ex his quæ nostra humilitas per sanctissimum episcopum orientalem Patriarcham, qui non leuiter ex hoc angitur, ad vestram maiestatem scripsit. Nec lapides sufficientes sunt, vt omnem illam impietatem exclament, quę oculis suis dictus sanctissimus archiepiscopus vidit. Citiùs enim mortem & interitum nostra tenuitas expeteret, quàm iterùm talia mihi narrari audire. Omnem enim blasphemiam excellit improbum hoc factum quod in Deum verbum pro nobis incarnatum, eiusque gloriosam matrem, & in venerandam sanctamq; crucem delignarunt. Hanc rem cùm cogitamus, ad diuinas vestras aures nos referimus. Nam cùm videamus pias vestras leges, eos qui imaginem, aut statuam Imperatoris ignominia afficiunt, extremo & iusto mortis supplicio plectere: qua tandèm pœna pnniendi sunt, qui in imaginem Domini nostri, eiusque matris infando facinore grassati sunt? Profectò non video quid mihi dicendum sit. tantum enim sceleris est commissum, vt nec vlla humanitatis mica ampliùs superesse credatur. Quamobrem obtecramus victoriosam vestram potentiam, ne vlla posthàc misericordia eis ostendatur, neque ampliùs parcere illis quispiam velit, neque vllam apologiam aut excusationem illorum nomine accipere, ne posthàc peiora adgrediãtur.

Impij in sanctas imagines extremo digni supplicio.

Tharasius sanctissimus Patriarcha dixit: Cognoscitisne, qualem sententiam pater pronunciauit?

Basilius sanctissimus episcopus Ancyræ, dixit: Indignos putauit vt quibus ignosceretur.

Ioannes religioſissimus presbyter, monachus, locum tenens summorum episcoporum Orientis, dixit: Clarum est, Samaritas hos reliquis hæreticis peiores esse, eorumque hæresim exterminandam & auferendam, vtpotè cùm sint longè ab omni gratia. Oratio autem præfata ostendit, eos qui sacras imagines proturbant, illis etiàm peiores esse. Dicantur igitur & hi Samaritæ.

Constantinus sanctissimus episcopus Cõstantiæ, quæ est in Cypro, dixit: Ego quidem iconoclastas peiores Samaritis habeo, vtpotè qui in ignorantia Christianismi versantes, ignorant quid faciunt. Hi verò cùm in cognitione Christianismi sint, non sunt audiendi, nec excusabiles, quemadmodùm scriptum est: Is qui cognoscit voluntatem Domini, & non facit, vapulabit multis. Luc.12.e

Iconoclastæ peiores ethnicis.

Nicolaus episcopus Cyzici, dixit: Et ego vestræ sanctitatis minimus, librum beati Patris nostri Ioãnis episcopi Thessalonices adfero, eum rogo vt legatis.

Sancta synodus dixit: Legatur.

Demetrius religioſissimus diaconus & notarius, armariique custos, legit: Ioannis Episcopi Thessalonicensis ex sermone, cuius initium: Hucusque aduersùs Dominum nostrum Iesum Christum tentator prævaluit, vt eum duceret in desertum. Et Paulò Pòst: Gentilis dixit: Nunquid & vos Christiani in ecclesijs vestris imagines pingitis sanctis vestris, easque adoratis, neque sanctis tantummodò, verùm etiàm Deo vestro? Ità & nos quoquè statuas habere existima, non vt eas adoremus, verùm vt per cultum nostrum, incorporeæ earum virtutes ad nos perueniant.

Sermo catholicus Ioannis epis. Thessalonicen.

Sanctus dixit: Verùm nos imagines sanctorum, qui re vera in carne fuerunt serui Christi, fingimus, idque in memoriam eorum: neque quicquam indecorum efficimus pingẽtes eos, vt re ipsa fuerunt: neque enim è nobis fingimus, neque rerum incorporearum corporeas formas cudimus. Neque ipsi imagines, vt tu dicebas, adoramus: sed eum qui per picturam indicatur, glorificamus: neque hos etiàm vt deos, Ablit, sed vt veros Dei seruos, & amicos, & potestatem habentes pro nobis apud Deum intercedendi. Dei autem imaginem, (dico Iesu Christi seruatoris nostri) quemadmodùm ipse super terram cum hominibus conuersatus est, pingimus, non vt ipsa natura Deus est, (quæ enim

enim posset esse Dei similitudo? aut quæ figura incorporei non effigiabilisque verbi patris? Deus enim, vt scriptum est, spiritus
Ioan. 4. c est) quoniam visum est Deo patri, vt vnigenitum suum filium è cœlis demitteret, quo pro nostra salute ex spiritu sancto & inuiolata virgine Deipara incarnaretur, nos eius humanitatem ea ratione pingimus, non illius incorpoream Deitatem.

Gentilis dixit: Esto, Deum verbum hominem factum icone exprimatis. Quid ad Angelos hoc facit, quos vt homines pingitis & adoratis? Hi tamen homines non sunt, sed intellectuales & incorporei, & simpliciter existentes dicuntur. Sanè ea ratione & à nobis deos venerabiles existima: non enim sic quicquam absurdi agimus, quemadmodùm neque vos dum angelos adoratis.

Vide Concilij Lateran. sub Innocentio 3. Sanctus Dixit: De angelis & archangelis, & eorum potestatibus, quibus & nostras animas adiungo, ipsa catholica Ecclesia sic sentit, esse quidem intelligibiles, sed non omninò corporis expertes & inuisibiles, vt vos gentiles dicitis, verùm tenui corpore præditos & aereo siue igneo, vt scriptum est:
Psa. 103. & ad Heb. 1. c Qui facit Angelos suos spiritus, & ministros eius ignem vrentem. Sic autem multos sanctorum patrum sensisse cognouimus, quorum est Basilius cognomento Magnus, & beatus Athanasius, & Methodius, & qui stant ab illis. Solummodò autem Deus incorporeus & informabilis, intelligibiles autem creaturæ nequaquàm ex toto sunt incorporeæ, & imitabiles pictura existunt: quare etiàm in loco existunt, & circunferentiam habent. Quanquàm autem non sunt vt nos corporei, vtpotè ex quatuor elementis, & crassa illa materia, nemo tamen vel Angelos vel dæmones vel animas dixerit incorporeas: multotiès enim in proprio corpore visi sunt, sed ab illis quibus Dominus oculos aperuit. Nos igitur eos non vt Deũ, sed vt creaturas intelligibiles & ministros Dei, non tamen vt verè incorporeos, pingimus & colimus. Quòd autem hominis forma pingantur, in causa est, quòd in ea visi sunt, si quandò ministerium Dei apud homines obierunt.

Tharasius sanctissimus patriarcha dixit: Animaduertamus dictum patris, quòd illic Samaritæ imagines Domini & Seruatoris nostri, item intemeratæ eius matris subuerterunt, hic verò gentiles. Ostendit autem pater, quòd & angelos pingere oporteat, quandò circunscribi possunt, & vt homines apparuerunt.

Sacra synodus dixit: Etiàm domine.

Leontij epis. Neapol. Cypri lib. disputationum Iudæi & Christiani Stephanus monachus legit: Ex Libro disputationum Iudæi & Christiani. Iudæus inquit: Omnibus assentior & credo crucifixo Christo, quòd ipse sit filius Dei viuentis. Offendor autem in hoc o Christiani, quòd coram imaginibus prociditis. Scriptura autem vbique prædicat, ne faciamus nobis sculptile, aut aliquam similitudinem. Christianus dixit: Deo vt talis est, scriptura iubet non esse faciendam similitudinem, neque aliquam imaginem adorandã esse vt Deum. Imagines enim quas vides, ad memoriam Iesu Christi salutaris nobis incarnationis pinguntur, personam illius humanitatis exprimentes. Sanctorum autem imagines, eodem modo vniuscuiusque prælia, certamina & pugnas, item contentiones contra diabolum & mundum, victoriasque significant. Non enim (vt tu arbitraris) Christiani in * Deo sibi illas erigentes adorant, verùm zelo & fide flagrantes, sanctorum imagines inspiciunt, recordantes in typo, quanta fuerit eorum erga Deum pietas. Quinimmò adorantes, sanctorum Deum inuocant, dicentes: Benedictus Deus huius vel illius sancti, omniumque sanctorum, qui dedisti illis patientiam & tolerantiam, quique eos dignatus es tuo regno, fac nos cũ illis participes, & intercessionibus eorum serua nos. Saluatoris autem imaginem contemplantes & adorantes spiritualibus oculis & luminibus mentis, omnium Domino Deo gratias agimus; qui formam serui accipiens, hominem mundumque liberauit, nobisque, sinè vllo peccato existens, similis factus est. Non igitur ligneæ imagini aut picturę cultum exhibemus, adoramusque: sed omnium Dominum Christum glorificamus. Atqui frater indicabo & Mosen, qui legem eam coluit, talia quædam fecisse. Nam duo Cherubim sculpta parauit, volantia super tabernaculum testimonij hinc & illinc quò sanè nulli mortalium dabatur accessus: præterquàm summo sacerdoti, idque semèl in anno, cùm scilicet incensum ferebat sanctis sanctorum. Similiter & serpentem æneum fecit, quem in deserto suspendit in medio tentoriorum ordine, dixitque: Quemcunque momorderit serpens, hic intueatur hãc serpentem, credatque quòd medelam & sanitatem ab ea sumere potest. Vides hic, quo pacto idem Moses, qui similitudinem non faciendam iusserat, serpentem fuderit.

for. Deos

Num. 21. b

Ioannes sanctissimus monachus, presbyter, & locum tenens summorum Orientis sacerdotum, dixit: Eccè quomodò sancti nostri patres, negantes incarnatam dispensationem seruatoris nostri Iesu Christu testantur abiecisse sacras imagines, Hebræos dico & Samaritas: quamobrem & qui nunc eas abijciunt, illis similes sunt.

Epiphanius religiosissimus diaconus locum tenens Thomæ episcopi Sardiniæ, legit: Ex Falso Inscriptis sanctorum Apostolorum itinerarijs. Pictor igitur primo die ipsum primis lineamentis denotauit, cellauitque: Postridiè coloribus eum expressit. Atque ità Lycomedi gaudenti imaginem tradidit, quam in cubiculo positam corollis ornauit,

Itineraria apostolorum falsò intitulata.

ornauit, vt Ioannes illi posteà cognitus dixerit: Malogranata ista de balneo auser dilecte fili. solus enim cubiculum ingredior, neque tecum, neque cum alijs orare possum. Hæc dicens, & iocosè recitans, simul cum illo ingreditur. Senex autem imaginem ibi corona cinctam videt, lucernasque adstantes, & ante eam aram. aduocato autem Lycomede, dixit: Quid sibi vult hæc imago? quem deorum tuorum sic depingi curauisti? Video te nondùm gentilitatem exuisse. Lycomedes autem illi respondit: Deus quidem hic mihi solus est, qui me à mortuis cum coniuge mea suscitauit. Si verò post Deum eiusmodi benefactores Deos licet appellare, tu es qui in imagine depictus es, quem ego corono, amo & colo, vtpotè qui mihi dux bonorum omnium fuisti. Ioannes autem cùm faciem suam nondùm vidisset, dixit illi? Ludis tu quidem me fili mi, putasne me tali forma? quomodo mihi persuadebis, vt hæc imago mihi assimiletur? Lycomedes autem speculum illi obtulit, in quo postquàm seipsum fuisset contemplatus, dixit: Viuit Domini Iesus Christus imago hæc mihi similis est. Malè verò hanc rem fecisti.

EX EODEM LIBRO.

Ex eodem alia narratio.

Aliquandò cùm Iesum vellem apprehendere, in materiali & crasso corpore mihi occurrit: alias cùm illum tangere studerē, immateriale erat & incorporeum subiectum, ità vt planè nihil esset. Aliquandò autem à pharisæo quodam ad cœnam vocatus, istuc nobis comitantibus concessit. Vnusquisque autem nostrum panem dimensum vnumtàtum accepit, quinetiàm & ipsi datus vnus est: quem postquàm benedixit, nobis diuisit. Breui autem omnes satiati sumus, neque tamen quisquam nostrum panem suum gustauerat, qua de re perculsi sunt admiratione, qui nos vocauerant. Sæpè autem quandò cum illo ambularem, animaduerti, num alicubi pedis vestigium, cùm pedes de terra eleuaret, imprimeret: verùm obseruanti mihi nunquàm contigit hoc videre. Illud autem vobis refero, quo fides vestra magis cōfirmetur. Magnalia enim eius & admiranda quæ fecit, satiùs nunc fuerit tacere. Sunt enim arcana, quæ neque dici, neque audiri possùnt. Priùsquàm autem ab impijs Iudæis comprænderetur, omnes nos congregans dixit: Antequàm ego illis radar, laudes dicamus patri & sic ad institutum progrediamur. Iubens itaque nos illum circungyrare, manibus inuicem amplexabamur. Ipse autem in medio consistens, dixit: Amen, auscultate autem me. Cœpit igitur hymnum dicere, inquiens: Gloria tibi pater. & nos illum cingentes, subaudiuimus, Amen. Gloria tibi verbum, gloria tibi gratia, amen. Gloria tibi spiritus, gloria tibi sancte, gloria tuæ gloriæ, Amen. Laudamus te pater, gratias agimus tibi lumen, in quo tenebræ non morantur, Amen in quo gratias agimus, dico. Saluari volo, & saluare volo. Solui volo, & soluere volo, Amen. Vulnerari volo, & vulnerare volo, Amen. Nasci volo, & generare volo, Amen. Edere volo, & edi volo, Amen. Audire volo, & audiri volo, Amen. Intelligi volo, cùm sim totus intellectus, Amen. Lauare volo, & lauari volo, Amen. Gratia choreas ducit, canere tibijs volo, vos omnes saltate, Amen. Lamentari volo, tundite pectora, omnes, Amen. Et inter alia: Hæc dilecti mei saltate nobiscum. Dominus autem egressus est, nos autem velut aberrantes, aut è somno mox expertecti, alij aliò fugimus. Ego autem cùm viderem illum patientem, nequaquàm potui passionem illius ferre, sed fugi in montem Oliuarum, flens ob ea quæ acciderant. Et cùm hora diei sexta cruci esset affixus, tenebræ super totum terrarum orbem factæ sunt. Et Dominus meus stans in medio speluncæ, & illuminans me, dixit: Ioannes, à peruersis Iudæorum turbis crucifixor, lanceis & calamis pungor, acetum & fel mihi in potum dant, tibi loquor, & quod loquor audi. Ego iubeo te ascendere in illum montem, vt audias quæ oportet discipulum à magistro audire, & hominem à Deo. Hæc cùm dixisset, per lumen mihi crucem ostendit, & circa crucem populum magnum non vnius figuræ. at in ipsa cruce erat vna forma, & idea similis. Ipsum verò Dominum supra crucem vidi non habentem formam, sed solam vocem. Vocem autem non illam quidem nobis consuetam, sed propriam quandam & bonam, & verè diuinam, ad me dicentem: Ioannes, vnum oportet vt à me audias, vnum enim in futuro opùs est vt audias. Hæc crux huius lucis aliquandò à me per vos verbum vocabitur, aliquandò mens, aliquandò Christus, aliquandò ianua, aliquandò via, aliquandò panis, aliquandò semen, aliquandò resurrectio, aliquandò filius, aliquandò pater, aliquandò spiritus, aliquandò vita, aliquandò veritas, aliquandò fides, aliquandò gratia.

Matt. 27. c
Marc. 15. c
Luc. 23. f
Ioan. 19. c

Tharasius sanctissimus Patriarcha dixit: Videamus, quia totum hoc opus euangelio repugnat.

Sancta synodus ait: Certè domine, dicit enim incarnationem esse opinionem.

Tharasius sanctissimus Patriarcha dixit: In his periodis scriptum est, quòd neque edebat, neque bibebat, neque pedibus super terram ambulabat, quæ ab hæreticorum phantasiastarum opinione non abludunt. Verùm in euangelio scriptum est de Christo, eum & edisse, & bibisse. Nam & Iudæi de illo dicebant: Ecce homo edax & vini potator.

Mat. 11. e potator. Qua ratione etiàm mentiti ſunt, quòd terram pedibus non calcabat. Quo-
Ioann. 4. e modò enim ſcriptum eſt, Ieſus de via feſſus, ſedit ad pute[illegible]n?

Conſtantinus ſanctiſſimus epiſcopus Cõſtantiæ, quæ eſt Cypri, dixit: Hic eſt liber ille, quem falſa ſynodus adduxit,

Tharaſius ſanctiſſimus Patriarcha dixit: Profectò quæ in eo habentur, riſu digna ſunt.

Theodorus Caranes epiſcop⁹ dixit: Hicne liber euertet omnia Dei eccleſiarum ornamenta?

Euthymius Sardenbum epiſcopus dixit: Decebat eiuſcemodi congregationem tales habere libros.

Conſtantinus ſanctiſſimus epiſcopus Cõſtantiæ, quæ eſt in Cypro, dixit: O inſignem blaſphemiam. Ioannem inquit apoſtolum in montem Oliuarum fugiſſe tunc, cùm crux leuaretur: & tamen Euangelium teſtifi-
Ioan. 18. c catur, quòd cum illo aulam Caiphæ ingreſ-
Ioan. 19. c ſus ſit, & quòd ſteterit prope crucem cum matre Domini.

Sancta ſynodus dixit: Omnis hæreſis ab hoc libro dependet.

Tharaſius ſanctiſſimus Patriarcha dixit: Heu heu, o qualibus hæreticorum libris hæreſim ſuam conſtituunt.

Gregorius Neocæſareæ epiſcopus dixit: Liber iſte omnis impietatis & ſceleris eſt parens, & tamen contra idola de Lycomede ex eo teſtimonium citant.

Ioannes presbyter, monachus & locumtenens Orientalium diœceſium Patriarcharum, dixit: Inducit Lycomeden coronantem imaginem Apoſtoli, quemadmodùm Græci ſua idola.

Baſilius ſanctiſſimus epiſcopus Ancyræ, dixit: Abſit, quòd ſanctus Ioannes coram Tito euangelium ſuum proloquutus ſit.

Tharaſius ſanctiſſimus Patriarcha dixit: Prælectæ hæ ſententiæ ſuntne Euangelicę?

Sancta ſynodus dixit: Nequaquàm. Non enim quæ priùs lecta ſunt, recipimus, neque etiàm ea quæ de Lycomede poſteà dicuntur.

Tharaſius ſanctiſſimus Patriarcha dixit: Qui priora recipit, recipit & poſteriora, & media, & quæ de Lycomede dicuntur, quemadmodùm falſum conciliabulum fecit.

Sancta ſynodus dixit: Anathema ſit illi libro à principio vſque ad calcem.

Ioannes presbyter, religioſiſſimus monachus, vicarius thronorum trium patriarcharum Orientis, dixit: En patres ſancti, manifeſtè declaratum eſt, anteſignanos iſtos Chriſtianorum calumniatores, verè participes & communicantes cum Nabuchodonoſor & Samaritis, immò etiàm cum gentibus & Iudæis, ad hæc cum impijs & execrandis Manichæis, quorum teſtimonia adduxerunt. Hæc enim ſunt eorum, qui verbi Dei incarnatam diſpenſationem, phantaſiã eſſe dicunt. Sed illis ſit cum ipſis commentarijs anathema.

Sancta ſynodus dixit: Anathema.

Petronas magnificẽtiſſimus patricius dixit: Si iubes domine, quæramus epiſcopum * Amorrhij & Neocæſareæ, num ij libri in falſa illa ſynodo fuerunt lecti.

Gregorius Neocæſareæ Epiſcopus, & Theodoſius Amorij, interrogati dixerunt: Non per Deum talis liber illic viſus eſt, ſed ex falſis citationibus nos deceperunt.

Sanctiſſimus Patriarcha dixit: Ex propria cogitatione quæ volebant, explicauerunt.

Petronas magnificentiſimus patricius dixit: Sed tamẽ ex regia procuratione cuncta faciebant.

Gregorius Neocæſareæ epiſcopus dixit: Sæpè dixi, & iterùm dico pater, nunquàm in medium tales libri aut patrum quoquè ſcripta illhuc allata ſunt, ſed ex falſis quibuſdam citationibus nos deceperunt. Hæc autem de Lycomede, videntur & nobis abominanda.

Ioannes ſanctiſſimus presbyter monachus, locum tenens Orientalium præſulum, dixit: Si videbitur ſanctæ huic & vniuerſali ſynodo, pronuncietur ſententia, nè quis ampliùs eum librum deſcribat, impurum & impium.

Sancta ſynodus dixit: Nemo ampliùs deſcribat; nec id ſolùm, verùm dignum iudicamus qui Vulcano committatur.

Petrus religioſiſſimus lector legit: Sancti Amphilochij Epiſcopi Iconij de falsò inſcriptis ab hæreticis libris, cuius initium, Iuſtum quidem arbitramur omnem eorum impietatem detegere, & errorem eorum in publicum proferre. Proferunt enim libellos quoſdam, quibus Apoſtolorum titulum affingunt, in hoc, vt rudiores & ſimpliciores decipiant. ET PAVLÒ PÒST. Oſtẽdemus autem quinam ſint hi libri, quos proferunt nobis in ſani Eccleſiæ deſertores, non quidem Apoſtolorum acta, ſed dæmonum cõmẽtaria. ET INTER ALIA: Hæc ſanè Ioannes apoſtolus non dixit; Nam qui ſcripſit in Euangelio, Dominum de cruce dixiſſe, Mulier, eccè filius tuus, vt poſt eum Ioan. 19. c diem in ſuã acceperit MARIAM, quomodò hoc loco dicitur, quòd non adſuerit? Sed nõ eſt nouum illud. Quemadmodùm enim Ioan. 14. Dominus veritas ipſa eſt, ità diabolus mendax exiſtit. Eſt enim verè mendax, & pater Ioan. 8. e mendacij. Cumque mendacium loquitur, de proprijs id agit. Et hæc quidem de mendacijs.

Amphilochius Iconij epiſc.

Tharaſius ſanctiſſimus Patriarcha dixit: Magnus eſt beatus pater noſter Amphilochius. Audiuimus autem quid de itinerarijs iſtis ſentiat, quamobrem nihil nos ampliùs titulus iſte mouear.

Baſilius

Basilius Ancyræ episcopus diait. Nullus liber est, qui Euangelio magis repugnat. Non est igitur mirandum, si & de imaginibus alienam habeat opinionem.

Sanctissimus Patriarcha dixit: Rectè pater sanctus nugacitatem & impudentiam istius libri retudit.

Sancta synodus dixit: Rectè pater.

Nicephorus episcopus Dyrrhachij, dixit: Satiùs fuisset vt liber Amphilochij lectus fuisset, & non itinerarium: contaminauit enim aures nostras.

Sancta synodus dixit: Sed ad maiorem cautionem, bonum fuit vt legeretur.

Eusebij Pamphil. epist ad Constantiam Licinij vxorẽ.

Tharasius Patriarcha dixit: Eusebium Pamphili tanquàm testem adduxerunt illi, qui contra sanctas imagines nugantur. Adducunt autem epistolam illius ad Constantiam Licinij vxorem scriptam. Videamus autem quam habeat opinionem Eusebius:

Stephanus religiosissimus monachus legit: Eusebij Pamphili ad * Euphrationem, cuius initium, Domino meo per omnia confiteor. Inter alia: Non enim coexistere dicimus filium patri, verùm præexistere patrẽ filio. Nam si simul existant, quomodò pater erit pater? quomodò filius filius? aut quomodò ille primus, hic secundus, & ille quidem ingenitus, hic verò genitus? Nam duobus simul secum existentibus, eadem vtriusque erit æstimatio. Est aut vtraque (vt ità dixerim) ingenita, aut alterutra genita, sed neutrum horum verum est. Neque enim ingenitum, neque genitum fuerit. Sed hoc quidem prius & ordine, & dignitate secundo erit, & in eo quod est, & quod eiusmodi existit.

Sanctissimus Patriarcha interrogando dixit: Recipimus hoc?

Sacra synodus dixit: Nequaquàm Domine. hic reliquis nobis maiore odio prosequendus.

Ex eadem epistola,

Basilius sanctissimus Ancyræ episcopus, dixit: Non veniat Christiano homini in mentem, vt sic loquatur. Lectum autem est ex eadem epistola: Inter alia: Eundem autem & solum verum esse docet, per quæ dicit, vt cognoscant te solum verum DEVM, non vt vno solo existente DEO, sed vt solo vno existente vero DEO, cum maximè necessaria adiectione, vero: quandoquidem & ipse quidem DEVS filius, sed non verus DEVS: vnus enim est & solus verus DEVS, quia neminem habet ante se. Si verò & filius verus, id est, tanquàm imago DEI veri, sit & DEVS. quando & DEVS erat verbum, non tamen vt solus verus DEVS.

Christophorus sanctissimus episcopus sanctæ Cyriacæ, dixit: Ter sancte Domine & sacra sanctaque synode, quemadmodùm nos habuimus à DEO scriptos libros Apostolorum, prophetarum, reliquorumque sanctorum, ità decebat eiusmodi libros in testimonium & roborationem illam falsam synodum habere.

Sacra synodus dixit: Anathema & libris illis, & qui illos legunt.

Eusebius Cæsar. Arianizans reijcitur.

Petrus & Petrus sanctissimi presbyteri vicarij Adriani papæ veteris Romæ, dixerunt: Ipsa lectio indicat, quòd Arianorum sententiam sapiat. habet enim antè lectus Eusebij Pãphili liber, & alias blasphemias, quas synodus audire respuit.

Sanctissimus patriarcha dixit: Libros illius reijciamus.

Sancta synodus dixit: Reijcimus & anathematizamus.

Antipatri Bostrorũ epis. refutatio apologiæ pro Origene ab Eusebio Pamphili cõscripta.

Stephanus religiosissimus monachus dixit: Antipatri episcopi Bostrorum refutatio apologiæ pro Origene ab Eusebio Pamphili episcopo Cæsareæ conscriptæ, liber primus, cuius initium, Ego quidem sufficienter & satis scriptum esse religiosissime & beatissime pater Ioannes, à tua sanctitate in variis tractationibus arbitror. ET PAVLÒ PÒST: Quòd autem vir multiscius fuit, qui omnes veterum libros & commentaria inuestigans & inquirens, & propemodùm omnium sententias & opiniones exponens, plurima commentaria reliquerit, quorum aliqua digna sunt vt approbentur, non eo inficiàs. Quòd autem aliqui ex eo nimiùm probare eum non errasse, quòd veterum patrum omnium mentem & sententiam, vtpotè tot libris lectis, tenuerit, hoc ego non omninò tibi concedo. Potuit enim omnium veterum commẽtaria facilè corradere, cùm Imperatoriam voluntatem & studium pronum sibi in hoc habuerit. Nego autem eum in dogmatibus quicquam profecisse: multimodam etiàm cognitionem illi tribuo, dogmatum verò stabilitatem & cõstantiam illi nego. Fuit enim longè inferior certitudine ista dogmatum. ET POST PAVCA:

Eusebius Cæsar. & Origenes hæretici.

Vt mihi planè non sit ingrediendum in illius sententiam priùs enim apologiam illã excutere volumus, vt ità non illum solùm, pro quo apologia scribitur, sed & ipsum authorem, hæreticos ostendamus. Inter alia: Indicabam clarè & verè, & sinè ambiguitate quendam ex præclaris Ecclesiæ doctoribus, docuisse animas hominum priùs existere, neque fallacia, aliquas in adstruendo assero. In hoc enim, quòd indicare conatus es egressum filii ad patrem, primùm quidem peregrina opinio habita est. Tua enim est hæc, & eorum qui stant à partibus tuis: quamobrem in præsenti de hac re nobis nihil est dicendum: olim enim vniuersali synodo tractatum est & determinatum. In hoc autem non consentire, neque hæc quæ nobis obiecta sunt, exquirere, non putarim decorum esse.

Sanctissimus patriarcha dixit: Offensa sunt

ſunt commentaria Eúſebij, aliena eſſe à ſancta Eccleſia catholica.

Theodori lectoris ex eccleſiaſtica hiſtoria.

Demetrius religioſiſſimus diaconus & armarij cuſtos, legit: THEODORI LECTORIS ex hiſtoria eccleſiaſtica Perſa quidem Xenæus nomine, qui illis temporibus Calandrion inueniens eccleſiaſtica dogmata adulterantem, virosque peruertentem, de regione diſceſſit. De hoc multa à diuerſis audiens, particulatim omnia recenſebo. Ex Perſide enim proprium dominum fugiens, Romam peruenit. ET PAVLÒ PÒST: Hunc Petrus pro Cyro Hierapolim epiſcopum mittit, hunc non longè poſteà epiſcopi Perſici inſequentes, ſeruilibus parentibus ipſum ſeruum quoquè natum, & nondùm baptizatum, accuſabant: quòd cùm Petrus cognouiſſet, neque ſatis cognoſceret quid de illo ageret, dixiſſe fertur, Sufficere illi epiſcopi ordinationem ad ſatisfactionem diuinæ initiationis.

Ioan. Diacrimonij ex eccleſiaſtica hiſtoria.

Stephanus diaconus & notarius ſacri patriarchici, legit: Ioannis Diacrimomij ex hiſtoria eccleſiaſtica: Non eſſe decens dicebat Xenęus, angelos exiſtentes incorporeos, corporea forma effigiare, & in humana effigie incorporeos repræſentari. Quinetiàm & hæc fuit opinio eius, Chriſto non dandum eſſe honorem, aut laudem dicendam in pictura hominum arte elaborata. Eſſe autem illi ſolummodò acceptam adorationem in ſpiritu & veritate. Inter cætera autem dicebat, & hoc eſſe puerilis animi factum, fingere in columbæ idolo ter adorabilem Spiritum ſanctum. Nuſquàm enim euangelicis ſcriptis traditum eſſe, Spiritum ſanctum columbam eſſe, ſed quòd in ſpecie columbæ aliquandò viſus eſt. Id autem diſpenſatiuè, & non ſubſtantialiter, factum eſſe. Ità, vt ſemèl dicam vno verbo, intempeſtiuum putabat & inconueniens, pios homines Spiritum ſanctum, vt corpus habentem, delineare. Hæc Philoxenus docens, ſimul cum ipſa doctrina opere rem demonſtrabat. Sæpè angelorum imagines adferens eiecit. Chriſtum autem imagines repræſentantes omnes in vnum locum collocauit.

Ioann. 4. c

Matt. 3. d
Marc. 1. a
Lucæ. 3. d
Ioann. 1. a

Sanctiſſimus Patriarcha dixit: Audiuimus viri ſacerdotes, quales fuerunt, qui imagines non receperunt, non baptizati, Manichæi, qui phantaſiam de diſpenſatione Domini agnoſcunt. Ex ſceleribus eorum & impuris dogmatibus, Chriſtianorum accuſatores, & hæreſeos authores, occaſionem acceperunt.

* Sabbas

* Sabas ſanctiſſimus præſes ſtudij, dixit: Gratias agimus Deo, & bonæ Imperatorum noſtrorum dominatorum voluntati, quòd falſi illi cuſtodes adulterinæ iſtius ſynodi, victi ſunt, cùm hæreticis qui à partibus eorum ſtabant.

Sancta ſynodus dixit: Anathema illis.

Teſtimoniũ S. Sabę abbatis

Conſtantinus religioſiſſimus lector ſanctæ magnæ Eccleſiæ, legit. Ex ſancto patre noſtro Saba: Flauiano igitur & Elia ſanctis patriarchis in * Syndone exiſtentibus, vt dictum eſt, literisque adulatorijs & vniuerſalibus apud Imperatorem vtentibus, & in * Sindone congregatam contra fidem rectã ſynodum diſſoluentibus, in propriasque ſedes reuertentibus, Sotericus & Philoxenus, in iram inſuperabilem Imperatorem excitarunt, vt potè qui eſſet deceptus à Patriarcharum vafricia & ſimulatione: & accipientes quam volebant poteſtatem, aurumque ingens Antiochienſium populo largientes, Flauianum mirificè tribularunt, & propemodùm ſuffocarunt, compellentes hominem, vt Chalcedonæ habitam ſynodum anathematizaret, ità illo ab epiſcopatu fugato, exulem declararunt, Seuerumque Acephalorum principem, epiſcopum deſignarunt.

*ſynodo

*ſynodo

Ex Conſtãtinopolit. ſynodo cõtra Seuerum.

Antonius religioſiſſimus monachus legit: Ex narratione quæ data eſt ſanctæ ſynodo, quæ congregata eſt in hac regia ciuitate, contra Seuerum hæreticum & acephalum, à clericis & monachis ſanctæ Dei Eccleſiæ inclytæ ciuitatis Antiochię, cuius initium, Nunc ſi quãdò vnquàm u beatiſſimi. Et paulò pòſt: Qualia verò ſanctiſſimi & circa Daphnes fontes facere auſus eſt, magis vſus, & incenſis impijs dæmonibus ſeruiendo, tota nouit ciuitas. Quin etiàm neque ſacris altaribus pepercit, neque ſacra vaſa intacta reliquit. Hæc quidem vt deteſtandã ſculpens, illa verò conflans & erogans ſuis complicibus. Auſus etiàm aliud fuit, ſanctiſſimi: aureas & argenteas columbas, in figura ſancti ſpiritus ſupra diuinos fontes ſuſpenſas, cum alijs abſtulit, dicens, non oportere in ſpecie columbæ Spiritum ſanctum nominare.

Spiritum ſanctum in ſpecie Columbę pingi ſancti Patres probarũt.

Tharaſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Si in nomine ſancti ſpiritus dedicatas colũbas ſancti patres receperunt, quanto magis corpus incarnati verbi, & in terris in corpore viſi, recipiendum? Credite autem mihi, Anaſtaſium ducem Conſtantinopolitanum, aureas argenteasque iconas ſibi adſcripſiſſe, ſi modò hoc fecit Seuerus.

Ioan. epi Gabalon in vitã & politiam Seueri hę reſiarchę

Stephanus religioſiſſimus monachus, notarius & referendarius, legit: Ioannis epiſcopi Gabalon, in vitam & politiam Seueri hæreſiarchæ, cuius initium, Si noluiſſet Seuerus aut vitæ ſemper ſuæ. Et paulopòſt: Neque etiàm ſanctorum angelorum honorem illæſum eſſe ſiuit. Frequenter autem ſermonem, in gradibus ſtans, hac de re habebat, populùmque ſæpè perſuadere conabatur etiàm in ipſo templo ſanctiſſimi Michaelis, non decere purpureas angelos veſtes, ſed albas, non ignorans, ſanctis non eſſe curæ poteſtatibus, quo veſtitu vtantur.

Studebat

Studebat autem & hæc diſcerpere & commouere, nè, quo modo res ſe haberet, cognoſci poſſet.

Tharaſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Animaduertamus, ꝙ præter reliqua etiàm in hoc accuſatus eſt, qui nõ purpureas veſtes angelis, ſed albas, attribuendas eſſe docebat.

Demeterius religioſiſſimus diaconus & armarij cuſtos, dixit: In ſancta magna Eccleſia Conſtantinopolitana, cùm velum obtegerem, interiusque manum mitterem in breuiarum, inueni duos libros relictos, per imagines deargentatos: quas cùm quærerem, cognoui eas in ignem coniectas & exuſtas. Inueni & alium librum Conſtantini Chartophylacis, continentem quædam de venerandis imaginibus. Folia autem illa quæ de ea re tractabant, exciderunt, eumq; librum en ſacræ ſynodo offero. Idem Demetrius librum omnibus indicauit, foliorumque exciſionem.

Cõſtantinus Chartophylax.

Leontius Catholiomenus à ſecretis, dixit: Eſt & aliud, quod in hoc libro dignum admiratu eſt. Nam vt videtis, argenteas tabulas habet, & vndique ſanctorum imaginibus decoratus exiſtit. Ipſi verò rem inquentes, hoc eſt, imagines, ea quæ de imaginibus intus ſcripta ſunt, exciderunt: quod ſanè extremæ dementiæ facinus eſt.

Sancta ſynodus dixit: Anathema, qui ſciderunt & conſultarunt.

Leo ſanctiſſimus epiſcopus Phoceæ, dixit: Ex hoc libro folia exciderunt & perdiderunt: in ciuitate autem in qua ego habito, vltra triginte libros igne combuſſerunt.

Sabas præſes ſtudij dixit: Moris eſt, Domini, cæcis, vt lumen non videant: hinc etiàm & illi cæci exiſtentes in anima, obtenebrati ſunt.

Demeterius religioſiſſimus diaconus & armarij cuſtos, legit: Conſtantini diaconi & Chartophylacis ſanctiſſimæ magnæ Dei Eccleſiæ Conſtantinopoleos, in omnes ſanctos martyres, qui per omnem terrarum orbem pro Chriſto certarunt. Deindè iudices dixerunt: putatisne vos, quòd in ære & lapidibus ſalutem collocamus? Nonne ad poteſtatem aliquam prouiſoriam aut contentricem adſpicimus, à qua optima nobis contingunt? Quomodò autem (dixerunt martyres) plaſtæ & lapicidę ſtatuarum multitudinem varijs formis præparant, templisque affigunt? Vos autem ſacrificijs eas honoratis, miſeriarum liberationem ab eis poſcitis, illas inuocantes. Quid eſt autem cauſæ, quòd & (vt dicitis) diuina, quæ tyranni apud vos deſignârunt, non inſculpitis in imaginibus? nos autem accuſatis, & tamen longè ſuperſtitioſiùs in hiſcerebus nobis eſtis affecti.* Nunquid autem & vos pugiles veſtros ſculpitis, & tamen non dicendis contuicijs imaginum pictu-

Cõſtantini diaconi Cõſtantinopoli. de martyrib.

* Nonne

ram & afficitis? Agè agè, de hoc errore & ambiguitate ſententiæ vos liberabimus, dicunt ſancti martyres. Non enim diuinum, ſimplex exiſtens & incomprehenſibile, formis & figuris aſſimulamus: neque cera & lignis ſuperſubſtantialem, & ante principia exiſtentem ſubſtantiam, honorare nos decreuimus. Sed primò per tranſgreſſionem ſuperato homine, & audienti illa poteſtate deſertoria detracta, natura opùs habuit reparatore. Non enim poterat ſuccumbens ex ſe conflictum, quo fuerat inferior, reſtaurare, inimico caſum vrgente, neque patiente reſpirare, neque par erat in ſecunda lucta tyrannum excuti, quarè ipſi opifex proprię creationis Trinitatis Deus vnus & verbum, non ſubſtituit aliquem ex ſuis creaturis, ſed poteſtate qua ipſe volebat, viſus, certamina pro nobis in humana natura ſubiuit. Et paulopòſt: Igitur in qua viſus eſt ab hominibus figura, & in qua conuerſatus eſt inter homines, in tabulis pingitur: qua ratione per diuinum typum, eius ſalutaris potentiæ recordamur.

Baruc 3.d

Sanctiſſimus patriarcha dixit: Gentiles propter idola martyres accuſabant, & dicebant eis, qua gratia certatis & noſtras ſimilitudines contemnitis, cùm & vos ipſi habetis proprias imagines? Sancti autem ſic reſpondent: Sed nos ſtatuas dęmonum non facimus, ſed verbi Dei incarnati imagines pingimus, eiusque ſanctorum, non tamen confeſtim eos deos facimus.

Liber qui dã in defenſionẽ imaginũ.

Coſmas religioſiſſimus diaconus & cubicularius, dixit: Librum hunc quem fero in manibus, veteris eſt teſtamenti cum ſcholijs ſuo loco appoſitis: inueni autem eum in patriarchio. Habet autem ſcholion in defenſionem imaginum. Inſidiatores autem veritatis expunxerunt ſcholion. eccè veſtigia adhuc liquidem ferè apparẽt. Inſpicite, obſecro, venerandi patres.

Idem religioſiſſimus Coſmas aperiens librum, omnibus in ſacra ſynodo exiſtentibus locum deletum indicauit, quæque adhuc aliquantulùm extabant, legit: Non erunt tibi dij alij præter me. Non facies tibi idolam, neque alicuius ſimilitudinem: quæcunque in terra infrà, & quæcunque in aquis deorsùm ſubter terram, non adorabis ea, neque ſeruies illis. Scholion: Etſi facimus hominum piorum ſimilitudines, non tamen ea fiunt, vt adorentur vt dii, ſed vt eas videntes, ad imitationem facinorum illorum* iritemur. Si verò ſimilitudines Chriſti facimus, ſanè non propter ſimilitudinem adoramus, ſed quod mens per ea quæ conſpexit, ſurſùm volet. Non enim imaginem corruptibilem hominis corruptibilis adoramus, ſed quia Deus homo incommutabiliter dignatus eſt fieri, facimus illius imaginem velut hominis, quanuis ſciamus eum natura DEVM exiſtentem. Non idem igitur,

Exo. 20.a Deut. 5.a

* incitemur.

Deum

Deum & imaginem dicimus: ſed Deum cognoſcentes, ſimilitudinem in imagine diſpẽ ſationis illius humanæ figuramus. Gentiles autem errantes, ſimilitudines deos eſſe arbitrantur.

Adductus eſt & alter libellus, eandem habens loci illius ſcripturæ explicationem, in qua & illud lectum ſcholion erat. Eum autẽ acceptum Gregorius epiſcopus Cæſareæ legit, hîc faciliùs apparente ſcriptura expũcta & prælecta,

Tharaſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Hæc fecerunt dicti patriarchæ, Anaſtaſius, Conſtantinus & Victor, hæretici.

Theodorus Epiſcopus Myrorum, dixit: Si fuiſſet iſte theſaurus omnibus obuius, nõ ſanè quiſquam mortaliũ fuiſſet læſus. Deus autem reddat illis in die illa, qui eiuſmodi celant.

Theodorus Epiſcopus Catanẽs dixit: Tales profectò digni ſunt anathemate: veritatis enim deprauatos extitere, & patrum inſimulatores falſi. Qui autem ab illis anathemate percuſſi ſunt, laudari meritò debent.

Sacra ſynodus dixit. Væ animabus eorũ qui veritatem calarunt.

Pſal. 48. Petrus ſanctiſſimus epiſcopus Hermiõn, dixit: Deleantur nomina eorum ex libro viuentium, & cum iuſtis non ſcribantur.

Conſtantinus ſanctiſſimus epiſcopus Cõſtantiæ, quæ eſt in Cypro, dixit: Benedictus Deus, qui poſt tot vſtiones, ſectiones & expunctiones ex reliquerit.

Theodorus epiſcopus Conſtantiæ, dixit: Qui talia fecerunt, lucernam ſuam ſub modio poſuerunt.

lib. de martyrij certaminibus. Coſmas religioſiſſimus diaconus & cubicularius, dixit: Et iſtum librum inuenimus in armario oratoriorũ ſacri patriarchatûs, varia martyrum certamina continentem, & præter iſta quædam de imagine non manufacta Camulianorum. folia autem quæ de imaginibus tractabant, excíſa ſunt. eccè eum omnibus oſtendo.

Michael ſanctiſſimus epiſcopus Synnadon, dixit: Paſtillus dicebat, Tertanctè Domine, anathema ſit illis qui ſcripturam aliter quàm iacet, interpretantur, & qui illi inſidiantur.

Tharaſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Sed labor eius in caput ſuum reuerſus eſt.

Ioannes religioſiſſimus presbyter, monachus & locum tenens thronorum Orientis, dixit: Vt verè dicam, impia iconoclaſtarum, hoc eſt, imaginum demolitorum, & libros exurentium impietas, veritatem reddidit clariorem.

Tharaſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Non ſolùm ſacras imagines eiecerunt, ſed & Euangelium ipſum, & alia ſecreta quædam. Iàm ſanè potuit veritas tandèm melius caput exerere.

Stephanus monachus dixit: Habemus & alium librum, in quem impetum fecerunt iconoclaſtæ, & ſi iubes, omnibus oſtendam.

Sancta ſynodus dixit: Omnibus oſtendatur. & ſynodo vniuerſæ oſtenſus eſt habens in duabus paginis lituras.

Gregorius religioſiſſimus presbyter & præſes Hyacinthi, dixit: Eſt mihi eius libri integrum exemplar. Domine, ſi voles, legetur.

Stephanus monachus bibliothecarius, acceptum librum legit: Ex hiſtoria eccleſiaſtica Euagrij ex libro quarto. Coſroes poſtquàm impreſſionem in ciuitatem feciſſet, mille inſidias tetendit. tantos enim aggeres fecerat, vt per muros ſaltare poſſe videretur, aliasque machinas infinitas conſtruxit. Dicam autem quæ facta ſunt. Imperauit Coſroes poteſtatibus ſuis, vt lignorum copioſam materiam ad extruendam machinam procurarent, quæ poſtquàm accepiſſet, ea quæ voluit, extruxit, & in medio aggeris machinam poſuit, nouumque aggerem circumpoſuit. ſtabat autem in ciuitatem directa. in tantam autem altitudinem erecta eſt, vt facilè poſſent ſinè periculo à dextra parte tela in murum & munimenta conijcere. Cùm autem qui expugnationibus aſſueti erant, machinam inſtàr montis muro appropinquare, hoſteſque arbitrati ſe poſſe pedibus ex ea vrbem ingredi viderunt, ſimul omnes manè facto, machinam aliam contra hoſtium aggerem ſtruunt, quã Romani aggeſtam appellant, quòd ſubter terram duci poſſit, in qua etiàm ignis indi debebat, vt ſic infernè lignis exuſtis, agger ſuperpoſitus in terram rueret. Opus autem cùm factum eſſet, ignisque incenſus, intentione ſua fruſtrati ſunt. ignis enim non habebat egreſſum, vt flamma ventilationem accipiens, ligna inuaderet. Re igitur ad ſummam deſperationem deducta, imaginẽ à Deo factam, quam hominum manus non attigit, portant. * Augaro autem Chriſtus Deus, quòd eam videre deſiderabat, miſit. Hanc igitur ſacram imaginem ad opus à ſe factum adferentes, ignem quidem ſuccenderunt, ligneæque Coſroæ machinæ immiſerunt. Confeſtim autem diuina voluntate & potentia, fideque inſpicientium res ſucceſſit, & quod anteà non poterant, nunc perfecerunt. Ligna enim flammam haurientia, dicto citiùs in carbones conuerſa ſunt, & vſque ad ipſam ſummitatem opus eſt exuſtum.

Euagrij hiſt. Eccl.

De Edeſſa agit.

Leo religioſiſſimus lector magnæ & regiæ eccleſiæ Conſtantinopoleos, dixit: Et ego indignus veſter famulus, cùm deſcendiſſem cum regijs apocriſarijs in Syriam, Edeſſam petiui, & venerandam imaginem, non factam hominum manu, adorari & honorari à populo vidi.

Imago Chriſti nõ manu facta.

Digitized by Google

Tharaſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Heſterno die religioſiſſimus pręſes Maximini, limonarium attulit, lectumque eſt: & inuenimus nos in bibliotheca exẽplar eiuſdem limonarij, ſed folijs quibuſdam excisis, in quibus de imaginibus tractabatur.

Chriſtophorus sãctiſſimus epiſcopus sãctæ Cyriacæ, dixit: Terſancte domine, indignus ſeruus tuus audebit ne loqui ad ſacram
Pſa. 7. & vniuerſalem ſynodum? Propheticum verbum eſt, in operibus manuum ſuarum compræhenſus eſt peccator. Nam quæ contra nos in falſa illa ſynodo moliti ſunt, hoc contra illos factum eſt: & alia quidem excíderunt, alia adulterarunt, quô eorum impietas, veritate ad lucem perducta, magis clareſcat.

Miraculũ de imaginibus, & ſimiliter liber de illis tractas Hoc ipsũ ſupra pag. 108.

Stephanus monachus & librarius dixit: Liber traditus à præſide Maximini, continens locum in alijs libris vitiatum de imaginibus, ad eſt, idemque legit: Dixit abbas Theodorus Aeliotes, quòd erat quidam incluſus in monte Oliuarum pugil egregies, oppugnabat autem eum dæmon ſcortationis: quodam itaque die cùm vehementer inſultaret illi dæmon, ſenex lamentari cœpit, dixitque dæmoni: Quouſquè non relinques me? abſiſte poſthàc à me, iam enim mecum conſenuiſti. Dęmon oculari adſpectu videndum illi ſe tradens, dixit: Iura mihi quòd eo quæ tibi dicam, nemini ſignificabis, & non ampliùs tecum pugnabo. Et iurauit illi ſenex per eum qui in altiſſimis habitat, ſe nemini dicturum. tum illi dæmon dixit: Imaginem iſtam, ſi noles me tecum luctari, caue ampliùs adores. Habuit autem imago figuram Dominæ noſtræ Deiparæ virginis Mariæ, geſtantem Ieſum Chriſtum. Dicit illi incluſus: Apagè, tes erit mihi curæ. In ſequenti autem die Abbæ. Theodoro Aeliotæ, qui tunc habitabat in vico Pharan, rem ſignificauit, omniaque patri retulit. Senex autem patet incluſo dixit: Verè pater deluſus es, quòd dæmoni iurâſti: tamen hoc vnum benefeciſti, quòd confeſſus es. profuerit autem tibi, nè ſinas in hac ciuitate ampliùs lupanar, neque egrediaris quin adores Chriſtum Ieſum Dominum noſtrum cum matre ſua in imagine. Confirmatoque eo ac animato pluribus verbis, ad proprium locum conceſſit. dæmon autem illi iterùm apparuit, dixitque: Quid
* nonne agis maledice? * nunquìd iuraſti mihi nemini te dicturum? quo pacto autem hæc effutijſti? dico tibi maledice, in die iudicij tanquàm periurus condemnaberis. Incluſus reſpondet: Quod iuraui, iuratus ſum: quodque peieraui, noui: verùm Dominum meum & creatorem non abiuraui. te verò non audio.

Miraculũ aliud. Narrarunt nobis ijdem illi patres, & hoc addentes, fuiſſe in partibus Apameæ fœminam quãdam deuotam & Chriſto deditam, quæ puteum fodit. magnos autem ſumptus cùm feciſſet, fruſtraque laborem expendiſſet, inuenit haudquaquàm aquam. magna autẽ animi moleſtia cùm torqueretur, cùm propter labores, tum propter ſumptus, in ſomnis vidit quendam ad ſe venientem, & dicentem: Agè, mitte vt ſimulacrum Abbæ Theodoſij, eius qui in ſcopulo viuit, huc adferatur, & Deus tibi dabit aquam. Mulier itaque duos homines miſit, qui imaginem adferrent, quæ cùm eſſet allata, demittentes eam in puteum, confeſtim aqua ſcatu rijt, vt bona pars putei impleretur. Attulit itaque nobis de iſta aqua, bibimusq; & Deũ noſtrum glorificauimus.

EIVSDEM.

Miraculũ adhuc aliud. Narrauit nobis Dionyſius presbyter eccleſiæ Aſcalonis de Ioanne Abba anachoreta, dicens: Fuit hic vir noſtris temporibus magni nominis, & quòd DEO plurimùm placeret, miraculum hoc de eo legitur: Habitauit in partibus * Sicchûs, vbi poſſeſſionem habebat milliaribus ab Hieroſolymis viginti paruis. Habebat autem ſenex in ſpelunca imaginem intemeratæ noſtræ Deiparæ & ſemper virginis Matiæ, habentem in vlnis Chriſtum Deum noſtrum. Cùm autem eſſet abiturus in deſertum vaſtum, aut Hieroſolyma adorandæ crucis gratia & ſancta loca, vel in montem Sinai orandi cauſa, vel ad martyres longè ab Hieruſalem diſtantes, (erat enim ſtudioſus martyrum. nunc enim in Epheſum ad diuum Ioannem, nunc verò ad * Eucharta ad ſanctum Theodorum, vel ad ſanctam Teclam in Seleuciam, vel Araphas ad diuum Sergium, ibat) candelam parabat, eamque incendebat pro ſuo more. Et cùm accinctus ad iter, preces funderet, dicebat ad Dominam, totus in imaginem eius intentus: Sancta Domina Deipara, quandoquidem reſtat mihi longum iter conficiendum, candelam tuam cura, eamque inextinctam iuxta meum propoſitum ſerua. Nam ego tuo fretus ſubſidio, longum iter ingredior. Hæc autem cùm ad imaginem dixiſſet, abijt, deſtinatumque iter poſtquàm confecit, redijt, nunc quidem intra menſem, nunc intra duos aut tres. Eſt & quando quinq; aut ſex menſibus abfuit, candelam tamen ſemper accenſam depræhendit & ardentem, quemadmodùm eam reliquit cùm abiêrat. Neque tamẽ vnquàm eam à ſe extinctam potuit deprehendere, ſiue de ſomno excitatus eſſet, ſiue ex eremo ad ſpeluncam rediens.

Vſus ſanctarũ imaginũ peruetuſtus. Baſilius ſanctiſſimus epiſcopus Ancyræ, dixit: Demonſtratum eſt, ſanctarum imaginum vſum peruetuſtæ eſſe traditionis.

Sanctiſſimus Patriarcha dixit: Iam ſanè ſatiati ſumus patrum ſententijs, nouimusq; ex ijs veruſtam eſſe traditionem, venerandarum

darum imaginum erectionem. Sumus igitur & patrum hac in re imitatores.

Sacra ſynodus dixit: Imitatores.

Vel eſthic interruptio, vel deeſt, legatur,

Stephanus religioſiſſimus monachus dixit: Habemus eiuſdem argumenti quindecim libros, & ſi iuſſeritis,*

Tharaſius ſanctiſſimus Patriarcha dixit: Impleti ſumus, & ſufficit nobis.

Sancta ſynodus dixit: Sufficit nobis.

Sanctiſſimus Patriarcha dixit: Quandoquidem in præcedenti lectione indicatum eſt, ab Hebræis, Gentilibus, Samaritis, Manichæis & Phantaſiaſtis, Eccleſiam veluti inculpam tractam ob ſanctarũ imaginum cultum, omnibuſque nunc aliter perſuaſum eſt, iuſtum eſt & fratrem noſtrum dilectum dominum Ioannem vicarium thronorum Apoſtolicorum Orientis audire. Habet enim quędam de origine ſubuerſionis imaginum, quæ ſi vultis audire, narrabit.

Sacra ſynodus dixit: Cupimus audire, domine, ſi quid habet.

Miraculũ de ſubuerſore imaginum.

Ioannes religioſiſſimus monachus, vicarius Orientialium Epiſcoporum, è charta legit: Cupio equidem ego omnium poſtremus, præſentem hanc ſacram ſynodum demonſtratione quadam docere, idque omni veritate, qua ratione, quoque tempore, & vñ ſceleſtiſſima iſta & à Deo odio habita Chriſtianorum calumnia, & iconoclaſtarum rabies, originem duxerit. Quo autem expeditiùs & compendiò res agatur, de charta mihi pronunciandum eſſe ſtatui, nè qua in re veritati parcatur. Cùm diem extremum impiorum Arabum tyrannus, quem * Suliman nominabant, clauſiſſet, ſubſecutus illum eſt Vmarus, qui poſteaquàm regnum adijſſet, Anaſcaphon Malſaman, hoſtem ſanè atrocem, per gratiam Domini noſtri Ieſu Chriſti Seruatoris, eiuſque Deiparæ matris, cum magna exercitûs ſui clade & ignominia à terra iſta expulit, in Syriamque fugauit. Neque de redeundo ſpem illi vllam reliquit. Vmaro autem fato defuncto, Ezidus quiſpiam, homo leuis & inconſtans, regnum accepit. Per ea tempora in Tiberiade dux quiſpiam erat Hebræorum impiorum, cui nomen Sarantapechys, officina diabolorum, quibus vitiare animas luſus eſt & iocus, homo præſtigiator & veneficus & Eccleſiæ Dei hoſtis implacabilis. Hic animaduerſa Ezidi regis leuitate, hominem adgreditur, polliceturque Hebræorum ingenita malitia ſe regi quædam prædicturũ, & vatem acturum in maximè neceſſarijs rebus ſe offert. Ea re cùm eſſet inſinuatus tyranno: Volo, inquit, ò princeps, modò me audias, rationem quandam indicare tibi, qua poteris facilimè & vitam commodam degere, & triginta annos regnum æquabili in poteſtate conſeruare. Stultus autem tyrannus, ſpe & deſiderio longioris vitæ, animi leuitate elatus, (erat enim homo voluptatibus deditus & prædius) reſpondit: Quæcunque me iuſſeris facere, modò poſſim, agam: teque, ſi modò conſecutus fuero quod prædixiſti, beneficijs infinitis afficiam. Veneficus autem Hebræus confeſtim inquit: Sinè vlla dilatione iube vniuerſum per regnum epiſtolam quæ paſsim circumferatur, ſcribi & mitti, qua omnem imaginem & picturam, ſiue ea in tabulis, ſiue in opere muſaico in parietibus, ſiue in vaſis ſaeris, aut indumentis, & altaribus ſit, & quæcunque in Chriſtianorum eccleſijs reperitur, deleri, expungi, auferri, & ex toto ſubuerti, mandes. Neq; illas ſolùm, verùm omnes planè ſimilitudines, & earum etiàm quæ in foro ornatûs & honeſtatis gratia collocantur. Nulla igitur ratione alia, quàm vt odiũ & furorem aduersùm Chriſtianos exerceret, præſtigiator id tentauit. Tyrannus autem nefandus præſtigiatori leuitate ſua auſoultans, miſſis nunciis, omnes ſanctas imagines & ſimilitudines per vniuerſam prouinciam abſtulit. Hoc itaque modo primùm eccleſiæ ornamenta, procurante Hebræo veneficio, ablata ſunt. Chriſtiani autẽ cùm id ſuis manibus facere detrectarent, miſſi ſunt Hebræi & Arabes, homines in Deum impij, qui imaginibus exuſtis, eccleſiarum quaſdam calce, quaſdam alijs coloribus dealbârunt & incruſtârunt. Hæc autem cùm peruenijſſent ad aures pſeudoepiſcopi Nacoliæ, & qui eiuſdem erant cum illo opinionis, impios Hebræos & Arabes imitati, eccleſias Dei veluti crucem Chriſti verecundantes reddiderunt. Arbitror autem relatu dignum, vt & ſanctitas veſtra audiat, quem finẽ ignauus iſte & veneficus Hebræus habuerit. Ezidus enim qui facinus perpetrauerat, vltra annum cum dimidiato non vixit, in ignemque æternum deſcendit. poſtquàm autem mortuus fuit, in priſtinum ordinem & ſtatum imagines reſtitutæ ſunt. Filius autẽ illius Vlidus nomine, indignatus Hebræo, tanquàm interfectori patris, turpiſſima morte hominem mori coegit. Ità is falſis ſui vaticinij dignũ prẽmiũ accepit.

Sanctiſſimus epiſcopus Meſenæ, dixit: Et ego puerulus eram in Syria, quandò Sarracenorum princeps imagines ſubuertit.

Sabas pijſſimus monachus & præſes ſtudij, dixit: Domine, & nos indigni ſanctitatis tuæ ſerui, petimus, vt ſuis in locis imagines reſtituantur, propriumque & ſolitũ obtineant. Chriſtiani autem apud eas preces fundant.

Tharaſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Quid dicitis fratres honorandi?

Sancta ſynodus dixit: Laudamus & nos omnes hos.

Petrus deuotiſſimus presbyter, locum retinens ſanctiſſimi Papæ Romani, è charta legit: Tharaſio ſanctiſſimo Archiepiſcopo Conſtantinopoleos nouæ Romæ, & vniuerſali

Sententia de veneratione imaginum.

ſali Patriarchę & omni ſacræ & vniuerſali ſynodo, Petrus primas presbyterorum ſanctiſſimæ Eccleſiæ ſancti & omnibus ſeculis celebrati Petri Apoſtoli, & Petrus presbyter & præſes ſancti Sabæ, ambo ~vicarij Adriani ſanctiſſimi Papæ veteris Romæ: Iuſtum cenſemus, vt iuxta omnium veſtrûm ſententiam, immò ſecundùm veterem Catholicæ Eccleſiæ traditionem, quemadmodùm ſancti patres nos docuerunt, in medium noſtri veneranda imago adferatur, quam ſalutantes, ſancti vos ſacerdotes quid de ea fieri debeat, pronuncietis. Deindè aliud capitulum aggrediamur, vt omnia quæ ſcripta ſunt aduersùs ſanctas imagines, aut anathemate deuoueantur, aut expungantur, aut igni mancipentur. Et hac de re poſtulo ſacræ ſynodi ſententiam.

Sacra ſynodus dixit: Veniat, fiat.

Petrus & Petrus religioſiſſimi presbyteri, vicarij ſanctiſſimi Papæ veteris Romæ, dixerunt: Si iubet ſancta ſynodus, ſtatuatur in craſtinum veneranda imago, & omnes eam ſalutemus.

Sancta ſynodus dixit: Fiat fiat.

Ioannes deuotiſſimus monachus, vicarius Orientalium Archiepiſcoporum, dixit: Benedictus Deus, qui hanc Chriſti amantẽ Nicenſium ciuitatem in diebus Conſtantini & Irenes pientiſſimorum noſtrorum Imperatorum glorificauit. Benedictus Deus, qui eam duplici gratia dignam cenſuit. Nam & Arius blaſphemus hic ſubuerſus eſt, & nunc iconoclaſtarum Deo odiola hæreſis, per ſancta huius ſacræ ſynodi ſymbola obſcurata eſt. Benedictus Deus, qui per ſanctum Apoſtolum dixit: Ego ſum alpha & ω. Benedictus Deus, qui ab initio vſque in hunc diem, orthodoxorum fidem conſeruauit.

Apocal. 1. & 22.

Sancta ſynodus in eandem ſententiam proclamauit, ſecundùm ſingulos verſus ter exclamans: Diuiniloquorum patrum doctrinæ nos correxerunt. Ex illis haurientes fidem & veritatem, potati ſumus. Illos inſequentes, mendacium perſecuti ſumus. Ab illis docti, venerandas imagines amplectimur. Illis ducibus, ſanctorum imaginibus iuxta honorem adorationem tribuimus. Patres prædicant filijs, filij obedientiæ ſumus. Gloriamur in facie matris, nempe in traditione catholicæ Eccleſiæ. Credentes in vnum Deum in Trinitate glorificatum, venerandas imagines ſalutamus. Qui aliter ſentiunt, anathema. Qui nobiſcum non conſentiunt, procùl ab Eccleſia abigantur. Nos veterem legiſlationem Catholicæ Eccleſiæ ſequimur. Nos patrum ſtatuta conſeruamus. Nos eos qui addunt, aut auferunt ab Eccleſiæ traditionibus, anathematizamus. Nos nuperam & importunam Chriſtianorum accuſatorum introductionem & inuentionem anathematizamus. Nos venerandas imagines ſuſcipimus. Nos, ità non affectos, anathemate deuouemus.

Nota hæreticæ.

Chriſtianorum accuſatoribus & iconoclaſtis, anathema.

Anathemata in Iconomachos.

Qui torquent ſententias ſcripturæ de idolis, in venerandas imagines, anathema.

Qui venerandas imagines non complectuntur, anathema.

Qui venerandas imagines idola vocant, anathema.

Qui clamant, Chriſtianos imagines vt Deos adorare, anathema.

Qui ſcienter communicant cum ijs, qui ignominia adficiunt ſanctas imagines, anathema.

Qui dixerit, alium præter Chriſtum nos ab idolis liberaſſe, anathema.

Qui dicere audent Catholicam Eccleſiã aliquandò idola admiſiſſe, anathema.

Multi anni Conſtantini & Irenes. Magnorum regum & Imperatorum multi anni. Imperatorum pacificorum multi anni. Extirpatores nuperæ opinionis Domine conſerua. Piam illis ~vitam Domine tribue.

ACTIO SEXTA.

IN nomine Domini & dominatoris Ieſu Chriſti veri Dei noſtri, imperãtibus pijſſimis & Chriſti amantiſſimis noſtris imperatoribus, Conſtantino & Irene eius deuota matre pridiè Nonas octobris, indictione vndecima, congregata ſancta & vniuerſali ſynodo iuxta diuinam gratiam & piorum noſtrorum Imperatorum à DEO declaratorum mandatum, in Nicæa ſplendida metropoli prouinciæ Bithyniæ, hoc eſt, Petro religioſiſſimo primate presbyterorum ſanctiſſimæ Romanæ Eccleſiæ Beati Apoſtoli Petri, & Petro religioſiſſimo presbytero, monacho & pręſide ſanctiſſimi in vrbe Roma monaſterij ſancti Sabæ, tenentibus locum Apoſtolicæ ſedis ſanctiſſimi & beatiſſimi Archiepiſcopi veteris Romæ Adriani, & Tharaſio ſanctiſſimo & beatiſſimo Archiepiſcopo inclytæ Conſtantinopoleos nouæ Romæ, Ioanne item & Thoma religioſiſſimis presbyteris & monachis, locum tenentibus Apoſtolicorum thronorum Orientis diœceſeos, ſedentibus ante ſacrum ambonem ſanctiſſimis magnæ eccleſiæ, quæ vocatur Sophia, præſentibus & audientibus glorioſiſſimis & magnificentiſſimis ducibus, Petrona glorioſo exconſule patricio comite Imperatorij obſequij, & Ioanne regio oſtiario quæſtore ærarij militaris, ac tota ſynodo iuxta primam ordinationem conſidente, ſimul cum deuotiſſimis archimandritis, præſidibus monachorum turbæ, diſpoſitis in medium ſacris & inuiolatis euangelij Dei codicibus, Leo à ſecretis dixit: Nouit ſancta & ſacra ſynodus, quòd in præcedenti conuentu diuerſas hære-

hæreticorum, accuſantium ſanctam & inculpabilem Chriſtianorum Eccleſiã, ſententias in ſanctarum imaginum deiectione percurrimus. Nunc autem in manibus eſt ſcripta eorundem blaſphemia, res inquam abſurda, & quæ nullo negocio ſubuerti poteſt, definitionem continens falſæ illius ſynodi, quam ipſi congregarunt: quę tamen in omnibus odioſorũ Deo hæreticorum impuræ orationi vbiquè conuenit. Neque ſolum illam adferimus, ſed & artificioſam & efficacem eius confutationem, quam nobis ſpiritusſanctus dedit. Oportet enim eorum temeritatem doctis contradictionibus ſuperare, & fortibus reſolutionibus diſſipare. Hanc autem in præſenti coram ſancta ſynodo deponimus.

Sancta ſynodus dixit: Legatur.

Ioãnes ſanctiſſimus diaconus magnæ Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ & Cancellarius, legit.

REFVTATIONIS FALSO nominatæ definitionis, à turba Chriſtiani nominis accuſatorum confutæ,

TOMVS PRIMVS.

STudio eſt perpetuo dæmoni, humani generis oſori, hominem ad DEI imaginem factum, à Deo quàm longiſſimè ſeparare, multijugisque deceptionibus diſtrahere: neque quicquam illi magis cordi gratiusque, quàm veram pietatem oppugnare, Eccleſiaſticæ pacis ſtatũ cõturbare. Quod ſanè noſtris temporibus non ſegniter, per auxiliares ſuas copias oſtendit, in quibus qui congregati fuerunt, ſubiectæ expoſitionis interpretes fuere, & ſeptimam ſynodum eã vocare auſi ſunt, ſimpliciter omnibus decretum illud & cognitum odium contra idola exclamantes, & tanquàm in hamo eſcam implicantes, abominationes ſuas & improbas machinationes contra imaginum figuras omnibus proponere ſtuduerunt, ſimplicioresque rapuerunt, dum antiquatam illam & corruptam idololatriæ vocem, in ſanctas imagines recudere. Per quam ſanè, qui diabolo eiusque peruerſæ ſententiæ in diabolicis ſtatuis, & qua ſeruiuerunt creaturæ, relicto creatore, idololatræ vocati, rectè condemnati ſunt. Qui autem Chriſtum induerunt, & per gratiam illius ab idolis & errore liberati, & per illum ſalui facti ſunt, eiuſcemodi conculcantur, eorumque verba, veluti abortiua, quæ confeſsò vitiata ſunt, veluti ſcelera quædam in Eccleſia non ferenda, deteſtantur. Quanquàm autem ea aliquandiù deliramentis quotundam, veluti infantes lacte, educata ſint, tamen in iuſtam ætatem peruenire non potuere. Spiritus enim ſancti gladio occiſa ſunt. Sed Chriſtus verus Deus noſter, qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, dirigat cogitata dictaque. Solus enim intellectus eſt intelligentium & intellectorum, item verbum dicentium & dictorum, omnibus omnia exiſtens & ens, qui dat linguam eruditionis ad cognoſcendum, cùm opùs eſt, vt verba ſerantur. Claritas enim verborum illius illuminat & inſtruit paruulos, vt mendacium exigatur, veritas autem ſubintret, omnibus clarè & lucidè ſplendeſcens: quam veritatis imitatores cognoſcunt, memores diuini Apoſtoli, dicentis: Væ mihi niſi euangelicem. Pro hac enim eſt pugnandum, hæcque defendenda erit: mendacium autem funda ſpiritũs lapidandum. Hinc ſcriptura & patribus, item indagatoribus & ſyllogiſmis, ſpeculationem nugantium & ſecundùm Phinees venientium, haſta ſpiritus facilè vna plaga, eô quòd iuxta hanc impietatem inuicèm connexi ſunt, diſſecuerimus, & falſiloquas eorum linguas per claram demonſtrationem omnibus probauerimus, vtpotè quæ contra vnigenitum filium Dei, & illius Eccleſiam exertæ ſunt, & impietatem contra illius humanitatis altitudinem loquutæ ſunt. Ob id machæra ſpiritus, quod eſt verbum Dei, vincula eorum dirumpentes, & imperitiæ eorum iugum diſſoluentes, verſutiæ eorum tegumenta aperta omnibus indicemus. Quamobrem DOMINVS illos deriſit & ſubſannauit, ad eos in ira ſua loquitur, dicens: Ite à me, non noui vos. De quibus per prophetam Hieremiam loquutus eſt: Hi prophetarunt mendacia in nomine meo, non enim miſi eos, neque præcepi illis. Viſiones cordis ipſi loquuti ſunt, & propter hoc erunt proiecti in biuijs Hieruſalem, hoc eſt, in Eccleſia catholica, & conculcatio illis qui rectè confitentur Dominum. Laqueus enim fortis propria labia, & capientur verbis oris proprij. Retributio enim labiorum eorum debetur illis, impietatis ſcilicet redargutio. Reprehendam enim te, inquit, & ſtatuam coram te peccata tua. Atque hæc quidem hactenùs. Nè quid autem longis proœmijs orationem extendamus, rectam inſtantes viam, ad ipſas reprobationes ſcripti illorum recurramus. Non enim eorum vaniloquentiam apertam, & manifeſta conuicia indicare poterimus, niſi redarguendo, meliorem contra eos ſententiam, iudiciumque ſyncerius opponamus. Magnam ſanè ſecuritatem in eo collocamus, quòd nulla recentia inuenta ad rem noſtram probandam inquirimus, ſed Apoſtolicis & patrum doctrinis, item eccleſiaſticis conſtitutionibus acquieſcentes, his noſtra confirmamus. Rogamus autem quicunque inciderint in hunc Com-

Ioan. 1. b

1. Cor. 9. c

Ephes. 6. d

Matt. 7. d

Hier. 14. c & 23. d, e

Pſal. 49.

mentarium, vt cum singulari indagatione legant, neque defunctorie inspexisse contenti sint. sic em̃ clarè & verè summam contradictionis intelligentes, victoriæ præmia Ecclesię persolu ent. Vsi autem sunt eiuscemodi proœmijs.

Quicquid Gregorius iste Neocęsareensis post hæc dixisse aut legisse hic scribit, id ex synodo illa falsò septima dicta, sumptum, hic confutari noueris.

GREGORIVS DEI AMANtissimus episcopus Neocæsareæ legit:

Definitio sancta magna et vniuersalis synodi.

IOANNES RELIGIOSISSIMVS Diaconus & cancellarius, legit.

IConoclastæ à mẽdacio inchoantes, p vniuersam hanc nouitiã vaniloquentiã synodũ in defensionem adsumentes, in mẽdacio quoq; cellant. Quo pacto autẽ sancta dicẽda erit, quæ, quid sit sanctũ, non intelligit? Execrabilis est, & prophana, & adulterina. Nam q in hac congregati fuêre, (vt cum propheta loquar) inter sanctũ & prophanũ nõ distinxerũt, inter purũ & impurũ discrimen nõ statuerunt. imaginem enim Domini Dei nostri, cum imagine simul satanæ, idolum appellarunt. Quomodò autem magna & vniuersalis, in quam neq; omnes consenserunt, *& reliquarum Ecclesiarum præfecti non admiserunt, sed anathemate eam deuouerunt? Non habuit cooperarium, vt hæc quæ nunc celebratur, Romanum Papam, neque illius sacerdotes, neque per vicarios, neque per prouinciales literas, quemadmodùm fieri in synodis debet. Quinetiàm neque cõcordantes sibi habuit Orientis patriarchas, Alexandrinum inquam, Antiochenum, & vrbis sanctæ summos pontifices, neque cũ illis etiàm mystas & sacerdotes. Verè fumus est, caligine plenus, obtenebrans oculos: insipientium eorum oratio, non lucerna posita super candelabrum, quò lumen præbeat omnibus qui sunt in domo: quamobrem eorum verba, veluti sub lectulo enunciata sunt, non supra montem orthodoxæ fidei: neq; in omnem terram apostolicè egressus est sonus eorum, aut in fines orbis terrarum verba eorum, quemadmodùm sex priores sanctæ uniuersales synodi. Septima autem quomodò erit, vtpotè quæ non concordet cum sex prioribus sanctis & vniuersalibus synodis? Omne enim septimum ordinatum, in eadem numeratione, qua res quæ præcesserunt, rebus præcedentibus consentaneum esse debet. Quandoquidem id, quod nihil cum antè numeratis participat, simul connumerari nequit. Veluti si quispiam ordine sex aureos nummos collocet, deindè his addiderit æreum nummum, hunc sanè septimum non appellabis, idque propter materiæ diuersitatem. aureus enim precio-sus & multi usus, æneus autem neq; precio, neque operositate commendabilis. Ità & hæc nihil aureum, aut preciosum habens dogmatum, tota subærata est, adulterina, veneno lœtali prẽgnans, sex sanctis & aureis synodis, quæ verbis spiritussancti lucent, connumerari indigna est. Habent autẽ elationem illius qui dixit, Ponam thronum meum supra nubes, talia proloquitur.

Hier.23.f

for. *& qui

Non est vera synodus, quæ authoritate Papæ caret.

Matt.5.c

PGl.18.

Esaiæ 14.

GREGORIVS EPISCOpus Neocæsareę:

Sancta magna & uniuersalis synodus, quæ iuxta gratiam Dei, & per pium deuotorum & orthodoxorum nostrorum Imperatorum Constantini & Leonis decretum, in hac diuinorum studiosa & regia ciuitate congregata est, in basilica intemerata & sancta semper virginis Deiparæ Mariæ, quæ cognominatur Blachernis, hæc subscripta determinauit.

Norit lector ea quæ hic cursiuis (vt vocãt) literis exprimuntur, esse verba synodi falsò septimæ dictæ; eamq; variationẽ, non honoris, sed discretionis gratia fieri.

IOANNES CANCELLARIVS:

Si per diuinam gratiam horum congregatio facta est, quibusnam gratia DEI loquutis verbis exornata est? qua veritate resplendet? Gratia em̃ cũ veritate cõiuncta est. Sunt.n.hæc duo sub vno iugo, & ueluti coniectrices. eius rei testis Ioannes theologiæ princeps: Gratia & veritas per IESVM CHRISTVM fuit. Ipsi igit à veritate (in qua gloriat parœmiasta, hoc est, prouerbiorũ author; dicẽs: Veritatẽ meditabuntur fauces meæ) alieni sunt. Qui aũt ad mendacium festinant, exciderunt à veritate & gratia. Hinc est quòd illorum sermo diuino sale non sit conditus, quò gratiam det audientibus. Quòd autem aiunt, in sacro virginis nostræ Deiparæ templo se congregatos, ne hoc quidem mirum est; nulla enim verecundia ducuntur. Non aliter ac Annas & Caiphas, reliquumque Iudæorum conciliabulum, qui contra Christum conuenientes sacrum locum non respexerunt, ut ex eo ab impijs consilijs auerterentur. Quinimmò ob hoc magis accusandi sunt, vtpotè qui scelerata & impia conuenticula in loco non impio, sed sacro coegerunt. Vtinàm autem vt à patrum uoce proœmium instituerũt, Dionysij diuini uoces, eiusque traditiones & sanctorum patrum obseruassent intemeratas. Profectò non esset quòd ob impietatem suam nunc malè audirent, quemadmodum per omnem expositionem clarum, fiet. Verum per omnia repugnanter & minus cohærenter differentes, veluti lupus ouina pelle tecti, è theologia præfantur.

Ioan.1.b

Prou.8.a

Col.4.

GREGORIVS:

Deitas omnium causa, & perfectè cuncta conficiens, quæ omnia sua bonitate ab ijs quæ non erant, ad esse produxit, hæc vniuersa vt ornatè & compositè ferrentur, definiit, ut bonum iuxta gratiam illius traditum habentia habitum, indeclinatam permansionem, & minimè labilem ad ambigua motum, statumq; veritatis conseruent.

EPI-

EPIPHANIVS DIACONVS & cubicularius legit:

Omnis creatura à DEO condita, & quæ ab eo quod non eſt, id quod iam eſt, ſubſtantialem facultatem ſumpſit, nunc ipſius mandato mota & gubernata, nouit creatoris præceptum ſeruare, veluti ab ipſo ſic prædiſpoſita, ſiue inanimata ſit, ſiue animata. Illi autem traditam nobis à Chriſto in ſancta Eccleſia eius, ad recordationẽ ſalutiferæ diſpenſationis illius, obſeruãtiam anathemate deuouere non dubitãrunt. Sed ignorant hi, nihil ſinè Deo in ea fieri. Inueniuntur autem ipſis inanimatis ſtupidiores, & ratione caſſis minùs rationabiles. Neq; illud duntaxat, ſed recto curſu ſe ferri arbitrantes, & abſurdis ſermonibus dogmatibusq; falsò prædicant ſanctam Dei Eccleſiam idolis acquieuiſſe. In falſo autem ſpem ſuam collocantes, eam affantur, Vias tuas noſſe nõ volumus, neq; traditiones retrò traditas ſequi curauimus. Nõ igitur mirum, ſi à Chriſto qui fundamentum veritatis collocauit, aliquãdò audituri ſunt, Non noui vos. Diabolum autem triumphantem ſuum, cùm ità ſentiant, ſibi derelinquãt.

Iob 11.b

Matth. 7. & 25.

GREGORIVS.

Poſteaquàm Lucifer ob claritudinem ſedem ſuam apud Deum firmatam habere volens, & contra creatorem ſuum in ſuperbiam mentis elatus, illinc cum deſertorum exercitu ex ſuperilluſtri Dei principatu per ſe eſſet delapſus, cunctorum malorum opifex, author, inuentor & magiſter declaratus, defecit, hominem à Deo creatum, in locum, à quo ipſe deiectus erat, videre non ſuſtinens, omnem aduersùs eum improbitatem exhauſit, & per fraudem illum à gloria & ſplendore Dei alienauit, & vt creaturam, relicto creatore, adoraret compulit.

EPIPHANIVS.

Si quidem de ea idololatria & creaturarũ adoratione ſermo fuiſſet, quæ ab apoſtolis, quibus poteſtas data deſupèr eſt, & à diuinis prophetis, quibus per inflationem diuinam ſanctus datus eſt ſpiritus, abominata eſt & renunciata, omnes ſani Eccleſiæ alumni cũ illis conſentirent. Quinetiam tempeſtiuum erat illis, hęc ſcriptis cõmittere. Verùm quoniam illam relinquentes, pro mendacio pugnant, & patrem eius diabolum veluti ſuperare ſimulantes, contra irreprehenſibilẽ Dei Eccleſiam linguas exerũt, & cauponum more vinum aquis commiſcentes, & perdendũ errorẽ proximo propinantes, iuſtè audient diuinam vocem, quam in eos diuinus vates Dauid intendit, pſallens; Quid eſt quod narratis iuſtitias meas, & teſtamentum meũ aſſumitis per os veſtrum? Vos autem odiſtis diſciplinam, & eieciſtis ſermones meos retrorsùm, conſtituentes partem veſtram cum illis, qui dogmata veritatis adulterant. Vndè ſimulantes veritatem loquuntur.

Pſal. 49.

GREGORIVS:

Vndè opus manus ppriæ Deus plaſmator in pernicię abire cõſpicatus, ferre ipſum nõ potuit. Videns enim q, neq; per legis ſtudium, neq; per prophetarũ ſanctorũ ſaluiferã admonitionẽ genus humanum in priſtinã nobilitatẽ redire poſſet, filiũ ſuum proprium in extremis & definitis temporibus in terrã miſit, q patris placito & ſpiritu ſancti viuificantis et æquipollentis cooperatione, in vtero Virginis habitãs, & ex ſancta & intemerata illius carne, in ſua ppria ſubſtantia ſiue exiſtentia, carnem accipiens nobis conſubſtantialem, item hãc mediante anima rationali et intellectuali compingens & configurans, natusq, ex ea ſupra omnem rationem et intellectũ, volensq, crucem ſubiens, mortemq, eligens & tertio die à mortuis reſurgens, omnem ſalutarem ſuam diſpenſationem impleuit.

EPIPHANIVS:

Scriptura dicit, in creatione mundi Deũ dixiſſe, Faciamus hominem ſecundùm imaginem noſtram & ſimilitudinẽ. Magna itaq; dignitatis magnitudo, qua terrigena imagine Dei honoratus eſt: ſed per deceptionem ex eo ſtatu lapſo, neque prioris plaſmationis dignitatem ſeruante, genus humanum in idololatriam impegit. Hominem autem hunc Deus & verbum patris, perfectus homo factus, neque naturam commutans, à caſu illo erexit, & illum ab errore eximens idolorum, ad immortalitatem formauit, tribuens illi inſupèr donum certæ ſpei & confidentiæ, quæ ſanè priore multò eſt diuinior. Adeoque ipſa formatione melior extitit reformatio, quæ eſt gratia ſempiterna. Volentes igitur donorum magnitudinem obſcurare, audenti ore aliam idololatriam ſucceſſiſſe, imaginum ſcilicet apparatum iſti iactitant, & à ſe nouam quandã ab ijs liberationem oſtenſam iactanter gloriantur, ſuamque ſententiam ornatis verbis conſuentes, Eccleſiam Dei erraſſe contendunt, ſermonesque ſuos pluſquàm oleum emolliunt, dum ſcripturæ locos quoſdam in hoc citant, Sed doloſiſſima ſunt uerba eorum, & iaculum vulnerans lingua eorum. Loquuntur enim pacifica, ſed in ſe inimicitiam continent: quarè ſubiungitur.

Gene. 1. c

GREGORIVS DEI AMANTISſimus epiſcopus Neocæſareæ, legit:

Reduxit nos à corruptrice dæmonũ doctrina, nempe ab idolorum cultu & errore, & in ſpiritu & veritate adorationem nobis dedit.

EPIPHANIVS:

Nolentes, optimi viri, ad veritatem trahimini: Omnis enim ſanctorum apoſtolorum conſentiens conuentus, & patrum multitudo, ad homines veniſſe DEI filium & verbum prædicat, nosq; ab idolorum errore reduxiſſe annunciat. Quin etiàm prænunciantes voces prophetarum habemus, ſic clamantes:

Zach. 13. a

Digitized by Google

clamantes: Eccè enim (inquit Dominus) dies veniunt, & delebo nomina idolorum de terra, & non erit amplius eorum memoria. Vt ſanè & vos confiteri cogamini, Chriſtum Deum noſtrum ab idolorum, errore nos abduxiſſe. Quòd ſi autem abduxit, quomodò rursùs in idololatriam inciderunt, qui in illum credûnt? Apagè cum nugacibus iſtis deliramentis: Deus incarnatus liberauit, & iterùm captiuati ſumus, & iterùm
Pſal. 144. & 145. ſub potenti manu tyranni ſumus? Audite quid ſcriptura dicat: Regnum illius, regnum ſempiternum. Et potentia illius in generationes generationum, regnabitque Dominus in æternum, Deus ille tuus Sion in generationem & generationem. Non quemadmodùm terreni Reges, qui nunc quidem victoria ſuperiores, nunc verò inferiores videntur, ità quoquè Deus: verùm eius victoria in ſecula perdurabit. Neque eñ Deus
1. Reg. 15. inſtàr hominis affectus eſt, neq; vt filius hominis abibit, vt ſcriptum eſt. His autem &
Rom. 11. Apoſtolus conſentit: Non pœnitenda enim dona Dei, & iudiciũ illius. Ipſi autẽ hæc ipſa loquentes, ſpecioſos ſcilicet ſe & venerandos exhibere volunt, verùm non animaduertunt quòd pugnantia loquantur.

GREGORIVS:

Et ſic in cœlos aſſumptus, ſanctos illius diſcipulos & apoſtolos doctiores eiuſcemodi ſalutaris fidei reliqt, q noſtram ſanctam Eccleſiam veluti ſponſam ſuã, variis pietatis & lucidis dogmatibus exornãtes, vndique ornatam & ueneuſtam, veluti aureis tegmentis ornatũ indicarunt, cuius ſpecioſitatẽ inclyti noſtri patres & doctores, item ſex ſacræ priores ſynodi adjumentes, incontamitam conſeruauerint.

EPIPHANIVS:

Indocto ſanè & rudi faſtu ingerentes ſeſe, nouatæ vaniloquentiæ ſuæ adulterinã opinionem non intelligũt; & velamento vafro arrogantiam ſuam obtegere ſtudentes per negligentiam ſuam ridiculi deprehenduntur. Laudant enim miris modis Eccleſiaſticã legiſlationem, & hanc ſex ſacras ſynodos ſeruaſſe, etſi nolint, fateri coguntur, verbisque lepidis pietatem effigiant, circa ſententiam verò deprauandam ſtudent. Et
Eſaię 29. c labijs quidem illam honorant, corde autem quàm longiſſimè ab ea abſunt. Neque traditionem, tot anteactis ſeculis probatam, recipere aut ſeruare deſiderant. Vtinàm erubeſcant, cùm in priſcos. Chriſtianorum mores inſpiciunt, qui nunc dici uolunt hoc nomine: ſanè non damnarent picturarum apparatum, qui ab eo tempore fuit, quo prædicatum eſt Euangelium. Nam ab eo tempore quo celebrata eſt ſacroſancta ſynodus, vſq; ad conciliabulum, quo hi conuenere qui contra ſanctas imagines ſteterunt, non plùs quàm ſeptuaginta anni lapſi ſunt. Omnibus autem notum eſt, illis annis ſanctorũ picturas non fuiſſe cõtemptas: omnibus, inquam, hoc notum eſt. Verùm ab illis temporibus, immò (ut verius loquar) ab Apoſtolorũ prædicatione extiterunt, quemadmodùm omni loco ex earundem inſpectione in templis ſacris docemur, id quod & patres ſancti teſtificantur, & hiſtoriarum enarratores tradunt, quorum commentaria etiàm in hunc vſque diem ſeruantur. In primo enim & quinquies milleſimo anno Chriſtus Deus noſter ad homines veniens,
fol. *xxxij & *triginta annis & mẽſibus circiter quinque nobiſcum viuens, & magnum illud & ſalutare myſterium operans, in cœlos migrauit, aſcendens iſtuc vndè deſcenderat. Quo ſanè tempore Apoſtolis mandauit, vt ea quæ à ſe erant docta, alios deincèps docerent. A temporibus itaq; illis vſque ad tẽpora Conſtantini, primi ex Imperatoribus plenè Chriſtiani, anni propemodùm trecenti acti ſunt, antè illum ferè gentilibus tyrannicè regnantibus. Per illa autem tempora Chriſtianorum plurimi certamẽ præclarum certantes, non ſinè martyrio vitam hanc liquerunt, idque dum idolorum ſtatũ ſtudioſè oppugnant. At verò Chriſtianorum cœtus diuina æmulatione ducti, templa conſtruxerunt, partim Chriſti nominis gratia, partim ſanctorum martyrum cauſa. Atque illi quidem hiſtoriam humanę Chriſti diſpenſationis in ijs pinxerunt, hi verò martyrum geſtis effigiandis operam collocârunt. Alij id tabulis expreſsêre, quô martyrum memoriam in oculis perpetuo ferrent, aut ipſius etiàm Chriſti facta, alij autem in veſtibus ſacratis, in precioſis repoſitorijs, in quibus incruenta ſacrificia peragunt, imagines pinxêre. Et ſanè euidentet hęc ad noſtra vſque tempora oſtenduntur, durabuntque per ſecula, quantumuis amaritudine & bile hereticorum linguæ contra Eccleſiam & ſex ſynodos vniuerſales flagrent. Ipſæ autem Dei nutu per diuerſa tempora congregatæ, quo illos ſubuerterent, ea quæ in catholica Eccleſia, & per ſcripta & ſinè ſcriptis tradita ſunt, confirmârunt & ſtabiliuerunt, inter quæ & imaginũ etiàm confirmationem. Sacra autem ſexta & vniuerſalis ſynodus, poſteaquàm ſententiam ſuam de vna voluntate Chriſti ſub Conſtantino, qui per ea tempora imperium adminiſtrabat, cuiusq; nutu & voluntate conuentus is erat indictus, pronunciaſſet, contigit Imperatorem de vita decedere. Iuſtiniano autem eius filio imperium adſumente, iterùm vnanimiter omnes diuina voluntate poſt quatuor aut quinque annos congregati, de rebus eccleſiaſticis ſtatuſque earum correctione, circiter duos & centum canones edidere, in quorum octuageſimo ſecundo de imaginibus ſic tradiderunt: In quibuſdam venerandarum imaginum picturis, agnus digito præcurſoris indicatus, figuratus eſt, qui in typum gratię eſt aſſumptus

Imaginũ ſacrarum antiquitas.

Canones 102. ſynodi Cõſtantinopolit.

ptus, verum illum nobis per legem præsignificans agnum Iesum Christum Deum nostrum. Veteres igitur typos & vmbras, veluti veritatis symbola & præfigurationes ab Ecclesia traditas amplexantes, gratiam & veritatem veneramur, &c. Videmus igitur omnes & intelligimus, quòd & ante sacras sex synodos, & post has etiàm, sanctorum picturæ in Ecclesia traditæ fuerint, non aliter ac sacra Euangelij lectio. Nam quæ leguntur vbi ad aures venerint, ad animum deindè legamus & transmittimus: & quæ oculis videmus in picturis, ea quoquè mente complectimur: atque ità per duo ista inuicèm consequentia, lectionem (inquam) & picturam, vnam cognitionem acquirimus, qua ad recordationem rerum gestarum, peruenitur. Vndè è duobus istis summis sensibus, in Canticis canticorum inuenire licet efficacem coniunctionem. Sic enim ibi dicitur:

Cant. 2. d Ostẽde mihi faciem tuam, & audire fac* mihi vocem tuam. Vox enim tua suauis, & facies tua speciosa. Quibus nos conuenienter

Psal. 47.a & illud ex psalmo accantamus: Quemadmodùm audiuimus, ità & vidimus. His igitur

Psal. 11. sese in hunc modum habẽtibus, tempestiuũ contra eos qui in sanctas imagines blaterãt, ità dicere: Vnusquisque vana loquutus est ad proximum suum. Labia dolosa in corde, & in ore loquutus est mala. A quibus nos gratia Christi liberati sumus.

TOMVS SECVNDVS.

EPIPHANIVS.

Matt.16.b IGnorantes Domini, mentiri nescientis, de Ecclesia sua promissionem, Portæ scilicet inferorum non præualebunt illi: obstipo capite, & ore minimè tecto repugnantissimas asserentes opiniones, ipsi inter se pugnant, & patrum voces suffurati, tanquàm proprias sibi adscribunt, sic dicentes.

GREGORIVS:

Rursùs huius decorem videre recusans prædictus ille improbitatis architectus, non dubitauit per diuersa tempora & modos varios prauæ quadam persuasione humanum genus sibi subijcere. Quomodò sub prætextu Christianismi, idololatriã latenter induxit, proprijs suis sophismatibus eos, qui illum respicerent, eò adducens, vt nõ putarent sibi à creaturis abstinendum, verũ has adorandas & colendas, Deumq; ipsum factitium aliquid esse, Christi nomine appellatum.

EPIPHANIVS.

Qui spirituale Hierusalem impugnant, videlicet catholicam Ecclesiam, configurantur quodammodò ijs qui terrestrem Hierusalem oppugnant. Studeant etiàm patrum vti sermone, quemadmodùm Rhapsaces aliquandò Hebraica lingua contra Israelẽ vsus 4.Reg.18 est. Siquidem contra patres & Catholicam Ecclesiam, hæretici isti patrum doctrinam & Ecclesiasticam vocem vsurpant. Sed à fru- Matt. 7.c ctibus eorum, inquit Dominus, eos cognoscetis. Assimilantur enim sepulcris dealbatis, Mat. 23.c quæ foris quidem hominibus speciosa videtur; quomodò & hi Christianorum accusatores, patrum quidem verbis tecti, intùs autem ossibus & impuritate omni, cadauerum (inquam) & fœditatum dogmatibus, scatẽt. Nos autem eorum sepulcrum aperientes, omnem eorum impuritatem ad lucem manifestam producemus, maximè quia iuxta libidinem suam, ea quæ à patribus sanctis in Ecclesia catholica tradita sunt, peruertunt: & vocibus quidem eiusdem vtuntur, sed sententiam deprauant. Nam quæ ipsi cõtra Arianos determinarunt, hæc illi contra venerãdarum imaginum erectionem detorquẽt. Præclarus enim Gregorius Ecclesiæ Nyssenorum præsul, in funebri oratione, quam habuit in sanctum Basilium & carne & spiritu fratrem suum, quædam contra Arianos decernit, quæ ipsi contra imagines adsumpserunt, quemadmodùm ex ipsius proœmij argumento videre licẽt. Habet hoc ad verbum ità: Nullus omninò est, qui scopum illum, quo tempore doctor noster erat, institutorũ ignorat. Postquàm enim furor ille, quo erga idola animi hominũ rapiebantur, prædicatione Christi extinctus est, omnesque culturæ vanarum rerum ruinam fecissent, & essẽt obscuratæ, propter pietatis prędicationẽ, quę per vniuersum propè terrarum orbem vagabatur: vndiquè is, qui humanæ naturæ prædominari studebat, prohibitus, per Christi nomen ex terrarum orbe est expulsus. Callidus autem ad improbitatem omnis malitiæ repertor existens, in promptu habuit peruersas cogitationes, quo iterùm humanum genus per fraudem sibi subijceret. Enimuerò sub prætextu Christianismi, idololatriam latenter inuexit proprijs suis sophismatibus inducens eos, qui in illum respiciebant, nè putarent sibi à creatura desciscẽdum, sed hanc adorandam, hanc colendam, Deumque ipsum opus esse, quod Dei appellatione nominaret. Si verò ex non existentibus est creatio, & diuina substantia secundùm propriã naturam alterata est, nullam esse huius rationem habendam: sed Christi nomine creaturæ imposito, hanc adorari debere, huic seruiendum esse, in hac spes omnes salutis ponendas, ab hac iudicium expectandum. Et desertor ille & apostata irruens in genus humanum, improbitatem suam multis cõcessit, Aetio (inquam) & Ario, Eunomio & Eudoxio, & ante illos multis alijs, per quos idololatriã iam cedentem, iterùm (vt dictum est) nomine

Gregorij Nyss. oratio funebris in sanctum Basilium.

nomine Christianismi induxit, morbusque hic inualuit apud homines, vt creaturam, relicto creatore, adorare gauderent. Huc accessit regum per ea tempora auxilium, quibus eum errorem alere cordi erat. Ità per omnia regna morbus iste inualuit. Cumque omnes propemodùm malo superati essent, eccè tibi subitò à Deo indicatus est Magnus
3.Reg.17. 18.19. Basilius quemadmodùm Helias tempore Achab, qui religionem lapsam quodammodò suscipiens, tanquàm lucernam quandam deficientem, fidei rationem, per gratiam quam possidebat, iterùm vt luceret, effecit.

Videamus quæ sit hoc loco rei veritas. Omnis sanè patris sententia in Arianitas expletur: Dicit enim Basilium Magnum illis temporibus apparuisse, quibus Arius, Eunomius, Macedonius, Eudoxius, & reliqui scelesti illius & scelerati sodalitij fuere, asserentes filium creaturam esse, & verbum patris, & Dominum nostrum. Hinc Deum, vti creatum, adorantes, iustè ab illo & Catholica Ecclesia idololatræ appellantur. Quamobrem quem adorant, ex non ente ad esse productum, quemadmodum omnium procreationum creatio asserunt.

Venerandas itaque imagines Christiani neque Deos appellant, neq; vt Deo cultum exhibent, neque salutis spem in illis constituunt, neque abijs iudicium aliquandò futurum expectant. Quòd si autem in recordationem & memoriam, item quòd singulari quadam affectione in ipsa prototypa ferebantur, salutauerint & honorificè adorauerint imagines, non tamen ob id illis latriam exhibuerunt, aut diuinam venerationem adscripserunt. Abiit hæc calumniatio. Verùm Ariani creaturæ Dei filium & verbum annumerantes, ab eo spem saluationis concipiebant, & futurum iudicium per eum forte arbitrabantur. Ob eam causam admirandus pater illos redarguens, dixit: Hanc adorare, nempe creaturam, huic latriam exhibere, in ea spem salutis collocare, ab illa iudicium futurum expectare, * Nonne igitur huius scilicet vaniloquentiæ propugnatores, &
Esaiæ 1.f iuxta prophetam caupones, miscentes vinũ aqua, veritatis corruptores inueniũtur? Neque id solùm, verum etiàm patrum traditionum fallarij existunt. Nam quod inquit diuinus pater, filij appellatione vocatum: ipsi in imaginum effigurationem sententiam transferentes, pro filij appellatione, Christi scripserunt vocatione. Manifestum siquidẽ est, cùm is dicat filij appellatione nominatum, quòd contra Arianos pronunciet, vtpotè qui in generationem increatam, & de supernis existentem filij, blasphemabant. Quam ob causam huius hæreseos antesignanos nominatim perstrinxit, Ario dicens, & Eudoxio, & Eunomio, & Aetio. Verum nouelli hæretici pro filio Christum ponentes, in venerandarum imaginum effigiationem blasphemias conuehere studuerunt. Ob id & in hoc falsiloqui, & mendaciorum patroni ostensi sunt, adducuntque quæ non decet, neque fas est vsurpare.

GREGORIVS.

Quamobrem sanè, quemadmodùm olim dux authorq; nostræ salutis Iesus, suos absolutè doctos discipulos apostolosq; insufflans illis spiritussancti potestate, ad eiusmodi rerum extirpationem misit: ità sanè & nunc suos famulos, & qui cum Apostolis certant, fideles nostros reges suscitauit, peritos & sufficientes ad componendam, quæ inter nos est, contentionem, & ad disciplinam diabolicæ munitionis subuertẽdam, quę erecta est aduersùs cognitionem Dei, idq; in redargutionem diabolici erroris & insidiarum.

EPIPHANIVS.

Quis vnquàm contumelias tales in altissimum dixit? Quis vnquàm grauiora hac impietate elocutus est, ô impudens & improba blasphemia, ô dolus occultatus fucatæ versutiæ, vtpotè cùm à diabolo edocti, insidias & fraudes loquuntur, quòd manifestè & verè ad gloriam Dei ducentem nos contemplationẽ & inspectionem, per quam humilitatis verbi Dei altitudinem cognoscimus, & ad memoriam incarnatæ illius dispensationis, passionisque & salutiferæ mortis perducimur, diabolicam munitionem contra cognitionem Dei extructam, & dæmonum insidias, & errores audenti ore appellant. Verè arcum suum ad iaculandum (res infanda) id, quod est inculpatum, tetenderunt. Nam si confessum habent, ex alto discipulos, accedente spiritussancti ministerio, in extirpationem idolorum virtutem accepisse: quid est quòd alios dicunt excitatos, qui de imaginibus traditionem, quæ per octingentos annos valuit, quamq; beati patres velutì ancora stabiliuerunt & confirmarunt, subuerterunt? Nam cùm semèl à Christo vniuersi ab idolis liberati sumus, quid est quòd de ijs nos iterùm aliquis incusetׁ? Nisi quispiam dicere ausit, posse secula alias leges & ordinationes, quæ nos in absurdas occasiones & errores plenas ducunt, traditas. Hoc enim iactant generosi illi, dicentes: Quemadmodùm olim salutis nostræ dux & author Iesus. Hinc enim subit illis, vt ità dicant: Omne quod inueteratum est & senescit, propè est vt intereat: quandoquidem autem Apostolorum doctrina inueterata est, consequens est vt nouam nos erigamus. Moses enim & Aaron sacerdo- Hebr.8.d
tes, inquit Apostolus: sed postquam gratia subingressa est, alius nobis sacerdos surrexit. Debebant igitur & ipsi quoquè gratiam aliquam amplam innexuisse, quæ etiàm Apostolicam

licam vinceret. Sed operę pretium eſt audire quid dicant: Ad componendam, quæ inter nos eſt, contentionẽ & doctrinã, &c. En cùm oẽs illius ſynodi fuerint epiſcopi, & perfectionẽ apoſtolicarũ inſtitutionũ habuerint, alios debebant diſſidentes componere, non ab alijs corrigi: ità enim plùs extuliſſent diſciplinam & doctrinã traditionũ ſanctorũ Apoſtolorũ, patrumq; inclytorũ. Quamobrem cum illis & eorum doctrina neq; partem, neque locum habẽt, vtpotè qui doctrinæ illorum non adhærent. Decantat autem
Pſal. 11. illis Dauid pſalmographus, dicens: Perdat Dñs labia doloſa, linguam iactabundam. Dicant nobis, num verus ſit Dauid, nosque
Pſal. 9. cum eo, pſallens: Defecerunt iacula inimici in finem, & ciuitates ſubuerti ſti olim enim hoſtis iacula defecerunt, & ciuitates, hoc eſt, munitiones eius, cùm ſcilicet filius incarnatus eſt. De quo etiàm ſcriptum eſt: Diuidentur
Luc. 11. c ſpolia fortis. Non autem de falſa illa ſynodo & eorum collegis traditum eſt: Defecerunt hoſtis iacula in finem. Et ſi in finem, & vbiquè defecerunt iacula hoſtis, & ſi ciuitates impietatis ſubuerſæ ſunt, quomodò illas reſtaurare conantur hi & renouare, vt ſibi adſcribant earum ſubuerſionẽ, & generis humani liberationẽ? Deprimentes magnum noſtræ ſalutis myſterium, œconomiã ſcilicet Chriſti ſupra omnes Dei ſubuertũt, qui verè benedictus in ſecula ſeculorum, Amen. Deindè adulationibus ad Imperatores vſi, ſic ſubijciunt:

GREGORIVS.

Qui excellenti & diuino zelo commoti, fidelium Eccleſiam, dæmonum fraude depradatam videre non ſuſtinentes.

EPIPHANIVS.

Talia cùm dicunt, non videntur cognoſcere promiſſiones catholicæ Eccleſię, ab eo, qui illam fundauit Chriſtus, factas: neque confitentur per liberationem eam, quæ eſt in Chriſto Ieſu, humanum genus ſeruatum. Quos enim Deus precioſo ſanguine ſuo redemit, eos diabolo reuendunt: Quos ꝓpria morte viuificauit, eos linguis venenoſis occidunt, & in laqueum inferni adigunt. Audiant igitur cantica, quæ lepidè ad Eccleſiã
Cant. 4. b ex perſona Chriſti canuntur: Tota pulchra es cognata mea, & reprehenſio non eſt in te. Iam audiuerunt illam totam pulchram eſſe, & cognatam Chriſti, & abſque omni repræ-
Eſa. 49. d henſione. Ad quam & per Eſaiam loquitur: In manibus meis deſcripſi te, & muri tui coram me ſunt ſemper. Quo pacto autem Eccleſia, cùm tales promiſſiones acceperit, ab hoſtili dæmonum poteſtate in prædam ra-
1. Cor. 11. a pit? Et vbi Deus eſt ipſum caput, iuxta Apoſtolũ, quis hanc captiuitate peſſundare poterit? Ipſe hanc ſibi ipſi ſinè macula & ruga addixit, quis autem eam iã inquinabit? Vah eum iſta ſuſpicione. Clarum ſanè eſt, quòd inficiatio illius humanæ diſpenſationis, eiuſcemodi opiniones excitet. Sed conati ſunt Eccleſiam in nihilum redigere, ob id & Dñs eos pro nihilo habebit. Eruntq; apud omnes qui in Eccleſia eius ſunt, contempti & anathematizati. Manſit enim hęc ſemper prędationi non obnoxia, infracta, incõcuſſa. Expleri autem adulationibus, in narratione earum quæ apud eos factæ ſunt, rerum, ſermonem glorioſum contexunt.

GREGORIVS.

Vniuerſum denotorũ epiſcoporum ſacrũ conuentum cõuocauerunt, quo ſynodicè in vnum cõuenientes, ex ſacra ſcriptura diſquiſitionem de erronea ſimilitudinũ pictura faciant, quæ ab excelſa & Deo decente latria, ad humilẽ, terreſtrẽ & materialem creaturarũ latriam hominũ mẽtes detrahit. Hæc inquam deſquirant, & quid ſibi hac de re videtur, exclament, cognoſcentes id quod à prophetis dictum eſt: Labia ſacerdotum cognitionem cuſtodient, & legem exquirent ex ore eorum. Nuncii enim Dei ſunt omnipotẽtis. Mala. 2.

EPIPHANIVS.

Immemores verbi Dei ex virgine * generationem, magnũ hoc & ſalutare myſteriũ, quod ipſe nobis incarnatus gratuitò donauit, liberando nos ab idolorum errore & inſano cultu: hanc ipſi ſalutem comminuẽtes, ſibi honorẽ adſcripſerũt, qua improbè contra Catholicam Eccleſiam triumphare nituntur. Quibus meritò per prophetã Chriſtus, alloquitur: Sacerdotes cõtaminauerunt leges meas, & ſancta mea profanauerunt, inter ſanctum & prophanum non poſuerunt diſcrimen. Siquidem imagines Dñi & ſanctorum eius, non diſcreuerunt à dæmonum imaginibus. Quin etiàm has ſimulacra gentium appellãtes, ſycophantarũ more Eccleſiam, quam Chriſtus ſuo ſanguine ſibi comparauit, accuſant, & quòd coloribus varijs euangelicæ hiſtoriæ pingantur, reprehẽdũt: quam tamen fideles venerandam & ſanctã prædicant, cùm non reſpictãt ad ea quę oculis repræſentantur, ſed quæ per res ſignificãtur. Nam vt illi qui audiunt auribus, gloriã Deo acclamant: ità qui oculis vident, eundẽ glorificant: quia in recordationem conuerſationis illius inter homines, hoc modo peruenimus. Nam ſi narratio ſcripta nobis res declarat, quid ni & pictura idẽ demonſtret? Qualia autẽ nugari pergãt, videamus. Quæ, aiunt, ab excelſa & Deo decente latria, ad humilem, terreſtrem, & materialem creaturarũ latriam, hominum mentes detrahit. O inſanientem, linguam, quam inſtar machęræ acutę & veneno imbutæ poſſidẽt, qua Chriſtianorum inculpatam fidem, in ſimulacrorum arbitrantur trãſlatam culturam. Et cõtumeliosè humilem & materialẽ creaturarũ latriã hãc appellãt. Nemo enim Chriſtianorũ, eorũ quæ ſub cęlo ſunt, imagini latriam exhibuit. Etenim hoc eſt gentilitũ ſabulamẽtum, dæmonumque inuentio, Sataniceè demũ actionis aggreſſio. Verùm hoc Chriſti in

* generationis aut genetaꝝ,

Eze. 22. d

hac

hac terra peregrinatione ſubuerſum eſt. La-
Ioan.4. tria noſtra eſt in ſpiritu & veritate. Inter varia autem quę Deo dicantur & ſanctis eius, Eccleſia quoquè ritum imaginum habet. Etſi autem ſeipſos redarguunt, cùm dicunt,
Ioan.7.b Et quid ſibi hac de re videatur. Ignorãt igitur quod ore Dominico dictũ eſt: Qui à ſeipſo loquitur, gloriã propriã quærit. Cũ igitur hi à ſeipſis loquãtur, vt teſtificatũ eſt, & nõ à ſpiritu, qs eos audire velit, niſi q à ſpiritu alienus exiſtit? Deindè gloriabundi nõ in Domino, ſed ſuorum linguis, ſic aiunt.

GREGORIVS.

Et ideò congregata ſacra hæc noſtra ſynodus, quam numero trecenti triginta octo cõſtituimus, iuxta ritum legiſlationis ſynodicæ, volũtariè amplectimur & prædicamus decreta & ſcita, traditionesq; quas illi firmiter approbauerunt, & ſeruare iuſſerunt.

EPIPHANIVS.

Ingentis multitudinis cœtum habentes, numero & hominum copia iactabundi gloriantur, & quòd turbam contra Eccleſiam excitãrũt, ob id importuno ore & clauſtrũ neſciente, garrire, quæ fas non erat, nõ ceſſarunt. Quarè iuxta populum Hebræũ aucti ſunt & multi euaſerunt, ſed in ipſis ſibi non
Pſal.103. complacuit Dominus. Quid verò cauſæ eſt? Quia ſeipſos ab Eccleſia expellentes, in eremo errarũt, & in ſicco & inaquoſo ſpirituale vinum, corda hominum lætificans, nõ habuerunt. Iterùm autem eandem fabulam inculcant: verbis enim, ſynodicis ſtatutis inhærere pollicentur, factis autem ipſis negãt. Quin etiàm annumerant ſynodos vniuerſales præhabitas, ſic dicentes:

GREGORIVS.

Nicęna ſynodus 1. *Et primùm quidẽ, iuxta quod ſancta ſynodus magna vniuerſalis, quę tẽporibus piæ recordationis Cõſtantini Magni Imperatoris in Nicęa congregata eſt, quæ impiiſſimum Arium ſacerdotali abdicauit dignitate, propterea quòd increatum filiũ Dei, creaturam eſſe dixit, cùm ſit cõſubſtãtialis patri et ſpiritui ſancto, necnõ eiuſdẽ gloriæ*
Conſtanti nopolitana 1. ſynodus. *& dignationis. Quæ quoquè à Deo electum nobis pronũciauit fidei ſymbolũ. Ità quoquè deinceps cẽtũ quinquaginta patres cõgregati in imperatoria ciuitate, tẽporibus magni Imperatoris Theodoſij, Macedoniũ ſpirituſſancti hoſtẽ cõdẽnarũt: vtpotè quem conſtabat in ſanctum & increatũ ſpiritum blaſphemias profudiſſe. dicebat enim illũ patri & filio non eſſe conſubſtantialẽ: illa autem ſynodus, ſalutaris noſtræ ſymbolon fidei latiùs extendit, ter ſanctum ſpiritum & omnipotentem Deum eſſe prædicans.*

EPIPHANIVS.

Has quoquè ambas ſacras ſynodos & vniuerſales, Neſtorius impius ille, quiq; illi aderant hæretici, admiſerũt. Eadem etiàm ratione & hæc tumultuaria ſynodus, aliam inducens hæreſin, (à qua, qui huic aſſentiuntur, Chriſtianorum accuſatores à Catholica Eccleſia nominantur) recepit. Verùm hi nihil à dementibus hominibus diſcrepant ſolem enim exortum ſuper terram videntes, & inter ſe dicentes, plendore ſolis ſidera abſconſa ſunt, & dies eſt & non nox, aperta & manifeſta ocioſiloquentia ſua colligẽtes, admonent.

GREGORIVS.

Paſt has, ducẽtorũ ſanctorũ patrũ in Epheſo prior cõgregatio Theodoſij iuniores imperio, indaizantem & hominis adoratorem Neſtorium condẽnauit, quia decernebat ipſum Chriſtũ propriè ex Deo verbum, & particulatim aliũ Chriſtum ex muliere, & propriè quidẽ creatũ Deũ verbũ, & particulatim hominẽ. Hinc duas hypoſtaſes in vno Chriſto cõſtituebat, vnionemq; iuxta hypoſtaſin negabat, ſecundùm quam nõ alius atq; alius adoratur, ſed vnus intelligitur Chriſtus Ieſus vnigenitus, vna adoratione in propria carne adoratus. Epheſina ſynodus 3.

EPIPHANIVS.

Hanc & Eutyches & Dioſcorus, & eiuſdẽ farinæ hæretici cõfuſa Dei appellati, approbant, ſed tñ hæretici permanſerunt, vtpotè qui aliam hæreſin induxerunt. Rectè igitur & illis hi connumerabuntur, vaniloquẽtiam enim nuperam & hi in Eccleſiã adduxerunt. Quemadmodùm autem pueri ea quæ à patribus perſpicuè dicta & facta, ridiculè inuicèm enarrãt: ità & hi quoquè quæ apud oẽs notiſſima ſunt, velutì docẽdo ſe proferre putant, & ſcripto tradunt. Sed apud omnes ridiculi deprehenſi ſunt. Rursus autem ſua proptia vaniloquentia vtentes, dicunt.

GREGORIVS.

Cõgregata deindè eſt & in Chalcedone magna & vniuerſalis ſynodus, imperãte Martino DEI amãtiſſimo Imperatore. hæc Dioſcorũ & infelicẽ Eutychen anathematizauit, docẽtes in duabus naturis, poſt exactã iuxta hypoſtaſin verbi Dei vnione, non eſſe eundem & vnum Chriſtum & Dominum cum carne, ſed ex duabus naturis vnitionem factam, vnam autem mixtam & confuſam perfectam fuiſſe. Vtra has Conſtantinopoli congregata Iuſtiniani Imperatoris imperio, qui nunc in Dei pace quieſcit, ſynodus eſt, quæ Origenem, (qui & Adamantius) Euagrium, Didymum, cum gentilibus illorum commentarijs anathemate deuouit. Præterea Theodorum Mopſueſtiæ epiſcopum, & Diodorum Neſtorij præceptorem, Seuerum, Petrum, Zoaram, cum impijs eorum dogmatibus damnauit. Et epiſtolam Ibæ appellatam, qua ab Marin Perſam extat. Chalcedõnẽſis ſynodus tẽpore Martiani Imperatoris. Conſtantinopolit. ſynodus.

extat. Decreta autem & statuta quarte synodi vniuersalis approbauit.

EPIPHANIVS.

Vniuersales has & sacras synodos,& quæ illas præcesserunt, & Sergius Constantinopolitanus,Cyrus Alexãdrinus, & Honorius Romanus antistites,& omnes illi qui Monothelitæ dicuntur, receperunt: veruntamen vt hæretici à Catholica Ecclesia damnati sunt,& noua quædam dogmata per suas hæreses in Ecclesiam effuderint. Sic & hi sanctas has & vniuersales synodos recipientes, per nouam suam hæresin à Catholica Ecclesia eiecti sunt. Vana autem de his illorum est oratio & ociosa, neque vlla responsione digna: quia dum sanctas synodos appellãt, illis aduersari ostenduntur. Quòd si autem illud ex ignorantia faciunt, res est & stoliditate & ruditate plena: si verò scientes id perpetrant,impiæ sanè & absurdæ conscientiæ. Aut enim synodum synodo sibi aduersantẽ, nobis (nisi sint aliquæ ab Ecclesia alienæ & condemnatæ,quemadmodùm illorum est) ostendent,aut sanctas has & synceras sequẽtur,& quod tota Ecclesia, & ipsi recipient. Et si quidem sacras imagines susceperint, Ecclesiæ Catholicæ adhærebũt, vtpotè quas sacræ sex vniuersales synodi admiserunt: si verò non sequentur Catholicam Ecclesiam, nemo eos audiet, vtpotè qui huius sacram traditionem non sequantur.

GREGORIVS.

3. Constãtinopolit. synodus. *Deindè temporibus Constantini pij Imperatoris in hac deuota ciuitate centum septuaginta episcoporum Concilium coactum est: in quo Theodorus quem Pharan vocant, & Cyrus Alexandria præsul, & Honorius Romanus episcopus, Sergius item & Paulus, Pyrrhus & Petrus, qui illic præsidebant: item Macarius Antiochenus cum Stephano illius discipulo, anathemate percussus est, & extra Catholicam Ecclesiam eiecit, quòd vnam voluntatem & operationem in duabus vnius Dei nostri Christi naturis statuerent.*

EPIPHANIVS.

Hisce verbulis nihil ædificant. hæc enim anteà destructa fuerunt. Adulterina autem cauillatione sacras sex synodos iterùm in medium adducunt,sic dicentes:

GREGORIVS.

Sex igitur istæ sacræ & vniuersales, pia, & Deo placentes synodi,dogmata nostræ inculpatæ fidei,ex sanctis Euangelijs initiata tradiderunt, vnam scilicet esse hypostasin in duabus naturis & voluntatibus & operationibus vnius Christi Domini Dei nostri,illiusq; vnius esse & miracula & passiones.

EPIPHANIVS.

Ah quid istud est opinionis & superbę iactationis? Ecclesiam veluti rudem, & quasi nondùm Christi dogmatibus imbutam docere conantur, quæ tamen testimonijs omnium, scientia plena esse deprehenditur, quemadmodùm diuinus Paulus Ecclesię mystagogus,in spiritũs magniloquẽtia clamat. Sic enim de ea ait: Vt cognoscatur principatibus & potestatibus per Ecclesiam multimodè varia Dei sapientia. Non igitur rectè iudicârunt, sed impostorum more, ea quæ non erant dubia, in medium adduxerunt, quæ Ecclesia Catholica tanquam ancoram firmam & recipit & obseruat præceptisque eorum continuò iahæret. Nam & sacræ synodi cum diuinis placitis & venerãdas imagines admiserunt,& honore & cultu quodã certo eas patres nostri dignati sunt: quinetiã in templis sanctis ab se ædificatis, eas collocauerũt,nec illic solùm,verùm etiam in omni loco cõuenienti eas pinxerũt, salutaruntque. Verùm hoc conciliabulum, omnem illorum diuinum cœtum supergredi ausum est,& suam sedẽ contra illos potuerunt, iuxtaq; diabolum patrem mẽdacij ceruices erigentes,quę sancta erant & sacra,contaminauerunt,contempserunt,& in ignem coniecerunt. O violentiam,ô insanam audaciam, pereat eorũ superbia: Dominus ex corruptrice malitia illorum,populũ liberet, omnesq; Catholicę Ecclesię adhęrere faciat,& vt Euãgelicas picturas, & certaminum martyrum effigiationes, quemadmodùm ab initio factum est, & Ecclesia Dei obseruat,recipiãt, & vt venerentur efficiat. Deindè eisdem artibus vtentes,sic delirando dicunt.

GREGORIVS.

Quæ & nos cum omni diligentia & discussione,consilio tersancti spiritus exquirentes & cognoscentes contra ipsum illud salutis nostræ dogma,hoc est,contra Christi œconomiam,nefandam pictorum artem blasphemantem, & sex sacras sanctas synodos subuertentem inuenimus.

EPIPHANIVS.

Est & diligentia & discussio quæ in malo procedit,quemadmodùm diligentiam & inquisitionem contra propriũ patrem suũ cum Achitophel exercuit Abesalon. talibus quoquè & isti contra sanctos patres vsi sunt. Quemadmodùm etiàm diuino consilio, falsorum prophetarum vaticinia oriri Achaz arbitrabatur: verùm spe sua frustratus fuit. Quoniam & parœmiasta inquit: Sunt vię quę videntur viro rectę, sed exitus earum in fundum inferni deducunt. Talia & illis accidunt. Nam obnoxij affectibus his, vt hominibus placeant, & de proprio ore loquentes, videntur quidem vias rectas indi-

1.Reg.15. 16.& 17.

Prou. 14.

Digitized by Google

care,verùm eos qui illis auſcultant, in laqueum inferni deducunt. Quomodò enim contra diſpenſationis Chriſti myſterium, imaginum pictarũ apparatus blaſphemias inferunt? aut qua ratione ſex ſacras ſynodos cõtumelia adhiciunt? an præter illarum ſententiam, in Eccleſijs imagines collocatæ ſunt,quum ipſi illi diuini patres noſtri, doctorum more & voluntariè veritatem ſignificantes,noſtræ ſalutis myſterium in venerandis templis,pictorum opera vtentes,collocârunt? Non autem, vt ipſi aiunt: Quis contra ſalutis noſtræ dogma tempeſtiuum, nimirùm aduersùs Chriſti diſpentationem, nefandam pictorum artem induxit? Nam quod quiſpiam probat, id vituperari non ſuſtinet. Itaque ſe delirare cognoſcant, nec nugas ſuas demonſtrari ſinunt. arbitrantur autem neminem exorturum, qui fraudes eorum, quibus veritatem deprimunt,ſe deprehenſurum putet. Omnes artes illiberales, quæ à ſcopo mandatorum Dei declinant, interdictæ ſunt. Quæ verò ſecùs agunt,ſed in vſum aliquem vitæ proficiunt, & non ſunt indecoræ, ità à ſanctis patribus noſtris non ſunt damnatæ, nec excluſæ. Picturæ autem arte ſi in adſpectum turpitudinis quiſpiam vſus fuerit, execrabilis eſt & damnoſa: veluti ſi quis effigies meretricias & ſpectacula, item molles ſaltandi flexus, & equeſtrium certaminũ formas,aut ſi quid his ſimile fuerit,pingat: Sanè opus illud turpe & noxium cenſebitur. Si autem honeſtorum virorum vitas, & hiſtorias certaminum martyrum, eorundemque paſſiones,item magni Dei & Seruatoris noſtri Ieſu Chriſti diſpenſationis myſterium pictura repreſentare voluerimus,tunc quidem pictorum arte vtentes, valdè rectè feciſſe dicemur. Nam & pictor crucem depingit,neque tamen aliquis cui ſanum cerebrum eſt,ob eam cauſam pictorem auerſatur, neque à diuina gratia illum excludit,quòd coloribus eam ornauerit. Rursùs & de libris ſimiliter iudicandum eſt. Nam ſi quiſpiam turpes hiſtorias aut geſta referat, turpis quoquè & abijciendus, & Chriſtianis auribus indignus cenſebitur: ſi verò diuinitus inſpirata verba, & narrationes ad pietatem facientes ſcribat,commmendãdus eſt, & Eccleſia Dei non indignus æſtimandus. Idem de imagine Domini noſtri Ieſu Chriſti ſanctorumque eius exiſtimandum. Nam & ſi quis tibiam aut citharam fecerit, turpe illius opus habebitur: ſi verò ſacrum aliquod vas,ſuſcipiendum quidem hoc erit. Neq; quiſpiam prudens artem vituperauerit, cùm quiſpiam ædificat, quod in vitæ vſum ac neceſſitatem fuerit deſtinatum. Intentio enim & modus, quorsùm ſcilicet artis opus tendat,inſpiciendus. Et ſi quidem ad pietatẽ vergat,admittendum erit: ſi verò ad turpitudinem aliquam, execrandum & reijciendum. Appingentes autem dictis plures vituperationes,deinceps aiunt:

GREGORIVS.

Neſtorium autem dividentem in filiorũ dualitatem vnicum filium & verbum Dei pro nobis incarnatum,fingunt.

EPIPHANIVS:

Rursùs, quẽadmodùm & antè diximus, tantummodò pronunciant, nihil demonſtrantes. Quomodò enim Neſtorium fingit,qui Chriſti imaginem pingit? Neſtorius duos filios inducit,alterum quidem verbum patris,alterum autem virginis filium. Veri autem Chriſtiani filium vnicum Chriſtum & Dominum confitentur. Et cùm imaginem illius,quemadmodum caro factus eſt & habitauit in nobis,perfectus videlicet homo, depingunt, valdè rectè & piè facere cognoſcuntur. eſt enim DEVS verbum in carne apud nos diuerſatus, non ipſa Deitas conſideratur depicta. Deum enim (vt ait) nemo vidit vnquàm. Siquidem neque depingi, neque videri,neq; comprehendi poteſt,ſed tantummodò illius humanitas. Ex duabus enim naturis, & in duabus naturis Chriſtũ eſſe ſcimus,nempe indiuisìm diuina & humana. Altera quidem ex ijs indepingibilis, altera verò pingi valens,in vno Chriſto conſideratur. Et imago non quidem ſecundùm ſubſtantiam exemplo primo ſimilis exiſtit, ſed tantummodò nominis ratione, & diſpoſitione expreſſorum lineamentorum per membra. Non enim cùm quiſquam imaginem alicuius hominis pingit, animam in imagine quærit. Et quidem animæ hominis, & diuinæ naturæ differentia diſcreta exiſtit. hæc enim increata eſt, & tẽporis neſcia, illa verò & creata, & temporaria, & ab hac condita. Nullus autem qui ſapit aliquid, hominis imaginem videns, cogitauit, hominem ab anima per pictorem ſeparari. Non enim duntaxàt anima priuata eſt imago,ſed & ipſa corporis ſubſtantia: carne, inquam, muſculis, neruis, oſſibus, elementis, nempe ſanguine, phlegmate, humore & bile,quorum ſanè commixtio in imagine videri haudquaquam poteſt. Hęc enim in imagine ſi conſpici poſſent, hominem vtiquè eam,& non hominis imaginem, appellaremus. Igitur & hæc cum cæteris problematũ illorũ monſtris faciunt. Quæ verò ſequuntur,riſu digna ſunt.

Ioan. 1. b

1. Ioã. 4. b

GREGORIVS.

Nec minùs Arium, Dioſcorum, Eutychen, Seuerum, qui confuſionem & commixtionem duarum naturarum vnius Chriſti ſtatuunt.

EPI-

Digitized by Google

EPIPHANIVS.

O incircunſpectas & aniles fabulas, magnum enim exiſtimant ijſdem inſiſtere nugamentis. Nã aut ignorant, quantùm inter ſe diſtant hæretici à ſe numerati, aut voluntarij in has nugas delabuntur. Arij enim & Dioſcori & Eutychis hęreſes, cõtrariæ quodammodò ſunt Neſtorio, & inter ſe non parùm pugnant, quãquàm impietatis ratione ſatis conueniant. Arius enim à non exiſtentibus ad eſſe ante ſecula productum & *increatum Dei patris verbum dicens, huic impietati & aliã adijcit hæreſin. negat enim Chriſtum animam rationalem habere, ſed pro ea Deitatem, cui affectus applicantur. Dioſcorus autem & Eutyches, Neſtorio dicenti duas & naturas & hypoſtaſes repugnantes, naturas confundentes, vnam vaniloquè adſerunt eſſe. Et longè à via regia, quę neque ad dexteram, neque ad ſiniſtram declinat, incedentes, ab Apoſtolica & patrum diſciplina exciderunt. Quæ nunc autem cõcordia & coniunctio catholicæ & ſanctæ Dei Eccleſiæ, item picturarum explicationibus, cum Ario, Neſtorio & Eutyche? verùm dant ſinè mẽte ſonum, & verba inania effutiunt, ab Apoſtolico præcepto longè alienores. ſic enim ait Apoſtolus: Sermo veſter ſit ſemper gratioſus, ſale cõditus. Sed & bonus Iob eos deteſtatus, inquit: Num edetur panis ſinè ſale, aut eſt guſtus in verbis inanibus? Clarum igitur eſt, quòd & fruſtrà & inaniter Eccleſiam Dei accuſant, nunc quidẽ impio Neſtorio & ſchiſmatico picturam humanitatis Chriſti conuenire dicentes, nunc verò Eutychi & Dioſcoro impijs illis hæreticis & confundentibus naturas. Clarum autem eſt, quòd inter ſe ſectæ iſtæ pugnent, & vtraque contra Eccleſiam inſurgat. Nam ſi duxerimus Neſtorium, iuxta eorum verba, Eccleſiæ adhærere, mendaces deprehẽduntur, dicentes eam Eutychẽ & Dioſcorum ſequi. Si autem Eutychi & Dioſcoro cum Eccleſia conuenire, & in hoc quoquè falſi reperiuntur. Nam vt anteà dicebamus, Neſtorius & Eutyches inter ſe pugnant: quarè inepta & ſuperuacanea eorum eſt ratiocinatio.

*for. creatum

Colo. 4. a

Iob. 6. a

TOMVS TERTIVS.

EPIPHANIVS.

Hier. 12. c

QVandoquidẽ in ſpinis arantes, aliena ab Apoſtolicis ſeminibus garriunt, & hæreticorum zizaniorum germinationes colligunt, ad eos Deus per prophetam clamat: Paſtores multi corruperunt vineam meam, contaminauerunt partem meam, hæc dicentes.

GREGORIVS.

Quamobrem iuſtum cenſemus, breuiter per præſentem hanc noſtram definitionem, eorum qui hæc faciunt & venerantur, errorem demonſtrare. Igitur ſanctorum patrum & vniuerſalium ſynodorum puram & inuiolatam & à Deo traditam fidem noſtram & confeſſionem ſic obſeruantes, dicimus, non debere quenquam diuiſionem aut confuſionem, vltra verum ſenſum & voluntatem inexprimibilem & incognoſcibilem illam vnionem duarum ſecundùm hypoſtaſin vnam expreſſę perſonę, naturarum commiſci.

Nota, vt hæretici falsò iactẽt Patres & ſynodos ſe ſequi.

EPIPHANIVS.

Verè ſuum errorem oſtenderunt vanitatis huius magiſtri. Ab omnibus enim ſanctis patribus noſtris, in ſex vniuerſalibus ſynodis congregatis, in ſanctis templis alijsque conuenientibus locis venerandas imaginum picturas collocantibus, propter verba quadam exilia ſeſe abdicarunt. Errorem enim eſſe dicunt, & idololatriam aliã præter dæmonicam iſtam inducentes, inter duas res contrarias inter ſe, non diſtinxerunt. Nam ea quæ in gloriam Chriſti Dei noſtri, & recordationem illius incarnatæ politię, facta: item quę in laudem dæmoniorum, eorumque memoriam, à gentilibus & quibuſdam Iudæis conſtructa ſunt, vna appellatione per ora ſua ferunt, iactantque neque veriti ſunt ea ſcriptis mandare, commiſcentes ea quæ miſceri nequeunt: & prætexentes occaſiones in peccatis, diuiſionis & confuſionis deliramenta in Eccleſiam catholicam & theologicam ſcientiam. Quin etiàm nugantur, dicentes nullum diuiſionis modum in vnitione Dei verbi ſecundùm hypoſtaſin intelligendum aut excogitandũ. Videntur autem illi patrum ſententias nunquàm legiſſe, aut ſi omninò legerint, id defunctoriè factum eſt, & minimè diligenter. Gregorius enim theologus ille vanã horum verborum congeriem, ſiue rhapſodiam diſſecat, ità dicens: Quandò conſiderationibus diſtabant naturæ, ſimul etiàm diuidebãtur nomina. Quin & omnes beati patres noſtri confuſionem non admittentes, conſideratione duas naturas ſeparabiles eſſe dicunt, idque ratione differentię, non diuiſionis. Itaque neceſſum eſt, aut latuiſſe illos exquiſitam horum dogmatũ ſcientiam, aut iniuſtè patres accuſauiſſe, cùm ipſi nullo modò diuiſionem de duabus naturis in vnitione diſpenſationis Chriſti ſtatuant. Et Neſtorius quidem ipſa re diſtinguit naturas: aliud enim Dei verbum, & alium ex virgine ſpecialiter ad hominem, & ſpecialiter ad Deum reſpiciens, exiſtimant. Sed catholica Eccleſia à confuſione alienam vnitionem confitetur, & naturas ſola conſideratione indiuiſim diſtinguit. Nam & poſt vnitionẽ vnum Emmanuel confitetur. Iniuriam autem in naribus ſpirantes, inferun-

Greg. theolog.

GREGORIVS.

Quænam eſt hæc inſana opinio pictorum, vt lucri turpis & miſeri cauſa, ea q̃ effici nequeãt, ſtudeant conficere, vt & ea quę ore & corde ſunt tantummodò confeſſa, impijs manibus figurare intendat?

EPIPHANIVS.

Stupidi eſt, eiuſcemodi verba fundere, animoq; tali eſſe prædituꝫ, qui nihil aliud, quàm probos & innocentes cauillari, didicit. quorsùm enim iſta inſana mens, res in Eccleſia ſacras, nugis & deliramentis æquare? Nam quod dicunt, pictorum eſſe lucri turpis cupiditatem, vt Chriſti imagines in templis conſpiciantur: non vident & eos lucri cupiditati deditos, qui ſacros Euangelij codices deſcribunt. Quin etiàm appellant illos vmbratiles pictores, qui Chriſtum coloribus delineant, depinguntq;? Quid ergo? Num & fabrum crucem præparantem, ædificantemve, ſcaiotectona, hoc eſt, ineptum fabrum & rudem, vocabunt? Dicatur & lapicida, qui menſam ſacram in eccleſijs polit & aptat, ſcaiolithurgos, id eſt, improbus lapicida. Similiter aurifaber, & argentarius faber, κακοτεχνίκους, hoc eſt, ineptus, & minimè in ea arte doctus auri cudendi magiſter, & phrygio: non tamen ob horum inſaniam quæ uis ars & ſcientia, à DEO ad gloriam illius & noſtram vtilitatem noſtræ vitæ tradita, peribit. Quòd autem in craſſa ignorantia verſentur, & intignitè improbi ſint, ex ſacra ſcriptura & diuinis patrum ſententijs audiant: Hæc enim naturæ noſtræ à rerum opifice donatam ſcientiam approbant. Sic enim Iob de DEO dicit: Quis dedit mulieribus ſubtegminis & telæ ſcientiam? Quin etiàm vt aſſerit, teſtaturq́ ſcriptura, à DEO data eſt Beſeleel ſapientia in omni fabrili ſcientia. Sic enim ait Moſes: Et loquutus eſt Dominus ad Moſen, dicẽs: Ecce nominatim vocaui Beſeleel, filium Vrię, * filium Or, tribûs Iudæ, & impleui illum ſpiritu diuino ſapientiæ, eruditionis & ſcientiæ, vt omne opus fabrè excogitet, & faber ſummus ſit, tum in argẽto & auro, tũ ære & ferro, hyacintho & purpura, & coccinea tela & byſſo conſuendo. Præterea docui eum lapidicinam ad opera, & fabrilem artem ad ligna vsûs cuiuſlibet apparanda. Et dedi illi ſocium Eliab, filium Sciſamachon de tribu Dan, & in corde oĩs eruditi collocaui prudentiã, vt faciant omnia quæ mandaui tibi. Quibus ſanè magnus ille & facundia & eruditione omnigena in theologia Gregorius, conſona conſentientiaq́ue tradit, dicens: Et defecẽdit ſpiritus Dñi, & deduxit eos, & ſpiritus ſcientiæ repleuit Beſeleel architectum tabernaculi. Mirum eſt igitur, cùm ex Deo homines iſti improbi ſcientiã eſſe videant, cognoſcantq́ue nobis traditam, quid ità inſolenter ſe gerant. Profectò ob eam cauſam recenſendi ſunt inter hæreticos à Deo damnatos. nam vt ſcriptum eſt, Peccatis peccata accumulant. Germani igitur filij, & non nothi & adulterini, ſponſæ exornatæ Chriſti, quæ neque maculas neq; rugas habet, catholicæ Eccleſię, ſoli Deo cum obſecratione ſacrificia & cultum præſentantes, venerãdam Chriſti imaginem, veræq́ue & indubitatæ virginis noſtræ Deiparæ, ſanctorum angelorum, & omnium denique ſanctorum, ſenſu visûs intuentes ſanctificat, & in memoriã eorum animo & corde perpendunt, vt in vnum Deum per inſtitiam credant, & ore confiteantur ad ſalutem. Eodem modò & Euangelij audientes auditione ſenſitiua ſanctificationem, gratia repleti, corde quoquè intelligunt ſcriptorum narrationẽ. Deindè fruſtrà inflati, aiunt:

Iob. 38. ſecundùm tranſl. 70.

Exo. 31. a b

* filij

Greg. Nazianzen⁹.

GREGORIVS.

Arbitratus etiàm ſic eſt, ipſam imaginem Chriſtum vocando. Eſt autem Chriſtus hoc nomine Deus & homo. Sequitur, vt & imago Dei ſit & hominis: & conſequens eſt, vt aut iuxta opinionem vanitatis ſuæ, Deitatem, quæ circumſcriptione creata carnis circumſcribi non poteſt, circumſcripſerit: aut inconfuſam illam vnitionem, impietatis confuſione confunderit, & geminas blaſphemias in Deitatem, & per deſcriptionem & confuſionem intulerit. Iiſdem ergò blaſphemijs eorum adorator inuoluitur, & væ illud vtriſque præmium, quòd ſcilicet & cum Ario, Dioſcoro, Eutyche, & Acephalorum hæreſi erraverint.

EPIPHANIVS.

Non eſt imaginum ſtructura, pictorum inuentio, ſed Eccleſiæ catholicæ probata logiſlatio & traditio. Nam quod vetuſtate excellit, venerandum eſt, vt inquit diuinus Baſilius. Teſtatur hoc ipſa rerum antiquitas, & patrum noſtrorum, qui ſpiritu ſancto feruntur, doctrina. Etenim cùm has in ſacris templis conſpicerent, ipſi quoquè animo propenſo veneranda templa extruentes, in eis quidem gratas orationes ſuas & incruẽta ſacrificia Deo, omnium rerũ Domino offerunt. Atquì conſilium & traditio iſta, non eſt pictoris: eius enim ſola ars eſt: verùm ordinatio & diſpoſitio patrum ſanctorum, qui ædificauerunt. Hoc autẽ nomen Chriſtus, ſignificatiuum eſt & deitatis & humanitatis, duarum Chriſti perfectarum naturarum. Secundùm autem illam naturã qua viſus eſt, homines Chriſtiani illius imaginẽ depingere didicerunt, non ſecundùm eam qua inuiſibilis erat. Hæc enim deſcribi non potuit. Audiuimus enim ex Euangelio, Deũ neminem vnquàm vidiſſe. Itaq; natura humana Chriſto depicto, vt rei veritas id indicat, ſecundùm nomen tantùm Chriſtiani confitentur

Baſilius Magnus.

Ioan. 1. b

1. Ioã. 4. b

Digitized by Google

confitentur ſe adaptare viſam imaginem archetypo, & non ſecundùm eſſentiam. Ipſi autem ſtolidè leues, imaginem & prototypum nihil differre dicunt, & in diuerſis ſubſtantijs identitatem ſubſtantiæ indicant.

Quis autem riſu inſignẽ ruditatẽ & imperitiam nõ proſequatur, immò magis impietem eorũ nõ deflebit? nam in ſenſum reprobum conuerſi, ea quæ non decent, blaterãt: & catholicam Dei Eccleſiam, propter imaginum apparatum, confuſionis cauſam habere iactitant, & illam Deitati ſpeciem circunſcriptionis attribuere. Deindè iniquitatem iniquitati ſuperaddentes, væ nobis minantur, ſed labor eorum in caput eorum conuertetur. Nam ſi is qui execrabatur veterem Iſraelem, execrabilis erat, & qui benedicebat, benedictus: quanto magis qui nouum Iſraelẽ videntẽ intelligenter Deum, Dei ſcilicet Eccleſiã, execratur, execratione plenus erit? Quis autem illos non deteſtetur, cùm Eccleſiam cum Ario & Dioſcoro, & Eutyche, & Acephalorum hæreſi, errâlle dicant? Hos ſanè illi magiſtros & nouæ hereſeos ſuæ anteſignanos habent. Num.24.

Euſebius Pamphili ſcribitur hic Arianę hęreſis defenſor.

In ſubſequentibus etiàm Euſebius Pamphili, ab illis in teſtem aduocatur: qui tamẽ ab omni Catholica Eccleſia Arianæ hæreſeos defenſor eſſe cognoſcitur, quemadmodùm in commentarijs ſuis & omnibus à ſe editis libris manifeſtum fit. Dicit enim ſecundo loco adorandum Deum verbum & miniſtrum patris, & ſecũdas dignitatis partes ferre, qua in re conſubſtantialitatis opinioni repugnat, & tranſmutationem ſacratę carnis Domini in Deitatis naturam renuit, & ex eo confuſionem adſtruendo, imagines non recipit. Neque is ſolùm, verùm omniũ Arianorum inſana & impia turba. Opinantur enim, extra animam rationalem, Dominum noſtrum factum hominem, & pro anima Deitatem habuiſſe, vt affectiones illi quoquè adſignent, quemadmodùm Gregorius Theologus teſtificatur. Et quemadmodùm Theopaſchitæ hæretici imaginem non admittunt, ità neque Seuerus, qui confuſionem induxit, imaginem CHRISTI DEI noſtri in Eccleſia non recipit, quemadmodum à pluribus hiſtoricis illud traditum eſt.

Grego. Theologus.

Quomodò igitur Ario, Dioſcoro, Eutychi & Acephalorum hæreſi catholicam Eccleſiam, quæ imaginum picturas recipit, ſimilem dicunt? Mira profectò ſunt. Neque quicquam aliud agunt, quàm inanes quaſdam blaſphemias lingua eorum effrenata eructantes aerem verberent. Audiant igitur veritatem. Quemadmodùm in ſuperioribus diximus, ſupra omnem circũſcriptionem eſt diuina natura: ſed humana circunſcribi & definiri poteſt. Neq; quiſquã adeò delirus eſt, qui humanã naturam circũſcribi poſſe dicens, per eam circũſcribere tentat, quæ circunſcribi haudquaquàm poteſt. DOMINVS enim, quatenùs perfectus erat homo, in Galilæa fuit: fuit & in Iudæa. eius rei fidem ipſe faciebat, dicens: Aſcendamus in Iudæam iterùm. Et de Lazaro ſuis diſcipulis loquens, ità ait: Gaudeo propter vos, vt credatis quòd non fuerim ibi. Quatenùs autem Deus eſt, in omni loco dominationis ſuæ adeſt, & vſquequaque incircunſcriptibilis permanet. Quomodo igitur intemperanti lingua, deliramenta iſta iteratim effutiunt? Et ità dicunt: Circunſcripſit iuxta ſuam opinionem pictor, circunſcriptione creatæ carnis, diuinitatem quæ circunſcribi non poteſt. Si in Præſepi iacens faſcijs* inuolutus per naturam humanitatis illius diuinitatis natura fuit, circunſcribetur & in colorata imagine humanitatis eius, incircunſcriptibilis eius diuinitas: Si verò illud factum non eſt, neque hoc etiam. Vtinã cognoſcant diuini Dionyſij ex libro de Hierarchia verbum, ſic dicentis: Non enim eſt exacta ſimilitudo cauſaris & cauſis. habent enim cauſata cauſarum contingentes imagines. Ipſę verò cauſæ, ſm proprij principij rationem, exemptę ſunt & ſupereminẽt. Vt ꝓfectò & illis qui vel paululùm mẽtis habeãt, manifeſtũ ſit, collectaneã eorum vaniloquẽtiam non aduersùm pictores, ſed contrà Dei Eccleſiam deſtinatam. Eadem autem impudentia vtentes contumaces, dicunt: Dionyſius in li. de Hierarchia

* inuoluta

GREGORIVS.

Damnati autẽ à cordatis viris in eo, ꝙ in cõprehenſibilem & incircunſcriptibilem diuinam Chriſti naturã ipſi depingere ſtuduerunt, ad aliã aliquam praua inuentione apologiam confugiũt, quòd ſolius carnis, quã vidimus & palpauimus, & cum qua verſati ſumus, illius inquã, imaginẽ exhibemus: quod ſanè impium eſt, & Neſtoriana diabolica inuentio.

EPIPHANIVS.

Ijſdem ſuis artificioſis technis vtuntur iniqui iſti veritatis accuſatores, quique ad impudentes contradictiones ſeu propendent. Simul etiàm ſibijpſis conuenientia garrientes, in laqueum blaſphemiæ cadunt. Et non ſobria verba proferentes, incircunſcriptibilem & incomprehenſibilem diuinam Chriſti naturam, in Chriſtianis accuſant, dicentes eos illam circunſcribere. Deindè vaframento artis vſi, perſonamque reſumentes, mendacium demonſtrant, quòd carnis ſolius, quam vidimus & contrectauimus, & cum qua verſati ſumus, imaginẽ referimus. Atq; id, vt ex hoc rursùs in Neſtorij dogma Eccleſiam abducãt. vndè & ſubijciunt: Quod eſt impium, & Neſtorianæ dæmoniacæ prauitatis inuentum. Audiat igitur iſti veritatem. Chriſtiani vnum Emma-

nuel Christum Deũ noſcentes, ipſum pingunt ſecundùm hoc, quo verbum caro factũ eſt. Varia inſuper deliramenta à ſe reijciũt, ſimplici mente omnia quæ in Eccleſia tradita ſunt, recipientes: & picturas inſpicientes, nihil aliud animo cogitant, quàm quòd in his ſignificatur. Nam cùm in pictura virginem peperiſſe conſpiciunt, angelosque cũ paſtoribus adſtantes, Deum hominem factum eſſe reputant, natum ob noſtram ſalutem, atque id etiàm confitentur, dicentes: Is qui extra carnem eſt, incarnatus eſt: verbum corpus induit, increatus eſt creatus, intangibilis eſt palpatus: eumque vnum in Deitate & humanitate perfectum prædicant. Dictum eſt autem in præcedentibus de Neſtorij impia hæreſi, quòd ſcilicet imaginũ effigiationes nihil cum ea conueniant. Et iam de hac quoq; ſatis dictum eſt, ſi modò quippiam de ea dici oportet. Arbitrati autem ſecum aliquid inuenille, dicunt.

GREGORIVS.

Conſiderandum eſt & hoc. Quòd ſi iuxta orthodoxos patres, ſimul caro, ſimul Dei verbi caro nunquam partus ionis notitiam ſuſcepiſſet, ſed totaliter tota natura diuina adſumpta, & totaliter & perfectè Deitate arrepta fuiſſet, quomodò in duas diducetur, & ab impijs illis qui iſtud facere conantur, priuatim ſeparabitur? Conſimiliter verò & de ſacra eius anima ſe habet. poſtq; enim aſſumpſiſſet Deitas filij in propria hypoſtaſi carnis naturã, inter Deitatẽ & carnis craſſitudinẽ, anima mediã ſe interpoſuit: & quemadmodum ſimul caro, ſimul verbi Dei caro: ſic ſimul anima, ſimul verbi Dei anima. Et ambabus ſimul conſpectis, videlicet anima & corpore, inſeparabilis ab ipſis Deitas extitit, et in ipſa etiàm diſſiũctione animæ à corpore in voluntaria paſſione. Vbi enim anima Chriſti, illic etiàm Deitas: & vbi corpus Chriſti, & illic quoque Deitas conſiſtit.

EPIPHANIVS.

Nota fraudem hæreticorum.

Quoties iſti qui Catholicam Eccleſiam aueſſantur, improbum & impium aliquem ſermonem contexere inſtituunt, quædam ab omnibus confeſſa & aſſerta aſſumunt, vt propter iſta probè dicta, in cæteris quoquè fidem acquirant. quædam enim rectè pronunciantes, littorales lapillos cùm vnionibus commiſcent, & ad proprium vomitum reuertũ, in duas partes deductum, & priuatim ſeparatũ vnum Chriſtum ab illis, qui venerandas imagines recipiunt, docẽt, & pernersè loquantur de partitione, cuius ſententia non eſt recepta. Sed vt videntur, patrum ſententiæ illos latent. Omnes enim conſilio quodam & inſpiratione diuiſionem duarum naturarum apertè prædicant. Non quidẽ rebus ipſis, quemadmodùm in ſuperioribus dictum eſt, vt blaſphemus auſus eſt dicere Neſtorius. Sermo autem, qui ob id, q̃ Chriſtus, quemadmodùm fuit perfectus homo, pingatur, diuiſiones aut priuatas ſeparationes, aut alias partitiones factas dicit, à veritate non proficiſcitur: neq; rursùs verus eſt, qui econtrà confuſionẽ iactat, quemadmodùm iſti falſarij ſæpè dixerunt. Aliud enim eſt imago, aliud prototypum: neq; aliquis, modò quid ſapiat, proprietates prototypi in imagine exquirit. Nam vera ratio in imagine nihil aliud, quã nominis cõmunionẽ, cuius eſt imago, neque ſubſtantiã prototypi (vt ſæpè alias diximus) cognoſcit, hoc ſcilicet ipſa ſignificatione dictionum cogente. Deſperantes enim contra catholicam Eccleſiam ſe poſſe aliquid inſitè obijcere, vana quædam & nugacia garriunt, & futili loquacitate auditoribus inſinuare nituntur. Quamobrem & ridiculẽ apud omnes deprehenduntur, nunc quidem diuiſionem, nunc confuſionem ſpargentes: & promptiſſimam, vt verbis peccent, linguam habent. Quarè adijciunt.

GREGORIVS.

Siquidem igitur in paſſione inſeparabilis ab his manſit Deitas, quomodò inſani iſti, & quauis imprudentia irrationaliores, carnem Deitati coniunctam & deificatam, diuidunt, & hanc, vt nudi hominis imaginẽ, pingere conantur? Et ex hoc in aliud impietatis barathrum labuntur. Nã carnem à Deitate ſeparantes, & per ſe ſubſiſtentem eam inducentes, aliamq; perſonam in carne conſtituẽtes, q̃ in imagine repræſentari dicunt, quartã perſonã Trinitati adijciũt, & diuinã aſſertionem prædicant impiã. Itaq; fiet illis qui Chriſtũ depingere nituntur, vt aut Deitatem circumſcriptibilẽ & cum carne confuſam dicãt, aut corpus Chriſti expers Deitatis & diuiſum, præterea perſonam per ſe ſubſiſtentem in carne aſſerant: & ità Neſtorianæ Deo repugnãti hæreſi ſimiles exiſtant. In talẽ igitur blaſphemiã & impietatẽ cadentes, pudore ſuffundantur, auerſentur ſeipſos, & talia facere deſinant, nec hi ſolùm qui faciũt, verùm etiàm qui falſo nomine factam & dictã ab ipſis Chriſti imaginem venerantur. Abſit à nobis ex æquo & Neſtorij diuiſio: et Arij, Dioſcori, Eutychis & Seueri confuſio, malè ſibiipſa repugnantia, & qua vtraque ex æquo impietatem procurant.

EPIPHANIVS.

Nequaquàm vna via hæreſeos, Chriſtianorum accuſatorum anteſignani incedunt, quemadmodùm econtrariô Orthodoxis mos eſt regiam viam ambulare, neque huc & illuc declinare, ſed in vijs Domini tantummodò verſari, illi autem repugnantiſſimas inter ſe opiniones conſtituentes, proprijs ſenſibus inhærentes, ſapientes ſibi per

omnia

Eſa.5 c omnia videntur. Sed ab Eſaia qui veritatem liberè proloquitur, audire coguntur: Væ qui ſibi ſapientes videntur, & in ſeipſis eruditi. Nam quæ nec vnquàm etiàm à Chriſtianis effata ſunt, ipſi tanquàm confeſſa accipiũt: falſisque argumentationibus vtentes, ſophiſticè Eccleſiam iuuadunt, conuiciaque & contumelias quas poſſunt, congerunt. neq; etiam his contenti, impietatis quoquè inſania laborãt. Etenim quæ Diodorus & Theodorus epiſcopus Mopſueſtiæ, item Neſtorius, Eutyches, Dioſcorus & Seuerus contra veritatem rabientes, adſtruxerunt, hæc omnia boni ſcilicet iſti viri, Eccleſiæ Catholicæ adſcribunt. Quin etiàm malum malo commiſcentes, hæreſiarcharum iſtorum verba, delirijs & ſtoliditate plena & exundãtia, cum vero Eccleſiæ ſermone confundunt. Non aliter autem ac caupones, hac in re mihi feciſſe videntur. nam vt illi vinum cum aquæ turpis lucri gratia cõmiſcent, ità quoque iſti veritatis ſermonem cum peruerſo confundunt. Nam Dioſcori hæreſis, Neſtorio planè aduerſatur: contrarias autem hæreſes in vna opinione & confeſſione eſſe, nõ contingit. Album enim & nigrum, calidum item ac frigidum, in vno ſubiecto eodem tempore exiſtere, impoſſibile. Nemo enim in niue calorem, neque in igne frigus deprehenderit. Stoliditatem autem ingenij inſani ex his eriàm deprehendere licet. Idem eſſe aiunt, imaginem, & exemplar primum imagmis. Eam ob cauſam ad confuſiones & diuiſiones cogere conantur eos, qui hiſtoriam euangelicam depingunt. Nam Eutychianiſtarum, aut eorum qui vnam, in vnitione ſecũdùm hypoſtaſin Chriſti naturam aſſerunt, & cõfuſionem ex eo opinantur per ſubuerſionẽ veritatis, qua nihil aliud agũt, quàm vt oſtendant naturã & hypoſtaſim idẽ eſſe, quæ ſanè inter ſe differre, veri Eccleſiæ Catholicę alumni cognoſcunt. ὑπόστασιν enim cùm proprietatibus ſubſiſtentiam dicimus, ab eo quod eſt ὑφίστασθαι, hoc eſt, ſubſiſtere: φύσιν verò, id eſt, naturam, rem per ſe exiſtentem, non indigentem altera vt ſubſiſtat, παρὰ τὸ φύεσθαι, hoc eſt, à naſcendo. Hoc modo iſti & ipſum Chriſtum, & imaginem illius, nihil ſecundùm ſubſtantiam inter ſe differre aiunt. Nam ſi differẽt iam cognouiſſent, monſtroſam illam orationem non contexuiſſent. Omnibus ſiquidem manifeſtum eſt, aliud eſſe imaginem, aliud prototypum. Illa enim res eſt inanimata, hoc autem anima prædituin eſt. Quandoquidem autem nugati ſunt, in imagine diuinam naturam circumſcribi, excidentes à vero ſermone, in reprobum ſenſum traditi ſunt. Petro enim & Paulo in imagine figuratis, certum eſt eorum non adeſſe animam: cùm neque etiàm quiſpiam, ipſo Petri corpore præſente, animam illius videre poſſit. Et cùm ipſa non videatur, quiſnam, rogo, qui veritati ſtudet, dixerit, ſeparatam eſſe carnem Petri ab anima illius? Quę ſi ità ſe habent, quãto magis ĩ circũſcriptibilis verbi Dei natura, ex aſſumpta ab illo carne circũſcripibilis exiſtit? Non. n. diuina natura ex itinere defatigata fuit, neque à muliercula Samaritide potum petebat: neque cùm à Iudęis lapidabatur, diuinitatis natura laborabat, aut lapidibus impetebatur. Abſit iſta à nobis blaſphemia. Hæc igit vaniloquentia iconoclaſtarum, mirificas ſtrophas & verſutias cõtra imaginum pictu ram excogitat: quinetiam intemperanti lingua & alia quædam adferunt, iniquitatem iniquitati accumulantes. quartam enim perſonam ad Trinitatem adiectione nugantur. At qui in gremio Eccleſiæ catholicæ tanquã genuini filij ſe continent, omnia quæ de Domino noſtro Ieſu Chriſto per œconomiam diſpenſata ſunt, recipientes, Arium, Neſtorium, Apollinarem, eorumque diſcipulos Dioſcorum & Eutychen execramur, veneràdasque imagines ſuſcipimus: Imagines inquam ſolummodò, neque quicquam aliud eas, quàm imagines exiſtimantes, quæ ſcilicet primi exemplaris nomen tãtùm habent, ipſam verò ſubſtantiam minimè. Cancri autem in modum obliquè gradientes, ad aliam blaſphemiam iter conuertunt dicẽtes:

Ioan.4. Ioan.8.

Locus mutilatus.

GREGORIVS.

Exultent & lætẽtur, & libertate linguæ fruãtur, quicunque veram Chriſti imaginem ſyncerisſima mente facientes, deſiderant & venerantur, & ad ſalutem animi corporisque adſerunt, quã ipſe Dominus noſter Deus ſummus ſacerdos, ex nobis integrè maſſam aſſumens, circa paſſionis tempus in typum & recordationem efficaciſſimã ſuis ſacerdotibus & myſtis tradidit. Nam cùm ſe ſponte morti obijceret, glorioſæ inquam illi & viuificanti, ſumens panem, benedixit, poſtquam gratias egiſſet, & fregit, tradensque diſcipulis, dixit: Accipite, manducate in remiſſionem peccatorum, hoc eſt meum corpus. Similiter & calicem tradens, dixit: Hic meus eſt ſanguis, hoc facite in mei memoriam, veluti nè eſſet vlla alia ſpecies electa ab illo, aut quaſi non poſſet vllo alio typo eorum quæ ſub cælo ſunt, incarnatio illius repræſentari. Eccè igitur viuificãtis corporis illius imaginem, quæ honorificè & glorioſè exhibita eſt. Quid enim aliud in his egit Chriſtus Deus? Non ſanè aliud, quam vt oſtenderet & exhiberet nobis hominibus apertè myſterium illud, in diſpenſatione ſecundùm illum operatum. Quia quemadmodùm id, quod è nobis aſſumpſit, materia ſola eſt ſubſtantiæ humanæ, iuxta omnia nõ perfectè expreſſa, qua per ſe exiſtit perſona, nè adiectio in diuinitate accidat: ità & imaginem totam electam, videlicet panis ſubſtantiam, mandauit apponi, nè ſcilicet humana effigie figurata, idololatria induceretur. Quemadmodùm igitur ſecundùm naturam Chriſti corpus (vtpotè quod à Deo eſſet) ſanctum eſt, ſic & poſitione, videli-

cet

cet imago eius ſancta, vt quæ per quandam ſanctificationem ipſa Dei gratia manet. Hoc enim (vt diximus) Dominus Chriſtus tractauit, vt ſicuti carnem quam aſſumpſit, propria ſecundum naturam ſanctificatione ex ſua vnitione deificauit. ſimiliter etiam panem Euchariſtiæ, veluti veram imaginem naturalis carnis per ſancti ſpiritus aggreſſionem ſanctificatam, diuinum corpus eſſe voluit, illiq; ſic placuit. Medius autem venit ſacerdos, qui ex communi ſanctum id facit ſacra illa anaphora. Cæterum iuxta naturam animata & intelligibilis caro Domini, per ſpiritum ſanctum diuinitati iuncta eſt. Eodem modo & à Deo tradita imago carnis eius, panis ſcilicet diuinus impletus eſt ſpiritu ſancto, cum poculo quoq; ſanguinis lateris illius viuificantis. Hæc igitur vera incarnatæ diſpenſationis Chriſti Dei noſtri imago, quemadmodum prædictum eſt, quam ipſe nobis verus naturæ vinidus creator, propria voce tradidit.

EPIPHANIVS.

Hæretici ab alijs in alios labũtur errores.

Videtur quidem tota oratio abominanda. nam qui temèl à veritate exciderunt, in multas & periculoſas abſurditates, per conſequentiam proprij erroris, deferuntur. ſic & iſtis vaniloquis contigit. Nam à via veritatis deſciſcentes propter imaginum formationem, in aliam quoque extremam dementiam perducti ſunt. Nam tanquàm ex Delphico oraculo obliqua iſta & pernicioſa dogmata vaticinati ſunt. Sed à Prouerbiorũ

Prou. 6.a authore audient: Laqueus validus viro propria labia, & capietur verbis oris ſui. Ligna enim & fœnum & ſtipulas appoſuerũt, quo-

Nullus Apoſtolorũ Euchariſtiã vocauit imagines corporis Chriſti.

rum finis ad vſtionem deſtinatus eſt. Nemo enim vnquàm ſanctorum apoſtolorum, qui tubæ ſunt ſpiritus ſancti, aut glorioſorum patrum noſtrorum, incruẽtum noſtrum ſacrificium in memoriam paſſionis Chriſti Domini Dei noſtri, & totius ſuæ diſpẽſationis factum, imaginem corporis illius dixerit. Nam is qui accepit à Domino, ſic non dicit aut confitetur, ſed audiũt eum ſic dicentem

Ioan. 8.f euangelicè: Nisi comederitis carnem filij hominis, & biberitis eius ſanguinem, non

* habebitis vitam in vobis, & Ibidẽm *intrabitis in regnum cælorum: & qui manducat carnem meam & bibit ſanguinẽ meũ, in me manet, & ego in eo. Et cùm accepiſſet panem, & gratias egiſſet, fregit & dedit diſci-

Mat. 26.e Marc. 14.c Luc. 22.b pulis ſuis, & dixit: Accipite, edite: hoc eſt corpus meum. Et accepto calice, cùm gratias egiſſet, dedit illis, dicens: Bibite ex hoc omnes. hic eſt enim ſanguis meus noui teſtamẽti, qui pro multis effunditur in remiſſionem peccatorum. Non autem dixit, Sumite. edite imaginem corporis mei. Quin etiàm Paulus diuinus apoſtolus, è ſacris Domini ver-

1. Cor. 11.e bis hauriens, dixit: Ego accepi à Domino, quod & tradidi vobis, quia in ea qua traditus eſt, nocte accepit panem: & poſtquàm gratias egiſſet, fregit & dixit: Accipite, manducate: hoc eſt corpus meum quod pro vobis frangitur, hoc facite in meam recordationem. Simili modo & poculum, poſtquàm cœnatus eſſet, dicens: Hoc poculum nouum teſtamentum eſt in ſanguine meo. hoc facite, quotieſcunquè biberitis in meam commemorationem. Quotieſcunque panem hunc ederitis, & poculum hoc biberitis, mortem Domini annunciatis. Legas quouſquè voles. nunquàm inuenies, neque Dominum, neq; apoſtolos, neque patres, incruentum illud ſacrificium, quod à ſacerdote offertur, imaginem dixiſſe, verùm ipſum corpus, & ipſum ſanguinem. Attamen ante ſanctificationis conſecrationem, quibuſdam patribus piè ſanè viſum eſt, ἀντίτυπα, hoc eſt, exemplar ſimilis formæ nominare, quorum de numero Euſtathius, conſtans is propugnator orthodoxæ fidei, & Arrianicæ inſaniæ expugnator clarus, item Baſilius eiuſdem ſuperſtitionis auerruncator: qui apertam & planam rectorum & probatorum dogmatum viam docentes, vno ore & ſpiritu loquũtur: hic quidem, exponens dictum illud in

Cõtra Sacramentarios.

Prou. 9. a Prouerbijs Salomonis: Edite meum panẽ, & bibite vinum quod commiſcui vobis, hæc inquit: Per panem & vinum, ἀντίτυπα membrorum corporalium Chriſti prædicat. Ille verò ex eodem fonte hauriens. vt omnes ſacerdotij myſtæ cognoſcunt, in precatione diuinæ anaphoræ (*ità Græci Miſſæ partem vocant*) ſic alibi legit: Confidentes tuo ſacro altari appropinquamus, & proponentes antitypa ſancti corporis & ſanguinis Chriſti tui, te precamur & inuocamus. Et quæ deinceps ſequuntur, ſententiam patris ampliùs confirmant, quòd ante ſanctificationem antitypa vocauerint, poſt conſecrationem autem, corpus Domini & ſanguinem Chriſti, atque ità eſſe creduntur. Sed generoſi iſti, ſacrarum imaginum cupientes contemplationem obſcurare, aliam ſcilicet imaginem introduxerunt, quæ ſanè non imago eſt, ſed corpus & ſanguis. verùm vafritia & improbitate confuſi, falsò ſophiſmate ſeipſos ſubuertunt, hanc ſacram oblationem poſitione fieri dicentes. Verùm quemadmodùm iſtud dicere, aperta inſania eſt: ſic & imaginem aſſerere corpus & cruorem Domini, eiuſdem eſt dementiæ. Et præter id, quod eſt ſingularis ruditatis opus, impietatem quoquè admixtam habet. Deindè dimittentes mendacium, quadantenùs veritatem contingunt, confeſſi diuinum corpus panem fieri. At ſi imago corporis eſt, non poteſt ſanè fieri diuinum corpus. Nunquid igitur huc illucq; ſe iactantes, inconſtantia & minimè firma omnia ſua dogmata aſſerunt? Quemadmodùm enim oculus conturbatus non rectè videt, ità & ipſi prauarum & ſententiarum & rationum confuſione, mentem ſuam perturbant & peruertunt. Idemque quod inſani homines patiuntur, iam hoc, iam illud

Euchariſtia non imago, ſed corpus & ſanguis eſt.

imaginantes:

imaginantes: & nũc quidem ſanctum & notabile noſtrum ſacrificium, imaginem ſacri corporis Chriſti, nunc autem ſacrum & diuinum corpus aſſerunt. Hoc autem modo affecti ſunt, vt anteà etiàm diximus, q̃ imaginum* figurarum contemplationem, ab Eccleſia reijcere voluerunt, eccleſiaſticarum traditionum peruerſioni inſiſtentes.

* for. figuratarum

TOMVS QVARTVS.

EPIPHANIVS.

ITerùm inſiſtentes ijſdem blaſphemijs, linguas ſuas contumelia tingentes aduersùm Eccleſiam Dei, ſic aiunt:

GREGORIVS.

Imaginum autem falſi nominis prana appellatio, neque ex Chriſti, neque Apoſtolorum, neque patrum traditione cœpit: neque precationem ſacram vllam, qua ſanctificari poſſet, habet: ſed manet communis et inhonorata, quemadmodùm ab artifice pictore abſoluta eſt.

EPIPHANIVS.

Linguam magniloquam poſſidentes, improbitatem adijciunt, & longè extra timorẽ Dei audacia & confidentia cuncta agunt. Nam prẽter vana nihil cogitant & meditantur. Imagines enim in nomine Chriſti factas, falſi nominis & improbæ appellationis vocãt. Sanè ſi id ſub Imperatoribus Chriſtianis ſocijſſent, proculdubiò meritas pœnas dediſſent. Dabunt autem hanc, cùm verborum & operum ratio reddetur. Quòd autem cum multis alijs, quæ in Eccleſia obſeruantur ſinè ſcriptura, nobis imaginum veneratio tradita ſit, ab Apoſtolorum temporibus latè per hiſtorias traditum eſt, de imagine maximè hæmorrhoiſſæ, quam multis ſcriptoribus confirmare poſſumus. Huiuſmodi autem cum ipſo Domino imago, in ſtatuam conflata eſt. contingit autẽ ipſa fimbriam ſtatuæ Dominicæ, quemadmodùm in Euangelio traditum eſt, vnde etiàm ſalutem conſequuta eſt, atque hæc in libris multorũ eccleſiaſticorum ſcriptorum reperire licet.

Baſilius Magnus.

Quin etiàm Baſilius Magnus, cuius ſcripta per omnes terræ fines reſonant, in diuerſis opuſculis ſuis mentionem imaginum facit.

Gregorij Nyſſenus.

Gregorius etiàm illius & carne & ſpiritu frater, Nyſſenſium præſul, in ſermone in Abraham, idem ſentit.

Gregorij Theolo.

Item alter Gregorius, qui à Theologia nomen ſortitus eſt, in verſibus à ſe conditis, qui de virtute inſcribuntur, aſſentit.

Ioã. Chryſoſtom.

& Ioannes qui os auro ſplendidius & lucidius conſecutus eſt, in oratione funebri in Meletium epiſcopum Antiochię, & in ſermone qui inſcribitur, quòd veteris & noui teſtamenti vnus ſit legiſlator.

Cyrillus.

Cyrillus item expiator Neſtorianæ hæreſis, in Epiſtola ad Acacium Epiſcopum Scythopoleos, Anaſtaſius epiſcopus Theopoleos, Sophronius, Maximus. Sed quid hos nominatim citamus? Omnes enim ſancti patres noſtri imagines receperunt. Quam ob cauſam mendaces deprehenduntur in hoc, q̃ dicunt nõ eſſe patrum traditionem. At id valdè deceniter. Nam ſi euangelium non tradiderunt legendum, tum ſanè neque imagines fecerũt: ſi verò illud, etiàm & has curarunt edendas. Planè enim pictura conuenit cum euangelica narratione. Vtraq; bona, vtraque honore digna. Nam quid aliud quàm mutã enarrationem promittunt, & indubitanter certas inter ſe demonſtrationes & indicationes adferunt? Etenim ſi dixerimus, Sol eſt ſuper terram, & omninò dies eſt: ſiue, Omninò dies, quia Sol eſt ſuper terram: eodem modo res hic ſe habet. Nam ſi conſpexerimus in imagine Angelum Annunciantem Virginì, planè in recordationem euangelicæ hiſtoriæ venimus, qua narratur, quòd Angelus Gabriel à Deo ad Virginem miſſus fuerit, & ad illam dixerit: Saluè gratia plena, Dominus tecum, Benedicta tu in mulieribus. Cùm igitur Euangelium audimus, & quod ab Angelo deſignata eſt, percipimus: nonne omnia manifeſtiùs & clariùs multò intelligimus per picturam contemplantes, quàm per ſimplicem narrationem? Quomodò autem ad aliam ruditatis viam ſe conuertant, operæprecium eſt audire.

Anaſtaſius Theopol. epiſc. Sophronius. Maximus

Luc. 1.

GREGORIVS.

Neque precationem vllam qua ſanctificari poſſit, habet, ſed manet communis & inhonorata, vt eam abſoluit pictor.

EPIPHANIVS.

Veritatem audiant. Multa quæ inter nos ſacrata ſunt, ſacram precationem non accipiunt, cùm à ſeipſo & à nomine ſuo plena ſint ſanctificatione & gratia: quapropter & veneranda & ſancta honoramus & amplectimur. Ipſe itaque typus ſaluiferæ crucis, ſinè ſacrata precatione ſiue dedicatione, apud nos honorabilis exiſtit. Satisfacit enim nobis figura, quæ tum ſanctificationem accipit, cùm à nobis fuerit adorata. Nam ſiue in fronte eam tanquàm ſigillum imprimimus, ſiue per vacuum aẽra crucis ſignũ facimus, ſperamus & confidimus dæmones crucem poſſe fugare. Eodem modo per imaginem & per nominis ſignificantiam, quam ad primum exemplar referimus, fieri poſſe credendum eſt: quinetiam ſalutantes eam, & honorificè adorantes, ſperamus nos ſanctificationem conſecuturos. Nam cùm diuerſa ſacra vaſa habemus, eaq; amplectimur & timemus, ſanctificationem quandam ab ijs nos accepiſſe confidimus, quanquàm iſti & ſacra vaſa & crucem nugacibus verbis proſequantur, dicentes, ea eſſe & communia & inhonorata, quemadmodùm abſoluit ea & faber

De honorabili ſigno Crucis Dæmones fugante.

faber & pictor & phrygio, quandò nullam ſanctam precationem habent quę ea ſanctificet. Volentes autem & alia zizania ſeminare, tanquàm ex ſpiritu pythonico ſic deincèps loquuntur:

GREGORIVS:

Quòd ſi autem quidam ex eo errore exiſtentes dixerint, rectè & piè à nobis dictum eſſe, in ſubuerſione imaginis Chriſti à nobis facta, propter indiſſeparatam & inconfuſam eßentiam duarum naturarum in vna hypoſtaſi conuenientium: tamen iterùm dubitare oportet, propter imagines ter inculpatæ & ſuperglorioſæ dominæ Deiparæ, prophetarum, Apoſtolorum, & martyrum, cùm ſint meri nudiq; homines, neque ex duabus naturis, diuina ſcilicet & humana, in una hypoſtaſi conſiſtant, quemadmodùm in ſolius Chriſti imaginibus fieri renunciauimus.

EPIPHANIVS.

Nemo eorũ qui in Eccleſia catholica verſantur, cogitauerit hoc modo, aut dixerit, quòd rectè & pie ſenſerint iſti, præſertim in hac noua vaniloquentia: ſed quotquot ſunt ſupremi pontifices & ſacerdotes Orientis, Occidentis, Meridiei & Septentrionis, omnes eos qui tali ſunt ſententia, aut opinione, anathemate deuouerẽt. huius autem regionis pauci aliquot errarunt, & toto corpore ab Eccleſia execti ſunt, aut quia Domini vocem ignorauerint, aut quia contemptui
Mat. 18.b habuerint, quæ ità tonat: Quicunque vni ex puſillis iſtis offendiculo fuerit, ſatiùs illi fuerit, vt mola aſinaria à collo illius ſuſpenſa, proijciatur in mare. Itaque iſti Deum non timentes, contra imaginem illius blaterant: neque ſanctos illius reuerentur, ſed & contra illos linguas ſuas exerunt, ſic dicentes:

GREGORIVS.

Dubitare autem oportet propter imagines ter inculpatæ & ſuperglorioſæ Deiparæ dominæ, prophetarum, Apoſtolorum, & martyrum, cùm fuerint nudi homines, & non ex duabus naturis conſtituti, quidnam conueniens, aut commodum ad has dicere potuerint, ſubuerſo priore argumento. Profectò nihil eſt quod hic habent.

EPIPHANIVS.

Neque euangelicè, neq; Apoſtolicè, neq; ex ſcriptis, aut patrum ſententijs, neq; etiàm probabilibus vllis argumentis, vt vno dicã verbo, ſubuerterunt ea quæ à nobis piè ſunt aſſerta: ſed proprio ore loquentes, in aciem contra Catholicam Eccleſiam ſeſe cõſtituerunt. Neque enim quicquam habent, quod contra intemeratæ Virginis, aut ſanctorum imagines verè pieq; aſſerere poſſunt, quemadmodùm nos, Deo ſuppeditante oratione, demonſtrauimus. Nam in præcedentibus ex ſanctorum patrum riuis haurientes, imaginis honorem in primum exemplar reuerti ſignificauimus. Et qui imaginem Imperatoris videt, in ea ipſum Imperatorem contemplatur: & qui imaginem eiuſdem adorat, ipſum Imperatorem quoq; adorat. huius enim forma & figura, illius eſt imago. Et quemadmodùm qui deſipiens imaginem Imperatoris violat, non aliter caſtigatur, quàm ſi ipſum Imperatorem cõtumelia afficiſſet, cùm tamen illa ipſa imago præter lignum & colores nihil ſit, colores inquam cum cera mixtos & contemperatos: eodem modo, qui typum alicuius ſiue figuram ignominia afficit, in illum ipſum quem typus repræſentat, iniurius eſt. Quin etiàm ipſa rerum natura idipſum docet. Hoc etiàm vniuerſi mortales agnoſcunt, patresq; ſanctos ita tradidiſſe norunt, & eos qui aliter docent, Eccleſiæ Catholicæ, immò naturæ rerum, contradicere. Rursùs autem linguam habentes mendacijs imbutam, impetu verborum ità inſtant:

GREGORIVS.

Sed quid dicimus de ſubuerſione? Quandoquidem Catholica noſtra Eccleſia, media exiſtens inter Iudaiſmum & Gentilitatem, neutram illis conſuetam ſacrificationem accepit, verùm nouã pietatis & myſticæ conſtitutionis à Deo datæ formam & vitam ingreditur. Nam cruenta Iudæorum ſacrificia & holocauſtomata non admittit, & Gentilitatis in ſacrificando omnem idololatriam & ſtatuarum copiã auerſatur. Hæc enim caput & inuentrix abominabilis iſtius artis fuit. Nam cùm ſpem reſurrectionis non haberet, dignum ſibi iudicium excogitauit, vt per eum luſum abſentes tanquàm adhuc præſentes exhiberet. Siquidem igitur nihil noui ſapit hæc res, profectò tanquàm alienum Dæmoniacorum hominum inuentum, ab Eccleſia Chriſti longiſſimè abijciatur.

EPIPHANIVS.

Immoderatæ garrulitatis eorum ſcriptũ, bellè in deliramentis omnibus eſt exercitatum, ſceleſtumque & ridiculum propemodùm exiſtit. Nam qui in ſuperioribus ſeipſos proprijs ſuis verbis in præcipitia & barathra conieccrant, nunc in laqueum inferni ſe protrudunt. Mediam enim inter Iudaiſmum & gentilitatem Chriſtianam Eccleſiã pronunciant. Deindè ſibi iterùm malè conſulentes, dicunt, neutrum illorum ſacrificiorum Chriſtianos attigiſſe. Itaque aut illic mentiuntur, aut hic veritatem non loquuntur. Sed vt verum dicam, ſibi mentiuntur. Mendacium enim non modò veritati, ſed & ſibijpſi contrariũ eſt, quemadmodùm ſacer
Pſal. 26. pſaltes Dauid canit: Mentita eſt iniuſtitia ſibijpſi. Baſilius itaque Cæſareenſium præſul,
Baſilius Cęſareeñ. epiſcop⁹. cuius ſonus in totum terrarũ orbem egreſſus eſt, in ipſo proœmio libri contra Sabellium ſcripti, ſic inquit: Iudaiſmus cum Gentilitate pugnat, vtraq; autem cum Chriſtianiſmo. Iſti autem qui ſapientia ipſos patres ſuperare ſibi videntur, mediam declararunt hiſce duobus pugnantibus ſecum, Chriſtianorum fidem. Iudaiſmus enim Deitatis egeſtatem, gentilitas deorum copiam induxit. Gregorius verò, qui à Theologiæ
Gregori⁹ Theologus. profeſſione cogno-

cognomen accepit, vtrorunq; horum renun ciationem edisserens, ità inquit: Cùm dico Dei, patris inquam, & filij & sanctiſpiritus, neque vltra hæc Deitatem fundo, nè gentē deorum introducamus: neque intra hæc quicquam minùs definio nè diuinitatis egeſtatem decernamus, aut propter monarchiā iudaizantes, aut propter copiam gentiliter ſtatuentes. Vitium enim in vtrilque, etſi contrarijs, ſimile inuenitur. Atque illa quidem ſacrificia veteris fuere teſtamenti, quibus populus Iſraelita iuſſis diuinis acquieſcens adhæſit, hæc autem dæmonum gentilium. Nonne igitur & hoc loco diuinis prę ceptis & mandatis, dæmoniaca iſta annumerarunt & commiſcuerunt? Imaginem enim Domini, ἴδολον dixerunt, dæmonum imaginibus perſimile. Accuſant igitur & Abel & Noe & Abraham, propterea quòd per animalia ſacrificauerint: Item Moſen, Samuelem, Dauid, & reliquos Patriarchas, qui noua & gentilia ſacrificia Deo obtulerunt, cùm tamen ſcriptura teſtetur Dominum lętatum fuiſſe in illorum ſacrificijs, in odorem ſuauitatis. Vtinàm veritatem non auerſarentur: tunc enim facilè cognoſcerent, ea quæ Deo conſecrata ſunt, illi eſſe accepta. Scri-
Deu. 32.d ptum eſt enim: Sacrificauerūt Domino Deo ſuo. Quæ autem dęmonijs ſacrificata ſunt, abominanda & reſpuenda exiſtunt. Sacrificauerunt enim dęmonijs, & non Deo, inquit ſcriptura. A nobis igitur & per nos, bonū & quod bono contrarium eſt, non autem ex
1.Cor.10. ſubiecta materia. Quid enim eſt idolum, inquit Apoſtolus, aut quid eſt id quod idolis fuerit oblatum? Niſi ea quę ſacrificant gentes, dęmonijs ſacrificant, non Deo. Maximè autem errantes, & conuicia mendaciaq; fingentes, inferunt iſta.

GREGORIVS:

Ceſſent itaq; ora omnium, quæ loquuntur impia & contumelioſa contra hanc noſtram Deo gratam ſententiam & decretum. Sancti enim qui Deo placuerunt, & qui ab eo dignitate ſanctitatis honorati ſunt, etiàm ſi hinc tranſmigrauerint, non tamen eos odioſa mortua ars vnquàm faciet rediuinos. Sed quicunque ex gentilium errore illis ſtatuas aut imagines erigere fuerit conatus, blaſphemus iudicabitur.

EPIPHANIVS:

Ex his iam lectis verbis, alienos docent ſe & peregrinos à Dei pace, quam Dominus noſter ſyncerè & minimè dolosè in eum credentibus dimiſit, dicens: Pacem meam do
Ioan.14.d vobis, pacem meam relinquo vobis. Nā quomodò pax eſſe poteſt, ſi contra propriam ſententiam & decretum Catholica Eccleſia inſurgat, cōfirmans & ſtabiliens eorum traditiones? Quicunq; enim diuino zelo ducuntur, vbique patrum traditionibus conſentanea & traditioni eccleſiaſticorum mandatorum conuenientia dicunt: qui verò aliter ſentiunt, tanquam inimicos ſeſe abſcindūt.

Veri autem adoratores, qui in ſpiritu & veri- Ioan. 4. e
tate Deum colunt, non cellabunt imaginum picturas, quas in hiſtoriam & recordationē tantummodò habent, erigere: & has venerantes, amplectētesq; iuxta Deo gratam ſententiam & decretum ſuum, theoream veritatis induent, & haſtam ſpiritus vibrabunt. Nam qui à ſeculo ſancti Deo placuerunt, ad noſtram vtilitatem & ſalutem vitas depictas nobis relinquentes, & quæ ab ipſis geſta ſunt, per picturæ narrationem in Catholica Eccleſia tradiderunt, maximè in memoriam noſtræ mentis, & inſtructionem eorum politiæ. Etenim & D. Baſilius in encomio qua- Baſilius in
draginta martyrum ſic inquit: Agedùm in Encomio
medium eos adducentes recordationis gra- 40. martyrum.
tia, communem ab illis vtilitatem præſentibus conſtituamus. Oſtendemus enim omnibus tanquàm in pictura, virorum illorum fortia facta. Nam & bellorum facinora præclara & ſcriptores hiſtorici & pictores ſępiùs expreſſerunt: illi quidem oratione rem exornantes, hi autem in tabulis effigurātes, atque ità multos vtriq; ad fortitudinem excitarunt. Nam quæ ſermo hiſtoricus per auditum exhibet, hæc pictura tacēs per imitationem oſtendit. Commiſcētes autem encomia ſuæ verſutiæ, ſic aiunt:

GREGORIVS:

Quomodò autem & valdè laudatam Dei matrem, quam obumbrauit plenitudo Deitatis, per quam nobis illuxit lumen quod adiri nequit, matrem inquam ipſis cœlis altiorem, ſanctiorem Cherubim, vulgaris Gentilium ars pingere audet? Rursùs, quomodò eos qui cum Chriſto regnaturi ſunt, & in ſedibus cum eo ſedebunt iudicaturi orbem terrarum, conformes eius gloriæ, quibus non erat dignus mundus, vt diuina miracula aſſerium, quomodò inquam eos non timent per artem gentium exhibere? Profectò non fas eſt Chriſtianis, qui ſpem reſurrectionis habent, dæmonum cultura conſuetudinibus vti. Et eos qui in tanta & tali gloria reſplendebunt, non decebat ignominioſæ & mortuæ materiæ ignominia afficere. Nos autem ab alienis, noſtræ fidei demonſtrationes non recipimus & in dæmonibus teſtimonia non requirimus.

EPIPHANIVS:

In hoc vtuntur encomijs, quò ſimpliciores ad ſuam vaniloquētiam rapiant. Sed qui mentem habent ſerpentis, vafritiem verò nō habent: item qui ſimplicitatem columbæ poſſident, nouerunt & verbis & encomijs ter inculpatam & Inuiolatam verè & propriè Deiparam eſſe: nōrunt etiàm ſanctos venerari, eorundemq; virtutes per hiſtorica exempla in memoria habere. Et rursùm per ſpecificam effigiationem, certamina & vitilia eorum facta animo perſpicere, & ſupernis honoribus magnificare, cognoſcereq; illos ſecundùm diuinum Apoſtolum, cū Chriſto vinctos eſſe, & pro nobis intercedere, ſyceramq; & inuiolatam fidem, & cultum in

ſpiritu

ſpiritu & veritate,ſoli Deo offerre: minimè verò creaturis illis quæ ſunt ſub cœlo.Quid autem opùs erat materiam vituperare, quò veritatem ſubuerterēt? profectò ſatius fuiſſet,id quod peius eſt euitare, meliora autem eligere:& ſacrificia ſancta, olim à ſcriptura probata,erant in mentem reuocanda, vtpotè quę Deo placuerant. dęmoniorum autem culturæ ab illis erant ſeparandæ,quanquàm tamen eadem fuerit vtriuſque materia, ſed altera omni impietate & ſcelere redūdabat. Sed hi reſpicientes tantummodò in ſubiectum ipſum,hoc nomine damnat Eccleſiā, quòd ſymbola gentilium figmentorum admittat.Non ob id damnata eſt materia,quòd rerum differentes & contrarios vſus exhibeat. Nam ſi turpis eſt, profectò illius vſus reijciendus eſt.Porrò ſi hic tandèm oportet omnia intelligere & accipere,nihil obſtabit, quin omnia ea quæ Deo conſecrata ſunt, damnentur,ſacras dico veſtes,vaſa ſacra, & ſimilia. Nam & gentiles ex auro & argento idola fecerunt,& libamina vini ex eodem libauerunt.Item è farina panes militares militiæ cæli qui apud Hebræos idololatræ fuerunt,obtulere. Reſtat igitur vt clarum fiat, illos iniuſtè Eccleſiam Catholicam accuſare.nam gentiles hiſtoricis libris Deos ſuos & dæmones grandibus encomijs proſequūtur.nos autem quemadmodum illi, non facimus: ſed omnium Deum, ſanctoſq; illius veris demonſtrationibus, non ex alienis acceptis,per encomia prædicamus. Nos enim homines exiſtentes,ſenſu prædiți, ad noſtrā ignorantiam,& recordationem omnis diuinæ & piæ traditionis, rebus ſenſibilibus vtimur.Deindè tanquàm adulteratores veritatis,ſenſum & viam Domini ſubuertentes, dicunt.

GREGORIVS.

Ad hæc exquiſita & exputata noſtra ſententia, tum ex ſcriptura diuinitùs afflata, tum ex patrum electorum teſtimonijs efficacibus,conuenientibus nobis & aſſerentibus piam noſtram intentionem,exhibebimus noſtram definitionē:quibus non contradixerit is, qui conatur hac in dubium vocare:qui vero ignorat, diſcat is & eruditur,quòd ſcilicet à Deo ſint.Principiò verbū diuinæ vocis,ſic dicētis, præmittimus: Deus eſt ſpiritus:Quicunq; Deū adorauerit, in ſpiritu & veritate adoret.Et iterū:Deū nemo vidit vnquā, neq; vocē eius audiuiſtis,neq; formā eius vidiſtis. Beati ſunt qui non viderunt,& crediderunt.

Ioan: 4.
Ioan. 1.
Ioan. 5.
Ioan. 20.

EPIPHANIVS.

Quotiès recta dogmata homines iuxta ſuam opinionem ſubuertere conantur, non miretur aliquis,ſi ſcripturę verba vſurpent. Nam & omnes hæreſiarchæ ſuorum errorū occaſiones è diuina ſcriptura collegerunt: & quæ rectè à ſpirituſancto dicta erant,peruerſa animi ſententia conuellunt. Atq; hoc coryphæus Apoſtolorum Petrus olim prædixerat,dicens: Quę imperiti & minimè cōſtantes,ſecundùm proprias cupiditates,peruertunt.Proprium enim eſt hęreticis,ſecundùm animi cupiditatem cognitionem diuinorum & verorum dogmatum ſubuertere. Nam ſanctorum Patrum vniuerſalem hanc ſententiam, Dominus creauit me principium viarum ſuarum ad opera ipſius, (quæ de diſpenſatione Chriſti ſecundùm carnem exponitur) Arius & Eunomius eorumque complices, de ſuperna Dei generatione intelligunt,atque ex his veram ſentētiam peruerterunt.Rursùs Apollinarius Euangelicā vocem malè intellexit: Nemo aſcendit in cęlum,niſi,qui de cœlo deſcendit filius hominis.Mirum enim eſt,in quam abſurditatē fuerit coniectus, dum conatur oſtendere, Deum verbum cum carne de cœlo deſcendiſſe,illa,ait,quam in cęlis conſubſtantialem ſibi & ante ſecula habuit.Quin etiàm Apoſtolicum dictum hocidem adducit, Secundus homo Dominus è cœlo, &c. Deceptus enim eſt propria ſua opinione.Quamobrem non eſt mirandum,ſi nouæ iſtius prauitatis hæretici,nobis è diuina ſcriptura ſumptiones quaſdam adferunt, Nam è doctoribus ſuis occaſiones ſumpſerunt, quibus verba quæ de inuiſibili & incomprehenſibili Deitate dicta ſunt, in diſpenſationem Domini noſtri Ieſu Chriſti ſecundum carnem commutārunt. Quis enim, modò quicquam intelligat,non cognoſcit, neminem Deum vidiſſe vnquàm? Nam hoc de diuina natura ſcriptum eſt,quemadmodùm & illud: Neq; vocem eius audiuiſtis, neque formam eius conſpexiſtis.Quòd ſi autem hæc ſecundùm humanitatem quiſpiam intellexerit, totum Euangelium ſubuertet. Vbi enim iſta collocabimus,Dixit Dominus diſcipulis ſuis? Et, Dixit Dominus venientibus ad ſe Iudæis? Et,Dixit Dominus,Væ vobis Scribæ & Phariſæi hypocritæ? Aut quomodò rursùs hoc intelligemus,Poſtquam aperuiſſet os ſuum, docuit eos?Profectò certum eſt, iſta de humanitate didici. Illud verò,Neque vocem eius audiuiſtis, neque formam illius contemplati eſtis,ad diuinam ſubſtātiam refertur. Nam qua ratione homo perfectus fuit Deus verbum, (vt anteà diximus) ea ſanè formam illius inſpeximus,& vocem eius audiuimus.Ad hæc & poſt reſurrectionem tāgendum ſe dedit,& diſcipulis viſus eſt, differens illis de regno. Poſt id autem & diuinum cultum & adorationem, quam Chriſtiani veram & puram fidem in ſe ſeruant, honorariæ & obſequenti adorationi aſſimilauerūt. In his enim duabus rebus omnis eorum peruerſitas conſiſtit, quamobrem & Chriſtianorum accuſatores ſunt & dicuntur.Nam cultum Deo cōuenientem & adorationem Chriſtianos venerandis imaginibus exhibere, ad hæc incircunſcriptibilem DEI naturam circunſcribere aſſerunt. O peruerſam mētē & ſtultitiam, aut ſi quid aliud

Ioan. 1.
Mat. 23.b
Mat. 5.a
Ioan. 5.f
Ioan. 20.

Hæreticorum propriū abuti ſcriptura Sācta.

2.Pet. 3.

aliud in eos dici conueniat. Non enim iam ampliùs habet, quò excurrat impia eorum oratio, sed conuicijs & sycophantijs plena exiſtit. Non enim Christiani adorationem in ſpiritu & veritate, imaginibus exhibuerunt, neque etiàm diuinæ crucis effigiei, neque etiàm vnquam inuiſibilis & incomprehenſibilis naturæ imaginem apparuerunt. Sed quemadmodùm verbum caro factum eſt, & tabernaculum fecit in nobis, ita quoque humanam eius œconomiam deſcribunt & de-
Ioan.4.c pingunt. Cognouimus enim Deum eſſe ſpiritum, & qui adorant eum in ſpiritu & veritate id facere debere. Et quæ ſecundùm fidē eſt, adorationem & cultum, illi ſoli, vtpotè omnium Deo in Trinitate laudato, offerendum. Nam cùm diuinam crucis effigiem, & venerandas imagines amore & deſiderio amplectimur, ad ipſum prototypum reſpicimus. Quam ob cauſam nugamenta illorum, vana & nupera, item putrida & à veritate exorbitantia, deprehenduntur, quemadmodùm etiàm in ſequentibus aliena à pietate garriunt.

GREGORIVS.

Deut.5.a *Et in veteri teſtamento ait ad Moſen & populum: Non facies tibi idolum, neque omnem ſimilitudinem, quæcunque ſunt in cœlo ſuprà, & in ter-*
Deut.4.b *ra infrà. Quā ob cauſam in monte in medio ignis, vocem verborum vos audiiſtis, ſimilitudinem autem non vidiſtis, ſed tantummodò vocem.*

EPIPHANIVS.

Ex hoc loco occaſionem impietatis hauſerunt, qua Chriſtianos veluti pueros, larvatis ſuis ſophiſmatis terrent, hoc modo: Si per imaginariam picturā Chriſtum aut ſanctos eius in memoriam reuoces, in idololatriam laberis, & omnem impietatē exerces. hac enim ratione generoſi iſti ex illis verbis, Non facies tibi ſimilitudinem, argumentantur. Ipſam autem veritatem in iniuſtitia poſſidentes, & propriam iuſtitiam quærentes confirmare, ad omnem impietatem ſeipſos inſtituunt, continuisque in mendacijs deliciantes, à veritate alienati ſunt. Nam quæ in veteri lege contra eos qui inter filios Iſrael vitulum adorabant, & Ægypti abominationibus inſiſtebant, dicuntur, in Chriſtianos quoq; iactare non deſinunt. Capiuntur autem labijs proprij oris. Vtinàm autem cogitaſſent, quia Dominus eam gentem ducturus erat in terram promiſſionis, in qua habitabant gentes, quæ adorabant & colebant idola, dæmonas, ſolem, lunam & aſtra, reliquasq; creaturas, quin etiàm volucres, quadrupedes, & ſerpentes, Deum autem verum ignorabant: quarè tam diligenter eis præcepit, nè facerent vllam ſimilitudinem eorum, quæ aut in cœlo, aut in terra ſunt: poſtquàm autem eos ab idololatria abduxiſſet, iuſſiſſetque tabernaculum teſtimonij fabricari, Moſes ſeruus illius fidelis, cui omnia ſignificauerat, ſenſibilia Cherubim, habentia hominum formam, reſpondentia figura intelligibilibus, ex auro apparuit inumbrantia propiciatorium, quod ſcilicet Chriſtum prefigurauit. Nam ipſe propiciatio fuit pro peccatis noſtris, quemadmodùm inquit diuinus 1.Ioan.2. Apoſtolus. Proindè per duas iſtas res ad Dei cognitionem illos perduxit, ſic dicens: Luc.4.b Dominum Deum tuum adorabis, & illis ſoli latriam exhibebis. Mat.4.b Hoc autem faciens, * & for.* per ex auro fuſa Cherubim obumbrantia propiciatorium, ſiue adorantia illum, per illa, inquam, adduxit eos, veluti per viſum & auditum, vt Dominum Deū adorarent, & illi ſoli ſeruient. Verùm hi, peruerſione omni plenum habentes animum, Apoſtolicum quoque dictum illud in medium adducunt.

GREGORIVS:

Et mutauerunt gloriam immortalis Dei, per Rom.1.e *imaginem non ſolùm ad mortalis hominis ſimilitudinem effictam, & venerati ſunt, & coluerunt ea quæ condita ſunt, ſupra eum qui condidit. Et*
rursùm: Si enim cognouimus Chriſtum ſecun- 2.Cor.5. *dum carnem, iam non cognoſcimus: per fidē enim ambulamus, non per ſpeciem. Et hoc quod ab* Rom.10.c *Apoſtolo apertè dictum eſt, Igitur fides ex auditu, auditus autem per verbum Dei.*

EPIPHANIVS.

Apertè dicere licet, eos ſimiles factos gētibus, qui gloriam Dei mutauerunt, relicto creatore, dum Apoſtolicas ſententias, ſecundùm proprias cupiditates ſubuertunt. Clarum enim omnibus eſt, Apoſtolum gen- Rom.1.c tes reprehendiſſe in eo quod ait, commutauerunt gloriam incorruptibilis Dei in ſimilitudinem imaginis corruptibilis hominis. Infert etiàm, volucrum, quadrupedum, & ſerpentium. Dolosè tamen iſti totam phraſim contaminauerunt, vt per eam immutatam ſimpliciores ineſçarent, quaſi ſcilicet Apoſtolus de imaginum in Eccleſia pictura verba faceret. Nam quæ ab Apoſtolo inferuntur, apertam habent manifeſtationē: volatilium enim, quadrupedum, & ſerpentiū mentionem facit. Item ea, & venerati ſunt & coluerunt: creaturas ſcilicet, ſupra creatorem. Norunt enim qui in hiſtoricis triti ſunt, Ægyptios olim & boues & reliqua animalia coluiſſe, vt diuerſa volatilia, mures, veſpas, item vilia alia & abiecta animalium. Perſæ verò ignem & ſolem adorabant. Græci, præter iſta, quanuis creaturam colebant. Quin etiàm Hebræi quidam, vt teſtatur liber Regum & prophetiæ enarrationes. Decepti enim ſunt omnes, & gentes vanitatem induerunt: qua re obſcuratum eſt ſtultum cor eorum & ante Chriſti aduentum, & poſt Chriſtū, maximè tamen omniū, antequam in Chriſtum credidiſſent: clarum enim hoc eſt. Quòd ſi autem dicant, poſtquàm creditum eſt in Chriſtum, gentes creaturis & idolis ſeruiuiſſe, œconomiæ inquam Chriſti Dei noſtri, falſæ ſunt prædictiones in ſe, quæ per prophetas prænuncia-

Iobel 3. d

Pſal. 88.

Eſa 10 ſecundùm 70.

2.Cor.4.b

tæ ſunt de Eccleſia: Erit Hieruſalem ſancta & alienigenę non ingredientur ampliùs per eam. Et miſericordiam meam non auferam ab ea, neque teſtamentum meum prophanabo: nec ea quæ per labia mea egreſſa ſunt, irrita faciam. Quòd ſi autem à cognitione Dei ſe exterminauerunt, & antequàm Chriſtus in mundum veniret, traditi ſunt in reprobum ſenſum ſeruientes diabolo, vana eſt accuſatio, quæ nunc contra Chriſtianos facta eſt. Proindè Eſaias audacter contra eos clamat, dicens: Væ ſcribentes iniquitatem. ſcribentes enim iniquitatem, ſcribunt. Iniquè enim & malitiosè, Apoſtoli & ſcripturæ verba exponentes, mentiuntur, poſt ſalutis noſtræ myſterium œconomiæ Chriſti Dei noſtri, per quem ſumus liberati ab idolorum errore, errorem redijſſe, & in idola gloriam eſſe relatam. Sed Chriſtianorum nullus illis facilè crediderit. Confitemur enim omnes, nos ab idolorum errore & omne gentili cultura liberatos tunc, cùm Chriſtus ſecundùm carnem ad nos venit. Si verò illi id factum eſſe negant, cum Eccleſia illius non conſentiunt. Et ait ad eos Apoſtolus: Tuquid habes, quod non accepiſti? ſi verò acceperunt eam liberationem, confiteri debebant, & venerandas imagines admittere, quæ ad oculorum adſpectum eccleſiaſtici decoris gratia nobis ſunt factæ, vt narrationes Euangelicas per eas in animum & memoriam ſubindè reuocaremus, vt ſæpè dictum eſt. Addecunt autem & alias Apoſtolicas ſententias, ità dicentes:

GREGORIVS:

2.Cor.5.b d

Si enim cognouimus Chriſtum ſecundùm carnem, iam non cognoſcimus: per fidem enim ambulamus, non per ſpeciem.

EPIPHANIVS:

Chryſoſt.

2.Cor.5.c

Act. 1. b

Nos in medium adducemus inſignes huius loci interpretes. Ioannes igitur qui vltra autum & lapidem precioſum eruditionem habet dictũ illud Apoſtoli, Quarè nos hucuſquè nullum nouimus ſecundùm carnem: ſi verò cognouimus ſecundùm carnẽ Chriſtum, iam non ampliùs cognoſcimus, interpretando ſic ait: Neminem fidelium iuxta carnem nouimus. Quid enim ſi in carne fuerint, cùm vita illa carnalis perierit? de ſupernis enim nati ſumus in ſpiritu. Nouimus etiàm aliam vitam, politiam, conuerſationem, & ſtatum qui in cœlis eſt. Et mox eiuſdem ducem Chriſtum exiſtentem oſtendit, quapropter etiam induxit: Si verò iuxta carnem Chriſtum nouimus, ſed ampliùs iam non cognoſcimus. Agedùm igitur num carnem depoſuit, & non ampliùs cum carne eſt? abſit. nam & nunc in carne eſt. Quemadmodùm enim Ieſus à nobis in cœlum aſſumptus eſt, ità veniet. Aut quomodò? in carne cum corpore. Quamobrem ergò inquit, Nã ſi Chriſtum ſecundùm carnẽ cognouimus, ſed non ampliùs modò cognoſcimus! Quis ſi paſſibilem cognouimus Chriſtum, at iam non ampliùs. Ad nos enim pertinet ſecundùm carnem, qui in peccatis ſumus: ſed nõ ſecundùm carnem huc ſpectat, quandò in peccatis non fuerimus. At cùm ad Chriſtũ refertur, ſecundùm carnem in affectionibus naturæ eſſe ſignificat, veluti ſitire, eſurire, fatigari, dormire. Chriſtus enim peccata non commiſit, neq; dolus in ore illius inuentus eſt, quam ob cauſam dixit: Quis ex uobis arguet me de peccato? Et rursùm: Venit princeps mundi huius, & in me nihil inuenit. At non ſecundùm carnem, ſignificat, iam liberũ eſſe ab illis paſſionibus, non q̃ reliquerit carnem: nam cum hac veniet iudicaturus terrarum orbem, cum hac, inquam, paſſionibus non obnoxia, & ſyncera, in qua & nos ambulabimus, corporibus noſtris conformibus illius glorioſo corpori exiſtentibus.

Eſa. 53.

Ioan. 8. f

Ioan. 14. d

EXPOSITIO CYRILLI *in eundem locum Apoſtoli.*

2.Cor.5.d

Cyrillus.

CYrillus Alexandrinus fidei noſtræ ſyncere propugnator, idem illud dictum explicans, ità commentatur: Quandoquidem vnigenitum verbum Dei, factus eſt homo, & radix ſecunda generis apparuit, non ſecundùm primã, quæ ex Adam, ſed in melioribus incomparabiliter cõſiderata & exiſtens, contendamus nos ad vitam. Non enim ſub morte ſumus, ſed ſub ipſum, quod cuncta viuificat, verbum. Neque vllus eſt in carne, hoc eſt, in infirmitate carnali, qui eſt interitus. Neq; enim hoc dicit Apoſtolus Paulus, quòd Chriſtus non eſt incarnatus. Nam quamuis dicat, quòd neminem cognouimus ſecundùm carnem, non id ſignificat, quaſi aliquo modo mortuus fuiſſet. Hoc enim tantummodò carnis infirmitas. Quod igitur inquit, tale eſt: Verbum caro factum eſt, & pro omnibus occubuit: atque ità illum cognouimus ſecundùm carnem, ſed amodò non cognoſcimus. Nam etſi nunc ſit in carne, reſurrexit enim tertia die, aſcendit in cœlos. Verùm hæc ſupra carnem conſiderantur. Non enim ampliùs moritur, neq; vllam aliam carnis infirmitatem ſuſtinet. enimuerò omnibus his ſuperior eſt veluti DEVS. Animaduertitis igitur, qui aduerſari ſemper didiciſtis, quòd non modò Apoſtolicas ſententias peruertitis, ſed & ſanctis Patribus contraria ſtatuitis. Iſti enim per prædicta Apoſtolica verba, poſt reſurrectionem paſſiones exuiſſe oſtendunt, & nos, veluti factos conformes glorioſo illius corpori, non ſecundùm carnem ambulare debere dicunt, hoc eſt, non inſiſtere carnalibus uoluptatibus. Vos verò illorum veſtigijs non inhærentes, diuerſa à patribus ſapere gaudetis, & nouam quandam & minimè tritam viam incedentes, & ...ipſos, & qui vos ſequuntur,

Digitized by Google

tur, in præcipitium & rupes ducitis, deindè in laqueos inferni deturbatis. Verùm vobis haud quaquàm faciliter quispiam assenserit, cùm patrum nostrorum sanctorum traditionibus minimè inhæreatis. Quod verò sequitur,

GREGORIVS.

2.Cor.5.b *Per fidē enim ambulamus & non per speciē.*

EPIPHANIVS.

Ioā. Chrysostomus. Hunc locum idem Ioannes Chrysostomus enarrans, ait: Porrò nè quis audiens, peregrinamur à Domino, dicat, cur hæc dicis? Alieni enim ab illo sumus, dum hic agimus: priùs hæc corrigit, dicens: Per fidem enim ambulamus, non per speciem. Et hic quidem ista scimus, verùm haud irà apertè: 1.Cor.13.b quòd & alibi dicit, in speculo & ænigmate, tunc autem facie ad faciem. Atq; hæc à diuinis istis Patribus dicta sunt. Quanquàm etiā Rom.8.c alijs in locis ipse Apostolus sententiam suā apertè significet, dicens: Nam quod quispiam videt, * id & sperat: si verò quod non videmus, speramus, per patientiam expectamus. Manifestum igitur, quòd per fidem, nō per speciem, ambulamus. Nō enim Deum hic videmus, sed credimus in eum. Nam & creaturas illius fide dicimus ab illo factas, quemadmodùm idem per magniloquentiam spiritūs prædicat, dicens: Heb.11.a Fide percipimus secula verbo Dei absoluta, vt ex his quæ non apparebant, ea quæ videntur, fierent. Et contemplantes benè dispositum & ordinatum motum, ad considerationem peruenimus Dei, qui omnia ista sapientia sua fecit. Itaq; id est, per fidem ambulamus, & non per speciem. Non vero istorum more, (qui indocta sua lingua Apostolicam sententiam, quasi contra venerandas imagines faceret, peruertunt) dicta verba exponenda sunt. Nos igitur patrum doctrinas audientes, his adhæreamus, & nouam istam vaniloquentiam execremur, dicentes: Psal.25. Odi ecclesiā malignantium, & cum impijs non sedebo.

GREGORIVS.

Hæretici falsū pretexe Patres citant. *Eadem etiàm & Apostolorum discipuli & successores diuini patres nostri tradunt. Epiphanius enim Cyprius inter anteſignanos præclarus, sic inquit: Attendite vobis, vt seruetis traditiones quas accepistis. Nè declinetis neque ad dextera neque ad sinistra, quibus infert hæc. Eſtote memores dilecti filij, nè in ecclesiam imagines infertis, neque in sanctorum cœmeterijs eas statuatis, sed perpetuò circumferte Deum in cordibus vestris. Quin etiàm neque in domo communi tolerentur. Non enim fas est, Christianum per oculos suspensum teneri, sed per occupationem mentis. Idem in alijs quoque sermonibus suis de imaginum subuersione multa dixit, quæ studiosi quærentes, facilè inuenient.*

EPIPHANIVS.

Qui studiosi sunt in rebus ecclesiasticis peruestigandis, inuenient istos propriam iustitiam asserere cupere, & hoc vnum studere, quo gratiæ Dei sese maximè opponant, inque nothis & adulterinis commentarijs vim & robur opinionis suæ colocent. Quāobrem eos, tanquàm nothos & non germanos fratres, Ecclesia catholica recipere recusat, auersaturq; illos & dicit: Semen Chanaan, & non Iudæ. Sciunt enim quid ab Euāgelista dictum sit: De nobis egressi sunt, sed è nobis non erant: Nam si è nobis fuissent, nobiscum mansissent. Item ab Apostolo diuino: Quia post discessum meum ingredientur lupi graues in vos, non parcētes gregi, quo contrahant post se discipulos. Videte autem nè quis sit, qui syllogismis per vanam deceptionem & philosophiam vos seducat. Et idem rursùs inquit: Omni spiritui nè credatis. Decet igitur omnem Christianum, cùm libros aliquos adulterinos audit aut legit, ea respuere, neque omninò animū adhibere. Nā & inter Epistolas diuini Apostoli quædam fertur ad Laodicenses, quam patres nostri tanquàm alienum reprobauerunt. Ad hæc Manichæi, Euangelium secundùm Thomam, inuexerunt: quod Ecclesia Catholica meritò, vt impium, auersatur. Quemadmodùm etiàm id, quod nunc è beato patre nostro Epiphanio dictum est, cùm illius nequaquàm existat. Diuinus enim hic pater octoginta capitum librum edidit, in quo omnes hæreses Gentiles & Iudaicas, item quotquot post Christianismum susceptum inuectæ sunt, damnauit: in quo proculdubiò & eam posuisset, quæ de imaginibus ab istis fertur, si alienam à Christi religione hanc existimasset. Quòd si autem Ecclesia has contra venerandas imagines expositiones suscepisset, profectò non fuissent illis * vsæ in ornatum templorum ad nostrā memoriam iuuandam. nam ex illo vsu, quē in testimonium afferunt vaniloqui isti, illinc inquam subuersionem habet. Beatus enim pater Epiphanius temporibus Archadij & Theodosij floruit, ab eo igitur tem-

Dan.13.f

1.Ioan.2.

Act.20.f

1.Ioan.4.a

Epistolæ ad Laodicēn. reprobatio.

Euangelij Thomæ improbatio.

for.* vsq

TOMVS QVINTVS.

EPIPHANIVS.

VOD ad omnem improbitatem delati, tandèm seipsos in laqueos abduxerint, iam ostensum est. Quòd autem nemo eorum qui in Ecclesiæ sinu educati sunt, gloriam Dei ex imaginibus, aut alia aliqua creatura immutatam dixerint, agè nunc deincèps assertione facta, veritatemque insuperabilem commilitantem habentes adstruamus. Isti autem additamentis & auctarijs malum ditare cupiētes, & sanctos Patres in medium adducunt, eos hoc nomine intimulantes, quasi cōtra imaginum picturam scripserint.

pore ad hanc hæreſim vſque, anni ſunt quadringenti. Et tamen libros illos contra imagines, nemo Chriſtianorum, præter iſtos nouitatis magiſtros recepti. Quòd ſi tanto tempore in Eccleſia non ſunt recepti, quamobrem nunc à nobis recipi debent? Nam quam adferunt quidam iſtorum epiſtolam, veluti ſcriptam à beato Epiphanio Cypriorum præſule ad Theodoſium Imperatorem, nos eam in manibus ſumentes, & diligenter & minimè defunctoriè legentes, inuenimus circa finem epiſtolæ eiuſmodi emphaſim: Sæpè cum * miniſtris meis de imaginum abiatione egi: ſed ab ijs non receptus ſum, neque vel in paucis vocem meam audire ſuſtinuerunt. Attendamus autem qui floruerint per tẽpora ſupradicti patris noſtri Epiphanij in Eccleſia quos tanquàm glorioſos doctores & tuta munimenta Eccleſiæ dicere poſſumus. Profectò Baſilius, ſermone & opere Magnus, Gregorius cognomento Theologus, Gregorius Nyſſenſium epiſcopus, quem omnes Patrum Patrem vocãt. Ioannes item, cuius à lingua fluit vox melle dulcior, quamobrem & Chryſoſtomi appellationem meruit. præter hos etiàm Ambroſius, Amphilochius, Cyrillus Hieroſolymorum epiſcopus. Quòd ſi is qui hanc expoſitionem dictorum contra venerandas imagines edidit, ait ſe à ſanctis Patribus, qui per ea tempora floruerunt, non fuiſſe receptum: quomodò ea quæ ſancti Patres non probauerunt, nos qui circa fines temporum & ſeculorum occurimus quiq́ue verbi & cognitionis vſu * deficimur, & indigni ſumus vt diſcipuli illorum vocemur, recipiemus, præſertim cùm falsò contra Eccleſiam edita ſint? Apagè cum iſta impia & intolerabili editione. A ratione deuiârunt, qui illã contra Eccleſiam inferunt. Nos autem Chriſticolę, dictum illud Apoſtoli cogitemus: Traditiones quas accepimus, eas ſeruemus, & prophanas vaniloquentia recuſemus, eaq; omnia falſa & efficta cognoſcamus. Libri enim beati patris noſtri Epiphanij, præcipuè is qui dicitur Ancyrotus, & reliqui quoquè per vniuerſum terrarũ orbem ſunt famigerati, quòd ſonus eorum ità ſit per omnes eccleſias paucis etiàm temporibus ſparſus. atque contra ſanctas imagines verbula ſcripta ſunt, eorum vix tres aut quatuor libelli per omnem Eccleſiam reperiuntur, modò non ſint nupèr edit. Quòd ſi autem eſſent legitimi in catholica Eccleſia, quemadmodùm eſt Ancyrotus beati Epiphanij, profectò per omnes eccleſia eſſent diſperſi. Verùm vt nouitij & alieni, falſiq́ue, ab Eccleſia exiſtimati ſunt, nec vnquàm fuêre recepti. Quam ob cauſam neque nunc etiã recipiendi ſunt, quô pax Dei, & quæ ab initio traditio exiſtit, in eccleſijs conſeruetur. Neque hic linguas ſuas acuant & exerceant vaniloqui iſti acuſatores rectè ſentientium, quaſi illi qui antiquam Eccleſiæ traditionem recipiunt, beato Epiphanio aduerſentur. Nequaquàm, Commentarium enim illum reijcimus, beatum autem patrem Catholicæ Eccleſiæ doctorem agnoſcimus. Nam, & diuini patres, qui in quarta vniuerſali ſynodo fuerunt congregati, epiſtolam quæ nomine Ibæ epiſcopi Edeſſæ, ad Marim Perſam circunferebatur, anathemate damnârunt, quaſi Neſtorio conſentientem. eodem modo qui in ſacra quinta ſynodo conuenerant: ipſum autem Ibam, nequaquàm. Non enim demonſtrari poterat quòd eſſet Ibæ. Quamobrem in anathematiſmis non ipſum Ibam deuouerunt, ſed Ibæ epiſtolam. Dicebatur enim Ibæ, cùm tamen illius haudquaquàm eſſet. Sic igitur iſta falſa ſcripta contra venerandas imagines, dicuntur quidem à quibuſdam Epiphanij, non tamen ſunt, vt demonſtratum eſt. Nam & illius diſcipuli templum in Cypro, quod eiuſdem patris nomine appellauerunt, ædificârunt: & cum multis alijs picturis, illius quoq; imaginem ibidèm collocarunt. Quòd ſi autem is tantoperè venerandarum imaginum inſpectionẽ fuiſſet execratus, quomodò in tantum audaciam illius diſcipulis erupiſſent, vt illi imaginem collocarent? Iudicate omnes qui auditis, & verum à falſo diſcernite, quia editiones iſtæ non ſunt beati iſtius patris, ſed potiùs Manichæicæ, quas veluti amara bile plenas fugiamus. Manichæi enim, & quicunque confuſionis fuerunt authores, contemplationem iſtam nunquàm ferre potuerunt. Non enim accedunt ad hoc, quòd Deus verbum in carne ſit homo factus, ſed tantummodò ſecundùm exiſtimationem & phantaſiam. quamobrem illi alia pro alijs immaginantes, ſubijcionnt hæc:

Epiphanij epiſtola apocrypha.

for. * comminiſtris

Baſilius Magnus. Gregorius Theologus. Gregor. Nyſſenus. Chryſoſtomus Ambroſ. Amphilochius Cyrillus Hieroſolymorum epiſcop.

1. Theſſ. 2. d 1. Tim. 3. d Tit. 3. c

Epiſtola Ibæ ad Marim Perſam.

GREGORIVS:

Similiter & Gregorius Theologus in verſibus ſuis dicit: Flagitium eſt, fidẽ habere in coloribus, & non in corde. Ea enim quæ in coloribus exiſtit, faciliter eluitur: quæ verò in profundo mentis, illa mihi amica.

EPIPHANIVS:

Peruersè rursùs cogitantes, & aliud dictum Gregorij ſcilicet Theologi ſubijciunt, quod à dicto patre ſic editum eſt:

Ὕβρις πίστις ἔχειν ἐν χρώμασι, καὶ οὐκ ἐν ἤθεσι,
ἃ μὲν εὐκόλως ἐκπλυτέα, βάθος δὲ ἐμοὶ φίλον.

Hoc eſt: Flagitium, fidem habere in coloribus, non in animis: Quæ facilè elui poteſt, ſed profunditas mihi chara. Ab his autem ſic falsò ſcribitur: Ὕβρις, πίστις ἔχειν ἐν χρώμασι, καὶ ἐν καρδίαις μὴ ἐν χρώμασι, ἃ μὲν εὐκόλως ἐκπλύνεται, δὲ ἐν τῇ βίβλῳ τῶν τοιούτων ἐμοὶ πρόσκειται. Id eſt, Flagitium eſt, fidem habere in coloribus, & non in corde: ea. n. q̃ in coloribus exiſtit, faciliter eluit: quæ verò in profundo mentis, illa mihi amica. Obturatum ſanè aures, & oculos clauſerũt. nã iſti qui eccleſiaſticas traditiones reijciunt,

Digitized by Google

Traditiones eccleſiaſticas reijcientes, recte intelligere nequeũt. Gregor. Theologus.

ciunt, recta intelligere & conſiderare nequeunt. Auditionem enim audierunt, & non intellexerunt: videntes viderunt, & non cognouerunt. Indurati enim corde, patrum doctrinas, ſecundùm proprias cupiditates, peruerterunt. Beatus enim Gregorius Theologus in metricis ſuis opuſculis dictum illud, quod hi citant, ad moralem quendam ſenſum attulit. Corrigit enim vitam noſtrã, vt abſiſtamus à temporalibus & mundanis rebus, voluptatibus ſcilicet carnalibus, & ſpiritualem rursùs vitam, quę ad cęleſtia perducat, eligamus. Nec credamus mundo huic, neq; temporaneis & non manentibus adhęreamus: (hæc enim colores vocauit) ſed potiùs ſpiritualibus & veris inſiſtamus, quæ in corde ſtabilimentum habent, & in æternum manent. Vita autem noſtra, fluxilis & aduena quædam eſt. Quemadmodùm enim color & atramentum facilè abluitur, aut à pictore trãsformatur, ſic etiàm in hac vita noſtra contingit, ſicut & ipſe alibi dicit: Orbis quidam verſat noſtras res, fit enim aliquandò, vt in vno die aut hora multas ferat mutationes. Omnia enim vmbræ, in modũ obſcurantur & pereunt humana. Et bulla diffiabilior eſt humanæ potentiæ ſuperbia. Eſa. 40. a Omnis enim homo fœnum, & omnis hominum gloria ſicut flos fœni. At ſpiritualiũ operum demonſtratio, perfecta eſt, & in manentibus habet retributionem. Nam ſi contra imagines ab illo dictum fuiſſet, dixiſſet potiùs: Flagitium eſt, fidem habere in coloribus, & non in Deum. Sed ipſe ſubiecit, non in animis, quæ ſunt fixa, firma & certa, vt opereimur quæ ſunt regni cœlorum, non verò mundi huius, quę tanquàm fluxa & celeriter ſe mutantia, fidem non habent. Rurſùs verò allegoricè referentes, & omnia ſecundùm propriam mentem adducentes, magnorum ſacerdotum Ioannis & Baſilij verba citant.

GREGORIVS.

Ioannes autẽ Chriſoſtomus ſic docet: Nos per ſcripta, ſanctorũ fruimur præſentia, nõ ſanè corporũ ipſorum, ſed animarũ imagines habẽtes. Nã quæ ab ipſis dicta ſunt, animarũ illorũ imagines ſunt. Maxima verò ad rectã inueſtigationẽ, inquit Magnus Baſilius, meditatio ſcripturarum diuino afflatu nobis datarũ. In his enim & rerum argumẽta inueniuntur, & vita beatorum virorũ perſcripta veluti imagines quadã animatæ, ſecũdùm Deum politica imitatione operum exhibentur.

EPIPHANIVS.

Qui quicquam rectè ſapit, nequaquàm hæc, ad ſubuerſionem ſacrarum imaginum pertinere intellexerit. Omnibus enim manifeſtum eſt, cùm audimus virilia & fortia ſanctorũ facta, conſtãtiam firmitudinemq; animorum illorum nos beatificare & laudare. Quin etiàm cùm in diuinis ſcripturis ſanctorum vitas legimus, cumq; in picturis eaſdem contemplamur, in memoriam reuocamus, quantoperè in Deum feruore fuerint accenſi. Nam quæ oratio per auditum exhibet, hæc ſcriptura tacens per imitationem oſtendit, vt Magnus inquit Baſilius, Sed & Ioannes Chryſoſtomus in ſermone, quòd veteris & noui teſtamenti vnus ſit legiſlator, & in veſtitum ſacerdotis, cuius initium, Regnum Chriſti Euangelium, prædicant quidem prophetæ, Inter reliqua: Ego & ex cera fuſilẽ adamauit picturã pietatis cauſa. Vidi enim Angelũ in imagine, propulſantẽ Barbarorum gentem pedibus conculcatam. Et Dauid verè dicentem: Domine, in ciuitate tua imaginem eorum comminues. Demonſtratum igitur ſatis eſt, ea quæ à ſanctis patribus rectè tradita ſunt, ab his qui extra diuinum chorum ſunt, peruerti. Inſiſtunt etiàm adhuc in eadem improbitate, cùm ea quæ à beato patre noſtro Athanaſio contra idola dicta ſunt, in ſubuerſionem imaginum picturæque allegant. Pſal. 72. Nota fraudem.

GREGORIVS:

Et Alexandriæ lumẽ Athanaſius dixit: Quomodò nõ miſeratione pſequẽdi ſunt qui creaturas adorãt, quòd illi qui vidẽt, nõ vidẽtibus cultũ exhibẽt, & audiẽtes, non audiẽtes orãt precantur q? Creatura enim à creatura nunquàm ſeruabitur.

EPIPHANIVS.

Papè, quanta inſania? Nunc enim nouam quandam blaſphemiæ viam excogitantes, planè à veritate deuiant. Nam ea quæ diuinus vir contra idola loquutus eſt, hæc iſti homines etiàm poſt cognitionem veritatis & confeſſionis ſyncerę & diuinæ regenerationis, tribuunt, * & præter vnum vniuerſorum Dominum, creaturis ſeruire Chriſtianos, & idololatriam commiſiſſe, aſſerunt. Parce Domine populo tuo, & nullum, horũ blaſphemia ſeduci ſine. Omnes enim qui tuo nomine vocati ſunt, confitemur nos ab idolorum deceptione & errore liberatos. Et poſtquàm te cognouimus, quos diuina regeneratione dignatus es, nequaquã ad creaturas quæ ſub cœlo ſunt, tuam diuinam adorationem retulimus. Tibi autem ſoli liberatori noſtro pſallimus: Domine, præter te neminem nouimus, Nomen tuum vocamus. Teſtis ipſe Angelorum beatorum exercitus: teſtis Apoſtolorum, prophetarum, martyrum & ſanctorũ patrũ cœtus. Ad recordationem autem ſenſitorij noſtri ad tuam gloriam, quo ad magnificentiam & figuram diuinæ crucis tuæ adducamur, euangelicam narrationem & imaginum picturam habemus. Habemus item & alia plurima conſecrata vaſa: hæc, quia in nomine tuo facta ſunt & cõſecrata, exoſculamur. Sed iſti tanq̃ lingua mendaci theſauros ſibi congregantes, vana proſecuti ſunt. Quam ob cauſam & dolor linguæ eorum, & improbitas tandèm peribit. Quemadmodùm enim lumine accedente, tenebræ, fugantur: ſic & veritate

for.* imaginibus ſacris &

apparente, gladio ſpiritû linguæ illorum venenum exciſum eſt. Ac iterùm aſſumptiones quaſdam adducunt, ſic dicentes:

GREGORIVS.

Similiter Amphilochius Iconij epiſcopus, ità inquit: Non enim nobis, ſanctorum corporales vultus coloribus effigiare, cure eſt, quoniam his opus non habemus, ſed politię illorum virtutum memores eſſe debemus.

EPIPHANIVS.

Hæretici mutilas Patrum ſententias proferũt.

Hæreticis proprium eſt, mutilatas exquirere ſententias. Nam ſi quis ſtudiosè exquirat, haud facilè hanc beati patris ſententiam inuenerit contra venerandarum imaginum repræſentationem: ſed affectionis animæ ſanctorum virilitatem & conſtantiam celebrans, & prædicans virtutum efficaciam, hæc dicit beatus pater, maximè quo nos ad imitationem perducat. Non enim ſanctos propter carnalem amorem laudamus, neque pingimus: ſed quo virtutum illorum ſimus memores. Et in libris quoquè vitas illorum deſcribimus, in tabulisq; illos depingimus, non quòd hoc à nobis poſtulent ipſi, verùm id noſtra cauſa, & propter vtilitatem noſtrã facimus. Nõ enim ſolùm paſſiones martyrũ nos inſtituunt, ſed & contextus & ſcriptum de illorum paſſionibus, picturaque idem indicans. Simili modo & annua illorum memoria. Figura autem orationis tota beati patris, hoc innuere videtur. de ſubuerſione autem venerandarum imaginum, nulla planè apud illum mentio: ſiquidem nihil, quod eas calumniari poſſit, hic deprehenditur. Nam quid ſi dicat, Nõ enim corporales vultus coloribus in tabulis effigiare nobis curæ eſt? Hæc enim intentione virtutis ab eo dicuntur. Infert enim: Curæ enim nobis eſt, virtutes bonorum virorum eligere, & operum illorum meminiſſe, & politiam illorũ imitari: Ipſis autem tẽpla fabricari, aut imaginem illorum in tabulis circunferre, cõtemnentes interim illorum virtutes, haudquaq; laudabile eſt. Nemo enim laudauerit virum, quem viderit virtutes ſanctorum auerſantẽ, & quotidiè illorum imagines circunferentem, aut templa illis ædificantem, aut vaſa comparantem illis, ſui ipſius autem templũ diuinis virtutibus non ornantẽ. Inquit enim Deus per Eſaiam prophetam ad eos qui ità affecti ſunt: Si mihi obtuleris ſimilaginem, fruſtrà: Incenſum mihi abominatio eſt: & quotiès manus veſtras tetenderitis ad me, auertam oculos meos à vobis: & ſi multiplicaueritis obſecrationem, nõ exaudiam vos: Sed quid facietis? Lauamini, mundi eſtote, auferte improbitates ab animis veſtris corã oculis meis. Ceſſate à malitia veſtra, diſcite facere bonum, exquirite iudicium, liberate eum qui iniuria afficitur, pronunciate pro orphano, ius dicite viduæ. Hæc enim ſi rectè fecerimus, nunc ea quæ à nobis offerunt, grata & ſuſcepta erunt apud Deum, ſiue ea ſancta templa fuerint, ſiue ſacra vaſa, ſiue etiàm venerandæ imagines. Ità enim commodum nobis eſt, ad memoriam horum virtutes exquirere, & pro viribus imitari. Hoc ſanè martyrum eſt encomium, electorum ad virtutem conuocatio, quemadmodùm magnus inquit Baſilius in Moralibus ſuis ſermonibus. Inter hæc quoq; laudanda eſt templorum exædificatio, imaginũ effiguratio, ſacrorum vaſorum Deo oblatio. Hæc enim oportet etiàm facere, & illa non omittere, vt veritatis verbum nos docet. Non enim aliquis virtutem poſſidere poterit, niſi in aulis Domini aſſederit, niſi per lectionem diuina oracula auribus hauſerit, & per viſum ad euangelicas hiſtorias & doctrinas, ad martyrum repræſentationes & certamina fuerit perductus. In omni autem tempore, loco & hora virtutes exercere, quàm neceſſarium eſt. Nam & paſſionibus Chriſti incumbere, & in ijs verſari perpetuò & continuò, neceſſarium: illiusque mortificationem in corpore noſtro circunferre, & ſtudiosè hoc facere, vtile eſt. Regni enim cœlorum hoſpes eſt & procurator. Multas autem cruces in ædicula figurare, & præcepta Dei contemnere, imitationisque paſſionis illius obliuiſci, extrema dementia eſt. Sinè operibus enim fides mortua. Euangelicè enim ait Dominus: Nõ omnis qui dicit mihi, Domine domine, intrabit in regnum cœlorum, ſed qui facit voluntatem patris mei qui eſt in cœlis. Inhærentes autem præſentibus, agedùm & aliam demonſtrationem his competentem reddamus. Conſueuerunt patris noſtri ſancti, qui voluntatem Dei ſalutiferam nobis exponunt, per exaggerationem mandatorum obſeruationem nos docere, & ad quod mandatum illis ſcopus vergit, eò præparare auditores, hocque extollere & magnificare, quô velutì ancora tuta iecta, in reliquis quoq; non ſimus neligentes. Nè verò in pluribus adferendis longiores ſim⁹, vnũ Aſteriũ Amaſiæ epiſcopũ citemus. Hic igitur in Lazarum & diuitẽ epulonẽ ſermonem conſcribẽs, emphaſim quandã de alendis pauperibus contra diuites exercet. Adhortatur diuites, ut eleemoſynarum fructibus diuites ſint, nè ueſtitu ſplendido & molli utantur. Inducit autem inter cætera ethicam quandam diſputationem, contra religioſulos quoſdam ipſa uita, ſed tamen diuitijs inhiantes. Sic autem inquit: Nè pingas Chriſtum in ueſtibus, ſed magis ſumptu illo & impenſis, pauperibus ſubueni. Deindè adimere cupiens diuitiarum appetitum, inferr: Sufficit enim illi una incarnationis humilitas. Hoc eſt, Non placitum eſt Chriſto Dño Deo noſtro, ut per mũdanam affectionem & auaritiam, illius œconomiæ myſteria demonſtrentur. Non enim pium eſt aut

Baſilius Magnus.

Matt. 25.

Iacob. 2. d

Matt. 7. e

Aſterius Amaſię epiſcopus

Eſaiæ 1. d

Eſa. 1. e

coram

coram illo acceptum, Euangelicæ recordationis gratia materiam diuitiarum theſaurizare, & cauſari occaſiones peccati. Pauperes autem qui pane & veſtitu indigent, negligere, non pietatis, ſed auaritiæ opus eſt. Quemadmodòm enim nulla communio eſt luminis & tenebrarum, neque participatio iniuſtitiæ cum iuſtitia, ità neque diuitiarum cupiditas, & mollium veſtium indumenta, cum euangelica hiſtoria & figura cõueniũt. Hæc enim nobis diſpenſationis narrationem, verè ad ſalutem ducentem, explicat, Illa verò ad miſeriam ducit, cùm ſit ſubiecta pœnis. Quemadmodùm Iacobus frater Domini dicit: Diuites, lugete & lamentami-
Iacob. 5. a ni, eiulantes ſuper miſerijs veſtris. Diuitiæ veſtræ computruerunt, & veſtes veſtræ à vermibus roduntur, aurum & argentum veſtrũ rubigine exeſum eſt, & rubigo in teſtimoniũ contra vos manet. Quam ob cauſam, vt dictum eſt, quæcunque per auaritiam fiunt, cum mundo ſimul pereunt. Poſſumus enim nos perexiguis ſumptibus cibos, veſtes, tectũ quæ nobis ſufficiẽt, comparare. Omne enim quod non ad vſum, ſed ad ſpecioſitatem cõparatur, laſciuiæ habet accuſationem, vt diuinus inquit Baſilius. Sufficiãt igitur nobis,
Baſilius Magnus. quæ ad vſum tantùm habemus, & ex ijs paupertibus largiamur, manumq; porrigamus, vt & nos aliquandò Dei vocem audiamus,
Mat. 5. a dicentis: Beati miſericordes, quoniam ipſi
Matth. 25. miſericordiam conſequentur: Et: Quodcunque vni horum fratrum meorum vel minimo feceritis, mihi feceritis.

ASSERTIO IMAGINVM ex Aſterio Amaſiæ Epiſcopo, de Euphemia martyre.

Aſterius epiſcopus Amaſię de Euphemia martyre.

QVandoquidem autem Aſterij mentionem fecimus, eiusque verbis tanquàm exemplo vſi ſumus, oſtendamus quoque ex eodem, perquàm veterem eſſe de imaginibus traditionem. Ipſe enim contemplatus imaginem paſſionis Euphemiæ martyris, hiſce encomijs vſus eſt: Mulier quædam ſacra Virgo inuiolata, Deo caſtitatem conſeruans extitit. Euphemiam eam vocant. Tyranno autem aliquandò pios pellente, animo propenſo mortis periculum adijt. ciues autem & ſacrificij communicatores pro quo ſacrificabat, Virginis virilitatem admirantes, prope templum thecam reueriti, deponentes ei ſtam, honores illi exhibent, annuum feſtum communemq; celebrantes conuentum. Diuinorum autem DEI myſteriorũ ſacerdotes, & verbis memoriam illius celebrant, & quomodò fortitudinis certamen certauerit, populum congregatum docent. Pictor autem & is quoquè ſecundùm vires peritem pius eſt, qui omnem hiſtoriam in ſindone pinxit. Poſuit enim illius prope thecam ſacrum ſpectaculum. Habet autem ſe ad hũc modum ſuanitas artis. In alto throno iudex ſedet, amarè & horribiliter in Virginem videns, (iraſcitur enim etiàm in ipſis inanimatis rebus, cùm vult, ars) ſatellites verò imperij, & multi milites commentarienſes, tabulas & ſtylos in manibus geſtantes, adſtant, quorum vnus manum à cera auferens, diligenter ad condemnatam adſpicit, quaſi iubeat clarius Virginem loqui, nè in ſcribendo à ſe error committatur. Stat autem Virgo in pulla tunica & pallio, philoſophiam ſignificante, vt pictori uiſum fuit, vultu verò ſatis vrbano, meo autem iudicio, animo virtutibus omnibus egregiè ſplendente. Ducunt autem eam ad Principem milites duo, quorũ alter horsùm, alter illorsùm Virginem trudunt. Vultus autem Virginis pudore & conſtantia mixtus eſt: annuit enim in terram, veluti uirorum erubeſcat adſpectum. Stat autem imperterrita, nihili omninò faciens miſerum certamen. Quemadmodùm autem aliquandò alios pictores contemplatus ſum, in pictura mulierculæ Colchidos, quomodò ſit affecta in iugulatione prolium, dum gladium illis intentat, miſericordia enim & furore vultum habet diuiſum, quia alter oculorum iram exhibet, alter verò maternum affectum, horrens & parcẽti ſimilis: ita quoquè mihi hic contigit. Nam admirationem meam ab illa cogitatione, ad hanc picturam tranſtuli. Valdè autem miror pictorem, qui affectus naturæ pugnãtes, pudorem ſcilicet & virilitatem, commiſcuerit. Imitatione autem artis procedente ad hiſtoriam, eccè adſunt duo vulgares homines, in tunicalis nudi, quorum alter caput Virginis arripiens, & in tergum flectens, ad pœnam alteri commodè exhibere videtur: ille verò adſtans, dentes Virginis excutit. Inſtrumenta autem pœnæ, malleus & terrebra ſunt. hic lachrymas ampliùs continere nequeo, dolorq́ue ſermonẽ aufert. Nam ità manifeſtè & euidenter ſanguinis guttas pictor decolorauit, vt iuraueris à labijs effluere, & cum fletu diſcedere cogaris. Dehinc carcer. Et iterùm in pullis veſtibus decẽter virgo ad cœlum manus eleuans, Deum in malis auxiliatorem inuocat. Hac verò ſic precante, appãret a capite ſignũ illud, quod conſuetudo eſt Chriſtianis adorare & depingere. ſymbolum autem arbitror paſſionis, quam illa ſuſcepit. Statim autem pictor alibi ignem, huc illucq́ue ſe ſpargentem, rubro colore depinxit, & hîc quoq; noua arte flammam faciẽs corpoream. Stat autem ipſa in illo media, manus ad cœlum complicans. dolorem autem nullum vultu præfert, ſed magis gaudenti ſimilis eſt, quòd ad vitam incorpoream & beatam iter faciat. Hucuſque pinctor manum ſuam extendit, & ego orationem. Tempus autem eſt, vt & eam picturam perficias, nè nimiùm extra narrationem veniamus. Hactenùs Aſterius.

Speculantes autem ea quæ in Scripturis ſacris

sacra dicta sunt, inuenietis illinc quoque
Exo. 26.a & 25.b desumpta, quæ ab eo narrata sũt. Deus enim famulo suo Mosi de tabernaculo quædam mandans, variaque & diuersa opera fieri iubens, ait: Facies vela è bysso texto & hyacintho, purpura & coccinea textura. Cherubin artificio texturæ facies. Et hoc sanè mandatum docet nos, vt in ijs quæ Deo dicantur, non parcamus sumptibus etiam magnis: in hominum autem rebus nõ ità se habere de-
Deu. 22.b bet. Dictum enim est populo: Vestẽ ex duabus contextam uobis non injicietis. Clarissimè autem diuinus Apostolus horum sen-
1. Tim. 2.b sum explicat, iubens mulieres in habitu decenti, cum verecundia & castitate se ornare;
1. Pet. 3. non in reticulis auro & margaritis ornatis, aut etiàm veste preciosa, sed quam decet mulieres, quæ bona prædicant opera. Hæc igitur nos, qui Deo soli & uni latriam exhibemus in spiritu & veritate, scientes: quæcunque illi offeruntur aut consecrantur, siue diuina fuerit venerandæ crucis figura, siue sacer Euangelij codex, siue venerandæ imagines, siue sacra uasa, ea amplectimur & ueneramur, vt qui spem habeamus sanctificationis ab ipsis reddendæ, & illis ob id adora-
Psal. 98. tionem honorificam exhibemus. Adorate enim, ait, scabellum pedum eius, quia sanctus est ipse. Quam ob causam Gregorius
Gregor. Theolog. Theologus in sermone natalium Domini, sic inquit: Bethleem honore affice, & præsepe adora. nam quæ Deo obiata sunt, eius participatione & contrectatione sancta fiunt. Quemadmodùm idem & tota Scriptura testatur, & ob hoc sancto honor sanctitatis illius non aliter cõseruatur, quàm per nostrã deuotam adorationem. Isti verò nouas mendacia spirantes, aliena quædam a catholica Ecclesia confuentes, dicunt:

GREGORIVS.

Consentanea his etiam Theodotus Ancyræ episcopus, sic docet: Sanctorum formas & species ex materialibus coloribus formari, minimè decorum putamus: horum autem uirtutes, quæ per scripta traditæ sunt, veluti uiuas quasdam imagines reficere subindè oportet. ex his enim ad similium imitationem & zelum peruenire possumus. Dicant enim nobis, qui illas erigunt statuas, quænam utilitas ex illis ad se redit? an quòd qualiscunque recordatio eos habet ex tali speciali contemplatione? Sed manifestum est, quòd vana sit eiusmodi cogitatio, & diabolicæ deceptionis inuentum.

EPIPHANIVS.

Si Theodotus esset in præsenti uita, clamaret utiq; cum beata Susanna, ad Dominum
Dan. 13.a dicens. Deus æternis, arcanorum cognitor, nouit cuncta priusquã facta sunt, tu nosti Domine, q falsò me accusant, imitati presbyteros Babylonicę confusionis, qui omnis
Hęretico rum fraus ascribẽtiũ Patribus suos erro res. uaniloquentiæ sunt authores. Sed seipsos idoneos & claros demonstrare uolentes, noua quadã garriunt, & mendax calamus scriptura illorum reperitur, & apertè veritatis proditores deprehenduntur. Multi enim nostrum diligenter quærentes & indagantes in sermonibus huius Theodoti præsentem sententiam, num alicubi apud illum extaret, nusquam sanè inuenimus. Nihil enim tale ipse vnquam sermocinatus est. Saris autem arguenti fuerit, quia totus hic sermo amarulentia & exacerbatione plenus sit. & linguæ incontinentis & labiorum impurorum audacia, immò diabolicæ fraudis inuentio, ità contra effigiationem sanctarum imaginum garrire. Quamobrem Christianos accusantium figmentum est & idioma, non autẽ Theodoti. Nam si illius esse, debebant vtique apertè locum designâsse sermonis aut libri, vndè hæc sententia esset descripta. Sed quia nouerunt falsum esse mendacium, locum silentio præterierunt. Nos igitur cùm congregassemus illius libros, sex ad Lausum tomos contra Nestorium scriptos, Interpretationẽ in symbolo sanctorum patrum, qui in Nicea conuenerant, Sermonem in natalem Domini, in luminaria, in Heliam & viduam, in sanctum Petrum & Ioannem, & in claudum sedentem ad portam speciosam, in eos qui talenta acceperant, in duos cæcos, nusquàm sanè dictam sententiam inuenire potuimus. Neque enàm fieri potuit, vt hanc falsò colligentem sententiam, è veris Ancyrani libris protulerint, sed fortassis alicubi in chartula conscriptam, tanquàm pestem euitandam deprompserint, quò scilicet simpliciores caperent. Nam qui mentem habent & veritatem audiunt, talia mentita esse cognoscunt. Duces autem hæreseos suæ inuaciem nõdùm vocare desinunt, Arij scilicet protectores, & contribules illius, Eusebium Nicomediæ, Theognium Niceæ, & Maridem Chalcedonis, sic dicentes:

Theodoti Ancyræ episcopi librorum quos edidit, titulis.

GREGORIVS.

Similiter & Eusebius Pamphili ad Constantiam Augustam, petentem Christi imaginem ad se ab illo mitti, talia dicit: Quoniam autem de Christi imagine ad me scripsisti, vt tibi mitterẽ, velim mihi significes, quamnã putes Christi imaginem, vtrùm illam veram & incommutabilẽ, naturæ illius characteres ferentem, aut hanc quã propter nos assumpsit, seruilem formam pro nobis induens. Sed sanè de diuina forma non arbitror etiam ipse ego te esse solicitam, cùm sueris ab illo edocta, neminem patrem cognouisse, præter filium, neque ipsum filium condignè quempiã cognouisse, nisi qui illum genuit pater. Et post alia: Sed omninò serui requiris imaginem formæ, & carnem quam propter nos induit. sed & hanc gloriæ deitatis suæ commixtam esse didicimus, & passam mortuamque. Et post pauca: Quis igitur gloriæ ciuscemodi & dignitatis splendores lucentes & fulgurantes, effigiare mortui: & inanimatis coloribus & umbratili pictura ponet? cùm neque diuini illius discipuli in monte illum contemplari quiuerint, qui cadentes in faciem suã,

Eusebii Pamphili ad Constãtiam Augustã epistola pernicioſa.

Matt. 17.

non

Mat. 17. *non posse se eiusmodi spectaculum inspicere confessi sunt. Igitur si carnis illius figura tantum ab inhabitante in ea diuinitate accepit potentiã, quid oportet dicere tũc cùm mortalitatem exuit, & corruptionem abluens, formam serui in Domini & Dei gloriam transiuit, post mortis scilicet victoriam, post ascensum in cælos, post cum patre regio in throno à dextris consessum, post requiem in ineffabilibus & innominandis sinibus patris, in quam ascendentem & desidentem cælestes potestates illi benedictis vocibus acclamabant, dicentes: Principes, tollite portas vestras: aperiamini portæ cælestes, introibit rex gloriæ?*

Psal. 23.

EPIPHANIVS.

Optimè in hos quadrat prophetica vox, quam Dominus per Hieremiam vatem, Iudaicum populum reprehendens, dixit: Me dereliquerunt fontem aquæ viuentis, & foderunt sibi cisternas pertusas, quæ non potuerunt aquam continere. Relinquentes enim selectorum nostrorum patrum sententias, sectantur eos qui ventilabro ex area Dominica indicio diuino excreti sunt. aream dico catholicam Ecclesiam. Hos enim in protectionem suæ hæreseos adferunt. Quis enim fidelium in Ecclesia, quique verorum dogmatum scientiam habet, ignorat Eusebium Pamphili, in reprobum sensum traditum, consensisse Arij placitis? Nam in cunctis historicis suis libellis, filium & Verbum Dei creaturam vocat, item subministrum, & secundo adorandum loco. Si verò quidam asserunt eum in synodo subscripsisse, concedimus quidem hoc ità se habere. verùm labris illum dicimus veritatem coluisse, corde autem longè ab ea abfuisse, quemadmodùm & omnes epistolæ illius, & commentaria ostendunt. Quod si autem alias aliquando pro temporis & rei conditione mutatus apparuit, nunc hos laudans, qui stabant à partibus Arij, nunc veritatem, simulans, profectò ob id, secundùm Iacobum fratrem Domini, homo duplicis animi, inconstans in omnibus vijs suis dicetur, neque putet q̃ quicquam à Domino acceptu rus sit. Etenim si corde credidisset in iustitiam, & ore quoquè ad salutem verbum veritatis fuisset confessus, in omnibus suis commẽtarijs & veniam poposcisset. Verùm pro epistolis suis nusquàm apologiam conscripsit. mansit enim vt Æthiops, non commutans cutem suam. Nam in expositione illius loci: Dixi Domino, Dominus meus es tu, extra cognitionem veritatis rem aggressus, sic inquit: Lege naturæ, cuiusnis filij pater, dominus quoquè eius existit: ob id vnigeniti illius filij Dei, qui genuit illum pater, fuerit sanè illius & Dominus, & Deus & pater. Simili modo & in epistola ad beatum Alexandrum magistrum & doctorem Athanasij, cuius initium: Quanto labore & diligentia in has literas incidetim: (hic apertissimè blasphemans, sic ait) Arium eiusq; sectatores accusant hæ literæ, quòd filium ex non ente, instar vnius omnium, factum esse dixerint. Illi verò epistoliũ attulerunt quod ad te scripserunt, in quo fidem suam exponentes, his verbis confitentur quæ sentiunt Legis, prophetarum, & noui testamenti Deũ ante tempiterna secula sibi filium vnigenitum genuisse, per quem & secula, & omnia fecisse. genuisse autem non videntur, sed in veritate propriæ voluntati substituisse, immutabilem & inalterabilem, creaturam Dei perfectam: veruntamen non vt vnam creaturarum. Tua verò epistola accusat eos quasi dixerint, quòd filius factus, tãquàm unus omnium, cùm tamen hoc non dixerint, sed apertè pronuncient non vt unã creaturarum. Vidè ne dederis statim illis occasionem, ut ea etiàm calumnientur & assumant, quæcunque voluerint. Iterùm accusat eos, quòd dixerint, quòd qui est, non existentem genuit. Miror sanè si quispiam aliter dicere poterit. Nam si unus est, qui est, manifestum est, quòd ex eo genitum est omne quod est, estque id post illum. Si verò qui est, non unus sit, sed & filius sit qui est, quomodò eũ, qui est, qui est, genuit? Sic enim qui est, duo fuerint. Et hęc quidem Eusebius ad gloriosum Alexandrum. Feruntur eius ad eundem gloriosum virum & aliæ epistolæ, in quibus variè sunt blasphemię, dum Arium defendere conatur. Eodem modo in Epistola ad Euphrasionem blasphemus est. Initium eiꝰ epistolę est, Domino meo cum omni gratia confiteor, & cętera. Non enim filium patri coexistere dicimus, sed patrem ante filium fuisse. Porro ipse filius Dei, hęc nobis omnibus exactiùs cognoscens, alterum seipsum, & minorem à patre, subiectumq; cognoscens, admodùm ualdè piè nos id docet, dicens: Pater qui me misit, maior me est. Et inter alia: Quoniam filius & ipse quidẽ Deus, sed non uerus Deus. Ex his igitur scriptis illius apparet, apertè illum Arianię esse opinionis & sententię. Cum hæc autem abominanda hęresi insani isti Ariani, & unam naturam in unitione hypostasis esse dicunt. Opinantur autem Christum Dominum nostrum carnem sinè anima assumpsisse, addentes in salutari illius dispensatione, diuinitatem implesse animæ consilia, motionesq; nimirùm quo passionem (ut ait Gregorius) diuinitate circũscribant, & ob id uerè Theopaschitę sunt. Qui autem huius sententię sunt, imaginem non habendam cẽsent. Quẽadmodùm impius Seuerus, Petrus Fullo, Philoxenus Hierapolitanus Episcopus, & omnis denique illa multi capitis & sinè capite hydra contendit. Huius igitur societatis existens & Eusebius, (quemadmodùm ex illius epistolis & historicis commentarijs demonstratum est) imaginem Christi Theopaschitarum more reijcit, qua de causa & Constantiæ Licinij uxori scribit, apud se imagi-

Hiere. 2. c

Eusebius Cęsareẽs. Arianus Nicænæ synodo subscripsit non animo.

Iacob. 1. b

Rom. 10. b

Eusebii Pamphili expositio hæretica in Psal. 15.

Eusebii ad B. Alexandrũ epist. perniciosa.

Ioan. 14.

Seuerus hęreticus. Petrus Fullo. Philoxenus

nem

nem non reperiri. Nam & in eadem Epiſtola dicit, quòd illis incarnata forma, in Deitatis naturam mutata ſit. Nemo tamen ſanctorum patrum noſtrorum ſic ſenſit aut docuit. Neque etiàm veritas ſic ſe habet. Audiamus Athanaſium inſaniæ Arij vendicatorem: alia enim docet in dogmatica ad Eupſychium presbyterum Cæſareę epiſtola. Similiter & Cyrillus in prima ad Succeſſum Diocæſareæ epiſcopum. Similiter in oratione contra libidinoſos dicta. Ambo enim, ſicut vnũ terreſtis reipublicæ adminiſtrationem habentes, ità & cœleſti veluti ab vno ſpiritu afflati, conſona inuicèm loquuntur.

Athanaſius in epiſto. ad Eupſychium.

Anaſtaſius in epiſtola ad Eupſychium, cuius initium, in quibus, exiſtimaſti nos piiſſime, inter cætera ſic inquit: Communis ouium fructus eſt, hæc inquam tergoris meſſis, haud quæ omnibus ad communem vſum proſtat: verùm poſtquàm tinctura, quæ de mari accipitur, ſubdita fuerit, purpurea dicitur, & appellatione mutata & vſu, propter excellentiam regibus tantummodò aptatur. Ità lana eſt, & non eſt. Natura quidem manet id, quod à principio fuit: vſu autem non amplius. vulgaris enim vſus fuit, propter colorationis dignitatem. Ità quoquè caro, natura communi aſſumpta: poſtquàm enim facta fuerit regis tegumentum, cum ipſo rege eiuſdem ſit dignitatis quanquàm natura non fuerit talis. Quarè rectè Dominus gloriæ dicitur. Et ſecundùm quod homo quoq; fuit affectiones & paſſiones naturæ eum inuaſerunt, & contumelijs aliorum fuit quoquè obnoxius. quonam modo enim rex veſte vtitur, ſic ipſe carne quoque ſe circunciniit. Quemadmodùm autem qui regis purpuram rumpens, regi pœnam dat, quaſi inſidiator aut maleuolus, quanquàm ipſe rex nihil fuerit praniùs paſſus, purpuræ autem paſſio ad ipſum refertur: ità quoquè carnis paſſio, verbo Dei manente * impaſſibile, in ipſum propter contumeliam deſcendere dicitur.

Rom. 1.a

Et ob id Paulus Dominum Chriſtum, quatenùs homo, filium Dei tradit. Et ante hunc Gabriel Archangelus paradoxum nouæ partus Mariæ euangelizans: Aue, inquit, gratiâ plena Dominus tecum. Ecce tu in vtero habebis, & paries filium, & vocabunt eum Ieſum: hic erit magnus, filius altiſſimi vocabitur. Quarè Ieſus filius Dei vocatur, non quod caro in diuinam naturam fuerit mutata, ſed propter vnitionem ad Deum verbum cognominem dignitatem accipit.

Luæ 1.c

Cyrillus ad Succeſſum.

¶ Eodem modo Cyrillus in prædicta ad Succeſſum epiſtola, cuius initium, Incidi in cõmentarium à tua ſanctitate mihi miſſum, inter cætera inquit: Poſt reſurrectionem idẽ illud corpus, quod paſſum fuit, manſit, niſi quod debilitates humanæ naturæ in ſe ampliùs non recepit. Non enim aut fame, aut laſſatione, aut alia aliqua tali paſſione torquebatur, ſed deincèps incorruptibile manſit. Nec id ſolùm corpus eſt, verum præter hoc etiàm corpus viuificans. Vitæ enim corpus eſt, hoc eſt, vnigeniti. nam Deo decentiſſima gloria illuminatum eſt, & intelligitur Dei corpus. Proindè ſi quis ipſum diuinum corpus, vt certè hominis, humanum dixerit, non ſanè quicquam errauerit, decentíque ſermone fuerint vſus. Hinc arbitror doctiſſimum

2.Cor. 5.b

Paulum dixiſſe: Si verò Chriſtum ſecundùm carnem cognouimus, ſed iam nunc ampliùs non cognoſcimus. Dei enim, vt dixi propriũ corpus exiſtãs, humana omnia excedit. Corpus autem quod à terra eſt, non poteſt mutationem ſecundùm diuinam naturam ſubire. Etenim hoc impoſſibile, Quoniam in Deitate, veluti generationis aliquid, & quod nullam ſecundùm naturam habet ſecum proprietatem, exiſtit. Aequè enim abſurdum eſt, ſi quis dicat, quod corpus in Deitatis naturam mutatum ſit, & quod verbum in carnis naturam ſit alteratum. Nam vt hoc impoſſibile, (immutabile enim & inalterabile verbum eſt) ità & alium. Non enim poſſibile eſt creaturam aliquam in Deitatis naturã aut ſubſtantiam tranſgredi poſſe. Creatura autem caro eſt. Quamobrem diuinum eſſe dicimus corpus Chriſti, quoniã Dei corpus eſt, & ineffabili gloria illuminatum, incorruptibile, ſanctum, viuificans. quod autem in Deitati naturam ſit mutatum, neque patrũ aliquis dixit aut cogitauit. neque nos ità ſentire poſſumus.

Cyrilli fragmentum ex oratione ad libidinoſos.

Similiter & in oratione contra libidinoſos, cuius initium, Longam nuper de veritatis dogmatibus contexuimus orationem, inter cætera inquit: Proindè nunc carne eius in Deitatis naturam mutata, deſinit, eſſe filius hominis? manifeſtum fuerit omni quod ex hoc ſequitur, quòd nos ex adoptionis gloriã reiecti ſumus, veluti non haberemus ampliùs primogenitum in multis fratribus. Et paulopoſt: Num igitur de tam bona fama, quæ nobis data fuit gratis, adeò ſubitò excidimus: non ſanè. Non enim ſtoliditate, inſipientia, & ſtultiſſimis quibuſdam inuentis, in reprobum ſenſum perducti, ea quæ non decet, ſentimus. Sacram autem ſcripturam, veluti Canonem rectitudinis & incõmutabilis fidei habentes, dicimus, quod qui natus nobis eſt primogenitus & vnigenitus, Dei ſcilicet verbum, non deſtitit eſſe poſt illud verus Deus & filius hominis. Neque in naturam Deitatis, incommutabiliter & incõfuſè vnita ſibi caro, tranſmigraſſe videtur, immò gloria propria illam illuſtrans, intelligitur rectè Deum decentibus impleta dignitatibus. Sic etiàm ſecũdùm tempora per vniuerſum terrarum orbem, rediens è cœlo, videbitur. Atqui cum carne quoque, poſtquàm benè hoc diſpenſationis miſterium obiuiſſet, rediit in cœlum. Nam qui tum eam viderunt ſtupore perculſi ſunt. Quia vt ſcriptum eſt. Nubes illũ aſſumpſit, tum admirantibus

Act. 1.b

illis

illis vox Angelorum ſanctorum audita eſt: Viri Galilæi, quid ſtatis ſuſcipientes in cœlum? Hic Ieſus qui à uobis aſſumptus eſt in cœlum, ità veniet, quemadmodùm eum uidiſtis aſcendentem in cœlum. Num igitur hi, quibus hoc dictum eſt, uiderunt eum ſinè carne ad patrem aſcendentem? aut abijcientem noſtram ſimilitudinem, qua in corpore tactili & ~ viſibili fuit, *& intangibilem & inuiſibilem naturam commutâſſe? Qui hoc auſus ſit dicere? Si verò veniet ſicut diſceſſit, non verè dixerimus, veniet rursùm in corpore, non nudum & ſinè carne verbum? Et paulopòſt: Cognoſce igitur, q̃ deſcenſum illum quem facturus eſt in fine ſeculi, ipſis priùs manifeſtauerit, cùm ſcilicet ſe transfiguraret. Hæc autem transfigurationis figura (mirandus inquit Euangeliſta) facta eſt, non ſecundùm depoſitionem ſpeciei, ~ videlicet humanæ figuræ abiectionem, immò circa ſolam gloriam. Reſplenduiſſe, inquit, faciem illius, non aliter ac a ſolis radijs fulgor emittitur. Et mox: Scripſit uerò & de Chriſto doctiſſimus Paulus: Qui humilitatis noſtræ corpus transformabit conforme gloriæ illius. Quid ad hoc dicens, qui in verbi naturam, carnem illius commutatam aſſerunt? Num ſcilicet ſanctorum corpora trãſibunt in naturam Deitatis, vt fiant corpori illius glorioſo conformia? profectò hæc extremæ imperitiæ & inſcitiæ nugacitas exiſtit. Mutata enim carne in naturam Deitatis, ~ vt aiunt, quonam utetur corpore DAVS verbum exiſtens? Deitas enim res eſt incorporea, & verum eſt quòd Deum nemo ~ vidit vnquàm. Deindè clariſſimè idem deducens, ueluti contra Euſebium, ſic idem beatus pater in eodem ſermone dicit: Videtur pro illis facere (quemadmodùm aiunt) de his rebus & ~ aliud ~ verbum. Nam diuinus Apoſtolus ſic ſcripſit: Si enim cognouimus ſecundùm carnem Chriſtum, ſed nunc non amplius cognoſcimus. Igitur, aiunt, ſi ſecundùm carnem non cognoſcitur, neceſſarium eſt illum carnem in ~ verbi ſui naturam mutâſſe, vt tanquàm Deus cognoſcatur. Dixerit autem ad hos (arbitror) cõfeſtim aliquis: Igitur quandò de nobis ſcribit, Cùm uerò in carne ſumus, Deo placere non poſſumus. Vos autem non eſtis in carne, ſed in ſpiritu. Num inquã, tum nos carne & ſanguine nudatos eſſe cognouit? Vtrùm ſpiritibus incorporeis iſta ſcribit? Quo pacto non fuerint iſta monſtro ſimilia? Quamobrem de nobis dicit carnem, nimirùm carnis abſurdas & quę caſtigatione opùs habent, affectiones. De noſtro autem omnium caſtiſſimo ſeruatore, qui errare non nouit, neque peccatum fecit, alio modo illud ſecundùm carnem cõſiderare oportet. Non enim ampliùs eſt incarnalibus infirmitatibus. Clarè igitur ex diuinoloquis iſtis patribus cognoſcimus, nugamentorum iſtorum magiſtros non ex fontibus Iſrael, quô illis ſuppetat in vitam æternam hauſiſſe, ſed in fontibus iniquitatis & deſolationis ſibi potum quæſiuiſſe. Alienos enim ſecuti, in præcipitia & anfractus ſeducti ſunt. Debebant igitur, ſi Eccleſiæ alumni ſunt, Baſilium Magnum in teſtem citaſſe, qui imaginis honorem ad prototypum referri aſſerit, & Gregorium Nyſſæ epiſcopum, dicentem: Vidi imaginem paſſionis loquentem, & non ſine lachrymis rem contemplatus ſum, hiſtoriam ipſa arte pulchrè repræſentante: & Ioannem, qui ſe imaginem è cera fuſam, pietate plenam amâſſe dicit. Debebant, inquam, illos fuiſſe ſequuti, & quicunque cum illis ſactunt. Iſti uerò in malis auctarium addentes, ità deincèps dicunt.

Baſilius. Gregorius Nyſſenus. Chryſoſt.

GREGORIVS:

Hæc igitur ex multis pauca ſcripturæ patrũq; teſtimonia, in hac definitione noſtra parcètes ſanè copiæ, ne in longum res protraheretur, collocauimus: reliquis enim quæ infinita ſunt, volentes ſupерſedimus, vt qui velint, ipſi requirant. Ex his igitur à Deo inſpiratis ſcripturis, & beatorum patrum ſententijs ſtabiliti, & ſuper petram cultus diuini in ſpiritu pedes confirmantes, in nomine ſanctæ & ſuperſubſtantialis viuificantis Trinitatis, vnanimes, & eiuſdem ſententiæ nos, qui ſacerdotij dignitate ſuccincti ſumus, ſimul exiſtentes, vna voce definimus, omnem imaginẽ, ex quacunque materia improba pictorum arte factam, ab Eccleſia Chriſtianorum reijciendam, veluti alienam & abominabilem.

Nota mendacium hæreticis familiare.

EPIPHANIVS:

Eccleſiaſticæ traditioni ceruicem ſubdere nolentes, ſed excæcati in electione conuenientis, & apprehenſione ueritatis, pietatis traditionem abdicârunt, neque torrentem voluptatis bibere ſuſtinuerunt, quô illis eſſet fons ſaliens in uitam æternam, ſed è lacubus pertuſis irrigati, malè olẽtem truncum, habentem fructus hilis & amaritudinis, produxerunt. Mendacium enim mendacio adglutinantes, dixerunt: Alijsque teſtimonijs, quæ infinita ſunt, ſuperſedimus ~ volentes. At ut nos indicauimus, quaſcunque patrum ſententias attulerunt, quibus propriam iuſtitiam conantur aſſerere, omnes peruersè intellexerunt: quæ uerò contrariæ planè fuerant, non erant ex ſpiritu diuino. Quamobrem beatus ~ vates Dauid alloquitur eos, in ſpiritu canens: Vana locuti ſunt ſinguli ad proximum ſuum: labia doloſa in corde, in corde locuti ſunt mala. Et Eſaias liberrimus Prophetarum, contra illos dicit: Conſilium impiorum impia conſulit. Rectè enim ſentire nequeunt, quia obſcuratus eſt viſus oculorum eorum. Sanas enim definitiones & leges relinquentes, verbis pietatem figurant, conantúrq; piè quædam concionari, quô ſcilicet in hoc rectè dicẽtes, in aliis quoque

Ioan. 4. Pſal. 11. Eſa. 44.

que fidem inueniant. Aiunt enim: In nole ſanctæ & ſuperſubſtantialis & viuificantis Trinitatis: ſed circa ſenſum & intellectum impiè agere nituntur. Nam ex propria ſententia loquuntur, & impietatem nudam ob oculos ponunt: neque iudicium Dei reuoriti, neque Dominicam declarationem & pronunciationem reſpicientes, quæ ſic habet: Nam qui ſcandalizauerit vel vnum ex Mat.18.a Marc.9.g parvulis iſtis credentibus in me, ſatiùs illi fuerit, vti mola aſinaria alligata illius collo, ſubmergatur in mari. Deincèps & tanquàm porci margaritas proculcantes, eccleſiaſticas dico traditiones, omnem imaginem ab Eccleſia Chriſtianorum reijciendam & abominandam ſtatuunt conſilia ineuntes non per Dominum, & fœdera ferientes non per ſpiritum eius. Etenim tanquàm graues lupi, in ouile Chriſti inſidias tendunt. Cæterùm veritatis ſplendor, & luminis fulgor, inconcuſſam habent libertatis audaciam. Quis enim ignorat, imagine contumelia aut ignominia affecta, illũ lædi cuius eſt imago? Hoc Luc.20.c & ipſa veritas, hoc rerum natura docet. hoc & beati patres tradiderunt. Baſilius enim Baſilius Magnus. Athanaſius. Chryſoſt. Magnus inquit: Honos imaginis in ipſum prototypum redit. Athanaſius: Qui imaginem adorat, in ipſa Imperatorem adorat. Similiter & Chryſoſtomus: Non nouiſti, quod is qui imaginem Imperatoris violat, in prototypum dignitatis iniuſtus eſt? Atque ità patres rerum naturam ſecuti ſunt. Hi verò & ab eccleſia & veritate deſciſcentes, non ſolum blaſphemia pleni ſunt, ſed & inſania & imperitia. Debebant enim communem & non diſſonantem vocem eloqui, veteremq; traditionẽ confirmare, quam fidèliũ multitudo ex traditione Apoſtolorum & patrũ ſeruauit hactenùs & confeſſa eſt: omnem aũt nuperam vaniloquentiã euitare, & conſuetudinem quæ piè hactenùs apud nos valuit, nullo modo infringere & labefactare, Deut.27.c Nã quæ in Eccleſia tradita ſunt, neque additionẽ, neq; ademptionem ſuſtinent. Maxima enim eos q ità agũt, pœna manet. Maledictus enim, inquit, qui tranſponit horrea patrum ſuorũ. Sed non ducuntur amore & ſtudio veritatis, quamobrem audient hoc Sapientię: Prou.21.a Qui ſtudet theſaurizare lingua mendaci, vana perſequitur, & in laqueum veniet diaboli.

GREGORIVS

Nemo hominum, qualiſcunque tandèm fuerit, tale inſtitutum & impium & impurum poſthàc ſectetur. Qui verò ab hoc die imaginẽ auſus fuerit ſibi parare, aut adorare, aut in Eccleſia, aut in priuata domo conſtituere, aut clàm habere, ſi epiſcopus fuerit aut diaconus, deponitor: ſi verò ſolitarius aut laicus, anathemate percellitor, imperialibusq; cõſtitutionibus ſubijcitor, vt qui diuinis decretis repugnet, & dogmata non obſeruet.

EPIPHANIVS:

Nõ ſatis illis fuit, quod Eccleſiam omnem carpſerint & vellicauerint, nisi nunc quoque impiè definiant, non faciendam eſſe imaginem, nec illi etiàm, qui ſibi ſic faciendũ eſſe perſuaſerit. Vſqueadeò enim venerandarũ imaginum demonſtratio in Eccleſia obtinuit, vt ab eo tempore, quo euangelium prædicari cœptum eſt, ad hæc vſque tempora receptæ fuerint. Iam autẽ cognoſcimus omne quod antiquitate excellit, venarandum eſſe. Quid enim aliud * Corinthijs mandat diuinus Apoſtolus, dicens: Seruate traditiones quas accepiſtis? Et rursùs Timotheo & Tito prophanas vaniloquentias auerſemini? Omnes igitur Chriſtiani, qui in Eccleſia Catholica geniti ſumus, traditiones quas accepimus, ſeruamus, & in ijs ſtabiliti ſumus, nos tamq; hanc vaniloquentiam, ſecuti diuinũ Apoſtolum, reijcimus. Et quæcunque patribus pro tempore ſuper fundamentum Apoſtolorum & prophetarum ædificare placuit, recepimus: quæ verò ſecùs ſe habent, vt hoſtilia reſpuimus. Dico autem quæcunque ab inimiciſſimis & impijs hæreticis veluti nugæ allata ſunt, in quorum numero quoniam & hi nuperi vaniloqui Chriſtianorum accuſatores ſunt, ob id eos execramur. nam nõ modò linguam habent impietate & peccato imbutam, ſed & manus docuerunt omnem ſycophantiam expedire, verberareq; dicentes, Conſtitutionibus imperialibus ſubijcitor, qui non ità fecerit. Ex hac igitur voce, per omnem terrarum orbem multa & varia deſignata ſunt. Continuam autem crudelitatem & ipſi principes, duces, & falſi epiſcopi exercuerunt. Sed quænam lingua calamitatem iſtam poterit exprimere? Vndè & quomodò hanc narrationem aggrediar, non video. Nam quot terrores, perſecutiones, per omnes ciuitates cuſtodiæ, monachorum flagellationes, carceres, multis his annis extitere? Taceo pedicas, catenis ligatos pedes, ſacrorum vaſorum ablationem, librorum exuſtionem, ſanctorum templorum prophanationes, ſanctorum monaſteriorum prophanas in mundana hoſpitia & habitacula tranſlationes, quod ſcilicet in ijs pietatis & religionis ſtudioſi viri habitarent, poſt rapeum ſubſtãtiæ & bonorũ, tranſmigrationes, in barbaras nationes exiſtimãtium ſe poſſe Apoſtolicè meliorem vitã inter gentes, quàm apud ſuos, ducere. Et quod

2.Theſ.2.d i.Tim.6.d & 2.Tim. 2.c,d Tit.3.c

Iconoclaſtarum in Catholicos ſæuitiã.

TOMVS SEXTVS.

EPIPHANIVS.

VOcem, qua Dominus ad coryphęum Apoſtolum Petrum vſus eſt, animo debebant intelligere: Tu es Petrus, & ſuper Mat.16.c hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non præualebunt illi: ſed ab hac ædificatione & harmonia alienati, digna quæ riſu excipiantur, definiunt

omnium

omnium grauiſſimum eſt, in hunc vſque diem prophanatio iſta miniſteriorum apud quoſdam adhuc manet. Et pro ſacris hymnis & voce lætitiæ in tabernaculis iuſtorum, cantica meretricia & Satanicæ meliodiæ audiuntur: & pro geniculationibus, ſaltationes theatrales celebrantur. His adijce pericula, turbationes, vexationes, verbera, pœnas, oculorum extritiones, narium amputationes, linguarum abſciſſiones, inhoneſtas fugas & exilia piorum, qui per omnem terram diſperſi ſunt, ſanctarum facierum aduſtiones, barbæ vellicationes, aduſtionesque: virginum, poſtquàm Chriſto dedicatę fuerant, impias & violẽtas nuptias, & quod vehementiſſimum eſt, malorum cędes. Hi ſunt fructus horum hominum, qui contra veritatem inſurgunt. Hæc vera inſania, & non iudicium verum. Inſpexit hæc Deus, & ex omnibus malis liberauit Eccleſiam ſuam. Gloria ſit illi, Amen. Ab impio autem conſilio ſuo ſeducti, ex ipſa veritate arguunt, dicentes:

GREGORIVS:

Determinamus & hoc, nè quis hominum ex ijs qui præſunt Eccleſiæ, aut ſacratis ædibus, ſub prætextu exterminationis aut eleuationis talis imaginum erroris, manus in ea quæ ſunt Deo ſacrata, inuiciat, quia poſſint transferri in alios vſus einſcemodi idola.

EPIPHANIVS.

Hæc eructant ora, quæ Dominum non verentur, neque venerantur. Quis enim, modò mentem diuino timore firmatam habeat, ea quæ Deo oblata ſunt & dedìcata, idolorum appellatione dedignetur? profectò non ſatis noui, num & rudes & imperiti rerum id auſint. Niſi planè obliti eſſent magni & ſalutaris illius myſterij, quod Deus verbum caro factum, & in nobis habitans, operatus eſt, cùm ſcilicet nos ab idolorum errore liberaret. ξόανα enim (qua voce iſti vtuntur) à pijs gentilium idola nominàtur. Sed ſunt nugaces verborum ſtrepitus & battariſmata, & apophthegmata oris illius, quod ſtercoreis alimentis vſum, vapores fœtidos animo mẽtique immittit, & deliros inſanosque iſtos homines, riſu dignos indicat, quamobrem inferunt:

GREGORIVS:

Neque etiàm in ſacras veſtes, aut alia vela, aut quicquid conſecratum eſt in ſacrum Dei miniſterium, nè qua ratione in abuſum conuertantur.

EPIPHANIVS:

Qui hactenùs calumnijs proſequuti ſunt, definiẽruntq; venerandas imaginum picturas non recipiendas in ſacris Dei eccleſijs, & qui eas idola & ξόανα vocauerunt: nunc tanq̃ obliti impij ſui decreti, has in eccleſijs manere volunt. Quòd ſi autem Deo conſecrata ſunt, quomodò turpes & diabolicæ inſidiationis inuentiones habebuntur? Sed manifeſtum eſt quòd ſit Caiaphica aſſertio. Nam is animi quidem malitia Chriſtum occiſum cupiebat: at ignorantia veritatem dicens, ſeruatorem illum humani generis cõfeſſus eſt. Eodem modo & iſti, malitia quidem erroré idola, ξόανα & diabolicæ inſidiationis inuenta, *ſanctorum imaginum inſpectionem calumniantur, verùm contra animi ſententiam, has ſacras & Deo dedicatas confiteri cogun tur, & laqueis propriæ nugacitatis implicantur. Quarè illos qui ſe ſequuntur, præſtigijs decipientes alloquuntur. Ioan. 11.f *ſanctarũ

GREGORIVS:

Si quis autem à Deo poteſtatem nactus, hæc ipſa vaſa, aut veſtes in meliores vſus conuertere voluerit, non auſit hoc ſinè ſententia & voluntate ſanctiſſimi & beatiſſimi vniuerſalis Patriarchæ, & Imperatorum noſtrorum piorum iuſſu, nè diabolus ſub eo prætextu eccleſias Dei humiliet. Neque aliquis ducum, aut magiſtratus, aut laicorum cohortes ſub illis conſtitutæ, in diuinas ædes manus injiciant, eaq́, veluti captiuas prophanent, quemadmodùm à quibuſdam indecenter antehàc factum eſt.

EPIPHANIVS?

Quis propter hanc legiſlationem non inſigniter rideat, immò magis non lugeat? Propter hæc enim vana verba, multi auſi fuerunt Bria rei gigantæasque manus ſacris armarijs injicere, ab his videlicet occaſionem ſumentes. Labilis enim eſt & lubrica improbitas. Videntes enim ipſos ſanctiſſimos, (vt iſti aiunt) reuerà autem falſos epiſcopos, aurum & argentum ex dedicationibus, & imagines quæ in muſeis, ſibi adſcribere, & in priuatos vſus vetere, & ipſi quoq; ſic fecerunt. Hæc enim in gutturnia, pelues, theatra commutârunt: & quæ quandoque ſacra fuerunt, horum iudicio prophanata ſunt.

GREGORIVS:

His ità ſe probè habentibus, & Dei gratia cõfirmatis, iuſtum eſſe decreuimus, hoc noſtro Catholico & Deo grato ſcripto definitiones breues veluti in ſummam edere, quandoquidem & nos videmur Apoſtolicè dicere: Quin etiàm credimus nos ſpiritum Chriſti habere, & quemadmodùm qui anteà in illum crediderunt, & ſynodos congregauerunt, decretaq́, & definitiones ediderunt, ità & nos quoq; idipſum credimus. Quamobrem poſt ſacras aliquot premiſſas patrum definitiones, conſequenter & conuenienter noſtra determinabimus. i.Cor. 7.g

EPIPHANIVS:

Multa & diuerſa in ſuperioribus nugati, & propriam improbitatem manifeſtè determinantes, & in multa diſtrahentes, nunc ſeipſos doctoribus Eccleſiæ contendunt comparare, & ſacris illorum declarationibus, has impias ſua definitiones connumerare ſe iactant, nimirùm mendacium cum veritate, tanquàm venena noxia cum melle, miſcere contendentes. Sed qui ſpiritu DEI aguntur, facilè malum à bono dijudicauerint:

Digitized by Google

rint:& quæcunq; à ſanctis patribus rectè ſtatuta ſunt,recipient:quæ verò ab his peruersè & improbè ſtatuuntur,auerſabuntur. Iſti enim falſidici confitentur ſe Deum cognoſcere,verùm à regia via per calles & anfractus decedunt. Noſtræ enim ſynceræ fidei verba,veneno improbitatis imbuunt.Habẽt nanque conſimilem cum hæreſiarchis veteribus ignorantiam. Nam & ipſi multa cum Catholica Eccleſia conuenientia dixerunt. In vno autem aut altero trãſgreſſi,anathema acceperunt,cum quibus ſanè & iſti partem habent,etiàm ſi ſic dicant.

PRIMA DEFINITIO.

GREGORIVS:

SI quis ſecundùm Apoſtolicas & patrum traditiones de Patre, Filio,& Sancto ſpiritu,non confeſſus fuerit vnam & eandem Deitatem, naturam & ſubſtantiam,voluntatem & actionem, virtutem & dominatum, regnum,& poteſtatem, in tribus ſubſiſtentijs ſiue hypoſtaſibus, nempe perſonis, gloſificatam,anathema.

Secunda.

Si quis non confeſſus fuerit eiuſdem ſanctæ Trinitatis unum,videlicet filium & verbum Dei patris, Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, ante ſecula quidem ex patre ſecundùm Deitatem, in extremis autem temporibus ipſum,propter ſalutem noſtram,è cœlis deſcendiſſe, & incarnatum ex Spiritu ſancto & Maria Virgine, & ex eadem natum, ſupra omnem humani intellectus comprahenſionem,anathema.

Tertia.

Si quis non confitetur Deum eſſe ſecundùm veritatem Emmanuel, & ob id Virginem ſacrã Deiparam, quæ ſecundùm carnem, carnem factum ex Deo verbum genuit, anathema.

Quarta.

Si quis verbum ex Deo patre,carni ſecũdùm hypoſtaſin non vnitum, & vnum eſſe cum propria carne Chriſtum,eundem videlicet Deum & hominem,non confeſſus fuerit,anathema.

Quinta.

Si quis non confeſſus fuerit Dei carnem viuificantem eſſe, & propriam ipſius ex Deo patre verbi,ſed veluti alterius præter ipſum, vnitam ſecũdùm dignitatem, videlicet quaſi tantummodò in ea diuinam habitationem habuerit,minimè verò viuificantem, vt diximus,quòd factum ſit in proprietate verbi omnia viuificare potentis, anathema.

Sexta.

Si quis non cõfeſſus fuerit in vno Chriſto, vero Deo noſtro, duas naturas & duas naturales voluntates, & duas naturales actiones,communicanter,indiſtinctim, incommutabiliter, impartibiliter inconfuſè ſecundùm patrum ſanctorum traditionem,anathema.

Septima.

Si quis non confeſſus fuerit, Dominum noſtrũ Ieſum Chriſtum,poſt aſſumptionem animatæ, rationalis & intellectualis carnis,ſimul ſedere cum Deo & patre, atq; ità quoquè rurſùs venturum cum paterna maieſtate, iudicaturum viuos & mortuos,non ampliùs quidem carnem, neque incorporeum tamen, vt videatur ab ijs à quibus compunctius eſt, & maneat Deus extra craſſitudinem carnis, anathema.

EPIPHANIVS:

Hucuſque rectè ſentiũt, & patrum traditionibus conuenientia dicunt,immò potiùs tanquàm ſua propria dogmata aſſerentes, ſibi laudem & gloriam vendicant: in ſubſequentibus autem amara venenatæ & viperinæ linguæ dogmata, pharmacis lœtalibus plena,euomunt.

GREGORIVS:

Octaua.

Si quis diuinam Dei verbi ſecundùm incarnationem figurã, materialibus coloribus ſtuduerit effigiare, & non ex toto corde oculis intellectualibus ipſum ſedentem à dextris patris,ſuper ſolis ſplendorem lucentem in throno gloriæ adorare,anathema.

EPIPHANIVS:

Abſurdi & præter modum admirabiles allegoriſtæ,in hac venefica definitione iudicantur. Apoſtolo enim filium Dei patris figuram prædicante, propter incommutabilitatem ſubſtantiæ ipſius commutatione facta in carnẽ, à Deo verbo aſſumptam, obliquè cogitant,& ex animis inſipientibus nouam quandam definitionem eructant. Nouimus enim omnes, quòd caro quam aſſumpſit, diuerſæ ſubſtantiæ à natura verbi Dei exiſtat. Hoc, inquam, in veritate præſides Eccleſiæ ſancti Apoſtoli & admirandi noſtri patres, nos docuerunt. Nam abſconditorum ſpectator Paulus, diuinus (quemadmodùm dictum eſt) Apoſtolus volens cõſubſtantialitatem filij & Dei verbi ad Deũ & patrem prædicare,nihil aliud appropriatum & concinens inuenit, quàm vt exclamet,characterem hypoſtaſeos patris ipſum filium. Iſti verò veritatem mendacijs ſubuertere conantes, tumultuarijs & putridis vocibus inſiſtentes, odio venerandarũ imaginum, mendacium inducere conantur. Vndè in blaſphemũ & puerſum ſenſũ collabẽtes,& in reprobã ſententiã traditi,dicunt: Heb.1.a

GREGORIVS:

Nona.

Si quis incircunſcriptibilem verbi Dei eſſentiam & hypoſtaſin, propterea quòd incarnatus eſt, naturalibus coloribus in imaginibus ad formam hominis depinxerit, & qui non theologicè ſentit eam,poſt carnem, non minùs incircunſcriptibilem remanſiſſe,anathema.

EPIPHANIVS:

Tãquàm circa oportuna Apoſtolicarum traditionum negocia occupati, peſtilentem morbum

morbum ſpirantes, ſententiamque corrumpentes, omnia dicunt. Nam turpitudinem erroris & fraudis rectis verbis prætexunt: & in poſtore animo ad naturam incircunſcriptibilem diuini Verbi, carnem aſſumptam ab eo & circunſcriptam coaptant. Hoc enim apertè indicat, quod ab illis dictum eſt, nihil minùs incircunſcriptibilem exiſtentem. Vbinàm hanc vaniloquentiam inuenêre ſapientes iſti in rebus vanis? Blaſphemię enim plenum eſt, ꝙ poſt incarnationem, incircunſcriptibilem fuiſſe aſſerunt Ieſum, omnium
Ioan. 11.b Dominum, noſtrum verum Deum, maximè cùm is diſcipulos ſuos ità affatur: Lazarus amicus noſter dormit, & gaudeo propter vos, quòd iſthic non fuerim. Nónne igitur hoc, quòd iſthic non fuerim, circunſcribi poteſt? Profectò poteſt. Et vtea quæ ante mortem de illo euangelicè dicta ſunt, omittamus, cùm poſt reſurrectionem ſe exhiberet mulieribus, nunquid hac ratione circũ-
Ioan. 20.d ſcribi nequit? Profectò poteſt. Cùm ſe duo-
Luc. 24.b bus diſcipulis oſtendit, nónne circunſcri-
Ioã. 20. e f ptione dignum eſt? Eſt profectò. Quòd clauſis ianuis ingreſſus ſit, & à Thoma cõtactus,
Matt. 28.b quid aliud quàm circunſcriptio? Item quòd diſcipulis in Galilæam profectis, & eũ iſthic videntibus & adorantibus, quidnam eſt à Nempe ipſum quod dixi. Quòd diſcipulis intuentibus, in cœlum aſſumptus eſt, & ab angelo, ipſis adſtante & dicẽte, andiẽtium:
Act. 1.b Quid ſtatis, ô viri, defixis oculis in cœlum adſpicientes? hic Ieſvs qui aſſumptus eſt à vobis in cœlum, ſic veniet, quemadmodùm vidiſtis illum abeuntem in cœlum. Nónne hæc ſunt circunſcriptione dignaſ Sunt ſanè. Sic enim omnes noſtri diuini patres tradiderunt. Et manifeſtum eſt rectè ſentientibus, quòd quemadmodùm Deus & verbum Dei patris, inuiſibile, incomprehenſibile, & in omni loco dominationis ſuæ exiſtit: ità ſecundùm naturam humanam quam aſſumpſit, viſibilis eſt & circunſcri-
Ioan. 11. ptibilis eſt, quemadmodùm ipſe diſcipulis ſuis dixit, ꝙ iſtic non fuerim. Item eſt com-
Ioan. 20. prehentibilis, ſicut Thomas nos credere fecit. In multas igitur improbitates, propter vnam iſtam blaſphemiam, qua Chriſtianos decipere conantur, ruunt. Calumniantes autem deindè loquuntur.

GREGORIVS:

Decima.

Si quis indiuiſam Dei verbi naturæ & carnis ſecundùm hypoſtaſin vnitionem, videlicet ex vtriſq; vnam inconfuſam & impartibilem perfectionem factam, in imagine depingere conatur, vocatq; eam Chriſtum, (Chriſtus enim nomine vno & Deum & hominem ſignificat) & ex parte confuſionem duarum naturarum monſtrosè aſſerit, anathema.

EPIPHANIVS:

Impudentia deceptionis verbo recto imprimitur. Et indiuiſæ & inconfuſæ ſecũdùm hypoſtaſim vnitioni imaginum ſtructuram opponentes, tanquàm cõfuſionem duarum naturarum, mendaciter & improbè accipiũt. Sed veritas Domini ligata non eſt. ꝙ autem Chriſti nomen, duarum naturarum ſignificatiuum eſt, apertũ: altera enim ratione viſibilem, altera inuiſibilem naturã demõſtrat. Ipſe enim Chriſtus hominibus per velum carnis ſuæ viſus eſt, quanquàm diuina natura in eo celabatur, tamen per ſigna elucebat. Sancta igitur catholica Eccleſia, quemadmodùm accepit ab Apoſtolis & patribus, ipſam formam quæ ab hominibus viſa eſt, pingit: neque tamẽ ob id Chriſtum diuidit, quemadmodùm iſti falsò dicunt. Imago enim ſecundùm nomen tantum, & non ſecundùm definitionem, cum primo exemplari cõmunicat: quia (quemadmodùm in ſuperioribus ſæpè diximus) anima * priuata eſt quam nemo circũſcribere poteſt, quia inuiſibilis eſt. At ſi animam, quanuis creata ſit, nemo pingere poteſt: quanto minùs inueſtigabilem & incomprehenſibilem vnigeniti filij Deitatẽ potuerit quiſquam cogitatione comprehendere, vt ſenſibiliter à ſe depingatur? Conuerſus eſt itaque * dolor eorum in caput ipſorum. Anathema enim quod ipſi nugantur, in illis manebit in perpetuum.

* for. creata

GREGORIVS:

Vndecima.

Si quis carnem hypoſtaſi verbi Dei vnitam diuiſerit, & in nuda excogitatione mentis eã habens, ex eo conatus fuerit illam in imagine depingere, anathema.

EPIPHANIVS:

Diuus Gregorius, ꝙ à theologia cognomen inuenit, ſic ait: Qñ naturæ diſtant excogitationibus, ſimul diuiduntur etiàm noia. Quin etiã plurimi patrum, hac notione vſi ſunt: etenim ità reuerà ſe habere videtur. Ab illa autem & à patrum traditionibus deſciſcentes, dicunt: Si quis carnẽ hypoſtaſi verbi Dei vniram diuiſerit excogitatione mentis. Itaque in hoc deprehenduntur repugnãtes patrum traditioni. Sed cùm ſubindè eãdem rem inculcant, veritati * apertiſſimè contradicere cognoſcũtur. Eccleſiam enim cũ Neſtorio ſentire, falsò aſſerere nituntur. Sibi ipſis autem conſentanea dicentes, inferunt.

Gregor. Nazianz.

* aperiſſimæ

GREGORIVS:

Duodecima.

Si quis vnicũ Chriſtũ in duas hypoſtaſes diuiſerit, ab vna parte Dei filiũ, & ab altera parte Mariæ filium collocãs, neq; coniunctam vnitionem factã cõfitens, & ob id in imagine, tanquàm per ſe ſubſiſtentem Mariæ filium depinxerit, anathema.

EPIPHANIVS:

Eadem totiès infarciunt, vt breuibus fatis dici nequeat, quæ ab ipſis ſugæ proferantur. Adiungentes autem impiam Neſtorij opinionem ſacrarum imaginum effigurationi, paradoxa quædam & inanes ſermones commiſcent, quorum deſtructionem

cùm antea ſæpè oſtendimus, nunc eadem ſilentio præterire decreuimus. Eructant autem iterùm talia.

GREGORIVS:

Decimatertia.

Si quis ex vnitione ad diuinum verbum Deificatam carnem in imagine pinxerit, veluti diuidens eam ex aſſumpta & Deificata Deitate, & indeificatam ex hoc eam conficiens, anathema.

EPIPHANIVS:

Cùm Eccleſia catholica Chriſtum pingit humana figura, non diuidit eum à diuinitate illi vnita, magis autem deificatam illam credit, & conſimilem Deo illam confitetur, quèadmodùm rei veritas habet, & magnus docet Gregorius. Non verò, vt ipſi indoctè & imperitè barbariſmum committēs, indeificatam dicunt carnem Domini ex hoc cōfici & formari. Quemadmodùm aliquis hominem pingens, nō inanimatum hominem facit, ſed ille animatus manet, & imago, ipſius imago, ab eo quòd illum imitetur, dicitur: ità quoquè imaginem Dei facientes, deificatam carnem Domini confitemur: imaginem autem nihil aliud eſſe cognoſcimus, quàm imaginem, ſignificantem ſcilicet primi exemplaris imitationem, vndè & nomen accepit. & hac ratione cum ea duntaxàt cōmunicat, & ob eam quoquè cauſam pia & veneranda. Quòd ſi autem hominis ſit improbi, aut dęmonis, prophana & execrabilis exiſtit, quoniam & ipſum primum exemplar, ad quod facta eſt. Laborantes igitur in vanum, fructum ſterilitatis ſecum adferunt, à quo non deſiſtent, cùm dicant hæc etiàm.

Nazianz.

GREGORIVS:

Decimaquarta.

Si quis in forma Dei exiſtentem Deum verbum, ſerui formam in propria hypoſtaſi aſſumentem, & per omnia nobis ſimilem factum ſinè peccato, conatus fuerit materialibus coloribus figurare, veluti ſi nudus homo fuiſſet, & hoc modo ab inſeparabili & incommutabili deitate ſeiungere, veluti quaternitatem inducturus in ſanctam & vnificantem Trinitatem, anathema.

EPIPHANIVS:

O inſaniam & dementiam, nullúsne pudor eſt congerendi anathematis? Sed quemadmobùm vermes in cœno volutantes, ità hi quoque viuunt. Hanc poſteaquàm ſemèl acceperunt, fœtetatem eius capere nequeūt. Neque quicquam aliud agunt, quàm quòd Eccleſiam Dei execrentur, ipſi execratione dignſſimi. Eam enim qui benedicunt, (vt ſcriptura aſſatur) benedicentur: & qui eam deuouerit, ipſi deuouentur. Ipſum autem ſeruatorem noſtrum, nudum hominem exiſtimare, & Chriſtum à Deitate ſeparare, & ex illa re quaternitatem per picturam inducere, quis non craſſo riſu eorum dementiā, qui ſic loquuntur, proſequatur, immò magis deflcat blaſphemiam iſtam? Non enim

Gen. 12.

qui Chriſtum humana ſpecie in imagine pingit, mox etiàm quaternitatem inducit: ſed Deum verbum hominem in veritate factum, non in phantaſia, fatetur. Inſanus autem Neſtorius duas hypoſtaſes, tanq̄ duas perſonas in Chriſto blaſphemè aſſerēs, quaternitatem induxit. Verùm Dei Eccleſia vnā hypoſtaſin Chriſti in duabus naturis rectè cōfeſſa, ad recordationem ſalutaris illius in carne diſpenſationis, illum imagine excipere diuinitùs docta eſt. Volentes autem ſeipſos probos oſtendere, & veritatis aliquid adſpergunt, dicentes:

GREGORIVS:

Decimaquinta.

Si quis non confitetur ſanctam ſemper Virginem Mariam, proprie & verè Deiparam, quatenùs viſibili & inuiſibili creaturæ ſuperiorem: & eam ſyncera fide eius interceſſiones, tāquàm quę libertatem apud eum, qui ex ſe genitus eſt, Deum habeat, non poſtidauerit, anathema.

EPIPHANIVS:

In his firmata & ſtabilita Catholica Eccleſia, ab ijs, qui aliter quàm dogmata & traditiones eius habent, ſentiunt, non vult confirmari. Nā & Dominus à dęmonibus prędicatus, eos tamen expulit. Et Paulus diuinus Apoſtolus & comites itineris eius, probati ab ipſis tanquàm homines Dei altiſſimi, & viam ſalutis annunciantes, ab ipſo perſequutionem pērpeſſi ſunt: ità quoque iſti. Quanquàm enim aliquid verè dicant, tamē ab Eccleſia expulſi ſunt & reiecti. Rursùs autem tanquàm canes ad vomitum proprium reuerſi, & ſues in volutabro luti, talia grunniunt.

Act. 16.

2. Pet. 2.

GREGORIVS:

Decimaſexta.

Si quis ſanctorum omnium ideas in imaginibus inanimatis & muris materialibus coloribus depingere ſtudeat, cùm nullū omninò vſum ad ſe rant picturæ, anathema: Vana enim eſt excogitatio, et diabolicæ inſidiationis inuētio. Nonne enim ſatiùs fuerit illorū virtutes & virilia facta, quæ nobis per ſcriptas hiſtorias tradita ſunt, veluti vitas quaſdam imagines in ſeipſo depingere, & ad eudē iſta ſeipſum zelo iſtiuſmodi excitare, quemadmodùm ſancti patres nos docuerunt?

EPIPHANIVS:

Diuini patres, neque hoc docuernnt, neque prædicārunt, ſed ſibi ipſis hoc nomen aſſignent falſi iſti accuſatores. Eorum enim eſt delicamentum hoc nam & poſteà ſeipſos ſeptimam ſynodum appellant. Sed Sapiens quidam dixit: Commendet te vicinus tuus, non autem os proprium tuum: alienus, & non labia tua. Iſti autem neque ab aliquibus laudati, neque ab alijs inſtructi, ſibi ipſi laudem arrogant, & ab hominibus vocari volunt Rabbi: cupientes eſſe patres Catholicæ Eccleſiæ, quam ſycophantijs circumue-

Pro. 27.a

niunt,

niunt,& verum Deũ reliquiſſe,idololatriéq; adhæſiſſe aſſerunt. Sanè Deus per Eſaiam Eſa. 60. c ſecũdùm LXX. Prophetam ad eam ait: Ponam te exultationem æternam, lætitiam generationibus generationum. Et per † Eccleſiaſticum: Tota Cant. 4. b pulchra es propinqua mea,tota pulchra, & reprehenſio non eſt in te. Inſpiciamus igitur eorum inſaniam,quoniam accuſant eam idololatriæ, cuius ipſi ſe gloriantur eſſe doctores.Siquidem igitur idololatriæ ſunt patres,dicant nobis,num partis Eccleſiæ idololatriam agentis, an totius ſint doctores. Si autem partis,debebant ſanè ipſi Eccleſiæ Catholicæ authoritati conuinuiſſe,& ab hac iudicium poſtulâſſe, fructuſq; veritatis ab ea carpſiſſe, quemadmodùm omnes noſtri diuini patres errata correxerunt, & quæ rupta & conſciſſa erant,connexuerunt. Quoniam autem Catholica Eccleſia hac traditione exclarata eſt,ipſi ab ea auulſi, videntur eam totam, vt errantem,condemnauiſſe.Hortendũ eſt talia loqui, & condemnatio, omninò tacere.Perijt enim illis in Chriſtum confeſſio vera,& omnium rerum corruptela vniuerſa inuaſit. Sed abſint hæc,fruſtrà à nobis dicta ſint. ſunt. Illi enim hinc illinc ſe abducentes, nuſquàm conſiſtunt. Venerandarum imaginum pictura, multis retrò annis in Eccleſia Catholica & venerandis templis publicata fuit,hanc ſancti patres & tradiderunt,& vniuerſus Chriſtianorum cœtus recepit: ab hoc iſti non ſolùm exciderunt, ſed & grauiſſimè & horribiliſſimè clamor anathematis illo- Gene. 19. rum,Sodomitarum & Gomorrhæorum more,omnis impleuit, vndè peccatum illorum valdè ampliatũ eſt. Et quis poterit ampliùs ſuſtinere inſaniæ immenſitatem, & Satyricorum tumultuum larguationes? Vtinàm cognouiſſent veritatem. Omnibus enim pietatis cultoribus manifeſtũ eſt, quòd quemadmodùm per ſcripta, quæ ſanctorum paſſiones nobis ad memoriam reducunt, ad ſimilia imitanda excitamur: ità quoq; per imaginum picturas certamina illorum adſpicientes,in reportationem virilitatis & diuinæ vitæ perueniamus. Deindè recta animi ſententia loquuntur.

GREGORIVS:

Decimaſeptima.

Si quis non confitetur omnes qui à ſeculo huius, & ante legẽ, & in lege, & in gratia a Deo dilecti fuerunt, ſanctos venerandosque eſſe coram Deo & anima & corpore, & eorum interceſſiones non petierit, vtpotè qui libertatem apud Deum habeant promunde ſecundùm eccleſiaſticam traditionem interuenire, anathema.

EPIPHANIVS:

Cùm Eccleſiaſticam Traditionem dicebant, debebant vtiquè apponere: Si quis imaginum picturas non recipit, anathema ſit. Verùm quia vetuſta enim traditio Eccleſiæ Catholicæ veraciter habetur, & rectè nobis in recordationem profectuum decreta-

Sed hanc reſpuentes impudentia, ſanè eiuſcemodi imitationem damnabilem Eccleſiæ Catholicæ annunciant dicentes: Vias tuas ſcire recuſauimus. Vndè & poſt hanc illorum editionem,& interceſſionum Deo acceptabilium conſuetudinem reiecerunt,expũgentes eam ex hoc illorum ſcripto. Atque hoc omnes nouêre. Hunc nanque morem habent hæretici,quotiès vno verbo pietatem contempſerint, & à veritatis via aberrauerint,in multos & varios errores labi. vniformis. n. res veritas,mendacium autem in varia diſtrahitur. Ariani enim Denm verbum creaturam dicentes, poſt hanc illorum blaſphemiam impiam,ex anima illum hominẽ factum negati ſunt. Eutyches quoq; miſer, vnam in diſpenſatione Chriſti naturam aſſerens,diuinorem carnem illum aſſumpſiſſe,neque noſtræ humanæ conſubſtantialem effingit. Simili modo & huius hæreſeos præſides,illos imitati agunt: nam vaniloquentię & malitię non videntes finem & ſatietatem, vicina quoquè mala ad ſe trahunt. Et verbula quędam ſanctis patribus conſentanea dicunt,ſed hypocriſi tandèm veritatem ſimulant,quatè inferunt:

GREGORIVS:

Decimaoctaua.

Si quis nõ confitetur reſurrectionem mortuorum,iudicium, & pro merito cuiuſq; ſecundùm iuſtam Dei libram retributionem, neq; finem eſſe pœnitionis, neque regni cœleſtis,quæ eſt in Deo voluptas & delectatio: non enim eſt regnum Dei eſca & potus, ſed ſecundùm diuinum Apoſtolum, iuſtitia,pax, & gaudium in Spiritu ſancto,anathema. Romi 14

EPIPHANIVS:

Hæc eſt principum veræ noſtræ fidei ſanctorum Apoſtolorum & diuinorum patrum certa ſententia, & Catholicæ Eccleſiæ vnica confeſſio. at quæ ſequitur, illis propria eſt, ignorantia & ruditate plena, ſic ſtrepens.

GREGORIVS:

Decimanona.

Si quis hanc noſtram ſacram vniuerſalem ſeptimam ſynodum non receperit, ſed vũ quocunque modo calumniatus fuerit, & cum ſatisfactione omnia quæ in ea definita ſunt doctrina à Deo aſſlata,non amplexus fuerit, anathema illi ſit à Patre, & Filio, & Sancto Spiritu, & à ſeptem ſanctis vniuerſalibus ſynodis.

EPIPHANIVS:

Defectio à veritate, mentis & animi excęcati eſt. Hæc enim illorum ſententia, plena omni impietate, inſcitiam & omnem inſaniam ſecum adfert. Non enim docti ſunt, niſi in ruditate. Nam ſeipſos ſeptimam ſynodum vocant, & tamen anathematiſmos ſuos ità conficiunt, quaſi à ſeptima aliqua alia ſynodo eſſent antèà notati. Sic enim di-

cunt,anathema ſit à ſeptem ſanctis vniuerſalibus ſynodis. Quarè non magis ridiculi ſunt ob inſcitiam,quàm miſerabiles ob impietatem.Veritatem enim relinquentes,& extra regiam & militarem viam ambulãtes, in foueas & rupes præfractas ſe præcipitãrunt.& rectè illis ob id prouerbialis ſententia acclamatur: Aſciæ propriæ agricolationis ertauerunt,& congregauerunt manibus ſterilitatem.quapropter ſagittas illorum veneno imbutas,& arcus intenſos, quos contra Eccleſiam extenderant, amatores veritatis, & iuſtitiæ inquiſitores,in corda illorum detorſerunt.Et Dauid in* in ſpiritu melodia pſallentem arripiunt: Lacum aperuerunt huius nouæ improbitatis authores, & effoderunt eum,inciderunt in foueam quam fecerunt.Peruerſus eſt labor eorum, & iniuſtitia eorum peribit. Dicunt enim dulce amarum, & amarum dulce. Statuunt tenebras eſſe lumen, & lumen tenebras eſſe dicunt.

Prou.9.

for. *ſpiritus Pſalm.7.

Eſa.5.

GREGORIVS.

His à nobis cum omni diligentia & induſtria decretis,definimus nullã aliam fidem præter hãc afferendã,aut conſcribendã,aut componendam, aut docendã.Qui ſecùs facere auſint, docẽdo ſcilicet aliã fidẽ,aut afferendo,aut tradẽdo illis qui ex quacunq; hæreſi ad cognitionem veritatis redeũt, aut quicunq; nouã aliquam vanitatem,aut verborum inuentionem,ad deſtructionem eorum quę à nobis determinata ſunt,adferũt,ſi epiſcopi fuerint aut clerici,ab epiſcopatu et clericatu deponũtor:ſi verò monachi aut laici extiterint,anathemate deuouentor.

EPIPHANIVS.

Hæc bubulci iſti & indoctrà ſanctis patribus noſtris ſuffurati ſunt,& tãquàm propria ſibi adſcripſerunt: quamobrem vanus & ociosus eſt illorum ſermo, nec reſponſione dignus.

GREGORIVS.

Diuiniſſimi Imperatores Cõſtantinus & Leo dixerunt:Dicat nunc ſacra & vniuerſalis ſynodus,num ea quæ nunc lecta eſt definitio,ab omnibus ſanctiſſimis epiſcopis collaudetur.

Sãcta Synodus exclamauit: Omnes ſic credimus,omnes idẽ ſapimus,omnes approbando volũtes ſubſcripſimus,oẽs orthodoxè credimus, oẽs intellectualiter,intellectualẽ diuinitatẽ colimus, adoramus.Hæc eſt fides Apoſtolorũ. Hæc eſt fides Patrũ:Hæc eſt fides orthodoxorum:ſic oẽs latriam exhibẽtes adorãt.Multi anni Imperatorũ. Illuminatores pacis Dominẽ cuſtodi, piam vitã Domino da eis. Leõti & Cõſtantino perpetua memoria.Vos eſtis pax orbis terrarũ.Cuſtodiat vos fides veſtra.Chriſtũ honorate, ipſe vos ſeruabit. Orthodoxam fidẽ vos ſtabiliuiſtis.Piam vitã Domine da eis. Abſit inuidia à regno ipſorũ. Deus cuſtodiat robor eorũ. Dominus imperium illorũ pacificabit.Veſtra vita,vita orthodoxorum.Rex cæleſti:reges terrenos cuſtodi.Per vos vniuerſalis eccleſia pacificabitur. vos eſtis faces orthodoxæ fidei, faces orthodoxæ fidei Domine cuſtodi. Perpetua memoria Conſtantino & Leonti.Conſtantino nouo piiſſimo Imperatori multi anni.Orthodoxum ab ipſis maioribus Domine cuſtodi. Vitam piam Domine da illi. Abſit ab imperio illius inuidia.Multi anni piiſſimæ Auguſtæ. Piam orthodoxam Domine cuſtodi. Abſit ab imperio veſtro inuidia.Vos inconfuſam Chriſti diſpenſationem probè diiudicaſtis. Vos indiuiſam duarum Chriſti naturarum ſtabilimentã prædicaſtis,Sacrarum ſex Synodorũ vniuerſalium dogmata confirmaſtis.Omnem idololatriam obſcuraſtis. Doctores eiuſcemodi erroris vos triumphaſtis.Vos eos qui contraria ſtatuunt, notaſtis.

EPIPHANIVS.

Quæ conſueuerunt Imperatoribus acclamari,proferentes.& animam habentes ęſtro mendacij ſtragrãtem,ex ipſa diaboli inſidiatione loquuntur,dicentes:Omnẽ idololatriã vos obſcuraſtis. Vtinam aures noſtræ eſſent obturatæ,nè cogeremur hanc corruptricem animarum vocem exaudire. Nè intendetis mulieri meretrici,inquit Paræmiaſta. Saluatarem enim diſpenſationis rationem contaminare volentes, omnes blaſphemiæ angulos perſcrutati ſunt Quid autem ad hanc triſtem rabiem dicã aliud, quàm quod per Spiritum ſanctum regius Propheta Dauid locutus eſt: Venenum aſpidum ſub labijs eorũ, ſepulcrum apertum guttur eorũ, & linguis ſuis dolosè agunt? Vndè & à cõſilijs ſuis exciderunt, iudicati ab eo, qui nos liberauit à cultu idolorum, Chriſto Deo noſtro. Ipſe enim homo perfectus ob noſtram ſalutem dignatus fieri, omnem idololatriam obſcurauit.Inquit enim per Propheta: Eccè dies venient,& nomina idolorum à terra delebo, & non ampliùs erit illorum memoria. Clarum eſt,Prophetiam in ipſum dirigi,& non, vt iſti aiunt,in potẽtiam & robur Imperatorum.Defectionis enim ſignum eſt,hanc gratiam & donationem aliis tribuere pter Chriſtũ.Clamant Chriſtiani,ex maguiloquo Eſaia haurientes:Non legatus,non Angelus,ſed ipſe Dominus ſeruauit nos. Si uerò (vt ipſi aiunt) conuentus epiſcoporum, & robur Imperatorum nos ab idolis liberauit,genus humanum à veritate fallitur. Nam cùm ab errore idolorũ Ieſus Chriſtus Dominus Deus noſter nos liberauit, quomodò poterunt gloriari & iactare à ſe ipſum factum? O inanem iactantiam. Nam a veritate deficientes,& animo & mente excæcati ſunt: & propriis imaginationibus & opinationibus adulatione imbuti,in mille errores lapſi ſunt.Et ea quæ apta & conuenientia regibus acclamari encomia ſolita ſunt,à Chriſto abſtulerunt,& Imperatoribus aſſignãrunt. Quod ſanè impium eſt & blaſphemum ualdè. Debebant potiùs virtutes illorum facta proclamare, debebant ab hoſtibus victorias procu-

Prou.5.

Pſalm. 5. & 13.

Zach.13.a

Eſa.63.c

dere-

dere. Item barbarorum casus & excidia, quę à multis in tabulis & imaginibus ob id suspenduntur, quô posteros illorum ad similia imitanda excitent. Debebant item prædicare quot subegerint sibi inimicos, consilia, trophæa, mũdi gubernationem, politicas cõstitutiones, ciuitatum emendationes. Hæ sunt Imperatoribus conuenientes acclamationes & laudes, quæ omnes subditos ad beneuolentiam trahunt. Linguas autem suas adhuc veneno habentes imbutas, & spirantes iras & sycophantias, in obscuro noctis se rectos & probos de gradu deijcere posse opinantes, sic dicunt:

GREGORIVS.

Germani, Georgij, & Manzuris sententiam minùs rectam vos disputastis. Germano bilingui & animo duplici adoratori lignorum, anathema. Georgio consentienti illi, & falsario paternorum dogmatum, anathema. Manzuri ignominioso & Saracenico, anathema. Iconolatræ & falsigrapho Manzuri, anathema. Doctori impietatis & peruerso interpreti diuinæ scripturæ Manzuri, anathema. Trinitas hos tres abstulit.

EPIPHANIVS.

Hier. 3. b Dicamus ad hæc propheticum verbum, Facies meretricis facta est tibi: depudusti apud omnes qui te viderunt. Nam hę in sua conuicia, & commelias, & turpitudinem se exornantes, qui honestè & probè viuunt, subsannant. Peccatoribus enim pietas est abominatio. Ità & isti labijs prædiri dolosis, Psal. 11. contra iustos ganniunt iniquitatem. Sed Deus illos in abdito vultûs sui abscondit, & à conturbatione horum protexit illos, à contentione linguarum liberauit eos. Nam vt faces in Ecclesia resplenduerunt, habentes verGerman'. bum vitæ. Germanus enim in literis sacris eruditus fuit, & veluti Samuel à puero Deo dedicatus, diuinis patribus semper adhæsit: quatè dialogis illius, qui per totum terrarũ orbem euulgati sunt, par est acquiescere. AlPsal. 149. titudo enim Dei in ore illius, & enses anciGeorgius Cyprius. pites in manibus illius, scindẽtes eos qui ecclesiasticæ traditioni aduersantur. Georgius autem cui patria Cyprus, ciuiliter in hac vita degens, Christum Deum, qui nobis suam dispensationem descriptam reliquit, imitatus, non fuit contentiosus, non clamosus, nõ calumniator, non retaliator conuiciorum: ab alijs vexatus, non minabatur: qui illum ad maxillam verberabat, exhibebat huic cõfestim & alteram: qui cogebat eum ad milThre. 3. d liarij vnius iter, adiecit duplum. Iugum Dei à iuuentute portauit, optimum ratus, secundùm Prophetam, sedere in solitudine Ioannes verò, qui ab illis Manzur conuiciosè nominatur, cunctis relictis cum Matthæo Apostolo, Christum secutus est, longè maiores diuitias, quàm sunt Arabicæ, existimans contumeliam pro Christo. Maluitque simul cum populo Christi affligi, quàm temporalem in peccato voluptatem. Ipse igitur crucem sua sublata pro Christo, Christique charis, Deum secutus est & ex Oriente per Christum tuba cecinit, non arbitratus ferendam, quæ in aliena effundebatur regione, vaniloquentiam, & eum qui contra Dei Catholicã Ecclesiam instructus est, apparatum rabiosamque insaniam. Sed hanc triumphans, vbique adhortatoriè & consolabiliter tutam vitam duxit. In ecclesijs enim veterem consuetudinem diligenter seruãdam monuit. Pacificam quoque illarum constitutionem & statum, quem Dominus etiàm discipulis in signum quô cognoscerentur, quòd sui essent, discipulis dedit, dicens: Pacem meam relin- Ioã. 14. d quo vobis, conseruate & roborare studuit. Hos igitur venerabiles & dignos fide viros in Ecclesia Catholica probatos, illorum seditiosa sycophantia ferre non potest. Ità per crassam ignorantiam exacuerunt turpiter propriam linguam. Germanum Sacerdotẽ Dei, ancipiti animo hominem & ligni cultorem, similiter & Georgium, & Manzurem appellauerunt. Nemo enim eorum qui in honore sunt, fratrem qui in vna fide secum viuit, ità blasphemè alloqui solet. Hebræi autem & Agareni, & alij item infideles, eiusce modi conuicia & maledicta in diuinam crucem, & venerandas imagines, itẽ ipsos Christianos, conijcere solent. Christiani enim nõ solent se inuicem (vt dixi) huiusmodi conuicijs proscindere. Hi autem fugitiui à veritate & ecclesiasticis decretis, tradiderunt se falsis accusationibus & conuicijs, neq; aliud quioquam connehunt, quàm plaustra maledictionum & accusationum cõtra Christianos, eorumque pontifices & sacerdotes, quasi hi reliquerint scilicet Deum viuentem & verũ, & imaginibus culturam exhibuerint: facti proculdubiò conuiciatores, contumeliatores, loquentes sinè iudicio, & in verbis peccantes. Quis autem timentium Deũ, nõ propter hanc eorum impietatẽ in maximũ risum non effunditur, aut potùs luctum tristem non assumit? Quoniam (vt ait diuinus Apostolus) malorum inuestigatores sunt, & suas nugas valere affirmârunt, quas tamen gratiam Dei satis ex falsis illorum sententijs & decretis satis retudimus, & hæresibus antiquis eorum nuperam vaniloquentiam rectè annumerauimus, abscindentes eam gladio spiritûs. Agè autem, quô moraliter auditorum animos præparemus, apud intelligẽtes, & qui recta discernere nouerunt, & veritatem amant, singula explicemus.

Hũc Ioãnẽ Manzurẽ quidã putãt Ioannem Damascenum.

QVANTOPERE IN ECCLESIA vtiles sint imagines, quæ historias veteris & noui instrumenti repræsentant, breuis demonstratio.

SAncta Dei Catholica Ecclesia, ad pœnitentiam & cognitionem obseruationis mandatorum Dei omnes nostros sensus trahit, & ad gloriam Dei

cogno-

cognoſcendam ſtudet nos deducere, non modò per auditum, ſed & per viſum, morũ correctionem moliri cupiens: quarè ea quæ acta ſunt, omnium oculis optat etiàm eſſe conſpicua. Cùm enim ex auaritia & habendi ſtudio aliquem rapit, Matthæum ex telone Apoſtolum illi indicat, qui relicta auaritiæ inſania, Chriſtum ſequutus eſt. Eodem modo Zachæum aſcendentem in ſycomorum arborem, & Chriſtum deſiderantem videre, & comparantem ſeſe, vt dimidietatem bonorum ſuorum det pauperibus: & ſi quem defraudârit, vt reddat illi quadruplũ. Ità imaginum pictarum iugis cõtemplatio, continuò memoriam exercet, nè iterùm recurratur ad proprium vomitum. Si quem autem amore meretricio detentum rapere cupit, caſti Ioſeph imaginem proponit, qui adulterium execratus, & temperantiæ* illam vincens: atque hoc ipſum factum in imagine repræſentatum, amatores huius virtutis multùm confirmat. Rurſùs alibi beatam Suſannam continentia exornatam exhibet, extenſis manibus auxilium ex alto inuocantem, Danielemque præſidentem iudicem, eruentem è manibus impiorum ſacerdotũ. Ipſa autem pictura, ad recordationem temperantis & continentis vitæ facit. Rapere vult aliquem luxurioſum, mollibusque veſtimentis indutum, & non erogantẽ in pauperes, quæ poſſet ab illis preciosis veſtibus ſumere, & à ſua delicata vita Ioannem huic pilis camelorum indutum, edentem ſylueſtre mel, & digito Chriſtum, qui ſuſtert peccata mundi, indicantem exhibet. His adiungit Baſilium Magnum, & cum eo ſolitariorũ ieiunantiumque corporibus in terram ſtratis, multitudinem. Sed ſatis ſit, horum paucorum mentionem feciſſe: reliqua auditoribus inueſtigãda relinquo. Habemus etenim totam Euãgelicam narrationem depictam, & in recordationem diuinorum nos ducentem, gaudioque nos implentem. Hæc enim cùm nobis ob oculos fuerint poſita, corda illorum qui timent Deum, exultant, florent vultus, anima cõtriſtata, in voluptatem trãsformatur. Et cum diuino patre David pſallit: Recordatus ſum Dei, & exultaui. Itaque ſemper per eam Dei recordari poſſumus. Nam eſt cùm lectio in ſacratis templis non pronuncietur: imaginum autem apparatus, & manè, & meridie, & veſpere in his fixus, actorum veritatem nobis narrat & annũciat. Traditionem itaque Eccleſiæ, recipiamus, legiſlationem eiuſdem veneremur, nè flocci pendamus piam & diuinam conſuetudinẽ, in vetera & priſca iudicia nè ſimus curioſi. Omne enim quod in recordationẽ Dei erigitur, acceptum illi eſſe conſtat. Qui autem ſe excludunt ab iſta traditione, quam acceptârunt, quicunque germani in Eccleſia Catholica filij fuerant, an nõ ſunt nothi & minimè legitimi? An nondùm ſentimus probã, & laudabilem eſſe imaginum erectionem? an nõ ſentimus ſpiritualiter nos per eas referri ad prototyporum recordationem? Sanè ſentimus. Quapropter non indignas habebimus eas honore, ſalutatione & veneratione, debitamque adorationem illis dare debemus. Siue igitur placebit ſalutationẽ, ſiue adorationem appellare, idem profectò erit. Modò ſciamus excludi latriam. Hæc enim eſt alia à ſimplici adoratione, vt alibi ſæpè eſt oſtenſum. Qui autem eſt adoraturus venerandam imaginis picturam, ſi dignus eſt, accedat: ſi indignus ſit, purgetur, deindè accedat. Non autem in ſeditione Satanica aut timiditate ſuſpicionis occaſionem malignæ habeat, quòd ſcilicet latriam ſit illi exhibiturus. Abſit iſta ſuſpicio. Dei enim impugnatores & vaniloqui, ſerpentem imitantes, hæc lingua impudica dicunt. Serpens enim ad mulierem veniens, ſtridens mẽdacia loquebatur. Quid eſt quod dixit Deus, Ab omni ligno paradiſi* comedes, à ligno autẽ quod eſt in medio paradiſi, nè comedatis ab illo? Sic & hi mentes muliebres decipiunt, dicentes: Quòd ſi quis adorauerit imaginem Domini, aut intemeratæ Deiparæ Dominæ noſtræ, aut ſanctorum Angelorum, aut alicuius è ſanctis, is in ſpiritu latriam illi exhibet. Cauete nè decipiamini oratione iſtorũ. Cauete nè doloſa labia vos ſeducant. Admonitio & tranſgreſſio diaboli hæc eſt. Gregorius ille Theologus eiuſcemodi cogitata ſubuertit, adhortatus nos omnes ad Bethleem venerationem, & ad præſepis adorationem. Cum illo glorioſus Maximus, cuius laus in omnibus eccleſijs, quandò cum quibuſdam de Eccleſiaſticis negocijs agebat, diuinam figuram venerabilis Crucis, item ſacrũ Euangelium & venerandam imaginem iuſſit in medium adduci, voluitque vt in cõfirmationem actorum, oſcularẽtur ab omnibus. Qui verò ab immortalitate nomen habet Athanaſius, clariſſimè nobis in epiſtola ad Marcellinum, quam præpoſuit libro interpretationum pſalmorum, differit, ſic dicens: Librum pſalmorum aliquis aſſumens, prophetias de Saluatore, cõtinuò, vt in alijs ſcripturis, admiratus & adorãs enarrat. Vides quomodò admirandus Pater noſter prophetas adorandas eſſe iubet. Quòd ſi autem pium eſt eas adorare, quãto magis eximus propheticarum declarationum in imagine videntes, neceſſariò adorabimus? habet enim prophetia, Eccè virgo in vtero habebit, & pariet filium. Hanc igitur prophetiam nos in imagine videntes, nempe virginem in vlnis habentem quem peperit, quomodò non poterimus adorare & ſalutare? Quis tã indoctus, qui audebit differre ſalutationem? Dignos igitur nos faciamus adoratione, nè indignè adgreſſi, pœnam* Ozam incurramus. Hic enim arcam Domini nutantem attingens, eadem hora interijt: cùm indignè ad

Matt. 9. a Marc. 2. b & Luc. 5. f
Luc. 19. a
Gen. 39. b
for.* illud dicit:
Dan. 13. c.
Matt. 3. a & Marc. 1. a
Baſilius Magnus.
Pſal. 76.
Gen. 3. a
for.* comedetis
Grego. Nazianz.
Maxim.
Athanaſ. Alexand.
Eſa. 7. e
for.* Oza
2. Reg. 6. b

ad eam appropinquaret. Quanquàm & ipſa ex diuerſis figuris eſſet variata, & ex lignis conſtructa, quemadmodùm imaginum materia eſt. Qui verò dicunt, ſufficere vſum imaginum ad memoriam ſolùm, non verò ad ſalutationem eas habẽdas, illud quidem recipientes, hoc verò reculantes, ſemiprobi quadantenùs & falſoueri, vt ità dicam, deprehenduntur, altera quidem parte veritatem confitentes, ex altera verò peruersè agẽtes. O inſignem quoquè horum inſaniam. Igitur qui accuſatores ſunt veritatis & orthodoxæ fidei, nunc conſonos nos habituri ſunt? & in reprobatione eccleſiaſticarum traditionum accuſabimur, veniamque poſtulabimus? In omnibus his præcepta ſeruemus: in mandatis, propheticam vocem auribus percipientes, ambulemus. hæc ità dicit:

Mich. 6. Si annunciatum fuerit tibi, ô homo, bonum aliud, quàm Dominus à te requirit, aut quàm facere iudicium, & diligere miſericordiam, & paratum eſſe ambulare cũ Domino Deo tuo, huic non acquieſcas. His itaque animũ applicemus, linguã refrenemus, quô à mendacio, conuicio & turpiloquentia diſcedat. Oculum contineamus, ventrem diſciplinemus, in pſalmodijs & precationibus fortes ſimus. In omnibus quæ à Deo nobis largita ſunt, gratias agamus. iuramentis non inſiſtamus, ſed vocem Domini audiamus, dicẽtes:

Matt. 5. Ego dico vobis, nè iurate: inanem gloriam ſub pedibus calcemus. Maximum bonorũ omnium, miſericordiã & dilectionem, amplectamur, & hanc timori Dei coniũctam. Nam dilectio quæ eſt ſinè timore Dei, reproba eſt. Quia & Ioſaphat amabatur ab

2. Para. 19. c Achab, ſed audiuit: Si cum peccatore amicitiam inieris, à exoſo à Deo, ſuppetias tuleris. Igitur cum timore Dei omnia agamus, poſtulantes interceſſiones incontaminatæ Deiparæ & ſemper virginis Dominæ noſtræ Mariæ: item ſanctorum Angelorum, omniumque ſanctorum. Saluantes & venerandas illorum reliquias, vt nos ſanctitudinis eorum fiamus participes. Sic enim reddemur perfecti in omne opus bonum, in Chriſto Ieſu Domino noſtro, quem decet gloria, potentia, & ſuperadorano ſiue latria, cum patre & ſancto ſpiritu, nunc & in ſeculorum ſecula.

ACTIO SEPTIMA, Eademque vltima.

IN nomine Domini dominatoris noſtri Ieſu Chriſti veri Dei noſtri, regnãtibus pijſſimis & Chriſtũ amantibus dominis Conſtãtino & Irene religioſa eius matre, anno VIII. conſulatûs eorum, tertiò Idus Octobris, indictione XI. conuenientes ſancta & vniuerſali ſynodo, iuxta diuinam gratiã, & pium Imperatorum à Deo electorum decretum congregata in Niceã ſplendida metropoli Bithyniæ prouinciæ, hoc eſt, Petro religioſiſſimo protopresbytero ſanctiſſimæ Romanæ Eccleſiæ ſancti Petri Apoſtoli, & Petro religioſiſſimo presbytero, monacho & præſide venerandæ manſionis ſancti Sabæ, agentibus vicem Apoſtolicæ ſedis beatiſſimi & ſanctiſ. Epiſcopi veteris Romæ.

Tharaſio ſanctiſſimo Archiepiſcopo almæ Conſtantinopoleos * nouæ. *for no- ue Romę,

Ioanne & Thoma religioſiſſimis presbyteris & monachis, agentibus vicem ſedium Apoſtolicarum Orientis diœceſis.

Agapio ſanctiſ. epiſ. Cęſareę Cappadociæ.

Ioanne ſanctiſſimo epiſcopo Epheſi.

Conſtantino ſanctiſſ. epiſc. Conſtantiæ, quæ eſt in Cypro.

Baſilio ſanctiſſimo epiſcopo Ancyræ, quæ eſt in Galatia.

Nicolao ſanctiſſ. epiſ. Cyzici.

Euthymio ſanctiſſ. epiſ. Sardenſium.

Petro ſanctiſ. epiſ. Nicomediæ.

Helia ſanctiſſimo epiſ. Cretæ.

Hypatio ſanctiſſimo epiſc. Niceæ.

Theophilo ſanctiſ. epiſc. Theſſalonicæ.

Stauratio ſanctiſſ. epiſ. Chalcedonis.

Leonte religioſiſſimo presbytero, & vices agente metropoleos Sidæ.

Epiphanio religioſiſſimo diacono, vices agente Sardiniæ.

Nicephoro ſanctiſ. epiſ. Dyrrhachij.

Nicolao religioſiſſimo presbytero, præſide & vices agente metropoleos Thyanẽſiũ.

Daniel ſanctiſ. epiſ. * Amaſiæ. *Amaſeę,

Gregorio religioſiſſimo presbytero, & vices agente Moceſi.

Conſtantino ſanctiſſ. epiſ. Gangrorum.

Niceta ſanctiſ. epiſ. Claudiopoleos.

Gregorio ſanctiſ. epiſ. Neocæſareæ.

Gregorio ſanctiſ. epiſ. * Piſſinunthôn.

Theodoro ſanctiſſimo epiſcopo Myrôn.

Euſtathio ſanctiſſ. epiſ. Laodiceæ.

Michaele ſanctiſſ. epiſ. Synnadon.

Georgio ſanctiſſimo epiſcopo Antiochiæ, quæ eſt Piſidiæ.

Theophylacto religioſiſſ. diacono, & vices agente ſanctiſſimi epiſcopi Cariæ.

Leonte ſanctiſſ. epiſ. Iconij.

Anaſtaſio ſanctiſſimo epiſcopo Nicopoleos veteris Epiri.

Conſtantino ſanctiſſimo epiſ. Perges.

Gregorio religioſiſſimo presbytero, & vices agente * Thyanopoleos.

Leonte ſanctiſſ. epiſ. Rhodi.

Chriſtophoro ſanctiſſ. epiſ. Phaſidos,

Manuele ſanctiſſimo epiſcopo Adrianopoleos Thraciæ.

Nicolao ſanctiſſ. epiſ. Hierapoleos.

Baſilio ſanctiſſ. epiſ. Silæi.

Theophylacto ſanctiſſ. epiſ. Euchaiton.

Cyrillo venerabili monacho ex perſona Gothiæ.

Theodoro

Theodoro ſanctiſſ.epiſc.Seleuciæ.
Stephano ſanctiſſ.epiſc.Sugdaôn.
Antonino venerabili monacho,& vices agẽte Smyrnæ.
Conſtantino ſanctiſſ.epiſc. Rhegij.
Ioanne venerabili monacho ex perſona Patrarum.
Theodoro ſanctiſſ.epiſc.Catanes.
* Tauromeniæ. Ioanne ſanctiſſ.epiſc.* Tauromenij.
Meſſanę. Gaudioſo ſanctiſſ. epiſc. Meſſenæ.
Theodoro ſanctiſſ.epiſc. Panormi.
Stephano ſanctiſſ.epiſc.Bibonum.
* Leontenæ. Conſtantino ſanctiſſ.epiſc.* Leontinæ.
* Traculon. Ioanne ſanctiſſimo epiſc. * Trocalôn.
Theodoro ſanctiſſimo epiſc.Taurianes.
Chriſtophoro ſanctiſſimo epiſcopo ſanctæ Cyriacæ.
Baſilio ſanctiſſimo epiſc. Carines.
Theophane ſanctiſſimo epiſc.Lilybæi.
Theodoro ſanctiſſi. epiſc.* Trophæorum.
Sergio ſanctiſſ.epiſc. Nicoterôn.
Theodoro ſanctiſſimo epiſc. Byzies.
Mauriano ſanctiſſ.epiſc. Pompeiopoleos.
Ioanne ſanctiſſimo epiſc.Salonitiæ.
Euſtathio ſanctiſſimo epiſcopo Apameæ, quæ eſt in Bithynia.
Petro ſanctiſſimo epiſcopo Germiorum.
Ioanne ſanctiſſimo epiſc. Archadiopoleos.
Conſtantino religioſiſſimo presbytero, ex perſona Nicopoleos Armeniæ ſecundæ.
Siſinnio ſanctiſſimo epiſc. Parij.
Epiphanio ſanctiſſimo epiſc. Mileti.
Niceta ſanctiſſimo epiſc.Proconneſi.
Ioanne religioſiſſimo presbytero,vices agente Coloniæ.
Euſtratio ſanctiſſ. epiſc. Methymnæ.
Leonte ſanctiſſimo epiſc. Chij.
Vrſo ſanctiſſimo epiſcopo eccleſiæ Baritianorum.
Ioanne ſanctiſſimo epiſc. Aprôn.
Theophylacto ſanctiſſ.epiſc. Cypſelôn.
Laurentio ſanctiſſimo epiſc. eccleſiæ Apſetianorum.
Leonte ſanctiſſimo epiſc.Carpathi.
Euſtathio ſanctiſſimo epiſc. Troadis.
Cyriaco ſanctiſſ.epiſc.Driziparorum.
Leonte ſanctiſſimo epiſc.Meſembriæ.
Gregorio ſanctiſſimo epiſc.Derci.
Theodoro ſanctiſſimo epiſc.Heracleæ.
Theodoſio ſanctiſſimo epiſc. Amorij.
Ioanne ſanctiſſimo epiſc. Nyſſæ.
Georgio ſanctiſſimo epiſcopo Thermarum
*Babæ, *Balizarum.
Georgio ſanctiſſimo epiſc.Camulianorum.
*Ciceſſon. Soterico ſanctiſſimo epiſc. * Ciſcisôn.
Theophylacto ſanctiſſimo epiſc. Hypepôn.
Damiano ſanctiſſimo epiſc. Mitylenæ.
Theophylacto ſanctiſſimo epiſc. Trallium.
Conſtantino ſanctiſſimo epiſco.Maſtauron.
Ignatio ſanctiſſimo epiſc. Prienes.
Georgio ſanctiſſimo epiſc. Briulon.
*Aegeon. Conſtantino religioſiſſimo presbytero, vi-
*Aegeæ. cem agente * Agaes.

Theodoſio ſanctiſſimo epiſcopo Nyſſæ alterius.
Baſilio ſanctiſſimo epiſc.Magneſiæ.
Baſilio ſanctiſſimo epiſc. Mæandri.
Saba ſanctiſſimo epiſc.* Aneon Thraciæ. *Aegeorũ
Nicephoro religioſiſſimo presbytero ex perſona Gargaron.
Gregorio ſanctiſſimo epiſc.Palæopoleos.
Theophane ſanctiſſimo epiſcopo Caloes.
Leonte ſanctiſſimo epiſc. Algizon.
Nicodemo ſanctiſſimo epiſc.Engazon.
Lycaſto ſanctiſſimo epiſc. Bareton.
Theognio religioſiſſimo presbytero, vices agente*Sion.
Thoma ſanctiſſimo epiſc. Lebedi.
Stratonico ſanctiſſimo epiſ.Cumarum.
Euſtathio ſanctiſſimo epiſ. Eryiheon.
* Theophilo ſanctiſſimo epiſ.* Tymnon. * Theophylacto
Coſma ſanctiſſimo epiſc. Myrrhines. *Cymnõ.
Olbiano ſanctiſſimo epiſ.Eleæ.
Pardo ſanctiſſimo epiſc. Pittanes.
Baſilio ſanctiſſimo epiſ.Pergami.
Baſilio ſanctiſſimo epiſc.* Atramyton. * Adramyton
Mariano ſanctiſſimo epiſ. Antandri.
Ioanne ſanctiſſimo epiſ.Aſſi.
Leonte ſanctiſſimo epiſcopo Phoceæ.
Ioanne ſanctiſſimo epiſ.* Rhedeſti.
Ioanne ſanctiſſimo epiſcopo Panij.
Melchiſedech ſanctiſſimo epiſcopo Calliupoleos.
Theophylacto ſanctiſſimo epiſcopo Chariupoleos.
Leonida ſanctiſſimo epiſcopo Madyti.
Siſinnio ſanctiſſimo epiſ.* Tzuruli. for.*Truzuli.
Thoma ſanctiſſimo epiſc. Daonij. aut* Turzuli.
Gregorio ſanctiſſ.epiſ.Theodorupoleos.
Siſinnio ſanctiſſimo epiſc. Cholcidos.
Beniamin ſanctiſſimo epiſc.Lizicon.
Ioanne ſanctiſſimo epiſcopo Bryſeos.
* Spyridone ſanctiſſimo epiſcopo, Palææ ſiue Cythron. *Spyridione
Euſtathio ſanctiſſimo epiſ.Solorum.
Theodoro ſanctiſſimo epiſcopo Citij.
Georgio ſanctiſſimo epiſ.*Trimithunton. * Themethunton
Alexandro ſanctiſſimo epiſcopo * Trimithunton alterius Badenæ.
Conſtantino ſanctiſſ. epiſc. Heliopoleos.
* Synneſio ſanctiſſimo epiſ.Tabiæ.
Theophilo ſanctiſſ.epiſc. Anaſtaſiopoleos, *Syneſio
Leonte ſanctiſſimo epiſ.* Amazi. *Amyai.
Petro ſanctiſſimo epiſcopo Aſpones.
Antimo ſanctiſſ.epiſ.Berinopoleos.
Michaele ſanctiſſ.epiſc.Melitupoleos.
Siſinnio ſanctiſſ.epiſ.Adrianes.
Theodoro ſanctiſſ.epiſcopo Dermes.
Baſilio ſanctiſſ.epiſ.* Adriani.
Leonte ſanctiſſimo epiſc.Pæmaninon.
Simeone ſanctiſſimo epiſcopo Oces.
Strategio ſanctiſſ.epiſ.Dardanes.
Ioanne ſanctiſſimo epiſcopo Lampſaci.
Theodoro ſanctiſſimo epiſc. Palæon.
Leonte ſanctiſſ.epiſ.Troados.
Theodoro ſanctiſſimo epiſ.Abydi.

Niceta

Niceta ſanctiſſ.epiſ.Ilij.
Anaſtaſio ſanctiſſ.epiſ.Tripoleos.
Leonte ſanctiſſ.epiſ.Traculôn.
Stephano ſanctiſſ.epiſ.Salôn.
Ioanne ſanctiſſ.epiſ.Gabalon.
Eſaia religioſiſſ.presbytero, & vices agente Thyatiron.
Stephano ſanctiſſimo epiſ.Silandi.
Nicolao ſanctiſſ.epiſc.Pericommatos.
Ioanne ſanctiſſ.epiſ.Sethon.
* Arazon Conſtantino ſanctiſſ.epiſ.* Arraſi.
Theophane ſanctiſſ.epiſ.Meoniæ.
Michaele ſanctiſſ.epiſ.Stratoniceæ.
Gregorio ſanctiſſ.epiſ.Gordi.
Ioanne ſanctiſſ.epiſ.Daldes.
Euſtathio ſanctiſſ.epiſ.Hyrcanes.
Ioſeph ſanctiſſ.epiſ.* Athaliæ.
Theopiſto ſanctiſſ.epiſ.Hermocapylon.
Zacharia ſanctiſſ.epiſ.Hierocæſareæ.
Michaele ſanctiſſ.epiſ.Ceraſoon.
Dauid ſanctiſſ.epiſ.Helenupoleos.
Cyrione ſanctiſſ.epiſ.Lophi.
Baſilio religioſiſſimo presbytero, & vices agente epiſcopi * Daſcyli.
* Daſcylij
Theophylacto ſanctiſſimo epiſcopo * Apolloniados.
Conſtantino ſanctiſſ.epiſcopo Cæſareę, quę eſt Bithyniæ.
Georgio ſanctiſſ.epiſ.Baſilinupoleos.
Leonte ſanctiſſ.epiſc.Neocæſareæ Thraciæ, aut Ariſtes.
Nicephoro ſanctiſſ.epiſ.Adranes.
Theodoro ſanctiſ.epiſ.Pruſes.
Epiphanio ſanctiſſ.epiſ.Lampes.
Theodoro ſanctiſſ.epiſ.Heracleopoleos.
Anaſtaſio ſanctiſſ.epiſ.Gnoſi.
Melitone ſanctiſſ.epiſ.Cydonij.
Leontio ſanctiſſ.epiſ.Cyſami.
Theodoro ſanctiſſimo epiſ.Subriton.
Leonte ſanctiſſ.epiſ.Phanicon.
Ioanne ſanctiſſ.epiſ.Archadiæ.
Epiphanio ſanctiſſ.epiſ.Eleutherio.
Photino ſanctiſſ.epiſ.Cantani.
Siſinnio ſanctiſſ.epiſ.Cherroneſi.
Gregorio religioſiſſ.presbytero, & vices agẽte Cephaleniæ.
Philippo ſanctiſſ.epiſ.Cercyrae.
Antonio ſanctiſſ.epiſ.* Trizenes.
Petro ſanctiſſ.epiſ.Monembaliæ.
Gabriele ſanctiſſ.epiſ.Aeginæ.
Leonte ſanctiſſ.epiſ.Porthmi.
Philippo ſanctiſſ.epiſ.Horei.
Leonte ſanctiſſ.epiſ.Zacynthi.
Leonte ſanctiſſ.epiſ.Linoes.
Niceta ſanctiſſimo epiſ.Meles.
Neophyto ſanctiſſ.epiſ.Gordoſerbon.
Ioanne ſanctiſſ.epiſ.Eremnon.
Leonte ſanctiſſ.epiſ.Aſpendi.
Conſtantino ſanctiſſ.epiſ.Zelonum.
Gregorio ſanctiſſ.epiſ.Sinopes.
Mariano venerabili diacono, vices agente Antrapon.
* Amaſtri- Georgio ſanctiſſ.epiſ.* Amaſtris.

Heraclio ſanctiſſ.epiſ.* Ionopoleos. * Iunopolis,
Niceta ſanctiſſ.epiſ.Dadybon.
Theophane ſanctiſſ.epiſ.Soron.
Ioanne ſanctiſſ.epiſ.Heracleæ Ponti.
Theophilo ſanctiſ.epiſ.Pluſiados.
Conſtantino ſanctiſſ.epiſ.* Cratini.
Niceta ſanctiſſ.epiſ.Adrianopoleos.
Niceta ſanctiſſ.epiſ.* Rhœzæi.
Conſtantino ſanctiſſ.epiſ.Polemonij.
Theodoro ſanctiſſ.epiſ.Cormanon.
Ioanne ſanctiſſ.epiſ.Ceraſunton.
Nicephoro ſanctiſ.epiſ.Clanei.
Leonte ſanctiſſ.epiſ.Trocnadon.
Ioanne venerabili diacono ex perſona * Phaſilidos. * Phaſelidis
Theodoro ſanctiſſ.epiſ.Pinaron.
Stephano ſanctiſſ.epiſ.Canni.
Anaſtaſio ſanctiſſ.epiſ.Pataron.
Georgio ſanctiſſ.epiſ.Nyſiæ.
Conſtantino ſanctiſſ.epiſ.* Candibon. * Candybon.
Leonte ſanctiſſ.epiſ.Corydalon.
Nicodemo ſanctiſſ.epiſ.Didymorum.
Leonte ſanctiſſimo epiſ.Limyron.
Conſtantino ſanctiſſimo epiſ.* Tlon.
Petro venerabili diacono ex perſona Orycandon.
Stephano ſanctiſſimo epiſ.* Anaxi.
Georgio ſanctiſſ.epiſ.Hymandi.
Conſtantino ſanctiſſ.epiſ.Cobon.
Stauratio ſanctiſſ.epiſ.Zenopoleos.
Gregorio ſanctiſſ.epiſ.Cibyres.
Baſilio ſanctiſſ.epiſ.Tabon.
Dorotheo ſanctiſſimo epiſ.Neapoleos.
Conſtantino ſanctiſſ.epiſ.Alabandon.
Dauid ſanctiſſimo epiſ.Iaſi.
Gregorio ſanctiſſ.epiſ.Milaſi.
Sergio ſanctiſſ.epiſ.Bargylij.
Gregorio ſanctiſſimo epiſ.Latmi.
Ioanne ſanctiſſimo epiſ.Myndi.
Stauratio ſanctiſſimo epiſ.Stadiæ.
Gregorio ſanctiſſimo epiſ. * Stratoniceæ.
Niceta venerabili diacono ex perſona Halycarnaſi.
Michaele ſanctiſſimo epi.Cheretopon.
Pantaleonte ſanctiſſimo epiſ.Valentiæ.
Georgio ſanctiſſimo epiſ.Peltarum.
Chriſtophoro ſanctiſſ. epiſ.* Atanaſſi.
Leonte ſanctiſſ.epiſ.Eumeniæ.
Paulo ſanctiſſ.epiſ.Acmoniæ.
Gregorio ſanctiſſimo epiſcopo * Tymeni ferarum.
Philippo ſanctiſſ.epiſ.* Tranupoleos.
Leonte ſanctiſſ.epiſ.Aleon.
Nicephoro ſanctiſſ.epiſ.Lundon.
Georgio ſanctiſſ.epiſ.Appiæ.
Ioanne ſanctiſſ.epiſ.Sibdon.
Zacharia ſanctiſſ.epiſ.Trapezupoleos.
Leonte ſanctiſſ.epiſ.Sebaſtiæ.
Andrea ſanctiſſ.epiſ.Cidiſſoſi.
Doſitheo ſanctiſſimo epiſcopo Pſonon aut * Colaſſæon.
Conſtantino ſanctiſſ.epiſ.* Cotyæi.
Niceta ſanctiſſimo epiſcopo Nacoliæ.

Leonte

Leonte ſanctiſſ.epiſ.* Docimij.
Theophylacto religioſiſſimo presbytero,& ex perſona Ipſi:
Conſtantino ſanctiſſ.epiſ.Eucarpiæ.
Michaele ſanctiſſ.epiſ.Hierapoleos.
Ioanne religioſiſſimo presbytero, & ex perſona epiſcopi Actoij.
Pythiæ. Nicolao ſanctiſſ.epiſ. Phytiæ.
Theophylacto ſanctiſſ.epiſ.Cinnabareos.
Damiano ſanctiſſimo epiſ.Myri.
Chriſtophoro ſanctiſſ.epiſ.Promiſi.
Niceta ſanctiſſimi epiſc.Auguſtopoleos.
Conſtantino ſanctiſſimo epiſ.Ambladon.
Stephano religioſiſſimo presbytero, & vices agente Otri:
*Mediæi. Georgio ſanctiſſimo epiſcopo * Medæi.
Gregorio religioſiſſimo preſbytero, & vices agente Polyboti:
Philomelij. Siſinnio ſanctiſſ.epiſ. Philomilij.
Michaele ſanctiſſimo epiſc.Papon.
Siſinnio ſanctiſſimo epiſcopo Apameę,qui eſt Ciboti:
Conſtantino ſanctiſſ.epiſc.Comanes.
Nicephoro ſanctiſſ.epiſ.Adadon.
*Agalaſſi. Petro ſanctiſſ.epiſ.Petraſi.
Theodoro ſanctiſſimo epiſcopo* Sagalaſſi.
Leonte ſanctiſſ.epiſ.Bares.
Petro ſanctiſſimo epiſcopo Seleuciæ Piſidiæ.
Nicephoro ſanctiſſimo epiſ.Phoglon.
Magidō. Mauriano ſanctiſſ.epiſ. Magydon.
Leonte ſanctiſſ.epiſ.Andidon.
Stephano ſanctiſſ.epiſc.Parnaſi.
Bardano ſanctiſſ.epiſ.Doaron.
Euſtatio ſanctiſſ.epiſ.Debelti.
Zozopoleos. Euphemio ſanctiſſ.epiſ. Sozopoleos.
Theodoro ſanctiſſ.epiſ.Bulgarophygi.
Georgio ſanctiſſ.epiſ.Plutinopoleos.
Baſilio ſanctiſſimo epiſcopo Perbireos.
Paphyli. Michaele ſanctiſſ.epiſ. Pamphili,
*Ruben * Rubim ſanctiſſ.epiſ.Scopelon.
Siſinnio ſanctiſſ.epiſ.Gareles.
Calliſto ſanctiſſimo epiſ.* Eudonidos.
Conſtantino ſanctiſſ.epiſ.Laginon.
Ioanne ſanctiſſ.epiſ.Codrullon.
Theodoro ſanctiſſ.epiſ.Cremnon.
Conſtantino ſanctiſſimo epiſ.Adrianes.
Theophilo ſanctiſſ.epiſ.Chij.
Galata ſanctiſſimo epiſ.Meli.
Sergio ſanctiſſ.epiſ.Leri.
Mauzone ſanctiſſ.epiſ.Diocæſareæ.
Euſtathio ſanctiſſ.epiſ.Celendereos.
Zacharia ſanctiſſ.epiſ.Cardabendon.
Siſinnio ſanctiſſ.epiſ.Musbadon.
Latmi. Euſtathio ſanctiſſimo epiſ. Lami.
Theodoro ſanctiſſimo epiſcopo Germanicopoleos.
Siſinnio ſanctiſſ.epiſ.Syces.
Conſtantino ſanctiſſ.epiſ.Dalyſanes.
Leonte ſanctiſſ.epiſ.Sibyllon.
Stephano ſanctiſſ.epiſ.Philadelphiæ.
Eudoxio religioſiſſimo presbytero, & vices agente *Metellipoleos.
Theodoro ſanctiſſimo epiſ.Cadon.
Theophylacto ſanctiſſ.epiſ.Moſynon.
Baſilio ſanctiſſimo epiſ.Dionyſiupoleos.
Stephano ſanctiſſimo epiſ.* Sinao.
Conſtantino ſanctiſſ.epiſ.*Andri.
Euſtathio ſanctiſſimo epiſ.Toni.
Ioanne ſanctiſſ.epiſ.Decateron.
Ioanne ſanctiſſ.epiſ.Niceæ Thraciæ.
Theophane ſanctiſſ.epiſ.Lebedi.
Ioanne ſanctiſ.epiſ.Lithoproſopi.
Nicephoro ſanctiſſimo epiſcopo Archadiopoleos.
Theodoro ſanctiſſ.epiſ.Heracleapoleos. aut * Pidachtoes.
Conſtantino ſanctiſ.epiſ.Metron.
Lycaſto ſanctiſ.epiſ.* Phyladon.
Michaele ſanctiſ.epiſ.Trallenſium.
Ioanne ſanctiſ.epiſ.Lemni.
Leonte ſanctiſ.epiſ.*Amiſſi.
Michaele ſanctiſ.epiſ.Tij. *Amyzi.
Epiphanio ſanctiſ.epiſ.Pertorum.
Ioanne ſanctiſ.epiſ.Thymbriadon.
Stephano ſanctiſ.epiſ.Orynnoni
Heraclio ſanctiſ.epiſ.Sami.
Ioanne ſanctiſ.epiſ.Prænesti.

Sedentibus his ante ſacrum ambonem templi ſanctiſſimæ & almæ Eccleſiæ, quæ cognominatur Sophia, præſentibus & audientibus glorioſiſſimo & magnificentiſſimo duce Patrona clariſſimo conſule, & Petro patricio & comite Imperatorij obſequij: præterea religioſiſſimis archimandritis, præſidentibus & monachis eo ordine, qui in præcedenti actione eſt annotatus, propoſitis ſanctis & inuiolatis Dei Euangelijs, Theodorus ſanctiſſimus epiſcopus Taurianes inſulæ Siciliæ, acceptam in manibus editam definitionem legit:

DEFINITIO SANCTAE magnæ & vniuerſalis in Nicæa Synodi ſecundæ.

SANCTA MAGNA ET VNIVERSALIS

Synodus, quæ gratia Dei, & iuxta pium Chriſti amantium Imperatorum noſtrum Conſtantini & Irenes illius matris decretum, ſecundò in ſplendida Nicæa metropoli, quæ eſt in Bithynia, in ſacra Dei Eccleſia Sophia congregata, traditionem Catholicæ Eccleſiæ ſecuta, hæc definiuit ſubiecta:

QVi nobis cognitionis ſuæ lumen gratis dedit, & tenebras caliginemque idolorum inſaniæ diſcuſſit, nosque ab ea liberauit, Chriſtus Ieſus Deus noſter, qui ſuam Eccleſiam, non habentem maculam aut rugas ſibi deſponſauit, eam diligenter cuſtodiendã eſſe præ- Ephe. 5.

præcepit, & diſcipulis ſanctis confirmauit,
Mat.28.d dicens: Vobiſcum ſum omnibus diebus vſque ad conſummationem ſeculi. Hanc verò promiſſionem non ſolùm illis, ſed & nobis fecit, qui per illos credidimus in nomen illius. Hanc igitur donationem quidam contemnentes, ab impoſtore & defraudatore inimico elatiores facti, à recta ratione deſciſcentes, catholicæque Eccleſiæ opponentes ſeſe, circa veritatis intelligen-
Prou.9. tiam peccârunt: & vt dicit prouerbialis ſermo, axes propriæ agricolationis errare fecerunt, & manibus congregauerunt ſterilitatem. Quandoquidem ſacrarum dedicationum & oblationum Deo decentem ornatum, calumniari non dubitarunt, appellantes ſe ſacerdotes, cùm reuerà non ſint.
Hier.12.e De his Deus per Prophetam clamat: Multi paſtores deſtruxerunt vineam meam, contaminauerunt portionem meam. Minimè enim ſanctè viros, qui ſibijpſi multa tribuunt, ſecuti, ſanctam noſtram Eccleſiam, quam ſibi Deus adaptauit, accuſarunt, neque inter ſacrum & prophanum vllum di-
Exec.22.f ſcrimen poſuerunt. nam imagines Dei & ſanctorum ſuorum, ſimiliter cum ſtatuis ſatanicis idolorum nomine appellarunt. Igitur obedientiam ſuam ab inſania iſtorum corrumpi ampliùs non ferens Dominus Chriſtus, nos vndiquè ſacerdotalis dignitatis præfectos, ſecundùm ſuum beneplacitum conuocauit, accedente huc diuino zelo & nutu Conſtantini & Irenes fideliſſimorum noſtrorum Imperatorum, quo diuina traditio Eccleſiæ catholicæ, communi ſuffragio authoritatem accipiat. Igitur cum omni diligentia perſcrutantes & inueſtigantes, iuxta ſcopum veritatis nobis propoſitum, nihil adijcimus, nihil demimus: ſed cuncta Eccleſiæ catholicæ dogmata conſeruamus, & ſex vniuerſalibus concilijs inhærentes, eorum acta comprobamus.
Intellige Nicęnam primam, & Conſtãtinopolitanã primam. Principiò, ſecundùm ſynodum in ſplendida Nicęa congregatam, deindè in regia vrbe, Credimus in vnum Deum patrem omnipotentem, creatorem cœli & terræ, viſibilium omnium & inuiſibilium: & in vnũ Dominum Ieſum Chriſtum, filium Dei vnigenitum, lumen de lumine, Deum verum ex Deo vero: genitum, non factum: conſubſtantialem patri ante omnia ſecula, per quẽ cuncta facta ſunt: qui propter nos homines & propter noſtram ſalutem deſcendit de cęlis, & incarnatus eſt de ſpiritu ſancto ex Maria virgine, & homo factus eſt: Crucifixus etiàm pro nobis ſub Pontio Pilato, paſſus & ſepultus: Et reſurrexit tertia die ſecundùm ſcripturas: Et aſcendit in cœlos, ſedens ad dexteram patris: Et iterùm venturus eſt cũ gloria, iudicare viuos & mortuos, cuius regni non erit finis. Et in ſpiritum ſanctum Dominum viuificantem, qui ex patre filioque procedit, qui cum patre & filio ſimul adoratur & conglorificatur, qui locutus eſt per prophetas. In vnam ſanctam catholicam & Apoſtolicam Eccleſiam. confitemur vnum baptiſma in remiſſionem peccatorum, & expectamus reſurrectionẽ mortuorum, & vitam venturi ſeculi, Amen. Execramur & anathematizamus Arium & aſſeclas eius, & qui communicant cum illius improbis opinionibus. Macedoniumq; & ſodales illius, qui rectè appellãtur pneumatomachi, id eſt, impugnatores ſpiritus. Confitemur etiàm Dominã noſtram ſanctã Mariam propriè & verè Deiparam, vt quæ peperit vnũ ſanctæ Trinitatis Chriſtũ Deum noſtrũ: quẽadmodùm prior Epheſina ſynodus cõſtituit, & impiũ Neſtoriũ, ſociosq; illius, tãquàm dualitatem pſonarum inducẽtes, ab Eccleſia depulit. Ad hęc duas naturas incarnati propter nos ex immaculata virgine Maria cõfitemur, perfectũ Deum & perfectũ hominẽ cognoſcentes, quẽadmodùm ſynodus in Chalcedone habita declarauit: Eutychenq; & Dioſcorum, blaſphemantes in illius diuinitatẽ, exterminauit: adijciẽtes his Petrum, Seuerum, & catenam iſtorũ blaſphemam, non concorditer cõnexam. Præterea Origenis, Euagrij & Didymi fabuloſitates anathematizamus, quemadmodùm ſynodus Cõſtantinopoli conflata, quinta numero, docuit: deindè duas volũtates & actus, ſecundùm naturam proprietatẽ in Chriſto pdicamus, quemadmodùm ſexta Cõſtantinopolitana ſynodus definijt, deteſtamurq; cũ ea Sergiũ, Honorium, Cyrũ, Pyrrhum, Macariũ impios iſtos pietatis impugnatores, omnesq; illis conſentientes anathematizamus. Fatemur autẽ vnanimiter nos eccleſiaſticas traditiones, ſiue ſcripto ſiue conſuetudine valentes & decretas, retinere velle, quarum de numero eſt imaginum effigiatio, vt quæ hiſtoriæ Euangelicæ promiſſionis concinat, ad credulitatem veræ & nõ phantaſticę incarnationis Dei, & ad vtilitatẽ ſimilitudinis, quam nobis exhibet, vtiliter inuẽtam. His ſic ſe habentibus, regiam viam incedẽtes, & ſanctorum noſtrorũ & diuinorũ patrum doctrinæ inſiſtentes, & catholicę Eccleſiæ, in qua ſanctus ſpiritus inhabitat, traditionem obſeruantes: definimus cum omni diligentia & cura, venerandas & ſanctas imagines ad modum & formam venerandę & viuificantis crucis è coloribus & teſſellis, aut alia quauis materia commodè paratas, dedicãdas, & in tẽplis ſanctis Dei collocandas, habendasq; tum in ſacris vaſis & veſtibus, tum in parietibus & tabulis, in ædibus priuatis, in vijs publicis: maximè autẽ imaginem Domini & Dei Seruatoris noſtri Ieſu Chriſti, deindè intemeratæ Dominæ noſtræ Deiparę, venerandorum Angelorum, & omniũ deindè ſanctorum virorũ. Quo ſcilicet per hanc imaginum picturarum inſpectionẽ, omnes qui contemplantur, ad prototypo-

rum memoriam & recordationem & deſiderium veniant,illisque ſalutationem & honorariam adorationem exhibeant, non ſecundùm fidem noſtram,veram latriã, quæ ſolùm diuinæ naturæ competit: ſed quemadmodùm typo venerandæ & viuificantis crucis,& ſanctis Euangelijs, & reliquis ſacris oblationibus ſuffitorum & luminariũ reuerenter accedimus,quemadmodùm veteribus piè in conſuetudinem hoc adductũ eſt. imaginis enim honor in prototypũ reſultat,& qui adorat imaginem,in ea adorat quoquè deſcriptum argumentum.Sic enim ſanctorum noſtrorum Patrum obtinet diſciplina,vel traditio catholicæ Eccleſiæ,quę à finibus vſque ad fines Euangelium ſuſcepit.Paulo ergò ſic in Chriſto loquenti, omnique Apoſtolico cœtui & patribus ſanctis idem ſentientibus inhærentes, ſeruamus traditiones quas ſuſcepimus. Quarè & victoriæ carmina ad Eccleſiam cum prophe-
Zopho. 3. c ta accinimus: Gaude valdè filia Sion, prædica filia Hieruſalem, exulta & lætare ex toto corde tuo: à te Deus abſtulit iniquitates aduerſantium tibi,liberata es de manu inimici tui. Dominus rex tuus in medio tui, & pax tibi in ſempiterna ſecula.

Igitur qui auſi fuerint aliud ſentire, aut docere, aut more impiorum hæreticorum eccleſiaſticas traditiones contaminare, aut nouam quandam vaniloquentiam inducere,aut quicquam de conſecratis in eccleſia abijcere, Euangelij inquam depictum codicem,aut figuram crucis, aut imaginis alicuius picturam,aut reliquias martyrũ,quas ſciuerint eſſe germanas & veras, aut contra
6 iſta vafrè & improbè aliquid excogitare, quod ſit contra conſtitutionem eccleſiaſticam: aut vti tãquàm communibus, ſacratis Deo,repoſitis precioſis,aut monaſterijs reuerendis: ſi fuerint epiſcopi aut clerici, deponuntor: ſi monachi aut laici,communione priuantor.

Petrus miſeratione diuina protopresbyter ſanctiſſimæ Eccleſiæ Romanæ beati Petri,& locum retinens Adriani papæ veteris Romę, definiens ſubſcripſi.

Petrus indignus presbyter & præſes ſancti patris noſtri Sabæ,& vices agẽs Adriani papæ veteris Romæ,definens ſubſcripſi.

Tharaſius miſeratione diuina Epiſcop* Conſtantinopolitanus nouæ Romæ, patrũ dogmatibus inſiſtens, & catholicæ Eccleſiæ adhærens,definiendo ſubſcripſi.

Ioannes miſeratione diuina presbyter, aſſeſſor patriarchicus,& vices agens trium Apoſtolicorum thronorum Orientis, Alexandriæ, Antiochiæ, & Hieroſolymorum, patrum dogmatibus inſiſtens, & Catholicę Eccleſię inhęrens,definiendo ſupſcripſi.

Agapius indignus epiſcopus Cæſareæ Cappadociæ, patrum dogmatibus inſiſtens &c. ſubſcripſi.

Ioannes indignus Epiſcopus Epheſi, in eandem ſententiam ſubſcripſi.

Conſtantinus indignus epiſcopus Conſtantiæ, quæ eſt in Cypro, in eandem ſententiam ſubſcripſi.

Leontius indignus epiſcopus Heracleæ Thraciæ, in eandem ſententiam ſupſcripſi.

Baſilius indignus epiſc. Ancirę, quæ eſt in Galatia,in eandem ſentẽtiam ſubſcripſi.
Nicolaus indignus epiſc.Cyzici, &c.
Euthymius indignus epiſc. Sardẽſium, &c.
Petrus indignus epiſc.Nicomediæ,&c.
Helias indignus epiſc.Cretæ,&c.
Hypatius indignus epiſc.Niceę, in &c.
Theophilus indig.epiſc. Theſſalonicæ, &c.
Stauratius indignus epiſ.Chalcedonis, &c.
Leontius indignus presbyter,& vicem agẽs metropoleos Sydæ,in eandem &c.
Epiphanius diacon* vicẽ agẽs Sardinię,&c.
Nicephorus indign* epiſc. Dyrrhachij, &c.
Nicolaus presbyter* pręſidi &vicẽ agẽs metropoleos Thyanenſium,in eandem &c. *for. præſes
Daniel indignus epiſc. Amaſiæ, &c.
Greg. presbyter & vicẽ agens Mocęſi,&c.
Conſtantinus indignus epiſ.Gangrorũ,&c.
Nicetas indignus epiſc.Claudiopoleos,&c.
Gregorius indignus epiſc.Neocæſareæ,&c.
Gregorius indignus epiſc.Piſſinunton, &c.
Theodorus indignus epiſc.Myron,&c.
Euſtathius indignus epiſc. Laodiceæ, &c.
Michael indignus epiſc. Synnadon, in &c.
Georgius indignus epiſ.Antiochiæ,quæ eſt Piſidiæ, in eandem ſententiã ſubſcripſi.
Theophylactus diaconus & vicẽ agens ſanctiſſ.epiſc.Cariæ,in eandem &c.
Leontius indignus epiſc.Iconij, in &c.
Anaſtaſius indignus epiſ. Nicopoleos veteris Epiri,in eandẽ ſententiam ſubſcripſi.
Conſtantinus indignus epiſc.Perges, &c.
Gregorius presbyter & vicem agens Thyanopoleos,in eãdem ſententiã ſubſcripſi.
Leontius indignus epiſc.Rhodi,&c.
Chriſtophorus indig.epiſc.Phaſidos,&c.
Manuel indign* epiſ.Adrianopoleos Thraciæ,in eandẽ ſententiam ſubſcripſi.
Nicolaus indignus epiſc.Hierapoleos, &c.
Baſilius indignus epiſc.Silæi,&c.
Theophylactus indig.epiſ. Euchaiton,&c.
Cyrillus monachus ex perſona Gotthię, &c.
Theodorus indignus epiſc.Seleuciæ,&c.
Stephanus indignus epiſc.Sugdaon, &c.
*Antoninus monachus & vicẽ agens Smyrnæ,in eandem ſententiam ſubſcripſi. *Antoni*
Conſtantinus indignus epiſc.Rhegij, &c.
Ioãnes monachus ex perſona Patrarũ, &c.
Theodorus indignus epiſc.Catanes,&c.
Ioannes indignus epiſc. *Tauromenij, &c. *Tauromenię,
Gaudioſus indignus epiſc.Meſſenæ,&c.
Theodorus indignus epiſc. Panormi, &c.
Stephanus indignus epiſc. Bibonum, &c.
Cõſtantinus indignus epiſ.*Leontinæ, &c. *Leõtenę,
Ioannes indignus epiſc.*Trocalon,&c. *Traculõ,
Theodorus indignus epiſc.Taurianes, &c.

Chriſtophorus

Chriſtophorus indignus epiſcopus ſanctæ Cyriacæ, in eandem ſententiã ſubſcripſi.
Baſilius indignus epiſ. Carines, &c.
*Theopha * Theophanus indig. epiſ. Lilybæi, &c.
nes Theodorus indig. epiſ. Trophæorũ, &c.
Sergius indig. epiſc. Nicoteron, &c.
Theodorus indig. epiſc. Byzies, &c.
Maurianus indignus epiſcopus Pompeiopoleos, &c.
Ioannes indig. epiſ. ſanctæ * Salonitiæ. &c.
Euſtratius indignus epiſcopus Apameę, quę eſt in Bithynia, in eandem ſententiam, ſubſcripſi.
Petrus indig. epiſ. Germiorum, &c.
Ioannes indig. Archadiapoleos, &c.
Conſtantinus presbyter, ex perſona Nicopoleos Armeniæ ſecundę, in eandem &c.
Siſinnius indig. epiſ. Parij, &c.
Epiphanius indig. epiſ. Mileti, &c.
Niceras indig. epiſ. * Præconeſi, &c.
Ioannes indignus presbyter & vicem agens * Coloniæ, in eãdem ſententiã ſubſcripſi.
Euſtathi * Euſtrathrus indig. epiſ. Methymnæ, &c.
Euſtrati Leontius indig. epiſ. Chij, in eandẽ &c.
Vrſus indig. epiſ. eccleſiæ Baritianorum, &c.
Ioannes indig. epiſ. Apron, in &c.
Theophylactus indig. epiſ. * Cypſelon, &c.
Laurẽti* indig. epi. eccleſię Apſetianorũ, &c.
Leontius indig. epiſ. Carpathi, &c.
Euſtathius indig. epiſ. Troadis, &c.
Cyriacus indig. eps Driziparorum, &c.
Leontius indignus eps Meſembriæ, &c.
Gregorius indignus epiſc. Derci, &c.
Theodorus indignus eps Heracleæ, &c.
Theodoſius indignus epiſc. Amorij, &c.
Ioannes indignus eps Nyſſæ, &c.
Bachi Georgius indignus eps Thermarũ * Baſizarum, in eandem ſententiam ſubſcripſi.
Georgius indignus eps Camulianorũ, &c.
Hypsp Sotericus indignus eps * Ciſciſon, &c.
Theophylactus indig. epiſ. * Hypepon, &c.
Damianus indig. epiſ. Mitylenæ, &c.
Theophylactus indig. epiſ. Trallium, &c.
Conſtantinus indig. epiſ. Maſtauron, &c.
Ignatius indig. epiſ. Prienes, &c.
Georgius indig. epiſ. Briulon, &c.
Conſtantinus indig. presbyter vicem agens * Agues, in eandẽ ſententiam ſubſcripſi.
*Aegeon vel Aegeę, Theodoſius indignus epiſ. Nyſſæ alterius, in eandem ſententiam ſubſcripſi.
Baſilius indig. epiſ. Magneſiæ, &c.
Baſilius indig. epiſ. Mæandri, &c.
*Aegeorũ vel Aenos Thraciæ, Sabas indig. epiſ. * Aneon, &c.
Nicephorus indignus presbyter ex perſonæ * Bargarorũ, in eandẽ ſententiã ſubſcripſi
Gregorius indig. epiſ. Palæaſpoleos, &c.
Theophanes indig. epiſ. Caloes, &c.
Leontius indig. epiſ. Algizon, &c.
Nicodemus indig. epiſ. Eugazon, &c.
Lycaſtus indig. epiſ. Baretun, &c.
Theognius indignus presbyter, vicem agens * Sion, in eandem ſententiam ſubſcripſi.
*Theopha nes * Thomas indignus epiſcopus Lebedi, &c.

Stratonicus indignus epiſc. Cumerum, &c.
Euſtathius indig. epiſ. Ervtheon, in &c.
Theophilus indig. epiſ. Thymnon, in &c.
Coſmas indig. epiſ. Myrrhines, in &c.
Olbianus indig. epiſ. Elææ, in eãdem &c.
Pardus indig. epiſ. Pittanes, in &c.
Baſilius indig. epiſ. Pergami, in &c.
Baſilius indig. epiſ. * Antamyton, in &c.
Marianus indign. epiſ. Antandri, in &c.
Ioannes indig. epiſ. Aſſi, in &c.
Leontius indig. epiſ. Phoceæ, in &c.
Ioannes indig. epiſ. * Rhædeſti, in &c.
Ioannes indig. epiſ. Panij, in &c.
Melchiſedec indig. epiſ. Calliupoleos, &c.
Theophylactus indig. epiſ. Chariupoleos, in eandem ſententiam ſubſcripſi.
Leonidas indig. epiſ. Madyti, in &c.
Siſinnius indig. epiſ. * Tzuruli, in &c. for. * Turzuli aut Truzuli,
Thomas indig. epiſ. Daonij, in &c.
Gregorius indig. epiſ. Theodorupoleos, in eandem ſententiam ſubſcripſi.
Siſinnius indig. epiſ. Cholcidos, &c.
Beniamin indig. epiſ. Lizicon, in &c.
Ioannes indig. epiſ. Bryſeos, in &c.
* Spyridon indig. epiſ. Palææ ſiue Cythron, in eandem ſententiam ſubſcripſi. *Spiridiõ
Euſtathius indig. epiſ. Solorum, &c.
Theodorus indig. epiſ. Citij, in &c.
Georgius indig. epiſc. * Thrimitunton alterius Badenæ, in eandem &c. *Threme thunton
Alexander indig. epiſ. * Trimithunton alterius Badenæ, in eandem &c.
Conſtantinus indig. epiſ. Heliopoleos, &c. * Threme thunton
Synneſius indig. epiſ. Tabiæ, &c.
Theophylus indignus epiſ. Anaſtaſiopoleos, in eandem ſententiam ſubſcripſi.
Leontius indig. epiſ. Minzi, in &c.
Petrus indig. epiſ. Aſpones, in &c.
*Anthymus indig. epiſ. Berinopoleos, &c. *Antimus
Michael indig. epiſ. Melitupoleos, &c.
Siſimius indig. epiſ. Adrianes, in &c.
Theodorus indig. epiſ. Dermes, in &c. *Adrianes
Baſilius indig. epiſ. * Adriani, in &c.
Leontius indig. epiſ. Pœmaninon, &c.
Simeon indig. epiſ. Oces, in eandem &c.
Strategius in indig. epiſ. Dardanes, in &c.
Ioannes indig. epiſ. Lampſaci, in &c.
Theodorus indig. epiſ. Paleon, &c.
Leontius indig. epiſc. Troados, in &c.
Theodorus indig. epiſ. Abydi, in &c.
Niceras indig. epiſ. Ilij, in eandem &c.
Anaſtaſius indig. epiſ. Tripoleos, in &c.
Leontius indig. epiſc. Traculon, &c.
Stephanus indig. epiſ. Salon, &c.
Ioannes indig. epiſc. Gabalon, in &c.
Eſaias indignus presbyter, & vicẽ agens Thyatiron, in eandem ſententiam ſubſcripſi.
Stephanus indig. epiſ. Silandi, in &c.
Nicolaus indig. epiſ. Pericommatos, in eandem ſententiam ſubſcripſi.
Ioannes indig. epiſ. Seton, in &c.
Conſtantinus indig. epiſ. * Arraſi, &c.
Theophanes indignus epiſco. Meoniæ, &c.

Michael indig.epiſc.*Stratoniceæ, in &c.
Gregorius indig.epiſco.Gordi, in &c.
Ioannes indig.epiſcop.Daldes.in eandē &c.
Euſtachius indig.epiſcop.Hyrcanes, in &c.
Athaliæ, Ioſephe indignus epiſco.*Ataliæ, in &c.
*Ataliæ, Theopiſtes indignus epiſc.Hermaocapylon, in eandem ſententiam ſubſcripſi.
Zacharias indignus epiſ.Hierocæſareæ,&c.
Michael indignus epiſc.Ceraſeon,in &c.
Dauid indignus epiſc.Helenupoleos,&c.
Cyrion indignus epiſc.Lophi, in eandē &c.
Baſilius indignus presbyter, & vicem agens
*Daſcylij, epi *Daſcyli, in eandem ſententiam &c.
Theophylactus indig.epiſc. *Apollomados, in eandem ſententiam ſubſcripſi.
Cōſtantinus indignus epiſ.Cæſareæ,quæ eſt Bithyniæ, in eandem ſententiā ſubſcripſi.
Georgius indignus epiſco.Baſilinopoleos, in eādem ſententiam ſubſcripſi.
Leontius indignus epiſco. Neocæſareæ aut Ariſtes, in eandem ſententiam ſubſcripſi.
Nicephorus indignus epiſc. Adranes Thraciæ,in eandem ſententiam ſubſcripſi.
Theodorus indignus epiſc.Pruſes,in &c.
Epiphanius indignus epiſc.Lampes, in &c.
Theodorus indig.epiſ.Heracleopoleos,&c.
Anaſtaſius indignus epiſc.Gnoſi,in &c.
Meletinus indignus epiſc.Cydonij, in &c.
Leontius indig. epiſcopus Cyſami,&c.
Theodorus indignus epiſc.Subriton,&c.
Leontius indignus epiſc.Phanicon,&c.
Ioannes indignus epiſc.Arcadiæ,&c.
Epiphanius indignus epiſco.Eleutherię,&c.
Photinus indignus epiſcopus Cantani,&c.
Siſinnus indignus epiſc.* Cherroneſi, &c.
Gregorius indignus presbyter,& vicē agens Cephaleniæ,in eandem &c.
Philippus indignus eps Cercyron,&c,
Antonius indignus eps * Trizenes,&c.
Petrus indig.epiſco.Monembaſiæ,&c.
Gabriel indignus epiſcopus Aegines,&c.
Leontius indig.epiſcopus Porthmi,&c.
Philippus indignus epiſcopus Horei,&c.
Leontius indignus epiſc.Zacynthi,&c.
Leontius indignus epiſc.Linoes,&c.
Nicetas indignus epiſ.Meles,&c.
Neophytus indig.epiſ. Gordoſerbon,&c.
Ioannes indignus epiſc.Etennon,&c.
Leontius indignus epiſc.Aſpendi,&c.
Conſtantinus indignus epiſc. Zelorum,&c.
Gregorius indignus epiſc.Sinopes, &c.
Marianus indignus diaconus vicem agens Antrapon,in eandem &c.
*Amaſtridis Gregorius indignus epiſc.*Amaſtris,&c.
*Iunopolis Heraclius indignus epiſc.*Ionopoleos, &c.
* Theophanes Nicetas indignus epiſ.Dadybron, &c.
*Theophanus indignus epiſc.Soron,&c.
Ioannes indignus epiſcopus Heracleæ Ponti in eandem ſententiam ſubſcripſi.
Theophilus indignus epiſco.Pluſiados, &c.
Conſtantinus indignus epiſc.*Cratini,&c.
* Rhuzæi, Nicetas indignus epiſc. Adrianopoleos, &c.
* Rhyſæi. Nicetas indignus epiſc.*Rhozæi,&c.

Conſtantinus indignus epiſ.Polemonij,&c.
Theodorus indignus epiſc.Cormanon, &c.
Ioannes indignus epiſc.Ceraſuntōn,&c.
Nicephorus indignus epiſc.Clanei,&c.
Leontius indignus epiſc.Trocnadon,&c.
Ioannes indig.diaconus ex perſona * Phaſilidos, in eandem ſententiam ſubſcripſi. * Phaſelidos
Theodorus indignus epiſc.Pinaron, &c.
Stephanus indignus epiſc.Canni,&c.
Anaſtaſius indignus epiſco.Pataron, &c.
Georgius indignus epiſc.Nyſſæ,&c.
Conſtantinus indignus epiſ.Candibon, &c.
Leontius indignus epiſc.Corydalon,&c.
Nicodemus indignus epiſ.Didymorū, &c.
Leontius indignus epiſ.Limyron,&c.
Conſtantinus indignus epiſc.Tlon, &c.
Petrus indignus diaconus ex perſona Orycandon,in eandem &c.
Stephanus indignus epiſ.*Anaxi,&c.
*Gregorius indig.epiſc.Hymandi,&c. * Georgi*
Conſtantinus indig.epiſcop.Cobon,&c.
Stauratius indig.epiſc.Zenopoleos,&c.
Gregorius indig.epiſcopus Cybires,&c.
Baſilius indig.epiſcopus Tabon,&c.
Dorotheus indignus epiſc.Neapoleos, &c.
Conſtantinus indig.epiſco.Alabandon, &c.
Dauid indignus epiſcopus Iaſi,&c.
Gregorius indig.epiſ.*Milaſi,&c. *Mylaſſon,
Sergius indignus epiſcopus Bargylij, &c. *Latmi,
Gregorius indig.epiſc.Lami,&c.
Ioannes indig. epiſc.Myndi,in &c.
Stauratius indig.epiſc.Stadiæ,&c.
Gregorius indig.epiſc.Stratoniceæ,&c.
Nicetas indig. * diaconus ex perſona Halycarnaſi,in eandem &c. for. *presbyter
Michael indignus epiſ.Chæretopon,&c.
Pantaleontus indig.epiſc.Valentiæ,&c.
Georgius indignus epiſ.Peltarum,&c.
Chriſtophorus indig.epiſco.Atanaſſi, &c.
Leontius indig.epiſc.Eumeniæ,&c.
Paulus indig.epiſc.Acmoniæ,&c.
Gregorius indig.epiſ.*Tymeni ferarū, &c. *Tymeni Cherron,
Philippus indig.epiſc.Tranupoleos,&c.
Leontius indig.epiſc.Aleon,&c.
Nicephorus indignus epiſc.Lundon, &c.
Georgius indig.epiſc.Appiæ,&c.
Ioannes indig.epiſc.Siblion,&c.
Zacharias indig.epiſc.Trapezupoleos', &c.
Leontius indig.epiſ.Sebaſtæ,&c.
Andreas indig.epiſc.Cidiſſoſi,&c.
Doſitheus indig.epiſcopus Pſonon, aut Colallaeon,in eandem &c.
Conſtantinus indig.epiſc.*Cotyaei,&c.
Nicetas indig.epiſc.Nacoliæ,&c.
Leontius indig.epiſcopus Docimij,&c.
Theophylactus indignus presbyter, & ex perſona Ipſi,in eandem &c.
Conſtantinus indig.epiſc.Eucarpiæ,&c.
Michael indig.epiſ.Hierapoleos,&c.
Ioannes indignus presbyter, & ex perſona Epiſcopi Actorij,in eandem ſententiam ſubſcripſi.
Nicolaus indignus epiſcop.*Phytięi,in &c. *Pythiæ.

Theophy-

Theophylactus indignus epiſco. Cinnabareos, in eandem &c.
Damianus indignus epiſcopus Myri, &c.
Chriſtophorus indignus epiſcopus *Promiſi, in eandem &c.
Nicetas indignus epiſc. Auguſtopoleos, &c.
Cõſtantinus indignus epiſ. Ambladon, &c.
Stephanus indig. presbyter, & vicem agens Otri, in eandem &c.
Georgius indignus epiſcopus Medæi, &c.
Gregorius indignus presbyter, & vicẽ agens Polyboti, in eandem &c.
*Philomelij Siſinnius indignus epiſ. *Philomilij, &c.
Michael indignus epiſcopus Papon, &c.
Siſinnius indignus epiſcopus Apameæ, quę eſt Ciboti, in eandem &c.
Conſtantinus indig. epiſcop. Comanes, &c.
Nicephorus indig. epiſ. Adadon, &c.
Petrus indig. epiſc. *Potraſi, in &c.
*Theodoſius *Agalaſi, *Theodoſius indig. epiſc. *Sagalaſi, &c.
Leontius indig. epiſcopus Bares, in &c.
Petrus indig. epiſco. Seleuciæ Piſidiæ, in &c.
Nicephorus indignus epiſco. Phoglon, &c.
Maurianus indig. epiſ. Magydon, &c.
Leontius indig. epiſcopus Andidon, &c.
Stephanus indignus epiſcopus Parnaſi, in eandem &c.
Bardanus indignus epiſcop. Doaron, &c.
Euſtratius indignus epiſcop. Debelti, &c.
Euphemius indignus epiſ. Sozopoleos, &c.
Theodorus indignus epiſcop. Bulgarophygi, in eandem &c.
Georgius indig. epiſco. Plutinopoleos, &c.
Baſilius indig. epiſcopus Perbireos, &c.
Michael indig. epiſc. *Pamphyli, in &c.
for. *Rubem *Rubim indig. epiſc. Scopelon, &c.
Siſinnius indig. epiſc. Gareles, in &c.
Calliſtus indig. epiſc. Eudonidos, in &c.
Conſtantinus indig. epiſc. Laginon, &c.
Ioannes indig. epiſcopus Codrullon, &c.
Theodorus indignus epiſ. Cremnon, &c.
Conſtantinus indi. epiſco. Adrianes, &c.
Theophilus indig. epiſcopus Chij, &c.
Galatas indig. epiſcopus Meli, &c.
Sergius indig. epiſcopus Leri, in eand. &c.
Mauzones indig. epiſcopus Diocæſareæ, in eandem ſententiam ſubſcripſi.
Euſtathius indig. epiſc. Celendereos, &c.
Zacharias indig. epiſc. Cardabendon, &c.
Siſinnius indig. epiſcopus Musbadon, &c.
Euſtathius indig. epiſcopus * Lami, &c.
Theodorus indig. epiſcopus Germanicopoleos, in eandem ſententiam ſubſcripſi.
Siſinnius indignus epiſc. Syces, &c.
*Daliſandi, Conſtantinus indig. epiſ. * Dalyſanes, &c.
Leontius indignus epiſc. * Sibilon, &c.
Stephan* indignus epiſc. Philadelphiæ, &c.
Eudoxius indignus presbyter, & vicẽ agẽs Metellipoleos, in eandem ſententiã, &c.
Theodorus indignus epiſc. Cadon, in &c.
Theophylactus indig. epiſc. Molynon, &c.
for. *Sinaon, Baſilius indignus epiſ. Dionyſiopoleos, &c.
Stephanus indignus epiſc. *Sinao, &c.

Conſtantinus indignus epiſcop. Andri, &c.
Euſtathius indignus epiſc. Toni, in &c.
Ioannes indignus epiſc. Decateron, &c,
Ioannes indignus epiſc. Niceæ Thraciæ, in eandem ſententiam ſubſcripſi.
*Theophanes indignus epiſc. Lebedi, &c. Superiùs ſcribitur *Thomas
Ioãnes indign* epiſc. Lythoproſopi, in &c.
Nicephorus indignus epiſc. Archadiopoleos, in eandem ſententiam ſubſcripſi.
Theodorus indignus epiſc. Heracleopoleos aut *Pidachtoes, in eandem ſententiã &c.
Conſtantinus indignus epiſc. Metron, &c.
Lycaſtus indignus epiſc. Phyladon, &c.
Michael indignus epiſcop. Trallenſiũ, &c.
Ioannes indignus epiſc. Lemni, &c.
Leontius indignus epiſc. *Amiſſi, &c. *Amyzi
Michael indignus epiſc. Tij, in eandem &c.
Epiphanius indignus epiſc. Pertorum, &c.
Ioannes indignus epiſc. Thymbriadon, &c.
Stephanus indignus epiſc. Orynnon, &c.
Heraclius indignus epiſc. Sami, in eand. &c.
Ioannes indignus epiſcopus * Prænesti, in eandem ſententiam ſubſcripſi.

Sancta ſynodus exclamauit: Omnes ſic credimus, omnes idem ſapuimus, omnes approbantes ſubſcripſimus. Hæc eſt fides apoſtolorum. Hæc eſt fides patrum, hæc eſt fides orthodoxorum, hæc fides orbem terrarum confirmauit. Credentes in unum Deum, in Trinitate laudatum, venerandas imagines amplexamur. Qui ſecùs agunt, anathemate percelluntor. qui ſic non ſentiunt, ab Eccleſia depelluntor. Nos antiquæ Eccleſiæ legiſlationi inſiſtimus, nos decreta patrum cuſtodimus. nos, adijcientes aliquid aut auferentes Eccleſiæ anathematizamus. Nos venerandas imagines ſuſcipimus. nos, qui ſecùs faxint, anathemate percellimus. Quicunque ſententias ſacrę ſcripturę de idolis, contra venerandas imagines adducunt, anathema. Qui venerandas imagines idola appellant, anathema. Qui dicunt, quòd imagines Chriſtiani, vt deos adorent, anathema. Qui ſcientes communicãt cum illis, qui contra venerandas imagines ſentiunt, aut eas dehoneſtãt, anathema. Qui præter Chriſtum Dominum Deum noſtrum, dixerit alium nos à cultu idolorum liberaſſe, anathema. Qui audent Eccleſiam Catholicam dicere idola aliquandò ſuſcepiſſe, anathema. Multi anni Imperatorum. Conſtantini & Ireaes eius matris multi anni. Victorum Imperatorum multi anni. Nouo Conſtantino & nouæ Helenæ perpetua memoria. Deus imperium Auguſtorum conſeruet. Imperator cœleſtis, terrenos reges cuſtodi. Cunctis hæreticis anathema. Rugenti conciliabulo contra venerandas imagines, anathema. Impia hæreſeon verbula æſtimantibus, anathema. Theodoſio falſi nominis epiſcopo Epheſi, anathema. Siſinnio cognomẽto Paſtillæ, anathema. Baſilio maledico Tricacabo, anathema. Trinitas triũ horum dogma

Anathemata in Iconoclaſtas.

ſuſtulit. Anaſtaſio, Conſtantino & Victori, qui ſucceſſiuè thronum Conſtantinopolitanæ eccleſiæ aſcenderunt, non aliter ac nouo Ario, Neſtorio, Dioſcoro, anathema. Sancta Trinitas horum trium dogma ſuſtulit. Ioanni Nicomediæ, & Conſtantino Nacoliæ hæreſiarchis, anathema. In nihilum redegerunt imaginem Domini & ſanctorũ eius, Dominus eos ad nihilum deduxit. Si quis ex iconoclaſtarum hæreſi aliquem exiſtentem defenderit, anathema. Si quis Deũ ſecundùm humanitatem non circunſcriptibilem confeſſus fuerit, anathema. Si quis euangelicas narrationes per picturam repreſentatas non aptauerit, anathema. Si quis has non ſaluauerit in nomine Domini & ſanctorum eius anathema. Si quis traditionem Eccleſiæ, ſiue ſcripto ſiue conſuetudine valentem, non curauerit, anathema. Germani orthodoxi perpetua memoria. Ioannis & Georgij perpetua memoria. Præconũ veritatis perpetua memoria. Trinitas hos tres approbauit. Horum diſputationibus inhærentes, digni reddamur miſericordijs & gratia primi & magni ſupremi ſacerdotis Ieſu Chriſti Dei noſtri, intercedente ſimul inuiolata Domina noſtra ſancta Deipara, & omnibus ſanctis. Fiat, fiat, Amen.

PIISSIMIS ET SERENISSIMIS Imperatoribus noſtris, Conſtantino & Irenæ matri, Tharaſius indignus epiſcopus Dei obſeruantis & Imperatricis noſtræ vrbis nouæ Romæ, & vniuerſa ſancta ſynodus, quæ ſecundùm diuinam voluntatem & iuſſa Imperatoris, in hac ſplendida Niceſſum metropoli ſecundò conuenit.

Tharaſij epiſt. ad Imperatorem Conſtantinum & Irenem illius matrem.

CHRISTVS DEVS NOSTER, fortiſſimi Imperatores, caput Eccleſiæ prædicatur: quoniam cor noſtrũ in manu eius exiſtens, verbum bonum ſcaturijt: ſuo enim decreto & mandato vos in nomine ſuo conuocauit, vt dogmatum Eccleſiaſticorum oracula fixa, firmaque conſeruetis. Etenim quemadmodùm caput veſtrum auro & lapidibus precioſis exornatum eſt, ità & mentes veſtræ Euangelicis patrum doctrinis ſunt exultæ. Nam quorum ſonus in vniuerſum terrarum orbem eſt egreſſus, cùm ſitis veluti diſcipuli & conſodales, vniuerſíque Chriſtiani populi duces & principes, ad pietatem veritatis ſermone contuliſtis, & orthodoxæ fidei pietatisq; figuram deſcripſiſtis. Vndè fidelibus tanquàm faces ardentes relucetis, & periclitanti Eccleſiæ manum porrexiſtis. Nam & ſanas doctrinas conſeruatis, & diſſidentium vnanimem concordiam gubernatis (abſit verbo inuidia) Dei beneplacito: pietatis officia & honeſtas actiones per vos ſunt ſtabilitæ. Quamobrem os noſtrum impletum eſt gaudio, & lingua noſtra exultatione. Nam per ſcriptam noſtram vocemus res ipſas linguę loquuntur. Quid enim ſplendidius magnificentiusque eſſe poſſit principi, quàm eccleſiaſticarum conſtitutionum firmitatem & ſtabilimentum integrum conſeruauiſſe? Quandoquidem autem quidam, imaginem quidem pietatis circunferentes, ſacerdotij dignitate conſpicuos ſe exhibent, verùm ipſum robur ſacerdotij denegantes conſurrexerunt, Babyloniorumque ſacerdotum accuſationem arripuerunt, (quos & propheta triumphat, dicens: Egreſſa eſt ex Babylone iniquitas) Caiaphaicumque conciliabulum coëgerunt, facti parentes impiorum dogmatum, execrationis & amaritudinis, quorum os non aliò quàm ad maledicendum ſpectat, & hinc gloriam famamque venatur: linguam habentes blaſphemam, & calamum benè huic inſeruientem, pugnantes verbi Dei, Imperatorum maieſtatem monſtroſis verbis corrumpentes, gentem ſacram, quæ ſemèl Chriſtum induit, & ex gratia illius ſeruata eſt, quaſi in idolorum errore exiſtentem, idololatras vocantes, & improbitatis animo præditi, illis hactenùs manus iniecerunt, arbitrantes ſe poſſe obſcurare venerandarum imaginum picturam, atque eas partìm veluti communi ſuffragio exterminârunt, partìm veerò quæ ex cera fuſæ erant in ſingularem ornatum, in turpes vſus conuerterunt: quæ verò ex tabulis & aſſerculis depictæ erant, tum Chriſti, tum etiã ſanctorum illius, igni tradiderunt: & vt vno verbo dicam, omnes noſtras eccleſias contaminantes diſturbarunt, & hierarchæ, id eſt, ſacrarum rerum prætides anteà exiſtentes, hæreſiarchæ facti ſunt: & pro pace rixas ad populum locuti ſunt, pro frumento zizaniam eccleſiaſticis agris inſeruerunt: vinum cum aqua miſcuerunt, & proximo potauerunt ſubuerſionem noxiam. Præterea cùm eſſent lupi Arabici, pellem ouinam egregiè ſimilarunt ſegeſtare. Defraudantes quoque veritatem, mẽdacium vires cupiuerunt acquirere poſſe. Sed aſpidum oua fregerunt, & ſecundùm prophetam, telam araneæ filarunt. Qui autem de ouis iſtis edere debebat, poſtquàm confregiſſet ea, ventum inanem reperiens ſimul & baſiliſcum accepit veneno & lætali afflatu plenum. Quoniam autem hæc ità ſe habent, & veritatem ad tempus mendacium adedit, O vos mitiſſimi & fortiſſimi Imperatores, non ferentes eiuſcemdi peſtilentem & animis lętalem errorem diutiùs in terris hærere, ſed hunc ſpiritûs diuini, qui in vobis inhabitat, afflatu obſcurare contendiſtis, quô ſcilicet firma maneat Eccleſiæ conſtituuo, & totius populi coagmentum, ac imperium veſtrum pacificè ſecundùm nominis appellationem gubernetur. Neque

Pſal. 125.

Dan. 13.a

Eſa. 59.a

putaſtis

putaſtis ferendam, aut tolerabile, quòd in reliquis omnibus rebus benè inter nos conueniret, de vitæ autem noſtræ ſumma & præcipuo, nimirùm pace Eccleſiæ, inter nos eſſent diſſidia, maximè cùm noſtrum caput vnicum ſit Chriſtus, nos autem deinceps illius vnius corporis membra, propter eam quæ inter nos, communem fidem & ſententiam. Quapropter vos ſacrum hunc noſtrum copioſum in hac Nicenſium metropoli conuenire iuſſiſtis cœtum, quo eccleſiarum diſſenſionem auferremus, & malè diſiũcta, ad vnitionem commodam reduceremus, & vt eam, quæ nupèr ea ſpinoſis confuta eſt ſententijs, vallam, hoc eſt, falſam doctrinam, conuelleremus, & diſrumperemus, & veſtem orthodoxæ fidei conſeruaremus illęſam. Quarè apoſtolicis & patrum adhęrentes traditionibus, ex afflatu ſpiritus ſancti in vnum cõuenientibus animis, item Eccleſiæ Catholicæ & ſacratum ſex vniuerſalium dogmata habentes nobis concordantia, audemus anathematizare Arrij inſaniam, Macedonij rabiem, Apollinarij dementiam, Neſtorij idololatriam in homine, Eutychis & Dioſcori conſpirantem vanitatem, & horum multorum capitum hydram, Origenis, Didymi & Euagrij nugas fabulasque, Sergij, Honorij, Cyri & Pyrrhi, eorumque alleclarum vnam volũtatem, immò malam & improbam voluntatem. Deindè & qui poſt hos vana & noua excogitarunt nugamenta contra venerandas imagines, eodem ſuffragio & conuenienter accepto à ſancto ſpiritu verbo, & pura fontis illius aqua, ſpongia diuinorum dogmatum abſterſimus & expunximus, inuentoresque nuperæ vaniloquentiæ longè extra eccleſiaſticos mutos eiecimus. Et quemadmodum pedes & manus competenter animæ conſilijs mouẽtur, ità & nos à ſpiritu accepta gratia, & robur habentes fortitudinis veſtræ coadiutans, & pietatem reconciliauimus, & veritatem deprædicauimus. Quamobrem omnibus modis recipiendæ ſunt venerandæ imagines Domini noſtri IESV CHRISTI, quatenus ſcilicet perfectus homo fuit, & hæ quoquè omnes, quæ hiſtoricè è ſacra Euangeliorum narratione depinguntur, nempe intemeratæ Dominæ noſtræ Deiparæ, ſanctorum quoquè angelorum, nam hominibus ipſi quoquè in forma hominis viſi ſunt, item ſanctorum omnium, qnorum prælia & certamina tabulis & parietibus, ſacris item veſtibus & valis inſculpta amari debent, quemadmodùm catholica Eccleſia multis retrò ſeculis in hiſce eſt inſtructa. Sic enim ea accepit, ſic à ſanctis noſtræ diſciplinæ ducibus, & eorum ſucceſſoribus patribus noſtris ſtatutum eſt. Sunt autem hæ adorandæ quoque, hoc eſt, exoſculandæ & amandæ. idem enim ſignificant hæc iuxta antiquam Græciæ dialectõn. Nam προσκυνεῖν id eſt, adorare, & ἀσπάζεσθαι id eſt, amplecti, & φιλεῖν, id eſt, amare ſignificat. Præpoſitio autem προ, intentionem ſignificat deſiderij quemadmodùm in προσορέγω, à ὄρεγω, porrigo & προσορέγω, extendo & προτείνω, quod ſignificat & plexum, & vehementem amorem. Nam quod quis φιλεῖ, (hoc eſt, amat,) id etiàm προσκυνεῖ: (hoc eſt, amplectitur:) & quod adorat ſiue ampiectitur, nẽpe προσκυνεῖ, hoc etiàm omninò, φιλεῖ, id eſt, amat. Teſtatur id ſanè humana natura & affectio, qua erga amicos ſumus affecti. ſic enim inter duos res agitur, & hoc modo ſibi occurſantes agũt. Non ſolùm autem apud Græcos hæc loquẽdi ratio in vſu eſt, ſed in diuina quoque ſcriptura idem annotare licet. In libris enim Regum ſcriptum eſt: Dauid ſurrexit, & cecidit in faciem ſuam, & adorauit ter Ionathan, & oſculatus eſt eum. Rursùs, nonne Dominus de Phariſæis dicit in euangelio: Amant primos accubitus in conuiuiis, & ſalutiones in foro. Certum eſt ἀσπασμὸν id eſt, ſalutationẽ, hoc loco à Dño appellari προσκύνησιν, id eſt, adorationem. Phariſæi enim glorioſo animo præditi, & ſeipſos iuſtos exiſtimantes, ab omnibus adorari ſtudebant. Non enim ore oſculari petebant: fuiſſet etenim hoc humilitatis ſignum, & haudquaquam phariſaici ſupercilii. Iterùm Paulus Apoſtolus diuinus ſanè, quẽadmodùm in Actibus ſcribit Lucas: Nam cùm (inquit) eſſemus nos in Hieroſolymis, libenter & alacriter exceperunt nos fratres, ſequenti autem die Paulus nobiſcum ad Iacobum ingreditur, aderant autem omnes presbyteri. ſalutatis autem illis, ſingula, quæ in gentibus per illũ feciſſet Dominus, expoſuit. Hic enim ſalutationem, honorificam adorationem mutuò factam, Apoſtolica ſententia ſignificat. Quẽ admodùm de Iacob legitur: Adorauit in ſummitate virgæ ſuæ. Cum his conuenit Gregorius cognomento Theologus, dicens: Bethleem venerare, præſepe adora. Quis autem, modò rectè & ſyncerè ſcripturas intelligat, ea quæ ità in ſcripturis occurrunt, nõ viderit, indè latrian quæ ſit per ſpiritum, non dici, niſi omninò expers ſit intelligentiæ, & planè in ſententiis ſcripturæ & patrũ rudis? Non enim in ſummo virgę Iacob latriam facit. Neque etiàm Gregorius præſepi latriæ vocabulum addit, nequaquam. Rursùs cùm crucem viuificam ſalutamus, conuenienter canimus, Crucem tuam adoramus Domine. Lanceam, quæ viuificans latus ſanctitatis tuæ aperuit, adoramus: quæ ſanè adoratio nihil aliud eſt, quàm ſalutatio, ſiue amplexum malis dicere, quod indicat hoc, quòd labiis quoquè noſtris proprijs ea contingimus. Si verò ſæpiùs inſcriptura & elegantibus noſtris patribus adorationem quis dixerit, pro cultu ſiue latri, quę in ſpiritu ſit, ſumi non negamus. Nam cùm vox ſit multæ ſignificationis, non poteſt nõ aliquandò,

1. Re. 20. g

Luc. 14. b
Matth. 23.

Act. 21. e

Gen. 48.
Heb. 11.
Greg. Nazianz.

aliquandò,pro cultu adorationis in ſpiritu, ſumi.Adoratio enim eſt,cùm veneratione desiderium & timorem ſignificet. ità nos veſtrũ victoriosum & placidiſſimum imperium adoramus.Eſt adoratio, q̃ tantummodò timorem ſignificat, quemadmodùm Iacob adorauit Eſau. Eſt, q̃ gratiâ notat,quomodò Abraham pro agro, quem accepit à filijs Cheth in ſepulchrum Saræ vxoris ſuæ, adorauit illos. Rursùs, qui ſperant beneficium ſe accepturos à potentioribus, eos adorant, quemadmodùm Iacob adorauit Pharaonem. Hinc diuina ſcriptura, dicens, Deum tuum adorabis, & illi ſoli cultum exhibebis: adorabis, absolutè ponit, neque adijcit, ſoli, vt ſignificetur vox diuerſæ notionis & æquiuoca. Cultum autem exhibebis ſiue ſeruies ſoli dixit: quam ob cauſam latriam vni Deo tribuimus, adq̃ illum referimus. His ita ſe habentibus, in confeſſo & ſinè vlla dubitatione credimus,acceptam & placitam coram Deo eſſe venerandarum imaginum depictionem, & earum quæ diſpenſationem Domini noſtri IESV Chriſti exprimũt, & virginis quoque Marię Deiparę intemeratæ,quin etiam glorioſorũ angelorum,& omnium ſanctorum,has quoq̃ adorandas & ſalutandas putamus. qui verò ità non eſt animatus, ſed circa venerandarum imaginum adorationem laborat & dubitat, eum anathematizat ſancta & veneranda noſtra ſynodus, quæ efficacia diuini ſpiritꝰ & eccleſiaſticis patrum traditionibus munita eſt & cincta. Anathema autem iſtud, nihil aliud eſt quàm ſeparatio à Chriſto.Si verò aliqui repugnauerint aduersùm ea quę ſtatuta ſunt,his nõ adhibentes fidem ſanè contra ſtimulum calcitrant, & proprijs animis iniurij ſunt.Nam & Chriſto aduerſantur,& ſycophantijs quæ aduersùs Eccleſiam Dei exercentur, gaudent, ipſamq̃ pietatem ſubuertere conantur. quarè hæreticorum veterum aſſeclæ, ſocij & contribules propter impietatem vere dicendi ſunt. Nos autem fratres & comminiſtros noſtros Dei amantes epiſcopos,& cum his præſides & clericos miſimus, vt omnia quæ inter nos acta ſunt, ad diuinas aures veſtras renuncient. Ad conſignationem autem & maiorẽ certificationem eorum quæ à nobis decreta ſunt, & quo maieſtati quoque veſtræ pijſſimæ ſatisfiat, authoritates quaſdã patrum ex multis paucas ſubnexuimus,quarum ſplẽdore veritatis ſtabilimentum elucidari magis poſſit. Saluator autem omnium & qui nobiſcum regnat, Eccleſiæ ſuæ pacem pro præmio tribuat. veſtrum autem imperium cum ſenatu & ducibus, & fideliſſimo militum exercitu, in multos annos conſeruet, & victoriam vobis concedat. Ipſe enim dixit: Viuo ego,dicit Dominus:* Et glorificãtes me,glorifico.Ipſe eſt, qui accingens vos potentia, omnem hoſtilem impreſſionem à vobis auferet, obedientiam autem apud omnes conciliabit. Gaude igitur ciuitas, exulta noua Sion, totius terrarum orbis veluti alta ſpecula.Regnauit enim & illic Dauid,& Dauidicè illam allocutus eſt: Dominus in medio tui, cuius nomen ſit benedictum in ſecula ſeculorum,Amen.

Gen. 33.a
Gen. 23.c
Ge. 47.a b
Lucæ 4.b
Deut.6.c
10.d
1. Reg.2.f
ſor.* Ego
Pſal.45.

DEI AMANTISSIMIS SAcerdotibus & clericis ſanctiſſimæ magnæ Dei Eccleſiæ,& omnium eccleſiarum DEI colentis & imperialis vrbis, ſancta ſynodus, quæ in Nicea ſecundò congregata eſt.

CHRISTVS DEVS NOSTER, vera veritas,patris lumen & ſplendor,qui è tenebris nos in mirandam ſuam lucem vocans,ex idolica inſania nos liberauit, & nomina idolorum de terra deleuit, vt nulla planè eorum ſit poſthàc memoria:placitum ſibi exiſtimauit, pios & in omnibus orthodoxos noſtros fideles Imperatores excitare, qui nos in ſplendidam metropolim Niceam conuocarent, vt nouiſtis, quo diſſidentia in vnum per nos conuenirent,& medius paries inimicitię ſuſtolleretur,& veſtuta Eccleſia Catholicę legislationis authoritatem obtineret. Igitur ſpiritus ſancti inſpiratione in hoc ipſum conuenientes,eiuſdem cooperatione omnes in idem conſenſimus.Oriens, inquam, Occidens, Septentrio & Meridies, in vnam vnionem, vt ità dicam, cõuenimus: ſanctarum eccleſiarum pacificus ſtatus propter conſentientem fidem & ſententias conſtitutus eſt. Pedes eñ noſtri, in rectam viam dirigens Dominus, truncum, qui ex zizanijs vetuſtæ & improbæ hæreſeos excreuerat, funditùs eradicauit.Eccè euangelizamus vobis, in monte excelſo ſtantes, eccleſiaſticæ pacis gaudium & celebrem feſtiuitatem. Quid enim gratioſius eſt cõfidentis illius Eſaiæ verbo, Quàm ſpecioſi ſunt pedes euangelizantium pacem euangelizãtium bona? Dignum autem fuiſſet, & veſtram deuotam præſentiam rebus omnibus interfuiſſe, quo omnem à Deo electam noſtram congregationem vno in loco inueniretis, & per Dei gratiam ſpectatores fieretis,omnium quæ acta ſunt:ità & diſſertationis vim quoque cognouiſſetis, quæ in confirmationem legalium Eccleſiæ catholicæ traditionem, & deſtructionem eorum qui inſurrexerunt contra veritatem, & apoſtolicas & patrum traditiones ab Eccleſia catholica alienarunt, facta eſt. Sed quoniam inter nos & veſtram ſanctitatem, & humidum iter eſt,& longa terreſtris via: duabus rebus opus fuit, nauibus ſcilicet & iumẽtis, quibus deferri poſſetis. At quoniam vtrorumque copiam non habentes, nobis corpore adeſſe non potuiſtis,certum eſt, vos mente &

Epiſt.2.Nicenæ ſynodi ad ſacerdotes & clericos omnes
Eſa.52.b
Num.1.d
Rom.10.c

Digitized by

te & animo idem ſentiente nobis adfuiſſe, quod ſanè Eccleſiæ catholicæ magnum adiumentum exiſtit. Quandoquidem autem inter nos membra ſumus, habentia vnum caput Chriſtum Dominum noſtrum, neceſſarium duximus, omnem eorum quæ diuinè apud nos acta ſunt, ſeriem narrare. Nam & linguæ res per literas effari poſſunt, eęque ità ſubindè repræſentant omnia, quaſi coràm viſa fuiſſent. Poſtquàm igitur ex præſcripto patrum & doctrina conuenimus, omnes idem ſentire cœpimus. Recordatiq; ſumus carminis, quod à Moſe factum eſt & Deut. 32.a doctum: Interroga patrem tuum, & renunciabit tibi: quære ſeniores tuos, & dicent tibi. Ità quoque & nos eccleſiaſticæ ordinationi inſiſtentes, neque quicquã illi adiecimus, neque etiàm ademptimus, ſed apoſtolicè inſtructi, traditiones quas accepimus, ſeruamus, omnia ſcilicet ſuſcipientes quæ ſancta catholica Eccleſia & ſcripto & conſuetudine admiſit. Quorum de numero cùm & venerandarum imaginum eſſent figurationes, de his peculiariter egimus. Rurſùs omnia quę diuini noſtri patres reijciunt, ea quoque & nobis indigna & catholicę Eccleſiæ aduerſa & hoſtica arbitramur, in quibus ſanè recenſetur & continuata vaniloquentia iconoclaſtarum, & eorum qui falsò Chriſtianos accuſant, gangræna, hactenùs Eccleſiã depaſcens. Sed Deus Dominus noſter eam in finem non ſuſtinuit: nam poſtquam veritas detecta eſt, orthodoxa & ſyncera fides omnibus reſplenduit, mendacium cũ tenebris ſibi congenitis euanuit. Nã ſi, vt ipſi aſſerũt, imaginum pictura idolis comparabilis exiſtit: noſtræ liberationis myſterium, quod Dei filius per ſuã in carne ſinè peccato præſentiam operatus eſt, vanũ reputatur. Quin etiàm vanæ ſunt propheticæ promiſſiones, quarum quædam iubet nos eum adorare & colere in ſanctitate & iuſtitia omnibus diebus vitæ noſtræ. Alia verò dicit: Surrexit Luce 1. tanquàm ex ſomno Deus, tanquàm potens Pſal. 77.f à crabula vini, percuſſit inimicos ſuos, & dedit eis in poſterum improperium ſempiternum. Si improperium ſempiternum datum eſt inimicis noſtris, hoc eſt, improbis potentijs per reſurrectionem, quomodò rurſùs Matt. 18. Chriſtiani idolis ſeruient? Vah eorum impietatem & ruditatem. Vtinàm cogitaſſent illud, qui ſcandalizat vnum ex pusillis credentium in Chriſtum, indignationem intolerabilem Dei incurrit. Sed verbum Domini nihili fecerunt, eccleſiaſticas traditiones ceſſauerunt, quam ob cauſam in nihilũ rediget eos Dominus. Et cum Ario, Eunomio, Macedonio, Apollinario, Neſtorio, Eutyche, Dioſcoro, Sergio, Honorio, & reliquis iſtis improbè ſentientibus, conſpiratio illorum connumerata eſt. Nam horum ſtultitiã abſtergentes, ipſi quoq; ſtulta loquuti ſunt. Iam tamen funda veræ confeſſionis cũ ipſis proſtrati ſunt, & acies eorũ eſt diſperſa. Nõ enim Deus in ſeculum dimiſit virgam eorũ in ſortem iuſtorum, hoc eſt, Eccleſię. Iudaicè enim vana cogitarunt, & alteras in Cõciliabulo Iudæ fulerunt: quarè Conciliabulum illorum, Caiaphaicum inuentum eſt. Hoc enim, contra Dominum conflatum eſt: ſed iconoclaſtarum aduersùs eius imaginẽ illud conciliabulum, liberationem noſtram per Chriſtum factam, ſibi & alijs inſcripſit. Hoc autem conſilium profundum, non per Chriſtum cœpit: confederationes iniit, ſed non per ſpiritum illius, quia ornatum venerandorum templorum ſuſtulit. In hoc conciliabulo nullus inuenietur, qui imaginem ad ſimilitudinem Dei ferat, quia imaginem Domini & ſanctorum illius ignominiosè confringentes, igni tradiderunt. Hoc conciliabulum inſania & dementia occaſionem dedit multarum & ſatanicarum cædium. Hoc conciliabulum falsò nomen ſibi aſſumpſit ſacerdotale & ſacrum Concilium. improba enim & prophana mente cõflatum eſt. Hoc conciliabulum os habet intemperans, ſpiritu autem falſo Chriſtum & veritatem ſimulauit, mendacijs verò in totum eſt confiſum. Hoc conciliabulum catholica Eccleſia tanquàm zizania ex area Dominica, hoc eſt, Eccleſia catholica extirpauit, & ſputo diuini iudicij eiecit. Itaque ex Eccleſia catholica ablatum eſt, & vafra eius conſilia redargutionem incurrere. Verum enim & rectiſſimũ Eccleſiæ iudicium, innouari in ſe nihil patitur, neque vllam ſemèl probatæ rei ablationem ferre poteſt. Nos igitur patrum legibus inſiſtentes, ab vno eodemque ſpiritu gratia accepta, ſinè vlla nouitia machinatione, & incõtaminatè cũcta Eccleſiæ dogmata cuſtodiuimus, quemadmodùm ſacræ ſex vniuerſales ſynodi conſtituerunt. Et quæcunque in Eccleſia honore affici iuſſerunt, ſinè omni cõtrouerſia recipimus, à quibus eſt, vt antea diximus, imaginum quoque apparatus. Quarè eas honorabiliter adoramus & ſalutamus: idem enim ſignificant hæc duo verba. Quique eadem confitetur, hic catholicæ Eccleſiæ verus & germanus filius & particeps illius exiſtit. Cuncta itaque ſcandala abierunt, cuncta obſcurata ſunt. Veritas gubernat omnia, mendacium exterminatum eſt, ſeminator zizaniorum omninò defecit. frumentum, hoc eſt, deuotus Chriſti populus, in vnum horreum, nempe Chriſti Eccleſiam, comportatum eſt. Orthodoxæ fidei lumen reſplenduit, erroris tenebræ ſuccubuerunt, mœror in gaudium verſus eſt, luctus in exultationem commutatus eſt. Conuerſus eſt dolor noſter in lætitiam, omnia in meliorem partem reſpexerunt. Quapropter & nos Apoſtolicè vos alloquimur: Gaudete in Chriſto, gaudete. Terna gaudia trinitas nobis peperit: quam decet omnis gloria, honor, & potentia in ſecula ſeculorũ, Amen. Ph. 3.a 4.a

CANO-

CANONES SANCTÆ ET VNIuerſalis VII. Synodi,

Interprete Gentiano Heruetо.

Canon 1. Quòd oporteat diuinos Canones omninò ſeruari.

OMnes qui ſacerdotalem dignitatem ſortiti ſunt, teſtimonia & ad rectè ſe gerẽdum inſtituta, ſunt canonicarũ conſtitutionũ deſcriptiones. Quas cũ diuiniloquo Dauid lubenter recipientes, ad Dominum
Pſal. 118. cantamus, dicentes: In via mandatorum tuorum lætatus ſum tanquàm in omnibus diuitijs, Et, mandaſti iuſtitiam teſtimonia tua in ſeculum: erudi me, & viuam. Et in ſeculum nos iubet vox prophetica teſtimonia Dei ſeruare, & in eis viuere, & quæ ſcilicet nequaquam concutienda nullaque ratione labefactanda permaneant. Nam &
Deut. 4. & 12. venerandus Moſes ſic ait: Eis non licet addere, nec eis licet detrahere. Et diuinus Apoſtolus Petrus in ijs gloriãs, exclamat, ad quæ
1. Pet. 1. angeli declinare deſiderant. Atque etiam
Gal. 1. dicit Paulus: Etiamſi vel angelus de cœlo annunciet vobis aliud euangelium, quam vobis annunciauimus, ſit anathema. Cum hęc ergò ità ſe habeant, & ſint nobis teſtata, ijs exultantes vt ſi quis multa ſpolia inuenerit, diuinos canones libenter amplectimur, eorumque conſtitutionem integram & illabefactabilem confirmamus, quæ ędita fuerunt à ſanctis ſpiritus tubis, omni ex parte benedictis apoſtolis, & ſex ſanctis vniuerſalibus ſynodis, ijſque quæ ad eiuſmodi decretorũ traditionem *localiter coactæ fuerunt, & noſtris sãctis patribus. Ex vno enim omnes eodemque ſpiritu illuminati, quæ erant vtilia decreuerunt: & quos anathemati quidem trãſmittunt, nos quoque anathematizamus: quos verò depoſitioni, nos quoque deponimus: quos autẽ ſegregationi, nos itidem ſegregamus: quos autem pœnæ tradunt, nos quoquè ſimiliter ſubijcimus. Ab auaritia enim alieni mores ſint, præſentibus contenti, is qui tertium cœlum conſcẽdit, & arcana
Heb. 13. verba audiuit, Paulus diuinus Apoſtolus a-
2. Cor. 12. pertè vociferatur.

alius vertit, *prouinciatim

Can. 2. Quid exigendum ab eo, qui ſit in Epiſcopum ordinandus.

Quoniam pſallentes DEO* coordinamur, in iuſtificationibus tuis meditabor, non obliuiſcar eloquiorum tuorum, omnes quidem Chriſtianos hoc ſalutare ſeruare oportet, eos autem præcipuè, qui ſacerdotalem dignitatem obtinent. Quamobrem decernimus quemlibet quidem, qui ad epiſcopalem gradum eſt promouendus, Pſalterium omninò noſſe, vt ex eo omnem quoque ſuũ clericum ità imitari moneat: à metropolitano autem benè examinari, an ad ſacros canones diligenter accum perſcrutatione, nõ autem obitèr curſimque legendos, prompto pâratoque ſit animo, & ſacrum etiàm euangelium, & librum diuini Apoſtoli, omnemque diuinam ſcripturam, & in diuinis præceptis verſari, & populum docere. Noſtræ n. hierarchiæ ſubſtantiæ ſunt eloquia diuinitus tradita, diuinarum ſcilicet ſcripturarum vera ſcientia, ſicut & magnus ait Dionyſius, Si quis autem dubius animi fuerit, & non lubenter hæc facere & docere voluerit, non ordinetur, Propheticè enim dicit Deus: Tu repuliſti ſciẽtiam, & ego te repellam, ne ſis mi- Oſee 4.
hi ſacerdos.

alius* ſpõ demus, Pſalm. 118.

Epiſcopus peritus ſit pſalmorũ.

Can. 3. Electiones epiſcoporum, quæ vi principum procedunt, infirmari debent.

Omnem electionem, quę fit à magiſtratib*, epiſcopi, vel presbyteri, vel diaconi, irritã manere, ex canone dicẽte: Si quis epiſcopus ſecularibus magiſtratibus vſus, per eos eccleſiam obtinuerit, deponatur & ſegregetur, & omnes qui cum eo communicant. Oportet enim eum, qui eſt promouendus ad epiſcoparum, ab epiſcopis eligi, quemadmodùm à ſanctis Patribus Niceæ decretum eſt in cano
Can. 4. ne qui dicit: Epiſcopũ oportet maximè quidem ab omnibus, qui ſunt in prouincia conſtituti: ſi autẽ hoc difficile fuerit, vel propter vrgentem neceſſitatem, vel propter viæ longitudinem, tres omninò eodẽm conuenientes, ijs quoquè qui abſunt, ſimul ſuffragiũ ferentibus & aſſentientibus per literas, tunc facere electione, eorum autem quæ à ſe fiunt, cõfirmationẽ dare vnicuiq; metropolitano.

Can. 31. Apoſtol.

Can. 4. Pœna talionis puniendus antiſtes, qui iniuſtè clericos arcet, vel templa claudit.

Pręco veritatis Paulus diuinus Apoſtolus quendam veluti canonem Epheſiorum preby teris imponens, vel vniuerſę totiùs ſacerdotali multitudini, ſic liberè dixit: Argẽtum
Act. 20. vel aurũ vel veſtem nullius cõcupiui, omnia vobis oſtendi, q̃ oportet ſic laborantes infirmos ſuſcipere, dare beatũ exiſtimãtes. Quocircà nos ab eo edocti ſtatuimus, nè turpis lucri gratia epiſcopo in mentem veniat, quærenti excuſationes in peccatis, aurum vel argentum, vel vllam aliam ſpeciem ab ijs, qui ſibi ſubſunt epiſcopis, vel clericis, vel monachis exigere. Dicit enim apoſtolus: Iniuſti re- 1. Cor. 6.
gnum DEI non poſſidebunt: nec debent li- 2. Cor. 12.
beri parentibus theſaurũ parare, ſed parentes liberis. Si quis ergò per auri exactionem vel alicuius alterius ſpeciei, vel propter aliquam propriã affectionem à miniſterio arcere inuentus fuerit, vel ſegregare ſuorũ clericorum aliquẽ, vel venerandũ templũ claudere, nè in eo diuina fiãt miniſteria, ad id qđ

non

Digitized by Google

non eſt ſenſu prædituſ,ſuam inſaniam im mittēs,eſt reuerà ſinè ſenſu, & talionis erit legi obnoxius, & labor ipſius in caput eius redibit,vt qui ſit mandati Dei tranſgreſſor. Præcepit enim & Petrus apoſtolorum ſum mus: Paſcite gregem Domini,epiſcopatum
1.Pet.5. gerentes,non per vim,ſed ſpontè ac voluntariè ſecūdùm Deum:neq; turpis lucri gratia,ſed promptè & alacriter: nec vt dominatum in clerum obtinentes,ſed gregis exemplaria exiſtentes: & cùm ſummus paſtor apparuerit, quæ nec corrūpi nec marceſcere poteſt,gloriæ coronam referetis.

Can.5.Qui clericis exprobrant,q; in Eccleſia ſinè largitionibus conſtituti ſint, multæ ſubijciantur.

Eſt peccatum ad mortem, quandò peccantes aliqui manent incorrigibiles. Hoc autem eſt deterius, quandò & erecta ceruice aduersùs pietatem & religionem inſurgunt,mammona Dei obedientiæ præferentes,& eius canonicas conſtitutiones non ferentes. In ijs nō eſt Dominus Deus,nisì forte humiliati,à ſuo delicto reſipuerint.Oportet enim eos magis Deo ſupplicare, & cum corde contrito huius peccati remiſſionem & condonationem petere, & non de illicita donatiōe ſe iactare.Deus enim propè eſt
Pſalm.33. ijs, qui ſunt contriti corde.Eos ergò, qui p auri dationem ſe fuiſſe in eccleſia conſtitutos gloriantur, & in ea improba conſuetudine ſpem habent,quæ à DEO & ab omni ſacerdotio alienat, & ideò impudente vultu & ore aperto, probroſis & contumelioſis verbis eos, qui propter aulam ex virtute vitā à ſancto ſpiritu ſelecti electiq; ſunt, propter auri dationem vilipendunt ac negligunt: primùm quidem eos, qui hoc faciunt,vltimum proprij ordinis gradum ſumere: ſin autē perſeuerarint, inflicta quoq; pœna corrigere decernimus. Si quis autem in ordinatione hoc quandoq; feciſſe vitus
Can.30. fuerit, ſiat vt vult canon apoſtolicus,qui dicit: Si quis epiſcopus per pecunias hanc ſit dignitatem aſſecutus,vel presbyter,vel diaconus, deponatur & ipſe qui ordinauit, & excindatur omninò à communione, vt Simon Magus à me Petro.Et ſecundus canon ſanctorum patrum, qui Chalcedone conuenerunt,qui dicit: Si quis epiſcopus pecunijs ordinationem fecerit, & non venalem gratiam in emptionem deduxerit, & pecunijs ordinauerit epiſcopū, vel chorepiſcopum, vel presbyterum, val diaconum, vel aliquem eorum qui in clero enumerantur, vel pecunijs promouerit œconomum, vel defenſorem, vel paramonariū, vel omninò aliquem ex canone turpis lucri gratia: qui hoc aggreſſus eſſe conuictus fuerit, de proprio gradu veniat in periculum, & qui ordinatur,ex ea ordinatione vel promotione, quæ precio dato inſtàr mercaturæ facta eſt, nihil iuuetur;ſed ſit alienus à dignitate, vel munere, ſeu curatione, quam pecunijs aſſecutus eſt. Si quis autem rebus adeò turpibus & lucris illicitis interceſſor ſeu ſequeſter apparuerit, hic quoquè, ſi ſit quidem clericus,à proprio gradu excidat:ſin autem laicus vel monachus, ſegregetur.

Can. 6. De cogendo Concilio prouinciali, quòd ad tempus attinet.

Quoniam canon eſt, qui dicit bis in anno in vnaquaque prouincia,per cōgregationes epiſcoporum fieri oportere quæſtiones canonicas propter vexationem:& quòd itineri perficiundo minùs ſufficerēt qui cogebantur,ſtatuerunt ſancti ſextæ ſynodi patres,ea quouis modo & quacunque ex cauſa ſemèl in anno fieri,& delicta corrigi. Hunc ergò canonem nos quoquè renouamus. & ſi quis magiſtratus hoc prohibere inuentus fuerit, ſegregetur.Si quis autem metropolitanus hoc fieri nō curauerit, prēterquàm vi vel neceſſitate & iuſta aliqua de cauſa, canonicis pœnis ſubijcianur. Cùm autem de canonicis & euāgelicis rebus fiat ſynodus, opùs eſt vt congregati epiſcopi magnā curā & diligentiam gerant, vt diuina & viuifica mandata feruentur. In eis enim ſeruandis eſt retributio multa; quoniam lucerna eſt mandatum, lex verò lux, & via vitæ probatio & diſciplina. Nè liceat autem metropolitano ex ijs, quæ ſecum adfert epiſcopus, vel iumentum,vel aliquam rem aliam petere. Si enim hoc feciſſe deprehenſus fuerit, reddet quadruplum.

Conc. Nicæ. cap.5.
Can 8.
Pſalm.18.
Prou.6.

Can.7. Vt templa ſinè reliquijs ſanctorum non conſecrentur.

Ait paulus diuinus Apoſtolus: Quorundam hominum peccata ſunt manifeſta, nō nullos autem conſequuntur. Præcedentibus autem peccatis, alia quoquè ea ſequuntur.Impiam ergò ſectam, qui Chriſtianos accuſant, alia quoq; impia conſecuta ſunt. Quemadmodùm enim venerabilium imaginum adſpectum ex Eccleſia ſuſtulerunt, alios quoquè mores reliquerunt,quos quidem oportet renouari, & tā ex iure ſcripto quàm non ſcripto ſic obſeruari. Quęcunq; ergò templa conſecrata ſunt abſq; reliquijs martyrum, in ijs fieri ſtatuimus reliquiarū depoſitionem cum conſuetis precibus. Qui autem templum conſecrat ſinè ſanctis reliquijs,deponatur, vt qui Eccleſiaſticas traditiones tranſgreſſus ſit.

1.Tim.5.
Mos erat eccleſiaſticus, tēpla per ſacras martyrū reliquias conſecrare.

Can.8. Quòd non oportet Hebræos recipere, nisi quandò ſyncero corde conuerſi fuerint.

Quoniam Hebræorum religionis q̄dam errantes Chriſtum Deum noſtrum ſubſannare niſi ſunt, ſeſe Chriſtianos eſſe fingentes,

tes, ipſi autem clanculùm & occultè eum negantes, ſabbata obſeruantes, & multa alia laicaica facientes: ſtatuimus vt neque ad communionem, neque ad orationem, neque ad Eccleſiam admittantur, ſed apertè ſint ſecundùm ſuam religionem Hebræi, & neq; filios eorum baptizent, neque ſeruum emãt vel poſſideant. Sin autem ex pura & ſyncera fide quis eorum conuerſus, & ex toto corde cõfeſſus fuerit, eorum moribus & rebus inſultans, & veluti triumphum agẽs, vt & alij refellantur & corrigantur, eum recipiant & baptizent & eius liberos, & caueant ipſi, ſe ab Hebræorum ſtudijs & inſtitutis deſcituros. Si autem non ità ſe gerant, eos nullo admittant modo.

Can. 9. Hæreticorum ſcripta vulgari non permittantur,

Hæretico rum ſcripta nõ niſi puerilia ſunt ludibria, quia facilè ſoluuntur.

Puerilia omnia ludibria, furioſaque dicta ac ſcripta, quæ aduersùs ſanctas imagines edita ſunt, oportet dari epiſcopo Conſtantinopolitano, ut cum reliquis libris hæreticis reponantur. Si quis autem hæc cælare inuentus fuerit, ſi ſit quidem epiſcopus, vel presbyter, vel diaconus, deponatur: ſin autem laicus, vel monachus, ſegregetur.

Can. 10. Non oportet clericum relinquere ſuam parœciam, atque ad alteram ſe conferre citra conſenſum epiſcopi.

Quoniam nonnulli clerici canonicã conſtitutionem circunſcribentes, ſua relicta parochia in alias parochias excurrunt, vtpluriműm autẽ in hac à Deo cuſtodita & Imper. vrbe, etiàm inter magiſtratus ſeu officia aſſident, & in eorum oratorijs diuina miniſteria facientes: eos ſinè proprio epiſcopo & Conſtantinopolitano non licet in quauis æde vel eccleſia recipi: ſi quis autem hoc fecerit, ſi perſeueret, deponatur. Quicunque autem cum prædictorum ſacerdotum conſenſu hoc faciunt, non licet eis curas ſeculares, & ad victum pertinẽtes ſuſcipere, vt qui ſint à canonibus prohibiti hoc facere. Si qs autem eorum, qui dicũtur maiores, curationem obtinere deprehẽſus fuerit, vel ceſſet, vel deponatur: potiùs autem ad docendos filios & ſeruos accedat, legens eis diuinas ſcripturas. Ad hoc enim etiàm ſacerdotium ſortitus eſt.

Can. 11. Oportet œconomos eſſe in ædibus epiſcopalibus & monaſterijs.

Can. 16. Cõc. Chalcedon.

Cùm omnes diuinos canones ſeruare teneamur, eum quoquè, qui iubet œconomos eſſe in eccleſijs, illæſum omninò ſeruare debemus. Et ſi quidem vnuſquiſque metropolitanus in ſua eccleſia œconomum conſtituit, benè habet: ſin minùs, Conſtantinopolitano epiſcopo propria authoritate licebit œconomum in ſua eccleſia præficere. Similiter & metropolitanis, ſi, qui eis ſubſunt epiſcopi, nolint in ſua eccleſia œconomos conſtituere. Hoc ipſum autem ſeruari etiàm in monaſterijs oportet.

Can. 12. Non oportet epiſcopum vel præpoſitum ſuburbana eccleſiæ alienare.

Si quis epiſcopus vel monaſterij præfectus inuentus fuerit ex epiſcopatus vel monaſterij agris, in principis alicuius aut magiſtratus manus alienare, vel alteri perſonæ tradere, nullius ſit momenti traditio, vt ſanctorum apoſtolorum vult canon, qui dicit: Omnium rerum eccleſiaſticarum epiſcopus curam gerat, & ea adminiſtret tãquàm Deo intuente. Nè liceat autem quicquam ex eis ſibi vendicare, vel proprijs cognatis quæ D ii 1 ſunt, elargiri. Si ſint autem pauperes, vt pauperibus ſuppediret: ſed non eorum prætextu res eccleſiæ venundet. Sin autem detrimentum afferre cauſetur, ne quicquã ex agro emolumenti percipi, nè ſic quidem magiſtratibus aut principibus, qui ſunt in eo loco, * det prædium, ſed clericis vel agricolis. Sin autem aliqua improba calliditate vtentur, & ab agricola vel clerico agrũ præſes vel magiſtratus emerit, ſic quoquè nullius ſit momenti vẽditio, & epiſcopatui vel monaſterio reſtituatur. Porrò epiſcopus vel monaſterij præfectus qui hoc fecerit, exturbetur quidem epiſcopus ab epiſcopatu, monaſterij verò præfectus à monaſterio, vt qui malè diſſipent quæ non congregauere. Can. 19. alius habet, * venũdet

Can. 13. Magno ſupplicio digni ſunt, qui monaſteria prophanant.

Quoniam per eam, quæ fuit propter peccata noſtra in eccleſijs, calamitatem ſacroſanctæ quædam ædes à quibuſdam viris arreptæ ſunt, & epiſcopatus, & monaſteria, & facta ſunt communia diuerſoria: ſi, qui ea quidem tenent, volunt reddere, vt in priſtinum ſtatum reſtituãtur, benè & pulchrè habet: Sin minùs, ſi ſunt quidem ſacerdotalis catalogi, eos deponi iubemus: ſin autẽ monachi vel laici, ſegregari, vt qui ſint condemnati à patre & filio & ſpiritu ſancto, & ponã tur vbi vermis non moritur, nec ignis extinguitur: quia voci Domini aduerſantur, quæ dicit: Nè facite domum patris mei domum negociationis. Iohan. 2.

Can. 14. Non oportet citra manus impoſitionem legere in ſacro catu ſuper pulpito.

Dif. 69. quoniam viuemus.

Quòd ordo in ſacerdotio verſatur, eſt omnibus manifeſtum: & ſacerdotij manuũ impoſitiones ſeruare Deo gratum eſt. Quoniam ergò videmus nonnullos à pueris cleri tonſuram accipientes, nondùm accepta epiſcopi manuum impoſitione, & in congregatione in ſuggeſtu legentes, & id non canonicè

canonicè facientes, hoc à præsenti canone non fieri permittimus : hoc ipsum autem etiàm in monacho seruari. Lectoris autem manuum impositionem licet in proprio monasterio etiàm soli vnicuique monasterij præfecto facere, si ipsi præfecto scilicet ab episcopo manus est imposita, qui fuit & ipse presbyter. Similiter & ex antiqua consuetudine chorepiscopos episcopi permissa oportet per manuum impositionem lectores creare.

Can. 15. Nè aliquis clericus in duabus collocetur ecclesijs.

21.q.1. Clericus. Clericus ab hoc deincèps tẽpore in duabus ecclesijs non collocetur. hoc enim est negociationis & turpis lucri proprium, & ab ecclesiastica consuetudine alienum. Ab Mat.6. ipsa enim Domini voce audiuimus, nõ posse quempiam duobus dominis seruire : Vel enim vnum odio habebit, & alterum diliget: vel vnum amplectetur, & alterum negliget. 1.Cor.7. Vnusquisque ergò, vt vox est Apostolica, in eo, in quo vocatus est, debet manere, & in vna ecclesia assidere. Quæ enim propter turpe lucrum fiunt in ecclesiasticis negocijs, ea à Deo sunt aliena. Ad huius autem vitæ vsum sunt diuersa studia: ex ijs ergò, si quis velit, ea quæ sunt corpori ad vsum necessaria, comparet. Dixit enim Apostolus : Vsui Actor.20. meo & ijs qui mecum sunt, subministrauerunt manus meæ. Et hæc quidem in hac Dei obseruatrice ciuitate. In ijs autem, quæ extrà sunt, locis propter hominum inopiam permittitur.

Can. 16. Non oportere virum sacerdotio praditum, sumptuosis vestibus amiciri.

* Sanctis 21.q.4. Omnis iactantia. Omnis * iactantia & ornatus corporeus, est a sacerdotali ordine & statu alienus. Episcopos ergò vel clericos, qui se splendidis & insignibus vestibus exornant, se corrigere oportet: sin autem permaneant, supplicio tradi. similiter & eos, qui sunt vnguentis delibuti. Quoniam autem radix acerbitatis sursùm pullulans, fuit nostræ ecclesiæ inquinamentum Christianos scilicet accusantium hæresis, & qui eam susceperunt, nõ solùm imaginum picturas auersati sunt, sed omnem etiam pietatem ac religionem extruserunt, in eos qui piè & honestè viuunt inuehentes, in eis impletum fuit quod scriptum est, Abominatio peccatorum, religio Eccle. 1. & verus Dei cultus. Si inuenti itaque fuerint nonnulli eos irridentes, qui vilem & modestum amictum induti sunt, pœna corrigantur. A superioribus enim vsque temporibus omnis vir sacerdotalis cum moderato & honesto indumento versabatur. Quicquid enim non propter vsum, sed ostentatorium ornatum assumitur, in nequitiæ reprehensionem incurrit, vt ait Magnus Basilius. Sed nec ex sericeis texturis variatum quis vestimentum habebat, neque in vestimentorum * fimbrijs adiecta erant alieni coloris additamenta. Ex diuina enim lingua audiêrunt, quòd qui mollia ferunt, sunt in ædibus regum. * ἀκρων

Can. 17. Qui non habet, quæ ad perfectum ornatum pertinent, nè aggrediatur extruere sacellum.

Quidam monachi suis monasteriis relictis, vt qui imperare desiderent & parere recusent, oratoria ædificare aggrediuntur, cùm ea non habeant, quæ ad perfectionem pertinent. Si quis ergò hoc facere aggressus fuerit, prohibeatur ab eius loci episcopo. Si quis autem ea habet, quæ ad perfectionem sufficiunt, quæ ab ipso deliberata sunt, ad finem deducantur. Idem autem seruetur in laicis & clericis.

Can. 18. Non oportet fœminas vitam degere in ædibus episcopalibus, vel in monasterijs virorum.

Sinè offensione esse etiàm iis, qui extrà 1.Cor.10. sunt, inquit diuinus Apostolus. Mulieres autem in episcopatibus vel monasteriis versari, est omnis offensionis causa. Si quis ergò ancillam uel liberam in episcopatu possidere deprehensus fuerit, vel in monasterio ad ministerium aliquod obeundum, puniatur. Sin autem perseueret, deponatur. Si verò etiàm in suburbanis mulieres esse contigerit, & voluerit episcopus vel monasterij præfectus illiciter facere, præsente episcopo vel monasterij præfecto mulier eo tempore nullo modo ministerium obeat, sed alio in loco seorsùm degat, donèc recesserit episcopus, vt omnis reprehensionis occasio vitetur.

Can. 19. Vt sinè numeribus constitutiones sacerdotum, monachorum & monachorum fiant.

Tanta execrabilis auaritiæ labes ecclesiarum præfectos inuasit, vt nonnulli eorum virorum ac mulierum, qui pij ac religiosi dicuntur, Domini mandati obliti fallantur, & eos qui ad sacerdotalem ordinem & vitam monasticam accedunt, pecunijs admittant: & quorum reprobum est principium, vniuersum quoquè reijciendum est, vt ait magnus Basilius, nec Deo licet & mammonæ seruire. Si quis ergò inuentus fuerit hoc facere, qui hoc facit, si sit quidem episcopus, vel monasterij præfectus, vel ex sacerdotali ordine, vel cesset, vel deponatur, vt vult 2. canon Chalcedonensis synodi. Si autem monasterij præfecta, à monasterio extrudatur, & alii monasterio tradatur ad subiectionem. Similiter & monasterij præfectus, qui

Digitized by Google

presbyteri ordinationem non habet. De ijs autem, quæ dantur liberis à parentibus instar doris: vel rebus suis proprijs oblatis, p̃stitutis ijs qui ea offerunt, eſſe Deo consecrata, statuimus vt illic maneant, hue eant, ea in monasterio maneant, vt fuit ipsorum professio, nisi is qui præest, in culpa fuerit.

Can. 20. Non oportet ex vno duplex fieri monasterium, & de duplicibus monasterijs.

A præsenti statuimus nõ fieri duplex monasterium, quoniam hoc fit multis scandalum & offensio. Si qui autem volunt cum cognatis mundo rẽnunciare, & vitam sequi monasticam, virorũ quidem oportet *in* virorum monasteria discedere, fœminas autẽ ingredi in mulierum monasteria. Hoc enim est Deo acceptum. Quæ autẽ hucusquè duplicia fuerunt, seruentur secundùm canonem sancti patris nostri Basilij, & secundùm eius constitutionem, quæ sic definit: In vno autem monasterio nè versentur monachi & monachę. * Aduiterium enim habet intercedentem conuersationem. Nec monachus liberè cum monacha loquatur, vel monacho cum monacho seorsùm confabuletur, nec cubet monachus in fœminarum monasterio, nec monacha seorsùm comedat. Et quandò quę sunt virę necessaria à parte virorum ad regulares fœminas deferuntur, extra portam hęc recipiat monasterij muliebris præfecta cum aliqua ex monacha. Si autem eueniat, vt aliquam velit cognatam monachus adspicere, præsente præfecta cum ea colloquatur exiguo & breui sermone, & mox ab ea recedat.

8. q. 2. definim.

alius sic uertit: * lupanaria enim irrepunt in illam uitæ continẽtionem.

Can. 21. Non oportet Monachos sua relinquere monasteria, & in alia migrare.

Non oportet monachum vel monacham proprium relinquere monasterium, & ad aliud se conferre. Si hoc autem contigerit, ipsum vt hospitem accepi est necessarium: sed eum recipi sine mente monasterij præfecti non conuenit.

Can. 22. Oportet cum gratiarum actione & omni reuerentia monachos, si vsus venerit, cum mulieribus cibum capere.

Deo quidem vniuersum dedicare, & non proprijs voluptatibus seruire, res magna est. Siue enim comeditis, siue bibitis, inquit diuinus Apostolus, omnia in Dei gloriam facite. Christus autẽ Deus noster in suis euangelijs iussit peccatorum principia resecare. non enim adulterium solùm apud ipsum punitur, sed etiam cogitationis motus ad aggrediendum adulterium condemnatur, ipso dicente: Qui adspexerit mulierem ad concupiscendam ipsam, eam iam in corde suo adulterauit. Vnde nos quoquè edocti, debemus cogitationes purgare. Etsi enim omnia licent, non tamen omnia expediunt, vt à voce Apostolica docemur. Cuiuis ergò homini necesse est comedere vt viuat: & quibus est vita quidem matrimonij, & liberorũ, & laicę constitutionis, permixtim comedere viros & mulieres, est ab omni irreprehensione alienum, si modò ei qui dat nutrimentũ, gratias agant, non cum scenicis quibusdam studijs, siue satanicis canticis & citharędicis ac meretricijs vocibus: quos prophetica execratio persequitur, sic dicens: Vę qui cum cithara & psalterio vinum bibunt, Domini autem opera non respiciunt, & opera manuum eius non considerant. Et ſicubi mala fuerint inter Christianos, corrigantur: sin minùs, aduersùs eos robur suum obtineant: quę ab ijs qui nos præcesserunt, canonicè tradita sunt. Cui autem quieta est vita & solitaria, vt qui Domino Deo iugum monasticum tollere statuerit, in solitudine & silẽtio sedebit. Aqui nec ijs etiàm, qui vitam sacerdotalem elegerint, licet omninò seorsùm cũ mulieribus comedere, nisi vtiquè cum diuinis & religiosis viris ac mulieribus: vt ipsum etiam conuiuium ad spiritalem correctionem adducat. Potrò idipsum etiàm in cognatis faciat. Si autem rursùs contingat, utique sunt ad vsum necessaria, non afferat monachus vel sacerdos, & propter necessitatem velit siue in publico diuersorio, siue in alicuius domo diuertere, ei liceat hoc facere, vt patè urgente necessitate.

1.Cor. 10.
Matt. 18.
Matth. 5.
1.Cor 6. & 10.
Esa. 5.

¶ Post editionem canonum extat epistola, sic se habens:

IN OMNIBVS SANCTISSIMO & beatissimo fratri & comministro, domino Adriano Papæ veteris Romæ, Tharasius diuina miseratione episcopus Constantinopoleos nouæ Romæ, in Domino gaudere.

Theraſij Archiepiscopi Cõstantinopolis epistola ad Adrianũ Papam.

SVfficit quidem salutaris dispensatio magni Dei & seruatoris nostri Iesu Christi, ad pacem & concordiam omnibus Christianis. Ipse enim * post resurrectionem à mortuis, apostolis suis inspirando dixit: Pacem meam do uobis, pacem meam relinquo uobis. Qua de causa is qui raptus fuit in cœlum, & in paradisum ingressus, audiuit uerba quæ non oportebat dici, Paulus inquam, Apostolus diuinus, & omnibus nobis testatus est, dicẽs: Christus est pax nostra, qui omnia facit ex diuersis, & mediũ parietem obstaculi dissoluens, inimicitiam scilicet de carne sua. Et iterùm ad Thessalonicenses scribẽs, admonet: Igitur fratres state, & seruate traditiones, quas edocti estis, siue per verbum, siue per epistolas nostras.

* ante

Ioan. 14. d
2.Cor. 12.
Ephes. 2. c
2.Thes. 2. d

Sed

Sed postea inueteratus hostis diabolus, Ecclesiam super fundamentum Apostolorum & Prophetarum per diuersa tempora, iuxta beneplacitum Dei ædificatam, non sinduit non conuellere & interturbare, seipsum scilicet vi inferens per quosdam astecias suos viros improbos, per quos etiàm zizania seminauit in hac eleganti terra ab Apostolis exculta. Hi siquidem accepta à supernis potestate, in sulcis diuinæ efficaciæ seminatum frumentum reliquêre, quorum diuinam doctrinam arripientes patres nostri admirandi, zizania quidem extirpârunt, nimirûm hæreses & nuperas vaniloquêtias radicitùs vsq; euellêtes, & dimisêre messem puram Ecclesiæ. Vestra igitur Deo decens sanctitas horum adhærens doctrinis, & ab ipsis veritatis sermonem accipiens, turbas illas spinosas nunc pullulantes, adiungente se tibi Imperatorum fidelissimorum synceritate, extirpare machæra Spiritus sancti satagit. Misisti enim nobis postulantibus viros concordes. & dignos Apostolica sede sancti Petri, quos ad se missos Imperatores nostri syncerissimi humaniter suscipientes, ad nos iusserunt profici, à quibus postquàm literas sanctitatis tuæ accepissemus, easque legissemus, adduximus ad sanctos & reuerentes uiros Ioannem & Thomam verbo & cognitione vobiscum sentientes, qui eisdem temporibus, vnà cum varijs episcopis, zelo Dei & voluntate huc suad sacram Synodum, iubentibus & volentibus etiàm syncerissimis Imperatoribus contulerũt. Verùm nos ante annum sedem colligere synodi statueramus, cùm improbi aliquot homines, & quorum mentes insania tumultuabãtur, turbam in nobis cientes, cathedram prohibuerunt. Quamobrem coacti sumus integrum annũ à proposito nostro desistere, nihilque quod ad eam rem attinebat, tentare. Tempore deindè succedente, iterùm venerabiles isti episcopi insplendida metropoli Nicæa prouinciæ Bithyniæ, Imperatorum nostrorum mandato congregati sunt. nos autem accipientes comites itineris & venerandos viros legatos vestros, & vicarios quoquè Orientis, ad ipsam metropolim uenimus, & omnibus sedẽtibus, eligere caput, nempe ipsum Christũ, visum est. Iacebat autem in sacro throno Euangelium sanctum, quod omnibus nobis qui conuenerant, Iustum iudicium iudicate, Iustitiã pro sancta Dei Ecclesia administrate, proclamabat. Itaq; prærogatiua quadam literas sanctitatis tuæ primo loco legi iussimus, & eramus quidem tunc omnes uelut in regio conuiuio epulis spiritũs intenti, & tali conuiuio animi nostri recrearentur. Pedesq; nostri in viam rectam veritatis perducebantur. Sic confracta membra in vnum corpus componebantur, sic vera concordia reualuit, sic catholica Ecclesia ĩ vnionem est collecta. Post illas autẽ literas, legimus quoquè eas quæ ex Orientalibus dioecesibus nobis missæ fuerant: atque ità patrum traditionis lumen acriùs exactiusque resplenduit, & vis ueritatis clàrior fortiorque euasit. His se ità habentibus, ab omnibus nobis qui diuina voluntate conueneramus, confessa est vera, & calumniæ expers confessio, quæ & à nobis ad uos missa est. Per relationem itaq; nostram pijs Imperatoribus nostris omnes hæreticæ prauitatis principes, quiq; eos insequuntur, prophanatione & execratione condemnati sunt, propterea quòd sanctam catholicam Ecclesiam iniuria affecerint: nec verò illi tantùm, qui in hac uita in eadẽ opinione manent, sed etiàm qui uitam turpiter & peruersè proiecerunt. Sed quidam eorum adhuc præsentes, salutem suam per scriptos libellos confessi sunt. Neque Christus Deus noster, petra scilicet in qua fixi sumus, vestẽ illam desuper contextam, ipsam nimirùm catholicam, à se & super se ædificatam, Ecclesiam suam, diuisam & disruptam diutiùs pati potuit, neque membra huc illucque dispersa diutiùs diffundi sustinuit. sed simul cum veteribus hæresibus errorem nouæ prauitatis iconoclastarum, qui contra venerandas imagines rabiem suam exercuerunt, verbo grauæ suæ subuertit, & machęra spiritũs execuit. Abundè autem instructi sumus & experientia cognouimus, veritatem super omnia posse & valere. Quicquid illi repugnat, id tandèm semper cedit, & aciem relinquere cogitur. Ipsa est omnium fortissima, ità vt facilè quosuis inimicos superet, & repugnantium phalãgas dissipet. Eccè enim falsiloquorum & mendacium labia compressit, tenebræ absurdarum blasphemiarum cessârũt, pulchritudo veritatis dogmatũ resplenduit. Iam oĩs hęretica blasphemia eiecta est, & propulsata. Ecclesia proprium ornatum recepit, requiem ex immensis laboribus inuenit. Veritas est inconcussa & inexpugnabilis, aduersùs quam portæ inferorum & infidelitas nõ prævalebunt: quemadmodùm ex ore Domi nico audiuimus, & gaudio repletum est os nostrum, & lingua nostra exultatione. Gauisi autem sumus in ecclesia cui prẽsidemus, iuxta Dei voluntatem. Hæc igitur facta sunt, Christo Deo nostro, qui super omnes est, rẽ procurante, auxiliantibus etiàm orthodoxis & fortissimis nostris Imperatoribus. Ipsi enim omnibus in locis venerandas imagines restituerunt, cùm in sacris templis, tum etiã in portis regiarum, quibus Deus præmium, exaltando cornu Imperij illorum, ad pacem Ecclesiæ suæ, & salutem omnium nostrorum Christianorum, cuius nomen sit benedictum in secula seculorum, Amen.

Ioan. 19. c

3. Esdr. 3. Veritas vincit.

Psal. 125.

Ioan. 7. c

Prærogatiua Romani Põtif.

FINIS.

CANDIDO LECTORI

FRATER LAVRENTIVS SVRIVS S.

ANNO 1549. prodiit in publicũ opus quoddã ſub Caroli Magni nomine cõtra alteram Nicenam Synodũ. In illud opus qui præfatus eſt, Eli. Phili. ſe nominat, vt Oedipus quidam neceſſariò adhibendus ſit, qui id nominis nobis interpretetur. Deindè neq; nomen typographi, neque loci vbi excuſum ſit, vſpiã apparet. Itaque velimus nolimus, fraudem hic aliquam vel ob hæc ipſa ſuſpicari compellimur. Scilicet iam demũ poſt tot ſecula ſanctus ille rex & Romanæ ſedis atque catholicæ fidei obſeruantiſſimus, cogitur eſſe iconomachus, idque obſcuri cuiuſdam homuncionis fraude, qui nec nomen ſuum exprimere auſus eſt. Dici vix poteſt, quanti hoc ſcriptum faciant hæretici ætatis noſtræ, & tamen vel ſolo hoc opere ipſi mirabiliter confutãtur, atque adeò pudefiunt, vt prorsùs iacere neceſsè ſit, quicquid ipſi hactenùs contra Romanæ ſedis fidẽ & authoritatem nobis pro Euangelio obtrudere auſi ſunt. Nam ipſius ſtatim primi libri (quatuor enim libris opus hoc conſtat) capite ſexto omnes fidei quæſtiones Romanæ fidei deferendæ aſſeruntur, quippe quæ non vllis ſynodicis conſtitutis (vt eius verbis vtar) cæteris eccleſijs prælata eſt, ſed ipſius Domini authoritate primatum tenet. Quod cùm ſit veriſſimum, ruunt omnia tum huius ipſius pſeudocarolini libri, tum hæreticorum noſtri temporis dogmata, quæ ab huius ſedis fide diſcordant. Et tamen Eli. Phili. qui in hoc opus præfatur, ait nos in tanti Principis ſententiam debere intrepidè pedibus ire, nec aduertit ſe inſtar phrenetici portare funem quo ligetur. Sed fefellit eum, quòd putauit Romanum Pontificem etiàm malè ſenſiſſe de veneratione imaginum & in eadem fuiſſe cum hoc Pſeudocarolo ſententia. At tamẽ quia verebatur, nè quandoquè aliquid prodiret in lucem, quo eius conatus detegeretur, nomen ſuum apponere noluit, immò nec loci, nec typographi. Sed abſit à Petri cathedra, vt vlli vnquã hæretico dogmati ſuffragata ſit. Habet ea ſedes inuiolatæ fidei per omnes ſeculorum ſucceſſiones laudem conſtantem atque perpetuam, nec poteſt effectu fruſtrari ſuo illa Chriſti precatio, Ego pro te rogaui Petre, vt non deficiat fides tua. Habuit ergò etiàm illo tempore, quo hoc Pſeudocaroli opus editum eſt, Pontificem Adrianum, qui tãtum abeſt vt Iconomachis aſſenſerit, vt etiàm prolixè hunc ipſum Pſeudocarolinum librum confutarit. Quod ſcriptum tãti Põtificis ex Gallijs ad nos miſſum, & pulcherrimis iam olim characteribus in membranis exaratũ, licèt aliquod locis mãcum & mutilum, iam primùm tibi Lector candide cõmunicamus, ex quo certò diſcere poteris, nõ Caroli Magni Chriſtianiſſimi regis hoc eſſe opus, quod ſub eius nomine deplorati homunciones ediderunt, ſed aliorum quorũdam, qui illud Carolo nuncupaſſe aut ſaltem miſiſſe videntur, porrò ab ipſo Carolo miſſum eſſe ad Adrianum Pontificem, cuius Carolus erat longè amantiſſimus, & obſeruantiſſimus, & ab eo eſſe confutatum, quod Carolus haud dubiò petijſſe videtur. Et vt minùs dubites Adriani eſſe ſcriptum iſthuc, in Iuonis Decreto aliquot capita offendes parte quarta, quæ & nomen Adriani præferunt, & cum numero capitum ad amuſſim concordant. Sunt autem docti viri, qui putent in quadam bibliotheca opuſculum hoc Adriani integrum haberi, ſed necdùm ad rem certam peruenire potuimus. Quòd autem aliquot locis mancum & mutilum ſit, vt iam diximus, res ipſa indicat, & poteſt etiàm tum ex Pſeudocarolo, tum ex Iuonis decreto animaduerti. Nec mouere quenquã debet, quòd in primò ſtatim capite ſic Tharaſium defendit, vt videatur cum Græcis ſentire, Spiritum ſanctum à patre ſolo procedere: (ſic enim maleuolus

Luc. 22.

aliquis

aliquis cauillari forſan poſſit) nam reuerà catholicam tuetur ſententiam, vt facilimè ex ijs poteſt locis intelligi, quos nõ paucos ex patribus adducit: nec mens illius fuit Tharaſium tueri, niſi quatenùs à Catholicæ Eccleſiæ doctrina neutiquã ille diſcreparet. Aliquot prętereà locis alijs lector naſutus in eo forſan deſiderabit dictionis elegantiam & neruos tnaiores: ſed meminiſſe talis debet eum ſcribere more ſeculi ſui, nec deeſſe orationi illius neruos, ſi ſit lector attentus. Nam plerunquè dum non ſatis aptè aduerſarijs reſpondere imperito lectori uideri poteſt, eor tanquàm aliud gens egregiè flagellat. Certè interdùm & calumniari eos dicit, & imperitię eos arguit, quod nobis certiſſimo documento eſſe poteſt, eum non Carolo regi, ſed alijs, vtpotè Pſeudocarolini libri authoribus, ea reſpondere ſeueritate, cùm erga Carolum in ipſa prefatione & alibì ſummam declaret modeſtiam, amorem & beneuolẽtiã. Poſſem hoc loco adferre, quòd ad Lateranenſe Concilium ſub Stephano III. Romę celebratnm contra Iconomachos, idem Carolus 12. Epiſcopos miſit, è quibus vnus fuiſſe videtur Herulphus, cuius in hoc ſcripto Adrianus mẽtionem facit: tum prętereà quòd Synodo Nicęnę idem Adrianus per ſuos legatos pręſedit, duod Carolum latere non potuit, & pleraque alia, quę plùs ſatis arguunt, nimìs impudenter Carolo adſcribi hoc opus, quo Nicęna Synodus impetitur. ſed hęc alium habebunt locum opportuniorem. Tu iam, Candide lector, ad ipſum Adriani ſcriptum euoluendum accede, & ex eius lectione, quanta ſit fidei Catholicę conſtantia, tum quę hęreticorum leuitas & vanitas, diligenter obſerua.

ADRIANI PAPÆ
AD CAROLVM REGEM
De Imaginibus ſcriptum,
Quo confutantur illi, qui Synodum Nicęnam II. oppugnarunt, qui liber falsò adſcriptus eſt Carolo Magno.

DOMINO EXCELLENTISSIMO filio, noſtroq; ſpirituali compatri Carolo Regi Francorum, & Longobardorum, ac patricio Romanorum.

ADRIANVS PAPA.

Hoc loco ſpatiũ vacabat manuſcripte, appareteq; quædam deeſſe. Gregor. lib. 4. epiſt. 37.

DOMINVS ac Redemptor noſter, qui prouido ſuo cõſilio author eſt, dignatus eſt de cœlis ex ſinu patris deſcendere*

*Euangelium ſcientibus liquet, quòd voce Dominica ſancto & omnium Apoſtolorum Principi Petro claues regni cęlorum, & totius Eccleſiæ cura commiſſa eſt. Ipſi quippe dicitur: Petre, amas me? paſce oues meas. Ipſi dicitur: Eccè ſatanas expetiuit cribrare uos ſicut triticum, & ego pro te rogaui, Petre, vt non deficiat fides tua: Et tu aliquandò conuerſus, confirma fratres tuos. Ipſi dicitur: Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meã, & portæ inferi non prævalebunt aduersùs eam. & tibi dabo claues regni cœlorum: & quodcunque ligaueris ſuper terram, erit ligatum & in cœlo: & quodcunque ſolueris ſuper terram, ſolutum erit & in cœlo. Eccè cura ei totius Eccleſiæ & principatus cõmittitur. Et ipſe vices ſuas vicarijs ſuis pontificibus relinquere dinoſcitur Eccleſiæ curam gerendi. Nam etiàm claues regni cœleſtis accepit, & poteſtas ei ligandi & ſoluẽdi tribuitur. Vndè fidutialiter freti exiſtimus, quòd ſi veſtra à Deo præfata regalis excellentia, erga eius ſanctam catholicam & Apoſtolicam Romanam Eccleſiam, & nos, vt cæpit, vſque in finem in amore & dilectione fideliter extiterit, non ſolùm eam ab omni peccati macula abluens eripiet, ſed etiàm in hoc mundo ſuper omnes barbaras gentes cum ea cõmittẽtes ſuffragijs ſuis victorias tribuet immenſas, inſuper & regnum cœlorum ſinè fine. Prætereà directum à veſtra clemẽtiſſima præcelſa regali potentia, fidelem familiarẽ veſtrum, videlicet Engilbertum Abbatem & miniſtrum capellæ, qui penè ab ipſis infantiæ rudimentis in palatio ueſtro enutritus eſt, & in omnibus conſilijs ueſtris receptus: & ideò ſicut à vobis in omni familiaritate recipitur, ità & à nobis reciperetur & condecenter honoraretur. Vndè pro nimio amore, quem erga veſtram

Matt. 16.

mellifluam gerimus regalem excellentiam, ſicut miſiſti cum nimio amore dulcedinis eximiæ, eum ſuſcipientes, prout voluit, & qualiter voluit, cum magna familiaritate nobis enarrantem aure placabili & mente benigna cum ſuſcepimus, & quaſi veſtra corporali excellentia nobis narrante noſtrũ ei patientiùs credimus conſilium, ad profectum ſanctæ noſtræ Romanæ Eccleſiæ, & veſtræ à Deo protectę regalis potẽtiæ exaltationẽ. Inter quæ edidit nobis capitulare aduersùm ſynodum, quæ pro ſacrarum imaginum erectione in Niceą acta eſt. Vndè pro veſtra mellifluã regali dilectione per vnumquodque capitulum reſponſum redidimus: nõ quemlibet, abſit, hominem defendentes, ſed olitanam traditionem ſanctæ catholicæ & Apoſtolicæ Romanæ Eccleſiæ tenentes, priſcam prædeceſſorum noſtrorum ſanctorum pontificum ſequimur doctrinam, rectæ fidei traditionem modis omnibus vindicantes.

Capitulare uocat eũ librũ, quem ſub nomine Caroli Magni falsò edidere hæretici.

IN ACTIONE TERTIA.

Cap. 1. IN primo quidem capitulo ferebantur, in eo quod dicit, Et in Spiritum ſanctum Dominum ac viuificatorem, ex partę per filium procedentem.

REPRÆHENSIO. Quòd Tharaſius non rectè ſentiat, qui Spiritum ſanctum non ex patre & filio, ſecundùm Niceni ſymboli fidem, ſed ex patre per filium procedentem, in ſuæ credulitatis lectione profiteatur.

Quatenꝰ dicat Spiritus ſanctus à patre per filium procedere, uide apud S. Thomã 1 Summa, par. 1. q. 36. arti. 3. Ioan. 20.

RESPONSIO. Hoc dogmata Tharaſius nõ per ſe explanauit, ſed per doctrinam ſanctorum patrum confeſſus eſt: quorum capitula pro veſtro nimio amore, quod erga veſtram prærectiſſimam à Deo protectam regalem excellentiam gerimus breuiter exaramus: ſ. ſancti Athanaſij de Apparitione Domini in carne, inter cætera: Et propter hoc inſufflat in facie Apoſtolorum, dicens, Accipite ſpiritum ſanctum: vt cognoſcamus quia deplenitudine Deitatis eſt, qui dabatur ſpiritus diſcipulis. In Chriſto enim (inquit) habitat, Coloſ. 2. hoc eſt, in carne eius, omnis plenitudo Deitatis corporaliter, ſicut & Euangeliſta Ioannes dicit: Nos omnes ex plenitudine eius ac- Ioan. 1. cepimus. Corporali enim ſpecie ſicut columba apparuit Spiritus ſanctus deſcendens, & Luc. 3. manens ſuper eum. In nobis etenim primitiæ & pignus Deitatis inhabitat, in Chriſto autem omnis plenitudo Deitatis. Et nè quis arbitretur, quia quaſi non habens ipſe accipiebat: ipſe enim ſibi deſuper mittebat ſicut Deus, & ipſe ſibi deorsùm ſuſcipiebat, ſicut homo. Ab ipſo ergò in ipſum deſcendebat, ex Deitate eius, in humanitatem eius. Et poſt plura: Manifeſtum eſt, quia per ipſum omnia fecit pater. per ipſum ergò eum ſuſcitat, per ipſum eum ſanctificat, & per ipſum eum exaltat, & per ipſum vitam dat.

Item eiuſdem S. Athanaſij de virginitate, inter cætera: in Spiritum ſanctum, qui in patre & filio exiſtens, qui à patre emittitur, & per filium datur.

Item de Hiſtoria Eccleſiaſtica lib. 7. Euſebij Cæſareẽſis, poſt plura: Gregorij martyris & Epiſcopus Neocæſareæ fides: Vnus Deus pater verbi viuentis, ſapientiæ ſubſiſtentis & virtutis ſuæ & figurę, perfectus perfecti genitor, pater filij vnigeniti. Vnus Dominus, ſolus ex ſolo, figura & imago Deitatis, verbum perpetrans, ſapientia comprehendens omnia, & virtus qua tota creatura fieri potuit. Filius verus veri, & inuiſibilis ex inuiſibili, & incorruptibilis ex incorruptibili, & immortali ex immortali, & ſempiternus ex ſempiterno. Vnus ſpiritus ſanctus, ex Deo ſubſtantiam habens, & qui per filium apparuit, imago filij perfecti, perfecta viuentium cauſa, ſanctitas ſanctificationis præſtatrix, per quem Deus ſuper omnia & in omnibus cognoſcitur, & cætera. Et nõ ſolùm hiſtoriographus iſte hac memorat S. Gregorii fidẽ, ſed & maximus prædicator ſanctus Gregorius Nyſſenus in ſermone Græco mirificè atque ſplẽdidè ea explanauit, qualiter & à quibus eidem ſancto Gregorio diſpoſita atque oſtenſa & viſa eſt. Fides Gregorij Thaumaturgi.

Item ſancti Hilarii ex libro 8. de fide, inter cætera: Cùm ſpiritus ſanctus, qui & ſpiritus Chriſti, & ſpiritus Dei eſt, res naturæ eſſe demonſtretur vnius, quęro igitur, quomodò nõ ex natura vnum ſunt? A patre procedit ſpiritus veritatis, à filio mittitur, & à filio accipit, ſed omnia quæ habet pater, & filius. Et idcircò qui ab eo accipit, Dei ſpiritus eſt, ſed idẽ & ſpiritus Chriſti eſt. & poſt pauca: Eſt enim in nobis ſpiritus Dei, ſed & eſt in nobis ſpiritus Chriſti: & cùm ſpiritus Chriſti ineſt, ineſt ſpiritus Dei. Ità cùm quod Dei eſt, & Chriſti eſt, & cùm quod Chriſti eſt, Dei eſt, non poteſt aliud quid diuerſum, Chriſtus eſſe, q̃ Deus eſt. Deus igitur Chriſtus eſt, vnũ cum Deo Chriſtus: & illud euangelicũ: Ego & pater vnũ ſumus &c. Hilarius. Ioan. 10.

Item de Epiſtola ſancti Baſilii ad Amphilochium epiſcopum Iconij, infra cætera: Vnum idem & ſpiritum ſanctum, & ipſum in vnitate dictum per vnum filium vni patri coniunctum, & per ipſum complens ſuperlaudabilem & beatam Trinitatem. & poſt pauca: Enimuerò vna Dei ſcientia eſt, ab vno ſpiritu per vnum filium in vno patre. Et iterùm: Naturalis bonitas & ſecũdùm naturalem ſanctificationem, & regalem dignitatem ex patre per vnigenitum in ſpiritum pertranſit, &c. Baſilius.

Item S. Ambroſij ex libro 1. de ſpiritu ſancto, inter cætera: Vos autem baptizabimini in ſpiritu ſancto. & poſt pauca: Vnitas ergò operationis, vnitas prædicationis, quæ non poteſt ſeparari. Quòd ſi hoc loco ſeparatur ſpiritus ab operatione Patris & Filij, quia dictum eſt, Ex Deo omnia, &, Per Filium Ambroſ. lib. 1. c. 3.

lium omnia; ergò & ibi, quia Apoſtolus de
Rom.9. Chriſto dixit, Qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſecula, non ſolùm cum creaturis omnibus, ſed etiàm patri, quod dictu eſt nefas, prætulit. Sed abſit. Non enim inter omnia pater, non inter plebem quandam creaturarum ſuarum. Subtèr creatura omnis, ſuprà diuinitas Patris, & Filij, & Spiritusſancti. Illa ſeruit, hæc regnat. Illa ſubiacet, iſta dominatur, &c.

Gregor. Nazianz. Item S. Gregorij Theologi de ſecundis Epiphanijs, inter cætera: Nobis autem vn⁹ Deus pater, ex quo omnia: & vnus Dominus Ieſus Chriſt⁹, per quem omnia: & vnus ſpiritus ſanctus, in quo omnia. Hoc ipſo autem quod dicimus; Ex quo, & per quem, & in quo, non naturam ſecamus, neque enim prepoſitionum ſyllabæ mutatæ, naturæ veritatem mutabunt: ſed vnius naturæ ſui cuiuſq; nominis proprietatem deſignat. Quod manifeſtiſſimè indicatur ex eo, quòd rursùs in vnum reuocatur iſta ipſa diuerſitas: ſi quis tamen non tranſitoriè apud ipſum Apoſtolum legat illud quod ſcriptum eſt, cùm di-
Rom. 11. xit: Quia ex ipſo, & per ipſum, & in ipſo omnia. & addidit, Ipſi gloria in ſecula ſeculorũ.

Extat hic ſermo inter eos, q ſeparatim editi ſunt Louanij anno 1564. Item S. Auguſtini ex Sermone de aſcenſione Domini inter plura: Dedit in terra conſpicuus, & proximis proximus ſpiritum ſanctum, inſufflando in faciem eorum: & ab hac maximè charitate, quæ in cœlis eſt, de cœlo miſit ſpiritum ſanctum. Spiritum ſanctum accipe in terra, & diligis fratrem: accipe de cœlo. & diligis Deum; quia & in terra quod accepiſti, de cœlo eſt. In terra Chriſtus dedit, ſed de cœlo eſt, qui dedit. Ille enim dedit, qui de cœlo deſcendit, &c.

Eiuſdem S. Auguſtini de Pentecoſte inter cætera: Deſinant nanque inſipientes blandiri nobisque dicere, Quid accepturi ſumus cùm vobis acceſſerimus, cùm iam nos baptiſmum Chriſti habere fateamini? Reſpõdeamus eis: Haberis baptiſmum Chriſti, venite vt habeatis & ſpiritum Chriſti. Timete quod
Rom. 8. ſcriptum eſt: Quiſquis autem ſpiritũ Chriſti non habet, hic non eſt eius. Induiſtis Chriſtum forma ſacramenti, induite imitatione exempli.

Et eiuſdem S. Auguſtini libro 4. de Trinitate, inter cætera: Nec poſſumus dicere, quòd ſpiritus ſanctus & à filio non procedat. neque enim fruſtrà idem ſpiritus, & patris & filij ſpiritus dicitur. Neque video quid aliud ſignificare voluerit, quòd ſufflans ait,
Ioan.20. Accipite ſpiritum ſanctum. Neque enim flatus ille corporeus, cum ſenſu corporaliter tangendi procedens ex corpore, ſubſtantia ſpiritus ſancti fuit: ſed demõſtratio per congruam ſignificationem, non tantùm à patre, ſed & à filio procedere ſpiritum ſanctum. Quis enim dementiſſimus dixerit, aliũ fuiſſe ſpiritum, quem ſufflans dedit, & alium quem poſt aſcenſionem ſuam miſit? Vnus enim ſpiritus eſt, ſpiritus Dei, ſpiritus patris & filij, ſpiritus ſanctus, qui operatur omnia
1.Cor.12. in omnibus, &c.

Item eiuſdem S. Auguſtini in libro 15. de Trinitate inter cætera: De vtroque autem procedere ſic docetur, quia ipſe filius, ait, De patre procedit. Et cùm reſurrexiſſet à mortuis, & apparuiſſet diſcipulis ſuis, inſufflauit
Ioan.15. & ait, Accipite ſpiritum ſanctum: vt etiàm
Ioan.20. eum de ſe procedere oſtenderet. Et ipſe eſt
Luc.6. virtus, quæ de illo exibat, (ſicut legitur in euangelio) vt ſanabat omnes. Et poſt pauca: Hoc ſignificans Dominus Ieſus, bis dedit ſpiritum ſanctum: ſemèl in terra, propter dilectionem proximi: & iterùm de cœlo, propter dilectionem Dei.

Anathematiſmo 9. Item de ſententia S. Cyrilli inter cætera: Si quis eum, qui vnus eſt, Dominum Ieſum Chriſtum glorificatum eſſe à ſpiritu ſancto, tanquàm aliena potentia, qua per eum operari poſſet aduersùs immundos ſpiritus, & per eum impleſſe diuina ſigna, & non magis proprium eius eſſe ſpiritum dicat, per quem ſigna operatus eſt, anathema ſit, & cætera.

Deut.19. Idem eiuſdem S. Cyrilli ad Ioannem Antiochenum inter cætera: Nè transferas terminos æternos, quos poſuerunt patres tui. Non enim erant ipſi loquentes, ſed ſpiritus Dei & patris qui procedit quidem ex ipſo, non eſt autem à filio alienus ſecũdum eſſentiæ rationem. Et ad hoc nos ſanctorum, qui myſteria tradiderunt, dicta cõfirmabant. In
Actо. 16. Actibus enim apoſtolorum ſcriptũ eſt: Venientes autem circa Moſiam, tentabant ire in Bithyniam, & non eos permiſit ſpiritus Ieſu. Scribit etiàm & venerabilis Paul⁹: Qui
Rom.8. autem in carne ſunt, Deo placere non poſſunt. Vos autem non eſtis in carne, ſed in ſpiritu, ſi tamen ſpiritus Dei habitat in vobis. Si quis autem ſpiritum Chriſti non habet, hic non eſt eius, &c.

Itẽ S. Cyrilli de ſpiritus cultura, ex libro primo inter cætera: Sicuti eſt Dei & patris ſimul & filij ſubſtantialiter; ex vtroque, videlicet ex patre per filium, procedente ſpiritu, & reliqua.

Item eiuſdem S. Cyrilli ex libro Acclamatorio ad Theodoſium Imperatorem, inter cætera: Itaque etſi dicetur vbicunquè viuificare pater, operatur hoc omninò per filium ſpiritu ſancto, &c.

Item ex epiſtola encyclia ſiue Synodica S. Leonis Papæ, ad Flauianum Archiepiſcopũ Conſtantinopolitanum directa, inter cæteraideò & clauſis ad diſcipulos ianuis itroi-
Ioan.20. uit, & flatu ſuo dabat ſpiritum ſanctum, & donato intelligentiæ lumine, ſanctarum ſcripturarum occulta pandebat. & reliqua.

Item ex Sermone eiuſdem S. Leonis præcipui doctoris de Pentecoſte, inter cætera: Omnes ergò, dilectiſſimi, qui in Dominum Ieſum credideranr, infuſum ſibi habebant ſpiri-

Spiritum ſanctum, & remittendorum peccatorum etiàm tunc Apoſtoli acceperunt poteſtatem, cùm poſt reſurrectionem ſuam Dominus inſufflauit, & dixit: Accipite Spiritum ſanctum. quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta ſunt, &c.

Vndè & egregius prædicator atque mellifluus doctor S. Gregorius Papa in 26. ſancti Euangelij Homilia, inter cætera inquit:
Ioan.15. Cùm venerit Paraclitus, quem ego mittam vobis à patre. Si enim mitti, ſolummodò incarnari deberet intelligi, ſanctus proculdubiò ſpiritus nullo modo diceretur mitti, qui nequaquàm incarnatus eſt. Sed eius miſſio, ipſa proceſſio eſt, qua de patre procedit & filio. Sicut itaque ſpiritus mitti dicitur quia procedit, ità & filius non incongruè mitti dicitur, quia generatur. Hoc cùm dixiſſet, inſufflauit & dicit eis: Accipite Spiritum ſanctum. Quærendum nobis eſt, quid eſt quòd Spiritum ſanctum Dominus noſter & ſemèl dedit in terra conſiſtens, & ſemèl cœlo præſidens.

Item eiuſdem S. Gregorij Papæ ex libro 27. ſuper Iob, in cætera: De quo Ioannes di
Ioan.1. cit, Omnia per ipſum facta ſunt: ità etiàm os dicitur, ac ſi oris nomine patenter diceretur verbum, ſicut nos quoquè pro verbis linguam dicere ſolemus, vt cùm Græcam vel Latinam linguam dicimus, Latina vel Græca verba monſtremus. Os ergò Domini aõ immeritò ipſum accipimus, per quem nobis omnia loquitur. Hinc eſt enim, quòd
Eſa.58. propheta ait: Os enim Domini locutum eſt hæc, &c. Sed & ſancta catholica & apoſtolica Eccleſia ab ipſo S. Gregorio Papa ordinem Miſſarum, ſolenitatum, orationum ſuſcipiens, plures nobis edidit orationes, vbi Spiritum ſanctum per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum infundi, atque illuſtrari & confirmari nos ſuppliciter petere docuit. Item S. Sopronij, cuius orthodoxa dogmata in ſancta ſexta Sdnodo venerãtur, inter plurima: Omnia enim per vnigenitum filium pater in ſancto fecit ſpiritu, quæ vt ſapienti prouidentia conuenit, vt Deus ſuis operibus præſidens, &c.

IN EADEM ACTIONE.

Cap. 2. Reprehẽſio. VTrùm Theodorus Archiepiſcop⁹ Hieroſolymorum rectè ſentiat, qui cùm patrem ſinè principio penitùs ſi ſempiternum ſe credere dixit, filiũ (neſcio ſub qua ambage verborum) non aliud principium quàm patrem agnoſcentem, & ex ipſo ſubſiſtentiam habentem, profeſſus ſit.

Reſponſio. Iſte Theodotus Patriarcha Hieroſolymorum, cùm cæteris præcipuis Patriarchis, videlicet Coſma Alexandriæ, & Theodoro alio Antiochiæ, dudùm prædeceſſori noſtro ſanctæ recordationis quondàm Paulo Papæ, miſerunt propriam eorum rectæ fidei Synodicam: in qua & de ſacratiſſimis imaginibus ſubtili narratione, qualiter vnà cum noſtra ſancta catholica & Apoſtolica vniuerſali Romana Eccleſia ipſi vel cæteri Orientales orthodoxiæ epiſcopi & Chriſtianus populus ſentiunt, & in earundem ſanctarum imaginum veneratione ſyncero mentis affectu feruentes in fide exiſtunt ſtuduerant intimandum. Quam Synodicam in Latino interpretatam eloquio prædeceſſor noſter quondàm ſanctiſſimus dominus Stephanus Papa in ſuo Cõcilio, quod & ipſe pro ſacris imaginibus vnà cum diuerſis epiſcopis partibus Franciæ ſeu Italiæ fecit, ſuſcipientes ac relegentes placuerunt, tam de diuerſis Francorum patrum teſtimonijs, quàm de ſymbolo fidei, vbi fati ſunt, dicente: Si quis alium terminum fidei, ſiue ſymbolum aut doctrinam habet, præter quod traditum eſt à ſanctis magnis & vniuerſalibus ſex ſynodis, & confirmatum eſt ab his ſanctis patribus, qui in eis conuenerunt, & non adorat imaginem ſiue figuram Domini noſtri Ieſu Chriſti, neque humanationem eius confitetur, ſicut qui deſcendit & incarnatus eſt propter genus humanum: talem impium anathematizamus, & alienum extraneumque deputamus ſanctæ catholicæ & apoſtolicæ Eccleſiæ: & cætera, quę lõgum eſt enarrari. Ex ideò prædictus Theodorus Archiepiſcopus taliter profeſſus eſt, ſanctorum patrum ſequens doctrinam: id eſt, S. Hilarij Pictauienſis epiſcopi ex libro primo contra hęreſim Arianorum, inter cetera: Ità verò natum eſſe, vt ſemper fuiſſe manifeſtemus: ſicque in eo non innaſcibilitatis exceptio, ſed natiuitatis eternitas, quia & natiuitas authorem habeat, neq; careat ęternitate Diuinitas, &c.

Synodus Stephani Papæ contra Iconoclaſtas.

Item eiuſdem S. Hilarij ex lib. xj. de fide, inter cętera: A nobis benè intelligitur & creditur. nam ipſa ſermonum enũciatione cùm natum confitemur, non tamen non natum prędicamus. Neque enim idipſum eſt nõ natum, atq; naſci: quia illud ab altero, hoc verò à nomine eſt: & aliud eſt, ſinè authore sẽper eſſe ęternum, aliud quod patri, id eſt, authori eſt coęternum. Vbi enim pater author eſt, ibi & natiuitas eſt. At verò vbi author ęternus eſt, ibi & natiuitatis æternitas eſt. Quia ſicut natiuitas ab authore eſt, ità & ab ęterno authore æterna natiuitas eſt, &c.

Item S. Gregorij, qui & Theologi, in Sermõne de Epiphania, inter cætera: Pater ergò pater eſt ſinè initio. non enim eſt aliud aliquid, vndè pater eſt. Filius, filius eſt, ſed nõ abique initio. de patre enim eſt. Si verò temporale ſpectas initium, & ipſe ſinèinitio eſt. Creator nanque eſt temporum, & non ipſe initium ſumit ex tempore. Spiritus ſanctus, verè Spiritus ſanctus eſt, procedens quidem ex patre, ſed non & ipſe filius non enim generatur, ſed procedit, &c.

Item

Item eiuſdem ex libro vj. de S. Trinitate, inter cætera: Quomodò ergò Deus de Deo, lumen de lumine? Non enim ſimul ambo, Deus de Deo, ſed ſolus filius de Deo, ſcilicet patre: nec ambo ſimul lumẽ de lumine, ſed ſolus filius de lumine patre &c.

Item S. Sophronij Archiepiſcopi Hieroſolymorum ex Synodica eius, quæ oblata eſt in ſancta ſexta Synodo, inter cætera: Credo igitur beati, ſecundùm quod à principio credidi, in vnum Deum patrem omnipotentem, ſinè principio penitùs & ſempiternum, omnium vitibilium atque inuiſibilium factorem, Et in vnum Dominum Ieſum Chriſtum, filium Dei vnigenitum, qui ſempiternè & impaſſibiliter ex ipſo natus eſt Deo & patre, & nõ aliud principium quàm patrem agnoſcentem. Sed nec aliundè quàm ex patre, ipſam ſubſiſtentiam habet: lumen de lumine, conſubſtantialem, Deum verum de Deo vero ſempiternum. Et in vnum ſpiritum ſanctum, qui ſempiternè à Deo patre procedit, lumen & Deum & ipſum agnoſcendum, &c.

IN SEXTA ACTIONE.

Cap. 5. Repræhẽſio.

QVòd idem Tharaſius non rectè ſpiritum ſanctum contribulem Patri & filio dixerit, cùm ſufficeret dicere coæternum, conſubſtantialem, eiuſdemque eſſentiæ & naturæ.

Hoc loco numerus capitum non coharet, ſed interrumpitur: & certè ex ipſa Reſponſione apparet aliam præceſſiſſe Repræhenſionem, cui hic reſpondetur. Poteram hæc facilè ſarciri, ſi plura ad manum exemplaria fuiſſent. Videntur autem hic deeſſe capita vndecim.

Reſpõſio. Item ipſe S. Sophronius: Et quoniam periuranit. Oportebat enim illi mentientem periurare eum. Ex malorum electione melius erat vtiliora eligere, &c.

Item ex D. Auguſtino in præfatione in pſalmum 31. inter cætera: Debemus nulla opera præponere fidei, id eſt, vt ante fidem quiſquam dicatur benè operatus. Ea enim ipſa opera, quæ dicuntur ante fidem, quantùs videantur hominibus laudabilia, inania ſunt: & ità mihi videntur eſſe, vt magnæ vires & curſus celerrimus præter viam. Nemo ergò computet bona opera ſua ante fidẽ &c.

IN ACTIONE QVARTA.

Cap. 15. Repræhẽſio

QVòd non propter eos ſcriptum ſit, qui imagines adorare contemnunt, ſicut illi dicunt qui eas adorant, quod in

Pſal. 73. pſalmo legitur, Quanta malignatus eſt inimicus in ſanctis tuis?

Reſpõſio. Veraciter propter hæreticos hæc dixerunt, ſicut beatus Auguſtinus in eiuſdẽ pſalmi explanatione inquit: Quanta malignè operatus eſt inimicus in ſanctis tuis, in his quæ ſancta tua erant, id eſt, in templo, in ſacerdotio, in illis omnibus ſacramentis, quæ illo tempore fuerunt &c. Similiter & nunc ampliora mala inimici ſanctæ catholicę & Apoſtolicę Eccleſię malignãtes aduersùs olitanam orthodoxamque traditionem pro ſacris imaginibus, depoſitione ad nihilum redacti ſunt.

Item S. Gregorij Nazanzeni, qui & Theologi, in Sermone de Philoſopho Irone, inter cætera: Quomodò enim non gloriabantur? quomodò enim non polluerunt templum ſanctum ſuperuentionibus multimodis? Et in omnibus malis principabatur quidem vir impius & iniquus, & neque nomen Chriſtianitatis circunferens &c.

IN ACTIONE QVINTA.

Cap. 16. Repræhẽſio * Iuſtiniã

QVòd epiſtola, quam ille ſancti Simeonis Stilitę dicunt, miſſa ad * Iuſtinianum Imperatorem, multùm diſtet à diuinis ſcripturis, ſiue ſanctorum patrum documẽtis, in eo quod ait præfato Imperatori: pro quibus commemorantes referimus diuinis veſtris auribus: ſiue in eo, quòd idem Imperatori miſericordia vti prohibuerit.

Reſpõſio * Iuſtiniã

Sanctus quippe Ambroſius ſcribens ad Gratianum Imperatorem librum orthodoxę fidei, nũquid peccauit quia dixit ei, Sancte Imperator? Et quid extrà dixit iſte, ſcribens ad Chriſtianiſſimũ * Iuſtinianũ Imperatorem pro zelo fidei ſuæ, diuinis auribus exprimens? Et ideò diuinis auribus, quia qui diuinos ſermones audit, & fideliter atq; orthodoxè eos obſeruat, rectè diuinas aures, videlicet auditum diuinum habere, monſtratur. De miſericordia verò vti prohibente, non ità eſt, ſed petens morari, neque ad modicum, ſed fidei decẽtem vindictam ſanctus ille popoſcit: nam non ſinè miſericordia, vt ſuperiùs fati ſunt: verùm etiàm tantũ amorem erga imagines ſanctorum habere videbatur, vt impios illos anathematis iaculareti ictibus. Quod agnitum habere veſtram à Deo inſpiratam excellentiam magnoperè credimus, vbi S. Gregorius in dialogis ſuis meminit de beato Bonifacio, qualiter miſerum illum, qui cum ſimia veniens cymbala percuſſit, ſermone ſuo cum mœrore ad mortem iaculauit. Vndè & poſt pauca S. Gregorius inquit: Metuenda ergò tantò eſt ira iuſtorum, quantò & conſtat quia in eorum cordibus ille præſens eſt, qui ad inferendam vltionem quam voluerit, inualidus non eſt.

Lib. 1. c. 9.

Item idẽ ipſe S. Gregorius in explanatione beati Iob, vbi dum de fortibus ſanctæ Eccleſiæ prædicatoribus tracteret, adiunxit: Vndè & ad prophetam de bonis doctoribus Dominus dicit: Deuorabunt & ſubijcient lapidibus fundæ. Sancti quippe doctores, qui ad virtutẽ & alios inſtruũt, hoſtes deuorant,

Lib. 34. Cap. 6. Zach. 9.

rant, dum eos intra corpus ſuum per vim conuerſionis immutant. Fortes ex illa (Eccleſia) viri prodeunt quibus quaſi lapideis
1.Reg. 17. ictibus iniquorum corda tundantur. Vndè & Golias immaniſſimus ſaxo fundæ moritur, quia angulari ſanctę Eccleſię lapide diabolica celſitudo ſuperatur.

IN EADEM ACTIONE.

Cap. 17. Reprehẽſio. DEeo, quòd omnibus hæreticis Samaritanos deteriores, & Samaritanis eos deteriores dicunt, qui imagines deſtruunt, cùm parentes eorum ſecundùm eorum opinionem omnibus hæreticis deteriores fuerint, qui vtrique imagines deſtruxerunt.

Reſponſio Et in his melliſluus doctor beatus Gregorius Theologus in Sermone de Natali Domini, inter cætera inquit: Offenderis carne: hoc & Iudæi. Si & Samaritanum vocabis, & vt reliqua ſileam, non credis Deitati. hoc neque dæmones. O & Iudæis infidelior tu, & dæmonibus deterior. &c.

Item ex Edicto Iuſtiniani Imperatoris inter cætera: Sed neque Theodorus Mopſueſtenus, qui & Iudæos & *Hellinas ſuperauit in ſua impietate &c. Item S. Gregorij papæ in explanatione beati Iob de libro 14. inter
Prou. 25. cętera: Sicut qui mel multum comedit, non eſt ei bonum: ſic qui ſcrutator eſt maieſtatis, opprimitur à gloria. & infrà: Gloria inuiſibilis cõditoris, quæ moderatè inquiſita nos erigit, vltra vires perſcrutata premit. Vndè & hæretici quanto de ſublimi intelligentia ampliùs repleri ambiunt, tanto ampliùs inaneſcunt. Immoderatis nanque auribus cognitionis ſuperne ſcientiam quo plus appetunt, plus amittunt. At contra ij, qui in ſancta eccleſia veraciter ſunt homines & veraciter; docti, norunt de ſecretis cœleſtibus & quædam conſiderata intelligere, & quædam non intellecta venerari: vt & quæ intelligũt, veneranter teneant: & quæ necdum intelligunt, humiliter expectent. Quam præſumptionis audaciam benè prædicator egregius
Rom. 12. refrenat, dicens: Nõ plus ſapere, quàm oportet ſapere, ſed ſapere ad ſobrietatem. Et ideò prædeceſſores eorum plùs, quam oportet ſapere, ſe extollentes, & nouitate imponere mollientes, hæretici deteriores effecti, ad nihilum redacti ſunt.

*id eſt Grecos

IN EADEM ACTIONE

Cap. 18. Reprehẽſio QVòd nulla euangelij lectio tradat Ieſum ad Abagarum imaginem miſiſſe, vt illi dicunt.

Reſpõſio In Iuonis Decr. par. 4. cap. 83. Prædeceſſor noſter ſanctæ recordationis dominus Stephanus quondam ſanctiſſimus Papa, in ſuprà dicto Concilio præſidens, inter plurima veridica teſtimonia per ſemetipſum aſſerens, docuit ità: Sed nec illud eſt prætereundum, quod relatione fidelium de partibus Orientis aduenientium ſæpè cognouimus: In quibus licèt Euangelium fi leat, tamen nequaquàm in omnibus incredibile fidei meritum, & hoc affirmante de ipſa euangeliſta, Multa quidem & alia ſigna fecit Ieſus, quæ non ſunt ſcripta in libro hoc. Dei Ioan. 20. niquè fertur ab aſſerentibus, quòd redemptor humani generis appropinquante die paſſionis, cuidã regi Edeſſenæ ciuitatis, deſideranti corporaliter illũ cernere, & vt pſecutiones Iudæorũ fugeret, ad illũ cõuocare, vt auditas miraculorũ opiniones & ſanitatũ curationes illi & populo ſuo impartiret, reſponditlet: Quòd ſi faciem meam corporaliter cernere cupis, en tibi vultus mei ſpeciem transformatam in linteo dirigo, p quã & deſiderij tui feruorẽ refrigeres, & quod de me auditti, impoſſibile nequaquàm fieri exiſtimes. Poſtquàm tamen compleuero ea, quæ de me ſcripta ſunt, dirigam tibi vnum de diſcipulis meis, qui tibi & populo tuo ſanitates impertiat, & ad ſublimitatem fidei vos perducat, &c.

Item ex Synodicam trium patriarcharũ, videlicet Coſmæ Alexandriæ, Theodori Antiochię, & Theodori Hieroſolymæ, q̃ in prędicto Concilio relecta, ab omnibus fideliter honorata & venerabiliter ſuſcepta eſt: vbi poſt multa ſanctorum patrum teſtimonia Theodorus Patriarcha Hieroſolymorũ inquit: Reſtat mihi tempus enarrãdi de Abagaro Edeſſeno, & alia aut ſimilia ſanctorum patrum, quæ & vos meliùs cognoſcitis. Perſeuera ſanctiſſime pater, perſeuera in eadem bona fide, corroboratus ſuper petram fidei, ſicut Deiloqua vox affata eſt Apoſtolum Petrum: Tu es Petrus, & ſuper hanc pe- Matt. 16. tram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersùs eam. Verè non præualebunt ei in ſeculum ſeculi. Cognitum facimus tibi ſanctiſſimo domino ego humilis Theodorus Patriarcha Hieroſolymorum, & hi qui nobiſcum ſunt, Coſmas Patriarcha Alexandriæ, & Theodorus Patriarcha Antiochiæ: idipſum intelligimus & credimus, ſicut & veſtræ ſanctitati patet &c.

IN EADEM ACTIONE.

Cap. 19. Reprehẽſio. QVòd nec illud ad hanc pertineat, vt illi dicunt, quod ſcriptum eſt, Quoniam non eſt iam propheta, & nos non cognoſcet ampliùs.

Reſpõſio Pro hæreticis illis, qui in pſeudoſyllogo ſub Conſtantino quondàm hæretico Imperatore gloriantes ſe aliquid ſapere & intelligere, neſcientes talia, iſti pſalmificè, dixerunt, coæquantes eos Iudæis, de quibus beatus Auguſtinus in eodem pſalmo explanauit, dicens: Eccè iſti Iudæi, qui ſe dicunt non agnoſci adhuc. & poſt pauca: Iam ſigna tua non vides, iam non eſt prophetes, & dicis,

tis; Et nos non cognoscet adhuc, quia vos non agnoscitis adhuc. Iam nō est Propheta, & nos nō cognoscet adhuc. Vsquequò Deus exprobrauit inimicus? Similiter & ipsi hæretici: vsquequò princeps eorum videlicet Cōstantinus hæresiarcha, exprobratus est, nō intellexerūt, & ideò redacti sunt ad nihilū.

IN ACTIONE SEXTA.

Cap. 10. Reprehē sio. Can. 2.

QVomodò intelligendum est, quod in Canticis Canticorum scribitur: Ostende mihi faciem tuam, & auditam fac mihi vocem tuam: quoniam vox tua suauis est, & facies tua speciosa: quod quidem capitulum illi impudentissimè ad imaginum visionem protulerunt.

Respōsio.

Rectè illud protulerunt, quia visio sacrarum imaginum ad speciosam formam Domini & Saluatoris nostri Iesu Christi secundùm carnem, sanctæque eius genitricis, & sanctorum pertinet. In persona enim Christi & Ecclesiæ, diuersa sanctorum patrū opuscula in Cantica Cāticorum, explanata sunt & si, quomodò intelligēdum est, scire velint, S. Epiphanij episcopi Cypri proferimus expositionem, in qua inter multa diuersa inquit: Ostende mihi faciem tuam, & auditam fac mihi vocem tuam: hoc est, Per legem & Prophetas non mihi loquaris, sed temetipsum totū mihi demonstra: sicut & Moses talī desiderio compræhensus, fiduciāliter dicebat ad Deum: Ostende mihi teipsum, vt te videam. Sed tunc equidem dixit Mosi: Nullus videbit faciem meā, & viuet. Sponsæ aūt suæ volens semetipsum ostendere, incarnatus ei se induto corpore demonstrauit, per virtutis modū, per sustentationem & innocentiā, tradens ei pietatis aūspectū. Ostendit igitur ei faciē suā conceptus in Dei genitrice Virgine, & audire eā fecit uocē suam, cùm doceret in Matt. 5. Oliueti monte discipulos, & rursùs dum per eos in uniuersum orbem terrarum prædicationis dogmata destināsset. Q̄m vox tua suauis, & facies tua speciosa. Vox eius verè suauis est, q̄ dicit: Venite benedicti patris mei, Matt. 25. &c. Vox tua suauis, hoc est, quæ cæcos videre Matth. 9. fecit, cùm diceret: Secundùm fidem vestram fiat uobis. Vox tua suauis est, id est, dicendo, Matt. 11. Venite ad me omnes, qui laboratis &c. Vox suauis est, dicēs paralytico: Surge, tolle grabatum tuum, & ambula. Mar. 2. Vox suauis est, dicens: Confide fili, remittuntur tibi peccata tua. Matth. 9. Vox tua suauis est, dicēs: Confide filia, fides tua te saluā fecit: vade in pace, & alia plura, quæ per ordinem exarare longum est. Luc. 7.

IN ACTIONE SEXTA, in Tomo primo.

Cap. 21. Reprehē sio

QVòd nō ad adorandas imagines pertineat, qd scriptū est, Creauit Deus hominem ad imaginem & similitudinem suam.

Si sic intelligunt, quòd creauit Deus hominem, ad imaginem & ad similitudinem suam, quia propter adorandas imagines explanauit hoc Tharasius Patriarcha, de intellectu habere nihil quippiā videntur, vt scriptum est, & intelligere non potuerunt. Tharasius nanque Patriarcha dum Cōcilio hæreticorum renueret & exprobraret, quòd in eorum obscuritate contra sacratum imaginem stabilitatem dicere ausi sunt, Quatenus propriæ manūs opus plasmator Deus videns perire &c. idcircò hoc dixit sensu. quoniam quidem terrigena imagine Dei honoratur &c. Et post pauca: Imaginum factura & de liberatione vacua sequissimè gloriari p eos facta, & varijs sermonibus eorū mētē confuentes, Ecclesiā Dei vt errantem iudicant &c. Respō.

(Hæc depraua tè in exemplari scripta, magnam habent obscuritatem: potrò in nostra uersione his uerbis leguntur: Volentes igitur donorum magnitudinem obscurare: audēti ore aliā idololatriā successisse, imaginum scilicet apparatum, isti iactitant, & à se nouam quandam ab ijs liberationem offensam iactantes gloriantur, suāque sententiam ornatis verbis consuentes, Ecclesiam Dei errasse contendunt.)

Nā creauit Deus hominem ad imaginem & similitudinem suam. Beatus Augustinus in libr. 5. ex eo, quod in Genesi sexto die factum legitur, inter cætera inquit: Et modò attendite: In pœna sua constitutus est homo, & quantùm valent reliquiæ imaginis Dei, quæ in illo remāserunt. Obtriuit ipsam imaginē p peccatū, & ipsa reformat p gratiam, q̄ p libidinem obsoleuerat. Quomodò enim nummus, si cōfricetur ad terrā, perdit imaginem Imperatoris: sic mens hominis, si cōfricetur libidinibus terrenis, amittit imaginē Dei. Venit autem monetarius Christus, qui repercutiat nummos. Et quomodò repercutit nummos? Donando peccata ex gratia, & ostendet tibi, quia Deus quærit imaginem suam. Nam quandò illi de tributo Cæsaris dictum est, Licet tributum dare Cęsari? Tentabant enim eum, vt si diceret, Non detur, calumniarentur illi per exactores tributi, Ecce qui docet vt non demus tributum. Si autem diceret, Detur ecce qui maledixit Ierusalem: fecit illam tributariā. Quid ergò ipse dixit, & quid admonuit? Quid me tentatis hypocritæ? Afferte mihi nummum. & obtulerūt illi. Et ait: Cuius habet imaginē & scriptionem? Respondērunt, Cæsaris, Cæsaris. Tunc ait: Reddite ergò Cæsari quæ Cæsaris sunt, & Deo quæ Dei sunt: id est, Si Cæsar quærit imaginem in nummo, Deus non quærit imaginem in homine? &c. Item S. Seueriani Gabalenē. episcopi de Homilia quæ in sabbato dicta est, Ad imaginem & similitudinem, inter cætera: Et sicut nos, si non ad est, Imperator, honoramus imaginem Imperatoris; sic & creatura & non videns inuisibilem, qui ad imaginem factus est, honorabat, &c. Matt. 22. Mar. 12.

IN

IN ACTIONE QVARTA.

Cap. 22. Reprehẽsio

QVomodò intelligendum sit, quod scriptum est, Abraham adorauit populum terræ filios Heth, siue quòd Moses Iethro legitur adorâsse: quibus exemplis ij, qui propter adorandas imagines synodos faciunt suum errorem fulcire affectant: & quia nec Iacob Pharaonem, nec Daniel Nabuchodonosor regem, vt illi dicunt, vspiam leguntur adorâsse.

Respõsio

Beatus Augustinus in xlvj. Psalmum nos docuit, dicẽs: Dominus Deus noster fidem, in qua viuimus, per libros suos, scripturas ductas, multipliciter nobis varieque diffudit, sacramenta quidem verborum varians, fidem tamen vnam commendans. Vna enim eademq; res ideò multis modis dicitur, vt modus ipse dicendi propter fastidium varietur, sed propter concordiam vna fides teneatur, &c. Item eiusdem beati Augustini de filio Abraham ducto ad sacrificium, inter cætera: Duo serui dimissi, & non perduci ad locum sacrificij, Iudæos significabãt: asina illa nescio quid Iudæorum significabat. Nolite mirari, quia totiès vna res potest multis modis significari, &c.

Gen. 22.

IN EADEM ACTIONE.

Cap. 23. Reprehẽsio

QVòd non ad adorationem imaginum pertinet, nec in nostris codicibus, qui ex Hebraica veritate translati sunt, inueniatur, quod illi in sua Synodo dicunt: Iacob suscipiens à filijs suis vestem talarem tabefactam Ioseph, osculatus est cum lachrymis, & proprijs oculis imposuit.

Respõsio.

S. Gregorij Theologi de Sermone pacifico tertio, inter cætera: Pax amica, quæ ab omnibus quidem laudatur bonum, à paucis verò conseruatum, vbi aliquãdò reliquisti nos tantum iam tempus, & quando reuerteris ad nos? Et præsentem amplector, & recedentem inuocabo multis lamentationibus & lachrymis, quibus neque Iacob Ioseph illum Patriarcham à fratribus venditum, à bestia autem raptum vt sperabat: neque Dauid Ionathã suum amicum, aut filium Absalon postmodùm: quorum vnus viscerib⁹ paternis laceratus. Fera rapuit, clamabat Ioseph, fera pessima & immanissima, & pueri veste tabefacta apposita, sicuti pueri carnes osculabatur &c. Vndè & in multorum patrum opusculis de diuersis historijs asserta leguntur. In libro enim tertio S. Ambrosij ad Gratianum Imperatorem ità inter cætera inuenitur: Neque ad præiudicium trahas, quia non moritur Gabriel non moritur Raphael, non moritur Vriel. Ecce & in nostris codicibus, qui ex Hebraica veritate translati sunt, nequaquàm inuenit Vriel scriptum.

Gene. 39.

Locus obscurus

In Decr. Iuon par. 4. c. 25. Ambros. lib. de Tob. c. 20.

Item & in eiusdẽ S. Ambrosij libro secundo de Spiritu sancto inter cætera: Esdra nos docuit, dicens in tertio libro. Similiter nec in nostris codicibus, qui ex Hebraica veritate translati sunt, susceptus est tertius liber Esdræ, nisi tãmmodò duo. Sed eius S. Gregorius egregius Papa in epistola sua Theoctistæ patritiæ missa, inter cætera inquit: Quantę autem virtutis præcursor nostri redemptoris fuit nouimus, qui per sacrũ eloquiũ nõ solùm plùs q̃ ꝓpheta, sed ẽt angelus vocatur: sed tñ, acuti mortis eius historia relatur, post mortem à persecutoribus corpus eius incensum est. Et nos legimus in sancto euangelio, corpus eiusdem sancti Ioannis Baptistę à discipulis suis sepultum esse, & beatus Gregorius dicit per historiam, eiusdem sancti Ioannis Baptistę corpus incensum esse. Et ideò, vt diximus, sanctorum dicta nequaquàm respuuntur: quia sacram totam diuinam scripturam quis aliquandõ cõprehendere valebit?

Lib. 9. Epist. 59.

Mar. 6.

IN EADEM ACTIONE.

Cap. 24. Reprehẽsio.

DE eo, quod indoctè & inordinatè dicunt: Si calumniaris me, quoniam vt DEVM adoro lignum crucis, cur non calumniaris Iacob adorantem summitatem virgę Ioseph? Sed manifestum est, quoniam non lignum videns adorauit, sed per lignum Ioseph, sicut & nos per crucem Christum.

Respõsio.

Ipsam nanque virgam, videlicet sceptrum, fideliter atque pulchrè in typo crucis explanauit beatus Augustinus in psalmo 73. inter cętera dicens: Immò iam in nomine CHRISTI euenire gaudeamus. Iam tenentes sceptrum subduntur ligno crucis: iam fit quod prędictum est, Adorabunt eum omnes reges terrę, omnes gentes seruient illi. Iam in frontibus regum prętiosius est lignum crucis, quàm gemma diadematis.

Psal. 71.

IN EADEM ACTIONE, & repertum est in Actione septima.

Cap. 25. Reprehẽsio

NON pertinere ad imaginem adorationem, ut illi dicunt, quod scriptum est, Iacob Pharaonem benedixit.

Respõsio

Semper benedicere nos docet sancta scriptura: Benedicite, & nolite maledicere. Item, Benedicite omnia opera Domini Domino, docemur: & rursùs prostrati in oratione spiritaliter ante sancta sanctorum, psalmificè dicimus: Benedicat nos DEVS DEVS noster, benedicat nos DEVS, & metuant eum omnes fines terrę. Quapropter si de diuinę scripturæ benedictionibus exarare uolumus, antè quàm sermo, ut opinamur, chartę cessabunt. Tamen vnum uobis sancti Augustini addimus testimonium de eo ipso Iacob luctante cum angelo, ubi inter cætera inquit: Non dimittam te, nisi benedixeris mihi. Quia per carnem nos priùs benedicit Dominus: norunt fideles, quid accipiunt, quia per carnem benedicuntur: & sciunt quia non essent benedicti, nisi caro illa crucifixa daretur pro seculi uita.

Rom. 12. Dan. 3. Psal. 66.

Gen. 32.

IN

IN ACTIONE QVINTA.

Cap. 16. Reprehẽſio. QVòd vana ſit ſpes eorum, qui ſalutem ſuam in imaginibus ponunt, dicẽtes: Sicut Iſraeliticus populus ſerpentis æneiinſpectione ſeruatus eſt, ſic nos ſanctorũ effigies adſpicientes ſaluabimur.

Reſpõſio. Anteà iam hoc in prædictis ſacris codicibus prædeceſſorum meorum ſanctiſſimorum pontificum explanatum eſt, dicentibus etiàm hoc ſanctiſſimis patribus. Addendum eſt ad incredulorum ſatisfactionem & directionem Francicam, quid DEVS famulo ſuo Moſi præceperit, dicens: (In libro enim Numeri ità legitur contra peſtem, quæ eis irruerat:) Fac ſerpentem, & Num. 21. pone eum pro ſigno: qui percuſſus adſpexerit eum, viuet. Fecit ergò Moſes ſerpentem æneum, & poſuit pro ſigno: quem cùm percuſſi adſpicerent, ſanabantur. O inſania frementium contra fidem & religionem Chriſtianam, vt aſſerant non colere aut venerari imagines, in quibus figuræ ſunt ſaluatoris, eius genitricis, vel ſanctorum, quorum virtute ſubſiſtit orbis, atque potitur humanum genus ſalutem. Aenei ſerpentis inſpectione credimus Iſraeliticum populum à calamitate iniecta liberari: CHRISTI Dei noſtri & ſanctorum effigies adſpicientes atque venerantes dubitamus ſaluari? Abſit talium nefariæ temeritatis cedere amentiæ: patrum priſcas ſequamur traditiones, & ab eorum doctrina nulla declinemus ratione. Poſſumus enim ità tenentes, quemadmodùm noſtri prædeceſſores atque patres, eorum plenam gratiam obtinere.

Item beati Auguſtini de eo, quòd apparuit Deꝰ, de virga & manu colorata, & aqua in ſanguinem verſa: Sicut Moſes exaltauit Ioan. 3. ſerpentem in eremo, ità exaltari oportet filium hominis, vt omnis qui credit in eum, non pereat, ſed habeat vitam æternam: hoc eſt, Quicunque percuſſus fuerit à ſerpentinis peccatorum, CHRISTVM intueatur, & habebit ſanitatem in remiſſionem peccatorum.

Item eiuſdem S. Auguſtini ſuper Ioannem Euangeliſtam de eodem ſermone Homilia, inter cætera: Interìm modò fratres, vt à peccato ſanemur, Chriſtum crucifixum intueamur: quia ſicut Moſes, inquit, exaltauit ſerpentem in eremo: vſque in eo', vbi dicit, Sed habeat vitam æternam. Et poſt pauca: Hic autem ait, vt habeat vitam æternam. Hoc enim intereſt inter figuram ſiue imaginem, & rem ipſam: Figura præſtabat vitam temporalem: res ipſa, cuius illa figura erat, præſtat vitam æternam, &c. Tract. 13.

Item eiuſdem S. Auguſtini libro 3. de Trinitate, inter cætera: Nam ſicut vnctio lapidis Chriſtum in carne, in qua vnctus eſt oleo exultationis præ participibus ſuis: ità virga Moſis conuerſa in ſerpentem, ipſum Chriſtum factum obedientem vſq; ad mortem crucis. Vndè ait: Sicut exaltauit Moſes Ioan. 3. ſerpentem in eremo, ſic oportet exaltari filiũ hominis, vt omnis qui credit in ipſum, non pereat, ſed habeat vitam æternam. Sicut intuentes illum ſerpentem exaltatum in eremo, ſerpentem morſibus non peribant. Vetus enim homo noſter confixus eſt cruci cum illo. Per ſerpentem enim mors intelligitur, quæ facta eſt à ſerpente in paradiſo, modo locutionis per efficientem, id quod efficitur, demonſtrante. Ergò virga in ſerpentem, Chriſtus in mortem, & ſerpens rursùs in virgam, Chriſtus in reſurrectionem totus cum corpore ſuo, quod eſt Eccleſia, &c. Gen. 3.

Item S. Seueriani epiſcopi Gabalanẽſ. in Sermone S. Crucis, inter cætera: Putas non erat iuſtum dici, Si quis veſtrùm morſus fuerit, reſpiciat in cœlum ſursùm ad DEVM, & ſaluabitur? Vt enim & attendi cœlo relinquat, non potuit dicere, Si quis morſus fuerit, adſpiciat lucernam luminis, & ſaluabitur? aut adſpiciat ad menſam propoſitionis ſanctorum panum, & ſaluabitur? aut ad altare, aut ad velum, aut in arcam, aut in imaginem Cherubim, aut in propitiatorium? Sed nihil horum ad medium adduxit legiſlator magnus, ſed ſolam fixit crucis imaginem, & hanc per maledictum ſerpentem. Dic mihi vt fidelis famulus: Quod interdicis, facis? quod abrenuncias, ædificas? Qui dicis, Non facias ſculptile, & fuſilem ſculpis ſerpentem? Sed illam quidem legem poſui, vt materias abſcindam impietatis, & populum hunc eruam omni idolorum cultura: nunc autem effundo ſerpentem, vt præfigurem imagine Saluatoris diſpenſationẽ, præplanans curſum Apoſtolorum, &c. Locus obſcurus.

IN ACTIONE QVINTA, & repertum eſt in Quarta.

Cap. 17. Reprehẽſio. IMportuna & deliramento plena dictio Leonis Phoceæ Epiſcopi, qui in eo quod ad imaginum adorationem conuerſus eſt, ſibi verſiculum pſalmiſtæ accommodat, dicentis: Conuertiſti planctum meum in gaudium mihi, concidiſti ſaccum meum, & circundediſti me lætitia.

Reſpõſio. Omni homini Chriſtiano licet cum pſalmiſta orare, vt quandò à tenebris in lucem per gratiam venerit Chriſti, iuſtè dicat: Con- Pſal. 29. uertiſti planctum meum in gaudium mihi: quia quandò erutus eſt ab hæreſi, tunc ſciſſus eſt ſaccus eius. Quandò verò rectæ fidei cognouit veritatem, tunc ab orthodoxis ſanctæ Catholicæ Eccleſiæ circundatus eſt lætitia. De hoc ipſo S. Auguſtinus in eiusdẽ pſalmi explanationẽ ſimiliter inquit: Concidiſti lamentum peccatorum meorum, triſtitiam mortalitatis meæ, & cinxiſti me ſo-

la prima, immortali lętitia,& iterùm: vt nõ plangat, ſed cantet tibi,non humilitas, ſed gloria mea: quia iam ex humilitate exaltáſti me,& non compungar conſcientia peccati, timore mortis,timore iudicij,&c.

IN ACTIONE SEXTA, In Tomi primi fine.

Cap. 28. Repręhẽſio.

QVòd non pertineat ad imaginum adorationem contemnentes illud, quod Pſalmographos cecinit, Vana locuti ſunt vnuſquiſque ad proximum ſuum, labia doloſa in * corde, & corde locuti ſunt mala.

* ore

Reſpõſio.

Non ità eſt, vt illi contempſiſſent quod Pſalmographus cecinit, Vana locuti ſunt, &c. Sed contemnentes deliramenta hæreticorum in peruerſa facie ipſorum, cum pſalmographo cecinerunt de illis, Vana locuti ſunt vnuſquiſque ad proximum ſuum, & quod ſequitur. Beati Auguſtini in eiuſdem pſalmi explanatione, inter cætera: Veritas vna eſt, qua illuſtrantur animæ ſanctæ. Sed quoniam multæ ſunt animæ, in ipſis multæ veritates dici poſſunt, ſicut ab vna facie multæ in ſpeculis imagines apparent. & poſt pauca: Superbi hypocritæ ſignificantur, in termone ſuo ſpem ponentes ad decipiẽdos homines,& Deo non ſubditi.

IN ACTIONE SECVNDA.

Cap. 29. Repręhenſio.

QVomodò intelligendum eſt, quod Pſalmographus cecinit, Miſericordia & veritas obuiauerunt ſibi, iuſtitia & pax complexæ ſunt ſe: quod temerè aut adulatorie à Ioanne presbytero & legato orientalium in participatione Beati Papę Hadriani & Tharaſij dicitur eſſe completum.

Pſal. 84.

Reſpõſio.

Rectè dictum eſt, quia Deus miſertus eſt Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ, & obuiauit veritati ſanctæ Catholicæ & Apoſtolicæ Romanæ Eccleſiæ, quæ ſemper iuſtitiam tenuit, vt ſcriptum eſt:

Iuſtitiæ ſedes fidei domus, aula pudoris.

Quam iuſtitiam, fidem atque pudorem, vt confeſſa eſt, Eccleſia Conſtantinopolitana amplectens quandò ab errore conuerſa eſt, fecit pacem: quia tantummodò ipſa ſola ſedes Conſtantinopolitana reſiſtebat olitanæ orthodoxæ fidei. Nam ſedes Alexandrina, ſeu Antiochena & Hieroſolymitana ſemper nobiſcum tenuerunt priſcam traditionem, ſcilicet orthodoxam fidem, vt apud nos Synodica earum pro ſacrarum imaginum ſtabilitate habere monſtratur. Beati Auguſtini in eiuſdem pſalmi explanatione inter cætera: Quia iuſtitia & pax ſe oſculantur, non litigant. Tu quarè litigas cum iuſtitia? Ecce iuſtitia dicit tibi, Ne fureris, & non audis: nè adulteres, & non vis audire: non facias alteri quod tu pati non vis, non dicas alteri qđ tibi dici non vis. Inimicus es amicæ meæ, dicit tibi pax, quid me quæris? Amica ſum iuſtitiæ. Quemcunque inuenero inimicum amicæ meæ, non ad illum accedo. Vis ergò venire ad pacem? Fac iuſtitiam. Ideò alius pſalmus dicit tibi: Declina à malo, & fac bonum, hoc eſt, ama iuſtitiam: & cùm declinaueris à malo, & feceris bonum, quære pacẽ, & ſequere eam, &c. Pſal. 36.

IN ACTIONE QVARTA.

Cap. 30. Repręhẽſio.

QVòd non ad adorationem imaginum pertineat, vt illi dicunt, quod ſcriptũ eſt, Exaltate Dominum Deum noſtrũ, & adorate ſcabellum pedum eius, quoniam ſanctum eſt. Pſal. 98.

Reſpõſio.

Beati Auguſtini in eiuſdem pſalmi explanatione, vbi inter cætera inquit: Timeo non adorare ſcabellum pedũ Domini mei, quia pſalmus mihi dicit, Adorate ſcabellum pedum eius. & poſt pauca: Conuerto me ad Chriſtum, quia ipſum quæro hîc, & inueniq quomodò ſinè impietate adoretur terra, ſinè impietate adoretur ſcabellum pedum eius. Suſcepit enim de terra terram, quia caro de terra eſt, & de carne Mariæ carnem accepit. Et quia in ipſa carne hîc ambulauit, & ipſam carnem nobis manducandam ad ſalutem dedit: nemo autem illam carnẽ manducat, niſi priùs adorauerit, inuentum eſt quemadmodùm adoretur tale ſcabellum Domini, & non ſolùm non peccemus adorando, ſed peccemus non adorando. Et poſt pauca: Ideò & terram quamlibet, cùm te inclinas atque proſternis, non quaſi terram intuearis, ſed illum ſanctum, cuius pedum ſcabellum eſt quod adoras. propter ipſum enim adoras. Ideò & hîc ſubiecit, Adorate ſcabellum pedum eius, quoniã ſanctum eſt. Quis ſanctus eſt? in cuius honore adoras ſcabellũ pedum eius, &c. Pſal. 98.

IN EADEM ACTIONE.

Cap. 31. Repręhẽſio.

QVòd nec de eo imaginum adoratio adſtrui poſſit, vt illi putant, quod ſcriptũ eſt, Adorate in monte ſancto eius. Pſal. 98.

Reſpõſio.

Beati Auguſtini in pſalmi 6. expoſitione, inter cætera: Hæretici non adorant in iſto monte, quia mons iſte impleuit vniuerſam faciem terræ. Hæſerunt in parte, & totum amiſerunt. Si agnoſcant Eccleſiam Catholicam, adorabunt in iſto monte nobiſcum. Etenim lapis ille, qui præciſus eſt de monte ſinè manibus, iam videmus quantùm creuerit, & quantas regiones terræ occupauerit, & vſque ad quas gentes peruenerit. Et poſt pauca: Videmus confracta ab illo lapide omnia regna terræ. Quæ erant omnia regna terræ? Regna idolorũ, regna dęmoniorũ fracta ſunt. Regnabat Saturnus in multis hominibus vbi eſt regnum eius? Regnabat Mercurius in multis hominibus vbi eſt regnum Dan. 2.

gnum eius? Fractũ est, redacti sunt illi in regnũ Christi, in quibus ille regnabat. & post pauca: Natus est ergò de monte sinè manibus lapis ille, creuit, & crescendo fregit omnia regna terrarum. Factus est autem mons magnus, & impleuit vniuersam faciẽ terræ. Hæc est Ecclesia catholica, cui vos communicare gaudete. Ille autem qui non ei cõmunicant, qui præter ipsum montem adorant & laudant Deum, non exaudiuntur ad vitam æternam, &c.

IN EADEM ACTIONE.

Cap. 12. Reprehẽsio Psal. 124.

QVòd non propter illos, qui imaginum adorationem spernunt, vt illi delirãt, per Prophetam dicitur: Declinantes ad obligationem, adducet Dominus cum operantibus iniquitatem.

Respõsio

De hæreticis dixerunt, sicut beatus Augustinus in eodem Psalmo explanauit, inter cætera: id est, quorum facta imitati sunt: quia eorum præsentes lætitias amauerunt, & futura supplicia non crediderunt. & post pauca: Ergò quia Christus filius Dei pax est, ideò venit colligere suos & secernere ab iniquis. Quibus iniquis? Qui oderunt Ierusalẽ, qui oderunt pacem, qui volunt conscindere vnitatem, qui non credunt paci, &c.

IN ACTIONE QVINTA.

Cap. 13. Reprehẽsio Luc. 8. & 11.

ABsurdissimè & incautè cõtra eos, qui imagines adorare contemnunt, ab his qui eas adorant, prolatum est testimonium sancti Euangelij, Nemo accendit lucernam, & ponit eam sub modio.

Respõsio

Valdè nimis atq; pulchrè contra eos, qui imagines contemnunt, dixerunt poni lucernam sub modio: quia lucerna fides nostra est videlicet sanctæ catholicæ & Apostolicæ Ecclesiæ, de qua fide S. Ambrosius Mediolanen. Episcopus super sanctum Euangelium secundùm Lucam explanatione, inter cætera testatur, dicens: Nemo lucernam accẽdit, & in abscondito ponit, neq; sub modio, sed supra candelabrũ. Ergò quia in superioribus Ecclesiã synagogæ prætulit, hortatur nos, vt fidem potiùs nostrã ad Ecclesiam transferamus. Lucerna enim fides est, iuxta quod scriptum est, Lucerna pedibus meis verbum tuũ Domine. Verbum enim Dei fides nostra est, verbum Dei lux est, lucerna est fides. & post pauca: Nemo ergò fidem sub lege cõstituat. Lex enim intra mensuram est, vltra mensurã gratia. Lex obũbrat, gratia clarificat: & ideò nemo fidem suam intra mensuram legis includat, sed ad Ecclesiam conferat, in qua septiformis spiritũs relucet gratia, quam princeps ille sacerdos fulgore supernæ diuinitatis illuminat, nè eam legis vmbra restinguat. Item S. Iohannis Chrysostomi de interpretatione Euangelij secundùm Matthæum, in ter cætera: Ego enim nuerò accendi, inquit, lumen: esse verò ardentem, vestræ fiat celeritatis: non propter vos solùm, sed & propter eos qui futuri sunt, huius splendore lętificari, & ad virtutem deduci, &c.

IN ACTIONE QVARTA.

Cap. 14. Reprehẽsio

QVòd non ità intelligenda sit sententia beati Athanasij Alexandrinæ vrbis episcopi, vt illi eam intelligendam putant, qui hãc ad adorationem imaginum accommodare nituntur.

Respõsio

Multæ quippe sententiæ beati Athanasij in eadem feruntur Synodo, & qualem ex ipsis singulatim sententiam dixerint, minim in hoc Capitulari exarauerunt: sed sicut in sacris Concilijs prædictorum nostrorum prædecessorum sanctissimorum põtificum eiusdem S. Athanasij sententiæ inter cætera scriptæ sunt, fideliter proferimus. Interrogatio Antiochi ad S. Athanasium pro imaginibus: Cùm lex & prophetæ dicat, Statuas & similitudines non adorabitis, quomodò vos facitis imagines, & adoratis eas? Respõdit: Non sicut Deos imagines adoramus nos fideles: absit, pagani: sed tantummodò affectu & charitate nostrę animæ ad vultum faciei imaginis apparentis. Vndè mltotiès vultu deleto, sicut lignum purum atque commune eam, quæ dudùm fuerat imago, comburimus. Sicut enim Iacob approximãs morti, summitatem virgę Ioseph adorauit, non virgam honorificãs, sed qui eam tenebat: sic & fideles non pro aliquo alio modo imagines adoramus, nisi pro desiderio effigie declarati: & alia plura similia, vt sequitur.

Gen. 47. iuxta 70.

IN ACTIONE SEXTA.

Cap. 15. Reprehensio

QVòd non ad adorationem imaginum pertineat testimonium, quod de sexta Synodo protulerunt.

Respon sio

Idcircò testimonium de se sancta sexta Synodo protulerunt, vt clarificè ostenderent, quòd iam quandò sancta sexta Synodus acta est, à priscis temporibus sacras imagines & historias pictas venerabantur. Vndè ipsa sancta sexta Synodus fideliter per canones orthodoxè statuens, ità constituit dicens: In quibusdam venerabilium imaginum picturis, agnus digito præcursoris monstratus designatur, qui in signum relictus est gratię, & post pauca: Secundùm humanam figuram & in imaginibus à nũc pro veteri agno retitulari decernimus, &c. Vndè & beatus Augustinus in 92. psalmo explanauit: Si autem non adoras in Christo ista terrena, quanuis de illis similitudo quędam data est ad significandos sanctos, de quacunque creatura ducta fuerit similitu-

In Dec. Iuonis par. 4 ca. 126. Can. 81.

Digitized by Google

do, tu intellige similitudinem creaturæ, & adora artificem creaturæ, &c.

IN ACTIONE QVARTA.

Cap. 36. Reprehẽsio. QVòd nunquàm ab Apostolis exemplis aut verbis, vt illi garriunt, imagines adorare institutum sit.

Respõsio. S. Dionysius Areopagita, qui & episcopus Athenien̄. valdè nimirùm laudatus est à S. Gregorio Papa, confirmante eum antiquum patrem & doctorem esse. Iste sub temporibus Apostolorum fuit, & in Actibus Apostolorum monstratur. Vndè & à prædictis sanctissimis prædecessoribus nostris pontificibus in sacris Concilijs eorum, eius cõfirmata sunt veridica testimonia pro sacratũ imaginum veneratione, inter cætera: Amplectẽtes ista ex epistola Sancti Dionysij episcopi Athenien̄sis, quæ directa est ad Sanctũ Ioannem Euangelistam. & infrà: Quid mirabile, si Christus verax, & discipulos iniqui de ciuitatibus eijciunt? ipsi dignè sibi iudicantes, & de sacro scelerati interdicunt recedentes? In veritate & manifestè imagines sunt visibilia inuisibilium. Nec enim in seculis superuenientibus culpabilis erit ex eius iustitia respectus Dei.

Act. 17.

[*Hunc locum, quia obscurus est, & depraua-tè (vt apparet) scriptus, ex Ioachimi Perionij versione libet huc adscribere: Quid mirum, si Christus vera dicit, & iniqui discipulos ex vrbibus expellũt, qui sibi ea, quæ meritu sunt tribuũt, & à sanctis scelesti ac nefarij homines disiũgũtur atque dijcedunt? Sunt re vera ea, quæ videntur, eorum, quæ sub adspectum non cadunt, certa claraq; imagines. Neque enim in seculis, quæ ventura sunt, causa erit Deus iustarum à se secretionum.*]

Cæles. Hierarchiæ c. 1. Item eiusdem de cœlesti militia: Prædicta enim incorporea agmina diuersis coloribus effigurantur, & compositionibus varios per colores tradidit, quatenùs tacitè nosmetipsos per sacratissimas effigies ad simplices & incorporales pia mente transeamus. Etenim impossibile est, nostra mente ad incorporeã illam pertingere cœlestis militiæ imitationẽ visionemq́ue, nisi per elementorum poterimus per visibilem ad inuisibilem pulcherrimamq́; attingere effigiem, & visibiles odoriferasq́ue imagines rationali traditione inuisibiles * præfulgi &c.

[*Et hic quoque locus depraua-tè scriptus, sic est ab eodem Periomio translatus: Itaque sanctissimam nostram hierarchiam prima illa sacrorum mysteriorum institutio cùm diuina cœlestiũ hierarchiarum imitatione dignam iudicasset, & hierarchias, quas omni materia carere dixi, figuris corporeis varijsq́, formis distinxissent, tradidit, vt pro captu nostro simulacris sacrosanctis illis ad simpliciũ illarũ, & minimè figuris adumbratarum rerum vitam similitudinemq́, efferamur. Non enim mens nostra ad illam cœlestium hierarchiarum materia expertem imitationem contemplationemq́, excitari contenderet, potest, nisi rerum corporearum sibi notarum præsidio vtatur, tum pulchritudinem, quæ videatur, speciei ac pulchritudinis occulta, atque reconditæ simulacrum quoddam esse cogitans, tum suaues odores, qui sub sensum cadant, effigies esse eius suauitatis, quæ solo ratione intelligatur, &c.*]

IN EADEM ACTIONE.

Cap. 37. Reprehẽsio. QVòd non ad adorationem imaginum pertineat, vt illi asserunt, sententia Beati Cyrilli in expositione Euangelij secundùm Matthæum.

Respõsio. S. Cyrillus Alexandrinus & S. Gregorius Nyssenus vno tenore in historia Abrahæ pro sacrarum imaginum veneratione dixerunt. Nam & in sacris concilijs prædictorũ nostrorum sanctissimorum pontificum ità fertur de Sermone S. Cyrilli Alexãdrini episcopi: Quemadmodùm imaginem si quis designatam iucundam respexerit, mirabitur quidem regis figuram, & quæ in illa appáret. hanc & eius noscens conscriptionem, pariter cernens delectabitur, vt ipsum regem adspiciat, &c.

IN ACTIONE SEXTA.

Cap. 38. Reprehẽsio. QVòd magnæ sit temeritatis ingentisque absurditatis, sæpè memoratas imagines corpori & sanguini Dominico æquiparare velle.

Respõsio. Non æquiparauerunt, sed magis scripturaliter dixerunt. Nullus enim aliquandò tubarum spiritus, sanctorum Apostolorũ aut probabilium patrum nostrorum, quæ sinè sanguine nostram libationem, quæ ad memoriam passionis Christi Dei nostri & omnis eius dispensationis facta, dixit imaginem corporis eius, nec susceperunt à Domino sic dicere aut confiteri, sed audiunt dicentem eum Euangelicè: Nisi comederitis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, * non intrabitis in regnum cœlorum. Et alia plurima ex Domini doctrina & Beati Pauli Apostoli, quæ exarare noluimus, quia in eadem per ordinem scribitur Synodo: Nam æquiparare, vt dicunt Iconoclastæ hæretici in eorum pseudosyllogo, venerandas imagines corpori & sanguini Dominico, insensibiliter æquiparauerunt.

Ioan. 6.

IN EADEM ACTIONE.

Cap. 39. Reprehẽsio. QVòd præsumptiuè & indoctè eas Tharasius cum complicibus suis, sacratis vasis æquiparare non formidet.

Respõsio. Pro hoc in synodo dictum est à Tharasio Patriarcha Constantinopolitano: Quia & sacra

& ſacra diuerſa vaſa habentes, hæc oſculamur & amplectimur, & ſanctificationem quandam accipere ab eis ſperamus: eò quòd hæretici in eorum pſeudoſyllogo oblatrantes delirabant, neque orationem factam ſanctificantem eam, vt ex hoc ad ſanctam à communi transferatur, ſed manere communem & inhonoratam, ſicut eam operatus eſt pictor. Nos verò in his fideliter & veraciter dicimus & probamus, quia vſus ſanctæ noſtræ Catholicæ & Apoſtolicæ Romanæ Eccleſiæ fuit & eſt, quandò ſacræ imagines vel hiſtoriæ pinguntur, priùs ſacro chriſmate vngun tur, & tunc à fidelibus venerantur: inſtar facientes vt locutus eſt Dominus ad Moſen dicens: Faciesque vnctionis oleum ſanctum vnguentum, compoſitum opere vnguentarij, & vnges ex eo tabernaculum teſtimonij, & arcam teſtamenti, menſamque cum vaſis ſuis, candelabrum & vtenſilia eius, altaria thymiamatis & holocauſti, & vniuerſam ſupellectilem, quæ ad cultum eorum pertinet: ſanctificabisque omnia, & erunt ſancta ſanctorum. qui tetigerit, ea ſanctificabitur.

Exod. 30. cap. 39.

IN ACTIONE SEXTA,

In Tomo ſecundo Epiphanius legit.

Cap. 40. Repręhẽſio.

QVòd non ad eorum parẽtes pertineat, ſicut illi dicunt, Diſperdat Dominus vniuerſa labia doloſa, & linguam magniloquam.

Reſpõſio.

Benè propheticè dixerunt, cum pſalmi ſta canentes, ſicut beatus Auguſtinus in eodem explanauit pſalmo, dicens: Diſperdat Dominus vniuerſa labia doloſa, &c. Vniuerſæ dixit, quis ſe exceptum putet? ſicut Apoſtolus dicit: In omnem animam hominis operantis malum, Iudæi primùm & Græci. Et linguam ſuperbam.

Pſal. 11.

Rom. 2.

IN EADEM ACTIONE.

Cap. 41. Repręhẽſio.

QVòd non in eorum parentibus, vt illi dicunt, impletum ſit, quod ſcriptum eſt, Inimici defecerunt frameæ in finem, & ciuitates eorum deſtruxiſti.

Pſal. 9. Reſpõſio. Pſal. 9.

Hunc verſum ſemper cum propheta prophetici pſalmiſicè dixerunt. Vndè & beatus Auguſtinus in eodem pſalmo explanauit, dicens: Inimici defecerunt frameæ in finem. Non pluraliter inimici, ſed ſingulariter huius inimici. Cuius autem inimici, niſi diaboli frameæ defecerunt? Hæ autem intelliguntur diuerſæ opiniones erroris. & poſt pauca: Et ciuitates deſtruxiſti. Ciuitates autem iſtæ ſunt, in quibus diabolus regnat, vbi doloſa & fraudulenta concilia tanquàm curię locũ obtinent, &c. Et ideò adimpletum eſt in ipſis hæreticis, quandò ſacras imagines temerantes procaciter depoſuerunt.

IN ACTIONE QVARTA.

Cap. 42. Repręhẽſiõ.

QVomodò intelligendum eſt, Domine, in ciuitate tua imaginem ipſorum ad nihilum rediges, quod quidem capitulum, ſicut & cætera, illi aliter quàm dictum ſit, intelligunt.

Pſal. 72.

Reſpõſio.

Pro diuitibus huius mundi in errore exiſtentibus, atque & alijs modis intelligitur. Nam & ipſe S. Ioannes Chryſoſtomus, vbi ſe oſtendit picturam ſacrarum imaginum diligere, explanauit dicens: Ego & ceræ infuſam dilexi imaginem pietate repletam. Vidi enim Angelum in imagine perſequentem multitudinem barbarorum, & Dauidem verè dicentem: Domine, in ciuitate tua imaginẽ eorũ ad nihilũ rediges. Eccè luciditſimè oſtendit pater, quomodò intelligendũ eſt.

Pſal. 72.

Item S. Athanaſij de interpretatione pſalmorum, inter cætera: Ciuitas enim Domini, quæ ſurſùm Ieruſalem: imago autem eorũ, terreſtris. Quod enim dicit, tale eſt: Quoniam terreſtris, inquit, induti ſunt imaginẽ, & non cœleſtis, propter hoc ad nihilum redigentur. Audient enim illo tempore, Neſcio vos, vtpotè non indutos eadem Domini imagine, &c.

Item S. Auguſtini in eiuſdem pſalmi explanatione, inter cętera: Quicunque illa nõ habetis, non cupiatis: quicunq; habetis, non in eis præſumatis. Eccè dixi vobis: non dico, Damnamini quia habetis, ſed, damnamini ſi de talibus præſumatis, ſi de talibus inflemini, ſi propter talia magni vobis videamini, ſi propter talia pauperes non agnoſcatis, ſi generis humani cõditionem communem propter excellentem vanitatem obliuiſcamini. Tunc enim Deus neceſsè eſt retribuat in nouiſſimo, & in ciuitate ſua imaginem talium ad nihilum redigat.

IN EADEM ACTIONE.

Cap. 43. Repręhẽſio.

QVòd nõ, vt illi gloriantur, propter illos dictum eſt, qui imagines adorant, Quoniam non derelinquet Dominus virgam peccatorum ſuper ſortem iuſtorum, vt non extendant iuſti ad iniquitatem manus ſuas.

Pſal. 124.

Rectè cum Propheta dixerunt: quia virga peccatorum hæretici ſunt, & ſors iuſtorum orthodoxi, quemadmodùm S. Auguſtinus in eodem pſalmo explanauit, dicens: Sentitur ad tempus virga peccatorum ſuper ſortem iuſtorum, ſed non ibi relinquitur, non erit in æternum. Veniet tempus, quandò Chriſtus in claritate ſua apparens, congreget ante ſe omnes gentes, & diuidat eas, ſicut diuidit paſtor hędos ab ouibus. Oues ponet ad dextram, hœdos ad ſiniſtram, &c.

Reſpõſio.

Matt. 25.

IN ACTIONE QVARTA.

Cap. 44. Repręhẽſio.

DE eo, quòd Ioannes presbyter, Theodoſio Abbate monaſterij S. Andreæ, recitante verba Ioannis Chryſoſtomi, & dicente, Vidi angelum in imagine perſequentem barbarorum multitudinem, dixit: Quis eſt

Digitized by Google

iſte angelus, nisi de quo ſcriptum eſt, quo-
4. Reg. 19. niam angelus Domini percuſſit centũ octo-
gintaquinque millia Aſſyriorum in vna no-
cte, in circuitu Ieruſalem exercitantium?

Reſpõſio Iam ſuperiùs vobis exarauimus, propter quod S. Ioannes Chryſoſtomus protulit ipſum adſpectum, ſed ipſa varia multitudo vndè fuiſſet, tranſijt. Idcircò Ioannes presbyter ex proprio arbitrio dixit, ſecundùm diuinam ſcripturam exiſtimans eſſe, quandò angelus Domini percuſſit 185000. Aſſyriorum in vna nocte, in circuitu Ieruſalem exercitantium. Nam vtrùm ſic eſſet, an non, minimè confirmauit, ſed interrogatiuè taliter memorauit.

Cap. 45. Repręhẽ ſio

IN EADEM ACTIONE,

DEmentiſſimum & ratione carens dictum Ioannis presbyteri orientalium, in eo quod ait, quoniam non adſiſtente Imperatore, imago eius honoratur: nõ enim inhonoratur. quatenùs & nunc dominatore omnium Ieſu Chriſto viſibiliter nobis non apparente, (inuiſibilis enim eſt carnalibus noſtris oculis: ſicut enim Deus, vbiquè adeſt) honorandam eius imaginem, ſicuti & in Imperatore, pater ſenſit.

Reſpõſio Non ex ſe hæc dixit Ioannes presbyter Orientaliũ, ſed de lib. S. Anaſtaſij epiſcopi Theopoleos, qui in eadẽ Synodo lectus eſt, & ideò dixit: Oſtẽdit pater, q̃ non adſiſtente Imperatore, imago eius honoratur. nõ enim inhonoratur, & quod ſequitur, vt ſuprà.

Cap. 46. Repręhẽ ſio.

IN ACTIONE QVARTA.

DE eo, q̃ Ioannes presbyter & legatus Orientaliũ incautè imaginum adorationẽ ſtabilire nitens, dixiſſe legitur: Erexit
Reſpõſio Iacob titulum Deo, quatenùs & benedixit eum. In ſimilitudine hoc dixit, q̃ cùm eu-
gilâſſet, tunc ille erexit titulũ lapideũ in lo-
Gene. 35. co, quo locutus fuerat ei Deus, libans ſuper eũ libamina, & effundẽs oleũ, vocansq́; nomẽ loci Bethel. Et ideò plures ſimilitudines interpretationũ habere videtur De li. B. Auguſtini, de Tractatu Eſau & Iacob: Intelligit, inquit, ſanctitas veſtra. multis enim modis ſignificatur vna res, id eſt, Eccleſia. & poſt pauca: Quia vna res multis modis ſignificatur, quæ nihil horum eſt per euidentiã, omnia eſt per figuram, &c.

Cap. 47. Repręhẽ ſio.

IN EADEM ACTIONE.

Quàm abſurdè agunt, qui ad confirmandas imagines exemplum diuinæ legis proferunt, dicentes propiciatorium, & duos Cherubim aureos, & arcam teſtamenti, præcipiente Domino, Moſen feciſſe.

Reſpõſio. Iam ſuperiùs mitiſſimè exarauimus, qualiter prædeceſſores noſtri ſanctiſſimi pontifices ad confirmandas imagines diuinæ legis exemplum in eorum poſuerunt ſacris Concilijs. Vndè S. Greg. Theolog. in ſermone de Paſcha, inter cætera ait: Et qui loque-
Exod. 25. batur ante ipſum ad Moſen, nunc cùm de iſtis legem daret, Vide enim, inquit, omnia facies ſecundùm exemplar, quod tibi oſtenſum eſt in monte, adumbratione quadam deſcriptionem inuiſibilium oſtendens eſſe viſibilia: & ſuadeor nihil horum ſinè cauſa, neque irrationabiliter, nec humi repens ordinatum eſſe, nec quod indignũ eſſet & Dei conſtitutionibus & Moſis miniſterio, &c.

Item beati Auguſtini de libro Exodi inter cætera: Facta credimus, quemadmodùm facta leginus, & tamen ipſa facta vmbras fuiſſe futurorum, Apoſtolica doctrina cognoſcimus. Putamus ergò ſpiritaliter eſſe inueſtiganda, quæ facta ſunt, facta tamen eſſe negare non poſſumus, &c.

Quòd non parui ſit piaculi, ſcripturas ſanctas aliter intelligere, quàm intelligendæ ſunt, & ad hos ſenſus vſurpatas accommodare, quos illæ non cominent: ſicut in erronea Synodo, quæ in Nicæa regnante Cõſtantino, mediante Irene matre eius, reſidente Tharaſio Conſtantinopolitano neophyto epiſcopo, geſta eſt. Cap. 48. Repręhẽ ſio.

Hæ ſubiectæ repræhenſiones non ex Synodo, ſed de ſenſu tractæ ſunt libri Beati Auguſtini de eo, quòd apparuit Deus Moſi, ad finem eiuſdem libri, vbi ità explanatum eſt. Omnia ergò futuri populi ſigna ſunt & myſteria de Domino noſtro Ieſu Chriſto, & ſi qua alia ſunt in libris veteribus ſacramenta, ſiue illa intelligamus, ſiue non intelligamus, quærentem deſiderant, non repręhendentem. Petamus ergò, quæramus & pulſemus, vt aperiatur nobis. Illis futura prædicta ſunt ſacramenta, nos præſentia videmus in Eccleſia. Reſpõſio.

Quæ ſit differentia imaginis, & ſimilitudinis, ſiue æqualitatis. Cap. 49.

Quis de fidelibus ignorare ſe putat aliquandò, quæ ſit imago, aut ſimilitudo, vel æqualitas? In ſancta verò catholica & Apoſtolica Eccleſia humilibus datur gratia. Ni differentia mathematicorum exterioris arte diſciplinæ fideles cõſeruare deſpiciũt, arbeato Ambroſio dicente in libro primo de Fide, vbi inter cætera inquit: Dicendum eſt nobis quod ſcriptum eſt: Cauete nè quis vos Coloſſ. 2. deprędetur per philoſophiam & inanem ſeductionem, ſecundùm traditionem hominum, & ſecundùm elementa huius mundi, & non ſecundùm Deum. Omnem enim vim venenorum ſuorum in dialectica diſputatione conſtituunt, quæ Philoſophorum ſententia definitur, non adſtruendi vim habere, ſed ſtudium deſtruendi: Sed non in dialectica complacuit D n o ſaluum facere populum ſuum. Regnum enim Dei in ſimplicitate fidei eſt, non in contentione ſermonis. Lib. 1. c. 3. In dec. Iuo. par. 4. c. 229.

Quòd contra beati Gregorij inſtituta ſit, imagines adorare ſeu frangere, & quia vetus & nouum teſtamentum, & penè omnes p̃cipui doctores Eccleſiæ conſentiunt Beato Cap. 50. Repręhen ſio.

Gregorio

Gregorio in non adorandis imaginibus, nec vt aliquid præter Deum omnipotentem adorare debeamus, in multis locis confirmat S. Gregorius Papa.

Reſpõſio. Nequaquàm ſacras contempſit imagines aliquandò, ſed magis conſtantiſſimè obtenuit, & eorum veneratus eſt figuras. Illud autem, quòd penè omnes præcipui doctores Eccleſiæ conſentiunt beato Gregorio, irrationabile fuit ſcribere: quia ſanctus Gregorius ad prædeceſſores ſuos patres atque præcipuos doctores ſanctæ Catholicæ Eccleſiæ obediens & conſentiens fuit. Nam illi beatũ Gregorium in hoc exiſtentes mundo neſciẽtunt, niſi ſolus ille, qui quos præſciuit, & prædeſtinauit &c. Nam qualiter ſanctos prædeceſſores ſuos veneratus ſit, proferimus epiſtolam eiuſdem ſancti Gregorij ad Eulogium patriarcham Alexandrinum directam, vbi inter cætera: Prętereà de Eudoxij hæretici perſona, de cuius errore in Latina lingua nihil reperi, mihi à veſtra beatitudine largiſſimè gaudeo ſatisfactum. Virorum quippe fortiſſimorum Baſilij, Gregorij atque Epiphanij teſtimonia protuliſtis, & manifeſtè peremptum cognoſcimus eum, in quem heroes noſtri toti iacula dederunt, &c. De veneratione verò ſacratũ imaginum, ſicut in cæteris epiſtolis ſuis ſanctus Gregorius docuit, ità & in epiſtola ſua ad Iuanarium epiſcopum Caralitanum, quæ ſic incipit: Iudæi de ciuitate veſtra huc venientes, queſti nobis ſunt, quòd ſynagogam eorum, quæ Caralis ſita eſt, Petrus qui ex eorum ſuperſtitione ad Chriſtianæ fidei cultum Deo volente perductus eſt, adhibitis ſibi quibuſdam indiſciplinatis, ſequenti die baptiſmatis ſui, hoc eſt, dominico in ipſa feſtiuitate Paſchali, cum graui ſcandalo ſinè veſtra occupauerit voluntate, atque imaginem illic genitricis Dei Dominique noſtri, & venerandam crucem, vel birrum album, quo de fonte ſurgens indutus fuerat, poſuiſſet. & poſt pauca: Conſiderantes hac de re veſtræ voluntatis intentum ac magis iudicium, his hortamur affatibus, vt ſublata exindè, cùm ea, qua dignum eſt veneratione, imagine atque cruce, debeatis quod violenter ablatum eſt reformare. & poſt pauca: Nè ergò ſuprà ſcriptus Petrus, vel alij, qui ei in hac indiſciplinationis pranitate præbuere ſolatium ſiue cõſenſum, hoc zelo fidei ſe feciſſe reſpondeant, vt per hoc quaſi eis neceſſitas heret conuertendi, admonendi ſunt atque ſcire debent, quia hac circa eos temperantia magis vtendum eſt, vt trahatur ab eis velle non reniti, non vt adducantur inuiti, quia ſcriptũ eſt, Voluntariè ſacrificabo tibi, &c. Eccè ſanctus Gregorius non eſt auſus contradicere tali fidei pro ſacris imaginibus, ſed magis eam confirmauit, vbi dixit, Non adducantur inuiti.

Libro 7. Epiſt. 30.

Pſal. 53.

Cap. 51. Quòd contra Dominicæ vocis imperium faciunt hi, qui parentes eorum anathematizant: & ſi ſecũdùm eorum opinionem prędeceſſores eorum hæretici fuere, iſti ab hęreticis geniti, docti & conſecrati ſunt, ſiue de non iudicandis his, qui de ſeculo receſſerũt, vel quantùm iſtorum error à parentum errore diſſentiat, cùm videlicet illi imagines frangere, iſti adorare cenſuerint.

Repræhẽſio.

Iſti qui hoc ex ſenſu ſcripſerũt, vel ad magniſonum Ezechielem propheram attendere debebant, dicentem: Vino ego, dicit Dominus, ſi erit vobis vltrà parabola hæc in prouerbium in Iſrael. Eccè omnes animæ meæ ſunt vt anima patris, ità & anima filij mea eſt. Anima quæ peccauerit, ipſa morietur. & infrà: Et cùm auerterit ſe impius ab impietate ſua, quam operatus eſt, & fecerit iudicium & iuſtitiam, ipſe animam ſuam liberauit. & poſt plura, Nolo mortem impij, ſed vt reuertatur impius à via ſua, & viuat: Conuertimini à vijs veſtris peſſimis, & quarè moriemini domus Iſrael? Tu itaque fili hominis, dic ad filios populi tui: Iuſtitia iuſti non liberabit eum, in quacunque die peccauerit: & impietas impij non nocebit ei, in quacunque die conuerſus fuerit ab impietate ſua, &c. Nã, vt ſanctus Gregorius in Dialogis ſuis meminit, Ermigildo regi ab Ariana hæreſi ad fidem Catholicam conuerſo, quid nocuit pater ſuus Arianus Liuigildus Vuiſigothorum rex? Prorsùs credimus, quia nihil, ſed magis cùm in perditionem animæ ſuæ ipſe pater eius Arianus pro vera & orthodoxa fide eum occidi fecit, conſtantiſſimus Dei confeſſor & martyr effectus eſt: pater verò eius Arianus in ignem æternum pro Ariana fide ſua deductus eſt. Et quid potuit fidelem filium ſuum in quocunque lædere capitulo? Tunc nanque gaudet ſancta Catholica & Apoſtolica Eccleſia, quandò inimicos ſuos, videlicet hæreticos, videt in vera confeſſione ad eá reuerti, Domino dicente, Gaudium erit ſuper vno peccatore, &c. Et ſi de vno gaudium ſit, quanto magis de tot millium hominum reuerſione? quis audebit de fidelibus, tandèm aliquandò reſiſtere? Item ex S. Auguſtino in pſalmum 84. inter cætera dicente: Peccata parentum nõ pertinent ad filios, quę faciũt parentes iam natis filijs. Iam enim filij nati ad ſe pertinent, & parentes ad ſe pertinent. Itaque illi qui nati ſunt, ſi tenuerint vias parentum ſuorum malas, neceſsè eſt portẽt & merita ipſorum. Si autem mutauerint ſe, & non fuerint imitati parentes malos, incipiunt habere meritum ſuum, non meritum parentum ſuorum. Vſqueadeò autem non tibi obeſt peccatum patris tui, ſi te mutaueris, vt nec ipſi patri tuo obſit, ſi ſe mutauerit, &c.

Reſpõſio.

Eze 18. & 33.

Libr. 3. Cap. 31.

Luc. 15.

Cap. 51. Repręhẽſio. Quòd inutiliter & incautè Græci Eccleſiam catholicã anathematizare conati ſunt in eorum ſynodo, eõ quòd imagines non adoret:

aſſoreticùm vtiquè priùs debuerint omnibò ſcrutari, quid vniuſcuiuſque partis eccleſiæ de hac cauſa ſentire vellet.

Reſpõſio. Illi nõ anathematizauerũt catholicã Eccleſiam, ſed magis ad eam reuerſi, anathematizauerunt pſeudoſyllogum illum, vnà cum complicibus eius hæreticis, qui ſacras imagines in ſancta Eccleſia à priſcis temporibus cõſtitutas, inuerecundè & incaute non ſolùm depoſuerunt, ſed inſuper incenderũt. Et ideò ſecundùm traditionem ſanctæ Catholicæ & Apoſtolicæ Eccleſiæ ab ipſa reuerſi hæreſi, ſpecialiter eam cõtẽnentes anathematizauerunt. Item ex epiſtola ſancti Gregorij ad Euſebiũ archiepiſcopũ Theſſalonicenſem directa: Hortamur, vt cum omni viuacitate ac ſollicitudine fraternitatis hoc veſtræ zimari cura non deſinat, & ſi ab hac eos infontes prauitate repererit, ſcandalum de filiorum ſuorum mentibus habitatorum ſatisfactione remoueat, atque inter omnes hæreſes ſpecialiter Seuerũ ac Neſtorium anathematizent, &c. Sic & iſti fecerunt de propria eorum hæreſi reuertentes.

Cap. 53. Repręhẽſio. Quia mulier in ſynodo docere non debet, ſicut Irene in eorum ſynodo fecille legitur.

Reſpõſio. In ipſis enim exordijs Chriſtianorum, cùm ad fidem cõuerteretur Imperator Cõſtãtinus, mater ſua Helena Auguſta ad eum cum duodecim ſcribis & phariſæis, ac magiſtris & principibus Iudæorum in vrbẽ venit Romam, & ipſa vnà cum filio ſuo Conſtantino Auguſto Concilium Iudæos cum Chriſtianis facere conſtituerunt. In quo præſidens ſanctus Papa Syluester, cum pluribus ſanctiſſimis epiſcopis in ampliorem ſtatum dilatantes Chriſtianorum fidem, tam per ſacram ſcripturam, quamq; per miracula, Domino protegente, victores effecti ſunt. Sed & ſanctus Leo Papa egregius doctor, pro ſacroſancto quarto Concilio ad Pulcheriam Auguſtam emiſit epiſtolas ſuas. Vndè & ipſa per ſemetipſam in ſancta quarta ſynodo ſedit, vnà cum fidelliſſimo Martiano Imperatore. Item ex libro S. Auguſtini, de eo quod in Geneſi ſexto die factum legitur, inter cętera: Produxit terra herbam pabuli & ligna fructifera: producunt & homines in Eccleſia opera miſericordiæ: poſt ipſa opera, quæ etiam Domino exhibita ſunt, cùm eſſet in carne, non ſolùm à viris, ſicut fuit Zachæus, ſed etiam à mulieribus, quæ ei miniſtrabant de ſubſtantia ſua, &c.

Cap. 56. Repręhẽſio. Quòd non ideò adorandæ ſunt imagines, quòd per eas, vt illi dicunt, nonnulla ſigna demonſtrata fuiſſe videntur, cùm tamen non omnes res adorentur, per quas vel in quibus miracula appãrent.

Reſpõſio. Iam ſuperiùs exaraumus pro adorandis imaginibus, qualiter in eorũ explanauerint definitione, demonſtrantes eis oſculum & honorabilẽ ſalutationem reddere, nequaquàm ſecundùm fidem noſtram veram cultũram, quæ decet ſolam diuinam naturam. Ex libro S. Auguſtini, in pſalmum 76. inter cætera: Tu vere magnus Deus, facions mirabilia in corpore, in anima, ſolus faciens. & poſt pauca: Fecit & Moſes, ſed non ſolus: fecit & Elias, fecit & Eliſæus, fecerunt & apoſtoli, ſed nullus eorum ſolus. Illi cùm facerent, tu cum eis: tu quandò feciſti, illi non tecum. Non enim tecum fuerunt cùm feciſti, quandò & ipſos tu feciſti. Tu es Deus, qui facis mirabilia ſolus, &c. Latrian dicit.

Cap. 55. Repręhẽſio. De eo quòd apocryphas & omni deriſione dignas nænias ſuis locutionibus interpoſuerunt.

Reſpõſio. Ad deriſionem & opprobrium hæreticorum, qui pſeudoſyllogu illum fecerunt, eorum apocryphas nænias, quas delirauerunt, in medium deduxerunt, demonſtrantes eis, qualem errorem conabantur in ſanctam catholicam & apoſtolicam introducere Eccleſiam. Et idcircò qui ex ipſa reuerſi ſunt hæreſi, cum prophęta canebant pro ipſis hęreticis: Inimici defecerunt framęę in finẽ, &c. alia plura. Item S. Gregorij Theologi de ſermone in Epiphanijs, inter cętera: Accedamus ad lucẽ, & efficiamur etiam ipſi lux, participatione lucis æternæ. & poſt pauca: Nunquid tale aliquid in myſterijs ſuis habẽt paganorum delira commenta, & myſteria obſcura, adinuẽtiones dæmonũ, aut furioſæ mentis veſana figmenta, tempore confirmata, & fabulis cõmendata? Ea enim, quæ tanquàm vera adorant, rursùm ficta eſſe & cõpoſita per fabulas docent. Quòd ſi eſſent vera, vtiquè fabuloſa nõ eſſent, cùm ſint omni genere contraria ſibi veritas & figmentum. Sed agunt omnia, tãquàm verè pueri in plateis ludẽtes, ac ſibi inuicèm illudentes. Nulla ibi viris ſenſûs & perfectæ rationis aſſertio, nihil quod proferre valeant aduerſùs cultores verbi Dei, & alia ſimilia plura. Pſalm. 9.

Cap. 56. Repręhẽſio. De eo, q̃ quanto plura exempla hæreticorum, & imagines ſpernentium vel deſpiciẽtium trahunt, tanto parentes ſuos maioribus conuicijs & iniurijs inhonorant, quos proculdubiò eorum ſequaces in hac parte fuiſſe profitentur.

Reſpõſio: Eccè ipſum vnum tenorem in hoc capitulari ſæpiùs referunt, quia parentes eorum deſpexerunt, atque iniuriantes inhonorauerunt. Et ideò & nos, vt ſuperiùs exaraumus, pro huiuſmodi breuiter addentes dicimus, quia nec parentes boni poſſunt filijs malis prodeſſe, neque filij boni poſſunt parentibus malis auxilium ferre, ſed vnuſquiſque pro ſe reddet rationem Deo. Magis autem multùm laudabiles ſunt, qui parentes eorum non ſequuntur in ſæuiſſimo errore, reuerſi ad veram fidem orthodoxam ſanctæ catholicæ & Apoſtolicæ Eccleſiæ. Ex libro ſancti Auguſtini de prophetia, vbi ad oues loquitur Deus, inter cætera: Ergò quicunque ab

hæreticis

hæreticis transiérint ad catholicam, non habebunt hoc opprobrium gentium, nec portant maledictum dissensionis, quia permanent in radice vnitatis, in plantatione charitatis. Non portabunt maledictum, & sciét quoniam ego sum Dominus Deus eorum, & ipsi populus meus domus Israel, dicit Dominus Deus. Ezec. 34.

Cap. 57. Reprehẽsio. Quod non sit cõtra religionem Christianam, vt illi dicunt, non colere & non adorare imagines.

Respõsio. Ex libro beati Augustini de tractatu prouerbij Salomonis, inter cætera: Inuenis hominem porrigentẽ manu eleemosynas pauperum, nec tamen de Deo ibi cogitantem, sed hominibus placere cupientem. Lanea vestis videri potest, interiorem lineam non habet. Inuenis alium dicentem tibi: Sufficit mihi in conscientia Deum colere, Deũ adorare: quid mihi opùs est aut in ecclesiam ire, aut visibiliter misceri Christianis? Lineam vult habere sinè tunica. Non nouit, non cõmendat talia opera mulier illa. Dicẽda sunt quidem & docenda spiritalia, sinè carnalibus, sed illi qui accipiunt, debent tenere spiritalia, & nõ carnaliter operari carnalia, &c.

Cap 53. Reprehẽsio. Quòd non parui sit erroris, manufactas imagines arcæ testamenti Dñi coęquare conari, vt illi in sua synodo facere conati sunt.

Respõsio. Item ex tractatu S. Augustini de Esau & Iacob, inter cætera: Duo testamenta dicuntur in lege, vnum vetus, iterum nouum. Vetus promissiones habebat temporales, sed significationes spiritales. Intendat charitas vestra. Si promissa est Iudæis terra promissionis, significat aliquid spiritaliter terra promissionis. Si promissa est Iudæis ciuitas pacis Ierusalem, significat aliquid nomẽ ciuitatis Ierusalem: & similia alia plura. Vndè vt superiùs exarauimus de eodem libro S. Augustini, vna res multis modis significat; quæ nihil horum est per euidentiam, omnia est per figuram, &c.

Cap 59. Reprehẽsio. Quòd non sint coæquandæ imagines reliquij sanctorum martyrum & confessorũ, vt illi in sua erronea synodo facere nitũtur. eô quòd reliquiæ aut de corpore sunt, aut de his quæ in corpore, aut de his, quæ circa corpus cuiusdam sancti fuerunt. Imagines verò nec in corpore, nec circa corpus fuisse vel fore creduntur illis, quibus adscribũtur.

Respõsio. In sacris prædictis Concilijs prædecessorũ meorũ sanctissimorũ pontificum hæc oblata sunt testimonia, id est, S. Gennadij Massilienſis episcopi, qualiter veneranda sint corpora, vel reliquiæ sanctorũ, capitulo 40. Sacrorum corpora, & præcipuè beatorum reliquias ac si Christi membra syncerissimè honoranda, & basilicas eorum nomine appellatas, velut loca diuino cultui mancipata, affectu pijssimo & deuotione fidelissima adeundas. Si quis contra hãc sententiam venit, non Christianus credatur, sed Eunomianus. Item de petitione clericorum & monachorum sanctæ Antiochenæ ecclesiæ aduersùs Seuerum hæreticum in sancta quinta Synodo: Neque enim de sanctis altaribus pepercit sacratissima vestimenta vasaq; nõnulla discerpens, cæteraque fundens distribuit consentientibus sibi. Aulus fuit enim ille, beatissimi, quæ in typum spiritûs sancti aureæ argenteæque columbæ pendebãt supra sacratissimos fontes & altaria, cùm reliquijs vsurpare, dicens: Non est necesse in specie columbæ spiritum sanctum nominare, &c.

Cap. 60. Reprehensio. Quod hęc synodus, quę nec synodus quidem dicenda est, nullatenùs æquiparari possit Nicenæ synodo, quanquàm in eodem sit agitata loco, sicut Ioannes presbyter adulanter dixisse peribetur: quippe cùm ab ea non solùm in cæteris, sed in symbolo discrepare noscatur.

Respõsio. In decr. Iuo. par. 4. c. 127. Iam superiùs exarauimus, huius synodi diuina dogmata irreprehensibilia existere, sicut præcipuorum sanctorum patrum mirificè demonstrant opuscula. Nam si quis à prædictæ Synodi symbolo discrepare se dixerit, discrepare videtur à sanctarũ sex synodorum symbolo, eô quòd ipsi non ex se, sed per sanctorum dogmatum constitutiones locuti sunt. Ex libro sanctæ sextæ synodi, inter cætera: Sufficiebat quidem ad perfectam orthodoxæ fidei cognitionem, atque confirmationem, pium atque orthodoxum hoc diuinæ gratię symbolum. Sed quoniam non destitit ab exordio adinuentor malitiæ, cooperatorem sibi serpentem inueniens, & per eum venenosam humanæ naturæ adferens mortem: ità & nunc organa ad propriã suam voluntatem apta reperiens, &c.

Ezech. 34. Itẽ ex libro sancti Augustini de prophetia, vbi ad oues loquitur, inter cætera: Lateribus & humeris vestris impellebatis, & cornibus vestris percutiebatis, & omne quod deficiebat comprimebatis, quousq; dispergeretis eas foràs: & saluabo oues meas. Sicut detestanda eorum iniquitas & crudelitas, ità laudanda pastoris nostri & Dei nostri misericordia. & post pauca sequitur. Et super omnem terram gloria tua. Sponsus in cœlo est, sponsa in terra est. Ille super omnes cælos, illa super omnem terram. O hæretice, credis quod in cœlo non vides. negas quod in terra vides? Dicat ergò hęc, dicat & audiatur, saluet oues suas. Et saluabo, inquit, oues meas, & iam non erunt in deuastationem: & iudicabo inter ouem & ouem, & excitabo super eas pastorem vnum, & reliqua.

Cap. 1. Reprehẽsio. Contra eos, qui dicunt: Sicut diuinæ scripturæ libros, ità imagines ob memoriã venerationis habemus, nostræ fidei puritatem obseruantes.

Respõsio. Lib. 9. Epist. 9. S. Gregorij Papæ ex epistola ad Serenum episcopum Massilienſem directa, inter cætera: Dic, frater, à quo factum sacerdote aliquandò

quandò auditum eſt quod feciſti? Si non aliud, vel illud te non debuit reuocare, nè deſpectis alijs fratribus, ſolùm te ſanctum & eſſe crederes ſapientem? Aliud eſt enim, picturam adorare: aliud, per picturæ hiſtoriã, quid ſit adorandum, addiſcere. Nam quod legẽtibus ſcriptura, hoc idiotis pictura præſtat cernentibus: quia in ipſa ignorantes vident quid ſequi debeant: in ipſa legunt, qui literas neſciũt. Vndè & præcipuè gentibus pro lectione pictura eſt. Quod magnoperè à te, qui inter gentes habitas, attendi debuerat. & poſt pauca: Et quia in locis venerabilibus ſanctorum depingi hiſtorias non ſinè ratione vetuſtas admiſit. Et rursùs: Quia picturas imaginum, quæ ad ædificationẽ imperiti populi fuerant factæ, vt neſcientes literas, ipſam hiſtoriã attendentes, quid actũ ſit, diſcerent, &c. Item Sophronij epiſcopi Hieroſolymitani, qui ità explanauit in ſancta ſua ſynodica, quæ in ſancto ſexto Concilio oblata & mirabiliter ſuſcepta eſt, de ſpiritu ſancto dicens: Verè patri & filio cõſempiternum, conſubſtantialem atque contribulem, eiuſdemque eſſentiæ atque naturæ. Similiter & Deitatis Trinitatem conſubſtantialem, cohonorandamque ac conſeiorem, connaturalem & cognatam atque contribulem, in vnam conrecapitulandam Deitatem, atque in vnam copulandam communem dominationem, abſque perſonali confuſione, & abſque ſubſtantiali diuiſione. Trinitatem itaq; in vnitate credimus, & in vnitate Trinitatem glorificamus, &c. Item ex Epiſtola S. Athanaſij, ad Epictetũ directa, inter cætera: Eorum verò qui putãtur rectè credere, ſecundùm omnia quæ dicta ſunt à ſanctis patribus, qui propter inquiſitionem immutare volentes, nihil aliud faciunt, niſi ſecundùm quod ſcriptum eſt, Proximum quidem potant inſipientia: repugnant autẽ ad nullam vtilitatẽ, ſed vt ſimplices tantùm euertant, &c. Item S. Auguſtini libr. 7. de Trinitate, inter cętera: Sic dicamus tres perſonas, patrem, & filium & ſpiritum ſanctũ, quemadmodùm dicuntur aliqui tres amici, aut tres propinqui, aut tres vicini, quòd ſint adinuicèm, non quòd vnuſquiſq; eorũ ſit ad ſeipſum. Quapropter quilibet ex eis amicus eſt duorum cæterorum, aut propinquus, aut vicinus, quia hæc nomina relatiuã ſignificationem habent, &c. Item eiuſdem Sancti Auguſtini lib. 8. de Trinitate, inter cętera: Tantam eſſe æqualitatem in ea Trinitate, vt non ſolùm pater nõ ſit maior quàm filius, quòd attinet ad diuinitatem, ſed nec pater & filius ſimul maius aliqd ſint, quàm Spiritus ſanctus, aut ſingula quæque perſona quælibet trium minus aliquid ſit, quàm ipſa Trinitas. Dicta ſunt hæc, & ſi ſępiùs verſando repetantur, familiariùs quidem innoteſcunt: ſed & modus aliqs adhibendus eſt, Deoq; ſupplicãdũ deuotiſſima pietate, &c.

Actio. 11. Hoc loco ante Sophronij dicta, qdã deeſſe videat. Certè capitulorũ hic noua fit diſtinctio in manuſcripto exemplari, deeſt autem numerus ſecũdi & tertij.

Lib. 7. c. 6.

IN ACTIONE PRIMA.

DE eo, quòd Baſilius archiepiſcopus in ſuæ fidei lectione, poſt confeſſionẽ Patris & Filij & Spiritus ſancti, imaginũ & lipſanorum oſculationem & adorationem inſeruit, fidem ſe habere dicens, participari ab his ſanctificationem: remiſſionem verò peccatorum, ſiue carnis reſurrectionem, ſeu vitam futuram omninò tacuit. Cap. 4. Reprehẽſio.

Sanctus Ambroſius Mediolanenſis epiſcopus in libro 1. de Fide, quem ad Gratianum Imperatorem miſit, de patre & filio orthodoxè dogmatizans, inter cætera inquit: Eſt enim plenitudo diuinitatis in patre, & plenitudo diuinitatis in filio. Et de Spiritu ſancto nil dixit, quia tantummodò de patre & filio explanauit: & Baſilius hęreſim, quã abijciens anathematizauit, & confeſſionem de vera religione orthodoxę fidei faciens, imagines ſacras & lipſana ſanctorum amplectens venerabiliter ſuſcepit, de quibus dudùm errorem habuit. Nam de remiſſione peccatorum, ſiue carnis reſurrectione, ſeu vita futura nullum habuit errorem, neque orthodoxę fidei ſanctę Catholicæ & Apoſtolicæ Eccleſiæ in hoc contradixit, ſicut illi flebiles & infelices hęretici, qui ex occaſione imaginibus & lipſanis ſanctorum detrahere conati ſunt, cùm ipſis ſacris imaginibus, ipſa lipſana ſanctorum eiicientes atq; abnegantes contempſerunt. Sed væ illis, quia de via recta declinantes, per erroneam ſemitam plenamque frutetis gradientes, in foueam inciderunt, quam facientes, arſuri ſunt in ęternum. Si enim explanare voluerimus de lipſanorum ſanctorum veneratione, per diuinarum ſcripturarum & ſanctorum patrum opuſcula, quis valebit ſcribere, aut chartas proferre? Pauca enim ex multis breuiter memoramus ſancti Baſilij epiſcopi Cęſareę Cappadocię, in interpretatione pſalmi CXV. inter cętera: Ante hoc dicebatur ſacerdotibus & Nazaræis, Quoniam omnis qui tetigerit mortuum, immundus erit, & vt lauet veſtimenta ſua. Nunc autem qui tetigerit oſſa martyrum, accipiet aliquã participationem ſanctificationis de corpore aſſiſtente gratia. Precioſa in conſpectu Domini mors ſanctorum eius, &c. Item ſancti Ioannis Chryſoſtomi epiſcopi Conſtantinopolitani in Sermone in Epiſtolam Beati Pauli Apoſtoli ad Romanos, inter cętera: Ego autem & propter hoc Romam diligo. Intuper adhuc & aliũdè eam habeo laudare, & pro magnitudine, & pro antiquitate, & pro ſpecie, & pro multitudine, & potentia, & de directionibus in prelijs. Omnia autem talia derelinquens, pro hoc eam beatifico, quia & viuens eis ſcribebat, & ſic eos diligebat, & prędentialiter eis locutus eſt, & vitam ibi temporalem finiuit, & ſanctum corpus eius ibi habent, pro quo & honorabilior ciuitas

Reſpõſio.

Pſal. 115.

Serm. 32.

De Paulo Apoſtolo dicit.

ized by Google

ciuitas magis quàm pro alijs. Et ſicut corpus magnum & forte oculos habet duos ſplendentes, ſacrorum horum corpora, id eſt, Petri & Pauli: ità non eſt cęlum ſplendidius, quandò ſol emittit radios, ſicut Romanę vrbis hæ duæ lampades vbiquè in mundo illuxerunt. Exindè ergò rapietur Paulus, exindè Petrus. Conſiderate & tremite: qualia videbit inſignia Roma, Paulum ſubitò ſurgentem à loco requietionis ſuæ ſimul cum Petro, & proficiſcentem obuiàm CHRISTO? Quale mandat CHRISTO donum Roma? quales coronas ciuitas continet duas? quales catenas aureas circunnectit? quales habet fontes? Pro hoc admiror ciuitatem, non pro multitudine auri, non pro columnis, non pro alia phantaſia, ſed pro egregijs cacuminibus ſummæ Eccleſiæ. Quis mihi tribuet perfundi corpore Pauli, & adhærere ſacræ ſepulturæ, & puluerem ſanctum videre corporis illius, in quo imitatus eſt CHRISTVM, in quo Chriſti ſtigmata portauit, in quo vbiquè prædicationem diſſeminauit? Puluerem illum corporis eius, per quod vbiquè occurri: puluerem oris illius, per quod CHRISTVS annunciabatur, & lux lucęſcebat, &c?

Item ex Sermone ſancti Auguſtini in natali ſanctorum apoſtolorum, inter cætera: Nam ille beatiſſimus Petrus piſcator, cui iubebat, non dico curator, ſed infimus obſonator: modò genibus prouolutus eum adorat Imperator, &c.

Item eiuſdem ſancti Auguſtini in expoſitione pſalmi 44. inter cætera: Filiæ regum delectauerunt te in honore tuo: quia non quæſierunt honorem patrum ſuorum, ſed quæſierunt honorem tuum. Oſtendatur mihi Romæ in tanto honore templum Romuli, in quanto oſtendam ibi memoriam Petri. In Petro quis honoratur, niſi ille defunctus pro nobis, &c?

Item ſancti Gregorij Papæ ex epiſtola Euſebio epiſcopo Theſſalonicenſi directa, inter cætera: Si autem Theodorus Lector ad orationem huc ad ſanctos apoſtolos venire voluerit, eum fraternitas veſtra ſinè aliqua more tranſmittat. Et alia plura talia teſtimònia, quæ exarare per ordinem longum præuidemus.

IN EADEM ACTIONE.

Cap. 5. Reprehẽſio. De eo, quòd Theodoſius Amorij epiſcopus deſidioſè ſanctæ & vnicæ Trinitatis fidem tacuerit, de imaginibus verò incautè & extraordinariè dixerit, Confiteor & promitto, & ſuſcipio, & oſculor, & adoro imagines. & poſt pauca: Qui non inſtruunt diligenter omnem Chriſto dilectum populum adorare & venerari ſacras & venerandas imagines omnium ſanctorum, qui à ſeculo Deo placuerunt, anathema.

Putamus quia zelo fidei feruens prędict⁹ Theodoſius talem orationem confeſſus eſt, qualem in eorũ definitione explanauerunt. Nam & prædeceſſores noſtros, videlicet beatiſſimos pontifices Gregorium & Gregorium, Zachariam & Stephanum, Paulum & iterùm Stephanum, reperimus pro ſacrarũ imaginum erectione in ſpiritu ſancto feruẽtes, rectæ fidei zelum habere. Pro quo dominus Gregorius Papa ſecũdus iunior, vnà cùm 79. ſanctiſſimis epiſcopis ante confeſſionem beati Petri apoſtolorum principis prælidẽs, multorum ſanctorum patrũ teſtimonia roborãtes, venerati & adorare ſacras imagines in eorum Concilio cẽſuerũt. Porrò & prædeceſſor noſter ſanctæ recordationis quondam dominus Stephanus Papa ſimiliter cum epiſcopis partium Francię atq; Italiæ prælidens in baſilica Saluatoris Dñi noſtri Ieſu Chriſti, quæ appellatur Conſtãtiniana, prædeceſſoris ſui venerabili Concilium confirmans atque amplectens, magis magisq; & ipſe vnà cùm omnibus epiſcopis prælidentibus, ſanctorum patrũ teſtimonijs adhærẽtes, adorare atq; venerari ſacras imagines ſtatuerũt. Vndè & beatus Paulus Apoſtolus docens, inquit: Tenete traditiones, quas accepiſtis. & iterùm: Sed licèt nos aut Angelus de cęlo euangelizet vobis præterquàm quòd euangelizauimus vobis, anathema ſit. Sicut prædiximus, & nunc iterùm dico: Si quis vobis euangelizauerit, præter id quod accepiſtis, anathema ſit, &c. Reſpõſio. 2. Theſſ. Galat. 1.

IN ACTIONE TERTIA.

Ridiculosè & pueriliter dictum in ſentẽtia fidei Theodori Archiepiſcopi, Mirabilis Deus in ſanctis ſuis. & cõunuò: Sanctis qui in terra ſunt eius, mirificauit omnes voluntates meas inter illos, tanquàm hic verſiculus illum priorem ſubſequeretur. Cap. 6. Reprehẽſio.

In hoc, modò gratis calumniari conantur: quia ſancta Eccleſia in matutino DEO canere laudes ſurgens, imprimis, Domine labia mea aperies, dicit, & pòſt, Venite exultemus Domino: hic incipit, Beatus vir. Similiter beatus Paulus Apoſtolus fideliter prophetarum nomina percurrens per ordinem, poſt Iephthe Dauid memorauit, & ſic Samuel. Sed & plura ſanctorũ opuſcula inueninus ferre teſtimonia de nouo, & ſic poſt modum de vetere Teſtamento: ſed ob hoc nullus audet quiſpiam de fidelibus talia in ridiculo habere. Item ſanctus Ioannes Chryſoſtom. in interpretatione epiſtolæ B. Pauli Apoſtoli ad Hebręos, inter cętera docens, inquit: Non videbit Dominus, nec intelliget Deus Iacob. & iterùm: Labia noſtra à nobis ſunt, quis noſter Dominus eſt? & iterùm: Propter quid irritauit impius DEVM? & rursùs: Dixit inſipiens in corde ſuo, non eſt Deus. Corrupti ſunt, & abominabiles Reſpõſio. Heb. 11. Pſal. 95. Pſal. 11. Pſal. 9. Pſal. 13.

abominabiles facti ſunt in voluntatibus ſuis, &c.

Item eiuſdem ſancti Ioannis Chryſoſtomi in interpretatione epiſtolæ Beati Pauli Apoſtoli ad Romanos: Pro quo & Matthęi initium faciens Euangelij, vtrunque horum memorat primùm, & tũc per ordinem profert parentes eorum dicens: Liber generationis Ieſu Chriſti. Nõ ſuſtinuit dicere poſt Abraham, Iſaac & Iacob, ſed ante Abraham Dauid memorauit, & quod eſt mirabile, quoniam ante Abraham Dauid poſuit, ſic dicens: Filij Dauid, Filij Abrahæ, & tunc cœpit dicere per ordinem, &c.

IN ACTIONE PRIMA.

Cap. 7. Repręhẽſio. CONtra eos, qui dicunt, Deo cooperante nos direximus congregare vos, ſiue, Congregauit vos DEVS, Concilium proprium ſtatuere volens.

Reſpõſio. In fine Euangelij ſancti Marci: Illi autem profecti, prædicauerunt vbiquè, Domino cooperante, & ſermonem confirmante ſequentibus ſignis. Item ſancti Cyrilli in Sermone ſanctæ Dei genitricis, inter cætera: Gloria quidem tibi à nobis ſancta myſtica Trinitas, quæ hos & nos omnes conuocauit in hanc vocationem DEI genitricis Mariæ, &c. Item ex ſancta ſexta ſynodo, Actione decimaoctaua, poſt ſubſcriptiones epiſcoporum & Imperatoris, Cõſtãtinus pijſſimus Imperator dixit: DEVM teſtem proferimus, & poſt pauca: Cùm ergò DEO complacuit tempus concedere, innitauimus fieri collectionem veſtram, ad conſiderandum nobis ſanctas DEI ſcripturas, omnemque vocis ſiue aſſertionis nouitatem, quæ adiecta eſt ad intemeratam noſtram Chriſtianorum fidem in his vicinis temporibus, à quibuſdam praua ſentientibus, expellendam, &c.

IN ACTIONE TERTIA.

Cap. 8. Repręhẽſio. CONtra eos, qui dicunt quòd imaginis honor in primam formam tranſit.

Reſpõſio. Qui huic contradicere voluerit, Sancti Baſilij contradicet expoſitioni, quem nullum ex fidelibus credimus aduersùs eius orthodoxam fidem expugnare. Quia ipſe in ſacratiſſima epiſtola ſua, quam miſit ad Amphilochium, inter cætera iſtud explanauit capitulum. Item ſancti Seueriani epiſcopi Gabalanenſis (aliàs Gaualenſis) in Homilia, in qua demonſtrauit ſcripturas per Dominum explanatas, inter cætera: Veſtem Imperialem ſi iniuriaueris, nunquid qui eam induit, iniuria afficis? Neſcis quoniam ſi quis imaginem Imperatoris iniuriauerit, primæ formæ dignitati adfert iniuriam? Neſcis quoniam ſi quis imaginem, quæ à ligno detrahit, non ſicut in inanimatam materiam audens hic iudicatur, ſed ſicut qui aduersùs Imperatorem manus extendens fœdat materiam, ſinè anima Imperatoris, ſegregatam ab Imperatore? Imago enim omninò ſi feriatur, eius iniuria Imperatorem attingit, &c.

IN EADEM ACTIONE.

Cap. 9. Repręhẽſio. QVòd infaustè & præcipitanter ſiue inſipienter Conſtantinus Conſtantiæ Cypri epiſcopus, dixit: Suſcipio & amplector honorabiliter ſanctas & venerandas imagines, & quæ ſecundùm ſeruitium adorationis, quæ ſubſtantiali & viuificatrici Trinitati emitto. Et qui ſic non ſentiunt neque glorificant, à ſancta Catholica & Apoſtolica Eccleſia ſegrego, & anathemati ſubmitto, & parti eorum qui abnegauerunt, incarnatam & ſaluabilem diſpenſationem Chriſti veri Dei noſtri, emitto.

Reſpõſio. Ex praua reuertentes hæreſi, totis niſibus eorum, tentauerunt ſanctæ Catholicæ & Apoſtolicæ in ipſorum confeſſione ſatisfacere Eccleſiæ, & ideò talem adorationem ſe confeſſi ſunt pro ſacris imaginibus credere, qualis in definitione ſynodi conſtituta eſt inter cætera, Reordinari venerandas & ſanctas imagines, quæ ex coloribus & metallo & cætera materia opportunè habentur, in ſanctis Dei eccleſijs, in ſacris vaſis, & in veſtibus, parietibus & tabulis domibuſque & vijs: quasque Domini & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti imagines, intemeratæ Dominæ noſtræ ſanctæ Dei genitricis, precioſorũ Angelorum, & omnium ſanctorum & iuſtorum virorum. Quantùm enim frequenter per imaginariam reformationem videntur, tantùm & qui eas adſpiciunt, adſurgunt ad *primæ formæ memoriam & dilectionem, & vt his oſculum & honorabilem ſalutationem reddant, nequaquàm autem ſecundùm fidem noſtram veram culturam, quæ decet ſolam diuinam naturam, ſed quemadmodùm ſigno precioſæ & viuificæ crucis, & ſanctis Euangelijs, & cæteris ſacris ornatis, &c.

Actio. 7.

* prototyporum.

IN ACTIONE SECVNDA.

Cap. 10. Repręhẽſio. QVòd Euthymius Sardenſis epiſcopus à præfati Conſtantini errore non multùm diſſentit in eo, quòd ait: Ex toto corde ſuſcipio venerandas imagines, cum condecenti honore & amplectibili adoratione. Illos enim, qui aliter aut contrariè ſentiunt aut dogmatizant contra ſanctas imagines, alienos Catholicæ Eccleſiæ deputans prædico, & hæreticos annuncio.

Reſpõſio. Eccè vt ſuprà diximus, ſecundùm definitionem ſynodi confitentur ſe puram facere Eccleſiæ Catholicæ confeſſionem in eo, vbi iſte ex toto corde ſe dicit ſuſciper e venerandas

Digitized by Google

das imagines,& cum decenti honore & adoratione amplecti: vt ſuperiùs in definitione ſynodi dictum eſt: Nequaquàm ſecundùm fidem noſtram veram culturam, quæ decet ſolam diuinam naturã, ſed quemadmodùm ſigno præcioſæ & viuificæ crucis, & ſanctis euangelijs,& cæteris ſacris ornatis. Et ideò dixit,cùm condecenti honore,& promiſit ſe contrarios catholicæ Eccleſiæ, hæreticos annunciare.

IN ACTIONE QVARTA.

Cap. 11. Reprehẽſio. Quòd nulla authoritate vigeat, neque in vllo authenticorum librorum reperiatur, quod illi dicunt per imaginem cuiuſdam Polemonis quandam ab adulterij perpetratione coercitam fuiſſe: quod quidem æquare nituntur miraculo, quod fimbria Dominicæ veſtis actum eſt, quam mulier contingens, exoptatam recepit ſanitatem.

Reſpõſio. In hoc capitulo qui hæc ſcripſerunt, incriminari moliuntur,& contradicere veritati nituntur. Quòd probare nequaquàm poſſunt de illis, q̃ æquare Polemonis miraculum auderent cum fimbria Dominicæ veſtis. In ſynodo verò miraculum imaginis Polemonis de ſermonibus epiſcopi S. Gregorij Theologi,vbi de induſtria verſum ſcripſit,ipſum oſtenſum eſt teſtimonium, & à Baſilio Ancyrę,ſeu & à Tharaſio patriarcha Conſtantinopolitano, ſimul & à Nicephoro epiſcopo Dyrrhachij ſingulatim reſponſum eſt. Baſilius quidem epiſcopus reſpondit ſanctus Gregorius deiloquus patet, mirabilem putauit imaginem Polemonis. Et Patriarcha dixit: Etenim caſtitas ex ea peracta eſt. Niſi enim vidiſſet imaginem proſtituta Polemonis, nequaquàm ab adulterio receſſiſſet. Simulque & Nicephorus epiſcopus reſpondit: Mirabilis imago & digna valdè nimis quoniam potuit mulierem eruere de abominabilis ludibrij operatione. Et poſt hæc ſic alius lector legit: Beati Antipatri epiſcopi Boſtrorum ex Sermone de fluxu ſanguinis, vbi poſt multam explanationem ſanctus inquit: Adepta donum, titulum erexit Chriſto, diuitias quidẽ medicis expendens, diuitias verò reliquas offerens Chriſto. Et poſt hæc ſic iterùm ſeparatim pro miraculo fluxuoſæ mulieris patriarcha reſpondit: Sicut & imaginem quæ titulatur Chriſto eam offert, quemadmodùm fluxuoſa titulum. Similiter & Baſilius epiſcopus reſpondit: Propriè dicere iubet & ſuſcipit prolixè qui faciũt imagines. Tamen veſtra à Deo inſpirata veridica excellentia, ipſam ſynodum legi facere poteſt in Actione quarta, vtrùm ſic eſt, an non.

IN ACTIONE SEXTA, TOMO TERTIO.

Cap. 12. Reprehẽſio. QVòd non pertineat ad imaginum adorationẽ, vt illi ſtultiſſimè & irrationabiliter putãt, quod per Legiſlatorem ſcriptum eſt: Eccè vocaui ex nomine Beſeleel filium Huri, filij Hur, de tribu Iuda,& repleui eum ſpiritu ſapientiæ & intelligentiæ ad perficiẽdum opus ex auro & argento,& dedi ei ſociũ Ooliab filium Achiſamech,&c. Exod. 31.

Reſpõſio. Pro his firmiſſimis exemplis prædeceſſor noſter ſanctiſſimus dominus Gregorius ſecundus iunior Papa, in ſuo ſacro Concilio (quod & in alio Concilio prædeceſſoris noſtri domini Stephani Papæ, vnà cum ſacerdotibus partium Franciæ atque Italiæ acto, ſuſceptum & veneratum eſt) in eoipſo præſidente ſanctiſſimo ac beatiſſimo quondàm, domino Gregorio Papa per ſemetipſum, ſimiliter dixit: Si contraria ſentientibus, & irritas facere quęrẽtibus antiquas patrũ traditiones, ſalutis occurreret cõuerſio, ſufficerẽt vtiq; ea, q̃ ſuperiùs à nobis ex patrũ teſtimonijs vel ſacris dicta ſunt documẽtis. Sed quia videmus,qd̃ mœrẽtes dicimus, pleroſq; turbatis mẽtibus ſtatuta cõturbare Eccleſiæ: iõ fratres chariſſimi extenditur ſermo, & cupimus ad compeſcẽdam erroris inſaniã adhuc ex veteribus documentis aliquid dicere. forſan reſipiſcent inquieti. In libro enim Exodi ſic legimus: Locutus eſt Dominus ad Moſen, dicens: Loquere filijs Iſrael, vt tollãt mihi primitias: ab omni homine, qui offert vltroneus, accipietis eas. Hæc ſunt autẽ, quæ accipere debetis,& cætera per ordinem, vſq; ad duos Cherubim, qui erunt ſuper aream teſtimonij, cuncta quæ per te mandabo filijs Iſrael. Nam & aliud protulit teſtimonium ex libro tertio Regum, vt ſileant garrientes mandato Dei. A Salomone conſtructo templo, inter alia fecit in oraculo duos Cherubim de lignis oliuarum. & infrà: Et ſculpſit in eis picturam Cherubim,& palmarum ſpecies, & anaglypha valdè prominentia,& texit ea auro: & operuit tam Cherubim,quàm palmas & cætera auro. Eccè chariſſimi fratres, conſideremus quid Deo mandante Moſes fecerit, quidve Salomon ſapientiſſimus iuſſu conſtruxerit diuinõ, &c. Quantò debemus puro corde & animo ſculptum Chriſtum DEVM noſtrum, ſanctamque ſemper Virginem eius genitricem Mariam, apoſtolos quoquè vel omnes ſanctos Dei per eorum ſacras effigies atque imagines colere vel adorare, & ad propitiãdum nobis petere & relaxari delicta. Nos non ob aliud nomen imagines facimus & adoramus, ſed pro nobis incarnato verbo DEI. Si autem manufacta omnia abijcienda ſunt, neque arca fœderis, neque aurei & cælati Cherubim eius debuerunt recipi, quæ per Beſeleel & Ooliab facta ſunt iuxta 3.Reg.6. Exod.25.

præceptum DEI. Si verò illa ſuſcepta ſunt, & hæ imagines opportunè recipiuntur, quoniam ſecundùm DEVM fiunt. Vndè & operantur, ſicutì & arca, multa miracula. Nam & arca & Cherubim, vt & hæ, ſinè anima erant, & manufacta, & ſculpta. Sed ſicut illic per illa operabatur DEVS & glorificabatur, ità & hæ ſimili modo ſecundùm viſiones & reuelationes Prophetarum coloribus diſtinctè efficiuntur. Et nè aliquis propter adorationem, quæ à prædeceſſoribus noſtris ſanctiſſimus præſulibus promulgata eſt, oblatrare præſumat, ſciat ipſos talē adorationem docuiſſe, qualem prædeceſſor noſter ſanctus Gregorius egregius doctor & Papa in Epiſtola ſua, quam in præfato Concilio domini Stephani Papæ Herulphus epiſcopus prouinciæ Galliarum ciuitatis protulit, vbi inter cætera Secundinum ſeruum
lib.7.e.53 Dei incluſum Galliæ docuit, dicens: Scimus quia tu imaginem Saluatoris noſtri ideò non petis, vt pro DEO aut quaſi Deum colas, ſed ob recordationem filij DEI, vt in eius amore recaleſcas, cuius te imaginem videre conſideras. Et nos quidem non quaſi ante diuinitatem ante illam proſternimur, ſed illum adoramus, quem per imaginem aut natum, aut paſſum, aut in throno ſedentem recordamur: Et dum nobis ipſa pictura quaſi ſcriptura ad memoriam filium DEI reducit, animum noſtrum aut de reſurrectione lætificat, aut de paſſione demulcet. Ideoque direximus tibi ſurtarias duas, imaginem Saluatoris, & ſanctæ DEI genetricis Mariæ, beatorumque Petri & Pauli Apoſtolorum continentes, per ſupradictum filium noſtrū diaconem, & vnam crucem, & clauem pro benedictione à ſanctiſſimo corpore Petri Apoſtolorum principis, vt per ipſum à maligno ſis defenſus, per cuius ſanctum lignū munitum te eſſe credis, &c.

IN ACTIONE QVARTA.

Cap. 13. Reprehēſio. Quòd Theodoſius Myrenſis epiſcopus ridiculosè & pueriliter egerit, qui vt imaginum adorationem adſtrueret, ſomnia archidiacoui ſui in eodem Synodo retulit.

Reſpōſio. Cui dubium eſt, quòd & in vetere & in nouo teſtamēto pluribus per ſomnia futura reuelata ſunt? Sed vt de pluribus optimum vnū memoremus, ſancti Ambroſij Mediolanenſis epiſcopi teſtimonium proferimus, qui in expoſitione ſanctorum martyrum Gerualij & Protaſij, inter reliqua ait: Tertia verò nocte, confecto ieiunis corpore, non dormienti, ſed ſtupenti quædam mihi apparuit tertia perſona, quæ ſimilis erat beato Paulo Apoſtolo, cuius vultus me pictura docuerat, &c. Hoc teſtimoniū à Sergio ſanctiſſimo quondàm Archiepiſcopo eccleſiæ Rauennatis per Ioannem diaconem ſuum in præfato Concilio ſanctæ recordationis Domini Stephani pædeceſſoris mei pro ſacrarum imaginum veneratione oblatum eſt.

Item S. Gregorij Theologi in Epitaphio Cæſarij fratris ſui, inter cætera: Tunc Cæſarium meum videbo nunquàm abeuntem, nunquàm remeantem, nūquàm lamentatū, nunquàm miſerum, ſed ſplendidū, glorioſum, excelſum, qualis mihi & in viſione apparuiſti. Hoc dilecte fratrum mihi &c. Sed & S. Gregorius Papa in Dialogis ſuis meminit de quibuſdam beatiſſimis viris, atque religioſis fœminis, ſimulque puellis, quòd ſanctam Dei genitricem Mariā atque principes Apoſtolorum Petrum & Paulum, & ſanctos martyres viderint in tranſitu ſuo. Vndè eos cognouerunt, niſi per picturam, ſicut & B. Ambroſius, vt ſuperiùs exarauimus, dixit?

IN ACTIONE QVARTA.

Cap. 14. Reprehēſio. Deliramentum errore plenum, quod de retruſo quodam dixerunt, qui dæmoni iurâſſe, & ipſum iuramentum irritū feciſſe perhibetur: cuius Abbas non mediocriter deliràſſe dinoſcitur, dicens, ei commodius eſſe omnia in ciuitate lupanaria ingredi, quàm abnegare adorationem imaginis Domini, aut eius ſanctæ genitricis.

Reſpōſio. Hoc teſtimonium ex libro Præcipui Doctoris S. Sophronij oblatum eſt, & nullus eſt, vt opinamur, inter orthodoxos Chriſtianos, qui eis deiloqua dogmata, vel quodlibet explanationis opuſculū reſpuere auderet. Item S. Ioannis Chryſoſtomi in amputatione capitis S. Ioannis Baptiſtæ, inter cætera: Oportebat enim eum*

* ſacris imaginibus.

Item in epiſtola S. Gregorij Papæ ad Ianuarium epiſcopum Caralitanū directa, vobis demonſtrantes iam ſuperiùs exarauim*.

IN ACTIONE SECVNDA.

Cap. 2. Reprehēſio. Inutile & dementia prolatum, & riſu dignum dictum Agapij Cæſareę Cappadocię epiſcopi reprehenditur in eo, quòd dixit: Scriptum eſt in noſtris diuinis ſcripturis.

Reſpōſio. Diuina ſcriptura pro ſalute hominum prædicari à fidelibus videtur. Et ideò extimamus quòd dixiſſet, In noſtris diuinis ſcripturis, gloriam & decorem fideliter ex ipſis ſe habere deſiderans, ſimulque ab eadē ſacra Scriptura ſe docente dicere, quemadmodùm in ſanctorum patrum opuſculis ſcriptū eſt, &c. S. Auguſtini de prouerbio Salomonis Tractatu, inter cætera: Habent & ipſi ſacramenta noſtra, habent ſcripturas noſtras, habent Amen & Alleluia noſtrum, habent plerique ſymbolum noſtrum, &c.

IN ACTIONE QVARTA.

Cap. 3. Reprehēſio. Inutile & demens, & errore plenum dictum, quòd dicunt, Qui Deum timet, honorat omninò, adorat & veneratur ſicut filium

liam Dei Christum Dominum nostrum, & signum crucis eius, & figuram sanctorum eius.

Respõsio. Ex libro beatì Augustini de Filio Abraham ducto ad sacrificium, inter cætera: Non enim frustrà moti estis, cùm hoc dicerem, Crux cornua habet. Sic enim duo ligna compinguntur in se, vt speciem crucis reddant. Sicut ergò in imagine crucis multis locis videmus vt fiant duo cornua, quibus infigantur manus, cornibus hærentem arietẽ crucifixum Dominum video,&c.

IN EADEM ACTIONE.

Cap. 4. Reprehẽsio. De eo, quòd idem Ioannes non rectè dixit: Per imaginem, quæ per colores apparet, adoratur fortitudo eius & glorificatur, & ad memoriam venimus de eius in terra præsentia.

Respõsio lib. 7. Epistio. 53. Item ex epistola S. Gregorij Papæ, Secundino seruo Dei incluso directa, inter cætera: Quòd imaginem illius, quem colis, tibi dirigendam per Dulcitium diaconum tuum rogàsti, valdè nobis tua postulatio placuit: quia illum in corde tota intentione quæris, cuius imaginem præ oculis habere desideras, vt visio corporalis quotidiana semper reddat exoptatum, & dum picturam vides, ad illum animo inardescas, cuius te imaginẽ videre consideras,&c.

IN ACTIONE QVINTA.

Cap. 5. Reprehẽsio. De eo, quòd dicunt, Eiusdem criminis reus est, qui imagines spernit, cuius & Nabuchodonosor, qui olla regum Iuda protulit è sepulcris, & Iudaici regis oculos occisis filijs eruit, & Cherubim de templo abstulit.

Respõsio. Iam per epistolam sancti Gregorij Papæ superiùs exactiuimus, qualiter imagines non sunt spernendæ, sed venerandæ. Vndè prædecessores nostri sæpiùs dicti sanctissimi põtifices in sacris Concilijs talem dedêre sententiam: Si quis sanctas imagines Domini nostri Iesu Christi, & eius genitricis, atque omnium sanctorum secundùm sanctorum patrum * venerari noluerit, anathema sit.

* deest. doctrinã, aut aliquid eiusmodi.

IN EADEM ACTIONE.

Cap. 6. Reprehẽsio. De eo, quòd secundùm Demetrij diaconi dictum, incautè & inordinatè parẽtes eorum egérunt, duos libros inargentatos, eô quòd quiddam de imaginibus in his continebatur, comburentes, & alterius libri duo folia præciderunt.

Respõsio. Hoc proprium hæreticorum factum demonstratur, quemadmodùm in eorum pleudosynodo inb quondàm Constantino hæretico imperatore delirauerunt.

Sancti Cyrilli ex epistola ad Successum episcopum Neocæsareæ, inter cætera: Deficientes aduersùs has increpationes machinati sunt aliquid amatum, & hæretica impietate dignum. Corrumpentes enim epistolam, & quædam auferentes, & quædam addentes ediderunt, vt putaretur memorabilem illum similia sentire Nestorio, & qui cũ eo,&c.

Item sanctæ sextæ synodi in tertia Actione, inter cætera: Sermo sanctæ Memoriæ Mennæ Archiepiscopi Constantinopoleos ad Vigilium beatissimum Papam Romanũ de eo, quòd vna sit Christi voluntas. Et exurgentes legati Apostolicæ sedis Romæ, exclamauerunt: Pijssime Domine, falsatus est præsens liber quintæ synodi,&c.

Item fertur in ipsa sancta sexta synodo: Sancta sexta synodus dixit: Eccè & hoc testimonium sancti patris peremisti. Non congruit orthodoxis ità circuntruncatas sanctorum patrum voces deflorare: hæreticorum potiùs proprium hoc est. Macarius hæreticus dixit: Et iam dixi, quia quærens instabilire intentionem meam, hoc modo defloraui. Sancta synodus exclamauit: Hæreticum seipsum manifestè demonstrauit,&c.

IN EADEM ACTIONE.

Cap. 7. Reprehẽsio. De eo, quòd in eodem libro in tabulis argenteis, Leontiùs à secretis imagines cernens, antiquissimum & ingeniosissimum sui erroris emolumentum se inuenisse gloriatus est.

Respõsio. Actiõ. 8. Item ex eodẽ sancto sexto Cõcilio iter cætera: Constantinus pijssimus Imperator, & sancta synodus dixerunt: Edicat Macarius, vt quid hæc quæ necessaria sunt, circunrecidit de testimonio sancti & probabilis patris? Macarius hæreticus dixit: Ego testimonia quæ defloraui, secundùm proprium intentum defloraui. & post pauca: Sancta synodus dixit: Eccè benignissime Domine, & hoc testimonium abscidit. Nanque pòst testimonia per iussionem vestræ fortitudinis relegantur, ostendent defloratione eius obumbrata,&c.

IN EPISTOLA IMPERATORIS.

Cap. 8. Reprehẽsio De eo, quòd Constantinus & Irene in epistola sua venerabili Papę vrbis Romę scripserunt: Rogamus tuã paternitatem, & maximè Deus rogat, qui nullum hominem vult perire.

Respõsio. Luc. 22. In sancto Euangelio ità ait Dominus: Simon, eccè satanas expetiuit vos, vt cribraret sicut triticum. Ego autem rogaui pro te, vt non deficiat fides tua: & tu aliquandò conuersus, confirma fratres tuos,&c.

Item in Epistola beati Pauli Apostoli, inter cætera: Quoniam quidem DEVS erat 2. Cor. 5. in Christo mundum reconcilians sibi, non reputans illis delicta ipsorum, & posuit in nobis verbum reconciliationis. Pro Christo ergò legatione fungimur, tanq̃ Deo exhortãte per nos. Obsecramus pro Christo, reconciliamini Deo.

Item Sancti Iohannis Chrysostomi

Digitized by Google

in Sermone de Aſcenſione Domini, inter cætera: Diſce quòd non noſtra deprecatione, qui eum offenderamus, ſed poſtulatu eius, qui iuſtè nobis fuerat iratus, pax facta eſt. Pro CHRISTO nanque, ait Apoſtolus, legatione fungimur, tanquàm Deo rogante per nos. Quid hoc eſt? ipſe rogat, qui iniuriam paſſus eſt? Valdè, inquit. Nam Deus clemens, & ipſe tanquàm miſericors pater deprecatur. Et vide qui medius eſt, qui reconciliator acceſſit, non angelus, non Archangelus, ſed ipſe filius deprecantis, &c.

Item eiuſdem ſancti Ioannis Chryſoſtomi in interpretatione Epiſtolæ ad Romanos, inter cætera: Quid enim poſt hæc? Iam non prophetas, iam non angelos, iam non patriarchas, ſed ipſum miſit filium: & occiſus eſt & ipſe veniens, & nec ſic extinxit amorem, ſed accendit ampliùs, & manet rogans. & infrà: Et clamat Paulus, dicens: Pro Chriſto enim legatione fungimur, tanquàm Deo exhortante per nos. Obſecramus pro Chriſto, reconciliamini DEO, & poſt pauca: Conſideremus quoties eum iniuria affecerimns poſt millia bona, cùm tamen perſtiterit rogans: quoties eum tranſgreſſi ſimus, cùm tamen ipſe non negligat nos. &c.

Sermo. 5.

IN ACTIONE QVARTA:

Cap. 9. Reprehẽſio.

De eo, quòd prefatus Ioannes dixit: In hominis forma luctatus eſt cum ipſo, & uocauit eum Iſrael, quod eſt, interpretatum, mens videns Deum.

Gen. 32.

Reſpõſio. Gen. 28.

Ex libro ſancti Gregorij Theologi de Deitate, inter cætera: Iacob enim ſcalam excelſam vidit. & poſt pauca: Et quaſi cum homine, Deo colluctabatur. & poſt cætera: Et certamen pietatis tranſlationem vocationis accepit, trãſnominatus pro Iacob Iſrael, &c.

Item ſancti Auguſtini de luctatione Iacob cum angelo inter cæteta: Tenebat ergò & luctabatur, quaſi cum carnali habitu Iacob amplecti volens. Ille autem dicebat: Dimitte me carnaliter, quia eccè iam manè eſt, vt ſpiritaliter illumineris, &c.

IN EADEM ACTIONE,

Cap. 10. Reprehẽſio.

Quòd non rectè ſentiant, qui dicunt, Si ſecũdùm Moſis legitimam traditionem præcipitur populo, purpura hyacinthina in fimbrijs in extremis veſtimentis poni, ad memoriam & cuſtodiam præceptorum: multò magis nobis eſt per aſſimilatã picturam ſanctorum virorum videre exitum conuerſationis eorum, & horum imitari fidem ſecundùm Apoſtolicam traditionem.

Hebr. 13.

Reſpõſio.

Credimus quia incognitum non habetis illud, quod S. Gregorius Papa, ut ſuperiùs exarauimus, in epiſtola ſua dixit, Et quia in locis venerabilibus ſanctorum depingi hiſtorias non ſinè ratione vetuſtas admiſit. Et quatenùs iterùm, dum ſuper Ezechielem pphetam tractaret de diſtinctioni ſacri eloquij, adiunxit: Scriptura ſacra cibus noſter eſt & potus. & poſt pauca: In rebus enim obſcurioribus, quæ intelligi nequeunt niſi exponantur, cibus eſt: quia quicquid exponitur vt intelligatur, quaſi manditur vt glutiatur. In rebus verò apertioribus potus eſt. Potum enim non mandendo glutimus. Apertiora ergo mandata bibimus, quia etiã non expoſita intelligere valemus, &c. Vndè & à prædeceſſoribus meis ſanctiſſimis pontificibus in eorum ſactis Concilijs expoſitum eſt, de veteribus hiſtorijs inter plura promulgantibus: Si verò illa ſuſcepta ſunt, & hæ imagines oportunè ſuſcipiuntur, quoniam ſecundùm Deum fiunt. Vndè & operantur, &c.

Hom. 10.

IN ACTIONE QVARTA.

Cap. 11. Reprehẽſio.

Quòd non benè Ioannes presbyter ſenſerit, qui vt imaginum adorationem adſtrueret, dixit: Et Ieſu Nauæ duodecim lapides ſtatuit in Dei memoria.

Reſpõſio. Ioſu. 7.

In libro Ioſuæ ſcriptum eſt: Ioſue verò ſcidit veſtimẽta ſua, & cecidit pronus in terram coram arca Domini vſque ad veſperũ, tam ipſe quàm omnis Iſrael, miſeruntq; puluerem ſup capita ſua. & poſt pauca: Dixitq; Dominus ad Ioſue: Surge, cur iaces pronus in terra? Peccauit Iſrael, & prævaricatus eſt pactum meum. & iterùm poſt pauca: Surge, ſanctifica populum, & dic eis: Sanctificamini in craſtinum, &c. Eccè proſtratus ante arcam fœderis Ioſue, exauditus eſt. Vndè melliſluus doctor ſanctus Gregorius Papa in epiſtola ſua, de qua ſuperiùs exarauimus, Secundino ſeruo Dei in Gallijs incluſo directa, inter cætera monuit, dicens: Et nos quidem non quaſi ante diuinitatem, ante ipſam proſternimur, ſed illum adoramus, quem p imaginem aut natum, aut paſſum, aut in throno ſedentem recordamur, &c.

Cap. 12. Reprehẽſio.

Quòd non ſit æqualis adoratio, vt illi dicunt, Nathan prophetæ erga Dauid regem, adorationi imaginum.

Reſpõſio. lib. 4. c. 1.

Ex libro ſancti Gregorij Papæ ſuper Iob, inter cætera: Ità cùm in ſacro eloquio ſola hiſtoria adſpicitur, nihil aliud quàm facies videtur: ſed ſi huic aſſiduo vſu coniungimur, eius nimirùm mentem quaſi ex colloquutionis familiaritate penetramus. Dum enim alia ex alijs colligimus, facilè in eius verbis agnoſcimus, aliud eſſe quod intimãt, aliud quod ſonant. Tantò autem quiſque notitiæ illius extraneus redditur, quantò in ſola eius ſuperficie ligatur, &c.

Item in eodem libro inquit: Quid per Dauid, qui manu fortis vel deſiderabilis interpretatur, niſi redẽptor noſter accipit? Quid per eius donũ, niſi Eccleſia deſignat? & poſt pauca: Inquiſitio enim diuinitatis Dñi, fons

oc-

Digitized by Google

occultus est: apparitio verò incarnationis ipsius, fons patens. Quid autem per Ierusalem, quæ visio pacis accipitur, nisi eadem sancta Ecclesia demonstratur? In ipsa enim mundi corde Dominum contemplantur, de
Ephes. 2. quo scriptum est: Ipse est enim pax nostra, qui fecit vtraque vnum, &c.

Cap. 3. Reprehẽsio. Quòd sententia Ioannis Constantinopolitani, quam illi in testimonium adorandarum imaginum trahunt, non ad id, quod illi putant, pertinere dinoscitur.

Respõsio. Multæ sententiæ sancti Ioannis Constantinopolitani in sæpiùs nominata referuntur synodo, & qualis ex ipsi sit, quæ non ad id quod putauerunt, pertineat, siluerunt. Nam in prædecessorum nostrorum sanctorum pontificum Concilijs sancti Ioannis Chrysostomi ità fertur sententia, inter cætera: Omnia tibi ministrant homini, magis autem imagini: quia & quandò imperiales vultus & imagines in ciuitatem introeunt, obuiant iudices & senatus cum laude & timore, non tabulam honorantes, neque fusę ceræ scripturam, sed vultum Imperatoris: sic & mundi hominum non terenam speciem honorantes, sed cœlestem vultum veneremur, &c.

IN ACTIONE QVARTA.

Cap. 14. Reprehẽsio. Quòd iudices, qui in præfata synodo fuerunt, insolenter & incongruè artem, pictoriam extollere conati sunt, dicentes: Pia est enim ars pictoris, & non rectè eam quidam insipienter detrahunt. Ipse enim pater pictorem piè agentem commendat.

Respõsio Beatum Asterium toto Oriente sanctum habent, & dum de gestis sanctæ Euphemiæ sermonem fecisset, laudauit eius martyrium, sicut per ordinem viderat illud liquidiùs pictum. Et ideò similiter & illi ipsam laudauerunt picturam aduersùs hæreticos dicẽtes. Quia insipienter eam detrahunt. S. Gregorij Theologi in Sermone de beato Gregorio Nysseno, inter cætera: Putas ergò sufficiunt hæc, aut & breuiter virum nobis sermo describet? Si oportet, quemadmodùm studiosi pictores multotiès committentes colores, vt perfectionem nobis sermonis formam addam, & describam vobis purissimum & manifestissimum, &c.

Item sancti Ioannis Chrysostomi in sermone in cœna Domini, inter cætera: Nam sicut pictores pingendam tabulam vestigijs quibusdam obumbrare, consueuerunt, & sic colorum varietate perficere: ità & Christus fecit. In mensa & typi Pascha describit, & Pascha veritatis ostendit, &c.

Item ex libro sancti Augustini de Proue-
2. Cor. 6. rbio Salomonis, inter cætera: Os nostrum patet ad vos ô Corinthij. Os suum aperuit attentè, & ordinem posuit linguæ suæ, laudans creaturam tanquàm creaturam, creatorem tanquàm creatorẽ, angelos tanquàm Angelos, cęlestia tanquàm cęlestia, terrestria tanquàm terrestria, &c.

IN EADEM ACTIONE

Cap. 15. Reprehẽsio Inutile & mendacio plenum dictum Iohannis presbyteri & legati Orientalium, dicentis, Non contraeunt pictores scripturis, sed quicquid scriptura dicit, hæc demõstrãt, quatenùs concordes sint scripturis.

Respõsio. Iam sępiùs superiùs exarauimus, qualiter per sacram Epistolam suam, Sereno episcopo Massilienſi directam, sanctus Gregorius eximius doctor & Papa, inter cętera docuit: Ac deindè subiungendum, quia picturæ imaginum, quæ ad ædificationem imperiti populi factæ fuerant, vt nescientes literas, ipsam historiam intendentes, quid dictũ sit discerent, &c.

Item sancti Iohannis Chrysostomi in interpretatione Psalmi 50. cuius initium: Pictores imitantur arte naturam, & colores coloribus permiscentes, visibiles corporum depingunt imagines. & post pauca: Et Imperatorem sedentem, & barbarum subditum, & gladium acutum, & fluuios decurrentes, & campos varijs coloribus adornatos, & omnia quæ videntur per artem imitantes, mirabilem historiam vidẽtibus præstant, &c.

IN ACTIONE QVINTA,
Et inuentum est in quarta.

Cap. 16. Reprehẽsio Falsissimum & omni ridiculo dignum dictum Ioannis presbyteri, qui non minùs cæteris in imaginum adoratione insanisse dinoscitur. Ait enim: Qui adorat imaginem, & dicit, quoniam hic est Christus filius Dei, non peccat.

Respõsio. Sancti Augustini in Psalmi 86. explanatione, inter cætera: Angustias enim omnia penè corpora patiũtur, nec vbiquè esse possunt, nec semper Diuinitas autem; quæ vbique præstò est, vndiquè ad eam potest duci similitudo, & totum potest esse in similitudinibus, quia nihil eorum est in proprietatibus. Nunquid CHRISTVS est ianua, quemadmodùm videmus ianuas factas à fabro? non vtiquè, & tamen dixit: Ego sum Ioan. 10. ianua. Aut nunquid sic est pastor, quomodò videmus pastores istos præpositos pecorum? &c.

EX SENSV.

Cap. 17. Reprehẽsio. Quòd illi libri, Vitæ patrum, quorum authores ignorantur, non prorsùs idonei sint ad testimonia danda, & ad hæc, quæ in contentionem veniunt, confirmanda.

Item ex libro sancti Augustini de Quæstionibus in Euangelio secundùm Lucam, inter cætera: Vasa eius in domo, sunt sensus carnales, quibus ad inuestigandam veritatem, quæ intellectu capitur, multi utentes In Decr. Iuon. par. 4. c. 141.

penitùs erraûerunt, &c. Vitæ enim patrum ſinè probabilibus authoribus minimè in Eccleſia leguntur. Nam ab orthodoxis titulatæ & ſuſcipiuntur & leguntur. Magis enim paſſiones ſanctorum marryrum ſacri canones cenſuerunt, vt liceat eas etiàm in Eccleſia legi, cùm anniuerſarij dies eorum celebrantur.

Cap. 18. Reprehẽſio. Quòd non bonam habeant memoriam, qui vt non obliuiſcantur ſanctorum, vel certe ipſius Domini, idcircò imagines erigunt.

Reſpõſio. Ex commentario ſancti Hieronymi in Matthæũ Euangeliſtam, inter cætera: Iſtiuſmodi homines dum volunt alterius imperitiam reprehendere, oſtendunt ſuam. Quanuis enim tenuis humor & liquens eſca, tamen cùm in venis & artubus concocta fuerit & digeſta, per occultos meatus corporis, quos Greci πόρους vocant, ad inferiora delabitur, & in ſeceſſum vadit, &c. Item S. Auguſtini in Interpretationem pſalmi 98. inter cætera: Sion dicta eſt ciuitas, quæ eſt Hieruſalem: dicta autem ex interpretatione quędam nomen accipiens, quia Sion ſpeculatio dicitur, id eſt, viſio & contemplatio. Speculari enim, proſpicere eſt, vel conſpicere, vel intendere vt videas. Eſt autem Sion omnis anima, ſi intendit videre lucem quæ videnda eſt. Nam ſi ad ſuam attenderit, tenebratur: ſi ad lucem illius attenderit, illuminatur. Quia tamen manifeſtum eſt, Sion ciuitatem Dei eſſe, quæ eſt ciuitas Dei, nisi ſancta Eccleſia? &c.

INTERROGATIO.

Cap. 19. Vt ſcientes nos faciant, in veteri vel nouo Teſtamento, aut in ſex Synodalibus Cõcilijs iubeantur imagines facere, vel factas adorare.

RESPONSIO.

Nos quidem infrà ſcientes facimus, ſicuti iam fecimus, quia & in veteri, & in nouo Teſtamento, ſiue in ſex ſynodalibus Concilijs ſemper venerandæ faciunt ſacræ imagines, & factæ, inter ſancta ſanctorum titulabãtur. Nam illi nobis dicere debebant, in quali de ipſis ſex ſynodalibus Concilijs reprehenſę ſint ſacræ imagines. Enimuerò in primo ſancto Concilio ſæpiùs oſtenſum eſt, quia ſanctus Sylueſter Papa, & Conſtantinus Chriſtianiſſimus Imperator venerati ſunt ſacras imagines, & cum nomine Chriſtianitatis palàm coram omnibus fideliter, atque mirabiliter eas oſtenderunt: & à tunc vſque hactenùs ſanctorum pontificum, videlicet, Sylueſtri, Marci & Iulij miræ magnitudinis ſanctæ eorum eccleſiæ apud nos ſunt depictæ, tam in muſiuo, quamq; in cęteris hiſtorijs cum ſacris imaginibus ornatis. Item in ſancto II. Concilio ſanctus Damaſus elegantiſſimus Papa propriam ſuam fecit Eccleſiam, cuius S. Gregorius Papa meminit in Dialogis, quæ ex nomine conditoris, Damaſi vocatur: ſimiliter à tunc vſque hactenùs hiſtoriis ſacris & imaginibus pictam habemus. Iterùm & de ſancto tertio Concilio, ſanctus Cœleſtinus Papa proprium ſuũ cœmeterium picturis decorauit. Magis autem ſucceſſor eius beatus Sixtus Papa fecit baſilicam ſanctæ Dei genitricis Mariæ, cognomento Maiorem, quæ & Ad Præſepe dicitur. Templũ S. Mariæ maioris Romæ à quo conſtructum. Simili modo & ipſe tam in metallis aureis, quamque in diuerſis hiſtoriis, ſacris decorauit imaginibus. Sed & per togatum eius, Valentinianus Auguſtus fecit imaginem auream cum duodecim portis, & Saluatore, gemmis precioſis ornatam, quam voto gratiæ ſuper confeſſionem beati Petri Apoſtoli poſuit. & à tunc vſque hactenus apud nos ab omnibus fidelibus venerantur. Itemque de ſancto iiij. Concilio, egregius atque mirificus prædicator ſanctus Leo Papa & ipſe fecit Eccleſias, quas in muſiuo & diuerſis hiſtorijs ſeu imaginibus pingens decorauit. Magis autem in baſilica beati Pauli Apoſtoli, arcum ibidèm maiorem faciẽs, & in muſiuo depingens Saluatorem Dominum noſtrum IESVM CHRISTVM, ſeu viginti quatuor Seniores, nomine ſuo verſibus decorauit: & à tunc vſque hactenùs fideliter à nobis venerantur. Et de ſancto quinto Concilio ſanctiſſimus Vigilius Papa in Lateranenſi Patriarchio baſilicã faciens, pulcherrimè eam decorauit picturis, tam in hiſtorijs, quamque in ſacris imaginibus. Multo ampliùs verò eius ſanctiſſimi ſucceſſores dominus Pelagius, atque dominus Ioannes miræ magnitudinis eccleſiam Apoſtolorum à ſolo ædificantes, hiſtorias diuerſas tam in muſiuo, quàm in variis coloribus cum ſacris pingentes imaginibus, & à tunc vſque hactenùs à nobis venerantur. Sed & ſanctus Gregorius Papa in monaſterio ſuo pulchrum fecit Oratorium, & ipſum diuerſis hiſtoriis pingi fecit, atque ſacras ibidèm erexit imagines; vbi & cum beato Eleutherio pro ægritudine ſtomachi ſui ingreſſus, in oratione pariter exauditi ſunt. Et ille vir ſanctus Eleutherius, quem dicunt & mortuum ſuſcitâſſe, ante ipſa ſacras imagines ſe proſternens, diuinam exorare clementiam cum ſancto Gregorio non dubitauit: ſed fidem ferentes perfectam, pariter exauditi ſunt, & vſque hactenùs apud nos venerantur. Sed & eccleſia Arrianorum, cuius ipſe ſanctus Gregorius in Dialogis ſuis meminit, placuit eidem ſancto Gregorio, vt in fide catholica introductis illic beati Sebaſtiani & ſanctæ Agathæ martyrum reliquiis, dedicari debuiſſet, quod & factum eſt. Et poſt miraculum, quod in eadem eccleſia factum eſt, diuerſis Grego. li. 3. Dialog. cap. 33. li. 3. c. 30.

Hiſtorijs

Hiſtorijs ipſe beatus Gregorius pingi fecit eam, tam in muſiuo quàm in coloribus, & venerandas imagines ibidèm erexit: & à tũc vſque hactenùs venerantur. Si enim voluerimus enarrare per ordinem, noſtri prædeceſſores Pontifices quantas eccleſias fecerũt vſque nunc, mirificè in eis ſacras imagines erigentes, atque diuerſas hiſtorias pingẽtes, necnon & venerantes, Apoſtolicè audemus dicere, deficiet nos tempus enumerandi, atque eorum ædificia cum ſacris imaginibus & hiſtorijs explanandi. In ſexto verò ſancto Concilio non ſolùm contemnere non ſunt auſi, ſed etiàm eaſdem ſacras imagines venerantes ſtatuerunt, agnum CHRISTVM DEVM noſtrum ſecundùm humanam figuram, & in imaginibus à nunc pro veteri agno retitulari. Quapropter ſanctus Ambroſius Mediolanenſis Epiſcopus in libro tertio de Fide, inter cætera pro huiuſmodi docuit: Seruemus ergò præcepta maiorum, nec hæreditaria ſignacula auſi rudis temeritate violemus. Librum ſignatum illum propheticum non ſeniores, non Poteſtates, non Angeli, non Archangeli aperire auſi ſunt: ſoli CHRISTO explanandi eius prærogatiua ſeruata eſt. Librum Sacerdotalem quis noſtrũm reſignare audeat, ſignatum à confeſſoribus, & multorum iam martyrio conſecratum? Quem qui reſignare coacti ſunt, poſteà tamen damnata fraude ſignârunt. Qui uiolari non auſi ſunt, confeſſores & martyres exiterunt. Quomodò fidem eorum poſſumus denegare, quorum victoriam prædicamus? Nemo metuat, nemo formidet, &c. Si verò hæretici ſanctam catholicã & Apoſtolicam Eccleſiam non oppugnâſſent, ſancta ſex Synodalia Concilia neceſsè fieri non fuiſſet. Similiter ſi à Leone & Conſtantino hæreticis Imperatoribus ipſa ſancta catholica & Apoſtolica Eccleſia pro ſacris imaginibus non fuiſſet oppugnata, prædeceſſores mei ſanctiſſimi Pontifices Concilia nequaquàm feciſſent, neque nos poſtmodùm fieri annueremus, niſi pro tot millibus animarum, quæ in hæreſi manentes, & quotidiè in eam deficientes, in laqueo periclitabantur diaboli. Sicut enim in ſancta quarta Synodo definitum eſt, pro vera fide dicentibus ità: Quam nos à noſtris maioribus traditam, debemus cum omni competenti deuotione defendere, & dignitatem proprię venerationis beato Apoſtolo Petro intemeratam & in noſtris temporibus conſeruare: quatenùs beatiſſimus Romanæ ciuitatis Epiſcopus, cui principatum ſacerdotij ſuper omnes antiquitas contulit, locum habeat ac facultatem de fide & ſacerdotibus iudicare. Et ideò prædeceſſor noſter ſanctiſſimus Gregorius iunior Papa, ſcribens ad Leonem & Conſtantinum hæreticos Imperatores, Pro ſacris imaginibus, inquit, omnia & ipſa noſtra tradimus, ſi contigerit, corpora. Nam nunquàm nouitatem recipimus, aut à religione paterna ulla declinamus ratione. Diuina enim uox interminatur, quæ per omnia debet præcaueri: Si totum mundum quis lucretur, & animæ ſuæ faciat detrimentum, lucratus eſt nihil.

Heb. 11.

Can. 82.

Lib. 3. c. 7.

Apoc. 5.

Synodi cõtra Iconomachos.

Matt. 16.

Item & in alia ſua Epiſtola pro ipſis ſacris imaginibus rationabiliter eos increpans, inter cætera dixit: Legitur nanque dixiſſe quidam doctiſſimus ac venerabilis pater, quia duo ſunt, quibus principaliter hic regitur mundus, authoritas videlicet ſacrata Pontificum, & regalis poteſtas. In quibus tanto grauius pondus eſt ſacerdotum, quanto etiã pro ipſis regibus hominum in diuino reddituri ſunt examine rationem. Et idcircò nequaquàm nos quiſpiam terminos patrum noſtrorum tranſgredi facere valebit, neque nouitates uocum imponere: ſed in ea orthodoxa fide, quam ſuſcepimus, manentes, & olitanam traditionem amplectentes, prædeceſſorum noſtrorum ſanctiſſimorum Pontificum proculdubiò veneramur & tenemus pro ſacris imaginibus Cõcilia, nullum quẽlibet iam exindè contrarium ſermonem ſuſcipientes, neque rationem reddentes. Nam ſanctus Gregorius mellifluus Doctor in Homilia ſuper Ezechielem Prophetam, dum de intellectu ſacri eloquij per temporum incrementa pollente tractaret, adiunxit: Pertranſibunt plurimi, & multiplex erit ſciẽtia. Sancti patres, quos per ſacram Scripturam cognoſcimus, ante legem quidem in vnius DEI cognitione ſaluati ſunt, perfectam vitæ ſimplicis obedientiam habentes, & ſæpè videndo Angelos, iam aliquid de contemplatione tangentes. Data autem lege, ſancti Patres etiàm in decem ſunt mandatis eruditi, vt per cognitionem vnius DEI, etiàm in legis ſe operibus exercerent. Superueniente autem gratia per Teſtamentum nouum, omnis fidelis populus vnum DEVM Trinitatem eſſe cognouit, & uirtutem Decalogi in eius agnitione compleuit. Vndè ſciẽdum nobis eſt, quia & per incrementa temporum creuit ſcientia ſpiritalium patrũ. Plùs nanque Moſes, quàm Abraham: plùs Prophetæ, quàm Moſes: plùs Apoſtoli, quàm Prophetæ in omnipotentis DEI ſcientia eruditi ſunt. Fallor, ſi hæc ipſa ſcripturæ teſtimonijs non affirmo. Pertranſibunt, inquit, plurimi, & multiplex erit ſcientia. Sed hæc eadem quæ de Abraham, Moſe, Propheris & Apoſtolis diximus, ex eiuſdem ſcripturæ verbis, ſi poſſumus, oſtendamus. Quis enim neſciat, quia Abrahã cum DEO locutus eſt? & tamen ad Moſen Dominus dicit: Ego ſum DEVS Abraham, & DEVS Iſaac, & DEVS Iacob: & nomen meum Adonai non indicaui eis. Eccè plùs Moſi quàm Abrahæ innotuerat, qui illud de ſe Moſi indicat, quod ſe Abrahæ non indicâſſe narrabat. Sed videamus ſi Prophetę plùs q̃ Moſes, diuinam

Gelaſius Papa in Epiſtola ad Anaſtaſium Imperat.

Homil. 16

Dan. 12.

Exod. 3. & 6.

diuinam ſcientiam appræhendere potuerunt. Eccè Pſalmiſta dicit: Quomodo dilexi legem tuam Domine? tota die meditatio mea eſt. atque ſubiungit: Super oēs docētes me intellexi, qa teſtimonia tua meditatio mea eſt. & iterùm: Super ſeniores intellexi. Qui ergò legē meditari ſe memorat, & ſup oēs docētes ſe ac ſup ſeniores itellexiſſe teſtatur, quia diuinā ſcientiam plùs quàm Moſes acceperat, manifeſtat. Quomodò autem oſtē ſuri ſumus, quia plùs ſancti apoſtoli edocti ſunt, quàm prophetæ? Certè veritas dicit: Multi reges & prophetæ voluerunt videre quę videtis, & non viderunt. Plùs ergò quàm prophetæ de diuina ſcientia nouerunt, quia quod illi in ſolo ſpiritu audierant, ipſi etiàm corporaliter videbant. Impleta itaque eſt ea, quam diximus, Danielis ſententia, quia pertranſibunt plurimi, & multiplex erit ſcientia. Quantò enim mundus ad extremitatem ducitur, tantò nobis æternæ ſcientiæ aditus largiùs aperitur, &c.

Pſal. 118.

Luc. 10.

Dan. 12.

Item S. Gregorij ſuper Iob, inter cætera: Sancti quippe doctores, qui ad virtutem & alios inſtruunt, hoſtes deuorant, dum eos intra corpus ſuum per vim cõuerſionis immutant: quos lapidibus fundæ ſubijciunt, quia dum fortes quoſque in ſancta Eccleſia viros inſtituunt, per eos aduerſariorum ſuperbiētium pectora dura confringunt. Quid nanque per fundam, niſi ſancta Eccleſia figuratur? Funda nanque dum in gyrum mittitur, ſicut de illa lapides exeunt, quibus aduerſariorum pectora feriantur: ità ſancta Eccleſia dum volubilitate temporum per tribulationum circumitum ducitur, fortes ex illa viri prodeunt, quibus quaſi lapideis ictibus iniquorum corda tundantur.

Lib. 34. cap. 6.

IN ACTIONE SEPTIMA.

Cap. 10. Reprahē-ſio

QVANTA ratione myſterium Dominicæ crucis ab imaginibus diſtet, quas quidem illi eidem æquiparare contendunt.

Reſpõſio Cap. 7.

S. Ambroſij Mediolanenſis epiſcopi ex libro de Incarnatione, inter cætera: Nunquid cùm & Diuinitatem eius adoramus & carnem, CHRISTVM diuidimus? Nunquid cùm in eo imaginem DEI crucemque venemur, diuidimus eum? Apoſtolus certe qui de eo dixit, Quoniam etſi crucifixus eſt ex infirmitate, uiuit tamen ex virtute Dei: ipſe dixit, quia non diuiſus eſt CHRISTVS, &c.

1. Cor. 13.

2. Cor. 1.

Item eiuſdem S. Ambroſij ex libro primo de Fide, inter cætera: Imaginem Apoſtolus dicit, & Arius dicit eſſe diſſimilem? Cur imago, ſi ſimilitudinem non habet? In picturis nolunt homines eſſe diſſimiles, & Arius diſſimilem patrem contendit in filio. & poſt pauca: Prophetæ dicunt: Splendor eſt enim lucis æternæ, & ſpeculum ſinè macula Dei maieſtatis, & imago bonitatis illius, &c.

Lib. 1. c. 4.

cap. 7.

Item ex Epiſtola ſancti Gregorij Papæ Leontio exconſuli miſſa, inter cætera: Oleũ quippe ſanctæ crucis & aloês lignum ſuſcepimus: vnum, quod tactum benedicat: aliud, quod per incenſum benè redoleat. Decebat igitur, vt bonus vir ea trāſmitteret, quæ iram nobis Domini placare potuiſſent. & poſt pauca: Prętereà benedictionem vobis ſancti Petri Aſtoſtolorum principis, clauim ſacratiſſimi ſepulcri eius, in qua benedictio de catenis illius eſt inſerta, tranſmiſimus: vt quod eius collum ligauit ad martyrium, hoc veſtrum ab omnibus peccatis ſoluat.

IN FINE LIBRI.

Cap. 21. Reprahē-ſio

DE eo, quòd Conſtantinus & Irene in ſuis ſcriptis aiunt, Per eum, qui conreguat nobis Deus.

Reſpõſio Prou. 8.

Ex Prouerbijs Salomonis, inter cætera: Meum eſt conſilium & æquitas, mea prudentia, mea eſt fortitudo. Per me reges regnāt, & legum conditores iuſta decernunt. Per me principes imperant, & potentes decernunt iuſtitiam. Ego diligentes me diligo. & poſt plurima: Miſericordia & veritas cuſtodiunt regem, & roboratur clementia thronus eius, &c.

IN ACTIONE QVARTA.

Cap. 22. Reprahē-ſio.

DE eo, quod non benè intelligant hoc, quod dictum eſt, Dominum DEVM tuum adorabis, & illi ſoli ſeruies: vt adorationem quaſi abſolutè diceret, & ſeruitium ipſi ſoli dixiſſet.

Reſpõſio. Lib. 5. c. 1.

S. Ambroſij Mediolanenſis epiſcopi ex libro de Fide quinto, inter cætera: Cùm legimus, Dominum DEVM tuum adorabis, & ipſi ſoli ſeruies: vtrùm CHRISTVM non adorandum, & CHRISTO non exiſtiment ſeruiendum? Quòd ſi illa, quæ adorauit eum, Chanaanæa impetrare meruit quod popoſcit, & Paulus apoſtolus, qui ſeruum ſe CHRISTI prima ſcriptorum ſuorum præfatione profitetur, apoſtolus eſſe meruit, non ab hominibus, neque per hominem, ſed per IESVM CHRISTVM: dicant quid arbitrentur ſequendum: vtrùm cum Ario malint ſibi ſocietatē eſſe perfidiæ, vt ſolum & uerum DEVM CHRISTVM negando oſtendant, quia nec adorandum eum, nec ſeruiendum ei iudicent: an vero conſortium malint habere cum Paulo, qui ſeruiendo atque adorando etiàm CHRISTVM, vtriquè ſolum verum DEVM voce affectuque non diffitebatur, quem pio ſeruitio fatebatur? Quòd ſi quis dicat, Quoniam DEVM patrem adoret & filius, quia ſcriptum eſt: Vos adoratis quod neſcitis, nos adoramus quod ſcimus: conſideret quando, & apud quem, & cuius ſuſcepto loquatur affectu, &c.

Matt. 15.

Rom. 1.

Gal. 1.

Lib. 5. c. 2.

Ioan. 4.

IN

IN EADEM ACTIONE.

Cap. 23. Reprehẽ-ſio. QVòd cùm Deus illocalis ſit, illi minùs doctè dixerint: Veneramur & adoramus ſicut locum Dei.

Reſpõſio. Beati Auguſtini in explanatione pſalmi 86. inter cætera: Fundamentum, inquit Apoſtolus, nemo poteſt ponere, præter id quod poſitũ eſt, quod eſt CHRISTVS IESVS. 1. Cor. 3. Eph. 2. Quomodò ergò Fundamenta prophetæ & Apoſtoli? & quomodò fundamentum CHRISTVS IESVS, quo vlterius nihil eſt? Quomodò putamus, niſi quemadmodùm apertè dicitur Sanctus ſanctorum, ſic figuratè fundamentum fundamentorum? Si ergò ſacramenta cogites, CHRISTVS ſanctus ſanctorum: ſi gregem ſubditum cogites, Chriſtus paſtor paſtorum: ſi fabricam cogites, CHRISTVS fundamentũ fundamentorum. & poſt pauca: Diuinitas autem, quæ ubiquè præſto eſt, vndiquè ad eã duci poteſt ſimilitudo, & totum poteſt eſſe in ſimilitudinibus, quia nihil horum eſt in proprietatibus. &c. Dan. 9.

Item eiuſdem S. Auguſtini ex libro 2. de Trinitate, inter cætera: Quid enim ſibi vult, quod ait Dominus: Eccè locus eſt penès me, & ſtabis ſuper petram? Quis locus terrenus eſt penès Dominum, niſi hoc eſt penès eum, quod eum ſpiritaliter attingit? Nam quis locus non eſt penès Dominum, qui attingit à fine vſque ad finem fortiter, & diſponit omnia ſuauiter? &c. Li. 2. c. 17. Exod. 33. Sap. 8.

Item S. Ioannis Chryſoſtomi de ſermone S. Pauli Apoſtoli, vbi ait, Non quod volo, hoc ago: & quoniam Iacob figura factus eſt CHRISTI, inter cætera: Venit in medio fluminum, & vt vidit ſomnium, dixit: Non eſt hîc aliud, niſi domus Dei. Etenim non vidiſti ædificium, ſed ſcalam. Sed quoniam ſciebat, quia ſcala figura eſt Eccleſiæ, dicebat: Hęc domus Dei, hęc Eccleſia eſt. Et vndè hęc domus Dei Eccleſia eſt, dicit Paulus Timotheo hæc ſcribens: Spero venire ad te citò. Si autem tardauero, vt ſcias quomodò te oporteat in domo Dei conuerſari, quæ eſt Eccleſia Dei viui, &c. Rom. 7. Gen. 28. 1. Tim. 3.

IN EADEM ACTIONE.

F. Laurentius Surius Lectori.

HVcuſquè in manuſcripto exemplari habebatur, & certum eſt hoc loco deſiderari nonnulla: ſed cùm non niſi vnicum exemplar haberemus, lacunam hanc implere non potuimus. Dabitur fortaſsis alias quandoquè implendi occaſio, ſi alia exemplaria in noſtras manus peruenerint.

DE SYNODO FRANCOFORDIEN.

Ad Lectorem admonitio F. Laurentij Surij.

SYNODI apud Francofordiam habitæ non pauci ſcriptores meminerunt, & noſtræ quoquè ætatis hęretici plurimùm eam iactitant, tanquam in illa damnata ſit œcumenica Synodus Nicęna ſecunda, quæ ſtatuit imagines piè ac religiosè venerandas. Atque ad hanc ſuam ſententiam ſtabiliendam citant Rheginonem, Abbatem Vrſpergẽſem, & quoſdam alios, cùm tamen & in Rheginone & Vrſpergenſi non obſcura vtriuſque deprauati veſtigia liceat animaduerti, aut certè Vrſpergenſis lapſus ſit, dum ſub Irene ait Conſtantinopoli Synodum habitam: & ſi quos præterea allegant, id more ſuo faciunt, id eſt, fide non bona. Iam verò etiàm ipſi hac in re tam bellè inter ſe concordant, vt ẽtſi illis accedere velis, neſcias cui potiſſimùm fides habenda ſit. Verùm hoc apud id genus homines iam antiquitùs in more poſitum eſt, nullius pẽſi habere qua fide rem gerant, modò ſuum errorem vtcunquè adſtruxiſſe videantur. Hoc autem pro comperto habendum eſt, in Synodo Francofordienſi nihil actum eſſe cõtra Nicęnam Synodum, ſed eam potiùs damnatam eſſe, quæ ſub Conſtantino Copronymo, Imperatore impijſſimo, ab Iconomachis habita eſt Conſtantinopoli contra Imagines, quamque illi ſeptimam œcumenicam dici voluerunt, ſed impetrare fruſtrà conati ſunt. Hoc enim eſt, quod Vrſpergenſis ait, eam nec ſeptimam, nec aliquid dictam eſſe, ſed quaſi ſuperuacuam ab om-

ab omnibus abdicatam. Porrò ad Synodũ Francofordienſem frequentes admodùm, id eſt, plùs minùs trecenti ex Germania, Gallia, Italia Epiſcopi conuenerunt, nec Adrianus Põtifex ſuos voluit legatos abeſſe: quæ res in cauſa fuiſſe putatur, q patres, qui illi interfuerũt, eam plenariã vocarunt. Nec tamẽ ſola imaginum controuerſia illic agitata eſt, & contra Iconomachorũ pſeudoſynodũ Conſtantinopolitanã prolata ſentẽtia, ſed etiã Elipandi hęretici, qui tũ ſedis Toletanæ in Hiſpanijs erat epiſcopus, impiũ dogma, Chriſtum Dei filium adoptiuũ aſſerens, profligatũ eſt. Atq; hæc pars ſola in his, quæ iã edimus, extat, alijs omnibus, quæ contra Iconomachos acta ſunt, prorsùs aut amiſſis, aut obliteratis, aut certè alicubi adhuc deliteſcentibus. Quod qui acciderit, etſi certò affirmare non poſſumus, tamen probabilis cõiectura eſt, factũ id eſſe opera illorum, qui quatuor illos libros cõtra Nicænam ſecundam Synodũ conſcripſerunt, qui hodiè ſub Caroli Magni nomine typis excuſi viſuntur, non abſq; inſigni contumelia tã ſancti & catholici Principis, & putida fraude hæreticorũ noſtrorum, qui ſe Euangelicos dici volunt: quorũ incredibilis impudentia ẽt in hoc apparet, q cùm modis omnibus docere velint in Francofordienſi Concilio reiectum eſſe Nicęnum ſecundum, adferunt pro ſe decretum Francfordienſis Synodi, quo illorum deplorata mentiẽdi & quidlibet fingendi libido ità coarguitur, vt mirum ſit, illos vnquàm in cuiuſquam boni viri auſos eſſe prodere conſpectum. Eſt autem decretum huiuſmodi, aut potiùs decreti particula quædã: Allata eſt, inquit, in medium quæſtio de noua Græcorum Synodo, quã de adorandis imaginibus Conſtantinopoli fecerunt. Vbì homines verſuti cùm vellent lectori perſuadere, Nicænam Synodũ hic intelligi oportere, decretum Francofordienſe corruperunt quidem, ſed mirabili Dei iudicio, vt illorum impoſtura omnibus proderetur, obliti ſunt Conſtantinopolim eradere, atque eius loco Nicæam ſubſtituere. Iam verò dum Conſtantinopolis relicta eſt, nemo tam ſtupidus eſt, qui non animaduertat eam Synodum Francofordiæ explosam eſſe, cuius ſuprà meminimus, quę ſub Conſtantino Copronymo ab Iconomachis habita eſt Conſtantinopoli. Sed valeant iſti cum malis artibus ſuis. Tu interìm, Candide lector, fruere huius Francofordienſis Synodi quæ ſuper ſunt reliquijs, quæ iam in lucem prodeunt, fruiturus quãdoquè illis, quę ad Iconoclaſtarum execrationem pertinent, ſi tandèm Deo benè volente eorum copia nobis facta fuerit.

EX IONÆ AVRELIANENSIS LIBRO I. DE CVLTV IMAGINVM,

De Felice & Elephanto hæreticis.

LEmerſit ex eadem Hiſpania, tempore ſanctæ memoriæ Caroli piiſſimi atque inuictiſſimi Auguſti, quidam Felix nomine, actu infelix, Vrgelitanenſis ciuitatis Epiſcopus, Qui iuncto ſuo ſceleratiſſimo errori Eliphanto Toletanæ vrbis Epiſcopo, ſecundum humanitatem non eſſe proprium filium Dei, ſed adoptiuum prædicare auſus eſt. Et hac virulenta doctrina, vterque Hiſpaniam magna ex parte infecit. Deinde Apoſtolorum Chriſti actus imitari, videri uolentes: cum ipſi non Apoſtoli Chriſti, ſed præcones eſſent hoſtis antiqui, vnus quiſque ſeparatim diuerſas prouincias, eadẽ ſua inſana doctrina imbuẽdas, appetiuere. Eliphãtus, ſ. Aſtutias & Galliciã, cuius diſcipulos apud Aſtures me aliquãdo vidiſſe memini, quos & Catholicorũ virorũ regionis illius qui eorũ peſanæ doctrinæ ſecundũ ſanam doctrinã rationabiliter renitebantur, relatu, perſpicuitatiſq; meæ probatu, ſecundũ eorum actũ & habitum, certiſſimos Antichriſtos eſſe liquidò deprehendi: manifeſtè cernens in illis illud B. Ambroſij compleri: Habitus mentis, in corporis ſtatu cernitur. Et illud cuiuſdã: Frons hominis, propria mentis depromit amictũ. Qualis quiſque erit, talia corda gerit. Quibus veriſſime & apertiſſime cognitis, & quia iã ſecũdũ Apoſtolicum præceptum, vt ab eadẽ ſua erronea prædicatione deſiſterent, admoniti fuerant & tamen in eodẽ errore permanebãt, vt hæreticos deuitaui. Porro idẽ Felix, cùm multis apud Septimaniã, eundẽ hauſtũ peſtiferum propinauerit, eũ tamen Gallia Germaniaq;, quantum in illo fuit, propinare voluit. Sed diuina gratia adminiculante, nullum apud Galliã Germaniamq; eius error locum inuenire quiuit, quoniã non ſolum apud Germaniã ſtudium literarum & amor ſanctarum Scripturarum, ve-

Ambr. in cap 3. 2. Tim. 1.

Tunetiam

rumetiam apud eandem Galliam (quæ ſola teſte Hieronymo, monſtra non habuit, ſed viris ſemper fortibus, & eloquentiſſimis abundauit) eiuſdem memorabilis viri ſolertiſſimo ſtudio & feruentiſſimo deſiderio actum eſt, vt Domino opem ferente, in ſibi commiſſæ Eccleſiæ filijs & liberalium artiũ adprime diſciplina, & diuinarũ ſcripturarum perfectè polleret intelligentia. Quibus milites Chriſti, vtpote inuictiſſimis armis muniti, eius vesanã doctrinã propulſauerũt. Eiuſdẽ nãque Principis iuſſu in vnũ coacti, adhibita ẽt ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Authoritate, eundẽ Felicẽ damnauerunt, immo cum Auctore ſui erroris Neſtorio quem imitatus eſt, perpetuo Anathemati mancipauerunt.

Synodus extat Caroli Magni cõtra Felicem.

SYNODVS FRANCOFORDIÆ

Ad Mœnum Habita,

Temporibus Adriani Papæ I. & Caroli Magni, Anno Regni eius XXVI.

EPISTOLA ADRIANI PAPAE ad Epiſcopos Galliciæ & Hiſpaniarum, de errore Elipandi Toletanæ ſedis Epiſcopi.

A.D. 794. ADRIANVS Papa, ſanctæ catholicæ atque Apoſtolicę primęque Pontifex ſedis, dilectiſſimis fratribus & conſacerdotibus noſtris Gallicijs Spanijsque eccleſijs præſidẽtibus, in roſeo Chri ſanguine ſalutẽ: ſi tamẽ licet de oĩbus fratribus & cõſacerdotibus dici. Nõ enim charitatis vinculo, fraterna anſula pſtringente, noſtris illigare amplexibus amoris conniuemus nodo, qui non ſunt fidei noſtræ cõioni ſynceris ſenſibus ſociati, ac p hoc à gremio S. Matris Eccleſię, lachrymabili diuiſione extãt exortes. Igit dilectiſſimus filius nr, & ſpiritalis cõpater, dñs Carolus, magnus & venerabilis princeps, rex Frãcorũ ac Longobardorũ, ſeu Patricius Romanorũ, ſæpè nos ſtyli ferculo, catholicæ fidei epulas offerẽdo, multa refectionis dulcedine ſatiare cõſueuit, & cõfluẽte ad vallẽ mentis ex alijs quibuſq; rebus amaritudinis vnda mellitis quinimmò riuulis, lætitiæ de fonte manãtibus, sũma nihilo minùs ſuauitate tẽperare nõ ceſſat. Sed qm feruenti ſuccenſus fidei zelo, ea q cõtraria orthodoxę fidei Spaniarũ de cõmunis allata ſibi pſenſit, noſtris curauit ſumma pnicitate obtutibus pſentari, B. Petri amore feliciter obſtrict⁹, nõ renuit illi honorem debitũ exhibere, & ſedis eius præſulem dignũ duxit ſacris ſyllabis conſulendũ: regiã ſcilicet vel canonicam placuit ei cõſuetudinẽ renouare. Cũq; plectus & ſagaci⁹ exploratus fuiſſet epiſtolę textus, reperta ſunt ĩ eodẽ pſeudoſyllabo perquã plurima cũ authore ſuo Elipãdo, Toletanæ ſedis Archiepo redarguenda, ac p hoc redargutionis uindicta modis oĩbus vlciſcenda. Vndè nõ mediocri dolore mẽs noſtra ſauciata, mediũ ſe in aĩum noſtrũ triſtitiæ angor immerſit. Qua de re nimioſitatis zelo cõpulſi, ex authoritate ſedis Apoſtolicę, pro cauſa ſiquidẽ orthodoxæ fidei, æquũ ratũq; per ſacros apices pſpeximus reſpondendũ. Materia aũt cauſalis pfidiæ ĩter cętera reijcienda, de adoptione Ieſu Chriſti filij Dei ſm carnem, fallis argumentationibus digeſta perfidorũ verborũ ibi ſtramina incompoſito calamo legebant. Hoc catholica Eccleſia nunq̃ credidit, nunq̃ docuit, nunq̃ malè credentibus aſſenſum pbuit. Multa quidem ſparsim in ſacris folijs diuinarum ſcripturarũ teſtimonia ſuperhoc negotio inſerta reperiri poſſunt: Sed ſi in unũ plura congeriatim colligere nõ vitam⁹, menſurã prorsùs epiſtolæ vltra modũ excedere nihilominùs iudicamur. Sufficiãt ergò panca de multis, nè moroſa legendi prolixitas deſidioſis faſtidiũ inferat, non abſtergat. Cuius nanq; melius, q̃ ipſius Domini, verba primùm ponenda ſunt? ipſius nimirùm veritatis teſtimonia inferenda. Ipſe enim de ſe innotuit, cuius filius eſſet, cùm patris nomẽ ſe aſſerat hominibus nũciâſſe. Ait enim: Manifeſtaui nomen tuũ hominibus, quos dediſti mihi de mundo. Nomen paternũ tũc manifeſtauit hominibus, cùm ſe patris filiũ verum, & non putatiuum: proprium innotuit, & non adoptiuum. Sed notandum quod dicitur, Hominibus quos dediſti mihi. Non enim ſunt iſti ex illis hominibus, quos ei pf dederat, & immò, quos ille cũ patre ante mũdi conſtitutionẽ elegerat, qui eum adoptiuũ, & non propriũ, filium confitent, quaſi alienus aliq̃n à patre fuerit: aut p carnis extraneus ab eo factus eſſet aſſumptionẽ, cùm vt verbũ caro fieret, una extiterit Patris Filijque voluntas, ſicut ſcriptũ eſt: Vt faceré voluntatẽ tuã Deus meus volui. Hinc aliàs ait: Aſcendo ad Patrẽ meũ, & Patrem veſtrum. Diſtinctè enim dixit, meũ, & veſtrũ. Eius, videlicet non p gratiã, ſed per naturã: nr verò, per gratiã adoptionis. Porrò nunquàm non fuit filius, quia nũquàm non fuit pf. Semper eum & ubiquè diſtinctè patrẽ ſuũ appellat. Pater, inquit, meus vſque modò operatur, &

Ioan. 17.

Ibid.

Pſalm. 39.

Ioan. 20.

Ioan. 5.

Carolus conſulit Pontificẽ.

Iohan.17. ego operor. Et rursùs: Pater, clarifica filium
Iohan.10. tuum, vt filius tuus clarificet te. Et, Pater meꝰ quod dedit mihi, maius omnibus est. Quòd si secundùm eorum callidam tergiuersationem cũcta quæ protulimus, ad Diuinitatem tantummodo filij Dei referenda opinantur: dicant, vbi nunquàm communi affectu dixerit nobiscum, Pater noster. Scit enim, inquit,
Matth. 6. Pater vester, quid vobis opus sit. Non ait, Noster, quasi nobiscum adoptatus per gratiam. Et alibì: Estote ergò & vos perfecti sicut & pater vester cœlestis perfectus est. Cur
Matth. 5. non dixit, Noster? Quia aliter noster, & aliter suus. Hinc rursùs ait: Si vos, cùm sitis
Matth. 7. mali, nôstis bona dare filius vestris, quanto magis pater vester qui in cœlis est, dabit bona petentibus se? &c. Hinc Paulus electionis vas ait: Proprio filio suo non perpercit
Rom.8. Deus, sed pro nobis omnibus tradidit illum. Scimus enim quia non est traditus secũdùm Diuinitatẽ: sed secundùm id ꝙ homo verus erat, illũ nimirùm q traditus est, i. hominẽ, ipsum Apostolus propriũ Dei filiũ ꝓtestat. Quid enim ꝑstabilius, q due clarius & oĩ religione deuotius, q̃ B. Petri primi pastoris eccle-
Matt. 16. się, felici cõfessione ꝓclarę fidei tenere fundamentũ? Fũdamentũ, inqt Magister gentiũ,
1.Cor.3. aliud nemo potest ponere, ꝑter id ꝙ positum est, quod est Christus Iesus. Huius nimirum fundamẽti immobilis soliditatẽ B. Petrus nõ carne, & sanguine, sed patre reuelãte de cœlo, confitendũ declarauit: cùm, refutatis quorũdã opinionibus, quid in discipulorũ animis fides oparet, cunctorũ cognitor explorare t, solus ꝓ se & pro omnibus & pro vnitate vnus testimoniũ fidei phibuit, dicẽs: Tu es
Matt. 16. Christus filius Dei viui. Qui mox cõfessionis ꝑmiũ, nulla interueniente mora, adeptus, & cęli ianitor, & ligãdi soluẽdiq; arbiter factus est aĩarũ. Statimq; Dñs: Et ego dico tibi, q a tu es Petrus, & super hãc petrã ædificabo Ecclesiã meã. Sup hác, inqt, petrã quã cõfessus es, & à quo vocabuli sortitus es dignitatẽ, sup hãc soliditatẽ fidei Ecclesiã meã ædificabo. & idcircò portæ inferi, i. hęretici, nõ ꝑualebunt aduersùs eã: ꝑ quos aditus mortis pandit, vt ad inferni claustra, eorũ errores sequẽdo, descẽdãt, q se à B. Petri fidei cõmunione dissociãt, relicta heu miseri inuiolabilis petræ incõcussa firmitate, sup lubrica & arenosa ru-
Matth. 7. ralia ꝓfidiæ domũ ædificare festinãt. Inundatione aũt, iuxta Dei beatificã vocẽ facta, illisum est limen domûs, & cecidit, quia nõ erat fundata sup petram. O q̃ bonè, fidei eius immobiliter ꝓstente muro, oĩm hæreticorum fluxa sunt machinaméta destructa. Nũquidnã dixit Petrus, Tu es Christus, qui propter nos factus es filius hominis, & ꝑ adoptionẽ factus es filius Dei? Absit. Hoc nec Petrus cõfessus est, nec sancta Ecclesia sup firmã fundata petram, i. fidei fundamentũ, ꝙ Christus est, cõfiteꝰ: quã Christus ꝓtegit & defendit, & Petrus Christi auxilio fultus gubernat: sed vna voce cũ Petro Christũ Dei filiũ cõfiteꝰ: quia vnus est Christus, Dei hominisq; filius, nũ ꝑ gratiã adoptionis, sed ꝓpria filij dignitate. Sufficerẽt quinimmò, in his duobus vel Matt. 18.
tribus testibus stare omne verbũ: sed ꝓpter cõtrouersias litigãtiũ, q falsis obiectionibus cõiecturaliũ q̃stionũ molimine, veritatis refragari nituntur adsertionibus, adhibeamus quinetiã alios veritatis testes, sanctos s. prædicatores nostros, qui in gremio Catholicæ Ecclesiæ lacte fidei sunt nutriti, & ad tantam perfectionis maturitatẽ ꝓtingere meruerũt, quatenùs & solidi cibi capaciores fierent, & minutiùs turbis frangẽdi peritiã retinerent.
Athanasꝰ. B. igitur Athanasius Alexandrinæ Sedis antistes, sancto afflatus spiritu, hoc modo fidei suæ exorsus principium dedit: Confitemur filiũ Dei ante secula sempiternum ex patre genitũ, nouiss. verò tẽporibus ꝓpter nostrã salutẽ de Maria Virgine natũ, sicut scriptum
Galat.4. est: Quando venit plenitudo temporis, misit Deus filium suum factum ex muliere. Ac deincèps: Si quis verò aduersùs diuinas scripturas docet, alium dicens filium Dei, & alium qui ex Maria Virgine, hominẽ secũdùm gratiam adoptatum sicut nos, quasi essent duo filij, vnus secundùm naturam, qui ex Deo: & vnus secundùm gratia, qui ex Maria: & si qs Dñi nostri carnem desursum dicit, & non ex Virgine Maria: aut mutatam Deitatẽ in carnem, & cõfusam, aut alienatam, aut passibilẽ Deitatem, aut inadorandã Dñi nostri carnẽ sicut hominis, & nõ adorandam Dñi & Dei carnem, hunc anathematizat sancta catholica & Apostolica Ecclesia, iuxta Pauli uocem,
Galat. 1. dicentis: Si quis aliter euangelizauerit vobis præter quod accepistis, anathema sit. Eloquẽtissimus vir sanctus Gregorius Nazanzenus,
Nazanzenus. ad Clidonium ità scribit: Si quis introducit duos filios, vnum quidem qui ex Deo & patre, secundum verò qui ex matre, & non eundem, vt adoptionis excedat gratiam., quæ ꝓmissa est his qui rectè credunt, alienum eum à nostro consortio iudicamus. Naturæ verò duę, Deus & homo. Nam & animam, & corpus. Filij uerò non duo, neque dij, neq; duo
Rom. 7. homines, quanuis Paulus interiorem & exte-
Ephes.3. riorẽ hominem appellauerit. Sed huius ex-
2.Cor.4. positio capituli, tempore reseruatur opportuno. Venerabilis verò pater Augustinus &
Augustinus. admirabilis doctor, in quodam sermone super Euangelio Ioannis, inter cætera sic ait: Non enim nos nati sumus de Deo, quomodò ille vnigenitus, sed ad optati per gratiam ipsius. Ille enim venit v nigenitꝰ soluere peccata. Aduertat tandèm aliquãdò obstinata dementia vestra, & abijcientes opera tenebrarum, induti arma lucis, relictaque nocte perfidiæ, in die synceræ, fidei honestè ambulare. Pensate quid Doctor iste dixerit, adopta-
Rom. 13. tos nos, esse per gratiam ipsius, qui peccata soluere venit, quomodo per illius gratiã nos sumus adoptati: si ipse consors nobis in adoptionis

prionis gratia fuit: credatur ergò (quod dici nefas eſt) particeps etiã nobis in cauſa peccati. Nam ſicut peccata noſtra non tolleret, ſi ipſe peccatum haberet: ità adoptionis gratiam nobis non tribueret, ſi ipſe propter hominem quem adſumpſit ſinè ſorde peccati, neceſſarium eguerit, vt gratiam adoptionis acciperet. Animaduertite quid dilectus Iohannes Baptiſta & præcurſor dixerit: Iohannes, inquit, teſtimonium perhibuit, quia ipſe eſt filius Dei: Ipſe eſt, inquit, vnus idemq; Iohan. 1. Oportebat, ait B. Auguſtinus, cùm capituli huius myſterium exponendo reuelaret, vt ille baptizaret qui eſt filius Dei vnicus, non adoptiuus. Adoptati filij, miniſtri ſunt vnici: Vnicus autem habet poteſtatem adoptare Iohan. 3. miniſtrum. Scriptum eſt enim: Pater diligit filium, & omnia dedit in manu eius. Adoptiuis verò filijs non dedit omnia, ſed quædam dona chariſmatum. Pater diligit filium: ſed quomodò pater filium, non quomodò Dominus ſeruum: quomodò vnicum, non quomodò adoptatum. Iam nunc videamus quid de hac re ſentiat prædeceſſor noſter B. Gregorius egregius doctor, ſagaciſſimus verbi Dei indagator & venerabilis pater. Deniquè in libris moralibus ſancto repletus ſpiritu, inter cætera de eo quod ſcriptum eſt, Iob. 1. Eratque vir ille magnus inter omnes Orientales: Omnes, inquit, qui in hunc orientem fide conſiſtunt, rectè Orientales vocantur. Sed quia omnes homines tãtummodò homines, ipſe autem oriens Deus & homo, rectè dicitur, Erat magnus inter omnes orientales, ac ſi apertè diceretur: Omnes qui in fide Deo naſcuntur, ſuperat: quia non vt cæteros adoptio, ſed natura illum Diuinitatis exaltat: Et rursùs alibi idem ipſe: Quia omnis homo tantummodò homo eſt, ipſe autem Deus & homo, in terra ei ſimilis nõ eſt: quia etſi adoptiuus quiſque filius ad percipiendam diuinitatem proficit, nequaquàm tamen vt Deus naturaliter eſſet, accepit. Item ipſe in eodem libro B. Iob, de eo quod ſcriptum eſt, Eccè Iob. 36. Deus excelſus in fortitudine, & nullus ei ſimilis in legiſlatoribus: ac ſi diceret, Qui humilis videbat in infirmitate, excelſus manet in fortitudine. Et poſt paululùm: Legiſlator Ioſue, legiſlator Moyſes, legiſlatores etiàm prophetæ, vel cũctos legiſlatores dicere poſſumus, quos ex lege admonuiſſe recta populum ſcimus. ſed huic mediatori in legiſlatoribus ſimilis nullus eſt: quia iſti gratuitò vocati ex peccatis, ad innocentiam redeunt. Redemptor autem noſter, homo ſinè peccato eſt, filius ſinè adoptione. Nã etſi homo quidem, ſed extra menſuram hominum credẽdus eſt. Vndè benè dicitur: Nullus ei ſimilis in legiſlatoribus. Eccè de quo ſcriptura dicit, Deus excelſus in fortitudine, & nemo ei ſimilis in legiſlatoribus & de quo alia ſcriptura dicit: Quis in nubibus æquabitur Domino? aut q̃s ſimilis erit Deo inter filios Dei? Pſal. 88.

Tanta nimirùm vos temeritatis demẽtia deludit, vt æquare eum nubibus & legiſlatoribus non erubeſcatis. Adoptiuum eum filiũ quaſi purum hominem, calamitati humanæ ſubiectum, & (quod pudet dicere) ſeruum eũ impij & ingrati tantis beneficijs, liberatorẽ noſtrũ non pertimeſcitis venenoſa fauce ſuſurrare. Cur non veremini queruli obtrectatores, Deo odibiles, illum ſeruum nuncupare, qui vos de ſeruitute diaboli liberauit? cui ſeruituti vos iterùm nitimini perfidiæ ſpontè colla ſubmittere? Porrò cùm eſſetis ſerui peccati, ipſe vos liberauit gratuito munere per adoptionis gratiam in ſortem filiorum Dei. Nunquid non ſonat de vobis vox illa Domini, dicentis: Ego honorifico patrem meum, & vos inhonoraſtis me? Iohan. 8. Tales gratiarum actiones infelices ei refertis, vt qui vos honorificè liberos precio ſanguinis fecit, eũ vos iniuriosè adoptiuum & ſeruum caninis non confundamini linguis latrare? Nam & ſi Eſa. 49. in vmbra prophetiæ dictus eſt ſeruus, propter ſeruilis formæ conditionem, quã ſumpſit ex virgine, ſicut ſcriptum eſt: Conſideraſti ſeruum meum Iob, quòd non ſit ei ſimilis Iob. 1. in terra: hoc nos vnà cum B. Gregorio intelligimus, & ſecundùm hiſtoriam de S. Iob, & allegoricè de Chriſto dictum. Nunquid propterea ſerui ei nomen imponere debemus, quia ſub perſona Iob, ſcriptura eum typicè deſignabat? Hinc etiàm alius propheta, membrum ſcilicet ſacri corporis, ex perſona ſummi capitis tropica clamat inuoluente vaticinia nube: O Domine, ego ſeruus Pſal. 115. tuus, ego ſeruus tuus & filius ancillæ tuæ. Et rursùs: Da imperium puero tuo, & ſaluum fac filium ancillæ tuæ. Pſal. 85. Et illud: Noli timere ſerue meus Iacob, & rectiſſime quem elegi. Iſa. 44. &c. quæ cuncta & iuxta literam propheticè & myſticè reuelata, noſtri mediatoris deſignant perſonam, quòd quilibet catholicorum virorum huius prophetiæ myſterio vſus, quemadmodùm in quodam libro de incarnatione Domini, beatus Ambroſius ſimile quid dixerit, propter eos videlicet hæreticos, qui phantaſticũ aut etiàm ſemiplenum Dominicum corpus ſacrilego ore ſuſurrant. Nunquid docuerunt eum ſeruum vel adoptiuum prædicare, cùm vniuerſalis Eccleſia Euangelicis atque Apoſtolicis imbuta lucidiſſimis documẽtis, DEVM ac Dominum ſuum totis medullis cordis, tota animi deuotione in dextera eum patris profitetur ſedentem? Poſtquàm autem ceſſauit vmbra veritatis, & ipſa in promptu manifeſtata eſt veritas, quæ ſub allegorica ſylua latebat, nuſquàm eum à patre ſeruum vocatum legimus, ſed filium, & dilectum, & ſuum: nec filium Dominum eum ſuum appellaſſe, ſed patrem. Nam Deus & homo Iohan. 10. erat, qui ſecũdùm Deum dicebat, Ego & pater vnum ſumus: & ſecũdùm hominẽ, Pater maior me eſt, & tamẽ nõ ait, Pater Dominus Iohan. 14. meus

meus eſt: ſed, maior. Enimuerò etiàm in ipſo articulo paſſionis, in quo ſeruilis forma pati parata erat, vbi omnis humanæ conditionis infirmitatis monſtrabatur, non eum
Matt. 26. Dominum appellauit, ſed patrem: Pater, inquit, ſi fieri poteſt, tranſeat à me calix iſte.
1. Tim. 3. Quoniam magnum pietatis ſacramentum, quod apparuit in mũdo, iuxta Pauli vocem, adſumptum eſt in gloria. Nullus vnquàm Euangeliſtarum, nemo Apoſtolorum ſeruum eum commemorat, ſed Dominum & ſaluatorem. Nam Thomas cùm exploraret veſtigia vulnerum, quæ claui & lancea intulerunt, exclamauit, dicens: Dominus meus &
Iohã. 20. D E V S meus. Petrus ait: Domine, tu mihi la-
Iohã. 13. uas pedes? Diſcipuli omnes: Domine, adau-
Luc. 17. ge nobis fidem. Paulus clariſſima mundi tuba, ſemper eum Dominum & ipſe confite-
Phil. 2. tur, & omnem linguam confiteri perdocet. Iam reuelata & impleta erat omnis figuratæ locutionis obumbratio: ipſe enim de cruce
Iohã. 19. teſtimonium perhibuit. Nam cùm accepiſſet acetum, dixit: Conſummatum eſt. Cùm autem in altari crucis hoſtiam ſe pro nobis exhibuiſſet Deo & patri in odorem ſuauitatis, & aceti poculum mixta guſtaſſet fellis amaritudine, tunc cõſummata ſunt omnia, quæ longè antè propheticis fuerant oraculis pronunciata. Hieruſalem autem per figuram ſignificat Eccleſiam. Sed in re corporea ciuitas eſt, & his ſimilia perquàm plurima & innumerabilia myſteriorum ſacramenta, figuratæ locutionis modo edita, & ænigmatibus ſensim foliis inuoluta, per ſacras paginas inueniũtur inſerta: quæ longè aliter ſunt habenda in ſpecie rerum, aliter in myſticis ve-
Pſalm. 117. neranda figuris. Dictus quippe eſt in myſte-
Matt. 21. rio Redemptor noſter lapis angularis, pro-
Ephe. 2. pter duos parietes vtriuſque populi, vt faceret vtraq; vnum: Dictus eſt etiàm petra, pro-
1. Cor. 10. pter firmitatem. Dictus eſt nanq; & agnus,
Iohan. 1. proprer innocentiam & manſuetudinem & ſacrificium, quod in altari crucis, pro nobis obtulit Deo & patri. Nunquidnam lapis & petra eſt inſenſibilis creatura? aut agnus eſt irrationale animal? aut vitulus laſciuum pecus? Nam etſi propter ſerui formam & iniuriã paſſionis, paulominùs ab angelis eſt minoratus, propter triumphum tamen victoriæ & gaudium, reſurrectionis gloria & honore
Pſal. 8. eſt coronatus. Conſtituiſti eum, ait Pſalmiſta,
Heb. 2. ſuper opera manuum tuarum. Omnia ſubiecisti ſub pedibus eius. Omnia nanq; poſt gloriam reſurrectionis ſubiecta ſunt ei: haud
Matt. 28. dubiò angeli & omnis creatura. Dominum igitur angelorum omnisque creaturæ, cuius ſub pedibus cuncta ſubiecta ſunt, vos dicitis ſeruum & adoptiuum? Paulus nanque mundi lilium, & Eccleſiæ pulcherrima roſa, templum ſcilicet ſpirituſſancti & prædicabilis
Phil. 2. doctor, in vniuerſo ore ſuo Dominum eum & non ſeruum appellat. ait nãque: In nomine I E S V omne genu flectatur cęleſtium, terreſtrium, & infernorum: & omnis lingua confiteatur: quia Dominus I E S V S Chri- 2. Cor. 5.
ſtus in gloria eſt Dei patris. Vndè & alias dicit: Etſi nouimus Chriſtum ſecundùm carnẽ, ſed iam nunc non nouimus illum. Acſi patẽter diceret: Etſi nouimus eũ mortalem, paſſibilem, vulneri deditum, ſed iam in gloria patris ſcimus eum ab omni humanæ conditionis debito alienum. Paulus electionis vas Phil. 2.
docet, vt omnis lingua confiteatur, quia Dominus I E S V S Chriſtus in gloria eſt Dei patris: cur ſurda aure, & erroris obuoluto tenebris corde, hunç locum ſcripturæ legendo tranſilitis? Paulus omnem linguam Dominum I E S V M eum confiteri, hortatur & docet: & veſtra lingua non confunditur ſeruum eum & adoptiuum latrare? Hæc nanq; ſtultiloqua lingua in fruſta eſt pręcidenda, & p mille (vt ità dixerim) partes minutiùs detruncanda. Cur vos non reuocant ad viam veritatis & lucis, cæci, ſceleſti, immites, & incompoſiti, tam ſalubria ſcripturarum documẽta? qui cadentes ſicut Balaam, apertos habetis oculos, nihil videntes: & quia in foueã Num. 22. 23. 24.
erroris corruiſtis, ideò lumine veritatis priuati, ignorantiæ veſtræ tenebras non videtis. Apertos vos dicitis habere oculos. Sed quia Gen. 3.
à ſtatu rectitudinis cecidiſtis, idcircò patrem mendacij, qui Adæ in peccati nocte aperuit oculos ad malum, & clauſit in bonum, intuemini, & patrem luminis non adſpicitis, quo diſcuſſa nocte peccati, iuſtitiæ nobis diem veritatis radio illuminauit. Nunquìd non lo- Iacob. 1.
giſtis, quia omne datum optimum, & omne donum perfectum deſurſùm eſt, deſcendens à patre luminum? cur vos de deorsùm à patre mendacij & rectore tenebrarum harum, nummum expoſcitis peccatorum? Cur cum Col. 2.
antiquo ſerpẽte renouare vultis delicti chirographum, quod dulcis clementiæ bonitas, vnica ac ſingularis pietas, cruci affixit in arce, & roſeo precioſi ſanguinis abluit oſtro? An neſcitis quia ab origine mundi vſque ad mediatoris aduentum, huius emptionis debitum, veneni gutta calamo ſcribentis infuſa, mendacijque fraude deceptionis falſitas exarata, omne humanum genus in ventrem malitiæ ſuæ trahens, quaſi fluuium ingurgitantem abſorbuit, ſicut de eo ſcriptum eſt: Abſorbebit fluuium, & nõ mirabitur: & ha- Iob. 40.
bet fiduciã quòd influat Iordanis in os eius. Quur non præcauetis miſeri, nè fortè propter perfidiam veſtram eleuet ſe Iordanis in vndam tumeſcentem, glomeratisque fluctibus extra ripas, vos in locis paluſtribus euomat, ſtatimque ſerpens ille vos inueniat in cœno erroris defixos: apertoque crudelitatis ore, ſumma vos rapacitate deglutiat? Intelligite quæ dico. Per Iordanem, Eccleſiam vel baptizatorum aduertite multitudinem: Per tumeſcentem vndam, cenſuram diſciplinæ & anathematis iacturam. Extra ripas enim Iordanis, extra gremium Eccleſiæ.

Eccleſiæ. Per cœnum, hæreſeam pollutionẽ. In ſerpẽte, diabolus debet intelligi: qui ideò hæreticorum corda perfidiæ veneno ſauciare inhianter deſiderat, vt eos quaſi ebrios, ſauce deuoret impietatis. Cur beati Petri par uipenditis glorioſæ confeſſionis inuiolabilẽ fidem? Quur ſacratiſſimi Pauli Apoſtoli plena ſacramentorum myſterijs deſpicitis perſpicua documenta? Quur non per Euangelicas paginas planam & directam catholica luce perfuſam uiã repetitis veritatis? Quur non tot teſtiũ CHRISTI veridicas ſimpliciter ſacratiusque prolatas ſuſcipitis ſanctiones, ſed magis his credulitatis præbetis aſſenſum, quæ veſtris auribus diabolica ſibilat lingua? Patris teſtimonio, de filio perhibentis, non creditis, qui dixit: Hic eſt filius meus dilectus? Spiritusſancti oſtenſionem in ſpecie columbæ, quia ipſe eſſet dilectus filius, nihili penditis? Super quẽ putatis ſpiritum ſanctum in ſpecie columbæ deſcendiſſe? Super DEVM, an ſuper hominem? An propter vnam perſonam Chriſti, ſuper Dei hominisque filium? Spiritus nanque ſanctus cùm ſit inſeparabiliter amborum, patris videlicet & filij, & ex patre filioque eſſentialiter procedat, quo pacto credi poteſt ſuper DEVM deſcendiſſe, à quo nunquàm receſſerat, & à quo ineffabiliter ſemper procedit? DEI enim filius, ſecundùm id quod Deus eſt, ſanctum ſpiritum cum patre nunquàm à ſe recedẽte, inenarrabibi modo mittit: & ſecundùm id quod homo eſt, ſuper ſe venientem ſuſcepit. De eo ergò, id eſt, de hominis filio, ſuper quem ſpiritusſanctus deſcendit, licèt vnus ſit Dei hominisq; filius, vox patris intonuit, dicẽs: Hic eſt filius meus dilectus, in quo mihi benè complacui. Si ſecundùm diuinitatem dixiſſet, nequaquàm diceret, In quo mihi benè complacui: ſed tantummodò, In quo mihi benè placuit. Sed dum dicit, Complacuit: totam ſimul Trinitatem compræhendit, quiain homine CHRISTO tota complacuit Trinitas. Animaduertite quia nihil vobis reſtat, vt ſecundùm diuinitatem tantummodò credatis dixiſſe patrem, Hic eſt filius meus: ſed potiùs ſecundùm humanitatem, ſuper * quem ſpiritusſanctus dicitur deſcendiſſe. Iohannes clamat, dicens: Ego neſciebam eum, ſed quid miſit me baptizare in aqua, ille mihi dixit, Super quem videris ſpiritum deſcẽdentem & manentem in eum, ipſe eſt. Ipſe vtique vnicus, proprius & dilectus, & non ſeruus & adoptiuus, Ipſius igitur filij teſtimonium abnuetis, qui diſtinctè ſemper eum ſuum patrem & noſtrum appellat? Cui ergò vultis credere? aut cui vultis adæquare eum? Dicit enim ipſe per Propheram? Cui adſimilaſtis & adæquaſtis me? Cui alius propheta dicit: Nõ eſt ſimilis tibi ĩ dijs Domine, & nõ eſt ſecundùm opera tua. Non eſt ſecundùm opera eius: quia ſicut ſingulariter eſt hom

Matt. 3. & 17.

Iohan. 1.

Iſa. 40. & 46.

Pſal. 85.

vltra homines, ità ſingulare eſt opus ei, & excellens omnia opera ſanctorum, qui dij non eſſentialiter propter gloriam diuinitatis, ſed nuncupatiuè pro meriti appellantur dignitate. Opus nanque eius eſt, vt ſit vnicus proprius & dilectus filius Dei. Noſtrũ opus eſt, vt ſimus ſerui per conditionem, & filij per gratiam adoptionis. Iam nunc tempus eſt, vt à labore operis, ſtyli requieſcat mucro. Nõ torpeſcat, ſed requieſcat, & ocio reparatus, ſemper ſit ad omne opus bonũ paratus. Series enim prolixæ orationis, iamiamque ſuſpenſum expoſcit verſiculi punctum: Attamẽ priusquàm libelli imponatur terminus finalis, adhibenda eſt litigatorum optio ſententialis. Eligant nanque quæ volunt: vitam aut mortem, benedictionem aut maledictionem. Optamus nanque & infinitam boni paſtoris Domini precamur benignitatis clemẽtiam, qui ouem perditam ad ouile proprijs humeris reportauit, vt relictis erroris anfractibus, in quibus malæ beſtiæ, id eſt, maligni ſpiritus commorantur, & ad viam quę ducit ad vitam æternam, fidei paſſibus Chriſto redeant pertrahente: quatenùs in ſinu matris Eccleſiæ ſuſcepti, per lamentum pœnitentiæ ſordes abluant peccatorum. & in famata eorum modeſtia, bonæ famæ recipiant priſtinam dignitatem. Nec honoris periclitentur naufragio, & à noſtro non diſiungantur conſortio: ac per hoc reconciliati cõmunioni catholicæ fidei, diuina illos pietas cęleſtiũ faciat eſſe participes gaudiorũ. Quòd ſi exigentibus indignis meritis, tam inſolubili eos malignus ſpiritus perfidiæ laqueo iuſto Dei iudicio ſtrangulauit, vt reſolui nequeant: ex authoritate prorsùs ſedis Apoſtolicæ ac beati Petri Apoſtolorum principis, & per eam quam illi magiſter & Dominus tradidit poteſtatem, & ſoluendi ligandique licentiã tribuit, quod ſinè graui mœrore non poſſumus dicere, perpetuo eos anathematis vinculo religatos, vltrici cum ſequacibus ſuis iudicamus vindicta plectendos, ac per hoc & à gremio matris Eccleſiæ & à noſtro conſortio definio alienos. Si quis autem fideliũ Deumque timentium, charitatem eis benignitatis impartiẽdo, & CHRISTI amore pro eis precis oblationem Domino offerre voluerit, non ſolùm non inhibemus, ſed vt faciat, Apoſtolica admonitione & optamus, & ſalubri incitamus exhortatione, vt DEVS omnipotens, qui neminem vult perire, & omnes homines propter nimiam bonitatem ſuam vult ſaluos fieri, reuocet eos ad viam veritatis, & ad agnitionem pertingere (ſicut dignum eſt) rectæ fidei, quæ eſt in CHRISTO IESV Domino noſtro, qui cum patre & ſpirituſancto viuit & regnat Deus in Trinitate perfecta per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

Luc. 15

1. Tim. 2.

INCIPIT LIBELLVS SACROSYLLABVS,

Catholico Salubriter editus ſtyllo in Concilio, diuino nutu habito in ſuburbanis MOGVNTIÆ Metropolitanæ ciuitatis regione Germaniæ, in loco celebri qui dicitur Franconofurd, ſub præſentia clementiſſimi principis Domini Caroli glorioſiq́ue regis, anno feliciſſimo regni eius XXVI. Placuit igitur ſancto venerandoq́ue Concilio, quatenùs hic libellus pro cauſa fidei ad Prouincias Galliciæ ac Spaniarum mitti deberet ob noxios reſecandos errores: Specialiter autem ad Elipandum Toletanæ ſedis Epiſcopum, in quo omnis huius negocij conſtat materia quæſtionum.

Huius libelli author eſt Paulinus Epiſcop⁹ Aquilegien.

SANCTO incitante ſpiritu, ac zelo fidei Catholicæ ſcintillatim ſubferueſcente clemẽtiſſimi & tranquilliſſimi glorioſiq́ue Caroli regis domini terræ, Imperij eius decreto p diuerſas prouincias regni eius ditionis ſubiectas ſumma celeritate præcurrente, multitudo antiſtitũ ſacris obtemperãdo præceptis in vno collegio adgregata cõuenit quadam die reſidentibus cunctis in aula ſacri palatij, adſiſtentibus in modum coronæ presbyteris, diaconibus, cũctoq; clero ſub prę̃ſentia prædicti principis, allata eſt epiſtola miſſa ab Elipando authore enormis negocij, Toletanæ ſedis antiſtite, Hiſpalienſi finitimæ ruri. Cumq; iubente rege publica voce recitata fuiſſet, ſtatim ſurgens venerabilis princeps de ſella regia, ſtetit ſupra gradum ſuum, ac locutus eſt de cauſa fidei prolixo ſermone, & adiecit: Quid vobis videtur? Ab anno prorsùs p̃terito, & ex quo cœpit huius peſtis inſania tumeſcente perfidiæ hulcus diffuſiùs ebulliſſe, non paruus in his regionibus, licèt in extremis finibus regni noſtri, error inoleuit, quem cenſura fidei necesse eſt modis omnibus reſecare. Cũque imprecata & conceſſa eſſet moroſa dilatio per dies aliquot, placuit eius manſuetudini, vt vnuſquiſque, quicquid ingenij captu rectiùs ſentire potuiſſet, per ſacras ſyllabas die ſtatuto eius clementiæ oblatum ſui cor pectoris, fidei munus ſtyli ferculo, mentis vi uacitate deferret. Sed ſicut mos eſt hæreticis triſtia lętis, dulcia permiſcere amaris, veneni poculum mellis ſapore temperare: quædam in eadẽ epiſtola plena blaſphemijs, & catholicę fidei reperta ſunt modis omnibus inimica: quædam verò, ſi dici liceat, inueniri poterant non reijcienda. Sed in eodem poculo in quo gutta veneni infuſa turgeſcit, mellis nihilominus amareſcit dulcedo. Qua propter ego Paulinus, licèt indignus peccator, omniumq́ue ſeruorum Domini vltimus ſeruus, Aquilegienſis ſedis Heſperijs oris accinctæ, cui DEO authore deſeruio, nomine, nõ merito, præſul, vnà cum reuerendiſſimo & omni honore digno Petro Mediolanẽſis ſedis Archiepiſcopo, cunctisq; collegis fratribus & conſacerdotibus noſtris, Liguriæ, Auſtriæ, Heſperiæ, *Emiliæ catholicarum Eccleſiarum venerandis præſulibus, iuxta exilem intelligentiæ noſtræ tenuitatem, ſancto perdocente ſpiritu, corde, lingua, ſtylo contra tra eorum veſanias qui rectę fidei ſunt aduerſarij, reſpondere non formidamus: Cùm ſit ſancta & vniuerſalis Eccleſia ſuper firmam nihilominùs immobiliter fundata petram, & portæ inferi nequeant præualere aduerſùs eam: veruntamen quia in mari huius ſeculi conſtituta perſiſtit, aduerſis hæreticorum flatibus, violentis perfidorum procellis, ſpumantibusq́ue maledicorum vndis illiſa concutitur: licèt quaſſari poſſit & mergi nequeat Chriſti firmata dextera, & Apoſtolico gubernaculo moderata: Neceſſarium tamen exiſtimo omnibus Chriſtianis, cunctisq́ue fidelibus, maximè Apoſtolicis viris, contra hoſtes eius fidei armis dimicare. Non enim Chriſti miles impetum ruentis belli debet eneruiter expaueſcere, nec effugij latibula inermis palando appetere: ſed armis militiæ ſuæ præcinctus, irrumpentium hoſtium pectora ſpiritalibus iaculis ex arcu intorquens ſcripturarum, intrepidè perforare: quatenùs & ſemetipſum fidei clypeo

Matt. 16.

peo munitus illæſum cuſtodiat, & inimicorum latera ſpiculis cruentet acutis. Nam ante certaminis trophæum, tironis non plectitur circa verticẽ triũphalis corona: cuius rei ratio Apoſtolicis euidẽtiùs adprobat documẽtis: Oportet, inqt egregius Prędicator, & de caſtris Dñicis ꝓbatiſſimus miles, hæreſes eſſe, vt hi q ꝓbati ſunt, manifeſti fiant. Alta etenim nonnunquàm diſpenſatione agitur, vt vndè cadere ad ruinam timetur vacillantibus plantis, indè valentiùs roborata, firmiter inconcuſſa perſiſtat: & antiquus hoſtis vndè ſe viciſſe ſuperbè gloriatur, indè diuina ſuperatus potentia, ſe ſuccubuiſſe doleat proſtratus. Nam quia ſuper fidei fundamentum, omnium virtutum fabricam perſiſtere non ignorat, ipſam fidei malitiæ ſuæ manu eradicare ſoliditatem feſtinat, quemadmodùm de eius ſatellitibus (id eſt, malignis ſpiritibus) per Pſalmiſtã dicitur: Qui dicunt, Exinanite exinanite vſq; ad fundamentũ. Vſq; ad fundamentũ quippe maligni ſpiritus animam inaniter ſe exinaniſſe gloriantur, ſi ab ipſo fundo mentis, fidei firmitatem, tentationum iacula exaggerando, eradicare valebunt, ſicut vtiquè nihil eſſè boni omne quod videtur bonum, niſi fuerit ſuper fidei fundamentum firmiter radicatum. Sinè fide enim impoſſibile eſt Deo placere. Firmum autem fundamentum Dei ſtat, habens ſignaculum hoc, Nouit Dominus qui ſunt eius. Licèt ille ſæuiat, ac mille modis fraude calliditatis ſerpendo extra ſepta ſanctæ Eccleſiæ hincindè ſquamas nequitiæ ſuæ Sirtis ſcopulis illiſus expoliet, ac per hoc circunquaquè diſcurrens modò in orbe circulato latenter ſe iuxta viã obiiciens, vt pedem ſimpliciter calcantis mordeat: modò in ſumma ſeſe ſuſpendens falſitatis cauda, hæreticorum pectora veneno perfidiæ inficiendo tumida reddat, ut ſauciata ea vitalia, faſtidiendo ſpiritalia alimenta euomant. Sed quia ſuper firmam petram fundata eſt, portæ inferi non prævalebunt aduersùs eam: huius nimirum peſtiferi ſerpentis inſtinctu, felliſq; poculo debriati quidam, quorum non ſunt nomina in calculo candido agni inſcripta, hæreſim veternoſam, illuſtrium fortium ſcilicet virorum calcibus mirabiliter inculcatam, Catholicaque falce olìm funditùs detruncatam, ſpinoſo moliuntur rediuiua radice ſuſcitare de ſtirpe. Adſerunt igitur, ſed falſis adſertionibus irretiti, Dominum noſtrum IESVM CHRISTVM, adoptiuum Dei filium de virgine natum: quod diuinis nequeunt adprobare documentis. Hæc igitur dicentes, aut in vtero virginis eum ſuſpicantur adoptatum: quod dici nefas eſt, quia de beata virgine inenarrabiliter ſumpſit, non adoptauit, carnem: aut certè purum eum hominem ſinè Deo natum, quod cogitare impium eſt, neceſsè eſt fateantur: ac per hoc poſteà quaſi eguerit adoptione, à patre in filium ſit adoptatus, cùm nihil Deus eguerit, qui erat in eo non per gratiam, quemadmodùm in cæteris ſanctis purisque hominibus, ſed eſſentialiter per naturam. Deus, inquit, Apoſtolus, erat in Chriſto, mundum reconcilians ſibi. Quo igitur pacto nobis adoptionem filiorum tribuit, ſi ipſe neceſſariùm eguit vt ſibi haberet? Nam quia peccatum non habuit, ideò nobis peccata donauit: quia non accepit vt vita eſſet, ſed ipſe eſſentialiter vita eſt, idcircò nobis vitam æternam indulſit. Videamus nunc quid de eius incarnatione Gabriel, cui creditum fuerat ſecretæ diſpenſationis ſacramentum, ad Mariam virginem dicat: Aue, inquit, gratia plena, Dominus tecum. Cumque turbata eſſet in ſermone, ſubiunxit angelus: Nè timeas Maria: Inueniſti enim gratiam apud Deum. Eccè concipies in vtero & paries filium, & vocabis nomen eius IESVM: hic erit magnus, & vocabitur altiſſimi filius. Iamque credula angelicis dictis, cùm ordinem tantæ nouitatis inquireret, quomodò ſinè viro fieri poſſit, mox Angelus addidit: Spiritus ſanctus ſuperueniet in te, & virtus Altiſſimi obumbrabit tibi. Ideoque & quod naſcetur ex te ſanctum, uocabitur filius DEI. Non enim ait, Adoptiuus uocabitur filius Dei: ſed abſolutè, filius Dei & filius Altiſſimi. Deniquè non de ſola excellentia maieſtatis eius tunc loquebatur Angelus, ſed potiùs de incarnata diuinitate. Porrò QVOD pronomen, neutri generis eſt: & ſanctum, ſimiliter neutri generis eſt. Ait enim: Quod enim ex te naſcetur ſanctum, uocabitur filius Dei. Et rursùs Matthæus narrat Angelũ dixiſſe: Quod enim in ea natum eſt, de Spiritu ſancto eſt. Vt palàm daretur intelligi, de corpore dixiſſe, quod de inuiolata Virgine ſumpſit, more ſacri eloquij partem pro toto: vt per ſolum corpus, totum intelligas hominem, in anima rationali ex ea natum. Sed nè quilibet ſcrupulus ambiguitatis remaneret, quia de incarnationis eius myſterio dixerit, ſtatim poſt pauca ſubinfert: Dabit ei Dominus Deus ſedem Dauid patris eius. Secundùm carnem videlicet Dauid filius dictus eſt, non ſecundùm diuinitatem. Habes igitur, quomodò de quo ſuprà dixerat, Quod enim ex te naſcetur ſanctum, vocabitur filius Dei, non adoptiuus, ſed verus: non alienus, ſed proprius: de eo ſubiecit, Dabit ei Dominus Deus ſedem Dauid patris eius. Nam quis eum adoptatſe in filium credatur, cum tota ſancta Trinitas hominem Chriſtum in vtero virginis operata ſit, ſicut ſcriptum eſt, & iuxta hiſtoriam de primo Adam, & de ſecundo (id eſt, Chriſto) in prophetiæ ſacramẽto: Faciamus hominẽ ad imaginem & ſimilitudinẽ noſtrã. Vel certè quẽadmodum in hac eadẽ Euangelica lectione, angelica voce declaratur, ait enim: Spiritus ſanctus

1.Cor.11. 2.Cor.5. Rom.8. Gal.4. Ephe.1. Luc. 1. Pſal. 136. Heb.11. 2.Tim.2. Apo.2. Matth.1. Luc. 1. Gen.1. Luc. 1.

ptatus, quia ipſe eſt propiciatio pro peccatis noſtris. Cùm enim naturam noſtram, quam in ſe adſumpſit, in dextera patris collocatum oſtendendo patri inceſſabiliter manifeſtat, propicium eum nobis aduocatus noſter quaſi interpellando efficit & benignum. Adoptiuus verò dicitur, cui nihil à patre adoptante debetur, ſed gratis indulgendo conceditur. Abuliuè nanque, & non eſſentialiter adoptiuus eſt filius dictus ſicut Moyſes in filium adoptatus eſt filiæ Pharaonis, alienus ab ea & generatione, & ſanguinis adfinitate. Hoc ideò poſuimus, vt patenter daretur intelligi, cum dici adoptatum, qui nondùm priùs fuerat proprius filium adoptantis. Vndè in Dei filium non cadit nomen adoptionis, quia ſemper verus filius, ſemper Dominus. ac per hoc & poſt aſſumptum hominem ueri filij vocabulum non amiſit, qui nunquàm verus deſijt eſſe filius. Quòd ſi iuxta veſtram veſaniam hoc putatis aduocatum eſſe, quod & adoptatum: confitemini ergò, quod eſt deterius & omni blaſphemia plenum, duos adoptiuos, filium ſcilicet & Spiritum ſanctũ. Non enim negare ualetis, Spiritum ſanctum paracletum eſſe. Quod enim Græcè παράκλητος, hoc Latinè dicit aduocatus. Fatemini quinetiã, quod eſt ſuper omne malum deterius, ſuper omnem impietatem ſceleſtius, duos adoptiuos filios, uerbum ſcilicet & Spiritum ſanctum: ut ſitis deteriores Ario & Eunomio, & maranatha anathemate Macedonio digni. Adoptiuus enim, non niſi adfectatæ locutionis, alienus dicitur filius. Omnis enim adoptatio ex affectione ducit uocabuli ſui originem: quanquàm etymologiæ ſuæ non videatur trahere ſimilitudinis ſonum. Habet nanque ex utraque parte utinàm aduerbium eleganter inſitum, ut ſi dicas: Vtinam ſis mihi in filium adoptiuum: & econtrà, Vtinàm merear à te in filiũ adoptari: ex affectu quidem dilectionis, pars ſubrepſit parti, ut in utraque conueniat dilectionis affectus. Sed videant hæretici, qui portæ ſunt inferi, quid dixerint: quinimmò peruerſio garriant ore. Obdurata nempe illorũ corda, mendaci; latibula per abrupta perfidiæ debacchantes, ſemper inquiunt: & nè veritatis luce perfundantur, in ſpelæo ſe falſitatis occulere feſtinant. Cecidit, heu prohdolor, ſuper eos inundiæ ignis, & ideò iuſtitiæ ſolem non meruerunt uidere. Sancta autem Catholica & Apoſtolica Eccleſia, quæ licèt in toto ſit orbe terrarum diffuſa, una tamen eſt amica ſponſi proxima & columba, quæ pennis deargentatis ſacri eloquij refulget pulchritudine, & in pallore auri poſteriora eius perfectæ fidei puritate clareſcunt, confitetur quin potiùs ſanctam & ineffabilem Trinitatem in unitate, ſalua ſcilicet inconfuſibiliter proprietate perſonarum: inſeparabilem ſubſtantiam confitetur ità ſanè, ut alius credatur pater, quia pater eſt qui genuit coæternum ſibi ſinè tempore & omni initio filium: & alius credatur filius, quia filius eſt qui genitus eſt ſinè initio à patre, nõ putatiuè, ſed verè: & alius credatur Spiritus ſanctus, qa Spiritus ſanctus eſt, & à patre filioq; procedit: & non eſt aliud pater, & aliud filius, & aliud Spiritus ſanctus: ſed unum, ſunt inſeparabiliter Pater & Filius & Spiritus ſanctus: non unus, ſed unum: quia alia eſt perſona Patris, alia Filij, alia Spiritus ſancti: Sed una & aqualis & conſubſtantialis & coæterna eſt patris, filijq; & Spiritus ſancti inenarrabilis diuinitatis Maieſtas, quia unus eſt Deus. Vnionem nanque in eſſentia confitemur, Trinitatem verò in perſonarum diſcretione prædicamus. Dñm igitur noſtrum Ieſum Chriſtum Dei filium verum Deũ, ſemper in patre, ſemper cum patre, ſemper credimus apud patrem. In ultimis nanque temporibus propter nos & propter noſtram ſalutem, ſecundùm diſcretæ diſpenſationis arbitrium, deſcendit de cœlo, vndè nunquam receſſerat: venit nimirùm in propria, vbi nunquàm deerat. Natus eſt de Spiritu ſancto & Maria virgine, dicente angelo: Qd enim in ea natum eſt, de Spiritu ſancto eſt. Factus verus homo, iuxta id quod ſcriptum eſt: Et uerbo caro factum eſt, & habitauit in nobis. Permanſit uerus & omnipotens Deus in utraque natura, unus Dei filius, idemque hominis filius. Nihil enim humana Natiuitas diuinæ præiudicauit Natiuitati. Adſumpſit quod non erat, permanſit in id eſſentialiter quod erat, non commixtionem paſſus, neque diuiſionem: ſed in una perſona Chriſti Deus uerus & homo permanet uerus: nõ duo filij Deus & homo, ſed unus filius, Deus & homo: non alius filius hominis, & alius Dei, ſed unus idemque Dei hominisque filius. Vndè & eos valdè execramur, qui eum adoptiuum impio grunniunt ore: quia ſicut præfati ſumus, adoptiuus dici non poteſt, niſi is qui priùs alienus eſt ab eo, à quo adoptari deſiderat. Dei ergò filius qua ratione credi poteſt adoptiuus, qui inſeparabiliter adſumpto homine in una perſona coeunte utraque natura, non duo filij, alius Dei & alius hominis, ut (ſicut illi erando æſtimant) adoptiuus ſit hominis filius, & ſinè adoptione DEI filius: ſed in una perſona unus idemque DEI & hominis filius, qui nunquàm hominem quem adſumpſit, deſeruit, etiàm nec in cruce, quandò inclinato capite tradidit ſpiritum', Paulo atteſtante qui ait: Si enim cognouiſſent, nunquàm Dominum gloriæ crucifixiſſent? Dominus gloriæ dicitur crucifixus, cùm ſola caro ſit crucifixa: ſed quia Dominus gloriæ idem ipſe erat, qui & hominis filius qui crucifigebatur, & nunquàm hominem deſeruit, ſicut dictum eſt, quem adſumpſit, ideò dicitur Dominus gloriæ crucifixus. Sunt etiàm plerique

Ibid.

Exod. 2.

Can. 6. Pſal. 67.

Matt. 1.

Ioan. 1.

Ioan. 19. 1. Cor. 2.

qui

qui adſtruunt ex tribus ſubſtantijs unam mediatoris perſonam, videlicet carnis & animæ, cùm in cauſa fidei non videatur neceſſarium, ſophiſtica diſputatione ſeculatium literarum calculos ſyllogiſtica ſpargere manu. Sufficeret enim, iuxta præcedentium Catholicorum Patrum ſaluberrimæ promulgationis doctrinam, ſincera ſimplicitatis uoce, ex utraque naturam unã perſonã confiteri ueri Dei ueriq́ue hominis Chriſti, diuina ſcilicet & humana: ſed propter eos utique, qui ſemiplenam ſinè anima rationali & ad uicem animæ diuinam naturam in carnis diſpenſatione adſumptam ſuſpicantur, Pſal.53. cùm Pſalmiſta alacri pectore dicat: Eccè eñ Deus adiuuat me, & Dominus ſuſceptor eſt animæ meæ. Pro hac igitur re & huiuſcemodi erroris nubilo, ſtyli flabello ex aere mentis, uentoſas nubium umbras diſpergere feſtinamus, quatenus æterni ſolis perfuſa radio, micantes ſtellas per cœlos valeat puris obtutibus inſpicere ſcripturarum. Non enim ignoramus, ex duabus ſubſtantijs humanam ſubſiſtere naturam, ex anima nimirùm & carne: ſed unum ſinè altero, perfectũ non efficere hominem. Quid enim caro ſinè anima, niſi terra? & quid anima ſinè carne? nònne ſpiritus? Homo enim ex utroq;, & non ex uno. Vndè quia Redemptor noſter perfectum hominem adſumpſit in Deum, idcircò ex duabus naturis Deum & hominem cõfitemur. Non enim caro ſinè anima, perfecta humana poteſt dici integraq́ue natura. Nam cùm ex limo terræ finxiſſet Deus hominem, protinùs inſufflauit in eum ſpi- Gen.2. raculum uitæ, ſicut ſcriptum eſt: Et factus eſt homo in animam uiuentem. Non igitur alter, qui formatus eſt, & alter qui inſufflatus, ſed unus idemq́; . Ex flatu nãque animata eſt terra tam incomprehenſibili arte, mirabiliq́; modo ſummi artificis manu configulata, ut inueſtigari pleniùs nequeat, quatenùs & unum ſit anima & caro, quæ perfectum efficiunt hominem: & tamen diuerſa ſit ſubſtantia carnis & ſpiritus. Nam cùm Pſal.64. ſcriptum ſit, Ad te omnis caro ueniet: & rurſus, Non timebo quid faciat mihi caro? & Pſal.55. iterùm, Et uidebit omnis caro ſalutare Dei Iſa.40.iuxta lxx. noſtri: Nullo nanq; pacto ſinè animo uidere poteſt, ut uideat ſalutare Dei: nec venire Luc.3. valet, ut ueniat ad eum omnis caro. Ponamus igitur exempli cauſa ſecundùm humanæ rationis effectum, neceſſitate per omnia compellente, materiali themate diſputandi. Nam ſicut in planis & ſolidis figuris linea, & in quadrangulis punctus, licèt ſint indiſſecabiles & diuidi nequeant, & idcircò egregiè depingant dimenſionum figuras, omnium tamẽ numerorum multitudinis ſummam in ſe ſocietatem retinent, & ex ſe vſque ad infinitam numeroſitatem procedentes, & rurſùs in ſe vſque ad vnum recurrentes; indiuiduam retinere probantur unionis cenſuram: Fingamus igitur animam in forma corporis, quaſi lineam vel punctum in planis, ſolidis atque quadrangulatis figuris, cunctas membrorum partium in ſe indiuiduè continentes poſitiones, unumquodque in iunctura ſua inſertum, ità vt & unum ſit, & diuerſum. Nam ſi ſubtrahas lineam & punctum æqualitatis, nobilitas degeneratur figuræ. Initiante autem lineæ iacentis primordio, punctiq́ue circunfuſa numeri quadratura, quiq́ue ſegregari uel non ſegregari poſſunt, reſolui inſolubili ſectione in lineæ. punctiq́ue priuilegio demonſtrantur. Ità ſanè uis animæ cùm ſit incorporea & inuiſibilis, nec diuidi poteſt, nec recipit ſectionum ſciſſuras: totam tamen corporis molem, quæ diuidi uel ſegregari poteſt, in ſe continentem mirabiliter regit, & per totum diffuſa animando uiuificat, & quaſi punctus in medio ſuam indiuiduè retinet dignitatem, & in alienam non reſoluitur qualitatem. Nam, ſicut dictum eſt, cùm ſit incorporea, corporaliter cuncta per corpus diſponit: & cùm ſit ſubſtantia carnis corporea, per incorpoream creaturam (id eſt) animã, corporeas perficit actiones. Tanta etenim ſocietatis conuenientia ſibimet ſunt iunctæ, ut unum ſinè altero nihil poſſit, & alterum ſinè altero plenam non poſſit humanam monſtrare naturam: & idcircò placuit, ex utraque humanam definire naturam. Nam anima incorporea per corporeos oculos videt, audit, ſentit: & corporei oculi per incorpoream animam videre probantur. Nam ſi recedat anima, oculi aperti manentes, & aures patentes, nec videre poſſunt, nec audire. Per linguam loquitur anima, & lingua loquitur per animam. In qualibet enim parte corporis inciſa carne, anima dolet: ſinè anima verò in fruſta ſecata caro, nec dolere nec ſentire poteſt. Per carnem nempe anima, & per animã caro eſurit, ſitit, triſtatur. Nunquid poteſt dici, caro ſinè anima, humana natura, cùm nihil ſit aliud niſi terra? Animata verò terra, humana profectò poteſt dici integra perfectaque natura. Omne enim imperfectum amittit nominis proprietatem, niſi perfectionis ei commodius adijciatur ſupplementum. Ex quatuor igitur diuerſis elementis humana ſubſiſtere fertur natura: calido, frigido, humido, ſicco, id eſt, igne, aëre, terra & aqua. Cùm ergò ex his quatuor uariis homo ſubſiſtat naturis, nunquid debemus in uno homine quatuor ſubſtantias profiteri? Si hoc placet, addatur quinetiàm quinta, id eſt, anima, ut conſtet homo ex quinque, & verbi omnipotentis ſit ſexta: & tunc quod eſt omni fatuitate dementius, omniq́ue uecordia ſtultius, fateantur ſex in vna Dei hominisq́; Chriſti perſona ſubſtantiæ. Tu forſitan ſuſpicaris, quicunque es noſtræ refragator aſſertionis, de memoria nobis

Ephe. 3. bis auolaſſe, quia dixerit B. Apoſtolus in interiore homine habitare Chriſtum per fidem in cordibus noſtris. Hæc nos tota deuotione mentis, totaque ſimplicitate veraciter retinemus cordis: & adijcimus ea, quæ (te forſitan *neſciente latent) idem vas electionis Paulum dixiſſe reminiſcimur. Ipſe autem Deus pacis ſanctificet vos per omnia, vt integer ſpiritus veſter & anima & corpus ſinè querela, in aduentum Domini noſtri Ieſu Chriſti ſeruetur. Tria, inquam, dixit, Spiritus & Anima & Corpus. Nunquid aliud eſt ſpiritus & aliud anima? Non diuiſit ſubſtantias, ſed dignitatem diſtinxit. Spiritalis quippe anima & ſpiritale corpus vult, vt in aduentum Domini noſtri Ieſu Chriſti ſeruetur. In hoc ſpiritali homine, qui & interior dicitur, profitetur idem mirabilis Doctor habitare Chriſtum per fidem in cordibus noſtris. Nam eſt homo animalis, & eſt ſpiritalis, non per ſubſtantiam, ſed per meriti qualitatem. Animalis quippe ab anima, ſpiritalis verò à ſpiritu nuncupatur, quemadmodùm idem veridicus, videlicet doctor alterum ab altero diſcreuit. Animalis, inquit, homo non percipit ea, quæ ſunt ſpiritus Dei. hic eſt exterior, qui foràs ſe ad exteriora appetenda effundit. Spiritalis autem dijudicat omnia, id eſt, diſcernit, & ipſe à nemine iudicatur. Hic eſt, inquam, interior, in quo Chriſtus creditur habitare, qui introrsùs ſe per contemplationis gratiam retinet, & internæ refectionis dulcedinè paſtus, in amore ſui conditoris ſuauiter requieſcit. His ità prælibatis, ad ea quæ reliquimus, reuertamur. Quæro igitur vt dicas mihi, in qua natura ipſe mediator Dei & hominum homo Chriſtus Ieſus, dignatus eſt eſurire, paſſionum ſentire dolores. Quid moraris? Nisì vales negare; melius eſt vt profiteatis, quia ſecundùm diuinam. Diuina enim natura impaſſibilis, inuiolabilis, & ſemper permanet immutabilis. Verùm eſt omninò verum, quia in humana. Volo ergò vt liquidiùs definias, quid ſit humana natura: ſola caro, an ſola anima, an vtraque, anima & caro. Non enim poſſumus nec fas eſt veritati contradicere. ex vtraque nihilominus humana conſtat natura, ex anima ſiquidem & carne. Dicito ergò mihi, in ſola carne, an in ſola anima, an (quod eſt verius) in vtraque protulit vulnera paſſionum. Caro enim ſinè anima, nihil ſentit: anima enim ſinè carne, non eſurit, neque ſitit, nec poteſt crucifigi: & tamen crucifixa eſt per carnem. In ſummis etenim palmis & in extremis crucifixa eſt plantis. Quòd ſi nõ eſt crucifixa cum carne, cur ſenſit dolorem? Caro enim (ſicut dictum eſt) ſinè anima, nihil ſentit. Quòd ſi per carnis cogitationem ſentit dolorem, & caro per animam dolet inciſa: nec carò ergò ſinè anima, nec anima ſinè carne, plena poteſt humana dici natura. Ex vtraque nanque connexione, carnis ſcilicet & animæ, perfecta conſtat humana natura. Vndè & maiores noſtri, hac definitione ſancira, quorum ſagaciſſima capacitatis peritia longè valdè à noſtra tarditatis diſtat ignauia, placuit eis, ſancto adnuente Spiritu, duas in vna CHRISTI perſona indubitanter profiteri naturas, diuinam ſcilicet & humanam: quia anima & caro non ſunt duo, ſed vnus homo: DEVM enim & hominem, DEI filium confitetur. Mediator, inquit Apoſtolus, DEI & hominum homo CHRISTVS IESVS, qui ex anima & carne, non duo, ſed unus eſt dictus homo. Ceſſent ergò iam nunc omnes ſuperfluæ muſſitantium adinuentiones: ceſſent calumniatrices querularum quæſtionum obiectiones, quæ ad rem non pertinent, ſed magis ad ſimplicium ſubuerſionem. Doctrinis uarijs & peregrinis non adducamur, ſed confiteamur cum ſanctis patribus noſtris, catholicis orthodoxisque uiris, qui rectam fidem & corde perceperunt, & inuiolabili ore Eccleſiæ filios ſalubriter docuerunt, duas in CHRISTO naturas, diuinam nimirum & humanam, uerum Deum, uerumque hominem: in utroque proprium DEI filium, non adoptiuum: ſempiternum ex Patre, temporaliter natum ex uirgine Matre, conſubſtantialem in ſua DEI Patri ſanctoque Spiritui, conſubſtantialem etiàm nobis in noſtra. Noſtra dicimus, in carnis conditione, non in peccati uel miſeriæ communione. Peccatum enim non fecit, ſed alienum tulit: nec dolus inuentus eſt in ore eius, ſed dolores noſtros ipſe portauit: vulneratus eſt propter iniquitates noſtras, attritus eſt propter ſcelera noſtra: Diſciplina pacis noſtræ ſuper eum, & liuore eius ſanati ſumus. Omnium autem hæreticorum peruerſa dogmata, cum authoribus & ſequacibus ſuis, æterno anathemate percelli iudicamus. Elipandum nãque & Felicem nouos hoſtes Eccleſiæ, ſed uetuſta fæce perfidiæ pollutos, niſi ab hac ſtultitia reſipiſcant, & per rectæ fidei ſatisfactionem lamentis ſe abluant pœnitentiæ, indignos & ingratos eos à conſortio Catholicorum perpetua animaduerſione eliminare decernimus, & à gremio orthodoxæ Eccleſiæ cenſemus alienos. Optamus tamen, & omni adniſu mentis, immenſæ pietatis boni Paſtoris (qui animam ſuam poſuit pro ouibus ſuis, & neminem vult perire) clementiam imprecamur, vt perfidiæ relicto errore, ad viam ueritatis, quæ CHRISTVS eſt, & ipſo redeant perducente: quatenus in ſinu matris Eccleſiæ, dilectionis ſuſcepti amplexu, tranquilla ſuauiter fidei pace quieſcentes, largiſſima ſugant ubera bonitatis DEI, ac per hoc perpetuæ felicitatis gaudia, gratia DEI (qui pro omnibus mortem guſtauit) largiente ſinè fine ualeant adipiſci: eos etiàm

*ſomnian te.

1. Theſſ. 5.

1. Tim. 2.

Ibid.

1. Tim. 2.

2. Cor. 13.

Ephe. 5.

2. Cor. 2.

Heb. 13

Iſa. 53.

Ioan. 10.

Ioan. 14

Heb. 2.

etiàm qui poſt hanc tam ſaluberrimam definitionem, quam plenaria Synodus ſancto afflata ſpiritu, concorditer ſubtili ſinceritate terminauit, falſiſſimis eorum adſertionibus ſiue clàm, ſiue in publica voce præbuerint adſenſum, ſimili eos ſententiæ vindicta ſancimus eſſe plectendos, reſeruato per omnia iuris priuilegio ſummi pontificis, domini & Patris noſtri Adriani primæ ſedis beatiſſimi Papæ. Nos autem domini & chariſſimi fratres, ſequentes præcedentium Patrum ſanam fidei doctrinam, reſpuentes per omnia
Rom. 10. deliramẽta nugacium hominum, corde credamus ad iuſtitiam, ore autem confiteamur ad ſaluté, Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum verum Dei filium, nõ putatiuum: proprium in vtraque natura, non adoptiuum: æqualem & coæternum patri ſanctoque ſpi-
Acto. 20. Epheſ. 5. ritui: qui Eccleſiam ſuam proprio ſanguine adquiſitam, ſinè macula & ruga immaculatam cuſtodiat, & corda noſtra in rectæ fidei puritate, immutilato iure conſeruet Catholicum atque clementiſſimum, ſemperq; inclytum dominum CAROLVM regẽ, per interceſſiones beatæ & glorioſæ ſemperque virginis Dei genitricis Mariæ, per quã meruimus authorem vitæ ſuſcipere, & beati Petri primi paſtoris Eccleſiæ, omniumque ſanctorum, verùm etiàm ſuffragantibus precibus veſtris, Omnipotens & ſancta Trinitas ſua eum gaatia circuncingat, ſuaque dextera ſemper protegat & defendat, vt faciat ſemper quæ illi ſunt placita, quatenùs cęleſtibus fretus armis, inimicos nominis Chriſti auxilio fultus de cęlo, ad terram proſternat: Barbaras etiàm nationes infinita Deus omnipotens ditioni eius potentia ſubdat, vt ex hac occaſione ad agnitionem perueniant veritatis, & cognoſcant verum & viuum Deum creatorem ſuum. Regenerati ſiquidem vnda baptiſmatis, in gremio adgregentur matris Eccleſiæ, vt impleatur quod bonus paſtor
Ioan. 10. promiſerat, dicens: Et alias oues habeo quæ non ſunt ex hoc ouili; & illas oportet me adducere, & vocem meam audient, vt fiat vnũ ouile & vnus paſtor. Multiplicetur pax in diebus eius, vt ſit ſancta Eccleſia libera, & ab omni ſtrepitu mundi ſecura: qua libertate
Galat. 4. Chriſtus eam liberauit. liceatq; Domini ſacerdotes iuxta Euangelicas & Apoſtolicas Canonicasque regulas ſimpliciter Domino deſeruire, militare in ſolis caſtris Dominicis: quia iuxta eiuſdem Domini vocem,
Matt. 6. Nemo poteſt duobus dominis ſeruire. Et Pau-
2. Tim. 2. lus: Nemo militans Deo, implicat ſe negocijs ſecularibus, vt placeat ei cui ſe probauit. Nemo ſibi blandiatur, quòd vtrunque poſſit, & Deo & mũdo ſeruire: quia veritas eſt, & mẽtiri non poteſt, qui hoc fieri non poſſe teſtatur. Vnde ſupplicandus eſt tranquilliſſimus princeps noſter, vt ille pro nobis contra viſibiles hoſtes pro Chriſti amore, Dominoopitulante, dimicet: & nos pro illo contra inuiſibiles hoſtes, Domini imprecantes potentiam, ſpiritalibus armis pugnemus, quatenùs vicariam ei retributionẽ in illa die pro Eccleſia Dei filius rependat: vt quemadmodùm ille nunc eam inter tot mundanos tumultus conſtitutam reddit ſecuram, ità eum illa cęleſtis regni faciat eſſe participem: indulgeat miſeratus captiuis, ſubueniat oppreſſis, diſſoluat faſciculos deprimentes: ſit conſolatio viduarum, miſerorum refrigeriũ: ſit dominus & pater, ſit rex & ſacerdos, ſit omnium Chriſtianorum moderantiſſimus gubernator, auxiliante Domino noſtro Ieſu Chriſto, qui cum Patre & Spiritu ſancto viuit & regnat Deus in Trinitate perfecta per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

SANCTA SYNODVS

Et venerabiles in Chriſto patres, cũ omnibus Epiſcopis Germaniæ, Galliæ & Aquitaniæ, & toto Catholicæ pacis clero, Pręſulibus Hiſpaniæ & cæteris ibidẽm Chriſtianitatis nomẽ habentibus, in Domino Deo, Dei filio vero & proprio Ieſu Chriſto, æternæ beatitudinis, Salutem.

IN nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui dixit, Vbi Matt. 18. ſunt duo vel tres congregati in Nomine meo, ibi ſum ego in medio eorum: congregatis nobis in vnum charitatis conuentu, præcipiente & præſidente pijſſimo & glorioſiſſimo domino noſtro Carolo rege, ad renouandum cum conſilio pacificæ vnanimitatis ſanctæ Dei Eccleſię ſtatum, & ad prædicandam orthodoxæ fidei veritatem, in qua, diuina operante gratia, ſalutis noſtræ initium extat & finis: cui nihil augeri poteſt vel minui, quæ vna debet eſſe omnium Chriſtianorum, dicẽte B. Apo- Ephe. 4. ſtolo: Vnus Dominus, vna fides, vnum baptiſma, vnus Deus & Pater omnium, qui ſuper omnia & in omnibus nobis. In hac omnis ſanctitas vitæ, omnis ſpes remunerationis æternæ, ſinè qua nihil ſanctum, nihil DEO acceptabile, nihil viuum. Iuſtus enim Rom. 1. ex fide viuit: quam qui, diabolo decipiente, Abac. 2. perdiderit, viuens mortuus eſt: quia ſicut per fidem iuſtitia, ità etiàm per fidem veram vita obtinetur æterna, dicente Domino Saluatore: Hæc eſt autem vita æterna, vt co- Ioan. 17. gnoſcant te ſolum verum Deum, & quem miſiſti Ieſum Chriſtum. Inter cætera itaque, quæ pro huius fidei firmitate tractauimus, domini regis noſtri præcipua pietate & laudabili ſapientia adſidente & auxiliante nobis, præcepit ſubitò glorioſa illius excellentia fidei veſtræ libellum adferri in medium: qui cùm à notario nobis diligentiùs attendentibus, ſub diſtinctione ſententiarum & proprietate ſenſuum perlegeretur ad finem, audiuimus in eo nouas quaſdam adſertiones exaratas, non tam antiquis ſanctorum

Digitized by Google

ctorum Doctorum, traditionibus conuenientes, quàm veſtris nuper inuentionibus vtcunquè confirmatas. Sed duæ difficiles res noſtris in eo libello, quem direxiſtis, ſenſibus occurrerunt: Vna, cur nobis non ſufficiant, quæ in ſanctorum Patrum dictis inueniuntur, & vniuerſali catholicæ ſanctionis conſuetudine confirmantur, dicente ſcriptura: Terminos Patrum tuorum nè tranſgrediaris. Nunquid ſagaciores ſumus ad inueniendam viam veritatis, quàm Apoſtolici Doctores? & quarè aliquid confirmare audemus, quod in illorum non inueniatur ſcriptis? Altera res eſt, Quarè generationem filij Dei vel æternam de patre, vel temporalem de matre, quiſquam hominum audeat inueſtigare, dicente ſcriptura: Altiora te nè quæſieris. Vndè & ſanctus Auguſtinus dicit in ſermone de natiuitate Chriſti: Meritò, dilectiſſimi, miranda eſt Saluatoris noſtri natiuitas, non ſolùm illa diuina, de qua dictum eſt, In principio erat verbum: ſed etiàm illa humana, de qua idem dicit Euangeliſta, Verbum caro factum eſt. Vndè & propheta: Generationem eius quis enarrabit? Diuina enim magis fide veneranda ſunt, quàm ratione inueſtiganda. Sed tempus eſt, vt ad diſcutiendos ſenſus libelli veſtri veniamus, in quo ſanctorum patrum per loca teſtimonia inuenimus poſita, ſed malè perfidiæ veneno corrupta, & inter flores pulcherrimos fidei catholicæ anguinos erroris veſtri dentes inſertos. Tacuiſtis nomina librorum & numerum capitulorum, vt difficiliùs error veſter inueſtigaretur: & ex hoc ſolo perſpicuum eſt, erraſſe vos voluntariè, dum ſanctorum patrum venerabiles ſenſus, per intermiſſiones aliquorum verborum maculare nitimini: & miramur, vel magis lugemus, quarè hoc facere velitis, quarè puriſſimos catholicæ fidei fontes hæretico pede turbare non timeatis. Inuenimus enim in libelli veſtri principio ſcriptum, quod vos poſuiſtis: Confitemur & credimus Deum Dei filium ante omnia tempora ſinè initio ex patre genitum, coæternum & conſubſtantialem non adoptione, ſed genere. Item poſt pauca in eodem loco legebatur: Confitemur & credimus eum factum ex muliere, factum ſub lege, non genere eſſe filium Dei, ſed adoptione: non natura, ſed gratia eccè ſerpens inter pomifera paradiſi latitans ligna, vt incautos quoſque decipiat: ex ſermonibus ſancti Auguſtini hæc teſtimonia tranſlata ſunt: ſed hæretica prauitate additum inuenimus in ſequenti periodo, Non genere eſſe filium Dei, ſed adoptione: quod etiàm in ſequẽtibus plenius, volente D E O, demonſtrabimus. Nunc verò tantummodò ad oſtendendos & cauendos mortiferos veneni ſuccos, legentibus inſeruimus. Quod autem exempli gratia poſuiſtis, Pater maior me eſt: non propter adoptionem, ſed propter formam ſerui dixit, in qua maior eſt patre. Simili modo & propter formam ſerui illud dictum eſt, Puer autem creſcebat, & confortabatur ſpiritu. Hoc verò quod Iohannes dixit, Vidimus gloriam eius, gloriam quaſi vnigeniti à patre plenum gratia & veritate: contra adoptionem carnis facit. Si vnigenitus, quomodò tunc adoptiuus? Vel, ſi non eſt proprius filius, quomodò tunc plenus gratia & veritate? Igitur quod ſequitur in epiſtola adſertionis veſtræ, beatum dixiſſe Hilarium, Nam & in ipſo vſu noſtro eſt adoptiuus filius, & verus filius: adoptiuum filium non dicimus natura eſſe, qui verus eſt filius. Videtis quomodò cæca mens contra ſuam ponit teſtimonia ſententiam. Quis eſt qui audeat dicere, Chriſtum non eſſe verè filium Dei, Ioanne baptiſta atteſtante, dum vidit ſpiritum D E I deſcendentem & manentem ſuper eum: Et ego vidi, & teſtimonium perhibui, quia hic eſt filius Dei? De quo & Apoſtolus teſtatur, Quorum patres, ex quibus Chriſtus ſecundùm carnem, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſecula. Et ſi verus Deus, etiàm & verus filius: & ſi verus filius, nequaquàm adoptiuus: quia adoptiuus, ſicut in teſtimonio ſancti Hilarij poſitum eſt, non verè natura eſt filius. Item de tractatu in Apocalypſin, beati Hieronymi, vt dicunt, hoc modo poſitum teſtimonium in epiſtola repperimus prefata: Calculum candidum, id eſt, gemma alba adoptio carnis in filio Dei. Quod longè aliter in eodem Tractatu inuenitur: Et dabo ei, inquit, calculum candidum, id eſt, adoptionem filiorum Dei. Nam calculus gemma precioſa eſt. Et poſt pauca: Siue calculum, corpus in baptiſmo candidatum: ſiue calculi appellatione, ſermo diuinus ſignificatur. Epiſtola verò B. Hieronymi, quam ad Ceraſiam ſcriptam dicitis, hactenùs nec apud Romanos, nec apud nos inueniri potuit. Nec ſibijpſi eum vnquàm contraria ſcribere putamus: & veris credere melius eſt exemplaribus, quàm dubijs. Eccè prauitas omni tergiuerſatione deterior, quæ ſic ſanctorum patrum puriſſimis ſenſibus venena ſuæ infundit perfidiæ. Sequitur in epiſtola: Item in Homilia S. Auguſtini: Secundùm humanæ ſeruitutis formam ità dicit: Homo adoptatur cuius gloriam quæſiuit, qui eſt ab illo vnicus natus. Eccè quem Auguſtinus dicit adoptatum, hunc Iohannes dicit Aduocatũ habemus apud patrem. In hoc itaque loco ignoramus quid priùs agendum ſit, an prauitas repellenda, ſiue imperitia deridenda. In vicelimaſexta Homilia in expoſitione eius ſententiæ legitur, vbi Dominus dixit: Qui à ſemetipſo loquitur, propriam gloriã quærit: vbi poſt congruam expoſitionem infert: Quid tu homo facere debes, qui quãdo aliquid

Prou. 22.
Eccl. 3.
Ioan. 1.
Ibid.
Iſa. 53.
Techna hæretica.
Ioan. 14.
Luc. 2.
Ioan. 1.
Hilarius
Ioan. 1.
Rom. 9.
Apoc. 2.
Ioan. 7.

Digitized by Google

aliquid boni facis, gloriam tuam quæris: quandò autẽ aliquid mali facis, Deo calumnias meditaris? Intende tibi. Creatura es. agnoſce creatorem. ſeruus es. Nè contemnas Dominum. Adoptatus es, ſed non meritus. Quære gloriam eius, à quo habes hanc gratiam homo adoptatus, cuius gloriam quæſiuit qui eſt ab illo vnicus natus. De Chriſto enim dixit, vnicus natus: de nobis verò, homo adoptatus. Quã adoptionem prauiſſimo ſenſu, qui ſcripſit epiſtolam, ad Chriſti voluit transferre humanitatem. In qua peruerſitate ſenſus utrunque, & imperitia ſcribentis patet, & mala voluntas non latet. Etiàm & in ſequenti mox ſententia, & falſitas malæ voluntatis apparet, vbi dixit: Eccè quem Auguſtinus dicit adoptatum, Iohannes Apoſtolus dicit aduocatum. Certiſſimum eſt enim, Iohannem Apoſtolum Chriſtum Aduocatum nominare, ſicut ipſe teſtatur:
1. Ioan. 2. Apud patrem habemus Aduocatum Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum. Perſpicuum quoquè eſt, ſanctum Auguſtinum de homine quolibet per gratiam adoptato dicere, ſicut ex ſequentia lectionis certiſſimè cognoſci poteſt. Sequitur in eodem libello veſtro: Item præceſſores noſtri, Eugenius, Hildefonſus, Iulianus, Toletanæ ſedis antiſtites, in ſuis dogmatibus ità dixerunt in Miſſa de cœna Domini: Qui per adoptiui hominis paſſionem dum ſuo non indulſit corpori. Item in Miſſa de Aſcenſione Domini: Hodiè Saluator noſter poſt adoptionem carnis, ſedem repetiuit Deitatis. & cætera quæ ex parentum veſtrorum dictis poſuiſtis. vt manifeſtum ſit, quales habeatis parentes: & vt notum ſit omnibus, vndè vos traditi ſitis in manus infidelium: Quia hominem Chriſtum verum Dei patris filium eſſe negaſtis, vobis defenſor eſſe noluit, ſed tradidit vos in manus inimicorum ſuorum, vt dominentur veſtri, qui eum recipere noluerunt: & cui illi publicè detrahunt, vos
Ioan. 17. occultè illi derogetis. Nec illius Chriſti teſtimonio credere vultis, de ſeipſo dicentis: Pater, clarifica filium tuũ, vt filius tuus clarificet te. Dum dixit, Tuus: proprietatẽ oſtendit, veluti & Pater in baptiſmo teſtimonio
Matt. 3. comprobauit: Hic eſt filius meus dilectus. Meus, dixit: addidit quoq;, dilectus: vt intelligeretur proprius eſſe filius, ſicut Apoſto-
Rom. 8. lus dixit: Proprio filio ſuo non pepercit. Et melius eſt, teſtimonio Dei Patris credere de ſuo filio, quàm Hildefonſi veſtri, qui tales vobis compoſuit preces in Miſſarum ſolennijs, quales uniuerſalis & ſancta Dei non habet Eccleſia. Nec vos in illis exaudiri putamus. Etſi Hildefonſus veſter in orationibus ſuis Chriſtum adoptiuum nominauit, noſter verò Gregorius Pontifex Romanæ ſedis & clariſſimus toto orbe Doctor, in ſuis orationibus ſemper eum vnigenitum nominare non dubitauit. In oratione enim quæ eſt ſecunda feria poſt Palmas, ità poſuit: Da, quæſumus, omnipotens Deus, vt qui in tot aduerſis ex noſtra infirmitate deficimus, intercedente vnigeniti filij tui paſſione reſpiremus. Item quarta feria eiuſdem ſeptimanæ: Præſta, quæſumus, omnipotens Deus, vt qui noſtris exceſſibus inceſſanter affligimur, per vnigeniti tui paſſionem liberemur. Item in Aſcenſione Domini: Concede, quæſumus, omnipotens Deus, vt qui hodierna die vnigenitum tuum Redemptorem noſtrũ ad cœlos aſcendiſſe credimus. Item ad ſanctam crucem: Deus qui vnigeniti tui Domini noſtri Ieſu Chriſti precioſo ſanguine humanum genus redimere dignatus es. Eccè eum vnigenitum nominauit, cuius ſanguine redempti ſumus. Quod autem dicitis in epiſtola fidei veſtræ. Ex patre vnigenitum ſinè adoptione, primogenitum verò in fine temporis, verum hominem adſumendo de virginis carnis adoptione, vnigenitum in natura, primogenitum in adoptione & gratia. Scimus enim Deum Dei filium ex vtraq; natura & vnigenitum eſſe, & primogenitum: Vnigenitus, quia ſolus ſinè initio ex Deo patre genitus, & ſolus ex initio temporis ex matre Virgine genitus: ideoque in vtraque natura vnigenitus etiàm & primogenitus, quia omnis unigenitus, primogenitus eſt: licet ſecundùm humanam generationem, non omnis primogenitus, vnigenitus ſit. Idem ipſe Dei filius, primogenitus eſt virginis, vt dicitis: etiàm & vnigenitus, quia non habuit ſequentes carnaliter fratres. Igitur & Deo patri primogenitus, quia priùs ex Deo patre genitus, quàm vlla eſſet creatura, vel aliquod eſſet tempus, Apoſtolo teſte, qui ait, ad Coloſſenſes ſcribens: Gratias agentes Deo Patri, qui dignos nos fecit Col. 1.
in parte ſortis ſanctorum in lumine: qui eripuit nos de poteſtate tenebrarum, & tranſtulit in regnum filij dilectionis claritatis ſuæ: in quo habemus redemptionem, remiſſionem peccatorum: qui eſt imago Dei inuiſibilis, primogenitus omnis creaturæ: quia in ipſo condita ſunt. vniuerſa in cœlis & in terra, viſibilia & inuiſibilia, ſiue Throni, ſiue Dominationes, ſiue Principatus, ſiue Poteſtates: oĩa per ipſum & in ipſo creata ſunt: & ipſe eſt ante omnes, & omnia in ipſo conſtant: & ipſe eſt caput corporis Eccleſiæ, qui eſt principium, primogenitus ex mortuis, ut ſit in omnibus ipſe primatum tenens: quia in ipſo complacuit omnem plenitudinem diuinitatis inhabitare corporaliter.

Item Salomon: Dominus poſſedit me initio viarum ſuarum antequàm quicquam faceret à principio. Ab æterno ordinata ſum, & ex antiquis antequàm terra fieret. Necdùm erant abyſſi, & ego iam concepta eram: necdùm fontes aquarũ eruperant, necdùm montes graui mole conſtiterant: Ante colles ego parturiebar, &c. Prou. 8.

Item

Digitized by Google

Item in libro Sapientiæ, ipſa dicente Sapientia, id eſt, filio Dei: Ego ex ore altiſſimi prodiui primogenita ante omnem creaturam. Ego in cœlis feci, vt oriretur lumen indeficiens: & ſicut nebula texi omnem terram. Ego in altis habitaui, & thronus meus in columna nubis. Item beatus Hieronymus in Tractatu epiſto. ad Titum, vbi dicit Apoſtolus, Expectantes beatam ſpem & aduentum gloriæ magni Dei & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti, qui dedit ſemetipſum pro nobis: Vbi eſt, inquit, ſerpens Arius? vbi Eunomius coluber? Magnus Deus Ieſus Chriſtus Saluator dicitur, non primogenitus omnis creaturæ, non verbum Dei & ſapientia, quæ ſunt appellationes diuinæ generationis: ſed Ieſus & Chriſtus, quæ vocabula adſumpti hominis ſunt. Neque verò alium, Ieſum Chriſtum: alium, verbum dicimus, vt noua hæreſis calumniatur: ſed eundem & ante ſecula, & ante mundum, & poſt Mariam, immò ex Maria, magnum Deum appellamus Saluatorẽ noſtrum Ieſum Chriſtum, qui dedit ſemetipſum pro nobis. Hæc teſtimonia ideò poſuimus, vt cognoſcatis Deum & Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, in vtraque natura eſſe & vnigenitum & primogenitum, non adoptiuum, ſed magnum Deum: Nec ex eo ei fratres nominari, ſicut Heluidius blaſphemat, quòd primogenitus eſt, ſed ex paternæ charitatis affectu. Nã quatuor modis in ſcripturis ſanctis fratres appellari legimus, ſicut beatus Hieronymus in libello cõtra eundem Heluidium teſtatur: Natura, Gente, Cognatione, affectu: Natura, vt Eſau & Iacob, duodecim Patriarchæ, Andreas & Petrus, Iacobus & Ioannes. Gente, qua omnes Iudæi fratres inter ſe vocantur, vt in Deuteronomio: Si autem émeris fratrem tuum qui eſt Hebræus, vel quæ eſt Hebræa, ſeruiet tibi ſex annis, & in ſeptimo anno dimittes eum liberum abs te. Et in eodem: Conſtituendo conſtitues ſuper te principem, quem elegerit Dominus Deus tuus, eum qui ex fratribus tuis ſit. & reliqua. Cognatione autem fratres vocantur, qui ſunt de vna familia, ſicut Loth frater Abrahæ dicitur, cùm ſit filius fratris ſui Aran, dicente Abraham: Non ſit rixa inter me & te, & inter paſtores meos & paſtores tuos, quia omnes fratres nos ſumus: qua lege & in Euangelio fratres Domini dicuntur, Iacobus, Iudas, & Simon. Affectu quoq; fratres dicuntur, qui in duo ſcinditur, in ſpiritale, & in commune. In ſpiritale, quia omnes Chriſtiani fratres vocantur: vt ibi, Eccè quàm bonum & quàm iucundùm, habitare fratres in vnum. Et Saluator: Narrabo nomen tuum fratribus meis. Et alibi: Vade, dic fratribus meis. Porrò in commune, quia omnes homines ex vno patre nati, pari germanitate coniungimur. Hinc Hieronymus dicit, affectu fratres eſſe Domini, non adoptione, vbi dicit, Narrabo nomen tuum fratribus meis. Et item, Ite, dicite fratribus meis.

Ecc. 24.
Tit. 2.
Deut. 15.
Deut. 17.
Gen. 13.
Mat. 23.
Pſal. 132.
Heb. 2.
Pſal. 21.
Ioan. 20.
Mat. 28.

Sequitur in epiſtola veſtra: Chariſſimi, nunc filij Dei ſumus, & nondùm apparuit, quid erimus. Scimus quia cùm apparuerit, ſimiles ei erimus, & videbimus eum ſicuti eſt: Similes vtiq; in carnis adoptione, & non ſimiles ei in diuinitate. Huius verò ſententiæ intellectu longè aliter Catholici patres expoſuerunt. Dicit enim S. Auguſt. in epiſtola ad Italicam virginẽ: Intantùm ergò videbimus, inquantum ſimiles erimus: quia & nũc intantùm non videmus, inquãtùm diſſimiles ſumus. Indè igitur videbimus, vbi ſimiles erimus. Quis autem clementiſſimus dixerit, Corpore nos vel eſſe, vel futuros eſſe ſimiles Deo? In interiore igitur homine iſta ſimilitudo eſt, qui renouatur in agnitione Dei, ſecundùm agnitionem eius qui creauit eum: & tantò efficimur ſimiliores illi, quantò magis in eius agnitione & charitate proficimus: quia etſi exterior homo noſter corrumpitur, interior autem renouatur de die in diem: ità ſanè, vt in hac vita quantuſcunq; profectus ſit, longè abſit ab illa perfectione ſimilitudinis, quę idonea erit ad vidẽdũ Deũ. Quid verò Dauid putatis dixiſſe de fratribus adoptiuis, Vnxit te Deus tuus oleo lætitiæ præ participibus tuis? Non enim B. Hieronymus & cæteri ſanctæ ſcripturę Tractatores, hãc participationem vnctionis, de adoptiuis fratribus, ſed de regibꝰ, qui Chriſti vocabãtur, intelligi voluerũt, qui oleo humanæ cõpoſitionis vncti eſſe legũtur, ſicut idem B. Hieronymus in tractatu eiuſdẽ Pſalmi expoſuit: Oleo lætitiæ præ conſortibus tuis. Alij reges, qui typum illius prętulerũt, & regnando conſortes dicti ſunt, oleo corruptibili ſunt inuncti: Hic verò filius DEI, à Deo patre oleo exultationis, hoc eſt, reſurrectionis, aſcenſionis, dominationisque eſt delibutus: qa Chriſtus natura vnctus, nos per gratiam, quia in illo pleniter fuit diuinitas. Item poſt multa teſtimonia, quæ omnia exequi longũ eſt, nouiſſimè in Micheæ prophetæ ſententiam offendiſtis, in qua pœnitentis populi perſonam in ſeipſo propheta adſumpſit: in qua & veſtræ blaſphemiæ ſtultitiam aperuiſtis, dicendo: Nunquid dabo primogenitum meum pro ſcelere meo? fructum ventris mei pro peccato animæ meæ? Quòd dixit, primogenitũ, ſecundùm humanitatẽ: q̃ dixit, fructum ventris mei, ſecundùm diuinitatem. Quæ aures catholicæ hanc expoſitionem audire non abhorrent? Quis fidelis illã nare cõtracta non reſpuit? Tam ridiculoſa eſt, tam ſtulta huius ſententiæ expoſitio apud vos, vt propter ſanctitatẽ autium magis taceamus, quid de veſtra interpretatione ſentimus, q̃ exponamus: & lectoris arbitrio dimittimus de vobis in hoc loco iudicare. Tantùm dicimus, quid Beato Hieronymus

1. Ioan. 3.
Col. 3.
2. Cor. 4.
Pſal. 44.
Mich. 6.

de hac intellexiſſe ſententia. Dicit enim in Tractatu eiuſdem prophetæ: Deus populum ad iudicium prouocârat. Ille ſciens peccatum ſuum, non vult contendere, ſed rogare: nec tamen in ipſis precibus habet fiduciam. Nihil enim dignum eſt, quod pro peccato Deo poſſit offerri: & nulla humilitas poteſt maculas eluere delictorum: quia
Heb. 10. impoſſibile eſt, ſanguinem taurorum & vitulorum, & holocauſta medullata, & cruorem arietum & hircorum pinguium, ſordes animæ lauare. Nunquid, ait, dabo primogenitum meum pro ſcelere meo, ſicut rex Moab feciſſe deſcribitur? Aut fructum ventris
4. Reg. 3. mei pro peccato animæ meæ, quod fecit
Iudic. 11. Iephte, pro temeritate voti offerens filiam?

Item ſecundùm ſeptuaginta allegoricam expoſitionem ità diſſeruit: Si dedero primogenita mea pro impietate, & fructum ventris mei pro peccato animæ meæ: dabo quidem quicquid in me primum eſt, ſed pro meo peccato & impietate nihil dignum offeram Deo. Vnde & Dauid precatur & dicit: Magis magisque laua me ab iniquitate
Pſal. 50. mea, & à peccato meo mũda me. Item mentionem epiſtolæ B. Pauli ad Hebræos facientes, nec intelligentes omnia quæ poſuerunt, contra ſe eſſe, & ſemper vbique Chriſtum Dominum filium Dei nominari, non ſeruũ, non adoptiuum, ſicut in illis teſtimonijs perſpicuum eſt, quæ ex principio epiſtolæ
Heb. 1. illius ponere voluerunt: Multifariè multisque modis olim DEVS loquutus eſt Patribus noſtris in prophetis, nouiſſimè diebus iſtis loquutus eſt nobis in filio, quem conſtituit hæredem vniuerſorum, per quem fecit & ſecula: Qui cùm ſit ſplendor gloriæ & figura ſubſtantiæ eius, portansque omnia verbo virtutis ſuę, purgationem peccatorum faciens, ſedet ad dexteram Maieſtatis in excelſis: Tanto melior Angelis effectus, quanto differentius præ illis nomen
Pſal. 2. hæreditauit. Cui enim dixit aliquandò Angelorum, Filius meus es tu, Ego hodiè genui te? Et iterùm cùm introduceret primogenitum in orbem terræ, dicit: Adorent
Pſal. 96. eum omnes Angeli DEI. Hæc itaque teſtimonia non ſeruum, non adoptiuum dicunt Dominum noſtrum IESVM Chriſtum, ſed filium & hæredem vniuerſorum, ſicut & in ſequentibus eiuſdem Epiſtolæ
Heb. 3. legimus: Moiſes quidem tanquàm famulus fidelis fuit in tota domo eius. Chriſtus verò tanquàm filius in domo ſua. Et paulò antè: Amplioris enim gloriæ iſte præ Moiſe
Ibidem. dignus habitus eſt. Quomodò amplioris gloriæ, ſi ſeruus ſicut & Moiſes, vel ex ſeruo adoptiuus? Quos & B. Auguſtinus in Homilia tertia ſancti Euangelij ſecundùm Ioannem, mirabiliter diſtinxit, dicens: Tenete ergò fratres ſoliditatem iſtam. Lex per
Ioan. 1. Moiſen data eſt, Gratia & veritas per IESVM Chriſtum facta eſt. Per ſeruum lex data eſt, & reos fecit: Per imperatorem indulgentia data eſt, & reos liberauit. Lex per Moiſen data eſt: Non ſibi aliquid amplius ſeruus adſignet, quàm quod per illum factum eſt. Electus ad magnum miniſterium, tanquàm fidelis in domo: ſed tamen ſeruus agere ſecundùm legem poteſt, ſoluere à reatu legis non poteſt. Quod autem in ſequentibus epiſtolæ veſtræ legitur, His præmiſſis ſanctorum Patrum ſententijs adſertionibus noſtris roboratis, in commune decreuimus ab eorum decretis nullo modò deuiare veſtigijs. Optamus, Dominumque deprecamur, hoc omninò verum eſſe quod dicitis. Sed necdùm perſpeximus ità eſſe. Faciat quandoque miſericordia diuina fieri, vt terminos ſanctorum Patrum non tranſgrediamini. Quod etiàm & in ſequentibus adiunxiſtis, In profeſſione Niceni ſymboli nõ inuenimus dictum, In Chriſto duas naturas & tres ſubſtantias, & Homo Deificus, & Deus humanatus: Quid eſt natura hominis, niſi anima & corpus? Vel, quid eſt inter naturam & ſubſtantiam, vt tres ſubſtantias neceſsè ſit nobis dicere, & non magis ſimpliciter, ſicut ſancti patres dixerunt, Confiteri Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum Deum verũ & verum hominem in vna perſona? Manſit verò perſona filij in ſancta Trinitate, cui perſonæ humana acceſſit natura, vt eſſet & vna perſona, Deus & homo, non homo Deificus, & humanatus Deus, ſed Deus homo, & homo Deus: propter vnitatem perſonæ vnus DEI filius, & idem hominis filius: perfectus Deus, perfectus homo. Perfectus homo non eſt, niſi anima & corpore, ſicut & ſanctus Papa Leo in Homilia quarta de natali Domini, eandẽ nuncupat naturam, quam & ſubſtantiam, ità dicens: Tanto fœdere naturam vtranq; conſeruit, vt nec inferiorem conſumeret glorificatio, nec ſuperiorem minueret adſumptio. Salua igitur proprietate vtriuſque ſubſtantiæ, & in vnam coeunte perſonam, nec negamus & nos, Chriſto hæc tria veraciter ineſſe, diuinitatem ſcilicet, animam & corpus. Sed quia verè Deus & homo dicitur, in Dei nomine totum quod DEI eſt deſignatur, in hominis verò totum quicquid hominis eſt intelligitur: ideò ſufficit, in eo vnam perfectam diuinitatis, & alteram perfectam humanitatis confiteri ſubſtantiam: Aliud eſt enim, contra hæreticos contendere: aliud verò, puram fideliter confiteri fidem. Ibi enim veritas animæ & carnis in CHRISTO offendenda erat, hîc perfecta humanitas in eodem confitenda eſt. Sic & ſanctus Auguſtinus in libro, quem Enchiridion nominari placuit, euidentiſſimè & Catholicè in vndecimo capitulo expoſuit, ità dicens de DEO CHRISTO: Nempe ex quo homo eſſe cœpit, non aliud cœpit eſſe quàm DEI filius, & hoc vnicus:

eus:& propter Deum verbum, quod ab illo ſuſcepit caro factum eſt, vtiquè DEVS: & quemadmodùm eſt vna perſona quilibet homo,anima ſcilicet rationalis & caro, ità ſit Chriſtus vna perſona, verbum & homo. Conſuetudo Eccleſiaſtica ſolet in Chriſto duas ſubſtantias nominare, Dei videlicet & hominis,ſicut Caſſiodorus in ſecundi pſalmi Tractatu cum ſententia S.Auguſtini roborauit: Et nè per hæreticas,inquit, cõtentiones Chriſtiani animus fluctuetur, quem oportet omnia veraciter fixeq; credere, nominis ipſius definitionem, authoritate patrum,breui ſatisfactione concludimus: Audiamus ergò beatum & doctiſſimum Auguſtinum, in Euangeliſtæ Ioannis expoſitione dicentem: Agnoſcamus geminã ſubſtantiam Chriſti,diuinam ſcilicet qua æqualis eſt patri:humanam,qua maior eſt pater. Vtrunq; autem ſimul,non duo, ſed vnus eſt Chriſtus:ne ſit quaternitas, non Trinitas, Deus: Ac per hoc Chriſtus eſt Deus, anima rationalis & caro: qua veritate recognita, competenter mortiferos vitamus errores. Item B.Ambroſius in hymno quodam de natali Domini,ità dicit:

Geminæ gigas ſubſtantiæ
Alacris vt currat viam.

Item ſanctus Auguſtinus in libro Enchiridion,capitulo tertiodecimo: Proindè ſicut confitemur Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum,quòd de Deo Deus,homo autem natus eſt de ſpiritu ſancto & virgine Maria: ità vtraq; ſubſtantia,Diuina ſcilicet atq; humana,filius eſt vnicus patris omnipotentis. Item in expoſitionem Catholicæ fidei, Non ergò duos Chriſtos, neque duos filios, ſed Deum & hominem vnũ filium: quem propterea vnigenitum dicimus, manentem in duabus ſubſtantijs, ſicut ei naturæ veritas contulit. Iſidorus quoq; in libro Etymologiarum:Sic autem inquit, Dei filio iuncta eſt humana natura, vt ex duabus ſubſtantijs fieret vna perſona. item ſanctæ Romanæ Eccleſiæ diaconus Paſchaſius, in libro ſecũdo operis pulcherrimi,quem de ſpiritu ſancto compoſuit, (cuius opuſculi B. Gregorius Papa Romanus in libris dialogorum mentionem fecit) in capitulo quarto ità dicit: Imque in Deo & homine gemina ſubſtantia,ſed nõ gemina perſona eſt: quia perſona perſonam conſumere poteſt, ſubſtantia verò ſubſtantiam non poteſt: ſiquidem perſona,res iuris eſt: ſubſtãtia,res naturæ. Hoc loco neceſſarium videtur,vt in Chriſto Domino pariter & homine, vnam perſonam & duas ſubſtantias teſtimonijs aſſeramus. Da vnam in redemptoris Dei hominisque perſonam. Apoſtolus dicit: Si enim cognouiſſent ſapientem DEI, nunquàm Dominum gloriæ crucifixiſſent. Si requiras, quomodò potuerit inuiolabilis pati, & incom- 1.Cor.2.

prehenſibilis crucifigi: perſonæ vnitas facit, vt quod homo pertulit, Deus pertuliſſe credatur. Item cùm Euangeliſta commemorat, Nemo aſcendit in cœlum, niſi qui de cœlo deſcendit, filius hominis qui eſt in cœlo:quomodò hic filium hominis ante paſſionis & reſurrectionis ſiue aſcenſionis diem, & de cœlo aſſerit deſendiſſe, & in cœleſtibus permanere, niſi hoc per vnitatem perſonæ ratio veritatis abſoluat? ſicut alio loco capitis & corporis ſociatur perſona, cùm legitur: Eſuriui enim, & dediſtis mihi manducare: ſitiui, & dediſtis mihi bibere. Quid agit perſonæ vnitas? Homo paſcitur,& Deus reficitur: pes confouetur, & caput fomentum in ſe ſentire teſtatur. Dicit ergò, Nunquàm Dominum gloriæ crucifixiſſent. & ediuersò, Nemo aſcendit in cœlum, niſi qui de cœlo deſcendit, filius hominis,qui eſt in cœlo. Vide quomodò per vnitatem perſonæ, humana diuinis,& humanis diuina miſcentur. Deus crucifigitur, & homo de cœlo deſcendere, & in cœlo permanere memoratur.Item paulopòſt in eodem capitulo Paulus apoſtolus etiàm duas ſubſtantias euidenter, remota ſacramenti obſcuritate,digeſſit, ità dicens: Patres noſtri, ex quibus Chriſtus ſecundùm carnem, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſecula. Sed & inter lucidiſſimas & catholicas S. Auguſtini ſententias, quas ſparsim & inordinatè poſuiſtis ad defenſionem, vt nos dicitis, veſtram: vt nos intelligimus,accuſationem erroris veſtri: non metuiſtis intermiſcere ſenſus adulterinos, fingentes eum dicere, quod in illius non inuenimus dictis. Ex quo perſpicuum eſt, uos veſtræ non confidere cauſæ, quia in exemplis ſanctorum patrum, non inueniſtis fidẽ veſtram confirmari: ideoq; adulterinos prauitatis ſenſus interpoſuiſtis, aſſerentes illos dicere quod non dixerunt, ſicut certiſſimè cognoſci poteſt in capitulo xj. de libro S. Auguſtini, quem Enchiridion (vt præfati ſumus) nominauit, cuius capituli textũ ponim", vt faciliùs veſter pateſcat error, & malitiæ noſcatur imperitia. Dicit enim præfatus pater: Proindè Chriſtus Ieſus, Dei filius eſt, Deus & homo: Deus ante omnia ſecula, homo in noſtro ſeculo: Deus, quia Dei verbum: Deus enim erat verbum: homo autem, quia in vnitate perſonæ acceſſit verbo anima rationlis & caro. Quocircà inquantùm Deus eſt, ipſe & pater vnum ſunt: inquãtùm autem homo eſt, pater maior eſt illo. Cùm enim eſſet vnicus Dei filius, non gratia, ſed natura, vt eſſet etiàm plenus gratia: factus eſt aũt & hominis filius idem ipſe, vtrunque ex vtroque vnus Chriſtus. Qui cùm in forma Dei eſſet, non rapinam arbitratus eſt quod natura erat,id eſt, eſſe ſe æqualem Deo: exinaniuit autem ſe, accipiens formam ſerui, nõ amittens vel minuens formã Dei: ac per hoc & minor eſt factus, & manſit æqualis: Ioan.3. Matt.25. 1.Cor.2. Ioan.3. Ioan.10. & 14. Philip.2.

vtrunque vnus, ſicut dictum eſt: ſed aliud propter verbum, aliud propter hominem: propter verbum æqualis, propter hominem minor, vnus Dei filius, idemque hominis filius, idemque & Dei filius: nō duo filij Dei, Deus & homo, ſed vnus Dei filius: Deus ſinè initio, homo à certo initio Dominus noſter Ieſus Chriſtus.

Hiſce igitur veriſſimis Catholicę fidei aſſertionibus, perfidiæ venena intermiſcere non metuiſtis. Vbi ergò ille dixit, Cùm enim eſſet vnicus Dei filius, non gratia, ſed natura, vt eſſet etiàm plenus gratia, factus eſt & hominis filius: ad confirmandum errorem veſtrum, interpoſuiſtis quod ille non dixit, hoc modo: Cùm enim eſſet vnicus Dei filius, non adoptione, ſed genere: neq; gratia, ſed natura: vt eſſet etiàm plenus in forma ſerui, adoptione & gratia factus eſt hominis filius, idem ipſe vtrunq; ex vtroq; vnus Chriſtus. Videat q legit, & intelligat, quanta eſt hæc prauitas, & quanta eſt hæc tergiuerſatio. Quarè ſanctorum patrum ſenſus commaculatis, & venenum erroris Catholico melli immiſcetis? Quid eſt quod dicitis, Deum natura Dei filium, genere eſſe filium Dei? Quid eſt quòd adoptionem gratiæ cōiungitis, dum in eodem capitulo paulopòſt idem mirificus Doctor, Eum qui eſt hominis filius, vnicum Dei filium nominare non dubitaret, ità dicens, ſicut & antè expoſuimus: nempe ex quo homo eſſe cœpit, non aliud cœpit eſſe, quam Dei filius, & hoc vnicus: & propter verbum, quod illo ſuſcepto caro factum, eſt vtiquè Deus: & quemadmodùm vna perſona eſt quilibet homo, anima ſcilicet rationalis & caro, ità ſit Chriſtus vna perſona, verbum & homo. Igitur ſi vnicus, quomodò adoptiuus, dum multi ſunt adoptiui filij? Vnicus itaque de multis non poteſt dici. Item vnitas perſonæ quæ eſt in DEI filio & filio virginis, adoptionis tollit iniuriam. Si ergò DEVS verus eſt, qui de virgine natus eſt, quomodò tunc poteſt adoptiuus eſſe vel ſeruus? Deum enim nequaquàm audetis confiteri ſeruum vel adoptiuum: etſi eum propheta ſeruum nominaſſet, non tamen ex conditione ſeruitutis, ſed ex humilitatis obedientia, qua factus eſt Patri obediens vſque ad mortem: præfato Papa Leone dicente in Homilia ſecunda de natiuitate Chriſti: Aſſumpta eſt deinatre Domini natura, non culpa: creata eſt forma ſerui ſinè conditione ſeruili. Item S. Auguſtinus in Homilia trigeſima nona dicit: Dominus noſter etiàm in forma ſerui, non ſeruus, ſed in forma etiàm ſerui, Dominus fuit. Nonne ſecundùm ſeculi nobilitatem, Beata MARIA Virgo ex regali & libera proſapia proceſſit? Huic verò virgini regiæ dignitatis, Spiritusſanctus acceſſit, & filium ex ea procreari fecit. Mirum ſi Spiritusſanctus hominem ex ea non potuit facere perfectum & ingenuum. Sed & hoc volumus à vobis audire, an Adam primus humani generis pater, qui de terra virgine creatus eſt, liber eſſet conditus, ſiue ſeruus: Si ſeruus, quomodò tunc imago DEI? ſi liber, quarè & CHRISTVS quoquè nō ingenuus de virgine? Meliore quidem terra, etiàm animata & immaculata, Spirituſanctō operante, factus eſt homo, dicente Apoſtolo: Factus eſt primus homo de terra terrenus, ſecundus de cœlo cæleſtis. Si terrenum liberum conditum confitemur, quarè non multò magis cæleſtem liberum confitemur? Vndè Adam fuit ſeruus factus, niſi ex peccato, Apoſtolo Petro atteſtante: Qui enim peccatum facit, ſeruus eſt peccati. CHRISTVS autem non fecit peccatum, ideò ſeruus non eſt peccati, ſed magis liberator & redemptor eorum qui ſerui ſunt peccati, eo ipſo atteſtante: Si filius vos liberauerit, verè liberi eritis. Sed fortè ſeruum hominis eum fuiſſe dicitis. Quid eſt quod dicit Propheta, DEVS iudicium tuum regi da, & iuſtitiam tuam filio regis: & adorabunt eum omnes reges terræ, omnes gentes ſeruient ei? Item Apoſtolus: Omnia ſubiecit ſub pedibus eius. Et hoc ſæpiùs reperitur, quàm exemplis indigeat edoceri, quòd ſit Dominus omnium, non alicuius ſeruus. An ne Angelorum eum ſeruum vultis dicere, quia dictum eſt, Minuiſti eum paulominùs ab Angelis? Vtiquè minoratus eſt propter mortalitatem carnis, non propter conditionis ſeruitium. ideoque ſtatim ſequitur: Gloria & honore coronaſti eum, & conſtituiſti eum ſuper opera manuum tuarum. Omnia ſubieciſti ſub pedibus eius.

Item Apoſtolus ad Hebræos: Tanto melior effectus Angelis, quāto differentius præ illis nomen hæreditauit.

Et iterùm cùm introducit primogenitum in orbem terræ, dicit: Et adorent eum omnes Angeli DEI. Qui dictus de DEO patre, qui eum in baptiſmo etiàm & in transfiguratione, quæ facta eſt in monte, filium nominauit, non ſeruum: Hic eſt filius meus dilectus, in quo mihi benè complacui.

De qua ſententia Beatus Hilarius in libro ſexto de fide, ità diſſeruit: Si proprium ac ſingulare eſt, Hic eſt filius meus quid calumniat DEO patri profeſſæ de filio proprietatis adferimus? An ne tibi videtur in eo quod dicitur, hoc ſignificari? Alios quidem cognominatos habeo in filios, ſed hic filius meus eſt. Donani adoptionis nomen plurimis: ſed iſte mihi filius eſt, Nè quæras alium. Nè non hunc eſſe credas. Hunc ergò tanquàm digito indice ac verbi ſignificatione contingo: quia dico, & meus eſt, & filius eſt. Hæc quidem paternæ vocis ſignificatio ea fuit, non quòd

qui

1.Cor.15.
2.Pet.2.
Ioan.8.
1.Pet.2.
Ioan.8.
Pſal.71.
1.Cor.15.
Heb.2.
Pſal.8.
Heb.1.
Iſa.49.
Matth.3. & 17.
Phil.2.

Digitized by Google

qui ad implendam omnem iuſtitiam baptizandus erat, ignoraretur: ſed vt, qui ad ſacramentum ſalutis noſtræ homo cernebatur, Dei voce Dei filius noſceretur. Reſtat igitur vt ſit rex & redemptor, Deus & Dei filius: de quo & Apoſtolus ad Romanos,
Rom. 8. Qui proprio filio ſuo non pepercit: Proprium nominauit, non adoptiuum. De qua ſententia idem beatus Hilarius in libro præfato ita dicit: Nunquidnàm etiàm nũc adoptionis in eo erit nuncupatio, in quo proprietatis eſt hoc nomen? Item poſt pauca: Quære virtutem dicti, vt magnitudinem charitatis intelligas: Quid ſit proprium expende, nè ignores veritatem. Nunc enim Apoſtolus proprium ait filium, cùm in multis vel ſuum, vel eius ſæpè dixiſſet. Quamuis multi codices per tranſlatorum ſimplicem intelligentiam, in hoc loco, proprio filio, ſuo filio, conſcriptum habeant: tamen Græcitas, qua lingua Apoſtolus eſt locutus, proprium nunc magis, quàm ſuum nuncupauit. & licèt communis intelligentiæ ſenſus non ſatis inter proprium & ſuum differat, verùm Apoſtolus cùm in cæteris alijs dictis ſuum filium commemoraſſet, hic tamen dicit, Qui proprio filio ſuo non pepercit.

Item libro octauo: Sentisne quid tibi deſit, Chriſto negando quod ſuum eſt? Si per naturam Dei, Chriſtus tibi Dominus eſt, habes ſpiritũ ſanctum: ſi verò per adoptiuũ nomen hic Dominus eſt, Spiritu ſancto carens, ſpiritu erroris animaris: quia nemo niſi in ſpiritu ſancto Dominum IESVM poteſt dicere.

Item in dogmate Catholicæ fidei: Ergò
1. Cor. 12. DEI filius, hominis factus eſt filius, natus ſecundùm veritatem naturæ, ex Deo DEI filius: & ſecundùm veritatẽ naturæ, ex homine hominis filius: vt veritas vnigeniti nõ adoptione, neq; appellatione, ſed in vtraq; natiuitate filij nomen naſcendo haberet, vt eſſet verus Deus & verus homo vnus filius.

Item ſanctus Euangeliſta Ioannes verum
1. Ioan. 4. eum filium nos credere edocuit, dicens: Et nos vidimus & teſtificamur, quoniam pater miſit filium ſuum Saluatorem mundi. Quiſquis confeſſus fuerit, quoniam IESVS eſt filius Dei, Deus in eo manet, & ipſe in
1. Ioan. 5. Deo. Item poſt pauca: Scimus quoniam filius DEI venit, & dedit nobis ſenſum, vt cognoſcamus verum Deum, & ſimus in vero filio eius. Hic eſt verus Deus & vita æterna. Tu verò quiſquis es qui Chriſtum prædicas adoptiuũ, vndè tibi iſte ſenſus veniſſet, voluiſſem ſcire: vbi hoc nomen didiciſſes, oſtende. Patriarchæ neſciêrunt, prophetæ non dixerunt. Apoſtoli non prædicauerunt, ſancti Tractatores hoc nomen tacuerunt, Doctores fidei noſtræ non docuerunt.
2. Cor. 12. Fortè in tertium cœlum raptus fuiſti, & ibi audiſti arcana verba, quæ hucuſquè ſanctæ DEI Eccleſiæ ignota eſſent, ſi tu in tertiũ cælum raptus non eſſes. Aut ſuper pectus Dñi recubuiſti, & ibi audîſti, q̃ B. Ioãnes Ioan. 13. audire non meruit. Aut te per choros Angelorum Agnus ducens, hoc tibi nomen oſtendit: Aut tibi Leo de tribu Iuda, librũ ſeptem ſigillis clauſum, aperuit, vndè hæc myſteria intelligeres, & nomina proferres, quæ quatuor animalibus incognita mãſiſſent, immò toti mundo inaudita, niſi tu nouus doctor ad declarandũ tuum nomen veniſſes. Dices enim, Cur times adoptiuum Chriſtũ Dñm nominare? Dico tibi, quia nec Apoſtoli eum ſic nominauerunt, nec ſancta Dei & Catholica Eccleſia conſuetudinem habuit, ſic eum appellare, immò nec credere eum adoptiuũ eſſe, ſed proprium filium, iuxta præcedentia Apoſtolorum teſtimonia, & ſanctorum Doctorum dogmata. Plurimæ verò ſunt in ſanctis ſcripturis appellationes Dñi noſtri Ieſu Apo. 5. Chriſti: ſicut Leo, agn⁹, lapis, vermis, & multa talia, quæ oĩa certas habent & myſticas ſignificationes, cur ità dicantur. Adoptiuus, ſiquidem non habet aliam ſignificatione m nisi vt Ieſus Chriſtus non ſit proprius filius Dei, nec ex Virgine ei in filium genitus, ſed neſcio ex quo ſeruo adoptatus in filietatem, vt vos diciti: quarum ſignificationum allegoricas interpretationes diceremus, ſi huic præſenti rationi neceſſariæ viderentur. ſicut leo, propter, regiam dignitatem: agnus, propter innocẽtiam: vermis, propter humilitatem incarnationis: Quòd verò eum di- Apoc. 5. citis leproſum nominari, videtur, vos minùs Ioan. 1. intendiſſe, quomodò propheta hoc nomen Pſal. 21. poſuit: Et nos, inquit, putauimus eum quaſi leproſum, & percuſſum à DEO, & humilia- Eſa. 53. tum. Ipſe autem vulneratus eſt propter iniquitates noſtras. Quaſi leproſum dixit, non leproſum. Item, putauimus, dixit: id eſt, vt beatus Hieronymus in Tractatu eiuſdem prophetæ expoſuit, Nos putauimus eum propria ſuſtinere peccata. Sed vt veriùs intelleximus, pro noſtris vulneratus eſt iniquitatibus: nullatenùs morbo lepræ percuſſus eſt in corpore, nec lepra peccati vulneratus eſt in anima. Lupum verò & vulturem eum non legimus in ſcripturis ſanctis, quantùm noſtræ occurrit memoriæ, nuncupari: Nec etiàm adoptiuum. Nónne olim eadem hæreſis veſtra in Neſtorio ab vniuerſali ſancta Eccleſia refutata eſt etiàm & damnata: Quapropter fortè illum anathematizare noluiſtis, dum alios, Bonoſum ſcilicet, Arium & Sabellium, Manichæumque, qui praua de Dei filio ſenſerunt, in epiſtola veſtra anathematizâſtis. Nunquid non ideò damnatus eſt, quia beatam Mariam ſemper virginem, non DEI, ſed hominis tantummodò credidit eſſe genitricem? De cuius hæreſi S. Cyrillus Eulogio presbytero ſcribit, hoc modo dicens: Neſtorius itaque in ſuis expoſitionibus ſimulat ſe dicere vnum filium & vnũ Dñm: ſed refert filiationẽ ad ſolum Dei

verbum. Et paulopòst: Dicendo enim, Quia propterea Deus verbum Christus nominatur, quia habet copulationem ad Christum: quomodò non apertũ est, duos dicere Christos, si Christus ad Christum habet coniunctionẽ, tanq̃ alter ad alterũ? Videtur enim, Nestoriũ dicere copulationem, quod vos dicitis adoptionẽ. Quid est adoptio, nisi charitatis copulatio, qua pater adoptione sibi copulat filium, quẽ proprium non habet? Et certissimum est; sicut præfati sumus, alium esse propriũ filium, alium adoptiuũ. Nónne tunc duo filij erũt Deo patri, vnus proprius, & alter adoptiuus, quod nullus Catholicus audet dicere? Quid est aliud dicere, eandem virginem adoptiuum vel seruum genuisse, nisi negare, Deum illam genuisse? Si Deus generatus est, nequaquàm adoptiuus, sed filius: quia alia persona est proprij filij, alia adoptiui filij vel serui. Et scimus vnam esse personam in Christo Deo, Dei & hominis, sicut B. Gregorius in epistola ad Quirinum episcopũ scripsit: Non autẽ, inquit, priùs in vtero virginis caro concepta est, & postmodùm diuinitas venit in carnem: sed mox vt verbũ venit in vterum, mox verbum, seruata proprię virtute naturę, factũ est caro: & perfectus homo idẽ in veritate carnis & animæ rationalis, natus est per vterũ virginis filius Dei. Si igitur mox à tempore conceptionis verus Deus Dei filius conceptus est, quàdò fuit vt homo esset sinè Deo, vndè adoptaretur in filiũ? Sicut enim nũquàm fuit, vt Deꝰ pater esset sinè Deo filio, de quo dictum est,

Ioan. 1. In principio erat verbũ: ità nũquàm fuit, vt homo Iesus esset sinè Deo, de quo dictũ est,

Ibidẽm. Verbum caro factum est, id est, Deus homo factus est? Sicut enim Arius filium separauit à patre, dicendo: Erat, quandò nõ erat Dei filius: ità per adoptionem vos separatis hominem Christum à Deo filio. Et miramur, dum tãta sanctorũ patrum testimonia profertis, cur non intelligatis, q̃ contra eadem testimonia sensum ponitis vestrũ, alia prauè intelligentes, alia pessimè interpretãtes, iux-

1. Tim. 1. ta Apostolũ, non intelligentes quæ dicitis, nec de quibus affirmatis. Sufficiat vobis (obsecramus) dicere in confessione Catholicæ fidei, quod sancti patres dixerũt: & sic symbolũ tenere Ecclesiasticæ professionis, sicut sanctissimi Doctores exposuerunt. longè siquidem inferiores sumus illis ad excogitanda verba conuenientia fidei Apostolicæ. Tantùm firmiter credamus & teneamus, quod illi scripserunt, qui spiritu Dei repleti sunt, & nobis à Deo dati sunt doctores. Qui enim vobis displicet in Dño nostro Iesu Christo, vt verus sit Deo patri filius, dũ ille ipse & se

Ioan. 17. & 14. filium nominauit, & veritatẽ, dicẽdo, Pater, clarifica filiũ tuũ, vt filius tuus clarificet te: Et iterùm, Ego sum via & veritas & vita? Ni-

Ioan. 8. si forte cũ Iudæis vultis dicere, Tu de teipso testimoniũ dicis, Testimoniũ tuum non est verum: mox ille ipse pro se respõdebit vobis: Si ego testimoniũ perhibeo de meipso testimonium meũ verũ est. Et paulopòst: In lege, inquit, vestra scriptũ est, quia duorũ hominũ testimoniũ verũ est: Ego sum qui testimonium perhibeo de meipso, & testimoniũ perhibet de me, qui misit me Pater. Pater de cœlis intonuit, & eũ filiũ suũ noĩnauit. Christus de terris in cœlos clamauit, se filũ noĩauit: & vos cũ Iudæis adhuc increduli estis? Latro in cruce eum Dñm nomiuauit. Centurio morientẽ eum videns, clamauit: Verè filius Dei erat iste. Sed & dæmones eũ verè filium Dei summi cũ sua legione proclamauerunt, sicut in sancti legitur Euangelijs. Et Elipandus cũ sua legione negat adhuc eũ verè filiũ Dei esse? Apostoli interogati à Christo dicẽte, Quem dicunt homines esse filium hominis? De filio hominis interrogat, & de filio hominis respondit ei Petrus, dicens: Tu es Christus filius Dei viui. Et pro hac laudabili confessione, meruit ab ipso D E o Saluatore nro audire: Beatus es Simon Bariona, qa caro & sanguis nõ reuelauit tibi, sed pater meꝰ qui in cœlis est. Patrẽ suũ dixit, qui hęc reuelauit. Pater de suo filio mysteria reuelauit, Notabile dictum. seculari inaudita sapientię: & pro hac gloriosa confessione B. Petrum principẽ Apostolorum cœli terræque remunerauit potestate, dicens: Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiã meam: & portę inferi nõ prævalebunt aduersùs eã: & tibi dabo claues regni cœlorũ: & quodcunq; ligaueris super terrã, erit ligatũ & in cœlis: & quodcũq; solueris super terrã, erit solutũ & in cœlis. Auditis quid hæc fides Apostolica meruit: Videte quid vestra mereatur adoptio. Paulus eundem qui crucifixus est, Dei virtutẽ & Dei sapientiã prædicauit, scribẽs ad Corinthios:

1. Cor. 1. Nos verò Christũ prædicamus, & hũc crucifixum, Iudæis quidẽ scandalũ, gentibus autẽ stultitiã, credẽtibus verò Dei virtutem & Dei sapientiã. Ecce duo luminaria mũdi, quale de Christo, filio Dei testimoniũ proferũt: & vos eũ adhuc adoptiuũ vultis dicere, & nobiscũ spiritũ adoptionis accepisse Dei filiũ? Esaias eũ filiũ appellat: Filius, inquit, datus Esa. 9. est nobis, & factus est principatus super humerũ eius: & vocabitur nomẽ eius, Admirabilis, Deus Fortis, Princeps pacis, Pater futuri seculi. Intelligite fratres quę legitis, & nolite noua & incognita nomina fingere: sed q̃ in sancta scriptura inueniuntur, tenete. Illa enim quę ibi inueniũtur de Christo Deo, honestas habẽt significationes, & nostræ saluti conuenientes: & nolite per humanas inuentiones fluctuare, sed in soliditate sanctarum scripturarum vosmetipsos roborate. Illas legite, illas docete: quia in illis est vita æterna. Inculcâstis iterũ, iterumq; replicâstis, vos consona sanctis Patribus ponere testimonia: sed vt probauimus, lõgè aliter vos illorũ intelligitis dicta, q̃ illi ipsi intellexerũt qui hęc

ipsa

ipſa teſtimonia libris inſerebãt: & inuenimꝰ ſicut & antè ꝓfati ſumus, certiſſimè vos illorũ ſanctiſſima ſcripta hæreticæ prauitatis veneno infeciſſe, & interſeruiſſe verba, quæ nusquã in eorũ legimus libris. Niſi fortè veſtri magiſtri tũ ſenſiſſent, quorum nomina tanda & vniuerſali Dei Eccleſiæ ignota putamus hucuſque remanſiſſe, ſi huius erroris ſentina, per vos ea mundo non innotuiſſet. Deſinite, fratres, veſtros per aures populi Chriſtiani diffamare parentes, & vosmetipſos à ſancta Dei diuidere Eccleſia: & nolite per diuerticula diſcurrere errorum, & citer
Hiere. 2. nas vobis hæretica perfidia diſſipatas fodere, quæ aquas puriſſimæ fidei non tenebunt: ſed per viam regiam ad lympidiſſimum Catholicæ puritatis fontem feſtinate, & ex eo potate ſpiritum charitatis & fidei, quatenùs de ventre veſtro fluant aquæ viuæ ſalientes
Ioann. 4. in vitam æternam. Tenete vos intra terminos ſanctorum patrum, & nolite nouas ver-
2. Tim. 2. ſare quæſtiunculas: ad nihilum enim valent, niſi ad ſubuerſionem audientium. Sufficit enim vobis ſanctorum patrum veſtigia ſequi, & illorum dicta firma tenere fide: Illi enim in Domino noſtri exiterunt Doctores in fide, & ductores ad vitam: quorum & ſapientia ſpiritu Dei plena libris legitur inſcripta, & vita meritorum miraculis clara & ſanctiſſima: quorum animæ apud Deum Dei filium Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, pro magno pietatis labore regnant in cœlis. Deſinite, fratres, illum prædicare ſeruum, quem regem & redemptorem habemus, cui data eſt omnis poteſtas in cœ-
Matt. 28. lo & in terra. Cellate eum adoptiuum no-
Phil. 2. minare, qui verus Deus & verus Dei filius: in cuius nomine omne genuflectatur cœleſtium, terreſtrium & infernorum: & omnis lingua cõfiteatur, quia Dominus Ieſus Chriſtus in gloria eſt DEI patris. Intelligite in hac profeſſione veſtra duplices diabolicæ fraudis latuiſſe dolos, hoc eſt, vt vos qui gratia baptiſmi redempti eſtis, ab vnitate catholicæ diſiungeret Eccleſiæ, & ſchiſmatici erroris laqueo à via ſalutis æternæ retraheret, & gentibus, inter quas habitatis, Chriſtianæ fidei initia intercluderet, dum & Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, quem Deum colimus & adoramus, ſeruum prædicatis & adoptiuum. Hæc ſunt enim argumenta diaboli, & vt vos ſubuertat in fide, & illos auertat à fide. Quieſcite, viri fratres, quieſcite ab hac nequitia: & eſtote vobiſmetipſis Doctores ad vitam, & vicinis veſtris ductores ad fidem. Conſiderate quale eſt hoc ſcandalum inter Paganas gentes, vt dicatur, Deum Chriſtianorum ſeruum eſſe vel adoptiuum. Nos per illum adoptiui ſumus, non ille nobiſcum adoptiuus. Nos per illum à ſeruitute liberati, non ille nobiſcum ſeruus. Cur eũ ſeruum nominare debemus, qui nos amicos maluit nominare, quàm ſeruos, dicens: Iam non dicam vos ſeruos, ſed amicos, quia ſer- Ioan. 15.
uus neſcit quid faciat dominus eius: Vos autem dixi amicos, quia omnia quæcunque audiui à Patre meo, nota feci vobis? Attendite qua charitate nos nominauit amicos, ea charitate nominemus eum Deum Dei filium, & diligamus ex toto corde, quia ipſe prior dilexit nos, & tradidit ſemetipſum pro nobis, vt emundaret ſibi populum ac- Galat. 2. Tit. 2.
ceptabilem, ſectatorem bonorum operum. Credamus eum Dominum, & non ſeruum, ipſo dicente: Vos vocatis me, Magiſter & Ioan. 13.
Domine: & benè dicitis, ſum etenim. Et verum Deum, verumque Dei filium confiteamur in vtraque natura, Diuina ſcilicet & humana. Credamus eum omnia velle quæ meliora ſunt, & omnia poſſe quæ vult, ſicut dictum eſt: Omnia quæcunque voluit Dominus, fecit in cœlo & terra. Quis negat Pſal. 113. & 134.
meliorem eſſe proprietatem in filio, quàm adoptionem? Et dum omnipotens Dei filius, noſtræ fragilitatis naturam in vnitatem ſuæ perſonæ aſſumere voluit, vt eſſet mediator Dei & hominum, cur non debuit ex 1. Tim. 2.
meliore filiorum dignitate & multò excellentiore, noſtram ſibi in vnitatem perſonæ adſociare humanitatem, quatenùs ex ſua glorioſa & propria nobilitate, noſtræ ſeruitutis redimeret ignobilitatem? Venit enim medicina ad ægros, miſericordia ad miſeros, redemptor ad reos, liber ad ſeruos, vt Pſal. 95.
dictum eſt: Deus vltionum liberè egit. Et Ioan. 8.
in Euangelio: Si filius vos liberauerit, verè liberi eritis. Non ſimus ingrati tantorum beneficiorum Domini noſtri IESV CHRISTI, per quem conditi ſumus, & à quo iterùm redempti ſumus, & in gloriam filiorum Dei adoptati: Prædicemus eum Deum verum & viuum, & verè filium Dei, vt ad eius beatiſſimam viſionem peruenire moreamur: in qua eſt æterna beatitudo & beata æternitas: Cui laus & gloria in omnes æternitates. Amen.

CAROLVS GRATIA DEI Rex Francorum & Longobardorum, ac Patricius Romanorum, Filius & defenſor ſanctę Dei Eccleſiæ, Elipando Toletanæ ciuitatis metropolitano, & cęteris in partibus Hiſpaniæ conſacerdotibus orthodoxæ fidei & fraternæ charitatis, in Chriſto Dei filio proprio & vero, optamus ſalutem.

AUdet pietas Chriſtiana, diuinæ ſcilicet atque fraternę per lata terrarum ſpatia duplices charitatis alas extendere, vt materno foueat affectu, quos ſacro

Digitized by Google

ſacro genuerat baptiſmate. Et maxima eſt ſanctæ matris Eccleſiæ exultatio, ſuorum adunatio filiorum, vt ſint conſummati in vnum, qui redempti ſunt ab vno, dicente eo-
Ioan. 17. dem redemptore Domino noſtro IESV Chriſto: Pater ſanctæ, ſerua eos in nomine tuo, quos dediſti mihi, vt omnes vnum ſint, ſicut & nos vnum ſumus. Vndè & in cantico canticorum de ſancta dicitur Eccleſia:
Cant. 8. Terribilis vt caſtrorum acies ordinata. Cõſtipata exercitûs ordinatio, & vnanimis bellatorum fortitudo, magno ſolet hoſtibus eſſe terrori: Sic filiorum ſanctæ matris Eccleſiæ intra murum Catholicæ fidei pacifica adunatio, aereis poteſtatibus nimiùm conſtat terribilis, & ignitis malignæ perfidiæ ſpiculis omninò impenetrabilis extat, ſicut & veriſſimus gentium prædicator & fortiſſi-
Ephe. 6. mus Eccleſiæ præliator præcipit, dicens: In omnibus adſumentes ſcutum fidei, in quo poſſitis omnia tela nequiſſimi ignita extinguere: & hoc ſeculum nequam libero ad cę-
Heb. 11. leſtia volatu euadere. Sinè fide enim impoſſibile eſt placere Deo. Impoſſibile eſt, quod omninò ab homine fieri non poteſt. Principium eſt ſalutis noſtræ fides: qua intemerata, & integra ſanitate confirmata, totius vitæ curſus per bonorum veſtigia operum feliciter finetenùs currit. Per fidem enim, ſicut
Ibid. idẽ præfatus doctor in epiſtola ad Hebræos teſtatur, omnes ſancti placuerunt Deo. Hãc igitur fidem orthodoxam & ab Apoſtolicis traditam doctoribus, & ab vniuerſali ſeruatam Eccleſia, Nos pro virium noſtratũ portione vbique in omnibus ſeruare & prædicare profitemur: quia non eſt in alia aliqua ſalus, niſi in illa, quam pacifica ab initio ſalutis noſtrę vnanimitate ſemper ſeruabat Eccleſia: Pro qua etiàm viri fratres & veſtra bona deuotio, quam vos habere decet in Domino, his partibus fidei veſtræ literas dirigere curâſtis, vtrunque & generales ad ſacerdotales ſanctiſſimas aures, ad nos quoq; ſpeciales. In quarum vtiquè ſerie literarum nõ ſatis nobis elucebat, an quaſi ex authoritate magiſterij nos veſtra docere diſpoſuiſtis, an ex humilitatis diſcipulatu noſtra diſcere deſideratis. Tamen ſiue hoc, ſiue illud veſtris ineſſet animis, petitionem veſtram, charitate Chriſtianæ religionis cogente, non ſpernendam eſſe cenſuimus: valdè deſiderantes, Deumq; ex intimo cordis affectu deprecantes, quatenùs in veræ fidei ſoliditate firmiter vtrinque permaneamus, & inter fluctiuagos huius ſeculi æſtus, Spiritu ſancto nauigium veſtri curſûs regente, ad portum perpetuæ tranquillitatis peruenire mereamur. Ad hanc autem trãquillitatem capiendam, oculus cordis fide purificandus eſt, & aſſiduis ſanctarum orationum precibus mẽtis acies illuſtranda, vt purę veritatis lumen, omni errorum nube expulſa, contemplari valeat, nè in opiniones noxiæ fallitatis temeritas inordinata incautiùs gradientes præcipitet. Nec pigeat Chriſtianum, vbi hæſitet, quærere: nec pudeat, vbi neſciat, diſcere: quoniam pia humilitas diſcendi, ſapientiæ intrat ſecreta: & melius eſt, diſcipulum eſſe veritatis, quàm doctorem exiſtere falſitatis: ille ad altiora ſemper prouehitur, iſte ad inferiora ſemper dilabitur: & indè magiſter efficitur erroris, vndè auditor contemplit eſſe veritatis. Hanc igitur fratres perniciosam deuitantes elationem, ſanctorum Patrum & catholicorum Doctorũ ſacris inhæreamus ſenſibus: Diſcamus quæ ſcripſerunt: Credamus quæ docuerunt: & non declinemus ad dexteram, neque ad ſiniſtram, ſed per viam regiam ad regem & redemptorem, Deum & Dominum noſtrum IESVM Chriſtum concordi fidei & veritatis curramus profeſſione.
Rom. 10. Corde enim creditur ad iuſtitiam, ore autẽ confeſſio fit ad ſalutem, eodẽ atteſtante Apoſtolo: Iuſtus autem ex fide viuit. Si iuſtus ex
Rom. 1. Abac. 2. fide viuit, quomodò qui fidem non habet rectam, ſe viuere æſtimat? Nos nempe non
Heb. 10. ſumus infidelitatis filij in perditionem, ſed fidei in adquiſitionẽ animæ. Sequamur ſanctorum patrum venerabilia in charitate præcepta. Decet enim, vt omnium Chriſtianorum vna ſit fides, & vnus animus, ſicut eſt
Ioan. 10. vnum ouile & vnus paſtor. Qui verò extra Eccleſiaſtici ouilis ſepta inuenientur, lupina rabie deuorabuntur, quia vocem boni paſtoris non audiunt, qui ante ſuas oues ingredietur & egredietur, vt eos ad paſcua vitæ perducat æternæ. Nobis itaque dictum intelligamus, quod egregius prædicator ſuis chariſſimis filijs præcipiebat, dicens: Obſecro vos per nomen Domini noſtri IESV
1. Cor. 1. CHRISTI, vt vnum dicatis omnes, & non ſint in vobis ſchiſmata: ſitis autem perfecti in vno ſenſu & in eadem ſcientia. Hæc habentes Apoſtolicæ authoritatis præcepta, concordate nobiſcum. Diligimus vos. Hoc vobis volumus in Domino, quod & nobis: quia perfecta, quã habemus in CHRISTO, charitas congregare gaudet, non ſpargere: adunare, non ſcindere: & inconſutilem Salvatoris noſtri tunicam integram ſeruare, non diuidere: prouidentes hoc idem in pace CHRISTI cuſtodire, quod milites in paſſione eius obſeruabant. His ità prælibatis,
Ioan. 19. veſtris in Domino valdè congaudemus profectibus, ità vt in cordibus noſtris fraterno vulnerati amore, veſtram quam patimini inter gentes, lachrymabili gemitu condoleamus oppreſſionem: ſed maiore multò triſtitia lugemus, ſi aliquid diabolica fraude interiùs oppreſſionis per infidelitatem vel cuiſlibet ſchiſmatici erroris patiamini in cordibus. Iſte, eſt continuus dolor pectoribus noſtris, & penè irremedicabile vul-
Rom. 9. Pſal. 146. nus, niſi per eius miſericordiam qui ſanat contritos corde, & vult omnes homines ſaluos fieri, ad agnitionemque veritatis
1. Tim. 2. per-

peruenire, illi nos lætificent, qui contriſtauerunt. Veſtra igitur correctio, noſtra eſt lætificatio: Deſiderantes vos ſocios habere in fide catholica, & cooperatores in prædicatione veritatis, vt gaudium quod Chriſtus ſuis promiſit diſcipulis, habitet in nobis, & gaudium noſtrum impleatur in vobis. Ad
Ioan. 15. impletionem verò huius gaudij fraterna cogente charitate, iuſſimus ſanctorum Patrũ ſynodale ex omnibus vndiq́ue noſtræ ditionis Eccleſijs congregari Concilium, quatenùs ſancta omnium vnanimitas firmiter deceruerent, quid credendum ſit de adoptione carnis Chriſti, quam nupèr nouis adſertionibus & ſanctæ Dei vniuerſali Eccleſiæ antiquis temporibus inauditis, vos ex veſtris ſcriptis intulitle cognouimus: immò & ad beatiſſimum Apoſtolicæ ſedis pontificem, de hac noua inuentione, noſtræ deuotionis ter quaterq́ue direximus Miſſos: ſcire cupientes, quid ſancta Romana Eccleſia Apoſtolicis edocta Traditionibus, de hac reſpon
Scribunt quidã etiã Alcuinũ propter hãc Synodum à Carolo accitum. dere voluiſſet inquiſitione. Necnon & de Britanniæ partibus aliquos Eccleſiaſticę diſciplinæ viros conuocauimus, vt ex multorum diligenti conſideratione veritas catholicæ fidei inueſtigaretur, & probatiſſimis ſanctorum Patrum hincindè roborata teſtimonijs, abſque vlla dubitatione teneatur. Idcirco vobis per ſingulos libellos dirigere curauimus, quid prædictorum patrum pia vnanimitas & pacifica perſcrutatio, authoritate Eccleſiaſtica inueniret, ſtatuiſſet, confirmaret. Primò, quid Dominus Apoſtolicus cum ſancta Romana Eccleſia & epiſcopis illis in partibus quaquouersùm commorantibus & catholicis doctoribus ſentiret, ſubvnius libelli tenore ſtatuimus: Deindè ſecundo loco, quid Eccleſiaſtici doctores & ſacerdotes Eccleſiarum Chriſti de propinquioribus Italiæ partibus, cum Petro Mediolanenſi Archiepiſcopo, & Paulino Foroiulianenſi vel Aquileianenſi Patriarcha viris in Domino valdè venerabilibus, intelligi vel firmiter credi voluiſſent, ſuis proprijs reſponſionibus exaratum poſuimus libellum, quia ipſi quoque præſentes noſtro ſynodali conuentui adfuerunt. Poſt hæc tenet & tertius libellus orthodoxam ſanctorum patrum Epiſcoporum & virorum venerabilium fidem, qui in Germaniæ, Galliæ, Aquitanię & Britannię partibus dignis Deo deſeruiunt officijs, veſtrisq́ue obiectionibus ſanctarum ſcripturarum teſtimonijs roboratas obtinet reſponſiones. Dein quarto loco meæ proprię vnanimitatis cum his ſanctiſſimis prædictorum patrum decretis & catholicis ſtatutis conſenſum ſubnexui, ſicut voſmetipſi in veſtra epiſtola, quam meo ſpecialiter adſignâſtis nomini, rogare curâſtis, ideſt nè paucorum ſubdolis adſertionibus conſentirem, ſed plurimorum teſtimonijs roboratam fidem firmiter tenerem. Facio certiſſimè, Deo Domino meo Ieſu Chriſto donante, horum me ſanctiſſimę multitudini & probatiſſimę authoritati in verę fidei profeſſione firmiter aſſocians, nec veſtrę me paucitati in conſenſione huius nouæ adſertionis ſocium admitto: ſed Apoſtolicæ ſedi & antiquis ab initio naſcentis Eccleſiæ & Catholicis traditionibus tota mentis intentione, tota cordis alacritate cõiungo: quicquid in illorum legitur libris, qui diuino ſpiritu afflati, toti orbi à Deo Chriſto dati ſunt doctores, indubitanter teneo, hoc ad ſalutem animæ meæ ſufficere credens, quod ſacratiſſimæ Euangelicæ veritatis pãdit hiſtoria, quod Apoſtolica in ſuis epiſtolis confirmat authoritas, quod eximij ſacrę ſcripturę Tractatores, & præcipui Chriſtianæ fidei doctores, ad perpetuam poſteris ſcriptum reliquerunt memoriam: cum his quoque doctoribus & ſanctæ Eccleſiæ paſtoribus verá prędico fidem, quos in præſenti tempore ille nobis dedit luminaria, qui dixit? Eccè ego vobiſcum ſum omnibus diebus vſq; ad conſummationem ſeculi. Hi ſunt propugnatores fidei noſtrę, hi ſunt rectores per diuerſas ſedes ciuitatis Chriſti, cuius antemurale eſt fides catholica, & charitas firmiſſimus murus, & propugnacula diuinarum teſtimonia ſcripturarũ: & diuitię ſalutis in ea ſunt ſapientia & ſcientia, & ſpes portarum cuſtodia: quæ quatuor clauibus, id eſt, prudentia, iuſtitia, fortitudine, & temperantia, pijs aperiuntur animis. Huius verò ciuitatis ipſe Dei verus & proprius filius, Deus verus, homo verus, Ieſus Chriſtus Dominus noſter, regali præſidet potentia, cuius gratia totam illius ciuitatis ſtructuram regit, defendit, & exaltat: Quiſquis ad hanc ciuitatem, recta ſibi pręuiante fide, manus bonorum operum habens pleniſſimas, peruenire feſtinat, apertas inueniet portas, & regem regum cum millibus ſanctorum agminum obuiare ſibi gaudebit. Sed & gratias vobis agimus de inſtantia orationum veſtrarum, quibus memoriã noſtri aſſiduè vos habere dixiſtis: optantes vt preces veſtrę acceptabiles ſint Domino Deo Saluatori noſtro, & vt ipſe per ſuam miſericordiam dignos vos efficiat exaudiri, & ad vnitatem ſanctę ſuę Eccleſię reuocare dignetur, & eiuſdem pietatis humeris in S. Matris Eccleſiæ reportet ouile, qua de cœlis veniẽs, ouem requirere perditam, inuentamq́ue Luc. 15. cum triumpho glorię ad ſedem paternę maieſtatis reuexit. Illud quoque, quòd vobis noſtram pietatem flagitare placuit, quatenùs in pręſentia noſtra libelli veſtri legeretur textus, & perſcrutante plurimorum conſilio, quid in eo rectę fidei ſanctionibus conſentiens inueniretur, fecimus ſicut petiſtis, collectis vndiq́ue, veluti prędicti ſumus, Eccleſiaſticis Doctoribus & populi Chriſtiani rectoribus, nobisq́ue omnibus pacifico vnanimitatis choro conſedentibus, eundem libellum

Præclara Caroli Magni ſentẽtia.

Matt. 28.

Eſa. 26.

Eſa. 33.

bellum à capite calcetenùs per diſtinctiones vniuſcuiuſq; ſententiæ, & per interrogationes vel reſponſiones, prout cuiq; libuit, perlegere iuſſimus. Quid verò de eo libello præſules eccleſiarum Chriſti, fideiq́ue Catholicæ doctores intellexiſſent, non opùs eſt mihi in hac mea iterare epiſtola, dum illorum libellus proprius hoc vobis euidenter oſtendit. Scriptam itaq; in epiſtola veſtra huiuſmodi obſecrationem inuenimus, poſcentes vos per eum, qui pro te in cruce manus innoxias extendit, & pro te ſanguinem pretioſum effudit, & pro te mortem perrulit & ſepulturam, ad liberandos electos ad infernũ deſcendit, & pro te ſurgens, tibi viam ad cœlos reuertendi, ſcilicet ad cæleſtem patriam, demonſtrauit, vt per teipſum arbiter ſedeas: Eccè ego veſtris petitionibus ſatisfaciens, cõgregationi Sacerdotum auditor & arbiter adſedi. Diſcernimus, & Deo donante decreuimus, quid eſſet de hac inquiſitione firmiter tenendum. Sed modò per eandem obſecrationem vos iterùm iterumq́; obteſtor, vt in pacifica vnanimitate & Catholicæ fidei profeſſione nobiſcum firmiter maneatis: nec vos doctiores æſtimetis vniuerſali ſancta DEI Eccleſia. Eam fidem tenete, quam orthodoxi patres in ſuis nobis ſymbolis ſcriptam reliquerunt. Et nolite plùs ſapere quàm oportet ſapere, ſed ſapere ad ſobrietatem. Nec ratiocinando humano ingenio diuina vos myſteria inueſtigare arbitremini: ſed magis credendo honorate, quæ humana fragilitas temerè perſcrutando inuenire non valet. Exemplum mihi Conſtantini Imperatoris propoſuiſtis, cuius initium Beatum Iſidorum laudaſſe dicitis, & finem doluiſſe: quod nè mihi accidat, per quendam Beatum, quem * Antiphraſin cognominaſtis, benignè ſuadetis: hoc etiàm, diuina miſerante gratia, præcauere ſatago: non ab illo tantummodò, ſed etiàm ab omnibus, qui aliquid rectę fidei cõtrarium docere videntur: aſſiduaq́; deuotione Dominum depoſco, & quoſcunque ex filijs Sanctę Matris Eccleſiæ valeo, mihi in hac petitione adiutores conuoco: nè me alicuius verboſa adulatio vel fraudulenta laudatio decipiens, à via veritatis auertat, ſæpiùs cum propheta decãtans: Corripiet me iuſtus in miſericordia, & increpabit me, oleum autem peccatoris non impinguet caput meum. Vos verò vobiſmetipſis cauete, quòd nos fraterno admonuiſtis amore, procurantes diligentiſſimè: omnipotentisq́ue Dei vobis aſſiduis precibus clemẽtiſſimam conuocate gratiam, nè callida antiqui hoſti, verſutia ſenſus veſtros in aliqua parte corrumpat, & peius fiat interius diaboli ſeruitium, quàm exterius gentis inimicæ. Eumq́ue expectate redemptorem, quem ſalutis veſtræ habuiſtis authorem. Illum glorificate in corde, & portate in corpore: & dignam in vobis illi præparate habitationem in fide, quæ per dilectionem operatur: quatenùs vos illius glorioſa potentia, & ineffabilis miſericordia, ab vtriuſque ſeruitutis moleſtia, exteriore ſcilicet & interiore, liberet & cuſtodiat, & in magno ante conſpectum gloriæ ſuæ cum multiplicibus laboris veſtri diuitijs glorioſos ſtare concedat, & vocem optabilem cum operatoribus Apoſtolicæ fidei audire faciat: Venite benedicti patris mei, percipite regnum quod vobis paratum eſt ab origine mundi. Paratum igitur vobis regnum ab origine mundi, indubitata veritatis promiſſione ſperatis, ſi Catholicæ fidei vnanimitati voſmetipſos adiungere curetis. Exteriores ſeruitutis moleſtias interna fidelitatis ſpe conſolamini. Oculos mentis veſtræ ad eum erigite, qui vos eripuit de poteſtate tenebrarum, & tranſtulit in regnum filij dilectionis ſuæ. Hactenùs antequàm huius adoptionis in Chriſto nomen à vobis exortum, noſtros non offenderet animos, vos germanitatis amore dileximus. Etſi nos veſtrum corporale ſeruitium contriſtaret, rectitudo tamen fidei Catholicæ * lætificauit in vobis. Nunc verò duplici pro vobis affligimur mœrore, diabolica fraude deceptis in corde, & inimica ſeruitute oppreſſis in corpore. Sed redite, obſecro, ad vnitatem Sanctæ Matris Eccleſiæ, vt vos eruat de anguſtia ſeruituis terrenæ, qui vos per baptiſmi gratiam à vinculo liberauit originalis peccati. Expoliaſtis veterem hominem. Quomodò iterùm, fraude decepti maligna, induamini illo? Adoptionis filij Deo patri facti eſtis per eum, qui nõ eſt adoptiuus, ſed proprius: State per fidei inuiolabilem confeſſionem in libertate filiorum Dei, & nolite infidelitatis iugum ſubire. Expellite vincula diabolicæ deceptionis de cordibus, quatenùs Deus Chriſtus qui ſoluit compeditos, excutiat catenam gentis inimicæ de manibus veſtris. Habetis nos, diuina auxiliante gratia, cooperatores gaudij veſtri, ſi vos nobiſcum catholicæ fidei vultis eſſe prædicatores. Certiſſimum itaque ibi erit diuinæ miſerationis auxilium, vbi vna eſt totius Eccleſiæ charitas, & vna veræ fidei confeſſio. Ad multitudinem populi Chriſtiani, & ad ſacerdotalis Concilij vnanimitatem reuertimini. Si enim duorum vel trium ſancto pioq́ue conſenſui, ſecundùm ſuam promiſſionem, Dominum eſſe preſentem non dubitamus: quanto magis vbi tot ſanctiſſimi patres, tot venerabiles fratres, tot filij piæ matris Eccleſiæ, in nomine illius pacifica conueniunt vnanimitate, eum adeſſe medium, non eſt dubitandum, & illorum regere conſilia, qui ſui nominis laudem quærere dinoſcuntur? Ad cõfirmãda igitur corda veſtra in fide & veritate, hãc noſtri nominis, fraterna inſtigante charitate, epiſtolã ſcribere curauimus, optantes vt noſtra, quã habemus pro fide Catholica, proficiat deuotio,

Rom. 11.

Pſal. 140.

Gal. 5.

Mat. 25.

Col. 1.

for. * lætificaret

2. Cor. 6.

Mat. 18.

ized by Google

notſo,& vos diuina clementia ad fidem reducat Catholicam.

Antè igitur quàm huius ſæpè dicti ſcandali à vobis oriretur offenſio, duplici charitate, ſicut prædiximus, dileximus vos, id eſt, in orationibus noſtris per omnes regni noſtri Eccleſias habuimus ſocios, & veſtrî memoriam quotidiè facientes: itidèm quoquè & Deo auxiliante, voluntatem habuimus vos liberare à ſeruitio ſecularis neceſſitatis, ſecundùm temporis opportunitatem & veſtri conſilij adhortationem. Nunc verò hac duplici charitate (quod ſinè dolore non dicimus, fraudàſtis voſmetipſos, non intelligentes vos fraude diabolica eſſe deceptos, vt vtroque inuamine vos denudaret, id eſt, participatione fidei & orationum noſtrarũ, vel ſolatio auxilij noſtri. Videte videte, quàm grande malum aduersùm voſmetipſos habetis factum, quòd nequaquàm auſi ſumus orare pro vobis, ſicut pro fidelibus ſanctæ Dei Eccleſiæ filijs: nec vos adiuuare, quomodò fratres in veſtris maximis neceſſitatibus. Quapropter reuertimini ad hanc duplicem conſolationem, & abijcite à vobis hanc malignam diabolicæ fraudis verſutiã, vt poſſitis nobiſcum conſortium habere in omni charitate & auxilio oportuno. Heb. 4.

Poſt hanc verò correptionem ſiue admonitionem Apoſtolicæ authoritatis & ſynodalis vnanimitatis, ſi non reſipiſcitis ab errore veſtro: ſcitote omninò vos pro hæreticis haberi, nec vllam vobiſcum communionem pro Deo audemus habere. Currite dum lucem habetis, nè tenebræ vos anathematis̃ appræhendant, vndè non poteſtis pedes veſtros explicare, ſed æterna damnatione irretitos eſſe lugebitis. Adhuc enim pia mater Eccleſia reuocat vos ad gremium ſuæ miſericordiæ, volens vos Deo nutrire in filios. Tantùm nolite vos abſtrahere ab eius pietate, qui vos vocauit in regnum filij dilectionis ſuæ. Ioan. 12. Gal. 1. Col. 1.

CREDIMVS In vnum Deum, Patrem omnipotentem, factorem cęli & terrę, viſibilium omnium & inuiſibilium. CREDIMVS & in vnum Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, filium Dei vnigenitum, natum ex patre ante omnia ſecula, & ante omnia tempora: lumen de lumine, Deum verum de Deo vero: natum, non factum: Naturalem, non adoptiuum: per quem omnia condita ſunt cęleſtia & terreſtria: vnius eſſentiæ & vnius ſubſtantiæ cum patre.

CREDIMVS & in Spiritumſanctum DEVM verum, viuificatorem omnium, à patre & filio procedentem, cum patre & filio coadorandum & conglorificandum. CREDIMVS eandem ſanctam Trinitatem, Patrem & Filium & Spiritumſanctum, vnius eſſe ſubſtantiæ, vnius potẽtiæ & vnius eſſentiæ tres perſonas, & ſingulam quanque in Trinitate perſonam, plenum Deum: & totas tres perſonas, vnum Deum omnipotentem: Patrem ingenitum, filium genitum, Spiritumſanctum procedentem ex patre & filio: nec Patrem aliquandò cœpiſſe, ſed ſicut ſemper eſt Deus, ità ſemper & pater eſt, quia ſemper habuit filium. Aeternus Pater, æternus Filius, æternus & Spirituſſanctus, ex patre filioque procedens. Vnus Deus omnipotens, Pater & Filius & Spirituſſanctus: Vbiquè præſens, vbiquè totus. Deus æternus, ineffabilis, incomprehenſibilis: In qua ſancta Trinitate, nulla eſt perſona vel tempore poſterior, vel gradu inferior, vel poteſtate minor: ſed per omnia æqualis patri filius, æqualis Patri & Filio Spirituſſanctus diuinitate, voluntate, operatione & gloria. Alius tantummodò in perſona pater, alius in perſona filius, alius in perſona Spirituſſanctus. Non aliud, ſed vnum, natura, potentia & eſſentia Deus Pater, & Filius, & Spirituſſanctus.

CREDIMVS ex hac ſancta Trinitate filij tantummodò perſonam, pro ſalute humani generis de Spirituſancto & Maria Virgine incarnatam: vt qui erat in diuinitate Dei patris filius, eſſet & in humanitate hominis matris filius: perfectus in Diuinitate Deus, perfectus in humanitate homo: Deus ante omnia ſecula, homo in fine ſeculi: verus in vtraque ſubſtantia DEI filius: Non putatiuus, ſed verus: non adoptione, ſed proprietate. Vna perſona Deus & homo, vnus mediator DEI & hominum: in forma DEI æqualis Patri, in forma ſerui minor patre: in forma DEI creator, in forma ſerui redemptor. Vnus in vtroque Dei filius proprius & perfectus, ad implendam humanæ ſalutis diſpẽſationem, paſſus eſt vera carnis paſſione, mortuus vera corporis ſui morte: Surrexit vera carnis ſuæ reſurrectione, & vera animæ reſumptione: & eodem corpore, quo paſſus eſt, & reſurrexit. Aſcendit in cęlos, ſedens in dextera Dei patris: & in eadem forma qua aſcendit, venturus iudicare viuos ac mortuos. Cuius regni non erit finis.

Prædicamus vnam ſanctam Dei Eccleſiã toto orbe diffuſam, locis ſeparatam, fide & charitate coniunctam: & veram remiſſionẽ peccatorum in eadem Eccleſia ſiue per baptiſmum, ſiue per pœnitentiam, diuina donante gratia, & bona voluntate hominis cooperante.

Credimus & omnes homines reſurrecturos eſſe, & ſingulos ſecundùm ſua opera iudicari: Impios, æternis ſupplicijs damnandos cum diabolo & Angelis eius: ſanctos verò, æterna gloria coronandos cum CHRISTO & ſanctis Angelis eius in ſecula ſempiterna. Hæc eſt fides Catholica, & ideò noſtra: optamus etiàm & veſtra: quia vna eſt fides, & vnum baptiſma, & vnus Dominus noſter IESVS CHRISTVS, qui eſt Deus verus & verus homo, verus Deus & verus DEI filius, Ephe. 4.

Digitized by Google

filius, in vtraque natura vnus idemque me-
2.Tim. 2. diator DEI & hominum, homo Iesus Chri-
Rom. 9. stus, qui est Deus benedictus in secula.

Hanc fidem vos, charissimi fratres, firmiter tenere in commune deprecamur: & si aliter antea in quolibet verbo sensistis, corrigite vosmetipsos, & ad vnitatem sanctæ Dei Ecclesiæ pura fide festinate: & contentiones nominum nouitatesque vocum de-
2.Tim. 6. uitate: quia iuxta Apostolum, non est hæreticus nisi ex contentione.

Vos igitur quia pauci estis, vndè putatis vos aliquid verius inuenire potuisse, quàm quod sancta & vniuersalis toto orbe diffusa tenet Ecclesia? Sub tegmine alarum illius requiescite, nè vos auida diaboli rapacitas, si foris inueniat, nefando gutture deuoret. Redite ad pium matris Ecclesiæ gremium. Illa vos foueat & nutriat, donèc occurratis in vi-
Ephe. 4. rum perfectum & in plenitudinem corporis CHRISTI. Habetote nos coöperatores salutis vestræ, catholicæ pacis auxiliatores: &
1.Ioan. 1. societas nostra sit in CHRISTO IESV Domino nostro, qui vos nobiscum incorruptos & immaculatos fide pariter & opere custodiat, & constituat ante conspectum gloriæ
Iudæ 1.d suæ incontaminatos & irreprehensibiles, & perpetuæ beatitudinis hæredes pariter perficiat in æternum. Amen.

Amir. Finit, Deo gratias. Amir.

E GRÆCIS ET LATINIS

Canonibus & Synodis Romanis atque decretis prę sulum ac principum Romanorum, hæc capitula sparsim collecta sunt, & Ingilramno Mediomatricę vrbis episcopo, Romæ à Beato Papa Adriano tradita, sub die XIII. Kalend. Octob. Indict. XI. quandò pro sui negocij causa agebatur.

DE I ordinationem accusat in qua constituuntur, qui episcopos accusat vel damnat: dum minùs spiritualia, quàm terrena, sectantur. Vndè & prophetæ ait:
Psal.104.b Nolite tangere Christos meos, & in prophetis meis nolite malignari.

Placuit, vt quæcunque persona contra episcopum vel actores Ecclesię se proprium crediderit habere negocium, priùs ad eum recurrat charitatis studio, vt familiari colloquio commonitus, ea sanare debeat quæ in querimoniam deducuntur. Quam rem si differe voluerit, sententiam suscipiat excommunicationis.

Nullus episcopus, nisi canonicè vocatus, & in legitima synodo, suo tempore Apostolica authoritate conuocata, cui iussione Domini & meritis Beati Petri Apostoli, singularis congregandorum Conciliorum authoritas, & sanctorum canonum ac venerandorum patrum decretis, multipliciter priuata tradita est potestas, super quibuslibet criminibus pulsatus audiatur vel impetatur. Si aliter præsumptum à quibuslibet fuerit, in vanum deducatur quod egerint. Nec inter Ecclesiastica vllo modo reputabitur, nec vllas habebit vires, quicquid ei obuiauerit: quoniam eadem sedes, testante veritatis Matt. 16.c
voce, primatum obtinuit: nec prima dice- Ioan. 21.c
retur, si aliam super se haberet. Quæ etiàm caput est omnium Ecclesiarum, à qua omnes sumpserunt originem. Primatum enim non synodalibus aut aliquibus commentis meruit institutis, sed Domino largiente, qui ait: Tu es Petrus, & super hanc pe- Matt. 16.c
tram ædificabo Ecclesiam meam. & reliqua talia, & his similia. Quibus si aliquis superbo spiritu obuiauerit præceptionibus, non exeat impunitus, sed gradûs sui periculo subiacebit.

Placuit, vt semper primò in accusatione clericorum, fides & vita blasphemantium perscrutetur. Nam fides omnes actus hominis debet præcedere: quia dubius in fide, infidelis est. Nec eis omninò esse credendum, qui veritatis fidem ignorant, aut non rectæ conuersationis vitam ducunt: quoniam tales facilè & indifferenter lacerant & criminantur rectè & piè viuentes & credentes. Ideò suspicio eorum discutienda est primò & corrigenda.

Sancta Synodus Romana dixit: Hæc sunt quæ deincèps, propter malorum hominum insidias, qui in Ecclesiâ & Ecclesiasticos indifferenter sæuiunt virus, conseruari firmissimè volumus in secula. Si quis episcopus ab illis accusatoribus, qui recipiendi sunt, fuerit accusatus, postquàm ipse ab eis charitatiuè conuentus fuerit, vt ipsam causam emendare debeat, & eam corrigere noluerit: non olim, sed tunc ad summos primates causa eius canonicè deferatur. Qui congruo in loco infra ipsam prouinciam tempore à canonibus præfixo Nicęnis, Concilium canonicè conuocare debebunt, ità vt ab omnibus eiusdem prouinciæ episcopis in eo audiatur. In quo & ipse canonicè conuocatus, si eum aut infirmitas, aut alia grauis necessitas non detinuerit, adesse debebit. Quia vltra prouinciæ terminos accusandi antè licentia nō est, quàm audientia rogetur. Nam si suis fuerit rebus expoliatus, aut (quod absit, quod alienum ab omnibus esse debet fidelibus) à sede propria electus, aut in detentione aliqua à suis ouibus fuerit sequestratus: tunc canonicè, antequam in pristinum restituatur honorem, & sua omnia quæ insidijs inimicorum suorum ei ablata fuerãt, redintegrentur: nec conuocari nec iudicari

poterit,

Digitized by Google

poterit, nisi ipſe pro ſua neceſſitate, minimè tamen iudicandus, aduenire ſponte elegerit. Nec omninò à quoquam reſpondere cogatur, antequam omnia integerrimè quæ per ſuggeſtiones inimicorum ſuorum amiſerat, poteſtati eius ab honorabili concilio redintegrentur, & præſul priùs ſtatui priſtino reſtituatur. Et ipſe diſpoſitis ordinatisque liberè ac ſecurè ſuis, tunc canonicè conuocatus ad tempus ſynodo in legitima & canonica veniat ad cauſam: & ſi ità iuſtè videtur, accuſantium propoſitionibus reſpondēt. Nam hoc ſummoperè prouidendum eſt, nè antequàm hæc omnia fiant, coactus reſpondeat: quia contentio ſemper vitanda eſt. Adimi nanque epiſcopo epiſcopatum, antequàm cauſæ eius exitus appareat, nulli Chriſtiano videri iure poteſt. Quòd ſi ægrotans fuerit epiſcopus, aut aliqua eum grauis neceſſitas detinuerit, pro ſe legatum ad ſynodum mittat. Nec à communione ſuſpendatur, cui crimen intenditur, nisi ad cauſam ſuam dicendam, electorum iudicum die ſtatuta literis euocatus, minimè occurrerit: hoc eſt, nisi alia prœoccupauerit neceſſitas infra duorum vel trium menſium ſpatium, & eo ampliùs, prout cauſa dictauerit. Quòd ſi ex vtraque parte ad cauſam dicendam venerint, quia vnus abſque altero audiri non debet: quærendum eſt in iudicio cuius ſint conuerſationis & fidei atque ſuſpicionis accuſatores, aut qua intentione hoc faciant: quia ad hoc admitti non debent, niſi bonæ conuerſationis & rectæ fidei viri, & ij qui omni ſuſpicione careant, & bona vita clareant, neque infames exiſtant. Quòd ſi accuſatorem perſonæ iudicio epiſcoporum culpabiles apparuerint, ad arguendum non admittantur, nisi proprias habuerint cauſas, non tamen criminales vel eccleſiaſticas. Infamis enim perſona, nec procurator poteſt eſſe, nec cognitor. Abſente verò aduerſario, non audiatur accuſator. Nec ſententia, abſente parte alia, à iudice dicta, vllam obtinebit firmitatem. Neque abſens per alium accuſare aut accuſari poteſt. Nec affinis teſtis admittatur. Neminem ergò exhiberi de prouincia ad prouinciam vel ad comitatum oportet, niſi ad relationem iudicis, ad quem fuerit appellatum: id eſt, vt actor ſemper rei forum ſequatur. Si qnis autem iudicem aduerſum ſibi ſentit, vocem appellationis exhibeat, quam nulli oportet negari. Si quis autem putauerit ſe à proprio metropolitano grauari, apud primatem diœceſeos, aut apud Conſtantinopolitanæ ciuitatis ſedem agat iudicium, & reliqua.

Accuſationis ordinem, dudùm canonicis inſtitutum decretis, ſeruari iubemus: Vt ſi quis clericorum in accuſatione pulſatus fuerit, non ſtatim reus æſtimetur qui accuſari ponit, nè ſubiectam innocentiam faciamus. Sed quiſquiè ille eſt qui crimen intendit, in iudicium veniat: nomen rei indicet, vinculū inſcriptionis arripiat, cuſtodiat ſimilitudinem, habita tamen dignitatis æſtimatione potiatur. Nec ſibi fore nouerit licentiā mentiendi, cùm calumniantes ad vindictam poſcat ſimilitudo ſupplicij.

Si quis clericus ſuper quibuſlibet criminibus pulſatus fuerit, in prouincia in qua conſiſtit ille qui pulſatur, ſuas exerat vel exerur actiones. Nec æſtimet eū accuſator ſuus alibì aut longiùs pertrahēdum ad iudicium. Illi verò qui pulſatus fuerit, ſi iudicem ſuſpectum habuerit, liceat appellare.

Saluo Romanæ Eccleſiæ in omnibus primatu, manifeſtum eſt, quòd illa quę ſunt per vnamquanque prouinciam, ipſius prouinciæ ſynodus diſponet, ſicut in Niceno conſtat decretum eſſe concilio.

Vltra prouinciæ terminos, accuſandi licentia non progrediatur.

Omnis accuſatio intra prouinciā audiatur, & à comprouincialibus terminetur.

Accuſationes & accuſatores, atque ea negocia quæ ſeculares non adſciſcunt leges, diuina ac ſynodica funditus à clericis repelli authoritate cenſemus: Quia indignum eſt, ſuperiores pati ab inferioribus, quæ inferiores ab eis pati deſpiciunt.

Prudentiſſimè iuſtiſſimeque Nicæna ſiue Africana decreta definierunt, quæcunq; negocia in ſuis locis, vbi orta fuerint, finienda: maximè, quia vnicuique conceſſum eſt, ſi iudicio offenſus fuerit cognitorum, ad concilium ſuæ prouinciæ vel etiàm vniuerſale prouocare.

Placuit epiſcopos eiectos atque ſui rebus expoliatos, Eccleſias proprias primò recipere, & ſua omnia eis reddi: & poſteà, ſi quis eos accuſare vellet, æquo periculo facere. Iudices eſſe decernentes, epiſcopos recta ſapiē tes, in eccleſiam conuenientes, vbi teſtes eſſent ſingulorum qui oppreſſi videbantur.

Nullus metropolitanus epiſcopus abſq; cæterorum omnium comprouincialium epiſcoporum inſtantia, aliquorum audiat cauſas eorum, quia irrita erunt: immò etiàm cauſam in ſynodo pro facto dabit. Nec reliquorum aliquis epiſcoporum, ſuorum ſacerdotum cauſas audiat abſque præſentia clericorum ſuorum: quia irrita erit ſententia epiſcopi, niſi præſentia clericorum confirmetur.

Primò ſemper vita & perſona accuſantium diligenter inquiratur, & poſteà quæ obijciuntur, fideliter pertractentur: Quia nihil aliter fieri debet, niſi impetitorum priùs vita diſcutiatur.

Ij qui non ſunt bonæ conuerſationis, vel quorum fides & vitæ libertas neſcitur, non poſſunt ſacerdotes accuſare. Nec viles perſonæ in accuſationem eorum admittantur.

Ij q in aliquibus criminibus irretiti ſunt, vel qui ſunt * ſuſpicioſi, vocem aduersùs maiores natù non habeant accuſandi, ſed ij qui omni ſuſpicione careant.

* ſuſpecti

Nullus epiſcopus alterius parochianum præſumat retinere aut ordinare abſque eius voluntate vel iudicare: quia ſicut irrita erit eius ordinatio, ità & dijudicatio: Quoniam cenſemus nullum alterius iudicis, niſi ſui, ſententia teneri. Nam qui eum ordinare non potuit, nec iudicare vllatenùs poterit.

Peregrina iudicia generali ſanctione ꝓhibemus: Quia indignum eſt vt ab externis iudicetur, qui prouinciales & à ſe electos debet habere iudices.

Nullus epiſcopus extra ſuam prouinciam ad iudicium deuocetur: ſed vocato eo canonicè in loco omnibus congruo, tempore ſynodali ab omnibus comprouincialibus epiſcopis audiatur: qui concordem ſuper eum canonicamque proferre debent ſententiam. Quia ſi hoc minoribus tam clericis quàm laicis conceſſum eſt, quanto magis de epiſcopis ſeruari conuenit? Nam ſi ipſe metropolitanum aut iudices ſuſpectos habuerit, aut infeſtos ſenſerit: apud primatem dioceſeos, aut apud Romanæ ſedis pontificem iudicetur.

Placuit vt nullus ſeruus, nullus libertus, nulla infamis perſona ſacerdotem accuſet. Omnes verò infames eſſe dicimus, quos leges ſeculi infames appellant. Et omnes qui culpis exigentibus ad ſacerdotium non poſſunt prouehi. Indignum eſt enim vt illi eos accuſent, qui eſſe nõ poſſunt quod ipſi ſunt. Quoniam ſicut maiores à minoribus non dijudicantur, ità nec criminari poſſunt.

Placuit vt nullus epiſcopus quenquam clericorum iudicare aut damnare præſumat, niſi accuſatus legitimos accuſatores præſentes habeat, locumque defendendi accipiat ad abluenda crimina.

Placuit, ſi epiſcopus accuſatus appellauerit Romanum pontificem, id ſtatuendum quod ipſe cenſuerit.

Si quis epiſcopus, presbyter, aut diaconus, vel quilibet clerici apud epiſcopos, quia alibi non oportet, à qualibet perſona fuerint accuſati, quicunque fuerit ille, ſiue ſublimis vir honoris, ſiue vilius alterius dignitatis, qui hoc genus illaudabilis intentionis arripuerit, nouerit docenda probationibus, monſtranda documentis ſe debere inferre. Si quis verò circa huiuſmodi perſonas non probanda deraiauerit, authoritate huius ſanctionis intelligat ſe iacturam infamiæ ꝓpriæ ſuſtinere: vt damno pudoris, exiſtimationis diſpendio diſcat, ſibi alienæ verecundiæ impunè inſidiari ſalrem decaterò non licere: ſed qualem fratri parauerit damnationem, talem in ſe ſuſcipiat.

Nullus archiepiſcoporũ, niſi qui primas ſedes tenent, appelletur primas, aut princeps ſacerdotum, aut ſummus Sacerdos, vel aliquid huiuſmodi: ſed tantùm ille qui in metropoli ſedet, aut metropolitanus, aut Archiepiſcopus vocetur, & ſuum in canonibus præfixum non excedens teneat cum humilitate modum. Et ille qui primam ſedẽ retinet, tantummodò primæ ſedis appelletur epiſcopus, ſalua ſemper in omnibus authotate beati Petri Apoſtoli.

Iudicantem oportet cuncta rimari, & ordinem rerum plena inquiſitione diſcutere, interrogandi ac proponendi adijciendique patientia prębita ab eo, vt ibi actio partium limitata ſit pleniter. Nec priùs litigantibus ſua velit ſententia obuiare, niſi quando ipſi, peractis omnibus, iam nihil ampliùs habuerint in quæſtione quod proponant. Et tam diù actio ventiletur, quouſquè ad rei veritatem perueniatur. Frequenter ergò interrogari oportet, nè aliquid fortè prętermiſſum remaneat, quod annecti conueniat.

Sunt nonnulli, qui indiſcuſſos, poteſtate tyrannica, non canonica authoritate, damnant: & ſicut nonnullos gratia fauoris ſublimant, ità quoſdam odio inuidiaq; permoti humilient, & leui opinionis aura condemnant, quorum crimina non approbãt. Ideoque communi decreto cenſemus, vt quãdocunquè aliquis Epiſcoporum criminatur, congregatis omnibus eiuſdem prouinciꝫ epiſcopis, cauſa eius audiatur, ut non occultè iudicetur vel cõdemnetur, qui ab alijs priùs iudicari non poteſt, niſi ab ijs à quibus ordinari potuit. Quod ſi aliter factum fuerit, nullas uires habebit.

Si clericus, vel laicus habuerit cauſam aduersùs epiſcopum proprium, vel aduersùs alterum, aut epiſcopus aduersùs quenquam: apud Synodum prouinciæ iudicetur. Quòd ſi aduersùs eiuſdem prouinciæ metropolitanum Epiſcopus vel clericus habuerit querelam, petat primatem diœceſeos, & apud ipſum iudicetur, aut apud ſedem Apoſtolicam.

Si quis epiſcopus ſuper certis accuſatur criminibus, ab omnibus audiatur vel iudicetur qui ſunt in prouincia epiſcopis.

Si quis Epiſcopus iudicauerit, vel ordinauerit alterius parochianum ſinè conſilio & voluntate epiſcopi ſui, oportet eum non ſinè increpatione in communi Concilio admitti, ità vt Eccleſiaſticum vltrà non ſoluat canonem.

Placuit eorum accuſandi ſacerdotes & teſtificandi in eos vocem obſtruere. quos non humanis, ſed diuinis uocibus mortuos eſſe ſcimus: quia vocem funeſtam & interdici potiùs, quàm audiri, oportet.

* interdici

Placuit vt accuſato, ſi iudicem ſuſpectum habuerit,

habuerit, liceat appellare: quia non oportet negare audientiam roganti.

Non eſt credendum contra alios eorum confeſſioni qui criminibus implicantur, niſi ſe priùs probauerint innocentes: quia periculoſa eſt, & admitti non debet, rei aduerſùs quencunque confeſſio.

Si quis iudicem aduerſum ſibi ſenſerit, vocem appellationis exhibeat: vt cùm ei conceſſum fuerit, integro negocio apud alium iudicem amotis dilationibus, poſſit audiri.

Clericus ſiue laicus, ſi crimine aut lite pulſatus fuerit, nō aliubi, quàm in foro ſuo prouocatus audiatur.

Appellantem non debet afflictio vlla, aut carceris aut detentionis iniuriare cuſtodia: & liceat appellatori, vitiatam cauſam appellationis remedio ſubleuare.

Liceat etiàm in cauſis criminalibus appellare: nec appellādi vox denegetur ei, quē in ſupplicium ſententia deſtinarit.

In criminalibus cauſis, nec accuſator, niſi per ſe, aliquem accuſare poteſt: nec accuſatus, per aliam perſonam ſe defenſare permittitur.

Conſtitutiones contra canones & decreta præſulum Romanorum vel bonos mores, nullius ſint momenti.

In clericorū cauſa huiuſmodi forma ſeruetur, nè quenquam eorum ſententia, à non ſuo iudice dicta, conſtringat.

Omnis qui falſa alijs intulerit, puniatur: & pro falſitate ferat infamiam.

Vt prouincialis ſynodus retractetur p Vicarios Romani pontificis, ſi ipſe decreuerit.

De ijs qui in accuſationem maioris natū veniunt, vt epiſcopum nulli criminoſo liceat accuſare.

Si quādò in cauſa capitali vel in cauſa ſtatus interpellatum fuerit, non per procuratores, ſed per ipſos eſt agendum.

Placuit vt à quibuſcunque iudicibus eccleſiaſticis ad alios iudices eccleſiaſticos, vbi maior eſt authoritas, fuerit prouocatum, audientia non negetur.

Si quis metropolitanus epiſcopus, niſi quòd ad ſuam pertinet propriam ſolummodò parochiam, ſinè conſilio & voluntate omnium comprouincialium epiſcoporum, extrà aliquid agere tentauerit, gradùs ſui periculo ſubiacebit: & quod egerit, irritum habeatur & vacuum. Sed quicquid de prouincialium coepiſcoporum cauſis, ſuarumque eccleſiarum & clericorum atque ſecularium neceſſitatibus agere aut diſponere neceſſè fuerit, hoc cum omnium conſenſu comprouincialium agatur pontificum: non aliquo dominationis faſtu, ſed humilima & concordi omnium adminiſtratione, ſicut Matt. 20. Luc. 22. Dominus ait: Non veni miniſtrari, ſed miniſtrare. Et alibi: Qui maior eſt veſtrum, erit miniſter veſter, & reliqua. Similiter & ipſi comprouinciales epiſcopi cum eius conſilio, nis. quantum ad proprias pertinet parochias, agant, iuxta ſanctorum Conſtituta patrum: vt vno animo, vno ore, concorditer ſancta glorificetur Trinitas in ſecula.

Quod in laicis repræhenditur, id multò magis debet in clericis prædamnari.

Vt laici, contemptores canonum, excōmunicentur: clerici verò, honore priuentur.

Hoc capitulū non eſt canonicū, ſed à ſecularibus legibus ſumptum.

*Delatori aut lingua capuletur, aut cōuicto caput amputetur. Delatores autem ſunt, qui inuidia produnt alios.

Qui in alterius famam in publico ſcripturam aut verba contumelioſa confixerit, & repertus ſcripta non probauerit, flagelletur: & qui ea prius inuenerit, rumpat, ſi non vult authoris facti cauſam incurrere.

Si quis iratus, crimen aliquod cuilibet temerè obiecerit, conuicium non eſt pro accuſatione habendum. Sed permiſſo tractandi ſpatio, id quod iratus dixit, per ſcripturam ſe probaturum eſſe fateatur: vt ſi fortè reſipiſcens poſt iracundiam, quæ dixit, iterare aut ſcribere noluerit, non vt reus criminis habeatur.

Qui crimen obijcit, ſcribat ſe probaturū reuerà, vt ibi cauſa agatur, vbi crimen admittitur: vt qui non probauerit quod obiecit pœnam quam intulerit, ipſe patiatur.

Caueant iudices Eccleſiæ, nè abſente eo cuius cauſa ventilatur, ſententiam proferāt: quia irrita erit, immò & cauſam in ſynodo pro facto dabunt.

Eius qui frequenter litigat, & ad accuſandum eſt facilis, accuſationem nemo abſque grandi examine recipiat.

De accuſationibus epiſcoporum, Conſtantinus Imperator ſic ait inter cætera: Veſtræ, inquit, accuſationes tempus habebunt proprium: id eſt, diem magni iudicij: iudicem verò illum, qui tunc futurus eſt omnibus iudicare. Mihi ergò homini conſtituto, de huiuſmodi rebus non licet habere auditorium, ſacerdotum ſcilicet accuſantium, & ſimul accuſatorum. Quos minimè conuenit tales debere monſtrari, qui iudicentur ab alijs, cùm ab ipſo Domino magis ipſi ſint iudicandi: de quibus ait propheta: Deus ſtetit in ſynagoga Deorum, in medio autem Deos diſcernit. Neque poſſunt humano condemnari examine, quos Deus ſuo reſeruauit iudicio. Et reliqua talia & his ſimilia.

Vide Nicephor. li. 8. cap. 16. Eccl. hiſt.

Pſal. 81.

Neque præſul ſummus à quoquam iudicabitur: quia dicente Domino, non eſt diſcipulus ſuper magiſtrum.

Luc. 6. f

Iudex criminoſum diſcutiens, non antè ſententiam proferat capitalem, quàm aut reum ſe ipſe confiteatur, aut per innocentes teſtes conuincatur.

Irritam eſſe iniuſtam epiſcoporum damnationem, idcircò à ſynodo retractandam.

Vt nè quis, dum in ea durare poterit, qualibet neceſſitate ſuam relinquat Eccleſiam.

Pulſatus, ante ſuum iudicem cauſam dicat: & non ante ſuum iudicem pulſatus, ſi voluerit, taceat. Et vt pulſatis, quotiès appellauerint, inducię dentur.

Si quis contra ſuam profeſſionem vel cõſcriptionem venerit, ſi clericus fuerit, deponatur: ſi laicus, anathematizetur.

Si quis epiſcopum, aut preſbyterum, aut diaconem falſis criminibus appetierit, & probare non potuerit, nec in fine dandam ei eſſe comunionem.

Si qui inuenti fuerint libros famoſos legere vel cantare, excommunicentur.

Vt nullus epiſcopus vel infrà poſitus, die Dominico cauſas iudicare præſumat.

Vt ſi quis potẽtum quemlibet expoliauerit, & admonente epiſcopo non reddiderit, excommunicetur.

Vt nullus clericus ab epiſcopo ſuo recedat, & ad alium ſe transferat.

Homicidæ, malefici, fures, ſacrilegi, raptores, venefici, adulteri, & qui raptum fecerint, vel falſum teſtimonium dixerint: ſeu qui ad ſortilegos magosque cucurrerint, nul latenùs ad accuſationem vel ad teſtimonium erunt admittendi.

Qui crimen intendit, agnoſcendum eſt, ſi ipſe antè non fuit criminoſus. Quia periculoſa eſt, & admitti non debet, rei aduersùs quemcunque profeſſio.

Occurrere quiſque fidelium ruinis miſerorum debet ſubſidio, quo valet, & ex releuatione alienæ vindictæ, à ſe DEI remouere vindictam. Libat enim Domino proſpera, qui ab afflictis pellit aduerſa.

Maius periculum eſt iudicãtis, quàm eius qui iudicatur. Vndè vnicuique prouidendũ eſt, nè aliquem iniuſtè iudicet aut puniat.

Accuſationes aduersùs doctorem nemo ſuſcipiat, quia non poteſt humano condemnari examine, quem Deus ſuo iudicio reſeruauit.

Presbyteri non aduersùs Epiſcopum, non diaconus aduersùs preſbyterum, non ſubdiaconus aduersùs diaconum, non acolytus aduersùs ſubdiaconum, non exorciſta aduersùs acolytum, non lector aduersùs exorciſtã, non oſtiarius aduersùs lectorem det accuſationem aliquam. Et non damnabitur prẽſul, nisì in 72. teſtibus. Neque præſul ſummus à quo quam iudicabitur, quoniam ſcriptũ eſt: Non eſt diſcipulus ſuper magiſtrum. Preſbyter autem in cardine conſtitutus, non nisì in 44. teſtibus damnabitur. Diaconus cardinarius cõſtitutus vrbis Romæ, nisì in 26. non condemnabitur. Subdiaconus, acolytus, exorciſta, lector, nisì ſicut ſcriptum eſt, in ſeptem teſtibus non condemnabitur. Teſtes autem ſinè aliqua ſint infamia, vxores & filios habentes, & omninò Chriſtum prædicantes. Luc. 6 f

Teſtimonium laici aduersùs clericum nemo ſuſcipiat.

Nemo enim clericum quemlibet in publico examinare præſumat, nisì in eccleſia, & reliq.

Epiſcopi Pontifici, à quo conſecrati probãtur, præiudicium inferre nullum poſſunt. Quod ſi præſumptum fuerit, viribus carere non dubium eſt, nec poſſe inter Eccleſiaſtica vllo modo ſtatuta cenſeri.

Non licet Imperatori, vel cuiquam pietatem cuſtodienti, aliquid contra mandata diuina præſumere.

Prouidendum eſt, nè in aliquo * Apoſtolica aut canonica decreta violentur.

Iniuſtum iudicium & definitio iniuſta, regio metu vel iuſſu à iudicibus ordinata, non valeat.

Sic odit Deus eos qui aduersùs patres armantur, vt patrum inuaſores: qui omni mũdo infamia notantur. Item generali decreto conſtituimus, vt execrandum anathema fiat, & velut præuaricator catholicę fidei ſemper apud Dominum reus exiſtat, quicunque regum vel potentum deincèps canonum cenſuram in quocunque crediderit vel permiſerit violandam.

FINIS.

CONCILIVM

Digitized by Google

CONCILIVM IN FOROIVLII METROPOLI AQVILEGIEN.

Adriano vel Leone III. Pontifice,

Sub Carolo & Pipino eius filio celebratum, idque, vt a páret ex quibusdam haud obscuris argumentis, post Synodum Francofordiæ habitam, aut certè non diù antè.

Forum Iulij pars est Italiæ, paretq; hodiè Venetis. Olim insignis ibi vrbs fuit Aquileia, destructa ab Attila Hunnorum rege, quemadmodùm annis ducentis ferè posteà Forum Iulij vrbs ab Auarum rege euersa est, vt quidam annotarunt.

REGNANTE Domino nostro IESV CHRISTO in perpetuum super omnes cœlos, & super omnem terram, Rege regũ, & Domino dominantium, cuius regnum, regnum sempiternum est, qui est super omnia Deus benedictus in secula, Rom. 9. De cuius largissimæ benignitatis manu inuictissimi Principes Dominus Carolus ac Pipinus donatiuo pietatis eius suscepto regalia sceptra, ipso opitulante, prosperis gubernare rebus probantur. Anno igitur felicissimo principatûs eorum tertio & vicesimo & xv. Canonicis siquidem euocatum syllabis fraternum quorundam episcoporum conturbernium Foro Iulium municipium metropolim Aquilegiensem, veneranter coacernatum conuenit. Igitur residentibus cunctis ex more in sedilibus præparatis, adsistente verò circunquaquè non modica fratrũ consentanea turba in Ecclesia beatæ semperque Virginis Dei genitricis Mariæ: immolato nanque Deo primùm in ara cordis sacrificio laudis & orationis hostia in altari pectoris, charitatis igne concremata: post Apostolicam & Euangelicam lectionem, hymnisque spiritalibus salubriter prælibatis, necdùm valuis publicis reseratiùs patefactis, persistente nimirùm pro foribus vulgi glomerata caterua, per secretioris ianuæ aditum, vocante Archidiacono, intromissus est ad breuem, sacerdotalis sub silentio venerabilis cœtus, Paulinus Christi & Domini seruus, his verbis post paululũ loquendi principiũ dedit.

Hic Paulin⁹ episc. Aquilegiensis, ẽt interfuit Synodo Frãcofordicã.

Nulli prorsùs dubium Domini sacerdotum, qui sacras venerandorum canonum regulas vigilanti; non omiserit ingenio sagaciùs explorare, bis in anno Concilium per vnamquanq; prouinciam fieri debere, in vrbe, scilicet & metropoli, in quolibet oportuno loco iuxta metropolitani eiusdem regionis arbitrium, & vt temporis commodiùs dictauerit ordo, propter necessariam videlicet Ecclesiasticæ dignitatis curam. Quinimmò propter confluentia gerendarum rerum cõfusaque negocia, quę crebriùs litis de radice, spinosis causarum emergere aculeis consuevit, ac per hoc pullulantia Dominici ruris triticeæ inessis virentia sata, adhuc, vt ità dixerim, infra stipulæ thecam spiritualiũ fructuum turgentibus spicis, necdùm in flauentes culmos aureas erũpentes aristas, necdùm sterilium zizaniorum manipulis in uno fasce ignitis funibus colligatis vltricibus traditis in pabulum flammis, vmbrosis nihilominùs suffugare fallitatum rhamniculis moliuntur. Qua de re talia & huiusce modi pestifero de virgulto fruteta glisc ẽtia, plurimorum nimirùm venerabilium fratrum, qui agrum curiæ cœlestis patroni, summa solicitudinis cura excolere sũt deputati, radicitùs necessarium fore prospectum est, vt linguarum falcibus detruncata marcescant, quatenùs sæpiùs censuræ magisterio, nequitiæ rescissis ramusculis, ipsa quandoquè radicum materies, ueneni infusione vitiata, funditùs euellatur. Sed quamobrem iuxta quod definitum est in hac ueneranda sede, cui DEO authore, non meis meritis, sed gratuito me præesse munere recognosco, per tot temporum curricula minimè sit reuerendi Concilij sessio celebrata, vestram scire non ambigo synceritissimã charitatem. Nam propter improbos, qui solent irrumpere, mundanos tumultus, propterque imminentia præliorũ bella, quæ circunquaquè per gyrum finium nostrorum frementi ferocitate ingruere non cessabant, intermissum interim hoc magnificum opus, proculdubiò poterit adprobari. Veruntamen non penitùs intermissum veridicis valebit assertionibus æstimari. Nam quotiès reuerendis principalibus accersiti imperijs, in generali celeberrimæ Nicen. Conc. c 5. dist. 18. Habeat.

ſynodi venerabilium patrum conuentione, humilimam paruitatis meæ præſentiã, quia ſæpiùs contigit adfuiſſe, veſtris eſt animis, vt opinor, non celatum, veſtrisque etiàm obtutibus aliquotiès latiùs patuiſſe in promptu, non dubito. Nunc autem diuina opitulante clementia, attritis vtiquè ferocium barbarorum ſuperbiæ typo erectis ceruicibus, auxilio per omnia adminiculante de cœlo, reddita iam quietiſſima pace terris, ſuperna prorsùs largiente gratia, paululũq; reſpiranubus regalibus iuſſis, neceſſarium duximus ſummoperè feſtinantes dilectiſſimam fraternitatem veſtram, iuxta priſcorum canonum inuiolabiles ſanctiones, in vno collegio aggregari: quatenùs inſolubili charitatis vinculo colligati, ſuppliciter eum, exorantes, qui ſuis dignanter ſeſe fidelibus repromiſit in medio adfuturum, vbi in vnum duo vel tres in eius fuerint nomine congregati. Sicque ſub eius præſentia, licèt indigni, eius tamen famuli conſtituti, incipiamus iam iamque ipſo authore & conſummatore noſtri certaminis, & perfectore operum noſtrorũ, quin potiùs ſuorũ, magis dicam, q̃ noſtrorũ operum pfectore, quia omnia eius ſunt, & de illius cũcta gra-
Eſa. 26. tiis ſuſcipimus manu. Scriptum quippe eſt, omnia opera noſtra operatus es in nobis. Diligenti profecto exigentes cura, ſi qua ſunt irrita & enormi ſtatione perſiſtentia, quæ ſacris oporteat valenter legibus coerceri, præterita corrigere, præſentia ſuffulciendo conſtituere, futura præcauendo vitare. Sed quoniam ad huius ſpiritualis ædificij fabricam conſtituendam, fundamenta ſunt primùm fidei nihilominùs profundiùs iacienda, ſuper illud videlicet inflexibile fundamentum modis omnibus inſerenda,
1. Cor. 3. de quo per Paulum dicitur: Fundamentum enim aliud nemo poteſt ponere, præter id quod poſitum eſt, quod eſt Chriſtus Ieſus. Cuius nimirùm fundamenti conſtructio, non debet inordinata manu iactata fulciri. Clamat profectò illa præconia voce in amoris cantico, in cuius thalami conſtructione
Can. 3. hæc iaciũtur altiùs fundamenta, Ordinata (ait) in me charitate: Cuique longè antè
Eſa. 54. Prophetico repromittebatur oraculo: Sternam (inquiens) per ordinem lapides tuos, fundabo te, in ſaphiro. Per ſaphirum quippe, qui aeream fingit ſimulando pulchritudinem: fidei ſimilimum non inconuenienter demonſtrat myſterium.

Primùm ergò viſum eſt mihi, omnium minimo Domini ſeruorum, in primi ordinis fronte, ipſum textum ſymboli ſalubriter à ſanctis edium patribus, quaſi lineam in directum normulatim æquo moderamine, in fundamenti huius ſpiritalis ædificij molę, intrinſecùs ac forinſecùs, tendere, vt coæquata iuxta illius rectitudinis normulam, ipſa noſtri operis fabrica, hincindè Catholicæ fidei libratim ſubmiſſo perpendiculo, rectiùs ad altiora excreſcens, conuenienter in vtroque pariete, æquis diſputationũ metita funiculis, in ſumma ſcientiæ arte perfectionis culmen veridicis aſſertionibus fulciatur. Perſiſtente autem huius inuiſiblis, ædificij æqualiter tricamerata ſtructura, quatuor prorsùs virtutum altrinſecùs poſitis ſubnixa fornicibus, iam iamque triplici purpureoque in funiculo, qui difficilè rum- Eccl. 4.
pitur, aureum iocũdiùs ſuſpendatur decus ornamentorum. Poſt inuiolabilem igitur & meo ſenſu modis omnibus inſerendam ſymboli definitionem, à venerandis videlicet (ſicut dictum eſt) olim præſulibus ſancto reuelante ſpiritu mirabiliter prælibatam: à trecentis ſiquidem decẽ & octo, qui apud Niceam Bithyniæ: & centum quinquaginta, qui apud Conſtantinopolim. De myſterio nanq; ſanctæ & mirabilis Trinitatis planiore me repromiſiſſe profiteor ſermone dicturum: ſophiſticas per omnia verborum phaleras deuitantes, ſed & Iſagogicas argumentorum relinquentes inextricabiles concluſiones, ſimpliciter, propter ſimplicium mentes, liquidiusque, vt humanę permittit poſſibilitas infirmitatis: Vel certè, vt ipſa de ſe ſancta dignatur trinitas reuelare, cultiore potiùs ſenſu quàm ſtylo, cupio redolere, propter varios videlicet hæreticorum errores, diuerſasq; quorundam ſimplicium ſuſpiciones, non alteram componere vel docere fidem conſentio, ſed eam, quam à ſanctis patribus traditam omnia ſyncériter ſecula ſuſceperunt. Scio nanque quibuſdam in ſynodalibus ſolijs eſſe ſancitum, ad refellendas ſiquidem nouas, & multiplices hereſes, præſertim propter fraudulentam fictamque Neſtorij vel Eutychis falſidicorum peſtilentiumque virorum, non fidem dicam, ſed potiùs perfidiam, non licere cuiquã alterius fidei ſymbolum docere vel componere. ſed abſit à nobis, proculque ſit ab omni corde fideli alterum vel aliterquàm illi inſtituerunt, ſymbolum vel fidem componere vel docere. Sed iuxta eorum ſenſum ea fortaſsè, quæ propter breuitatis compẽdium minùs quàm decet, à ſimplicibus vel indoctis intelliguntur, exponendum decreuimus tradere, ac memoria mandauimus eam, ipſumque textũ ſymboli retinere: quatenùs iuxta Apoſtolũ 2. Tim. 1.
idoneus ſi homo Dei, ad omne opus bonum paratus, ad reſiſtendum non ſanæ fidei. Ait enim ipſi: Sinè fide impoſſibile eſt Deo placere. Hinc aliàs ſcriptum eſt: Niſi crediderit is, non intelligetis. Ipſe enim admirabilis doctor prohibet, varijs nos & peregrinis abduci, ſanam tamen doctrinam docet fidelibus modis omnibus prædicari. Enimuerò non eſt in argumento fidei, addere vel minuere ea quæ à ſanctis patribus benè ſalubriterque ſunt promulgata, ſecundùm eorum ſenſum rectè ſentire, & exponendum

Heb. 11. Eſa. 7.

Heb. 13.

eorum

eorum ſubtile ſupplere ingenium: Sed, addere vel minuere, eſt ſubdole contra ſacroſanctum eorũ ſenſum aliter quàm illi, callida tergiuerſatione diuerſa ſentire, & confuſo ſtylo peruerſum dogma componere, ac per hoc impio ore potiùs iactanter garrire, q̃ docere p̃ſumere. Plurimorum etenim catholicorũ virorũ Eccleſiarumq́; Dei cultorum ſactæ fidei compoſitum venerabile legitur opus, alijs quidem verbis diſſimiliq́ue calamo reſonante, ſed eundem ſenſum, eundemq́; ingenij intellectum, concorditer inuiolatæ fidei vno aſſertionis redolere probantur documento. Nam ſi recenſeatur Niceni ſymboli ſeries veneranda, nihil aliud de ſpiritu ſancto in ea, niſi hoc* modò reperiri poterit promulgatum, Et in ſanctum, inquiũt, ſpiritum. Quid eſt ergò dicere. Et ĩ ſpiritum ſanctum? quomodò accipienda eſt tam breuiſſima eorũ profeſſio, niſi vt patenter detur intelligi, mentium eorum integræ fidei religioſa deuotio, & in ſanctum ſpiritũ, ſicut & in patrem & in filium, probabiliter credidiſſe, quemadmodum poſteà à ſanctis patribus 150. qui cõteſtati ſunt ſymboli fidẽ Niceni Cõcilij inuiolatã perenniter permanere? Suppleuerũt tñ, quaſi exponẽdo eorũ ſenſum, & in Spiritum ſanctum confitẽtur ſe credere, Dominum & viuificatorem, ex patre procedentem, cum patre & filio adorandum & cõglorificandum. Hæc enim & cætera quæ ſequuntur, in Niceni Symboli ſacro dogmate nõ habentur. Sed & poſtmodùm ꝓpter eos videlicet hæreticos, qui ſuſurrant Spiritum ſanctũ ſolius eſſe patris, & à ſolo procedere patre, additum eſt, Qui ex patre filioq́; procedit. Et tamen non ſunt hi ſancti patres culpãdi, quaſi addidiſſent aliquid vel minuiſſent de fide trecentorum decem & octo patrum, quia non contra eorum ſenſum diuerſa ſenſerunt, ſed immaculatũ eorũ intellectũ, ſanis moribus ſupplere ſtuduerunt. Didicerãt itaq; 150. qui intulerũt à patre ꝓcedentẽ, Euangeliſta teſtante, repromiſiſſe diſcipulis ipſum vnigenitum de ſuo ſpiritu: Spiritus qui à patre procedit, ipſe me clarificabit. Legerant nẽpe ij ſequẽtes, qui addiderunt, qui ex patre filioque procedit, ipſam eandemque veritatẽ in Euangelio redarguentẽ Philippum: Philippe, inquit, qui videt me, videt & patrem meum. An non credis, quia ego in patre, & pater in me eſt? Si ergò, ſicut ipſe teſtatur, inſeparabiliter & ſubſtantialiter eſt pater in filio, & filius in patre, quo pẽto credi poteſt, vt conſubſtantialis patri filioq; ſpiritus ſanctus, nõ à patre filioque eſſentialiter & inſeparabiliter ſemper procedat? Quis eſt iſte, obſecro, qui dicit diſcipulis ſuis, cùm inſufflaſſet in eos, accipite Spiritum ſanctũ? Quis eſt (inquã) qui repromiſit eis? Nõnne vnigenit⁹ filius, qui in patre eſt, & pater in eo? Niſi ego abiẽro, paracletus non veniet? Cùm aſſumpuit

* modo

Ioan. 16.

Ioan. 14.

Ioan. 10.

Ioan. 14.

Ioan. 16.

ſuero, mittam eum vobis. Et illud: Paracletus autem Spiritus ſanctus, quem mittet pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, & ſuggeret vobis omnia quæcunque dixero vobis? Sæpè etenim à nobis noſtrisq́; maioribus indubitanter diffinitum eſt, inſeparabilia ſemper eſſe opera ſanctæ Trinitatis. In eo nanque Spiritus ſanctus à filio procedere creditur, in quo à patre procedere non dubitatur. Sed melius hoc approbare valemus, ſi rei geſtę actio, quæ per apoſtolos eſt executa, in medio reuoluatur. Per fideliſſima quippe hiſtoriæ argumenta, quæ actus nuncupatur apoſtolorũ, Luca Euangeliſta teſtante cognouimus, prædicante Petro in Iudæa, tria ferè millia credentium cõpuncta corde, dixiſſe ad Petrũ & reliquos Apoſtolos: Quid faciemus viri fratres? Rñdiſſe verò Petrum pro ſe & pro cunctis ad illos, didicimus: Pœnitentiã (inquit) agite, & baptizetur vnuſquiſque veſtrũm in nomine Ieſu Chriſti, in remiſſionẽ peccatorũ. Et rurſùs, accerſitus à Cornelio centurione, viro iuſto & timente Deum, cùm aperuiſſet os ſuum, euangelizabat illis multa de regno Dei, & nomine Ieſu Chriſti. Et adhuc eo loquente, Spiritus ſanctus cecidit ſuper eos, qui audiuerant verbum, & poſt pauca protinùs ſubinfertur dixiſſe Petrum: Nunquid aquam quis prohibere poteſt, vt nõ baptizentur hi qui Spiritum ſanctũ acceperũt, ſicut & nos? Et iuſſit eos in noie Ieſu Chriſti baptizari. Sed & doctor & magiſter gentium in fide & veritate, ſolertiſſimam curam gerens omniũ Eccleſiarũ, cùm de Ioannis baptiſmate diſputaret, quia Ioannes quidẽ baptizauit baptiſmo pœnitentiæ populũ, in eum qui venturus eſt poſt ipſum, vt crederẽt, hoc eſt, in Ieſum. His auditis, baptizati ſunt in nomine Ieſu. Porrò multi Samaritanorum, cùm credidiſſent Philippo euangelizanti de regno Dei & nomine Ieſu, baptizabantur viri & mulieres, haud dubiè in nomine Ieſu Chriſti. Si ergò oẽs iſti, qui euangelizantibus ſanctis Apoſtolis credentes baptizati ſunt in nomine Ieſu Chriſtu, & ſancta Eccleſia inuiolabiliter fundata ſuper eam perſiſtit petram, quam B. Petrus, non carne & ſanguine, ſed patre qui in cœlis eſt, reuelante, ſibi confeſſus eſt, & illius fide regitur & gubernatur omnis Eccleſia, cuiq́ue ſpecialiter quaſi primo paſtori, dictum eſt: Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiã meam: vbi eſt (inquã) illa regula Trinitatis, quam generaliter ſuis poſt reſurrectionem Dominus Apoſtolis cõmendauit, quorumq́ue principatum idem beatus gerebat Petrus Apoſtolus? Ite, inquit, docete oẽs gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti. Cur magiſter in nomine Patris & Filij & Spiritus ſãcti, & diſcipuli ĩ noĩe tãtùm Ieſu præcipiunt baptizari? Nunquid aliud veritas per ſemetipſam docuit, & aliud diſci-

Ioan. 14.

Act. 2.

Ibidẽm.

Act. 10.

Act. 19.

Act. 8.

Matt. 16.

Matt. 28.

ſcipuli veritatis, vel aliam formam doctrinæ Eccleſijs tradiderunt? Abſit hoc. Nullus ſic deſipit, qui ſani capitis eſt. Nullus tã inſanæ furiæ mancipatus, qui hæc vel mente tractare p̃ſumat. Sed videamus qualiter vtrunque verum & ſanctũ eſt, ſocialeq; bonũ & indiuiduum myſterium. Sacramentum igitur ſanctæ Trinitatis, quã Magiſter & Dominus tribus enumeratis perſonis, in vno tamen nomine voluit demonſtrare: hoc eiuſdem veritatis diſcipuli, in vna de Trinitate perſona, id eſt, filij, totam ſanctamq; Trinitatẽ eſſentialiter, ſancto ſibi reuelante ſpiritu, intelligere meruerũt. Quoniã ſicut crebriùs dictum eſt, Inſeparabilia ſunt ſemper opera Trinitatis. Vbi enim pater, ibi inſeparabiliter filius & Spiritusſanctus. Et vbi filius, ibi inenarrabiliter pater & Spiritusſanctus. Et vbi ſpiritusſanctus, ibi incõprehenſibiliter pater & filius. Nam etſi audierãt diſcipuli, præcipiente Dño & magiſtro propter myſteriũ Trinitatis: Ite, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris & Filij & Spiritusſancti: audierũt profectò præſentes eum oſtendentem ſibi vnitatem naturæ: Ego ait, & pater vnum ſumus. Et rurſùs: Ego in patre, & pater in me eſt. Et iterùm: Pater autem in me manens, ipſe facit opera. Sed & verbũ illud cõſubſtãtiale patri ſanctoque ſpiritui, internit intuentes obtutibus, quod in principio erat, & apud DEVM erat, & DEVS erat, & per quem omnia facta ſunt, ſemper in patre, ſemper cum patre, ſemper apud patrẽ, inſeparabiliter ſciebant permanere. Vndè non immeritò Philippus redargui debuit, qui alicubi fortaſsis patrem aut plus aliquid quærebat, cùm diceret: Domine, oſtende nobis patrem, & ſufficit nobis. Cuiq; protinùs à Domino quaſi per increpationem refertur: Tanto (inquit) tempore vobiſcum ſum, & non cognouiſtis me? Philippe, qui videt me, videt & patrẽ meum. An non credis, quia ego in patre, & pater in me eſt? De ſpiritu autem ſancto, ut oſtenderet eum ſuum patrisque, ſic ait: Spiritus (inquit) veritatis, qui à patre procedit, ille me clarificabit. Nam qui de patre procedit, patris profectò ſpiritus eſt. Et qui veritatis ſpiritus eſt, ſuus nihilominùs ſpiritus eſt, ipſe enim de ſe dicit: Ego ſum via, veritas & vita * Hinc per Eſaiam patris teſtatur eſſe, cùm propter aſſumptum hominem loquitur: Spiritus Domini ſuper me. Et illud: Dominus miſit me & ſpiritus eius, Et quia ſuus eſt, idem ipſe per Iohelem promiſit, dicens: Effundam de ſpiritu meo ſuper omnẽ carnem. Quàm benè ergò Dominus, alta & ineffabili ſapientia ut oſtenderet perſonaliter myſterium Trinitatis, In nomine (inquit) Patris & Filij, & ſpiritusſãcti. Et vt demonſtraret inſeparabilem eſſentialiter indiuiduæ Deitatis unitatẽ, præmiſit. In nomine. Non enim ait, in nominibus, quaſi in multis, ſed in nomine, quia trinus & vnus eſt Deus. Non enim naturam, ſed perſonas diſcreuit. Quàm feliciter quidem & Apoſtoli in nomine IESV, id eſt, Saluatoris, totam ſanctam & ineffabilem docuerunt intelligere Trinitatem? Quàm Catholicè & ſancti Patres, in hac fidei ſtabilitate ſolidati, à patre ſanctum Spiritum procedere ſunt profeſſi? Quàm gloriosè & illi, qui cum ex patre filioque procedere confitentur? Hinc perſpicuè datur intelligi ſempiterna DEI patris & omnipoteus ſapientia, quàm mirabiliter intelligentiæ noſtræ infantiam erudire non ceſſat, cùm de ſe inclinatiùs loqui in ſacro dignatur eloquio, vt ſe innoteſcat trinum & vnum DEVM. Modò propter perſonarum diſcretionem diſtinctè loquitur, modò verò indiſcretè, propter conſubſtantialem indiuiduæ Deitatis unitatem. Nã ſi ſemper indiſcretè, abſconderet vtiquè myſterium Trinitatis. Si verò ſemper diſtinctè, excellentiam profectò celaret inſeparabilẽ Deitatis. Docet nimirùm per ſacras teſtamentorum paginas, modo mirabili vtrũque, vt itelligamus & corde credamus ad iuſtitiam, & ore confiteamur ad ſalutem, Trinum & vnum Deum. Vndè & ipſa diuinitas trinus & vnus Deus, licèt ſit inenarrabilis, non tamen eſt incognoſcibilis. Cognoſci nempe creator à ſua rationabili debet creatura. Hinc eſt quod in Euangelio vnigenitus, qui eſt in ſinu patris, loquitur genitori: Hæc eſt autem vita æterna, vt cognoſcãt te verum Deum, & quem miſiſti Ieſum Chriſtũ. Hinc aliàs per Prophetam prædicendo teſtatus, dicens: Cognoſcent me (inquit) omnes, à minimo vſque ad maximum. Hinc vas electionis de ignorantibus Deum per exprobrationem intonans ait: Qui ignorat, ignorabitur. Inenarrabilis quippe eſt, quoniam quantus aut quid ſit Deus, inueniri non poteſt, & nõ ſolùm humana, ſed neque ſubtilis & incorporea Angelica natura, ſummam illam & incomprehenſibilem & incircunſcriptam diuinitatis eſſentiam, nulla * plenius inueſtigare ſubtilitatis poſſet ſagacitas. Nam etſi Angeli fonti ſcientiæ perenniter aſſiſtentes, omnia ſciunt, ipſum tamen ſcientiæ fontem cuius ſit magnitudinis, qui nec initium recipit, nec fine concluditur, metiri nequeunt. Magnus tamẽ eſt Dominus noſter, & magna virtus eius, & ſapientiæ eius non eſt numerus. Tantum de illo abſque dubio ſciunt, quantum ille illis de ſe reuelare dignatur. Veruntamen cognoſcibilis eſt & illis, iuxta quod illi ſecundùm ſuam poſſunt naturam capaciùs ſuſtinere, & nobis ſcilicet in ſpeculo & in ænigmate quandiù per fidem ambulamus, & non per ſpeciem, iuxta modum noſtræ naturæ, inquantùm noſtra præualet poſſibilitatis infirmitas ſummatim ſentire. In ſacro autem eloquio vel in fidei inſtrumento addere vel minuere, eſt non rectè, & aliter

Mat. 28.
Ioan. 10.
Ioan. 14.
Ioan. 1.
Ioan. 14.
Ibidem.
* Hunc
Eſaiæ 60.
Iohel. 2. Actu. 2.
Rom. 10.
Iohan. 1. Iohan. 17.
Hier. 31.
1 Cor. 14.
* penitùs
Pſal. 146.
1. Cor. 13.

ter ſentiendo inteligerr, quam à ſanctoſpiritu per calamum linguæ ſanctorum virorum ænigmatum mirabilite conſtant myſterium ſacramenta digeſta, qui eandem ſancto afflati ſpiritu, per ſacras ea librorum exarare paginas ſtuduerunt. Sicuti eſt mos proprius hæreticorum, qui negligentes diuinæ ſcripturæ ſenſum vel modum, genusq; locutionis corrupti ab antiquo ſerpente, ſecundùm ſua deſideria coaceruant ſibi inextricabiles quæſtionum tumultus, & idcircò infuſo ferrugineo ſtylo in tinctorio falſitatis, proprium, ſed tameſi peruerſum, ſe dogma componere gloriantur. Quin potiùs peregrinis & varijs, quàm Eccleſiaſticis ac ſpiritalibus abuti conantur doctrinis, parui pendentes veritatis refragratores. Legis Leuit. 21. præceptum, quo myſticè cauetur, ſacerdotem ſemèl in ſua tribu, & de ſua tribu vel ſtirpis ſuæ vxorem accipere, & ipſam virginem, ex eadem. ſcilicet Chriſtianæ religionis doctrina, qua ſemèl imbutus eſt, de qua Chriſtianum nomen ſortitum ſeſe gratulatur ſumpſiſſe, & ex qua per vndam regenerationis renatum ſe recognoſcit in immaculatæ fidei puritatem quaſi virginem, & non hæretica pollutione corruptam, in amplexu amoris excipere, ad propagandam Catholicæ fidei poſteritatis ex ea ſobolem perdocetur. Sed his deſpectis, imitari prorsùs Zambri, in adulterino concubitu exarſerunt. Num. 25. Qui ſermo alterius linguæ vernaculus elucubratus de proprio interpretatus dicitur fluxus vehemens ſiue canticum meum, qui deceptus in ſpecie Ammonitidis ſcorti eam petijt, velut iſti vehementi fluxu peruerſæ doctrinæ immoderatiùs deſpumantes, delectantur in pulchritudine ſplendentis eloquentiæ peruerſi dogmatis. Quem Phinees Domini ſacerdos, qui proprio de ſtylo tranſlatus, in Latino palato, oris augurium reſonat, vel requieuit, vltrici tranſfixum pugione in locis genitalibus ſimul cum ſua adultera interfecit. Tit. 3. Quia videlicet cenſura Eccleſiaſticæ diſciplinæ hæreticum hominẽ, poſt vnam & alteram correptionem, expulſum de Eccleſiæ gremio æterno anathematis iaculo, ſimul cum ſua condemnata ſtuprata hæreſi, interimit. Quieſcere nanque fecerat, iuxta nominis ſui interpretationem, iram indignationis furorisque Domini, quæ iam egreſſa erat ad perdendum populum in vltionem petulci. Gen. 3. Nam quemadmodùm lubricus ille ſerpens in paradiſo deliciarum Euã corrupit aſtutia ſua, cuius mentem mendacij venenum inficiens inſtigauit, nè veritati crederet, ſed potiùs acquieſceret falſitati, dum præceptum inobedientiæ malè interpretando perſuaſit tranſgredi: Ità nunc verſipellis in hoc paradiſo ſanctæ Eccleſiæ, quæ ſpiritalibus diuitijs affluit, per hæreticorũ molitur ſemper pectora nequitiæ virus infundere, quatenùs falſitatis debriati poculo, errabundo poplite per anfracta erroris euacuantes, veritatis inuenire nequeant fontem. Vndè & Paulus de quibuſdam dubius, præcauens ait: Timeo enim, nè ſicut ſerpens 2. Cor. 11. decepit Euam aſtutia ſua, ità corrumpantur ſenſus veſtri, nè credaris veritati. Quemadmodùm infelix Arius huius ſerpentis crapulatus veneno, addere vel demere in ſancto Euangelio conatus eſt. Vbi mediatoris vocem intonantis prurienti aure, & cauteriata audiêrat conſcientia, & perfunctoriè legerat ſecundùm hominem dixiſſe: Vado ad patrem, quia pater maior me eſt. Ioan. 14. Super hoc igitur quaſi addidiſſe quiddam conuincitur, cùm polluto ſenſu, & impio ore ex ſuo intulit: non ſolùm ſecundùm humanam naturam, ſed & ſecundùm diuinitatem, minorem eum & poſteriorem patre mentri nõ timuit. Quæ nunquam in ſacroſanctis Euangelijs, in nulla ſaltem qualibet diuinorum teſtamentorũ ſerie ſe legiſſe poterit approbare. Et quaſi minuiſſe de ſancti Euangelij lectione reus conſtringatur, vbi ſurda & ob- Pſal. 57. turata quaſi aſpis aure, eundem vnigenitum Dei filium audire deſpexerat: Ego & pater Ioan. 10. vnum ſumus. Hinc quoquè videtur minuiſſe ſed ſibi * ibi impudenter addidiſſe, ſed ad ſuam perniciem, nihil præiudicans diuinis oraculis. Sancta autẽ & veneranda Euangelij ſacramenta, cunctis inuiolata ſeculis permanebunt. Catholicus verò quilibet doctor, rectè ſentiens, iuxta quod à Domino glorioſiùs eſt prælibatum, quomodò & ſecundùm hominem minor, & ſecundùm Deũ æqualis ſit patri, hæc multiplici euidenter exponendo ſermone explicuit, nõ addidiſſe vel minuiſſe, ſed irreprehenſibiliter prædicandus eſt, latentia ſancti Euãgelij myſteria ſuppleuiſſe. Multa quidem huiuſcemodi, & his ſimilia obiectionum ſpicula, ex arcu linguæ intorta inueniri poterant, quibus aduerſantium obtrectatorum confoſſa pectora, ſaucioque infecta vulnere reticerent: ſed propter breuitatis compendium, ab his iam iamque calamo ſubtrahendo decreuimus temperare. Nã in Apocalypſi Ioannes Apo- Apoc. vlt. ſtolus ſub unius libri appellatione, de tota vtriuſque teſtamenti ſerie conteſtatus eſt, dicens: Si quis (inquit) appoſuerit ad hęc, apponet Deus omnes plagas ſcriptas in libro hoc: Et ſi quis diminuerit de verbis libri prophetiæ huius, auferet Deus partem illius de libro vitæ, & de ciuitate ſancta. Veruntamẽ ſanctos prędicatores Eccleſiæ hæc non percellit vltionis vindicta, quos ipſum nimirũ Apocalypſis librum, & vnumquodque capitulum ſcripturarum multiplici diſputationum ſtylo, per ſingula exponendo ſalubri explicuiſſe promulgatione laudamus, quosque pro his ſempiternã credim⁹ recepturos mercedem. Ipſe quippe mediator Dei & hominum, Dominus & magiſter, multa in parabolis, quas ipſe propoſuerat, melliflua di-

unitatis

uinitatis exponendo ore, verborum inſigna
Luce 24. multiplicauit, & duobus in via ambulantibus aperuit ſenſum, & incipiens à Moſe & omnibus propheris, interpretabatur illis in omnibus, ſcripturis quæ de ipſo erant. Sed & beatus Apoſtolus, non eſt culpandus, qui legis ænigmata per multiplicia diſputationum differuit verba. Hucuſquè propter eos, qui nequeunt ad purum ſubtiliter intelligere, quid ſit in ſacro eloquio addere ~vel minuere. Nunc autem his ità digeſtis, propoſita noſtræ repromiſſionis debita tandèm aliquando pleno reddere calamo iam non differamus.

De cauſa nempe fidei, polliciti ſumus contra eos diſputare, qui varijs erroribus implicati, nõ rectè ſentiunt de myſterio Trinitatis. Contra eos videlicet, qui de perſonarum diſcretione dubitant: qui ipſum putant eſſe patrẽ, ipſumque filium, qui inferiorem filium & poſteriorem mentiuntur eſſe patre, qui tria principia confitentur. Nos autem cum ſanctis patribus vnum principium confitemur, Patrem, & Filium & Spiri
Pſal. 109. tumſanctum. Scriptũ eſt enim: Tecum principium in die virtutis tuæ. Non principium quod incipit, ~vel quaſi initiale, ſed principium quod præcedit omnia. Quia nũquàm non fuit pater, hoc eſt paternum nunquàm defuit nomen, quia ſemper pater fuit & eſt. Et nunquàm non fuit filius: hoc eſt, quia filij nomen nunquàm defuit, quia ſemper & ſinè initio filius fuit & eſt. Contradicimus
Patripaſſiani ſũt ijdẽ, qui Sabelliani. per omnia Patripaſſianis, qui diuinitatem eius paſſibilem auſi ſunt elinguare. Similiter & illis non cedimus, qui in duos videntur filios vnum Chriſtum Dei filium diuidere, dum illum naturalem & adoptiuum affirmare moliuntur, dum vnus ideinq; ſit Dei hominisque filius, cui per Prophetã di-
Pſal. 101. citur: Tu autem idem ipſe es, & anni tui non deficient. Sed melius hæc intimamus, ſi ipſum, ſicut præfati ſumus, textum ſymboli, ac deincèps quæ ſequuntur, hoc exequimur ordine. Obſecramus vos fratres, & germano obnixiùs imprecamur affectu, ~vt ab hoc loco ea quæ ſequuntur, vſquequò peruenitur vbi legitur de diuina vnigeniti eſſentia, hoc modo, In qua regnat in vnitate & Trinitate cum patre & ſancto ſpiritu, ſcribentes illa non in membranis vel morticinis pellibus, ſed in tabulis cordis carnalibus, memoria retinere curetis.

SYMBOLVM FIDEI.

CRedo in vnum Deum patrem omnipotentem, factorem cœli & terræ, viſibilium omnium & inuiſibilium. Et in vnũ Dominum Iesum Chriſtum, filium Dei vnigenitum, ex patre natum ante omnia ſecula: Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, genitum, non factum, conſubſtantialem patri, per quem omnia facta ſunt. Qui propter nos homines, & propter noſtram ſalutem deſcendit de cœlis, & incarnatus eſt de Spiritu ſancto ex Maria virgine, & homo factus eſt. Crucifixus etiàm pro nobis ſub Pontio Pilato paſſus & ſepultus eſt, & reſurrexit tertia die ſecundùm ſcripturas. Aſcendit in cœlos, ſedet ad dexteram patris. Et iterùm venturus eſt cum gloria iudicare viuos & mortuos. Cuius regni non erit finis. Et in Spiritum ſanctum Dominum & viuificantem. Qui ex patre filioq; procedit. Qui cũ patre & filio ſimul adoratur, & conglorificatur. Qui locutus eſt per Prophetas. Et vnum ſanctam Catholicam & Apoſtolicam Eccleſiam. Confiteor vnum baptiſma, in remiſſionem peccatorum. Et expecto reſurrectionem mortuorum. Et vitam futuri ſeculi, Amen.

Sanctam autem, perfectã & inſeparabilẽ & ineffabilem veramque Trinitatem, id eſt, Patrem, & Filiũ, & Spiritumſanctũ, indiuiduam confiteor in vnitate naturæ, quia trinus & vnus eſt Deus. Trinus nimirùm, per diſtinctionem perſonarum: vnus verò, per ſubſtantiam inſeparabilem Deitatis. Has igitur tres perſonas, patris filijque ac Spiritumſancti, non putatiuas vel quaſi ſuſpicabiles tantùm, ſed veras ſubſiſtẽtes, coęternas, coæquales credimus & conſubſtantiales. Alia eſt enim perſona patris, alia filij, alia ſpirituſſancti. Sed pater & filius & ſpirituſſanctus, non tres dij, ſed vnus eſt Deus. Nam pater verus Deus, verè & propriè pater eſt. Qui genuit ex ſe, id eſt, ex ſua ſubſtãtia, intemporaliter & ſinè initio verum filium, coæternum, conſubſtantialem, & coæqualẽ ſibi. Et filius verus Deus, verè & propriè eſt filius, qui ante omnia ſecula genitus eſt de patre intemporaliter & abſque ullo initio. Lumen de lumine, Deus verus de Deo vero. Et nunquàm fuit pater ſinè filio, nec filius ſinè patre. Pater etenim ſemper pater eſt, erat, & erit. Et filius ſemper filius eſt, erat, & erit. Et nunquàm non fuit pater, quia nunquàm non fuit filius. Semper enim pater, qui genuit ſibi æqualem filium. Semper quidem filius, qui genitus eſt, æqualis patri. Spiritus nanque ſanctus verus Deus, verè & propriè Spirituſſanctus eſt. Nõ genitus, nec creatus, ſed ex patre filioque intemporaliter & inſeparabiliter procedens. Cõſubſtantialis, coæternus, & æqualis patri filioque ſemper eſt, erat, & erit. Et nunquàm fuit pater aut filius ſinè Spirituſancto. Nec Spirituſſanctus ſinè patre & filio. Et idcircò inſeparabilia ſunt ſemper opera Trinitatis, & nihil eſt in ſancta Trinitate diuerſum aliquid aut diſſimile vel inæquale. Non diuiſum naturaliter, non confuſum perſonaliter: nihil maius aut minus. Non anterior, non poſterior, non inferior, non ſuperior. Sed una & æqualis poteſtas, par gloria, ſempiterna & coæterna cõſubſtantialisq; maieſtas. Vnum

nanque

nanque ſunt eſſentialiter Pater, & Filius, & Spiritusſanctus. Et idcircò vnus eſt Deus: Sed non vnus, propter perſonarum diſcretionem, Pater & Filius & Spiritusſanctus. Verus enim pater, propriè pater eſt, & non eſt filius. Et verus filius propriè filius eſt, & non eſt pater. Spiritus quoquè ſanctus propriè Spiritusſanctus eſt, & non eſt perſonaliter pater, vel filius, ſed ex vtroq; procedit. & tamẽ non ſunt tres dij, ſed vnus eſt Deus. Et in hac ſancta Trinitate nihil (quod abſit) aliquid putandum eſt viſibile, corporale, palpabile, vel compræhenſibile. Omnipotens nanque ſancta Trinitas inuiſibilis, incorporalis, impalpabilis, incompræhenſibilis, incircunſcripta, infinita, immenſa & ſempiterna, omnia nutu & imperio ſuo gubernat. Nam etſi legitur oculus Domini vel brachium ſiue dextera & cætera, non membrorum poſitionem, vel molem corporis, ſed effectum ſummæ & inenarrabilis diuinæ potentiæ, integra rectæ fidei credulitate debemus intelligere. Nam quia omnia videt, & omnia penetrat, & cuncta nuda & aperta ſunt ante eum, oculos habere dicitur: quia verò nos ſua virtute creauit, regit, protegit & defendit, brachium vel dexteram habere perhibetur, & his ſimilia. De hac autem ineffabili Trinitate, ſola verbi Dei perſona, id eſt, filius, in vltimis diebus propter nos & propter noſtram ſalutem, ſecundùm propoſitum ſecretæ diſpenſationis arbitrium, deſcẽdit de cœlis, vndè nunquàm receſſerat. Incarnatus eſt de Spiritu ſancto, & ex ſemper Virgine Maria verus homo factus eſt, verusque permanet DEVS. Nec obfuit humana & tẽporalis natiuitas, diuinæ illi & intemporali natiuitati: ſed in vna Chriſti Ieſu perſona verus Dei verusq; hominis filius. Non alter hominis filius, & alter Dei: ſed vnus idemq; Dei hominisque filius, in vtraque natura, diuina ſcilicet & humana, Deus verus & homo verus. Non putatiuus Dei filius, ſed verus: non adoptiuus, ſed proprius, quia nunquàm fuit propter hominem quem aſſumpſit, a patre alienus. Solus enim ſinè peccato natus eſt homo, quoniam ſolus eſt incarnatus de Spirituſancto & immaculata Virgine nouus homo. Cõ ſubſtantialis Deo patri in ſua, id eſt, diuina: cõſubſtantialis etiam matri, ſinè ſorde peccati, in noſtra, id eſt, humana natura. Et ideò in vtraq; natura proprium eum & non adoptiuum Dei filium confitemur, quia inconfuſibiliter & inſeparabiliter, aſſumpto homine, vnus idemque eſt Dei & hominis filius. Naturaliter patri ſecundùm diuinitatem, naturaliter matri ſecundùm humanitatem. Proprius tamen patri in utroque: quoniam ſicut dictum eſt, non ſunt duo filij, alter Dei & alter hominis, ſed vnus Chriſtus Ieſus propter vnam perſonam, Dei & hominis filius, Deus verus, & homo verus, in anima rationali & vera carne. Perfectus homo ſecundùm humanitatem, perfectus Deus ſecundùm diuinitatem. Qui in eadem natura, id eſt, humana, quã ſumpſit ex Virgina, humanas pertulit infirmitates, non fragilitatem peccandi: ſed in eadem dignatus eſt creſcere per incrementa temporis, eſurire, ſitire, fatigari, contumelias & opprobria ſuſtinere. Dignatus eſt flagellari, crucis patibulum ſubire, lanceam in latere excipere, clauis transfigi, fel & acetum guſtare. In eadem dignatus eſt mori, ſepeliri, ad inferos deſcendere, tertia die reſurgere, cum diſcipulis conuerſari: & poſt triumphum victricis gloriæ eandem humanam naturam, aſcendendo ſuper omnes cœlos, exaltatam ſuper omnes Angelos, in patris dextra collocauit. In eadem iterùm venturus eſt iudicare viuos & mortuos, & ſeculum per ignẽ, redditurus vnicuique ſecundùm opera ſua: impijs utiquè ſupplicium ſempiternum, iuſtis verò vitam æternam. Diuina autem illa ineffabilis natura, in qua Deus eſt æqualis Patri ſanctoq; Spiritui, impaſſibilis, immutabilis, inconuertibilis, vbiquè præſens, ſemperque omnipotens, inuiolata permanẽs, in qua regnat, in unitate & Trinitate cum Patre & ſancto Spiritu, & nunc & ſemper, & per cuncta ſecula ſeculorum, Amen.

Oculi Dei.

Dextra Dei.

Hanc igitur Catholicæ fidei ſynceriſſimam puritatem volumus omnes Dei ſacerdotes, omnesque gradus Eccleſiæ, ſummo cum ſtudio, & abſque vllo vitio, ità vt ne vnus quidem apex intermittatur, vel augeatur, diſtinctè & ſenſatim diſcendo memoriæ retinere, & poſteris ſuis diſcẽda derelinquere. Si quis uigilantiori ſenſu antè potuerit, laudamus & hortamur. Qui verò imbecilli ingenio torpens, antè nequiuerit, in anniuerſaria tamen proximiore huius venerandi Concilij uolubiliq; ſeſſione, cùm veſtris obtutibus, auxiliante Domino, puſillitatis noſtræ præſentiam vita comite, repræſentari meruerimus, DEO amabilis fraternitatis veſtræ charitas, hanc, ſicut dictum eſt, memoria retineat: ità ſanè, vt in noſtræ humilitatis adſpectu, eam ſtudiosè valeat recenſere: alioquin difficilè vos vitare Eccleſiaſticas ſerulas æſtimate.

Symbolum verò & orationem Dominicã omnis Chriſtianus memoriter ſciat, omnis ætas, omnis ſexus, omnisq; conditio maſculi, fœminæ, iuuenes, ſenes, ſerui, liberi, pueri, cõiugati, innuptæq; puellæ: quia ſinè hac benedictione, nullus poterit in cœlorum regno percipere portionem. Qui autem obſeruauerit hæc, & à malis operibus ſe cuſtodierit: & in præſenti ſeculo ſaluus erit, & in futuro cum Angelis congaudebit.

Non nouas chariſſimi regulas inſtituimus, nec ſuperuacuas rerum adinuentiones inhianter ſectamur, ſed ſacris paternorum canonũ recenſitis ſolijs, ea quæ ab eis benè

digeſta

digesta salubriq; promulgata mucrone perfiitunt, summa deuotionis veneratione amplectentes, recentiori stylo operæprecium duximus renouare : quatenùs ad modum mundi ac ruminantis, vngulasque findentis animalis, deuoratas escas ad faucem memoriæ reuocantes, quasi ruminando per sacræ lectionis studium dudùm depastum spiritale pabulum, subtiliùs liquidiusque sese in ventrem mentis refundat. Quo satiati deliciarum suauiter epulo, ad referendas superni lagitoris gratias, de cuius benignitatis manu, cuncta gratuito susceptmus munere, modis omnibus incitemur. Qui vt nos post culpam discordiæ ingratos funiculo charitatis trahendo, ad patris suamque gratiam reuocaret, cùm in forma Dei esset æqualis patri, Philip. 2. semetipsum pro nobis exinaniuit, formam serui accipiens, mediator inter Deum & 1.Pet.2. nos fieri dignatus est : cuius liuore ab eo, quod diabolus inflixerat, mortis vulnere mirabiliter sumus sanati.

Cap. I.

Primùm igitur, vt iuxta priscas patrum diuinitùs editas sanctiones, nullus Domini sacerdotum, vel quicunque sub canone constituti, canonicas, quinimmò Apostolicas ignorantes aut parupendentes definitiones, inordinatè vel inhonestè in domo DEI, quæ est Ecclesia, conuersentur. Sed in suo ordine cunctis persistentibus, pulchritudo Ecclesiastici decoris inuiolata permaneat. Illud summoperè vigilantiq; studio præcauentes decernere curauimus, vt nullus Canonicæ deditus ditioni, donum sancti spiritus, pecuniæ precio fraudulenter deceptus, vendere vel emere præsumat : Nè cui in quemlibet sacrum Ecclesiastici ordinis gradum, muneris exigente merito, liceat quempiam subuehendo promorere : patentique semper cordis aure pertimescens, intelliga clarissimam illam Domini Mat.10. vocem, dicentis: Gratis accepistis, gratis date. Hanc quippe pestiferam Simoniacam Act.8. hæresim primus pastor Ecclesiæ in ipsa, vt ità dixerim, originali cupiditatis radice, anathematis ferro funditùs resecare curauit.

Cap. II.

Vt longè altiùs excellat vita pastoris comparata subditi gregis quibus singulariter bo- Matt.5. ni pastoris voce dicitur: Vos estis lux mundi. Et rursùs: Vos estis sal terræ. Et iterùm : Lu- Ibidem. ceat lux vestra coram hominibus, vt videant opera vestra bona, & glorificent patrem vestrum qui in cœlis est. Hinc etenim colligi potest, inquantùm distare debet pastor à grege, dum illos homines, & illos plusquàm homines, id est, lucem hominum, Dominus voluit appellari. Si ergò lux mundi sumus, lucere vtiquè absq; nebulosa hypocrisis admixtione debemus: Et si sal terræ sumus, cõdire nihilominùs terrenas mentes sapientiæ sapore per verbum prædicationis debemus.

Cap. III.

Item placuit, vt sobriè piè casteque iuxta Apostolum, viuentes, fugiamus turpis lucri Tit.1. gratiam. Non in comessationibus & ebrie- Ephes.5. tatibus, & inebriemur vino, in quo est luxuria. Quemadmodùm per semetipsam veritas generaliter in Euangelio præcipiendo protestatur, dicens : Cauete à crapula & ebrie- Luce 21. tate, & curis huius seculi. Vndè & in Ecclesiastico canone sententialiter cõstat decisum: aut cessare ab huiusce modi vitij ingurgitatione, aut certè perseuerãtes, honoris iactura periclitari debere. Quorum huius vltricis sententiæ dictatorum nos cõplices ac fautores esse fatemur.

Cap. IIII.

Vt iuxta Niceni venerandi diffinitionem Nicæni Cõcil.ca.3. Cõcilij, nullus patiatur subintroductas mulieres secum in domo propria habere, vel priuare cum eis cohabitantes conuersari. Et quanquàm de quibusdam inhonesta carentibus suspicione, clementiùs aliquo modo inibi legatur indultum : nos tamen omnes omninò nunc necessarium vetare prospeximus, eò quòd experimento didicerimus, illarum velamento alias licentiùs ad eos aditum veniendis perditionis causam habuisse. Non autem vetamus quempiam, sed potiùs adhortamur pauperibus personis iure sibi cognationis coniunctis, benefacere, cùm sit omnibus benefaciendum, sed ab eis segregatæ in suis degentes domicilijs perseuerent.

Cap. V.

Vt secularia negotia vltra modum mensuræ nulli liceat exercere. Ait enim Apostolus : Nemo militans Deo, implicet se negocijs secularibus, vt ei placeat, cui se probauit. Intueri quapropter subtiliùs libet, cuius nos esse regis milites gratulamur. Et quia in castris Dominicis militamus, solicitè pensare constringimur, quibus armis muniti, cũ tanto aduersario certaminis bella aggressi pugnare valeamꝰ, vt expediti ab omni præsentis seculi impedimento, intrepidi in prima acie persistẽtes, post palmã victoriæ triũphatricis glorię coronã ab eo rege, qui nos de antiquo hoste triũphauit, suscipere mereamur. 2.Tim.2.

Cap. VI.

Item placuit, vt eas prorsùs mundanas dignitatis, quas seculares viri uel principes terræ exercere solent, in uenationibus scilicet, uel in canticis secularibus, aut in resoluta & immoderata lætitia, in lyris & tibijs, & his similibus lusibus, nullus sub Ecclesiastico canone constitutus, ob inanis lætitiæ fluxum, audeat, fastu superbiæ tumidus, quandoque præsumendo abuti : nisi fortè, si in hymnis & spiritalibus canticis delectatur, de sacris uidelicet scripturarum uoluminibus dignè honesteque compositis utatur. Ab his igitur non solùm non inhibemus abstinere, uerùm etiàm conniuentes licentiæ concedimus uotum.

Cap.

Digitized by Google

CAP. 7.

Item placuit, vt nullus Episcoporum presbyterum, vel diaconum, vel archimandritam in dispendio honoris condemnare præsumat, absque huius venerandæ sedis consultu. Si quis post hæc prohibita, temerarius vsurpare tentauerit, nõ erit ambiguus de sui honoris periculo.

CAP. 8.

De his autem, qui propinqui sanguinis affinitatem sibi in matrimonium sociare tentauerint, quia valdè grauis nimisque asperrima in prisco canone ab antiquis patribus de hoc negocio iudicialis sententiæ climata sub pœnitentiæ flagello persistit vindicta: idcircò tanti præcauẽtes flagitij periculum, vt melius cautiùsque prospeximus, dignum duximus diffinire: Ità duntaxàt, vt nemini liceat furtim raptimque nuptias cõtrahere, nè forte per erroris ignauiam, vel certè (quod peius est) diabolico instigati amore, illicita connubia celebrentur. Sed interuentis pactis sponsalibus, per aliquam dilationis moram, requisiti quinetiàm diligenti cura vicini vel maiores natù loci illius, qui possint scire lineam generationum vtrorunque, spõsi scilicet vel sponsæ. In eo etiàm, vt sinè notitia sacerdotis plebis illius nullatenùs fiat, quatenùs nulla deincèps separationis tribulatio intercedat. Si verò hoc ordine cuncta peragantur, ac probatum sinè fraude testium fuerit, & causa contigerit, quòd postea aut ipsi recordati fuerint, qui primùm se nescire professi sunt, aut certè per aliorum veracium hominum testimonium, inuenti fuerint in eo gradu cõsanguinitatis, qui segregari solent, segregentur quidem ab inuicem, & agant pœnitẽtiã, & si fieri potest, perseuerent vtrique innupti. Quòd si propter incontinentiam, vel certè, quod est honestius, amore filiorũ in id permanere nequeunt, transeant quidem ad secundas nuptias. Hoc autem dicimus secundùm indulgentiam, non secundùm imperiũ. Beatiores tamen erunt, si sic permanserint, secundùm nostrum cõsilium. Filij verò, qui ex tali matrimonia procreati fuerint, legitimi habeantur ad hæreditatem defuncti capiendam. Qui autem non obseruauerint omnia hæc, quæ pro salute animæ & frugalitate vitæ suprà compendiosè scripta leguntur, & furtiuas vel interdictas nuptias contrahere præsumpserint, & proximi cognationis fuerint inuenti, separentur quoquè & ipsi, & cunctis diebus vitæ suæ sub pœnitentiæ lamento permaneant: atque ad secundas nuptias nunquàm ille vel illa perueniant, alieni à communionis gratia iudicentur: filijque qui de hoc tam incesto cõiugio nati fuerint, improbi habeantur, nullamque rerum adipisci valeant parentum facultatem.

Nuptiæ clandestinæ vitãdæ.

1. Cor. 7.

CAP. 9.

Illud prætereà per omnia præcauentes, prohibere decreuimus, vt nullus præsumat ante annos pubertatis, idest infra ætatem, puerum vel puellam in matrimonium sociare, nec in dissimili ętate, sed coætaneos sibiq; consentientes. Multa sæpiùs ex huiscemodi nuptiali contractu ruinas animarum factas audiuimus, & tales fornicationes perpetratas, quales nec inter gentes. Ità planè, vt cùm contigit puerum adultum esse, & puellã parnulam, & è contrario, si puella maturę ętatis, & puer sit tenere & per virum cognata, & socrus deprehendantur adulteræ, & per puellam frater vel pater pueri, tanti peccati flagitio pereant irretiti. Vndè qui hæc prohibita decæterò vsurpare præsumpserit, ab omni Ecclesiastico consortio sit alienus, sed * nec à publicis sit immunis iudicijs.

1. Cor. 5.

* & à

CAP. 10.

Item placuit, vt resoluto fornicationis causa iugali vinculo, non liceat virò quandiù adultera viuit, aliam vxorem ducere, licèt sit illa adultera: sed nec adulteræ, quæ pœnas grauissimas vel pœnitentiæ tormentũ luere debet, alium accipere virum, nec viuente, nec mortuo, quem non erubuit defraudare, marito. Nam etsi legatur in sacris Euangelicis paginis, sola fornicationis causa dixisse Dominum, dimittere virum vxorem suam: non tamen legitur concessi aliam viuente illa in coniugio sibi sociare, prohibuisse quidem modis omibus nõ ambigitur. Ait enim. Quicunque dimiserit vxorem suam, nisi ob fornicationem, & aliam duxerit, mœchatur: & qui dimissam duxerit, mœchatur. Qua de re ità diffinire prospeximus, vt iuxta eiusdẽ Domini mellifluam vocem, nemo hæc interdicta violator inculcare præsumat. Sed quoniam in medio ambiguus interponitur sermo, id est, nisi ob fornicationem: quæri nimirùm potest, vtrùm ad solam licentiam dimittendi vxorem, qui dimiserit vxorem nisi ob fornicationem, an etiàm ad vtrunque dictum refertur, hoc est, ad aliam viuente illa accipiendam, quasi dixerit: Qui dimiserit vxorem suam, & aliam nisi ob fornicationẽ, duxerit, mœchat. Et idcircò peritissimi viri B. Hieronymi libellum commentariorum recensere nobis studiosè mãdauimus, anxiè vtiquè cognoscere festinantes, qualiter idem famosissimus doctor, hæc sacrata Dominica verba, iuxta capacioris ingenij sui subtilitatem, sensisse monstraretur. Cuius nimirùm sensum sagaciter explorantes, in promptu nihilominus patuit, ad solam dimittendi vxorem licentiam pertinere. Nam cùm more suo uir sanctus huius capituli summatim seriem exponendam transcurreret, inter cætera & post pauca sic ait: Et quia poterat (inquit) accidere, vt aliquis calumniam faceret innocenti, & ob secundã copulam nuptiarum veteri crimen impingeret, sic priorem dimittere iubetur vxorem, vt secundam prima viuente non habeat. Non enim debet imitari malum adulteræ

Matth. 5. & 19.

In cap. 19. Matthæi.

Digitized by Google

vxoris, & ſi illa duo, immò vnam carnẽ per ſcilluras fornicationũ diuiſit in tres, diuidat in quatuor. Vndè patenter datur intelligi, quandiù viuit adultera, nõ licet uito, nec poteſt impunè ſecundas contrahere nuptias.

CAP. 11.

Item placuit de fœminis cuiuſcunq; conditionis puellis ſcilicet vel viduis, quæ virginitatis ſiue continentiæ propoſitum ſponteè pollicentes, DEO emancipatæ fuerint, & ob continentiæ ſignum nigram veſtem, quaſi religioſam, ſicut antiquus mos fuit in his regionibus, indutæ fuerint, licèt non ſint à ſacerdote ſacratæ, in hoc tamen propoſito eas perpetim perſeuerare mandamus. Si verò poſteà ſeſe ſiue clanculò corruperint, ſeu publicè nupſerint, dignis quidem mundano iudicio corporalibus coercitæ vindictis, ſegregentur ab inuicèm, & agant cunctis diebus vitæ ſuæ pœnitentiam, & à communione corporis & ſanguinis Chriſti priuentur: niſi fortè Pontifex, reſcita illorũ pœnitentia, ſi digna fuerit, humaniùs præuidens, poterit communionis gratiam indulgere. In extremo tamen vitæ ſuæ viatico humaniùs indulto non defraudentur. Et in his rebus præcipuè illa modis omnibus cuſtodiatur interdictio, vt nulli liceat prædictis perſonis habitum, id eſt, veſtem mutare, abſque ſui Epiſcopi conſcientia.

CAP. 12.

Monaſteria virginũ vt nulli fas ſit adire.

Hoc igitur inuiolato ſtylo iuſtè ſancire pſpeximus, ut monaſteria puellarũ, quæ ſub diſciplina regulæ degunt, obſtructius munitis clauſtris, nullo pateant, niſi fortè ſumma compellente neceſſitate, aditu virorum. Sed neque presbyteri, vel diacones, vel quilibet de clero, vel etiàm archimandritis, quaſi uiſitationis uel prædicationis cauſa, ſinè permiſſu Epiſcopi ciuitatis, ſibi licentiam tribuat ineundi. Quinetiàm nec Epiſcopus abſque ſacerdotibus vel clericis ſuis, vt decet, & honeſtè conuenit, adire illuc licentiùs ſe exiſtimet. Sed ſiue ipſe, ſiue quælibet religioſa perſona, alienus ab illicita ſuſpicione, quem morum grauitas ornat, permittente & admonente Epiſcopo exhortationis vel ædificationis obtentu, quæ ad ſalutem animæ pertinet, dignum fuerit vt adeant hæc Deo dicata loca, non aliter, ſed cũ ieoneis teſtibus peragant, nè propter incautam præſumptionem ſanctæ Eccleſiæ infametur angelicus ordo. Et nulla vllo vnquàm tempore licentia ſit Abbatiſſæ uel cuilibet monachæ, trãsfigurante ſe ſatana in Angelũ lucis, quaſi orationis cauſa, ſuggerente eis, Romam adire, uel alia loca uenerabilia circuire. Quàm ſit nanq; irreligioſum & reprehenſibile, cum viris propter itineris neceſſitatem conuerſari, nullus tam excors eſt vel deſipiens qui ignoret. Si quis poſt hanc definitionem huius reuerendi Concilij, de his quæ conſona voce ſalubriterq; ſtatuta ſunt, temerario auſu uiolare tentauerit, canonicis coerceatur uindictis, ſcilicet aut iuxta modum & qualitatem culpæ excommunicatione mulctetur, aut anathematis uinculo punitus uinciatur: aut certè honoris proprij amiſſione nudatus, reus ab Eccleſiæ gremio euellatur. Hæ enim ſunt canonicæ vltrices vindictæ, à quibus nullus ſacræ legis præuaricator poterit immunis abire, niſi fortè pœnitentiæ interueniente medela, veniam meruerit adipiſci.

CAP. 13.

Dies Dominicꝰ vt ſit colendus.

Diem autẽ Dominicum inchoante noctis initio, id eſt, veſpere ſabbati, quæ in prima luceſcit ſabbati, quandò ſignum inſonuerit, vel hora eſt ad veſpertinum celebrandum officium, non propter honorem ſabbati vltimi, ſed propter ſanctã illam noctem primi ſabbati, hoc eſt, Dominici diei, cum omni reuerentia & honorifica religione, uenerari omnibus mandamus Chriſtianis. Abſtinere primùm omnium ab omni peccato, & ab omni opere carnali, etiàm à proprijs coniugibus, & ab omni opere terreno, & nihil aliud uacare, niſi ad orationem: concurrere ad Eccleſiam cum ſumma mẽtis deuotione, ceſſante omni cauſarum ſtrepitu: cum charitate & dilectione benedicere Deum patrẽ, & laudare totis medullis cordis vnigenitum Dei filium, qui iſtã diem per glorioſam ſuã ſanctificauit reſurrectionem: & hymnũ dicere ſancto ſpiritui, qui eam benedixit per admirabilem ſuum aduentum, quandò in igneis linguis ſuper beatos deſcendit Apoſtolos. Sed & omnium penè dona chariſmalum in eadem ſacratiſſima die creduntur in mundo collata. Nam in ipſa die Dominus poſt reſurrectionem in diſcipulis ſuis Spiritum ſanctum ad remittẽda peccata inſuffla- Matt. 14.
uit. In ipſa in deſerto Dominus de quinque panibus quinque millia hominum pauit. In ipſa die manna pluit de cœlis primùm in eremo, & multæ aliæ ſpiritalium munificentiæ rerum in ipſa die ſunt manifeſtatæ, quas cunctas longum eſt per ordinem recenſeri. Ipſum eſt enim ſabbatum Dñi delicatum, Eſaiæ 58.
de quo ſcriptura dicit: Qui fecerit in eo Exod. 35.
opus ſeruile, id eſt, peccati, morte moriatur. Porrò ſi de illo ſabbato diceret, quod Iudæi celebrant, quod eſt vltimum in hebdomada, quod & noſtri ruſtici obſeruant, diceret tantùm, ſabbatum: & nequaquàm adderet, delicatum & meum. Sed quia differentiam voluit facere inter illud & iſtud, quod eſt Dñica dies, ideò addidit, meum. Ac ſi diceret, meam, non veſtrum: delicatũ, non in ueſtris obſeruationibus maculatum. Et ideò cum omni reuerentia eſt à nobis honorandum atque colendum. Cæteræ verò principales feſtiuitates & ipſæ ſunt uenerantur honorandæ vel cuſtodiendæ. Et illa feſta, quæ ſacerdotes in Eccleſia prædicant, modis omnibus ſunt cuſtodienda. Nos autem, qui

Act. 2.

qui ſacerdotes vocamur, debemus populum nobis ſubiectum & prędicando verbis in omni bono, & faciẽdo quæ docemus exemplis inſtruere, in charitate, in caſtitate, in humilitate, incontinentia, in modeſtia, in vigilijs, in ieiunij & oratione, in religione, in elemoſynis, in hoſpitalitate, inquantùm vires permittunt, in verbo ſapientię ſale condito, in tẽperantia manducandi vel bibendi, in conuerſatione ſancta, in ſimplicitate cordis, in omni opere bono, piè & iuſtè viuendo, expectantes beatam ſpem & aduentum gloriæ magni Dei & ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti, qui cum patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat Deus, per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

Tit. 2.

CAP. 14.

De decimis verò vel primitijs, ſaluis ſcilicet allegoricarum rerũ myſticis ſacramẽtis, nihil melius puto docere, quàm quod ſcriptum eſt in Malachia propheta, dicente Domino: Inferte omnem decimam in horreum meum, & ſit cibus in domo mea, & probate me in hoc, dicit Dominus, ſi non aperuero vobis cataractas cœli, & effudero vobis benedictionem vſque ad abundantiam, & increpabo pro vobis deuorantem, & non corrumpet fructum terræ veſtræ, nec erit ſterilis vinea in agro, dicit Dominus exercitum, & beatos vos dicent omnes gentes. Sed quia indignatio & ira Dei manet ſuper gentem vel populum, qui hoc Domini præceptum toto corde & bona voluntate non adimplet, ſuprà præmiſerat, dicens: Si affiget (inquit) homo Deum, quia vos configitis me? Et dixiſtis, in quo configimus te? In decimis & primitiis veſtris. In penuria vos maledicti eſtis, & me vos cõfigitis gẽs tota. Qua de re quis non alacri & læto pectore offerat Deo, vt poſſit illam promereri benedictionem, de qua dicit: Effundam ſuper vos benedictionẽ meam vſque ad abundantiam? Vel quis nõ timeat vel contremiſcat illam maledictionẽ, quam minatur nolentibus offerre, Vos maledicti eſtis, & me vos cõfigitis gens tota? Et ſi fortè nobis non creditis, vel nos deſpicitis, quia homines ſumus: credite ergò ipſi Domino dicenti, qui mentiri nõ poteſt, qui vtrunque promiſit, & maledictionem in hoc ſeculo & in futuro, nolentibus obedire eius mandatis, & benedictionem, & abundantiam, & ſalutem animæ & corporum bona voluntate obtemperantibus eius imperijs, & in præſenti ſeculo ſe daturum & in futuro. Non enim exigit Deus à te quæ non habes, nec penſat quantum tribuas: ſed inquantùm habes, ſimplici corde de ſuis, non de tuis, donis da Domino. Quia omne quod ſumus, viuimus & habemus, eius eſt, & de ipſius benignitatis ſuſcepimus manu. Conſiderat nanque qua mente, & non quantum in eius ſacrificium offeras: qui potens eſt, & in præſenti ſeculo centuplum, & in futuro vitam tribuere ſempiternam, Qui viuit & regnat cum patre & ſpiritu ſancto, & nunc & ſemper per cuncta ſecula ſeculorum, Amen.

Malach. 3.

Ibidẽm.

Acto. 17.

DECRETA
LEONIS PAPAE III.

Ex Platina de geſtis Pontificum.

LEo tertius, patria Romanus, patre Azzupio, pontifex creatur, ac meritò quidem. Ab ineunte enim ætate ità erat educatus & eruditus diſciplina Eccleſiaſtica, vt dignꝰ eſſet qui cæteris anteferretur. Fuit præterea vir caſtus, integer, pudicus, facundus. Doctorum virorum ità amator, vt eos vndequaquè ad ſe præmijs alliceret, eorumq; conſuetudine mirum in modum delectaretur. Præterea verò ægrotos viſere, eosque ad patientiam adhortari, eleemoſynas indigentibus præbere, deſperatos cõſolari, errantes in viã rectam deducere prædicationibus & admonitionibus, quibus plurimùm ob eloquentiam & doctrinam valebat, ei peculiare fuit. Homo certè mitis ingenij, vt omnes diligeret, neminem odio haberet, tardus ad iram, ad miſerendum promptus, inſignis pietate, fortiſſimus rerum Eccleſiaſticarum, honorisque diuini procurator & defenſor. Creatur itaque (vt dixit) pontifex vno omnium conſenſu in natalitijs Stephani protomartyris, ſequentiq; die acclamantibus omnibus prę fauore in ſede Petri collocatur. Iiſdem verò temporibus, Conſtantini Imperatoris mater Irene, filij flagitia nequaquàm ferens, impellentibus quibuſdam ciuibus, Conſtantinopolim reuertitur, ac Conſtantinum captũ oculis in carcerem conijcit, vbi & meritò tanquàm ſacrilegus, minimæque pietatis, quippe qui matrem relegauerat, vitam finiuit. Interim verò cùm Carolus multis rebellantibus vndiquè laceſſeretur, Pipinum filiũ in Vngaros miſit: quos quidẽ grauibus prelijs ſuperatos, tandèm ad deditionem compulit. Adelphonſus autem Aſturiæ & Galliciæ rex, acceptis à Carolo auxiliarib⁹ copijs, ſuperatisq; Sarracenis, Vlyxbonam vi cepit: qui verò in præſidio Barchinonæ erant, Carolo, audita Adelphonſi victoria, ſe confeſtim dedunt. Superantur & Bauari, qui Foroiulianos vexabant, ab Henrico Caroli prefecto. Intereà verò Leo tertius dum ſupplicationes à B. Gregorio inſtitutas, Romæ agit cum populo & clero, Paſchalis primicerij & campuli presbyteri fraudibus apud ædem B. Sylueſtri captus, ac pontificali amictu priuatus, multisque verberibus adeò cæſus, vt

Anno Dñi 796.

Eodẽ die creatus eſt Leo 3. quo Adrianus obijt, nec ſedes vacauit.

vt oculis & lingua captus putaretur, in monaſterio S. Eraſmi in vincula conijcitur, vndè poſteà Albini cubicularij induſtria cuſtodes falles, in Vaticanum ſeſe proripuit: ibique tamdiù latuit, quoad Vinigiſius Spoletinorũ dux clanculùm accerſitus, eum incolumen Spoletum perduxit, cohortibus militum in itinere ſtipatum, nè aliqua hoſtium vi obrueretur. At ſeditioſi cùm ſæuire in Leonem & Albinum non poſſent, eorum domos à fundamentis diruunt. Ijdem quoquè (adeò audaces erant & temerarij) ad Carolum, qui tum bellum contra Saxones gerebat, quò Leonem profectum intellexerant, accuſandi hominis cauſa peruenere. Verùm Carolus reiecta in aliud tempus diſceptatione, pontificem cum egregio comitatu Romam mittit, ſe eò breui peruenturum pollicitus componendarum rerum Italicarum gratia. Leoni verò ad pontem Miluium honoris & gratulationis cauſa clerus ac populus Romanus obuiam factus, virum ſanctiſſimum in vrbem introducunt. Carolus autem non diù immoratus, per Moguntiacos in Belgis poſitos. Noricumque montem in Foruiuulij deſcendens, Taruiſinos graui ſupplicio afficit, quòd Henricum præfectum occidiſſent. Creato verò in huius demortui locum altero, Rauennam primò, mox Romam expectatus proficiſcitur. Vrbem ingredienti, omnia certè & meritò quidem honoris genera adhibita ſunt. Octauo autem die poſtquàm vrbem ingreſſus fuerat, in baſilica S. Petri, adſtante populo & clero, epiſcoporum omnium, qui eò ex toto Italia & Francia conuenerant, ſententias de vita & moribus pontificis rogat. Verùm ab omnibus vna voce reſponſum eſt, ſedem Apoſtolicam omnium Eccleſiarum caput, à nemine (laico præſertim) iudicari debere. Omiſſa autem ob tã graue reſponſum à Carolo quæſtione, Leo põtifex qui id iudicium maximè expetebat, ſuggeſtum conſcendens, ac Euangelia in manibus retinens, iureiurando affirmauit ſe omnium rerum quæ ſibi obijcerentur, inſontem eſſe. Fuit is dies idibus Decembris, ſalutis anno 800. Dum hæc autem Romæ agerentur, Pipinus mandato patris, Beneuentanos duce Grimoaldo finitimos ſuos vexantes agreſſus, magnis cladibus ità perdomuit, vt ægrè ſe mœnibus tuerentur, cui bello Vinigiſium Spoletanum ducem præficiens, ad patrem reuertitur, imperij coronam breui ſumpturum. Nam pontifex Carolo optimè de Eccleſia Dei merito aliquam gratiam relaturus, cùm videret Imperatores Conſtantinopolitanos ægrè id nomen tueri, ac ob eam rem vrbem & Italiam ipſam magnas calamitates paſſam, in baſilica beati Petri poſt ſolennia ſacra, populi Romani ſcito ac precibus, ipſum Carolum magna voce Imperatorem decernit, ac diademate donat, ter acclamante populo Romano: Carolo Auguſto à Deo coronato magno & pacifico Imperatori vita & victoria. Põtifex item hominem inunxit vnà cum Pipino filio, quem Italiæ regem ſolenni decreto pronunciauit. Accepta itaque imperij poteſtate, Carolus Campulum & Paſchalem coniurationis reos, capite plectendos cenſet. At pontifex omni ex parte clemens, à Carolo rege tamen obtinuit, vt his vita condonaretur, in Franciamque tantummodò relegaretur. Poſt hoc verò fuere qui Carolo ſuaderent, vt omnes Longobardos Italia expelleret. Verùm cùm id nequaquàm tutum videretur, quòd multis Italiæ populis ſanguine & affinitate coniuncti eſſent, cenſuere ſimul & Carolus & Leo, Longobardorum, nomen ibi tantummodò remanere, vbi ea gens præcipuè ſedem habuiſſet. Pipinus autem cùm in Samnium rediſſet, fruſtraque per aliquot menſes Beneuentum oppugnaſſet, *Theate ſe conferens, oppidum vi captũ incendit ac diripit. Indè Ortonam & Luceriam mouens, eas ciuitates timore perculſas, in deditionem ſtatim accipit, ac Grimoaldum Beneuentanum ducem Luceriæ capit, qui non ità multò pòſt dolore animi periit. Intereà verò Conſtantinopolitana imperatrix, miſſis in Italiam legatis, cum Carolo pacem & fœdus inijt, imperiumque his terminis diuiſit, vt Irene ea Italiæ parte potiretur, quæ ad dexterã Neapoli incipiẽs, ad ſiniſtram Siponto, quæ vrbs nunc Manfredonia dicitur, infero ſuperoque mari claditur, vnà cum Sicilia. Reliqua verò Italiæ pars, Carolo ipſi ex fœdere obtigit: ea tamen loca ſemper excipio, quæ ditionis Eccleſiaſticæ habebantur. At Nicephorus patricius ægrè ferens Irenæ mulieris imperium, cùm eam dolo captam, Lesbum in exilium miſiſſet, fœdus iam initum per legatos cum Carolo renouat: qui tum Saxones totiès deficientes, migrare in Franciam vnà cum vxoribus & liberis compulit, eos in itinere cum legionibus ſubſequens, nè quid maleficij inter eundem committerent. At Leo cùm ſeditionibus ſemper vexaretur, ab vrbe diſcedens, Mantuam proficiſcitur ad viſendum Chriſti ſanguinem, qui tum miraculis magno in precio erat. Is autem à Mantuanis perbenignè ſuſceptus: approbato Chriſti ſanguine ob frequentia miracula, ad Carolum proficiſcitur, vt hominem veritatis cognoſcendæ cupidum, eius rei certiorẽ faceret: ſimulque etiàm, vt de componendis rebus Italicis inuicèm colloquerentur. Rediens deindè in Italiam, adiuuante Pipino rege, mandato patris de coniuratis quibuſdam & ſeditioſis non ſinè clementia ſupplicium ſumpſit. Carolus autem iam ſenio grauis, cùm intellexiſſet Pipinum, quem (vt diximus) Italiæ regem præfecerat, Mediolani mortuum eſſe, Ludouicum filium minorem natù, Aquitaniæ regem & imperij ſucceſſorem,

Nota ſententiã tot epiſcoporũ de non iudicãdo Pontifice.

Carolus Magnus fit Imperator.

rem, Bernardum verò nepotem, Italię regem declarat: eiq́ue mandat, vt Ludouico rebus in omnibus obtemperet. Fines imperij hos esse voluit in Gallia, Rhenum ac Ligerim, qui in Celtis oriens, eos à Biturigibus diuidit: in Germania verò, Danubium & Saum fluuios, his autem prouincijs Aquitaniam, Guasconiam, magnam partem Hispaniæ, Cisalpinam Galliam, Saxoniam, vtranque Pannoniam, Istriam, Tiburinos addidit: maritima verò Dalmatiæ, imperio Constantinopolitano subiecta erant. Rebus autem ità cõpositis, dũ Aquisgrani esset valetudinis causa propter aquas calidas, quæ ibi scaturiunt, febre ac dolore laterum moritur, ætatis suæ anno secundo, & septuagesimo, quinto Calendas Februarij, salutis verò anno 800. ac* 15. Eius autem corpus nullo non genere honoris adhibito, in templo B. Virginis, quod ipse magnis sumptibus Aquisgrani extruxerat, sepelitur, hoc addito epigrammate: MAGNI CAROLI REGIS CHRISTIANISSIMI ROMANORVMQVE IMPERATORIS CORPVS HOC SEPVLCRO CONDITVM IACET. Fuit autem Carolus, si eius res gestas, tum domi, tum foris inspicis, tantæ amplitudinis & integritatis Imperator, vt posteà neminem superiorem, nedùm parem habuerit. Adeò autem (cùm ei per ocium liceret) studijs literarum delectatus est, vt primus (suadente tamen Albino) gymnasium Parisiense instituerit. Tres autem mensas argenteas habuit, quarum vnam (in qua vrbs Constantinopolitana insculpta erat) basilicæ B. Petri, aliam (vbi imago vrbis Romæ cernebatur) Ecclesiæ Rauennati dono dedit. Tertiã filiis reliquit, vbi inerat orbis terrarum descriptio. Sunt item qui scribant hanc auream fuisse. At vetò Leo pontifex, restituto S. Pauli tecto, quod terræmotu conciderat, ædificatoque à fundamentis apud S. Petrum ampliſſimo hospitali, quòd Græci προσοχῶν vocant, necnon institutis triumdierum supplicationibus ante diem Ascensionis, quibus prima die ab Ecclesia DEI genitricis Ad Præsepe, ad basilicam Constantinianam: secunda, ab Ecclesia beatæ Sabinæ martyris ad sanctum Paulum: tertia, à sancta cruce in Hierusalem, ad sanctum Laurẽtium extra muros ibatur: moritur primo ac vigesimo pontificatus sui anno, quo etiàm cometes apparuit (vt nonnulli putant) tantę calamitatis indicium. Sepelitur autem in basilica sancti Petri pridiè idus Iunij. Eius in morte sedes tum vacat diebus decem.

Porte Libarnes.

Mors Caroli Magni.* 14

Academia Parisiensis instituitur.

CONCILIVM APVD THEODONIS VILLAM habitum,

Tempore Leonis III. Papæ, & Caroli Magni.

Theodonis villam aiunt oppidum esse ducatus Luxoniensis seu Lutzenburgensis, vulgo Dietenhouen appellatum, parvum illud quidem, sed fortissimum atque munitissimum.

A.D.812. IN Concilio apud Theodonis Villam, vbi interfuerunt 32. Episcopi, Aistulfus Moguntiensis Archiepiscopus cum suis suffraganeis, Hadabaldus Coloniensis Archiepiscopus cum suis suffraganeis, Hetto Treuirensis Archiepiscopus cum suis suffraganeis, Ebbo Rhemensis Archiepiscopus cum suis suffraganeis, cum nuncijs reliquorum episcoporum Galliæ & Germaniæ, ob nimiam præsumptionem quorundam tyrannorum, in sacerdotes Domini bacchantium: & propter factum, quod in Vasconia nouiter accidit, de Episcopo Ioanne inhonestè & inauditè* mordridato, decretum est, vt communi consensu & humili deuotione supplicarent auribus principis, si suæ pietati complaceret, vt calumnia in Christi sacerdotes peracta, iuxta synodalica determinaretur pleniter statuta. Hoc idem Episcoporum iudicio placeret, si ex toto secundùm potestatem ipsorum posset definiri: id est, vt canonica seciantur sententia, hi videlicet qui timorem Domini postponentes, in ministros suos crassare præsumunt. Quòd si verò pietati illius, iuxta capitula regum præcedẽtium, vbi eorum prouisio misericorditer in offensis pecuniæ quantitatem interposuit, pro leuigatione, scilicet pœnitentiæ, placuit, vt præfatæ res per pecuniam ab Imperatoribus & à sibi succedentibus ad defensionem concessam & per pœnitentiam determinentur Episcoporum iudicio, si pietas illius conlaudere voluerit, sic definiri eis complacuit.

id est, violenter & latrocinã rem occiso

Si quis subdiaconem calumniatus fuerit, vulnerauerit, vel debilitauerit, & conualuerit, 5. quadragesimas sinè subditis annis pœniteat, & 300. solidos cum sua compositione & Episcopalibus bannis componat. Si autem mortuus fuerit, singulas supradictas quadragesimas cum sequentibus annis pœniteat, & 400. solidos cum tripla sua

Digitized by Google

compositione & episcopalibus bannis episcopo componat.

Si diaconum calumniatus fuerit, & conualuerit, sex quadragesimas sinè subditis annis pœniteat, & quadringentos solidos cum compositione sua & Episcopalibus bannis componat. Si autem mortuus fuerit, singulas supradictas sex quadragesimas cum sequentibus annis pœniteat, & sexcentos solidos cum tripla sua compositione & episcopalibus bannis episcopo componat.

Si quis presbyterum calumniatus fuerit & spallauerit, 7. quadragesimas sinè subditis annis pœniteat, & 600. solidos cum triplici sua compositione, & episcopalibus bannis triplicibus episcopo componat. Si autẽ mortuus fuerit, 12. annorum pœnitentia secundùm canones ei imponatur, & 900. solidos cum triplici compositione sua & episcopalibus bãnis triplicibus episcopo cõponat.

Si quis episcopo insidias posuerit, compræhenderit, vel in aliquo dehonestauerit, 10. quadragesimas sinè subditis annis pœniteat, & presbyteri non occisi triplicem compositionem componat. Si autem casu & non sponte occiditur, cũ prouincialium episcoporum consilio homicida pœniteat. Si quis autem sponte eum occiderit, carnem non comedat, vinum non bibat cunctis diebus vitæ suæ. Cingulum militare deponat, absque spe coniugij in perpetuo maneat.

Aistulfus Moguntiensis Archiepiscopus dixit: Si principibus placuerit, alijsque fidelibus suis, rogemus, vt conlaudetur & subscribatur. Et conlaudatum est, & subscriptum est, tam à principe quàm à cæteris omnibus.

CAPITVLVM ECCLESIASTICVM,

APVD THEODONIS VILLAM A Carolo Magno & Ludouico & primis Galliæ conlaudatum & subscriptum.

DILECTI nobis & fidelibus nostris, vt sicut ab Episcopis, & reliquis sacerdotibus ac Dei seruis, alio anno Triburiæ admonitu fuimus, & rogati, vt episcopi eorum ministri, quos Deus suo, non humano iudicio reseruauit, iuxta sanctorum canonum, sanctorumque patrum ac capitularium præcedentium regum coràm positorũ statuta, vt Dei sacerdotes eorumque cooperatores, quorum intercessionibus & supplicationibus sancta Dei Ecclesia confidere videtur, intacti permaneant: constituimus, vt si quis subdiaconum calumniatus fuerit, & conualuerit, pœnitentia canonica pœniteat, & 300. solidos episcopo componat. Et si mortuus fuerit, iuxta id quod canones præcipiunt, pœniteat, & 400. solidos episcopo componat. Si diaconum calumniatus fuerit, & conualuerit, pœniteat secundùm canones, & 400. solidos componat. Si non conualuerit, iuxta præcepta synodalica pœniteat, & 600. solidos episcopo componat. Si presbyter malè tractatus fuerit & spallauerit, secundùm eius episcopi sententiam pœniteat, in cuius territorij potestate esse dignoscitur. Si autem mortuus fuerit, vt Synodus dijudicauerit, pœniteat, & 900. solidos episcopo componat. Et si quis episcopo insidias posuerit, comprehenderit, vel in aliquo dehonestauerit, pœniteat secũdùm canonum statuta. Et presbyteri nõ occisi triplicem compositionem cum iustitijs, quæ in superiori capitulo scriptæ & confirmatę esse videntur, componat. Si quis per industriam episcopu occiderit, iuxta id quod apud Triburia a viginti duobus episcopis decretũ est, & quod ibi a nobis & a Primatibus totius Germaniæ benigna collaudatione cõlaudatum est & subscriptum est, pœniteat. Et hoc de nostro adiecimus; Vt si quis in his supradictis sanctorum canonum, nostrique decreti sanctionibus, episcopis inobediens & cõtumax exiterit, primùm canonica sententia feriatur. Deindè in nostro regno beneficium non habeat, & a nobis in bannum mittatur. Et si annum & diem in nostro banno permanserit, ad fiscum nostrum redigatur: & capitus, in exilium relegetur: & ibi tandiu custodiatur & constringatur, donèc coactus Deo & sanctæ Ecclesiæ satisfaciat, quod prius gratis facere noluerat. Et si omnibus vobis illa placuerint, dicite. Et tertiò ab omnibus conclamatum est, Placet. Et Imperatores & penè omnes Galliæ principes subscripserunt, singuli singulas facientes cruces. Et ecclesiasticus ordo Deo & principibus laudes referentes, hymnum, Te Deum laudamus, decãtauerunt. Et sic soluta est synodus.

AR ELA-

Digitized by Goo

ARELATENSIS SYNODVS IIII.

SVB LEONE III. PAPA, Imperatore Carolo Magno.

PROLOGVS IN HANC Arelaten. Synodum.

A.D.813. DVm anno quadrageſimo ſexto inclyti & orthodoxi dñi & Principis noſtri Caroli Imperatoris, ſub die ſexto idus Maias, æra 851. vnanimitatis noſtræ conuentus in Arelatenſium vrbe in baſilica ſancti Stephani martyris primi adgregatus conſiſteret, atque vnuſquiſque noſtrorum ex more ſecundùm ordinationis ſuę tempus in locis debitis reſideret, rerum omnium Domino priùs deuotiſſima gratiarum iuta perſoluimus pro eo, quòd nos & alternæ viſionis contuitu ſolari permiſit, & alternæ pacis oſculo cõfouendos ſtatuit, diffuſis cordibus ſimulque & vocibus precum murmura effundentes, vt ſicut nos alternorum oſculorũ impẽlione lætificos efficit, ità ſereniſſimum ac religioſiſſimum prædictum Dominum noſtrum Carolum Imperatorem, cuius iuſſu fraternitatis noſtræ cœtu eſt adunatus, fidei ſuæ conſeruatione ſtabiliat, prærogatione iuſtitiæ muniat, pacem ei locupletem reddat, impenſione miſericordiæ fulciat, virium fortitudine roboret, commiſſa ſibi regni gubernacula diſcreto moderamine tenere concedat, vt commiſſos ſibi populos benignè regat, æquè diſponat, & iure pietatis modificet. His deuotione promptiſſima actis, cœpit vnionis noſtræ numeroſitas de rebus ſpiritalibus mutua collatione inter ſe ora diffundere, atque euentum rei expectatione manſuetiſſima præſtolari. Igitur cùm hæc attentiùs agerentur, ſic in eiſdem venerabiles miſſi glorioſiſſimi ac pijſſimi Domini noſtri Ioannes Arelatẽ. eccleſiæ Archiepiſcopus, nec non & Nibridius Narbonẽſ. ſedis Archiepiſcopus ſurgentes, ſteterunt in medio Concilij, & dixerunt: Sanctiſſimi & venerandiſſimi ſacerdotes, glorioſiſſimus etenim ac ſereniſſimus dominus noſter feruentiſſimi amoris Chriſti igne ſuccenſus, & ſanctæ actionis ope perfunctus, vtpotè verus Chriſti diſcipulus & imitator, Eccleſiæ Dei ſtatum vigili inſtantia roborare diſponit, ſanctis Dei baſilicis ſeſe munificum exhibet, maligna contra ſe obſeruatione agentis animi liberalitate gratiſſima ac piæ miſerationis inſtantia ignoſcere conſoeuit, vt quæ in diuerſis ſanctæ vitæ ſtudijs ſeſe exercendo præpollet, atque omnibus Dei ſacerdotibus obſecrãs, & obteſtãs, vt eccleſias, quas regendas ſuſceperunt, pia prædicatione inſtruant, moribus ſanctis exornent, ac beatæ vitæ exemplis ædificent. Quocircà quoniam pro tot tantisque beneficijs, quæ multimoda deuotione Eccleſiæ Dei, vel gentibus prorogare ſtudet, quid illi vnanimitas noſtra condignè reſpondeat, inuenire non prævalet: id ſalutari prouidentia (quæ ſemper eſt vtilis: immò ſemper eſt vtile, quod veram pertinet ad ſalutem) decernit atque inſtituit, vt tam per omnes ciuitates vel loca, in quibus ſedes epiſcoporũ eſſe noſcuntur, quàm etiàm per eorundem epiſcoporum diœceſes cunctis diebus, quibus idem dominus noſter in hac vita ſuperſtes extiterit, pro eo, vel pro cunctis eius filijs vel filiabus, ſacrificiorum Deo libamina dedicentur, pia orationum vota ſoluantur, ac cũ gratiarum actione ſuperno numini commendentur, vt deſideria in eis bona quotidiè multiplicentur, aduerſantium conamina virtutis diuinæ dextera confringantur, indulgentia & gratia eis à ſua miſericordia conferatur, vt ſuæ potentiæ defenſione protecti, antiqui hoſtis decipulam euadant, & charitatis munere ac vitæ longæuitate pollentes, adire mereantur poſt tranſitum ſidereas manſiones. Qui cùm ſequenti die in eadem eccleſia ſancti ac beatiſſimi Stephani martyris debitis in ſedibus locaremus, inter cætera quæ ſubteriùs diſcreto capitulorum ordine ſunt digeſta, non aliundè primùm cępimus habere ſermonem quàm de noſtræ fidei puritate. Et quia initiandis ad beatam vitam hominibus hæc prima ſemper eſt via ſalutis, prævia quoquè noſtri & inſtitutis pariter & præceptis, quæ per veram credulitatem in omni terrarum orbe diffuſa expandiantur, noſtræ collationis eloquijs prædicetur, prædicata veraciter teneatur, retenta in penetralibus noſtri pectoris illibata ſeruetur.

CAP. I.

Profeſſio fidei.

Secundum diuinas enim ſcripturas & doctrinam, quã à ſanctis patribus accepimus, patrem & filium & ſpiritum ſanctum, vnius Deitatis atque ſubſtantiæ confitemur, in perſonarum diuerſitate Trinitatem credentes, in diuinitate vnitatem prædicantes. Nec perſonas confundimus, nec ſubſtantiam ſeparamus: patrem à nullo factum vel genitum

Digitized by Google

tum dicimus, filium à patre non factum, sed genitum adierimus: spiritum verò sanctum, nec creatum nec genitum, sed procedentem ex patre & filio, profitemur. Ipsum autem Dominum IESVM CHRISTVM, DEI filium & creatorem omnium, ex substantia patris ante secula genitum, descendisse vltima vltimo tempore pro redemptione mundi à patre, qui nunquam desijt esse cum patre. Incarnatus est enim ex spiritu sancto, & sancta gloriosa DEI genitrice virgine Maria, & natus ex ipsa solus idem Dominus IESVS CHRISTVS, vnus de sancta Trinitate, animam & carnem, perfectũ sinè peccato susscipiens hominem, manens quod erat, assumens quod non erat, æqualis patri secundùm diuinitatem, minor patre secũdùm humanitatem, habens in vna persona duarum naturarũ proprietatẽ. Naturæ enim in illo duæ, Deus & homo. Non enim duo filij, & dij duo, sed idem vna persona in vtraque natura, perferens passionem & mortem pro nostra salute, non in virtute diuinitatis, sed in infirmitate humanitatis. Descendit ad inferos, vt sanctos, qui ibidèm tenebantur, erueret: demictoque mortis imperio, resurrexit, assumptus deindè in cœlos, venturus est in finem ad iudicium viuorum & mortuorum, cuius morte & sanguine mundati, peccatorum remissionem consecuti sumus, resuscitandi ab eo in die nouissimo, in ea, qua nunc viuimus carne, & in ea, qua surrexit idem Dominus, forma, percepturi ab ipso alij pro iustitiæ meritis vitam æternam, alij pro peccatis supplicij æterni sententiam. Hæc est catholicæ Ecclesiæ fides, hanc confessionem seruamus atque tenemus. Quam quisquis firmissimè custodiérit, perpetuam salutem habebit. Sanctæ etenim fidei mysterium oris nostri confessione pandentes, ad capitula, quæ ob disciplinam ecclesiasticam, moresque malè errantium componendos necessaria sunt, vnanimitatis nostræ articulum flectere, & quæ oportuna sunt discretis capitulis diffinire oportet.

Matt. 25. Dan. 12.

CAP. 2.

Vt pro excellentissimo atque gloriosissimo domino nostro Carolo rege, seu liberis eius, omnes episcopi, presbyteri, seu abbates, & monachi in vnum collecti, inquantùm extremitas nostra prævalet, Psalmodiam, Missarum solennia, atque litaniarum officia omnipotenti DEO deuotissimè exoluere decreuimus.

CAP. 3.

De baptismo & mysterio sanctæ fidei, vnusquisque Archiepiscopus suos suffraganeos diligenter studioseque admoneat, quatenùs per studium sacræ lectionis imbuti, & de mysterio sanctæ fidei, & de sacramento baptismatis vnusquisque illorum, in propria parochia perfectè studioseque presbyteros, & vniuersum populum docere, & instruere non negligat: quia ignorantia mater cunctorum est errorum, & maximè in sacerdotibus DEI vitanda est, qui docendi officium in populis susceperunt. Sacerdotes enim legere sanctas scripturas admonet Paulus apostolus, dicẽs ad Timotheũ: Attende lectioni, exhortationi, doctrinæ. Sciant igitur sacerdotes scripturas sanctas & canones, vt omne opus eorum in prædicatione & doctrina consistat, atque ædificẽt cunctos tam fidei scientia, quàm operum disciplina.

Dist. 38. Ignorantia. conc. Tolet. 4. cap. 24.

1. Tim. 4. d

CAP. 4.

Vt laici presbyteros, absque iudicio proprij Episcopi, non eijciant de Ecclesijs, nec alios immittere præsumant: quia quandò presbyteri ab Episcopis in parochijs ordinantur, necesse est, vt ab ipsis Episcopis diligẽter instructi, Ecclesias sibi deputatas accipiant, nè per ignorantiam (quod absit) etiam in ipsis diuinis sacramentis offendãt: quia à sanctis Patribus institutũ est, vt quãdò ad Cõcilium venerint, rationem Episcopo suo reddant, qualiter susceptũ officium vel baptismum celebrent.

Dist. 18. cũ presbyteri. Con. Tolet. 4. cap. 25.

CAP. 5.

Vt laici omninò à presbyteris non audeant munera exigere, propter commendationem Ecclesiæ: quia propter cupiditatem plerunquè à laicis talibus presbyteris ecclesiæ dantur, qui ad peragendum sacerdotale officium sunt indigni.

CAP. 6.

Prouidendum necesse est vnicuique Episcopo, qualiter canonici viuere debeant, nec non & monachi, vt secundùm ordinem canonicum, vel regularem viuere studeant, vt ait Apostolus: Vnusquisque in qua vocatione vocatus est, in ea permaneat.

1. Cor. 7. d

CAP. 7.

Vt in monasteria puellarum non nisi probatæ vitæ, & ætatis prouectæ viri, ad quascunque earum necessitates, vel ministrationes permittantur intrare: ad faciendas verò Missas, qui ingressi fuerint, statim exacto ministerio, regredi festinabunt. Alias autem nec clericus, nec monachus iuuenis ad puellarum congregationem habebit accessum, nisi aut paterna, aut germana necessitudo probetur admittere.

CAP. 8.

Vt non amplius susciplantur in monasterio canonicorum, atque monachorum, seu etiàm puellarum, nisi quantum ratio permittit, & in eodem monasterio absque necessarium rerum penuria degere possint.

Mogunt. Conci. tẽpore. Arnulfi, cap. 23.

CAP. 9.

De decimis. Vt vnusquisque de proprijs laboribus decimas & primitias DEO offerat,

Exo. 22. d

offerat, ſicut ſcriptum eſt: Decimas & primitias tuas non tardabis offerre Domino Deo tuo.

CAP. 10.

De prædicatione. Prouidimus enim pro ædificatione omnium Eccleſiarum, & pro vtilitate totius populi, vt non ſolùm in ciuitatibus, ſed etiàm in omnibus parochijs, vt presbyteri ad populum verbum faciant, & vt benè viuere ſtudeant, & populo ſibi commiſſo prædicare non negligant.

CAP. 11.

De inceſtis coniunctionibus, ſicut à ſanctis patribus inſtitutum eſt, nihil prorsùs veniæ reſeruamus, niſi cùm adulterium ſeparatione ſanauerint. Inceſtos verò nullo coniugij nomine deputandos, quos etiàm deſignare funeſtum eſt, hos eſſe cenſemus. Si quis relictam fratris, quæ penè priùs ſoror exiterat, carnali cõiunctione violauerit: ſi quis fratris germanam, vxorem acceperit, ſi quis nouercam duxerit, ſi quis conſobrinæ ſuæ ſe ſociet, ſi quis relictæ vel filiæ auunculi miſceatur, aut patris filiæ vel priuignæ ſuæ concubitu polluatur, vel ſi quid eſt huiuſmodi, quod & hic adnotare longum eſt & innecti, barathrum negligentem quemlibet immergit.

CAP. 12.

Mogunt. Conc. tempore Arnulphi, c. 25. ſententialiter.

De pacis bono atque concordia, vt ab omnibus omninò indiſrupta teneatur inter epiſcopos & comites, inter clericos & monachos, & omnem populum Chriſtianum, vt beatus apoſtolus Paulus docuit, dicens: * Sectamini caſtitatem & ſanctimoniam, ſinè qua nemo videbit Deum. Et idcircò quicquid illud eſt, quod nos ad veræ pacis ſtudium & charitatis perfectionem prouocat, toris viribus noſtris ſectandum eſt: quicquid nos ab illa diſiungit, vt venenum mortiferũ à nobis cauendum eſt.

Heb. 12. d * Pacẽ ſequimini cum omnibus, &

CAP. 13.

Vt comites, iudices, ſeu reliquus populus, obedientes ſint epiſcopo, & inuicem conſentiant ad iuſtitias faciendas, & munera pro iudicio non recipiant, nec falſos teſtes, nè per hoc peruertant iudicia iuſtorum: quia ſcriptum eſt, Iuſtitia eleuat gentem, iniuſtitia verò miſeros facit populos. Et Pſalmiſta:

Prou. 14. d

Pſal. 105. Beati qui cuſtodiunt iudicium, & faciunt iuſtitiam in omni tempore.

CAP. 14.

Vt vnuſquiſque tempore famis aut cuiuslibet neceſſitatis, ad ſe pertinentes pro viribus ſuis gubernare ſtudeat, quia ſcriptum eſt: Beati miſericordes, quoniam ipſi miſericordiam conſequentur. Et iterùm:

Mat. 5. a

Luc. 6. f Date, & dabitur vobis: dimittite, & dimittetur vobis.

CAP. 15.

Vt pondera vel menſuræ vbiquè æqualia ſint & iuſta, ſicut ſcriptum eſt: Aequus modius & æquus ſextarius. Et iterùm: Pondus & pondus, menſura & menſura: vtrunque abominabile eſt apud Deum.

Leui. 19. g Prou. 20. b

CAP. 16.

Nè in Dominicis diebus publica mercata, neque cauſationes, diſceptationesque exerceatur, & penitùs à rurali & ſeruili opere ceſſetur, his ſolummodò peractis, quæ ad DEI cultum & ſeruitium pertinere noſcuntur.

CAP. 17.

Vt vnuſquiſque epiſcopus ſemèl in anno circumeat parochiam ſuam. Nouerint ſibi curam populorum & pauperum in protegẽdis ac defendendis impoſitam. Ideoq; dum conſpiciunt iudices ac potentes pauperum oppreſſores exiſtere, priꝰ eos ſacerdotali admonitione redarguant: & ſi contemſerint emendari, eorum inſolentia regis auribus intimetur, vt quos ſacerdotalis admonitio non flectit ad iuſtitiam, regalis poteſtas ab improbitate coerceat.

CAP. 18.

Vt presbyteri ſub ſigillo cuſtodiant chriſma, & nulli ſub prætextu medicinæ vel cuiuslibet rei donare præſumant. Genus enim ſacramenti eſt, & non ab aliis, niſi à ſacerdotibus, contingi debet. Quod ſi fecerint, honore priuentur.

CAP. 19.

Vt parẽtes filios ſuos, & patrini eos, quos de fonte lauacri ſuſcipiunt, erudire ſummoperè ſtudeant: illi, quia eos genuerunt, & eis à Domino dati ſunt: iſti, quia pro eis fideiuſſores exiſtunt.

CAP. 20.

Vt eccleſiæ antiquitùs conſtitutæ, nec decimis, nec alia vlla poſſeſſione priuentur.

Mogunt. Concil. tẽpore Arnulphi, c. 23.

CAP. 21.

Vt de ſepeliendis in baſilicis mortuis, illa conſtitutio ſeruetur, quæ ab antiquis patribus conſtituta eſt.

CAP. 22.

Vt placita publica & ſecularia, neque in atriis baſilicarum, neque in ipſis baſilicis fiãt, dicente Domino: Domus mea, domus orationis vocabitur.

CAP. 23.

Turonen. Conc. tempore Caroli ca. 39. Matt 21. b Et Mogũti. tempore Arnulphi, ca. 22.

Nec comites vel vicarii, ſeu iudices vel cẽtenarii, ſub mala occaſione vel ingenio res pauperum emant, nec per vim tollant, aut quolibet argumẽto ſubripiant: ſed ſi cui aliquid poſſeſſionum emendum aut vendendũ ſit, id in publico coram comite, & iudicibus, & nobilibus ciuitatis facere debebit.

CAP. 24.

Vt vnuſquiſq; epiſcopus in ſua parochia presbyteros vel diacones diligẽter inquirat, & fugitiuos omnes clericos ad loca ſua redire iubeat, & propriis epiſcopis aut rectoribus quærentibus reddat.

CAP. 25.

Vt ſi quis beneficium de rebus Eccleſiæ habet, ad tecta eiuſdem eccleſiæ reſtauranda,

da, vel ad ipſas eccleſias ædificandas omninò adiuuet.

CAP. 26.

Vt qui publico crimine conuicti ſunt, rei publicè iudicentur, & publicam pœnitentiã agant ſecundùm canones. Hæc igitur ſub breuitate, quæ emendatione digna perſpeximus, quàm breuiſſimè adnotauimus, & domino Imperatori præſentanda decreuimus, poſcentes eius clementiam, vt ſi quid hic minus eſt, eius prudentia ſuppleatur: ſi quid ſecùs quàm ſe ratio habet, eius iudicio emendetur: ſi quid rationabiliter taxatum eſt, eius adiutorio, diuina opitulante clementia, perficiatur.

TVRONENSIS SYNODVS III.

Tempore Leonis III. & Caroli Magni.

PRÆFATIO.

A.D.813.

Vantùm pijſſimi Imperatoris noſtri excellens animus, diuinæ ſapientiæ fulgore ſit irradiatus ad gubernandum præſentium rerum ſtatum, ipſius Imperij ſibi à Deo dati liquidò teſtantur negocia: quæ quanta ſint induſtria adminiſtrata, quantaque prudentia ordinata, qui ſapiens ac intelligens eſt, facilè perſpicere poteſt: & eò præcipuè, quòd hic toto animo inuigilat, inueſtigando quæ ad pietatem & veram religionem pertinent, quorum fructus hominem in bono beatitudinis collocat. His igitur intẽtus, pios ac religioſos Dei ſacerdotes, Eccleſiæ gubernacula in regno ſibi diuina largitate collato tenẽtes, ſaluberrimis exhortationibus admonuit, vt operam darent, & actibus eminerent, quibus & ſe benè operando, & ſibi commiſſos, verbis & exemplis inſtruendo regerent. Diffinitum itaque de locis & tempore, quandò & vbi coadunari fuerit opùs: & quod à tanto principe nobis iniunctum eſt, ad ſtatuta loca conuenimus: ſiquidem vrbe Turonis congregati epiſcopi, abbates, & venerabilis clerus, pro paruitate noſtra pauca quæ ad tantũ opus pertinere animaduertimus, & quę ſecũdùm canonicam regulam emendatione indigent, diſtinctè per capitula adnotauimus, ſereniſſimo imperatori noſtro oſtendenda.

CAP. 1.

Primò omnium admonuimus generaliter cunctos, qui noſtro conuentui interfuere, vt obedientes ſint domino excellentiſſimo Imperatori noſtro, & fidem, quam ei promiſſam habent, inuiolabiliter conſeruare ſtudeant. Orationes quoquè aſſiduas intentè fundere pro eius ſtabilitate ac incolumitate omnes ſe velle ſecundùm noſtram admonitionem vnanimiter profeſſi ſunt, vt miſericordia diuina longiori æuo illius manſuetudinem conſeruare dignetur.

CAP. 2.

Vt omnes epiſcopi ſtudioſè operam diuinę dent lectioni: ſanctum euangelium & epiſtolas beati Pauli Apoſtoli, non ſolùm crebrò lectitent, ſed etiam quantùm poſſint, memoriæ ſtudeant commendare, ſanctorumque patrum opuſcula ſuper eadem expoſita, deuotè frequentent. Similiter & de cæteris libris canonicis faciant.

CAP. 3.

Nulli epiſcopo liceat, canones, aut librum paſtoralem à beato Gregorio Papa editum, ſi fieri poteſt, ignorare: in quibus ſe debet vnuſquiſque, quaſi in quodam ſpeculo, aſſiduè conſiderare.

CAP. 4.

Solicitè ſtudeat vnuſquiſque epiſcopus gregem ſibi commiſſum ſacra prædicatione, quid agere, quid ve vitare debeat, informare. Et ipſe epiſcopus vita, habitu, forma, & conuerſatione ſancta, ſuis ſit ſubiectis exemplum, vt iuxta Dominicam vocem, videant opera eius bona, & glorificent patrem Deũ, qui in cœlis eſt. Matt. 5.b

CAP. 5.

Epiſcopum non oportere nimiùm profuſis incumbere conuiuiis, ſed parco & moderato contentus ſit cibo, nè videatur Dominiabuti ſententia, dicentis: Attendite, nè grauentur corda veſtra in crapula & ebrietate. & quàm diù conuiuatur, potiùs ſacra lectio ante menſam eius recitetur, quàm otioſa à ſuſurronibus reſonent verba. Luc. 21. d

CAP. 6.

Peregrini & pauperes, conuiuæ ſint epiſcoporum: cum quibus non ſolùm corporali, ſed & ſpiritali reficiantur alimento.

CAP. 7.

Ab omnibus, quæcunque ad aurium & ad oculorum pertinent illecebras, vndè vigor animo emolliri poſſe credatur, (quod de aliquibus generibus muſicorum, aliiſque nonnullis rebus ſentiri poteſt) Dei ſacerdotes abſtinere debent: quia per aurium oculorumque illecebras, vitiorum turba ad animam ingredi ſolet. Hiſtrionum quoque turpium, & obſcœnorum inſolentias iocorum,

Digitized by Google

rum,& ipſi animo effugere,cæterisque facer dotibus effugienda prædicare debent.

C A P. 8.

Sacerdotibus non expedit, ſecularibus & turpibus quibuslibet intereſſe iocis; venationes quoquè ferarum vel auium minimè ſectentur.

C A P. 9.

Presbyteri quoquè & diacones, in omnibus ſui epiſcopi veſtigia ſectentur: & in bonorum morum probitate, quæ epiſcopo ſunt obſeruanda, eadem & ſibi obſeruanda eſſe cognoſcant.

C A P. 10.

Epiſcopi quidem maximam curam & ſolicitudinem circa pauperes habeant, & res Eccleſiaſticas eccleſijs collatas, cauta circunſpectione diſpenſent, quaſi Dei miniſtri, nõ quaſi turpis lucri ſectatores: illisque ità vtãtur, non vt proprijs, ſed vt ſibi ad diſpenſandum commiſſis.

C A P. 11.

Licitum ſit epiſcopis, præſentibus presbyteris & diaconibus, de theſauro eccleſiæ familiæ & pauperibus eiuſdem eccleſiæ, ſecundùm canonicam inſtitutionẽ,iuxta quod indiguerint,erogare.

C A P. 12.

Presbyterum ordinari non debere ante legitimum tempus, hoc eſt, trigeſimum ætatis annum: ſed priuſquàm ad conſecrationem presbyteratus accedat, maneat in epiſcopio diſcendi gratia officium ſuum tamdiù,donèc poſſint & mores & actus eius animaduerti.Et nunc,ſi dignus fuerit, ad ſacerdotium promoueatur.

C A P. 13.

Vt vnuſquiſque epiſcoporum parochiam ſuam diligenter perſcrutari nitatur, nè aliquis presbyter ab alterius parochia in ſuam commigrans,officium celebranda præſumat, ſinè literis commendatitijs: ſicut olim multis in locis actum eſſe, repertum eſt.

C A P. 14.

De titulo minori ad maiorem migrare, nulli presbytero licitum ſit:ſed in eo permaneat,ad quem ordinatus eſt.Quòd ſi inuentus fuerit contra ſtatuta id facere, eadem feriatur ſententia,qua epiſcopus, ſi de minore ad maiorem tranſmigrauerit ſedem.

C A P. 15.

Mogunt. Concil.tẽpore Arnulfi,c. 5. Quicunque presbyter per precium eccleſiam fuerit adeptus, omnimodis deponatur, quoniam & ille contra eccleſiaſticæ regulæ diſciplinam agere dinoſcitur,qui alium presbyterum legitimè ad eccleſiam ordinatum, per pecuniam expulerit,eamque ſibi taliter vindicauerit. Quod vitium latè diffuſum, ſummo ſtudio emendandum eſt. Itemque interdicendum videtur clericis ſiue laicis, nè quis cuilibet presbytero præſumat dare eccleſiam ſinè licentia & conſenſu epiſcopi ſui.

C A P. 16.

Vt decimæ, quæ ſingulis dabuntur eccleſijs,per conſulta epiſcoporum, à presbyteris ad vſum eccleſiæ & pauperum ſumma diligentia diſpenſentur.

C A P. 17.

Viſum eſt vnanimitati noſtræ, vt quilibet epiſcopus habeat homilias, continentes neceſſarias admonitiones,quibus ſubiecti eruditantur: id eſt, de fide catholica, prout capere poſſint;de perpetua retributione bonorum, & æterna damnatione malorum: de reſurrectione quoquè futura, & vltimo iudicio: & quibus operibus poſſit promereri beata vita, quibus ve excludi. Et vt eaſdem homilias quiſque apertè transferre ſtudeat in ruſticam Romanam linguam,aut *Theotiſcam, quo faciliùs cuncti poſſint intelligere, quæ dicuntur.

C A P. 18.

Epiſcoporum ſit magna ſolicitudo, presbyteris ſuis tradere baptiſmi ſacramẽtum, & quid in eodem renunciandum, quidve credendum ſit.Renunciatur ergò diabolo & omnibus operibus eius & omnibus pompis eius. Opera eius intelliguntur & ſunt, homicidia, fornicationes, adulteria, ebrietates, & multa alia his ſimilia, quæ nimirùm diabolico inſtinctu priùs cogitatione mentis concipiuntur, quàm opere perpetrentur. Pompæ verò eiuſdem ſunt,ſuperbia, iactantia, elatio, vanagloria, faſtus, & alia quamplurima,quæ ex his oriri videntur.

C A P. 19.

Presbyteri omninò admonendi ſunt, vt cùm ſacra Miſſarum ſolennia peregerint atque commicauerint, pueris aut alijs quibuſlibet perſonis adſtantibus, corpus Domini indiſcretè non tribuant. Qui ſi fortè maioribus peccatis fuerint irretiti, magis ſibi damnationem quàm remedium, iuxta ſententiam Apoſtoli,dicentis: Quicunque manducauerit panem,vel biberit calicem Domini indignè, reus erit corporis & ſanguinis Domini. Probet autem ſeipſum homo,& ſic de pane illo edat,& de calice bibat. 1.Cor.11.f

C A P. 20.

Arela.eõc. tempore Caroli. ca. 18. Item presbyteris iniungendum eſt, nè ſacrum chriſma foràs conclaue dimittant, vbi à quolibet attingi poſſit. Nam criminoſos eodem chriſmate vnctos aut potatos,nequaquàm vllo examine deprehendi poſſe, à multis putatur.

Mogunt. Concil.tẽpore Caroli.ca.27.

C A P. 21.

Seruandum presbyteris firmiter ſtatuimus,nè tabernas ingrediantur comedendi bibendive cauſa. Quòd ſi poſt hæc ſtatuta facere præſumpſerint, canonica decernimus ſententia ferendos.

C A P. 22.

Epiſcopis & presbyteris diligenti cautela pertractandum eſt, qualiter hominibus ſua ſibi delicta confitentibus, tempus abſtinendi,

nendi aſſcribant, vt iuxta modum peccati pœnitentibus abſtinentia * indicetur: quoniam variè ab aliquibus ſacerdotibus & indiſcretè hæc iudicia proferuntur. Ideò neceſſariũ videbatur nobis, vt cùm omnes epiſcopi ad ſactum palatiũ congregati fuerint, ab eis edoceri, cuius antiquorum liber pœnitentialis potiſſimùm ſit ſequendus.

* indicat.

C A P. 23.

Canonici & clerici ciuitatum, qui in epiſcopijs conuerſantur, conſiderauimus, vt in clauſtris habitãtes ſimul omnes in vno dormitorio dormiant, ſimulque in vno reficiãtur refectorio, quò faciliùs poſſint ad horas canonicas celebrandas occurrere, ac de vita & conuerſatione ſua admoneri & doceri. Victum & veſtimentum iuxta facultatem epiſcopi accipiant, nè paupertatis occaſione compulſi, per diuerſa vagari, ac turpibus ſe implicare negocijs cogantur: dimiſſoque eccleſiaſtico officio, incipiant indiſciplinatè viuere, & proprijs deſeruire voluptatibus.

C A P. 24.

Simili modo & abbates monaſteriorum, in quibus canonica vita antiquitùs fuit, vel nunc videtur eſſe, ſolicitè ſuis * prouideant canonicis, vt habeant clauſtra & dormitoria, in quibus ſimul dormiant, ſimulque reficiantur, horas canonicas cuſtodiant, victum & veſtimenta, iuxta quod poterit abbas, habeant, quò facilius ad Dei ſeruitium poſſint conſtringi. Sintque abbates ſibi ſubditis benè viuendo duces & præuij, viamq; demonſtrent, qua rectè gradiendo, ad meliorem vitam peruenire ualeant.

* pr æuideant.

C A P. 25.

Monaſteria monachorũ, in quibus olim regula B. Benedicti patris conſeruabatur, ſed nunc fortè qualicunque negligentia ſubrepente, remiſſiùs ac diſſolutiùs cuſtoditur, vel certè penitùs oblita negligitur, bonum videtur, vt ad priſtinum reuertantur ſtatum, & abbates eorundem in eodem habitu ac vita, qua ipſa regula præcipit eos incedere, viuere ſtudeant, quoniam aliqua ſunt monaſteria, in quibus iam pauci ſunt monachi, qui prædicti patris regulam, ſuis abbatibus promiſſam, habeant: quippe cùm ipſi abbates magis canonicè quàm monachicè inter ſuos conuerſari videntur.

C A P. 26.

Porrò in monaſterijs puellarum multa inueniri poſſunt, quæ emendatione indigent. Nam quædam abbatiſſarum negligentiùs, quàm oporteat, viuere dicuntur, & ob hoc earum vita & conuerſatio à multis diffamatur. ſed & talium actus ſubditam familiam imitari velle, credendum eſt. Victus etiam ac veſtimenta, aliaque nonnulla neceſſaria, quæ iure ab abbatiſſis præparari debuerant, abſtracta ſibi eadem conqueritur familia.

C A P. 27.

Vt iuuenes viduè citò nequaquàm velentur, vſque dum probetur illarum religio, & bona ab eis nota ſit conuerſatio, nè fortè de eiſdem dici poſſit ab Apoſtolo: Quæ autem in delicijs ſunt, viuentes mortuæ ſunt.

Mogunt. Concil. tẽpore Arnulfi, cap. 27. 1. Tim. 5. a

C A P. 28.

Virginibus quoque ſacrum velamen accipiendum decreta patrum interdicunt ante 25. annos, niſi forte aliqua cogente neceſſitate, pro qua licitum eſt hæc ſtatuta mutare vt in canonibus, ſi requiratur, inueniri poterit.

Carthag. 3. c. 4. 5. c. dist. 72. Placuit vt ante. & 1. q. 1. Placuit vt

C A P. 29.

Presbyteris, diaconibus, cæterisque clericis, infra clauſtra monaſteriorum puellarum non ſit conceſſum habitare. Neque enim intrent monaſteria, niſi tempore, quo Miſſarum ſolennia celebranda ſunt, vel alia quælibet eccleſiaſtica officia peragenda: quibus peractis ſtatim egrediantur, nè ibi poſteà aliquam moram faciant. Similiter & alijs hominibus, eadem monaſteria importunè frequentare cupiẽtibus, eis aditus præcludatur.

C A P. 30.

Abbatiſſę, abſque ſui epiſcopi licentia, foràs monaſterium egrediendi nõ habeant poteſtatem, niſi cùm ad pijſſimum Imperatorẽ noſtrum proficiſci voluerint, ſed tantùm in ſuis permaneant monaſterijs, ibique & ſeipſas cuſtodire, ſibique cõmiſſas ſeruare, quanta potuerunt vigilantia, decertent.

C A P. 31.

Vt in monaſteriis canonicorum, monachorum, ſeu puellarum maior hominum numerus non admittatur, quàm facultàs monaſterii poſſit ſufferre.

C A P. 32.

Omnes homines, & maximè Chriſtiani, ſtudeant inter ſe pacem, vnanimitatem, & concordiam habere, odium verò & diſcordiam longè à ſe propellere, neque pro terreno & caduco quæſtu quis, inuidiæ ſtimulis agitatus, felicitati fratris inuideat: ſed potiùs bona, quæ ſibi optat, eadem & proximis æqualiter cupiat.

C A P. 33.

Comitibus, iudicibus: reliquoque populo expedit, vt ſuis ſint epiſcopis conſentientes & obedientes propter Dei amorem, ſuique gradùs honorẽ, & ſemper ab eis vtile quærãt conſilium, illorumque ſalubria non ſpernãt monita, ſed intenta cordis aure audiant. Similiter verò & epiſcopi prædictas perſonas humiliter ſuſcipiãt, honorificeque erga eos in omnibus agant, & ſic ſeſe mutuis ſtudeãt, ſubleuare conſolationibus.

C A P. 34.

Summoperè admonendi ſunt comites, & iudices, nè viles & indignas perſonas coram ſe permittant ad teſtimonium accedere: quoniam multi ſunt, qui peierare pro nihilo ducunt, intantùm, vt pro vnius diei

facietate,

Digitized by Google

satietate, aut pro quolibet paruo precio ad iuramentum conduci possint, animasque suas periurio perdere minimè formident. Quamobrem tales nequaquàm ad quodlibet testimonium admittendi sunt. Et hoc notandum, quòd non solùm illi qui peierant, sed etiàm qui periuris consentiunt, simili plectendi sunt damnatione.

C A P. 35.

Nullus Christianus pro quolibet placito vel iudicio, à qualibet persona munera exigere aut accipere debet: quoniam id diuina scriptura multis in locis magna interdicit authoritate, teste scriptura, quæ ait: Munera excæcant oculos sapientium, & subuertunt verba iustorum. Exo. 18.d Deut.16.d

C A P. 36.

Omnibus cõmuniter inijmetur, vt vnusquisque omni tempore suam familiam, & ad se pertinentes inopes, alere ac vegetare studeat: quoniam impium est & Deo odibile, eos qui diuitijs affluunt, nimijsque opibus abundant, non adiuuare miseros & indigentes.

C A P. 37.

Sciendum est, quòd exceptis diebus Dominicis & illis solẽnitatibus, quibus & vniuersalis Ecclesia, ob recordationem Dominicæ resurrectionis, solet stando orare, fixis in terram genibus, suppliciter Dei clementiam nobis profuturam, nostrorumque criminum indulgentiam deposcendum est, cuius rei in euangelio ipse Dominus nobis dedit exemplum. Sed & Stephanum martyrẽ, & Apostolũ Paulũ eadẽ fecisse, liber Actuũ Apostolorum testis est. Ex quibus intelligi datur, oportere Christianum humiliter ad terram prosterni, nè fortè illi dicatur: Quid superbis terra & cinis? Mat. 26.d Actо.7.g Actо.10.g Ecc.10.b

C A P. 38.

Sacerdotes debent fideles admonere, vt quandò ad ecclesiam conueniunt, sinè strepitu ac tumultu eam ingrediantur: in qua etiam, quandiù orationis causa morantur, nequaquam inanes inter se proferant confabulationes. Sed & tempore, quo Missarum solenhia celebrantur, non solùm ab ocijosis & inutilibus verbis, verùm etiàm & à pernicijosis cogitationibus funditùs abstinẽdũ est.

C A P. 39.

Placita quidem secularia in ecclesijs, vel in atrijs ecclesiarum à comitibus, vicarijsq; vsque modò multis in locis habita, nè vltra fiant, interdicendum est, cum authoritate Domini, qui expultis de templo negociatoribus, asserat debere domum Dei, domum esse orationis. Mogunt. Concilio tempore Arnulfi, cap. 22. Ioan.2.c

C A P. 40.

Itemq; interdicatur, nè mercata & placita vsquàm fiant die Dñca, qua oportet omnes Christianos à seruili opere, in laude Dei & gratiarum actione vsque ad vesperam perseuerare.

C A P. 41.

Incestuosi, parricidiæ, homicidæ multi apud nos heu prohdolor reperiuntur: sed aliqui ex illis, sacerdotum noluut admonitionibus autem accommodare, volentes in pristinis perdurare criminibus, quos oportet per secularis potentiæ disciplinam, à tam praua consuetudine coerceri, qui per salutifera sacerdotum monita noluerũt reuocari. Quorum aliquos iam excommunicauimus: sed illi hoc paruipendentes, in eisdem perdurârunt criminibus. Quamobrem, vestra decernat mansuetudo, quid de talibus deincèps agendum sit.

C A P. 42.

Admoneant sacerdotes fideles populos, vt nouerint magicas artes incantationesq; quibuslibet infirmitatibus hominum nihil posse remedij conferre, non animabus languentibus, claudicantibúsve, vel etiàm moribundis quicquam mederi, non ligaturas ossium, vel herbarum cuiquam mortalium adhibitas, prodesse, sed hæc esse laqueos & insidias antiqui hostis, quibus ille perfidus genus humanum decipere nititur.

C A P. 43.

Omnes homines admonemus, nè per singula verba, quasi ad confirmationem suę assertionis, nomen Domini in vanum adsumant. Quod ipse Dominus interdicit faciẽdum, vbi ait: Nè adsumas nomen Dei tui in vanum. In vanum etenim nomen Dei adsumitur, quandò aliquis ad singula verba, quibus vult vt sibi ab alio credatur, Deum omnipotentem, testem rei de qua ait, inuocat: eumque sibi ità esse adiutorem, sicut ea vera sunt, quę loquitur. Nam & ipse Dominus in Euangelio hoc modo prohibens omne genus iuramenti: Nolite, inquit, omninò iurare, neque per cœlum, neque per terram, neque per caput tuum, &c. Exo. 20.b Matth. 5.f

C A P. 44.

Propter diuersas occasiones res pauperum multis in locis ualdè attenuatæ sunt, eorum scilicet dicimus, qui liberi esse nosscuntur, & sub potestate potentiorum sunt constituti, quorum si negocia & causas clementia pijssimi principis nostri diligenter inuestigari iusserit, reperientur quàm plurimi, diuersis occasionibus ad vltimam paupertatem iam redigi.

C A P. 45.

Quòd mensuræ & pondera iusta vbiquè habenda sint, testis est Salomon, qui dicit, Statera dolosa abominatio sit apud Deũ & põdus æquũ voluntas eius. Et Dñs in euãgelio: In qua mensura, inquit, mensi fueritis, remetietur vobis. Quod licèt de mutua illà dictum indulgentia intelligi possit, tamẽ nõ absurdè & de hac re dictum accipi valet. Prou.11.a Mat.7.a

C A P. 46.

Nonas ac Decimas, quas, qui res ecclesiasticas tenent, soluere rectoribus ecclesia-

rum ordinati ſunt ad luminaria & ſtipẽdia clericorum, multis in locis abſtractas eſſe vidimus. Quod ſæpe iam miſſis veſtris in publicis indicauimus placitis. Sed indè hactenùs aut paruum aut nullum cõſecuti ſumus effectum. Similiter & de reſtauratione tectorum nobis neceſſitas incumbit indicare, quia non tantùm domus monaſteriorum, ſed & ipſæ eccleſiæ propter tectorum inopiam, ruinas minantur.

CAP. 47.

Ieiunia quandò generaliter pro aliqua neceſſitate indicuntur, diligenter ab omnibus cuſtodienda ſunt & obſeruanda. Nec ſe aliquis improbitate gulę patiatur corrumpi, vt de communi conſortio ſequeſtratus, effectum ieiunij, quem cum cæteris abſtinendo conſequi debuit, ingluuie ventris victus, turpiter amittat.

CAP. 48.

Ebrietatem & crapulã fideles ſectari non debere, Dominus in Euangelio author eſt, qui ſuis auditoribus ità præcipiens: Attendite, inquit, nè grauẽtur corda veſtra in crapula & ebrietate. quæ vitia modò apud homines nullius momẽti eſſe putãtur. Sed quãta mala de illis generari ſoleãt, facilè nõ poſſunt cõprehendi. Generantur enim de illis quiq; noxiores corporum morbi, vt phyſici teſtantur. Ad ſtatũ quoquè mentis euertendum, quantùm noceat ebrietas, non facilè deprehendi poterit: quippe cùm penè omnium malorum, quæ ab hominibus rapùm perpetrantur, cauſa ſit & origo ebrietas. Luc. 21.d

CAP. 49.

Admonendi ſunt domini ſubditorum, vt circa ſuos piè & miſericorditer agant, nec eos qualibet iniuſta occaſione condemnent: non vi opprimant, non illorum ſubſtantiolas iniuſtè tollant: nec ipſa debita, quę à ſubditis reddenda ſunt, impiè ac crudeliter exigantur.

CAP. 50.

Vt ſi non frequentiùs, vel tèr laici homines in anno communicent, niſi forte quis maioribus quibuſlibet criminibus impediat.

CAP. 51.

Diligenter tractare & inquirere pariter cœpimus in conuentu noſtro, ſicut pia ſerenitatis principis noſtri nobis iniunxit admonitio, de illis hominibus, qui exhiæ redati eſſe dicuntur: ſi aliquis eſſet, qui noſtris temporibus voluiſſet dicere, ſe à quolibet noſtrùm illis priuari rebus, quas pater eius, aut mater, aut frater, vel aliquis propinquorum ad eccleſias Dei dediſſet, & in eius nomine iterùm precaria à rectoribus eccleſiarum acciperetur: ſed in eodem conuentu noſtro neminem reperimus, qui de hac re aduersùs nos conqueri voluiſſet. Nam penè nullus eſt, qui res ſuas ad eccleſias donet, niſi de rebus eccleſiaſticis, aut tantùm quantũ donauit, aut duplum, aut triplũ vſufructuario accipiat: & quibus ille tunc, vel quantis filijs aut propinquis, à rectoribus impetrauerit, poſt diſceſſum eius eadem conditione, qua ille tenebat, poſteri eius ſibi vindicent. Hic vſus, & hęc ratio apud nos vſque modò de talibus tenebatur. Nam & nobis viſum eſt, prædictis hæredibus hanc dare optionẽ, vt ſi voluiſſent traditiones parentum ſuorũ conſequi, de qua illi iam erãt per legem excluſi, rectoribus eccleſiarum ſe commendarent, & hæreditatem illam in beneficium, vndè ſe adiuuare ac ſuſtentare poſſent, acciperent. Hæc nos in conuentu noſtro ità ventilauimus: ſed quomodò deinceps piiſſimo principi noſtro de his agendum placebit nos fideles eius famuli, libenti animo ad nutũ & voluntatẽ eius parati ſumus.

CABILONENSIS SYNODVS II.

HABITA LEONE III. PAPA, Et Imperatore Carolo Magno.

A.D. 813. AVxiliante Domino noſtro Ieſu Chriſto, & imperante ſereniſſimo atque inclyto Auguſto Carolo, conuẽnimus epiſcopi & abbates totius Galliæ Lugdunẽſ in vrbem Cabiloneñ. & de quibuſdam rebus, in quibus nobis emendatio neceſſaria videbatur, quædam capitula, quæ ſubtèr interta ſunt, eidem Domino Imperatori preſentanda, & ad eis ſacratiſſimum iudicium referenda adnotauimus; quatenùs eius prudenti examine ea, quæ rationabiliter decreuimus, confirmentur: ſicubì minùs aliquid egimus, illius ſapientia ſuppleatur.

CAP. 1.

Decreuimus iuxta ſanctorum canonum conſtitutionem, & cęterarum ſanctarũ ſcripturarum doctrinã, vt epiſcopi aſſidui ſint in lectione, & ſcrutentur myſteria verborũ Dei, quibus in Eccleſia doctrinæ fulgore ſplendeant, & verborum Dei alimentis animas ſibi ſubditas ſatiare non ceſſent, & cum Dauid quotidiè Domino dicant: Reuela oculos meos, & conſiderabo mirabilia de Pſal. 118.

lege

Digitized by Google

lege tua: ità videlicet, vt illas ſcripturas notiſſimas habeant, quæ canonicæ appellãtur, & earum ſenſum per patrum tractatus inquirant. Canones quoquè intelligant, & librum B. Gregorij Papæ de cura paſtorali: & ſecundùm formam ibidèm conſtitutam & viuant, & prædicent.

CAP. 2.

Act.1.a Pſal.102. Vt ea quæ legendo perſcrutantur, opere compleant, iuxta illud: Cœpit Ieſus facere & docere. Et illud: Et memoria tenentibus
Pſal.118. mandata eius, vt faciant ea. Et illud: Beati qui ſcrutantur teſtimonia eius, in toto corde exquirunt ea. Non enim, qui operantur ini-
Rom.2.b quitatem, in vijs eius ambulauerunt. Et quia
2.Cor.14.d non auditores legis, ſed factores eius iuſtificabuntur. Et regnum Dei nõ eſt in ſermone, ſed in opere. Et ſint ſubditis norma viuẽdi, ità videlicet, vt & verbis & exemplis populo ad æternam patriam pergenti ducatũ præbeant, vt vita eorum & doctrina nequaquam diſcordent: ſed quæ dicunt, faciant: & quæ faciunt, docere ſtudeant. Et prædicatione aſſidua plebem admoneant, & falce iuſtitiæ à credentium mentibus vitiorum ſpinas eradicent, & verbi Dei ſemine agros mentis eorum ad fœcunditatem perducant.

CAP. 3.

Oportet etiàm, vt ſicut dominus Imperator Carolus, vir ſingularis manſuetudinis, fortitudinis, prudentiæ, iuſtitiæ & temperãtiæ, præcepit ſcholas conſtituant, in quibus & literaria ſolertia diſciplinæ, & ſacræ ſcripturæ documenta diſcantur, & tales ibi erudiantur, quibus meritò dicatur à Domino:
Matt.5.b Vos eſtis ſal terræ: & qui condimẽtum plebibus eſſe valeant, & quorum doctrina non ſolùm diuerſis hæreſibus, verùm etiàm Antichriſti monitis & ipſi Antichriſto reſiſtatur, vt meritò de illis in laude Eccleſiæ dica-
Cant.4.b tur: Mille clypei pendent ex ea, omnis armatura fortium.

CAP. 4.

Opportunum ducimus, vt humilitatem atque religionem & in vultu, & in opere, & in habitu, & in ſermone demonſtrent, vt benè agentes & habitu & vultu demulceant: male agentibus verò ipſo ſuo viſu terribiles ſint, iuxta illud, quòd in tabernaculo Dei,
3.Reg.7.c boum & leonum effigies expreſſæ fuiſſe memorantur. Et Dominus in Euangelio & iuſtu-
Matt.10.b tiam ſerpentis, & ſimplicitatem columbæ habendam percenſet.

CAP. 5.

Vt iuxta Apoſtoli vocem, ſacerdotes irreprehenſibiles ſint, & moribus ornati: &
1.Tim.3.a nequaquàm turpibus lucris deſeruiant, iuxta illud, quod ait ſcriptura: Nemo militans
2.Tim.2.a Deo, implicat ſe negocijs ſecularibus, vt ei placeat, cui ſe probauit: & à turpibus lucris & vſuris non ſolùm ipſi abſtineant, verùm etiàm plebes ſibi ſubditas abſtinere inſtituant.

CAP. 6.

Imputatur quibuſdã fratribus, eô quòd auaritiæ cauſa hominibus perſuadeant, vt abrenunciantes ſeculo, res ſuas eccleſiæ conferant: quod penitùs ab omnium mentibus eradicandum eſt. Animarum etenim ſalutẽ inquirere ſacerdos, nõ lucra terrena, debet: quoniam fideles ad res ſuas dandas nõ ſunt cogendi, neque circunueniendi. Oblatio nanq; ſpõtanea eſſe debet, iuxta illud quod ait ſcriptura: Voluntariè ſacrificabo tibi. Et Pſal.55.
illud: Omnis populus mente deuota obtu- Exo.35.d
lerunt donaria Domino. Eccleſia verò ſancta non ſolùm fideles ſpoliare non debet, quin potiùs inopibus opem ferre, vt debiles, pauperes, viduæ, orphani, & cæteri neceſſitatem patientes, à ſancta eccleſia, vtputà à pia matre & omnium gubernatrice, ſubſidium accipiant: quia res eccleſiæ, quibus epiſcopi non ut proprijs, ſed vt commendatitijs vti debent, precia ſunt peccatorum, patrimonia pauperum, ſtipendia fratrum in cõmuni viuentium.

CAP. 7.

Conſtituit ſanè ſacer iſte conuentus, vt Epiſcopi ſiue Abbates, qui non in fructum animarum, ſed in auaritiam & turpe lucrũ inhiantes, quoſlibet homines illectos circunueniendo totonderunt, & res eorum tali perſuaſione non ſolùm acceperunt, ſed potiùs ſubripuerunt, pœnitentiæ canonicæ ſiue regulari, vtputà turpis lucri ſectatores, ſubiaceant. Hi verò, qui vanis promiſſionibus illecti, vel quibuſlibet machinationibus perſuaſi, mentis inopes effecti, rerum ſuarum domini eſſe neſcientes, comam depoſuerint, in eo quod cœperunt, perſeuerare cogantur. Res nanque, quæ ab illectis & negligentibus datæ, ab auaris & cupidis nõ ſolùm acceptæ, ſed raptæ noſcũtur, hæredibus reddantur, qui dementia parentum & auaritia incentorum, exhæredati eſſe noſcũtur. Si verò neſcientibus epiſcopis aut abbatibus miniſtri eorum, quilibet videlicet in clero, hoc feciſſe conuincuntur, epiſcopi & abbates deſidia, illi verò rapacitate & auaritia iudicentur. Hoc verò, quod quiſque Deo iuſtè & rationabiliter de rebus ſuis offert, firmiter eccleſia tenere debet.

CAP. 8.

Oportet etiàm, vt ſi quandò ſacerdotes fruges vel quoſdam reditus terræ congregant, & protelant: non ideò hoc faciant, vt cariùs uendant, & Theſauros congregent, ſed ut pauperibus tempore neceſſitatis ſubueniant.

CAP. 9.

Ab omnibus oculorum auriumq; illecebris ſacerdotes abſtinere debent, & canum, accipitrum, falconũ, vel cæterarũ huiuſmodi rerum curam paruipendere, & hiſtrionum ſiue ſcurronum, & turpium ſeu obſcœnorum iocorum inſolentiam nõ ſolùm ipſi

reſpuant, verùm etiàm fidelibus reſpuenda percenſeant.

C A P. 10.

Vt ſobrietatem ſacerdotes teneãt, & hanc habendam fidelibus prædicent: quia non poteſt liberè ſobrietatem prædicare, qui ſe mero vſque ab alienationem mentis ingurgitat. Hoc & de commeſſationibus & de cæteris peſtibus ad gaſtrimargiam pertinentibus, ſeruandum eſt.

C A P. 11.

Vt epiſcopus ad forum, neque vbi publicè negocia iudiciaria exercentur, nó pergat, ſuæ cauſę ſuffraganturus: niſi fortè vt aut pauperibus oppreſſis ſuccurrat, aut viduis & orphanis tuitionem conferat, aut de ver-
Iſai. 7. c bo Dei iudices admoneat, vt iuxta Domini præceptum, iuſta iudicent iudicia. Hoc & de abbatibus. & de presbyteris & diaconibus, & maximè monachis obſeruandum eſt. Si verò eorum, qui in clero ſunt, propria cauſa agenda eſt, cum licentia epiſcopi & aduocato peragat, & ſuæ cauſæ cum iuſtitia ſuffragetur.

C A P. 12.

Vt neque presbyteri, neque diaconi, neque monachi villici fiant.

C A P. 13.

Dictum eſt interèà de quibuſdam fratribus, quòd eos, quos ordinaturi ſunt iurare cogant, quòd digni ſint, & contra canones non ſint facturi, & obedientes ſint epiſcopo, qui eos ordinat, & eccleſiæ, in qua ordinantur: quod iuramentum, quia periculoſum eſt, omnes vnà inhibendum ſtatuimus.

C A P. 14.

Cauendum ſanè eſt, nè cùm epiſcopi parochias ſuas peragrant, quãdam damnoſam erga ſubditos, ſeu erga ſocios tyrannidem exerceant, nec (quod abſit) cum charitate, ſed cum quadam iudiciaria inuectione ſtipendia ab eis exigant. Obſeruandum etiàm mòdis omnibus, vt ſi quandò eis peragrandæ parochiæ neceſſitas incumbit in confirmandis hominibus, in inquirendis rebus emendatione dignis, in prædicatione verbi Dei: in lucris animarum potiùs, quàm in deprædandis & ſpoliandis hominibus & ſcandalizandis fratribus, operã dent. Et ſi quandò eis ad peragendum miniſterium ſuum à fratribus aut ſubditis aliquid accipiendum eſt, hoc ſummoperè obſeruare debent, nè quem ſcandalizent aut grauent. Tanta ergò in hac re diſcretio tenenda eſt, vt & verbi Dei prędicator ſumptus, vbi proprij deſunt, à fratribus accipiat, & item fratres illius potentia non grauẽtur: exemplo Apoſtoli Pauli, qui, nè quem grauaret, arte & manibus victum quærebat.

2. Theſſ. 3. d

C A P. 15.

Dict. 94. c. Dictũ eſt etiam q. Dictum eſt etiam, quòd in pleriſque locis archidiaconi ſuper presbyteros, parochianos quandam exerceant dominationẽ, & ab eis cenſus exigant, quod magis ad tyrannidem, quam ad rectitudinis ordinem, pertinet. Si enim epiſcopi, iuxta Petri Apoſtoli ſententiam, non debent eſſe dominantes in clero, ſed forma facti gregis ex animo: multò minùs iſti hoc facere debent, ſed contenti ſint regularibus diſciplinis, & teneant propriam menſuram: & quod eis ab epiſcopis iniungitur, hoc per parochias ſuas exercere ſtudeant, nihil per cupiditatem & auaritiam præſumentes. 1. Pet. 5. a

C A P. 16.

Quidam fratres dixerunt, conſuetudinis antiquæ fuiſſe in eorum eccleſijs, vt pro balſamo emendo ad chriſma faciendum, ſiue pro luminaribus eccleſiæ cõcinnãdis, binos vel quaternos denarios presbyteri darẽt. Vndè oẽs vno cõſenſu ſtatuimus, vt ſicut ꝓ dedicãdis baſilicis, & dãdis ordinibus nihil accipiẽdũ eſt, ità etiàm pro balſamo, ſiue luminaribus emendis, nihil presbyteri chriſma accepturi dẽt. Epiſcopi itaq; de facultatibus eccleſiæ balſamũ emãt. luminaria ſinguli in eccleſijs ſuis concinnanda prouideant. 1. 41. Statuimus ut ſicut.

C A P. 17.

Inuentum eſt ꝙ in quibuſdã locis presbyteri duodenos vel quaterdenos denarios epiſcopis in cenſum annis ſingulis darẽt. Quod penitùs abolendum eſſe decreuimus.

C A P. 18.

Dictum eſt nobis, quòd in quibuſdam locis epiſcopi & comites ab inceſtuoſis & ab his, qui decimas non dant, * vuadios accipiant, & à presbyteris pro quibuſdam negligentijs, & inter ſe pecuniam diuidant: quod penitùs abolẽdum decreuimus, nè fortè auaritiæ locus detur. Et conſtituimus, vt inceſtuoſi iuxta canonicam ſententiam pœnitentia mulctentur. Qui verò decimas poſt crebras admonitiones & prædicationes ſacerdotum dare neglexerint, excommunicẽtur. Iuramento verò eos conſtringi nolumus propter periculum periurij. * vades

C A P. 19.

Queſti ſunt præterea quidam fratres, ꝙ eſſẽt aliqui epiſcopi & abbates, qui decimas nõ ſinerẽt dari eccleſijs, vbi illi coloni Miſſas audiunt. Proindè decreuit ſacer iſte conuentus, vt epiſcopi & abbates de agris & vineis, quæ ad ſuum vel fratrum ſtipendium habẽt, decimas ad eccleſias deferri faciãt: familia verò ibi dent decimas ſuas, vbi infantes eorum baptizantur, & vbi per totum anni circulum Miſſas audiunt.

C A P. 20.

Si inter omnes fideles pax & concordia habenda eſt, dicente Apoſtolo: Sequimini pacem & ſanctimoniam, ſinè qua nemo videbit Deũ: multò magis inter epiſcopos & comites eſſe debet, qui poſt imperialis apicis dignitatẽ, populum Dei regunt. Ità enim Heb. 12. d Moguntini Concilij tempore Arnulfi, c. 25.

inter

inter ſe concordare debent, vt alterutrùm ſibi, ad Dei ſeruitium peragendum, & miniſterium ſuum explendum, non ſolùm non noceant, quin potiùs adminiculo ſint.

CAP. 21.

Comitibus verò & iudicib⁹ hoc ſummoperè obſeruandum eſt, vt iuſtè iudicent, & nequaquàm in iudicio munera ſeu perſonas
Deut.16.d accipiant, dicente Domino: Non accipies perſonam nec munera, quia munera excęcant oculos ſapientium, & mutant verba iuſtorum. Sed & miniſtros, quos vicarios & cẽtenarios vocãt, iuſtos habere debẽt, nè forte eorũ auaritia aut rapacitate populus grauetur, & amiſſis facultatibus, in paupertatem redigatur. Teſtes verò probatiſſimi & pauci de pluribus eſſe debent tales, de quorum fide non dubitetur. Multùm autem prauorum teſtium cupiditate & falſitate reſpublica læditur.

CAP. 22.

De abbatibus verò & monachis idcircò hîc pauca ſcribimus, quia penè omnia monaſteria regularia, in his regionibus conſtituta, ſecundùm regulam ſancti Benedicti ſe viuere fatentur: quæ beati Benedicti documenta per omnia demonſtrant, quæliter eis viuendum ſit. Inquiratur ergò diligẽter, vbi ſecundùm ipſum ordinem viuitur, & vbi ab ipſo ordine diſgreſſum eſt, vt iuxta eiuſdem beati viri inſtitutionem viuere certent, qui ſe, vt ità viuerent, cum atteſtatione profeſſi ſunt.

CAP. 23.

Decreuimus enim ſecundùm inſtitutionem, presbyterorum, diaconorum, & cæterorum graduum inferiorum ordinationes, ſtatutis temporibus fieri debere.

CAP. 24.

De epiſcopis verò, presbyteris, & diaconibus & monachis interfectis, quærendum à domino Imperatore eſt, cui illius homicidij precium exoluendum ſit.

CAP. 25.

Pœnitentiam agere iuxta antiquam canonum conſtitutionem, in pleriſque locis ab vſu receſſit, & neque excommunicandi, neque recõciliandi antiqui moris ordo ſeruatur: vt à domino Imperatore impetretur adiutoriũ, qualiter, ſi quis publicè peccat, publica mulctetur pœnitentia: & ſecundùm ordinem canonum, pro merito ſuo excommunicetur, & reconcilietur.

CAP. 26.

Perlatum ad nos eſt, quòd inter hæredes, eccleſiæ in rebus proprijs conſtitutæ, diuidantur, & tanta per eandem diuiſionem ſimultas oriatur, vt vnius altaris quatuor partes fiant, & ſingulæ partes ſingulos habeant presbyteros, quòd ſine diſcordia & ſimultate nullo modo geri poteſt. Vndè nobis viſum eſt, quòd huiuſcemodi eccleſiæ inter hæredes diuidi non debeant, & ſi in contentionem venerit, & ſimultates inter eos ſurrexerint, per quas ſacerdos ſuo ibi officio canonicè fungi non poſſit, præcipiatur ab Epiſcopo ciuitatis, vt nullo modo ibi Miſſarum ſolennia celebrentur, donèc illi ad concordiam redeant, & pari voto atque conſilio eccleſia illa ſacerdotem canonicè habeat, qui liberè ibi ſuum miniſterium peragere poſſit.

CAP. 27.

Dictum nobis eſt, quòd quidem de plebe, bis & tèr ab epiſcopis, ignorantibus eiſdem epiſcopis, confirmentur. Vndè nobis viſum eſt, eandem Confirmationem, ſicut nec baptiſmum, iterari minimè debere.

CAP. 28.

Interrogauerunt nos quidem de affinitate propinquitatum, & in quibus gradibus matrimonia iungenda ſint. Quibus nos ad canones currere præcepimus, & quod in eis continetur, hoc ab eis in negocio, ſicut & in cæteris, obſeruari debere.

CAP. 29.

Sanè quæ in proprio viro, hæc nimirùm 35.q.2.Sanè conſ.
in vxoris parentela de lege nuptiarum regula cuſtodienda eſt. Quia ergò conſtat, eos duos eſſe in carne vna, cõmunis illis vtrinquè parentela eſſe credenda eſt, ſicut ſcriptũ Gene. 2.d
eſt: Erunt duo in carne vna. Ephe. 5.g

CAP. 30.

Dictum nobis eſt, quòd quidam legitima ſeruorum matrimonia, poteſtatiua quadam præſumptione dirimant, non attendentes illud euangelicum: Quod Deus coniunxit, Mat. 19.a
homo non ſeparet. Vndè nobis viſum eſt, vt coniugia ſeruorum non dirimantur, etiàm ſi diuerſos dominos habeãt: ſed in vno coniugio permanentes, dominis ſuis ſeruiant. Et hoc in illis obſeruandum eſt, vbi legalis coniunctio fuit, & per voluntatem dominorum.

CAP. 31.

Dictum etiàm nobis eſt, quaſdam fœminas deſidioſè, quaſdam verò fraudulenter, 30.q.1. Dictũ eſt nobis, quaſdam.
vt à viris ſuis ſeparentur, proprios filios coram epiſcopis ad confirmandum tenuiſſe. Vndè nos dignum duximus, vt ſi qua mulier filium ſuum deſidia aut fraudа aliquа coram epiſcopo ad confirmandum tenuerit, propter fallaciam ſuam, quandiù viuet, agat pœnitentiam, à viro tamen ſuo non ſeparetur.

CAP. 32.

Sed & hoc emendatione egére perſpeximus, quòd quidam dum confitentur pecca- Nota de confeſſione ſacramentali.
ta ſua ſacerdotibus, non plenè id faciunt. Quia ergò conſtat, hominem ex duabus eſſe ſubſtantijs, anima videlicet & corpore, & interdùm animi motu, interdùm carnis fragilitate peccatur: ſolerti indagatione debent inquiri ipſa peccata, vt ex vtriſque plena ſit confeſſio: ſcilicet vt & ea confiteantur, quæ

Digitized by Google

per corpus geſta ſunt: & ea, quibus in ſola cogitatione delinquitur. Inſtruendus eſt itaque peccatorum ſuorum cõfeſſor, vt de octo principalibus vitijs, ſinè quibus in hac vita difficilè viuitur, cõfeſſionem faciat: quia aut cogitatione, aut (quod eſt grauius) opere eorum inſtinctu peccauit. Odium etenim, inuidia, ſuperbia, vel cæteræ huiuſcemodi animæ peſtes, tanto periculoſiùs lædunt, quanto ſubtiliùs ſerpunt.

CAP. 33.

Quidam ſolummodò Deo confiteri debere dicunt peccata, quidam verò ſacerdotibus confitenda eſſe percenſent, quod vtrunque non ſinè magno fructu intra ſanctam fit Eccleſiam, ità duntaxàt, vt & Deo, qui remiſſor eſt peccatorum, confiteamur peccata
Pſal. 31. noſtra, & cum Dauid dicamus: Delictũ meũ cognitum tibi feci, & iniuſtitiam meam non abſcondi: Dixi, confitebor aduersùm me iniuſtitias meas Domino, & tu remiſiſti impietatem peccati mei. Et ſecundùm inſtitu-
Iacob. 5.d tionem Apoſtoli, confiteamur alterutrùm peccata noſtra, & oremus pro inuicèm vt ſaluemur. Confeſſio itaque quæ Deo fit, purgat peccata: ea verò, quæ ſacerdoti fit, docet, qualiter ipſa purgentur peccata. Deus namque ſalutis & ſanitatis author & largitor, plerunquè hanc præbet ſuæ potentiæ inuiſibili adminiſtratione, plerunq; medicorum operatione.

CAP. 34.

Rom. 2.b Eph. 6.b Coloſ. 3.d Act. 10.a
Quia igitur Apoſtolo teſte, Non eſt perſonarum acceptio apud Deum, & in omnibus iudicijs cauẽda eſt: multò magis in hoc pœnitentiæ iudicio præcaueri debet, vt nullus ſacerdotum vnquàm aut gratia, aut odio alicuius perſonæ ſecùs iudicet, quàm quod in canonibus ſacris inuenerit, aut quod illi ſecundùm ſanctarum ſcripturarum authoritatem & eccleſiaſticam cõſuetudinem, rectius viſum fuerit. Si ergò medici, qui corporibus medicinam inferre conantur, nequaquàm propter perſonæ cuiuſlibet acceptionem, his quos ſanare cupiunt, cauterio, aut ferro, aut duris alijs quibuſlibet rebus parcunt: multò magis idipſum his obſeruandum eſt, qui non corporum, ſed animarum medici exiſtunt. Neque enim penſanda eſt pœnitentia quantitate temporis, ſed ardo-
Pſal. 50. re mentis & mortificatione corporis. Cor autem contritum & humiliatum DEVS non ſpernit.

CAP. 35.

Multi (quod ſinè dolore dicendum non eſt) in pœnitentia non tam peccati remiſſionem, quàm temporis conſtituti expectant expletionem. Et ſi carnium & vini vſus eis interdictus eſt, mutata non voluntate, ſed eiuſdem cibi aut potûs perceptione, intantùm delicijs ſuis indulgent, vt delicioſiùs, his interdictis, aliorum ciborum vel potionum appetitu viuere cognoſcantur. Spiritalis autem abſtinentia, quæ in pœnitentibus vigere potiſſimùm debet, & quorundam ciborum ac potionum perceptiones & deſiderium fugere debet: ille, inquam, ille magis parſimoniæ ſeruire cenſendus eſt, qui ſibi non ſolùm quorundam rerum perceptione, ſed delectationes corporis penitùs interdicit.

CAP. 36.

Sed nec hoc prætereundum putauimus, quòd quidam ex induſtria peccantes, propter eleemoſynarum largitionem, quãdam ſibi promittunt impunitatem. Eleemoſyna Ecc. 3.d enim extinguit peccata, iuxta illud: Ignẽ ardentẽ extinguit aqua, & eleemoſyna extinguit peccata. Sed ea, quæ aut neceſſitate, aut caſu, aut qualibet fiunt fragilitate: ea verò, quę ex induſtria, aut cuiuſlibet libidinis explendæ cauſa idcircò fiunt, vt eleemoſynis redimãtur, nequaquàm eis redimi poſſunt: quia, qui hoc perpetrârunt, videntur Deum mercede conducere, vt eis impunè peccare liceat. Nõ ergò quis idcircò peccare debet, vt eleemoſynam faciat: ſed ideò eleemoſynam facere debet, quia peccauit. Mentem enim & corpus, quæ libido traxit ad culpam, afflictio & contritio debet reducere ad veniam.

CAP. 37.

Cùm igitur omnia cõcilia canonum, qui recipiuntur, ſint à ſacerdotibus legenda & intelligenda, & per ea ſit eis viuendum & prædicandum: neceſſarium duximus, vt ea, quæ ad fidem pertinent, & vbi de extirpandis vitijs & plantandis virtutibus ſcribitur, hoc ab eis crebrò legatur, & benè intelligatur, & in populo prædicetur.

CAP. 38.

Modus autem pœnitentiæ peccata ſua cõfitentibus, aut per antiquorum canonũ inſtitutionem, aut per ſanctarum ſcripturarũ authoritatem, aut per eccleſiaſticam conſuetudinem (ſicut ſuperiùs dictum eſt) imponi debet, repudiatis ac penitùs eliminatis libellis, quos pœnitentiales vocant, quorum ſunt certi errores, incerti authores. De quibus rectè dici poteſt: Mortificabant animas, Ezec. 13.d quę non moriuntur, & viuificabant animas, quæ non viuebant. Qui dum pro peccatis grauibus leues quoſdam & inuſitatos imponunt pœnitentiæ modos, conſuunt pulluillos, ſecundùm propheticum ſermonem, Ibid. ſub omni cubito manûs, & faciunt ceruicalia ſub capite vniuerſæ ætatis ad capiendas animas.

CAP. 39.

Viſum prætereà nobis eſt, vt in omnibus Miſſarum ſolennitatibus pro defunctorum ſpiritibus loco competenti Dominus deprecetur. Sicut enim nulla dies excipitur, qua non pro quibuſlibet neceſſitatibus dominus deprecetur, ità nimirùm nulla dies excipi debet, quin pro animabus fidelium pre- De conſ. d. 1. Viſũ prætereà nobis.

ces

ces Domino in Miſſarum ſolennibus fundantur. Antiquitùs hunc morem igitur ſancta Eccleſia tenet, vt & in Miſſarum ſolennitatibus & in alijs precibus Domino ſpiritus quieſcentium cõmendet, dicente Beato Auguſtino: Non ſunt ptermittendæ ſupplicationes pro ſpiritibus mortuorum, quas faciendas pro omnibus in Chriſtiana & Catholica ſocietate defunctis, etiàm tacitis nominibus eorum, ſub generali commemoratione ſuſcepit Eccleſia: vt quibus ad iſta deſunt parentes, aut filij, aut quicunque cognati, vel amici, ab vna eis exhibeãtur pia matre communi.

Lib. de cura p mortuis gerẽda, cap. 4.

CAP. 40.

Dictum nobis eſt, presbyteros propter ſuam negligentiam canonicè degradatos, ſeculariter gradu amiſſo viuere, & pœnitentiæ agendæ bonum negligere. Vndè ſtatuimus, vt gradu amiſſo, agendæ pœnitentiæ gratia in monaſterio aut canonico aut regulari mittantur. Si verò hoc fieri cauſa quælibet prohibuerit, vbicunquè ſint, pœnitentiam agere non deſiſtant. Si autem amiſſo gradu, ſeculariter viuere voluerint, & pœnitentiam agere neglexerint, ab Eccleſiæ communione ſeparentur.

CAP. 41.

Presbyter, proprio loco dimiſſo, ad alium migrans, nequaquàm recipiatur, niſi ſuæ migrationis cauſam dixerit, & ſe innocenter vixiſſe in parochia, in qua ordinatus eſt, ſub teſtibus probauerit: literas etiàm habebit, in quibus ſint nomina epiſcopi & ciuitatis, plumbo impreſſa. Quibus cognitis & talibus inuentis, quibus fides adhiberi poſſit, recipiatur.

CAP. 42.

Inuentũ eſt, ꝙ multi arbitrij ſui temeritate, & (quod grauius eſt) ducti cupiditate, presbyteris qbuſlibet abſq; cõſenſu epiſcoporum eccleſias dant, vel auferunt. Vndè oportet, vt canonica regula ſeruata, nullus abſq; conſenſu epiſcopi cuilibet presbytero eccleſiam det. Quam ſi iuſtè adeptus fuerit, hanc non niſi graui culpa ſua, & coram epiſcopo canonica ſeueritate amittat.

16. q. 7. Inuentũ eſt ꝙ multi.

CAP. 43.

Sunt in quibuſdam locis Scoti, qui ſe dicunt epiſcopos eſſe, & multos negligentes, abſq; licentia dominorum ſuorum ſiue magiſtrorũ, presbyteros & diaconos ordinant, quorum ordinationem, quia plerunquè in Simoniacam incidit hæreſin, & multis erroribus ſubiacet, modis omnibus irritam fieri debere, omnes vno conſenſu decreuimus.

CAP. 44.

Superiùs ſcripſimus, presbyteros villicos eſſe nõ debere: & nunc eis in tabernis bibere, cancellarios publicos eſſe nundinas inſolenter peragrare, Romam ſiue Turonum abſq; licentia epiſcopi ſui adire, penitùs decreuimus inhibendum.

c. 12. huius Concilij.

Cap. 45.

Nam & à quibuſdam, qui Romam, Turonúm ve, & alia quædam loca ſub prætextu orationis inconſultè peragrant, plurimùm erratur. Sunt preſbyteri, & diacones, & cæteri in clero conſtituti, qui negligenter viuentes, in eo purgari ſe à peccatis putant, & miniſterio ſuo fungi debere, ſi præfata loca attingant. Sunt nihilominùs laici, qui putant ſe impunè aut peccare aut peccâſſe, quia hęc loca oraturi frequentant. Sunt quidam potentum, qui acquirendi cenſûs gratia, ſub prætextu Romani ſiue Turonici itineris, multa acquirunt, multos pauperum opprimunt: & quod ſola cupiditate faciunt, orationum ſiue ſanctorum locorum viſitationis cauſa ſe facere videri affectant. Sunt pauperes, qui vel ideò id faciunt, vt maiorem habeant materiam mendicandi. De quorum numero ſunt illi, qui circunquaquè vagantes, illò ſe pergere mentiuntur, vel quia tantùm ſunt vecordes, vt putent, ſe ſanctorum locorum ſola viſione à peccatis purgari non attendentes, quod ait beatus Hieronymus: Non Hieroſolymam vidiſſe, ſed Hieroſolymis benè vixiſſe, laudandum eſt. De quibus omnibus domini Imperatoris, qualiter ſint emendanda, ſententia expectetur. Qui verò peccata ſua ſacerdotibus, in quorum ſunt parochijs, confeſſi ſunt, & ab his agendæ pœnitentiæ conſilium acceperunt, ſi orationibus inſiſtendo, eleemoſynas largiendo, vitam emendando, mores componendo, Apoſtolorum limina vel quorũlibet ſanctorum inuiſere deſiderant, horum eſt deuotio modis omnibus collaudanda.

Epiſtola ad Paulinum de inſtitutione monachi.

Cap. 46.

In perceptione corporis & ſanguinis Dominici, magna diſcretio adhibenda eſt. Cauendum eſt enim, nè ſi nimiùm in longum differatur, ad perniciem animæ pertineat, dicente Domino: Nisi manducaueritis carnẽ filij hominis, & biberitis eius ſanguinem, non habetis vitam in vobis. Si verò indiſcretè accipiatur, timendum eſt illud, quod ait Apoſtolus: Qui manducat & bibit indignè, iudicium ſibi manducat & bibit. Iuxta eiuſdem ego Apoſtoli documentum, probare ſe debet homo, & ſic de pane illo manducare, & de calice bibere, vt videlicet abſtinens aliquot diebus ab operibus carnis, & purificans corpus animamque ſuam, præparet ſe ad percipiendum tantum ſacramentum exemplo Dauid, qui niſi ſe fatlus fuiſſet abſtinuiſſe ab opere coniugali ab heri & nudiuſtertiùs, panes propoſitionis nequaquàm à ſacerdote accepiſſet.

Ioan. 6. c

1. Cor. 11. b

1. Reg. 21. b

Cap. 47.

In cœna Domini à quibuſdam perceptio Euchariſtiæ negligitur. Quæ quoniam in eadem die ab omnibus fidelibus, exceptis his, quibus pro grauibus criminibus inhibitum eſt, percipiẽda ſit, eccleſiaſticus vſus demonſtrat,

Digitized by Google

ſtrat, cùm etiàm pœnitentes eadem die ad percipienda corporis & ſanguinis Dominici ſacramenta reconciliat.

C A P. 48.

Iacob. 5.b Vnctio extrema. Secundùm B. Apoſtoli Iacobi documentum, cui etiàm decreta patrum conſonant, infirmi oleo, quod ab epiſcopis benedicitur, à presbyteris vngi debent. Sic enim ait: Infirmatur quis in vobis? inducat presbyteros Eccleſiæ, & orent ſuper eum, vngentes eum oleo in nomine Domini, & oratio fidei ſaluabit infirmum & alleuiabit eum Dominus. Et ſi in peccatis ſit, dimittentur ei. Non eſt itaque parui pendenda huiuſcemodi medicina, quæ animæ corporisque medetur languoribus.

C A P. 49.

In quibus locis & quo apparatu Miſſarũ ſolennia, exceptis baſilicis, celebrari debeãt, & vtrùm celebrari debeant, quia in Concilio Laodicenſi ità ſcribitur, quòd non oporteat in domibus oblationes celebrari ab epiſcopis vel à presbyteris.

Laodicen Cõc. c. 58. editionis primæ.

C A P. 50.

Diei intereà Dominici obſeruatio & veneratio pluritnùm negligitur. Vndè oportet, vt authentica conſtitutione illius venerandæ diei obſeruatio, iuxta imperium domini Imperatoris, ſtatuatur.

C A P. 51.

Quia ergò conſtat, in Eccleſia diuerſarũ conditionum homines eſſe, vt ſint nobiles & ignobiles, ſerui, coloni, inquilini, & cætera huiuſcemodi nomina: oportet, vt quicunq; eis prælati ſunt, clerici ſiue laici, clementer erga eos agant, & miſericorditer eos tractẽt, ſiue in exigendis ab eis operibus, ſiue in accipiendis tributis & quibuſdã debitis, ſciantque eos fratres ſuos eſſe, & vnum ſecum habere patrem Deum, cui clamãt, Pater noſter

Matt. 6.c qui es in cœlis: vnam matrem ſanctam Eccleſiam, quæ eos intemerato ſacri fontis vtero gignit. Diſciplina igitur eis miſericordiſſima & gubernatio opportuna adhibenda eſt: diſciplina, nè indiſciplinatè viuendo, authorẽ ſuum offendant: gubernatio, nè in quotidianis vitæ commeatibus prælatorum adminiculo deſtituti, fatiſcant.

C A P. 52.

Mogunt. tẽpore Arnulfi Imperatoris, cap. 26. Monaſterijs ſanè puellaribus tales præferri debent fœminæ, & abbatiſſæ creari, quæ & ſe & ſubditum gregem cum magna religione & ſanctitate cuſtodire nôrint, & his quibus præſunt, prodeſſe non deſinant. Sed & ſe & illas ità obſeruent, vtpotè vaſa ſancta in miniſterio Domini præparata. Talem enim ſe debet abbatiſſa exhibere ſubditis in habitu, in veſte, in omni conuictu, vt eis ad cœleſtia regna pergentibus ducatum præbeat. Sciat etiàm, ſe pro his, quas in regimine accepit, in conſpectu Domini rationem reddituram.

C A P. 53.

Libuit nanq; huic ſacro conuentui, quaſdam admonitiũculas breuiter eis ſanctimonialibus ſcribere, quæ ſe canonicas vocant: quoniam hæ, quæ ſub monaſticæ regulæ norma degunt, totius vitæ ſuæ ordinem in eadem, quam profitentur, regula ſcriptum habent.

C A P. 54.

Abbatiſſa diligentem habeat curam de congregatione ſibi commiſſa, & prouideat vt in lectione, & in officio, & in pſalmorum modulatione ipſæ ſanctimoniales ſtrenuæ ſint, & in omnibus operibus Ioenis illa eis ducatum præbeat, vtpotè pro animabus earum rationem in conſpectu Domini redditura, & ſtipendia ſanctimonialibus præbeat neceſſaria, nè forrè per indigentiam cibi aut potûs, peccare compellantur.

C A P. 55.

Abbatiſſa cum viris, clericis, ſiue laicis, horis incompetentibus non loquatur: ſed quicquid cum maſculis, clericis, ſiue laicis de rebus neceſſarijs peragere debet, à prima hora vſque ad veſpertinam peragat. Et hoc non cum ſingulis, ſed coram pluribus.

C A P. 56.

A veſpera vſque ad primam, neq; abbatiſſa, neque aliqua ſanctimonialium cum quibuſlibet maſculis vllum colloquiũ habeant, niſi fortè talis fuerit occaſio, quam euitare non poſſint: & ſi neceſſitas incubuerit, id coram teſtibus facere debebunt.

C A P. 57.

Abbatiſſa, quæ in ciuitate monaſterium habet, nequaquàm de monaſterio egrediatur, niſi per licentiam epiſcopi ſui, aut qui eius vicem obtinet, niſi fortè aut Imperialis iuſſio eam cogat, aut prolixitas itineris id facere minimè permittat. Et ſi quando foràs pergit, de ſanctimonialibus, quas ſecum ducit, curam & vigilantiam habeat, vt nulla eis detur peccandi licentia ſiue occaſio. Sed & cùm pergit, in monaſterio talem vice ſua conſtituere debet, quæ de ſanctimonialium animabus curam & vigilantiam habeat.

C A P. 58.

Habeat etiàm Abbatiſſa ſtudium, aut in ædificando ea, quæ ad ſanctimonialium neceſſitatem pertinent, aut in reſtaurando.

C A P. 59.

Sanctimoniales in monaſterio conſtitutę, habeant ſtudium in legendo, & in cãtando. in pſalmorum celebratione ſiue oratione. Et horas canonicas, matutinam videlicet, primam, tertiam, ſextam, nonam, veſpertinam, completoriam pariter celebrent. Et omnes, excepta quam infirmitas tenet, in dormitorio dormiant. Et omnibus diebus ad collationem veniant.

C A P. 60.

Non debere presbyteros ampliùs in monaſterio puellari immorari, niſi donèc Miſ-

ſarum

ſarum ſolennia celebrent, aut aliquid ibi de Dei ſeruitio & ſuo miniſterio expleant.

CAP. 61.

Non debere ſanctimoniales in proprijs manſionibus cum aliquibus maſculis, clericis, ſiue laicis, cõſanguineis, ſiue extraneis, bibere, ſiue comedere: ſed ſi quandò id agẽdum eſt, in auditorio agatur: & vbi auditorium deeſt, fiat. Et cũ nullo maſculo eis colloquium habere liceat, niſi in auditorio, & ibi coram teſtibus.

CAP. 62.

Sanctimoniales, niſi forte abbatiſſa ſua, pro aliqua neceſſitate incumbente, illas mittente, nequaquàm de monaſterio egrediantur. Hæ verò quæ famulos aut famulas nõ habent, ad exercenda negocia ad mediam portam monaſterij perueniant, & ibi coram teſtibus negocium ſuum exerceant.

CAP. 63.

Nullus vaſſus abbatiſſæ, nec miniſter aliquis, nec clericus, nec laicus clauſtra ancillarum Dei ingrediatur, niſi fortè quandò neceſſitas operandi incumbit.

CAP. 64.

Portaria non eligatur, niſi quæ ætate matura ſit, & teſtimonium habeat bonum, & vitæ probabilis ſit.

CAP. 65.

Quicquid in his capitulis minus eſt, ab epiſcopo ſuo abbatiſſa perquirat. Et illi in omnibus obediens ſit, ſecundùm canonicam inſtitutionem, ſicuti iuſtum & rectum eſt.

CAP. 66.

Intereà omnis iſte conuentus gratiſſima deliberatione decreuit, vt ab omnibus indefinenter orationes fiant, pro vita & incolumitate, pro ſalute animæ & corporis domini Imperatoris, prolisque eius, pro ſtatu regni, pro remiſſione peccatorum, & cęleſtis regni collatione, ità duntaxàt, vt ſemper magis ac magis per incrementa temporum talis creſcat obſeruatio. Dixit etiàm, ſe ſcripturarum ſanctarum monita & canonum inſtituta diligenti indagatione perquirere, & indefeſſa, atque infatigabili obſeruatione, auxiliante Domino, velle perficere.

CAP. 67.

Hæc itaque pauca de pluribus, quæ neceſſaria perſpeximus, cum magna breuitate, domini Imperatoris prudenti iudicio præſentanda, adnotauimus. Cæterùm quid generaliter in omnibus & ab omnibus ſequendum ſit, quidve vitandum, qualiterve intra ſanctam Eccleſiam ſit viuẽdum, qui pleniùs nõſſe deſiderat, ſanctarum ſcripturarũ prata percurrere non deſiſtat.

Concilij Cabilonenſis, habiti ſub Carolo Magno, fin.

CONCILIVM MOGVNTIACVM,

Celebratum Anno Salutis D. CCC. XIII. Quinto Idus Iunij Leone III. Papa & Imperatore Carolo Magno.

Mogontia celebris eſt apud Germanos metropolis, cuius Archiepiſcopus primariã inter principes electores obtinet dignitatem. Sita eſt ad Rhenum fluuium loco peramœno & commodo, multis antiquitatibus inſignis, & à Mogano Germaniæ fluuio, ex aduersò eius in Rhenum labẽte, nomen adepta. Eius quidẽ expreſsè non meminerunt Strabo, Ptolemæus & Plinius.

PRAEFATIO EPISCOPORVM in Synodum, quam Moguntiæ in monaſterio Sancti Albani celebrarunt.

A.D.813. IN nomine Patris & Filij & Spiritus ſancti. Glorioſiſſimo & Chriſtianiſſimo Imperatori Carolo Auguſto, veræ religionis rectori, ac defenſori ſanctæ Dei Eccleſiæ, vnà cum prole ſua, eiusque fidelibus vita & ſalus, honor & benedictio cum victoria finè fine manſura.

Almificæ reuerentię vęſtę patefacimus nos humilimi famuli ac miſſi veſtri, Hildebaldus ſcilicet ſacri palatij Archiepiſcopus, Ricolfus & Arno Archiepiſcopi ſeu Bernharius, vnà cum reliquis coepiſcopis atque abbatibus & cętero clero, quia vẽnimus ſecundùm iuſſionem veſtram in ciuitatem Moguntiã: ibiq; pariter adunati primitùs cum litanijs triduanum celebrauimus ieiunium, diuinã ſuppliciter poſtulantes clementiam, quatenùs ſancta gratia ſua conuentum & actionẽ ipſius ſynodi ſibi acceptabilem facere dignaretur, & Chriſtiano populo proficiẽtem ad ſalutem & vitam perpetuam, vobisq; ad ęternum honorem & gloriam. Tum verò conſedentęs in clauſtro baſilicæ Sancti Albani martyris Chriſti, cõſona voce gratias egim⁹ Deo

Digitized by Google

Deo patri omnipotenti, quia ſanctæ Eccleſiæ ſuæ tam pium ac deuotum in ſeruitio Dei conceſſit habere rectorem, qui ſuis temporibus ſacræ ſapientiæ fontem aperiens, oues Chriſti indefinenter ſanctis reficit alimentis, ac diuinis inſtruit diſciplinis, Chriſtianumque populum indefeſſo labore amplificare conatur, hilariterq; Chriſti honorat eccleſias, ac de fauce diri draconis multorum animas ſtudet eripere, & ad ſinum ſanctæ matris Eccleſiæ reuocare, atque ad gaudia Paradiſi & ad regna cœleſtia omnes communiter inuitare, ſanctaque ſapientia ſua deuotiſſimo ſtudio cæteros reges terræ tranſcendens. Incipientes igitur in nomine Domini, communi conſenſu & voluntate tractare pariter de ſtatu veræ religionis, ac de vtilitate & profectu Chriſtianæ plebis, conuenit nobis, de noſtro communi collegio clericorum ſeu laicorum treis facere turmas, ſicut & fecimus. In prima autem turma conſederunt epiſcopi cum quibuſdam notarijs, legentes atque tractantes ſanctum Euangelium, necnon epiſtolas & actus Apoſtolorum, canones quoq; ac diuerſa ſanctorum patrum opuſcula, paſtoralemq; librum Gregorij cum cęteris ſacris dogmatibus, diligenti ſtudio perquirẽtes, quibus modis ſtatum Eccleſiæ Dei & Chriſtianæ plebis profectum ſana doctrina & exemplis iuſtitiæ inconuulſum, largiente gratia Dei, perficere & conſeruare potuiſſent. In alia verò turma cõſederunt abbates ac probati monachi, regulam ſancti Benedicti legentes atque tractantes diligenter, qualiter monachorum vitam in melhorem ſtatum atq; augmentum cum Dei gratia perducere potuiſſent. In tertia denique turma ſederunt comites & iudices in mundanis legibus decertantes, vulgi iuſtitias perquirentes, omniumq; aduenientium cauſas diligenter examinantes, modis quibus poterant iuſtitias terminantes. In his itaque omnibus primò decreuimus, vnicuique perſonæ vel ſexui congruum honorem impendere, ſecundùm dictum Beati Petri primi Paſtoris Eccleſiæ, vbi ait: Omnes honorate, fraternitatem diligite, Deum timete, regem honorificate. Serui, ſubditi eſtote in omni timore dominis, non tantùm bonis & modeſtis, ſed etiàm dyſcolis. Hæc eſt enim gratia in Chriſto Ieſu Domino noſtro. Hinc Paulus ad Timotheum ſcripſit, dicens: Attende tibi & doctrinæ, inſta in illis. Hoc enim faciens, & teipſum ſaluum facies, & eos qui te audiunt. Seniorem nè increpaueris, ſed obſecra vt patrem, iuuenes vt fratres, anus vt matres, iuuenculas vt ſorores in omni caſtitate. Inſuper etiàm congruum nobis eſſe videbatur, vt ſacerdotes & eccleſiæ Dei iure legitimo & inconuulſo honorarentur: de quibus Dominus ait: Qui vos audit, me audit: & qui vos recipit, me recipit. Qui autem me recipit, recipit eum qui me miſit. Et Apoſtolus ad Hebræos: Obedite, inquit, præpolitis veſtris, & ſubiacete eis. Ipſi enim perui gilant quaſi rationem reddituri pro animabus veſtris. Nam de reuerentia eccleſiarum dicit Dominus: Domus mea, domus orationis vocabitur cunctis gentibus. De his tamen omnibus valdè indigemus veſtro adiutorio atque ſana doctrina, quę & nos iugiter admoneat, atq; clementer erudiat, quatenùs ea quæ paucis ſubtèr perſtrinximus capitulis, à veſtra authoritate firmentur: ſi tamen veſtra pietas ità dignum eſſe iudicauerit: & quicquid in eis emendatione dignum reperitur, veſtra magnifica imperialis dignitas iubeat emendare: vt ità emendata, nobis omnibus & cunctæ Chriſtianæ plebi ac poſteris noſtris proficiant ad vitam & ſalutem & ad gloriam ſempiternam, vobisque indè merces, honor, & laus, & benedictio ac beatitudo permaneat in omnes æternitates ſeculi, Amen.

1. Petr. 2.
1. Tim. 4.
Luc. 10.
Heb. 13.
Eſa. 56.
Marc. 11.

STATVTA CONCILII Moguntiaci.

De fide Catholica firmiter tenenda. Caput Primum.

INitium enim actionis noſtrę, de fide eſſe decreuimus, quæ bonorum omnium eſt fundamentum, & quia ſinè fide (vt dicit Apoſtolus) impoſſibile eſt placere DEO. Fides tamen indiget opere, quia fides ſine operibus mortua eſt: ideò Beatus Gregorius: Ille, inquit, verè credit, qui exercet operando quòd credit. Quapropter de vera fide omnes omninò Chriſtianos alterutrum inter ſe iugiter admonere & docere oportet. Maximè tamen Domini ſacerdotes in eo certamine laborare decet, vt firmiter ab omnibus teneatur.

Heb. 11.
Iacob. 2.

De ſpe habenda in Deum. Cap. 2.

SPes verò in Deum, firmiter à cunctis Chriſtianis tenenda eſt. Vndè Pſalmiſta commemorat: Sperate in eo omnis congregatio populi. Et reliqua. Et iterùm: Spera in Domino, & fac bonitatem. Et iterùm: Sperantes autem in Domino miſericordia circundabit. Et Apoſtolus: Spe enim ſalui facti ſumus.

Pſal. 61.
Pſal. 36.
Pſal. 31.
Rom. 8.

De charitate. Cap. 3.

CHaritas Deus eſt, vt ait Ioannes Apoſtolus: Qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo. Itẽ Paulus Apoſtolus: Finis, inquit, præcepti eſt, charitas de corde puro & cõſcięntia bona & fide nõ ficta. Charitatem ergò qui habet, omnia bona habet. Quã ideò cõmemorauimus, qa volumus vt firmiter ab omnibus æquè Catholicis cõſeruetur.

1. Ioan. 4.
1. Tom. 1.

Digitized by Google

netur. Augustinus quoquè in sermone de laude charitatis, dicit: Si ergò non vacat omnes paginas perscrutari, omnium scripturarum secreta penetrare, tene charitatem, vbi pendent omnia: ibi tenebis, quod ibi didicisti. Ille itaq; tenet, & quod patet, & quod latet in diuinis sermonibus, qui charitatem tenet in moribus.

De Sacramentis Ecclesiæ. Cap. 4.

SAcramenta itaq; baptismatis volumus, vt sicut sancta vestra fuit admonitio, ità concorditer atq; vniformiter in singulis parochijs secundùm Romanum ordinem inter nos celebrentur iugiter atq; conseruentur, ideſt, scrutinium ad ordinem baptismatis, sicut in decretis Leonis Papę sub duobus continetur capitulis. In capitulo vndecimo: Duo tempora, id est, Pascha & Pentecoste, ad baptizandum à Romano pontifice legitima præfixa sunt. Item capitulo 22. Non interdicta licentia, quia in baptismo tribuēdo quolibet tempore periclitantibus subuenitur. Et * Syricius: Si in qualibet necessitate opùs fuerit sacri vnda baptismatis, omni volumus celeritate succurri.

De conſ. dis. 4. Duo tempora.

In prima decretali cap. 2.

De pace, & concordia, & vnanimitate. Cap. 5.

VT pax & concordia sit, atq; vnanimitas in populo Christiano, quia vnum Deum patrem habemus in cęlis, & vnam matrem Ecclesiam, vnam fidem, vnum baptisma: ideò in vna pace & vnanimitate cōcorditer viuere debemus, si ad vnam & veram hæreditatem regni cælestis cupimus peruenire: quia non est dissensionis Deus, sed pacis, vt ipse ait: Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur.

Ioan. 8. Ephe. 4. 1. Cor. 14. Matt. 5.

De orphanis & exhæreditatis subueniendo. Cap. 6.

PRopter istius itaque pacis concordiam conseruandam, placuit nobis de orphanis & pauperibus, qui debitè vel indebitè dicuntur amisisse hæreditatem paterni vel materni iuris, ad se legibus pertinentem, si alicubi inuenti fuerint, quos patres vel matres propter traditiones illorum exhæredes fecerunt, aliorum scilicet suasionibus aut petitionibus, vel aliquo ingenio, omninò volumus atque decreuimus emendari, quantùm ad nos vel ad nostram pertinet potestatem, iuxta voluntatem Dei, & vestram sanctam admonitionem & considerationem. Quod si fortè extra officium nostrū alicubi inuentum fuerit, admonere vestram clementiam audeamus, vt emendetur.

Vt res pauperum vel minùs potentum, mala occasione nō emantur. Cap. 7.

PRopter prouisionēs pauperum, ꝑ quibus curam habere debemus, placuit nobis, vt nēc episcopi, nec abbates, nec comites, nec vicarij, nēc iudices, nullusque omninò sub mala occasione, vel malo ingenio, res pauperum vel minùs potentum, nec emere, nec vi tollere audeat. Sed * si quis ex eis aliquid comparare voluerit, in publico placito coram idoneis testibus, & cum ratione hoc faciat. Vbicunq; autem aliter inuentum fuerit factum, hoc omninò emandetur per iussionem vestram.

* quisquis

De potestate episcoporum pro rebus ecclesiasticis, ac de conuenientia episcoporum cum laicis. Cap. 8.

VT episcopi potestatem habeant res ecclesiasticas prouidere, regere, gubernare, atque dispensare secundùm canonum authoritatem, volumus: & vt laici in eorum ministerio obediant episcopis ad regendas ecclesias Dei, viduas & orphanos defensandos, & vt obedientes sint eis, ad eorum Christianitatem seruandam. Et episcopi consentientes sint comitibus & iudicibus ad iustitias faciendas, & vt nullatenùs per aliquorū mendacium vel falsum testimonium, neque per periurium, aut per pręmium lex iusta in aliquo deprauetur.

De vita canonicorum. Cap. 9.

IN omnibus igitur quantùm humana permittit fragilitas, decreuimus, vt canonici clerici canonicè viuant, obseruantes diuinæ scripturæ doctrinam & documenta sanctorum patrum, & nihil sinè licentia episcopi sui vel magistri eorum * cōpositi agere præsumant in vnoquoq; episcopatu: & vt simul manducent & dormiant, vbi his facultas id faciēdi suppetit, vel qui de rebus ecclesiasticis stipendia accipiunt, & in suo claustro maneant, & singulis diebus manè primo ad lectionem veniant, & audiant quid eis imperetur. Ad mensam verò similiter lectionem audiant, & obedientiam secundùm canones suis magistris exhibeant.

* positi

Item de vita clericorum. Cap. 10.

DIscretionem igitur esse volumus atque decreuimus inter eos qui dicuntur seculum reliquisse, & adhuc seculum sectātur. Placuit igitur sancto Concilio, vt ità discernantur, sicut in regula clericorum dictum est. His igitur lege patrum cauetur, vt à vulgari vita secluſi, à mundi voluptatibus sese abstineant, non spectaculis, non pompis interſint, conuiuia inhonesta & turpia fugiant. Tamē Hieronymus in epistola ad Nepotianum, dicit: Omnium Christianorum domos quasi proprias amare debemus, vt consolatores nos in mœroribus suis potiùs, quàm conuiuas in prosperis nouerint. Item Isidorus: Clerici tamen conuiuia priuata, non tātùm pudica, sed & sobria colant. Vlūris nequaquàm incumbāt, neq; turpium occupationes lucrorum, fraudisque cuiusquam studium non appetāt. Amorem pecuniæ, quasi materiam cunctorum criminū fugiant. Secularia officia negociaq; abijciant, honorum gradus

Hieronymus.

Iſidorus.

Digitized by Google

gradus per ambitionem nõ ſubeant, pro beneficijs medicinæ Dei munera non accipiãt, dolos & coniurationes caueant: odium, æmulationem, lobtrectationem, atque inuidiam fugiant. Non vagis oculis, non infreni lingua aut petulanti, tumidoq; geſtu incedant: ſed pudorem ac verecundiam mentis ſimplici habitu inceſſuq; oſtendant. Obſcœnitatem etiàm verborum, ſicut & operum, penitùs execrentur. Viduarum ac virginum viſitationes frequentiſſimas fugiant. contubernia fœminarum nullatenùs appetant. caſtimoniam quoquè inuiolati corporis perpetuò conſeruare ſtudeant. ſenioribus quoque debitam præbeant obedientiam, neque vllo iactantiæ ſtudio ſe attollant. Poſtremò, in doctrina, in lectionibus, pſalmis, hymnis & cãticis exercitio iugi incumbant. Tales enim debent eſſe, qui diuinis cultibus ſe mancipandos ſtudent exhibere, ſcilicet vt dũ ſcientiæ operam dant, doctrinæ gratiam populis adminiſtrent.

De vita monachorum. Cap. 11.

ABbates autem cenſuimus ità cum monachis ſuis pleniter viuere, ſicut ipſi qui in præſenti ſynodo aderant, palàm nobis omnibus promiſerunt, id eſt, ſecundùm doctrinam ſanctæ regulæ Benedicti, quantùm humana permittit fragilitas.

Nè monachi placita ſecularia adeant. Cap. 12.

AC deindè decreuimus, ſicut ſancta regula dicit, vt monaſterium, vbi fieri poſſit, per decanos ordinetur: quia illi præpoſiti ſæpè in elationem incidunt, & in laqueũ diaboli. Hoc tamen omninò volumus, vt monachi ad ſecularia placita nullatenùs veniant. neque ipſe abbas ſinè conſilio epiſcopi ſui: & cùm neceſſitas exigit, tunc per iuſſionem & conſilium epiſcopi illic vadat, nequaquàm tamen cõtentiones aut lites aliquas ibi mouere pſumat: ſed quicquid quærendum vel etiàm reſpondendũ ſit, per aduocatos ſuos hoc faciat. Abbates & monachi vſque ad interrogationem ſilentium habeant: & cùm interrogantur, cum humilitate & reuerentia reſpondeant: aliàs querelas omninò deuitent: In eorum clauſtro permaneant, nullusq; ex eis foràs vadat, niſi per neceſſitatem ab abbate mittatur in obedientiam. Nec foràs manducent, neque bibant ſinè permiſſione abbatis, nec ad conuiuia ſecularia vadant.

De ſacris virginibus. Cap. 13.

ABbatiſſas autem cum ſanctis monialibus omninò rectè & iuſtè viuere cẽſemus: quæ verò profeſſionem ſanctæ regulæ Benedicti fecerunt, regulariter viuant. Sin autem, canonicè viuant pleniter, & ſub diligenti cura cuſtodiam habeant, & in clauſtris ſuis permaneant, neq; foràs exitum habeãt: ſed & ipſæ abbatiſſæ in monaſterijs ſedeant, nec foràs vadant ſinè licentia & conſilio epiſcopi ſui.

De negocio ſeculari. Cap. 14.

MInſtri autem altaris Domini vel monachi, nobis placuit vt à negocijs ſecularibus omninò abſtineant. Multa ſunt ergò negocia ſecularia: de his tamen pauca perſtrinximus, ad quæ pertinet omnis libido, nõ ſolùm in immũditia carnis, ſed etiàm in omni concupiſcentia carnali, quicquid piùs iuſto appetit homo: turpe lucrum, munera iniuſta accipere, vel etiàm dare, pro aliquo ſeculari * quæſtu precio aliquem cõducere contentiones & lites vel rixas amare, in placitis ſecularibus diſputare, excepta defenſione orphanorum aut viduarum: conductores aut procuratores eſſe ſecularium rerum turpis verbi vel facti, ioculatorem eſſe, vel iocum * ſeculare diligere, aleas amare, ornamentum incõueniens propoſito ſuo quærere, in delicijs viuere velle, gulam & ebrietatem ſequi, pondera iniuſta vel menſuras habere, negocium iniuſtum exercere. Nõ tamen iuſtum negocium eſt contradicendũ propter neceſſitates diuerſas, quia legimus ſanctos Apoſtolos negociaſſe, & in regula Sancti Benedicti præcipitur præundere, per quorum manus negocium monaſterij tranſeat. Canes & aues ſequi ad venandum, in omnibus quibuſlibet ſit cauſis, ſuperfluum eſſe. Eccè talia & his ſimilia miniſtris altaris Domini, necnon & monachis omninò contradicimus, de quibus dicit Apoſtolus: Nemo militans Deo, implicat ſe negocijs ſecularibus.

Negocia ſecularia quę ſint.

*cõqueſtu

2. Tim. 2.

De imitatione Apoſtolica. Cap. 15.

APoſtolus dicit: Imitatores meî eſtote, & obſeruate eos qui ità ambulãt, ſicut habetis formam noſtram: Nõ eos obſeruantes, qui ſunt inimici crucis Chriſti, quorũ finis interitus, quorum Deus venter eſt, & gloria in confuſione ipſorum, qui terrena ſapiunt. Noſtra autem conuerſatio in cœlis eſt. Sicut Hieronymꝰ in epiſtolã ad Galatas ait: Æmulantur autem benè, qui cùm videant, vel audiãt eſſe in aliquibus gratias, dona, virtutesque, ipſi tales eſſe deſiderant, & fidem, vitã, atq; induſtriam eorum, per quæ illa meruerunt, nituntur imitari, vt poſſint ea quoq; q̃ bona æmulatione digna ſunt conſequi, magis quærentes ſpiritalia quàm carnalia, vt perſeueranti gradu ad hunc boni operis peruenire poſſint. Auguſt. in primo lib. de Agone Chriſtianorum, hanc ſentẽtiam interpretans, dicit: Imitatores meî eſtote, ſicut & ego Chriſti. Quarè intelligendũ eſt, etiàm ipſum Apoſtolum in ſemetipſo triumphaſſe de poteſtatibus huius mũdi, ſicut de Dño dixerat, cuius ſe imitatorẽ eſſe profitetur. Imitemur ergò & nos illũ, ſicut hortatur, & caſtigemus corpus noſtrũ, & in ſeruitutem redigamus, ſi

1. Cor. 4. & 11. Philip. 3.

1. Cor. 4. & 11.

mundum

mundum volumus vincere. Aliquandò quidem ſuo exemplo Chriſti nos fieri imitatores iubet, dicẽdo: Imitatores mei eſtote, ſicut & ego Chriſti. Aliquandò quidem de ſe reticens, ad ipſius nos imitationem Dei extendit, dicens: Eſtote ergò imitatores Dei ſicut filij chariſſimi. Iam verò demonſtrans, quia nihil ità hanc imitationem pariat, quàm ſi ità viuat aliquis, vt bonum eius in commune proficiat, atque vniuerſis vtiliora prouideat, adiunxit: Ambulate in charitate. Ideò cùm dixiſſet, Imitatores Dei eſtote, continuò de charitate diſſeruit, quia hæc præcipuè virtus homines Deo proximos facit.

Chryſoſtomi ſunt hæc 1. Cor. 4. & 11. ad Epheſ. 5.

Ibidem.

De eo quid ſit relinquere mundum. Cap. 16.

SEculum autẽ relinquere, eſt ſicut Gregorius dicit, ſeculi voluptatibus contraire. Hinc Paulus admonet, dicens: Qui emunt, tanquàm nõ poſſidentes & qui vtuntur hoc mundo, tanquàm non vtantur. Et Gregorius in libro Paſtorum: Vt videlicet ſic vobis ſuppetant & exteriùs ſeruiãt, quatenùs à ſuperne dilectionis ſtudio animũ nõ reflectãt.

1. Cor. 7.

De armis dimittendis. Cap. 17.

NOs autem qui relinquimus ſeculum, id modis omnibus obſeruare volumus, vt arma ſpiritalia habeamus, ſecularia dimittamus. Laicis verò qui apud nos ſunt, arma portare non præiudicemus: quia antiquus mos eſt, & ad nos vſque peruenit.

De filiis virtutibus & veris vitijs diſcernendis. Cap. 18.

Mat. 7.

DOminus dicit in Euangelio: Attendite à falſis prophetis, qui veniunt ad vos in veſtimentis ouium, intrinſecùs autem ſunt lupi rapaces. Hinc Hieronymus in commentario Matthæi dicit: De omnibus quidem intelligi poteſt, qui aliud habitu ac ſermone promittunt, aliud opere demonſtrant. Item in alio loco: Non omnis, qui dicit mihi, Domine Domine, intrabit in regnũ cœlorum. Nec his quidem accõmodanda fides eſt, qui cùm pollent integritate fidei, turpiter viuũt, & doctrinę integritatem operibus deſtruũt. Vtrunque enim Dei ſeruis neceſſarium eſt, vt opus ſermone, & ſermo operibus cõprobetur. Et Beda in tractatu in Euangelium Lucæ, dicit: Ipſe enim finis eſt, vt nihil duplici animo faciamus: Si verã, inquit, & non fictam vis habere iuſtitiã, quæ verbis oſtentas, etiàm factis compenſare curato. Et Apoſtolus: Dilectio ſinè ſimulatione, odientes malum, adhærentes bono.

Mat. 7.

Rom. 12.

Vt in monaſteria nimis homines non mittantur. Cap. 19.

VT plus non mittatur in monaſteria canonicorum, vel monachorum, aut etiã puellarum, quàm ſufferri poſſit.

De locis monaſteriorum vel ædificijs prouidendis. Cap. 20.

DEindè dignum ac neceſſarium eſt, vt miſſi per quæque loca directi ſimul cũ epiſcopis vniuſcuiuſque diœceſis, perſpiciãt loca monaſteriorum canonicorum pariter & monachorum, ſimiliterq; puellarum: ſi in apto & congruo loco ſint poſita, vbi cõmodum neceſſarium poſſit acquiri, quod ad vtilitatem pertinet monaſterij, ſicut in ſancta regula dicitur: Monaſterium autẽ ità debet conſtitui, vt omnia neceſſaria infra monaſteriũ exerceantur, vt non ſit neceſſitas monachis vel clericis vagandi foràs, quia omninò non expedit animabus eorum. Similiter quoquè ædificia monaſteriorum ſupradicti miſſi & cum eis epiſcopi, per diuerſa loca prouideant, ſi apta ſint & congruenter ſanctæ profeſſioni compoſita: vel ſi clauſtrum firmum habeant, in quo ſaluari poſſint animæ in eis commorantium ſub diſciplina canonica vel regulari. Vbi autem aliter inuẽtum fuerit, hoc omnimodis epiſcopus loci ipſius faciat emendari, ità vt condignã profeſſioni eorum cuſtodiam habeant canonici vel monachi atque Nonnanes, nè detur eis occaſio malefaciendi, quod abſit.

Vt epiſcopi ſciant, qualiter canonici, qui ſunt cum abbatibus, viuant. Cap. 21.

PRæcipimus vt vnuſquiſque epiſcopus ſciat per ſingula monaſteria, quãtos quiſque abbas canonicos in monaſterio ſuo habeat, & hoc omninò ambo pariter prodeant, vt ſi monachi fieri voluerint, regulariter viuant: Sin autem, canonicè viuant omninò.

De clericis vagis. Cap. 22.

DE clericis vagis ſeu de acephalis, id eſt, de his, qui ſunt ſinè capite, neq; in ſeruitio domini noſtri, neque ſub epiſcopo, neque ſub abbate, ſed ſinè canonica vel regulari vita degentes, vt in libro officiorum ſecundo, capitulo tertio de eis dicitur. Hos neque inter laicos ſeculariũ officiorũ ſtudia, neque inter clericos religio tenet diuina, ſed ſolutos atque oberrantes ſola turpis uita cõplectitur & uaga: quiq́ue dum nullũ metuũt, explendæ voluptatis ſuæ licentiam ſectant, quaſi animalia bruta, libertate ac deſiderio ſuo feruntur, habentes ſignum religionis, nõ religionis officium, hippocentauris ſimiles, nec equi, nec homines. Tales omninò ubicunquè inuenti fuerint, præcipimus, vt epiſcopi ſinè vlla mora eos ſub cuſtodia conſtringant canonica, & nullatenùs eos ampliùs ità errabundos & uagos ſecũdùm deſiderio voluptatum ſuarum uiuere permittãt. Sin autẽ epiſcopis ſuis canonicè obedire noluerint, excommunicentur, uſque ad iudiciũ Archiepiſcopi regionis illius. Si autem nec

ille eos corrigere valuerit, tunc omninò sub vinculis constringantur vsq; ad synodum, vt ibi eis indicetur, vtrùm ad iudicium domini nostri, aut ad istam magnam Synodum addestantur sub custodia publica.

De clericis inuitè tonsuratis. Cap. 23.

DE clericis verò hoc statuimus, vt hi qui hactenùs inuenti sunt, siue in canonico, siue in monachico ordine tonsuram sinè eorum volùtate, si liberi sunt, vt ità permaneant: & deincèps cauendum, vt nullus tondeatur sinè legitima ætate & spontanea voluntate, vel cum licentia domini sui.

De clericis adeuntibus Imperatorem. Cap. 24.

DE clericis adeuntibus Imperatorem, hoc placet omnibus modis obseruare, quod de eis in sacris canonibus constitutum est.

Vt prædicatio sancta assidnè in ecclesia fiat. Cap. 25.

DE officio prædicationis, si fortè episcopus nõ fuerit in domo sua, aut infirmus est, aut alia aliqua causa exigente non ualuerit, nũquàm tamen desit diebus Dominicis aut festiuitatibus, qui verbum Dei prædicet, iuxta quod intelligere vulgus possit.

Presbyteri tantùm ad Missarum solennia, introitum habeant in monasteria puellarum. Cap. 26.

VT presbyteris per monasteria puellarum opportuno tempore liceat Missarum solẽnia celebrare, & iterùm ad proprias ecclesias redire.

Vt presbyteri chrisma diligenter custodiant. Cap. 27.

PResbyteri sub sigillo custodiant chrisma, & nulli sub prætextu medicinæ vel maleficij, donare indè præsumant. Quod si fecerint, honore priuentur.

Vt presbyteri assidnè utantur orarijs. Cap. 28.

PResbyteri sinè intermissione vtantur orarijs propter differentiam sacerdotij dignitatis.

Nè laici presbyteros eijciant de ecclesijs. Cap. 29.

VT laici presbyteros non eijciant de ecclesijs, neque constituant sinè consensu episcoporum suorum.

Nè laici à presbyteris munera exigant. Cap. 30.

VT laici omninò munera iniusta nõ exigant à presbyteris propter commẽdationem ecclesiæ cuiquam presbytero.

De fugitiuis clericis. Cap. 31.

VT vnusquisque episcopus in sua parochia diligẽter presbyteros vel clericos inquirat, vnde sint: & si aliquem fugitiuum inuenerit, ad suum episcopum redire faciat.

Quid sit Litania. Cap. 32.

LItaniæ autem Græco nomine appellantur, quæ Latinè dicuntur rogationes. Inter ἐξομολογήσεις autem & ἱκεσίας hoc differt, quòd exomologeses pro sola peccatorum confessione agantur: litaniæ verò, quæ indicantur propter roganduin Deum, & impetrandum in aliquo misericordiam eius. Sed nunc iam vtrunque vocabulum sub vna designatione habetur. Litania & cõfessio ut differant.

De Litania maiore. Cap. 33.

PLacuit nobis, vt litania maior obseruanda sit à cunctis Christianis, diebus tribus, sicut legendo reperimus. Et sicut sancti patres nostri instituerunt, non equitando, nec preciosis vestibus induti, sed discalceati, cinere & cilicio induti, nisi infirmitas impedierit.

De quatuor temporibus obseruandis. Cap. 34.

COnstituimus vt quatuor tempora anni ab omnibus cum ieiunio obseruentur, id est, mense Martio hebdomada prima. Et feria quarta & sexta & sabbato veniant omnes ad ecclesiam hora nona cum litanijs ad Missarum solennia. Similiter in mense Iunio, hebdomada secũda, feria quarta & sexta & sabbato ieiunetur vsque ad horam nonam, & à carne ab omnibus abstineatur. Similiter in mense Septembrio, hebdomada tertia, & in mense Decembrio, hebdomada quæ fuerit plena ante vigiliã natalis Domini, sicut est in Romana Ecclesia traditum.

De indicto ieiunio. Cap. 35.

QVòd si quis indictum ieiunium superbiendo contempserit, & obseruare cũ cæteris Christianis noluerit, in Gangrensi concilio præcipitur, vt anathematizetur, nisi emendare se studeat. Cap. 19.

De festiuitatibus anni. Cap. 36.

FEstos dies in anno celebrare sancimus, hoc est, diem Dominicum Paschæ, cum omni honore & sobrietate venerari. Simili modo tota hebdomada illa obseruari decreuimus, diem Ascensionis Domini pleniter celebrare. Item Pentecosten similiter vt in Pascha. In natali apostolorum Petri & Pauli diem vnum, natiuitatem S. Ioannis Baptistæ, Assumptionẽ sanctæ Mariæ, Dedicationem S. Michaelis, natalem S. Remigij, S. Martini, S. Andreæ. In natali Domini dies quatuor, Octauas Domini, Epiphaniã Domini, Purificationem S. Mariæ. Et illas festiuitates martyrum

martyrum vel cõfessorum obseruare decreuimus, quorum in vnaquaque parochia sancta corpora requiescũt. Similiter etiàm dedicationem templi.

De Dominicis diebus. Cap. 37.

OMnes dies Dominicos cum omni veneratione decreuimus obseruari, & à seruili opere abstinere, & vt mercatus in eis minimè sit, nec placitum, vbì aliquis ad mortem vel ad pœnam iudicetur.

De Decimis. Cap. 38.

ADmonemus atque prȩcipimus, vt decimas Deo omninò dari non negligatur, quas Deus ipse sibi dari cõstituit. Quia timendũ est, vt quisquis Deo debitum suum abstrahit, nè fortè Deus per peccatum suum auferat ei necessaria sua.

Vt Ecclesia pacem habeant. Cap. 39.

REum confugientem ad ecclesiam, nemo abstrahere audeat, nec indè donarè ad pœnam vel ad mortem, vt honor Dei & sanctorum eius conseruetur: sed rectores ecclesiarum, pacem & vitam ac mẽbra eius obtinere studeant, tamẽ legitimè componat, quod iniquè fecit.

Iterùm de pace Ecclesiarum. Cap. 40.

PRæcipimus, vt in ecclesijs aut in domibus ecclesiarum vel atrijs, placita secularia minimè fiant.

Vt antiqua Ecclesiæ honorem suum habeant. Cap. 41.

ECclesiæ antiquitùs constitutæ, nec decimis, nec alijs possessionibus priuentur, ità vt nouis oratorijs tribuatur.

De beneficijs ecclesiasticis. Cap. 42.

QVicunque beneficium ecclesiasticum habent, ad tecta ecclesiæ restauranda, vel ipsas ecclesias emendandas, omninò adiuuent, & nonam & decimam reddant.

Nè presbyter solus Missam cantet. Cap. 43.

NVllus presbyter, vt nobis videtur, solus Missam cantare valet rectè. Quomodò enim dicet, Dominus vobiscum, vel Sursùm corda admonebit habere, & alia multa his similia, cùm alius nemo cum eo sit?

De oblatione & pace in Ecclesia facienda. Cap. 44.

OBlationem quoquè & pacem in ecclesia facere, iugiter admoneatur populus Christianus: quia ipsa oblatio tibi & suis magnum remedium est animarum: & in ipsa pace, vera vnanimitas & concordia demonstratur.

De Symbolo & oratione Dominica. Cap. 45.

SYmbolum quod est signaculum fidei & orationem Dominicam discere, semper admoneant sacerdotes populum Christianum. Volumusque vt disciplinam condignam habeant, qui hæc discere negligunt, siue in ieiunio, siue in alia castigatione emendentur. Propterea dignum est, vt filios suos donent ad scholam, siue ad monasteria, siue foràs presbyteris, vt fidem catholicam rectè discant & orationem Dominicam, vt domi alios edocere ualeant. Et qui aliter non poterit, vel in sua lingua hoc discat. Symboli fidei & orationis Dominicæ discendæ necessitas.

Vt malum ebrietatis nitetur omninò. Cap. 46.

MAgnum malũ ebrietatis, vndè omnia vitia pullulant, modis omnibus prȩcipimus cauere: & qui hoc vitare noluerit, excommunicandum eum esse decreuimus, vsque ad emendationem congruam. Ebrietas.

De spiritalibus filiolis. Cap. 47.

DEindè præcipimus, vt vnusquisque cõpater vel proximi, spiritales filiolos suos catholicè instruant.

Vt canticum luxuriosum, circa ecclesias deferatur. Cap. 48.

CAnticum turpe atque luxuriosum circa ecclesias agere omninò contradicimus, quod vbiquè uitandum est.

De subintroductis mulieribus. Cap. 49.

OMnibus igitur clericis fœminas secũ in domibus suis habere vltra licentiã canonum, firmiter sit contradictum.

De præpositis vel aduocatis, siue vicedominis. Cap. 50.

OMnibus igitur Episcopis, Abbatibus, cunctoque clero omninò præcipimus, vicedominos, prȩpositos, aduocatos, siue defensores bonos habere, non malos, non crudeles, non cupidos, non periuros, non falsitatem amantes, sed Deum timentes, & in omnibus iustitiam diligentes. De iudicibus autem vel centenarijs atque tribunis seu vicarijs, dignum esse censemus, vt si mali reperti fuerint, de ministerio suo abijciantur.

Nè corpora sanctorum transferantur de loco ad locum. Cap. 51.

DEinceps verò corpora sanctorum de loco ad locum nullus præsumat transferre, sinè consilio principis vel episcoporũ & sanctæ Synodi licentia.

Qui mortui in Ecclesia sepeliantur. Cap. 52.

NVllus mortuus infra Ecclesiam sepeliatur, nisi episcopi, aut abbates, aut digni presbyteri vel fideles laici.

De inceſtuoſis. Cap. 53.

VT epiſcopi inceſtuoſos pariter inueſtigare ſtudeant, omninò præcipimus. Et ſi pœnitere noluerint, de Eccleſia expellãtur donèc ad pœnitentiam reuertantur.

Nè in quarta generatione coniugium copuletur. Cap. 54.

COntradicimus quoquè, vt in quarta generatione nullus ampliùs coniugio copuletur: vbi autem poſt interdictum factum inuentum fuerit, ſeparetur.

Nè proprius filius de baptiſmo ſuſcipiatur. Cap. 55.

NVllus igitur proprium filium vel filiã de fonte baptiſmatis ſuſcipiat, nec filiolam, nec commatrem ducat vxorem, nec illam cuius filium aut filiam ad confirmationem duxerit. Vbi autem factum fuerit, ſeparentur.

De damnatis nuptijs. Cap. 56.

SI quis uxorem uiduam duxerit, & poſteà cũ filiaſtra ſua fornicatus fuerit, ſeu duabus ſororibus nupſerit, aut ſi qua duob⁹ fratribus nupſerit, ſeu cũ patre & filio, talem copulationes anathematizari & diſiungi præcipimus, nec vnquàm ampliùs coniugio copulari, ſed ſub magna diſtrictione fieri.

CONCLVSIO.

FActa eſt autem hæc Synodus in ciuitate Mogontia in clauſtro baſilicæ ſancti Albani martyris, anno Domini octingenteſimo tertiodecimo, & Imperij domini Caroli Imperatoris anno tertiodecimo, indictione quinta, quinto Idus Iunij, vbi ſederũt epiſcopi triginta, abbates verò vigintiquinque.

✻ Hæc igitur contra Græcorum hæreſim & illorum friuolas reprehenſiones, nos in credulitate ſcilicet noſtra reprehendentes, & in cæteris cauſis quę plùs ridiculoſę ſunt, quàm ſapientiæ intellectui ponenda, conſtruximus. Nunc inferiùs fidem noſtrã quã firmiter tenemus, confiteri, necnon & omnibus generaliter pandere curauimus: cæteraque capitula ſubtus * inferre ſub authoritate ſanctorum patrum diſpoſuimus, quatenùs quiſquis Chriſtianus hanc fidem catholicam tenere couatus fuerit ſecundùm ſuam ſcientiam, partem cum his patribus habeat, qui & hanc fidem conſtituerunt, & per quorum authoritatem cętera capitula ſubtùs inſerta conſtruximus.

* Hæc alibi non ſunt.

* inferere

FINIS.

RHEMENSIS SYNODVS HABITA ANNO DOMINI DCCCXIII.

Leone III. Papa, & Carolo Magno Imperatore.

A.D.813. *RHemenſis ciuitas eſt in Gallia Belgica, haud procul à Matrona fluuio diſtans. Eſt verò metropolis, cuius omnes ſuffraganei ſunt in Belgica. Vngitur ab eius Archiepiſcopo Francorum rex & conſecratur. Vide Ptolemæum li. 2. cap. 8. vel 9. Plinium lib. 4. cap. 17.*

CONCILII RHEMENSIS CAPITVLA.

HIc eſt ordo capitulorũ breuiter adnotatus, q̃ anno Dominicæ incarnationis DCCCXIII. notata ſunt in cõuentu metropolitanæ ſedis Rhemenſis eccleſiæ, à Domino Carolo piiſſimo Cęſare, more pliſcorũ Imperatorum congregato, ordinante Vulfario eiuſdem ſanctæ ſedis Archiepiſcopo, & cæteris q̃ plurimis patribus & fratribus in eodem conuentu, diuina largiente clementia, reſidentibus.

Primò omnium, mediante menſe Maio, Deo inſpirãte, ab eiſdem venerabilibus patribus inſtitutum eſt ſecundùm conſuetudinem ieiunium triduanum, quatenùs ipſo miſerante, ea quę ad laudem & gloriam ſui ſancti nominis, & ad mercedem præfati glorioſiſſimi Principis noſtri, ſeu correctionem totius Chriſtianitatis Imperij, in eo conſiderãda vel ſtatuenda erant, eo cooperante, ſecundùm ſuam magnam miſericordiam & piiſſimam uoluntatem ordinari mererentur.

Capitulum primum.

EST de fidei ratione, vt vnuſquiſque iuxta intellectũ ſuę capacitatis, Domino largiente, diſceret & intelligeret, atque operibus pleniter obſeruaret.

2 Vt orationem, quam Dominus noſter Ieſus Chriſtus diſcipulos ſuos orare docuit, verbis diſcerent, & ſenſu benè intelligerẽt, quia illam ignorare nulli Chriſtiano licet.

3 Vt quicunque ad gradus eccleſiaſticos cõdignè aſcendere uoluerit, vnuſquiſque intelligeret, qualiter ſm poſſibilitatem intellectũs ſui, in eo gradu vbi conſtitutus eſt,

Deo

Digitized by Google

Deo militare, & ſeipſum valeret cuſtodire.

4 Vt ea quæ ſcripta ſunt ſuperiùs, vnuſquiſq; ſecundùm à Deo ſibi collatum gradũ operibus perficere valeret. Et præſidentibus cunctis lectæ ſunt epiſtolæ Pauli, qualiter ſubdiaconi miniſterium eſt, eundem Apoſtolum legere, vt officium ſibi commiſſum implere rectiùs potuiſſet.

5 Lectum eſt euangeliũ, vt diaconi etiàm inſtruerentur, qualiter Chriſto, cuius fungũtur officio, condignè valerent miniſtrare.

6 Miſſarum ibi diſcuſſa eſt ratio, vt preſbyteri minùs anteà ſcientes, intelligerent qualiter Miſſarum ſolẽnia deincèps digniùs celebrare deberent.

7 Baptiſterij & catechumenorum ventilata eſt ratio, vt ſacerdotes pleniùs intelligerent, qualiter condignis ordinibus efficerẽt Chriſtianum.

8 Lecti ſunt ſancti canones, vt quiſque canonicus legem vitamque ſuam minimè ignoraret, quod omnimodis non expedit, ſicut in decretali legitur Innocentij.

9 Lecta eſt regula S. Benedicti, vt ad memoriam reduceretur abbatibus minus ſciẽtibus, ſi qui fortè adfuerint, qualiter & ſe & ſuos ſecundùm eandem regulam cuſtodire valerent atque gubernare.

10 Lectæ ſunt ſententiæ libri paſtoralis B. Gregorij, vt paſtores Eccleſiæ intelligerẽt, quomodò ipſi viuere, & qualiter ſibi ſubiectos deberent admonere: quoniam teſte eodem B. Gregorio, aliter admonendi ſunt prælati, atque aliter ſubditi.

11 Diuerſorum ibi ſententiæ relatæ ſunt patrum, vt audientes in omnibus quæ ſuprà inſerta leguntur, tam prælati quàm ſubditi, in Dei laudibus roborati, de his quæ audierãt, fructũ boni operis ostenderent reddere.

12 Omnibus his actis, ventilata eſt ratio pœnitentiæ, vt ſacerdotes certius intelligerent, quomodò confeſſiones recipere, & pœnitentiam ſecundum canonicam inſtitutionem pœnitentibus deberent indicare.

13 Ventilata eſt ratio octo principalium vitiorum, vt vnuſquiſque diuerſitatem illorum ſciret, & ab illis Domino auxiliante ſe intelligerent cuſtodire, & alijs prædicare.

14 Vt epiſcopi diligentius operam dent, lectioniq; diuinæ incumbant, id eſt, canonicis libris & opuſculis patrum, & verbum Dei omnibus prædicent.

15 Vt epiſcopi ſermones & homilias ſanctorum patrum, prout omnes intelligere poſſint, ſecundum proprietatem linguę prędicare ſtudeant.

16 Vt epiſcopi & presbyteri examinent, qualiter confitentibus peccata dijudicent, & tempus pœnitentiæ conſtituant.

17 Vt epiſcopi & abbates ante ſe ioca turpia facere non permittant, ſed pauperes & indigentes ſecum ad menſam habeãt, & le ctio diuina ibi perſonet, & ſumant cibũ cum benedictione & laude Domini, ſecundùm Apoſtolum, Siue manducatis, ſiue bibitis, omnia in laudem Dei facite. 1.Cor. 10.

18 Epiſcopi & Dei miniſtri non debent comeſationibus & vinolẽtijs nimijs incumbere, ſed conſiderent ſententiam Domini, dicentis: Attendite nè grauentur corda veſtra in crapula & ebrietate. Moderatè enim cibum & neceſſarium potum ſumant, vt iuxta Apoſtolum ſobrij ſint, parati ad ſeruitiũ Domini. Luc. 21.f 1.Pet. 3.b

19 Vt epiſcopi & iudices iudicia diſcernant, quia ſunt quædam iudicanda modò, quædam Dei iudicio reſeruanda. Scriptum eſt enim: Nolite ante tempus iudicare, quoadùſquè veniat Dominus, qui & illuminabit abſcõdita tenebrarũ, & manifeſtabit conſilia cordiũ, & tunc laus erit vnicuiq; à Deo. Et illius memores ſint: In quo enim iudicio iudicaueritis, iudicabitur de vobis. 1.Cor. 4.a Math. 7.a

20 Vt preſbyteris de minore titulo ad maiorem non liceat tranſmigrare.

21 Vt quicunq; preſbyter per preciũ gradum & Eccleſiam acquiſierit, deponatur.

22 Vt à ſacerdotibus oĩs ſuſpicio mulierum funditùs eradicetur, cum quibus etiã nulla habitatio eis concedatur, præter illam quę in Nicena Synodo permittit, id eſt, matrem aut ſororem, vel eas tantùm perſonas, à quibus omnes ſuſpiciones effugiant.

23 Vt in victu vel veſtitu vel cõuerſatione abbatum, qui monachos habere cernuntur, Dei volũtas & domini Imperatoris impleatur.

24 Vt præpoſiti & uice Domini, ſecundùm regulas vel canones conſtituantur.

25 Vt monachi & canonici pleniter cõſilium habeant, qualiter Deo militare, animasque eorum meliùs valeant cuſtodire, nè propter aliquam neceſſitatem, occaſionem quærant vagandi, & inter ipſos propter hoc locus tẽtandi detur diabolo.

26 Vt monachi & canonici tabernas ad edendum vel bibendum non ingrediantur, ſicut in Concilijs Laodicenſi & Africano legitur eſſe interdictum. Laodicen. 24. & Carthagin. 3. ca. 27.

27 Vt in ciuitatibus & monaſterijs non maior numerus ſeruientium Deo mittatur, quàm poſſibilitas eis miniſtrandi fuerit.

28 Vt cupiditatis & auaritiæ malum nullatenùs ſectetur, ſicut Carthaginen. interdicit Concilium.

29 Vt monachi ad placita ſecularia nullatenùs vadant.

30 Vt nemo ſacerdotum vel monachorũ negocijs illicitis ſe implicet, quomodò ſcriptum eſt. Nemo militans Deo, implicat ſe negocijs ſecularibus. 2.Tim. 2. a

31 Vt diſcretio ſeruãda ſit inter pœnitentes, q̃ publicè & q̃ abſconsè pœnitere debẽt. Carth. 1. cap. 13 &

32 Vt turpia lucra & vſuras minimè exerceant, ſicut ipſum habet Concilium. Carth. 3. cap. 16. Et Carth. 6. cap. 17.

33 De monaſterijs puellarũ conſideran-

dum eſt, & domini Imperatoris miſericordia implorandæ, vt victum & neceſſaria à ſibi prælatis conſequi poſſint ſanctimoniales, & vitæ illarum, & caſtitas, ſecundùm fragilitatem ſexûs, diligenter prouiſa tueatur.

1. Tim. 5. a 34 Vt viduæ non ſint in deliciis, ſed (ſecundùm Apoſtolum) ſub poteſtate epiſcopi viuant, ſicut decet.

35 Vt diebus Dominicis ſecundum Domini præceptum, nulla opera ſeruilia quilibet perficiat, nec ad placita conueniat, nec etiàm donationes in publico facere præſumat, neque mercata exerceat.

36 Vt quicunque per cupiditatem & malum ingenium aliorum res ſibi acquiſierint, & pro ipſis rebus eccleſiæ illis in precaria reddiderint, & in poſtmodùm datoribus diſplicuerit, pars eccleſiæ, quod ſuum eſt, habeat: & illi quæ ſua ſunt, abſque vllius contradictione recipiant. Poſt hæc verò hi, qui hoc malum perpetrati ſunt, ſecundùm modum culpæ pœnitentiam agant, & deinceps res aliorũ cupidè & procanter recipere non præſumant, niſi tãtùm quod pro ſola eleemoſyna eis Deo dare voluerint, vel etiàm ipſas, quas donant in nomine ſuo & filiorum ſuorum, in precariam recipere voluerint.

37 Vt ſi quilibet hominum res Eccleſiæ per mendacia, vel malæ ingenia, in precariã ſibi acquirere & habere voluerit, & poſt factas precarias, eadẽ mendacia ad aures eiuſdem rectoris eccleſiæ delata fuerint: ipſa eccleſia res ſuas, quæ ei mendaciter abſtractæ fuerint, pleniter abſque vllius contradictione omnimodis recipiat. Ille verò, qui res ſuas per eadem mendacia propter cupiditatem ipſius precariæ, eidem eccleſiæ traditis, ſimili modo in ſuum recipiat dominationem.

38 Vt decimæ pleniter dentur.

39 Vt nullus homo munera pro placito requirat, aut accipere præſumat.

40 Vt pro domino Imperatore ſuaq; nobiliſſima prole, orationes & oblationes ſuper has, quæ hactenùs pro ipſis Deo omnipotenti oblatæ ſunt, augeantur, vt eos ſuis temporibus in præſenti ſeculo cum omni felicitate cuſtodiat, & in futuro cum ſanctis angelis ſuis pia miſeratione gaudentes efficiat.

41 Vt dominus Imperator, ſecundùm ſtatutum bonæ memoriæ domini Pipini, miſericordiam faciat, nè ſolidi, qui in lege habentur, per quadraginta denarios diſcurrãt, quoniam propter eos multa periuria, multique falſa teſtimonia reperiuntur.

42 Vt in ſua eleemoſyna firmiter ſtatuat, nè quilibet in ſuum pergentibus ſeruitium vllatenùs prohibere audeat manſionem, neque alijs quibus neceſſitas incumbit.

43 Vt eius magnificum & cunctis imperio eius ſuis & futuris temporibus firmetur capitulum, ſine ab anno xxx. à quo adhuc teſtes haberi poſſint, ſeu etiàm ab illo, à quo feliciſſimum regnum eius ſumpſit exordium, qualiter omnes lites & iurgia in ſua miſericordia terminum habere potuiſſent: quoniã pro talibus multa periuria, multæque diſſenſiones oriuntur in populo.

44 Vt de falſis teſtibus, eius ſimili modo piiſſimum firmetur capitulum, qualiter & hoc quod ille Bononiæ ſtatuit, firmiſſimum habeatur: & adhuc quærantur, quatenùs in ſua pijſſima miſericordia, ſi qua neceſſaria ſunt, augeantur: nè propter eorum falſa teſtimonia iniquaq; periuria, tot damna, totq; iniuſtitiæ oriantur.

Finis Concilij Rhemenſis.

STEPHANVS V. NVMERO CXXI.

ANNO CHRISTI DCCCXX CV.

STEPHANVS natione Italus, patria Romanus, ex patre Hadriano de regione viæ Latæ S. R. E. presbyter Card. IMPP. CÆS. CAROLO III. CRASSO, ET ARNVLPHO AVGG. Sedit in Petri cathedra annos ſex, & dies quatuordecim, creatus, & conſecratus IIII. Idus Maij. Sub hoc Papa Hunni gens Scythica in Pannoniam inferiorem ad conſanguineos Hungaros deſcendentes, pulſis Gepidibus, & Aduaticis ipſam occupãt, vnde infinita mala exorta. Stephanus autem Papas de quo nihil admodum memoriæ digoum adhuc repperi, vel ob temporis breuitatem vel quòd horum temporum ſcriptores deſideramus, Romæ mortuus eſt, die octo Calendas Iunij. Anno Dominicæ Natiuitatis DCCCXCI. Cadauer eius in Baſilica Apoſtolorum principis S. Petri ſepultum eſt. Sic vacauit Sancta Romana ſedes dies tantum quinque.

CONCILIVM

CONCILIVM AQVISGRANI CELEBRATVM CIRCA ANNVM DOMINI DCCCXVI.

Tempore Stephani V. Papæ, dicti IIII. & Ludouici Imperatoris I. &c.

VRbem hanc ab aquis, quarum & frigidarum, & feruidarum, non modò calidarũ, ſcaturigines apud ſe habet, nomen obtinere, & olim Aquas Traianas appellatam fuiſſe, indeq; etiamnùm, tametſi corruptiùs aliquanto, Aquiſgranum dici, & Imperatorum ibi coronandorũ honore & priuilegio, iam indè à Caroli Magni temporibus inclytam eſſe, multisq; alijs dotibus etiam hodiè pollere, & inter Moſam & Rhenũ, reſpectu Coloniæ & Leodij, propè mediam eſſe, notius eſt, quàm vt multis ea de re hic opùs ſit verbis.

Anno Domini 816

VT in nomine ſanctæ & ĩdiuidũ Trinitatis Chriſtianiſſimus ac glorioſiſſimus Rex Ludouicus ſuperno munere victor Auguſtus, anno incarnationis Domini noſtri IESV CHRISTI, DCCCXVI. indictione decima, anno ſiquidem Imperij ſui tertio, Aquiſgrani palatio generalem ſanctumq; conuocãſſet conuentum, & cœpiſſet ſecundùm ardentiſſimã erga diuinum cultum ſibi cœlitùs inſpiratam voluntatẽ, multa congrua & neceſſaria de emẽdatione ſanctæ Dei Eccleſiæ, illius videlicet amore, qui eam ſuo ſancto & precioſo redemit ſanguine, eiq; ſe adfuturum vſque ad cõſummationẽ pollicitus eſt ſeculi, ſolerter ac curioſè pertractare: eouſquè inter cætera peruentum eſt, vt eũdem ſanctum & venerabilem, Deo annuente, aggregatum conuentum cõſuleret, immò conſulendo admoneret, ſuper quibuſdam eccleſiarum præpoſitis, qui partim ignorantia, partim deſidia, ſubditorum curam paruipendebant, & hoſpitalitatem minùs iuſto diligebant, quid facto opùs eſſet. Adiunxit etiam monendo, vt quia canonicorum vita ſparſim in ſacris canonibus & in ſanctorum Patrum dictis erat indita, propter ſimplices quoſque minusq; capaces, aliquam ex eiſdem ſacris canonibus & ſanctorum Patrum dictis inſtitutionis formam, pari voto pariq; conſenſu excerperent, per quam patenter prælatorum & ſubditorum vita monſtraretur; quatenùs omnes, qui canonica cenſentur profeſſione, per viam propoſiti ſui inoffenſo greſſu incederent, & in Chriſti militia deuocius vnanimes atque concordes exiſterent. Sed vt id nutu diuino fieret, Dominum in commune humiliter exorandum præmonuit, vt ſeruorum ſuorum exorabilibus pulſatus precibus, eius admonitionem ſecundùm ſuã voluntatem fieri, ſuaque gratia eam præcedere & ſubſequi dignaretur. Ad quam etiam admonitionẽ facer cõuentus intimo gaudio repletus, expanſis in cœlum manibus, creatori omnium gratias agens benedixit: quippe qui talem * pium, tamque benignum Ec- *tam
cleſiæ ſuæ ſanctæ principem, cunctisq; eius neceſſitatibus ſapientiſſimum ac deuotiſſimum prætulerit procuratorem. Suſcipientes ergò libentiſſimè hilariterque eius ſaluberrimam multis, Deo miſerante, profuturam admonitionem, licèt pleriquæ auxiliante Deo, deuotè ac religioſè cum ſibi ſubiectis canonicam ſeruent inſtitutionem, & in pleriſque locis idem ordo pleniſſimè ſeruetur: omnium tamen id animis ſedit, vt ſecundùm eiuſdem principis admonitionem, vnà, diuino freti auxilio, & eiuſdem piiſſimi principis non modico adiuti iuuamine, eius videlicet liberaliſſima largitione, eo etiam libro rum præ manibus habentes, ex canonica authoritate & ſanctorum Patrum dictis, veluti ex diuerſis pratis quoſdã floſculos carpentes, hanc inſtitutionis formam excerperent, & canonicis obſeruandam conferrent: vt quorum fortè labore, ob tarditatem ingenij ſeu inopiam librorum, ſparſim digeſta difficilè compræhendi poſſet, ſolerti ſtudio in eodem opere breuiter cõgeſta, valdè perfacilè ab his reperiri poſſet, per quã (vt præmiſſum eſt) & prælati recto tramite incederent, & ſubditis normam viuẽdi abſque ignorantiæ obſtaculo ſalubriter noſſent præbere. Vigilanti ergò ſtudio eandem inſtitutionis formam colligere ſtuduerunt, in qua pleniſſimè continetur, qualiter & prælati viuere, & ſubiectos regere, eisq; eccleſiaſticos ſumptus adminiſtrare, & in Dei ſeruitio cõſtringere, benè operantes quoſque ad meliora prouocare, proteruos quoſque & negligentes debeant corripere. Cùm igitur huius inſtitutionis formam coram memoratu glorioſo principe prolatam, later conuentus laudibus extuliſſet, & eccleſiaſtica authoritate fulciri, laudeq; dignam, & ſanctæ Eccleſiæ vtiliſſimã atque profiçuam conſona voce prædicaret, nihilque in ea reprehen-

Matt. 28.

præhensionis ab his qui sanum sapiunt, reperiri posse profiteretur, ab eodem victoriosissimo principe & ab omnibus qui aderãt, DEO GRATIAS, acclamatum est. Nec immeritò: quippe qui & occulta sua dispensatione, & gratissima inspiratione, præfatum principem, vt id fieri moneret, compulit, & ac effectum perduceretur, miserando adiuuit. Proindè omnium sententia statutum est ab omnibus, qui in canonica professione Domino militant, hanc institutionis formã tot ecclesiasticorum virorum vigilanti studio congestam, dignisque præconijs laudatam, iuxta virium possibilitatem modis omnibus obseruandam, quatenùs hanc siue aliarum scripturarum sanctarum documenta sedula meditatione perlegentes, & prælati & subditi vocatione, qua vocati sunt ope diuina adminiculati, infatigabiliter ambulent, & pro tam pijssimo principe, qui ob lucrum animarum hoc sacrum & venerabile Concilium ad hanc formam congerendã & statuendam salutiferis admonitionibus excitauit, modernis futurisque temporibus Dei immensam clementiam iugiter exorẽt. Nã & in altero libello idem sacer cõuentus eodem religiosissimo Augusto monente, quandam institutionis formulam ex sanctorum patrum dictis studiosè excerpsit, & in vnum breuiter satisque congruenter congessit, & sanctimonialibus canonicè degentibus tenendam percensuit. In qua continetur, quales eis abbatissæ præferendæ sint, qualiter eisdem sanctimonialibus infra claustra monasterij viuendum. quid à prælatis stipendiorum dandum, quibus documentis & virtutũ instrumentis exorandę sunt quatenùs hac formula viuendi inspecta, & Deo sibi adiutorium præbente, humiliter susceptа, & efficaciter impleta, cum bonorum operum lampadibus venienti sponso apparere, atque eius thalamum ingredi mereant.

Mat. 25.

INCIPIVNT CAPITVLA.

1 Isidori de tonsura.
2 Eiusdem de Ostiarijs.
3 Eiusdem de Lectoribus.
4 Eiusdem de Exorcistis
5 Eiusdem de Acolytis.
6 Eiusdem de Subdiaconibus.
7 Eiusdem de Diaconibus.
8 Eiusdem de Presbyteris.
9 Eiusdem de Sacerdotibus.
10 Excerptum Hieronymi, ex Epistola ad Titum, de episcopis.
11 Eiusdem ad Oceanum, de episcopis.
12 Augustini de Pastoribus.
13 Gregorij de Pastoribus animarũ, quales in Ecclesia eligi debeant.
14 Eiusdẽ, vt indigni & imperiti ad pastorale magisteriũ accedere non præsumãt.
15 Isidori de indignis præpositis.
16 Eiusdem de indoctis præpositis.
17 Gregorij de his, qui in regimine prodesse possunt, sed idem officium per quietem propriam refugiunt.
18 Isidori de præpositis Ecclesiæ.
19 Prosperi, quòd sacerdotes sancti cõtemplatiuæ vitæ participes fieri possunt.
20 Isidori de doctrina & exemplis præpositorum.
21 Gregorij de humilitate præpositorum.
22 Isidori de humilitate præpositorum.
23 Eiusdem de doctrinæ discretione.
24 Gregorij, qualiter prælati subiectos doceant, ac semetipsos discreta circunspectione præuideant.
25 Isidori de doctorum silentio.
26 Prosperi, q̃ nihil prosit sacerdoti, etiãm si benè viuat, modò malè viuentes tacendo non arguat.
27 Gregorius de pastoribus non rectè gradientibus.
28 Prosperi de negligentia sacerdotis, qui doctrinæ suæ agendo contraria, personam non potest implere doctorum.
29 Isidori, de his qui benè docent, & malè viuunt.
30 Eiusdem de exemplis prauorum sacerdotum.
31 Eiusdem de præpositis carnalibus.
32 Prosperi luctuosa descriptio carnaliter viuentium sacerdotum.
33 Isidori de iracundis doctoribus.
34 Gregorij de zelo pastoralis officij erga subditos.
35 Prosperi, q̃ sacerdotes nihil proprium habeant, ecclesię facultates quoquè tãquàm communes quomodò administrarunt, Deo rationem reddituri sint.
36 Isidori de disciplina sacerdotum in his qui delinquunt.
37 Gregorij de collata episcopis potestate ligandi atque soluendi.
38 Eiusdem de episcopis, qui pro ordinatione sacerdotij munera libenter accipiunt.

CAPITVLA CANONVM.

39 De subintroductis mulieribus.
40 De clericis vinitas accipientibus.
41 De priuilegijs presbyterorum.
42 De excommunicatis.
43 Quòd non oporteat demigrare.
44 Non transmigrandum de ciuitate in ciuitatem.
45 De his qui in ecclesijs, in quibus promoti sunt, minimè perdurarunt.
46 De flectendo genu.
47 De damnatis & ministrare tentantibus.
48 De clericis damnatis.
49 De peregrinorum susceptione.
50 Quòd non liceat clerico, viduatarum ciuitatum ecclesijs ministrare.
51 Quòd non oporteat clericos sinè commendatitijs mitti.

52 Quòd

Digitized by Google

52 Quòd ſinè literis ſacro myſterio ſeruiẽtes proficiſci non debeant.
53 De clericis à communione ſummotis, ab alio Epiſcopo non recipiendis.
54 Si quis excommunicatus ante audientiã communicare præſumpſerit, ipſe in ſe damnationem protulit.
55 De non ſolicitandis clericis alienis.
56 Si qui clerici ab epiſcopis ſuis promoti, contempſerint: nec illic maneant, vndè recedere noluerunt.
57 De his, qui ſemel legerint in eccleſia, ab alijs non poſſe promoueri.
58 Vt nullus alienum clericum ſolicitare vel tenere præſumat, non præueniente ſui epiſcopi conſenſu.
59 Vt in eccleſijs minimè conuinia celebrentur.
60 Quòd nullus Eccleſiaſticorum in tabernis comedere præſumat.
61 De auaritia & inordinata cupiditate clericorum.
62 Quòd vſuram nec clerici exigere debẽt, ſed nec laici Chriſtiani.
63 De clericis eſum carniũ diffugientibus.
64 De numero certo diaconorum.
65 De his, qui abominantur eos, qui carnibus veſcuntur.
66 De his, quæ in vſus pauperum conferantur.
67 De his, quæ pro virginitate ſuperbiunt.
68 De his, qui Dominica die ieiunant, tanquàm nihil præ cæteris differente.
69 De his, qui eccleſiaſtica ieiunant abſque neceſſitate diſſoluunt.
70 De his, qui ſe à perceptione ſanctæ communionis auertunt.
71 De his, qui præter conſcientiam ſuorũ epiſcoporum, in aliis parochiis commorantur.
72 De clericis & laicis excommunicatis.
73 De epiſcopis & clericis adeuntibus Imperatorem.
74 De damnatis epiſcopis &c. vt ſuprà.
75 Vt hi, qui in ſacro ſeruiunt, vſuras non exigant.
76 De his, qui debeant in pulpito pſallere.
77 De honore, quem presbyteris diaconi, qui ſub ipſis ſunt, debeant exhibere.
78 Quòd ſubdiaconi non benedicant, nec benedictionem tribuant.
79 De exorciſtis, qui non ſunt ab epiſcopis ordinati.
80 In eccleſia prandia fieri non debent.
81 Quòd præter epiſcopi conſcientiam, clericus proficiſci non debeat.
82 Vt ad ſacrarium nõ introeant mulieres.
83 Non licere clericis ludicris intereſſe ſpectaculis.
84 Oblationes in domibus offerri nõ oportere.
85 De clericis & monachis non permanentibus in ſuo propoſito.
86 Quòd non oporteat clericos habentes aduersùs inuicèm negocia, relinquere ſuum proprium epiſcopum, & ad ſecularia iudicia conuocari.
87 Quòd clerici non tranſmigrent.
88 Quòd non liceat clericis, poſt mortem ſui epiſcopi res ad eum pertinentes diripere.
89 Si quis clericorũ pauper promotus, poſteà in ordine aliquid habuerit, eccleſiæ poteſtati ſubiiciat.
90 Vt clerici tabernas non ingrediantur.
91 Vt alienus clericus minimè ſuſcipiatur ab alio.
92 Vt clericus nec ſuo, nec alieno nomine fœnus exerceat.
93 Vt clerici nullas negociationes inhoneſtas, aut turpia lucra ſectentur.
94 Hieronymi presbyteri ex epiſtola ad Nepotianum de vita clericorum.
95 Eiuſdem ex epiſtola ad Paulinum de inſtitutione clericorum.
96 Eiuſdem ex epiſtola ad Ruſticum.
97 Eiuſdem ex epiſtola ad Heliodorum, quid diſtet inter monachum & clericum.
98 Eiuſdem ex epiſtola ad Oceanum de vita clericorum.
99 Iſidorus de clericis.
100 Idem de regulis clericorum.
101 Idem de generibus clericorum.
102 Gregorij excerptum, quales oporteat clericos eſſe.
103 Eiuſdem de ſubditis bonis ſub paſtorali regimine conſtitutis.
104 Iſidori de ſubditis.
105 Gregorij de inuidis vel proteruis.
106 Proſperi, quòd ſecundùm ſermonem prophetæ culpa ſua pereant, qui facerdotum increpationes peruerſa voluntate contemnunt.
107 Eiuſdem, cum quo damno animæ ſuæ ab eccleſia, quæ pauperes paſcit, accipiunt illi, qui ſibi de ſuo ſufficiunt.
108 Eiuſdem, qui ſint, qui etiàm cum profectu animæ ſuæ opibus ſuſtentantur eccleſiæ.
109 Eiuſdem, quid facere debeant clerici, quorum infirmitas non poteſt ſua contemnere.
110 Eiuſdem, quæ ſint vera gaudia vel veræ diuitiæ, & quid impedimenti afferant bona præſentia amatoribus futurorum.
111 Qualiter intelligitur, quia dicit Apoſtolus, Qui in ſacrario operantur, quæ de ſacro ſunt, edunt. 1. Cor. 9.
112 Auguſtinus de vita & moribus clericorum.
113 Idem de eodem, vt ſuprà.
114 Quæ præcepta ſpecialiter monachis, quæ generaliter cæteris conueniant Chriſtianis.

115 Quòd

Idem de Lectoribus. Cap. 3.

Isidorus vbi sup. c. 12.

LEctorum ordo, fortasse & initium à prophetis accepit. Sunt igitur lectores, qui verbum Dei prædicant, quibus dicitur: Esa. 58.a Clama, nè cesses, quasi tuba exalta vocem tuam. Isti quippe dum ordinantur, primùm de eorum conuersatione episcopus verbum facit ad populum, deindè coram plebe tradit eis codicem apicum diuinorum, ad Dei verbum annunciandum. Qui autem ad huiusmodi prouehitur gradum, iste erit doctrina & libris imbutus, sensuumque ac verborum scientia perornatus, ità vt distinctionibus sententiarum intelligat, vbi finiatur iunctura, vbi adhuc pendeat oratio, vbi sententia extrema claudatur. Sicq; expeditus, vim pronunciationis tenebit, vt ad intellectum omnium mentes sensumque promoueat, discernendo genera pronunciationum, atque exprimendo omnium sententiarũ proprios affectus, modò indicantis voce, modò dolentis, modò increpantis, modò exhortantis, siue his similia, secundùm genus proprię pronunciationis, in quo magis illa ambigua sententiarum adhibenda cognitio est. Multa enim in scripturis sunt, quæ nisi proprio modo pronuncientur, & in contrariam* recedunt sententiam, sicuti est: Quis accusabit aduersus electos Dei? Deus qui iustificat? Quod si confirmatiuè, non seruato genere pronunciationis suę, dicatur, magna peruersitas oritur. Sic ergo pronunciandum est, ac si diceret: Deus ne qui iustificat? Subaudiur, Non Necessàrium est ergo, in tantis rebus scientiæ ingenium, quo propriè singula conuenienterque pronuncientur. Propterea & accentuum vim oportet Lectorem scire, vt nouerit, in qua syllaba vox protendatur pronunciantis. Plerunquè enim imperiti lectores in verborum accentibus errant, & solent nos ridere* imperiti hi, qui videntur habere notitiam, detrahentes & iurantes penitus nos nescire quod dicimus. Porrò vox lectoris, simplex erit & clara, ad omne pronunciationis genus accommodata, plena succo virili, agrestem & subrusticum effugiens sonum, non humilis, nec adeò sublimis, non fracta vel tenera, nihilque femineum sonãs, neque cum motu corporis, sed tantùm cum grauitatis specie. Auribus enim & cordi cõsulere debet lector, non oculis, nè potius ex seipso eos spectatores, magis quàm auditores faciat. Vetus opinio est, lectores pronunciãdi causa præcipuam curam vocis habuisse, vt exaudiri in tumultu possint. Vndè & olim lectores, præcones vel proclamatores vocabantur.

*recidunt Rom.8.f

*imperitia.

Idem de exorcistis. Cap. 4.

Isidorus vbi supra c.13.

IN ordine & ministerio ecclesię, decet esse exorcistas secundùm officia, quæ in templo Salomonis erant disposita, quæque posterius sunt ab Esdra disperita. Et inuenimus, eos, quos Esdras actores memorat templi tunc, nunc esse exorcistas in Ecclesia Dei. Fuerunt enim sub Esdra actores templi, seruorum Salomonis filij, qui actum templi totius sub cura sua haberent, ac sacris oblationibus deseruirent. Et cùm fuissent ex ordine & ministerio templi, lõgè fuerunt ab officio altaris DEI, quia nec psalmistis, nec ostiariis, nec sacrorũ seruis attingere licebat munera altaris. nisi tãtummodò Leuitis. Quid ergò est? Nullã aliam curam habebant actores templi, nisi ad sarta tecta facienda, aut quæcunque fuissent veterata in ædificatione templi, aut delapsa, per eosdem actores de thesauris Dominicis reficerentur, atque excolerentur. Ergò actores templi, exorcistæ sunt in populo DEI. Quomodò enim actor prudens & bonus scit, quis sit Domini sui census & omnis substantiæ modus, & redigit apud se totius possessionis instrumenta originalia, sic & exorcista redigit in suam diligentiam totius regni Domini secreta, vt memoriæ mandet descripturarum sacramẽtis, vndè exerceat scilicet donum, quod illi est ab spiritusancto concessum, secundùm Apostoli præconium. exorcistas enim memorat Apostolus, cùm dicit: Nunquid omnes dominationes habent curationum? Hi enim cùm ordinantur, sicut ait canon, accipiunt de manu episcopi libellum, in quo scripti sunt exorcismi: accipientes potestatem imponendi manus super energumenos siue catechumenos.

1.Esd.2.e

1.Cor.12.d Carthag. conc.4. Et di. 23. Exorcistæ cum.

Idem de Acolytis. Cap. 5.

Isidorus Etymologiarũ li.7. cap.12.

AColyti Græcè, Latinè ceroferarij dicuntur, à deportandis cereis, quando legendum est Euangelium aut sacrificium offerendum. Tunc enim accenduntur luminaria ab eis, & deportantur, non ad effugandas tenebras, dum soleo tempore ruitet, sed ad signum lætitiæ demonstrandum, vt sub typo luminis corporalis illa lux ostendatur, de qua in Euangelio legitur: Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.

Ioan. 1.a

Idem de subdiaconibus. Cap. 6.

Isidorus vbi supra d officijs, cap.10. 1.Esd.2.c & 8.c

SVbdiaconi, qui apud Græcos hypodiaconi vocantur, in Esdra inueniuntur, appellanturque ibi Nathinnæi, id est, in humilitate Domino seruientes. Ex eorum ordine fuit ille Nathanael, qui in Euangelio Ioannis diuina proditione commonitus, Saluatorem meruit confiteri, quique etiàm ad primum diuinitatis indicium fidelis emituit, protestante Domino ac dicente: Ecce verè Israelita, in quo dolus non est. Denique* isti oblationes in templo Domini suscipiunt

Ioan.1.f

Ibidem § *vir

à populis,

à populis, isti officijs obediunt Leuitarum, isti quoquè vasa corporis & sanguinis Christi diaconibus ad altaria Domini offerunt. De quibus quidem placuit patribus, vt quia sacra mysteria contrectant, casti & continentes sint ab vxoribus, & ab omni carnali immunditia liberi, iuxta quod illis Propheta dicente iubetur: Mundamini, qui fertis vasa Domini. Hi igitur cùm ordinantur, sicut Sacerdotes & Leuitæ manûs impositionem non suscipiunt, sed patenam tantùm & calicem de manu Episcopi, & ab archidiacono scyphum aquæ cum aquamanili, & manutergium accipiunt.

Carth. Cõci. 4. Et in decr. 23. dist. Subdiaconus cùm ordi.

Esaiæ 52.a

Idem de Diaconibus. Cap. 7.

Isidorus vbi supra. cap. 8.

Diaconorum ordo, à tribu Leui accepit exordium. Præcepit enim Dominus Mosi, vt per ordinationem Aaron sacerdotis & filiorum eius, rursùs Leui tribus in diuini cultûs ministerio ordinarentur, & consecrarentur Domino pro omnibus primogenitis, & seruirent pro Israel coram Aaron & filijs eius in tabernaculo Dei, excubantes in templo die ac nocte, ipsíque gestarent arcam & tabernaculum & omnia vasa eius, & in circuitu tabernaculi castra ipsi constituerent, & in promouendo tabernaculo ipsi deponerent, rursùs ipsi componerent. A viginti quinque annis & suprà, in tabernaculo seruire ipsis mandatum est. Quam regulam sancti patres & in nouo Testamento, constituerunt. In Euangelio autem primordia eorum & in Actibus Apostolorum ità legantur: Cõuocantes autem 12. Apostoli multitudinem discipulorum, dixerunt: Non est æquũ, nos relinquere verbum Dei, & ministrare mensis. Quid ergò est, fratres? Considerate ex vobis viros boni testimonij septem, plenos spiritu sapientiæ, quos constituamus in hanc rem. Nos verò erimus orationi & ministerio sermonis instantes. Et placuit hic sermo coram multitudine. Et elegerunt statim Stephanum, virum plenum fide & Spiritu sancto, & Philippum, & Procorum, & Nicanorem & Timonem, & Parmenam, & Nicolaum aduenam Antiochenum. Hos statuerunt ante Apostolos. Et cùm orâssent, imposuerunt illis manus, verbumque Dei crescebat, & multiplicabatur numerus credentiũ. Ex hinc iam decreuerunt Apostoli vel successores Apostolorum, per omnes ecclesias vij. diaconos ordinandos esse, qui sublimiori gradu cæteris proximè circa aram * Christi, quasi colũnæ altaris, assisterent, & nõ sinè aliquo septenarij numeri mysterio. Hi enim sunt, quos in Apocalypsi legimus, 7. Angeli, tubis canentes. Hi sunt 7. candelebra aurea, hi voces tonitruorũ. Ipsi enim clara uoce in modũ pconis admonent cũctos, siue in otãdo, siue in flectendo genua, siue in psallẽdo, siue in lectionibus audiendis. Ipsi etiam, vt aures habeamus ad Dñm clamant: Ipsi quoquè euangelizant: sinè ipsis sacerdos nomen habet, officiũ non habet. Nam sicut in sacerdote consecratio, ità in ministro dispensatio sacramenti est. Ille orare, hic psallere mãdat: Ille oblata sanctificat, hic sanctificata dispensat. Ipsis etiàm sacerdotibus propter præsumptionem non licet de mensa Domini tollere calicem, nisi eis traditus fuerit à diacono. Leuitæ inferunt oblationes in altaria, Leuitæ componunt mensam Domini, Leuitæ operiunt arcam testamenti. Nõ enim omnes vident alta mysteriorum, quæ operiuntur à Leuitis, nè uideant, qui videre non debent: & sumant, qui seruare non possunt. Qui propterea altari albis induti assistunt, vt cœlestem vitam habeant, candidíque ad hostias & immaculati accedant, mundi scilicet corpore, & incorrupti pudore. Tales enim decet Dominum habere ministros, qui nullo carnis corrumpantur contagio, sed potiùs puri eminentia castitatis splendeant. Quales autem diaconi ordinentur, Apostolus Paulus plenissimè scribit ad Timotheũ. Nam cùm premisisset de sacerdotũ electione, continuò subiunxit: Diacones similiter irreprehensibiles, hoc est, sinè macula sicut episcopi, pudici vtique, id est, à libidine continentes, non bilingues, scilicet nè conturbẽt habentes pacem. Non multo vino deditos: quia ubi ebrietas, ibi libido dominatur & furor. Non turpe lucrum sectantes, nè de cœlesti * mysterio lucra terrena sectẽtur. Est quoquè turpis lucri appetitio, plùs de præsentibus quàm de futuris cogitare. Post hæc subiecit: Hi autem probentur primùm, & sic ministrent, nullum crimen habentes. Hi utiquè sicut Episcopi, ante ordinationem probari debent, si digni sint, & sic postea ministrare.

Cõc. Arelaten. 3. cap. 1.

Actor. 6.a

* Dei

Apoc. 8.b & 1. c 10.a

1. Tim. 3.a

* ministerio

Ibidem. b

Item de presbyteris. Cap. 8.

Isidorus vbi supra, cap. 7.

Presbyterorum ordo, exordium sumpsit (vt dictum est) à filijs Aaron. Qui enim sacerdotes uocabantur in ueteri testamento, hi sunt, qui nunc appellantur presbyteri. Et qui nuncupabantur Principes Sacerdotum, nunc Episcopi nominantur. Presbyteri autem interpretantur seniores, quia seniores ætate, Græci presbyteros uocant. His enim, sicut Episcopis, dispensatio mysteriorum Dei commissa est, Præsunt enim Ecclesiæ Christi, & in confectione Dominici corporis & sanguinis, consortes sunt cum Episcopis. Similiter & in doctrina populorum, & in officio prædicandi: ac solùm propter authoritatem summo sacerdoti clericorum ordinatio & consecratio reseruata est, nè à multis disciplina Ecclesiæ vindicata, concordiam solueret, scandala generaret: Nam Paulus Apostolus eosdem presbyteros, vt verè sacerdotes, sub nomine Episcoporum ità adseuerat, loquens ad

Titum:

Digitized by Google

Tit.1.b Titum:Huius (inquit) rei gratia reliqui te Cretæ,vt ea quæ deſunt,corrigas, & conſtituas per ciuitates presbyteros, quemadmodùm ego tibi diſpoſui. Si quis ſinè crimine eſt,vnius vxoris vir,filios habens fideles, nõ in accuſatione luxuriæ, aut non ſubditos. Oportet enim epiſcopum ſinè crimine eſſe. Qua ſententia oſtendit, etiàm presbyteros ſub Epiſcoporum nomine taxari. Vndè & ad
1. Tit.3.a Timotheum de ordinatione Epiſcopi & diaconi ſcribens,de presbyteris omninò tacuit, quia eos in Epiſcoporum nomine compræhendit. Secundus enim primo cõiunctus eſt gradus,ſicut & ad Philippenſes epiſcopis & diaconibus ſcribit, cùm vna ciuitas plures
Acto.20.f epiſc.habere non poſſit: Et in actibus Apoſtolorum presbyteros Eccleſiæ, iturus Hieroſolymam,congregauit, quibus inter cætera dicit,Videte gregem, in quo vos Spiritus ſanctus epiſcopos ordinauit. Vndè etiàm ta-
Tit. 1.d les in Eccleſia presbyteros conſtituendos eſſe ſicut epiſcopos, & Apoſtolus Paulus ad Titum loquitur,& canones ipſi teſtantur. Presbyteros autem merito & ſapientia dici', non ætate. Nam & Moſi præcipitur, vt eligat
Pro. 20. d presbyteros. Vndè & in Prouerbijs dicitur: Gloria ſenum canicies. Quæ eſt hæc canicies? Haud dubium,quin ſapientia, de qua ſcriptum eſt: Canicies hominum, prudentia
Sap.4.b c eſt. Cumque nongentos & ampliùs annos ab Adam vſque ad Abraham, vixiſſe homines legerimus: nullus alius primus appellatus eſt presbyter,ideſt ſenior,niſi Abraham, qui multò paucioribus annis vixiſſe cõuincitur. Non ergò propter decrepitam ſenectutem, ſed propter ſapientiam, presbyteri nominãtur. Quod ſi ità eſt, mirum cur inſipientes conſtituantur.

Idem de ſacerdotibus. Cap. IX.

VEniamus ergò nunc ad ſacratiſſimos ordines,& ſingulariter demõſtremus. quod eſt ſacerdotij fundamentum, vel quo authore pontificalis ordo adoleuit in ſeculo.
Iſidorus vbi ſuprà, cap.6. Initium quidẽ ſacerdotij, Aaron fuit,quanquàm & Melchiſedech prior obtulerit ſacrificium,& poſt hunc Abrahã, Iſaac, & Iacob. Sed iſti ſpontanea voluntate, non ſacerdotali authoritate,iſta fecerunt. Cæterùm Aaron primus in lege ſacerdotale nomen accepit, primusq, pontificali ſtola indutus, victimas obtulit,iubente Domino,ac loquente ad Mo
Exo. 29.a ſen: Accipe(inquit) Aarõ & filios eius, & applicabis ad oſtium tabernaculi teſtimonij. Cumq; lãueris patrem cum filijs aqua, indues Aaron veſtimentis ſuis .i.linea,& tunica,& ſuperhumerali,& rationali, quod conſtringes balteo. Et pones tiaram in capite eius, & laminam ſanctam ſuper tiaram, & oleum vnctionis fundes ſuper caput eius,atque hoc ritu conſecrabitur. Filios quoquè illius applicabis,& indues tunicis lineis, cingesq; balteo Aaron,ſcilicet & liberos eius,& impones eis mitras, eruntq; ſacerdotes mei religione perpetua. Quo in loco cõtemplari oportet Aaron ſummum ſacerdotem, i. Epiſcopũ fuiſſe, & filios eius presbyterorũ figuram prẽmoniſtraſſe,Fuerunt.n.filij Aarõ & ipſi ſacerdotes,quibus meritò adſtare debuiſſent Leuitæ ſicut ſummo ſacerdoti. Et hoc fuit inter Aaron ſummũ ſacerdotem, & inter filios eiuſdẽ Aaron,qui & ipſi ſacerdotes erant,ꝙ Aaron ſuper tunicam accipiebat podẽrem & ſtolam ſanctam, & coronam aureã,mitram,& zonam eureã,& ſuperhumerale,& cętera,quę ſuprà memorata ſunt: Filij aũt Aaron ſuper tunicas lineas cincti tantummodò, & tiarati adſtabant ſacrificio Dei. Sed forſitan quæritur & hoc, cuius figuram faciebat Moſes. Si enim Araon filij, presbyterorum figurã faciebant, & Aaron, ſummi ſacerdotis,id eſt,epiſcopi, Moſes cuius?Indubitanter Chriſti, Et verè per omnia Chriſti:quia fuit ſimilitudo mediatoris Dei, qui eſt inter Deũ & hominẽ Ieſus Chriſtus, qui eſt verus dux populorũ, verus princeps ſacerdotum,& Dns pontificũ, cui eſt gloria & honor in ſecula ſeculorum,Amen. Hactenùs de primordijs ſacerdotalibus in veteri teſtamento. In nouo autem teſtamento poſt Chriſtum ſacerdotalis ordo à Petro Apoſtolo cœpit. Ipſi enim primùm datus eſt pontificatus in Eccleſia Chriſti. Sic.n. loquitur ad eum Dominus: Tu es (inquit) Petrus, & ſup Matt.16.e hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, & portę inferi non præualebunt aduersùs eã, & tibi dabo claues regni cęlorum. Hic ergò ligandi ſoluendiq́ue poteſtatem primus accepit, primusq́ue ad fidem populum virtute ſuæ prædicationis adduxit. Siquidem & cæteri Apoſtoli cum Petro par conſortium honoris & poteſtatis acceperunt. Qui etiàm in toto orbe diſperſi, Euangelium prædicauerunt. Quibusq́ue decedentibus ſucceſſerunt Epiſcopi, qui ſunt conſtituti per totum mundum in ſedibus Apoſtolorum, qui non iam ex genere carnis & ſanguinis eligũtur, ſicut primùm ſecundùm ordinem Aaron,ſed pro vniuſcuiuſque vita meritoq;, quod in eum gratia diuina contulerit. Sicut etiàm ad Heli Dominus prænunciauit, dicens: Hęc dicit Dominus Deus Iſrael: Dixi, 1.Reg.2.f domus tua & domus patris tui permanebũt coram me vſque in æternum. Et nunc dicit Dominus,Nequaquàm, ſed glorificãtes me glorificabo. Qui autem me ſpernit, ſpernetur. Quatuor enim ſunt genera Apoſtolorum: Vnum à Deo tantùm,vt Moſes:alterũ per hominem & Deum,vt Ioſue: tertiũ tantùm p hominem, ſicut his temporibus multi fauore populi & poteſtatum in ſacerdotium ſubrogantur. Quartum autem genus ex ſe eſt,ſicut pſeudo prophetarum & pſeudo Apoſtolorum. Quid eſt autem nomen Apoſtolorũ?Apoſtoli, in Latina lingua miſ-

ſi interpretãtur, quia ipſos miſit Dominus euangelizare ad illuminationem omnium populorum. Epiſcopus autem (vt quidam prudentium ait) nomen eſt operis, non honoris. Græcum eſt enim, atque indè dictum vel ductum vocabulum, quòd ille, qui præficitur, ſuperintendit, curam ſcilicet ſubditorum gerens. ἐπὶ quippe ſuper, σκοπὸς verò, intentio eſt. Ergò epiſcopos Latinè ſuperintendentes poſſumus dicere, vt intelligat, non ſe eſſe epiſcopum, qui præeſſe dilexerit, non prodeſſe: Quòd verò per impoſitionem manûs à præcelſoribus Dei ſacerdotibus Epiſcopi ordinantur, antiqua eſt inſtitutio. Iſaac autem Patriarcha ſanctus, ponens manum ſuam ſuper caput Iacob, benedixit ei. ſimiliter & Iacob filijs ſuis benedictionem dedit. Sed & Moſes ſuper caput Ioſuæ manum ſuam imponens, dedit ei ſpiritum virtutis & ducatûs in populo Iſrael: Sic & ſuperimpletor legis & prophetarum Dominus noſter Ieſus Chriſtus, per manûs impoſitionem Apoſtolos benedixit, ſicut in Euangelio Lucæ ſcriptum eſt: Et perduxit illos trans Bethaniam, & eleuauit manus ſuas, & benedixit * eos. Factumque eſt, cùm benedixiſſet illis, diſceſſit ab eis, & ipſi reuerſi ſunt Hieruſalem cum gaudio magno. Et in actibus Apoſtolorum ex præcepto ſancti ſpiritûs, Paulo & Barnabæ ab Apoſtolis manus impoſita eſt in Epiſopatũ, & ſic miſſi ſunt ad euangelizandum. Quòd autem à triginta annis ſacerdos efficitur, ab ætate ſcilicet Chriſti ſumptum eſt, ex qua idem exorſus eſt prædicare. Hæc enim ætas profectu iam non indiget parũulorum, ſed perfectionis vi plena eſt & robuſta, & ad omne diſciplinæ ac magiſterij exercitium præparata. Quòd verò vnius virginalis matrimonij ſint, qui eliguntur in ordine pontificatûs, & in veteri lege mandatum eſt, & pleniùs ſcribit Apoſtolus, dicens: Vnius vxoris virum. Sacerdotem quærit Eccleſia, aut de monogamia ordinatum, aut de virginitate ſanctũ. Porrò, quòd Epiſcopus non ab vno, ſed à cũctis comprouincialibus Epiſcopis ordinatur, ideò eſt inſtitutum, nè in eo aliquid contra fidem Eccleſiæ, vnius tyrannica authoritas moliretur. Propereà ab omnibus conuenientibus cõſtituitur, ac nõ minùs quàm à tribus præſentibus, cæteris tamen conſentientibus teſtimonio literarum. Huic autẽ, dum conſecratur, datur baculus, vt eius indicio ſubditam plebem vel regat, vel corrigat, vel infirmitates infirmorum ſuſtineat. Datur & annulus propter ſignum pontificalis honoris, vel ſignaculum ſecretorum. Nam multa ſunt, quæ ab oculis carnalium minusque intelligentium occultantes ſacerdotes, quaſi ſub ſignaculo condunt, nè indignis quibuſque ſacramenta Dei aperiantur. Iam verò quod ſeculares viri nequaquã ad miniſterium Eccleſiæ adhibeantur, eadem authoritas Apoſtolica docet, & dicit: Manus citò nemini impoſueris. Et iterùm: Nõ neophytum, nè in ſuperbiam elatus, putet ſe nõ tam miniſterium humilitatis, quàm adminiſtrationem ſecularis poteſtatis adeptum, & in condemnationem ſuperbiæ, ſicut diabolus, per iactantiam deijciatur. Quomodò enim valebit ſecularis homo ſacerdotij magiſterium adimplere, cuius nec officium tenuit, nec diſciplinam cognouit? Aut quid docere poterit, cùm ipſe non didicerit? Nunc verò cernimus, ſæpè plurimos ordinationem talibus facere: nec eligunt, qui Eccleſiæ proſint, ſed quos vel ipſi amant, vel quorũ ſint obſequijs deliniti, vel pro quibus maiorum quiſpiam rogauerit: & (vt deteriora dicam) qui, vt ordinarentur, muneribus impetrãrunt. Taceo de reliquis. Alij ſucceſſores filios vel parentes faciunt, & conantur poſteris præſulatûs relinquere dignitatem, cùm hoc nec Moſes amicus Dei facere potuit, ſed Ioſue de alia tribu elegit, vt ſcirem* principatum in populo non ſanguine defendendum eſſe, ſed merito vitæ. Interdùm autem & iuxta meritum plebium eliguntur perſonæ rectorum: vndè nouerint populi ſui fuiſſe meriti, regimen peruerſi ſuſcepiſſe pontificis. Quòd autem is, qui poſt baptiſmum aliquo peccato mortali corruptus, ad ſacerdotium non * prouehatur, lex ipſa teſtatur. Moſes enim in lege præcepit ſacerdotibus, nè aliquod pecus vitiatum ad aram Dei offerant. Quod ipſum poſteà offerentibus ſacerdotibus Iſrael, per Malachiam improperauit Deus, dicens: Vos, ſacerdotes, qui polluiſtis nomen meum, & dixiſtis: In quo polluimus illud? Offerentes ſuper altare meum panem pollutũ, & offerebatis cęcum & languidum, nónne malum eſt? Vndè & in Numeris vitula rufa, cuius cinis expiatio populi eſt, non aliter iubetur offerri ad altare Domini, niſi quæ terrena opera non fecerit, iugumque delicti non traxerit, nec vinculis peccatorum fuerit alligata. Sed quid plura ſubijciamus? Si enim is, qui iam in Epiſcopatu vel presbyterio poſitus, mortale aliquod peccatũ admiſerit, retrahitur: quanto magis ante ordinationem, ſi peccator inuentus eſt, cauendum vt non ordinetur? Quapropter quia lex peccatores à ſacerdotio remouet, conſideret ſe vnuſquiſque, & ſciens, quia pocentes potenter tormenta patientur, retrahat ſe ab hoc non tam honore quàm onere, & aliorum, qui digni ſunt, locum iam non ambiat occupare. Qui enim erudiendis atque inſtituendis de virtute populis præeris, neceſsè eſt, vt in omnibus ſanctos ſit, & in nullo reprehenſibilis habeatur. Qui enim alium de peccatis arguit, ipſe à peccato debet eſſe alienus. Nam qua fronte ſubiectos arguere poterit, cùm ipſi ſtatim poſſit correptus ingerere, Antè doce te, quæ recta ſunt, epiſcope? Quapropter, qui negligit

Auguſt. de ciuit. Dei lib. 19. capit 19.

Gen. 27. d & 28. a
Gen. 48. c
Nu. 27. d

Lucæ 24.

Acto. 13. a

Lucæ 3. c

1. Tim. 5. a
Tit. 1. b

1. Tim. 5. d
Ibidem. b

Nu. 27. d

* Promoueatur, Leui. 21.

Mala. 1. b

Num. 19. a

Medice, cura teipſum.

git recta facere, desinat & recta docere.
*Primùs * Priùs quippe semetipsum corrigere debet, qui alios ad benè viuendum admonere studet, ità vt in omnibus semetipsum formam viuendi præbeat, cunctosq; ad bonum opus & doctrina & opere prouocet. Cui etiàm scripturarum scientia necessaria est: quia si episcopi tantùm sit sancta vita, sibi soli potest prodesse sic viuens. Porrò si & doctrina fuerit eruditus, potest cæteros quosque instruere, & docere suos, & aduersarios repercutere. Quis nisi refutati fuerint atque conuicti, facilè possunt simplicium corda peruertere. Huius autem sermo debet esse purus, simplex, & apertus, plenus grauitate & honestate, plenus suauitate & gratia, tractans de mysterio legis de doctrina fidei, de virtute continentiæ, de disciplina iustitiæ. Vnũquenque diuersa admonens exhortatione, iuxta professionis morumque qualitatem, videlicet vt prænoscat, quid, cui quandò, vel quomodò proferat. Cuius præ cæteris speciale officium est, scripturas legere, percurrere canones, exempla sanctorum imitari, vigilijs, ieiunijs, orationibus incumbere, cum fratribus habere pacem, nec quenquam ex membris suis discerpere, nullum damnare, nisi comprobatum, nullum excommunicare, nisi discussum. Quique ità humilitate pariter & autoritate præstabit, vt nec per nimiam humilitatem suam, subditorum vitia conualescere faciat, nec per immoderatam authoritatem seueritatis potestatem exerceat, sed tanto cautiùs erga sibi commissos agat, quantò durius à Christo iudicari formidat. Tenebit quoquè illam supereminentem donis omnibus charitatem, sinè qua
1.Cor.13 omnis virtus nihil est. Custus enim sanctitatis, charitas est: locus autem huius custodis, humilitas. Habebit etiàm inter hæc oia & castitatis eminentiam, ità vt mens Christi corpus confectura, ab omni inquinamento carnis sit munda & libera. Inter hæc oportet cum solicita dispensatione curam pauperũ gerere, esurientes pascere, vestire nudos, suscipere pegrinos, captiuos redimere, viduas ac pupillos tueri, peruigilem in cunctis exhibere curam prouidentia & distributione discreta. In quo etiàm & hospitalis ità erit præcipua, vt omnes cum benignitate & charitate suscipiat. Si enim omnes fideles illud
Matt.25.d Euangelicum audire desiderant, Hospes fui, & suscepistis me: quanto magis Episcopus, cuius diuersorium cunctorum debet esse receptaculum? Laicus, enim vnum aut duos suscipiens, impleuit hospitalitatis officium: Episcopus, si omnes non receperit, inhumanus est. In negociis autem secularibus dirimendis, oportet eum causam merito discernere, non gratia. Neque enim sic debet Episcopus suscipere potentem, vt contristet contra iustitiam pauperem, neque pro paupere auferre iustitiam à potente. Non defendat

improbum, nec sancta indigno committenda arbitretur: neque arguat, aut impugnet, cuius crimen non deprehendit. Erit quoquè illi etiàm (iuxta Apostolum) mansuetu- 1.Tim. 3. a
do, patientia, sobrietas, moderatio, abstinentia, siue pudicitia, vt non solùm ab opere immundo se abstineat, sed etiàm ab oculi & verbi & cogitationis errore, ità vt, dum nullum in se vitium regnare permittit, impetrare apud Deum veniam pro subditorũ facinoribus valeat. Qui enim ista * sectauerit, & Dei minister vtilis erit, & perfectũ sacerdotium consummabit. * sectatus fuerit,

EX BEATI HIERONYMI *super epistolam ad Titum commentarijs. Cap. X.*

HVius rei gratiæ reliquite Cretæ, vt ea quæ deerant, corrigeres. Reliquit Ti- Tit. 1. b
tum discipulum Cretæ, vt rudimenta nascentis Ecclesiæ confirmaret, &, si quid videbatur deesse, corrigeret, ipse pergens ad alias nationes, vt rursùm in eis Christi iacceret fundamentum. Quòd autem ait, Vt ea quæ deerant, corrigeres: ostendit, necdùm eos ad plenam venisse scientiam veritatis, & licèt ab Apostolo correcti fuerint, tamen adhuc indigere correctione. Et constituas per ciuitates presbyteros, sicut ego tibi disposui. Diligenter Apostoli attendamus verba, dicens, vt constituas per ciuitates presbyteros, sicut & ego tibi disposui. Qui, qualis presbyter debeat ordinari, in consequentibus diserens, hoc ait: Si quis est sinè crimine, vnius vxoris vir, &c. Postea intulit: Oportet 1.Tim. 3.
enim Episcopum sinè crimine esse, tanquàm a
Dei dispensatorem. Idem ergò est presbyter, qui Episcopus, & antequam diaboli instinctu studia in religione fierent, & dicerentur in populis, Ego sum Pauli, ego Apollô, 1.Cor. 1. b
ego autem Cephæ, communi presbyterorũ consilio ecclesiæ gubernabantur. Postquàm verò vnusquisque eos, quos baptizauerat, suos putabat esse, non Christi: in toto orbe decretum est, vt vnus de presbyteris electus, superponeretur cęteris, ad quem omnis cura Ecclesiæ pertineret, & schismatum semina tollerentur. Putat aliquis, non scripturarum, sed nostram sententiam esse, Episcopũ & presbyterum vnum esse, & aliud ætatis, aliud esse nomen officii? relegat Apostoli Philip. 1.
ad Philippenses verba, dicentis: Paulus & a
Timotheus serui Christo Iesu, omnibus sanctis in Christo Iesu, qui sunt Philippis, cum Episcopis & diaconibus, gratia vobis & pax. Et reliqua. Philippi, vna est vrbs Macedoniæ. Et certè in vna ciuitate plures (vt nuncupantur) Episcopi esse non poterant. Sed quia eosdem episcopos illo in tempore, quos presbyteros appellabant, propterea indifferenter de episcopis quasi de presbyteris est locutus. Adhuc alicui hoc videatur ambi-

guum, nisi altero testimonio comprobe-
Acto. 20.f tur. In actibus Apostolorum scriptum est, quòd cùm venisset Apostolus Paulus Miletum, miserit Ephesum, & vocauerit presbyteros eiusdem Ecclesiæ, quibus posteà inter cætera sit locutus: Attendite vobis & omni gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit episcopos pascere ecclesiam Domini, quam acquisiuit per sanguinem suum. Et hìc diligentiùs obseruate, quomodò vnius ciuitatis Ephesi presbyteros vocans, posteà eosdem episcopos dixerit. Videamus ergò, qualis presbyter siue episcopus ordinandus sit. Si quis est sinè crimine, vnius vxoris vir, filios habens fideles, non in accusatione luxuriæ, aut non subditos. Oportet enim episcopum sinè crimine esse, tanquàm Dei dispensatorem, non proteruum, non iracundum, non vinolentum, non percussorem, non turpis
1.Tim.3.a lucri appetitorem. Primum itaque sinè crimine sit: quod puto alio verbo ad Timotheum, irreprehensibilem nominatum. Nó quòd eo tantùm tempore, quo ordinandus est, sinè vllo sit crimine, & præteritas maculas noua conuersatione diluerit, sed ex eo tempore, quo in Christo renatus est, nulla peccati conscientia mordeatur. Quomodò enim potest præses ecclesiæ auferre malum de medio eius, qui in delictũ simile corruerit? Aut qua libertate corripere peccãtem, cùm tacitus sibi ipse respondeat, eadem admisisse, quæ corripit? Primùm itaque dicendum est, quod tam sanctum sit nomẽ sacerdotij, vt nobis etiàm ea, quæ extra nos sunt posita, reputentur. Non quò propter vitia nostra episcopi non fiamus, sed quòd propter filiorum incontinentiam ab hoc gradu arcendi simus. Qua enim libertate possumus alienos filios corripere, & docere quę recta sunt, cùm nobis statim possit, qui fuerit correptus, ingerere, Antè doce filios tuos? Aut qua fronte extraneum corripio fornicantem, cùm mihi conscientia mea ipsa respondeat? Exhæreda ergò filium fornicantem, abijce filios tuos vitijs seruientes. Cùm autem nequam filius in vna tecum communicas domo, tu audes de alterius oculo festucam detrahere, in tuo trabem non videns? Non itaque iustus polluitur ex vitijs
Matt. 7.a filiorum, sed libertas ab Apostolo ecclesiæ
Luc. 6.f principi reseruatur, vt talis hat, qui non timeat propter vitia liberorum extraneos re-
Tit.1.b prehendere. Oportet enim Episcopum sinè crimine esse, tanquàm Dei dispensatorem.
1.Cor.4.a Quæritur ergò inter dispensatores, vt fidelis quis inueniatur, & non comedens & bibens cùm ebriosis, percutiat seruos & ancillas, sed incertum Domini expectet aduentum, & det conseruis in tempore cibaria. Inter villicum autem & familiam hæc sola distantia est, quòd conseruus præpositus est conseruis suis. Sciat itaq; Episcopus & presbyter, sibi populum conseruum esse, non feruum. Cætera, quæ sequũtur, in nobis posita sunt. Non proteruum, id est, non tumentem & placentem sibi quòd Episcopus sit, sed quasi bonum villicum, id requirentem quod pluribus prosit. Non iracundum. Iracundus est, qui semper irascitur, & ad leuem responsionis auram atque peccati, quasi à vento folium commouetur. Neq; verò, qui aliquandò irascitur, iracundus est: sed ille dicitur iracundus, qui crebrò hac passione superatur. Prohibet quoque episcopũ esse vinolentum, nè vel sensu occupato exaltet risum contra grauitatis decorem, & labijs dissolutis cachinnet, vel si paululùm tristis cuiusdam rei fuerit recordatus inter pocula, in singultus prorumpat & lachrymas. Lógũ est, ire per singula, & infantias, quas ebrietas suggerit, explicare. Post vinolentiam etiã hoc præcepit, nè percussor sit. Quod quidem & simpliciter intellectum, ædificat audientem, nè facilè manum porrigat ad cędẽdum, nè in os alterius verberandum insanus erumpat. Melius est autem, vt non percussorem, illum esse dicamus, qui mansuetus & patiens, sciat, quid in tempore loquendum sit, quid tacendum, nè sermone inutili conscientiam percutiat infirmorũ. Turpis quoquè lucri appetitus ab eo, qui Episcopus futurus est, esse debet alienus. Sunt enim multi docentes, quæ nũ oportet, turpis lucri gratia, qui totas domus subuertunt, & putant quæstum esse pietatem. Melior est autem, iuxta Salomonem, modica acceptio cum iu- Prou.16.b
stitia, quàm multa geniumina cum iniquitate. Et magis eligendum in paupertate nomẽ bonum, quam in diuitijs nomen pessimum. Episcopus, qui Imitator Apostoli esse cupit, 1.Tim.6.b
habens victum & vestitum, his tantùm debet esse contentus. Qui altario seruierint, de altario viuant. Viuant, (inquit) sed non fiant diuites. Vnde & æs nobis excutitur è zona, & vna tantùm tunica indumur, vt nõ de crastino cogitemus. Turpis lucri appetitio est, plus de præsentibus quàm futuris cogitare. Hucusquè, quid non debeat habere episcopus siue presbyter, Apostoli sermone præceptum est: nunc ecõtrariò, quid habere debeat, explicatur. Sed hospitalem, bonorum amatorem, castum, iustum, sanctum, continentem, abstinentem, obtinẽtem eum, qui secundùm doctrinã est, fidelem sermonem, vt potens sit consolari in doctrina sana, & contradicentes arguere. Ante omnia hospitalitas futuro episcopo denunciatur. Si enim omnes illud de Euangelio audire desiderãt, Hospes fui, & suscepistis me: quã- Mat. 25.d
to magis episcopus, cuius domus omnium commune esse debet hospitiũ? Laicus enim vnum, aut duos, aut paucos recipiens, impleuit hospitalitatis officiũ: episcopus, nisi omnes receperit, inhumanus est. Quomodò itaque mansuetudo, patientia, sobrietas, moderatio, abstinentia lucri, hospitalitas

Iracũdus quis.

quoquè

quoquè,& benignitas præcipuè eſſe debent in epiſcopo,& inter cunctos laicos eminentia,ſic & caſtitas propriè,& (vt ità dixerim) pudicitia ſacerdotalis, vt non ſolùm ab opere ſe immundo abſtineat, ſed etiàm à iactu oculi & cogitationis errore, mens corpus Chriſti confectura, ſit libera. Iuſtus quoquè epiſcopus debet eſſe & ſanctus, vt iuſtitiam in populis,quibus præeſt, exerceat, reddens vnicuique quod meretur, nec accipiat perſonam in iudicio.Inter laici autẽ & epiſcopi iuſtitiam hoc intereſt, q̃ laicus poteſt apparére iuſtus in paucis: epiſcopus verò in tot exercere iuſtitiam poteſt, quot & ſubditos habet.

Circa finẽ epiſtolę q̃ incipit, Nunq̃ fili Oceane.

Eiuſdem doctoris ſancti ex epiſtola ad Oceanum. Cap. xj.

1.Tim.3.a

SI quis epiſcopatum deſiderat, bonum opus deſiderat. Opus,non dignitatem : laborẽ, non delicias.Opus, per quod per humilitatem creſcat,nõ intumeſcat faſtidio. *Oportet ergò epiſcopum irreprẽhenſibilem eſſe.*Idipſum quoquè ad Titum : Si quis eſt ſinè crimine.

Tit.1.b

Omnes virtutes in vno ſermone comprẽdit,& penè rem cõtra naturã exigit.Si enim omne peccatum, etiam in ocioſo verbo,reprẽhenſione dignũ eſt:quis eſt ille,qui abſq; peccato, id eſt, ſinè repræhenſione verſetur in hoc mundo ? Sed futurus paſtor eccleſiæ talis eligatur , ad cuius cõparationem rectè grex cæteri nominẽtur. Definiunt rhetores rhetorem,qui ſit vir bonus,dicendi peritus. Antè vita , quàm lingua , irrepræhenſibilis quæritur,vt doctus meritò ſuſcipiatur. Perdit enim authoritatem dicendi,cuius ſermo opere deſtruitur. *Vnius vxoris virum.* Certè de baptizatis ſermo Apoſtoli eſt, nemo dubitet. *Sobrium,prudentem,ornatum,hoſpitalem doctorem,pudicum,*&c.Sacerdotes, qui miniſtrant in templo Dei, prohibentur vinum & ſiceram bibere,nè crapula & ebrietate aggrà uentur corda eorũ, & vt ſenſus officiũ exhibens, Deo vigeat ſemper & tenuis ſit. Quòd autẽ infert *prudentem* , excludit eos , qui ſub nomine ſimplicitatis exculant ſtultitiam ſacerdotum.Niſi enim cerebrum ſanum fuerit,omnia membra in vitio erunt. *Ornatum.* Qui vitia non habet , irrepræhenſibilis appellatur.Qui virtutibus pollet , ornatus eſt. Poſſumus & aliud intelligere ex hoc verbo, iuxta illud Tullij:Caput eſt artis, docere q̃ facias. Sunt enim quidam ignorantes menſuram ſuam,& tãtæ ſtoliditatis ac vecordiæ, vt & in motu,& in inceſſu,& in habitu,& in ſermone communi riſum ſpectantibus prębeant.Et quaſi intelligẽtes,quid ſit ornatus, communt ſe veſtibus & munditijs corporis, & lautioris menſæ epulas parãt, cùm omnis iſtiuſmodi ornatus & cultus, ſordibus fœdior ſit. Quòd autem doctrina à ſacerdotibus expetatur,& veteris præcepta ſunt legis, & ad Titum pleniùs ſcribitur . Innocens enim & abſque ſermone conuerſario, quantum exemplo prodeſt, tantùm ſilentio nocet.Nam & latratu canum baculoque paſtoris,luporum rabies deterrenda eſt. *Non vinolentum, non percuſſorem.* Virtutibus vitia oppoſuit.Didicimus , quales eſſe debeamus: diſcamus, quales non eſſe debeant ſacerdotes. Vinolentia, ſcurrarum eſt & comeſſatorum . Venterque mero æſtuans, citò deſpumat in libidines.In vino luxuria,in luxuria voluptas , in voluptate impudicitia eſt. Qui luxuriatur, viuens mortuus eſt. Ergò qui inebriatur , & mortuus eſt & ſepultus.

Tit. 1. b

Gen.9.c

Noe ad vnius horæ ebrietatem nudat femora ſua , quæ per ſexcentos annos ſobrietate contexerat Loth per temulentiam , neſciens libidini miſcet inceſtum , & quem Sodoma non vicerat, vina vicerunt. Percuſſorem autem epiſcopum ille condemnat,qui dorſum poſuit ad flagella, & maledictus , non remaledixit . *Sed modeſtum.* Duobus malis vnum oppoſuit bonum,vt tumulenria & ira , modeſtia refrenẽtur.*Non litigioſum,non auarum.* Nihil enim impudentius arrogantia ruſticorum, qui garrulitatem authoritatem putant,& parati ſemper ad lites , in ſubiectum ſibi gregẽ tumidis ſermonibus tonãt. Auaritiam in ſacerdote vitandam & Samuel docet,nihil cuiquam eripuiſſe ſe coram populo probans,& Apoſtolorum paupertas , qui refrigeria ſumptuũ à fratribus accipiebant, & præter victum atque veſtitũ nihil ſe aliud nec habere,nec velle gloriabãtur. Quam ad Timotheum auaritiam,ad Titum turpis lucri cupiditatem apertiſſimè notat . *Domum ſuam benè regentem.* Non vt opes augeat,non vt regias paret epulas,non vt celatas parenas ſtruat,non vt phaſides aues lentis vaporibus coquat,qui ad olla perueniant, & ſuperficiẽ carnis non diſſoluant artificij temperamento:ſed vt,quod populis pręceptur⁹ eſt, priùs à domeſticis exigat . *Filios habentem ſubditos cum omni caſtitate,* nè ſcilicet imitentur filios Eli,qui in veſtibulo templi cum mulieribus dormiebant. *Non neophytum, nè in ſuperbiam elatus, in iudicium incidat diaboli :* Herì cathechumenus,hodiè pontifex : Herì in amphitheatro,hodiè in eccleſia : Veſperè in circo, manè in altario:Dudùm fautor hiſtrionum, nunc virginum conſecrator . Quòd autem ait,*Nè elatus,in iudicium incidat diaboli* , quis non exemplo verum probet? ignorat momentanens ſacerdos humilitatẽ & manſuetudinẽ ruſticorum , ignorat blanditias Chriſtianas , neſcit ſeipſum contemnere . De dignitate transfertur ad dignitatem,non ieiunauit,non fleuit , non mores ſuos ſæpè reprehendit , nec aſſidua meditatione correxit.Non ſubſtantiam pauperibus erogauit , de cathedra quodammodò ducitur ad cathedrã,id eſt,de ſuperbia ad ſuperbiam. Iudicium autem & ruina diaboli,nulli dubiũ , quin arrogantia ſit.Incidunt in eam , qui in puncto horę nedùm diſcipuli , iã magiſtri

Gen.19.g

1.Reg.11.a

1.Tim.3.a & Tit.1.b

1.Reg.2.c

ſunt. *Oportet autem eum & teſtimonium habere bonum ab his, qui foris ſunt.* Quale principium, talis & clauſula. Qui irrepræhẽſibilis eſt, non ſolùm à domeſticis, ſed & ab alienis conſono ore laudatur. Alieni & extra Eccleſiam ſunt Iudæi, hæretici, atque gentiles. Talis ergò ſit pontifex Chriſti, vt qui religioni detrahunt, vitæ eius detrahere non audeãt. Hos in ſacerdotibus eligendis canones obſeruare oportet.

Habetur hic liber in ei⁹ operibus tomo 10.

EX LIBRO BEATI AVGVSTINI Epiſcopi ad Paſtores.

Cap. 12.

QVi paſtorum nomina audire volunt, & paſtorum officium implere nolũt, quid ad eos per prophetam dicatur, ſicut lectum audiuimus, recenſeamus. Audite vos cum intencione, audiamus nos cum tremore. Et factum eſt verbum Domini (inquit Ezechiel) ad me, dicens: Fili hominis, prophetiza ſuper paſtores Iſrael, & dic ad paſtores Iſrael. Hanc lectionem modò cùm legeretur, audiuimus. hinc cum veſtra ſanctitate aliquid loqui decreuimus. Adiuuabit Dominus ipſe, vt vera dicamus, ſi non noſtra dicamus. Nam ſi noſtra dixerimus, paſtores erimus paſcentes nos, non oues. Si autem illius ſunt quæ dicimus, per quemlibet ipſe vos paſcet. Hæc dicit Dominus Deus: Væ paſtoribus Iſrael, qui paſcunt ſe ſolos. Nunquid oues paſcunt paſtores? id eſt, non ſe paſcunt paſtores, ſed oues. Hęc prima cauſa eſt, quarè arguantur iſti paſtores, quia ſeipſos paſcũt, nõ oues. Qui ſunt, qui ſeipſos paſcunt? De quibus Apoſtolus dicit: Omnes enim quæ ſua ſunt, quærunt, non quæ Ieſu Chriſti. Nos enim, quos in loco iſto (de quo periculoſa ratio redditur) Dominus ſecundùm dignationem ſuam, non ſecundùm meritum noſtrum cõſtituit, habemus duo quædam: Vnum, quòd Chriſtiani ſumus: alterum, quòd propoſiti ſumus. Illud, ꝙ Chriſtiani ſumus, propter nos eſt: quòd autẽ prępoſiti ſumus, propter vos eſt. In eo, ꝙ Chriſtiani ſumus, attenditur vtilitas noſtra: in eo, quòd præpoſiti ſumus, non niſi veſtra. Et ſunt multi, qui Chriſtiani, & non præpoſiti, perueniunt ad Deum faciliori fortaſsè itinere, & tanto fortè expeditiùs ambulantes, quanto minorem ſarcinam portant. Nos autem, excepto quòd Chriſtiani ſumus, vndè rationem reddemus Deo de vita noſtra, ſumus etiàm præpoſiti, vndè rationem reddemus Deo de diſpenſatione noſtra. Ad hoc iſtam difficultatem proponimus, vt compatientes nobis, oretis pro nobis. Veniet enim dies, quo cuncta adducantur in iudicium. & ille dies ſi ſeculo longè eſt, vnicuiq; homini ſuæ vitæ vltimus propè eſt. Tamen vtrunque latére voluit Deus, & quandò veniat finis ſeculi, & quandò ſit in vnoquoque homine huius vitæ finis. Vis non timere diẽ occultum? Dum venerit, inueniat te paratum. Cùm ergò præpoſiti ad hoc ſint, vt his qui ſubiecti ſunt, conſulant: nec in eo, quòd præſunt omninò vtilitatem ſuam attendãt, ſed eorum, quibus miniſtrant: quiſquis ità præpoſitus eſt, vt in eo, quòd præpoſitus eſt, gaudeat, & honorem ſuum quærat, & commoda ſua ſola reſpiciat, ſe paſcit, non oues. Ad hos ſermo dirigitur: Audite. tanquàm oues Dei, & videte, quemadmodùm vos ſecuros fecerit Deus. Qualeſcunque ſunt, qui vobis præſunt, id eſt, qualeſcunque nos ſumus, vobis Deus ſecuritatem dedit, qui paſcit Iſrael. Nam ſi Deus nõ deſerit oues ſuas, & mali paſtores debitas pœnas luent, & oues promiſſa percipient. Videamus ergo, quid alloquatur paſtores, ſeipſos paſcentes, non oues, ſermo diuinus neminem palpans: Ezec. 34.a Eccè lac conſumitis, & lanis vos tegitis: & quod craſſum eſt, interficitis, & oues meas non paſcitis. Quod infirmum eſt, non confortâſtis: & quod ægrotat, non corroborâſtis: & quod contribulatum eſt, non colligâſtis: & quod errabat, non reuocâſtis: & quod perijt, non requiſiſtis: & quod fortè fuit, confregiſtis, & diſperſæ ſunt oues meæ, eò quòd non ſit paſtor. Dicitur ad paſtores paſcentes ſemetipſos, non oues, quid diligant, quid negligant. Quid ergò diligunt? Lac conſumitis. Propter quod Apoſtolus di- 1.Cor. 9.a cit: Quis plantat vineam, & de fructu eius non ſumit? Quis paſcit gregem, & de lacte gregis non percipit? Inuenimus ergò eſſe lac gregis, quicquid à plebe diſtribuitur præpoſitis, ad eorum ſuſtentandum victum temporalem. Indèenim loquebatur Apoſtolus cùm hæc diceret, quæ commemoraui. Et quidem Apoſtolus, quanquàm elegerit manibus ſuis tranſigi, & nec ipſum lac quærere ab quibus, tamen lactis percipiendi poteſtatem habere ſe dixit, & ſic Dominum diſpoſuiſſe, vt qui euangelium annunciant, de Euangelio viuãt. Et dicit, alios coapoſtolos ſuos vſos fuiſſe hac poteſtate, non vſurpata, ſed data. Plùs ille fecit, vt nec, quod debebatur, acciperet. Ipſe ergò donauit & debitum, ſed alius non exegit indebitum. Ille plùs fecit. Fortaſsis enim illum Luc. 10.f ſignificabat, qui, ęgrum cùm adducere ad ſtabularium, dixit: *Si quid ampliùs erogaueris, in redeundo reddam tibi.* De his ergò, qui non indigent lacte gregis, quid plura dicamus? Miſericordiores ſunt, vel potiùs ipſius miſericordiæ officium largiùs impendant. Poſſunt enim, & quod poſſunt, faciunt. Laudentur hi, nec damnentur illi. Nam & ipſe Apoſtolus datum non quærebat. Fructuoſas tamen oues ſuas eſſe cupiebat, non ſteriles, ſinè lactis vbertate. Itaque cùm eſſet quodam in tempore in magna indigentia vinctus in confeſſione veritatis, miſſum eſt illi à fratribus, vndè neceſſitati & in-

Philip. 3.e

Ecc. 12.d

& indigentiæ illius miniſtraretur. Reſpon-
Philip. 4. dit autem, illis gratias agens, & dixit: Benefeciſtis, communicãtes neceſſitatibus meis: ego enim didici, in quibus ſum, ſufficiẽs eſſe. Scio & abundare, & penuriam pati. Omnia poſſum in eo, qui me confortat. Veruntamen vos benefeciſtis, vſibus meis mittere. Sed vt oſtenderet in eo, quod illi benefecerunt, quid ipſe quæreret, nè inter illos eſſet, qui ſeipſos paſcunt, non oues: non tam ſuæ gaudet ſubuentum eſſe neceſſitati, quàm illorum gratulatur fœcunditati. Quid ergò ibi quærebat? Non quia quæro (inquit) datum, ſed requiro fructum. Non vt ego (inquit) explear, ſed nè vos inanes remaneatis. Qui ergò non poſſunt facere quod Paulus, vt manibus ſuis ſe tranſigant, accipiant de lacte ouium, ſuſtentent ſuam neceſſitatem, ſed nó negligant ouium infirmitatem. Non hoc ibi quærant tanquàm commodum ſuum, vt ex neceſſitate penuriæ ſuæ, videantur adnun-
Luc.12.e ciare Euangelium, ſed hominibus illuminãdis præbeant lucẽ verbi veritatis. Sunt enim
Matt. 5.b tanquàm lucernæ, ſicut dictum eſt: Sint lumbi veſtri accincti, & lucernæ ardentes. Et, Nemo accendit lucernã, & ponit eam ſub modio, ſed ſuper candelabrum, vt luceat omnibus qui in domo ſunt. Sic luceat lumẽ veſtrũ coram hominibus, vt videant opera veſtra bona, & glorificent patrem veſtrum, qui in cęlis eſt: Si ergò tibi lucerna accenderetur in domo, nónne adijceres oleum, nè extingueretur? Porrò ſi lucerna accepto oleo non luceret, non erat planè digna, quæ in candelabro poneretur, ſed quæ continuò frangetur. Vndè ergò viuitur, neceſſitatis eſt accipere, charitatis eſt præbere: non tanquàm venale ſit Euangeliũ, vt iſtud ſit precium eius, quod ſumũt qui adnunciant, vndè viuant. Si enim ſic vendunt, magnam rem vili precio vendunt. Accipiant ſuſtentationem neceſſitatis à populo, mercedem diſpenſationis à Domino. Non enim eſt idoneus populus reddere mercedem illis, qui ſibi in charitate Euangelij ſeruiunt. Non expectent illi mercedem, niſi vndè & iſti ſalutem. Quid ergò iſti increpantur? vndè arguuntur? Quia cùm lac ſumerent, & lanis ſe tegerent, oues negligebant. Sua ergò tantùm quærebant, non quæ Ieſu Chriſti. Sed quoniam diximus, quid ſit lac conſumere: quæramus, quid ſit lanis ſe tegere. Qui præbet lac, * potum præbet: & qui præbet lanam, honorẽ præbet. Iſta ſunt duo, quæ à populis quærunt, qui ſemetipſos paſcunt, non oues. Commodum ſupplendę neceſſitatis, & fauorẽ honoris & laudis quęrunt. Etenim veſtimentum propterea benè intelligitur in honore, quia nuditatem contegit. Eſt enim vnuſquiſq; homo infirmus. Et quid eſt, quiſquis vobis præeſt, niſi quod vos eſtis? Carnem portat, mortalis eſt. manducat, dormit, ſurgit, natus eſt, moritur* eſt. Si ergò cogites, quid ſit, ſecundùm ſeipſum

* victum

homo eſt: tu tamen honorando eum velut
Angelum, contegis quod infirmum eſt. Vi- Gal. 4.b
dete cuiuſmodi indumẽtum acceperat à bona D E I plebe idem Paulus, cùm diceret: Sicut Angelum Dei excepiſtis me. Teſtimoniũ enim vobis perhibeo, quia ſi fieri poſſet, oculos veſtros eruiſſetis & dediſſetis mihi. Sed cùm tantus illi honor exhibitus eſſet, nunquìd propter ipſum honorem ſibi exhibitũ, nè fortè negaretur, & minùs ille, cùm argueret, laudaretur, pepercit errantibus? Nam ſi hoc feciſſet, eſſet inter illos, qui ſeipſos paſcunt, nõ oues. Diceret apud ſeipſum. Quid ad me pertinet? quiſque quod velit, agat: victus meus ſaluus eſt, honor meus ſaluus eſt, & lac & lana ſatis eſt mihi. eat quiſque quà poteſt. Ergò integra tibi ſunt omnia, ſi eat quiſque, quâ poteſt? Nolo te præpoſitum fa-
cere, vnum te conſtituo de ipſa plebe. Si pa- 1 Cor.12.d
titur vnum membrum, compatiũtur omnia membra. Proindè ipſe Apoſtolus, cùm commoret quales fuerint erga illum, nè quaſi oblitus eorum honorificentiæ videretur, teſtimonium perhibet, quòd ſicut Angelum
Dei ſuſceperint illum: quòd ſi fieri poſſet, Gal.4.d
oculos ſuos vellent eruere, & illi dare: & tamen accedit ad ouem languidam, ad ouem putridam, ſecare vulnus, non parcere putredini. Ergò (inquit) inimicus vobis factus ſum, prædicans veritatem? Eccè & accepit de lacte ouium, ſicut pauloantè commemorauimus, & indutus eſt lanis ouium, ſed tamen oues non neglexit. Non enim ſua quærebat, ſed quæ Ieſu Chriſti. Abſit ergò, vt dicamus vobis, Viuite vt vultis, ſecuri eſtote, Deus neminem perdet, tãtummodò fidem Chriſtianam tenete: non perdet ille, quod redemit: non perdet, pro quibus ſanguinem fudit: & ſi ſpectaculis volueritis oblectare animos veſtros, ite, quid mali eſt? Et feſta iſta, quæ celebrantur per vniuerſas ciuitates in lætitia cõuiuantium & publicis menſis, ſeipſos (vt putant) iocundantium, reuerà perdentium, ite,
celebrate ſecuri: magna eſt Dei miſericordia, Sap.1.b
quæ totum ignoſcat. Coronate vos roſis, antequàm marceſcant. In domo Dei veſtri, qñ volueritis, conuiuamini: implemini cibo & vino cum veſtris. Ad hoc enim data eſt iſta creatura, vt ea perfruamini. Non enim paganis & impijs eam dedit Deus, & vobis non dedit. Hæc ſi dixerimus, fortè congregabimus turbas ampliores. Et ſi ſint quidam, qui ſentiant, nos hæc dicentes non rectè ſapere, paucos offendimus, ſed multitudinem conciliamus. Quod ſi fecerimus, nõ verba DEI, nõ verba Chriſti dicentes, ſed noſtra, erimus paſtores, paſcentes noſmetipſos, non oues. Cùm autem dixiſſet, quæ diligant iſti paſtores, dicit & quæ negligant. Vitia enim ouiũ lanè iacent. lanæ atque craſſæ oues, per pauca ſunt, id eſt, ſolidæ in cibo veritatis, vtentes paſcuis benè de munere Dei. Sed mali illi paſtores, non parcunt talibus. Parùm eſt, q

illas

illas languentes,& infirmas, & errantes, & perditas non curãt: etiàm iſtas fortes & pingues necant, quantùm in ipſis eſt : & ſi illæ viuunt,de miſericordia Dei viuunt : tamen, quantùm ad paſtores malos attinet,occidũt. Quomodò(inquit)occidunt ? Malè viuendo,malum exemplo præbendo. An fruſtrà dictum eſt ſeruo Dei, eminenti in membris
Th. 2. b ſummi paſtoris: Circa omnes teipſum bonorum operum præbe exemplum, & forma eſto fidelibus ? Attendit enim ouis etiàm fortis plerunquè præpoſitum ſuum malè viuentem . Si declinet oculos à regulis Domini,& intendat in hominem, incipit dicere in corde ſuo : Si præpoſitus meus ſic viuit,ego qui ſum,qui non faciam , quod ille facit. Occidit ouem fortem. Si fortem ergò occidit ouem,iam de cęteris quid facit,quãdò illud, quod non ipſe fructificauerat, ſed forte aut robuſtum inuenerat,malè viuendo interficit ? Dico charitati veſtræ,iterùm dico:Etſi viuunt oues , etſi fortes ſunt oues in verbo Domini, & tenent illud , quod audiẽrunt à Domino ſuo,Quæ dicunt,facite:quæ
Matt. 23. autem faciunt,facere nolite : tamen qui in conſpectu populi malè viuit,quantùm in illo eſt,eum,à quo attenditur , occidit . Non ſibi ergò blandiatur , quia ille non eſt mortuus:& ille viuit,& iſte homicida eſt. Quomodò cùm laſciuus homo intendit in mulierem ad concupiſcendam eam,eccè illa caſta eſt,& mœchatus eſt iſte . Domini enim
Matt. 5. d vera & aperta ſententia eſt : Quiſquis viderit mulierem ad concupiſcendam eam , iam mœchatus eſt eam in corde ſuo . Non peruenit ad illius cubiculum , & in interiore iã ſuo cubiculo volutatur . Sic omnis,qui malè viuit in conſpectu eorum, quibus præpoſitus eſt:quantùm in ipſo eſt , occidit & fortes oues. Qui imitatur,moritur,qui nõ imitatur,viuit. Tamen,quantùm ad illum pertinet,ambos occidit. Et quod craſſum eſt , inquit,interfeciſtis,& oues meas non paſcitis. Iam audiſtis, quid diligant:audite , quid negligant. Quod infirmatum eſt , non confortaſtis:& quod malè habuit, non corroboraſtis:& quod contribulatum eſt,i.quod confractum eſt,non colligaſtis:& quod errabat, non reuocaſtis:& quod perijt , non inquiſiſtis:& quod forte fuit,confregiſtis,interfeciſtis,occidiſtis.Infirmum quippe animũ gerit
Ecc.2. a ouis, quandò tentationes ſibi profuturas nõ credit.Paſtor negligens , quãdò ſic credit talis infirmus,non illi dicit:Fili,accedẽs ad ſeruitutẽ Dei,ſta in iuſtitia & timore,& præpara animam tuam ad tentationem.Qui enim hæc loquitur,confortat infirmum , & ex infirmo firmum facit,vt nõ ille, cùm crediderit,proſpera huius ſeculi ſperet.Si enim doctus fuerit ſperare proſpera ſeculi,ipſa proſperitate corrumpitur: ſuperueniẽtibus aduerſitatibus ſauciatur, aut fortaſsè extinguitur.Non ergò eum ædificat ſuper petrã,qui ſic ædificat,ſed ſuper arenam. petra autem erat Chriſtus. Chriſti paſſiones imitandæ 1.Cor.10.b
ſunt, non à Chriſtianis deliciæ conquirendæ. Confortatur infirmus, cùm ei dicitur: 1. Tim.
Spera:imminent quidem tentationes huius ſeculi,ſed ab omnibus te eruet Dominus , ſi ab illo non receſſerit retrò cor tuum . Nam ad confortandum cor tuum venit ille pati, venit ille mori , venit ſputis illiniri , venit ſpinis coronari,venit opprobria audire , venit poſtremò ligno configi. Omnia hæc ille pro te: tu nihil pro illo,ſed pro te. Quales autem ſunt,qui timentes hos lædere, quibus loquuntur , non ſolùm non præparant ad imminentes tentationes , ſed etiàm promittunt felicitatem huius ſeculi,quam Deus ipſi ſeculo non promiſit? Ille prædicit labores ſuper labores vſque in finem venturos ipſi ſeculo,& tu vis ab ipſis laboribus exceptum eſſe Chriſtianum? Quia Chriſtianus eſt, aliquid plus paſſurus eſt in hoc ſeculo.Etenim 2.Tim.3.
(ait Apoſtolus) omnes,qui volunt in Chriſto piè viuere,perſecutionem patientur. Iam ſi tibi placet paſtor ſua quærens,non quę Ieſu Chriſti, ille dicat : Omnes qui volunt in Chriſto piè viuere,perſecutionem patiẽtur: & tu dic: Si in Chriſto piè vixeris , abundabunt tibi omnia bona.Et ſi filios non habes, ſuſcipies & enutries omnes , nemo tibi morietur: Hæccine eſt ædificatio tua ? Attende, quid facias,vbi ponas:ſuper arenã eſt , quod conſtituis.Vẽturus eſt,imber influxurus eſt fluuius,flaturus eſt ventus , & impingent in domũ iſtam,& cadet , & fiet ruina eius magna.Leua de arena,& pone ſuper petram:in Chriſto ſit,quem vis eſſe Chriſtianum. Attendat ad paſſiones Chriſti indignas: attendat illum ſinè vllo peccato,quæ non rapuit, Pſal. 68.
exoluentẽ. Attendat ſcripturam , dicentem Heb. 12.b
ſibi: Flagellat autem omnem filium quem recipit.Et para te flagellari , aut certè nõ quæras recipi.Flagellat autem omnẽ, inquit, filium, quẽ recipit. Et tu dicis, Fortè exceptus eris? Si exceptus à paſſione flagellorum , exceptus à numero filiorum . Itàne, inquies, flagellat omnem filiũ, vt & vnicum ? Vnicus ille de patris ſubſtantia natus, æqualis patri in forma Dei , verbum per quod facta ſunt omnia,nõ habebat cur flagellaretur: ad hoc carne indutus eſt , vt ſinè flagello non eſſet. Qui ergò flagellat vnicũ ſinè peccato, relinquit cum peccato adoptatum ? In adoptionem vocatos non eſſe dicit Apoſtolus . Ado- Gal. 4. a
ptionem filiorum accepimus , vt eſſemus vnico cohæredes, eſſemus etiàm hæreditas illius.Poſtula à me , & dabo tibi gentes hæ- Pſal. 2.
reditatem tuam . Exemplum nobis propoſuit in paſſionibus ſuis: ſed planè, nè in futuris tentationibus deficiat infirmus , nec falſa ſpe decipiendus eſt, nec terrore frangẽdus . Dic ei,Prępara animam tuam ad ten- Ecc.2. a
tationem:& fortè incipit labi, contremiſcere, nolle accedere . Habes & aliud : Fidelis 2.Cor.10.a
Deus,

Digitized by Google

Deus,qui non ſinit vos tentari ſuprà quàm poteſtis ferre.Illud enim promittere,& prædicere venturas paſſiones, infirmum confirmare eſt. Timenti autem nimiùm, & ex hoc deterrito, cùm polliceris miſericordiã Dei,non quia tentationes deerunt, ſed quia non permittit tentari ſuprà quàm ferre poteſt,fractum conligare eſt.Sequitur: Quod Ezec.34.a infirmatum eſt,inquit,non confortâſtis.paſtoribus malis dicit,paſtoribus fallis, paſtoribus ſua quærentibus, non quæ Ieſu Chriſti,& commodo lactis & lanæ gaudentibus, oues omninò non curantibus. Et quod malè habuit,non corroboràſtis.Inter infirmum (id eſt,non firmum)& ægrotum (id eſt, malè habentem)hoc mihi videtur intereſſe. Etenim,fratres,iſta quæ diſtinguere vtcunquè conamur,fortè & nos poſſumus maiori diligentia meliùs diſtinguere.& alius peritior vel lumine cordis plenior. Interim nè fraudemini,quod ſentio,loquor.Infirmo, nè accidat tentatio & eum frangat,timendum eſt. Languens autem iam cupiditate aliqua, ægrotat, iam cupiditate aliqua impeditur ab intranda via Dei,& ſubeundo iugo Chriſti. Qui ergò videntur feruere in operibus bonis, ſed imminentes paſſiones tolerare nolle,aut non poſſe, infirmi ſunt. Qui verò aliqua cupiditate mala amatores mundi ab ipſis bonis operibus reuocantur, languidi & ægroti iacent, quippe qui in ipſo languore tanquàm finè vllis viribus nihil boni poſſunt operari.Sequitur:Et quod errabat,non reuocâſtis:& quod perijt, non quæſiſtis. Hic inter manus latronum & dentes luporum furentium vtcunquè verſamur, & contumaces ſunt oues, quia quæruntur errantes. Alienas ſe à nobis dicunt errore ſuo & perditione ſua. Quid nos vultis, inquiunt? Quid nos quæritis?Si in errore(inquit)ſum, ſi in interitu,quid me vis? quid me quæris? Quia in errorè es,reuocare volo: quia periſti,inuenire volo.Sic volo errare, ſic volo perire.Sic vis errare?ſic vis perire?Quanto meliùs ego nolo?Prorsùs audeo dicere, Importunus ſum.Audio dicentem Apoſtolũ: Prædica verbum, inſta opportunè, importunè. 2. Tim. 4. a Quibus opportunè?quibus importune?Opportunè vtiquè volentibus, importunè nolentibus. Prorsùs importunus ſum, audeo dicere: Tu vis errare,tu vis perire: ego nolo. Reuocabo errantem, requiram perditam: velis nolis,id agam. Et ſi me inquirentem lanient vepres ſyluarum, per omnia angusta me coarctabo, omnes ſepes excutiam: quãtum mihi virium terrens Dominus donat,omnia peragrabo. Reuocabo errantem, requiram pereuntem. Si me pati non vis, noli errare,noli perire.Parùm eſt,quòd doleo te errantem atque pereuntem. Timeo, nè negligens te, etiàm quod forte eſt, occídam.Vide enim quid ſequitur:Et quod forte fuit,confregiſtis. Si neglexero errantem atque pereuntem,& eum qui fortis eſt, delectabit errare atque perire.Cupio lucra exte- Ezec.34.b riora,ſed timeo plùs damna interiora.Si indifferentem habuero errorem tuum,attẽdit, qui fortis eſt,cùm te perditum non quæro, & putat nihil eſſe,ire in errorem. Nõ fruſtrà ergò,cùm iam dixiſſet ſuperiùs: Quod craſſum eſt,interfeciſtis: hic iterùm in nouiſſimo poſuit, Et quod forte fuit, confregiſtis. vbi ſuprà. Proindè audi quid ſequitur de iſta negligentia malorum,immò falſorum paſtorum: Et diſperſæ ſunt oues meæ, eò quòd non ſit paſtor, & factæ ſunt in comeſturam omnibus beſtijs agri.Furantur lupi inſidiantes, rapiũt leones frementes,cùm oues adhærent paſtori.Nam præſens eſt paſtor,ſed malè viuentibus non eſt paſtor: Et inhærent paſtoribus, non paſtoribus, ſeipſos videlicet,non oues, paſcentibus. Et lœtalis error conſequitur. Eunt in beſtias deprædantes ſe, & de morte illarum ſe ſatiare cupientes.Tales enim ſunt omnes,qui gaudent de erroribus alienis. Diſperſæ ſunt,& errauerunt oues meæ in oẽm montẽ,& in oẽm collẽ altũ,hoc eſt,in oẽm tumorẽ terrenæ ſuperbiæ.Mons.n.& collis, tumor terrenus & ſuperbia ſeculi intelligitur. Sunt.n.& montes boni, de quibus prophęta dicit: Leuaui oculos meos in montes, vndè veniet auxilium mihi. In omnem montem, & in omnẽ collẽ,& in omnem faciem terræ lucent,& in omnẽ faciẽ terræ diſperſæ ſunt, omnia terrena ſectantes. Ea,quæ in faciem terræ lucent,ipſa amant,ipſa diligũt. Nolũt mori, vt abſcondat vita eorũ in Chriſto.Pro- Ezec.34.c pterea,paſtores,audite ſermonẽ Dñi. Viuo ego,dicit Dñs Deus:Eccè ego ipſe requiram oues meas,& viſitabo eas, ſicut viſitat paſtor gregẽ ſuũ. Non curauerunt mali paſtores: Non enim ſuo ſanguine redemerunt. Sicut viſitat,inquit paſtor gregẽ ſuũ in die.In quali die?Cùm fuerit nimbus & nubes,i. in pluuia,& in nebula.Pluuia & nebula,error ſeculi huius,& magna caligo ſurgens de cupiditatibus hominum,& nebula valida conterẽs terrã. Et difficile eſt, vt nõ errẽt oues in iſta nebula. Sed paſtor nõ deſerit eas, penetrat nebulã oculis acutiſſimis,nõ impedit caligine nubiũ.Videt vndiq;, errãtem reuocat,mo- Ioan.10.c tantùm vt fiat,quod dicit in Euãgelio: Quæ ſunt oues meę,audiunt vocẽ meã,& ſequuntur me.In medio ouium diſperſarũ: hic inquirã oues meas,& reducã eas ab omni loco, quò diſperſæ ſunt illic in die nubis & nimbi. Qñ difficile eſt eas inueniri,tunc ego inueniam. Craſſa nebula eſt,pinguis nimbus eſt,oculos eius nihil latet. Et educam eos de gentibus, & colligã eos de regionibus, & inducam eas in terram earum, & paſcã eas ſuper mõtes Iſrael.Conſtituit montes Iſrael,authores ſcripturarum diuinarũ:ibi paſcite, vt ſecurè paſcatis. Quicquid indè audiêritis, hoc vobis benè ſapiat:quicquid extrà eſt, reſpuite, nè erretis in nebula. Audite vocẽ paſtoris, colligite

Subintelligite,ab Eccleſia, non ab hoc aut illo ſchiſmatico, expoſitæ

ligite vos ad montes ſcripturæ ſanctæ. Ibi ſunt deliciæ cordis veſtri. Ibi nihil venenoſum,nihil alienum. Vberrima paſcua ſunt, vos tantùm ſanæ venite, ſanæ paſcimini. In montibus Iſrael,& in riuis,& in omni habitatione terræ. A montibus enim,quos oſtẽdimus,manauerunt riui prædicationis euangelicæ,cùm in omnem terram eximit ſonus

Pſal.18. eorum,& facta eſt omnis habitatio terrę paſcendis ouibus læta,atq; fęcunda.In paſcuis bonis paſcam eas,& in montibus altis Iſrael. Et erunt ſtabula earum illic, hoc eſt, vbi requieſcant,vbi dicant,Benè eſt:vbi dicant,verum & manifeſtum,non fallimur. In gloria Dei requieſcent tanquàm in ſtabulis illis, & dormient,hoc eſt,requieſcent in delicijs ſuis bonis,& in paſcuis pinguibus paſcentur ſu-

Ezec.34.d per montes Iſrael.Sequitur: Quod enim primùm curauit,iterùm dicit: Hæc dicit Dominus Deus: Quod perijt, requirã: & quod errauit,reuocabo: & quod comminutũ eſt, colligabo:& quod exanime eſt, confortabo: & quod pingue eſt & forte,cuſtodiam:Quod non faciebant mali paſtores,ſeipſos paſcentes,non oues.Non ait Dominus,conſtituam alios bonos paſtores, qui faciant hæc: ſed ego(inquit)faciam, & oues meas nulli committam.Securi vos fratres, ſecuræ vos oues. nobis videtur timendum, quaſi deſit paſtor bonus.Et addit ſic:Et paſcam eas cum iudicio.Vide,quia ſolus paſcit, cum iudicio paſcit. Quis enim homo iudicat de homine? Temerarijs iudicijs plena ſunt omnia. De quo deſperauimus,ſubitò conuertitur, & fit optimus. De quo preſumpſimus, ſubitò deficit,& fit peſſimus.Nec timor noſter certus eſt,nec amor noſter certus eſt. Quid ſit hodiè quiſq; homo, vix nouit ipſe homo.tamẽ vtcunq; ipſe,quid hodiè:quid autẽ crãs,nec ipſe.Paſcit ergò ille cum iudicio,diſpertiens propria proprijs:nouit enim, quid agat: qa cum iudicio paſcit,quos iudicatus redemit. Sequitur: Abſit,vt deſint modò boni paſtores:abſit à nobis,vt deſint:abſit à miſericordia ipſius,vt non eos gignat atq; conſtituat. Vtiquè ſi bonę oues ſunt, ſunt & boni paſtores.ná de bonis ouibus fiunt boni paſtores. Sed omnes boni paſtores in vno ſunt, vnum ſunt.Illi paſcant,Chriſtus paſcit. Sint ergò omnes in paſtore vno, & dicant vocem paſtoris vnam,quam audiant oues,& ſequãtur paſtorem ſuum,& non illum aut illum, ſed vnum:& omnes in illo vnam vocem dicant,diuerſas voces non habeant.

De paſtoribus animarum,quales in Eccleſia eligi debeant. Cap. 13.

Greg.in lib.Paſtorali 1.in prœmio. CVm rerum neceſſitas expoſcit, penſandum valdè eſt, ad culmẽ quiſq; regiminis qualiter veniat: atq;,ad hoc ritè perueniens,qualiter viuat: & benè viuens, qualiter doceat: & rectè docens, infirmitatem ſuam quotidiè quanta conſideratione cognoſcat, nè aut humilitas acceſſum fugiat,aut peruẽtioni vita cõtradicat,aut vitã doctrina deſtituat,aut doctrinã preſumptio extollat.Priùs ergò appetitũ timor temperet, pòſt autem magiſterium,quod non à quęrente ſuſcipitur,vita commendet: ac deindè neceſsè eſt, vt paſtoris bonum, quod viuendo oſtenditur,loquendo propagetur. Ad extremũ verò ſupereſt, vt perfecta quęq; opera conſideratio proprię infirmitatis deprimat, nè hęc ante occulti arbitri oculos, tumor elationis extinguat.Eſaias quoquè propheta ait: Clama,nè ceſſes, ſicut tuba exalta vocem tuam. Eſa.58.a Greg. in regiſt.lib. 1.cap.24. Prędonis quippe officium ſuſcipit, quiſquis ad ſacerdotium accedit, vt ante aduentũ iudicis,qui *terribilis ſequitur,ipſe ſcilicet clamando gradiatur. Sacerdos ergò ſi prędicationis eſt neſcius,quam clamoris vocem daturus eſt prędo mutus? Fortes perſeuerãtesq; doctores velut imputribilia ligna quęrendi ſunt, qui inſtructioni ſacrorum voluminũ ſemper inhærentes,ſanctę Eccleſię vnitatem denuncient,& quaſi intromiſſis circulis arcam Domini portent. Vectibus quippe arcã portare,eſt, bonis doctoribus ſanctã Eccleſiam ad rudes infidelium mentes prędicãdo deduci. Qui auro quoquè iubentur operiri, vt cùm ſermone alijs inſonant,ipſi etiàm vitę ſplendore fulgeſcant. De quibus aptè ſubiungitur: Qui ſemper erunt in circulis, nec vnquàm extrahentur ab eis. Quia nimirùm neceſsè eſt, vt qui ad officium prædicationis excubant, à ſacræ lectionis ſtudio non recedant. Ad hoc nanq; vectes eſſe in circulis ſemper iubentur, vt cùm portari arcam opportunitas exigit, de intromittẽdis vectibus portandi tarditas nulla generetur, quia videlicet cùm ſpirituale aliquid à ſubditis paſtor inquirit,ignominioſum valdè eſt, ſi tũc quærat diſcere,cùm quæſtionem debet enodare.Sed circulis vectes inhæreãt, vt doctores ſemper in cordibus ſuis eloquia ſacra meditantes,teſtamenti arcam ſinè mora eleuent, ſi quicquid neceſsè eſt,protinùs ducẽt. Vndè benè primus paſtor Eccleſiæ, paſtores cæteros admonet, dicens: Parati ſemper ad ſatisfactionem de ea, quæ in vobis eſt, ſpe. Ac ſi apertè dicat: Vt ad portandam arcam mora nulla præpediat,vectes à circulis nunquàm recedant. Sancti viri, dum præſunt, non in ſe poteſtatem ordinis, ſed æqualitatem conditionis attendunt. Nec præcelle gaudent hominibus,ſed prodeſſe. Sciunt enim, quòd antiqui patres noſtri nõ tam reges hominum,quàm paſtores pecorum fuiſſe memorantur. Et cùm Noe Dominus filijſque eius poſt diluuium diceret:Creſcite,& multiplicamini,& implete terrã: ſubdit, Et terror veſter ac tremor ſit ſuper cuncta animalia terræ.Homo quippe animalibus irrationalibus,non autẽ cæteris hominibus natura prælatus eſt.Idcircò ei dicitur, vt ab animalibus,

*terribiliter Paſtoral. li.1.cap.11.

lib.21. Moraliũ cap.11.in Iob ca.31.

Gen.9.a

libus,& non ab homine timeatur: quia contra naturam ſuperbire eſt, ab æquali velle timeri. Cuncti, qui præſunt, nõ in ſe poteſtatẽ debent ordinis, ſed æqualitatẽ penſare conditionis. Nam (ſicut præfati ſumus) antiqui patres noſtri, paſtores pecorum, & nõ reges hominum, fuiſſe memorãtur. Neceſsè eſt ergò, vt rectores à ſubditis timeantur, quandò ab eiſdem Deum minimè timeri deprehendunt: vt humana ſaltem formidine peccare metuant, qui diuina iudicia non formidant. Nequaquàm nanq; præpoſiti ex * ſubiectorum timore ſuperbiunt, in quo non ſuã gloriam, ſed ſubditorum iuſtitiam quærunt. In eo enim q̃ metum ſibi à peruerſè viuentibus exigunt, quaſi non hominibus, ſed animalibus dominantur: quia videlicet ex qua parte beſtiales ſunt ſubditi, ex ea debent etiàm formidini iacere ſubſtrati. Facies ſanctæ eccleſiæ ſunt hi, qui in locis regiminum poſiti appãrent primi, vt ex eorum ſpecie honor ſit fidelis populi, etiàm ſi quid in corpore latet deforme. Qui nimirùm prælati plebibus, plangunt culpas infirmantium, ſeq́ne ſic de alienis lapſibus, ac ſi de proprijs, affligunt. Sæpe rectores boni, dum quoſdam vidẽt ad veniam poſt culpas redire, quoſdam verò in iniquitate perſiſtere, occulta omnipotentis Dei iudicia mirãtur, ſed penetrare nequeũt. Obſtupeſcunt enim, quæ non intelligunt. Ille modis omnibus debet ad exemplum viuendi pertrahi, qui cunctis carnis paſſionibus moriens, iam ſpiritaliter viuit, qui proſperamundi poſtpoſuit, qui nulla aduerſa pertimeſcit? qui ſola æterna concupiſcit, cuius intentioni benè cõgruens, nec omninò per imbecillitatem corpus, nec valdè per contumaciam ſpiritus repugnat. Ille nihilominùs ad dignitatẽ paſtoralis officij debet prouehi, q̃ ad aliena cupienda non ducitur, ſed propia largitur, qui p̃ pietatis viſcera citiùs ad ignoſcendum flectitur, ſed non plùs quàm decet ignoſcens, ab arce rectitudinis inclinatur. Qui nulla illicita perpetrat, ſed perpetrata ab alijs: vt propria, deplorat. Qui ex affectu cordis alienæ infirmitati compatitur, ſicq́ue in bonis proximi, ſicut in ſuis prouectibus, lætatur. Ad dignitatem pontificalis excellẽtiæ rectè peruenit, qui ità ſe imitabilem cæteris, in cunctis quę agit, inſinuat, vt inter eos non habeat, quod ſaltem de tranſactis mens erubeſcat: Qui ſic ſtudet viuere, vt primorum quoque corda arentia, doctrinæ valeat fluentis irrigare: Qui orationis vſu experimento iam didicit, quòd obtinere à Domino, quæ popoſcerit, poſſit. Cui prophetica voce iam quaſi ſpecialiter dicitur: Adhuc loquente te, dicam: Eccè adſum. Si fortaſſe quis veniat, vt pro ſe ad intercedendum nos apud potentem quemplam virum, qui ſibi iratus, nobis verò incognitus eſt, ducat, protinùs reſpondemus: Ad intercedendum venire nõ poſſumus, quia familiaritatis eius notitiam non habemus. Si ergò homo apud hominem, de quo minimè præſumit, fieri interceſſor erubeſcit: qui mente apud Dominum interceſſionis locum pro populo arripit, qui familiarem ſe eius gratiæ eſſe per vitæ meritum neſcit? Aut ab eo quomodò alijs veniam poſtulat, qui, vtrùm ſibi ſit placatus, ignorat? Qua in re eſt adhuc aliud ſolicitiùs formidandum, nè, qui placare iram poſſe creditur, hanc ipſe ex reatu proprio mereat. Cuncti liquidò nouimus, quia cùm is, qui diſplicet, ad intercedendum mittitur, irati animus ad deteriora prouocatur. Qui ergò adhuc deſiderijs terrenis adſtringitur, caueat, nè diſtricti iram iudicis grauiùs accendẽs, dum loco delectatur gloriæ, fiat ſubditis author ruinæ. Solerter ergò ſe quiſque metiatur, nè locum regiminis aſſumere audeat, ſi adhuc in ſe vitium damnabiliter regnat, nè is, quem crimen deprauat propriũ, interceſſor fieri appetat pro culpis aliorum.

Lib. Paſtoral. 2. c. 6.

*hoc q̃ſito

Paſto. lib. 2. cap. 10.

Eſa. 58. c

Paſto. lib. 2. cap. 11.

Vt indigni & imperiti, ad paſtorale magiſterium accedere non præſumant. Cap. 14.

SVnt pleriq; paſtorum, qui dum metiri ſe neſciunt, quæ non didicerunt, docere cõcupiſcunt. Qui pondus magiſterij tantò leuius æſtimant, quantò vim magnitudinis illius ignorant? * Et quia indocti ac præcipites doctriuæ arcem tenere appetunt, à præcipitationis ſuę auſibus in ipſa locutionis ianua repelluntur. Nulla ars doceri præſumitur, niſi intenta priùs meditatione diſcatur. Ab imperitis ergò paſtorale magiſterium qua temeritate ſuſcipitur, quandò ars artium, regimen eſt animarum? Quis autem cogitationum vulnera occultiora eſſe neſciat vulneribus viſcerum? Et tamẽ ſæpè, qui nequaquàm ſpiritualia præcepta cognouerũt, cordis ſe medicos profiteri non metuunt, dum, qui pigmentorum vim neſciunt, videri carnis medici erubeſcunt. Sunt nonnulli, qui intra ſanctam Eccleſiam per ſpeciem regiminis, gloriam affectant honoris: videri doctores appetunt, tranſcendere cæteros concupiſcunt: atteſtante veritate, primos recubitus in cœnis, primas in conuentionibus cathedras quęrunt. Qui ſuſceptum curę paſtoralis officium miniſtrare dignè tantò magis nequeunt, quantò ad huius humilitatis magiſterium ex ſolâ elatione peruenerunt. Ipſâ quippe in magiſterio lingua confunditur, quandò aliud diſcitur, aliud docetur. Contra quos indignos paſtores Dominus per prophetam quæritur, dicens: Ipſi regnauerunt, & non ex me: principes extiterunt, & non cognoui. Ex ſe nanque, & non ex arbitrio ſummi rectoris, regnant, qui nullis fulti virtutibus, nequaquàm diuinitùs vocati, ſed ſua cupidine accenſi, culmen regiminis rapiunt potiùs quàm aſſequuntur. Quos tamen in-

Greg. lib. 1. Paſto. in prologo.

vt qui

Ibid. c. 1.

Ibidẽ poſt pauca.

Matt. 23. a

Oſee 8. a

Digitized by Google

ternus iudex & prouehit, & non cognoscit: quia quos permittēdo tolerat, profectò per iudicium reprobationis ignorat. Vndè ad se quibusdam & post miracula venientibus,
Luc.13.e dicit: Recedite à me operarij iniquitatis, nescio qui estis vos. Pastorum imperitia, voce veritatis increpatur, cùm per prophetā dici-
Isa.56.d tur: Ipsi pastores ignorauerūt intelligentiā. Quos rursùs Dominus detestatur, dicens: Et
Hier.2.b tenentes legem nesciērunt me. Et nesciri se ergò ab eis veritas conqueritur, & nescire se principatum nescientiū se protestatur: quia profectò hi, qui ea quæ sunt Dñi nesciunt, à
2.Cor.14. Domino nesciuntur, Paulo attestante, qui
g ait: Si quis autem ignorat, ignorabitur. Quæ nimirùm pastorum imperitia meritis congruit sæpè subiectorum, quia quamuis lumen scientiæ, sua culpa exigente, nō habeāt: districto tamē Dei iudicio agitur, vt per eorum ignorantiam hi etiàm, qui sequuntur, offendāt. Hinc nanq; in Euāgelio per semet-
Matt.15.b ipsam veritas dicit: Si cæcus cæco ducatum præbeat, ambo in foueam cadūt. Hinc Psal-
Psalm.78. mista non optantis animo, sed prophetātis mysterio, denunciat, dicens: Obscurentur oculi eorum nè videant, & dorsum eorum semper incurua. Oculi quippe sunt, qui in
*summi *summa ipsa honoris facie positi, prouidēdi itineris officiū susceperūt. Quibus hi nimirùm qui subsequētes inhærēt, dorsa nominantur. Obscuratis ergò oculis dorsum flectitur, quia cùm lumen scientiæ perdūt, qui
Ibidem, ca.2. præeunt profectò ad portanda peccatorum onera curuātur, qui sequuntur. Indigni autē quiq; tanti reatūs pondera fugerent, si veritatis sententiam solicita cordis aure pensa-
Matt.18.a rent, quæ ait: Qui scandalizauerit vnum de pusillis istis, qui in me credunt, expedit ei, vt suspendatur mola asinaria in collo eius, &
Ibid. cap. 3. demergatur in profundum maris. Nè temerare sacra regimina, quisquis his impar est, audeat, & per cōcupiscentiam culminis, ducatum suscipiat perditionis. Hinc enim piè
Iacob.3.a Iacobus perhibet, dicens: Nolite plures magistri fieri, fratres mei. Hinc ipse Dei homi-
Ioan.6.b numq; mediator regnum percipere vitauit in terris, qui supernorum quoquè spirituū scientiam sensumq; transcendens, ante secula regnat in cœlis. Plerūq; aduersitatis magisterio sub disciplina cor premitur, quod, si ad regiminis culmen eruperit, in elationē protinùs vsu gloriæ permutatur. Sic Saul, qui indignum se priùs considerans, fugerat: mox vt regni gubernacula suscepit, tumuit. Honorari nanque coram populo cupiens, dum reprehendi publicè noluit, ipsum,
*regem se qui *in regno se vnxerat, scidit. Sic Dauid propheta authoris sui iudicio penè in cunctis actibus placens, mox vt pressuræ pondere caruit, in tumorem vulneris eru-
2.Reg.11. pit: factusque est in morte Vriæ crudeliter rigidus, qui in appetitu fœminæ eneruiter fuerat fluxus. Et qui malis ante nouerat pie parcere, in bonorum quoque nece post didicit sine obstaculo retractationis anhelare. Prius quippe ferire deprehēsū perse 1.Reg.26.
cutorē nolunt, & post cum damno delusātis exercitus, etiàm deuotum militem extinxit. 2.Reg.11.
Quē profectò ab electorum numero culpa lōgiùs raperet, nisi hūc ad ueniā flagella reuocāssent. Plerunquè, qui subire magisteriū Ibid. c.9.
pastorale cupiunt, nōnulla quoq; bona opera animo proponūt: & quamuis hoc elationis intentione appetant, operaturos tamen se magna pertractant: fitq; vt aliud in imis intentio supprimat, aliud tractantis animo superficies cogitationis ostendat. Nam sibi ipsa de se mens sæpè mentitur, & fingit se de bono opere amare, quod non amat: de mundi autem gloria non amare, quòd amat: quæ principari appetens, fit ad hoc pauida, cùm quærit: audax, cùm peruenerit. Tēdens em̄, nè non perueniat, trepidat: sed repentè perueniens, iure sibi hoc debitum, ad quod peruenerit, putat. Cumq; percepto principatūs officio perfrui seculariter cœperit, libenter obliuiscitur, quicquid religiosè cogitauit. Necessè est enim, vt dū cogitatio extra vsum ducitur, protinùs mentis oculus ad opera transacta reuocetur. ac pensēt quisq; quid subiectus egerit, & repentè cognoscet, si prælatus bona agere, quæ proposuerat, possit: quia nequaquàm valet in culmine humilitatem discere, qui in imis positus, nō desinit superbire. Nescit laudem, cùm supperit, fugere, qui ad hanc didicit, cùm deesset, anhelare. Nequaquàm vincere auaritiam potest, quandò ad multorum sustentationem tēdit is, cui sufficere propria nec soli potuerunt. Ex anteacta ergò vita se quisq; inueniat, nè in appetitu se culminis imago cogitationis illudat. Plerūquè in occupatione regiminis ipse quoquè boni operis vsus perditur, qui in tranquillitate tenebatur: quia quieto mari, rectè nauim & imperit* nauta dirigit: turbato autem tempestatum fluctibus, etiàm peritus nauta se cōfundit. Quid est potestas culminis, nisi tempestas mentis, in qua dum cogitationū semper procellis nauis cordis quaritur, huc illucq; incessanter impellitur, vt per repētinos excessus oris & operis, quasi per obuiantia saxa frāgat? Inter hæc itaq; quæ protulimus, quid sequendum, quid tenendum est, nisi ut uirtutibus pollens, coactus ad regimen veniat: virtutibus vacuus, nec coactus accedat? Ille, si omninò renitit, caueat, nè acceptam pecuniam in sudario ligans, de eius occultatione iudicetur. Pecuniam quippe in sudario ligare, est, percepta dona sub ocio lenti torporis abscondere. At contrà iste cùm regimen appetit, attendat, nè per exemplum boni operis, Pharisæorū more ad ingressum regni tendentibus ob- Matt. 23. b
staculum fiat. Qui iuxta summi magistri vocem nec ipsi intrāt, nec alios intrare permittunt. Considerandum quoquè est, quia eum causam

cauſam populi electus præſul ſuſcipit, quaſi ad ęgrum medicus accedit. Si ergò adhuc in eius opere paſſiones viuũt, qua pręſumptione percuſſum mederi properat, qui in facie vulnus portat?

De indignis præpoſitis. Cap. 15. Iſidorus.

Iſidorus li. 3 de sũmo bono, cap. 34.

NOn ſunt promouendi ad regimen Eccleſiæ, qui adhuc vitijs ſubiacent. Hinc eſt, quòd pręceptũ eſt Dauid, non ædificare viſibile templum, quia ſanguinum vir belli frequentia eſſet. Qua figura illi ſpiritaliter admonentur, qui vitiorũ adhuc corruptioni ſunt dediti, nè templum ędificent, hoc eſt, eccleſiam docere præſumãt. Non debet ducatûs honorẽ ſuſcipere, qui neſcit ſubiectis tramite vitę melioris pręire. Neq; enim q̃ſq; ad hoc præficitur, vt ſubditorũ culpas corrigat, & ipſe uitijs ſeruiat. Qui ſe indignum ad epiſcopatum exiſtimat, locum eius, qui dignus eſt, occupare non præſumat. Nam tã ſanctum eſt ſacerdotij nomen, vt nulla uitiorum nota maculari ſe ſinat. Grauiùs enim cõdemnabitur, qui indignus ſuſcipit quod nõ meretur. Qui regimen ſacerdotij contendit appetere, antè in ſe diſcutiat, ſi uita honori ſit congrua. Quod ſi non diſcrepat, humiliter ad id, ad quod vocatur, accedat. Reatum quippe culpæ geminat, ſi quis cum culpa ad ſacerdotale culmen adſpirat. Vniuſculuſque caſus tanto maioris eſt criminis, quanto, priuſquàm caderet, maioris erat virtutis. Præcedentium nanque magnitudo virtutũ, creſcit ad cumulum ſequentium delictorũ. Plerique ſacerdotes ſuæ magis utilitatis cauſa, quàm gregis, præeſſe deliderant. Nec, vt proſint, prælules fieri cupiunt, ſed magis, vt diuites fiant & honorentur. Suſcipiũt enim ſublimitatis culmẽ, nõ pro paſtorali regimine, ſed pro ſolius regiminis vel honoris ambitione, atque abiecto opere dignitatis, ſolã nominis appetunt dignitatem. Dum mali ſacerdotes, Deo ignorante, non fiant, tamen

Oſeę 8.a

ignorantur à Deo, ipſo per Prophetam teſtante: Principes extiterunt, ſed non cognoui. Sed hìc neſcire Dei, reprobare eſt: nam Deus omnia nouit.

De indoctis præpoſitis. Cap. 16. Idem Iſidorus.

Vbi ſuprà cap. 35.

SIcut iniqui & peccatores miniſterium ſacerdotale atlequi prohibentur, ità indocti & imperiti à tali officio retrahuntur. Illi enim exemplis ſuis vitam bonorum corrumpunt, iſti ſua ignauia iniquos corrigere neſciunt.* Quid enim docere poterunt, quod ipſi non didicerunt? Delinat locum docendi ſuſcipere, qui neſcit docere. Ignorantia quippe præſulum, vitæ non cõgruit ſubiectorũ. Cæcus enim ſi cæco ducatum præbet, ambo in ſoueam cadunt. Sacerdotes indoctos per

* Quomodò

Mat. 15.b
Eſa. 56.d

Eſaiam Prophetam ità Dominus improbat: Ipſi (inquit) paſtores ignorauerunt intelligentiam. Et iterùm: Speculatores eius cæci omnes, id eſt, imperiti epiſcopi, neſciẽrunt (inquit) vniuerſi, canes muti, non ualentes, latrare, hoc eſt, plebes commiſſas non ualentes, reſiſtendo malis, per verbum doctrinæ defendere.

Ibidem.

De his qui in regimine prodeſſe poſſunt, ſed idẽ officium per quietem propriam refugiunt. Cap. 17. Gregorius Papa I.

Paſtoral. lib. 1. c. 5.

SVnt nonnulli, qui eximia virtutum dona percipiunt, & pro excitatione cęterorum magnis muneribus exaltantur, qui ſtudio caſtitatis mundi, abſtinentiæ robore validi, doctrinæ dapibus referti, patientiæ longanimitate humiles, authoritate fortitudinis erecti, pietatis gratia benigni, iuſtitiæ ſeueritate diſtricti ſunt. Qui nimirùm culmen regiminis, ſi uocati ſuſcipere renuunt, ipſa ſibi plerunquè dona adimunt, quæ non pro ſe tantũmodò, ſed etiàm pro alijs acceperunt. Cumq; ſua, & non aliorum lucra cogitant, ipſi ſe, quæ priuata habere appetunt, bonis priuant. Hinc itaq; ad diſcipulos veritas ait: Non poteſt ciuitas ſupra montem poſita, abſcondi: & nemo accendit lucernam, & ponit eam ſub modio: ſed ſuper candelabrum, vt luceat omnibus qui in domo ſunt. Hinc Petro ait: Simon Ioãnis, amas me? Qui cùm ſe amare protinùs reſpondiſſet, audiuit: Si diligis me, paſce oues meas. Si ergò dilectionis eſt teſtimonium, cura paſtionis: quiſquis virtutibus pollẽs, gregem Dei renuit paſcere, paſtorem ſummum cõuincitur non amare. Si ergò vt noſtrî, ſic curam proximi gerimus, quaſi utrunq; pedem per calceamentum munimus. Qui verò ſuam cogitans vtilitatem, proximorum negligit, quaſi vnius pedis calceamentum cum dedecore amittit. Sunt nõnulli, qui magnis muneribus ditati, dum ſolius contemplationis ſtudijs inardeſcunt, parére vtilitati proximorum in prædicatione refugiunt, ſecretum quietis diligunt, ſeceſſum ſpeculationis appetunt: de quo, ſi diſtrictè iudicentur, ex tantis proculdubiò rei ſunt, quantis, venientes ad publicũ, prodeſſe potuerunt. Qua enim mente is, qui proximis profuturus enitelceret, vtilitati cæterorum ſecretum præponit ſuũ, quandò ipſe ſummi paris vnigenitus, vt multis prodeſſet, de ſinu patris egreſſus eſt ad publicum noſtrum? Sunt nonnulli, qui ex ſola humilitate refugiũt, nè his, quibus ſe impares ęſtimant, pręferantur. Quorum profectò humilitas, ſi cæteris quoquè virtutibus cingitur, nunc ante oculos Dei uera eſt, cùm ad reſpuẽdum hoc, quod utiliter ſubire pręcipitur, pertinax non eſt. Neque enim uerò humilis eſt, qui ſuperni * nutu arbitri, vt debeat præeſſe, intelligit, & tamẽ contẽnit. Diuinis diſpoſi-

Mat. 5. b

Ioan. 21.

Ibidem, cap. 6.

* nutus arbitrio

tionibus subditus, atq; à vitio obstinationis alienus, cùm sibi regiminis, culmen imponit, si iam donis præuentus est, quibus & alijs p̃sit, ex corde debet fugere, & inuitus obedire.

De præpositis ecclesiæ. Cap. 18. Isidorus.

Isidorus lib. 3. de summo bono, ca. 33.

VIr ecclesiasticus & crucifigi mundo per mortificationem propriæ carnis debet, & dispensationem Ecclesiastici ordinis, si ex Dei voluntate prouenerit, nolēs quidē, sed humilis, gubernandam suscipiat. Multis intercipit satanas fraudibus eos, qui sensùs & vitæ vtilitate præstantes, præesse & p̃desse alijs nolunt. Et dum eis regimen animarum imponitur, renuunt, consultiùs arbitrantes, ociosam vitam degere, quàm lucris animarum insistere. Quod tamen decepti agūt per argumētum diaboli, fallentis eos per speciē boni, vt dū illos à pastorali officio retrahit, nequaquàm proficiāt, qui eorū verbis atque exemplis instrui poterāt. Sancti viri nequaquàm occupationum secularium curas appetunt: sed occulto ordine sibi super impositas gemunt, & quanuis illas per meliorem intentionē fugiant, tamen per subditā mentem portant: quas quidem summoperè, si liceat, vitare festinant, sed timentes occultam dispensationem Dei, suscipiūt, quod fugiūt: exercent, quod vitare noscuntur. Intrant enim ad cor, & ibi consulunt, quid velit occulta voluntas Dei: sesēque Dei subditos debere esse summis ordinationibus cognoscentes, humiliant ceruicem cordis iugo diuinæ *dispositionis. *dispensationis.

Quòd sacerdotes sancti contemplatiuæ vitæ fieri participes possint. Cap. 19. Prosper.

De vita cō templi. li. 1. cap. 13.

QVi diligenter de vita contemplatiua considerat, & sufficienter instructus intelligit, quandò & vbi possit eius perfectio comprehendi, non dubitabit, ecclesiarum principes, vitæ contemplatiuæ posse & debere fieri sectatores: quia siue secundùm opinionem quorūdam, nihil aliud sit vita contemplatiua, quàm rerum latentium futurorumq; notitia, siue vacatio ab omnibus occupationibus mundi, siue diuinarum studium literarum, siue (quod his probatur esse perfectius) ipsa visio Dei: non video qd impedimenti sanctis sacerdotibus possit afferri, quō minùs ad hæc quatuor, quæ commemoraui, perueniant. Duo enim, primum & vltimum, id est, rerum latentium futurorumq; notitia, & ipsa visio Dei, incomparabiliter præstantiora erunt in illa vita beata, quàm in ista, diuersis erroribus implicata: quandoquidem tam rerum omnium notitia, quàm ipsa Dei substātia, plenè ac perfectè videbitur. Duo autem media, vacationem videlicet ab omnibus occupationibus mundi, & diuinarum studium literarū, etiàm hic possunt habere pontifices. Sed illi qui se ab omnibus implicamentis negociorū secularium remouentes, non torpent ocio, sed insistunt perfectionis suæ negocio, & ab stultitia sapiētiæ secularis auersi, verbo Dei infatigabiliter vacant: sapientes veraciter fiūt, cœlestia sapiunt, terrena despiciūt, contradicentes sanæ doctrinæ redarguūt, obedientes instruunt: sanctis virtutibus, quibus in dies singulos fiunt Deo propinquiores, incumbunt: & tam suis, quàm omniū, qui per eos erudiūtur, prouectibus clari, hīc quidem velut gustum quendam contemplatiuæ vitæ, quō ad eam feruentiùs prouocentur, accipiunt: sed ibi iam in æternum felices effecti, de eius perfectione gaudebunt. Proindè non inflantur, quia hic omnium fidelium catholicorum honorantur vt capita: sed lætantur potiùs, quia ibi Christi, qui est sacerdotum ac fidelium omnium caput, clariora mēbra sunt futuri. At si (quod ablit) secularibus negocijs implicati, fundorum terminos sinè termino cupiditatis extendant, ac se passim exquisitis delicijs dedant, quæ animum corpusq; debilitant, si gloriam non Christi, sed suā, decepti vulgi adulātis honoribus, quærant: plusque de se alienæ linguæ, quàm suæ conscientiæ credant: si omne gaudiū suum, nō in futurorum remuneratione, nec in sanctitate vitæ, sed in sua tātùm dignitate constituant: & dum tales esse, quales creduntur, amant, nunquàm sibi displiceant: ac placentes sibi, non sint de sua correctione soliciti: quis non intelligat, tales, si in talibus perseuerent, nec se ante finē vitæ præsentis emendent, contemplatiuæ vitæ participes esse non posse? ad quam non perueniunt, nisi qui sancti duerint esse, quod facti sunt: nec affectant videri, sed esse quod sunt: nō alienis laudibus, sed moribus suis eximij: nec solùm de sua dignitate, sed potiùs de sacerdotalis vitæ nobilitate conspicui. Qui sunt non appellatione tenùs, sed virtute pontifices, vitæ contemplatiuæ capaces, & gaudiorum cœlestium cohæredes.

De doctrina & exemplis præpositorum. Cap. 20. Isidorus.

Isidorus lib. 3. de summo bono, ca. 36.

TAm doctrina, quàm vitā, clarere debet Ecclesiasticus doctor. Nam doctrina sinè vita, arrogātem reddit: vita sinè doctrina, inutilē facit. Sacerdotis prædicatio operibus cōfirmanda est, ità vt, quod docet verbo, instruat exemplo. Vera est enim illa doctrina, quam viuendi sequitur forma. Nam nihil turpius est, quàm si bonum, quod sermone quisq; prædicat, explere opere negligat. Tūc enim prædicatio vtiliter profertur, quandò efficaciter adimpletur. Vnusquisq; doctor & bonę actionis & bonę prædicationis habere debet studium. Nam alterū sinè altero nō facit perfectum. Sed præcedat iustus

ſtus benè agere, vt ſequenter poſſit benè docere. Sicut in nomiſmate metallū, figura & pondus inquiritur, ità in omni doctore Eccleſiaſtico, quid ſequatur, quid docear, quomodò viuat. Per qualitatē igitur metalli doctrina, per figuram ſimilitudo patrum, per pondus humilitas deſignat. Qui ergo ab his tribus diſcrepauerit, non metallum, ſed terra erit.

De humilitate præpoſitorum. Cap. 21.
Gregorius Papa.

Paſtoral. lib. 2. c. 4. SIT rector diſcretus in ſilentio, humilis in verbo, nè aut tacēda proferat, aut proferenda reticeſcat. Nam ſicut in cauta locutio in errorem pertrahit, ità indiſcretum ſilentium hos, quos erudire poterat, in errore

Ibid. c. 6. derelinquit. Sit rector benè agentibus per humilitatem ſocius, contra delinquentium vitia per zelum iuſtitiæ erectus, vt & bonis in nullo ſe præferat, & cùm prauorum culpa exigit, poteſtatē protinùs ſui prioratūs agnoſcat: quatenus & honore ſuppreſſo, æqualē ſe ſubditis benè viuentibus deputet, & erga peruerſos iura rectitudinis exercere nō formidet. Omnes homines natura æquales genuit: ſed vatiāte meritorū ordine, alios alijs culpa poſtponit. Ipſa etiàm diuerſitas, quæ acceſſit ex vitio, diuino iudicio diſpenſatur, vt quia omnis homo æquè ſtare nō valet, alter regatur ab altero. Vndè cuncti, qui præſunt, non in ſe poteſtatē debent ordinis, ſed æqualitatem penſare cōditionis: nec præeſſe ſe hominibus gaudeāt, ſed prodeſſe. Quā videlicet potentiam benè regit, qui ſcit per illam ſuper culpas erigi: ſcit cum illa cæteris æqualitate componi. Quam tamen poteſtatem rectè diſpenſat, qui ſolicitè nouerit & ſumere ex illa, quod adiuuat, & expugnare, quod tentat, & æqualem ſe cum illa cęteris cernere, & tamen ſe zelo vltionis peccātibus anteferre. Prædicator quiſq; ſtudeat, vt minas potētium * ratione mitiget, & oppreſſorum anguſtias, quantùm ꝑualet, opeleuet: vt foris reſiſtentibus opponat patientiā, & intùs ſuperbientibus exhibeat cū patientia diſciplinam: vt erga errata ſubditorum ſic manſuetudo zelum temperet, quatenùs à iuſtitię ſtudio non eneruet: ſic ad vltionem zelus ferueat, nè tñ pietatis limite feruendo tranſcēdat. Rectoris officium eſſe debet, ut ingratos beneficijs ad amorē ꝓuocet: vt gratos quoq;, miniſterijs ī amore ferueat: ut proximorū mala, cùm corrigere non valet, taceat: & quæcunq; corrigi loquendo poſſunt, ſilētiū contenſum eſſe pertimeſcat.

* ratiocinatione.

De humilitate præpoſitorum.
Cap. 22. Iſidorus.

Iſidorus lib. 3. de ſummo bono. ca. 42. QVI præficitur ad regimen, taliter erga diſciplinam ſubditorum præſtare ſe debet, vt non ſolùm authoritate, verùm etiàm humilitate clareſcat. Sed tamen ita erit in eo uirtus humilitatis, nè diſſoluatur vita ſubditorum in vitijs: atq; ità authoritas aderit poteſtatis, nè per tumorem cordis, ſe veritas exiſtat immoderationis. Hæc eſt in Dei ſacerdotibus uera diſcretio, quæ nec per libertatem ſuperbi, nec per humilitatē ſiunt remiſſi. Hinc eſt, ꝙ ſancti cum multa conſtantia redarguerūt etiàm principum vitia: in quibus, cùm ſumma eſſet humilitas, loco tamen neceſſario liberè tranſgreſſores iuſtitiæ increpabant. Aliquandò etiàm ſubditis nos oportet animo eſſe humiliores, quoniā facta ſubditorum iudicantur à nobis, noſtra verò Deus iudicat. Agnoſcat epiſcopus, ſeruum ſe eſſe plebis, non dominum. Verùm * hæc charitas, non conditio, exigit.

* hoc.

De doctrinæ diſcretione. Cap. 23.
Iſidorus.

Iſidorus vbi ſuprà, cap. 43.

NON omnibus vna eademq; doctrina eſt adhibenda: ſed pro qualitate morum, diuerſa exhortatio erit doctorū. Nam quoſdam increpario dura, quoſdā verò exhortatio corrigit blanda. Sicut periti medici ad uarios corporis morbos diuerſo medicamine ſeruiunt, ità vt iuxta vulnerum varietates medicina diuerſa ſit: ſic & doctor eccleſiæ, ſingulis quibuſq; hominibus cōgruū doctrinæ remedium adhibebit: & qđ cuiq; oporteat, pro ætate, pro ſexu ac profeſſione adnūciabit. Non omnibus ea, quæ ſunt clauſa, aperienda ſunt. Multi enim ſunt, qui capere non poſſunt: quibus ſi indiſcretè manifeſtētur, ſtatim aut detrahunt, aut negligūt. Prima quippe prudentię virtus eſt, eam, quā docere oporteat, exiſtimare perſonam. Rudibus populis ſeu carnalibus plana atq; cōmunia, non ſumma atq; ardua, prædicanda ſunt: nè immenſitate doctrinæ opprimātur potiùs, quam erudiantur. Vndè & Paulus Apoſtolus ait: Non potui uobis loqui quaſi ſpiritualibus, ſed quaſi carnalibus: tanquam paruulis in Chriſto, lac uobis potum dedi, non eſcam. Carnalibus quippe animis nec alta nimis de cæleſtibus, nec terrena conuenit prædicare, ſed mediocriter, ut initia eorum moresq; deſiderant edoceri. Coruus, dum ſuos pullos uiderit albi coloris, nullis eos cibis alit: ſed tantumdèm attēdit, donèc paterno colore nigreſcāt, & ſic illos frequēti cibo reficit. Ita & eccleſię doctor ſtrenuus, niſi eos, quos docet, uiderit ad ſuam ſimilitudinem pœnitentiæ confeſſione nigreſcere, & nitore ſeculi depoſito, lamentationis habitū de peccati recordatione induere, vtpotè adhuc exterioribus, hoc eſt, carnalibus, non aperit intelligentiæ ſpiritualis profundiora myſteria: nè, dum audita non capiunt, priùs incipiant contemnere, quam uenerari mandata cæleſtia. Aliter eſt agēdū circa eos, qui noſtro committuntur regimini, ſed of-

1. Cor. 3. a

Digitized by Google

fendunt: atq; aliter cum his, qui nobis commissi non sunt. Qui si iusti sunt, venerandi sunt: si verò delinquunt, pro sola charitate, vt locus est, corripiendi sunt: non tamen cũ seueritate, sicut hi, qui nobis regendi sunt commissi. Priùs docendi sunt seniores plebis vt per eos infrà positi, faciliùs doceantur. Vnde & Apostolus: Hæc, inquit commenda fidelibus hominibus, qui idonei sunt & alios docere. Ingenium boni doctoris est, incipere à laudibus eorum, quos salubriter obiurgatos corrigere cupit, sicut Apostolus ad Corinthios facit, quos à laudibus inchoat, & increpationibus probat. Sed erant apud Corinthios, qui & laude & increpatione digni essent. Ille verò sic discretè, sic vtraque omnibus loquitur, vt omnibus vtraque conuenire videantur.

1. Tim. 5. a

1. Cor. 1. a, b

Qualiter prælati subiectos doceant, atque semetipsos discreta circumspectione prouideant.
Cap. 24. Gregorius Papa.

In Prologo lib. 3. Pastoral.

QVia igitur, qualis esse debeat pastor, superiùs ostendimus: nunc, qualiter doceat, demonstremus. Vt enim longè ante nos reuerendæ memoriæ Gregorius Nazianzenus edocuit, nõ vna eademq; cunctis exhortatio congruit, quia nec cunctos par morum qualitas adstringit. Sæpè nanq; alijs officiunt, quæ alijs prosunt: quia plerunquè herbæ, quæ hæc animalia nutriunt, alia occidunt, Et lenis sibilus equos mitigat, catulos instigat. Et medicamentum, quod hunc morbum imminuit, alteri vires iungit: & panis, qui vitam fortium roborat, paruulorum necat. Pro qualitate ergò audientium, formari debet sermo doctorum, vt & ad sua singulis congruat, & tamen à communis ædificationis arte nũquàm recedat. Quid enim sunt intentæ mentes auditorum, nisi (vt ità dixerim) quædã in cithara tensiones tractæ chordarum? Quas tangendos artifex, vt non sibimetipsi dissimile canticum faciat, dissimiliter pulsat: & idcircò chordæ consonam modulationem reddunt, quia vno quidem plectro, sed non vno impulsu, feriuntur. Doctor quisque, vt vna cunctos virtute charitatis, ædificet, ex vna doctrina, non vna eadẽq; exhortatione tangere corda audientium debet. Doctor etenim, qui loci sui necessitate exigitur summa dicere, hàc eadẽ necessitate compellitur summa monstrare. Illa nanque vox libentiùs auditorum cor penetrat, quam dicentis vita cõmendat: quia quod loquendo imperat, ostẽdendo adiuuat vt fiat. Hinc enim per prophetam Dominus dicit: Super montem excelsum ascende tu, qui euangelizas Sion, vt videlicet, qui cœlesti prædicatione vtitur, iam iam terrenorum operũ deferens, in terum culmine stare videatur: tantoque faciliùs subditos ad meliora pertrahat quanto per vitæ meritũ de supernis clamat.

Pastoral. lib. 2. c. 3.

Esa. 40. b

Rectè etiàm & sacerdos superhumerale ex auro, hyacintho, purpura, bis tincto cocco, & torta byssо habere præcipitur, vt quanta uirtutum diuersitate claresceret debeat, demonstretur. In sacerdotis quippe habitu ante omnia aurum fulget, vt in eo intellectus sapientiæ principaliter emicet. Cui hyacinthus, qui aereo colore resplendet, adiũgitur: vt per omne quod intelligẽdo penetrat, non ad fauores infimos, sed ad amorem cœlestiũ surgat: nè, dum incautus suis laudibus capitur, ipso etiàm veritatis intellectu vacuetur. Auro quoquè & hyacintho, ac purpuræ, bis tinctus coccus adiungitur, vt ante interni iudicis oculos, omnium uirtutum bona ex charitate decorentur, & cuncta, quæ coram hominibus rutilant, hæc in conspectu occulti arbitri flamma intimi amoris accẽdat. Quæ scilicet charitas, quia Deum simul ac proximum diligit, quasi ex duplici tinctura fulgescit. Qui igitur sic ad authoris speciem anhelat, vt proximorum curam negligat: vel sic proximorum curam exequitur, vt à diuino amore torpescat: quia unũ horum quodlibet negligit, in superhumeralis ornamẽto habere coccum bis tinctum nescit. Cęterùm cùm rector se ad loquendum præparat, sub quanto cautelę studio eloquatur, attẽdat: nè si inordinatè ad loquendum rapitur, erroris vulnere audientium corda feriãtur: & cùm fortassè sapiens videri desiderat, vnitatis compagem insipienter abscindat. Hinc nanq; in Euangelio ueritas dicit: Habete sal in vobis, & pacem habete inter uos. Per sal quippe, verbi sapientia designatur. Qui ergò loqui sapienter nititur, magnoperè metuat, nè in eius eloquio audientium vnitas confundatur. Hinc Paulus ait: Non plus sapere, quàm oportet sapere, sed sapere ad sobrietatẽ. Nè igitur lector incautus ad loquendum proruat, hoc, quod iam præmisimus, per semetipsam ueritas discipulis clamat: Habete sal in uobis, & pacem habete inter uos. Ac si figuratè per habitum sacerdotis dicat: Mala Punica tintinnabulis iungite, vt per oĩa quæ dicitis, unitatem fidei cauta obseruatione teneatis. Sacerdos semper vocem prædicationis habeat, nè superni spectatoris iudicium ex silentio offendat. Scriptum quippe est: Audiatur sonitus, quandò ingredit aut egreditur sanctuarium in conspectu Domini, & non moriatur. Sacerdos nanq; in tabernaculum ingrediens uel egrediens, moritur, si de eo sonitus non auditur: quia iram contra se occulti iudicis exigit, si sinè prædicationis sonitu incedit. Aptè autem tintinnabula vestimentis põtificis describuntur inserta. Vestimenta etenim sacerdotis, quid aliud quàm recta opera debemus accipere. Propheta testante, qui ait: Sacerdotes tui induantur iustitiam: Vestimentis itaq; illius tintinnabula inhęrent, ut uitæ uiam cum linguæ sonitu, ipsa quoquè bona opera sacerdotes clament.

Exod. 28.

Ibidẽ post pauca.

Ibidem, cap. 4.

Marc. 9. g

Marc. 9. g

Rom. 12.

In pastorali ante præmissa.

Ibidem.

Psal. 131.

Nos,

Nos, quia infirmi homines ſumus, cùm de Deo hominibus loquimur, debemus primùm meminiſſe, quid ſumus, vt ex propria infirmitate penſemus, quo docendi ordine infirmos fratres conſolemur. Cõſideremus igitur, quia aut tales ſumus, quales nonnullos corrigimus: aut tales aliquandò fuimus, etſi iam diuina gratia operante non ſumus, vt tanto eos temperantiùs corde humili corrigamus, quanto noſmetipſos veriùs in his, quos emendamus, agnoſcimus. Si nos ſacerdotes, tales nec ſumus, nec fuimus, quales adhuc illi ſunt, quos emendare curamus: nè cor noſtrum fortè ſuperbiat, & de ipſa innocentia in peius ruat: quorum mala corrigimus, eorum bona nobis ante oculos reuocemus. Quæ ſi omninò ſunt nulla, ad occulta Dei iudicia recurramus: quia ſicut nos nullis meritis hoc ipſum bonũ, quod habemus, accipimus: ità illos quoquè poteſt gratia ſupernæ virtutis infundere, vt excitati poſteriùs, etiàm ipſa poſſent bona, quæ nos antè accepimus, præuenire. Quis enim crederet, quòd apoſtolatùs merito Saulus lapidatum Stephanum præcurſurus erat, qui in morte eius lapidantium veſtimenta ſeruabat? His ergò primùm cogitationibus humiliari cor debet, & tunc demùm delinquentium iniquitates increpare.

Actor. 7. f

De doctorum ſilentio. Cap. 25. Iſidorus.

Iſidorus lib. 3. de ſũmo bono, ca. 44.

PRO malo merito plebis, aufertur doctrina prædicationis: Pro bono merito audientis, tribuitur ſermo doctoris. In poteſtate diuina conſiſtit, cui velit Deus doctrinę verbum dare, vel cui auferre: & hoc aut pro dicentis, aut pro audientis fit merito, vt modò pro culpa plebis auferatur ſermo doctoris, modò uerò pro vtilitate rectoris tribuatur. Nam & bonus docet bonum, & malus malum: & bonus malum, & malus bonum: quod tamen fit iuxta meritum populorum. Non omnia tempora congruunt doctrinæ, ſecundùm Salomonis ſententiam, dicentis:

Eccleſ. 3. a

Tempus tacendi & tempus loquendi. Non quidem per timorem, ſed per diſcretionem, propter malorum incorrigibilem iniquitatem, nonnunquàm electos oportet à doctrina ceſſare. Interdùm doctores Eccleſiæ, calore charitatis ardentes, conticeſcunt à docendo, quia non eſt qui audiat, teſtante prophe-

Hier. 13. e

ta: Ciuitates Auſtri clauſę ſunt, & nõ eſt qui aperiat. Qui docendi accipit officium, interdùm ad tempus facta proximi taceat, quæ ſtatim corrigere nequaquàm exiſtimat. Nã ſi corrigere poteſt, & diſſimulat, verum eſt q̃ conſenſum erroris alieni habeat. Plerique ſancti doctores p̃ mali pertinacia, quia iniquos emendare nequeunt, his tacere diſponunt: ſed calorem ſpiritûs, quo agunur, ferre non ſuſtinentes, iterùm in increpationem proſiliunt impiorum.

Quòd nihil proſit ſacerdoti, etiàm ſi benè viuat, ſi malè viuentes, tacendo non arguat. Cap. 26. Proſper.

Proſper li. de vita cõtemp. li. 1. cap. 10. 2. Thes. 3. b

QVòd verò dicit Apoſtolus, vt nos formã debeamus exhibere fidelibus, quid valebit, ſi is, cui vel exhortãdi bonos, uel caſtigandi malos eura commiſſa eſt, benè viuẽdo ſe imitandum bonis exhibeat, & malos, tacendo non arguat? Ad hoc enim (niſi me fallit opinio) ſanctè viuendum eſt ſacerdoti, nè dicta ſua repugnãtibus factis euacuet, ſi, quod prædicat fieri debere, non faciat: aut ſi, quod non facit, prædicare præſumpſerit, nihil apud eos, qui eius vitam nouêre, proficiat. Quid ad hoc eſt Eccleſiæ Dei præpoſitus, vt non ſolùm benè viuendo alios exemplo ſuæ conuerſationis inſtituat: ſed etiàm fidutialiter prædicando, ſingulis ante oculos peccata ſua cõſtituat, quæ pœna maneat duris, quæ gloria obedientibus, oſtendat. Nullius ſalutem deſperando contemnat, animas emẽdari nolentium plangat, imitatus Apoſtolum qui ait: Vt lugeam multos ex his, qui antè peccauerunt, & non egérunt pœnitentiam. Et iterùm: Quis infirmatur, & ego nõ infirmor? quis ſcandalizatur, & ego non vror? Quapropter ſciẽs, quòd ſi quibuſlibet diuitibus ac potentibus malè viuẽtibus parcat, aut foueat, eos perdat, ſimul & pereat: & ſanctè debet viuere propter exemplum, & piè docere propter ſuæ adminiſtrationis officium, certus, quòd ei ſua iuſtitia nihil ſuffragetur, de cuius manu anima pereuntis exigitur. Quandò quicunque alius periẽrit, quem nulla docendi neceſſitas manet, ſolus pœnas ſui ſceleris dabit. Ille autem cui diſpenſatio verbi commiſſa eſt, etiàm ſi ſanctè viuat, & tamen perditè viuentes arguere aut erubeſcat, aut metuat: cum omnibus, qui eo tacente periẽrint petit. Et quid ei ꝓderit non puniri ſui, qui puniendus eſt alieno peccato? Mentior, niſi hoc Dominus per Ezechielem prophetam ſub cuiuſdam terroris denunciatione loquitur, dicens ad eũ:

Cor. 12. g

2. Cor. 11.

Et tu fili hominis, ſpeculatorem dedi te domui Iſrael. Nec hoc tranſeunter debemus audire, quòd ſacerdotem ſpeculatorem appellat, vt ſicut ſpeculatoris eſt, de loco editiore proſpicere, & plùs omnibus cõtemplari: ità ſacerdos debet eſſe propoſiti ſublimitate celſior cunctos, ac maioris ſcienter habere gratiam, qua poſſit ſub ſe viuentes inſtruere. Videamus iam, quid diuinus ſermo contineat. Audies (inquit) ſermonem ex ore meo, & annunciabis eis ex me. Vt hoc dicat ſacerdos, quod ex diuina lectione didicerit, quod illi Deus inſpirauerit, non quod præſumptione humani ſenſus inuenerit. Adnũciabis, inquit, eis ex me. Ex me, & non ex te. Mea verba loquéris eis. Non eſt quòd ex eis, tãquàm de tuis, iuſſeris. Ex me (inquit) eis adnuncia. Sed iam quid adnũciet, audia-

Ezech. 3. d

Ezech. 3. d

mus,si me dicente ad impium,Impie,morte morieris, non fueris locutus, vt se custodiat impius à via sua, ipse impius in iniquitate sua morietur: sanguinem uerò eius de manu tua requiram.Hoc est dicere: Si ei sua peccata non adnunciaueris, si eum non argueris,vt ab impietate sua cõuertatur, & viuat,& te,qui non increpàsti,& ipsum,qui te tacente peccauit, flammis perennibus perdam, Quis,rogo, tam saxei pectoris, quis tã ferreus erit,quem sententia ista non terreat? Quis tam alienus à fide, qui sententiæ isti non credat?

Pastorali. lib. 1.c. 2.

De pastoribus non rectè gradientibus.
Cap. 27. Gregorius.

SVNT nonnulli, qui solerti cura spiritalia præcepta perscrutantur: sed quæ intelligendo penetrant,viuendo conculcant. Repentè docent,quæ non opere,sed uerbi tatione didicerant: & quod uerbis prædicant, moribus impugnãt.Vndè fit, vt cùm pastor per abrupta graditur, ad præcipitium grex
Ezech. 34. c sequatur. Hinc nanq; per propheram Dominus contra contemptibilem pastorũ sciẽtiam quæritur,dicens: Cùm ipsa lympidissimam aquam biberetis, reliquã pedibus vestris turbabatis.Et oues, quæ conculcata pedibus vestris fuerant,pascebantur:& quę pedes vestri turbauerant,hæc bibebant. Aquã lympidissimam pastores bibunt, cùm fluenta ueritatis,rectè intelligentes hauriunt.Sed eandem aquam pedibus perturbare,est,sanctæ meditationis studia malè viuendo corrũpere.Aquam scilicet pastorum turbatam pedibus oues bibunt, cùm subiecti quiq; non sectantur uerba quæ audiunt, sed sola, quæ conspiciunt, exempla prauitatis imitantur. Qui cum dicta sitiunt, & per opera peruertuntur,quasi corruptis fontibus, in potibus lucrum sumunt.Nemo amplius nocet in Ecclesia,quàm qui peruersè agens nomen uel ordinẽ sanctitatis habet.Delinquentẽ nanq; hunc redarguere nullus præsumit,& in exẽplum culpa uehementer extenditur, quãdò pro reuerentia ordinis peccator honoratur. Qui ergò ad sanctitatis speciem deductus, vel uerbo cæteros destruit vel exemplo: meliùs profectò fuerat, vt hunc ad mortem sub exteriori habitu terrenã acta constringerẽt, quàm sacra officia in culpa cæteris imitabilem demonstrarent. Quia nimirùm si solus
Ibid.ca.4. caderet, vtcunquè hunc tolerabilior inferni pœna cruciaret. Sæpè susceptа cura regiminis cor per diuersa intuendo diuerberat, & impar quisq; inuenitur ad singula,dum confusa mente diuiditur ad multa. Vndè quidã sapiens prouidè admonet, dicens: Fili,nè in
Eccl.11. multis sint actus tui. Quia uidelicet nequaquàm plenè in vniuscuiusque operis ratione colligitur,dum mens per diuersa sparsa partitur. Cumq; foràs per insolentem curã tra-hitur, à timoris intimi soliditate uacuatur. Dum etiàm mens in exteriorum sit dispositione solicita,sui est solũmodò ignara, & scit multa cogitare, se nescies: Nam cùm plùs quàm necesse est, se exterioribus implicat, quasi occupata in itinere,obliuiscit quò tendebat,ità ut ab studio suæ inquisitionis alienata,nec ipsa,quæ patitur, dãna consideret & per quanta delinquat,ignorat.Neq; enim peccare se Ezechias credidit, cùm venientibus ad se alienigenis cellas aromatũ ostẽdit: Esa.39. sed in damnationẽ secuturæ prolis ex eo irã iudicis protulit, quod se facere licenter estimauit.Sæpè enim dũ multa suppetunt,dũq; agi possunt quæ subiecti quia acta sunt admirentur,in cogitatione se animus eleuat,& plenè in se irã iudicis prouocat, quãuis per iniqua foràs opera nõ erumpat. Intùs quippe est qui iudicat, intùs qd iudicatur. Cùm ergò in code delinquimus, latet homines, quod apud nos agimus, sed tamen ipso iudice teste peccamus.Hęc proferentes,nõ potestatem regiminis reprehendimus: sed ab appetitu illius, cordis infirmitatem munimus,nè imperfecti quiq; culmẽ arripere regiminis audeant, & qui in planis stãtes titubant;& præcipitio pedem ponant.Cęcus pa- Ibid.c.11 stor est, qui supernæ lumen contẽplationis ignorat:qui præsentis vitæ tenebris pressus, dũ venturam lucem nequaquàm diligendo conspicit,quò gressum operis ponat, nescit. Claudus verò rector est,qui quidẽ, quò pergere debeat,adspicit: sed infirmitate mẽtis, Ibidẽm. vitæ uiam perfectè non ualet tenere, quam videt,quia ad uirtutis statum, dum fluxa cõsuetudine non erigitur, quò ex desiderio innititur,illuc gressus operis efficaciter non sequuntur.Paruo autẽ naso est,qui ad tenendã mensuram discretionis idoneus non est.Naso quippe odores fœtoresq; discernimus, Rectè ergò p nasum discretio exprimitur, per quã uirtutes eligimus, delicta reprobamus.Sunt nõnulli, qui dũ æstimari hebetes nolunt, sæpè se in quibusdã inquisitionibus plus quàm necesse est, exercentes, ex nimia subtilitate falluntur. Vndè hîc quoquè sub- Leuit. 21. ditur: Vel grãdi & torto naso. Nasus etenim d grandis & tortus, est discretionis subtilitas immo de rata: quæ dum plùs, quàm decet, excreuerit,actionis suæ rectitudinẽ ipsa confundit.Fracto aũt pede uel manu est, qui viã Dei pergere omninò nõ ualet, atq; à bonis actibus funditùs exors vacat, quatenùs hæc nõ vt claudus, saltẽ cum infirmitate teneat, sed ab his omnimodò alienus existat.Gibbus est,quẽ terrenæ solicitudinis pondus deprimit,nè vnquàm ad superna respiciat,sed solis his,quæ in infimis calcãtur,intẽdat: Qui etsi aliquandò aliquid ex bono patriæ cœlestis audiêrit,ad hoc nimirùm peruersæ consuetudinis põdere prægrauatus,cordis faciẽ nõ attolit: quia cogitationis statũ erigere nõ valet,quẽ terrenæ vsus solicitudinis curuum tenet.

tenet. Lippus nanq; eſt, cuius quidem ingenium ad agnitionem veritatis emicat, ſed tñ hoc carnalia opera obſcurãt. In lippis quippe oculis pupillæ ſanæ ſunt, ſed humore defluente, infirmatæ palpebræ groſſeſcũt. Quę quia infuſione crebra atterũtur, etiàm acies pupillæ vitiatur. Et ſunt nonnulli, quorum ſenſum carnalis vitę operatio ſauciat, qui videre recta per ingenium ſubtiliter poterãt, ſed vſu prauorum actuum caligant. Lippus itaq; eſt, cuius ſenſum natura exacuit, ſed cõuerſationis prauitas confundit, cui benè per
Apoc. 3. d Angelũ dicitur: Collyrio inũge oculos tuos, vt videas. Collyrio quippe oculos, vt videamus, inungimus, cùm ad cognoſcendum veri luminis claritatẽ, intellectũs noſtri aciem medicamine bonæ operationis adiuuamus. Albuginem tolerans, nihil videt. Albuginẽ habet ſacerdos in oculo, qui veritatis lucem videre non ſinitur, qui arrogantia ſapientiæ ſiue iuſtitiæ cæcatur. Pupilla nanq; oculi nigra videt, albuginẽ tolerãs nihil videt, quia videlicet ſenſus humanæ cogitationis, ſi ſtultum ſe peccatoremq; intelligit, cognitionem intimę claritatis appræhendit. Si autem candorem ſibi iuſtitiæ ſiue ſapientiæ tribuit, à luce ſe ſupernæ cognitionis excludit, & eo claritatẽ veri luminis nequaquàm penetrat, quo ſe apud ſe per arrogantiam exaltat, ſicut
Rom. 1. c de quibuſdam dicitur: Dicentes enim ſe eſſe ſapientes, ſtulti facti ſunt. Iugem verò habet ſcabiem in corpore, cui carnis petulantia ſinè ceſſatione dominatur. In ſcabie etenim feruor viſcerum ad cutem trahitur, per quã rectè luxuria deſignatur: quia ſi cordis tentatio vſq; ad operationem proſilit, nimirùm feruor intimus vſq; ad cutis ſcabiem prorũpit, & foris iam corpus ſauciat: quia dum in cogitatione voluptas non reprimitur, etiàm
1. Cor. 10. c in actione dominatur. Quaſi enim cutis pruriginem Paulus curabat abſtergere, cùm dicebat: Tentatio vos non appræhendat niſi humana. Ac ſi apertè diceret: Humanũ quidem eſt, in corde tentationem perpeti, dæmoniacum verò eſt, tẽtationis certamine & in operatione ſuperari. Impetiginẽ quoquè habet in corpore, quiſquis auaritia vaſtatur in mente. Quæ ſi interiùs non compeſcitur, nimirùm ſinè menſura dilatatur. Impetigo quippe ſinè dolore corpus occupat, & abſq; occupati tędio excreſcẽs, membrorum decorem fœdat: quia & auaritia capti animũ, dũ quaſi delectat, exulcerat, dum adipiſcenda quæq; cogitationi obijcit, ad inimicitias accendit: & dolorem in vulnere non facit, quia æſtuanti animo ex culpa abundantiam promittit. Decor membrorum per impetiginẽ perditur, quia aliarum quoquè virtutum per auaritiam pulchritudo deprauatur. Et quaſi totum corpus exaſperat, quia per vniuerſa vitia animũ ſupplantat, Paulo atteſtãte, qui
1. Tim. 6. b ait: Radix omnium malorum eſt cupiditas. Ponderoſus eſt, qui turpitudinẽ non exercet opere, ſed tamẽ ab hac cogitatione cõtinua ſinè moderamine grauatur in mente. Qui nequaquàm vſq; ad opus quidem nefarium rapitur, ſed eius animus voluptate luxuriæ ſinè vllo repugnationis obſtaculo delectat. Vitiũ quippe eſt põderis, cùm humor viſcerum ad virilia labitur, quæ profectò cùm moleſtia dedecoris intumeſcunt. Ponderoſus ergò eſt, qui totis cogitationibus ad laſciuiã defluens, pondus turpitudinis geſtat in corde: & quanuis praua non exerceat opere, ab his tamen non euellitur mente, nec ad vſum boni operis in aperto valet aſſurgere, quia grauat hunc in abditis turpe pondus. Quiſquis ergò quolibet horum vitio ſubigitur, panes Domino offerre prohibetur, nè profectò diluere aliena delicta nõ valeat is, quẽ adhuc propria deuaſtant. Cùm ſacerdos non agit bona quæ loquitur, ei etiã ſermo ſubtrahit, nè loqui audeat quod nõ operatur, ſicut per Prophetã dicitur: Peccatori aũt dixit Deus, quarè tu enarras iuſtitiã meã, & aſſumis teſtamentum meum per os tuũ? Vndè etiã deprecatur, dicens: Et nè auferas de ore meo verbum veritatis vſquequaquè. Perpendit nanque, quòd omnipotens Deus veritatis verbũ facientibus tribuit, & non facientibus tollit. Qui ergò hoc de ore ſuo non auferri petijt, quid aliud quàm gratiam bonæ operationis quæſiuit? Ac ſi apertè diceret: A bono opere errare me non ſinas, nè, dum amitto ordinem benè viuendi, rectitudinem perdam loquendi. Plerunquè doctor, qui docere audet quod negligit agere, cùm deſierit bona loqui, quæ operari contempſit, docere ſubiectos incipit praua, quæ agit: vt iuſto omnipotentis Dei iudicio, in bono iam nec linguam habeat, qui habere bonam vitam recuſat: quatenùs dum mens eius terrenarum rerum amore incenditur, de terrenis rebus ſemper loquatur. Vndè in Euangelio veritas dicit: Eà abundantia enim cordis os loquit. Bonus homo de bono theſauro profert bona, & malus homo de malo theſauro profert mala. Hinc & Ioannes ait: Ipſi de mũdo ſunt, ideò de mundo loquuntur.

Gregor. li. Moral. 11. cap. 9. Pſal. 49.

Pſal. 118.

Lib. Mor. 11. c. 10.

Mat. 12. e

1. Ioan. 4. a

De negligẽtia ſacerdotis, qui doctrinæ ſuæ agendo contraria, perſonam non poteſt implere doctorum. Cap. 28. Proſper.

REcolite ergò, quanta & qualia, me audiente atq; probante, dicere ſolebatis de adminiſtratione Põtificis, qui populi ſibi commiſſi cura poſthabita, ardentiùs bona præſentia deſiderat, quàm futura: & oblitus quòd nõ ſolùm de ſe, ſed etiàm de grege ſibi credito rationem paſtori paſtorum omnium reddat, ſua ſuorumq; detrimẽta nõ cogitat, quem non delinquentium peccata contriſtant, nec proficientium bona lætificant, ſed de ſe tantùm, plerunquè autem nec de ſe oinò ſolicitus, quid à ſuis boni malíve geratur,

De vita cõtẽplat. lib. 1. c. 15

ratur,ignorat.Qui non prædicat perseueran tiam iustis,pœnitentiam prauis, contemptũ mundi conuersis,futuras pœnas auersis. Qui non potest dicere contemptoribus admonitionis suæ,Futurum cogitate iudicium,quod ipse fortè non cogitat: amatoribus mundi , 1.Ioan.2. Nolite diligere mundum, si eum mũdi amor oblectat:ambitiosis,Ambitioni iam finẽ imponite , si eum ambitio ruinosa præcipiat : ebriosis,Ebrietatem cauete,si se mero vsque ad alienationem mẽtis ingurgitat: sumptuo- *crudus, sis dapibus * grauidus , non potest suis abstinentiam laudare,quam calcat: vitio cupiditatis addictus , cupidis amorem non potest dissuadere pecuniæ: inimicitiarum tenax,nõ valebit animos diffidentium sacerdotali trãquillitate componere : iustitiam prædicare iudicibus erubescit, quam ipse personæ potentis fauore corrũpit.Nec defendit oppressos,si personas aut honorat, aut despicit . Et quicquid boni nõ facit,aut mali committit: nec iubebit fieri,nec uetabit: quia necessariã docendi authoritatem , contrarietate suæ actionis aut amittit,aut minuit .

De his qui benè docent, & malè viuunt. Cap. 29. Isidorus.

Isidorus lib.3.de summo bono,ca. 37.

INterdùm doctoris vitio etiàm ipsa verax doctrina vilescit: & qui nõ viuit sicut docet,ipsam,quam prædicat veritatem,contemptibilẽ facit.Arcus peruersus , est lingua magistrorum docentium benè & viuentiũ malè: & ideò quasi ex puerso arcu sagittã emittunt,dum suam prauam vitam propriæ linguæ ictu cõfodiunt. Qui benè docet,& malè viuit,tanquàm æs aut cymbalum sonitum facit alijs , ipse tamen sibi manet insensualis . Qui benè docet,& malè viuit, quòd docet , benè viuẽtibus proficit : quòd verò malè viuit,seipsum occidit. Sicut sacerdos,qui si dignè se agit,vt sacerdotem decet,ministerium eius & ipsi & alijs utile est:indignè autem viuens,alijs quidem vtilis est loquendo , se aũt interficit prauè viuendo.Ac per hoc quod in illo mortuũ est, propriũ eius est : quod uerò uiuit in eo,id est, sacrũ ministerium , alienũ est.Qui benè docet,& malè viuit, videtur vt cereus, qui alijs bonam nouit lucem præstare,se verò in malis suis consumere atque extinguere . Qui benè docet,& malè viuit,videtur bonum malo coniungere, lucem tenebris permiscere,veritatem mẽdacio mutare.

De exemplis prauorum sacerdotum. Cap. 30. Isidorus.

Isidorus vbi suprà, ca.38.

SÆpè per quos iustitia docetur,per ipsos peccati morbus inrepit , & mors ad plebes pertranſit,scilicet vel dum mala docent, vel dum praua faciunt.Pleriq; sacerdotes & clerici prauè viuentes, forma cæteris in malum existũt, qui in bonis exemplum esse debuerunt. Hi enim quoscunque exemplo malæ conuersationis suæ perdũt, de illis rationem sinè dubio reddituri sunt. Ex carnaliũ præpositorum exemplo, plerunquè fit vita deterior subditorum: & plebis merito fiunt tales sacerdotes, qui exemplo deteriore populum destruant, non ædificent . Ex merito enim plebis nonnunquàm episcopi deprauantur,quatenùs procliuiùs corruãt, qui sequuntur.Capite languescente,cætera corporis membra inficiuntur. Vndè & scriptũ est: Esa.1.b Omne caput languidum , & omne cor mœrens: à planta pedis vsq; ad verticem , nõ est in eo sanitas . Caput enim languidũ, doctor est agens peccatum: cuius malum ad corpus peruenit, dum eo vel peccate , vel prauè docente , pestifer languor ad plebes subditas transit.Deteriores sunt, q̃ siue doctrinis siue exemplis vitam moresq; bonorum corrumpunt,his qui substantias aliorum prædiaque diripiunt.Hi enim ea,quæ extra nos , sed tamen quæ nostra sunt,auferunt: corruptores verò morũ,propriè nosipsos diripiunt: quoniam diuitiæ hominum iustorũ,mores eorũ sunt.Multùm ergò distant damna morum,à damnis temporalium rerum, dum ista extra nos sint,mores verò in nobis.

De præpositis carnalibus. Cap. 31. Isidorus.

Isidorus vbi sup. c. 39.

PRouidentia plerunquè diuini consilij ordinantur præpositi mundana & exteriora sectantes , vt dum temporalibus rebus se totos impendunt , spirituales turiorẽ nitã contemplationis exerceant : quia duræ sunt quietè uiuere uolẽtibus sarcinæ curarũ episcopalium . Prouidet sæpè Deus curis deditos secularibus,ad susceptionem regiminis: vt dum hi exteriora sinè tædio procurant , spirituales rebus interioribus sinè impedimento rerum terrenarum deseruiant . Dei ergò * ordinem accusant , à quo instituuntur,qui episcopos condemnant, dum minùs spiritualia, sed magis terrena sectantur . Ex diuini enim constat tabernaculi dispositione , ob iniurias mundi ferendas & turbines,quosdam institui episcopos secularibus curis insistentes, vt hi , qui interiùs superna desiderant , nullo terreno obsistente negocio , liberiùs hoc quod amant, intendant . Non est itaque iudicãdus à plebe rector inordinatus,dum magis nouerint populi , sui fuisse meriti,peruersi regimen suscepisse põtificis . Nam pro meritis plebium , disponitur à Deo vita rectorum . Exemplo Dauid peccant ad comparationem Principum, qui ex merito plebis præuaricantur . Sententia damnãtur Cham filij Noe,qui suorum præpositorum in publico culpas produnt , sicut Cham,qui patris pudenda non operuit, Gen.9.d sed deridenda monstrauit . Habituri sunt Sem meritum & Iaphet,qui reuerenter operiunt,quæ patres suos excessisse cognoscunt. Si tamen patrum facta non diligant , sed tãtùm

*ordinationem

tùm operiant, nec imitentur. Nam ſunt, qui præpoſitos ſuos peruersè iudicant, dum terrenis ſtudijs eos plùs viderint eſſe intentos, ſi vel parùm iam ipſi de ſpiritualibus cognouerint. Rectores ergò iudicandi à Deo ſunt, à ſuis autem ſubditis nequaquàm iudicandi ſunt, exemplo Domini, qui per ſe vendentes columbas & numulariorum menſas proprio euertit flagello, & proiecit à templo. Vel etiàm, ſicut dicit Pſalmiſta: Deus ſteterit in ſynagoga deorum, in medio autem deos * dijudicat. Quòd ſi à fide exorbitauerit rector, tunc erit arguendus à ſubditis: pro moribus verò reprobis tolerandus magis, quàm diſtringendus, à plebe eſt.

Ioan. 2.

Pſal. 81.

*diſcernit

Luctuoſa deſcriptio carnaliter viuentium ſacerdotum. Cap. 32. Proſper.

Proſper de vita act. & contempl. li. 2. cap. 21.

SEd nos præſentibus delectati, dum in hac vita commoda noſtra & honores inquirimus, non vt meliores, ſed vt ditiores: nec vt ſanctiores, ſed vt honoratiores ſimus, cæteris præeſſe feſtinamus. Nec gregem Domini, qui nobis paſcendus tuendusque commiſſus eſt, ſed noſtras voluptates, dominationem, diuitias, & cætera blandimenta carnaliter cogitamus. Paſtores dici volumus, nec tamen eſſe contendimus. Officij noſtri vitamus laborem, appetimus dignitatem. Immundorum ſpirituum feras à grege dilacerando non pellimus, & quod eis remanſerit, ipſi conſumimus, quandò peccantes diuites vel potentes non ſolùm non arguimus, ſed etiàm veneramur, nè nobis aut munera ſolita offenſi non dirigant, aut obſequia deſiderata ſubducant. Ac ſic muneribus eorum & obſequijs capti, immò per hæc illis addicti, loqui eis de peccato ſuo aut de futuro iudicio formidamus, Et ideò minaciter ſuperbiam noſtram diuinus ſermo contundit, ſed noſter auditus nihil, vndè proficiamus, admittit: quia præſentis vitæ capti dulcedine, quæ pœna negligentiam noſtram maneat in æternum, nolimus cogitare. In paſtores ergò iſta dicuntur, de quorum nobis inani appellatione blandimur. Hæc dicit Dominus Deus: Væ paſtoribus Iſrael, qui paſcebant ſemetipſos. Nónne greges paſcũtur à paſtoribus? Lac comedebatis, & lanis operiebamini. Quod craſſum erat, occidebatis, gregem autem meum non paſcebatis. Quod infirmum fuit, non conſolidaſtis: & quod egrotum, non ſanaſtis. Quod fractum eſt, non alligaſtis: & quod abiectum, non reduxiſtis. Quod perierat, non quæſiſtis: ſed cum auſteritate imperabatis eis, & cum potentia. Et diſperſæ ſunt oues meæ, eò quòd non eſſet paſtor, & factæ ſunt, in deuorationem omnium beſtiarum agri. Et paulò pòſt Propterea, paſtores, audite verbum Domini. Viuo ego, dicit Dominus, quia pro eo, quòd facti ſunt greges mei in rapinam, & oues meæ in deuorationem omnium beſtiarum agri, eò quòd non eſſet paſtor: neque enim quæſierunt paſtores gregem meum, ſed paſcebant paſtores ſemetipſos, & gregẽ meum non paſcebant: Propterea, paſtores, audite verbum Domini: Hæc dicit Dominus Deus: Eccè ego ipſe ſuper paſtores requiram gregem meum de manu eorum, & ceſſare faciam eos, vt vltrà nõ paſcant gregem, nec paſcant ampliùs paſtores ſemetipſos. Quis ad hæc non contremiſcat? Quis iſta ſinè intolerabili metu futuræ examinationis accipiat, niſi qui aut non intelligit, aut futura non credit? Sed quia omnia, quæ Deus obſeruari voluit, tã apertè poſuit, & ità ſui nominis authoritate firmauit, vt ea faciliùs, (quod dictu quoquè nefas eſt) contẽnamus, quàm nos non intelligere, vel nõ credere tam aperta & diuina fingamus, quandò audimus, Hæc dicit Dominus: quis non futurum eſſe credat, quod dicit Dominus, niſi qui Deo non credit? Quod autem dicit, Væ paſtoribus: iſtud væ, pro maledicto poni, & paſtorum nomine nos ſignificari, quis non intelligat, niſi qui futurum non cogitat? Greges Domini paſcendos, paſtores facti: ſuſcipimus: & nos ipſos paſcimus, quandò non gregum vtilitati proſpicimus, ſed quid foueat & augeat noſtras uoluptates, attendimus. Lac & lanas ouium CHRISTI, oblationibus quotidianis ac decimis, fidelium gaudentes, accipimus: & curam paſcendorum gregum ac reficiendorum, à quibus peruerſo ordinè uolumus paſci, deponimus. Non ſanamus ſpirituali conſilio peccatis infirmum, non ſacerdotali ope conſolidamus ac reficimus diuerſis tribulationibus fractum, non ad uiam ſalutis reuocamus errantem, non requirimus ſolicitudine paſtorali uenię diſperatione iam perditum, ad hoc potentes tantùm effecti, ut nobis in ſubiectos damnationem tyrannicam uendicemus, non ut afflictos, contra uiolentiam potentum, qui in eos ferarum more ſæuiunt, defendamus. Indè eſt, quòd tam à potentibus huius mundi, quàm à nobis, quod peius, nonnulli grauiter fatigati depereunt, quos ſe de manu noſtra Dominus requiſiturum terribiliter comminatur, dicens: Requiram oues meas de manu paſtorum, & ceſſare eos faciam, ut ultrà iam non paſcant greges meos. Quod quid eſt, aliud, quàm paſtores qui ſemetipſos, non greges meos, paſcunt, ſublimitate ſuæ dignitatis expoliabo, & inter reprobos, quia honorem ſuum noluerunt cuſtodire, proiciam? Horum & his ſimilium conſideratione perterritus Propheta, Timor & tremor, inquit, uenerunt ſuper me, & contexerunt me peccatorum meorum tenebræ, & dixi: Quis dabit mihi pennas ſicut colũbæ, & uolabo, & requieſcam? Et hoc eſt totum, propter quod imperitię meæ ac futuri

Ezech. 34. a

Pſal. 54.

finis

finis recordatus, ingemui: & uolui, ſarcina epiſcopatûs mei depoſita, elongare fugiens, & manere ſolitudine: & ibi expectare Deũ, qui ſaluum me faceret à puſillanimitate mea, & ab ipſa intolerabilium mihi ſolicitudinum tempeſtate. Ibidem.

De iracundis Doctoribus. Cap. 33. Iſidorus.

Iſidorus lib. 3. de ſũmo bono, c. 40.

IRacundi doctores per rabiem furoris diſciplinæ modum ad immanitatem crudelitatis conuertunt, & vndè emendare ſubditos poterant, indè potiùs vulnerant. Ideò ſinè mẽſura vlciſcitur culpas præpoſitus iracundus, quia cor eius diſperſum in rerum curis, non colligitur in amorem vnius Deitatis. Mens enim ſoluta in diuerſis, catena charitatis nõ adſtringitur: ſed malè laxata, malè ad omnem occaſionem mouetur.

De zelo paſtoralis officij erga ſubditos. Cap. 34. Gregorius.

Greg. lib. 1. ſuper Ezec. homil. 12. circa finem.

OMnis ſpiritalis zelus doctoris animum frigit, quia valdè cruciatur, dum infirmos quoſque æterna deſerere, & rebus temporalibus delectari conſpicit. Nullum quippe omnipotenti Deo tale eſt ſacrificiũ, quale eſt zelus animarum, ſicut Pſalmiſta ait: Zelus domûs tuæ comedit me. Paulus Apoſtolus zelo animarum cruciatus, dicebat: Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis ſcandalizatur, & ego non uror? Ipſum ſuum cor, quod animarum zelo ſuccenderat, quid aliud quàm quaſi ſartaginem fecerat, in quo amore virtutum cõtra vitia ardebat? Quòd enim vrebatur, ſartago erat. Inardeſcebat enim, & coquebat, quia incendebatur amaritudine, ſed virtutum alimenta prẽparabat. Pſal. 68. 2. Cor. 11. Exech. 4. a ex ſua afflicta cogitatione. Quid eſt, quòd Ezechiel Propheta ſartaginem inter ſe & ciuitatem murum ferreum ponit, niſi quòd idem fortis zelus, qui nunc in mente doctoris agitur, in die extremi iudicij inter eum & animam quam à vitijs zelatur, teſtis eſt: vt etſi audire is, q̃ doceretur, noluerit, doctor tamen pro zelo, quem exhibet, de authoris negligentia reus non ſit? Murum ergò ferreum Propheta inter ſe & ciuitatem ponit, quia in vltionis tempore indè doctor à damnationis periculo munitur, vndè nunc per zelũ cuſtodiæ cordis frixurã patitur. Quantum verò frixura cordis, q̃ ſpiritali zelo agitur, omnipotenti Deo placeat, apertè oſtenditur, cùm offerri per legem ſimila in ſacrificium iubetur. Scriptum quippe eſt: In ſartagine oleo conſperſa frigetur, offeretque eam calidam in odorem ſuauiſſimum Domino ſacerdos, qui patri iure ſucceſſerit, & tota cremabitur in altari. Tunc ſimila in altari frigitur, cùm munda mens iuſti, per zeli ſancti ardorem crematur. Quæ conſpergi oleo præcipitur, id eſt, charitatis miſericordia miſceri, quæ in conſpectu omnipotentis Dei ardet & lucet. Conſpergatur ergò oleo mens, quæ in ſartagine frigitur: quia ſancti zeli diſtrictio, neceſsè eſt, vt ex miſericordiæ virtute & ardeat & clareſcat. Amat enim eũdem ipſum, quem inſequi videtur. Vndè & calida in odorem ſuauiſſimum Domino offerri præcipitur: quia ſi amorem zelus non habet, ea, quæ de ſartagine offertur, calorem ſimila amiſit. Notandum ualdè eſt, quis ſimilam offerre præcipitur, videlicet ſacerdos qui patri iure ſucceſſerit. Ille enim ſacerdos patri iure ſuccedit, qui eſſe ſe omnipotentis Domini filium moribus demonſtrat, atque à nobilitate intima, operum ſuorum ignobilitate non diſcrepat. Quæ in altari tota cremari præcipitur, vt videlicet holocauſtum fiat. Simila itaque in ſartagine, eſt munda mens iuſti in zeli ſpiritualis afflictione, quæ per ſolicitudinem animarum frigitur, & non ſolùm ſacrificium, ſed etiàm holocauſtum Domino eſſe deputatur. Sumamus igitur ſartaginem ferream, & ponamus eam murum ferreum inter nos & ciuitatem, id eſt, aſſumamus zelum fortem, vt inter nos & auditoris noſtri animum, inueniamus hanc poſtmodùm fortem munitionem. Tunc enim hunc murum ferreum inuenturi ſumus, ſi nunc eum fortiter tenemus, videlicet docendo, cuſtodiẽdo, ſuadendo, increpando, mulcendo, terrendo, aliquandò leniter, aliquandò verò & ſeueriùs agendo. De qua ſeueritate per Ezechielem rectè ſubditur: Et obfirmabis faciem tuam ad eam, & erit in obſidionem. Quid eſt, obfirmare faciem ad Hieruſalem in latere deſcriptã, niſi vt ei aĩæ, cui cęleſtis pacis uiſionẽ doctor denũciat, ſi adhuc eã infirmari ĩ ſuis actib⁹ cõſpicit, remiſſiorẽ & clemẽtiorẽ ſe minimè offendat? Vnde ſcriptum eſt: Filiæ tibi ſunt? ſerua corp⁹ illarũ, & nõ oſtẽdas hilarẽ faciem ad eas. Infirmę quippe animę, atque appetitui mundi dediræ, aliquandò melius ex ſeueritate ſeruantur, vt obfirmata facies, id eſt, per ſeueritatis cuſtodiam ab omni ſpe friuolę remiſſionis obducta, inconſtantem animam terreat, atque à delectatione vitiorum, diſtrictionis vigore conſtringat. Quod cùm à doctore agitur, ſemper neceſsè eſt, vt dulcedo & humilitas in corde teneatur: quatenùs & multùm amet, & nunquàm contra eum per elationẽ ſuperbiat, cui tamen amorem ſuum & humilitatẽ, pro vtilitate eius, prodere recuſat. Sequitur, & circũdabis eam. Circundat doctor auditoris animam, cùm in omne quod in hac vita agitur, tentationũ laqueos apponi poſſe denunciat, vt dum vbique ſit mens pauida, ubique circunſpecta, quanto timidior, tanto vigilantior viuat. Ipſe nanque zelus rectitudinis dum inquietudine mentem agitat, eius mox aciem obſcurat, vt altiora in commotione non videat, quæ benè priùs tranquilla cernebat. Sed inde ſubtiliùs ad alta reducitur, vnde ad tempus, Ezech. 4. a Eccl. 7. c Greg. Moral. libr. 5. cap. 33.

Digitized by Google

pus, nè videat, reuerberatur. Nam ipſa recti æmulatio, æterna poſt paululũ in tranquillitate largiùs aperit, quæ hìc interìm per cõmotionem claudi. Et vndè mens turbatur, nè videat: indè proficit, vt ad videndum veriùs clareſcat. Sicut infirmati oculo cùm collyrium immittitur, lux penitùs negatur: ſed indè eam poſt paululum veraciter recipit, vndè hancad tẽpus ſalubriter amittit. Nunquàm verò commotioni contemplatio iungitur, nec prævalet mens perturbata conſpicere, ad quod vix tranquilla valet inhiare: quia nec ſolis radius cernitur, cùm commotæ nubes cœli faciem obducunt. Nec turbatus fons reſpicientis imaginem reddit, quam tranquillus propriè oſtendit: quia quo eius vnda palpitat, eo in ſe ſpeciem ſimilitudinis obſcurat. Sed cùm per zelum animus mouetur, curandum ſummoperè eſt, nè hæc eadẽ, quæ inſtrumento virtutis aſſumitur, menti ira dominetur. Nec quaſi Domina pereat, ſed velut ancilla ad obſequium parata, à rationis tergo nunquàm recedat. Tunc enim robuſtiùs contra vitia erigitur, cùm ſubdita rationi famulatur. Nam quãtumlibet ira ex zelo rectitudinis ſurgat, ſi immoderata mentem vicerit, rationi protinùs ſeruire contẽnit: & tantò ſe impudentiùs dilatat, quantò impatientiã virorum, virtutem putat. Vndè neceſsè eſt, vt hoc ante omnia, qui zelo rectitudinis mouetur, attendat, nè ira extra mentis dominiũ tranſeat: ſed in vltione peccati tẽpus modumque conſiderans, ſurgentem animi perturbationem ſubtiliùs retractando reſtringat, animoſitatem reprimat, & motus feruidos ſub æquitate diſponat, vt eo fiat iuſtior vltor alienus, quo priùs exitit victor ſuus: quatenùs ſic culpas delinquentium corrigat, vt antè ipſe, qui corrigit, per patientiam creſcat, vt feruorem ſuum tranſcendendo dijudicet, nè intemperanter excitatus, ipſo zelo rectitudinis, longè à rectitudine abertet.

Quòd ſacerdotes nihil proprij habere debeãt, & eccleſiæ facultates tanquàm cõmunes, vtpotè de quibus Deo rationem reddituri, ſuſcipiant.
Cap. 35. Proſper.

Proſper lib. de vita cõtempl. 2. cap. 9.

EXpedit facultates eccleſiæ poſſideri, & proprias perfectionis amore contemni. Non enim propriæ ſunt, ſed communes eccleſiæ facultates. Et ideò quiſquis omnibus, quæ habuit, dimiſſis aut venditis, ſit rei ſuę contemptor: cùm præpoſitus fuerit factus eccleſiæ, omnium quę habet eccleſia, efficitur diſpenſator. Denique ſanctus Paulinus (vt ipſi meliùs nôſtis) ingentia prædia, quæ fuerant ſua, vendita pauperibus erogauit. Sed cùm poſteà factus fuiſſet epiſcopus, non cõtemſit eccleſiæ facultates, ſed fideliſſimè diſpenſauit. Quo facto ſatis oſtendit, & propria debere propter perfectionem contemni, & ſinè impedimento perfectionis, poſſe quæ ſunt communia eccleſiæ, poſſideri. Quid ſanctus Hilarius? nónne & ipſe omnia ſua aut parentibus reliquit, aut vendita pauperibus erogauit? Is tñ cùm merito perfectionis ſuæ fieret eccleſiæ Arelatẽn. epiſcopus quod illa tunc habebat eccleſia, non ſolùm poſſedit, ſed etiàm acceptis fidelium numeroſis hæreditatibus, ampliauit. Iſti ergò tam ſancti, tamque perfecti pontificis, factis euidentibus clamant, poſſe & debere fieri, quod fecerunt. Qui vtiquè homines tam ſecularium quàm diuinarum literarum ſinè ambiguitate doctiſſimi, ſi ſcirent res eccleſiæ debere cõtemni, nunquàm eas haberent, qui omnia ſua reliquerant. Vndè datur intelligi, quòd tales ac tanti viri, qui volentes fieri Chriſti diſcipuli, renunciauerunt omnibus quæ habebant, non vt poſſeſſores, ſed vt procuratores, facultates eccleſiæ poſſidebant. Et idcircò, ſcientes nihil aliud eſſe res eccleſiæ, niſi vota fidelium, precia peccatorum, & patrimonia pauperum: non eas, vendicauerunt in vſus ſuos, vt proprias, ſed vt commendatas, pauperibus diuiſerũt. Hoc eſt enim poſſidẽdo contemnere, non ſibi, ſed alijs poſſidere: nec habendi cupiditate eccleſiæ facultates ambire, ſed eas pietate ſubueniendi ſuſcipere. Quod habet eccleſia, cum omnibus nihil habentibus commune habet: nec aliquid indè eis, qui ſibi de ſuo ſufficiunt, erogat, quandò nihil aliud ſit habentibus dare, quàm perdere.

De diſciplina ſacerdotum in his, qui delinquunt.
Cap. 36. Iſidorus.

Iſidorus lib. de ſũmo bono, cap. 46.

SAcerdotes pro populorum iniquitate dãnantur, ſi eos aut ignorantes non erudiãt, aut peccantes non arguant; teſtante Domino ad prophetam: Speculatorem dedi te domui Iſrael. Si non fueris locutus, vt ſe cuſtodiat impius à via ſua, ille in iniquitate ſua morietur, ſanguinem uerò eius de manu tua requiram. Sic enim Heli ſacerdos pro filiorum iniquitate damnatus eſt: & licèt eos delinquentes admonuit, ſed tamen, vt oportuit, non redarguit. Sacerdotes exquirere debẽt peccata populorum, & ſagaci ſolicitudine vnumquenque probare, iuxta teſtimoniũ Domini, ad Hieremiam loquentis: Probatorem, inquit, dedi te in populo meo robuſtum, & ſcies & probabis vias eorum. Sacerdotes ſtudio corrigendi facta perſcrutari debent ſubiectorum, vt emendatos lucrifacere poſſint. Sicut autem peccatorem cõuenit argui, ità iuſtum non exulcerari. Sacerdotes curam debent habere de his, qui pereunt, vt ſacerdotali redargutione aut corrigantur à peccatis, aut ſi incorrigibiles exiſtunt, ab Eccleſia ſeparentur. Atrociter arguuntur, qui decipiendo peccantes, non ſolùm non arguunt pro peccato, ſed etiàm adulan-

Ezech. 3. d

1. Reg. 2. & 4.

Hier. 6. g

adulanter decipiunt, dicente propheta: Et
Isa.9.c erunt,qui beatificant populum istum, seducentes:& qui beatificantur,precipitati. Atro citer iterùm arguuntur, qui peccantem non recipiunt, sed despiciunt & spernunt, nec alterius delictum tanquàm proprium ingemiscunt. De talibus per Esaiam Dominus
Isa.65.a comminans, dicit: Qui dicunt recede à me, non appropinques mihi,quia immundus es: isti fumus erunt in furore meo, ignis ardens
2.Cor.9. tota die. Indè est, quòd & Apostolus omnibus omnia factus est, non imitatione erroris vitia miseratione compassionis,scilicet vt ità vitia aliena flere, quemadmodùm si tali & ipse implicaretur errore. Boni pastores, populi debent peccata deflere, & totos se planctibus tradere,imitantes Hieremiã pro-
Hiere.9.a phetam,dicentem: Quis dabit aquam capiti meo,& oculis meis fontem lachrymarum, & plorabo die ac nocte interfectos populi mei? Tanquàm propria igitur delicta, plebis peccata sacerdos flere debet, sed affectu cõpatiendi,non actione commissi. Nonnulli præsules gregis, quoldam pro peccato à cõmunione eijciunt, vt pœniteant: sed quali sorte viuere debeãt, ad melius exhortãdo nõ
Hiere.23. a visitant. Quibus congruè increpans sermo diuinus comminatur: Pastores, qui pascunt populum meum, vos dispersistis gregem meũ: eiecistis,& non visitastis eum. Eccè ego visitabo super vos malitiam studiorum vestrorum. Bonorum studia sacerdotum,multa diligentia etiàm parua plebiũ facta perquirunt, vt dum in minimis subditorum peccatis se acerrimos præstant, maiori malo cautos sibi subditos ac solicitos faciant. Sicut medici morbos imminentes curandos suscipiunt,futuros verò,nè irrepant,medicinæ obiectu quadam præscientia antecedunt: ità & doctores boni sic ea, q̃ malè acta sunt resecant,vt ea, quę admitti possunt, nè perpetrentur, doctrina sua succurrente præueniant. Qui blando verbo castigatus non corrigitur acriùs necesse est arguatur. Cum dolore enim abscindenda sunt, quæ leniter sanari nõ possunt. Admonitus secretìm,si corrigi de peccato negligit, publicè arguendus est, vt vulnus, quod occultè sanari nescit, manifestè debeat emendari. Manifesta peccata non sunt occulta correctione purganda. Palàm enim sunt arguendi, qui palàm nocent, vt dum aperta obiurgatione sanantur,hi qui eos imitando deliquerant, corrigantur. Dum vnus corripitur, plurimi, emẽdantur. Necesse est enim, vt pro multorum saluatione vnus condemnetur, quàm pro vnius licentia multi periclitentur. Ità erga delinquentem sermo est proferendus, sicut eius,qui corripitur, expostulat salus. Quòd si opùs est aliquam medicamenti salutem verbo increpationis adspergere, lenitatem tamen corde opùs est retinere. Doctores nonnunquàm duris feriunt increpationibus subditos, qui tamen à charitate eorum, quos corripiunt, non recedunt. Ecclesiæ censura, arrogantibus sæpè videtur esse superbia: & quod à bonis piè fit, crudeliter fieri putatur à prauis: quia non discernunt recto oculo, quòd à bonis recto fit animo. Notandum ab omni Pontifice vehementer, vt tanto cautiùs erga commissos agat, quanto duriùs à Christo iudicari formidat. Nam
Mat.7.a sicut scriptum est,In qua mensura mensi fueritis remetietur vobis. Quotidiè nanque
Iac.3.a omnes delinquimus,& in multis erroribus labimur. Qui enim in nostris delictis clemẽtes sumus, in alieno peccato rigorem tenere nequaquàm debemus. Multi aliorum vitia cernunt,sua non adspiciunt. Et cùm ipsi maximis criminibus obnoxij teneantur, minora peccata fratribus non dimittunt. Hypocritæ trabem in oculo suo consistentem non sentiunt, & hærentem festucam in lumine fratris intendunt. Facilius reprehendimus vitia aliena,quàm nostra. Nam sæpè, quæ peruersa in alijs iudicamus, in nobis nocibilia esse minùs sentimus: & quod in alijs reprehendimus, agere ipsi non erubescimus. Facilius vitia vniuscuiusque, quàm virtutes,intendimus: nec quid boni quisque gesserit cupimus agnoscere: sed,quid mali egerit,perscrutamur.

De collata episcopo potestate ligandi atque soluendi. Cap. 37.

Gregorius.

Greg. homi.20.sup Euang. Ioan.26. Cum serò

PRædicatores sancti, qui districtum Dei iudicium metuunt, animarum iudices fiunt:& alios damnant & liberãt, qui semetipsos damnari metuebant. Horum profectò nunc in ecclesia episcopi locum tenent. Soluendi atq; ligandi authoritatem suscipiunt, qui gradum regiminis sortiuntur. Grandis honor, sed graue pondus istius est honoris. Durum quippe est, vt, qui nescit tenere moderamina vitæ suæ, iudex fiat vitæ alienæ. Et plerunquè contingit, vt ipse iudicij locum teneat,cui * ad locum vita minimè cõcordat. Ac proindè sæpè agitur, vt vel dãnet immeritos, vel ipse ligatus, alios soluat. Sæpè in soluendis ac ligandis subditis, suæ voluntatis motus, non autem causarum merita, sequitur. Vndè fit vt ipsa hac ligandi ac soluendi potestate se priuet,qui hãc pro suis voluntatibus, & non pro subiectorum meritis, exercet. Sæpè fit,vt erga quemliber proximum odio vel gratia moueatur pastor. Iudicare autem dignè de subditis nequeunt, qui in subditorũ causis sua vel odia vel gratiam sequuntur. Vndè rectè per Prophetam dicitur: Mortificabant animas, quæ nõ mo-
Ezech.13. c riuntur:& viuificabant animas, quæ non uiuunt. Non morienté quippe mortificat,qui iustum damnat: & non victurum viuificare nititur, qui reum à supplicio conatur absoluere.

esset

* ad eum

Greg. moralium, lib. 19. c. 13.

nere. Deus omnipotens vt nos à præcipitatę ſententiæ prolatione compeſceret, cùm omnia nuda & aperta ſint oculis eius, mala tamen Sodomæ noluit audita iudicare, qui ait: Clamor Sodomorum & Gomorrhęorũ multiplicatus eſt, & peccatum eorum aggrauatum eſt nimis: Deſcendam, & videbo, vtrũ clamorem qui venit ad me, opere compleuerint, an non eſt ità, vt ſciam. Omnipotens itaque Dominus & omnia ſciens, cur ante probationem quaſi dubitat, niſi vt grauitatis nobis exemplum proponat, nè mala hominũ antè præſumamus credere, quàm probare? Quid hoc exemplo niſi nos admonemur, nè ad proferendam ſententiã vnquàm præcipites eſſe debeamꝰ, nè temerè indiſcuſſa iudicemus, nè quælibet mala audita nos moueant, nè paſsim dicta ſinè probatione credamus? Cauſæ ergò pẽſandæ ſunt, & tũc ligandi atque ſoluendi poteſtas exercenda. Videndum eſt, quæ culpa, aut quæ ſit pœnitentia ſecuta poſt culpam: vt quos omnipotẽs Deus per compunctionis gratiam viſitat, illos paſtoris ſententia abſoluat. Tunc enim vera eſt abſolutio præſidentis, cùm interni arbitrium ſequitur iudicis. Quod benè quadriduani mortui reſuſcitatio illa ſignificat, quę videlicet demõſtrat, quia priùs mortuum Dominus vocauit & viuificauit, dicẽs: Lazare, veni foràs, & poſtmodùm is, qui viuus egreſſus fuerat, à diſcipulis eſt ſolutus, ſicut ſcriptum eſt: Cumq; egreſſus eſſet, qui fuerat ligatus inſtitis, tunc dixit diſcipulis ſuis: Soluite eum, & ſinite abire, ſcilicet, vt paſtores eccleſiæ ei pœnam debeant amouere, quam meruit, qui nõ erubuit confiteri quod fecit. Sub magno ergò moderamine, paſtores eccleſiæ vel ſoluere ſtudeant, vel ligare: ſed vtrùm iuſtè vel iniuſtè obliget paſtor, paſtoris tamen ſententia gregi timenda eſt, nè is qui ſubeſt, & cùm iniuſtè forſitan ligatur, ipſam obligationis ſuæ ſententiam ex alia culpa mereatur. Paſtor itaq; quiſque vel abſoluere indiſcretè timeat, vel ligare. Is autẽ, qui ſub manu paſtoris eſt, ligari timeat vel iniuſtè, nec paſtoris ſui iudicium temerè repræhendat, nè etſi iniuſtè ligatus eſt, ex ipſa tumidæ repræhenſionis ſuperbia, culpa quæ non erat, fiat.

Greg. homi. 26. ſuper Euã. Ioan. 20. Cum ſero eſſet

Ioan. 11. f

Ibidẽm

Gen. 18. c

Greg. homi. 4. ſup Euangel. Matt. 10. Miſit Dominus diſcipulos ſuos.

De epiſcopis, qui pro ordinatione ſacerdotij, munera libenter accipiunt. Cap. 38.

NOnnulli epiſcoporum donum accepti ſpiritũs in vſum ſolent negociationis inflectere, & miraculorum ſigna ad auaritiæ obſequium declinare. Hinc eſt enim, quòd Simon per impoſitionem manũs edita miracula conſpiciens, percipere donum ſpirituſſancti per pecuniam voluit, ſcilicet, vt deteriùs venderet, quod malè comparãſſet. Hinc de templo redemptor noſter flagello de reſticulis facto turbas eiecit, cathedras

Act. 8.

Ioan. 2. c

vendentium columbas euertit, Columbas quippe vendere, eſt, per impoſitionem manus, qua ſpiritus ſanctus accipitur, non ad vitæ meritum, ſed ad præmium dare. Sed ſunt nonnulli, qui quidem nummorum præmia ex ordinatione non accipiunt, & tamen ſacros ordines pro humana gratia largiuntur, atque de largitate eadem laudis ſolummodò retributionem quærunt. Hi nimirùm, quod gratis acceptum eſt, gratis non tribuunt: quia de impenſo officio ſanctitatis, nummum expetunt fauoris. Vndè benè, cùm iuſtum virum deſcriberet Eſaias propheta, ait: Qui excutit manus ſuas ab omni munere. Neque enim dicit, Qui excutit manus ſuas à munere: ſed adiunxit, ab omni: quia aliud eſt munus ab obſequio, aliud munus à manu, aliud munus à lingua. Munus quippe ab obſequio, eſt ſubiectio indebitè impenſa: Munus à manu, pecunia eſt: Munus à lingua, fauor. Qui ergò ſacros ordines tribuit, tunc ab omni munere manus excutit, quandò in diuinis rebus non ſolùm nullam pecuniam, ſed etiàm humanã gratiam non requirit. Plerunquè fit, vt quiſque eorum vel bona corporalia ab hoĩbus accipere contemnat: ſed quia hęc nõ accipit, maiores ab eis recipere laudes quęrat: & fortaſsè munus ſe accepiſſe non eſtimat, qui bona corporalia accipere recuſat. Sicut ſcriptũ eſt ſuperius, aliquandò munus à manu, aliquandò verò ab ore porrigitur. Nam qui nummũ tribuit, à manu munus dedit: Qui autem uerbum laudis impendit, munus ab ore protulit. Plerunquè ſacerdos etſi exteriora dona, quæ terrenæ forſitan neceſſitati congruunt, pro impoſitione manuum accipere recuſat, plus eſt, quod ſibi retribui appetit, cùm vltra meritum laudari deliderãs, munus ab ore quærit.

Eſai. 33. c

De ſubintroductis mulieribus. Ex Niceno Concilio. Cap. 39.

Nic. Con. c. 3.

INterdixit per omnia magna ſynodus nõ epiſcopo, non presbytero, non diacono, nec alicui omninò, qui in clero eſt, licere, ſubintroductam habere mulierem, niſi fortè aut matrem, aut ſororem, aut amitam, vel eas tantùm perſonas, quæ ſuſpiciones effugiunt.

Diſt 32. Interdixit p omnia.

De clericis vſuras accipientibus. Ex eodem Concilio. Cap. 40.

Nic. Con. c. 17.

QVoniam multi ſub regula conſtituti, auaritiam & turpia lucra ſectantur, oblitíque diuinæ ſcripturæ, dicentis: Qui pecuniam ſuam non dedit ad vſuram: mutuũ dantes, centeſimam exigunt: iuſtè cẽſuit ſancta & magna ſynodus, vt ſi quis inuentus fuerit poſt hanc definitionem vſuras accipiens, aut ex adinuentione aliqua, vel quolibet

14. q. 4. Quoniã multi cle. Ex diſt. 47. Quoniã multi ſub regula Pſalm. 14.

Digitized by Google

bet modo negocium transigens, aut hemiolia (id est, sescupla) exigens, vel aliquid tale prorsùs excogitãs turpis lucri gratia, dejiciatur à clero, & alienus existat à regula.

Nic. Cõc. c. 18.

De priuilegijs presbyterorum. Ex eodem Concilio. Cap. 41.

Dist. 93. Peruenit ad sanctũ

PEruenit ad sanctum magnumque Concilium, quòd in quibusdam locis & ciuitatibus presbyteris gratiam sacræ communionis diaconi porrigant: quod nec regula, nec consuetudo tradidit, vt ab his, qui potestatem non habent offerendi, illi qui offerunt, Christi corpus accipiant. Necnon & illud innotuit, quòd quidam diaconi ante episcopos oblata contingant. Hæc igitur omnia resecẽtur, & in sua diaconi mensura permaneant, scientes, quòd episcoporum quidem ministri sint, inferiores autem presbyteris habeantur. Per ordinem ergò post presbyteros gratiam sacræ communionis accipiant, aut episcopo eis, aut presbytero porrigente. Sed nec sedere in medio presbyterorum diaconis liceat: quia, si hoc fiat, præter regulam & ordinem probatur existere. Si quis autem etiàm post has definitiones obedire noluerit, à ministerio cessare debebit.

Nic. Cõc. c. 5.

De excommunicatis, quomodò tractandi sint: & quomodò concilia quotannis celebranda.

Ex eodem Concilio. Cap. 42.

11. q. 3. Seruetur ista sua.

DE his qui communione priuantur, seu ex clero, seu ex laico ordine ab episcopis, per vnamquanque prouinciam sententia regulis obtineat, vt hi, qui abijciuntur, ab alijs non recipiantur. Requiratur autem, nè pusillanimitate, aut contentione, aut alio quolibet Episcopi vitio videatur à cõgregatione seclusus. Vt ergò hoc decentiùs inquiratur, benè placuit, annis singulis per vnamquanque prouinciam bis in anno concilia celebrari, vt communiter simul omnibus episcopis prouinciæ congregatis, discutiantur huiusmodi quæstiones. Et sic, qui suo peccauerunt episcopo euidenter, excommunicati rationabiliter ab omnibus æstimentur, vsquequò vel in communi, vel episcopo placeat, humaniorem pro talibus ferre sententiam. Concilia verò celebrentur, vnum quidem ante quadragesimam Paschæ, vt omni dissensione sublata, munus offeratur DEO purissimum. Secundum verò circa tempus autumni.

Nic Cõc. c. 13.

Quòd non oporteat demigrare. Ex eodem Concilio. Cap. 43.

7. q. 1. Nõ oportet episcopũ.

PRopter multam perturbationem & seditiones, quæ fiunt, placuit consuetudinem omnimodis amputari, quæ præter regulam in quibusdam partibus videtur; admittà, ità vt de ciuitate in ciuitatem non episcopus, non presbyter, non diaconus transferatur. Si quis autem post definitionẽ sancti & magni Concilij tale quid agere tentauerit, & sic huiusmodi negocio mancipârit, hoc factum prorsùs in irritum ducatur, & restituatur ecclesiæ, cuius fuit episcopus, aut presbyter, vel diaconus ordinatus.

Non transmigrandum de ciuitate in ciuitatem. Ex Chalcedonensi Concilio. Cap. 44.

DE his, qui transmigrant de ciuitate in ciuitatem, episcopis, aut clericis, placuit, vt canones, qui de hac re à sanctis patribus statuti sunt, habeant propriam firmitatem.

De his, qui in ecclesijs, in quibus producẽdi sunt, minimè perdurant. Nic. Cõc. c. 16.

Ex Niceno Concilio. Cap. 45.

7. q. 1. Si quis verò siue

QVicunque temerè ac periculosè, neque timorem DEI præ oculis habentes, nec agnoscentes Ecclesiasticam regulam, discedunt ab ecclesia sibi commissa, presbyteri aut diaconi, vel quicunq; sub regula prorsùs existunt, hi nequaquàm debent in aliam ecclesiam recipi: sed omnem necessitatem conuenit illis imponi, vt ad suas parochias reuertantur. Quod si non fecerint, oportet eos communione priuari. Si quis autem ad alium pertinentem audacter inuadere, & in sua ecclesia ordinare tentauerit, non consentiente episcopo, à quo discessit is, qui regulæ mancipatur, ordinatio huiusmodi irrita comprobetur.

Dist. 71. Si qs ausus fuerit.

De flectendo genu. Ex eodem Concilio. Cap. 46. Nic. Cõc. c. 20.

QVoniam sunt quidam in die Dominico genu flectentes, & in diebus pentecostes, vt omnia in vniuersis locis consonanter obseruentur, placuit sancto Concilio, stantes Domino vota dignissima persoluere.

De damnatis, & ministrare tentantibus. Ex Antiocheno Concilio. Cap. 47. Antio. Cõcil. c. 4.

11. q. 4. Si quis eps dãnatus.

SI quis damnatus à synodo, vel presbyter aut diaconus à suo episcopo, ausi fuerint aliquid de ministerio sacro contingere, siue episcopus iuxta præcedentem consuetudinem, siue presbyter, aut diaconus, nullo modo liceat ei nec in alia synodo restitutionis spem, aut locum habere satisfactionis. Sed & cõmunicantes ei, omnes abijci de Ecclesia, & maximè, si posteaquàm didicerint, aduersùm memoratos prolatam fuisse sententiam, eisdem communicare tentauerint.

De clericis damnatis. Ex Africano Concilio. Cap. 48. Africani Cõc. c. 29.

ET illud petendum, vt statuere dignetur, vt si quis cuiuslibet honoris clericus iudicio episcoporum quocunque crimine fuerit

ne fuerit damnatus, non liceat eum siue ab ecclesijs, quibus præfuit, siue à quolibet homine defensari, interposita pœna damni, pecuniæ, atque honoris, quô nec ætatem, nec sexum excusandum esse præcipiant.

Antio. Cõcil. c. 7. *De peregrinorum susceptione. Ex Antiocheno Concilio. Cap. 49.*

NVllus peregrinorum sinè pacificis, id est, commendatitijs, suscipiatus epistolis.

Chalc. Cõcil. c. 10. *Quòd non liceat clericis duarum ciuitatum ecclesijs ministrare. Cap. 50.*

21. q. 1. Clericum in duarum

NOn licere clericum in duarum ciuitatum conscribi simul ecclesijs, sed in qua ab initio ordinatus est, non ad quam cõfugit, quasi ad potiorem, ob inanis gloriæ cupiditatem. Hoc autem facientes, reuocari debere ad suam ecclesiam, in qua primitùs ordinati sunt, & ibi tantummodò ministrare. Si verò iam quis translatus est ex alia in aliam ecclesiam, prioris ecclesiæ vel martyriorum, quæ sub ea sunt, aut Prochodochiorum, aut prochiorum, aut xenodochiorum rebus in nullo communicet. Eos verò, qui ausi fuerint post definitionem magnæ & vniuersalis huius synodi, quicquam ex his quę sunt prohibita, perpetrare, decreuit sancta synodus, à proprio huiuscemodi gradu recidere.

21. q. 2. Si quis iam translatus

Chalc. Cõcil. c. 13. *Quòd non oportet peregrinos clericos sinè commendatitijs literis ministrare. Ex eodem Concilio. Cap. 51.*

PEregrinos & clericos & lectores, in alia ciuitate præter commendatitias literas sui episcopi, nusquàm penitùs ministrare debere.

Laod. Cõcil. c. 41. *Quòd non sinè literis sacro ministerio subditi proficiscantur. Ex Concilio Laodicensi. Cap. 52.*

QVòd non oporteat sacerdotem vel clericum sinè literis proficisci canonicis.

Sardicen. Cõc. c. 16. *De clericis à communione summotis, ab alio non recipiendis episcopo. Ex Concilio Sardicensi. Cap. 53.*

OSIVS Episcopus dixit: Hoc quoquè omnibus placet, vt siue diaconus, siue presbyter, siue quis clericorum ab episcopo suo communione fuerit priuatus, & ad alterum perrexerit episcopum, & sciêrit ille, ad quem confugit, eum ab episcopo suo fuisse abiectum, non oportet vt ei communionem indulgeat. Quod si fecerit, sciat se conuocatus episcopis causas esse dicturum. Vniuersi dixerunt: Hoc statutum & pacem seruabit, & concordiam custodiet.

Si quis excommunicatus, ante audientiam communicare præsumpserit, ipse in se damnationem protulit. Ex Carthaginensi Concilio. Cap. 54.

ITem placuit vniuerso Concilio, vt qui excommunicatus fuerit, pro suo neglectu siue episcopus siue quilibet clericus, & tempore excommunicationis suæ ante audientiam communionem præsumpserit, ipse in se damnationis iudicetur protulisse sententiam.

De non solicitandis clericis alienis. Ex Sardicensi Concilio. Cap. 55. Sardi. Cõcil. c. 18.

IAnuarius episcopus dixit: Illud quoquè statuat sanctitas vestra, vt nulli episcopo liceat alterius Episcopi ciuitatis ministrum ecclesiasticum solicitare, & in suis parochijs ordinare. Vniuersi dixerunt: Placet, quia ex his contentionibus solet nasci discordia, & ideò prohibet omnium sententia, nè quis hoc facere audeat.

Si qui clerici ab episcopis suis promoti contempserint, nec illic maneant, vndè recedere noluerunt. Ex Carthaginensi Concilio. Cap. 56. Afric. Cõ. c. 57.

ITem placuit, vt quicunque clerici vel diaconi pro necessitatibus ecclesiarum non obtemperauerint episcopis suis, volentibus eos ad honorem ampliorem in sua ecclesia promouere, nec illic ministrent in gradu suo, vndè recedere noluerunt.

De his, qui semèl legerint in ecclesia, non eos posse promoueri. Ex Africano Concilio. Cap. 57. Afric. Cõcil. c. 2.

ITem placuit, vt quicunque in ecclesia vel semèl legerit, ab alia ecclesia ad clericatum non teneatur, Et subscripserunt hæc: Aurelius episcopus ecclesiæ Carthaginen. huic decreto consensi, & prælecto subscripsi. Similiter & cæteri episcopi subscripserunt.

Vt nullus alienum clericum solicitare vel tenere præsumat, sui episcopi non præueniente consensu. In decretalibus epistolis Leonis Papæ. Cap. 58. Leo in epist. 82. ad Anastasiũ Thessalon. c. 9.

ALiennm clericum, inuito Episcopo ipsius, nemo suscipiat, nemo solicitet, nisi fortè ex placito charitatis id inter dantem accipientemque conueniat. Nam grauis iniuriæ reus est, qui de fratris ecclesia id, qd vtilius est aut preciosius, audet vel allicere, vel tenere. Itaq; si intra prouinciam res agatur, trãsfugam clericum, ad suam ecclesiam metropolitanus redire compellet. Si autem longiùs * processit, tui præcepti authoritate reuocabitur, vt nec cupiditati, nec ambitioni occasio relinquatur. 19. q. 2. Alienum clericum. *excessit

Vt in eccleſijs conuiuia minimè celebrentur.
Ex Africano Concilio. Cap. 59.

Afric. Cõcil.cap.9.

VT nulli epiſcopi vel clerici in eccleſia conuiuẽtur, niſi fortè tranſeuntes hoſpites neceſſitate reficiantur. Populi etiàm ab huiuſmodi conuiuijs, quantùm fieri poteſt, prohibeantur.

Laod.Cõcil.c.24.

Qnòd nullus eccleſiaſticorum in tabernis comedere debeat.
Ex Laodicenſi Concilio. Cap. 60.

Dist. 44. Nõ oportet cletic.

QVòd non oporteat ſacro miniſterio deditos, à presbyteris vſque ad diaconos & reliquum eccleſiaſticum ordinem, id eſt, vſque ad ſubdiaconos, lectores, cantores, exorciſtas, & oſtiarios, & ex numero continentium & monachorum, ingredi tabernes.

De auaritia. Ex Concil.Carthag. Cap. 61.

AVrelius epiſcopus dixit: Auaritiæ cupiditas, quam rerum omnium malarum matrem eſſe nemo eſt qui dubitet. Proindè inhibenda eſt. Et nè quis alienos fines vſurpet, aut per præmium terminos patrum ſtatutos tranſcendat. Nec omninò cuiquàm clericorum liceat de qualibet re fœnus accipere. Quod ſi & ſanctitati tuę, & huic concilio videatur, præſenti placito deſignetur.

Carthag. Cõ.c.13.

Gratus epiſcopus dixit: Nouellæ ſuggeſtiones, quæ vel obſcuræ ſunt, vel ſub genere latent, inſpectæ à nobis, formam accipient. Cæterùm, de quibus apertiſſimè diuina ſcriptura ſanxit, non differenda ſententia eſt, ſed potiùs exequenda. Proindè, quod in laicis repræhenditur, id multò magis in clericis oportet prædamnari. Vniuerſi dixerunt: Nemo contra prophetas, nemo contra euãgelia facit ſinè periculo.

Quòd vſuram non ſolùm clerici exigere non debent, ſed nec laici Chriſtiani.
Ex decretalibus epiſtolis Leonis Papæ.
Cap. 62.

Leo epiſt. 14. q. 4. Nec hoc prætereũdum.

NEc hoc quoquè prætereundum eſſe duximus, quoſdam turpis lucri cupiditate captos, vſurariam exercere pecuniam, & fœnore velle diteſcere. Quod nos, non dicam in eos, qui ſunt in clericali officio conſtituti, ſed & in laicos, cadere, qui Chriſtianos ſe dici cupiunt, condolemus. Quod vindicari acriùs in eos, qui fuerint conſutati, decernimus, vt omnis peccandi opportunitas adimatur.

Ancyra. Cõ. c. 13.

De his, qui eſum carnium in clero conſtituti diſſugiunt.
Ex Concilio Ancyrano. Cap. 63.

DE his, qui in clero ſunt presbyteri & diaconi, & à carnibus abſtinent, placuit eas quidem contingere: & ità, ſi voluerint, continere. Quòd ſi intantùm eas abominantur, vt nec olera, quæ cum eis coquuntur, exiſtiment comedenda: tanquàm non conſentientes regulæ, ab ordine ceſſare debebunt.

De numero certo diaconorum.
Ex Neocæſareenſi Concil. Cap. 64.

Neocæſa. Con.c. 14. Dist. 93. Diaconi 7 debent.

DIaconi ſeptem debent eſſe, iuxta regulam, licèt & valdè magna ſit ciuitas. Id ipſum autem & Actuum Apoſtolorum liber inſinuat. Act.6.a

De his qui abominantur eos, qui carnalibus veſcuntur.
ex Concilio Gangrenſi. Cap. 65.

Gangren. Conc.c.2. Dist.30.Si quis carnem.

SI quis carnes edentem præter ſanguinem & idolis immolatum & ſuffocatum, cum religione & fide, condemnat velut ſpem propter huiuſmodi perceptionem non habentem anathema ſit.

De his, quæ in vſus pauperum conferuntur.
Ex eodem Concilio. Cap. 66.

Gangren. Cõc. ca. 8.

SI quis dederit vel acceperit oblata, pręter epiſcopum, vel eum qui conſtitutus eſt ab eo, ad diſpenſandam miſericordiam pauperibus, & qui dat, & qui accipit, anathema ſit.

De his, qui pro virginitate ſuperbiunt.
Ex eodem Concilio. Cap. 67.

Gang.Cõci. cap. 10. Dist.30.Si quis propter Deũ,

SI quis ex his, qui virginitatem propter Deum ſeruant, extollitur aduersùm coniugatos anathema ſit.

De his, qui Dominico die ieiunant, tanquàm nihil præ cæteris differente.
Ex eodem Concilio. Cap. 68.

Gang.Cõ. cap 18.

SI quis propter continentiam, quæ putatur, aut contumaciam, in die Dominico ieiunat, anathema ſit. Dist.30.Si quis tanquàm hoc

De his qui eccleſiaſtica ieiunia abſque neceſſitate diſſoluunt.
Ex eodem Concilio. Cap. 69.

Gang.Cõ. cap.19. Dist.30.Si quis eorũ qui in

SI quis eorum, qui continentiæ ſtudent, abſque neceſſitate corporea, tradita in commune ieiunia, & ab Eccleſia cuſtodita, ſuperbiendo diſſoluit, ſtimulo ſuæ cogitationis impulſus, anathema ſit.

De his, qui ſe à perceptione ſacræ communionis auertunt.
Ex Antiocheno Concilio. Cap. 70.

Antioch. Conc.c.2.

OMnes, qui ingrediuntur eccleſiam Dei, & ſcripturas ſacras audiunt, nec communicant in oratione cum populo, ſed pro quadam intemperantia ſe à perceptione ſanctę communionis auertunt, hi de eccleſia remoueantur, quàm diù per confeſſionẽ pœnitentiæ fructus oſtendant, & precibus indulgentiam conſequantur.

De

Antio Cõcil.c.3.

De his, qui ab alia parochia præter conſcientiam epiſcoporum ſuorum, in alijs commorantur.

Ex eodem Concilio. Cap. 71.

7.q.1. Si quis presbyter vel diacon.

SI quis presbyter aut diaconus, & omninò quilibet ex clero, parochiam propriã deſerens, ad aliam properauerit: deindè omninò demigrans, in alia parochia per multa tempora nititur immorari, vlteriùs ibidèm non miniſtret, maximè ſi vocanti ſuo Epiſcopo & regredi ad propriam parochiam commonenti, obedire contempſerit. Quòd ſi in hac indiſciplinatione perdurat, à miniſterio modis omnibus remoueatur, ità vt & nequaquàm locum reſtitutionis inueniat. Si verò pro hac cauſa damnatum alter epiſcopus ſuſcipiat, hic etiàm à communi coerceatur ſynodo, velut qui eccleſiaſtica conſtituta diſſoluat.

Antio.Cõcil.c.6.

De clericis & laicis excommunicatis. Ex eodem Concilio. Cap. 72.

11.q.3.Si quis à ꝓprio epo.

SI quis à proprio epiſcopo communione priuatus eſt, nõ antè ſuſcipiatur ab alijs, quàm ſuo reconcilietur epiſcopo, aut certè ad ſynodum, quæ congregatur, occurrens, pro ſe ſatisfaciat.

Antio.Cõcil.c.11.

De epiſcopis, & clericis adeuntibus Imperatorem.

Ex eodem Concilio. Cap. 73.

13.q.8.Si quis eps.

SI quis epiſcopus aut presbyter, aut quilibet regulæ ſubiectus eccleſiæ, præter conſilium & literas Epiſcoporum prouinciæ, & præcipuè metropolitani, adiêrit Imperatorem, hunc reprobari & abijci oportere non ſolùm à communione, verùm & ab honore cuius particeps videt exiſtere, quia venerandi principis auribus moleſtiam tentauit inferre contra leges Eccleſiæ. Si igitur adire principem neceſſaria cauſa depoſcit, hoc agatur cum tractatu & conſilio metropolitani, & cæterorum epiſcoporum, qui in eadem prouincia commorantur, qui etiàm proficiſcentem ſuis epiſtolis proſequantur.

Anti.Cõcil. c.12.

De damnatis epiſcopis, aut clericis adeuntibus Imperatorem.

Ex eodem Concilio. Cap. 74.

11 q. 5.Si quis à ꝓprio epo presb.

SI quis à proprio epiſcopo presbyter aut diaconus, aut à ſynodo fuerit epiſcopus fortè damnatus, & Imperatoris auribus moleſtus extiterit, oportet ad maius epiſcoporum conuerti Concilium, & quæ putauerint habere iuſta, plurimis epiſcopis ſuggerat, eorumque diſcuſſiones & iudicia præſtolentur. Si verò hæc paruipendentes, moleſti fuerint Imperatori, hos nulla venia dignos eſſe, nec locum ſatisfactionis habere, nec ſpem futuræ reſtitutionis penitùs opperiri dijudicamus.

Vt hi, qui ſacrario ſeruiunt, vſuras non exigant.

Ex Laodicenſi Concilio. Cap. 75. Laodic. Conc.c.5. Diſt. 46. Nõ licet fœnerari.

QVòd non oporteat ſacerdotes & clericos fœnerantes, vſuras, vel quæ dicuntur ſeſcupla, id eſt, ſummam capitis & dimidium ſummæ, percipere.

De his, qui debeant in ambone, id eſt, in pulpito pſallere.

Ex eodem Concilio. Cap. 76. Laod. Cõcil.c.15.

QVòd nõ oporteat ampliùs præter eos, qui regulariter cantores exiſtunt, qui & de codice canunt, alios in pulpitum conſcendere, & in eccleſia pſallere.

De honore, quem presbyteris diaconi, & diaconis hi, qui ipſis ſunt inferiores, debeant exhibere.

Ex eodem Concilio. Cap. 77. Laod. Cõcil.c.20. Diſt. 93. Nõ oportet.

QVòd non oporteat, diaconum coram presbytero ſedere, ſed iuſſione presbyteri ſedeat. Similiter autem & diaconis honor habeatur ab obſequentibus, id eſt, à ſubdiaconis & omnibus clericis.

Quòd ſubdiaconi non debeant benedicere, vel benedicta tribuere.

Ex eodem Concilio. Cap. 78. Laod.Cõcil. c.25. Diſt. 93. Nõ oportet ſubdiacon.

QVòd non oporteat ſubdiaconos panem dare, vel calicem benedicere.

De exorciſtis, qui non ſunt ab epiſcopis ordinati.

Ex eodem Concilio. Cap. 79. Laod.Cõcil.c.26. Diſt. 69. Nõ oportet ex.

QVòd hi, qui non ſunt ab epiſcopis ordinati, tam in eccleſia quàm in domibus exorcizare non poſſunt.

In eccleſia prandia fieri non debere.

Ex eodem Concilio. Cap. 80. Laod. Cõcil.c.28. Diſt. 42. Nõ oportet in baſilicis.

QVòd non oporteat in domicilijs diuinis, id eſt, in Dominicis Eccleſijs conuiuia, quę vocantur agapæ, fieri nec intra domum DEI comedere vel accubitus ſternere.

Quòd præter epiſcopum clericus proficiſci non debeat. Ex eodem Concilio. Cap. 81. Laod. Cõcil.c.42.

QVòd non oporteat ſacerdotem vel clericum præter iuſſionem ſui epiſcopi proficiſci.

Vt ad ſacrarium mulieres non introeant.

Ex eodem Concilio. Cap. 82. Laod. Cõcil.c.44.

QVòd non oporteat ingredi mulieres aliquas ad altare.

Non licere clericis, publicis ſpectaculis intereſſe.

Ex eodem Concilio. Cap. 83. Laod. Cõcil.c.54. De cõſec. diſt.6. Nõ oportet miniſtros

QVòd non oporteat ſacerdotes aut clericos quibuſcunq; ſpectaculis in ſcenis aut in nuptijs intereſſe: ſed antequàm thymelici ingrediantur, exurgere eos conuenit, aut indè diſcedere. Nec oportet

teat ſacerdotes aut clericos ex collatis vel co meſſationibus conuiuia celebrare. Hoc autem nec laicis poſſe congruere.

Laodic. Cõc. 1. c. 55.

Oblationes in domibus offerri non debere.

Ex eodem Concilio. Cap. 84.

Dist.44. Nõ oportet in.

QVòd non oporteat in domibus oblationes celebrari ab epiſcopis vel preſbyteris.

Laod. Cõcil.c.58.

De clericis & monachis non manentibus in ſuo propoſito.

Chalc.Cõcil.c.7. 20.q 3. Eos qui ſemèl.

Ex Chalcedonenſi Concilio. Cap. 85.

QVi ſemèl in clero deputati ſunt, aut monachorum vitam expetiuerunt,ſtatuimus,neque ad malitiam, neque ad dignitatem aliquam venire mundanam: aut hoc tentantes,& non agentes pœnitentiam, quò minùs redeant ad hoc,quod primitùs elegerunt,anathematizari.

Chalc.Cõcil. cap.9.

Quòd non oporteat clericos, habentes aduersùs inuicèm negocia, proprium epiſcopum relinquere, & ad ſecularia iudicia euocari.

Ex eodem Concilio. Cap. 86.

11.q.1.Si clericus.

SI quis clericus aduersùs clericum habet negocium, non deſerat epiſcopum proprium, & ad ſecularia percurrat iudicia:ſed priùs actio ventiletur apud epiſcopum proprium, vel certè conſilio eiuſdem epiſcopi, apud quos vtrçq; partes voluerint,iudicium obtinebunt. Si quis autem præter hæc fecerit, canonicis correptionibus ſubiacebit. Quòd ſi clericus habet cauſam aduersùs epiſcopum proprium,vel aduersùs alterum, apud ſynodum prouinciæ iudicetur. Quòd ſi aduersùs eiuſdem metropolitanum epiſcopus vel clericus habet querelam, petat aut primatem diœceſeos,aut ſedem regiæ vrbis Conſtantinopolitanæ, & apud ipſum iudicetur.

Chalc.Cõcil.c.20.

Quòd minimè clericos tranſmigrari conueniat.

Ex eodem Concilio. Cap. 87.

Dist.71.clericos in ſingulis.

CLericos in eccleſia miniſtrantes, ſicut iam conſtituimus, in alterius ciuitatis eccleſiam ſtatutos fieri non oportet, ſed contentos eſſe, in quibus ab initio miniſtrare meruerunt,exceptis illis,qui proprias amittentes prouincias,ex neceſſitate ad aliam eccleſiam tranſiêrunt.

In Chalc. Cõc.c.21.

Quòd non liceat clericis,poſt mortem ſui epiſcopi res ad eum pertinentes, diripere.

Ex eodem Concilio. Cap.88.

12.q.2.Nõ liceat clericis.

NOn licere clericis,poſt obitum ſui epiſcopi, res ad eum pertinentes diripere,ſicut antiquis quoque eſt canonibus conſtitutum. Quòd ſi hoc facere tẽtauerint, graduum ſuorum periculo ſubiacebunt.

Si quis clericorum pauper promotus in ordine poſteà habuerit aliquid, Eccleſiæ poteſtati ſubjiciat.

Ex Carthaginenſi Concilio. Cap. 89. Carthag. Cõc. cap.

ITem placuit,vt epiſcopi, preſbyteri, diaconi, vel quicunque clerici, qui nihil habentes ordinantur: & tempore epiſcopatûs vel clericatûs ſui,agros vel quæcunque prædia nomine ſuo comparant, tanquàm rerũ Dominicarum inuaſionis crimine teneantur,nisi admoniti in eccleſia eadem ipſa cõtulerint. Si autem ipſis propriè aliquid liberalitate alicuius vel ſucceſſione cognationis obuenerit, faciant indè, quod eorum propoſito congruit. Quòd ſi à ſuo propoſito retrorsùm exorbitauerint, honore eccleſiaſtico indigni, tanquàm reprobi iudicentur.

Vt clerici tabernas non ingrediantur.

Ex Africano Concilio. Cap. 90. Africani Cõc. c.7. Dist.44. Clerici.

VT clerici edendi vel bibendi cauſa tabernas non ingrediantur,nisi peregrinationis neceſſitate compulſi.

Vt alienus clericus minimè ſuſcipiatur ab alio. Africani Cõc.c.22.

Ex eodem Concilio. Cap. 91.

EPigonius epiſcopus dixit: In multis conciliis hoc ſtatutum eſt, etiàm nunc hoc confirmandum eſt à veſtra prudentia, beatiſſimi fratres, vt clericum alienum nullus ſibi præripiat epiſcopus, præter eius arbitrium,cuius fuerit clericus.

Vt clericus nec ſuo nec alieno nomine fœnus exerceat.

Ex decretalibus epiſtolis Leonis Papæ I. Cap. 92. Epiſt. 2. c. 4.

ILlud etiàm duximus præmonendum, vt ſicut non ſuo, ità nec alieno nomine aliquis clericorum exercere fœnus attentet. Indecens enim eſt, crimen ſuum commodis alienis impendere. Fœnus autem hoc ſolum adſpicere & exercere debemus, vt quod hîc miſericorditer tribuimus, ab eo Domino, qui multipliciter & in perpetuum manſura retribuet,recipere valeamus.

Vt clerici nullas negociationes inhoneſtas, aut turpia lucra ſectentur.

Ex decretis Gelaſij Papæ. Cap. 93. Epiſto. 1. cap. 17. Dist. 88. Cõſequẽs Et canon. Apoſt.44.

CONſequens fuit,vt illa quoque, quæ de Piceni partibus nupèr ad nos miſſa relatio nunciauit, nec nunc prætereunda putaremus,id eſt, plurimos clericorum negociationibus inhoneſtis & lucris turpibus imminere, nullo pudore cernentes Euangelicam lectionem, qua ipſe Dominus noſter negociatores è templo verberatos, flagellis aſſeritur expuliſſe, nec Apoſtoli verba recolentes. Mat.21.b

lentes, quibus ait: Nemo militans Deo, implicat se negocijs ſecularibus. Pſalmiſtam quoquè Dauid ſurda diſſimulantes aure cantantem: Quoniam non cognoui negociationes, introibo in potentias Domini. Proindè huiuſmodi aut ab indignis poſthàc quæſtibus nouerint abſtinendum, & ab omni cuiuſlibet negociationis ingenio, vel cupiditate ceſſandum, aut in quocunque gradu ſint poſiti, mox à clericalibus officijs abſtinere cogantur: quoniam domus Dei, domus orationis & eſſe debet, & dici, nè officina negociationis & ſpelunca potiùs ſit latronum.

2. Tim. 2. 8
Pſal. 70.
Ioh. 2.
Matt. 21.

De vita clericorum Ex epiſtola Hieronymi ad Nepotianum. Cap. 94.

PEtis à me, Nepotiane chariſſime, literis tranſmarinis, & crebrò petis, vt tibi breui volumine digeram præcepta benè viuendi: & qua ratione is, qui ſeculi militia derelicta, vel monachus cœperit eſſe vel clericus, rectum Chriſti tramitem teneat, nè ad diuerſa vitiorum diuerticula rapiatur. Scio quidè ab auunculo tuo beato Heliodoro, qui nunc pontifex Chriſti eſt, te & didiciſſe, quæ ſancta ſunt, & quotidiè diſcere, normamque vitæ eius exemplum habere virtutum. Sed & noſtra, qualiacunque ſunt, ſuſcipe, & libellum hunc libello illius copulato, vt cùm ille te monachum erudierit, hic clericum doceat eſſe perfectum. Igitur clericus, qui Chriſti ſeruit Eccleſiæ, interpretetur primò vocabulum ſuum, & nominis definitione prolata, nitatur eſſe quod dicitur. Si enim cleros Græcè, Latinè ſors interpretatur: propterea vocantur clerici, vel quia de ſorte ſunt Domini, vel quia Dominus ipſe, ſors (id eſt, pars) clericorum eſt. Qui autem vel ipſe pars Domini eſt, vel Dominum partem habet, talem ſe exhibere debet, vt & ipſe poſſideat Dominum, & ipſe poſſideatur à Domino. Qui Dominum poſſidet, & cum propheta dicit, Pars mea Dominus, nihil extra Dominū habere poteſt. Quod ſi quippiam aliud habuerit præter Dominum, pars eius non erit Dominus. Verbi gratia, ſi aurum, ſi argentum, ſi poſſeſſiones, ſi variam ſupellectilem, cum iſtis partibus Dominus pars eius fieri non dignatur. Si autem ego pars Domini ſum, & funiculus hæreditaris eius, nec accipio partem inter cæteras tribus, ſed quaſi Lenita & ſacerdos viuo de decimis, & altari ſeruiens, altaris oblatione ſuſtentor, habens victum & veſtitum, his contentus ero, & nudam crucem nudus ſequar. Obſecro itaque te, & repetens iterùm iterumque monebo, nè officium clericatus, genus antiquæ militiæ putes: id eſt, nè lucra ſeculi in Chriſti quæras militia, nè plus habeas, quàm quandò clericus eſſe cœpiſti, & dicatur tibi, Cleri eorum non proderunt eis. Menſulam tuam pauperes & peregrini, & cum illis Chriſtus conuiua nouerit. Negociatorem clericum, ex inope diuitem, ex ignobili glorioſum, quaſi quandam peſtem fuge. Corrumpunt bonos mores confabulationes peſſimæ. Tu aurum contemnis, alius diligit. Tu calcas opes, ille ſectatur. Tibi cordi eſt manſuetudo, ſilentium, ſecretum: illi loquacitas, attrita fons, fora placent & plateæ, & medicorum tabernæ. In tanta morum diſcordia, quæ poteſt eſſe concordia? Hoſpitiolum tuum aut rarò, aut nunquàm mulierum pedes terant. Omnes puellas & virgines Chriſti, aut æqualiter ignora, aut æqualiter dilige. Nè ſub eodem tecto manſeris, nec in præterita caſtitate confidas. Nec Dauid ſanctior, nec Salomone ſapientior potes eſſe. Memento ſemper, quòd paradiſi colonum de poſſeſſione ſua mulier eiecit. Aegrotanti tibi ſanctus quilibet frater adſiſtat, & germana, vel mater, aut probatæ quælibet fidei apud omnes. Quòd ſi huiuſcemodi non fuerint conſanguinitatis caſtimoniæque perſonæ, multas anus nutrit Eccleſia, quæ & officium præbeant, & beneficium accipiant miniſtrando, vt infirmitas quoque tua fructum habeat eleemoſynæ. Scio quoſdam conualuiſſe corpore, & animo ægrotare cœpiſſe. Periculosè tibi miniſtrat, cuius vultum frequenter attendis. Si propter officium clericatūs, aut vidua viſitatur, aut virgo, nunquàm domum ſolus introeas: talesque habeto ſocios, quorum contubernio non infameris. Si lector, ſi acolytus, ſi pſaltes te ſequitur, non ornentur veſte, ſed moribus: nec calamiſtro criſpent comas, ſed pudicitiam habitu polliceantur. Solus cum ſola, ſecretò & abſque arbitro vel teſte non ſedeas. Si familiariùs eſt aliquid loquendum, habet nutricem maiorem domûs, virginem, viduam, maritatam: non eſt tam inhumana, vt nullum præter te habeat, cui ſe audeat credere. Cauето omnes ſuſpiciones, & quicquid probabiliter fingi poteſt, nè fingatur, antè deuita. Crebra munuſcula, & ſudariola, & faciolas, & veſtes, ori applicitas, & deguſtatos cibos, blandasque & dulces literas ſanctus amor non habet. Mel meum, lumen meum, meumq; deſiderium Chriſtus eſt. Natus in paupere domo & in tugurio ruſticano, qui vix millio & cibario pane rugientem ſatiare ventrem poteram, nunc ſimilam & mella faſtidio. Noui & genera, & nomina piſcium: in quo littore cōcha lecta ſit, calleo: ſaporibus auiū, diſcerno prouincias: & ciborum me raritas, ac nouiſſimè damna ipſa delectant. Tu quidem diuinas ſæpiùs ſcripturas lege, immò nūquam de manibus tuis ſacra lectio deponatur. Diſce, quod docеas: obtine eum, qui ſecundùm doctrinam eſt, fidelem ſermonē, vt poſſis exhortari in doctrina ſana, & contradicentes reuincere. Permane in his, quæ didiciſti, & credita ſunt tibi, ſciens à quo diceris,

1. Cor. 15. d
Gene. 3.
Paulo poſt prin.

diceris,Paratus ſemper ad ſatisfactionem omni poſcenti te rationem de ea, quæ in te eſt,ſpe & fide. Non confundant opera tua ſermonem tuum, nè cùm in Eccleſia loqueris,tacitus quilibet reſpõdeat,Cur ergò hęc, quæ dicis,ipſe non facis? Delicatus magiſter eſt,qui pleno ventre de ieiunijs diſputat. Acculare auaritiam & latro poteſt. Sacerdotis Chriſti os,mens,manusq; concordent. Eſto ſubiectus pontifici tuo, & quaſi animæ parentem ſuſpice. Amare,filiorum: timere,ſeruorũ eſt. Si pater ego ſum, inquit, vbi eſt honor meus? Si Dominus ego ſum, vbi timor meus? Melius eſt, chariſſime, non habere, quod tribuas, quàm impudenter petere, quod des. Sed & genus arrogantiæ eſt, clementiorem te velle videri, quàm pontifex Chriſti eſt. Non omnia poſſumus omnes. Alius in eccleſia oculus eſt,alius lingua, alius manus,alius pes,auris,venter,& cætera. Lege Pauli epiſtolam ad Corinthios,quomodò diuerſa membra vnum corpus efficiunt. Nec ruſticus tamen & ſimplex frater ideò ſe ſanctum putet,ſi nihil nouerit: nec peritus & eloquens, lingua æſtimet ſanctitatem. Multoque melius eſt, è duobus imperfectis ruſticitatem habere ſanctam, quàm eloquentiam peccatricem. Multi ædificant parietes. & columnas Eccleſiæ ſubſtruunt: marmora nitent,auro ſplendent laquearia, gemmis altare diſtinguitur: & miniſtrorum Chriſti nulla electio eſt. Nunc verò portemus crucem Chriſti,& diuitias lutum putabimus. Quid miramur, quòd Chriſtus vocat iniquum mammona? Quid ſuſpicimus & amamus, quod Petrus ſe non habere teſtatur? Turpe eſt,ante fores ſacerdotis Chriſti crucifixi & pauperis, & qui cibo quoque veſcebatur alieno, lictores conſulum & milites excubare, iudicemque prouinciæ meliùs apud te prandere, quàm in palatio. Quòd ſi obtenderis te facere hæc, vt roges pro miſeris atque ſubiectis,iudex ſeculi plùs deferet clerico continenti quàm diuiti, & magis ſanctitatem tuam venerabitur quàm opes. Aut ſi talis eſt, qui non audiat cleticos,niſi inter phialas: libenter carebo huiuſcemodi beneficio, & CHRISTVM rogabo pro iudice,qui magis poteſt & citiùs ſubuenire, quàm iudex. Melius enim eſt confidere in Domino, quàm confidere in homine. Meliùs eſt ſperare in Domino, quàm ſperare in principibus. Nunquàm redoleas vinum,nè audias illud philoſophi: Hoc non eſt oleum porrigere, ſed vinum propinare. Vinolentos ſacerdotes & Apoſtolus damnat, & vetus lex prohibet: Qui altario deſeruiunt, vinum & ſiceram non bibant. Sicera Hebræo ſermone, omnis potio nuncupatur, quæ inebriare poteſt, ſiue illa quæ frumento conficitur, ſiue pomorũ ſucco,aut cùm faui decoquuntur in dulcem & barbaram potionem, aut palmarum fructus exprimuntur in liquorem, coctisque frugibus aqua pinguior coloratur. Quicquid inebriat,& ſtatum mentis euertit, fuge ſimiliter vt vinum. Nec hoc dico, quòd DEI creatura à nobis damnetur: ſiquidem & Dominus, vini potator eſt appellatus, & Timotheo dolenti ſtomachum, modica vini ſorbitio relaxata eſt: ſed modum pro ætatis & valetudinis & corporum qualitate,exigimus in potando. Quòd ſi abſque vino ardeo adoleſcentia, & inflammor calore ſanguinis, & ſucculento validoq; ſum corpore,libenter carebo poculo, in quo ſuſpicio veneni eſt. Pulchrè dicitur apud Græcos,ſed neſcio vtrùm apud nos æquè reſonet: Pinguis venter non gignit ſenſum tenuem. Tantum tibi ieiuniorum impone, quantum ferre potes. Sint tibi ieiunia pura,caſta,ſimplicia,moderata,& non ſuperſtitioſa. Quid prodeſt oleo non veſci, & moleſtias quaſdam, difficultatesque ciborum quærere,carycas, piper, nuces, palmarum fructus,ſimilam,mel, piſtacia? Tota hortorum cultura vexatur, vt cibario non veſcamur pane. Audio prætereà,quoſdam contra hominum rerumque naturam, aquam non bibere, nec veſci pane, ſed ſorbitiunculas delicatas,& contrita olera, betarumque ſuccum non calice ſorbere, ſed concha. Fortiſſimũ ieiunium eſt,aqua & panis: ſed quia gloriam non habet,& omnes pane & aqua viuimus, quaſi publicum & commune, ieiunium non putatur. Caue, nè hominum rumuſculos aucuperis, nè in offenſam Dei, populorum laudem commutes. Si adhuc (inquit Apoſtolus) hominibus placerem, CHRISTI ſeruus non eſſem. Deſijt placere hominibus,& ſeruus factus eſt CHRISTI per bonam & maiam famam, à dextris & à ſiniſtris CHRISTI miles graditur, nec laude extollitur, nec vituperatione frangitur. Non diuitijs tumet, non contrahitur paupertate, & læta contemnit & triſtia. Per diem Sol non vrit eum, neque luna per noctem. Nolo te orare in angulis plateārum, nè rectum iter precum tuarum frangat aura popularis. Nolo te dilatare fimbrias,& oſtentui habere phylacteria: & conſcientia repugnante, pharilaica ambitione circundari. Indè pendet Euangelium, indè lex & prophetæ. Fidelis mecum lector intelligis, quid taceam, & quid magis tacendo loquar. Tot te regulæ, quot ſpecies gloriarum percurrant. Quanto melius erat,hæc non in corpore, ſed in corde geſtare,Dominum habere fautorem, non adſpectus hominum? Vis ſcire, quales Dominus quærat ornatus? Habeto iuſtitiam, prudentiam, temperantiam, fortitudinem. His cœli plagis includere: quadriga hæc te, velut aurigam Chriſti, ad metam concitæ ferat. Nihil hoc monili precioſius, nihil hac gemmarum varietate diſtinctius. Ex omni

Mal. 1.

Virg. ecl. 6.

1. Cor. 12. b

Luc. 16. c

Act. 3.

Pſal. 117.

1. Tim. 3. a
Leui. 10. b

Matt. 11. c

1. Tim. 5. d

*mentem

Gala. 1. b

parte

Digitized by Google

parte decoraris, cingeris, atque protegeris, & ornamento tibi sunt & tutamini: gemmæ vertuntur in scuta, Caue quoque, nè aut linguam, aut aures habeat prurientes, id est, nè aut ipse alijs detrahas, aut alios audias detrahentes. Sedens, inquit, aduersùs fratrem tuum loquebaris, & aduersùs filium matris tuæ ponebas scandalum. Parce à detractione linguæ, custodi sermones tuos, & scito, quia per cuncta, quæ de alijs loqueris, tua sententia iudicaris: & in hisiplis fortè reprehendendus eris, quæ in alijs arguebas. Neq; verò illa iusta est excusatio, Referentibus alijs iniuriam facere non possùm. Nemo inuito auditori libenter refert. Officij ergò tui sit, charissime, non solùm oculos castos seruare, sed & linguam. Nunquàm de mulierum formis disputes, nec quid agatur in cuiusquam domo, alia domus per te nouerit. Omnium Christianorum domos, quasi proprias, amare debemus. Facilè contemnitur clericus, qui sæpiùs vocatus ad prandium, ire non recusat. Nunquàm petentes, rarò accipiamus rogati. Beatius enim est magis dare, quàm accipere. Nescio enim, quo modo etiàm ipse, qui deprecatur vt tribuat, cùm acceperis, viliorem te iudicat, & mirum in modum, si eum rogantem contempseris, plùs te posteriùs veneratur. Procuratores ac dispensatores domorum alienarum atque villarum, quomodò possunt esse clerici, qui proprias iubentur contemnere facultates? Amico quippiam rapere, furtum est: Ecclesiam fraudare, sacrilegium est. Accepisse pauperibus erogandum, & esurientibus plurimis vel cautum esse velle, vel timidum, aut (quod apertissimi sceleris est) aliquid indè subtrahere, omnium prædonum crudelitatem superat.

Pſal. 49.

Act. 20 g

Ego fame torqueor, & tu iudicas, quantũ ventri meo satis sit? Aut diuide statim, quod acceperis: aut si timidus dispensator, es dimitte largitorem, vt sua ipse distribuat. Nolo, sub occasione mea sacculus tuus plenus sit. Nemo mea meliùs me seruare potest. Optimus dispensator est, qui nihil sibi reseruat. Coegisti me, Nepotiane charissime, talia scribendo confodiendum me omnium prodere linguis. Aut enim nihil scribendum fuit, nè hominum iudicium subiremus, quod tu facere prohibuisti: aut scribentes nólle cunctorum aduersùm nos maledicorum tela torquenda. Quos obsecro, vt quiescant, & desinant maledicere. Nõ enim vt aduersarijs, sed vt amicis scripsimus, nec inuecti sumus in eos qui peccant, sed nè peccent, monemus. Neque in illos tantùm, sed & in nosipsos seueri iudices fuimus. Volentesque festucam de oculo alterius tollere, nostram priùs trabem eiecimus. Nullum læsi, nullius nomen mea scriptura designatum est, neminem specialiter meus sermo pulsauit. Generalis de vitijs disputatio est. Qui mihi irasci voluerit, ipse de se, quòd talis sit, confitebitur.

De institutione Clericorum.

Ex Epistola Hieronymi ad Paulinum presbyterum. Cap. 95.

OBsecro te charissime, vt multitudines hominum, & officia, & salutationes, & conuiuia, veluti quasdam catenas fugias voluptatum. Sit vilis tibi & vespertinus cibus, olera & legumina, interdumque pisciculos pro maximis ducas delicijs. Qui Christum desiderat, & illo pane vescitur, non quærit magnoperè, quàm de preciosis cibis stercus conficiat. Quicquid post gulam non sentitur, idem tibi sit, quod panis & legumina. Semper in manu tua sacra sit lectio. Frequenter orandum flexo corpore, & mens erigenda ad Dominum. Crebræ vigiliæ, & ventre vacuo sæpiùs dormiendum. Rumusculos, & gloriolas, & palpantes adulatores, quasi hostes fuge. Pauperibus & fratribus refrigeria sumptuum manu propria distribue. Humilitatem vestium tumenti animo non appetas. Secularium, & maximè potentium, consortium deuita. Habeto simplicitatem columbæ, nè cuiquam machineris dolos: & serpentis astutiam, nè aliorum supplanteris insidijs. Non multùm distat in vitio, vel decipere posse, vel decipi Christianum. Templum verum CHRISTI, anima est credentis. Illam exorna, illam vesti, illi offer donaria, in illa CHRISTVM susci pe. Nescio enim, quomodò plùs placeat mundo, qui CHRISTO displicet.

De viuendi forma. Ex Hieronymo ad Rusticum. Cap. 96.

DIco autem, si clericatûs titillat te desiderium, disce quod possis docere, & rationabilem hostiam offeras Christo: nè miles antequàm tyro, nè priùs magister sis, antequàm discipulus. Non est humilitatis meę neq; mensurę, iudicare de clericis, & de ministris ecclesiarum siniſtrum quippiam dicere. Habeant illi ordinem & gradum suũ. Quem si tenueris, quomodò tibi in eo viuendum sit, editus ad Nepotianum liber, docere te poterit. Volo ergò, vt sinè intermissione & vigil tibi sit sensus, nec vanis cogitationibus patens. Corpus pariter & animus tendatur ad Dominum. Iram vince patientia. Ama scientiam scripturarum, & vitia carnis non amabis. Nec vacet mens tua varijs perturbationibus. Quæ si pectori insederint, dominabuntur tui, & te deducent ad delictum maximum. Facito aliquid operis, vt te semper diabolus inueniat occupatum. Memento quia & Apostoli Christi habentes potestatem de Euangelio viuere, laborabant

1. Cor. 9.

borabant manibus ſuis,nè quem grauarent: & alijs tribuebant refrigeria, quorum pro ſpiritualibus debebant metere carnalia. Ità ergò age, & viue in monaſterio, vt clericus eſſe merearis, vt adoleſcentiam tuam nulla ſorde commacules, vt ad altare Chriſti quaſi de thalamo virgo procedas, & habeas deforis bonum teſtimonium, fœminęque nomen tuum nouerint, & vultum neſciant. Cùm ad perfectam ætatem véneris,ſi tamen vita comes fuerit,& te vel populus vel pontifex ciuitatis in clerum elegerit:agito, quæ clerici ſunt,& inter ipſos ſectare meliores, quia in omni conditione & gradu optimis mixta ſunt peſſima. Multo tempore diſce, quod doceas. Nè credas laudatoribus tuis, immò irriſoribus autem nè libenter accommodes.

Quid diſſet inter monachum & clericum. Ex Hieronymo ad Heliodorum. Cap. 97.

MOnachum autem perfectum eſſe nolle,delinquere eſt. Sed hoc de gradu puſſus,prouocabis ad clericos, an de his aliquid audeam dicere, qui certè in ſuis vrbibus cõmorantur. Abſit autem, vt quicquã de his ſiniſtrum loquar,qui Apoſtolico gradui ſuccedentes, Chriſti corpus ſacro ore conficiunt, per quos nos etiàm Chriſtiani ſumus,qui claues regni cœlorum habentes, quodammodò ante iudicij diem iudicant, qui ſponſam Domini ſobria caſtitate conſeruant. Sed alia (vt antè perſtrinxi) monachorum cauſa eſt, alia clericorum. Clerici paſcunt oues,ego paſcor. Illi de altario viuunt: mihi,quaſi infructuoſæ arbori,ſecuris ponitur ad radicem,ſi munus ad altare non defero. Nec poſſum obtẽdere paupertatem, cùm in Euangelio Chriſtianum viduam, duo, quæ ſibi ſola ſupererant, æra mittentem, laudauerit Dominus. Mihi ante presbyterum ſedere non licet. Ipſi, ſi peccauero, licet tradere me ſatanę in interitum carnis, vt ſpiritus ſaluus ſit in die Domini Ieſu. Et in veteri quidem lege,quicunque ſacerdotibus non obtemperáſſet, aut extra caſtra poſitus lapidabatur à populo,aut gladio ceruice ſubiecta,contemptum expiabat cruore. Nunc verò inobediens, ſpirituali mucrone truncatur: aut electus de Eccleſia,rabido dęmonum ore diſcerpitur.

Luc. 21.a
1.Cor.5.
Deu.17.c

De vita Clericorum. Ex Hieronymo ad Oceanum. Cap. 98.

DEprecatus es, vt tibi breuiter exponerem,qualiter clerici victitare debeant: hinc me plerique maledictis ęmuli præſtolantur,quia non ſileo veritatem. Prima quidem tentamenta ſunt clericorum, fœminarum frequentes acceſſus. Iſte ſexus reprehẽſibiles exhibet clericos. Quid tibi reuerà cum fœminis,qui ad altare cum Domino fabularis? Te in publico cuncti, te in agro ruſtici,aratores,ac vinitores quotidiè lacerabunt,ſi contra depoſitum fidei cum fœminis habitare contendis. Et quia (vt arbitror) concupiſcis irreprehenſibilis inueniri,teſtimonio bono munire. Nunquid in choro Apoſtolorum fęminæ affuerunt? Prohibe virgines tecum commorari, etiàm quæ de genere tuo ſunt. Dilige eas, exteriùs ordina,frequenter viſita,iunctus obſequio clericorum, nè, dum ſecretaliter ac ſolus ingrederis,macules teſtimonium tuum. Aliter nanque coniugati, aliter * continentes edocentur Eccleſiaſticum ſubire miniſterium & onus. Fœminarum cum clericis nullo pacto coniuncta præcipitur conuerſatio. Ianua diaboli, via iniquitatis, ſcorpionis percuſſio,nociuumque genus eſt fœmina. Cùm proximat ſtipula, incendit ignem. Flammigero igne percutit fęmina conſcientiam pariter habitantis, exuritque fundamenta montium. Ego iudico, ſi cum viris fœminæ habitent,viſcarium non deerit diaboli. Ex eis aucupatum eſt ab initio peccatum. Ferreas mentes libido domat. Si alligauerit quis ignem in ſinu ſuo,veſtimenta eius non comburentur? Aut ſi ambulauerit quis ſuper carbones ignis, pedes ſuos non comburet? Mihi crede, non poteſt toto corde habitare cum Domino, qui fœminarum acceſſibus copulatur. Sed dicis: Qui ambulat (inquit) ſimpliciter, ambulat confidenter. Benè & argutè. Sed oportet te teſtimonium habere ab his,qui foris ſunt. Licèt coram Domino incedas, tamen coram hominibus bona prouidenda ſunt,quia aſtutiores ſunt filij tenebrarum ſuper filios lucis. Cùm à te hoc genus non amputatur, das locũ reprehendentibus te. Ipſe te detrahentium morſibus tradidiſti,ſi agapetarum conſortium non dimiſeris. Benignus es,gaudeo. Pudicus, falſum eſt. Si pudicitiam quæris, fœminam, quàm videris conuerſantem benè,mente dilige, non corporali frequentes ornatu. Non veſtis tenera clericum facit aut ſacerdotem, ſed caſta mentis intentio. Hæc enim deuotionem honoris in te cuſtodit. Honorem quidem glorioſum boni operis fama conſeruat. Sacerdotes quippe decet, vel cæteros quidem clericorum gradus (vt ſuprà dictum eſt) à fœminis ſegregari. Si igitur generis gratia iudicas eaſdem nullo pacto dimittere, memento Thamar, quòd ab Amnon fratre ſuo corrupta ſit. Idipſum proſequor,dilectiſſime: vbi vnius eſt tabernaculi conuerſatio, carnis non facilè tollitur delectatio. De duobus enim quod vnus deſiderat,ſi loqui non poteſt, vel tentatur. Remotio igitur viri, caſtitatis collocat arma, conſtruit in melioribus caſtra, pudoris honorem conſolatur. Potuit enim

* virgines

Prou.10.b
Gene.3.
2.Reg.13.c

& Ma-

Digitized by Google

& Maria mater Ieſu,de choro Apoſtolorum non diſcedere,ſi liceret. Tecla poſt tentationem paſſionis Antiochiæ à Paulo prohibetur paritet pergere. Nemo miles cum vxore pergit ad bellum. Non inuideo charitati. Sit tibi cum caſtis virginibus dilectio longæua.Tunc in bono meritum collocabis, & famam meliorabis. Sed de congregatione puellarum pulchrè cenſeo, in hebdomada ſecunda viſitatione ad benedicendam congregationem conuenias: ſed non ſolus, nè rumigeruli linguis te lacerantibus macerent. Alienam enim cupiunt vicini diſcutere vitam,non ſuam. Propterea dignè accipe noſtrorum præcepta verborum, & monita humilitatis, quæ fraterno affectu calamo imperante expreſſimus, dulciter lege. Iã verò vt reprehenſibilis diuini altaris ſacerdos non ſit,pauca de reliquis Apoſtoli teſtimonijs,quantùm Dominus donat, exponam.Sufficiant ſuperiores cauſæ,quæ dictæ ſunt. Verùm nè aliquis minùs intelligens, ad Epiſcopos ſentiat Apoſtolum fuiſſe locutum,quod de diaconibus ad Timotheum præceptum eſt, quid de presbyteris ad Titum, commemorare delectat? Sed prætereundum non eſt, ſuperiorem explanare ſententiam. Vnius vxoris virum, & noua & vetus præceptio ſacerdotum cenſuit eligendum.Quia digamos ad miniſterium plerique Epiſcopi applicuerunt,ſic alleruerunt: Concubina fuit illa, hæc vxor: quaſi nõ hæc eadem ſint commercia fœditatis in illa, quæ in hac exercentur quæ vxor aſſeritur. Aut quia coniugij tabulas non fecit, concupiſcentia alia non fuit? Nullo pacto digamos, vel concubinarum catenis infectos, decet
Leui. 21.c ſubire ſacerdotij miniſterium. In Leuitico ſcriptum eſt ac præfinitum, quales eligi debeant ſacerdotes. Si ergò clericus monogamus fuerit, & vxor eius digama, noli eum
Tit.1.b ad miniſterium applicare.Hæc Tito præcepta idem Apoſtolus de ordinandis clericis dedit.Et quia liber finem expectat, ad id redeamus,vndè digreſſi ſumus. Nec ſi duę aut tres pariter Dei ancillæ morentur,ſolum ad eas decet ingredi ſacerdotem. Si quis hæc præcepta non obſeruârit, hoſtis eſt animæ ſuæ. Quòd ſi poſt monita noſtra aliquis clericus agapetas amplius quæſierit amare, quàm Chriſtum, ſecundùm ſynodalem regulam conueniatur,& præcepta patrum in Nicæa definita,ei legantur.Iam verò, ſi conuentus prædicta fugerit & r-liquerit,conſequuti ſumus maximum lucrum. Alioquin talis ab Eccleſia anathematizandus eſt. Germinant enim fœminæ ſpinas, cum viris habitantes.& arcana mentium acuto mucrone percutiunt.Proh nefas, dolor eſt dicere, ſed præterire non decet. Chriſto iſtæ nubere nouerunt, non clericis. Clericam ſolitudo facit,non publicum. Lege, quia talis debet eſſe ſolitarius, qualem Hieremias eſſe deſcripſit. Ait enim: Sedebit ſolitarius & tacebit. Et quia Ieſus, relictis Apoſtolis, ibat ſolus orare. Mariam in penetralibus quoq; ſolam inuenit Angelus,non cum agapetaloquentem,& illa virilem introitum trepidauit. Hoſpitalem præcepit Apoſtolus clericum ordinãdum. Hoc præcepto pater Abraham & Loth Angelos ſuſceperunt, quia hoſpites dilexerunt. Sic & Oneſiphorus Paulum doctrinæ fontem ſuſcepit. Hæc imitationis ſint veſtræ. Et nè finatis incolam prꝛterire,qui apud vos non comederit panem.Sequitur: Non percuſſorem,ſcilicet qui conſcientias non percutiat ſingulorum, ſed modeſtum. Non infletur, non inebrietur, ſuæ domui benè præſit. Perquàm erit horribile,ſi domui clerici detrahatur. Lædit ſacerdotis opinionem in plebe, quandò de proximis eius malè loquitur populus. Super omnia hæc præcipit Apoſtolus, boni teſtimonij clericos fundamẽta componere, vt bonorum operum teſtificatio caſto confirmetur affectu.

Trem. 3 c
Mat. 14 b
Luc. 1. c
Tit.1. b
Gen. 18. a
Gen. 19. a

De Clericis. Ex Iſidoro Hiſpalenſi. Cap. 99.

ITaque omnes, qui in eccleſiaſtici miniſterij gradibus ſunt ordinati, generaliter clerici nominantur. Cleros autem vel clericos, hinc appellatos doctores noſtri dicunt,quia Matthias ſorte electus eſt, quem primum per Apoſtolos legimus ordinatum. Sic & omnes,quos illis temporibus eccleſiarum principes ordinabant, ſorte eligebant. Nam cleros,ſors interpretatur.Vndè & hæreditas Græcè, cleronomia appellatur, & hæres cleronomos. Proindè ergò clericos vocari aiunt, eô quòd in ſorte hæreditatis Domini dentur, vel pro eo quòd ipſe Dominus ſors eorum ſit, ſicut de eis ſcriptum eſt, loquente Domino: Ego hæreditas eorum.Vndè oportet, vt qui Deum hæreditate poſſident, abſque vllo impedimento ſeculi, Deo ſeruire ſtudeant, & pauperes ſpiritu eſſe contendant, vt congruè illud Pſalmiſtæ dicere poſſint: Dominus pars hæreditatis meæ.

Iſidorus de officijs lib. 2. c. 1.
Actu. 1. d
Nu. 18. e
Deut. 18. a
Pſal. 15.

De regulis Clericorum. Ex Iſidoro. Cap. 100.

HIs igitur lege patrum cauetur,vt à vulgari vita ſeculi, à mundi voluptatibus ſefe abſtineant. Non ſpectaculis, non pompis intersint:conuiuia publica fugiant: priuata non tantùm pudica, ſed & ſobria colant. Vſuris nequaquàm incumbant, neque turpium occupationes lucrorum, fraudisve cuiuſquam ſtudium appetant. Amorem pecuniæ, quaſi materiam cunctorum criminum fugiant: ſecularia officia negotiaque abijciant,honorum gradus per ambitiones

Iſidorus de officijs lib. 2. c. 2.

Digitized by Google

butiones non subeant. Pro beneficijs medicina Dei, munera non accipiant: dolos & coniurationes caueant: odium & æmulationem, obtrectationem atque inuidiã fugiant: non vagis oculis, nec infreni lingua, aut petulanti tumidoque gestu incedant, sed pudorem ac verecundiam mentis, simplici habitu incessuque ostendant. Obscœnitatem etiàm verborum, sicut & operum, penitùs execrentur. Viduarum ac virginum visitationes frequentissimas fugiant: contubernia extranearum fœminarum nullatenùs appetant: castimoniam quoque inuiolati corporis perpetuò conseruare studeant, aut certè vnius matrimonij vinculo fœderentur. Senioribus quoque obedientiam debitam præbeant, neque vllo iactantiæ studio semetipsos attollant. Postremò, in doctrina, in lectionibus, Psalmis, Hymnis, Canticis, exercitio iugi incumbant. Tales enim esse debent, quicunq; diuinis cultibus sese mancipandos studeant, scilicet, vt dum scientiæ operam dant, doctrinæ gratiam populis administrent.

De generibus Clericorum. Ex Isidoro. Cap. 101.

Isidorus de officijs li. 2. c. 3.

DVo sunt genera clericorum. Vnum Ecclesiasticorum sub regimine episcopali degentium: Alterum acephalorum, id est, sine capite, qui, quem sequantur, ignorant. Hos neque inter laicos secularium officiorum studia, neque inter clericos religio retentat diuina: sed solutos atque oberrantes, sola turpis vita complectitur & vaga... Quique dum nullum metuentes, explendæ voluptatis suæ licentiam consectantur, quasi animalia bruta, libertate ac desiderio suo feruntur, habentes signum religionis, non religionis officium. Hippocentauris similes, nec equi, nec homines, mixtumque (vt ait Poeta) genus, prolesque biformis: quorum quidem sordida atq; infami numerositate, satis superq; nostra pars occidua * polluitur.

Aeneid. 6.

* pollet.

Quales oportet esse Clericos. Ex Gregorio Papa. Cap. 102.

Pastoralis lib. 3. c. 3. ferè.

CLericus admonendus est, quatenùs sic viuat, vt bonum exemplum vitę suę secularibus præbeat. Et in clerico si quid iustè repræhenditur, ex eius vitio ipsa religionis nostræ æstimatio grauatur. Clerici discant, vt quæ à senioribus suis iubentur, impleant, vt humiliter eorum imperijs subiaceant, vt nec subiectio eos conterat, nec locus superior extollat. Clerici discant, quomodò ante occulti arbitri oculos per humilitatem & obedientiam sua interiora componant, quatenùs non cum reprobis puniantur, sed cum electis æterna præmia sortiantur. Admonendi sunt clerici, vt tantò circa se solicitiùs viuant, quantò eos aliena cura non implicat. Dicendum est clericis, nè præpositorum suorum vitam temerè iudicent, si quid eos fortasse agere reprehensibiliter vident: nè vndè rectè mala redarguunt, indè per elationis impulsum in profundiora mergantur. Admonendi sunt clerici, nè, cùm culpam suorum præpositorum considerant, contra eos audaciores fiant: sed sic eorum praua apud semetipsos dijudicent, vt tamen diuino timore constricti, sub eis iugum ferre reuerentiæ non recusent: quia præpositorum facta oris gladio ferienda non sunt, etiàm cùm rectè reprehendenda iudicantur: Pleroſque clericos, impudentiæ vitio, non nisi increpatio dura compescit: quia dum se delinquere nescium, necesse est, vt à plurimis increpentur.

De subiectis bonis, sub pastorali regimine constitutis.

Ex Gregorio Papa. Cap. 103.

Pastoralis B. Grego. lib. 3. c. 5.

ADmonendi sunt subditi, nè præpositorum suorum vitam temerè iudicent, si quid eos fortasse agere reprehensibiliter vident, nè vndè rectè mala redarguunt, indè per elationis impulsum in profundiora mergantur. Admonendi sunt, nè cùm culpas præpositorum considerant, contra eos audaciores fiant: sed sic, si qua valdè sunt eorum praua, apud semetipsos dijudicent, vt tamen diuino timore constricti, ferre sub eis iugum reuerentiæ non recusent. Quod melius ostendimus, si Dauid factum ad medium deducamus. Saul quippe persecutor, cùm ad purgandum ventrem speluncam fuisset ingressus, illic cum viris suis Dauid inerat, qui iam tam longo tempore persecutionis eius mala tolerabat. Cumque eum viri sui ad feriendum Saul accenderent, fregit eos reprehensionibus, quia manum mittere in Christum Domini non deberent. Qui tamen occultè surrexit, & oram chlamydis eius abscidit. Quid per Saul, nisi mali rectores, quid per Dauid, nisi boni subditi designantur? Saul igitur ventrem purgare, est, prauos præpositos conceptam in corde malitiam vsque ad opera miseri odoris ostendere, & cogitata apud se noxia, factis exterioribus exequendo monstrare. Dauid nanque Saul ferire metuit: quia piæ subditorum mentes ab omni se peste obtrectationis abstinentes, præpositorum vitam nullo linguæ gladio percutiunt, etiàm cùm de imperfectione reprehendunt. Boni subditi pro infirmitate quandò sese continere vix possunt, vt extrema quædam atque exteriora præpositorum mala, sed tamen humiliter, loquantur, quasi oram chlamydis silenter incidunt:

1. Re. 24.

Digitized by Google

dunt: quia videlicet dum prælati dignitati, saltem innoxiè & latenter, derogant, quasi regis superpositi vestem secant: sed tamen ad semetipsos redeunt, & se vehementissimè vel de tenuissima verbi laceratione reprehendunt. Vndè benè & illic scriptum est: Post hæc Dauid percussit cor suum, eò quòd abscidisset oram chlamydis Saul. Facta quippe præpositorum, oris gladio ferienda non sunt, etiàm cùm rectè reprehendenda iudicantur. Si quandò verò contra eos vel in minimis lingua labitur, necesse est, vt per afflictionem pœnitentiæ cor prematur, quatenùs ad semetipsum redeat, & cùm præpositæ potestati deliquerit, eius contra se iudicium, à quo sibi prælata est, perhorrescat. Nam cùm præpositis delinquimus, eius ordinationi, qui eos nobis prætulit, obuiamus. Vndè Moses cùm contra se & Aaron conqueri populum cognouisset, ait: Nos enim quid sumus? Nec contra nos est murmur vestrum, sed contra Deum. Admonendi sunt beneuoli subditi, vt sic alienis bonis congaudeant, quatenùs habere & propria concupiscant: sic proximorum facta diligendo laudent, vt etiàm imitando multiplicent, nè si in hoc præsentis vitæ stadio ad certamen alienum deuoti fautores, sed pigri spectatores assistant, & post certamen linè brauio remaneant, qui nunc in certamine non laborant: & tunc eorum palmas adflicti respiciant, in quorum nunc laboribus ociosè perdurant. Valdè peccamus, si aliena benè gesta non diligimus: sed nil mercedis agimus, si ea quæ diligimus, inquantùm possumus, non imitamur. Dicendum est beneuolis subditis, quia si imitari bona minimè festinant, quæ laudantes approbant, sic eis virtutum sanctitas, sicut stultis spectatoribus ludicrarum artium vanitas placet. Illi nanq; aurigarum ac histrionum gesta fauoribus efferunt, nec tamen tales esse desiderant, quales illos conspiciunt esse, quos laudant. Mirantur eos placita egisse, sed tamen deuitant similiter placere. Dicendum est beneuolis subditis, vt cùm proximorum facta conspiciunt, ad suum cor redeant, & de aliorum actibus non præsumant, nè bona laudent, & agere recusent. Grauiùs quippe extrema vltione feriëdi sunt, quibus placuit, quod imitari noluerunt.

Reg. 24.

Exo. 16. b

Ibidem.

Ibid. c. 11.

De Subditis. Ex Isidoro. Cap. 104.

Isidorus li. de summo bono li. 3. c. 47.

PRopter peccatum primi hominis humano generi pœna diuinitùs illata est seruitutis, ità vt quibus adspicit non congruere libertatem, his misericordiùs irroget seruitutem. Et licèt peccatum humanæ originis per baptismi gratiam cunctis fidelibus dimissum sit, tamen æquus Deus ideò discreuit hominibus vitam, alios seruos constituens, alios dominos, vt licentia malè agendi seruorum, potestate dominantium restringatur. Nam si omnes sinè metu fuissent, quis esset qui à malis quempiam prohiberet? Indè & in gentibus reges principesque electi sunt, vt terrore suo populos à malo coercerent, atque ad rectè viuendum legibus subderent. Quantùm attinet ad rationem, non est personarum acceptio apud Deum, qui mundi eligit ignobilia & cõtemptibilia, & quæ non sunt, vt ea quæ sunt, destrueret, nè glorietur omnis caro, hoc est, carnalis potentia coram illo. Vnus enim Dominus, æqualiter & dominis fert consultum & seruis. Melior est subiecta seruitus, quàm elata libertas. Multi enim inueniuntur Deo liberè seruiente sub dominis constituti flagitiosis: qui etsi subiecti sunt illis corpore, prælati tamen sunt mente.

Ephe. 6. b
Coloss. 3. d
1. Cor. 1. d

De inuidis & proteruis subditis. Ex Gregorio Papa. Cap. 105.

Gregor. in pastorali lib. 3. c. 9.

PLerunquè subditi, sub pastorali regimine constituti, dum valdè de se elati præsumunt, exprobrando cæteros dedignantur, dum singulariter summa existimant cuncta quæ agunt. Subtiliter itaque ab arguente discutienda sunt opera proteruorum, vt in quo sibi placent, ostendantur quia Deo displicent. Tunc proteruos meliùs corrigimus, cùm ea quæ benè egisse se credunt, malè acta monstramus: vt vndè adepta gloria creditur, indè vtilis confusio subsequatur. Nonnunquàm subditi, cùm se vitium proteruiæ minimè perpetrare cognoscunt, compendioliùs ad correctionem veniunt, si alterius culpæ manifestioris, & ex latere requisitæ improperio confunduntur, vt ex eo quod defendere nequeunt, cognoscant se tenere improbè, quod defendunt. Cùm proteruè Paulus Corinthios aduersùm se temerè inuicèm videret inflatos, vt alius Apollô, alius Pauli, alius Cephæ, alius CHRISTI se esse diceret: incestûs culpam in medium deduxit, quæ & apud eos perpetrata fuerat, & incorrepta remanebat, dicens: Auditur inter vos fornicatio, & talis fornicatio, qualis nec inter gentes, ità vt vxorem patris quis habeat. Et vos inflati estis, & non magis luctum habuistis, vt tolleretur de medio vestrûm, qui hoc opus fecit. Ac si apertè dicat: Quid vos per proteruiam huius vel illius dicitis, qui per dissolutionem negligentiæ, nullius vos esse monstratis? Admonendi sunt inuidi subiecti, vt perpendant, quantę cæcitatis sunt, qui alieno profectu deficiunt, aliena exaltatione contabescunt: quantæ infelicitatis sunt, qui melioratione proximi, deteriores fiunt, dumque augmenta alienæ prosperitatis adspiciunt, apud semetipsos anxiè adflicti,

1. Cor. 5. a

Ibid. c. 10

cordis ſui peſte moriuntur? Quid inuidis infelicius, quos dum conſpecta felicitas afficit, pœna nequiores reddit? Aliorum verò bona quæ habere non poſſunt, ſi diligerent, ſua feciſſent. Noſtra nimirùm ſunt bona aliorum, quæ & ſi imitari non poſſumus, amamus in alijs, & amantium fiunt, quęque amantur in nobis. Hinc ergò penſent inuidi, charitas quantæ virtutis eſt, quæ alieni laboris opera, noſtra ſinè labore facit. Dum ſe inuidi à labore minimè cuſtodiunt, in antiquam verſuti hoſtis nequitiam demerguntur. De illo nanque ſcriptum eſt: Inuidia diaboli intrauit mors in orbẽ terrarum. Quia enim ipſe cęlum perdidit, condito hoc homini inuidit, & damnationem ſuam perditus, adhuc alios perdendo, cumulauit. Cognoſcant inuidi, quantis lapſibus ſubcreſcentis ruinæ ſubiaceant, qui dum liuorem à corde non proijciunt, ad apertas operum nequitias deuoluuntur. Nisi enim Cain inuidiſſet acceptam fratris hoſtiam, minimè perueniſſet ad eius extinguendam vitam. Vndè ſcriptum eſt: Et reſpexit Dominus ad Abel, & ad munera eius, ad Cain verò & ad munera eius non reſpexit. Iratusq; eſt Cain, & concidit vultus eius. Itaq; liuor ſacrificij, fratricidij ſeminarium fuit. Nam quem meliorem ſe eſſe doluit, nè vtcunq; eſſet, amputauit. Dicendum eſt inuidis, quia dum ſe iſta intrinſecùs peſte conſumunt, etiàm, quicquid in ſe aliud boni habere videntur, interimunt. Vndè ſcriptum eſt: Vita carnium, ſanitas cordis: Putredo oſſium, inuidia. Per liuoris vitium ante Dei oculos pereunt etiàm, qui humanis oculis fortia vidẽtur. Oſſa quippe per inuidiam putreſcere, eſt, quædã etiàm robuſta deperire. Ille eſt verè humilis ſubiectus in bonis, qui nõ eſt defenſor in malis. Nam dũ de malis ſuis ſubiectus arguitur, & cõtra verba arguentis accenditur: quandò de bonis ſuis, quaſi humiliter titubat, per humilitatis vocem ornari appetit, non doceri.

Ibidẽ paulo pòſt, & lib. 6. Moraliũ cap. 34.

Sap. 2. d

Gene. 4. a

Prou. 14. d

Ibidẽ parũ pòſt.

Moraliũ Greg. lib. 26. c. 1.

rãſti. Hic certè ſatis euidenter oſtenditur, ꝙ ſiue proficiant, ſiue non proficiant auditores, tacere eis non debeant ſacerdotes. Nec ideò rei ſunt, ſi fortè eorum verba populi nõ audiunt, vel audita contemnunt, ſed ſi ab eis corrigendis abſiſtunt: quia ſi nec exemplo vitæ præpoſitorum ſuorum, nec verbo doctrinę populi contumaces emendati proficiunt, ipſi ſibi cauſa ſuæ perditionis exiſtunt, & doctores ſuos, quorum exempla ſimul ac verba deſpiciunt, inuoluere criminibus ſuis omninò non poterunt. Quod idem propheta euidentiùs alio loco proſequitur, dicens: Speculator cùm viderit gladium venientem ſuper terram, & cecinerit buccina, & annunciauerit populo: Audiens autem (quiſquis ille eſt) ſonitum buccinæ, & ſe non obſeruauerit, veneritque gladius, & tulerit eum, ſanguis eius in ipſo erit. Si autem ſe cuſtodierit, animam ſuam ſaluabit. Hic quoque, quid agere debeat, qui fungitur ſpeculatoris officio, diuinus ſermo ſatis oſtendit, vt quandò viderit venientem gladium ſuper terram, iram ſcilicet Dei ſuper peccatores, operibus terrenis addictos, omninò non taceat: atque eis, quandiù inhæſerint iniquitatibus ſuis, imminere diuinæ indignationis interitum denunciare non deſinat, ſed clarè & publicè arguat, cùm hoc buccinæ nomen inſinuet, vt ſe à ſuis criminibus emendantes ſupplicium futuræ damnationis effugiant. Quòd ſi corripientem, ſi iram futuram (quæ contemptoribus imminet) nunciantem, homines terreni deſpiciant, ſanguis eorum in ipſis erit? & ſacerdos, qui eis peccata eorum non tacuit, pœnæ, quæ eos expectat, particeps eſſe non poterit.

Ezec. 33. b

Quòd ſecundùm ſermonem prophetæ, culpa ſua pereunt, qui ſacerdotum increpationes peruerſa voluntate contemnunt.
Cap. 106. *Proſper.*

Proſper de vita cõtemplatiua lib. 2. cap. 22.

AD hæc, quæ prædicta ſunt, ego tũc ſic inquam: Iſta inuidioſis querelis iactas, & in ſugillationem pontificum, vel certè ipſius pontificatûs exaggeras, quaſi nõ vbi iſta legiſti, quibus rationabiliter permoueris: ibi & illi ſint, quæ à vobis prætermiſſa, breuiter in excuſationem officij ſacerdotalis attingemus. Poſt illa verba, quibus negligentium ſacer ſotum finis oſtenditur, de põtifice officium ſuum curante, Propheta ſic loquitur: Si autem annunciante te ad impium, vt à vitijs ſuis conuertatur, non fuerit conuerſus à via ſua, ipſe impius in iniquitate ſua morietur, & tu animam tuam libe-

Ezec. 33. b, & Ezec. 3.

Cum quo damno animæ ſuæ, ab Eccleſia (quæ pauperes paſcit) accipiunt illi, qui de ſuo ſibi ſufficiunt.
Cap. 107. *Proſper.*

NEc illi, qui ſua poſſidentes, dari ſibi aliquid volunt, ſinè grandi peccato ſuo, vndè pauper victurus erat accipiunt. De clericis dicit per Prophetam Spiritus ſanctus: Peccata populi mei comedunt. Sed ſicut nihil habentes proprium, non peccata, ſed alimenta (quibus indigere videntur) ſuſcipiunt: ità poſſeſſores, non alimenta, quibus abundant, ſed aliena peccata ſuſcipiunt. Ipſi quoque pauperes ſi ſe poſſint ſuis artificijs aut laboribus expedire, non præſumant, quod debet debilis & infirmus accipere: nè fortè eccleſia, quæ poteſt omni ſolatio deſtitutis neceſſaria miniſtrare, ſi omnes etiàm nihil indigentes accipiant, grauata, illis, quibus debet, ſubuenire non valeat. Qui autem eccleſię ſeruiunt, & labori ſuo velut debita reddi oportere credentes, ea, quibus opùs non habent, aut accipiunt

De vita cõtempla. li. 2. cap. 10.

Oſeæ 4. b

Digitized by Google

cipiunt libenter, aut exigunt: nimis carnaliter ſapiunt, ſi putant, quòd eccleſiæ fideliter ſeruientes, ſtipendia terrena, ac non potiùs præmia æterna percipiant. Secularis quippe militia, quia cęleſtia non habet, terrena ſtrenuè militantibus præſtat. Vndè ſatis indignum eſt, ſi fidelis & operoſa deuotio clericorum, propter ſtipẽdium temporale prę-mia æterna contemnat. Quòd ſi quilibet miniſter Eccleſiæ non habet vndè viuat, non ei reddit hîc, ſed neceſſaria præſtat Eccleſia, vt in futuro præmiũ laboris ſui recipiat, quod in hac vita iam ſpe Dominicæ promiſſionis expectat. Illi quoquè, qui velut idonei, nihil ſibi quidem dari velut debitum poſcunt, ſed tamen eccleſiæ ſumptibus viuunt, non eſt meum dicere, quali peccato cibos pauperum præſumendo ſuſcipiunt, qui eccleſiam quam iuuare de proprijs facultatibus debuerant, ſuis expenſis inſuper grauant: propter hoc fortaſsis in congregatione viuẽtes, nè aliquos pauperes paſcant, nè aduenientes excipiant, aut nè ſuum cenſum expenſis quotidianis imminuant. Quòd ſi aliquid de fructibus ſuis eccleſiæ velut pro ipſa expenſa contulerint, non ſe præferant inani iactantia illis, quos nihil habentes paſcit, & veſtit eccleſia: quia perfectior eſt ille, qui, cùm nihil habuerit, nec habere deſiderat: quàm ille, qui ex multis, quæ poſſidet, eccleſiæ aliquid præſtat, ac ſe de eo, quod præſtiterit, forſitan iactat. Dura ſunt, quæ dico, nec ego diffiteor: dura ſunt, ſed obſeruare nolentibus. Cæterùm ſi faciant iſta, quæ difficilia non facientibus ſunt, ſtatim facilia facientibus fiunt. Non ergò ea, quę nolumus obſeruare, impoſſibilitas nobis facit dura, ſed nouitas. in vſum veniant, & neminem frequentata conturbant. Nam quæro, quid ſit eorum, quæ dixi, difficile? vt homo id quod opùs non habet, ab eccleſia non accipiat: an vt, quod habet, ſinè cauſa contemnat? Si propter hoc non vult ſua quiſque relinquere, vt habeat, vndè viuat, vt quid accipit, vndè rationem reddat? vt quid peccatis alienis ſua multiplicat?

Qui ſint, qui etiàm cum profectu animæ ſuę, opibus ſuſtententur eccleſię.
Cap. 108. Proſper.

Proſper de vita cõtemplatiua lib. 2. cap. 11.

ITaque ſacerdos, cui diſpenſationis cura commiſſa eſt, non ſolùm ſinè cupiditate, ſed etiàm cum laude pietatis accipit à populo diſpenſanda: & fideliter diſpenſat accepta, qui omnia ſua aut parentibus reliquit, aut pauperibus diſtribuit, aut eccleſiæ rebus adiunxit, & ſe in numero pauperum paupertatis amore conſtituit, ità vt vndè pauperibus ſubminiſtrat, indè & ipſe, tanquàm pauper voluntarius, viuat. Clerici quoque, quos pauperes aut voluntas aut natiuitas fecit, cum perfectione virtutis, vitæ neceſſaria ſiue in domibus ſuis, ſiue in congregatione viuentes accipiunt: quia ad ea accipienda non eos habendi ducit cupiditas, ſed cogit viuendi neceſſitas.

Quid facere debeant clerici, quorum infirmitas non poteſt ſua contemnere.
Cap. 109. Proſper.

ILli autem qui tam infirmi ſunt, vt poſſeſſionibus ſuis renunciare non poſſint, ſi ea quæ accepturi erant, diſpenſatori relinquant, nihil habentibus conferenda, ſinè peccato poſſident ſua: quia & ipſi quodammodò ſua relinquunt, quando proprijs contenti rebus, nihil eorum, quæ labori vel ordini ſuo deberi arbitrantur, accipiunt. Quòd ſi putant ideò accipi debere eorum, quæ conferuntur Eccleſiæ, portionem, nè eam videantur abijcere: ſe verò non poſſe ſua relinquere, quòd eis deforme ſit, inter ſuos pauperes reddi: nouerint eſſe deformius, poſſeſſores de eleemoſynis pauperum paſci. Proſper de vita cõtemplatiua lib. 2. cap. 12.

Quæ ſint vera gaudia, vel verę diuitię, & quid impedimenti afferant bona prſentia amatoribus futurorum.
Cap. 110. Proſper.

HEu quàm ſubtiliter nos ille decipiendi artifex fallit, quanta cęcitate oculos noſtræ mentis obducit, nè diſcernamus gaudendi auidi, vndè iuſtiùs gaudeamus: aut nè, cupientes augeri diuitijs, nouerimus quas quibus incomparabiliter præferamus. Nam gaudere quidem, bonum eſt: ſed qui gaudet, ſi non indè gaudeat, vndè debet, nõ poteſt bonum eſſe quòd gaudet. Siquidem gaudet & raptor, cùm deliberata rapuerit. Gaudet & ebrioſus, cùm exoptatæ occaſionem potationis inuenerit. Gaudet & adulter, cùm ad delectationem fruendi corporis concupiti peruenerit. Sed cùm ſit gaudere bonum, de his atque de huiuſcemodi gaudere. grande eſt malum. Hæc & his ſimilia ſunt, vndè nos gaudere vult mundus, cum ſuis amatoribus perituros. Hæc ſunt quæ repudiare debemus, vt de bona conſcientia, de ſanctitate morum, de acquiſitione virtutum, de dono Dei, & de promiſſione futuri regni ineffabiliter gaudeamus. Ditari quoque diuitijs, grande eſt bonum: ſed indè ditari, vndè non debeas, non eſt habenda facultas, ſed deteſtanda calamitas. Nihil eſt enim calamitoſius, nihilq; miſerius eo, qui iniquis accuſationibus creſcit, quem locupletem fraudes faciunt & rapinæ. Illæ nobis ſunt diuitiæ ambiendę, quæ nos ornare poſſunt pariter & munire. quas Proſper de vita cõtemplatiua lib. 2. cap. 13.

Digitized by Google

nec acquirere poſſumus inuiti, nec perdere. Quæ nos contra impetus hoſtiles armãt, à mundo diſterminant, Deo commendant, diuant animas noſtras, atq; nobilitant. Nobiſcum ſunt, intra nos ſunt. Diuitiæ noſtræ credendæ ſunt, pudicitia, quæ nos facit pudicos: iuſtitia, quæ iuſtos: pietas, quæ pios: humilitas, quæ humiles: manſuetudo, quæ manſuetos: innocentia, quæ innocentes: puritas, quæ puros: prudentia, quæ prudentes: temperantia, quæ temperantes: & charitas, quæ nos facit Deo & hominibus charos, virtutum potentes, ſeculi contemptores, ac bonorum omnium ſectatores. Hæc ſunt non omnium, ſed ſanctorũ ſanctæ virtutes: non diuitum ſuperborum, ſed humilium pauperum facultates, patrimoniũ cordium, diuitiæ incorruptibiles morum: quibus non abundant, niſi qui illis carnalibus ex corde renunciant. Quæ quanuis & ipſa ſint bona, vt potè à bono Deo creata, tamen quia ſunt bonis maliſq; communia, ſtudent ea ſpirituales viri contemnere, quò poſſint ad illa incomparabiliter meliora, quæ ſunt bonorum omniũ propria, peruenire. Quoniam non eſt tale bonum, quod habent & mali, quale illud eſt, quod non habent niſi boni. Corporale bonum, quandò habent iniqui, ipſorum eſt præmium: quandò habent, iuſti, non eſt eorum præmium, ſed temporale ſolatium. Item boni temporalis amiſſio, fit exercitium iuſti, & iniuſti ſupplicium: quia & iuſtus deſiderio cæleſtium captus, omnia temporalia ſiue habeat, ſiue amittat, omninò non ſentit, & iniquus id quod cum delectatione habuit, ſinè dolore non perdit. Propterea igitur eis, qui militãt Deo, fugiendæ ſunt ex toto corde diuitiæ: quas qui habere volunt, ſinè labore non quærunt, ſinè difficultate non inueniunt, ſinè cura non ſeruant, ſinè anxia delectatione non poſſident, ſinè dolore non perdunt. Apoſtolus autem Chriſti militibus dixit: 1.Cor.7.f Volo vos ſinè ſolicitudine eſſe. Et radix 1.Tim.6. omnium malorum eſt cupiditas ſeu auaritia. Quam quidem appetentes, errauerunt à fide, & inſeruerunt ſe doloribus multis. Ac ſic cenſus iſte terrenus eis, à quibus vitioſè diligitur, non eſt voluptatum materia, ſed dolorum. Quapropter expedit facultates eccleſiæ poſſideri, vt indè viuant, qui nõ ſeculo cuius gaudia fugitiua repudiant, ſed Deo deſeruiunt, cuius ineffabilia bona deſiderant.

Qualiter intelligatur quod dicit Apoſtolus: Qui in Sacrario operantur, quæ de Sacrario ſunt, edunt. Cap. 111. Proſper.

2.Cor.9.e

Proſper de vita cõtemplatiua lib.2. cap.14.

DE talibus dicere videtur Apoſtolus: Qui in Sacrario operantur, quæ de ſacrario ſunt, edunt: & qui altario deſeruiunt, cum altario participant. Qui niſi hoc de contemptoribus facultatum ſuarum vellet intelligi, nunquàm ſecutus adiungeret: Ità & Deus ordinauit his, qui Euangelium adnunciant, de Euangelio viuere. De Euangelio viuunt, qui nihil proprium habere volunt, qui nec habent, nec habere aliquid cõcupiſcunt, non ſuorum, ſed communium poſſeſſores. Quid eſt aliud, de Euangelio viuere, niſi laborantem indè, vbi laborat, neceſſaria vitæ percipere? Apoſtolus tamen, qui ſic Euangelium prædicauit, vt nec de Euangelio viueret, ſed neceſſaria ſibi ſuis manibus miniſtraret, de ſe confidenter eloquitur: Ego autem nullo horum vſus ſum. Et quarè hoc dixerit, ſecutus aperuit, dicens: Expedit mihi mori magis, quàm vt gloriam meam quis euacuet. Euacuari dicit gloriam ſuam, ſi ab eis, quibus prædicabat, voluiſſet accipere vitæ temporalis expenſam. Nolebat quippe in præſenti laboris ſui fructum, ſed in futuro recipere. Si ergò ille, qui nihil habebat, noluit de Euangelio, vbi laborabat, ſed ſuis manibus viuere, nè gloriam ſuæ mercedis amitteret: quid nos, qui & propria nolumus amore poſſidendi, non viuendi neceſſitate, relinquere, & accipere intuper volumus, non vndè viuamus, ſed vndè cenſum noſtrum incrementis damnabilibus augeamus?

1.Cor.9.c

Ibidem.

De vita & moribus clericorum, ſermo B. Auguſtini. Cap. 112.

PROpter quod volui & rogaui heſterno die, vt hodiè frequentiùs conuenireris: hoc eſt quod dicturus ſum: Vobiſcum hîc viuimus, & propter vos viuimus, & intentio votumq; noſtrum eſt, vt apud Chriſtum vobiſcum ſinè fine viuamus. Credo autè ante oculos veſtros eſſe conuerſationem noſtrã, vt & nos dicere fortaſsis audeamus, quãuis multùm impares illi, quod dixit Apoſtolus: Imitatores mei eſtote, ſicut & ego Chriſti. Et ideò nolo, vt aliquis de nobis inueniat malè viuẽdi occaſionem. Prouidemus enim bona (vt ait idem Apoſtolus) non ſolùm coram Deo, ſed etiàm coram hominibus. Propter nos, conſcientia noſtra ſufficit nobis: propter vos, fama noſtra nõ pollui, ſed pollere debet in vobis. Tenete quod dixi. Duæ res ſunt, fama & conſcientia. Conſcientia tibi, fama proximo tuo eſt neceſſaria. Qui fidens conſcientiæ ſuæ, negligit famam ſuã, crudelis eſt, maxima in loco iſto poſitus, de quo dicit Apoſtolus, ſcribens ad diſcipulũ ſuum: Circa omnes teipſum bonorum operum præbe exemplum. Vt ergò vos non diù teneam, præſertim quia ego ſedens loquor, vos ſtando laboratis, nôſtis omnes, aut penè omnes, ſic nos viuere in ea domo, quæ dicitur epiſcopi, vt quantùm poſſumus, imitemur eos ſanctos, de quibus loquitur liber Actuum Apoſt. Nemo dicebat aliquid proprium,

1.Cor.4.d & 11.a 12.q.1. Nolo Rom.12.d

Tit.2.b

Acto.2.g & 4.f

prium,ſed eraut illis omnia cõmunia. Quia fortè aliqui veſtrũm non ſunt tam diligentes vitæ noſtræ ſcrutatores,vt hoc ſic nouerint, quomodò volo vos nôſſe:dico,quid ſit,quod breuiter dixi. Ego, quẽ Deo propicio videtis epiſcopum veſtrum,inuenis veni ad iſtam ciuitatẽ, vt multi veſtrũm nouerunt. Quærebam,vbi cõſtituerem monaſterium, & viuerem cum fratribus meis. (ſpem quippe omnem ſeculi reliqueram, & quod eſſe potui, Pſal. 83. nolui)non quæſiui tamen, quod ſum. Elegi abiectus eſſe in domo Dei mei, magis quàm habitare in tabernaculis peccatorum. Ab eis qui diligunt ſeculum,ſegregaui me: ſed eis, qui præſunt populis,non me coæquaui: nec in conuiuio populi mei ſuperiorem locum elegi,ſed inferiorem & abiectũ.Et placuit illi dicere mihi,Aſcende ſurſùm. Vſqueadeò autem timebam epiſcopatum, vt quoniam cœperat iam eſſe alicuius momẽti inter Dei ſeruos fama mea,in quo loco ſciebam nõ eſſe epiſcopum,non illò accederem.Cauebam hoc,& agebam,quantùm poteram,vt in loco humili ſaluarer,nè in alto periclitarer: ſed, vt dixi,domino ſeruus contradicere non debet.Véni ad iſtam ciuitatem propter videndum amicum,quem putabã me lucrari poſſe Deo, vt nobiſcum eſſet in monaſterio. Quaſi ſecurus peruẽni, quia locus habebat epiſcopum.Appræhenſus, presbyter factus ſum,& per hunc gradum ad epiſcopatum peruẽni.Non attuli aliquid,non véni ad hãc eccleſiã,niſi cum his indumentis, quibus illo tempore veſtiebar.Et quia hoc diſponebã, eſſe in monaſterio,beatę memorię ſenex Valerius dedit mihi hortum illum, in quo nũc eſt monaſterium.Cępi boni propoſiti fratres colligere,compares meos,nihil habentes, ſicut nihil habebam, & imitantes me, vt quomodò ego tenuem paupertatulam meam vẽdidi,& pauperibus erogaui,ſic facerent & illi qui mecum eſſe voluiſſent,vt de communi viueremus.Commune autem erat nobis magnum & vberrimum prædiũ ipſe Deus, Peruẽni ad epiſcopatum, & vidi neceſsè habere epiſcopum, exhibere humanitatẽ aſſiduam quibuſq; venientibus ſiue trãſeuntibus: Qđ ſi non faceret epũs,inhumanus diceretur. Si autem ita conſuetudo in monaſterio miſſa eſſet,indecens eſſet. Et ideò volui habere in iſtà domo epũ mecum monaſteriũ clericorũ. Eccè quomodò viuimus. Nulli licet in ſocietate noſtra habere aliquid proprtiũ:ſed fortè aliqui habent,nulli licet:& ſi habent,faciunt quod non licet,Benè autem ſentio de fratribus meis,& ſemper benè credens,ab hac inquiſitione diſſimulaui:quia & iſta quærere, quaſi malè ſentire mihi videbatur. Nouerã enim,& noui omnes qui mecum viuerent, nôſſe propoſitum noſtrum, nôſſe legem vitę noſtræ.Venit ad nos ẽt presbyter Ianuarius, qui videbatur ſua honeſtè erogãdo quaſi cõſumpſiſſe,ſed non conſumpſit.Remanſit illi quædã pecunia,id eſt,argentũ, quòd diceret eſſe filię ſuę.Filia ipſius Deo propicio in monaſterio fęminarũ & bonæ ſpei eſt.Gubernet illã Dñs,vt impleat,qđ de ea ſperamus,in illius miſericordia,non eius meritis. Et quia infra annos erat,& de ſua pecunia nihil facere poterat: (quanuis.n. videremus fulgorem profeſſionis, tñ lubricũ timebamus ætatis) factũ eſt,vt ipſum argentũ quaſi puellæ ſeruaret: vt cùm ad legitimos annos veniret,faceret indè,quod Virginẽ Chriſti deceret,qñ optimè iã facere poſſet. Dũ hæc expectant, cępit ille morti propinquare, qui diù tanq̃ de ſuo viuens,quia ipſius erat, non filiæ, teſtamentum fecit.Teſtamentũ (inquã) fecit presbyter ſocius noſter,nobiſcũ manens, de Eccleſia viuens, cõem vitã profitens. Teſtamentũ fecit,hæredẽ inſtituit. O dolor illius ſocietatis,ô fructus natus nõ de arbore, quã plantauit Dñs.Sed Eccleſiã ſcripſit hæredẽ. Nolo munera iſta,nõ amo amaritudinis fructum. Ego illũ Deo quærebã: ſocietatẽ profeſſus erat,hanc teneret,hanc exhiberet. Nihil habebat?teſtamentũ nõ faceret. Habebat aliquid? non ſe noſtrum ſociũ fingeret. Magnus mihi indè dolor eſt,fratres.Dico charitati veſtræ.Propter hunc dolorẽ,ſtatui hæreditatem ipſam in Eccleſia non ſuſcipere. Filiorum ipſius ſit,quod reliquit: ipſi indè faciãt,qđ voluerint,Videtur.n.mihi, quia ſi eã ſuſcepero,in iſto facto,quod mihi diſplicet, & quod doleo,eius particeps ero. Hoc volui non latere charitatẽ veſtram: Filia ipſius in monaſterio fœminarum eſt. Filius ipſius in monaſterio virorũ eſt.Ambos exhæredauit, illam videlicet cũ laude,illum cum elogio,id eſt,cũ vituperatione. Commendaui autẽ Eccleſiæ,vt non accipiant ipſas portiunculas,q̃ pertinent ad exhæredatos,niſi cùm ad legitimã ætatẽ peruenerint.Hoc eis reſeruat Eccleſia.Deindè litẽ dimiſit inter filios ſuos,in qua laboro. Puella dicit: Meum eſt, Nôſtis quia hoc dicebat ſemper pater meus. Puer dicit: Credatur patri meo,quia moriens mẽtiri non potuit.Et iſta contentio quale malũ eſt? Sed ſi pueri ipſi ſerui Dei ſunt,litem hãc inter illos citò finimus. Audio illos vt pater,& fortè meliùs quàm pater ipſorum. Videbo,quid ſit in re (ſicut Dominus voluerit) cũ paucis fratribus fidelibus honoratis (Deo propicio) de numero veſtro,id eſt, de plebe iſta.Audio inter illos cauſam, & ſi Dominus donauerit,finio. Tamen rogo vos, nemo me reprẽhendat,quia eius hęreditatem nolo ſuſcipiat Eccleſia: primò, quia factũ illius deteſtor: deindè, quia inſtitutum meum eſt. Multi laudãt,quod dicturus ſum, ſed & aliqui repræhendunt.Vtriſq; ſatisfacere valdè difficile eſt.Audîſtis modò, cùm Euangeliũ legeretur,Cantauimus vobis, & nõ ſaltãſtis: lamentauimus vobis, & non luxiſtis: Venit Ioannes Baptiſta,non manducans neque bibens: & dicunt,Dæmonium habet. Venit filius Matth.11.c

lius hominis,manducans & bibẽs,& dicũt, Eccè homo vorax,potator vini, publicanorũ & peccatorũ amicus. Quid ergò facto inter illos,qui parant me repræhendere,& dentes in me ducere,ſi ſuſcepero hæreditates ipſorum,qui filios ſuos irati exhæredant? Iterùm quid ſum facturus eis,quibus canto, & nolunt ſaltare?qui dicũt, Eccè quarè nemo donat Eccleſię Hipponẽſi aliqd? Eccè quarè nõ eã faciunt,qui moriuntur,hæredẽ? Quia eps Auguſtinus de bonitate ſua (laudando enim mordent,labijs mulcent, & dentem figunt) donat totum, non ſuſcipit. Planè ſuſcipio. Profiteor me ſuſcipere oblationes bonas, oblationes ſanctas. Si quis autem irascitur filio ſuo,& moriens exhæredat eum, ſi viueret,non eum placarem? non ei filium ſuum reconciliare deberem? Quomodò ergò cũ filio ſuo volo vt habeat pacem, cuius appeto hæreditatem? Sed planè,ſi faciat,quod ſæpè hortatus ſum. Vnum filium habet? alterum putet Chriſtum. Duos habet? putet Chriſtũ tertium. Decem habet? vndecimum faciat, & ſuſcipio. Quia ergò feci hoc in quibuſdã rebus,iam volunt meam bonitatem vel commendationem famæ meæ in aliud vertere, vt alio modo me repræhendant, quia oblationes deuotorum hominum nolo ſuſcipere. Conſiderent, quàm multa ſuſceperim. Quid opùs eſt ea numerare? Eccè vnum dico: Filij Iuliani hæreditatem ſuſcepi. Quarè? Quia ſinè filijs defunctus eſt. Bonifacij hæreditatem ſuſcipere nolui,non miſericordia,ſed timore. Nauiculariam nolui eſſe Eccleſiã Chriſti. Multi ſunt quidem, qui etiàm de nauibus acquirunt. Tamen vna tentatio ſi eſſet,ſi iret nauis & naufragaret, homines * & ad tormenta daturi eramus, * vt de ſubmerſione nauis ſecundùm conſuetudinem quæreretur,& torquerẽtur à iudice, qui eſſent de fluctibus liberati? Sed non eos daremus. Nullo pacto enim hoc facere deceret Eccleſiam. Onus ergò fiſcale perſolueret. Sed vndè perſolueret? Enthecam nobis habere nõ licet. Non eſt epiſcopi ſeruare aurum, & reuocare à ſe mendicantis manum. Quotidiè tam multa petunt,tam multa gemunt, tam multa inopes nos interpellant, vt plures triſtes relinquamus: quia quod poſſumus dare omnibus, non habemus. Non habemus ergò enthecam. Propter naufragium ergò hoc vitando feci, non donando. Nemo me ibi laudet, ſed nemo etiàm vituperet. Planè quondò donaui filio, quod iratus pater moriens abſtulit,benè feci. Laudent,qui volunt parcant,qui laudare nolunt. Quid plura fratres mei? Quicunq; vult exhæredato filio, hæredem facere Eccleſiam, quærat alterum qui ſuſcipiat,non Auguſtinum,immò (Deo propicio)neminem inueniat. Quàm laudabile factum ſancti & venerandi epiſcopi Aurelij Carthaginẽſ? quomodò impleuit eos omnes, qui iam laudibus Dei? Quidam, cùm filios non haberet, neque ſperaret, res ſuas omnes, retento ſibi vſufructu tradidit Eccleſiæ. Nati ſunt illi filij, & reddidit epiſcopus nec opinanti, quæ illi donauerat. In poteſtate habebat epiſcopus non reddere, ſed iure fori,non iure poſt. Sanè etiàm hoc nouerit charitas veſtra, dixiſſe me fratribus meis,qui mecum manent,vt quicunque habet aliquid,aut vendat,aut eroget,aut donet, aut commune illud faciat. Eccleſiam habet, per quam nos Deus paſcit. Et dedi dilationẽ vſque ad Epiphaniam, propter eos, qui vel cum fratribus ſuis non diuiſerunt,quod habent apud fratres ſuos, vel nondùm de ſua re aliquid egerunt, quia expectabatur ætas legitima. Faciant indè quod volunt,dum tamen ſint pauperes mecum ſimul expectantes miſericordiam Dei. Si autem nolunt,qui forte nolunt, certè ego ſum, qui ſtatueram (ſicut nõſtis) nullum ordinare clericum, nisi qui mecum vellet manere, vt ſi vellet diſcedere à propoſito, rectè illi tollerem clericatum, quia deſereret ſanctæ ſocietatis promiſſum,cœptumque conſortium. Eccè in conſpectu Dei & veſtro muto conſilium. Qui volunt habere aliquid proprium, quibus non ſufficit Deus & Eccleſia eius,maneant,vbi volunt,& vbi poſſunt, non eis aufero clericatum. Nolo habere hypocritas. Malum enim eſſe quis neſciat? Malum eſt, cadere à propoſito: ſed peius eſt, ſimulare propoſitum. Eccè dico, audite. Qui ſocietatem communis vitæ iam ſuſceptam, quæ laudatur in Apoſtolorum Actibus, deſerit à voto ſuo cadit, à profeſſione ſancta cadit, obſeruet iudicem, * ſed DEVM, non me. Ego ei non aufero clericatum. Quantum ſit periculum, ante oculos eius poſui. Faciat quod vult. Noui enim, quia ſi aliquem hoc facientem degradare voluero, non ei deerunt patroni, non ei deerunt ſuffragatores & hîc & apud epiſcopos, qui dicant, Quid mali fecit? Non poteſt tecum tolerare iſtam vitam. Extra epiſcopatum vult manere, de proprio viuere, ideò non debet perdere clericatum. Ego ſcio, quantum mali ſit profiteri ſanctum aliquid, nec implere. Vouete, inquit, & reddite Domino Deo veſtro. Et melius eſt,non vouere, * & non reddere. Virgo etſi nunquàm fuit, in monaſterio, & virgo facta eſt, nubere illi non licet, quamuis eſſe in monaſterio non compellitur. Si autem cœpit eſſe in monaſterio, & deſeruit, & tamen virgo eſt, dimidia ruit. Sic & clericus duas res profeſſus eſt, & ſanctitatem, & clericatum. Interiùs ſanctitatem. Nam clericatum, propter populum ſuum, Deus impoſuit ceruicibus ipſius. Magis onus eſt,quàm honor. Sed quis ſapiens, & intelliget hæc? Ergò profeſſus eſt ſocietatem, profeſſus eſt communem viuendi ſanctitatem, profeſſus eſt,quàm bonum & quàm iocundum fit habitare

Enthecæ, eſt gazæ repoſitoriũ.

* ſcilicet

Digitized by Google

bitare fratres in vnum. Si ab hoc propoſito ceciderit,& extrà manens clericus fuerit,dimidius cecidit & ipſe.Quid ad me? Non eũ iudico.Si forìs ſeruat ſanctitatem, dimidius cecidit:ſi intùs habuerit ſimulationem, totus cecidit. Nolo habeat ſimulandi neceſſitatem.Scio, quomodò ament homines clericatum.Nemini eum tollo nolenti mecum communiter viuere: ſed habet Deum, qui mecum manere vult. Si paratus eſt paſci à Deo per Eccleſiam ipſius, non habere aliquod proprium, ſed aut erogare pauperibus, aut in commune mittere, maneat mecum. Qui hoc non vult, habeat libertatem: ſed videat, vtrùm habere poſſit felicitatis æternitatem. Sufficiant hæc nunc interìm charitati veſtræ. Quod egero cum fratribus meis,annunciabo vobis. Spero enim bona, quòd omnes mihi libenter obediant: nec inuenturus ſim aliquos habere aliquid, niſi aliqua neceſſitate religionis, non occaſione cupiditatis.Quod ergò egero, poſt Epiphaniam charitati veſtræ in Domini voluntate nunciabo: & quomodò litem finiẽro inter duos fratres,filios presbyteri Ianuarij, non vobis tacebo.Multa locutus ſum, date veniã loquaci ſenectuti, ſed timidæ infirmitati. Ego,ſicut videtis,per ætatẽ iam ſenui,ſed per infirmitatẽ corporis olim ſenex fui.Tamen, ſi Deo placet quod dixi,modò ipſe det vires, non vos deſero. Orate pro me, vt quantùm ineſt anima in hoc corpore,& qualeſcunque vires ſuppetunt,in verbo Dei * ſeruiant vobis.Amen.

* ſeruiam

Eiuſdem Auguſtini ſermo alius de vita et moribus clericorum. Cap. 113.

CHaritati veſtræ hodiè de nobiſipſis ſermo reddendus eſt. Quia enim, vt ait Apoſtolus Spectaculũ facti ſumus mundo & angelis & hominibus: qui nos amant, quærunt quod laudent in nobis: qui autem nos oderunt,detrahunt nobis.Nos autem in vtroq; medio conſtituti, adiuuante Domino Deo noſtro,& vitam noſtram & famam noſtram ſic cuſtodire debemus, vt non erubeſcant de detractoribus laudatores. Quomodò autẽ viuere velimus, quomodò Deo propicio iam viuamus, quamuis de ſcriptura ſancta multa noueritis, tamẽ ad commemorandos vos,ipſa de libro Actuum Apoſtolorum vobis lectio recitabitur, vt videatis, vbi deſcripta ſit forma, quam deſideramus implere. Dum ergò recitatur, vos intentiſſimos eſſe volo, vt poſt eius recitationem,quod inſtitui,loquar, Domino donante,intentioni veſtræ. Et Lazarus diaconus legit: Cùm orãſſent,motus eſt locus,in quo erant congregati.Et impleti ſunt omnes Spirituſancto,& loquebatur verbum Dei cum fiducia omni volenti credere. Multitudinis autem credentiũ erat cor vnũ & anima vna:

1.Cor.4.b

Act.4.f

Et nemo,eorũ quæ poſſidebat, dicebat aliquid eſſe ſuum,ſed erant illis omnia cõmunia.Et virtute magna reddebãt Apoſtoli teſtimonium reſurrectionis Domini Ieſu,gratiaq́ magna erat ſuper illos. Neque enim egens quiſquam fuit inter illos. Quotquot enim poſſeſſores prædiorum vel domorum erant,vendentes afferebant precia illorum, & ponebant ante pedes Apoſtolorũ. Diſtribuebatur autem ſingulis, prout cuiq; opùs erat.Cumq́; Lazarus diaconus recitâſſet, & epiſcopo codicem tradidiſſet, Auguſtinus epiſcop⁹ dixit:Et ego legere volo. Plùs enim me delectat,huius verbi eſſe lectorem,quàm verbi mei diſputatorem.Cùm orãſſent, motus eſt,locus,in quo erant cõgregati. Et impleti ſunt omnes Spiritu ſancto,& loquebantur verbum Dei cum fiducia omni volenti credere. Multitudinis autem credentiũ erat cor vnum & anima vna:& nemo, eorũ quæ poſſidebat, dicebat aliquid ſuum eſſe, ſed erant illis omnia communia.Et virtute magna reddebant Apoſtoli teſtimoniũ reſurrectionis Dñi Ieſu,gratiaq́; magna erat ſuper omnes illos. Neque enim egens quiſquam erat inter illos. Quotquot enim poſſeſſores prædiorum vel domorum erant, vendentes afferebant precia eorum, & ponebant ante pedes Apoſtolorum. Diſtribuebatur autem ſingulis, prout cuique opùs erat. Cumque epiſcopus legiſſet,dixit: Audiſtis, quid velimus: orate,vt poſſimus.Contigit autem quędam neceſſitas,vt hæc diligẽtiùs agerẽ.Quoniam,ſicut nõſtis,presbyter in noſtra ſocietate conſtitutus,quali ſocietati perhibet teſtimonium lectio, quã modò, cùm recitaremus,audiſtis,moriens teſtamentũ fecit; quia habuit,vndè faceret.Erat,quod diceret ſuũ, cùm in ea ſocietate viueret, vbi nemini licebat dicere aliquid ſuũ, ſed eſſent illis omnia cõmunia.Si quis dilector & laudator noſter apud detractorẽ noſtrum prædicaret iſtam ſocietatem,& diceret,Cum epiſcopo Auguſtino ſic viuunt omnes cohabitatores eius, quomodò ſcriptum eſt in Actibus Apoſto. continuò ille detractor caput mouens,dentẽ promouens diceret:Ità verè ſic viuitur,quomodò dicis tu?Quarè mentiris?Quarè falſa laude honoras indignos?Nónne ibi modò in eorum ſocietate poſitus presbyter teſtamentum fecit,& quod habuit, quomodò voluit, diſpoſuit & reliquit? Certè omnia ibi ſunt communia?Certè nemo dicit aliquid ſuum? Sub his verbis quid ageret laudator meus? Nónne os eius quaſi plumbo oppilaret ille detractor?Nónne illum laudâſſe pœniteret? Nónne reuerentia perfuſus, & illius ſermone confuſus,vel nobis vel teſtatori illi malediceret?Hæc fuit neceſſitas, vt ad iſtam diligentiam veniremus.Nuncio ergò vobis,vndè gaudeatis.Omnes fratres & omnes clericos meos,qui mecum habitant,presbyteros, diaconos,ſubdiaconos, & Patricium noſtrẽ

Act.4.f

meum

meum tales inuéni, quales deſideraui. Sed ſunt, qui de ſua qualicunq; paupertate, quod ſtatuerant, nondùm fecerunt: (hi duo ſunt, Valens ſubdiaconus, & paulò antè dictus nepos meus ſubdiaconus) & matris vita impediebat, qa indè viuebat. Expectabatur in illo etiàm legitimæ ætatis acceſſus, vt, quod faceret, firmiſſimè faceret. Nõdùm autem fecit, quia ipſos agellos habet cũ ſuo fratre cõmunes, & ſub indiuiſo eos poſſidẽt. Si autẽ diuiſi fuerint, cupit eos Eccleſiæ cõferre, vt indè alãtur, qui ſunt in propoſito ſanctitatis, quouſque in hac vita degũt. Scriptum eſt enim,
1. Tim. 5. a & hoc Apoſtolus loquitur: Quiſquis autem ſuis & maximè domeſticis nõ prouidet, fidẽ denegat, & eſt infideli deterior. Adhuc autẽ mancipia ſunt ei ſimiliter cum fratre communia, nondùm diuiſa. Diſponit ea manumittere, ſed nõ poteſt, antequàm diuidãtur. Quid enim ad ſe pertineat, adhuc ignorat. Ad ipſum ſanè, quia maior eſt, pertinet diuiſio, & ad fratrem eius electio. Et ipſe frater eius Deo ſeruit, & Subdiaconus eſt ſub ſancto fratre meo & coepiſcopo Seuero in Eccleſia Mileuitana. Hoc agitur, hoc ſinè dilatione peragendum eſt, vt illi ſeruuli diuidantur, & manumittantur, & ſic det eccleſiæ, vt eorũ excipiat alimentũ. Nepos autem meus, ex quo conuerſus eſt, & mecum eſſe cœpit, impediebat & ipſe aliquid de agellulis ſuis agere, inuita vſufructuaria matre ſua, quæ hoc anno defuncta eſt. Inter ipſum & ſoroꝛes eius ſunt quædã Chriſti adiutorio citò finienda, vt & ipſe faciat, quod ſeruum Dei decet, & quod ipſa profeſſio, & iſta exigit lectio. Diaconus Fauſtinus (ſicut penè nõſtis omnes) hîc de malitia ſeculi ad monaſterium conuerſus eſt, hîc baptizatus, indè diaconus ordinatus. Sed quia exiguum eſt, quod videt poſſidere, ſicut Iuriſperiti loquuntur, iure, non corpore, reliquerat illud, & ab eius fratribus tenebatur. Nunquàm indè cogitauit, ex quo conuerſus eſt, nec ipſe aliquid quæſiuit à fratribus ſuis, nec ab illo aliquid eſt quæſitum. Modò quia ventum eſt ad hunc articulum temporis, cũ conſilio meo diuiſit ipſam rẽ, & dimidiã donauit fratribus ſuis, dimidiã eccleſiæ pauperi in loco eodẽ conſtitutæ. Diaconus Seuerus ſub qua Dei diſciplina & flagello ſit, nõſtis, lumen tamen non perdidit mentis. Vnam domum hîc emerat propter matrem & ſororẽ ſuam, quas de ſua patria huc deſiderabat adducere. Emerat autem nõ ſua pecunia, quam non habebat, ſed ex collatione religioſorum virorũ, quos mihi quærẽti etiàm nominãs indicauit. De ipſo non poſſum dicere, quid fecerit, aut quid diſponat, niſi quia totum & ipſe in mea poſuit voluntate, vt quicquid ipſe vellem, hoc indè fieret. Sed habet quaſdam cauſas cum matre ſua, quarum cauſarum me iudicem poſcit, vt cùm illæ cauſæ fuerint terminatæ, fiat de ipſa domo, quod ipſe voluero. Quid autem velle potero, Deo regente, niſi quod iuſtitia ſua iubet, & pietas poſtulat? Habet etiàm in patria ſua aliquos agellos. Diſponit eos ſic diſtribuere, vt etiàm illic in ipſo loco poſitæ pauperi largiatur eccleſiæ. Diaconus Hipponen. homo pauper eſt, quod alicui conferat, non habet. Tamen de laboribus ſuis, antequàm eſſet clericus, emerat aliquos ſeruulos. Hodiè illos in conſpectu veſtro manumiſſurus eſt epiſcopalibus geſtis. Diaconus Heraclius ante oculos veſtros verſatur, & opera eius lucent coràm oculis noſtris. De opere eius & expenſa pecunia memoriam ſancti martyris habemus. De pecunia ſua etiàm emit poſſeſſionem ex conſilio meo. nam ipſam pecuniam volebat per manus meas erogare, ſicut mihi placeret. Ego ſi pecuniæ auidus eſſem, aut neceſſitates ipſas meas, quas pro pauperibus habeo, in hac cauſa plùs curarem, pecuniam acciperem. Quarè (dicit aliquis) illa poſſeſſio, quæ ab illo empta & eccleſiæ donata eſt, adhuc nihil præſtat eccleſiæ? Minùs habebat ad precium, & quia mutuatus fuerat, hoc de eius adhuc fructibus redditur. Homo ſum ſenex, quantus mihi de illa poſſeſſione poteſt fructus accedere? Nũquid promitto mihi tot annos eſſe victurum, donèc ſuũ precium illa perſoluat? Quod ergò vix diù partibus reddit, de proximo haberem totum, ſi accipere voluiſſem. Nõ feci. Aliud attendi. Fateor enim vobis, & ipſa ſuſpecta mihi adhuc eius ætas fuit, & verebar, nè fortè, vt ſunt homines, matri eius hoc diſpliceret, & diceret inductum à me fuiſſe iuuenẽ, vt bona eius paterna conſumerem, & eum egentem relinquerem. Ideò volui eius pecuniã in illa poſſeſſione ſeruari, vt ſi aliqd (qđ Deus auertat) aliter, q̃ volumus, euenìret, redderetur villa, nè cui pareꝛ epiſcopi fama. Scio enim, quãtùm ſit vobis neceſſaria fama mea: nã mihi ſufficit conſcientia mea. Emit etiàm ſpatium ab illa poſteà eccleſia notum vobis: & ſua pecunia ædificauit domum, & hoc nõſtis, ante paucos dies, priuſquàm ſermonem de hac re haberem vobiſcum, eã donauit eccleſiæ. Expectabat enim, vt eam perficeret, & perfectam donaret. Fabricãdi autem domum neceſſitas illi nulla erat, niſi quia cogitauit matrem ſuam huc eſſe venturam. Si autem veniſſet, in re filij ſui habitaret. Modò ſi venerit, in opere filij habitabit. Teſtimonium ei perhibeo, pauper remanſit, ſed in charitatis poſſeſſione permanſit. Aliqui ſeruuli eius reliqui fuerant, iam quidem in monaſterio viuentes, quos tamen geſtis eccleſiaſticis manumiſſurus eſt hodiè. Nemo ergò dicat, Diues eſt: Nemo exiſtimet, nemo malè loquatur, nemo ſeipſum & animam ſuam ſuis dentibus laniet. Pecuniam nullam habet ſeruatam: vtinàm, quam debet, reſtituat. Cæteri, id eſt, ſubdiaconi, pauperes ſunt, Deo propicio, & miſericordiam

Dei

Digitized by Google

Dei expectant. Vndè ipſi faciant, non habent. Nullas habentes facultates, finiêrunt mundi cupiditates. Viuunt nobiſcum in ſocietate communi. Nemo eos diſtinguit ab illis, qui aliquid attulerunt. Charitatis vnitas præponenda eſt terrenæ commodo hæreditatis. Reſtant presbyteri. Sic enim ad eos gradatim aſcendere volui. Citò dixerim, pauperes Dei ſunt. Nihil ad domum ſocietatis noſtræ attulerunt, niſi ipſam, qua nihil eſt charius, charitatem. Veruntamen quoniã ſcio, natos fuiſſe rumores de diuitijs ipſorum, nõ à me ad aliquid compellendi, ſed vobis meo ſermone purgandi ſunt. Vobis dico, qui fortè neſcitis. (Nam veſtrùm plurimi ſciunt) Presbyterum Leporium, quàmuis ſeculi natalibus clarum, & apud ſuos honeſtiſſimo loco natum, tamen iam Deo ſeruientem, cunctis quæ habebat relictis, inopem ſuſcepi: non quia nihil habuit, ſed quia iam fecerat, quod lectio iſta perſuadet. Hîc non fecit, ſed nos ſcimus vbi fecit, Vnitas Chriſti eſt, Eccleſia vna eſt. Vbicunq; fecit bonum opus, pertinet ad nos, vt ſibi congaudeamus. Hortus eſt vnus, vbi nõſtis, ibi monaſterium ſuis cõſtituit, quia & ipſi Deo ſeruiunt. Ille hortus ad eccleſiam non pertinet, nec ad ipſum. Et, ad quem, dixerit aliquis? Ad illud, quod ibi eſt, monaſterium. Sed verum eſt, q; vſque ad hoc tempus curã pro illis ità gerebat, vt ſumpticulos, quibus ſuſtentantur, apud ſe haberet, & eis ipſe, vt videbatur, impenderet. Sed nè propter hoc daretur locus hominibus ſuſpiciones ſuas rodentibus, & ventrem non implentibus, hoc placuit & mihi & ipſi, vt ſic le illi tranſigant, quaſi iſte iam de ſeculo exiêrit. Nunquid enim, cùm obiêrit, ipſe illis diſpenſaturus eſt aliquid? Melius eſt, vt videat illos ibi benè conuerſantes, & regente Deo, in diſciplina Chriſti ſic viuẽtes, vt de illis tantummodò gaudeat, non eorũ neceſſitatibus occupetur. Pecuniam non habet, quam ſuam dicere poſſit. Habebat xenodochium ædificandũ, quod modò videtis ædificatum. Ego illi iniunxi, ego iuſſi. Obtemperauit mihi libentiſſimè, &, ſicut videtis, operatus eſt, quomodo etiàm meo iuſſu baſilicã ad octo martyres fabricauit, de his, quæ p vos Deus donauit. Cœpit enim de pecunia, quæ data erat eccleſiæ propter xenodochium. ſit cùm cœpiſſet ædificare, vt ſunt religioſi deſiderãtes opera ſua in cœlo ſcribi, admonuerunt, put quiſq; voluit, & fabricauit. Opus ante oculos habemus. Omnis homo, quid factum ſit, videt. De pecunia, quia nõ habet, mihi credãt: Dentem compeſcant, nè frangant. Emerat de ipſa pecunia xenodochij quandam domum in Carraria, quã ſibi exiſtimabat propter lapides profuturam: ſed lapides eius domûs, fabricæ neceſſarij non fuerunt, quoniã aliundè prouiſi ſunt. Domus ergò ipſa ſic remanſit. Penſionem præſtat, ſed eccleſiæ, non presbytero. Nemo ampliùs dicat, in domum presbyteri, ad domum presbyteri, ante domum presbyteri. Eccè vbi eſt domus presbyteri: vbi eſt domus mea, ibi eſt domus presbyteri. Alibi non habet domum, niſi vbicunq; habet Deum. Quid ampliùs quæritis? niſi quia me illud memini etiam promiſiſſe, vt ad vos perferrẽ, quid egiſſem inter duos, fratrẽ videlicet & ſororẽ, filios Ianuarij presbyteri, quia orta inter illos fuerat controuerſia pecuniaria: Sed tamen quia ſicut inter fratres ſalua (Deo propicio) charitate promiſerã audire, vt inter illos quicquid eſſet iudicandũ finirem, parauerã me iudicẽ. Sed antequàm iudicarem, ipſi, quod iudicaturus eram, finiêrunt. Non inuéni vndè iudicarem, ſed vndè lætarer. Acquieuerunt omninò concorditer voluntati meæ & conſilio meo, vt eſſent pares in pecunia, quã reliquit pater eorum, eccleſia renunciante. Poſt ſermonem meum locuturi ſunt homines, ſed & quodlibet homines loquantur, qualicunque aura flãte, pducetur indè aliquid ad aures meas. Et ſi fuerit tale, vt ſit iterũ neceſſè nos purgare, reſpondebo detractoribus, reſpondebo maledicis, reſpondebo incredulis, non vobis credentibus presbyteris ſuis, reſpondebo vt potero, quod Dñs dederit. Interìm modò non eſt neceſſè, quia nihil fortè dicturi ſunt. Qui nos amant, liberè gaudebũt: qui nos oderunt, tacitè dolebunt. Tamen ſi linguas exercuerint, audient, Deo propicio, vobiſcũ reſponſionem meam, non litẽ meã. Non enim homines nominaturus ſum, & dicturus, Ille hoc dixit, ille ſic detraxit, cùm fortaſſè etiàm ad me falſa, quia & hoc poteſt fieri, perferantur. Veruntamen quęcunque perlata fuerint, ſi opportunè videbitur, loquar indè charitati veſtræ. Ante oculos veſtros, volo, ſit vita noſtra. Scio quia quærẽtes licentiã malè faciẽdi, quęrunt ſibi exempla malè viuentiũ, & multos infamant, vt ſocios inueniſſe videantur. Ideò quod noſtrum eſt, fecimus: plus, quod faciamus, non habemus, Nullius aliquid deſideramus, niſi bona opera veſtra. Et vos exhortor, fratres mei, ſi aliquid vultis clericis dare: ſciatis, quia non debetis vitia eorũ fouere contra me. Omnibus offerte, quod vultis, offerte de voluntate veſtra. Quod commune erit, diſtribuetur vnicuique, ſicut cuiq; opùs erit. Gazophylacium attendite, & omnes habebimus benè. Valdè me delectat, ſi ipſum fuerit præſepe noſtrum, vt nos ſimus iumenta Dei, vos ager Dei. Nemo det byrrũ vel lineã tunicã, niſi in commune. De communi accipiã mihi ipſi. cùm ſciam commune me velle habere quicquid habeo. Nolo, talia offerat ſanctitas veſtra, quibus ego ſolus quaſi decentiùs vtar. offeratur mihi, verbi gratia, byrrũ precioſum, fortè decet epiſcopũ, quãuis non deceat Auguſtinum, i. hominem pauperem de pauperibus natum. Modiò dicturi ſunt homines, quia inuéni precioſas veſtes, quas

non

non potuiſſem habere vel in domo patris mei, vel in illa ſeculari profeſſione mea. Nõ decet. Talẽ debeo habere, qualem poſſim, ſi non habuerit, fratri meo dare. Qualem poteſt presbyter habere, qualẽ poteſt habere decenter diaconus & ſubdiaconus, talẽ volo accipere, quia in commune accipio. Si quis melioré dederit, vẽdo, quod & facere ſoleo: vt quando non poteſt veſtis eſſe communis, precium veſtis poſſit eſſe commune. Vendo, & erogo pauperibus: ſi autẽ hoc cũ delectat, vt ego habeam, talẽ det, de qua nõ erubeſcã. Fateor enim vobis de precioſa veſte erubeſco, quia non decet hanc profeſſionem, non decet hanc admonitionem, non decet hæc membra, non decet hos canos. Etiàm illud dico, ſi forte in noſtra domo, in noſtra ſocietate æger eſt aliquis, vel poſt ęgritudinem, vt neceſsè ſit eum ante horam prandij reficere, non prohibeo religioſos vel religioſas mittere eis quod videtur vt mittant. Prandium tamen & cœnam nemo extrà habebit. Eccè dicò, auditis. Audiunt. Qui habere voluerit proprium, & de proprio viuere, & cõtra iſta præcepta noſtra facere: parum eſt vt dicam, non mecum manebit, ſed nec clericus erit: Dixeram enim, & ſcio me dixiſſe, vt ſi nollẽt ſuſcipere ſocialem vitam meum, non illis tollerem clericatum: ſeorsùm manerẽt, ſeorsùm viuerent. Quomodo nõllent, Deo viuerent. Et tamen ante oculos poſui, quantum mali ſit à propoſito cadere. Malui enim habere cæcos vel claudos, quàm plãgere mortuos. Qui enim hypocrita eſt, mortuus eſt. Quomodò ergò, quicunque voluiſſet extrà manere, & de ſuo viuere, non ei tollerem clericatum: ità modò, quia placuit illis, Deo propicio, ſocialis hæc vita, quiſquis cum hypocriſi vixerit, quiſquis fuerit habens proprium, non illi permitto, vt indè faciat teſtamentum, ſed deleo eum de tabula clericorum. Interpellet contra me mille concilia, nauiget contra me quò voluerit, ſit certè vbi potuerit: adiuuabit me Dominus, vt vbi ego epiſcopus ſum, ille clericus eſſe non poſſit. Audiſtis, audiérunt, Sed ſpero in Deum noſtrum & miſericordiam eius, quia ſicut diſpoſitionem meam iſtam hilariter acceperũt, ſic eam purè fideliterq; ſeruabunt. Dixi, aliquid ſuum non habere presbyteros cohabitatores meos, inter quos eſt & presbyter Barnabas: ſed & de illo audiui quædam fuiſſe iactata, ante omnia, quia emit villam à dilecto & honorabili filio meo Eleuſino. Hoc falſum eſt. Monaſterio donauit ille, nõ vendidit. Ego ſum teſtis. Quid ampliùs quęratis, ignoro. Ego ſum teſtis. Donauit ille, non vendidit. Sed dum non creditur donare potuiſſe, creditus eſt vendidiſſe. Beatus homo qui tam bonum opus fecit, vt non crederetur. Tamen vel modò credite, & detractores audire libenter deſinite. Iam dixi, Ego ſum teſtis. Dictum eſt de illo, quòd anno præpoſituræ ſuæ per induſtriam debita fecerit, vt dum ego volo reddi debita darem illi poſcendi fundum Victorianeñ. licentiã, tanquam diciſſet mihi, vt reddã debita mea, da mihi in decem annos fundum Victorianenſem. Et hoc factum eſt. Sed fuit, vndè rumor naſceretur. Fecit debita reddenda. A nobis ſunt partim reddita, vndè potuerunt. Remanſit aliquid, quod non debebatur, etiàm monaſterio illi, quod per ipſum Deus inſtituit. Cùm ergò remanſiſſet, cœpimus quærere, vndè debitum redderemus. Ad conductionem ipſius fundi nullus acceſſit, niſi 40. ſolidorũ offerens penſionem. Sed vidimus fundũ ampliùs poſſe dare, vt celeriùs debitũ redderetur. Et cõmiſi fidei eius, vt de ipſa conductione lucra non requirerent fratres: ſed quicquid daret fundus, de ipſis fructibus imputarent ad debitum. Fide agitur: Paratus eſt presbyter, vt alium cõſtituam, qui de fructibus fratribus debitũ reddat. Ex numero veſtro ſit aliquis, cui hoc cõmittam, ex numero ipſorum, qui ad nos talia pertulerunt. Sũt enim in vobis homines religioſi, qui eum rumorem falsò reprehenſum eſſe doluerunt, & tamen crediderũt factum. Ex ipſis ergò aliquis veniat ad nos, ſuſcipiat poſſeſſionẽ eius, omnes fructus precij ſui fideliter vendat, vt reddi poſſit facilùs, quod debet, & hodiè recedit indè cura presbyteri. Locus etiam ipſe, vbi monaſterium cõſtitutum eſt à memorato honorabili filio meo Eleuſino, ipſi presbytero Barnabæ donatus eſt. Antequam ordinaretur presbyter, in ipſo loco monaſterium inſtituit: ſed tamẽ quia nomine ipſius donatus erat locus, mutauit inſtrumẽta, vt nomine monaſterij poſſideatur. De fundo Victorianeñ. ego rogo, ego hortor, ego pero, vt ſi quis religioſus eſt, fide agat, & exhibeat eccleſiæ iſtam operam, vt cito debitum reddam. Quòd ſi nemo de laicis fuerit inuentus, ego propono alium, iſte illuc non accedet. Quid vultis ampliùs? Nemo laceret ſeruos Dei, quia non expedit lacerantibus. Seruis Dei quidem merces falſis detractionibus creſcit, ſed creſcit pœna etiàm detrahentium. Non ſinè cauſa dictum eſt: Gaudete & exultate, quando detrahũt de vobis dicentes falſa, quia merces veſtra magna eſt in cœlis. Nolumus cum detrimento veſtro magnam habere mercedem. Minùs ibi habeamus, & tamen vobiſcum ibi regnemus. Amen. Quia ergò conſtat, ſanctam eccleſiam prædictorum patrum exẽpla ſequi debere, quorum noſcitur documentis poſt aliqua inſtituta vbertim coruſcare, debent non ſolùm prælati, imitando, verùm etiàm ſubditi obtequendo vſquequaque ſtudere, qualiter eorũ exemplis & doctrinis parentes, ad felicitatis gaudia, quò illi præceſſerũt, valeãt peruenire. Quoniam ſicut hi, qui eorum veris doctrinis & exemplis ſumma deuotione obediunt: æternis gaudijs inferuntur,

Nõ licuit habere proprium apud D. Augu.

Matt. 5. b

tur,ità nimirùm ea ſectari nolentes,æternis ſupplicijs mancipantur. Memoratas itaque ſanctorum patrum ſententias, quibus ordo clericalis ad benè viuẽdum inſtruitur,ſedulè perlegat, & diligenter pertractet, quiſquis canonicam profeſſus eſt vitam. Quas cùm benè perſcrutatus fuerit, patenter inueniet, quòd illi non eneruiter,ſed religiosè viuendum ſit.

Qua præcepta ſpecialiter monachis,qua generaliter cæteris conueniant Chriſtianis.

Cap. 114.

PRopter quorundam ſimplicium verba, qui religioſis & eruditis viris ſe admonentibus ac redarguentibus plerunquè obijcere ſolent, ſolos monachos ſcripturarum ſanctarũ præcepta obſeruare debere:operæprecium duximus,quædam Euangelica atque Apoſtolica quam breuiſſimè ad mediũ deducere præcepta,vt hæc huiuſcemodi imperiti homines audiẽtes, hisque aurem cordis accommodantes,intelligãt,quæ ſibi,quæ monachis conueniat obſeruare præcepta. Qui enim mente & corpore vult contemnere ſeculum,& pauper ſequi Chriſtũ, audiat ipſum dicẽtem in Euãgelio: Si vis perfectus eſſe,vade,vẽde omnia quæ habes, & da pauperibus:& veni,ſequere me.Et iterùm: Omnis qui reliqueris domũ,aut fratres, aut patrem,aut matrẽ,aut agros propter me : centuplum accipiet, & vitam æternam poſſidebit. Ad diſcipulos autem: Vos,inquit,qui reliquiſtis omnia, & ſecuti eſtis me, ſedebitis ſuper ſedes 12.iudicantes 12.tribus Iſrael. Hæc & huiuſmodi præcepta,ſolis ſpecialiter congruunt monachis: & quantò ſingularia, tantò & præcipua. Dicit etiàm idem Saluator generaliter omnibus: Omnis qui venit ad me, & non odit patrem ſuum, & matrẽ, & vxorem,& filios,& ſorores, adhuc autem & animam ſuam,non poteſt meus eſſe diſcipulus.Et iterùm : Qui amat filium aut filiã ſuper me,non eſt me dignus. Et qui non accipit crucem ſuam, & ſequitur me, non eſt me dignus.Et iterùm: Qui non renunciauerit omnibus quæ poſſidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus.Et iterum : Omnia quæcunque vultis, vt faciant vobis homines, & vos facite illis,Et iterùm: Attendite,nè iuſtitiam veſtram faciatis coram hominibus,vt videamini ab eis: alioquin mercedem non habebitis.Item: Attendite vobis,nè fortè grauentur corda veſtra in crapula & ebrietate, & curis huius vitæ.Item: Dico autem vobis, nõ reſiſtere malo : ſed ſi quis percuſſerit te in dexteram maxillam tuam, præbe illi & alteram.Et,Diligite inimicos veſtros,benefacite his qui vos oderunt,& orate pro perſequentibus & calumniantibus vos.Item : Omnis qui iraſcitur fratri ſuo, reus erit iudicio. Qui dixerit,racha,reus erit Concilio. Qui dixerit,fatue,reus erit gehennæ ignis. Item: Nolite iurare neque per cœlum, neque per terram:ſit autem ſermo veſter, Eſt Eſt, Non non.Item:Omne verbum ocioſum,quod locuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die iudicij. Item : Eſtote miſericordes, ſicut & pater veſter miſericors eſt. Item : Si peccauerit in te frater tuus, dimitte ei ſeptiès.Et non ſolùm ſeptiès, ſed vſque ſeptuagiès ſeptiès.Item: Si non remiſeritis hominibus de cordibus veſtris, nec pater veſter cæleſtis dimittet vobis peccata veſtra. Item: Quærite primùm regnum Dei, & iuſtitiam eius, & hæc omnia adijcientur vobis. Et cuidam diuiti: Si vis,inquit, ad vitam ingredi, ſerua mandata.Idem : Non homicidium facies,non adulterabis, non furtum facies, non falſum teſtimonium dices, non concupiſces rem proximi tui. Honora patrem & matrem.Et cuidam legis doctori,interrogãti quod eſſet maximum mandatum in lege,ait: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo,& ex tota anima tua,& ex tota mente tua. Hoc eſt maximum & primum mandatum.Secundum autem ſimile eſt huic : Diliges proximum tuum ſicut teipſum . In his duobus mandatis tota lex pendet & prophetæ.Paulus quoque Apoſtolus ait: Qui diligit proximum,legem impleuit.Nam, Nõ adulterabis,Non occides, Non furaberis , Non falſum teſtimonium dices,Non concupiſces rem proximi tui, in hoc verbo inſtauratur, Diliges proximum tuũ ſicut teipſum . Item idem:Patientes eſtote ad omnes . Videte nè quis malum pro malo alicui reddat , ſed ſemper,quod bonum eſt, ſectamini in inuicèm,& in omnes. Hæc eſt enim volũtas Dei. Omnia autem probate,quod bonum eſt, tenete.Ab omni ſpecie mala abſtinete vos. Itẽ idem: Mortificate membra veſtra, quæ ſunt ſuper terram , fornicationem , immunditiam , libidinem , concupiſcentiam malam , & auaritiam . Item idem : Nunc autem deponite & vos iram,indignationem, malitiã, blaſphemiam.Et turpis ſermo de ore veſtro non procedat . Item idem ipſe: Induite vos viſcera miſericordiæ, benignitatem,humilitatem,modeſtiam,patientiam, ſupportantes inuicèm.Item idẽ:Nolite mentiri inuicèm . Item idem: Si conſurrexiſtis cũ Chriſto,quę ſurſùm ſunt,quærite.Itẽ idẽ: Eſtote inuicèm benigni,miſericordes,donantes inuicèm, ſicut & Deus donauit vobis. Item idẽ. Omnis amaritudo,& ira,& indignatio , & clamor, & blaſphemia tollatur à vobis cũ omni malitia.Item idẽ: Fornicatio,& omnis immunditia,aut auaritia,non nominetur in vobis, ſicut decet ſanctos,aut turpitudo , aut ſtultiloquium,aut ſcurrilitas. Item idem : An neſcitis,quia iniqui regnum Dei non poſſidebunt ? Nolite errare , Deus non irridetur : Quia neque fornicarij,neque idolis ſeruientes, neque adulteri , neque molles , neque maſculorum concubitores,neq; fures , neq; auari , neque ebrioſi,neque maledici,neque rapaces

Luc.14.f
Matt.10.d
Luc. 14.d
Matt.7.b
Matt.6.a
Luc.21.f
Matt 5.f
Ibid. g
Ibid.e
Ibid.e
Matt. 19.c
Ibid. d
Ibid.
Matt. 19.c
Matt. 15.c
Ibid. a
Matt. 22.d
Rom.13.c
Ibid.
1.Theſ 5.c
Coloſ.3.d
Ibid. b
Coloſ.3.b
Ibid. a
Ephe. 4.g
Ibid. d
Ephe. 5.d
1.Cor.6.b

itized by Google

rapaces regnum Dei poſſidebunt. Item idē:
Eph.5.b Omnis fornicator, aut immundus, aut auarus non habet hæreditatē in regno Chriſti
2.Cor.4.d & Dei. Item idem: Imitatores meî eſtote,
11.a ſicut & ego Chriſti. Item idem: Pacem ſequi
Heb.12.d mini cum omnibus, & ſanctimoniam, ſinè qua nemo videbit Deum. Item idem ad Ti-
2.Tim.2. motheum: Diſcedat (inquit) omnis ab iniqui
c tate, qui nominat nomen Dñi. Apoſtolus
1.Ioan.2. quoque Ioannes ait. Nolite diligere mundū,
b neque ea quæ in mundo ſunt: quia ſi quis diligit mundum, non eſt charitas patris in eo.
Ibidēm.a Item idem: Qui dicit ſe in Chriſto manere, debet quomodò ille ambulauit, & ipſe ambulare. Item idem ipſe: Omnis qui odit fra-
1.Ioan.3. trem ſuum, homicida eſt: & omnis homici
c da non habet vitam æternam in ſe manentem. Iacobus Apoſtolus ait: Quicunque vo-
Iacob.4.b luerit amicus eſſe ſeculi huius, inimicus Dei cōſtituitur. Multa quidem & innumera legalia, prophetica, & Euangelica atque Apoſtolica poterant proferri documenta, quibus infatigabiliter atq; inexcuſabiliter deuotio famulari debet Chriſtiana: ſed propter eos, quos ſuprà memorauim⁹, hæc pauca breuiter adnumerare ſtuduimus, qui inſipienter aſſerunt, ſolos monachos arctam ſectari debere viam, cùm vtiquè Dominus arctam & anguſtam viam dicat eſſe, quæ ducit ad vitam, & nemo, niſi per eam, in vitam ingredi poſſit æternam. Non ſolùm igitur monachis & clericis, verùm etiam omnibus, qui Chriſtiano cenſentur vocabulo, per hanc arctā & anguſtam intrādum eſt viam. Quid
Mat.5.g enim arctius, q̄ id, quod p̄cipitur, Diligite
Ibidēm.f inimicos veſtros: &, Nolite reſiſtere malo:
Ibidēm.c &, Qui iraſcitur fratri ſuo, reus erit iudicio:
Ibidēm.d &, Qui viderit mulierem ad concupiſcendā eam, iam mœchatus eſt eam in corde ſuo? Et cætera talia. Hæc quippe arcta, ſed ſaluberrima ſunt: & quanto arctiora, tanto potiora & eminentiora. Oportet itaque omnes, qui
Rom.6.a iuxta Apoſtolum in Chriſto baptizati ſumus, Chriſtumque induimus, in nouitate vitæ ambulare, ſemperque ante oculos ponere pactum, quod cum Domino in baptiſmate fecimus, vbi abrenunciauimus ſatanæ & omnibus pompis eius, & omnibus operibus eius. Quod pactum tunc irritum fit, cùm in fide quis permanendo, vitijs, aut (à fide exorbitando) idolorum cultibus, aut hæreſum erroribus implicatur. Quia ergò
Sap.9.c (ſicut ſcriptum eſt) corpus quod corrumpitur aggrauat animam, & deprimit terrena inhabitatio ſenſum multa cogitantē, & fragilitas humana poſt baptiſmi gratiam peccatorum ſordidatur illecebris, eademque peccata, baptiſmatis iteratione nequaquàm deleri poſſunt: neceſsè eſt, vt pœnitentiæ lamentis, & eleemoſynarum largitionibus, & cæteris bonorum operum executionibus, quàm celerrimè deleri procurētur. Et quia vnus eſt pater noſter & magiſter & Dominus, vna fides, vnum baptiſma, vna mater ſancta Eccleſia, inſtanter & vigilanter ab omnibus certandum eſt, quanquàm diuerſorum donorum modis curratur, qualiter vnà ad ſanctam & ſupernam Hieruſalē matrem noſtram tendamus, quò ſinè fine cum Domino viuere mereamur. Illud quoq; ſciēdum, quia quanto quiſque ſe in præſenti ſeculo pro Chriſti amore abiectiorem fecerit, tanto magis in futuro feliciorem remunerationem percipiet.

Quod canonica inſtitutio euāgelica & apoſtolica authoritate fulta, cæteris ſupereminеat inſtitutionibus. Cap. 115.

QVia euidenti authoritate liqnet, canonicam inſtitutionum præſtare cæteris inſtitutionibus: debent, neceſsè eſt, qui huius profeſſionis cenſentur nomine, procurare, qualiter in ſemetipſis eandem inſtitutionem vita & moribus exornēt, potiùs quā dehoneſtent: quoniam qui tantę authoritatis inſtitutione pollent, & ſe alijs imitabiles præſtare debent, verendum eſt, nè ſi (quod abſit) à propoſito exorbitauerint, regno Dei indigni fiant. Quanquā enim canonicis, qa in ſacris canonibus illis prohibitum non legitur, liceat linum induere, carnibus veſci, dare & accipere, proprias res & Eccleſię cum humilitate & iuſtitia habere, quod monachis, qui ſecundùm regularem inſtitutionem arctiorem ducunt vitam, penitùs inhibitum eſt: tamen in cauendis vitijs & amplectendis virtutibus, eorum & monachorum diſtare non debet vita. Monachi nanque, qui euangelicum præceptum ſequentes, diſtractis atque renunciatis patrimonijs, ſua Chriſto dedēre, meritò de facultatibus eccleſiæ ſubſidium accipiunt temporale, vt quia tanto mentis deſiderio cæleſtia appetūt, ſic in hac peregrinationis via ſumptibus dominicis ſuſtententur, quatenùs ad ea, quæ contempſerunt, minimè redire qualibet neceſſitatis cauſa cōpellantur. Et quia nihil ſibi proprium reliquerunt, manifeſtum eſt, illos copioſiùs eccleſiæ ſumptibus, quàm canonicos, qui ſuis & eccleſiæ licitè vtuntur rebus, indigere. Vnuſquiſque enim (vt ait Apoſto- 1.Cor.7.
lus) proprium donum habet à Deo.

Quia ſint res Eccleſiæ. Cap. 116.

REs eccleſię, ſicut à ſanctis patribus traditur, & in ſuperioribus capitulis continetur, vota ſunt fidelium, precia peccatorum, & patrimonia pauperum. Fideles nanq; fidei ardore, & Chriſti amore ſuccenſi, ob animarum ſuarum remedium, & cæleſtis patriæ deſiderium, ſuis proprijs facultatibus ſanctam locupletem fecerunt eccleſiam, vt his & * milites Chriſti alerentur, & * miniſtri
eccleſiæ exornarentur, pauperes recrearentur, & captiui pro temporum opportunitate redimerentur. Quapropter vigilanti ac

ſolerti

ſolerti cura prouidendum eſt his, qui eius facultates adminiſtrant, nè eas in ſuos ſolummodò vſus conuertant, ſed magis iuxta poſſibilitatem rerum, Chriſto famulantium, immò eorum in quibus Chriſtus paſcitur & Mat. 25. b veſtitur, curam gerere penitùs non negligãt. Sed & ſententia B. Hieronymi nõ ſolùm prælatis, ſed etiàm cæteris, qui rebus vtuntur eccleſiæ, vigilanter perpendenda eſt, qui ità in commentario Matthęi Euangeliſtæ ait: omnes igitur qui ſtipendijs templi, & his quæ conferuntur ad vſus Eccleſiæ, abutuntur in alijs rebus, quibus ſuam expleant voluntatẽ, ſimiles ſunt ſcribarum & ſacerdotum, redimentium mẽdacium & Saluatoris ſanguinẽ. Ergò res Eccleſiæ, pauperibus & militibus Chriſti ſtipẽdiariæ debent intelligi. Vndè totis niſibus prælatis ſatagẽdum eſt, vt ſanctorum patrum dictis & exemplis obſequentes, de rebus commiſſis (vt prætermiſſum eſt) & ſubditos gubernent, & pauperes foueant, cũctisque vtilitatibus ac neceſſitatibus eccleſiæ fideliter adminiſtrando conſulant, quatenus de fideli adminiſtratione ab ipſo, cuius miniſtri eſſe noſcuntur, ineffabiliter remunerari mereantur.

Quòd diligenter munienda ſint clauſtra canonicorum. *Cap.* 117.

PRæpoſitorum officij eſt, vt ſubditorum mentes, ſanctarum ſcripturarum lectionibus aſſiduè muniant, nè lupus inuiſibilis aditum inuenia, quo ouile Domini ingredi, & aliquam ouium ſubripere valeat. Et quanquàm ab his hoc inſtantiſſimè ſpiritaliter fieri oporteat, neceſsè eſt tamen, vt clauſtra in quibus clero ſibi commiſſo canonicè viuendum eſt, firmis vndiquè circundent munitionibus, vt nulli omninò intrandi aut exeundi, niſi per portam, pateat aditus. Sint etiàm interiùs dormitoria, refectoria, cellaria, & cęteræ habitationes, vſibus fratrum in vna ſocietate viuentium neceſſariæ. Qui verò hæc, quæ præmiſſa ſunt, iuxta quod poſſibilitas ſuppetit, agere renuerit: impar minùsque idoneus ad cætera eccleſiaſtica officia peragenda habendus eſt. Et quanquàm diuina vltione ſit dignus, ſynodali tamen eſt ſententia feriendus.

Vt in congregandis canonicis modus diſcretionis ſit tenendus. *Cap.* 118.

CAuendum ſummoperè præpoſitis Eccleſiarum eſt, vt in Eccleſijs ſibi commiſſis non plures admittant clericos, quàm ratio ſinit, & facultas eccleſiæ ſuppetit, nè ſi indiſcretè & extraordinariè plures aggregauerint, nec ipſos gubernare, nec cæteris eccleſiæ neceſſitatibus, vt oportet, valeant adminiculari. Sunt nanque nonnulli vanam gloriam ab hominibus captãtes, qui numeroſam clericorum congregationem volunt habere, cui nec animæ, nec corporis curant ſolatia exhibere: Hi nanque taliter aggregati, dum à prælatis ſtipendia neceſſaria non accipiunt, neque canonicum ſeruant ordinem, nec diuinis officijs inſiſtunt, clauſtra ſocietatemque cæterorum relinquentes, efficiuntur vagi & laſciui, gulæ & ebrietati & cæteris ſuis voluptatibus dediti, quicquid ſibi libitum eſt, licitum faciunt. Proindè præpoſitis ſolerter prouidendum eſt, vt in hoc negocio modum diſcretionis teneant, ſcilicet vt nec * plus, quàm oportet, & poſſibilitas eccleſiæ ſuppetit, in congregationem admittant: nec eos, quos rationabiliter gubernare poſſint, cauſa auaritiæ excludant. * plures

De his, qui in congregatione ſibi commiſſa ſolummodò ex familia eccleſię clericos aggregant. *Cap.* 119.

SVnt nonnulli, qui tantùm ex familia eccleſiaſtica clericos in ſibi commiſſis congregant eccleſijs. Et hoc ideò facere videntur, vt ſi quando eis aliquod incommodum fecerint, aut ſtipendia opportuna ſubtraxerint, nihil querimoniæ cõtra ſe obijcere præſumant, timentes ſcilicet, nè aut ſeueriſſimis verberibus afficiantur, aut humanæ ſeruituti denuò crudeliter addicantur. Hoc autem non ideò dicitur, vt ex familia eccleſiæ probabilis vitæ in congregatione non ſint admittendi, præſertim cùm apud Deum non ſit perſonarum acceptio: ſed potiùs, vt propter, quam intulimus, occaſionem nullus prælatorum, ſecluſis nobilibus, viles tantùm in ſua congregatione admittant perſonas.

Qui clerici in congregatione canonica conſtituti, eccleſiaſtica accipere debeant ſtipendia. *Cap.* 120.

QVia ſanctorum patrum ſuprà notatæ ſententiæ, docent clericos non diuitiarum ſectatores eſſe, nec res eccleſiarum inofficioſè accipere debere: non ab re putauimus, nonnulla exempla libri Proſperi ad medium exempli cauſa deducere, in quibus ità legitur: Qui eccleſiæ ſeruiunt, & ea, quibus opùs non habent, aut libenter accipiunt, aut exigunt, nimis carnaliter ſapiunt. Item ibi: Satis quippe indignum eſt, ſi fidelis & operoſa deuotio clericorum, propter ſtipendium ſeculare præmia ſempiterna contemnant. Item ibi: Si propter hoc non vult ſua quiſque relinquere, vt habeat vndè viuat: vt quid accipit, vndè rationem reddat? vt quid peccatis alienis ſua multiplicat? His igitur & cæterorum ſanctorum patrũ dictis diligenter animaduerſis, ſtudeant, neceſsè eſt, clerici, in accipiendis eccleſiaſticis ſumptibus ſuum vitare periculum. Proindè qui De vita eõ temp. li. 2. cap. 10.

Digitized by Google

& suas & ecclesiæ habent facultates, & vtilitatem Ecclesiæ aut interiùs aut exteriùs cõferunt, accipiant in congregatione cibum & potum & partes eleemosynarum, & his contenti sint, nè plus accipientes, pauperes grauari videantur, perpendentes sententiam Prosperi, qua dicitur: Qui sua possident, & dari sibi aliquid volunt, sinè grandi peccato suo, vndè pauper victurus erat non accipiunt. Hi verò, qui nec suis rebus abundant, nec ecclesia habent possessiones, & magnam vtilitatem ecclesiæ conferunt, accipiant in canonica congregatione victum & vestitum & eleemosynarum partes, quia de talibus ità in libro Prosperi scribitur: Clerici, quos pauperes aut voluntas aut natiuitas fecit, in congregatione viuentes, necessaria vitæ accipiant: quia ad ea accipienda non eos habendi ducit cupiditas, sed cogit viuendi necessitas. Porrò si tales fuerint, qui nec suas nec ecclesiæ velint habere possessiones, horum necessitatibus prouidentissima gubernatione de facultatibus ecclesiæ debent subuenire prælati, attendentes illud Prosperi: Qui habet (inquit) aliquid Ecclesiæ, cum omnibus nihil habentibus commune habet. Sed & illorum curam nihilominùs gerere debent, quos aut infirmitas aut senectus aggrauat, quos etiàm constat olim in vtilitatibus Ecclesiæ desudasse.

De uitacõ temp. lib. 2. cap. 11.

Devita eõ temp. li. 2. cap. 12.

De uitacõ temp. li. 2. cap. 9.

*Quod habet (inquit) ecclesia

Vt in congregatione canonica æqualiter cibus & potus accipiatur. Cap. 121.

SOlet in plerisque canonicorum congregationibus irrationabiliter atque indiscretè fieri, vt nonnulli clerici, qui in diuitiis affluunt, & aut parùm aut nihil vtilitatis ecclesiæ conferunt, maiorem cæteris diuinũ strenuè peragentibus officium, annonam accipiant, cùm hòc ità fieri debere, nusquàm nec in authoritate scripturarum, nec in traditionibus sanctorum patrum, possit quoquo modo sancitum reperiri. Sed quia huiuscemodi factum nulla authoritate fulcitur sed magis gulæ, immò auaritiæ causa constat esse inolitum, restat, vt falce iustitiæ resecetur, & æquitatis censura ab eisdem locis, in quibus sit, prorsùs abdicetur. Est nempe rationabile, iustumque coram Deo & hominibus, vt in vnaquaque canonica congregatione à minimo vsque ad maximum, cibum & potum omnes æqualiter accipiant, hi etiàm videlicet, qui propter aliquam vtilitatem, in numero canonicorum fuerint admissi. Quanquàm enim plerique subditorum à prælatis, rebus quibuslibet alijs plùs cæteris meritò soleant honorari, in hac tamen societate, secluso personarum acceptione, vna debet cibi & potus æqualitas esse.

De mensura cibi & potus Cap. 122.

ILlud congruentissimè & rationabiliter tenendum esse censuimus, vt in singulis locis, in quibus socialiter canonicè Domino militatur, panem & pulmentum, & eleemosynarum partes æqualiter canonici accipiant. Et quanquàm decentissimum foret, vt similiter æquè potum acciperent, non tamen id æqualiter in omnibus locis nec ecclesiarum diuersissimæ facultates, nec terrarum qualitates, nec eorum sinunt fieri posse varietates. Vndè necessarium duximus, vt in hoc negocio modum discretionis tenendum describeremus. Quapropter communi voto communique consensu sacro conuentui statuere placuit, vt omnibus locis, maioribus scilicet, & minoribus, accipiant singuli canonici per singulos dies quatuor libras panis. In locis verò, vbi maiores facultates sunt Ecclesiæ, verbi gratia, tria aut quatuor, aut certè octo, & eo amplius millia mansi, si eadem regio vini ferax fuerit, accipiant per singulos dies quinque libras vini, si tamen sterilitas impedimento non fuerit temporis. Si verò vinifera plenè non fuerit, tres libras vini & tres ceruisiæ: & si penitùs vini ferax non fuerit, accipiant libram vini, & quinque libras ceruisiæ. In mediocribus enim locis, mille aut mille quingentos, vel certè duo millia mansos habentibus, si regio (vt præmissum est) vini ferax fuerit, quatuor libras vini. Et si plenè uini ferax non fuerit, duas libras uini, & tres potus ex diuersis materijs confecti. Quòd si etiàm uinifera minimè fuerit, quatuor libras memorati potus, & libram uni accipiant. Porrò in minoribus locis ducentos aut trecentos mansos habentibus, accipiant duas libras uini. Quòd & si eadem regio, ut iam dictum est, uineis caruerit, tribuantur eis tres libræ ceruisiæ: & si facultas supperit, libra vini. Licèt in nonnullis prouincijs copia desit uini, satagendum etiamen prælatis, vt ex circumiacentibus uiniferis prouincijs uinum habeant. Quoniam quanquàm in plerisque regionibus uineæ non sunt, abundat tamen sancta Dei Ecclesia, Domino attribuente, aliarum rerum copijs, è quibus industria prælatorum ex alijs prouincijs uinum adipisci, sibique & subditis iuxta facultatem pocula conferre possunt. In locis igitur, ubi permodicæ sunt res Ecclesiæ, aut fortè quorundam abstractu valdè attenuatæ: pauci numero, magni tamen constituantur officio, quibus saltem premissa minor mensura sinè difficultate dari possit. Diebus uerò festis, sicut moris est Ecclesiæ, iuxta quod melius prælati possunt, fratribus cibum potumque ministrẽt. In his itaque locis, ubi fortè nonnulli prælati, piorum prælatorum imitantes exemplum, magis subdius dare soliti sunt: nullatenùs

latenùs bonum,quod faciunt,omittant : ſed & ſicut ob æternam retributionem magis ſubditis ſupererogare libuerit, hilariter quod poterit tribuat. Sin autem, nullatenùs menſuram prędictam abſque inuitabili cauſa eis ſubtrahat. Quandò igitur tempus ſterilitatis vini extiterit, ſicut crebrò peccatis præpedientibus euenire ſolet, & prælati, quantùm debent, dare vinum canonicis nequiuerint, id, quod dederint, ſic diſcretè & temperatè diſtribuant, vt omnes communiter * contententur. Non autem id murmurantes, ſed magis cum gratiarum actione,quod dari poteſt,accipiant,& ſocialiter in ſancto propoſito perſeuerent. Idcircò proſpicere ſibi debent canonici,vt vinum aut quemlibet alium potum, in eleemoſyna datum,in communi recondant cellario,quatenùs imminente huiuſcemodi ſterilitatis tempore, ſuis eo ſuffragentur communiter neceſſitatibus. Non tamen eis propter hoc à prælatis potus debitus penitùs ſubtrahatur,ſi eſt, vndè detur. Qui verò & ſuis & Eccleſiæ abundant rebus, inſtante ſterilitatis tempore, eis, quos pauperes paſcit Eccleſia, ſuis facultatibus cum charitate & humilitate ſuffragari procurent, vt iuxta Apoſtolum frater fratrem adiuuet, & ambo conſolentur. Non tamen ob id ſe ſuperbiendo extollant, quia (ſicut in lib. Proſperi legitur) non ſe debent huiuſcemodi inani iactantia præferre his, quos nihil habentes paſcit ac veſtit Eccleſia. Illud interea ſemper caueant prælati, nè id, quod dare debent, aut poſſunt, qualibet diſſimulatione aut tenacitate ſubditis ſubtrahant, nè paupertatis occaſione cõpulſi, per diuerſa vagari,aut turpibus ſe implicare negocijs cogantur, & relicto eccleſiaſtico officio incipiant inditciplinatè viuere, & proprijs voluptatibus deſeruire. Et prælati, qui eis neceſſaria largiendo, à Domino remunerari poterant, diſtrictè & ſeuerè iudicentur. Dent quippe eis pulmentum, iuxta quod vires ſuppetunt, & loca eis congrua attribuãt, in quibus nutrimina fiãt, vndè neceſſaria pulmenta habeant, exceptis his,quæ de eccleſiæ villis vel oblationibus fidelium accipiunt. Habeant itaque ijdem canonici hortos olerum, vndè cum cæteris additamentis aliquod pulmentum quotidie in refectorio ſibi viciſsim miniſtrent. Propter diuerſitates namque & inęqualitates menſurarum,quæ apud pleroſque non æquè ſecundùm Domini legem, ſed ſecundùm vniuſcuiuſque prouinciæ vſum habentur, menſurã cibi & potùs ponderis ratione canonicis dandam eſſe cenſuimus. Et hoc ideò, quia cùm huiuſcemodi menſuræ diuerſiſſimæ & inæquales ſoleant haberi, publicum tamen pondus prouincijs,ciuitatibus, metalliſque inditum, nihil diuerſitatis aut inæqualitatis pati debet, quatenùs ſicut idem pondus æquum permanet, ità etiàm eadem menſura æquè illis tribuatur. Nouerint tamen generaliter omnes,libram non ampliùs quã duodecim vncijs conſtare debere.

*eo vtãtur

Rom.15.g

Quòd à prælatis gemina paſtio ſit ſubditis impendenda. Cap. 123

SOlerter prælatis ſatagendum eſt, vt eos, quibus præſunt verbis & exemplis ad benè viuendum informent : ſixoque corde tenendum, nè eos quaſi proprios, ſed vt Domini ſui gregem, tractare meminerint, iuxta illud quod Petro dicitur : Si diligis me, paſce oues meas. Meas, inquit, non tuas. Et hoc ideò dicimus, quia ſunt nonnulli, qui oues Chriſti,non amore Chriſti,ſed ſuæ vel gloriæ, vel dominationis, vel quæſtùs gratia, paſcunt. Sed & hoc vigilanter perpendere debent, quòd eadem paſtio gregis Dominici, non vniformi, ſed multimoda eſt ſolicitudine gerenda : ſcilicet, quia & terrena ſubſidia diligenter illis præbere,& exempla virtutis ſimul cum verbo prædicationis debent ſolicitè impendere. Quapropter ſtudeat vnuſquiſque prælatus, vt familiæ Chriſti annonam ſpiritualem carnalemque fideliter ſubminiſtrat, vt effici mereatur ille euangelicus ſeruus, de quo dicitur : Fidelis ſeruus & prudens,quem conſtituit Dominus ſuper familiam ſuam, vt det illis in tempore tritici menſuram. Ergò ſicut ſubditis neceſſaria corporis tribuunt, ità nihilominùs ſtudere debent, vt ijdem religioſiſſimè ordinem canonicum ſeruent,& prælatis ſuis ac magiſtris honorem debitum humiliter impendant : vt Horis canonicis diuinum officium deuotiſſimè expleant : intùs foriſque non ſolùm habitu & actu, ſed etiàm ipſo inceſſu in repræhenſibiles exiſtant : vt non ocio vacent, non vaniloquio inſeruiant, non detractionibus & cæteris vitiorum illecebris incumbant, ſed potiùs aut orationi, aut lectioni, aut quibuslibet eccleſiæ, aut certè proprijs vtilitatibus vacent, aut etiam doctrinis ſanis,& diuerſarum artium erudiantur diſciplinis, ità videlicet, vt nullus in congregatione inutilis aut ocioſus exiſtens, ſtipendia eccleſiæ inofficiosè accipiat : vt quotidiè ad collationem veniant, vbi & hanc inſtitutionem & aliarum ſcripturarum ſanctarum lectiones perlegant, & pro admiſſis veniam poſtulent, & ſententiam pro qualitate admiſſi ſuſcipiant : vbi etiàm de communi profectu & vtilitate eccleſiæ pertractent,& omnes indormitorio, niſi quem infirmitas, aut ſenectus id facere prohibuerit, dormiant. Item in refectorio quotidiè vnà reficiantur, niſi fortè quem neceſſitas abeſſe compulerit, & hoc non ſinè licentia magiſtri fiat. Illis quoquè comedentibus, & ſilentium religioſè tenentibus, continuatim legatur lectio,

Ioan.vlt.c

Mat.24.d
Luc.12.c

& ab eis intentiſſimè audiatur, & viciſsim in refectorio & cæteris communibus neceſſitatibus ſibi fraternitatis officio ſeruiant, & nullus foràs, niſi per licentiam, egrediatur. Egreſſus quoquè, nullum de ſe detractioni locum det, ſed magis imitabilem ſe cunctis exhibeat. Hanc igitur geminam paſtionem, prælati ſibi commiſſis ouibus impendere inſtanter procurent, vtpotè pro animabus eorum Domino rationem reddituri, quatenùs eas paſtori omnium Chriſto, videlicet ſummo pontifici, ſecum in tremendi examinis die inlæſas præſentantes, non cum reprobis & diuina vltione feriendis damnentur, ſed potiùs cum electis paſtoribus perpetua felicitate à Domino remunerentur.

Vt canonici ſicut in cæteris, ità etiàm in cultu veſtium modum teneant diſcretionis.
Cap. 124.

QVærere potiùs Dominum cultum cordis, quàm corporis, euidentibus ſcripturæ ſanctæ patet indicijs. Proindè canonicis totis viribus elaborandum eſt, vt & indumenta virtutum habeant interiùs, & per immoderatum cultum caueant dehoneſtare religionis dignitatem exteriùs. Quantùm etiàm à ſuperfluo & immoderato cultu veſtium ſe compeſcere debeant, multis ſanctorum patrum documentis perdoceri poteſt. Dicit enim beatus Hieronymus in epiſtola ad Euſtochium: Sunt quidam mei ordinis, quibus omnis cura eſt de veſtibus, ſi benè oleant, ſi pes laxa pelle non folleat: crines calamiſtri veſtigio rotantur, digiti de annulis radiant, & ne plantas humidior via ſpargat, vix imprimunt ſumma veſtigia. Tales (inquit) cùm videris, ſponſos magis exiſtimato, quàm clericos. Et beatus Gregorius: Nemo, inquit, exiſtimet, in fluxu atque ſtudio precioſarum veſtium peccatum deeſſe: quia ſi hoc culpa non eſſet, nullo modo Ioannem Dominus de veſtimenti ſui aſperitate laudaſſe. ¶Si cultus veſtium culpa ŏn eſſet, nequaquàm Petrus Apoſtolus per epiſtolam fœminas à præcioſarum veſtium appetitu compeſceret, dicens: Nō in veſte precioſa. Penſandum nobis ſummoperè eſt de cultu veſtium, quæ culpa ſit, hoc etiam viros appetere, à quo curauit paſtor eccleſiæ & fœminas prohibere. Quapropter oportet canonicos ſanctarum ſcripturarum authoritati parere, ſanctorumque patrum documenta vigilanter perpendere, vt humilitatem quã corde geſtãt, actu, habitu, inceſſu, ipſa etiam equitatione religioſiſſimè demonſtrent, plusque velint ſancta conuerſatione, eximiisque moribus, quàm ornatu veſtium, fulgere. Si enim more coniugatorum in ſe ornandis nitore veſtium, phaleris equorum, cæteriſq; humanæ vanitatis rebus abuſi fuerint, ſcilicet vt ſe ſimilibus vt debere contendant, in quo eorum conuerſatio à laicorum diſtare videbitur? Decet porrò, vt eorum talis ſit veſtium cultus, qui occaſione vanitatis careat, & nihil nouitatis, nihil ſuperfluitatis redoleat, nihilque reprehenſionis, aut detractionis habeat. Non enim ſpecialiter præſumi debet ab aliquo, quod non generaliter teneatur ab omnibus, id eſt, nec plùs iuſto cultior veſtis, nec inſolita, atque deformis: quia in vtroque illorum, aut electionis, aut certè ſimulationis noxa pateſcet. Inter vtrunque enim, virtus diſcretionis moderatiſſimè tenenda eſt. Quæ pleniſſimè in vita beati Auguſtini, in laudem illius prolata, ità legitur: Veſtis eius & calceamenta, vel lectualia, ex moderato & competenti habitu erant, nec nitida nimiùm, nec abiecta plurimùm: * quibus plerique vel iactare ſe inſolenter homines ſolent, vel abiicere, ex vtroque non quæ IESV CHRISTI, ſed quæ ſua ſunt, quærentes. At iſte beatus (vt dixit) medium tenebat, neque ad dexteram, neque ad ſiniſtram declinans.

Cap. 22.

* quia his

Vt canonici cucullas monachorum non induant. *Cap.* 125.

REprehenſibilem & eccleſiaſtica emendatione dignum, apud pleroſque canonicos inoleuiſſe comperimus vſum, eo quòd contra morem eccleſiaſticum cucullas, quibus ſolis monachis vtendum eſt, induant: cùm vtiquè illorum habitum penitùs vſurpare non debeant, à quorum propoſito quodammodò diſtant: quia ſicut & indecens eſt, vt arma militaria more laicorum geſtent, ità nimirùm inhoneſtum eſt, & valdè indecorum, vt alterius propoſitis indumenta ſibi imponant. Habitus nanque ſingulorum ordinum, idcircò in Eccleſia ab inuicèm diſcreti ſunt, vt his viſis, cuius propoſiti ſit geſtans, vel in qua profeſſione Domino militet, liquidò cognoſcatur. Nam & Domini lege vir muliebrem, & mulier virilem prohibetur induere veſtem, ſcilicet, vt vterque ſexus ſibi conuenienti veſte incedat. Sicut enim turpe eſt, virum veſtem muliebrem, & mulierem veſtem virilem induere: ità valdè indecorum eſt, canonicum veſtem monachicam induere, niſi tamen cum veſte etiàm propoſitum voluerit aſſumere. Et quia huiuſcemodi vſus nulla authoritate approbatur, ſed potiùs ab his, qui ſanum ſapiunt, meritò reprehenditur & repudiatur, oportet vt abhinc, ne fiat, penitùs inhibitum ſit.

Habitus diuerſus ſingulorũ ordinum quarè.

Deut. 22.

Qua authoritate horæ canonicæ celebrentur, quas ſcire ac religioſè obſeruare canonicos oportet.
Ex Iſidoro. *Cap.* 126.

Iſidorus de officijs li. 1. ca. 19.

HOram tertiam & ſextam & nonam, Daniel & tres pueri ſupplicationibus deuouerunt,

Dan. 6. d

Cuius epiſtolę principiũ eſt, Audi filia.

Homil. 6. in Euangelica.

Eſa. 1. Ti. 2.

deuouerunt, ſcilicet, vt ab ortu diei in tempus ſupplicationis tres horæ porrectæ, Trinitatis nobis reuerentiam declararent, pariliter à tertia ad ſextam, atque indè ad nonam, per paria lucis interualla ratis dimenſionibus terminata, Trinitas ter in die rogata coleretur. Illud etiàm occurrit ad probationem venerabilis Trinitatis, quòd ſpiritusſanctus hora tertia, hoc eſt, ſuo loco & numero & tempore, deſcendit ad terras, impleturus gratiam, quam Chriſtus promiſit. Nam & ſexta hora Chriſtus paſſus, in nonâ patibuli cruciamenta porrexit. Tali enim ſacramento legitimis ad precem temporibus, per ternas horas Trinitatis perfectio, aut laudatur celebritatibus, aut precibus impetratur: & ſi computetur diurna celebritas, per quaternarium vſque in veſpertinum officium, hoc eſt, quater ternis ſignificatur: quia mundus quadrifariò diuiſus, in Trinitate ſaluatur. Siquidem & in nocte ſtationes & vigiliæ militares, in quatuor partes diuiſæ, ternis horarum ſpatijs ſecernuntur, vt & in ipſis nocturnis mundialibusque officijs, Trinitatis myſterium veneretur.

Actor 2. c.

De Veſpertinis. Cap. 127. Ex Iſidoro.

Iſidorus de officijs li. 1. c. 20.

VEſpertinum diurni finis officium, diurnæ & alternæ lucis occaſus eſt, cuius ex veteri teſtamento ſolennis celebratio eſt. Deniquè hoc tempore veterum ſacrificia offerri, adoleriq; ue altario aromata & thura, mos erat. Teſtis eſt hymnidicus ille regio ac ſacerdotali perfunctus officio, dicens: Dirigatur oratio mea ſicut incenſum in conſpectu tuo, eleuatio manuum mearum ſacrificium veſpertinum. In nouo quoque teſtamento eo tempore Dominus & Saluator noſter, cœnantibus Apoſtolis myſterium ſui corporis, & ſanguinis initiò tradidit, vt tempus ipſum ſacrificij, veſperum oſtenderet ſeculi. Proindè in honore ac memoria tantorũ ſacramentorum, his temporibus adeſſe nos decet Dei conſpectibus, & perſonare in eius cultibus orationum noſtrarũ illi ſacrificium offerentes, atque in eius audibus pariter exultantes. Veſperum autem nominatur à ſidere, quod Veſper vocatur, & decidente ſole exoritur. De quo propheta dicit: Et veſperum ſuper filios hominum conſurgere facis.

Exo. 29. g.

Pſal. 140.

Iob 38. d

De Completorio. Cap. 128. Ex Iſidoro.

Iſidorus de officijs li. 1. ca. 2.

DE completis antè celebrandis, id etiàm in patrum inuenitur exemplis, Dauid propheta dicente: Si aſcendero in lectum ſtrati mei, ſi dedero ſomnum oculis meis, & palpebris meis dormitationem, & requiem temporibus meis, donec inueniam locum Domino, tabernaculum Deo Iacob. Quis non ſtupeat, tantam in Deum amore animi deuotionem, vt ſomnum ſibi, ſinè quo vtiquè corpora humana deficiunt, penitùs interdixerit, donèc locum ac templum Domino fabricandum in pectore ſuo rex & propheta reperiret? Quæ res nos debet fortiter admonere, vt ſi ipſi locus Domini eſſe volumus, & tabernaculum eius aut templum cupimus haberi: inquantùm poſſumus, exempla ſanctorum imitemur, nè de nobis dicatur, quod legitur: Dormierunt ſonum ſuum, & nihil inuenerunt omnes viri diuitiarum in manibus ſuis.

Pſalm. 75.

De Matutinis. Cap. 129.

DE Matutinorum antiquitate & authoritate, teſtis eſt idem Dauid propheta, dicens: In matutinis meditabor in te, quia fuiſti adiutor meus. Et alibi: Præuenerunt oculi mei ad te diluculo, vt meditarer eloquia tua. Caſſianus autem dicit: Matutinæ ſolennitatis officio nouo adhuc tempore inſtituto, primitùs in Bethleem monaſterio, vbi Dominus noſter Ieſus Chriſtus pro redemptione ſalutis ex virgine naſci dignatus eſt, ſicque ex illa per vniuerſum mundum eiuſdem celebrationis inualuit conſuetudo. Diluculo autem proindè oratur, quòd reſurrectio Chriſti celebretur. Matutina autem luce radiante, Dominus & ſalnator noſter ab inferis reſurrexit, quando cœpit oriri fidelibus lux, quæ moriente Chriſto occiderat peccatoribus. Siquidem & eo tempore cunctis ſpes futuræ reſurrectionis creditur, cùm iuſti & omnes ab hac temporaria morte, quaſi à ſopore ſomni reſurgentes, euigilabunt.

Pſalm. 62. Pſal. 118.

De Inſtitut. cœnobiorũ lib. 3. cap. 4.

De Vigiliarum antiquitate. Cap. 130.

ANtiqua eſt vigiliarum deuotio, familiare bonum omnibus ſanctis. Eſaias denique propheta exclamat ad Dominum, dicens: De nocte vigilat ſpiritus meus ad te Deus, quia lux præcepta tua ſunt ſuper terram. Item Dauid & regio & propherico ſanctificatur vnguento, ità canit. Media nocte ſurgebam ad confitendum tibi ſuper iudicia iuſtitiæ tuæ. Hoc nanque tempore vaſtator angelus tranſiens, primogenita Ægyptiorum percuſſit. Vndè & nos vigilare oportet, nè periculo Ægyptiorum admiſceamur. Ijſdem etiàm horis venturum ſe eſſe, in euangelio Saluator aſſeruit: vndè & ad vigilandum auditores ſuos exuſcitans, dicit: Beati ſerui illi quos, cùm venerit, Dominꝰ iuenerit vigilantes. Et ſi veſpertina (inquit) hora venerit, & ſi media nocte, & ſi in galli cantu, & inuenerit eos vigilantes, beati ſunt ſerui illi. Itaque & vos eſtote parati, quia naſcitis, qua hora filius hominis venturus

Iſidorus de officijs li. 2. ca. 22.

Eſa. 26.

Pſal. 118.

Exo. 11. d

Mat. 24. d Luc. 12. c

ſolennia, intramus, ſemper angelicæ prę-
ſentiæ memores, cum timore & veneratione
competenti cæleſte compleamus officium,
nè ſi (quod abſit) id negligenter, aut in-
honeſtè vel tepidè expleuerimus, & ad per-
ficiendum pigri aduenerimus, in ſententiã,
Hier. 48. b qua dicitur, Maledictus homo, qui opus Dei
fecerit negligenter, miſerabiliter labamur.
Ergò ſolerti iuduſtria nobis obſeruandum
eſt, nè quid in eccleſia Dei ineptum, nè quid
peruertum, nè quid indecens, aut cogitatio-
* Angelo- ne, aut actibus, aut verbis perpetremus: qua
rum. tenùs & conſpectu * Dñi digni efficiamur,
& Dominus ad nos veniens, non quod con-
demnet in nobis, ſed potiùs, quod remune-
ret, inueniat.

Quales ad legendum & cantandum in eccleſia conſtituendi ſunt. Cap. 133.

TAles ad legendum, cantandũ & pſal-
lendum in eccleſia conſtituantur, qui
non ſuperbè, ſed humiliter debitas Domino
laudes perſoluant: & ſuauitate lectionis ac
melodiæ, & doctos demulceant, & minùs
doctos erudiant: plusq; velint in lectione
vel cantu populi ædificationem, quàm po-
pularem vaniſſimam adulationem. Qui ve-
rò hæc doctè peragere nequeunt, erudian-
tur priùs à magiſtris, & inſtructi hæc adim-
plere ſtudeant, vt audientes ædificent.

Qui ſit modus correptionis. Cap. 134.

QVanquàm contemptores canonicarũ
inſtitutionum, epiſcopali præcipuè iu-
dicio plectendi ſint, qua pœna (ut ait B. Au-
guſtinus) in eccleſia nulla maior eſſe poteſt:
demonſtrandum tamen eſt, qualem cæteri
prælati, qui illis dignitate inferiores eſſe
noſcũtur, in locis ſibi commiſſis, in quibus
canonicè viuitur, erga ſubiectos quoſque
delinquentes, & ea quæ propriè ad eorum
propoſitum pertinent, obſeruare nolentes,
adhibere debeant correptionis modum. Sed
quia omnis ætas, vel vniuſcuiuſque intelli-
gentiæ capacitas, proprias debet habere
menſuras: & iuxta modum culparum, men-
ſura extendenda eſt correptionum: & hæc
omnia iurè pendent in prælatorum iudi-
cio, quo & diſcretiſſimè temperanda ſunt,
neceſsè eſt, vt ijdem prælati circa delinquẽ-
tes medici peritiſſimi imitentur factum, ſci-
licet, vt adhibita magnæ diſcretionis cura,
quod cuique congruat, quòdve conueniat,
adhibeant. Hoc ſummoperè perpendentes,
vt iuxta quantitatem vulnerum, exhibeant
fomenta curationum, quatenùs nec alteri
dent, quod noceat, nec alteri ſubtrahant,
quod iuuat. Omiſſis igitur his, quorum
ætati delinquenti parcendum non eſt, ſed
Eccle. 30. b potiùs (iuxta Salomonem) eorum latera,
nè indureſcant, virgis aſſiduè tundenda
ſunt: qualiter erga cæteros delinquentes,
iuxta authoritatem diuinam & ſanctorum
patrum exempla traditionesq; id fieri opor
teat, ſtrictim breuiterque oſtendatur. Si
quis frater in congregatione canonica cõ-
ſtitutus, horas canonicas frequentare ne-
glexerit, eccleſiamque non religiosè, ſed
pompaticè vel incompoſitè intrauerit, &
opus Dei negligenter executus fuerit, ad
collationem venire diſtulerit, obedientiam
à magiſtris ſibi iniunctam agere recuſauer-
it, in legendo uel cantando, uel in cæte-
ris eccleſiaſticis diſciplinis iuxta vires ſtu-
dium non exhibuerit: ad Miſſam non ne-
ceſſitate, ſed vitio tardè occurrerit: è clau-
ſtris ſinè licentia exierit: per licentiam ve-
rò egreſſus, extra conſtitutum ſiue placi-
tum moras fecerit: in plateas ire, aut in
biuijs reſidere tentauerit: in dormitorio
aliquid indecens aut inhoneſtum, verbis
aut actibus perpetrauerit: alicubi, niſi
in dormitorio, cum cæteris abſque cauſa
ineuitabili dormire præſumpſerit: fratri-
bus charitatis officio obedienter ſeruire
neglexerit: diſcordiam, quam (dicente ſcri-
ptura) Dei anima deteſtatur, inter fratres Pro. 6. c
ſeminauerit: & huic inſtitutioni contumax,
aut ſuperbus, aut murmurans ſeu in aliquo
contrarius extiterit, cæteraque huiuſcemo-
di agere tentauerit: hic primò ſecũdùm Do-
mini præceptum non ſolùm ſemèl, aut ſe-
cundò ac tertiò, quinimmò crebriùs admo-
neatur: Et ſi his admonitionibus non ceſ-
ſerit, publica obiurgatione corripiatur.
Quòd ſi & his reniſus fuerit, cęteris ſibi ali-
mentis interdictis, pane tantùm, vſque ad
dignam ſatisfactionem, vtatur & aqua. Si
verò nec ſic ſe correxerit, ſeparetur à men-
ſa, & à ſocietate fratrum in choro pſallen-
tiũ remoueatur & ſeorsùm in loco, huiu-
ſcemodi negligentibus à prælatis conſtitu-
to, ſtare cogatur, vt ſaltem robore ſequeſtra-
tionis emendetur. Deindè ſi his modis cor-
reptus, incorrigibilis extiterit, & ætas per-
miſerit, quia (iuxta Salomonis vocem) ſtul- Prouer. 18. a & 29. c
tus verbis non corrigitur, congrua ei verbe-
rum adhibeatur caſtigatio, quibus vtpote fi-
lius uerberetur: quatenùs (ſecundùm Beati
Gregorij ſententiam) qui iubentis verba
non audiunt, verberibus admoneantur: vt
ad bona deſideria pœnæ trahant quos præ-
mia non inuitant. Cæterùm ſi talis fuerit,
quem aut ætas aut qualitas perſonæ verbe-
rari non ſiuerit: publica obiurgatione, & ie-
iuniorum continua afflictione, & ſequeſtra-
tionis rubore huiuſmodi corripiatur, vſque
dum digna pœnitentiæ ſatisfactione veniã
conſequatur. Si verò vterque & qui flagel-
latur, & quem flagellari ætas aut qualitas
perſonæ prohibent, adhuc incorrigibiles
extiterint, ſit locus intra clauſtra canonico-
rum, ſicut multis in locis noſcitur eſſe, quo

ad

ad tempus retrudantur, & secundùm modum culpæ castigentur: vt iuxta Apostolum, traditi Satanæ in interitum carnis, spiritus saluus sit in die Domini. Quòd si etiam tot salubertimis admonitionibus & castigationibus necdùm paruerint, fiat eis ab omni congregatione communis oratio, vt à Domino teneantur. Postremò, si inemendabiles & incorrigibiles apparuerint, nè per plures eorum dira serpant contagia, necessè est, vt à cæterorum societate (vtpote oues morbidæ) secreti, ante præsentiam deducantur episcopi, vt ab eo canonica authoritate publice damnentur. Si verò quis in collegio canonicorum culpam criminalem admiserit, huic nulla est danda dilatio, quin aut sponte pœnitentiam pro admisso crimine gerat: aut si id agere resultauerit, coram episcopo deducatur, vt ab eo publica mulctetur pœnitentia. Meminisse enim oportet rectores, quia columba est in diuinis scripturis Ecclesia appellata, quæ non vnguibus lacerat, sed alis piè percutit. Vnde etiàm illis summopere obseruandum est, vt (sicut præmissum est) iuxta modum culparum & personarum atque ætatum, omninò ipsa tẽperata sit correptio, vt nec vitium desidiæ inolescat, nec correptio mansuetudinis modum excedat: nè (vt ait beatus Maximus) aut solutior lenitas conniuentiam prebeat peccanti, aut immoderata seueritas, à lapsu non reuocet delinquentem. Sed & hoc illis nihilominùs cauendum est, nè errata delinquentium, alicuius rei liuore feriant: sed potiùs (vt ait beatus Augustinus) sint criminum persecutores, & hominum liberatores. Oderint vitia, diligant homines. Oderint, quod instinctu diaboli ingestum est: diligant, quod DEI bonitate creatum est. Teneant in manu baculum, & virgam: baculum videlicet, quo aliorum virium imbecillitates spiritaliter sustentent: virgam verò, qua vitia delinquentium zelo rectitudinis feriant. Delinquentibus intereà & excommunicatis fratribus nequaquàm debent cæteri fratres fauere, aut eos suis adulationibus decipere, aut eorum errata defendere: sed potiùs opem ferre, vt æquitatis censura districtè corrigantur.

1. Cor. 5. b

Cant. 6. d

Vt erga pueros, qui nutriuntur vel eruditur in congregatione canonica, instantissima fit adhibenda custodia. Ca. 135.

SOlerter rectores ecclesiarũ vigilare oportet, vt pueri & adolescentes, qui in congregatione sibi cõmissa nutriuntur vel eruditur, ità iugibus ecclesiasticis disciplinis corrigantur, vt eorum lasciua ætas & ad peccandum valde procliuis, nullum possit reperire locum, quo in peccati facinus proruat. Quapropter in huiusce modi custodiendis & spiritaliter erudiendis, talis à prælatis constituendus est vitæ probabilis frater, qui eorum curam summa gerat industria, eosque ità arctissimè constringat, qualiter ecclesiasticis doctrinis imbuti, & armis spiritalibus induti, & Ecclesiæ vtilitatibus decenter parere, & ad gradus ecclesiasticos quandoque digne possint, promoueri. Libuit prętereà ob ędificationem congruam, & instructionem negocij de quo agitur, quandam sanctorum patrum sententiam huic operi inserere, quæ ità se habet: Prona est omnis ætas ab adolescentia in malum. Nihil incertius, quàm vita adolescentium. Ob hoc constituendum oportuit, vt si quis in clero puer est, aut adolescentes existunt, omnes in vno conclaui atrij commorentur: vt lubricæ ætatis annos non in luxuria, sed in disciplinis ecclesiasticis agant, deputati probatissimo seniori, quem & magistrum doctrinæ, & testem vitæ habeant, &c. His ità præmissis, oportet vt probatissimo seniori pueri ad custodiendum, licet ab alio erudiãtur, deputentur. Frater verò, cui hæc cura committitur, si eorum curam parui penderit, & aliud, quàm oportet, docuerit, aut eis in aliquo cuiuslibet læsionis maculam ingesserit, seueriſſime correptus, ab officio amoueatur: & fratri alij id committatur, qui eos & innocentis vitæ exemplis informet, & ad opus bonũ peragendum excitet.

Genes. 8. d.

Vt omnes canonici ad Completorium veniant. Cap. 136.

EXpletis, religiosissimo obsequio horis competentibus, diurnis officijs, ab omnibus canonicis, dato signo, deuotissime ad Completorium celebrandum veniẽdum est. Quo completo, oportet, vt non epulis, non potationibus, vanisque inseruiant loquelis: sed his penitùs postpositis, humiliter & honestè dormitorium petant. Et nequaquam duo in vno, sed singuli ĩ singulis lectis quiescant. Lucerna quoque in eodem dormitorio noctis tempore iugiter ardeat. Nihil denique inhonestum, aut indecens in dormitorio geratur ab aliquo, nec quispiam aliquem inquietare præsumat, nec ad verba inutilia & ociosa prorumpere cogat. Huius verò capituli comtẽpto, specialiter à prælatis & magistris seueriſſime corripiatur.

De cantoribus. Cap. 137.

STudendum summopere cantoribus est, ne donum sibi diuinitùs collatum, vitiis fœdent: sed potiùs illud humilitate, castitate & sobrietate, & cæteris sanctarum virtutum ornamentis exornent: quorum melodia animos populi circunstantis ad memoriam amoremque cœlestium, non solùm sublimitate verborum, sed etiàm suauitate sonorum, quæ dicuntur, erigat. Cantorem autem

Digitized by Google

autem, ſicut traditum eſt à ſanctis patribus, & voce & arte præclarum, illuſtremque eſſe oportet, ità vt per oblectamenta dulcedinis, animos incitet audientium. Cantores itaque non propter donum ſibi collatum, ſe cęteris ſuperbiendo pręferant, ſed humiliter ſocios exhibeant. Et prouidendum eſt illis, quandò tęperatè, quandòve ſubmiſsè diuinum agatur officium: ſcilicet, vt ſecundùm numerum clericorum & officij qualitatem, cantũ protendant, & voces moderentur cæterorum. Sonum etiàm vocalium literarum benè atque ornatè perſtrepant. His verò, qui huius artis minùs capaces ſunt, donèc erudiantur, meliùs conuenit vt ſileant, quam cantare volendo quod neſciunt, aliorum voces diſſonare compellant. Pſalmi nanque in eccleſia nõ cursim & excelſis atque inordinatis ſeu intemperatis vocibus ſed planè ac dilucidè & cũ compunctione cordis recitentur: vt & recitantium mens, illorum dulcedine paſcatur: & audientium aures, illorum pronũciatione demulceantur: quoniam quanuis cantilenæ ſonus in alijs officijs excelſa ſoleat edi voce, in recitandis tamen pſalmis huiuſcemodi vitanda eſt vox. Conſtituantur præterea ſeniores fratres, probabilioris, ſcilicet vitæ, qui tempore ſtatuto viciſsim * cum cantorum ſchola ſint: nè hi, qui diſcere debent, aut ocio vacent, aut inanibus & ſuperuacuis fabulis inſtent. Si verò cantores ſuperbi extiterint, & artem, quam diuinitùs adiuti didicerint, alijs inſinuare renuerint, grauiter ac ſeuerè iudicentur, vt emendati atque correcti, talentum ſibi à Deo collatum, alijs erogare procurẽt. Huiuſcemodi autem correptionis modus erga eos, qui quarumlibet artium diſciplinis eruditi ſunt, & de talento ſibi diuinitùs collato, magis ſe alijs ſuperbiẽdo præferre, quàm id cum charitate inſinuare geſtiunt, à prælatis obnixè tenendus eſt.

Pſalmi vt cantandi.

* for. in

Quales vice prælatorum in congregatione canonica fungi debeant. Cap. 138.

OPortet eccleſiæ prælatos, vt de congregatione ſibi commiſſa tales eligant boni teſtimonij fratres, in quibus onera regiminis ſecurè poſſint partiri. Quibus etiam talem conferant poteſtatem, vt vice illorum fungentes, & inobedientes canonica cenſura corripere, & obedientes hortando ad meliora valeant prouocare. Non enim conſtituendi ſunt perſonaliter, aut eo ordine, quo in collegio fratrum admiſſi ſunt: ſed ſecundùm vitæ meritum, & ſpiritualium donorum prærogatiuam: qui & in congregatione aſſidui ſint, & fratrum curam peruigili ſtudio gerant: & ſicut alios præcedunt magiſterio, ità nimirùm innocentis vitæ informent exemplo, vt iuxta Apoſtolum, exemplo ſint cæteris in verbo, in conuerſatione, in charitate, in fide, in caſtitate, &c. Qui etiàm ſi prioratus ſui cauſa intumeſcere cœperint, & curam fratrum nihil penderint: ſi crebrò admoniti, incorrigibiles extiterint, à monaſterio propellantur, alijque in loco illorum, qui id ſtrenuè peragere poſſint, ſubſtituantur.

1. Tim. 4. c

De præpoſitis. Cap. 139.

QVanuis omnes, qui præſunt, præpoſiti ritè dicantur: vſus tamen obtinuit, eos vocari præpoſitos, qui quandam prioratus curam ſub alijs prælatis gerunt. Hi tamen, qui iuxta hunc morem præpoſiti vocantur, tales & tam ſtrenui à prælatis ſunt conſtituendi, qui & vitæ probabilis ſint, & ea, quæ ſibi iniuncta ſunt, fideliter humiliteréque expleant. Et pro eo, quòd alijs prælati ſunt, nequaquàm paruipendant canonica inſtituta: ſed quanto plùs implicantur in fratrum curis, tanto magis ſtudeant cæleſtibus obtemperare monitis. Debent igitur cunctæ congregationi præpoſiti, eſſe vtiles, & de miniſterio commiſſo fideliter prodeſſe. Ea verò, quæ fratribus dire debent, cum charitate tempore opportuno incunctanter præbeant, quatenùs à Domino de fideli adminiſtratione gradum bonum acquirant. Erga huiuſcemodi verò delinquentes, & obedientiam ſibi commiſſam benè non adminiſtrantes, modus ſuperiùs compræhenſus, tenendus eſt.

Qualis ſit cellerarius conſtituendus. Cap. 140.

DEbet procurare prælatus, vt fratribus cellerarium non vinolentum, vel violentum, non ſuperbum, non tardum, non prodigum, ſed moribus honeſtum ac Deum timẽtem conſtituat: qui & ſtipendia fratrum fideliter ſeruet, & diligenti cura adminiſtret, & in adminiſtrando nullatenùs fratres contriſtet. Cui etiàm piſtrinum fratrum committendum eſt, vt illud ità vigilantiſſima cura cuſtodiat, nè miniſtri ibidem deputati annonam fratrum, aut furtim ſubripiendo, aut alio quolibet modo negligenter viuendo diſſipent. Hi verò famuli, eligantur de fideliſſima Eccleſiæ familia: & his officijs diligenter erudiantur, ut ſcilicet & piſtoria arte, & fidei puritate neceſſitatibus fratrum opportuniſſimè valeant ſuffragari. Eadem quoquè forma de cocis ſeruanda eſt. Inutiles deniquè atque inobediẽtes cellerarij, ſecundùm ſuperiùs compræhenſam ſententiam iudicentur.

Cui committi ſtipendia pauperum debeant. Cap. 141.

EVangelicis atque apoſtolicis inſtruimur documentis, in colligendis hoſpitibus ante omnia dari debere operam, vt meritò de no-

Hoſpitalitas ſectanda.

Mat. 25.c de nobis à Domino dicatur: Hospes fui, & collegistis me,&c. Proindè oportet, vt prælati Ecclesiæ, præcedentium patrum exempla sectantes, aliquod præparent receptaculum, vbi pauperes colligantur, & de rebus Ecclesiæ tantùm ibidèm deputent, vndè sumptus necessarios, iuxta possibilitatem rerum, habere valeant, exceptis decimis, quæ de Ecclesiæ villis ibidèm conferuntur. Sed & canonici tam de frugibus, quam etiàm de omnibus eleemosynarum oblationibus, in vsus pauperũ decimas libentissimè ad ipsum cõferant hospitale. Et boni testimonii frater constituatur, qui hospites & peregrinos aduentantes, vtpotè Christum in membris suis suscipiat, eisque necessaria libenter pro viribus administret. Qui etiàm ea, quæ in vsus pauperum cedere debent, nequaquàm in Ioan. 13. suos vsus reflectat, nè cum Iuda loculos Domini furante, sententiam damnationis excipiat. Sed & prælatorum debet vigilare industria, nè eum, cui hospitale committitur, pauperum res pauperibus deputatas, in aliquo minuere, aut his quasi beneficiario munere concessis sinant vti: quod à prælatis quibus-

pedes pauperum lauandi. dam, curam pauperum paruipendentibus, fieri comperimus. Clerici nanque, si alijs temporibus nequeunt, saltem Quadragesimæ tempore pedes pauperum in competenti lauent hospitali, iuxta illud Euangelicum: Si

Ioan.13.b ego Dominus & magister velter, laui vobis pedes: quãto magis vos debetis alter alterius lauare pedes? Et cætera. Quapropter expedit, vt in competenti loco hospitale sit pauperum, vbi perfacilis ad illud veniendi conuentus fieri possit fratrum. Quòd si is, cui hospitale commissum est, curam pauperum neglexerit, eorumque res in suos vsus retorserit: quanquàm diuina vltione dignus sit, seueriùs tamen, quàm cæteri delinquentes, à præpositis iudicandus, & à ministerio remouendus est. Nec immeritò: quippe qui & precia peccatorum, & alimenta pauperum, & thesaurum cœlo recondendum, suis (quod fas non fuit) aptauit vsibus.

De infirmorum ac senum fratrum cura. Cap. 142.

QVanuis canonicis proprias licitum sit habere mansiones, debet tamen à prælato mansio infirmorum & senum intra claustra canonicorum fieri, vt qui suam fortè non habent, in eadem suam possint aptissimè tolerare imbecillitatẽ, quatenùs ibidèm & subsidijs ecclesiasticis, quibus indigent, & fratrum adminiculis misericorditer sustententur. Erga quos oportet, vt cæteri fratres magnam exhibeant charitatem, scilicet vt eis compatiendo subueniant, & assiduis visitationibus & scripturarum sanctarũ consolationibus, nec non & propriarum rerum facultatibus adminicula necessaria præbeant, vt impleatur in eis illud euangelicum: Infirmus fui, & visitastis me. Mat.25.d

Qualiter porta canonicorum custodiatur. Cap. 143.

ELigatur, necessè est, à prælato ex congregatione sibi commilla frater probabilis vitæ, cuius officij sit, portam canonicorum cum summa obedientia & humilitate competenti tempore claudere ac reserare, vt nulli per eam, nisi per licentiam, aditus pateat intrandi aut exeundi. Cui etiàm obseruandũ est, nè quibus cordi est plùs ocijs vacare, quàm diuinis obsequijs incubare, foràs euagandi locum præbeat, & eorum nugarum, quod nefas est, particeps fiat. Debet præterea aduenientes quosque cum charitate suscipere, & Priori aduentum eorum, causamque nunciare. Expleto nanque vespertino & completorio officio, obseratisque portis, claues, earum idem portarius ei, qui vicem prælati tenet, ferat, vt nulli horis incompetentibus intrandi, aut exeundi maneat facultas. Quas etiàm ab eodem in crastinum tempore accipiat constituto. Si verò inobediens, atque proteruus idem repertus fuerit portarius, sicut de aliis ministris negligentibus superiùs dictum est, iudicetur.

Vt claustra canonicorum diligenter custodiantur. Cap. 144.

OPortet claustra canonicorum ità diligẽter custodiri, vt grex Dominicus fraterna concorditer fruatur pace. Et si quemlibet prælatus, aut qui eius vice fungitur, aut fortè quilibet alius spiritualis frater, intra claustra quippiam inhonestè agentem, aut extra in biuijs, aut in plateis ocio vanisque confabulationibus vacantem repererit: primò secreta admonitione eum corripiat, & post, si necesse fuerit, coram fratribus idem negligens acriùs iudicetur, vt deincèps emẽdatus, in melius proficiat. Fœminis nanque nõ solùm in mansionibus & claustris canonicorũ prandendum, aut requiescendum non est: quin potiùs nec in ea intrandi, excepto in Ecclesiam, vltrà tribuenda facultas: quia valdè hoc à sanctis patribus legitur inhibitum. Si quid verò charitatis officio illis attribuẽdum est, extra claustra constituatur locus in quo id accipiant. Qui verò secùs, quàm præmissum est, agere tentauerit: ità seueriter à prælatis & à magistris corrigatur, vt cæteris, nè quid tale agere pertentent, exemplo correptionis sibi exhibitæ, terrorem incutiat.

Epilogus breuiter digestus. Cap. 145.

QVãquam à sanctis patribus in superioribus huius libelli partibus satis sit dilucidatum,

Digitized by Google

dilucidatum,qualiter clerici viuere debeant, adeò vt qui hæc,quæ ſuperiùs comprehenſa ſunt, ſedula meditatione perlegerit, perſpicuè in his reperire valeat, qualis eius debeat eſſe fidei deuotio, actuum morumque exornatio,ac diuinorum cultuum executio; propter pleroſque tamen ſimplices, minusque capaces, hæc ſtrictim breuiterque replicanda,perneceſſarium duximus, vt qui hæc aut legere,aut fortè ab alijs lecta, plenè itelligere nequiuerint, vtantur hac defloratiuncula, vtpotè calatho, diuerſorum florum vernantium nectare referto,& diſcãt,quid illis agẽdum,quidve vitandum ſit.Legalibus interea inſtitutis, & euangelicis ſaluberrimis monemur præceptis,vt Dominum Deum noſtrum totis præcordijs diligamus, & proximum tanquam noſipſos.Et cętera.Si igitur ab omnibus fidelibus,his ſalutiferis præceptis,totis niſibus eſt fauendum: quanto magis ab his, qui diuinis cultibus mancipati ſunt, & alijs exemplo virtutum condimentum eſſe debẽt? Proindè oportet primò omnium,vt Dominũ Deum diligant ex toto corde,tota anima,tota virtute,& proximos tanquàm ſeipſos: & noſſe, quia in his duobus præceptis tota lex pendet & prophetæ. Non occidant, neque fratrem ſuum oderint:quia vt ait Apoſtolus qui fratrem ſuum oderit, homicida eſt.Non adulterent,non faciant furtum,non concupiſcant rem alienam,non falſum teſtimonium dicant: & quod ſibi nolunt fieri, alteri non faciant. Non ſint ſuperbia tumidi, non detractionibus affluenti, non ebrietati ſeruientes,non luxuria eneruati,non iracundia turbidi, non quibuſlibet alijs vitijs ſubſtrati, non vaniloqui,non inuidi, non tomnolenti, non pigri, non murmuratores,non ſuſurrones,non vinolenti,non multùm edaces. Fraudes & doloſitates caueant, vſuris nequaquã inſeruiant: non iurent, nè fortè periurent: malum pro malo non reddant. Cùm in ſe aliquid boni viderint, Deo, & malum cùm viderint,ſibi deputent. Diſcordiam fugiant, & quos diſcordantes inuenerint,ad charitatis concordiam reuocent, & iuxta Pſalmiſtæ vocem, declinent à malo, & faciant bonum. Attendant & Apoſtolum prohibentem: Nõ (inquit) in comeſſationibus & ebrietatibus, non in cubilibus & impudicitijs, non in contentione & æmulatione, ſed induimini Dominum Iesvm Chriſtum. Animaduertant etiàm, quòd ab his vitijs ab Apoſtolo prohibitis,omnium vitiorum ſeges emergat: & quòd horum morborum mater, ſuperbia ſit.Oportet etiàm,vt animã corpusq; ſuum ab omni inquinamento carnis & ſpiritus cuſtodiant, vt iuxta Apoſtolum, integer ſpiritus eorum & anima, & corpus ſinè querela in Aduẽtu Domini noſtri Ieſu Chriſti ſeruetur.Sobriè & iuſtè & piè viuant,ſecularia negocia prorsùs abijciant: quia iuxta Apoſtolum,Nemo militans Deo,implicat ſe negocijs ſecularibus,vt ei placeat,cui ſe probauit.Ieiunium ament, hoſpites colligant, pauperes recreent,nudos veſtiant, infirmos viſitent,mortuos ſepeliant, in tribulatione poſitis opem ferant,dolentem conſolentur, amori Chriſti nihil præponant, charitatem non derelinquant:pacem,ſi fieri poteſt,cum omnibus hominibus habeant: diem iudicij timeant, vitam æternam ſpiritaliter concupiſcant, ſpem ſuam Deo committant, proprio epiſcopo in omnibus ſecundùm canonicam inſtitutionem obtemperent, magiſtros ſuos non temere reprehendant: poſtremo, in doctrinis ſpiritalibus operam dent: lectionibus,pſalmis, hymnis,canticis,& cæterorum bonorum operum exercitio iugiter incumbant:in dormitorio, niſi quem infirmitas detinuerit, omnes dormiant: in refectorio pariter reficiantur, quotidiè ad collationem veniant:mox,ut ſignum datum fuerit, ad Eccleſiam feſtinatò veniant: & horas canonicas non neglignter, ſed cum omni religione pariter celebrent: Eccleſiam non pompaticè, ſed reuerentur ingrediantur: in choro non cum baculis ſtent: vaniloquijs nequaquàm inſiſtãt, ſed cum omni deuotione & veneratione diuinæ ſeruitutis opus peragant, ſcientes angelorum præſentiam ſemper illic adeſſe, è clauſtris non, niſi per licentiam egrediantur: egreſſi, inreprehenſibiliter viuant, vt ab his, qui foris ſunt,bonum teſtimonium habeant, & religionem ac propoſitum ſuum actibus illicitis nequaquàm maculent,ſed potiùs omnes,quibus ſe iunxerint, ſale ſapientiæ & bonorum operũ exemplis condiant: contubernia fœminarũ nullatenùs apperant, non vanis oculis, aut petulanti tumidoque geſtu ac diſſolutis renibus incedant: non ſpectaculis, non pompis ſecularibus interſint: non aleæ,non quibuſlibet venationibus inſeruiant. Apoſtoli quoquè inſtructi documento, quo ait, Non in veſte precioſa, nequaquàm precioſis delectentur veſtibus.Caueant ſummoperè, nè extra clauſtra moras faciant, niſi vt ſibi à priore conſtitutum fuerit, & opportunitas temporis dictauerit.Intra clauſtra poſiti, nõ ocio vacent, ſed aut diuinis officijs,aut proprijs vtilibus, aut certè magiſtrorum iuſſionibus pareant, nè ocio torpentes, ab Apoſtolo audiant,Qui non vult operari,nec mãducet. Seniores ſpiritualiter iuniores diligant: iuniores ſenioribus obſequium dignũ exhibeant: doctiores, minùs doctis nequaquàm ſe præferant, ſed magis eos cum charitate ædificent: neque hi, qui nobilitate generis aut virtutum donis pollent, cæteris ſe tumidè ſuperextollant.omnes in congregatione viciſsim ſibi charitatis officio ſeruiant: quibus etiàm in refectorio comedentibus, & religioſè ſilentium tenentibus, continuatim legatur lectio. Delinquentes, zelo rectitudinis pariter arguant & caſtigent;

Matt.22.d

1.Ioan.3.c

Pſal.33.

Rom.13.d

1.Theſ.5.

2.Ti.2.a

2.Ti.2.c

1.Tim.3.c

gent: pueros & adolescentes negligentes, verborum disciplinis corripiant: singuli, iuxta capacitatem suam, diuersarum artium eruditantur disciplinis, vt nullus in collegio canonico inutilis appareat, nec vota fidelium ociosus comedat: tales quippe esse, immò taliter conuersari decet omnes, qui diuinis officijs se manciparunt. Quapropter studeant hæc, breuiter collecta, sedula meditatione perlegere, & memoriæ commendare: & adiuuante diuina gratia, iuxta vires adimplere, quò facilius & liberius maiora, à sanctis patribus edita, exequi valeant. Vocatione ergò, qua vocati sunt, nec ad dextrã nec ad sinistram declinantes, ambulent: quatenùs diuinis iussionibus obtemperãtes, ad
Ioan. 14. a Christum, in cuius sorte esse noscuntur, qui via, veritas & vita est, eo opitulante, peruenire mereantur. Amen.

Finit in Dei nomine feliciter regula Canonicorum, similiter & Concilium Aquisgrani celebratum anno Domini 816. indictione 10. anno imperij Ludouici Imperatoris, filij Caroli Magni, tertio.

PASCHALIS I. NVM. CVIII.
Anno Christi. DCCCXVII.

PAschalis natione Italus, patria Romanus, ex patre Bonoso monachus ordinis S. Benedicti ac Abbas monasterij S. Stephani iuxta S. Petrum, Et S.R.E. Presbyter Card. à Papa Leone III. factus IMPP. CÆSS. LVDOVICO PIO, ET LOTHARIO EIVS FILIO AVGG. Sedit in Petri cathedra annos septem, mẽses treis, & dies decem & septem, creatus VI. Calendas Februarij, consecratus.... Calẽdas Februarij. Hic Pont. supra quàm credi potest benignus, humilis, pius, ac mansuetus fuit. Congiarium Clero dedit, Captiuos vbicunque inuenire poterat, redemit, multas Ecclesias restituit, inter quas S. Cæciliæ, S. Praxedis, S. Pudentianæ, S. Mariæ in Dominica præcipuè referũtur. Multa corpora Sanctorum, quæ per cæmiteria latebant, inuenit, eaq; in Basilicis Vrbis locis dignis honorificè recondidit, inter quæ fuerunt S. Cæciliæ, Tiburtij, Valeriani, & Maximij, quæ reposuit in Ecclesia S. Cæciliæ virginis à se reparata. omniumque Ecclesiarũ, quas reparauit, apsidas ex musaico depingi fecit. Omnibus denique tam in auro quàm in argẽto maxima obtulit dona. Diaconiam SS. Cosmæ, & Damiani exornauit. Demum cum ordinationes duas, alteram mense Decembri, alteram Martio fecisset, quibus Episcopos per diuersa loca numero XV. diaconos verò septem, & presbyteros in Ecclesia Romana septem ordinauit, plenus bonorũ operum obdormiuit in CHRISTO, die III. Idib. Maij. Anno Dominicæ incarnationis DCCCXXIIII. Cadauer in Basilica S. Petri sepultũ est. Vacauit Romana sedes dies III.

DECRETA
EVGENII PAPÆ II.

Ex libro Pontificali.

EVgenius secundus, patria Romanus, ex patre Boemũdo, sedit annos quatuor menses sex, dies viginti quatuor. Hic etenim venerabilis & præclarus vir fuit, & magnę humilitatis, doctus scientia, sermone præcipuus, forma pulchrior, largus petentibus, mundũ respuens, sola quæ Christo erãt placita, diebus ac noctibus cogitabat. Huius præclari pontificis tempore vbertas non modica totam non solùm Romam, sed etiàm pene totum inuaserat orbem: quia quicquid iusto percipiebat pondere, pupillis ac viduis incessanter distribuebat. Maxima autem pax & requies eius diebus vniuerso fuit orbi Romano. Archipresbyter huius sacratissimæ Lateranensis Ecclesiæ fuit, in qua per non modica tempora mirificè probeque Archipresbyteratus officium executus est. Posteà post sanctissimi domini Paschalis Papæ tranlitum, à cunctis Romanis pro suis meritis erectus ad sublimiora põtifex factus est summus. Tenuit autem ante archipresbyteratus sui tempus, beatæ Sabinæ martyris Ecclesiã in Auentino monte positam, quam Deo dispensante, ad meliorem cultum post pontificalem sibi attributam gratiam, perduxit, & picturis vndiquè decorauit. Huius diebus Romani iudices, qui in Francia tenebantur captiui, reuersi sunt: quos in propria ingredi permisit, & penè omnibus facultatibus destitutis, non modicas res de Lateranensi patriarchio impartitus est. Fecit autem in ecclesia B. Sabinæ martyris supradictæ ciborium ex argento purissimo. Moritur pontifex optimus collachrymantibus omnibus, & suam vicem potiùs quàm mortem sanctissimi viri dolentibus, sepeliturque in basilica sancti Petri Apostolorum principis. ANNO Dñi 824.

EIVSDEM EVGENII
Papæ Decreta ex Concilio Rhemensi.

PRIMVM.

Qui excommunicato, donèc ab eo qui eum excommunicauerat, vel ab alio authoritate sedis Apostolicæ absoluatur, scienter communicare præsumpserit, excommunicationis sententia ipsum teneri censemus.

2 Præcipimus obseruari, vt qui in ordine subdiaconatus aut suprà, vxorem duxerint, aut concubinas habuerint, officio ecclesiastico & beneficio careant.

3. Statuimus,

Digitized by Google

3 Statuimus, vt sanctimoniales & mulieres, quæ canonicæ nominantur, & irregulariter viuunt, iuxta beatorum Benedicti & Augustini regulam, vitam suam in melius corrigant & emendent, superfluitatemque vestiũ & in honestatem deserant. Quod si non impleuerint, si qua ipsarum mortua fuerit, Christianorum creat sepultura. Prohibemus etiam, nè in earundem collegijs aliqua, nisi quæ regulariter fuerit victura, recipiatur.

4 Decreuimus, vt Laici Ecclesiastica negocia terminare non præsumant.

5 Authoritate Apostolica prohibemus, vt nullus aduocatus præterius & beneficium antiquitùs, aliquid sibi arripere vel vsurpare præsumat. Quòd si quis contra hoc attentauerit, Christianorum careat sepultura.

6 Nullus in decanum vel archidiaconũ, nisi diaconus vel presbyter, ordinetur. Qui si ordinari contempserint, honore suscepto priuentur.

7 Temerariam multorum audaciã, qui ad detestabiles nundinas ex condicto venire solent, ad ostentationem virium suarum, omninò & sub anathemate fieri prohibemus. Quòd si quis ibidem mortuus fuerit, pœnitentia & uiaticum ei non negetur, Ecclesiastica tamen careat sepultura.

8 Decreuimus, vt si quis in clericum vel in monachum violẽtas manus iniecerit, anathemati subiaceat, & nullus Episcoporũ illum præsumat absoluere, nisi mortis vrgente periculo, donèc apostolico præsentetur adspectui.

9 Innouamus, vt si quis pro vindicta vel odio ignem apposuerit, vel apponi fecerit, non absoluatur, nisi damno, cui intulerit, secundùm facultatem suam resarcito, iuret se vlteriùs ignem non appositurum: & pœnitentia ei detur, vt Hierosolymis aut in Hispania in seruitio Dei per annum pœniteat.

10 Præcipimus, vt pro chrismatis & olei sacri & sepulturę acceptione, nullum precium exigatur.

11 Præcipimus, nè conducticijs presbyteris Ecclesiæ committantur.

CONCILIVM PARISIENSE,

Celebratum sub Ludouico & Lothario Imperatoribus, Gregorio IIII. Papa.

In tres velut Libros singulares diuisum.

Incipit Epistola Cæsarea.

Ann. 829. IN nomine Domini DEI & Saluatoris nostri Iesu Christi, Ludouicus & Lotharius diuina ordinante prouidentia, Imperatores Augusti, omnibus fidelib⁹ sanctæ Dei Ecclesiæ & nostris: Recordari vos credimus, qualiter hocanno, consilio sacerdotum & aliorum fidelium nostrorum generale ieiunium per totum regnum nostrum celebrare iussimus, Deumque tota deuotione deposcere, vt nobis propitiari, & in quibus illum maximè offenderimus, nobis manifestare, & correctionem nostram necessariam, tranquillum tempus nobis tribuere dignaretur. Volueramus siquidem tempore congruo, placitum nostrum generale habere, & in eo de communi correctione agere: & ità DEO miserante fieret, nisi commotio inimicorũ, sicut nôstis, præpedisset. Sed quia tunc fieri non potuit iuxta voluntatem nostram, visum nobis fuit, præsens placitum cum aliquibus ex fidelibus nostris habere, & in eo de his, quæ propter prædictum impedimentum remanserunt, qualiter ad effectũ peruenirent, DOMINO adiuuante, considerare. Quapropter nôsse volumus solertiam vestram, quòd in isto præsenti placito, cum fidelibus nostris considerauimus, vt primò omnium Archiepiscopi cum suis suffraganeis, in locis congruis tempore opportuno conuenirent, & ibi tam de sua, quàm de omnium nostrûm correctione & emendatione, secũdùm Diuinam authoritatem quærendo inuenirent, & nobis atque fidelibus nostris, secundùm ministerium sibi commissum annũciarẽt. Quis enim non sentiat Deum nostris prauissimis actibus esse offensum, & ad iracundiam prouocatum, cùm videat tot annis multifarijsque flagellis iram illius in regno nobis ab eo commisso, desæuire, videlicet in fame continua, in mortalitate animalium, in pestilentia hominum, in sterilitate penè omnium frugum, & vt ità dixerim, diuersissimis morborum cladibus, atque ingentibus penurijs, populum istius regni miserabiliter vexatum & afflictum, atque omni abundantia rerum quodammodò exinanitum. Nec illud etiàm dubitamus ex iusta vindicta illius euenire, quòd sæpè scandala per tyrannos in hoc regno exurgunt, qui pacem populi Chri- Episcoporum officium.

stiani,& vnitatem Imperij,sua prauitate niti-
nuur scindere. Nam & illud nihilo minùs
peccatis nostris deputandum est,quòd inimi
ci CHRISTI nominis, præterito anno in
hoc regnum ingressi,depræda tiones, incen-
dia Ecclesiarum, & captiuationes Christia-
norum,& interfectiones seruorum DEI, au-
denter & impunè,immò crudeliter fecerũt.
Agitur siquidem iusto iudicio Dei, vt qui in
cunctis delinquimus, interiùs simul & exte-
riùs flagellemur.Beneficijs quippe DEI cui-
denter existimus ingrati,quontam his nõ ad
voluntatem Dei,sed ad libitum nostrum car-
nalem vti inuenimur: & idcircò meritò crea-
turæ Dei nobis diuinitùs concessę,pro DEO,
Sap.5.d contra nos ingratos,pugnant,iuxta illud: Pu
gnabit pro eo orbis terrarum contra insen-
satos. Verùm quia tot modis vexamur atque
percutimur,ad eum à quo percutimur, toto
corde dignum necessariumque est, vt reuer-
tamur, quatenùs illud Propheticum in no-
bis impleatur,quo dicitur: Sola vexatio intel
Esaię 28.c lectum dabit auditui. Sed quia pius & cle-
mens Dominus sic ipsum flagellum mode-
ratur,vt non ad interitum,sed potiùs ad cor-
rectionem nostram inferre videatur: debe-
Psalm.94. mus in conspectu eius veraciter humiliari,&
faciem illius in confessione præuenire, eius-
que pietatem pronis mentibus exorare, vt
qui fecit nos iustissima dispensatione flagel-
la sentire,facit nobis peccata nostra, p qui-
bus iustè ab eo flagellamur, cognoscere:
& in quibus maximè illum offendimus, &
iram illius prouocauimus, manifestiùs intel
ligere,vt pòst,eo miserante,praua deserendo
& corrigendo, bona etiàm sectando, & tota
Dan.3.d cum deuotione exequẽdo,valeamus per spi-
ritum humilitatis & animam contritam, sa-
crificium DEO debitum offerre, iramque il
lius indignationis euadere, & per dignã con
gruamque correctionem, & bonorum ope-
rum exhibitionem,gratiam eius propitiatio-
nis,licèt indigni,promereri.At quia nos ma-
gis in hoc peccasse cognoscimus,qui forma sa
lutis omnibus esse debuimus, & omnium cu
ram gerere,& per authoritatem Imperialem
prauorum acta,nè tantũm adcrescerent,cor-
rigere cupimus,Domino nobis propitio, in
conspectu pietatis illius, per dignam satisfa-
ctionem veniam adipisci, & per salubberri-
mam correctionem,vel per bonum studium,
quod nostra desidia & ignorantia hactenùs
neglectum est, cõsultu fidelium tempore op
portuno, quantùm in nobis est, studiosissi-
mè emendare, & nostram in hoc volũtatem
omnibus manifestam facere. Quapropter
statuimus atque decreuimus, cum consulta
sacerdotum, cæterorumq; fidelium nostro-
rum,huius rei gratia, ob placandum,scilicet
contra nos,nobisque subiectos DOMINI
furorem, conuentus eorundẽ Episcoporum
in quatuor Imperij nostri locis, cõgruentis-
simè fieri.

Quatuor synodi indicuntur.

Primò scilicet in Moguntiacensi vrbe,vbi
conueniant metropolitani Autgarius,Adu-
baldus,Hetto, Bernuinus, cum suffraganeis
suis.

Secundò quoquè in Parisiorum Vrbe,vbi
Futurus antistes Senonicus,& Ebbo,Ragno-
ardus & Landranus metropolitani cum suf-
fraganeis suis conueniant.

Tertiò verò apud Lugdunum,vbi Agobar
dus,Bernardus,Andreas,Benedictus,Ageri-
cus, cũ suffraganeis suis similiter cõueniant.

Quartò etiàm apud Tolosanam vrbem,
quò simul cõueniant Notho, Bartholomęus,
Adalelmus,Agiulfus,cum suffraganeis suis.
In quibus conuentibus tractare, quærere, &
cùm DEI adiutorio inuenire debent de cau-
sis ad religionem Christianam & eorum cu-
ram pertinentibus,quid à principibus & re-
liquo populo,vel ità vt diuina authoritas do
cet,aut aliter teneatur,vel quid indè ex parte
vel ex toto dimissum sit,vt non teneatur.De-
indè quid in ipsorum, qui pastores populi
constituti sunt,moribus,conuersatione,& a-
ctibus inueniri possit, quod Diuinæ regulæ
atque authoritati non concorder,simulq; in-
ueniant, quæ occasiones in utroque ordine
id effecerint, vt à recto tramite deuiatum sit.
Et quicquid de his causis inuentum fuerit,
tam solerti cura custodiatur, vt nullatenùs
ad aliorum notitiam peruenire permittant
ante tempus constitutum.Et ideò vnus nota-
rius inter omnes eligatur, qui quod ipsi in-
uenerint,describat:& ipse sub iuramento cõ
strictus,ea quæ inuenta & digesta fuerint,di-
ligenter fideliterque conseruet.

PRÆFATIO

Digitized by Google

PRÆFATIO SYNODI,
APVD PARISIORVM VRBEM,

Iuſſu glorioſiſſimorum Imperatorum Ludouici filijque eius Lotharij, habitæ.

SIcvt humanæ infirmitati in proſperis non cõuenit erigi, ità nec̃ aduerſis deijci. Cùm igitur proſpera mundi ſibi ſuccedũt, meminiſſe debet humanæ conditionis, ſo ueamque pertimeſcere elationis: nè ſcilicet intumeſcendo, in barathrum incidat damnationis, perpendens illud Apoſtoli, ità dicẽtis: Qui ſe putat ſtare, videat nè cadat. Quandò autem meritò pondere malorum ſuorũ premitur, frangi non debet, ſed potiùs remota ſalutis ſuæ deſperatione, illud Dauidicũ decantare: De profundis clamaui ad te Domine, Domine exaudi uocem meam. Vndè prophetico atq; Apoſtolico oraculo hincindè animus armari iubetur Chriſtianus, vt neque ad dextram, neq; ad ſiniſtrã ei declinare fas ſit. In tribulatione ergò multifarijsq; aduerſitatibus & calamitatibus mundi, nõ diſſimulanter, ſed humiliter veraciterque ſunt expetenda ſuffragia diuina. Legimus quippe Niniuitis diuina vltione dignis, humiliter in tribulatione ad Dñm clamantibus, diuinitùs ſubuentum. Nam & Achab & Manaſſes Reges idololatræ, pœnitentiæ ſatisfactione diuinæ obuiauêre vltioni. Meretrix porrò illa Euangelica, Maria nomine, profuſione lachrymarum, carere meruit, enormitate multorum peccaminũ. His, & his ſimilibus ſalutiferis documentis datur intelligi, quòd DEVS bona cuncta iubẽs, malaq; omnia vetans, ſæpiſſimè humanæ fragilitatis peccatis offenſus, & ad iracundiam prouocatus, per pœnitentiæ tamen dignam ſatisfactionem, ab humanis erratibus, ſuæ ſeueritatis debitã ſuſpenderit vindictam, adeò, vt quem moles peccaminum prouocauerat ad vltionem, actuum prauorum correctio flexerit ad miſericordiſſimam propitiationem. Oportet ergò, immò neceſsè eſt, vt quia humanæ fragilitati tot tantaque ſalutis ſuæ recuperandę prorogantur exempla, flagella pro peccatis ſuis diuinitùs ſibi illata æquanimiter ferat: caueatque nè in his aut ad murmurationem, aut ad deſperationem proruat, ſed deuotè ferenterq; in tribulationibus, quas merito ſuæ prauitatis patitur, cœleſtem opem ſibi humiliter ſubuenire flagitet. Quòd autẽ Deus nolit mortem peccatoris, ſed potiùs vt conuertatur & viuat, Propheticis ſatis abundeque inſtruimur oraculis. Cùm igitur hæc ità fideliter ſe habeant, & liquidò pateat, Eccleſiã quam Chriſtus, qui eam ſuo proprio ſanguine redemit, ſuisq; orthodoxis famulis Ludouico & Lothario glorioſis Auguſtis, regendam tuendamque committere occulta ſua diſpenſatione voluit, diuerſorum morborũ generibus affici, multifarijsque cladibus cõteri, diuinum contra ſe mucronem interiùs exteriusque meritis exigentibus graſſari, plagasque quas Dominus ſuis iuſſis obedire nolentibus, ſed potiùs ad mala quæ uetuit, labentibus interminatus eſt, inceſſanter experiri: Ijdem Deo pleni Principes, cœlitùs inſpirati, conſultò ad Dominum congruam dignamque conuerſionem iudicauerunt eſſe faciendam, iuxta illud regis Niniuitæ, quod legitur: Conuertatur vir à uia ſua mala, & ab iniquitate quæ eſt in manibus eorum. Quis ſcit ſi conuertatur & ignoſcat Deus, & reuertatur à furore iræ ſuæ, & non peribimus? Per Iohel quoquè Prophetam Dominus ait: Conuertimini ad me in toto corde veſtro, in ieiunio & fletu & planctu, & ſcindite corda veſtra, & non veſtimenta veſtra. Item per Eſaiam: Quærite Dominum dum inueniri poteſt, inuocate eum dum propè eſt. Derelinquat impius uiam ſuam, & uir iniquus cogitationes ſuas, & reuertatur ad Dominum, & miſerebitur eius, & ad Deum noſtrum, quoniam multus eſt ad ignoſcendum. Item per Hieremiam: Date Domino Deo veſtro gloriam antequàm cõtenebreſcat, & antequàm offendant pedes veſtri ad montes caliginoſos. Et Dominus in Euangelio: Ambulate, inquit, dum lucem habetis, nè tenebræ uos compræhendant. Item: Vigilate, quia neſcitis diem neque horam. Et Apoſtolus: Eccè inquit, nunc tempus acceptabile, eccè nunc dies ſalutis. Quatenùs hæc & huiuſmodi innumera ſalubria documenta ſectando, mores ſcilicet & actus corrigendo, dignãque pro tot ſcelerum admiſſis pœnitentiam agẽdo, Deum quem peccando conſtabat eſſe iratum, ſibi ſuoque populo mererentur facere placatum. Verùm totius Eccleſiæ tibi commiſſæ generalitati conſulere gestientes, tantæque neceſſitatis negocium tuæ diſcretionis trutina præponderantes, idque ſui officij non eſſe humiliter dijudicantes, conſultu ſacerdotum & optimatum cæterorumque fidelium

1.Cor.10.c

Pſal.129.

Ion.3.

3.Reg.21.
2.Par.36.
Luc.7.

Exec.18.

Act.20.

Ion.3.

Ioel.2.c

Eſaiæ 55.b

Hier.13.c

Ioan.12.

Mat.25.

2.Cor.6.

Epiſcoporũ eſt tractare religionis negocium.

fidelium suorum, idem negotium super placando furore Domini, his digne censuerunt esse committendum, per quos homines de infidelitatis tenebris liberantur, & in lucem fidei transferuntur, & de filijs iræ filij adoptionis efficiuntur. Per quos etiam homines de his quæ post baptisma committunt, pœnitentiæ satisfactione peracta, Deo reconciliari merentur. Ad quorum imperium secundùm sanctæ legis decretum, qui lepræ immunditia sordebant, emaculabantur, cæteraque eorum iudicio in legalibus institutis decernenda prorogabantur. Quibus & in Euangelio à DOMINO tanta confertur potestas, vt quæ statuerent in terra, statuta sint & in cœlo: & quæ soluerent in terra, soluta sint & in cœlis: & quorum remiserint peccata, remittantur eis. Hos quippe constat vicarios esse Apostolorum & luminaria mundi: per hos igitur eorumque doctrinam, tales tantique pijssimi principes, sibi suisq; fideliter crediderunt, misericordiam propitiari posse diuinam: Nec immerito, quippe qui agnouerant Dominum præcepisse per Aggeum prophetam, vt sacerdotes de lege Domini interrogarentur. Ait nanque: Interroga sacerdotes legem. Quod Hieronymus ità exponit: Simul (inquit) considera, sacerdotum officij esse, de lege interrogatos, respondere. Si sacerdos est, sciat legem Domini. Si ignorat legem, ipse se arguit non esse Domini sacerdotem. Sacerdotis enim est, scire legem, & ad interrogationem respondere de lege. Quod quidem & in Deuteronomio legimus, vt sicubi in vrbibus Israel quæstio fuerit nata inter sanguinem & sanguinem, iudicium & iudicium, lepram, & non lepram, contradictionem & non contradictionem, eant ad sacerdotes atque Leuitas, & ad Pontificem qui in diebus illis fuerit constitutus, & quærant ab eo legem Domini: quibus respondentibus, faciant quod iubetur. His igitur legalibus & propheticis institutis instructi, non ab re duxerunt super suis populique sibi subiecti erratibus, sacerdotes legem Domini scientes, consulendos. Quapropter statuerunt in quatuor congruentissimis Imperij sui locis, conuentus Episcoporum vno eodemque tempore fieri debere. In quibus conuentibus, DOMINO inspirante, diligenter studerent quærere & inuestigare de causis ad religionem Christianam, eorumque curam pertinentibus, quid à principibus & reliquo populo, vel ità vt Diuina authoritas docet, aut aliter teneretur, vel quid indè ex parte, aut ex toto dimissum sit, vt non teneretur. Deindè quid in ipsorum qui pastores populi constituti sunt, conuersatione & actibus inueniri posset, quod diuinæ regulæ atque authoritati non concordaret, simulque inuenirent, quæ occasiones in vtroque ordine id effecerint, vt à recto tramite deuiassent: Et quicquid de his causis inuentum fuisset, correctionis gratia, iuxta ministerium sibi iniunctum patenter denunciarent: attendentes illud, quod per Malachiam prophetam Dominus ait: Labia sacerdotis custodiunt scientiam, & legem requirunt ex ore eius, quia angelus Domini, exercituum est. Quod beatus Hieronymus ità exponit: Angelus autem, inquit, id est nuncius sacerdos DEI verissimè dicitur, quia DEI & hominum sequester est, eiusque ad populos nunciat voluntatem. Eorundem itaq; glorioſorum & Orthodoxorum principum iussionibus obedientes, immò non solùm nostræ, sed etiàm eius totiusque populi sibi commissi saluti, iuxta ministerium nobis collatum consulere cupientes, Anno incarnationis Domini octingentesimo vicesimo nono, imperantibus eisdem præcellentissimis ac glorioſissimis Deoque dilectis Augustis, Ludouico videlicet filioque eius Lothario, sub die VIII. Iduum Iuniarum, nos indigni Episcopi ex diœcesi, scilicet Durocortum, necnon & diœcesi Senonica & Turonica, atque Rothomagica, apud Parisiorum urbem conuenimus, & qualiter de paulò superiùs præmissis causis, iuxta admonitionem eorundem principum egerimus, vel tractauerimus, atque statuerimus, in subsequentibus breuiter capitulatim adnotare curauimus: nõ ausu temerario sanctorum Patrum terminos transgredientes, sed potiùs his diligenter perpensis atque perspectis, per eos nostram cæterorumque fidelium uitam corrigere, & in melius informare cupientes. Eadem porrò capitula nequaquàm prolixa aut superflua iudicanda sunt. Idcircò enim prolixitas eorum tãta est, quoniam nè ex nostro corde facta esse uiderentur, diuinorum eloquiorum oraculis & sanctorum patrum dictis ea muniri non ab re iudicauimus.

Leuit. 13. & 14.

Malac. 2.

Hieron.

Mat. 18.

Ioan. 20.

Agg. 2. b

Hieron.

Deu. 17.

Durocortum, oppidum est Rhemorũ cuius meminit Cæsar Belli Gal. lib. 6.

CAPVT PRIMVM.

QVID PROPRIAE *ad religionem Christianam pertineat.*

QVAE ad religionem Christianam pertinentes sunt, credere in Patrem & Filium & Spiritum sanctũ, Domino in Euangelio Ioannis dicente: Hæc est autem uita æterna, vt cognoscant te verum DEVM, & quem misisti IESVM CHRISTVM. Item discipulis ait: Euntes in mundum vniuersum, prædicate Euangelium omni creaturæ: qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit. Et in Euangelio Matthæi: Data est, inquit, mihi omnis potestas in cœlo & in terra. Ite ergò, docete omnes gentes, baptizantes eos in

Ioan. 17.

Mar. 16.

Mat. 28.

Digitized by Google

in nomine Patris,& Filij, & Spiritusſancti, docentes eos ſeruare omnia quæcunque
Heb.11. mandaui vobis. Paulus: Sinè fide enim,inquit,impoſſibile eſt placere DEO. Itemque: Credere enim oportet accedẽtem ad Deum, quia eſt, & inquirentibus ſe remunerator ſit. Extant & alia huius rei innumera documenta, quibus perdocetur, qualiter fidem Chriſti primùm expetenda ſit,deindè opera fidei exercẽda, quoniam fides niſi opera habeat,mortua eſt in ſemetipſa,Apoſtolo Iacobo teſtante: Sicut enim (inquit) corpus ſinè
Iaco.2. ſpiritu mortuum eſt, ità & fides ſinè operibus mortua eſt. Licèt itaque, ità vt Diuina authoritas docet,eadem percipiatur fides, à pleriſque tamen quia operibus non adimpletur,eidem authoritati diuinæ,immò Apoſtolicis documentis ſuperbiendo, renititur: quorum exempla in promptu ſatis abundeque habentur.Quorundam etiàm peruerſiſſimæ conſuetudines propriæque voluntatis multimoda adinuentio contumaciter, quod valdè periculoſum eſt,efficiunt,vt opera fidei magna ex parte negligantur. Qui dum legis diuinæ tranſgreſſores exiſtunt, eaſdem conſuetudines ſibi legem faciunt, & ſecundùm eas ſe viuere abſque ſuî diſcrimine &
Philip.2. poſſe & debere contendunt, ſua quærentes, non quæ IESV CHRISTI. Quod quantùm diuinæ authoritati contrarium ſit, aut non aduertunt, aut certè animaduertere derectant: quantùm etiàm ob hoc religio Chriſtiana in eis periclitetur, facilè qui ſanũ ſapit,aduertit. Quapropter vnuſquiſque fidelis,ſi ſaluus eſſe vult, oportet vt remotis peruerſis conſuetudinibus, quæ periculum animarum generant,fidem CHRISTI quam percepit,bonis operibus exornare nõ negligat.

Fundamẽtum Chriſtianæ religionis.

Conſtat ergò quòd fundamentum Chriſtianæ religionis fides ſit Catholica,hoc eſt, credere in Patrem & Filium & Spiritumſanctum,vnum DEVM & verum Deum, trinum in perſonis,& vnum in ſubſtantia. Credere etiàm quòd ſola perſona filij pro ſalute noſtra carnem aſſumpſerit, in qua & paſſus eſt,& reſurrexit, & in cœlos aſcendit, cum qua etiàm ad iudicium venturus eſt. Et credere quòd per Spiritumſanctum remiſſio peccatorum in baptiſmate conferatur, & quòd fidelibus in Eccleſia Chriſti, eiuſdem Sanctiſpiritûs dono per miniſterium ſacerdotale, & per pœnitentiam remiſſio peccatorum indubitanter attribuatur. Et quòd generalis omnium in vera carne in aduentu

Fides quibus ornãda.

CHRISTI reſurrectio futura ſit. Et quòd nõlle vnumquenque fidelem oporteat, quia hæc fides vera & fructuoſa eſſe non poteſt, niſi bonis operibus exornetur, id eſt, fide, ſpe,& charitate,humilitate, caſtitate, continentia,ſobrietate,vnanimitate, concordia, iuſtitia,pietate, miſericordia, innocentia & ſimplicitate, & cæteris his ſimilibus,quæ omnia in dilectione DEI & proximi conſiſtunt. Sinè his enim nemo poteſt DEO placere,nec ſaluus eſſe, quia teſte Apoſtolo, fides ſinè operibus mortua eſt in ſemetipſa. Proindè neceſsè eſt vt vnuſquiſque Chriſtia- Iaco.2.
nus diligenter perpendat, vtrùm in eo fides viua ſit,bona opera agendo,an mortua,bona opera negligendo. Et ſi iuxta documentum Apoſtoli ipſa fides ſinè operibus bonis mortua eſt, qua damnatione plectendi ſunt illi, qui non ſolùm eandem fidem bonis operibus non exornant, ſed etiàm diuerſis flagitijs eam commaculant? Inter cætera quippe Vitia 4. maximè pernicioſa. mala,quæ eandem fidem commaculãt, quatuor nobis uitia ſpiritalia meritò exaggeranda videntur. Quæ quanto occultiora ſunt, tanto pernicioſiora, id eſt, Superbia, per quam Angelus diabolus effectus, de cœlo Eſaiæ 14. eiectus eſt. Inuidia, per quam idem diabolus hominem de Paradiſo eiecit. Odium & diſcordia, quæ charitatem inter proximos extinguunt,& dilectionem euacuant, & omnia bona peruertunt, & non ſinunt proximos in mutua dilectione cõliſtere, nec quietam tranquillamque ut decuerat Chriſtianos vitam degere. Quæ ideò periculoſiora,immò morifera,diximus, quoniam ſectatores illorum ea aut non intelligunt, aut certè intelligere dedignantur. & quia ea paruipendentes,pro his ad confeſſionem nõ ueniunt, idcircò nec correctionem merentur.

CAP. II.

Quòd vniuerſalis ſancta Dei Eccleſia vnum corpus,eiusque caput Chriſtus ſit.

PRimùm igitur, quòd vniuerſalis ſancta Dei Eccleſia, vnum corpus manifeſtè eſſe credatur, eiusque caput Chriſtus, Apoſtolicis oraculis approbamus. Vndè 1.Cor.12.
Paulus: Vos autem eſtis (inquit) corpus Chriſti,& membra de membro. Itemque 1 Rom.12.
Sicut enim in uno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eundem actum habent: ità multi unum corpus ſumus in Chriſto. Item: Cuius caput Chri- Coloſ.2.
ſtus, ex quo totum corpus per nexus & coniunctiones ſubminiſtratum, creſcit in templum ſanctum in Domino. Sunt & alia huiuſce rei innumera exempla, quæ hìc ob prolixitatem vitandam prætermittuntur. Quiſquis ergò per aliqua illicita, ex membro Chriſti ſe fecit membrum diaboli, nouerit ſe non in corpore Chriſti, ſed in corpore eſſe diaboli. Proindè neceſsè eſt, vt corpori Chriſti, à quo aſtu diabolico ſeparatus eſt, ſe incunctanter dum tempus pœnitentiæ in promptu habetur, reſtituere non negligat.

CAP. III.

Quòd eiusdem Ecclesiæ corpus in duas principaliter diuidatur eximias personas.

PRincipaliter itaque totius sanctæ Dei Ecclesiæ corpus, in duas eximias personas, in sacerdotalem videlicet & regalem, sicut à sanctis patribus traditum accepimus, diuisum esse nouimus. De qua re Gelasius Romanæ sedis venerabilis Episcopus, ad Anastasium Imperatorem ità scribit: Duo sunt quippe, inquit, Imperator Auguste, quibus principaliter mundus hic regitur: authoritas sacrata Pontificum, & regalis potestas. In quibus tanto grauius pondus est sacerdotum, quanto etiàm pro ipsis regibus hominum, in diuino reddituri sunt examine rationem. Fulgentius quoquè in libro de veritate prædestinationis & gratiæ, ità scribit: Quantùm pertinet (inquit) ad huius temporis vitam, in Ecclesia nemo Pontifice potior, & in seculo, Christiano Imperatore nemo celsior inuenitur. Càm hæc quippe ità se habeant, primùm de sacerdotali, pòst de regali persona dicendum statuimus.

Est in Tomo 2. Concil. pa. 303

CAPVT IIII.

Quòd in successoribus Apostolorum religio Christiana vigere, & saluatio subiectorum debeat consistere.

QVia constat religionem Christianam per successores Apostolorum salubriter administrari, populisque ad vitam æternam ducatum exhiberi debere: primò necessarium iudicauimus, vt quicquid in nobis reprehensibile, sacrisque ministerijs, quibus indigni mancipamur, inconueniens & indecens, contrariumq; videbatur, toto annisu, Domino opem ferente, corrigeremus: & per exempla sanctorum sacerdotum, quorum vice Ecclesiæ CHRISTI sanguine redemptæ, præsari sumus, vitam & actus moresque nostros in melius componere satageremus: Quoniam prædicatio sacerdotalis contemnitur, quandò quod verbis prædicat, operibus non adimplet. Proindè qui cæteris forma & exemplum debent esse, primò facere debent quod docent, & euitare quæ fieri prohibent. Vndè beatus Gregorius in libro Pastorali, cùm per gallum boni prædicatoris speciem tractando exponeret, inter cætera sic ait: Gallus cùm iam edere cantus parat, priùs alas excutit, & semetipsum ferions, vigilantiorem reddit. Quia nimirùm necesse est, vt hi qui verba sanctæ prædicationis mouent, priùs studio bonæ actionis euigilent, nè in semetipsis torpentes opere, alios excitent voce. Priùs se per sublimia facta excutiant, & tunc ad benè viuendum alios solicitos reddant. Priùs cogitationum alis semetipsos feriant, & quicquid in se inutiliter torpere solicita

Lib. 3. ca. vltimo.

inuestigatione deprehendunt, districtè animaduersione corrigant, & tùc demùm aliorum vitam loquendo componant. Priùs punire propria fletibus curent, & nec quæ aliorũ ponienda sunt, denuncient: & antequàm verba exhortationis insonent, omne quod locuturi sunt, operibus clamét. Laudé autem verorum sacerdotum eorumque officium Prosper in libro quem de contemplatiua & actuali vita scripsit, comprehendit. Ipsis enim, inquit, id est, sacerdotibus, propriè animarum curandarum solicitudo commissa est, qui pondus populi sibi commissi viriliter sustinentes, pro peccatis omnium, velut pro suis infatigabiliter supplicãt Deo ac velut quidam Aaron, incensum contriti cordis & humiliati spiritûs offerentes, quo placatur Deus, auertunt iram futuræ animaduersionis à populo, qui per Dei gratiam fiunt diuinæ voluntatis indices, Ecclesiarum Christi post Apostolos fundatores, fidelis populi duces, veritatis assertores, prauæ doctrinæ hostes, omnibus bonis amabiles, & malè sibi conscijs etiàm ipso visu terribiles, vindices oppressorum, patres in fide catholica regeneratorum, prædicatores cœlestium præmiorum, exempla bonorum operum, documẽta virtutum, & forma fideliũ. Ipsi sunt Ecclesiæ decus, in quibus ampliùs fulget Ecclesia: ipsi columnæ firmissimæ, quibus in Christo fundatis innititur omnis multitudo credentium. Ipsi ianuæ ciuitatis æternæ, per quas omnes qui credunt, ingrediuntur ad Christum. Ipsi ianitores, quibus claues datæ sunt regni cœlorum, ipsi etiàm dispensatores regiæ domûs, quorum arbitrio in aula regis æterni diuiduntur gradus & officia singulorum. Hi sunt, qui non ambiendo, sed spiritaliter viuendo, sacerdotium meruerunt, quique non fauoris humani suffragio, sed diuino munere sublimati, nihil sibi de præstantia sui principatûs applaudunt. Quos nõ inflat honor acceptus, sed exercet labor impositus: qui non excellentiam suam cogitant prouecti, sed ruinam: nec gloriãtur de officij dignitate, sed sudãt potiùs cõstituti sub onere. Tales Scriptura diuina speculatores appellat, qui speculãtur actus omniũ, & qualiter vnusquisq; cum suis in domo, qualiter in ciuitate cum ciuibus viuat, intentione religiosæ curiositatis explorant: quos bonos probauerint, honorando confirmant: quos deprehenderint vitiosos, arguẽtes emẽdant: aut si emendare nequiuerint, æquanimiter portant, habituri vberrimum fructum aut de sua districtione, si correcti profecerint, aut de sua patientia, etiamsi illi quos sustinent, emendari noluerint. Eccè laus dignitasq; verorum sacerdotũ, eorumque ministerium breuiter est digestũ. Decet quippe sacerdotes Christi tãta dignitate donatos, quos vtique constat ianitores cœlestis aulæ existere, exempla

Exod. 30. Leuit. 16. Num. 16.

Matt. 16. & 18.

Isa. 21. 52 & 56. Ezech. 3. 33.

decetio-

deceſſorum ſuorum qui Deo placuerunt, infatigabiliter ſectari, quatenùs terrena deſpiciendo, & cœleſtia amando, primùm ipſi atria ſupernę ciuitatis ſubire, deindè auditoribus ſuis dictis & exemplis ea ſtudeant aperire, nè quod abſit, audiant à Domino: habentes clauem ſcientiæ, vos ipſi non intratis, & alios intrare non ſinitis. Quandò verò vita ſacerdotum cum doctrina non concordat, & auditoribus infirmis ſcandalum, & animarum prouenire periculum, non eſt dubium. Proindè ſummoperè cauendum eſt ſacerdotibus, nè offendiculum fiant his quibus præſunt. Tunc enim offendiculum ſunt illis, quandò quod verbis prædicant, moribus impugnant. Vndè ſit, vt, ſicut in ſuprà memorato libro B. Gregorius ſcribit, Cùm paſtor per abrupta graditur, ad præcipium grex ſequatur. Nemo quippe, vt idem ait, ampliùs in Eccleſia nocet, quàm qui peruersè agens, nomen vel ordinem ſanctitatis habet. Perimeſcenda porrò nihilominùs ſacerdotibus ſententia Euangelica eſt, qua dicitur: Qui ſcandalizauerit vnum de puſillis iſtis, qui in me credunt, expedit ei, vt ſuſpendatur mola aſinaria in collo eius, & demergatur in profundum maris. Quod quibuſdam interpoſitis idem Doctor ità exponit: Qui ergò ad ſanctitatis ſpeciem deductus, vel verbo cæteros deſtruit vel exemplo, melius profectò fuerat, vt hunc ad mortem ſub exteriori habitu terrena acta conſtringerent, quàm ſacra officia in culpa cæteris imitabilé demonſtrarent: Quia nimirùm ſi ſolus caderet, vtcunquè hunc tolerabilior inferni pœna cruciaret. Quibus terribilibus verbis liquidò datur intelligi, quòd melius fatiusque fuerat ſacerdotibus negligentibus, non ſubſiſtere, quàm acceptis diuinis officijs, per reprobam vitam prauaque exemplà, his quibus prodeſſe debuerunt, offendiculum iniquitatis & laqueum perpetuę damnationis exiſtere.

Luce 11.

Paſtoral. lib. 1. c. 2.

Ibidèm.

Mat. 18.

Ibidèm.

CAP. V.

De periculo quod ſacerdotibus imminet, & quòd vnuſquiſque in parochijs ſuis populo ſpecialiter denuncient, vt ſe corrigant, & ad Dominum ex toto corde conuertant, & pro periculis meritò noſtræ iniquitatis imminentibus, necnon & pro vita coniugum, proleque Imperatorum, populique eis ſubiecti, Domini miſericordiam humiliter exorent.

STatuimus pari voto, pariquè conſenſu, vt vnuſquiſque noſtrùm dictis & exemplis, plebes parochiæ ſuæ attentiùs ad meliora incitare ſtudeat, easque vt ſe à malis cohibeant, & ad Dominũ ex toto corde conuertant, ſolicitè admoneant, Deumque, quem peccando ſibi iratum fecerant, digna pœnitentiæ ſatisfactione, & eleemoſynarum largitione ſibi placabilem facere ſatagant. Nec non & pro vita piiſſimi Deoq; amabilis Ludouici imperatoris, coniugis proliſque eius incolumitate, imperijque ſibi cõmiſſi ſtabilitate, Dei immensam miſericordiam cernuit precibus implorent. Simulq; eis oſtendendum, quoniam quandiù quis malis operibus deditus eſt, nec ſibi nec alijs Deum propitiari meretur. Et quòd vnuſquiſque eleemoſynã & cætera bona opera à ſemetipſo incipere debeat. Cùm itaque prædicatores ſinè ceſſatione populo Dei prædicare neceſsè ſit, iuxta illud Eſaiæ: Clama, nè ceſſes, quaſi tuba exalta vocem tuam, & annuncia populo meo ſcelera eorum & domui Iacob peccata eorũ: tum maximè id eis facere neceſsè eſt, quandò iram Domini contra populum Dei, meritis exigentibus, graſſari perſpexerint, iuxta illud quod Dominus per Ezechielem propheram loquitur: Terra cùm induxero ſuper eam gladium, & tulerit populus terræ virum vnum de nouiſſimis ſuis, & conſtituerit eum ſupra ſe ſpeculatorem, & ille viderit gladium venientem ſuper terram, & cecinerit buccina, & annunciauerit populo. Audiẽs autem quiſquis ille eſt, ſonum buccinę, non obſeruauerit, veneritque gladius, & tulerit eũ, ſanguis ipſius ſuper caput eius erit: ſonum buccinæ audiuit, & nõ ſe obſeruauit: ſanguis eius in ipſo erit. Si autẽ ſe cuſtodiẽrit, animam ſuam ſaluabit. Quòd ſi ſpeculator viderit gladium venientem, & non inſonuerit tuba, & populus ſe non cuſtodiẽrit, veneritque gladius & tulerit de his animam, ille quidem in iniquitate ſua captus eſt, ſanguinem autem eius de manu ſpeculatoris requiram. Item per eundem prophetã Dominus ait: Fili hominis ſpeculatorem dedi te domui Iſrael, & audies de ore meo verbum, & annũciabis eis ex me. Si dicente me ad impium, morte morieris, non fueris locutus, neque annũciaueris ei ut auertatur à uia ſua impia, & uiuat. ipſe impius in iniquitate ſua morietur, ſanguinem autem eius de manu tua requirã. Formidoloſa ualdè & tremẽda hæc ſententia ſacerdotibus eſt, qua dicitur, ſanguinem autem eius de manu tua requiram. Vndè idem Doctor Proſper in memorato lib. ſcribit: Ille (inquit) cui diſpenſatio verbi cõmiſſa eſt, etiàmſi ſanctè uiuat, & tamen perditè uiuentes arguere aut erubeſcat, aut metuat, cũ omnibus qui eo tacente periẽrint, perit: & quid ei proderit non puniri ſuo, qui puniendus eſt alieno peccato? Item idem poſt pauca propheticam ſententiam exponens, qua dicitur: Si me dicente ad impium, Impie, morte morieris, non fueris locutus, ut ſe cuſtodiat impius à uia ſua, ipſe impius in iniquitate ſua morietur, ſanguinem uerò eius de manu tua requiram, ait: Quid potuit expreſſiùs, quid apertiùs dici? Si impio (inquit) non locutus fueris, ut ſe ab iniquitate ſua cuſtodiat, & ille periẽrit, ſanguinem eius de manu tua requiram,

Eſa. 58.

Ezech. 3. & 33.

Ibidèm.

De vita cõtemp. li. 1. cap. 20.

Ibidèm.

ram,hoc est, dicere: Si ei peccata sua non adnunciaueris, si eum non argueris, vt ab impietate sua conuertatur,& viuat, & te qui non increpâsti,& ipsum qui te tacente peccauit, flammis perēnibus perdam.Sed ex eo quod idē ꝓpheta infert: Si aūt tu adnunciaueris impio, & ille non fuerit conuersus ab impietate sua,& à via sua mala, ipse quidem in impietate sua morietur, tu autem animā tuam liberâsti,&c. Liquidò claret, quia si prædicator adnunciauerit impio, vt se conuertat à via sua impia,& viuat, & impius se non correxerit, eiusdem impij pœnæ particeps non erit. Vndè idem Prosper: Quòd si,inquit,corripientem,si iram futurā, quæ contemptoribus iam imminet, nunciantem homines terreni despiciunt, sanguis eorum in ipsis erit: & sacerdos qui eis peccata eorum non tacuit, pœnæ quæ eos expectat, particeps non erit. Eccè quale periculum prædicatoribus,nisi strenuè vtiliterque prædicauerint,& auditoribus, nisi id quod sibi prædicatū fuerit, obedienter impleuerint, instat. Quòd autē per negligentiam & desidiam prædicatorum, & per contemptum quorundam auditorum transgressio fit diuinorum præceptorum, periculumque animarum, manifestum est. Quapropter necesse est, vt hæc prophetica, immò cœlestis tuba qua præcipitur: Clama,nè cesses, quasi tuba exalta vocem tuam, & adnuncia populo mea scelera eorum, & domui Iacob peccata eorum, & prædicatores, & auditores à somno torporis & negligentiæ tandèm excitet,vt hi de vtili sua prædicatione, & illi de obedienti impletione æterna à Domino donentur remuneratione.

Lib. 1. ca. 22. de vita contemp.

Isaię 58. a

CAP. VI.

Quod inter cætera ad curam episcoporum specialiter pertineat, vt bi qui fidem Christi expetunt,instruantur & fidei & baptismatis Sacramento.

IN primordio sanctæ Dei Ecclesię nemo ad perceptionem sacrosancti baptismatis admittebatur, nisi priùs & fidei & baptismatis Sacramento fuisset instructus: quod verba B.Pauli Apostoli probant,ità scribentis: An ignoratis, inquit, fratres, quia quicunque baptizati sumus in Christo Iesu, in morte ipsius baptizati sumus? & cætera, quæ Apostolicus sermo de baptismatis Sacramento exequitur. Scribitur quoquè in Concilio Laodicensi, tit.xlvj.quod oporteat eos, qui ad baptisma veniunt, fidem discere, & 5. feria septimanæ maioris episcopo aut presbyteris reddere. Item in eodem capitulo xlvij. quòd oporteat eos, qui in ęgritudine percipiunt baptisma, postquàm conualuerint, fidem perdiscere, & scire cuius muneris participes facti sint. Quibus verbis apertè datur intelligi,quòd ad fidem Christi venientes, eiusdem fidei & baptismatis instruebantur sacramentis. Verùm quoniam fides Christi vbiquè pollet, & parauli de Christianis parentibus nati, antequàm ad intelligibilem ætatem veniant, baptismatis sacramenta percipiunt,necesse est, vt quod imbecillis ætas nequiuit, intelligibilis discere satagat. Quod quia ab vsu Christianæ religionis propter quorundam incuriam recessit, quantæ est negligentiæ,quantique discriminis,satis dici non potest.

Roma. 6.

CAP. VII.

Quòd tempus baptismatis à nonnullis non ità vt canonicus ordo edocet,obseruetur.

SAnè à quibusdam, quāuis fides Christi inhianter expetatur, aliter tamē agitur, quàm diuina authoritas testetur. Præfixa tempora canonum super celebratione baptismatis, à multis partim ignorantia, partim presumptione violantur.Secundò, quia illi qui in sua sponsione eos, quos de sacrosancto fonte suscipiunt, nec fidei, nec baptismatis sacramento sunt instructi: & idcircò eos quos suscipiunt, & secundùm sanctorum Patrum documenta docere debuerant, erudire nequeant. Quod ad negligentiam sacerdotum, necnon & auditorum pertinere, dubium non est. Quo itaque tempore baptismus celebrari debeat, Gelasius in Decretalibus cap.x. scribit: Baptizandi, inquit, sibi quisquam passim quocunque tempore nullā credat inesse fiduciam, pręter paschale festum & Pentecostes venerabile sacramentum, excepto duntaxàt grauissimi languoris incursu, in quo verendum est, nè morbi crescente periculo, sinè remedio salutari fortassis ęgrotans, excidio pręuentus, abscedat. Item Leo in Decretis suis: Vndè quia manifestissimè patet baptizandis in Ecclesia electis hæc duo tempora, de quibus loquuti sumus, esse legitima, dilectionem vestram monemus, vt nullos alios dies huic obseruantię misceatis. Quisquis igitur huius constitutionis superbiendo transgressor exitit, nequaquàm sibi super hoc facto impunitatem, nisi se humiliter correxerit, promittat. Qualiter autem hi, qui de sacro fonte alios suscipiunt, instruere debeant, B.Augustinus in sermone habito ad populum demonstrat,dicens: Quicunque igitur viri,quęcunque mulieres de sacro fonte filios spiritualiter susceperunt,cognoscāt se pro eis fideiussores extitisse apud Deū, Et ideò necesse est,vt semper illis solicitudinem verę charitatis impendant: admoneant & castigent, atque corripiant, vt castitatem custodiant,virginitatem vsque ad nuptias seruent,& cęteris bonis operibus dediti sint. In hoc quippe facto de quo agitur, quantùm à religione Christiana digressum sit, ignorari fas non est.

Hæc epist. est in Tomo 2.Cōcil.

S.August.

CAP.

CAP. VIII.

Quòd hi, qui extra ſtatuta tempora canonum baptizantur, ad gradus Eccleſiaſticos prouehendi non ſunt.

SIcut in pleriſque & hæc authoritas à nonnullis ſæpè uiolatur canonica, quandò ſcilicet hi, qui in ægritudine baptiſmatis ſuſcipiant ſacramenta, ad gradus Eccleſiaſticos contra fas prouehuntur. Is uſus quia authoritati canonicæ reſultat, oportet ut corrigatur, quoniam huiuſcemodi baptizatos, quos vulgaris ſermo grabatarios vocat, canonica authoritas à gradibus Eccleſiaſticis patenter repellit. Vndè in Concilio Neocæſareenſi capit. XII. legitur: Si quis in ægritudine fuerit baptizatus, ad honorem preſbyterij non poteſt promoueri, quia non ex propoſito fides eius, ſed ex neceſſitate deſcendit, niſi fortè propter ſequens ſtudium eius & fidem atq; hominum raritatem talis poſſit admitti. Quòd ſi hi qui in ægritudine baptizantur, à gradibus arcentur Eccleſiaſticis: multò magis illi arcẽdi ſunt, qui aut per cupiditatem, aut per temeritatem, contempta canonica authoritate, baptizantur, & poſteà ſimiliter ad gradus Eccleſiaſticos prouehuntur. Quia ergò hactenùs in hac re, ſiue propter negligentiam Sacerdotum, ſiue propter incuriam laicorum minùs cautè, immò aliter quàm authoritas Eccleſiaſtica docet, actum eſt, docet ut ab hinc obſeruetur, nè ampliùs ad iniuriam Canonicæ inſtitutionis, & dehonorationem Eccleſiaſticorum graduum, hæc tranſgreſſio iteretur.

CAP. IX.

Quòd ſummoperè omnes fideles meminiſſe oporteat pacti, quod in baptiſmate cum Deo fecerunt.

Baptiſmi pactum quandò violetur ex toto, itemque ex parte.

PActum quod cum DEO in baptiſmate fit, à multis ex toto, à multis ex parte tranſgreditur. Ex toto quippe tranſgreditur, quandò quis poſt acceptam baptiſmatis gratiam, aut ad infidelitatem, aut ad hæreſim, aut certè ad ſchiſma prolabitur: Ex parte verò, quandò quis aut ad ſuperbiam, aut ad inuidiam, aut ad cætera vitia ſpiritalia, quæ ex radice ſuperbiæ prodeũt, labitur. Vndè DOMINVS in Euangelio: Qui autem, inquit, ſuper petroſa ſeminatus eſt, hic eſt qui verbum audit, & continuò cum gaudio accipit illud. Non habet autem in ſe radicem, ſed eſt temporalis: facta autem tribulatione, aut perſequutione propter verbum, continuò ſcandalizatur. Conſtat igitur vnumquenque fidelem DEO in baptiſmate duarum pactionum nexibus ſe obligare: Altera, qua abrenunciare diabolo & omnibus operibus eius, & omnibus pompis eius: Altera verò qua ſe in Patrem & Filium, & Spiritumſanctum credere profitetur. Vndè etiàm ſub eiuſdem ſanctæ Trinitatis inuocatione baptiſmatis gratiam conſequitur. Cùm ergò poſt huiuſcemodi abrenunciationem quibuſlibet illecebris vitiorum illectus, ad ea quibus renunciauit, redit, necnon & poſt tantæ fidei perceptionem in apoſtaſiam, aut infidelitatis, aut hæreticæ prauitatis, aut fraterni ſchiſmatis prolabitur: proculdubiò utriuſque pactionis tranſgreſſor efficitur: quarum altera, quia baptiſmi iteratione nequit, pœnitentiæ lamentis, eleemoſynarum largitionibus, cæteriſque bonorum operum exhibitionibus dilui poteſt. Altera verò, quę prædictæ contagionis lepra commaculata fuerit, niſi hac primùm per CHRISTI carnerit gratiam, & ad vnitatem Eccleſiæ rediĕrit, mundari, & priſtinæ fidei colorem, ſanitatiſque vigorem recuperare non poterit. Quia ergò flammeus ille gladius, qui propter peccatum primi hominis ianuam Paradiſi obice mortalibus immobili oppilauerat, in ſacro ſancto baptiſmatis fonte extinguitur, & eadem ianua credentibus aperitur: omnibus fidelibus ſtudendum eſt, vt pactionis & ſponſionis, quam cum DEO in baptiſmate fecerunt, ſemper memores exiſtant, caueantque nè quibuſlibet vitiorum ſordibus ſe maculantes, non ſolùm eundem ſibi reaccendant ignem, verùm etiã immundum ſpiritum à ſe tempore baptiſmatis expulſum, cum ſeptenario dæmonum numero ſibi addito, ad ſe quoquo modo redire faciant: fiantque illis (vt Dominus ait) nouiſſima peiora prioribus, & impleatur in eis quod beatus Petrus Apoſtolus ait: Melius enim erat illis non cognoſcere viam iuſtitiæ, quàm poſt agnitionem retrorsùm conuerti ab eo, quod traditum eſt illis, ſancto mandato: apteturque eis illud, quod idem ait: Canis reuerſus ad vomitum ſuum, & ſus lota in uolutabro luti. Nulli quippe dubium eſt, quin religio Chriſtiana baptiſmũ CHRISTI fideliter expetat, & ſalubriter percipiat. Sed valdè periculoſum eſt, & à religione Chriſtiana alienum, quòd poſt tanti doni perceptionem, vnuſquiſque fidelis cùm ad intelligibilem ætatem venit, myſteriũ baptiſmatis diſcere & intelligere negligit, atque eo intellecto, ſecundùm illud viuere non ſatagit. Quod periculum & ad negligentiã pertinere ſacerdotum, qui id ſolerter debent adnũciare, & ad auditorum incuriam, qui hoc & intelligere, & adimplere paruipendunt, nulli dubium eſt.

Gen. 3.

Luc. 11. 2. Pet. 2.

Ibidèm. Prou. 26.

Matt. 13.

CAPVT X.

Quid ſit abrenunciare diabolo, operibus eius & pompis eius.

SIcut ſtudendum eſt ſacerdotibus, vt auditores ſui myſterium ſacri baptiſmatis intelligant, & Deo opem ferente, operibus cõpleant: ità nihilominùs procurare debent, vt abrenun-

Digitized by Google

abrenúciationes,quas in diabolũ, suaq; opa, eiusque pompas fecerunt,intelligant, & his intellectis, nè ad eas denuò redeant, solicitè inuigilent. Quibus etiàm admonendo sæpiùs inculcandum est, nè iugo satanæ, quod reiecerant,eiusque dominationi,quam aspernati sunt, quoquo modo succumbant. Magna quippe ex parte Christianum decus vilescit,quandò renati in Christo,ea quibus in baptismate renunciauerunt, nec intelligere curãt,nec ab his se, vt Christo polliciti sunt, abstinere satagunt.quæ si intellexissent, proculdubiò, adiuuante Christi gratia,se ab his vigilantiùs custodissent.Vndè necessè est, vt prædicatores in admonendo,& auditores in discendo & opere complendo, abhinc, vt suum cauere periculum possint, maius adhibeant studium. Abrenunciare igitur diabolo, est, penitùs eum respuere, spernere, reijcere,eique contradicere, seque & vnumquenq; ab eo alienare,siue aliud quid, quod hoc verbo in hoc sensu exprimi potest. Opera eius sunt,quæ vtiquè operibus Saluatoris contraria exiſtunt. Primum superbia,cuius ille author est, & quæ eum ex angelo dæmonem fecit, quæ est etiàm initium omnis peccati,& cætera vitia, quæ ex radice prodeunt superbiæ. Pompa Diaboli hæc est, quæ & pompa mundi,id est, ambitio, arrogantia, vana gloria, omnisque cuiusliber rei superfluitas in humanis vtibus. Vndè crescit elatio,quæ multotiès honestati solet adscribi,& cætera huiusmodi. quæ de fonte superbiæ procedere noscuntur. Hæc & his similia, sunt,quæ vnusquisque fidelis tempore baptismatis à se reiecit, Christoq; se mancipauit, pactumque cum Deo fecit,nè penitùs ad ea, quibus abrenunciauit,rediret. Verùm si iura humanæ pactionis firmiter conseruantur, si xiùs tamen atque seruentiùs Iura tanti pacti, quæ cum Deo facta sunt, inuiolabiliter sunt obseruanda.

Abrenunciare satanæ quid sit.

Opera satanæ.

Pompæ.

Eccl.10.b

CAPVT XI.

Qualiter obseruandum sit de Electione & promotione eorum qui ad formam & exemplum aliis præficiuntur.

PRouidendum ac summopere cauendũ est, vt hi per quos & religio Christiana constare, & cæteri ab offensione debent saluari, tales posthabita Simoniaca peste, eligantur,quales & Apostolicus sermo & canonicus ordo,& beati Gregorij pastoralis regula docet, scilicet vt nullius terrenæ rei gratia, nisi Dei solius, eligantur: Quoniam si pro aliquo munere præsentis, futuraque retributionis, vel pro qualibet alia re, quæ contraria esse possit veritati, diuinæque authoritati,eligitur: liquet profectò, quod ex toto aliter agitur, quàm diuina authoritas testetur,& quòd in huiusmodi facto Deus offendatur,& taliter electo,& his quibus præficitur, quin scandalum generetur, dubium non est. Proindè oportet vt in electione & ordinatione sacerdotis, valdè execranda Simoniaca hæresis, quæ propter quorundam auaritiam & ambitionem,modernis temporibus dignitatem sacerdotalem fuscare comprobatur, nihil sui detestandi iuris habeat, quæ in primordio sanctæ DEI Ecclesiæ à beato Petro principe Apostolorum cum authore suo damnata est,quæ etiàm Deo odibilis pestis,primùm necesse est vt Imperiali authoritate & potestate, cum consensu venerabilium sacerdotum, à Romana Ecclesia amputetur: Quoniam si caput languerit, membra incassùm vigeant necesse est. Qualiter verò eadem hæresis à beato Petro damnata sit, liber Actuum Apostolorum docet, vbi scribitur: Cùm vidisset autem (inquit) Simõ, quia per impositionem manûs Apostolorum daretur spiritussanctus,obtulit eis pecuniã, dicens: Date & mihi hanc potestatem, vt cuicunque imposuero manus, accipiat Spiritumsanctum Petrus autem dixit ad eum: Pecunia tua tecum sit in perditionem: quoniam donum Dei existimâsti pecunia possideri: Non enim est tibi pars, neque sors in sermone isto,cor enim tuum non est rectum coram DEO. Pœnitentiam itaque age ab hac nequitia tua, & roga Deum, si fortè remittatur tibi hæc cogitatio cordis tui. In felle enim amaritudinis & obligatione iniquitatis video te esse. Et in Concilio Chalcedonensi capitulo 2. scribitur: Si quis episcopus per pecuniam fecerit ordinationem, & sub precio redegerit gratiam, quæ non potest vendi, ordinaueritque per pecuniã episcopum, aut presbyterum, aut diaconum, vel quemlibet ex his qui connumerantur in clero,aut promouerit per pecuniam dispensatorem, aut defensorem, vel quẽquam qui subiectus est regulæ,pro sui turpissimi lucri commodo is, qui hoc attẽtare probatus fuerit, proprij gradûs periculo subiacebit: & qui ordinatus est, nihil ex hac ordinatione vel promotione, quæ est per negociationem facta, proficiat, sed sit alienus ea dignitate vel solicitudine,quam pecunijs acquisiuit.Si quis verò mediator tam turpibus & nefandis datis vel acceptis extiterit, si quidem clericus fuerit, proprio gradu decidat: si verò laicus vel monachus,anathematizetur. Gregorius in Homilia Euangeliorum 16. Vobis enim, inquit, sacerdotibus lugens loquor: quia nonnullos vestrûm cum præmijs facere ordinationes agnouimus, spiritualem gratiam vendere, & de alienis iniquitatibus cũ peccati damno temporalia lucra cumulare. Cur ergò ad memoriam vestram non redit, quod vox Dominica præcipiens dicit, Gratis accepistis, gratis date? Cur non ante mentis oculos reuocatis,quod templum redemptor noster ingressus, cathedras vendentium columbas

Act.8.

Act.8.

Matth.10.

Ioan.2.

lumbas euertit, nummulariorum effudit æs?
Mat. 21. Quinanque sunt in templo Dei hodiè qui columbas vendunt, nisi qui in Ecclesia precium de impositione manûs accipiunt, per quam impositionem Spiritussanctus cœlitùs datur? Columba ergò venditur, quia manus impositio, per quam Spiritussanctus accipitur, ad precium præbetur. Sed redemptor noster cathedras vendentiam columbas euertit, quia talium negociatorum sacerdotiũ destruit. Hinc est, quòd sacri canones Simoniacam hæresim damnant, & eos sacerdotio priuari præcipiunt, qui de largiendis ordinibus precium quærunt. Cathedra ergò vendentium columbas euertitur, quandò hi qui spiritalem gratiam vendunt, vel ante humanos, vel ante Dei oculos sacerdotio priuantur. Et in Apologetico Gregorij Nazanzeni: Religioni, inquit, ac doctrinæ nostræ opprobriam nascitur, quòd sacerdotia, vel ministeria ambitione potiùs & ad gratiam, quàm meritorum iudicio deferantur. Cuius rei vitium vel labem etiàm si prohibere supra nos est, at certè erubescere & auersari, pars aliqua pietatis est. Si quis igitur copiosiùs pleniùsque de vitanda ac detestanda Simoniaca hæresi scriptum nôlle cupit, librum Epistolarum beati Gregorij legat. In quibus manifestè appáret, quòd eo tempore, quãdò easdem epistolas idem doctor ad Gallias mittebat, sedes beati Petri, cui prælatus erat, ab eadem lue immunis erat. Orandus est ergò Deus, vt eandem pestem, quæ Ecclesiam suã multifariè commaculat, ità abhinc abomnium fidelium suorum corde, ore & manu procùl amoueat, vt ampliùs tot animas in laqueam & perditionem non subruat.

CAPVT XII.

De accessione ad pastorale magisterium & persona sacerdotis, eiusq; periculo.

QValiter ad culmen regiminis veniendum, qualiter in eo viuendum, qualiterque docẽdum, vel qualiter quotidiè propriæ infirmitatis consideratio sacerdoti ante oculos sit ponenda, præfati beati Gregorij regula plenissimè docet. A cuius doctrina, quod valdè dolendum & contremiscendum est, multi nostrorum, qui pastorum nomine censemur, longè peccatis præpeditibus distare conuincimur. Vndè & nostrum & eorum, quibus prodesse debemus, magnum periculum imminere cognoscimus. Quapropter solicitè vigilanterq; nobis satagendum est, vt per eiusdem doctoris & cæterorum sanctorum dicta & exempla, vitam nostram in melius componamus, quatenùs nobis & illis, quibus ad vitam æternam ducatum præbere debemus, Domino auxiliante, salutiferum consultum ferre possimus. Persona quoque sacerdotis, qualis esse debeat, in memorato Pastorali libro, & in Apologetico Gregorij Nazanzeni copiosè taxatum est. Sed & in libro Leuitico, ità personam sacerdotis Dominus describit loquens ad Aaron: Vinum & oẽ quod inebriare potest, non bibes tu & filij tui, quandò intrabitis in tabernaculum, nè moriamini, quia præceptum sempiternum est in generationes vestras, & vt habeatis scientiam discernendi inter sanctum & profanum, inter pollutum & mundum, docealisque filios Israel omnia legitima mea, quæ locutus sum ad eos per manum Moysis. In Ezechiele: Victimam igitur & pro peccato & pro delicto, siue pro ignorantia comedent sacerdotes. Hieronymus: Nec tantùm, inquit, gaudendum est ad oblationem munerum, quantùm timendum ad honoris condemnationẽ, si eo abutamur indignè. Item post pauca: Hoc autem facimus, vt reponat sacerdos benedictionem & oblationem nostram in domo sua, siue vt ad imprecationem eius Dominus benedicat domibus nostris. Grandis dignitas sacerdotum, sed grandis ruina, si peccent. Lętamur ad ascensum, sed timeamus ad lapsum. Non est tanti gaudij excelsa tenuisse, quàm mœroris, de sublimibus corruisse. Nec enim solùm pro delictis nostris reddemus rationem, sed pro omnium, quorum abutimur donis, & nequaquàm sumus de eorum salute soliciti. In Aggęo: Interroga sacerdotes legem. Idẽ Hieronymus: Considera sacerdotum esse officij, de lege interrogatos respondere. Si sacerdos est, sciat legem Domini: si ignorat legem, ipse se arguit non esse Domini sacerdotem. Sacerdotis enim est scire legem, & ad interrogationem respondere de lege. Item in Malachia: Lex veritatis in ore eius, hoc est, doctrina populorum, quæ in sacerdote nullo debet mendacio deturpari, sed tota de veritatis fonte procedere. Et post pauca: Et multos auertit ab iniquitate. Qui sacerdos est, & non corripit delinquentes, sacerdotis officium præterit. Labia sacerdotis custodient scientiam. Non dixit, proferent, sed custodient. Et post non multa: Sicut non seruâstis vias meas, & accepistis faciem in lege. Inter omnia peccata Leui, siue eorum qui ex Leui sunt sacerdotum Dei, illud & vltimum & maximum ponitur, quarè accipiant faciem in lege, vt non causam, sed personam considerent, iustumque pauperem despicientes, iniquos diuites suscipiant & honorent. In Euangelio Pastor bonus animam suam dat pro ouibus suis. Hanc sententiam beatus Gregorius exponens, ait: Qui non dat pro ouibus substantiam suam, quandò pro eis daturus est animam suam? Primùm itaque nostrum est, exteriora nostra ouibus eius impendere: Postmodùm verò, si necesse, sit pro eisdem ouibus animam ponere. Paulus ad Timotheum, necnon ad Titum, quid sit Episcopatum

Leu. 10.
Ezec. 44.
Lib. 13. in hoc cap. Ezechielis.
Agg. 2.
Mala. 2.
Ioan. 10.
1. Tim. 3.
Tit. 1.

patum desiderare, & qualis persona Episcopi esse debeat, regente eius calamum sancto spiritu, affatim salubriterque describit. Hæc igitur quæ prælibata sunt, quisquis ad pastorale magisterium adspirat, sobriè diligenterque perpendat, teque sagaciter meriti studeat, nè (quod absit terrenis desiderijs succensus, proprijsque reatibus adstrictus, dum loco (vt beatus Gregorius ait) delectatur gloriæ, fiat subditis author ruinæ. Omnibus igitur sacerdotibus illa specialiter sententia beati Gregorij ante oculos constituenda est, in qua inter cætera, Cùm rerum, inquit, necessitas expoſcit pensandum valdè est, ad culmen quisque regiminis qualiter veniat, atque ad hoc ritè perueniens, qualiter viuat, & benè viuēs, qualiter doceat & rectè docēs, infirmitatem suam quotidiè quanta valet cōsideratione cognoscat.

In Præfatione 1. li. Pastoral.

CAPVT XIII.

Vt auaritiam sacerdotes cauere studeant.

QVia verò nonnullos ordinis nostri socios auaritiam turpiter sectari & meritò à multis reprehendi, & ob id innoxios cum noxijs, hac occasione infamari cōperimus: abhinc in commune nos & socios nostros mutua exhortatione corrigendos esse iudicauimus. Ità videlicet, vt nec nos in huiusmodi peste auaritiæ coram Deo peccaremus, nec alijs per nostrum malum exemplum detrahendi, & in nobis peccādi locum daremus. Verùm cùm nullus Christianus thesauros in terra, sed potiùs, secundùm Domini sententiam, in cœlo recondere debeat, cauendum summoperè sacerdotibus est, vt ab auaritiæ peste, quæ est idolorum seruitus, & cupiditate, quæ radix omnium malorum est, suosq; sectores à regno Christi excludunt, se compescant. Quoniam dignè non possunt subditis prædicare, vt ab his se abstineant, quum ipsi his, quod valdè dedecus immò periculosum est, se mancipauerint. Grauius quippe, atrociusque hæ pestiferæ lues in illis damnātur, quàm in his, qui eorum dictis & exemplis ab his coerceri debuerunt. Solent nanque à nonnullis multifariæ occasiones obtendi, quæ necessitatis nomine palliantur. Et reuerà dum exteriùs necessitas prætenditur, interiùs auaritia tegitur. Ait itaq; Dominus in Euangelio: Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra, vbi arugo & tinea demolitur, & vbi fures effodiunt & furantur. Thesaurizate autem vobis thesauros in cœlo, vbi neque ærugo, neque tinea demolitur, & vbi fures non effodiant, nec furantur. Vbi enim est thesaurus tuus, ibi est & cor tuum. Econtrà Iacobus Apostolus diuites alloquitur: Agitè tūc diuites, plorate vlulantes in miserijs, quæ aduenient vobis. Diuitiæ vestræ putrefactæ sunt, aurum vestrum & argentum æruginauit, & ærugo eorum uobis in testimonium erit, & manducabit carnes uestras sicut ignis. Scribit etiàm Beda, in expositione tabernaculi ita inquiēs: Neque hoc quòd primi filiorum Aaron post ordinationem cùm ignem offerrent coram Domino, igne cœlesti periērunt, à significatione miserabilis nostri temporis abhorret, vbi nonnulli sacerdotum ac doctorum loco potiti, quod dictu quoque graue ac lugubre satis est, dum ignem cupiditatis, igne supernæ dilectionis anteponunt, igne supernæ vltionis absumuntur: quorum perpetua damnatio, tēporali est filiorum Aaron morte figurata. Scribit & Prosper: Non potest dicere sacerdos contemptoribus admonitionis suæ, Futurum cogitate iudicium, quod ipse fortè non cogitat: Amatoribus mundi, Nolite diligere mundum, si eum mundi amor oblectat: ambitiosis: Ambitioni finem imponite, si eum ambitio ruinosa precipitat: Ebriosis, Ebrietatem cauete, si se mero vsque ad alienationē mentis ingurgitat: Sumptuosis dapibus crudus, non potest suis abstinentiam laudare, quam calcat: vitio cupiditatis addictus, cupidis amorem non potest dissuadere pecuniæ: Inimicitiarum tenax, non audebit animos diffidentium sacerdotali tranquillitate componere. Iustitiam prædicare Iudicibus erubescit, quam ipse personæ potentis fauore corrumpit: Nec defendet oppressos, si personas aut honorat, aut despicit: & quicquid boni nō facit, aut mali committit, nec iubebit fieri, nec vetabit, quia necessariam docendi authoritatem contrarietate

Leu. 16.

De vita cō temp. li. 2. cap. 15.

1. Ioan. 2.

Mat. 6.

Ephe. 5. Col. 3. 1. Tim. 6.

Mat. 6.

Luc. 5.

fuæ actionis aut amittit, aut minuit. In vita beati Ambrosij legitur: Ingemiscebat enim vehementer, cùm videlicet radicē omnium malorum auaritiam, quæ neque copia, neque inopia minui potest, magis magisque increscere in hominibus, & maximè in his qui in potestatibus erant constituti, ità vt interuenienti illi apud illos grauissimus labor esset, quia omnia precio distrahebantur. Quæ res omne malum primò inuexit Italiæ, & exindè omnia vergunt in peius. Et quid dicam, si in huiusmodi personis ità rabiē suam exercent, qui solent aut filium aut propinquorū causas prætendere ad excusandas excusationes in peccatis, quando quidem plerosque cœperit etiàm cæca labes sacerdotes & Leuitas, quibus portio DEVS est, vt illam etiàm ipsi appetant? Et væ mihi misero, quia nec fine mundi prouocamur, vt tam graui iugo seruitutis liberari velimus, quo demergimur ad profundū inferni, vt faciamus nobis amicos de mammona iniquitatis qui nos recipiant interna tabernacula. His ità præmissis, oportet sacerdotes Domini, vt ab appetitu auaritiæ & cupiditatis se cohibentes, sibi subiectis in omnium virtutum profectibus imitabiles exhibeāt, quibus pro omnibus diuitijs solus Christus abundat, iuxta illud Apostoli: Mihi viuere Christus est, & mori lucrum.

Psal. 140.

Luc. 16.

Phil. 1.

Digitized by

lucrum. Quòd autem oblationes fidelium non ad ſuam auaritiam, ſed ad Chriſti honorem, Eccleſiæque vtilitatem retorquere debeant, ſubtèr admotandum eſt.

CAPVT XIIII.

Vt hoſpitalitatem maximè ab his, qui alijs præſunt, ſectari oporteat.

QVia ergò propter communem, immò neceſſariam correctionem pariter, diligenterq; inquiſiuimus, & ex oraculis diuinis, & ſanctorum patrum dictis manifeſtum fecimus, qualiter ad paſtorale magiſterium veniendum, qualiter in eo viuendum, qualiter docendum ſit, & qualiter ſacerdotes Domini auaritiam, qui alijs forma & exemplũ eſſe debent, cauere debeant, operæprecium duximus, nos exhortando admonere, & admonendo exhortari, vt hoſpitalitatem, præcipuè ſacerdotes Domini, ſectari meminerint: Quoniam hactenùs à quibuſdam ordinis noſtri ſocijs minùs iuſto & indecenter hoſpitalitas ſectata eſt, & ideò à multis non ſolùm ipſi negligentes, verùm & hoſpitalitati ſtudentes, tali reprahenſione ſunt denotati. Cùm ergò hoſpitalitas in tremendi examinis die ab æterno iudice ſit remuneranda, Mat. 25. qui dicturus eſt, Hoſpes fui, & collegiſtis me, & ob id ab omnibus Chriſtianis ſummoperè ſit ſectanda, multo magis tamen vigilantiusque ab his, qui dictis & exemplis ad vitam æternam alijs ducatum præbere debent, poſtpoſita auaritiæ peſte & alia qualibet occaſione, prorsùs eſt exequenda. Ab 2. Tim. 3. Apoſtolo quippe inter cætera virtutum præconia, quæ Epiſcopo ineſſe debent, hoſpitalitas etiàm habenda prædicatur. Epiſcopi In Commentar. in cap. 1. ad Titum. nanque domus, vt beatus Hieronymus ſcribit, omniũ commune debet eſſe hoſpitium. Laicus enim vnum aut duos aut paucos recipiens, implebit hoſpitalitatis officium: Epiſcopus niſi omne recipiat, inhumanus ab eo ſcribitur. Hoſpitalitas porrò, quam Dominus remuneraturum ſe eſſe aſſeruit, illa eſt intelligenda, quæ membris CHRISTI, hoc eſt, recto ſcilicet indigentibus, & diuerſas neceſſitates patientibus, exhibetur. Vnde Iob 31. ait Iob: Foris non manſit peregrinus, oſtiũ meum viatori patuit. Petrus: Hoſpitales in- 1. Pet. 4. uicèm ſinè murmuratione. & alibi: Charitas fraternitatis maneat, in nobis, & hoſpi- Hebr. 13. talitatem nolite obliuiſci. Per hanc enim placuerunt quidam, angelis hoſpitio receptis. Paulus: Hoſpitalitatem, inquit, ſectantes. Origenes in Epiſtolam ad Romanos: Quàm dignè, inquit, hoſpitalitatis magnificentiam vno ſermone comprehendit? Dicens enim hoſpitalitatem ſectandam, non illud ſolùm oſtendit, quòd venientem ad nos hoſpitem ſuſcipiamus, ſed requiramus & ſoliciti ſimus, & ſectemur, ac perquiramus vbiquè hoſpites, necubi forte in plateis ſed eant, aut extra tectum iaceant: recordare Loth, & inueniens quòd non illum hoſpites, ſed ipſe quæſierit hoſpites: & hoc erat, hoſpitalem ſectari. De hoſpitalite etiàm ſectanda vberiora ſunt exempla, & beati Gregorij, in Homilia Euangelij copioſiſſima dicta. Proindè ſtudendum ſummoperè Epiſcopis eſt, vt cùm hoſpitalitatem ſubditis habendam prædicant, ipſi eam ante omnes primùm factis adimpleant: ſcilicet vt quod verbis prædicant, operibus oſtendant. Genes. 19 Homi. 13

CAPVT XV.

Qualiter tractanda, vel quid ſint res Eccleſiæ.

QVòd nulli ſacerdotum liceat res Deo dicatas, ſibiq; commiſſas, vtpotè proprias tractare, & ad multifarios ſecundùm libitum ſuum eas vſus retorquere, ſed potiùs ſecundum canonicam authoritatem, ſanctorumq; patrum dicta & exempla, adminiſtrare vel diſpenſare: ea quæ ſequuntur, perſpicuè manifeſtant. Quòd autem ea quæ Domino ſanctificabantur, ad ius pertinerent ſacerdotum, legalia inſtituta ſanciunt. In nouo quippe teſtamento, in initio videlicet ſanctæ naſcentis Eccleſiæ, vota fidelium ante pedes ponebantur Apoſtolorum, eorumque iudicio vnicuique, prout opùs erat, diſtribuebantur. Et licèt creſcente fidelium deuotione copioſiſſimis ac munificentiſſimis eorum liberalitatibus ſancta donata ſit Eccleſia, eundem tamen vſum Apoſtolorum ſucceſſores intractandis & diſpenſandis eccleſiaſticis rebus ſe ſeruare debere meminerint: Quoniam qui ſtipem Eccleſiæ, iuxta documentum beati Hieronymi, in ſuos conuertit vſus, ſcriba eſt & phariſæus, ſimiliſque Iudæ perdito. Scribitur in Concilio Antiocheno capitulo decimoquinto: Epiſcopus Eccleſiaſticarum rerum habeat poteſtatem, ad diſpenſandum erga omnes qui indigent, cum ſumma reuerentia & timore DEI. Participet autem & ipſe quibus indiget, ſi tamen indiget, tam ſuis, quàm fratrum qui ab eo ſuſcipiuntur, neceſſarijs vſibus profuturis, ità vt in nullo, qualibet occaſione fraudentur, iuxta ſanctum Apoſtolum hic dicentem: Habentes victum 1. Tim. 6. & tegumentum, his contenti ſimus. Quòd ſi contentus iſtis minimè fuerit, conuertat autem res Eccleſiæ in ſuos vſus domeſticos, & eius commoda vel agrorum fructus non cum presbyterorum conſcientia diaconorumque pertractet, ſed horum poteſtatem domeſticis ſuis, aut propinquis aut fratribus, filijſque committat, vt per huiuſmodi perſonas occulrè cæteræ lædantur eccleſiæ, Synodo prouinciæ pœnas, iſte perſoluat. Si autem & aliter accuſetur Epiſcopus aut presbyteri, qui cum ipſo ſunt, quòd ea quæ pertinent ad Eccleſiam, vel ex agris, vel ex Hieron. Act. 4.

CAPVT XVII.

Quòd nulli Epiſcoporum liceat, res Eccleſiæ extra conſtituta canonum paſſim in alterius iura transferre.

CAnonica cenſura decernit, vt res Eccleſię, nisi ob nimias neceſſitates quas deſcribit, nemo diſtrahat. Quòd ſi quiſpiã imminẽte nimia neceſſitate, inconſulto primate prouinciæ, aut certè maiori vrgente neceſſitate, non adhibitis teſtibus vicinis Epiſcopis, id facere attentauerit, ità Canonico iudicio percellitur, ſcilicet, vt amiſſo honore, reus Deo & concilio teneatur. Et licèt moderno tempore neceſſitas non compellat, vt apertè res diſtrahantur Eccleſiæ, verendum eſt tamen, nè clanculò vendantur, & canonica interminatio ſubeatur. Quandò enim quiſpiam prælatorum aut muneris, aut amoris, aut amicitiæ, aut certè timoris, vel cuiuſlibet alterius rei gratia res Eccleſiæ in commutationem dat, commoda ſcilicet & vtilia dans, & incommoda & inutilia Eccleſiæ ſuæ accipiens, venditorem temeratium eccleſiaſticarum rerum ſe eſſe nouerit, reumq; Deo & concilio contremiſcat. Quod quia in cõmutandis rebus id perſępè euenisse dubium non eſt, cauendum ſummoperè abhinc prælatis eſt, nè in commutandis Eccleſiaſticis rebus incauti exiſtant. De non alienandis verò rebus Eccleſiaſticis Papa Symmachus in decretis ſuis inter cætera ità ſcribit: His ergò perpenſis, manſuro cum DEI noſtri conſideratione decreto, ſancimus, vt nulli Apoſtolicæ ſedis præſuli à præſenti die, donec diſponente Domino catholicæ fidei manſerit doctrina ſalutaris, liceat prædium ruſticum, quantæcunque fuerit vel magnitudinis vel exiguitatis, ſub perpetua alienatione vel commutatione ad cuiuſlibet iura transferre: nec cuiuſlibet excuſentur publicæ neceſſitatis obtentu, quippe cùm non ſit perſonale quod loquimur, nec aliquis clericorum vel laicorum ſub hac occaſione accepta tueatur: Sed nec in vſufructuario iure aliquibus dare liceat, nec data retinere, præter clericos & captiuos atque peregrinos. His verbis apertè mõſtratur, quia quod idem Papa Apoſtolicæ ſedis præſul perpetuò obſeruandum cenſuit, nihilominùs præſulibus Eccleſiarum obſeruandũ perdocuit.

Eſt tertia Romanæ Synodi ſub Symmacho habitæ, c. 4.

CAPVT XVIII.

Quòd res Eccleſiæ non ſint ſacerdotibus, ſi eas ſtrenuè diſpenſauerint, cauſa peccati.

De vi cõtemp. lib. 2. cap. 9.

COnuenit Paſtoribus Eccleſiarũ res Eccleſiæ poſſidere, non ab his poſſideri, & vt Proſper ſcribit, eas poſſidendo debent contemnere, & non ſibi, ſed alijs, poſſidere. Conſtat autem ſanctiſſimos pontifices, qui cum Chriſto remuneratore ſuo regnãt, quorum nos indigni locum tenemus, res Eccleſiæ non ſibi, ſed alijs, poſſediſſe, & non ad ſuam gloriam & delectationem, ſed potius ad Dei honorem & fidelium commoditatẽ eos his vſos fuiſſe. Vndè liquet, quia nihil eis obſuerunt ad nanciſcendam æternæ patriæ gloriam res Eccleſiaſticę commodiſſimæ atque ampliſſimæ, quas fideliter adminiſtrauerunt. Quicunque ergò ſecundùm eorũdem ſanctorum exempla, res ſibi creditas diſpenſauerit, ſeque ab illecebris mundialibus & incentiuis carnalibus cuſtodierit, ad eorum conſortium ſe pertinere dubitare non poterit. Si autem ſecus fecerit, eorum conſortio ſe indignum fore pertimeſcat. Miſerabiliores planè cunctis mortalibus nonnulli exiſtũt pontifices, qui in breuiſſimo huius mortalitatis interuallo ſuæ miſeræ fragilitatis immemores, ſacerdotalis honoris culmine vltra metas ſubuecti, amore mundi decepti, cupiditate terrenarum rerum illecti, pro caducis & citò præterlabentibus rebus, quas vtiliter fideliterque expendere negligunt, ſanctorum ſacerdotum conſortio ſe priuãt. Ceſſet ergò ambitio quæ dicere ſolet, Nimis rerum habere Eccleſias Chriſti: & perpendat, quia quantæcunque ſint res Eccleſiæ, ſi eo modo, quo diſpenſandæ ſunt, diſpenſentur, nimiæ non ſunt: cupiditas quippe, immò negligentia quorũdam diſpenſatorum, non Eccleſiæ amplæ res, in vitio ſunt. Mira namque res: ambitio mundialis ſatis nõ habet, & Eccleſia Chriſti nimium habet?

CAPVT XIX.

Quòd vitam conuerſationemq; quorundam ſacerdotum nonnulli ſubiecti, liuore potius, quàm zelo charitatis, reprehendant.

SIcut per Saul reprobi prælati, ità & per Dauid ſubiecti ſunt humiles ſignificati. Quapropter vnuſquiſque ſubiectus, non ſuperbum Semei, qui conuicia & maledictiones iniecit in Dauid, ſed magis eundem humilem imitari debet Dauid, dicentem: Propitius ſit mihi Dominus: non mittam manum meam in Chriſtum Domini. Chriſtos domini ſacerdotes appellari, dubium non eſt. De quibus in Pſalmo diuina voce canitur: Nolite tangere Chriſtos meos, & in Prophetis meis nolite malignari. Quanquàm autem, quod valdè dolẽdum eſt, multi prælatorum adinſtàr Saul ſint reprobi effecti, non ſunt tamen manu reprehenſionis & detractionis tangendi. Quia vt Iſidorus in libro Sententiarum ſcribit, Rectores à Deo ſolummodò, non à ſubditis, ſunt judicandi, & pro moribus reprobis tolerandi magis, quàm à plebe ſunt* diſtinguendi. *In Eccleſiaſtica hiſtoria Conſtantinus Imperator Epiſcopis ait:* Deus vos conſtituit ſacerdotes, & poteſtatem vobis dedit de nobis quoquè iudicandi, & ideò nos à vobis

2. Reg. 16.

1. Reg. 26.

Pſal. 104.

* diſtringendi. Lib. 10. c. 2. authore Ruffino.

by Google

rectè iudicamur: vos autem non poteſtis ab hominibus iudicari. Propter quod Dei ſolius inter vos expectate iudicium, vt veſtra iurgia quæcunque ſunt, ad illud diuinum referantur examen. Vos etenim nobis à Deo dati eſtis dij. Et conueniens non eſt, vt homo iudicet deos, ſed ille ſolus, de quo
Pſal. 81. ſcriptum eſt, Deus ſtetit in ſynagoga deorum, in medio autem deos diſcernit. Cùm hæc ità ſe habeant, vtrinquè non mediocriter delinquitur, & animarum periculum generatur: Quia dum prælati exemplo ſuę perueſitatis ſubditis detrahendi locum dant, ſe & illos proculdubiò ad perditionem pertrahunt: Subditi verò dum præpoſitorum praua facta non compaſſionis, ſed inſultationis ac liuoris voto mordent, quantum animæ ſuæ periculum incurrant, diligenter animaduertant, & abhinc ſuæ ſaluti proſpicientes, ab huiuſcemodi detractionibus ſe cohibere non negligant. Irrepſit ſanè in nonnullis Eccleſiarum præſulibus miſerabilis temporis noſtri inepta, immò corrigenda conſuetudo, quæ iam ità pro lege tenetur, vt ſanctitatis & religionis nomen ſibi abſcribere non vereatur, ſcilicet ſuper diuerſarum rerum innumeris ſuperfluitatibus & vanitatibus, quas dinumerare longum eſt, necnon in auaritia & tenacitate, improbaque intentione, & in turpi inhoneſtaque conuerſatione, morumque improbitate, & vanæ gloriæ appetitu, & quod his periculoſius eſt, ſui officij cura poſthabita, in diuinorum præceptorum tranſgreſſione, ità vt illud Salomonicum impletum videatur, quo dicitur: Lętantur cùm malefecerint, & exultant in rebus peſſimis. Non igitur mirum eſt, ſi propter hæc, & his ſimilia Deus offendatur, & infirmorum animis ſcandalum generetur, ſtatusque ſanctæ Dei Eccleſiæ periclitetur. Proindè omnibus ſtudendum eſt ſacerdotibus, vt ab his deincèps ſe caueant, & his rebus inſiſtant, quibus ſibi & his quibus præſunt, Dominum propicium facere mereantur. Quàm moderata autem diſcretio in veſtium cultu & mēſæ apparatu ſacerdotibus tenenda ſit, dicta beati Gregorij in expoſitione Euangeliorū, necnon & vita ſanctorum virorum Auguſtini & Ambroſij pleniſſimè docent.
Prou. 2.

CAPVT XX.

Vt converſatio ſacerdotalis, teſtes vitæ probabilis habeat.

QVòd moderni pontifices ſanctorum decedentium patrum exempla vſque quaque ſectari debeant, in præcedentibus iam dictum eſt. Sed quia nonnullos ſocios ordinis noſtri ſinè his perſonis, quas ſua religioſa converſatio teſtes habere, & quibus exemplum bonum debuit præbere, cubilia ſecreti ſui didicimus incolere, id non ſinè magna turbidaque indignatione fere potuimus. Et nè deincèps quiſpiam prælatorum id facere pertentet, pari conſenſu inhibuimus: Quia in hoc facto converſatio ſacerdotalis commaculatur, & detrahentibus locus præbetur, & animarum perditio generatur. Vt ergò ſacerdos diſcipulis ſuis de ſeipſo exemplum bonum debeat præbere, Apoſtolus ſcribens ad Titum docet, dicens: In omnibus teipſum præbe exemplum bonorum operū, in doctrina, in integritate, in caſtitate. & reliqua. Beatus quoquè Gregorius in decretis ſuis ità ait: Verecundus mos torpore indiſcretionis inoleuit, vt huius ſedis pontificibus ad ſecreta cubiculi ſeruitia laici pueri ac ſeculares obſequantur, & cùm paſtoris vita eſſe diſcipulis ſemper debeat in exemplum, plerunquè clerici, qualis in ſecreto ſit vita ſui pontificis, neſciunt, & (vt dictum eſt) ſeculares pueri ſciunt: De qua repræſenti decreto conſtituo, vt quidam ex clericis, vel etiàm ex monachis electi, miniſterio cubiculi pontificalis obſequantur, vt is qui in loco eſt regiminis, habeat teſtes tales, qui vitæ eius in ſecreto converſationem videant, & ex viſione ſedula exemplum profectùs ſumant. Hæc igitur beatus Gregorius ſcripſerit. Cæterùm ſi qui de hac re copioſiora exempla quærere voluerit, vitas beati Auguſtini & Ambroſij, & cæterorum aliorum ſanctorum virorum legant, & perſpicuè inuenient quòd vita & converſatio Pontificis ſemper teſtes vitæ probabilis habere debeat.
Titum. 2.
vide Tom. 2. Conc. pag. 688.

CAPVT XXI.

Vt Epiſcopi cæterique prælati, niſi id neceſſitas inevitabilis impedierit, maximè cum clericis ſuis Horas canonicas cuſtodiant, & ſcripturas diuinas quotidiè in collatione tractent, eisque in conuictu participes exiſtant.

HOc quoquè correctione, congruaque emendatione dignum comperimus, cō quòd nonnulli prælatorum, nulla interueniēte neceſſitate non cum clericis, ſed potiùs ſeorsùm cum laicis & quibuſdam familiaribus ſuis ſermocinari & cōuiuari delectentur: ſimiliterque & à quibuſdam Abbatibus & Abbatiſſis fieri didicimus. Quæ res quia ualdè à paterna ſolicitudine abhorret, & ſubditos in contemptum magiſtrorum, murmurationemque, & in diuinorum obſequiorum tranſgreſſionem pertrahit, prorsùs reſecandam eſſe ſtatuimus, & vt abhinc prælati in his quæ præmiſſa ſunt, quantùm facultas permiſerit, ſibi ſubditis participes exiſtant, cenſuimus, de qua etiàm re in Actibus Apoſtolorum, & in uita beati Auguſtini, & in Concilio Sardicenſi capitulo quartodecimo, copioſa habentur exempla, Socios verò ordinis noſtri inguber-

Digitized by Google

gubernandis congregationibus ſibi ſubiectis,canonicis videlicet, monachis & ſanctimonialibus, hactenùs valdè negligentes extitiſſe, & ob id multos in ſui * detrectationem & contemptum prouocâſſe, ità vt nonnulli alij prælati in eorum parochijs conſtituti,eorum praua exempla ſecuti, ſuas ſimiliter congregationes neglexerint: Quos & fraterno & ſynodali conuentu admonendos eſſe neceſſariò duximus, vt ab hac negligẽtia deincèps ſe cohibeant, & cæteris ſe imitabiles præbeant,nè fortè propter illorum incuriam, & diuinæ ſeruitutis contemptus, & pericula proueniant animarum, & auribus excellentiæ veſtræ moleſtia ingeratur, & noſtræ mediocritati in ſacris conuentibus tædium & opprobrium inferatur. Comperimus etiàm quoſdam ſocios ordinis noſtri,non cauſa neceſſitatis, aut vtilitatis, ſed potiùs auaritiæ & propriæ delectationis, ſæpiſſimè propria ciuitatis ſuæ ſede relicta, cleroque neglecto, remotiora loca frequentare,de qua re & deſtitutio diuini cultûs, & prædicatio in plebibus, & cura ſubiectorum poſtponitur, & hoſpitalitas negligitur. Quòd nè vlteriùs à quoquã ſinè inuitabili neceſſitate,& certa vtilitate fiat,pari conſenſu inhibuimus.

* detrectationem

CAP. XXII.

De laicorum clericis, eorumq; examinatione & promotione.

DE clericis verò laicorum,vndè nonnulli conqueri videntur,eô quòd quidam Epiſcopi ad eorum preces nolint in eccleſijs ſuis eos,cùm vtiles ſint,ordinare: viſum nobis fuit, vt in vtriſque partibus pax & concordia ſeruetur,& cum charitate & ratione vtiles & idonei eligantur. Et ſi laicus idoneũ vtilemque clericum obtulerit,nulla qualibet occaſione ab Epiſcopo, ſinè certa ratione repellatur,& ſi reijciendus eſt,diligens examinatio,& euidens ratio, nè ſcandalum generetur,manifeſtum faciat.

CAP. XXIII.

Vt paſtores gregem ſibi commiſſum,non vt proprium, ſed vt Dominicum tractare meminerint.

QVia ſunt plerique qui non paternum affectum circa gregem ſibi cõmiſſum, ſed quendam exercere videntur dominatum,eumque non vt Dominicum, ſed flatibus ventoſæ arrogantiæ inflati,vt ſuum proprium tractare non verentur. Quantùm à paternitatis officio aberrent, ſubtèr collecta documenta declarant. Dominus in Euangelio: Si diligis me,paſce oues meas. Meas, inquit,non tuas. Item: Qui maior eſt veſtrûm,erit miniſter veſter. Et non poſt multa: Non ità erit,inquit,inter uos: Sed qui voluerit inter vos maior fieri,erit veſter ſeruus. Petrus: Neque dominantes in clero, ſed forma facti gregis ex animo. Salomon: Principem te conſtituerunt? nolli extolli, ſed eſto in eis,quaſi vnus ex ipſis. Fulgentius in libro de veritate prædeſtinationis & gratiæ: Non ideò,inquit, ſe ſolùm quilibet epiſcopus vas miſericordiæ putet in gloria præparatum, quia pontificali * militia fungitur,ſed ſi pro grege ſibi reddito ſolicitus ſemper inuigilet,& prædicet verbo,inſtet opportunè, importunè,arguat, obſecret, increpet in omni patientia & doctrina. Nec ſibi dominatum ſuperbus vſurpare contendat, ſed Apoſtolicis informatus eloquijs & exemplis,ſeruum ſe cunctis exhibeat: neque ſedis illius altitudine, collatum ſibi gaudeat temporale faſtigium, ſed humili corde fidelibus præbeat bonæ conuerſationis exemplum. Quicunque igitur ſacris officijs ſeruituri, ſub quolibet ordine applicantur,dignum eſt, vt illius dicantur,cuius ſeruitio mancipantur. Qua ergò temeritate, immò præſumptuoſa vanitate quilibet prælatorum dicere præſumit, Illa congregatio mea eſt, aut ille preſbyter vel clericus meus eſt,cùm non illius ſit,ſed illius,cui dicatus eſt? Proindè quia is inolitus vſus eccleſiaſticæ non concordat regulæ,corrigatur neceſsè eſt.

Ioan.21.

Mat.20.

1.Pet.5.

Eccl.32.

* for. mitra

2.Tim.4.

CAPVT XXIIII.

Vt prælati carnalem ſpiritalemque cibum ſibi ſubiectis impendere ſtudeant.

SVnt quidam prælatorum, qui vtranque annonam, ſpiritualem uidelicet & carnalem, ſibi ſubiectis ſtrenuè adminiſtrant. Sunt econtrariò, quod emendatione opùs habet, qui neutrum cibum utiliter eis adminiſtrent. Sunt etiàm qui carnalem cibum ſufficienter eis adminiſtrent, & ſpiritalem, aut ſcienter eis ſubtrahant,aut quia neſciũt, non ſubminiſtrant, paſcentes ſolummodò carnem citò perituram,cibumque vermium futuram, animarumque ſalutem in æternũ victurarum negligentes. Non igitur erunt prælati excuſabiles & immunes à periculis apud Dominum, cui pro ſibi commiſſis rationes ſunt reddituri, ſi eis carnalia ſolummodò, & non ſpiritalia fideliter ſubminiſtrauerint,cùm de manu eorum, ſanguinem eorum, ſi perierint, ſit exacturus, teſtante Ezechiele Propheta,& expoſitione beati Auguſtini ſuper eodem Propheta, plurimùm huic rei adſtipulante. Grandis portò miſeria, cæcaque cupiditas, dum huiuſcemodi prælati in locis ſibi ſubiectis, cupiditatem ſuam potiùs explere,quàm animarum ſuarum periculum contendunt vitare.

Ezech.3. & 33.

Digitized by Google

CAPVT XXV.

Vt Episcopi non rapaces, sed auaritiam odientes, vice sua ministros per parochias suas constituant.

NOn solùm rumore, sed etiàm euidentibus factis comperimus quorundam Episcoporum ministros, non solùm in presbyteris, sed etiàm in plebibus parochiæ suæ auaritiam potiùs exercere, quàm vtilitati Ecclesiasticæ dignitatis inseruire populiq́ue saluti consulere. Quam negligentiam, immò & execrabile ac damnabile cupiditatis vitium, omnibus in commune deincèps vitandum statuimus. Pertimescenda porrò & vigilanter cauenda est Domini sacerdotibus, Heli sacerdotis ruina, qui filios
1.Reg.2. suos indignè agentes, Dominumq́ue in suis prauis actibus ad iracundiam prouocantes, sacrificioq́ue Domini iniuriam irrogantes,
1.Reg.4. quia verbis tantùm, & non verberibus corripuit, eis diuina iustaq́; vltione ruentibus, ruit. At si fortè, quod absit, vllus Episcoporum deincèps sectatores auaritiæ ministros in parochia sua constituerit, & eorum cognitam prauitatem authoritate pastorali acriter ferire detrectauerit, exemplum negligentis Heli sacerdotis imitari se cognoscat: sciatq́ue quia quicquid prauitatis vel auaritiæ huiuscemodi subiecti in plebibus Christi egerint, si eos corrigere iuxta facti qualitatem neglexerit, in eum proculdubiò, à quo constituti sunt, ea quæ admiserint, redundabũt, & synodali se correptioni modis omnibus subijciendum. Nam & in communi consensu statuimus, vt vnusquisque Episcoporum super Archidiaconis suis deincèps vigilantiorem curam adhibeat, quoniam propter eorum auaritiam, & morum improbitatem multi scandalizantur, & ministerium sacerdotale vituperatur, & in Ecclesijs à sacerdotibus multa propter eos negliguntur.

CAPVT XXVI.

Quid dehonorationis & detrimenti Ecclesiastica iura patiantur, pro eo quòd secundùm Canonicam authoritatem, Episcoporum Concilia bis in anno non celebrantur.

OFficij est Ecclesiasticæ authoritatis, vt quicquid noxium in agro sanctæ Dei Ecclesiæ excreuerit, falce æquissimæ discretionis resecet, quatenùs status ipsius inconuulsus persistens, rectè & inconfusè per tramitem ordinis sui incedere valeat. Quod cùm ità sit, irrepsit inter cætera quæ Ecclesiasticæ authoritati, immò diuinæ contra eunt, miserabilis ac periculosa temporis nostri consuetudo, quæ valdè ab authoritate canonica abhorret, eò quòd Episcoporum conctlia bis in anno, sicut mos canonicus docet, per vnamquanque prouinciam non fiunt, & ob id Ecclesiasticæ vtilitati magnum dispendium, & principalibus auribus insolens impedimentum, & multorum impunitas nascitur flagitiorum. Proindè omnibus nobis pernecessarium visum est, vt ab Imperiali celsitudine libertas temporis imploretur, quòd hæc ad honorem Dei, & vtilitatem sanctæ Dei Ecclesiæ, multorumq́ue correctionem, congruenter decenterq́ue fieri possint. Et si hæc aliqua præpediente necessitate bis fieri nequeunt, saltem in anno semèl fiant: Quoniam si hæc semèl, vt dictum est, in anno per vnamquanque prouinciam celebrata fuerint, & honor Ecclesiasticus vires ordinis sui obtinebit, & impudentia quorundam superborum clericorum, quæ passim, authoritate canonica calcata, auribus Imperialibus molestiã ingerit, cessabit, & impunitas diuersorum flagitiorum locum delitescendi, quem nunc habet, non habebit, & alia multa quæ hactenùs secùs, quàm Ecclesiastica disciplina docet, incesserunt, ordinem suum, Domino auxiliante, seruabunt: Visum siquidem nobis & valdè profuturum sanctæ Dei Ecclesiæ fuit, vt quia ordo canonicus docet, vt in ipsis Concilijs adsint presbyteri & diaconi, & omnes qui se læsos existimant, & synodi experiantur examen, vt adsint etiàm vniuscuiusque Episcopi eruditi viri, quos ad Christi militiam, eiusq́ue Ecclesiæ honorem, vtilitatemq́ue præparat, quatenùs & cæteris Ecclesijs noti sint, & studium ac prouidentia Episcopi, ad aliorum exempla manifesta fiant.

CAPVT XXVII.

Vt chorepiscopi modum mensuræ suæ, qui in sacris canonibus præfixus est non excedant.

EPiscopos locum Apostolorum, Chorepiscopos autem exemplum & formam tenere septuaginta discipulorum, & liber Actuum Apostolorum, & Canonica authoritas apertè demonstrat. Cùm hæc ità se habeant, emersit quidam reprehensibilis & valdè iam inolitus vsus, eò quòd quidam chorepiscopi vltra modum suum progredientes, & donum sancti Spiritûs per impositionem manuum tradant, & alia quæque, quæ solis pontificibus debentur, contra fas peragant, præsertim cùm nullus ex septuaginta discipulis, quorum speciem in Ecclesia gerunt, legatur donum sanctiSpiritûs per manûs impositionem tradidisse. Quòd autem solis Apostolis, eorumq́ue successoribus proprij sit officij tradere Spiritum sanctum, liber Actuum Apostolorum docet: in quo legitur, cùm Apollos esset Corinthi, & Paulus peragratis superioribus partibus veniret Ephesum, & inueni- Acto. 19.

ret

ret quoſdam diſcipulos, dixitque ad eos: Si ſpiritumſanctum accepiſtis credentes? Et illi dixerunt ad eum: Sed neque ſi ſpirituſſanctus eſt, audiuimus. Ille verò ait: In quo ergò baptizati eſtis? Qui dixerunt: In Iohannis baptiſmate. Dixit autem Paulus: Iohannes baptizauit baptiſmo pœnitentiæ populum, dicens, in eum qui venturus eſſet poſt ipſum vt crederent: hoc eſt, in Ieſum. His auditis, baptizati ſunt in nomine Ieſu. Et cùm impoſuiſſet illis manus Paulus, venit ſpirituſſanctus ſuper eos, & loquebãtur linguis, & prophetabant. Item in eodem: Cum audiſſent
Actor. 8. Apoſtoli, qui erant Hieroſolymis, quia recepit Samaria verbum Dei, miſerunt ad eos Petrum & Iohãnem: qui cùm veniſſent, orauerunt pro ipſis, vt acciperent Spiritum ſanctum. Nondùm enim in quenquam illorum venerat, ſed baptizati tantùm erant in nomine Domini Ieſu: Tunc imponebant manus ſuper illos, & accipiebant Spiritum ſanctũ. Eccè apertè demonſtratur, quòd non ſeptuaginta diſcipuli, quorum formã tenent Chorepiſcopi, ſed Apoſtoli, quorum ſucceſſores ſunt Epiſcopi, tradebant Spiritum ſanctum. In Concilio verò Cæſareenſi, ità de Chorepiſcopis habetur ſcriptum: Chorepiſcopi quoquè ad exemplum quidem & formam ſeptuaginta videntur eſſe: vt comminiſtri autem, propter ſtudium quod erga pauperes exhibent, honorantur. Item in Concilio Antiocheno capite decimo: Qui in vicis vel poſſeſſionibus chorepiſcopi nominantur, quanuis manûs impoſitionem Epiſcoporum perceperint, & vt Epiſcopi conſecrati ſint, tamen ſanctæ Synodo placuit, vt modum proprium recognoſcant, & gubernent ſubiectas ſibi Eccleſias, earumque moderamine, curaque contenti ſint. Ordinatio portò chorepiſcoporum qualiter fieri debeat, & qualiter qualésve ipſi, ordinationes iubẽtibus Epiſcopis ſuis, facere debeant, iura canonum liquidò decernunt. Vndè quia hactenùs quidam chorepiſcopi ſecùs quàm authoritas canonica doceat, in officijs Eccleſiaſticis minùs cautè egerunt, prouidendum ſummoperè Epiſcopis eſt, vt vlteriùs eorum chorepiſcopi tale quid, quod nec eorum miniſterio, nec authoritati diuinæ concordat, facere pertentent, nec Epiſcopi ſui eis aliud agendum permittant, niſi quod ad eorum officium propriè pertinet, & in ſacris canonibus præfixum habetur.

CAPVT XXVIII.

Vt preſbyteri nullo modo fiant villici, & conductores agrorum, vel negociorum ſecularium ſectatores, atque per diuerſa vagantes: quod & de monachis ſimiliter conuenit obſeruari.

QVi ſacris officijs ob meritorum prærogatiuam ſunt applicati, dedecus & valdè periculoſum eſt, terrenis actionibus, turpibuſque lucris eos implicari. Comperimus igitur nonnullos preſbyteros & Monachos deſertores ordinis ſui, quod non ſinè magno animi mœrore proſequimur, adeò villicationes & negociationes, diuerſaque turpia lucra ſpectare, vt illud videatur completum, quod dicitur: Et erit ſicut populus, ſic ſa- Eſa. 24.
cerdos. Quod & leges diuinæ & iura cano- Oſe. 4.
nica condemnant, quantumque etiàm id religioni Chriſtianæ contrarium ſit, manifeſtum eſt. Quòd verò ab huiuſcemodi illicito actu vterque ordo, & ſacerdotalis & monaſticus ſe cohibere debeat, ſubtèr breuiter collecta teſtimonia declarant. Ait nanque Dominus in Euangelio: Nemo mittens manum Luc. 9.
ſuam ad aratrum, & reſpiciens retrò, aptus eſt regno Dei. Et Paulus: Nemo militans 2. Tim. 2.
Deo, implicat ſe negocijs ſecularibus, vt ei placeat, cui ſe probauit. Quanquàm ergò hæc Euangelica & Apoſtolica ſententia generaliter de omnibus Chriſtianis ſit dicta, & ab omnibus obſeruanda: ſpecialiùs tamẽ atque religioſiùs ab his obſeruari conuenit, qui ſe diuinæ militiæ deuotiùs ſtrictiusque mancipârunt. In Concilio quoquè Chalcedonẽſi titulo tertio legitur: Peruenit ad ſanctam Synodum, quod quidam qui in clero videntur electi, propter lucra turpia conductores alienarum poſſeſſionum fiant, & ſecularia negocia ſub cura ſua ſuſcipiant, Dei quidem miniſteria paruipendentes, ſecularium verò domos diſcurrentes, & propter auaritiam patrimoniorum ſolicitudines ſumentes. Decreuit itaque ſanctum hoc magnumque concilium, nullum deinceps non Epiſcopum, non clericum vel monachum aut poſſeſſiones conducere, aut negocijs ſecularibus ſe miſcere, præter pupillorum, ſi fortè leges imponant, in excuſabilem curã, aut ciuitatis Epiſcopus Eccleſiaſticarum rerum ſolicitudinem habere præcipiat, aut orphanorum, aut viduarum, earumque quæ ſinè vlla prouiſione ſunt perſonarum, quæ maximè Eccleſiaſtico indigent adiutorio, propter timorem Domini cauſa depoſcat. Si quis autem tranſgredi decæterò ſtatuta tentauerit, huiuſcemodi Eccleſiaſticis increpationibus ſubiacebit. Hæc ſacerdotibus ſimul & monachis dicta ſunt. Cæterùm de monachis ità ſpecialiter in eodem concilio, titulo quarto, inter cætera legitur: Monachos verò per vnamquanque ciuitatem aut regionem ſubiectos eſſe Epiſcopo, quietem diligere, & intentos eſſe tantummodò ieiunio & orationi, in locis quibus renunciauerunt * ſedulò permanentes, nec Eccleſiaſti- * ſeculo,
cis verò, nec ſecularibus negocijs communicent, vel in aliquo ſint moleſti, propria monaſteria deſerentes, niſi fortè eis præcipiatur propter opus neceſſarium ab Epiſcopo ciuitatis. His ità præmiſſis, oportet vt Epiſcopi ſuæ parochiæ ſacerdotes & monachos à memoratis illicitis actionibus, ſua authoritate

ritate compeſcant: tranſgreſſores verò cenſura canonica corripiant, qua dicitur: Tranſgredientem verò hanc definitionem noſtrã, excommunicatum eſſe decreuimus, nè nomen Dei blaſphemetur.

CAPVT XXIX.

Vt presbyteri in eccleſijs conſtituti nõ ſint paſſim, vt quibuſdam prælatis moris eſt, per diuerſa mittendi.

INter cætera, quæ religioni Chriſtianæ aduerſa ſunt, hoc nihilominus contrarium & periculoſum extat, quòd quorundam prælatorum temerario auſu, qui ſibi licere putant, quod nõ licet, & expedire, quod non expedit, eccleſiæ ſuis ad tempus vidnãtur ſacerdotibus: quoniam ſi quid eis in forenſibus negocijs agendum, ſi quid iam in diuerſis alijs partibus nunciandum, occaſio neceſſitatis opponit, id potius per ſacerdotes Domini currẽtes & diſcurrentes, quàm per alios effici prꝛcipiunt: Nõ attendentes quòd eorum abſentia & loca Deo dicata ſibi cultu debito priuentur, & homines ſinè confeſſione, & infantes ſinè baptiſmatis regeneratione plerunquè moriantur. Quanti autem ſit diſcriminis & perſona mittentis, & eius, quꝛ mittitur, animarum pericula, quæ ſubindè in huius rei cauſa fiunt, liquidò produnt. Proindè omnibus prælatis cauendum eſt, nè illicita ſibi presbyterorum tranſmiſſione, animarum ſuarum habeant damnationem. presbyteri portò, qui non ſui prælati imperio coacti, ſed potius voluptatum ſuarum delectatione, immò auaritiꝛ æſtuatione ſuccenſi, id facere præſumunt, perpendant neceſſe eſt, quàm luctuoſam deſcriptionem Hieremias propheta DEI, ſub ſignificatione auri, eiusq; coloris optimi, lapidumque ſanctuarij perſonam carnalium ſacerdotum deſcribat. Ait nanque: Quomodò obſcuratum eſt aurum, mutatus eſt color optimus, diſperſi ſunt lapides ſanctuarij in capite omnium platearum. Quod beatus Gregorius in libro Paſtorali ità exponit: Quid nanque auro, quod metallis cæteris præminet, niſi excellentia ſanctitatis: quid colore optimo, niſi cunctis amabilis reuerentia religionis exprimitur? quid ſanctuarij lapidibus, niſi ſacrorum ordinum perſonæ ſignantur? Quid platearum nomine, niſi præſentis vitæ latitudo figuratur? Et non poſt multa? Aurum igitur obſcuratur, cùm terrenis actibus ſanctitatis vita polluitur: Color optimus commutatur, cùm quorundam qui degere religiosè credebantur, æſtimatio anteacta minuitur. Nam cum quilibet poſt ſanctitatis habitum, terrenis ſe actibus inſerit, quaſi colore permutato ante humanos oculos eius reuerentia deſpecta palleſcit. Sanctuarij quoque lapides in platea diſperguntur, cum cauſarum ſecularium foras lata itinera expetunt hi, qui ad ornamentum Eccleſiæ internis myſterijs, quaſi in ſecretis ſanctuarij vacare debuerũt. Item paulopòſt: Sanctuarij lapides diſperſi per plateas iacent, cùm perſonæ ſacrorum ordinum voluptatum ſuarum latitudini deditæ, terrenis negocijs inhærent. Sunt & alia multa diuinæ legis præcepta, & ſanctorũ patrum dicta, quæ ſacerdotes Domini à terrenis & ſecularibus negocijs expedire, cæleſtiqúe militiæ liberè ſanciant ſeruire: Quiſquis igitur presbyterorum ſe ab his cohibere detrectauerit, dignum eſt, vt ab Epiſcopo ſuo rigida corripiatur inuectione.

The. 1.

lib. 1. c. 7.

CAPVT XXX.

Vt ab omnibus Epiſcopis propter honorem & vtilitatem Eccleſiaſticam, ſolicitior circa habendas ſcholas cura adhibeatur.

IAmdudum à pio & orthodoxo principe domino Ludouico Deo amabili Imperatore iuſſum & admonitum eſt, vt rectores Eccleſiarum, in Eccleſijs ſibi commiſſis ſtrenuos milites Chriſti, quibus Deus placari poſſet, præpararent & educarent, attendentes illud Danielis Prophetæ: Qui autem docti fuerint, fulgebunt ſicut ſplendor firmamenti: & qui ad iuſtitiam erudiunt alios, ſicut ſtellæ in perpetuas æternitates. Sed ſuper hac eiuſdem principis admonitione, immo iuſſione, à nonnullis rectoribus tepidè ac deſidioſè hactenus actum eſt. Vndè omnibus nobis viſum eſt, vt abhinc poſtpoſita totius torporis negligentia, ab omnibus diligentior in educandis & erudiendis militibus Chriſti, vigilantior adhibeatur diligentia, & quandò ad prouinciale epiſcoporum Concilium ventum fuerit, vnuſquiſque rectorum, ſicut iam in præcedentibus memoratum eſt, ſcholaſticos ſuos eidem Concilio adeſſe faciat, vt ſuum ſolers ſtudium circa diuinum cultum omnibus manifeſtum fiat.

Dan. 12.

CAPVT XXXI.

Vt quandò Epiſcopi parochias ſuas circumeunt, hoc ſummopere ſtudeant, ne his, quibus prodeſſe debent, oneri ſint.

SI cupiditas, quæ radix eſt omnium malorum, in membris radicitus eſt amputanda, multò magis à capite, nè in eo aliquid ſuum vindicet, longè eſt propellenda. Quoniam valdè turpe fœdumque eſt, vt ſi quid in membris reprehenditur, in capite quoquo modo inueniatur. Euangelica nanque prædicatio, & alia diuinæ ſeruituris executio, non terrenarum pecuniarum quæſtu, nec cuiuſlibet alterius turpis lucri gratia, ſed ſolius Chriſti amore à diſcipulis eius eſt peragenda. Quiſquis igitur ſui quæſtús, non Dei cauſa, euangelicam prædicationem implet, longè ſe à diſcipulam Chriſti ſeiungit,

1. Tim. 6.

Digitized by Google

git. Qualiter autem à discipulis Christi exequi debeat, & Euangeliorum documenta, & sanctorum patrum monumenta testantur. Didicimus sanè quorundam relatu, nonnullos coepiscoporum nostrorum in peragrandis parochijs suis, non solùm consacerdotibus, verùm etiàm quibusdam alijs fidelibus, quibus consultum ferre debuerant, oneri existere, & ob hanc causam multos in sui detrectationem, detestationemque pertrahere. Idcircò in commune statuimus, nè vlteriùs à quoquam episcoporũ tale quid fiat. Statuimus etiàm, ut tempore congruo vnusquisq; parochiam suam circumeat. Et quanquàm authoritas Canonica doceat, vt quarta pars decimarum & redituum ex oblationibus fidelium in vsus Episcoporum cedat, vbicunque tamen Episcopus sua habet, suis contentus sit: ubi autem nihil rerum Ecclesiæ suæ habet, accipiat de memorata quarta parte sibi suisque, non quod auaritia (quod absit) suaserit, sed potiùs quod necessitas compulerit. Cæteràm si accipiendi nulla necessitas vrserit, nihil de memorata quarta parte accipiat, sed vsibus Ecclesiarum, & pauperibus Christi impartiendam secundùm suam dispositionem relinquat.

CAPVT XXXII.

Vt codicilli, quos pœnitentiales vocant, quia canonicæ authoritati refragantur, penitùs aboleantur.

QVoniam multi sacerdotum partim incuria, partim ignorantia modum pœnitentiæ reatum suum confitentibus secùs, quàm iura canonica decernant, imponunt, vtentes scilicet quibusdam Codicillis contra canonicam authoritatem scriptis, quos pœnitentiales uocant: & ob id non uulnera peccatorum curant, sed potiùs fouentes palpãt, incidentes in illud Propheticum: Væ qui consuunt puluillos sub omni cubito manûs, Ezec 13. & faciunt cerucalia ad decipiendas animas: omnibus nobis salubriter in commune visum est, vt vnusquisque Episcoporum in sua parochia eosdem erroneos codicillos diligenter perquirat, & inuentos igni tradat, nè per eos ulteriùs sacerdotes imperiti homines decipiant. Sacerdotes porrò qui aut muneris, aut amoris, aut timoris, aut certè fauoris causa tempora modumque pœnitentiæ ad libitum pœnitentium indicunt, audiant quid Dominus per Ezechielem Prophetam terribiliter dicat: Hec dicit Dominus Deus: Ezec. 13. Quia locuti estis uana, & uidistis mendaciũ, eccè ego ad uos, ait Dominus Deus, & erit manus mea super Prophetas, qui uident uana, & diuinant mendaciũ: in Concilio populi mei nõ erunt, & in scriptura domûs Israel non scribentur, nec in terram Israel ingrediẽtur, & scietis quia ego Dominus Deus, eó q Ibidem. deceperint populum meum, dicentes, pax pax, & non est pax. Et post non multa: Cùm caperent animas populi mei, viuificabant animas eorum, & violabant me ad populum meum propter pugillum hordei & fragmentum panis, vt interficerẽt animas, quæ non moriuntur: & viuificarent animas, quæ non viuunt, mentientes populo meo credenti mẽdacijs. Presbyteri etiàm imperiti solerti studio ab Episcopis suis instruendi sunt, qualiter & confitentium peccata discretè inquirere, eisque congruum modum, secundùm canonicam authoritatem, pœnitentię nouerint imponere: Quoniam hactenùs eorum incuria & ignorantia, multorum flagitia remanserunt impunita: & hoc ad animarum ruinã pertinere, dubium non est.

CAPVT XXXIII.

Quòd Episcopis conueniat, vt ieiuni per impositionem manuum tradant Spiritumsanctum.

PErlatum est ad nos, quòd in quibusdam prouincijs plerique Episcopi post perceptionem cibi & potûs solenniter soleant per impositionem manuum tradere Spiritumsanctum: quod tam excellenti ministerio prorsùs non conuenire, & ità deincèps fieri non debere, omnibus nobis visum est: Quoniam credibile est, & authoritas Ecclesiæ ità se habet, vt sicut Apostoli unanimes existentes, Dominumque collaudantes & benedicentes, ità nimirùm ieiunantes accipere meruerint paracletum Spiritum sanctum, eosque non nisi ieiunos, sicut eorum acta docent, alijs eum tradidisse manifestum est. Sicut enim baptismus, excepta infirmorum causa, non nisi à ieiunis celebratur sacerdotibus, ità etiàm traditio Spiritûs sancti, excepta præmissa causa infirmorum, non nisi à ieiunis celebranda est Pontificibus. Dignum quippe est, vt Pontifices CHRISTI primùm ieiunando & orando, in cordibus suis domum præparent Spiritui sancto, & sic per impositionem manuum cæteris fidelibus eum tradant orando. Sicut autem duobus temporibus, Pascha uidelicet & Pentecoste, baptismum: ità etiàm traditio sancti Spiritûs per impositionem manuum fidelibus tradatur, exceptis uidelicet, vt dictum est, infirmis & morte periclitantibus, quibus sicut baptismatis gratia succurrendum, ità incunctanter donum sancti Spiritûs est tradendum.

Cõfirmationis sacramentũ quandò conferendum.

CAP. XXXIIII.

Quòd patratores diuersarum pollutionum, quas cum masculis & pecoribus admittunt, indicio canonico, quod in Ancyritano Concilio sub titulo sextodecimo continetur, plectendi sint.

CVm miseria humana multifarijs fragilitatis suæ excessibus, creatoris sui incomparabilem dulcedinem sæpissimè ad a-

ritudi-

amaritudinem prouocet,tunc grauiùs scelera-
tiùsque in eum delinquit, quandò contra
naturam peccat:hoc quippe peccatum, tri-
bus modis Dominum, vt res humanas cura-
re uideretur,terribiliter vindicâsse legimus:
Inter cætera nanque peccata,quę in exordio
creationis mundi genus humanum inretra-
ctabiliter admiserat,hoc maximè peccato,vt
quidam tradunt doctores,ad iracundiã pro-
Gene. 6. uocatus dixisse creditur: Pœnitet me homi-
nem fecisse super terram. Nam & ob id ca-
taclysmo,exceptis octo animabus, cunctam
generis humani funditùs deleuerit stirpem,
Gene. 19. pro quo etiàm scelere igni cœlesti conflagra
tæ, infernique hiatu quinque absorptæ sunt
Iudic. 20. ciuitates,necnon & quadraginta, & eo am-
plius millia stirpis Beniaminęæ mucrone fra
terno confossa sunt. Hæc porrò iudicia, &
euidentes vindictæ declarant,quàm detesta-
bile & execrabile apud Diuinam maiestatem
Leuit. 20. hoc vitium extet. In lege quoquè Dominus
anthorẽ huius sceleris & turpitudinis mor-
1.Cor.6. te puniri iubet. Et Apostolus dignum mor-
te adstruit. Quod quia aqua & sanguine &
igne in præsentiarùm ad correctionem mor-
2. Cor. 6. talium à Domino constat esse vindicatum,
restat vt quisquis tanti sceleris patratorem
se esse meminit, dum tempus acceptabile,
diesque salutis existit,per confessionem & pę
nitentiæ satisfactionem sibi consulere non
1.Cor.11. differat,attendentes,illud Pauli.Si nosmetip-
sos iudicaremus, à Domino non iudicabi-
mur. Verùm si hoc, antequàm diem claudat
extremum,facere detrectauerit,nouerit,quia
non iam cataclysmo,nec igne cęlesti, nec mu
crone Israelitico, sed igne perpetuo in eo idẽ
vitium per infinita secula seculorum punie-
tur. Proindè omnibus nobis valdè necessa-
rium visum est, vt quidam sacerdotes, qui
hoc vitium aliter quàm sacri canones san-
ciant,non ad salutem, sed ad deceptionem
animarum puniunt,corrigantur & instruan-
tur, vt codicibus pœnitentialibus prorsùs
abdicatis, per quos multi inani spe & pro-
missione decepti sunt,& decipiuntur,abhinc
patratores tam nefandissimi, Deoque dete-
stabilis uitii,secundùm iudicium canonicũ,
quod in Ancyritano Concilio sub titulo sex-
todecimo continetur,iudicentur. Hoc nan-
que peccatum sancti patres, Diuino Spiri-
tu afflati, meritò in sacris canonibus acriùs
cæteris iudicandum decreuerunt: quoniam
eo regnante, & statum Christi Ecclesiæ in-
firmari, & regnum periclitari apertè co-
gnouerunt.

CAPVT XXXV.

De presbyteris gradum amittentibus.

MVltos à corpore Christi veræ reli-
gionis inimicus seiungere certat, vt
Iudic. 19. eos filios Belial efficiat. Ipse quippe in sa-
cris literis meritò Belial, id est, absque iugo
dicitur, eò quòd sub iugo Dei esse superbissimè refugerit. Et idcircò ut alij, maximeque hi, qui eminentiorem locum in Ecclesia tenent, filij efficiantur Belial, elaborat: Quoniam per quos religionem Christianam constare debere cernit,eos nimirùm in ima subruere festinat. Vndè periculosa & dolenda valdè res est, quòd quidam presbyterorum eius astu decepti,gradum, quò diuinę seruituti mancipati sunt, amittere nihili pendunt: quoniam eo amisso, adeò filij Belial efficiuntur,vt nec publicis, quia fas non est, nec canonicis, propter quorundam Episcoporum incuriam,legibus constringuntur, & ob id à quibusdam ministerium sacerdotale non diuino amore appetitur,& irreuerenter tractatur,& impudenter amittitur, & quod his maius est, vilius habetur. Quòd verò hæc res periculosa sit,& emendatione digna manifestum est. Proindè vt in hac re corrigenda, abhinc solicitius studium adsumeremus,omnes in commune decreuimus, scilicet vt vnusquisque Episcopotum, non solùm presbyterorum, verùm etiàm sequentium ordinum parochiæ suæ gradum amittentiũ vitam & conuersationem,morumque emendationem tam per se, quàm per ministros suos nouerit, eosque canonicæ pœnitentiæ subdere non negligat. Iuxta quod in Concilio Neocæsareensi titulo primo dicitur: presbyter si uxorem acceperit, ab ordine deponatur:Si verò fornicatus fuerit,aut adulteriũ perpetrauerit,amplius pelli debet,& sub pœnitentia redigi.

CAP. XXXVI.

Quòd in recipiendis alterius parochiæ clericis, à quibusdam statuta canonum violentur.

PRiscis temporibus quandò iura canonum suum seruabant vigorem,nullus clericorum parochiam suam, in qua diuinæ militiæ deuinctus erat, relinquere, & ad aliam sinè Episcopi sui commendaticijs literis & epistolis,quas mos Canonicus Formatas appellat,audebat quoquo modo pergere: Nostri verò temporis miserabilis, dignaque emendatione inouelit consuetudo, eò quòd multi Ecclesiasticæ regulæ subiecti, propositi & loci sui desertores effecti, passim, quocunquè eis uoluntas suaserit, posthabita authoritate canonica, pergunt, & non solùm ab alijs Episcopis & Abbatibus, verùm etiã à Comitibus,& nonnullis alijs nobilibus uiris recipiuntur. Quod quantùm & à DIVINA & à Canonica authoritate discordet,in promptu est. Quod nè ulteriùs fiat,& ab Episcopis, & à cæteris Ecclesiasticis prælatis obnixè est obseruandum, & à celsitudine Imperiali humiliter petendum, vt potestate regali prohibeatur,nè quispiam laicorum solicitare aut recipere præsumat alterius clericum.

Sed

Digitized by Google

Sed & hoc ſpecialiter ab eius magnitudine flagitandum neceſſitas expoſcit, vt ſua authoritas inhibeat, nè Italici Epiſcopi, abbatesq; & comites, ac cæteri nobiles viri aliorum clericos ex Germania, Galliaque illuc fugientes, recipere præſumãt: quia in hoc facto valdè Eccleſiaſticus honor lædituꝛ & violatur, & regula canonica confunditur. Quantùm autem hoc ſacri canones prohibeant, omnibus legentibus manifeſtum eſt.

CAPVT XXXVII.

Quòd Abbates canonicorum, forma & exemplum ſanctæ religionis debeant eſſe ſibi ſubiectis.

DEcet, immò neceſsè eſt, vt Abbates Canonicorum attendant, vt quid Abbates vocentur. Si patres ſpirituales ſint, & filios ſpirituales Domino gignant, iuxta illud
1.Cor.4. Apoſtoli: Secundùm Euangelium meum ego vos genui, meritò patres appellantur: Si verò ſecùs incellerint, tanto nomine ſe indi-
2.Cor.6. gnos faciunt. Quapropter oportet, vt memores ſint illius Apoſtolici, quo dicitur: Nemini dantes vllam offenſionem, vt non vituperetur miniſterium noſtrum: ſed in omnibus exhibeamus noſmetipſos, ſicut DEI miniſtros: & religiosè, caſtè ac pudicè viuere ſatagant, venationibus, turpibuſque lucris, cæteriſque vanitatibus paternitati ſuæ non conuenientibus, nullatenùs inſeruiant, nè per ſuum malum exemplum ſubditos ad ruinã pertrahant: quia in huiuſcemodi prælatorũ illicitis factis, & magnum animarũ periculum generatur, & religio clericalis à multis vituperatur. Vndè etiàm ſummopere Epiſcopis, ad quorum curam pertinent, prouidendum eſt, vt huiuſcemodi Abbates ab illicitis ſe abſtineant, & dictis & exemplis ſibi ſubditis ad vitam æternam ducatum præbere contendant. Quòd ſi Epiſcopo ſuo obedire ſuperbiendo renuerint, ſynodali iudicio aut corrigantur, aut certè principali authoritate interueniente, honore prælationis priuentur.

CAPVT XXXVIII.

De ſtultiloquio & ſcurrilitate cauenda.

Eph. 5. CVm ab omnibus Chriſtianis iuxta Apoſtoli documentum, ſtultiloquium & ſcurrilitas ſit cauenda, multò magis à ſacerdotibus Domini, qui alijs exemplum & condimentum ſalutis eſſe debent, caueri oportet. Hæc quippe à ſanctis viris pœnitùs ſunt propellenda, quibus magis conuenit lugere, quàm ad ſcurrilitates & ſtultiloquia, & hiſtrionum obſcœnas iocationes, & cæteras vanitates, quæ animam Chriſtianam à rigore ſuæ rectitudinis emollire ſolent, in cachinnos ora diſſoluere. Neque enim decet, aut fas eſt, oculos ſacerdotum Domini huiuſcemodi ſpectaculis fœdari, aut mentem quibuſlibet ſcurrilitatibus, aut turpiloquijs ad inania rapi. Ait quippe Dominus in Euan- Matt.12.
gelio: Omne verbum otioſum, quod locuti fuerint homines, reddent de eo rationem in die iudicij. Paulus ad Epheſios: Omnis, in- Ephe.4.
quit, ſermo malus ex ore veſtro non procedat, ſed ſi quis bonus ad ædificationem fidei vt det gratiam audientibus, & nolite contriſtare Spiritum ſanctum DEI, in quo ſignati eſtis in die redemptionis. Et non poſt multa: Fornicatio autem, inquit, & omnis immunditia, aut auaritia nec nominetur in vobis, ſicut decet ſanctos, aut turpitudo, aut ſtultiloquium, aut ſcurrilitas, quæ ad rem non pertinent, ſed magis gratiarum actio. Et Eſaias: Cithara & lyra, & tympanum, & ti- Eſaiæ 5.
bia, & vinum in conuiuijs veſtris, & opus Domini non reſpicitis, nec opera manuum eius conſideratis. Sunt & alia huiuſce rei immensa exempla, quæ proſpecta & diligenter animaduerſa, non ſolùm ſacerdotibus, verùm etiàm cæteris fidelibus magno terrori ſint neceſsè eſt, nè, dùm his contra fas ſe ſubdunt, animæ ſuæ ſalutem negligant. Proindè nobis omnibus in commune viſum fuit, vt ſi qui ſacerdotum hactenùs his vanitatibus uſi fuerant, ab his deinceps, Domino adiuuante, prorsùs ſe euuere debere meminerint.

CAP. XXXIX.

De fœminis, quas non contigit diſcipulas fuiſſe, ſanctimonialibus, nè repentè matres ſpirituales præficiantur.

ALiter quàm Diuina authoritas & religio Chriſtiana docet, agitur, quandò fœminæ amiſſis viris eatenùs carnaliter viuentes, repentè & ſinè probationis examine ad regimen animarum pertrahuntur, præficiunturque ſanctis monialibus, vtpotè matres ſpirituales, quas nũquàm cõtigit eiuſdem propoſiti diſcipulas extitiſſe. Fitq; vt quæ fortè feliciter incedebant, earum prauis exẽplis miſerabiliter ruant. Dum his igitur aut generoſitatis, aut honoris tẽporalis, aut certè mundanarum diuitiarũ cauſa, huiuſcemodi prælationis honor committitur, verendũ eſt, nè animarum illarum foueæ ruinæ præparentur, dicente Domino in Euangelio: Cæ- Matt.15.
cus autem ſi cæco ducatum præbeat, ambo in foueam cadũt. Et per Prophetam: Ipſi, in- Oſe.8.
quit, regnauerunt, & nõ ex me: principes extiterunt, & non cognoui. Itemq; Ipſi paſtores Eſaiæ 56.
ignorauerunt intelligentiã. Gregorius in lib. Paſtorali titulo 1. Nulla ars doceri præſumitur, niſi inuenta priùs meditatione diſcatur. Lib.1.c.1.
Ab imperitis ergò paſtorale magiſterium, quæ temeritate ſuſcipitur, quandò ars eſt artium regimen animarum? Sunt & alia multa Prophetica & Euangelica teſtimonia, &

nia, & sanctorum patrum dicta, quæ huiuscemodi personas, pastorale magisterium subire non nisi ad suam ruinam manifestant. Quia ergò hæc res diuinæ authoritati non concordat, necessè est, vt caueatur, nè fortè & committenti, & his, quibus committitur, læsura animarum proueniat.

CAP XL.

Vt viduæ inconsultis Episcopis non velentur.

COmperimus quòd quidam presbyterorum incautè & extraordinariè velum viduarum, inconsultis episcopis suis, consecrarent: & ob id eidem religioni macula ingerebatur, quia eisdem velatis per diuersa vagandi occasio præbebatur. Vt autem nullus pontificum viduas velare attentet, canonica authoritas inhibet. Quòd verò presbyteri, inconsultis Episcopis suis, velum viduarum consecrare non præsumant, prorsùs interdicimus. Quòd si quispiã presbyterorum, huius constitutionis contumaciter transgressor extiterit, canonicæ correptionis pœnas luet.

CAP XLI.

De puellis virginibus, à presbyteris non consecrandis.

QVorundam relatu didicimus, quosdam presbyteros suæ mensuræ immemores, immò canonicæ authoritati resultantes, in tantam audaciam prorupisse, vt sacrarum virginum consecratores existerent. Et hoc ad negligentiam Episcoporum pertinere dubium non est. Quod quia canonicæ authoritati minimè concordat, nè vlteriùs, quispiam presbyterorum id facere præsumat, prorsùs inhibemus. Quod si fortè, quod non optamus, aliquis presbyterorum id facere præsumpserit, vtpotè canonicæ authoritatis transgressor, irretractabiliter feriatur.

CAP XLII.

De fœminis quæ sinè consensu sacerdotum, velum sibi indiscretè imponunt.

INuenimus quòd quædam fœminæ, maximè hæ quæ valdè sensu tenues sunt, sinè consensu sacerdotum, idcircò sibimetipsis velum imponant, vt sub prætextu huius uelaminis, Ecclesiarum excubatrices & administratrices fieri possint. Hæc igitur incauta uelatio, unusquisque Episcopus prouideat, nè in parochia sua fiat. Et quia in pleriscque locis huiuscemodi uelatas laqueũ sacerdotibus extitisse cognouimus, prohibemus, nè quisquam presbyterorum huiuscemodi personas, in basilicis sibi commissis pro huiusmodi obsequio admittere præsumat: talis uerò uelatio nè ulteriùs indiscretè fiat, inhibeatur: & huiusmodi mulierculæ examinentur & instruantur, qualiter si propter Deum se sacrari uolunt, uelandæ sint, qualiterque eandem uelationem sub castitatis & humilitatis proposito conseruent, diligenter admoneantur.

CAP. XLIII.

Vt Abbatissæ & cætera sanctimoniales, neque viduas neque puellas virgines velare præsumant.

INTER cætera, quæ contra religionem Christianam in Ecclesia Christi fieri cognouimus, non minùs emendatione, & congrua correctione dignum inuenimus, quòd quædam Abbatissæ & cæteræ sanctimoniales, non solùm uiduas, sed etiàm uirgines puellas uelare solitæ sint: quod quantùm sexui fœmineo illicitum, & à regione Christiana sit alienum, omnis qui sanum sapit, facilè aduertit. Penè igitur in omnibus monasterijs puellaribus huiuscemodi uelatas inuenies. Idcirco etenim huiusmodi hoc modo potiùs, quàm à sacerdote uelari uolunt, quia dum clãculò se corrumpunt, nihil sibi obesse ad peccandum tale uelamentum putant. Ità ergò idem illicitum & temerarium factum habetur in usu, ut uix aut uiduæ uelari à presbyteris, aut puellæ uirgines consecrari expetant à pontificibus. Nulli quippe dubium est, quin hoc factum ex toto à Diuina abhorreat authoritate, & ad negligentiam quorundam pertineat sacerdotum: uerùm nè deincèps fieri præsumatur omnes in commune inhibendum decreuimus. Ac si fortè aut Abbatissa, aut alia quælibet sanctimonialis post hanc definitionem in tantam audaciam prorumperit, aut uiduam, aut puellam uirginem uelare præsumat, congrua ab Episcopo suo correctione coerceatur, & pœnitentiæ canonicæ usque ad satisfactionem subdatur.

CAPVT XLIIII.

De nobilibus fœminis, quæ amissis viris velantur, & in proprijs domibus residere delectantur.

NObiles fœminæ quæ amissis uiris uelantur, & non in monasterijs sub spiritalis matris regimine, sed potiùs in domibus proprijs occasione liberorũ rerumque suarum residere, delicijsq; affluere delectantur: quia iuxta Apostolum, uiuentes mortuæ sunt, necesse est ut ab Episcopis pastorali solicitudine admoneantur & instruantur, quatenùs suæ saluti consulant, nè sic indiscretè uiuendo, & terrenis actionibus, sexui suo non conuenientibus, se implicando, uitam perpetuã amittã. Et abhinc ab omnibus obseruandum statuimus, ut huiusce- 1. Tim. 5.

Digitized by Google

huiuſcemodi viduæ, amiſſis viris, repêrè non velentur, ſed cum conniuentia Epiſcopi ſui triginta diebus, vt à glorioſo principe dño Ludouico, cum conſenſu venerabilium ſacerdotum iamdudùm conſtitutum eſt, expectent: quibus peractis, aut nubant, aut ſi potiùs DEO ſe ſacrari expoſtulauerint, admoneantur & inſtruantur, vt non in domibus proprijs, ſed in monaſterijs ſub ſpiritalis matris regimine DEO ſe ſeruituras ſubdant: quoniam huiuſcemodi adoleſcentulas viros amittentes, & in ſanctimoniali habitu in proprijs domibus reſidentes, perſæpè in laqueum diaboli lapſas eſſe didicimus.

1. Tim. 5. Quales autem viduæ eligendæ ſint, Apoſtolico inſtruimur documento: qualiter etiàm DEO ſacratis viuendum ſit, & Apoſtolicus ſermo, & ſanctorum patrum, Cypriani videlicet, Hieronymi, Auguſtini, cęterorumq; copioſa extant monimenta, & liquidò demonſtrant, viduas & delicijs, & accuratione ſuperfluarum veſtium, & cæteris carnalibus delectationibus, ſi vitam æternam veraciter comprehendere voluerint, omninò carere debere.

CAPVT XLV.

Vt illicitus acceſſus fœminarum ad altare, ſacraque vaſa contrectantium, fieri probibeatur.

QVidam noſtrorum, verorum virorum relatu, quidam etiàm viſu didicimus, in quibuſdam prouincijs contra legem diuinam, canonicamque inſtitutionem fœminas ſanctis altaribus ſe vltrò ingerere, ſacrataque vaſa impudenter contingere, & indumenta ſacerdotalia presbyteris adminiſtrare, & quod his maius, indecentius, ineptiusque eſt, corpus & ſanguinem Domini populis porrigere, & alia quæque, quæ ipſo dictu turpia ſunt, exercere. Miranda ſanè res eſt, vndè is ilicitus in Chriſtiana religione irrepſerit vſus, vt quod viris ſecularibus illicitum eſt, fœminæ, quarum ſexui nullatenùs competit, aliquandò contra fas ſibi licitum facere potuerint: quod quorundã Epiſcoporum incuria & negligentia prouenilſe nulli dubium eſt. Vndè væ nobis ſacerdotibus, ad quos illorum ſacerdotum vitia tranſiêrunt, quæ in Machabæorum libro ſecundo leguntur, quandò ſcilicet ſacerdotes delegatum ſibi religionis officium poſtponentes, templo Dei ſacris officijs deſtituto, ipſi adeò carnalibus deſiderijs & illicitis actionibus vacabant, vt mulieres ſacratis ædibus ſe, nullo prohibente, ingererent, introferentes ea, quæ non licebat. Quòd autem mulieres ingredi ad altare non debeant, & in Cõcilio Laodicenſi, capitulo quadrageſimo quarto, & in Decretis Gelaſij Papę, titulo viceſimo ſexto, copioſè inuenitur. Hoc ergò nam illicitum factũ, quia ex toto à religione Chriſtiana abhorret, nè vlteriùs fiat, inhibendum eſt. Proindè vnuſquiſq; Epiſcoporum ſolicitè ſagaciterque prouideat, nè in ſua parochia tale quid fieri deinceps ſinat.

Effremis fœminarũ impudentia.

CAPVT XLVI.

Vt acceſſus canonicorum & monachorum ad monaſteria ſanctimonialium, niſi cauſa vtilitatis, non fiat.

COmperimus etiàm quoſdam canonicos & monachos, poſthabito religionis ſuæ pudore, monaſteria ſanctimonialium tam monacharum quàm canonicarum, inconſulto Epiſcopo ſuo, imprudenter atque irreuerenter adire: qui obtendere ſolent, ſe non ob aliud illuc accedere, niſi aut propinquitatis, aut familiaritatis, aut certè neſcio cuius collocutionis gratia. Quod factũ quia nec canonico, nec monaſtico conuenit propoſito, prorsùs interdicimus, niſi fortè cauſa prædicationis, aut certè ineuitabilis neceſſitas, id facere coegerit: Et hoc nullatenùs ſinè licẽtia Epiſcopi aut illius qui vice illius fungitur, fieri præſumatur. Quòd ſi ſermo prædicationis faciendus eſt, congruo in loco coram omnibus fiat. Si verò colloquendum cum aliqua ſanctimonialium ratio expoſtulat, id non aliubi, niſi in conſtituto loco, id eſt, in auditorio, ſub teſtimonio virorũ religioſorum & religioſarum fœminarum fiat. Quandò verò ſacerdotibus in monaſterijs puellaribus Miſſarum celebrationes faciendæ ſunt cum miniſtris tibi deputatis illuc ingrediantur, quibus ruè peractis, nõ ad ſecretas collocutiones ſanctimonialium ſe vllo modo diuertant, ſed cum miniſtris ſuis ilicò egrediantur. Porrò ſi ſacerdotibus ſanctimoniales peccata ſua confiteri voluerint, id non niſi in Eccleſia coram ſancto altari, adſtantibus haud procùl teſtibus, faciant. Si autem infirmitas præpediêrit, vt in Eccleſia eadem confeſſio fieri nequeat, in quacunquaiibet domo faciẽda eſt, non niſi teſtibus ſimiliter haud procùl adſtantibus fiat: Nullo modo quippe videtur nobis conuenire, vt monachus relicto monaſterio ſuo, idcirco ſanctimonialium monaſteria adeat, vt confitentibus peccata ſua modum pœnitentiæ imponat. Nec etiàm illud nobis videtur congruum, vt Clerici & laici Epiſcoporum & preſbyterorum canonicorum iudicia declinantes, monaſteria monachorum expetant, vt ibi monachis ſacerdotibus confeſſionem peccatorum ſuorum faciant, præſertim cùm eiſdem ſacerdotibus monachis id facere fas non ſit, exceptis his duntaxàt, qui ſub monaſtico ordine ſecum in monaſterijs degunt. Illis nanque eſt confeſſio peccatorum facienda, à quibus ſubindè & modus pœnitentiæ, & conſilium ſalutis capiatur, vt à quibus poſt tempora pœnitentiæ peracta,

ctu, secundùm canonicam institutionem, si Episcopus iusserit, reconciliatio mereatur. Pœnitentia porrò non in multitudine annorum, sed potiùs in contritione cordis & corporis est æstimanda. Episcopis sanè idcircò summoperè prouidendum est, nè canonicorum aut monachorum accessus indiscretus in monasterijs puellaribus passim fiat, quia persæpè hac occasione multos vtriusque ordinis canonici videlicet & monastici viros, muscipulam diaboli incurrisse cognouimus. Cùm igitur canonicis illicitum sit, suprà memoratæ rei gratia monasteria puellarum adire, vndè tantæ transgressionis mos inoleuit, vt monachi hanc sibimet licentiam faciendi vsurpare tentauerint, cùm canonica authoritas doceat monachos quietem debere diligere, & intentos esse tantummodò ieiunio & orationi, in locis, quibus renunciauerunt * sedulò permanentes, vt nec Ecclesiasticis, nec Secularibus negocijs communicent: nec in aliquo sint molesti, propria monasteria deserentes, nisi fortè eis præcipiatur propter opus necessarium ab Episcopo ciuitatis? His ità ex canonica authoritate præmissis, oportet vt canonici & monachi se ab hoc illicito facto cohibeant, nè contingat eos canonica censura percelli: qua dicitur: Transgredientem verò hanc definitionem nostram, excommunicatum esse decreuimus, nè nomen DOMINI blasphemetur. Qualiter autem collocutiones fœminarum his, qui sacris officijs mancipati sunt, vitandæ sint, vita Beati Augustini & Beati Ambrosij, & dicta sanctorum Cypriani atque Hieronymi, & aliorum plurimorum apertè ostendunt.

Chaleed. syn. c. 4.

* seculo,

CAP. XLVII.

Quòd Missarum celebrationes in locis incongruentibus fieri non debeant.

COnsuetudines ad quorundam libitum repertæ, licèt contra authoritatem Ecclesiasticam existant, non facilè tamen correctionem accipiunt: è quibus est illud, quòd plerique presbyteri, neglectis basilicis DEO dicatis, in domibus & hortis Missarum celebrationes, contra Diuinam authoritatem & canonicam institutionem facere præsumunt. Et hoc similiter ad Episcoporum culpam pertinere perspicuum est. Proindè necesse est, vt vnusquisque Episcoporum huiusmodi temerariam consuetudinem à parochia sua penitùs amoueat. Et si quis presbyterorum abhinc, excepto quandò in itinere pergitur, & locus basilicæ procùl est, & id in altaribus ab Episcopo consecratis fierè necessitas compellit, nè populus DEI sinè Missarum celebratione, & corporis & sanguinis Dominici perceptione maneat, Missarum celebrationes in huiusmodi illicitis locis, post tot tantasq; prohibitiones facere attentauerit, dignum est, vt gradûs sui periculum incurrat. Laicos namque plerosque meminisse oportet pœnæ regis Oziæ, qui pro eo, quòd contra fàs sacerdotale ministerium arripuit, lepræ immunditia ilicò mulctari meruit. Et diligenter perpendant, non esse sui officij, vt relictis basilicis DEO dicatis, & Episcopali authoritate contemptâ, ad libitum suum in hortis & domibus vel certè ædiculis, quas iuxta domos suas construunt, & pallijs exornant, in quibus altaria erigi faciunt, Missarum celebrationes presbyteros facere compellant. Satiùs igitur illis est, Missam non audire, quàm eam, vbi non licet, nec oportet, audire. Sed & presbyteri (si tamen presbyteri vocandi sunt) qui inconsultis Episcopis suis altaria in talibus locis erigere præsumunt, iuxta censuram canonicam gradûs sui periculum incurrere merentur. Recenti quippe tempore de celebrandis in talibus locis Missis, emersit contra authoritatem Ecclesiasticam hæc (vt quibusdam videtur) religiosa consuetudo: quæ, quia apertè Ecclesiasticæ antiquæ traditioni videtur reniti, non debet noua adinuentione, & qualibet pertinaci intentione defendi. Quandò enim in itinere pergitur, non industria, sed necessitas alicubi, quàm in Ecclesia, Missarum celebrationem fieri vrget: quandò verò in domibus & hortis absque præmissa necessitate fit, apertè humana præsumptio & præcepto Diuino, & authoritati canonicæ contraire comprobatur. Vbi autem DEO sacrificium offerendum sit, lex Diuina docet, DOMINO docente: Non offeras holocaustum tuum in omni loco, sed in loco quem elegit DOMINVS DEVS tuus, ibi offeras holocaustum tuum. Et in Concilio legitur: Non oportet, inquit, in domibus oblationes fieri. Quandò ergò quod DOMINVS prohibet facere, humana præsumptio non metuit, procul dubio præceptum DEI transgredi non pertimescit. Quapropter necesse est, vt consuetudines prauæ postponantur, & institutionibus Diuinis obtemperando, Ecclesiastica authoritas amplectatur.

Deut. 12.

Concil. Laodicen. c. 58.

CAP. XLVIII.

Quòd nullus presbyterorum, solus Missam celebrare debeat.

IRrepsit in plerisque locis partim incuria, partim auaritia reprehensibilis vsus, & congrua emendatione dignus, eò quòd nonnulli presbyterorum sine ministris Missarum Solennia frequentent: quod nec verba Domini Saluatoris, quibus mysteria corporis & sanguinis sui discipulis celebranda tradidit: nec Apostoli Pauli documenta declarant, nec etiàm in ipsis Actis Apostolorum, si enucleatim legantur, ità

fieri

fieri debere, vllo modo inuenitur. Vndè conueniendus, immò interrogandus nobis videtur huiuſmodi corporis & ſanguinis Domini ſolitarius conſecrator, quibus dicit, DOMINVS VOBISCVM: & à quo illi reſpõdetur, ET CVM SPIRITV TVO: vel pro quibus, ſupplicando Domino, inter cætera, MEMENTO DOMINE ET OMNIVM CIRCVNSTANTIVM, cùm nullus circunſtet, dicit. Quæ conſuetudo, quia Apoſtolicæ & Eccleſiaſticæ authoritati refragatur, & tanto myſterio quandam dehonorationem irrogare videtur, omnibus nobis in commune viſum eſt, vt deincèps huiuſcemodi vſus inhibeatur, Prouideatque vnuſquiſque Epiſcoporum, nè in ſua parochia quiſquam presbyterorum Miſſam ſolus celebrare præſumat: Et ſi hanc definitionem ſuperbiendo tranſgreſſus fuerit, canonicæ correctioni ſubiaceat.

CAP. XLIX.

De presbyteris, duas aut eo amplius baſilicas habentibus.

SIcut vnicuique ciuitati conuenit, proprium habere Epiſcopum, ità & vnamquanque baſilicam DEO dicatam decet & oportet proprium habere presbyterum. Auaritia ſanè, quæ eſt idolorum ſeruitus, quod nõ ſinè magno pudore proſequimur, quoſdam inuaſit presbyteros, ſuiſque retinãculis adeò vinxit, captiuoſque effecit, vt inſtar cæcorum effecti, neſciant, quò eant, neſciantque quid eſſe, vel quid agere debeãt. Hi nanque iguibus auaritiæ æſtuantes, ſacerdotalisque dignitatis immemores, curãque baſilicarum, in quibus promoti ſunt, poſtponentes, datis quibuſdam xenijs aut pollicitis non ſolùm à clericis, verùm etiàm à laicis, alias baſilicas, contra fas, ad Chriſti famulatum peragendum ſuſcipiunt, vtrùm conſultis, an inconſultis Epiſcopis id faciãt nécne, ignoratur. Si conſultis id faciunt, eorum tranſgreſſioni ijdem Epiſcopi procul dubio communicant: Si verò eis inconſultis id facere præſumunt, nihilominùs Epiſcoporum negligentiæ id adſcribendum eſt. Vix enim quiſpiam presbyterorum in baſilica, in qua diuinæ ſeruituti mancipatus eſt, dignè atq; ſtrenuè militare inuenitur, quãto minùs id in duabus aut tribus, aut eo amplius, baſilicis dignè exequi valet? In quo facto & religio Chriſtiana fuſcatur, & ſacerdotalis ordo confunditur, immò auaritia ſacerdotum à ſubditis denotatur, locaq; Deo dicata cultu ſibi debito priuantur, & (vt in ſuperioribus capitulis iam dictum eſt) animarum pericula generantur. Quod nè vlterius vnuſquiſque Epiſcoporum in parochia ſua fieri ſinat, omnes in commune ſtatuimus, decernentes vt ſingulæ baſilicæ, plebes & res, quibus conſiſtere poſſint, habentes, ſingulos habeãt presbyteros. Si verò plebes habuerint, & rebus quibus conſiſtere poſſint, cauerint: in arbitrio Epiſcoporũ pẽdet, vtrùm ità cõſiſtere debeant, aut poſſint, nec ne: Hoc tamen ſpecialiter eorum ſolertiæ prouidendum eſt, vt hac occaſione nullus presbyter duas aut tres auaritiæ cauſa, quibus ſufficere ſecundùm diuinum cultum nullatenùs poteſt, habere audeat baſilicas.

Gala. 5. Epheſ. 5.

CAP. L.

De obſeruatione diei Dominici.

NVllo modo diuinæ authoritati concordat, quòd religio Chriſtiana, ſicut à ſanctis patribus traditũ accepit, & Eccleſiæ authoritas ſe habet, diem Dominicum, in quo author vitæ à mortuis reſurrexit, reuerenter, venerabiliterque non colit. Vtcunquè enim à quibuſdam dominis venerãdo cuſtoditi videtur, ſed à coſeruis ſeruitio eorum preſſis, perraro debito honore coli inuenitur. Paganis autem moris fuit, ob memoriam & reuerentiam Deorum ſuorũ dies colere. Nam & Iudæis carnalibus moris eſt, ſabbatum carnaliter obſeruare. Chriſtianorum porrò religioſæ deuotionis, quę (vt creditur) ex Apoſtolorum traditione, immò Eccleſiæ authoritate deſcendit, mos inoleuit, vt ob memoriam Dominicæ reſurrectionis, diem Dominicum venerabiliter atque honorabiliter colat, quoniam eo die, DEVS lucem mundi condidit, eo die (vt dictum eſt) Chriſtus à mortuis reſurrexit, eo die paracletum Spiritum ſanctum Apoſtolis miſit de cœlis: eo die, vt à quibuſdam Doctoribus traditur, manna pluit de cœlo. Hæc & his ſimilia liquidò demonſtrant, hunc diem cæteris diebus celebriorem & venerabiliorem fore. Vndè conſtat, quoniam ſicut nonnulla alia à religione Chriſtiana propter amorem & delectationem mundi, propriasque humanas delectationes & prauiſſimas, immò periculoſiſſimas conſuetudines, quæ iam pro lege habentur, receſſerunt: ità quoquè tanti diei veneratio, ab vſu Chriſtianitatis magna ex parte receſſerit. Multi nanq; noſtrorum vitu, multi etiàm quorundam relatu didicimus, quoſdam in hac die ruralia opera exercẽtes, fulmine interemptos, quoſdam artuum contractione mulctatos, quoſdam etiàm viſibili igne, corporibus oſſibuſq; ſimul ſub momento, abſumptis, in cinerémve ſubitò reſolutis, pœnaliter occubuiſſe, vt multa alia terribilia indicia extiterunt, & hactenùs exiſtunt. Quibus dectaratur, quòd DEVS in tanti diei dehonoratione offendatur. Proindè omnibus nobis viſum eſt, vt primùm ſacerdotes, poſteà reges & principes, cunctiq; fideles ſummoperè procurent, vt tanti diei debita obſeruatio, religioſaque deuotio, nunc vſque magna ex parte neglecta, abhinc ob inſi-

Dominicæ diei inſignia.

Pœnæ quorũdã, diem dominicum violãtiũ.

gne Christianitatis, deuotiùs exhibeatur. Ai ergò Iudæi, quorum adhuc iugum legis carnaliter ceruices premit, à quo, quia nolunt, CHRISTI eos gratia non liberat, Sabbatum carnaliter custodientes, eo die nulla potestate terrena compellere ab operibus ruralibus se abstinent: quantò magis Christi gratia redemptis conuenit, vt eo die quo author vitæ resurrexit, eisque spem resurgendi cõcessit, ab his, quæ præmissa sunt, se abstineãt, & solummodò spiritalibus gaudijs repleri canticisque hymnigeris & laudibus cælestibus toto cordis adnisu vacare satagant? Quapropter specialiter atque humiliter à sacerdotibus Imperialis celsitudo flagitanda est, vt eius à DEO ordinata potestas, ob honorem & reuerentiam tanti dei, cunctis metum incutiat, nè in hac sancta & venerabili die: mercatus & placita & ruralia quæque opera, nec non & quasliber corrigationes vllius conditionis homines facere præsumant: Quoniam dum hæc agant & decus Christianitatis obfuscant, & nomẽ CHRISTI blasphemantibus locum ampliùs detrahendi attribuunt. Decet igitur, vt eo die Christianus diuinis laudibus, non ruralibus vacet operibus.

CAPVT LI.

De æquo modio, iustoque habendo sextario.

ILlud quoquè ex toto à Diuina authoritate dissentit, & afflictionem atque oppressionem ingentem pauperibus irrogat, quòd quidam non solùm clerici, sed & laici, Dominica præcepti transgressores effecti, minorem modium atque sextarium in vendendo atque commodando, maioremq; in recipiendo habent, simulque stateras minores atque dolosas in mutando atque uendendo, maioresque in recipiendo habentes: & ob hoc, dum suæ insolerabili cupiditati satisfacere æstuant, heu proh dolor, miseros quosque paupertati addicunt, & mendicos efficiunt: Quoniam his inæqualibus mensuris, & diuersis fœnerationibus adeò eos obligantes coarctant, vt ex vineolis suis, ob mercedem laboribus sui nihil relidui sibi, suæque coniugi & liberis, nec cyathus, nec vua quidem remaneat: sed ut omnia in cellaria sua ex alle deueniãt, sagaciter elaborãt. Quam crudelitatem quidam dominorum tã per se, quàm per atroces ministros suos, in sibi subiectis exercere comprobantur, ità vt nihil sibi, suæque coniugi ac liberis, de fructu messium, vinearumque suarum vsurpare audeant, sed omne quicquid illud est, dominis suis ex integro custodire, & reddere compellantur. Quod impietatis vitium beatus Iob multum se cauere intimat, cum ait: Si aduersum me terra mea clamat, & cum ipsa sulci eius deflent: Si fructus eius comedi absque pecunia, & animam agricolarum eius afflixi, pro frumento oriatur mihi tribulus, & pro hordeo spina, & clamor ipsorum in aures Domini Sabaoth introibit. Iob 31.

Quæ verba Beda ità exponit: Dominum Sabaoth, id est, Dominum exercituum appellat, ad terrorem eorum, qui pauperes conterunt & affligunt, eosque nullum putant habere tutorem. Huic enim loco congruit illud Psalmista: Tibi derelictus est pauper, pupillo tu eris adiutor. Et alibi Psalmista in persona Domini loquitur: Propter miseriam inopum & gemitum pauperum, nunc exurgam, dicit Dominus. Et illud, quod in libro beati Iob scriptum est? Neque enim frustrà audiet DEVS, & omnipotens singulorum causas intuebitur. Et illud Salomonis. Non despiciet preces pupilli, nec viduam, si effundet loquelam gemitùs. Nónne lachrymæ uiduæ à maxilla descendunt, & exclamatio eius super deducentem eas? A maxilla enim ascendunt vsque ad cœlos, & Dominus exauditor non delectabitur in illis. Multa quoquè his similia, de huiusmodi oppressione testimonia perfacilè proferri poterant, sed alibi proferenda reseruantur. De modio autem æquo, iustoque sextario habendo, Dominus in libro Leuitico, ità loquitur: Nolite facere iniquum aliquid in iudicio, in regula, in pondere, in mensura: statera iusta & æqua sint pondera, iustus modius, æquusq; sit vobis sextarius: Ego Dñs DEVS vester, qui eduxi vos de terra Ægypti. Custodite præcepta mea, & vniuersa iudicia, & facite ea: ego Dominꝰ. Salomon in Prouerbijs: Pondus & pondus, mensura & mensura, vtrunque abominabile est apud DOMINVM. Item in eodem: Abominatio est apud Dominum pondus & pondus, statera dolosa non est bona. In non faciendo quippe quæ Dominus iubet, delinquimus: in faciendo autem quæ vetuit, procul dubio peccamus. Ergò quandò ea, quæ vetat, facimus, eius procul dubio sancti præcepti transgressores existimus. Quanquàm etgò consuetudines peruersæ non facilè corrigantur, hæc tamen consuetudo inæqualium modiorum, & iniustorum sextariorum, atq; ponderum dolosorum, necessè est vt principali metu ocyùs corrigatur, & ad præceptũ diuinum tanta tortitudo reflectatur: quia verendum est, nè inter cęteta mala hoc quoquè non solùm facientibus & consentientibus, sed etiam non corrigẽtibus, quod absit, proueniat in damnationem. Psal. 9. Psal. 11. Iob 35. Eccle. 35. Leuit. 19. Prou. 20. Ibidem.

CAP. LII.

De interdicto quodam, quo apud pleraſque prouincias, pauperes aggrauati sunt ab Imperiali clementia prohibendo.

NOn solùm rumore, sed etiàm venerabilium virorum relatu compertimus,

Digitized by Google

mus, quòd in quibuſdam occidentalibus, prouincijs, ſuadente auaritia, Epiſcopi & comites & cæteri prælati pauperibus ſibi ſubiectis ſoleant edictum imponere, vt nullus eorum tempore meſſis, modium frumẽti, nec tempore vindemiæ, modium vini maiori precio, niſi quod ab eis conſtituitur, vendere præſumat. Quod ſi quiſpiam illorum facere præſumpſerit, & paupertati ſuæ magnã iacturam patitur, inſuper etiàm acribus verberibus flagellatur. Vndè fit, vt cùm alijs modius frumenti duodecim denarijs, & modius vini viginti denarijs venundari poſſit, huiuſcemodi ſeniores modium frumenti ad quatuor, & modium vini ad ſex ſibi extorqueant denarios. Quæ res quia impietatis, iniuſtitiæque plena eſt, neceſsè eſt, vt pijſſimi principis authoritate inhibeatur: Quoniam verendum eſt, nè dum his & his ſimilibus grauaminibus pauperes atteruntur, ira interni iudicis non ſolùm facientibus, ſed etiàm conſentientibus, & corrigere nolentibus, accumuletur, quatenùs pauperibus libertas tribuatur, vt redditis ſenioribus ſuis, quæ iuſtè reddenda ſunt, reliqua quæ ſibi ſuperſunt, liceat alijs, prout pactio vendentis & ementis grata fuerit, abſq; prohibitione ſeniorum ſuorum diſtrahere.

CAP. LIII.

De multimodis vſurarum adinentionibus.

CVM multa & innumera ſint mala, quibus & DEVS offenditur, & regnum Chriſtianorum periclitatur, extat inter cætera vnum quoddam valdè execrabile, Deoque deteſtabile auaritiæ genus, quo indubitanter & DEVS ad iracundiam prouocatur, quia eo præceptis eius reſultatur, & miſericordiæ humanæ, præcepta diuina tranſgredienti, augmenta damnationis præparantur, eò quòd ſcilicet quidam clericorum & laicorum obliti præceptionis Dominicæ, qua dicitur: Pecuniam tuam non dabis ad vſuram, & frugum ſuperabundantiam non exiges: Ego Dominus DEVS veſter: in tantam turpiſſimi lucri rabiem exarſerint, vt multiplicibus atque innumeris vſurarum generibus, ſua adinuentione & cupiditate repertis, adeò pauperes CHRISTI adfligant, vt, excepus alijs oppreſſionibus, quibus ad iniuriam DEI atrociter cruciantur, hoc ſpeciali malo multi eorum, fame & egeſtate confecti, pereant: multi etiàm hac oppreſſione compulſi, proprijs derelictis, alienas incolatûs gratia terras expetant. Famis præterea tempore, cùm quiſpiam pauper omnium rerum penuria attenuatus, ad aliquem fœneratorem venit, vtpotè frater ad fratrem, quos conſtat vno pretioſo Chriſti ſanguine redemptos, petens ab eo ſeas miſerabiles neceſſitates ſublenari, ſibique id, quo indiget, commodari: taliter ſibi ab eo ſolet reſponderi: Non eſt mihi frumentum, aut aliud quid, quod in cibum tibi ſumere vis, ad mutuandum, ſed magis ad venundandum. Si vis emere, fer precium, & tolle. Cui pauper: Non eſt mihi, inquit, quicquam precij, quo emere id, quo indigeo, valeam: Sed peto abs te, vt miſereris meî, & quomodocunque vis, mihi quod peto, nè fame peream, mutuum porrige. Fœnerator econtrà, * Quomodò denarijs pollum modium frumenti mei vendere, aut tot denarios tempore fructûs noui mihi redde, aut certè eorum precium in frumento & vino, & cæteris quibuſlibet alijs frugibus ad plenum ſupple. Vndè euenire ſolet, vt pro vno frumenti modio taliter mutuato, tres aut certè quatuor modij à pauperibus tempore meſſis violenter exigantur. Quod & de modio vini ſimiliter fieri ſolet. Sunt etiàm alij crudeliſſimi fœneratores, qui tempore neceſſitatis nihil commodare pauperibus volunt, niſi meſſellas ſuas, & vineolas, & pratella, ea ratione in pignus dederint, vt quicquid frugum in hiice colligi poterat pro paruo, quod mutuum acceperint, ex aſſe amittant: Quæ res non minimam pauperibus generat afflictionem & penuriam. Sunt & aliæ multifariæ calliditates quorundam fœneratorum, quibus pauperes exhauriuntur, & paupertati addicuntur, quas hîc enumerare magni eſt tædij, magnæque prolixitatis. Dominus quippe & in legalibus & in prophetticis oraculis vſuram fieri, minaciter atque terribiliter inhibet, & præſumptio humana, à ſummo creatore prohibita, ſuperbiendo perpetrare ad ſui diſcrimen non metuit. Ait nanque in libro Exodi: Si pecuniam mutuam dederis populo meo pauperi qui habitat tecum, non vrgebis eum quaſi exactor, nec vſuris opprimes. In libro Leuitici: Si attenuatus fuerit frater tuus, & infirmus manu, & ſuſceperis eum quaſi aduenam & peregrinum, & vixerit tecum, nè accipias ab eo vſuram, nec amplius quàm dediſti. Time DEVM tuum, vt viuere poſſit frater tuus apud te. In libro Deuteronomij: Si vnus de fratribus tuis, qui morantur intra portas ciuitatis tuę, in terra quam DOMINVS DEVS tuus daturus eſt tibi, ad paupertatem venerit, non obdurabis cor tuum, nec contrahes manum, ſed aperies eam pauperi, & dabis ei mutuum, quo eum indigere perſpexeris. Item in eodem: Caue nè fortè ſubripiat tibi impia cogitatio, & dicas in corde tuo: Appropinquat ſeptimus annus remiſſionis, & auertas oculos tuos à paupere fratre tuo, nolens ei, quod poſtulat, mutuum commodare, nè clamet contra te ad DOMINVM, & fiat tibi in peccatum, ſed dabis ei, nec ages quippiam callidè in

* Quoc modò

Leuit. 22.

Exo. 22.

Leuit. 25.

Deut. 15.

Ibidem.

eius necessitatibus sublevandis, vt benedicat tibi DOMINVS DEVS tuus in omni tempore, & in cunctis, ad quę manum miseris. non deerunt pauperes in terra habitationis tuæ. Idcirco præcipio tibi, vt aperias manum fratri tuo egeno & pauperi, qui tecum versatur in terra. Per Ezechielē quoquè prophetam DOMINVS eum, qui ad vsuram dat, & amplius accipit, non viuere protestatur. aut autem: Si genuerit quis filiū latronem effundentem sanguinem, & fecerit vnum de istis, & hæc quidem omnia non facientem, sed in montibus comedentem, & vxorem proximi sui polluentem, egenum & pauperem contristantem, rapientem rapinas, pignus non reddentem, & ad idola leuantem oculos suos, abominationem facientem, ad vsuram dantem, & amplius accipiētem, nunquid viuet? non viuet, dicit DOMINVS. Item idem: Munera acceperunt apud te, ad effundendum innoxium sanguinem, vsuram & superabundantiam accepisti, & auarè proximos tuos calumniata es.

Ezc. 18.

Amos propheta: Audite hoc qui conteritis pauperem, & deficere facitis egenos terræ, dicentes: Quandò tranſibit messis, & venundabimus merces: & sabbatum, & aperiemus frumentum, vt imminuamus mensuram, & augeamus siclum, & supponamus stateras dolosas, vt possideamus in argento egenos, & pauperes pro calceamentis, & quisquilias frumenti vendamus. Iurauit DOMINVS in superbia Iacob: Si oblitus fuero vsque ad finem omnia opera eorum, nunquid non super isto non commouebitur terra, & lugebit omnis habitator eius? Quis (rogo) tam ferrei pectoris exsistit, cui tam terribilis sententia terrorem non incutiat, qua dicitur: Nunquid super isto non commouebitur terra, & lugebit omnis habitator eius? Apertè ergò hac sententia manifestatur, quòd propter vsuras & inæquales mensuras stateras-que dolosas atque oppressiones pauperum, commotio terræ, immò periclitatio, & infirmatio regni, luctusque omnium habitatorum eius perueniat. Beatus quoquè Hieronymus hunc locum ità exponit: O tu Israel, audite quæ scelera fecerunt: de nocte surgētes pro oratione & hymnis ad Deum. Studium habens opprimendi siue conterendi pauperes, vt fame & egestate confecti, auferantur è terra: qui expectatis Calendas, vt negociemini, & vsuras augeatis vsuris: & Sabbata, vt aperiatis horrea, detisque frumentum, amplius recepturi: & DEI solennitates, turpis lucri gratia, in vestra compendia vertitis: qui minorem in vendendis mercibus mensuram facitis, & maiora ponderam accipiendis, stateramque iniquam, vt possideatis pecunia pauperem, & tam viles habeatis homines, vt impleatis illud, quod suprà de vobis dixeram, pro eo quod vendidistis argento iustum, & pauperem pro calceamentis: & in tantam lucri rabiem prosilitis vt non frumenta, quorum esu hominum corpora sustentantur, sed quisquilias & purgamenta frumenti vendatis pauperibus, puluerem & palcas trituco commiscentes. Item idem in expositione Ezechielis prophetæ: Putant quidam vsuram tantùm esse in pecunia. Quòd prænidens scriptura, omni rei aufert superabundantiam, vt plus non recipias, quàm dedisti. Solent in agris frumenti & milij, vini & olei, cæterarumque specierum vsura exigi, siue (vt appellat sermo diuinus) superabundantiam: verbi gratia, vt hyemis tempore demus decem modios, & in messe recipiamus quindecim, hoc est, amplius quam partem mediam: qui iustissimum se putauerit, quartam plus accipiet portionem: & solent argumentari & dicere: Dedi vnum modium, qui satus fecit decem modios: Nonne iustum est, vt medium modium de meo plus accipiam, cùm ille mea liberalitate nouem & semis de meo habeat? Nolite errare, inquit Apostolus, DEVS non irridetur. Respondeat enim nobis breuiter fœnerator misericors, vtrùm habenti dederit, an non habenti: habenti vtiquè dare non debuerat, sed dedit quasi non habenti: ergò quarè plus exigit, quasi ab habente? Alij pro pecunia fœnerata solent munuscula accipere diuersi generis, & non intelligunt vsuram appellari & superabundantiam, quicquid illud est, si ab eo quod dederint, plus acceperint. In psalmo quartodecimo: Qui pecuniam suam non dedit ad vsuram. Hieronymus: Primò dicendum iuxta literam, quòd lex indigenis tantùm & ciuibus prohibuerit fœnus imponi, & alienigenis iusserit fœnerari: Dauid verò Euangelicum describens virum, & eum qui habitaturus sit in monte sancto DEI, hoc est, in ECCLESIA DEI, in cunctos generaliter fieri vetârit. Hanc etiàm sententiam, qua dicitur: Qui pecuniam suam non dedit ad vsuram, Cassiodorus ità exponit: Duobus modis in scripturis sanctis pecunia probatur intelligi. Vna est ista metallica, quæ ad vsuram dari omninò prohibetur, quoniam vitium cupiditatis est, exigere velle, quod te nescias commodâsse, hanc quidem habuit Dominus IESVS CHRISTVS, quam Iudæ tradidit erogandam, quam non dedit ad vsuram, quandò illam indigentibus ad informandos nos pia largitate concessit. Item idem: Et non defecit de plateis eius vsura & dolus. Intendamus quòd non dixit occultè, sed in plateis talia humile commissa, quæ superna damnauit sententia. De vsura enim dictum est, qui pecuniam suam non dedit ad vsuram: de dolo autem, Et labia tua nè loquantur dolum hæc nō occultè gessit, sed quodammodò libera commisit

Deut. 23.

Pſal. 14.

Pſal. 14.

Hieron.

Ioan. 13.

Pſal. 54.

Pſal. 14.

Amos 3.

Digitized by Google

misit iniquitate: Omne enim malum execrabilius redditur, quãdò publica præsumptione tractatur. Ioannes Apostolus conuiua cœnæ Dominicæ strenuus ac fidelissimus,
1.Ioan.3. Qui habuerit, inquit, facultates mundi, & viderit fratrem suum esurientem, & clauserit viscera sua ab eo, quomodò charitas DEI manet in eo? Augustinus: Ecce, inquit, vnde incipit charitas. Si nondùm es idoneus mori pro fratre, iã idoneus esto dare de tuis facultatibus fratri. Iam percutiat viscera tua charitas, vt non delectantia facias, sed de intimo adipe misericordiæ, vt contideres illũ in egestate positum: Si enim superflua non potes dare fratri tuo, animam tuam potes ponere pro fratre? Item idem posit pauca: Vide si misereris, si habes facultates mundi, quid ad me pertinet? fortè dicis: Ego daturus sum pecuniam meam, nè ille molestiam patiatur? Si tibi hoc respondent cor tuum, dilectio patris non manet in te. Si dilectio patris non in te manet, nõ es natus ex DEO. Quomodò te gloriaris esse Christianum? nomen habes, & facta non habes. Si autem nomen secutum fuerit opus, dicat te quilibet paganum, tu autem factis ostende te Christianum: nam si factis non ostendis te Christianum, & omnes te Christianum vocent: quid tibi prodest nomen, vbi res non inuenitur? Miserabilis planè, & valdè detlenda res est, quando quis pro facultatibus mundi, quarum momentaneus possessor existit, quia eas fratribus indigentibus, charitate dictante, non impertit, & gloriam Christiani no-
1. Ioan.4. minis sibi adimit, & DEVM qui charitas est, amittit. De vsuris porrò non faciendis, & de misericordia fratribus impendenda, superfluunt copiosiora vtriusque instrumenti documenta, & sanctorum patrum eximia dicta, quæ lectatores vsurarum non victuros, neque in monte sancto habitaturos, sed potiùs, quia immisericordes exiterunt, cum
Luc.16. purpurato & auaro diuite pœnas affirmare iniutos.

CAP. LIIII.

Vt hi qui pœnitentia publica sunt mulctati, neque in baptismate, neque in percipiendo sancti spiritùs dono patroni existant pro aliis.

QVòd hi, qui fidem CHRISTI expetũt, & prouectę ętatis existunt, priusquàm ad baptismum accedant, instruendi sint & fidei, & baptismatis sacramento: necnon & illi, qui alios de sacro fonte suscipiunt, quique ad percipiẽdum sancti spiritús donum, coram pontificibus pro aliis patroni existunt, intelligere debeant, & vim tanti sacramenti, & quid pro aliis spoponderint, iam in præcedentibus capitulis dictum est. Illos tamen in hoc capitulo specialiter ab his officijs remouendos indicamus, qui propter reatum suum publica pœnitentia sunt mulctati, videlicet vt nec alios de sacri fontis baptismate suscipiant, nec etiàm ad percipiendum sancti spiritùs donum, aliorum patroni coram pontificibus existant, donec per dignam pœnitentiæ satisfactionem, reconciliationem mereantur. nec immeritò: quoniam quos & lex Diuina à castris militaribus, nè ruina sint populi, & authoritas canonica, ab Ecclesiarum sequestrant limitibus: multo magis à memoratis peragendis officijs, vsque ad tempus pœnitentiæ peractum, dignamq; perceptam reconciliationem, huiuscemodi (vt iam dictum est) meritò sunt excludendi. Num.3.

Explicit Liber Primus.

LIBER SECVNDVS.

DE Causis hactenùs ad religionem Christianam curamque pastorum pertinentibus, vel de his, quę in persona eorum, emendatione digna, vel etiàm de his, quæ scopus vsque nunc neglecta sunt, in præsenti libello breuiter comprehensum est. In hoc quoquè qui sequitur libello, specialiter de regibus & principibus, & generaliter de omnibus fidelibus & quòd vbi auaritia, inuidia & odium, & cætera vitia charitati contraria regnant: quia eadem charitas, quæ DEVS est, his inesse non potest, status Ecclesiæ periclitetur: & quòd religio Christiana sub Apostolis deuotiùs, quàm nunc floreat, floruerit, & nostro seculo circa multos marcescat, restat prosequendum.

CAP. I.

Quid sit rex, quid esse, quidve cauere debeat.

REX à rectè agendo vocatur. Si enim pię & iustè & misericorditer regit, meritò, rex appellatur: si his caruerit, non rex, sed tyrannus est. Antiqui autem omnes reges tyrannos vocabant, sed postea pię & iustè, & misericorditer regentes, regis nomen sunt adepti: impiè verò, iniustè crudeliterq; principantibus, non regis, sed tyrannicum aptatum est nomen. Quia ergò rex à regendo dicitur, primò ei studendum est, vt semetipsum, suamque domum, CHRISTI adiuuante gratia, ab operibus nequam emaculet, bonisque operibus exuberare faciat, vt ab ea cæteri subiecti bonum exemplum semper capiant; ipse etiàm salutiferis CHRISTI præceptis fideliter atque obedienter obtemperet, & rectè agendo eos quibus

Isidorus in lib. Sententiarũ.

Idẽ in lib. Etymolo.

Digitized by Google

quibus temporaliter imperat, in pace & concordia atque charitate, cæterorumq; bonorum operum exhibitione, quantùm sibi diuinitùs datur, constistere faciat, & dictis atque exemplis ad opus pietatis & iustitiæ, & misericordiæ solerter excitet, attendens q̃ pro his DEO rationem redditurus sit, quatenùs ità agendo, sanctorum regum, qui DEO syncerè seruiendo, placuerunt, post hanc peregrinationem consors efficiatur. De rege autem, qualis esse, vel quid cauere
Deut. 17. debeat, ità in Deuteronomio legitur: Cùm ingressus fueris terram, quam DOMINVS DEVS tuus dabit tibi, & possederis eam, habitauerisque in illa, & dixeris, Constituam super me regem, sicut habent omnes per circuitum nationes: eum constitues, quem Dominus DEVS tuus elegerit de numero fratrum tuorum. Et post pauca: Non habebit vxores plurimas, quæ alliciant animum eius, neque argenti & auri immensa pondera. Postquàm autem sederit in solio regni sui, describat sibi Deuteronomium legis huius in volumine, accipiens exemplar à sacerdotibus Leuiticæ tribûs, & habebit secum, legetque illud omnibus diebus vitæ suæ, vt discat timere DOMINVM DEVM suum, & custodire verba & cæremonias eius, quæ lege præcepta sunt: nec extolletur cor eius in superbiam super fratres suos, neque declinet in partem dextram vel sinistram, vt longo tempore regnet ipse & filij eius super Israel. Attende quòd timor DEI & custodia præceptorum eius, & humilitas quę non patitur eum extolli super fratres suos, & iustitiæ rectitudo non solùm regem, sed & filios eius longo faciet regnare tempore. Vt ergò
Eccle. 32. princeps extollentiam cauere debeat, Ecclesiasticus admonens ait: Principem te constituerunt? nolli extolli, sed esto in illis, quasi
Prou. 29. vnus ex ipsis. In Prouerbijs: Rex qui iudicat in veritate pauperes, thronus eius in æter-
Prou. 20. num firmabitur. Item: Misericordia & veritas custodiunt regem, & roboratur clementia thronus eius. Quantæ igitur felicitatis sit bonus rex, quantæve infelicitatis, si nequam fuerit, beatus Cyprianus eximius martyr CHRISTI, de duodecim abusionibus scribens, inter cætera ità ait: Nonus, inquiens, abusionis gradus est rex iniquus: et enim regem non iniquum, sed correctorem iniquorum esse oportet. Vndè in semetipso nominis sui dignitatem custodire debet. Nomen enim regis intellectualiter hoc retinet, vt subiectis omnibus rectoris officium procuret. Sed qualiter alios corrigere poterit, qui proprios mores, nè iniqui sint, non corrigit. Quoniam iustitia regis exaltatur soliũ, & veritate solidantur gubernacula populorum. Iustitia verò regis est, neminem iniustè per potentiam opprimere, sinè acceptione personarum inter virum & proximum suũ iudicare: aduenis & pupillis & viduis defen-

Iustitia regis q̃ sit.

sorẽ esse: furta cohibere, adulteria punire, iniquos non exaltare, impudicos & histriones non nutrire, impios de terra perdere, parricidas & peierantes viuere non sinere, Ecclesias defendere, pauperes eleemosynis alere iustos super regni negocia constituere, senes & sapientes & sobrios cõsiliarios habere, magorum & hariolorum, pythonissarumque superstitionibus nõ intendere, iracundiam differre, patriam & fortiter & iustè contra aduersarios defendere, per omnia in DEO viuere, prosperitatibus non eleuare animum, cuncta aduersa patienter ferre, fidem Catholicam in DEVM habere, filios suos non sinere impiè agere, certis horis orationibus insistere, ante horas congruas non
Eccl. 10. gustare cibum: Væ enim terræ, cuius rex est puer, & cuius princeps manè comedunt. Hæc regni prosperitatem in præsenti faciunt, & regem ad cælestia regna meliora perducunt. Qui verò secundùm hanc legem non dispensat, multas nimirùm aduersitates Imperij tolerat. Idcircò enim sæpè pax populorum rumpitur, & offendicula etiàm de regno suscitantur, terrarum quoquè fructus diminuuntur, & seruitia populorum præpediuntur, multi etiàm dolores prosperitatem regni inficiunt, charorum & liberorum mortes tristitiam conferunt, hostium incursus prouincias vndiquè vastant, bestiæ armentorum & pecorum greges dilacerant, tempestates veris & hyemis terrarum fœcunditatem, & maris ministeria prohibent, & aliquandò fulminum ictus segetes, & arborum flores, & pampinos exurunt: Super omnia verò regis iniustitia non solùm præsentis Imperij faciem fuscat, sed etiàm filios suos & nepotes, nè post se regni hæreditatem teneant, obscurat. Propter piaculum enim Salomonis, 3. Reg. 11
regnum domûs Israel Dominus de manibus filiorum eius disperdit, & propter meritum Dauid regis, lucernam de semine eius semper in Hierusalem reliquit. Ecce quantùm iustitia regis seculo valet, intuentibus perspicue patet: pax populorum est, tutamentum patriæ, immunitas plebis, munimentum gentis, cura languorum, gaudium hominum, temperies aeris, serenitas maris, terræ fœcunditas, solatium pauperum, hæreditas filiorum, & sibimetipsi ipes futuræ beatitudinis. Attamen sciat, quòd sicut in throno hominum primus constitutus est, sic & in pœnis, si iustitiam non fecerit, primatum habiturus est. Omnes nanque quoscunque peccatores sub se in præsenti habuit, supra se modò in illa futura pœna habebit. Fulgentius in libro Fulgetius
de Veritate prædestinationis & gratiæ: Clementissimus quoque Imperator non ideò est vas misericordiæ præparatum in gloriam, quia apicem terreni principatûs accepit, sed si imperiali culmine recta fidę

viuat,

ed by Google

viuat, & vera cordis humilitate præditus, culmen regiæ dignitatis ſanctæ religioni ſe ſubijciat: ſi magis in timore ſeruire Deo, quàm in tumore dominari populo delectetur. Si in eo lenitas iracundiam mitiget, ornet, benignitas poteſtatem: Si ſe magis diligendum, quàm metuendũ cunctis exhibeat: ſi ſubiectis ſalubriter cõſulat, ſi iuſtitiam ſic teneat, vt miſericordiam non relinquat: ſi præ omnibus ità ſe ſanctæ matris ECCLESIÆ meminerit filium, vt eius paci atque tranquillitati per vniuerſum mundum prodeſſe ſuum faciat principatum. Magis enim Chriſtianum regitur atque propagatur Imperium, dùm Eccleſiaſtico ſtatui per omnẽ terram conſulitur, quàm cùm in parte quacunque terrarum pro temporali ſecuritate pugnatur. Iſidorus: Qui rectè vtitur regni poteſtate, ità præſtare ſe omnibus debet, vt quanto magis honoris celſitudine claret, tãto ſemetipſum mente humiliet: Proponens ſibi exemplum humilitatis Dauid, qui de ſuis meritis non tumuit, ſed humiliter ſeſe deijciens, dixit: Vilis incedam, & vilis apparebo ante DOMINVM, qui elegit me. Item Iſidorus: Qui intra ſeculum bene temporaliter imperat, ſine fine in perpetuum regnat, & de gloria ſeculi huius ad æternam tranſmeat gloriam: qui verò prauè regnum exercent, poſt veſtem fulgentem & lumina lapillorum, nudi & miſeri ad inferna torquendi deſcendunt. Reges à rectè agendo vocati ſunt, ideoque ſicut rectè agendo, regis nomen tenetur, ità peccando amittitur. Nam & viros ſanctos proinde reges vocari in ſacris eloquijs, eò quòd rectè agant, ſenſuſque proprios bene regant, & motus reſilientes ſibi rationabili diſcretione componant. Rectè igitur illi reges vocantur, qui tam ſemetipſos, quàm ſubiectos bene regendo modificare nouerunt. Quidam ipſum nomen regiminis ad immanitatem tranſtulerunt crudelitatis: dumque ad culmen poteſtatis venerint, in apoſtaſiam confeſtim labuntur: tantoque ſe tumore cordis extollunt, vt cunctos ſubditos in ſui comparatione deſpiciant, eosque quibus præeſſe contigit, non agnoſcant. Et paulopoſt: Dum mundi reges ſublimiores ſe cæteris ſentiũt, mortales tamen ſe eſſe agnoſcant, nec regni gloriam, qua in ſeculo ſublimantur, adipiciant: Sed opus ſecum deportant, intendant. Item non poſt multa: Reges quandò boni ſunt, muneris eſſe DEI: quandò verò mali, ſceleris eſſe populi. Secundùm meritum enim plebium diſponitur vita rectorum, teſtante Iob: Qui regnare facit hypocritã propter peccata populi. Iraſcẽte enim DEO, talem rectorem populi ſuſcipiunt, qualẽ pro peccato merentur. Nonnunquàm pro malitia plebis, etiàm reges mutantur: & qui antè videbantur eſſe boni, accepto regno ſunt iniqui. His ità præmiſſis, ſtudendum eſt regi, vt non ſolùm in ſe; verùm etiam in ſibi ſubiectis regis nomen adimpleat: prouideatque, vt populus ſibi ſubiectus, pietate, pace, charitate, iuſtitia & miſericordia atque concordia & vnanimitate, cæteriſque bonis exuberet operibus, vt hæc habentes, Dominum ſecum habere mereantur, ſciatq; certiſſimè, quòd nõ ſolùm de ſe, verùm etiã de ipſis Dominus ab eo fructum bonæ operationis exacturus eſt.

Lib. 3 Sententiarũ. cap. 49.

2. Reg. 6.

Ibidem. cap. 48.

Iob 34.

CAPVT II.

Quid ſit propriè miniſterium regis.

REgale miniſterium ſpecialiter eſt, populum DEI gubernare & regere cum æquitate & iuſtitia, & vt pacem & concordiam habeant, ſtudere: ipſe enim debet primò defenſor eſſe Eccleſiarum & ſeruorum DEI, viduarum, orphanorum, cæterorumq; pauperum, nec non & omnium indigentiũ. Ipſius enim terror & ſtudium huiuſcemodi, inquantùm poſſibile eſt, eſſe debet primò, vt nulla iniuſtitia fiat: deindè, ſi euenerit, vt nullo modo eam ſubſiſtere permittat, nec ſpem deliteſcendi, ſiue audaciam malè agẽdi cuiquam relinquat, ſed ſciant omnes, quoniã ſi ad ipſius notitiã peruenerit quippiam malũ quod admiſerint, nequaquàm incorrectum, aut inultum remanebit, ſed iuxta facti qualitatem, erit & modus iuſtæ correptionis. Quapropter in throno regiminis poſitus eſt, ad iudicia recta peragenda, vt ipſe per ſe prouideat & perquirat, nè in iudicio aliquis à veritate & æquitate declinet: Scire etiam debet, quòd cauſa quam iuxta miniſterium ſibi commiſſum adminiſtrat, non hominũ, ſed DEI cauſa exiſtit, cui pro miniſterio, quod ſuſcepit, in examinis tremendi die rationem redditurus eſt. Et ideò oportet, vt ipſe qui iudex eſt iudicum, cauſam pauperum ad ſe ingredi faciat, & diligenter inquirat, nè fortè illi, qui ab eo conſtituti ſunt, & vicem eius agere debent in populo, iniuſtè aut negligenter pauperes oppreſſiones pati permittant,

2. Par. 19.

De miniſterio autem regis ità Iob loquitur: Cumque ſederem quaſi rex circumſtante exercitu, eram tamen mœrentium conſolator: Auris audiens beatificabat me, & oculus videns teſtimonium reddebat mihi, quòd liberaſſem pauperem vociferantem, & pupillum cui non eſſet adiutor: Benedictio perituri ſuper me veniebat, & cor viduæ conſolatus ſum: Iuſtitia indutus ſum, & veſtiui me ſicut veſtimento & diademate, iudicio meo: Oculus fui cæco, & pes claudo: Pater eram pauperum, & cauſam quam neſciebam, diligentiſſimè inueſtigabam: conterebam molas iniqui, & de dentibus illius auferebam prædam. Salomon: Rex qui ſedet in ſolio iudicij, diſſipatione omne ma-

Iob 29.

Prou. 20.

malum intuitu suo. Item: Dissipat impios Rex sapiens, & curuat super eos fornicem.
Ibidem Eccl. 10. Item: Iudex sapiens vindicabit populum suum. & principatus sensati stabilis est.
Pro. 29. Item: Rex iustus erigi terram, & vir auarus destruit eam. In libro Sapientiæ: Diligite iustitiam, qui iudicatis terram. Sentite de Domino in bonitate, & in simplicitate
Sap. 1. cordis quærite illum. Item ibi: Audite ergò reges & intelligite: discite iudices finium
Sap. 6. terræ: præbete aures vos qui continetis multitudines, & placetis vobis in turbis nationum, quoniam data est à Domino vobis potestas, & virtus ab altissimo, qui interrogabit opera vestra, & cogitationes scrutabitur: quoniam cùm essetis ministri eius, non rectè iudicastis, neque custodistis legem iustitiæ, neque secundùm Deī voluntatem ambulastis. Horrendè & citò apparebit vobis, quoniam iudicium durissimum in his, qui præsunt, fiet: Exiguo enim conceditur misericordia: Potentes autem potenter tormenta patientur: Non enim subtrahet personam cuiusquam Dominus, nec reuerebitur cuiusquam magnitudinem: quoniam pusillum & magnum ipse fecit, & æqualiter pro omnibus cura est illi. Fortioribus autem fortior instat cruciatio. Isi-
Isidorus. dorus: Principes seculi nonnunquàm intra Ecclesiam potestatis adeptæ culmina tement, vt per eandem potestatem disciplinam Ecclesiasticam muniant. Cæterùm intra Ecclesiam potestates necessariæ non essent, nisi vt quod non prævalet sacerdos efficere per doctrinæ Sermonem, potestas hoc imperet per disciplinæ terrorem. Sæpè per regnum terrenum, cœleste regnum proficit: vt qui intra Ecclesiam positi, contra fidem & disciplinam Ecclesiæ agunt, rigore principum conterantur, ipsamque disciplinam, quam Ecclesiæ vtilitas exercere non prævalet, ceruicibus superborum potestas principalis imponat: & vt venerationem mereatur, virtutem potestas impertiat. Cognoscant principes seculi Deo debere se reddere rationem propter Ecclesiam, quam à CHRISTO tuendam suscipiunt. Nam siue augeatur pax, & disciplina Ecclesiæ per fideles principes, siue soluatur, ille ab eis rationem exiget, qui eorum potestati suam Ecclesiam credidit. Sunt & alia vtriusque testamenti oracula copiosa, quibus affatim adstruitur, quòd rex ministerium sibi commissum, secundùm voluntatem Dei exercere, & adimplere debet, quæ hîc ob prolixitatem vitandam prætermittuntur.

CAP. III.

De periculo regis, & quòd bene agentes remunerare, male verò agentes sua authoritate comprimere, raulamq; pauperum ad se ingredi debeat facere.

AD peccatum regis pertinet, quandò iudicibus, ministrisque iniquis ministerium suum implendum committit: neque enim ministerium suum per alios tantùm administrare, & se ab eo debet alienare. Non ergò dicimus, vt solus iurgia & querimonias populi audiat, & inuestiget & definiat: quoniã nequaquàm ad hæc solus sufficere potest, sed magis vt tales sub se, timentes DEVM, & auaritiam odientes constituat, per quos regem regum non offendat. Quales autem constituendi sint, liber Deu- Deut. 16.
teronomij manifestat, in quo legitur: Iudices & magistros constitues in omnibus portis tuis, quas Dominus DEVS tuus dederit tibi per singulas tribus tuas, vt iudicent populum iusto iudicio, nec in alteram partem declinent. Item ibi: Dixique vobis in illo Deut. 1.
tempore: Non possum solus sustinere vos, quoniam Dominus DEVS vester multiplicauit vos, & estis hodiè sicut stellæ cœli plurimæ. Dominus DEVS patrum vestrorum addat ad hunc numerum multa millia, & faciat vobis, sicut locutus est. Non valeo solus sustinere vestra negocia, & pondus & iurgia. Date è vobis viros sapientes & gnatos, & quorum conuersatio sit probata in tribubus vestris. Iob: Quando procedebam Iob 29.
ad portam ciuitatis, & in platea parabant cathedram mihi, videbant me iuuenes, & abscondebantur, & senes assurgentes stabãt, principes cessabant loqui, & digitum superponebant ori suo. Cùm quibus etiàm rex pondus regiminis sui partiri debeat, liber Exodi demonstrat, in quo legitur: Prouide Exo. 18.
autem de omni populo viros potentes, & timentes DEVM, in quibus sit veritas, & qui oderint auaritiam, & constitue ex eis tribunos, & centuriones, & quinquagenarios, qui iudicent populum omni tempore: quicquid autem maius fuerit, referant ad te, & ipsi minora tantummodò iudicent, leuiusque tibi sit, partito in alios onere. Si hoc feceris, implebis imperium Domini, & præcepta eius poteris sustentare, & omnis hic populus reuertetur cum pace ad loca sua. Quibus auditis, Moises fecit omnia, quæ Iethro ille suggesserat: & electis viris strenuis de cuneto Israel, constituit eos principes populi, tribunos & centuriones, & quinquagenarios, & decanos, qui iudicabant plebem omni tempore: quicquid autem grauius erat, referebant ad eum. Quòd verò ea causam pauperum ad se ingredi facere, & diligenter debeat inquirere, dat intelligi illud quod legimus, antiquòs iudices idcircò in porta ad iudicandum sedisse,

Digitized by Google

sediſſe, vt nullus accedendi difficultatẽ, aut quilpiam ciuium vim aut calumniam necessè haberet ſuſtinere, ideò & Hieruſalem ciuitas iuſtitiæ vocata eſt, quandiù in ea iuſta exercebantur iudicia, quæ non permittebatur in ea à rectoribus iniquitas permanere. Quòd verò rex bonos ſublimare, & malos debeat comprimere, Apoſtolus Petrus docet, dicẽs: Subditi eſtote omni humanæ creaturæ propter DEVM: ſiue regi, quaſi præcellenti: ſiue ducibus, tanquàm ab eo miſſis ad vindictam malefactorum, laudem verò bonorum. Quæ verba ità Beda exponit: Nõ quòd omnes, qui à regibus mittuntur, duces, vel malefacientes punire, vel bonos laudare nouerint: ſed quæ eſſe debeat actio boni iudicis, ſimpliciter narrat, hoc eſt, vt malefacientes coerceat, & benè agentes remuneret. Hinc in hiſtoria gentili refertur, moris fuiſſe Romanis, parcere ſubiectis, & debellare ſuperbos. Quod quandò praui iudices populo Dei præferuntur, ad delictum illius pertineat, à quo conſtituuntur, dicta Iſidori manifeſtant, quibus ait: Ad delictum pertinet principum, qui prauos iudices contra voluntatem Dei populis fidelibus præferunt. Nam ſicut populi delictum eſt, quandò principes mali ſunt: Sic principis eſt peccatum, quandò iudices iniqui exiſtũt. Bonus iudex ſicut nocere ciuibus neſcit, ità prodeſſe omnibus nouit: Alijs enim præſtat cenſuram iuſtitiæ, alios bonitate iudicij ſinè perſonarum acceptione ſuſcipit. Non infirmat iuſtitiam auaritiæ flamma, nec ſtudet auferre alteri quod cupiat ſibi. Boni iudices iuſtitiam, ad ſolam obtinendam ſalutem æternam ſuſcipiunt, nec eam muneribus acceptis diſtribuunt, vt dum de iuſto iudicio temporalia lucra non appetunt, præmio æterno ditentur. His quæ præmiſſa ſunt declaratur, quòd hi qui poſt regem populum DEI regere debent, id eſt, duces & comites, neceſsè eſt, vt tales ad conſtituendum prouideantur, qui ſinè periculo eius, à quo conſtituuntur, conſtitui poſſint, ſcientes ſe ad hoc poſitos eſſe, vt plebem CHRISTI ſibi natura æqualem recognoſcant, eamque clementer ſaluent, & iuſtè regant, non vt dominentur & affligant, neque vt populum DEI ſuum æſtiment, aut ad ſuam gloriam ſibi illum ſubijciant, quod non pertinet ad iuſtitiam, ſed potiùs ad tyrannidem & iniquam poteſtatem. Valdè enim exigit neceſſitas, vt quia ipſe procul dubiò rea æquiſſimo iudici, de commiſſo ſibi miniſterio rationem redditurus eſt, vt etiàm ſinguli qui ſub eo conſtituti ſunt miniſtri, diligentiſſimè ab eo inquirantur, nè ipſe pro eis iudicium incurrat diuinum: Ipſis etiàm miniſtris denũciandum eſt, quòd quicquid iudicauerint, in eos redundabit, iuxta illud, quod in libro Paralipomenon legitur: Habuerunt ergò Ioſaphat in Hieruſalẽ, rurſuſque egreſſus eſt ad populum de Berſabee, vſque ad montem Ephraim, & reuocauit eos ad Dominum DEVM patrum ſuorum, conſtituitque iudices terræ in cunctis ciuitatibus Iudæ munitis per ſingula loca, & præcipiens iudicibus: Videte, ait, quid facitis; non enim hominis exercetis iudicium, ſed Dei, & quodcunque iudicaueritis, in vos redundabit. Sit timor Domini vobiſcum, & cum diligentia cuncta facite. Non enim eſt apud Dominum DEVM noſtrum iniquitas, nec perſonarum acceptio, nec cupido munerum. Hæc & his ſimilia, quæ prælibata ſunt, rex eiusque miniſtri non deſidiosè, ſed diligenter debent perpendere, & ſtudium de miniſterio ſibi commiſſo tale adhibere, vt non pro eo æternaliter damnari, ſed potius à Domino mereantur feliciter remunerari.

1. Pet. 2.

Aeneid. 6.

2. Paral. 19.

CAPVT IIII.

Quòd æquitas iudicij, ſtabilimentum regni: & iniuſtitia, ſit eius euerſio.

QVòd per iuſtitiam ſtet regnum, Solomõ in Prouerbijs adſtruit, ità inquiẽs: Iuſtitia eleuat gentem, & miſeros facit populos peccatum. Item: Miſericordia & veritas cuſtodiunt regem, & roboratur *iuſtitia thronus eius. Item facere miſericordiam & iudicium, magis placet DEO, quàm victimæ. Et infrà: Rapinæ impiorum detrahent eos, qui noluerunt facere iudicium. Item ibi: Qui ſequitur iuſtitiam & miſericordiam, inueniet vitam & iuſtitiam & gloriam. Quòd verò per iniuſtitiam cadat, Eſaias demonſtrat: Tu enim, inquit, terram diſperdidiſti, tu populum occidiſti: non vocabitur in æternum ſemen peſſimorum. Præparate filios eius occiſioni in iniquitate patrum eorum: Non conſurgent, nec hæreditabunt terram, neque implebunt faciẽ orbis ciuitatum. In Amos: Eccè oculi Domini ſuper regnum peccans, & conteram illud à facie terræ, dicit Dominus. Daniel loquitur ad Balthazar: O rex, Deus alti dimus regnum & magnificentiam, & gloriam, & honorem dedit Nabuchodonoſor patri tuo, & propter magnificentiam, quam dederat ei, vniuerſi populi, tribus, & linguæ tremebant, & metuebant eum: quos volebat, interficiebat: & quos volebat, percutiebat: quos volebat, exaltabat: & quos nolebat, humiliabat. Quandò autem eleuatum eſt cor eius, & ſpiritus illius obfirmatus eſt in ſuperbiam, depoſitus eſt de ſolio regni ſui, & gloria eius ablata eſt, & à filijs hominũ eiectus eſt. Sed & cor eius cum beſtijs poſitum eſt. In libro Sapientiæ: Sedes ducum ſuperborum deraxit Deus, & ſedere fecit mites pro eis. Item: Regnum à gente in gentem

Prou. 14.
Prou. 20.
*clemẽtia
Prou. 21.
Ibidem.
Prou. 15. & 21.
Eſa. 14.
Amos 9.
Dan. 5.
Dan. 4.
Eccl. 10.
Ibidem.

tem transferrur propter iniustitias & iniurias & contumelias & diuersos dolos. Quibus verbis liquidò claret, quòd pietas, iustitia & misericordia stabiliunt regnum: & lasiones viduarum & pupillorum, calumniasque miserorum, violantesque iudicia & peruersio iustitiæ, euidenter illud euertant. Vnde & multorum regnorum colaptio, quia pietatis, iustitiæ & misericordiæ non habuerunt stabilimentum, his quæ præmissa sunt, patenter fidem attribuit.

CAP. V.

Quòd regnum non ab hominibus, sed à Deo, in cuius manu omnia regna consistunt, detur.

NEmo regum à progenitoribus regnum sibi administrari, sed à Deo veraciter atque humiliter credere debet, dari, qui dicit: Meum est consilium & æquitas, mea est Pro. 8. prudentia, mea est fortitudo: per me reges regnant, & legum conditores iusta decernunt: per me principes imperant, & potentes iustitiam decernunt. Quòd autem non ab hominibus, sed à Deo regnum terrenum tribuatur, Daniel Propheta testatur, dicens: Dan 4. In sententia vigilum decretum est, & sermo sanctorum & petitio, donec cognoscant viuentes, quòd dominetur excelsus in regno hominum, & cuicunque voluerit, dabit illud, & humilimum hominem constituet super illud.

Item idem loquens de Nabuchodonosor Dan. 5. ad Balthazar: Donec cognosceret, inquit, q̃ potestatem haberet altissimus in regno hominum, & quemcunque voluerit, suscitabit super illud. Et per Hieremiam: Hæc dicit Dominus exercituum DEVS Israel: Hæc Hier. 27. dicetis ad dominos vestros: Ego feci terram, & hominem, & iumenta quæ sunt super faciem terræ, in fortitudine mea magna, & in brachio meo extenso, & dedi eam ei, qui placuit in oculis meis. Hi verò qui à progenitoribus sibi succedere regnum terrenum, & non potiùs à Deo dari putant, illis aptantur, Ose. 8. quos Dominus per Prophetam improbat, dicens: Ipsi regnauerunt, & non ex me: principes extiterunt, & non cognoui. Ignorare quippe DEI, proculdubiò reprobare est. Quapropter quisquis cæteris mortalibus temporaliter imperat, non ab hominibus, sed à DEO sibi regnum commissum credat. Multi nanque munere diuino, multi etiàm DEI permissu regnant. Qui piè & iustè, & misericorditer regnant, sinè dubio per Deũ regnant: qui verò secùs, non eius munere, sed permissu tantùm regnant. De talibus Dominus per Prophetam: Dabo tibi, inquit, regem in furore meo. Et Iob: Qui regnare facit hypocritam propter peccata populi. Vt enim Isidorus exponit, Iratente DEO, talem rectorem populi suscipiant, qualem pro peccato merentur. Constat ergò quia non actu, non voto, neque brachio fortitudinis humanæ, sed virtute, immò occulto iudicio dispensationis diuinæ regnum confertur terrenum. Et idcirco cuicunque ab eo committitur, ità illud secundùm eius voluntatẽ disponere & gubernare procuret, quatenùs cum eo, à quo illud suscepit, feliciter in perpetuum regnare valeat: quoniam nihil prodest cuipiam terreno regno principati, si (quod absit) contigerit eum æterno extorrem fieri.

CAP. VI.

Quòd vbi charitas non est, nulla bona inesse possint.

MAgnum in vtroque ordine, clericali videlicet & laicali, periculum esse cognoscimus, quòd charitas, quæ DEVS est, ac deces Christianitatis, & in qua summa totius fidei nostræ cõsistit, in multis vtriusque ordinis, quod non sinè magno animi dolore dicimus, non regnare conuincitur. Quæ virtus charitas sit, & Euangelica & Apostolica lectio, & sanctorum patrum expositiones plenissimè docent. Expressissimè nanque Apostolus Ioannes ait, quòd DEVS charitas 1. Ioan. 4. est, & qui manet in charitate, in Deo manet, & DEVS in eo. Perpendat quisque, si in charitate manet, DEVM manere in se: Si charitatem non habet, non Deum, sed hostem animæ suæ habitare in se: cum charitate quippe cuncta bona, sinè charitate verò nulla haberi possunt. Neque etenim dignè Angelicum hymnum charitate carens, Domino decantare valet. Si quæritur quarè? Attendatur, quarè: quia non est bonæ voluntatis: Definitio quippe charitatis est, vt doctores nostri tradunt, bona voluntas. Ergò quicunque bonam voluntatem non habet, charitatem non habere comprobatur, & ideò pacem, quæ CHRISTVS est, quia bonæ voluntatis non est, habere non meretur. Gloria, inquit multitudo cœlestis exercitus, Luc. 2. in excelsis DEO, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Miserabiliter planè decipiuntur plerique, qui sinè charitate, aut DEO in hac mortalitate placere, aut ad eum sinè illa se putant peruenire. Verùm si in nobis charitas non est, sed odium & inuidia, & auaritia, & discordia, & simulatio, & luxuria, & cætera mala regnant, quæ omnia à Christianitatis proposito abhorrent: mirum non est, si animaduersiones diuinæ nos interiùs exteriusque diuersissimis modis feriant, & impetum inimicorum aduersùm nos commoueant. Quapropter si pacis tempora quietè & tranquillè ducere volumus, pacis & charitatis amatorem diligamus & timeamus, eiusque præceptis humiliter colla submittamus. Hi autem qui palatinis honoribus fulciuntur, sine

Luc. 2. Charitas quid sit.

Clerici

Clerici ſint, ſiue Laici, dignum eſt, vt vinculo charitatis connectantur, nè alterutrius iniuriam aut dehonorationem contra fas meditentur, nè deſides & doloſi adinuicèm exiſtant, nè fortè qui doloſi ſunt, incidant in illud Pſalmiſtæ, dicentis: Qui loquuntur pacem cum proximo ſuo, mala autem in cordibus eorum: da illis Domine ſecundùm opera eorum, & ſecundùm nequitiam adinuentionum ipſorum, & cætera. Qui verò deſides exiſtunt, patenter ab humanitate, quam in CHRISTO Paulus habitare edocet, ſcinduntur: caueantque hypocriſin Iudæ proditoris Domini. Sunt & alia huic rei conuenientia, quæ denumerare longum eſt. Certè cùm dignitatis palatinæ huiuſmodi homines honoribus ſuffulti, morſibus inuidiæ ſe uicisim lacerant, & in proximi ruinam & dehonorationem æſtuant, & DEO cuius muneribus utuntur, in proximi aduerſitatibus iniuriam inferunt, & regi, cui familiariter inhærent, & adiutores ſecundùm DEVM eſſe debuerunt, debitam fidem nõ ſeruant, & honorem palatinum, malum exemplum alijs dantes, commaculant, & (qđ his indecentius eſt) ad inimicos nois Chriſti, magnum tripudium tranſmittunt.

Pſal. 27.

Tit. 3.

CAPVT VII.

Quòd multi profeſſionem Chriſtianam verbis tantùm teneant, ſed operibus negligant.

SI mundanarum legum iura, ob iurgiorum forenſiũ negocia dirimenda à mortalibus edita, homines auidiſſimè diſcere & intelligere acutiſſimè ſatagunt, vt his benè notis, quid verum, quid falſum, quid iuſtum quidve iniuſtum ſit, in hac terra morientiũ, liquidò diſcernere queant: quanto magis iura cœleſtia à ſummo opifice DEO, omnium creatore hominibus promulgata, ſalubriterque collata, quibus cauendum malum, faciendumque bonum perdocetur, quæ etiàm ſectatores ſuos ad terram prouehunt viuentium, cunctis fidelibus diſcere & intelligere intentioni eſſe debet? Lex itaque CHRISTI non ſpecialiter clericis, ſed generaliter cunctis fidelibus eſt à Domino attributa: Licèt in Euangelio quædam ſint præcepta ſpecialia, quæ ſolummodò contemptoribus mundi, & Apoſtolorum ſectatoribus conueniant, cætera tamen cunctis fidelibus, vnicuique ſcilicet in ordine, quo ſe DEO ſeruire deuouit, indiſſimulanter obſeruanda cenſentur. Quòd verò fides ſola neminem prouehat ad regnum cœlorum, iam in ſuperioribus capitulis demonſtratum eſt. Verùm profeſſio Chriſtiana à multis & in multis propter delectationes carnales, & propter diuerſiſſimas huiuſmodi uanitates, & peruerſiſſimas conſuetudines miſerabiliter negligitur: quibus quanto plùs inaniter inſeruiunt, tanto minùs operibus Chriſtianæ profeſſionis vacant. Quòd ſi Acta Apoſtolorum relegamus, & deuotionem Chriſtianæ plebis, quæ ſub eiſdẽ Apoſtolis floruit, ſubtiliter animaduertamus, multùm noſtri ſeculi Chriſtiani populi deuotionem ab illorum diſtare reperiemus: & quanto illi ardentiùs & deuotiùs eam ſunt ſectati, tanto nonnulli ab eius operibus, torpentiùs ſunt digreſſi. Proindè ſicut tunc initio naſcentis Eccleſiæ, eadem fides operibus floruit, ità nunc ijſdem neglectis apud quoſdam marceſcit. Vt enim verbis beati Auguſtini ſcribentis in libro ſermonum vtamur, Chriſtus in nobis idem eſt, qui & in illis: ſed non idem animus in nobis, qui fuit in illis: eadem fides in nobis, ſed non eadem deuotio. In illis enim maior erat fraternitas CHRISTI, quàm ſanguinis: in illis ſicut una fides, ità erat & vna ſubſtantia: vt quibus erat communis CHRISTVS, communis eſſet & ſumptus. Nefas enim putabant, eum ſibi participem non adſciſcere in ſubſtantia, qui particeps eſſet in gratia. Non ergò verebantur, nè eſurirent: ſed potiùs timebant, nè alius eſuriret: Nunc autem, vt idem beatus Auguſtinus ait, ità alter de alterius inopia non cogitat, vt illud ſit quod dicit Apoſtolus: Alius quidem eſurit, alius ebrius eſt. Et paulò pòſt: Nunc eſt, inquit, illud tempus, quod Dominus in Euangelio ait, Abundabit iniquitas, refrigeſcet charitas multorum: modò enim abundat auaritia & iniquitas, quę antè largitatis bonitate ceſſabat: & refrigeſcit fraternitatis charitas, quæ priùs Chriſti amore feruebat. Tunc enim ſub Apoſtolis tãta fraternitatis dilectio fuit, ut in conuentu ſuo nulla inueniretur indigentia: tanta autem modò Chriſtianitatis diſſimulatio eſt, vt in cœtu noſtro uix inuenias locupletem. Locupletem autem uix inueniri dico, non facultatibus, ſed operibus. Ait autem Apoſtolus: Diuites ſint in operibus bonis: Locupletem enim in Eccleſia intelligi uoluit, qui diues in CHRISTO eſt. Et idem poſt pauca: Ratò igitur in hoc tempore in Chriſtiano populo inuenimus locupletem, etſi plerique in domibus auro ſint diuites, in Eccleſia tamen ſunt mendici. Dum enim circa pauperes, non pro eo, quod prænalent operantur, nec hoc eſt gratum, quod offerunt, nec illud eſt ſatiabile, quod reſeruant. Dixit autem Dominus ad Cain cùm offerret munera: Si rectè offeras, rectè autem non diuidas, peccaſti: quieſce: Sic tu Chriſtiane non rectè diuidis, qui de tanto auro tuo maiorem partem Mammonæ ſeruas, quàm DEO largiris. In primordio igitur ſanctæ DEI Eccleſiæ, circa credentes ardor fidei ità vigebat, vt perſeuerarent in doctrina Apoſtolorum, & communicatione fractionis panis, & orationibus, & haberent omnia communia, & ſu-

Auguſt.

1. Cor. 11.

Mat. 24.

1. Tim. 6.

Gene. 4.

merent cibum cum exultatione & simpli-
Acto. 4. & 2. citate cordis, collaudantes DEVM: nunc autem deuotio Christianitatis apud plerosque longè aliter se habet: quoniam à quibusdam doctrinæ Apostolorum præponitur amor terrenorum negociorum? communicationi fractionis panis, tenacitas, frigor charitatis, & cupiditas ambiendæ rei alienæ potiùs quàm propriæ largiendæ: orationibus, delectatio carnalis, curiositas rerum, solicitudo mundi, & multimoda mentis in diuersa vagatio. Quæ autem illis erant communia, nunc quibusdam ità sunt propria, vt perraro in alterius ex his quicquam, retorqueatur vsum. Illi sumebant cibum cũ exultatione & simplicitate cordis, collaudantes DEVM; nunc autem vix à quibusdam sumitur cibus sinè detractione, sinè simulatione, sinè insultatione, sinè histrionum saltatione, & obscœna iocatione, & turpiloquijs, & scurilitatibus, & cæteris innumeris vanitatibus, quæ animum Christianum à vigore suî statûs emolliunt. Illi in simplicitate cordis, isti autem econtrario sub dolo &
Sap. 1. duplici animo cùm scriptura dicit: Sentite de Domino in bonitate, & in simplicitate cordis quærite illum. Illi sumentes cibum, DEVM collaudabant: isti diuersorum ciborum genera ad suum libitum exigentes, erga lautissimos sibi cibos præparatos, artem collaudant coquorum. Est & aliùd in Christiana religione, magna admiratione dignum, eô quòd leges humanæ, quæ plerunquè peccare volentibus, terrorem potiùs, quàm CHRISTI præcepta incutiunt, maiorem vim quàm diuinæ, habere videantur cùm vtiquè illæ sibi parentes à temporali, hæ quoquè ab æterna liberent pœna, cùm enim quispiam regiæ, aut Imperialis dignitatis apicem tenens, cæteris mortalibus temporaliter imperans, aliquod edictum proponit, quod à sibi subditis & audiri diligenter, & impleri fideliter sagaciterque velit: quis, rogo, subditorum non inhianter id audit, illiusque iussionibus obtemperare satagit? Quis verò in tantam audaciam prorumpere audet, qui id nisi ad suî discrimen contemnere præsumat? Vndè satis mirari non potest, cur homines tanta cæcitate perculsi existunt, vt creatoris sui legem, tam temerario ausu postponant. Homines cõdunt leges, & à subditis custodiuntur: Deus creator omniũ æternaliter imperans, qui nostro augumento non crescit, nec nostro detrimento decrescit: in cuius manu ità sumus, sicut lutum in manu figuli: dedit legem ob salutem animarum capessendam, & audiri contemnitur: & si aure cordis auditur, aure cordis non percipitur: & si corde percipitur, opere non adimpletur. Quid autem excusationis Christiani Domino adferre poterunt, qui mundanæ legis censuram ob mundialem metum suscipiunt, & iugo CHRISTI quod suaue & leue est, & ad vitam ducit æternam, colla submittere renuunt? Dominus dicit: Ve- Mat. 11.
nite ad me omnes qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos. Et idem continuò addit: Discite à me, quia mitis sum & Mat. 11.
humilis corde, & inuenietis requiem animabus vestris. Iugum enim meum suaue est, & onus meũ leue est: & venire ad talem, tantumque uocantem, & ab eo humilitatem & mansuetudinem discere, eiusque iugum suscipere recusatur? Hoc qui faciunt, quid aliud faciunt, nisi quòd à salute propria deficiunt? Quod quàm miserabile, & exitiale sit, explicari non potest: perspicuè hinc fanè animaduerti potest, quòd professio Christiana modernis temporibus à plerisque non sic deuotè ac religiosè colligitur, sicut à priscis colebatur Christianis. Hanc itaque fidei regulam, de qua superiùs breuiter, & in memoratis Actis Apostolorum pleniſſimè dictum est, Apostoli, immò CHRISTVS per Apostolos fidelibus tenendam censuit. Si igitur hanc CHRISTVS docuit, immò quia docuit, vt quid tot tantisque peruersis consuetudinibus, ad votum quorundam repertis cõtemnitur, quæ quanuis Deo annuente, veraciter percipiatur, operibus tamen à nonnullis, diuersis negligitur modis? Et hoc idcircò accidisse conijcimus, quia irrepsit inter quosdam nimiùm defenda consuetudo, qui vtiquè legibus diuinis, quibus se per fidem subdiderunt, non vt oportet, animaduersis, quod libet, & licitum non est, sed & id quod licet, non tamen expedit, legem sibi faciunt, & secundùm id, quod libitum fuerit, viuere posse inculpabiliter credunt. His ità præmissis, necesse est, vt unusquisque fidelis penetralia cordis sui rimetur: & si fidem CHRISTI, quàm percepit, operibus non exornet, pacti, quod cum DEO in baptismate fecit, se præuaricatorem esse cognoscat. Dum ergò tempus habet, CHRISTI adiuuante gratia, viam salutis non verbis tãtùm, sed operibus repetat. Non ergò mirum est, si mucro diuinus grassetur, vbi fides CHRISTI non veraciter, sed simulanter tenetur. Semper enim dicimus, nos DEVM velle quærere: & de præteritis admissis ab eo veniam postulare, & mentimur, quia quod dicimus, adimplere differimus: quotidiè etiàm dicimus, viam DEI, à qua peccando exorbitauimus, nos quærere velle, per quam ad DEVS reuertamur, & DEVS eum strauit in conspectu oculorum nostrorum, & per eam ingredi contemnimus. Quis ratione vtens ignorat, nos debere semper potiora eligere, & viliora contemnere: Diuersis quippe diuinæ vltionis cladibus, merito nostræ iniquitatis atterimur, & ad eum, à quo percutimur,

timur, reuerti contemnimus, adimplentes il-
Esa. 9. lud Propheticum: Et populus non est reuer-
sus ad percutientem se, & Dominum exercituum non exquisierunt. Verendum porrò satis est, nè nobis totiès à Domino per legales & propheticas, atque Euangelicas & Apostolicas denũciationes siue comminationes admonitis & flagellatis, & ad DEVM veraciter redire contemnentibus, illud tandèm proueniat, quod Israelitico populo, Prophetis Domini insultanti, & ad DEVM reuerti contemnenti prouénit, quorum iniquitates Dominus diù patienter pertulit, & ad extremum his propiciari nolens, eos in Assyriorũ captiuitatem migrare permisit: Assyrij nanque dæmones significant, & interpretantur captiuantes. Vndè satis vigilanter prouidendum est, nè sicut illi corporaliter, ità nos (qđ absit) spiritaliter in eorum deueniamus captiuitatem.

CAPVT VIII.

Quòd potestati regali, quæ non nisi à Deo ordinata est, humiliter atque fideliter cuncti parere debeant.

COnstat, potestatem regalem, omnibus sibi subiectis secundùm æquitatis ordinem, consultum ferre debere, & idcircò oportet, vt omnes subiecti fideliter & utiliter at-
Rom. 13. que obedienter eidẽ pareant potestati: Quoniam qui potestati à Deo resistit ordinatæ, DEI vtiquè ordinationi, iuxta Apostoli documentum, resistit. Sicut enim subiecti, à rege sibi volunt piè & iustè opitulari, ità specialiter ei primùm ad salutem animæ suæ procurandam, deindè generaliter ad honestatem & vtilitatem regni, secundùm Dei voluntatem disponendam atque ministrãdam indissimulanter atque irretractabiliter solatium opportunum debent exhibere. Quod cùm faciunt, & diuinum præceptum adimplere, & fidem regi debitam euidenter probantur conseruare.

Huiusce modi ergò obsequium à subiectis regiæ potestati impendi debere, & legalia p̃cepta apertè testantur, & Dominus in Euan-
Mat. 22. gelio admonet, dicens: Reddite quæ sunt
1. Pet. 2. Cæsaris, Cæsari & quæ sunt Dei, Deo. Petrus quoquè ait: Subiecti estote omni humanæ creaturæ propter Deum, siue regi quasi præcellenti, siue ducibus tanquàm ab eo missis &c. Et non post multa: Deum timete, re-
Rom. 13. gem honorificate. Paulus etiàm Apostolus in idipsum concordans, ait: Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit: non est enim potestas, nisi à Deo: quę autem sunt, à DEO ordinata sunt. Itaque qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit. & cætera quæ de huiusce modi potestate Apostolicus sermo latiùs exequitur. Idem etiam scribit
Tit. 3. ad Titum: Admone illos Principibus & Po-
1. Tim. 2. testatibus subditos esse. Item ad Timotheũ, quanti pendat causam, immò salutem regis, demonstrat, ità scribendo: Obsecro, inquit, primò omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, pro regibus & omnibus, qui in sublimitate constituti sunt, vt quietam & trãquillam vitam agamus in omni pietate & castitate: hoc enim bonum est & acceptum coram Saluatore nostro Deo, &c. Si enim Hieremias Propheta Dei, pro uita Hier. 29.
idololatræ regis Nabuchodonosor orare ad- Baruc 1.
monet, quanto magis pro salute Christianorum regum, ab omnibus ordinibus Deo est humiliter supplicandum?

Qualiter igitur regiæ potestati parendũ, qualiterque eius saluti consulendum est, breuiter ex authoritatibus diuinis dictum sit. Quapropter necesse est, vt vnusquisque fidelis, tantæ potestati ad salutem propriam, & honorem regni, secundùm DEI uoluntatem, vtpotè membrum capiti opem congruam ferat, plusque in illo generalem protectum, & vtilitatem, atque honorem regni, quàm lucra quærat mundi, quatenùs his saluberrimis opitulationibus sibi vicissim suffragantes, æterno regno pariter mereantur perfrui felices.

CAP. IX.

De transgressoribus præceptorum Dei.

MAla quibus DEVS offenditur, vel periclitatur regnum, si quis liquidò vult cognoscere, diuinam, id est, legalem, Propheticam, & Euangelicam atque Apostolicam perspiciat authoritatem: ibi plenè inueniret omnia mãdata atque præcepta, quibus Dei adimpletur voluntas: ibi etiàm inueniet quæ Deus fieri prohibuit, pro quibus ad omnem ordinem diuinæ comminationes multæ sunt, & in quibusdam qui audire contempserant, vltio diuina completa est. Primus quippe homo propter transgressionem diuini præcepti, de Paradiso eiectus, & exi-
lio damnatus, & morte mulctatus est. quod Gen. 3.
malum adhuc hodiè genus humanum, quasi natura sibi inserum experitur. Indè facta Gen. 6.
est alia generalis damnatio in diluuio, quæ multiplicatis uitijs, & diuersis malis, naturali lege corrupta, euenisse manifestè probatur. Quàm sit etiàm præsumptio grauis & periculosa, quæ ex contemptu præceptorum Dei nascitur, ædificatio turris, & confusio linguarum prodit. Sodoma autem & Gomor Gen. 11.
rha, & finitimæ ciuitates, quibus flagitijs deletæ, & quomodò æterna damnatione, in Gen. 19.
exemplum humani generis, sint perditæ, manifestum est: & tamen in comparatione earum, Hierusalem duplum malum fecisse le- Ezec. 16.
gitur, eò quòd noritiam & præceptum DEI habuerit, & seruare contempserit, sequuta propriam voluntatem. Nam iniquitas So- Ibidem.
domitica, iuxta Prophetam, fuit superbia,

Digitized by Google

saturitas & abundantia, & otium: & quia egeno & pauperi manum non porrigebant, vndè accessit oblivio DEI, operati sunt adhuc abominationes. Obduratio quoque Aegyptiorum, qui nullis signis, nec prodi-
Exod. 14. gijs, sed neque flagellis corrigi potuerunt, ad quem finem peruenerit, notum est. Nam
Num. 16. Dathan & Abiron atque Chore, cum socijs eorum, qui cum eis periêrunt, quàm horribili terræ hiatu propter contemptum & inobedientiam contra Dominum, consumpti sunt, manifestum est. Quomodò etiàm
Exod. 32. Num. 11. 21. 25. multitudo populi DEI periêrit in deserto, propter concupiscentiam & contemptum, & peruersa cõsuetudines à DEO illis prohibitas, donèc diuersis cladibus consumerentur, ità vt nullus eorum ad terram peruenerit repromissionis, præter duos tantùm obedientes voci Domini, omnibus perspicuum est. Quotiès autem acciderit populum corruisse, vel regnũ interijsse propter vnius peccatum vel inobedientiam, siue prælati, siue subiecti, longum est enumerare sicuti contigit in Saul, pro cuius inobedientia regnũ ab eo ablatum, alteriq́ datum legimus. Nam & filius eius Ionathas, in cuius fidei fortitudine victoria data est de aduersarijs, postea
1. Reg. 14. sanctificationis votum transgressus, licèt ignarus concupiuit, & victoriam totius populi perturbauit: Sed & Heli de ordine sacerdotali, quia filios suos satis non correxit,
1. Reg. 4. decidit, immò filijs meritò ob suas iniquitates corruentibus, corruit sacerdotium, quod de progenie eius ablatum est: quorum negligentia & iniquitate populus in bello fugatus ac cæsus est, & gloria cum arca Dei Israel, translata est, simul & locus sanctificationis
Ios. 7. eorum dissipatus est: Achan verò propter concupiscentiam inobediens factus, totum populum perturbauit. Pauca quippe de multis prosequuti sumus, vt diligenter animaduertatur, si tot diuinis ultionibus, totq́; periculis, tot etiàm damnationibus subiacuerunt contemptores mandatorum Dei, quorum infinitus est numerus, & non solùm illi qui præcepta susceperunt, verùm etiàm qui naturalem legem corruperunt: quanto putas reatui subiacebunt gratia Christi redempti, & ab eodem Domino in viam iustitiæ edocti & instructi, si præceptis eius obedire contempserint? Proindè necesse est, vt vnusquisque in ordine suo, pro viribus studeat, vt quantùm Deus annuerit, quæ iussit, adimpleat? & quæ uetuit, caueat: vt non cum contemptoribus damnari, sed potiùs cum executoribus diuinorum præceptorum ualeat remunerari: quoniam non est dubium, quin propter inobedientiam & contemptum præceptorum Dei, regni periclitatio, & animarũ proueniat damnatio.

CAP. X.

Qui grauiùs puniantur, qui fidem Christi perceperunt, & in malis vitam finierunt, quàm illi qui sinè fide mortui sunt, & tamen bona opera egerunt.

DIci solet à nonnullis Christianis, quòd hi qui in Christo renati sunt, quanquã sceleratè uiuant, & in malis operibus diem extremum claudant, diuturno atque purgatorio, non tamen perpetuo, sint igne puniendi. Cùm multi hoc adserant, & nullus id uerum esse ex diuinis oraculis adstruere valeat, cauendum est, ut hoc non solùm non credant, uerùm etiàm nec ex ore proferant, nè fortè hoc dicendo, sé & alios quodammodò uana securitate deludant. Quòd ergò neminem sola fides CHRISTI sinè Iacob. 2. operibus, ad regnum prouehat æternum, in præcedentibus iam dictum est. Quòd autem in flagitijs uiuentes, & hæc nec pœnitentiæ lamentis, nec eleemosynarum largitionibus redimentes, sed in eis potiùs perseuerantes diem obeunt, atrociora sint tormenta passuri, quàm illi, qui licèt lauacro CHRISTI in Ecclesia nequaquàm sunt baptizati, bona tamen opera fecerunt, subtèt testimonia collecta declarant. Ait itaque Petrus: Me- 2. Pet. 2. lius enim illis fuerat, non agnoscere viam ueritatis, quàm post agnitionem ueritatis retrorsùm conuerti ab eo, quod traditum est illis sancto mandato. contigit enim illis illud veri Prouerbij: Canis reuersus ad suũ Prou. 26. uomitum, & sus lota in uolutabro luti. Et Dominus in Euangelio: Cùm immundus, Mat. 12. inquit, spiritus exierit ab homine, uadit per loca arida, quærens requiem, & non inuenit: Tunc dicit: Reuertar in domum meam vndè exiui, & inuenit eam vacantem, scopis mundatam, & ornatam. Tunc vadit & assumit septem alios spiritus nequiores se, & intrant in domum illam, & habitant in ea, & erunt nouissima hominis illius peiora prioribus. Origenes quoquè in Homilia de initio decalogi: Habitauit enim in nobis immundus spiritus, antequàm crederemus, antequàm veniremus ad Christum, cùm adhuc fornicaretur anima nostra à Deo, & esset cum amatoribus suis dæmonibus: sed posteaquàm dixit, Reuertar ad virum Osee 2. meum priorem, & venit ad Christum, qui eam ab initio ad imaginem suam creauit, necessariò locum dedit adulter spiritus, vbi va- Gen. 1. dit ad legitimum virum. Suscepti ergò sumus à CHRISTO, & mundata est domus nostra à peccatis prioribus, & ornata est ornamentis sacramentorum fidelium, quæ nõrant, qui initiari sunt. Item idem post pauca: Non enim domus tantùm, sed templum esse debet, in quo habitet Deus. Si ergò acceptam gratiam negligat, & implicet se negocijs secularibus, continuò, ille immun-

immundus ſpiritus redit,& vendicat ſibi domum vacantem, & nè iterùm poſſit expelli, alios ſecum ſeptem ſpiritus adhibet nequiores, & fiunt huiuſmodi nouiſſima hominis peiora prioribus. Et Beda in expoſitione Euangelij Lucæ: Quemcunque enim poſt baptiſma,ſiue prauitas hæretica, ſeu mũdana cupiditas arripuerit, mox omnium proſternet in ima vitiorum: vndè rectè nequiores tunc in eũ ſpiritus dicũtur ingreſſi, quia non ſolùm habebit illa ſeptem vitia, quę ſeptem ſpiritalibus ſunt contraria virtutibus, ſed &per hypocriſin ipſas ſe habere virtutes ſimulabit, & ſunt nouiſſima hominis illius peiora prioribus: Melius quippe erat ei, viã veritutis non cognoſcere, quàm poſt agnitionem retrorsùm conuerti. Quod in Iuda traditore vel Simone Mago, cæterisque talibus ſpecialiter legimus impletum. Auguſtinus quoquè in libro Enchiridion: Credantur,inquit,in quibuſdam ẽt hi, qui nomen Chriſti non relinquunt,& eius lauacro in eccleſia baptizantur, nec ab ea vllo ſchiſmate vel hæreſi præciduntur,in quantiſlibet ſceleribus viuant, quæ nec diluant pœnitendo, nec eleemoſynis redimant, ſed in eis vſque ad huius vitæ vltimum diem pertinaciſſimè perſeuerent, ſalui futuri per ignem licèt pro magnitudine facinorum,flagitiorumq;,diuturno,non tamen æterno, igne puniri. Sed qui hoc credunt,& tamen catholici ſunt,humana quadam beneuolentia mihi falli videntur:Nam Scriptura diuina aliud conſulta reſpondet. Et paulopòſt: Porrò autem ſi homo ſceleratus, propter ſolam fidem per ignem ſaluatur,& ſic eſt accipiendum, quod ait beatus Paulus: Ipſe autem ſaluus erit, ſic tamen quaſi per ignem: Poterit ergò ſaluare,ſinè operibus fides, & falſum erit, quod dixit eius coapoſtolus Iacobus: falſum erit & illud,quod idem ipſe Paulus dixit: Nolite, inquit,errare: Neque fornicatores,neq; idolis ſeruientes,neque adulteri, neque molles, neque maſculorum concubitores, neque fures,neque auari,neque ebrioſi, neque maledici,neque rapaces regnum Dei poſſidebũt. Si enim etiàm in iſtis perſeuerantes criminibus, tamen propter fidem Chriſti ſalui erunt,quomodò in regno Dei non erunt? Si igitur iuxta Euangelicam ſententiam poſt agnitionem Chriſti, quis nequiter viuendo, ſpiritum immundum, qui a ſe tempore baptiſmatis expulſus eſt, cum dæmonum ſeptenario ſibi numero addito ad ſe redire facit, priſtinamque domum in ſe quodammodò vindicare ſinit, fiunt illi nouiſſima peiora prioribus: patet profectò, ſi in iiſdem nequitijs vitam finierit, grauiùs illum quàm eos, qui licèt fidem Chriſti non perceperũt, bonis tamen operibus operam dederunt,puniendum. Proindè neceſsè eſt,vt vnuſquiſque fidem CHRISTI, quam percepit, bonis operibus exornet. Et ſicut nulli de miſericordia Dei deſperandum eſt, ità nemo poſt hanc vitam iudicium DEI, quod niſi iuſtum eſſe non poteſt, ſibi alijsque fauorabiliter molliendo temperet, & propter hoc in hac uita, bonis operibus deditus eſſe negligat. Quapropter procurandum eſt, vt dũ in hac uita uiuitur, bonis operibus inſiſtatur: Admoner quippè Dominus in Euangelio: Vigilate & orate,quia neſcitis diem,neque horam, Item: Dies Domini ſicut fur in nocte veniet.Item: Ambulate,dũ lucem habetis, nè tenebræ uos compræhendant. Et Apoſtolus: Eccè nunc tempus acceptabile, eccè nunc dies ſalutis. His documentis perdocemur, quod indulta tempora pœnitentiæ,in uanum non ſint deducenda, & quòd fides CHRISTI, bonis ſemper ſit operibus exornanda.

2.Pet.2. Mat.26. Act. 8. In Enchiri.cap.67. 2.Cor.3. 2.Cor.6. Mat.12. Luc.11. Mat.26. & 25. 1.Theſ.5. Ioan.12. 2.Cor.6.

CAP. XI.

Quòd ad Eccleſiam orandi gratia frequenter conueniri debeat.

QVia modetno tempore Chriſtiani populi deuotio, à deuotione plebium fidelium, quæ ſub Apoſtolis extitit, longè ſit impar, in præcedentibus iam commemoratum eſt. Procùl nempe quotũdam Chriſtianorum deuotio, ſicut & in nonnullis alijs, ità & in eo, quòd ad Eccleſiam tepidè conueniunt,ab illius plebis religioſa deuotione diſtat. Verùm ſicut ſunt plerique qui pio religioſoque ſtudio orandi gratia Eccleſiam ſæpiſſimè frequentant, ità econtrariò exiſtunt quidam,qui licet è vicino habeant baſilicam id tamen perrarò, quod emendatione dignũ eſt, faciant. Vt etgò templa diuinis cultibus mancipata, frequenter adiri, ibique Deum conſtanter & deuotè oporteat inuocari, diuinæ ſcripturæ teſtimonia ſubter collecta teſtantur. Legitur itaque in libro Paralipomenon: Apparuit Dominus Salomoni nocte,& ait: Audiui orationem tuam, & elegi locum iſtum mihi in domum ſacrificij, &c. Et paulopòſt: Oculi quoque mei erunt aperti,& aures meæ erectæ ad orationem eius, qui in loco iſto orauerit. Elegi enim & ſanctificaui locum iſtum, vt ſit nomen meum ibi in ſempiternũ,& permanent oculi mei, & cor meum ibi cunctis diebus. Et in Euangelio Lucæ: Et factum eſt,dum benediceret illis,receſſit ab eis,& ferebatur in cœlum: & ipſi adorantes, regreſſi ſunt in Hierulalem cum gaudio magno, & erant ſemper in templo,laudantes & benedicentes Deum, Et in Actibus Apoſtolorum: Erant autem, inquit, perſeuerantes in doctrina Apoſtolorum, & communicatione fractionis panis, & orationibus. Et paulopòſt: Quotidiè quoquè perdurantes unanimiter in templo, & frangentes circa domos panem,ſumebant cibum cum exultatione & ſimplicitate cordis, collaudantes

2.Paral.7. Luc.24. Act.2. Ibid.

laudantes Deum, & habentes gratiam ad
Actu. 3. omnem plebem. Item ibi: Petrus & Iohannes ascenderunt in templum, ad horã orationis nonam. Origenes quoquè in Homilia de Rebecca: Vereor, inquit, nè sitis matri vestræ Ecclesiæ adhuc in tristitia & gemitu, cùm non conuenitis ad audiendum Dei verbum, & vix festis diebus ad Ecclesiam proceditis, & hoc non tam desiderio verbi, quàm studio solẽnitatis, & publicæ quodãmodò remissionis obtentu. Quid igitur ego faciam, cui dispensatio verbi credita est? Vbi vel quandò vestrum tempus inueniam? Plurimum ex hoc, immò penè totum mundanis occupationibus teritis: in foro aliud, aliud in negociatione consumitis: aliud litibus vacat, & ad audiendum Dei verbum, nemo aut pauci admodùm vacant. Sed quid vos de occupationibus culpo? quid de absentibus conqueror? Præsentes etiàm in Ecclesia positi, non estis intẽti, sed communes & ex vsu fabulas teritis, & verbo Dei vel lectionibus diuinis terga conuertitis. Vereor nè & vobis
Iere. 18. dicatur à Domino: Conuerterunt ad me dorsa, & non facies suas. Et post aliqua in eadem: Dicite mihi vos, qui tantummodò festis diebus ad Ecclesiam conuenitis, cæteri dies non sunt festi? non sunt dies Domini? Iudæorum est, dies certos & raros obseruare solen-
Isa. 1. nes, & ideò ad eos dicit Dominus: Quia neomenias vestras, sabbata, & diem magnum non sustineo: ieiunia & ferias & dies festos vestros odit anima mea. Odit ergò Deus eos, qui vna die putant esse festum Domini. Quia ergò Christiani instàr templi Hierosolymitani, vbi sanguis brutorum animalium effundebatur, basilicas in amore & honore Dei construunt, vbi non iam sanguis taurorum effunditur, sed corpus & sanguis CHRISTI conficitur, & à fidelibus percipitur, & Deus tam euidentibus oraculis loca nomini suo dicata inhabitare, ibique supplicum preces se exaudire polliceri dignatur: & pontifices sub tanta inuocatione eas Deo dedicant, vt omnes qui illuc deprecaturi veniunt, de quacunque tribulatione ad eum clamauerint, consolationis eius beneficia consequantur, oportet vt remoto negligentiæ torpore, huiusce modi loca ad DEVM exorandum, sibique propicium faciendum, frequenter ac deuotè adeant, dignosque se adspectibus angelorum, quorum conuentus ibi minimè adesse dubitantur, exhibeant. Quòd si etiàm memoratum templum, in quo pecudes mactabantur, tantæ veneration habebatur vt ad illud non solùm Iudæi diuinæ legis notitiam habentes, verùm etiàm nationes à testamento Dei longè remotæ, orandi gratia concurrerent, sicut habes in Actibus Apostolorum, de viro Aethiope Eunucho, qui venerat adorare in Hierusalem, & reuertebatur, & à Philippo catechizatus & baptizatus est, quàntò magis templa Christi, vbi eius caro & sanguis immolatur à fidelibus, sunt religiosis obsequijs veneranda, & assiduis precibus inexcusabiliter frequentanda? Non igitur, sicut se habet quorundam reprehendenda & emendanda consuetudo, propter ædiculas, quas sibi ad votum suum construunt, ibique DEO sacrificium offerri posse & debere contendunt, templa, per sacerdotum ministerium, nomini diuino dicata, penitùs sunt negligenda, ac relinquenda, præsertim cùm Dominus dicat in lege, Ad locum, quem elegerit Dominus Deut. 12.
Deus de cunctis tribubus vestris, vt ponat nomen suum ibi, & habitet in eo, venietis, & offeretis in illo loco holocausta ac victimas vestras. Et post pauca: Caue nè offeras holocausta tua in omni loco quem videris, sed in eo, quem elegerit Dominus in vna tribuum tuarum. Et in sacris canonibus, in Cõ- Cap. 58.
cilio scilicet Laodicensi, est institutum, quòd non oporteat in domibus oblationes ab episcopis & presbyteris fieri.

CAPVT XII.

Quòd in Ecclesia Christi non sit ociosis turpibusq́, fabulis vacandum, & quòd qui hæc faciunt, non solùm sibi peccata non minuunt, sed etiàm maiora accumulent.

MVlti Ecclesiam ingressi, non ad Deum puram simplicemque orationem dirigunt, quoniam quod ore precantur, hoc etiàm mente non meditantur. De talibus Beda in homilia Euangelij septimadecimæ: Beda.
Sunt, inquit, qui intrantes Ecclesiam, multis Psalmodiæ uel orationum sermonibus prolongant, sed alibi corde intendendo, nec ipsã quid dicant, recolunt, ore quidem orantes, sed mentem foris uagantem, omni orationis fructu priuantes, putantes à Deo precem exaudiri, quam nec ipsi qui fundunt, audiũt. Quod antiqui hostis instinctu fieri, nemo est qui animaduertere nequeat. Sciens enim utilitatem orandi, & inuidens hominibus gratiam impetrãdi, immittit orantibus multimoda cogitationum leuium, & aliquandò etiàm turpium nocentiumque phantasmata, quibus orationem impediat, adeò vt nõnunquã tales, tantosque discurrentium cogitationum fluctus, prostrati in oratione, toleremus. Sunt itaque plerique, quibus potiùs cordi est, uanis & obscœnis confabulationibus vacare, quàm lectionibus diuinis aurem accommodare, quibus etiàm nusquàm tam delectabile uidetur esse susurrationes aliorum auribus ingerere, cachinnis ora dissoluere, quàm in ecclesia Dei, ubi eum humiliter deuoteque debuerant inuocare, & peccata sua deflere: sed & hoc eiusdem hostis antiqui instinctu fieri, dubium nõ est. Quòd

autem

autem domus Dei non ſit huiuſcemodi illicitarum actionum, ſed potiùs orationum locus, Dominus docet in Euangelio, dicens: Domus mea, domus orationis eſt, vos autem feciſtis eam ſpeluncam latronum. Origenes quoquè vbi de velamine Moſis ſcribit, ità dicit: Dicendum nobis eſt priùs, quid ſit homo auerſus à Domino, vt ſcire poſſimus quid ſit conuerſus. Omnis qui, cùm recitantur verba legis, communibus fabulis occupatur, auerſus eſt: Omnis qui cùm legitur Moſes, de negocijs ſeculi, de pecunia, de lucris ſolicitudinem gerit, auerſus eſt: Omnis qui poſſeſſionum curis ſtringitur, & diuitiarum cupiditate diſtenditur, qui gloriatur ſeculo, & mundi honoribus ſtudet, auerſus eſt. Sed & alius, qui ab his quidem videtur alienus, aſſiſtit autem & audit verba legis, & vultu atque oculis intentus, corde tamen & cogitationibus euagatur, auerſus eſt. Quid ergò eſt conuerti? Si his omnibus terga vertitis, & ſtudio ac mentis ſolicitudine verbo D N I operam detis, in lege eius die ac nocte meditemini, hoc eſt conuerſum eſſe ad Deũ. Aliqui veſtrum, vt recitari audierint quæ leguntur, ſtatim diſcedunt: nulla ex his quæ lecta ſunt, inquiſitio adinuicẽ, nulla collatio, nuſquam memoria mandati illius, quo te diuina lex commonet: Interroga patres tuos, & dicent tibi: presbyteros tuos, & adnunciabũt tibi. Alijs ne hoc ipſum quidem patienter expectant, quòd lectiones in Eccleſia recitẽtur: alij verò nec, ſi recitentur, ſciunt: ſed in remotioribus Dominicæ domus locis, ſecularibus fabulis occupãtur: de quibus ego auſus ſum dicere, quia cùm legitur Moſes, iam non velamẽ ſuper cor eorum, ſed paries quidam & murus eſt poſitus. Auguſtinus in homilijs ad populum: Quandò conuenitis, inquit, ad Eccleſiam, pro peccatis veſtris orate: nolite ſcandala concitare, aut ocioſas fabulas dicere: in eccleſia ſtantes, nolite verboſare, ſed ſacras ſcripturas patiẽter audire. Qui enim in eccleſia verba vana loquutus fuerit, & pro ſe, & pro alijs rationem redditurus eſt in die iudicij, quia verbum Dei nec ipſe audit, nec alios audire permittit. Item idem: Plures ſunt, de quorum perditione nimium contriſtor: illos dico, qui venientes ad Eccleſiam, magis litigare cupiunt, quàm orare: & quandò debent lectiones diuinas in Eccleſia intẽtis auribus tota pietate ſuſcipere, tunc forìs cauſas dicere, & diuerſis ſe ſtudent calumnijs impugnare: aliquãdò etiàm, quod peius eſt, aliqui nimiùm iracundia ſuccenduntur, amariſſimè rixantur, & turpiter ſibi conuicia & crimina, * & calcibus & pugnis inuicem colliduntur. Melius enim fuerat talibus, ad eccleſiam nõ venire, quàm tot malis contra ſe diuinam iram prouocare. Iſti enim etſi cum minoribus peccatis ad eccleſiã veniunt, cum multis criminibus de eccleſia reuertuntur. Item idem. Sunt nanque aliqui, qui in natalibus ſanctorum, aut in qualibet feſtiuitate, cauſas aut dicere, aut audire volũt, & quod peius eſt, non pro veritate, ſed pro auaritia & cupiditate. Debent enim cauſas dicere, & cum iuſtitia deliberare. Sed alijs diebus, alio tempore, non in ſanctorum ſolennitate, quando omnes homines magis debent Deo vacare, quàm ſe diuerſis litibus impugnare. Item idem: Quando ad Eccleſiam conuenitis, nolite vos talibus fabulis occupare, vndè poſſitis peccata acquirere. Nolite vos occupare ad litigandum, ſed potiùs ad orandum, non vt rixando Deum offendere, ſed ſupplicando gratiam illius poſſitis acquirere. Beda in homilia Euangelij viceſima: Cùm feciſſet Dominus quaſi flagellum de funiculis, omnes eiecit de templo. Quid ergò fratres mei, qd putatis faceret Dominus, ſi rixis diſſidentes, ſi fabulis vacantes, ſi riſu diſſolutos, vel alio quolibet ſcelere reperiret irretitos, qui hoſtias, quæ ſibi immolarentur, ementes, in templo inuenit, & eliminare feſtinauit? Hæc propter illos diximus, qui eccleſiam ingreſſi, non ſolùm intentionem orandi negligunt, verùm etiam ea, pro quibus orare debuerant, augent. Inſuper & arguentes ſe pro huiuſmodi ſtultitia, conuicijs, odijsque vel detractionibus inſequuntur, addentes videlicet peccata peccatis, & quaſi funem ſibi longiſſimum incauta eorũ augmentatione texentes, & nec timentes ex eo diſtricti iudicis examinatione damnari. Et paulopòſt: Vndè multùm tremenda ſunt hæc dilectiſſimi, & digno expaueſcẽda timore, ſedulaque præcauendum induſtria, nè veniens improuiſus, peruerſum quid in nobis, vndè merito flagellari, ac de eccleſia eijci debeamus, inueniat: & maximè in illa, quę ſpecialiter domus orationis vocatur, obſeruandum, nè quid ineptum geramus, nè cum Corinthijs ab Apoſtolo audiamus: Nunquid domos non habetis ad agenda vel loquenda temporalia? aut eccleſiam Dei contemnitis? Quapropter ſummoperè omnibus fidelibus procurãdum eſt, vt nihil in eccleſia inhoneſtum aut cogitatione, aut dicto, aut facto gerant, nè fortè peccatis, pro quibus abſoluendis confluxerant, peccata accumulantes, non abſolutionem peccatorum acquirant, ſed magis funes, quibus quodammodò ligentur, ſibi accumulent.

Matt. 21. Deut. 32. Auguſt. Matt. 12. 1. Cor. 11. Beda. Iohan. 2.

deeſt dicunt, aut ſimile.

CAP. XIII.

Quòd & in alijs competentibus locis, ſi locus baſilicæ procul fuerit, oratio ad Deum, & confeſſio peccatorum fieri poſſit & debeat.

SIcut ſunt nonnulli, qui orandi gratia Eccleſiæ limina frequentare negligunt, ità econtrariò exiſtunt pleriq; qui pro eo, quòd baſilicas adire nequeunt, & reliquias ſanctorum præſtò non habent: idcircò vota precũ ſuarum ad Deum vt oportet, ſupplici deuotione

tione non fundunt, non animaduerrentes, q̃ Deus non ſit minus in parte, quàm in toto, ſed vbique totus, vbique præſens, vbique mirabilis. Vndè ait Pſalmiſta: Quò ibo à ſpiritu tuo? & à facie tua quo fugiam? Si aſcendero in cælum, tu illic es: ſi deſcendero in infernum, ades. Et idem alibi: In omni loco dñationis eius benedic anima mea Domino. Legitur itaque in lib. Regum: Si egreſſus fuerit populus tuus ad bellum contra inimicos ſuos per viam, quocunque miſeris eos orabunt te contra viam ciuitatis quam elegiſti, & contra domum, quam ædificaui nomini tuo, & exaudies in cælo orationem eorum, & preces eorum, & facies iudicium eorum. Quòd ſi peccauerint tibi, (non eſt enim homo qui non peccet) & iratus tradideris eos inimicis ſuis, & captiui ducti fuerint in terram inimicorum ſuorum longè vel propè, & egerint pœnitentiam in corde ſuo in loco captiuitatis, & conuerſi deprecati te fuerint in captiuitate ſua, dicentes, Peccauimus, iniquè egimus, impiè geſſimus, & reuerſi fuerint ad te in vniuerſo corde ſuo, & tota anima ſua, in terra inimicorum ſuorum, ad quã captiui ducti ſunt, & orauerint te contra viam terræ ſuæ, quam dediſti patribus eorum, & ciuitatis quam elegiſti, & templi quod ædificaui nomini tuo, exaudies in cælo in firmamento ſolij tui orationem eorum & preces, & facies iudicium eorum. Et in libro Danielis: Quod cùm Daniel comperiſſet, id eſt, cõſtitutam legem, ingreſſus eſt domum ſuam, & feneſtris apertis in cœnaculo ſuo contra Hieruſalem, tribus temporibus in die flectebat genua ſua, & adorabat, confitebaturq̃ coram DEO ſuo, ſicut & antè facere conſueuerat. Apoſtolus quoquè ait: Volo igitur viros orare in omni loco, puras leuantes manus ſine ira & diſceptatione. Hieronymus ad Euſtochium: Egredientes hoſpitium armet oratio: regredientibus de platea oratio occurrat antequàm ſeſſio, nec prius corpuſculum requieſcat, quàm anima verbo Dei paſcatur: ad omnem actum, ad omnem inceſſum manus pingat crucem.

Pſal. 138.

3. Reg. 8.

Dan. 6.

1. Tim. 2.

Explicit liber ſecundus.

INCIPIT EPISTOLA epiſcoporum ad Imperatores.

DOminis præſtantiſſimis, & pietatis gratia præditis Ludouico & Lothario orthodoxis atque inuictiſſimis Auguſtis: Nos famuli veſtri, quamuis indigni, tamen epiſcopi, Deo humiliter grates perſoluimus, eiuſq̃ immenſam pietatem & benignitatem collaudamus & prædicamus, qui vos adeò in ſui amorem deuotiſſimos famulos ſuos flagrare facit, vt de profectu & exaltatione ſanctæ ſuæ eccleſiæ indefinenter cogitetis, eamq̃ vtpotè matrem ſpiritalem, ſicut fideles & dilecti ſpiritales filij, ad meliora & potiora ſemper prouehere ſtudeatis. Nã cùm mucro diuinus imperium uobis diuinitùs commiſſum, interius exteriusq̃ merito noſtræ iniquitatis multifarijs attereret cladibus, prudenter animaduertentes, quòd hæc non niſi iuſto Dei iudicio euenirent, illicò ſcriptis ſerenitatis veſtræ, anno præterito cunctos Eccleſiarum paſtores admonuiſtis, vt quia conſtabat eos ſpeculatores Domini exiſtere, & gladium diuinum ſuper terram, id eſt, ſuper peccatores Deum graſſari, meminerint ſpeculationis ſuæ, & ieiunio triduano ab omnibus generaliter peracto, vnuſquiſque in quolibet ordine poſitus, diligenter conſcientiam ſuam conueniret, & ubi ſe Deum offendiſſe cognoſcebat, maturatò per pœnitentiæ ſatisfactionem corrigere non differret. In quibus etiàm apicibus inſerere vobis placuit, vt ſi Deus pacem vndique & ocium vobis tribueret, in hoc, placitum veſtrum generale conſumere voluiſſetis, vt primùm quicquid in uobis, id eſt, in perſona & miniſterio veſtro corrigendum inueniretur, Domino auxiliante, corrigeretis: Deindè quæcũque in omnibus ordinibus imperij veſtri Deo diſpliceret, inquireretis, & ſecundùm eius uoluntatem cum conſenſu fidelium veſtrorum, ad tramitem rectitudinis reuocaretis, ſcilicet ut eum uobis, populoq̃ uobis commiſſo propicium faceretis: Sed quia tẽpus optatum exterioribus incurſionibus ꝓpedientibus, ſecundùm deſiderium veſtrum nacti non eſtis, libuit ſerenitati veſtræ cum quibuſdam fidelibus veſtris, præterita hyeme placitum habere, & de his qnæ præmiſſa ſunt, diligenter tractare, Deiq̃ uoluntatem quærere, & eccleſiæ uobis commiſſæ utilitatem prouidere. Quapropter de omnibus, q̃ ad tempus emendationedigna uiſa ſunt, congrua capitula ſerenitas veſtra digeſſit, legatosq̃ ſtrenuos delegauit, vt per eadem capitula & flagitia malorum hominum punirẽt, & bonorum laude veſtræ Celſ. notefceret: Inter quæ etiàm ſtatuiſtis, in quatuor partibus Imperij veſtri, conuentus epiſcoporum uno eodemq̃ tempore fieri, in quibus tractarent, quærerent, atque cum Dei adiutorio inuenirẽt de cauſis ad religionem Chriſtianam, eorumq̃ curam pertinentibus, quid à principibus, & reliquo populo vel ità, vt diuina authoritas docet, aut aliter teneretur: vel quid indè ex parte, aut ex toto dimiſſum eſſet, ut non teneretur. Deindè quid in ipſorum, qui paſtores populi conſtituti ſunt, moribus, conuerſatione & actibus inueniri poſſet, quod diuinæ regulæ atque authoritati nõ concordaret: ſimulq̃ inueniretur, quæ occaſiones in utroque ordine id effecerint, vt à recto tramite deuiaſſent, & quicquid de his inuentum fuiſſet, veſtræ Celſ. notum facerẽt. Quod vt Deus poſſe dedit, nos fideliſſimi ac deuotiſſimi ſalutis veſtræ procuratores, iuxta paruitatem ſenſûs noſtri, prout breuitas temporis

poris permiſit, ſecundùm ſanctam deuotionem & ordinationem veſtram, de cauſis ad religionem Chriſtianam, noſtrumque miniſterium atque periculum pertinentibus: necnon & de his quæ ad noſtram correctionem & emendationem pertinere perpeximus, ſine de his, quæ populis generaliter annuncianda & admonenda prævidimus, capitulatim in præcedentibus adnotauimus libellis, ueſtræque ſerenitati legenda, immò probanda, obtulimus. Et quanquàm de his, quæ præmiſſa ſunt, ueſtro ardentiſſimo deſiderio priùs ſatisfacere elegerimus, nequaquàm tamen hæc, quæ ſpecialiter ad ueſtram perſonam, miniſteriumq; pertinere cognouimus; obliuioni tradidimus, ſed potiùs ueſtræ ſaluti proſpicientes, nonnulla capitula neceſſaria, in ſecundo huius operis libello, ad nomẽ miniſteriumque ueſtrum pertinentia, periculumque cauendum ſolerti ſtudio congeſſimus, & uobis familiariter admonitionis gratia, porrigenda denouimus, vt ea diligenter inſpiciendo, legendo & audiendo, apertè atque diſtinctè ueſtra cognoſcat celſitudo, de quibus, & pro quibus in memoratis conuentibus noſtris, ſecũdùm virium noſtrarũ poſſibilitatem, fideliter ſalubriterque egerimus.

Explicit Epiſtola Epiſcoporum.

ABHINC SEQVVNTVR quædam, quæ ex capitulis cõuentus noſtri breuiter decerpſimus, quæ ad noſtram fidelium veſtrorum laicorum obſeruationem & ſalutem pertinentia, neceſſaria eſſe perſpeximus. Dehinc ſequuntur alia, quæ veſtræ pietatis depoſcenda, valdè ſalubria eſſe iudicauimus.

CAPVT I.

Epiſcopi ſunt religionis adminiſtratores.

IGitur quia conſtat, religionem Chriſtianam per ſucceſſores Apoſtolorum ſalubriter adminiſtrari, populisque ad vitam æternã ducatum exhiberi debere: primò neceſſariũ iudicauimus, vt quicquid in nobis reprehenſibile, ſacrisque miniſterijs, quibus indigni mancipamur, inconueniens & indecẽs, contrariumque videbatur, toto adniſu, Domino opem ferente, corrigeremus: Id eſt, in vita noſtra & doctrina, & conuerſatione & morum probitate, & ſtudio prædicationis, & in conſacerdotum & miniſtrorum, ſubiectorumque noſtrorum correctione, diligentiorem deinceps cũ omni ſtudio & ſolicitudine, curam & prouidentiam adhiberemus. Et vt nos non tantùm in cupiditatibus mundanis & curis & ſolicitudinibus, ſed potiùs in diuinis officijs implicaremus, & in ſcholis habendis, & educandis militibus ſanctæ Dei eccleſiæ operam daremus, quæ nos, Domino miſerante, in omnibus pro viribus imitari, & exercere ad noſtram & vniuerſorum ſalutem cupimus, inquantùm nobis diuina fauente gratia, ſacerdotalis libertas, & optatum otium attribuũ fuerit. Nam & in ſtatutis conuentibus primò omnium pari voto, parique cõſenſu decreuimus, vt vnuſquiſque noſtrum in parochia ſua dictis & exemplis, plebes ſibi ſubiectas ad meliora incitare ſtuderet, easque vt ſeà malis cohiberent, & ad Deum ex toto corde conuerterẽt, ſolicitè admoneret, Deũque quem peccando ſibi iratum fecerant, digna pœnitentia ſatisfactione, & eleemoſynarum largitione ſibi placabilem facere ſatagerent, necnon & pro vita veſtra, coniugum, proliſque veſtræ incolumitate, Dei immenſam miſericordiam cernuis precibus implorarent.

CAPVT II.

De diuerſorum malorum patratoribus.

SVnt ſanè diuerſorum malorum patratores, quos & lex diuina improbat & condemnat, pro quorum etiàm diuerſis ſceleribus & flagitijs, populus fame & peſtilentia flagellatur, & eccleſiæ ſtatus infirmatur, & regnum periclitatur. Contra quos nos eorum malitiam exaggerantes, quanquàm in ſacris eloquijs ſatis ſunt execrati: nos neceſſarium prævidimus, iterùm noſtra admonitione & exhortatione præcaueri omninò oportere. Sicut ſunt diuerſarum pollutionũ patratores, quas cùm maſculis & pecoribus nonnulli diuerſiſſimis modis admittũt, quæ incomparabilem dulcedinem piiſſimi creatoris ad amaritudinem prouocantes, tanto grauius delinquunt, quanto cõtra naturam peccant. Pro quo enàm ſcelere, igne cœleſti conflagratæ, infernique hiatu quinque abſorptæ ſunt ciuitates: necnon & quadraginta, & eo ampliùs millia ſtirpis Beniaminææ mucrone fraterno confoſſa ſunt. Hæc porrò iudicia & euidentes vindictæ declarant, quàm execrabile & deteſtabile apud diuinam maieſtatem hoc vitium extet. Extant & alia pernicioſiſſima mala, quæ ex ritu gentilium remanſiſſe dubium non eſt: vt ſunt Magi, harioli, ſortilegi, venefici, diuini, incantatores, ſomniatorum coniectores, quos diuina lex irretractabiliter puniri iubet, de quibus in lege dicitur: Anima quæ declinauerit ad magos & hariolos, & fornicata fuerit cum eis, ponam faciem meam contra eam, & interficiam illam de medio populi ſui. Sanctificamini

Gene. 19.

Iudic. 20.

Leuit. 20.

ficamini & estote sancti, qã ego sanctus sum Dominus Deus vester. Custodite præcepta mea,& facite ea,quia ego Dominus,qui sanExod. 22. ctifico vos.Et alibi: Magos, & hariolos, & veneficos terræ,viuere nè patiamini. Dubiũ etenim non est,sicut multis est notum, quòd à quibusdam præstigijs atque diabolicis illusionibus ità mentes quorundam inficiantur proculis amatorijs, cibis, vel phylacterijs,vt in insaniam versi à plerisque iudicentur,dum proprias non sentiũt contumelias. Ferunt enim, suis maleficijs aêra posse conturbare,& grandines immittere, futura prędicere, fructus & lac auferre, alijsque dare, & innumera à talibus fieri dicuntur. Qui vt fuerint huiusmodi comperti viri seu fœminæ,intantùm disciplina & vigore principis acriùs corrigendi sunt, inquantùm manifestiùs ausu nefando & temerario,seruire diabolo non metuunt.De his quoquè in concilio Ancyritano tit. 23. ità scriptum est: Qui diuinationes expetunt,& more gentiliũ subsequuntur, aut in domos suas huiusmodi homines introducunt exquirendi aliquid arte maleficia,aut expiscandi causa,sub regula quinquennij lateant, secundùm gradus pœnitentiæ definitos.Oportet enim hæc in omnibus,& maximè in his locis, vbi illicitè & impunè multi se posse hoc perpetrare confidunt,vt studiosiùs & diligentius admoneantur,& seueriùs corrigantur. Sunt & alia detestanda vitia,quæ ità habentur, quasi naturaliter in vtu,vt ea perpetrantes, quãti sint discriminis,non aduertant:Sicut sunt ea, quæ Apostolus apertè enumerant,id est, Ebrietates,comessationes, contentiones, itæ, rixæ, dissensiones,detractiones, inuidiæ, inimicitiæ,quæ homines,iuxta eundem Apostolum,
Galat. 5. à regno D E I excludunt: ità enim inquit: Quoniam qui talia agunt, regnum Dei non consequentur. Intantùm enim ea impudenter & fidenter quidam committunt,vt meritò de illis dici possit, Lætantur cùm malefecerint, & exultant in rebus pessimis. Vndè
Prou. 2. oportet, vt omnes Christiani hæc & subtiliter intelligant, & studiosissimè caueant, nè fortè ea perpetrantes, & alia bona perdant quæ agunt: & propter hæc à regno Dei se alienos faciant.Similiter etiàm de ocioso ser
Matt. 12. mone,pro quo iuxta Domini vocem, omnes reddituri sumus in die iudicij rationem: de scurrilitate,& stultiloquio, & maledictioni-
1. Cor. 6. bus,quoniam iuxta Apostolum, maledicentes regnum Dei non possidebunt,de mendacio, de periculoso, noxio, assiduoque iuramento, & obscœnis turpibusque canticis, omnibus Christianis omninò intelligendũ & obseruandum est, vt summoperè ab his se caueant, nè his studentes, per negligentiam detrimentum patiantur suarum animarum. Hæc igitur quæ breuiter præmissa sunt, primùm (adiuuante diuina gratia) à nobismetipsis abdicando,formam & exemplum alijs præbere volumus,& fidelibus vestris humiliter innotescere, & fideliter denunciare necessariò iudicauimus. Sed & parochias nostras omnes admonendo instruere cupimus, nè,quod absit, per suam ignorantiam & nostram negligentiam, huiusmodi mortiferis subiaceant periculis.Congessimus etiàm in opere conuentus nostri nónulla alia capitalia ad vestram,fideliumque vestrorum obseruationem & salutem pertinentia,quorum hic, omissa prolixitate, mentionem tantùm facimus: Scilicet quòd nôsse eos oporteat, coniugium à Deo esse constitutum, & quòd non sit causa luxuriæ,sed causa potius filiorum appetendorum.Et vt virginitatis, sicut doctores nostri tradunt,vsque ad nuptias sit custodienda,& quòd vxores habentes, neq; pellicem,neque concubinã habere debeant, quomodò etiàm in castitate vxores suas diligere,eisque,vtpotè vasi infirmiori,honorem debitum debeant impendere: Et quòd commixtio carnalis cum vxoribus, gratia fieri debeat prolis, non voluptatis: & qualiter à coitu prægnantium vxorum viris abstinendum sit,& quòd,nisi causa fornicationis, vt
Matt 5.& 19. Ibid. Dominus ait, non sit vxor dimittenda, sed potius sustinenda: Et quòd hi qui causa fornicationis, dimissis vxoribus suis, alias ducunt,Domini sententia, adulteri esse notentur: siue etiàm qualiter incesta à Christianis cauẽda sint,& quòd loca Deo dicata frequẽtius deuotiusque à fidelibus ad Deum exorandum,sibique propicium faciendum, sint adeunda: & quòd in basilicis Deo dicatis, nõ sit fabulis ociosis, turpibusque & obscœnis sermocinationibus vacandum,& negocia secularia,publicaque placita habenda: & quòd qui hæc in ecclesia D E I faciunt, maiora sibi peccata accumulent: de iusto iudicio iudicando,& munerum acceptione cauenda, de falso testimonio vitando, & de detractione cauenda,nécnon & de cæteris, quæ dinumerare longum est, Sunt etiàm & alia plura flagitia per necessariò corrigenda, quæ nos ideò hîc inferere non necessarium duximus, quoniam satis euidẽter in vestris capitulis comprehensa esse scimus, quæ vos vestra authoritate, & fidelium cõsultu, per strenuos missos vestros corrigenda esse censuistis.

CAPVT III.

De iniustis inæqualibusq; mensuris atque ponderibus.

DE mensuratum nanque inæqualitate, & modijs iniustis, & sextarijs, quæ Domini lege haberi prohibentur, qualiter Leuit. 19. res ad certam correctionem perduci possit, non satis perspicuè nobis patet, eò quòd in diuersis prouincijs,diuersæ ab omnibus penè habeant. Hoc tamen modis omnibus optamus & monemus, vt in vnaquaq; prouincia Imperij nostri, iussu atq; tenore celitudinis

dinis veſtræ, nullus duplices mẽſuras in ſua dominatione aut habeat, aut haberi permittat: quoniam hac occaſione multos pauperes affligi in pleriſque locis cognouimus, & ad paupertatem miſeriamque deueniſſe.

CAP. IIII.

De presbyteris non paſſim per diuerſa mittendis.

VT presbyteri, ſicuti hactenus factũ eſt, indiſcretè per diuerſa non mittantur, nec ab epiſcopis, nec ab alijs prælatis, nec etiàm à laicis, nè fortè propter eorum abſentiam, & animarum pericula, & Eccleſiarũ, in quibus conſtituti ſunt, negligantur officia.

CAP. V.

De diei Dominici obſeruatione.

SAlubriter admonemus cũctos fideles, vt diei Dominico debitum honorem & reuerentiam exhibeant: Quoniam huius dehonoratio, & à religione Chriſtiana valdè abhorret, & ſuis violatoribus animarum periculum proculdubiò generat.

CAPVT VI.

Vt Miſſarum celebrationes in locis incongruentibus non fiant.

IN conuentibus ſerenitatis veſtræ iam admonitum eſt, quòd conſecratio corporis & ſanguinis Domini noſtri Ieſu Chriſti, per domos & ædiculasquaſdam, ad quorundam libitum præparatas, & per alia quælibet incongrua loca, fieri non debeat, excepto, quãdò in itinere pgitur, & id in alijs locis, quàm in baſilicis Deo dicatis, vel etiàm in altaribus ab Epiſcopo conſecratis, nè populus Dei ſinè Miſſarum celebratione, & corporis & ſanguinis Dominici perceptione maneat, neceſſitas fieri compellit. Nunc iterùm atq; iterũ admonemus, vt poſthabitis ædiculis, quas vſus inolitus, Capellas appellat, baſilicę Deo dicatæ, ad Miſſarum celebrationem audiendã, & corporis & ſanguinis Dominici perceptionẽ ſumendã, aſſiduè deuoteq; adeantur.

CAPVT VII.

De his quæ amiſſis viris indiſcretè ſibi velum imponunt.

DE nobilibus porrò fœminis, quæ amiſſis viris, repentè velantur, & in proprijs domibus diuerſas neceſſitates opponentes, reſidere delectantur, iamdudùm in alijs conuentibus coram ſerenitate veſtra ventilatum & definitum eſt, vt nulla illarum taliter ſe velari, inconſulto Epiſcopo ſuo, attentaret: quoniam per huiuſcemodi velationem noxiam ſibi libertatem acquirere, & per diuerſa vagari cupiant. Illudque Apoſtolicum minimè præ oculis habentes, quo dicitur: Vidua quæ in delicijs eſt, uiuẽs mortua eſt, animarum ſuarum ſalutem paruipendunt. Vndè neceſsè eſt, vt quod hactenùs erga eas admonendo ſacerdotalis authoritas explere nequiuit, id terror Imperialis atque poteſtas ob earum ſalutem adimpleat. 1. Tim. 5.

CAPVT VIII.

Hæc ſunt etiàm capitula, quæ à veſtra pietate adimpleri flagitamus.

PEtimus humiliter veſtram excellentiam, vt per uos filij & proceres veſtri, nomẽ, poteſtatem, vigorem & dignitatem ſacerdotalem cognoſcant. Quod ex verbis Domini facilè ĩtelligere poſſunt, quibus beato Petro, cuius uicem indigni gerimus, ait: Quodcũq; ligaueris ſuper terram, erit ligatum & in cęlo: & quodcunq; ſolueris ſuper terram, erit ſolutum & in cœlo. Et alibi diſcipulis generaliter dicit: Accipite Spiritũ ſanctũ: Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis: & quorũ retinueritis, retenta ſunt. Illud etiàm ad exemplum eis reducendum eſt, qđ in Eccleſiaſtica hiſtoria Conſtantinus Imperator Epiſcopis ait: Deus, inquit, conſtituit vos ſacerdotes, & poteſtatem uobis dedit de nobis quoque iudicandi: & ideò nos à uobis rectè iudicamur, vos autem non poteſtis ab hominibus iudicari: propter quod Dei ſolius inter uos expectate iudicium, & veſtra iurgia quæcunq; ſunt, ad illud diuinum reſeruẽtur examen. Vos etenim nobis à Deo dati eſtis Dij, & conueniens non eſt, vt homo iudicet deos, ſed ille ſolus, de quo ſcriptum eſt: Deus ſtetit in ſynagoga Deorum, in medio autem Deos diſcernit. Mat. 16. Ioan. 20. Lib. 10. c. 1 authore Ruffino. Pſal. 81.

CAPVT IX.

SEd & hoc illis ad memoriam reducendũ eſt, qualiter beatus Proſper in libro, quẽ de contemplatiua & actuali uita ſcripſit, laudem ſacerdotum compræhenderit: Ipſis enim, inquit, id eſt, ſacerdotibus propriè animarum curandarum ſolicitudo commiſſa eſt, qui pondus populi ſibi commiſſi viriliter ſuſtinentes, pro peccatis omniũ uelut pro ſuis infatigabiliter ſupplicant Deo, ac velut quidam Aaron incẽſum cõtriti cordis & humiliati ſpiritũs offerẽtes, quo placatur Deus, auertant iram futuræ animaduerſionis à populo, qui per Dei gratiam diuinæ uoluntatis fiunt indices, Eccleſiarum Chriſti poſt Apoſtolos fundatores, fidelis populi duces, veritatis aſſertores, pravæ doctrinę hoſtes, omnibus bonis amabiles, & malè ſibi conſcijs, etiã ipſo viſu terribiles, vindices oppreſſorum, patres in fide catholica regeneratorum, prędicatores cœleſtium præmiorum, exempla bonorũ, documenta uirtutum, & forma fidelium. Ipſi ſunt decus Eccleſiæ, in quibus ampliùs fulget Eccleſia: ipſi colũnæ firmiſſimæ, quibus in Chriſto fundatis, innititur omnis multitudo credẽtiũ: Ipſi ianuæ ciuitatis ęter- Lib. 1. c. 1. Exod. 30. Leuit. 16. Num. 16.

næ,

næ, per quas, omnes qui credunt, ingrediuntur ad Christum: Ipsi ianitores, quibus claues datæ sunt regni cælorum. Ipsi etiàm dispensatores regiæ domûs, quorum arbitrio in aula regis æterni diuiduntur gradus & officia singulorum. Licèt enim sanctorum præcedentium sacerdotum vita & meritis longè inferiores simus, idem tamen sacrum ministerium, quod indigni suscepimus, non minoris authoritatis & dignitatis existit. Et quanquàm tanto ministerio indigni simus, propter illum tamen, cuius ministerium gerimus, in nobis non est contemnendum.

CAPVT X.

ILlud etiàm specialiter necessariũ vestræ suggerere pietati duximus, vt fideles vestri per vos admoneantur & instruãtur, quatemùs quandò aliquid nobis vestra cellitudo de nostra correctione vel vestra, necnon & illorum salute tractandum committit, vt nõ per inanem & falsam suspicionem contra nos scandalum sumant, & sinè causa in nos detrahendo Deum offendant. Et vndè sibi salutem sperare & acquirere debuerant, culpam incurrant. Quia nos nihil aliud quærere, aut tractare desideramus: nec nostri officij est, vt faciamus, nisi quod ad nostrum debitum ministerium, & illorum salutem pertinet. Et ideò non debemus ante tempus per 1. Cor. 4.
suspicionem iudicari, sed patienter expectari, donec ipsa veritas manifestum faciat, vtrũ magis audiendi, an improbandi simus. Nos enim si fortè euenerit, vt aliquid sinistræ opinionis de nobis fama sparserit, Deo nobis opem ferẽte, id æquanimiter tolerare & possumus, & debemus. Ipsi verò à culpa immunes esse non possunt, dum patrum & fratrũ intentionem sinè causa reprehendere non metuunt. Quoniam hoc summoperè elaborandum est nobis & vobis, vt semper inter pastores ecclesiarum & gregem Christi, pax & concordia, vnanimitasque seruetur. Nisi enim charitatem & concordiam in. inuicem habuerint, Deum (sicut oportet) propitium habere non merebantur. Quapropter sicut præmissum est, cùm Deo inspirante vestra pietas, de ecclesiastica & communi vtilitate aliquid nobis tractare præcipit, non est nobis fas mentiri: quia aliquandò veritatem sinè graui periculo ad tempus reticere, nunquàm tamen interrógati de ipsa veritate, sinè graui discrimine possumus mentiri. Sed quia veritas sæpè odium generat, & sermo Dei aduersarius à Domino nostris carnalibus voluptaubus describitur, tamẽ ei in via, id est, in præsenti vita consentiendum est. Sic etiàm erga nos agendum est, vt quotiescunque interrogati veritatem proferimus, quanquàm nonnulli infirmi sinè causa scandalizentur, nobis tamen consentiendum est propter ipsam veritatem, quorum saluti atque vtilitati nullatenus (quod absit) obesse, sed potius iuxta iniunctum nobis officium, consultum vsquequaque cupimus exhibere: Quoniam non rerum, vt quidam arbitrantur, ambitione, sed animarũ magis delectamur saluatione, attendentes illud Apostoli. 1. Cor. 12.
Non enim vestra quæro, sed vos.

CAPVT XI.

CVm sacri canones bis in anno concilia celebrari iubeant, illud obnixè à vestra pietate deposcimus, vt saltem vel semel in anno libertas opportuni temporis concedatur, quòd hęc ad honorem Dei, & vtilitatem sanctæ Dei ecclesiæ, multorumque correctionem, cõgruenter decenterque fieri possint. Quoniam si hæc semel (vt dictum est) in anno, per vnamquanque prouinciam celebrata fuerint, & honor ecclesiasticus virescet, dinis sui obtinebit, & impudentia quorundam superborum clericorum, quæ passim, authoritate canonica calcata, auribus Imperialibus molestiam ingerit, cessabit: & impunitas diuersorum flagitiorum locum delitescendi, quem nunc habet, non habebit: & alia multa quæ hactenus, secus quàm Ecclesiastica disciplina docet, incesserunt, ordinẽ suum, Domino auxiliante, seruabunt. Nice. Cõc. cap. 5.

CAPVT XII.

SImiliter etiàm obnixe ac suppliciter vestræ cellitudini suggerimus, vt morem paternum sequentes, saltẽ in tribus congruẽtissimis Imperij vestri locis, Scholæ publicæ ex vestra authoritate fiant, vt labor patris vestri, & vester per iniuriam, quod absit, labefactando nõ depereat. Quoniã ex hoc facto, & magna vtilitas, & honor sanctæ Dei ecclesiæ, & vobis magnum mercedis emolumentum, & memoria sempiterna accrescet. Scholę publicę vt instituendę.

CAPVT XIII.

SImiliter & hoc à vestra pietate necessariò duximus expetendũ, vt sacerdotes, & Leuitæ, & sequentis ordinis clerici, qui in diuersas Imperij vestri partes, maximeq; in Italiæ regionem fuga lapsi sunt, vestra authoritate, per missos vestros diligenter perquirantur, & in præsentiam vestram venire compellantur, & per vestram clementiam vnicuiq; ecclesiæ, à qua per contumaciam defecerũt, restituantur.

CAPVT XIIII.

ILlud quoq; nihilominus à vestra pietate suppliciter flagitamus, vt monachi & presbyteri, necnõ & clerici, qui postposita canonica authoritate, passim palatiũ adeũt, & vestris sacris auribus importunissimam molestiã inferunt, vestra authoritate & potestate deterreantur, ne hoc facere præsumãt. Quoniam in huiusce modi facto, & vigor ecclesiasticus contemnitur, & religio sacerdotalis, & professio monastica vilior efficitur.

CAPVT XV.

ILlud etiàm obnixe vestram sanctè, pijssimamq; deuotionem suppliciter monẽdo deposcimus, vt ob amorem & honorem Dei, & animæ vestræ salutẽ, morem patetnum sequentes, quasdã sedes Episcopales, quæ rebus

bus proprijs viduatæ, immò adnullatæ esse videtur, dum tẽpus habetis, & opportunitas se præbuerit, de earum sublenatione & consolatione cogitetis, memores semper quomodò progenitores vestri huiuscemodi pijssimis studijs intenti fuerint.

CAP. XVI.

SEd & illud à vestra pietate fieri deposcimus, vt in quadam parte parochiæ angarij & rangarij, vbi turpissimam & nefandissimam, & ipso dictu fœdissimam rem perpetrari audiuimus, nulli vestri fideles existant, qui per potestatem Imperialem vestram, simul cum eorum authoritate, quorum Parochiæ sunt, idem malum ab illo loco, quantocyùs radicitus euellant. CAP. XVII.

ITerùm suppliciter admonendo, vestræ suggerimus serenitati, vt vestro solertissimo studio, vestraque Imperiali authoritate tam temeraria Christianorum sanguinis effusio, in regno vestro fieri non sinatur, semper illud attẽdentes, quod Dominus post diuuiũ dixerit famulo suo Noe: De manu hominis, & de manu viri & fratris eius, requirã animam hominis. Quicunque effuderit humanũ sanguinẽ, fundetur sanguis illius. Ad imaginẽ quippe Dei factus est homo. Et in lege: Qui occiderit hominem, morte moriatur. Et Apostolus: Nam principes non sunt timori boni operis, sed mali. Vis autem non timere potestatem? bonũ fac, & habebis laudem ex illa. Dei enim minister est tibi in bonum. Si autem malum feceris, time: nõ enim frustrà gladium portat: Dei enim minister est, vindex in iram ei qui malũ agit. De illo enim specialiter diuina authoritas dicit: Gladium Dei portat, ad vindictam malorũ, non de quolibet alio. Econtrariò verò, nescimus qua pernoxia ad inuentione à nonnullis vsurpatum est, vt hi qui nullo ministerio fulciuntur, propter sua odia, & diuersissimas voluntates pessimas, indebitum sibi vsurpãt, in vindicandis proximis & in interficiendis hominibus vindictæ ministeriũ, & quod rex saltem in vno exercere debuerat propter terrorem multorum, ipsi impudenter in multis perpetrare nõ metuunt propter odiũ: & putant sibi licere ob inimicitiarũ vindictas, qd nolunt, vt rex faciat propter Dei vindictam.

Gen. 9.

Leuit. 24.

Rom. 13.

1. Pet. 2.

CAP. XVIII.

DE Abbatibus verò, canonicis & regularibus, & de Abbatissis, quæ sanctimonialibus præesse videntur, tùm de laicis quæ monasteria habent, illud tãtummodo vestræ pietati deposcimus, vt nunc in præsenti placito, à vestra serenitate expresè admoneantur, vt de seipsis, cæteris bonum exemplum præbeant, & religiosè, sicut decet, conuersentur: & quod vniuscuiusque professioni incõueniens est, & in sacris voluminibus prohibetur, omninò caueant. Et loca sibi à vobis concessa deperire & destrui per negligentiã nõ dimittãt. Et congregationes sibi cõmissas, siue spiritaliter, siue temporaliter paterno affectu gubernare, eisque necessaria stipendia administrare non negligãt, nè fortè propter aliquam inopiam & diuina officia negligantur, & ipsæ congregationes irreligiosiùs viuere compellantur. Et vt nostram admonitionem libenter audiant, benignè suscipiant & obedienter adimpleant. Quoniam si illi nostris admonitionibus paruerint, nos, Deo auxiliante, id per nostrum studium pro viribus efficere cupimus, vt ipsa religio semper in melius proficiat, & merces vobis exindè accrescat, necnon & periculum, quãtùm fieri potest, caueatur animarum, & ab auribus vestris amoueatur pro hac causa tædium querelarum.

CAP. XIX.

POstulamus etiàm, vt celsitudo vestra missis vestris specialiter iniungat, vt ad hęc peragẽda studiosi & veri adiutores, vbicunquè necessitas poposcerit, nobis existant. De presbyteris & capellis palatinis, contra canonicam authoritatem, & Ecclesiasticam honestatem inconsultè habitis, vestram monemus solertiam, vt à vestra potestate inhibeantur: Quoniam propter hoc & honor Ecclesiasticus vilior efficitur, & vestri proceres & palatini ministri, in diebus solennibus, sicut decet, vobiscum ad Missarum celebrationes non procedunt. Nam & obnixè deprecamur, vt in obseruatione diei Dominici, sicuti iamdudùm vos deprecati sumus, debitam adhibeatis curam: quatenùs, nisi magna compellente necessitate, in ipsa die à curis, & solicitudinib⁹ mũdanis, quãtùm potestis, vos exuatis: Et qđ tantę diei veneratoni cõpetit, & vos faciatis, & vestros sacro vestro exẽplo & doceatis, & agere compellatis.

CAPVT XX.

DE perceptione verò sacri corporis & sanguinis Dñi nostri Iesu Christi, nihilominus monemus, vt quod Christianæ religioni expedit, & sicut vobis à patribus nostris admonitum est in alijs conuentibus, quandò possibile fuerit, faciatis, & vestro exẽplo vobis famulãtes, vt hoc faciãt, instruatis.

CAPVT XXI.

DE capitulo siquidem, quod propter honorem Ecclesiasticum, in generali cõuentu, vestra celsitudo se constitui velle decreuit, tantummodò vestram pietatem deposcimus, vt secundùm Dei voluntatem, quod melius exindè vobis visum fuerit, ad effectum incunctanter perducatis.

CAPVT XXII.

ITerùm monendo, magnitudini vestræ suppliciter suggerimus, vt deincèps in bonis pastoribus, rectoribusque in Ecclesijs Dei constituendis, magnum studium, atque solertissimam adhibeatis curam: quia si aliter factum fuerit, & ordo Ecclesiasticus suam non habebit dignitatem, & religio Christiana in multis labefactando, detri-

mẽti ſui iacturam patietur,& animæ veſtræ, quod non optamus, periculum generabitur.

CAP. XXIII.

SImiliter depoſcimus,vt in Abbatiſſis conſtituendis veſtrum ſpecialiter caueatis periculum, ſicut vobis ſæpè eſt admonitum,& per diuinam authoritatem crebriùs manifeſtatum.Sed & hoc obſecramus, vt in eligẽdis adiutoribus veſtris,& Reipublicę miniſtris, qui vice veſtra populum Dei regere,& gubernare atque iudicare debent, ſolertiſſimam prouidentiam habeatis, ſemper illud attendentes, quod in libro Exodi ad Moſen dicitur;Prouide, inquit, de omni populo viros potentes & timentes Deum,in quibus ſit veritas, & qui oderint auaritiam : & conſtitue ex eis tribunos, & centuriones, & quinquagenarios, qui iudicent populum omni tempore: Quicquid autem maius fuerit, referent ad te, & ipſi minora tantummodò iudicent,leuiusque tibi ſit,partito in alios onere. Si hoc feceris, implebis imperium Dei, & præcepta eius poteris ſuſtentare. Vndè & in lib.Deuteronomij: Iudices, inquit, & magiſtros conſtitues in omnibus portis tuis, quas Dominus Deus dederit tibi per ſingulas tribus tuas,vt iudicent populum iuſto iudicio,nec in alteram partem declinent.Item ibi:Dixitque vobis in illo tempore,non poſſum ſolus ſuſtinere vos,quoniam Dominus Deus veſter multiplicauit vos, & eſtis hodiè ſicut cæli ſtellæ plurimi.Dominus Deus patrum veſtrorum addat ad hunc numerum multa millia,& faciat vobis ſicut locutus eſt. Non valeo ſolus veſtra negocia ſuſtinere, & pondus & iurgia. date è vobis viros ſapiẽtes & gnaros, & quorum cõuerſatio ſit probata in tribubus veſtris. Sed & in libro Paralipomenon ità legitur: Conſtituitque rex Ioſaphat iudices terræ in cunctis ciuitatibus Iudæ munitis per ſingula loca,& pręcipiens iudicibus:Videte,ait, quid faciatis.Non enim hominis exercetis iudicitũ,ſed Dñi:& quodcunque iudicaueritis, in vos redundabit. Sit timor Domini vobiſcum, & cum diligentia cuncta facite.Non enim eſt apud Dominum Deum noſtrum iniquitas, nec perſonarum acceptio, nec cupido munerum

Exod.18.

Deut.1.

Deut.16. Exod.18. Num.11.

2.Par.19.

CAP. XXIIII.

ROgamus etiàm veſtram pietatem propter diuinam miſericordiam, veſtramque ſalutem,ac totius populi vtilitatem,necnon & regni honorem atque ſtabilitatem, vt veſtra pietas ſolertiſſimam vigilantiam adhibeat,quatenùs conſiliarij & dignitatis veſtræ miniſtri, cuſtodesque animæ veſtræ & corporis, qui debent eſſe intra regnum alijs decus & bonitatis exemplum, & in exteris nationibus bonæ opinionis condimentum, charitatem,pacem atque concordiam,omni ſimulatione & calliditate poſtpoſita, adinuicèm habeant, vt ſecundùm Dei voluntatem & veſtram honeſtatem,atq; totius regni profectum communiter decertent, & veri vobis adiutores in omnibus concorditer exiſtant: verique adiutores veſtri,& totius regni ſalubriter eſſe tunc poterunt, ſi vnanimes extiterint,& inuicèm dilectionem habuerint. Decet quippe,vt ſacra domus veſtra cunctis ſpectabilis appareat, & imitabilis exiſtat, & fama ſanctę opinionis,ſiue alios impetij veſtri ſubiectos, ſiue exteras nationes abundantiſſimè perfundat. Vbi igitur omnes diſſenſiones & diſcordiæ dirimendæ, & omnis malitia Imperiali authoritate eſt comprimenda, neceſsè eſt,vt quod in alijs corrigere decernit,in ea minimè reperiatur.

CAP. XXV.

NAm & hoc humiliter obſecrando admonemus,vt liberos veſtros,quos vobis diuina pietas largiri voluit,in timore Dei iugiter diligenterque eruditis, ſicuti & facitis : Et vt in mutuæ dilectionis charitate, & fraternitatis amore, atque vnanimitatis concordia viciſſim conſiſtant, ſedula paternaque admonitione inſiſtatis: Et nè illicitis actibus creatoris ſui offenſam incurrant, prouida, ſolertique circunſpectione nihilominùs inuigiletis : attendentes beatũ Iob, cuius ſtudium (vt beatus Gregorius in Moralibus libris ſcribit) circa filios erudiendos tale extitit, vt non ſolùm eos exteriùs perfectos opere & ſermone efficeret, verùm etiàm eorum corda,ſacrificij oblatione mundaret. Attendite etiàm Dauid inſtruentem Salomonem filium ſuum, de quo in primo libro Malachim legitur: Ego,inquit, ingredior viam vniuerſæ terræ:confortare,& eſto vir fortis, & obſerua cuſtodias Domini Dei tui,vt ambules in vijs eius,& cuſtodias cæremonias eius, & iudicia eius, & præcepta & teſtimonia, ſicut ſcriptum eſt in lege Moſis. Et in libro Paralipomenon: Tu autem Salomon filii mi ſcito Deum patris tui, & ſerui ei corde perfecto,& animo voluntario. Attẽdite etiàm Tobiá,de quo legitur, quòd cùm factus eſſet vir,accepit vxorem Annam ex tribu ſua, & genuit ex ea filium, nomen ſuum imponens ei, quem ab infantia timere Deũ docuit, & abſtinere ad omni peccato. Item idem alloquens eundem filium ſuum: Omnibus,inquit,diebus vitæ tuæ,habeto Deum in mente,& caue, nè aliquandò peccato conſentias, & prætermittas præcepta Dei noſtri.Ex ſubſtantia tua fac eleemoſynã, & noli auertere faciem tuam ab vllo paupere. Ità enim fiet, vt nec à te auertatur facies Dñi. Qũò potueris, ità eſto miſericors, &c.Item paulopòſt: Attẽde tibi ab omni fornicatione & præter vxorẽ tuã nequaquàm patiaris crimen ſcire. Superbiã nunquàm in tuo ſenſu dñari pmittas : In ipſa enim initiũ ſumpſit oĩs perditio.Et idẽ non poſt multa: Conſiliũ ſemper à ſapiente perquire. Omni tempore benedic Deo, & pete ab eo, vt vias tuas dirigat, & omnia conſilia tua in ipſo permaneant.

Iob.1.

3. Reg.2.

1.Par.28.

Tob.1.

Tob.4.

Tob.14. manèant. Item idem: Audite ergò filij mei patrem veſtrum, Seruite Domino in veritate,& inquirite, vt faciatis quæ ſunt beneplacita illi:& filijs veſtris mandate, vt faciant iuſtitias & eleemoſynas, vt & ſint memores Dei,& benedicant eum in omni tempore,in veritate & in tota virtute ſua.

CAPVT XXVI.

His omnibus prælibatis, noteſcimus vobis,quòd ea quæ in capitulis veſtris nobis tractanda commiſiſtis, ſcilicet quid à principibus & reliquo populo, vel ità vt diuina authoritas doceat, aut aliter teneatur, vel quid indè ex parte, aut ex toto dimittum ſit,vt non teneatur, fatemur, quia in his capitulis quæ ſuperiùs continentur, necnon in his quæ præſenti anno conſcribi,& per miſſos veſtros ob vitia comprimenda, per imperium veſtrum direxiſtis,multa demonſtrata ſunt,quæ à paſtoribus eccleſiarum,& à principibus & reliquo populo hactenùs neglecta extiterunt,& aliter quàm diuina authoritas ſe habeat,in ijs eos egiſſe & agere, deprehendimus. Sed ſi hæc noſtra ſacerdotalis admonitio,effectum Deo operante, per veſtrum bonum ſtudium ab hinc obtinuerit, credimus, quòd multa quæ à multis aliter quàm diuina authoritas ſe habeat, dimiſſa ſunt,quæ non tenebantur,corrigentur.Nam & illud quod in eiſdem capitulis continetur, vt manifeſtum fieret,quæ cauſæ id effecerint vt ſacerdotes & principes à recto tramite deuiàſſent,exceptis præmiſſis capitulis, in quibus,ſicùt diximus,multa negligebantur: ſpecialiter tamen vnum obſtaculum ex multo tempore iam inoleuiſſe cognouimus, id eſt,quia & principalis poteſtas diuerſis occaſionibus interuenientibus, ſecùs quàm authoritas diuina ſe habeat, in cauſas eccleſiaſticas proſiliêrit, & ſacerdotes partim negligentia,partim ignorantia, partim cupiditate in ſecularibus negocijs & ſolicitudinibus mundi ultrà, quàm debuerant,ſe occupauerint:Et hac occaſione aliter,quàm diuina authoritas doceat,in utraque parte actum extitiſſe,dubium non eſt. Sed quia Deo miſerante,à progenitoribus,& genitore veſtro,& à vobis multa correcta gratulamur,ſi ea quæ admonemus, proſperum ſucceſſum habuerint, credimus,quòd ad perfectionis ſtatum veſtra intentio,noſtraque deuotio, Deo cooperante,peruenire poterit. Verum tamè quia nouimus ſtatum huius regni, ſub tali conditione & tenore creuiſſe,atque dilatatum eſſe & à prudentiſſimis ſanctiſque prædeceſſoribus noſtris, ſiue ſcilicet ab Epiſcopis, ſiue à principibus hanc cauſam ex toto correctam non fuiſſe,propter hæc quæ ſuo tempore dici poterunt,& pondus tantæ conſiderationis paruitatis noſtræ uires exceſſit,quoniam nec ocium,nec ſpatium temporis, nec ad plenitudinem conſacerdotum noſtrorum,ſicut ipſa neceſſitas expoſcebat,habuimus. Et ideò hæc,congruentiori tempore, vita comite, ſi Deus ità annuerit, tractanda ac conſideranda diſtulimus: Quoniam tantæ conſiderationis perfectio indiget aſſenſu & adiutorio principum,& multitudine atque deuotione, necnon & ſtudio ſacerdotum, & obedientia vel concordia populi,& congruentia loci,tèporisque ſpatio.

CAP. XXVII.

POrrò de Epiſcopali libertate, quam, Deo annuente, veſtroque adminiculo ſuffragante, adipiſci ad Dei ſeruitium peragendum cupimus, ſuo in tempore vobis dicenda, atque uobiſcum conferenda reſeruauimus: Quatenus ità ſit, vt & noſmetipſos ſaluare, populoque nobis ſubiecto vtiliter, ſalubriterque prodeſſe,atque pro uobis,& ſtabilitate imperij veſtri liberiùs ualeamus Domini miſericordiam exorare,& de veſtris obſequijs, & regni adiutorio ſolatium debitum minimè ſubtrahatur:ſed,ſi poſſibile fuerit,potiùs augeatur.

Explicit liber tertius Synodi Pariſienſis.

EVGENIVS II. NVM. CIX. Anno Chr. Dcccxliiii.

EVGENIVS natione Italus, patria Romanus, ex patre Boemundo S. R. E. Preſbyter Card. in titulo S. Chriſti martyris Sabinæ,quæ eſt in monte Quirinali ex S.R.E. Archipreſbytero à Leone IIII. Papa facto.Sedit in Petri cathedra Imp. Cæs. Ludovico Pio, et Lothario Aug. Annos quatuor, menſes ſex, & dies uiginti quatuor,creatus xvi. Calend.Iunij,coronatus, & conſecratus vndecimo Calend.eiuſdem menſis. Hic Pont. humilis,comis,benignus,& manſuetus fuit, ſub quo maxima omnium rerum vbertas extitit,viduarum, pupillorum,captiuorum, & aliorum pauperum miſericordiſſimus ſubuentor. Eccleſiarum reparator, monaſteriorum & monachorum ac Cleri feruentiſſimus cultor. Hic titulum ſuum S.Sabinæ multis ornamentis, & picturis undique decorauit. Huius quoque precibus nonnulli ciues Rom. qui in Francia captiui tenebantur: Liberati ſuæ reſtituti ſunt Romam remiſſi. Demumquùm ordinationes nonnullas Epiſcoporum Preſbyterorum, & Diaconorum multorum feciſſet,plenus bonis operibus in Eccleſiæ pace obdormiuit in Christo.Romæ die quarto Id. Decembris Anno Dominicæ Natiuitatis Dccc xxvii. Cadauer in Eccleſia S. Apoſtolorum Principis Petri ſepultum eſt.Et vacauit ſacroſancta Romana Eccleſia dies tantum treis.

Digitized by Google

VALENTINVS I. NVM. CX.
Anno Chr. Dcccxxvii.

VALENTINVS natione Italus, patria Romanus, ex patre Leontio S. R. E. Archidiaconus Card. à Papa Paſchali I. factus, Imp. cæs. lothario avg. Sedit in Petri cathedra menſem vnum, & dies decem, magnæ ſanctitatis, & Spiritu ſancto plenus fuit hic Pont. Rex mũdanas, & hominum vanitates aborrens, erat autem frugalitate claru, actione præcipuus, ſermone luculentus, viduatum, pupillorũ, captiuorũ, & pauperum Christi conſtantiſſimus amator. Demum quum multa & ingentia animo concepiſſet, maxima vi morbi afflictus poſt multa ſua opera bona in vita ſua facta raptus eſt, vt malitia mutaret intellectum eius. Obdormiuit autem in Christo die vndecimo Calendas Februarij. Anno Dominicæ Natiuitatis Dcccxxviii. quum creatus eſſet circa finẽ anni ſuperioris xix. Calẽdas Ianuarij, & die ſequẽti cõſecratus. Cadauer eius in Baſilica principis Apoſtolorũ ſepultũ eſt. Vacauitq; eo mortuo Sancta Romana ſedes dies treis.

GREGORIVS IV. NVM. CXI.
Anno Christi Dcccxxiix.

GREGORIVS iiii. natione Italus, patria Romanus, ex patre Ioanne ex S. R. E. Diacono Card. SS. Coſmæ & Damiani à Leone Papa iii. facto, Rom. Pont. pronunciatus ſedit Imp. cæss. lothario, et lodovico ivniore eius filio avgg. annos xvi. creatus tertio Calendas Februarij, vir ſanctitate, pietate, religione, eloquentia, ſcientia & ſapientia ornatus, pater pauperum, Eccleſiarum reparator, generis illuſtris fide illuſtrior. Hic ingentia munera tàm aurea, quàm argentea omnibus Chriſti Eccleſijs in vrbe Roma donauit. Corpus quoque beatiſs. Papæ Gregorij primi ex loco vbi ſepultũ fuerat ante Secretariũ ſub altari nominis ſui collocauit, cratis ferreis budique, ſicut modo cernimus, munitum, ibiq́e eius ſolemnitatis celebrationẽ fieri voluit in futurum, ſeruis Dei ibidem certatim pernoctantibus, Pallium quoque eius Dalmaticas, Philateria baltheum, & cæteras eius ſacras veſtes inuenit, & in ſacrario S. Petri Apoſtoli repoſuit, populo ſtatis diebus oſculanda oſtendens, qui beatiſſimus, & ſanctiſſimus Papa ordinationibus quinque mẽſibus Martio, Septembri, & Decembri factis, quibus Epiſcopos per diuerſa loca, in Eccleſia verò Romana Presbyteros, & Diaconos centum octuaginta quinque omnino ordinauit. Plenus bonorum operum dormiuit in Christo die viii. Calendas Februarij. Anno Dominicæ Natiuitatis Dcccxliiii. Vacauit Sancta Romana ſedes dies quindecim. Cadauer eius in Baſilica Principis Apoſtolorum Sancti Petri, digno cum honore ſepultum eſt.

SYNODVS AQVISGRANENSIS GREGORIO IIII. PAPA, & Ludouico Pio Imperatore.

Anno Domini 833

IN nomine ſanctæ Trinitatis, cùm cõueniſſemus Epiſcopi, quorum nomina ſubtèr adnectentur, ſynodali euocatione conuocante nos glorioſiſſimo & orthodoxo Imperatore Ludouico, inuictiſſimo Auguſto, gratia inſpirãte diuina Aquiſgrani palatij in ſecretario baſilicæ ſanctę genitricis Dei Mariæ, quod dicitur Lateranis, Anno incarnationis Domini noſtri Iesv Christi Dccc. xxxiii. Indictione xiiii. anno verò Imperij prædicti Cæſaris xxiiii. viii. ſcilicet Iduum menſis Februarij, & ibi de ſtatu ſanctæ Dei Eccleſiæ, admonente ſereniſſimò, atque totius religionis deuotiſſimo præfato Imperatore, tractare cœpiſſemus: pari conſenſu, Primò viſum eſt, normam vniuerſæ religionis atque eccleſiaſticæ diſciplinæ in duabus conſiſtere perſonis, pontificali videlicet atque Imperiali: de qua re Gelaſius Romanæ ſedis venerabilis Epiſcopus ad Anaſtaſiũ ſcripſerit ità Imperatorem: Duo ſunt, inquit, Imperator Auguſte, quibus principaliter mũdus hic regitur, authoritas ſcilicet ſacrata pontificum, & regalis poteſtas. In quibus tanto grauius eſt pondus ſacerdotum, quanto etiam pro ipſis regibus hominum in diuino reddituri ſunt examine rationem. Vnde etiam Fulgentius in libro de veritate prædeſtinationis & gratiæ, ità ſcribit:

Eſt in Tomo 2. Cõcil.

Quantùm pertinet, inquit, ad huius temporis vitam, in Eccleſia nemo pontifice potior, & in ſeculo Chriſtiano Imperatore nemo celſior inuenitur.

CVM hæc quippe ità ſe habeant, primò, ò venerande Cæſar, omnipotenti Domino

Digitized by Google

mino veſtræque benigniſſimæ excellentiæ exaltantibus præcordijs immenſas referimus gratias, qui nos inſtinctu diuino per deuotiſſimum à ſe electum, atque conſtitutũ admonitorem, tam miſericorditer tamque clemenˢter admonere dignatus eſt, iuxta conſuetudinem beatiſſimæ memoriæ genitoris veſtri: vt memores miniſterij noſtri, dignũs nobis licèt indignis collati, pro modulo poſſibilitatis, officio ſacerdotali ſecũdùm omnipotentis Dei voluntatem operam dare ſtuderemus. Reuolutis igitur à veſtra nobis benigniſſima deuotione collatis tribus capitulis, id eſt, vt ventilentur, ſinè quo Epiſcopi epiſcopale miniſterium abſque offenſione diuina vllo modo perficere non poſſunt: aut quid vnum quenque Epiſcoporũ ſcire oporteat, atque implere, nec omninò ignorare abſque periculo liceat: vel etiam quid ad ornatum ſanctę Dei Eccleſię & miniſterium ſacerdotale pertineat, ſinè quo nec ſacerdotis vita probabilis eſſe poteſt, nec competens honor illis à cæteris deuotè impendi: quidque hoc, ſinè quo communis omnium ſalus ac ſaluatio eſſe non poteſt, ſacerdotum videlicet totiusque populi. Quibus perfacilè, ſuccinctim ac debitè per ſingula reſpondere non poſſumus: ſed quia iuxta aſſertionem veſtram primò repetimus temporum varietate, & ordinum confuſione perplũra, quæ ad ſanctæ Dei Eccleſiæ ornatum erigi debebant, quoquo modo neglectu elapſa; quæcunque in nobis noſtriſque in his neglecta videntur officijs, omni deuotione omnique exoptatione, prout omnipotens poſſe annuerit, eriganda, atque vt in perfectiorem ſtatum vertantur, omninò diuina ſuffragante gratia operam dare deſideramus: veſtram tiquidem nihilominùs ſupplici admonitione & affectu charitatis excellentiam admonentes, ſi quæ ſunt Eccleſiaſtici iuris veſtra piiſſima gubernatione erigenda, vt per vos, veſtrosque Chriſtianæ religionis commilitones ſubleuentur. Decæterò nouerit ſerenitas veſtra iam, vt prædictum eſt, quæ in eccleſiaſtico ordine confuſa uidentur, ea nos pro modulo vniuſcuiuſque capacitatis perquirere, & inſpecta, quantùm ad nos pertinet, Domini opitulante gratia, reſtaurare cupimus, & ut hat magno deſiderio optamus. Perſpicientes ergò deuotionem veſtram ſanctam, & Deo (vt credimus) amabilem, non mediocri laude magnificẽtiam Dei noſtri magnificandam, eandemq; deuotionẽ valdè neceſſariam ſanctę Dei Eccleſiæ duximus, atque benigno affectu commiſſa conſideranda ſuſcepimus, non aliquid nouũ quęrentes, nec contra veritatis religionem quid ſtatuentes, ſed ſtatuta antiquorum patrum, innouantes, quæ per deſidiam quorundam labefactari viſa ſunt: in quo cum ordine ac propter inuiſitatum vel inueteratum vſum obliuioni tradita, vt ad priſtinum Domino adiuuante gradum reuehantur, capitulis ſtrictim adnectendum cenſuimus. De duabus ſiquidẽ perſonis, quas principales in hoc mũdo eſſe non dubium eſt, ſacerdotalem prout ſub tanto temporis ſpatio poſſe non denegat, nonnulla, quæ ad hoc perunere viſa ſunt, ſub breuitate adnexuimus.

I.

Initium enim epiſcopalis culminis poſt diuinam prædeſtinationẽ eſſe videtur, quomodò quiſque ad culmẽ huius honoris peruenerit. Ideoque placuit communi humilitatis noſtrę, vt ſicut ſæpè authoritate diuinarum ſcripturarũ, ſcilicet B. Petri Apoſtoli in Simonem Magũ damnatione, necnon & canonum ſanctione, ſed & B. Gregorij adhortatione ſancitum eſt, nullus epiſcopale miniſterium per ambitionẽ munerũ attentare preſumat, ſed is ad epiſcopale officiũ perueniat, ſi ſecundùm Apoſtolũ viuat, id eſt, irrepræhenſibiliter, ſobriè, prudenter, pudicè, ornatè cũ hoſpitalitate, cum doctrina: non vinolenter, non iniuriosè: modeſtè, nõ ligitioſè, non cupidè. Oportet etiàm Pontificem propriæ domui eſſe benè præpoſitum, & teſtimonium habere bonum ab his, qui foris ſunt, vt doctrina Dei noſtri exornet in omnibus. Nos autem etiàm adiungentes, & ab his, qui inũs ſunt conuerſantes cum epiſcopo, habere teſtimonium omnem Epiſcopũ oportere. 1. Tim. 3. Tit. 1.

II.

Pòſt verò, vt Epiſcopus, iuxta regulam à B. Paulo Apoſtolo decretam, miniſteriũ peragat epiſcopale: At qui ſecùs geſſerit, canonũ coerceatur authoritate.

III.

Decernit etiàm Apoſtolus hoſpitalitatem eſſe ſectandam ab Epiſcopo, quã in pluribus reperimus locis neglectã. Ideoque placet, vt deincèps in ſingulis ciuitatibus & monaſterijs iuxta modum rerũ, hoſpitalitas ordinetur aduenientiũ: & placuit omnibus epiſcopis, vt quocunque ſit loco eps, coram ſe adgreget pauperes ſemper ad refectionem. 1. Tim. 3.

IIII.

Interdicit intereà Apoſtolica authoritas ligitium omni Epo: quam & nos authoritatẽ benigno amplectẽtes animo, cõſtituimus, vt nullꝰ Epiſcoporũ ſe legitioſis immiſceat cõtẽrionibus: ſed neque irreligioſis vel indiſciplinatis locutionibus, tã in domibus quã in forinſecis conuenticulis omninò indulgeat. Ibidem.

V.

Cupiditatem porrò, tanquàm radicem omnium malorũ, & Apoſtolica dãnat ſententia, & ab omni ordine Eccleſiaſtico canonica perturbat interdictio: ità vt ſtatuerit nullum clericorum de qualibet re fœnus accipere. Quorum authoritatem & nos ſecuti decreuimus, immò illorum authoritati ad ſenſum præbuimus, vt nullus Epiſcoporum vel miniſtrorum ipſorum deincèps pro diſtributione 1. Tim. 6. Nicen. Sy. cap. 18.

tributione sacrorũ ordinum, pro dedicatione sanctæ ecclesiæ, seu pro acceptione sacri Chrismatis, vel pro immutatione titulorum aliquid exigere præsumat: & qui fecerit, convictus canonicæ subiaceat disciplinæ.

VI.

Sobrietatem verò, quam Apostolus Episcopo habendam docet, adeò nos eam nobis sectandam statuimus, vt nullus sacerdotum ebrietatis deprauatione se aut ministerium suum vilescere faciat, quo meritò reprehensibilis videatur: quia legimus ebrietatem dedecus esse cuique Christiano, sectari, quanto magis sacerdotibus? Vndè Apostolus inquit: Nolite inebriari vino, in quo est luxuria. Legitur & alibi, sic oportere episcopum bibere vt quasi non bibisse videatur. Quapropter deincèps quicunque huius ordinis huic noxio vitio inseruiens deprehensus fuerit, censuimus, vt secundùm statutum canonicum, Quicunque ebrietati deseruit, aut desinat, aut deponatur.

Ephe. 5.

VII.

In ipsa autem vita sacerdotum pensandũ est, qualiter quisque doceat, sicut ait egregius doctor beatus Gregorius, vt rectè docens infirmitatem suam quotidiè omni consideratione cognoscat, nè aut humilitas accessum fugiat, aut peruentioni vita contradicat, aut vitam doctrina destituat, aut doctrinam præsumptio extollat. Priùs ergò appetitum timor temperet, pòst autem magisterium quod suscipitur, vitam commendet: ac deindè necesse est, vt pastoralis vitæ bonum, quod viuendo ostenditur, etiàm loquendo propagetur.

In præfatione 1. li. Pastoralis

VIII.

Doctrina autem sacerdotalis secundùm cuiusque qualitatem omnibus sufficiens esse debet, modesta, prudens, discreta, honesta atque utilis: nec minus exemplum boni operis doctrinæ conueniens in sacerdotibus esse debet, vt quod ore doctrina profert, vitæ meritum iustæ operationis, verba sacerdotis omnibus delectabilia faciat exequenda, vitamque probabilem commendet.

IX.

In libro Pastorali beatus Gregorius inquit: Tantùm debet actionem populi actio transcendere præsulis, quantùm distare solet à grege vita pastoris. Oportet nanque, vt metiri se solicitè studeat, quanta tenendæ rectitudinis necessitate constringitur, sub cuius æstimatione populus grex vocatur. Sit ergò necesse est cogitatione mundus, actione præcipuus, discretus in silentio, vtilis in verbo, singulis compassione proximus, præ cunctis contemplatione suspensus, benè agentibus per humilitatem socius, contra delinquentium vitia per zelum iustitiæ erectus: internorum curam in exteriorum occupatione non minuens, exteriorum prouidétiã internorũ solicitudine nõ relinquẽs.

Li. 2. ca. 1.

X.

Eiusdem Papæ ex eodem libro: Inter hæc necesse est, vt rector solerter inuigilet, nè hunc cupido placendi hominibus pulset, nè cùm studiosè interiora penetrat, cùm prouidè exteriora subministrat, se magis à subditis diligi, quàm veritatem quærat: nè cum bonis actibus fultus à mundo videtur alienus, hunc authori reddat extraneum amor suus.

Li. 2. ca. 2.

XI.

Didicimus sanè nonnullos Episcopos in gubernandis congregationibus sibi subiectis, canonicis videlicet, & monachis, & sanctimonialibus hactenùs valdè negligentes extitisse, & ob id multos in sui detractionem & contemptum prouocasse: ità vt nonnulli alij prælati in eorum parochijs constituti, eorum praua exempla secuti, suas similiter congregationes neglexerint. Quos & fraterno & synodali conuentu admonendos esse necessariò duximus, vt ab hac negligentia deincèps se cohibeant, & cæteris se imitabiles præbeant: nè fortè propter illorum incuriam & diuinæ seruitutis contemptus, & pericula promoueantur animarum, & auribus excellentiæ vestræ molestia ingeratur, & nostræ mediocritati in sacris conuentibus tædium & opprobrium inferatur.

Compertimus etiàm quosdam socios ordinis nostri, non causa necessitatis, aut vtilitatis, sed potiùs auaritiæ & propriæ delectationis sæpissimè propria ciuitatis suæ sede relicta, eleroque neglecto, remotiora loca frequentare: de qua re & destitutio diuini cultus, & prædicatio in plebibus, & cura subiectorum postponitur, & hospitalitas negligitur. Quòd nè vlteriùs à quoquam sinè ineuitabili necessitate & certa vtilitate fiat, pari consensu inhibuimus.

CONsultum etiàm est in propositione secundi capituli, commissumque ventilandum, quid vnumquenque Episcoporum scire oppreteret atque implere, nec omninò ignorare absque periculo liceret.

I.

Primò visum est omnibus, vnumquenque Pontificum scire oportere fidem synceram, (vt à principio sumamus exordium, omniũ bonorum ponentes fundamentum) id est, qualiter * illum fidem ac credulitatem sanctæ Trinitatis in vnitate Deitatis sibi tenere atque credere conueniat, ac cæteros perfectè instruere, qualiter & ipsi credendo salui fieri possint.

II.

Summos itaque sacerdotes inexcusabiliter nosse oportet, vt ex veteris nouique Testamenti scriptis, quæ vera sunt, salutique omnium proficua proferre doctè sciant, videlicet quantùm diuina gratia cælitùs adspirare cuique dignatur: quia neminem in hac incertitudine positum, assequi omnia posse certum

& certum est, quousquè illò perueniatur, vbi erit Deus omnia in omnibus. 1.Cor.15.

III.

Nec minùs medicinam spiritualem consiliumque salubre animarum pastores populi scire oportet, vti medicos spirituales, asserente sanctissimo pontifice Gregorio atque dicente, Quia artium ars est regimen animarum. Quis autem* interiora vulnera occultiora esse nesciat vulneribus viscerum? Et ideò memendum est, cordis se esse medicos profiteri sacerdotes, ministerij sui ignaros. Pastoral. li.1.ca.1. *cogitationum

IIII.

Conuenit insuper sacerdotali ministerio scire formam Euangelicam, documenta Apostolica, canonum instituta, normam regulæ pastoralis, à sanctissimo pontifice Gregorio editæ, nè iuxta eúdem sanctissimum virum, ab imperitis, quod absit, pastorale magisteriú aliqua temeritate vsurpetur, aut vilescat.

V.

Sed & hoc scire cóuenit, quantùm rector sacræ legis meditationibus esse debeat intentus, iuxta quod in libro Pastorali habetur: id est, quòd omne bonum ritè à rectore agitur, si supernæ formidinis & dilectionis spiritu afflatus, studiosè quotidiè sacri eloquij præcepta meditetur, vt in eo vim solicitudinis & erga cælestem vitam prouidę circunspectionis, quam humanę conuersationis vsus indesinèter destruit, diuinæ admonitionis verba restaurent, & qui ad veritatem vitæ per fœlicitatem seculariú ducitur, ad amorem semper spiritalis patriæ, compunctionis adspiratione renouetur. Lib.2.ca.11.

VI.

Sic deniquè ignorari non licet, quãta debet esse diuersitas atque discretio in arte prędicationis, prout in libro Pastoralis digestú habetur, ità inquiente S. Gregorio: Vt enim ante nos longè reuerendæ memoriæ Gregorius Nazianzenus edocuit: non vna eademque cunctis exhortatio congruit, quia nec cunctos par morum qualitas adstringit. Sæpè nanque alijs officiunt, quæ alijs prosunt. Ideoque rector scire debet discretiones personarum, quæ in eodem libro, à plenius scire volentibus inueniri possunt. In Prologo libr.3. Pastora.

VII.

Similiter scire conuenit præsulibus res ecclesiasticas non vt proprias, sed à Domino sibi pro aliorum necessitatibus commissas, atque iuxta Prosperi documentum, nihil aliud esse res Ecclesiæ, quàm vota fidelium, precia peccatorum, & patrimonia pauperum, idcircò summoperè est decertãdum, nè aliquis pontificum ea, quæ Ecclesiasticis tradita sunt ministerijs, pro remissione peccatorum, aut alijs aptanda officijs, aut pauperibus eroganda, nè aliquis ea propria cupiditate, aut potentum terrore, parentumque procuratione ad alios vsus retorqueat: nè fortè quod alijs exstat remissio peccatorum, De vita cõtempl. lib.2.c.9.

ipsis sit damnationis augmentum: sed potiùs solerti meditatione indigentibus eas, & ecclesiasticis ministerijs distribuat, nè exindè à Domino velut inutilis dispensator damnetur, verùm, quod beatius est, desiderabili voce laudetur, iuxta Euangelicæ parabolæ exemplum: Euge serue bone & fidelis, intra in gaudium Domini Dei tui. Mat.25.

VIII.

Statutum etiàm est, vt vel semèl in anno, id est, in quinta feria, quę est in cœna Domini, vnctio sancti olei, in quo saluatio infirmorum creditur, per omnes ciuitates ab Episcopis non negligatur, sicut nunc vsque neglecta est, sed omni deuotione iuxta traditionem Apostolicam ac statuta decretaliũ, in quo de eadem re præcipitur, peragatur. Chrismatis confectio. Vide Tomo 1. epistola 2. Fabiani Papæ.

IX.

Vespertinales quoquè in vigilia Paschæ meliùs celebrandæ vitæ sunt, propter lætitiam resurrectionis Domini, quàm diluculi.

X.

De Litania quoque maiore, atque de Rogationibus ventilatum est: sed communi cõsensu ab omnibus electum atque decretum, iuxta morem Romanam, vij. Calendas Maij, illam celebratione secundùm consuetudinẽ nostræ ecclesiæ omittendam. Litania maior. Rogationes.

XI.

Dignum etiàm duximus, vt vnusquisque Episcoporum studeat ministros suos, pro modulo possibilitatis, benè instruere, vt si fortè contigerit aliquem Episcoporum tardiloquentem esse, aut infirmitate aliqua impeditum, habeat tamen ministrum doctum, qui eius vice pabula verbi diuini populo administrare possit: vel etiàm si Episcopus de hac mortalitatis luce transierit, vt ecclesi, si à Domino factum fuerit, doctore futuro nõ indigeat.

XII.

Constat igitur, quia quicunque potestati à Domino datæ restitit, iuxta Apostolicum documentum, Dei ordinationi restitit. Et idcircò in commune statuimus, vt si quispiam Episcoporum, aut quilibet sequentis ordinis Ecclesiastici, deincèps timore, aut cupiditate, aut qualibet suasione à Domino & orthodoxo Ludouico Imperatore defecerit, aut etiàm sacramẽtum fidelitatis illi promissum violauerit, & eius contrarijs malenola intentione quolibet modo se copulauerit, gradum proprium canonica atque synodali sententia amittat. Quòd si quisquam laicus superiùs comprehensa facere tẽtauerit, sciat se ab vniuerso gradu anathematizandum. Quia verò de vita atque doctrina Episcoporum, quæ in posterum seruanda, necnon tenenda de pluribus perpauca diuinæ authoritatis documentis prædiximus, necesse est etiàm, vt de sequentibus ordinibus aliqua adiungamus. Rom.13.

Capit

Caput Primum de ordine Rectorum.

VT Abbates canonici gregibus ſibi commiſſis inſtanter inuigilent, & geminam eis paſtionem impendant,id eſt, cibi & verbi, quatenùs abſque murmurationis vitio Domino ſeruire valeant.Simul etiàm,vt prædicti Abbates Eccleſiaſtica iura intemerata cuſtodiant,videlicet vt cognoſcãt,cuius prænomine notentur,in eo quòd abbates vocati ſunt,quod & intelligitur in typo Chriſti,nomen ſpiritalis patris.Ideoque ſemetipſos nomini,quod accipiunt,conforment, vt ſubditis & ſpiritalibus filijs exemplum præeundo & informando religioſè exhibeant,Ideoque non conuenit miniſterio ipſorum aliqua turpia, aut ſecularia, vel etiàm inania quæque ſectari, quæ contra religionem eſſe noſcuntur: ſed potiùs canonicè,religioſè,caſtè, ſobriè atque piè & iuſtè vita eorum omnibus ſibi commiſſis æternæ felicitatis ducatum præbeat, & inquantùm ipſi abbates,abbatũque ſubiecti Epiſcopis proprijs, pro ſe ſuisque omnibus rationẽ reddituros nouerint, tanto eorum conſilio atque authoritate modis omnibus mancipentur.

CAP. II.

ABbates verò monachorum oportet peruigili ſtudio gregis ſibi commiſſi curam gerere, videlicet, vt ſinè quibus eſſe non poſſunt, temporalia ſubſidia adminiſtrent, tantoque id ſtudioſiùs decernent agere, quanto ſciunt exteriùs nihil contingere licere. Simul etiàm diuinæ lectionis ſtudio iugiter eos informent, nè aut temporali deſolati auxilio, diuinũ opus explere nequeãt, aut torpẽtes ocio in laqueum tentationis incidant. Ipſos etiàm monachos paſsim, & quaſi abſque canonicæ authoritatis iugo effrenatos,per ſecularia negocia minimè oportet diſcurrere, & villicis atque ſecularibus curis inſeruire: ſed ſecundùm inſtitutionem canonicam,in quibus renunciauerunt, contentos eſſe, & neque ſecularibus, neque eccleſiaſticis negocijs,nisi in cauſa neceſſitatis, accepta tamen propriæ ciuitatis Epiſcopi licentia, intereſſe.

CAP. III.

MOnachi intereà non debent paruipendere paſtores ſuos, in cuiuſcunque parochia conſiſtentes, ſicut aliqui faciunt.

CAP. IIII.

EPiſcopi miniſtros nõ ſectantes auaritiã per parochias ſuas conſtituant. Comperimus quorundam Epiſcoporum miniſtros, id eſt, chorepiſcopos, archipresbyteros, & archidiaconos, non ſolùm in presbyteris,ſed etiàm in plebibus parochiæ ſuę auaritiam potiùs exercere, quàm vtilitati eccleſiaſticæ dignitatis inſeruire, populique ſaluti conſulere.Quam negligentiam,immò eorum execrabile ac damnabile cupiditatis vitium omnes in commune deincèps vitandum ſtatuimus. Pertimeſcenda porrò & vigilanter cauenda eſt ſacerdotibus Domini, Heli ſacerdotis ruina, qui filios ſuos indignè agentes,Deumque prauis ſuis actibus ad iracundiam prouocantes, ſacrificioque Domini iniuriam irrogantes, quia verbis tantùm & non verberibus corripuit, eis diuina iuſtaque vltione ruentibus ruit. At ſi forte (quod abſit) vllus Epiſcoporum deinceps ſectatores auaritiæ miniſtros in parochia ſua conſtituerit,& eorum cognitam prauitatem authoritate paſtorali acriter ferire detre ctauerit,exemplum negligentis Heli ſacerdotis imitari ſe cognoſcat, & ſynodali correptioni modis omnibus ſubijciendum. Nam & in conſenſu communi ſtatuimus, vt vnuſquiſque epiſcoporum ſuper archidiaconos ſuos deincèps vigilantiorem curã adhibeat, quoniam propter eorum auaritiam & morũ improbitatem multi ſcandalizãtur, & miniſteriũ ſacerdotale vituperatur, & in eccleſijs à ſacerdotibus multa ꝓpter eos negligũtur. 1. Reg. 2. 2. Reg. 4.

CAP. V.

Officium presbyterorum.

PResbyterorum verò qui præſunt Eccleſię Chriſti,& in confectione diuini corporis & ſanguinis conſortes cum Epiſcopis ſunt,miniſterium eſſe videtur, vt in doctrina præſint populis, & in officio prædicandi,nec in aliquo deſides inuenti appareant. Item vt de omnibus hominibus, qui ad eorum eccleſiam pertinent, per omnia curam gerant, ſcientes ſe pro certo reddituros rationem pro ipſis in die iudicij, quia cooperatores oneris noſtri eſſe proculdubiò noſcuntur. Quapropter ab ortu natiuitatis cuiuſque ad ſe pertinentis prædictam curam habeat, nè aliquis eorum abſque renatione ſacri baptiſmatis moriatur. Poſt acceptum autem ſacrum baptiſma, ſinè manus impoſitione Epiſcopi non remaneat: ac deindè imbuatur ſcire orationem Dominicam, atq; ſymbolum. Poſteà verò, qualiter viuere debeat,doceatur. Si fortè vitioſus,vel crimino-ſus apparuerit, qualiter corrigatur, prouideat.Si autem infirmitate depreſſus fuerit, nè confeſſione, atque oratione ſacerdotali, necnon vnctione ſanctificati olei, per eius negligentiam careat.Denique ſi finem vrgentem perſpexerit, commendet animam Chriſtianam Domino Deo ſuo more ſacerdotali,cum acceptione ſacræ communionis,corpuſque ſepulturæ,non vt mos eſt gentilium, ſed ſicut Chriſtianorum.

CAP. VI.

DE presbyteris & eorum eccleſijs, vndè multa negliguntur, & ſcandala generantur, in noſtra diſcuſſione quatuor nobis pericula apparuerunt. Primò, quia nonnulli eorum, ab ipſis ſacerdotibus quadam ſecuritate accepta, nec ea, quæ ad cultum diuinum pertinent,faciunt, neque in reſtauratione & luminaribus eccleſiæ ſtudium habent,nec etiàm ſenioribus ſuis debitam reuerentiam exhibent,& inſuper eccleſias ſuas

expoliant,

expoliant, & in prædiola ſua propria trãſferunt. Quæ omnia ad negligentiam eorũ pertinere deprehendimus. Ob id verò quadam occaſione accepta ſeniores eorum permoti, in tantam audaciã prorumpunt, vt eos etiàm illicitè & inhoneſtè atque irreuerẽter tractare pſumãt. Vndè ſummoperè omnibus modis ab hinc prouidendum iudicauimus, vt ea quæ à domino Imperatore, conſenſu Epiſcoporum, ob honorem & amorẽ Dei eccleſijs conceſſa ſunt, non in auaritiam presbyterorum, aut in rapacitatem epiſcopalium miniſtrorum cedant, ſed in vtilitatem eccleſiæ, & in vſus clericorum & pauperum deueniant.

CAP. VII.

ILlud quoq; non minùs periculoſum eſſe didicimus, quòd in quorundam epiſcoporum parochijs quoſdam presbyteros contra interdicta ſanctorum Canonum, fœminas in domibus ſuis non ſolùm habitare, ſed etiàm miniſtrare ſibi faciunt, quas & laqueũ ſacerdotibus perſæpè extitiſſe, & multos hac occaſione in ſcandalum & in detractionem corruiſſe cognouimus. Quæ tranſgreſſio & tempore genitoris veſtri, & veſtro in conuentibus epiſcoporum ſecundùm authoritatem Canonicam prohibita, ſed necdùm ad correctionem plenè eſt perducta. Vndè in cõmune cenſuimus, vt hi, qui tantæ tranſgreſſionis incorrectores hactenùs extiterint, ſi ab hinc huius rei correptores eſſe neglexerint, iuxta Apoſtoli ſententiam, quaſi conſentientes malorum coerceantur. Rom. 1.

CAP. VIII.

SImiliter de illis presbyteris, qui contra ſtatuta canonum villici fiunt, tabernas ingrediuntur, turpia lucra ſectantur, & diuerſiſſimis modis vſuris inſeruiunt, & aliorum domus inhoneſtè & impudicè frequentant, & comeſſationibus & ebrietatibus deſeruire non erubeſcunt, & per diuerſos mercatus indiſcretè diſcurrunt, obſeruandum iudicauimus, vt ab hinc diſtrictè ſeueriterque coerceantur, nè per eorum illicitam & indecentẽ actionem, & miniſterium ſacerdotale vituperetur, & quibus debuerant eſſe in eorum exẽplum, deueniant in ſcandalum.

CAP. IX.

NEceſſarium etiàm in quibuſdam reperimus eccleſijs, vt clericorum ordo maiori adſtringatur diſciplina & cuſtodia, ampliorique ſeueatur ſtipendiorem copia, vt occaſione temporalium ſubſidiorum, ſanctarum non depereat inſtitutio rerum.

CAP. X.

DE eorundem potrò presbyterorum vita, quæ (vt vos verè fatemini) ridiculo habetur, quantùm nobis poſſe eſt, curabimus, vt minùs perfecti eorum actus ad debitum reuocentur ſtatum. Veſtrum autem erit præcipere laicis, vt ipſi congruum eis & debitum impendant honorem, & in eos, qui contra eos perperàm geſſerunt, congrua procedat caſtigatio, quatenùs & illi corrigantur, & reliqui terreantur.

CAP. XI.

DEcernimus etiàm, vt presbyteris nulla omninò cohabiter fœminarum: contẽnentes autem hanc conſtitutionem, periculũ proprij ſuſtinere gradûs.

CAP. XII.

ILlud nanq; neceſſarium viſum eſt de monaſterijs puellarum, quæ in quibuſdã locis lupanaria potiùs videntur eſſe, quàm monaſteria propter negligentiam ſtipẽdiorum, aut certè inſolertiam prælatarum. Vndè poſtulandum eſt, vt religioſi viri ad hoc dirigantur, vt talia inquirant, & ſecundùm religionẽ Deo placabilem emendare ſtudeant, ſicuti ſuperiùs de clericis decreuimus.

CAP. XIII.

ADmonendæ etiàm ſunt prælatæ monaſteriorũ, vt ſubditas moribus probis atque exemplis Præcedant, & de neceſſarijs ſubditarũ victualibus ad proprios vſus ſubditis ſubtrahere non præſumant; nè & illæ indè occaſione videlicet minorationis victûs atque veſtimentorum, in laqueum incidant diaboli. Sed deincèps illæ ouibus Chriſti preferendæ ſunt, quas contagio vitiorum non coinquinet, ſed religionis deuotio commendet. Nam illud perſpicuum eſt, quę necdùm nouerant eſſe filiæ in diſciplina religionis, nec in ſeſe religionis normam habentes, matres religioſarum fieri non poſſe.

CAP. XIIII.

ADmonendæ prælatæ ſunt, vt præuideãt, nè in ipſis monaſterijs multimodi ſint anguli vel talia loca, quæ ſint tenebroſa, aut certè viſui prælatorum occulta, in quibus Deus pro ſceleribus inibi commiſſis ad iracundiam prouocetur.

CAP. XV.

IN cuſtodijs verò congregationũ tã canonicorũ, quamq; monachorũ, necnon ſanctimonialiũ, ſummoperè ſtudendum cenſuimus, vt in omnibus locis clauſtra eis ꝓuideãtur, religioni eorũ congruẽtia, ſed & habitacula domorũ in quibus religio Deũ ſequi volentibus perfici atque augeri poſſit, potiùs q̃ vitia nutriri. Hoc tñ vt non negligatur à ꝓlatis cõgregationũ, miſſis dñicis committatur. Vita Canonicorũ

Modus aũt erga ipſarũ congregationũ diſciplinã hic eſſe debet, id eſt, vt canonici ſecundùm id quod cõtinetur in libro, qui de eorũ vita collectus eſt, religioſè conuerſentur? Monachi verò, ſecundùm traditã à B. Benedicto regulã vnanimiter, quantũcunquè poſſe eſt, cuiuſq; religionis regulariẽ vitam in omnibus ſectẽtur. Sanctimoniales deniquè ſecundùm id, quod earundẽ ſexûs fragilitati cõgruit, religioni cũ omni diligẽtia ſubdãtur. Hæc nos fideles & deuotiſſimi famuli & oratores veſtri, iuxta paruitatem ſenſûs noſtri prout breuitas temporis permiſit, ſecundùm ſanctam ordinationem veſtram de his, quæ ad noſtram, Monachorum; Sanctimonialium.

stram, & consacerdotum subiectorumque nostrorum correctionem & emendationem pertinere perspeximus, pauca de multis sanctarum scripturarum excerpentes exempla, licèt perplura inibi ad hæc pertinentia non ignorentur: quæ si per singula adnotarentur, nec etiàm anni voluttionem ad hoc posse credimus sufficere: ideòque, vt diximus, pauca succinctè ordinatimque (vt videtur) adnotauimus.

CAP. XVI.

COmmuni cõsensu insuper censuimus vbicunquè possibile fuerit, vnicuique ecclesiæ, suus prouideatur ab episcopis presbyter, vt per se eam tenere possit, aut etiàm priori presbytero subiugatus, ministerium sacerdotale perficere possit. Quia in multis locis pericula presbyterorum imminentia perspeximus, videlicet in officijs diuinis, quanquàm Missarum celebrationes per oẽs ecclesias sibi commissas agere pollent, cætera officia, q̃ ad diuinũ cultũ petinent, propter impossibilitatẽ & multitudinem ecclesiarũ quodammodò neglectu elapsa: similiter & ꝓuidentiæ in baptismate infirmorum, & in confessione querentiũ, atque in cõmunione periclitantiũ, perplura remansisse. Ideoque congruentius, vt suprà dictum est, omnibus videtur, cuique congruere ecclesiæ propriũ habere presbyterum. His itaq; sic se habentibus, nunc quia communium salutem perspiciendam atque considerandam dignum duximus: petimus insuper iam, quia labor ad ea quæ præposita sunt inquirenda, additus est, vt non in tædium auditui vertatur, sed potiùs ad audiendum aures accommodentur, supplici deuotione rogamus.

Tertium quoque capitulũ, duobus superioribus capitulis ex parte conuenire videtur, in vita scilicet atque doctrina sacerdotũ: in quibusdã verò pariter cum sacerdotibus principes & omnem populum Christianũ tangere non dubitatur, sed & in vtroque ordine partim defecisse. In sacerdotibus enim defecit, authoritate sacerdotalis ministerij labente, quantùm in ipsorum studio aliquid minùs fuit, quàm conueniret. In principibus, scilicet in illis, quos vos benuola intentione enutrire studuistis atque sublimâstis, non permanente dilectione, sed abundante iniquitate, & refrigescente multorum charitate. Sed nunc quia de his, q̃ præmissa sunt, vestro ardentissimo desiderio priùs satisfacere studuimus: illud tamen, quod ad vestram specialiter personam ministeriumq; pertinere cognoscimus, nullatenùs obliuioni tradidimus, sed potiùs vestræ saluti prospicientes, nonnulla capitula necessaria fideliter collegimus, & vobis familiariter admonitionis gratia deuoteque porrigenda denouimus. Similiter quædam ad filios vestros pertinentia, quædam verò ad commilitones vestros non minùs pertinentia. Nec præterendũ dignum iudicauimus, Vt apertè atq; distinctè inspiciendo, legendo & audiendo vestra cognoscere possit solertia, filiorumq; vestrorum, ac cæterorum omnium industria, de quibus & pro quibus conuenienter humilitatis nostræ secũdùm virium possibilitatẽ nostrarũ fideliter tractauimus, pro communi omnium perpetua salute.

CAP. I.

VT quid rex dictus sit. Isidorus in libro Sententiarũ scribit: Rex enim, inquit, à rectè regendo vocatur. Si enim piè & iustè misericorditer regit, meritò rex appellatur: si his caruerit, nõ rex, sed tyrannus est. Antiqui autem (vt idem Isidorus in libro Etymologiarum scribit) omnes reges tyrannos vocabant, sed posteà piè & iustè misericorditer regentes, regis nomen sunt, adepti: impiè verò, in iustè, crudeliterque principantibus non regis, sed tyrannicum aptatum est nomen. Vndè & beatus Gregorius ait in Moralibus: Vires nanque sanctos proindè vocari reges in sacris eloquijs, didicimus, eò quòd rectè agant, sensusque proprios cerè regant, & motus resistẽtes sibi rationabili discretione componãt. Rectè igitur illi vocantur reges qui tam semetipsos, quamque subiectos benè regendo * pacificare nouerunt.

Rex undè dictus.

Tyrannus quis

Est Isidori lib. 3. Senten. c. 48.

* modificare

CAP. II.

AD quid etiàm conditus sit Imperator, Fulgentius in libro de ueritate prædestinationis & gratiæ scribit: Clementissimus quoquè Imperator non idcò est misericordiæ vas, præparatum in gloriam, quia apicẽ terreni principatús accepit, sed si ĩ imperiali culmine recta fide viuat, & vera cordis humilitate præditus, culmen regiæ dignitatis sanctæ religioni se subijciat: si magis in timore seruire Deo, q̃ in timore dñari populo delectet: si ĩ eo lenitas iracundiã mitiget, ornet benignitas potestatem: si se magis diligendum quàm metuendum cunctis exhibeat: si subiectis salubriter consulat, si iustitiam sic teneat, vt misericordiam non relinquat: si præ omnibus ità se sanctæ matris Ecclesiæ catholicæ meminerit filiũ, vt eius paci atque tranquillitati per vniuersum mũdum prodesse suum faciat principatum. Magis enim Christianũ regitur ac propagatur Imperiũ, dum ecclesiastico statui per omnem terram cõsulitur, quàm cùm in parte quacũque terrarum pro temporali securitate pugnatur. Vndè & Isidorus dicit: Principes namque seculi nonnunquàm intra Ecclesiã potestatis adeptę culmina, tenẽt, vt per eandem potestatem disciplinam Ecclesiasticam muniant. Cæterùm intra Ecclesiam potestates necessariæ non essent, nisi vt quod non prævalet sacerdos efficere per doctrinæ sermonem, potestas hoc imperet per disciplinæ terrorem. Sæpè per regnum terrenum cœleste regum proficit, vt qui intra Ecclesiam positi, contra fidem & disciplinã

Ecclesiæ

Eccleſiæ agunt, rigore principum conterantur, ipſamque diſciplinam, quam Eccleſiæ vtilitas exercere non prævalet, ceruicibus ſuperborum poteſtas principalis imponat. Salomon in prouerbijs: Miſericordia & veritas cuſtodiunt regem, & roborat clemẽtia thronum eius. Pro. 20.

CAP. III.

REgale nanque miniſterium ſpecialiter eſt, populum Dei gubernare & regere cum æquitate & iuſtitia, & vt pacem & concordiam habeant, ſtudere. Ipſe enim debet primò defenſor eſſe eccleſiarum, & ſeruorum Dei, viduarum, orphanorum, cæterorumque pauperum, necnon & omnium indigentium. Ipſius enim terror & ſtudium huiuſcemodi, inquãtùm poſſibile eſt, eſſe debet: primò, vt nulla iniuſtitia fiat: deindè, ſi euenerit, vt nullo modo eam ſubſiſtere permittat, nec ſpem delitescendi ſiue audaciam malè agendi cuiquam relinquat, ſed ſciant omnes, quoniam ſi ad ipſius notitiam peruenerit quippiam mali, quod admiſerint, nequaquàm incorrectum aut inultum remanebit, ſed iuxta facti qualitatem, erit & modus iuſtæ correptionis. Vndè oportet, vt ipſe qui iudex eſt, iudicium cauſamq; pauperum ad ſe ingredi faciat, & diligenter inquirant, nè fortè illi qui ab eo conſtituti ſunt, & vicem eius agere debent in populo, iniuſtè aut negligenter pauperes oppreſſiones pati permittant. Scire autem vnumquenque, cuiuſlibet ſit ordinis, oportet, qa ſi de ocioſo ſermone Deo Matt. 12. rationẽ redditurus eſt, multò magis de miniſterio diuinitùs ſibi commiſſo.

CAP. IIII.

Iob 29. DE miniſterio autem regis ità Iob loquitur: Cumque ſederem quaſi rex circũſtante exercitu, eram tamen mœrentium cõſolator: Auris audiẽs beatificabat me, & oculus vidẽs teſtimonium reddebat mihi, quòd liberaſſem pauperem vociferantem, & pupillum, cui non eſſet adiutor. Benedictio perituri ſuper me veniebat, & cor viduæ conſulatus ſum. Iuſtitia indutus ſum, & veſtiui me, ſicut veſtimento & diademate, iudicio meo. Oculus fui cæco, & pes claudo. Pater eram pauperum, & cauſam, quam neſciebã, diligentiſſimè inueſtigabam. Conterebam molas iniqui, & de dentibus illius auferebã Pro. 20. prædam. Salomon: Rex qui ſedet in ſolio iudicij, diſſipat omne malum intuitu ſuo. Sap. 1. Item idem in libro Sapientiæ: Diligite iuſtitiam, qui iudicatis terram. Sentite de Domino in bonitate, & in ſimplicitate cordis quærite illum. Sap. 6. Item ibi: Audite ergò reges & intelligite, diſcite iudices finium terræ: præbete aures vos, qui continetis multitudines, & placetis vobis in turbis nationum: quoniam data eſt vobis à Domino poteſtas, & virtus ab altiſſimo, qui interrogabit opera veſtra, & cogitationes ſcrutabitur, quoniam cùm eſſetis miniſtri eius, non rectè iudicaſtis, neque cuſtodiſtis legem iuſtitiæ, neque ſecundũ voluntatem Dei ambulaſtis. Horrendè & citò apparebit vobis, quoniam iudicium durißimum in his, qui præſunt, fiet. Exiguo enim conceditur miſericordia: Potentes autem potenter tormenta patientur. Non enim ſubtrahit perſonam cuiuſquam Dominus, nec reuerebitur cuiuſquam magnitudinem: quoniam puſillũ & magnum ipſe fecit, & æqualiter pro omnibus cura eſt illi. Extant & alia innumera ſacrarum ſcripturarum teſtimonia, regio nomini & officio conuenientia, ſuper quibus colligendis veſtra ſancta deuotio idcircò magnũ nobis ademit laborem, eo q; diuina gratia adeò tot virtutum prærogatiuis veſtrum repleuerit animum & exornauerit, dignitatem, vt nõ ſit neceſsè ſacerdotibus Domini copioſioribus exemplis, qualibet exaggeratione veſtrum animum onerare. Quarè Deo omnipotenti gratias vberrimas ac multiplices referimus, qui ità vos pia religione, ſancta deuotione, benigna humilitate, amore iuſtitiæ, operibus miſericordiæ, cæterarũque ſanctarum virtutũ perfectione ſua gratuita pietate ditauit, vt meritò ab omnibus amandi & imitandi ſitis.

CAP. V.

PEtimus humiliter veſtram excellẽtiam, vt per vos filij & proceres veſtri nomen, poteſtatem, vigorem & dignitatem ſacerdotalem cognoſcãt, quod ex verbis Domini facilè intelligere poſſunt, quibus beato Petro, cuius vicem indigni gerimus, ait: Quæcunq; ligaueris ſuper terram, erunt ligata in cœlo: & quæcunque ſolueris ſuper terram, erunt ſoluta & in cœlo. & alibi diſcipulis generaliter dicit: Accipite ſpiritum ſanctum: quorũ remiſeritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta ſunt. Illud etiàm ad exemplum reducẽdum eſt, quod in eccleſiaſtica hiſtoria Cõſtantinus Imperator epiſcopis ait: Deus, inquit, conſtituit vos ſacerdotes & poteſtatem vobis dedit de nobis quoque iudicandi: & ideò nos rectè à vobis iudicamur, vos autem non poteſtis ab hominibus iudicari. Propter quod Dei ſolius inter vos expectate iudicium, & veſtra iurgia, quæcunque ſunt, ad illud diuinum referuentur examen. Vos enim nobis à Deo dati eſtis dij, & cõueniens non eſt, vt homo iudicet deos, ſed Pſalm. 81. ille ſolus, de quo ſcriptum eſt: Deus ſtetit in ſynagoga deorum, in medio autem deos diſcernit. Sed & hoc illis ad memoriam reducendum eſt, qualiter beatus Proſper in libro, quem de contẽplatiua & actuali vita ſcripſit, Li. 1. ca. 2. laudem ſacerdotum compræhenderit. Ipſis enim, inquit, ſacerdotibus propriè animarum curandarum ſollicitudo cõmiſſa eſt, qui pondus populi ſibi commiſſi viriliter ſuſtinẽtes, pro peccatis omnium, veluti pro ſuis, infatigabiliter ſupplicãt Deo, ac velut quidã Aaron incenſum contriti cordis & humilitati ſpiritus offerentes, quo placatur Deus, Exod. 30. Leuit. 16. Num. 16.

auertunt

Matt. 16. Ioan. 20. li. 2. ca. 2. authore Ruffino.

auertunt iram futuræ animaduersionis à populo: qui per Dei gratiam fiunt diuinæ voluntatis indices, ecclesiarũ Christi post Apostolos fundatores, fidelis populi duces, veritati assertores, pravæ doctrinæ hostes, oibus bonis amabiles, & malè sibi conscijs etiàm ipso visu terribiles, vindices oppressorũ, patres in fide catholica regeneratorũ, prædicatores cę lestiũ præmiorum, exempla bonorũ operũ, documẽta virtutum, & forma fidelium. Ipsi, sunt Ecclesię decus, in quibus amplius fulget Ecclesia. Ipsi columnæ firmissimæ, quibus in Christo fundatis, innititur omnis multitudo credentium. Ipsi ianuæ ciuitatis æternæ, per quas omnes, qui credunt ingrediuntur ad Christum. Ipsi ianitores, quibus claues datæ sunt regni cœlorũ: Ipsi etiàm dispensatores regiæ domus, quorum arbitrio in aula regis æterni diuiduntur gradus & officia singulorum. Licèt enim sanctis precedentibus sacer dotibus vita & meritis lõgè iferiores simus, idem tamen sacrum ministerium, quod indigni suscepimus, non minoris authoritatis & dignitatis existit. Et quãquàm ministerio tanto indigni simus, pp illũ tamẽ, cuius ministeriũ gerimus, in nobis non est contemnendũ.

CAP. VI.

ILlud etiàm specialiter necessarium vestræ suggerere pietati duximus, vt fideles vestri per vos admoneantur & instruantur, quatenùs, quãdò aliquid nobis vestra celsitudo de nostra correctione, vel vestra necnon & illorum salute tractãdum committit, vt non per inanem & falsam suspicionem contra nos scandalum sumant, & sinè causa in nos detrahendo Dominum offendant: & vndè sibi salutem sperare & acquirere debuerant, culpam incurrant: Quia nos nihil aliud quærere aut tractare delideramus, nec nostri officij est vt faciamus, nisi quod ad nostrum debitũ ministerium, & ad illorum salutem pertinet: 1. Cor. 4. Et ideò non debemus ante tempus per suspicionem iudicari, sed patienter expectari, donèc ipsa veritas manifestum faciat, vtrùm magis audiendi, an improbãdi simus. Nos enim si fortè euenerit, vt aliquid sinistræ opinionis de nobis fama sparserit, Deo nobis opem ferente, æquanimiter tolerare & possumus & debemus. Ipsi verò à culpa immunes esse nõ possunt, dum patrũ & fratrum intentionem sinè causa repræhendere non metuunt. Quoniam hoc summoperè elaborandum est nobis & vobis, vt semper inter pastores ecclesiarum & gregem Christi pax & concordia vnanimitasque seruetur. Nisi enim charitatem & concordiam inuicem habuerint, Deũ, sicut oportet, propitium habere non merentur. Quapropter, sicut præmissum est, cùm Deo inspirante vestra pietas de Ecclesiastica & communi vtilitate aliquid nobis tractare præcipit, non est nobis fas mentiri, quia aliquandò veritatem sinè graui periculo ad tẽpus reticere, nunquàm tamen interrogati de ipsa veritate sinè graui discrimine possumus mentiri. Sed quia veritas sæpè odium generat, & sermo Dei aduersarius à Domino nostris carnalibus voluptatibus describitur, tamen ei in via, id est, in præsenti vita consentiẽdum est. Sic etiàm erga nos agendum est, vt quotiescunquè interrogati veritatem proferimus, quanquàm nonnulli infirmi sinè causa scandalizentur, nobis tamen consentiendum est propter ipsam veritatem. Nam sæpè quandò vobis suggerimus, vt fideles quique res ecclesiarum piè & cum reuerentia & timore Dei tractent, & cognoscant illas Deo esse dicatas, quatenùs sic habeant de illis temporalem profectum, vt non propter ignorantiam & negligentiam, æternum patiantur detrimentum: suspicantur nonnulli, quòd nos causa cupiditatis potiùs hoc admoneamus, quàm causa salutis, cùm nos veraciter nullis rebus sibi collatis optemus eos expoliari, sed magis eorum communi saluti consultum præbere: quia non rerum, vt multi arbitrantur, ambitione, sed animarum potiùs delectamur saluatione.

Matth. 5. Lucæ 12.

Res ecclesiasticæ vt tractandę.

CAP. VII.

DIdicimus sanè nonnullos episcoporum à quibusdam personis clàm temeraria detractione accusatos, atque detractos, sinè approbatione tamen, in causis reprehensibilibus, quæ pontificatus ordini non congruere vitæ sunt, si approbatæ fuerint. Idcircò obnixè precamur, vt si aliquis deinceps accusator admissus fuerit aliquem excessum in episcopali ordine ritè reprehendere, & ad aures Imperiales perducere, vt non facilè per cuiuscunque personam officium tanti ministerij in aliquo vilescere videatur. Accusator itaque vti, sicut hactenùs, delitescendo se subtrahere locum non habeat, sed neq; accusatus, huius rei veritas synodali conuentui pateat, ibidemque omni occasione remota, vtrorunque examinatio secundùm veritatem examinetur, vt quod quisque meretur, accusatus, videlicet, siue accusator, pro merito canonicæ disciplinæ subiaceat: nè fortè quisquam sacerdotum se reprehensibilem exhibere audeat, aut etiam quisque leuiter inaniterque propriæ intemperantiæ assensum præbens, tanti ordinis viros sinè causa atque probatione vituperare præsumat.

Capitula de honore Episcopali.

LIcèt enim sacerdotes moderno tempore propter imminentes perturbationes in multis sint negligentes, non sunt tamẽ vituperandi, nec despiciendi: sed propter illum, cuius ministerium gerunt, audiendi, & congruo honore venerandi. Post Apostolos enim ad ipsos hæc Domini sententia dirigitur: Qui vos audit, me audit: & qui vos spernit, me spernit. Quapropter attendendum est, quòd sacerdotum Christi spretio ad iniuriam Christi perueniet, cuius vicem & ministerium gerunt. Luc. 10.

Capitulum

Digitized by Google

Capitulum, De conſeruandis rebus, quæ à fidelibus conferuntur.

Eſt Antiochenæ Synodi cap 24.

IN canonibus Niceni Concilij ità roboratum eſſe conſtat: Quæ ſunt Eccleſiæ, ſub omni ſolicitudine, & conſcientia bona, & fide, quæ in Deum eſt, qui cuncta conſiderat iudicatq́ue, ſeruentur: quæ etiàm diſpentanda ſunt iudicio & poteſtate pontificis, cui commiſſus eſt populus, & animę, quę intra eccleſiam congregantur. Item in decretal. Papæ Symmachi: Synodali igitur cõuentu, prouida ſententia, modis omnibus eneruari placuit, & in irritum deduci, nè in exemplum remaneret præſumendi quibuſlibet laicis, quanuis religioſis vel potentibus, in quacunque ciuitate, quolibet modo de Eccleſiaſticis facultatibus aliquid diſtrahendo decernere, quarum ſolis ſacerdotibus diſponendi in diſcuſſa à Deo cura commiſſa docetur, quoniam vt beatus Proſper ait, res Eccleſiæ non ſunt propriæ, ſed communes, vota videlicet fidelium, precia peccatorum, & patrimonia pauperum. Ergò quæ à religioſis viris ad ſubſtantiam pauperum ac ſeruorũ Dei, & ſuſtentationem ac reparationem eccleſiarum ſunt derelicta, nulli contra fas ſinè aliqua pietatis conſideratione licet diſpergi. Item vndè ſuprà ex Concilio Toletano: Quòd eccleſiarum omnium dotes ad epiſcoporum ordinationẽ & poteſtatem pertineant, nec à quoquam aliqua præſumptione diſtrahantur. Itẽ poſt pauca: Omnis itaque rei Eccleſiaſticæ quantitas, ſicut remedium veniæ tribuit conferenti, ità damnum ritè præparat abſtrahenti.

Vide 5. Romanæ ſynodi ſub Symmacho cap. 4.

De vita contemp. lib. 2. c. 9.

CAP. VIII.

ITerùm monendo magnitudini veſtræ ſuppliciter ſuggerimus, vt deincèps in bonis paſtoribus, rectoribusq́ue in Eccleſijs Dei conſtituendis magnum ſtudium, atque ſolertiſſimam adhibeatis curam: quia ſi aliter factum fuerit, & ordo Eccleſiaſticus ſuã non habebit dignitatem, & religio Chriſtiana in multis labefactando damna detrimẽti ſui pariter, & animæ veſtræ, quod non optamus, periculum generabitur.

CAP. IX.

SImiliter poſcimus, vt in abbatiſſis conſtituendis, & rectoribus monaſteriorũ, veſtrum ſpecialiter caueatis periculum, ſicut vobis ſæpè eſt dictum, & per diuinam authoritatem crebriùs manifeſtatum.

CAP. X.

SEd & hoc obſecramus, vt in eligendis adiutoribus veſtris & Reip. miniſterijs, qui vice veſtra populum Dei regere & gubernare atque iudicare debent, ſolertiſſimam prouidentiam habeatis, ſemper illud attendentes, quod in libro Exodi ad Moſen dicitur: Prouide, inquit, de omni populo viros prudentes, & timentes Deum, in quibus ſit veritas, & qui oderint auaritiam: & conſtitue ex eis tribunos, & centuriones, & quinquagenarios, qui iudicent populum omni tempore. Quicquid autem maius fuerit referant ad te & ipſi minora tantummodò iudicent, leuiusq́ue tibi ſit, partito in alios onere. Si hoc feceris, implebis imperium Domini, & præcepta eius poteris ſuſtẽtare. Vndè & in libro Deuteronomij, Iudices, inquit, & magiſtros conſtitues in omnibus portis tuis, quas Dominus Deus tuus dederit tibi per ſingulas tribus tuas, vt iudicent populum iuſto iudicio, nec in alteram partem declinent. Item ibi: Dixiq́ue vobis in illo tempore. Non poſſum ſolus ſuſtinere vos, quia Dominus Deus veſter multiplicauit vos, & eſtis hodiè ſicut Stellæ cœli plurimi. Dominus Deus patrum veſtrorum addat ad hunc numerum multa millia, & faciat vobis ſicut locutus eſt. Non valeo ſolus ſuſtinere ueſtra negocia, & pondus, & iurgia. Date ex vobis viros ſapientes & gnaros, & quorum conuerſatio ſit probata in tribubus veſtris. Sed & in lib. Paralip. ità legitur: Conſtituitq́ue rex Ioſaphat iudices terræ in cunctis ciuitatibus Iuda munitis per ſingula loca, & præcipiens iudicibus, uidete, ait, quid faciatis: non enim hominis exercetis iudiciũ, ſed Dei: & quodcunque iudicaueritis, in uos redundabit. Sit timor Dñi vobiſcum, & cum diligentia cuncta facite. Non enim eſt apud Dominum Deum veſtrum iniquitas, nec perſonarum acceptio, nec cupido munerum.

Exod. 18.

Deut. 16.

Deut. 1.

2. Par. 19.

CAP. XI.

ROgamus etiàm veſtram pietatem propter diuinam miſericordiã, veſtramq́; ſalutem, ac totius populi vtilitatem, necnon & regni honorem, atq; ſtabilitatem, vt veſtra pietas ſolertiſſimam vigilantiam adhibeat, quatenùs conſiliarij & dignitatis veſtræ miniſtri, cuſtodesq́; animæ ueſtræ & corporis, qui debent eſſe intra regnum alijs decus & bonitatis exemplum, & in exteris nationibus bonæ opinionis condimentum, charitatem, pacem, atque concordiam, omni ſimulatione & calliditate poſtpoſita, adinuicèm habeant, vt ſecundùm Dei voluntatem & veſtram honeſtatem, atque totius regni profectum communiter decertent, & veri vobis adiutores in omnibus concorditer exiſtant. Tunc etenim veri conſiliarij, veriq́ue adiutores veſtri & totius regni ſalubriter eſſe poterunt, ſi unanimes extiterint, & inuicèm dilectionem habuerint. Decet quippe, vt ſacra domus veſtra cunctis ſpectabilis appareat, & imitabilis exiſtat, & fama ſuæ bonæ opinionis ſiue alios Imperij veſtri ſubiectos, ſiue exteras nationes abundantiſſimè perfundat. Vbi igitur omnes diſſenſiones & diſcordiæ dirimendæ, & omnis malitia imperiali authoritate eſt comprimenda, neceſsè eſt, vt quod in alijs corrigere decernit, in ea minimè reperiatur.

Digitized by Google

CAP. XII.

NAm & hoc humiliter admonemus, vt liberos vestros, quos vobis diuina pietas largiri voluit, in timore Dei iugiter diligenterque eruditis, sicuti & facitis, & vt in mutua dilectionis charitate, & fraternitatis amore, atque vnanimitatis concordia vicissim consistant, sedula paternaque admonitione insistatis, & nè illicitis actibus creatoris sui offensam incurrant, prouida solertique circunspectione nihilominùs inuigiletis, attendentes beatum Iob, cuius
Iob 1. studium, vt beatus Gregorius in Moralibus libris scripsit, circa filios erudiendos tale extitit, vt non solùm eos exteriùs perfectos opere & sermone perficeret, verùm etiàm eorum corda sacrificij oblatione mundaret. Attendite etiàm & Dauid instruentem Salomonem filium suum, de quo in primo li-
3. Reg. 2. bro Malachim legitur: Ego, inquit, ingredior viam vniuersæ terræ: confortare & esto vir fortis, & obserua custodias Domini DEI tui, vt ambules in vijs eius, & custodias cæremonias eius, & iudicia eius, & præcepta. Fili mi, cognoscito DEVM patris tui, & seruias ei corde perfecto, & ani-
Tob. 1. mo voluntario. Attendite etiàm illum, de quo legitur, quòd cùm factus esset vir, accepit vxorem Annam ex tribu sua, & genuit ex ea filium, nomen suum imponens ei, quem ab infantia timere Deum docuit, & abstinere
Tob. 4. ab omni peccato. Item idem alloquens eundem filium suum, Omnibus, inquit, diebus vitæ tuæ in mente habeto DEVM, & caue nè aliquandò peccato cõsentias, & prætermittas præcepta Domini DEI nostri. Ex substantia tua fac eleemosynam, & noli auertere faciem tuam ab vllo paupere. Ità enim fiet, vt nec à te auertatur facies Domini. Quomodò potueris, ità esto misericors,
Ibid. &c. Item paulò pòst: Attende tibi fili mi ab omni fornicatione, & præter vxorem tuam nequaquàm patiaris crimen scire. Superbiam nunquàm in tuo sensu, aut in tuo corde dominari permittas: Ex ipsa enim initium sumpsit omnis perditio. Et idem non post multa: Consilium semper à sapiente perquire. Omni tempore benedic DEVM, & pete ab eo, vt vias tuas dirigat, & omnia consilia tua in ipso permaneant. Item idem:
Tob. 14. Audite ergò filij mei patrem vestrum: Seruite Domino in veritate, & inquirite vt facia tis, quæ sunt placita illi: & filijs vestris mandate, vt faciant iustitias & eleemosynas, & vt sint memores DEI, & benedicant eum in omni tempore, in veritate & in tota virtute sua.

CAP. XIII.

HIs omnibus prælibatis innotescimus vobis, quòd ea, quæ in capitulis vestris nobis tractanda commisistis, scilicet, quid à principibus & reliquo populo, vel ità vt diuina authoritas doceat, aut aliter teneatur, vel quid indè ex parte, aut ex toto dimissum sit, vt non teneatur: necnon & in his, quæ præsenti anno cõscribi, & per missos vestros, ob vitia comprimenda per Imperium vestrum direxistis: fatemur, quòd in his capitulis, quæ superiùs continentur, multa demonstrata sunt, quæ à pastoribus ecclesiarum, & à principibus, & reliquo populo hactenùs neglecta extiterunt, & aliter, quàm diuina authoritas se habeat, in his eos egisse & agere nouimus. Sed si hæc nostra sacerdotalis admonitio effectum, DEO operante, per vestrum bonum studium ab hinc obtinuerit, credimus, quòd multa, quæ à multis aliter, quàm diuina authoritas se habeat, dimissa sunt, quæ non tenebantur, corrigentur.

CAP. XIIII.

NAm & illud, quod in ijsdem capitulis continetur, vt manifestum fieret, quæ causæ id effecerint, vt sacerdotes & principes à recto tramite deuiâssent, exceptis præmissis capitulis, in quibus (sicut diximus) multa negligebantur, specialiter tamen nũ obstaculum ex multo tempore iã inoleuisse cognouimus, id est, quia & principalis potestas, diuersis occasionibus interuenientibus, secùs quàm authoritas diuina se habeat, in causas Ecclesiasticas prosiluerint, & sacerdotes partìm negligentia, partìm ignorantia, partìm cupiditate in secularibus negocijs & solicitudinibus vltrà, quàm debuerãt, se occupauerint, & hac occasione aliter, quàm diuina authoritas doceat, in vtraque parte actum extitisse, dubium non est. Sed quia DEO miserante, à progenitoribus & genitore vestro, & vobis multa correcta gratulamur, si ea, quæ admonemus, prosperum successum habuerint, credimus quòd ad perfectionis statum vestra intentio, nostraque deuotio, DEO cooperante, peruenire possit. Veruntamen quia nouimus statum huius regni, sub tali conditione & tenore creuisse, atque dilatatum esse, & à prudentissimis sanctisque prædecessoribus nostris, siue scilicet ab episcopis, siue à principibus hanc causam ex toto correctam nõ fuisse: propter hæc, quæ suo tempore dici possunt, & pondus tantæ considerationis paruitatis nostræ vires excessit, quoniam nec ocium, nec spatium temporis, nec plenitudinem consacerdotum nostrorum, sicut ipsa necessitas exposcebat, habuimus.

CAP. XV.

POrrò de episcopali libertate, quam Deo annuente, vestroque adminiculo suffragante, adipisci ad DEI seruitium peragendum capimus, suo in tempore vobis dicenda, atque vobiscum conferenda reseruauimus, quatenùs ità fit, vt & nosmetipsos saluare, populoque nobis subiecto vtiliter prodesse, atque pro vobis & stabilitate imperij

perij veſtri liberiùs valeamus exorare, & de veſtris obſequijs & regni adiutorio ſolatiũ debitum minimè ſubtrahatur, ſed (ſi poſſibile fuerit) potiùs augeatur.

CAP. XVI.

VEſtram interea Deo amabilis Auguſte, petimus clementiam, vti abſq; ineuitabili neceſſitate ſanctum tempus Quadrageſimę liceat Eccleſiaſticis viris ſub quiete agere, quatenùs tempus illud, quod purificatio debet eſſe aliorum temporum, non inquinetur inquietudine perturbationum.

CAP. XVII.

Gag. Cõc. cap. 18. Diſt 30. Si quis.

IEiunium diebus Dominicis tenere & canonica interdixit authoritas, & reſurrectionis Dominicæ tanta ſolennitas. Et ideò placita illis diebus neque nuptias pro reuerentia tantæ ſolẽnitatis celebrari viſum eſt.

CAP. XVIII.

MOnaſteria diuinis ſolummodò cultibus dicata, non debere ſecularibus dari, & canonica prodit authoritas, & ipſorum deſtructio locorum: ſed quia id exigit Reipub. neceſſitas, ſaltem collapſa loca erigi debent, & clerici locis, in quibus fuerant, reſtitui, quoulquè opportunitas id permittat emendari plenius.

CAP. XIX.

LAici ſanè monendi ſunt, nè ſacerdotes contemptui habeant, néve eorum monita deſpiciant, & tam turpiter tractent, vti hactenùs nè ſuperueniat quod dicit Prophetas: Populus tuus ſicut hi, qui contradicunt ſacerdoti: & corrues hodie, corruet etiàm Propheta tecum.

Oſee 4.

CAP. XX.

MEminiſſe etiàm debent, qui res Eccleſiæ atque familiam ſub manu ſua habent, non eos debere ſeuerè & crudeliter cũ eis agere, ſed cogitare, quia vtrorumque Dominus eſt in cœlis: & conſuetum atque antiquum ab eis ſeruitium exigant, nihil ſuperaddentes.

CAP. XXI.

SAnè communicatio corporis Domini omni die Dominico debuit celebrari. Ideoque neceſſè eſt, quantùm ratio permittit, vt moderna corrigatur conſuetudo, nè fortè qui longè eſt à ſacramentis, quibus eſt redemptus, longè ſit à ſalute, quàm fuerat conſecuturus.

CAP. XXII.

SImiliter eſt poſtulãdum de presbyteris, qui hincindè de diuerſis parochijs veniunt, & in palatio morantur, vt ſinè proprij epiſcopi conſenſu ibi locum conſiſtendi nó habeant, nec recipiantur: quia fieri poteſt, vt intra parochiam meu perpetrati criminis, nè id palàm iuxta Canonum ſanctiones vltiſcatur, palatinas ædes frequentent: aut certè, licèt non ſit ordinatus, ipſe tamẽ abſq; literis ordinatum ſe atteſtetur.

CAP. XXIII.

NEc minùs de monachis poſtulandum eſt, vt & ipſi in publicis locis ſinè ratione decenti diſcurrere prohibeantur, quia hoc à propoſito ipſorum procùm abſiſtit. Fieri etiàm poteſt, vt quidam illorum, ſicut ſuperiùs dictum eſt de presbyteris, perpetrato ſcelero in monaſterio, cauſam vagàdi potiùs eligant, quàm regularibus diſciplinis ſubiacere.

CAP. XXIIII.

DE raptoribus etenim viduarũ ac virginum dignum duximus, vt ab vniuerſis comitibus omni niſu inueſtigẽtur, & inuẽnti, condigna inuectione ex authoritate imperiali caſtigentur, vt à tam illicita præſumptionis audacia ipſi coerceantur, & cæteri hoc admittere volentes terreantur.

CAP. XXV.

SI hæc omnia debito dignoque ordine impleantur, opitulante ſuperna gratia, honeſtatem ornatumque Eccleſiæ adimplere credimus. Qui enim eccleſiæ in vna atque indiſcreta Chriſti fide ac dilectione concorditer ad cæleſtia tendens populus dicitur, neceſsè eſt vt prædicatorum benè viuendi ac docendi inſtantia, & auditorum obediendi atque exiſtendi inſiſtentia perornetur. Hic verò ornatus fieri vllatenùs nequit, niſi vniuſcuiuſque officium proprie conſeruetur, immò peragatur. Conſtat autem eam peregrinantem duabus (vt dictum eſt) præſentialiter perſonis gubernari, ſacerdotali ſcilicet ac regali, quatenùs authoritate Epiſcopali atq; Imperiali cenſura, intrinſecùs & extrinſecùs circumſepta, liberiùs modum proprium valeat conſeruare. Proindè cùm liqueat nos plurimùm ac multifariè exorbitaſſe, atque à miniſterio noſtro non minimè exceſſiſſe, in hoc ſummoperè integritatem, ſyncerita-

Lotharij & Pipini filij Ludouici in patrem conſpirarunt. Vide Paulũ Æmilium.

temque cernimus eſſe concuſſam, quòd filiorum veſtrorum defectio atque improbitas, ſed & quorundam procerum peruerſitas atque infidelitas, in inauditum à ſeculis facinus excreuiſſe cognoſcitur. Quæ omnia nullo modo integra & ad neceſſarium dignumque finem perduci poſſe nobis videntur, niſi miſerante Domino, imperiali poteſtate, paterna hæreditate, immò vigore ſynceriter reſtituta, honor ſanctæ Dei Eccleſiæ integerrimè reparetur, & Epiſcopalis authoritas proprio, immò à Chriſto Domino ſibi commiſſo officio, denuò ſoluatur. Meminimus enim, in præteritis conuentibus nonnulla Capitula ab epiſcopis veſtra admonitione fuiſſe tractata atque ſtatuta, pro neceſſitate & communi ſalute vtrorunque ordinum, Eccleſiaſticorum videlicet atque ſecularium: ſed neſcimus, quibus impedientibus obſtaculis quaſi oblitioni tradita. Ideoque affectu deuoto, ſupplici admonitione admonemus, & admonendo precamur, nè iſta, quæ nunc,

Digitized by Google

licèt per pauca, prælibauimus ad ſtatum ſanctæ Dei Eccleſiæ, ſimili modo obliuioni tradantur, ſed pro ſpeculo ab omnibus inconuulſa habeantur atque conſeruentur.

Authoritas cpalis etiàm in Imperatorem.

Verùm quòd nos, ſi hæc vobis cęlitùs attributa non ſuiſſent, cum temporali periculo propter authoritatem miniſterij noſtri vos ad ea peragẽda admonere, immò admonendo exigere à vobis quoquo modo debueramus, vos econtrà propter diuinum amorem & honorem, & admonendo nos ad potiora prouocatis, & piam opportunamque nobis * ferre deuotiſſimè curatis. Proindè humilibus precibus ſpecialiter pietati veſtræ ſuggerimus, vt bonum quod cœpiſtis, Deo opitulante, indeſinenter perficere nè grauemini, & in adimplendis operibus iuſtitiæ ac pietatis & miſericordiæ nullatenùs deficiatis, quoniam non inchoantibus, ſed perſeuerantibus præmium æternæ vitæ datur, & iuxta veritatis vocem: Qui perſeuerauerit vſque in finem, hic ſaluus erit. Matt. 10. & 24.

* videtur deeſſe, opem

SYNODVS MOGVNTINA,

GREGORIO IIII. PAPA & Ludouico Rege, præſidente Rabano Moguntinæ ſedis Archiepiſcopo.

A.D.834. DOmino ſereniſſimo & Chriſtianiſſimo regi Ludouico, veræ religionis ſtrenuiſſimo rectori, ac defenſori ſanctæ Dei Eccleſiæ, vnà cum vxore & prole ſua, eiusque fidelibus, vita & ſalus, honor & benedictio, cum victoria ſinè fine manſura.

Digniſſimæ reuerentiæ veſtræ parefecimus nos humilimi famuli veſtri, Rabanus videlicet Moguntiacenſis eccleſiæ indignus archiepiſcopus, cum coepiſcopis meis, qui ad prædictæ eccleſiæ diœceſim pertinent: hoc eſt, Samuele, Egorbaldo, Baturato, Hebone, Gorbratho, Hemmone, Vualtgario, Anſgario, Otgario, Lantone, Salomone & Gebehardo, cum reliquis collegis noſtris chorepiſcopis, abbatibus, monachis, preſbyteris, & cæteris eccleſiaſticis ordinibus: quia vénimus ſecundùm iuſſionem veſtram in ciuitatem Moguntiam, ibique pariter adunati, poſt triduanum ieiunium, quod cum litanijs celebrauimus, diuinam ſupplici-ter poſtulantes clementiam, quatenùs ſancta gratia ſua cõuentum & actionem ipſius Synodi ſibi acceptabilem facere dignaretur, & Chriſtiano populo proficientem ad ſalutem & vitam perpetuam, vobisque ad æternum honorem & gloriam. Vbi etiàm decreuimus, vt ſingulis parochijs per epiſcopos & clericos, per abbates & monachos oratio pro vobis, & pro veſtra cõiuge, ſimul prole nobiliſſima fieret: (Cuius orationis ſumma eſt, Miſſarum tria millia & quingenta, & pſalteriorum mille ſeptingenta) hoc omni deuotione poſtulantes, vt Deus omnipotens diuturnam vobis ſanitatem ac proſperitatẽ concedat, regnumq; veſtrum diù ſtabiliat ab omni hoſte defenſum in terra, poſtq; huius vitæ terminum in regno cæleſti gloriam vobis ſimul cum ſanctis ſuis concedat ſempiternam. Tunc verò conſidentes in clauſtro ſancti Albani martyris, ſecundùm morem illum, quo priſcis temporibus ſub Carolo Imperatore Hildebaldus & Richolphus cũ cæteris epiſcopis & abbatibus illuc conuenientibus fecerunt, & cœpimus in Dei nomine communi cõſenſu & voluntate tractare pariter de ſtatu veræ religionis, atq; vtilitate & profectu Chriſtianæ plebis. Conuénit inter nos, de noſtro communi collegio clericorũ atq; monachorũ duas facere turmas, ſicut & fecimus: ità vt in vna turma conſidérẽt epiſcopi cum quibuſdam notarijs, legentes atq; perſcrutantes ſanctum Euãgelium, necnon epiſtolas & actus Apoſtolorũ, canones quoque ac diuerſa ſanctorum patrum opuſcula, cum cæteris ſacris dogmatibus, diligenti ſtudio perquirendo, quibus modis ſtatum Eccleſiæ Dei, & Chriſtianæ plebis profectum ſana doctrina & exemplis iuſtitię inconuulſum, largiente gratia Dei, perficere & cõſeruare poſſent: In alia verò turma ſederũt Abbates ac probati monachi, regulã ſancti Benedicti legentes, atq; tractantes diligenter, qualiter monachorum vitam in meliorem ſtatum atq; augmentum cum Dei gratia perducere poſſent: & vbicunq; per negligentiã atq; deſidiam rectorum, regularis ordo dilapſus fuiſſet, rurſùm ſecũdùm normam regulæ S. Benedicti ad integrum reſtitueretur. His ergò ità diſpoſitis atq; peractis, primò decreuimus vnicuiq; perſonæ vel ſexui congruum honorem impendere ſecundùm dictum ſancti Petri, primi paſtoris Eccleſiæ, quo ait: Omnes honorate, fraternitatem diligite, Deũ timete, regem honorificate. Serui, ſubditi eſtote in omni timore dominis, non tantùm bonis & modeſtis, ſed etiàm dyſcolis. hęc eſt enim gratia in Chriſto Ieſu Domino nſro. Cui paria doctor gẽtiũ ad Timotheũ diſcipulũ ſuũ ſcribens, ait: Attẽde tibi & do-

Clauſtrũ S. Albani, hodiè collegium canonicorum.

Preces ꝓ Imperatore Ludouico.

1. Pet. 2.

1. Tim. 4.

& doctrinæ,inſta in illis. hoc enim faciens, & teipſum ſaluũ facies,& eos qui te audiũt: Seniorem nè increpaueris,ſed obſecra vt patrem: iuuenes,vt fratres:anus,vt matres: iuuenculas,vt ſorores in omni caſtitate. Inſuper etiàm congruum eſſe viſum eſt, vt ſacerdotes & eccleſiæ Dei iure legitimo incõuulſo honorarentur: de quibus Dominus ait:
Luc. 10. Matt. 10 Qui vos audit, me audit: & qui vos recipit, me recipit: qui autem me recipit, recipit eum qui me miſit. Et Apoſtolus ad Hebræos:
Heb. 13. Obedite,inquit, præpoſitis veſtris, & ſubiacete eis: ipſi enim peruigilant,quaſi rationem reddituri pro animabus veſtris.
Eſa. 56. Mar. 11. Nam de reuerentia eccleſiarum Dominus ait: Domus mea,domus orationis vocabitur cunctis gentibus. Vndè etiàm legitur in Euangelio, quòd ipſe Dominus cùm veniſſet
Ioan. 2. ad Ieruſalem, & introiſſet in templum, eos, qui negocia terrena & emptiones atq; venditiones inlicitas in eodem exercebant, quaſi flagellum de funiculis faciens, omnes indè eiecerit.Pròh dolor, his tẽporibus nec loca ſancta venerantur, neque miniſtri Dei condignè honorantur:ſed verſa vice,illi,qui honorari debuerant, flagellantur, ſpoliantur,atque diuerſis calumnijs franguntur.Vnde neceſſitas magna nos cogit pro hac re ad vos reclamare,& petere,vt,ſicut apud anteceſſores veſtros reges atque Imperatores, qui ante vos fuerunt, honorem ſancta Dei Eccleſia habuit,& per immunitatem eorum poſſeſſiones eccleſiaſticæ inconuulſæ perſtiterunt, manentesque in eis ſemper inlæſi perſeuerauerũt:ità apud vos modernis temporibus incontaminatæ permaneant. Zelo enim Dei oportet vos defendere eccleſias Chriſti,qui vobis regnum in terra & dominationem tribuit, vt per nullius ſuggeſtiones iniquas,veſtram conceſſionem,quam in eleemoſynam veſtram eccleſijs Chriſti contuliſtis,ſinatis permutari. Quia inhoneſtum eſt, vt hoc, quod non ſolùm Chriſtianis tẽporibus à Chriſtianis Imperatoribus, ſed etiàm à paganis regibus tempore gentilitatis ad honorem Dei collatum eſt,veſtris temporibus in veſtro regno permutetur. Nam
1.Eſd. 7. legimus apud Eſdram, quòd Artaxerxes rex Eſdræ ſcribæ legis DEI, per epiſtolam mandauerit, ità dicens: Ego Artaxerxes rex ſtatui atque decreui omnibus cuſtodibus arcæ publicæ,qui ſunt trans flumen, vt quicunque petierit à vobis Eſdras ſacerdos ſcriba legis Dei cœli, quod ad ritum DEI cœli pertinet.tribuatur diligenter in domo DEI cœli, nè fortè iraſcatur contra regnum regis & filiorum eius. Vobis quoque notum facimus de vniuerſis ſacerdotibus, & Leuitis,& cantoribus,& ianitoribus,nathinæis, & miniſtris domûs DEI huius, vt vectigal & tributum,& annonas non habeatis poteſtatem imponendi ſuper eos. Tu autem Eſdra ſecundùm ſapiẽtiam Dei tui, quę eſt in manu tua,conſtitue iudices & præſides, vt iudicent omni populo,qui eſt trans flumen, his videlicet,qui nouerunt legem DEI tui,ſed & imperitos docete liberè.

Et omnis,qui non fecerit legem Dei tui, & legem Regis diligenter, iudicium erit de eo,ſiue in mortem, ſiue in exilium, ſiue in condemnationem ſubſtantiæ eius, vel certè in carcerem. De Chriſtianis verò regibus,& Imperatoribus non neceſsè eſt aliqua exempla ponere:cùm omnes.qui rectę fidei & ſani dogmatis fuerint,à Conſtantino Imperatore,qui primus Imperatorum Chriſtianam religionem defendere,atque honorem eccleſiarum DEI amplificare cœpit, vſq; ad vos ſemper in hoc ſtudio ſoleter laborauerint, vt Eccleſia DEI pacem & trãquillitatem haberet,quatenùs cultus DEI incontaminatus foret, & ſerui eius ſinè impedimento DEO delectabiliter deſeruirent. Qualis autem vindicta illis, qui contra mandata DEI, & contra iuſſionem veſtram Eccleſiæ Chriſti per auaritiam moleſtiã inferunt,conueniat, in ſequentibus per ſanctorum patrum canones,& per doctrinam diuinarum ſcripturarum congruo loco demonſtrabimus. Non enim formidamus,iuxta exemplum Domini Saluatoris,corruptoribus templi DEI,& cõtaminatoribus ſacrorum locorum,iudicium congruum inferre:quia ſi illi à Chriſto Domino eiecti ſunt foràs de domo Dei,qui per cupiditatem terrenam violabant ſanctum locum: non eſt iniquum inſolentibus & ſe corrigere nolentibus canonicum inferre iudicium,vt ſentiant correpti, quod antè noluerunt ſentire leniter admoniti. Deus omnipotens vos in ſua iuſtitia confortet, & inlæſum ab omni hoſte protegat.

In pphanatores locorum ſacrorum.

CAP. I.

De fide catholica.

INitium actionis noſtrę de fide eſſe decreuimus,quę bonorum eſt omnium fundamẽtum,& quanuis ſinè fide,vt dicit Apoſto- Hebr. 11.
lus,impoſſibile ſit placere Deo, fides tamen indiget opere,quia fides ſinè operibus mortua eſt.Ideò B.Grego. ille,inquit,verè credit, Iacob.2.
qui exercet operando,quod credit.Quapropter de fide noſtra omnes omninò Chriſtianos alterutrùm inter ſe iugiter admonere & docere oportet:maximè tamen Domini ſacerdotes in eo certamine laborare decet, vt firmiter ab omnibus teneatur.

CAP. II.

De dogmate eccleſiaſtico.

CVm igitur omnia Concilia canonum qui recipiuntur,ſint à ſacerdotibus legenda & intelligenda,& per ea ſit eis viuendum & prædicandum:neceſſariũ duximus, vt ea quę ad fidem pertinent,& vbi de extirpandis vitijs, & plantandis virtutibus ſcribitur,hoc ab eis crebrò legatur, & benè intelligatur,vt in populo prædicetur. Et quilibet Epiſcopus * homilias continentes ne- *deeſt,habeat, aut aliquid eiuſmodi.

ceſſarias admonitiones, quibus ſubiecti eruditantur: id eſt, de fide Catholica, prout capere poſſint: de perpetua retributione bonorum, & æterna damnatione malorum, de reſurrectione quoque futura & vltimo iudicio, & quibus operibus poſſit promereri beata vita, quibúsve excludi: Et vt eaſdē homilias quiſque apertè transferre ſtudeat in ruſticam Romanam linguam, aut theotiscā, quò facilius cuncti poſſint intelligere quæ dicuntur.

CAP. III.

De ſacramento baptiſmatis.

SAcramēta itaque baptiſmatis volumus, vt concorditer atque vniformiter in ſingulis parochijs ſecundùm Romanum ordinem inter nos celebrentur iugiter, atque conſeruentur: id eſt, Scrutinium ad ordinē baptiſmatis, ſicut in decretis Leonis Papæ ſub duobus continetur capitulis. In capitulo 5. Hęc duo tempora, id eſt, Patcha & Pentecoſte, ad baptizandum à Romano Pontifice legitima ſunt præfixa. Item in capitulo 6. Non interdicta licentia, qua in baptiſmo tribuendo quolibet tempore periclitantibus ſubuenitur. Et Siricius: In qualibet neceſſitate fuerit opùs ſacri vnda baptiſmatis, omni volumus celeritate ſuccurri. Debent igitur epiſcopi cum magna diligentia presbyteris ſuis tradere baptiſmi ſacramentum, & quid in eodem renunciandum, quidve credendum ſit. Renunciatur enim diabolo & operibus eius. Opera verò diaboli, opera carnis eſſe intelliguntur: quæ ſunt, homicidia, fornicationes, adulteria, ebrietates, & multa alia his ſimilia, quę diabolico inſtinctu priùs cogitatione mentis cōcipiuntur, quàm opere perpetrentur. Pompæ verò eiuſdem ſunt, ſuperbia, iactantia, elatio, vana gloria, faſtus, & alia quàm plurima, quę ex his oriui videntur.

Epiſto. 4.

Epiſtol. 1. ad Himerū Tarraconeum epiſcopū.

Opera ſatanæ.

Pompę ſatanæ.

CAP. IIII.

De pace & concordia.

SAnè opùs eſt, vt pax & concordia ſit, atque vnanimitas in populo Chriſtiano, quia vnum Deum patrem habemus in cęlis, & vnam matrem Eccleſiam, vnam fidē, vnū baptiſma: ideò in vna pace & vnanimitate concorditer viuere debemus, ſi ad vnam & veram hæreditatem regni cęleſtis cupimus peruenire: Quia non eſt diſſentionis Deus, ſed pacis, vt ipſe ait. Igitur ſi inter omnes fideles pax & concordia habenda eſt, dicente Apoſtolo: Pacem ſequimini cum omnibus, & ſanctimoniam, ſinè qua nemo videbit DEVM: multò magis inter epiſcopos & comites eſſe debet, qui poſt imperialis apicis dignitatem populum Dei regunt. Ità enim inter ſe concordare debent, vt alterutrùm ſibi ad Dei ſeruitium peragendum & miniſterium ſuum rectè explendum, non ſolùm nō noceant, quin potiùs adminiculo ſint.

2. Cor. 14.

Hebr. 12.

CAP. V.

De conſpiratione.

SI verò pax & concordia ſummum inter homines & maximè Chriſtianos bonum iudicatur, & præmio ſummo remunerandum, id eſt, vt eius merito filij DEI vocemur: nónne è contrario diſcordiæ & diſſenſionis ſummum eſt malum, & ſumma pœna plectendum? ità vt Sapiens dicat, animam Domini illum deteſtari, qui inter fratres diſcordias ſeminat: atq; ideò filius diaboli non inmeritò nominetur. Vndè ſtatuimus, atque authoritate Eccleſiaſtica confirmamus, eos qui contra regem, vel eccleſiaſticas dignitates, ſiue Reipub. poteſtates, in vnoquoque ordine legitimas diſpoſitiones conſtitutas, coniurationes & conſpirationes rebellionis & repugnantiæ faciunt, à communione & conſortio Catholicorum veram pacem amantium ſummouendos, & niſi per pœnitentiam & emendationem pacis Eccleſiaſticæ incorporauerint, ab omnibus filijs pacis ſancimus extorres.

Matt. 5.

Prou. 6.

CAP. VI.

De immunitate rerum eccleſiaſticarum.

QViſquis faſtu ſuperbiæ elatus, domum Dei ducit contemptibilem, & poſſeſſiones Deo conſecratas, atque ad honorem DEI ſub regiæ immunitatis defenſione conſtitutas, inhoneſtè tractauerit, vel infringere præſumpſerit, quaſi inuaſor & violator domūs DEI excommunicetur. Decet etiàm, vt indignationem ipſius domini regis ſentiat, cuius beneuolentiæ contemptor, & conſtitutionis præuaricator extitit. Nihilominùs tamen rex ſuæ conceſſionis immunitatem, ab omnibus ditioni ſuæ ſubiectis inlæſam conſeruari, præcipiat: aſſenſum verò non præbeat improuidè affirmantibus, non debere eſſe res Dominicas, id eſt, Domino dominantium deditas, ità ſub defenſione regis, ſicut propriæ ſuæ ſunt hęreditates: magisque aduertat, quia quanto Deus excellentior eſt homine, tanto præſtantior eſt diuina cauſa mortalium poſſeſſione. Quocircà decipitur, quiſquis plùs in proprijs quàm in Dominicis rebus gloriatur: quarū diuinarum rerum defenſor & cuſtos diuinitùs ſtatutus, diligenti cura non ſolùm eas ſeruare, ſed etiàm multiplicare debet, magisque illa quæ diximus præſtantiora, quàm ſua defendere illum oportet & augmentare. Si quis igitur inſanus importunitate improbitatis ſuæ regē à recto propoſito auertere tentauerit, nullisque remedijs mitigari poſſe vitus fuerit, licet obſequijs aliquibus tranſitorijs ſit neceſſarius, abijciendus ab eo, proijciendusque eſt, iuxta illud Euangelicum: Si pes, manus, oculúsve tuus ſcandalizet te, erue illa, & proijce abs te.

Rex defenſor rerum eccleſiaſticarum.

Matt. 18.

CAP.

Digitized by G

CAP. VII.

De poteſtate epiſcoporum ſuper res eccleſiaſticas, eorumq; cõuenientia cum laicis, deq; abominandis peruerſis premijs.

VT epiſcopi poteſtatem habeant res eccleſiaſticas prẽuidere, regere, & gubernare atque diſpenſare ſecundùm Canonum authoritatem, volumus: & vt laici in eorum miniſterio obediant epiſcopis ad regendas eccleſias, viduas & orphanos defendendos, & vt obedientes ſint eis ad eorum Chriſtianitatem ſeruandam: conſentientesque ſint comites & iudices præſulibus ſuis ad iuſtitias faciendas iuxta præcepta diuinæ legis, & nullatenùs per aliquorum mendacium, vel falſum teſtimonium, neque per periurium, aut per præmium lex iuſta in aliquo depraue tur.

CAP. VIII.

De proprietatibus ab epiſcopis vel presbyteris poſt ordinationem acquiſitis.

Cõc. Cartha. 3. cap. 49. IN Concilio Carthaginenſi ſcriptum eſt, vt presbyteri, diaconi, vel quicunque clerici, qui nihil habentes ordinãtur & tempore epiſcopatûs vel clericatûs ſui agros, vel quæcunque prædia ſuo nomine comparant, tanquàm rerum Dominicarum inuaſionis crimine teneantur, niſi admoniti eccleſiæ eadem ipſa contulerint: Si autem ipſis proprij aliquid liberalitate alicuius, vel ſucceſſione cognationis obuenerit, faciant indè, quod eorum propoſito conuenit. Quòd ſi à ſuo propoſito retrorsùm exorbitauerint, honore eccleſiaſtico indigni tanquàm reprobi iudicentur. Presbyteri verò non vendant rem eccleſiæ, vbi ſunt conſtituti, neſcientibus epiſcopus ſuis, non habentes neceſſitatem. Nec epiſcopo liceat matricis eccleſiæ rem tituli ſui nomine vſurpare.

CAP. IX.

De manumiſſionibus.

Concil. Aphricani, c. 31. IN Concilio Carthaginenſi ità continetur: De manumiſſionibus in Eccleſia celebrãdis, ſi id noſtri conſacerdotes per Italiam facere reperiuntur, noſtræ etiàm erit fiducie iſtorum ordinem ſequi, data planè licentia miſſo legato, vt quæcunque digna fide pro ſtatu Eccleſiæ & ſalute animarum agere potuerint, nos ſciant laudabiliter in conſpectu Domini accepturos.

CAP. X.

De decimis dandis, & in quatuor portiones diuidendis.

VOlumus vt decimæ, quæ ſingulis dantur eccleſijs, per conſulta epiſcoporũ à presbyteris ad vſus eccleſiæ & pauperum, ſumma diligentia diſpenſentur. Quatuor autem tam de redditibus, quàm de oblatione fidelium, prout cuiuſlibet eccleſiæ facultas admittit, ſicut dudùm rationabiliter eſt decretum, conuenit fieri portiones: quarum ſit vna pontificis, altera clericorum, pauperum tertia, quarta eccleſiæ fabricis applicanda iuxta conſtitutionem epiſcopalem. Admonẽdum tamen eſt, vt decima Deo omninò dari non negligatur, quam Deus ipſe dari ſibi conſtituit, quia timendum eſt, ſi quis Deo ſuum debitum aaſtrahit, nè fortè Deus per peccatũ ſuum auferat ei neceſſaria ſua.

CAP. XI.

Vt antiquæ eccleſiæ habeant priuilegia ſua.

ECcleſiæ antiquitùs conſtitutæ, nec decimis, nec alijs poſſeſſionibus pro nouis oratorijs ſinè conſenſu & conſilio epiſcopali priuentur.

CAP. XII.

Nè presbyteri ſinè conſenſu Epiſcoporum per eccleſias conſtituantur, vel ab his recipiantur.

QVicunque presbyter per precium eccleſiam fuerit adeptus, omnimodò deponatur: quòd contra eccleſiaſticæ regulæ diſciplinam agere dinoſcitur, qui aliũ presbyterum legitimè ad eccleſiam ordinatum, per pecuniam expulerit, eamque ſibi taliter vindicauerit: quod vitium latè diffuſum, ſummo ſtudio emendandum eſt. Itemque inſerdicendum videtur clericis, ſiue laicis, nè quis cuilibet presbytero præſumat dare eccleſiam, ſinè licentia & conſenſu epiſcopi ſui.

CAP. XIII.

De clericorum vita, ſiue monachorum.

PRouidendum neceſſariò eſt vnicuique epiſcopo, qualiter canonici viuere debeant, necnon & monachi, vt ſecundùm ordinem regularem viuere ſtudeant, vrait Apoſtolus: Vnuſquiſque in qua vocatione vocatus eſt, in ea permaneat: & vt à negocijs ſecularibus omninò abſtineant. Multa ſunt enim negocia ſecularia, de his tamen pauca perſtrinximus: ad quæ pertinet omnis libido, nõ ſolùm immũditia carnis, ſed etiàm in omni carnali concupiſcentia, quicquid plùs iuſto appetit homo, turpe lucrum, munera iniuſta accipere, vel etiàm dare pro aliquo ſeculari, cum quæſtu precio aliquem conducere: contentiones & lites, vel rixas amare, in placitis ſecularibus diſputare, excepta defenſione orphanorum aut viduarum: conductores aut procuratores eſſe ſecularium rerum, turpis verbi, vel facti ioculatorem eſſe, vel iocum ſecularem diligere, aleas amare: ornamentum inconueniens propoſito ſuo quærere: in delicijs viuere velle, gulam & ebrietatem ſequi: pondera iniuſta vel menſuras habere, negociam iniuſtum exercere, (Nec tamen iuſtum negocium eſt interdicendum propter neceſſitates diuerſas, qa legimus ſanctos Apoſtolos negociatos eſſe, & in regula ſancti Benedicti præcipitur prævidere, per quorum manus negocium monaſterij tranſeat) canes & aues ſequi ad venandum, in comeſſationibus & vinolentijs nimijs incumbere, ſuperfluitatem in quibuſlibet rebus nolle fugere. Quæ

1. Cor. 7.

Negocia ſecularia quæ ſint.

omnia

omnia miniſtris altaris interdicimus, hortátes eos ſeruare illud Apoſtolicum, Nemo militans Deo, implicat ſe negocijs ſecularibus: Conſiderare quoquè ſententiam Domini, dicentis: Attenditè nè grauentur corda veſtra in crapula & ebrietate: moderare cibum & potum, vt, iuxta Apoſtolum, ſobrij ſint, parati ad ſeruitium Domini, ante ſe ioca ſecularia vel turpia fieri non permittere, ſed pauperes & indigentes ſecum ad menſam habere, & lectionem diuinam ibidèm audire, & ſumere cibum cum benedictione & laude Domini, ſecundùm Apoſtolum, dicentem: Siue manducetis, ſiue bibatis, omnia in laudem Dei facite.

2. Tim. 2. Luc. 21. 1. Tim. 3. 1. Cor. 10.

CAP. XIIII.

De voto monachorum.

NVllus monachorum aliquid proprietatis habeat, & res ſeculares, quibus renunciauit, nullatenùs ſibi vſurpet, nec parochias eccleſiarum accipere præſumat ſinè conſenſu epiſcopi. De ipſis verè titulis, in quibus conſtituti fuerint, rationem epiſcopo vel eius vicario reddant, & conuocati ad Synodum veniant.

CAP. XV.

De clericis comam nutrientibus.

IN decretis Gregorij Papæ ſcriptum eſt. Si quis ex clericis laxauerit comam, anathema, Vndè ſancimus, vt huiuſmodi coerceantur ad priſtinum ſtatum reuerti.

CAP. XVI.

De vita ſanctimonialium.

ABbatiſſa, quæ in ciuitate monaſteriũ habet, nequaquã de monaſterio egrediatur, niſi per licentiam epiſcopi ſui, aut qui eius vicem obtinet, niſi fortè regali iuſſione cogatur. Et ſi quandò foràs pergit, de ſanctimonialibus, quas ſecum ducit, curam & vigilantium habeat, vt nulla eis detur peccandi licentia, ſiue occaſio. Sed & cùm pergit, in monaſterio talem in vice ſua conſtituere debet, quæ de ſanctimonialium animabus curam & vigilantiam gerat. Habeat etiàm abbatiſſa ſtudium in ædificãdo ea, quę ad ſanctimonialium neceſſitatem pertinét, & in reſtaurando. Sanctimoniales verò in monaſterio conſtitutæ, habeant ſtudium in legendo, & in cantando, in pſalmorum celebratione ſiue oratione, & Horas canonicas, matutinam videlicet, Primam, Tertiam, Sextã, Nonam, Veſpertinam, Completoriũ pariter celebrent, & omnes excepta quam infirmitas tenet, in dormitorio dormiãt, & omnibus diebus ad conlationem veniant, & vt cætera ſeruét, quæ in regula ſanctimonialium continentur, & quæ à ſanctis patribus illic conſtituta ſunt.

Horæ Canonicæ.

CAP. XVII.

De pauperibus non opprimendis.

MOnemus regiam pietatem de oppreſſione pauperum liberorum, vt non à potentioribus per aliquod malum ingenium contra iuſtitiam opprimantur, vel cogantur vt res ſuas vendant, ſiue tradant, nè fortè parentes eorum contra iuſtitiam fiant exhæredati, & regale obſequium minuatur, & ipſi propter indigentiam mendici, vel latrones, ſeu malefactores efficiantur, & vt ſæpiùs non fiant * manniti ad placita, niſi ſicut in dominico capitulari olim facto præcipitur.

* id eſt, viridim vocati

CAP. XVIII.

De rebus pauperum per malam occaſionem non emendis.

PRopter prouiſiones pauperum, quarũ curam habere debemus, placuit nobis, vt nec epiſcopi, nec abbates, nec comites, nec vicarij, nec iudices, nullusque omninò ſub mala occaſione, vel malo ingenio, res pauperum vel minùs potentium emere, aut tollere audeat: Sed quiſquis ex eis aliquid comparare voluerit, in publico placito, coram idoneis teſtibus, & cum ratione hoc faciat: Vbicunquè autem aliter inuentum fuerit factũ, hoc omninò emendari per regiam conuenit iuſſionem.

CAP. XIX.

De his, qui ad ſubuertendam iuſtitiam munera accipiunt.

QVi verò ad ſubuertendam iuſtitiam à duobus munera accipiunt, hoc eſt ab eo qui quod ſibi iniuſtè ablatum eſt, iuſtè requirit, & ab eo qui eadem iniuſtè inuaſit, admonendi ſunt, & fortiter increpandi, nè regnum Chriſti, quod omnibus iuſtè facientibus patet, ſibi ſinè vlla retractione ſecludant.

CAP. XX.

De parricidis.

PArricidium autem quàm ſit deteſtabile crimen, in iudicio facto inter Cain & Abel fratrem ſuum, Dominus oſtendit ipſe, cùm ad Cain parricidã ait: Maledictus eris ſuper terram, quæ aperuit os ſuum, & ſuſcepit ſanguinem fratris tui de manu tua: cùm operatus fueris eam, non dabit tibi fructus ſuos: vagus & profugus eris ſuper terram. In quo etiàm poſuit ſignum, hoc eſt, vt tremens & gemens profugus ſemper viueret, nec auderet ſedes habere quietas. Sed quia in modernis temporibus parricidæ profugi currunt per diuerſa, & varijs vitijs atque gulæ inlecebris deſeruiunt, melius nobis videtur, vt in vno loco manentes, pœnitentia diſtricta ſemetipſos caſtigent, ſi fortè à Domini bonitate indulgentiam facinoris ſui, percipere mereantur. Non enim eis licebit vltrà militiæ cingulum ſumere, & nuptijs vel coniugijs copulari, quia ſacri canones hoc eis non conſentiunt.

Gen. 4.

CAP. XXI.

De mulieribus, quæ partus ſuos necant.

DE mulieribus quæ fornicantur, & partus ſuos necant, vel quæ agunt ſecum, vt vtero conceptus excutiant, antiqua quidem

Eſt Can. 21. Conc. Ancyrani.

dem definitio vſque ad exitum vitæ eas ab Eccleſia remouet: humaniùs autem nùc definimus, vt eis decem annorum tempus ſecundùm præfixos gradus pœnitentiæ largiatur. Item in Concilio Eliberitano cap. lxiij. ſcriptum eſt de his, quæ filios ex adulterio necant: Si qua per adulterium conceperit, idque poſt facinus occiderit, placuit * vix in fine ei dandam eſſe communionem, eô quòd geminauerit ſcelus. Item in Concilio Ilerdenſi cap. 2. ſcriptum eſt: * *Quæ abortiuum faciunt, vel natos ſuos extinguunt*: Hi verò, qui malè conceptos ex adulterio fœtus, vel editos necare ſtuduerint, vel in ventribus matrum potionibus aliquibus colliſerint, in vtroq; ſenu adulteris, poſt ſeptem annorum pœnitentiæ curricula communio tribuatur, ità tamen, vt omni tempore vitæ ſuæ fletibus & humilitati inſiſtant.

* ei nec in

* Qui

CAP. XXII.

De homicidis.

IN Concilio Neocęſareenſi cap. 21. de homicidis ità ſcriptum eſt: Qui voluntariè homicidium fecerint, pœnitentiæ quidem iugiter ſe ſubmittant, perfectionem verò circa vitæ exitum conſequantur. In Concilio verò Agathenſi, cap. 37. de homicidis & falſis teſtibus ità legitur: Itaque cenſuimus, homicidas & falſos teſtes à communione Eccleſiaſtica ſubmouendos, niſi pœnitentiæ ſatisfactione crimina admiſſa diluerint. Ité in Concilio Agathenſi, cap. 72. ſcriptum eſt de his, qui ſeruos extra iudices necant: Si quis ſeruum proprium ſinè conſcientia iudicis occiderit, excommunicatione vel pœnitentia biennij reatum ſanguinis emundabit. Item in Concilio Eliberitano cap. 5. ſcriptum eſt *de domina, quæ per zelum ancillam ſuam occiderit*. Si qua fœmina furore zeli accenſa, flagellis verberauerit ancillam ſuã, ità vt intra tertium diem animam cum cruciatu effundat, eô quòd incertum ſit, voluntate, an caſu occiderit: ſi voluntate, poſt 7. annum: ſi caſu, per quinquennij tempora acta legitima pœnitentia, ad communionem placuit admitti. Quòd ſi vero intra tempora conſtituta, fuerit infirmata, accipiat communionem.

CAP. XXIII.

De homicidijs non ſponte commiſſis.

IN Concilio Ancyrano cap. xxij. ſcriptum eſt: De homicidijs non ſponte commiſſis, prior quidem definitio poſt ſeptennem pœnitentiam perfectionem conſequi præcepit: ſecunda verò, quinquennij tempus explere.

CAP. XXIIII.

De occiſis presbyteris in gradu poſitis.

QVi presbyterum occidit, xij. annorum eî pœnitentia ſecundùm ſtatuta priorum imponatur: aut ſi negauerit, ſi liber eſt, cum xij. iuret: Si autem ſeruus, per xij. vomeres feruentes ſe purget. Conuictus verò noxæ, vſque ad vltimum vitæ tẽpus militiæ cingulum deponat, & vxorem amittat.

CAP. XXV.

De presbyteris poſt degradationem occiſis.

NVnciatum eſt nobis, quòd aliqui qui olim dixerunt ſe fuiſſe ſacerdotes, & poſteà degradati pro ſuis peccatis, pœnitentiam agendo ſuffragia ſanctorum per diuerſa loca tranſeũtes quæſiêrunt, trucidati ſunt. Huiuſcemodi interfectionibus omnem eccleſiaſticam communionem denegamus, donèc dignam pœnitentiam pro reatu ſuo ſecundùm iudicium epiſcoporum exoluant.

CAP. XXVI.

De infirmis in periculo mortis conſtitutis.

AB infirmis in mortis periculo poſitis, per presbyteros pura inquirenda eſt confeſſio, non tamen illis imponenda quantitas pœnitentiæ, ſed innoteſcenda: & cum amicorum orationibus, & eleemoſynarum ſtudijs, pondus pœnitentiæ ſubleuandum: vt ſi forte migrauerint, nè obligati excommunicatione, alieni ex conſortio * benè fiant, à quo periculo ſi diuinitùs erepti conualuerint, pœnitentiæ modum à ſuo confeſſore impoſitum diligentes obſeruent. Et ideò ſecundùm canonicam authoritatem, nè illis ianua pietatis clauſa videatur, orationibus & conſolationibus Eccleſiaſticis ſacra cum vnctione DEI animati, ſecundùm ſtatuta ſanctorum patrum communione viatici reficiantur.

* for. bonorum

CAP. XXVII.

De his, qui ſuſpenduntur in patibulis.

QVęſitum eſt ab aliquibus fratribus de his, qui in patibulis ſuſpenduntur pro ſuis ſceleribus poſt confeſſionem Deo peractam, vtrùm cadauera illorum ad eccleſias deferenda ſint, & oblationes pro eis offerendæ, & Miſſæ celebrandæ, an non. Quibus reſpondimus: Si omnibus de peccatis ſuis puram cõfeſſionem agentibus, & dignè pœnitentibus communio in fine ſecundùm canonicum iuſſum danda eſt, cur non eis, qui pro peccatis ſuis pœnam extremam perſoluunt? Scriptum eſt enim: Non vindicat Deus bis in idipſum. Nam ipſe Dominus ait, In quocunque die conuerſus fuerit peccator, peccata eius non reputabuntur ei. & iterùm: Nolo mortem peccatoris, ſed vt conuertatur & viuat. Salutem ergò homini adimit, quiſquis mortis tẽpore pœnitentiam denegat: & deſperat de clementia DEI, qui cã ad ſubueniendũ moriẽti ſufficere vel in momẽto poſſe nõ credit. Perdidiſſet latro in cruce prædũ ad Chriſti dexterã pendens, ſi illũ vnius horæ

Num. 1. iuxta 70. Ezec 18. & 33.

Luc. 23.

horæ pœnitentia non iuuiſſet: Cùm eſſet in pœna, pœnituit, & per vnius ſermonis profeſſionem, habitaculum paradiſi, Deo promittente, promeruit. Vera ergò ad DEVM
Eze. 18 & 33. conuerſio in vltimis poſitorum, mente potiùs eſt æſtimanda, quàm tempore, prophe-ta hoc taliter aſſerente: Cùm conuerſus ingemueris, tunc ſaluus eris.

CAP. XXVIII.

De inceſtuoſis.

VT epiſcopi inceſtuoſos penitùs inueſtigare ſtudeant, omninò decreuimus: qui ſi pœnitere noluerint, de Eccleſia expellantur, donèc ad pœnitentiam reuertantur. Quòd ſi ſacerdotum noluerint admonitionibus aurem accommodare, volentes in priſtinis perdurare criminibus, oportet eos per ſecularis potentiæ diſciplinam à tam praua conſuetudine coerceri.

CAP. XXIX.

De damnatis nuptijs.

SI quis viduam vxorem duxerit, & poſteà cũ filiaſtra ſua fornicatus fuerit, ſeu duabus ſororibus nupſerit, aut ſi qua duobus fratribus nupſerit, ſeu cum Patre & Filio: item ſi quis relictam fratris, quæ penè priùs ſoror extiterat, carnali coniunctione violauerit: ſi quis neptem in coniugium acceperit, ſi quis nouercam aut nurum ſuam duxerit: Si quis conſobrinæ ſuę impudicè ſe ſociauerit, vel relictę ſiue filię auunculi, aut patris filiæ, vel priuignæ ſuæ concubitu polluitus, vel huiuſcemodi coniunctionis attactu maculatus fuerit: eos diſiungi & vlteriùs nunquàm coniugio copulari, ſed ſub magna diſtrictione fieri volumus.

CAP. XXX.

Quota generatione coniugia copulari debeant.

COntradicimus quoquè, vt in quarta generatione nullus ampliùs coniugio copuletur: vbi autem poſt interdictum factum inuentum fuerit, ſeparetur. Sanè eadem quæ in viri, hæc nimirùm in vxoris parentela de lege nuptiarum regula cuſtodienda eſt. Quia ergò conſtat eos duos eſſe, in carne vna, communis illis vtrinquè parentela eſſe credenda eſt, ſicut ſcriptum eſt: Erunt Gen. 2. duo in carne vna. Matt. 19.

CAP. XXXI.

De modo dandæ pœnitentiæ.

MOdus tempuſq; pœnitentiæ peccata ſua confitentibus, aut per antiquorũ canonum inſtitutionem, aut per ſanctarum ſcripturarum authoritatem, aut per Eccleſiaſticam conſuetudinem imponi debet à ſacerdotibus. Nam qui pro peccatis grauibus leues quoſdam & inuſitatos imponunt pœnitentiæ modos, conſuunt puluillos, ſecun- Ezech. 13.
dùm propheticum ſermonem, ſub omni cubito manûs, & faciunt ceruicalia ſub capite vniuerſæ ætatis ad capiendas animas. Sed diſcretio ſeruanda eſt inter pœnitentes, qui publicè, & qui abſconsè pœnitere debeant. Nam qui publicè peccat, oportet vt publica mulctetur pœnitentia, & ſecundùm ordinẽ canonum pro merito ſuo & excommunicetur, & reconcilietur. Pœnitentes verò tam explerionem conſtituti temporis, quàm facinoris remiſſionem deſiderent, nec eis ſufficiat, ſi à quarundam rerum perceptionibus abſtineant, ni ſe etiàm à noxijs delectationi- Pſal. 33.
bus ſubtrahant: declinantes autem à malo, faciant bonum, inquirant pacem, ac ſequantur illam. Multa quidem alia per diuerſas quæſtiones coram nobis allata ſunt: ſed pro breuitate temporis in præſenti Concilio omnibus reſpondere, & ea abſoluere non potuimus. Hæc verò quæ vobis tranſmiſſa ſunt, petimus, vt veſtra authoritate firmentur: & ſi quis aduerſarius illis exiſtere voluerit, prævalere non permittatur. Dei enim cooperatores vos eſſe debetis, & adiutores ſanctæ eius Eccleſiæ, quatenùs religio Chriſtiana incontaminata temporibus regni veſtri vſque in finem ſeruetur.

Digitized by Google

F. LAVRENTIVS SVRIVS
CANDIDO LECTORI.

HAbes hîc, Candide lector, Synodum ſub Rabano Archiepiſcopo Moguntiæ celebratam, hactenùs non excuſam. Eſt verò ſub illo alia etiàm acta Synodus longè hac celebrior, quam libenter cõmunicâſſemus, ſi eius nobis copia facta fuiſſet. Meminit eius D. Ioãnes Abbas Tritthemius in Chronico monaſterij Hirſaugienſis, his verbis; Rabanus Archiepiſcopus Moguntinus, iuſſu Lotharij Imperatoris Synodum apud Moguntiam Epiſcoporum & Abbatum conuocauit anno Domini 848. Indictione 11. in qua hæreticum quendam nomine Godſcalcum presbyterum condemnauit, & multa ad decorem & vtilitatem Eccleſiaſticam conſtituit. Fuerunt inter alios ibì præſentes celeberrimi viri epiſcopi, *Hecti Archiepiſcopus Treuireñ. Hildeboldus Archiepiſcopus Colonieñ: Altfridus Epiſcopus Hildesheimenſis, Haymo Epiſcopus Haluerſtatenſis, Ludericus Epiſcopus Bremeñ. Lintbertus primus iſte Abbas Sancti Aurelij Hirſaugieñ. Vualdo Abbas Fuldeñ. Einhardus Abbas Selgenſteteñ. Brunuuart Abbas Hirsfeldeñ. Bertolphus Epiſcopus *Mediolacenſis, Aduentitius Abbas Metenſis, poſteà ibidèm Epiſcopus, Radulphus Abbas Sancti Medardi Sueſſionenſis, poſteà Bituricenſis Archiepiſcopus: & alij multi Epiſcopi, Abbates & monachi, inter quos complures erant vita & doctrina famoſiſſimi. Hæc ille.

* Hetto

AQVENSIS

Digitized by Google

AQVENSIS
SEV AQVISGRANENSIS

Synodi sub Rege Pipino Ludouici filio habitæ, Libri Tres, Gregorio IIII. Papa.

A.D.837. ## TITVLI CAPITVLORVM PRIMI LIBRI AQVISGRANENSIS sub Pipino Concilij.

1 Quòd Deus nullum peccatum inultum dimittit.

2 Cur Deus quędam peccata in hoc seculo iudicat, quædam in futuro iudicanda reseruat.

3 Contra eos qui dicunt, nullum esse discrimen, si rebus Deo oblatis in suis vtantur necessitatibus.

4 Quòd omnia terrarum regna & omnia bona terrę Domini sint, & ex suis sibi sua offerantur.

5 Qualiter Dauid rex de ædificanda domo Domini, Salomonem filium suum instruxerit.

6 De impensis, quas Dauid ad domum Domini construendam præparauit.

7 De diuersis donarijs, quæ in templo Domini consecrauit.

8 Quòd iuxta verba Dauid, peregrini sumus & aduenæ in hac peregrinatione.

9 Quòd nemo quicquam offerre valet, nisi quod de manu Dei accepit.

10 Quòd nemo de iniustè acquisitis Deo gratum quid offerre valet.

11 Qualiter origo & religio Deo offerendarum rerum, inchoauerit.

12 Qualiter Apostoli post resurrectionẽ Christi, tam in Oriente quàm in Occidente, ecclesias fundauerint.

13 Quòd memorata origo & religio, primùm sinè altari ab Abel cœperit iusto.

14 Quòd Noe & altâre Domino ędificauerit, & holocausta super illud obtulerit.

15 Quid benedictionis Noe pro eo, quòd altare Domino ædificauit, & desupèr holocausta obtulit, consecutus sit.

16 Quid ꝓmissionis, quídve benedictionis Abraham pro eo ꝙ Deo credidit, eiq; diuersa altaria erexit, consequi meruerit.

17 Quòd facta Abrahæ nõ imitantur hi, qui ea, vndè Deo in altaribus suis famulandum est, auferunt.

18 Quòd Abraham propheta, Melchisedech sacerdoti Dei altissimi decimas dederit ex omnibus.

19 Quòd fides & deuotio Abrahę circa diuinũ cultum, intantùm excreuerit, vt ad filiũ suũ Domino immolandum, paratus fuerit.

20 Quòd imitatores Abrahę, id est, amatores & exaltatores ac ditatores siue etiàm veneratores diuini cultûs, à Domino & in prę-senti seculo tueri & exaltari, & etiàm in futuro mercede æterna mereantur donari.

21 Qualiter Isaac altare Deo ędificauerit, tabernaculumq; extenderit.

22 Quòd in Iacob cultus sanctę religionis ampliùs augmentatus sit.

23 Quòd Iacob nõ solùm altaria erexerit, oleum desupèr fuderit, victimasque obtulerit: sed & de omnibus, quæ Deus illi dedisset, decimas & hostias se daturũ promiserit.

24 Quòd Christiana religio ad instar Iacob, domos in honorem Dei ædificat, ac altaria erigit, eisq; oleum superfudit, ac sacrosancto chrismate ea perungit.

25 Quòd post internecionẽ Amalech, Moses altare Domino ædificauerit.

26 Quòd post altaria à Moſe Domino ędificata, & cætera, quæ ei à Dño iniuncta sunt, peracta, religio diuini cultûs excreuerit.

27 De diuersis donarijs, quæ Dominus ad construendum sanctuarium & tabernaculũ suum, dari præcepit.

28 Quã expiationẽ princeps in lege pro reatu suo Domino offerre præcipiatur.

29 Qualiter ignis in altari nutriri iubeat.

30 Quid ad sanctuarium Domini pauentibus promittatur.

31 Quid autem ad sanctuarium Domini non pauentibus Dominus comminetur.

32 De domibus & agris & hominib⁹ Domino sanctificãdis, & quòd ea quæ Domino sanctificantur, ad ius pertineant sacerdotũ.

33 Quid conclusio libri Leuitici ĩnuat: Abhinc ex lib. Numer. & Deuteronomij.

34 De omnibus primitijs, & de his q̃ ad sanctuarium Domini offeruntur, quòd ad ius pertineant sacerdotum, necnon & de erectione & dedicatione tabernaculi & altaris, & de his quæ in eadem dedicatione à principibus Domino oblata sunt.

35 Quòd nõ sit Dominus in ministris suis detrahendus.

36 De partibus prędæ, quam filij Israel ceperant, sacerdotibus & Leuitis, & tabernaculo Domini exhibitis. Et quòd Dominus tabernaculo suo proprium ærarium habere voluerit.

37 Quòd vrbes Domin⁹ & suburbana earum Leuitis dari præceperit.

38 De votis Deo reddendis.

CAPI-

Digitized by Google

CAPITVLORVM TITVLI

Libri ſecundi Antedicti Concilij.

Ex lib. Ioſue.

1 De Hierichuntinę vrbis ſubuerſione, & populi Dei propter furtũ Achan peremptione, & ipſius Achã iuſto Dei iudicio horribili internecione.

2 Quòd punito iuſto Dei iudicio Achã, populus Iſraeliticus continuò de hoſtibus ſuis triumphare meruit, & pro eodem triumpho, Ioſue altare Domino Deo Iſrael ędificauerit.

3 De Gabaonitis, quos Ioſue tabernaculo Domini mancipauit.

Ex libro Iudicum.

4 Quòd tempore Iudicum cultus diuinus propter peccata populi neglectus, & à quibuſdam iudicibus Deo placentibus erectus, & ob id perſæpè de hoſtium dominio populus Dei ſit liberatus.

Ex libro Regum.

5 Quod benedictionis Anna pro eo qđ filium ſuum Domino obtulit, promeruit.

6 Quomodò peccatum, quo in Deum peccatur, ſit accipiendum.

7 Quòd ruina Heli ſacerdotis, filiorũq; eius, nõ ſolùm ſacerdotibus cultum Dei negligentibus, verùm etiàm patribus & filijs debitam ſibi reuerentiam non exhibẽtibus, ſit pertimeſcendum.

8 Quòd ſępè culpa ſacerdotum populi & populi culpa, ruina extiterit ſacerdotum.

9 Quid captoribus arcæ Dei, Deiq; populi cæſoribus prouenerit.

10 Quomodò, tempore Samuelis, cultus diuinus per negligentiam miniſtrorum collapſus, & per eius ſtudium, Domino ſe adiuuante, fuerit rectus, & populus ab idolotum cultura ad diuinum cultum reuocatus.

11 Quòd obedientia, ſecundùm verba eiuſdem Samuelis, præferatur, victimis & holocauſtis.

12 De reprobatione Saul regis, & electione atque vnctione Dauid regis.

13 Quãta in veneratione idem Dauid arcam Dei habuerit, & cum quãto honore eam in medio tabernaculi poſuerit, ibiq; coram Domino holocauſta & pacifica obtulerit.

14 Quòd in numeratione populi, idem Dauid Domino peccauerit: & monente Gad propheta, altare Domino cõſtruxerit, & oblatis holocauſtis & pacificis, non ſolùm reatũs ſui obliterationem, verùm etiàm diuinã repropiciationem, ac populi nanciſci meruerit liberationem.

15 Quòd Dauid voluerit ædificare domum Domino, & cur eam ædificare nõ poſſet, per Nathan prophetam inſtructus eſt, iubente Domino.

16 Qualiter Salomon filius Dauid, domum Domini ædificauerit, & cum ingenti gloria dedicauerit, & ſuis atque paternis donarijs ſuòlimauerit.

17 Quòd eadem domus ædificata, à Salomone, typum geſſerit ſanctæ Dei Eccleſiæ: & quòd multa bona eiuſdem domũs honoratores adepti, multa quoquè eius dehonoratores ſint aduerſa perpeſſi.

18 Quòd eadem ſacra domus, ab externis gentibus & regibus ſit venerata, & multiplicibus donis honorata.

19 Quòd idem templum Dei, propter peccata ſacerdotum & regum totiusq; populi, à Chaldæis primùm fuerit deſtructum & dirutum.

20 De abiectione & humiliatione & cũ feris habitatione Nabochodonoſor regis, quam propter ſacrilegium, quod circa templum Dei commiſit, & elationem, qua contra Deum tumuit, perpeti promeruit.

21 De recognitione eiuſdem Nabuchodonoſor, & Dei in ſempiternum viuentis laudatione & glorificatione.

22 De Balthaſar, qui pro eo quòd Deo ſacrata vaſa, ſibi adferri iuſſit, vt in eis ipſe & optimates eius, vxores & cõcubinæ biberent, eadem nocte & vita caruit.

23 De ſeptuageſimo captiuitatis Iſraelitici populi anno peracto, populo Dei ad propria reuerſo, & ab eis ciuitate & templo conſtructo.

24 De eodẽ templo conſecrato, propter peccata ſacerdotum & regum totiusque populi, ab Antiocho prophaniſſimo rege Græcorum rapto, & idolorum ſordibus polluto, & de ſacratis rebus, quas ab eodem abſtulit templo.

25 Quòd idem templũ, expugnatis Antiochi ducibus, Iudas Machabæus purificauerit, & diuerſis muneribus ditauerit, Deoque conſecrauerit.

26 De horrenda & inuiſibili plaga, quã Antiochus pro eo quòd templum Domini cepit & polluit, & vaſa ſancta indè abſtulit, tormentaque diuerſa populo Dei intulit, perpeſſus eſt.

27 Quę Menelaum, pro eo, quòd Antiochi regis, ad capiendum & expoliandum tẽplum Domini, ductor & conſiliator extitit, pœna conſecuta ſit.

28 Quid Heliodorus comitesque eius, ęrarium. (i. templum Dñi) pecunijs Deo oblatis & ab alijs depoſitis, expoliare tẽtantes, perpeſſi ſint.

29 Quòd in locis Deo dicatis, verè ſit Dei virtus, eorumque viſitator & adiutor ſit Deus, & venientes ad eis malè faciendum, percutiat ac perdat.

30 Quòd Deo oblata, quæ vtiquè ſanctificata vocantur ſecundùm verba Iudith, ab his quorum officij non eſt, nullo modo auferri aut contigi fas ſit.

31 Quòd Ozias rex, pro eo quòd ſacerdotale miniſterium ſibi indebitè vſurpauit, lepra mulctari meruit.

CAPITVLORVM Tituli Libri Tertij

præſentis Concilij.

1 Quòd Salomon ędificator Iudaici tẽpli, Redemptoris noſtri: & templum quod ędificauit, typum geſſerit catholicæ Eccleſię.

2 Quòd idem rex noſter pacificus Chriſtus, Eccleſiã in hoc ſeculo, quod per ſeptem dies euoluitur, conſtruat, & in futuro, id eſt, in octauo die, eam dedicaturus ſit.

3 Quòd duæ ſint confuſiones. vna in p̃ſenti, altera in futuro ſeculo: vna, quæ p pœnitentiam remedium capit: altera, quæ ęternam pœnam flebiliter incurrit.

4 Qualiter Eccleſia Chriſti ab exordio natiuitatis ſuæ cœperit creſcere, dilatari, ac propagari, & fidelium oblationibus munerari.

5 Quòd caput noſtrũ Chriſtus, oblata fidelium ſuſcepiſſe non ambigitur.

6 Quòd qui aliquid de eccleſia furatur, Iudæ perdito comparetur.

7 Quòd idcircò Dominus & Redẽptor noſter loculos habere voluerit, eò quòd Eccleſia ipſius loculos habitura eſſet.

8 Quòd iuxta beati Hieronymi documentum, qui ſtipe templi & his quæ conferuntur in vſus eccleſiæ, abutuntur in alijs rebus quibus expleant ſuam voluntatem, ſimiles ſunt ſcribarum & ſacerdotum, redimentium mendacium & ſanguinem Saluatoris.

9 De vnguento, quo mulier corpus Domini vnxit.

10 De vidua, duas in gazophylaciũ ſtipes mittente, & quid ſit gazophylacium.

11 Quid reſpectio Domini in gazophylacium, ſignificet.

12 Quò Dominus & Redemptor noſter, dehonorationem templi ſui fieri non velit, factum eius demonſtrat, quandò flagello adhibito, vendentes & ementes de templo eiecit.

13 Quòd expoſitio B. Hieronymi valdè ſit terribilis, quam digeſſit de expulſione eiuſdem templi, quam Dominus & Redemptor noſter mirabiliter fecit.

14 Quòd licèt Eccleſia Chriſti propter peccata noſtra diuerſis temporibus, diuerſisque modis ſæpè ſit expugnata, nunquàm tamen à Chriſto ſit deſerta.

15 Quid beatus Hieronymus de his, qui poſſeſſiunculas eccleſiæ & ea quæ in Dei donaria collata ſunt, vertunt in lucrum ſuum, in expoſitione Sophoniæ prophetæ dicat.

16 Quid idem in expoſitione eiuſdem prophetæ ſentiat de his, qui de rapinis & nudatione miſerorum offerunt ſacrificia, & eleemoſynis ex iniquitate, putant ſe redimere peccata.

17 Quid idem doctor in expoſitione Eſaiæ prophetæ de his, qui plebem ſibi ſubiectam atterunt, & rapina pauperum in domibus eorum eſt, quandò eccleſiæ opibus abutuntur in delicias: publicas ſtipes, quæ ad ſuſtentationem pauperum datæ ſunt, vel ſibi reſeruant, vel filijs diſtribuunt.

18 Quid ſignificet, quòd Dominus & Redemptor noſter tẽplum Hieroſolymitanum ſtatutis temporibus adiêrit, ibiq́ue docuerit, ſigna multa fecerit, & cætera quæ ſacra teſtantur euangelia.

19 Quomodò Eccleſia Chriſti, poſt eius paſſionem & reſurrectionem & ad cœlos aſcenſionem, per Apoſtolos roborata & ꝓpagata, atque fidelium oblationibus ſit dilatata & exornata.

20 Quòd ad prædicationem beati Petri, per Apoſtolos Eccleſia in Chriſtum cœpit credere, & creſcere ac multiplicari, & in exordio ſui inchoauerit vota fidelium ſuſcipere.

21 Quòd Ananias ſuaq́ue vxor, pro eo q̃ de proprijs rebus quas Deo vouerant, aliquid abſtraxerunt vel defraudauerunt, horribili morte mulctati ſunt.

22 Quòd Herodes parricida & ſceleratiſſimus rex, (vt cętera eius mala omittãmus) pro eo quòd ſacerdotes Domini interemit, eorumq́; miniſterium & ea quæ ad cultum domûs Domini conſecrata erant, ſurripuit, crea ſ meruiſſe & ab angelo percuti, & à vermibus depaſci.

23 Quòd Eccleſia Chriſti per ſucceſſores Apoſtolorũ, ſub orthodoxis Imperatoribus & regibus ac principibus cæterisque fidelibus, ſua vota Deo offerentibus, inaltata ſit, ditata ac ſublimata.

24 Quòd multa ſanctorum patrum Latinorum atq; Græcorum documẽta prætermittuntur, quæ res Deo dicatas atque ſacratas, impunè auferri non poſſe teſtantur.

25 Quòd apertè canones ſacri auferendarum rerum eccleſiaſticarum inhibeãt audaciam.

26 De duobus capitulis Gangrenſis Cõcilij, quibus Deo oblata, accipi & dari prohibentur.

In calce huius operis, ſit ad dominum regem allocutio ſacerdotum humilis atque fidelis.

Finiunt Capitulorum tituli.

PRAEFA-

Digitized by Google

PRAEFATIO IN CONCILIVM apud Aquisgrani celebratum.

INCLYTO, cœlestique grata regio munere insigniter sublimato domino Pipino regi nobilissimo, & per immensum à Deo conseruando, cœtus venerabilium præsulum & sequentis ordinis religiosorum sacerdotum apud Aquasgrani iussu salutifero & ordine prouidentissimo pijssimi & orthodoxi genitoris vestri domini nostri Ludouici Cæsaris eximij, ob honorem & decorem sanctæ Dei Ecclesiæ procurandũ, & quasdam dignitates ecclesiasticas magna ex parte collapsas atque fuscatas, ad pristinum statum nitoremque, Domino opem ferente, renocandas, synodaliter congregatus, æternæ beatitudinis optans felicitatem. Nos igitur fidelissimi oratores vestri, salutisque vestræ amatores deuotissimi, misimus celsitudini vestræ per venerabiles fratres Aldricũ videlicet Cenomanicæ vrbis, & Herchinradum Parisiorum coepiscopos nostros, quandam schedulam, quædam ex authoritate ministerij nostri salutaria monita continentem: cui, quia de negocijs, vndè vestrã magnitudinem admonuimus, testimonia sanctarum Scripturarum, vitantes illius prolixitatem, adnectere nequiuimus: vtile necessariumque iudicauimus, vt in hoc opusculo ea breuiter adnotaremus, vestræque prudentissimæ solertiæ legẽda mitteremus: vt si forte quispiam obijcere uoluerit, hæc quæ vobis scripsimus, non ex authoritate diuina ostare, sed potiùs arbitrario cordis nostri, immò cupiditate & quadam adinuentione cõmentata esse, his lectis atque perpensis, euidenter agnoscat, nos quæ Dei sunt, & ad vestram saluationem, hæc & in æternum & ad regni vobis commissi stabilimentum, se autem ea quæ mundi sunt, eiusque amatores diligunt, & Dei voluntati vsquequaquè contraria existunt, & ad animarum interitũ perueniat, absque dubio loqui.

CAPVT PRIMVM.

SVnt enim nonnulli, qui propterea hæc tam temerè loquuntur, & in barathrum cupiditatum suarum miserabiliter labũtur, eò quòd diuinorum præceptorum transgressores, sanctæq; Dei Ecclesiæ dehonoratores atq; expoliatores, non continuò puniantur: non animaduertentes, neque animaduertere volentes, quòd Deus nullum peccatum inultum dimittturus sit. Tribus itaque modis peccata mortalium vindicantur: duobus in hac vita, tertio in futura uita. De duobus ità
1.Cor.11.8 Apostolus inquit: Si nosmetipsos iudicauerimus, à Domino non iudicabimus. Hæc est vindicta, quam inspirante Deo omnis peccator, pro suis admissis pœnitendo, in semetipso vindicat. Quod autem prosecutus idem Apostolus infert, Cùm iudicamur autem, à Domino corripimur, vt non cum hoc mundo damnemur: hæc est vindicta, quam omnipotens Deus misericorditer peccatori irrogat, iuxta illud: Deus, quem amat, corripit: flagellat autem omnem filium quem recipit. Tertia autem erat valdè perimescẽda atque terribilis, quæ non in hoc, sed in futuro, iustissimo Dei iudicio, fiet seculo, quãdò iustus iudex dicturus est: Discedite à me maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabolo & angelis eius. Heb.12.b Prou.3.b Mat.25.d

CAPVT 2.

SI enim (vt verbis beati Augustini vtamur) omnipotẽs Deus omnia mala mortalium in hoc seculo iudicâsset, nequaquàm homines malè agentes, diem futuri iudicij pertimescerent. Rursùs, si nulla mortalium mala in hoc seculo iudicâsset, non putaretur res curare humanas. Idcircò quædam iudicat in hoc seculo, vt videatur eius pijssima prouidentia & misericordia gratuita rebus consulere humanis: idcircò quædam non iudicat, sed futuro reseruat iudicio, vt homines de futuro terreantur examine.

CAPVT 3.

SVnt etiàm quidam dignitatem ecclesiasticam non curantes, immò suam cupiditatem explere volentes, sibique in Deo oblatis sacratisq; rebus auferendis impunitatem inaniter promittentes, qui contra salutem suã hæc temerario, immò pernicioßissimo solent dicere susu: Quid mali, quidve discriminis est, si rebus ecclesiasticis in nostris pro libitu nostro utimur necessitatibus? Quid curæ est Deo sanctisq; eius, ob quorũ amorem & honorem Deo dicuntur oblatæ, cùm utiquè in eorundèm sanctorum vsus nihil ex his cedat? Et vbi Deus hæc, quæ ecclesiarum rectores opponunt, iussit sibi offerri, pẽrtim cùm omnia quæ in terris sunt, sua sint, & ille ea ad vsus hominum creauerit? Quorum argumentationi insanissimæ, diuinæque iniuriæ pleniſſimæ, prout Dominus annuerit, ex vtriusque testamẽti paginis & sanctorum patrum dictis eximijs, tentabimus respondere.

CAPVT 4.

PRimùm quidem, quòd omnia terræ regna & omnia bona terræ, Domini sunt, & ex suis sua sibi offeruntur, ex verbis Dauid sanctissimi & Prophetarum eximij: pòst autem, quòd Deus sua, siue ante legem siue in lege, & ad sanctuarium, & ad templũ sanctum suum iusserit offerri, conabimur demonstrare.

CAPVT 5.

LEgitur itaque in libro Paralipomenon: Dixit quoquè Dauid Salomoni filio suo: Viriliter age, & confortare, & fac. Nè timeas, neq; paueas. Dominus enim Deus meus erit tecum, & non dimittet te neque derelin- 1.Par.28.d

quet, donèc perficias omne opus ministerij domûs Domini. Eccè diuisiones sacerdotum & Leuitarũ adsistunt tibi, & parati sunt tam principes quàm populus, facere omnia præcepta tua. locutusq; est Dauid rex ad omnem
1.Par.29.a ecclesiam: Salomonem filium meum vnum elegit Deus adhuc puerum & tenerum. opus autem grande est. Neque enim homini præparatur habitatio, sed Deo.

CAPVT 6.

EGo autem totis viribus meis præparaui impensas domûs Domini Dei mei, aurum in vasa aurea, & argentum in argentea, æs in ænea, ferrum in ferrea, lignum in lignea, lapides onychinos & quasi stibinos & diuersorum colorum, omnem preciosum lapidem & marmor Parium abundantissimè.

CAPVT 7.

ED super hæc quæ obtuli in domum Dei mei, de peculio meo aurum & argẽtum do in templum Dei mei, exceptis his quæ paraui in ædem sanctam, tria millia auri de auro Ophir, & septem millia talentorum argenti probatissimi ad deaurandos parietes templi: Et ubicunquè opùs est, aurum de auro, & argentum de argento, opera fiant per
Ibidem b manus artificum. Et si quis spontè offert, impleat manum suam hodiè, & offerat quod voluerit Domino. Polliciti sunt itaque principes familiarum & proceres tribuum Israel, tribuni quoquè & centuriones, & principes possessionum regis: dederuntq́ue in operibus domûs Domini auri talenta quinque millia, & solidos decem millia, argenti talenta decem millia, & æris talenta decem & octo millia, ferri quoquè centum millia talentorum. Et apud quemcunque inuenti sunt lapides, dederunt in thesaurum domûs Domini per manum Iahiæ Gersonitis, lætatusque est populus cùm vota sua sponte promitterent, & corde toto offerebant ea Domino.
Ibidem c Sed & Dauid rex lætatus est gaudio magno, & benedixit Domino coram vniuersa multitudine, & ait: Benedictus es Domine Deus Israel Patris nostri ab æterno in æternum. Tua est Domine magnificentia, & potentia, & gloria, atque victoria, & tibi laus. Cuncta enim quæ in cœlo sunt, & quæ in terra, tua sunt: tuum, Domine, regnum: Et tu es super omnes principes: tuæ diuitiæ & tua est gloria, tu dominaris omnium. Nũc igitur Deus noster, confitemur tibi, & laudamus nomen
Ibidem d tuum inclytum. Quis ego, & quis populus meus, vt possimus tibi hæc uniuersa promittere? Tua sũt omnia, & quæ de manu tua accepimus, reddimus tibi.

CAPVT 8.

PEregrini enim sumus coram te & aduenæ, sicut omnes patres nostri: dies nostri quasi vmbra super terrã, & nulla est mora, Domine Deus noster. Omnis hæc copia quam parauimus, vt ædificaretur domus nomini tuo sancto, de manu tua est, & tua sunt omnia. Scio, Deus meus, quod probes corda, & simplicitatem diligas: vndè & ego in simplicitate cordis mei lætus obtuli vniuersa hęc, & populum meũ qui repertus est hìc, vidi cum ingenti gaudio tibi offerre donaria, Ibidem e
Domine Deus Abraham, Isaac, & Israel patrum nostrorum, custodi in æternum hanc voluntatem cordis eorum, & semper in veneratione tuî mens ista permaneat. Eccè quibus documentis tanti regis, Deo uidelicet pleni, de quo Dñs ait: Inuẽni Dauid virum secundùm cor meum, & de quo in Psalmo canitur: Inuẽni Dauid seruum meum, oleo sancto meo vnxi eum, liquidò demonstratur, ꝙ omnia quæ in cęlis & in terris, Domini sunt. Actu.13.c Psalm.88

CAPVT 9.

ET quòd nemo Deo quicquam offerre valet, nisi ea quæ de manu eius accipit: & quòd Dominus de his, quæ dedit, sibi preciola quæq;, suoque nomini sancto sacratis locis offerri non abnuit, immò oblatis delectatur, & oblata auferri non patitur. Nã his & alijs diuinarum scripturarum testimonijs luce clariùs extat manifestum, quòd ea, quæ Dominus sibi offerri iussit, ad cultum Sanctuarij templiq́ue sui & ad vsum sacerdotũ Leuitarumque omninò cedere voluit. Et sicut in uotis ipontè offerẽtium lętatur, ità in non offerentium etiàm quoquo modo tentantiũ* transgressoribus periculũ interminat mortis, sicut in sequentibus demõstrabimus. *for. «votis tristatur,» &

CAP. 10.

NEmo porrò putet, ea quę iniustè acquisiuit, de manu Dei se accepisse, aut quam ex his Deo gratum offerre posse, cùm scriptum sit: Qui offert Deo ex rapina pauperum, quasi qui victimat filium in conspectu patris sui. Qui ergò ordinatè uult aliqd Deo offerre, primùm sei ipsum offerat, uidelicet (iuxta Apostolum) hostiam viuam, sanctam, Deo placentem. Deindè ex his quæ iustè acquisiuit, id est, quæ de manu Domini Dei accepit, sibi profuturum feliciter fœnus Domino accommodet. Eccle.43.d Rom.12.

CAPVT 11.

AGgrediamur igitur tandèm seriem veteris testamenti, & rimando inspiciamus, & inspiciẽdo rimemur, qualiter origo & religio Deo offerendarum rerum, inchoauerit, & qualiter vsque ad seculum nostrum, per mediatorem Dei & hominũ, Dominum videlicet Iesum Christum Redemptorẽ nostrũ, & per eius Apostolos, nominis sãcti sui prædicatores strenuos, suęq; fidei rudimenta in omnem terram propagantes, eorumq; successores, dilatata & incrementata fuerit.

CAP. 12.

PEr beatum videlicet Petrum Apostolorum Principem in Occidentis, per beatum verò Ioannem Apostolum & Euangelistam in Orientis, id est, in Asiæ partibus, per beatum etiàm Paulum, in tota generaliter mundi latitudine fundata, & ex oblationibus

Digitized by Google

bus fidelium conſtat ditata atque honorata. Qualiter autem cæteri coapoſtoli illorum, in regionibus ſibi à Chriſto Domino ad prædicandum cõmiſſis, Eccleſiam Chriſti fundauerint, & fidelium donis cõſtare fecerint, geſta illorum, quæ in promptu habentur, euidenter teſtantur: quæ hic ponere, magnę eſſet prolixitatis.

CAPVT 13.

MEmorata igitur origo & religio, primùm cæpit ſinè altari ab Abel iuſto, Gen.4.a de quo in libro Geneſeos ità legitur: Abel quoquè obtulit de primogenitis gregis ſui & de adipibus eorum. Et reſpexit Dominus ad Abel & ad munera eius, ad Cain verò & ad munera eius non reſpexit. Quibus verbis non inconuenienter accipi poſſunt in perſona Abel hi, qui ſua ſponte, id eſt, ea quæ de manu Dei acceperunt, Deo creatori ſuo gratanter offerunt: in perſona verò Cain hi, qui malo & inuido animo ex malè acquiſitis quicquã Deo offerre gratum putant. Quapropter neceſsè eſt, vt* ſanctum Abel imitetur, & factum Cain prorsùs deteſtetur. *factum

CAPVT 14.

NOe quoquè ingentis cataclyſmi periculo, Domino ſe protegente, liberatus, eoq; iubente de arca egreſſus, non extra altare, ſed iam ſuper altare, ob liberationem ſui, holocauſta Deo obtulit, ſicut in eodem Gen.8.d libro Geneſeos legitur: Aedificauit autem Noe altare Domino, & tollens de cũctis pecudibus & volucribus mundis obtulit holocauſta ſuper altare. Odoramsque eſt Dominus odorem ſuauitatis.

CAPVT 15.

PErpendenda ſunt hæc verba, quibus dicitur, Odoratusque eſt Dominus odorẽ ſuauitatis. Manifeſtum quippe eſt, & offerẽtis animum & eadẽ holocauſta Deo vſquequaquè grata extitiſſe: quoniam nec in offerente, nec in his quæ oblata ſunt, quicquam Deo odibile ac deteſtabile creditur extitiſſe, & propter donum ſuæ oblationis, continuò benedictionem à Domino eũdem Noe Gen.9.a percepiſſe. Benedixit, inquit, Deus Noe & filijs eius, & dixit ad eos: Creſcite & multiplicamini, & replete terram, & terror veſter ac tremor ſit ſuper cuncta animalia terræ, & cætera quæ ſequuntur. Si enim oblationem Noe Dominus in odorem ſuauitatis odoratus eſt: procul dubiò ablationem oblatarum rerum & deteſtatur, & deteſtatus eſt. Et ſi p ſua oblatione benedictionem à Deo idem Noe promeruit, patet profectò, quòd qui Deo oblata ſibi ſubripit, aut alijs diſtribuit, pro benedictione maledictionem incurrit.

CAPVT 16.

ABraham autem, cuius non natura, ſed gratia filij ſumus, & in cuius ſemine, id eſt, in Chriſto benedicimur, qui credidit Deo, & reputatum eſt ei ad iuſtitiam, & qui Domino imperante, egreſſus eſt de terra ſua, & de cognatione ſua, & de domo patris ſui, & venit in terram quam Deus ei demõſtrauit, cui & Dominus dixit: Faciam te in gen- Gen.12.c tem magnam, & magnificabo nomen tuum, erisq; benedictus: benedicam benedicentibus tibi, & maledicam maledicentibus tibi, atque in te benedicentur vniuerſæ cognationes terræ. Cui etiàm rursùs apparens, dixit: Ibidẽm.b Semini tuo dabo terram hanc. Qui ædificauit altare Domino, q apparuerat ei: Et ipſe (vt in lib. Geneſeos legitur) idem tranſgre- Ibidẽm b ditur ad montem, qui erat contra Orientem. c Bethel, & tetendit ibi tabernaculum ſuum, ab Occidente habens Bethel, & ab Oriente Hai. Aedificauit quoquè ibi altare Domino, & inuocauit nomen eius. Item poſt pauca in eodem libro: Dixit Dominus ad Abra- Gen.13.d ham, poſtquàm diuiſus eſt Loth ab eo: Leua oculos tuos, & vide à loco in quo nunc es, ad Aquilonem & Meridiem, ad Orientẽ & Occidentem omnem terram quam vides, tibi dabo & ſemini tuo in ſempiternum, faciamque ſemen tuum, ſicut puluerem terræ. Si quis poteſt hominũ numerare puluerem, & ſemen quoquè tuum numerare poterit. Surge, & perambula terram in longitudine & latitudine ſua, quia tibi daturus ſum eam. Mouens igitur Abraham tabernaculum ſuum, venit & habitauit iuxta conuallẽ Mambre, quod eſt in Hebron: Aedificauit quoquè ibi altare Domino. Perpendendũ quippe eſt, quantæ fidei, quantæve deuotionis vir iſte ſanctus fuerit, qui pro eo quòd Deo credidit, eique altaria erexit, cultumq; eius venerando dilexit, & à D E O benedici, ſemenq; ſuum propagari, ac multiplicari, eiq; amplißima regna terræ dari, & de hoſtibus ſuis triumphum ſibi præberi: necnon & in ſuo ſemine, quod eſt Chriſtus, gentes quæ nos ſumus, benedici, & alia quæ enumerare longum eſt, beneficia promeruit nanciſci.

CAP. 17.

QVòd ſi Abraham pro eo, quòd Dei altaria erexit, cultumque eius veneratus eſt, tot à Deo meritorum prærogatiuis donatur: dubium non eſt, quin altarium ſanctorum euerſores, & ſacrarum rerum, quibus in eiſdem altaribus Deo famulandum eſt, ſurreptores, damnentur. Reuerſo igitur eodem Abraham à cæde regũ, quos, Deo ſecum pugnante, ſuperauerat, & egreſſo ſibi obuiàm rege Sodomorum, ità Mo- Gene.14. ſes in eodem ſequitur libro: At verò Mel- d chiſedech rex Salem, proferẽs panem & vinum, (erat enim ſacerdos Dei altiſſimi) benedixit ei, & ait: Benedictus Abraham Deo excelſo, qui creauit cælum & terram: & benedictus Deus excelſus, quo protegente, hoſtes in manibus tuis ſunt. Et dedit ei decimas ex omnibus.

CAP. 18.

QVòd Melchiſedech ſacerdos Dei altiſſimi, typum geſſerit Chriſti, catho-

Digitized by Google

lica sentit Ecclesia. Quòd ei Abrahã decimas ex omnibus dedit, ipsius Abrahæ ingentiã commendantur præconia. Quem imitantur, qui sacerdotibus Christi, ob illius amorem & honorem, decimas dant: & ab illius merito sequestrantur, qui Deo oblatas decimas auferunt.

CAP. 19.

VIdeamus itaque sequẽtia, quibus fides & deuotio Abrahæ quodam admirabili modo incrementatur: qui adeò erga diuinum cultum timoremque Dei, flagrando excreuit, & excrescendo flagrauit, vt iubente Deo, non solùm iam altare in honorem Dei construxerit, sed etiàm in eo vnigenitũ filium suũ immolare paratus fuerit. Et quòd nè filium immolaret, angelus ei inhibuit: arietem tamen in holocaustum Deo pro filio obtulit, & propterea audire meruit, sicut in præfato libro legitur: Vocauit autem angelus Domini Abraham secundò de cælo, dicens: Per memetipsum iuraui, dicit Dominus, quia fecisti rem hanc, & non pepercisti vnigenito filio tuo propter me, benedicam tibi, & multiplicabo semen tuum sicut stellas cæli, & cætera quæ sequuntur. Perspicuum quippe est, & valdè mirandum, quia quanto feruentior circa Dei cultum meus Abrahæ fuit, tanto amplius vbertiusque diuina beneficia, & præsentia & futura, sibi polliceri audiuit.

Genes. 22. c

CAP. 20.

VNdè datur intelligi, quòd amatores & exaltatores siue etiàm veneratores diuini cultus, à Domino & in præsenti seculo tueri & exaltari, & in futuro mercede æterna merentur donari: & qui secus agunt aut egerint, infernalibus clausuris mancipari. Deus itaque, sicut iam suprà dictum est, si ea quę dedit, sibi suisque sacratis locis iubet offerri, & ea quidam auferre non pertimescũt: quid facerent, rogo, si Deus illis aut semetipsos, aut filios eorum sibi in holocaustum iuberet offerri? Certè credendum est, quòd sicut in auferendis sacratis rebus, Deo inobedientes existũt, ità nihilominus in semetipsis offerẽdis aut sibijs suis, inobediẽtes existerẽt.

CAP. 21.

AVdiamus etiàm quid Isaac Patriarcha fecerit, de quo ità in memorato habetur libro: Ascendit autem ex illo loco in Bersabee, vbi apparuit ei Deus in ipsa nocte, dicens: Ego sum Deus Abrahã patris tui: noli metuere, quia tecum sum, & benedicam tibi, & multiplicabo semen tuum propter seruũ meum Abraham. Itaque ædificauit altare, & inuocato nomine Domini, extendit tabernaculum. Attẽde quòd Isaac Deus apparere, & nè metuere debeat, admonere, eique benedicere, ac semen suum se multiplicaturum polliceri dignatus est: eique Isaac altare ædificauerit, tabernaculumque extenderit. Et perpẽde quod pro Dei beneficijs, quibus (largiente eius clementia) immeriti & ingrati vbertim in hac mortalitate vtimur, potius debeamus diuinum cultum, ad instar Isaac & cæterorum sanctorum Patriarcharum, in altaribus erigendis & oblationibus, alijsque muneribus offerendis, honorare, quàm his abstractis, nostroque libitu vtentes quodammodò dehonorare.

Gen. 26. c

CAP. 22.

VIdeamus prætereà quomodo religio de qua agitur, in Iacob Patriarchã amplius exuberauerit, de quo ità in eodem lib. legitur: Igitur egressus Iacob de Bersabee, pergebat Aran. Cumque venisset ad quendam locum, & vellet in eo requiescere post solis occubitum, tulit de lapidibus, qui iacebant, & supponens capiti suo, dormiuit in eodem loco: viditque scalam stantem super terram, & cacumen illius tangens cælum, angelos quoquè Dei ascendentes & descẽdentes per eam, & Dominum innixum scalæ, dicentem sibi: Ego sum Dominus Deus Abraham patris tui, & Deus Isaac. terram in qua dormis, tibi dabo & semini tuo, eritque semen tuum quasi pulvis terræ. Dilataberis ad Occidentẽ & Orientem, & Septẽtrionem &c. vsq; quocunque perrexeris, & reducam te in terram hanc, nec dimittam, nisi compleuero vniuersa quæ dixi. Cũque euigilasset Iacob de somno, ait: Verè Dominus est in loco isto, & ego nesciebam. Pauensque, quàm terribilis, inquit, est locus iste. Non est hic aliud nisi domus Dei & porta cæli. Surgens verò manè, tulit lapidem quem suppositerat capiti suo, & erexit in titulum, fundens oleum desuper. Appellauitq; nomen vrbis Bethel, quæ prius Luza vocabatur. Vouit etiàm votum, dicens: Si fuerit Deus mecum, & custodierit me in via per quam ambulo, & dederit mihi panẽ ad vescendum, & vestimendum ad induendum, reuersusque fuero prosperè ad domũ patris mei: erit mihi Dominus in Deum, & lapis iste quem erexi in titulum, vocabitur domus Dei: cunctorumque quæ dederis mihi, decimas offeram tibi. Item post pauca: Transiuitque in Salem vrbem Sichimorum, quæ est in terra Chanaan, postquàm egressus est Iacob de Mesopotamia Syriæ, & habitauit iuxta oppidum, emitque partem agri (in qua fixerat tabernacula) à filijs Emor patris Sichem, centum agnis: & erecto ibi altari, inuocauit super illud fortissimum Deũ Israel. Item paulò pòst: Intereà locutus est Deus Iacob: Surge & ascende Bethel, & habita ibi. Facque altare Deo, qui apparuit tibi quandò fugiebas Esau fratrem tuum. Iacob verò, conuocata omni domo sua, ait: Abijcite Deos alienos, qui in medio vestri sunt, & mundamini: ac mutate vestimenta vestra. Surgite, & ascendamus in Bethel, vt faciamus ibi altare Deo, qui exaudiuit me in die tribulationis meæ, & fuit socius itineris mei. Et infrà: Venit igitur Iacob Luzam, quæ est

Gen. 28. b

Gen. 35. a

Digitized by Google

eſt in terra Chanaan,cognomento Bethel, ipſe & omnis populus cum eo: Aedificauitque ibi altare,& appellauit nomen loci, domus Dei.Ibi enim apparuit ei Deus, cùm fugeret fratrem ſuum.Item infrà: Apparuit autẽ iterùm Deus Iacob, poſtquàm reuerſus eſt de Meſopotamia Syriæ,benedixitq; ei, dicens: Non uocaberis vltrà Iacob, ſed Iſrael erit nomen tuum &c.vſque, Et receſſit ab eo. Ille verò erexit titulum lapideum in loco,quo locutus ei fuerat Deus, libans ſuper eum libamina,& effundens oleum,vocansque nomen loci illius Bethel.Item poſt multa: Profectus eſt Iſrael cum omnibus quæ habebat, & venit ad puteum iuramenti.Et mactatis ibi victimis Deo patris ſui Iſaac, audiuit per viſionem &c.vſque, Et ego adducam te indè reuertentem.

CAP. 23.

ECcè quomodò maior iam in Iacob diuini cultûs amplificatio facta eſt,qui nõ ſolùm altaria erexit,oleum deſuper fudit,victimas obtulit, & Deo, ſi proſperè ad propria illum redire feciſſet,de omnibus quæ illi dediſſet,decimas & hoſtias ſe illi daturum promiſit,locumque, vbi in ſomnis ſcalam pertingentem vſque ad cœlos, Angelosque per eam deſcendentes & aſcendentes, & Dominum innixum ſcalæ uidit,terribilem & verè domum Dei ac portam cœli eſſe dixit.

CAP. 24.

VNdè hodiè quoquè Chriſtiana religio; exemplum ſumens ex antiqua patrum traditione, domos in honorem Dei ædificat ac dedicat,& altaria erigit,eisque oleum ſuperfundit,ac ſacroſancto chriſmate perungit ea,& de factis dictisque eiuſdem Iacob,melodiam Chriſto canit, & à fidelibus oblationibus & uota & preciolarum diuerſarumq; rerum, ad decorem & honorem diuini cultûs,ſacerdotum,ceterorumque miniſtrorum Chriſti vſus, pauperumque receptionem ac ac recreationem ſuſcipit donaria. Qui autẽ huiuſcemodi * doctrinam ad iniuriam Dei omnipotentis, templorumque ſanctorum ſuorum dehonorationem & humiliationem ſacerdotumque Dei vituperationem,auferre præſumit,cuius ſit diſcriminis & damnationis, vt perpendat, ſalubriter admonemus. Quoniam ſicut verbis eiuſdem Patriarchæ Iacob apertè demonſtratur, cuncta Deo dicata templa,& terribilia ſunt, & Dei habitacula,& verè domus Dei ſunt, & portæ cœli: Paueat ergò ad inſtar Iacob humana præſumptio,nè quoquo modo de tam terribilibus & ſacratis locis violandis ſibi proueniat damnatio.

for.* donaria

CAP. 25.

LIberato quoquè populo Iſraelitico de Aegyptia ſeruitute,quid Dominus per famulum ſuum Moſen, ſicut in lib.Exod. legitur,præceperit,videamus. Locutus eſt Dominus ad Moſen,dicens: Sanctifica mihi omne primogenitum quod aperit vulvam in filijs Iſrael,tàm de hominibus,quàm de iumẽtis,mea ſunt enim omnia. Si quæratur aliquis, quid ſit ſanctificare,& ex hoc loco & alijs diuinarum ſcripturarum locis diligenter animaduertat,quòd nomẽ ſanctificationis,Dominicæ ſit oblationis atq; cõſecrationis. Sequitur in eodem lib. Cumque introduxerit te Dominus in terram Chananæi, ſicut iurauit tibi & patribus tuis, & dederit eam tibi, ſeparabis omne quod aperit vulvam,Domino:& quod primitiuum eſt i pecoribus tuis, quicquid habueris maſculini ſexûs, cõſecrabis Domino. Notandumque quod ſuprà dixit,ſanctificare Domino: hic modò dicit,cõſecrare Domino. Sequitur in eodem lib. Dixit autem Dominus ad Moſen:Scribe hoc ob monumentum in libro, & trade auribus Ioſuæ. Delebo enim memoriam Amalech ſub cœlo.Aedificauit Moſes altare,& uocauit nomen eius &c.vſque,in generationem.Perpẽde quòd famulus Dei Moſes, ob gratiarum actionem, ſuique ac populi Dei liberationẽ, hoſtiumque ſuorum internecionem altare Domino erexit. Et ſi Moſes hæc quæ præmiſſa ſunt,Domino altare erexit: cauendum illis eſt, qui altaria Domini obruendo dehonorant,& dehonorando obruunt, nè, quandò ſe aduersùs hoſtes ſuos propitiant, ſeipſos eiſdem triumphum exhibeant. Sequitur in eodem: Dixit preterea Dominus ad Moſen:Altare de terra facietis mihi, & offeretis ſuper illud holocauſta & pacifica veſtra, oues veſtras & boues:in omni loco,in quo fuerit memoria nominis mei, veniam ad te, & benedicam tibi. Nota,quòd altare Domino erigentibus, & holocauſta immolãtibus adeuentus Dei & benedictio promittatur.Poteſt & huic loco aptari illud euangelicum,quo dicitur: Si quis diligit me, ſermonem meum ſeruabit & pater meus diliget eum, & ad eũ veniemus, & mãſionem apud eum faciemus. Felix portò & valdè felix illa mens, quæ tanto habitatore lætatur.Quapropter nouerint his,quæ paulò ſuprà memorata ſunt, cõtraria agentes, & aduentu & benedictione Dei ſe indignos vſquequaquè fore. Sequitur in eodem poſt multa: Primitias frugum terræ tuæ, deferes in domum Domini Dei tui. Et infrà: Quòd ſi audieris vocem Domini Dei tui,& feceris * ea quæ loquor, inimicus ero inimicis tui,& affligam affligentes te,præcedetque te Angelus meus.item infrà: Si ſeruieritis Domino Deo veſtro, benedicam panibus tuis & aquis,& auferam infirmitatem de medio tui. Vide,quæſo, quot quãtave pro primitijs frugum terræ Deo oblatis, & alijs quæ cominùs iunguntur,beneficia offerentibus polliceantur, & quanta non deferentibus pœna & maledictio interminetur, ſicut in ſubſequentibus multis in locis perfacilè inueniri poteſt.Sequitur in eodem: Scripſit autem Moſes vniuerſos ſermones Domini: & manè conſurgens, ædificauit altare ad radices

Exod.13.a

Ibidem.b

Exod.17.d

Exod.20.d

Ioan.14.e

Exod.23.a

* omnia

Ibidem.

Ibidem.

Exod.24.d

Dig

dices montis, & 12. titulos per 12. tribus Iſrael. Miſitque iuuenes de filijs Iſrael, & obtulerunt holocauſta, immolaueruntque victimas pacificas Domino, &c. vſque, erimus obedientes. Quòd ſi quærit aliquis, quid mercedis, quidve remunerationis pro altari ædificato, & oblatis holocauſtis & victimis, filij Iſrael nacti ſunt, audiat ſequentia: Aſcēderuntque Moſes &c. vſque, & viderunt Deū Iſrael. Quæ merces, quæ remuneratio cultū Dei venerantibus poteſt eſſe maior, quàm Deum ſuum videre, ſpecie videlicet qua ſe videri voluit, & loqui & eſſe cum Deo ſuo?

Exod. 24. c

CAPVT 26.

HActenùs de altaribus Deo erectis & ædificatis, & quibuſdam oleo perunctis, de holocauſtis & victimis & hoſtijs pacificis Deo oblatis, & primitijs frugum terræ offerendis, & cæteris, quæ enumerare longū eſt, paucis collectum eſt: nunc autem ſubtiliter perpendendum eſt, qualiter religio diuini cultus ad maiora & eminentiora, Domino iubente, ſuccreſcat. Sequitur enim in eodem libro: Dixit autem Dominus ad Moſen. Aſcende ad me in mōtem &c. vſque, doceas filios Iſrael. Et infrà: Ingreſſuſque Moſes medium nebulæ &c. vſque & 40. noctibus.

Ibidem. c

Ibidem. d

CAPVT 27.

LOcutuſque eſt Dominus ad Moſen, dicens: Loquere filijs Iſrael, vt tollant mihi primitias ab omni homine &c. vſque, & omnium vaſorum in cultum eius. Qualiter verò eiuſdem ſanctuarij & tabernaculi, omniumque ad cultum & honorem eius pertinentium conſtructio, Domino præcipiente, celebrata ſit, quæve ſanctificata preciosa ſacerdotum indumenta, necnon & Leuitarum, & cætera ad vſus eorum pertinentia, & diuerſarum rerum, non aliarum niſi preciosarum, ingentia ac multiplicia dona Domino oblata & ſanctificata, ſeu ſacrata ſint, quia hîc longum eſt cōmemorare, ſi quis plenius ea noſſe vult, ſequentia legat: & inquirendo inueniet, quòd ea quæ Deo offeruntur & ſanctificantur, in ius ſacerdotum cedere iubeantur, & non ſit externorum officij, ad ea accedere, aut quenquam ex his aliquid contingere aut offerre. Et qui hoc facere tentauerit mors ei à Domino comminetur, ſicut habes in libro Leuitici: Si quis externorum acceſſerit, morte moriatur. Plenum ſanè ſacramenti eſt, q̄ non alibi niſi in monte, & lex datur, & ſanctuarium Domini fieri præcipitur. Quid autem & lex & ſanctuarium, & arca & tabulæ, quæ ibi fieri iubentur, ſignificent: ſanctorū patrum explanationibus, legere & noſſe volentibus copioſiſſimè panditur.

Exod. 25. a

Leuit. 4.

CAP. 28.

SEquitur in libro Leuitico: Si peccauerit princeps, &c. vſque, offeret hoſtiam Domino. Et infra: Rogabitque pro eo ſacerdos, & pro peccato eius, & dimittetur ei. Obſerua, quòd quilibet reatus principis, non niſi oblatione facta, & oratione ſoluatur ſacerdotis. Item in eodem: Anima ſi præuaricans cęremonias per errorem in his, quæ Domino ſunt ſanctificata, peccauerit: offeret pro delicto ſuo hoſtiam. Et infra: Ipſumque quod intulit damni, reſtituet, & quintam partem apponet ſupra, tradens ſacerdoti: qui rogabit pro eo, & dimittetur ei. Si anima cęremonias Domini præuaricans per errorem in his, quæ Domino ſanctificata ſunt, peccauerit, expiatione holocauſti & oratione indiget ſacerdotum: quid putas de anima illa, quæ nō per errorem, ſed ſcienter & per cupiditatem & pernicioſam præſumptionem, in his quæ Domino ſanctificata ſunt, peccat, promittitque ſibi impunitatem, & iactanter dicit, ſi ea, quæ ſunt Domino ſanctificata, abſtulerit, hisque ad ſuum libitum vſa fuerit, ſe nullo modo peccare?

Leuit. 4. c

Ibidem.

Leuit. 5. d

CAP. 29.

ITem in eodem: Ignis autem in altari ſemper ardebit, &c. vſque, qui nunquàm deficiet de altari. Multum ergo hæc verba legis ponderanda & pertimeſcenda ſunt his, qui vndè ignis perpetuus, id eſt, luminaria in baſilicis Deo dicatis, concinnari ex fidelium oblationibus debent, auferre præſumunt. Quoniam ſi filijs Aarō Nadab & Abiu, pro eo quòd per ſuam negligentiam, ignis qui iubetur in altari eſſe perpetuus, extinctus eſt, & propterea ignem alienum coram Domino offerre preſumpſerunt: ob id igne egreſſo à Domino, deuorati ſunt merito, quod non ſinè magno animi mœrore proſequimur: horribili morte deuorandi ſunt hi, qui ignē Domini in baſilicis ſibi dicatis & conſecratis, audacter extinguunt. Et ſi quęritur, quandò illum extinguant, manifeſtum eſt, quòd quandò illud auferunt, vndè idem ignis Domino nutriri debet, tunc illum extinguunt.

Leuit. 6. b

Leuit. 10. a

CAP. 30.

QVòd verò baſilicæ Deo dicatæ & conſecratæ, loca ſint diuina, ſint etiàm Dei habitacula, & omnibus in Chriſtiana religione conſiſtentibus pauenda & veneranda: & in ſuperioribus iam dictum eſt, & hic non abs re, repetendum eſt, quia ſequitur in eodem libro: Ego enim ſum Dominus Deus veſter, cuſtodite &c. vſque, Ego Dominus. his verbis aperte demonſtratur, quòd ad ſanctuarium Domini potius ſit pauendum, quàm quòd illud dehonorandum ſit & expoliandum. Quid autem pauentibus ad ſanctuariū Domini, & præcepta eius ſeruantibus Dominus promittat, ſequens ſermo demonſtrat, ità inquiens: Si in præceptis meis &c. vſque, incederetis erecti.

Leuit. 26. a

Ibidē a b

CAP. 31.

QVòd autem ſanctuarium Domini non pauentibus, ſed potius id contemnentibus & dehonorantibus, & non facientibus, quæ ab illo conſtituta ſunt, Dominus comminetur, ſequentia manifeſtant, quæ ità ſe habent:

Ibidem. a

habent: Quòd ſi non audieritis me, nec feceritis omnia præcepta mea, ſi ſpreueritis leges meas, & iudicia mea contempleritis, vt non faciatis ea quæ à me conſtituta ſunt, & ad irritum perducatis pactum meum, ego quoquè hæc faciam vobis: Viſitabo vos quoquè velociter in egeſtate & ardore, qui conficiat oculos veſtros, & conſumat animas veſtras: fruſtra ſeretis ſementem, quæ ab hoſtibus deuorabitur: Ponam faciem meam contra vos, & corruetis coram hoſtibus veſtris, & ſubijciemini his, qui oderunt vos. fugietis nemine perſequente, & cætera quæ latius ſtylus legalis exequitur, Euidens nanque eſt, q̃ ille populus carnalis, pro eo quòd legem Dei non cuſtodiuit, & legis authorem, Dominũ videlicet noſtrum Ieſum Chriſtum, ſibi à Patriarchis & Prophetis promiſſum, nõ ſolùm nõ recepit, quinimmò cruci addixit, hæc quæ à Domino ſibi comminata ſunt, perpeſſus ſit. Licèt enim eidẽ populo carnalia & terrena, ſi ea quę à Domino cõſtituta ſunt, obſeruauerint, promittãtur: & ſi ea obſeruare contẽpſerint, auferri cõminetur: tu tamẽ ô Chriſtiane, p̃ Chriſti gratiã ſpiritalis effectus, cui nõ terrena & caduca, ſed cęleſtia & ꝑpetuò mãſura ꝓmittuntur: niſi ad ſanctuariũ Dei pauidus fueris, illudq́ue veneratione & honori habueris, & ſua offerre non omiſeris: quoniam ea quæ idem populus carnalis tẽporaliter perpeſſus eſt corpore temporaliter, anima verò in æternis cruciatibus ęternaliter te paſſurũ nullo modo dubites.

CAP. 32.

Leuit. 27. b ITem in eodem: Homo ſi vouerit domũ ſuam & ſanctificauerit Domino, conſiderabit eam ſacerdos, vtrum bona an mala ſit: & iuxta precium quod ab eo fuerit conſtitutum, venundabitur. Sin autem ille qui vouerat, voluerit redimere eam, dabit quintã partem æſtimationis ſupra, & habebit domum. Quòd ſi agrum poſſeſſionis ſuæ vouerit, & conſecrauerit Domino, iuxta menſuram ſementis æſtimabitur precium. Ibidem c Et infra: Si voluerit redimere agrum ille qui vouerat, addet quintam partem ęſtimatæ pecuniæ, & poſſidebit eum. Sin autem noluerit redimere, ſed alteri cuilibet fuerit venundatus, vltra eum, qui vouerat, redimere non poterit: quia cùm iubilei venerit dies, ſanctificatus erit Domino, & poſſeſſio conſecrata, ad ius pertinet ſacerdotum. Conſidera prudens auditor & diligens lector, qualiter augeatur cultus diuinus. Superius nanque precioſa quæque in pecudibus, in auro & argento & gemmis & ſerico, & cæteris diuerſis ſpeciebus, ſibi ſuoq́ue ſancto tabernaculo iuſſerat offerri: hic autem iam inchoantur & domus & agri Domino conſecrari, & ea quæ Domino conſecrantur, ad ius perueneant ſacerdo- Ibidem d tum. Item in eodem: Omne quod Domino cõſecratur, ſiue homo fuerit, ſiue animal, ſiue ager, nõ veneet: nec redimi poterit. Quicquid ſemel fuerit cõſecratũ, ſanctum ſanctorum erit Domino. Vide etiàm in hoc loco, quid de homine ſibi conſecrato Dominus præcipiat: & perpende, quòd homines conſecrari præcipiantur Domino. Item paulò poſt in eodem: Omnes decimæ terræ, ſiue de frugibus, ſiue de pomis arborum, Domini ſunt, & illi ſanctificantur. Et infra: Bouis & ouis & capræ, quæ ſub paſtoris virga tranſeunt, quicquid decimum venerit, ſanctificabitur Domino. Non eligetur nec bonum, nec malum, nec altero cõmutabitur. Si quis mutauerit, & quod mutat, & quod mutatum eſt, & pro quo mutatum eſt: ſanctificabitur Domino, & non redimetur. Ibidem. Ibidem.

CAP. 33.

HAec ſunt præcepta, quæ mandauit Dominus Moſi ad filios Iſrael in monte Sinai: Obſerua quòd & paulò ſuperius de omnibus decimis terræ, tam de frugibus quàm de pomis arborum: hic autem, de decimis pecorum Domino offerendis præcepta dentur. Sed & hoc nihilominus vigilanter obſerua, quid concluſio libri Leuitici contineat, quæ ità ſe habet: Hæc ſunt (inquit) præcepta, quæ mandauit Dominus Moſi ad filios Iſrael in monte Sinai. Videtur itaq; paruitati noſtræ eadem concluſio, præcedentiũ diuinorum præceptorum quaſi quoddam firmitatis eſſe ſignaculũ. Et ſi parua magnis comparari poſſint, ſicut quidam aut regum aut imperatorum, vt ſua ſtatuta vigorem perpetuum obtineant ſuo ſigillo ea ſubtèr firmant, ità & Dominus ſua præcepta, à ſe conſtituta & promulgata, vera & inuiolanda eſſe demonſtrant. Ibidem.

CAP. 34.

SEquitur in libro Numerorum: Locutus eſt Dominus ad Moſen, dicens: Loquere filijs Iſrael: Omnes primitiæ, quas offerunt filij Iſrael, ad ſacerdotem pertinent: & quicquid in ſanctuarium offertur à ſingulis, & ttradiur manibus ſacerdotis, ipſius erit. Attẽ de diligenter lectos, quòd & omnes primitiæ, & quicquid ad ſanctuarium Domini à ſingulis aut offertur, aut oblatum eſt, ſacerdotis ſint, & ad ius eius pertineant. Item in eodem: Factum eſt autem in die qua complenuit Moſes tabernaculum, & erexit illud, vnxitq́ue & ſanctificauit, cum omnibus vaſis ſuis, altare ſimiliter & vaſa eius, obtulerunt principes Iſrael & capita familiarum, qui erant per ſingulas tribus præfecti eorum, q̃ numerati fuerant, munera coram Domino. Quid autem in dedicatione altaris, præcipiẽte Domino, principes obtulerint, ſequentia ipſius libri demonſtrant. Item in eodem: Locutus eſt Dominus ad Moſen, dicens: Mea ſunt omnia primogenita filiorum Iſrael, tã ex hominibus, quàm ex iumentis: ex die quo percuſſi omne primogenitum in terra Aegypti, ſanctificaui eos mihi, & tuli Leuitas pro cunctis primogenitis filiorum Iſrael, tradidiq́ue Num. 5. b Num. 7. a Num. 8. c

itized by Google

diq́ue eos dono Aaron & filijs eius de medio populi, vt ſeruiant mihi pro Iſrael in tabernaculo fœderis, & orent pro eis, nè ſit in populo plaga, ſi auſi ſint accedere ad ſanctuarium. In his Domini uerbis, duo nobis videtur præcipuè, neceſſarioq́ue conſideranda. Vnum, quòd idcircò Dominus iubet Leuitas ſibi in tabernaculo pro Iſrael ſeruire, vt orent pro eis. Ad quorum exemplum conſtituti eſſe videntur ſacerdotes Chriſti in eccleſia, vt contenti oblationibus fidelium, orent ad Dominum pro eis. Alterum quidem, quo dicitur, nè ſit in populo plaga, ſi auſi fuerint accedere ad ſanctuarium, dat conuenienter poſſe intelligi eandem acceſſionem, aliquam circa ſanctuarium temerariam præſumptionem, aut quamlibet ſubreptionem.

CAP. 35.

Nu. 14. b ITem in eodem: Vſque quò detrahet mihi populus iſte? Quouſque non credet mihi in omnibus ſignis, quæ feci coram eis? Feriã igitur eos peſtilentia, atque conſumam. Et

Ibidem. d poſt pauca: Viuo ego, dicit Dominus, implebitur gloria Domini vniuerſa terra: attamen omnes homines, qui viderunt maieſtatem meam, & ſigna quæ feci in Aegypto & in ſolitudine, & tentauerunt me iam per decem vices, nec obedierunt voci meę, non videbunt terram, pro qua iuraui patribus eorum. Hæc verba congruunt his, qui in miniſtris Domi

Luc. 10. c ni Domino detrahunt. iuxta illud quod Dominus diſcipulis ſuis ait: Qui vos audit, me audit: & qui vos ſpernit, me ſpernit. Congruunt etiàm & ea quæ ſequuntur, his qui errata ſua corrigere promittunt: & quod promittunt, adimplere negligunt. Vnde verendũ eſt, nè ſicut ille populus carnalis propter detractiones & tentationes, & pro eo quòd imperio Domini inobediens extitit, in terram repromiſſionis minimè intrauit, ſed potiùs in eremi vaſtitate occubuit: ità popul⁹ Chriſti nomine inſignitus, imperijs Domini inobediens factus, à terra viuentium ſit ſecretus. Item in eodem ait Moſes ad populum

Ibidem g Iſrael: Cur tranſgredimini verbum Domini, quod vobis non cedet in proſperum? Nolite aſcendere. Non enim eſt Dominus vobiſcũ, ne corruatis coram inimicis veſtris. His verbis deterrendi ſunt hi, qui cùm Dominum ſecum non habeant, iure aduersùs inimicos ſuos ſe arma conuertere poſſe putant. Priùs enim enitendum & diligenter procurandum eſt, vt Chriſtiani Dominum ſecum habeant, quatenus poſtea ſecurius fidentiusq́ue, immò fortiùs hoſtes ſuos ſuperare præualeant. Item in eodem: Dixitq́ue Dominus ad Mo-

Nu. 16. g ſen & Aaron: Recedite de medio huius multitudinis, etiam nunc delebo eos. Cumq́ue iacerent in terra, dixit Moſes ad Aaron: Tolle thuribulum, & hauſto igne de altari mitte incenſum deſuper, pergens citò ad populũ, vt roges pro eis: iam enim egreſſa eſt ira à Domino, & plaga deſæuit. Quod cùm feciſſet Aaron, & cucurriſſet ad mediam multitudinem, quam iam vaſtabat incendium, obtulit thymiama, & ſtans inter mortuos ac viuentes, pro populo deprecatus eſt, & plaga ceſſauit. His verbis declaratur, quantùm Dei ſacerdotum deprecatio valeat apud altiſſimum. Patet quippe, quòd hi per quorũ orationem furor Domini placari, & à populo plaga Dei poteſt ceſſare, nequaquàm ſint vituperandi & detrahendi, ſed potiùs propter eum, cuius miniſterium gerunt, honorandi & venerandi. Item in eodem: Locutus eſt Do Nu. 18. b minus ad Aaron: Omnia quæ ſanctificantur à filijs Iſrael, tradidit tibi & filijs tuis pro officio ſacerdotali legitima ſempiterna. Et infra: Omnis oblatio & ſacrificium, & quic- Ibidem. quid pro peccato atque delicto redditur mihi, & cedit in ſancta ſanctorum, tuum erit & filiorum tuorum. Item infra: Primitias autẽ Ibidem. quas vouerint, & obtulerint filij Iſrael, tibi dedi & filijs ac filiabus tuis iure perpetuo. Item infra: Omnem medullam olei & vini ac Ibidem. frumenti, quicquid offerunt primitiarũ Domino, tibi dedi. Vniuerſa frugum initia, quæ gignit humus, & deportantur Domino, cedent in vſus tuos. Item infra: Omne quod ex Ibidem. voto reddiderint filij Iſrael, tuum erit: quicquid primum erumpet è vulua cunctæ carnis, quam offerunt Domino, ſiue ex hominibus, ſiue de pecoribus fuerit, tui iuris erit. Item non poſt multa: Omnes primitias ſan- Ibidem. ctuarij, quas offerunt filij Iſrael Domino, tibi dedi ac filijs & filiabus tuis: pactum ſalis eſt ſempiternum corã Domino tibi ac filijs tuis. Hæc verba Domini contra illos agunt, qui ea quæ Domino aut offerũtur, aut oblata ſunt, ad ſacerdotes Chriſti non pertinere cõtendunt. Verùm ſi ea diligenter conſideauerint, ſe non mediocriter errare, immò cõtra Deum agere, reperient.

CAP. 36.

IN præcedentibus ſatis abundeq́ue dictũ eſt de diuerſis ſacrificijs, & diuerſorum munerum ſpeciebus, ſiue de his, quæ Dominus ſibi offerri iuſſit, ſiue de his, quæ populus ſponte obtulit ad tabernaculum Domini, quod typum gerebat futuræ eccleſiæ Chriſti: nunc autem, quia iubente Domino, populus Iſraeliticus contemptum Dei in Madianitis vltus eſt, ità vt ne vnus quidem ex his in bello occubuerit, quid pro gratiarum actione ſuaq́ue liberatione Deo pro ſe pugnanti & vincenti, ſuoq́ue ſacerdoti donariorum ad ſuum ſanctum contulerint tabernaculũ, videamus. Dixit (inqt) Dominus ad Moſen: Num. 31. Tolle ſummam eorum quę capta ſunt, ab homine vſque ad pecus, tu & Eleazar ſacerdos, & omnes principes vulgi, diuidesq́ue ex æquo prædam inter eos qui pugnauerunt, & egreſſi ſunt ad bellum, & inter omnem reliquam multitudinem, & ſeparabis partem Domino ab his, qui pugnauerant & fuerunt in bello, vnam animam de quingentis, tam

in

in hominibus, quàm ex bobus & asinis & ouibus,& dabis ea Eleazaro sacerdoti, quia primitiæ Domini sunt. Quòd ita ad iussum Domini Moses fecerit, sequentia demonstrant,Ecce pars, quæ Domino ad vsus sacerdotum de his quæ capta sunt, oblata est: videamus etiam, quid in partem Leuitarum de eadem præda,iubente Domino, cesserit. Sequitur autem: De media verò parte,quę contigerat reliquæ multitudini,id est, de ouium trecentis triginta & septem millibus quingẽtis, & de bobus triginta sex millibus, & de asinis triginta millibus quingentis, & de hominibus sexdecim millibus, tulit Moses quinquagesimum caput,& dedit Leuitis qui excubabant in tabernaculo Domini, sicut præceperat Dominus. Eccè pars Leuitarũ. Videamus etiàm partem Domini, quam populus, ob suam liberationem, de præda quam ceperat,ei sponte obtulit:& perpendamus, quòd Dominus in tabernaculo sancto suo thesaurum siue ærarium(vtrunque legimus) habere voluerit,& opponamus eis, qui aurum & argentum, & cæteras species precioſas Deo sacratas,in thesauris sanctæ Dei Ecclesiæ reprehendendo asserunt frustra inesse. Hi ergò viderint, quid sequatur: Cumque accessissent principes exercitus ad Moſen, tribuni & centuriones dixerunt: Nos seruitui recensuimus numerum pugnatorum,quos habuimus sub manu nostra:& ne vnus quidem defuit. Ob hanc causam offerimus in donarijs Domini singuli, quod in præda auri potuimus inuenire,periscelides & armillas,anulos & dextralia,ac muræ nulas, vt deprecetis pro nobis Dominum. Susceperuntq; Moses & Eleazar sacerdos omne aurum in diuersis speciebus,* pondus sanctuarij, sexdecim millia septingentos quinquaginta siclos à tribunis & cẽturionibus. Vnusquisque enim quod in præda rapuerat, suum erat:& susceptum intulerunt in tabernaculum testimonij in monumentum filiorum Israel coram Domino. Si populus carnalis de præda hostium suorum,quã cepit,donaria grata Deo obtulit,& his datis,vt pro se oraretur,postulauit, Deumque sibi placabilem fecerit: cauendum omninò, immò expauescendum illis est, qui precioso Christi sanguine sunt redempti, & ab alijs fidelibus Deo oblata & consecrata,immò sanctificata, contra fas auferunt, & in suos inlicitos vsus retorquent: nè forte sicut memoratus populus de donarijs, quæ Deo contulit, eum sibi propicium fecit:ita econtrariò(quod absit) illi de aliorũ Deo ecclesiæque sanctæ suæ oblatis rebus, eum sibi iratum faciant, suumque immẽsum furorem in se prouocent, & (quod plurimũ pertimescendum est) iusto iudicio in prędam hostium suorum,non solum visibilium, verùm etiàm inuisibilium,incurrant.

Ibidẽ f,g

xpõdo sex decim.

CAP. 37.

QVòd ergò Dominus ad sanctuarium suum inter cęteras species, quas dinumerare longum est, domos & agros & seruos sibi offerri præceperit,in superioribus iam dictum est: nunc maiora & copiosiora, quæ in tabernaculo sancto suo famulantibus Dominus dari iubet, intueamur. Hæc quoquè locutus est Dominus ad Moſen, in campestribus Moab super Iordanem contra Hiericho: præcipe filijs Israel, vt dent Leuitis de possessionibus suis vrbes ad habitandum, & suburbana earum per circuitum, vt ipsi in oppidis maneant, & suburbana sint pecoribus ac iumentis: Et infra: Ipsæ autem vrbes, quæ dabuntur ex possessionibus filiorum Israel,ab his qui plus habent,plures auferentur: & qui minus, pauciores: singuli iuxta mensuram hæreditatis suæ, dabunt oppida Leuitis. Quod ità Iosue ĩ terra repromissionis fecerit, textus libri illius liquidò depromit.Perspicuum sanè satis est,& nosse volentibus apertissimum,quòd Deus idcircò populo suo de hæreditate possessionum suarum domos & agros & mancipia, etiam (quod maius est)ciuitates & suburbana sanctuario suo famulantibus dari præceperit,vt ministri sanctuarij sui instantius honestiusque atque inexcusabilius sacrum suum cultum exercere, suumque famulatum potuissent liberius explere.Quibus liquido colligi potest, quòd quisquis,quæ alij fideles de hæreditate possessionum suarum, ob remedium animarum suarum, Deo ad honorem & decorem ecclesiæ suæ, eiusque ministrorum vsus, contulerunt: aut abstulerit, aut auferre præsumit, proculdubiò aliorum data in suarũ animarum conuertit pericula. Sequitur enim in eodem:Hæc sunt mãdata atque iudicia, quę præcepit Dominus per manum ,Mosis ad filios Israel, in campestribus Moab super Iordanem contra Hierico. Non est prætereundum, nec negligenter considerandum, quid clausula uel conclusio libri huius, id est,Numerorum,contineat. Sequitur in libro Deuteronomij, in quo inter cętera multa mandata, quæ Moses locutus est ad filios Israel, ita legitur: Ea (inquit)propono in cõspectu uestro hodie benedictionem & maledictionem:benedictionem, si obedieritis mandatis Domini Dei vestri, quæ ego hodie præcipio vobis:maledictionem, si non obaudieritis mandatis Dei vestri, sed recesseritis de via,quam ego nunc ostendo vobis. Notandũ diligenter est, quòd obedientes diuinis præceptis, benedictionem: inobedientes verò, maledictionem mereãtur. Luce enim clarius constat, quòd surreptores ecclesiasticarum rerum,iniuriam & inobedientiam Deo irrogent,suorumque præceptorum tranſgressores existant. Vnde prouidendum est, ne huiusce modi maledictionem,quam legiser proponit,pro benedictione subeant. Qui autem nõsse

Nu. 35. a

Ibidem b

Ioſue 21.

Nu. 36. d

Deu. 11. d

nôsse uult,quæ sit eadem maledictio, scrupu losissimè diligenterque præcedentia & subsequétia diuinæ legis legat eloquia: & pro certo inueniet,quantum sibi terribilis & horribilis atque pertimescenda sit eadem maledictio. Porrò quòd ad locum quem Dominus elegit,veniendum sit,& quæ offerenda & ibi offerri decernantur, paulo post sequentia in-
Deut.12.a nuunt.Ad locum,inquit Moses,quem elegerit Dominus Deus vester decunctis tribubus vestris,vt ponat nomen suum ibi,& habitet in eo,venietis, & offeretis in illo holocausta & victimas uestras, decimas & primitias manuum vestrarum, & uota atque donaria. Et infra: Transibitis Iordanam,& habitabitis in
Ibidem. b terra,quam Dominus Deus uester daturus est uobis: ut requiescatis à cunctis hostibus per circuitum,& absque vllo timore habitetis in loco,quem elegerit Dominus Deus vester,vt sit nomen eius in eo. Illuc omnia quæ præcipio, offeretis holocausta & hostias, ac decimas & primitijs manuum vestrarum, & quicquid præcipuum est in muneribus,quæ
Ibidem. vouistis Domino. Et post pauca: Caue,nè offeras holocausta tua in omni loco quem videris,sed in eo qué elegerit Dominus. His verbis parentur intelligi datur, quòd omnia quę ex muneribus præcipua & preciosa sunt,sibi Dominus voluerit offerri: & quòd si ea, siue quæ Dominus præcepit,siue ea quæ eius populus sua sponte offerre voluisset, non alibi, nisi in loco quem Dominus elegisset, vt esset nomen eius in eo,offerri iubebatur: procul dubiò ea, quæ ecclesiæ sanctæ sunt collata, non alienis,sed eiusdem ecclesiæ sunt vsibus applicanda.

CAP. 38.

Deu.23.d ITem in eodem: Cùm voueris votum Domino Deo tuo,nõ tar dabis reddere, quia requireret illud Dominus Deus tuus. Et si moratus fueris, reputabitur tibi in peccatũ. Si nolueris polliceri, absque peccato eris. Quod autem semel egressum est de labijs tuis,obseruabis & facies,sicut promisisti Domino Deo tuo, & propria voluntate & ore tuo locutus es. Si illi, qui propria voluntate Deo votum vouit,& non reddidit, in peccatum reputatur: quod(putas) peccatum, Domino sibi reputante, incurrit, qui aliorum vota voluntariè Domino exhibita, auferre præsumit,& tantæ comminationis pœnam non formidat? Quia ergò qui votum vouit, & non reddit, Dominus sibi in peccatum reputat,& quisquis ea, quæ Domino vouit, reddidit ei,nullo modo postea auferre licet: multo minus ea,quæ alij vouerunt & reddiderunt ei,fas est auferre. Hæc de quinque libris Moysis congregasse sufficiat. Cæterum quicunque plenius latiusque de his,quæ Dominus sibi suoque tabernaculo, sacerdotibusque & ministris suis offerri & dari præcepit,scire voluerit,Pentateuchum eiusdẽ Moysis enucleatim legat: & de his quę in hoc opusculo nõ continentur,quæ vtiquè plena sunt authoritate,ad negocium de quo agitur, adstruendum & adstipulandum, patenter reperire valet,quæ huic opusculo,ob sui prolixitatem vitandam,non inseruntur.

Finit liber primus.

SYNODI HVIVS AQVÆGRANENSIS

Liber II.

PRÆFATIO.

PRæsens opusculum, quod hactenus ex libris Mosaicę legis de religione oblatarũ Deo siue offerendarum rerum, quantum Dominus donare dignatus est, breuiter congessimus,& abhinc cã de veteri,quàm etiã de nouo testamẽto & sanctorum patrum documentis congerere, addiuuante Christi gratia cupimus, ob vtilitatem legere volentium, & fastidiosis tædium auferendum, in tribus libellis distinguendum iudicauimus. Exactus sit ergò primus, & exordium à libro Iesu Nauæ sumat secundus.

CAP. I.

DIxit autem Ioſue ad omnem Israel: Vo Ioſue 6.e
ciferamini.tradidit enim vobis Dominus ciuitatem. Sitque ciuitas hęc anathema, & omnia quæ in ea sunt, Domino. Et
Ibidem. infra: Vos autem cauete,nè, de his quæ præcepta sunt,quippiam contingatis,& sitis præuaricationis rei, & omnia castra Israel iub peccato sint atque turbentur. Quicquid autem auri aut argenti fuerit,& vasorum æneorum ac ferri, Domino consecretur, repositum in thesauris eius. Nulli quippe dubium est, quin de Hiericho ciuitate subuertenda hæc dicantur. Quapropter obserua diligens lector,& curiosè auditor, quòd duo in his verbis,quæ præmissa sunt, iubeantur. Alterum videlicet, quo cauẽdum omninò præcipitur, ne de his quæ Domino consecrata sunt,quippiam cõtingatur: alterũ,quo iubetur,quicquid auri vel argẽti,ac ferri omniũque vasorum æneorum fuerit,Domino consecrari, & in Thesauris eius recondi. Vitandumque tibi est,ne contingendo ea quę Domino consecrata sunt, sis præuaricationis reus, & alijs propter te sub peccato sint atque turbentur: & sagaciter intende, qualiter thesauri Domini,eo iubente, incremententur. Sed & hoc diligenter obserua, ne tuo athu vel cupiditate, ea quæ in thesauris Domini consecrata sunt, auferantur. Quòd autem, sicut Ioſue,Domino imperante, faciẽda præceperat,

Digitized by Google

ceperat, posteà sint completa, sequentia te-
Iosue 6.d stantur. Vrbem autem & omnia quæ in ea erant, succenderunt absque argento & auro, & vasis æneis ac ferro, quæ in ærarium Domini consecrârunt. Qui autem ausu quodã temerario inlecti, de his quæ Domino consecrata sunt, palàm atque occultè surripere posse arbitratur, exemplo Achan deterreatur, qui
Iosue 7. ęstu auaritiæ succensus, de his quæ Domino consecranda erant, furtim sibi surripuit, pallium scilicet coccineum valdè bonum, & ducentos siclos argenti, regulamq; auream quinquaginta siclorũ: & nè deprehenderetur, in tabernaculo sub suffossa humo, consciis liberis ac domesticis suis, occuluit, quæ vnquè Domino consecrata erant. Ob cuius immane facinus, quædam pars populi Israelitici coram hostibus suis cæsa
Ibidèm extitit, & Iosue, consulto Domino, hæc audiuit: Surge, cur iaces pronus in terra? peccauit Israel, & prævaricatus est pactum meũ, tuleruntque de anathemate, & furati sunt atque mentiti, & absconderunt inter vasa sua: nec poterit Israel stare ante hostes suos, eosque fugiet, quia pollutus est anathemate. Non ero vltrà vobiscum, donèc conteratis eũ, qui huius sceleris reus est. Nota quòd vnius inlicitum factum, totus Israeliticus populus fecisse narretur: & quòd propter vnius facinus, in populum DEI, Domini ingens comminatio fiat, videlicet, vt nec Deum secum habere, nec corã inimicis suis stare posset, donèc ille interiret, qui huiusce-modi scelere contaminatus erat. Qualiter
Ibid. cd verò ipse Achan à Iosue, applicato sibi Israel, per tribus suas, solertissimè examinatus ac deprehensus siue reatum suum confessus fuerit, qualiter etiàm lapidum grandine occubuerit, & omnia quæ illius erant, igne cõsumpta sint, sequentia pandunt. Veruntamen valdè pauenda sunt hæc, & omnibus fide Christi insignitis cauenda, nè propter aliorum illicitum, immò sacrilegum factũ, nec secum (quod absit) Dominum habeant, nec coram inimicis suis stare prævaleãt. Patratores autẽ tam immanis, immò sacrilegi facti, magnoperè cauere oportet, nè propter suam cupiditatẽ, quam erga res Deo sacratas aut exercent, aut exercere cupiunt, sibi ad instar Achan, mortem æternam, alijsque Dei offensam, & coram hostibus suis adquirant miserabilem ruinam.

CAP. 2.

PVnito itaque iusto Dei iudicio eodem Achan, continuò (præcipiente Domino) populus Israeliticus de hostibus suis triumphare, quia Dominum iam secum habebat, promeruit, sicut sequentia libri eiusdem Iosue manifestant: & ob id ædificatum est altare Domino Deo Israel. Habes igitur ità
Iosue 8.f in eodem libro: Tunc ædificauit Iosue altare Domino Deo Israel in monte, sicut præceperat Moses famulus Domini filijs Israel, & scriptum est in volumine legis Mosis, Al- Exo. 20.d
tare de lapidibus impolitis, quos ferrũ non Deu. 27.a
tetigit. & obtulit super illud holocausta Domino, immolauitque pacificas victimas.

CAP. 3.

QVia igitur sunt plerique, diuersissimis modis argumentantes, & callidè percontantes, vndè vsus de mancipijs Deo suoque tabernaculo (quod typum gessit sanctæ Ecclesiæ) delegandis inoleuerit: si præcedentia, in quibus satis abundeque de hominibus sanctuario Domini mancipandis & mancipatis tractatum est, illis non sufficiũt: attendant, qualiter Iosue Gabaonitas tabernaculo Domini seruituros delegauerit. Ait enim illis, sicut in eodem libro legitur: Non Iosue 9.d
deficiet de stirpe vestra ligna cedens, aquasque comportans in domum Dei mei. Et infrà: Decreuitque in illo die, esse eos in ministerio cuncti populi & altaris Domini, cædentes ligna aquasque comportantes, vsque in præsens tempus in loco quem Dominus elegisset. Hi nanque Gabaonitæ, eorumque posteritas, quòd in tabernaculo Domini secundùm constitutionem Iosue deseruierint, necnon & in templo, quod posteà à Salomone Domino ædificatum & dedicatum est, habes planissimè in libro Regum. Quòd verò sacerdotibus cum populo in captiuitatem ductis, & in eadem captiuitate per septuaginta annos detentis, memorati Gabaonitæ eorũdem sacerdotum obsequio fuerint mancipati, habes in libro Esdræ, vbi 1. Esd. 2.a
seorsum sacerdotes, seorsum verò numerã- b c
tur Leuitæ, ad extremum numerantur Nathinæi, numerantur etiàm & filij seruorum Salomonis. Nathinæi Hebraicè, Latinè quo- Nathinæi.
què donati vel donaticij appellantur. Hi sunt profectò accipiendi memorati Gabaonitæ, quos Iosue tabernaculo Domini seruituros donauit. Portò quos vocat in eodem lib. Esdræ, filios seruorum Salomonis, hi Ibidèm. e
sunt absque dubiò intelligendi, quos Salomon ob honorem diuini cultûs, templo Domini delegauit.

CAP. 4.

TEmpore igitur Iudicũ manifestũ est, populum Israeliticum à cultu diuino recessisse, & ab offerendis Deo sacrificijs & hostijs pacificis, & cæteris quæ in lege præcepta sunt, diuersarum specierum muneribus torpuisse, & ad ritum gentium deflexisse: Quoniam vt in libro Iudicum legitur, In Iudic. 17.
diebus illis non erat rex in Israel, sed quisq; c.18.a 21.d
quod sibi rectum videbatur, hoc faciebat. Et ideò ob meritum scelerum suorum, earundem gentium dominio subiugatum, & diuersis tribulationibus & angustijs afflictum fuisse. Qui sæpè reatûm suum agnoscentes, & luctuosis pœnitentiæ gemitibus deflentes, per sacrificia Deo oblata, à quibus diù vacauerant, de inimicis suis extitêre victores, sicut legimus de Gedeon & Manuê.

Hæc idcircò protulimus, vt magnoperè perpendatur, quanti sit discriminis. cultum diuinum, Deoque sacrificia debita aut negligi aut dehonorari, & quanti sit solatij contra hostes visibiles & inuisibiles, magnique muniminis, ea ritè & honestè exhiberi: Veremurque nimiùm, nè hoc quod dicitur, faciebat vnusquisque quod sibi rectum videbatur, possit quoquo modo illis aptari, qui res ecclesię aut dant, aut accipiunt, & in suos vsus contra fas retorquent, & hoc sibi rectũ iustumque videri putant.

Ibidèm

CAP. 5.

LEgimus itaque in lib. Samuelis primo, quòd pro eo quòd Anna filium suum Samuelum adduxit in domum Domini, quæ erat in Silo, eumque cum holocaustis per officium Heli sacerdotis obtulit Domino, ità vt cunctis diebus vitæ suæ seruiret Domino, idcircò benedictionem meruerit à Domino. Nota prudens lector, quòd tabernaculum Dei vocetur hîc domus Domini, sicut habes in eodem libro: Et adduxit eum, id est, Samuelem in domũ Domini in Silo. At si fortè quis quærat, quam benedictionẽ eadem Anna consecuta sit, videat sequentia. Ascendit itaque Anna cum viro suo Helchana, vt immolaret hostiam solennem, & benedixit Heli Helchanę & vxori eius, dixitque: Reddat Dominus tibi semẽ de muliere hac pro fœnore, quod commodâsti Domino, & abiêrunt in locum suum. Visitauit ergò Dominus Annam, & concepit & peperit tres filios & duas filias, & magnificatus est puer Samuel apud Dominum Si pro filio & hostijs Deo oblatis Anna benedici, & spiritum prophetiæ & sobolem meruit adipisci: cauendum illis est, qui hostias ab alijs Deo oblatas auferunt, vt non solùm maledictionem, sed etiàm extinctionem filiorũ suorum incurrant, sicuì quosdam incurrisse non ambigimus.

1.Reg.1.d

Ibidèm

1.Reg.2.d

CAP. 6.

QVòd autem sequitur in eodem lib. nimiùm est terribile. Si (inquit) peccauerit vir in virum, placari ei potest Deus: Si autem in Deum peccauerit vir, quis orabit pro eo? Inter cætera nanque peccata, quibus in Deum peccatur, non minimum peccatũ extat illud, quo cultus Dei contemnitur, aut diminuitur, vel dehonestatur, & idcircò tam ingens peccatum modis omnibus est cauendum. Quicunque ergò ea, quæ diuino nomini consecrata sunt, aufert, in Deum se peccare nullo modo dubitet. Sed & hoc valdè est terribile, quòd Dominus loquens ad Heli sacerdotem, ità inter cætera inquit: Quicunque glorificauerit me, glorificabo eum: qui autem contemnunt me, erunt ignobiles. Cùm multis modis Deus in operibus nostris glorificetur, iuxta illud Euangelicum, Videant opera vestra bona, & glorificent patrem vestrum qui in cœlis est: specialiter tamen glorificatur Deus in cultu suo, & in his quæ ei consecrantur & sanctificantur. Contemnitur autem ab his, qui in tantam vesaniam prorumpunt, vt illi consecrata, auferre non formident. Quibus valdè pertimescendum est, illud quod sequitur: Qui autem contemnunt me, erunt ignobiles. Magna porrò ignobilitas est, aliquam Deo in suis sacratis rebus iniuriam inferre, & à voluntate & seruitio illius se disiungere, & hostis sui voluntati & obsequio mancipare.

1.Reg.2.e

Ibidèm. f

Matt. 5.

1.Pet.2.

CAP. 7.

RVina quoquè Heli sacerdotis filiorũque eius, quæ in eodem lib. Samuelis sequitur facta, non solùm patribus, sed etiã filijs est pertimescenda: Quapropter patribus studendum est, vt filios suos indignè atque inlicitè agentes, cõgrua inuectione corripiant: filijs autem prouidendũ est, nè circa ea quæ Dño aut cõsecrata sunt, aut consecrantur, inlicitum quid gerãt. Inlicitum dicimus factum, quandò ea, quę illis fas nõ est, à culto diuino abstrahunt, & sinè dubio furorẽ Dñi sẽ concitãt. Timõdumq; valdè est, nè tandèm in auferendis rebus Deo oblatis, tale gignatur peccatum, quod non expietur nec victimis nec muneribus, sicutì pro iniquitate Heli filiorumque eius, à Dño dictũ esse legimus. Vndè in eodem libro per Samuelẽ Prophetã de Heli Dominus loquit: In die illo suscitabo aduersùs Heli oĩa, quæ locutus sum sup domũ eius, incipiã & complebo. Prædixi enim ei, ꝙ iudicaturus essem domũ eius in ęternũ propter iniquitatẽ eius, eô ꝙ nouerat indignè agere filios suos, & non corripuerit eos. Idcircò iuraui domui Heli, quòd non expietur iniquitas domûs eius victimis & muneribus vsque in æternum. Attendendum & pertimescendũ valdè est, quale sit facinus vel flagitium, quod nec victimis nec muneribus expiari possit: & agnoscendum liquidò est, quòd tam terribilis diuina interminatio, quæ non modò victimis, verùm etiàm quibuslibet muneribus expiari interdicitur, ex duobus contemptibus nasci, nullo modo dubitatur. Vno quidem, quo paterna disciplina erga filios delinquentes, & Deum in suis actibus ad iracundiam prouocantes, ex quodam vano carnalis affectûs amore segnior remissiorq; efficitur, & filiorum admissa, in semetipsos redundare comprobantur. Altero, quo erga cultum Dei, Deoque diuersa consecrata ac sanctificata donaria, temerario ausu delinquitur, & idem delictum non solùm in prælatis, verùm etiàm in subiectis diuina vltione perspicuè vindicatur. Hæc de Heli filijsque eius transgredientibus præceptum Domini, dicta sint. Cæterùm obseruandũ est, & summoperè vigilanterque cauendum, nè factum Heli filiorumque eius, filij sanctæ Dei Ecclesiæ imitentur, nè fortè (quod absit) per eorum imitationem, & ipsi animarũ

1.Reg.3.c

suarum

ſuarum periclitationē incurrant, & per eos totus populus deueniat ad temporalem & ęternam damnationem. Captio deniquè arcæ Dei, in qua erant tabulæ teſtamēti, & cætera quæ diuino præcepto ineſſe memorantur, propter peccata memorati Heli ſacerdotis, filiorumque eius, accidiſſe minimè dubitatur. Heb.9.a

CAP. 8.

POpuli quoquè Dei tam flebilis interēptio, non ſolùm propter ſacerdotum, verùm etiàm propter ſua innumera delicta, quibus cultum DEI nihili ducebant, accidiſſe manifeſtum eſt. Sæpè quippe accidiſſe legimus, culpam ſacerdotum, ruinam extitiſſe populi: & rursùs populi culpam, ruinam extitiſſe ſacerdotum, ſicut apertè liquet, culpam Heli filiorumque eius, populi extitiſſe ruinam: & rursùs culpam populi, captiuitatem extitiſſe ſanctorum prophetarum, Ezechielis videlicet, Danielis & Hieremiæ, & aliorum multorum ſeruorum Dei, ſecundùm legis præceptum Deo ſyncerè ac religiosè ſeruire volentium, ſicut in eorundem prophetarū libris facilimè animaduerti poteſt. Capturam porrò arcæ Dei, quæ typum geſſit capitis noſtri Chriſti, corporisq; eius, ſanctæ videlicet Eccleſiæ: populique ruinā, propter Heli ſacerdotis negligentiam, filiorumque eius tranſgreſſionem proueniſſe: nulli, qui ſanum ſapit, dubium eſt. Arca, typus Chriſti, & Eccleſiæ,

CAP. 9.

VEruntamen quid eiuſdem arcæ DEI captoribus, Deique populi cæſoribus prouenerit, manifeſtum eſt. Si ergò ab alienigenis propter peccata ſacerdotis ſuorumque filiorum, præcepta Dei tranſgredientiū, facta eſt arcæ diuini teſtamenti captio, & populi DEI flebilis conlapſio: cauendum omnibus, qui Chriſti nomine cenſentur, ſummoperè eſt, nè ſpreto ſacerdotū Chriſti miniſterio, & cultu eius paruipēſo, propter ſuam cupiditatem & illicitam præſumptionem, arcam Dei, quam vtiquè cum capite ſuo Chriſto vnam conſtat eſſe perſonam, eandem arcam in hoſtium ſuorum (quod Deus longè faciat) corruere faciant depræ dationem.

CAP. 10.

QValiter deniquè Dei electus propheta Samuel, in cultibus ſacris & in altaribus erigendis, & in holocauſtis offerendis, & in populis ab idolorum cultura ad diuinum cultum reuocandis, Deo placuerit, ipſius libri hiſtoria legentibus apertè demonſtrat. Vndè colligi datur, quòd quanquàm cultus diuinus impugnatores non ſolùm indigenas, verùm etiàm externos habeat, nunquàm tamen Domino gubernante, perpetuam deſolationem & dehonorationem habebit: quoniā adeſt & aderit cultûs ſui fautoribus & adminiſtratoribus ille, qui dixit: Eccè ego vobiſcum ſum omnibus diebus vſque ad conſummationem ſeculi. Matt.28.

CAP. 11.

QVantùm autem obedientia præferatur victimis & holocauſtis, eiuſdem Samuelis prophetæ verbis apertè demonſtratur. Nunquid vult (inquit) Dominus holocauſta aut victimas, & non potiùs, vt obediatur voci Domini? Melior eſt enim obedientia quàm victimæ, & auſcultare magis, quàm offerre adipem arietum: quoniam quaſi peccatum ariolādi, repugnare: & quaſi ſcelus idololatriæ, nolle acquieſcere. Iuſſit enim Dominus ſibi ſuoque tabernaculo diuerſa donaria, & nō alia nisi precioſa, offerri, & ea penitùs non eſt paſſus auferri. Ergò offerentes, ſunt Domino obedientes: auferentes verò, proculdubiò extant ei inobedientes atque repugnantes. Cauendumque eſt illis, nè propter ſuam inobediētiam, immò cupiditatem, peccatum & ſcelus, quod ipſe Samuel commemorat, incurrant. 1.Reg.15.c

CAP. 12.

ABiecto itaque, atque reprobato propter inobedientiam Saul rege, Dauid electione diuina à Samuele (Domino præcipiente) vngitur in regem. Qui quantæ fuerit fortitudinis, quantæque erga cultum diuinum amplificandum & exaltandum deuotionis, iam & in præcedentibus commemoratum eſt, & hic ſuccinctim commemorandum. 1.Reg.16.

CAP. 12.

INter cætera quippe circa diuinum cultū religioſa facta ſua, quantæ veneration arcam Dei habuerit, intueamur. Habes ſiquidem ſecundo eiuſdem Samuelis libro: Cumque tranſcendiſſent (inquit) qui portabant arcam Domini, ſex paſſus, immolabant bouem & arietem, & Dauid percutiebat in organis armigatis, & ſaltabat totis viribus ante Dominum. Porrò Dauid accinctus erat ephod lineo. Et Dauid & omnis domus Iſrael ducebant arcam teſtamenti Domini in iubilo & clangore buccinæ. Et infrà: Et introduxerunt arcam Domini, & poſuerunt eam in loco ſuo in medio tabernaculi, quod tetenderat Dauid ei. Et obtulit Dauid holocauſta corā Domino & pacifica. Cumque complēſſet offerens holocauſtum & pacifica, benedixit populo in nomine Domini exercituum. 2.Reg.6.c 1.Paral.16.a

CAP. 4.

EVndem porrò Dauid in numeratione populi Domini peccāſſe, iramque illius in populo ſibi ſubiecto expertū fuiſſe, perſpicuum eſt. Qui cùm vidiſſet Angelum cædentem populū, memor tranſgreſſionis & fragilitatis ſuæ, dixit ad Dñm: Ego ſum qui peccaui, ego iniquè egi: iſti, q̄ oues ſunt, q̄d fecerūt? Vertatur (obſecro) manus tua contra me, & contra domum patris mei. Et monente Gad propheta, emit arcam ab Aeruna Iebuſæo. Et cōſtructo ibi altari Dño, & ob- 2.Reg.24

latis holocaustis & pacificis, & reatûs sui obliterationẽ, & diuinã repropiciationẽ, ac populi promeruit nanciſci liberationem, ſicut ibi legitur: Et repropiciatus eſt Dominꝰ terræ, & cohibita eſt plaga ab Iſrael. Hæc idcircò poſuimus, vt animaduertatur, quãtùm apud diuinam maieſtatem valeat & veneratio diuini cultûs, & erectio ſacrorũ altariũ, & holocauſtorum & pacificorum, & cęterorum quę Domino offerũtur, oblatio, & quãtùm Deo diſpliceat eorum ablatio.

CAP. 15.

FEruentiſſima nanque eiuſdem Dauid erga templum Domini eiusque cultũ, intãtùm execreuit deuotio, vt diceret ad Nathan prophetam: Vidésne qꝺ ego habitem in domo cedrina, & arca Dei polita ſit in medio pellium? & cætera quæ ſequuntur. Voluit enim, ſicut ſequentia docent, ardentiſſimè ac deuotiſſimè domum Deo Iſrael miræ magnitudinis & admirandę pulchritudinis, ædificare: ſed quia ab eadem ædificatione à Domino eſt prohibitus, & vt qꝺ filius eius, q egrederetur de vtero eius, (Domino ſibi reuelante ac pollicente) eandem domum foret ædificaturus, didicit, omnes expenſas eiuſdẽ ædificandæ domûs, quas dinumerane longũ eſt, præparauit: necnõ & donaria innumera in diuerſiſſimis ac precioſiſſimis ſpeciebus læto & alacri animo ſanctificauit, & in theſauris illius recondenda conſecrauit, ſicuti in Regnorum, præcipueque in Paralipomenon libris habetur. 2.Reg.7.a

CAP. 16.

QValiter autem Salomon filius Dauid potentiſſimus ac ditiſſimus regum, domum Domino ex impenſis paternis & copioſiſſimis ſumptibus ſuis ædificauerit, & cum ingẽti gloria dedicauerit, & ea quę pater ſuus ſiue ipſe Domino obtulerat, & in theſauris eius recondẽda ſanctificauerat, & quid à Domino ſibi apparente ac pollicente audiuit: hîc per ſingula commemorandum, ſubciſiuũ duximus, præſertim cũ legentibus omnia memoratis libris in promptu habeantur.

CAP. 17.

Templũ Salomonis, typus Eccleſiæ

QVòd verò eadem domus typum geſſerit ſanctæ Dei Eccleſiæ, nullus ſanum ſapiens ignorat. Quiſquis enim ex aſſe nõsse cupit, quibus muneribus cæteri reges eandem honorauerint, & exaltauerint atq; amplificauerint domum, & eius cultui debitũ exhibuerint famulatũ, & quibus præconijs veneratores & amatores eius à Domino ſint laudati, & de oſtium ſuorum inſidijs tuti ac liberati: dehonoratores verò eiuſdem tẽpli, & diuinorum præceptorum tranſgreſſores, quãtùm à Dño ſint reprobati, & ab hoſtibus ſuis trucidati, ſeriem eorundem librorũ diligẽter legat: & profectò reperiet, quòd nulli Dñicæ domûs dehonoratori, & eorũ quæ Dño oblata ſunt, ſurreptori impunè ceſſerit. Hæc de Iſraeliticis iuſtis regibus, diuini tẽpli honoratoribus, & diuerſa donaria Domino offerentibus: necnon & de iniuſtis ſecùs agentibus, & eiuſdem ſacratiſſimi templi dehonoratoribus, & à cultu diuino ſeipſos populumque Dei alienãtibus, & ad idola gentium conuertentibus, breuiter congeſſiſſe ſufficiat.

CAP. 18.

IDem igitur Deo ſacratum templum externis gentibus conſtat eſſe veneratum, & multiplicibus donis honoratum, ſicut habes de Hiram rege Tyri, & de Seleuco rege Aſiæ, de quo in ſecundo lib. Machab. ità legitur: Igitur cùm ſancta ciuitas habitaretur in omni pace, leges etiàm adhuc optimè cuſtodirentur, propter Oniæ pontificis pietatem & animas odio habentes mala, fiebat, vt ipſi reges & principes locum ſummo honore dignum ducerent, & templũ maximis muneribus illuſtrarent, ità vt Seleucus Aſiæ rex, de redditibus ſuis pręſtaret oẽs ſumptus, in miniſterium ſacrificiorum pertinẽtes. Obſerua diligens lector, quantùm memoratum venerabile templum, non ſolùm à principibus & regibus diuinam legem tenentibus, ſed etiàm à diuerſis nationum regibus, eandem Dei legem ignorantibus, ꝓpter amorem & honorẽ Dei maximis muneribus ſit illuſtratum & honoratum. Nam & idem templum ad adorandum Dominũ, & diuerſis muneribus honorandũ, multos gentilium adijſſe, aduẽtus illius Aethiopis, quem à Philippo legimus baptizatum, necnon & reginę Saba, euidentiſſimè adſtruũt. 2.Reg.5.a 3.Reg.5.b 2.Mach.3.a Seleuci regis quã quam ethnici quanta pietas. Acto.8.c 3.Reg.10.a 2.Paral.9.c

CAP. 19.

PRopter peccata quoquè ſacerdotum & regũ, totiusque populi, idem templum, quod in magna gloria à Salomone Domino fuerat conditum, & per quadringentos & triginta annos manſerat illæſum, immò valde glorioſum, à Chaldæis fuit incenſum atque diruutum, & Hieroſolymorũ vrbs deſtructa, populusque in Babylonicam captiuitatem deductus, & vaſa domûs Domini, & quęque in theſauris domûs Domini, Domino fuerant conſecrata & ſanctificata, in Babylonem ſunt deportata. Non tamen eadem vaſa Domino ſacrata, Nabuchodonoſor rex prophanus in ſuos præſumpſit retorquere vſus, ſed ea in locis præcipuis, indelubris videlicet Deorum ſuorum, quæ apud illum magnæ habebantur veneration & religioni, ſeruanda repoſuit. Sciendum verò eſt, quòd pro eo, quòd templum Domini incendit, vaſa Domini in Babylonem tranſtulit, populo Dei captiuitatem inflixit, ei vllo modo impunè non ceſſit. Quoniam & propter hoc factum, & pro eo, quòd gloriam & poteſtatem & honorẽ regni ſui non Deo, ſed ſibi tribuit, cælicam vocem audiuit, quæ ità facta eſt: Tibi dicitur Dan.4.f

Nabucho-

Nabuchodonoſor rex: Regnum tranſijt à te,& ab hominibus te eijcient, & cum beſtijs ferisque erit habitatio tua: fœnum quaſi bos comedes, & ſeptem tempora mutabuntur ſuper te, donec ſcias quòd dominetur excelſus in regno hominum,& cuicũque voluerit, det illud eadem hora ſermo completus eſt ſuper Nabuchodonoſor,& cuncta quæ dicta ei fuerant, prouenerunt, ſicut ſequentia teſtantur.

CAP. 20.

SEd quia propter ſacrilegum, quod circa templum Domini patrauerat, & ſuã magnam elationem, qua contra Dominum ſuperbiendo tumuerat,& Danielis prophetę conſilium, ſuæ ſaluti commodum, audire
Dan.4.c contempſerat, *quibus ei orſus eſt: Quamobrem rex conſilium meum placeat tibi, & peccata tua eleemoſynis redime, & iniquitates tuas miſericordijs pauperũ;fortè ignoſcet Deus delictis tuis: tãtã promeruit abiectionem, vt etiàm cùm beſtijs & feris eſſet habitatio eius, & fœnum vt bos comederet: videamus,quid poſt tranſactum abiectionis ſuæ tempus,idem Nabuchodonoſor humiliatus dixerit.

CAP. 21.

Ibidèm:g IGitur poſt finem dierum ego Nabuchodonoſor oculos meos ad cœlum leuaui, & ſenſus meus redditus eſt mihi, & altiſſimo benedixi, & viuentem in ſempiternum, laudaui & glorificaui,quia poteſtas eius poteſtas ſempiterna,& regnum eius in generationem & generationem. Et omnes habitatores terræ apud eum in nihilum reputati ſunt: iuxta voluntatem enim ſuam facit tam in virtutibus cœli,quàm in habitatoribus terræ:& nõ eſt qui reſiſtat manui eius, & dicat ei,Quarè feciſti? In ipſo tẽpore ſenſus meus reuerſus eſt ad me, & ad honorẽ regni mei decoremque peruẽni, & figura mea reuerſa eſt ad me, & optimates mei & magiſtratus mei requiſiérunt me,& in regno meo reſtitutus ſum,& magnificẽtia mea amplior reddita eſt mihi. Nunc igitur ego Nabuchodonoſor laudo & magnifico & glorifico regem cœli,quia omnia opera eius vera,& viæ eius iudicia,& gradientes in ſuperbia, potens eſt humiliare. Calicem prętereà furoris Domini,qui ſecundùm vaticinium Hieremię prophetæ, propinatus eſt gentibus, aduerſantibus videlicet Iſraelitico populo, & à teſtamento Dei procùl ſecretis, eundem Nabuchodonoſor in memorata abiectione plerique bibiſſe arbitrantur. vndè legitur in Hie-
Hie. 25.c remia propheta: Et poſt eos bibet Seſach. Seſach enim Nabuchodonoſor fuiſſe,doctores noſtri intelligunt. Quòd ſi Nabuchodonoſor tanti ſacrilegij, tantæque arrogantię, tantæ etiàm impietatis rex, propter ſuam humilem recognitionem, ad honorem decoremque regni ſui peruenire, ſuoq; regno reſtitui,& magnificẽtiã (Domino tribuẽte) ampliorem ſibi addi promeruit: liquet profecto,& indubitanter accipi poteſt, quòd hi qui res Deo ſacratas in ſuis audacter abutũtur vſibus,ſi ad tempus ſibi proſpexerint, & dignam Deo recognitionem illicitorum factorum ſuorum humiliter fecerint, veniã delictorum ſuorum poſſint promereri, & non ſolùm in hoc ſeculo temporaliter à Domino exaltari, verùm etiàm in futuro æternaliter remunerari. Si autem hoc facere præproperè detractauerint, verendum eſt illis,nè ad inſtar Nabuchodonoſor, cum fe- Pſal.73.d
ris beſtijs,id eſt, cum immundis ſpiritibus, de quibus pſalmographus ait,nè tradas Domine beſtijs animas cõfitentium tibi, ſit eorum ſinè fine habitatio.

CAP. 22.

POrrò Balthaſſar, qui filius Nabuchodonoſor fuiſſe diſcribitur, vino deditus Vide Hieronimum in c.5.Danielis.
in tantam prorumpere auſus eſt ſuperbiam, ſuæque ſalutes inimicam, immò ſacrilegam præſumptionem, vt in conuiuio ſuo, Deo ſacrata vaſa ad libitum ſuũ iuberet adferri, vt biberet in eis ipſe & optimates eius, vxores & concubinæ eius,& concinaderet Deos ſuos:& ob id,ad ſuum interitum, articulum ſcribentis proſpexit in pariete,& eadem nocte Medis & Perſis ſeſe obſidentibus, rẽgno cum vita caruit, ſicut verba Danielis prophetæ de eo & aduersùs eum teſtantur, quæ ità habent: O rex, Deus altiſſimum regnum Dan.5.c
& magnificentiam,gloriam & honorem dedit Nabuchodonoſor patri tuo, & propter magnificentiam quam dederat ei, vniuerſi populi tribus & linguæ tremebant & metuebant eum. Quos volebat,interficiebat:& quos volebat,percutiebat. Quandò autem eleuatum eſt cor eius,& ſpiritus illius obfirmatus eſt ad ſuperbiam: depoſitus eſt de ſolio regni ſui, & gloria eius ablata eſt. Et in- Ibidèm. f
frà: Tu quoquè filius eius Balthaſſar,non humiliaſti cor tuum, cùm ſcires hæc omnia, ſed aduersùs dominatorem cœli elatus es: & vaſa domûs eius allata ſunt coram te,& tu & optimates tui,& vxores tuę & concubinæ tuæ vinum in eis bibiſtis, Deos quoquè argenteos & aureos & æreos & ferreos, ligneosque & lapideos, qui non vident, neque audiunt,neque ſentiunt,laudaſti: porrò Deum qui habet flatum tuum in manu ſua & omnes vias tuas, non glorificaſti: idcircò ab eo miſſus eſt articulus manûs,qui ſcripſit hoc quod exaratum eſt. Et paulò pòſt: Ea- Ibidèm g
dẽ nocte interfectus eſt Baltaſſar rex Chaldæus,& Darius Medus ſucceſſit in regnum. Si Baltaſſar pro eo quòd vaſa Domini ſibi adferri iuſſit,vt in eis biberet, quæ vtiquè poſteà ad imperium Cyri regis Perſarum, templo Domini ſunt reſtituta, & regno priuari, & morte meruit mulctari: quid putas de illis erit,qui nõ ſolùm ſancta vaſa, verùm etiàm alias Deo ſanctificatas res ſuis applicãt vſibus? Quapropter obſeruandum

Digitized by Google

eſt illis, nè (quod abſit) ad inſtar Baltaſſar, & præſentis & futuræ vitæ ſubeant mortem.

CAP. 23.

SEptuageſimo itaque captiuitatis Iſraelitici populi anno peracto, orãtibus Daniele & alijs prophetis, idem populus, ſicut Dominus per Hieremiam prophetam prædixerat, permittente eodem Cyro regẽ Perſarum, ad propria eſt reuerſus, & omnia vaſa templi Domini, quæ Nabuchodonoſor adſportauerat, ad idem templum ſunt relata, & ab his idem templum & ciuitas ad priſtinum ſunt reſtaurata ſtatum, adiuuantibus illis & hortantibus, vt idem templum & ciuitatem reſtaurarent, Aggæo & Zacharia prophetis eximijs: & præfuerunt eidẽ operi Zorobabel de regio, & Ieſus de ſacerdotali ſemine.

Hie. 25. & 29.

CAP. 24.

HOc igitur templum ſtabile permanſit per trecentos quadraginta ſex annos. Quòd rursùs propter peccata ſacerdotum & regum atque populi, Antiochus prophaniſſimus & impuriſſimus rex Græcorum, fraude capta Hieruſalem, ſordibus idolorũ polluit, auferens indè altare Domini aureũ, menſam propoſitionis, candelabrum luminis, & cætera vaſa templi aurea, quæ inuenire potuit, & alia plura in eodem templo polluendo & expoliando, populumque Dei atrociter affligendo & interficiẽdo patrauit, ſicutì in ſecundo Machabęorum libro legitur. Non tamen prætereundum eſt, q̃ de eodem Antiocho in eodem lib. legitur. Sequitur enim ibi: Nec iſta eidem ſufficiunt Antiocho. Auſus eſt enim intrare templũ, vniuerſa terra ſanctius, Menelao ductore, qui legum & patriæ fuit proditor, & ſceleſtis manibus ſumens ſancta vaſa, quæ ab alijs regibus & ciuitatibus erant polita ad ornatum loci & gloriam, contrectabat indignè. Ità alienatus mente Antiochus, non conſiderabat, quòd propter peccata habitantium ciuitatem, modicùm Dominus fuerat iratus, propter quod & accidit circa locum deſpectio. Alioquin nisì contigiſſet, eos multis peccatis eſſe inuolutos, ſicut Heliodorus, qui miſſus eſt à Seleuco rege ad expoliandum ærarium, etiàm hic ſtatim aduenies flagellatus, repulſus vtiquè fuiſſet ab audacia. Verùm non propter locum gẽtem, ſed propter gentem Dominus locum elegit. Ideoque & ipſe locus particeps factus eſt populi malorum, poſtea autem fiet locius & bonorum. Et qui derelictus eſt in ira Dei omnipotentis, iterùm in magni Domini recõciliatione cum ſumma gloria exaltabitur.

2. Mac. 5. a, b

Ibidẽm. c

2. Mac. 3.

CAP. 25.

QValiter nanq; Iudas Machabæus idem templum purificauerit & ditauerit, Deoque conſecrauerit, habes in eodem libro.

CAP. 26.

QVid verò idem prophaniſſimus rex Antiochus pro contaminatione eiuſdem ſacratiſſimi templi, ſacrorumque vaſorum adſportatione, & cæteris malis, quæ ſiue erga memoratum templũ, ſiue erga populum Dei exercuit, perpeſſus ſit, videamus. Qui vniuerſa conſpicit Dñs Deus Iſrael, percuſſit eum inſanabili & inuiſibili plaga. Vt enim finiuit hunc ſermonem, appræhendit eum dolor dirus viſcerum, & amara internorum tormenta. Et poſt pauca: Isque qui ſibi videbatur etiàm fluctibus maris imperare, ſupra humanũ modum ſuperbia repletus, & montium altitudines in ſtatera appendere, nunc humiliatus ad terram, in geſtatorio portabatur, manifeſtam Dei virtutem in ſeipſo conteſtans, ità vt de corpore impij vermes ſcaturirent, ac viuentes in doloribus carnes eius efflluerent, odore etiàm illius & fœtore exercitus grauaretur: & qui pauloantè ſidera cęli contingere ſe arbitrabatur, eum nemo poterat propter intolerãtiam fœtoris portare. Et infrà: Et cùm nec ipſe fœtorem ſuum iam ferre poſſet, ità ait: Iuſtum eſt ſubditum eſſe Deo, & mortalem non paria Deo ſentire. Et poſt pauca: Templum etiàm ſanctum, quòd priùs expoliauerat, optimis donis iam ornaturum, & ſancta vaſa multiplicaturum, & pertinentes ad ſacrificia ſumptus, de redditibus ſuis ſe præſtaturũ pollicitus eſt. Iterùm non poſt multa: Igitur homicida & blaſphemus, peſſimè peculiis, & vt ipſe alios tractauerat, peregrè in montibus miſerabili obitu vita functus eſt. Horrida planè, cunctisque mortalibus eſt pertimeſcenda mors tam terribilis ſceleſtiſſimi regis Antiochi, qui pro eo, quòd auſus eſt templum intrare & contaminare, & vaſa Deo ſacrata indè auferre, atque ſceleſtis manibus ſancta vaſa, quæ ab alijs regibus ad ornatum loci & gloriam Deo fuerant oblata, indignè contrectare, & in ſuos nefandiſſimos vſus conuertere, iuſto Dei iudicio tã horribili morte meruit occumbere. In cuius interitu ſagaciter animaduertendum, quòd Deus omnipotens inuaſionem vel oblationem ſibi oblatarum rerum, inultam nec dimittit, nec dimiſit, nec dimiſſurus ſit. Quædam tamen, vt in ſuperioribus iam dictum eſt, in præſenti vlciſcitur ſeculo, quædam verò vlciſcenda in futuro reſeruat ſeculo.

2. Mach. 9. a

Ibidẽm. b

Ibidẽm.

Ibidẽm. c

Ibidẽm. d

CAP. 27.

QVæ igitur pęna Menelaum ductorem & hortatorem memorati regis Antiochi, ad expoliandum templum Domini & vaſa Deo ſacrata auferenda (qui vtiquè proditor legum & patriæ ſcribitur extitiſſe) digna congruaque ſit pœna ſubſecuta, ſequentia pandunt, quæ ità ſe habent: Anno autem quadrageſimonono cognouit Iudas Antiochum Euparoris venire cum multitudine aduersùs

2. Mach. 13. a

aduersùs Iudæam,& cum eo Lyſiam procu-
Ibidèm. ratorem & prępoſitum negociorum. Et poſt pauca: Commiſcuit autem ſe illis & Menelaus,& cũ multa fallacia deprecabatur Antiochum non pro patriæ ſalute, ſed ſperans ſe conſtitui in principatum. Sed rex regum ſuſcitauit animos Antiochi in peccatorem, & ſuggerente Lyſia,hunc eſſe cauſam omniũ malorum,iuſſit(vt eius eſt cõſuetudo) compræhenſum in eodem loco necari. Erat autem in eodem loco turris quinquaginta cubitorum,aggeſtum vndique habens cineris.
Pœna ſacri legi Menelai. Hæc proſpectum habebat in præceps. Indè in cinerem eijci iuſſit ſacrilegium, omnibus eum propellentibus ad interitum: & tali lege,præuaricatorem legis contigit mori, neq; terræ dari Menelaum. Et quidem ſatis iuſtè: nam quia multa circa aram Dei delicta cõmiſit,cuius ignis & cinis erat ſanctus,ipſe in cinere damnatus eſt. Notandum,quod Menelaus ideò ſacrilegus dicitur, pro eo quòd Antiocho ductor extitit,& vt ſacra vaſa tẽpli auferret, conſilium dedit. Nam pro eo quòd circa aram Domini in multis deliquerat,tam exitiabili morte perierat. Cuius exẽplo deterrendi ſunt non ſolùm hi, qui circa arcam Dei ad ſeruiendum Domino, eiq; miniſtrandum, verùm etiàm hi qui alijs propter ſuam explendam cupiditatem, in auferendis Deo ſacratis rebus conſilium dant,& exhortatores fiunt,& facientibus impunitatem promittunt, vt ſe modis omnibus compelcant, nè tam mortis atrociſſimæ Menelai (quod abſit) participes exiſtant.

CAP. 28.

QVi autem ærarium Domini,id eſt,templum eius,pecunijs aut Deo oblatis, aut ab alijs depoſitis,expoliari impunè poſſe & debere arbitrantur: perpendant quid Heliodorus,ſuiq; comites,eiq; parentes, Hieroſolymam aduenięntes, vt ærarium Domini pecunijs expoliarent, ab equo cæleſti eimſque terribili teſſore,necnon & cælicolis iuuenibus duobus perpeſſus ſit, de quo ità habes in eodem libro Machabæorum ſecun-
2. Mac. 3. do: Cùm venisset Heliodorus Hieroſolymam,& benignè à ſummo ſacerdote in ciuitate eſſet exceptus, narrauit de dato indicio pecuniarum, & cuius rei gratia adeſſet,aperuit. Interrogabat autem ſi verè hæc ità eſſent. Tunc ſummus ſacerdos oſtendit, depoſita eſſe hæc ad victualia viduarum ac
Ibidèm. c pupillorum. Et infrà: Decipi verò eos, qui credidiſſent loco & templo,quod per vniuerſum mundum honoratur pro ſui veneratio-
Ibid. d e f ne & ſanctitate,omninò impoſſibile eſſe. Et infrà: Heliodorus autem,quod decreuerat, perficiebat, eodem loco ipſe cum ſatellitibus circa ærarium præſens,ſed ſpiritus omnipotentis magnam fecit ſuæ oſtẽſionis euidentiam,ità vt omnes qui auſi fuerant ei parére,ruentes Dei virtute, in diſſolutionem & formidinem conuerterentur. Apparuit enim illis quidam equus,terribilem habens ſeſſorem, optimis operimentis adornatus. Isque cum impetu Heliodoro priores calces elitit. Qui autem ei ſedebat, videbatur arma habere aurea. Alij etiàm apparuerunt duo iuuenes,virtute decori, optimi gloria, ſpecioſique amictu: qui circunſteterunt eum, & ex vtraque parte flagellabant, ſinè intermiſſione multis plagis verberantes. Subitò autem Heliodorus concidit in terram, eumque multa caligine circunfuſum, rapuerunt,atque in ſella geſtatoria poſitum, eiecerunt. Et is qui cum multis curſoribus & ſatellitibus prædictum ingreſſus eſt ærarium,portabatur,nullo ſibi auxilium ferente, manifeſta cognita Dei virtute. Et ille quidem per diuinam virtutem iacebat mutus. Hi autem Dominum benedicebant,quia magnificauit locum ſuum: & templũ, quod paulò antè timore ac tumultu erat plenum, apparente omnipotente Deo,gaudio & lętitia impletum eſt. Tunc verò ex amicis Heliodori quidam rogabant confeſtìm Oniam, vt inuocaret altiſſimum,& vitam donaret ei, qui in ſupremo ſpiritu erat conſtitutus. Cõſiderans autem ſummus ſacerdos, nè fortè rex ſuſpicaretur malitiam aliquam ex Iudęis circa Heliodorum conſummatam, obtulit pro ſalute viri hoſtiam ſalutarem. Cumq; ſummus ſacerdos exoraret, ijdem iuuenes eiſdem veſtibus amicti, adſtantes Heliodoro, dixerunt: Oniæ ſacerdoti gratias age, nã propter eum tibi Dominus vitam donauit. Tu autem ab eo flagellatus, nũcia omnibus magnalia Dei & poteſtatem. Et his dictis, non comparuerunt. Heliodorus autem, hoſtia Deo oblata & votis magnis,promiſit ei, qui viuere illi cõceſſit. Et Oniæ gratias agẽs, recepto exercitu,repedabat ad regem. Teſtabatur autem omnibus ea,quæ ſub oculis viderat,opera magni Dei. Cum autem rex interrogàſſet,quis eſſet aptus adhuc ſemèl mitti Hieroſolymam,ait: Si quem habas hoſtẽ, aut regni inſidiatorem,mitte illuc,& flagellatum eum recipies, ſi tamen euaſerit, eò q; in loco verè ſit Dei quædam virtus. Nam ipſe,qui habet in cęlis habitationem, viſitator & adiutor eſt loci illius,& venientes ad malefaciendum,percutit ac perdit.

CAP. 29.

DE his itaque quæ erga Heliodorum, Domino in ſuo ęrario ſuam iniuriam, ſuamque dehonorationem vlciſcente, geſta ſunt, multa poſuimus: quoniam ea ad eorum audaciam & peſtiferam præſumptionem reprimendam, qui loca Deo dicata expoliare non metuunt, valdè neceſſaria prędiximus. Quibus ſcire & ſummoperè diſcere conuenit, quòd in locis Deo dicatis verè virtus Dei ſit,eorumque viſitator & adiutor Deus ſit,& veniẽtes ad malefaciendum percutit ac perdit,

CAP.

CAP. 30.

QVòd verò Deo oblata, quæ vtique ſancta ~vocantur, ab his quibus officium non eſt, auferri, immò contingi fas non ſit, Iudith.11.e verba Iudith, loquentis ad Holophernem, patenter innuunt, quæ ità inquit: Denique hoc ordinant, vt interficiant pecora ſua, & ſanguinem eorum bibant, & ſancta Domini Dei ſui, quæ præcepit non contingi, in frumento, vino & oleo hæc cogitauerunt impendere, & volunt conſumere, quæ nec manibus debebant contingere. Ergò quoniam hæc faciunt, certum eſt quòd in perditionem dabuntur. At ſi fortè quiſpiam quærat, ex qua authoritate Iudith hæc ~verba protulerit, legat diligenter Leuiticum, & cæteros veteris teſtamenti libros, in quibus Domino conſecrata, ab exteris contingi prohibentur: & manifeſtè inueniet, vndè eadem verba ſumpſerit.

CAP. 31.

2.Para.26.d OZias intereà rex, pro eo quòd officium ſacerdotale, quod ſolummodò ad ius pertinebat ſacerdotum arripere præſumpſit, ilicò lepra mulctatus eſt, & terremotus tam illicitum, tamq; ſacrilegum eius factum ſubſecutus eſt, qui etiàm ~vſque ad diem mortis ſuæ leproſus permanſit. Hanc igitur lepram, quam Ozias propter ſuam temerariã præſumptionem, & alterius officij illicitam arreptionem, in corpore vſque ad diem obitûs ſui ſuſtinuit, cauere oportet eos, qui ea quæ ad ſuum miniſterium non pertinent, auferre non pertimeſcunt, nè fortè (qd abſit) in anima eandem lepram miſerabiliter ſuſtineant. Plura quidem de ſanctorum prophetarum dictis & agiographorum libris teſtimonia huic opuſculo ſubnectenda fuerant, quæ euidenter negocium, de quo legitur, multifariæ adſtruunt: ſed ob prolixitatem vitandam, prætermittenda nobis viſa ſunt: quæ tamen de veteri teſtamento, breuitatis ſtudio, poſuimus, ſufficientia veſtræ magnitudini fore ſuppliciter flagitamus. 1.Cor.10. Sed quia iuxta Apoſtolum, ea quæ carnali populo in figura cõtingebant, & ſcripta ſunt propter correctionem noſtram, in quos fines ſeculorum deuenerunt: nos qui iam per Chriſti gratiam ſpiritales effecti ſumus, debemus ea ſpiritali ratione diſcutere: & qualiter illud templum Iudaicum, typum gellerit Eccleſiæ catholicæ, & conditor illius Salomon, qui interpretatur pacificus, perſonam redemptoris noſtri Chriſti veri & ſummi regis pacifici deſignauerit, in ſequenti opuſculo ex ſanctorum patrum eloquijs demonſtrare.

¶ Finit Liber Secundus.

CONCILII AQVÆGRANENSIS

Sub Pipino Ludouici Pij Filio habiti,
Liber III.

PRÆFATIO.

IN fine præcedentis libelli nos promiſiſſe meminimus, q̃ in huius exordio, prout DEVS poſſe dediſſet, ex ſanctorum patrum oraculis breuiter oſtenderemus, quòd tẽplum Domini, quod à Salomone ædificatum & dedicatum Domino eſt, figura fuerit catholicæ Eccleſiæ per ~vniuerſum orbem diffuſæ, & conditor illius Salomon rex, perſonam geſſerit Chriſti, quod quidem nos, Domino fauente, adimplere conamur. Salua quippe ſuper hac re cæterorum ſanctorum eximiorum patrum expoſitione, quorum dicta in ſubſequentibus ponenda ſunt, quid venerabilis & modernis temporibus doctor admirabilis Beda presbyter, de ſæpè memorato templo in expoſitione Euangelij Ioannis, ſentiat, videamus. Laus venerabilis Bedæ.

CAP. 1.

AIT enim inter cætera: Salomon rex, qui interpretatur pacificus ipſum redemptorem noſtrum typicè deſignat. De quo Eſaias ait: Multiplicabitur eius imperium, & pacis non erit finis. Templum quod ædificauit, catholica eius Eccleſia eſt: quam de vniuerſis per orbem credentibus, quaſi de viuis lapidibus, in vnam ſuæ fidei & charitatis compagem aggregat. Hæc idem Beda dixit. Salomon typ' Chriſti. Eſa.9.b

CAP. 2.

CÆterùm ſciendum eſt, quòd rex noſter pacificus Chriſtus, qui per Crucem Paſſionis ſuæ pacificauit omnia, quæ in Cœlis, & quæ in Terris ſunt, & qui eſt vera pax noſtra, faciens vtraque vnum, eandem Eccleſiam ſuam per ſeptem annos, id eſt, per ſeptem dies quibus omne ſeculum euoluitur in hac mortalitate, ædificat: quam octauo anno, id eſt, reſurrectionis tempore dedicaturus eſt, quandò ſcilicet mortale noſtrum induerit immortalitatem, quandò electis ſuis dicturus eſt: Venite benedicti Patris mei, percipite regnum quod vobis paratum eſt ab origine mundi: quia eſuriui, & dediſtis mihi manducare: ſitiui, & dediſtis mihi bibere: Hoſpes eram, & collegiſtis me: Nudus, & operuiſtis me: infirmus & in carcere, & veniſtis ad me. Hanc pro certo benedictionem audituri ſunt, qui in membris Chriſti, ſua largiti ſunt Chriſto. Quid ergò putas audituri ſunt hi, qui Ephe.2.e 1.Cor.15. Mat.25.e

aliorum

aliorum largita, & ad honorem Eccleſiæ decoremq́; , & ad vſus miniſtrorum Chriſti, pauperumque refectionem ac recreationem collata, auferre non erubeſcunt? Quia ergò valdè terribile eſt, quod audituri ſunt: caueant, dum ſibi viuere conceditur, nè pro tam felici benedictione percipiant maledictionem, & illam æternam confuſionem, de qua Dauid propheta ſe liberandum, Dominum deprecabatur, dicens: In te Domine ſperaui, non confundar in æternum, &c.

Pſal. 30. 70.

CAP. 3.

CONfuſiones nanque duas eſſe legimus: Vnam temporalem, per quam omnis peccator, pœnitendo Domino peccâſſe confunditur: alteram ęternalem, & ſinè fine mãſuram, quam hi qui à ſiniſtris erunt, audituri ſunt, quibus dicetur: Ite maledicti in ignem æternum, qui præparatus eſt diabolo & Angelis eius. Qui hanc maledictionem & æternam confuſionem non pertimeſcit, nimiùm ferrei pectoris exiſtit. Quamobrem filijs Eccleſię vigilanter ſatagendum eſt, vt eandem benedictionem à CHRISTO audire, & ab amicis, id eſt, pauperibus Chriſti, in æterna tabernacula recipi, & æternæ beatitudinis felicitate valeant ſinè fine perfrui.

Matt. 25.

CAP. 4.

QValiter porrò Eccleſia Chriſti ab exordio natiuitatis ſuæ cœperit creſcere, dilatari, ac propagari, & fidelium oblationibus munerari, in ipſo capite noſtro Chriſto intueamur.

CAP. 5.

IDem nanque caput noſtrum Dominus ac redemptor noſter IESVS CHRISTVS, qui cùm ſit cœli & terræ creator, omniumque bonorum largitor, oblationes tamen fidelium ſuſcepiſſe non ambigitur, vndè erant nummi, quos miſer Iudas & non miſerabilis, furabatur: & idcircò non qualiſcũque fur, ſed fur ſacrilegus dicitur, qui adeò nummos dilexit, vt pro nummis Dominum & magiſtrum ſuum proderet. De quo beatus Auguſtinus in* homilia quadrageſimaoctaua euangelij Ioannis ità dicit: Eccè inter ſanctos eſt Iudas, eccè fur eſt Iudas, & nè contemnas, fur ſacrilegus, non qualiſcunque fur: fur loculorum, ſed Dominicorum: loculorum, ſed ſacrorum. Si crimina diſcernuntur in foro qualiſcunque furti & peculatûs, (peculatus enim dicitur, furtum de republica) & non ſic iudicatur furtum rei priuatæ, quomodò publicę: quãto vehementiùs iudicandus eſt ſacrilegus fur, non vndecunquè tollens, ſed de Eccleſia tollens?

Iudas fur ſacrileg.

* tractatu

CAP. 6.

vbi ſuprà.

QVi aliquid de Eccleſia furatur, Iudæ perditio comparatur. Nota quòd aliquid de Eccleſia tollere, furtum eſſe beatus Auguſtinus aſſeueret, & patratorem tanti furti, ſacrilegum appellet, necnon & Iudæ perdito æquiparet.

CAPVT 7.

ET poſt pauca: Quarè, inquit, loculos habuit, cui Angeli miniſtrauerunt, niſi quòd Eccleſia eius loculos ſuos habitura erat? Eccè quibus tanti doctoris documentis inſtruimur, quia quod in capite præceſſit, in corpore eius quod eſt Eccleſia, videtur impletum. Porrò Chriſtum & Eccleſiam unam perſonam eſſe, non neſcimus: & ideò quæ ecclęſiæ ſunt, Chriſti ſunt: & quæ Eccleſiæ offeruntur, Chriſto offeruntur: & quæ ab Eccleſia eius tolluntur, procul dubiò Chriſto tolluntur. Eſto, erat futurum ut Eccleſia Chriſti nummos haberet: ſi nummos, vtiquè & prædia, & mancipia, & diuerſarum ſpecierũ innumera ornamenta: & quòd illicitum ſit, ea quæ conferuntur Eccleſię, auferri, beati Hieronymi, ſcribentis in expoſitione Matthæi Euangeliſtę, verba ità teſtantur.

Hieronymus ſup. Matthęũ 28. cap.

CAPVT 8.

OMnes (inquit) qui ſtipe templi, & his quę conferuntur in vſus Eccleſię, abutuntur in alijs rebus, quibus ſuam expleant voluntatem: ſimiles ſunt ſcribarum & ſacerdotum, redimentium mendacium & ſangui nẽ Saluatoris. Subtiliter planè, ſagaciterque pertractanda ſunt ac perpẽdenda verba tanti doctoris, & cũctis fidelibus cauendum eſt, nè in his rebus quę Eccleſię collatę ſunt, auferendis, ſimiles efficiantur phariſęis & pſeudoſacerdotibus, mendacium ſanguinemque Chriſti redimentibus.

CAPVT 9.

SCribit etiàm idem beatus Hieronymus in expoſitione Euangelij Matthęi, ità: Mittens enim hęc unguentum hoc in corpus meum, ad ſepeliendum mę fecit. Quod vos putatis perditionem eſſe vnguenti, officium ſepulturę eſt. Nec mirum, ſi mihi bonum odorem fidei ſuę dederit, cùm ego pro ea futurus ſim ſanguinem meum. Multi ſanè ſunt hodiè, qui Chriſtiano cenſentur nomine, qui ad inſtar Iudę, dicere ſolent ſuper his, quę aut Domino conſecrata ſunt, aut conſecrantur, aut conſecrari decernuntur, Vt quid perditio hæc? putantes perditionem eſſe, quæ Eccleſiæ miniſtriſque eius ac pauperibus, ob amorem Dei, ſunt commodata. Animaduerti nanque non inconuenienter poteſt, quòd ſicut vnguentum Mariæ Chriſtus ad officium ſuæ ſuſcepit ſepulturæ, ità nimirùm uota fidelium ſuſcipiat ad officium ſanctæ ſuæ Eccleſiæ.

Ibi. c. 26.

Matt. 26.

CAP. 10.

LEgimus itaque ſecundùm Marcum, Dominum Ieſum Chriſtum contra gazophylacium ſediſſe, & quomodò turba iactaret æs in gazophylacium, adſpexiſſe, & viduã duos nummos in gazophylacium mittentẽ Deo, laudâſſe, eô quòd omnes ex eo quod illis

Mar. 12. & Luc 21. a

Digitized by Google

lis abundabat, miserunt, illa autem de penuria sua miserit totum victum suum.

Beda in Marcũ li. 3. c. 12. Gazophylaciũ qd. Quid gazophylacium sit, Beda exponente, didicimus. Scribit enim in expositione eiusdem Marci ità: Quia sermone Græco θησαυρὸν seruare dicitur, & gaza lingua Persica diuitiæ vocantur, gazophylacium locus appellari solet, quo diuitiæ seruantur: quo nomine & arcã, in qua donaria populi congregabantur ad vsus templi necessarios, & porticus in quibus seruabantur, appellant. Habes etiàm exemplum de porticibus in Ioan. 8. Euangelio: Hæc (inquit) verba locutus est Dominus in gaxophylacio, docẽs in templo. 4. Reg. 12. Habes de arca in libro Regum: Et tulit Ioiada pontifex gazophylacium vnum, aperuitque foramen desupèr, & posuit illud iuxta altare ad dextram ingredientium domum Domini: mittebantque in eo sacerdotes, qui custodiebant ostium, omnem pecuniam, quæ deferebatur in templum Domini. Hæc de gazophylacio Beda dixit.

CAP. 11.

Cæterùm superiùs diximus, Dominum nostrum Iesum Christum nummos habuisse, suamq; Ecclesiam suo exemplo nummos habituram, & vnguentum Mariæ, quæ typum gestãuit Ecclesiæ. Hic autem vota offerentium respexisse, & viduam duo minuta, Mar. 12. c id est, omnia quæ habebat, in gazophylaciũ mittentem, laudãsse, respectionemq; Domini in gazophylaciũ, & quo animo quis quid mitteret, ineffabili discretione (vt nobis videtur) significabat, iam Ecclesiam suam, quæ est eius, à fidelibus multiplices oblationes accepturam: & si tunc respiciendo vota offerentium certo examine discreuit atque approbauit, dubitandum non est, quin factum ea de Ecclesia sua auferre volentium, vituperet.

CAP. 12.

Qvòd Dominus & redemptor noster, violationem ac dehonorationem templi sui fieri nullatenùs patitur, monstrat factum eius valdè admirabile, eò quòd flagello adhibito videntes & ementes eiecerit de templo, Mar. 21. b Mar. 11. c Luc. 19. g ità dicens: Scriptũ est: Domus mea, domus orationis vocabitur, vos autem fecistis eam speluncam latronum.

CAP. 13.

Haec illum, iuxta historiam fecisse, non ambigimus: sed super hac re, vt oportet, expositionem B. Hieronymi legamus, & expositionem, quam describit, pariter expauescamus, & Domino adiuuante caueamus. Hieronym. in Matt. cap. 21. Quotidiè, inquit, Dominus ingreditur templum patris, & eijcit omnes, tam episcopos & presbyteros & diacones, quam laicos & vniuersam turbam de Ecclesia sua, & vnius criminis habet vendentes pariter & ementes. Item idem in eodem posò pauca: Ibidèm Non sit in domo pectoris nostri negociatio, non vendentium ementiumque commercia, nõ donorum cupiditas, nè ingrediatur Iesus iratus & rigidus, & nõ aliter mundet templum suum, nisì flagello adhibito, vt de spelunca latronum & domo negociationis, domum faciat orationis. Terribilia valdè sunt, quæ à tanto doctore dicuntur: & idcircò omnibus ordinib⁹ in religione Christiana consistentibus, præcauendum est, nè quippiam illicitum in templo Dei agendo, à Iesv irato foràs eijciamur, & templum suum, quod propter auaritiam nostram factum est spelunca latronum, faciat orationis domum.

CAP. 14.

Qvoniam licèt Ecclesia Christi propter multa peccata, diuersis temporibus, diuersisque modis, à multis sæpè sit expugnata, quæ gratulabunda canit: Sæpè expugnauerunt me à iuuentute mea, etenim non potuerunt mihi: hic tamen, qui eam suo precioso sanguine redemit, nũquàm deserturus est, ità ei pollicens: Eccè ego vobiscum suum omnibus diebus vsque ad consummationem seculi. Psal. 128. Mat. 28. d

CAP. 15.

Scribit etiàm idem B. Hieronymus in expositione Sophoniæ prophetæ: Væ prouocatrix & redempta ciuitas, columba. Non audiuit vocem, & non excepit disciplinam. principes eius in medio eius quasi leones rugientes, iudices eius lupi vesperè, non relinquũt in manè. Inlustris & redempta ciuitas, iuxta superiora, perspicuè Ecclesia intelligitur, quæ vocatur columba, propter simplicitatem multitudinis in ea credentium: hæc non audiuit vocem Domini, neque suscipere voluit disciplinam: hæc confusa est, quia voluit appropinquare Domino Deo suo. Frustrà enim quis vocem Domini sui audire se dicit, & confidere in Domino, quandò operibus fidem destruit. Huius principes sicut leones rugientes. Non ambigimus de rugitu leonum, quandò viderimus principes eius, ità in subiectos populos detonare, & voce tyrannica, rabidisque conuicijs plebem conterere, vt non pastorẽ inter gregem, sed leonem inter ouiculas putes intendere. Iudices quoquè eius, quasi lupi rabidi, occidentes vesperè, & nil relinquentes in manè, non adspicientes ad ortum solis, sed morantes semper in tenebris: & pollestiunculas ecclesiæ, & ea quæ in Dei donaria conferuntur, uertentes in luerum suum, ut non habeant pauperes quod manè comedant: q; quasi in nocte, & nullo uidente, omnia populantur: & cùm luporum more cuncta rapiant, ne paruos quidem cibos indigentibus derelinquunt. Hieronymus ĩ Sophoniam cap. 3. a Arabię

CAP. 16.

Item idem in Hieremiam prophetam: Vt quid mihi thus de Saba offertis, & calamũ suauè olentẽ de terra longinqua? Holocaustomata autem uestra non sunt accepta, & victimæ uestrę nõ placuerunt mihi. Hoc; Hiere. 6. a Hieronymus sep Hier. lib. 1. cap. 6.

autem

autem propriè cõuenit his, qui de rapinis & nudatione miſerorum offerunt ſacrificia, & eleemoſynis ex iniquitate ſe putãt redimere
Pro. 13.b peccata, dicente ſcriptura: Redemptio viri, propriæ diuitiæ, quæ non de iniquitate, ſed de labore & iuſtitia congregantur. Item in
Hier. 21.d Hieremia propheta: Hęc dicit Dominus: Iudicate manè iudiciũ, & eruite vi oppreſſum de manu calumniantis, nè fortè egrediatur quaſi ignis indignatio mea, & ſuccendatur,
Hieronym. ſup Hier. lib. 4. cap. 21. & non ſit qui extinguat. Propriè autẽ ſermo fit ad domum regiam, vt emendet errorem pœnitudine, vt clementiam Domini conſequatur. Iudicate (inquit) manè iudiciũ, non in tenebris iniquitatis, ſed in luce iuſtitię, & eruite vi oppreſſum de manu calũniatoris, vt non accipiatis perſonã in iudicio, ſed diuitibus pauperes opprimẽtibus, magis apud vos Dei imperiũ valeat, quàm potẽtia perſequentis. Et ſi (inquit) hoc feceritis, nequaquàm ſuccẽdetur in vobis ignis furoris mei, nec inueniet materiam quam conſumat.

CAPVT 17.

Iſa. 3.c ITem in Eſaia propheta: Vos enim depaſti eſtis vineam meã, rapina pauperis in domo veſtra. Quarè atteritis populũ meũ? Manifeſtè ad principes dicitur Iudæorum. Sed & ad noſtros principes referri poteſt, q atterunt ſubiectã ſibi plebem: & rapina pauperum in domibus eorũ eſt, quandò replẽt theſauros ſuos, & eccleſiæ opibus abutũtur in delicias: publicasq; ſtipes, quæ ad ſuſtentationem pauperum datæ ſunt, vel ſibi reſeruant, vel * filijs ſuis diſtribuunt. Cùm ergò multa exi...iorum doctorum noſtrorũ exẽpla proferri potuiſſent, propter tædium tamen legentium, pauca prolata atque congeſta ſunt.

* propinquis

CAPVT 18.

QVòd autem Dominus Ieſus Chriſtus templũ Hieroſolymitanum * futuris tẽporibus adiẽrit, ibiq; docuerit, ſigna multa fecerit, illudq; venerandum atq; honorãdum docuerit, ſacra teſtantur euãgelia: qui factis dictisq; ſuis atq; exemplis manifeſtè demonſtrauit, Eccleſiam ſuam (quæ vtiquè
2.Cor.3.d templum illius exiſtit, vndè ait Apoſtolus: Templum Dei ſanctum eſt, quod eſtis vos) à fidelibus ſuis fore ſanctæ religionis voto frequentandum ac venerandam, & nihil in ea vel de ea, nisi quod ad cultũ honoremq; eius pertinet, agendum.

* præteritis

CAPVT 19.

QVomodò igitur Eccleſia Chriſti poſt eius paſſionem, reſurrectionem, & ad cœlos aſcenſionem, & Spiritusſancti ſuper Apoſtolos miſſionem, paulatim creuerit, & per Apoſtolus roborata & propagata, atque fidelium oblationibus ditata & exornata fuerit: & Actus eorundem Apoſtolorum, & eorũ geſta, quæ vnuſquiſque in prouincijs ad prædicandum à Chriſto ſibi commiſſis geſſit, pleniſſimè adſtipulantur.

CAPVT 20.

SEd quia in præcedentibus, de hac re ſatis dictum eſt, ſupereſt nunc, vt de Actibus eorũdem Apoſtolorum, pauca ſuccinctè commemoremus. Petrus verò ait ad il- Act.2.c
los: Pœnitentiam agite, & baptizetur vnuſquiſq; veſtrũm in nomine Chriſti, in remiſſionem peccatorum veſtrorum, & accipietis donũ Spiritusſancti. Et poſt pauca: Qui ergò ſuſceperũt ſermones eius, baptizati ſunt. Et appoſitæ ſunt in illa die animæ circiter tria millia. Erant autem perſeuerãtes in doctrina Apoſtolorum & cõmunicatione fractionis panis, & orationibus. Fiebat autem omni animę timor. Multa quoquè prodigia & ſigna per Apoſtolos fiebant in Hieruſalẽ, & metus erat magnus in vniuerſis. Omnes etiàm, qui credebant, erant pariter, & habebant omnia communia. Poſſeſſiones & ſubſtantias vendebant, & diuidebant illa omnibus, put vnicuiq; opùs erat. Quotidiè quoquè perdurantes vnanimiter in templo, & frangentes circa domos panem, ſumebãt cibum cũ exultatione & ſimplicitate cordis, collaudantes Deum, & habentes gratiã ante
Actor.4.d omnem plebem. Dominus autẽ agebat, qui ſalui fierent, quotidiè in ipſum. Et poſt pauca: Multitudinis autem credẽtium erat cor vnum & anima vna. Nec quiſquã eorũ quæ poſſidebat, aliquid ſuũ eſſe dicebat, ſed erãt illis omnia cõmunia, & virtute magna reddebant Apoſtoli teſtimonium reſurrectionis Ieſu Chriſti Domini noſtri, & gratia magna erat in omnibus illis: neq; enim quisq; egens erat inter illos. Quotquot enim poſſeſſores agrorum ac domorum erant inter illos, adferebant precia eorũ quæ vendebãt, & ponebant ante pedes Apoſtolorum. Diuidebatur autem ſingulis, prout cuiq; opùs erat. Ioſeph autem qui cognominatus erat Barnabas ab Apoſtolis, quod eſt, interpretatum, filius cõſolationis, Leuites, Cyprius genere, cùm haberet agrum, vendidit illũ, & attulit preciũ, & poſuit ante pedes Apoſtolorũ. Eccè habes, quomodò per prædicationẽ S. Petri, & Apoſtolorũ Eccleſia in Chriſtũ cępit credere, & creſcere, ac multiplicari.

CAPVT 21.

ECcè etiàm habes initium & originẽ in Deo offerendis rebus, & indubitanter crede, quòd in primordio naſcentis Eccleſię cœpit eadem Eccleſia vota fideliũ ſuſcipere. Quorum exemplo laudandi ſunt votorum ac donorum ſuorum vltronei oblatores. Facto vero Ananiæ & Saphiræ deterrẽdi ſunt hi, qui aut ſuorum, aut aliorum votorũ exiſtunt ablatores vel defraudatores. Ipſe quo- Actor.5.
què Ananias cũ Saphira vxore ſua agrũ ꝓpriũ vendidit, & eius preciũ, ſicut & cæteri fideles faciebãt, ante pedes Apoſtolorũ poſuerũt: ſed quia de eodẽ precio, cõſcia eadẽ vxore ſua, quiddam dedit, quiddã verò retinendo occuluit, vterq; Apoſtolica authoritate

ritate perculſus eſt. Pro qua re,ſicut in eiſdē Actibus Apoſtolorum legitur, factus eſt timor magnus in vniuerſa Eccleſia, & in omnibus,qui audiērūt hæc.Si enim de proprijs ſuis rebus,quas ad integrum Deo vouerant, pro eo quòd indè aliquid abſtraxerunt, vel fraudati ſunt, tam horribili morte mulctati ſunt,quid putandum eſt de his, qui ea quæ alij obtulerunt, Deo auferre præſumunt ? Hi proculdubiò ſecundùm verba beati Petri Apoſtoli,non hominibus, ſed Deo mentiri conuincuntur.

Ibidem:

CAP. 22.

Iſte Herodes, auus eſt ei⁹ Herodis, cuius in Actis ca. 12. fit mētio.

HErodes verò parricida & ſceleratiſſimus rex,de quo & in eiſdem Actibus Apoſtolorum legitur,& pleniùs in lib. Egeſippi inuenitur,quo regnante,natus eſt Chriſtus,cuius etiàm ſauiſſimus ingentem paruulorum cateruam pro Chriſto trucidauit gladius, quo quoſdam ſacerdotes necauit, eorumq; miniſterium ſibi ſubripuit, & quæ Deo oblata erant,ſicut in eodem Egeſippi libro legitur,in ſuos vſus conuertit, vt cætera eius mala omittamus,pro tam temerario & (vt ità dixerim) crudeli facto creditur quòd meruerit & ab Angelo percuti,& à vermibus depaſci, & infelicem miſeramq; vitā digna morte finire.

Miſcētur hic auires rebus nepotis. Actor. 12.

CAP. 23.

QValiter denique Eccleſia Chriſti per ſucceſſores Apoſtolorum, paſtores videlicet eiuſdem Eccleſiæ ſub orthodoxis Imperatoribus,& vt de multis vnum ponamus,Conſtantino, necnon regibus alijs ac principibus, cæterisque fidelibus ſua vota Deo offerentibus,eamque Eccleſiam diuerſis donarijs incrementantibus, atque ad alta ſublimantibus excreuerit, hîc enumerare & prolixum eſt,& laborioſum,& huic opuſculo incapabile. Geſta tamen ſingulorum,manifeſtant eorum ſtudium, & Imperatorum ac regum, principumque erga cultum diuinum amplificandum, & cæterorum Chriſtianorum frequentiſſimam deuotionem, qualiter memoratam Eccleſiam vſq; in præſens tempus honorando exaltauerint,& exaltando honorauerint,atq; multifarijs donarijs diuitem effecerint.

CAP. 24.

MVlta ſiquidem ſanctorum patrū, qui non ſolùm Latinè,verùm etiàm Græcè ſcripſerunt,documenta proferri poterūt, quæ ob prolixitatem vitandam omittuntur, qui res Deo dicatas atque ſacratas, nullatenùs impunè auferri poſſe teſtantur.

CAP. 25.

SAcri quoquè canones toto orbe veneran di,& Sancto Spiritu inſpirante digeſti, immò calamum ſanctorum patrum,qui eos de ordine & ſtatu ſanctæ Dei Eccleſiæ conſcripſerunt, regente, cùm in multis locis auferendarum rerum eccleſiaſticarum temerariam inhibeant præſumptionem, & tantæ rei temeratores,per eam quæ à Chriſto illis conlata eſt,percellant poteſtatē, libet de multis, breuitatis gratia, duo huic ſubnectere opuſculo: & non ſolùm hæc duo, verùm etiā vnum illorum ad eorum audaciam, qui hæc quæ præmiſſa ſunt,fecerunt aut faciunt, aut facere præſumunt,vel facientibus impunitatem promittunt, reprimendam, ſatis abundeque ſufficere poteſt.

CAP. 26.

QVorum alterum ſub duobus capitulis, videlicet ſeptimo & octauo,in Concilio Gangrenſi ità legitur: Si quis oblationes Eccleſiæ extra Eccleſiam accipere vel dare voluerit,prēter conſcientiam epiſcopi vel eius,cui huiuſcemodi officia commiſſa ſunt, nec cum eius voluerit agere conſilio, anathema ſit.Item:Si quis dederit vel acceperit oblata præter epiſcopum, vel cum qui conſtitutus eſt ab eo ad diſpenſandū miſericordiā pauperibus,& qui dat,& qui accipit, anathema ſit.Alterū etiàm in decretis Symmachi Papæ, quod licèt quibuſdā aliter videatur,negocio tamen, de quo agitur, & eccleſiaſticè & canonicè euidenter adſtipulat, quod ità ſe habet:Iniquum eſt enim & ſacrilegij inſtar,quę vel pro ſalute vel requie animarum ſuarum vnuſquiſq; venerabili Eccleſię pauperum cauſa contulerit,aut certè reliquerit,ab his,à quibus maximè conuenerit ſeruari,auferri,& in aliud trāsferri.Arbitramur intereà,q̄ his,de quibus & contra quos agitur,hęc quę paucis congeſta ſunt, poſſint ſufficere.Quòd ſi hęc parua eis nō ſufficiūt, neq; ſi maiora, quę vtiq; vberiori & prolixiori opere indigent, & perfacilè in diuinis oraculis inueniri poſſunt, eis ſufficient.

Gāgren. Cōc.c.7.

Ibid. c.8.

In Romana ſynodo 3. c.3.

CAP. 27.

TE quoquè nobiliſſime & glorioſiſſime totoque orbe famoſiſſime,optime rex, humiles ac fideliſſimi oratores veſtri,veſtręque ſalutis amatores certiſſimi ac deuotiſſimi, ſuppliciter exoramus, & flexis poplitibus veſtram excellentiam flagitamus, vt hoc opuſculum, quod propter amorē cōmunis redemptoris noſtri Ieſu Chriſti,veſtręq; animę ſaluationē,& regni vobis cōmiſſi tuitionem, atq; in longinquū felicē eius protelationem,veſtrorumq; hoſtiū ſuperandorum digeſſimus, veſtrę cellitudinis obtutibus ſit gratū atq; acceptum, vobisq; proliq; ac populo vobis ſubiecto,Domino opem ferente, profuturum:quod non ex cœnoſo fonte iactantię,vel cuiuslibet præſumptionis elatione emanâſſe, ſed potiùs ex veriſſimę ſynceriſſimęq; fidei integritate, & ſacerdotali curam animę veſtrę incōparabiliter gerēte authoritate,collectum atq; conſcriptū eſſe nō dubitetis. Monemusq; ſalubriter magnitudinem culminis veſtri, vt hęc perpendatis, qualiter progenitores veſtri, & dilatando & exaltando ſanctam Dei eccleſiam, regnum hoc longè lateq; dilatauerint, glorioſumq; cunctis

cũctis in circuitu nationibus terribile, atque Domino se protegente insuperabile fecerũt. Quapropter fideliter & humiliter vestram hortando persuademus & persuadendo hortamur à DEO sublimatam potestatem, vt qui ecclesias Christi dehonorauerunt & humiliauerunt, rebusque proprijs expoliauerunt, nullatenùs imitatores, sed magis progenitorum vestrorum, qui eam ditat à atque exaltatam, & diuersis muneribus exornatã, ad vos transmiserunt, existatis sectatores, vt iure cũ illis & cum cæteris fidelibus Deo syncerè ac deuotè sua offerentibus saluari, & hæredes perpetuæ felicitatis mereamini effici. Sancta & individua Trinitas, te bone rex, ad profectum & exaltationem atque defensionem sanctæ suæ Ecclesiæ per immensum conseruet, & post huius vitæ lachrymabilem contubernium, sanctorum regum consortem efficiat. Amen. FINIS.

SERGIVS II. NVM. CXII. AN. CHRISTI, DCCCXLIII.

SERGIVS iunior natione Italus, patria Romanus, de regione quarta, pbr. Sergio S.R.E. Archipresbyter Card. à Papa Paschali factus, IMPP. CAES. LOTHARIO ET LVDOVICO II. AVGG. Sedit in Petri cathedra annos treis, mẽses duos. dies treis, creatus III. Id. Februarij, & eo die consecratus. Sunt qui scribant hunc Sergium primum Rom. Pontificum fuisse, qui mutandi nominis author fuerit, proprij nominis deformitate motus, quod minus idoneũ Pontificiæ maiestati arbitrabatur. Quùm enim OSPORCVS ante Põtificatum appellaretur, Pont. max. pronunciatus paternum nomen tanquam magis honestum, tantæque dignitati congruentius assumpsit. Ab hoc igitur scribunt mutandi nominis Rom. Pontificib. recenter creatis consuetudinem manasse. Quod quum apud scriptores huius rei antiquos nunquam me uidisse sciam, hoc neque refellere, quum communis opinio sit, neque adfirmare ausim. Fuit autem hic Pont. humilis, pius, benignus & mansuetus. Venit sub eo ad Vrbem Imp. Lotharius Aug. cum Ludouico filio suo, quem à Pont. in Augustum inunxi fecit. Pestis quoque ingens huius tempore fuit. Hic Pont. Ecclesiam S. Martini in montibus, quæ vetustate pœnè diiecta erat, à nouo refecit, atque in ea plurima SS. martyrum corpora recondidit, & ibi multa obtulit dona. Monasterium prope eandem Basilicam monachorum cum Abbate instituit. Demum post multa bona opera quum ordinationem vnam mense Martio fecisset, qua Episcopos per diuersa loca numero XXIIII. creauit, presbyteros uerò in Vrbe Roma VIII. & Diaconos treis ordinauit, mortuus est in bona Ecclesiæ pace, pridie Id. Aprilis. Anno Dominicæ natiuitatis DCCCXLVII. Cadauer eius in Basilica S. Petri sepultum est. Non uacauit sancta Rom. sedes, quia eo die successor factus est.

SYNODVS MELDENSIS HABITA ANNO DOMINI 845.

Sub Carolo iuniore Rege Francorum, Sergio II. Papa.

PRÆFATIO.

VIA generis humani fragilitas pronior dilabitur ad corrigẽda, quã studeat conseruare correcta, & diuina testãtur oracula, & cũsuetudine monstratur quotidiana, qa etiàm virtutes faciliùs queant plantari, quàm vitia possint eradicari: & ager dumosus ruricolarũ vsu atque labore ad cultum feralem perductus ostẽdit, & propheta sacerdotalem gestans personam, Domino loquente, prẽmonstrat, dicens: Eccè constitui te hodiè super gẽtes & sup regna, vt euellas, & destruas, & dissipes, & disperdas, & ædifices, & plantes. Quatuor. n. priùs ponens ad destruendá praua, & duo postmodùm ad statuendum recta, ostendit, quid falce sacerdotali duriùs valeat, & sapiùs debeat recidi. Quicquid terrena potestate vel cupiditate, ignorãtia seu fragilitate, studio ac subreptione puersum in Ecclesia, aut in humana cõuersatione pullulauerit, reciendum. Sacerdotum est enim, diuina populo dare mandata, & referre respõsa: quia in rationali pectoris Aaron, erant doctrina & veritas. Et sacerdotalis chorus, os Domini appellatur, sicut scriptũ est: Si separaueris preciosum à vili, quasi os meũ eris. Cui etiàm dictũ est: Tu autem annunciabis eis, quin populis vniuersis, ex me, & legẽ requirẽt ex ore sacerdotis, quia angelus Domini exercituum est, & multa alia his similia, quę vera Christianitas plùs iã penè credendo & venerãdo, quàm audiendo vel discendo, cognoscit. Sacerdotũ est etiã, imminentẽ gladiũ, quæ est aũaduersio diuini furoris arq; iudicij, populis nũciare: eorũ est nihilominùs, verbi gladio, acutiore oĩ

Hier. 1.

Exod. 28

Hier. 15.

Ezech. 33.

Malach. 2.

Heb. 4.

gladio ancipiti, qui penetrat vsque ad diuisionem animæ & spiritus, compagum quoquè & medullarum, atque cogitationum & intentionum cordis in vnoquoque Ecclesiæ filio praua resecare à rectis, prauosque in omni Ecclesia, si ità res popoſcerit, vt seculi iudices, & iudicij diuini præcones, segregare de rectis: Quia nulli qui sanum sapit, est dubium, ità Dominum omniamoderatle, vt clauibus Ecclesiæ datis, aditus ad vitam claudi
Matth. 16. & 18. debeat, vel reserari: & quicquid ordine ordinato à sacerdotibus in Ecclesia geritur, per gratiam sancti spiritus ab illo geratur, qui quod eis promisit, nullatenùs pro quocunq;
Matth. 28. in quocunque dimisit: Eccè ego, inquiens, vobiscum suum vsque ad consummationem seculi. Quod certissimè cognoscentes Domini sacerdotes, & subtili examine perpendentes, quia eorum erat ad omnem actionem po
Leuit. 23. 25. puli, vt Dominus per Mosen præceperat, tu-
Num. 10. bis clangere, id est, manifestissima prædicatione voluntatem Domini insonare, postquàm ab ipsis piæ memoriæ Ludouici diui
Isa. 1. Augusti temporibus, Ecclesia diuersis & aduersis cœperat vexationibus fatigari, in qua (vt propheta longè multò antè defleuerat) à planta pedis vsque ad verticem non erat, immò nec est, desiderabilis sanitas, crebris monitionibus suam, principum quoquè & potentum, ac pauperum, totiusque Ecclesiæ clamantes necessitatem, vocem correctionis
Isa. 28. dederũt, si fortè vel ipsa vexatio, vt scriptum est, intellectum daret auditui. Hoc verbis, hoc scriptis, hoc publicis, hoc priuatis suasionibus: hoc specialibus, hoc generalibus egerunt, pro Christo legatione fungentes, petitionibus: hoc etiàm, dicta Dominica proponentes, hoc propheticis & apostolicis oraculis contestantes: hoc, veterum statuta præoculis demonstrantes: hoc capitulari & petitoria suggestione, sæpiùs & principes & ministri. Reipublicæ potentes atque ministros ex diuina insinuatione & voce, blandè ac terribiliter, quia ità diuersi rerum euentus exegerant, monuerunt. Et vt de multis quædam ad memoriam reducamus, ità egerunt scriptis, quæ constant, quorum est vnum ex synodo, in pago Andegauensi habita, in villa quæ dicitur Lauriacus. Aliud in reuersione glorioſi regis ac domini nostri Caroli * Aredonis ciuitate, quod idem inclytus princeps, & cæteri quique tam Ecclesiastici, quamquæ ex laicali ordine, qui adfuerunt viri manu propria firmauerunt. Tertium in generali Synodo apud Theodonis villam generaliter actum, & generali cõtestatione propalatum. Quartum ex conuenientia, in prædicto conuentu cœptum, & in Verno palatio perpetratum. Sed inuidia ac malitia diaboli seu ministrorum eius, nondùm principis & populi autibus prolatum. Indè verò, quia sicut necesse fuerat, diuinis iussionibus non est sequuta obedientia, dedit Dominus ab Aquilone, vndè iuxta prophetam, pandetur omne malum, dignos meritis nostris Apostolos, crudeles scilicet & immanissimos Christianitatis persequutores Nortmannos, qui vsque Parisios venientes, quod iussit Dominus, monstrauerunt: quorum actus Domini sacerdotes, vt præuenerant ex ore Domini, sermone sunt etiàm subsequuti. Sed & indè Beluacum ciuitatem venientes, quæ ex Domini voluntate cognouerant, & verbo & scripto nullatenùs siluerunt. Tandem autem grassante iniquitate, atque elongante se optata atque optabili pace, non solùm à medio nostri, verùm (quod est lugubrius) à finibus nostris perspicientes etiam diuinam misericordiam, quæ potissimum in tribulatione suis fidelibus consueuerat semper adesse, tot miserorum gemitus, tantasque lachrymas, & penè intolerabiles, & in hac regni duntaxàt parte inauditas afflictiones & horribiles calamitates surda (si dicit fas est) aure iusto iudicio prætierire: Ob hoc iustæ indignationis diuinæ complangendum supplicium, & ecclesiæ Christi deuoto pectore tractandum negocium, præsulum quoquè & sequentis cleri correctionem, & regis ac regni salubritatem atque stabilitatem, & populi authore & fautore Domino, procurandam salutem, venerabiles episcopi, Vuenilo videlicet Senonicæ Sedis archiepiscopus cum suffraganeis suis, Hincmarus quoquè sanctæ Metropolis Ecclesiæ Rhemorum episcopus cum coepiscopis suis, & Rodulphus Bituricæ ciuitatis archiepiscopus, cæteris etiàm Domini sacerdotibus legatis vel scripis suã præsentiam exhibentibus, in Meldensem Ecclesiam de suis ciuitatibus conuenerunt, ibique secundùm synodalis ordinis censuram residentes, anno Dominicæ incarnationis DCCCXLV. pijque regis Caroli succrescentis feliciter vj. cuius consensu sub diuino nutu illuc conuentum est XV. Calend. Iulij, quia occasiones durissimæ iam annis præcedentibus Synodalia tempora religioni abripientes sibi indebitè subripuerant: post cõpassionis fraternæ & communis miseriæ luctum statuerunt primò aliqua ex his, quæ nupèr ab eodem deuotissimo principe, vnà cum sacro Ecclesiastico ordine, & illustrium virorum nobilitate decreta sunt, ità vt constituta fuerunt præfigere, vel quæ ab ipsis ac cæteris Christi vicarijs, ex diuina authoritate ad statum sanctæ Ecclesiæ redintegrandum, ad principis ac Reipublicæ & subsequentis Christianitatis salutem, sunt prolata capitula recenti memoriæ & auditui atque adspectui salubriter, Christo propitio, præscribere, & tunc quæ sancti spiritus gratia ministrauerit, & patrum constitutio roborarat, deuotis mentibus intimare: Quia quæ benè inuenta & semèl statuta sunt, obseruatione indigent, vt ex vestigijs præcedentium didicimus, non retractatione. Nec

Hier. 1.

solùm

ſolùm ſtudendum eſt noua cudere, ſed & vetera conſeruare: Quia etiàm mox poſt abſolutam ſynodum, nec admonitionis epiſcopalis congruentia, varijs euentibus præpedita, potuit ſubſequi, nec monitionis efficacia promereri, prædicti venerabiles epiſcopi vnà cum æquè venerabili Gunboldo Rothomagenſi archiepiſcopo ac coepiſcopis ſuis, conſenſu ſupraſcripti glorioſiſſimi regis Caroli, anno Incarnationis Dominicæ DCCCXLVI. Calend. Mart. Pariſijs conuenerunt, & cœptum diuinum negocium pertractantes, vt ad perfectionem debitam propiciante Chriſto perduceretur, ſatagere ſtuduerunt. Sicque per ſeptiformis ſpiritus ſancti virtutem nos omnes, licèt indigni, Chriſti tamen vicarij. & apoſtolorum ipſius ſucceſſores, omnem hominem, eccè iam non modo ſeptiès, verùm & octiès intuitu meriti ſtabulario repromiſſi: Quod ſuperrogaueris, inquit, cùm redierò, reddam tibi, conuenientes vt vel nunc in hac octaua, quæ reſurrectionem prætendit, conuentione à mortuis operibus communiter reſurgamus, conſilium Dei, iuxta Pauli vocem, adnunciamus, & mundos nos à ſanguine audientium exhibemus: Indeque non obedientibus, quam non optamus, iram ac indignationem ac tribulationem, ſicut idem ſanctus Apoſtolus docuerat, denunciamus: omni autem obedienti, ac operanti bonum, ac perſeueranti, in bono, Chriſti Dei noſtri voce promittimus, quam & depoſcimus gloriam, & incorruptionem, & vitam æternam in ſecula ſeculorum, Amen.

Pariſijs ita rùm cõuenitur, & hæc ſynodus abſoluitur.

Luc. 10.

Act. 20.

Rom. 2.

CAPITVLA EX CONVENTV habito in villa, quæ dicitur Holonia, conſenſu Principis & Epiſcoporũ, ac cæterorum fidelium prolata & confirmata, & ab omnibus Dei fidelibus neceſſariò obſeruanda.

CAP. 1.

DE honore videlicet & cultu Dei, atque ſanctarum Eccleſiarum, quæ authore Deo, ſub ditione & tuitione regiminis noſtri conſiſtunt, communiter Domino mediante, decernimus, vt ſicut tempore beatæ recordationis Domini ac genitoris noſtri exceltæ & honoratæ, atque rebus ampliatæ fuerunt, ità permaneant: Et quæ à noſtra liberalitate honorantur atque ditantur, decæterò ſub integritate ſui teneãtur, & ſacerdotes ac ſerui Dei vigorem Eccleſiaſticum & debita priuilegia, iuxta reuerendam authoritatem obtineant. Eiſdẽ verò regalis poteſtas, & illuſtriũ virorũ ſtrenuitas, ſeu Reipublicæ adminiſtratores, vt ſuum miniſteriũ competenter exequi valeãt, in oĩbus rationabiliter & iuſtè cõcurrãt.

CAP. 2.

HOnor etiàm regius, & poteſtas regali dignitati competens, atque ſynceritas & obtemperantia ſeniori debita, remota omni ſocordia, & calliditate, ſeu qualibet indebita quorumcunque coniunctione, contra honorem & poteſtatem, atque ſalutem noſtram, ſiue regni noſtri ſoliditatem nobis in omnibus & ab omnibus, ſicut tempore anteceſſorum noſtrorum conuenerat, exhibeatur. Et ſi quis quẽcunque contra nos, & contra hanc pactam ſynceritatem aliquid moliri manifeſtè cognouerit, ſi eum conuertere nequiuerit, apertè prodat atque denotet, & conſilio atque auxilio epiſcopalis authoritas, & fidelium vnanimitas, vt honor & poteſtas regia inconuulſa permaneat, totis niſibus decertare & adiuuare procuret.

CAP. 3.

QVia verò debitum eſſe cognoſcimus, vt à quibus honorem ſuſcipimus, eos iuxta edictum Dominicum honoremus, volumus, vt omnes fideles noſtri certiſſimum teneant, neminem cuiuſlibet ordinis, aut dignitatis deincèps noſtro inconuenienti libitu, aut alteriùs calliditate, vel iniuſta cupiditate promerito honore debere priuari, niſi iuſtitiæ iudicio & ratione, atque æquitate dictante. Legem verò vnicuique competentem, ſicut anteceſſores ſui tempore noſtrorum prædeceſſorum habuerunt, in omni dignitate & ordine, fauente Domino, noſtram magnificentiam obſeruaturam promittimus.

CAP. 4.

QVod faciliùs, atque obnixiùs veſtra authoritas valeat obſeruare, omnes, ſicut in veſtra benè memorabili conuenientia pepigiſtis, conſeruare ſtudebitis: immò etiàm cuncti in poſtmodũ ſolicitè præcauebunt, nè aliquis pro quacunque priuata cõmoditate, aut reijcienda cupiditate, ſiue alicuius conſanguinitatis vel familiaritatis, ſeu amicitiæ coniunctione nobis immoderatiùs ſuggerat, vel poſtulationibus, aut quolibet modo illiciat, vt contra iuſtitiæ ratione, & noſtri nominis dignitatẽ, ac regiminis æquitatẽ agamus.

CAP. 5.

ET ſi forte ſubreptum nobis quippiam, vt homini fuerit, comperentem & fideliter, prout ſublimitati regiæ conuenit, & neceſſitatibus ſubiectorum expedit, vt hoc rationabiliter corrigatur, veſtra fidelis deuotio admonere curabit.

CAP. 6.

TAndèm autem viſum eſt nobis adnectere, vt ſi quis hoc fœdus concordiæ ſalubris, quod propter pacis charitatisque cuſtodiam iniuimus, & chirographi virtute ſubſcripſimus, rebelli æque animo pertinaci, irruperit, Chriſtiana dilectione admoneatur, & ad inconuulſum veritatis vinculum cõſeruandum, (Quod qui tentauerit corrumpere, facilius poterit ſeipſum diſrumpere, quàm illud poſſit irrumpere) iuxta monita diuina, vt reſipiſcat, hortetur: & ſi audierit, fiat de ſocietate fideli omnibus gaudium: Si verò ob-

audire renuerit, tunc pōtificalis authoritas, & regalis ſublimitas, atque in charitatis connexione perſiſtentium magnanimitas, ſecundùm quod res & neceſſitas poſtulauerit ac ratio expetiuerit, ſeu qualitati perſonæ conuenerit, zelum ſuæ deuotionis feruentiſſimè exerat, & quod inſpirante Deo, agendum in omnem ſaluris & vtilitatis, atque honeſtatis partem iudicauerit, irrefragabiliter peragat. Ex capitulis verò in Synodo apud Theodonis villam habitis, quędam monenda ſubiūgemus, quædam autem pro tempore tunc dicenda, nunc breuitati ſtudentes, recidimus quædam, etiàm neceſſitati conſulentes, & ordini prouidentes, patrum ſequentes cōſuetudinem, inter poſuimus ità ab epiſcopis prolata, principū & cæterorū fidelium ſaluti.

CAPVT 7.

Seniorale Gallicū videtur eſſe vocabulū

VIdetur nobis, ſi fideliter vultis regnare, & vigorem regium ac ſeniorale, & ſuper veſtros, & ſuper impugnantes poteſtatem veſtram optatis habere, charitatem illā quā apoſtolus docuit, de corde puro & conſcientia bona, & fide non ficta, cum fratribus veſtris ſtudete habere: Et quia ſic habeatis, & fidelibus & infidelibus omni virtute & puritate, quātùm Deus dederit curate manifeſtare, ſicut ipſe docuit, dicens: In hoc cognoſcent omnes, quia mei eſtis diſcipuli, ſi dilectionem habueritis adinuicem. CAP. 8.

I. Tim. 1. De charitate fraterna regū.

Ioann. 13.

QVia benè noſtis, ab illo, qui ſolus rex & ſacerdos fieri potuit, ità Eccleſiam diſpoſitam eſſe, vt pontificali authoritate, & regali poteſtate gubernetur. Et ſcriptum eſſe liquidò peruidetis, Vbi non eſt gubernator, populus corruit: & tanto periculoſiùs, quanto anima plùs eſt preciosa, quàm corpus: Canonum etiàm irrefragabilis authoritas ſuper epiſcoporum ordinatione euidentiſſimè præcipiat, feruentiſſimè Dei legatione fungentes monemus, vt quandocunque Deo diſpenſante, quilibet epiſcopus ad Dominum migrauerit, ſubmota funditùs peſte Simoniacæ hæreſeos, ſinè dilatione iuxta authoritatem canonicam, ſedes vacans epiſcopum à vobis regulariter deſignatum, & gratia ſancti ſpiritus conſecratum, accipiat.

Prou. 11.

CAPVT 9.

Ordo monaſticus fundatus ab Apoſtolis.

SAcrum quoquè monaſticum ordinem à Deo inſpiratum, & ab ipſis apoſtolis fundatum, ſeu à nominatiſſimis ac ſanctiſſimis patribus excultum, atque per iſtud imperiū à veſtris piæ memoriæ prædeceſſoribus propagatum, & quędam etiàm loca ſpecialiùs venerabilia contra omnem authoritatem & rationem, ac patrum veſtrorum ſeu regum præcedentium conſuetudinem, laicorum curæ & poteſtati in maximo veſtro periculo, & illorum perditione, & Dei ac ſanctorum non modica ad iraſcendum prouocatione vos commiſiſſe dolemus. Quapropter pro Chriſto deuotiſſimè obſecramus, vt tam magnam offenſam, & iuſtam reprehenſionem, atque periculoſam ſinè exemplo præcedentium præſumptionem, ab animabus veſtris, & felicitate regni veſtri pellatis, & loca venerabilia, & habitum ac ordinē ſacrum, eis qui ad hoc vocati ſunt, viri ſcilicet ex clericali & eccleſiaſtico vel monaſtico ordine religioſis, ſeu & in ſuo ſexu fęminis Deo dicatis, atque deuotis, atque in ſchola Chriſti eruditis, ad cuſtodiendum & prouidendum committatis, qui & quę Dei ſunt, Deo: & quæ ſunt Cęſaris, Cæſari reddant. Qui etſi minus perfectè, & in diuina religione & in Reipublicæ vtilitate profecerint, aut corripiātur, aut meliores & vtiliores in locis eorum ſubſtituantur, & non propter prauorum nequitiam, ordo religionis, & loca ſacratiſſima, eis quibus licitum non eſt, committantur: Quia, vt ſancti patres dicunt, nō debet eſſe in regimine, vel in contubernio communis habitatio, quorum eſt diuerſa profeſſio. Et magnoperè cauendum eſt, nè tam manifeſta religionis deſtructio, regni huius fiat deſolatio, cùm manifeſtiſſimè ſcriptura demonſtret Ozam morte damnatum, qui arcam Domini quaſi cadentem releuare voluit: quam vel contingere illicitam ei fuit. Hæc autem loca ſacrata non ideò ab illis, quia tenere non debent, occupari prohibemus, vt à nobis illa cupidè poſſideri quæramus: ſed vt hi, quibus ea habere non licet, licita habeant: & illi qui ad regiminis onera portanda à Domino vocati ſunt, diuina mīniſteria exequantur.

Matth. 22.

1. Reg. 6.

CAPVT 10.

Nota abuſum deformem.

PEruentum eſt ſiquidem ad nos, quod auditu lugubre, & dictu nefas, actuque horribile, ac nimis triſte dignoſcitur: quia contra omnem authoritatem, contra patrum decreta, & totius Chriſtianæ religionis conſuetudinem, in monaſterijs regularibus laici in medio ſacerdotum & Leuitarum, ac cæterorum religioſorum virorum, vt domini & magiſtri reſideant, & velut abbates de illorum vita & cōuerſatione decernant, eosq; dijudicent, ac regimina animarum, ac diuina eis, ſecundùm regulam, non ſolùm ſinè preſentia, verùm etiam ſinè conſcientia epiſcopi cōmittant ſacraria, & ità præſumptiuè doceant, qui noluerunt fieri diſcipuli veritatis, & falſi inordinato magiſtri fiant erroris. Quod quàm temerario auſu præſumptum ſit, omnis ſcripturarū demonſtrat authoritas, adeò vt, ſicut ſcriptum eſt, nec in perſecutione Dominica ſinè miniſtris pontificum Reſpublica ad comprehendendum Dominum, quanto magis ad ordinanda diuina ſeruitia audeſēt tranſmittere. Ait enim ſcriptura ſecundùm Ioannem: Iudas autem cùm accepiſſet cohortem, & à pontificibus & phariſæis miniſtros. Et item: Et adduxerunt Ieſum ad Annam primùm, & indè ad Caipham pontificem, & poſt examinationem pontificis, ſuſcepit eum Pilatus. Et Paulum princeps ſacerdotum ſecundùm legem ſedens,

Ioan. 18.

Ibidem.

Act. 23.

1.Reg. 21. ſedens, per legem iudicare debebat. Et quibus panes propoſitionis non licet edere, etiã regis à DEO electi petitione, niſi ab immun
1.Ioh. 2. dicia ſua mundentur, iudicia ſacerdotum panes proponunt. Quod non eſt aliud, niſi quod Iohannes dicit, cùm venerit, Antichriſtum acturum. Et nunc Antichriſti, videlicet iſti, multi ſunt. Et quod Dominus ſecundùm
Marc. 13. Marcum: Cùm videritis abominationem deſolationis ſtantem in loco vbi non debet, qui legit, intelligat. Verè enim iſta eſt abominatio deſolationis, non ſolùm religionis, ſed etiàm præſentis & perpetuæ ſalutis, & non ſolùm ſubditorum, & talium apocryphorum rectorum, verùm & regis & regni, atque regni primorum, huic deteſtabili inordinationi fautorum. Et, quod adhuc habetur flebilius, quidam epiſcoporum è vicino ſedentes,
Eſa. 56. & iuxta prophetam, canes muti non valen-
Ezech. 13. tes latrare, nec opponere murum pro domo Iſrael, hæc ſcientes ſilent, & ſurda aure pertranſeunt. Vndè & zelo diuino accenſi autho-
Epheſ. 3. ritate Dei, ex quo omnis paternitas ſecundùm Apoſtolum, in cælo & in terra nominatur, decernimus, vt quicquid huiuſmodi hactenùs actum eſt, ſacerdotali ac regali rigore, ſeu diſpoſitione caſſetur, & ad ſtatum authoritatiuum reducatur, & talis Abbatia, quę paternitas Latino nomine dicitur, funditus remoueatur. Et ſi quis hoc decęterò præſumpſerit, & admonitus à tali præſumptione ſe corrigere non voluerit, & idem, & qui ei fauerit, vel conſenſerit, à corpore Chriſti ſeparetur & ſanguine. Qui autem de monachis per talem manum, obedientiam regularem ſuſceperit, grauioris culpæ vindicta puniatur. Quod ſi poſt quiſquam illorum præ-
for. * præſentis decreti. ſumpſerit, iudicio ſancti ſpiritûs, * præſenti decreta authoritate anathematizetur. Si autẽ Monachus contemnens, gradum Eccleſiaſticum habuerit, eo priuetur: Et ſi nõ habuerit gradum, pane & aqua contentus, ergaſtulo diebus xl. retrudatur, & de miniſterio indebitè adepto vltionem canonicã, qui à qualibet ſeculari poteſtate, prędictum honorem Eccleſiaſticum vult obtinere, ex hoc decreto ſuſtineat. Epiſcopi verò, qui hactenùs tantam ſilentio conſenſerunt præſumptionis perniciem, duriùs arguantur. Et ſi deincèps iſtud ſinè vindicta dimiſerint, aut agere in ſuis parochijs conſenſerint, tribus mentibus hoc ſynodali iudicio à Miſſarum ſolennijs ſe abſtineant, & ſuæ tantùm Eccleſiæ communione contenti fiant.

CAPVT XI.

OCcaſionem etiàm & fomitem, vndè ordo Eccleſiaſticus, & canonica forma, atque monaſtica religio ſæpe à longe ſuperiori tempore, quum minus religioſos principes habuit, titubauit & penè collabens deperijt, & iterum, quum deuotos & in Dei zelo feruẽtes principes accipere meruit, reſurrectione quadam reuixit, & vigorem recepit, atque ſui proceſſus tempore ambolauit, quod non ſinè graui dolore & metu vltionis diuinæ dicimus, in veſtri regiminis tempore, in deſtructionem, non ædificationem, ſicut Paulus do 1.Cor. 13
cuerat, accidiſſe conſpicimus. Quod & noſtris peccatis, qui diſpẽſatores & paſtores Eccleſiarum eſſe debuimus, veraciter imputamus, & eorũ, quorũ factione res iſta adeò malè pullulauit & excreuit, alia præcedẽtia peccata hoc meruiſſe, ꝓ certo authoritate diuina cognoſcimus: vt qui nocebãt, ſicut ſcriptũ
Apo. 22: eſt, nocerent adhuc, vnde Deũ grauius ad iracundiã prouocarent, & ſanctos, quos interceſſiores pro ſuis peccatis habere debuerant, infenſos haberent, & ſacerdotes ac viros religioſos, ſeu Chriſti pauperes, quos oratores & reconciliatores ſibi de ſuo promereri neceſſe fuerat, proclamatores aduerſum ſe fieri iritarent, & ad cumulum ſuorum peccatorũ etiàm illa peccata, vnde in conſpectu Dei rationem in die terribilis iudicij redderent, augerent q̃
Matt. 12. illi cõmiſerunt: qui eadem ipſa peccata per interceſſionem fideliſſimarum oblationum deleuerunt, quibus Eccleſiaſticarum rerum peruaſores inconſultè, & in pernicię ſuĩ ſine reuerentia abuntur. Quod ità verum eſſe, vt dicimus, Dominus proteſtatur dicens: Pec
Oſee 4. cata populi mei comedunt. Peccata enim populi comedunt, qui contra authoritatem diuinam res Eccleſiaſticas indebitè peruadunt, & nec interceſſionis ope, nec prædicationis conſilio, vel quocunque diuino auxilio pro peccatis eorum, qui eas dederant, laborant: nec pio operi, ad quod fides fidelium eas tradiderat, inſeruire permittunt. De quo periculoſo facto, vos principes Chriſtianiſſimi, venerabiliter admonemus, & deuotiſſimè obſecramus, vt memores ſalutis veſtræ, præſentis ſcilicet & æternæ, memores etiàm largitatis progenitorum veſtrorum erga ſanctas eccleſias, propter quam feliciter regnauerunt, & ſibi contrarios ſuperauerunt: memores ſiquidem cum quanta religione etiàm ante Chriſti ſanguinem, & in tempore famis in Aegypto diſcretione ſancti Ioſeph, apud neGen. 47. fandum regem Pharaonem terra ſacerdotalis extitit: innumera quoque ſcripturarum exempla, vt lacte eccleſiæ nutriti, & ſcientiæ ipſius vberibus ſufficienter repleti ante oculos reducentes, tunicam Chriſti, qui vos elo-
Iohan. 19. git & exaltauit, quam nec milites auſi fuerũt ſcindere, tempore veſtro quantocyùs reconſuite & reſarcite, & nec violenta ablatione, nec illicitorũ præceptorum confirmatione, res ab eccleſijs vobis ad tuẽdũ & defenſandũ ac propagandum cõmiſſis, auferre tẽtate: ſed vt ſanctæ memoriæ auus, & pater veſter eas gubernãdas vobis, fautore Deo, dimiſerũt, redintegrate, & præcepta regalia earundem Eccleſiarum conſeruate & confirmate: nè ſicut intentauit Semeias propheta ad Roboam
3 Reg. 12. filium Salomonis in conciſſione pallij præſens regnum, quod ablit, vobis patrum la-

Digitized by Google

bore acquiſitum & hæreditate relictum, à vobis ipſe Chriſtus diuidat, & æternum regnum quod promiſit, non tribuat. Nec contra Dei faciem iratas hominum facies conſideretis: quia ſi ad tempus illis diſplicueritis, cùm vos Deo placebitis, in vobis ille, quod promiſit, implebit: Cum placuerint, inquiēs, Deo viæ hominis, omnes inimicos eius conuertet ad pacem. Pro. 16.

CAP. XII.

PEtimus tandem, vt ordo Eccleſiaſticus, in quibuſcunque ei fuerit neceſsè rigorem ſalutis humanæ exerere, per poteſtatem veſtram, & per miniſterium miniſtrorū dominationis veſtræ, ſecundùm antiquam conſuetudinem ſuum vigorem recipiat, & populi generalitatis vnà cum Eccleſiaſtica deuotione iudicium, quod honor regis diligit, & iuſtitiam, qua thronus eius firmatur, per diſpoſitionem veſtram ſuſcipiat, ſeu admonitione atque conſilio ſacerdotali veſtra ſublimitas, & quiſque in quolibet ſtatu vel ordine de rapinis & cæteris, quæ diſcordiæ malo acciderunt, præteritis erroribus pœnitudinem gerat, & Domini reconciliationem expoſtulet: quam facilè omnis qui quæſierit inueniet, ſi in loco diſcordiæ plantata fuerit charitas, quæ cooperit multitudinem peccatorum: eumque potius, quàm nos, in conſilio non noſtro, ſed DEI attendatis, qui dixit: Qui vos audit, me audit: & qui vos ſpernit, me ſpernit. Non enim vos eſtis qui loquimini, ſed ſpiritus patris veſtri, qui loquitur in vobis. Pſal. 95. Pro. 14. & 25. Iacob. 5. Luc. 10. Mat. 10.

CAPITVLA IN SYNODO acta, quæ habita eſt apud Lauriacum in Pago Andegauenſi, anno DCCC. XLIII. Incarnationis Domini noſtri IESV CHRISTI, menſe Octobri, Indictione ſeptima.

CAP. XIII.

SI quis publicus diuinæ legis præuaricator, vel pro manifeſtis criminibus erga Eccleſiaſtica iuſta & rationabilia iudicia contemptor repertus fuerit, vel inflatus ac timidus monitis Eccleſiaſticis ac ſanctorum patrum conſtitutionibus contradictor vel ſubſannator comprobatus fuerit, ſi monitionibus epiſcopalibus obtemperare diſtulerit, anathematizetur.

CAP. XIIII.

SI quis contra regiam dignitatem doloſè ac callidè ac perniciosè ſatagere comprobatus fuerit, niſi digniſſimè ſatisfecerit, anathematizetur.

CAP. XV.

SI quis poteſtati regiæ, quæ non eſt, iuxta Apoſtolum, niſi à Deo, contumaci ac inflato ſpiritu contra authoritatem & rationē pertinaciter contradicere præſumpſerit, & eius iuſtis & rationabilibus imperijs ſecundùm Deum & authoritatem Eccleſiaſticam ac ius ciuile, obtemperare irrefragabiliter noluerit, anathematizetur. Rom. 13.

CAP. XVI.

QVicunque ſuperbiæ facibus accenſi, vel proteruia ſtomachati, hęc quæ pro ſanctæ matris eccleſiæ tranquillitate ſacerdotalique rigore, & regia dignitate à nobis vnanimiter definita, manibusque proprijs roborata ſunt, violare, aut quolibet argumento irrumpere tentauerint, placet eos omnes anathematizari.

Ex capitulis apud ✠ Beluacum ciuitatem in ſynodo habitis.

CAP. XVII.

VT res Eccleſiaſticæ tempore principatus veſtri ablatæ, ex integro præſentaliter reſtituantur, & reſtitutæ conſeruentur, ſicut tempore aui & patris veſtri fuerunt, & excepto ſuperpoſito, quod ad vſus poſſidentium abſumptum eſt, quomodò tunc erant, quandò vos illas indè tuliſtis, ſinè refragatione reddantur. Hinc enim in canone Aurelianenſi ſcriptum eſt, titul. xiij. Nè cui liceat res vel facultates Eccleſię aut Monaſterijs vel xenodochijs pro quacunque eleemoſyna cum iuſtitia delegatas retentare, alienare atque ſubtrahere. Quod ſi quis fecerit, tanquàm necator pauperum, canonum antiquorum ſententijs conſtrictus, ab Eccleſiæ liminibus excludatur, quādiu ab ipſo ea, quæ ſunt ablata vel retenta, reddantur. Conci. Aurelianen. 5. cap. 13.

CAP. XVIII.

VT præcepta illicita iure beneficiario de rebus eccleſiaſticis facta, à vobis ſinè dilatione reſcindantur, & vt decæterò nè fiant, à dignitate veſtri nominis regij caueatur.

CAP. XIX.

VT ab eccleſijs veſtræ ditioni ſubiectis, indebitas conſuetudines & iniuſtas exactiones decæterò non exactetis, ſed ità eas conſeruetis, ſicut ordo docet canonicus, & tempore aui & patris veſtri conſeruatæ fuerunt.

CAP. XX.

ET nè magnificentiam veſtram illuc veſtræ dignitati indecens & inhoneſta impellat neceſſitas, quò non trahit voluntas, & partim neceſſitate, partim etiam ſubreptione, quia aliter quàm ſe rei veritas habeat, vobis dictum vel poſtulatum fuit, maximè, quod ad rempublicam pertinuit, aut præreptione in beneficiario iure, aut in alodio abſumptum habetur, videtur nobis vtile & neceſſarium, vt fideles & ſtrenuos miſſos ex vtroque ordine per ſingulos comitatus regni veſtri mittatis, qui omnia diligenter inbreuient, quæ tempore aui ac patris veſtri, vel in regio ſpecialiter ſeruitio, vel in vaſallorum dominicorum beneficijs fuerunt, & quid vel qualiter, aut quantum exindè quiſque modò retineat, ſecundùm veritatem

Digitized by Google

ſitatem renuncietur vobis. Et vbi inueneritis, quia ratio & vtilitas ac ordo, ſeu veritas in aſſumptis, vel donationibus habeantur, inſtituta permaneant: vbi autem irrationabilitas, vel potius fraus inuentæ fuerint, vnà cum conſilio fidelium veſtrorum hoc taliter corrigite, vt & ratio, aut vtilitas, ſeu iuſtitia non deſerantur, & dignitas veſtræ magnificentię per neceſſitatem ità vilis non fiat, ſicut vos non decere cognoſcitur. Quoniam domeſtica domus veſtra aliter obſequijs domeſticorum repleri non poterit, niſi habueritis, vndè eis meritum rependere, & indigentiæ ſolatium ferre poſſitis, & ſic demum reſpublica veſtra de ſuo ſuffragetur ſibi, & eccleſiæ, à quibus non expedit, habeantur immunes.

CAP. XXI. De precarijs.

VT precariæ & commutationes tempore viduatarum Eccleſiarum factæ ab his, qui loca epiſcoporum occupauerant, reſcindantur, & cum authoritate eccleſiaſtica vel ciuili, ſi finiendæ ſunt, fiant.

CAPVT XXII.

PRecariæ autem à nemine de rebus Eccleſiaſticis fieri præſumantur, niſi quantum de qualitate conuenienti datur ex proprio, duplum accipiatur ex rebus Eccleſiæ in ſuo tantum qui dederit nomine, ſi res proprias, & eccleſiaſticas vſu fructuario tenere voluerit. Si autem res proprias ad præſens dimiſerit, ex rebus Eccleſiaſticis triplum fructuario vſu, in ſuo tantum quis nomine ſumat: Quia ſic eas quenque tractare oportet, vt alienarum diſpenſatorem, non propriarum largitorem. Et à nulla poteſtate qs cogatur facere precariam de rebus propriè Deo & ſanctis illius dicatis, cùm ratio & vſus obtineat, neminem cui non vult, contra vtilitatem & rationem, præſtitum de proprio facere beneficium. Præcepta autem regalia ſuper precarijs Eccleſiaſticis fieri, nec ratio ſinit, nec authoritas quolibet modo permittit. Quoniam præcepta in iure Eccleſiaſtico firmare, indignum iudicet neceſſe eſt Maieſtas regia, niſi ab Eccleſiaſtico rectore petantur. Idem autem cuſtos Eccleſiæ ſolertiſſimè caueat, nè ſui ordinis & eccleſiaſticæ communionis fortè immemor, contra authoritatem præceptum regium pro quacunque aſſentatione fieri petat: qui etſi fecerit, non audiatur. Si autem & obtinuerit, regia diſcretione & epiſcopali iudicio idem reſcindatur, & petitor iniuſtus pro principis iniuſta ſuggeſtione digne corripiatur, & precariæ ſecundum antiquam conſuetudinem & authoritatem de quinquennio in quinquennium renouentur.

CAP. XXIII.

VT commutationes rerum Eccleſiaſticarum valde caueantur, ſubtiliſſime, ſi aliquo modo fieri debent, inſpiciantur: Quæ autem inconſultè ſunt factæ, iuxta decretum canonicum Papæ Hilarij, quæ illicitè deceſſor epiſcopus admiſerit, vel ab alijs illicitè commiſſa ſunt, ab eo qui ſucceſſor eſt, emendentur.

CAP. XXIIII.

VT contra deprædatores & oppreſſores eccleſiarum, & rerum ad eaſdem pertinentium defenſores, ſecundum miniſterium veſtrum, quantum Deus poſſe dederit, exiſtatis, ac præcepta, quæ auus ac pater veſter Eccleſijs ditioni veſtræ ſubiectis, fecerunt, ac firmauerunt, & ſtabilia conſeruauerunt, quęque vos confirmaſtis, decæterò rata in omnibus conſeruetis.

CAPITVLA IN SYNODO acta, quæ apud Meldenſem vrbem diuino nutu habita, anno incarnationis Dominicæ DCCC.XLV. XV. Calend. Iul. Indictione Octaua.

Hactenus ex ſynodis priùs habitis allata ſũt capitula: nũc ea ſequũtur, quę in ſynodo Meldenſi decreta ſunt. 1. Tim. 3.

CAP. XXV.

SAlubre & decens eſſe cognoſcitur, atque Apoſtolicis regulis conueniens, vt nõ ſolum ſecundum Apoſtolum, domui ſuæ ſpiritaliter epiſcopus bene præſit, verùm etiàm & domum temporalem ornatam & compoſitam ſecundum competens miniſterium ſuum, & de vicinitate eccleſiæ, & de conuenientia religionis, & de receptione pauperũ, vel hoſpitum habeat: & ità ſit ordinata, vt quicunque conuerſationem & domos conuerſationis ipſius viderit, habitacula ea religionis valeat computare, non diuerſoria impudicitiæ, aut alicuius irreligioſitatis, quę caſtitati vel bonę opinioni contraria ſint, vel officiant, eſtimentur.

CAP. XXVI.

SVggerendum eſt etiam, & ex diuino mandato intimandum regię dignitati, vt epiſcopium, quod domus epiſcopi appellatur, qualiſcũque ſit in oculis Domini epiſcopus, ipſe tamen à rege regum rex conſtitutus pro ſanctitate ordinis epiſcopalis, ſicut S. Gregorius ad Fortunatum docet epiſcopum, venerabiliter ac reuerenter introeat, & ſecundum ſanctam prędeceſſorum conſuetudinẽ, quam dò orationis & debitę ſuſceptionis gratia in tranſitu conuenienti ciuitatem ingreſſus fuerit, habitaculis epiſcopalibus reuerenter inhabitet, & non diuerſoria fœminarum, magnificentia ſua & religio venerabilis ibidem fieri permittat. Quia ſi ſecundum leges canonicas in manſiones clericorum introitus fœminarum prohibentur, quanto magis domus epiſcopi ab huiuſmodi inhabitatione & cõuerſatione, etiam & à legitimo connubio cõiugatorum debet immunis eſſe & aliena? Sed & immunitates prędecessorum Imperatorũ ac regum ab huiuſmodi longiori & diuturna conuerſatione & commoratione regum, & quorumcunque potentium ac ſecularium perſonarum,

Digitized by Google

perſonarum, in epiſcopio prohibent. Quapropter & diuinitus & humanitus ſancitas diuinas & humanas leges, veſtra deuotio & dignitas obſeruare curabit, ſi & in cæleſti regno, & in terreno feliciter cupitis ꝓſperari.

CAP. XXVII.

QVia hactenus propter diuerſas neceſſitatũ incõmoditates aliter vos fieri incõpetẽtia cõpulit, q̃ ſalubritas popoſciſſet, & honeſtas atque vtilitas poſtulaſſet, veſtra ſtudebit magnitudo obnixiùs obſeruare, vt ciuitates per regis tranſitum non deprædentur: vt quandò tranſitus veſter iuxta ciuitates acciderit, immunes & liberas veſtra dominatio iubeat à deprædationum exactionibus fieri manſiones intra ciuitatem: Quia omnes, qui ſua ad ciuitates deferebant, vt & ſalua quæq; ibi haberent, & illa plus pacificè venderent: iam & hoc refugiunt, & priſtinæ immunitates & confirmationes infringuntur, dum & ciues ab hoſpitibus opprimuntur, & ab his à quibus non ſolùm opprimuntur, verùm & deprimuntur, ſua non ſolùm vendere prohibentur, ſed & propter direptionem poſt eos cum gemitu clamare coguntur.

CAP. XXVIII.

VT regia magnificentia liberiorem libertatem Epiſcopis ad ſuum peragendum in eorum parochijs miniſterium, quàm hactenus propter diuerſas perturbationes habuiſſent, maximè in ſacratiſſimis tẽporibus, Quadrageſimæ, ſcilicet & Aduentus Domini, tribuat, quatenus & periculum & epiſcopi ipſi, & regia dignitas ſalubrius ꝓ miniſterio ſibi commiſſo & neglecto poſſint euadere, & pro ſtrenuè executo, diuinam miſericordiam ſibi conciliare prævaleant. Ipſi autem Epiſcopi concellum ſibi ocium, non in ſuas voluptates, ſed in diuinum & officioſum cõuertãt negocium, quatenus ſtudentes prædicationi & correctioni, atque confirmationi, quod hactenus per parochias fuit neglectũ, ſolerter & deuotiſſimè decæterò ſit correctũ & emẽdatum, & non propter ſuam quietudinem epiſcopi, ad remotiora loca ſecedentes, & ſuum miniſterium negligentes, proprias deſerant ciuitates, ſed vt parochias ſuas cum officij efficacia circumeant, aut cum religione in ſuis ciuitatibus canonicè cum ſuis filijs degant, & hoſpitalitate ornati, (quæ iã penè propter diuerſas rapacitates ad nullata eſt) non ſolùm in oculis Domini propter obedientiam mandati diuini reddantur conſpicui, verùm & bonum teſtimonium ſecũdùm
1. Tim. 3. ſanctum adquirant Apoſtolum. Presbyteros etiàm ſibi commiſſos & doctrina, & caſtitate, & ſobrietate atque hoſpitalitate, ſecũdùm eorum miniſterium, ornari compellant.

CAP. XXIX.

VT quorundam epiſcoporum reprehenſibilis, immò damnabilis, cõſuetudo omnimodis corrigatur, qui plebes ſibi creditas, aut rarò, aut nũquàm per ſeipſos, iuxta ordinem Euangelicum & Apoſtolicum, atque eccleſiaſticum, viſitant, cum Dominus dicat: Exe. 3. & Speculatorẽ dedi te domui Iſrael, & audies 33. ex ore meo verbum, & adnũciabis eis ex me, & cætera, quæ diuinus ſermo complectitur: omnes etiàm ſacerdotes Domini pia vigilantia fidem catholicam indagare, & ſubditos ſibi cum mandatorum Domini obſeruantia, epiſcopi quique ſtudioſiſſimè docere contendant.

CAP. XXX.

VT ſi quis de ordine ſacerdotali contemptu minoris eccleſiæ, ambitioſè & improbè ad potiorem adſpirare contenderit, canonica erga eum definitio conſeruetur.

CAP. XXXI.

VT Metropolitanis ſedibus antiquitùs ſtatuta iura ſeruentur, & à comprouincialibus epiſcopis iuxta regulas Eccleſiaſticas eis reuerentia exhibeatur.

CAP. XXXII.

VT principes iuxta decreta canonum per ſingulas prouincias ſaltem bis, aut ſemel in anno à Metropolitanis & diœceſanis epiſcopis ſynodicè conueniri concedant: quia quælibet cõfuſio rerum temporalium, diſſoluere non debet collegium & ſtudium ſacerdotum.

CAP. XXXIII.

VT ſi quilibet epiſcopus ad Synodum vocatus, quacunque occaſione venire diſtulerit, niſi euidens impoſſibilitas præpediẽrit, ſalua cenſura ex hoc patrum authoritate decreta, ceſſet ab officio, donec ſatisfaciat fratribus.

CAP. XXXIIII.

VT canonum ſtatuta ſinè præiudicio ab omnibus cuſtodiãtur, & nemo in actionibus, vel iudicijs eccleſiaſticis ſuo ſenſu, ſed eorum authoritate ducatur. In exponendis etiàm, vel prædicandis diuinis ſcripturis, ſanctorum catholicorum & probatiſſimorum patrum ſenſum quiſque ſequatur, in quorũ ſcriptis, vt beatus dicit Hieronymus, fidei veritas non vacillet. Sed & qui in ſuis Monaſterijs religioſè reſidere debent, & vocum nouitates, vt innoteſcant, ſtudio proferre ſatagunt, acerrimè vt præſumptores arguãtur & comprimantur.

Voc̃ nouitates hic intelligũtur peregrina dogmata, iuxta Vincẽtiũ Lyrinen.

CAP. XXXV.

VT quiſque epiſcopus talem iuxta ſe pro viribus habere decertet, qui iuxta ſyncerriſſimum & puriſſimum ſenſum catholicorum patrum de fide & obſeruatione mandatorum Dei, ſeu & prædicationis doctrina, presbyteros plebium aſſiduè inſtruat & informet, nè domus Dei viui, quæ eſt eccleſia, ſinè lucerna verbi diuini remaneat. Sed & idem talis exiſtat, quem amor pecuniæ non vexet, aut reprobi mores & conuerſatio reprehenſibilis periculosè deuaſtet.

Archidiaconus epiſcopi, qualis eſſe debeat.

CAP.

Digitized by Google

CAP. XXXVI.

VT presbyteri nullatenùs vbicũquè hoſpitari ſinantur, aut aliquo modo ipſi præſumant, ſed aſſiduè apud ſuas eccleſias eſſe ſtudeant, propter ſacra myſteria vel miniſteria fidelibus exhibenda. Nec etiàm alibi habitare permittantur: neque mulieres quãcunque frequentationem habeant in locis, in quibus presbyteri aliquem recurſum habuerint. Quod ſi obſeruare parui penderint, ità vt tranſgreſſores, & qui contra interdicta fecerint, iudicentur.

CAP. XXXVII.

VT quicunque ex clero eſſe videntur, arma militaria non ſumant, nec armati incedant, ſed profeſſionis ſuæ vocabulum religioſis moribus & religioſo habitu præbeant. Quod ſi contempſerint, tanquàm ſacrorum canonum contemptores, & eccleſiaſticæ ſanctitatis profanatores, proprij gradus amiſſione mulctentur, quia non poſſunt ſimul Deo & ſeculo militare.

CAP. XXXVIII.

VT nullus deincèps veritatis Epiſcopus, ſolitò ſuper ſacra iurare præſumat: qđ myſterij cauſa ſancti quæſiérint patriarchæ & fecerint. Non enim in hæſitatione & malitia exigentis, ſed in charitate non ficta fides ſeruatur. Quod qui tranſgredi auſu temerario præſumpſerit, quolibet modo illectus, cenſuræ Eccleſiaſticæ ſinè retractatione ſubiacebit.

CAP. XXXIX.

VT multiplex iuramentorum & periuriorum confuſio, per quam multæ fidelium animæ in toto hoc regno perditæ cognoſcuntur, quam ſit deteſtanda & Deo odibilis, attentiùs omnibus adnuncietur, ſicut
Leui.19. ipſe Dominus oſtendit, dicens: Non periurabis in nomine meo, nec pollues nomen Dei tui: Ego Dominus. Tantum nanque hoc malum eſt, vt ad ſanctuaria Martyrũ, vbi diuerſorum ægritudines ſanantur, ibi periuri, licèt manifeſtè interdùm vexari non videantur, iuſto Dei iudicio à dæmonibus arripian-
Homi. 12 in Euang. tur, ſicut ſanctus dicit Gregorius: Ad horũ corpora ægri veniunt, & ſanantur: dęmoniaci veniunt, & curantur: periuri veniunt, & à dæmonio vexantur.

CAP. XL.

De hoſpitalibus.

ADmonenda eſt regia magnitudo de hoſpitalibus, quæ tempore prædeceſſorum ſuorum & ordinata & exculta fuerũt, & modò ad nihilum ſunt redacta. Sed & hoſpitalia Scotorum, quæ ſancti homines
Hoſpitales dum à Scotis extructæ in Gallijs. gentis illius in hoc regno conſtruxerunt, & rebus pro ſãctitate ſua adquiſitis ampliauerũt, ab eodem hoſpitalitatis officio funditùs ſunt alienata: Et non ſolùm ſuperuenientes in eadem hoſpitalia non recipiuntur, verùm etiã ipſi, qui ab infantia in eiſdem locis ſub religione Domino militauerũt, & exindè eijciuntur, & oſtiatim mẽdicare coguntur. Vndè pertimeſcenda eſt canonica ſententia, & maximè decretalis Symmachi papæ definitio, quia vt necator pauperum, & Chriſti traditor Iudas, idem qui huius ſceleris author, & perpetraror eſſe dignoſcitur, præſenti & perpetuo eſt anathemate feriendus: Qui reculã, inquit Symmachus papa, vel quicquid fuerit Eccleſiæ, petunt à regibus, & corrumpendæ pietatis inſtinctu, egentium ſubſtantiam rapiunt, irrita habeantur, quæ obtinent & à communione Eccleſiæ cuius facultatem auferre cupiunt, excludantur. Item in canone Aurelianẽſi. Si quis quolibet tẽpore contra hanc conſtitutionẽ noſtrã venire tẽtauerit, aut aliquid de conſuetudine vel facultate xenodochij abſtulerit, vt xenodochiũ (quod auertat Deus) eſſe deſinat, vt necator pauperum, irreuocabili anathemate feriatur. Aurelian. Conc. 5. cap. 15.

CAP. XLI.

PRouidendum eſt regiæ Maieſtati, vt Monaſteria, quæ ab hominibus Deum timentibus, in ſua proprietate conſtructa, prędeceſſores illius, cauſa defenſionis Mundeburdi ſuſceperunt, vt libera libertate, remota ſpe hæreditaria de illorum propinquitate, ibidèm religio obſeruaretur, & nunc in *allodium ſunt data: quapropter omnis exindè religio fundit⁹ eſt euerſa: qualiter vota fidelium inconuulſa permaneant, nè voces eorũ contra ſe ante Deũ clamantes, adiũcto periculo de eorũ pditione, q in eiſdẽ locis neceſſitate naufragantur, condemnabiles ſentiat. * alodem

CAP. XLII.

MOnenda eſt ſolertia regia, vt ſtrenuos & fideles miſſos per regnum ſibi commiſſum dirigat, & inueſtigent, ac diligenter inbreuient res eccleſiaſticas, quas per ſubreptionem atque ignorantiam quorumcũque in allodium ipſe, aut pater ſuus donauit, & conſulens periculo animarum, ſuæ videlicet ac patris ſui, hoc ad tẽpus corrigere ſtudeat, nè fortè, cùm voluerit, minimè poſſit.

CAP. XLIII.

CAuendũ, & ſummoperè præcauendũ, ac per virtutẽ Chriſti ſanguinis interdicendũ, & epiſcopis & regibus & omnibus ſublimioribus poteſtatibus, atq; cunctis fautoribus & electoribus, quorumcunq; atque cõſenſoribus, ſeu ordinatoribus in gradu eccleſiaſtico, vt nemo per ſimoniacã hæreſim regiminis locũ obtineat quacunq; factione, calliditate, promiſſione, ſeu cõmoditate, aut datione per ſe, aut per emiſſam perſonã, cùm ſpiritus ſanctus inter cætera documenta eccleſiaſtica per os ſancti dicat Gregorij: Cur
Lib. 4. epiſt. 110. non perpenditur, quia benedictio illi in maledictionem conuertitur, quia ad hoc vt fiat hæreticus, promouetur? Et item: Ementes
Ibidem quippe atque vendentes per pœna conſtringit, cùm liqueat hanc hæreſim in ipſa ſua origine, Apoſtolica eſſe deteſtatione damna-
Rom. 1. tam. Et Apoſtolus docet, non ſolùm qui faciunt, Simonia cauenda.

ciunt, sed qui consentiunt facientibus, digni
Lib. 4. epi. 91. sunt morte. Et item B. Gregorius: Dolens (inquit) dico, gemens denuncio, quia sacerdotium, quod apud vos intùs cecidit, foris diù stare non poterit. Item: Aduersarius animarum callida specie suadet, quasi debere ab
Lib. 7. epi. 110. habentibus accipi, vt sit, quod possit non habentibus erogari: sed scriptũ est: Hostiæ impiorum abominabiles, quia offerũtur ex scelere.
Pro. 21.

CAP. XLIIII.

VT chorepiscopus modum suum iuxta canonicam institutionẽ teneat, & nec sanctum chrisma, nec sanctum paracletum spiritum, solis episcopis, iuxta decreta Innocentij, tribuere debitum, tradere tentet, nec ecclesias consecret, neque ordines ecclesiasticos, qui per impositionem manûs tribuuntur, id est, non nisi vsque ad subdiaconatum, & hoc, iubente episcopo, & in locis, quibus canones designant, agere præsumant. Impositioni autem pœnitentiæ, aut pœnitentium reconciliationi, per parochiam secundùm mandatum episcopi sui inseruiat. Si verò ciuitatis episcopus obierit, nihil ex episcopali ministerio specialiter episcopis debito attentet: quia ex hoc magnum scandalum & diuisionem rerum Ecclesiasticarũ, atque dilationem in canonicè ordinãdis episcopis DEI ecclesijs accidisse conspeximus. Nam si episcopus ciuitatis propter desidiam aut secularem peruagationem, vel propter infirmitatem modum suum chorepiscopis transcendere consenserit, sententiam canonicam debet attendere, qua decretum est, vt qui contra dicta canonum fecerit, gradûs sui periculo sinè retractatione subiaceat.

CAP. XLV.

Nè pro chrismate precium exigatur.

VT nemo episcoporum, vel quilibet minister Ecclesiasticus, pro sacrũ chrisma aliquid muneris accipiat, neque denarios, vel quælibet munuscula, quæ per ministros episcoporum à presbyteris inordinabiliter exigantur. Decet tamen presbyteros cum voluntarijs eulogijs tempore congruo visitare & venerari suos episcopos.

CAP. XLVI.

VT nemo sacrum chrisma, nisi in quinta feria maioris septimanæ, idest in cœna, quæ specialiter appellatur Dominica, conficere præsumat.

CAP. XLVII.

VT nemo viuente episcopo, Ecclesiam illius, aut res ad eam pertinentes, inuadere, aut dominari præsumat, neque sub voluntariæ cleri ac populi electionis obtentu, præter voluntatem episcopi, quisquam quacunque seculari potestate præditus, quasi œconomum constituat. Sed si episcopus ministerium Ecclesiasticum, propter infirmitatem corpoream exhibere non potuerit, in archiepiscopi horum voluntate episcopi eiusdem ecclesiæ maneat ordinatione, quatenus debitum officium non remaneat. Obsequium verò ad rempublicam pertinẽs, qualiter exequatur per tales ex subditis & ecclesiasticis ministris, cum consensu archiepiscopi, propter pacis charitatisque custodiam episcopus ordinet ac disponat, quos succedẽdi in episcopatu appetitus indebitus non eleuet, neque vexet, nisi ità moratus exiterit, vt secũdũ instituta B. Gregorij in libro epistolarum, & humiliter in subditione prosit, & pòst vtiliter, conueniens sanctis regulis præsit, quia ob hoc in multis ecclesijs scandalum magnum conspeximus. Sin autem in archiepiscopo talis necessitas acciderit, similiter ipse consilio coepiscoporum suorum huiusmodi ordinem exhibeat.

CAP. XLVIII.

VT nemo presbyterorum baptizare præsumat, nisi in vicis & ecclesijs baptismalibus atque temporibus constitutis, nisi causa ægritudinis vel certæ necessitatis, sicut sacra canonum docet authoritas, & vici authoritatem & priuilegia debita & antiqua retineant.

CAP. XLIX.

VT nemo laicorum presbyteros ecclesiarum suarum turpi villicationi, & (secundùm Apostolum) seculari & inhonestæ negociationi implicare, nec secum aliorsùm contra authoritatem præsumàt ducere, quô ministerium sibi commissum cogantur negligere. Quod si contra interdicta præsumpserit, excommunicetur. 2. Tim. 2.

CAP. L.

VT presbyteri vel quilibet clerici in alterius parochiam sinè formata non recipiantur, neque retineantur, nec etiàm ministrare sinantur. Criminati autem, ab omnibus excludantur & reijciantur à parochijs, in quibus cupiunt immorari, vsquequò ad eum reuertantur episcopum, à quo aufugisse noscuntur.

CAP. LI.

QVi cum senioribus suis de alijs prouincijs ad nostras parochias veniunt, sinè formata ministrare non permittantur. Quam & si attulerint, & ministrare idonei inuenti fuerint, instruantur, quàm religiosè atque studiosè sacrum ministerium peragant, & in quibus locis illud agere non debeant, & vt excommunicatis nequaquàm communicent. Clerici verò, si ab huiusmodi hominibus ad ordinandum offeruntur, instrui debent, vt ad episcopos, ex quorum parochijs sumpti sunt, eos remittant, & aut ibi ordinentur, aut literas canonicas ab episcopo, ex cuius diœcesi sunt, perferant, sicut Canonica docet authoritas.

CAP.

Digitized by Google

CAP. LII.

QVi verò ex noſtris parochijs aut ad titulũ, aut abſolutè ordinari petũtur, nullatenùs ordinẽtur, niſi aut in clero certo & religioſo, vel etiàm in ciuitate ſaltem vno anno immorentur, vt de vita & conuerſatione atque doctrina illorum certitudo poſſit agnoſci. Et nemo abſolutè quenquam ordinare præſumat, ſicut ſancti ſanxerunt canones.

Cõc. Chal. cap. 6.

CAP. LIII.

VT canonici in ciuitate vel monaſterijs, ſicut conſtitutum eſt, in dormitorio domiant, & in refectorio comedant, & in domo infirmorum neceſſariò ſubleuentur: Et tam ſani quàm & infirmi canonicè veſtiantur, atque in clauſtris horis congruis degant, & ſub cuſtodia canonica lectionibus & cæteris diuinæ inſtitutionis inſiſtant officijs. Qui verò epiſcoporum loci conuenientiam aut facultatem non habuerit, vt hoc perficere & ordinare poſſit, princeps ſecundùm conſtitutionem Domini Imperatoris Ludouici annuat, id eſt, ſi vicina epiſcopio terra, de eodem eccleſia eſſe reperta fuerit, & ab alio poſſidetur, Eccleſiæ rectori ad clauſtra clericorum, vel alia quælibet eccleſiæ commoda facienda reddatur. Si autem de fiſco fuerit, regia liberalitas eandem terram ad ſeruorum D E I habitacula conſtruenda largiri dignetur. Si autem de alia caſa D E I, aut de cuiuslibet proprio fuerit, ex conuenientia commutandi licentia tribuatur, & ſi paupertas loci ad ædificandas domos neceſſarias non ſufficerit, eos ad adiutorium, ædificandi poteſtas regia cogat, qui res de eadem Eccleſia in beneficijs retinent.

CAP. LIIII.

VT titulos Cardinales in vrbibus vel ſuburbijs conſtitutos, epiſcopi canonicè & honeſtè ſinè retractatione ordinent & diſponant.

CAP. LV.

Niceen. cõc. cap. 18.

VT epiſcopi ſeipſos atque miniſtros ſuos, & maximè eccleſiaſticos, cunctosque Chriſtianos in ſua parochia, perpendentes ex hoc ſtatuta Niceni Concilij & cæterorum Conciliorum, ab vſuris ſinè excuſatione compeſcant: & quos compeſcere aliter non potuerint, canonicam in eos ſententiam proferant.

CAP. LVI.

Matt. 18.

VT nemo epiſcoporum quemlibet ſinè certa & manifeſta peccati cauſa communione priuet eccleſiaſtica. Anathema autem ſinè conſenſu archiepiſcopi aut coepiſcoporum, prælata etiàm euangelica admonitione, nulli impona, niſi vndè canonica docet authoritas: quia anathema, æternæ eſt mortis damnatio, & non niſi pro mortali debet imponi crimine, & illi, qui aliter non potuerit corrigi.

Anathema cui inferẽdum.

CAP. LVII.

VT monachi, quibus monaſteriorum cura commiſſa non eſt, paſsìm & ſinè authoritate palarium non adeant. Nec in eo immorentur, vel vbì, & vbì diſcurrere ac peruagari præſumant: ſed ſi tales quilibet fuerint, vt vtiles & neceſſarij eccleſiæ ac principi reperiantur, cum authoritate epiſcopi canonicè ac religiosè pergant. Sin autem, in monaſterijs ſuis, ſicut canonica & regularis docet inſtitutio, religiosè reſideant. Quos etiàm nec epiſcopus, nec abbas, vel quilibet alius veredariorum more in miſſaticis inſtanter tranſmittat. Qui per quoſdam illorum contra canonicam authoritatem, & eccleſiaſtica & ciuilia perturbantur negocia: nec ſub prętextu obedientiæ, diuitiùs villicationibus inſeruiãt, ſed regulariter obedientiam in viciſſitudine ſua peragentes, ſecum, vt de S. Benedicto legitur, in monaſterio habitent, atque ſeipſos recolligant. Hæc autem tranſgredientes, ſiue prælati in fauendo, ſiue ſubditi in obtinendo, excommunicentur.

Greg. li. 4. Dial. ca. 3.

CAP. LVIII.

CAnonicorum autem, qui in parochijs tonſurantur & eruditiuntur, interdùm etiàm & ordinantur ſinè authoritate, dignitas regalis in ſuum periculum non dignetur recipere, præſertim cùm eos ſalubriter & authoritatiuè poſſit habere. Quapropter cùm quilibet canonicorum ad regiam venerit Maieſtatem, & ſuo ſe voluerit mancipare ſeruitio conſenſu epiſcopi, ad cuius diœceſim pertinere dignoſcitur, eum recipiat. Et ſi in ordine clericali eum promoueri voluerit, manûs ipſius impoſitione ad eccleſiaſticum ordinẽ, ſancti Spiritûs munere, ſi dignus fuerit, conſecretur, quatenùs & diuina authoritas vigeat, & regalis dignitas obſequatur, & ſalus ordinantis, & ordinati atque iubentis in omnibus obſeruetur. Alioquì hæc ſtatuta tranſgredientes, canonicæ ſubigantur ſententiæ.

CAP. LIX.

VT monachus de monaſterio, ſinè conſultu vel præſentia epiſcopi aut Vicarij eius, ad hoc regulariter deductus, non ejiciatur, cuius diſpoſitione & authoritate decæterò vita & conuerſatio electi, nè perditus perpetuò fiat, ſi aliquo modo ſaluari poteſt, ordinari debet atque decerni.

CAP. LX.

VThi, qui monaſteria atque ſacra loca, vel eccleſias infringunt, & depoſita vel alia quælibet exindè abſtrahunt, & ſacerdotes ac viros eccleſiaſticos non ſolùm dehonorant, verùm & diuerſo, atque aduerſo modo affligunt, velut ſacrilegi, canonicæ ſententiæ, quæ ex his decreta eſſe dignoſcitur, ſubigantur.

CAP. LXI.

VT peruaſores rerum eccleſiaſticarum, qui eaſdem res vel contra authoritatem, non ſolùm retinere, verùm & crudeliter depopulari

Digitized by Google

populari noſcuntur, quidam etiàm & facultates eccleſiæ in diuerſa collaboratione & reditibus eas expoliant, ſed & pauperes atque vicinos & circummanentes immiſericorditer expoliant, deuaſtant & opprimunt, vt rapaces, qui ſecùndùm Apoſtolum à regno Dei excluduntur, ex criminali & publico peccato publica pœnitentia ſatisfaciant. Quòd ſi hoc agere noluerint, & poteſtate regia ad hoc exhortati vel coacti non fuerint, proferatur contra eos Apoſtolica teribilis ſententia, qua dicitur: Si quis frater nominatur, & eſt rapax, cum huiuſmodi nec cibũ quiſquã præſumat ſumere: quia iniquum & ſacrilegum, vt Symmachus papa, & poſt eum B. Gregorius Sabino ſubdiacono ſcribit, Et contra leges eſt, ſi quis quod venerabilibus locis relinquitur, prauæ voluntatis ſtudijs ſuis tentauerit compendijs retinere. Quapropter ſecundùm ſtatuta canonum, ab omni eccleſiaſtica cõmunione, vt ſacrilegus debet arceri, donèc ſtudeat digna ſatisfactione, quod admiſit, corrigere.

2. Cor. 6.

1. Cor. 5.

CAP. LXII.

HI verò qui ex gebus eccleſiaſticis nonas & decimas perſoluere, & ſarta tecta eccleſiæ ſecundùm antiquam authoritatem & conſuetudinem reſtaurare debent, & hoc non ſolùm negligunt, verùm & per contemptum dimittunt, atque clericos fame ac penuria, eccleſiaſtica quoque ædificia diſſolutione adnullari permittunt, tam diù ab eccleſiaſtica communione ſeparentur, vſquedùm diligentia emendare ſtudeant, quod ſocordia neglexerunt. Quod ſi iterùm iterauerint, poſt excommunicationis ſatisfactionem regia poteſtate compulſi, iuxta legale & antiquum edictum, Qui negligit cẽſum, perdat agrum. Serui autem eccleſiarum quibuſcunque poteſtatibus ſubditi, vndè melior conſuetudo, vel deuotior commendatio ex tempore & iuſſione domini Ludouici, vel certè domini Caroli ſiue etiàm Pipini non exiſtit, ſaltem xx. diebus in anno, eidem eccleſię ad reficiendas ipſius ruinas abſque moleſtia ſeruire ſinantur. Vbi autem & amplior commendatio, & melior conſuetudo indè habetur, pro hac noſtra neceſſitudinis conſideratione non decidat.

CAP. LXIII.

VT ſecundùm canonicam authoritatem & conſtitutionem domini Imperatoris Ludouici, de agro eccleſiaſtico & manſo ac mancipijs, quæ ipſe ſuis capitulis conſtituit, vel ſi quilibet pro loco ſepulturę aliquid largitus eccleſiæ fuerit, neque de decimis & oblationibus fidelium cuiquam presbyteros aliquem cenſum perſoluere cogat, nec quiſquam cuiuſlibet ordinis vel dignitatis exindè quicquam ſubtrahat, aut redhibitionem quamcunque exigat temporalem. Quod ſi fecerit, communione vſque ad ſatisfactionem priuetur, & regia poteſtate hoc emendare legaliter cogatur.

CAP. LXIIII.

RAptores virginum & viduarũ, qui etiàm poſtcà voluntate parẽtum eas quaſi deſponſantes, ſub dotalicij nomine in coniugiũ duxerunt, publicæ pœnitentię ſubigantur, & poſt publicam pœnitentiam, prout prouiderit Epiſcopus, peractum, nè in peius corruãt, iterùm conuenientes, decæterò eleemoſynis, & cæteris quibuſque religioſæ & ſaluificæ cõuerſationis actionibus inſeruire procurẽt, vſquequò ab opere coniugali ex conſenſu ſe valeant abſtinere. Filij verò ex huiuſmodi vituperabili cõiunctione ante coniugiũ, etiàm minùs laudabili procreati, ad eccleſiaſticam dignitatem nullo modo prouehantur, nec de tali cõiugio generati, eccleſiaſticis ordinibus applicentur, niſi fortè eos aut maxima eccleſiæ vtilitas vel neceſſitas poſtulet, vel euidens meritorum prærogatiua commendet.

Raptores virginum & viduarũ vt plectendi.

CAP. LXV.

HI autẽ, qui necdùm eas, quas rapuerãt, cum voluntate parentũ ſub prędicto deſponſionis vel dotalitij nomine in cõiugium ſumptas habent, quãdò in omniũ aures hæc fuerit conſtitutio promulgata, ab earũ cõiunctione ſeparẽtur, & publicæ pœnitentię ſubigantur: raptę autem, legaliter parentibus reſtituantur. Poſt peractam verò publicam pœnitentiam, ſi ętas & incontinentia exegerit, legitimo & ex vtriſque partibus placito coniugio ſocientur. Nam in his non regulam conſtituimus, ſed (vt verbis Magni Leonis vtamur) quid ſit tolerabilius æſtimamus. Quòd ſi vnus ex coniugatis obierit, is qui publicam pęnitentiã egit, & ſuperſtes extiterit, iterare coniugium non præſumat, niſi fortè Epiſcopus præuiderit aliquam concedere indulgentiam, vt grauiorem poſſit amouere offenſam.

CAP. LXVI.

QVi verò deinceps rapere virgines vel viduas præſumpſerint, ſecundùm ſynodalem beati Gregorij diffinitionem, ipſi & complices eorum anathematizentur, & raptores ſinè ſpe coniugij perpetuò maneant.

Eſt Cõcil. Romani ſub Greg. 2. ca. 10. & 11.

CAP. LXVII.

QVi ſanctimoniales virgines vel viduas rapiunt, & progreſſu etiàm criminis in coniugium ſumunt, publicæ pœnitentiæ, iuxta modum quẽ prędiderit Epiſcopus, ſubigantur. Ipſæ verò locis congruis pœnitentiæ retrudantur, & ad habitum religionis redire cogantur: vterque autem ſinè vlla ſpe vxoriæ copulationis perenniter maneat. Si autem, quod abſit, coniugia iterare præſumpſerint, acriori ſubdantur vindictæ, & ampliùs propellantur. Qui ſi fortè obedire monitis ſalutaribus non voluerint, anathematizentur.

CAP. LXVIII.

DE his qui ſponſas alienas rapiunt, vel conſenſu parentum accipiunt, antiqua & ſynodalis ſententia obſeruetur. Quòd etſi

fortè

Digitized by Google

fortè in eccleſia euentus talis reperiri dignoſcitur, vt pro ſalutis & religionis competentia humanius quiddam debeant tractare pōtifices, ſicut canonica (vt eiſdem verbis vtamur) docet authoritas: quia prior quidē, inquiens, diffinitio durius, poſterior autem q̄ddam tractauit humanius, nullo modo, vt ad maximā indulgentiam deſcendamus, alterius ſponſæ acceptor ſinè publica tranſeat pœnitentia, & ſponſo legaliter * multa componat. Quòd ſi his obedire renuerit, ſinè vlla refragatione anathematizetur: Fautores verò illius iuxta modum culpæ, epiſcopali decreto pœniteant. Si verò, quod non optamus, de gradu eccleſiaſtico talibus nuptijs ſe conſenſorem vel interuētorem manifeſtè prodiderit, à gradu proprio repellatur. Et ſi veriſimilibus exindè ſuſpicionibus fuerit propulſatus, & canonicè nequiuerit approbari, ſecundùm ſanctorum patrum ſtatuta, ſe purgare cogatur.

* fœ. e mul ctam.

CAP. LXIX.

His qui viuente marito, coniugem illius adulterâſſe accuſatur, & eo in proximo defuncto, eādem ſumpſiſſe diguoſcitur, omnimodis publicæ pœnitentiæ ſubigatur: de quo etiàm poſt pœnitentiam præfata, ſi expedierit, ſeruabitur regula, niſi fortè is aut mulier virum qui mortuus fuerat, occidiſſe notentur, aut propinquitas vel alia quælibet actio criminalis impediat. Quod ſi probatū fuerit, ſine vlla ſpe coniugij cum pœnitentia perpetuò maneant. Si autem negauerit ſe eādem fœminam, viuente viro, nequaquā adulteraſſe, & præfati homicidij nemo eorū reus extiterit, & probatis teſtibus, neuter eorum conuinci potuerit, purgent legaliter famam ſuæ opinionis, & ſumpto vtantur coniugio, ſi alia (vt diximus) non præpedit ratio.

CAP. LXX.

1. Tim. 5. Vt illæ quæ quaſi ſanctimoniales ſub velamine religionis degere cognoſcūtur, ſed potiùs iuxta Apoſtolum, in delicijs viuentes, mortuæ in diuinis oculis computantur, libidinibuſque & cæteris carnis voluptatibus inſeruire accuſantur, ſi manifeſtè detegit potuerint, Epiſcopali authoritate & regia poteſtate in talibus locis reſidere ſub teſtimonio religioſo cogantur, vbi pœnitentiā ſi fecerint dignam, adſequantur etiàm fructuoſam. Si autem manifeſtè detegi non valuerint, erga Eccleſiam ſuę opinionis malam famam legaliter purgare cogantur, & vt religioſiùs decæterò viuant, epiſcopali decreto & regia poteſtate coerceantur.

CAP. LXXI.

Vt authoritatem ſigillo regio roborata more tractoriæ Chriſtianiſſimus princeps ſingulis donet Epiſcopis, quam quiſque epiſcoporum penès ſe habeat, vt quandò ei neceſſe fuerit, per eandem authoritatem Reipublicæ miniſtros conueniat, vt ipſi, in quibuſcunque ciuili indiguerit adiutorio, Reipublicæ miniſtris concurrentibus, ſuum, immò diuinum, poſſit ritè peragere miniſterium.

CAP. LXXII.

Vt nemo quemlibet mortuum in Eccleſia, quaſi hæreditario iure niſi quem Epiſcopus aut presbyter pro qualitate conuerſationis & vitæ dignum duxerit, ſepelire præſumat. Nec quiſquā oſſa cuiuſlibet mortui de ſepulchro ſuo eijciat, aut ſepulturam cuiuſquam temerario auſu quoquo modo violet, ſed vnumquenque in loculo ſibi à Deo præparato atque conceſſo, aduenum ſui Iudicis præſtolari concedat: maximè cùm non ſolùm diuinæ leges, ſed etiàm & humanæ apud humanam Rempublicam ſepulcrorum violatores reos mortis dijudicent. Sed & neque pro loco ſepulturæ, vt verbis ſancti Gregorij vtamur, precium de terra conceſſa putredini quærere, & de alieno velle facere luctu compendium, aliquo modo tentet. Si quandò autem proximi, vel hæredes ſponte aliquid offerre in Eccleſia volerint, in eleemoſyna defuncti, accipere non vetamus: peti verò aut aliquid exigi omninò prohibemus, nè (quod valdè irreligioſum eſt) aut venalis (quod abſit) dicatur Eccleſia, aut de humanis mortibus videamur gratulari, ſi compendiū exindè ſtudemus modo quolibet quærere.

Lib. 7. epiſt. 55. 13. q. 2.

CAP. LXXIII.

Vt erga Iudæos à Chriſtianis principibus ac cæteris omnibus Dei fidelibus, tam clericis quàm laicis, viris ſeu fœminis, ſacrorum canonum & antiquorum regū atque legum iura ſeruentur, ex quibus pauca de multis ſubtèr adnotare curauimus.

Erga Iudęos vt ſe gerere debeāt Chriſtiani.

Constantinvs Flauius Imperator Auguſtus: Si quis Iudæorū Chriſtianum ſeruum, vel cuiuſlibet alterius ſectæ emerit & circunciderit, à Iudæi ipſius poteſtate ſublatus, in libertate permaneat.

Theodoſius & Valentinianus Auguſti: Iudæis vel paganis cauſas agendi, vel militandi licentiam denegamus, quibus Chriſtianæ legis nolumus ſeruire perſonas, nè occaſione domini, ſectam venerandæ religionis immutent. Omnes igitur perſonas erroris infauſti iubemus excludi, niſi his emendatio matura ſubueniat.

Item ijdem Imperatores Auguſti: Hac victura in omne ęuum lege ſancimus, neminē Iudæum ad honores & dignitates accedere, nulli adminiſtrationem patere ciuilis obſequij, nec defenſoris ſaltem fungi officio. Nec fas quippe credimus, vt ſupernæ Maieſtatis & Romanis legimus inimici, ſub ſpecie cuiuſlibet officij Chriſtianos, vel etiam ſacerdotes, ſub quacūque occaſione iniurijs audeant fatigare, vel legis noſtræ aliquos aut condemnare, aut adiudicare præſumant: nec carcerali cuſtodiæ præſint, nè Chriſtia-

ni (vt fieri aſſolet) nonnunquàm abſtruſi, cuſtodum odijs alterum carcerem patiantur. Nullam denuò audeant ſtruere ſynagogam: nam ſi fecerint, nouerint hanc fabricæ Eccleſiæ catholicæ profuturam, & quinquaginta pondera auri authores fabricæ eſſe mulctandos, ruinas tm̃ ſynagogarũ ſuarum permiſſa licentia reparandi. Quicunque Iudæus ſeruum ſeu ingenuũ, inuitum vel ſuaſione plectenda ex cultu Chriſtianæ religionis in nefandam ſectam ritúmve traduxerit, amiſſis facultatibus, capite puniatur, iuſtiſſimæ pœnæ ſanguinis deſtinatus, qui fidem alterius expugnauit peruerſa doctrina. Quicunque ex his ad honores irrepſit, habeatur, vt antè conditionis extremæ, nè videamur hominibus execrandis contumelioſum immunitatis beneficium præſtitiſſe.

Childebertus rex Francorum: Iudæis à cœna Domini vſque in primum Paſcha per plateas aut forum, quaſi inſultationis cauſa deambulandi licentia denegetur.

Lib. 7. epiſto. 113. & 114. Gregorius Papa Theodorico & Theodeberto Regibus Francorum, & Brunechildæ Reginæ: Mirati ſumus, q̃ in regno veſtro Iudęos Chriſtiana mancipia poſſidere permittitis. Quid enim ſunt omnes Chriſtiani, niſi membra Chriſti? Et poſt pauca: In hoc vos ampliùs petimus Dei cultores demonſtretis, quòd fideles eius ab inimicis eius abſoluitis? Item idem ad Fortunatum epiſcopum: Lib. 7. epiſto. 35. Chriſtiana, inquit, mancipia, quæ à Iudæis adducuntur, aut poſſidentur, aut mandatoribus contradantur, aut certè Chriſtianis emptoribus intra diem quadrageſimum venundentur, & tranſacto hoc dierum numero, nec apud eos quolibet modo remaneant. Si autem quædam ex ijſdem mancipijs talẽ ægritudinem fortaſsis incurrerint, vt intra ſtatutos dies vendi non valeant, adhibenda ſolicitudo eſt, vt dum ſaluti fuerint priſtinæ reſtituta, ſimiliter modis omnibus diſtrahantur, & indè fraudis tollatur cuncta occaſio, nè Chriſtiana mancipia in domo Iudæi habitare ſinantur.

Sanctus Alchimus Auitus Eccleſiæ Viennenſis epiſcopus, & ſanctus Apollinaris Eccleſiæ Valentinæ, & ſanctus Gregorius Lingonicæ Eccleſiæ epiſcopus, & ſanctus Viuentiolus Eccleſiæ Lugdunenſis epiſcopus, cum alijs viginti epiſcopis in nomine Domini cõgregatis, ità ſanxerunt: Si ſuperioris loci clericus hæretici cuiuſcunque conuiuio interfuerit, anni ſpatio Eccleſiæ pacem non habebit: Quod iuniores clerici ſi præſumpſerint, vapulabunt. A Iudæorum verò conuiuijs etiàm laicos conſtitutio noſtra prohibuit: nec cum vllo clerico noſtro panem comedat, quiſquis Iudæorum conuiuio fuerit inquinatus.

Sanctus Cæſarius Eccleſiæ Arelatenſis cum alijs triginta quinque Epiſcopis: Omnes, inquiunt, deinceps clerici, ſiue laici, Iudæorum conuiuia euitent, & nec eos ad conuiuium quis excipiat, quia cùm apud Chriſtianos cibis communibus non vtantur, indignum eſt, atque ſacrilegum, eorum cibos à Chriſtianis ſumi, cùm ea, quæ Apoſtolo permittente, nos ſumimus, ab illis iudicentur immunda: ac ſic inferiores incipiant eſſe Catholici, quàm Iudęi, ſi nos illis, quę ab eis apponuntur, vtamur, illi verò à nobis oblata contemnant. 1. Cor. 8.

Priſcus Eccleſię Lugdunenſis Epiſcopus, Arthemius Senonicę, Remedius Biturice, & ſanctus Siagrius Heduorum epiſcopus, cũ cęteris pluribus ſtatuta Eccleſiaſtica renouantes, ità definiẽrunt: Nè Iudęi Chriſtianis populis Iudices deputentur, aut telonarij eſſe permittantur, per quod illis (quod Deus auertat) Chriſtiani videantur eſſe ſubiecti. Vt Iudęis à cœna DOMINI vſque primum Paſcha, ſecundùm dictum bonę recordationis Domini Childeberti regis, per plateas, aut forum quaſi inſultationis cauſam, deambulandi licentia denegetur. Et vt reuerentiam cunctis ſacerdotibus Domini, uel clericis impendant, nec antè ſacerdotis * conſenſum, niſi ordinati habere præſumant. Quod ſi facere fortaſsè præſumpſerint, à iudicibus locorum, prout perſona fuerit, diſtringantur. Et ut nullus Chriſtianus Iudęorum conuiuijs participare præſumat. Quod ſi facere quicunque (quod nefas eſt dici) clericus, aut ſecularis præſumpſerit, ab omnium Chriſtianorum conſortio ſe nouerit coërcendum, quiſquis eorum impietatibus fuerit inquinatus. Et licèt, quid de Chriſtianis, qui aut captiuitatis incurſu, aut quibuſcunque fraudibus Iudęorum ſeruitio implicantur, debeat cuſtodiri, non ſolùm canonicis, ſed & legum beneficijs iampridèm fuerit conſtitutum, tamen quia nunc ità quorundam querela exorta eſt, quoſdam Iudęos per ciuitates, aut municipia conſiſtentes, in tantam inſolentiam & proteruiam prorupiſſe, ut nec reclamãtes Chriſtianos liceat, uel ad precium de eorum poſſe ſeruitute abſolui: idcircò pſęſenti Concilio, DEO authore, ſancimus, ut nullus Chriſtianus, Iudęos deinceps debeat deſeruire, ſed datis pro quolibet bono mancipio duodecim ſolidis, ipſum mancipium quicunque Chriſtianus, ſeu ad ingenuitatem, ſiue ad ſeruitium licentiam habeat redimendi. Quia nefas eſt, vt quos CHRISTVS Dominus ſanguinis ſui effuſione redemit, perſecutorum uinculis permaneant irretiti. Quòd ſi acquieſcere his, quę ſtatuimus, quicunque Iudęus noluerit, quandiù ad pecuniam conſtitutam uenire diſtulerit, liceat mancipio ipſi cum Chriſtianis, ubicunquè uoluerit, habitare. Illud etiàm ſpecialiter ſancientes, quòd ſi quis Iudęus Chriſtianum mancipium ad ritum Iudaicum conuictus fuerit per-

* for. consessum

perſuaſiſſe,& ipſo mancipio careat, & legali damnatione plectatur.

Sanctus Lupus Trecaſſenorum Epiſcopus,& cum eo alij viginti & quatuor Epiſcopi,vel vicarij epiſcoporum, ſimiliter in nomine Domini noſtri IESV CHRISTI congregati, pro cauſis corporis eius, quod eſt Eccleſia,inter multa hoc etiàm ſtatuerũt: Quia(DEO propicio)ſub Catholicorum Regum dominatione conſiſtimus, Iudæi à cœna Domini vſque in ſecundam Sabbati in Paſcha, hoc eſt, ipſo quatriduo procedere inter Chriſtianos,neque Catholicis populis ſe vllo loco, vel quacunque occaſione miſcere præſumant.

Ca. 37. In Cõcilio Laodiceno ſtatutum eſt, quod non oporteat à Iudæis vel hæreticis ea quæ mittuntur munera feſtiua ſuſcipere,nec cum eis feſta celebrare: Et quòd non oporteat à Iudæis azyma accipere, & communicare impietatibus eorum.

Et in alio Concilio: Vt ſi quis Iudaicæ prauitati,iugali ſocietate coniungitur, id eſt, ſi ſeu Chriſtiano Iudæa, ſiue Iudæo Chriſtiana mulier carnali conſortio miſceatur, quique horum tantum nefas admiſiſſe noſcuntur,à Chriſtiano cœtu atque conuiuio, & à communione Eccleſiæ protinùs ſegregẽtur.

Ex Concilio Toletano quarto, Cap. LVIII.

De his qui contra fidem Chriſti, Iudeis munus vel fauorem præſtant.

TAnta eſt quorundam cupiditas, vt quidam eam appetentes, iuxta quod ait
1.Tim. 6. Apoſtolus, etiàm à fide errauerint. Multi quippe hucuſquè ex ſacerdotibus atque laicis accipientes à Iudæis munera, perfidiam eorum patrocinio ſuo fouebant, qui non immeritò ex corpore Antichriſti eſſe noſcuntur, quia contra CHRISTVM faciunt. Quicunque igitur deincèps Epiſcopus, ſiue clericus, ſiue ſecularis illis contra fidẽ Chriſtianam ſuffragium vel munere, vel fauore præſtiterit, vt profanus & ſacrilegus anathema effectus, ab Eccleſia catholica & regno Dei efficiatur extraneus: quia dignum eſt, vt à corpore Chriſti ſeparetur, qui inimicis Chriſti patronus efficitur.

Item in eodem Concilio, Cap. LIX.

De filijs Iudæorum, vt à parentibus ſeparati, Chriſtianis debeant deputari.

IVdæorũ filios vel filias, nè parentũ vltrà inuoluãtur erroribus, ab eorũ conſortio ſeparari decernimus, deputandos autẽ monaſterijs,aut Chriſtianis viris ac mulieribus Deum timentibus, vt ſub eorum conuerſatione cultum fidei diſcant, atque in melius inſtituti tam in moribus, quàm in fide proficiant. Vt mercatores huius regni Chriſtiani,ſiue Iudæi,mancipia pagana, quæ per tot populos & ciuitates fidelium tranſeuntes, ad manus infidelium, & ſæuiſſimorum hoſtium noſtrorum perducunt: ex quo & ipſi infelices ſerui (qui ſi à Chriſtianis emerentur,poterant ſaluari) miſerabiliter pereunt, & inimicorum regni maximus numerus augetur, coerceantur à pijs principibus noſtris, & intra Chriſtianorum fines vendere compellantur, nè tam horrenda crudelitate,& aperta infidelitate, & animarum damnis DEVS exaſperetur, & vires hoſtibus augeantur.

CAP. LXXIIII.

PRouideant viri potentes, & maximè potentes fœminæ, vt in ſuis domibus adulteria & luxuriæ concubinaticæ, & incæſta adulteria non vigeant. Et ſuos presbyteros,qui cum eis in capellam uadunt, huiuſmodi uirtutem habere faciant, quatenùs omnia uitia in domibus ſuis reſecent, ac orationem Dominicam, & Symbolum cunctos tenere & frequentare compellant, quia parochiani presbyteri & epiſcoporum miniſtri, de minoribus & uilioribus perſonis hoc prouidere ſtudebunt.

CAP. LXXV.

INdignum ualdè eſt,ut qui in regia dignitate cæteros Eccleſiæ filios,authore Deo, præcellitis, negligentiùs quæ DEI ſunt, exequi videamini. Vndè dignum erat, ut capellas uillarum ueſtrarum laicis non committeretis, ſed potiùs illis, qui & eadem ſacrata loca religioſiùs tractarent, & uobis exindè adiuti obſequium debitum impenderent. Sed quia aliter cauſis interuenientibus res ſe habere dignoſcitur, monemus & hortamur, ut ſecundùm canonicam authoritatem, * nè quod abſit, periculum interdicti anathematis, ex decimis præſumptis incurratis. Si capellas ueſtras presbyteris aut uiris Eccleſiaſticis dederitis, & Dominicas decimas acceperint, ſarta tecta Eccleſiæ & luminaria exindè competenter prouideant, & presbyteri parochianas decimas accipiãt, & populi neceſſitatibus debitè inuigilent. Si autem laici Capellas habuerint, à ratione & authoritate alienum habetur, vt ipſi decimas accipiant, & indè canes, aut geniciarias ſuas paſcant: Sed potiùs presbyteri Eccleſiarum eas accipiant, & indè reſtaurationem Eccleſiarum, & luminaria, & hoſpitum ac pauperum receptionem exhibeant,& pro uobis ac ſtatu regni ueſtri, Domini miſericordiam ſtudioſè implorent.

* deeſt, fiat, aut aliquid eiuſmodi.

CAP. LXXVI.

VT Regia Maieſtas obſeruare præcipiat omnibus Reipublicæ miniſtris,

Digitized by Google

quòd à diuina authoritate, & sanctorum Patrum constitutione cautum esse dignoscitur, videlicet vt nemo comitum, aut quisquam ex iudiciaria potestate, post quartam feriam, quæ caput ieiunij nominatur, (in qua omnes pœnitentes manûs impositionem ad vacandum solummodò pœnitentiæ & diuinis officijs, accipiunt) placitum aut * mallum tenere præsumant.

CAP. LXXVII.

Tota Paschæ hebdomada feriandũ.

DIes quoquè octo sacrosanctæ Paschalis festiuitatis, omnibus Christianis feriatos esse decernimus, ab omni opere rurali, fabrili, carpentario, gynæceo, cæmentario, pictorio, venatorio, forensi, mercatorio, audientiali, ac sacramentis exigendis, quatenùs eisdem diebus tanto licentiùs, quanto liberiùs omnibus Christianis sanctæ resurrectionis laudibus, & sacrosanctæ prædicationi iugiter insistere liceat. Quod si quis temerare præsumpserit, excommunicetur.

CAP. LXXVIII.

Hæc capitula quatuor libris cõplexus est Ansegisus Abbas.

VT capitula ecclesiastica à Domino Carolo Magno Imperatore, necnon & à domino Ludouico Pio Augusto promulgata, obnixè obseruari præcipiantur, sicut & legalia obseruanda esse noscuntur.

CAP. LXXIX.

HÆc autem constituimus, non præiudicantes, aut paruipendentes, quæ à maioribus, & prædecessoribus nostris fortè seueriùs propter rigorem Ecclesiasticæ disciplinæ sunt constituta, sed tempori seruientes, & fragilitati delinquentium, fisi de multimoda DEI misericordia, si saltem his obedire voluerint, consulentes, præscripta taliter præfiximus, vt quicunque quæ à diuino spiritu per pontificalem authoritatem, & regiam Maiestatem promulgata & prolata, atque confirmata sunt, contumaci, atque rebelli animo contraire præsumpserit, si Ecclesiastico ordine quælibet persona fuerit honorata, synodali authoritate gradus proprij amissione mulctetur: Si autem in seculari habitu qualibet potestate vel dignitate fuerit sublimata persona, honore, quo in Republica fruitur, sinè retractatione à Regia maiestate priuetur, & insupèr exilij, vel afflictionis cuiuslibet, prout ordo ecclesiasticus, & regalis seueritas decreuerit, vltione plectatur.

CAP. LXXX.

NOs simul cum istis & alijs Dei ac vestris fidelibus, nos atque socios nostros in episcopali authoritate rogâstis, vt propter Deum, & nostrum ministerium, iuxta cognitas necessitates, verum consilium, secundùm Deum & secundùm seculum inueniissemus, quod & fecimus, iuxta quod Dominus inspirare dignatus est, & vestræ Christianæ deuotioni verbis & scriptis protulimus. Quòd si illud pleniter, & in omnibus adimplere potestis, sicut verbo & scripto vobis ex diuinõ mandato intõtuimus; Deo gratias agimus. Si autem vultis & adhuc non potestis, quanto plùs perfectioni ad proximaueritis, gaudemus. Vt autem capitula, quæ Domino mediatore communiter decreuistis, & manu propria confirmâstis, & nunc obseruatores vos verbis promisistis, vt opere pleniter conseruetis, & adimpleatis, nunc etiàm admonemus. De sponsis quoq; aliorum deincèps quoquo modo accepistis: quia de hoc, quod in præterito actũ est, maximam indulgentiam, confisi de Dei multimoda & maxima largitate atque lõganimitate propter quorundã fragilitatem reperimus. Et capitula patris vestri sinè refragatione decæterò conseruentur, ac capitulis vestræ religioni, ab exiguitatis nostræ ministerio oblatis, hoc diploma, si complacet, adnectatur. Nos autem Dei iudicio, sui ab illo vicarij cõstituti, iuxta ministerium nostrum, & reuerẽdam authoritatem, nisi impossibilitas, aut quæcunq; contradictio præpedierit, & in locis Deo dicatis, & in eorundem locorum inhabitantibus, atq; in cæteris quibuscunque diuinæ religionis obsequijs, prout Dominus velle scire, & posse donauerit, vt ipsius voluntas & iussio adimpleatur, pro viribus decertare studebimus.

CAP. LXXXI.

VT ius Ecclesiasticum, & legem canonicam nobis ità conseruetis, sicut antecessores vestri, qui hoc benè & rationabiliter, ità quod sciri poterit, & DEVS vobis posse dederit, nostris prædecessoribus conseruauerunt.

CAP. LXXXII.

QVòd in mea persona, nec in meo ordine, nisi fortè, quod absit, in antè contra Deum & contra vos manifestè fecero, vt damnari canonicè debeam, aduersùm me & meum ordinem, ità damnabiliter non faciatis: non pro quacunq; præterita causa aut mihi dehonoratio, aut damnatio veniat.

CAP. LXXXIII.

QVòd res, ad ecclesiam mihi commissã pertinentes, & tempore principatûs uestri ablatas, ità præsentaliter restituatis, & restitutas conseruetis, sicut tempore aui & patris uestri fuerant: Et excepto superposito, quod in usus possidentium, uel ex ædificijs assumptum est, quomodò tunc erãt, quãtùm ad hoc quòd res usitato nomine appellamus, constat, quandò uos indè illas tulistis.

CAP. LXXXIIII.

VT præcepta illicita de rebus Ecclesiæ mihi commissæ à uobis facta rescindãtur, & ut decæterò nè fiant, caueatis.

CAP. LXXXV.

VT ab Ecclesia mihi commissa indebitas consuetudines, seu iniustas exactiones decæterò non exactetis, sed sic eas conseruetis, sicut tempore aui & patris uestri conseruatæ fuerunt.

CAP.

Digitized by Google

CAP. LXXXVI.

VT contra deprædatores & oppreſſores Eccleſiarum noſtrarum, & rerum ad eas pertinentium defenſionem ſecũdùm miniſterium veſtrum, quantùm poſſe dederit Deus, exhibeatis.

CAP. LXXXVII.

VT præcepta quæ auus & pater neſter ecclesijs nobis commiſſis fecerunt, & firmauerunt, ſtabilia conſeruauerunt, quæ etiã vos cõfirmâſtis, & decætero rata cõſeruetis.

CAP. LXXXVIII.

VT ſi vos contra hæc capitula, aut nos (qđ abſit) non malitia, nec peruerſo ſtudio, ſed aut per humanam fragilitatem, aut per ignorãtiam, vel ſubreptionem non damnabiliter contra uos egerimus, mutuo hoc cõſilio corrigamus, & firmata deincèps conuenientia maneat.

Explicit Synodus Meldenſis.

LEO IIII. NVMERO CXIII.
Anno Christi DCCCXLVII.

LEo IIII. natione Italus, patria Romanus, ex patre Rodulpho, S. R. E. preſbyter Card. in titulo SS. quatuor Coronatorũ à Sergio PP. II. factus, ſedit in Petri cathedra IMPP. CAESS. LOTHARIO ET LVDOVICO II. EIVS FILIO AVGG. Annos VIII. menſes treis & dies VI. Hic Pont. Vaticano propter repentinas Saracenorum Italiam omnem infeſtantium in curſiones, Baſilicamque S. Petri Apoſtoli deprędantiũ, muris cincto, Vrbem fecit, eamque nomine ſuo dedicatam Leonianam appellauit, atque beato Petro Apoſtolorũ principi cuſtodiendam tradidit, portas in ea ſex poſuit, muros fortes, turres ac propugnacula fecit, ſicque S. Petri Baſilicam tutiorẽ reddidit, quam ſub Papa Sergio prædeceſſore ſuo Saraceni inuadentes omnibus ornamentis expoliauerant. Fuit verò uir ſanctitate, doctrina, conſilio, prudentia & Vrbanitate inſignis. Eccleſias ornamentis auxit, monaſteria reſtituit vel dotauit. Cœmiteria SS. martyrum refecit. Captos à Saracenis data pecunia redemit. Ignẽ accenſum in Vrbe precibus extinxit. Saracenos maximis cladib⁹ per Duces cruce ſignatos affecit. Diaconias urbis Romæ ornauit. Congiarium Clero dedit, pauperes, uiduas, pupillosque fouit omnibus ſubueniẽdo, pulcherrimas orationes & Collectas in Apoſtolorum Petri & Pauli honorẽ compoſuit, quibus Eccleſia Romana hodie utitur. Corpora multa SS. Martyrum inuenit in Cœmiterijs & in Eccleſijs eorum nomine fabricatis honorificè collocauit. Synodum Epiſcoporum fecit. Mores eccleſiaſticos paulatim labantes emendauit. Demum bonis operibus multis editis, quum ordinationes duas feciſſet, alteram menſe Decembri, alteram menſe Martio, quibus Epiſcopos per diuerſa loca numero LXIII. presbyteros XIX. & Diaconos 8. in Vrbe Roma fecit, mortuus eſt, die XVI. Calend. Auguſti. Anno Dominicæ Natiuitatis DCCCLV. quùm creatus fuiſſet pridiè Idus Aprilis, die depoſitionis beati Papę Sergij. Vacauit Rom. ſedes mẽſem unum, & dies XV. Cadauer eius honorificè ſepultum eſt in Baſilica S. Apoſtoli Petri.

SYNODVS APVD D. MEDARDVM

In Suburbio Sueſſionenſi acta, Anno Salutis 853. Leone IIII. Papa.

REGNANTE in ſempiternum Domino Deo vniuerſorum Anno regni glorioſi Caroli filij Ludouici religioſiſſimi Auguſti XIII. Indictione prima, Epiſcopis iuxta canonem Synodũ celebrare volentibus, annuit idem rex Carolus, eosque apud vrbem Sueſſionum, in monaſterio ſancti Medardi & Sebaſtiani, 10. Calend. Maij conuenire præcepit, vbi poſthabitis ſecularibus curis, ipſe quoquè rex adeſſe dignatus eſt, vt non ſolùm deuotione eccleſiæ ſe filium eſſe oſtenderet, verùm etiàm ſicubi opùs eſſet, protectorem regia poteſtate monſtraret. Cùm itaque præſules diuerſarum eccleſiarum, pio rege multa humiliter & prudenter proponente, tractâſſent potiùs quędam, quàm diſtinuiſſent, 6. Calend. Maij, Synodo præſidentibus Hincmaro Rhemorum, Vuenilone Senonum, Amalrico Turonum Metropolitanis epiſcopis, idem Rhemorũ Metropolitanus Epiſcopus venerabilis Hincmarus oſtendit, non paucos à deceſſore ſuo Ebbone, poſtquàm canonicè depoſitus fuiſſet, nec verò canonicè reſtitutus, irrationabiliter ordinatos. Iam rex abſque vlla ambitione Synodum ſolus ingreſſus, ſimpliciter cum Epiſcopis reſidebat. Serie igitur depoſitionis memorati Ebbonis pleniſſimè prolata, multis Metropolitanis, pluribusque alijs epiſcopis, qui authores fuerunt, recita-

Digitized by Google

uis, reſtitutionis autem illius paucis admodùm, & aliarum regionum præſulibus nominatim expreſſis, claruit, præfatum Ebbonem Epiſcopale officium illicitè repetijſſe, quosque gradibus eccleſiaſticis æſtimatus fuerit promouiſſe, damnationi potiùs obnoxios effeciſſe. Hincmarum autem ſucceſſorem eius, canonicis ſanctionibus cautè ac ſubtiliter obſeruatis, ad ſedem eccleſiſſe, & præter decreta Maiorum, in hac parte nihil omninò moliri.

Poſtmodùm venerabilis Vuenilonis Senonicæ vrbis Metropolitani Epiſcopi ſuffraganeus Niuernenſis eccleſiæ, nomine Herimannus, pro ſuis exceſſibus varijs, à ſanctis præſulibus acriter increpatus eſt, quod priùs frequenter correptus, ordini ſacratiſſimo perſeuerantia leuitatum adhuc iniuriã faceret, & in præſentia principis infirmitatem paſtoris nequaquàm faſtidientis iniunctum eſt Metropolitano eius, vt adiunctis ſecum aliquot epiſcopis, ad oppidum Niuernenſe accederet, & omnia ibi negocia eccleſiaſtica ſapienter componeret: ipſum verò Coepiſcopum ſuum Herimannum, apud vrbem Senonum ſecum haberet, donèc abſtinentia competenti aſſuetum, Epiſcopali grauitate inſtructum, Apoſtolicis moribus informatum, clerus & populus eum ad ſedem propriam voluerit, fauente Dei gratia, reuocaret. De Burchardo etiàm, qui Carnutum Eccleſiam tenebat, ſtatutum eſt, vt aut ſe idoneum ad aſſumendum Epiſcopalem gradũ, ad normam Vuenilonis Metropolitani Epiſcopi oſtenderet, aut certè penam in ſe clementiam cognoſcens principis cederet, in vtroque Dei iudicium experturus. Igitur ſequenti die cauſa illius ad medium deducta, venerabiles Epiſcopi Rhemorum Metropolitanus Hincmarus, Laudunenſium Pardulus, Aurelianorum Aius, ſeorsùm eum admonere præcepti ſunt, vt ſi abſque diſcrimine valeret, officium ſe poſſe aggredi fateretur, aut ſi non poſſet, propter Dei timorem impoſſibilitatem ingenuè confiteretur. Parte cleri, quæ præſens erat, ac laicorum, bonum ei teſtimonium perhibente, memoratis præſulibus ſuadentibus, ad Cõcilium intromiſſus, tanto quidem gradu ſe dignum eſſe profiteri, arrogantiæ aſſeruit eſſe, non veritatis: Si quis verò crimen aliquod ſibi vellet obijcere, ad id purgandum, ſe paratum eſſe firmauit. Nullo, qui id conaretur, exiſtente, decreuit ſancta Synodus, nè diù Carnutum ſedes vacaret: ſed directis illuc ſecundùm voluntatem Metropolitani Epiſcopi venerabilis Vuenilonis, qui electionem præfati Burchardi recognoſceret, & ipſi referret, optãtibus canonicè ordinaretur Epiſcopus.

CAPVT II.

PRæterea Cenomanicæ vrbis Aldricus epiſcopus, paralyſi diſſolutus, epiſtolã direxit, cauſam ſuæ abſentiæ inſinuans, petensque vt maximè ſibi adhuc viuenti, & quandocunque defuncto, ſacris precibus opitularentur. Quod exuberanter charitate, ſe facturos omnes promiſerunt, & Metropolitano illius Turonicæ vrbis venerabili epiſcopo Amalrico, vt ad eandem vrbem accederet, iniunxerunt: & quæcunque eſſent eidem Eccleſiæ proficua, vt ſtrenuè exequeretur, vnanimiter præceperunt.

CAPVT III.

ANte hoc tempus venerandi Concilij, obtinente Pipino, Pipini regis filij Ludouici pijſſimi Auguſti filio, Aquitaniã, etiàm conſentiente auunculo eius glorioſo rege Carolo, cui eadem prouincia in partem obtigerat, eccleſiaſtica diſciplina & militari ſoluta, eadem regio à ſuis indigenis valdè vaſtata eſt, & multi illic impunè illicita perpetrârunt. Tandèm aliquandò reſpiciente DEO populum ſuum, idem Pipinus à ſuis contemptus & deſertus, atque in poteſtatem auunculi ſui Caroli redactus, conſilio reuerendiſſimorum Pontificum, & procerum ac tonſus, & in habitu monachico ad monaſterium ſancti Medardi cuſtodiendus & docendus deductus. Ibi quidam duo Monachi habitu, propoſiti ſui vix credibiliter trãſgreſſores, ardentes immodica cupiditate, eundem Pipinum abducere conati ſunt, & pacem Chriſtiani populi diſſipare. Quos præſentibus diuerſorum cœnobiorum religioſis Abbatibus, & cauſam ſubtiliter iuxta regulam beati Benedicti examinantibus, concors congregatio ſancti Medardi à ſua vnanimitate præcidit, atteſtata, ſe ab horum crimine longè abſiſtere, quod vſitatas culpas iam indè ab initio huius religionis monachorum omnium, præter duntaxat Eutychis & aliorum hæreticorum, facilè ſuperaret. Electos iuſſu venerabilis Rothadi, Sueſſionum epiſcopi, ad ſynodi audientiam Archidiaconus deduxit, & partìm confeſſi, partìm conuicti conſpirationis malum perpetrâſſe, canonum ſeueritate depoſiti ſunt, (presbyteri quippe erant) & ſeparatìm in monaſteria ſui ordinis longè diſtãtia relegati, vt deincèps nemo tale quid cõmittere auderet, niſi qui ſimilia perpeti non timeret.

CAP. IIII.

VT in ciuitatibus & monaſterijs vtriuſque ſexûs & ordinis, DEI cultus, quã proximè fieri poſſet, inſtauraret, ſtatuit ſancta ſynodus, annitente pio Principe, vt idonei legati dirigerentur, qui ſingulorũ locorũ ſtatum ſolertiſſimè perſcrutarentur: & q̃ ipſi per ſe non valerẽt corrigere, iudicio primè futuri Cõcilij, & poteſtati regiæ reuelarent.

CAP. V.

DEcreuerunt præterea ſancti Pontifices, vt Eccleſiæ, quę olim indulgentia religioſorum principum, vel aliorum fidelium deuotione immunitatem meruiſſent, ea in perpetuum perfrui ſinerentur.

CAP.

CAP. VI.

ET vt ex poſſeſſionibus, quæ Eccleſiaſticæ certis indicijs comprobãtur, nec plenè propter varias neceſſitates poſſunt reſtitui, ſaltem nonæ ac decimæ tribuantur: Et vt in locis ſacratis, diebus Dominicis vel alijs ſolennitatibus iudicia publica non exerceantur: neque enim fas eſſe ibi reos puniri, vbi reſpectu diuinæ reuerentiæ, miſericordiam conſenſu fidelium conſequuntur.

CAPVT 7.

ILlud quoquè cunctis volentibus confirmatum eſt, vt qui diſciplina eccleſiaſtica noxij, ſiue ingenui, ſiue ſerui coercentur, nulli audeant eos tueri, & vindictam eorum in quoſlibet ad poteſtatem Epiſcoporum pertinentium retorquere. Quod ſi qui deincèps præſumpſerint, & excommunicationem Eccleſiaſticam, & motum indignationis regiæ perpeſſuros.

CAPVT 8.

OBtentum eſt etiàm à deuotiſſimo principe, vt inceſti & quilibet alij perditi, examen Epiſcoporum refugientes, per iudices publicos ad eorum præſentiam deducantur, nè alterius illecebram peccandi nutriat impunitas vitiorum.

CAPVT 9.

POſtremò, quod à quibuſdam conſeruabatur, præfixum eſt generaliter ab omnibus cuſtodiendum, nè vllę res eccleſiaſticæ abſque regis * cohibentia commutentur.

*coniti
tia

REſidentibus in Synodo venerabilibus Epiſcopis.

Hincmaro Rhemenſis eccleſiæ Archiepiſcopo.

Vuenilone Senonenſi Archiepiſcopo.

Amalrico Turonenſi Archiepiſcopo.

Theodorico Cameracenſi epiſcopo.

Rothado Sueſſionæ vrbis Epiſcopo,

Lupo Catalaunenſi epiſcopo.

Emmone * Nouiomagenſi epiſcopo.

Erpuino Siluanectenſi epiſcopo.

Erminfrido Beluacenſi epiſcopo.

Pardulo Laudunenſi epiſcopo.

Hilmerado Ambianenſi epiſcopo.

Hucberto Meldenſi epiſcopo.

Aio Aurelianenſi epiſcopo.

Prudentio Trecaſinæ ciuitatis epiſcopo.

Herimanno Niuernenſi epiſcopo.

Iona Auguſtodunenſi epiſcopo.

Godalſado Cabilonenſi epiſcopo.

Dodone Andegauenſi epiſcopo.

Guntberto * Ebrocenſi epiſcopo.

Hildebranno Sagenſi epiſcopo.

Rigbaldo Rhemorum Chorepiſcopo.

Reſidentibus etiàm preſbyteris & Abbatibus.

Dodone abbate monaſterij S. Sabini.

Lupo abbate monaſterij Bethleem, quod Ferrarias dicitur.

Bernardo abbate ex monaſterio ſancti Benedicti, quod appellatur * Floriacus.

* Floriacę eſt nomẽ monaſterij, vt uides. cuius Regino meminit.

Odone abbate ex monaſterio Corbeiæ.

Erico abbate ex monaſterio Corbionis.

Bauone abbate ex monaſterio Orbacenſi, & quãpluribus alijs ſacerdotibus & abbatibus, adſtãtibus diaconibus, adſtante quoquè & reliquorum graduum clero. Reſidente ét in cœtu Epiſcoporum glorioſo rege Carolo, qui in eadem ſacra Synodo ſuam exhibere eſt dignatus præſentiam apud Sueſſionis ciuitatem in monaſterio ſancti Medardi confeſſoris Chriſti, quod ſitum eſt in Suburbio ipſius ciuitatis, in eccleſia, quæ eſt in honore ſanctæ Trinitatis ſacrata, Anno incarnationis Dñi noſtri Ieſu Chriſti DCCCLIIII. anno etiàm regni iam dicti pij Principis Caroli XIII. Indictione prima, 6. Calẽd. Maij. Dum quædam Eccleſiaſtica & perneceſſaria negocia in eadem ſynodo ventilarentur & diffinirentur, venit Sigloardus ſeruans locũ Archidiaconi Rhemenſis Eccleſiæ, dixitque filios eiuſdem Rhemenſis Eccleſiæ & Hincmari Archiepiſcopi ſtare pro fontibus. qui ſe pro ſua neceſſitate in ſynodum introduci petebant. Hincmarus Archiepiſcopus dixit: Recita illorum nomina, & audiat Dominus noſter Rex glorioſus Carolus, & ſacra Synodus illorum conſcripta nomina: & tũc quod iuſſum fuerit, in nomine Domini fiat. Et recitauit idem Sigloardus, ſeruans locum Archidiaconi Rhemenſis Eccleſiæ, hæc nomina: Rodoldus, Giſlaldus, Vulfridus, Fredebertus ex canonicis ipſius ſanctæ matris Eccleſiæ: Sigiſmundus ex monaſterio ſancti Theodorici, ex monachis autem de monaſterio ſancti Remigij, Nortuinus, Heinradus, Mauringus, Anteus, Teutlandus, Haroualdus, Radulfus, Vuicbertus. Quibus iuſſu ſynodi & Principis introductis, videlicet (vt prædiximus) ex canonicis ipſius matris Eccleſiæ, *Radoldo, Giſlaldo, Fredeberto, ex monaſterio ſancti Theodorici Sigiſmundo, ex monachis de monaſterio ſancti Remigij, Nortuino, Heinrado, Mauringo, Anteo, *Teuthlando, Haroualdo, Radulfo, Vuicberto, Hincmarus Archiepiſcopus dixit: Quæ eſt veſtra petitio, fratres? Illi autem reſponderunt: Miſericordiam petimus nobis à veſtra paternitate impendi, de miniſtratione ordinum Eccleſiaſticorum, ad quos à domino Ebbone quondàm prouecti: à veſtra autem authoritate ſuſpenſi ſumus. Hincmarus Archiepiſcopus dixit: Habetis libellum reclamationis aut poſtulationis, ſicut Eccleſiaſtica ſe habet traditio? Illi autem reſponderunt, ſe præ manibus nullum habere libellum. Hincmarus Archiepiſcopus dixit: Legum eccleſiaſticarum conſuetudo & authoritas talis eſt, vt in cauſis geſtorum ſemper ſcripturam requirant, adeò vt qui ad ſacrum fontem accedit, ſuum dare nomen præcipiatur: qui ad ſummum ſacerdotium

prouehitur:

Digitized by Google

prouehitur : decreto manibus omnium roborato eligitur : ordinatus autem, à ſuis ordinatoribus literas accipere iubetur: quī etiã ab Eccleſiaſtica ſocietate quolibet exceſſu diſcinditur, libellari ſcriptione aut recipitur, aut deijcitur. Sed qui acculatur, vel qui excommunicatur, recõciliatus, per ſcripturam accuſari, vel reconciliatus commendari iubetur. Et ſic in cæteris huiuſmodi intantùm ſcriptura depoſcitur, vt ſicut beatus Gregorius in commonitorio ad Iohannem defenſorem, ex Romanis legibus ſumens, ſcribit: Sententia quæ ſinè ſcriptura profertur, nec nomen ſententiæ habere meretur. Quapropter, fratres & filij oportet vos ſecundùm Eccleſiaſticam authoritatem reclamationem veſtram libelli ſerie allegare, eumque veſtris manibus roboratum ſynodo ſacræ porrigere, vt conuenienter & canonicè vobis valeat reſponderi. Et tunc ipſi fratres libellum conſcribentes, eique ſua nomina ſubſcribentes, porrexerunt Hincmaro Archiepiſcopo, qui tunc vnà cum Vuenilone Archiepiſcopo, & Amalrico Archiepiſcopo, ſub præſentia glorioſi regis dñi Caroli, Synodo præſidebat.

Relegens verò Hincmarus Archiepiſcopus libellum porrectum & ſubſcripta nomina, comperit deeſſe nomen Vulfadi, quod antè * Sigloaldus prædictorum relegens nomina, recitârat. Tunc Hincmarus Archiepiſcopus, audiente ſacra Synodo, dixit: Tu frater Sigloarde, anteà nomen Vulfadi fratris noſtri inter præfatorum nomina recitâſti, & modo hîc illius non videmus præſentiam, nec nomen libello ſubſcriptum inuenimus. Sigloardus ſeruans locum Archidiaconi Rhemenſis eccleſiæ, reſpondit: Fratet noſter Vulfadus, de quo veneratio veſtra dicit, hic in monaſterio iacet infirmus, & ideò veſtris ſancti adſpectibus, & ſacræ Synodo, glorioſoque principi ſuam non poteſt exhibere præſentiam. Hincmarus Archiepiſcopus coram omni Synodo dixit: Tu fratre Sigloarde, accipe libellum, & adhibe tecum Liudonem Archidiaconum venerabilis fratris & Coepiſcopi noſtri Parduli Laudunenſis Eccleſiæ, & Iſaac diaconum ſanctæ Rhemenſis Eccleſiæ, & vade ad iam dictum fratrem Vulfadum, & dic ei ex parte glorioſi principis noſtri ac ſacræ ſynodi, noſtræque humilitatis voce, vt ſi in hac cauſa, quam præſens libellus continet, his fratribus noſtris vult participare, huic libello, ſicut ſe habet authoritas, nomen ſuum propria manu ſubſcribat, & per ſuã ſubſcriptionem, nobis ſuam ſtudeat repræſentare perſonam. Tunc Sigloardus ſeruans locũ Archidiaconi Rhemenſis Eccleſiæ, & Liudo Archidiaconus venerabilis Parduli epiſcopi Laudunenſis Eccleſiæ, & Iſaac diaconus Rhemenſis Eccleſiæ, vt in ore duorum, vel trium teſtium veritatis verbum confirmetur, perrexerunt ad iam dictum fratrem Vulfadum, qui nomen ſuum libello ſubſcripſit, & Synodo ſacræ cum cæteris fratribus, voto ſuo, & voce fratrum prædictorũ, qui ad eum tranſmiſſi fuerant, libellum roboratum porrexit. Quẽ ſuſcipiens Hincmarus Archiepiſcopus, & relegens coram ſynodo, excelſa voce dixit: Iſtorum fratrum ſententia manifeſtè me tãgit qui ſic contra aliquem Coepiſcoporum noſtrorum clamâſſent, ad noſtræ humilitatis authoritatem ab eo prouocare debuerant: nunc autem quia de iudicio noſtro quæruntur, oportet vt libellari ſubſcriptione ad electos prouocent iudices, quatenùs cauſa illorum debitum & certum finem accipiat. Sic enim ſcriptum eſt in Concilio Africano, cap. LXIII. Si autem fuerit prouocatum, eligat qui prouocauerit, iudices, & cum eo & ille contra quem prouocauerit, iudices, vt ab ipſis deincèps nulli liceat prouocare. Item in eodem Concilio cap. LXXXVIIII. A iudicibus autem, quos communis conſenſus elegerit, non liceat prouocare. Item in libro primo capitulorum Synodalium domini Caroli Imperatoris, cap. XLIII. vt probati à Metropolitano iudices, qui noſtram rationẽ audiant, & conſultu ac ſententia ſynodali diffiniant. Vndè & relegit, & porrexit hunc libellum idem Hincmarus Archiepiſcopus, in quo hæc ſcripta continebantur: Libellus Hincmari Archiepiſcopi de electione iudicum: Ego Hincmarus ſanctæ metropolis eccleſiæ Rhemorum epiſcopus, in hac duntaxàt cauſa, quæ ventilatur, de his qui ſe à domino Ebbone poſt depoſitionem ſuam aſſerunt ordinatos, eligo mihi Iudices, quos canones electos appellant, Vuenilonem Senonenſem Archiepiſcopum, Amalricum Turonenſem Archiepiſcopum, Pardulum diœceſeos noſtræ Laudunenſem Coepiſcopum, ſeruantem locum in hoc iudicio noſtræ authoritatis, ſaluo in omnibus primatu metropolis Rhemorum eccleſiæ, & manente in ſuo ſtatu iure, quod cum alijs metropolitanis mihi à ſacris canonibus eſt collatum: Salua etiàm reuerentia Apoſtolicæ ſedis, cui in omnibus cauſis debet reuerentia exhiberi, ſicut Innocentius Papa ad Victoricium Rhotomagenſem ſcribit epiſcopum, & facti etiã canones præfigere dignoſcuntur. Et recedens de loco ſuo, poſuit ſedere Coepiſcopum ſuũ Pardulum Laudunenſem in hoc iudicio, vt præſcriptum eſt, quòd ſeruaret locum primatûs metropolis Rhemorum Eccleſiæ. Deindè licèt à Metropolitano iudices electi ſufficerent ſecundùm canonicam authoritatẽ, nè quererent proclamantes ſe illius opprimi authoritate, dedit eis licentiã, ſi vellent eoſdem, vel alios quoſlibet & quãtoſlibet ex cõſenſu ſuo eligere iudices, qui elegerunt prænominatos reuerendos viros, & ſuperaddiderunt ſibi velle cõſtitui iudicem Prudentiũ Trecaſſinæ ciuitatis Epiſcopũ, quod & præfatus non abnuit Rhemenſis Archiepiſcopus.

Nota Romanę ſedis authoritatem.

Matt. 18.

Digitized by Google

pus. Et ſic miſſum eſt ſcriptum illorum de electione Iudicum per præfatos fratres, Sigloardum, videlicet ſeruantem Archidiaconi Rhemenſis eccleſiæ locum, & Liudonem Archidiaconum Laudunenſis eccleſiæ, & Iſaac diaconum Rhemenſis eccleſiæ, ad Vulfadum eorum conſortē, quem iacere in eodem monaſterio infirmum prædiximus, vt ſi eorum conſenſui in eadem iudicum electione cōſentiret, propria voce edicere procuraret: à quo ijdem fratres in reſponſis ſynodo retulerunt, quòd præfatæ electioni iudicum vſquequaquè idem Vulfadus præberet aſſenſum, eoſdemque ſibi iudices deuotè expeteret. Et ſic prima actione finita, in primordio actionis ſecundæ iudices ſynodū iuſſu principis, & in cōſpectu ipſius, ſcilicet glorioſi regis domini Caroli, ſic ſunt voce promptiſſima allocuti: Fratres & conſacerdotes noſtri, manifeſtum eſt, quia ſi Ebbo quondàm epiſcopus in ſuo ſtatu canonicè manens, hos fratres canonicè ordinauit, debent vtiquè miniſtrare. Si etiàm iniuſtè deiectus eſt, & canonicè reſtitutus, & poſt ſuam canonicam reſtitutionem hos fratres ſtuduit ordinare, ſinè vlla quæſtione debent etiàm miniſtrare. Qua de re ordinatores fratris & Coepiſcopi noſtri Hincmari doceant, ſi iuſta & rationabiliter, quia tunc canonicè fuerat Ebbo deiectus, & non ſecundùm eccleſiaſticas regulas extitit reſtitutus, & ante canonicam audientiā miniſtrare; & iſtos quaſi ordinare præſumpſit, quin etiàm vſurpauit, facilis patet reſponſio, quoniam miniſtrare nec debent, nec potuerunt. Tunc ſurgens Theodoricus epiſcopus eccleſiæ Cameracēſis, porrexit in conſpectu principis & ſynodi ſcriptum, dicens: Sicut audiui & vidi depoſitionem canonicam Ebbonis epiſcopi, ità & veſtræ reuerentiæ profiteor voce & ſcriptum porrigo, & authoritate confirmo. Et reuelatum eſt volumen illud ſynodo corā principe glorioſo Carolo, à Lupo venerabili presbytero & abbate in monaſterio ſancti Petri, quod Bethleem vel Ferrarias dicitur. In quo volumine continebatur, qualiter idē Ebbo voce propria & iudicum, peccatorum ſuorum, videlicet Epiſcoporum iudicio, Aiulfi, ſcilicet Archiepiſcopi, Badaradi epiſcopi, Modoini epiſcopi, & teſtificatione teſtium, Nothonis Archiepiſcopi, ipſius Theodorici, quem prædiximus, epiſcopi, & ipſius libelli ſubſcriptione, qui relectus eſt in Synodo, quem ipſe propria manu in conſpectu prænominatæ ſynodi ſubſcripſerat, & ſynodo ipſi porrexerat, pro reatibus & criminibus confeſſis, à miniſterio epiſcopali alienum ſe reddens, & quadragintaquatuor epiſcoporum ſententia, vt à miniſterio epiſcopali recederet, & ſub pœnitentiæ modo Domino deſeruire ſtuderet, ſuſcipiens ſe condemnauit, & condemnatus receſſit. In quo etiàm volumine continebatur, quia & taliter ſe epiſcopus à miniſterio exuens, adminiſtratione epiſcopali ſpoliatus manere deberet: & edoctus eſt ſacris authoritatibus, qualiter exauthoratus epiſcopus reſtitui deberet. Et quia idem Ebbo reſtitutus canonicè non fuerat inſupèr & ab Apoſtolica ſede, ſicuti in geſtis pontificum coram principe, Synodo relectum eſt, à Sergio Papa confirmante deiectionem illius, damnatus extitit, vt in laica tantummodò communione permaneret: ſed miniſterium epiſcopale, quo ſuo & epiſcoporum iudicio fuerat ſpoliatus, irreuerenter vſurpare præſumpſit. Et hoc ſecunda actione pleniſſima authoritate monſtratum, & à cuncta Synodo generaliter diffinitum eſt. In primordio tertiæ actionis iudices corā ſynodo dixerunt: Nunc quia euidenti ratione, & veneranda authoritate decretorum Catholicæ & Apoſtolicæ Eccleſiæ, & ſacrorum canonum promulgatione monſtratum eſt. Et qualiter canonica & Apoſtolica authoritas iubeat, vel accuſare vel condemnare, & quia Ebbo canonicè fuerat depoſitus, & non fuerat reſtitutus, immò & ab Apoſtolica ſede priſtinæ ſuæ damnationi addictus, volumus vt ordinatores fratris noſtri Hincmari doceant, qualiter idem frater noſter Hincmarus canonicè fuerit ordinatus. Tunc ſurgens Rothadus epiſcopus Sueſſionen. ciuitatis, porrexit canonicam authoritatem, qualiter metropolitanus epiſcopus debeat ordinari, & ſi de eadem eccleſia non ſumitur, qualiter petente eiuſdem eccleſiæ clero, vel populo, à vicina debeat eccleſia poſtulari: porrigens etiàm canonicas literas Erchenradi epiſcopi Pariſenorum eccleſiæ, confirmatas ſuis, ſuiſque Archiepiſcopi, & Coepiſcoporum ſuorum manibus, quas ad petitionem Rhemenſis eccleſiæ, cleri & plebis idem Hincmaro tribuerat: porrigens nihilominùs decretum canonicū, cleri & plebis manibus roboratum, qualiter iam dictū Hincmarum ſibi poſtularunt epiſcopum ordinari. Et his omnibus relectis docuit, quia canonicè cum præſentia vel conſenſu omniū epiſcoporum Rhemenſis diœceſeos eūdem Hincmarū ordinauit Archiepiſcopum. Poſthæc ſurgens idem Hincmarus in conſpectu principis glorioſi & ſynodi, porrexit & literas canonicas, quas canones ſacri ordinatum à ſuis ordinatoribus accipere iubent, diem præferentes & conſulem. Porrexit etiàm epiſtolam, totius Galliæ epiſcoporum manibus ſubterſcriptam, ad Apoſtolicam ſedem pro confirmatione ipſius ordinationis, quoniam ſedes Apoſtolica per Sergium Papam ſæpè dictum Ebbonem damnauit epiſcopū adeò, vt inter laicos communionem tantùm habere mereretur, vt diximus. Oſtendit etiā ipſi Chriſtianiſſimo principi coram ſancta ſynodo diploma ſacrum, ipſius venerandi principis manibus inſignitum, & ſigillo ſubtèr ſignatum ex approbatione ſuæ ordinationis,

Cōfirmatio ordinati epi petita iā olim à Papa.

nis, ad eandem ſanctam & Apoſtolicam, omnium ſcilicet eccleſiarum matrem, Romanã eccleſiam. Et ſic quarta actione euidentiſſimis documentis oſtenſum, & Synodali iudicio decretum eſt, Hincmarum Archiepiſcopum canonicè à vicina diœceſi adeptum, canonicè electum, & canonicè ordinatum, & canonicè pallio Apoſtolicæ ſedis, rata ordinatione perfectum, & in culmine primatus metropolitana authoritate vſquequaque & in omnibus confirmatum. Deindè iudices percontati ſunt, quid de his, canonica authoritate æſtiment vel decernant, quos ſæpè fatus Ebbo poſt ſuam depoſitionem abſque vlla legitima reſtitutione præſumpſerat ordinare, Tunc ſurgens Emmo * Nouiomagenſis epiſcopus porrexit rotulam, authoritatem canonicam & Apoſtolicam continentem, quòd qui ab ipſo voluerant & viſi fuerant ordinari in gradus eccleſiaſticos, ab eodem quod idem non habuit, nemo eorum accipere potuit: damnationem vtiquè quam habuit, per prauam manûs impoſitionem eis dedit: quiã qui particeps factus eſt damnato, quomodò debeat honorem accipere, vt Innocentius Papa dicit, inueniri non poteſt. Et ſic quinta actione canonica & Apoſtolica authoritate inuentum & decretum eſt à ſacratiſſima Synodo, vt quicquid in ordinationibus eccleſiaſticis idem Ebbo poſt damnationem ſuam egerat, ſecundùm traditionẽ Apoſtolicæ ſedis, vt in geſtis pontificum legitur, præter ſacrum baptiſma, quod in nomine ſanctæ Trinitatis perfectum eſt, irritũ & vacuum habeatur, & ordinati ab eo, in quamcunque terrarum partem profugi agẽtur, vel vagati ſunt, quia diuinum iudicium effugere nullatenùs poſſunt, Spiritusſancti iudicio eccleſiaſticis gradibus priuati perpetuò habeantur. Tunc relegens vnus ex prædictis fratribus, nomine Fredebertus, libellũ proclamationis, voce omnium dixit, ſe ideò ab eodẽ Ebbone permiſiſſe ſe ordinari, quia viderat ſuffraganeos Rhemenſis Eccleſiæ, Rothadum videlicet epiſcopum, Simeonem epiſcopum, Erpuinum epiſcopum in metropolim Rhemenſem eccleſiam conueniſſe cũ literis domini Lotharij, & eundem Ebbonẽ reſtituiſſe, & oſtenderunt literas quaſi ex nomine Teodorici epiſcopi, Rothadi epiſcopi, Lupi epiſcopi, Emmonis epiſcopi, Simeonis epiſcopi, Fulcoini epiſcopi, Ragnarij epiſcopi, Gildemanni epiſcopi, Erpuini epiſcopi manibus confirmatas, quæ manifeſtè falſiſſimæ ſunt comprobatæ. Tunc ſurgens Emmo epiſcopus, licèt ipſi accuſatores & criminatores epiſcoporum ad accuſationem eorũ non eſſent idonei, ſicut ſcriptum eſt in Concilio Africano cap. xcv. qui poſteaquàm excommunicatus fuerit in ipſa adhuc excommunicatione cõſtitutus, ſiue ſit clericus, ſiue laicus, ſi accuſare voluerit, diffinimus, ad accuſationem non admitti: tamen ad ſatisfactionem glorioſi principis, & ſacræ ſynodi porrexit rotulam, quæ & de communicatione eorum cum illo poſt depoſitionem Ebbonis epiſcopi, & de cuius chartulæ ſubſcriptione euidentiſſima protulerunt indicia, quibus mendaciſſima eſt approbata illorum aſſertio. Sed & de baculis & anulis ab illo datis, vndè & in præfata ſchedula idẽ frater relegerat, friuola eſt autumatio, per authoritatem in omnibus comprobata. Vndè & ijdem fratres, qui felle amaritudinis maiores natù criminati ſunt, * corãque vox muta fore eſt iudicata, iuxta canonicã authoritatem ſecundùm Concilium Eliberitanũ, quod actum eſt tempore Conſtantini cum miſſis Apoſtolicæ ſedis, cap. LXXV. Si quis, inquiens, epiſcopum vel presbyterum, ſiue diaconum falſis criminibus appetierit, & probare non potuerit, nec in fine dandam ei eſſe communionem: & quia gradus eccleſiaſticos quibus priuarentur, non habebant, iuſſi ſunt communione priuari. Et ſic ſexta actione finita decreto iudicum, & Synodali iudicio atque conſenſu principis, Hincmarus Archiepiſcopus primatûs ſui locum recepit, & iudex ac præſes Synodi effectus ſuperuenturis actionibus, cũ Archiepiſcopis, Vuenilone ſcilicet & Amalrico, sẽſum accõmodauit. Tunc de presbytero quodam, & monachorum abbate in Altiuillaris monaſterio, nomine Halduino, qui ab eodem Ebbone diaconus iuſſus fuerat ordinatus, & à Lupo poſteà venerabili epiſcopo Catalaunenſi presbyter, ſinè examine fuerat conſecratus, commota eſt quæſtio, Vndè ſurgens idem Lupus epiſcopus, porrexit volumen, in quo continebatur: Quia metropolis Rhemorũ eccleſia carebat paſtore, iuſſus eſt regijs literis domini Caroli, vt in cõfectione Chriſmatis, & in alijs neceſſitatibus, videlicet, vt ſuæ matri eccleſiæ p ſua poſſibilitate ĩ eccleſiaſticis negocijs conſulere procuraret. Qua de re cũ epiſtola regia, ut eundẽ fratrẽ noĩe Halduinum & presbyterũ ordinaret, & Abbatem monachorũ in monaſterio Altiuillaris ſacraret, archidiaconus Rhemenſis eccleſiæ, cum alijs miniſtris tam canonicis quàm monachis, eundẽ illi ad ordinandũ in gradu diaconi ad * presbyterum obtulit, quẽ ſecundùm conſuetudinẽ, quam in offerendo ordinandos ex canonica & monaſterijs ipſa metropolis eccleſia habebat, ordinãdũ ſuſcepit, & ad uotũ præcipientis principis & offerentiũ ordinauit. De quo iudicatum eſt à Synodo ſecundùm ſacros canones, ſicut ſcriptum eſt: vt qui preſbyteri ſinè examine per ignorantiam, vel per ordinantium diſſimulationem ſunt prouecti, cùm fuerint cogniti, deponantur: quia quod irreprehenſibile eſt, catholica defendit eccleſia. Et oſtenſum eſt in eodem ex Concilio Sardicenſi, cap. IX. & ex alijs Concilijs ac decretis damnationis ſcripto ſecundùm canonicam formam, eundem

*quorumque

Conc. Nicæni ca. 9.

Digitized by Google

dem epiſcopum nihil de illius ordinatione attigiſſe, ſed qui ſaltu ſinè gradu diaconi ad ſacerdotium proſiliêrat, in degradationem debitam reſilire deberet. Et hoc negocio ſeptima actione finito, interrogatũ eſt de his, qui ſæpè dicto Ebboni oratione, vel oblatione communicauerant. Quoniam ſcriptum eſt in canonibus, vt qui excommunicato cõmunicauerint, omnes ab eccleſia reſpui, maximè eos, qui ſciebant eum eſſe derectum. Vndè ſurrexit Erpuinus, & porrexit rotulam canonicam & Apoſtolicam authoritatẽ continentem, qualiter libellari ſatisfactione ſanari valeant & debeant exorbuantes. Vndè & in geſtis Pontificum, & in decretalibus Apoſtolicis Papæ Leonis, & in libro Epiſtolarũ domini Gregorij, qui dicitur ex regiſtro, & in Eccleſiaſticis hiſtorijs, & ĩ decretis multorum Pontificum ſufficienter eſt exemplis manifeſtiſſimis demonſtratum, per quorum doctrinam libellari ſatisfactione & decreto canonico, manibus omnium roborato, in electione canonica venerabilis Archiepiſcopi Hincmari omnes Rhemorum eccleſiæ ĩdita ſibi pœnitentia, largita indulgentia, benedictione ſupereffuſa, communione ſacra tributa, per ſæpè fatum venerabilem Hincmarum Archiepiſcopum, operante Domino noſtro Ieſu Chriſto purificata eſſe noſcitur & ſanata. Et ſic octaua actione finita, benignus & pius princeps, ſæpè dictus dominus Carolus rex glorioſus, ſacram Synodum, & ſæpè dictum Hincmarum epiſcopum humiliter petunt, vt quia ſi præfati fratres epiſcopos diœceſis ſanctæ Rhemenſis eccleſiæ falſis appetiêre criminibus, quòd poſt depoſitionem Ebbonis illi communicauerint, & eum irregulariter reſtituerint, & ob id ſecundùm canonicam authoritatem communione priuati exiſterent, quoniam gradus eccleſiaſticos habere non poſſunt. legum eccleſiaſticarum authoritate decernente, humaniùs de illis diffinientes, vel communionem habere valeant per ſacræ Synodi indulgẽtiam. Quod & pictas ſacerdotalis libenter allenſit, & miſericorditer pieque conceſſit, recognoſcentibus ijſdem fratribus, & petentibus ueniam. Et ſic cunctis ex ordine ſecundùm regulam eccleſiaſticam canonicè & diligenter patratis, decretum & iudicatum eſt à ſancta & venerabili Synodo, allentiente & fauente Chriſtianiſſimo & glorioſo Rege dño Carolo, hæc omnia geſtis inſeri, & in conſpectu Synodi relegi, & rata omnia iudicata, cũctorum manibus & ſubſcriptione canonica, perpetuò inconuulſa & inuiolabiliter permanſura firmari.

BENEDICTVS III. NVM. CXV.

ANNO CHRISTI DCCCLV.

BENEDICTVS natione Italus, patria Romanus, ex patre Petro, S.R.E. presbyter Card. Sãctæ Mariæ trãs Tyberim in titulo Calliſti, à Papa Leone IIII. factus. IMP. CAES. LVDOVICO IVNIORE AVG. Sedit in Petri cathedra annos duos, menſes ſex, & dies nouem. Hic omnium ſuffragiis Pont. nunciatus omninò tantum pondus renuntiabat, ſe tanto muneri inſufficientẽ eſſe clamitans, verùm omnibus precantibus, ut tantam, quam ei Deus obtulerat dignitatem accipere non recuſaret. quærens ſe à propria quiete auelli, tandem Pontificatum recepit. Conſecrationis uerò munus accepit in Baſilica S. Dei genitricis, quæ dicitur ad præſepe, pridie Nonas Octobris. Dum autem coronari deberet, actum eſt per Arſenium Ortenſem, & Radoaldum Portuen. Epiſcopos, vt functione legatorum Imp. Ludouici Cardinales cogerentur ad eligendum Anaſtaſiũ Card. S. Marcelli presbyterum ob multa ſcelera depoſitũ à beato Papa Leone IIII. Sed Cardinalium in Benedicti electione pertinacia uicti deſtitêre. Hic Pont. poſt conſecrationem ſuam, multa dona obtulit Eccleſiis Dei tàm in Vrbe Roma quàm extrà. Fecit autem ordinationem unam, menſe Decembri Epiſcoporum viginti per diuerſa loca, presbyterorum verò VI. & Diaconi unius in vrbe Roma. Mortuus eſt die V. Idus Aprilis. Anno DCCCLVII. Cadauer ĩ Baſilica principis Apoſtolorum ſepultum eſt. Vacauit Romana ſedes dies tantum quindecim.

CONCI-

Digitized by Google

CONCILIVM VALENTINVM

Celebratum Tempore Lotharij Imperatoris, Anno Salutis DCCCLV.

In domo Basilicæ Sancti Iohannis adiacente. Benedicto III. Papa.

REGNANTE Domino nostro IESV CHRISTO, Anno DCCCLV. ab incarnatione eius, gloriosissimo Lothario Imperatore, XV. Indictione, III. mensis Ianuarij, VI. Idus eiusdem mensis, apud vrbem Valentinam in domo Basilicæ S. Iohannis adiacente, cum propter causam episcopi ciuitatis ipsius, criminibus diffamati, ex iussione præfati pij principis reuerendissimi trium prouinciarum episcopi in vnum collecti teledissent: id est, Lugdunensium, Viennensium & Arelatensium numero XIIII. quibus præfuerunt authore Domino Episcopi Metropolitani, videlicet Remigius Lugdunensis, Egilmarus Viennensis, Rodlādus Arelatensis, conlaborante eis quàm maximè venerabili Ebbone Gratianopoliuano episcopo, adiuncto etiàm venerabili cœtu presbyterorum, deuotissimis quoquè diaconis adstantibus, Euangelijs in medio positis, post obiectiones èpiscopo factas, discussas & finitas, placuit omnibus in sancta synodo constitutis, nè fratrum conuentus absque ædificatione disederet, hæc pauca in Christi nomine, quæ subtèr adnexa sunt, ad commonitionem suî cæterorumque fidelium, deuota & solicita pietate adnotare.

CAP. I.

QVia doctorem gentium in fide & veritate fideliter commonentem, obedienterque audiuimus: O Timothee, depositum custodi, deuitans prophanas vocum nouitates, & oppositiones falsi nominis scientiæ, quam quidam promittentes, circa fidem exciderunt. Et iterùm: Prophana autem & vaniloquia deuita: multum enim proficiunt ad impietatem, & sermo eorum vt cancer serpit. Et iterum: Stultas autem & sinè disciplina quæstiones deuita, sciens quia generant lites: seruum autem Domini non oportet litigare: Et iterùm: Nihil per contentionem, neque per inanem gloriam: paci, quantū Deus dederit, & charitati studere cupientes, attendētes pium eiusdem Apostoli consilium, soliciti seruare vnitatem spiritûs in vinculo pacis: nouitates uocū & præsumptiuas garrulitates, vndè potiùs inter fratres contētionum & scandalorum fomes excitari potest, quā ædificatio vlla timoris Dei succrescere, cum studio omni deuitamus: indubitanter autem doctoribus piè & rectè tractantibus verbum veritatis, ipsisque sacræ Scripturæ lucidissimis expositoribus, id est, Cypriano, Hilario, Ambrosio, Hieronymo, Augustino, cæterisque in catholica pietate quiescētibus reuerenter audiuimus, & obtemperanter intellectum submittimus, & pro nitibus quæ ad salutem nostram scripserunt, amplectimur. Nam de præscientia Dei, & de prædestinatione, & de quæstionibus alijs, in quibus fratrum animi non parùm scandalizati probantur, illud tantùm firmissimè tenendum credimus, quod ex maternis ecclesiæ visceribus nos hausisse gaudemus.

1. Tim. 6.
2. Tim. 2.
Ibidem.
Philip. 2.
Ephe. 4.

CAP. II.

De Dei præscientia doctrina ĩsignis Dan. 13.

DEum præscire & præscisse æternaliter, & bona quæ boni erant facturi, & mala quę mali sunt gesturi, quia uocem scripturæ dicentis habemus: Deus æternæ, qui absconditorum es cognitor, qui nôsti omnia antequàm fiant: fideliter tenemus & placet tenere, bonos præscisse omninò per gratiam suam bonos futuros, & per eandem gratiam æterna præmia accepturos: malos præscisse per propriã malitiam malos futuros, & per suam iustitiam æterna vltione damnandos: vt secundùm Psalmistam, quia potestas Dei est, & Domini misericordia, vt reddat unicuique secundùm opera sua. Et sicut Apostolica doctrina se habet, His quidem qui secũdùm patientiam boni operis, gloriam & honorem & incorruptionem quærentibus, vitam æternam: his autem qui ex cõtentione, & qui non acquiescunt veritati, credunt autē iniquitati, ira & indignatio, tribulatio & angustia in omnem animam hominis operantis malum. In eodem sensu, alibì: In reuelatione (inquit) Domini nostri Iesu Christi de cœlo cum Angelis uirtutis eius, in igne flammæ dantis uindictam his, qui non nouerunt Deum, & qui nõ obediunt Euangelio Domini nostri Iesu Christi, qui pœnas dabunt in interitu æternas, cùm uenerit glorificari in sanctis suis, & admirabilis fieri in omnibus qui crediderunt. Nec prorsùs ulli malo præscientiã Dei imposuisse necessitatē, vt aliud esse

Psal. 61.
Rom. 2.
2. Thes. 1.

Digitized by Google

esse non posſit,ſed quòd ille futurus erat ex propria voluntate,ille ſicuti Deus, qui novit omnia antequam fiant, præſcit ex ſua
Dan.13. omnipotentia & incommutabili maieſtate. Nec ex præiudicio eius aliquem, ſed ex merito propriæ iniquitatis credimus condemnari. Nec ipſos malos ideò perire, quia boni esse non potuerunt,ſed quia boni esse noluerunt,ſuoque vitio in maſſa damnationis, vel merito originali, vel etiàm actuali permanſerunt.

CAP. III.

Itē de prædeſtinatione Rom.9. SEd & de prædeſtinatione Dei placuit & fideliter placet,iuxta authoritatem Apoſtolicam, quæ dicit: An non habet poteſtatem figulus luti ex eadē maſſa facere aliud vas in honorem,aliud verò in contumeliam? vbi & ſtatim ſubiungit: quòd ſi volens Deus oſtendere iram,& notā facere potentiā ſuā, ſuſtinuit in multa patiētia vaſa iræ apta ſiue præparata ad interitum, vt oſtenderet diuitias gratiæ ſuę in vaſa miſericordię,quę præparauit in gloriā? fidenterq; fatemur prędeſtinationem electorū ad vitā,& prædeſtinationē impiorum ad mortem,in electione tñ ſaluādorū,miſericordiā Dei pręcedere meritum bonū in damnatione aūt periturorū, meritū malum pręcedere iuſtū Dei iudiciū. Prędeſtinatione aūt Deū ea tantùm ſtatuiſſe, quę ipſe vel gratuita miſericordia, vel iuſto iudicio facturus erat,ſecūdùm ſcripturā dicentem: Qui fecit q̄ futura ſunt. In malis verò ipſorū malitiā præſciſſe,quia ex ipſis eſt, nō prædeſtinaſſe,quia ex illo nō eſt. Pœnam ſanè malū meritū eorū ſequētem, vti Deum qa omnia ꝓſpicit, ꝓiciuiſſe & prędeſtinaſſe, quia iuſtus eſt: apud quem eſt, vt ſanctus Auguſtinus ait,de omnibus omninò rebus tam hxa ſententia,q̄ certa præſcientia. Ad hoc ſiquidem facit ſapiētis dictū: Parata ſunt derideribus iudicia, & mallei percutientes ſtultorū corporibus. De hac immobilitate præſciētiæ & prędeſtinationis Dei,per quā apud eum futura iam facta ſunt,apud Eccleſiaſten
Eccē 3. benè intelligitur dictum: Cognoui ꝓ omnia opera,quę fecit Deus, perſeuerent in perpetuū. Non poſſumus his addere nec auferre, quæ fecit Deus vt timeatur. Verūm aliquos ad malū prædeſtinatos eſſe diuina poteſtate, videlicet vt quaſi aliud eſſe non poſſent, non ſolùm non credimus,ſed etiàm illi ſunt, qui
Cap.25. tantum mali credere velint,cum omni deteſtatione, ſicut Araufica ſynodus, illis anathema dicimus.

CAP. IIII.

ITem de redemptione ſanguinis Chriſti, propter nimium errorē,qui de hac cauſa exortus eſt,ità vt quidam, ſicut eorū ſcripta indicant,etiàm pro illis impijs qui à mundi exordio vſq; ad paſſionē Domini in ſua impietate mortui,& æterna damnatione puniti ſunt,effuſum definiant,contra illud Pro-
Oſe.13. pheticum: Ero mors tua ô mors,ero morſus tuus inferne: illud nobis ſimpliciter & fideliter tenendū ac docendū placet, iuxta euangelicam & apoſtolicam veritatem. ꝓ pro illis hoc datum precium teneamus de quibus ipſe Dñs noſter dicit: Sicut Moſes exaltauit ſerpentē in deſerto, ità exaltari oportet Ioan.3. filium hominis, vt omnis qui credit in ipſo, non pereat,ſed habeat vitā æternā. Sic enim Deus dilexit mundum, vt filiū ſuum vnigenitum daret, vt omnis qui credit in eum, non pereat,ſed habeat vitā ęternā. Et Apoſtolus: Chriſtus (inquit) ſemèl oblatus eſt ad mul Heb.9. torum exhaurienda peccata. Porrò capitula 4. q̄ Concilio fratrum noſtrorum minùs ꝓſpectè ſuſcepta ſunt, propter inutilitatē vel etiàm noxietatem, & errorem contrarium veritati,ſed & alia 19. Syllogiſmis ineptiſſimè concluſa,&, licèt iactetur, nulla ſeculari literatura, nitentia, in quibus commentum diaboli potiùs,q̄ argumentum aliquod fidei deprehenditur, à pio audi.u fidelium penitùs explodimus, & vt alia ſimilia caueantur per omnia, authoritate ſpiritūs ſancti interdicimus. Nouarum etiam rerum introductores,nè diſtrictiùs feriātur,caſtigandos eſſe cenſemus.

CAP. V.

ITem firmiſſimè tenendum credimus, ꝓ omnis multitudo fidelium,ex aqua & ſpiritu ſancto regenerata, ac per hoc veraciter Eccleſiæ incorporata, & iuxta doctrinam Apoſtolicam in morte Chriſti baptizata, in eius ſanguine ſit a peccatis ſuis ablura: Quia nec in eis potuit eſſe vera regeneratio, niſi fieret & vera redemptio, cùm in eccleſiæ ſacramentis nihil ſit caſſum, nihil ludificatorium, ſed prorsùs totum verum, & ipſa ſuî veritate ac ſyncēritate ſubnixum. Ex ipſa tamen multitudine fidelium & redemptorum alios ſaluari æterna ſalute,quia per gratiam Dei in redemptione ſua fideliter permanent, ipſius Domini ſui vocem in corde ferentes: Qui perſeuerauerit vſque in finē, Mat.10. hic ſaluus erit. Alios quia noluerunt permanere in ſalute fidei,quam initio acceperunt, redemptionisq; gratiā potiùs irritam facere praua doctrina vel vita, q̄ ſeruare elegerunt,ad plenitudinē ſalutis,& ad perceptionem æternæ beatitudinis nullo modo peruenire. In vtroque ſiquidem doctrinam pij doctoris habemus: Quicunq; baptizati ſumus in Chriſto Ieſu, in morte ipſius baptizati ſumus. Ea, omnes qui in Chriſto baptizati eſtis, Chriſtum induiſtis. Et iterùm: Accedamus cum vero corde,in plenitudine fidei,aſperſi corda a conſcientia mala, & abluti corpus aqua munda, teneamus ſpei noſtræ cōfeſſionē indeclinabilē. Et iterum: Voluntariè peccantibus nobis poſt acceptā notitiam veritatis, iam non relinquitur ꝓ peccatis hoſtia. Et iterùm: Irritam quis faciens Ibidem.

legem Moyſis, ſinè vlla miſeratione duobus aut tribus teſtibus moritur. Quantò magis putatis deteriora mereri ſupplicia, qui filiũ Dei conculcauerit, & ſanguinem teſtamenti pollutum duxerit, in quo ſanctificatus eſt, & ſpiritui gratiæ contumeliam fecerit?

CAP. VI.

ITem de gratia per quam ſaluantur credentes, & ſinè qua rationalis creatura nunquàm beate vixit, & de libero arbitrio per peccatum in primo homine infirmato, ſed per gratiam Domini Ieſu fidelibus eius redintegrato & ſanato, idipſum conſtantiſſimè, & fide plena fatemur, quod ſanctiſſimi patres authoritate ſacrarum ſcripturarum, nobis tenendum reliquerunt: quod Africana, quod Araulica ſynodus profeſſa eſt, quod beatiſſimi pontifices Apoſtolicæ ſedis, catholica fide tenuerunt. Sed & de natura & gratia, in aliam partem nullo modo declinare præſumentes, ineptas autem quęſtiunculas, & aniles penè fabulas Scotorũ, quæ plures puritati fidei nauſeam inferentes, quæ periculoſiſſimis & grauiſſimis temporibus ad cumulum laborum noſtrorum vſque ad ſciſſionem charitatis, miſerabiliter & lachrymabiliter ſuccreuerunt, nè mentes Chriſtianæ indè corrumpantur, & excidant à ſimplicitate & caſtitate fidei, quæ eſt in CHRISTO IESV, penitùs reſpuimus, & vt fraterna charitas, cauendo à talibus auditum caſtiget, Chriſti amore monemus. Recordetur fraternitas malis mundi grauiſſimis ſe vrgeri, meſſe nimia iniquorum, & paleis leuium hominum ſe duriſſimè ſuffocari. Hæc vincere feruear, hæc corrigere laboret, & ſuperfluis cœtum piè dolentium & gementium non oneret: ſed potiùs certa & vera fide, quod à ſanctis patribus de his & ſimilibus ſufficienter protecutum eſt, amplectatur.

CAP. VII.

In epiſcopis eligẽdis quid obſeruandum.

ET quia indiſcuſſi & inexaminati, ſcientiæq; literarum penè ignari, minusque Apoſtolicæ præceptioni appropinquantes, peccatis noſtris agentibus, per ciuitates epiſcopi ordinantur: qua occaſione maximè vigor Eccleſiaſticus deperit, vt ſi quandò alicuius ciuitatis epiſcopus vocatione Domini deceſſerit, à glorioſiſſimo Principe ſupplicando poſtuletur, vt canonicam electionem clero & populo ipſius ciuitatis permittere dignetur. Atque ità aut in clero, aut in diœceſi certè ipſa, vel ſi opùs ſit, in vicinia ipſius probata & officio digna perſona quæratur, quæ inuenta, conſenſu totius cleri & populi, ad honorem DEI ciuitati ipſi præficiatur. Sed & ſi à ſeruitio pij principis noſtri aliqs clericorum venerit, vt alicui ciuitati præponatur epiſcopus, timore caſto ſolicitè examinetur: Primùm, cuius vitæ ſit: deindè, cuius ſcientiæ: & vigore eccleſiaſtico ſub oculis omnipotentis Dei, agat metropolitanus, in hac parte Epiſcopis ſicut Dei miniſtris adiutorium ferentibus ne maculatę vitę, & pompis ſeculi turgidus, & ſimoniaca hæreſi pollutus, humilibus & mundis membris Chriſti, eccleſiæq; ipſius ſupponatur epiſcopus. Nec præſumat illiteratum, & cupiditate nimia cęcatum, redditurus facti ſui rationem, populo Dei præficere. Si neceſſarium idem Metropolitanus viderit, nè tantum malum cogatur agere, vt indebito honorẽ, bonis tantùm debitum tradat, inſtruat populum, informet clerum, potiùs adire clementiam Imperialem, & ipſe cũ coepiſcopis quibus valuerit modis adeat, vt eccleſiam Dei glorioſus Imperator digno honoret miniſtro. Si autem turpiter cupiditate quacunq; Metropolitanus victus, aut aliquo munere deceptus, tantum opus negligenter & ęgrè fuerit executus, iudicium omnia cernentis Dei ſe incurrere non dubiter, ſed & ſentẽtia fratrum ſe nouerit eſſe culpandum.

CAP. VIII.

In inuaſo resrerum Eccleſiaſticarum.

PLacuit nè prædia & poſſeſſiones Eccleſiarum, voto fidelium collatæ, cupidis ad inuadendum patérent, & nè tali fraude rebus ſuis vacuarentur & ſpoliarentur eccleſiæ, nè & glorioſorum principũ animi ſubreptione quorundam talium deceptiuis callidisq; mendacijs læderentur: vt ſi quis non metuẽs iudicium Dei & damnationem ętернam, & poſſeſſiones Eccleſiarum ſiue expoliare quæ pertinent ad ius earum, præſumpſerit, excommunicationis ſententiam, quouſque præſumptionis factum re corrigat, ſecundùm eccleſiaſticam cenſuram ferat. Quod & ſi prætenderit huiuſmodi ſibi indulta & conceſſa ab auguſtiſſimis dominis noſtris, nec ſi à ſententia Epiſcopi ſit liber: multi enim probantur in ſimilibus mentiri: donèc rector ipſarum Eccleſiaſticarum rerum, ad clementes aures principis cauſam tam malè facti cum precibus Eccleſię deferat, vt eius iudicio & moderatione res vndè agitur, deliberetur. Et is qui charitate fuerit priuatus eccleſiæ, tunc ſi dignus eſt, abſoluatur.

CAP. IX.

ITem quia parochiales presbyteri grauiſſimè & indignè à ſecularibus premuntur, nullaque reuerentia ſacerdotali gradui ab aliquibus ſeruat, & quia poſſeſſiunculæ vel dotes baſilicis collatæ irreuerenter auferuntur, duriſſimoq; ſeruitio extenuantur, quod clamor ſacerdotum, & ruinæ ęt baſilicarum prodũt: placuit vt ipſi presbyteri ſub epiſcopis, quibus adiutores ſunt, maneant, & ſub matre eccleſia liberi & quieti officiũ eccleſiaſticũ exequant. Dotes verò à fidelibus deſignatæ baſilicis, ad hoc quod ſtatutũ eſt ab eis, vendicentur: nullaq; redhibitio cenſûs indè à quolibet ſeculari exigatur, ſed quod canonicè tantùm ordinatũ eſt, ſuppleatur. Si quis autem ſeculariũ noſtrã hanc ordinationem

Digitized by Google

tionem confundere præſumpſerit, ab eccleſia nouerit ſe canonicè feriendum, cuius inſtitutionem temere cõtemplit. Sed & ipſi ſeculares & fideles laici, ſi condere voluerint baſilicas in prædijs ſuis, ſicut edictum piiſſimorum Auguſtorum continet, vnam * colonicam veſtitam cum tribus mancipijs dotationis gratia eis conferant, moxq; epiſcoporum iuri & Sanctæ Matri Eccleſiæ eandẽ baſilicam ſubmittant. Aliter verò nos earũ conſecrationem ſciant non impleturos. Illi autem qui dotes eccleſiarum auferre, durè ſeruitium ab eis exigere, inſuper nõ metuũt periculum ſacerdotibus intentare, ſi actiones non meliorauerint, eorum excommunicationi non addere nouerint deſtructionem penitùs talium baſilicarum, locumq; alium ſub pace meliori ſitum quæſituros, ibiq; pacificam baſilicam conſecraturos.

CAP. X.

De decimis reddẽdis.

SEd & de fiſcis & villis, quas conſtat dominio Eccleſiæ à fidelibus olim fuiſſe cõtraditas, & nunc poteſtati ſecularium ſubditas voluntate eorum ordinati, placuit vt edictis principum iuſſum eſt, nonæ & decimæ ipſis Eccleſijs vnde ſubtractæ ſunt, fideliter perſoluantur: Hi qui eas retinuerint, vt ſacrilegos nouerint ſe ab Eccleſiæ liminibus pellendos. Sed & decimas ſuas omnes fideles promptiſſimè Deo offerant, de omnibus quæ poſſidẽt, nec vllis oppoſitionibus quod ſtatutum eſt, permutare audeãt, nè forte cogamur eos diuinctione Eccleſiaſtica ferire. Vſurarum etiam turpia lucra, iterùm canonica ſeueritate inhibemus.

CAP. XI.

Nè in iudicijs vtraque pars ſpiret iuramentum.

QVia impia & Deo inimica, & Chriſtianæ religioni nimis contraria, ex iniquiſſima ac detestabili conſtitutione quorundam ſecularium legum conſuetudo inualuit, vt in forenſi iudicio litigantes, ex vtraque parte contendentium æqualiter iuramentum dare cogantur, vbi ſinè dubio duobus contra ſe iurantibus, vnus periurus efficitur: tanti ſceleris immanitatem & animarum perditionem dolentes, ſtatuimus vt quicunque vno iuramento legitimè dato, quod ſecundùm legem diuinam omnis humanæ controuerſiæ finis eſſe debet, altetum è contrario iuramẽtum opponere præſumpſerit, ab ipſis liminibus Eccleſiæ, quæ ſua impietate prophanauit, excluſus, omnium Chriſtianorum conſortio, atq; conuiuio reddatur extraneus, niſi ſe continuò admonitus ad agendam pœnitentiam tanti reatûs, humili ſatisfactione inclinauerit.

Heb. 6.

CAP. XII.

In duello tam eçdẽs q; exſus grauiſſimè punitur.

ET quia ex huiuſmodi iuramentorum, immò periuriorum contentione etiam vſq; ad armorũ certamina ſolet prorumpi, & crudeliſſimo ſpectaculo effunditur cruor belli in pace, ſtatuimus iuxta antiquum Eccleſiaſticę obſeruationis morem, vt quicunq; tam iniqua & Chriſtianæ paci inimica pugna alterum occiderit, ſeu vulneribus debilem reddiderit, velut homicida nequiſſimus & latro cruentus, ab Eccleſię & omnium fidelium cœtu ſeparatus, ad agendam legitimam pœnitentiam modis omnibus compellatur. Ille verò qui occiſus fuerit, tanquàm ſui homicida, & propriæ mortis ſponteneus appetitor, à Dominicæ oblationis commemoratione habeatur alienus, nec cadauer eius, iuxta ſanctorum canonum decretum, cum pſalmis vel orationibus ad ſepulturam deducatur. Super quibus duobus titulis, propter tam funeſta & horrenda animarum, vel etiam corporum exitia, Chriſtianiſſimi Imperatoris pietas, ſacerdotali omnium, noſtrum ſupplicatione imploranda eſt, vt tantum malum à populo fidelium ſuis publicis ſanctionibus amoueat, & noſtrum ſuper hoc tam neceſſareum Eccleſiaſticum decretum, propria authoritate confirmet.

SEQVENTE DIE HAEC Iterùm à reuerendiſſimis Epiſcopis ſunt executa.

CAP. XIII.

De cõcordia mutua eporum.

VT tanta inter nos largiente Domino charitas & vnitas teneatur, vt quotiès aliqui in populis, quibus regendis prę eſſe dignoſcimur, aduersùs Eccleſiam & ſacerdotalem authoritatem contemptores & rebelles exiſtunt, tanta inſtantia inuicèm & literis & verbis iuuare ſtudeamus, vt pondere Eccleſiaſtici vigoris retuſi & preſſi, vel ad humilitatem pœnitentiæ compellantur, aut ſi ab vna Eccleſia fuerint excommunicati, in nulla alia falsò & furtiuè communicandi inueniant facultatem. Placet firmatum.

CAP. XIIII.

De cõcordia inter paſtores, & ſubditos.

VT vnuſquiſque noſtrũm in clero & populo & ſacerdotibus ac monaſterijs ſibi commiſſis, ſolicita & paterna pietate prouideat, nè propter aliquas oppreſſiones, peſtiferis murmurationibus & querimonijs ac detractionibus aduersùs eoldem paſtores ſuos inſeruiant: Quia per hęc charitatis vinculum, quod præcipuè inter paſtorẽ & gregem Deus requirit, & quod nos ſingulariter Deo iunxit, nimis dolenter ſoluitur. Et recedente Deo, qui in ſciſſura mentium habitare non poteſt, grauiſſima quotidiè damna & mortes animarum fiunt, ità vt ſi hæc negligãtur, non iam paſtores, ſed interfectores (quod abſit) Chriſti ouium inueniamur. Placet firmatum.

CAP. XV.

Vita & mores epiſcoporum.

VT de vita & religione ſua vnuſquiſque tam in conuerſatione ſua, quàm etiam in habitũs & vultũs ac ſermonis grauitate

talem se domi foriſq; & ſuis & extraneis exhibere ſtudeat, vt maturitate morum, & repudiatione omnium leuitatum ac vanitatũ, omnibus ſibi adhærentibus, ſeque intuentibus, formam diſciplinæ & verecundiæ ac modeſtiæ infundat. Placet firmatum.

CAP. XVI.

De concionibus habẽdis.

VT vnuſquiſq; noſtrûm, ſiue per ſe, ſiue per aliquem vel aliquos ex miniſtris Eccleſiæ fideliter doctos, ità verbum prædicationis, tam in vrbe, quàm foris in plebibus, exhibeat, vt omninò eis admonitio & exhortatio ſalutaris deeſſe non poſſit; Quia vbi verbum Dei fidelibus non miniſtratur, quid aliud quàm vita animæ ſubtrahitur? Placet firmatum.

CAP. XVII.

De viſitationibus.

VT ipſa viſitatio plebium & parochialium ſacerdotum tam moderatè, & inquantùm fieri poteſt, iuxta canonicam inſtitutionem fiat, vt manifeſtum ſit, ſiue per nos, ſiue per noſtros, ſola ibi animarum lucra perquiri, nec aliquem importunitate & nimietate grauari, & contriſtari, nè verbum Domini & doctrina blaſphemetur. Placet firmatum.

CAP. XVIII.

De ſcholis.

VT de ſcholis tam diuinæ quam humanæ literaturæ, nec non & Eccleſiaſticę cantilenæ iuxta exemplum prædeceſſorum noſtrorum aliquid inter nos tractetur, & ſi poteſt fieri, ſtatuatur atque ordinetur. Quia ex huius ſtudij longa intermiſſione pleraque eccleſiarum Dei loca, & ignorantia fidei, & totius ſcientiæ inopia inualuit. Placet firmatum.

CAP. XIX.

VT ſingulis Metropolitanis cum ſuffraganeis ſuis, cura præcipua ſit de vita & opinione, non ſolùm totius cleri, ſed etiã ipſorum epiſcoporum, nè ſe per culpam vel negligentiam ſuam tales exhibeant, qui meritò apud laicos viles atq; infames, ac per hoc in ipſo ſacro miniſterio contemptibiles habeantur. Placet firmatum.

CAP. XX.

De facultatibus eccleſiarũ.

VT theſaurus, ſiue miniſterium vel ornamentum Eccleſiarum, fideliter deuotioni eorum, qui hæc vel ad honorem domũs Dei, vel ad ſuſtentationem familiæ Eccleſiaſticæ, ſi neceſſitas exegerit, obtulerunt, cuſtodiatur, nec quicquam ex eis niſi iuxta inſtitutionem canonicam fieri præſumatur. Placet firmatum.

CAP. XXI.

De cõmutationib' rerũ eccleſiaſticarũ.

VT de commutationibus rerum eccleſiaſticarum diligentiſſima adhibeatur cura, vt vel iuxta interdictum & obteſtationem ſacrorum canonum nullatenùs fiant, vel certè fraudulentia & nequitia quorundam in hac re ità coerceatur & amputetur, vt Eccleſia Dei ſuis prædijs & facultatibus tam impudẽter & dolenter minimè ſpolietur. Quia cùm ipſæ res Eccleſiarum à pijs & fidelibus Deo oblatæ, iuxta antiquorum patrum ſententiam nihil ſint aliud niſi vota fidelium, patrimonium pauperum, redemptio peccatorum: ſi eas fideliter & integrè Eccleſiaſticis vſibus non defendimus, & in eos qui obtulerunt, & in Deum, cui oblatæ ſunt, grauiſſimo nos reatu implicamus. Placet firmatum.

CAP. XXII.

VT de ſeruitio presbyterorum erga epiſcopos ſuos conſuetudo (vt nobis videtur) valdè reprehenſibilis amputetur: vt ſcilicet quotiès epiſcopus ſtatuto tempore viſitationem & prædicationem per eoſdem ſacerdotes & populos non exercet, nequaquàm ab eis pro ſolito ſeruitio pecunias exigat. Hoc enim & Beatus Iob per ſimilitudinem terræ fructiferę & agricolarum eius, id eſt, Eccleſiæ & ſacerdotum, nimis cauendum ſignificat, dicens: Si fructus eius comẽdi abſque pecunia, & animam agricolarum eius afflixi: docens nequaquam abſq; pecunia, id eſt, prædicationis verbo vel precio Eccleſiaſtica ſtipenda vſurpanda, nec improbitate aliqua agricolarum, id eſt, conſacerdotum & conlaborantium animas affligendas. Quod apertè declarant etiàm verba Apoſtoli, dicentis: Non alligabis os boui trituranti, vt videlicet triturans comedat. Et alibi: Laborantem agricolam oportet primùm de fructibus accipere. Et Dominus: Dignus, inquit, eſt operarius cibo ſuo. Placet firmatum. Iob 31. 1. Cor. 9. 2. Tim. 2. Matt. 10.

CAP. XXIII.

PEruenit etiàm ad nos nimis dolenda & lugubris querela Eccleſiæ Viennen. per venerabilem fratrem & coepiſcopum noſtrum Agilmarum, qui nobis lachrymabiliter conqueſtus eſt, quòd præfata Eccleſia ipſius regimini commiſſa, propter Archidiaconum & præpoſitum ſuum, virum honeſtum & idoneum per quorundam ſeculariũ violentiam, qui eum neſcimus quibus machinationibus in ſeruitium inclinare niruntur, grauiſſimam & inſedabilem toto iã bienio vel ampliùs ſuſtineat perſecutionem: & neque legum vel ſacrorum canonum triennali præſcriptione, neq; pij principis noſtri authoritate, neq; legatorum eius tam venerabilium epiſcoporum, quàm illuſtrium comitum, cæterorumq; laicorum legitimo & celeberrimo iudicio, neque maximo & idoneo teſtimonio Pagenſium, qui iam LXX. & IIII. prefati Diaconi integram libertatem iuramento legitimo probauerunt, neque totius populi terræ conſona atteſtatione, neq; vllo diuini timoris reſpectu ab eorum infeſtationibus atq; iniurijs quieſcere finitur, dum poſt iudicia & iuramenta legitimè & Imperiali authoritate peracta, vnus homũcio contra omnem legẽ Dei ſuo iniquiſſimo iuramento ea infringere potuiſſe creditur.

Et

Digitized by Google

Et præfati Diaconi consanguinei ac propinqui, post mortem illius decrepitæ mulierculæ, cuius notissima ingenuitas semper ideò iuramento firmata est, diuersis oppressionibus & calamitatibus, insuper & exilijs violentissimè ac nequissimè exagitamur. Vndè omnes graui dolore permoti, & memores diuinæ legis, dicentis: Iudicate manè iudiciũ, & eruite vi oppressum de manu calumniatoris. Et iterùm: Erue eos qui ducuntur ad mortem, & qui trahuntur ad interitum, liberare nè cesses: & quia propriè episcopale ministerium est, vt omnium iniquè laborantium & oppressorum causas, pia propugnatione subleuent, & maximè pro Ecclesiasticis necessitatibus paterna solicitudine desudent, nè tantum malum ad perturbationem ecclesiarum DEI conualescat, & tam apertè disciplinam religionis euertat, ipsa ministerij nostri necessitate compulsi, & Ecclesiæ laborantis compassione prouocati, statuimus, vt quicunq; ex præfatis viris post tot iuramenta legitimè decreta & probata, & regalis authoritatis iudicio celebrata, quibus etiàm de Reipublicæ statu, quanto magis de paucorum hominum capite omnis debuit querela finiri, præfatum Archidiaconum amplius vel in sua, vel in propinquorũ suorum persona, in quolibet ex nostris episcopatu siue comitatu inquietare, vel quæcunque eorum sunt, inuadere seu diripere præsumpserit, mox ab omni Ecclesiæ cœtu & omnium nostrũm consortio, tãquàm veræ impugnator iustitiæ & totius religionis vsque ad satisfactionem pœnitentiæ excommunicatus habeatur. Illum etiàm, qui tot iuramenta legitima suo impio iuramento velut euacuare ausus est, simili, ex die commonitionis, excommunicatione damnamus, nisi se festina humilitate pœnitentiæ submittat, quatenùs & vigor legum, & pax Ecclesiarum sub tutela pij principis nostri, integro iure salua consistere valeat. Quod iudicium nostrum tam necessarium & publicæ disciplinæ Ecclesiasticæ defensioni, omninò suppliciter postulamus eiusdem pij principis authoritate muniri.

Hiere. 21.

Pro. 24.

EXEMPLVM LEGIS DE *confirmando iudicio Episcoporum.*

Nota, quã tũ tribuat sententijs episcoporum Constantinus.

IMperator Constantinus Augustus Ablauio præfecto prætorio. Religionis est, clementiam nostram scisciari voluisse, quid de sententijs episcoporum vel antè moderatio nostra censuerit, vel nunc seruari cupimus. Sanximus nanque sicut edicti nostri forma declarat, sententias episcoporum quolibet genere latas, sinè aliqua ætatis discretione inuiolatas semper incorruptasque seruari: scilicet vt pro sanctis semper & venerabilibus habeatur, quicquid episcoporum fuerit sententia terminatum. Siue itaque inter minores, sine inter maiores ab Episcopis fuerit iudicatum, apud vos, qui iudiciorum summam tenetis, & apud cæteros omnes iudices ad executionem volumus pertinere. Multa enim, quæ in iudicio captiosæ præscriptionis vincula promi non patiuntur, inuestigat & promit sacrosanctę religionis authoritas. Omnes itaq; causæ, quæ vel prætorio iure, vel ciuili tractantur, episcoporum sententijs terminatæ, perpetuo stabilitatis iure firmentur: nec liceat vlteriùs retractari negocium, quod episcoporum sententia decíderit.

Remigius indignus Ecclesiæ Lugdunẽsis episcopus, hanc synodalem definitionem subscripsit.

Agilmarus ecclesiæ Vienneñ. episcopus, hanc synodalem definitionem subscripsit.

Rodlandus ecclesiæ Arelatẽn. episcopus, hanc synodalem definitionem subscripsit.

Ebbo Gratianopolitanus Episcopus, hãc synodalem definitionem subscripsit.

Ragenutus indignus ecclesię Auenionẽñ. hanc synodalem definitionem subscripsit.

Elias vilis Episcopus, hanc synodalem definitionem subscripsit.

Baldemarus humilis episcopus, hanc synodalem definitionem subscripsit.

Richardus episcopus hanc synodalem definitionem subscripsit.

Audinus chorepiscopus subscripsit.

Videbantur in exemplari manuscripto hic aliorum Episcoporum subscriptiones vel excisæ, vel nescio quo alio casu abolitæ.

SYNODVS TICINENSIS,

HABITA SVB LVDOVICO II.

Imperatore. Benedicto III. Papa.

TIcinum, insigne est Insubrium oppidum: hodiè vulgò Papia appellatur. Meminit eius Ptolemæus lib. 3. cap. 1.

CAPITVLA QVÆ GLORIOSVS IMPERATOR Ludouicus suis episcopis de statu sui regni considerare præcepit.

A.D.855. DE conuersatione episcoporum, presbyterorũ, & cæterorum clericorum, de doctrina & prædicatione in populo, de cõscriptione librorum, de restauratione ecclesiarum, de ordinatione plebium & xenodochiorum, de monasterijs virorum, seu fœminarum, quæ secundùm regulam sancti Benedicti, vel ea quæ secũdùm canonicam authoritatem dispositа esse debent, quicquid in præfatis ordinibus extra ordinem est, aut per negligentiam præpositorum, aut per desidiam subditorum, vehementer cupio scire: & secundùm DEI voluntatem, vestrumque sanctum consilium, sic emendare desidero, vt in conspectu Dei nec ego reprobus sim, neque vos & populus in commissis iram suæ indignationis incurrat. Quomodò autem istud rationabiliter quæsitum & inuentum perficiatur, vobis hoc ad tractandum, ac nobis renunciãdum committimus. De minoribus quoque causis, quæ generaliter omnes, specialiter aliquos tangunt, & indigent emendatione volumus, vt posthàc illas quæratis, & ad nostrã notitiam reducatis. Sicut est de comitibus & eorum ministris, si iustitias negligunt, aut ipsas vendunt, si sunt rapaces, aut ecclesiarum viduarum, orphanorum, aut pauperũ oppressores: si ad prædicationem veniunt, si debitum honorem, aut obediẽtiam sacerdotibus suis impendunt: si aliquas nouitates, aut argumenta, quæ ad detrimentum populi pertinent, agere præsumunt, sicut est in acquirendis proprietatibus, aut irrationabiles preces ad adiutoria facienda, siue in reliquis causis, quæ ad peccatum nostrum pertinere possunt ac populi nostri.

Rescriptum consultationis, siue exhortationis Episcoporum, ad Dominum Ludouicum Imperatorem.

DOmino glorioſissimo regi Ludouico, pax & vita, salus & victoria ministretur à Deo patre & Domino nostro IESV CHRISTO. Nos quidẽ in Dei nomine Angilbertus archiepiscopus & Andreas* Patriarcha, vnà cum Ioseph Archicapellano, cùm ad hanc synodum, in vrbe regia Ticino congregatam, venissemus: replicauimus eis piam vestram exhortationem, qua viua voce ad nos vsi fuistis, flagrantes spiritusancti munere & vltrà quàm huius ætatis teneritudo capere potuisse videretur, totiùs modestiæ & grauitatis atque sapiẽtię sapore cõditam protulimus, etiàm & coram eis relegi fecimus commonitorium, à vestra nobis magnificentia traditum. Quibus auditis, omnes vnanimiter pro vestra indole omnipotenti Deo *diuinissimè gratias egérunt, quia populo suo tam pijssimum, quamque sanctissimum principem dedit, qui cuncta ordinabiliter & rationabiliter disponere cupit. Et quoniã religiosa solicitudo vestra, primùm de conuersatione episcoporum, presbyterorum & cæterorum clericorum quærere studuit: nos quoque, quo regulariter meliùs fieri potuit, eundem ordinem seruamus. Et episcopum quidem ità conuersari debere pronunciamus, vt eius vita, rectè viuendi sit norma. Presbyteros verò & clericos ità viuere oportet, vt subditæ plebi exemplo suæ conuersationis proficiant.

* deuotissime

Et quidam coepiscoporum nostrorum, qui bonæ conuersationis sibi conscij sunt, palàm fateri recusabant, nè sui ipsorum laudatores viderentur. Qui verò negligentiam suam recognoscunt, more humani ingenij seipsos accusare verebantur. Iuxta commonitionẽ tamen vestram diligentiùs perscrutantes, quoscũ quales desideratis, qualesque populi Dei pastores & rectores esse decet, inuenimus. Quorundam verò negligentiam vel erga clericorum suorum custodiam, vel erga plebium solicitudinẽ reperimus. Quibus vt aliquantulùm emendandi spatium tribuatis humiliter petimus. Qui si citò delicta non correxerint, seueriori sententiæ subiacebunt.

Cæterùm si quilibet laicorom, vel clericorum, contra episcopum vel alicuius ordinis clericũ aliquid queritur, nouerint, nos paratos & legitimam præbere audientiam,

& si

Digitized by Google

& ſi quid perperàm geſſiſſe probati fuerint, debita animaduerſione puniri.

Doctrina verò & prędicatio in populum, partìm epiſcopotum & reliquorum ſacerdotum, partìm verò populi negligentia, cõ, ſicut neceſſarium eſt, procuratur: & ſacerdotum quidem iniuria, nullatenùs eſt excuſanda. Quidam verò laici, & maximè potentes ac nobiles, quos ſtudioſiùs ad prædicationẽ venire oportebat, iuxta domos ſuas baſilicas habent, in quibus, diuinum audientes officium, ad maiores eccleſias rariùs venire cõſueuerunt. Et dum ſoli afflicti & pauperes veniunt, quid aliud, quàm vt mala patienter ferant, illis prædicandum eſt? Si autem diuites qui pauperibus iniuriam facere ſoliti ſunt, venire non renuerint: admoneri vtique poſſent, vt eleemoſynis peccata ſua redimerent, vt à fluxu rerum temporalium ſe abſtinerent. Admonendi ſunt igitur potentes, vt ad maiores eccleſias, vbi prædicationem audire poſſint, conueniant: & quantùm dono omnipotentis Dei, dimitijs & honoribus cæteros antecedunt, tantò ad audiendũ præcepta conditoris ſui, alacriùs feſtinent. Quidam autem comites & * vaſſi domeſtici, presbyteros & clericos noſtros cæteros (qđ nec epiſcopis facere licet) abſque noſtra licentia recipiunt. Inſuper etiam vbicunque ordinatos, & quoſdam, de quibus dubium eſt, vtrùm conſecrati ſunt, in parochijs noſtris abſque noſtra examinatione Miſſas celebrare faciunt. Quod nè vlteriùs fiat, omnimodis eſt inhibendum. Quarè in ordinandis plebium rationibus, ciuium inſtituta ſeruentur, & peſtiferæ ambitionis vitium radicitùs extirpetur: & neque ob quorundam propinquitatem, neq; pro alicuius familiaritatis gratia, neque quod maximè deteſtandum, propter pecuniarum acceptionem, indignus quilibet ordinetur. Et primùm quidem ipſius loci presbyteri vel cæteri clerici, idoneum ſibi rectorem eligant: deindè populi, qui ad eandem plebem adſpicit, ſequatur aſſenſus. Si autem in ipſa plebe talis inueniri non potuerit, qui illud opus competenter peragere poſſit: tunc Epiſcopus de ſuis, quem idoneum iudicauerit, ſibi conſtituat.

for. * in curia.

Sanè remouenda quorundam laicorum procacitas, qui hoc ſolo obtentu, quòd ad electionis conſortium admittuntur, archipresbyteris ſuis dominari præſumunt: & quos tanquam patres venerari debuerunt, velut ſubditos contemnunt. Hi igitur intra proprij iuris terminos ſunt redigendi, & ſi extraordinariam dominationem in Eccleſijs exercere præſumpſerint, regia ſunt diſciplina coërcendi. Ipſi verò, qui ad gubernandas plebes legitimè prouecti ſunt, nullatenùs à ſuis epiſcopis repellantur, niſi aut alicuius criminis reatum inciderint, aut eaſdem plebes malè tractauerint. Tollenda eſt enim prauа omninò conſuetudo, quæ in quibuſdam locis oriri cœpit: quia nonnulli archipresbyteri vel aliorum titulorum cuſtodes, fruges vel aliarum eccleſiarum redditus, ad proprias domos abducunt. Quidam verò aliorum poſſeſſiones conducunt, vt in eis quæ ab Eccleſijs ſuis malè ſubtraxerunt, recondant. Nonnulli autem laicorum, intantùm eorum nequitiæ ſe complices faciunt, vt quæ huiuſmodi tranſgreſſores ab Eccleſia ſubripuerunt, ipſi in ſuis domibus abſcondant. Tales ergò primùm à ſuis epiſcopis corripiantur. Quòd ſi ſe citiùs corrigere noluerint, tanquàm qui Eccleſiaſticas res ſacrilega temeritate tractauerunt, fyr.odali ſententia feriantur. Laicos verò, qui poſt hanc denunciationem ſocius ſe huius expilationis præbuerint, tanquàm furti reos, iudiciaria coarctabit authoritas.

De reſtauratione eccleſiarum, illud capitulum ſufficit, quod genitor veſter in * * conſtituit; ſed vt ſeruetur, veſtra indiget admonitione.

Huius capitularis etiàm infrà mẽtio fit in Synodo Mogunna.

Similiter & de Xenodochijs, ſicut in eodem capitulari continetur, obſeruandũ eſt.

De monaſterijs autem virorum ſeu fœminarum, quæ ſecundùm regulam Sancti Benedicti, vel ſecundùm canonicam authoritatem diſpoſita eſſe debent, quia inſpiratio omnipotentis Dei (credimus) cor veſtri moderaminis incitauit, ipſi gratias referimus. Nam quòd iam maxima ex parte ordinem ſuum amiſerint, omnibus eſt manifeſtum. Quæ vt ad priſtinum ſtatum reducantur, in domini ac genitoris veſtri, ac veſtra gloriosa diſpoſitione conſiſtit.

Ea quidem monaſteria, quæ adhuc ſtatũ ſuum retinent, vnumquenq; epiſcoporum in cuius parochia conſtituta ſunt, prouidere oportet, vtrùm ordinem ſuũ teneant. Quòd ſi aliter inuenerit, vnà cum rectore monaſterij corrigere debebit. Quòd ſi rectoris monaſterij principaliter culpa fuerit, & ſe ſinoſque ſubditos ad epiſcopi ſui admonitionem corrigere diſſimulauerit, iyuodica debet authoritate percelli.

Quidam autem epiſcopi & rectores monaſteriorum, res eccleſiarum ſuarum ſubtractas, & alijs perſonis largitas eſſe, queruntur: & ideò eccleſiaſticas vtilitates nequaquàm ſe implere poſſe dicunt: Quæ vt reſtituãtur, veſtram regiam maieſtatem imploramus: Quia ſi hi, qui eas pro animarum ſuarum remedio eccleſijs contulerunt, præmium merentur: ſinè dubio damnatione digni ſunt, qui eas ſubtrahere moliuntur.

In ſacris canonibus præfixum eſt, vt decimæ iuxta epiſcopi diſpoſitionem diſtribuantur. Quidam autem laici, qui vel in proprijs vel in beneficijs ſuis habent baſilicas, contempta epiſcopi diſpoſitione, non ad eccleſias, vbi baptiſmum & prędicationẽ,

& manus

& manûs impositionem & alia Christi sacramenta percipiunt, decimas suas dant: sed vel proprijs basilicis, vel suis clericis pro suo libitu tribuunt. Quod omnimodis diuinæ legi & sacris canonibus constat esse contrarium. Vndè vestram potestatem, vt eos corrigatis, expetimus. Sacra docet authoritas, vt publicè peccantes, publicæ pœnitentiæ subijciantur.

1.Tim.5.d Inueniuntur autem quidam, qui incesta matrimonia contraxerunt, & vel proximis suis, vel Deo sacratis mulieribus copulati sunt. Quidã etiàm publicæ poſſunt pœnitentiæ subiugari: petimus, vt comitum vestrorũ auxilio fulciantur.

Quoſdam ministros comitum, propter frequentia placita, pauperiorem populum nimis affligere cõperimus. Vndè maiestatẽ vestram obsecramus, vt Capitulare aui vestri, de hac re obseruari præcipiatis.

De Comitibus verò, de quorum vita & actibus à nobis quærere voluit sublimitas vestra, quoſdam tales esse scimus, quales Dei ministros & vestræ reipublicæ prouisores esse decet: Nonnulli autem, vt se suosque ministros corrigant, vestra admonitione indigent. Quibus tamen vt aliquantulũ emendandi spatium tribuatis, expoſcimus. Qui si se citiùs corrigere noluerint, regia iunt authoritate reprimendi.

Statuimus etiàm, nè episcopi, quandò pro confirmando populum, parochias circueũt; archipresbyteros suos grauẽt, vt huiusmodi dispensa contenti sint: Panes centum, fristringas 4. vini sextaria 50. pullos 7. oua 50. agnum vnum, porcellum vnum, annonam ad caballos modios sex, * fœnum corr.* 3. mel, oleum, cera, quod sufficit.

for.*fœni corbes

Petimus etiàm, vt emunitates progenitorum vestrorum ità conseruari præcipiatis, sicut à glorioso genitore vestro in** *constitutum est.

Per singulas parochias eas festiuitates populus obseruare studeat, quas proprius eorum episcopus venerari prædicauerit, ità vt neq; illas negligant, quas sacerdotes colere monuerint: neque inani superstitione eas celebrare præsumant, quæ nequaquàm sunt obseruandæ. Si verò aliqui inuenti fuerint, qui sacerdotibus obtemperare noluerint, per ministros reipub. distringãtur: & satisfactionem pœnitẽtiæ, quam presbyteri imposuerint, subire cogantur.

IN nomine Dei omnipotentis anno incarnationis Dominicæ 855. Indictione 13. mense Februario, die mẽsis eiusdẽ quarto: Cùm Dñs magnificentissimus Ludouicus Augustus apud Ticineñ. ciuitatẽ in Augustali aula resideret, tractaturus de statu sanctæ matris Ecclesiæ & pace, diuina dispositione commissi sibi imperij ac generali totius populi salute, præsentibus optimatibus suis, dixit: Crebrò vestram fidelitatem retroactis temporibus commonuimus, vt secundùm normam Christianæ religionis viuere vnusquisque nostrorum fidelium fatageret, & suos à rapina compesceret. Attamen quia hactenùs indiligenter est actum, amodò omni conamine omnes studere volumus, quò penitùs à nostro regno rapina eliminetur, & pauperum voces vsque nunc Dñi Sabaoth aures pulsantes querimonijs, incipiant suo creatori laudes rependere proubiq; pace & qete cõcessa nobis à gentibus.

Statuimus autem, vt ecclesiæ Dei per totius regni nostri fundatæ terminos, sub nostræ emunitatis tuitione securæ cũ rebus & familijs permaneant, ceu prædecessorum nostrorum pijssimorum videlicet augustorum temporibus fuisse probantur, earumque rectores proprijs vtantur priuilegijs, & monachi per sua cœnobia regularem teneant ordinem. Similiter & clerus omnis proprio fungatur ministerio, nemine molestante nostri terroris formidine.

Sancimus nihilominùs, vt singuli comẽtus & exactores reipub. in suis ministerijs legalem procurent populo facere iustitiam, pupillos & viduas protegant, per loca solita restaurent palatia, quibus cùm iter dictauerit, nos legatosq; nostros valeãt recipere, nè grauetur ecclesia: quandò etiàm episcopos, abbates, vel comites, seu fidelium nostrorum quempiam in propria villa morari contigerit, cum suis in suis maneant domibus, nè sub obtentu hospitij, vicinos opprimant, vel eorum bona diripiant.

Deniq; quia Christi custodiente clementia neminem iniustè priuauimus, sed neque priuari absq; legali sanctione aliquem nostrorum fidelium volumus beneficio: Iubemus, nè quis suum* deprauet vllo modo, sed instauret securiter: nè qui dirigẽdi sunt à nobis vndique, si deprauata reperirent, legaliter emendare compellant, & eos deinceps perfrui prohibeant.

Porrò cùm ad nostrũ quislibet nostrorũ fidelium properat obsequium, tam eundo q̃ redeundo gradiatur pacificè, & ni genetalis vtilitas cum * scaritis veniat in statutis, iuxta * maneat. epis. & comes, per quorũ transeũt terminũ, diligenter prouideãt, nè molestentur incolæ, aut eorum domus per vim patiantur* inuadere, vel propria diripere absque* precio. Sed neque indignè per solita loca, tectum, focum, aquam & paleam hospitibus denegare, aut a suam cariùs, quàm vicinis, audeant vendere.

for.*inua di
for.*diripi.

Igitur qui hactenùs in regno nostro frenatè vixisse, nulli est ambiguum, sancimus vnumquenque suorum hominum solicitudinẽ gerere, nè solitã rapinam patrare præsumant. Qua pro re si quis arctatus, suum seniorẽ dimiserit, penitùs interdicimus, nè recipiat ab altero, quatenꝰ nisi corrigi voluerit, à nostri regni penitùs excludatur finibus.

Hæc

Hæc olim ſæpè inculcata, & auguſtali noſtra ſanctione promulgata, quia ex parte in aliquibus videntur, neglecta hactenùs, acriori vlciſci debuerant examine. Attamen noſtra manſuetudine, vt corrigantur, quantulumcunq; largimur ſpatium, quo quiq; neglecta emendare ualeant, deſtinaturi poſt modicũ legatos ſtrenuos, emendata inquirere. Qui uerò negligens repertus fuerit, proprijs honoribus noſtro priuabitur iudicio.

FINIS.

DECRETA Nicolai Papæ I.

Ex Libro Pontificali.

A.D.862. Vel ſecundũ alios, idq; probabilius, ann. 858.

NIcolaus natione Romanus, ex patre Theoctoro, ſedit annos nouẽ, mẽſes ſex, dies 21. Huius inſignes beatiſſimi actus, à primordio pueritię ſuę omnibus fulſerunt, *integriſq; moribus claruerunt. Tanta enim facrorum compos erat pulchritudine operũ, vt nihil ludi, nihilq; (vt pueri ſolent) inhoneſti eum delectaret. Vacabat autem patientiæ atque ſobrietati, flagrans humilitate, puritateque præcipua. Pater verò eius cùm annum liberalium fuiſſet amator, & nobiliſſimo polleret fomite, caſtis eum alimentis, almiſicisq; ritibus imbuens, literarum ſtudijs inopinatè mentem eius perornabat, ità vt nulla ſacrarum ſpecies diſciplinarum remaneret, quã internis conceptam viſceribus, ſuæque cognitioni traditam non haberet. Gliſcit igitur membris, gliſcit & ſapientia, clarus modeſtia ſpiritũs, & ſcientia decoratus. Probabilium nanque morum ſi quoſcunq; viros conſpiceret, illis concitus adhærere ſtudebat, illisque gratulabatur opimè. Cumque cum prudentiſſimo patre quendam beatiſſimum virum crebrò accederet, qui per ſancti ſpiritũs illuſtrationẽ plura fidelibus prędicabat, amplo eum aſſiciebat ille in culmine aſcenſurum, decoris animi illius magnitudinem intuens, mentisq; dulcedinem coruſcantem. Cuius tandèm hortatu ad clericatũs ordinem perducitur, vt quod diuino ſenſerat nutu, futuris impleret temporibus.

II. * Sergius porrò præſul, cùm ſummæ illum actionis faſtigium conſcendiſſe audiret, parentum illum deducens ab ædibus, in patriarchio locauit, & in ſubdiaconatũs gradu per benedictionis gratiam conſtituit, in quo rairificis obſeruationibus degens, cœleſti foueretur amore. Sergio verò Papa de hac corruptibili uita ſubtracto, Romanæ

III. eccleſiæ præſul * Leo gubernacula ſuſcepit. Verùm in hoc ordine adminiſtrauit, tãta illi deſuper cõceſſa fuit gratia, vt ſummæ actionis perfectionibus cerneretur à cunctis rutilare. Amabat ergò à clero, à nobilibus laudabatur, & à plebe magnificus habebatur. At Leone Papa iam defuncto, Benedictus

I. III. mitæ beatitudinis vir, vt ſacratiſſimus pontifex, ſuper proſpectu Romanæ ſedi præponitur, ſuaq; Nicolaũ adminiſtrationi iũxit, eô quòd magis illum, quàm ſuæ conſanguinitatis ꝓpinquos dilexit, ità vt ꝑ nullius horæ momẽtũ ſinè illo eſſe delectaretur. Quicquid enim Eccleſiaſticarum rerum vtilitatibus intuebatur cõgruere, definitioni illius tradebat promulgandum alijs, prudentiſſimas illius contemplans arbitrandi opes, ſenſusq; virtutẽ clareſcere. Vtriuſq; nanq; obſeruationis utiliora, illius ſemper conamine facebat. Ad extrema tãdèm vitę perductus, precioſæ mortis calicem ſumpſit, ſuiſq; humeris, cùm adhuc diaconus eſſet, vſque ad Apoſtoli beatiſſimi Petri baſilicã, eius corpus cum alijs diaconibus geſtans, proprijs manibus in tumulo collocauit, dilectionis * præmium pandens, quod circa eum habuerat, & amoris integritatem. Eo autem tẽpore à Roma inuictiſſimus * Ludouicus Cæſar diſceſſerat, qui cùm Benedicti tranſitum cognouiſſet, condolens, concitus reuerſus eſt ad eam. Romani quippe tanto paſtore amiſſo, mœſtiſſimo gemitu lachrymas effundebant. Cumq; clerus, proceres, & optimatum genus congregarentur, ieiunijs & orationibus atque vigilijs inſiſtebant, * inceſſabili Dñm * certamine obſecrantes, vt qualem amiſerant, talem illis dignaretur oſtendere virum, quem in pontificatũs culmine ſublimarent. Hæc verò cùm gererentur, in baſilicam beati Dionyſij confeſſoris atque pontificis cum vniuerſo populo conuenerunt. In qua per aliquot horarum ſpatium confabulantes, ſidereo accenſi fulgore, vnanimes illum Apoſtolicæ ſedis præſulem eſſe ſanxerunt, & celeri greſſu ad principis Apoſtolorum Petri aulam continuò properauerunt, in qua confugiẽs latitauerat. Dicebat enim, indignum ſe eſſe tanti regiminis gubernacula ſuſcipere. Imperum verò, qui adetant, faciẽtes vi illũ de eadẽ Eccleſia abſtrahẽtes, ſacris acclamationibus in patriarchio Lateranẽſi introduxerunt, Apoſtolicoq; in ſolio poſuerũt. Poſtmodũ verò nobiliſſimorũ cœtibus, cũctoq; populo in baſilicã beati Apoſtoli Petri deductus, Cæſare præſente, conſecratus eſt. At Apoſtolica ſublimatus in ſede, factusque pontifex, ſupra corpus Apoſtoli ſacratiſſimum beatificè celebrauit. Quidenſis optimatum populique agminibus, cum hymnis & canticis ſpiritualibus in patriarchio iterùm Lateranenſi perductus eſt. Quotidieque vrbs, exultat clerus, lętatur ſenatus, & populi plenitudo magnificè gratulatur. Tertio conſecrationis eius die,

Auguſto

*integriſque

* priuilegium

*inceſſabili Dñm certatim *conamine

Auguſto conuieſcens, ſapienti famine reſplendebat, charitateque plenus epulabatur in Chriſto. Finitoque conuiuij apparatu, cõſurgit, Cæſarisque puritatem & veluti chariſſimum deoſculans filium, immenſo circundedit amore. His ità geſtis, ſereniſſimus Imperator vrbe diſcedens, ſedem in loco (qui dicitur Quintus) collocauit. Beatiſſimus autem præſul hoc audiens, dilectionis eius compulſus plenitudine atque amoris, ad eundem cum proceribus & optimatibus ad locum Romani nominis properauit. Quem cum vidiſſet excellentiſſimus Auguſtus, obuius in aduentum eius occurrit, frenumque Cæſareis ſuis manibus apprehendens, pedeſtris more quantùm ſagitæ iactus extẽditur, traxit: cum quo imperiale ingreſſus tentorium, ſalubribus adinuicem fruebantur colloquijs, menſisque epulis peronatis, ſpirituali alacritate cibum pariter ſumpſerunt. Cibis verò & menſis remotis, ſereniſſimus Cæſar beato præſuli plura cõtulit dona. Quibus ſuſceptis equum conſcendens, conabatur reuerti. Auguſtus eius amore tractus, imperialis equi lopericandens cathecizam, quanti cum eo incedebat animi voluntate. Ad quendam autem cùm veniſſent ſpatioſiſſimum itineris locum, Imperator equo deſcendit, equumque pontificis (vt ſuprà memoratum) traxit, duloſiſſimisq; oſculis adinuicem propinquantes, luciſſuè gratulati ſunt. Cæſar verò ad tentorium remeans, cœpeum arripuit iter. Præſul autem nobiliſſimorum cẽtibus, quibus proſecutus fuerat, ſepius Romam ingreſſus, almifica eſtri conuerſatione magnificatus. Erat enim adſpectu pulcher, forma decorus, doctus in verbo, loquela humilis, ieiunijs, vigilijsque dicatus, & diuino cultui intentus, pauperibus largus, orphanorum protector, & viduarum fautor, populique defenſor. Sed quia quæ geſſit, cũcta ſacri operis huic ſcripturæ tradere non poſſumus, ad ea quæ ſanctis obtulit locis, redeamus. Nam ſi bis ſenas linguas haberẽ vel ora, nũquàm ipſius poſſem inſignia facta differere: quia ſegregatus ab humano, peritura ad ſempiterna tendentis mentibus ſidiligebat, iuxta illud Apoſtolicæ vocis eulogium, quo refert: Noſtra conuerſatio in cœlis eſt. Vetè mens eius nonquàm ad ima declinabat, ſed polorum arcibus quotidiè degens, beatificè exultabat. Illi mundus crucifixus erat, & ipſe mundo. Fecit in baſilica ſaluatoris (quæ Cæſarea nomen ſumpſit à nomine) cruces de argento purißimo, quæ pendent ante figurã ſubſtantiæ carnis eiuſdem Domini noſtri Ieſu Chriſti, in quibus ad laudem ipſius & gloriam, feſtis diebus cereæ infiguntur ac ſoliatis, penſantes lib. 3. & ſemis. In baſilica quoque ſemper virginis Mariæ Domine noſtre, quæ vocatur Ad præſepe, fecit cantharum fuſilem de argento purißimo, penſantem libras 8. & vncias 4. Sed & in eccleſia eiuſdẽ genitricis Dei & Domini noſtri Ieſu Chriſti in Coſmedin, fecit veſtẽ de ſtauorati vnã, & gabaram argenteam ampliæ pulchritudinis, penſantem libras 21. & vncias 4. Ipſe etiàm à Deo protectus & beatiſſimus pontifex, ſuperno fauore plenus, obtulit in baſilica beati Petri Apoſtoli nutritoris ſui gabatam de auro purißimo, precioſiſſimis gẽmis mirificoque artificio comptam, penſantem lib. 3. & vncias 9. Idem fecit in confeſſione ipſius ſacratiſſimæ baſilicæ iugulum de auro mũdiſſimo, penſantem libras duas. Simul verò & cruces de argento mundiſſimo numero ſex, penſantes ſimul libras tredecim & vncias quinque. Eo etiàm modo in baſilica beati Pauli Apoſtoli cruces ex probatiſſimo argento duas, penſantes libras quatuor. Necnon & in baſilica ſancti Laurentij martyris, quæ ſita eſt foras muros, cruces duas, eo ordine atque conſuetudine, vt ſuprà procul, penſantes libras quatuor. Primo quidem pontificatûs ſui anno aureã quẽdam coronam precioſiſſimis exornatam gemmis ipſius beatitudini perducta eſt, libratum habens pondera octo & vnciarum trium, quam ſuſcipiens, polorum inuitoris ad gloriam, ſupra ſacratiſſimum altare baſilicæ, aureis catenulis ingenti amore exaltauit. Sanctiſſimus Deoque electiſſimus & mitiſſimus pontifex, in eadem baſilica obtulit ex probatiſſimo argento auroque perfuſam gabatam, pẽſantem libras quatuor. Alias quoque quatuor obtulit ad ſplendorem, decuſque ipſius mirificæ aulæ & honorem ex argento puro, gabatas quatuor, penſantes libras quatuor. In qua etiàm ſuperno fretus amore, auro texta vela leonum figuras habentia, obtulit 40. Fecit autem & pro eadẽ gabatas quatuor, ex probatiſſimo argento quinque, penſantes libras & dimidiam. Et in eadem contulit catenam ſtrenuo opere factam ex argento mundiſſimo, penſantem pondera libras quatuor. Sed & in oratorio ſanctæ crucis, quod infra baſilicam ſancti Petri conſtructum eſt, fecit gabatam de argento, penſantem libras duas. Qui beatiſſimus Deoque amabilis Papa, Eccleſiæ Dei curam aſſiduè & ſolicitudinem gerens, fecit in baſilica ſancti Dionyſij confeſſoris Chriſti, quę in altaris circuitu ſuſpẽduntur, vela quatuor de ſtauorati, habentia * pericliſes. Fecit quoquè in baſilica beati Euſebij confeſſoris Chriſti crucem, ſedentẽ ſuper malum de argento purißimo, penſantem libras quatuor. Et in cimiterium ſancti Callixti fecit amam vnam, pẽſantem libras vndecim, gabatas quatuor penſantes libras nouem & ſemis, caniſtra nouem, penſantia libras decem. Euãgeliũ argenteũ auroq; perfuſum penſans libras quindecim. Item coronam vnam, caniſtrum vnum, arcum cũ duobus gammadijs, pẽſantes infimul libras 40.

Et

*ſempiterna ſunt Phil. 3. d

Galat. 6. d

*Legendũ videtur, ab acolythis.

*blateras

Et in eccleſia beatæ Balbinæ obtulit Euangelium argenteum. Prætereà & in baſilica doctoris mundi beati Pauli Apoſtoli, fecit miræ magnitudinis veſtem vnam decoratam de chryſoclabo. Et in eccleſia beati Petri Apoſtolorum principis, ad cooperiendum vmbilicum confeſſionis, fecit cooperculum ex auro mũdiſſimo, penſans libras quatuor. Et in ſanctorum Chriſti martyrum Sergij & Bacchi baſilica monaſterij, quod appellatur Calenici, fecit calices de argento duos & patenam vnam, colatorium vnum, cantharũ vnum, & thuribulum vnum, penſantia inſimul libras quatuor. Ipſe quoquè inſignis & beatiſſimus pontifex, ſuperno fundamine mentis eius obſeruantiam ponẽs, nil de terrenis finemque habẽtibus diligens, ſpiritualibus ſalubribusque tantummodò operibus delectabatur, & in cunctis, quæ ſalutis ſunt, quotidiè præclaro intuitu permanebat.

His verò ſacris beneficijs, perornatus, Apoſtolorum principi, poliquè ianitori obtulit miræ pulchritudinis veſtem, aureo textam opere, decoreque fulgentem, almificam annunciationis habentem hiſtoriam, & * hypopanti, qualiterque ipſe vnigenitus filius Dei templum ingreſſus, in doctorum medio reſidebat. Veruntamen idem prædictus & beatiſſimus præſul, nimio amore accenſus, Deiq; adminiculo ſuffultus, fecit in baſilica beati ac egregij prædicatoris Pauli Apoſtoli regnum ſ panoclyſtum de auro mũdiſſimo cum catenulis ſuis, habentem in medio crucem auream. Item ſpanoclyſtum, qui pendet aſſiduè ſuper eiuſdem altare, penſantem libras duas & vnciam. Obtulit quoquè in eadem baſilica cãtharum de argento mundiſſimo vnum, penſantem vncias nouem. Neonõ & cruces argenteas, quæ per olitana tempora per omnes, catholicas eccleſias more ſolito procedebant, præ nimia verò veruſtate dudùm confractæ fuerant, idem præclarus & ſanctiſſimus præſul à nouo reſtaurauit, & in priſtinum ſtatum iterùm erexit, quæ numero ſeptem penſabant ſimul libras I. I. ac ſemis. In baſilica quoquè ſancti martyris Chriſti beati Sebaſtiani, quæ poſita eſt in loco qui vocatur Fraſcata, obtulit idem pater egregius veſtem de fundato habentem in medio crucem * ſericam vnam. In baſilica quoque iam ſæpiùs nominati egregij doctoris mundi, idem antiſtes ſanctiſſimus pulcherrimi decoris * rettem factam miro opere, totã gemmis exalballeris & bullulis aureis concluſas etiàm auri petias in ſe habentẽ, ſmaltitas videlicet maiores numero xxij. cum alijs pariter minoribus, necnon & emẽdulas aureas vndecim, & gemmas * chiſodolas pendentes numero decem, magno opere præcepit fieri, & ſuper ſacrum altare ad honorem beati Pauli Apoſtoli offerens, pendere iuſſit aſſiduè. Prætereà æthereo compunctus nutu, magnam, vt idoneus Chriſti miniſter, ſanctæ Eccleſiæ curam corde puriſſimo indeſinenter gerens, textum, ſcilicet volumen, in quo conſtant veri prædicatoris Pauli Apoſtoli & aliorum Apoſtolorum epiſtolæ, atque prophetarum ordinabiliter conſtitutæ lectiones, quæ à ſubdiaconibus leguntur per cunctas eccleſiarum ſtationes more ſolito ſurſùm in ambone, quod raptũ vel perditum à ſancta eccleſia percipiens, vehemẽter magna ſolicitudine hoc tale dignũ ſimiliter volumen præparare ſtuduit, in quo Græcas & Latinas lectiones, quas die ſabbato * ſanctæ Paſchæ, ſimulq; & ſabbato Pentecoſtes ſubdiaconi legere ſoliti ſunt, ſcriptas adiungi præcepit, miræque operationis tabulis argenteis decenter adornans, ſanctæ Eccleſiæ Romanæ libenter obtulit. Beatiſſimi quoquè iſtius ſacros præſulis actus alacriter deduco ad mentem & innouo, magisque inſignia eius ac felicia conamina narrare compellor, quæ diuinis curis piaque ſolicitudine fecit. Nam cùm aſſiduè ſuperno fretus intuitu, ſanctorum eccleſias ac cœmeteria, beatifica pſallens carmina, circuiret, in quibus profuſis lachrymis cœlitùs pro grege commiſſo Deo omnipotenti preces fundebat, vt omni abluto ſcelere, ſancto ſignato nomine permaneret, ad baſilicam beatorũ martyrum Petri & Marcellini, quæ in Erulana ſita eſt, properauit: quam vetuſtate ſolutam, ruinaque confractam inuenit, & ſentibus coopertam, tribuliſque repletam, ità vt nulli ad eam aditus panderetur. Cuius mox fundamenta validiſſimo ædificio renouans, in meliorem ſtatum, vt pridèm fuerat, reſtaurauit: in quam nunc ad laudem nominis diuini, populi multitudo properat & confluit. Inter hæc ad cœmeterium beati Marij confeſſoris atque pontificis, quod inter Appiam Ardeatinamque viam poſitum eſſe cognoſcitur, ſancto deductus eſt ſpiritu: & hoc quoque multis ruinis conquaſſatum reperiens atque contritum, conatu ſummo releuans, mirificè conſtruxit ac decorauit, diuinique cultûs myſterium, quod multos per temporum ab eo curſus diſceſſerat, reſtituit ac reſtaurauit. Multam quippe Eccleſiarum Dei ſanctarum curam gerens, ſemper * pro mentis affectu, in illarum reparatione gaudebat. Nicolaus ergò in omni genere virtutis vnici viri exemplar, ſeptimo pontificatûs ſui anno, menſe nono, die xiij. moritur, & ante fores baſilicæ beati Petri ex teſtamento ſepelitur. Sunt qui ſcribant, poſt mortem eius annis octo, menſibus ſeptem, diebus nouem ſedem vacâſſe.

* panicenum

* ſtericeam

* reſtem

* pio

CON-

Digitized by Google

CONCILIVM
IN LOCO, QVI DICITVR PISTIS,
Ad Sequanam Fluuium celebratum,
Anno Christi DCCCLXIII.

Videtur autem potiùs quidam esse regni procerum conuentus, quàm Episcoporum Synodus: sed quia habet quædam digna lectu, huc ascripsimus.

IN nomine sanctæ & indiuiduę Trinitatis, Carolus gratia Dei rex, & Episcopi, Abbates quoque & comites, ac cęteri in Christo renati fideles, ę ex diuersis prouincijs super fluuium Sequanam in locum, qui Pistis dicitur, vbi exigentibus peccatis nostris aliquandiù sedes fuit Nortmannorum, conuenimus anno incarnationis Dominicæ DCCCLXIII. Anno verò XXIII. regni domini nostri Caroli Regis glorioſi, indictione decima.

CAPVT I.

REges & Episcopi, qui ante nos fuerunt, ducti amore & timore diuino, cum cæterorum fidelium DEI consilio atque consensu plura statuerunt capitula, prouidentes, qualiter sancta Ecclesia statum debitum & honorem, & regni habitatores in omni statu & ordine haberent legem atque iustitiam. Nos etiàm pro qualitate rerum & opportunitate temporũ quædam huic causæ conuenientia capitula superaddidimus. Sed diabolo satagente, superuenientibus perturbationibus tam à paganis, quàm & à nominetenùs Christianis miserabiliter excitatis, incepta bona defecerunt, & intantum in hoc regno mala horribilia increuerunt, vt in nobis videamus & sentiamus cõpletum, quod olim est per Prophetam prædictum: Terrã veſtram in conspectu veſtro alieni deuorãt, & erit in vastitate hostili, & puenit gladius vsque ad animam, quoniam alieni insurrexerunt in nos, & fortes quæsiérunt animas *nostras, *veſtras, & non præposuerunt DEVM ante conspectum suum, contra quos defensionem parauimus: Sed defensionis auxilio, sicut necesse fuerat, hactenùs adiuti non sumus: Vndè, compellente cordis dolore, nobis est exclamandum, quod rex bonus obsidionis angustia tribulatus, exclamauit, dicens: Dies tribulationis & blasphemiæ dies iste: venerunt filij vsque ad partum, & vires non habet parturiens. Hæc omnia vidimus, sensimus & dolemus: quia cùm hostes irruerunt, defensores nostri præparati sunt, sed ad præparata non conualuerũt, quia illum sanctum spiritum, qui requieuit super auditorem in oportunitatibus, in tribulatione, Christum Dominum nostrum, & quem per impositionem manûs Episcopalis in consignatione accepimus, contristatũ malignis operibus à nobis effugauimus, spiritum scilicet consilij & fortitudiuis, quę quia ità, vt nobis necesse fuerat, non habemus, ideò contra inimicos nostros stare viriliter, & vincere fortiter non valemus. Quæ vtraque sibi necessariò sunt coniuncta, quia neque virtus sinè consilio, nec consilium sinè virtute vtile esse potest. Quid igitur prosunt, qui per consilium præparantur, dum ad prælium fortitudine non procedunt? Filij quippe vsque ad partum veniunt, quandò apta consilia vsque ad desiderium efficiendi operis procedunt. Sed virtutem non habet parturiens, quia dum infirmus quisque consilia concipit, hæc ad vtilitatem aliquantam, per partum operis non producit: videmusque impletum, quod ad nos est antè prædictum, populo contra voluntatem suam facienti: Anathema in medio tuî, non poteris stare coram inimicis tuis, qui contrà placatus, placentibus sibi dixit; Nullus stabit contra vos. Sed & ideò terram nostram in conspectu nostro alieni deuorant, quoniam alienos à DEO diabolos, effugata gratia Sanctiſpiritûs, in animas nostras recepimus. Ideò terra nostra deserta est, sicut in vastatione hostili, quia flores & fructus fidei, spei, & charitatis, & humilitatis, & castitatis, & sobrietatis, ac cæterarum virtutum, ab ara cordis nostri deuastauimus, & pro illis spinas vitiorum, & vrticas peccatorum, & cicutas vanitatis in nobis ipsis, etiàm laborantes, vt iniquè agamus, non decrescere, sed & incrementare cum studio fecimus. Ideò habita-

4. Reg. 19.
Psal. 9.
Esaiæ 11.
Ioel. 7.
Deut. 11. Iudic. 1.
Hier. 9.

Digitized by Google

habitatores terrę, occiſi & fugati ſunt, quia noſipſos peccati gladio occidimus,& omnia bona,quæ nobis Dominus,ſiue in intellectu naturali,ſiue in doctrina,ſiue in diuitijs, ſiue in honoribus,ſiue in familiaritatib⁹, quas nobis contulit apud nobis potentiores, ad carnis voluntatem conuertimus,& nos & omnia quæ nobis Dominus dedit, ab illius voluntate,pro qua nobis facienda illa donauit,auertimus. Quod vnuſquiſque poteſt in ſeipſo recognoſcere, ſi etiàm de ſingulis mẽbris ſuis cogitat,quid fecit & quid facit, per id,quod DEVS ad operandam ſuam ſalutem donauit. Et ſicut de membris corporis inueniet apud ſeipſum, ità de membris animæ poterit inuenire,quę p ſpiritualia vitia diſpergit atq; diſperdit, & ſpirituales in ſe virutes,à Deo ſibi collatas, aut effugat, aut conculcat. Ideò Eccleſiæ & villæ incenſæ ſunt, quia ignis auaritiæ & rapacitatis atque
Rom. 1. inuidiæ & adulteriorum, ac cæterarum immunditiarum,non ſolùm per naturalem, ſexum,ſed etiàm per eum ſexum, qui eſt contra naturam ſinè pœnitentia,& ſinè reſipiſcẽtia in nobis exarſit & ardet, quoniam illum
Eſa. 66. ſpiritum, qui ſuper humilem & quietum, & ſermones ſuos tremẽtes requieſcit, per ſuperbiam & inobedientiam ac præſumptionem à nobis expulimus: ideò ſanctorũ ac protectorum noſtrorum corpora, de ſepulcris ſuæ requietionis effoſſa ſunt. Et quia nos ſpiritui maligno, iuſta Dei permiſſione poteſtatem habenti,& ſuper nos aſcendenti non reſiſtimus, vt fugiat à nobis: idcircò ſerui & ancillæ Dei, de locis ſuis expulſi ſunt, & nos de quiete cœleſtis paradiſi,& de conſortio cœleſtis Eccleſiæ, id eſt, angelorum ſanctorum electi ſumus, niſi per dignos pœnitentiæ fructus ad hæc, vnde cecidimus, redeamus: & quia nos tales
Eſa. 1. efficimur, de quibus Dominus per Prophetam dixit, Cauſa viduæ non ingreditur ad eos, quaſi apud nos facta eſt venalis iuſtitia, vt ad eam nemo poſſit peruenire, niſi eam ei aperuerint munera. Ideò vota fidelium & precia peccatorum, quæ ſacris locis collocata fuerunt, propter peccata noſtra de hoc regno ſunt penitùs exportata, & vendentes iuſtitiam & veritatem, & in his ſcilicet ipſum Chriſtum, qui eſt nobis à Deo
1. Cor. 10. factus iuſtitia,& qui dixit,Ego ſum via, veri-
Ioan. 14. tas,& vita,niſi digne pœnituerint, cum Iuda traditore CHRISTI, æterna expectant incendia: & quia ſanguis ſanguinem tetigit, id eſt, culpæ culpis adiunctæ ſunt,
Oſe. 4. & ſicut ſcriptum eſt, Adulterium, & homicidium,& mendacium, & furtum, & periu-
Pſal. 37. rium inundauerunt, & iniquitates noſtræ
Eſa. 5. ſupergreſſæ ſunt capita noſtra: ideò nobiles noſtri & de Epiſcopali ordinatione, & de alijs ordinibus interiẽrunt, & capti, cum maximo detrimento & regni & ECCLESIÆ

ſunt aut redempti,aut interempti. Et quia nos per peccata noſtra à terra viuentium peregrinati ſumus, idcircò ſicut ſcriptum eſt, Hier. 14.
propheta & ſacerdos iẽrunt in terram, quã ignorabant. Et poſt hæc omnia pius pater,cuius multis miſerationibus non ſumus conſumpti,quoniam non defecerunt miſerationes eius,materna pietate nos flagellat, & expectat,vt ipſa vexatio donet intellectum auditui noſtro, qui illa credere noluimus, quæ per ſcripturas nobis ſe illaturum promiſit,ſi illius voluntatem non faceremus: Et oſtẽdit nobis in exterioribus vaſtationibus, quæ de interioribus depopulationibus intelligere debeamus, & ijs intellectis ad illũ redeamus, qui iterũ nobis in ſcriptura multipliciter ,puniſit,inter quę veraciter ſic veritas dixit:Reuertimini ad me, & ego reuertar ad Zach. 1.
vos, & quarè moriemini in peccatis veſtris? Ezec. 33.
Et quia nõ credidimus promittẽti, credam⁹ tandèm aliquandò vel iuranti. Viuo ego, di- Ezec. 18.
cit Dñs,nolo mortẽ peccatoris,ſed vt cõuertatur & viuat: niſi conuerſi fuerimus,ſicut iã & 33.
videmus,gladium ſuum vibrabit,arcũ ſuum id eſt,vindicta tetendit, & parauit ad exercẽ- Pſal. 7.
dam duriorem vindictam, ſicut item de reprobis ſcriptum eſt: Ignis,ſulphur, & ſpiri- Pſal. 10.
tus procellarum pars calicis eorum. Et hoc, quod videmus & ſentimus, pars eſt vindictæ, quia maiora & plura & grauiora venient ſuper nos, niſi fuerimus conuerſi, vt ſcriptum eſt, Pugnabit pro eo orbis terra- Pſal. 7.
rum contra inſenſatos. Vndè ſicut dicit, Sap. 5.
Apoſtolus, ſicut exhibuimus membra noſtra arma iniquitatis peccato, ad ſeruien- Rom. 6.
dum immunditiæ & iniquitati, ità exhibeamus membra noſtra ſeruire iuſtitiæ in ſanctificationem, quia ſtipendia, id eſt, retributio peccati,mors: gratia autem DEI pro bonis operibus, ipſa donata eſt vita æterna. Et ſicut quandò ſolemus de iſtis frequentibus itineribus reuerti ad manſiones noſtras detonſi & decaluati cum drappis & calceamentis depannatis, & tunc nos reficimus & reparamus: ità vel nunc reparemus nos per cor contritum & humiliatum, & per confeſſiones ex puro corde, & per benignitatem mentis, & per concordiam cum DEI voluntate, quia per diſcordiam & regnum iſtud temporale imminutum & pene defectum, & æternum regnum perditum habemus. Quia nec omnes reges eſſe poſſumus, nec regem ſuper nos à DEO conſtitutum, qui, ſicut ſcriptum eſt, Pſal. 65.
impoſuit homines ſuper capita noſtra, habere ſuſtinemus, non attendentes quia (ſicut dicit Apoſtolus) non eſt poteſtas niſi à Rom. 13.
DEO, & qui poteſtati reſiſtit, Dei ordinationi reſiſtit. Quoniam DEVS, qui eſſentialiter eſt Rex regum & Dominus dominantium, partitione nominis & numinis 1. Tim. 6.
DEI, id eſt,poteſtatis ſuæ voluit & eſſe, &

vocari regem & Dominum pro honore & vice sua in terris. Et sicut Archangelus, qui
Isa. 14. nunc est diabolus, cum suis sequacibus, quia per humilitatis subiectionem conditori suo subditus esse noluit, & per coequalitatẽ charitatis, coangelis suis socius esse despexit, de cœlo cecidit: ità & illi, qui potestati à Deo constitutæ propter DEVM & in DEO subiecti esse nolunt, & patres vel cœquales in regno habere non sufferunt, per quam debitã subiectionem, & parilem æqualitatem, Dei amici & Angelorum consortes esse poterãt, subiecti diabolo, & Dei inimici constituuntur. Quapropter de diabolo scriptum est: Ipse est rex super vniuersos filios superbiæ, &
Iob 41. illius subiectis Dominus, apud quem non est
Iacob. 1. vicissitudinis obumbratio, quandiù in ipso
Ioan. 1. malo perseuerant semper, in Euangelio dicit: Vos ex patre diabolo estis, non quia à diabolo sunt facti aut generati, sed quia diabolum imitati. Reparemus ergò nos per pœnitentiam & confessionem, & per eleemosynas, vnusquisque secundùm possibilitatem suam, & quantùm quisque recognoscit se à Deo atuille per culpas, tantùm bibat compunctionis suæ lachrymas, & tunc proficiet in aquâ istâ, quas facimus firmitates, si per bona opera restruxerimus, quas in nobis distraxerunt peccata, virtutum munitiones, quæ & tunc proficient, si mala, quæ fecit quis priùs, prout poterit, emendauerit, aut rapta soluendo, aut per indulgentiam deprecando, atque mala cætera per dignam pœnitentiam abolendo, & tunc proficient, si imantè custodierit, nè de illis se sordidet, de quibus se emendauit, quia scriptum est:
Isa. 1. Lauamini, mundi estote, auferte malum cogitationum vestrarum ab oculis meis, dicit Dominus. Quiescite agere peruersè, discite benè facere. Quia qui se bonis operibus & lachrymis & orationibus à peccato mundat, & iterùm grauia peccata perpetrat, talis
2. Pet. 2. est, vt sanctus Petrus dicit, sicut sus quæ se inlotat in luto, & sicut canis, qui remanducat vomitum suum: Et timere debet, nè ipsas lachrymas in conspectu DEI reddat immundas, per quas mundari potuit à peccatis.

Quæ non dicimus, vt si iterùm alius ceciderit post confessionem in peccatis, vt in peccatis quasi desperatus iaceat, sed vt à peccatis, quantùm potest, se caueat: & si fragilitate ceciderit, quia scriptum est, Nunquid qui ca-
Psal. 40. der, non adijciet vt resurgat? dicat, Nunc cœ-
Psal. 76. pi, & per immutationem dexteræ excelsi, semper per pœnitentiam resurgat, nè illum vltimus dies in peccatis inueniat, & sinè fine perditus fiat.

CAP. II.

VNdè quia solent medici, quandò genera infirmitatum, uel morbus in terram venit, generalem medicinam conficere, vndè omnes possint sanari: Ità nunc communiter hanc medicinam, cooperãte & medicante Domino, statuimus ad recuperandam & conseruandam sanitatem nostram, nè & in isto seculo grauiùs affligamur, & in futuro seculo, quandò de isto corpore exierimus, æternis tormentis cruciemur: id est, vt vnusquisque Episcopus in sua parochia, & missi in illorum missaticis, & comites in illorum comitatibus, cum maximo studio & summa diligentia curam habeant, vt quicunque raptores & prædatores ubi sunt, cuiuscunque homines sint, ad rationem deducantur, & secundùm legem, quæ ibi malefacta habent, emendent, aut soluant secundùm legale placitum, aut per indulgentiam sibi impetrent perdonari. Et Episcopi secundùm qualitatem & quãtitatem peccatorum absque acceptione personarum, rapacibus & his similibus uitijs nominatis, & conuictis, pœnitentiæ leges iniungant, inspecta discretione & qualitate, prout cuique ad salutem viderit expedire. Ad quæ specialiter exequenda, quædam de pluribus capitulis prædecessorum regum & synodalium hic ponere dignum duximus, commonentes Episcopos & comites, ut illa capitula, quæ indè ante hos annos in unum collecta fuerunt, & in Carisiaco Episcopis & missis nostris per uniuersum regnum nostrum ad exequendum donauimus: sed & illa, quæ consensu fidelium nostrorum fieri iussimus, quandò confratri nostro Lothario glorioso Imperatori apud Valentianas locuti fuimus, & fidelibus nostris denunciari, & obseruare præcepimus, ad præsentiam reducant, & illa relegãt: Et quia hæc pauca hic breuitatis causa subscripsimus in talibus rebus, quæ eis aduenerint ad emendandum, & * hic indè si nó inuenerint, per illa & per alia capitula regia & synodalia, quæ emendanda sunt, & emendanda prouiderint, emendare procurent. Si verò & iuxta diabolicam calliditatem, & secundùm humanam fragilitatem noua quæcunque acciderint, quia noua morborum genera, noua quurunt medicamentorum experimenta, morem sequentes prædecessorum nostrorum, sanctiſpiritûs gratia illustrati, cõtra venena diaboli ministrare curabimus medicinalia antidota Christi.

CAP. III.

COmmuni placito constituimus, vt vsque ad Missam sancti Remigij, id est, Calend. Octobr. spatium habeant illi, qui in istis temporibus istas deprædationes & alia malefacta criminaliter & publicè fecerunt, vt indè apud Dominum, & apud eos, quibus malefecerunt, se pacificent. Et quisquis hoc non fecerit, bannum nostrum

dupliciter componat, ſcilicet & quia poſtquàm rapinas & alia malefacta in Cariſiaco, & poſteà apud Conſluentes, cum dilecto fratre noſtro Ludouico glorioſo rege, & nepote noſtro Lothario forbannauimus. Et poſt iſtum bannum, per cõſenſum omnium factum, illa emendare ſicut illis ſpatium dedimus, noluerunt, & omnia quæ commiſerunt, legaliter componere compellantur, & per publicam pœnitentiam, ſecũdùm ſacros canones, DEO & Eccleſiæ, in quam peccauerunt, ſatisfaciant, quibus ſi obedire noluerint, aut p fideiuſſores ad preſentiam noſtrã perducantur, aut omnia quæ in regno noſtro habent, in bannum mittantur, & Epiſcopali authoritate à communi Eccleſiaſtica & omnium fidelium ſocietate excludantur.

CAP. IIII.

DE honore autem Eccleſiarum ac ſeruorum DEI, & de rapinis atque alijs malis ſeu præſumptionibus, ab iſta die, & in reliquum compeſcendis, capitula aui & patris noſtri temporibus conſtituta, hîc ſubiungere, & vt omnimodis obſeruentur, ex banno noſtro præcipere, dignum & neceſſarium duximus. Scriptum eſt enim in illis capitulis: Si quis intra regnum rapinam fecerit, aut cuiquam noſtro fideli, eiusque homini aliquid vi abſtulerit, in triplo cui aliquid abſtulerit, legibus componat, & inſuper bannum noſtrum, id eſt, LX. ſolidos nobis perſoluat: poſtmodùm verò ante nos a comite adducatur, vt in baſtonico, vel in alio carcere truſus, vſquedùm nobis placuerit, pœnas luat. Nam ſi publicè actum fuerit, publicam indè agat pœnitentiam: quoniam raptores, vt ait Apoſtolus, niſi ueram egerint pœni-
1.Cor.6. tentiam, regnum Dei non poſſidebunt. Qui verò de rebus Eccleſiarum aliquid abſtulerint, grauiùs indè iudicentur, quia ſacrarum rerum ablatio, ſacrilegium eſt: & ſacrilegus vocatur, qui ex eis aliquid abſtulerit, aut abripuerit. Extorres nanque a liminibus matris ſanctæ Eccleſiæ tales perſonæ vſque ad
2.Cor.13. ſatisfactionem Eccleſiæ, quam læſerunt, ſunt habendæ atque firmiter denotandæ. Et item ſanctus Paulus, per quem locutus eſt CHRISTVS, dicit: Quia neque rapaces, neque homicidæ, neque adulteri regnum DEI poſſi-
1.Cor.6. debunt. Et item: Si quis formicator, aut adulter, aut rapax, aut homicida eſt, cum huiuſmodi nec ſumere cibum CHRISTI diſcipulo, id eſt, Chriſtiano licet ſatisfactionem, id eſt, correctionem, ac emenda-
1.Cor.5. tionem, & dignam pœnitentiam. Et ſanctus Iohannes Apoſtolus, talem ſalutare, aut in domum recipere uetat, & ſacri canones Spiritu ſancto, per eos dictati, qui in cœlo cum DEO regnant, & in terris miraculis coruſcant, conſtituerunt dicentes: Si quis de potentibus clericum, aut quemlibet pauperem aut religioſum expoliauerit,
2.Ioan. & mandauerit ad ipſum Epiſcopus, vt eum audiat, & eos contempſerit, inuicèm mox ſcripta percurrant per omnes prouincię Epiſcopos quoſcunque adire potuerint, vt excommunicatus habeatur donèc audiat, & reddat aliena. Et de rebus ac facultatibus eccleſiaſticis dicunt: Si quis oblationes Eccleſiæ extra Eccleſiam accipere vel dare voluerit, præter conſcientiam Epiſcopi, vel eius, cui huiuſcemodi officia commiſſa ſunt, nec cum eius agere voluerit conſilio, anathema ſit. Et item in capitulis aui & patris noſtri ſcriptum eſt de his, qui in exercitu quoſcunque ſecum ducunt, quod & nos intra patriã uolumus obſeruari.

Deincèps omnibus denunciari uolumus vt vnuſquiſque cognoſcat, omnes qui in ſuo obſequio ſunt, ſiue ſui ſint, ſiue alieni, vt ille de eorum factis rationem ſe ſciat redditurum, vt quicquid in pace violanda deliquerint, ad ipſius debeat periculum pertinere, ea ſcilicet conditione, ut pacis uiolator primùm iuxta facinoris qualitatem, ſiue coram nobis, ſiue coram miſſo noſtro dignas pœnas perſoluat, & ſenior qui ſecum talem duxerit, quem aut conſtringere noluit, aut non potuit, vt noſtram iuſſionem ſeruaret, & inſuper in regno noſtro prædas facere non timuerit, per illius negligentiam: ſi autem eum de his non admonuerit, & poſtquàm negligentia contemptoris ad eius notitiam peruenerit, & eum corrigere, ſicut decet, neglexerit, honore ſuo priuetur: vt ſcilicet neuter illorum ſinè iuſta vindicta remaneat. Nos autem Epiſcopi Euangelica & Apoſtolica atque Epiſcopali authoritate ſeniorem & regni quemlibet potentem ſi commonitus iuxta Euangelicum præceptum, ſe ſuosque homines corrigere noluerit, & licèt ipſe talia non faciat, tamen ſi ſui vel in ſuo obſequio manentes, talia fecerint, ſi eos non correxerit, & emendari quæ faciunt, non obtinuerit, eosque ad pœnitentiam non perduxerit, ipſe excommunicetur ſecundùm ſacros canones, donèc ſuos homines ad emendationem & pœnitentiam reducat: quia melius iudicauimus illum excommunicari, per cuius * fortiã ſui talia faciũt, quàm omnes illos, qui nec Deum timent, nec Epiſcopos, neque miſſos Reipublicæ, propter eius* fortiam reuerentur, & excommunicati ipſi non corriguntur, & alios ſuo morbo inficiunt: quia dicente Apoſtolo, Rom.1. non ſolùm qui faciunt, ſed & qui conſentiunt facientibus, digni ſunt morte. Non eſt liber à conſenſu, qui quod emendare poteſt, emendare negligit: quapropter ſinè dubio peccati ſe participem facit. Si autem ipſe potens vel ſenior ſatisfecerit Epiſcopo, & miſſis regijs, quia ſuos homines ad emendationem & ad pœnitentiam non poteſt adducere, ſed ſeipſum vult aut a talibus immunem oſtendere, aut dignè ſatiſfacere,

facere, & huiusmodi maleficos à suo obsequio reijcere, & vt Dei inimicos persequi, tunc aut non excommunicetur, aut ab excõmunicatione soluatur. Et item in capitulis Imperatorum scriptum est: Comites verò ministri Ecclesiæ in eorum ministerijs, & hoc plenius & de nostris, & de se, & de suis hominibus obtinere possint, adiutores in omnibus fiant. Et quicunque prima & secũda vice de his à comite admonitus, non se correxerit, volumus vt per eundem comitem eius negligentia & ad nostram notitiam perferatur, vt authoritate, quod in nostro capitulari continetur, subire cogatur. Et item de pace in exercitali itinere seruanda vsque ad marcham, hoc omnibus notũ fieri volumus, quòd quicunque authorem damni sibi illati nominatim cognoscit, vt iustitiã de illo quærat & accipiat. Et item: Si quis in exercitu vel infra regnum sinè iussione dominica per vim hostilem aliquid prædari voluêrit, aut fœnũ tollere, aut granum siue pecora maiora vel minora, domosque infringere vel incendere, hæc nè fiant, omnimodò prohibemus. Quod si ab aliquo præsumptuosè factũ fuerit, LX. solidos, si liber est, sit culpabilis, & omnia similia restituat, aut cum XII. testibus se purget. Si verò seruus hoc fecerit, sententiæ capitali subiaceat, & Dñs omnia similia restituat, quia seruum suum non correxit, nec custodiuit, vt talia non perpetraret, quoniã si nosipsos comedimus, citò deficiemus. Vnusquisq; tamen custodiat exercitum suũ, nè aliqua deprædatio infra regnum fiat. Similiter & collectas, quas* Theodisca lingua Herizup appellat, & infractiones ĩmunitatũ, & incendia, & adfalituras in domos, & coniurationes, & cõspirationes, & seditiones, & raptus fęminarum, sicut & diuinæ & humanæ leges prohibent, & prædecessores nostri reges prohibuerunt firmiter ex banno etiàm & nos prohibemus. Nos quoquè Episcopi, authoritate Dei & sacrorum Canonum, sicut sancti pontifices DCXXX. in Chalcedonẽsi Concilio conspirationẽ fieri prohibuerunt: & sicut cætera concilia Episcoporum huiusmodi pernicioſa facta vetuerunt, & nos prohibemus, quia facientes illa per eorum iudicium, qui cum Deo iam in cœlo regnant, & à cœlesti Ecclesia, & à Christianorum societate separati sunt, nisi per dignos pœnitentiæ fructus ad hoc redeant, vt sanctæ Ecclesię possint readunari. Similiter vt hæc capitula, quæ hîc adnotata sunt, ità per hæc & illa omnia, quæ in suprà scriptis locis scilicet in Carisiaco & apud Valentianas collecta & constituta sunt, obseruari præcipimus, & omnes communiter confirmamus. Si autem aliquis quicunque inobediens extiterit, cum summa festinatione Episcopi, comites & missi nostri notum facere curent, vt quantocyùs ad nostram præsentiam illum uenire iubeamus, & dignam vltionem secundùm iudicium fidelium nostrorum sustineat, & si quod absit, talis emerserit, qui Dei timorem postponat, & Ecclesiasticam authoritatem contemnat, & regiam potestatem refugiat, sciat quicunque ille fuerit, quòd & secundùm canonicã authoritatem ab omnium Christianorum cœtu, & à sanctæ Ecclesiæ consortio, & in cœlo & in terra alienus efficietur, & regali potestate, atque omnium regni fidelium vnanimitate, sicut Dei & Ecclesiæ inimicus, & regni Dei deuastator, persequetur vsq; dum à regno exterminetur. Et si aliquis comes fuerint, qui hoc in suo comitatu fecerit, aut ibì talia increscere permiserit, aut ipse illa non emendauerit, aut nobis nota nõ fecerit, vt nostra authoritas talia corrigat, sciat quia talem sententiam indè sustinebit, sicut tempore antecessorum nostrorum consuetudo fuit. Episcopus autem secundùm Toletani Concilij capitulum septimum, ad quem pertinere noscuntur illi, qui talia contra Deum & Ecclesiæ pacem faciunt, si & eos quolibet munere uel fauore aut negligentia admonere noluerit, vt aut reuertentes suscipiat, aut contemnentes de Ecclesia reijciat, excommunicatus à collegio cæterorum Episcoporum habebitur, quousquè emendationis vel damnationis eorum ab eo sentẽtia promulgetur. Quoniam nisi communiter certauerimus, vt in omnibus iustitia & ab omnibus conseruetur, nec rex pater patriæ, nec Episcopi propiciatores & reconciliatores populi ad salutẽ æternam, nec qui participatione nominis CHRISTI Christiani uocãtur, hoc quod humano ore dicimur, in diuinis oculis esse valemus. Vt autem hæc quæ obseruanda supra scripsimus ac prænominauimus, nunc & deçetero certiùs & expressiùs a nobis atque a successoribus inconuulsa seruentur, proprijs manibus his subscribere communi consensu decreuimus, ea conditione seruata, ut omnis in cunctis ordinibus lex Iuris debiti, & honor ab omnibus obedienter & fideliter cooperante Domino conseruetur. Post hæc omnia relecta & collaudata communi consensu decreuimus, vt si aliquis homo propter mala facta, quæ emendare & per legem & per pœnitentiam noluerit, seniorem suum dimiserit, aut ab illo propter hæc eiectus fuerit, ab alio non recipiatur, donec illa quæ malefecit, emendet & per legalem compositionem, & per ecclesiasticæ satisfactionis pœnitentiam.

Cap. 17. 11.q.1.Cõ iurationũ

NICOLAI

Digitized by Google

NICOLAI PAPÆ I.

ANTIQVA ET INSIGNIS EPISTOLA

De poteſtate ac dignitate Sedis Apoſtolicæ,

Ad Michaelem Imperatorem Conſtantinopolitanum.

NICOLAVS EPISCOPVS ſanctæ Catholicæ & Apoſtolicæ Romanæ Eccleſiæ, omnibus veræ religionis miniſtris, ac vniuerſis orthodoxæ fidei cultoribus, ſanctiſſimis videlicet & reuerendiſſimis Patriarchis, Metropolitis & reliquis Epiſcopis, atque cum eis fidelibus, Catholicam duntaxàt cum ſede beati Petri pietatem ſectantibus, ſanamque doctrinam nobiſcum defendentibus, per Aſiá ſcilicet & Libyam conſtitutis.

VÆ apud Conſtantinopolitanam vrbem paulò antè geſta ſint, vel etiàm nunc geran tur, ſanctitatem, ſeu religionem veſtram non credimus ignorare: ſed qualiter zelo zelati pro domo DEI, ſolicitudinem om
2.Cor.11. 8 nium Eccleſiarum ſecundùm Apoſtolum circunferentes, nos de his diſpoſuerimus, breuiter charitati veſtræ his nři apoſtolatûs literis intimamus. Ec nè aliter ſynceræ veſtræ menti ſuaderi tentetur, vel aliter quod egimus, vobis ſubripiatur, veraci relatione & præſentibus uos ſyllabis edocemus.

Ignatio pulſo, Photius intruditur.

Igitur poſtquàm quidam inuidiæ facibus accenſi, & ſuperbiæ faſtu arroganter elati, more ludęorum contra paſtorem proprium inſurrexerunt, & Patriarcham ſuum, commi niſtrum, videlicet noſtrum, Ignatium ſanctiſſimum præfatæ vrbis antiſtitem, ab Eccleſia ipſa, cui iure præſidebat, tyrănicè proiecerunt, Photium quendam ex foro ac ſecu lari militia & habitu, atque à Palatinis ædibus eductum, ac ſubitò tonſuratum, eidem contra ſacros canones Eccleſiæ præfecerunt. Tunc cœpit ſcandalum & ſchiſma in iam dicta vrbe, & in adiacentibus ſibi ciuitatibus non modicum oboriri, alijs quidem Photij promotionem defendentibus, alijs autem hanc, tanquàm incóuicto & ſuperſtite Ignatio factam, meritò deteſtantibus.

Hanc Bardam paulopòſt interfecit Imperator.

Tunc inito conſilio Imperator Michael, qui & ipſe Bardæ patricij verſutijs ſuaſus Photij parti fauebat, ad Apoſtolatum noſtrũ legatis cum epiſtolis deſtinatis, accuſationes quaſdam aduersùs Ignatium deferentibus, petijt, vt à ſede Apoſtolica miſſos daremus, qui ſcandala illa ſedarent, & ſchiſmata diſſiparent. Quo audito, quoniam, ſicut à DEO inſpirata veſtra nouit prudentia, cunctarum CHRISTI ouium cura conſtringimur, cùm vices ipſius gerimus, cui ſpecialiter diuinitùs dicitur: Paſce oues meas: & iterùm, Tu (inquit) aliquandò con- Luc. 22. uerſus, confirma fratres tuos: non potui- mus diſſimulare, non potuimus negligere, quò minùs uiſitaremus oues diſperſas & diſ- ſipatas, uel quò minùs confirmaremus in fi- de & bonis moribus fratres noſtros & pro- ximos. Et quia inter cętera, quę de ſchiſma- te iam facto Conſtantinopolitanæ eccleſiæ, hi, qui miſſi fuerant, teſtabantur, maximè eandem eccleſiam ab Iconomachis, redi- uiuam contentionem excitantibus, aſſere- bant uexari, Chriſtumque per ſingula con- uenticula blaſphemari: duos epiſcoporum qui nobiſcum erant, quique ad hoc tantùm perficiendum opus idonei nobis eſſe uide- bantur, Radoaldum ſcilicet & Zachariam, Legati Se- dis Apo- ſtolicæ. vnà cum Eccleſia quæ apud nos eſt, datis li- teris Conſtantinopolim, tantum nimirùm piaculum execrantes, è latere noſtro dire- ximus: nihil eis penitùs iniungentes, niſi ut tantummodò cauſas Ignatij (qui antè de ec- cleſia pulſus, quàm ab aliquo accuſatus ex- titerat) diligenter inueſtigarent, & ſedi Apo- ſtolicæ plenè & ueraci relatione referrent. Photii verò conſecrationem, non ſolùm mi- nimè admittendam eſſe decreuimus, verùm etiàm ipſis legatis noſtris, nè cum illo, niſi quaſi cum laico, vſque ad notitiam noſtram, communicarent, frequenti ac omnimoda inſtione præcepimus: ſolùm ſcilicet eis, de venerabilibus Domini noſtri Ieſu Chriſti, eiusque genitricis ſemper Virginis Mariæ, ac ſanctorum ipſius imaginibus quicquid quæſtio afferret, iuſtè ac piè diffinire licen- tiam dantes. At illi cuntes, ſpretis noſtris ac *Legati ve- niunt con- tra ſua mã data.* contemptis epiſtolis, ſibi à nobis coram to- ta Eccleſia noſtra datis: immò poſtpoſito timore Dei, ſicuti poſtea claruit, in contra- rium uerterunt omnia, quæ ſibi fuerant im- perata. Deniquè & cum Photio adultero ac eccleſiæ inuaſore atque neophyto, quod ſibi multipliciter prohibitũ fuerat, inter ſacro- ſancta myſteria communicauerunt. Et Ignatium uirum ſenem ac ſanctum, ac per 12. an- nos innocenter eccleſiam Dei regentem, & nobiſcum & uobiſcum, atque cum uni- uerſali & orthodoxa Eccleſia communican- tem, Græcorum factioni pernicioſiſſimæ cõ- cinentes, damnauerunt: & ſacerdotalibus

infulis expoliatum, ab eccleſiæ regimine modis omnibus expulerunt. Quæ ſanctæ veſtræ in Chriſto fraternitati & piæ generalitati, quia contra noſtram fuerint geſta diſpoſitionem, iamdudùm ſignificauimus.

¶ Porrò præfati miſſi noſtri, tandèm reuerſi, nil aliud renunciauêre: nisi depoſitum Ignatium, & Photium in ſede Conſtantinopolitana firmatum. Poſt duos verò dies legatus à nobis Imperialis, nomine Leo à ſecretis, ſuſceptus, duo volumina obtulit: quorum vnum depoſitionis Ignatij geſta continebat, alterum autem de ſanctis habebat imaginibus acta. Detulit præterea idem Leo imperiales literas, deprecantes, quatenùs & in depoſitione Ignatij, & in confirmatione Photij, conſenſum præberemus & ſubſcriberemus. At nos diuina docente gratia, dum idem adeſſet legatus, conuocata tota, quæ apud nos eſt, Eccleſia, decreuimus & ſtatuimus atque profeſſi ſumus, coram ipſo & coram omni Eccleſia Dei, ſicut & profitemur, nos pro deiectione Ignatij vel conſecratione Photij, nunquàm conſenſiſſe, nunquàm conſenſuros eſſe. Et his ſæpiùs dictis, & palàm annunciatis, atque in apoſtolatûs noſtri epiſtolis taliter inſertis, & eidem Leoni à ſecretis, Imperatori Michaeli vel Photio ad deferendum datis, hunc à nobis abſoluimus.

¶ His ità veſtræ ſynceræ religioni oſtenſis, quæ ſcripta per ſingula tempora pro hac re miſerimus, ſingulatim huic ſcripto inferiùs annexa demonſtrant. Primo etenim loco, noſtri apoſtolatûs habemur epiſtolæ ad Michaelem pijſſimum Imperatorem, & ad Photium Eccleſiæ Conſtantinopoleos inuaſorem, per Radoaldum & Zachariã tranſmiſſæ. Secundo loco continetur ſatisfactio noſtra, cuius textum veſtræ à Deo conſeruandæ generalitati dudùm tranſmiſimus. Sed ignorantes, ~virum ad vos vſque fuerit delata, idcircò hanc uobis denuò mittendam exiſtimauimus qua nôſſe valeatis, quæ fuerit ſuper hoc negocio noſtra ~voluntas. Tertio loco poſita eſt epiſtola, quã per Leonem à ſecretis, imperialem ~videlicet legatum, de quo ſuperius diximus, poſt reuerſionem miſſorum noſtrorum ſæpè fato Michaeli Auguſto direximus, & ad Photium alteram. Præterea quæ ſubſequuntur, eo ſunt ordine huic inſerta volumini, quo per ſingula tempora geſta ~vel miſſa fuiſſe noſcuntur

Ex his q̃ hic memorãtur, tantùm epiſt. illa; loco recenſita. ia hoc volumine ſequẽt. nã de cęteris nil nobis hactenùs viſum.

NICOLAVS EPISCOPVS ſeruus ſeruorum Dei, piiſſimo & dilectiſſimo filio, ſuperatori gentium, atque tranquilliſſimo Imperatori Michaeli à Deo protecta ſemper Auguſto.

PRopoſueramus quidem, antequàm Michael glorioſus protoſpatarius legatus veſter Romam veniens, epiſtolam nobis claritatis veſtræ detuliſſet, talia uobis ſcripta per miſſos noſtros, quæ iã & parata erant, tranſmittere, qualia gratiſſimus filius à diligente patre, ac Dei cultores Imperatores, à Sedis Apoſtolicæ præſulibus ſoliti erant ſuſcipere. At verò præfato viro perueniente, epiſtolamque nobis veſtræ gloriæ, quæ tota blaſphemijs, tota erat iniurijs plena, porrigẽte, mutata eſt in luctum cithara noſtra, & organum noſtrum in vocem flẽtium: Quoniam expectauimus tanquàm de bona vite vuas, ſuſcepimus autem labruſcas. Ideoque mutauimus ſtylum, & oſtenſo vulneri congrua præuidimus adhibere medicamenta. Thre. 5. e Eſaiæ 5.

Igitur ad potentiam veſtram, inſpirante Domino ſcripturi, noſtræque mentis affectus induſtriæ veſtræ reſeraturi, necnon & pro ſancta Eccleſia Catholica & Apoſtolica (cuius nos præcipua cura, & quotidiana ſecundùm Apoſtolum ſolicitudo conſtringit) apud vos interuenturi, & epiſtolæ veſtræ aſſertionibus (prout Dominus poſſe & nôſſe dederit) reſponſuri, nihil opportunius, nihil aptius, nihil profectò ſalubrius arbitramur, licèt uos à conuicijs inchoãſſetis, quàm præ omnibus flagitare ſuppliciter eum, per quem reges regnant, & legum conditores iuſta decernunt, & in cuius manu corda ſunt regum, & ex quo regnat omnis qui piè regnat, & imperat omnis, qui eidem Regi regum & Domino dominantium non repugnat: Dominum videlicet noſtrum Ieſum Chriſtum, cui omnis rationabilis creatura miniſtrat, nimirùm cui & inſenſibiles venti & mare imperanti obediunt, quatenùs & labia noſtra ad annunciandum laudem ſuam aperiens, dilatatum quoquè os noſtrũ paſtu doctrinæ ſalutaris adimpleat: & quæ per noſtri apoſtolatûs officium auribus veſtris exteriùs dicimus, per ſe quoquè nutu ſuæ adſpirationis interiùs mentibus veſtris adſpiret: quia incaſsùm terra cordis uomere noſtræ linguæ proſcinditur, niſi cœleſtis roris adſperſione intrinſecus infundatur. Deus eſt enim qui incrementum dat, & qui docet hominem ſcientiam. 2.Cor.11. 1.Cor.3. Pſal.93.

Putas, Imperator, nõ benè facimus, quòd ~vos ab iniurijs ſcribentes inchoaueritis, nos ab orationibus: vos à conuicijs in nos, immò contra primam & magiſtram Eccleſiarum omnium loquentes, exordium feceritis, nos in laudibus & in nomine Domini, Prouer. 8. & 21. Matth. 8.

Digitized by Google

ni,ad potentiam vestram sermonem habi-
1.Reg. 17. turi, os aperuimus? Videmus enim gigantem alloph ylium contra puerum sanctum & citharœdum nostrum Dauid, furore plenum,& blasphemias eructantem, primo impetu populo DEI terrorem non modicum intulisse. Sed expecta paululùm, & eccè illum videbis in nomine Domini percussum: & iam dicto hymnidico & laudes & psalmos ac orationes Domini maiestati humiliter effundente,gladio suo prostratũ. Et quidem nos, iniurias nobis specialiter irrogatas, & maximè pro iustitia laborantibus, & à iustitiæ impugnatoribus ingestas, libenter ferimus. Discipuli enim sumus illius, de quo apostolorum princeps
1.Pet. 2. ait: Qui cùm malediceretur, non remaledicebat: & cùm pateretur, non comminabatur. De talibus enim veritas loquitur:
Matt. 10. Si patremfamilias Beelzebub vocauerunt, quanto magis domesticos eius? Et rursùm: Eos, qui propter nomen illius persecutionem & maledicta toleraturi erant,beatos es-
Mat. 5. se pronunciat,dicens: Beati estis, cùm maledixerint vobis homines, & persecuti vos fuerint, & dixerint omne malum aduersùs vos,mentientes, propter me. Vbi ergò, teste conscientia, Deus in causa est, ibi omninò beatitudo speranda: & vbi mendacium fuit, ibi conuicia nulla timenda. Sicut ergò nos propter Deum, etiàm à non vera dicentibus, iniurias nobis illatas, æquanimiter ferimus: ità quoquè oportet pietatem vestram sacerdotibus, qualescunque sint, propter eum cui deseruiunt, reuerentiam potiùs quàm iniurias exhibere. Sed de his iam cum sancto Papa vobis loquamur Gregorio. Nam in diuinis eloquijs sacerdotes aliquandò dij, aliquandò angeli vocantur. Nam & per Mosen de eo, qui ad
Exod 22. iuramentum deducendus est, dicitur: Applica illum ad deos, videlicet ad sacerdotes. Et rursùm scriptum est: Dijs non detra-
Malac.2. hes, scilicet sacerdotibus. Et propheta ait: Labia sacerdotis custodiunt scientiam & legem requirent ex ore eius, quia angelus Domini exercituum est. Quid ergò mirum,si illos imperialis pietas honoret, quibus in suo eloquio honorem tribuens, eos aut angelos, aut deos ipse etiàm appellat
Histor.Ecclesiast.li. 10.cap. 2. Deus? Ecclesiastica quoquè testatur historia, quia cùm piæ memoriæ Constantino principi scripto oblatæ accusationes contra episcopos fuissent, libellos quidem accepit, & eosdem qui accusati fuerant, episcopos conuocans, in eorum conspectu libellos, quos acceperat,incendit,dicens: Vos dij estis,à vero Deo constituti. Ite, & inter vos causas vestras disponite, quia dignum non est, vt nos iudicemus deos. In qua sententia sibi magis ex humilitate, q̃ illis aliquid præstitit ex reuerentia impensa. Ante eum quippe pagani in republica principes fuerunt,qui verum Deum nescientes, deos ligneos & lapideos colebant. Et tamen eorum sacerdotibus honorem maximum tribuebant. Quid igitur mirum, si Christianus Imperator veri Dei sacerdotes honoret, dum pagani (vt prædiximus) principes honorem impendere sacerdotibus nouerũt, qui dijs ligneis & lapideis seruiebant? Hæc ergò non tantùm specialiter, quantùm generaliter pro omnibus asserimus sacerdotibus: quoniam adhuc nescimus, quis in terribili Dei iudicio qualis futurus sit. Etenim Paulus egregius prædicator dicit: Nolite iudica-
1.Cor.4. re ante tempus,donèc veniat Dominus, qui & illuminabit abscondita tenebrarum,& manifestabit consilia cordium. Hoc tamen breuiter dicimus, quia licèt peccatores & indigni,plùs tamen de venturi Domini misericordia,quàm de vestra pietate præsumimus. Nam sunt multa,quæ de iudicio illius homines ignorant. Quia fortassè quæ vos laudatis,ille reprehendit: & quæ vos reprehenditis,ille laudabit. Non ergò quales sint sacer-
1.q.1. Nõ quales. dotes Domini, sed quid de Domino loquantur, est vobis magnoperè præuidendũ. Nec in uicarijs B. Petri Apostoli uobis est attendendum, qui sint, sed quid pro correctione ecclesiarum,quid pro salute uestra satagant. Neque enim illos inferiores dicetis scribis & pharisæis sedentibus super cathedram Mosis,de quibus Dominus præcepit,dicens: Quæcunq; dixerint vobis, obseruate & facite: secundùm opera uerò eorum nolite face-
Mat. 23. re. Ergò Imperator considera, si illos dixit audiẽdos, qui super cathedram Mosis sedebant: quanto potiùs his, qui super cathedrã Petri residẽt, esse existimetis obaudiendũ? Et si illorum non opera, sed dicta facere & obseruare iubet: quanto potiùs horum, quicunque sint ipsi, dicta & monita custodienda sunt & amplectenda? Quid autem vobis mali uolumus? Quarè frustrà indignamini,
& contra Euangelium, quod dicit: Qui di-
Mat.5. xerit fratri suo, fatue, reus erit gehennæ ignis: non leuitatis nomine lacessendos opinamini,uobis nihil nisi quod est salubre,nihil nisi quod sit DEO acceptum, offerre studentes? Scimus tamẽ nos à phreneticis,quos portamus,& spura perpeti,& colaphis cædi: & eis, quod ad salutem pertinet, nihilominùs exhibere.

Sacerdotibus propter Deũ reuerẽtia debetur.

Nam & eorum loco per abundantiam gratiæ Dei sedemus, qui propter ueritatem laborantes,à Constantinopolitanis sæpè talia pertulerunt, qualia nunc nos ferre dinoscimur,quæ sufficiẽterubi opportunitas exegerit, ostendemus in subditis. Neque enim fas esse iudicamus, ut ad imitationem inferiorum ac infirmorum, tales nos finamus credi, quales à uobis cernimur prædicari, exemplum sequentes Saluatoris, qui cum à Iudæis, Dæmonium habes, audiret: hoc, humiliter dicens, Ego dæmonium non ha-
Ioan. 8. beo,

beo, refutauit. Ita quoquè nos, cùm de nobis quæ uera non ſunt audimus, ueraci ac rationabili reſponſione à nobis illa remouere ſatagimus. Verùntamen, quæ ad Eccleſiæ Romanæ iniuriam, quæ ad ipſius priuilegiorum imminutionem, quæ ad ſedis Apoſtolicæ præſulum derogationem ſcripſiſtis, quanta poſſumus conſtantia retundemus, & nullis terroribus nec vllis detractionibus veſtris repreſſi, quanta poſſumus virtute deſtruere, vipotè veritatis inimica, ſtudebimus. Dixiſtis enim, quòd nullus anteceſſorum noſtrorum à ſexta ſynodo meruerit à vobis, quod nos meruiſſe dinoſcimur. Quid tamen meruerimus, euidēter nul latenùs indicāſtis, niſi fortè literas prædicatorias hoc dicto velitis intelligi, nos à vobis nunc tantùm meruiſſe ſuſcipere à ſexta ſynodo, propter aliquod dogma vel diſciplinam quamlibet eccleſiaſticam: & hoc dicitis, quaſi noſtrorum fuerit opprobrium, eò quòd ſedem Apoſtolicā in nullo quærere anteceſſores veſtri dignati fuerint, cùm magis eorum fuerit dedecus, quia per tot annorum curricula diuerſarum hæreſeon morbis languentes, medicinale remedium non quęſiérint: quin potiùs medicinam ſpōtè à nobis ſibi porrectam, quaſi deſperati, vel quaſi cor impœnitens gerentes, ab ipſis fauceibus proiecerint, dum tantæ ſalutis oblatæ miniſtros duplici modo interemerint. Quoniam aut participes illos ſui erroris effectos, ſpiritaliter occiderunt, ſicut tempore reuerendæ memoriæ Cononis Papæ contigit, qui poſt ſextam ſynodum extitit: aut certè corporaliter illos non conſentientes ſibi, necauerunt, ſicuti ſub venerabili Papa Gregorio factum eſt, qui poſt ſextam ſynodum fuit, quandò pro zelo fidei & ſanctarum imaginum reuerentia, religioſi viri ac Dei famuli directi, in exilium miſſi ſunt, & bona confeſſione, huius mundi finiérunt vitam. Deniquè à ſexta ſynodo Imperatores aut hæretici, aut (licèt perpauci) catholici fuerunt. Et hæretici, quidem, ſi mittere ad nos dedignati ſunt, non eſt mirum. Nouerunt enim, per gratiam Dei ſe nos nunquàm penitùs ſibi ſociaturos. fuit autem, quandò nos ſibi ſæpè ſociari, tentantes, cum magno ſunt dedecore & opprobrio repulſi, & digna conſtantia à nobis, & non à Conſtantinopolitana Eccleſia, crebro retuſi. Quādò verò Catholici fuerunt, & pium dogma vel Eccleſiaſticam correctionem defendere voluērunt, noſtrum præſidium quæſiérunt, ſicut ſynodus ſub Cōſtantino & Irene facta, indicat. In cuius initio, id eſt, in epiſtola beatæ memoriæ præſulis Adriani, quantùm idem pontifex illam præſumptionem, qua ex laicis quidam ſubitò conſurantur, & in epiſcoporum numerū exacerbatè proſiliunt, damnauerit, ſi diligenter inquiſiéritis, profectò inuenietis: Si tamē non fallar, Græcorum more, ſed ſicut à ſede miſſa eſt Apoſtolica, penès Eccleſiam Conſtantinopolitanorum hactenùs perſeuerat. Et epiſtolæ diuerſæ ſanctiſſimis pontificibus Leoni, ſcilicet & Benedicto deceſſoribus noſtris miſſæ, teſtantur.

Cōſtantia Pōtificis.

Vide Platinam in Sergio I. & Greg. II.

Imperatores Conſtantinop. hæretici multi.

Græci falſarij.

Ergò cùm ità ſint hæc, quæ de multis partim commemoranimus, non iam verum eſt illud, quod dicitur, à ſexta ſynodo non nos meruiſſe ſuſcipere, quod nunc à vobis ipſi meruimus. Præterea ſcripſiſtis, iuſſiſſe vos, quoſdam, qui ſub nobis exiſtunt, mitti ad vos, quod longè aſt à piorum Imperatorum affectu, quorum ſicut locum tenetis, vtinàm ita & pietatem ſectemini. Quod longè, inquam, eſt à principibus, ſedis Apoſtolicæ reuerentiam obſeruantibus. Non quippe hoc dicit Honorius, qui reuerendo præſuli Bonifacio ſcribit, dicens: Petimus, uti quotidianis orationibus apoſtolatus tuus ſtudium ac votum ſuum circa ſalutem, atq; imperium noſtrum dignetur impendere. Non, inquā, hoc dixit Valentiniani & Martiani pia dualitas, ad B. Papam Leonem ſcribens: Et tuam, inquiens, ſanctitatem, principatū in epiſcopatu diuinæ fidei poſſidentem, ſacris literis in principio iuſtum credidimus alloquendam, inuitans es atq; rogantes, vt pro firmitate & ſtatu noſtri imperij æternam diuinitatem tua ſanctitas deprecetur. Non hoc dixit Iuſtinianus, qui dicit S. Papæ Ioanni, etiàm promulgatis legibus id interſerens: Petimus veſtrum paternum affectum, vt ueſtris ad nos deſtinatis literis, manifeſtum nobis faciatis, quod oēs qui prædicta rectè cōfitentur, ſuſcipit veſtra ſanctitas, & eorum qui Iudaicè auſi ſunt rectam denegare fidē, condemnat. Et rurſùs: Petimus, inquit, veſtram beatitudinē orare pro nobis, & DEI nobis acquirere prouidentiam. Non hoc dicit Conſtantinus, qui Dono Papæ ſcribens, etiàm iurando benignitatem & honorem circa ſedem exhibet Apoſtolicam in his verbis: Per Deū inquiēs, omnipotentem non eſt apud nos partis cuiuſlibet fauor, ſed æqualitatem vtriſque partibus conſeruabimus, nullatenùs neceſſitatem facientes in quocunque capitulo eis qui a uobis diriguntur quoquo modo, ſed & omni honore cum cōpetenti munificentia & ſuſceptione dignos eos habebimus. Et ſi quidem utrique cōuenerint, eccè benè. Sin autē minimè conuenerint, iterùm cum omni humanitate eos ad uos dirigemus. Et poſt pauca: Inuitare enim & rogare poſſumus ad omnem emendationem & unitatem omnium Chriſtianorum, neceſſitatem uerò inferre nullatenùs uolumus. Non hoc alius Conſtantinus & Irene Auguſti dicūt, qui ad Adrianū Papā ſcribentes, aiunt: Rogamus ueſtram paternā beatitudinem, magis quidem Dominus Deus rogat, qui vult omnes homines ſaluos fieri, & in agnitionem veritatis venire, vt & ipſam & nullam tarditatem faciat

Priſcorū Imperat. erga Romanos pōtifices obſeruantia.

Diſtin. 97. ca. Victor.

In codice de ſumma Trinit. Nos red. dentes.

1. Tim. 2

faciat, ſed aſcendat huc. Et paulopòſt: Si non potuerit, inquiunt, aſcendere huc, eligat viros precioſiſſimos, & dirigat vnà cum ſyllábis, &c.

Imperat. Mich. præterita.

O Imperator, ſaltem nunc nõ agnoſcitis, quàm à priorum Imperatorum pietate in hac re differatis, & quàm vox veſtra ab eorum diſcrepet diuinitùs inſpirata modeſtia? Illi quippe, petimus, inuitamus, ac rogamus, eccè ſparsim ad ſedis Apoſtolicæ præſules, ſed pari pietate clamant. Vos autem quaſi nõ manſuetudinis & reuerentiæ, ſed ſolius imperij eorum hæredes effecti, & in cauſa pietatis illos imitari nolentes, præcepiſſe, iuſſiſſe, ac imperâſſe vos, vt quoſdam ſubiectorũ noſtrorum ad vos mitteremus, aſſeritis. Et hoc ipſum vos quidem egiſſe (neſcimus, cuius inſtigationibus faſcinati & obliuioni traditi) dicitis. Porrò factum à vobis, nulla recordatione recolimus. Nuſquàm enim nobis tale quid iuſſiſſe vos, ni fallimur, hactenùs reminiſcimur. Nuſquàm vos ad tantam circa ſedem B. Petri Apoſtolorum principis irreuerentiam deueniſſe cognoſcimus. Reuoluẽtes enim epiſtolam, quam tunc per venerabiles epiſcopos & Arſam virum glorioſum ſpatarium miſeratis, nil iuſſiſſe vos nobis, ſed potiùs obſecraſſe atque rogaſſe nos omninò reperimus. In quo datur intelligi, cùm nũc aliter perhibeatis, aut vos oblitos eorum fuiſſe, quæ antè miſeratis: aut certè pœnituiſſe pro his, quæ humiliter petiueratis.

Imperat. linguam Latinam ſcindit.

In tantam verò furoris abundantiam prorupiſtis, vt linguæ Latinæ iniuriam irrogaretis, hãc in epiſtola veſtra barbaram & Scythicam appellantes, ad iniuriam eius qui fecit eam. Omnis enim operis derogatio, ad opificis redundat iniuriam. O furorem, qui nec linguæ nouit parcere quam Deus fecit. Et quæ inter cæteras, in nomine Domini, hortante Apoſtolo, confitetur, quia Dominus noſter Ieſus Chriſtus in gloria eſt DEI patris: & quæ cum Hebræa atque Græca, in titulo Domini à reliquis diſcreta, inſignem principatum tenens, omnibus nationibus prędicat IESVM NAZARENVM REGEM IVDÆORVM. Quem titulum multi Iudæorum corrumpere voluerunt, ſicut vos nunc huius celeberrimæ linguæ tentatis inſigne deſtruere, ſed minimè potuerunt. Scriptum quippe diuinitùs in lib. Pſalmorum fuerat, Nè corrũpas tituli inſcriptionem. Verùm quia Chriſtiani ſunt, quorum linguam barbaram vel Scythicam appellatis, gloriam veſtram quarè non pudeat, obſtupeſcimus. Cùm enim barbari omnes & Scythę vt inſenſata animalia viuant, Deum verum neſciant, ligna autẽ & lapides adorent, in eo ipſo quo verũ Deũ colit lingua Latina, quantùm barbaram vel Scythicam linguam antecedat, agnoſcitur. Iã verò, ſi ideò linguam Latinam barbaram dicitis, quoniam illam non intelligitis: vos conſiderate, quia ridiculum eſt vos appellari Romanorum Imperatores, & tamen linguam non noſſe Romanam. Ad extremum autem, ſi iam ſæpè nominatam linguam ideò barbaram nuncupatis, quoniam à tranſlatoribus in Græcam dictionem mutata, barbariſmos generat, non linguæ Latinæ, ſed culpa eſt (vt opinamur) interpretum, qui quandò neceſsè eſt, non ſenſum è ſenſu, ſed violenter edere verbum conantur è verbo. Eccè enim in principio epiſtolæ veſtræ, Imperatorem vos nuncupaſtis Romanorum, & tamen Romanam linguam barbaram appellare non veremini. Eccè quotidiè, immò verò in præcipuis feſtiuitatibus, inter Græcã linguam veluti quiddam precioſum, hanc, quam barbaram & Scythicam linguam appellatis, miſcentes, quaſi minùs decori veſtro facitis, ſi hac etiàm non bene ac ex toto intellecta, in veſtris obſequijs ac officijs non vtamini. Quieſcite igitur vos nuncupare Romanorum Imperatores, quoniam ſecundùm veſtram ſententiam barbari ſunt, quorum vos Imperatores eſſe aſſeritis. Romani quippe hac lingua, quã barbarã vos & Scythicam vocatis, vtuntur. Quieſcite iam, vtpotè tantæ deteſtationis dictionem in veſtro palatio memorare. Et adhuc ſi pleniter illam execramini, etiàm ab Eccleſijs veſtris remouere ſatagite. Iſtius enim dictione linguæ Cõſtantinopolitana Eccleſia lectionem Apoſtolicam & Euangelicam in ſtationibus fertur primitus recitare, ſicque demùm Græco ſermone, propter Græcos vtiquè, ipſas lectiones pronunciare. Sed quia tantùm hæc impietas Eccleſię Conſtantinopolitanę hactenus defuiſſe putatur, vt tota ibidem nequitia ſuppleatur, hoc reſtat à vobis ſolummodò perficiendum. Verùm de hoc nos reſpondiſſe ſufficiat, non tam iniuriam linguæ defendere procurantes, quàm mutatę mentis veſtrę inconſtantiam exaggerantes.

Vſus Latinę linguę apud Græcos.

Cauſa Ignatij.

Cęterum dicitis, non ideò ad nos miſiſſe vos, vt ſecundum iudicium Ignatius ſuſtineret. Ad quod veraciter reſpondemus, ideò vos miſiſſe proculdubiò, quia poſterior hoc probat euentus. Nisì enim voluiſſetis, nec id fieri ſineretis. Immò nos, vt verius dicatur, nõ ideò miſimus, vt interim quodlibet Ignatius frater & coepiſcopus noſter ſubiret iudicium: ſed vt cauſa illius diligenter inueſtigata, & ad liquidum reperta, (iuxta illud beati Iob, dicentis: Cauſam quam neſciebam, diligentiſſime inueſtigabam) plena nobis ac incunctanti relatione pateſceret, ſicque demùm iuxta ſacros canones, miſſorum noſtrorum relationibus certificati, ſi decerneremus mittendos eſſe, qui pręſentes cum epiſcopis iudicarent, habentes noſtram authoritatem, à quo deſtinarentur, eſſe in noſtro arbitrio. Si verò crederemus epiſcopos ſufficere, vt negocio terminum imponerent, faceremus, quod ſapientiſſimo iudicio iudicaremus. Si autem Ignatius (vt fertis) iam iudicatus erat,

Phil. 2.

Ioan. 19.

Pſal. 56. 57. & 58.

Iob 29.

erat,quam ob rem illum ſecundo iudicio ſubijci voluiſtis, cõtra illud quod ſcriptum eſt,
Naum 1. Non iudicabit Dominus bis in idipſum? Sed in hoc manifeſtè datur, intelligi, non vos bonam conſcientiam geſſiſſe,quandò iteratò illum ad tribunalia concilia pertraxiſtis, ſed quaſi non perfectè neque legitimè depoſitũ, præſentia miſſorum noſtrorum, tanquàm maioris anthoritatis exiſtentium, damnationi ſubijcere contendiſtis. Dicentes verò, quòd ſynodicè fuerit condemnatus: fortaſsè,quia non addidiſtis, canonicè, diuinitùs actum eſt. Congregatio enim malignantiũ, non canon iuſtè iudicantium, illum damnationi ſubegerat,immò verò afflictioni & tribulationi ſubdiderat.

3.q.5.c.6. Etenim illi qui tunc conuenerunt contra iam dictum venerabilem virum, aut ſuſpecti, & ab herì & nudiuſtertiùs inimici eius erant,aut excommunicati, aut depoſiti, aut ſubiecti ipſius,aut certè inferioris dignitatis extiterunt. Quorum omnium nullus perſonam legitimorum iudicum habere ſinè dubio poterat vel accuſatorum, in omnibus duntaxàt negocijs,quæ ſingulatim (Deo docente) ac ſummatim omnia ità ſe habere,mõſtrare conabimur.

Igitur quia ſuſpecti & inimici iudices eſſe non debeant,& ipſa ratio dictat, & plurimis probatur exemplis. Nam quid gratius & amabilius dare quis inimico poteſt,quàm ſi ei ad impetendum commiſerit,quem lędere fortè voluerit? Quod prouidè Conſtantinopolitana ſynodus canonum ſuorum ſexto dinoſcitur prohibere capitulo. Quod tamen non apud nos inuenitur, ſed apud vos haberi perhibetur. Verùm nouimus nos, apoſtolicis imbuti documentis, etiàm ſententijs vti paganorum: quanto magis Chriſtianorum atque Catholicorum, & cõtra ipſos, quorum nec vitam ſequimur, nec mentem erroneam imitamur? Deniq; Apoſtolus Paulus de libris paganorum aliqua in ſuis ſcriptis poſuit, vt eſt illud ad Titum: Cretenſes ſemper mendaces, malæ beſtiæ, ventres pigri. Et in Actibus Apoſtolorum de Deo ait: In quo viuimus,mouemur, & ſumus. Nunquid ideò etiàm cuncta recipienda ſunt, quæ cum his pariter ſunt prolata? Ait autem prædictus canon: Quoniam multi eccleſiaſticum ordinem confundere ac ſubuertere volentes, amore inimicitiæ & calumniosè cauſas quaſdam contra diſpenſatores Eccleſiarum orthodoxos Epiſcopos confingunt,nihil aliud quàm fœdere ſacerdotum exiſtimationes, & turbationes peccatorum populorum conficere conantes: propter quod placuit ſanctæ ſynodo epiſcoporum, qui Conſtantinopolim concurrerunt, nè ſinè diſcuſſione admittantur accuſatores, nec omnibus permittatur accuſationes facere contra diſpenſatores Eccleſiarum. Veniamus ergò & ad S.Chalcedonenſem ſynodũ, & quid nobis de Athanaſio Petrenorum epiſcopo referat, audiamus. Is enim antiſtes tertiò euocatus ad ſynodum, quia non occurrit,à patriarcha ſuo canonicè condemnatus exiterat. Sed ſolùm quia cùm vocaretur ad ſynodum, quòd inimicus ſuus eſſet ipſe qui iudicabat, clamauit, à S.Chalcedonenſi ſynodo, ad cauſas illatas ſibi examinandas, reſeruatur. Et niſi denuo conuincatur, recipere Eccleſiam propriam iudicatur. Quòd ſi Athanaſius à patriarcha ſuo depoſitus, qa de inimicitia ipſius, conqueſtus eſt,iteratò ad iudicium renouandum dirigitur, & niſi manifeſta ſibi officiant crimina,ſuę reddi Eccleſiæ præcipitur: quanto magis Ignatius, qui non à Patriarcha, ſed ipſe potiùs exiſtẽs Patriarcha,minimè debuit Eccleſia propria, inimicis & ſuſpectis iudicibus decernentibus, expoliari? Quod quanuis factum ſit, multo magis quàm Athanaſius, inimicorũ ſoluto iudicio,ſua oportuerat ab Eccleſia recipi.

Veniat & facundiſſimus noſter Papa Gelaſius, hæreticorũ expugnator fortiſſimus: & quod de Conſtantinopolitanis, more ſolio tunc ægrotantibus, dixit, etiàm nunc nobis ediſſerat: Quæro (inquit) tamẽ ab his, iudicium quod prætendunt, vbinàm poſſit agitari? an apud ipſos, vt ijdem ſint inimici teſtes & iudices? Sed tali iudicio nec humana debent committi negocia. Quòd ſi iudicio,vb ijdem ſunt inimici qui iudices, nec humana debent committi negocia: quãto minùs Diuina,id eſt,eccleſiaſtica? Qui ſapiens eſt,intelligat. Gelaſius Papa.

Et reuerà hinc Iuſtinianus Imperator piùs,legibus ſuis promulgâſſe dinoſcitur, dicens: Liceat ei, qui ſuſpectum iudicem, putat,antequàm lis inchoetur,eum recuſare,vt ad alium recurratur. Nam quodammodò naturale eſt, ſuſpectorum iudicum inſidias declinare, & inimicorum iudicium ſemper velle refugere.

Hinc S. Athanaſius inimicorum ſæpè declinauit inſidias, hinc S.Ioannes.Os aureum, Concilij contra ſe congregati renuit intrare collegiũ. Quinimmò hinc & pſalmiſta Dauid,& Helias eximius prophetarum, Saulis vel Achab refugiunt prorsùs inſaniam. 1.Reg.23. 3.Reg.19.

Quòd autem hi,qui à iam fato fratre & comminiſtro noſtro Ignatio depoſiti, excommunicati vel anathematizati fuerant, nullam aduersùs eum damnationem intorquere potuerint,ex prolato ſecundæ vniuerſalis ſynodi capitulo declaratur, cùm dicitur: Si verò Eccleſiaſticum fuerit crimen, quod Epiſcopo illatum extiterit, tunc probari oportet accuſantium perſonas, vt primò quidem hæreticis non liceat accuſationes contra orthodoxos Epiſcopos pro eccleſiaſticis negocijs facere. Sed nè hos hæreticos eſſe denegetis, audite ſequentia: Hæreticos autem (inquiunt) dicimus, tam- Iniquè dãnatus Ignatius. 4.q.1.c.2. 4.q.1.c.2.

eos

Digitized by Google

eos qui olim ab Eccleſia proiecti ſunt, quàm qui poſt hæc à nobis anathematizati ſunt. Porrò, ſi adhuc nec ſic creditis, audite quod ſubditur: Præter hos autem, aiunt, & eos qui fidem quidem ſanam ſimulant confiteri, ſchiſmaticos etiàm & eos qui ſeorſùm à communicantibus nobis Epiſcopis collectas faciunt. Deindè verò & ſi quidam ab Eccleſia ſuper cauſis quibuſdam reprehenſi fuerunt, & proiecti aut excommunicati, ſiue ex clero, ſiue ex laicali ordine, nec his licere accuſare epiſcopum, antequàm proprio crimine primitùs exuantur. Similiter autem & eos, qui ſub accuſatione priori conſiſtunt, non antè eſſe acceptabiles in accuſatione epiſcopi aut aliorum clericorum, quàm innoxius ſemetipſos illatorum oſtenderint criminum.

Quid autem periculi regulæ huius immineat contemptoribus, non ignoratis. Præterea quis de confidentibus ibidèm, non de prædictis extitit hæreticis atq; ſchiſmaticis? Nònne Gregorius Syracuſanus, milliès condemnatus? Nònne Eulampius, Petrus, item Petrus, qui pro nefandis actibus ſuis, & oro confeſſis, depoſitionē, deindè anathema inciderunt? Et alij quos enarrare longiſſimum eſt. Eccè quales inter cæteros erant, qui contra præfatam regulam 150. patrum, os cōtra venerandum patrem ſuum aperire non ſunt reueriti. Et cùm eſſent ligati, ligare: & cum eſſent mortui, & in ſuis penetralibus iam fœtidi, virum per totum mundum redolentem mortificare conati ſunt, & malæ opinionis nidoribus adſpergere tentauerunt.

Sed iterùm videte Romanæ ſedis Pontificem, à vobis quidem derogatum, ſed à totius Chriſtianitatis vnanimitate veneratum, & magnæ ſynodi Epheſinæ præſulem Cæleſtinum, quid ſentiat de his, qui depoſiti & excommunicati à Neſtorio fuerant, poſtquàm depoſitus coram oculis ſummi arbitri iam, etiè credebatur. Et multo magis hoc de fratre & conſacerdote noſtro Ignatio eſſe cenſendum arbitraminī, qui non à prælato quolibet, ſicut iſti, ſed à deiectis talia pertulit. Ait enim, Epiſcopis Orientalibus ſcribens: Si quis verò aut ab epiſcopo Neſtorio, aut ab alijs qui eum ſequuntur, ex quo talia prædicare cœperunt, vel excommunicatus vel exutus eſt ſeu antiſtitis ſeu clerici dignitate, hunc in noſtra communione & duralie & durare manifeſtum eſt. Nec iudicamus eum remotum, quia non poterat quenquam eius remouere ſententia, qui ſe iam præbuerat ipſe remouendum, Item idē ad clerum Conſtantinopolitanum: Apertè (inquit) ſedis noſtræ tanxit authoritas, nullam ſiue epiſcopam, ſiue clerum, ſeu profeſſione aliqua Chriſtianum, qui à Neſtorio vel eius ſimilibus, ex quo talia prædicare cœperunt, vel loco ſuo vel communione deiecti ſunt, vel deiectum vel excommunicatum videri. Sed hi omnes in noſtra communione & fuerunt, & hucuſquè perdurant: quia neminē vel deijcere vel remouere poterat, * quia prędicans talia tirubabat. * qui

Verba Cæleſtini papæ. 24.q.1.Ait eū 2.ſeq.

Intellexiſtisne Imperator ex ſuperiùs memoratis, non potuiſſe (vt nunc dicamus) prælatum ſuum, ſaltem quemlibet remouere, qui fuerant olim ipſi remoti? nec deijcere quenquam, qui fuerant iam antè proſtrati? Ad infirmandam quoque ſententiam damnatorum, etiàm illud valere credimus, quòd ſancta ſynodus ad prędictū Papam, quæ apud ſe geſta ſunt referens, pro Ioannis Antiocheni amputanda antiſtitis exaggerata prætumptione, quoſdam eorum, qui contra S. Cyrillum & Memnonem latrabāt ſinè ciuitatibus, vagantes autem & Eccleſias non habentes, alios verò ante multos annos pro acerbis cauſis depoſitos, à ſuis metropolitis inter alios plurimos fuiſſe ſuggeſſit. Quibus per omnia veſtrates (vt ità dicamus) depoſitores Ignatij, comparati plurima ex parte non immeritò poſſunt. Ibi nanque & ſinè ſedibus & vagi, atque pro ſuis acerbis facinoribus à proprijs metropolitis inuēti ſunt epiſcopatu priuati: ibi etiàm communione exortes, & anathematis damnationis conſortes fuiſſe probantur.

Vndè miramur, quomodò excommunicati ad iudicandum recepti ſint, cùm ſecūdùm Apoſtolicos canones, ſinè commendaticijs literis in communione ſola recipi prohibeantur. Abſurdum etenim eſt, vt cui non liceat etiàm cum minimis, iuxta ſacras regulas, communicare, liceat penès vos etiàm de maioribus iudicare. Sed iam de hoc pleniſſimè, Deo auxiliante, dicamus, & quòd à ſubiectis ſuis prælatus non debeat ſui diſpendium perpeti, aut calumnijs impeti demōſtremus. Dist. 79. cap. 3.

Epiſcopꝰ à ſubditis ſuis iudicari non debet.

Quod quia Ignatius frater & coepiſcopus noſter iniquè pertulit, omni lamentatione plorandum eſt. Et certè patres à filijs honorari, non ſolùm diuinis, verùm etiàm humanis legibus præcipimur. Et ſi hoc carnales, quanto potiùs ſpiritales, digna penitùs à filijs debent veneratione potiri? Quanto enim ſpiritus carnem præcellit, tanto magis ea quæ ſunt ſpiritalia, carnalibus oportet omnibus anteponi. Verùm ſic hoc Ignatij ſubditi dedignati ſunt attendere, ſaltem ſcelus Iudæorum in Chriſtum patratū p erhorruiſſent committere, nec atterēt linguas ſuas aduerſùm patrem ac magiſtrum ſuum ipſi ſicut ſerpentes, nec eſſet gladius in labijs eorum, nec fierunt dentes eorum arma & ſagittæ, & lingua eorum machæra acuta, formidantes ſcilicet, nè de ſe Solomon ſapiētiſſ. dixiſſe videretur: Generatio quæ patri ſuo maledicit. Et rurſùs: Generatio quæ pro dentibus gladios habet, & commādit molaribus ſuis. Et iterùm: Oculum, qui ſubſannat patrem, effodiant eum corui de torrentibus, & comedant illum filij aquilæ. Deniquè ſi Exod. 20. Pſalm. 56. & 53. Prou. 30. Gen. 9.

Cham

Cham videns patris verenda; resit potiùs quã (vt cæteri cooperuit, maledictionem in filio percepisse legitur: quanto potiùs hi, qui verecundiam patris, non solùm (si quælibet fuit) minimè cooperuerunt: sed & risere ũt, & falsò ad subsannationem sui moris homines prouocauerunt, atque (qđ est deterius) patenter contra ipsum de pharetra iniquitatis suæ sagittã iudicij produxerunt? Non sic contrà filij sobrij, nõ sic, sed auersi, operuerũt. Quod moraliter egregius doctor Papa Gregorius interpretatus, ait: Auersari dicimur, quod reprobamus. Quid est ergò, quòd filij verecunda patris, superiecto dorsis palio, aduersi venientes operiunt, nisi quod subditis sic præpositorum suorum mala displicent, vt tamen hæc ab alijs occultentur? operimentum auersi deferunt, quia dijudicantes factum, & venerantes magisteriũ, nolunt videre quod tegunt.

Moral. li. 25. ca. 22. Ibidem.

Sed hæc dicentes, nolite æstimare nos, cuiuscunque proximorum nostrorum quæ sunt digna reprehensione, velle defendere: sed quòd ità velim filios circa spiritalem patrem, & discipulos erga magistrum, deuotos ac sobrios esse, vt nulla penitùs temeritate ad eorum vitam, vt non dicam diiudicandam, sed nec saltem tenuiter reprehendendam, prosiliant. Quoniam docente præfato Papa in libro Regulæ pastoralis, Admonendi sunt subditi, nè præpositorum suorum vitam temere iudicent, si quid eos fortasè agere reprehensibiliter vident, nè vndè rectè mala redarguunt, indè per elationis impulsum in profundiora mergantur. Admonendi sunt, nè cùm culpas præpositorum considerant, contra eos audaciores fiant: sed sic quæ valdè sunt eorum praua, apud semetipsos dijudicent, vt tamen Diuino timore cõstricti, ferre sub eis iugum, reuerentiæ non recusent.

Diſtin. 21. Nolite.

Lib. Pastoral. 3. ca. 5.

Quod meliùs ostẽdimus, si Dauid factum ad medium deducamus. Saul quippe persecutor, cùm ad purgandum ventrem speluncam fuisset ingressus, illic cum viris suis Dauid inerat, qui iam tam longo tempore persequutionis eius mala tolerabat. Cumque eum viri sui ad feriendum Saul incenderent, fregit eos responsionibus, quia manum mittere in Christum Domini non deberet. Qui tamen occultè surrexit, & oram chlamydis eius abscidit. Quid enim per Saul, nisi mali rectores? Quid per Dauid, nisi boni subditi designantur? Saul igitur ventrem purgare, est prauos præpositos conceptam in corde malitiam, vsque ad opera miseri odoris extendere, & cogitata apud se noxia, factis exterioribus exequendo monstrare. Quem tamen Dauid ferire metuit, quia piæ subditorum mentes ab omni se peste obtrectationis abstinentes, præpositorum vitam nullo linguæ gladio percutiunt, etiàm cum de imperfectione reprehendunt: qui etsi quandò pro infirmitate sese abstinere vix possunt, vt extrema quædam atque exterriora mala præpositorum, sed tamen humiliter loquantur, quasi oram chlamydis silenter incidunt: quia videlicet, dum prælatæ dignitati saltem innoxiè & latenter derogant, quasi regis superpositi vestem fœdant. Sed tamen ad semetipsos redeunt, seque vehementissimè vel de tenuissima verbi laceratione reprehendunt. Vndè benè & illic scriptum est: Post hæc Dauid percussit cor suũ; eô quòd abscidisset oram chlamydis Saul. Facta quippe præpositorum, oris gladio ferienda non sunt, etiàm cùm rectè reprehendenda iudicantur. Si quandò verò contra eos vel in minimis lingua labitur, necesse est, vt per afflictionem pœnitentiæ cor prematur, quatenùs ad semetipsum redeat: & cùm præpositæ potestati deliquerit, eius contra se iudicium, à quo sibi prælata est, perhorrescat.

Dauid noluit percutere Saul. 1. Reg. 24.

Nam *cùm præpositis delinquimus, eius ordinationi, qui eos nobis prætulit, obuiamus. Vndè Moses quoque, cùm contra se & Aaron conqueri populum cognouisset, ait: Nos enim quid sumus? nec contra nos est murmur vestrum, sed contra Dominum. Hinc etiàm prædicator veritatis Paulus Apostolus subditis suis, & quibus Christi euangelium prædicabat, dicit: Mihi autem pro minimo est vt à vobis iudicer. Hinc Sixtus Apostolicæ sedis antistes, Euphemium episcopum damnâsse describitur, nihil aliud in depositione illius obijciens, nisi quòd Polychronium Hierosolymitanum episcopum, pontificem suum, accusauerit. Et quidẽ Polychronius à legatis sedis Apostolicæ, eô quòd sedem Hierosolymitanam primam esse mendaciter affirmabat, & per simoniacam hæresim ordinationes fecisse probatus est, ecclesiæ priuatus est gubernaculis, & vrbe electus. Sed & Euphemius nihilominùs, quia hunc præsumptuosè, licèt veraciter, accusauerat, damnationi à synodo subactus est & quoniam linguam suam contra sibi prælatũ erexerat, anathema suscepit adeò, * vt Leo Ecclesiæ Romanæ diaconus eijceret, ità dicendo: Ex te enim damnaberis, quoniã pontificem qui te cõsecrauit coepiscopum, condemnabas & accusabas. Qui cadens in terram, ante omne concilium episcoporum ibi confitebatur se peccâsse, Abundio episcopo, misso ab vrbe Roma, dicente: Non licet quenquam accusare pontificem suum, quoniam iudex non iudicabitur. Quo audito, Valentinianus Augustus (sicut apud nos scriptum habetur) cuius vos in hoc imitatores esse debetis gauisus est in damnatione episcopi Euphemij, qui extitit accusator Polychronij pontificis sui. Consonat autem huic necessariæ sententiæ sanctus *Syluester, & Magni Constantini Augusti baptizator, dicens: Neque ab Augusto, neque ab omni

*cùm in ordinotioni, qui eos nobis prætulit, obuiamus. Rom. 13.

Exod. 16.

1. Cor. 4.

Episcopi vt nõ sint accusandi.

* vt eum

*Syluestri memorabilis sententia.

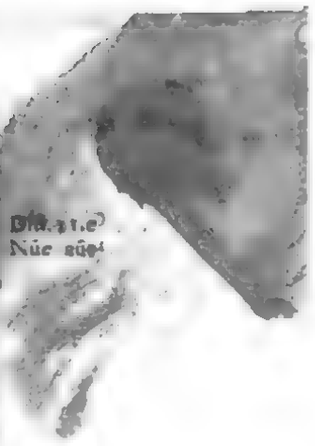

ab omni clero, neque à regibus, neque à populo iudex iudicabitur, haud dubium quin Ecclesiasticus. Pelagius quoq; præsul Apostolicus, cuidã regi Francorum scribens, sic dicit: Cùm celsitudini vestræ multa dona misericordia diuina contulerit, pro amore tamen quẽ Ecclesiæ eius synceriter exhibeatis, sicut vos, multis regnantibus clariores: quoniam inter alias regni vestri curas pro tranquillitate sanctæ Ecclesiæ præcipuã solicitudinẽ vos certũ est exhibere. Quæ cùm ità sint, miramur, quia quantùm nobis præsentium portitorũ suggestio patefecit, passi estis subripi vobis & Sabaudum fratrẽ & coepiscopũ nostrum, Arelatensis ciuitatis antistitem, cuius ecclesia in regionibus Gallicanis primatûs priuilegio & sedis Apostolicæ vicibus decoratur, ad petitionẽ episcopi ab ipso ordinati, in iudiciũ sequentis ciuitatis episcopi, quod nulla Ecclesiastica lege vel ratione cõceditur, in iudicãdum iuberetis occurrere: vt ipso, de cõculcato loci sui præiudicio, conquerente, ille qui vsurpauit, necesse sit de illicita præsumptione culpari. Pro quibus Christianitatis vestræ confidentia freti, paterno studio postulamus, vt si quid tale factum est, congrua satisfactione celeriter amputetur, nec vllũ sui exemplũ in perturbatione ecclesiarum, quas vobis Deus credidit, relinquere cõcedatur: & huiusmodi causis solicitam vos in reliquo decet exhibere cautelam, nè quid contrà Ecclesiasticas regulas petentibus concedatis. Quia quod benè cognitum est religiosæ menti vestræ, non aliter Deo vestra rectè potest regalis deuotio famulari, nisi prouidentia eius Ecclesiasticorum ordinum seruetur integritas. Prætereà, suauissimus pater & Papa noster Gregorius (de quo suprà diximus) clero Mediolanensis ecclesiæ, pro eligendo sibi episcopo, litetis suis præcipiens, ait: Pensantes ergò, quæ cunctis expediunt, & quem vobis gratia diuina prætulerit, integerrimam semper in omnibus obedientiam præbete. Iudicari nanque à vobis vltrà non debet, semèl prælatus: sed tantò nunc, subtiliter iudicandus est, quantò postmodùm iudicandus non est. Confecrato autem vobis, Deo authore, pastori tota vos mente committite, atque in illo omnipotenti Domino, qui vobis hunc prætulit, deseruite.

Pelagij Papæ scriptum.

Greg. 1.

Quibus ritè collectis, satis euidenter (vt opinamur) ostensum est, non posse legitimè subiectos de prælati sui vita iudicare: nec præter hæresim, cuiuscunque sit meriti, temerè reprehendere. Sed si adhuc placet aliquid de hoc nõsse quod delectet, antiqui patris & venerabilis doctoris Areopagitæ Dionysij ad Demophilum verba, vobis recitari præcipite, qui etiàm in caula pietatis delinquentem sacerdotem nefas sancit à minoribus vel ab inferioribus iudicari, nè fiat in Ecclesia D E I aliquid inordinatum, & status eius in aliquo cõfundatur.

Epistola Dionysij Areopagitæ.

Verùm hucusquè, quòd à suis suffraganeis atque subditis frater & comminister noster Ignatius, non debuerit iudicari, sed nec facilè reprehendi, breuiter comprobauimus. Nunc autem, diuina inspiratione, non nos pigebit, nec nobis impossibile erit, ostendere vobis, si tamen audire velitis, non posse quenquam ritè ab his, qui inferioris dignitatis vel ordinis sunt, iudicialibus summitti definitionibus. Siquidẽ tempore Diocletiani & Maximiani Augustorum, Marcellinus episcopus vrbis Romæ, qui postea insignis martyr effectus est, adeò compulsus est à paganis, vt in templum eorum ingressus, grana thuris super prunas poneret. Cuius rei gratia collecto numerosorum cõcilio episcoporum, & inquisitione facta, hoc se idem pontifex egisse confessus est. Nullus tamen eorum proferre in eum sententiam ausus est, dum eiusdem pissimè omnes perhiberent, Tuo ore iudica causam tuam, non nostro iudicio. Et iterùm: Noli, aiunt, audiri in nostro iudicio, sed collige in sinu tuo causam tuam. Et rursùs: Quoniam ex te, inquiunt, iustificaberis, aut ex ore tuo condemnaberis. Et iterùm dicunt: Prima sedes non iudicabitur à quoquam.

Dist. 21. c. Nũc aũt.

Marcellinus.

Hinc etiàm superiùs memoratus confessor Christi Syluester, fecit gradus in gremio synodi, vt non presbyter aduersùs episcopum, non diaconus aduersùs presbyterum, non subdiaconus aduersùs diaconem, non acolytus aduersùs subdiaconum, non exorcista aduersùs acolytum, non lector aduersùs exorcistam, non ostiarius aduersùs lectorem, det accusationem aliquam, neque præsul summus à quoquam iudicabitur. Quoniam scriptum est, Non est discipulus super magistrum. Sed & cùm quidam tempore quodam contra Sixtum Papam tentâssent quædam non bona rumoris obijcere, & in Concilio, cui & Valentinianus Augustus intererat, dictum fuisset, Non licere aduersùs pontificem dare sententiam, surrexit idem protinùs Imperator, & in arbitrio pfati Pontificis tribuit iudicare iudicium suum. Etenim nullus pontificũ, minorum vel inferiorum vrbium subactus iudicijs inuenitur. Vndè Ioannes Antiochenus, tertiæ videlicet sedis episcopus, inter cætera legitur in Ephesina synodo vsque ad correctionem damnatus, qui Cyrillum Alexandrinum, secundæ scilicet sedis episcopum, irregulariter damnationi præsumpsit addicere, eadem venerabili synodo ad Cælestinum summæ sedis præsulem, taliter in scriptis postulante ac dicente: Indignetur ergò tua religiositas competenter pro his quæ facta sunt. Si enim data fuerit volentibus licentia, & maiores iniurijs sedes afficere, & contra eas, in quibus non habent potestatem, contra leges, sic & contra cano-

Syluester.

Matt. 10.

Sixtus 3.

Synodus Ephesina.

nes proferte sententias, ibunt ad vltimam confusionem Ecclesiæ res. Deindè verò in
Chalcedo nensis. sancta Chalcedonensi synodo, cùm à iudicibus Basilio episcopo Seleuciæ obijceretur, quarè in damnatione Flauiani subscripsorit, & ipse responderet, quoniam in iudicio 120. aut 30. episcoporum traditus, necessitatem habui parére his quæ ab illis ordinabantur: & Dioscorus ad hæc diceret ei, Erubescens homines, præmaricatus es quod bonum est, & fidem spreuisti. Non audisti quod scriptum est, Non erubescas in ruinâ tuam? præfatus Basilius episcopus respondit: Si iudices habuissem, martyrium sustinuissem. Etenim Constantinopoli ostendi fidem meam: à patre autem qui iudicatur, iustis non vitur. filius enim patri etiàm iusta
Hebr. 7. dicens, moriatur. Denique si in epistola legimus ad Hebræos, quòd minor à maiore benedicatur: restat profectò, vt exigente ratione, etiàm maledicatur. Siquidem hæc vtique præuidentes periculosa tempora illi, qui ante nos fuerunt, prouidam in ecclesijs consuetudinem tradiderunt, hodieq; in ecclesia Romana (quæ magistra est omnium ecclesiarum) impræmissè seruamus, ità vt nullus sacerdos, maiore suo non innuente consacerdote, cuilibet rei benedicere nitatur. Sed & anterior stans ad pronunciandã aliquam lectionem, benedictionem quidem postulat, sed ei quilibet inferior non audet penitùs benedicere. Cur hoc? nunquid benedicere, peccatum est? Absit. De maledicis
1. Cor. 6. enim, nõ de benedicis, dicit Apostolus, quia regnum Dei non possidebunt. Sed per hoc innuitur, quantæ censuræ freno inferiores
for.* à suis iudicãdis præpositis quiq; * ad suos iudicandos præpositos coercendi sunt, si his nec etiàm benedicendi ius vllum penitùs obtineant. Et reuerà, vt superiùs ex Euangelio, Beato Syluestro commemorante, iam diximus, Non est discipulus
Mat. 10. super magistrum: Si ad benedicendum non, quantò minùs ad maledicendum?

Intantùm autem hanc præsumptionem sancti patres apud Chalcedonem detestati sunt, vt Dioscorum Alexandrinum antistitem, inter cætera idcircò potissimùm sine vlla restitutione damnauerint, quia in contumacia permanens erga primæ sedis Romanæ priuilegium, resipiscere à suis superstitionibus, vt seruaretur à prima sede Apostolica, noluit: & ponens in cœlum os suum, &
Psal. 72. lingua eius transeunte super terram, excommunicationem in sanctum Leonem Papam dictauit, ità vt in sententia cõtra ipsum prolata, hoc videantur memorare præcipuè, dicentes: Quoniam secundis excessibus priorem iniquitatem valdè transcendit. Præsumpsit enim & excommunicationem dictare aduersùs sanctissimum & beatissimum archiepiscopum magnæ Romę Leonem. Numquid ibi legitur, inquisitionem fuisse factã, verùm iuste an iniustè ipsum iã fatum Dioscorum excommunicationem dictasse? Non planè, sed absq; omni controuersia hoc in eo vtis sunt: quia cùm esset inferior, potiorem quibuslibet conatus est lacessere contumelijs, teste Anatolio Cõstantinopolitano præsule, qui dicit: Propter fidem non est damnatus Dioscorus, sed quia excommunicationem fecit domino archiepiscopo Leoni. Voluerunt enim in domo DEI nihil fieri præproperum, nihil confusum, nihil inordinatum, Vndè aptè quoque in Aphricano Con
1. Cor. 14. cilio diffinitum est, Capit. 53. Ità vnusquisq; nostrùm ordinem sibi decretum à Deo cognoscat, & posteriores anterioribus deferãt, nec eis inconsultis aliquid agere præsumãt. Et suprà memoratus Gelasius Papa, mulGelasius. tarum destructor hæreseon, in decretali epistola ad vniuersos dicit episcopos per Dardaniam constitutos: Si certè de dignitate agitur ciuitatum, secundæ sedis & tertiæ maior est dignitas sacerdotum, quàm eius ciuitatis, quę non solùm inter sedes minimè numeratur, sed nec inter metropolitanorum iura cẽsetur. Et item idem in tertio ad Orientales episcopos: Præcipuè, inquiens, cùm de secundæ sedis ageretur antistite, nec ab inferiore qualibet, sed à prima sede iure posset absolui. Inferior quippe potiorem absoluere non potest. Sola ergò potior inferiorem conuenienter absoluit. Hinc liquidò peruidetur, quia quem non potest absoluere, non potest iudicio inferior potiorem ligare. Potrò cùm Theodoricus hæreseos Cõcilium contra Symmachũ Papã per Theodoricum regẽ Gothorum. Arianæ fæce pollutus, Papam Symmachum vsque ad damnationem, multis hunc accusantibus, impetere voluisset, & quotquot potuit ex Liguria, Aemilia, * Valeria, & ex diuersis regionibus, atq; de Sicilia insula, huius rei Episcopos Romam colligi præcepisset, & his ad se venientibus dixisset, Plura ad se de Papæ Symmachi actibus horrenda fuisse perlata, & in synodi oportere, si vera esset inimicorum eius obiectio, indicatione constare: memorati pontifices, quibus allegandi imminebat occasio, suggesserunt, ipsum, qui dicebatur imperitus, debuisse synodum conuocare, scientes, quia eius sedi primùm Petri Apostoli meritum vel principatus, deindè sequuta iussionem Domini Conciliorum venerandorum authoritas, ei singularem in ecclesijs tradidit potestatem. Nec antedictę sedis antistitem minorum subiacuisse iudicio. Et rursùs: Causas, inquiunt, Dei, ipsius esse iudicio committendas, qui valet corpus occidere, & animam mittere in gehennam: qui dicit, Mihi vindictam, & ego retribuam: apud quẽ conscientia nuda est, cui non absconduntur occulta. Luc. 12. Deut. 32. Et iterùm idem ipsi dicunt: Quod dicebatur, maiori iudici referabamus, instruentes eos, quia per vos illis Christus innotuit, Nõ esse omnium, lupi insidias præuidere, sed pastoris. Ad postremũ verò isti ipsi venerabiles

*Valeria.

for. ✻ mēbra aut aliquid tale.

rabiles præſules, cùm vidiſſent cõtra caput * manus ſuas erigere, quicquid de ſæpè fati Symmachi ſanctiſſimi Papæ actibus delatum fuerat, totum Dei iudicio reſeruarunt, ità vt ſinguli quiq; in ſubſcriptione ſua hoc patenter indicent, cùm dicunt: Laurentius epiſcopus eccleſiæ Mediolanenſis, huic ſtatuto noſtro, in quo totam cauſam Dei iudicio committimus, ſubſcripſi. Similiter Petro epiſc. eccleſiæ Rauennatis & cæteris epiſc. ſubſcribentibus. Nimirùm, quoniã

Ennodi⁹. ſicut magnus Chriſti confeſſor Ennodius Ticinenſis epiſ. qui ab Hormiſda apoſtolicæ memoriæ Conſtantinopolim miſſus, inſuperas miſerias à Græcorum ✓elania, pro Chriſti fide & ſtatu Eccleſiæ, non ſemèl pertulit, ex prophera de his meminit: Nunquid

Eſa. 10. gloriabitur ſecuris contra eum qui ſecat in ea? aut exaltabitur ſerra contra eum qui trahit eam? His ità ex diuina ſcriptura & probabilium patrum doctrina commemoratis, ſole clariùs exhibuimus, nõ poſſe quenquã, qui minoris authoritatis eſt, cum qui maioris poteſtatis eſt, iudicijs ſuis addicere, aut proprijs diffinitionibus ſubiugare.

Hic medium eſt epiſtolæ. Verùm de hoc generaliter nos hucuſque dixiſſe ſufficiat. Cæteràm, vt calamum ad Conſtantinopolitanos præſules ſpecialiter extendamus, aut nunquam omninò, aut certè vix eorum aliquis, ſine conſenſu Ro. pontificis reperitur electus, qui tamen hactenùs inter depoſitos annumeretur, & non ab hæreticis vel tyrannis pulſus aut interemptus

Epiſcopi Cõſtantinopolis hæretici per Rom. pontifices deiecti. commemoretur. Denique vt ex his paucos cõmemoremus, nonne Maximus, poſtq; multùm à Damaſo Papa (licet eius ad diuerſos epiſtolæ miſſæ indicent) laboratum eſt, Cõſtantinopoli pulſus eſt? nónne Neſtorius? nónne Acacius: nonne Anthimus, Sergius, Pyrrhus, Paulus, Petrus, ſedis Apoſtolicæ diſcurrentibus conſultationibus ac decretis, electi ſunt? Cur ergo, cùm ità ſit, in ſolo Ignatio Petri memoriam deſpicere ac obliuioni tradere ſtatuiſtis, niſi quia pro voto cuncta facere voluiſtis, conſtituentes ſynodũ Epheſinæ ſecundæ crudelitate conſimilem? quanquis ibi Alexandrinus erat, qui cum cæteris ibi ſociatis ✓patriarchis, aduersùs ſanctum Flauianum agebat. Hic autem, vt de patriarchis omittamus, nec vnius epiſcopus ciuitatulæ, aut quilibet ignotæ perſonæ, aduersùs tantum pontificem extitit ſententiæ promulgator, qui non de ſuffraganeis & ſubiectis eius fuit. Sed dicitis fortaſsè, non fuiſſe in cauſa Ignatij ſedem Apoſtolicam conuocare neceſsè, quia non hunc vllus hæreticos error inuoluerat, ob pietatis inuidiam, ità rectè Deum colentis, & magis ſuã iniuriam, quàm ſui Dei & Dñi, vindicantis: nónne magis oportuit circa eũ magnanimitatem oſtendere, & regularem vos obſeruare cenſuram, quoniam à Deo nec per hæreſim, nec per vllum omninò ſchiſma diſceſſit, q̃ ſi

cunctis polleas virtutibus, omnipotenti minimè Dño per orthodoxam fidem penitùs adhæſiſſe? Congregatis Cõcilium aduersùs eum, & ad imperij veſtri nutum, cuncti ſint famulati minores, & ad votum ſecularium (vt cum pace veſtra dicamus) de ſolio imperiali deſcendentes, cathedram præſularẽ (vt ità fateamur) aſcendiſtis, & pro deſiderio hoſtium eius, Auguſtalium oblitì ſceptrorum, quendam regem Iſrael imitantes, aduersùs illum ſacerdotalis miniſterij arripuiſtis officium, præſertim cùm imperium veſtrum ſuis publicæ rei quotidianis adminiſtrationibus debeat eſſe contentum, nec vſurpare quæ ſacerdotibus Domini ſolùm conueniunt. Dicite, quæ ſumus, vbinàm legiſtis imperatores antecellores ✓veſtros ſynodalibus conuentibus interfuiſſe, niſi forſitan in quibus de fide tractatum eſt, quæ vniuerſalis eſt, quæ omnium communis eſt, quæ non ſolùm ad clericos, verùm etiàm ad laicos, & ad omnes omninò pertinet Chriſtianos? Vos autem non ſolùm ſynodo in cauſa ſacerdotis collectæ interfuiſtis, verùm etiàm numeroſa ſecularium millia fortè ad videndum eius opprobrium aggregaſtis, cùm magis debueratis in hoc imitari Conſtantinum pium Auguſtum, de quo ſcriptum eſt, quòd dixerit, quia ſi vid ſem aliquem eorum, qui religioſo circumamicti ſunt habitu, turpitudinem aliquam operantem, chlamydem meam explicaſſem, & cooperuiſſem eum, nè videretur à quoquam. Sed hoc in viro omnia hæc obliuioni traduntur. fit plauſus de Domini ſacerdote ſcurris & hiſtrionibus. Hey, quomodò obſcuratum eſt aurum, (libet cum Hieremia clamare) mutatus eſt color optimus, diſperſi ſunt lapides ſanctuarij in capite omnium platearum. Deindè verò contra ritum Eccleſiaſticum, contraq; venerandas leges, producitur accuſator de imperialibus ædibus: & cui imperari poteſt ad falſum dicendum, teſtimonium adhibetur. Fiũt ſuſpecti, iudices; & lupi, cuſtodes: & mercenarij, qui videbantur eſſe paſtores, non aſcendentes ex aduerſo poteſtatibus mundi, iuxta Ezechielem, nec opponentes murum pro domo Domini, ſed deſcendentes in infernũ viuentes, hoc eſt, ſcientes.

Regẽ Iſrael Oziã dicit. 2. Par 26.

Diſt. 10 c Imperiũ

Diſt. 90. c vbinam.

Thre. 4.

Iniquũ iudicũ contra Ignatium ab Inper. 4. q. 4. c. ſi

Ezec. 13.

Submittitur minorum, inferiorũ, & ſubiectorum deliberationibus, cùm ſacris canonibus præcipientibus, & exemplis ſanctorum patrũ, ſemper, vbi eſt maior authoritas, ſit eundum, & in omnibus controuerſijs ad potioris ſedis iudicia dirigat. Quod non ſolũ à catholicis, verùm etiàm ab ipſis conſtat obſeruatum hæreticis. Alioquin acephalum liquet eſſe Concilium, vbi de tãta perſona agitur, & maiorum non expectatur ſententia, cùm nec in cauſa clericorum inferioris gradus, ſolius epiſcopi ſui iudicium, tantummodò aliàs poſtulandum, præ-

Pſal 54. Diſt 21. c ſubmittatur.

ſtolandum ſit. Sed nè ſinè authoritate canonica quicquam proſequi videamur, ſanCanon. 9. ct Chalcedonenſis Concilij ſanctiones ad memoriam reducamus, quæ ità decernunt: Si clericus habet cauſam aduersùs epiſcopũ proprium, vel aduersùs alterum, apud ſynodum prouincię iudicetur. Quòd ſi aduersùs einſdem prouinciæ metropolitanum epiſ. vel clericus habet querelam, petat primatẽ diœceſeos, aut ſedem regiæ vrbis Conſtantinopolitanæ. In quo hic tenor obſeruandus eſt, vt ſi videlicet clericus aut epiſcopus aduersùs metropolitanum habet querelam, & tanta vrgetur neceſſitate, vel ſi hoc graue non ferat, vbicunque ſit poſitus, primatem diœceſeos petat. Quòd ſi iuxta Conſtantinopolitanam vrbem quiſquam eorum conſtitutus, & ſolius præſulis eius iudicio velit eſſe contentus, petat eandem regiam vrbem. Cùm enim dixiſſet, petat primatem diœceſeos, præceptum poſuit eadem ſancta ſynodus regulamque conſtituit. Cùm verò diſiũctiua coniunctione addidiſſet, aut ſedem regiæ vrbis Conſtantinopolitanæ, liquet profectò, quia hoc ſecundum permiſſionem indulſit. Ergò ſaltem nunc non videtis, ad maiora ſemper eſſe properandum? Et quanto magis ad potioris authoritatis iudicium tẽditur querimonia, tanto adhuc ampliùs maius culmen petendum eſt, quouſque gradatim perueniatur ad eam ſedem, cuius cauſa aut à ſe negociorum meritis exigentibus in melius commutatur, aut ſolius Dei ſinè quæſtione reſeruatur arbitrio.

Primas diœceſeos quis.

Quem autem primatẽ diœceſeos ſancta ſynodus dixerit, præter Apoſtoli primi vicariũ, nullus penitùs intelligitur. Ipſe eſt enim primas, qui & primus habetur & ſummus. Quæ viritim, ſi locus exegerit, in ſubditis demonſtrabimus. Nè vero moueat, quia ſingulari numero diœceſeos dictũ eſt: ſciendũ eſt, quia tantundem valet dixiſſe primatem diœceſeos, quantùm, ſi perhibuiſſet, diœceſeon. Plenæ ſunt enim ſanctæ ſcripturæ tali

Genes. 1. forma locutionis. Denique ſcriptũ eſt, fons aſcendebat è terra, irrigans vniuerſam ſuperficiem terræ. Qui enim nõ ait, vnus fons aſcendebat è terra, ſed ait, fons autem aſcendebat, è terra: p numero plurali poſuit ſingularẽ, vt ſic intelligamus, fontes multos per vniuerſam terrã loca vel regiones proprias

Exod. 10. irrigantes, ſicut dicitur miles, & multi intelligũtur: ſicut dicta eſt locuſta & rana in plagis, quibus Aegyptij percuſſi ſunt, cùm eſſet innumerabilis locuſtarũ numerus & ranarum. Ità & hîc diœceſim ſingulariter dixit, ſed hanc propter vnitatẽ pacis & fidei pluraliter intelligi voluit. Illud autem ridere libuit, p quali ad maiorẽ firmitatem Cõcilij

Concilij contra Ignatiũ. aduersùs Ignatium fratrẽ & comminiſtrum congregatũ, æqualis numeri cũ ſancta olim ſynodo in Nicęa à ſanctis patribus celebrata, fuiſſe perhibetis. Quod ſi ideò eſt admittẽdum, quia æqualis numeri cum ſancta Nicęna ſynodo antiſtites habet, neceſsè eſt vt aut ſeptimam, aut octauã hoc ſynodũ vocitetis. Neceſsè eſt etiàm, vt tot in ſimilitudine illius ſynodos colligatis, quot pro Nicęnæ ſynodi ſequendis decretis conſtat fuiſſe concilia congregata. Quid autem proficit, ſolo numero conuenientium perſonarum ſanctam ſynodum vos fuiſſe iuuctos, & moribus hanc eſſe crudeliter perſequutos? Vtinàm non eſſent tot numero, ſed tamen exiſterent tales meritis, quales erant quibus Chriſtus aiebat: Nolite timere puſillus grex, Luc. 12. quia cõplacuit patri meo dare vobis regnũ. Non ergò totidem præſules, ſed merita non minora, ſynodum ſynodo poſſunt facere parilem: magisq; illud aduertendum eſt, quia ibi contra vnius nuncupati presbyteri veſaniam, non ſolùm multarum regionum pontifices, verùm etiàm & Patriarchæ * Hìc verò non ſolùm in alicuius presbyteri verùm etiàm Patriarchæ negocio, nõ ſolùm nullus Patriarcharum, ſed nec vllus alterius diœceſeos inuentus eſt quiſquã Epiſcopus, ſicut iam ſignificauimus. Numerus igitur puſillus nec obeſt, vbi abundat pietas: nec multiplex prodeſt, vbi regnat impietas. Quinimmò, quanto numeroſior eſt congregatio malignorum, tanto validior eſt ad lædendum ſuorum praua votorum.

* for. congregati ſunt.

Nec gloriandum eſt in multitudine, vbi non contra mundi rectores tenebrarum harum, contra ſpiritalia nequitiæ, certamen aſſumitur, ſed aduersùs carnem & ſanguinem, id eſt, aduersùs homines, totius belli pondus inducitur: Niſi Pſalmiſta nõſſet quãdam non bonorum multitudinem, nequaquàm Deo ſupplicando diceret: Diſperge illos in virtute tua. Diſperſio enim minorationem facit, minoratio verò abolitionem generat. Nolite ergò gloriari in multitudine, quia non multitudo, ſed cauſa damnationem vel iuſtificationem adducit. Neque enim Ignatium iuſtiorem dixerimus iam memorato Dauid rege & Propheta Dñi, qui dicebat: Multiplicati ſunt ſuper capillos capitis mei, qui oderunt me gratis. Sed quid de homine dicimus, cùm de Deo, nimirùm ex cuius perſona hæc Pſalmiſta dicebat, in paſſione ipſius, ſicut Euangelium atteſtatur, tale quid nihilominùs agnoſcamus?

Nõ eſt gloriandum in multitudine. Pſal. 58. Pſal. 59.

Quòd autem ſcripſiſtis, vos idcircò quoſdam noſtrorum adeſſe voluiſſe, quoniam dicebamur cum expugnatoribus ſacratũ imaginum concertare, noua profectò adinuentio eſt. Nam apud vos præſentia miſſorum noſtrorum pro imaginibus ſacris nec dignè decertatum eſt, nec impugnatores earũ hactenùs errare deſiêrunt: ſed ſicuti vſque ad illud tempus apud vos ſuper hac cauſa ſtrepitus & blaſphemiæ nõ ceſſârunt, ità & nũc ibidèm prophana prædicantur, & hucuſque ſacrilega pronunciantur. Vndè appareat, legatos

Contẽtio de imaginibus.

gatos noſtros non cauſa pietatis à vobis,ſed crudelitatis argumento fuiſſe quæſitos. Verùm ad quid fuerint petiti,res ipſa declarat: videlicet, ſicut iam dictum eſt, vt quod de Ignatio iudicandum erat,& acceptum apud omnes & fixum ſemper maneret, vtpotè qd tantæ authoritatis vicarij iudicâſſent. Nos enim nec ſaltem tenuis rumor adſpertit aliquandò, cum praua ſapientibus ſapere, quanto minùs concertare? Siquidem nuſquàm frigidus, nuſquàm tepidus labor ſanctorum Apoſtolicæ ſedis prę ſulum,circa ſacrarum imaginum debitam reuerentiam & competentem veneration em apparuit. Nec defuerunt harum impugnatoribus deceſſorum noſtrorum certamina, qui hoc egerũt ſcriptis: hoc diuerſis laboribus, hoc etiàm ſuis increpationibus apud mũdi huius principes, vt talis error eminùs pelleretur. Quãuis dixeritis,non noſtrî eguiſſe vos ad expugnandos hæreticos, pro eo, quòd iam fuerit huiuſmodi hęreſis in Nicęa ſecũdò conuocata ſynodo, & à magno Methodio deinde ſubuerſa. Quaſi non & ipſi ſecundò in Nicæa collectę ſynodo Apoſtolica noſtra ſedes præſederit, & prima contra malè ſentientes ſpiritalem ſagittam emiſerit. Et rurſùm : Quaſi non & venerandæ memoriæ Methodius in Græcia perſequutione feruente,hîc apud Beatũ Petrum & apud nos, vbi olim Athanaſius, vbi Paulus, vbi plurimi cum illis & præter illos, vbi denique ſemper catholicis ſubuenitur, conſequuti ſunt requiem, donèc apprænderet campum certaminis iam ſatiatus lacte huius matris omnium,ſanctæ videlicet Romanę Eccleſię, catholicum dogma defendere fuerit eruditus. Et quaſi non hinc authoritatem prædicandi ſumpſerit, nec hic infulis ſacerdotalibus ditatus extiterit. Ad extremum ,quaſi non hinc conſtantiam Petri & omnia Pauli ad debellandos iconomachos arma portauerit, id eſt, loricam iuſtitiæ, calceatos pedes in præparatione Euangelij pacis, ſcutum fidei, galeam ſalutis, & gladium ſpiritûs quod eſt verbum Dei. Non ergò dicatis non eguiſſe vos in cauſa pietatis,Romanæ Eccleſiæ, quæ collecta concilia ſua authoritate firmat, ſua moderatione cuſtodit. Vndè quædam eorum, quia conſenſum Roman. Pontificis non habuerunt,valitudinem perdiderunt. Quomodò non egeat quæliber ſynodus Romanæ ſedis, quandò in Epheſino latrocinio cunctis præſulibus & ipſis quoque patriarchis prolabentibus,nisi magnus Leo, imitator ſcilicet illius Leonis, de quo ſcriptum eſt: Vicit Leo de tribu Iuda, diuinitùs excitatus, os aperiens, totum orbem & ipſos quoquè Auguſtos concuteret, & ad pietatem commoneret, religio catholica penitùs corruiſſet? Nam & in cauſa ſacrarum imaginum, ante ſanctiſſimum Methodium, quinimmò & ante ſynodum in Nicæa ſub Irène congregatam, cùm adhuc hoc ſchiſma nouiter eſſet exortum, & Conſtantinopolitanos penè cunctos more peſtilentiæ inualiſſet,Romani pontifices,Gregorius inter cæteros & Stephanus ,conuocatis epiſcopis occidentalium regionũ,inuenimur fortiter dimicâſſe, & hoc funditùs condemnâſſe.

Nicęe ſynodus ſecũda memoratur.

Methodius.

Ephe. 6.

Synodus abſq; Ro Pontif. authoritate nõ valet.

Apoc. 5.

Hæc quidem primordijs epiſtolæ imperij veſtri reſpondimus, non quantùm poteramus adhuc, ſed quantùm ſufficere credidimus, ad conuincendã ſcilicet ſtoliditatem eorũ qui talia ſapiunt,qualia in epiſtola veſtro, ſigno ſignata, & nobis miſſa, reſonare videbantur. Non enim nos ex pio corde vel ore veſtro, tam pruphana tamque peruerſa proceſſiſſe putauimus. Ad reliqua verò, quæ ex eadem epiſtola veſtra, plurima ex parte remanebant,reſcribere his pro cauſis omiſimus, videlicet quoniam tanta nos pater cœleſtis ſecundùm beneplacitum ſuum ægrotatione, quaſi filios ſuos corripuit, vt non ſolùm quæ ad reſpondendum propoſitionibus veſtris idonea eſſe perſpeximus, non valeremus exponere, verùm etiàm eadem ipſa qualiter dictarentur,nulli, ægritudine nimia preſſi, quiuerimus edicere. Et quia legatus veſter tanta eſt impatientia vſus,vt antequàm nos ex validiſſima infirmitate reſpirare aliquantulùm cognouiſſet, nullam moram paſſus, mox etiàm nobis inconſultis, Vrbe(quam vos quidem inueteratam, ſed Honorius pius Imperator æternam vocat)diſceſſerit: ob nihil aliud, nisi quia iam tẽpus hyemis imminebat; & periculum ſuî vel militum ſuorum, qui ſecum erant, vehementiſſimè formidabat. Apud quem vix obtinere potuimus, vt ſaltem dum hæc ſcriberentur, quoniam ad Vrbem reuerti nullo modo voluit, in Oſtia poſitus expectaret. Tertiò, quia cùm eadem quæ ſuperfuerunt in ipſa epiſtola, ad quæ nihil reſpondimus, ſed potiùs philoſophãdo contempſimus, plena eſſent omni prauitate atque blaſphemia, & contra ipſam diſpoſitionem Dei (in qua Eccleſiæ ſedisque Romanæ priuilegia, cunctarum eccleſiarũ priuilegijs ſua ineffabili prouidentia præcuſit) venena diffunderent, non veſtra eſſe verba,ſicut prædiximus,quæ tam perperàm ſonabant,credimus.Ac per hoc his, quæ in ambiguum venerant, non potuimus, tanq̃ indubitatis, reſponſa vel apologetica ſcripta remittere.Veruntamen, ſi veſtra fuerunt verba, quæ in deſpectum beati Petri Apoſtolorum principis, immò Dei, cuius ordinationi reſiſtitis, ſcripta, & quaſi detrahentia priuilegijs huius ſacratiſſimæ Eccleſiæ miſſa ſunt:fateor, non vos ſtudiosè ſacras regulas, non venerandarum ſynodorum actiones, non piorum Imperatorum leges, non veraces probabilium virorum hiſtorias lectitâſſe. Quas fortè tamen tam conati eſtis

Excuſatio cur nõ ad omnia reſponſum ſit.

Ro. Eccleſiæ priuilegia.

in derogationem Eccleſiæ tantæ, inutiliter ac incompetenter atque incongruè memorare. Sed rogamus omnipotentem Deum, vt qui ſuæ cognitionis vobis reſeruauit myſterium, tribuat quoquè nôſſe ad plenum ſuæ diſpoſitionis, qua ſancta Eccleſia moderatur, arcanum, & quæ ſint vel quanta & qualia priuilegia Eccleſiæ Romanæ, & ex quo ceperint exordium, & quis eius ſummæ authoritatis author exiſtat, vobis clementer aperiat. Quòd ſi à nobis quæritis ſcire, vtpotè à miniſtris Chriſti & diſpenſatoribus myſteriorum eius, vobis euidentiùs oſtendemus. Si verò nôſſe paruipenditis, & ſolùm contra priuilegia Eccleſiæ Romanæ niſus veſtros erigitis, cauete nè ſuper uos conuertantur. Durum quippe eſt Acto. 9. vobis, contra impetum ſtuminis reluctari, durumque eſt, contra ſtimulum calcitrare. Portò ſi nos non audieritis, reſtat, vt ſitis apud nos neceſſariò, quales Dominus noſter Ieſus Chriſtus hos haberi præcepit, qui Mat. 18. Eccleſiam Dei audire contempſerint, præſertim cùm Eccleſiæ Romanæ priuilegia, Chriſti ore in beato Petro firmata, in Eccleſia ipſa diſpoſita, antiquitùs obſeruata, & à ſanctis vniuerſalibus ſynodis celebrata, atque à cuncta Eccleſia iugiter venerata, nullatenùs poſſint minui, nullatenùs infringi, nullatenùs communari. Quoniam fundamentum, quod Deus poſuit, humanus non valet amouere conatus: & quod Deus ſtatuit, firmum validumque conſiſtit. Illeque peſſimum peccat, qui Dei ordinationi Rom. 13. reſiſtere tentat.

Priuilegia, inquam, iſtius ſedis vel Eccleſiæ perpetua ſunt, diuinitùs radicata atque plantata ſunt: impingi poſſunt, transferri non poſſunt: trahi poſſunt, euelli non poſſunt. Quæ ante imperium veſtrum fuerunt, & permanent (Deo gratias) hactenùs illibata, manebuntque poſt vos, & quouſquè Chriſtianum nomen prædicatum fuerit, illa ſubſiſtere non ceſſabunt immutilata. Iſta igitur priuilegia, huic ſanctæ Eccleſiæ à Chriſto, donata, à ſynodis non donata, ſed iam ſolummodò celebrata & venerata, per quæ non tam honor, quàm onus, nobis incumbit, licèt ipſum honorem non meritis noſtris, ſed ordinatione gratiæ Dei, per beatum Petrum, & in beato Petro ſimus adepti, nos cogunt, nosque compellunt omnium habere ſolicitudinem Eccleſiarum Dei: cui, ſanctò ſcilicet Petro, addita eſt ſocietas beatiſſimi Pauli Apoſtoli, vaſis electionis, magiſtri veritatis, cui iugiter immine- 2. Cor. 11. bat omnium Eccleſiarum ſolicitudo. Hi ergò tanquàm duo luminaria magna coli, in Eccleſia Romana diuinitùs conſtituti, totum orbem ſplendore fulgoris ſui mirabiliter illuſtrarunt, & Occidens eorum præſentia, veluti rutilante ſole, tam per ſe nitorem dante, quàm per diſcipulos ſuos, quaſi quoſdam radios lucis micante, factus eſt Oriens. Quique non poſtquàm mortui ſunt, Romam à principibus ſunt delati, vt Romanæ Eccleſiæ maiorem conferrent priuilegiorum honorem: ſicuti apud vos, non rationabiliter, ſed potentialiter actum eſt, videlicet vt Eccleſiæ cæteræ patronis ſuis priuarentur, & ſola Conſtantinopolis ſpolijs & opibus, quas violenter abſtulit, ditaretur: ſed Romam in carne venientes, vitæ verbum euangelizantes, ab ea erroris caliginem amouentes, veritatis lumine mentes hominum illuſtrãtes, & in ea vno eodemq; die martyrium conſummantes, ſanctam Romanam Eccleſiã roſeo cruore ſuo conſecrauerunt: & hanc non habentem maculam aut rugam, aut aliquid huiuſmodi, exhibentes, Deo Domino dedicauerunt. ¶ Sicq; demum Tres ſedes Patriarchales. Alexandrinam eccleſiam ſuam fecerunt, per beatum ſcilicet Marcum, vnius horum filiũ ac diſcipulum. Hæreditas quippe filij, in poteſtate parentis exiſtit: & gloria diſcipuli, ad magiſtrum ſinè cunctatione refertur. Fecerat autem beatiſſimus Petrus præſentia corporali & eccleſiam Antiochenam iam ſuã, Innocentius c. 45. quæ (ſicut beatus Papa dicit Innocentius) vrbis Romę ſedi non crederet, niſi quod illa in trãſitu meruit, iſta ſuſceptũ (quippe beatum Petrũ) apud ſe conſummatumque gauderet. Per has igitur tres præcipuas eccleſias, omnium eccleſiarum ſolicitudo beatorum Apoſtolorum principum Petri ac Pauli pro cuiuſdubiò moderamen expectat. Pro quibus patribus nos, diuinitùs incremento gratiæ miniſtrato, nati ſumus filij, & conſtituti (licèt indigni, licèt eis longè meritis impares) principes ſuper omnem terram, id eſt, ſuper vniuerſam Eccleſiã. Terra enim Eccleſia dicitur, ſicut ſcriptum eſt: Non ſic impij, non Pſal. 1. ſic, ſed tanquàm puluis, quem proijcit ventus à facie terræ. Quę (ſicut ſanctus Auguſtinus exponit) Eccleſia intelligitur. ¶ Hæredes quippe horum effecti, facultatẽ poteſtatis, quàm à Domino perceperũt, & onus ſolicitudinis nihilominùs capeſſere nos oportet. Proindè animaduertendum eſt, quia non Nicęna, non deniquè vlla ſynodus quicquã Romanæ contulit Eccleſiæ* priuilegiũ, quæ for. * priuilegij. in Petro nouerat eam totius iuris poteſtatis pleniter meruiſſe, & cunctarum Chriſti ouium regimen accepiſſe, ſicut beatus præſul Bonifacius atteſtatur, vniuerſis epiBonifacius 1. ſcopis per Theſſaliam conſtitutis ſcribens: Inſtitutio vniuerſalis naſcentis Eccleſiæ de beati Petri ſumpſit honore principium, in quo regimen eius & ſumma conſiſtit. Ex eius enim Eccleſiaſtica diſciplina per omnes eccleſias, religionis iam creſcente cultura, foras emanauit. Nicęnę ſynodi non aliud præcepta teſtantur, adeò, vt nõ aliquid ſuper eam auſa ſit conſtituere, cùm videret nihil ſupra meritum ſuum poſſe conferri. Omnia deniquè huic nouerat Dominus

Ro. Eccleſiæ priuilegia manebunt ſemper.

ſermone conceſſa. Si omnia, ergò nihil deſunt quod illi non cefferit.

¶Deniquè ſi inſtituta Nicenæ ſynodi diligenter inſpiciantur, inuenietur profectò, quia Romanæ Eccleſiæ nullum eadem ſynodus contulit incrementum, ſed potiùs ex eius forma, quod Alexandrinæ eccleſiæ tribueret particulariter, ſumpſit exemplum.

Deiectio Ignatij iniqua.

¶Hæc igitur & his ſimilia, nos pro cūctis eccleſijs ſolicitos reddunt. Hæc etiàm de Conſtantinopolitana eccleſia impigram curam arripere vehementer hortantur. Hæc inquam Ignatium Patriarcham, nulla regula, nulloque ordine eccleſiaſtico dictante, deiectum, tanquàm fratrem adiuuare compellunt. Nam & inter cætera is, per quem nobis præcipuè iſta ſunt priuilegia collata,

Luc. 22. Tu aliquandò conuerſus, confirma fratres tuos. Siquidem & ideò in culpam cecidit, vt ſciret, qualiter eorum infirmitatis miſereri debuiſſet.

¶Hæc priuilegia Photium, viuente Ignatio, in caulas Dominicas non per oſtiū, ſed aliunde aſcendentem, & paſtorem impellentem, & oues diſpergentem, nobis & ab honore, quem irregulariter vſurpauit, & à communione Chriſtianorum amouere, diuinitùs inſpirata iuſſerunt. Quòd autem perhibet excellentia veſtra, nolutile vos, vt à miſſis noſtris Ignatius iudicaretur, eō quòd fuerit iam iudicatus & condemnatus: fatemur veraciter, quia nec illud vlla ex parte videtur fuiſſe canonicum, nec hoc ipſorum iudiciū fieri præcepimus, neq; factum admiſimus.

¶Veruntamen cui magis placuit, euidenter intelligitur, cùm patratum vos ſcribēdo roborārſletis, quod nuſquàm aliquandò factū ab Imperatore recolitur, & omnes in eo ſcribere imperārſletis. Nos autem, non ſolùm factum minimè recepimus, verùm etiàm doluimus, & à noſtro conſenſu procùl annouimus. Quinimmò authoritate & exemplo anteceſſorum noſtrorum in irritū duximus. Quòd ſi tempus indulgeret, quod dicimus, facilè probare ex monumentis poteramus eccleſiaſticis. Patratores autem præſumpti

Pœna in legatos. Luc. 6. iudicij, iudicio, in quo iudicauerunt, iudicati ſunt ſecundùm Euangelium: & menſura, in qua menſi fuerunt, dimenſum eſt eis. Nos quippe illos, non vt Ignatij ad patriarchalē ſedem promotionem vel ingreſſum inquirerent aut iudicarent, deſtinauimus: ſed vt circunſtantiam deiectionis eius edicerent, nobisq; veritatem repertam repedātes intimarent, direximus.

Ternę epiſtolę eiuſdem tenoris.

¶Quod noſtræ (Deo gratias) liquidò teſtantur epiſtolæ, quas ternas per Zachariam & Petrum atq; Leonem Deo amabiles ſcriniarios ſanctæ Romanæ Eccleſiæ vno tenore ſcribi præcepimus, & coram ſancta Eccleſia, quæ apud nos eſt, diſperſim ſumus; & eram quidem apud nos retinuimus pro futura ſcilicet cautela, & propter quęſtionem quę oriri poterat in poſterum, quod eccè in preſentiarūm (proh dolor) cernimus. Aliam verò dilectæ ſublimitati veſtræ direximus. Porrò tertiam eiſdem legatis noſtris tribuimus, vt illam velut ſpecular præ oculis habentes, in ea meditarentur, quid agere debuiſſent, atq; recordarentur quid ſibi à nobis conſtiterat eſſe præceptum. Et ſi fortaſsè veſtra magnitudo dedignaretur ſibi miſſam epiſtolam in epiſcoporum * oſtendere cœtu, iuſſimus eis, * oſtendi vt illam, quam ſibi ſpecialiter dederamus, quamque vnius formæ cum reliquis duabus eſſe nouerant, in eo cōuentu, in quo cauſam deiectionis Ignatij præceperamus inquirere, ac diligenter inueſtigare, impræmiſsè legerent, & in auribus omnium recitarent, licèt ipſi contrarij facti ſint eorum omnium, quæ ſibi fuerant imperata.

¶Quamobrem & nūc, quia quædam ſcripta dicuntur apud vos eſſe, tanquàm ex nomine noſtro milla, quę nos omninò non miſimus: idcircò & hanc, quam manſuetudini veſtræ dirigimus, in altero tomo ſcribi præcepimus: & hanc quidem Petrus, qui vnius prædictarum trium ſcriptor extitit: quam verò penès nos retinemus, prefatus Leo, Deo amabiles ſcriniarij ſanctæ Romanæ Eccleſię, quorum fides nobis probata eſt, ſcripſiſſe noſcuntur.

¶Porrò ſcripſit nobis imperiū veſtrū, vt Theognoſtū, qui à fratre & coepiſcopo noſtro Ignatio, ſuper quaſdā prouincias exarchatūs pondus accepiſſe dinoſcitur: necnon & alios monachos, ſibi tanquàm veſtræ Auguſtalis * cùm tamen illi iniuriatores veſtri non fuerint. Quid aliud, niſi vt quanta pęna & in quibus tormentis ſubijciantur hi, qui ex parte Ignatij ſunt, & apud vos in ditione veſtra conſiſtunt, liquidūs agnoſcamus: quandò hi non vtiq; ad epulas, non ad inſulas alicuius honoris percipiendas profectò quæruntur, ſed potiùs ad puniendum, quos fortè non vidiſtis, nec cuius mons ſint, penitùs agnouiſtis? Deniq; quidam eorum ab incunte ętate Romę diuinis obſequijs famulati ſunt. Et non iuſtum credimus, huiuſmodi tormentis fore ſubdendos. Theognoſtum autem nō de vobis ſiniſtra, ſed potiùs gratā prędicare teſtamur. Quamobrem ergò eum quęratis ignoramus, niſi fortè qa illinc fugatus, hic apud nos requiē (quemadmodum innumeri Chriſtiani) aliquantulam reperit.

Iniqua Imp petitio.

for. * Maieſtatis ſę ſæ reos, inquiramꝰ & mittamus.

¶Siquidem tanta millia hominum protectioni aç interceſſioni Beati Apoſtolorum principis Petri, ex omnibus finibus terrę properantium, ſeſe quotidiè conferunt, & vſque in finem vitę ſuę apud eius limina ſemet manſura, proponunt, præter illud, quòd vas è cœlo ſubmiſſum, in quo cunctorum oſtenſa ſunt eidem Beato Petro horum omnium rectori, animantium genera. Catholicam ſignat Eccleſiam, cuius ipſa ſola Roma-

Omnium nationū peregrini Romę ad limina Apoſtolorum.

Act. 10.

pulos non paucillas vobis iniurias, immò diſcrimina inferẽtes producit, & de his vos cõueniat potiùs quàm de nobis vlciſci. Nos enim apici gloriæ veſtrę non damna, nõ cõuicia, nõ prorsùs vllas (quod ablit) iniurias irrogauimus. Veruntamen quandiù ſubſiſtemus, miniſterium noſtrum honorificabimus, diſpenſationem nobis creditam exercebimus, anteceſſorum veſtigia noſtrorum ſectabimur, eccleſiarum cũctarum ſolicitudinem baiulabimus in eo, qui nos confortabit, Domino noſtro Ieſu Chriſto.

Reprehẽſio minarum

¶ Quid fæuiunt homines? quid mali fecimus nos? Certè non Cretam inuaſimus, nõ Siciliam exterminauimus, non innumeras Græcis ſubiectas prouincias obtinuimus. Poſtremò non eccleſias ſanctorum, interfectis numeroſis hominibus, ac ſuburbana Conſtantinopoleos, quæ & muris eius penè contigua ſunt, incendimus, & verè de iſtis nulla ſit vltio qui pagani ſunt, qui alterius fidei ſunt, qui inimici Chriſti ſunt, qui veritatis miniſtris iugiter aduerſantur: & nobis, qui per gratiam Dei Chriſtiani ſumus, qui ex parentibus Chriſtianis exiſtimus atque Catholicis, qui vnius eiuſdemque fidei dogmata credimus, qui ſerui Chriſti vocamur, qui veritatis cultores, quantùm poſſumus, eſſe deſideramus, minæ prætenduntur, terrores promittuntur etiàm, & nõnullæ moleſtiæ irrogantur. Non eſt iſte ordo laudabilis, non eſt iſta cõmutatio imitabilis, vt qui innumera mala ingerunt, impuniti euadant: & qui nihil mali geſſerunt, pro his talia recipiant: & qui Chriſtũ blaſphemant, dimittantur: & qui Chriſtum celebrant, huiuſmodi nimis ſubijciantur. Sed habemus ad quem reſpiciamus nos, habemus in quo conſolemur. Fecerunt enim hoc & Iudæi, latronem dimittentes, & ſaluatorem tenẽtes: occiſorem iuſtificantes, & viuificatorẽ condemnantes: Barrabam liberantes, & Chriſtũ morti ſubdentes.

Matth. 27

¶ Sed his tandèm omiſſis, ad ea, quæ cum vniuerſa ſancta Eccleſia, quæ apud nos eſt, diſpenſatoriè conſiderauimus, ſtylum iam dirigemus, & cum beato Gelaſio noſtrę ſedis antiſtite cõſultè dicemus: Neceſſaria rerum diſpoſitione conſtringimur, & Apoſtolicæ ſedis moderamine conuenimur, ſic canonũ paternorum decreta librare, & retrò præſulum deceſſorumque noſtrorum præcepta metiri, vt quæ præſentium neceſſitas temporum reſtaurandis eccleſijs relaxanda depoſcit, adhibita conſideratione diligenti, quantùm poteſt fieri, temperemus. Et quoniam de perſona Ignatij atque Photij nihil diſcretius atque matius, necnon & ſalubrius arbitramur, vt vterque Romam ad renouãdum examen veniat hoc magnoperè volumus, & vt vos admonemus, ſalubriter admonemus. Sed hoc ſecundùm indulgentiã concedimus, non licentiam id efficiendi pro libito cuiuſlibet tribuimus. Quoniã cùm ſecundùm canones vbi eſt maior authoritas, iudicium inferiorum ſit deferendũ, ad diſſoluendum ſcilicet vel ad roborandum: patet profectò, ſedis Apoſtolicæ, cuius authoritate maior non eſt, iudicium à nemine fore retractandum, neque cuiquam de eius liceat iudicare iudicio. Siquidem ad illam de qualibet mundi parte canones appellari voluerũt. Ab illa autẽ nemo ſit appellare permiſſus. Iuxta quod & Bonifacius atq; Gelaſius ſanctiſſimi prætules, non ſuis adinuentionibus, ſed Eccleſiæ Romanæ conſuetudinem non ignorantes, dicunt: Bonifacius quidem Rufo & cæteris epiſcopis per Theſſaliam & alias prouincias cõſtitutis, ſcribens: Nemo, ait, vnquàm Apoſtolico culmini, de cuius iudicio nõ licet retractare, manus obtutias audacter intulit. Nemo in hoc rebellis extitit, niſi qui de ſe voluit iudicari. Gelaſius autem in commonitorio, Fauſto magiſtro fungenti legationẽ Conſtantinopolim dato: Nobis, inquit, opponũt canones, dum neſciunt quid loquantur. Contra quos hoc ipſo venire ſe produnt, quòd primæ ſedi ſana rectaq; ſuadenti parere fugiunt. Ipſi ſunt canones, qui appellationes totius Eccleſiæ ad huius ſedis examen voluêre deferri. Ab ipſa verò nuſquàm prorsus appellari debere ſanxerunt, ac per hoc illam de tota Eccleſia iudicare, ipſam ad nullius cõmeare iudicium. Nec deerat vnquàm præceperũt iudicio iudicare, ſententiamque illius conſtituerunt non oportere diſſolui, cuius potiùs ſequenda decreta mandàrunt. Ergò de iudicio Romani præſulis non retractando, quia nec nos exigit quod diximus, comprobato, non negamus eiuſdem ſedis ſententiam poſſe in melius commutari, cum aut ſibi ſubreptum aliquid fuerit, aut ipſa pro conſideratione ętatum vel temporum ſeu grauium neceſſitatum, diſpenſatoriè quiddam ordinare decreuerit: quoniam & egregium Apoſtolum Paulum quædam feciſſe diſpenſatoriè legimus, quæ poſteà reprobâſſe dinoſcitur, quãdò tamen illa, Rom. videlicet Eccleſia, diſcretiſſima conſideratione fieri delegerit non, quandò ipſa quæ benè ſunt diſſimilata, retractare voluerit. Porrò nè dicatis præter Eccleſiæ legem, Ignatium vel Photium Romam venire ſanxiſſe, ſcitote nos antiqui patris & prædeceſſoris noſtri Iulij in hoc eſſe ſequutos exemplum. Qui iuxta quod in epiſtola ſua reperitur, his, qui conuenerant Antiochiæ, hoc præcepiſſe dinoſcitur, & Theodoritus hiſtoriographus in his hoc ipſum verbis oſtendit: Verum, inquiens, Euſebius eiusque cõſortes, calumnias in Athanaſiũ factas Iulio Rom. pontifici deſtinauerunt, qui eccleſiaſticam ſequens legẽ, etiàm ipſos Romã venire præcepit, & venerabilem Athanaſiũ ad iudicium regulariter euocauit. Ille continuò, euocatione ſuſcepta, venit.

9.q.3. Patet.

Bonifacius Papa.

Gelaſius Papa.

Di. 35. q. 9. Sententiã

diſertiſſime

Iulius Papa

1.q.7.c. Neceſſaria.

Iudicium ſedis Romanæ maius.

¶ Quòd

¶ Quòd si ad hoc dicitis, ille quidem vocauit, sed ipsi venire contempserunt: audite sequentia, & videbitis, vtrùm in laudem, an in vituperiũ, ista sic illis putata contemptui. Subiunxit enim idem historiographus, dicens: Calumniarum verò sarcinatores Romam quidem profecti non sunt, sciẽtes, facilè suum posse capi mẽdacium. Nè ergò dicatis, nos præter Ecclesiæ legẽ præfatos Romam venire coëgisse: quoniã sicut ex historiographo eccè audistis, beatus Iulius & accusatum & accusatores Romam venire præcepit, & venerabilem Athanasium ad iudicium regulariter euocauit. Sed ille, qui bonam cõscientiam gerebat, nihil reluctans, venit. Illi verò, qui malam, contempserunt, scientes profectò (sicut ibi legitur) facilè suũ posse capi mendacium.

Regularis ad iudicium euocatio.

¶ Quod nos quoquè Ignatio ac Photio modò probabimus, quia conscientia se remordente, qui pauet, nobis obedire contemnet. Si tamen Ignatios, qui omni est humano destitutus præsidio, vestrum non impedimentum patitur, sed potiùs fuerit misericorditer vestro, qualiter venire possit, adiutus auxilio. Porrò, si venire illi per se nequeunt, primò quidem ipsi, cuius rei causa venire nõ valent, nobis per satisfactorias suas literas indicent. Deindè veniant de his, qui cum Syracusano Gregorio sunt, quotquot voluerint, vices cæterorum tenentes, qui ipsius sunt partis. Mittantur etiàm de parte Ignatij Archiepiscopi quidem Anconius Cyzici, Basilius Thessalonicæ, Constantinus Larissę, Theodorus Syracosiano-rũ, Metrophanes Smyrnę, & Paulus episcopus Ponti Heracleæ, Eugenij autem Nicæa, Chrysopoleos Nicolaus, Studij Dominæ, atque Lazarus presbyter, & monachus qui dicitur Cazaris: qui ni fuerint missi, suspectos vos reddetis, quia hos, in quibus certificari possimus à nostris obtutibus subtrahere studiosè curatis. Et ideò neminem cæterorum partium admittemus, nisi fortè quos ex latere vestro destinatos esse veraciter valemus agnoscere. Quibus ex vtraque parte conuenientibus, & coram nostra præsentia ac fratrum & coepiscoporum nostrorum auditis, quid quæ honis inter vtramque partem emerserit, facilius agnoscamus, & canonicè finiamus. Mittat nihilominùs & Photius ex sua parte quos decreuerit, qui modum promotionis suæ irreprehensibiliter & canonicum, si possunt, edoceant. Necnon & imperialis apex vester, si libet, suos è latere omittat aulicos, qui in præsentia positi, quem iustitia & rectitudo vtrique partibus finem dederit, patenter agnoscant, vestræque pietati renuncient. Hi verò qui ex latere vestro mittendi sunt, tales sint, qui & Deum timeant, & non sint Ecclesiasticarum inexpertes traditionum, atque veritati obedienter & facilè acquiescant.

Forte irreprehensibilem.

Verùm quia sunt quidam ex his, quos Romam venire præcipimus, qui nulla sua habentes solatia, nisi aliorum freti subsidijs, omninò tantum iter arripere nequeant, idcirco quasi præsentialiter clementiam vestram exoramus, vt quibus egestas tam difficile atque prolixum iter, pro dilectione Dei misericorditer præstare dignemini. Credimus enim acceptum esse vobis illud consilium, nec malefit honor regius vester, qui iustitiam diligit, pro his quæ taliter efficienda decreuimus. Quoniam iustitia sæpiùs ventilata, clariùs splendescit in lucem. Proindè materiam, per quam veritas possit fieri manifesta, confidimus quòd pietas vestra benignè cupiat adiuuare.

¶ Cùm autem legati vestri venerint, mittite quæsumus & epistolas authenticas, quas per Radualdum & Zachariam dudùm episcopos misimus, vestræ scilicet eminentiæ atque synodo, quæ tunc pro sacris imaginibus esse colligenda putabantur: quatenùs si tales permanent apud vos, quales à nobis constat fuisse transmissas, apud nos inuestigentur: sicque decæterò falso mendacium, alia nos scripsisse præter quæ misimus, labia conticescant. Si verò quædam in eis habentur inserta, quæ nos scribi non iussimus, necomitti voluimus, diligenter scrutemur, & cuius culpa sit actum, reperiamus. Est enim apud nos socia illarum duarum, quam apud nos (sicut iam suprà diximus) retinuimus, pro futuro scilicet testimonio, vno tenore cum ipsis duabus exposita, & eisdem syllabis connexa per omnia. Precamur etiàm dilectionem vestram, vt nobis actionum authentica, in quibus continetur, qualiter Ignatius primitùs sit existimatus depositus, destinare dignemini, & monumẽta gestorum, quæ per Leonem à secretis missis, quæsimus ipsa nobis authentica transmittere, tam illa videlicet, vbi de tyrannica expoliatione Ignatij refertur, quàm illa, in quibus de imaginibus est agitatum, licèt penè nihil: & à paucioribus præsulibus, quàm in Ignatij pulsata depositione fuissent inuenti. In quo datur intelligi, quòd maius studium fuerit arreptum in læsione hominis, quàm in laudo Dei.

Requisita ad iudicium.

locus obscurus.

¶ Iam verò si monitis nostris obedieritis, & quæ intimauimus, adimplere studueritis, fauente Domino, authoritateque sanctorum principum Apostolorum potiti licentiam Christianissimæ ac manuetissimæ sublimitati vestræ concedemus cum sancta Catholica & Apostolica Ecclesia, specialiter autem nobiscum & cum consacerdote nostro Ignatio, & cum parte ipsius, communionis gratię participandi, excepta communione Gregorij Syracusani, & partis eius atque consentaneorum ipsius communione. Porrò, si fortassis excellentiæ vestræ non placet, quod superiùs scripsimus promittendis ex

vtrisque

vtriſque partibus legatis, ſcitote nos nil conuenientius aut commodius, quàm hoc fieri poſſe penitùs inuenisse. Quanuis & ad hoc ipsum pro veſtro imperiali, amore, nè vobis exiſtimemur in nullo ſatisfacere velle, condeſcendamus atque, nè minùs pacem Eccleſiæ nos velle ſectari, quàm ſemper voluimus, opinemini.

¶ Siquidem (vt prætulimus) nulla regula, nullaque conſuetudo demonſtrat, ſedis Apoſtolicæ ſemèl prolatam ſententiam, ipſa non annuente, vltrà poſſe mutari. Nihil præterea eſt, quod vos auertere debeat, (ſi placet, credite) quô minùs præfatos viros in noſtram præſentiam dirigatis, ad inquirendam ſcilicet iuſtitiam & veritatem. Teſtis enim eſt nobis omnipotens Deus, quia non eſt in mente noſtra quælibet intentio vel deſiderium, nisi diligenter inueſtigandi & inueniendi, quid æquitas vnicuique partiri tribuat, & quid Eccleſiæ præſenti ſtatui & futuro conueniat. Non ergò putetis, nos aut Ignatio velle fauere contra iuſtitiã, aut Photium impugnare, canonibus ſibi nõ reſiſtentibus. Certè perfectorum Chriſtianorũ eſt, Matt. 5. Rom. 12. non ſolùm nulli velle nocere, verùm etiàm lædenti ſe, malum pro malo non reddere. In quò ergò coram Deo loco, vel inter quos computaremur, ſi nil nobis contrarietatis irroganti inimicitias inferre appeteremus? Igitur dignetur credere pietas veſtra, quoniam nec illi volumus in ſua iuſtitia contraire, nec Ignatio, non ſuffragantibus canonibus & eccleſiaſticis traditionibus, auxiliari.

¶ Credimus autem in Dominum, qui dixit de tenebris lucẽ ſplendeſcere, & qui dat homini ſcientiam, quoniam ſi partes quas diximus, ad illius limina peruenerint, qui mẽ- Actor. 5. tientes Ananiam & Saphiram gladio ſanctiſpiritûs interemit, ſi qua ſunt incerta & abdita, reuelabuntur, & manifeſta fiẽt. Quia nos hoc ſemper in voto habemus, & inhianter deſideramus, vt æqualitatem vtriſque partibus ſeruantes, nihil nisi quod ſacri canones, nisi quod æquitas dictauerit, adiuuante Domino ſtatuamus, nullius detrimentum volentes, quanto minùs periculum anhelantes.

Zelũ Chriſti imitatur Rom. Pont.

¶ Quamobrem ergò iã, quia ſic ſe veritas habet, contra partem Gregorij Syracuſani ſumus commoti & in flagella profecti: ſi vultis agnoſcere, dignanter audite. Videlicet quoniam non ſurdi fuimus auditores ſancti Ioan. 2. Euangeliſtæ, qui nobis refert, quòd Redemptor noſter flagellum fecerit de reſticulis, & templum ingreſſus, omnes in eo diuerſo modo malè operantes ex ipſo proiecerit. Quod cernentes Apoſtoli, potuerunt vtiquè, minus adhuc perfecti, mirari, veluti forſitan nunc vos quomodò tanta facilitate ſacerdotes & cunctos malos operarios foràs è templo pericipulerit. Sed poſteà recordati ſunt, quia ſcriPſal. 68. ptum erat, Zelus domũs tuæ comedit me.

Non itaque inimicitiæ, non humanæ odium, non vllum (Deo gratias) maligni deſiderium, nos contra præfatæ partis homines impulit, ſed zelũs domũs Dei, zelus paternarum traditionum, ordo Eccleſiaſticus, antiqua conſuetudo, ſolicitudo, quam circumferimus cunctarum Eccleſiarum Dei necnon & priuilegia propriæ ſedis, quæ in B. Petro ſuſcepta diuinitùs, & in Eccleſiam Romanam deriuata, vniuerſalis celebrat & veneratur Eccleſia, ſicut prædiximus, nos accendunt, & ſilere ac deſides eſſe nequaquàm permittunt.

Integritas & cõtanta Ro. Pont.

¶ Ergò cùm ità ſit, quoniam vt veritatem dicamus, per omnia ità eſt & ſi tempus indulgeret, mille quæ dicimus, valeremus teſtimonijs demonſtrare, & vobis ex probabilium ſcriptis virorum indicijs oſtẽdere multiplicibus: nolite indignari, nolite aduersùs nos fruſtrà cauſari, nolite peruersorum hominum verba libenter audire, ſed potiùs nos audite. Nolite nobis minas prætendere, quoniam nec illas Domino protegente, metuimus, nec per has præcepta veſtra, nisi diuinis fuerint iuſſis ornata, faciemus. Parati autem ſumus propter veritatem ſanguinem noſtrum effundere: & quidem plebem diuinitùs nobis commiſſam, nec vobis, nec vlli veſtrùm, propicio Chriſto, trademus.

Exitꝰ Imperatorũ, qui Rom. Eccl. perſequuti ſunt.

¶ Veſtrum autem eſt conſiderare, vtrùm quod meditamini, valeatis nécne perficere. Cogitate itaq; dies antiquos, & annos æternos in mente habetote, & quid Imperatores, qui perſecuti ſunt Eccleſiam Dei, & maximè Eccleſiam Romanam, id eſt, Nero, Diocletianus, Conſtantius, Anaſtaſius, & cæteri mortis eorum, pertulerint, & vbi modò ſint, attendite diligenter: & quantùm ſit in Eccleſia Dei execrabilis fama eorum, & nomen deteſtabile, ſapienter aduertite.

Boni Imperator.

Quanta autem Dei cultorum Auguſtorum, qui Eccleſiam Dei exaltauerunt, & præcipuè Romanam Conſtantini videlicet & Conſtantis, Theodoſij quoquè maioris & Valentiniani, & cæterorum laus in vniuerſali Eccleſia polleat, & eorum præconia vbiquè perſonent, & nomen eorum inter ſacra myſteria impræterm isè commemoretur, attentiùs & ſeriùs recordamini, ſicque nos audiſſe illos imitantes fatebitis. Patres etenim veſtri per gratiam Chriſti ſumus, & vos tanquàm chariſſimos diligimus filios. Nec poſſumus vobis nih viã veritatis oſtẽdere, terrenã gloriã veſtram augeri diuinitùs exoptamus. Sed quid peccamus, ſi cœleſtem ac æternam vos capeſſere, nihilominùs exoramus?

Exhortatio pia.

¶ Quapropter attendat clementia veſtra, quàtus fuerat erga ſedis Apoſtolicæ reuerentiam anteceſſorum veſtrorum, piorum dumtaxat Imperatorum, & præcipuè, quos longè ſuprà memoranimus, animum & ſtudium qualiter eam diuerſis priuilegijs exornarint, donis ditauerint, beneficijs ampliauerint? qualiter

qualiter illâ literis ſuis honorauerint, eius votis annuerint, inſtituta perficienda mandauerint, orationes petiuerint, fidem ſectandâ decreuerint: qualiter etiàm legibus ſuis pro adunâdis ei eccleſijs promulgauerint, pro colligendis Cõcilijs ac proferendis ſentẽtijs non imperauerint, ſed precati & hortati ſolùm extiterint: & quæ illi decreuerũt, ipſi conſenſerint: & quæ illi damnauerunt, ipſi reſpuerint. Sic ergò fili chariſſime, ſic & tua ſublimitas non ex parte ingratorum & inobedientium filiorum exiſtẽs, (quod abſit) ſed hos inter cęteros Dei cultores Auguſtos imitata, quæ decreuimus de Conſtantinopolitana eccleſia, obediẽter attendat. Iſta quæ ſumus, ſuadentibus ſæpiùs nobis, pietas veſtra nos minimè ſpernat, præ oculis habitis Domini verbis, dicentis: Qui audit vos, me audit: & qui vos ſpernit, me ſpernit: & qui me ſpernit, &c. Deniquè & concordãs Apoſtolus Domino noſtro: Quapropter, inquit, qui hæc ſpernit, non hominem ſpernit, ſed Deum, qui dedit ſpiritum ſuum ſanctum in nobis. Verùm ſi nos vobis ſpernendos eſſe ducitis, nos tamen nõ poſſumus ea quæ Dei ſunt, ſpernere & negligere, quô minùs & ſaluti veſtræ conſulamus, & de acceptione talenti crediti noſtrum periculũ declinemus, diſpenſatione nobis cęleſtis ſeminis iniuncta. Væ ſi non ſparſerimus, væ ſi tacuerimus. Qd cùm electionis vas formidet & clamet, quanto magis cuilibet exiguo metuendum eſt? Proindè ſicut non lege diſcretimẽ incumbit pontificibus, ſiluiſſe pro diuinitatis cultu & Eccleſiæ correctione, quod congruit: ità his (quod abſit) non mediocre periculũ eſt, qui cùm debeant parére, deſpiciunt.

Luc. 10.

1. Theſ. 4.

1. Cor. 9.

Primatus Ro. Pont. inuiolabilis.

Et ſi cunctis generaliter ſacerdotibus diuina tractantibus, fidelium conuenit corda ſubmitti, quãto potiùs ſedis illius pontifici conſenſus eſt adhibendus, quem cunctę Eccleſiæ generalis ingiter pietas celebrauit? Vbi clementia veſtra euidẽter aduertit, nunquàm quouis penitùs humano conſilio eleuare ſe quenquam poſſe contra illius priuilegium vel confeſſionem, quem Chriſti vox prætulit vniuerſis, quem Eccleſia veneranda confeſſa ſemper eſt & habet deuota primatem. Impelli non valent humanis præſumptionibus, quæ diuino iunt iudicio conſtituta. Deſinant ergò (rogamus) temporibus veſtris quidam per occaſionem perturbationem eccleſiaſticam præcipitantes appetere, & quæ non licuit, ambire. Alioquin & quod male appetierũt, nõ perfruentur: & ipſam quoque Chriſtianitatem, niſi reſipuerint, prorsùs amittent.

Vos autem quæſumus, nolite præiudicium Dei Eccleſiæ irrogare. Illa quippe nullũ imperio veſtro præiudicium infert, cùm magis pro ſtabilitate ipſius æternam diuinitatem exoret, & pro incolumitate veſtra & ppetua ſalute ingi deuotione precetur. Nolite quæ ſua ſunt, vſurpare: nolite quæ ipſi ſoli commiſſa ſunt, velle ſurripere, ſciẽtes quia tantò nimirùm à ſacris debet omnis mundanarũ rerum adminiſtrator eſſe remotus, quantò quemlibet ex catalogo clericorũ & militantium Deo nullis conuenit negocijs ſecularibus implicari. Deniquè hi quibus tãtùm humanis rebus, & nõ diuinis, petere permiſſum eſt, quomodò de his, per quos diuina miniſtrantur, iudicare præſumant, penitùs ignoramus.

Dist. 96. c. Deniquè.

¶ Fuerunt hæc ante aduentum Chriſti, vt quidã typicè reges ſimul & ſacerdotes exiſterent. Quod S. Melchiſedech fuiſſe, ſacra prodit hiſtoria, quodq; in membris ſuis diabolus imitatus, (vtpotè qui ſemper, quæ diuino cultui conueniunt, ſibimet tyrannico ſpiritu vindicare contendit) vt pagani Imperatores ijdem & maximi pontifices dicerentur. Sed cùm ad verum ventum eſt eundem regem atq; pontificem, vltrà ſibi nec Imperator iura pontificatûs arripuit, nec pontifex nomen Imperatorium vſurpauit. Quoniam idem mediator Dei & hominũ homo Chriſtus Ieſus, ſic actibus proprijs & dignitatibus diſtinctis, officia poteſtatis vtriuſque diſcreuit, propriã volens medicinali humilitate ſursùm efferri, nõ humana ſuperbia rurſùs in inferna dimergi, vt & Chriſtiani Imperatores pro æterna vita pontificibus indigerent, & põtifices ꝓ curſu temporaliũ tantũmodò rerum imperialibus legibus verentur: quatenùs ſpiritalis actio carnalibus diſtaret incuſtibus: & ideò militans Deo, minimè ſe negocijs ſecularibus implicaret: ac viciſſim non ille rebus diuinis præſidere videretur, qui eſſet negocijs ſecularibus implicatus, vt & modeſtia vtriuſque ordinis curaretur, nè extolleretur vtroque ſuffultus, & competens qualitatibus actionum ſpecialiter profeſſio aptaretur. Quibus omnibus ritè collectis, ſatis euidẽter oſtenditur, à ſeculari poteſtate nec ligari prorsùs, nec ſoluti poſſe pontificem, quem conſtat à pio principe Conſtantino (quod longè ſuperiùs memorauimus) Deum appellatum, nec poſſe Deum ab hominibus iudicari, manifeſtũ eſt. Sed & Theodoſius minor ſanctæ ſynodo ſcribens Epheſinæ primæ, dicit: Deputatus eſt igitur Candidianus magnificentiſſimus comes ſtrenuorum domeſticorum tranſire vſque ad ſanctiſſimam ſynodum veſtram, & in nullo quidẽ quæ faciendæ ſunt de pijs dogmatibus quæſtiones, ſeu potiùs expoſitiones, communicare. Illicitum nanque eſt, eum, qui non ſit ex ordine ſanctiſſimorum epiſcoporum, eccleſiaſticis intermiſceri tractatibus.

Distinctæ poteſtates Papatus & imperiũ. Genes. 14.

Dist. 96. c. Cum ad verum.

Ibid. c. Satis.

2. Tim. 2.

¶ Quid præterea hinc Romani præſules ſentiant, quid Latini Græciq; doctores hinc exponant, quid deniquè Maximus venerabilis monachus, & illo in tẽpore apud vos penè ſolus catholicus, in diſceptatione ſua

ſua perhibeat, quoniam longum eſt ſcribere, interrogate ſeniores, qui tamen moribus ſeniores ſunt, & dicent vobis. His itaque manifeſtè repertis, appáret, comminiſtrum noſtrum Ignatium per imperialem tantummodò ſententiam nullo modo potuiſſe prorsùs expelli. In cuius damnatione, quia præſulum quoquè aſſenſus eſt ſubſecùtus, appáret id cauſa fuiſſe patratum adulationis, non legitimæ ſanctionis. Siquidem intantùm veſtra ſententia præſulum præceſſit ſententiam, vt non ſolùm veſtro ſit iuſſu à credita ſibi ante omnem interrogationem idem antiſtes pulſus eccleſia, verùm etiàm poſteà in damnatione ipſius, (ſicut geſta illius latrocinalis ſynodi, quæ nobis per Leonem illuſtrem à ſecretis miſiſtis, indicant) quod nunquàm (ni fallimur) aliquandò fuit actum, primi & *ante ſcripſeritis epiſcopum.

Iniqua damnatio Ignatij.

for. * ante oēs ſubſcripſeritis epiſcopos.

¶ His ità præluatis ſub conſpectu Dei, puræ ſyncereq; pietatem veſtram deprecamur, obteſtamur, exhortamur, vt petitionem noſtram non indignanter accipiatis. Rogamus deniquè, vt nos in hac vita potiùs audiatis deprecantes, quàm (quod abſit) in diuino iudicio ſentiatis accuſantes. Et ideò nolite (precamur) iraſci, ſi vos tantùm diligimus, vt regnum, quod temporaliter aſſecuti eſtis, velimus vos habere perenne: & qui imperatis ſeculo, poſſitis regnare cum Chriſto. Nam qua fiducia (rogamus) illic Dei præmia petituri eſtis, cuius hîc Eccleſiæ detrimenta nō prohibetis? Non ſint grauia, quæſumus vos, quæ pro veſtræ ſalutis æternitate dicuntur. Scriptum legitis, Meliora ſunt vulnera amici, quàm fraudulenta oſcula inimici.

Prou. 27.

¶ Deus omnipotens cor imperij veſtri ad intelligenda quæ dicimus, clementer aperiat, & nobis obedire in his, de quibus ſcribimus impetrare nutu intimæ inſpirationis ſuæ dignetur, Chriſtianiſſime & dilectiſſime fili.

Explicit Epiſtola.

Obteſtatio.

¶ Quiſquis autē hanc epiſtolam noſtram Conſtantinopoli legerit, & Auguſtiſſimo filio noſtro Imperatori Michaeli, quicquam ex his, quæ in ea ſcripta ſunt, occultauerit, ſi locum apud illum poteſt in omnibus ſufficientem, anathema ſit. Quiſquis etiàm interpretatus eam fuerit, & ex ea quicquam mutauerit vel ſubtraxerit, aut ſuperaddiderit, præter illud quod idioma Græcæ dictionis exixit, vel interpretantis ſcientia intelligendum non tribuit, anathema ſit.

¶ Hęc quidem, quæ huceuſquè per periochas nouem ſunt ſcripta, priùs acta, & à nobis per quoſdam fraternæ generalitati veſtrę intimāda ſunt miſſa, præter epiſtolam illam Apoſtolatûs noſtri, quam Michaeli excellentiſſimo Imperatori per quendam ipſius legatum, qui ſe Protoſpatarium appellabat, nomine Michaelem, tranſmiſimus. Poſteà verò cùm cognouiſſemus quia penès hos, qui nolunt ſanis acquieſcere monitis, nihil ſolùm ſcribendo proficiebamus, ratum duximus, per legatos noſtros & iteratas literatas * eorum, quæ videbantur Eccleſiæ profutura, mandare. Huius rei gratia direximus Conſtantinopolim Donatum ſanctiſſimum Epiſcopum, & Leonem venerabilem preſbyterum, atque filium noſtrum Marinum diaconum: quatenùs hi, qui literis admoniti, parére refugiunt veritati, ſaltem verbis ſalutaribus conuenti, diſcant randem diuinis inſtitutionibus minimè reſultare. Quibus inſcriptis dedimus, quæ habentur in ſubditis, quæque per tres periochas diſtinguenda fore decreuimus. Prima utiquè harum eſt, quæ & decima huius eſt periocha voluminis, cōtinens epiſtolam ad iam memoratum Auguſtum trāſmiſſam, & alteram ad epiſcopos ac cæteros ordines Conſtātinopoli ſubiectos. Secūda verò periocha eſt, quæ huius corporis vndecimum complet locum, habens in ſe duas epiſtolas, vnam Photio, & alteram Bardæ fautori eius deſcriptam. Porrò tertia eſt, quę & duodecima eſt illius codicis periocha, circunferens in ſe fratri & coepiſcopo noſtro Ignatio, & matri Imperatoris atque vxori eius ſingulas miſſas epiſtolas, necnon & epiſtolam vniformem, quam quibuſdam claris vbis Conſtantinopolitanæ ſenatoribus ſingulatim ſcribendam atque mittēdam fore præuidimus.

for. * ea

Argumētū totius Tractat*.

NICOLAI PRIMI RESPONSA

Ad Conſulta Bulgarorum.

AD conſulta veſtra non multa reſpondenda ſunt; nec duximus p ſingula diutius īmorari, qui Deo auctore non ſolū libris diuinæ legis, verùm etiam & miſſos noſtros idoneos, qui nos prout tēpus & ratio dictauerit, de ſingulis inſtruant, ad patriam veſtrā, & ad glorioſum Regem veſtrum dilectum filium noſtrum deſtinauimus, quibus & libros quos præuidimus neceſſarios illis nunc eſſe, commiſimus.

CAP. I.

IGITVR optimè ac laudabiliter in prima quæſtionum veſtrarum fronte Regem veſtrum legem Chriſtianam petere prohibeis, quæ ſi latiùs explicari tentatur, innumeri ſcribendi ſunt libri: ſed vt compendio, in quibus præcipuè conſtet, oſtendatur, ſciendum eſt, quia in fide, & bonis operi-

In quibus consistat lex.

operibus lex Christianorum subsistit. Nam fides prima est omnium virtutum in confessione credentium. Vnde & prima dies lux esse dr, cum à Deo fiat lux dicto ſ fuisse describit, id est, illuminatio credulitatis appareat. Siquidem & propter hanc Christus in terrā descendit, opus autem bonum nihilominus à Christiano exigitur, quemadmodum in lege nostra scriptū est, corpus sine spiritu mortuum est, ita & fides sine operibus mortua est. hæc est lex Christiana, hęc est, quam quisque legitimè custodiens omnino saluabitur.

CAP. II.

De cōparibus.

ITA diligere debet homo eum qui susceperit ex sacro fonte, sicut patrem; quinimmo quanto præstantior est spiritus carne, quòd illud spirituale est patrocinium, & secūdum Deum adoptio, tanto magis spiritalis pater in omnibus est à spirituli filio diligendus. Marcus enim Euangelista Petri discipulus, & ex sacro fuit eius baptismate filius, quē nisi dilexisset vt patrem, ei non in omnibus obediisset vt filius. nulla verò inter eos & filios eorum consanguinitas est, quoniam spiritus ea quæ sāguinis sunt, nescit, caro enim, secundum Apostolum, concupiscit aduersus spiritum: hæc enim inuicem aduersantur. Est tamen alia inter eos gratuita, & sancta communio, quæ non est dicenda consanguinitas, sed potius habenda spiritualis proximitas. Vnde inter eos non arbitramur esse quodlibet posse coniugale connubium; quādoquidem nec inter eos qui natura, & eos qui adoptione filij sunt, veneranda Romanæ leges matrimonium contrahi permittunt. Siquidē primus institutionum liber cum de nuptijs loquetur, inter cætera, inter eas, inquit, personas, quæ parentum liberorúmue locum inter se obtinent, nuptiæ contrahi non possunt, velut inter patrem & filiam, vel auum & neptem, vel matrem & filium, vel auum & nepotem & vsque ad infinitum; & si tales personæ inter se coierint, nefarias atque incestas nuptias contraxisse dicantur. & hæc adeò sunt, vt quamuis per adoptionem parentium, liberorúmue loco sibi esse cœperint; hoc tamen possint interse matrimonio iungi. Itaque eam quæ mihi per adoptionem filia, aut neptis esse cœperit, non potero vxorem ducere; & infrà, si quis per adoptionē soror esse cœperit, quandiu quidem constat adoptio, sanè inter me & eam nuptiæ consistere non possunt. Si ergo inter eos non contrahitur matrimonium quos adoptio iungit, quanto potius carnali oportet inter se contubernio cessare, quos per cæleste sacramentum regeneratio sancti spiritus vnxerit? Longè igitur congruentius filius patris mei, vel frater meus appellatur is quem gratia diuina, quam quem humana voluntas, vt filius eius, vel frater meus esset, elegit, prudentiusque ab alterna corporis commixtione secernimus, quoniam spiritus sanctus sua nos charitate coadunauit, quàm si vel carnalis necessitudo, vel inuicem nos mutabile cuiusdam corruptibilis hominis arbitrium copulasset.

CAPVT III.

CONSVETVDINEM quam Græcos in nuptialibus contubernijs habere dicitis, commemorare, prolixitatem stili vitantes, carptim morem quem sancta Romana suscepit antiquitùs, & hactenus in huiusmodi coniunctionibus tenet ecclesia, vobis mōstrare studebimus. Nostrates siquidem tam mares, quàm feminæ, non ligaturam auream, vel argenteam, aut ex quodlibet metallo compositam quando nuptialia fœdera contrahūr, in capitibus deferunt, sed post sponsalia, quæ futurarum sunt nuptiarum promissa fœdera, quæque consensu eorum qui hæc contrahūt, & eorū in quorum potestate sunt, celebrant, & postquā arrhis sponsam sibi spōsus per digitum fidei à se annulo insignitum desponderit, dotemque vtrique placitā spōsus ei cum scripto pactum hoc continente coram inuitatis ab vtraque parte tradiderit, aut mox aut apto tempore, ne videlicet ante tempus lege definitum tale quid fieri præsumatur, ambo ad nuptialia fœdera perducūtur. Ibi primum quidem in ecclesia Domini cum oblationibus quas offerre debent Deo per sacerdotis manum sanctificantur, sicque demum benedictionem, & velamen cæleste suscipiunt, ad exemplum videlicet quos Dominus primos homines in paradiso collocās benedixit eis dicens, Crescite, & multiplicamini, &c. Siquidem & Tobias antequam cōiugem conueniret, oratione cum ea Dominum oratile describitur. Verumtamen velamē illud non suscipit, qui ad secundas nuptias migrat. Post hæc autem de ecclesia egressi coronas in capitibus gestant, quæ semper in ecclesia ipsa sunt solitæ reseruari. Et ita festis nuptialibus celebratis, ad ducendam individuam vitam Domino disponente de cætero diriguntur. Hæc sunt iura nuptiarum; hæc sunt præterea quæ nunc ad memoriam nō occurrunt pacta cōiugiorum solemnia, certum autem esse, si hæc cuncta in nuptiali fœdere non interuenient, non dicimus, quēadmodum Græcos vos astruere dicitis, præsertim cum tanta soleat arctare quosdam rerum inopia, vt ad hæc præparanda nullum his suffragetur auxilium, ac per hoc sufficiat secundum leges solus eorū consensus, de quorum coniunctionibus agitur. Quia consensus si solus in nuptijs forte defuerit, cetera omnia etiam cum ipso coitu celebrata frustrātur. Ioannes Chrysostomo magno doctore testante, qui ait, matrimoniū nō facit coitus, sed voluntas. Iā verò quòd scisci-

ca. nostrates. 30. q. 5.

sufficiat. 27. q. 2.

1. c. Matrimoniū 27. q. 2.

ſcilcitamini ſi muliere ,ppria defuncta poſ-
ſit vir alterã ducere,ſcitote per omnia poſſe,
Paulo egregio prædicatore conſilium dante,
qui dicit, Dico autem non nuptis, & viduis,
bonum eſt illis, ſi ſic maneant, ſicut & ego;
quòd ſi ſe non continent, nubant. & iterùm,
mulier,inquit,alligata eſt, quanto tempore
vir eius viuit; quòd ſi dormierit vir eius, li-
berata eſt; cui vult, nubat tantùm in Domi-
no. Quod enim de muliere ſanxit,& de vi-
ro intelligendum eſt; quia è contra ſæpe ſan
cta ſcriptura de viro loquitur, ſed & de mu-
liere nihilominus dicere ſubintelligitur. Ec-
ce enim dicimus, Beatus vir qui non abijt in
conſilio impiorum,&c.& iterum, Beatus vir
qui timet Dominum; vbi non ſolum virum,
ſed & fęminam,quæ non abijt in cõſilio im-
piorum,& quæ timet Dominum,beatam eſ-
ſe non immeritò credimus.

CAPVT IIII.

QVOT temporibus, vel diebus in cir-
cuitu ſit anni à carnibus abſtinendum, nunc
uobis qui rudes eſtis, & in fide quodammo-
do paruuli, ſuperfluè ducimus exponendũ.
uetum interim in diebus ieiuniorum, in q-
bus per abſtinentiam,& lamentum pœniten
tiæ præcipuè Domino ſupplicandum eſt,
modis omnibus eſt à carnibus abſtinendum.
Quoniam licet omnibus orare & abſtinere
conueniat, ieiuniorum tamen temporibus
amplius abſtinentiæ inſeruire oportet,vide-
licet,ut qui ſe ſciuerit illicitũ perpetraſſe ſe-
cundum ſacra decretalia in his etiam a lici-
tis ſe quibuſdam abſtineat, quadrageſimali
uidelicet tempore,quòd eſt ante paſcha, ieiu
nio poſt Pentecoſten, ieiunio ante feſtiuita-
tem Aſſumptionis ſanctæ Dei genitricis,
& ſemper Virginis Dominæ noſtræ Mariæ,
nec non ieiunio ante natalis Domini noſtri
Ieſu Chriſti feſtiuitatem, quæ ieiunia ſancta
Romana ſuſcepit antiquitùs, & tenet Eccle-
ſia. In ſexta uerò feria omnì hebdomadæ, &
in cunctis vigilijs inſignium feſtiuitatum à
carnium eſu ceſſandum, & ieiunijs inſum-
mendum, ut neceſſe ſit cum pſalmo dici ne-
ſcat, Ad veſperum demorabitur fletus, &
ad matutinum lætitia. Si quis verò veſtrum
alijs noluerit forte diebus à carnibus abſti-
nere, non ſunt prohibendi: quoniam quãto
quis hic in lachrymis magis ſeminauerit, tãto
amplius in gaudio meſſurus eſt in vita æter-
na. Nos tamen uobis, qui, ut prætulimus,
adhuc rudes eſtis, & facile tanquam paruuli
nutriendi, non graue potuimus iugum, do-
nec ad ſolidum cibum ueniatis; imponere.
Vestùm ſicut hoc interim cauemus ita, ut
prohibita non contingatis, modis omnibus
admonemus, protoplaſti quippe ſolum po-
mum guſtando vetitum de paradiſi amœnita-
te propulſi ſunt.

CAP. V.

QVARTA feria quamuis è ceteris die-
bus præter ſextam feriam ſit amplius mœ-
roribus operandum pro eo quod Dominus
ipſo iam die in corde terræ,id eſt Iudæ tradi-
toris,quodammodo ſepultus erat,dum hunc
ipſe morti tradere meditabatur, tamen ſi ue-
ſtrum quis eodem die uult, poteſt omnino
carnes comedere,niſi forte ſibi aut à ſacerdo
te eſſet interdictum, quoniam ſcriptum eſt;
Melius obedientia,quam ſacrificium; aut ip
ſam feriam inter dies ieiuniorum euenire
contigerit,quoniam Ionathas indictum à pa
tre ieiunium modicum mellis guſtãdo uio-
lans, ad occidendum ab ipſo patre quæſitus
eſt.aut certè ipſe ſe noxo ipſo die carnes nõ
comeſturum conſtrinxerit,quoniam ſcriptũ
eſt, Vouete, & reddite Domino Deo veſtro.
Sexta uerò feria paſſionem Dominicam, &
Apoſtolorum mœſtitiam recolentes,ab om-
nium carnium epulis, & pinguedine guſtus
noſter arcendus eſt, præter ſi natiuitas Do-
mini & Epiphaniorũ eius. aut feſtiuitas bea-
tæ matris Domini, & intemeratæ Virginis
Mariæ,ſeu Apoſtolorum principum Petri,
& Pauli,atque ſancti Ioannis Baptiſtæ, ſeu
beati Ioannis Euangeliſtæ, necnon & chui-
geri cæli germani Andreæ ſcilicet Apoſtoli,
quin etiam & beati Stephani protomartyris
ipſo die forte aſſis euenire contigerit. Nam
quòd ſancta eccleſia, ut fidelis anima in fe-
ſtiuitate eorum ieiunia,uel abſtinentias quæ
non ſunt perpetuo uoto propoſitæ, ſoluere
debeat, Dominus teſtatur in Euangelio, di-
cens,Mulier cum parit,triſtitiam habet,cùm
autem peperit puerum, iam non meminit
preſſuræ propter gaudium,quia natus eſt ho
mo in mundum: mulierem dicit ſanctam
Eccleſiam. Sicut enim mulier nato in hunc
mundum homine lætatur, ita Eccleſia in ui-
tam futuram fidelium populo migrante di-
gna exultatione repletur; pro qua eius nati
uitate multas laborans,& gemens in præſen-
ti quaſi parturiens dolet. nec nouum debet
cuiquam uideri, ſi natus dicitur qui ex hac
uita migrauerit, quomodo enim aliter mo-
re dicitur naſci,quando quis ex utero mater-
no procedens in hanc lucem exit; ſic quoq;
iure natus appellari poteſt quilibet ab humi
ſæculi tenebris ad lumen peruenire uiuen-
tium.pro qua ergo re,raptò conſuetudine te-
neretur eccleſiaſtica, ut ſolemnes beatorum
martyrumque confeſſorum Chriſti dies, qui-
bus de hoc mundo ad regionem migrauere
uiuentium, nuncupentur natales; ſed & eorũ
ſollemnia non funebria tanquam morien-
tium, ſed utpotè in uera uita haleientium
natalicia uocitentur. Ergo ſi tunc natis
utique Deo, cui omnia uiuunt, in cuius
manu iuſtorum animæ poſitæ ſunt, quan-
do uiſi ſunt oculis inſipientium mori, mu-
lier ſancta iam non meminit preſſuræ pro-

pter gaudium, quia natus est homo in mundum, id est, in lucem æternam. quòd si de eius natiuitate lætatur, non ieiunijs, non abstinentijs, non denique vllis debet ipse vacare diebus meroribus.

CAP. VI.

PORRO dicitis, quòd affirment Græci dicentes, q nullo modo in quarta, & sexta balneari debeatis, de quo id nos è cõtra vobis consulentibus respondemus, quod beatus Papa Gregorius, & Anglorum gẽtis Apostolus Romanis de Dominico die sermone quodam habito prædicasse legitur: Etenim ad me perlatum est vobis, à peruersis hominibus esse prædicatum, vt Dominico die nullus debeat lauari: & quidem si pro luxu animi, atque voluptate quis lauari appetit, hoc fieri nec reliquo quolibet die concedimus: si autem pro necessitate corporis, hoc nec Dominico die prohibemus; scriptum quippe est, Nemo carnem suam odio habuit, sed nutrit, & fouet eam; & rursum scriptum, Carnis curam ne feceritis in cõcupiscentijs. Qui igitur carnis curam in concupiscentijs fieri prohibet, profectò in necessitatibus cõcedit. Nam si Dominico die corpus lauare peccatum est, lauato ergo die eodem nec facies debet. Si autem hoc in corporis parte conceditur, cur hoc exigente necessitate toto corpori negetur? itaque quod hic præsul eximius, & suauissimus doctor in Dominico die, qui cæteris diebus venerabilior est, concessit, non quoduis in quarta & sexta feria non negamus, hanc videlicet discretionem seruantes, vt siquidem pro luxu animi, atque voluptate quis lauari appetat, hoc fieri nec reliqua quolibet die concedamus; si autem pro necessitate corporis, hoc nec quarta, nec sexta feria prohibeamus.

c. peruenit. de cõs. d. 3.

CAP. VII.

SCISCITAMINI præterea, si liceat crucem Domini cum reliquis mundo huic immundo hanc habenti osculari, vel portare; quod si qui mundus est, omnino licet; nã in osculo quid nisi amor, quo quisque circa eã flagrat, innuitur? & in deportatione verò eius quid nisi mortificatio carnis, vel compassio proximorum exprimitur? siquidem hanc & Dominus baptizare præcipit, sed in aquis; verùm & cùm corpore gestatur, vt & mente gestari debeat, frequens admonetur; cum quippe à cruciatu dicitur, & vt præfatus exponit antistes, duobus modis crucem Domini baptizamus, cùm aut per abstinentiam carnem afficimus, aut per compassionem proximi, necessitatem illius nostram putamus. Igitur crucem Dominii passionis eius venerantes, osculamini, & pro eius amore, si necessitas exigit, eadem cogitatione armamini, portate eam, sed cum summa tenetote quia & corpore, & corde mundissimo, ita vt à mente vestra nunquam decidat, id est, vt & per abstinentiam carnem semper afflictis, & per compassionem necessitatem proximorum vestram petentis. Qui enim dolorem exhibet in aliena necessitate, crucem portat in mente, Immundum autem hãc portare nullo pacto permittimus; scriptũ quippe est, Mundamini qui fertis vasa Domini; nullum verò Domini vas sacratius est cruce Dominica, quæ ipsum portare Dominum meruit. Osculari autem eam immundo non licet, quoniam eo ipso quòd immundus est, ipse sibi testis est, quam mortificationem carnis non diligat; ergo quam nõ amat, nec osculetur, ne fortè de eo dicatur quod de reprobis à Domino per prophetam increpatorie dicitur. Populus hic labijs me honorat cor autem eorum longè est à me. Et psalmista, Dilexere, inquit, eum in ore suo, & in lingua sua mentiti sunt. De reliquijs verò sanctorum eadem dicimus, quorum corpora tẽpla & vasa fuere sunt què Dei, quibusque ad omnia bona opera, tanquam organis sanctus vsus est, quando voluit, spiritus.

CAP. VIII.

ERGO præmissa digna reuerentia, si munditia mentis, & corporis comitatur, eiã quadragesimali tempore, de quo speciali cõsultatione percunctati estis, crucem Domini & portare, & superiori regula cauto addita, licet cùm libuerit, osculari; sed & tũc maximè, ac quo ibi, quando, & vbi antiqui hostis vel pugnæ, vel insidiæ præcipuè formidantur.

CAP. IX.

CORPUS, & sanguinem Dominicum quotidie in quadragesima maioris debetis communicare consultis: quod vt fiat, Dominum omnipotentem supplices exoramus, & vos omnes vehementissimè exhortamur; si tamen mens in affectu peccandi non sit, vel si hanc non de criminalibus peccatis conscientia impunitens, vel non reconciliata fortassis accuset, vel si fratri discordi quis vestrum suorum reconciliatus minus existat. Nam quem de horum aliquo conscientia mordet, grauari tanto munere potius quàm remedium consequi quodlibet arbitramur: Iudicium enim sibi, secundùm Apostolum, manducat, & bibit. Verùm de hoc, & de his qui ecclesiam quidem ineãt, nec tamen facta oblatione communicant, sacri Canones forè sufficienter, enunciãt, qui ministri vestro sunt, qui Deo vobis anchore per mediocritatem nostram ordinandus est, subuendi, & ab eo sacerdotibus, qui claues tenent scientiæ, dumtaxat aperiendi, & vobis nihilominus, in quibus opus est & minimè prohibetur, insinuandi. Interim tantum Quadragesima, quam mos ecclesiæ maiorem appellat, omni est die seruato superiori tenore communicandum: Quoniam semper est orationi vacandum

Cõsuetudo Ecclesiæ Romanæ quotidie cõmunicandi in Quadragesi.

&

& ſacrificus fidelium concurrendum, & illud propheticum, quo dicitur, In die ieiunij veſtri inuenitur voluptas veſtra, iugiter ad memoriam reuocandum. Si enim ex conſenſu coniugatorum etiam alio fortè mundo corpore tempore uacatur orationi, quanto potius iſto, quo Deo etiam carnis noſtræ decimas damus, quo ipſum in abſtinentia Dominum imitamur, quo non ſolum illicita, verum etiam multa à nobis quoque licita, meritò reſecamus, omni eſt voluptati renunciandum? & vt licenter orationi uacetur, caſtitati mentis, & corporis incumbendum?

CAP. X.

Nvsqvam capitis, ſi liceat alicui ſabbato, vel Dominico laborationem aliquam exercere: de hoc ſæpe memoratus ſanctus Papa Gregorius Romanus alloquens ait: Peruenit ad me quoſdam peruerſi ſpiritus homines praua inter uos aliqua, & ſanctæ fidei aduerſa ſeminaſſe, ita vt die Sabbato aliquid operari prohiberent. Quos quid aliud niſi Antichriſti prædicatores dixerim, qui veniēs diem ſabbatum, atque Dominicum ab omni facier opere cuſtoditi: quia enim mori ſe, & reſurgere ſimulat, haberi in veneratione vult Dominicum diem; & quia iudaizare populum compellit, vt exteriorem ritū legis reuocet, & ſibi Iudæorum perfidiam ſubdat, coli vult ſabbatum. Hoc enim quod per Prophetam dicitur, Ne inferatis onera per portas veſtras die ſabbati, tandiu teneri potuit, quamdiu legem licuit iuxta literam cuſtodiri. At poſtquam gratia omnipotentis Dei Domini noſtri Ieſu Chriſti apparuit, præcepta legis, quæ per figuram dicta ſunt, iuxta literam ſeruari non poſſunt. Nam ſi quis dicit hoc de ſabbato eſſe ſeruandum, dicat neceſſe eſt etiam carnalia ſacrificia perſoluenda; dicat præcepeum quoque de circumciſione corporis adhuc vſque retinendum. Sed contra ſe Paulum Apoſtolum audiat dicentem, Si circumcidamini, Chriſtus vobis nihil prodeſt. Nos itaque quod de ſabbato dictum eſt ſpiritualiter accepimus, ſpiritualiter tenemus. Sabbatum enim requies dicitur. Verum autem ſabbatum ipſum Redemptorem noſtrum Ieſum Chriſtum Dominum habemus; & qui lucem fidei eius cognoſcit, ſi peccatum concupiſcentiæ ad mentem per oculos trahit, in die ſabbati onera per portas introducit, Non ergo in die ſabbati onera per portas introducimus, ſi in Redemptoris noſtri gratia conſtituti pondera peccati ad animam per ſenſus corporeos nō trahamus. Nam idem Dominus, ac Redemptor noſter multa in die ſabbati legitur operaſſe, ita ut Iudæos reprehenderet dicens: Quis veſtrum bouem, aut aſinum ſuum non ſoluit in die ſabbati, & ducit adaquare? Si ergo ipſa per ſe veritas nō cuſtodiri iuxta litteſā ſabbatum præcepit, quiſquis otiū ſabbati ſecundū legis litterā cuſtodit, cui alteri niſi ipſi veritati contradicit? Dominico verò die à labore terreno ceſſandum eſt, atque omni modo orationibus inſiſtendum, vt, quod negligenter per ſex dies agitur, per diem reſurrectionis Dominicæ precibus expietur.

CAP. XI.

In quorum Apoſtolorum vel martyrum ſeu confeſſorū, atq; virginum diebus feſtis à labore terreno recedere debeatis, inquiritis. In ſollemnitatibus utiq; beatæ Mariæ Virginis, & ſanctorum duodecim Apoſtolorum, ac Euangeliſtarum, atq; præcurſoris Domini Ioannis, & ſanctī Stephani primi martyris, necnon & in eorū ſanctorum natalitijs quorū apud vos Deo fauente memoria celebris, & dies feſtiuus habebitur. Sanè ſciendū eſt, qm̄ idcirco in diebus feſtis ab opere mundano ceſſandum eſt, vt liberius ad eccleſiam ire, Pſalmis, & Hymnis, & canticis ſpiritualibus inſiſtere, orationi uacare, oblationes offerre, memorijs ſanctorū communicare, ad imitationē eorum aſſurgere, eloquijs diuinis intendere, eleemoſynas indigentibus miniſtrare valeat Chriſtianus. quæ oīa ſi quis negligens, orationi tātùm vacare voluerit, & ad cæteras mundi vanitates licitos labores conuerterit, melius illi fuerat ipſo die beati Apoſtoli Pauli præceptis obaudiens laborare manibus ſuis, vt haberet vnde tribueret neceſſitatibus patientibus, quemadmodū ipſe, qui licet Dominum ordinaſſe dicat, vt qui Euangelium annunciaret, de Euangelio vineret, non tamen vſus eſt hac poteſtate, ſed manibus ſuis laborabat, ne quem eorum quibus Euangelium prædicabat, grauaret.

De feſtis diebus.

CAP. XII.

Qvod interrogatis utrum liceat in feſtiuitatibus ſanctorum iudiciū peragi, & utrū eadem die debeat homo ſi dignus fuerit, ad mortē iudicari? ſciendum quoniam in his feſtiuitatibus, in quibus ſuperius ab omni opere mundano ceſſandum eſſe monſtrauimus, multo magis à ſęcularibus negotijs, & adhuc à moribus abſtinendum fore decernimus, quoniam quamuis vtrumque fortaſſe ſine culpa ualeat exerceri, quando tamen his quę Dei ſunt, arctiùs homo debet hærere, quæ mundi ſunt ſe conuenit penitus reſecare, præcipuè cùm eo die ad militiam diuinam accedens homo, implicari non debeat negotiis ſęcularibus: & ob reuerentiam tantæ ſollemnitatis non oporteat in medium deferri, niſi vnde omnibus gaudium, pax, & ſpiritalis lætitia generetur. verùm his prælibatis, quibus diebus præter hos nulla ſint iudicia ſæcularia exercenda, lex uos affatim edocebit.

CAP. XIII.

Inter quæſtiones verò, & conſulta leges vos mundanas poſtulare perhibetis, de qua re nos codices quos neceſſarios nobis

De libris legum ſęcularium poſtulatis

ad præſens eſſe conſiderare potuiſſemus, libenti mitteremus animo, ſi quem penes vos talia comperiſſemus, qui hos vobis interpretari potuiſſet: ſi quos autem de mundana lege libros miſſis noſtris dedimus, cùm reuerſi fuerint, nolumus ibi relinqui, neforte quiſlibet eos vobis peruersè interpretetur, aut falſitate qualibet violet.

CAPVT XIIII.

De eo q̃ finxit ſe eſſe presbyterũ.

PRÆTEREA indicatis, quòd quidã Græcus mentiens fateretur ſe preſbyterum eſſe, cùm non eſſet, ac per hoc plurimos in veſtra patria baptizaſſet. cùm ergo vos inſpiratione Dei cognouiſſetis, quòd nõ eſſet preſbyter, iudicaueritis, vt amitteret aures, & nares, & acerrimis verberibus cæderetur, & ex veſtra patria pelleretur. Ecce impletum eſt in vobis, ignoſcite nobis, quod de quibuſdam Apoſtolus clamat, quòd haberent zelum Dei, ſed non ſecundum ſcientiam. nam licet ille malè fecerit, ſi mentitus eſt, vos tamẽ in hoc zelum quidem pium, ſed minus cautum habuiſtis: quoniam quamuis ipſe ſe ſacerdotem eſſe ſimulauerit, ſimulatio tamen eius ſalutem plurimis contulit. Siquidem diuerſi fuere qui diuerſo modo Chriſtum annunciabant, ſed ſiue occaſione, ſiue quomodocunque hunc annunciarent, hos tantùm non prohibebat Apoſtolus, qui ſolùm vt Chriſtus annunciaretur, plurimum ſatagebat. quia enim Chriſtus ordinauerat, vt qui Euangelium annunciaret, de Euangelio viueret, ſi multi idcirco Chriſtum prædicabant vt commoda terrena acquirerent, ergo non erat Chriſtus in cauſa, ſed auaritia. rurſus quia multi Euangelij prædicatores à fidelibus magnis honoribus efferebantur, nonnulli ideo Chriſtum prædicabant, vt ſimilia & ipſi perciperent: ergo non erat Chriſtus in vobis, ſed inuidia. ſed nemo iſtorum prohibitus eſt, quominus per hos Chriſtus annunciaretur, nimirum cùm Iudas inter cæteros Apoſtolos à Domino miſſus, & miracula fecerit, & Chriſtum annunciauerit, & in nomine eius multos baptizauerit. Itaque, vt ſedis Apoſtolicæ præſul ſcribit Anaſtaſius, non quæritur quis, vel qualis prædicet, ſed quam prædicet.

CAPVT XV.

De baptiſmo non iterando.

PORRO interrogatis, vtrum homines illi qui hoc ab illo baptiſma receperunt, Chriſtiani ſint, an iterum baptizari debeant. Sed ſi in nomine ſummæ ac indiuiduæ Trinitatis baptizati fuere, Chriſtiani profectò ſunt, & eos à quocunque Chriſtiano baptizati ſunt, iteratò baptizare non conuenit; quoniam, vt iam nominatus Anaſtaſius Apoſtolus Pontifex ad coæquæuum ſuum ſcribit Auguſtum; & baptiſmum, quod procul ſit ab eccleſia, ſiue ab adultero, vel à fure fuerit datum, ad percipientem munus peruenit illibatum; quia vox illa quæ ſonuit per columbam, omnem maculam humanæ polſlutionis excludit, qua declaratur, ac dicitur, Hic eſt qui baptizat. Si igitur quamuis baptiſmum ab adultero, vel fure datum fuerit, ad percipientem tamen munus peruenit illibatum, quamobrem non illibatum, & ſine vlla iteratione ſubſiſtat, quod quilibet mundanus homo tribuit, & neſcimus qua intentione ſe preſbyterum fingens? & certè Acatius Conſtantinopolitanus quondam epiſcopus, ſe ſacerdotem fingebat, cùm fuerit à Felice Papa Romano damnatus. ſed quid iam dictus de eo præſul Anaſtaſius dicat, audiamus. ait enim inter alia: Cùm ſibi ſacerdotis nomen Acatius uidelicet uindicauerit condemnatus, in ipſius vertice ſuperbiæ tumor inflictus eſt; quia non populus, qui miniſterijs donum ipſius ſitiebat, excluſus eſt, ſed anima ſola quæ peccauerat, iuſto iudicio propriè erat obnoxia. quod itaque numeroſa ſcripturarum teſtatur inſtructio, & reuera quia ſecundum famoſiſſimum Apoſtolum neque qui plantat, id eſt, catechizat, neque qui irrigat, id eſt, baptizat, eſt aliquid, ſed qui incrementum dat Deus. Et ideo malus bona miniſtrando non alijs, ſed ſibi detrimenti cumulum ingerit. ac per hoc certum eſt, quia quos ille Græcus baptizauit, nulla portio lætionis attingit, propter illud, Hic eſt, qui baptizat, id eſt, Chriſtus; & iterum, Deus incrementum dat, ſubauditur, & non homo.

Neq; qui plantat, neq; qui rigat, eſt aliquid.

Hic eſt q̃ baptizat.

CAPVT XVI.

VOS qui ſic perſonam illam iudicaſtis, inueſtigatis, ſi debeatis hinc pœnitentiam agere. vtique denique omne peccatum pœnitentia, quæ non niſi Dei gratia comitante proficit, omnino diluitur. Nam Dominus primum Petrum reſpexit, & tunc Petrus ad lacrymas ſeſe conuertit. Peccatum autem vos in illum hominem perpetraſſe manifeſtum eſt; primò quidem quoniam quantum nos comprehendere poſſumus, nondum clarè patuit eundem hominem non eſſe preſbyterum, & ſcriptum eſt, Nolite iudicare ante tempus: Secundò, quoniam etſi ſe finxit eſſe quod non erat, non tamen fecit quod factum Deo uel fidelibus eius non placeat, præcipuè cùm in ea gente, in qua vſque ad illud tempus nulla recta fides, nulla vera religio colebatur, ſibimet oſtium multos lucrandi diuinitùs videret apertum, & ille forſitan anhelaret plurimos ad tantum domum perducere, in quo ſe Deum ſenſerat miſericorditer adiuuare. Denique ſi David eſſe ſe furioſum finxit, vt ſuam tantùm ſalutem operari potuiſſet, quam noxam contraxit, qui tot hominum multitudinẽ quoquo modo de poteſtate diaboli, & æternæ perditionis abſtraxit? maximè cum ſe ſacerdotem ſimulauerit, non tamen in baptizando egit. quod præter ſacerdotem in tam euidẽti neceſſitate agere nullũ oportet.

preſby-

presbyterum, verò, vt opinamur, idcirco se finxit esse, quoniam tam senserat vobis fuisse suasum, quod baptizandi ministerium non nisi presbyteris tantùm esset indultum. Tertiò, quoniam etsi in ista simulatione valde fuit culpabilis, in tot hominibus conuersis satis exilbit laudabilis. Quartò, quia etsi pœna dignus erat, non tamen debuisset modũ vltionis excedere, nec in vnum hominem tot, & tam crudelia detrimenta congerere: cum dimissis ei naribus, & auribus proprijs, sufficeret ad pœnam illi repulsio à patria vestra, quam cum detruncatione membrorum iudicantibus vobis expertus est.

CAP. XVII.

IGITVR referentes, qualiter diuina clementia Christianam religionem percepe-ritis, qualiterque populum vestrum baptiza-ri omnem feceritis, qualiter autem illi post-quam baptizati fuere, insurrexerint, vnanimiter cum magna ferocitate contra vos, dicentes, non bonam vos eis legem tradidisse, volentes etiam vos occidere, & Regem aliũ constituere, & qualiter vos diuina cooperante potentia aduersus eos præparati, à maximo vsque ad modicum superaueritis, & manibus vestris detentos habueritis, qualiterq; omnes primates eorum, atque maiores cum omni prole sua gladio fuerint interempti, mediocres verò, seu minores nihil mali pertulerint, de his nosse desideratis qui vita priuati sunt, vtrum ex illis peccatum habeatis, quod vtique sine peccato euasum non est, nec sine culpa vestra fieri potuit, vt proles, quæ in consilio parentum non fuit, nec aduersus vos arma sustulisse probatur, innocẽs cum nocentibus trucidaretur. Nam hinc psalmista, postquam dixerat, non sedi in consilio vanitatis, & cum iniqua gerentibus non introibo, odiui congregationes malignorũ, & cum impijs non sedebo, paulò pòst deprecans Dominum ait, Ne perdas cum impijs animam meam, & cum viris sanguinum vitam meam: hinc Dominus per Ezechielem prophetã perhibet dicens: Vt anima patris, ita & anima filij mei est: Anima quæ peccauerit, ipsa morietur. Et post pauca de patre dicit: Quòd si genuerit filium, qui videns omnia peccata patris sui quæ fecit, timuerit, & non fecerit simile eis, super montem non comederit, & oculos suos non leuauerit ad idola domus Israel, & vxorem proximi sui non violauerit, & virum non contristauerit, pignus non retinuerit, & rapinam non rapuerit, panem suum esurienti dederit, & nudum operuerit vestimento, à pauperis iniuria auerterit manum suam, vsuram & superabundantiam non acceperit, iudicia mea fecerit, in præceptis meis ambulauerit, hic nõ morietur in iniquitate patris sui, sed vita viuet. pater eius quia calũniatus est, & vim fecit fratri, & malum operatus est in medio populi sui, ecce mortuus est in iniquitate sua, & dicitis, quare non portauit filius iniquitatem patris, videlicet quia filius & iudicium, & iustitiam operatus est; omnia præcepta mea custodiuit, & fecit illa, vita viuet; anima quæ peccauerit, ipsa morietur; filius non portabit iniquitatem patris, & pater nõ portabit iniquitatem filij. quamuis & de parentibus qui comprehẽsi sunt, mitius agere debueritis, scilicet, vt pro Dei amore, qui eos in manus vestras tradiderat, vitam illis reseruaretis, quatenus in oratione Dominica Deo promptè dicere valeretis, Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. sed & si illos reseruare potuissis, qui bellando interiere, & minimè viuere permisistis, nec saluare voluistis, nõ cõsultè prorsus egistis, scriptum quippe est, Iudicium erit sine misericordia illi qui non fecerit misericordiam. Et per suprà nominatũ prophetam Dominus, Nunquid, ait, voluntatis meę est mors impij, dicit Dominus Deus, & non vt conuertatur à vijs suis, & viuat? Verùm quia zelo Christianæ religionis, & ignorantia potius quàm alio vitio deliquistis, pœnitentia subsequente per Christi gratiam indulgentiam de his & misericordiam consequimini.

CAP. XVIII.

SCIRE uos uelle significatis, quid de his qui legem Christianam respuunt, agere debeatis: in quo notandum est, quoniam omnis homo sicut per alterius culpam, id est, Adæ contraxit, unde purgatione per aquam baptismatis egeat, ita cùm ad fidem promittendam ad regenerationis ocurrit vndam, alium eligit, quodammodo patrem spiritualem uidelicet à quo susceptus instruatur, & omni custodia muniatur, & tanquam depositum quoddam rectori Ecclesiæ repręsentetur. Præterea qui fidem respuit quam promisit, ab illo à quo susceptus est, & qui fidei eius interuentor extitit, debet per omnia reuocari. Iam uerò si non audierit eum quem ipse pro se dederat uadem, dicendum est ecclesiæ; à quæ maiori studio ad ouile proprium onem reduci conuenit quæ errauit; & ut ad uiam ueritatis, quæ Christus est, redeat, modis omnibus reuocari; siquidem ab ea tanquam à matre, tanquam à magistra suadendum est, illi quatenus uideat, quoniam apostatam spiritum imitatus est, de quo scriptũ est, quòd in ueritate non steterit. Consideret etiam quod Petrus princeps Apostolorum clamat, Si enim refugientes, inquiens, coinquinationes mundi in cognitionem Domini nostri, & Saluatoris Iesu Christi, his rursus implicati superantur facta sunt eis posteriora deteriora prioribus. melius enim erat illis, non cognoscere viam iustitiæ, quàm post cognitionẽ retrorsum conuerti ab eo quod illis traditum est sancto mandato; contigit enim eis illud Prouerbij, canis reuersus ad uomitum suum, & sus lota in uolutabro luti.

De studio susceptoris, ex baptismo.

porrò

In desertores fidei.

porrò si nec ecclesiam audierit, sit omnibus reuera sicut Ethnicus id est, gentilis, ac per hoc iam meritò per potestates exteras tanquam extraneus opprimatur. denique certũ est, quoniam sæpe Deus concitat potestates aduersus abnegatores Christi, aduersus desertores baptismi, & idcirco nemo miretur, quia Deus concitat, vt ponant ceruices, & humiliati redeant ad Ecclesiam. quia & Agar cùm discessisset à domina sua, occurrit ei angelus & dixit ei, Quia est Agar ancilla Saræ? reuertere ad dominam tuam. ad hoc ergo qui huiusmodi est, affligitur, vt reuertatur; atque vtinam reuertatur, quia cum fratribus hæreditatem promissam recipiet; nam nisi mouerentur potestates Christianæ aduersus huiusmodi, quomodo rationem redderent de imperio suo Deo? quippe cùm pertineat

De officio regis Christiani.

hoc ad Reges sæculi Christianos, vt temporibus suis pacatã & sine diminutione velint seruari matrem suam ecclesiam, vnde spiritaliter nati sunt. Siquidem Nabuchodonosor Rex qui statuam suam erexerat, & ad eam adorandam omnes coegerat, laudibus trium puerorum de igne liberatorum commotus dixisse legitur, Et ego ponam decretum omnibus tribubus, & linguis in omni terra; & quicunque dixerint blasphemiam in Deum Sidrac, Misac, & Abdenago, in interitum erunt, & domus eorum in perditionem. Si ergo sic sæuit Rex barbarus, ne blasphemetur Deus Israel, quia potuit tres pueros de igne temporali liberare, quanto potius sæuire debent Reges Christiani, quia Christus abnegatur & irridetur, à quo non tres pueri tantum, sed & orbis terrarum cum ipsis Regibus à perpetuis ignibus liberatur? Nam qui illis mentiri, vel esse infideles conuincuntur, aut vix aut nunquam ab eis viuere profectò sinuntur, & quomodo non indignentur, & sæuiant, quando vident Christum, qui est Rex Regum, & Dominus dominantium, ab hominibus abnegari, illudi, & ei fidem promissam non custodiri? Zelentur itaque zelo Dei, quia seipsos per Christum recolunt liberatos à gehenna magis quàm ille qui attẽdit tres pueros ereptos à flamma.

CAPVT XIX.

QVID iure de his faciendum sit, qui ad occidendum Regẽ insurrexerint, venerandæ leges, quas scripto mittemus, vos affatim edocebunt. Veruntamen hoc in arbitrio Regis manet, qui non semel tantum, sed & septuagies septies debet peccatum dimittere, iuxta quod Dominus in Euangelio sancto Petro mandauit: Nam cui plus dimittitur, plus diligit; & quemadmodum Euangelium docet, Rex decem millia talenta, id est, multa, & immania peccata seruo non dimitteret, si ipse conseruo suo centum denarios, id est minora dimittere noluisset.

CAPVT XX.

QVID de homine libero iudicandum sit, qui de patria sua fuga lapsus fuerit, si cõprehendatur? nihil vtique, nisi quod leges decernunt. Veruntamen multos sanctorum de patria sua exisse, & in alia celebrius venoratos fuisse sacræ produnt historiæ; sed aliis non existentibus cautis ob solum exitum nũquam culpabiles iudicatos extitisse, ni fallor, inueni; præsertim cùm Abrahæ patri nostro diuina voce dicatur, egredere de terra, & de cognatione tua: & nonnulli patrum nostrorũ exules per plurimos annos in terra non sua habitauerint; alioquin liber non est, si de patria sua quis non audet egredi. porro si liber est, & iure nullius conditionis nexibus tenetur obstrictus, non fugit, sed exit de patria sua, quemadmodum & Abrahæ, non fuge, sed exi de terra tua dicitur; quod quia fecit obediens nemine iudicante pœnam quamlibet protulit.

CAPVT XXI.

De seruis fugitiuis.

Si seruus à domino fugiens recesserit, si comprehensus fuerit, ignoscendũ est ei, aliàs autem legum scita nõ transcendantur in eo. Veruntamen semper illud Apostoli Pauli præ oculis habeatur salubris admonitionis dicentis, Domini quod iustum est & æquum seruis præstate, scientes quoniam & vos Dominum habetis in cœlo; & alibi, cùm seruis vt obedirent dominis carnalibus præcepisset, adiunxit, scientes, inquiens, quòd vnusquisque vestrũ quodcunq; fecerit bonũ hoc cõsequetur à Domino, siue seruus, siue liber; & vos domini eadem facite ad illos remittentes minas, scientes quia & vester, & eorum Dominus in cœlis est, & personarum acceptio non est apud Dominum.

CAPVT XXII.

CIRCA hos qui quando ad pugnam contra hostes proceditis, fugam arripiunt, si non misericorditer præueniat compassio, falsam legum temperetur seueritas.

CAPVT XXIII.

DE his quibus iussum est contra hostes progredi, & iussioni parere contemnunt, eadem statuimus.

CAPVT XXIIII.

QVID parricida, id est, qui patrem vel matrem occidit, vel etiam qui fratrem, aut sororẽ interficit, pati debeat, leges indicant; porrò si ad ecclesiam cõfugerit, id quod Episcopus loci, vel sacerdos, qui ab illo constitutus est, prouiderit, agendum decernimus.

CAPVT XXV.

CONSVETVDINIS esse patriæ vestræ perhibetis semper custodes inter patriam vestram, & aliorum iuxta terminos inuigilare, & si seruus, aut liber per eandem custodiam quocunque modo fugerit, sine omni intermissione custodes pro ea interimuntur, deinde percontamini, quid nos inde iudicemus; & de hoc in legibus est requirendum. Veruntamen ablit à mentibus vestris, vt tam impiè iam iudicetis, qui nam pium Deum, &

Domi-

gitized by Google

Dominum agnouistis, præsertim cùm magis oporteat, vt sicut hactenus ad mortem facilè quosque pertraxistis, ita deinceps non ad mortem, sed ad vitam quos potestis nihilominus perducatis. Ita vt quemadmodum beatus Apostolus Paulus prius persecutor, & contumeliosus, & spirans minarum, & cædis in discipulos Domini, posteaquam misericordiam consecutus est, diuina reuelatione conuersus non solum minimè cuilibet mortis pœnam intulit, verum etiam anathema esse optabat pro fratribus, & libentissimè impendere, & superimpendi paratus erat pro animabus fidelium: ita & vos postquam electione Dei vocati, & lumine ipsius illuminati estis, non iam sicut prius mortibus inhiare, sed omnes ad vitam tam corporis, quàm animæ debetis omni occasione inuenta proculdubio reuocare: & sicut vos Christus de morte perenni qua detinebamini, ad vitam æternam reduxit, ita ipsi nõ solum innoxios quosque, verũ etiàm & noxios à mortis exitio satagite cunctos eruere, secundùm illud sapientissimi Salomonis, erue eos qui ducuntur ad mortem; & qui trahuntur ad interitum, liberare ne cesses.

CAPVT XXVI.

De his qui proximum, id est consanguineum suum, vt est frater, cõsobrinus, aut nepos, trucidauerint, venerandæ leges propriũ robur obtineant. Sed si ad ecclesiam confugerint, mortis quidem legibus eximuntur, pœnitentiæ verò, quam antistes loci, vel presbyter, cõsiderauerit, absque dubio summittantur. Nolo, inquit Dominus, mortem peccatoris, sed vt conuertatur, & viuat.

CAPVT XXVII.

De his qui socium suum morti tradiderint, id ipsum quod suprà decernimus.

CAPVT XXVIII.

De his qui ad vxorem alterius comprehensus fuerit, quid iudicandum sit, lectis legibus reperietis. Iam verò si ad Ecclesiam adulter confugerit, iudicandum ab episcopo fore decernimus, quod sacros constat definisse canones, vel sanctos Apostolicæ sedis præsules clatum est statuisse.

CAPVT XXIX.

Similiter & de eo cẽsemus, qui ad proximã sanguinis sui ingreditur: verùm huius tanti piaculi lepram melius ad sacerdotis considerationem, & iudicium profectò dirigimus.

Oportere episcopũ habere semper in manibus canones.

CAPVT XXX.

De eo qui volens hominem interfecerit, id statuimus quod sacræ regulæ statuunt, quas Episcopum vestrum apud se penes vos positũ præ manibus oportet semper habere.

CAPVT XXXI.

Circa fures animalium si non misericordia, saltem legum edicta seruentur.

CAPVT XXXII.

Similiter de his qui virum aut fœminam repuerint, permittimus.

CAPVT XXXIII.

Quando prælio inire soliti eratis, indicans vos hactenus in signo militari caudã equi portasse & scisitamini, quid nunc vice illius portare debeatis; quid aliud vtique, nisi signum sanctæ Crucis? Ipsum est enim quo Moyses mare diuisit, & Amalech interfecit; quo Gedeon Madianitas superauit; & Christus Dominus noster diabolũ, qui habebat mortis imperium, non solum superauit, sed & prostrauit; ipsum est signum quod portamus in frontibus nostris, ipso à cunctis defendimur hostibus, & ab omnibus munimur incursionibus. Hoc est signum fidei, & ingens horror diaboli, quo Christiani Principes in necessitatibus suis semper vtuntur; & Reges veram religionem sectãtes sæpe celebres Christo propitio triumphos de hostibus perãrant. Sed vt manifestiùs sciatis, quid pro illa equina cauda in signũ debeatis militare conuenientius cùm in apparatum belli procederitis, portare, pauca de Constantini actibus memoranda ducimus, qui pijssimus Romanorum extitit Imperator, & Christianitatis famosissimus omnium propagator. Ille quippe cum aduersus Maxentium vrbis Romæ tyrannum exercitum duceret, erat quidem iam tunc Christianæ religionis fautor nondum tamen, vt est sollemne nostris initiari, signum Dominicæ passionis acceperat. cùm igitur multa secum de instantis prælij necessitate pertractans iter ageret, vtique ad cœlum sæpius eleuaret, & inde sibi diuinum precaretur auxilium, vidit per soporem ad orienti partem in cœlo signũ crucis igneo fulgore rutilare; cúmque tanto visu fuisset exterritus, ac nouo perturbaretur aspectu, astare sibi vidit Angelos dicentes, Constãtine in hoc vince, tam verò lætus redditus, & de victoria iam securus signum crucis, quod in cœlo viderat, in sua fronte delignat; & hoc in militaria vexilla trãsformat, ac labarum, quem dicunt, in speciem Dominicæ crucis exaptat; & ita armis, & vexillis religionis instructus aduersus impiorũ arma proficiscitur, & sine cruore Romani populi, vt ipse Deum precabatur, Maxentio in flumen demerso de tyranno triumphauit.

De signo Crucis, quid vidit Constant. per soporem.

CAPVT XXXIIII.

Præterea consulitis, si deberis, quando nuncius venerit vt ad præliandum pergatur, mox proficisci? an sit aliqua dies, in qua non oporteat ad præliandum exire? in quo

quo respondemus, nō est vllus dies in quibuscunq; negotijs incipiendis, vel exercendis penitus obseruanda, præter (si nimia non vrgeat necessitas) suprà memoratos dies celeberrimos, & omnibus venerabiles Christianis; non quo, vel in his tale quid fieri prohibeatur, cùm non sit in diebus spes nostra ponenda, nec à diebus, sed à Deo solo uiuo, & vero salus oīs penitus expectāda, sed quo, si ineuitabilis necessitas non est, uacandum est in his solito studiosius orationi, & tantæ festiuitatis mysteria frequentanda. nam cum Hebræi quondam sabbatū obseruantes noluissent cōtra hostes suos die sabbatorum arma sustollere, & Deus omnipotens quod in se tantùm, & non in obseruantia dierum spes esset & fortitudo locanda, voluisset ostendere, occisi sunt ex eis mille viri, ita vt superstites pœnitentia ducti inuicem dicerent, Si omnes fecerimus sicut fratres nostri fecere, & non pugnauerimus aduersus gentes pro animabus nostris, & iustificationibus nostris, citius disperdent nos à terra.

De dierū obseruatione.

CAPVT XXXV.

Referris quòd soliti fueritis, quādò in prœlium progrediebamini, dies & horas obseruare, & incantationes, & iocos, & carmina, & nonnulla auguria exercere; & instrui desideratis, quid nunc vobis agendum sit: de quo nos necessariò vos instrueremus, nisi super hoc vos diuinitùs instructos conueremur, super diuinum enim fundamentum nos ædificare quicquam nō possumus. Igitur cùm in prœlium proficisci dispositis, quod ipsi commemoraſtis, agere in Dei nomine nō omittite, id est, ad Ecclesiasire, orationes peragere, peccantibus indulgere, missarum sollemnijs interesse, oblationes offerre, confessionem delictorum sacerdotibus facere, reconciliationem, & communionem percipere, carceres aperire, vincla dissoluere, & seruos & præcipuè cōfractos, & debiles, atque captiuos libertati donare, ac indigentibus eleemosinas erogare. quatenus impleatur quod Apostolus admonet dicens, Omne quodcunque facitis Deo in verbo, aut in opere, omnia in nomine Domini Iesu. Nam illa quæ commemoraſtis, id est, diei, & horæ obseruationes, incātationes, ioca, & iniqua carmina, atque auguria, pompæ, ac operationes diaboli sunt, quibus, Deo gratias, iam in baptismate abrenunciaſtis, & hæc cum vetere homine & actibus eius quando nouum induistis, omnino deposuistis.

De vera præparatione ad bellum:

CAPVT XXXVI.

Si die Dominico vel cæteris festis diebus quando necessitas vrget, licear ambulare, vel ad bellandum procedere? ex trigesimo quarto capitulo harum responsionum nostrarum potestis aduertere.

CAPVT XXXVII.

Libros quos vobis ad præsens necessarios esse considerauimus, sicut poscitis, animo gratanti concedimus, & plures Deo largiente præstare desideramus.

CAPVT XXXVIII.

Dicitis quòd quando in castris estis, orationem perfectam, & congruam facere nequeatis, ac per hoc exponi cupitis quid agere debeatis. vnde nos contra suademus, vt quanto plus hostes sæuiunt, & necessitas vel tribulatio incumbit, tanto instantius orationi operam detis. Nam patres nostri plus orando, quàm pugnando victores fuere, & voti compotes plus precibus, quàm præliis extiterunt: Denique Moyses orabat, & Iosue pugnabat, sed plus ille vincebat orando, quā iste pugnando. aptius ergo ab armis, quàm ab oratione vacandum est.

CAPVT XXXIX.

De cōsanguinitate generationū, vt exq̄ritis, quibus vnq; feminis iūgi debeatis, liquidè cognoscatis. verum quòd leges hanc sanciunt iam meminimus. & denuo memorare summatim operæ pretium ducimus. aiunt enim, ergo omnes nobis vxore ducere licet. Nam quarundam nuptijs abstinere debemus, inter eius enim personas quæ parentū, liberorúmue locum inter se obtinent, nuptiæ contrahi non possunt, veluti inter patrem & filiam, vel auum & neptem, matrem & filiū, auiam & nepotem, & vsque ad infinitum. inter eas quoque personas quæ ex transuerso gradu cognationis iunguntur, est quædam similis obseruatio, sed non tanta. Sacri verò canones, & præcipuè Zachariæ summi præsulis decreta quid hinc promulgent, episcopo vestro vobis explanandum relinquimus.

De cōsanguineorum prohibitis.

CAPVT XL.

Consvetvdinem patriæ vestræ perhibetis inesse, vt priusquam ad pugnam progrediamini, mittatur à dominatione vestra fidelissimus, & prudentissimus vir, qui cuncta arma & caballos, & quæ necessaria pugnæ existunt, consideret, & apud quem inutiliter præparata inuenta fuerint, capite punitur. nunc autem nosse cupitis, quid nos hinc fieri decernamus. Sed hæc nos cuncta vobis ad spiritalis apparatus armaturam cōuertere suademus, & tantæ seueritatis rigorem ad pietatis exercitium inclinare monemus; ita, vt sicut hactenus illa præparatio armorum, & equorum diligenter inquirebatur, vtrum bene apta esset contra visibiles hostes; ita nunc studiosè inuestigetur, vt arma spiritualia, id est, bona opera singuli præparata possideant, aduersus Principes, & potestates, aduersus mundi rectores tenebrarum harum contra spiritalia nequi-

tiæ in

riæ in cœleſtibus. porro equus animus intelligitur, quia nimirum ſicut homo portatur equo, ſic & regitur animo. optimè ergo, qui arma contra hoſtes præparata non habet, perit; quia, vt ſcriptum eſt, Maledictus vir qui facit opus Dei negligenter. De equo verò, qui imparatus eſt animo, bene per pſalmiſtam dicitur, falſus equus ad ſalutem, in abundantia autem virtutis eius non erit ſalvus. Niſi enim falſus eſſet, imparatus non eſſet. equo cõtra de pparatò dicitur, equus paratus ad diem belli, Dñs autẽ ſaluté tribuit. Sic itaq; quod hactenus carnaliter obſeruaſtis, & arma quæ forſitan ab inopibus hæc præparare non valentibus crudeliter exegiſtis, iam nunc ſpiritualiter veneramini; & hæc magnos & paruos præparare piè, & indeſinenter hortamini.

CAPVT XLI.

De ijs autem qui Chriſtianitatis bonum ſuſcipere renuunt, & idolis immolant, vel genua curuãt, nihil aliud ſcribere poſſumus vobis, niſi vt eos ad fidem rectam monitis, exhortationibus, & ratione illos potius quã vi, quòd vanè ſapiant, cõuincatis. opera manuũ ſuarum, & inſenſibilia elementa, cùm ſint homines intellectu habiles, adorantes, immo dæmonijs ſuam ceruicem flectentes & immolantes. Nam, vt Apoſtolus docet, ſcimus quoniam nihil eſt idolum, ſed quæ immolãt gentes, dæmonijs immolant. Iam verò ſi vos non audierint, cum eis nec cibum ſumere, nec vllam penitus communionem, habere, ſed eos tanquam alienos, atque pollutos à veſtris obſequijs, & familiaritate remouere debetis, vt tali fortè confuſione compuncti conuertantur inſpirante Deo ad ipſum qui eſt verus & non falſus Deus, creator, & non creatus, non factus, ſed factor omnium: nam vt Dominus præcipit, de domo illius qui non credit, non ſolum cibum, verum etiam nec puluerem in pedibus debet educere Chriſtianus: in tantum, vt diſcipuli neſcientes quod acciderat, moleſtè tulerint, quòd Petrus principes eorum ad Corneliũ ingreſſus fuerat, quem ipſe Deo præcipiente primum ex gentibus fecerat Chriſtianũ. nulla igitur cum his qui non credunt, idolaq; adorant, miſcenda communio eſt. Porrò illis violentia, vt credant, nullatenus inferenda eſt. Nam omne quod ex voto non eſt, bonum eſſe nõ poteſt; ſcriptum eſt enim, Voluntariè ſacrificabo tibi; & rurſus, Voluntaria, inquit, oris mei beneplacita fac Domine; & iterum, Et ex voluntate mea confitebor illi. Voluntaria quippe Deus obſequia, & exhiberi tantum ab voluntatis præcipit; nam ſi vim inferre voluiſſet, nullus omnipotẽtiæ illius reſiſtere potuiſſet. Iam verò ſi quæritis, quid de huiuſmodi perfidis iudicandum ſit; Apoſtolum Paulum audite, qui cùm Corinthijs ſcriberet, ait: Quid enim mihi de his qui foris ſunt, iudicare? nõne de his qui intus ſunt, vos iudicatis? Nã eos qui foris ſunt, Deus iudicabit; auferte malum ex vobis ipſis; ac ſi diceret, de his qui extra religionem noſtram ſunt, nihil ego iudico, ſed eos Dei iudicio reſeruo, qui iudicaturus eſt omnem carnem. Veruntamen auferte malum ex vobis ipſis, videlicet vobiſcum morans vt cancer ſerpat; aut certè dum à fidelibus ſibi cõmunicari conſpicit, ſuæ quoque vanitati cõmunicari putet, ac per hoc veracioré, & ſanctiorem ſuam ſectam, quàm noſtram exiſtimet religionem. propter conſcientiam ergo magnopere idola colentium cauenda eſt omnino communio, nam qui idololatris cõmunicat, ipſis idolis immo dæmonijs communicare videtur: Omnes enim dij gentium dæmonia; & Apoſtolus dicens, quæ immolant gentes, dæmonijs immolant, & non Deo, adiecit, nolo, inquit, vos ſocios fieri dæmoniorum.

De communione infideliũ uitanda. Quid executere puluerem ex pedibus.

CAPVT XLII.

Asseritis, quòd Rex veſter cùm ad manducandum in ſedili, ſicut mos eſt, ad menſam ſederit, nemo ad conueſcendum etiam, neque uxor eius cum eo diſcumbat vobis procul in ſellis reſidentibus, & in terra manducantibus; & idcirco quid vobis hinc præcipiamus, noſſe delideretis. Vnde nos quia non contra fidem quod agitur, eſt, licet bonos mores ſatis impugnet, non tam præcipientes, quàm ſuadentes hortamur, vt ad Chriſtianæ religionis cultores Principes attendatis, & humilitatis eorum conſiderãtes faſtigium, deponatis ex vobis omne ad nihil vile ſupercilium: legerunt enim illi in Euangelio dicente Domino, diſcite à me, quia mitis ſum, & humilis corde, & inuenietis requiem animabus veſtris. Nam antiqui Reges, quorum multi ſanctorum conſortium meruere, ac ideo veraciter Reges dicti ſunt, quoniam ſancti reperti ſunt; cum amicis, quinimmo cum ſeruis ſuis conuiuati fuiſſe memorantur; quin potius ipſe Rex Regum, & Dominus Dominantium Redemptor noſter, non ſolùm cum ſeruis, & amicis ſuis Apoſtolis ſcilicet recubuiſſe, verum etiam cũ publicanis, & peccatoribus, & recubuiſſe, & manducaſſe deſcribitur.

CAPVT XLIII.

Qvæ animalia, ſeu volatilia liceat manducare, quantum exiſtimo Dominus euidenter oſtendit, cùm poſt diluuium animalia cuncta Noe tribuit & filijs eius edenda, dicens, Omnes piſces maris manui veſtræ traditi ſunt, & omne quod mouetur, & viuit, erit vobis in cibum quaſi olera virentia. & demonſtratis cœlitus beato Petro in illo diſco, quamuis hoc altius intelligendum

ligendum ſit, cunctis animantibus, dicitur, Macta, & manduca. Itaque omne animal, cuius cibus minimè corpori nociuus eſſe probatur, & ſocietas hoc in cibum admittet humana, comedi non prohibetur, nam ideo, vt ſanctus, & facūdiſſimus doctor ſcribit Auguſtinus, morticinum ad eſcam vſus hominum non admiſit, eo quòd non occiſorum ſed mortuorum animalium morbida caro eſt, nec apta ad ſalutem corporis, cuius cauſa ſumimus alimentum. Porro eorū opinionem qui quippiam in cibis immundum eſſe perhibent, per ſe Dominus deſtruit dicens, Non quod intrat in os, coinquinat hominem, ſed quod procedit ex ore, coinquinat hominem. & Apoſtolo Petro diuinitùs dicitur, Quod Deus ſanctificauit, tu commune, vel immundum ne dixeris. & coapoſtolus eius Paulus ſcribens, omnia, inquit, munda mundis, coinquinatis autem, & infidelibus nihil eſt mundum. Veruntamen ne fortè quilibet ex veteri vobis teſtamento quædam prohibita velint animalia demonſtrare, atque ab eorum vos edulio coerceere, notandum eſt, inter illa quæ prohibita ſunt, etiam porcum connumerari; ſed qua re præfatus ſanctus Auguſtinus de ceteris interim tacens, ſcribēs etiam huius animalis meminit dicens, Teſtamento veteri, vbi quidam cibi carnium prohibentur, cur non ſit contraria iſta ſententia qua dicit Apoſtolus, Omnia munda mundis, & omnis creatura Dei bona eſt, ſi poſſunt, intelligant hoc Apoſtolum de ipſis dixiſſe naturis; illis autem litteras propter quaſdam præfigurationes temporis congruentes animalia quędam non natura, ſed ſignificatione immunda dixiſſe. Itaque verbi gratia, ſi de porco, & agno requiratur, vtrumque natura mundum eſt; quia omnis creatura Dei bona eſt: quadam verò ſignificatione agnus mundus, porcus immūdus eſt; tanquam ſi ſtultum, & ſapientem dicetes: vtrumque hoc verbum natura vocis, & litterarum, & ſyllabarum quibus cōſtat, vtique mundum eſt; ſignificatione autem vnū horum verbum, quod dicitur ſtultum, immundum dici poteſt nō natura ſui, ſed quoniam quiddam immundum ſignificat, & fortaſſe quod eſt in rerum figuris porcus hoc eſt in rerum genere ſtultus; & tam illud animal, quàm iſtæ duæ ſyllabæ, quod dicitur ſtultum, quiddam vnum, idemque ſignificat, immundum quippe illud animal in lege poſitum eſt, eo quòd non ruminet; nō autem hoc eius vitium, ſed natura eſt. ſunt autem homines, qui per hoc animal ſignificātur, immundi proprio vitio, non natura; qui cùm libenter audiant verba ſapientiæ, poſtea de his omnino non cogitant: quod enim vulo audieris, velut inteſtino memoriæ tanquam ad os cogitationis, recordandi dulcedine voluere, quid eſt aliud, quàm ſpiritualiter quodammodo ruminare, quod qui nō faciunt, illorum animalium genere figurantur. Vndè & ipſa à talibus carnibus abſtinentia, tale vitium nos cauere præmonuit. Cùm enim de hac munditia ruminandi alio loco ita ſcriptum eſt, theſaurus deſiderabilis requieſcit in ore ſapientis, vir autem ſtultus glutit illum. Has autem ſimilitudines rerū in locutionibus, & obſeruationibus figuratis propter quærendi, & comparandi exercitationem rationales mentes vtiliter & ſuauiter nouerint, ſed priori populo multa talia non tantùm audienda, verum etiam obſeruanda præcepta ſunt. tempus enim erat, quo non tantùm dictis, ſed etiam factis prophetari oporteret, & ea quæ poſteriori tempore fuerant reuelanda, quibus per Chriſtū, atque in Chriſto reuelatis, fidei gētium onera obſeruationum non ſunt impoſita, prophetiæ tamen auctoritas commendata.

Quid ſit ſpiritualiter ruminare.

CAPVT XLIIII.

De non venando in Quadrageſima.

NVLLA ratio ſit in quadrageſimali tempore venationibus vti: venantes enim nihil præter carnes captant. vt ergo nihil carnale ſectari videamini, decenter à carnibus captandis in quadrageſimali præcipnè tempore vobis eſt abſtinendum. quanto enim ieiunij tempore arctius eſt diuinis cultibus inſiſtendum, tanto eſt in cunctis mundi nociuis oblectamentis longiùs recedendū, præſertim cùm neminem niſi reproborū venationes exercuiſſe ſacra deſignet hiſtoria.

CAPVT XLV.

A NOBIS ſcire cupitis ſi in quadrageſimali tempore iudicia ſint exercenda, & ad mortem aliquis addicendus. in quo nos noueritis eadem de quadrageſimali tempore ſuper hac reſpondere cōſultatione, quę diebus feſtis nos duodecimo harum reſponſionum noſtrarum capitulo iam reſpondiſſe dignoſcimur.

CAPVT XLVI.

IAM verò ſi quadrageſimali tempore licerat, ſi neceſſitas exigit, vel ſi non exigit vlla neceſſitas, ad bella procedere, non vobis eſt neceſſarium exponendum, cùm ex priorum propoſitionum ſolutionibus quid uos conueniat agere, etiam nobis tacentibus, iam ipſi colligitis. bellorum quippe ac prœliorum certamina, nec non omnium iurgiorum initia diabolicæ fraude ſunt artis profectò reperta, & dilatandi regni cupidus, vel iræ, vel inuidiæ, vel alius cuiuſpiam vitij dilector tantum his intendere, ſeu delectari conuincitur. Et ideo, ſi nulla vrgeat neceſſitas, non ſolùm quadrageſimali tempore, ſed omni eſt prœlijs abſtinendum. Si autem ineuitabilis urget opportunitas, nec quadrageſimali eſt tempore pro defenſione tam ſua, quàm patriæ, ſeu legum paternarum bellorum proculdubio præparationi parcendum, ne videlicet Deū videa-

videatur homo tentare, ſi habet quod faciat, & ſuæ ac aliorum ſaluti conſulere non procurat, & ſanctæ religionis detrimenta non præcauet. porro muri Iericho filijs Iſrael, qui ſabbatum iam obſeruandum ſuſceperant, etiam ſabbato vrbem circumeuntibus, & tubis clangentibus ad terram protracti ſunt.

CAPVT XLVII.

CONSVLITIS ſi liceat in quadrageſimali tempore iocis vacare; quod non ſolum in quadrageſimali, verùm etiàm in nullo tempore licitum eſt Chriſtianis; ſed quia vobis, qui in montem nondum aſcendere tanquam infirmi poteſtis, vt inde ſublimia mandata Dei percipiatis, ſed in campeſtribus, quemadmodum filij quondam Iſrael poſiti eſtis, vt ſaltem ibi plana, & minora quæque præcepta ſumatis, nec dum poſſimus ſuadere, vt omni tempore iocis abſtineatis, & quadrageſima, ac ieiunij tempore quando per amplius, & inſtantius orationi & abſtinentiæ, & omnimodæ pœnitentiæ, ſicut longè ſuperiùs expoſuimus, vacare debetis, non ſolùm iocis, verum etiam ab omni vaniloquio, & ſcurrilitate, quæ ad rem nõ pertinent, atque ab ipſo otioſo verbo, vt in Euangelio Dominus dicit, quod locuti fuerint homines, reddent de eo rationem: ſi de otioſo, quanto magis de noxio, & criminoſo? nulla ergo vos voluptatum, & iocorum, & maximè in tempore ieiuniorum vanitas ſeducere valeat; non enim lamenta cum iocis conueniunt, & fallax, ac deceptrix lætitia, veraces lacrimas producere neſcit in proximo. præterea eſt index, qui dixit, Væ vobis qui ridetis nunc, quia lugebitis, & flebitis. hinc Salomon ait: Riſus dolore miſcebitur, & extrema gaudij luctus occupat. hinc iterum dicit: Riſum deputaui errorem, & gaudio dixi, Quid fruſtra deciperis? Hinc rurſus ait: Cor ſapientium, vbi triſtitia eſt; & cor ſtultorum, vbi lætitia: gratum namque Deo ſacrificium eſt afflictio contra peccatũ, pſalmiſta teſtante, qui ait, ſacrificium Deo ſpiritus contribulatus.

CAPVT XLVIII.

VNDE nec vxorem ducere, nec conuiuia facere in quadrageſimali tempore conuenire poſſe nullatenus arbitramur. Iterum quid hinc ſacri canones dicant, epiſcopo veſtro docente ſcietis.

CAPVT XLIX.

PRÆTEREA ſciſcitamini, ſi licet exhibere vobis quemadmodum prius in dotẽ coniugibus veſtris, aurum, argentum, boues, equos, &c. quod quia nullum peccatum eſt, & leges hoc conniuent, & nos vt fiat minimè prohibemus; & non ſolum hoc verum etiam quicquid ante baptiſmum egiſtis, & nunc quoque vobis agere profectò concedimus. Nam piſcatorem Petrum, Matthæũ verò telonarium ſcimus, & poſt conuerſionem ſuam Petrus rediit, Matthæus verò ad telonij negotium non reſedit; quia & aliud eſt victum per piſcationem quærere, aliud telonij lucris pecunias augere. Sunt enim pleraque negotia, quæ ſine peccato exhiberi aut vix, aut nullatenus poſſunt. ad illa ergo tantum, quæ ad peccatum implicant, neceſſe eſt vt poſt conuerſionem animus nõ recurrat: quod verò quiſque ante conuerſionem ſine peccato exercuit, hoc enim poſt conuerſionem repetere non eſt.

CAPVT L.

QVID de eo qui de quadrageſimali tempore cum vxore ſua coierit; ſit indicandum, epiſcopi veſtri, & ſacerdotis qui ab eo conſtituetur, arbitrio conſiderandum, ac definiendum committimus, qui ſingulorum mores agnoſcere poterunt; & vniuſcuiuſque veſtrum cauſas libratis perſonis, ac temporibus diſcernere, ſeu moderari debebunt. porro cum ea eodem tempore ſine aliqua contaminatione dormire omnino liceret, ſi ignis, & palea ſine læſione communionem aliquam habuiſſent, vel ſi diabolicæ fraudis aſtutiæ neſcirentur: nam vbi maſculus cum fœmina pariter conuerſantur, difficile eſt inſidias hoſtis antiqui deeſſe, quæ nimirum non defuere, vbi ſolitaria fratris, & ſororis, Ammonis ſcilicet, & Thamar extitit paruiſſimo ſpatio commoratio.

CAPVT LI.

SI liceat vno tempore habere duas vxores exquiritis, quod ſi non licet, ſcire cupitis, apud quem inuentum fuerit, quid exinde facere debeatis. duas tempore vno habere vxores, nec ipſa origo humanæ condicionis admittit, nec lex Chriſtianorum illa permittit. Nam Deus, qui fecit hominem ab initio, maſculum vnum fecit & vnam fœminam tantum, cui potuit vtique ſi vellet duas vxores tribuere, ſed noluit, ſcriptum quippe eſt, Propter hoc relinquet homo patrem & matrem, & adhærebit vxori ſuæ; non dixit vxoribus. & iterum, Erunt duo in carne vna, maſculus ſcilicet, & fœmina in carne vna, & non tres aut plures. Itaque apud quem vno tempore duæ vxores inueniuntur, interim priori retenta poſteriorem cogatur amittere; inſuper & pœnitentiam quam loci ſacerdos præuiderit, compellatur ſuſcipere. Denique hoc tam immane ſcelus eſt, vt homicidij quidem peccatũ, quod Cain in Abel fratrem ſuum commiſit, ſeptima generatione cataclyſmo vindicatum fuerit; adulterij autem flagitium, quod Lamech omnium primum in duabus vxoribus perpetrauit, non niſi ſanguine Chriſti abolitum extiterit, qui ſeptima & ſeptageſima generatione ſecundum Euangelium luxerit in mundum.

Digitized by Google

CAPVT LII.

SI noſſe deſideratis quid de his qui quõlibet eunuchizant iudicandum ſit, paginas legum reuoluite.

CAPVT LIII.

CONSVLITIS ſcilicet ſuper menſam in qua ſacerdos, aut diaconus deeſt, vexillum ſanctæ Crucis imprimere, & comedere; quod procul dubio licet, nam omnibus datum eſt, vt & omnia noſtra hõc ſigno debeam' ab inſidijs munire diaboli, & ab eius omnibus impugnationibus in Chriſti nomine triumphare. ſupereſt tantum, vt cum potior adeſt, inferior hoc ſibi niſi iuſſus non audeat arrogare, quoniam non eſt diſcipulus ſuper magiſtrum. & iterum præcipit Apoſtolus dicens, Honore inuicem præuenientes.

CAPVT LIIII.

DICITIS quòd Græci fateantur' quòd in Eccleſia qui non conſtrictis ad pectus manibus ſteterit, maximũ habeat peccatum: hoc vt fieret, præceptum fuiſſe nuſquam, ni fallimur, inuenitur, ac per hoc, niſi fiat, peccatum non eſt, nam quidam faciunt hoc, quidam illud; nunc iſti hoc genus humilitatis, nunc illud oſtentant: niſi forte qui pertinaciter recuſet facere, quod omnes viderit facientes. Verum & hoc, & multa in diuerſis locis alia humilitatis indicio fiunt, & hoc cùm fit, non niſi humilitatis gratia fit, & reuera ſcriptum eſt, oratio humiliantium ſe nubes penetrabit, proinde ſiue hoc, ſiue aliud quid humilitatis excogitare poteſt homo, non eſt reprehendendus, quia ſecundum Euangelium, qui ſe humiliat, exaltabitur. Si enim quis ante principem mortalem iuuenis cum omni reuerentia & timore ſtat, loquitur, & incedit, quanto potius eum qui ante Deum, qui eſt æternus, terribilis, & excelſus, acceſſerit cum omni pauore ac tremore non ſolum ſtare conuenit, ſed & quaſi ſeruum ſemetipſum in conſpectu eius humiliter præſentare. & quia quorundam in Euangelio reproborum ligari manus, & pedes præcipiuntur, quid aliud iſti agunt qui manus ſuas coram Domino ligant, niſi Deo quodammodo dicunt, Domine ne manus meas ligari præcipias, vt mittar in tenebras exteriores, quoniam iam ego eas ligaui, & ecce ad flagella paratus ſum. Hinc etiam pectus percutimus ſignantes videlicet, quod nequiter egimus, diſplicere nobis, ac ideo antequam Deus ferat, id nos in nobis ipſis ferire, & antequam vltio extrema veniat, commiſſum pœnitentia digna punire.

Quid in Eccleſia Græcorũ, manus ad pectus cõ ſtringere, ſignificet. Quid in noſtra, pectus percutere.

CAPVT LV.

IAM verò quod aſſeritis, Græcos vos prohibere communionem ſuſcipere ſine cingulis, quibus ſacræ ſcripturæ teſtimonijs hoc prohibere iure probentur, nos penitus ignoramus, niſi forte illo quo Dominus præcipit dicens, ſint lumbi veſtri præcincti. Verum hoc ſancti Euangelij teſtimonium non per litteram, ſed per ſpiritum oportet impleri. Nam ſi ad hoc illud præceptum eſt vt taliter ſeruaretur, cur non fiunt pariter quæ ſequuntur, vt lucernæ ardentes? & ſicut agnum comedentibus iubetur, vt baculum in manibus teneant? habent ſuum iſta myſterium, & intelligentibus ita clara ſunt, vt ea magis, qua decet, ſignificatione ſeruentur. Nam in lumborum præcinctione caſtitas, in baculo regimen paſtorale, in lucernis ardentibus bonorum ſplendor operum, de quibus dicitur, ſic opera veſtra luceant, indicatur. rudes ergo fidelium mentes, vt ſanctus, & egregius propugnator Eccleſiæ Papa Cæleſtinus ſcribit, cuius hæc ſummatim verba mutuati ſumus, ad talia non debemus inducere.

CAPVT LVI.

NOSSE vos velle aſſeueratis, ſi liceat omnibus veſtris præcipere tempore ſiccitatis ad pluuiam poſtulandam ieiunium & orationem facere. vobis quidem hoc agere licet, quoniam ieiunium, & oratio magnæ virtutes ſunt, & ad has iugiter faciendas veſtra multum valet hortatio; ſed congruentius eſt, ſi hæc per epiſcoporum diſpoſitionem fiant: ipſi namque ſunt qui ligandi, ſoluendique poteſtatem accipiunt, ad horum vocem populi Dei caſtra mouentur, & requieſcunt; ſine his tanquam ſine capite fore videmini, & quaſi oues errantes, & non habentes paſtorem incedius. Siquidem in talibus priſco tempore, quod nunc quoque ſancta tenet eccleſia, ſacerdotum præcedebat inſtitutio, & omnis penitus ordinatio, & tunc reliquæ plebis ſubſequebatur aſſenſus, ac per hoc ordine debito cuſtodito, & vnanimitate ſeruata, Deo largiente voti præſtabatur effectus.

CAPVT LVII.

GRAECOS vetare perhibetis eunuchos animalia veſtra mactare, ita vt cum qui ex animalibus ab illis occiſis comederit, graue commiſiſſe peccatum affirment. Sed nobis valde abſonum eſt, & adhuc friuolum ſonat quod dicitur. porro quia ratiocinationem iſta dicentium non audimus, nihil interim de aſſertione ipſorum nondum plenè cognita decernere definitiuè valemus. Vnum tamen ſcimus, quoniam ſi eunuchi præcepta Dei cuſtodierint, ad regnum cœleſte percipiendum nihil eis obeſſe membrorũ poterit detruncatio, cùm ſecundùm Apoſtolum in reſurrectione omnes occurramus in virum perfectum, & per prophetam Dominus, ſi eius mandata obſeruauerint, eunuchis non nulla læta promittat. Siquidẽ & ille Eunuchus Æthiops à ſancto Luca Euãgeliſta p virtute, & integritate vir appellat dũ dicit,

dicit, Et ecce vir Æthiops eunuchus potens Candacis Reginæ.

CAPVT LVIII.

VTRVM velato, an nudato capite mulier in eccleſia ſtare debeat, Apoſtolus docet. Mulier orans, aut prophetans non velato capite, deturpat caput ſuum, vnum eſt enim ac ſi decalueretur: nam ſi non velatur mulier, & tondeatur; ſi verò turpe eſt mulieri tonderi aut decaluari, velet caput ſuum. Et iterum, Ideo, inquit, debet mulier velamen habere ſuper caput propter Angelos; id eſt, ſacerdotes. & rurſus ait: Vos ipſi iudicate, decet mulierem non velatam orare Dominum? nec ipſa natura docet vos, quòd vir quidem ſi comam nutriat, ignominia eſt illi, mulier verò ſi comam, gloria eſt illi? quoniã capilli pro velamine ei dati ſunt.

CAPVT LIX.

QVOD de femoralibus ſciſcitamini ſupervacuum eſſe putamus; nos enim non exteriorem cultum veſtium veſtrarum, ſed interioris hominis mores in vobis mutari deſideramus, nec quid induatis præter Chriſtum, quotquot enim in Chriſto baptizati eſtis, Chriſtum induiſtis, ſed quomodo in fide, ac bonis operibus proficiatis, inquirimus. Verùm quia ſimpliciter de his interrogatis verentes videlicet, ne vobis in peccatum imputetur, ſi præter aliorum conſuetudinem quid ſaltem in minimis agitis Chriſtianorum, ne quid deſiderio veſtro ſubtrahere videamur, dicimus; quoniam in libris noſtris iuſſa ſunt femoralia fieri, non vt his mulieres vterentur, ſed viri: nunc autem, vt quemadmodum à veteri ad nouum tranſiſtis hominem, ita de priori conſuetudine ad morem noſtrum per omnia tranſeatis, facite; ſin autem, quod placet, agite. Nam ſiue vos, ſiue feminæ veſtræ, ſiue deponatis, ſiue induatis femoralia, nec ſaluti officit, nec ad virtutum veſtrarum proficit incrementum. Sanè quoniam diximus iuſſa fuiſſe femoralia fieri, notandum eſt, quia nos ſpiritualiter induimur femoralibus, cùm carnis libidinem per abſtinentiam coartamus, nam illa loca femoralibus conſtringuntur, in quibus luxuriæ ſedes eſſe noſcuntur; quamobrẽ fortaſſe primi homines poſt peccatum in membris ſuis illicitos ſentientes motus ad arboris ficulneæ folia concurrentes ſibi perizomata texuerunt; ſed hæc ſpiritualia ſunt, quæ hactenus portare non poteratis, ſed nec dum, vt cum Apoſtolo dicam, poteſtis; adhuc enim eſtis carnales; & ideo hinc p pauca diximus, cùm plura Deo donante dicere valeremus.

CAPVT LX.

CONSVLENTIBVS vobis ſi liceat abſque ieiuniorum tempore quantumcunque valde mane comedere, reſpondemus; quoniam neminem patrum noſtrorum ante horam diei tertiam manducaſſe; nec ſancta Eccleſia ante horam hanc traditionem ſumendi cibum accepiſſe recolimus vel monumentis quibuſcunq; reperimus, contrario verò quoſdam eorum vſque ad veſperum, alios autem vſque ad nonam horam diei, porro alios vſque ad ſextam inuenimus ieiunaſſe; nullum autem mane cibi quantulumcunque ſumpſiſſe comperimus, cùm potius væ dictum ijs qui mane comedunt, fuiſſe legerimus; quamobrem ab iſto maledicto vos alienos eſſe deſiderantes hortamur, vt ante horam diei tertiam nullum omnino corporalem cibum etiam in ipſis inſignibus ſollemnitatibus omnino ſumatis; namque ſollemnitas poteſt eſſe Pentecoſte ſublimior, in qua Spiritus Sanctus ſuper Apoſtolos deſcendit, ac per hoc homines meruerunt in ſe ſuſcipere Dominum. In iſta nempe feſtiuitate Sancti Apoſtoli cum alijs nonnullis hora diei tertia reperiuntur fuiſſe ieiuni, cùm repletos Spiritu Sancto, & loquentes omnium gentium linguis quibuſdam incredulis audientibus, & obſtupeſcentibus, & quòd muſto eſſent repleti ij qui ſimul aderant falsò dicentibus, Petrus Apoſtolorum Princeps reſponderit dicens, Non enim, ſicut vos æſtimatis, ebrij ſunt iſti, cùm ſit hora diei tertia. vbi notandum, quòd non ſolum Apoſtoli, ſed & omnes qui cum ipſis erant, id eſt, centum viginti viri, ſuper quos Spiritus Sanctus cecidit, hora diei tertia ieiuni reperiantur. ſimul etiam notandum, quòd non dixerit Beatus Petrus ſimpliciter, non, ſicut vos æſtimatis, hi ebrij ſunt, ſed addiderit, cùm ſit hora diei tertia; ac ſi patenter diceret, ipſi liquidò noſtis, quòd non ſit iſtis conſuetudinis ante horam diei tertiam ieiunium ſoluere, quamobrem fruſtra illos ebrios eſſe putatis. imitamini itaque hos, vt Spiritus Sanctus, & ſi non tardius, ſaltem hora tertia diei vos ieiunos inueniens, ſicut iſtos, vos quoque inſpiratione ſuæ gratiæ repleat.

CAPVT LXI.

DE cætero ſcire vos velle ſignificatis, quot vicibus laicalis perſona per vnumquemque diem orationem facere debeat: in quo ſcire vos conuenit, neminem exceptum eſſe ab eo quod Dominus in Euangelio dicit, Oportet ſemper orare, & non deficere; & Apoſtolus, ſine intermiſſione orate; quod ſaniſſimè præfato Sancto Auguſtino docente, ſic accipitur; vt nullo die intermittantur certa tempora orandi: quæ autem ſint hæc certa tempora orandi, quæ nullo die prætermitti debeant, quærite, & inuenietis.

CAPVT LXII.

REFERTIS, quòd lapis inuentus ſit apud vos antequam Chriſtianitatem ſuſcepiſſetis,

de quo ſi quiſquam ob aliquam infirmitatem quid accipit, ſoleat aliquoties remedium corpori ſuo præbere, aliquoties vero ſine profectu remanere; quod vtique etiam de illo lapide quid nunquam ſumentibus quotidie certum eſt euenire, videlicet, vt alij quidem ab ægritudine ſua remedium ſanitatis recipiant, alij verò infirmitate tabeſcant. quamobrem nos tanquam erroris vobis conſulentibus vtrum de cętero ſit agendum, an reſpuendum, reſpondemus, & decernimus, quatenus omnis eiuſdem lapidis ſumptus penitus prohibeatur, & omnimodis refutetur, & in ſolo illo lapide Domino noſtro Ieſu Chriſto quem reprobauere ædificantes, hic factus eſt in caput anguli, ſpes totius ſalutis humanæ ponatur, & tanquam à fortiſſimo recuperandæ fortitudinis noſtræ remedium expectetur, ad quem vos accedere, & in eo fiduciam omnem locare beatiſſimus primus Apoſtolorum Petrus per epiſtolam ſuam hortatur dicens, Ad quem accedentes lapidem viuum ab hominibus quidem reprobatum, à Deo autem electum, & honorificatum, & ipſi tanquam lapides viui ſuperædificamini in domum ſpiritalem.

CAPVT LXIII.

De abſtinentia cõiugali in Dominico die.

Consvlitis præterea, ſi liceat viro, Dominico nocturno, vel diurno tempore cum vxore ſua coniungi, aut dormire, quibus reſpondemus: quoniam ſi Dominico die ab opere mundano cellandum eſt, ſicut ſuprà docuimus, quanto potius à voluptate carnali, & omnimoda corporis pollutione cauendum, præſertim cum Dominici diei nomen, quòd nihil eodem die præter quæ Domini ſunt, Chriſtianus agere debeat, liquidò manifeſtet. Porro idipſum eſt de nocturno ipſius diei, quod de diurno tempore ſentiendum. Vnus eſt enim dies qui tam diurno quàm nocturno ſpatio conſtat viginti quatuor horas habens. Nam niſi tam abſentia, quàm præſentia ſolis, vnus exiſteret dies, nequaquam ſcriptura diceret, Factum eſt veſpere, & mane dies vnus; iam verò ſi dormiendum ſimpliciter eodem ſit tempore cum vxore propria, quinquageſimo harum reſponſionum noſtrarum capitulo quod ſenſimus, curſim iam intimauimus. Porro, vt verbis vtar Apoſtoli, hoc ad vtilitatem veſtram dico, non vt laqueum vobis injiciam, ſed ad id quod honeſtum eſt, & quod facultatem præbeat, ſine impedimento Dominum obſecrandi.

CAPVT LXIIII.

Quot diebus viro, poſtquam mulier filium genetauerit, ab ea ſit abſtinendum, non adinuentionibus noſtris, ſed verbis beatæ memoriæ Gregorij Romani Pontificis, & Anglorum gentis Apoſtoli declaratur.

Qui Auguſtino Epiſcopo, quem in Saxoniam ipſe direxerat, ſcribens, inter cætera dixit, Ad eius verò, id eſt, mulieris concubitum vir ſuus accedere non debet, quoadusque proles quæ gignitur, ablactetur. Prauus autem in coniugatorum moribus conſuetudo ſurrexit, vt mulieres filios quos gignunt, nutrire contemnant, eosque alijs mulieribus nutriendos tradant; quod videlicet ſola cauſa incontinentiæ videtur inuentum, qui dum ſe continere nolunt, deſpiciunt lactare quos gignunt.

CAPVT LXV.

Tvnc rectè non licet cuilibet communionem Chriſti percipere, quando gulæ deditus non inuenitur ieiunus, adeò vt myſticam menſam paruipendens prius cibi laici ſumptu ieiunium ſoluiſſe videatur, Chriſtique venerandum corpus, ac precioſum ſanguinem à cęteris non diſcernens alimentis, non præpoſuiſſe omni humanæ refectioni, ſed poſtpoſuiſſe notetur. Remedium quippe ſalutiferum eſt corpus Chriſti contra peccatum, & qui hoc ante omnem eſcam veneranter non ſumit, & certè quotidie medicos vacuis viſceribus ſua cernimus pocula propinare, & ſi hoc pro ſanitate corporis agitur, quanto potius eſt pro animæ ſalute patrandum. Cęterum quamobrem non debeat is cui ſanguis ex ore vel naribus profluxerit, corpus ac ſanguinem Chriſti percipere, regula nulla docet. Nam quod inuitus quis patitur, inculpam ei non debet impũtari, ac per hoc nec à participatione tanti remedij coerceri: nouimus namque, quia mulier quæ fluxum patiebatur ſanguinis, poſt tergum Domini humiliter veniens veſtimenti eius fimbriam tetigit, atque ab ea ſtatim infirmitas receſſit. Si itaque mulier hæc in fluxu ſanguinis poſita, veſtimenti Dominici tactu non iudicatur indigna, immo ipſius Domini, nam ipſe dixit, tetigit me aliquis, cur ei qui ſanguinis ex ore vel naribus fluorem ſuſtinet, non liceat ſaluifera Chriſti ſacramenta percipere?

CAPVT LXVI.

Græcos prohibere vos aſſeritis cũ ligatura lintei, quam in capite geſtatis, Eccleſiam intrare; quos nos quoque ſimiliter non ab re forſitan inhibemus, nam ſæpè memoratus ac ſemper memorãdus Apoſtolus Paulus ait, omnis vir orans aut Prophetans velato capite, deturpat caput ſuum. Et iterum, Vir quidem non debet velare caput, quoniã imago, & gloria eſt Dei; quod enim de velamine dicitur, etiã de ligaturæ volumine debet, credimus, obſeruari.

CAPVT LXVII.

Perhibetis vos conſuetudinem habuiſſe quotieſcunq; aliquem iure iurãdo pro qualibet re diſponebatis obligare, ſpatham in medium afferre, & per eam iuramentum agebatur. Nunc autem per quos iurare debeatis, à nobis inberi depoſcitis, ſed nos ante omnia non ſolum per ſpathã, verum

verum etiam per aliam omnino conditam ſpeciem iurari iudicamus indignum ; per quem enim quis iurat, profectò & diligit, & veneratur ; ſed & fiduciam ſuam ei firma ſtabilitate commendat : quamobrem per Deum iurandum eſt, qui ab hominibus diligendus & venerandus, & in quo omnis ſpes,& fiducia eſt locanda,& à quo præ cunctis creaturis eſt ſemper auxilium expectãdum.nam cùm à Domino per Cœlum, Terram, caput, & Hieruſalem non iurare iubetur, nil niſi vt per creaturam iuretur proculdubio inhibetur. Quod autem per Dei nomen iurare præcipiamur, ipſo iubente didicimus. Sanè poſſumus per eas duntaxat creaturas iurare quæ diuinis ſunt cultibus deputatę,vt eſt templum,& altare,in quibus qui iurat, iurat in ipſis, & qui habitat in ipſis,& ſi quæ ſunt talia. Quapropter iure per Euangelium iurandum eſt,in quo quicquid continetur, nihil niſi Dei, qui in eo ſcribitur,& legitur eſſe profectò dignoſcitur ; ipſum eſt enim lex noſtra, ipſum teſtamentum noſtrum quod legiſer, & teſtator, Dominus, & redemptor noſter electis ſuis diſpoſuit. & ſi hoc amamus, per ipſum etiam iuramus, etenim omnis vera qui dicit, per eum iurat quem amat;nos ergo ſi per Euangelium iuramus, & teſtatorem, & ipſum teſtamentum diligere comprobamur, & ab eius mandatis nos nolle recedere proculdubio ſignificamus.

CAPVT LXVIII.

Requisistis poſt quot dies mulier poſſit Eccleſiam intrare poſtquam genuerit: in quo nos prædeceſſoris noſtri Beati Gregorij Papæ veſtigia ſequentes, eadem quæ ipſe decernimus, qui pro noua gente ſicut nos modò inſtruenda ſcribens, inter alia dixit; ſi mulier hora eadem qua genuerit,actura gratias intret eccleſiam, nullo peccati pondere grauatur ? voluptas enim carnis, non dolor in culpa eſt, in carnis autem commixtione voluptas eſt ; nam in prolis prolatione gemitus, vnde & ipſi pro matrimonio dicitur, in doloribus paries : ſi ergo enixam mulierem intrare Eccleſiam prohibemus, ipſam ei pœnam in culpam deputamus.

CAPVT LXIX.

Quot vicibus per totum annum baptiſmata celebrari debeant, vel ſi eodem die licitum ſit carnes comedi, vel quot in conſequentibus ab his ſit abſtinendum, requiritis.inſignia igitur anni ſiue ſollemnia tempora quibus baptiſmata celebrantur ſecũdum canones duo ſunt, Paſchæ ſcilicet & Pentecoſtes. Verùm circa vos nulla ſunt in baptizando tempora penitus obſeruanda; quemadmodum nec erga eos qui mortis vicinæ periculum metuentes tanto lauacro purgari deſiderant : à carnibus autem ipſo die ijs qui Sabbato Sancto, vel Sabbato Pentecoſtes baptizati fuerint,abſtinere proculdubio conuenit,conſequentibus verò ſeptem diebus, qui à veteribus dies Azymorum dicebantur, & diei Reſurrectionis Dominicæ conuincti ritè celebrantur, ſi quiſquam quandocunq; carnibus veſci affectat,multo magis edere carnes oportet.

CAPVT LXX.

Consvlendvm decernitis vtrum presbyterum vxorem habentem debeatis ſuſtentare & honorare, an à vobis proijcere:in quo reſpondemus, quoniam licet ipſi valde reprehenſibiles ſint, vos tamen Dominum imitari conuenit, qui ſolem ſuum, vt Euangelium teſtatur,oriri facit ſuper bonos & malos, & pluit ſuper iuſtos, & iniuſtos. Deijcere verò eum à vobis ideo non debetis, quoniam nec Iudam Dominus cùm eſſet mendax diſcipulus, de numero Apoſtolorum deiecit. Verùm de presbyteris qualeſcunque ſint, vobis, qui laici eſtis, nec iudicandum eſt, nec de vita ipſorum quippiam inueſtigandum, ſed epiſcoporum iudicio quicquid eſt,per omnia reſeruandum. 28. dif. c. conſulendum.

CAPVT LXXI.

Sciscitantibvs vobis, ſi à ſacerdote, qui ſine comprehenſus eſt in adulterio, ſiue de hoc fama ſola reſperſus eſt,debeatis communionem ſuſcipere, nec ne; reſpondemus, non poteſt aliquis quantumcunque pollutus ſit, ſacramenta diuina polluere, quæ purgatoria cunctarum remedia contagionum exiſtunt. nec poteſt ſolis radius per cloacas & latrinas tranſiens aliquid exinde contaminationis attrahere. proinde qualiſcunque ſacerdos ſit, quæ ſancta ſunt coinquinare non poteſt,idcirco ab eo vſque quo epiſcoporum iudicio reprobetur communio percipienda eſt; quoniam mali bona miniſtrando ſe tantummodo lędunt, & certa fax accenſa ſibi quidem detrimẽtum pręſtat,alijs verò lumẽ in tenebris adminiſtrat ; & vnde alijs commodum exhibet, inde ſibi diſpendium præbet. Sumite igitur intrepidè ab omni ſacerdote Chriſti myſteria,quoniam omnia in fide purgantur : Fides eſt enim quę vincit hunc mundum.& quia non dantis, ſed accipientis ſit, docente Sancto Hieronymo, ad credendum in omni anima baptiſmum eſſe perfectum, & in omni ſacerdote corpus Chriſti eſſe perfectum. quĩ rurſus ſacrę ſcripturę concordans ait,priuſquam audias, ne iudicaueris quenquam,atque ante probationem accuſationis illatæ, neminem à tua communione ſuſpendas ; quia non ſtatim qui accuſatur, reus eſt, ſed qui conuincitur,criminoſus.

CAPVT LXXII.

Requiritis ſi liceat in vobis Patriarcham ordinari : ſed de hoc nil definitiuè reſpondere poſſumus, priuſquam legati noſtri quos vobiſcum mittimus, reuerſi fuerint, & nobis, quæ inter vos

vos multitudo ſit & vnanimitas Chriſtianorum, renuncient. Nam interim epiſcopum habetote, & cùm incremento diuinæ gratiæ Chriſtianitas ibi fuerit dilatata, & epiſcopi per ſingulas eccleſias ordinati, tunc eligendus eſt inter eos vnus, qui ſi non Patriarcha, certè Archiepiſcopus appellandus ſit, ad quem omnes concurrant, & cuius conſilium in cauſis maioribus præſtolentur; id ipſum
Can. Apoſtol. 34. etiam Apoſtolicis regulis præcipientibus, ac dicentibus: Epiſcopos gentium ſingularum ſcire conuenit, quis inter eos primus habeatur, quem velut caput exiſtiment, & nihil amplius præter eius conſcientiam gerant, & cętera.

CAPVT LXXIII.

A QVO autem ſit Patriarcha ordinandus interrogatis, & idcirco ſcitote quia in loco vbi nunquam Patriarcha, vel Archiepiſcopus conſtitutus eſt, à maiori eſt primitùs inſtituendus, quoniam ſecundum Apoſtolum minus à maiori benedicitur. deinde verò accepta licentia, & pallij vſu ordinat ipſe ſibi deinceps Epiſcopos, qui ſucceſſorem ſuum valeant ordinare. Vos tamen ſiue Patriarcham, ſiue Archiepiſcopum, ſiue epiſcopum vobis ordinari poſtuletis, à nemine nũc velle congruentius, quàm à Pontifice ſedis Beati Petri, à quo & epiſcopatus, & Apoſtolatus ſumpſit initium, hunc ordinari valetis, in quo hic eſt ordo ſeruandus, vt videlicet à ſedis Apoſtolicæ præſule ſit nunc vobis epiſcopus conſecrandus; qui, ſi Chriſti plebs, ipſo præſtante, creſcit, Archiepiſcopatus priuilegia per nos accipiat; & ita demum epiſcopos ſibi conſtituat, qui ei decedenti ſucceſſorem eligant: & propter longitudinem itineris nõ iam huc conſecrandus qui electus eſt, veniat; ſed hunc epiſcopi, qui ab obeunte Archiepiſcopo conſecrati ſunt, ſimul congregati conſtituant; ſanè interim in throno non ſedentem, & præter corpus Chriſti non cõſecrantem, priuſquam pallium à ſede Romana percipiat, ſicuti Galliarum omnes, & Germaniæ, & aliarum regionum Archiepiſcopi agere comprobantur.

CAPVT LXXIIII.

SCISCITAMINI ſi cœpta oratione nuncius venerit de hoſtibus, ac ideo ipſam orationem conſummare nequiueritis, quid vobis agendum ſit; quid aliud vtique, niſi vt bonum, quod cœpiſtis, quocunque vos perfexiſſe contigerit, perficiatis; nam non eſt Chriſtianis vnus locus orationis, ſicut Iudęis erat Hieroſolymis, & veluti Samaritanis in monte Garizin, ſed in omnibus locis, quemadmodum & Apoſtolus ait, Volo ergo viros orare in omni loco leuantes puras manus; præterea qui in bono opere perſeuerauerint in finem, hic ſaluus erit, præcipuè eo tempore quando contra inimicorum itur incurſus; & oratione, ſicut iam ſuprà diximus, magis quàm armis expectari debet ab hoſte triumphus.

CAPVT LXXV.

IVDICIVM pœnitentiæ, quod poſtulatis, epiſcopi noſtri, quos in patriam veſtram miſimus, in ſcriptis ſecum vtique deferent; aut certè epiſcopus, qui in vobis ordinabitur, hoc, cùm oportuerit, exhibebit, nam ſęculares tale quid habere non conuenit, nimirum quibus per id quemquam iudicandi miniſterium nullum tribuitur.

CAPVT LXXVI.

SIMILITER & de codice ad faciendas miſſas aſſerimus.

CAPVT LXXVII.

REFERTIS quòd Græcorum quibuſdam codicem accipientibus in manibus clauſum vnus ex eis accipiens paruiſſimam particulam ligni hanc intra ipſum codicem condat, & ſi vndecunque aliqua vertitur ambiguitas, per hoc affirment ſcire ſe poſſe quod cupiunt. Vos verò conſulitis ſi ſit hoc tenendum, an reſpuendum. vtique reſpuendum; ſcriptum eſt enim, Beatus vir cuius ſpes in Domino, & non reſpexit in vanitates, & inſanias falſas.

CAPVT LXXVIII.

ENARRATIS quòd populus ille qui propter Chriſtianam religionem ad occidendum vos inſurrexere, pœnitentiam agere voluerit, & ſacerdotes illi qui inter vos aduenæ ſunt, hanc recipere recuſarint. nunc autem requiritis quid de eis agendum ſit, ſi quemadmodum aſſeritis, ſponte pœnitentiam agere volunt, non ſunt prohibendi, ſed per omnia pœnitentiæ ſummittendi, quam Epiſcopus, vel presbyter ordinatus ab illo conſideraverit: Nam non ſuſcipere pœnitentes, non eſt catholicorum, ſed Nouatianorum.

CAPVT LXXIX.

PERHIBENTES quòd moris ſit apud vos infirmis ligaturam quandam ob ſanitatem recipiendam ferre pendentem ſub gutture, requiritis ſi hoc agi nos de cętero iubeamus; quod non ſolum agi non iubemus, verum etiam ne fiat, modis omnibus inhibemus: huiuſmodi quippe ligaturæ, phylacteria dęmonicis ſunt inuenta verſutijs, & animarum hominum eſſe vincula comprobantur, ac ideo his vtẽtes anathemate Apoſtolica decreta perculſos ab eccleſia pelli pcipiũt.

CAPVT LXXX.

CVM generatione, quæ pacem vobiſcum habere quęrit, quomodo ad alterutrũ pacem firmare, & cuſtodire debeatis, inquiriris, quæcunq; gens vobis pacem offerre voluerit, vos nolite renuere, ſcriptum quippe eſt, Pacem ſequimini cum omnibus. & rurſus, Cũ omnibus hominibus pacẽ habentes, vbi oĩbus ſonat, nemo à mutua pace prorſus excipitur. quo modo verò ipſa ſit pax cum huiuſmodi firmanda, vel cuſtodienda, niſi

gentis,

Digitized by Google

gentis, cum qua pax ineunda eſt, mores & verba prænoſcantur, facilè definire nō poſſumus. Verumtamen quia eſt laudabilis pax, eſt & pernicioſa, prouidendum eſt, vt in omni pacto Chriſtus præponatur, ita vt lege ipſius, & præcipuè fide illæſa perſiſtente, fœdus, quod inuicem pangitur, permaneat incorruptum, quam autem pacem ſectari debeatis, Dominus manifeſtat, cùm dicit, Pacem meam do vobis. cum eo igitur qui pacem Chriſti non habet, nec nos communionis habere pacem debemus, ſed nec cum illo qui pacem idcirco poſtulat, vt liberius nociua committat.

CAPVT LXXXI.

Percontati eſtis, ſi cum generatione quæ Chriſtiana eſt, fœdus interpoſito ex vtraque parte iureiurando feceritis, & poſt hæc illi pactum dirumpere, & ſuper vos inſurgere volerint, vtrum & vos adire contra eos audeatis, an aliud quid agere debeatis. Verū oīs eſt neceſſitas toleranda, magis quàm à nobis quælibet iniquitas perpetranda. proinde fœdus quod pangitis, nulla eſt occaſione violandum; niſi fortè in confirmandi fœderis ipſius articulo interpoſitum eſt, quatenus ſic vna pars id foret obſeruatura, ſi pars hoc altera nulla tergiuerſatione violaſſet, ſiquidem à Chriſtiano genus omne mendacij ſummopere declinandum eſt propter illud quod à Deo dicitur, Perdes omnes qui loquuntur mendacium. & iterum, os quod mentitur, occidit animam. & Apoſtolus, Nolite, ait, mentiri inuicem. iam verò ſi illi poſtpoſito iuramento, diruptoque fœdere contra vos inſurrexerint, quid vos oporteat agere, epiſcopus veſter à vobis inquiſitus reſpondeat. qui iuxtà poſitus & circunſtantiam rerum, & temporum qualitatem, & mores perſonarum, & iuſtitiam partium clarè cognoſcens, quod congruentius, & ſalubrius eſſe perſpexerit, tunc facilius poterit indicare, & quid agi conueniat, cuncta prænoſcens vobis pleniter intimare. Verùm nos interim rebus incognitis ſatius admonemus, vt ſemper rogetis ea quæ pacis ſunt.

CAPVT LXXXII.

Cvm Paganis autem quod ſit Chriſtiano pactum faciendum, Apoſtolus indicat, qui nullam communionem lucis ad tenebras, Chriſto ad Belial, fideli cum infideli dat intelligi debere prorſus exiſtere. Verùm ſi eo fidelis animo pactum cum infideli conſtituit, vt eum ad cultum veri Dei poſſit attrahere, non eſt prohibendum, quandoquidem Apoſtolus etiam matrimonium quod ex fideli conſtat, & infideli, non inhibet permanendum, & Moyſes cognatum ſuum ad Dei veri notitiam trahere volens, eius ſocietatem non aſpernatur, ſed comitatui ſuo ducem fore ſummopere deprecatur. inueniuntur autem nonnulli ſanctorum, & fidelium cum alienigenis, & infidelibus pacta, & amicitiæ fœdera contraxiſſe diuerſa ſed eos non tanquam infidelitatem eorum, & ſuperſtitionem approbantes coluiſſe, ſed tanquam in angarias diuerſis vſibus implicaſſe, & præcipuè in terrenis eos quæſtibus, & ſeruilibus occupaſſe.

CAPVT LXXXIII.

Si liceat vobis de criminalibus peccatis aliquem iudicare conſultis, ſed ſi nemo voluiſſet peccare nemo debuiſſet aliquem iudicare; at poſtquam peccatur, profectò & iudicatur. Scimus enim, vt ſecundum Apoſtolum dicamus, quia iuſto lex non eſt poſita, ſed iniuſtis, & non ſubditis, & impijs, & peccatoribus, ſceleratis, patricidis, & matricidis, homicidis, fornicarijs, maſculorum concubitoribus, plagiarijs, mendacibus, periuris, & ſi quid aliud ſanæ doctrinæ aduerſatur, quæ eſt ſecundum Euangelium gloriæ beati Dei: non autem vobis licet clericos iudicare, cùm vos magis ab ipſis conueniat iudicari.

CAPVT LXXXIIII.

Requirendvm à nobis ducitis, quid de eo iudicādum ſit, qui quemlibet falsò criminatus fuerit, & poſtmodum accuſator fallax apparuerit. De hoc quamuis venerandæ leges abunde quod iuſtum eſt, innuant, nos tamen potius cum Apoſtolo vos ad miſericordiæ viſcera, quam ſe Deus ſuper ſacrificium velle teſtatur, ſemper conuenit exhortari; ſiquidem ipſe cùm gentes, quarum magiſter erat, doceret, non ad auſteritatem legis, ſed potius eas ad miſericordiæ viſcera prouocabat dicens; Induite vos ergo ſicut electi Dei ſancti, & dilecti viſcera miſericordiæ, benignitatem, humilitatem, modeſtiam, patientiam, ſupportantes inuicem, & donantes vobiſmetipſis, ſi quis aduerſus aliquem habet querelam, ſicut & Dominus donauit vobis, ita & vos.

CAPVT LXXXV.

Ecce ſimiliter & circa eum de quo ſciſcitamini, qui mortiferum quid homini dederit ad bibendum, vos ad miſericordiam exhortamur, ſicut & Dominus iubet dicēs, Dimittite, & dimittetur vobis.

CAPVT LXXXVI.

Si fur vel latro deprehenſus fuerit, & negauerit quod impinguitur, aſſeritis apud vos quòd iudex caput eius verberibus tundat, & alijs ſtimulis ferreis, donec veritatem depromat, ipſius latera pungat; quam rem nec diuina lex, nec humana prorſus admittit, cùm non inuita, ſed ſpontanea debeat eſſe confeſſio, nec ſit violenter elicienda, ſed voluntariè proferenda. denique, ſi contigerit vos etiàm illis pœnis illatis, nihil de his quæ paſſo crimen obijciuntur, penitus inuenire; nónne ſaltem tunc erubeſcitis, & quàm impiè iudicetis agnoſcitis? Similiter autē ſi homo criminatus talia paſ-

ſus

ſus ſuſtinere non valens dixerit ſe perpetraſſe quod non perpetrauit, ad quem, rogo, tantæ impietatis magnitudo reuoluitur, niſi ad eum qui hunc talia cogit mendaciter confiteri? quamuis non confiteri noſcatur, ſed loqui, qui hoc ore profert quod corde non tenet. Relinquite itaque talia, & quæ hactenus inſipientes exercuiſtis, medullitùs execramini: quem enim fructum habuiſtis tunc in illis, in quibus nunc erubeſcitis? porro cùm liber homo crimine fuerit appetitus, niſi iam pridem repertus eſt alicuius ſceleris reus, aut tribus teſtibus conuictus pœnæ ſuccumbit, aut ſi conuinci non potuerit, ad Euangelium ſacrum, quod ſibi obijcitur, minimè commiſiſſe iurans abſoluitur, & deinceps huic negotio finis imponitur, quemadmodum crebrò dictus Apoſtolus doctor gentium atteſtatur, omnis, inquiens, controuerſiæ eorum finis ad confirmationem eſt iuramentum.

CAPVT LXXXVII.

VTRVM ſi mulierem viduam nolentem vitam monaſticam ſuſcipere quis monacham fecerit, peccatum committat, inquiritis: ſed in hoc ſciendum eſt, quoniam aliæ ſunt virtutes ſine quibus ad vitam ingredi non poſſumus; aliæ verò ſunt, quæ non niſi ab ſponſore requiruntur, ſine humilitate quippe, caſtitate, & eleemoſynis, & orationibus nullus ad vitã ingredi valet, & iſta ſunt cum his ſimilibus, quæ requiruntur ab homine. Monachicum autem habitum induere, ac vitam remotam ducere, non niſi à ſpõdente diuinitùs exiguntur. Vnde quisquis vim intulerit alicui, vt monaſticum habitũ, & vitam remotiorem, quam non optauit, nec elegit, aſſumat; hic tanquam violentus peccatum euadere non valet, & quoniam quod agitur, ex accipientis voto non venit, nec accipiẽs religioſum habitum, inde mercedem habet, nec inferens crudelitatis ſuæ iudicio carebit.

CAPVT LXXXVIII.

PRO parentibus veſtris, de quibus conſulitis, qui infideles mortui ſunt, propter peccatum incredulitatis orare non licet; ſecundum illud Ioannis Apoſtoli dicentis, Eſt peccatum ad mortem, non dico, vt oretur pro eo, peccatum quippe ad mortem eſt in eodem peccato morientibus.

CAPVT LXXXIX.

FRVGES nouas, & rerum offerre primitias etiam veteribus moris erat, quod penè in ipſo initio mundi Abel, & Cain egiſſe legimus.

CAPVT XC.

ANIMALIA ſiue volatilia ſi ſine ferro mactentur, & ſolo ictu hominis percuſſa moriantur, ſi liceat comedi ſciſciramini. de hoc ſanctus Auguſtinus contra Fauſtum Manichæum pleniter ſcripſit, de cuius verbis nos modicum quid nũc propter pro-lixitatem tangimus, vbi, inquit, Eccleſia gẽtium talis effecta eſt, vt in ea nullus Iſraelita carnalis appareat, quis iam hoc Chriſtianus obſeruat, vt turdos, vel minutiores auiculas non attingat, niſi quatum ſanguis effuſus eſt, aut leporem nõ edat, ſi manu à ceruice percuſſus nullo cruento vulnere occiſus eſt. & q fortè pauci adhuc tangere iſta formidant, à ceteris irridentur, ita omnium animos in hac retinuit illa ſententia veritatis, nõ quod intrat in os veſtrum, vos coinquinat, ſed quod exit.

CAPVT XCI.

NEQVE quod Chriſtianus perſequitur, & à pagano percutitur, & occiditur animal; neque quod paganus perſequitur, Chriſtianus occidit, à Chriſtiano comedendum eſt, ne videlicet fidelis cum infideli ſaltẽ in modico communicaſſe videatur. quæ enim pars fideli cum infideli? & rurſus propter conſcientiam non fidelis vtique, ſed infidelis gloriantis ſcilicet ſe quod ſibi à Chriſtiano fuerit communicatum, ac per hoc autumantis eo quòd non fuerit à fideli ſpretus, quòd vanitas erroris ſui à Chriſtiano extiterit approbata.

CAPVT XCII.

DESIDERATIS noſſe quot ſint veraciter Patriarchæ: veraciter illi habendi ſunt Patriarchæ, qui ſedes Apoſtolicas per ſucceſſiones Pontificum, obtinent, id eſt, qui illis præſunt eccleſijs quas Apoſtoli inſtituiſſe probantur, Romanã videlicet, & Alexandrinam, & Antiochenam, Romanam quam Sanctorum Principes Apoſtolorum Petrus ac Paulus & prædicatione ſua inſtituerunt, & pro Chriſti amore fuſo proprio ſanguine ſacrauerunt. Alexandrinam quam Euangeliſta Marcus diſcipulus & de baptiſmate Petri filius à Petro miſſus inſtituit, & Domino Chriſto cruore dicauit. Antiochenam, in qua conuentu magno ſanctorum facto primum fideles dicti ſunt Chriſtiani, & quam Beatus Petrus priuſquam Romam veniret, per annos aliquot gubernauit. Conſtantinopolitanus autem, & Hieroſolymitanus antiſtites licet dicantur Patriarchæ, non tantę tamen auctoritatis, quantæ ſuperiores exiſtunt. Nam Conſtantinopolitanam eccleſiam nec Apoſtolorum quiſquam inſtituit, nec Nicæna ſynodus, quæ cunctis ſynodis celebrior & venerabilior eſt, eius mentionem aliquam fecit, ſed ſolum quia Conſtantinopolis noua Roma dicta eſt, fauore Principum potius, quàm ratione Patriarcha eius Pontifex appellatus eſt. Hieroſolymitanus autem præſul licet & ipſe Patriarcha dicatur, & ſecundum antiquam conſuetudinem, ac Nicænam ſynodum honorandus ſit, ſalua tamen metropoli propria dignitate: ſed & in eadem ſancta, & magna ſynodo nequaquam Hieroſolymitanus, ſed

De Patriarchis.

Digitized by Google

ſed Heliæ epiſcopus dicitur. Nam vera Hieruſalem tantùm in cœlis eſt, quæ eſt mater noſtra; illa verò Hieruſalem terreſtris, ſecundum quod Dominus prædixit, adeò funditus ab Helio Adriano Imperatore Romano deſtructa eſt, vt in ea nec lapis ſuper lapidẽ ſit derelictus, & ab eodem Helio Adriano in alio eſt loco conſtructa; ita vt locus Dominicæ crucis extra portam, nunc intra cernatur, & à prædicto Helio Adriano vrbs illa Helia vocetur.

CAPVT XCIII.

PORRO quis Patriarcharum ſecundus ſit à Romano conſulitis; ſed iuxta quod ſancta Romana tenet eccleſia, & Nicæni canones innuunt, & ſancti præſules Romanorum defendunt, & ipſa ratio docet, Alexandrinus Patriarcharum à Romano Papa Secundus.

CAPVT XCIIII.

GRÆCOS dicere perhibetis, quòd in illorũ patria chriſma oriatur, & ab illis per totum mundum tribuatur, & ideo noſſe deſideratis, ſi verum ſit. Sed iam credimus, quòd veſtra ſolertia quàm verum non ſit animaduertit.

CAPVT XCV.

QVID de his agẽdum decernimus, qui pro quibuſcumque culpis ad Eccleſiam fugiunt, requiritis: ſed quamuis ea ſacri canones, quæ leges mundanæ ſanciunt, cuſtodienda flagitent, & leges circa quoſdam immiſericordes appareant, nos tamen qui non ſpiritum huius mundi ſuſcepimus, ſi quiſpiam ad Eccleſiam fugerit, non illum niſi ſua voluerit ſponte, ab ea dicimus educendum. Denique ſi quondam latrones, & diuerſorum criminum rei ad aſylum templum Romuli fugientes indemnitatem conſequebantur, quanto potius hi qui ad templum Chriſti confugium faciunt, delictorum remiſſionem ſuorum adipiſci debent, & iã ſibi à ſuſpecto iuramento præſtito, omni priſtinę ſecuritati reſtitui.

CAPVT XCVI.

QVICQVID mulier tua contra te cogitauerit, aut fecerit, vel ſi te accuſauerit, non eſt excepta cauſa fornicationis reijcienda, vel odio prorſus habenda, quæ eſt, Apoſtolo præcipiente, ſicut à Chriſto eccleſia, diligenda; quantum autem hæreticorum ore Chriſtus & accuſatur, & in gentibus blaſphematur, ſed hos interim peruerſa prædicantes tolerat, & reſipiſcentes à miſericordiæ gremio non repellit.

CAPVT XCVII.

SIMILITER & de ſeruo, qui dominum ſuũ apud principes accuſat, cuſtodiendum eſt, cui ſecundum Apoſtolum à domino ſuo etiam minæ ſunt remittendæ. Sed quid de ſeruo dicimus, quando Dñs generaliter oĩbus, & de oĩbus præcipit, dimittite, inquiẽs, & dimittetur vobis; & Apoſtolus, videte ne quis malum pro malo alicui reddat. vbi enim alicui interpoſuit, etiam ſeruum compræhendit. Iam ſi non omnes comprehendiſſe dicis, audi quod ſequitur, ſed ſemper quod bonum eſt ſectamini inuicem in omnes.

CAPVT XCVIII.

SI ſit ſepeliendus qui ſe ipſum occidit, vel ſi ſit pro eo ſacrificium offerendum, requiritis: ſepeliendus eſt quidem, ne viuentiũ adoratui moleſtiam ingerat, non tamen eſt, vt alijs pauor incutiatur, ſolito cum obſequijs more ad ſepulchra ferendus. ſed & ſi qui ſunt qui eius ſepulturæ ſtudio humanitatis obſequuntur, ſibi, non illi qui ſui extitit homicida, pręſtare videntur. Sacrificium verò pro eo non eſt offerendum qui non ſolũ ad mortem vſque peccauit, ſed & mortis ſibimet interitum propinauit. quis enim magis peccatum ad mortem facit, pro quo Ioãnes Apoſtolus dicit non orandum, quàm is qui Iudã imitatus ſui ipſius homicida fuiſſe magiſtro diabolo comprobatur?

CAPVT XCIX.

SI eſt Chriſtianus intra eccleſiam ſepeliendus, inquiritis. hanc ſanctus Papa Gregorius quæſtionem abſoluit dicens: Cùm grauia peccata non deprimũt, hoc prodeſt mortuis, ſi in eccleſijs ſepeliantur, quòd eorum proximi quoties ad eadem ſacra loca conueniunt, ſuorum, quorum ſepulchra aſpiciunt, recordantur, & pro eis Domino preces fundunt. Nam quos peccata grauia deprimũt, non abſolutionem potius, quàm ad maiorẽ damnationis cumulum eorum corpora in eccleſijs ponentur.

CAPVT C.

QVI in prælio defunctus fuerit, vtrum reportandus ad propria ſit, ſi parentes eius, aut ſocij eius voluerint, ex præcedente capitulo poteſtis colligere. Siquidem idcirco, ſi voluerint propinqui, ad propria reportandus eſt mortuus, vt eius tumulum intuentes proximi recordentur ipſius, & pro eo Domino preces fundant. Nam & ſanctum Ioſeph tale quid de oſſibus ſuis obiturum mandaſſe ſacra prodit hiſtoria.

CAPVT CI.

QVIBVS eleemoſyna eroganda, inueſtigatis; quod Dominus in euangelio manifeſtè demonſtrat dicens, omni petenti te da; & iterum patrem memorans ait, Qui ſolem ſuum oriri facit ſuper bonos & malos, & pluit ſuper iuſtos & iniuſtos, & Apoſtolus, dum, inquit, tẽpus habemus, operemur bonum ad omnes, maximè autem ad domeſticos fidei, id eſt, Chriſtianos. Verum tamen eſt in eleemoſyna facienda quidam ordo diſcretionis obſeruandus, quem nos pleniter exponere ſtudio nunc breuitatis omittimus. Sed quid nam hoc nomen ſignet primitus indicemus eleemoſyna quippe Græcè, Latinè miſericordia dicitur, & certè ſcriptũ eſt,

Miſerere

Miſerere animæ ſuæ placens Deo.ergo primum ſibi debet homo præ cæteris eleemoſynam facere: Siquidem omnem regulam bene agendi à ſe debet homo incipere placens ſcilicet Deo per munditiam mentis, & corporis,ac per hoc ſibi tribuens illum panem viuum qui de cœlo deſcendit.deindè verò eleemoſyna exhibenda eſt propinquis egeſtatem patientibus, ſicut ſcriptum eſt, carnem tuam non deſpexeris: nam & ipſa natura docet nos de hoc.& quod ipſe propinquo meo non exhibuero, quando extraneus exhibebit? deinde autem his maximè miſericordia præſtanda eſt, qui petere confunduntur. Sanè notandum eſt, quia ſunt nonnulli, quibus nil conferri debet, ſicut ſcriptum eſt,da bono,& ne receperis peccatorem; & rurſum, ne dederis impio; & iterum,panem tuum, & vinum ſuper ſepulturam iuſti conſtitue,& noli ex eo manducare,& bibere cũ peccatoribus. Panem enim, & vinum ſuum peccatoribus præbet, qui iniquis ſubſidia, pro eo quòd iniqui ſunt, impendit,qui vero indigenti etiam peccatori panem ſuum,nõ quia peccator,ſed quia homo eſt,tribuit, nimirum non peccatorẽ, ſed iuſtum nutrit, qui in illo non culpam, ſed naturam diligit.vnde & nonnulli huius mundi diuites,cùm fame crucientur Chriſti pauperes, effuſis largitatibus nutriunt hiſtriones.

CAPVT CII.

NON eſſe inferendam Pagano violentiam vt Chriſtianus fiat, ſuprà docuimus.

CAPVT CIII.

DE libris profanis quos à Saracenis vos abſtuliſſe, ac apud vos habere perhibetis, quid faciendum ſit,inquiritis: qui nimirum non ſunt reſeruandi, corrumpunt enim, ſicut ſcriptum eſt,mores bonos colloquia mala; ſed vtpote noxij & blaſphemi igni tradendi.

CAPVT CIIII.

AQVODAM Iudæo neſcitis vtrum Chriſtiano, an pagano multos in patria veſtra baptizatos aſſeritis, & quid de his ſit agendum conſulitis.hi profectò ſi in nomine ſanctæ Trinitatis, vel tantum in nomine Chriſti, ſicut in actibus Apoſtolorum legimus,baptizati ſunt, vnum quippe idemque eſt, vt ſanctus exponit Ambroſius, conſtat eos non eſſe denuo baptizandos; ſed primũ vtrum Chriſtianus,an paganus ipſe Iudæus extiterit,vel ſi poſtmodũ factus fuerit Chriſtianus, inueſtigandum eſt, quamuis non prætereundum eſſe credamus, quid beatus de baptiſmo dicat Auguſtinus: Iam ſatis, inquit,oſtendimus ad baptiſmum, qui verbis Euangelicis conſecratur, non pertinere cuiuſquam vel dantis, vel accipientis errorem, ſiue de patre, ſiue de filio, ſiue de ſpiritu ſancto aliter ſentiat quàm doctrina cæleſtis inſinuat. Et iterum; Sunt etiam quidam ex eo numero,qui adhuc nequiter viuunt, aut etiam in hæreſibus, vel in gentilium ſuperſtitionibus iaceant, & tamen etiam illic nouit Dominus qui ſunt eius.Nam quæ in illa ineffabili præſcientia multi qui foris videntur,intus ſunt.& alio loco, etiam corde tardiores quantum exiſtimo,intelligunt baptiſmum Chriſti nulla peruerſitate hominis ſiue dantis, ſiue accipientis poſſe violari.& rurſus,poteſt tamen, ait, tradere ſeparatus, ſicut poteſt habere ſeparatus, ſed quam pernicioſe tradere;ille autem cui tradit, poteſt ſalubriter accipere,ſi ipſe non ſeparatus accipiat.

De conſ. diſt. 4. c.à quodã.

CAPVT CV.

CONSVLENTIBVS, & inſtrui poſcentibus vobis quid de eo faciendum ſit qui ſuper præcepta Apoſtolica ſe efferens prædicare tentauerit, vnus ex eis,id eſt, Paulus reſpondet, & inſtruit dicens; Sed licet nos, aut Angelus de Cęlo euangelizet vobis præter qnod euangelizamus vobis, anathema ſit. Veruntamen cùm hoc fit,non eſt paſſim nec à vobis, qui laici eſtis, temere iudicandum, in multis enim offendimus omnes.

CAPVT CVI.

POSTREMO deprecamini nos ſuppliciter, vt vobis quemadmodum cæteris gentibus veram & perfectam Chriſtianitatem non habentem maculam aut rugam largiamur,aſſerentes quòd in patriam veſtram multi ex diuerſis locis Chriſtiani aduenerint, qui prout voluntas eorum exiſtit, multa & varia loquuntur, id eſt, Græci, Armeni, & ex cæteris locis, quapropter iuberi poſcitis vtrum omnibus his ſecundum varios ſenſus eorum obedire, an quid facere debeatis. Verùm nos in his non ſumus ſufficientes, ſed ſufficientia noſtra ex Deo eſt. & Beatus Petrus, qui in ſede ſua viuit, & præſidet, dat quærentibus fidei veritatem: Nam & Sancta Romana Eccleſia ſemper ſine macula fuit, & ſine ruga, nimirum quia ille hanc inſtituit, cuius fidei confeſſio diuinitùs extitit approbata, ad quam videlicet Chriſtianitatis fidem, licet eius myſteria conſummatè nullus intelligere valeat, vobis inſinuandam inſpirante Deo, ecce ſcripta noſtra, & miſſos, ac diuerſos codices in patriam veſtram deſtinauimus;& quouſque radices roboris conſequamini, vos rigare nullo modo deſiſtemus,& quouſque ad ſolidum perfectionis cibum perueniatis, vos ſaltem lacte potare nunquam penitus omittemus, nam gaudium meum,& corona mea vos eſtis in Domino. De his autem quos in patriam veſtram de diuerſis locis aduenisſe perhibetis, varia, & diuerſa docentes multa vobis iam ſcripſimus,& nunc ſcribere aliqua doctoris gentium ſuffragantibus ſanctis eloquijs procuramus, qui inter Corinthios tales eſſe formidans, aiebat, Timeo enim

Beatꝰ Petrus, qui in ſede ſua viuit, & præſidet.

enim ne forte cùm venero, non quales volo inueniam vos, & ego inueniar à vobis quales non vultis, ne forte contentiones, ac æmulationes, animoſitates, diſſentiones, detractiones, ſuſurrationes, inflationes, ſeditiones in vobis ſint. Veruntamen quantum ad fidem rectam pertinet, non curamus qui prædicent, ſed quem prædicent, ipſe quippe ſcripſit, quidam inquiens quidem & propter inuidiam, & contentionem, quidam autem & propter bonam voluntatem Chriſtum prædicant, quidam ex caritate ſcientes, quoniam in defenſionem Euangelij poſitus ſum. Quidam autem ex contentione Chriſtum annunciant non ſincerè exiſtimantes preſſuram ſe ſuſcitare vinculis meis; quid enim mihi eſt, dum omni modo ſiue per occaſionem, ſiue per veritatem Chriſtus annuncietur, & in hoc gaudeo, & gaudebo. ſed & qui hæc dixit, audite quid alibi dicat: profana autem, & inaniloquia deuita, multum enim proficient ad impietatem, & ſermo eorum vt cancer ſerpit. Veruntamen in his omnibus aderit miſericordia Dei miſſis noſtris, & futuro epiſcopo veſtro, qui vos inſtruant, & quid agere debeatis, abundanter erudiant: ſed & illi ſiue nunc, ſiue poſt hæc ſemper in rebus dubijs, & negotijs maioribus ſedem totius eccleſiæ more conſulent. Apoſtolicam ab illa inſtructi in quibus oportet, inſtituent, & quæ DEI ſunt, ſedula prædicatione docebunt.

HAEC quidem ſuggeſtionibus ſiue quæſtionibus veſtris, prout Dominus dedit reſpondimus non quantum potuimus, ſed quantum ſufficere poſſe præſtimus. Cùm autem epiſcopum Deo concedente per præſulatus noſtri miniſterium habuerimus, ille vos docebit omnia quæ ad officium ſuum pertinent, & ſi quæ ſunt quæ non capiet, ab Apoſtolicæ ſedis auctoritate ſuſcipiet. DEVS autem qui in vobis ſalutem maximam operatus eſt, hanc perficiat, conſoliđet, & vſque in finem ſtabiliat, & corroboret, AMEN.

NICOLAI I. PAPÆ

DE RHOTALDI SVESSION. Epiſcopi Reſtitutione, Epiſtolæ Decretales.

In Epiſtolas Nicolai I. P. M. de Rothaldi Epiſcopi Sueſſion. Reſtitutione & cauſa, Argumentum.

†Vide Aimoin. lib. 5. c. 14. Synodi eiuſdem Acto. 6. & deinc.

LVdouicus Pius Caroli Magni Filius Galliarum Rex & Imperator, trium natu maiorum filiorum Coniuratione, A. D. 834. coactus eſt in ordinem abdicata ab eius complexibus Iuditha Regina Caroli Calui Matre, diſſimulantibus aliquot Epiſcopis, & in iis Ebone † Rhemenſi: cui ob eam cauſam exauthorato & deiectionem illius confirmante Sergio Papa ſuffectus canonica electione Hincmarus conſecratus eſt à Rothaldo Sueſſionen. & petentibus Gallia totius Epiſcopis à S. A. confirmatus. Ordinauit tamen Ebbo poſt damnationem ſuam Canonicos aliquot Rhemen. qui anno 13. Regni eiuſdem Caroli Calui, concilio in ſuburbijs Sueſſion. Synodo, dixerunt permiſiſſe ſe ab Ebbone ordinari quia vidiſſent conuenire in Metropolim Rhemenſem Eccleſiam Remenſes Suffraganeos, & in his Rothaldum Sueſſion. cum literis Lotharij Imp. & eundem Ebbonem reſtituiſſe. Quòd cùm negaſſent accuſati Epiſcopi, deſitum non eſt tamen inquirere in eos qui Ebboni excommunicato, Oratione vel oblatione communicaſſent: Tum vero Erpuinus Sylueneſtin. accuſatorum nomine, id purificatum & ſanatum frequenti benedictione ſuper effuſa & ſacra communione tributa per Hincmarum, excuſauit: Atque ſic dimiſſa eſt quidem Synodus, ſed Epiſcopis qui Ebboni communicauerant, memor etiam tum iniuriæ Parentum & ſuæ Carolus infenſus, vt primùm ſeſe obtulit occaſio vltus eſt iniurias. Rothaldum itaque Sueſſionen. accuſatum quòd granius in adulterum quendam animaduertiſſet, Epiſcopatu vt pelleretur, per Hincmarum Archiepiſcopum Rhemen. perfecit. Damnatus Rothaldus ad S. A. Pronocauit cui tum præerat Nicolaus I. à quo, eas quæ ſequuntur, de ſua cauſa & Reſtitutione, impetrauit Epiſtolas Decretales.

HINCMARO

HINCMARO

ARCHIEPISCOPO.

Epiſt. 1.

BEATITVDINIS tuæ lectis apicibus, quia fraternitatem tuam circa ſanctam Romanam ſedē, cui authore altithrono præſumus, ergáque noſtrum Pontificiū, in eadem, qua ſolita erat, perſiſtere deuotione reperimus, lętitiā multā repleti, omnipotenti Domino gratiarū officia percolimus, ſanctitatemq; veſtram ad Sedem Apoſtolicam de his quæ ſibi viſa ſunt referentem, ac pro Eccleſię ſibi commiſſæ neceſſitatibus atque vtilitatibus Apoſtolatum noſtrum poſtulatem laudauimus: & nihil eſſe quod fraternitati tuæ denegare oporteret, penitus iudicantes, vt annueremus petitis; confeſtim corde concepimus mentęque deliberauimus. Cumque lectis monumentis geſtorum quibus cum cæteris Epiſcopis tuis viſa eſt tua quoq; venerabilitas ſubſcripſiſſe, inuenimus, ſanctiſſimum fratrem Rothaldum Apoſtolorum curiam & Apoſtolicam S. appellantē vobis iudicantibus, gradu Epiſcopatus deiectum valde doluimus. Et cordis noſtri gaudium, qđ fratris & Coepiſcopi noſtri † Odonis aduentus fecerat, cognito, à veneratione tua, contra ſpem, huiuſmodi commiſſo, mœror continuus pepulit. Præſertim cùm tanta apud Sedis Apoſtolicæ Præſules circa rękerentiam tuam ſit longo iam tempore confidentia, vt vbi præſentia tuæ dilectionis exiſteret, nunquam, appellantem A. S. quoduis ſuſtinere detrimētum credere aliquo modo quiuiſſemus, etiamſi de huiuſmodi re in ſacris canonibus quid obſeruandum eſſet, nihil prorſus inueniretur. Præcipuè cùm tantæ ſapientiæ te virum eſſe noſceremus, tantæq; familiaritatis fiduciam apud dilectum filiū noſtrum regem Carolum cōperiſſemus tuam habere ſanctimoniam, vt ſi qua in illis partibus mala in Eccleſia Domini pullularent, per tuæ ſolicitudinis induſtriā reſecare radicitùs meditaremur. Debuerat certe beatitudo tua cùm Rothaldū totiēs examinaueras, ſcribens Sancti Petri memoriam honorare, eiusq; iudiciū, etiamſi nūquā appellaſſet idē Rothaldus, modis omnibus poſtulare. Et ſi id agere noluiſſes, ſaltē poſt appellationē, cathedræ ipſius qui videbatur eiectus, alterum non ordinaſſes, priuſquā eius cauſa iuxta ſacros canones in noſtro iudicio fuiſſet terminata. Verùm de Rothaldo viro venerabili ſm indultā nobis à ſanctis regulis poteſtatē, quæ præcepit id obſeruandum quod noſtro qualicunq; Concilio viſum extiterit, in Epiſtola noſtra quam ad cōmunes fratres, & Coepiſcopos noſtros in regno glorioſi Regis Caroli, chariſſimi filij noſtri, conſtitutos tranſmiſimus, inter quos & tua connumerata ſanctitas cernitur, decretum atque definitum à nobis eſſe dignoſcitur. Ad quā fraternitas tua recurrens, quid de te cenſuerimus facile recognoſcere poterit: cui definitioni noſtræ benè facies attendendo, ne ſi diutius contra interdicta præſumpſerit, canonicis legibus anguſtietur. Priuilegia præterea ab A. S. veſtræ Eccleſiæ confirmanda depoſcitis, qui tamen noſtra priuilegia quātum in vobis eſt, infirmare ſatagitis. Portrom ſalutiferum ſanctam Romanam Eccleſiam appellatis, qui tamen, in eō, ne aliqui ſaluentur, quantum poteſtis, ſatagere procuratis. *Quomodo ergo priuilegia tua† facere poterim, ſi † ita priuilegia illa cenſentur, per quę tua priuilegia initium ſumpſiſſe noſcuntur? Aut* cuius momenti erunt tua, ſi pro nihilo noſtra pendantur? Si namque ſal infatuatum fuerit, in quo ſalietur? Verùmtamen ſanctitati ac dilectioni tuæ iniungimus ac præcipimus, vt lecta ſanctionis pagina noſtra, quā per Odonem communem fratrem & Coepiſcopum beatitudini tuæ, atque cæteris comministris tuis diræximus, qua de ſæpe nominato Rothaldo decreuimus, vnà cum eis ſtudeas conſummatione perficere; vt charitatis noſtręq; & amicitię atq; gratiæ particeps ſemper inueniaris ad amputanda noxia hoſtium ſanctæ Domini Eccleſiæ germina, atque ad ſalubria ſerenda ſanctitatem tuam conſocia de cæterò familiariter habeamus: ſicque demùm tantò ſtudeamus etiam non poſtulati circa omnes malevolos tuos, tuæque Eccleſiæ aduerſarios, tibi priuilegia indulgendo & acrius inhærēdo fortiter expugnare, quātùm ſenſerimus fraternitatem tuam circa beati Petri Apoſtolorum principis, eius priuilegia nullo argumento, nulla prorſus adinuentione anhelare: ſed in eorū veneratione & defenſione atq; excuſatione totis viribus, tota intentione velle perſiſtere. De reliquo, frater chariſſime, vt dilectū filiū noſtrū Carolum, excellentiſſimum Regem ad diuina præcepta ſemper erudias, ſemper accendas, & vt in eà, quà cępit, deuotione atq; dilectione erga ſanctam Romanam Eccleſiā, Apoſtolicamque Sedem permaneat, ſtudio curioſo decertet, ſolertiaq; prudenti inuigilet. Cætera verò, quę huius paginę tenori nō ſunt inſerta, communis frater & Coepiſcopus Oddo, qui & tuæ ſanctitatis virtutibus noſtrum animum plurimum exhilarauit, viua voce poterit enarrare. Hanc poſtremo ad memoriam tuam reducere voluimus, nos ecce iam ſecūdò, vt virum venerabilem Rothaldū Apoſtolicę ſedi deſtinaſſes, ſanctitati tuæ miſiſſe. Quod prouidendum eſt, ſi tertiò dilectioni tuæ dirigere pro hoc ipſo coacti fuerimus, ne in contemptorem ſacrorum canonum, diffinitiuam ac peremptoriā (quod non optamus) ſententiā proferamus.

†Melius firmare, † Melius, irrita. Mare. 9. Luc. 14.

Odonis Belgiacorū Epi, qui Caroli Calui Legatus fuit ad Ludouicum Germanię Regē pro diuiſione Regni Lotharingię, defuncto Lothario vtriuſque fratre, meminit Aimoin' de geſtis Frā. Lib. 5. c. 25. Hincmarus Carolo Caluo Regi familiaris.

Hincmaro

Hincmaro Archiepiſcopo Rhemenſi.

Epiſtol. 2. SAnctitatem veſtram, quam ſemper in virtutum exercitijs conuerſantẽ comperimus,& in doctrinis Eccleſiaſticis proficiẽtem,famà crebreſcẽte,didiſcimus,aliter Apoſtolicam reuerẽtiam prę oculis habere ſpetabamus, quàm frequẽs dictat opinio,denique fidelium multorum, exemplum dolentiũ, auditu veraci cognouimus, q̃ Rothaldus frater & Coepiſcopus noſter Eccleſiæ Sueſſonicæ, pro quodam Presbytero qui pro facti ſui qualitate, honoris proprij,ante triennium, fuerat priuatus officio, à veſtra ſanctitate fuit impetitus, & adhuc, quod nefas eſt, Sedem Apoſtolicã appellãs, iuxta quod ſibi à patribus conſtat eſſet permiſſum,Epiſcopatus etiam,abſens,expoliatus honore,& in exilium deportatus, hactenus in monaſterio retruſus exiſtat. Vnde gemimus, valdeq; dolemus: Nã cũ debuerat honoribus pro ſua ſenectute multiplicibus ampliari,& pro tot laboribus ac obſequijs ĩ Eccleſia Domini pariter & Principibus Mundi fideliter ac vtiliter impenſis maiori dignitate frui, & iam tandẽ ſine cuiuſquã impulſione quietus exiſtere,nunc è cõtra de honeſtams,& ad iniuriã beati Petri Apoſtolorum principis cui⁹ Sedẽ appellauerat, fame & ſiti,ac innumeris maceratur miſerijs,ac depoſitus pariter & abiect⁹ exiſtit. Vnde valde miramur ac vehemẽtiſſimè obſtupeſcimus qũo luminum veſtrorũ ſerenitatẽ tam repentina potuerit obtenebrare caligo,adeo vt priuilegia Apoſtolicę Sedis, quæ intemerata à tota Chriſti ſeruantur Eccleſia, contẽplari deſpexeritis atq; ipſos paternos canones neſcimus qua auctoritate diruperitis:qđ omnino inultum manere nõ patiemur, vt qui prohibita ꝓſumpſit, minimè q̃ ſit cenſura canonica experiatur,ita vt omnibus manifeſtũ faciamus, qđ nullũ,fratres noſtros,aliquo modo patiamur ſui ſuſtinere diſpendiũ, neq; ſanctorũ patrũ ſtatuta villeſcere permittamus. Verum interim Dei ſummi ſanctorumq; Apoſtolorum principum Petri & Pauli, & noſtra per eos auctoritate fraternitati veſtrę iniũgim⁹, vt ſi noſtræ charitatis,& cõionis ſicut hactenus voluiſtis videri participes,iã dictũ fratrẽ noſtrũ Rothaldũ Epiſcopio pariter & priſtino honoris ſui officio reſtituatis:Ita vt p oĩa tali decoretur honore,& omnibus ita redda tur integer officijs, qualẽ illũ eo cõſtat fuiſſe tẽpore,q̃ expellẽdus, Apoſtolicæ Sedis memoriã fecit. Et ita demũ ſi qui vidẽtur illius eſſe calũniatores,cũ Presbytero illo qui deiectionis ipſius cauſa extitit,Romã pariter cũ ſæpe nominato Rothaldo, omni remota occaſione indeſinenter accurrant. Hoc autẽ expreſsè decernimus, vt poſt triginta dies poſtquã hæc noſtra Epiſtola apud vos delata fuerit,aut præfatũ virũ Rothaldũ omnino reſtituatis priſtinę dignitati,aut ſi iuſtè vos in eũ egiſſe putatis,Romã cũ eodẽ vos vel veſter le garus veſtram vicem in omnibus ferens, vt vtriuſque partis cauſam ad liquidũ ſciamus, aduenĩat. Quòd ſi poſt p̃fixos triginta dies, q̃ in hac Apoſtolica auctoritate plena,continentur epiſtolà, minimè obedire ac perficere ſtudueritis, decernimus ac ꝓmulgamus, vt Miſſarũ ſolẽnia tandiu celebrandi nõ habeatis licẽtiam,quàm diu quæ definiuimus, perducta ad conſummationem non fuerint. Quã ſententiã non ſolũ vos ſed omnes Epiſcopos obligare decernimus,q̃ vobis ĩ depoſitione p̃fati viri Rothaldi cõſenſiſſe noſcuntur. Ipſum verò, illos, p vos ſcire p̃cipimus.

Nicolaus Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, dilecto filio noſtro Carolo glorioſo Regi.

Epiſtol. 3. NVnc laudanda eſt frequens conuerſatio,& aſſidua cum Eccleſiaſticis & cum ſapientibus veſtra ſedulitas, quam circa vtilitatem Eccleſiarum Domini vos habere auditu gratulabundo concepimus, Si eiuſdem ſanctæ Eccleſię Paſtorũ cũ quibus hãc humilitatẽ & ſolicitudinẽ ſalubriter operamini, ſub quadam ſpecie iuſtitiæ nullum omnino ſublimitas veſtra lęſerit,ſicut de vno quodã Rothaldo nomine,nũc vos egiſſe plurimorũ relatu didiſcimus,maximè cum deijciendus Apoſtolicã ſedẽ, iuxta licentiã canonicè ſibi cõceſſam appellaſſe perhibetur. Pro quo (fili chariſſime) valde gloriã veſtrã expoſcimus, vt præfatũ virum in ſuo Epiſcopio, & omni priſtino reddi faciatis honori,& ita demum ad Apoſtolicã Sedẽ(ad quã illũ cõſtat appellaſſe)ſecurum,pro noſtro amore, aditũ properãdi date dignemini. Hoc ſpecie tenus cognoſcentes,q̃m tunc credemus vos noſtrum Apoſtolatum diligere(ſicut ſępe profiteri videmini) ſi Deum & Dñm noſtrũ timere pariter & amare vos euidenter cognouerimus. Necnõ & priuilegia ſanctę ſedis Apoſtolicę, & ſtatuta patrũ illibata ſeruantes,ea vileſcere vel deſtrui à nemine patiamini. Cæterũ ſciat ſublimitas veſtra nos ad cõfratrem noſtrum Hincmarũ Archiepiſcopũ miſiſſe, quatenus aut infra triginta dies poſt lectã à nobis ſibi miſſam Epiſtolã, eundẽ Epiſcopum priſtino gradui reſtitueret, aut cũ idoneo ſuo legato, ſi ipſe non poſſet, vna cũ accuſatoribus eiuſdem viri (ſi tamen eſſent) atq; cũ Presbytero,qui cauſa deiectionis eius fuit, Romã veniret. Quod ſi neutrum ageret, poſt triginta dies præfixos, nec q̃libet Epiſcoporũ,qui in depoſitione p̃fati Ep̃i conſenſerũt, licentiam celebrandi Miſſarum ſolemnia penitus haberent, quouſque in ijs q̃ ſalubriter deceret,nobis ſint obedientes,ac pleniter ad effectum conſummationis perduxerint.

Nicolai I. P. M. ad Concilij Conuicinenſis ſeu Sylueſtrenſis Epiſcopos, Epiſtola. 4.

1 De reſtitutione Rothaldi Epiſc. Sueſſion.
2 Vt pro Balduino q̃ Iudithã Caroli Caluĩ filiam rapuerat, apud eum intercedant
3 De Lotharij regis excommunicatione ob adulterium cum Vualdrada pellice.

Nicolai, I. P. P. Epiſtola ad Hincmarum de reſtituendo in Epiſcopatum Rothaldo Sueſſ.

85. Apoſtolorũ principes, Petrus & Paulus.

NIcolaus ſeruus ſeruorum Dei, reuerendiſſimis & ſanctiſſimis confratribus noſtris Metropolitanis Epiſcopis, & ceteris diuerſarum prouinciarum ac vrbium Præſulibus, qui in Conuicinum villam publicam ſecus ciuitatem Siluanectis Concilij conueniſtis.

SCRIPTIS dilectæ fraternitatis veſtræ ſuſceptis & inſpectis, attentius in eis omnis ſcientiæ & ſapientiæ ſanctitatis veſtræ fluentis, quæ non aliundè in pectora vſa vtiq; niſi ab ipſo fonte vitæ poterãt emanare, cognita deuotione, & ſummi amoris affectu quem circa hanc ſanctam Romanam Eccleſiã, Apoſtolicamque Sedem vos retinere monſtratis, & quoniam ex amore ſecundum conſtitutionem maiorum, vt eadem ipſa verba ponamus, nõ ſolũ de omnibus quæ poſſunt aliqñ recipere dubitationẽ vel quamcunque incurrere quæſtionẽ: verùm de cæteris atq; maioribus negotijs Eccleſiaſticis exequendis, ad apicẽ Epiſcopatus id eſt, ad magni Petri Sedem debere vos referre cognoſcitis: horum auctori ac omnium bonorũ largitori Deo & Domino noſtro, gratiarũ multimodas rutilimus actiones. Qui ideo in ſancta Eccleſia vos rutilãtes tanquam ſplendidas ſtellas verbum vitę continentes, & morum ac virtutum veſtrarũ lumine longè lateq; proximos illuſtrantes voluit collocare, vt meritò eandem ſanctam Eccleſiam, iuxta ipſius magiſterij dictum, cœli nomine, vbi talia nimirũ fulgent luminaria, valeamus veraciter appellare. De cætero verò, fratres chariſſimi, diſcentes in prouincijs veſtris Paganorum crebris vos laborare infeſtationibus, inſuper & Eccleſias Chriſti in illis partibus conſtitutas, ab inteſtinis, id eſt, à ſuis multa incõmoda tolerare plurimùm lamentamur, & vobis oppidò compatimur & cõtriſtamur: Quamuis, dilectiſſimi, nõ adeò ſuper his contriſtari ac mœroribus affici debeatis, ſcientes quoniam tribulatio ſecundũ Apoſtolum, patientiã operatur, patiẽtia aũt probationem, probatio vero ſpem, ſpes autẽ non cõfundetur: Si quidẽ locus hic eſt afflictionis, hic conuallis lacrymarum donec videamus Deum deorum in Sion: Hic eſt vbi in lacrymis ſeminamus, vt poſtmodũ in gaudio metamus: hic eſt, inquã Ægyptus, hic eſt fornax ferrea, vbi ſpiritalem Hieruſalẽ diria oportet lateribus fatigari donec terrã promiſſionis ingrediamur, id eſt, donec Dominus, cum ei perfectè placuerimus, in regione viuorum, ſe nobis promiſſum oſtendat. Hic opus eſt, vt quæ ad Templi ſancti ſtructuram pertinent, ſummi Artificis manu & prouiſione aptentur, vt cùm tunſiones, ſonitus, pſſuræ ac perſecutiones ſeculi præſentis tranſierint, ſine aliqua torpitudine vel inæqualitate in cęleſti fabrica, tanquam lapides viui, idonei in ædibus comprobemur. Quapropter hoc ſciẽtes dilectiſſimi, ipſa noſtræ anchorã in cœleſti ſtatione figentes, huius mũdi procellas deſpicite: quia protector noſter oipotens iam nõ dormit, qui imperat & mare & venti obediunt ei, fitq; tranquillitas magna. Propterea de Rothaldi damnatione Apoſtolicæ Sedi referre iure ſtudẽtes, petiſtis, vt noſtra etiam auctoritate rata eſſe probarentur quæ de eo apud vos in Concilio acta fuiſſe perhibuiſtis. Quod agere penitus recuſamus qñ nos (vt eadem ad Flauianũ * ſancti Leonis dicta ponamus) qui ſacerdotum domini matura volumus eſſe iudicia, nihil poſſum* incognitis, rebus cuiuſq; partis ꝓiudicio definire priuſquã vniuerſa q̃ geſta ſunt veraciter audiamus. Sed forſitàn dicitis vos vniuerſa quæ de eo geſta ſunt nobis per ſcripturæ ſeriem veraciter, retuliſſe, & perfratrẽ & Coepm noſtrum Odonem, qui penè conſilijs veſtris ſemper affuerit, cuncta pleniter intimaſſe. Quibus ſcitote nos ſatis credere, & ad cuſtodiam diſciplinæ Eccleſiaſticæ conſenſum præbere potuiſſe, niſi excuſationes & defenſiones illius, ſuggeſtorumque ſeries, innocẽtiam ipſius & veſtram nocentiã demonſtrantium, à vicinis veſtris complurimis, Apoſtolatui porrectæ apud nos haberentur, & frater & Coepiſcopus noſter Oddo nihil accuſationis publicæ voluerit à nobis interrogatus ei obijcere. Quanq̃ ſi obieciſſet, nihil ad damnationẽ iam dicti Rothaldi proficeret, cùm neminem partis illius, qui obiectis vel annueret vel renueret, noſtrã cõſtaret adiiſſe præſentiam (nã accuſatores quæcunq; voluerint dicũt.) Et ſciamus iuſtũ mediatorẽ non eſſe, qui ſic vnã partẽ audit vt alteri parti nihil reſeruet: Præſertim cũ Dñs pro abſente & nõ audito per Moyſem præcipiat, iam nõ maledices, inquiens, ſurdo, nec coram cæco pones offendiculum. Ignorare autem fraternitatem veſtram non patimur, animũ noſtrũ non mediocriter læſum, eò q̃ ſecundum geſtorum tenorem, & veſtrarum ſuggeſtionum quas ad S.A. direxiſtis cognitionem, appellantem eundem Rothaldum A.S. depoſueritis, ac in monaſterio retruſeritis: Quod nõ niſi in cõtemptũ beati Petri, cuius iudicium expetiuit, & in cõtumeliã ſacrorum canonũ & Eccleſiaſticarum traditionum ꝑſumitè ac temere admiſſum minimè dubitatur: Inſup autẽ & ad ĩminutionẽ Apoſtolicæ & ſummę Sedis priuilegiorum quibus veſtrarum quoque Eccleſiarum priuilegia firmare depoſcitis, Imperatorũ leges ꝓponitis, quibus quaſi ꝓhibẽtibus aſtruere nõ habuiſſe appellationis vocẽ Rothaldũ nitimini, cùm cõſtet cõſtitutionibus mundanarũ legũ & Imperatorũ nõnullis eccleſiaſticis cõtrouerſijs vtendũ eſſe, ꝑſertim cũ inueniũtur Euãgelicæ ac canonicæ ſanctioni obuiare. Ad qđ oſtẽdendũ duorũ Heroũ, Innocẽtij ſcilicet & Gregorij ſatis ſufficiũt teſtimonia. Sanctus Innocẽtius quidẽ ĩdecretali epſa ſua ad Alexãdrũ Antiochenũ Epm, ait: Nam quod ſcitcitaris, inquiẽs, vtrum

Epiſtola 8. de Futhychete excõmunicato.

Sedes Romana. apex Epiſcopatus.

Roma. 5.

Pro. 5.

Leuit. 19.

Legibus Imperatoris quo modo vtẽdũ ſit in Eccleſiaſticis controuerſijs. Epiſt. 18. Capitulo 2.

*Alij vere

vtrũ diuiſis imperiali iudicio ,puincijs,vt duæ metropoles fiãt,ſic duo metropolitani Epiſcopi debeãt nominari : Non ergo * viſum eſt ad mobilitatẽ neceſſitatũ mundanarũ Dei Eccleſiã cõmutari,honoresq; ac* diuiſiones perpetui quas pro ſuis cauſis faciendas duxerit Imperator.Beatus aũt Gregorius ſcribens ad Theotiſtã patriciam,* inter cætera,ſi enim,inquit, religionis cauſa coniungia debere diſſolui dicunt,ſciendum eſt,quia & ſi hoc humana conceſſit lex , tamẽ diuina prohibuit.Ecce quemadmodum imperiali * iudicio non poſſunt Eccleſiaſtica iura diſſolui.Ecce qualiter quod lex humana conceſſit , lex diuina prohibeat: Non quòd Imperatorum leges , quibus ſæpè Eccleſia circa hæreticos vtitur , ſępè circa tyrannos,atq; circa prauos quoſque deſendituꝛ dicamus penitus renuendas,ſed qđ eas Euangelicis, Apoſtolicis atq; canonicis decretis,q̃bus poſtponẽdæ ſunt,nullũ poſſe inferre pręiudiciũ aſſeramus.Quanquã ſcripſeritis Appellationes eius fruſtratorias excuſationes ac dilatationes fuiſſet tantum quęrentes,qđ quibus argumẽtis,firmeris,præſertim cũ annuentibus ſibi Canonibus Apoſtolicã ſedẽ appellaſſe ſolenniter videatur , non facile patet. Quippe cùm nemo ſciat ſecundũ veritatis atteſtationem,quę ſunt in homine, niſi ſpiritus eius, qui in ipſo eſt.Quis aũt neſciat cõſtituta Sardicenſis Concilij,q̃ ꝓcipiunt,poſt aliquot, Capitulo 4.Si quis Epiſcopus iudicatus fuerit in aliqua cauſa, & putauerit ſe cauſam bonam habere,vt iterum Concilĩ renouetur,ſi vobis placet,ſancti Petri Apoſtoli memoriam honoremus,vt ſcribatur ab his q cauſam examinarunt Iulio Romano Epiſcopo:Et ſi iudicauerit renouandum eſſe iudiciũ, renouetur, & det iudices . Si autẽ probauerit talẽ cauſam eſſe vt nõ refricetur, præſertim quæ acta ſunt ſi decreuerit,confirmata erunt. Item capitulo octauo Oſius Epiſcopus dixit:Placuit autem, vt ſi quis Epiſcopus accuſatus fuerit , & iudicauerint congregati Epiſcopi regionis ipſius, & de gradu ſuo eũ dejecerint , ſi appellauerit qui electus eſt & confugerit ad Epiſcopũ Romanæ Eccleſiæ,& voluerit ſe audiri,ſi iuſtum putauerit vt renouetur examẽ,ſcribere his Eccleſijs dignetur , quæ in finitima & proxima prouincia ſunt vt ipſi diligẽter omnino requirant,& iuxta fidem charitatis definiãt . Quod ſi is rogat cauſam ſuã iterũ audiri & deprecatione ſua mouerit Epiſcopum Romanũ , vt è latere ſuo Presbyterum mittat, erit in poteſtate Epiſcopi,quid velit, & qd æſtimet.Et ſi decreuerit mittendos eſſe qui præſentes Coepiſcopos iudicent,habentes eius auctoritatem à quo deſtinati ſunt,erit in ſuo arbitrio. Si verò crediderit Epiſcopos ſufficere vt negotio terminum imponant, faciat quod ſapientiſſimũ Cõcilium iudicauerit. Sed ſicut in ſuggeſtionum veſtrarũ inuenimus ſcriptis, niſi habuiſſe Rothaldũ Appellationis vocem affirmare conamini, * eodẽ nõ habuerit bonã cauſã, cũ

*aut

* Libr.9. Epiſt. 39. &habetur diſt. 10.c. Si religionis .

*Mauritij imperatoris ſoror erat Greg. Epiſt. 1.L. Epiſtola 5.

* Di 1.c.1. Epiſcopis in Concil. apud Conſtantinum congregatis.

2. Cor. 2.c

P. Romani Presbyter Legatus à latere.

*Forteme lius

cõſtet ſæpe fatũ Rothaldũ vſque hodie bonã ſe habere cauſam putare: Et venerandũ Conciliũ,nõ ſolùm eum qui cauſam habet, ſed & illũ qui ſe bonã cauſam habere ſaltẽ putauerit,S.A.appellare permiſerit,& huic ab eo renouãdũ iudiciũ decreuerit,maximè cùm iuxta conſtitutionẽ ſanctæ huius Synodi , etiam ſi nunq̃ reclamaſſet, nunquamq̃ue S.A.mentionẽ feciſſet , à vobis qui cauſam eius examinaſtis, memoria ſancti Petri honorati debuerat,atque ei perſcribi,vt ſi iudicaret renouandum eſſe iudicium,renouaretur & daret iudices.Verba certè , ſicut ſuperius commemoratuimus ex eiuſdem Concilij ſanctione,quod ſi probata viderentur,ſtatueret.Sed quid mirũ, ſi hoc in deſpectu Apoſtolorũ principis vos cõtempſiſſe , cum ad iniuriã ſacrorũ canonũ & venerabilium Romanorum Pontificũ decretorũ perpetraſſe adhuc peius inueniamini ſcilicet , vt poſt appellationẽ & reclamationẽ eiuſdẽ Rothaldi , in cathedra ipſius alterum cõſecraueritis, cum id manifeſtiſſimè à ſacris regulis cõſtet eſſe alienũ, vt loco depoſiti omnino nõ ordinetur , niſi cauſa fuerit ĩ iudicio Epi Romani determinata.Sed dicitis poſt appellationem A.S.illum vocem mutaſſe,& Epiſcoporum Concilium expetiſſe.Quibus(cum pace veſtra fatemur)quàmuis veſtris aſſertionibus fidẽ adhibeamus,& ita feciſſe illum(qñ non eſt quod poſſit non credi) ſanctimonio veraciter teneamus,tamẽ quà hoc intentione egerit,vel quod ſi interrogetur à nobis,reſpõdere penitus non ignoramus , vt ſicut in alijs & incertæ rei dubium vſque ad vtriuſque partis examinationem proculdio remeetur.Præterea fraternitatẽ veſtram non credimus ignorare,ante ad fratrẽ noſtrum Rhemorum Epiſcopum Apoſtolatus noſtri nos miſiſſe apices vt aut ſæpe fatũ Rothaldũ venerabilem infra triginta dies poſt litterarũ noſtrarũ ſibi miſſã epiſtolã priſtino gradui reſtitueret , aut eum cũ idoneo ſuo legato, ſi ipſe venire nõ poſſet, vnà cum accuſatoribus eiuſdem viri , ſi tamẽ eſſent , atque cum Presbytero qui cauſa dejectionis eius fuit,miſiſſet.Quod ſi neutrũ agere voluiſſet,poſt triginta dies præfixos,nec ipſe , nec quilibet Epiſcoporũ qui in depoſitione præfati Epiſcopi cõſenſerant licentiã Miſſarum ſolennia celebrãdi penitus habuiſſent, quouſq; quæ ſalubriter decreta à nobis eſſẽt, obedienter ac pleniter ad effectum conſummationis perducerẽt.Sed ad ſcripta veſtra tẽdentes, quæ nunc per fratrem & Coepm noſtrum Odonẽ ad Sedẽ Apoſtolicã deſtinaſtis, inuenimus iã dictũ ſanctiſſimũ virũ iudicio ac cõſenſu veſtro,& Epiſcopatu priuatũ,& in Monaſterio hactenus retruſum,inſuper & in cathedra ipſius alterum Epm ordinatũ : Qđ quã ſit execrandum,quamq; à nobis nulla penitus patiẽtia tolerandum,dici nõ ꝑualet,etiã ſi cuncti corporis artùs vertantur in linguas. Certè dum ſuggeſtiones , relationes , preces, conſulta veſtræ ſanctitatis , ſcriptis , atque

Cumeidẽ.

verbis, noſtris fuiſſent auribus ſculcata, mox mente concepimus & penè cuncta vt annueremus atque indulgeremus, diſpoſuimus. At vbi iniuriã ſancti Petri, S. Apoſtolicę priuilegiorũ imminutiones, ſacrorũ canonũ cõculcationes perſpeximus, nihil potuimus vobis propinare dulcedinis, qui toti nimirẽ repleti ſumus amaritudine. Siquidẽ à contrario pro tanti contẽptùs mole, dignà vos animaduerſione canonicà ſeueritate meritò puniremus, niſi Apoſtolica moderatio, paululùm nos ad magnanimitatẽ, & veſtra dilectio prouocaſſet. Quod autẽ qualiter in vos cõpetenter & regulariter exercerem⁹, ipſi nos literis veſtris affatim & manifeſtiſſimè docuiſtis, *quæ ſi opportunitas fuerit, colligi & oſtendi facilius poſſunt*. Sanè interim Apoſtolica atq; canonica auctoritate vobis duntaxat Epiſcopis, qui in depoſitione & exilio ſupradicti Rothaldi vel iudicium dediſtis, vel conſentum præbuiſtis, præcipimus, vt eum mox ab exilio reuocetis. Et quia ſecundùm indultam ſibi ad ſcriptis regulis licentiam, hactenus appellare S. Apoſtolicã dicitur, Romam illum ad ſuã cauſam in noſtra Apoſtolica præſentia peragendam ac determinandam deſtinare, imo dirigere nullo modo poſtponatis. Dignũ quippe eſt, vt qui veſtro omniũ iudicio in exilium deputatus eſt, veſtro ſit è contrario communi ſtudio, beati Petri memoriæ & Sedi eius honoriſicè præſentatus. Ex vobis verò præcipimus, vt duo vel tres, aut certè ſi libet, plures mittãtur, qui in cunctis veſtrum omnium præſentiam præferant, vt quicquid agendum eſt vel experiendum fuerit, refricata quæ acta ſunt, veſtrà omnium vice, prorſus ſciſcitentur. Quod ſi vos occurrere nequiueritis, vicarios veſtros, mittite & ita vnà cum præfato religioſo fratre veſtro Rothaldo veniãt, in omnibus ſicut ſuperius diximus, ad cũcta exequenda, vel certe experienda, quæ ventilata coram nobis extiterint, vicem veſtram & perſonam habentes. Quod ſi poſtpoſito noſtro iudicio q̃ auctoritate Apoſtolica promulgauimus, atq; decreuimus, occurrere contemnitis, Dei omnipotentis, & beatorũ Petri & Pauli Apoſtolorũ principũ, quorũ glorioſo agone ſancta hæc Romana Eccleſia, cui diuina diſpoſitione præſumus, eſt Domino conſecrata, atque ſanctorum canonũ quorũ vos contemptores ſcriptis proprijs oſtẽdiſtis, necnon & noſtræ mediocritatis auctoritate, à Miſſarũ ſolẽnijs celebrandis eſtote prorſus, quouſque noſtris definitionibus obediatis, extorres, ita ſanè vt poſt lectum huius paginæ tenorem infra triginta dierum ſpatium, quę de Rothaldo viro venerabili ſanximus agenda fore, minimè ſtudueritis perficere: Scientes profectò, quoniã ſi poſt hæc in ſanctarum regularũ & noſtrarum contemptũ fueritis diutius conuerſati, ipſum quidẽ Rothaldũ à nobis A. Sedis more, à damnationis vinculo fore ſoluendũ, atque conuocato Epiſcoporũ cætu, foueã, q̃ ei

Eccleſia S. S. Apoſtolorum egone, Deo cõſecrata.

paraſtis, vobis proculdubio præparandam. Vos autem dilectiſſimi nolite noſtra decreta moleſtè ferre: q ſicut beatus Innocentius Macedonib⁹ ſcribit, graue nõ potuit videri piiſſimis mentibus veſtris cuiuſcunq; retractari iudiciũ, quia veritas exagitata ſæpius, magis ſplendeſcit in luce: & pernicies reuocata in iudiciũ, grauius & ſine pœnitentia condẽnatur. Nam fructus diuinus, iuſtitia recens, erit fratres chariſſimi, præſertim cùm nihil nobis amplius ſit cũ Rothaldo quàm cũ omnibus Chriſtianis. Verùm priuilegia Sedis noſtræ vſq; ad mortẽ, diuina annuente gratia, veſtigia patrum noſtrorum ſequentes, defendemus. Sed & vos illa quatenus illibata, vt pote totius Eccleſiæ Domini remedia, cuſtodiãtur, toto conamine & omnibus votis operari ac deſudare debeatis. Q̃m priuilegia S. A. tegmina ſunt, vt ita dicamus, totius Eccleſiæ Catholicę: priuilegia (inquã) huius Eccleſię, munimina ſunt circa omnes impetus pranitatũ. Nã qđ Rothaldo hodie cõtigit, vnde ſcitis qđ eras cuilibet non eueniat veſtrum? Sic Apoſtolus admonet, dicens: Qui putat ſe ſtare, videat: ne cadat. Id ſi cõtigerit, vt verbis vtamur ꝓphetícis, ad cuius, rogo, confugietis auxiliũ? Hęc quidẽ de Rothaldo ſatis dixiſſe ſufficiat.

Cæterum de Balduino, de quo multa iam ſcripſiſtis, ſciat beatitudo veſtra nõ nos regulas atq; ſancta decreta velle corrumpere, ſed quia ad limina Apoſtolorum veniẽs (*Iudithæ Caroli Calui Francorum Regis filia, ſponſata primùm Balduini Ferrei Flandriæ Comitis vxor, Edelulpho Anglorum Regi, Romã per Gallias redeunti, Anno 857. Deinde & eiuſdẽ filio Adelbaldo nupſit, anno 858. Vidua cùm in Gallias rediſſet contineretque ſe plurimùm Sylueſtri, nõ reclamãte Ludouico fratre eius rapta eſtà Balduino, & cum eo Romã profecta purgauit eum de raptu, Põtifex vero interceſſores pro eo Legatos ad Carolum miſit † Rothaldum Portuen. & Iohannem Ficoden. Meg. plura ad annum 863.*) à nobis petijt ſe adiuuari, quanq̃ noſſemus qđ filius noſter Carolus glorioſus Rex legaliter poſſet ei, ſi vellet, filiam ſuã in vxorem dimittere, & miſericordiæ ſuæ gratiam impartiri: tamẽ nõ iuſſa miſimus, ſed preces obtulimus. Quod textus epiſtolarum noſtrarũ, quas ad iam fatum excellentiſſimum Regem, & filiã noſtram Reginam ad id obtinendum direximus, vobis ſatis poterit indicare. Nam pro tã * pretioſa temeritate ipſius viri, maximè cùm conſideremus dilectiſſimi filij noſtri Caroli ſublimis contritionẽ cordis & pectoris naturalẽ affectum, & nos valde doluimus, & ei tota, mẽtis affectione vſq; hodie compatimur. Sed veſtra fraternitas ꝓuideat, ſicut ait Apoſtolus, redimentes tẽpus q̃m dies mali ſunt & iã ſicut ipſi in veſtra pagina teſtamini, periculoſa tẽpora inſtãt. Ne ergo peius adhuc aliquid oriatur, interuenientes apud eundẽ glorioſiſſimũ Regem filiũ chariſſimum, quo & ipſius cordis mœrorem pellatis, & eidẽ Balduino

Epiſtol. 3. & habetur 33. q. 3. graue non

† Fortemelius, Rodoaldum, vt Paulo infra.

For. Pernicioſa.

Eph. 5. Coloſſ. 4.

duino nõ vſquequaque inflexibilis, perſeueret, præcipuè qm̃ Apoſtolorũ auxilia deprecatus eſt, & diuina præſidia requiſiuit. Nulli etenim regũ graue eſſe videri debet cõſeruo ſuo debitũ centũ denariorum dimittere, qui fortaſſe à tuimmo regũ & Domino Dominorũ, decẽ milia talẽtorũ ſibi dimitti deſiderat. Matt. 18. Luc. 7.

Porro qd de Lotharij vxoribus, *Lotharius hic Caroli Magni Pronepos Lotharingiæ Rex, Theodeberga vxore repudiata Vualdradã pellicẽ duxit, Anno 862. aſſentãtibus Archiepiſcopis Colonien. Treuer. & alijs. Correptus verò à PP. & anathemate damnatus, primùm reſipuit quidem, ſed ſtatim ad peccatum redijt, quoad demùm anno 870. Romæ purgauit ſe iureiurando coram Adriano P.P. Nicolai ſucceſſore: creditus verò peieraſſe, Paulò poſt obijt Placentiæ: quin & quotquot vnà cum eo iurauerant, intra annũ extincti ſunt. Vide Rheginõ. Chronic. Lib. 2.* cenſuerimus, qñ & de hoc, noſtro ſcripſiſtis præſulami, in epiſtolarum noſtrarũ quas per fratres & Coepiſcopos noſtros Rodoaldum & Ioãnem in Galliã miſimus, poteritis exemplaribus reperire: Quę videlicet exemplaria, vnà cum Commonitorio quod præfatis fratribus noſtris pro hac eadem cauſa ad Lotharium regem miſis dedimus, per fratrẽ & Coepiſcopum noſtrum Odonem veſtræ ſanctitati trãſmiſimus. In quibus patenter animaduertere atque ſcire poteſtis nobis omnino non opus eſſe, vt ſententiam, quemadmodum nos hortari voluiſtis, commutemus. Qm̃ diuina fauente gratia, tantùm cupimus, huiuſmodi ſcelus, ſecundùm creditum nobis cęlitùs miniſterium, ab Eccleſiæ facie radicitùs amputare, vt ſi hac vice idem Lotharius monitis ſalubribus ac definitionibus noſtris, Prælatis, & Epiſtolis noſtris regulariter ſibi miſſis noluerit obedire, nec ad pœnitentiam cõpetenti ſatisfactione præmiſſa, quãtòcyus repedare, à nobis atque totius Eccleſię corpore canonica atque Apoſtolica ſententia efficietur, vnà cum omnibus fautoribus & communicatoribus ſuis, penitus alien⁹. Præcipuè quo ad eam quam perhibetis die Natalis Domini ſuper adulteros benedictionẽ, quæ maledictio potius credenda eſt, petiuiſſe. Ne verò ſupplices, quique adulteris aliquatenus ceſſerimus falsò nos opinentur, non incongruè noſtri ſuper hoc animi uotũ omnibus fratribus, & Coepiſcopis noſtris intimantes, & concionando in eccleſijs vĩs publicè cunctis id ad liquidum ſubditis exponentes. De vocandis aũt ex ſingulis prouincijs pro congreganda ſynodo, Epiſcopis vnde ſcripſiſtis, ſciat ſanctitas veſtra mittile nos duos à latere in Galliam fratres & Coepiſcopos noſtros, quorum ſuperius memoriã fecimus, qui Synodum pro examinanda cauſa Theutbergæ, Vualdardæ feminarum conuocarent, vbi & binos ex vobis Præſules, ſicut de alijs regnis adeſſe pręcipimus. Qui niſi antea reuerſi fuerint, & quæ egerint, nouerimus, nequaquam de Concilio faciendo aliquid deliberare cõcitè poſſimus. Licet poſtquam à nobis ſunt ſeparati, audiuimus Lotharium à ſede Apoſtolica petitum non expectaſſe conſultũ, ninirũ quod pręuiderat ſuo deteſtando minime paritурũ piaculo. Poſtquam verò præfati fratres noſtri reuerſi fuerunt, & nobis quæ geſſerint, enarrauerunt, legatos idoneos ad Concilĩũ quod petitis conuocandũ, mittere ad locũ deſignatũ Deo opitulãte curabimus. Omnipotẽs Deus ad profectũ & cuſtodiã ſui gregis, ſuper quẽ vos rectores ponere voluit, & hic illæſam ſanctitatem veſtram cõſeruare dignetur, & poſt certaminis coronam, in cœleſti patria faciat percipere glorioſam.

Nicolaus ſeruus ſeruorum Dei ſanctiſſimo & Reuerendiſſimo Rothaldo Epiſcopo. Epiſtola 5.

COgnoſcat experientia tua, frater chariſſime, de tuis tribulationibus, multùm Apoſtolatum noſtrum doluiſſe, immo dolore. Sed credimus Dei miſericordiã tibi proximè affuturam, quæ te & ſicut Danielem, educat de lacu leonum, & ſicut prodigum filium, prima induat ſtola. Quę autem primũ de te Carolo glorioſo regi, atque Hincmaro miſerimus, nolle te credimus. Nũc autẽ Metropolitani & cæteri Epiſcopi, q̃ circa te ſententiam protulerũt, nobis multa ſuggeſtorũ ſerie de te vel circa intimauerunt, & vt rata eſſent q̃ de te promulgauerẽt, noſtro flagitauerunt conſenſu roborari: ſed hæc nos agere diſtulimus, immò vt renouaretur Concilium & iuxta canonum normam cauſam tuam in noſtro iudicio terminaremus, præcepimus eis, vt te de monaſterio educerent, & ſancti Petri memoriæ, pariter aut ipſi, aut ipſorum Vicarij tecum uenientes honorificè præſentarent. Quod ſi poſt lectam à nobis ſibi miſſam epiſtolam, infra xxx. dierum ſpatium noſtram non curaſſent. Conſtitutionem perficere, prius 30. dies à Miſſarum ſolemnijs celebrandis, quę eis fortiter cõtra diximus, penitus ceſſarent quouſque noſtris definitionibus perfectam obedientiam demonſtrarent. Vnde, frater chariſſime, quãdo cauſam tuam ſine examine dimittere nõ poſſumus, nec prę iudicium diſtrictioni Eccleſiaſticę facere debemus. Rurſus quoniam ſine præſentia noſtra, ne fortè iniuſtè lædaris, in aliorum iudicio cauſam tuam diſcuti ac definiri dubitamus, ſtude quantùm potes, vt cum tibi rex & Epiſcopi, quemadmodum ſtatuimus, licentiam dederint Romam properandi, mox vtcumque uenire non differas. Quòd ſi huc ueniendi non tibi tribuerint facultatem, tu tamen idipſum nobis indicare ſtudeto. Verùm quantùm audes, quibus potes & quomodo potes, Apoſtolicam Sedem appellare & hanc adire velle, manifeſtare non ceſſes, ſi tamen te iniuſtè læſum noſti, & bonam te cauſam habere, per Dei gratiam arbitraris, quoniam nos, diuina clementia ſolati antè, Dan. 6. Luc. 15.

nullatenus, te in finem obliuioni tradi, vita comite, patiemur. Optamus ſanctitatem tuã in Chriſto valere.

Nicolaus epiſcopus, ſeruus ſeruorum Dei ſanctiſſimo & reuerendiſſimo Rothaldo Sueſſonicæ vrbis Epiſcopo.

Epiſtol. 6. SCiat ſanctitas tua, quod mittimus increpatoriam epiſtolam pro te Hincmaro ſanctę Rhemorum Eccleſiæ venerabili Archiepiſcopo, eò quòd poſt appellationẽ ad Sedẽ Apoſtolicam in te depoſitionis intulerit ſententiã. Boſo Comes. Quam, quidam vir qui cum Boſone comite Romã venerat, ad te deferre debuit, ſed hanc reſcripſit nobis ipſe Hincmarus reuerendus Archiepiſcopus quod eam minimè viderit. Inſuper tam Hincmarus quàm cęteri Epiſcopi qui ad eandem Synodum conuenerãt, vbi ſententiam depoſitionis circa te protulerũt, & ſugeſtorum ſerie quæ de te geſſerint, nobis latius intimauerunt, accuſationes circa te, & pro ſe excuſationes multiplices protendẽtes, & per Odonem virum venerabilem Epiſcopum, noſtro eas Apoſtolatui verbo tenus indicantes, per quem tam eiſdem Archiepiſcopis, & Epiſcopis generaliter, quàm dilecto filio noſtro Caroli glorioſo Regi ſpecialiter reſcripſimus, increpantes & admonentes pariter & iubentes, vt te de clauſtris monaſterialibus præſentaliter educerent, & noſtro aſpectui præſentarent. Lindo religioſus Diaconus. Nunc autem venit Lindo religioſus Diaconus, ſecum epiſtolas iam fati Regis & Hincmari ferens, quæ te iuſſu ipſius Regis de monaſteriali cuſtodia eductũ, & cuidam Epiſcopo familiari tuo cõmẽdatum eſſe fatebãtur, per quem tã Carolo glorioſo regi, quàm præfato Hincmaro Archiepiſcopo metropolitano tuo, ſicut & prius direximus, vt quia vnã partẽ ſine altera audire nõ poſſumus, ad renouandum in noſtra præſentia iudicium, & te honorificè & aliquos eorum qui te iudicauerunt, vel ipſos vicarios Romã dirigant. Nunc autem fraternitas tua ſtudeat ſecũ ſollicita mente reuoluere, quod tibi quaſi in ipſis tuis auribus loquimur, vt ſi quidem cõſcientia tua reprehendit te, aut fortè iudiciũ Epiſcoporum circa te prolatum admiteris, nec te fatigare nec alios velis. Si verò illi noſtro conſilio freti Epiſcopalem tibi reddiderint dignitatẽ, ſicut eis ſcripſimus, benè. Qđ ſi noſtrum cõſilium paruipendentes hoc agere illi diſtulerint, & tu in cœpto proprio perſeueraueris, aduenire elegeris intrepidus, & & de Dei miſericordia fidens, occurrere, ſciẽs profectò quia te Deo auxiliante non deſeremus, quoaduſque iuſtitia conuertatur in iudicium, & quæ nunc operata ſunt, Dominus reuelare dignetur. Dabitur autẽ tibi ſine dubitatione ad nos aditus veniendi, quod & nos Apoſtolica auctoritate & firma cenſura ſtatuimus, & dilectus filius noſter Carolus Chriſtianiſſimus rex, & nobis deuotiſſimus, pariter & Hincmarus frater & Coeps noſter ſcripris ſuis præſenti tempore ne ad nos miſſuros

Carolus Rex Chriſtianiſſ.

fore ſe firmiſſimè ſunt, omnibusq; polliciti.

Nicolaus Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, dilecto filio Carolo glorioſo Regi.

CVm vos tantæ humilitatis, tantæque deuotionis incuruatione ſub potenti manu Dei ad reuerentiã prȩcipuorũ ipſius Apoſtolorum flecti conſpicimus, implerum videmus quod ſanctus Iob de Domino loquitur, dicens: Sub quo curuantur qui portant orbẽ, Nisi enim vos, qui in regali ſublimitate poſiti eſtis, tanq̃ ingentis fabricæ baſes veſtro ſudore Mundum quodãmodo portalletis, nequaq̃ Grȩco ſermone † βασταζειν vocabula ſortiremini. Rurſuſq; nili tãta corã ſummo Deo vos humilitatione incurualletis, nequaq̃ nobis, licet indignis ſeruis eius, obedientiæ colla tãta facilitate ſummitteretis. Operatur autẽ ipſe Deus in vobis hoc, qui & laudandus eſt pp hoc, quique præuidit vos, & ad regni gubernacula deſtinauit: quo auctore vobis fœlicia arrident, vt cernimus, tempora: & proſpera, proſperis, vt audiuimus, ſuccedunt. Quapropter eius miſericordiã glorificamus, qua hæc in vobis iudicia diuinitùs patrãtur, dilectionemque veſtram inſtantiſſimè adhortamur, vt memores fragilitatis humanæ, nulla vos commoda eleuent, nulla ſecunda diſſoluant: ſed ſemper ad voſmetipſos recurrite: & quia nihil eſt in homine vnde ſe extolli debeat, ſedula conſideratione perpendite. Si qua ergo cęlitus tribuuntur ad votum, largitorem ante oculos veſtra reuocare ſolertia nõ omittat, nec in his quę temporaliter conceduntur hemis, conſiſtere finẽ exiſtimet, nec cito deſluia delectata fœlicitatibus, perẽnis beatitudinis gaudia appetere deſinat. Proſpera verò mundi, occaſio vobis ſint cœleſtia præmia requirendi, nõ fomes ad ima tendendi. Hinc egregius Apoſtolus admoner, qui vruntur, inquit, hoc Mundo, tanquam non vtãtur. Tùc enim vos indubitanter ad æternam gloriam pertingere poſſe cõfidemus, ſi in huius vitæ gloria poſitos vos, humilitatẽ ſectari veraciter ſenſerimus. Scriptum quippe eſt: Gloriam præcedit humilitas: è contrario verò, ante ruinã exaltatur cor. Sed hæc nos ad ædificationem ſublimitatis veſtrę, quã paterno incunctãter affectu diligimus, curtim tetigiſſe veſtra libenter tranquilitas nouerit, & eo quo à nobis mittuntur mentis intuitu, veſter benigne hæc gratanter ſuſcipiat animus. Cæterum de Rothaldo venerabili Epiſcopo, de quo Apoſtolatui noſtro omittendum non eſt, iterum iterúmque ſuggerimus, vt omni deſita * amaritudine quam circa illum celſitudinis veſtræ retinet indignatio, pro amore Apoſtolorum principis, ad cuius ſedem, dum anxiaretur cor eius clamauit, gratiam illi impartiamini, & placabilem erga eum pietas veſtra, gratámq; in omnibus ſe prorſus exhibeat, ita vt cũ Romã profecturus erit, veſtræ illi ſufficientiæ in itinere non deſint ſolatia, ſed potius veſtris, ſaltẽ pro nobis beneficiis

Epiſtol. 7.

Iob.

† Βασταζειν, deduxerũt quidam a βάσις & ἄγω, vt qui ſit Βασταζειν quod in eo veluti fundata ſit Populi ſalus Iſid. Orig. Lib. 9. Cap. 3. Exortatio P. M. ad R. Chriſtianiſſ.

* Melius, depoſita.

ac ſub-

ac ſubſidijs,fultus ad cęptũ pertingere queat ſine aliqua difficultate propoſitũ. Porrò de his,quibus Apoſtolatum noſtrum conſulere merito decreuiſtis, fratri & Coepiſcopo noſtro Hincmaro,quod nobis tolerabile eſſe videtur,cuſtodiendũ ad decernendũ mandauimus.Pręterea noluimus ignorare veſtrã ſagacitatem,qđ licet ſemp dilexerimus vos,plurimùm tñ amoris,cordi noſtro,pręſentiũ labores inſeruerunt,qui ſedulis proſecutionibus ſuis tam mirãda de vobis noſtris auribus inculcarunt. Vnde & omnipotẽtẽ Deũ merito laudamus,& ad dilectionis veſtrę ardorẽ magis ac magis cor noſtrum conſequenter ſuccẽdimus.Optamus gloriam veſtram in Chriſto benè valere.

Nicolaus Epiſcopus,ſeruus ſeruorum Dei, Dilecta Irmintrudæ gloriosæ Reginæ.

Epiſtol.8. LIteras dilectionis veſtrę,filia chariſſima, vt glorioſum regem Carolũ virũ veſtrũ, noſtrum autem dilectum filium,in cauſa Rothaldi Epiſcopi exaudiamus, nos hortantes, ecce nunc ſecundò ſuſcepimus. Pro qua re mihi crede multum anxiamur, multùmque vndiq; coartamur:qm̃ nec nos poſſumus vobis vt nobiſcum de illo vnum ſentiatis,idipſumque velitis ſuadere. Nec rurſum cauſa talis eſt qđ ſine offentione Dei nos valeamus vtrùmque poſtponere.Verùm filia,vt cũ charitate veſtra dicã,ſi oporteat obedire Deo magis quàm hominibus,ipſa potius iudica.Nos autẽ cauſam Rothaldi in virtute Dei nõ patiemur vita comite,indiſcuſſam relinqui,prętergquàm ſi ante idẽ venerabilis vir priſtino fuerit honori ac dignitati redditus, qñ corã noſtra ſpeciali præſentia diſcernenda, cauſa ipſius extiterit præſentata.Quis, rogo,in toto orbe regni veſtri læſus aut lędẽdus clamaret vnquã ad ſublimitatẽ veſtrã,cuius vos vocem poſtponeretis, & non magis vltione diſtricta ipſius iniurias vindicaretis: & nos quodammodo hortari videmini,vt vocẽ ſanguinis fratris noſtri nõ exaudiamus?Aut qũo obturabimus aures ad clamores illius cum vehementer paueamus, ne noſtra ob hoc fiat oratio execrabilis,clamemùſq;, ſicut ſcriptũ eſt,& nõ exaudiamur? Certè pro ſollicitudine, quam circa Eccleſiã Domini retinemus vniuerſam, & pro ſpeciali quã circa cunctos fratres noſtros principaliter habemus, & ſi nunq̃ vocaſſet, à nobis ſumma diligẽtia quęri & cõpetenti debuerat ſtudio adiuuari.Qđ autẽ ſcripſiſtis,quia ſi exaudiamus filium noſtrũ, nõ detrimentũ ſed augmentũ Eccleſiæ noſtræ priuilegiis generetur, nos certiſſimè credimus,qa priuilegia ſanctæ Romanæ Eccleſiæ nullu poſſunt ſuſtinere detrimẽtũ, nec plantatio quam cœleſtis pater noſter plantauit eradicari, nec fundamenta quæ ſummus poſuit Architectus,queãt quibuſlibet & quãtiſlibet fluctuationibus amoueri. Verũtamẽ chariſſima filia magnũ manet periculũ, tam eos qui ſua deſidiã ea minui aliquo modo ſi-

Act.5.

Gen.4.

Eccleſiæ Romanæ priuilegia cœleſtis Patris plantatio ſunt.

nunt, q̃ eos qui ſua præſumptione illa violare contendunt. De exaudiendo verò vel non exaudiẽdo filio noſtro Carolo cõiuge veſtro, per Guidonẽ venerabilẽ, idoneã vobis,vt reor,miſimus rationẽ. Verùm nos quicquid illi admonendo,vel hortãdo,vel etiã increpãdo mittimus, ad eius & dilectorũ illius ſalutẽ, atq; ad regni ipſius incolumitatẽ perficere nõ dubitamus, immò Deo auctore omnino confidimus.Incolumem ſerenitatẽ veſtrã diuina conſeruet maieſtas, filia chariſſima.

Hincmaro Archiepiſcopo Rhemorum.

AD fraternitatem tuam, epiſtolam dilecto filio Carolo glorioſo Regi, q̃ ſuo nomine titularetur, ad te mittendam dirigimus.Idcirco Apoſtolatùs noſtri ſcripto hortamur vt illam inſtantius prædicto Regi deſtinare procures,& ꝓ noſtro amore ſine mora facias præſentari. Miramur præterea & æquanimiter ferre nõ poſſumus,cur Apoſtolica noſtra monita iam totiens pro confratre noſtro Rothaldo Epiſcopo vilipendens,ſpernere non recuſes.De quo non ſolum ter, ſed & quater charitati tuæ,vt recuperaretur,†diximus,& ad vltimũ ſtatuimus,vt aut honori priſtino redderetur, aut Calẽd Maij iſtius xij.Indictionis,Apoſtolatui noſtro,aut Legatus ſuus præſentaretur. Quod non tantum fieri renuiſti, ſed etiã cùm ipſe venire vellet, iterque iã cœptũ haberet,non eſt permiſſus, ſed potius coactus,retro reuerſus eſt.In quo datur intelligi,vt fraternitas tua ad huius caſum prompta exiſtere poſſit,qñ & Apoſtolica pręcepto ad iniuriam beati Petri Apoſtoli illis in partibus nõ obſeruatur, & à te ſpernitur ac violatur. Si verò erga Apoſtolicam charitatem noſtram beneuolentia tua haberetur, ſaltem cur in veniendo idem Rhotaldus fuerit impeditus,nobis ſignificaſſes.Recognoſce ergo atque conſidera, quia benè agere minimè probaris,cùm conſtet, Domino annuente, prædicti Rothaldi cauſam, in finem indiſcuſſam nequaquã dimittere: ſed pro viribus, eò quòd ad Sedẽ Apoſtolicã appellauit,ad veri examinis perducere nos velle æquitatẽ. Tu autem frater chariſſime, omnẽ in obedientiã depone, & tã per te quã per filium noſtrum Carolũ glorioſum regẽ,eundem Epiſcopũ quẽ à nobis exaudiendũ,venire iubemus iterùmque præcipimus, ad Apoſtolicã beati Petri ſedem, cuius membra eſſe probamini, commiſſis tuis quantòcius dirigere ſtudeas,ſi tuam charitatem in integritate firmiſſimæ petræ deſideras collocare, vbi Chriſtus domum ſuam fundauit. Nam & alterum Epiſcopum qui poſt illum, Sedem in eius deiectione ſuſcepit,ibi non conſecres do nec coram nobis, de eo, examinatione præmiſſa,luce clarius cauſam eius vera intentione diſcutiamus. Quoniam vt ſæpè diximus, repetimus ac tenemus,illã ſine examine non dimittemus.Sed & illud quod fraternitatem tuam cauere oportet,neceſſario intimamus, de

Epiſtol.9.

• Melius, reſtitueretur.

Mat.16.

Google

Gontarius prohibiti Miniſteri arrectator.

de Gontario ſcilicet vno de damnatis,qui cõtra ſanctorum patrum ſtatuta,contraque noſtri Apoſtolatus & ſanctæ Synodi ſanctionẽ, vt fama iactitat,iuxta præcedentem conſuetudinem de ſacro miniſterio quod ei prohibitum fuerat attrectare præſumit,& id quod circa eum canonicè actum eſt, irreuerenter defendere quærit.Nos autem,eò quòd ſic definitum eſt cũ ſancta Synodo hactenus, nullatenus, ſi ita eſt,ei communicamus, ſed ab omni communione fidelium illum cum ſequacibus, conſentaneis, fautoribusque ſuis alienum eſſe penitus iudicamus.Veruntamẽ ne illius ſola facẽtia vel ſuffraganei tui Epiſcopi,ſicut iam vobis mandauimus,coinquinari valeatis,ſummopere exhortamur,monemusque atque præcipimus. Nam & qualis ſit idem Gontarius, quantumque ſanctorum patrũ exceſſerit regulas, viua voce iubemus omnibus publicare,& eius præſumptionem palam ad canonicam cenſuram cauendam, edicere procurare. Diu ſanctitatis veſtræ fraternitatem,ad exaltationẽ ſanctæ ſuæ Eccleſiæ,Deus omnipotens ſeruet incolumem.

ROTHALDI EPISC. SVESSION. Ad Nicolaum P.Maximũ,Appellatio.

Domino meo ſanctiſſimo atque Reuerendiſſimo, Nicolao ſummo Pontifici, & vniuerſali Papæ.

EGo Rothaldus peccator, Sueſſionenſis, Eccleſiæ, Sedem appellãs Apoſtolicam, irregulariter Epiſcopatu priuatus,calamitatum mearũ ſuggero lugubrem hiſtoriam.Nõ omnia quæ paſſus ſum retexẽs,quòd impoſſibile forſitan erat,& ne nimis faſtidioſa narratio tuis,pijſſime præſul, auribus importuna videretur.Venerabilis igitur metropolitanus Hincmarus, ſanctæ Rhemenſis Eccleſiæ antiſtes,quibuſdam occaſionibus exortis acri circa me infeſtatione certans diu, multis ac variis laboribus meam vexabat exiguitatem. Ego autem quantum poteram illum tolerãs, in his ei nequaquã pro ſuo libitu acquieſcere volui quæ ſacris perpendebam auctoribus eſſe contraria.Dumque ad Synodũ iuſſu glorioſi regis Caroli pro vtilitate ſanctæ Dei Eccleſię conuocatam Epiſcopi conueniſſemus, & ipſe,quaſi omnium Dominus, præſidens ac prævalens,ſententiam in me damnationis violenter ac præcipitanter iaculari accelerareret, hanc ego Apoſtolicam Sedẽ atque Apoſtolicũ Præſulẽ, vniuerſalis Eccleſiæ ſummũ Prouiſorem, appellare maturaui. Cumque mihi hoc denegare non præſumeret ſancta Synodo decernente, ægre tamen euicti præbebat aſſenſum * dinumeratos dies, vltra, quos omnino non retardarem iter. Inde ego feſtinato curſu ad noſtram ciuitatem reuerſus de inſtanti itinere motas non patiebar: Quàm lætus ſi ad Apoſtolorum limina conrendere meruiſſem, vt ad Domini mei tanti Pontificis & pijſſimi patris, omnium ad ſe confugentium tutiſſimi defenſoris ac protectoris ſacram peruenirem præſentiã. Cumque iam è vicino parti itineris immineret egreſſus, litteras Domino meo Regi & meo Archiepiſcopo dirigere curaui,noſtram illis Eccleſiam committẽs,multumque poſtulãs, vt iuxta ſuum vtrumque officium, eam dirigere procurarent, donec de me excellentiſſimus Romanæ vrbis præſul, finem determinaret legitimum. Miſi & litteras ad illum olim Preſbyterum,pro cuius ego regulari depoſitione, (quia in ſtupro fuerat deprehẽſus & * abſciſus) à meo iudicabar metropolitano, vt & ipſe mecum huc ante tuam, Domine Papa,audiẽtiam examinandus adueniret: Quarum exemplaria præ manibus habeo,& ſi vobis placet, Apoſtolatui veſtro offeram: Aliqua quoque capitula conſcripta cuidam noſtro confratri & Copiſcopo tranſmiſi ſub eodem temporis articulo per eaſdem manus deferens,quæ, vt præmiſſum eſt, memorato Regi & Antiſtiti deſtinaueram.In quibus ſanè capitulis mea talis poſtulatio continebatur, alijs Epiſcopis qui in meam damnationem participare nolebant, inſinuanda vt ipſi parati eſſent ſicut fraternitatis amatores & ſectatores charitatis,iuxta beatiſſimi Apoſtoli ſanctionem,meam defendere ac tueri ſalutem:Sed ille meus, inanimis, frater cui hanc mei curam committebam,tunc fuit.Hincmarus tamen cõtinuò cauſam perſenſit.Adhuc Dominus Rex & iſdem meus Prælatus in eodem loco manebant, vbi ſub vna eademque mora meæ paruitatis epiſtolæ, & illa capitula,vti relatum eſt,perſcrutabantur. Moxque Hincmarus ipſe Archiepiſcopus ſcripeorũ portitorem diligenter iuſſit inquiri,cur illis non oſtenderet apices quos ſigillatim detulerat.Qui cõfiteri compulſus, reſpondendo ſubiunxit:quia ille,inquiens, ad quem mihi crediti ſunt perferendi, non hîc modò apparet. Nec ceſſauit ille, donec perſuaſo Rege, ſubitò quaſi collecta Synodo ex ipſis qui ſupererant Epiſcopis, Presbyterum introduci fecit inuitum, ipſum videlicet litterarum latorem. Cœperunt hinc & inde in medio poſitũ mouere pulſare & perurgere, ſicuti hoc callidè per inſidias argumentatum erat, vt litteras quas Rothaldus per eum ſuo ad Synodum Metropolitano direxerat,citius præſentaret.Neque ad Synodum miſſus ſum,ait, neque à Rothaldo Epiſcopo, cuius nec ego ſum Clericus,litteras accepi,Hincmaro reddendas. Cumque nullo modo Presbyter ipſa vellet capitula prodere, iubente tamen rege, coactus reddidit. Moxque Hincmarus Regẽ poſtulauit,vt Traſulfum Abbatem ad me dirigeret: qui ad noſtrã ciuitatẽ celerrimè perueniens,me iam paratum vt noſtrum iter arriperem, inuenit. Tunc ipſe Abbas in atrio Eccleſiæ aſſiſtẽs, publica voce, ex verbo regis & Hincmari Archiepiſcopi auctoritate prohibere curauit, vt nullus omnino ab ipſa ciuitate mecũ aggredi iter,ac ire volentem,Romam,me proſequeretur. Nequaquam ita faciam,

Rothaldus cur ab Hincmaro iudicatus.

* Tunc atus getalibus,vt infra explicat.

P.M.ſummus Eccleſiæ Prouiſor.

* Videtur deeſſe,præſcribens, vel quid ſimile.

Traſulfus Abbas.

ciã, ego ſubintuli: ſed ſicut primùm Roma-
num appellaui Pontificẽ, ita depoſitũ, * Deo
auxiliante, minimè differam. Hinc mirabar
& ſtupebam quid ſibi vellet talis immutatio,
aut cur me à meo itinere retardarent. Sed
prius aliquot dies fama vulgabat, ꝙ Hincma-
rus Archiepiſcopus dicere volebat, quaſi ego
per aliqua capitula ſcribens, renouari mihi
iudicium petiueram. Quod certè falſiſſimum
eſt, cùm nec illa capitula ad eum direxi, neq;
de aliquo tali iudicio ibi mentionem egi, nec
electorum iudicium ſecundum ſacros Cano
nes, aut nomina, aut certè numerũ expreſſi.
Teſtor Dominum creatorem omnium, quia
nec in cogitatione mihi ſubripuit, vt Appel-
lationem huius eminentiſſimæ Sedis ad aliã
aliquo modo rationem diuerterem. Proh do-
lor ablata eſt migrandi facultas, & circumſe-
ptus cuſtodia, in eadem ſum ciuitate retẽtus.
Acceleratur itaque de conuocanda Synodo,
quà in ſuburbio noſtræ ciuitatis congregatà,
Rex inclytus à Concilio eſt inuitatus. Tunc
tres, Hincmarus Archiepiſcopus, Epiſcopus
ad me miſit, mandans ad Synodum ipſam, vt
ſine mora venirem. Quibus ego reſpondi, qd
nõ mihi ita liceret, neque ego hoc vllatenus
auderem, vt in præiudicio ſanctæ Romanæ
Eccleſiæ omnium Eccleſiarum matris, eiuſq;
excellentiſſimi, Rectoris, circa poſito cuicun
que præbeam aliquo modo aſſenſum. Ad illã
ſummam auctoritatem hinc intermiſſione ap
pello, cui nullus poteſt contradicere, quæ à
Domino Ieſu Chriſto per beatum Petrum
Apoſtolum tantum meruit principatum. Iu-
dicium ergo illius ad quã proclamaui expe-
to, nec alibi niſi Romæ iudicari conſentio,
quia præ poſterus ordo eſt, inferiorem, ſupe-
riori anteferri. His auditis, qui miſſi fuerant,
Synodo renuntiauerunt. Iterum ſecundò &
tertiò me continuatim inuitantes, in eadem
inuenerunt ratione perſiſtere. Nouiſſimè ve-
rò induſtriosè perſuadebant, ſuã offerẽtes fi-
dem, nihil incommodi perpeſſurum, aut ſal-
tem Domino Regi in proximo loco Synodi
locuturus occurrerem. Quod etiam mihi no
ſtri fratres Eccleſiæ noſtræ filij, iam ſuadere
cœperunt, vt pio Principi meæ paruitatis ex-
hiberem præſentiã. Annui ego, & ad locum
quo me ducebant, tranſiui, ſacerdotalibus ve
ſtitus indumentis, ſecundum Euangelium, &
lignum ſanctæ Crucis circa mea pectora ge-
rens. Cùmque me in quoddam diuerſorium
pro foribus Synodi à noſtris omnibus ſepara
tum introduxiſſent, obnixis precibus poſtu-
laui per Leudonem Diaconum, vt Dominus
Rex locum mihi indulgeret ſecum loquẽdi.
Qui mox pro ſua pietate ad me indignũ ve-
nire dignatus eſt, meq́ne benignè audiuit: ſed
exaudire non eſt permiſſus: Nam cum illum
valde ſuppliciter anxieq́ue rogarem, vt mihi
Romam eundi libertatem, ſicut ipſe conceſ-
ſerat, non tolleret, ſanctamque Apoſtolicam
Sedem in ſuis priuilegiis honoraret, reſpon-
dit, ad hoc meum ſpecialiter Metropolitanũ
ſanctumque prouenire * conuentum: ſe tan-
tum ſacris Epiſcoporum monitis ac depoſi-
tionibus humiliter obediturũ, ꝓfitebatur &
illico recedens in Synodum abiit, ibique re-
ſedit. Rurſus tres Epiſcopos conſequenter ad
me miſerunt, qui multũ fortiter ad Synodũ
vt introirem hortabantur, meque impellebãt
nunc blandiendo, nunc minando, me ſubuer
tere volentes. Sed ego toto anniſu iuxta vo-
torum meorum primam intentionem perſeue-
tare contendi. Porro cũ me perſpicerent ſuis
nolle ſtudiis acquieſcere, obſeratis oſtiis in
eadem ſum cella incluſus, neque egredi om-
nino poteram, donec de me peccatore, ſicut
quibuſdam tunc placuit, definirent. Meus Et-
enim Archiepiſcopus voluntatis ſuæ propo-
ſitum quantum poterat, implere curauit, fa-
ctusq́ue eſt gratis meus ipſe accuſator, ipſe
teſtis, ipſeq́ue iudex: Et ſicut me abſentẽ pro-
nũ voluit, culpabar, ſic & temerè iudicare nec
timuit nec retractauit. Sed inter alia quę mi-
hi mendaciter obiiciebat, hoc vnum ſpecia-
liter ingeſſit, quod presbyterum, cuius ſupra
feci mentionem, iniuſtè depoſuiſſem. Quod
proculdubio falſum eſt, vt multi idonei te-
ſtes & Epiſcoporum & cęterorũ Clericorũ,
ſiue laicorum, & nouerunt & noſcunt. Quõ
tamen ipſe iam tribus annis tanſactis abſque
meo conſenſu, ſeu conſultu in ſuam recepe-
rat communionem, eiq́ue, ſacerdotali officio
quo cum xxx. in Epiſcoporum iudicio legali-
ter priuatus erat, citra Canonum ſtatuta, fun
gi præcipit. Illum verò Presbyterum, quem
in locum damnati per tres etiam circiter an-
nos ſubſtitutum habebam, per violentiã, me
ignorante ſibi fecit adduci. Nam cum in Do-
minicorum die ipſe presbyter paratus eſſet
in Eccleſia Miſſarũ ſolennia populo celebra-
re, iuſſu Archiepiſcopi repentè ibi homines
aſſuerunt, qui Presbyterum extra baſilicam
dolo educẽtes, ſubitò rapuerũt, & infatigabi-
li curſu citius ad eius præſentiã perduxerũt.
Quẽ ipſe mox excommunicatũ in carcerẽ re-
trudi iuſſit, illumq́ue depoſitũ, genitalibus
truncatum in meę parœcię Eccleſia reſtituit.
Hinc quoque mihi cõtumaciæ & obſtinatio-
nis imputabat reatum, qm̃ ſibi in talibus in-
obediens exiſterem, hoc à me exigere volens,
vt non quaſi cõfrater & Coepiſcopus, ſed vt
proprius Clericus ad ſua vota famularet. Si-
militer quod propter indebitã appellationẽ
ad Apoſtolicã Sedẽ ſuis obtẽperare precibus
contemnerem: Imò quod ego non opinabar,
Canonicis inſtitutionibus contrairẽ. Hęc au-
tem & alia mihi pari modo falſa aſcribebat,
quæ diuina fauente gratia, & miſericordia
opitulante, quaſi fauilla ad nihilum redigen-
tur, & quaſi fumus euaneſcent, te quidẽ, Do-
mine clemẽtiſſime & Coangelice Papa, cum
Apoſtolorũ meritis cooperare ac ſuffragãte.
Nõ enim meipſum à multis meis excuſo pec
catis, aut de bonis iuſtifico, cùm ſciã q̃ innu-
mera

* Melius, Propoſitũ

* Melius, Pertinere.

S. R. Eccleſia omniũ Eccleſiarũ Mater.

Dies Dominicorũ

Parœcia, pro Epiſcopatu.

Ludo Diaconus.

mera de medici poſſint non bona. Veruntamen illa quæ malitiosè ad meam video damnationẽ eſſe reperta, Deo teſte & iudice, qui iudicaturus eſt viuos & mortuos, nõ vera eſſe pronuncio. Denique ſæpe fatos Archiepiſcopus meus in eodem Concilio tanq̃ Imperator triumphans, & tanq̃ ſummus Eccleſiæ Põtifex decernens, ſubiugata ſuo potentatui & oppreſſa fratrũ humilitate, iam mihi intrepide, & vt reor impiè iudiciũ depoſitionis emiſit, paruipẽdẽs quod vlli vlterius inde eſſet rationem redditurus, & quaſi hoc nulli debẽs, & in ſeipſo confidens: & illud ſatis innotuit, quando me, quia ipſum ſolum offenderam, nullius poſſe alterius ſubleuari auxilio demonſtrare conabatur, totumq; mihi noceret quod aliud ſperabam petebamque præſidiũ. Et ecce tres Epiſcopi, quos Hincmar* huiuſmodi ſimplicitatis eſſe nouerat, ſententia excommunicationis, imo cõſpirationis ab ipſo meo damnatore accepta, ad me violenter incluſum properabant, & ſicut illis iniunctum fuerat, lachrymoſis ſuſpiriis mihi propinabant. Mox ego in terra prouolutus orabã, & adiurabam per nomen æterni Dei, vt ab iſto iudicio ceſſarent, mihique, vt aſſiduè petebã, Romam proficiſcendi licentiam non abnuerent. Tũc è veſtigio tanquam in latronẽ, more ſatellitũ, homines in me manus iniecerũt, meque rapaciter ad carceralem duxere cuſtodiam. Quantis poſtea ſim affectus iniuriis, ac per diuerſa loca diſtractus, quanto fuerim labore fatigatus, tędetque me, pudetque referre. Ab hoc namque coartare ſatagebãt, interdum aliquos honores, r. vnam Abbatiam repromittentes atque ſpondentes, tantum vt in meam damnationem ego ſubſcriberẽ. Interea ordina, ut Epiſcopus in cathedra viuẽtis: quamuis ne vnquam prius* appellationẽ Romani Pontificis hoc fiat, ſacri Canonens euidenter vetare noſcuntur. Neque enim ſancte pater, tua mandata per Apoſtolicas Epiſtolas debita reuerentia, moreq; ſolenni, ſiue auditu congruo fuerunt obſeruata. Deniq; requirere dignetur veſtra sãcta paſtoris ſolicitudo atq; diligẽtia, quale mihi immerito teſtimonium noſtrum perhibuit, Eccleſia, quando veſtris venerabilibus legatis Rothaldo atque Ioãni obuia fuit turba ciuitatis noſtræ ac circumiacentis regionis, & quid ab eis expetere magnis clamoribus multisq; precibus circa ſuũ paſtorẽ ſatagebãt. Licet Hilme* rado Epiſcopo, meo Cõdioceſaneo magnis minis atque percuſſionibus admodũ prohiberentur, Regis atque Archiepiſcopi mei interdictione denunciata, ne omnino aliquid huiuſmodi clamare præſumerent. Et nunc ego omnium Epiſcoporũ minimus, qui tamẽ apud quoſdam non Epiſcopus, ſed iuxta paternitatis veſtræ beatitudinẽ Epiſcopus vocor, in Domino valde confidens, ad præcellentiam veſtri præſulatũs, piiſſime Domine, cõfugere elegi: & de magnificentiſſima bonitate veſtra auxiliũ ſperãs, ad ſanctorũ Apoſtolorũ ſactatiſſima limina opẽ ſuffragaminis impetratus decẽter acceſſi. Ecce iã per dimidium annum ante ianuam Apoſtolicę pietatis pulſans aſſiſto rationem de omnibus quæ mihi falſo & iniuſtè ſunt obiecta reddere paratus. Nullusque eſt qui in præſenti aliquã aduerſum me vocem proferat accuſationis. Et qm̃ ante veſtram dignationẽ neq; me falſum exhibere, neq; negotij mei cauſas exponere, vel preces meas, vt decuerat, ſcio perorare, reſtat vt ipſi de me, ſecũdũ ſapientiam celitus vobis donatam, miſericorditer quod cœpiſtis, pficiatis, ne ſe iactitent temeratores propter meam vilitatem ſeu indignitatem, Apoſtolica iura & Canonica præualuiſſe infirmare ſtatuta.

* prius, pro, ante.

* Hilmeradi Ambianenſis, meminit Synodus in ſuburbio Sueſſio. coacta ab Hincmaro Archiepiſcopo Rhemenſi.

NICOLAI I. P. M. EPISTOLA.

Ab hoc loco non concordat ſenſus iſte ſuperiori ſenſui, & alterius Epiſtolæ ſine initio aliquo ſenſus incipitur.

PRopter eos fratres qui mihi sẽper affuerunt, neceſſe eſt, ſanctitati veſtræ, cauſam Rothaldi fratris & Coepi noſtri, quãtùm Dominus donauerit poſſe, per ordinẽ reſerare. Quatenus vnà nobiſcũ negotiũ illius ad li quidũ noſcens fraternitas & vnanimitas veſtra nobiſcum etiã & de priuilegiis Apoſtolicæ Sedis, ſeu ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, à quibuſdã nequiter imminutis & euacuatis, doleat, & zelo feruentiori accenſa, de his recuperandis ſolicita ſit & intenta, ac de tanto viro, Rothaldo videlicet conſacerdote noſtro retractari ac præmeditari ſtudeat: quatenus is qui ſemp à finibus terræ, vt ita dicã, ad nos & pri° abſens clamauit, & beati Petri Apoſtolorũ principis memoriã inter ſęuientiũ linguas obliuioni non tradidit, ſed de monaſterjali diſtricta cuſtodia, velut Ionas de vẽtre ceti, & Daniel de lacu leonũ, ad Dñm & ad dilectores & dilectos Apoſtolos eius vociferatus eſt, & deinde diſtractus licèt deſtitutus vel expoliatus atq; oĩ ex parte attenuat°: tãdẽ Deo duce, põſidiũ ſuũ, id eſt Sedẽ Petri, in qua ſpei ac fiducię ſuę pedes, ac ſi ſupra firmã petram ſtatuerat requiſiuit, & plurimis difficultatibus & incõmodis atq; impedimentorum retinaculis Dei deſtructis virtute, qđ inhianter & anxiè deſiderauit, adeptus eſt: cum cõſolatione & auxilio, ac oĩs priſtini ſui ſtatus recuperatione, ad exẽplum, & fiduciã multorum recedat: Et priuilegia ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, ſeu Sedis Apoſtolicæ ſemper intemerata minimè vlterius hæc violare pręſumẽtes cõſiſtant atque permaneant. Deniq; fratres cùm põſens Rothald° à multis fuiſſet retro tẽporibus à Metropolitano ſuo, & quibuſdã ſectatoribus ſuis etiã à ſublimiori ſeculi pſona inceſſantes obſeruatus, vt aliquo modo eorum inſidijs caperetur, & Dei gratia ꝓtectus nunquã omnino capi potuiſſet, tandẽ pro quodã presbytero qui in turpi fuerat flagitio deprehenſus, & mẽbris genitalibus detrũcatus, materiã inimici eius aduerſus eũ læſionis ſumpſerunt,

pſerunt, eò quòd ſceleratum illũ presbyterũ ab officio remouiſſet, & prius tres annos, qđ Canones nõ admittũt, minime, vllã vocẽ proclamationis habentẽ reſtituere voluiſſet. Cuius rei gratia facto Concilio generali, qđ ſine Apoſtolicæ Sedis pręcepto nulli fas eſt vocãdi, vocauerunt hunc Epiſcopi quos Hincmari Rhemorum Archiepiſcopi, ſuggeſtione, regia fecerat illuſio cõuenire, quatenus rationẽ de illo Presbytero coram Synodo redderet. Qui libenter quidẽ primùm perrexit, ſed poſtea cũ viditlet eorum alios quidẽ timore regis Caroli qui aderat, obſeſſos: alios autẽ fauore Hincmari hoſtis ſui pellectos, iudiciũ ipſorũ rationabiliter deuitans, vtpote quorũ hos quidem iam patiebatur infeſtos, alios aũt iam ex pręcedentibus iudicijs habebat ſuſpectos, Sedis Apoſtolicæ iudiciũ poſtulauit, & in vrbe Roma Canonũ fulmis auctoritate, agendũ ſibi negotiũ proclamauit. Quo audito Hincmarus ad modũ quidem licentiã illi Romam veniendi conceſſit, ſed poſt paululùm penitus impediuit: Siquidem rurſus conuocatis quibuſdã Epiſcopis, iuſſit hunc ad Synodum examinandũ accedere. Qui hæc audiens, reſpondit ſe Apoſtolicã Sedem appellaſſe, ac eius petijſſe iudicium, & idcirco non poſſe ad illud conuenire iudicium, quia non eſſet licitum à maiori ad minorẽ prouocare prorſus auctoritatem. Quamobrem nimis abſurdum eſt qđ Hincmarus fingit dixiſſe Rothaldum, poſtq̃ ad iudicium Sedis Apoſtolicę prouocauit, iterum mutata voce, aliorum iudicia poſtulaſſe. Qđ etiã ſi ita fuiſſet, ſicut veſtra nouit fraternitas ab illo fuerat emendandum, & ne à maioris auctoritatis examine, ad minoris valetudinis prouocaſſet, iudicium corrigendum: Licẽt nullis pateat iudicijs à noſtro illum ad alterius cucurriſſe iudicium, quem cõſtat in ipſo articulo contra ſe proferendæ ſententiæ, Sedem Apoſtolicã appellaſſe, at qui ſe ab illa iudicari popoſcerat & corã omnibus exclamauerat, iuſtum non fore ſi ad eorum ſe iudicia conuertiſſet: quàmuis & ipſe Sedẽ Apoſtolicã ſi nullatenus appellaſſet, cõtra tota tñ & tanta decretalia ſe efferre ſtatuta, & Epiſcopũ inconſulte deponere, ſicut vos benè noſtis, non debuerunt. Quomodo verò alios iudices elegit Rothaldus, cum in illo ſcripto per qđ fingunt eum à noſtro ad ſuum iudicium prouocaſſe, nec noſtrum ſpreuiſſe nec illorum petijſſe iudicium indicetur, præcipuè tum ſi iudices paternos elegiſſet, & certum numerum eligendorum iudicum expreſſiſſe, & non vtiq; fraternum ſolatium, ſicut per illud ſcriptum poſtulauit ſolũmodo poſtulaſſet. Vtrũ tñ ipſum ſcriptum à Rothaldo miſſum ſit, necne, certiſſimè neſcitur: qm̃ alterius & nõ Rothaldi homo fuiſſe cõuincitur, qui ſcriptum portaſſe noſcitur. Quanquam & ſi nunq̃ prouocaſſet, nunq̃ nos appellaſſe conſtaret, qđ ſæpe dicendum eſt, nunq̃ omnino præter ſcientiã noſtrã deponi debueris: quia ſacra ſtatuta & venerãda decreta Epm̃ cauſas, vt pote maiora negotia noſtrę diffiniẽdas cẽſuræ mãdarunt.

NICOLAVS EPISCOPVS SERVVS SERVORVM DEI,

Sanctæ Catholicę Eccleſiæ Romanę omnibus Epiſcopis, presbyteris & Diaconibus, & cunctę in Chriſto generalitati Romanę plebis.

NOtum ſit dilectioni veſtræ, fratres mei & filij chariſſimi, qđ quidã Gallorũ Epi zeli & inuidiæ diaboli faſcib⁹ accẽſi, qa mors ſicut ſcriptum eſt, per inuidiã introiuit in orbẽ terrarum, huic fratri noſtro Rothaldo venerabili viro inſultantes, & per octo circiter annos quemadmodum illum proprio primarent Epiſcopatu, iudicio meditati ſunt. Sed cùm diutiſſime laborantes nihil diſcriminis potuiſſent ſuper eũ inducere, nouiſſimè mundanis poteſtatibus vſi, depoſitionis ſententiã in eundem Sedem Apoſtolicam appellãtem, immaniſſimè protulerunt, & imminutionem & abominationem priuilegiorum ſanctę Romanæ Eccleſiæ, imò beati Petri Apoſtolorum Principis, gradu ꝓprio pulſum, carcerali cuſtodiæ manci parunt. Vnde iſtum clamantem vt adducerent, & ad noſtrum, illum iudicium ad quod ante depoſitionem & poſtea in prætermiſsè prouocauerat cùm ſuis vicarius, qui illum ſi valerent, accuſatione digna appeterẽt deſtinare, plurimis Epiſtolis, eiſdem Epiſcopis inſtimus & hortati ſumus. Sed ecce dilectiſſimi, ſicut ipſi ſcitis, ſex menſibus iam præſente Rothaldo Romæ apud nos manente, & nobis accuſatores vel vicarios eorum ꝑſtolantibus, nullus q̃ hunc accuſaret, adeſſe videtur. In quo, fratres, quid aliud datur intelligi, niſi qđ ſanctus Papa dicit Bonifacius, * qa ſicut qui eſt innocens, vt abſoluatur: quærit: ita iudicium nocens ſubterfugit? Verùm nos Deo, auctore, beatorumq̃ principis Apoſtolorum Petri Apoſtoli fulti ſuffragio, deceſſorum quoq; noſtrorum ſecuti veſtigia, priuilegia Sedis Apoſtolicæ, q̃ illi malè fregiſſe probantur, recuperare ſtudentes, iã fatum virum, præſentem videlicet Rothaldum, priſtino gradui, priſtinis officijs, ac priſtino Epiſcopatui reſtituimus, & per omnia talem eum reddimus, qualem illum fuiſſe conſtat ante excõmunicationis & depoſitionis ſententiã in eum prolatã, vel quando Sedem Apoſtolicam appellabat & Canonicè prouocabat.

Sap. 2.

* Bonif. 1. Epiſto. 2. ad Epiſco. Galliæ, de Maximo: idque poſt Iul. 1. in Præfatione Reſcri. 2. ad Epiſc. Orientales.

Nicolaus Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, Dilecto filio Carolo glorioſo Regi.

QVanq̃ Rothaldum venerabilem Epiſcopum, Sedẽ Apoſtolicã appellantem Dñi ſacerdotes, qui in regno veſtro Eccleſias ſibi cõmiſſas gubernãt, in cõtemptum beati Petri Apoſtolorum principis, per quẽ Apoſtolatus & Epiſcopatus in Chriſto cœpit exordiũ, cuiuſq;, licèt immeritò, agimus Epiſcopatum, priuare nunq̃ debuerant: tñ quia hoc ꝑſumpſerunt, imò conati ſunt agere, æquanimiter ſatis pro veſtra deprecatione, pertulimus: Et vt tãtam temeritatem corrigerent, eis horta-

menta

menta & præcepta potius q̃ flagella ſæpius adhibuimus. Sed horũ, imo huius contumaciç nullus author, niſi Hincmarus Rhemorũ Epiſcopus extat, qui & prædictũ Rothaldũ, etiam ſi nunq̃ ad noſtra prouocaſſet iudicia nequaquam deponere debuit, ſed cõtemptis nobis, quãtùm ex ſe fuit, depoſuit, & multitudinem iuſſionum, noſtrarũ vt periſſema duxit. Denique cum noſtris auribus fuiſſet ipſius Rothaldi depoſitio intimata, mox epiſtolã Apoſtolatûs noſtri miſimus, qua iuſſimus iam fatũ Rothaldũ, aut honori Eccleſiæ propriæ reſtitui, aut Romam cum aliquibus de Epiſcopis vel vicarijs, eorũ qui illũ dãnaſſe videbantur, in præſentiam noſtrã dirigi, aut certè ſi neutrũ fieret, tãdiu poſt triginta dierum ſpatium, depoſitores eius à Miſſarũ ſolennijs vacarẽt, quouſq; nobis ſuper his obedire curaſſent. De qua etiam Epiſtola veſtræ tunc intimauimus excellentiæ: ſed hãc frater Hincmarus, quid dicã audire, cũ videre illã, more Dioſcori velatus, neglexerit? Neque verò moueat quamobrem Rothaldũ Epiſcopũ Romã venire, vel apud nos audiri ac iudicari iuſſimus: moueat, Canonicam ſuper hoc paternã traditionẽ, ac ſpecialẽ prærogatiuam Apoſtolicæ Sedis nos extitiſſe zelatos atque ſectatos. Denique vt panca de multis commemorem, ſi aduerſus Prouinciæ Metropolitanum Epiſcopum, vel clericus habeat querelam, iuxta Calcedonenſes regulas iubetur vt petat primatem dioceſeos, aut Sedem Regiæ vrbis Conſtantinopolitanæ, & apud ipſum iudicetur. Quod tamẽ nulli dubium eſt multò magis apud Romuleam vrbẽ, quàm apud Conſtantinopolitanam eſſe penitus obſeruãdum. Nam & ipſe Rothaldus ſecundum Sardicenſe Concilium, agendũ ſibi negotium in vrbe Roma clamauit. Et beatus Innocentius Papa, ſine præiudicio Romanæ Eccleſiç preçipit, cùm cauſæ vel contentiones inter clericos tã ſuperioris ordinis quàm etiã inferioris fuerint exortæ, nulli licere relictis his ſacerdotibus qui in eadẽ Prouincia Dei Eccleſiam nutu diuino gubernant, ad alias conuolare Prouincias. Sed & Papa Iulius Orientalibus ſcribens, vtramq; partem Athanaſijs ſcilicet & aduerſariorũ eius accelerare præſentiam quatenus vtraque parte præſente, audiretur reus, & ab omnibus condemnatus, de cætero cohiberetur à ſacerdotio. Oportebat inquam, primũ hoc fieri & tunc vacante loco, alterum cõſtitui. In quibus tamen omnibus multipliciter adhuc contempti, per Odonem prius hæc venerabilem Epiſcopum, ad eadẽ rurſus inter multa monita mittimus, videlicet vt Rothaldus ſeductus de monaſteriali cuſtodia, vel prioris Eccleſiæ proprio redderetur honori, vel Romã cũ vicarijs Epiſcoporum, qui depoſitioni illius conſenſerant, in cõſpectu noſtro examinandũ deſtinarẽt, aut poſt triginta dies, nec ipſe Hincmarus, nec cæteri Epiſcopi, qui eum damnauerant, licentiã faciendi miſſas haberent. Sed denuo frater noſter Hincmarus in cõtumelia noſtra verſatus, nõ ſolũ non obedire nobis delegit, verùmetiam epiſtolam noſtrã, q̃ ad eũ & ad Epiſcopos qui in depoſitione Rothaldi ſibi cõſenſerãt, miſeramus, apud ſe per quatuor menſes retinens, quæ de Rothaldo decreuimus, etiã inter hæc diuerſis alijs pro hac eadẽ cauſa noſtris Epiſtolis per nõnullos directis crebro contemptis agere recuſauit. Præterea Rothaldum de monaſteriali cuſtodia eductum, in ciuili cõmutari p̃cepit. Tandem aliqñ nobis ſcribens miſiſſe vna cum cæteris Epiſcopis vicarios ſuos qui cum Rothaldo in noſtram p̃ſentiam peruenirent, ſed dictũ illis eſſe nullum ſibi aditum Italiã penetrandi, præ cuſtodibus fore, qua de re vnde venerant redijſſe. Quo dicto quid inanius, vel ſtultius æſtimari põt, q̃ quod ad ſolum vacuum ſermonẽ, nulla perſona ſibi reſiſtente, nulloque ſibi aduerſario certo cõtradicente, deſerere tantũ opus, & ſine vlla vtilitate retrouerti? Præſertim cùm ſi certiſſimè eos impeditos ne illi quo minus cõmiſſa ſibi reſpõſa vel Eccleſiaſtica negotia conſummarẽt, cõprehendiſſemus, zelo cõpetenti ſuccenſi, tantò cõtra huiuſmodi temeratores feruẽtius inueheremur, quantò hanc impietatem ab ipſis fuiſſe paratã certius noſſe vtiq; videremus. Verùm hæc luſoriæ nobis illi vel dicunt vel operantur, cùm ecce biennium tranſierit ex quo diuerſis modis pro iã fato viro laborãtes, modo hoc, modo illud eis proponentibus, nihil omnino profecimus, ſed adhuc diſſimulam⁹ adhuc operimur, & vt cum beato Simplicio Papa dicamus, nolumus exagerare qd geſtũ eſt, ne cogamur iudicare quod dignũ eſt. Nã docente ſancto æque Papa Zozimo, cõtumeliæ ſtudio fit, quicquid interdictum toties vſurpatur. Sane his interim omiſſis cõſiderare libet, quia prius Odo venerabilis Epiſcopus p̃ſentialiter poſitus, & inde cæteri noſtri legati nihil accuſationis aduerſus Rothaldũ Epiſcopũ ſe detuliſſe teſtati ſunt: & illi Eporum vicarij, q̃ ab ipſis ſuis Præſulibus, vt rationẽ deiectionis Rothaldi exponerẽt, mitti dicebãtur, nobis profeſſi ſunt ſcribentes ab itinere, quod non ad accuſandum Rothaldum fuerint à ſuis Antiſtibus deſtinati. Præſertim cum ſæpe dictus Rothaldus in Apoſtolica q̃ petijt ſede, ecce octo circiter mẽſibus ſit cõmoratus, & q̃ hunc accuſaret, nullum nos penitus videre potuimus. Ergo cum ita ſit, reſtat, vt qui nullum patitur accuſatorẽ, nullo merito ſuſtineat omninò ſuę integritatis diſpendium. Deniq; tunc conſtat accuſatorẽ examẽ ſubterfugere, qñ ſe iuſtas poſſe querimonias habere deſperat. Sic nimirum Iudæi lapidibus adulterã mulierẽ obrui debere putabant. Vbi ad verum iudiciũ hanc detulerunt, & quod exiſtimabant videre nõ viderunt, & quod nõ putabãt audire, audierunt; confuſi & reuerſi diſceſſerunt.

Capitu. 8. Epiſto. 2. ad Victric. Rotomagen. Cap. 3. & habetur, 3. q. 6. non liceat Reſcripto 2. ad Oriẽ. capitul. 1.

Miſſas facere.

Epiſtol. 2. ad Iulo. Rauennaten. Epiſcop. Epiſtol. 1. ad Heſichium Salonit. capitu. 2.

Ioann. 8.

Sic

Sic ergo, ſic depoſitores Rothaldi cũ ad examẽ iudicij in quo inimici fuerũt ipſi accuſatores & iudices, venerũt in faciẽ ipſius quem ſupplãtare voluerũt, immobiles perſtiterũt. At vbi ad noſtrũ ꝓuocatũ eſt iudiciũ, in quo Deo reuelãte veritas ſi exaggeraretur, in lucẽ clareſceret, omnia falſitatis argumẽta deſtructa ſunt, & fabricatores mẽdacij terga ſubitò cõuerterũt. At vero Rothaldus Epiſcopus conſcientia purus, cõuerſatione innocẽs, columbarũ ſimplicitate, ac prudẽtia ſerpentis inſignis, cũ ad examẽ Romanę Eccleſię ventũ eſſe perpexit, vbi nullũ ſuſpectum habet, nullũ inimicũ paſſus eſt, vbi inq̃, vt ſanctus Papa Celeſtinus ait, ſemp Catholicis ſubuenitur, iudiciũ nó timuit, examẽ ſuũ renouari petiuit, & quicquid à nobis deliberari cerneret libẽti ſuſcipiẽdũ mẽte diſpoſuit. Quia vt beatus ait Bonifacius Papa, nullꝰ dubitat, qđ ita iudiciũ nocẽs ſubterfugit: ꝙẽadmodum vt abſoluatur, qui eſt innocẽs quærit. Ergo videãt accuſatores vel damnatores Rothaldi, qua intẽtione cũ eo iudicium ſubire refugerint: quia Rothaldus, qui eſt auctore Deo innocẽs, Concilũ ſanctorũ nõ ſolùm nõ ſubterfugit, ſed & magnopere poſtulauit. Itaque ſciat ſublimitas veſtra Deo opifice à nobis ſæpe ſarũ Epm, priſtinę dignitati & Eccleſiæ reſtitutũ. In quo vtrũ veritate ſulciatur, qđ de veſtra dilectione à nõnullis refertur, modo patebit. Si enim milia gẽmarũ & pretioſarũ ſpecierũ beato Petro daretis, nec illi tã accepta nec nobis, q̃, ſi nobis ſuper hoc obediatis, profutura exiſterẽt: Nimirũ cũ illius ſit hominũ ſalutẽ exequirere, non cumulos theſaurorũ coacernare. Fauete tandẽ, q̃ſum* nobis pro crebrò dicto viro totiẽs adeũtibus & Eccleſiã ſibi cõmiſſam recipiẽdi p vos nõ impedimẽtũ, ſed præſidiũ prorſus inueniat. Ne quæſumus, dicatur de nobis procedente tempore, quod nunc de Theodorico ſcripto ꝓfertur. Qui ante patrimonij vel Eccleſiarũ quas amiſerat receptionẽ, Papã Symmachũ, vt pote Arrianus & ſceleratiſſimus rex, cum impugnationibus † ſuis in diſceptationẽ cõfligere nõlliſſet: cùm poteſtati eius oĩa quæ per ſuggeſtiones inimicorũ ſuorũ amiſerat, reddenda, ab honorabilibũ Italorũ Epõrũ Cõcilio iuſſa fuiſſent, & legaliter prius ſtatui priſtino redditus tũc veniret ad cauſam, & ſi ita rectè videretur, accuſantiũ propoſitionibus reſponderet. Cuius rei documẽto & alijs nõnullis decretis & exemplis imbuti idipſum de Rothaldo Epo nos quoque decreuimus. Quapropter obteſtamur & obſecramus, vt pijs noſtris monitis, nõ prauorũ hoĩum ſuaſionibus pareatis. Sciẽtes quia ſi peſſimo Regi (quod abſit) vos æqui parentes ſuper hoc nobis negotio cõcordãtes obaudire renuitis vos ꝓculdubio de charitate & memoria noſtra deletos. Quoniam ita Dei & Apoſtolorum auctoritate decreuimus & ſtatuimus, vt quicũq; ſæpe memorato Rothaldo Epo ad recipiendã Eccleſiã ſibi olim cõmiſſam, vel ad Epiſcopale miniſterium peragendũ aliquatenus impedimento fuerit, donec acquieſcat, & ad illi reſiſtendũ conatus deponat, à ſacroſanctis myſterijs & ab Eccleſiæ fieret ingreſſu remotus, atq; ab oĩ cõtione fidelium ſequeſtratus. Præterea veſtrã volumus noſſe experientiã, noſtris auribus fuiſſe multis referẽtibus intimatũ, qđ diuerſæ res & nõnulla præſidia ſanctæ Sueſſonicæ Eccleſiæ viris cõpetentia, ab inuaſoreibidẽ cõſecrato extitiſſent ꝓ libitu diſpoſita, & in beneficiũ data: vel etiã (eo, iuſto Dei iudicio decedẽte) ab excellentia veſtra quibuſdã hominibus ęquè in beneficio collocata. Quãobrẽ etiã & ĩ hoc dilectionẽ veſtrã hortamur atq; precamur, vt eadẽ præſidia, & ipſas res, quæcunque & vbicunque ſint, iã fatæ Eccleſiæ reſtitui, pia veſtra pręcipiat eminentia, & vt cuncta viris eius reddantur, veſtra ſatagat excellentia: ita vt ſecundũ ſacrorũ Canonũ ſanctionẽ, in poteſtate Epi res oẽs Eccleſiæ conſiſtant, & ille ſecundũ timorẽ Dei, quibus voluerit, & qũo voluerit, illas diſpenſet: qđ tñ veſtrę pietatis, pro amore Dei & Apoſtolorũ principum, ac noſtro, fieri ſatagat induſtria. Sciẽtes ꝓfectò, quia qui his rebus frui voluerit, & eas prędictæ Eccleſiæ reddere forte diſtulerit, nos hũc ab Eccleſiæ finibus, Anathematis nexibus irretitũ, & ſacroſanctis myſterijs ſequeſtratũ, veluti profanum eliminamus, & quaſi rapacem & impium & à contubernio fidelium, proculdubio abijcimus.

Anathema in vſurpatores peculi Eccleſiæ Sueſſionenſis.

Hincmaro Rhemenſi.

SI coră tuę prudẽtię oculis vllus eſſet peterno rũ Canonum, vel Apoſtolicę Sẽdis reſpectus, nunquã Rothaldum Sueſſonicæ vrbis Epiſcopum, ſine noſtrę tentaſſes ſcientiæ notione deponere. Præcipuè cùm negotium quod meritò inter maiora connumeratur (de perſona ſcilicet iudicare, cuius in Eccleſia, cæteris, Ordo maior eſt) ventilanti & multipliciter rimanti, tibi adeò de ſe difficiles exitùs daret, vt octo circiter annos vt deponeret elaboraueris & in tanta perplexitate cauſarũ, & in tanta intercapedine tẽporũ, nullã beati Petri memoriam prorſus habueris. Cuius cõtrà, is qui deponebatur mẽtionẽ faciẽs, tua decernente religioſitate ꝓprio gradu caruiſſe di gnoſcitur: Et cùm in ſuis opportunitatibus ad Sedẽ Apoſtolicam beatitudo tua ſcripſerit, & ab illã ſibi manũ porrigi contra falſos fratres prõpoſcerit, & quædam priuilegia concedi ſibi petierit, in cauſa Rothaldi ſolùm quaſi eius ſolatij non indiga, Sedis Apoſtolicæ non memor fuit, nec vtique viſitatrix: quinimò contro appellantem hanc eundem venerabilem virum, tanta molimina tantaque præparare machinamenta minimè formidaſti, vt poſtquam data ſibi Romam veniendi licentia fuerat, priuſquã tibi & regi vale feceràt, poſtea

Symmachus P P. à Theodorico Arriano vexatus.

* melius, impugnatoribus q

ſtea hũc à noſtro examine ad tua, vt ita dicã, tribunalia deduxeris (quia Synodus dici nõ poteſt, vbi noſtri nullus prębetur aſſenſus) & ingredi Prętorium nolentem, depoſitioni, tyrannico more ſubijceres, occaſionẽ ſumẽs de quadam epiſtola, tanquã Rothaldus poſtquã ad noſtrum appellauerat iudiciũ, rurſus ad veſtrũ mutata voce ꝓuocaſſet examẽ. Qd omnino falſum eſt. Illa nempe epiſtola per q̃ conaris frui, ſicut veritate claret & apud nos ſubtili valde inueſtigatione repertũ eſt, fratribus à Rothaldo mittebatur quos tecũ cõtra ſe nõ cõſpiraſſe nouerat, ac eos per hoc nec ſuſpectos habebat. In qua videlicet epiſtola non noſtrũ iudiciũ aſpernatur, nõ Sedẽ Apoſtolicã ſpernit, nec aliena iudicia poſtulat, nec electorũ iudicũ numerũ exprimit, q- nimo nec nomina memorat, ſed ſolùm fratres & Coepiſcopos de ſua certificat innocẽtia, & hos reddit intentos quatenus ſi fortè Apoſtolatui noſtro ſecundùm ſacrorum indulgẽtiam Canonum, ſcribere examinis renouandi gratia in finitima poſitis, placeret vt ipſe illo in tempore nobis ſuggeſtum ire meditabatur, & quoq; aucturos putabat: ſuæ cõſulere innocentiæ, ac iuſto liberamine cauſam ſuam ſecundùm depoſitionẽ noſtrã ſine acceptione perſonarũ exequeretur. Sed argu- 2.q.6. ca. arguta.
ta ſapientia tua, vtinã in bono accepta, fomitẽ iudicij & materiã depoſitionis aduerſus Rothaldũ aſſumplit & ab itinere Sedis Apoſtolicæ reuocauit, & continuatim Sedẽ Apoſtolicã appellantẽ dãnauit, & carcerali cuſtodiæ mãcipauit. Cùm etiã ſi nullus à veſtro iudicio prouocaſſet priuilegia tñ Apoſtolicæ Sedis vos obliuioni tradere nullatenus debuiſſetis: quibus venerandi canones iudicia totius Eccleſiæ ad hanc deferri iubent, & ab illa ſicut Gelaſi⁹ meminit, nusquam appellare ſanxerunt: Ac per hoc ipſa de omnibus iudicare, ab illa verò nulli eſt appellare permiſſum, ſed etiã ſi ad veſtrũ prouocaſſet à noſtro iudicio, à vobis extabat tanquã erroneus corrigendus: Quinimò nec ante ſpecialiter fuerat corrigẽdus, qa nobis peculiarius erat penitus amplectendus. At vbi obdurato mẽtis intuitu, hæc omnia poſtpoſuiſſe cõtra ſpẽ dolenter audiuimus, miſſis litteris noſtris p̃cepimus, vt eũ de carceris anguſtia educeres, & aut mox priſtino gradui redderes, aut illũ cũ vicarijs tuis & Epiſcoporũ qui depoſitioni eius cõſenſerãt, in noſtrã præſentiã deſtinares. Qd ſi neutrũ ageres, poſt triginta dies poſteàquam illa noſtra lecta fuiſſet epiſtola, nec tu nec vllus eorũ qui in hoc tibi conſenſum præbuerant, Miſſarũ ſolennia celebraret, donec quæ tibi pro Rothaldo à nobis fuerant imperata, perficeret. Quã cõtemplatus etiã ſolo tactu tuo indignam iudicans, Dioſcorũ in hoc imitatus, ſaltẽ hanc legere nullo modo conſentiſti. Vnde Rothaldo adhuc in cuſtodia demorãte, per Odonẽ venerabilẽ Epũm eadã tuę ſanctitati & cęteris cõplicibus tuis per epiſtolas vobis reſcribẽtes iniũxim⁹, addentes pariter qd ſi nobis decæterò inobedientes effectis, nos iã fatũ virũ Rothaldũ priſtinę dignitati & Eccleſię redintegraturos, & vobis cõdignã viciſſitudinẽ reddituros, quas fraternitas tua viij. Calẽ. Iulij, vt fertur, ſuſcipiẽs, per quatuor circiter mẽſes neminẽ has paſſus es intueri. Poſt hęc aũt Rothaldo tandẽ de cuſtodia educto, licẽtiã Romã veniẽdi vix qdẽ dediſti: Sed vicarij, quos cũ illo mittere debuiſti, vſquequò voluerũt ꝓfecti, ſuis nobis de itinere ſignificauere, dictũ illis fuiſſe q̃ nullus præ hoſtibus penetrandæ Italiæ ſibi pateret acceſſus: & p̃cipuè qd eorũ, quorũ auxilio fulciri debuerãt, ſtruſtrarẽtur obuentu: Subdentes inſuper, quia ſi peruenire Romã vtcumque valuiſſent, nullã aduerſus Rothaldũ omnino deferẽt calumniã. Et his ita geſtis, quia primùm quidẽ p̃ſumptiones prauaricationesque veſtras ſumus experti, deinde verò inobedientia & tergiuerſatione tua comperta, atque deinde Rothaldo penes nos ſine vllo accuſatore octo circiter menſibus iam retento, & diutius ac ſubtilius examinato, vobis & vicariis veſtris clamantibus nil vos aduerſus eũ accuſationis habere, qd niſi vt ſecundũ promiſſionẽ ſuperius memoratã, tandẽ priſtino Epiſcopatui redderetur, oĩno reſtabat? qd per noſtrã mediocritatem iam nunc factum tua noſſe poterit prorſus induſtria, cui rei monemus omnimodã patientiã exhibere, tua non negligat vtcũmque ſolertia, ne talionẽ redere tibi, ſicut dudum promiſimus, noſtra cogatur auctoritas. Hæc qppe nos in Rothaldo idcirco noueris operatos, vt priuilegia Sedis Apoſtolicæ, q̃ malè à vobis violata eſſe videbantur, & à nobis tot impenſis laboribus, veſtra reſiſtente contumacia, recuperari non poterant, auctoritate Apoſtolica & canonica patrũ deliberatione, priſtino tandẽ & proprio decoraretur honore. Cæterùm ſi forte quis aduerſus Rothaldũ voces habet, vel ſi ipſe à ſanctitate tua iuſtas circa ſe hactenus ſuſtineat querimonias, volumus & decernimus, vt vtraque parte cõueniente, quicquid illud eſt, corã noſtra ſpeciali præſentia dirigatur. Quod ſi nullus calumniari coram Apoſtolatu noſtro ſæpe fatũ virum impetere voluerit, q̃ de illo decernimus illibata & imminuta conſiſtãt. Tandẽ aliq̃ vnum è duobus quod vult fraternitas tua tibi à nobis optione propoſita eligat, quia vtrũque canonicũ eſt, vtrumque ad Sedis Apoſtolicę pertinet priuilegiũ: videlicet, aut quę de ſæpe fato fratre & Coepiſcopo noſtro Rothaldo diſpoſuimus adimplens, in nullo refragatrix ſed executrix, inueniatur: aut certè Romã corã nobis, ſeu ſancta Romana Eccleſia, cũ ipſo conflictũ ſumptura, & pro hoc altercatura ꝓperare ſine dilatione maturet. Ita dũtaxat, vt prius ipſe Rothaldus cunctis ablatis, ſicut ſtatuim⁹, recuperatis honoribꝰ, & vires longo labore feſſas priori valetudini

redditas

redditas reſumens, diutius Poſſideat & ſuis omnibus perfruatur. Qd ſi neutrũ ſine procurata mora fortaſſis agere volueris, & reſultare his q̃ de illo ſtatuimus, ſolito more vltrius curaueris, ab omni ſis ſacerdotali dignitate Dei per nos, iudicio & auctoritate Sedis Apoſtolicæ, decæterò ſequeſtratus, ita vt nũquam locum ſatisfactionis, aut ordinis reſtitutionem operaris.

NICOLAVS EPISCOPVS SERVVS SERVORVM DEI,

Reuerendiſſimis & ſanctiſſimis confratribus noſtris Archiepiſcopis & Epiſcopis apud Gallias conſtitutis.

QVamuis ſingularum Eccleſiarum, quæ propter diuerſitatẽ terrarũ multæ eſſe dicuntur (cùm vna ſit & vnica ſponſo ſuo ſicut ipſe in Canticis cãticorũ dicitur: Vna eſt colũba mea: Et per Pſalmiſtã: Erue de manu canis vnicã meã) paſtor & Epiſcopus, ac Pontifex Dñs noſter Ieſus Chriſtus, qui hãc creauit & redemit, exiſtat: ita vt ille veraciter, ac principaliter iſta ſit omnia iuxta quod fidelibus per primùm Apoſtolum dicitur: Conuerſi eſtis nunc ad Paſtorem & Epiſcopum animarũ veſtrarum. Et iuxta quod egregius Prædicator de eo loquens, talis, inquit, decebat vt nobis eſſet Pontifex: ſubiturus tamen ad cœlos hanc, Apoſtolis commendauit, ac per eos tanquam hereditario iure, ſucceſſoribus eorum, nobis ſcilicet quos paſtores & Epiſcopos ac Pontifices ſuper ipſam conſtituit, eius prouidentiæ curã indulſit, quatenus pro patribus nati filij, & pro eis conſtituti principes in omnem terram imitatores eorũ eſſemus, ſicut & ipſius Chriſti. Verùm & ĩter beatiſſimos Apoſtolos, ſicut & ille magnus Leo ſcribit, in ſimilitudine honoris fuit quędam diſcretio poteſtatis, & cũ omniũ par eſſet deuotio, vni tã datum eſt, vt cęteris præemineret. De qua forma, Epiſcoporum quoq; eſt orta diſtinctio. Et magna ordinatione prouiſum eſt, ne omnes ſibi omnia vendicarent: ſed eſſent in ſingulis Prouincijs ſinguli, quorũ inter fratres haberetur prima ſentẽtia. Et rurſus quidam in maioribus vrbibus conſtituti, ſolicitudinem eius ſuſciperent ampliorem, per quos ad vnã Petri ſedẽ vniuerſalis Eccleſiæ cura confluereret, & nihil vnq̃ à ſuo capite diſcederet. Quod nili quidã ex vobis nullo interiori cõprehendiſſent obtutu, non quã Rothaldũ Epiſcopũ Sueſſonicæ vrbis ſine conſenſu noſtro depoſuiſſent, deprędarẽtur, & in exilium pultum monaſteriali cuſtodia manciparent. Nã quomodo non qẽs vobis omnia vendicatis, qui iudicia Epiſcoporum, quæ meritò inter maiora numerantur negotia, veſtræ deliberationi tribuiſtis? An modicũ vobis eſſe videtur, fratres & Coepiſcopos veſtros, præter Apoſtolicæ Sedis conſenſum, depoſitioni ſubiicere? Quòd ſi damnationes Epiſcoporum nõ inter maiora negotia dinumeratis, quorum iam cauſas inter maiora computatis negotia? Quid rogo de Presbyteris, vel de inferioris gradũs clericis agitur, quorum apud nos quoque cauſa, Calcedonenſis Cõcilij regulis, cùm ratio exigit, audiri iubetur? Si Epiſcopos tanta facilitate deponitis, quomodo rogo per vos, quorum vel in ſingulis Prouincijs habetur prima ſententia, vel qui in maioribus vrbibus conſtituti ſolicitudinem ſuſcipitis ampliorẽ, ad vnã Petri Sedem vniuerſalis Eccleſiæ cura confluit, qui de maioribus deponendis Epiſcopis, nihil ad eius notitiam deferre curatis? An Epiſcopi de vniuerſali Eccleſia nõ ſunt, vt de illis damnandis per vos aliquid ad vnã Petri Sedẽ deferri nũm curetur, vel qũo nil vſquam à ſuo capite diſſidet, cũ de adiudicãdis præcipuis membris Eccleſiæ, id eſt, Epiſcopis, à capite, id eſt, Sede Apoſtolica diſſentitis? An Sedes Apoſtolica caput nõ eſt? Fruſtra ergo, vt multa præteream, Conciliũ Sardicense ad Iuliũ Epiſcopũ inter cętera dixit: Optimũ & valde cõgruẽtiſſimũ eſſe videtur, ſi ad caput, id eſt, ad Petri Apoſtoli Sedẽ de ſingulis quibuſque prouincijs Domini referant ſacerdotes, & te ſedem Petri, caput appellatam, cui de ſingulis prouincijs Domini referre ſacerdotes debent. E contra vos adeò hãc deſpicitis, vt ad eam nihil de maioribus Eccleſiæ negotijs referre curetis, at epiſcopũ, inconſultà & contempta illã deponere præſumatis, & præcipuè Sedem Apoſtolicã appellantem. Nimis namque abſurdum eſt qđ dicitis, Rothaldum qui ad iudiciũ Sedi Apoſtolicę prouocauit, iterũ mutata voce, veſtra iudicia poſtulaſſe. Quod etiam ſi ita fuiſſet, à veſtra fuerat fraternitate corrigẽdus, & quia maiori ad minoris auctoritatis prouocaſſet iudicium, emendandus: Licèt certis non patere poſſit ullis indiciis, à noſtro illum ad veſtra cucurriſſe iudicia, quem conſtat in ipſo articulo contra ſe proferendæ ſententiæ Sedem Apoſtolicam appellaſſe, & quod ſe ab illa iudicari poſceret, coram omnibus exclamaſſe. Æquum non foret ſi ad noſtra ſe iudicia conuertiſſet, quàmuis & ſi Sedem Apoſtolicam nullatenus appellaſſet: contra tot tamen & tanta uos decretalia efferri ſtatuta, & Epiſcopum inconſultis nobis deponere nullo modo debuiſtis. Quodtamẽ vos, vt ſeruata vobiſcũ medullitus charitate dicã, poſtpoſuiſſe dolemus, & diuerſorum Sedis Apoſtolicę Præſulum decreta, in hoc vos contempſiſſe negotio, non immeritò reprehẽdimus. Abſit enim, vt quiuſcunque vſque ad vltimũ vitæ ſuę diem, qui in fide Catholica perſeuerauit, vel decretalia conſtituta, vel de Eccleſiaſtica diſciplina quælibet expoſitata, debito cultu, & cum ſumma diſcretione non amplectamur, opuſcula, quæ duntaxat & antiquitus ſancta Romana Eccleſia conſeruans, vobis quoque cuſtodienda mandauit, & penes ſe in ſuis archiuis & veuſtis ritè monumentis recondita veneratur. Abſit vt ſcripta eorum

Cant. 2.

Pſal. 21.

1. Pet. 5.

S. Petrus primus Apoſtolus

S. Paulus egregius Prædicator.

Ordo inter Epiſcopos.

eorũ quoquomodo paruipendẽda ducamus, quorũ videmus Deo auctore ſanctã Eccleſiã aut roſeo cruore floridã, aut roriſluis ſudoribus & ſalubribus eloquijs adornatã. Si em̃ ipſorũ decreto, cæterorum opuſcula Tractatorum approbantur vel reprobãtur, ita vt qđ Sedes Apoſtolica probat hodie, teneatur acceptum, & quod illa repulit hactenus ineſficax habeatur: quantò potius quæ ipſa pro catholica fide profanis dogmatibus reppellendis, pro varijs & multifarijs Eccleſiæ neceſſitatibus & fidelium moribus diuerſo tempore ſcripſit, omni debẽtur honori præferri, & ab omnibus prorſus in quibuſlibet oportunitatibus diſcretione vel diſpenſatione magiſtra, reuerenter allumi? Quanquam quidã veſtrũ ſcripſerint haud illa Decretalia priſcorum Pontificũ in toto codicis canonum corpore contineri deſcripta, cùm ipſi vbi ſuæ intentioni hęc ſuffragari conſpiciunt, illis indifferenter vtantur, & ſolũ núc ad imminutionẽ poteſtatis, Sedis Apoſtolicæ, & ad ſuorum augmentũ priuilegiorum, minus accepta eſſe perhibeant. Nam nonnulla eorũ ſcripta penes nos habentur, quæ non ſolùm quorumcunque Romanorum Põtificum, verùm etiã priorum decreta in ſuis cautis præferre noſcuntur. At nunc vbi ſuis animis reſultare, & priuilegia tantopere nos vt in ſui ſtatùs incolumitate perſiſtant, elaborare non ceſſamus, quantò vniuerſæ Eccleſiæ profuiſſe, prodeſſe ac profutura ſemper eſſe probãtur. Dignum ergo eſt, vbi vniuerſa fabricę moles inſtitutur ibi firmum validumq; habeatur in omnibus fundamentum. Porro ſi ideo non eſſe decretales epiſtolas priſcorum Põtificum Romanorum admittendas dicũt, quia in codice canonũ nõ habẽtur aſcriptæ: Ergo nec Gregorij ſancti, nec vllius alterius qui ante vel poſt ipſum fuit, eſt aliquid inſtitutum vel ſcriptũ recipiendum eò quòd in Codice Canonum non habeatur aſcriptum. Ergo doctrinã eorum & ſanctiones de codicibus ſuis eradant: vt quid vel membra nos occupant poſtquam non habentur acceptæ? Sed quare multùm immoremur, cùm nec ipſas diuinas ſcripturas noui & veteris Teſtamẽti iã recipimus, ſi iſtos duxerimus diendos? Etiã neutrũ horũ in codice Eccleſiaſticorum canonũ habetur inſertum. Sed reſponſuri ſunt iſti qui nõ ad obediendum potius quã ad reſiſtẽdũ ſemper parati ſunt, dicentes, quòd inter Canones inueniatur capitulũ ſancti Papę Innocẽtij, cui' auctoritate doceatur à nobis vtrumq; Teſtamentũ iã eſſe recipiendum: Quanq̃ in ipſis primitiuis canonibus, nullũ eorum cõtineatur ex toto inſertũ. Quibus ad hæc afferendũ eſt: Q̃m ſi vetus nouumq; Teſtamentũ recipẽda ſunt, nõq; Codici Canonũ ex toto habeantur annexa, ſed quòd de his recipiendis ſancti Papæ Innocentij prolata videtur eſſe ſententia: Reſtat nimirum quòd Decretales Epiſtolæ Romanorum Pontificum ſunt recipiendę, etiam ſi non Canonum Codici cõpaginatæ, quoniam inter ipſos Canones vnũ beati Leonis capitulum cõſtant eſſe permixtum, quo ita omnia decretalia conſtituta Sedis Apoſtolicę cuſtodiri mandantur, vt ſi q̃s in illa cõmiſerit, nouerit ſibi veniam negari. Ait enim capitulo quinto ſuorum decretalium: ne quid vero ſit quod prætermiſſum à nobis forte credatur, omnia decretalia cõſtituta, tam beatæ recordationis Innocentij, q̃ omnium deceſſorũ noſtrorũ, quæ de Eccleſiaſticis ordinibus & canonum promulgata ſunt diſciplinis, ita veſtræ dilectioni cuſtodiri mandamus, vt ſi quis in illa cõmiſerit, veniam ſibi deinceps nouerit denegari. Dicẽdo verò omnia decretalia conſtituta, nullum̃ de decretalibus cõſtitutis prętermiſit, quod nõ mandauerit eſſe cuſtodiendũ. Et rurſus aſſerendo omnium deceſſorum noſtrorum, nullum Pontificum Romanorũ qui ante ſe fuerit, excepit, cuius ita nũ præceperit Decretalia conſtituta ab omnibus cuſtodiri, vt ſi quis in illa commiſerit, veniam ſibi deinceps nouerit denegari. Itaque nihil intereſt, vtrũ ſint omnia decretalia Sedis Apoſtolicę conſtituta, inter Canones Conciliorũ immixta, cùm omnia in vno corpore compaginari nõ poſſint, & illa eis interſint, quę firmitatẽ his quę deſunt & vigorẽ ſuum aſſignent: Præſertim cũ Synodalia geſta, itemq; ipſi Canones inſtituti, in Codice Canonũ nõ habeantur, ſed à nobis omni cultu debito venerentur. Conſonat autẽ huic beatiſſimo Papæ Leoni, ſanctus & facũdiſſim⁹ in decretis ſuis Papa Gelaſius, ita inquiẽs: Decretales epiſtolas, quas beatiſſimi Papę diuerſis temporibus ab vrbe Roma pro diuerſorum patrum conſultatione dederunt, venerabiliter ſuſcipiendas. In quo notandũ, quia non dixit, Decretales Epiſtolas quę inter Canones habentur, nec tantũ quas moderni Põtifices ediderunt, ſed quas beatiſſimi Papæ diuerſis tẽporibus ab vrbe Roma dederunt. Dictis autẽ diuerſis temporibus, etiam illa tẽpora vir ſanctus comprehendit, quæ crebreſcentibus paganorũ perſecutionibus, ad Sedem Apoſtolicã deferri cauſas Epiſcoporum, difficillimè permittebant. His ita diuina fauente gratia prælibatis oſtendamus nullam differentiam eſſe inter ea Decreta, quæ in Codice Canonũ habentur Sedis Apoſtolicæ præſulũ, & ea quæ præ multitudine vix per ſingula voluminũ corpora reperiuntur. Cum omnia & omnium deceſſorum ſuorum decretalia cõſtituta, atque Decretales Epiſtolas quas beatiſſimi Papæ diuerſis temporibus ab vrbe Roma dederunt, venerabiliter eſſe ſuſcipiẽdas & cuſtodiendas, eximios præſules Leonem ſimul & Gelaſiũ mandaſſe probauimus. Quamuis & hoc qđ ſæpe cõmemoratus beatus Leo Apoſtolicę Sedis Antiſtes, ad Anaſtaſiũ Theſſalonicẽſem Archiepm̃ ſcribit, quorundã veſtrorũ præſumptionem potentiſſimè feriã, & qđ

5. Leonis. P.P. Decretales.

Decretarum Epiſtolarum authoritas

talia

talia negotia nobis inconſultis definere minime debeatis, manifeſtè denunciat. Ait em̃: Nam cũ maiora negotia & difficiliores cauſarum exitus liberũ tibi eſſet ſub noſtræ ſententiæ expectatione ſuſpendere, nec ratio tibi nec neceſſitas fuit in id quod menſurã tuã excederet. Et item de anco. Præſertim, inquit, cum etiã ſi tale aliquid mereretur, expectandum tibi fuerit quid ad tua cõcilia reſcribetur. Et paulo poſt. Sed etiam ſi quid graue intolerandumq; committere, noſtra erat expectanda cẽſura, vt nihil ipſe prius decerneres, quam quid placeret, agnoſceres. Quod nos quoq; de Rothaldo vobis nõ irrationabilius dicere poſſumus: quia dum octo ferè annos ventillaueritis, nec ratio vobis, nec neceſſitas fuit in id quod menſuram veſtram excederet iudicandi. Sed etiam ſi quid graue intoleran dumq; committeret, noſtra erat expectanda cenſura vt nihil prius decerneretis, q̃ quid nobis placeret, agnoſceretis. Sed dicitis: iudicia Epiſcoporum non eſſe maiora negotia, nec difficiliores cauſarum exitus iudicamus. Qui quantò gradùs ſunt præcipui, & in Eccleſia Chriſti ſublimiores, tanto cùm de horum ſtatu vel caſu agitur, maiora negotia & difficiliores cauſarũ exitùs agitari vel haberi creduntur. Ipſi quippe primi in Eccleſia, ipſi arundinem tenentes metãtur ſanctã Hieruſalẽ, ipſi fabricę Dei pręſunt. Ipſi ſpeculatores ciuitatis Dei ſunt, ipſi arietes, ipſi paſtores gregis dominici. Ipſi colũnæ domùs ſummi Regis exiſtunt. An maiora negotia, cauſas inferiorum clericorum eſſe coniicitis, vt horũ cauſas nobis, & Epiſcoporum vobis negotia tribuatis? Quãmuis & inferioris gradus clericorum cauſas apud nos, cum tẽpus vel res exigeret, eſſe finiendas. Et diuerſa proculdubio colligamus, ſicut beatus Papa dicit Innocentius. Si quæ autem cauſæ vel cõtentiones inter clericos tam ſuperioris ordinis, quàm inferioris etiam fuerint exortæ vt ſecundum Synodum Nicęnam congregatis eiuſdẽ Prouincię Epiſcopis, iurgiũ terminetur, nec alicui liceat, ſine præiudicio tamen Romanę Eccleſię, relictis his ſacerdotibus, qui in eadem prouincia Dei Eccleſiam nutu diuino guber nant, ad alias conuolare prouincias. An maiora negotia Metropolitanorum tantum eſſe fatemini? Sed audite rurſus quod de Epiſcopis ſanctus aſſiueret Leo. Quibus inquiens, & ſi dignitas communis eſt, ordo tamen generalis eſt. Et reuera vnus de ſeptem Eccleſię gradibus eſt, Metropolitanorũ ſcilicet & reliquorum Epiſcoporum Ordo. Et quod dicit Apoſtolus. Oportet Epiſcopum irreprehenſibilem eſſe, non video minus Metropolitanis quàm cæteris Epiſcopis conuenire, niſi forte Epiſcopatu ſe priuet quiſquis Metropolitanorum ad ſe, hoc Apoſtoli dictum, nõ æſtimet pertinere. Vnde nos nõ minoris numeri, nec alterius famę accuſatores, teſtes vel iudices quęrimus in negotiis Eorum: q̃ exigimus in cauſis Metropolitanorũ. Vnde tam illorũ, q̃ iſtorũ negotiorũ nobis exitùs reſeruari meritò volumus, & iure decreuimus. Totius enim Eccleſiæ Deo auctore generaliter ſolicitudinem gerimus, & oĩum vtiq; qui Eccleſiã faciunt cura cõſtringimur, atq; oĩum quorum nos maxima cura expectat, noſtrum præcipuè debent promereri iudicium, ſicut Innocentius ad Maximũ ſcribens Antiochenũ, non ſcilicet ſolũ Metropolitanorũ, ſed & omnium omnino ſacerdotum, quinimo vniuerſorum qui ſe de quibus principaliter diuinitus Petro cõmendatis eſſe non neſciunt: id eſt, non ſolum cunctorum, qui de illorum numero ſunt, de quibus Dñs principi Apoſtolorum dixit: Tu aliqñ conuerſus, cõfirma fratres tuos: ſed etiã qui de his piſcibus ſunt, qui intra rete, quod ab ipſo ad litus trahi ſpecialiter iuſſum eſſe ſe recognoſcũt. Adhuc tamen percontari propter contentioſos, libet, quænam iudicia, vel quorum eſſe maiora negotia prædicatis, ſi Epiſcoporũ cauſas non inter præcipua cõputatis negotia? An laicorũ & vulgarium populorũ iudicia inter maiora negotia ponitis, quos penè quotidie cum veſtris & ſine veſtris epiſtolis ad diſcutiendos & iudicandos ſuſcepimus, & diſcuſſos vel iudicatos vel abſolutos dimittimus? Denique aut ſecularium iudicia inter maiora, & Epiſcoporũ inter minora negotia collocabitis, & vobis Epiſcoporum, nobis laicorum iudicia reſeruabitis: aut certè ſi Epiſcoporũ iudicia ſunt maiora negotia, iuxta Leonẽ, licitum vobis eſſe debuit, hæc ſub noſtræ ſententiæ expectatione ſuſpendere. Aut ſi poſſeſſo iudicandi tale aliquid mereretur, expectandum vobis fuerat, quid ad veſtra cõſulta reſcriberem. Abſurdum eſt enim, vt laicos quoſque, & minimos qui ſunt in Eccleſijs veſtris, noſtro mittatis iudicãdos & addatis quotidiano labori, & Epiſcoporũ qui præcipua Eccleſiæ membra ſunt, veſtræ ſubdatis deliberationis arbitrio. His vero tãdẽ omiſſis, Deo duce, ſcitote, nos, qd temeritate magiſtra perperam à vobis cõmiſſum eſt & qd inconſultis nobis in Rothaldo fratre & Coepiſcopo noſtro præſumptuoſe perpetraſtis (etiã ſi nunq̃ Sedem Apoſtolicã appellaſſet) contra Dei auctoritatem & beatiſſimorũ Petri ac Pauli principũ Apoſtolorũ ſeu omniũ deceſſorũ meorũ necnon & ſanctorũ trecentorum decẽ & octo patrũ, qui apud Nicæam ſub Conſtantino Pio principe conuenerunt: penitus euacuantes & in irritũ ducentes, prędictum Rothaldũ priſtino gradui, priſtinę dignitati, priſtino reddidiſſe prorſus honori: ita vt diuina myſteria cõficiẽdi priorẽ facultatẽ adeptus, omniq̃ ſacerdotali reſtituatur officio, ſine cuiuſlibet cõtradictione, ppriæ receptæ profit Eccleſiæ, à qua incõſultis nobis expulſus eſt. Denique cũ ante biẽniũ ſcripſis & verbis inſtãter egiſſemus, vt idem Rothaldus, aut propriæ redderetur Eccleſię, aut certè

Epiſcopatus eſt vnus ex 7. Eccleſiæ Ordinibus.

certè Romã cũ vicarijs veſtris & ipſius accuſatoribus, ad examinandum & iudicandum nobis deſtinaretis, & nihil apud vos impetrare potuiſſemus, dũmodo hoc modo illud ad excuſandas excuſationes in peccatis obijceretis: tandem aliquando Deo inſpirante, & Nicænæ nobis Synodi decreto ſuffragante, quo inter cætera præcipitur, vt ſuis priuilegia ſeruentur Eccleſijs, rarum duximus iam fatum Rothaldum, memores ſcilicet priuilegiorum Apoſtolicæ Sedis, vinculis quibus illum ne vteretur officio nec ſuæ præeſſet Eccleſiæ, colligaſtis, quia nos nõ cenſuimus, abſoluendum. Neque enim tam ſtolidus, tamve poterit traditionis terminatæ deuius inueniri, q̃ cæteris Eccleſijs priuilegia ſeruari, & ſoli Romanę Eccleſię adimi debere perhibeat quæ omniũ Eccleſiarum magiſtra, mater & caput eſt. Si quis autem tacita ſorte nõ audet aperta viſitatione fateri Romanæ huiuſcemodi Eccleſiæ priuilegia non fruſtrè, quibus ſedes Apoſtolica aliorum ligatorum prę̃ſulũ facultatem habuerit diſſoluendi, præter q̃d priſca rerum probatione, & nonnullarũ recitatione ſcripturarũ cõuincitur, teſtis eſt beatus Gelaſius, quem idcirco ad teſtimonium ſuper his perhibendum produximus, quia hunc non ſolùm vita & doctrina plurimum commẽdat, verùm etiam rem de qua agitur, in paucis aſtruit & oſtendit, nobis videlicet breui ſermone propinans q̃ de multorũ voluminum fontibus hauſit. Scribens enim Epiſcopis per Dardaniam conſtitutis, inter cætera, nec planè, ait racemus q̃ cuncta per mũdum nouit Eccleſia: q̃ quorũlibet ſententijs ligatorum Pontificum, Sedes Petri Apoſtoli, ius habeat reſoluendi, vt pote, quæ de omni Eccleſia fas habeat iudicandi. Item idem ad Epiſcopos Orientales: quingentos, inquit, annos cõſtituta Chriſti eos velle ſubuertere cum triginta annorũ lex hominum nõ poſſit abrumpi. Sanctum Athanaſiũ ideo non dãnatum à Synodo Orientis, quia Sedes iſta nõ conſenſerit, vel Sanctum Ioannem Conſtantinopolitanum, Sanctum Flauianum. Si ergo hac hõ conſentiente ſola, ij damnati à Synodo Orientis, non potuerunt eſſe damnati, cõſequens eſt etiam qui eadem ſola damnante ſine Synodo damnatus fuerit, damnatus ſit. In quo inter cætera notandũ eſt, quia ſi hos q̃ poſt quingentos annos ſtatuta Chriſti tentabant ſubuertere, tanta vir ſanctus increpatione redarguit cum triginta annorũ lex hominum nõ poſſit abrumpi, quãtò magis exprobandi ſunt, qui ea etiam poſt octingentos & eò amplius annos, nituntur euellere? Quæ verò ſtatuta Chriſti dixerit, inferius declarauit, cùm ſola Sede Apoſtolica non conſentiẽte neminem poſſe damnari & ſola ea conſentiente, qui damnatus fueris, damnatũ haberi expoſuit. Statuta itaq; Chriſti dixit poſt quingentos annos ſubuertere: quia iã quinquies centũ circiter anni præterierant, q̃ venerabilis Papa dicit, Sedẽ Apoſtolicã, hæc ſtatuta Chriſti promeruiſſe. Priuilegia enim ſua à Chriſto Eccleſia Romana per Petrum conſecuta eſt, & ipſa ſunt ſtatuta Chriſti quæ quidem tunc poſt quingentos, nunc poſt octingentos annos exinanire conantur. Eccleſiæ inquam, Romanę adeo ſunt antiqua & vetera priuilegia, vt Nicęna Synodus, licut Bonifacius Prę̃ſul Apoſtolicus Epiſcopis p Theſſaliam conſtitutis ſcribens, ait: nõ aliquid ſuper eam auſa eſt conſtituere, cùm videret nihil ſupra meritum ſuũ poſſe confiteri: Omnia denique huic nouerat Domini ſermone conceſſa: Si omnia, ergo & Epiſcoporum iudicia. Perhibente autem beato Bonifacio, q̃ Nicæna Synodus ſuper eam (haud dubium quin Romanam Eccleſiam) non auſa ſit aliqua conſtituere, cùm videret nihil ſupra meritum ſuum poſſe confiteri, omnia denique huic nouerat Domini ſermone conceſſa: & obiurgante ſancto Gelaſio eos qui conſtituta Chriſti volebant ſubuertere cùm priuilegia Romanę Sedis moliebantur infringere: Manifeſtè datur intelligi eadem eſſe conſtituta Chriſti, quæ ſunt omnia illa quæ huic Eccleſię Synodus Nicęna nouerat Domini ſermone conceſſa. A tempore quippe quo Synodus Nicæna fuerat conſummata, nondum quingenti vſque ad Gelaſium anni tranſierant, vt de Nicænæ Synodi ſtatutis tantus vir diciſſe videatur, eos poſt quingentos annos ſtatuta Chriſti velle tubuertere. Reſtat ergo, vt illius temporis mentionẽ fecerit, à quo quingentorum circiter annorum curricula vſque ad ſe deuoluta poterant comprehẽdi. Chriſtus enim priuilegia conſtituta, in Petro diſpoſita, vel firmata, Romanæ contulit Eccleſiæ, ſuper quam nihil Synodus quælibet auſa eſt, merito cõſtituere, cum ſciat illi Domini ſermone conceſſa. Diſpenſationem quippe redemptionis humani generis ante tempora ſecularia, Dominus omnipotens penes ſe ordinatam cuſtodiens, tempore carnis oſtendens aſcenſurus ad cœlos, in Apoſtoli Petri, per quẽ & Apoſtolatus & Epiſcopatus ſumpſit exordium, cõfeſſione curaque præcipua collocauit, qui tũc per ſe & deinceps per ſuæ ſolicitudinis hęredes circa humanũ genus, quæ ſibi Dominus commendauit non deſtitit exhibere. Hęc enim ille & ſucceſſores eius ex tunc agere non omittunt, modo verbis, modo decretorum ſuorum Epiſtolis ab vrbe Romana diuerſis tẽporibus datis, commiſſarum ſibi ouium prouidentiam principaliter exercẽtes. Itaque Rothaldum Epiſcopũ, de quo hactenus noſtris contemptiſtis obedire mandatis, tandem à nobis, imò à Deo priſtino gradui reſtitutum benigne ſuſcipite, quia illi Euangelicus filius rediens non ſolum ſuſcipi meruit, ſed & dignus paternis complexibus inuenitur, & annulum fidei recepit, & ſtola circundatur, per quam quid aliud quàm Sacerdotij declarantur inſignia? Luc. 15.

gnia? nec probabilis extitit apud patrem ſenior filius quod inuiderit recepto, nec tantũ meriti habuit penes patrem perſeuerando, quantum noxæ contraxit non recipiendo germanum. Ergo ſuſcipite illum vt fratrem, ſuſcipite inquam, illum, vt mea viſcera. Solicitos autem vos pro ſalute, libenter audio: contra caput etiam ſi faciendum eſt, non libenter admitto. Cui manus porrigenda eſt, vobiſcum porrigo: Cui porrigo, mecum porrigite, ſi cui autem aliquid donaſtis, & ego; Nam & ego ſi quid donaui propter vos, in perſona Chriſti, vt non poſſideamur à Satana, non enim ignoramus verſutias eius qui ſuper diſceſſione lætatur. Apoſtoli verò declaratæ benignitatis verba ſunt, ſicut ea viri beatiſſimi ſedis Apoſtolicæ Præſules, Innocentius † & Boniſacius ſapientiſſimè replicarũt. Porro quiſquis contra hoc noſtri Apoſtolatus decretum poſt notitiam eius ſe efferens ſæpe fato Rothaldo Epiſcõpo, ad recipiendam & regendam Sueſſonicæ vrbis Eccleſiam, aliquod palam vel occultè præparauerit offendiculũ, vel ſi perſonæ ipſius quoquo modo inſidiatus extiterit: Quinimo ſi quis veſtrum, ad Eccleſiam recipiendam, illi tanquam frater fratri adiutorium non præſtiterit, vtpote qui videt fratrem ſuũ neceſſitatem habere, & claudit viſcera ſua ab eo, & veluti is in quo charitas Dei non manet, ab ipſa charitate quæ Deus eſt, & à corpore ſanguinis Chriſti, & à nobis qui membra illius ſumus, habeatur omnimodis alienus. Porro ne iuſtitiam tegere noſtræ tantum videamus voluntatis arbitrio, ac per hoc æſtimemur Canonicis Legibus contraire, ſancimus atq; decernimus, quatenus ſæpe dictus Rothaldus venerabilis Epiſcopus paratus ſit omni regulariter poſcenti de ſe, quia Deo propitio nulli parti fauere volumus circa iuſtitiam, coram Sedis Apoſtolicæ Præſule reddere rationem. Ita dũtaxat vt ſecundũ maiorum diffinitiones, ante omnia quę prius poſſederat, integro iure recipiat, adeo vt talis ſit in omnibus, qualis ante ſententiam contra ſe probatam fuiſſe dignoſcitur. Sicque demum Eccleſia recepta, & Epiſcopatu libera ſecuritate poſſeſſo proximis & amiſſis rebus, & ipſis reſumptis viribus, veſtitus quoque & ſpiritalibus armis tectus, accuſatoribus reſpondeat ſuis. Et vnde impetitur, pleniſſima ſtudeat hos qui foris, atque intus ſunt, ſatisfactione certificare.

† Innoc. 1. Epiſt. 23. ad Epiſcopos Macedon.

2. Cor. 2.

CLERO ET PLEBI CONSISTENTI SVB SESSION.

SIcut piorum parentũ eſt de orbitate natorũ acri valde lamẽtatione lugere, ita deuotorũ filiorũ propriũ eſt de patris amiſſione vehementi mœrore affici, & ardore valido cruciari: Ac per hoc cõtra naturã quodã modo agitur, ſi vna pars ſine alterius parte ſocietatis anxietur & doleat. Sed in hoc vos, chariſſimi filij, ſicut de vobis frequens narrat opinio, nequaquam Deo gratias, frigidi, extitiſtis ingrati. Deniq; nullus dubitat quas deuotio veſtra proprio deſtituta preſidio, ipſa quantum ad hominẽ pertinet orphana remanens, varias & multiplices calamitates pertulit. Sed ille qui fidelibus diſcipulis dixit, non relinquam vos orphanos, non ſolum præſenti ſua maieſtate protexit, ſed etiam propitia qua deſolati & deſtituti eratis, pro ſua redonauit pietate rectorem: nobis qui in eo viuimus mouemur & ſumus, ad eum vobis reddẽdum nutu ſuæ miſerationis interius imperans, & cõpetenter erudiens. Ecce enim venerabilem virum Rothaldum fratrem noſtrum, & Coepiſcopum noſtrum, veſtrum autem patrem, Paſtorem atque magiſtrum, cuius longa iam eruditione inſtructi, cuius olim ſacri Verbi pane refecti, cuius diuturnis laboribus & vigilijs circunſepti, cuius magiſterio & doctrina Deo eſtis authori refecti, prioris inſulis ſacerdotij & priſtinis redintegratum honoribus ac omnibus Epiſcopatus officijs reſtauratum, veſtræ Latcæ deuotioni & piæ dilectioni remiſimus. Habetis præterea in hoc beatæ recordationis Athanaſij prudẽtiſſimi ſacerdotis exemplum: cuius tolerantia, cui nõ conſolationi fuit, qui non ſpem faciat, eius in expectata reuerſio? Eijcitur Ario perſequente, ſed reuocandus Domino proſequente. Paſſus eſt carcerem, paſſus eſt anguſtias? Nec mirum ſi vir Apoſtolicus ea paſſus eſt quibus ſe Apoſtolus gloriatur exercitatum. In his tamen omnibus ſecutus eſt illum qui ſibi in tribulationibus ſe placere teſtatur, fugatus illinc, & in noſtris partibus roboratus eſt. Denique hinc ei redintegratus ſtatus eſt, & in hac Sede requiem communionis inuenit, à qua ſemper Catholicis ſubuenitur. Sancti autem Papæ Celeſtini verba ſunt hæc quę nos Rothaldo poſſimus non inconuenienter aptare, præter id quod ille reuerendi Athanaſij, & blaſphemi Arij mẽtionem fecit: In præſentiarum vero Hincmarus perſequens, & Rothaldus innocens in cauſa ſunt. Gaudete itaque fratres in Domino, & iterum dico gaudete: modeſtia veſtra nota ſit omnibus hominibus. Exultate filij chariſſimi, & de reddito vobis patre, Deo immenſas gratias perſoluite. Lætamini oues dominicæ, ac pro reſtituto paſtore, ſummo paſtori, laudum officia canite. Congratulamini filij excelſi, exite obuiam, & tripudiantes cum hymnis & Pſalmis & canticis ſpiritalibus, altiſona Domino præconia concinentes, illum ſuſcipite cum honore, audite eum cum hilaritate, obedite ei ſicut patri reuerendiſſimo, ſicut magiſtro, & in omnibus circa eum vt deuotiſſimos vos quietiſſimosq; filios exhibere, ſcientes diuinum præſidium proculdubio non ei defuturum, & quandiu ſpiraculum omnipotentis.

Ioan. 14.

1. Cor. 5.

tentis erit, & hilatus vitæ ſpirabit in naribus meis, ſolatium noſtrum in ſuis opportunitatibus illi affuturum. Qua de re rurſus Apoſtolatus noſtri præceptione veſtræ vnanimitati iubemus, quatenus taliter agere veſtra ſatagat induſtria, vt ĩ nullo ſine affectione circa iam fatum virum & Epiſcopum veſtrum reperiamini: ſed ita noſtris pro eo monitis pareatis, vt animaduerſio quę de contemptu noſtri oriri poterat, in retributionem iuſtæ mercedis concedente Domino conuertatur.

Nicolaus Epiſcopus, ſeruus ſeruorum Dei. Reuerendiſſimo & ſanctiſſimo ROTHALDO *Epiſcopo ſanctæ Eccel. Sueſſionicæ.*

DEceſſorum exempla meorum imitans, mirabiliumque virtutum eorum flagrantiam ſequens, oportet omnibus largame huius Eccleſiæ quæ mater eſt omnium Dei Eccleſiarum, pietatis vbera præparare, atque vniuerſis vndique ad eam confluentibus, tanquam fidelem & prudentem ſummi patrisfamilias ſeruum, apertum eius exhibere miſericordiæ germium. Et ideo quia conſtat ſanctitatem tuã Metropolitano tuo, & quibuſdam eius ſequacibus te imperentibus, nobis inconſultis gradus tui iacturam ſuſtinuiſſe & Eccleſia propria caruiſſe: ac deinde nobis etiam decernentibus hanc minime hactenus recepiſſe, & iuxta quod iuſſeramus, nullam tuæ dilectionis reſtitutionẽ habere. Nos hanc depoſitionem, vtpote quæ ſine vlla noſtra ratione irregulariter eſt effecta depoſitionem nec fuiſſe nec eſſe deliberamus, cũ etiam nec fuerit dies qua & abſentẽ & præſentem non inter Epiſcopos habuerimus, ſcripſerimus, & coluerimus. Et ideo auctoritate Dei omnipotentis, & beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli, & omnium deceſſorum meorum Sedis Apoſtolicæ Præſulũ, priſtino gradui ac priſtinę reformam Eccleſiæ: ita vt quicunque tibi ad recipiendam Eccleſiam olim tibi commiſſam, vel ad Epiſcopale miniſterium peragendum aliquatenus impedierit, donec acquieſcat, & tibi obſiſtendi conatum deponat, ſacroſanctis miniſteriis & ab Eccleſię ſit ingreſſu remotus, atque ab omni communione fidelium ſequeſtratus. Quia quem præſentialiter nemo accuſat, nos inter damnatos habere nec poſſumus nec debemus. Præcipuè cum damnatores tuos vel vicarios eorum, frequentibus Apoſtolatus noſtri vocauerimus apicibus, & nullum ipſorum te accuſantium videre penitus quiuerimus: Sed tantum quidam * præſens poſitus, & alij ſcriptis ſuis nobis ſignificauerunt, quod nulla te accuſatione impetere voluiſſent: ſed nec etiam ſi ſecundum iuſſionem noſtram venire potuiſſent, aduerſus ſanctitatem tuam accuſationes aliquas attuliſſent. Et proinde, quia per tot curricula temporum, ſufficientibus datis indicijs, nullus ad tui accuſationem acceſſit, præcipuè cum tu ad reddendam rationem paratus ſemper exiteris, nos te nec damnare poſſumus, nec inter damnatos relinquimus. Reſumat ergo venerabilitas tua officium olim commiſſum, fruatur beneficio diuinitus tibi collato. vtatur Epiſcopali miniſterio, priſtina dignitate reſumpta recipiat Eccleſiam quam tibi Dominus commendauit, & quã tu quoque bonis initijs percipiſti, & veraci ac multiplici fama teſtimonium tibi dãte, dignis ſucceſſibus adornaſti: ita vt ſine quacunque & cuiuſcunque contradictione vel impedimento talis habearis in omnibus qualis ante prolatam in te excommunicationis & depoſitionis ſentẽtiam extitiſſe agnoſceris. Sane, ne iuſtitiam regere noſtræ tantũ videamus voluntatis arbitrio, ac per hoc ęſtimemur Eccleſiaſticis Legibus obuiare, ſancimus vt ſanctitas tua prius receptis omnibus quæ ante poſſediſſe dignoſcitur, & Eccleſiæ poteſtate fruens, & pe aliquod tempus inoffensè gubernans, reſumptis viribus, & ſibi ablatis omnibus, redintegratis: ſic demùm ſi qui ſunt qui tibi aliquid conentur obicere, fortis iam & valida cum ipſis diſceptationis luctamina aggrediatur. Et iuxta quod ratio dictat, & ſacræ præcipiũt ſanctiones, veſtitus cum veſtito & armatus cum armato, Eccleſiaſtico more, tempore à nobis præordinando coram Sedis Apoſtolicæ Præſule, contra tuos aduerſarios conflictum, quicquid regulariter diffinitum fuerit, procul dubio ſuſceptorus. Quia verò de ſanctę Eccleſię Sueſſonicæ, vel de ſibi competentium aduerſorum locorum rebus, multa multis detraxiſſe ac diuerſo modo hactenus illis fruì dicuntur, ſancimus atque decernimus, vt poſt ſecundam & tertiam conuentionem & admonitionem ſanctitatis tuæ, quiſquis res præfatæ Eccleſiæ, quibus tu aliquando ad vſum vel tuſtentationem illic ſeruientium vel ubi obſequentiũ fruitus fuiſſe dignoſceris, retinere & ſibi vlterius abſq; voto tuo vendicare tẽtauerit, & illas qualeſcunque & vbicunque, & quando tecum fuerint poſſidendas, prædictæ Eccleſiæ Sueſſonicæ minime dimiſerit, tanquã ſacrilegus anathematis rebus vinctus, ab Eccleſię gremio atque ſacro corpore, & pretioſo Domini noſtri Ieſu Chriſti ſanguine, donec præſenti decreto noſtro acquieuerit, habeatur omnibus modis alienus: & tanquam violentus inuaſor, atque tyrannus, ſit Chriſtianorum communione priuatus: ita vt qui huiuſmodi in communione ſuſceperit, limili pœna teneatur actrictus.

Scripta per manum Petri Notarij Regionarij & Scrinarij ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, mẽſe Ianuarij indictione S V B 5. *tertia decima.*

Bene vale, in nomine Domini.

D. NICE.

* Odonem nominauit ſup. Epiſto.

RESCRIPTA NICOLAI PAPAE,

Huius nominis primi,
Ex Gratiani volumine in vnum collecta, per Ioannem Cochlæum, & in vigin ti Titulos diſpartita.

De conſtitutionibus Eccleſiæ. Tit. I.

Di. 10. c. 1. Epiſcopis in Concilio apud Conuicinium congregatis.

IMPERIALI iudicio non poſſunt iura eccleſiaſtica diſſolui: Nec poſſunt Imperatorũ leges euangelicis & Apoſtolicis, atque canonicis decretis, quibus poſtponendæ ſunt, inferre præiudicium.

Di. 11. Ridiculum

2 Ridiculum eſt, & ſatis abominabile dedecus, vt traditiones, quas antiquitùs à patribus ſuſcepimus, infringi patiamur.

De conſuetudine. Tit. II.

Diſti. 8. c. Mala.

1 Mala conſuetudo non minùs, quàm pernicioſa corruptela, abijciẽda & vitanda eſt.

Di. 11. Scit Michaeli Impe.

2 Nihil obſunt ſaluti credentiũ diuerſę, p loco & tẽpore conſtitutiones vel conſuetudines, ſi illis canonica non obſiſtat authoritas.

Di. 11. Denique.

3 Illi qui ante nos fuerunt, prouidam in eccleſijs conſuetudinem tradiderunt, hodieque in Romana Eccleſia (quæ magiſtra eſt omnium eccleſiarum) imprætermiſsè ſeruatur, ità vt nullus ſacerdos, maiore ſuo non innuente conſacerdote, cuiuſlibet rei benedictionem dare nitatur? Sed & anterior ſtans ad pronunciandã aliquam lectionem, benedictionem quidem poſtulat, ſed ei quilibet inferior non audet benedicere: quia in epiſtola ad Hebræos legimus, quòd minor à maiore benedicitur. Hebræ. 7.

De Iudicijs. Tit. III.

Ibidem c. Inferior.

1 Inferior ſedes potiorem abſoluere, aut iudicio ligare non poteſt, nec proptijs diffinitionibus ſubiugare.

Ibidem c. Noluerũt.

2 Filios circa ſpiritualem patrem, vt diſcipulos erga magiſtrum, ità deuotos ac ſobrios eſſe decet, vt nulla penitùs temeritate ad eorum vitam dijudicandam, nec ſaltem tenuiter repræhendendam, proſiliant.

Ibi. c. Nũc au.

3 Non poteſt quiſquam ritè ab his, qui inferioris ordinis vel dignitatis ſunt, iudicialibus ſubmitti diffinitionibus. Vndè factum eſt, vt in Concilio epiſcoporũ nullus in Marcellinum Papam, qui tempore Diocletiani & Maximiani Auguſtorum idolis compulſus ſacrificauerat, ſed poſtea inſignis martyr effectus eſt, ſententiam proferre auſus fuerit dum ei ſæpiſſimè omnes dicerent: Tuo ore iudica cauſam tuam, non noſtro iudicio. Et iterùm: Noli audiri in noſtro iudicio, ſed collige in ſinu tuo cauſam tuam, &c.

Ibidem c. ſequenti.

4 Accephalum liquet eſſe Concilium, vbi de tanta perſona agitur, & maiorum non expectatur ſententia, cùm & in cauſa clericorum inferioris gradûs, ſolius epiſcopi ſui iudicium tantummodò poſtulandum ſit.

Ibi. c. ſeq.

5 Intantùm hanc præſumptionem ſancti patres apud Chalcedonem deteſtati ſunt, vt Dioſcorum Alexandrinum antiſtitem, inter cætera idcircò potiſſimùm ſine vlla reſtitutione damnauerint, quòd ponens in cælum os ſuum, lingua eius tranſeunte ſuper terrã, excommunicationem in ſanctum Leonem Papam dictauit. Pſal. 72.

2. q. 2. c. 9. Carolo Regi Francorũ.

6 Omnes leges tam Eccleſiaſticæ quã vulgares & publicæ præcipiunt, vt omnia ſibi ablata reſtituantur ei, qui ſuis eſt rebus expoliatus.

3. q. 5. c. ſi. Michaeli Imp.

7 Quòd ſuſpecti & inimici, iudices eſſe nõ debeant, & ipſa ratio dictat, & plurimis probatur exemplis. Nam quid gratius & amabilius dare quis inimico poteſt quàm ſi ei ad impetendum commiſerit, quem lędere fortè voluerit?

3. q. 9. Renera.

8 Reuerà iuſtus mediator non eſt, qui vno litigante, & altero abſente, amborum emergentes lites decidere non formidat.

Ibidem c. Indicas.

9 Indicas Hermannum epiſcopum ſuper quibuſdam frequenter fuiſſe accuſatum, pro quibus, quia ex parte ipſius perſona deeſt, nos vni parti ad diſcrimen alterius credere proculdubiò non poſſumus.

Ibem. c. ſi. ſane.

10 Neceſsè eſt ſecundùm ſacrarum ſcripturarum documentum, ac ſecundùm iuſtitiæ tramitem, & accuſatum & accuſatorem ſimul adeſſe, & vnam partem, quantacunque & qualicunque prædita ſit authoritate, ſic prorsùs audiri, vt alteri parti nullum præiudicium irrogetur.

4. q. 1. c. 9. Michaeli Imp.

11 Hæreticis non licet accuſationes contra orthodoxos epiſcopos pro eccleſiaſticis facere negotijs. Hæreticos autem dicimus, tam eos qui olim ab Eccleſia proiecti ſunt, quàm qui poſt hoc à nobis anathematizati ſunt. Præter hos autem & eos, qui fidem quidem ſanam negant vel ſimulant cõfiteri.

4. q. 4. c. ſi.

12 Contra ritum eccleſiaſticum, contraque venerandas leges producitur accuſator vel teſtis de imperialibus ædibus, & cui imperari poteſt, ad falſum dicendum, teſtimonium adhibetur. fiunt ſuſpecti, iudices: & lupi, cuſtodes.

6. q. 4. Q. ſi bene. Carolo regi Francorum.

13 Quod benè ſemel definitum eſt, & interpoſitis iuramentis deliberatum, nulla debet iteratione (niſi fortaſsis vbi fuerit maior authoritas) retractari.

24. q. 1. Ait. Michaeli Impe. Aug.

14 Ait Cœleſtinus papa, Orientalibus epiſcopis ſcribens: Si quis ab epiſcopo Neſtorio, vel ab alijs qui eum ſequuntur, ex quo talia prædicare cœperunt, vel excommunicatus vel exutus eſt ſeu antiſtitis ſeu clerici dignitate, in noſtra hunc communione durâſſe & durare manifeſtum eſt. Nec iudicamus eum eſſe remotum, quia non poterat quenquam eius remouere ſententia, qui

iam

iam se præbuerat ipse remouendum.

21.q.2. Historia. Carolo regi Francorum.

15 Historia ecclesiastica, ab Eusebio Cæsareensi episcopo confecta, de muliere quadam quæ de calumnia à marito accusabatur, ait: Præceptum est ab Imperatore, lege lata, vt primò permitteretur ei rem familiarem liberè diutiùs ordinare, tunc demùm responderet obiectis. Hoc omnes leges tam ecclesiasticæ quàm vulgares publicæq; præcipiunt. Si autem de mulieribus & secularibus viris hæc constituta sunt, multo magis ecclesiasticis hominibus & sacerdotibus iunt concessa.

Ib.e. Siue. Eidem.

16 Siue de coniugij fœdere siue de adulterij crimine iudicium agitandum sit, nulla ratio patitur, Tebergam cum Lothario posse inire certamen, nisi priùs ad tempus fuerit reddita suæ potestati, & consanguineis propijs liberè sociata. Itaque etiam locus prouidendus, est in quo nulla vis multitudinis formidetur, nè sit difficile testes producere vel cæteras personas, quæ tam à sanctis canonibus, quàm à venerandis Romanis legibus in huiusmodi controuersijs requirũtur.

DE ROMANA ECCLESIA & sede apostolica. Tit. 4.

Di.22.c.1 Mediolanensibus.

1 Omnes, siue Patriarchæ cuiuslibet apicé, siue metropolis primatus, aut episcoporum cathedras, vel ecclesiarum cuiuscunque ordinis dignitatem, instituit Romana Ecclesia. Illam verò solus ipse fundauit, & supra petram fidei mox nascẽtis erexit, qui beato Petro, æternæ vitæ claui gero, terreni simul & cœlestis Imperij iura commisit.

Matth.16.

Di.79.c.1. & c.fi quis pecunia. In Concilio pfidẽs.

2 Si quis pecunia, vel gratia humana, aut populari seu militari tumultu, Apostolicæ sedi sinè concordi & canonica electione cardinalium eius Ecclesiæ ac deindè sequentium clericorum religiosorum inuhronizatur, non Papa vel Apostolicus, sed apostaticus habeatur. Liceatque cardinalibus & alijs clericis Deum timentibus & laicis, innasorem à illũ anathematizare, & humano auxilio à sede Apostolica pellere.

di.97.c.fi. Ludouico Imp.

3 Licèt nunquàm Apostolicę sedis modus fuerit, absque signalis apicibus vndecunque legationem suscipere, nos tamen sublimitatẽ vestram in nobilissimo viro ac strenuo legato vestro honorantes, eiusque grauitatem & eloquiorum illius veridicas cognoscentes assertiones, nihilominùs eum absque epistola vestra suscepimus.

1.q.1.Et 9. q.3.c.per principalẽ Michaeli Impe.

4 Per principalem beatorum Apostolorũ Petri & Pauli dextram & potestatem & ius habemus, non solùm in monachos, verùm etiam in quoslibet clericos de quacunque diœcesi, cùm necessè fuerit, ad nos conuocare, atque ecclesiasticis exigentibus oportunitatibus inuitare.

2.q.6.Arguta Rhemensi archiepo.

5 Arguta sapientia tua, materiam depositionis aduersùs Rotardum assumpsit, & abstinere Apostolicæ sedis remouit, & continuatim Apostolicam sedem appellantem, damnauit, & carcerali custodiæ mancipauit. Priuilegia tamen Apostolicæ sedis vos obliuioni tradere nullo modo debuistis, quibus venerandi canones iudicia totius Ecclesiæ ad hanc deferri iubent.

6. q.3. Pater. Michaeli Im.

6 Pater profectò, sedis Apostolicæ (cuius authoritate maius non est) iudicium à nemine fore retractandum, neque cuiquam de eius liceat iudicare iudicio. Nec de eius iudicio canones vnquàm præceperunt iudicari, sententiamque illius constituerunt non oportere dissolui, cuius potiùs sequenda decreta mandauerunt.

15.q.6.c.2 Episcopis Galliæ.

7 Authoritatem venerabilium prædecessorum nostrorum sequuti, & nominatim beatissimi Papæ & martyris Alexandri, quinti à B. Petro, ab omnibus iuramentis & cuiuscunque modi obligationibus, quibus illi sese coacti violentia impiorum obligauerunt, absoluimus, & nè illa seruentur, vetuimus, tam Archiepiscopum Treuirensem, quàm eius præpotitum, & omnes qui tunc temporis capti, se illis quoquo modo obligauerunt. Neque vllam eos proindè infamiam vel calumniam, aut à suis bonis sequestrationem vnq; authore Deo & sanctis apostolis & nostri prædecessoribus, sustinere permittimus, sicut per prophetam Dominus dicit: Dissolue colligationes impietatis, &c.

Esa.58.

17.q.4.Nemini Omnibus epi.

8 Nemini est de sedis Apostolicæ iudicio iudicare, aut illius sententiam retractare permissum, videlicet propter Romanæ Ecclesię primatum, Christi munere in B. Petro Apostolo diuinitùs collatum.

35.q.2. Si quis. Vniuersali synodo præsidens.

9 Si quis dogmata, mandata, interdicta, sanctiones vel decreta pro catholica fide vel ecclesiastica disciplina, pro correctione imminentium vel futurorum malorum, à sedis Apostolicæ præsule salubriter promulgata contempserit, anathema sit.

35.q.9. Sententiam. Michaeli Imp.

10 Sententiam Romanæ sedis non negamus posse in melius commutari, cùm aut surreptum aliquid fuerit, aut ipsa pro consideratione ætatum vel temporum seu grauium necessitatum, dispensatione quædam ordinare decreuerit: quoniam & egregium Paulum Apostolum dispensatoriè legimus quædam fecisse, quæ postea reprobâsse legitur. Quod tamen obseruandum est, quandò illa Romana videlicet Ecclesia, disertissima consideratione fieri delegerit: non quandò ipsa q̃ bene sunt diffinita, retractare voluerit

De consecrata. di.1. ecclesia. Clero & plebi Viẽnen. eccle siæ.

11 Ecclesia, id est, catholicorum collectio, quomodò sinè Apostolicæ sedis institutu nutu, quandò iuxta sacra decreta, nec ipsa debet absque præceptione Papæ basilica nouiter construi, quæ ipsam catholicorum intra semet amplecti caterua dinoscitur.

DE

DE DECRETIS ROMANORVM Pontificum. Tit. 5.

Dist.11. c. 2. Michaeli Imp.

1 Quod à sedis Apostolicæ rectoribus plena authoritate sancitur, nullius consuetudinis occasione remoueatur.

Dist.19.c. 1. Archiepiscopis & epis per Galliam cõstitutis.

2 Si Romanorum pontificum decreto, cęterorum opuscula tractatorum approbãtur vel reprobantur, ità vt quod verè sedes Apostolica probauit, hodiè teneatur acceptum: & quod illa repulit, hactenùs ineffi cax habeatur: quanto potiùs ea quæ ipsa p Catholica fide, pro sanis dogmatibus, pro varijs & multifarijs Ecclesiæ necessitatibus & fidelium moribus diuerso tempore scripsit, omni honore debent præferri, & ab omnibus prorsùs in quibuslibet necessitatibus vel opportunitatibus, discretione vel dispẽsatione magistra, reuerenter assumi &c.?

Dist.20.c. fi. Cleto Constantinopolitano.

3 Si decreta Romanorum pontificũ nõ habetis, de neglectu atque incuria estis redarguendi. Si verò habetis, & non obseruatis, de temeritate estis corripiendi & increpandi.

DE IMPERATORIBVS Tit. 6.

Dist.10.c. 1. Michaeli Imp.

1 Imperator suis reipub. quotidianis administrationibus debet esse contentus, nõ vsurpare, quæ sacerdotibus Domini solùm conueniunt.

Dist.96. c. Vbinàm. Eidem.

2 Vbinàm legistis, Imperatores ancessores vestros synodalibus conuentibus interfuisse, nisi fortè in quibusdam vbi de fide tractatũ est, quæ vniuersalis est, q̃ omniũ communis, quæ non solùm ad clericos, verùm etiàm ad laicos & ab omnes omninò pertinet Christianos?

Ib.ca.seq. Denique. Eidem.

3 Denique hi quibus tantùm humanis rebus, non diuinis, præesse permissum est, quomodò de his per quos diuina ministrãtur, iudicare præsumãt, penitùs ignoramus.

Ibid.c.Cũ ad verum Eidem.

4 Mediator Dei & hominum, homo Christus Iesus, idem rex & pontifex, actibus proprijs & dignitatibus distinctis officia potestatis vtriusque discreuit, vt Christiani Imperatores pro æterna vita pontificibus indigerent, & pontifices pro cursu temporalium tantummodò rerum imperialibus legibus vterentur: quatenùs spiritualis actio à carnalibus distaret incurbibus, & Deo militans, minimè se negocijs secularibus implicaret: ac vicissim non ille rebus diuinis præsidere videretur, qui esset secularibus negocijs implicatus.

Ibi.ca.seq. Satis. Eidem.

5 Satis euidenter ostenditur, à seculari potestate nec solui prorsùs, nec ligari pontificem, quem constat à pio principe Constantino Deum appellatum, cùm nec posse Deũ ab hominibus iudicari manifestum est.

1.q.1. Nõ quales. Eidem.

6 Non quales sacerdotes Domini sunt, sed quid de Domino loquantur, est vobis magnoperè prævidendum. Nec in vicarijs beati Petri Apostoli vobis est attendendum quid sint, sed quid pro correctione ecclesiarum, quid pro salute vestra satagant. Nec enim illos dicetis inferiores scribis & pharisæis, sedentibus super cathedram Mosis, de quibus Dominus præcepit, dicens: Quęcunque dixerint vobis, & facite &c. Matt. 13

DE REGIBVS. Tit. 7.

D.63. Poro. Lothario reg.

1 Relatum est nobis, quòd quicunque ad episcopatum in regno tuo prouehendus est, non nisi fauentem tibi permittas eligi. Idcircò Apostolica authoritate, sub diuini iudicij obtestatione, iniungimus tibi, vt in Treuirensi vrbe & Agrippina Coloni nullum eligi patiaris, antequàm relatum super hoc, nostro apostolatui fiat.

2.q.1. Quę Lotharius Carolo regi Francorum. Galat. 5.

2 Quæ Lotharius rex nepos vester fecit, accusatione non indigent. Manifesta enim sunt, teste Apostolo, opera carnis, fornicatio, immunditia &c. In manifestis enim calliditate accusantium non opprimitur reus, nec tergiuersatione propriũ crimẽ celatur, cùm culpa sub oculis omnium sponte se ingerat, atque ideò in talibus iudiciarius ordo non requiritur.

Ibid. ea.ſ. Epis p Galliam, Italiã, & Germaniam cõstitutis.

3 Scelus quod Lotharius rex (si tamen orrex veraciter dici possit, q̃ nullo salubri regimine corporis appetitus refrenat, sed lubrica eneruatione magis illicitis eius motibus cedit) in duabus scilicet fœminis Teberga & Gualdrada commisit, omnibus manifestum est: sed dudùm episcopos* Teugualdum & Guntharium, in tali facto eum habuisset tutores atque fautores, penè totus orbis vndique ad limina seu sedem confluens Apostolicam, referebat. Igitur decernente nobiscum sancta synodo in prẽsentia depositi, & ab officio sacerdotali excõmunicati, atque à regimine episcopatũs alienati indubitanter existunt. *Thietgaudum.

11. q.3. Præcipuè. Lothario regi.

4 Præcipuè Gualdradæ pellicis tuæ, & dudùm à te repudiatæ, communionem declina. Excommunicata est enim, & vsque ad præsentiam nostram ab omni contubernio Christianorum sequestrata. Quamobrem cauendum est, nè cum ea pari mucrone percellaris sententiæ, ac pro vnius mulierculæ passione vinctus & obligatus, ad perenne tra haris exitium.

Ibi. ea. ità corporis. Eidem.

5 Ità corpotis tui motibus cedere consensisti, & relaxatis voluptatum habenis, temetipsum in lacum miseriæ & in lutum fæcis prohibitum deiecisti, vt qui positus fueras in gubernatione populorum, effectus sis ruina multorum. Probat hoc Teugualdi & Guntharij dudùm Episcoporum legitimus casus, qui pro eo quòd te minimè competenter erudiẽrint, quinimmò quia prævaricationem tuam argumentis suis tegere, & sub quadam iustitiæ specie fucatis quibusdam exquisitis adinuentionibus æquitatem

obruere

itized by Google

obruere ſtuduerunt, noſtra ſunt Apoſtolica depoſiti authoritate,& ab omni epiſcopatûs regimine regulariter ſequeſtrati.

Ibi.Excellentiſſim⁹. Hincmaro Rhemorũ Archiepiſcopo.

6 Excellentiſſimus rex Carolus Apoſtolatum noſtrum conſuluit, quid agendum ſit de his qui cum Engeltruda ſæpè damnata communicant fœmina: quoniam eam cum communicatoribus ſuis & fautoribus pari vinculo anathematis cõſtat eſſe adſtrictam. Quapropter nunc beatitudini tuæ iniungimus, vt ſuper hoc noſtra authoritate fretus, curam de his ſumere ſtudeas. Et quia docta diuinitùs ſanctitas tua valdè nouit,aliud eſſe ex neceſſitate, aliud ex ignorantia, atque aliud quod de ſtudio delinquitur, iſtudque poſterius duobus prioribus diſtrictiùs eſſe puniẽdum: idcircò ſolerter inuigilet, & cauta diſtrictione ſingulorum modo dijudicet: quatenùs qui ex neceſſitate aut ignorantia delinquunt, authoritate noſtra per te abſoluantur. Illos autem qui ſtudio ſuo obligantur,& contemptu interdicta noſtra poſtponunt, non niſi digna ſatisfactione præueniente, volumus à te prorsùs abſolui.

24.q.3.An nõ Lothario regi.

7 An non diſtricta vltione feriendus es, qui in duabus vxoribus adulteriũ Lamech & flagitium imitatus eſſe dinoſceris? Quod

Gene.6.

Dominus non niſi poſt ſeptuaginta ſeptem generationes ſuo ſalutifero aduentu deleuit,cùm Cain fratricidium ſeptima generatione aquis abolitũ ſit cataclyſmi, i.diluuij.

DE PATRIARCHIS ET Archiepiſcopis. Tit. 8.

Di.63.Epiſcopus. Iohanni Rauẽnati archiepiſcopo.

1 Epiſcopos per Æmiliam non conſecres, niſi poſt electionem vel conſenſum cleri & populi.

3.q.6.Hęc quippe. Salomoni regi Britonum.

2 Hæc eſt ordinatio Dei patris tui,& hæc eſt lex eccleſiæ matris tuæ, videlicet, vt omnes epiſcopos regni tui ad Turonenſem archiepiſcopum mittere non detrectes,ipſius que iudicium poſtulare non dedigneris. Ipſe eſt enim metropolitanus, & omnes epiſcopi regni tui, ſuffraganei eius ſunt, ſicut conſcriptiones prædeceſſorum meorum euidenter oſtendunt. Neque enim eccleſias Dei per diſcordias regum diuiſionis aliqua damna pati neceſsè eſt,cùm (quantùm ex ſe eſt) pacem quam prædicant, ſeruare ſtudeant in inuicèm & in omnes.

9.q.3. Cõqueſtus. Rodulpho Bituricenſi archiepiſcopo.

3 Conqueſtus eſt apoſtolatui noſtro frater noſter Sigedodus archiepiſcopus Narbonenſis, quod clericos ſuos (eo inuito) ad iudicium tuum venire compellas, & de rebus ad eccleſiam ſuam pertinentibus,eo inconſulto,quaſi iure patriarchatus tui diſponas: Cùm hoc neque antiquitas (cui ſancti patres ſanxerũt reuerentiam) habeat,& authoritas ſanctorum canonum penitùs interdicat.niſi ſortè pro cauſis, quæ apud ſe terminari non poſſunt, ad te quaſi ad Patriarcham ſuum prouocauerint per appellationes, vel ſi epiſcopus ſuus deceſſerit,res eccleſiæ ſuæ iudicio tuo diſpenſare uoluerint. Primates enim vel Patriarchas nihil prinilegij habere præ cæteris epiſcopis,niſi quãtùm ſacri canones concedunt,& priſca conſuetudo illis antiquitùs cõtulit, diffinimus.

11 q.3. Teugaldũ Omnibus epiſcopis Galliæ & Germaniæ.

4 * Teugualdum Treuirẽſem & primatem Belgicæ ,puinciæ,& Gunthariũ Agrippinæ Coloniæ archiepiſcopos, nunc coram nobis & ſancta Synodo ſub geſtorum inſinuatione,qualiter cauſam Lotharij regis & duarum mulierum eius,Tebergæ ſcilicet & Gualdradæ,recognouerint & iudicauerint, ſcriptũ ſuper hoc proprijs manibus roboratum offerentes, & ſententiam quam à ſede Apoſtolica in Engeltrudam vxorem Boſonis,ſanctiſſimus frater noſter archiepiſcop⁹ Mediolanenſis Thado & cæteri coepiſcopi noſtri petiuerunt emittendam, & nos diuino ſuccenſi zelo,ſub anathematis atteſtatione canonicè protuleramus, publicè ſe viua voce violaſſe confitentes: in quibus omnibus inuenimus eos apoſtolicas atque canonicas ſãctiones in pluribus exceſſiſſe,& ęqtatis normam nequiter temeraſſe: ab omni iudicamus ſacerdotijs officio manere penitùs alienos.Et ideò ſancti ſpiritus iudicio,& beati Petri per mos authoritate,epiſcopatus exutos regimine conſiſtere diffinimus.

DE SACRIS ORDINIBVS Tit. 9.

D.23. Itẽ reã.Rodulpho Bituricen. Archiepiſcopo.

1 Quæ in conſecrationibus & ordinibus obſeruãda ſint,beati Innocentij papę canonica decreta,præſertim principia paginę ad Decentium Eugubinum epiſcopum emiſſa,aſſatim edocebunt.

1.q.1.Statuimus.ca.2.

2 Simoniaci ſimoniacè ordinati vel ordinatores, ſecundùm eccleſiaſticos canones, à proprio gradu decidant. Simoniaci quoquè ſimoniacè à non ſimoniacis ordinati,ſimiliter ab officio malè accepto remoueantur. Simoniacos autem non ſimoniacè à ſimoniacis ordinatos,miſericorditer per manûs impoſitionem pro temporis neceſſitate in officio concedimus permanere.

De Epiſcopis. Tit. 10.

Di.34.c.1. Aluino archiepiſcopo Ianuenſi.

1 Epiſcopi ab omni beſtiarum vel volucrum venatione penitùs alieni exiſtere, & ab immoderata filiarum ſuarum familiaritate, vndè mala oriatur fama, abſtinere debent. Nullum enim ſanctum(vt ait beatus Hieronymus) venatorem legimus.

Di.43.c.fi. Michaeli Imperato. 1.Cor.9.

2 Epiſcopis diſpenſatio cœleſtis ſeminis iniuncta eſt. Væ ſi non ſparſerint,væ ſi tacuerint, ſicut vas electionis formidat & clamat.

6.q.3.Denique.

3 Si quælibet ambiguitas vel aliqua fortaſsè ſup Suffredi examinatione vel epiſcopatus abrenũciatione oborta fuiſſet contẽtio, ex more ad ſedem Apoſtolicã referri cõ

uenerat, & noſtra his omnibus debuerunt cuncti decreta penitùs expectare. Quod qa obmiſſum eſt hactenùs, dolemus. Dilectiſſ. igitur, gloriam veſtram vehementer efflagito, vt iam dictus Suffredus epiſcopus proprio reſtituatur epiſcopio: & hîc, ſi aliquid repræhenſione dignum geſſit, poſteà vel correctione vel digna animaduerſione diffinietur.

7.q.1.Pōtifices. Aluino Ianuenſi Archiepo

4 Pontifices qui aliqua occupantur infirmitate vel ægritudine abijciēdi non ſunt: nec alij in loco eorū cōſecrandi ſunt, niſi ex hac fuerint luce ſubtracti. Quòd ſi de miniſterio ſibi conceſſo conqueruntur, quæ licita ſunt, facerdotes expleant. In his verò quæ his præſumere nō licet, vicinorum vſq; ad recipiendam ſanitatem epiſcoporum auxilia ſubrogentur.

Ibid.c.eodē.Eidē.

5 Epiſcopos verò, qui Dominici gregis ſuſcipiunt curam atque ſolicitudinem, ab adminiſtratione eorū diſcedere non oportet, vt accepti talenti pulchritudo non deleatur, ſed certamen eorum ſalubriter augeatur, & tripliceatur fructus.

Ibi.c Sciſcitaris. Hunifrido Morinenſi eccleſię epo

6 Sciſcitaris, vtrùm cùm à Normānis de epiſcopio depellaris, debeas decæterò in monaſterio conuerſari. In quo ſcias chariſſime frater, quòd ſi perniciolum eſt protetam in tranquillitate nauim deſerere, quanto magis in fluctibus? Vbi nō dicimus, quòd perſecutorum non fugiamus (maximeque paganorum) inſidias, cùm ad tempus ſæuiūt, & ob multitudinem delictorum noſtrorum nocendi facultatem diuinitùs aſſequuntur, præſertim cùm eis prodire vltrò non debeamus, & multos prophetas & apoſtolos, ipſum quoquè Dominum huiuſmodi fugiſſe inſecutores, luce clariùs conſtet: ſed quòd præcipuè nos, qui tanquàm arietes ducatum gregibus prębemus immò qui & horum paſtores ſumus, Deo authore, cum eis in periculis pro viribus perſiſtere pro certo conueniat. Et cùm tranquillitas reddita diuina fuerit pietate, ſopitaque furentium infeſtatio, mox gregem perquirere, & in vnum colligere, & eius animos cæleſtis patriæ pace potiſſimùm ſecuritate prædicata, ſurſùm erigere debemus.

23.q.8. Reprahē ſibile Carolo regi Francorū

7 Reprehenſibile valdè cōſtat eſſe quòd ſubintuliſti, dicendo, Maiorem partem omnium epiſcoporum die noctuq; cum omnibus alijs fidelibus tuis contra piratas maritimos inuigilare, & obid epiſcopi impediātur venire: cùm militum Chriſti ſit, Chriſto ſeruire: milites verò ſeculi ſeruiant ſeculo, ſecundùm quod ſcriptum eſt, Nemo militans Deo, implicat ſe negocijs ſecularibus. Quòd ſi ſeculi milites militiæ ſtudent, quid ad Epiſcopos & milites Chriſti pertinet, niſi vt vacent orationibus?

2.Tim.2.a

De cōſec. Di.1.Porrò Rodulpho Bituricenſi Archiepo

8 Porrò GLORIA IN EXCELSIS DEO, ab epiſcopis in cœna Domini intra Miſſarum ſolennia more noſtro dicenda eſt.

Pallio verò Apoſtolico eadem die vti, eſt illis licitum, quibus eſt ab Apoſtolica ſede permiſſum.

DE PRESBYTERIS.
Tit. 11.

Diſt.32. Nullus Omnibus epiſcopis

1 Nullus Miſſam audiat pbyteri, quem ſcit concubinam indubitanter habere aut ſubintroductam mulierem.

Di.50. Sacerdotes. Carolo Archiepo Mogunti no & eius ſuffrag.

2 Sacerdotes ſi in fornicationis cecideriut laqueū, & criminis manifeſtus ſiue oſtēſus ſit actus, ſacerdotij honorem habere non poſſunt, ſecundùm canonicæ inſtitutionis authoritatem.

Ibid. cap. Studeat. Oſualdo cocpo Quadrantino.

3 Si presbyter aliquem percuſſerit, non ad mortem, pro percuſſione pœnitentiam agat, & aliquanto tempore à Miſſarū ſolennijs ſuſpendatur. Si verò qualicunque percuſſione eius, aliquis mortuus fuerit, nulla ratione miniſtrare ſacerdotis more debet: quoniam & ſi voluntatem occidendi nō habuerit, furor tamen & indignatio in omnibus, & præcipuè in Dei miniſtris, multipliciter inhibetur atque damnatur.

1.q.1.Notum ſit. Gerardo Turonenſi Archiepiſcopo.

4 Presbyter iſte dicit ſe falſis criminib⁹ impetitum, & ab eccleſia ſua, non conuictum neque confeſſum, irrationabiliter fuiſſe eiectum. Nam tua diligentia per tres vices inqſitione facta, nulla in ſe neque de fornicationis crimine, neque de homicidij confeſſione, de quibus impetebatur reperiri potuit culpa. Idcircò magnoperè monemus reuerentiam tuam, vt quæ, te fortè ignorante, Gieziaca cupiditate peracta eſſe videntur, tuæ fraternitatis cenſura celeri emendatione corrigantur, ſcilicet reſtituendo eccleſiæ propriæ iam dictum ſacerdotem, atque ei reddendo tua pietate priſtinum, quem perdidit, honorem.

15.q.8.c.6. Ad cōſulta Bulgarorum.

5 Sciſcitātibus vobis, ſi à ſacerdote, qui fuerit compræhenſus in adulterio, ſiue de hoc ſola fama reperſus eſt, debeatis communionem recipere nécne, reſpondemus: Non poteſt aliquis quantumcūquè pollutus ſit, ſacramenta diuina polluere, quæ purgatoria cunctarum contagionum exiſtunt. Qualiſcúque enim ſacerdos ſit, quæ ſancta ſunt, coinq nari nō poſſunt. Idcircò ab eo, quotcunque iudicio epiſcoporum reprobetur, communio percipienda eſt: quoniam mali bona adminiſtrando, ſe tantummodò lædunt. Fax accenſa, ſibi quidem detrimentum præſtat, alijs verò lumen in tenebris adminiſtrat: & vndè alijs commodum exhibet, indè ſibi diſpendium præbet. Sumite ergò ab omni ſacerdote intrepidi Chriſti myſteria, quia omnia in fide Chriſti purgantur. Fides eſt enim, quæ hunc mundum vincit. Et quia non dantis meritum, ſed accipientis ſit, dicente beato Hieronymo: An credendum omni animę baptiſmus eſt pfectus, & in omni ſacerdote corpus Chriſti eſt pfectum.

37.q.4. De pſbyterorum

6 De presbyterorum flagellatoribus &

Thadoni Archiepo Mediolanenſi.

occiſoribus, prædonibus ſcilicet, qui ſeculari brachio minimè coêrcentur, iuxta præceptum Domini placet, vt fraterno amore conueniantur ſecundò & tertiò: Qui requiſiti, ſi te non audiêrint, conueniente eccleſia, eos ſacra communione priuare: atque ſi in ſua obſtinatione permanentes, ſacerdotalia monita fortè contempſerint, ab Eccleſiæ compage ſub anathematis interdictione reſecare, licentiam tribuimus.

De clericis. Tit. 12.

Diſt. 31. De illo. Odoni Viennen. Archiepo

1 Clericus, qui per ordines eccleſiaſticos vſque ad ſubdiaconatum caſtè vixit, vxorem ducere non poteſt. Nullis enim datur licentia, exceptis illis, quibus eccleſiaſtica regula vxorem habere permittit.

di. 50. Clericum. Oſualdo coepiſcopo Quadrantino.

2 Clericum, qui paganum occiderit, non oportet ad gradum maiorem prouehi, qui carere etiàm debet acquiſito. homicida enim eſt. Nam diſcreti ſunt milites ſeculi à militibus Eccleſiæ, quibus militare ſeculo non cõuenit.

Ibi ca. Hi qui arborem.

3 Hi qui arborem incidere videntur, ſi contigerit, vt cadens arbor occiderit hominem, inculpabiles ſunt atque innoxij: quia nec voluntate eorum, nec deliderio homicidium perpetratum eſt. Si verò aliqua culpa eorum vel neglectu, morientis hominis interitus cognoſcitur aduenille, abijciendi ſunt à gradu, & in ſacro ordine nullatenùs ſuſcipiendi.

De votis monaſticis. Tit. 13.

Diſt. 27. Quod in terroga. ſti. Albino Viennẽſi Archiepo

1 Fœmina quæ poſt obitum mariti ſui, ſacrum velamẽ ſuper caput ſuum impoſuit, & finxit ſe ſub eodem velamine monialem eſſe, poſteà verò ad nuptias rediit, debet pœnitentiam agere de illuſione nefanda, & reuerti ad id quod ſpopondit.

20. q. 3. Præſens. Omnibus epis in regno Ludouici.

2 Præſens clericus, nomine Lambertus, vnà cum patre ſuo nomine Attho, quondàm videlicet comite, nunc autem clerico, ad limina apoſtolorum properans, adijt præſentiam noſtram, aſſerens qualiter idem pater eius in laicali adhuc ordine, in prædijs proprijs ædificâſſet duo monaſteria, voluntatem gerens, vt poſt ſuum deceſſum præſens eius filius Lambertus, in locum eius ſuccederet, quem infra teneram ætatẽ inter octauum & decimum annum conſtitutum, memoratus pater proprio arbitrio, abſque regulari inſtitutione, extra omnem illius volũtatem, cucullam induit. Igitur poſt quoddam ipſius temporis ſpatium (vt ipſe dicit) Salomon epiſcopus, cum quibuſdam alijs, abſque patris oblatione vel abbatis percepta benedictione, eundem Lambertum monaſticum habitum induere fecit (vt ferunt) inuitum. Et ſub hac occaſione, paterna ſeu materna hæreditate à fratribus ſuis priuatum eſſe, atque contra omnem (vt dictum eſt) voluntatem ſuam quaſi regularem illum monachum permanere volunt. Et infrà: Quapropter cõſultè pſalmographi verba recolentes, quibus voluntariè ſe Deo ſacrificare pronunciat, & voluntaria oris ſui beneplacita fieri in conſpectu Dei obſecrat, præſentem clericum nomine Lambertum, minimè debere exiſtimauimus ſub tali violentia fieri monachum. Quod enim quis nõ eligit, nec optat, profectò non diligit. Quod autem non diligit, facilè contemnit. Nullum ergò bonum, nisi voluntarium. Idcircò Dominus non ferendam in via virgam, per quã violentia vlli inferatur, præcepit &c. Pſal. 53. Mat. 10.

27. q. 1. Vidua. Carolo Archiepo Moguntino, & eius ſuffraganeis.

3 Vidua quidem, quæ capiti ſacrum velamen impoſuit, ſi inter cæteras velatas fœminas in eccleſia orauerit, & oblationes cũ illis obtulerit, ſi profeſſa eſt ſe in eodem habitu permanere, ipõdens nunquàm religionis velamen deponere, à religionis obſeruãtia diſcedere non præſumat.

De laicis. Tit. 14.

Di. 18. ca. 6. Ad cõſulta Bulgarorum. Di. 96. In ſcripturis. Ludouico II. Imp.

1 De presbyteris, vobis qui laici eſtis, nec iudicandum eſt, nec de vita eorum quicquã inueſtigandum, ſed epiſcoporum iudicio, quicquid id ſit, eſt reſeruandum.

2 In ſcripturis narratur Conſtantinus Imperator dixiſſe, Verè ſi proprijs oculis vidiſſem ſacerdotem Dei, aut aliquem eorum q in monachi habitu circumamicti ſunt, peccantem, chlamydem meam expoliarem, & cooperirem eum, nè ab aliquibus videretur. Hoc dicimus, cautos vos reddere cupientes, vt ſi de Domini ſacerdotibus (qui iure patres animarum dicuntur) aliquid contigerit vos audire, quod confuſionem pijs mentibus ingerat, non infrunitum, ſed pudoratos filios Noe imitantes, patriam de reliquo verecundiam cõtegatis, ut affluenti (quemadmodùm & illi) benedictione repleri, moderante Domino, mereamini. Gen. 9.

De eccleſiis. Tit. 15.

22. q. 1. ca. Nulla. Ex eius decretis.

1 Nulla ædificia in atrio eccleſiæ ponãtur, nisi tantùm clericorum.

12. q. 2. De rebus. Adoni Viennen. Archiepo

2 De rebus quæ ſemèl Deo contributæ atque dicatæ ſunt, & poſteà ſub occaſione conceſſionis principum à quibuſdam inuaduntur atque diripiuntur, ſancimus vt priùs conſulatis principem, ad reſecandam tam præſumptiuam factionem: & cognoſcendum, utrùm ſit illius conceſſio, an inuaſoris præſumptio. Quòd ſi principis inordinata fuerit largitio, & ipſe princeps ſit pro emendatione redarguendus: ſi autem inuaſoris declaratur præſumptio, vſque ad emendationem, excommunicationis ſit uindicta coercendus.

37. q. 4. Sicut antiquitùs. Omnibus epiſcopis.

3 Sicut antiquitùs à ſanctis patribus ſtatutum eſt, ſtatuimus, ut maior eccleſia per circuitum 40. paſſus habeat. Capellæ verò uel minores eccleſiæ, xxx. Qui autem confinia eorum confringere tentauerit, aut perſonam hominis, aut bona eius indè ſubtraxerit,

Digitized by Google

xerit, nisi publicus latro erit, quousquè emendet, & nisi quod rapuerit reddat, excommunicetur.

De baptismo. Tit. 16.

De cõsec. dist. 4. A quodam. Ad cõsul ta Bulgarorum. cap. 3. Act. 2.10.

1 A quodã Iudæo, nescitis vtrùm Christiano an pagano, multos in patria vestra baptizatos asseritis, & quid indè sit agendum, consulitis. Hi profectò, si in nomine Trinitatis, vel tantùm in nomine Christi (sicut in Actibus Apostolorũ legitur) baptizari sunt, vnum quippe idemque est, vt sanctus Ambrosius exponit, quia non illorum, sed eius est rebaptizari non debent.

Ibi.c. Catechismi.

2 Catechismi baptizandorum, à sacerdotibus vniuscuiusque ecclesiæ possunt fieri, sicut in hac sancta Romana Ecclesia (cui Deo authore ministerium exhibemus nostri famulatûs) solenniter fieri comprobantur.

De pœnitentia. Tit. 17.

11.q.1. De viro. Frõtario Archiepo Burdigalensi.

1 De viro nefando, Burgando nomine, qui rabie insana commotus, diabolicis se irretire laqueis non dubitauit, atque gentilium more per abrupta itinera & compita insidians, vobis in vestræ ecclesiæ villa vnà cum clericis vestris manentibus, & populum salubribus instruere dogmatum monitis decertantibus, paneque spiritualis verbi vacua hominũ corda reficientibus, atque laudabile propriæ salutis desiderium habentibus sancta Apostolorum Petri & Pauli limina visitare, collectis malitiæ suæ sequacibus, & iniquitatis complicibus, nefarias inuasiones & deprædationes violentas inferre, dæmoniaco ausu præsumpserit: & vt epistolæ vestræ textus eloquitur, sacrum altare, sacraque Dominici corporis & sanguinis vesa, insuper & sanctum chrisma pollutis arripere manibus, quasi vilia & ad communem vsum apta, præsumpserit: dilectio nos vestra consulit: si ipse vel qui cum eo in tam impio & iniquo scelere fuerunt, ad pœnitentiam quandoquè gratia tacti diuina, venire voluerint, quo eos pœnitentiæ vinculo constringatis, institutionis nostræ censuram expetere curâstis. De quibus tamen si ità est, iubemus, cùm ad pœnitentiam quandoquè reuersi accelerauerint, vno anno extra ecclesiam Dei consistere, cuius sacratissima vasa extra ritum fidei Christianæ deripiendo auferre non dubitauerant. Secundo verò anno ante fores ecclesiæ sinè communione maneant. Tertio verò anno ecclesiam Dei ingrediantur, & inter audientes adstent sinè oblatione, non manducantes carnem neque bibentes vinum, præter natiuitatis & resurrectionis Dominicæ dies. Quarto præterea anno (si his prioribus tribus annis eorum fructuosus fuerit pœnitentiæ labor) communioni fidelium restituantur, totaque mentis intentione sponderites, talia se vteriùs nunquàm facturos, corpus & sanguinem Domini suscipere mereantur, & vique ad septimum annum tribus in hebdomada diebus sinè esu carnium & vini potatione maneant pœnitentes.

26.q.7. De his.

2 De his verò qui pro criminibus pœnitentiam egérunt, & ad cingulum militiæ cõuertuntur constat eos contra sacras regulas agere: verùm quia crimina nõ æqualia sunt, perhibes quoquè alios horum, propter nimiam hebetudinem in desperationem cecidisse, alios ob hoc ad paganos fugisse: tibi hoc committimus decernendum, nimirùm qui loca & tempora *religionis illius & modum culpæ, necnon & pœnitentiam & gemitus hominum ad confessionem venientium, præsens potitus inspicere vales.

*regionis

33.q.2. Interfectores. Rodulfo Bituricẽ. Archiepo

3 Interfectores suarum coniugum sinè iudicio, cùm non addis, adulterarum, vel aliquid huiusmodi, quid aliud habendi sunt quàm homicidæ? ac per hoc ad penitentiam redigendi. Quibus penitùs coniugium denegatur, exceptis adolescentulis. De quibus est beati Leonis Papæ vigesimaquinta regula decretalium, immò indulgentia, obseruanda.

Ibi. cap. 2 Latorem. Ratoldo epo sanctæ eccleſiæ Atgentoratẽſis.

4 Latorem præsentium, matricidam esse cognouimus, cui præcipimus, vt sub pœnitentiæ iugo permaneat, ità vt per annum integrum ecclesiam non ingrediatur, sed ante fores basilicæ stans, orans & deprecans Deũ perseueret, qualiter tãto eripiatur piaculo. Completo verò anni circulo, introeundi in ecclesiam licentiam habeat, tantùm inter audientes stet, sed nondùm communicet. Completis autem trium annorum curriculis, sacræ communionis ei gratia concedatur. Oblationes verò non offerat, nisi priùs aliorum septem annorum curricula expleantur. His autem omnibus annis atque temporibus carnem non manducet, nec vinum habere præsumat, exceptis festiuis diebus atque Dominicis, & à Pascha vsque ad Pentecosten. Et quocunquè ire voluerit, nullo vehiculo deducatur, sed pedibus proficiscatur, arma non sumat nisi contra paganos. Ieiunet autem tribus debus per hebdomadam vsque ad vesperam: à propria & legitima coniuge non separetur, nè in fornicationis uoraginem corruat, quod nè fiat, optamus. Si autem ante annorum trium cursum finis vitæ illius appropinquauerit, corporis & sanguinis Domini nostri particeps fiat. Sin autẽ vt suprà statuimus, efficiat. Tamen si illius cõuersionem & lachrymarũ fontem in omnibus videretis floridis actionibus & optimis operibus pullulare, humaniùs circa eum solicitudo perungil appareat, mitisque in omnibus demonstretur.

Ibi.c. seq. Ad cõsulta Bulgarorum.

5 Si quis cũ duabus sororibus fuerit fornicatus, aut cum his personis, de quibus sancta scriptura prohibet, si dignã egerit pœnitentiam, & castitatis nõ valuerit continentiã sustinere, liceat ei legitimã in coniugio vxorem accipere. Similiter & mulier quæ tali fuerit scelere lapsa, vt fornicationis non per-

Digitized by Google

dantur ad chaos. Sed hoc de laicis viris ac mulieribus ſolummodò ſtatuimus.

DE MATRIMONIO. Tit. 18.

27.q.2. Sufficiat.

1 Sufficiat ſolus ſecundùm leges conſenſus eorum, de quorum quarumque conſenſu & coniunctionibus agitur. Qui ſolus ſi defuerit, cætera etiàm cum ipſo coitu celebrata, fruſtrantur.

Ibi. ſcripſit. Carolo regi Francorum.

2 Scripſit nobis Teberga regina, ſe regia dignitate vel maritali copula velle exui, & ſola vita priuata eſſe contentam deſiderare. Cui nos ſcripſimus, non aliter hoc fieri poſſe, niſi eandem vitam coniunx eius Lotharius elegerit. Nã licèt ſit ſcriptũ, Quos Deus coniunxit, homo non ſeparet: Deus tamen, & non homo, ſeparat, qnandò diuini amoris intuitu, ex conſenſu vtriuſque coniugis, matrimonia diſſoluuntur. Aliter autẽ fieri mutuam ſeparationem veſtram prohibemus.

Matt. 19.

10.q.2. cap.1.

3 Vbi non eſt conſenſus vtriuſque, ibi non eſt cõiugiũ. Ergò qui pueris dant puellas in cunabulis, & econuersò, nihil faciunt, niſi vterque puerorum, poſtquàm venerit ad annos diſcretionis, conſentiat.

30.q.5. Noſtrates Ad cõſulta Bulgarorum.

4 Noſtrates tam mares quàm fœminæ, non ligaturam auream vel argenteam, aut ex quolibet metallo compoſitam, quandò nuptialia fœdera contrahunt, in capitibus deferunt: ſed poſt ſponſalia, quæ futurarũ ſunt nuptiarum promiſſio. fœdera quoquè conſenſu eorum, qui hæc contrahunt, & horum quorum in poteſtate ſunt, celebrant. Et poſtquàm arris ſponſam ſibi ſponſus per digitum, fidei annulo inſignitam deſponderit, dotemque vtrique placitam ſponſus eius, ſcripto pactum hoc cõtinente, coram inuitatis ab vtraque parte tradiderit, aut mox, aut apto tempore, nè videlicet ante tempus lege diffinitũ, tale quid facere præſumant, ambo ad nuptialia fœdera perducũtur. Et primùm in eccleſiam Domini cum oblationibus, quas offerre debent Deo, per ſacerdotis manum ſtatuuntur, ſicque demùm benedictionem & velamen cœleſte ſuſcipiunt.

31.q.2. Lotharius Radualdo Portuenſi & Ioã. Sicolien. epũs.

5 Lotharius rex in commonitorio profitetur, Guadradam ſe à patre præmiſſis dotibus accepiſſe, & ſororem poſtmodùm ad miſiſſe Huberti. Vbi primùm diligenti inueſtigatione inquirite. Etſi eundem glorioſum regem prædictam Gualdradam præmiſſis dotibus coram teſtibus, ſecundùm legem & ritum quo nuptiæ celebrari ſolent, per omnia inueneritis accepiſſe, & publica manifeſtatione eadem Gualdrada in matrimonium ipſius admiſſa eſt, reſtat vt perſcrutemini, cur illa repudiata ſit, vel filia Buſonis admiſſa. Sed qa idẽ glorioſus rex, metu Tebergã admiſiſſe ſe dicit, metu vnius hominis tãtus rex non debuit cõtra diuinũ præceptum in immane ſcipitiũ mergi. In hoc certò ſe magis reprehenſibilem, oſtendit, in quo amorem Dei, amori mundi poſtpoſuit, cùm nec etiàm occiſores corporis ſint timendi, nec etiàm occiſores corporis ſint timendi, contra iuſtitiam hominẽ impellentes. Nihil itaque vobis aliud præcipimus, manifeſtatione ſua eodem rege conuicto, niſi vt ſecundùm canonicam authoritatem, noſtra vice freti, cauſam illius diffiniatis, &c.

31.q.5. Quicqd. Ad cõſul. Bulgarorum.

6 Quicquid mulier contra te cogitauerit, vel ſi te accuſauerit, non eſt (excepta cauſa fornicationis) reijcienda, vel odio prorsùs habenda.

32.q.8. Hi qui. Carolo Moguntinenſi Archiepo.

7 Hi qui matrimonium ſani contraxerunt, & vni ex duobus dementia, aut furor, aut aliqua infirmitas acceſſerit, ob hanc infirmitatẽ & cauſam cõiugia talium ſolui nõ poſſunt. Similiter ſciendũ eſt de his, qui ab aduerſarijs excæcãtur, aut membris trũcantur, aut à barbaris exacti fuerint.

33.q.2. Inter hæc. Aluino Archiepo Ianuenſi.

8 Inter hæc ſanctitas veſtra addere ſtuduit, vt ſi cuius vxor adulterium perpetrauerit, vtrùm marito illius liceat ſecũdùm mundanam legem eam interficere: ſed ſancta Dei Eccleſia mundanis nunquàm conſtringitur legibus. Gladium non habet niſi ſpiritualem, quo non occidit, ſed viuificat.

33.q.4. Nec vxorem. Ad cõſulta Bulgarorum.

9 Nec vxorem ducere, nec conuiuia facere in quadrageſimali tempore, conuenire poſſe vllo modo arbitror.

DE IMPEDIMENTIS MATRIMONIJ. Tit. 19.

30.q.1. Nolle. Salonitano epiſcopo.

1 Nõſſe deſideras vtrùm mulier quæ viri filium ex alia fœmina genitũ, de ſacro fonte leuauerit, poſtmodùm poſſit cum eodem viro copulari. Quos ideò coniungi poſſe decernimus, quia ſecundùm canones ſacros, niſi amborũ cõſenſu, nullius religionis obtentu debet coniunx dimittere coniugem. Pertinet autem ad ingens vxoris exitium, quæ habens odio virum, vel infirmitatẽ eius non conſiderans, quaſi cauſa pietatis operatur impietatem, maximè cùm Apoſtolus præcipiat: Nolite, inquiens, fraudare inuicèm, niſi ex conſenſu ad tempus, vt vacetis orationi.

1.Cor.7.b

Ibi. De his. Radulfo Bituricẽ. Archiepo

2 De his q̃ filiaſtros ſuos ad cõfirmationem coram Epiſcopis tenent, id eſt, qui filios vxoris ſui de priori viro, dum chriſmantur ab Epiſcopis, ſuper ſe ſuſtinent, ſi in ſcientia (ſicut aſſeris) fiat, licèt ſit peccatum, non tamen vſque ad ſeparationem coniugij puniendum eſt. Lugeant tamen, & digna pœnitentia hoc diluentes, Domino dicant: Delicta ignorantiæ noſtæ nè memineris.

Pſal.24.a

30.q.5. ca p.1. Ad cõſulta Bulgarorum.

3 Ità diligere debet homo eũ qui ſuſcepit ipſum de ſacro fonte, ſicut patrem. Item, Eſt inter fratres & filios ſpirituales gratuita & ſancta communio, quæ dicenda non eſt conſanguinitas, ſed habenda ſpiritualis ꝓximitas. Vndè inter eos arbitror non poſſe fieri quodlibet legale coniugium. Quandoquidem nec inter eos qui natura, & eos qui adoptione filij ſunt, venerandæ Romanæ leges

Digitized by Google

ges matrimonia contrahi permittunt. Item, Si inter eos non contrahitur matrimonium, quos adoptio iungit quanto potiùs a carnali oportet inter se contubernio cessare illos, quos per cœleste sacramentum regeneratio sancti Spiritùs iungit? Longè ergò congruentiùs filius patris mei, vel frater meus appellatur is, quem diuina gratia potiùs quàm humana voluntas, vt filius patris mei, vel frater meus esset, elegit, prudentiusque ab alterna corporis commixtione secernitur.

30.q.4.c.1. Salomoni Constantienſi epiſcopo. Gen. 2.

4 Sciscitatur à nobis sanctitas vestra, si aliquis homo duas commatres habere valeat vnam post alteram. In quo meminisse debet, scriptum esse, Erunt duo in carne vna. Itaque cum constet, quia vir & mulier vna caro per connubium efficiuntur, restat nimirùm, verum compatrem constitui illi mulieri, cuius matrimonio assumpta vxor, commater esse videbatur.

33.q.2. Si quis.

5 Si quis cum matre fornicatus fuerit spirituali, anathematis (vt scitis) percutitur ictibus. Similiter & illum percutere promulgamus, qui cum ea quam de sacro fonte baptismatis susceperit, aut cum illa, quam ante episcopum tenuerit, cum sacro chrismate fuerit vncta, fornicationis perpetrauerit scelus. legitimam tamen, si habuerit, non dimittat vxorem.

35.q.2. De cõsanguinitat. Suffraganeis ecclesiæ Amalfitanæ.

6 De consanguinitate sua vxorem nullus ducat vsque post generationem septimã, vel quousquè parentela cognosci poterit. Laicus verò vxorem simul & concubinam habens, non communicet Ecclesiæ.

De Bellis. Tit. X X.

2.q.4. Monomachiã Ex eius decretis.

1 Monomachiam in lege non assumimus, quam præceptam fuisse nõ reperimus, cùm hæc & huiusmodi sectantes, Deum solummodò tentare videantur.

11.q.6.ca. 15 Quinetiam. epis Galliæ.

2 Quinetiam præfato fratri nostro, & his, quæ Treuirensis ecclesiæ, illiusque defensoribus, hæc in mandatis damus, vt spirituali simul & materiali gladio tã diù malignos illos eorumque fautores insequãtur, quousquè cum integritate possessiones vel quæcũque res ecclesiasticæ hoc facto vel quocunq; pacto distractę seu direptæ sunt, reuocẽtur.

23.q.5. Omnium. Exercitui Francorũ.

3 Omnium vestrũm nõsse volumus charitatem, quoniam quisquis (quod non optantes dicimus) in hoc belli certamine fideliter mortuus fuerit, regna illi cœlestia minimè negabuntur.

23.q.8. Si nulla. Ad consulta Bulgarorum.

4 Si nulla vrget necessitas, non solùm Quadragesimali tempore, sed etiã omni tempore est à prælijs abstinendum. Si aũt ineuitabilis vrget importunitas, nec Quadragesimali tempore, pro defensione tam suæ quã patriæ seu legum paternarum, est bellorum præparationi procul dubiò parcendum: Nè videlicet Deum videatur homo tentare, si habet quod faciat, & suæ ac aliorum saluti consulere non procurat, & sanctæ religionis detrimenta non præcauet.

24.q.3. Illi. qui omnibus epiſcopis.

5 Illi qui peregrinos vel oratores cuiuscunque sancti, siue clericos, siue monachos, vel fœminas, aut inermes pauperes deprædati fuerint, vel bona eorum rapuerint, vel in malum eis obuiauerint, anathematis vinculo feriantur, nisi dignè emendauerint; Pax verò illa, quam treugam Dei dicimus, fideliter obseruetur, sicut ab Archiepiscopis & Episcopis vniuscuiusque prouinciæ constituta est. Qui autem eam infregerit, excommunicationi subdatur.

VORMATIENSE CONCILIVM,

Habitum Anno Domini 868.

Hadriano II. Papa, Ludouico II. Imp.

VOrmatia, peruetustum Vangionum oppidum, à Treuiris (vt quidam putant) originem trahens, & Treuirensibus olim ante natum Christum subdita, postea Romanis, donèc ab Attila Hunnorum Rege exci a est, hodie inter Germaniæ vrbes celebre nomen obtinet. Sedem quondam Archiepiscopi habuit, sed ea in Moguntinos translata, modò epi copalis est.

Sunt qui scribant Synodum hanc Vormatiæ habitam esse contra errores Græcorum. Fuit autem eum primis celebris & fre quens.

PRÆFATIO.

DVm studio amoris Christi, ac iussione excellentissimi glorioſique Domini Ludouici Regis, cuius tanta erga Deum deuotio extat, vt non solùm in rebus humanis, verùm etiàm in causis diuinis maximam semper solicitudinem gerat, apud Vormatiam ciuitatẽ Anno ab incarnatione Domini nostri IESV CHRISTI 868. Indictione 1. xvij. Calendas Iunij conuenissemus, vt de quibusdam Ecclesiasticis vtilitatibus communis à nobis tractatus ageretur: primùm

Digitized by Google

gratiæ Saluatori noſtro Deo omnipotenti retulimus, quòd nos ob ſuam immenſam pietatem ſalubri conuentui ad tractanda Eccleſiaſtica negocia dignatus eſt aggregare. Poſteà communi tractatu ac diligenti conſideratione, priorum patrum authoritatem ſecuti, capitula in ſubſequentibus attitulata, à nobis promulganda eſſe neceſſarium duximus. Et quoniam generale Concilium egimus, oportuit primum noſtræ vocis ſermonem de DEO eſſe, vt poſt profeſſionem fidei noſtræ, ſequentia noſtri operi vota quaſi ſupra fundamentum firmiſſimum diſponerentur.

PROFESSIO EPISCOPORVM *apud Vormatienſem ciuitatem decimoſeptimo Calendarum Iunij in ſynodali conuentu conſtituta.*

CONFITEMVR & credimus ſanctam atque ineffabilem Trinitatem, Patrem & Filium & Spiritumſanctum, vnum Deum naturaliter eſſe, vnius ſubſtantiæ, vnius naturæ, vnius maieſtatis atque virtutis. Et patrem quidem non genitum, non factum, ſed ingenitum profitemur. Fons ergò & origo ipſe eſt totius Trinitatis: pater namque ineffabili ſubſtantia filium gẽnuit, nec tamen aliud quàm quod ipſe eſt genuit, Deus Deum, lux lucem, Filium quoquè de ſubſtantia patris ſinè initio ante ſecula natum, nec tamen factum, fatemur. Igitur non ſicut filius à patre, ità pater à filio eſt: quia non pater à filio, ſed filius à patre generationem accepit. Filius ergò Deus de patre, pater autem Deus, ſed non de filio. Si enim pater ſemper fuit, ſemper habuit filium, cui pater eſſet, & ob hoc filium de patre natum ſinè initio confitemur. Spiritum enim ſanctum, qui eſt tertia in Trinitatè perſona, vnum atque æqualem cum Deo patre & filio credimus eſſe Deum, vnius ſubſtantiæ, vnius quoquè naturæ: nec tamen genitum vel creatum, ſed à patre filioque procedentem, amborum eſſe ſpiritum. Nec enim procedit de patre in filium, nec de filio tantùm procedit ad ſanctificandam creaturam, ſed ab vtriſque procedere monſtratur, quia charitas ſiue ſanctitas amborum eſſe agnoſcitur. Ec nec patris tantùm, nec filij tantùm, ſed ſimul patris & filij ſpiritus dicitur. In relatiuis verò perſonarum nominibus, pater ad filium, filius ad patrẽ, Spiritus ſanctus ad vtroſq; refertur. Quę cùm relatiuè tres perſonæ dicãtur, vna tamen natura vel ſubſtantia creditur: nec ſicut tres perſonas, ità tres ſubſtantias prædicamus: ſed vnam ſubſtantiam, tres autem perſonas. Quod enim pater eſt, non ad ſe, ſed ad filium: & quod filius eſt, non ad ſe, ſed ad patrem eſt. Similiter Spiritus ſanctus non ad ſe, ſed ad patrem & filium relatiuè refertur in eo, quod ſpiritus patris & filij prædicatur. In hac ergò ſancta Trinitatę tres perſonas, vnum Deum confitemur. Ergò non ipſum qui eſt pater, dicimus eſſe filium, vel Spiritumſanctum: nec ipſum filium patrem aut Spiritumſanctum fatemur, nec Spiritumſanctum patrem vel filium dicere valemus: ſed quod pater eſt, hoc eſſe filium, hoc eſſe & Spiritumſanctum, ſinè vlla ambiguitate pronunciamus. perſonas enim diſtinguimus, non naturam Deitatis ſeparamus. Tres ergò illas vnius atque inſeparabilis naturę perſonas, ſicut non confundimus, ità ſeparabiles nullatenùs prædicamus, cùm nulla ante aliam, nulla poſt aliam, nulla ſinè alia vel extrinſic, vtpuippiã *operàſſe aliquandò creditur. Inſeparabiles ergò inueniuntur, & in eo quod ſunt, & in eo quod faciunt. Habet enim pater æternitatem ſinè natiuitate, filius æternitatem cum natiuitate, Spiritus verò ſanctus æternitatem proceſſionis à patre & à filio ſinè natiuitate, De his verò tribus perſonis, ſola filij perſona hominem verum ſinè peccato, pro liberatione humani generis, ex Maria Virgine, nouo ordine, nouaque natiuitate aſſumpſit. Nouo ordine, quia inuiſibilis diuinitate, viſibilis monſtratur in carne. Noua autem natiuitate eſt genitus, quia incorrupta virginitas & virilem cõiugium neſciuit, & fecũda per Spiritumſanctum, carnis materiam miniſtrauit. Dei enim filius, non perſonam hominis accepit, ſed naturam. Naturam quippe noſtram in vnitatem ſuæ perſonæ aſſumpſit: & ideircò filius Dei, & filius hominis, vnus eſt Chriſtus. In eo nanque quod filius eſt Dei, æqualis eſt patri, & in eo quòd eſt filius hominis, minor eſt patre. Qui etiàm, ex quo homo eſt, pro delictis noſtris paſſionem ſuſtinuit: morſique addictus & cruci veram carnis mortem accepit. Tertia quoquè die virtute propria ſuſcitatus, de ſepulcro ſurrexit. Hoc ergò exemplo capitis noſtri, in hac carne qua nunc ſumus & mouemur, reſurrecturos nos credimus. Idem autem Dominus & Saluator noſter peracto reſurrectionis ſuæ triumpho, paternam ſedem repetijt, à qua per diuinitatẽ nunquàm diſceſſit. Indè in fine ſeculorum venturus, iudicabit viuos & mortuos, reddetque ſingulis, prout quiſque geſſit in corpore, ſiue bonum ſiue malum. Eccleſiam ſanè catholicam 2. Cor. 5. b
precio ſui ſanguinis redemptã, cum eo credimus in perpetuum regnaturam. Credimus & confitemur vnum baptiſma in remiſſionem omnium peccatorum. Hanc ergò fidem profeſſionis noſtræ inuiolatam nos retinere, & ab ea nunquàm deuiare promittimus: hancque, qui ſalutis eſſe cupit, ſinè vlla ambiguitate retinere ſtudeat.

QVIBVS

QVIBVS TEMPORIBVS DEbeat ſacramentum baptiſmi exhiberi.

SAcroſancti autem baptiſmi ſacramentum, non niſi in Paſcali feſtiuitate & Pentecoſte vnuſquiſque fidelium nouerit eſſe præbendum, exceptis his, quibus mortis vrgente periculo, né in æternum pereant, talibus oportet remedijs ſubueniri.

Vt præter epiſcopum nullus chriſma conficiat.

2 Chriſma conficere nullus præter epiſcopum præſumat: nam illi ſoli hæc dignitas conceſſa eſt.

De conſecranda eccleſia.

3 Placuit, quotiès ab aliquo fidelium ad conſecrandas eccleſias epiſcopus inuitatur, non quaſi ex debito munus aliquod à fundatore requirat: ſed ſi ipſe quidem aliquid ex ſuo voto obtulerit, non reſpuatur. Attamen vnuſquiſque epiſcopus meminerit, vt non priùs dedicet eccleſiam, niſi anteà dotem baſilicæ & obſequium ipſius per donationem chartulæ cõfirmatum accipiat. Nam non leuis eſt iſta temeritas, ſi ſinè luminaribus, vel ſinè ſubſtantiali ſubſtentatione eorum; qui ibidèm ſeruituri ſunt, tanquàm domus priuata conſecretur eccleſia.

Quid in ſacrificio offerri debeat.

Luc.22.b 1.Cor.11.f 4 Cùm igitur magiſter veritatis, verum ſalutis noſtræ ſacrificium ſuis commendaret diſcipulis, panem tantùm & calicem ſub hoc ſacramento præbuiſſe cognoſcimus. Ideoque præter panem & vinum cum aqua mixtum, aliud offerri non debet. Calix enim Dominicus, vino & aqua permixtus debet offerri: Quia videmus in aqua populum intelligi, in vino verò oſtendi ſanguinem Chriſti. Ergò quandò in calice vinum aqua miſcetur, Chriſto populus adunatur, & credentium plebes ei in quem credidit, copulatur & iungitur. Quæ copulatio & conuenctio aquæ & vini, ſic miſcetur in calice Domini, vt cõmixtio illa nõ poſſit ſeparari. Nam ſi vinũ tantùm quis offerat, ſanguis Chriſti incipit eſſe ſinè nobis: ſi verò aqua ſit ſola, plebs incipit eſſe ſinè Chriſto. Non enim poteſt calix Domini eſſe aqua ſola, aut vinum ſolum, niſi vtrunque ſibi miſceatur.

Apoc.17.d

De Baptiſmi Sacramento.

5 Dum quidam ſacerdotes in quibuſdam partibus terræ trinam, quidam ſimplã merſionem faciunt, à nonnullis ſchiſma eſſe conſpicitur, & vnitas fidei ſcindi videtur. Nam dum partes diuersè & quaſi contrario modo agunt, alij alios non baptizatos eſſe contendunt. Proindè quid à nobis in Sacramenti diuerſitate finiendum ſit, Apoſtolicæ ſedis informemur præceptis, non noſtram, ſed paternam inſtitutionem ſequentes, *

Beatæ igitur memoriæ Gregorius, Romanæ Eccleſiæ pontifex, eſflagitante ſanctiſſimo Leandro epiſcopo, de hac diuerſitate quid potiùs eſſet ſequendum, inter cætera reſcribens ei, ſic ait: De trina verò merſione baptiſmatis nihil reſponderi veriùs poteſt, quàm ipſi ſenſiſtis: quia in vna fide non officit ſanctæ Eccleſiæ conſuetudo diuerſa. Nos autem quòd tertiò mergimus, triduanæ ſepulturæ ſacramenta ſignamus: vt dum tertiò ab aquas infans educitur, reſurrectio triduani temporis exprimatur. Quod ſi quis fortè etiàm pro veneratione ſummæ Trinitatis æſtimet fieri, neque ad hoc aliquid obſiſtit, baptizandum ſemèl in aquis mergére: quia dum in tribus ſubſiſtentijs vna ſubſtantia eſt, reprehenſibile eſſe nullatenùs poterit, infantem in baptiſmate vel tèr, vel ſemel mergere: quandò & in tribus merſionibus perſonarum Trinitas, & in vna poteſt diuinitatis ſingularitas deſignari. Quòd ſi nũc vſque ab hæreticis infans in baptiſmate tertiò mergebatur, fiendum apud vos eſſe non cenſeo, nè, dum merſiones numerant, diuinitatem diuidant: dumque quod faciebant, faciunt, morem veſtrum ſe vicille glorientur. Quapropter quia de vtroque ſacramento, quod ſit in ſancto baptiſmo, à tanto viro reddita eſt ratio, vtrunque rectum, vtrunque irrepræhenſibile in ſancta Dei Eccleſia habeatur. Et nè fortè cuiquam ſit dubium huius ſimplex myſterium ſacramenti, videat in eo mortem & reſurrectionem Chriſti ſignificari. Nam in aquis merſio, quaſi in infernum deſcenſio eſt: & rursùm ab aquis emerſio, reſurrectio eſt. Item videat in eo vnitatem diuinitatis, & Trinitatem perſonarum oſtendi: vnitatem, dum ſemèl mergimus: Trinitatem, dum in nomine Patris & Filij & Spiritus ſancti baptizamus. Panditur huius ſingularis baptiſmatis myſterium etiàm ſacrarum ſcripturarũ exemplis, Paulo Apoſtolo atteſtante: Nolo vos ignorare fratres quoniam patres noſtri omnes ſub nube fuerunt, & omnes mare tranſiêrunt, & omnes in Moſe baptizati ſunt in nube & mari. Mare quippe rubrum, ſignificat baptiſmum, CHRISTI ſanguine conſecratũ, per quod populus Dei ſemèl tranſit. Ibi tamen erat tota Trinitas, præcedens populum in columna ignis & nubis. In igne quippe ſignificatur pater, in columna filius, in nube Spiritus ſanctus. Iordanis quippe fluẽta cum ipſa populus DEI ſemel tranſit, per quod ſignificatur ſimpla merſio baptiſmatis, cuius ſacramento Eccleſia abluitur, & de ſeculi huius laboribus per baptiſmum, quaſi per Iordanem, ad terram cœleſtis repromiſſionis ingreditur.

Lib.1.Epiſto.41.

1.Cor.10.

Vt Ecclesia cum rebus suis ad episcopi ordinationem pertineat.

6 Multi contra canonum constituta ecclesias quas ædificauerint, & ab episcopo postulauerint consecrari, dotem quam eidē ecclesiæ contulerint, ad episcopi ordinationem putant non pertinere. Quod factum & in præterito displicet, in futuro prohibetur. Ergò omnia secundùm constitutionem antiquam iura ecclesiarum, ad episcopi ordinationem & potestatem pertineant.

De oblationibus fidelium, seu de redditu ecclesiæ, quot portiones fieri debeant.

7 De redditu verò ecclesiæ, & de oblatione fidelium, quatuor fiant portiones: quarum vnam sibi retineat episcopus, alteram clericis pro officiorum suorum sedulitate distribuat, tertiam pauperibus & peregrinis, quartam ecclesiasticis fabricis nouerit reseruandam.

De his quæ prohibentur presbyteris in ecclesiasticis Sacramentis.

8 Igitur presbyteris quanuis cum episcopis plurima mysteriorum communis sit dispensatio, quædam tamen authoritate veteris legis, quædam nouellis & ecclesiasticis regulis sibi prohibita nouerint. Consecratio ergò virginum, & benedictio vel vnctio altaris, à presbyteris minimè fiat. Similiter non liceat eis ecclesias consecrare, nec per impositionem manus paracletum spiritum tradere, nec chrisma conficere, nec chrismate baptizatorum frontem signare, sed nec publicè quidem in Missa quenquam pœnitentium reconciliare. Hæc enim omnia, illicita esse presbyteris cognoscuntur, quia pontificatûs apicem non habent: quę tamen omnia episcopis authoritate canonum concedunt.

De episcopis cæterisque sacris ministris, vt ab vxoribus abstineant.

9 Placuit vt episcopi, presbyteri, diaconi, subdiaconi, abstineant se à coniugibus, & non generent filios. Quòd si hoc decretum violauerint, ab honore clericatûs pellantur.

De incriminatis, qualiter expurgari debeant.

2.q.4. Si episcopo aut presbytero.

10 Si episcopo, aut presbytero causa criminalis, hoc est, homicidium, adulterium, furtum, & maleficium imputatum fuerit, in singulis Missam * celebrare, & secretam publicè dicere & communicare debet, & de singulis sibi imputatis innocētē reddere. Quod si non fecerit, quinquennio à liminibus Ecclesiæ extraneus habeatur, sicut antiqui canones instituerunt.

* tractare

De sacerdotibus in fornicationem lapsis.

11 Sacerdotes igitur, si in fornicationis laqueum ceciderint, & criminis manifestus siue ostensus fuerit actus, sacerdotij non possunt habere honorem, secundùm canonicæ institutionis authoritatem.

De sacerdotibus, quibus crimen fornicationis impingitur.

12 Sacerdotes qui in crimine fornicationis fuerint accusati, & crimen illis non fuerit cōprobatum, aut ipsi non manifestauerint: quid aliud agendum est, nisi quod in nono Cæsareensis sancti Concilij capitulo legitur ac demonstratur? Tamen si ipsi iuramento se voluerint purificare, licentiam habeant. Similiter & diaconi, si fuerint accusati, peragant.

Vt episcopus pro leuibus, & paruis causis neminem excommunicet.

13 Vt nullus sacerdotum quenquam rectæ fidei hominem, pro paruis & leuibus causis à cōmunione suspendat, præter eas culpas, pro quibus antiqui pàtres arceri iusserunt aliquid committentes.

De clericis, si excommunicati pro leuibus causis, aut innocentes fuerint.

14 Episcopi verò si sacerdotali moderatione postposita, innocentes, aut in minimis causis culpabiles excommunicare præsumpserint, & ad gratiam festinantes recipere fortasis noluerint, à vicinis episcopis cuiuslibet prouincię communio illis vsque ad tempus synodi non negetur.

Si in monasteriis aliquid furatum fuerit, qualiter ipsi fratres se indè expurgare debeant.

15 Sæpè contingit, vt in monasteriis furta perpetrentur, & qui hæc committunt, ignorentur. Idcircò statuimus, vt quandò ipsi fratres de talibus se expurgare debeant, Missa ab abbate celebretur, vel ab aliquo, cui ipse abbas præceperit, præsentibus fratribus: & sic in vltima Missæ celebratione, pro expurgatione sua corpus & sanguinem Domini nostri Iesu Christi percipiant, quatenùs ità indè innocentes se esse ostendant.

1.q.6. Sæpè contingit vt in Hic can. dicitur. Videlicet. S. Thomā 3.p.q. 8.

Vt nulli episcopo liceat à synodo, vel ante peratam synodum, discedere.

16 Si quis autem episcoporum synodo neglexerit adesse, aut cœtū fratrum, antequàm Concilium dissoluatur, crediderit deserendum: alienatum se à fratrum communione cognoscat, nec eum recepi liceat, nisi in sequenti synodo fuerit absolutus.

Vt episcopi, presbyteri, diaconi, canes ad venandum & accipitres habere non debeant.

17 Episcopis, presbyteris, atque diaconibus, canes ad venandum & accipitres non liceat habere. Quòd si quis harum personarum hac fuerit voluptate detentus, episcopus tribus mensibus se à communione suspendat, presbyter duobus mensibus, diaconus vno mense ab omni officio & communione abstineat.

De clericis, qui sinè epistola sui episcopi proficiscuntur.

18 Presbytero, aut diacono vel clerico, sinè antistitis sui epistola ambulāti, communionē in officio suo celebrando nullus impendat.

De

De vagis & inobedientibus clericis.

19 Placuit etiàm, vt ſiue in miniſterio diaconij, vel presbyterij officio aliquis conſtitutus exiſtat, ſi episcopi à quo ordinatus eſt, præceptis non obedierit, vt in delegata ſibi eccleſia officium deprædet aſſiduum, quouſquè in vitio permanſerit, & communione & honore priuetur.

De fœminis ſacro velamine conſecratis.

20 Fœminæ ſcilicet, quæ ſacro velamine ſunt conſecratæ, ſi fuerint (quod nolumus) fornicatæ, velamen deponere nõ præſumant: ſed pœnitentiæ iugo ſummiſſæ, ſummoperè decertare feſtinent, vt ad indulgentiæ & remiſſionis valeant gratiam peruenire.

De viduis, quæ ſacrum velamen capiti impoſuerunt.

21 Vidua quidem, quæ ſacrum capiti velamen impoſuerit, & inter cæteras velatas fœminas in eccleſia orauerit, & oblationem cũ illis obtulerit: ſi profeſſa eſt in eodem habitu permanere, ſpondens nunquàm religionis deponere velamen, à religionis obſeruãtia diſcedere non præſumat. Quod ſi præſumpſerit, & ad id, quod ſpoponderat, reuocari non poteſt, à liminibus ſanctæ Eccleſiæ ſegregetur, donèc ad emẽdationis remedia confugiat.

De paruulis à parentibus intra ſepta monaſterij traditis.

22 Si pater vel mater, filium filiamq; intra ſepta monaſterij in infantiæ annis ſub regulari tradiderint diſciplina, nõ liceat eis, poſtquàm ad pubertatis peruenerint annos, egredi, & matrimonio copulari. Hoc ergò omninò deuitandum eſt: quia nefas eſt, vt oblatis à parentibus Deo filijs, voluptatis frena laxentur. Igitur (vt prædiximus) non liceat eis ſuſceptum habitum vnquàm deſerere: ſed conuicti quòd tonſuram, aut religioſam veſtem aliquandò habuerint, in religionis cultu habituq́ue velint nolint, permanere cogantur.

Vide Synodi Tridentinæ ſeſſ. 25. ca. 17. & 18.

De profeſſione monachorum.

23 Monachum ergò, aut paterna deuotio, aut propria profeſſio facit. Quicquid horũ fuerit, alligatum tenebit. Proindè huic ad mundum reuerti intercludimus aditum, & omnes ad ſeculum interdicimus regreſſus.

Vt nullus ſecularium, eccleſiam aut clericum fatigare præſumat.

24 Si quis verò ſecularium per calumniam eccleſiam, aut clericum fatigare tẽtauerit, & *cõuictus * victus fuerit: ab eccleſiæ liminibus & à catholicorum communione, niſi dignè pœnituerit arceatur.

Sub quàm cauta conſideratione erga pœnitentes ſacerdos exiſtat.

25 Pœnitentibus, ſecundùm differentiam peccatorum, ſacerdotis arbitrio pœnitentiæ decernuntur. Debet itaq; ſacerdos in pœnitentia danda ſingulorum cauſas ſingulatim conſiderare, originem quoquè, modumq́ue ſui parum, & affectus gemitusq́; delinquentium diligenter examinare, manifeſteq́; cognoſcere: temporum etiàm & perſonarum, locorum quoquè & ætatũ qualitates inſpicere, vt etiàm pro conſideratione locorum, ætatum vel temporũ, ſeu pro qualitate delictorũ atq; gemituũ vniuſcuiuſque delinquãtis, à ſacris regulis oculos non reflectat.

De his, qui ſacerdotem ſponte occiderint.

26 Qui ſacerdotem morti voluntate tradiderit, carnem non comedat, nec vinum bibere præſumat: ieiunet autem vſque ad veſperam, exceptis feſtis diebus atq; Dominicis. Arma non ſumat, & vbicunque ire voluerit, nullo vehiculo deducatur, ſed propriis pedibus proficiſcatur. Eccleſiam per quinquennij tempus non ingrediatur, ſed cùm ſacrarum orationum officia, aut Miſſarum ſolennia celebrantur, ante fores baſilicæ perſeueret, orans ac deprecans Deum, vt tanto crimine abluatur. Poſt expletum verò quinquennij tempus, egrediatur Eccleſiam, nondùm verò communicet, ſed inter audientes tantummodò ſtet, vel dum facultas conceditur, ſedeat. Et cùm decimi anni curſus fuerit finitus, communicandi ei licentia concedatur, & equitanda tribuatur medela: maneat autem in reliquis obſeruationibus, tres dies per hebdomadam, vt perfectiùs ad culmen purificationis peruenire mereatur.

De eo qui meditatione odij, vel propter auaritiam, paganum occiderit.

27 Qui odij meditatione, vel propter auaritiam, paganum occiderit, quia non leui vitio committitur, vt homicidã cõuenit pœnitere: quandoquidem nec exteris gẽtibus, niſi oblatam pacem reſpuerint, bellum eſt populo antiquo penitùs inferre præceptum. Deut. 20.

De eo qui inſaniens aliquem occiderit.

28 Si quis inſaniens aliquem occiderit, ſi ad ſanam mentem peruenerit, leuior ei pœnitentia imponenda eſt, quàm ei, qui ſana mente tale quid commiſerit. Cui quanuis pœnitentia ſit imponenda, quia ipſa infirmitas cauſa peccati, licèt fortaſsis occulta, contigiſſe creditur, * tantùm tamen leuior, quàm ei, qui ſanus aliquem occiderit, quantum inter inſanum & ſanum, irrationabile & rationabile, conſtat eſſe diſcriminis.

De eo qui arborem incidit, & dum operi neceſſario inſiſtit, aliquis ſubtus ipſam arborem deueniens, opprimitur.

29 Sæpè cõtingit, vt dum quis operi neceſſario inſiſtens, arborem incidat, aliquis ſubtus ipſam veniens, deprimatur: & ideireò ſi voluntate vel negligentia incidentis arborẽ factum eſt vt homicida pœnitentiæ debeat omninò ſubmitti. Quod ſi non voto, non incuria illius, non denique ſcientia contigit, ſed dum ille operi neceſſario forte aſsis incũberet, iſte inſperatus occurrens, ſub arborẽ improuiſus deuenit, & ſub ipſa, nemine valente penitùs adiuuare, ſuppreſſus eſt, inuiſor Dist. 50. Sæpè contingit dil. quis.

Digitized by Google

ſor arboris, homicidæ proculdubiò non eſt comparandus.

De patricidis & fratricidis.

39 Statuimus vt patricidæ & fratricidæ, per vnius anni curriculum, ante fores baſilicæ orantes Domini clementiam, perſeuerent. Cõpleto autem anni circulo, introducantur in eccleſiam; tamen inter audientes, vſque dũ vnius anni ſpatiũ finiatur, ſtent, cùm ad Miſſarum ſolennia vel alia ſacra audire officia venerint. His ità peractis, ſi pœnitentiæ fructus in eis conſpicitur, corporis & ſanguinis Domini noſtri Ieſu Chriſti participes fiant, vt deſperantiæ non indurentur caligine. Carnem non manducent omnibus diebus vitæ illorum, & ieiunent vſque ad nonam horam diei quotidiè, exceptis feſtis diebus atq; Dominicis. Abſtineant à vino, medone, atque ceruiſia mellita tres dies per hebdomadam. Arma gerere non audeant vel ſumere, niſi cõtra paganos. Et vbicunquè ire maluerint, nullo uehiculo deducantur, ſed pedeſtri more proficiſci ſtudeant. Tempus autem huius pœnitentiæ, in epiſcoporum ponimus arbitrio, vt ſecundùm conuerſationem illorum, aut extendere, vel minuere valeãt. Ab vxoribus, ſi habuerint, non ſeparentur. Si autem non habuerint, & ſe continere non ualuerint, legitimas accipiant in coniugio fœminas, nè fornicationis uoraginem incidere videãtur. Et ſi finis vitæ illorum uenerit, antequã duorum prædictorum annorum finiantur curricula, viaticum illis non negetur.

De leproſis fidelibus, ſi participationem Dominici corporis & ſanguinis percipere debeant.

31 Leproſis autem, ſi fideles Chriſtiani fuerint, Dominici corporis & ſanguinis participatio tribuatur: cum ſanis autem, eis conuiuia celebrare non permittatur.

In quota generatione ſibi fideles copulantur.

31.q.3. In copulatione. 32 In copulatione fidelium, generationis numerum non diffinimus, ſed id ſtatuimus, vt nulli Chriſtiano liceat de propria conſanguinitate ſiue cognatione vxorem accipere, vſquedùm generatio recordatur, cognoſcit, aut memoria retinetur.

De his, qui cum duabus ſororibus fuerint fornicati, vel cum his perſonis, de quibus ſacra Scriptura prohibet.

33 Si quis cum duabus fuerit ſororibus fornicatus, aut cum his perſonis, de quibus ſacra Scriptura prohibet, ſi dignam egerit pœnitentiam, & caſtitatis non ualuerit continẽtiam ſuſtinere, liceat ei legitimam in coniugio vxorẽ accipere. Similiter & mulier, quæ tali fuerit ſcelere lapſa, vt fornicationis non perducat ad chaos, perficiat. Sed hoc de laicis viris ac mulieribus ſolũmodò ſtatuimus.

De eo qui cum commatre ſpirituali, vel cum ea, quam de ſacro fonte baptiſmatis ſuſceperit, aut cum illa, quam ante epiſcopum tenuerit, cùm ſacro chriſmate fuerit uncta, fornicationem perpetrauerit.

34 Si quis cum commatre ſpirituali fuerit fornicatus, vſq; ad dignam pœnitentiã anathematis percutiatur ictibus. Similiter & illum percutere promulgamus, qui cum ea, quam de ſacro fonte baptiſmatis ſuſceperit: aut cum illa, quam ante epiſcopum tenuerit, cũ ſacro chriſmate fuerit uncta, fornicationis perpetrauerit ſcelus: legitimam autem, ſi habuerit, non dimittat vxorem.

De mulieribus, quæ conceptos utero infantes voluntate excutiunt, vel quæ dormiendo filios ſuffocare videntur.

35 Mulieres igitur, quæ ante temporis plenitudinem conceptos utero infantes uoluntate excutiunt, vt homicidæ proculdubiò iudicandæ ſunt. Illæ uerò, quæ dormiendo filios ſuffocare uidentur, leuiter de his iudicare oportet: quia nolentes, & non ſentiendo, ad hunc deuolutæ ſunt caſum.

De eo, qui viduam in matrimonium ſuſceperit, & cum filia ipſius, quam ex priori marito habuit, concubuerit: vel quæ patri filioq; ſe ſubſternunt, ſeu de his qui cum duabus ſororibus, concubuerint.

36 Si vir viduam in coniugiũ duxerit, quæ ex priori marito filiam habuit, & cum eadẽ filia poſtmodùm concubuerit, coniugium modis omnibus diſſoluatur: & uir ille pœnitẽtiæ ſubiaceat ſanctionibus, ità ut per trienni tempus à ſacro Corpore Domini noſtri Iesv Christi ſuſpendatur & ſanguine. Carnem non manducet, abſtineat à vino, & ſingulis diebus ieiunium celebrare feſtinet, exceptis feſtis diebus atque Dominicis. Orationibus omni inſiſtere ſolicitudine, integriterque perficere, ſummoperè ſtudeat. Similiter autem de mulieribus, quæ clanculò patri ſe in concubitu ſubſternunt & filio obſeruãdum eſt. Taliter quidem & de his ſancimus, qui duabus ſe abſconsè ſororibus polluros cognoſcunt.

Qui pro diuerſis erratibus pœnitentiam ſubierint, ſi à propriis vxoribus ſeparari debeant.

37 Illi ſcilicet, qui pro diuerſis erratibus; vel quibuſcunque piaculis pœnitentiæ iugo fuerint ſummiſſi, legitimo nullatenùs matrimonio ſeparentur, nè in fornicationis voragine demergantur: & dum ad alta ſubleuari ſperantur, corruant in cœno.

De his qui ſeruos ſuos, iudicibus non iudicantibus, necant.

38 Si quis ſeruum proprium ſinè conſcientia iudicum, qui tale quid commiſerit, quod morte ſit dignum, occiderit, excommunicatione vel pœnitentia biennii reatum ſanguinis emundabit.

De

De domina qui uel cui ſua ancillam ſuam occiderit.

39 Si qua fœmina furore uſi accenſa, flagris verberaris ancillam ſuam, ità vt intra tertium diem animam cum cruciatu effundat, eò quòd incertum ſit, voluntate an caſu occiderit: ſi voluntate, ſeptem annos: ſi caſu per quinque annorum tempora legitimam peragat pœnitentiam.

Si epiſcopus ſeruum alterius clericum fecerit.

40 Si ſeruus, abſente vel neſciente domino ſuo, epiſcopo autem ſciente quòd ſeruus ſit, diaconus aut presbyter fuerit ordinatus, ipſe in clericatûs officio permaneat: epiſcopus tamen cum domino duplici ſatisfactione perſoluat. Si verò epiſcopus * cùm ſeruũ eſſe neſciérit, & ità eum ad ſacros ordines promouit, qui teſtimonium de illo perhibebãt, aut eum poſtulabant ordinari, ſimili recompenſatione teneantur obnoxij. * cum

Debis qui per odium ad pacem non reuertuntur.

41 Placuit etiàm, vt quicunq; odio aut longa inter ſe lite diſſenſerint, & ad pacem reuocari diuina intentione nequiuerint, à ciuitatis primitijs ſacerdotibus arguãtur. Qui ſi inimicitias deponere pernicioſa intentione noluerint, de eccleſiæ cœtu iuſtiſſima excommunicatione pellantur.

Ne ſine accuſatione legitima condemnetur quiſpiam.

42 Dignum eſt, vt vita innocentis non maculetur pernicie accuſantium. Quiſquis igitur à quolibet criminatur, non antè accuſatus ſupplicio deputetur, quàm accuſator preſentetur, atque legum & canonum ſententia exquiratur, vt ſi indigna ad accuſandũ perſona inuenitur, ad eius accuſationem non iudicetur.

De refugis ac perfidis laicis.

43 Nobis igitur ratio perſuadet ſynodalis decernere, vt quicunque laicorum in aduerſitate propriæ gentis, aut patriæ, vel regiæ poteſtatis, ad externas partes ſe conferendo, i noxius fuerit vltrà repertus, non ſolùm omni rerum ſuarum proprietate priuetur, ſed & perpetua excommunicatione damnato, nunquàm illi, præterquàm in vltimo mortis ſuæ, communio tribuatur.

De adulteris.

44 Si cuius vxor adulterium fecerit, aut vir in alienam vxorem irruerit, ſeptem annos pœnitentiam agat.

F. LAVRENTIVS SVRIVS

LECTORI.

Vſque ad hoc 45. Capitulum excluſiuè omnia ſuperiora capitula, dempto 40. in quodam vetuſto manuſcripto exemplari habebantur: ea quæ porrò ſequuntur, deerant: quæ ſanè ad hanc Synodum pertinere non videntur, cùm interdùm repetantur, quæ iam ſuperiùs eiſdem penè verbis ſancita legantur. Conſtat autem, ab eodem Gunzone epiſcopo duas eſſe Vormatia habitas Synodos, alterum anno Chriſti 858. alterum 868. Vtrum verò illa duo Synodi hic coniunctim habeantur, mutilum aliquid in cauſa ſit, quod hoc imperfectum à manuſcripto exemplari deſcripſerit, incertum habemus. Fit autem in decreto Ivonis non ſemel mentio Synodi Vormatienſis, cùm tamen canones indè citati, inter hos omnes typis excuſos non extent.

Vt cura rerum eccleſiaſticarum tantùm epiſcopus habeat.

45 Omnium negociorum eccleſiaſticorum curam epiſcopus habeat, & ea velut Deo cõtemplante diſpenſet: nec ei liceat ex his aliquid omninò contingere, aut parentibus, aut propijs, quæ Dei ſunt, cõdonare. Quòd ſi pauperes ſunt, tanquam pauperibus ſubminiſtret, nè eorum occaſione eccleſiæ negocia depradentur. Canon eſt Apoſtolorum c. 39.

De eadem re, ex Concilio Antiocheno.

46 Epiſcopus eccleſiaſticarum rerum habeat poteſtatem, ad diſpenſandum erga omnes qui indigent. Summa quoque reuerentia & timore Dei participet & ipſe, quibus indiget, ſi tamen indiget, tam ſuis, quàm fratrum, qui ab eo ſuſcipiuntur, neceſſarijs viribus profuturis, ità vt in nullo, qualibet occaſione, fraudentur, iuxta Apoſtolum ſic dicẽtem: Habentes victum & tegumentum, his contenti ſumus. Ca. 25. 1. Tim. 6

Bona eccleſiæ quod partibus dividenda. Ex decretali papæ Gelaſij, cap. 29. primæ decretalis.

47 Quatuor autem tam de * redditibus, q̃ de oblatione fidelium, prout cuiuſlibet eccleſiæ facultas admittit, (ſicut dudùm rationabiliter decretum eſt) conuenit fieri portiones: quarum ſit vna pontificis, altera clericorum, tertia pauperum, quarta eſt fabricis applicanda, &c. * reddita 12. q. 2. Quatuor autem. Supra c. 7

Vt abſque præceptione, nouæ baſilicæ non dedicentur.

48 Baſilicas nouiter inſtitutas (non petitis ex more præceptionibus) dedicare nemo audeat, nec ambitus ſibimet epiſcopi vendicare clericos poteſtatis alienæ. De conſe. diſt. 1. Baſilicas.

De conſtituendis presbyteris.

49 Statutum eſt, vt ſinè authoritate vel conſenſu epiſcoporum, presbyteri in quibuſlibet eccleſijs nec conſtituantur, nec expellãtur. Et ſi laici clericos probabilis vitæ & doctrinæ epiſcopis cõſecrandos * ſuis in eccleſijs conſtituendos obtulerint, nulla qualibet occaſione reijciant. * ſuiſque

De manſis vniuſcuiuſque eccleſiæ.

50 Sancitum eſt, vt vnicuique eccleſiæ vnus manſus integer abſque alio ſeruitio attribuatur. Et presbyteri in eis conſtituti, non de decimis neque de oblationibus fidelium, nõ de domibus neque de atrijs vel hortis iuxta eccleſiam poſitis, neq; de præſcripto manſo aliquod ſeruitiũ faciãt, præter eccleſiaſticũ. Et ſi amplius aliquid habuerint, indè ſenioribus ſuis debitum ſeruitium impendant. 23. q. 8. Sanctum eſt. Mãſus eſt agri ſingulorum duodecim.

De

De presbyteris vnius cuiusque ecclesiæ.

51 Statutum est, postquàm hoc impletum fuerit, vt vnaquæque ecclesia suum presbyterum habeat, vbi id fieri facultas præuidente episcopo permiserit.

De villis, nouis ecclesijs in eis nouiter constitutis.

52 Sancitum est de villis, nouis ecclesijs in eis nouiter cõstitutis, vt decimæ de illis villis, ad easdem ecclesias conferantur.

De ecclesijs destructis, vel de nouis & de decimis.

53 De ecclesijs sanè destructis, vel de nouis & de decimis, siue de claustris canonicorum qualiter constitui & ordinari à nobis placuerit, alijs capitulis subtèr adnotauimus.

De ecclesiarum honore.

54 Sed & de ecclesiarum honore, quomodò Deo adiuuante, quantùm in nobis est, vigeat, similiter in subtèr adnotatis capitulis insertum esse dinoscitur.

Vt ecclesia cum rebus suis ad episcopi ordinationem pertineat.

55 Multi contra canonum constituta ecclesias quas ædificârunt, & ab episcopo postulauerint consecrari, dotem, quam eidem ecclesiæ contulerint, ad episcopi ordinationem putât non pertinere: quod factum & in præterito displicet, & in futuro prohibetur: Ergò omnia secundùm constitutionem, ad episcopi potestatem pertineant.

De ordinatione presbyterorum.

56 Vt presbyteri nõ ordinẽtur, priusquàm examinentur, vt excõmunicationes passim & sinè causa non fiant.

57 Vt nullus laicus presbyterum in ecclesia mittere, vel ejicere præsumat, nisi per consensum episcopi.

De honore pro ecclesijs dando.

58 Vt episcopi præuideant, quem honorẽ presbyteri pro ecclesijs senioribus tribuant.

De decimis dispensandis.

59 Vt decimæ in potestate episcopi fiant, qualiter à presbyteris dispensentur.

De petendo chrismate.

60 In Synodo Vasensi, in qua sederunt episcopi octodecim, capitulo *secundo: Per singula territoria presbyteri ab episcopis, non prout libitum fuerit, vicinioribus, sed à suis proprijs per annos singulos chrisma petant appropinquante solennitate paschali: nec p quemcunque ecclesiasticum, sed si qua necessitas aut presbyterorum, vel diaconorum occupatio est, per subdiaconum: quia inhonorum est, inferioribus summa committi. Optimum est autem, vt ipse suscipiat, qui eo in tradendo vsurus est: & sicut reliquiæ sanctorum deportari solent, ità deportet.

*tertio

De non quærendo clericis iudicio seculari. Ex Carthaginensi Concilio.

61 Clericus nequaquàm præsumat apud secularem iudicem, episcopo non permittente, pulsare: sed si pulsatus fuerit, respondum non proponet, nec adsit criminale negocium in iudicio seculari proponere. Si quis verò secularium per calumniam ecclesiam aut clericum fatigare tentauerit, & *victus fuerit, ab ecclesiæ liminibus & catholicorum communione, nisi dignè pœnituerit, arceatur.

*convictus

De episcopis aut presbyteris vagis in parochia aliena non admittendis. Ex Concilio Carthaginensi.

62 De episcopis & de presbyteris vagantibus, qui parochias non habent, nec scimus ordinationem eorum qualiter fuit, placuit iuxta instituta sanctorum patrum, vt in alterius parochia ministrare, nec vllam ordinationem facere debeant sinè iussione episcopi, in cuius parochia sunt. Et si hoc facere præsumpserint, ab officio suspendantur interim quòd ad synodum exindè venerint, & ibidẽ secundùm canonicã institutionem accipiant sententiam, nisi tantùm pro causa itineris. Et si vllus clericus aut laicus talem episcopum aut presbyterum defensauerit, sinè communicatu episcopi cuius parochia est, excommunicetur vsque ad emendationem.

De concubitu vago & incestuoso. Ex Concilio Carthaginen.

63 Si quis cum matre & filia in adulterio manserit, nesciente matre, quòd eum filia manserit: similiter & filia nescia, quòd cum matre mansisset, & postea ille vir, si acceperit mulierem, dimittat eam; & vsque in diem mortis suæ non habeant vxorem. Et illa mulier, quam reliquerit, accipiat virum: & illa mater & filia, cum quibus in adulterio mansit, ambabus nescientibus, quòd cum matre & filia manserit, habeant viros. Nam in notitiam illarum si venerit hoc scelus, dimittãt maritos, & agant pœnitentiam: & illorũ mariti & illi posteriores, accipiant mulieres. Similiter & de duabus sororibus, qui cum vna in adulterio mãsit, & aliã in publico accepit, non habeat mulierem vsq; ad mortem. Et illæ duæ sorores nescientes, accipiant viros: & si in notitiam eis venerit, forma superior seruetur. Si quis cũ nouerca sua dormierit, nec ille nec illa possunt ad cõiugium peruenire. Si quis cum filiastra sua dormierit, *similiter sententia potest stare. Qui cum duabus sororibus dormierit, & vna ex illis anteà ei vxor fuerit, nullam vxorem postea habeat, nec illa soror habeat virum.

35. q. 2. & 3. Si quis cũ matre & filia.

*similis

De carne à bestijs læsa, aut per se mortua non edenda: item de apibus hominem necantibus, necandis. Ex Concilio Carthaginen.

64 Animal vulneratum à bestijs & gustatum, licitum est manducare, si homo priùs illud animal viuum occiderit. Si verò mortuum fuerit priùs, dejciat caro eius. Si apes occidunt hominem, occidi debent festinanter: melitamen manducetur.

Ani-

Animalia quę quibus comedi quomodò licita.Ex Concilio Carthag.

65 Animalia,quæ à lupis ſeu à canibus lacerantur,non ſunt comedenda,niſi porcis & canibus:nec ceruus nec capra, ſi mortui inueniuntur.Porci autem, qui ſanguinem hominis guſtantes tetigerunt, manducentur ſed qui cadauer mortuum lacerantes manducauerins,carnes eorum manducare nō licet, vſquedùm macerantur poſt annum. Piſces autem licet manducare,quia alterius naturæ ſunt.Aues verò & alia animalia, ſi in rethus ſtrangulantur,non ſunt comedenda.

Si quis presbyter contra epiſcopum ſuum inflatus ſchiſma fecerit,anathema ſit.

Carthag. 2 cap. 8. 66 Ab vniuerſis epiſcopis dictum eſt: Si quis presbyter à propoſito ſuo correptus fuerit, debetvtiquè apud vicinos epiſcopos conqueri,vt ab ipſis eius cauſa poſſit audiri, ac per ipſos ſuo epiſcopo reconciliari.Quod niſi fecerit,ſed ſuperbia (quod abſit) inflatus ſe ſecernendum ab epiſcopi ſui communione duxerit,ac ſeparatim cum aliquibus faciens ſacrificium Deo obtulerit:anathema ſit, & locum amittat. Et ſi querimoniam iuſtā aduersùs epiſcopum non habuerit, inquirendum erit.

Vt nullus epiſcopus, presbyter & diaconus,conductor ſit.

Carthag. 3. ca. 15. 67 Item placuit, vt epiſcopi, presbyteri & diacones, non ſint conductores aut procuratores: neque ullo turpi negocio & inhoneſto uictum quærant: quia reſpicere debent

2. Tim. 2. ſcriptum eſſe, Nullus militans Deo, implicat ſe negocijs ſecularibus.

Lectoribus neceſſariò vel vxores ducenda,vel continentia profitenda.

Carthag. 3. ca. 19. 68 Placuit,ut lectores, cùm ad annos pubertatis uenerint, cogantur aut uxores ducere, aut continentiam profiteri.

De fœnore clericis inhibito.

Carthag. 3.c.16. & cap. 4. 69 Item placuit ut clericus, ſi commodauerit pecuniam,pecuniam accipiat: ſi ſpeciem, eandem ſpeciem, quantam dederit, accipiat.Et ante xxv.annos ætatis nec diaconi ordinentur,nec uirgines conſecrentur,& ut lectores populum non ſalutent.

De infantibus baptizandis, quotiès dubitatur,vtrùm fuerint baptizati.

Carthag. Conc.5. cap. 6. 70 Item placuit de infantibus, quotiès non inueniuntur certiſſimi teſtes, qui eos baptizatos eſſe ſinè dubitatione teſtentur, nec ipſi ſunt per ętatem de traditis ſibi ſacramentis idonei reſpondere, abſque ſcrupulo eos eſſe baptizandos,nè iſta trepidatio eos faciat ſacramentorum purgatione priuari. Hinc enim legati Maurorum fratres noſtri conſuluerunt, quia multos tales à barbaris redimunt.

De clericis,qui intra annum cauſam ſuam non procurant.

Carthag. Conc.5. cap.12. 71 Rursùs conſtitutum eſt, vt quotiès clericis conuictis & confeſſis in aliquo crimine, vel propter eorum,quorum verecundiæ parcitur,vel propter Eccleſiæ opprobrium, aut inſolentem inſultationem hæreticorum atque gentilium, ſi fortè cauſæ ſuæ adeſſe voluêrint,& innocentiam ſuam aſſerere, intra annum excommunicationis hoc faciant. Si verò intra annum cauſam ſuam purgare cōtempſerint, nulla eorum vox penitùs poſteà audiatur.

De epiſtola ſancti Iacobi Apoſtoli, in qua pro infirmis præcipit orare.

72 Sanè quoniam de hoc, ſicuti de cæteris, conſulere voluit dilectio tua, adiecit filius meus Cęleſtinus diaconus in epiſtola ſua, ſic eſſe à tua dilectione poſitum illud, quod in beati apoſtoli Iacobi epiſtola eſt conſcriptū: Iacob.5.c Infirmatur quis in vobis? inducat presbyteros,& orent ſuper eum, vngentes eum oleo in nomine Domini & oratio fidei ſaluabit infirmum: & ſuſcitabit illum Dominus: Et ſi in peccatis fuerit,dimittentur ei. Quod non eſt dubium de fidelibus ægrotantibus accipi vel intelligi debere,qui ſancto oleo chriſmatis perungi poſſunt,quod ab epiſcopo confectum,non ſolùm ſacerdotibus, ſed omnibus vt Chriſtianis licet in ſua aut ſuorum neceſſitate ad vngendum. Cæterùm illud ſuperfluum videmus adiectum,vt de epiſcopo ambigatur, quod presbytero licere non dubiū eſt: quia epiſcopi occupationibus aliis impediti,ad omnes languidos ire non poſſunt.Cęterùm ſi epiſcopus aut poteſt,aut dignum ducit aliquos à ſe viſitandos, & benedicere & tāgere chriſmate ſinè cunctatione poteſt, cuius eſt ipſum chriſma conficere. nam pęnitentibus iſtud fundi non poteſt,quia genus eſt ſacramenti. nam quibus reliqua ſacramēta negantur, quomodò vnum genus putatur cōcedi?

De diaconiſſis mulieribus.Ex Concilio Chalcedonen.cap.15.

73 Diaconiſſàm non ordinandam ante annum 40.& hoc cū ſummo libramine. Si verò ſuſcipiens manûs impoſitionē & aliquantum tēporis in miniſterio permanens ſemetipſam tradat nuptijs,gratiæ Dei contumeliā faciens,anathematizetur huiuſmodi, cum eo qui eidem copulatur.

De coniuratione vel conſpiratione. Ex eodem,cap.18.

74 Coniurationis vel conſpirationis crimen, & ab exteris legibus eſt omninò prohibitum:multo magis hoc in Dei eccleſia, nè fiat admonere conuenit. Si qui ergò clerici vel monachi reperti fuerint coniurantes aut conſpirantes, aut inſidias ponentes epiſcopis aut clericis, gradu proprio penitùs abijciantur.

Quòd non liceat clericis poſt mortem epiſcopi ſui,res ad eum pertinentes diripere. Ex eodem,cap.22.

75 Non licere clericis poſt obitum ſui epiſcopi,res ad eum pertinentes diripere,ſicut antiquis

Digitized by Google

antiquis quoq; canonibus conſtitutum eſt. Quòd ſi hoc facere tentauerint, graduũ ſuorum periculo ſubiacebunt.

Quòd non oporteat ordinationes epiſcoporum diù differre. Ex eodem, cap. 24.

76 Quoniam quidam metropolitanorum, quantùm comperimus, negligentiùs commiſſos ſibi greges & ordinationes epiſcoporum facere differunt, placuit ſanctæ Synodo intra tres menſes ordinationes celebrari, niſi fortè neceſſitas excuſabilis præparet tempus dilationis extendi. Quòd ſi hoc minimè fecerit, correptioni eccleſiaſticæ ſubiacebit. Veruntamen redditus eccleſiæ viduatæ, penès œconomum eiuſdem eccleſiæ integri reſeruentur.

De his qui rapiunt puellas. Ex eodem, cap. 26.

77 Eos qui rapiunt mulieres ſub nomine ſimul habitandi, vel cooperantes aut conniuẽtes raptoribus, decreuit ſancta Synodus, vt ſi quidem clerici ſunt, decidant gradu ſuo: ſi verò laici, anathematizentur.

Quota generatione coniugia copulari debeant.

78 Contradicimus quoq;, vt in quarta generatione nullus ampliùs coniugio copuletur. Vbi autem poſt interdictum factum inuentum fuerit, ſeparetur. Sanè eadem quæ in viri, hæc nimirùm in vxoris parentela de lege nuptiarum regula cuſtodiẽda eſt. Quoniam cõſtat eos duos eſſe in carne vna, ideò communis illis vtrinque parentela eſſe credenda eſt, ſicut ſcriptum eſt: Erunt duo in carne vna. Gen. 2.

De honore pro eccleſijs dando.

79 Vt epiſcopi inceſtuoſos punire & inueſtigare ſtudeãt, omninò decreuimus. Qui ſi pœnitere noluerint, de eccleſia expellantur, donèc ad pœnitentiam reuertantur. Quòd ſi ſacerdotum noluerint admonitionibus aurem accommodarè, volentes in priſtinis perdurare criminibus, oportet eos per ſecularis potentiæ diſciplinam à tam praua conſuetudine coerceri.

De his qui ſuſpenduntur in patibulis.

80 Quæſitum eſt ab aliquibus fratribus, de his qui in patibulis ſuſpenduntur pro ſuis ſceleribus, poſt cõfeſſionem Deo peractam, vtrùm cadaueta illorum ad eccleſias deferenda ſint, & oblationes pro eis offerendæ, & Miſſæ celebrandæ, an non. Quibus reſpõdimus: Si omnibus de peccatis ſuis puram confeſſionem agentibus, & dignè pœnitentibus communio in fine ſecundùm canonicum iuſſum danda eſt, cur non etiàm eis qui pro ſuis peccatis pœnam extremam perſoluunt? Scriptum eſt enim: Nõ vindicat Deus bis inidipſum. Nam Dominus ait: In quocunquedie conuerſus fuerit peccator, peccata eius non reputabuntur ei. Et iterùm: Nolo mortem peccatoris, ſed vt conuertatur & viuat. Salutem ergò homini adimit, quiſquis mortis tempore pœnitentiam denegat: & deſperat de miſericordia Dei, qui eam ad ſubueniendum morienti ſufficere vel in momento non credit poſſe. Latro ergò perdidiſſet in cruce præmium ad Chriſti dextram pendens, ſi illum vnius horæ pœnitentia non iuuiſſet. Nam cùm eſſet in pœna, pœnituit: & per vnius ſermonis profeſſionem, habitaculum Paradiſi, Deo promittente, promeruit. Vera ergò ad Deum conuerſio in vltimis poſitorum, mente potiùs eſt æſtimanda, quàm tempore, Propheta hoc aliter aſſerente: Cùm cõuerſus ingemueris, tunc ſaluus eris. Nahũ 1. Ezech. 18. Ibid. Luc. 23. Ezech. 18.

FINIS TOMI TERTII
Conciliorum Generalium.

Digitized by Google

REGISTRVM.

ABCDEFGHIKLMNOPQRSTVXYZ.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Sſ Tt Vu Xx Yy Zz.

Aaa Bbb Ccc Ddd Eee Fff Ggg Hhh Iii Kkk Lll Mmm Nnn Ooo Ppp Qqq Rrr Sſſ Ttt Vuu Xxx Yyy Zzz.

Aaaa Bbbb Cccc Dddd Eeee Ffff Gggg Hhhh Iiii Kkkk Llll Mmmm Nnnn.

Omnes ſunt Terniones, præter Nnnn, quæ eſt Quaternio.

VENETIIS,

Apud Dominicum Nicolinum.
M D LXXXV.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google